

ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ
ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԵՆ – ՌՈՒՄԵՐԵՆ – ԱՆԳԼԵՐԵՆ,
ՌՈՒՄԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ, ԱՆԳԼԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ
ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ

БОЛЬШОЙ ОБОРОННО-БЕЗОПАСНОСТНЫЙ
ТОЛКОВЫЙ АРМЯНО – РУССКО – АНГЛИЙСКИЙ,
РУССКО – АРМЯНСКИЙ, АНГЛО – АРМЯНСКИЙ
СЛОВАРЬ

DEFENSE SECURITY EXPLANATORY
ARMENIAN–RUSSIAN–ENGLISH,
RUSSIAN–ARMENIAN, ENGLISH–ARMENIAN
UNABRIDGED DICTIONARY

МИНИСТЕРСТВО ОБОРОНЫ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ОБОРОНЫ
АССОЦИАЦИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НАУКИ АРМЕНИИ

Д. С. ЧИЛИНГАРЯН, Е. Л. ЕРЗИНКЯН

**БОЛЬШОЙ
ОБОРОННО-БЕЗОПАСНОСТНЫЙ ТОЛКОВЫЙ
АРМЯНО – РУССКО – АНГЛИЙСКИЙ,
РУССКО – АРМЯНСКИЙ, АНГЛО – АРМЯНСКИЙ
СЛОВАРЬ**

2013 – 2015

MINISTRY OF DEFENSE, THE REPUBLIC OF ARMENIA,
NATIONAL DEFENSE RESEARCH UNIVERSITY
POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION OF ARMENIA

D. S. CHILINGARYAN, Y. L. YERZINKYAN

**DEFENSE SECURITY EXPLANATORY
ARMENIAN – RUSSIAN – ENGLISH,
RUSSIAN – ARMENIAN, ENGLISH – ARMENIAN
UNABRIDGED DICTIONARY**

2013 – 2015

ЕРЕВАН-2015

YEREVAN-2015

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՍՈՑԻԱՑԻԱ

Գ. Ս. ՉԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ, Ե. Լ. ԵՐԶՆԿՅԱՆ

**ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ
ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՅԵՐԵՆ-ՌՈՒՍԵՐԵՆ-ԱՆԳԼԵՐԵՆ,
ՌՈՒՍԵՐԵՆ-ՀԱՅԵՐԵՆ,
ԱՆԳԼԵՐԵՆ-ՀԱՅԵՐԵՆ
ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ**

2013 – 2015

ՀՏԴ 355/359 (038) = 19 = 161.1 = 111
ԳՄԴ 68 + 81.2Հ - 4 + 81.2Ո - 4 + 81.2 Անգլ. - 4
Պ 218

Երաշխավորված է ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի գիտական խորհրդի կողմից 17.11.2015 թ. որոշմամբ:

ԶԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ ԴԱՎԻԹ, ԵՐԶՆԿՅԱՆ ԵԼԵՆԱ

Պ 218 ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԵՆ – ՌՈՒՍԵՐԵՆ – ԱՆԳԼԵՐԵՆ, ՌՈՒՍԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ, ԱՆԳԼԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ.– Եր: ՀՀ ՊՆ Դ. Կանայանի անվան ԱՌՀԻ, 2015. – 1200 էջ, շուրջ 14000 տերմին:

Рекомендовано решением ученого совета ИНСИ МО РА от 17.11.2015 г.
БОЛЬШОЙ ОБОРОННО-БЕЗОПАСНОСТНЫЙ ТОЛКОВЫЙ АРМЯНО–
РУССКО–АНГЛИЙСКИЙ, РУССКО–АРМЯНСКИЙ, АНГЛО–АРМЯНСКИЙ
СЛОВАРЬ. Д. С. Чилингарян, Е. Л. Ерзнкян. Ер.: ИНСИ им. Д. Канаяна МО
РА, 2015. Около 14000 терминов.

Recommended by the decision of the Academic Board of the INSS, MoD, RA,
17.11.2015.

DEFENSE SECURITY EXPLANATORY ARMENIAN–RUSSIAN–ENGLISH,
RUSSIAN–ARMENIAN, ENGLISH–ARMENIAN UNABRIDGED DICTIONARY.
D. Chilingaryan, Y. Yerznkyan. Yerevan: D. Kanayan Institute for National
Strategic Studies, MoD, RA, 2015. Approximately 14000 Terms.

Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների հայերեն–ռուսերեն–անգլերեն բա-
ցատրական բառարանի նպատակն է՝ համակարգել ու միորինակացնել տվյալ
ոլորտի հայերեն տերմինների շտեմարանը, ապահովել պաշտպանական (ռազմա-
կան) ոլորտի բարեփոխումների ընթացքը ժամանակակից հասկացութատերմինա-
բանական ապարատով, ապահովել պաշտպանական-անվտանգային հայրենական
համակարգի համատեղելիությունը ՌԴ–ՀԱՊԿ և ԱՄՆ–ՆԱՏՕ համակարգերի հետ:

Целью армяно-русско-английского толкового словаря оборонно-безопасных терминов являются: систематизация и унификация армянской терминологии в данной сфере, обеспечение реформирования оборонной (военной) сферы современным понятийно-терминологическим аппаратом, обеспечение совместимости отечественной оборонно-безопасной системы с системами РФ–ОДКБ и США–НАТО.

The goal of the Armenian–Russian–English explanatory dictionary of defense security terms is to systematize and unify the depository of the Armenian terms of the given field, to provide the process of reforms in defense (military) sphere with contemporary conceptual and terminological apparatus, to ensure the compatibility of the national defense security system with the RF–CSTO and US–NATO systems.

ՀՏԴ 355/359 (038) = 19 = 161.1 = 111
ԳՄԴ 68 + 81.2Հ - 4 + 81.2Ո - 4 + 81.2 Անգլ. - 4

ISBN 978-9939-1-0276-4

© ՀՀ ՊՆ ազգային ռազմավարական
հետազոտությունների ինստիտուտ, 2015

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

- Հ. Ս. ՔՈԹԱՆՋՅԱՆ**
(Նախագահ) գեներալ-մայոր, քաղաքական գիտությունների դոկտոր (ՌԴ), պրոֆեսոր, ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի պետ – ՀՀ Պաշտպանության նախարարի պաշտպանական-քաղաքական հարցերով խորհրդական, Արտակարգ դեսպանորդ և Լիազոր նախարար, ՌԴ Ռազմական գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ, Պաշտպանական ազգային Համալսարանի հրավիրված առաջատար պրոֆեսոր, ՀԱՊԿ-ի գիտափորձաքննական խորհրդի անդամ, Քաղաքական գիտության Հայաստանի ասոցիացիայի Նախագահ
- Պ. Բ. ԲԱԼԱՅԱՆ** ԵՊՀ ռուս բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
- Լ. Վ. ԳԱԼՍՅԱՆ** Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ի հեռուստառադիո-լրագրության ամբիոնի վարիչ, դոցենտ
- Ս. Ա. ԳԱԼՍՅԱՆ** բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Հայաստանի վաստակավոր մանկավարժ
- Լ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՎ** գեներալ-լեյտենանտ
- Ա. Ե. ՍԱՐԳՍՅԱՆ** Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի բաժնի վարիչ, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

- Г. С. КОТАНДЖЯН (Председатель) генерал-майор, доктор политических наук (РФ), профессор, Начальник ИНСИ МО РА – советник Министра обороны РА по оборонно-политическим вопросам, Чрезвычайный Посланник и Полномочный Министр, Действительный член Академии военных наук РФ, приглашенный ведущий профессор Национального Университета Обороны (США), член Научно-экспертного совета ОДКБ, Президент Ассоциации политической науки Армении
- П. Б. БАЛАЯН декан факультета русской филологии ЕГУ, кандидат педагогических наук, доцент
- Л. В. ГАЛСТЯН заведующий кафедрой Телерадиожурналистики АГПУ им. Х. Абовяна, доцент
- С. А. ГАЛСТЯН доктор филологических наук, профессор, Заслуженный педагог Армении
- Л. А. МАРТИРОСОВ генерал-лейтенант
- А. Е. САРГСЯН заведующий отделом Института языка им. Р. Ачаряна, член-корреспондент НАН РА, доктор филологических наук, профессор

EDITORIAL BOARD

- H. S. KOTANJIAN (Chairman) Major General, Doctor of Political Sciences (RF), Professor, Advisor of the RA Minister of Defense on Defense Policy, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary, Head of the INSS, MOD, RA, Distinguished Visiting Professor (NDU, US), Member of the CSTO Academic-Expert Council, Elected Full Member of the Academy of Military Sciences (RF), President of Political Science Association of Armenia
- P. B. BALAYAN Dean of the Faculty of Russian Philology, YSU, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
- L. V. GALSTYAN Associate Professor, Head of the Chair of TV-Radio Journalism, ASPU after Kh. Abovyan
- S. A. GALSTYAN Doctor in Philology, Professor, Distinguished Teacher of Armenia
- L. A. MARTIROSOV Lieutenant General
- A. E. SARGSYAN Doctor in Philology, Corresponding Member of the NAS, RA, Head of Department of H. Acharian Institute of Language

ՊԱՀՀ-Ի՝ ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ ԵՌԱԼԵԶՈՒ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳԻՏԱՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔԱՐԱՆ

Վերջին տարիներին Հայաստանի Հանրապետությունում գործուն քայլեր են ձեռնարկվում ազգային անվտանգության ապահովման «փափուկ» ուժի զարգացման ուղղությամբ: Այս ոլորտում կարևոր նախաձեռնություններից մեկը պաշտպանության նախարարության համակարգում գործող Ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտի կերպավորմամբ ՀՀ ՊՆ Պաշտպանական ազգային հետազոտական համալսարանի ստեղծումն է:

ՀՀ ՊՆ ՊԱՀՀ-ի առջև խնդիր է դրված. ազգային անվտանգության ապահովման համար պատասխանատու նախարարությունների և գերատեսչությունների ղեկավար կադրերին օժտել պաշտպանական անվտանգության քաղաքագիտության ոլորտի միասնական, մշտապես թարմացվող գիտելիքներով, ինչպես նաև գործնական որոշումների ձևով այդ գիտելիքները արագ և ճշգրիտ իրացնելու հմտություններով: Համախոհների նման խմբի ստեղծումը հնարավորություն կտա ՀՀ ազգային անվտանգության վերաբերյալ փոխհամաձայնեցված որոշումների ընդունման համար ձևավորելու համասեռ մտավոր միջավայր, ՀՀ պաշտպանության նախարարության առաջնորդությամբ մոբիլիզացնելու և պաշտպանական անվտանգության ապահովման համար պատասխանատու Գերագույն գլխավոր հրամանատարի շուրջ համախմբելու նախարարությունների և գերատեսչությունների ղեկավար կազմի ամբողջ ներուժը:

Այս գործընթացն ամենայն անհրաժեշտությամբ պահանջում է հայկական անվտանգային և ռազմաքաղաքական իրականության մեջ ներդրել ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ Արևմուտքի քաղաքական-անվտանգային և ռազմական մշակույթի հասկացությամբ համակարգի կարևոր տարրերը՝ հարմարեցված ՀՀ ազգային առանձնահատկություններին ու պայմաններին:

Տվյալ պրոբլեմի արդյունավետ լուծման կարևոր գործիք է գիտափորձաքննական ուղղվածությամբ ու որակի այնպիսի մասնագիտական ուսումնական գրականության ստեղծումը, որում մեկ միասնական համակարգում զուգակցված լինեն հայկական, ռուսական և արևմտյան պաշտպանական-անվտանգային, ռազմական և ռազմաքաղաքական մտածողության կարևորագույն տարրերը:

Նման հիմնական գործիքներից են թարգմանական և բացատրական բառարանները, որոնք օգտվողին հնարավորություն են տալիս ոչ միայն բավարար խորությամբ ծանոթանալու օտար հասկացութեամբ ինքնաբերական շտեմարանին, այլև ընկալելու, յուրացնելու և գործնականում հաջողությամբ կիրառելու այն: Այդ նպա-

տակներին է ծառայում մոտ 14000 տերմին ծավալով սույն «Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն–ռուսերեն–անգլերեն, ռուսերեն–հայերեն, անգլերեն–հայերեն մեծ բառարանը», որը Հայաստանի քաղաքական գիտության ասոցիացիայի գործակցությամբ մշակվել և հրատարակվել է ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ–ՊԱՀՀ-ի հովանու ներքո, և որը նույնպես ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի հովանու ներքո մշակված և հրատարակված 3000 տերմինանոց համանման բառարանի տրամաբանական շարունակությունն է:

Բառարանի ստեղծման աշխատանքներին խմբագրական խորհրդի կազմում մասնակցել են ՀՀ առաջատար մասնագետներ՝ ԵՊՀ ռուսական բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ *Պավել Բալայանը*, Խ. Աբովյանի անվան հայկական մանկավարժական համալսարանի հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ դոցենտ *Լևոն Գալստյանը*, ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնի պատվավոր պրոֆեսոր, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, Հայաստանի վաստակավոր մանկավարժ *Սերգեյ Գալստյանը*, գեներալ-լեյտենանտ *Լեոնիդ Մարտիրոսյանը*, Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի բաժնի վարիչ, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր *Արսեն Սարգսյանը*:

Բառարանի հեղինակներն են լեզվագիտության ոլորտում ճանաչված մասնագետ, ԵՊՀ անգլերեն լեզվի ամբիոնի վարիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր *Ելենա Երզնկյանը* և ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի պետի տեղակալ – «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդեսի գլխավոր խմբագիր, պաշտոնաթող գնդապետ *Դավիթ Չիլինգարյանը*, որը շուրջ 20 տարի մասնակցել է ՀՀ ՊՆ «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդեսի եռալեզու «Համարի բառարանի» մշակման գործին, ապա ղեկավարել է այն, եղել է ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարության նախագծի հայերեն տեքստի խմբագիր և ռուսերեն տեքստի թարգմանիչ ու խմբագիր, «Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն բառարանի» համահեղինակ:

Առանձնահատուկ գնահատանքի է արժանի այն աշակցությունը, որը բառարանին 3 տարի շարունակ ցույց են տվել ՀՀ ԳԱԱ Նախագահ ակադեմիկոս *Ռադիկ Մարտիրոսյանը* և ՀՀ Պաշտպանության նախարար, քաղաքական գիտությունների թեկնածու, պաշտոնաթող գեներալ-գնդապետ *Սեյրան Օհանյանը*:

Անհրաժեշտ են համարում երախտագիտությամբ նշել առաջատար ամերիկյան և ռուսաստանյան կենտրոններում անվտանգային հասկացութատերմինաբանական համակարգի վերաբերյալ գիտական խորհրդատվությունների կազմակերպման գործում այն օգնությունը, որը ցուցաբերել են Հարվարդի համալսարանի Ազգային անվտանգության ծրագրի ղեկավար, գեներալ-լեյտենանտ, պրոֆեսոր *Թեր Օլստրյոմը* և նույն համալսարանի Ջ. Քենեդիի անվան պետութենագիտության դպրոցի Սևծովյան անվտանգության ծրագրի ղեկավար դոկտոր *Սերգեյ*

Կոնոպլյովը, ԱՄՆ-ի Պաշտպանական ազգային համալսարանի Նախագահի՝ գիտական գծով նախկին տեղակալ դոկտոր, պրոֆեսոր Զեյնս Քիզլն ու նույն համալսարանի դոկտոր, պրոֆեսոր Թերեզա Սաբոնիս-Հելֆը, ՌԴ Նախագահին առընթեր Պետական ծառայության Ռուսաստանյան ակադեմիայի ազգային անվտանգության ամբիոնի նախկին վարիչ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, գեներալ-մայոր Ալեքսեյ Պրոխոնժևը: Հարկ է առանձնակի շնորհակալություն հայտնել ՀՀ-ում ԱՄՆ-ի նախկին դեսպան Նորին գերագանցություն Մարի Յովանովիչին:

Հ. Ս. ՔՈԹԱՆՋՅԱՆ

խմբագրական խորհրդի նախագահ

БОЛЬШОЙ ТРЕХЪЯЗЫЧНЫЙ СЛОВАРЬ НИУО ОБОРОННО-БЕЗОПАСНОСТНЫХ ПОНЯТИЙ И ТЕРМИНОВ КАК НАУЧНО-ЭКСПЕРТНЫЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

В последние годы в Республике Армения предпринимаются действенные шаги по развитию «мягкой» силы обеспечения национальной безопасности. Одной из важных инициатив в этой сфере является создание в системе министерства обороны Национального исследовательского университета обороны путем трансформации действующего Института национальных стратегических исследований МО РА.

Перед НИУО МО РА стоит задача формирования у руководящих кадров различных министерств и ведомств, ответственных за обеспечение национальной безопасности, единых, постоянно обновляемых знаний в сфере политологии оборонной безопасности, а также навыков по их быстрой и точной реализации в форме практических решений. Создание подобной группы единомышленников позволит сформировать однородную интеллектуальную среду для принятия взаимосогласованных решений по обеспечению национальной безопасности РА, мобилизовать и консолидировать вокруг Верховного Главнокомандующего, ответственного за обеспечение оборонной безопасности, весь потенциал руководящего состава министерств и ведомств при главенстве министерства обороны РА.

Данный процесс со всей необходимостью предполагает внедрение в армянскую безопасностную и военно-политическую действительность важнейших элементов понятийной системы политико-безопасностной и военной культуры как России, так и Запада, адаптированных к национальным особенностям и условиям РА.

Важным инструментом эффективного решения данной проблемы является создание соответствующей учебной профессиональной литературы научно-экспертного качества, в которой бы в единой системе сочетались важнейшие элементы армянского, российского и западного оборонно-безопасностного, военного и военно-политического мышления.

Одним из таких основных инструментов являются переводные и толковые словари, предоставляющие пользователю возможность не только с достаточной глубиной ознакомиться с иностранной понятийно-терминологической базой, но и воспринять, усвоить ее и успешно применять в практической деятельности. Этим целям служит данный «Большой оборонно-безопасностный толковый армяно-русско-английский, русско-армянский, англо-русский словарь» объемом порядка 14 000 терминов, разработанный и изданный под эгидой ИНСИ – НИУО МО РА при содействии Ассоциации политической науки Армении и являющийся логическим продолжением аналогичного словаря на 3 000 терминов, также разработанного и изданного под эгидой ИНСИ МО РА.

В работе над данным словарем в составе редакционного совета приняли участие видные отечественные специалисты: декан факультета русской филологии ЕГУ, кандидат педагогических наук, доцент *Павел Балаян*, заведующий кафедрой армянского языка Армянского педагогического университета им. Х. Абовяна доцент *Левон Галстян*, Почетный профессор кафедры армянского языка ЕГУ, доктор филологических наук, Заслуженный педагог Армении *Сергей Галстян*, генерал-лейтенант *Леонид Мартиросов*, заведующий отделом Института языка им. Гр. Ачаряна НАН РА, член-корреспондент НАН РА, доктор филологических наук, профессор *Артем Саргсян*.

Авторами словаря являются известный отечественный специалист в области языкознания, заведующая кафедрой английского языка ЕГУ, доктор филологических наук, профессор *Елена Ерзинкян* и заместитель Начальника ИНСИ МО РА – главный редактор военно-научного журнала «Армянская армия», полковник в отставке *Давид Чилингарян*, который в течение 20 лет участвовал, а затем руководил разработкой трехязычного «Словаря номера» военно-научного журнала МО РА «Армянская армия», был редактором армянского текста Проекта Стратегии национальной безопасности, переводчиком и редактором ее русского текста и соавтором «Оборонно-безопасностного толкового армяно-русско-английского, русско-армянского, англо-армянского словаря».

Достойна особой оценки поддержка, оказанная трехлетней работе над данным словарем, Президентом НАН РА академиком *Радиком Мартиросяном* и Министром обороны РА, кандидатом политических наук, генерал-полковником в отставке *Сейраном Оганяном*.

Считаю долгом с признательностью отметить помощь в организации научных консультаций по безопасностным понятийно-терминологическим базам в ведущих американских и российских центрах, оказанную Руководителем Гарвардской Программы национальной безопасности, генерал-лейтенантом, профессором *Тэдом Ольстромом* и Директором Программы Черноморской безопасности доктором *Сергеем Коноплевым* (Школа государственного управления им. Дж. Кеннеди Гарвардского университета), бывшим заместителем по академической работе Президента Национального университета обороны США, доктором, профессором *Джеймсом Киглом* и доктором, профессором того же Университета *Терезой Сабонис-Хэлф*, бывшим заведующим кафедрой национальной безопасности Российской академии государственной службы при Президенте РФ, доктором экономических наук, профессором, генерал-майором *Алексеем Прохожевым*. Особую благодарность за оказание помощи и поддержки необходимо выразить бывшему Послу США в Армении Ее Превосходительству *Мари Йованович*.

Г. С. КОТАНДЖЯН

Председатель редакционного совета

THE DEFENSE SECURITY EXPLANATORY TRILINGUAL UNABRIDGED DICTIONARY AS AN ACADEMIC-EXPERT INSTRUMENT FOR NATIONAL SECURITY DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

In recent years, Armenia has taken active steps towards developing soft power for national security. One of the major initiatives in the field is the establishment of the National Defense Research University (NDRU) within the Ministry of Defense through the transformation of the current Institute for National Strategic Studies (INSS), MOD, RA.

The NDRU, MOD, RA is assigned a task of developing in the leading cadres of various ministries and agencies (which are responsible for national security) uniform and continuously updated knowledge in the field of Political Science viz. Defense Security Studies, as well as skills for its rapid and accurate practical implementation. Setting up such a group of like-minded people will enable the creation of a homogeneous intellectual environment for finding mutually acceptable solutions for the national security of the Republic of Armenia, as well as the mobilization and consolidation around the Commander in Chief (who is responsible for defense security) of the managerial personnel of the ministries and agencies with the Ministry of Defense in the lead.

This process necessarily implies the introduction into the Armenian security and military-political reality of the critical elements of the conceptual system of security and military culture of both Russia and the West – adapted to the national characteristics and conditions of the Republic of Armenia.

An important tool for the efficient solution of this problem is the provision of the appropriate academic-expert-quality educational and professional literature, which will bring together into one single system the most important elements of the Armenian, Russian and Western defense-security, military and political thought.

One of these basic tools are translation and explanatory dictionaries that enable users not only to acquire foreign concepts and terminology, but also to perceive, assimilate and successfully use them in practice. This purpose is served by the presented “Defense Security Explanatory Armenian-Russian-English, Russian-Armenian, English-Armenian Unabridged Dictionary” of around 14000 terms, compiled and published under the auspices of the INSS – NDRU, MOD, RA with the assistance of Political Science Association of Armenia, and is the logical continuation of similar 3000-term dictionary previously developed and published under the auspices of the INSS, MOD, RA.

Within the Editorial Board the leading Armenian experts participated in the Dictionary’s development, namely Dr. *Pavel Balayan*, PhD in Pedagogy, Dean of the Faculty of the Russian Philology, Associate Professor, YSU; Mr. *Levon*

Galstyan, Chair of the Armenian Language at the Armenian State Pedagogical University after Kh. Abovyan, Associate Professor; Dr. *Sergey Galstyan*. Distinguished Teacher of Armenia, Doctor of Philology, Professor Emeritus of the Chair of the Armenian Language, YSU; Mr. *Leonid Martirosov*, Lieutenant General; Prof. *Artem Sargsyan*, Head of Department of Hr. Acharian Institute of Language, Corresponding Member of the NAS, RA, Doctor of Philology.

The authors-compilers of the Dictionary are Prof. *Yelena Yerznkyan*, a distinguished Armenian specialist in Linguistics, Doctor of Philology, Head of the Chair of the English Language at YSU and Col. (ret.) *David Chilingaryan*, Deputy Head of the INSS, MOD, RA – Editor-in-Chief of the “Haikakan Banak” (Armenian Army) Defense-Academic Journal, who for 20 years has participated and hitherto headed the compilation of the Glossaries for Journal’s issues, was the editor of the Armenian text of the Draft National Security Strategy, the translator and editor of its Russian text, and the co-author of the “Defense Security Explanatory Armenian-Russian-English, Russian-Armenian, English-Armenian Dictionary”.

It is well worth mentioning the support to the three-year-long project by Dr. *Radik Martirosyan*, Full Member, President of the NAS, RA, and Mr. *Seyran Ohanyan*, PhD in Political Science, Minister of Defense, RA, Colonel General (ret.).

I consider it my duty to note the support in organizing academic consultations in the leading US and Russian think tanks on the system of security concepts and terms rendered by Lieutenant General, Prof. *Tad Oelstrom*, Director of the Harvard National Security Program, John F. Kennedy School of Government; Dr. *Sergej Konoplyov*, Director of the Harvard Black Sea Security Program; Prof. Dr. *James Keagle*, Former Provost, the US National Defense University (NDU); Prof. Dr. *Theresa Sabonis-Helf* also of the US NDU; and Prof. *Aleksei Prokhozhev*, Major General, Doctor of Economics, Former Head of the Chair of the National Security, Russian Academy of Public Administration at the President of the Russian Federation. I would like to address my special thanks to the Former US Ambassador to Armenia, Her Excellency *Marie Yovanovitch*.

H. S. KOTANJIAN

Chairman of the Editorial Board

ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ

Ա

Վերջին տարիներին Հայաստանի Հանրապետությունն ավելի ու ավելի է ներգրավվում միջազգային խաղաղությանն աջակցությանը և տարածաշրջանային անվտանգության ամրապնդմանն ուղղված տարբեր նախաձեռնություններում: Հետևողականորեն իրագործելով փոխլրացման քաղաքականություն և դրա շրջանակներում ամրապնդելով Ռուսաստանի հետ ռազմավարական դաշինքն ինչպես երկկողմ հիմունքներով, այնպես էլ ՀԱՊԿ-ի համակարգում ու գործընկերային հարաբերություններն ԱՄՆ-ի ու ՆԱՏՕ-ի մեծ թվով այլ անդամների հետ՝ Հայաստանի Հանրապետությունը հաջողությամբ կատարում է Ռուսաստանի և Արևմուտքի երկխոսության զարգացման գիտական հարթակներից մեկի դերը: Դրա հետ մեկտեղ, ՀՀ զինծառայողների թվակազմեր մասնակցում են ՄԱԿ-ի և ՆԱՏՕ-ի հովանու ներքո ձեռնարկված մի շարք խաղաղապահական օպերացիաներին (Կոսովո, Իրաք, Աֆղանստան):

Գտնվելով Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում, որում առկա առանց այդ էլ լարված ռազմաքաղաքական ու անվտանգային միջավայրի վրա անմիջական ազդեցություն է գործում Մերձավոր Արևելքում և Աֆղանստանում տիրող պայթյունավտանգ իրադրությունը, Հայաստանը Ադրբեջանի կողմից հրադադարի ռեժիմի անընդհատ խախտումների, տարածաշրջանում նրա սանձազերծած սպառազինությունների մրցավազքի ու նրա ղեկավարների ռազմատենչ հռետորաբանության պայմաններում իրականացնում է պաշտպանական վերափոխումներ, որոնք նպատակաուղղված են եղած և ապագայի սպառնալիքները արդյունավետորեն հետ մղելու կարողությամբ օժտված պաշտպանական համակարգի ստեղծմանը: Տվյալ համատեքստում Հայաստանի Հանրապետությունն իմաստավորում է առաջավոր ռուսաստանյան և արևմտյան փորձը, ընտրում լավագույնը և ներդրում՝ ազգային առանձնահատկությունների հաշվառմամբ հարմարեցնելով իր պայմաններին: Ըստ այդմ հաճախակիացել են նաև արտասահմանյան մասնագետների հետ շփումները:

ՀՀ ռազմաքաղաքական ղեկավարությունը, առանձնակի ուշադրություն դարձնելով երիտասարդ կադրերի պատրաստման պրոբլեմներին, նրանց ուսուցումը կազմակերպում է ինչպես ՌԴ և ՀԱՊԿ-ի այլ անդամների, այնպես էլ ԱՄՆ-ի ու ՆԱՏՕ-ի երկրների ռազմական բուհերում:

Նման պայմաններում առաջին պլան է մղվում ինչպես ռուսաստանյան և արևմտյան զինվորականների հետ, այնպես էլ տարբեր ռազմական համակարգերի բուհերում պատրաստում ստացած հայրենական կադրերի միջև փոխըմբռնման հաստատման պրոբլեմը:

Զինծառայողների մտավոր գործունեության մակարդակում փոխըմբռնման ու գործակցելիության ապահովման կարևոր գործիքներից մեկն է այնպիսի միօրինակացված հասկացութաւերմինաբանական ապարատի ստեղծումը, որը հավասարապես համապատասխանեցված լինի ինչպես ռուսաստանյան, այնպես էլ արևմտյան (առաջին հերթին՝ ամերիկյան) զինվորական մտածողությանը:

Հենց այդ նպատակին է ծառայում սույն «Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն մեծ բառարանը»: Հարկ է հատկապես նշել, որ և՛ խմբագրական խորհրդի անդամները, և՛ կազմողները միակարծիք էին այն հարցում, թե հայկական ռազմական դպրոցն ընդհանուր առմամբ զարգացել է Ռուսաստանի կայսերական, ապա՝ խորհրդային դպրոցի կազմում, ուստի և մեծապես ծառանգել է նրա հասկացութատերմինաբանական ապարատը, մինչդեռ արևմտյան դպրոցը հայ զինծառայողների հիմնական զանգվածի համար առայժմ մնում է ոչ բավարար ծանոթ: Ըստ այդմ բառարանում հիմնական շեշտը դրվել է արևմտյան ռազմական արվեստին բնորոշ հասկացությունների ու տերմինների պլելի լայն ներկայացմանը, ինչն իր դրսևորումն է ստացել օգտագործված գրականության մեջ (տես «Օգտագործված գրականության ցանկ»):

Միևնույն ժամանակ, պետք է հաշվի առնել նաև այն փաստը, որ քիչ թե շատ ինքնուրույն տեսքով հայկական ռազմական դպրոցի ստեղծումն սկսվել է ընդամենը 25 տարի առաջ (մինչ այդ նա հայերենով ներկայացված էր հատվածայնորեն՝ գերազանցապես գեղարվեստական գրականության երկերի և առանձին պատմական ուսումնասիրությունների ձևաչափով): Ընդամին տվյալ գործընթացը կրում էր որոշակի չափով չկառավարվող, ստոխաստիկ բնույթ, ինչի հետևանքով շատ տերմիններ ստեղծվում էին տարրական պատճենման եղանակով, առանց գիտական իմաստավորման և առանց խիստ համակարգման: Ռուստի հեղինակները խնդիր ունեին նաև կատարելու պաշտպանական-անվտանգային ոլորտի հասկացութատերմինաբանական ապարատի համակարգում, ինչպես և դրա հետագա զարգացման ու կատարելագործման համար ձևավորելու գիտական հիմքեր:

Բ

Անցած դարում ռազմական ոլորտում ստեղծվել են մի քանի հայալեզու բառարաններ: Դրանցից հիշատակման են արժանի Մանուկ Աբեղյանի «Ռուս-հայերեն ռազմական բառարանը» (1925 թ., 724 էջ), Սվետլանա Ասլանյանի «Ռուս-հայերեն ռազմական բառարանը» (1980 թ., 180 էջ), Հայկազ Մելքունյանի «Ռազմական տերմինների ռուս-հայերեն համառոտ բառարանը» (1983 թ., 150 էջ), սակայն դրանք բոլորն էլ էապես հնացել են և, բացի այդ, ստեղծվել էին բացառապես ռուսական հասկացութատերմինաբանական համակարգի հիման վրա:

2012 թ. լույս տեսավ շուրջ 3000 տերմին ծավալով «Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն բառարանը» (կազմողներ՝ Դ. Ս. Զիլինգարյան, Ա. Ե. Սարգսյան): Փաստորեն, դա եռալեզու բացատրական բառարանի ստեղծման առաջին փորձն էր, մի բառարանի, որում տեղ գտան առավել հաճախակի գործածվող և համակարգաստեղծ հասկացություններն ու տերմինները: Սույն բառարանում օգտագործվել է նաև այդ բառարանի բառացանկը, սակայն երեք տեքստերում էլ կատարվել են ճշտումներ:

Գ

Բառարանը բաղկացած է հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն մասերից:

Առաջին մասը կազմում է հայերեն–ռուսերեն–անգլերեն բառարանը, որը կառուցված է այբբենական-բառաբնային կարգով.

- 1) այբբենական կարգով տեղադրված են հայերեն բնային բառերը (ընդգծված են կիսաթավով) և դրանց ռուսերեն և անգլերեն համարժեքները,
- 2) բնային բառերի տակ զետեղված են (անհրաժեշտության դեպքում) դրանց հայերեն բացատրությունները,
- 3) ապա այբբենական կարգով բերված են բառակապակցություններում տվյալ բնաբառի տերմինային օգտագործման օրինակներն՝ իրենց ռուսերեն և անգլերեն թարգմանություններով հանդերձ, իսկ ստորև՝ անհրաժեշտության դեպքում, բաղադրյալ տերմինի հայերեն բացատրությունը:

Օրինակ՝

ազդանշան – сигнал – signal, sign

Նշան, ֆիզիկական պրոցես (գործընթաց), որը կրում է տեղեկություն (տեղեկույթ) որևէ իրադարձության, դիտարկվող օբյեկտի վիճակի մասին կամ հաղորդում է կառավարման հրաման, ցուցում, տեղեկացում:

ազդանշանի ապագադեկոդավում – дешифровка сигнала – signal decoding

Գաղտնագրված ազդանշանի վերծանում՝ վերականգնում ըստ գաղտնագրման ալգորիթմի:

Այն դեպքերում, երբ թարգմանվող տերմինն ունի մի քանի իմաստ և, ըստ այդմ, թարգմանության լեզվով մի քանի համարժեք, ապա վերջիններս բաժանվում են թվերով, իսկ եթե դրանք հոմանիշային տերմիններ են՝ ստորակետով: Օրինակ՝

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

Բառացանկի ընտրության ժամանակ հեղինակներն առաջնորդվել են ինչպես բառարանի թեմատիկ ուղղվածությամբ՝ պաշտպանական (ռազմական), անվտանգային և ռազմաքաղաքական, այնպես էլ ծավալով (մոտ 14 հազար տերմինի կարգի) և հայերեն, ռուսերեն ու անգլերեն մասնագիտական գրականության մեջ տերմինների ու հասկացությունների գործածության հաճախականությամբ, որի որոշման համար հիմք ծառայեցին ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդեսում հրապարակվող եռալեզու «Համարի բառարանը», ՌԴ ՊՆ «Ռազմական հանրագիտարանային բառարանը», ռազմական, ռազմածովային ու քաղաքական տերմինների ՆԱՏՕ–Ռուսաստան երկ- (անգլերեն–ռուսերեն) և եռալեզու (անգլերեն–ռուսերեն–ֆրանսերեն) բառարանները, ԱՄՆ-ի Պաշտպանության քարտուղարության (ՊՆ) հրապարակած դաշտային կանոնադրություններին կից և առանձին բառարանները:

Որպեսզի ընթերցողը հեշտությամբ գտնի այն բաղադրյալ տերմինը, որին տրված է հղում, հղման մեջ նշվում է այն բնաբառը, որի համակարգում է գտնվում տվյալ տերմինային արտահայտությունը:

Օրինակ.

ազգային ինքնություն – տես *ազգային՝ ազգային նույնականություն*

Երկրորդ մասը կազմում է ռուսերեն–հայերեն, իսկ երրորդը՝ անգլերեն–հայերեն բառարանը:

Հակառակ թարգմանության ժամանակ թվերով առանձնացված համարժեքները տրվում են որպես առանձին բառեր,

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

disposal – 1. օգտահանում, 2. ոչնչացում, վերացում, 3. հեռացում, 4. զետեղում, տեղադրում

destruction – 1. ավերում, 2. ոչնչացում

уничтожение – ոչնչացում, վերացում

истребление – ոչնչացում

Իսկ հոմանիշության դեպքում՝ երկրորդ (և հաջորդ) տերմինը հղվում է առաջինին.

elimination – 1. see *disposal* 2, 2. բացառում

annihilation – 1. անհիլացիա, 2. *destruction* 2

ликвидация – см. *уничтожение*

ՀՀ անվտանգային համակարգի գիտակրթական բաղադրիչի զարգացման գործում ամերիկյան մասնագետների մեթոդաբանական խորհրդարկումների գերակշռող դերի հաշվառմամբ բառարանում անգլերեն բառերը տրվում են ամերիկյան ուղղագրությամբ:

Դ

Ամփոփելով առաջաբանը՝ հարկ ենք համարում սույն եռալեզու բառարանի համապատասխան բաժինների արժեքավոր գիտական և լեզվական քննարկումների համար մեր խորին երախտապարտությունը հայտնել քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, գեներալ-մայոր *Հայկ Քոթանջյանի* գլխավորած խմբագրական խորհրդի անդամներին:

Հեղինակները շնորհագիտությամբ են նշում պատեհաժամորեն որակյալ թարգմանություններ ապահովող և բառարանի տեքստերը համեմատության ենթարկած թարգմանիչների, ինչպես նաև տեխնիկական ապահովման խմբի անդամների աշխատանքը:

Հեղինակները շնորհակալություն են հայտնում ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի բաժնի վարիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր *Վազգեն Համբարձումյանին* և ԵՊՀ ռուսական բանասիրության ֆակուլտետի դոցենտ, բանասիրական գիտությունների թեկնածու *Նելլի Խաչատրյանին* սկզբնական փուլում բառացանկի ընտրության ու տերմինների թարգմանության վերաբերյալ տրված արժեքավոր խորհուրդների համար:

Բառարանի կազմման, շարման և հրատարակությանը պատրաստման ընթացքում տեքստերի սրբագրման ու համեմատության, աղբյուրների ճշտման ու անհրաժեշտ տեղեկություններով ապահովման գործում մեծ օգնություն են ցույց

տվել ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդեսի խմբագրության աշխատողներ՝ հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ *Զարգանդ Ասատրյանը*, *Նելլա Բաղդասարյանը*, *Նարինե Մկրտչյանը*, *Արսեն Յալանուզյանը*, *Լիլյա Պապիկյանը*, *Տիգրանուհի Տիրացույանը*, *Քրիստինե Փիրոյանը*, ինչպես նաև համակարգչային աշխատողներ *Սեդրակ Հակոբջանյանը* և *Անահիտ Խաչատրյանը*։

Բառարանի ստեղծման եռամյա աշխատանքներում ցուցաբերած աջակցության համար հեղինակներն իրենց երախտապարտությունն են հայտնում պաշտպանության նախարարության ղեկավարությանը՝ ի դեմս Նախարար, պաշտոնաթող գեներալ-գնդապետ, քաղաքական գիտությունների թեկնածու *Սեյրան Օհանյանի* և Հայաստանի քաղաքական գիտության ասոցիացիայի գործադիր տնօրեն, պատմական գիտությունների թեկնածու *Բենիամին Պողոսյանին*։

Հեղինակներն իրենց պարտքն են համարում երախտապարտություն հայտնել Հայերենի բարձրագույն խորհրդի անդամ, փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ *Վլադիմիր Բաղդասարյանին* (1928–2004) և հարգանքի տուրք մատուցել նրա հիշատակին, մի մարդու, որը 1995–2004 թթ. ղեկավարել է «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդեսի թարգմանչության և լեզվական խմբագրման բաժինը, և որի նախաձեռնությամբ ու ղեկավարությամբ հանդեսում հրատարակվել է եռալեզու «Համարի բառարանը», մշակվել են հայերենի ռազմագիտական տերմինաբանության ստեղծման հիմնական սկզբունքներն ու չափանիշները։

Հեղինակները բառարանից բոլոր օգտվողներին խնդրում են իրենց դիտողություններն ու առաջարկությունները ուղարկել Երևան–0037, Կ. Ռիլնեցու փ., 56/6 հասցեով։

Ե. Լ. ԵՐԶՆԿՅԱՆ
Դ. Ս. ԶԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ

ОТ АВТОРОВ

I

В последние годы Республика Армения все более активно вовлекается в различные инициативы по поддержанию международного мира и укреплению региональной безопасности. Последовательно осуществляя политику комплементаризма и укрепляя стратегический союз с Россией как на двусторонней основе, так и в рамках ОДКБ и партнерские отношения с США и многими другими членами НАТО, Республика Армения успешно выполняет роль одной из академических платформ по развитию диалога между Россией и Западом. Наряду с этим, контингенты военнослужащих РА участвовали и участвуют во многих операциях по поддержанию мира, осуществляемых под эгидой ООН и НАТО (Косово, Ирак, Афганистан).

Находясь в регионе Южного Кавказа, на и без того напряженную военно-политическую и безопасностную среду которого оказывает непосредственное влияние взрывоопасная обстановка на Ближнем Востоке и в Афганистане, Армения в условиях непрерывного нарушения Азербайджаном режима прекращения огня, развязанной им в регионе гонки вооружений и милитаристической риторики его руководителей осуществляет оборонные реформы, нацеленные на создание системы обороны, способной успешно отражать наличествующие и будущие угрозы. В данном контексте Республика Армения осмысливает передовой российский и западный опыт, отбирает лучшее и внедряет, приспособлявая к своим условиям с учетом национальных особенностей. В связи с этим участились и контакты с зарубежными специалистами.

Особое внимание уделяя проблемам подготовки молодых кадров, военно-политическое руководство РА организует их обучение как в ВВУЗ-ах РФ и других членов ОДКБ, так и в США и странах НАТО.

В подобных условиях на первый план выдвигается проблема обеспечения взаимопонимания как с российскими и западными военными, так и между собственными кадрами, прошедшими подготовку в вузах различных военных систем.

Одним из важных инструментов обеспечения взаимопонимания и интероперабельности на уровне интеллектуальной деятельности военнослужащих является выработка единого понятийно-терминологического аппарата, одинаково адаптированного как к российскому, так и западному (в первую очередь – американскому) военному мышлению.

Именно этой цели и служит настоящий «Большой оборонно-безопасностный толковый армяно-русско-английский, русско-армянский, англо-армянский словарь». Следует особо подчеркнуть, что как члены редакционного совета, так и составители словаря были единодушны в том, что в общих чертах армянская военная школа развивалась в составе Российской имперской, а затем советской школы и, следовательно, во многом унаследовала ее понятийно-терминологический аппарат, в то время как западная школа для основной массы армянских военнослужащих является достаточно незнакомой. В силу этого акцент был

сделан на более широкое представление понятий и терминов, характерных для западного военного искусства, что нашло яркое отражение в использованной литературе (см. «Список использованной литературы»).

В то же время необходимо учесть и тот факт, что создание армянской военной школы в более или менее самостоятельном виде началось всего 25 лет назад (до этого она была представлена на армянском языке фрагментарно–преимущественно в формате произведений художественной литературы и отдельных исторических изысканий). При этом данный процесс носил в определенной степени неуправляемый, стохастический характер, в результате чего многие термины создавались путем элементарного калькирования, без научного осмысления и в значительной мере бессистемно. Поэтому перед авторами стояла и задача систематизации понятийно-терминологического аппарата в оборонно-безопасностной сфере, а также формирование научной базы для его дальнейшего развития и совершенствования.

II

В военной сфере в течение прошлого века были созданы несколько армяноязычных словарей. Достойны упоминания «Русско-армянский военный словарь» Манука Абеяна (1925 г., 724 стр.), «Русско-армянский военный словарь» Светланы Асланян (1980 г., 180 стр.), «Краткий русско-армянский словарь военных терминов» Айказа Манукяна (1983 г., 150 стр.), однако все они существенно устарели и, к тому же, были созданы на базе лишь русской понятийно-терминологической системы.

В 2012 г. вышел в свет «Оборонно-безопасностный толковый армяно-русско-английский, русско-армянский, англо-армянский словарь» (составители: Д. С. Чилингарян, А. Е. Саргсян) объемом около 3000 терминов. Фактически, это была первая попытка создания трехязычного толкового словаря, в который вошли наиболее частотные и системообразующие понятия и термины. В данном словаре использован также словник того словаря, однако произведены соответствующие уточнения во всех трех текстах.

III

Словарь состоит из трех частей – армяно-русско-английского, русско-армянского и англо-армянского.

Первую часть представляет армяно-русско-английский словарь, в котором словарные статьи построены алфавитно-гнездовым способом:

1) в алфавитном порядке размещены ключевые слова на армянском языке (выделенные жирным шрифтом) и их эквиваленты на русском и английском языках;

2) под ключевыми словами (при необходимости) помещены их толкования на армянском языке;

3) далее в алфавитном порядке приводятся примеры терминологического использования ключевого слова в словосочетаниях и перевод на русский и английский языки, а под ними – при необходимости – толкования составных терминов.

Например:

ազդանշան – сигнал – signal, sign

Նշան, ֆիզիկական պրոցես (գործընթաց), որը կրում է տեղեկություն (տեղեկույթ) որևէ իրադարձության, դիտարկվող օբյեկտի վիճակի մասին կամ հաղորդում է կառավարման հրաման, ցուցում, տեղեկացում:

ազդանշանի ապագադեկոդավորում – дешифровка сигнала – signal decoding
Գաղտնագրված ազդանշանի վերծանում՝ վերականգնում ըստ գաղտնագրման ալգորիթմի:

В случае, если переводимый термин имеет несколько значений и, как следствие, несколько эквивалентов на языке перевода, то последние разделяются цифрами, в случае же наличия синонимичных терминов – запятыми.

Например:

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

При выборе словника авторы руководствовались как тематической направленностью словаря – оборонный (военный), безопасностный и военно-политический, так и объемом (порядка 14 тысяч терминов) и частотностью употребления терминов и понятий в армяно-, русско- и англоязычной специальной литературе, основанием для чего послужили трехязычный «Словарь номера», публикуемый в военно-научном журнале ИНСИ МО РА «Айкакан банак», «Военный энциклопедический словарь» МО РФ, двух – (англо-русский) и трехязычные (англо-русско-французский) словари военных, военно-морских и политических терминов НАТО–Россия, глоссарии к полевым уставам и словари военных терминов, публикуемые Департаментом обороны (МО) США.

Для удобства нахождения терминов, на которые даются ссылки, они снабжаются предварительным указанием ключевого слова, в систему которых включены производные термины.

Например:

ազգային ինքնություն – տես *ազգային՝ ազգային նույնականություն*

Вторую часть составляет русско-армянский словарь, а третью – англо-армянский словарь.

При обратном переводе разделенные цифрами эквиваленты даются в качестве отдельных слов:

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

disposal – 1. օգտահանում, 2. ոչնչացում, վերացում, 3. հեռացում, 4. զետեղում, տեղադրում
destruction – 1. ավերում, 2. ոչնչացում

уничтожение – ոչնչացում, վերացում

истребление – ոչնչացում

а в случае синонимичности – второй (и последующие) термин дается со ссылкой на первый:

elimination – 1. see *disposal 2*, 2. բացառում

annihilation – 1. անհիմադիւ, 2. *destruction 2*

ликвидация – см. *уничтожение*.

Эквиваленты на английском языке даются в американском написании, что объясняется доминирующей ролью американских специалистов в методологических консультациях по развитию научно-образовательной составляющей безопасностной системы РА.

IV

В заключение предисловия считаем своим долгом выразить глубокую благодарность за ценные научные и языковые обсуждения соответствующих разделов данного трехязычного словаря членам редакционного совета под председательством доктора политических наук, профессора, генерал-майора *Гайка Котанджяна*.

Авторы с благодарностью отмечают работу группы переводчиков, своевременно обеспечивавших качественный перевод и сопоставление текстов словаря, а также членов группы технического обеспечения.

Авторы выражают благодарность заведующему отделом Института языка им. Гр. Ачаряна НАН РА, доктору филологических наук, профессору *Вазгену Амбарцумяну* и доценту факультета русской филологии ЕГУ, кандидату филологических наук *Нелли Хачатурян* за ценные советы относительно подбора словника и перевода терминов на предварительном этапе.

В работе по корректуре и сравнению текстов, уточнению источников и обеспечению необходимыми сведениями в процессе составления, набора и окончательной подготовки словаря к изданию большую помощь оказали сотрудники редакции военно-научного журнала ИНСИ МО РА «Армянская армия»: кандидат психологических наук, доцент *Зарзанд Асатрян*, *Нелла Багдасарян*, *Нарине Мкртчян*, *Лилия Папикян*, *Кристине Пироян*, *Тигрануи Тирацуюян*, *Арсен Яланузян*, а также компьютерщики *Седрак Акобджанян* и *Анаит Хачатрян*.

Авторы выражают искреннюю признательность за поддержку в процессе трехлетней работы над словарем руководству Министерства обороны РА в лице Министра, кандидата политических наук, генерал-полковника в отставке *Сейрана Оганяна* и Исполнительному директору *Ассоциации политической науки Армении*, кандидату исторических наук *Бениамину Погосяну*.

Авторы считают своим долгом выразить признательность и отдать дань глубокого уважения памяти члена Высшего Совета по армянскому языку, кандидата философских наук, доцента *Владимира Багдасаряна* (1928–2004), в

1995–2004 гг. возглавлявшего отдел перевода и языкового редактирования военно-научного журнала «Армянская армия», по инициативе и под руководством которого в журнале издавался трехязычный «Словарь номера» и были выработаны основные принципы и критерии создания армянской военно-научной терминологии.

Авторы просят все замечания и предложения пользователей словаря направлять по адресу: Ереван-0037, ул. К. Улнеци, 56/6.

Е. Л. ЕРЗИНКЯН
Д. С. ЧИЛИНГАРЯН

PREFACE AND ACKNOWLEDGMENTS

I

Over the past few years, the Republic of Armenia has been actively engaged in diverse activities to maintain international peace and regional security. Through consistent implementation of complementarity and by strengthening a strategic alliance with Russia both bilaterally and through the Collective Security Treaty Organization (CSTO) and partnership with the USA and many other NATO members, Armenia successfully takes the role of one of the academic platforms for developing a dialogue between Russia and the West. Besides, the RA military contingent has been involved in a lot of operations for global peacekeeping, hosted under the auspices of the UN and NATO (Kosovo, Iraq, Afghanistan).

Located in the region of South Caucasus, the tense and insecure military and political climate of which has already been afflicted by the severe explosive situation in the Middle East and Afghanistan, Armenia, in the conditions of Azerbaijan's ongoing violation of the ceasefire regime forced by the quest of arsenal and military rhetoric of the leaders, is implementing defense reforms, creating a defense system, which will be able to address current and future threats. In this context, Armenia considers extensive Russian and Western experience, opts for the best and introduces it, tailoring it to its terms taking into account national peculiarities. In this respect, there has been an increase in communication with foreign experts.

Highlighting the problems of training junior staff, RA political-military leadership extends opportunities to them to study at higher education institutions in Russia, other member-countries of the CSTO, as well as in the USA and NATO-member countries. This prioritizes the issue of mutual understanding with the Russian and Western militaries, as well as among local staff members trained in the institutions of various military systems.

Developing a common conceptual-terminological system of military terms adjusted to both Russian and Western (first of all American) military mentality appears to be one of the most important tools fostering mutual understanding and interoperability at the level of intellectual activity of the militaries.

The present "Defense Security Explanatory Armenian-Russian-English, Russian-Armenian, English-Armenian Unabridged Dictionary" serves this very purpose.

It is worth mentioning that both the authors and the members of editorial board agreed on the Armenian military school having been developed in the times of the Russian Empire, and later in the Soviet period. Hence, the Armenian military conceptual-terminological system has "inherited" the Russian rather than Western terminological principles and methods. In this respect, a wider presentation of concepts and terms characteristic of the Western military art was highlighted and vividly reflected in the used literature (see Bibliography).

It is also worth considering that the Armenian (more or less autonomous) military school was established only 25 years ago (before that it was partially presented in Armenian predominantly in the format of fiction and separate series of historical research). In addition, the process was to some extent stochastic resulting in simple calquing of terms, without any scientific reasoning and systematization. For that reason, the authors also faced the task of systematizing the conceptual-terminological system of defense security domain, as well as building an academic database for its further development and improvement.

II

In the past century several Armenian dictionaries of military terms were created. Here are some worth mentioning: “Russian-Armenian Military Dictionary” by Manuk Abeghyan (1925, 724 pages), “Russian-Armenian Military Dictionary” by Svetlana Aslanyan (1980, 180 pages) and “Russian-Armenian Concise Dictionary of Military Terms” by Haykaz Melkumyan (1983, 150 pages). However, these dictionaries have essentially gone out of date. Besides, they were based on the Russian conceptual and terminological systems.

In 2012 “Defense Security Explanatory Armenian-Russian-English, Russian-Armenian, English-Russian Dictionary” of about 3000 terms was published (compilers: D. S. Chilingaryan, A. Y. Sargsyan). In fact, it was the first attempt to create a trilingual explanatory dictionary, comprising the most commonly used terms and concepts. In the present dictionary the wordlist of the above-mentioned dictionary has been also used with further clarification and refinement in the three languages.

III

The dictionary consists of three parts – Armenian-Russian-English, Russian-Armenian and English-Armenian.

Part 1 presents the Armenian-Russian-English dictionary. The entries are arranged in alphabetical order and include:

- 1) headword in Armenian (in bold) with its Russian and English equivalents;
- 2) Armenian explanation of the headword (in case of necessity);
- 3) terminological usage of the headword exemplified in word combinations with their Russian and English translations and when necessary the explanations of basic terms.

For example,

ազդանշան – сигнал – signal, sign

Նշան, ֆիզիկական պրոցես (գործընթաց), որը կրում է տեղեկություն (տեղեկույթ) որևէ իրադարձության, դիտարկվող օբյեկտի վիճակի մասին կամ հաղորդում է կառավարման հրաման, ցուցում, տեղեկացում:

ազդանշանի ապագադեկոդավորում – дешифровка сигнала – signal decoding
 Գաղտնագրված ազդանշանի վերծանում՝ վերականգնում ըստ գաղտնագրման ալգորիթմի:

In case the translatable term has two or more meanings and, consequently, more than one equivalent in the target language, the translations are numbered, with synonymous terms (if any) separated by commas.

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

The selection of the wordlist is conditioned by both its thematic orientation, i.e. defense (military) and security, military and political and the volume (about 14000 entries) with special emphasis on the most commonly used terms in Armenian, Russian and English specialized literature. In this regard the main criterion was the frequency of their occurrence in the periodical “Armenian Army” INSS, MOD, RA, “Military Encyclopedic Dictionary” MOD, RF, bilingual (English-Russian and Russian-English) and trilingual (English-Russian-French) dictionaries of military, military-navy and political terms, such as “AHWG Defense Reform Terminological Database” and “NATO-Russia Glossary of Contemporary Political and Military Terms”, glossaries of field manuals and military terms published by the US Defense Department.

To ease the search of terms (referred to) the keywords followed by sequences with their derivatives are provided.

For example,

ազգային ինքնութիւն – տես *ազգային՝ ազգային նույնականութիւն*

Part 2 presents the Russian-Armenian and Part 3 the English-Armenian dictionary.

In case of reverse translation, the equivalents are numbered and presented as separate entries. For example,

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

disposal – 1. օգտահանում, 2. ոչնչացում, վերացում, 3. հեռացում, 4. գետեղում, տեղադրում

destruction – 1. ավերում, 2. ոչնչացում

уничтожение – ոչնչացում, վերացում

истребление – ոչնչացում,

In case of synonymy, the second (as well as subsequent) terms are introduced with reference to the first one. For example,

elimination – 1. see *disposal* 2, 2. բացառում

annihilation – 1. անհիլացիա, 2. *destruction* 2

ликвидация – см. *уничтожение*.

For English equivalents the US spelling serves as a basis, taking into consideration the dominant role of the US specialists in the methodological instructions on the development of the academic and educational component of the RA security system.

IV

In conclusion we would like to express our deepest gratitude to the editorial staff under the direction of Doctor of Political Science, Professor, Major-General *Hayk Kotanjian* for the most productive and valuable discussions of the trilingual dictionary at different stages.

The authors extend their gratitude to the group of translators who have greatly assisted in providing adequate translation and collating the texts, as well as the technical support staff members.

The authors gratefully acknowledge the contribution of the Head of Department at Language Institute after Hr.Acharyan of NAS RA, Doctor of Philological Science, professor *Vazgen Hambartsumyan* and PhD in Philology, Associate Professor at Yerevan State University *Nelly Khachaturyan* regarding their precious advice in wordlist selection and terms translation at the preliminary stage.

Our thanks and appreciation go to the editorial staff members of defense-academic journal "Armenian Army", INSS, RA MOD: PhD in Psychology *Zarand Asatryan*, *Nella Baghdasaryan*, *Narine Mkrтчyаn*, *Lilia Papikyan*, *Kristine Piroyan*, *Tigranuhi Tiratsuyan*, *Arsen Yalanuzyan* as well as computer specialists *Sedrak Hakobjanyan* and *Anahit Khacharyan* have greatly supported in the works of proofreading, text correction and comparison, source verification and the provision of necessary data during the dictionary compilation and publication.

The authors express their sincere gratitude to the Leadership of RA Ministry of Defense and personally to the Defense Minister *Seyran Ohanyan*, PhD in Political Science, Colonel-General (retired), and the Executive Director of Political Science Association of Armenia *Beniamin Poghosyan*, PhD (History) for the three-year-long process of dictionary compiling.

We feel it our duty to express our great appreciation and pay tribute to the memory of the member of the Superior Council of the Armenian Language, Head of Department of Translation and Language Editing of the Journal "Armenian Army" (1995 – 2004), PhD (Philosophy) and Associate Professor *V. Kh. Baghdasaryan* (1928 – 2004) who initiated and supervised the publication of the trilingual "Dictionary of the Issue" and outlined the main principles for the creation of the Armenian military terminology.

The authors kindly ask the dictionary users to send their comments and suggestions to the following address: 56/6 K. Ulnetsi, Yerevan, 0037.

Y. L. YERZHKYAN
D. S. CHILINGARYAN

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ
СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
BIBLIOGRAPHY

1. Դ. Ս. Զիլինգարյան, Ա. Ե. Սարգսյան, Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն բառարան: Ե., 2012 թ.:
2. «Համարի բառարան» («Словарь номера», «Dictionary of the Issue»): ՀՀ ՊՆ ԱՌՀԻ-ի «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդես (Военно-научный журнал ИНСИ МО РА «Армянская армия»; Defense-Academic journal «Armenian Army», INSS, MOD, RA), 1995–2015:
3. «Հիմնական տերմիններ և հասկացություններ» («Основные термины и понятия»; «Key terms and concepts»): «Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության նախագիծ» («Проект Стратегии национальной безопасности Республики Армения»; «Draft National Security Strategy of the Republic of Armenia»): «Հայկական բանակ» («Армянская армия»; «Armenian Army»), 2006, հմ. 2:
4. «Հիմնական ռազմագիտական տերմինների բացատրական բառարան»: ՀՀ ԶՈՒ-ի ԳՇ ՕԿ, 2011:
5. «Զինված հակամարտություններ և արտակարգ իրավիճակներ», անգլերեն-ռուսերեն-հայերեն բառարան: Կազմ.՝ Ս. Կարապետյան: Խմբ.՝ Դ. Զիլինգարյան, Վ. Կարմիրշալյան, Ս. Շիշյան: Ե., 2002:
6. «Հայկական սովետական հանրագիտարան», հհ. 1–12: Ե., 1974–1986:
7. Ստ. Մալխասյան, Հայերեն բացատրական բառարան, հհ. 1–4: Ե., 1944–1945:
8. Է. Դ. Աղայան, Արդի հայերենի բացատրական բառարան: Ե., 1976:
9. «Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան», հհ. 1–4: Ե., 1969 – 1980:
10. Խ. Գրիգորյան, Զ. Գրիգորյան, Նոր անգլերեն-հայերեն բառարան: Ե., 2011:
11. «Военный энциклопедический словарь». М., 2002.
12. «Война и мир в терминах и определениях», под общей редакцией Дмитрия Рогозина. Государственная Дума Федерального Собрания Российской Федерации. М., 2003.
13. «Справочник НАТО». Brussels–Belgium, 2001.
14. «Справочник по тыловому обеспечению. НАТО». Ноябрь, 2012.
15. «Руководство по боевой работе огневых подразделений артиллерии». Управление ракетных войск и артиллерии ВС РФ. М., 2002.

16. *В. Я. Лебедев*. Справочник офицера наземной артиллерии. М., 1984.
17. *В. А. Левченко, М. Ю. Сергин, В. А. Иванов, Г. В. Зеленин*. Стрельба и управление огнем артиллерийских подразделений. Тамбов, 2004.
18. «Терминологическая база данных по военной реформе. Раздел I: Русско-английский». Специальная рабочая группа по военной реформе Совета Россия – НАТО, январь 2005 г.
19. «Сводный глоссарий Совета Россия–НАТО по сотрудничеству». Москва-Брюссель, 2011.
20. «Словарь морской терминологии Россия–НАТО для операции “Эктив Индевор”. Часть II: русско-английская. Совет Россия–НАТО». Февраль 2006 г.
21. *С. Светланин*. Русско-английский словарь. Политика, экономика, право. М., 2006.
22. *Е. Н. Девнина*. Большой англо-русский и русско-английский авиационный словарь. М., 2011.
23. *З. А. Ацагорцян, А. Г. Дарбинян, Н. Г. Овумян, Г. А. Срвандзтян*. Русско-армянский политехнический словарь. Е., 1988.
24. *А. С. Гарибян*. Русско-армянский словарь. Е., 1982.
25. «Толковый словарь русского языка», под ред. Д. Н. Ушакова, тт. I–IV. М., 1935–1940.
26. *С. И. Ожегов*. Словарь русского языка. М., 1984.
27. «Современный словарь иностранных слов», 3-е изд., стереотипное. М., 2000.
28. *Л. П. Крысин*. Толковый словарь иностранных слов. М., 2000.
29. FM 1. “The Army”. 14 June 2001.
30. FM 1-0 (FM 12-6) “Human Resources Support”. February 2007.
31. FM 3-0. “Operations”. February 2008.
32. FM 3-13. “Inform and influence activities”. January 2013.
33. FM 3-90. “Tactics”. July 2001.
34. FM 5-0 “The operations process”. March 2010.
35. FM 6-0. “Mission Command: Command and Control of Army Forces”. August 2003.
36. FM 17-12-8. “Light Cavalry Gunnery”. February 1999.
37. FM 23-10. “Sniper training”. August 1994.
38. FM 25-4. “How to conduct training exercises”, Washington, DC, 10 September 1984.
39. FM 101-5. “Staff Organization and Operations”, Washington, DC, 31 May 1997.

40. ADP 6-0. "Mission Command", May 2012.
41. ATTP 4-10 (FM 3-100.21). "Operational contract support tactics, techniques, and procedures". June 2011.
42. Joint Publication 1. "Doctrine for the Armed Forces of the United States". 25 March 2013.
43. Joint Publication 1-02. "Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms". Pentagon, March 2012.
44. Joint Publication 1-06. "Financial Management Support in Joint Operations". 02 March 2012.
45. Joint Publication 2-0. "Joint Intelligence". 22 October 2013.
46. Joint Publication 2-01. "Joint and National Intelligence Support to Military Operations". 05 January 2012.
47. Joint Publication 2-01.3. "Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment". 16 June 2009.
48. Joint Publication 2-03. "Geospatial Intelligence in Joint Operations". 31 October 2012.
49. Joint Publication 3-0. "Joint Operations" 11 August 2011.
50. Joint Publication 3-01. "Countering Air and Missile Threats". 23 March 2012.
51. Joint Publication 3-02. "Amphibious Operations". 18 July 2014.
52. Joint Publication 3-05. "Special Operations". 18 April 2011.
53. Joint Publication 3-05.1. "Joint Special Operations Task Force Operations". 26 April 2007.
54. Joint Publication 3-06. "Joint Urban Operations". 20 November 2013.
55. Joint Publication 3-07. "Joint Doctrine for Military Operations Other Than War". 16 June 1995.
56. Joint Publication 3-07.1. "Joint Tactics, Techniques and Procedures for Foreign Internal Defense (FID)". 26 June 1996.
57. Joint Publication 3-07.2. "Antiterrorism" 24 November 2010.
58. Joint Publication 3-07.3 "Peace Operations". 01 August 2012.
59. Joint Publication 3-07.4. "Joint Counterdrug Operations". 13 June 2007.
60. Joint Publication 3-08. "Interorganizational Coordination During Joint Operations". 24 June 2011.
61. Joint Publication 3-09. "Joint Fire Support". 30 June 2010.
62. Joint Publication 3-09.3. "Close Air Support". 08 July 2009.
63. Joint Publication 3-10. "Joint Security Operations in Theater". 13 November 2014.
64. Joint Publication 3-11. "Operations in Chemical, Biological, Radiological, and Nuclear environments". 04 October 2013.

65. Joint Publication 3-12 (R). "Cyberspace Operations". 5 February 2013.
66. Joint Publication 3-13.4. "Military Deception". 26 January 2012.
67. Joint Publication 3-13. "Informal Operations". 27 November 2012, Incorporating Change 1, 20 November 2014.
68. Joint Publication 3-13.1. "Electronic Warfare". 08 February 2012.
69. Joint Publication 3-13.2. "Psychological Operations". 07 January 2010.
70. Joint Publication 3-13.3. "Operations Security". 29 June 2006.
71. Joint Publication 3-14. "Space Operations". May 2013.
72. Joint Publication 3-15. "Joint Doctrine for Barriers, Obstacles and Mine Warfare". 24 February 1999.
73. Joint Publication 3-15.1. "Counter-Improvised Explosive Device Operations", 09 January 2012.
74. Joint Publication 3-16. "Multinational Operations". 16 July 2013
75. Joint Publication 3-17. "Joint Doctrine and Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Air Mobility Operations". 14 August 2002
76. Joint Publication 3-18. "Joint Forcible Entry Operations". 27 November 2012.
77. Joint Publication 3-22. "Foreign Internal Defense". 12 July 2010.
78. Joint Publication 3-24. "Counterinsurgency". 22 November 2013.
79. Joint Publication 3-29. "Foreign Humanitarian Assistance". 03 January 2014.
80. Joint Publication 3-30. "Command and Control of Joint Air Operations". 10 February 2014.
81. Joint Publication 3-31. "Command and Control for Joint Land Operations". 24 February 2014.
82. Joint Publication 3-34. "Joint Engineer Operations". 30 June 2011.
83. Joint Publication 3-35 "Deployment and Redeployment Operations". 31 January 2013.
84. Joint Publication 3-40. "Countering Weapons of Mass Destruction". 31 October 2014.
85. Joint Publication 3-50. "Personnel Recovery". 5 January 2007.
86. Joint Publication 3-52. "Joint Airspace Control". 13 November 2014.
87. Joint Publication 3-56.1 "Command and Control for Joint Air Operations". 14 Nov. 1994.
88. Joint Publication 3-57. "Civil-Military Operations". 11 September 2013.
89. Joint Publication 3-60. "Joint Targeting". 13 April 2007.
90. Joint Publication 3-61. "Public Affairs" 25 August 2010.
91. Joint Publication 3-68. "Noncombatant Evacuation Operations". 22 January 2007.

-
92. Joint Publication 4-01. "The Defense Transportation System". 06 June 2013.
  93. Joint Publication 4-02. "Doctrine for Health Services Support in Joint Operations". 26 April 1995.
  94. Joint Publication 4-09. "Distribution Operations". 19 December 2013.
  95. Joint Publication 4-10. "Operational Contract Support". 16 July 2014.
  96. Joint Publication 5-0. "Joint Operation Planning". 11 August 2011.
  97. Joint Publication 6-0. "Joint Communications System". 10 June 2010.
  98. Joint Publication 6-01. "Joint Electromagnetic Spectrum Management Operations". 20 March 2012.
  99. MCRP 4-11.3F "Convoy Operations Handbook". 26 September 2001.
  100. "Commander's Handbook for Attack the Network". Version 1.0. Joint Warfighting Center Joint Doctrine Support Division Suffolk, Virginia, 20 May, 2011.
  101. "Glossary of Soviet military terminology English – Russian, Russian – English". USA. Department of the Army. May 1955.
  102. "Joint Doctrine development process", Joint Staff Washington, D.C. 20318. 29 December 2014.
  103. "Drill and Ceremonies". Headquarters Department Army. July 2003.
  104. "Tank gunnery training devices and usage strategies. Headquarters Department of the Army". Washington, DC, 1 May 2000.
  105. "Convoy Operations Handbook", U.S. Marine Corps. 2001.
  106. Richard *Bowyer*. Dictionary of Military Terms, third edition. Bloomsbury Publishing Plc, 2004.
  107. "North Atlantic Treaty Organisation (NATO)". 2001.
  108. "NATO Logistics Handbook". November 2012.
  109. "NATO Handbook" 2001. NATO Office of Information and Press 1110. Brussels – Belgium.
  110. "NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French). North Atlantic Treaty Organization". NATO Standardization Agency, 2010.
  111. "NATO-Russia Council Consolidated Glossary of Cooperation". Brussels-Moscow, 2011.
  112. "AHWG Defence Reform Terminological database. Part II: English-Russian". NRC AD HOC Defence Reform Working Group. January 2005.
  113. "NATO-Russia Glossary of Maritime Terminology relevant to operation active Endeavour", Part I: English-Russian. NATO-Russia Council. February 2006.
  114. "NATO-Russia Glossary of Contemporary Political and Military Terms" (<http://www.nato.int/docu/glossary/eng/15-main.pdf>). 7 JUNE 2001.

115. *O. Popova, S. Stepanov, S. D'Hooghe*. Concise Trilingual (English-Russian-French) dictionary of military and political terms on Russia-NATO cooperation. First Edition Mons, Belgium, 1998.
116. "Informal Interorganizational Military Glossary of abbreviations, terms and definitions related to conflict prevention (CP) and Defence and Related Security Capacity Building (DCB)". 13 February 2015.
117. "The Concise Oxford Dictionary of Politics". Edited by Iain McLean and Alistair McMillan. Second edition. 2003:
118. "The Concise Oxford Russian Dictionary. Russian – English, English – Russian". Moscow, 2000.
119. "Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English", fifth edition. Editor Jonathan Crowther. 2000.
120. "English – Russian Dictionary", by Prof. V. K. Müller. Eighth Stereotype Edition. Moscow, 1961.
121. "Sustaining US global leadership: priorities for 21st century defense". January 2012.
122. "Combined Arms Warfare in the 21st Century: maximizing the capability of U.S. Army future combat system equipped brigade combat teams to conduct combined Arms Operations" (A thesis presented to the Faculty of the U.S. Army Command and General Staff College in partial fulfillment of the requirements for the degree master of Military art and science Military History. By JAMES W. REED, MAJ, USA B. A., California State University, Chico, CA, 1994). Fort Leavenworth, Kansas, 2008.

ՀԱՄԱՌՈՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ամ. – ամերիկյան	հոգն. – հոգնակի
ավ. – ավիացիա	հրետ. – հրետանային
արևմտի. – արևմտահայերեն	պտմ. – պատմական
բրիտ. – բրիտանական	ռազմ. – ռազմական
իրավ. – իրավաբանական	սով. – սովորաբար
լուսանկչ. – լուսանկարչական	տնտ. – տնտեսագիտություն
ծով. – ծովային	փխբ. – փոխաբերական
հնգ. – հնացած	քաղ. – քաղաքական
հոգեբ. – հոգեբանական	

УСЛОВНЫЕ СОКРАЩЕНИЯ

ամ. – американский	լատ. – латинский
арт. – артиллерийский	псих. – психологический
брит. – британский	уст. – устаревшее
ист. – исторический	фин. – финансовый

LIST OF ABBREVIATIONS

Am. – American	mil. – military
Brit. – British	obs. – obsolete
Fr. – French	phot. – photography
hist. – historical	pl. – plural
leg. – legal	psych. – psychological
med. – medical	

**ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ
ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ
ՀԱՅԵՐԵՆ – ՌՈՒՍԵՐԵՆ – ԱՆԳԼԵՐԵՆ
ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ**

**БОЛЬШОЙ
ОБОРОННО-БЕЗОПАСНОСТНЫЙ
АРМЯНО – РУССКО – АНГЛИЙСКИЙ
ТОЛКОВЫЙ СЛОВАРЬ**

**DEFENSE SECURITY
ARMENIAN – RUSSIAN – ENGLISH
EXPLANATORY UNABRIDGED DICTIONARY**

Խմբագիրներ՝ Լ. ԳԱԼՍՏՅԱՆ, Ս. ԳԱԼՍՏՅԱՆ,
Պ. ԲԱԼԱՅԱՆ, Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Редакторы: Л. ГАЛСТЯН, С. ГАЛСТЯН, П. БАЛАЯН, А. САРГСЯН

Editors: L. GALSTYAN, S. GALSTYAN, P. BALAYAN, A. SARGSYAN

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ
Է	Ը	Թ	Ժ	Ի	Լ
Խ	Ծ	Կ	Հ	Ձ	Ղ
Ճ	Մ	Յ	Ն	Շ	Ո
Չ	Պ	Ջ	Ռ	Ս	Կ
Տ	Ր	Ց	ՌԻ	Փ	Ք
Լ	Օ	Ֆ			

Ա (այբ)

«Աբրամս» – «Абрамс» – “Abrams”

1980-ականների ամերիկյան հիմնական մարտական տանկ:

ագրեգատ – агрегат – assembly

Ուզգմական տեխնիկայի, սարքավորանքի և բաղկացուցիչ մաս, որը մատակարարվում և փոխարինվում է որպես միասնական հանգույց և, որպես կանոն, կազմված է առանձին դետալներից ու հանգույցներից, որոնք կարելի է փոխել առանձին-առանձին:

ագրեսիա – агрессия – aggression

Որևէ պետության ինքնիշխանության, տարածքային անձեռնմխելիության կամ քաղաքական անկախության դեմ մեկ այլ պետության կողմից զինված ուժի՝ ՄԱԿ-ի Կանոնադրության տեսանկյունից անօրինական կիրառում:

ագրեսիայի անմիջական սպառնալիք – непосредственная угроза агрессии – direct threat of aggression

ագրեսիայի ապաժավալում – деэскалация агрессии – de-escalation of aggression

ագրեսիայի զսպում – сдерживание агрессии, удержание от агрессии – deterrence against aggression

ագրեսիայի ծավալում – эскалация агрессии – escalation of aggression

ագրեսիայի կանխում – предотвращение агрессии – prevention of aggression

ագրեսիայի կասեցում – пресечение агрессии – stopping of aggression

ագրեսիայի հետմղում – отражение агрессии – repelling of aggression

ագրեսիայի հետմղում կամ կանխում – отражение или предотвращение агрессии – repelling or prevention of aggression

ագրեսիայի սպառնալիք – угроза агрессии – threat of aggression

ագրեսիայից հետպահում – տես *ագրեսիա՝ ագրեսիայի զսպում*

ագրեսիվ – агрессивный – aggressive

ագրեսիվ գործողություն – агрессивное действие – aggressive action

ագրեսիվ դիրք ընդունել – занять агрессивную позицию – take the offensive

ագրեսոր – агрессор – aggressor

ագուստ – ложа – stock, storage, supply

ադամսիտ – адамсит – Adamsite

Վերին շնչառական օրգանները ախտահարող թունավոր նյութ:

«ԱԴԱՄՍ» ԿԱՇ – տես *ՆԱՏՕ՝ Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տեղափոխումների և տեղաշարժերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ*

ադապտիվ պլանավորում – адаптивное планирование – adaptive planning

Պլանավորման համակարգ, որով նախատեսվում է պլանների շտկում ըստ այն փոփոխությունների, որոնք կրում են պլանավորվող գործունեության միջավայրի պարամետրները:

ադյունկտ – адъонкт – military graduate student

Հետագա ինքնուրույն գիտամանկավարժական և գիտահետազոտական գործունեության համար ռազմական բուհին առընթեր հետբուհական ռազմակրթական ստորաբաժանումում (ադյունկտուրայում) պատրաստում անցնող սպա:

աերոդինամիկա – аэродинамика – aerodynamics

աերոդրոմ – 1. տես *թռիչքադաշտ*, 2. տես *թռիչքարան*

աերոզոլ – аэрозоль – aerosol

Գազային միջավայրում (սովորաբար՝ օդում) հեղուկ կամ պինդ նյութի կախյալ մասնիկներից (10^{-6} – 10^{-2} սմ չափի) կազմված անհամասեռ համակարգեր, որոնք ռազմական բնագավառում օգտագործվում են քողարկիչ կամ պաշտպանական նպատակներով:

աերոպաուզա – аэропауза – aeropause
Մթնոլորտային շերտ, որից բարձր ինքնաթիռները թռչել չեն կարող:

աերոպլան – տես *ինքնաթիռ*

ազատ – свободный – free, at liberty

1. Նա, որ ենթարկված չէ ուրիշի կամքին, կարող է շարժվել ու գործել ըստ

իր կամքի: 2. Նա, որ գերծ է որևէ արգելքից, պատասխանատվությունից: 3. Չսահմանափակված, չկաշկանդված: 4. Այն, ինչի վրա օրինական արգելք չկա: 5. Պարտադիր զբաղմունքներից գերծ: 6. Ջերծ, անմասն: 7. Չզրավված, թափուր: 8. Աներկյուղ, համարձակ, անկեղծ:

ազատ անկում – свободное падение – free fall

Մարմնի անկում ծանրության ուժի ազդեցությամբ:

«ազատ» դրություն – положение «вольности» – rest

Կեցվածք, որի դեպքում զինծառայողը (ստորաբաժանումը, շարքը ևն), մնալով իր տեղում, թուլացնում է մի ոտքը (ծախ կամ աջ) ծնկամասում՝ չթուլացնելով ուշադրությունը և պահպանելով լռություն:

ազատ կրակի գոտի – зона свободного огня – free fire zone

Ցամաքային տարածք, որտեղ հայտնված ցանկացած մեքենա կամ մարդ կարող է համարվել թշնամի, և նրան կարող են կրակակոծել:

ազատ որսի բանելակարգ – режим свободной охоты – loitering

Նավերի կամ ինքնաթիռների մարտական գործողություններ, երբ նրանք չունեն կոնկրետ նշանակետ խոցելու առաջադրանք, այլ կարող են հարձակվել տվյալ շրջանում հայտնված ցանկացած օբյեկտի վրա:

ազատագրում – освобождение – liberation

ազատագրվում – տես բանտարկություն

ազատականություն – либерализм – liberalism

Փիլիսոփայական և հասարակական-քաղաքական հոսանք, որը յուրաքանչյուր մարդու իրավունքներն ու ազատությունները համարում է բարձրագույն արժեք և սահմանում որպես հասարակական ու տնտեսական կարգի իրավական հիմք:

ազատամարտ – տես պատերազմ՝ ազատագրական պատերազմ

ազատամարտիկ – տես ազատություն՝ ազատության մարտիկ

«ազատ որս» – «свободная охота» – free-capture hunting

Ինքնուրույն որոնման համար նշանակված շրջանում միակի ինքնաթիռի (ստորաբաժանման) մարտական գործողությունների եղանակ՝ օդում, ծովում կամ գետնի վրա հակառակորդի կարևոր օբյեկտների (ինքնաթիռ, ուղղաթիռ, ռազմանավ, հրամանատարական կետ ևն) հայտնաբերման ու ոչնչացման նպատակով:

ազատվել (շրջափակումից) – տես դուրս պրծնել

ազատություն – свобода – freedom, liberty

Ազատ լինելը, ըստ իր նպատակների կամ համոզմունքների գործելու կամ չգործելու հնարավորություն:

ազատության մարտիկ – борец за свободу – freedom-fighter

ժողովրդավարական ազատություններ – демократические свободы – democratic liberties

խղճի ազատություն – свобода совести – freedom of conscience, liberty of conscience, freedom of thought

Ցանկացած բարոյական հայացքներ, համոզմունքներ, կրոնաբարոյական և այլ տեսակետներ ունենալու մարդու բնական իրավունքը:

խոսքի ազատություն – свобода слова – freedom of speech

կամարտահայտման ազատություն – свобода волеизъявления – freedom of the will, freedom of expression

հավաքների ազատություն – свобода собраний – freedom of assembly

մամուլի ազատություն – свобода прессы – freedom of the press

տարաշարժի ազատություն – свобода маневра – room for maneuver, space to undertake measures, aktionsfreiheit

տեղաշարժի ազատություն – свобода передвижения – freedom of movement

ազատում – освобождение – 1. liberation, release, 2. exemption, 3. dismissal, discharge, 4. emancipation

ազատում զինվորական ծառայությունից – освобождение от военной службы – exemption from military service

Որոշ կարգախմբերի քաղաքացիների՝ օրենքով սահմանված ազատում զորակոչվելու և զինվորական ծառայություն անցնելու զինվորական պարտականությունից:

ազգ – нация – nation

Մարդկանց պատմականորեն ձևավորված կայուն ընդհանրություն, որն ստեղծվել է լեզվի, տարածքի, տնտեսական կյանքի, ինչպես նաև միայն տվյալ էթնոսին բնորոշ, կամավոր ու բնական կերպով ընդունվող յուրահատուկ մշակույթի և դրա հենքի վրա ձևավորվող ազգային շահի ընդհանրության վրա:

ազգային – национальный – national

Լզգին հատուկ, ազգին վերաբերող:

ազգային բաղադրատարր – национальный компонент – national component

ազգային գաղափարախոսություն – национальная идеология – national ideology

Գաղափարների և տեսակետների համակարգ, որն արտահայտում է քաղաքականության և հասարակական գործունեության սուբյեկտների վերաբերմունքը տվյալ ազգին բնորոշ ընդհանրական հոգեկերտվածքի, մշակույթի, լեզվի, ավանդույթների ու սովորույթների, կենցաղի, ինքնության ու ինքնագիտակցության պահպանման և հարատև զարգացման նկատմամբ:

ազգային գերակայություն – национальный приоритет – national priority

Այն, ինչ ազգային շահերի տեսակետից համարվում է կարևոր և առաջնային:

ազգային ենթակառուցվածք – национальная инфраструктура – national infrastructure

ազգային ինքնություն – տես *ազգային՝ ազգային նույնականություն*

ազգային նույնականություն – национальная идентичность, национальная самость – national identity

Անհատի կողմից որոշակի ազգի պատկանելու գիտակցումն ու մշտական նույնացումը նրա հետ՝ տվյալ ազգին բնորոշ հատկանիշների ամբողջության մեջ:

ազգային փոքրամասնություն – национальное меньшинство – ethnic minority

ազգային անվտանգություն – национальная безопасность – national security

Իրական և հնարավոր արտաքին ու ներքին սպառնալիքներից անձի, ընտանիքի, հասարակության ու պետության կենսականորեն կարևոր շահերի պաշտպանվածության վիճակ: Ապահովվում է պետության ռազմական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, բնապահպանական և այլ կարողություններով:

ազգային անվտանգության արտաքին շահեր – внешние интересы национальной безопасности – external interests of national security

Ուղղված են պետության արտաքին անվտանգության ապահովմանը, միջազգային քաղաքական, տնտեսական, ռազմական, տեղեկատվական, մշակութային, բնապահպանական համագործակցության հարցերում պետության համար շահավետ դիրքերի հասնելուն:

ազգային անվտանգության գործոն – фактор национальной безопасности – factor of national security

ազգային անվտանգության խորհուրդ – совет национальной безопасности – National Security Council

ազգային անվտանգության համակարգ – система национальной безопасности – national security system

ազգային անվտանգության համակարգի ղեկավարում – руководство системой национальной безопасности – command of the national security system

ազգային անվտանգության համար առանձնահատուկ իրադարձություն – особое событие для национальной безопасности – special event for homeland security

ազգային անվտանգության հայեցակարգ – концепция национальной безопасности – national security concept

ազգային անվտանգության ներքին շահեր – внутренние интересы национальной безопасности – internal interests of national security

Արտահայտում են իր հասարակական կարգն ու իրավակարգը պաշտպանելու, հասարակության արդյունավետ տնտեսական զարգացման ու սոցիալական առաջընթացի ապահովման համար հիմքեր ստեղծելու, պետության հոգևոր-մշակութային, բարոյահայրենասիրական ու գիտատեխնիկական ներուժը մեծացնելու, մարդու և քաղաքացու իրավունքների ու ազատությունների պաշտպանությունը, ժողովրդագրական բարձր ցուցանիշները, ներկա և ապագա սերունդների կենսագործունեության համար բարենպաստ միջավայրի պահպանումն ապահովելու ազգի ձգտումը:

ազգային անվտանգության նպատակ – цель национальной безопасности – national security goal

ազգային անվտանգության շահեր – интересы национальной безопасности – national security interest

ազգային անվտանգությանն ուղղված մարտահրավեր – вызов национальной безопасности – challenge to the national security

ազգային անվտանգությանն ուղղված սպառնալիք – угроза национальной безопасности – threat to national security

ազգային անվտանգության քաղաքականություն – политика национальной безопасности – national security policy

ազգայնամուլ – националист – nationalist

ազգայնամուլություն – шовинизм – chauvinism, jingoism

Ճայրահեղական մարտնչող ազգայնականության գաղափարախոսություն և քաղաքականություն, որոնց հիմքում իբր այլ թերարժեք, ազգերի ու ժողովուրդների վրա գերիշխելու իրավունքով օժտված մեկ ազգի ազգային բացառիկությունն (ընտրյալությունն) է:

ազգասեր – տես *հայրենասեր*

ազգություն – национальность – nationality

ազդալողան – буй – beacon

Լողան, որը ճոպանով խարսխի օգնությամբ ամրացվում է հատակին, որպեսզի նշի ջրում որոշակի տեղը:

ազդակ – տես *իմպուլս*

էլեկտրամագնիսական ազդակ – տես *իմպուլս*՝ *էլեկտրամագնիսական իմպուլս*

կողմնորոշիչ ազդակ – мессидж – message

Գաղափար կամ պնդում, որին տրվում է քաղաքական, բարոյական կամ հասարակական մեծ կարևորություն:

ազդահրթիռանետ – ракета – discharger

ազդանյութ – агент – agent

Գործոն, որն առաջ է բերում (բնության մեջ, օրգանիզմում ևն) այս կամ այն երևույթը, պրոցեսը ևն:

կուրացնող ազդանյութ – ослепляющий химический агент – blinding agent

հակաբուսական ազդանյութ – средство уничтожения сельскохозяйственных растений, гербицидный агент – anticrop agent

Կենդանի օրգանիզմ կամ քիմիկատ, որը կիրառվում է որոշակի սննդատեսակներ կամ տեխնիկական մշակաբույսեր ոչնչացնելու համար:

ազդանշան – сигнал – signal, sign

Նշան, ֆիզիկական պրոցես, գործընթաց, որը կրում է տեղեկություն (տեղեկույթ) որևէ իրադարձության, դիտարկվող օբյեկտի վիճակի մասին կամ հաղորդում է կառավարման հրաման, ցուցում, տեղեկացում:

ազդանշանի ապագադեկոդավորում – дешифровка сигнала – signal decoding

Գաղտնագրված ազդանշանի վերծանում՝ վերականգնում ըստ գաղտնագրման ալգորիթմի:

ազդանշանի արտանետվածք – выброс сигнала – blip

ազդանշանի որսում – перехват сигнала – signal interception

Հակառակորդի ազդանշանների հայտնաբերմանն ու գրանցմանը նպատակաուղղված գործողությունների համալիր:

բեռնման ազդանշան – сигнал погрузки – load signal

Անձնակազմի տարահանման ժամանակ տրվող տեսանելի ազդանշան, որը ծածուկ կերպով ցույց է տալիս, որ տվյալ վայրում դեռ մնացել են մարդ կամ բեռ:

զգուշության ազդանշան – տես *ազդանշան՝ նախազգուշացնող ազդանշան*

ընդունումը հաստատող ազդանշան – сигнал о подтверждении приема – acknowledgement signal

լույսերը հանգցնելու ազդանշան – сигнал гашения света – lights out

խորագնիչ ազդանշան – сигнал зондирования – sensing signal

1. Ազդանշան, որի միջոցով հավաքվում են տվյալներ որևէ միջավայրի մասին: 2. (*փխբ.*) Որևէ հաղորդում, հրապարակում, հայտարարություն, որին հակառակորդի տված արձագանքի հիման վրա հնարավոր է պարզել նրա իրական մտադրությունները:

հավաքի ազդանշան – сигнал к сбору – assembly

հրամանով պայթեցման ազդանշան – сигнал на подрыв по команде – command destruct signal

նախազգուշացնող ազդանշան – предупредительный сигнал, сигнал предупреждения – warning signal, warning, caution signal

որսալ ազդանշանը – перехватывать сигнал – intercept

ռազմական ազդանշան – военный сигнал – military signal

Կանոնադրական կամ հրամանատարի (պետի) սահմանած պայմանական նշաններ՝ նախատեսված ոչ մեծ հեռավորությունների վրա հակիրճ հրամաններ, կարգադրություններ և այլ տեղեկություններ ենթակա զորքերին հասցնելու և նրանցից տեղեկություններ ստանալու համար: Կարող են լինել ձայնային, տեսողական (դրոշակների միջոցով կամ ձեռքի շարժումներով) և ռադիոտեխնիկական միջոցներով հաղորդվող:

սխալի ազդանշան – сигнал ошибки – error signal

Ձայնային կամ լուսային ազդանշան, որն առաջանում է վերահսկվող համակարգում գործողությունների ալգորիթմի խախտման դեպքում:

տեղի առարկաներից անդրադարձած ազդանշան – эхо-сигнал от местных предметов – permanent echo

ազդանշանային – сигнальный – signal

ազդանշանային եղջերավող – տես *շշակ*
ազդանշանային լույս – сигнальный огонь – marker

ազդանշանային հարթակ – сигнальная площадка – signal area

Թռիչքադաշտի հատված, որտեղ տեղադրվում են վրագետնյա ազդանշանները:

ազդանշանային պաստառ – сигнальное полотнище – marking panel

Ղաշնակցային ուժերի տեսանելի հաղորդակցության պիտակավորված (դրոշմավորված) մեծանկար:

ազդանշաններով կապի շահագործման հրահանգ – инструкция по эксплуатации связи сигналами – signal operating instructions

ազդանշանորդ – сигнальщик – signaler, signalmann

թռիչքադաշտային ազդանշանորդ – аэродромный сигнальщик – aircraft marshaller, aircraft guide

Սառնագետ, որը տեսողական կամ այլ մեթոդներով ուղղություն է ցույց տալիս ինքնաթիռին վերթիռի կամ վայրէջքի ժամանակ:

ազդավող – сигнальная труба, горн – bugle

ազդեցիկություն – տես *հեղինակություն*

ազդեցություն – влияние, воздействие – 1. influence, impact, 2. effect

ազդեցության գործիք – инструмент воздействия – leverage

Համատեղ գործողությունների պլանավորման համատեքստում. հակառակորդի նկատմամբ ռազմական ուժի առումով, ինչպես նաև որևէ բնագա-

վառում (կամ մի քանի բնագավառներում) կամ տեղեկության տարածությունում գերազանցություն, որը բավարար է այդ գերազանցությունը գործի դնելու համար:

ազդեցության լծակ – рычаг воздействия – leverage

ազդեցության նկատմամբ ականի զգայունության շրջան – время восприимчивости мины к воздействию, время нахождения неконтактной мины в боевом положении – look

ազդեցության ոլորտ – сфера влияния – sphere of influence

Տարածաշրջան, որը փաստացի գտնվում է այլ պետության քաղաքական, ռազմաքաղաքական, տնտեսական և/կամ մշակութային լիակատար ազդեցության տակ:

ազդեցության ոչ ուժային մեթոդներ – տես *ուժ՝ «փակուկ» ուժ*

ազդեցության ուժային մեթոդներ – տես *ուժ՝ «կոշտ» ուժ*

անցանկալի ազդեցություն – нежелательное воздействие – undesired effects

Դրված խնդիրներին ոչ մահացու տեխնոլոգիաների կիրառման արգասիքների անհամապատասխանություն, օրինակ՝ մահացու էլք, խեղում ևն:

էլեկտրամագնիսական իրադրության ազդեցություն – воздействие электромагнитной обстановки – electromagnetic environmental effects

էլեկտրամագնիսական միջավայրի ազդեցությունը զորքի, սարքավորանքի, համակարգերի ևն վրա:

խաթարիչ ազդեցություն – деструктивное воздействие – destructive impact

Համակարգի բնականոն գործունեությանը խոչընդոտող գործոն (տարր, երևույթ, պրոցես):

ազիմուտ – азимут – azimuth, bearing

Այն երկնիստ անկյունը, որը կազմված է դիտման կետի միջօրեականի հարթությամբ և այդ կետով ու դիտվող օբյեկտով (երկրային առարկայի, երկնային լուսատուի ազիմուտ ևն) անցնող ուղղաձիգ հարթությամբ:

իրական ազիմուտ – истинный азимут – true bearing, bearing

մագնիսական ազիմուտ – магнитный азимут – magnetic bearing, magnetic azimuth

Որևէ օբյեկտով անցնող ուղղաձիգ հարթությամբ (տվյալ օբյեկտի ուղղությամբ) և մագնիսական միջօրեականով կազմված հորիզոնական անկյուն:

ազնվաբարոյություն – благородство, честность – nobility, honor

ազնվազարմություն – տես *ազնվաբարոյություն*

ազնվապետություն – аристократия – aristocracy, notables

ԱԵՄԳ – տես *Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալություն*

ԱԹԱ – տես *անօդաչու թռչող սպարախ*

ԱԻ-ի ժամանակ գործողությունների կառավարման տեղական մարմին – местный орган управления действиями при ЧС – Local Emergency Management Authority

«Ալամո» – «Аламо» – “Alamo”
Միջին հեռահարությամբ խորհրդային «օդ-օդ» դասի Ռ-27 հրթիռ:

ալեհավաք – приемная антенна – receiving antenna

Ռադիոալիքների անմիջական ընդունման համար նախատեսված սարք:

ալեհավաքի մեկ լրիվ պտույտ – один полный оборот антенны – scan

էլեկտրամագնիսական կամ ձայնային դրոնումների ժամանակ ալեհավաքի (կամ ալեցիրի) կատարած մեկ լրիվ պտույտը:

ալեհավաքի շրջոսիչ – антенный обтекатель – radome

Ինքնաթիռի ալեհավաքը (ալեցիրը) ատրոդինամիկական և մեխանիկական ներգործություններից, ինչպես նաև արևի ճառագայթների ու խոնավության ազդեցությունից պաշտպանող հարմարանք:

ալեցիր – передающая антенна – transmitting antenna

Ռադիոալիքների անմիջական ճառագայթման համար նախատեսված սարք:

ալեցիրի մեկ լրիվ պտույտ – տես *ալեհավաք՝ ալեհավաքի մեկ լրիվ պտույտ*

ալիք – 1. волна, 2. вал – 1. wave, 2. billow

ալիքի բնութագրական բարձրություն – характерная высота волны – significant wave height

Ընտրված ժամանակահատվածում ալիքների առավել մեծ բարձրության երրորդ մասի միջինը:

գերձայնային օդային հարվածային ալիք – сверхзвуковая воздушная ударная волна – supersonic air blast

դեսանտային ալիք – десантный эшелон, десантная волна – wave

Ղեսանտային օպերացիայում. միաժամանակ ափին կամ զորէջքի գոտի հասնող դեսանտային միջոցների խումբը:

դիֆրակցիոն բեռնվածություն – нагрузки, образующиеся при дифракции – diffraction loading

Հարվածային ալիքների դիֆրակցիայի դեպքում առաջացող բեռնվածություն:

կրող ալիք – несущая волна – carrier wave

Ալիք, որի լայնույթը, հաճախականությունը կամ փուլը ազդանշանի հաղորդման նպատակով ենթարկվում են մոդուլացման:

հարվածային ալիք – ударная волна – shock, shock wave

հարվածային ալիքի ճակատ – фронт ударной волны – shock front

հարվածային ալիքի ճնշում – давление ударной волной – overpressure

նավախելային ալիք – кормовая волна – stern wave

ակալի – տես *հիմք 4*

ախոյան – 1. տես *մրցակից 1*, 2. տես *նոխ*

ախտագերծիչ հաք – дезинфицирующая таблетка – purification tablet

Հաք, որն օգտագործվում է ջրի մաքրման համար:

ախտածին – патогенный – pathogen

ախտահանում – дезинфекция – disinfection

Վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչներին արտաքին միջավայրում ոչնչացնելու ուղղությամբ ձեռնարկվող միջոցառումների համալիր:

ախտահանման վերջնական մակարդակ – конечный уровень обеззараживания – clearance decontamination

ախտահարում – տես *վարակում*

մնացորդային ախտահարում – տես *վարակում՝ մնացորդային վարակում*

ախտանշան – симптом – symptom

ախտորոշում – диагностика – diagnosis, diagnostics

Հիվանդի (մարդ, կենդանի) հետազոտմամբ հիվանդության (ախտի) որոշումը:

ական – мина – mine, torpedo

Հատուկ պայթուցիկ արկ, որը սովորաբար տեղադրվում է գետնի կամ ջրի տակ, ինչպես նաև ականանետի գինամթերք:

ալեհավաքային ական – антенная мина, мина с частотно-индукционным взрывателем – antenna mine

ական-անակնկալ – տես *ական՝ ական-որոգայթ*

ականանետային ական – տես *ականանետ՝ ականանետի գինամթերք*

ականի թասակ – колпак мины – horn

ականի հանում ջրից – извлечение мины из воды – recovery

ականի պայթուցիչի գործարկման պարբերաբար անջատվող տարր – периодически отключающийся элемент срабатывания взрывателя мины – intermittent arming device

Ականին այնպես միացված սարք, որ այն կարողանա մարտական պատրաստության բերվել միայն հաշվված անգամներ:

ականի պայթուցիչի ոչնչացում – уничтожение взрывателя мины – mine fuse destruction

ականի պասիվ վիճակ – пассивное положение мины – dormant state

ականի քիմիական ճայթիչ – химический детонатор мины – chemical horn

ականների անկանոն տեղադրում – установка мин в разброску – random minelaying

ականների հայտնաբերելիության մակարդակ – уровень обнаруживаемости мин – clearance rate

ականների ոչնչացում – уничтожение мин – mine destruction

ականների վնասազերծում – обезвреживание мин – mine disposal

ական-որոգայթ – мина-ловушка, мина-сюрприз – booby trap, victim-operated improvised explosive device

ակտիվ ական – активная мина – active mine

ակուստիկ ական – акустическая мина – acoustic mine

Ոչ հպումային ական, որն անցնող նավերի առաջացրած ձայնային ազդանշանները վերածում է էլեկտրական ազդանշանների, որոնք պայթեցնում են ականը:

ակուստիկ ականի որոնում – поиск акустической мины – acoustic minehunting

ապահովիչով անվտանգացված ական – мина на предохранителе – disarmed mine

արտաքին ազդեցությունների նկատմամբ սակավ զգայուն ական – малочувствительная к внешним воздействиям мина – coarse mine

բեկորային ական – осколочная мина – fragmentation mine

գործարկմանը պատրաստ ական – готовая к срабатыванию мина – poised mine

«գորտ» ական – տես *ական` թռչող ական*

թռչող ական – прыгающая мина, мина «лягушка» – springing-mine

Ական, որը պայթելու ժամանակ վեր է թռչում՝ վնասելով մարդու մարմնի վերին հատվածը:

իներտ ական – տես *ական` ուսումնական ական*

ինժեներական ական – инженерная мина – land mine

Ջինամիտը վրագետնյա ականապայթյունային արգելափակոցների սարքավորման համար. տարատեսակներն են՝ հակահետևակային, հակատանկային, հակատրանսպորտային, հակադեսանտային, օրյեկտային ականները:

ինքնաշարժ ական – самодвижущаяся мина – moving mine

ինքնավար ական – автономная мина, неуправляемая мина – independent mine
Տեղադրումից հետո հսկողություն չպահանջող ական:

ինքնուղղորդվող ական – самонаводящаяся мина – homing mine

լարված ական – мина на боевом взводе – armed mine

լիցքազերծված ական – разряженная мина – demilitarized mine

լողացող ական – плавающая мина – floating mine

Ական, որը մնում է ջրի մակերևույթին:

խարսխազերծ ական – дрейфующая мина – free mine

խարսխական, որը կտրվել է խարսխից և հոսանքների ազդեցությամբ ազատ լողում է ջրում:

ծովային ական – морская мина – sea mine

կառավարվող ական – управляемая мина – controlled mine, observation mine

կեղծ ական – ложная мина – dummy mine

հակահետևակային ական – противопехотная мина – antipersonnel mine, land mine

հակատանկային ական – противотанковая мина – antitank mine

Ական, որը օգտագործվում է տանկերը անշարժացնելու կամ ընդհանրապես շարքից հանելու համար:

հակաուռվանապարկային ական – мина с противотральным устройством, противотрало́вая мина – antisweeper mine

հակափոխադրամիջոցային ական – противотранспортная мина – antivehicle land mine

հաճախականամակածական պայթուցիչով ական – տես *ական՝ այեհավաքային ական*

համակցված պայթուցիչով ոչ հպումային ական – неконтактная мина с комбинированным взрывателем – combination influence mine, combined influence mine

հանդերձված ական – снаряженная мина – fitted mine

հատակային ական – донная мина – bottom mine, ground mine

Ական, որը լողունակ չէ և դրա շնորհիվ պառկում է ծովի հատակին:

հարվածային ական – տես *ական՝ հպումային ական*

հեռակառավարվող ական – мина с дистанционным управлением – remote-controlled mine

հեռատեղակայվող ական – дистанционно устанавливаемая мина – scatterable mine

հիդրոդինամիկ ական – гидродинамическая мина – pressure mine

հոսքնառաջ ական – дрейфующая мина – drifting mine

Ական, որը մնում է ջրի երեսին և հողմերի ու ծովային հոսանքների ազդեցությամբ շարժվում է ջրի մակերևույթով:

հորիզոնական խոցմամբ ական – мина горизонтального поражения – horizontal action mine

հպումային ական – контактная мина, ударная мина – contact mine

հրետանային ական – артиллерийская мина – artillery mine

Ականանետային կրակոցի խոցիչ տարրը:

ձայնային ական – տես *ական՝ ակուստիկ ական*

ձայնային ականի որոնում – տես *ական՝ ակուստիկ ականի որոնում*

ծողակիր ական – стержневая мина, удлиненный подрывной заряд – bar mine

Հակատանկային ականի տեսակ, որի պայթուցիչն ունի ձողի ձև:

ծողային պայթուցիչով ական – տես *ական՝ ցցածողային ական*

ճամփամերձ ական – придорожная мина – off-route mine

մագնիսական ական – магнитная мина – magnetic mine, magnetic circuit

մարտական ական – боевая мина – service mine

միանգամյա ական – одноразовая мина – one-look circuit

Ական, որի սխեման պահանջում է համապատասխան ազդեցությամբ միայն մեկ ակտիվացում:

շարժունակ ական – двигающаяся мина – mobile mine

ոչ հպումային ական – неконтактная мина – influence mine

Ական, որը պայթում է իր մոտակայքի ֆիզիկական վիճակի կամ իրենից արձակվող ճառագայթման վրա թիրախի գործած ազդեցության հետևանքով:

պասիվ ական – пассивная (неконтактная) мина – passive mine

սեղմագայուն ական – տես *ական՝ սեղմովի գործողությամբ ական*

սեղմովի գործողությամբ ական – мина нажимного действия – pressure mine

սովորական ական – обычная мина – conventional mine

վնասազերծված ական – обезвреженная мина – dead mine

տատանական ական – якорная мина заданного углубления – oscillating mine

տարաբնույթ ականների հավաքածու – набор разнородных мин – mixed bag

ցցածողային ական – штыревая мина, мина со стержневым взрывателем – tilt-rod mine

Թեթևածային գործողությամբ հակատանկային կուտակային ական, որը պայթում է տանկի տակ՝ ջարդելով հատակը, տեղից պոկելով և ավերելով սարքավորանքը, վիրավորելով անձնակազմին:

ուսումնական ական – учебная мина, инертная мина – practice mine, inert mine

քիմիական ական – химическая мина – chemical mine

ֆուգասային ական – фугасная мина – blast mine

Ականի տեսակ, որը պայթում է, երբ կանգնում են դրա վրա:

ականաբույլ – «минный букет» – bouquet mine

ականազուրթան – минный плуг – mine plough

Դանակաձև ականազերծիչ, որը տեղադրվում է գերազանցապես զրահապատ մեքենաների (տանկերի) վրա:

ականադաշտ – минное поле, минное заграждение – minefield

Տեղանքի (ջրատարածքի) հատված, որում որոշակի դասավորվածությամբ տեղադրված են ականներ:

ականադաշտի բեկյալ եզրագիծ – ломаная линия внешней границы минного поля – irregular outer edge

Վրագետնյա ականային պատերազմում. ականների կարճ շարքեր, որոնք անկանոն կերպով տեղակայված են ականային դաշտի առջև՝ խաբեական նպատակով:

ականադաշտի հարաբերական խափանարարություն – расчетный процент машин, которые выйдут из строя при преодолении минного поля – general stopping power

Ականադաշտի հաղթահարման ժամանակ մեքենաների կորստի հաշվարկային տոկոսը:

ականադաշտի նշագրում – обозначение минного поля – minefield marking

ականադաշտի տեղեկաքարտ – формуляр минного поля – minefield record

ականադաշտի փոփոխակում – вариация минного поля – target signature

1. Նշանակետի բնութագրերի հավաքածու, որն արտացոլվում է հայտնաբերող և որոշարկող սարքերով: 2. Ծովային ականային պատերազմում. անցնող նավի կամ ականորսիչ ուղևորա-

պարկի ազդեցությամբ ականադաշտում տեղի ունեցող փոփոխակում:

ականադաշտում անցուղի – проход в минном поле – safe lane

ականադաշտում անցուղիների բացում – проделывание проходов в минном поле – minefield breaching

Ականապատված դաշտի ճեղքում, դրա մեջ անվտանգ ուղու բացում:

ականադաշտում անցուղիների բացում պլանաչափ նախապատրաստմամբ – проделывание проходов в минном поле с планомерной подготовкой – deliberate breaching

ականադաշտում անցուղիների ցուցանշան – указатель проходов в минных полях – gap marker, marker

ականադաշտում բացված արահետ – узкая тропинка среди минного поля – lane

ակտիվ ականադաշտ – активное минное поле – attrition minefield

Ռազմածովային պատերազմում. հակառակորդի նավերին վնաս հասցնելու համար նախատեսված ականապատ դաշտ:

անհանգստացուցիչ ականադաշտ – беспокоящее минное поле – nuisance minefield

առափնյա ականադաշտ – береговое минное поле – beach minefield

արգելապատնեշող ականադաշտ – заградительное минное поле – closure minefield

գեկույց ականադաշտի վերաբերյալ – рапорт о минном поле – minefield report

խորջրյա ականադաշտ – глубоководное минное поле – deep minefield

Խոր ստորջրյա ականադաշտ, որը նախատեսված է սուզանավերի պայթեցման համար, բայց անվտանգ է վերջրյա նավերի համար:

կեղծ ականադաշտ – ложное минное поле – 1. dummy minefield, 2. phoney minefield

1. Ծովային ականային պատերազմում. ականադաշտ, որտեղ գործող ական-

ներ չկան, և որն ստեղծվել է հոգեբանական ներգործության նպատակով: 2. Գործունակ ականներից զերծ տարածք, որն օգտագործվում է ականադաշտի կամ ականադաշտի մի հատվածի նմանարկման և հակառակորդի մոլորեցման նպատակով:

հակասուզանավային ականադաշտ – противолодочное минное поле – antisubmarine minefield

հարձակողական ականադաշտ – наступательное минное поле – offensive minefield

պաշտպանական ականադաշտ – տես *ականադաշտ՝ պաշտպանիչ ականադաշտ*

պաշտպանիչ ականադաշտ – оборонительное минное поле – defensive minefield

1. Ծովային հաղորդակցությունների պաշտպանության նպատակով միջազգային ջրերում արված ականապատում: 2. Կրագետնյա ականապատում դիրքերի միջև տարածությունը պաշտպանելու նկատառումներով:

պատնեշիչ ականադաշտ – защитное минное поле – protective minefield

1. Ցամաքային ականապատերազմում. ականադաշտ, որն ստեղծվում է ստորաբաժանման դիրքերի անմիջական պաշտպանության համար: 2. Ծովային ականապատերազմում. ականադաշտ, որն ստեղծվում է յուրային ջրային տարածքում նավահանգիստները, խարըսխակայանները, ափերը, ափամերձ ուղիները պաշտպանելու համար:

տարակազմ ականադաշտ – смешанное минное поле – mixed minefield

ականադարսիչ – минный укладчик, миноукладчик – mine planter

Ռազմանավ (հատկապես ԱՄՆ-ի ռազմական տերմինաբանության մեջ), որը նախատեսված է կառավարվող կամ հյուսիսային ականներ տեղադրելու համար:

ականադիր – минный заградитель, минзаг – minelayer

Ծովային ռազմանավ կամ օդանավ՝ նախատեսված պայթուցիկ ականներ

րից արգելապատնեշներ ստեղծելու համար:

ականազեն – տես *զենք՝ ականային զենք*

ականազերծիչ – минный трап – 1. sweep, 2. mine flail, mine roller

Ականների հայտնաբերման ու ոչնչացման հատուկ սարք: Լինում է. ըստ կրողի՝ նավային, ուղղաթիռային (ավիացիոն), տանկային, ըստ ականի վրա ազդեցության սկզբունքի՝ շփումային և ոչ շփումային:

ականազերծում – 1. разминирование, очистка местности от мин, 2. տես *ականորսում* – 1. demining, mine clearance, 2. տես *ականորսում*

ականազերծման գոտի – зона разминирования – area clearance

ականազերծման երկարածված պայթուցիկ լիցք – удлиненный подрывной заряд разминирования – mine-clearing line charge, MICLIC

Հատուկ ապարատ՝ նախանշանակված ականապատ դաշտում ուղի մաքրելու համար: Բաղկացած է երկար, ձկուն խողովակից՝ լցավորված պայթուցիկ նյութով:

ականազերծման տոկոս – процент разминирования – percentage clearance

Այն ականների հարաբերական թիվը՝ տոկոսներով, որոնք վնասազերծվել են ցամաքում կամ ջրում:

ականազերծում պայթեցմամբ – траление взрывным способом – attrition sweeping

«Նկայական իժ» – «Гигантская гадюка» – “Giant Viper”

Ականազերծման սարքավորանք:

մարդասիրական ականազերծման գծով օգնություն – помощь в гуманитарном разминировании – humanitarian demining assistance

Այն գործունեությունը, որն առնչվում է կրթական, ուսումնավարժական և տեխնիկական օգնության ցուցաբերմանը՝ պատերազմից հետո մնացած ցամաքային ականների և այլ պայթուցիկների հայտնաբերման և վնասազերծման առումով:

մարդասիրական ականագերծում – гуманитарное разминирование – humanitarian mine action

Գործունեություն, որը նպատակաուղղված է պատերազմից հետո մնացած պայթուցիկների՝ ցամաքային ականների, չպայթած արկերի և ձեռքի զինամթերքի հետ կապված սոցիալական, տնտեսական, միջավայրային վտանգների նվազեցմանը:

նախնական ականագերծում – предварительное разминирование – precursor sweeping

ականախարիսխ – տես *սուզաբեր*

ականակիր – миноносец – torpedo-boat
Ռազմանավ, որը նախատեսված էր հակառակորդի նավերը տորպեդներով ոչնչացնելու համար, այժմ փոխարինվել է ավելի մեծ ջրատարողությամբ, շարժիչների հզորությամբ, արագընթացությամբ, հեռագնացությամբ, հզոր տորպեդային ու հրետանային սպառազինությամբ օժտված էսկադրային ականակիրներով:

էսկադրային ականակիր – эскадренный миноносец, эсминец – destroyer

Մարտական նավ, որը նախատեսված է հակառակորդի վրաջրյա ռազմանավերի, նավերի ու սուզանավերի ոչնչացման, լողերթի և մարտի ժամանակ յուրային ռազմանավերի ու նավերի հակասուզանավային ու հակաօդային պաշտպանության, զորքի ակիանման, ծովային բեռնափոխադրումների, ակիաներձ գոտում զորքին կրակային աջակցության, ականների տեղադրման և այլ մարտական խնդիրների լուծման համար: Ըստ լուծվող խնդիրների շրջանի ու մարտական կարողությունների՝ առավել համապիտանի մարտական նավերն են:

ականակոծում – минометный обстрел – bombardment

ականային – минный – mine

Ականին հատուկ, ականին վերաբերող:

ականային արգելապատնեշ – տես *ականային՝ ականային պաշտպանություն*

ականային իրադրության գնում – наблюдение за минной обстановкой – mine-watching

ականային հակադեցույթյան հետագա միջոցներ – последующие меры минного противодействия – follow-on mine countermeasures

ականային պաշտպանություն – минная оборона, минное заграждение – mine defense

ականանետ – миномет – mortar, trench mortar, mine thrower

Հրետանային ականների հրասանդային արձակման համար նախատեսված հրանոթ:

ականանետի զինամթերք – боеприпас миномета, минометная мина, минометный выстрел – mortar ammunition

ականանետի փող – ствол миномета – tube

ականանետային կրակոց – տես *ականանետ՝ ականանետի զինամթերք*

ականաշար – минный ряд, ряд мин – mine row

ականաշարի ցուցիչ – указатель минной полосы – strip marker

ականաշերտ – минная полоса – mine strip

Կրագետնյա ականային պատերազմում ականների երկու զուգահեռ շարք՝ միանվագ կերպով դասավորված 6 մետր կամ 6 քայլ հեռավորությամբ:

ականապատնեշ – минное заграждение – minefield

ականապատում – минирование – mining, undermining

Ականադաշտերի ստեղծում, խմբերով կամ միակի ականների տեղադրում հակառակորդին կորուստներ պատճառելու, տարաշարժման հնարավորությունը սահմանափակելու, ամրաշինություններն ու կառույցներն ավերելու համար:

ականապատման խտություն – плотность минного поля – minefield density

ականապատման ստանդարտ սխեմա – стандартная схема минирования – standard pattern

ականապատում սխեմայով – минирование по схеме – pattern laying

մարտավարական նպատակներով ականապատում – тактическое минирование, минирование в тактических целях – tactical mining

ռազմավարական ականապատում – стратегическое минирование – strategic mining

ականորդ – подрывник, сапер – demolition engineer

ականորոնում – поиск мин – minehunting

ականորս – миноискатель – mine detector
Հողում կամ ձյան տակ թաղված, ջրում գտնվող ականները հայտնաբերելու համար նախատեսված սարք:

մակածական ականորս – индукционный миноискатель – induction mine detector
Մակածական հաշվեկշռի սկզբունքով գործող սարք՝ մետաղական իրերի (այդ թվում՝ ականների) հայտնաբերման համար:

ականորսիչ – минный тральщик – mine sweeper

Մարտական նավ, որը նախատեսված է ծովային ականները հայտնաբերելու և ուռկանապարկերի միջոցով ոչնչացնելու, ինչպես նաև իր ստեղծած ականազերծ նավարկուղիներով (ֆարվատեր) յուրային նավերն անցկացնելու համար:

ականորսում – траление – minesweeping

էլեկտրամագնիսական ականորսում – электромагнитный способ поиска мин – magnetic minehunting

ականջադիր – внутриушной ресивер – earpiece

Սաղավարտի մասը կազմող ականջակալի խեցի, որն անհրաժեշտ է ռադիոազդանշաններ ստանալու համար:

ականջակալ – наушник – earphone

ականջապաշտպանիչներ – наушники – глушители шума – ear-defenders

ակնատ – տես *որմնանցք*

Պատի մեջ բացված անցք:

ակնդետ – наглядный, наблюдаемый глазом – visual

ակնդետ եղանակային պայմաններ – визуальные метеорологические условия – visual meteorological conditions

Եղանակային պայմաններ, որոնց դեպքում հնարավոր է կիրառել ակնդետ թռիչքի կանոնները՝ երթուղու երկայնքով առավելագույն բարձրության, մինչև ամպերը հեռավորության ևն առումով:

ակնոց – очки – spectacles, goggles

գիշերային դիտման ակնոց – очки ночного видения – night vision goggles

լուսապաշտպանիչ ակնոց – светозащитные очки – white light goggles

Ակնոց, որը նախատեսված է աչքերը վառ սպիտակ լույսից պաշտպանելու համար. այդպիսով համակարգով կամ ցուցասարքով այլ ապարատով (հեռուստացույց, տատանագրիչ ևն) մշտապես աշխատող անձինք կարող են իրենց աչքերը պահպանել նման ճառագայթումից:

խավարատես ակնոց – пассивные очки ночного видения – passive night goggles

պաշտպանիչ ակնոց – защитные очки – goggles

Հասարակ ապակիներով ակնոց՝ ցուցասարքերի էկրանների ճառագայթումից օպերատորների աչքերը պաշտպանելու համար:

ակոս – нарезка – rifling

ակոսների միջակայք – поле нарезок – land

Փողի ակոսների միջև եղած ելուստային հատվածները:

ակտ – акт – act, instrument

իրավական ակտ – правовой акт – legal act

Որոշում կամ պաշտոնական փաստաթուղթ, որն ունի իրավաբանական նշանակություն և առաջ է բերում որոշակի իրավական հետևանքներ:

իրավունքների մասին օրենսդրական ակտ – билль о правах – bill of rights

1. Սահմանադրական նորմեր, որոնք պաշտպանում են քաղաքացիների հիմնարար իրավունքները այլ քաղաքացիների, կազմակերպությունների և/կամ պետության ոտնձգություններից (այդպիսիք են, օրինակ, Անգլիայում Ազատությունների մեծ խարտիան (1215 թ.), Իրավունքների մասին բիլլը (1689 թ.), ԱՄՆ-ում՝ Սահմանադրությունում առաջին 10 ուղղումները): 2. Ցանկացած օրենք կամ որևէ այլ նորմատիվային ակտ, որը երաշխավորում է անձի իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունը դրանց խախտման դեպքում:

նորմատիվային իրավական ակտ – нормативный правовой акт – legal enactment
Հասարակական հարաբերությունները կարգավորող իրավունքի նորմ (օրինականացված սահմանում, որևէ բանի՝ պարտադիր համարվող կարգ) բովանդակող փաստաթուղթ:

ակտիվ – активный – proactive, active

ակտիվ նյութ – активный материал – active material

ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության միջոցներ – меры активной радиозлектронной защиты – active electronic protective measures

շրջանառու ակտիվներ – оборотные активы – current assets

ակտիվազերծում – дезактивация – decontamination

Քիմիական կամ ռադիոակտիվ նյութերի ևն չեզոքացումը:

ակտիվացում – активизация – activation

ակտիվիստ – активист – activist

ակտիվներ – активы – assets

երկարաժամկետ ակտիվներ – долго-срочные активы – noncurrent assets

ընթացիկ ակտիվներ – краткосрочные активы, текущие активы – current assets

ակտիվություն – 1. активность, 2. տես գործունեություն

նեյտրոններով մակածված ակտիվություն – индуцированная нейтронами активность – neutron induced activity

ակումբ-ճաշարան – клуб-столовая – mess hall

ակունք – исток – source

ակուստիկ շղթա – акустическая цепь – acoustic circuit

ահաբեկիչ – террорист – terrorist, gunman

ահաբեկիչների ապաստարան – убежище террористов – terrorist haven

ահաբեկիչների բջիջ – ячейка террористов – terrorist cell

հարկադրամբ մահապարտ ահաբեկիչ – подрывник-смертник по принуждению (бомба на смертнике) – proxy bomb

մահապարտ ահաբեկիչ – террорист-смертник – suicide bomber

ահաբեկչական – террористический – terrorist

ահաբեկչական գործողություն – террористический акт – terrorist act

Գործողություն, ձեռնարկում, որի նպատակն է. 1. հասարակության մեջ վախ տարածելու միջոցով քաղաքական, տնտեսական կամ այլ նպատակների հասնելը: 2. քաղաքական-հասարակական, ազգային շարժառիթներով որևէ անձի հետ հաշվեհարդար տեսնելը:

ահաբեկչական խումբ – террористическая группа – terrorist group

ահաբեկչական կազմակերպություն – террористическая организация – terrorist organization

ահաբեկչական ցանց – террористическая сеть – terrorist network

ահաբեկչություն – терроризм – terrorism

ահաբեկչության զոհ – жертва теракта – hostile casualty

ահաբեկչության սպառնալիքի աստիճան – уровень террористической угрозы – terrorist threat level

միջազգային ահաբեկչություն – международный терроризм – international terrorism

ներպետական ահաբեկչություն – տես *ահաբեկչություն՝ ներքին ահաբեկչություն*

ներքին ահաբեկչություն – внутренний терроризм, внутригосударственный терроризм – domestic terrorism, intra-national terrorism

ահաբեկում – устрашение – intimidation

ահազանգել – бить тревогу, сигнализировать – alarm

աղանդավորական – сектантский – sectarian

աղավաղում – искажение – 1. distortion, 2. mutilation, 3. perversion

աղբյուր – источник – source

աղբյուրների գրացուցակ – реестр источников – source registry

աղբյուրների կառավարում – управление источниками – source management

վերահսկվող աղբյուր – контролируемый источник – controlled source

Անձ, որը հակահետախուզության համար տեղեկատվության աղբյուր է:

աղեղ – дуга – arc

վոլտյան աղեղ – вольтова дуга – arc

աղետ – катастрофа, бедствие – catastrophe, disaster

աղետի ազդանշան – сигнал бедствия, аварийный сигнал – distress signal

Լուսային, ձայնային, ակնդետ, ռադիոհեռախոսային, ռադիոհեռագրական ազդանշաններ, որոնց միջոցով տեղեկացվում է, որ դրանց աղբյուրը վտանգված է և օգնության կարիք ունի:

աղետի առողջական հետևանք – медицинское последствие катастрофы – medical consequences of a catastrophe, health consequences of a disaster

Մարդու վրա աղետի ժամանակ առաջացած գործոնների ազդեցության արդյունքը, որը կարող է դրսևորվել աղետի ժամանակ բնակչության կրած ընդհանուր, սանիտարական և անդամալի կորուստների տեսքով:

աղետի գոտի – зона бедствия – disaster zone

Արտակարգ իրավիճակի գոտու մաս, որը պահանջում է լրացուցիչ և անհասկալի տրամադրվող օգնություն ու նյութական միջոցներ՝ արտակարգ իրավիճակի վերացման համար:

աղետի ենթարկված սուզանավ – подводная лодка, потерпевшая бедствие; аварийная подводная лодка – distressed submarine

Սուզանավ, որը պառկած է հատակին և չի կարող բարձրանալ:

աղետի ենթարկված սուզանավի անձնակազմ – экипаж аварийной подводной лодки – distressed submarine personnel

աղետի ենթարկվող նավ – терпящий бедствие корабль – ship in distress

աղետի ձայնային ազդանշան – голосовой сигнал бедствия – mayday call

աղետների ժամանակ օգնության միջազգային օպերացիա – международная операция по оказанию помощи при бедствиях – International Disaster Relief Operation, IDRO

աղետների կանխում – предотвращение бедствий – disaster prevention

աղետների հետևանքների վերացման կառավարում – управление действиями по ликвидации последствий бедствий – disaster management

աղետների տեսություն – теория катастроф – catastrophe theory

Աղետներին արձագանքման եվրասիական տյան համադասող կենտրոն – Евро-атлантический координационный центр реагирования на стихийные бедствия и катастрофы – Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Center

աղետներին պատրաստության պլան – план готовности к бедствиям – disaster preparedness plan

արտերկրում տեղի ունեցած աղետ – бедствие, произошедшее за рубежом – foreign disaster

բնական աղետ – природная катастрофа – disaster

Բնական, բնամարդկային կամ մարդկային համակարգի կայունության խա-

թարում, որը տեղի է ունենում համակարգի ներքին և/կամ արտաքին գործառույթային բնութագրիչների պարամետրների փոփոխման հետևանքով:

բնապահպանական աղետ – экологическая катастрофа – ecological disaster, eco-catastrophe

Բնական համալիրների անդառնալի փոփոխություն՝ կապված կենդանի օրգանիզմների զանգվածային մահվան հետ:

երկաթուղային աղետ – сход с рельсов, крушение поезда – derailling

համալիր աղետ – комплексная катастрофа – complex catastrophe

Որոշակի տեսակի արտակարգ իրավիճակ, որը պայմանավորված է մարդու միջամտությամբ, և որի առաջացման պատճառներն ու տուժածներին օգնության կազմակերպումը կապված են քաղաքական նկատառումների հետ (օրինակ՝ քաղաքացիական հակամարտությամբ պայմանավորված ԱԻ):

մարդածին աղետ – տես *աղետ*, *տեխնածին աղետ*

մարդկային աղետ – гуманитарная катастрофа – humanitarian catastrophe

Հասարակության վիճակ, որը բնութագրվում է գաղթի, սովի, համաճարակի և խաղաղ բնակչության հանդեպ գործադրված բռնության հետևանքով այդ հասարակության ոչնչացման սպառնալիքի առկայությամբ:

միջազգային օգնություն աղետների ժամանակ – международная помощь при бедствиях – international disaster relief

սոցիալական աղետ – социальная катастрофа – social catastrophe

Հասարակության թռիչքածն փոփոխություններ, որոնք ծագում են արտաքին պայմանների սահուն փոփոխմանը սոցիալական համակարգի հանկարծակի արծագանքի ծնով:

տարերային աղետ – стихийное бедствие – natural disaster

Արտակարգ բնույթի բնական երևույթ, որը հանգեցնում է բնակչության բնականոն գործունեության խաթարմանը, մարդկանց զանգվածային կործան-

մանը, նյութական արժեքների ավերմանը և վերացմանը:

տեխնածին աղետ – техногенная катастрофа, антропогенная катастрофа – technogenic catastrophe, anthropogenic disaster

Չկանխատեսված բնական աղետ կամ տեխնիկական օբյեկտում տեղի ունեցած մեծ չափերի վթար, որոնք հանգեցնում են մարդկանց զանգվածային ոչնչացման, ավերումների կամ բնապահպանական աղետի:

օգնության արագ արձագանքման խումբ – группа быстрого реагирования по оказанию помощи при бедствиях – disaster assistance response team

աղետալի – катастрофический, бедственный – catastrophic, disastrous

աղետալի պատահար – катастрофическое событие – catastrophic event

աղետալի վիճակում հայտնված մարդ – человек в бедственном положении – distressed person

ամ – прирост – increment

ամուճ – 1. рост, 2. возрастание, 3. эскалация – 1. growth, 2. increase, increment, 3. escalation

ամուրդում հայտի ներկայացում – подача заявки на торгах – tendering

ամայացում – տես *ավերածություն*, *ենթարկում ավերածության*

ամայի – безлюдный, необитаемый – deserted

ամբարձամիջանցք – коридор для набора высоты – aircraft climb corridor

Օդային տարածություն, որը հատկացված է թռիչքի սահմանված բարձրության հասնելու համար:

ամբարձիչ կռունկ – подъемный кран – crane

ամբարտակ – дамба, плотина, запруда – dam, embankment, barrage, dyke

Առափնյա հողապատնեշ ջրի մակարդակի բարձրացումից պաշտպանելու համար:

պաշտպանական ամբարտակ – защитная плотина – dyke, dike

ամբոխ – толпа – crowd

ամբոխահաճություն – популизм – populism

1. Իրենց գաղափարական-քաղաքական բովանդակությամբ տարաբնույթ հասարակական շարժումներ և հոսանքներ, որոնք դիմում են լայն ժողովրդական զանգվածներին և արտացոլում են զանգվածային գիտակցության հակասականությունը: 2. Քաղաքականություն, որը դիմում է լայն զանգվածներին՝ նրանց խոստանալով սուր սոցիալական պրոբլեմների արագ և հեշտ լուծում: 3. Լայն զանգվածներին հաճոյանալու միջոցով դրանց շրջանում հեղինակություն ձեռք բերելու (պահպանելու) ձգտում:

ամբոխապետություն – охлократия – ochlocracy

Ժողովրդավարության այլասերում. ամբոխի իշխանություն, տիրապետություն: Բնորոշ է պատմության բեկումնային պահերին:

ամբողջատիրություն – тоталитаризм – totalitarianism

Քաղաքական համակարգ, որի դեպքում իշխանական մարմինները ձգտում են լրիվ (ամբողջական՝ համատարած) հսկողություն սահմանելու ընդհանրապես ամբողջ հասարակության և առանձին վերցրած յուրաքանչյուր անձի կյանքի նկատմամբ:

ամենամյա ստուգում – ежегодная проверка – annual screening

Առաջին հերթի անհատական ռեզերվի անդամների համար կազմակերպվող ծառայողական պարապմունքի տարեկան մեկ օր, երբ համապատասխան ծառայությունները կարող են յուրաքանչյուր անդամի վերաբերյալ ստանալ նրանց առողջական վիճակի, ընտանեկան դրության, գինվորական որակավորման, քաղաքացիական մասնագիտական պատրաստականության մասին և այլ ընթացիկ տեղեկություններ:

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ – Соединенные Штаты Америки, США – United States of America, USA

ամերիկյան – американский – American

Ամերիկյան լեգեոն – Американский легион – American Legion

ԱՄՆ-ի պատերազմի վետերանների կազմակերպություն:

ԱՄՆ – տես *Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ*

ԱՄՆ-ի բանակի քարտուղարություն – Министерство армии США – Department of the Army

ԱՄՆ-ի Ջինված ուժեր – Вооруженные силы США – United States Armed Forces

ԱՄՆ-ի Ջինված ուժերի տիեզերական զորքերի հրամանատարություն – Космическое командование Вооруженных сил США – Space Command

ԱՄՆ-ի ծովային հետևակ – Корпус морской пехоты США – United States Marine Corps

ԱՄՆ-ի մայրցամաքային մասի ներքին տարածաշրջաններ – внутренние регионы континентальной части США – inland search and rescue region

ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության աջակցություն թմրաբիզնեսի դեմ պայքարին – поддержка, оказываемая оборонным ведомством в борьбе против наркобизнеса – Department of Defense support to counterdrug operations

ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության տեղեկատվական ցանցեր – информационные сети оборонного ведомства – Department of Defense information networks

ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչություն – оборонное ведомство США, Пентагон – Pentagon

ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի լեյտենանտ – лейтенант ВМС США – ensign

ԱՄՆ-ի ՌԾՈՒ-ում ամենացածր կոչումը:

ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի քարտուղարություն – Министерство военно-морских сил США – Department of the Navy

ԱՄՆ-ի ռազմաօդային ուժեր – Военно-воздушные силы США – United States Air Force, USAF

ԱՄՆ-ի ռազմաօդային ուժերի քարտուղարություն – Министерство военно-воздушных сил США – Department of the Air Force

ամպ – облако, туча – cloud

ամպամածություն – облачность – cloudiness

ամպամածության ինտենսիվություն – интенсивность облачности – cloud amount

ամպամածության միավոր – балл облачности – cloud amount

ամպերի ծածկույթ – облачный покров – cloud cover

ամսաթիվ – дата – date

հաշվետվական ամսաթիվ – отчетная дата – balance sheet date

ամրագրել – бронировать – reserve, book

ամրագրում – 1. закрепление, 2. бронирование – 1. entrenching, 2. assignment, 3. reservation

քաղաքացիների ամրագրում – бронирование граждан – reserved occupations

օրենսդրական ամրագրում – законодательное закрепление – legislative entrenching

Օրենսդրական ակտում տվյալ նորմի ձևակերպում, գրանցում:

ամրախուց – блокгауз – blockhouse

ամրակ – скрепка, зажим – clip

ամրակապում – տես կապում

ամրակառույց կրակակետ – долговременная огневая точка, дот – pillbox

ամրակցում – 1. прикрепление, 2. закрепление – 1. attachment, 2. fastening, fixing

դետալի ամրակցում – закрепление детали – parts fastening, workholding

ամրաշինական պիտույքներ – фортификационные материалы – defense stores

ամրաշինություն – фортификация – fortification

1. Ռազմաճարտարապետական գիտություն՝ տեղանքը ռազմական կառուցումներով ամրացնելու մասին:
2. Ջանազան կարգի ռազմական ամրությունների շինարարություն, կառուցում:

դաշտային ամրաշինություն – полевое укрепление – field fortification

ամրաշրջանակ – шасси – chassis, carriage, landing gear

- ա) Թռչող ապարատի հանգույց, որը գտնվում է հենամակերևույթի հետ հպման մեջ: բ) Սարք կամ մեքենա, որը նախատեսված է նրա վրա օգտակար բեռ տեղադրելու համար:

ամրապատնեշ – տես պատնեշ 3

ամրապնդել – укреплять, усиливать – consolidate

ամրապնդում – տես ամրացում

ամրացված շրջանի զորք – войска укрепленного района – special forces

Ջինվորական կազմավորումներ, որոնք նախանշանակված են ինքնուրույնաբար կամ այլ զորքերի հետ համագործակցությամբ երկարատև ու համառ մարտեր մղելու՝ պաշտպանելով պետական սահմանի այն առանձին կարևոր հատվածները, որոնք սարքավորված են որպես ամրացված շրջան:

ամրացում – 1. закрепление, 2. укрепление, упрочение – 1. entrenching, 2. consolidation, strengthening, securing

ամրացում դիրքերում – закрепление на позициях – positional strengthening, securing the positions

Հակառակորդից զրավված կամ զբաղեցված դիրքերի պատրաստում պաշտպանությանը:

ամրոց – 1. за́мок, 2. крепость – 1. castle, 2. fortress

Ռազմական առումով կարևոր ամրացված կետ, բնակավայր (քաղաք), որն ուներ մշտական կայազոր և ի վիճակի էր պաշարման դեպքում երկար ժամանակ դիմադրելու: Ներկայումս դրանց

փոխարեն կիրառվում են ամրացված շրջանները:

ամրոցիկ – форт – fort

ամրություն – 1. фортификационное сооружение, 2. крепость (чего-то) – 1. fortification, 2. firmness

1. Բնական կամ արհեստականորեն կառուցված՝ ամրացված պաշտպանական դիրք: 2. Դիմացկուն՝ ուժեղ՝ պինդ լինելը:

հողաշեն ամրություն – земляное укрепление – earthwork

ամփոփագիր – 1. сводка, 2. сводка, информацияльное сообщение, 3. տես *ամփոփում* 3 – 1. report, summary, 2. bulletin, information statement, informational message, 3. տես *ամփոփում* 3

1. (*ռազմ.*) Հաշվետվական-տեղեկատվական փաստաթուղթ, հաղորդագրություն, որը պարունակում է յուրաքանչյուր և հակառակորդի գորքերի՝ սվոփաբար վերջին օրվա ընթացքում կատարած գործողությունների և վիճակի մասին ընդհանուր տվյալներ: 2. Որոշ կարգի տվյալների՝ տեղեկությունների ամփոփումը պարունակող փաստաթուղթ: 3. Գրավոր հաղորդում՝ հաշվետվություն որևէ գործողության՝ գործունեության մասին: 4. Պաշտոնական աղբյուրի արագ արձագանք-հայտարարությունը որևէ կարևոր նորության առթիվ:

ընդհանրացված հետախուզական ամփոփագիր – обобщенная разведывательная сводка – intelligence picture

հետախուզական ամփոփագիր – разведывательная сводка – intelligence summary, intelligence review

օպերատիվ ամփոփագիր – оперативная сводка, донесение об обстановке – situation report

ամփոփում – 1. подытоживание, заключение, 2. резюме, резюмирование, 3. обозрение, обзор – 1. summing up, concluding, 2. resume, summary, 3. review

1. Միաբերում, հանրագումարի բերում: 2. Համառոտում, սեղմ ձևով ներկայացում: 3. Զանազան տվյալների, կարծիքների և նիաբերում, ընդհանրա-

ցում: 4. Պարփակում, բովանդակում: 5. Ուսումնասիրության, շարադրանքի ներկայացում ընդհանուր բնույթի եզրակացություններով:

ամֆիբիա – амфибия – amphibian

1. Ցամաքով և ջրի մակերևույթով շարժվելու ունակ մարտական կամ տրանսպորտային մեքենա: 2. Ինքնաթիռ, որը հարմարեցված է վերթռիչք կամ վայրէջք կատարելու ինչպես ցամաքի, այնպես էլ ջրի վրա:

այգանվագ – տես *վերկաց*

այժմեության համընդհանուր պրոբլեմներ – глобальные проблемы современности – Global Problems of Modern Age

Համաձորակային բնույթի փոխկապված այնպիսի պրոբլեմների համախումբ, որոնք առնչվում են մարդկության կենսականորեն կարևոր շահերին, և որոնց լուծման համար պահանջվում են բոլոր պետությունների ու ժողովուրդների համատեղ ջանքերը:

այլախոհ – диссидент – dissident

այլախոհ մարդ – տես *մարդ՝ դժգոհ մարդ*

այլախոհություն – диссидентство – dissidence

այլանդակում – уродование – mutilation

այլընտրանք – альтернатива – alternative

այլընտրանքային – альтернативный – alternate

այլնոլորակային – 1. տես *ոչ երկրային*, 2. инопланетянин, космический пришелец – 1. տես *ոչ երկրային*, 2. extraterrestrial

այրելիություն – возгораемость – inflammability

այրվածք – ожог – burn

այրուծի (*հնգ.*) – конница – cavalry

Նույնն է՝ հծեվազոր, բայց կիրառելի է հին և միջին դարերի առնչությամբ:

այրում – горение, сгорание – combustion, burning

այրում հապաղմամբ – տես *այրում՝ տևական այրում*

այրում ռեակտիվ ծայրափողակում – сгорание в реактивном сопле – afterburning

անկայուն այրում – неустойчивое горение, толчкообразное горение – chuffing

անպայթյուն այրում – безвзрывное сгорание – non-explosive combustion

Դանդաղ, առանց պայթյունի այրում:

ընդհատ այրում – տես *այրում՝ անկայուն այրում*

տևական այրում – затяжное сгорание, позднее сгорание – afterburning

այց – визит, посещение – visit

այցելություն – տես *այց*

անակնկալ – сюрприз, неожиданность – surprise

անանցանելի – 1. непроходимый, 2. непроезжий – impassable

անաշխատունակություն – неработоспособность – inoperativeness

անաչառություն – տես *անկողմնակալություն*

անապահով – 1. необеспеченный, 2. небезопасный – 1. in need, needy, 2. insecure

անապատ – пустыня – desert

անառիկ – տես *անմատչելի*

անարխիա – տես *անիշխանություն*

անբավարարություն – 1. տես *պակասություն*, 2. недостаточность – 1. տես *պակասություն*, 2. insufficiency

անբարենպաստ – неблагоприятный – adverse

անբնակ – տես *ամայի*

անբնական – տես *արհեստական*

անգարիա – ангария – angary, comman-deering

Միջազգային իրավունքում. պատերազմող պետության կողմից չեզոք պետությունների՝ իր տարածքում գտնվող փոխադրամիջոցների ու բեռների բռնի գրավումը՝ հետագա փոխհատուցման պայմանով դրանք պատերազմական նպատակներով օգտագործելու համար:

անգործադրելիություն – տես *մարտական կիրառման համար ոչ պիտանիություն*

անգործություն – бездействие – inaction

անգործունացում – меры, предпринятые для уничтожения или подавления космических систем и служб противника – negation

Միջոցառումներ (գործողություններ), որոնք նպատակաուղղված են հակառակորդին պատկանող կամ նրա օգտագործած տիեզերական համակարգերի և ծառայությունների մոլորեցմանը, քայքայմանը, խաթարմանը, արդյունավետության նվազեցմանը կամ ոչնչացմանը:

անգործունություն – недействительность – inoperativeness

անդամ – член – member

անդամ պետություն – государство-член – member nation

անդամախեղում – տես *խեղում*

անդամահատված մարդ – человек с ампутированной конечностью – amputee

անդամահատություն – ампутация – amputation

անդորր – տես *լռություն*

Ժամանակավոր անդորր – временное затишье, временное успокоение – lull

անդրադարձիչ – отражатель – reflector

անկյունիկային անդրադարձիչ – уголко-вый отражатель – corner reflector

Մեկը մյուսին ուղղահայաց երեք մետաղական էկրաններից բաղկացած սարք, որը կիրառվում է որպես ռադիոտեղորոշումային թիրախ:

երկբևեռ հակառադիոտեղորոշումային անդրադարձիչներ – дипольные противорадиолокационные отражатели – chaff

հակառադիոտեղորոշումային անդրադարձիչ – противорадиолокационный отражатель – confusion reflector

օդապարիկային ռադիոտեղորոշումային անդրադարձիչ – РЛ отражатель на воздушном шаре – balloon reflector

անդրադարձիչ-ուժեղացուցիչ – отражатель-усилитель – corner reflector

անդրադարձնել – отражать – reflect

անդրադարձում – отражение – reflection

մակերևութային անդրադարձում – поверхностное отражение – surface reflection

Անդրեյյան դրոշ – Андреевский флаг – St. Andrew's flag

Ռուսաստանի Ղազնության ռազմածովային դրոշը 1992 թվականից, նաև 1865 թվականից՝ Ռուսաստանյան կայսրության ՌՇՌԻ-ի նավերի խելային դրոշը՝ Անդրեյ Պերվոզվաննու (Անդրեաս Նախակոչ) խաչով:

անդրծովյան – заморский – overseas

անդրհորիզոնային տեղորոշում – загоризонтная локация – over-the-horizon location

Նշանակետերի ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերում ուղիղ ռադիոտեսանելիության սահմաններից դուրս:

անզեն – безоружный, невооруженный – unarmed

անզրահապատ – небронированный – unarmored

անզրահապատ մեքենա – небронированная машина – soft-skinned vehicle

Ջրահ չունեցող, զրահով չպաշտպանված փոխադրամիջոց:

անհիիլացիա – аннигиляция – annihilation

անհշխանություն – анархия – anarchy

«Ուսմունք, որը ձգտում է մարդու կատարյալ ազատությանը Կապիտալի և Պետության լուծից» (Կրոպոտկին): Ընդունում է Օրենքի գերակայությունն առանց իշխանության:

անիվ – колесо – wheel

անիրազեկություն – некомпетентность, неспособность – incompetence

անիրավասություն – некомпетентность – incompetence

անխոհեմություն – безрассудство, неосмотрительность – folly, thoughtlessness

անծուխ վառող – տես *կորդիտ*

անկազմակերպվածություն – տես *շփոթություն*

անկախ – независимый – independent

անկախ պետական գնահատում – независимая государственная оценка – independent government estimate

Անկախ Պետությունների Համագործակցություն – Содружество Независимых Государств, СНГ – Commonwealth of Independent States, CIS

Միջազգային կազմակերպություն, որն ստեղծվել է քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, ռազմական և այլ բնագավառներում ԽՍՀՄ նախկին հանրապետությունների գործունեությունը համադասելու նպատակով:

անկախություն – независимость – independence

անկախության հռչակագիր – декларация независимости – declaration of independence

պետական անկախություն – государственная независимость – state independence

անկայուն – неустойчивый, нестойкий – non-persistent

անկայուն թունավոր նյութ – տես *անկայուն՝ անկայուն քիմիական ազդանյութ*

անկայուն քիմիական ազդանյութ – неустойчивый химический реагент, нестойкое отравляющее вещество – nonpersistent agent

անկայունություն – нестабильность – instability

Կայունության խախտվածություն՝ խաթարվածություն

քաղաքական անկայունություն – политическая нестабильность – political instability

Քաղաքական իրադրության փոփոխականություն՝ անհաստատունություն՝ երերություն:

անկանոն փախուստ – беспорядочное бегство – rout

անկարգել – տես *պարաշյուստ*

անկարգելորդ – տես *պարաշյուստիստ*

անկարգություն – беспорядок, путаница – disorder, mess

զանգվածային անկարգություններ – массовые беспорядки, массовые волнения – disorder, mass disorders, mess

անկարողություն – տես *անձեռնհասություն*

անկլավ – анклав – enclave

Որևէ պետության տարածքը կամ տարածքի մի մասը՝ պարփակված այլ պետության տարածքով:

անկյուն – угол – 1. angle, 2. corner

Մի կետից (զագաթ) ելնող ճառագայթներով (անկյան կողմեր) կազմված երկրաչափական ֆիգուր:

անկման անկյուն – угол падения – incidence angle

Անկյուն, որը կազմված է մակերևույթի վրա ընկնող ճառագայթով և անկման կետում մակերևույթին տարված ուղղահայացով:

անկյունով դեպի առաջ – углом вперед – one-up

Անկյունաձև շարվածք՝ զագաթով դեպի առաջ:

անվտանգության անկյուն – угол безопасности – angle of safety, safety angle

Այն նվազագույն անկյունը, որը կազմված է դեպի նշանակետ և դեպի յուրային զորքերը եղած ուղղություններով, և որի դեպքում բացառվում է յուրային զորքերը խոցելու հնարավորությունը:

արտաթռիչքի անկյուն – угол вылета – angle of jump

Մինչև կրակոցը և փողից արկի դուրս գալու պահին հրանոթի փողի առանցքի ուղղությունների միջև եղած անկյունը:

բարձրացման անկյուն – угол возвышения – elevation, quadrant elevation

Այն անկյունը, որով հորիզոնի նկատմամբ բարձրացվել է հրանոթի, զնդարի փողը նշանակետին հարվածելու

համար, այն է՝ հրանոթի փողի առանցքով (կրակային գիծ) և հրանոթի հորիզոնով (նրա փողից արկի դուրս գալու կետով անցնող հորիզոնական հարթություն) կազմված անկյունը:

բարձրացման առավելագույն անկյուն – предельный угол возвышения – maximum elevation

բարձրացման մեծ անկյուն – большой угол возвышения – high angle

Հրետանիում (նաև նավային) հրաման՝ կրակելու բարձրացման մեծ անկյուններով (45°-ից ավելի):

զետնահայեցության անկյուն – угол наклона – angle of depression, depression angle

Օդալուսանկարչությունում. հորիզոնական հարթության հետ լուսանկարչական խցիկի օպտիկական առանցքի կազմած անկյունը:

զրոհի անկյուն – угол атаки – 1. angle of attack, 2. incidence angle

1. Թռչող ապարատի երկայնական առանցքով և նրա արագության վեկտորով կազմված անկյուն: 2. Անկյուն, որը կազմված է որևէ մարմնի վրա հոսող հեղուկի կամ գազի արագության վեկտորով և այդ մարմնի համար ընտրված բնութագրական երկայնական ուղղությամբ (ինքնաթիռի թևի լարը կամ երկայնական առանցքը, արկի՝ հրթիռի և ն համաչափության առանցքը):

զրոհի կրիտիկական անկյուն – критический угол атаки – critical angle of attack

դիտման անկյուն – угол наблюдения – observation angle

երկայնաձոճման անկյուն – угол тангажа – pitch angle, inclination angle

Թռչող ապարատի երկայնական առանցքով և հորիզոնական հարթությամբ կազմված անկյուն:

զուգամիտման անկյուն – угол схождения – angle of convergence

էջքի անկյուն – угол снижения – angle of depression, depression angle

Հորիզոնի հետ բարձրացման գծով (հրանոթի լցամասային ու փողային հատվածների կենտրոններով անցնող գիծ՝ փողի առանցքը) կազմված անկ-

յունն այն դեպքում, երբ այդ գիծն անցնում է հորիզոնից ցածր, այն է՝ բարձրացման բացասական անկյուն:

թեքման անկյուն – угол наклона – tilt angle

Օդալուսանկարչությունում. լուսանկարչական խցիկի օպտիկական առանցքի և նկարման պահին նրա օբյեկտիվով անցնող ուղղածիզ հարթության կազմած անկյունը:

իջեցման անկյուն – 1. угол снижения, 2. տես *անկյուն՝ հակման անկյուն* – 1. angle of depression, depression angle, 2. տես *անկյուն՝ հակման անկյուն*

Անկյուն՝ կազմված հորիզոնական հարթությամբ և վարընթաց գծով:

լայնական թեքության անկյուն – угол поперечного уклона – bank angle

խոյահարման անկյուն – угол пикирования – angle of dive, dive angle

Հորիզոնի և թռչող ապարատի ուղղության կազմած անկյունը:

խտտորման անկյուն – угол деривации – drift angle

ծառացման անկյուն – угол кабрирования – pitch-up angle

Թռչող ապարատի ուղղության և հորիզոնի կազմած անկյունը:

կառավարում ըստ տեղի անկյան – управление по углу места, наведение по углу места – elevation guidance

Տեղեկությունների հաղորդում, որը օդաչուին կամ ինքնաղեկասարքին հնարավորություն է տալիս շարժվելու պահանջվող վայրէջքագծով:

հակման անկյուն – угол склонения, отрицательная высота – angle of depression, depression angle

1. Հրետանիում՝ բարձրացման բացասական անկյուն, այն է՝ փողի բարձրացման գիծը գտնվում է հրանոթի հորիզոնից ցածր: 2. Անկյուն, որը կազմված է դիտորդի աչքով անցնող հորիզոնական հարթությամբ (երևակայական հորիզոն) և այդ հարթությունից ցածր գտնվող օբյեկտի (լուսատուի) հետ աչքը միացնող ուղիղ գծով:

համատեղման անկյուն – угол сведения – angle of convergence

հոսատարման անկյուն – угол сноса – drift angle

Ինքնաթիռի նախադրված ուղղության (երկայնական առանցքի) և նրա իրական հետագծի (երկրի մակերևույթի նկատմամբ տեղաշարժի) միջև եղած անկյունը:

հոսատարման համակշռման անկյուն – угол компенсации сноса – crab angle

Այն անկյունը, որով պետք է հորիզոնական հարթության մեջ թեքվի ինքնաթիռի երկայնական առանցքը, որպեսզի ինքնաթիռի շարժման նախադրված և իրական ուղղությունները համընկնեն:

հորիզոնական ուղղորդման անկյուն – угол горизонтальной наводки – traverse

միջօրեականների զուգամիտման անկյուն – угол схождения меридианов – map convergence

միջօրեականների մոտեցման անկյուն – տես *հակում՝ կորորդինատային ցանցի մագնիսական հակում*

նետման անկյուն – угол бросания – quadrant angle of departure

1. Նետված մարմնի սկզբնական արագության վեկտորով և նետման կետով անցնող հորիզոնական հարթությամբ կազմված անկյուն: 2. Փողից դուրս գալու պահին հրետանային արկի սկզբնական արագության վեկտորով և հրանոթի հորիզոնով կազմված անկյուն:

նշանակետին կից անկյուն – угол при цели – angle T

Նշանակետի և դիտման հարթություններով կազմված անկյուն:

նշանակետի տեղադրության անկյուն – угол места цели – angle of site

Կրակողի աչքը, նշանոցի ձեղքի կենտրոնը, նշանահատիկի գագաթը և նշանակետը միացնող ուղիղ գծով (նշանառման գիծ) և հրանոթի հորիզոնով կազմված անկյունը:

նշանակետի տեղադրության բացասական անկյուն – տես *անկյուն՝ նշանակետի տեղի բացասական անկյուն*

նշանակետի տեղի բացասական անկյուն – отрицательный угол места цели – angle of depression

նշանառման անկյուն – угол прицеливания – target angle

Ուղղորդված հրանոթի փողի առանցքով և նշանակետի գծով կազմված անկյուն:

նշանառվական անկյուն – прицельный угол – sighting angle

Անկյուն, որը կազմում են նշանոցի առանցքը և փողի առանցքը:

պարալաքսային անկյուն – տես *անկյուն՝ տեղազանական անկյուն*

ռմբանետման անկյուն – угол прицеливания при бомбометании – bombing angle

տեղազանական անկյուն – параллактический угол – parallactic angle

Անկյուն, որն առաջացել է երկու սարքերի օպտիկական առանցքների խաչմամբ:

տեղանքի բացասական անկյուն – отрицательный угол местности – depression angle

տեղի անկյուն – угол места – elevation, angle of elevation

1. Դիտվող օբյեկտի (երկրային առարկա, թռչող ապարատ, երկնային լուսատու) անկյունային բարձրությունը իրական հորիզոնի նկատմամբ: 2. Հրետանային հրանոթի փողի ուղղության և հորիզոնական հարթության միջև եղած անկյունը:

տեսածրման անկյուն – угол обзора – angle of view

տեսանելիության անկյուն – угол видимости, угол зрения – angle of view

ցածրացման անկյուն – угол понижения, угол наклона местности – angle of depression, depression angle

Հորիզոնական հարթության և զառիթափ տեղանքի կազմած անկյունը:

ուղղորդիչ անկյուն – дирекционный угол – grid bearing

ուղղորդում ըստ տեղի անկյան – տես *անկյուն՝ կառավարում ըստ տեղի անկյան*

ուղղության անկյուն – տես *ուղղորդում՝ հարաբերական ուղղորդում*

ուղղությաշեղման անկյուն – угол рыскания – yaw

օդային կրակակրծման անվտանգ անկյուն – безопасный угол обстрела воздушного сектора – limit of fire

անկյունաչափ – транспортир, угломер – protractor

անկյունացույց – տես *անկյունաչափ*

անկողմնակալություն – беспристрастность – impartiality

անկում – 1. падение, 2. տես *նվազում 2*, 3. տես *թուլացում 2*, 4. упадок, депрессия, 5. спад, деградация, 6. տես *կործանում* – 1. fall, drop, 2. տես *նվազում 2*, 3. տես *թուլացում 2*, 4. depression, 5. degradation, 6. տես *կործանում*

1. Ընկնելը, առարկայի շարժումը դեպի երկրի մակերևույթ՝ ձգողական ուժի ներգործությամբ: 2. Կրճատում, նվազում, պակասելը: 3. Թուլացում, թուլանալը: 4. Քայքայում, երկրի տնտեսական վիճակի լճացում: 5. Տկարանալը, թուլանալը, վատթարանալը (ֆիզիկապես, բարոյապես, մտավոր): 6. Կործանում, ոչնչացում:

հանկարծական անկում – տես *քայքայում՝ հանկարծական քայքայում*

անհաղթահարելի – непреодолимый – impassable

անհաղորդասիրություն – տես *ինքնամփոփություն*

անհամաչափ – асимметричный – asymmetric

անհամաչափ մարտական գործողություններ – асимметричный характер боевых действий – asymmetrical warfare

Պատերազմական գործողություններ երկու հակառակորդների միջև, որոնց ուժերի միջև հաշվեկշիռն զգալի չափով խախտված է, կամ որոնք կիրառում են խիստ տարբեր ռազմավարություն ու մարտավարություն:

անհամապատասխանություն – несоответствие – incompatibility, inadequacy, unconformity

անհամատեղելիություն – несовместимость – incompatibility

անհայտ կորած – без вести пропавший – missing

անհանգստացած – տես *տազնապած*

անհապաղ – տես *շտապ*

անհապաղ արձագանք – немедленное реагирование, оперативное реагирование – immediate response

Պատասխան գործողություններ կյանքի փրկության, տանջանքների կանխման և ունեցվածքի փչացման նվազեցման նպատակով:

անհապաղ հակազդում – տես *անհապաղ՝ անհապաղ արձագանք*

անհապաղ մարտական պատրաստություն – немедленная боевая готовность – immediate operational readiness

անհապաղ սանիտարական մշակում – экстренная санитарная обработка – immediate decontamination

անհասանելի – 1. недостижимый, 2. недоступный – 1. inaccessible, 2. unobtainable

1. Որին հնարավոր չէ հասնել, հավասարվել: 2. Ռադիո հասկացություն. երբ տվյալ օբյեկտի հետ չկա ռադիոկապ:

անհաստատություն – 1. нестабильность, 2. տես *փոփոխակիություն* – 1. instability, 2. տես *փոփոխակիություն*

անհավատարմություն – неверность, измена – treason, treachery

անհատական – 1. индивидуальный, 2. տես *անձնական 2* – 1. individual, 2. տես *անձնական 2*

Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագիր – Индивидуальный план действий партнерства, План действий индивидуального партнерства – Individual Partnership Action Plan

ՆԱՏՕ-ի մշտական անդամների և ՆԱՏՕ-ի ոչ անդամ պետությունների միջև գործընկերային հարաբերություններ, որը նախատեսում է դաշնակցային հարաբերություններ և ռազմավարական ռազմական գործընկերություն, ինչը այդ երկրներին տալիս է անվտանգության որոշակի երաշխիքներ:

անհատական սեփականություն – личная собственность – personal property

անհետաձգելի – տես *շտապ*

անհնազանդություն – 1. неповиновение, 2. неподчинение – 1. disobedience, 2. insubordination

անհողորդ – տես *հաստատուն 2*

անհուսալիություն – безнадежность – irretrievability

անձ – лицо – 1. person, 2. legal entity (person, body)

1. Մարդ, անհատ: 2. Իրավահարաբերությունների սուբյեկտ (մարդ կամ կազմակերպություն):

անձի շահ – интересы личности – personal interests

անձի վկայական – удостоверение личности – identity card

զորացրված անձ – տես *զինծառայող՝ նախկին զինծառայող*

ներքին տեղահանված անձ – внутренне перемещенное лицо, вынужденный переселенец – internally displaced person

Այն անձինք կամ անձանց խմբերը, որոնց ստիպել կամ հարկադրել են թողնել կամ լքել իրենց տները կամ սովորական բնակության վայրերը՝ մասնավորապես զինված հակամարտության, բռնության համատարած դրսևորումների, մարդու իրավունքների խախտումների, տարերային և մարդու գործունեությանը առաջ բերված աղետների պատճառով կամ դրանց հետևանքներից խուսափելու համար, և որոնք չեն հատել միջազգայնորեն ճանաչված պետական սահմանները:

պաշտոնատար անձ – должностное лицо – official, officer

Անձ, որը նշանակման կարգով կամ ընտրությունների արդյունքներով իրականացնում է իշխանության ներկայացուցչի գործառույթները կամ պետական հիմնարկներում, ձեռնարկություններում, կազմակերպություններում, կուսակցություններում, հասարակական կազմակերպություններում ու կազմավորումներում ժամանակավորապես

կամ մշտապես զբաղեցնում է կազմակերպակարգադրիչ կամ վարչատնտեսական պարտականությունների կատարման հետ կապված պաշտոն:

վստահված անձ – доверенное лицо – agent

տարահանված անձ – эвакуированное лицо – evacuee

տեղահանված անձ – перемещенное лицо – displaced person

տեղափոխված անձ – переселенец – dislocated civilian

Հասկացություն, որն օգտագործվում է Պենտագոնի փաստաթղթերում և ներառում է հետևյալ հասկացությունները՝ տեղահանված, տարահանված, ներքին տեղահանված, քաղաքացիություն չունեցող անձ, փախստական, միգրանտ (գաղթական):

քաղաքացիական անձ – гражданское лицо – civilian

Ոչ զինվորական, ոչ զինծառայող:

քաղաքացիական ներկայված անձ – интернированное гражданское лицо – civil internee, civilian internee

քաղաքացիություն չունեցող անձ – лицо без гражданства – stateless person

անձեռնհասություն – некомпетентность – incompetence

անձնակազմ – 1. личный состав, 2. экипаж – 1. personnel, staff, 2. crew, team

Ջորամասի, զորամիավորման, միավորման, հիմնարկի և այլ զինվորական կազմակերպության բոլոր զինծառայողները, ինչպես նաև քաղաքացիական աշխատողները:

անձնակազմի անդամ – член экипажа – crewman

անձնակազմի առողջության ու մարտունակության համար բնապահպանական սպառնալիքներ – экологические угрозы здоровью и боеспособности личного состава – occupational and environmental health threat

անձնակազմի բաշխում – распределение личного состава – distribution

անձնակազմի բարեհուսության ստուգում – проверка благонадежности личного состава – personnel security investigation
Անձնակազմի անդամի վարքի ուսումնասիրություն՝ նրա լոյալության, ձեռնհասության ևն պարզման նպատակով:

անձնակազմի գործերի կառավարում – управление делами личного состава – man-management

Յուրային զինվորներից լրիվ տացքի ստացման պրակտիկա՝ նրանց բարօրության մասին հոգածության և հարգալից վերաբերմունքի շնորհիվ:

անձնակազմի ընդունման կետ – пункт приема личного состава – personnel point

Ջորամիավորումում կամ զորամասում հատուկ սարքավորված և համապատասխան ծառայողներով համալրված տեղ (ստացիոնար կամ շարժական)՝ զորահավաքային ռեսուրսները սահմանված ժամկետում կազմակերպված կերպով ընդունելու համար:

անձնակազմի ընդունման համադասման միացյալ կենտրոն – объединенный центр по координации приема личного состава – joint reception coordination center

անձնակազմի խցիկ – кабина экипажа – flight deck

Օդաչուական խցիկ:

անձնակազմի կառավարում – управление личным составом – manpower management

անձնակազմի հակազդման ժամանակը – время реагирования личного состава – personnel reaction time

Միջուկային (ատոմային) տազնապի դեպքում անձնակազմը պատրաստության բերելու ժամանակը:

անձնակազմի հաշվառում – учет личного состава – personnel accountability

Տվյալների շտեմարանի միջոցով անձնակազմի նույնականացման գործընթաց:

անձնակազմի հաստիքային թվաքանակ – штатная численность личного состава – authorised personnel

անձնակազմի հավաք – сбор личного состава – muster

անձնակազմի նախաթռչքային պատրաստում – предполетная подготовка экипажа – outbrief

անձնակազմի շահ – интересы личного состава – staff interests

անձնակազմի ցուցակ – список личного состава, судовая роль – muster-roll

անձնակազմի ուսումնավարժեցում – обучение личного состава – personnel training

անձնակազմով համալրվածության աստիճան – степень укомплектованности личным составом – manning level

Առկա անձնակազմի և հաստիքացուցակով նախատեսվածի հարաբերակցությունը (արտահայտվում է կոտորակային թվերով կամ տոկոսներով):

անձնակազմով համալրվածություն – укомплектованность личным составом – manning levels

անձնակազմով համալրում – комплектование личным составом – staffing

զինծառայողների անձնակազմ – личный состав военнослужащих – manpower, military personnel

ԶՈՒ-ի քաղաքացիական անձնակազմի աշխատավարձ – зарплата гражданского персонала ВС – civilian pay

թռչքային անձնակազմ – տես *անձնակազմ` թռչող ապարատի անձնակազմ*

թռչող ապարատի անձնակազմ – экипаж летательного аппарата, летный экипаж – flight crew

Ժամանակավոր քաղաքացիական անձնակազմ – временный гражданский персонал – temporary civilian personnel

Քաղաքացիական անձինք, որոնք ներգրավվում են ինչպես անձնակազմի ժամանակավորապես բացակայող անդամներին փոխարինելու, այնպես էլ խնդիրների կատարման գործում` ի հավելումն ազգային կամ միջազգային թվակազմի առավելագույն թվաքանակի:

ինքնաթիռի անձնակազմ – экипаж самолета – aircrew

համալրման անձնակազմ – личный состав пополнения – filler personnel

հատուկ պատրաստված անձնակազմ – специально подготовленный личный состав – specially trained personnel

մեկուսացված անձնակազմ – изолированный персонал – isolated personnel

միացյալ ուժերի անձնակազմի ընդունման կենտրոն – центр приема личного состава объединенных сил – joint personnel reception center

միջազգային անձնակազմ – 1. международный персонал, 2. международный экипаж – 1. international personnel, 2. international crew

միջազգային զինվորական անձնակազմ – международный военный персонал – international military personnel

ոչ հաստիքային անձնակազմ (փոխադրումների ժամանակ) – нештатный личный состав – non-unit-related personnel

պատրաստված անձնակազմ – տես *անձնակազմ` փորձառու անձնակազմ*

փորձառու անձնակազմ – подготовленный личный состав, опытный личный состав – experienced personnel

փոփոխական կազմ – переменный личный состав – 1. nonpermanent personnel, 2. transient forces

քաղաքացիական անձնակազմ – гражданский персонал – civilian personnel

անձնական – 1. личный, 2. персональный – 1. personal, 2. private, individual

անձնական նախաձեռնություն – личная инициатива – personal initiative

անձնական նշանի համար – номер личного знака – service number

անձնական շտաբ – личный штаб – personal staff

անձնական տվյալներ – личные данные – personal details

անձնական ունեցվածք – личное имущество – personal effects

անձնատրություն – տես *կապիտուլացում*

անձնիշխանություն – автократия – autocracy

Կառավարման համակարգ, որի դեպքում իշխանությունը պատկանում է մեկ անձի կամ շատ փոքր խմբի, ինքնակալություն:

անմատչելի – 1. неприступный, 2. տես *անհասանելի* – 1. impregnable, 2. տես *անհասանելի*

անմարդամոտություն – տես *ինքնամոտություն*

անմեղ – տես *անվնաս*

աննկատ – տես *անտեսանելի*

աննկատելիորեն – տես *թաքուն*

անշարժ – տես *ստատիկ*

անշարժ նշանակետ – неподвижная цель – fixed objective

անշարժացում – иммобилизация – immobilization

անշրջահայեցություն – տես *անխոհեմություն*

անոթ – сосуд – vessel

արյունատար անոթ – кровеносный сосуд – blood vessel

անոթազարկ – пульс – pulse

անորոշություն – неопределенность – indefiniteness

1. Ոչ որոշակի, որոշակիությունից զուրկ լինելը: 2. Որոշակիությունից զուրկ, մշուշապատ վիճակ, որը հնարավոր չէ միանշանակ կերպով գնահատել կամ դրա վերաբերյալ հավաստի կանխատեսումներ անել:

անպաշտպան – незащищенный – insecure

անպաշտպանելի – տես *պաշտպանություն` պաշտպանության համար ոչ պիտանի*

անպատասխանատվություն – безответственность – irresponsibility

անջատախումբ – фракция, группировка – fraction

անջատարար – разобшитель – trip

անջատիչ – выключатель – trip

անջատիչ-անդրադարձիչ – отсечка-отражатель – ejector

անջատողականություն – сепаратизм – separatism

Պետության մի մասի անջատման և ազգային, կրոնական կամ լեզվամշակութային հատկանիշով նոր պետական կազմավորման կամ ինքնավարության ստեղծման նպատակով ծավալված շարժում:

անջատում – 1. отделение, 2. выделение, 3. отключение, выключение, 4. размыкание – 1. segregation, 2. release, 3. cutoff, switch off, 4. break

Բաժանում, առանձնացում, հեռացում:

«վերականգնողական» անջատում – «восстановительная» сецессия – remedial secession

Ժողովրդի (էթնիկական խմբի) անջատման իրավունք, որը գործում է այն դեպքերում, երբ պետությունում այդ ազգության նկատմամբ մշտապես կիրառվում է մարդու իրավունքների կոպիտ խախտումների վրա խարսխվող և այլ միջոցներով չվերացվելիք խտրականություն:

անջրանցիկ – водонепроницаемый – waterproof

Այնպիսի նյութից պատրաստված կամ այնպիսի նյութով պատված, որը ջուր չի անցկացնում ու չի կլանում:

անջրանցիկ թիկնոց – водонепроницаемая накидка, плащ-палатка – poncho

անջրանցիկ փռվածք – водонепроницаемая подстилка – groundsheet

անսասան – տես *հաստատուն 2*

անսարքություն – неисправность – defect

անսովոր – տես *օտարոտի*

անվախ – տես *համարձակ*

անվախություն – տես *համարձակություն*

անվամեջ – колесная база – wheelbase
Փոխադրամիջոցի առջևի և հետևի անիվների առանցքների միջև եղած երկայնական հեռավորությունը:

անվանական մետաղանիշ – 1. *именной жетон*, 2. տես *զինծառայող` զինծառայողի անձնական նշան* – 1. *name tag, disc*, 2. տես *զինծառայող` զինծառայողի անձնական նշան*

Ծառայողի անձնական տվյալները պարունակող մետաղյա կամ պլաստիկ ժետոն, որը նա կրում է շրթայով իր պարանոցին:

անվանականչ – *переключка, поверка – head check, body count*

Երեկոյան անվանականչ – *вечерняя поверка – evening roll call*

Ամեն երեկո կատարվող` ստորաբաժանման անձնակազմի շարում բոլորի ներկայությունն ստուգելու, հրամաններ (կարգադրություններ) հայտարարելու, հաջորդ օրվա վերակարգ նշանակելու ևն համար:

անվանացանկ – *номенклатура – list of items*

անվավեր – *недействительный – invalid*

անվավոր – *колесный – wheeled*

անվիրահատելիություն – *иноперабельность, неоперабельность – inoperability*

անվճար փոստային առաքում – *бесплатное почтовое отправление – free mail*

անվճռական – *нерешительный – indecisive*

անվնաս – *безобидный, безвредный – harmless*

անվստահելի – *ненадежный – insecure*

անվտանգ – 1. *безопасный*, 2. *надежно защищенный – 1. safe, 2. secure*

1. Այն, ինչը տվյալ օբյեկտի համար չի պարունակում սպառնալիք, վտանգ չի ներկայացնում: 2. Այն, ինչը լավ պաշտպանված է վտանգից, ի վիճակի է (իր կամ բարեկամական աջակցությամբ) հետ մղելու սպառնալիքը:

անվտանգ բարձրություն – *безопасная высота – elevation of security*

Յուրային գործերի վրայով կրակելու կամ գնդակոծության բարձրության անվտանգությունը:

անվտանգ խարսխակայան – *безопасная якорная стоянка – safe anchorage*

անվտանգ խորություն – *безопасная глубина – safe depth*

ոչ անվտանգ – *небезопасный – insecure*

անվտանգ դարձնել – տես *անվտանգություն` անվտանգությունն ապահովել*

անվտանգության և պաշտպանության բնագավառի եվրոպական բաղադրիչ – *Европейская составляющая в области безопасности и обороны – European Security and Defense Identity*

անվտանգություն – *безопасность – 1. security, 2. safety*

Հնարավոր վնասից պաշտպանվածության վիճակ, վտանգավոր ներգործությունները զսպելու կամ հետ մղելու, ինչպես նաև հասցված վնասն արագ կերպով համակշռելու կարողություն, համակարգի կողմից կայունության, հաստատունության և ինքնազարգացման հնարավորության ապահպանում:

անհատի անվտանգություն – *безопасность личности – personal security*

Մարդկանց պաշտպանվածություն ինչպես բռնի, այնպես էլ ոչ բռնի բնույթի վտանգներից, վիճակ, երբ չկա հարաճուն սպառնալիք մարդու իրավունքների, նրա անվտանգության և անգամ կյանքի համար: Ներառում է պաշտպանվածություն առօրյա կենսակերպի հանկարծակի և կործանարար խախտումներից (ազատություն վախից), պաշտպանվածություն սովի, հիվանդությունների, հանցագործությունների և ձնշման մշտական սպառնալիքներից (ազատություն կարիքներից):

անվտանգության անբաժանելիություն – *неделимость безопасности – indivisibility of security*

անվտանգության ապահովման համակարգ – *система обеспечения безопасности – security system*

անվտանգության ապահովման մեջ ներդրումների ՆԱՏՕ-ի ծրագիր – *программа НАТО по инвестициям в обеспечение безопасности – NATO Security Investment Program*

անվտանգության ապահովման պաշտպանական հակամիջոցներ – защитные контрмеры по обеспечению безопасности – security countermeasures

Պաշտպանական միջոցառումներ, որոնք անհրաժեշտ են լրտեսության և դիվերսիաների, գաղտնի կամ վերահսկվող տեղեկույթը և նյութերն ու համակարգերը կորզելու կամ չթույլատրված դեպքում օգտագործելու փորձերի կանխման համար:

անվտանգության գծով քաղաքացիական փորձագետներ – гражданские специалисты по вопросам обеспечения безопасности – civilian security experts

անվտանգության ապահովում – обеспечение безопасности – 1. ensuring of security, 2. protection

1. Պետության և հասարակության կարողությունը՝ հաջողությամբ դիմագրավելու ներքին և արտաքին բռնություններին, որոնք կատարվում են պետության ինքնիշխանության, տարածքային ամբողջականության ու կայուն զարգացման խախտման, հասարակական-պետական կյանքի տարբեր ոլորտներում կայունության խաթարման, մարդու և քաղաքացու իրավունքների ու ազատությունների սահմանափակման նպատակով: 2. Տրված օպերատիվ տարածքի սահմաններում և դրանցից դուրս ծավալված ու տեղաբաշխված զինվորական ու ոչ զինվորական անձնակազմի, տեխնիկայի, զույքի և ենթակառուցվածքի արդյունավետության ու գոյության պահպանում:

անվտանգության առումով թիրախային ազգային իրադարձություն – событие национального масштаба, которое может стать мишенью для террористических атак – national special security event

Որոշակի իրադարձություն, որն իր քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական կամ կրոնական գաղափարական նշանակությամբ կարող է դառնալ ահաբեկչության կամ այլ հանցավոր ձեռնարկման թիրախ:

անվտանգության կղզյակ – пешеходный островок – safety zone

Ճանապարհի որևէ կերպ առանձնացված (նշագրմամբ, եզրաքարով ևն)

հատված, որը հետիոտների համար ծառայում է որպես անվտանգ:

անվտանգության համադասման միացյալ կենտրոն – объединенный центр по координации безопасности – joint security coordination center

անվտանգության միջոցառումներ – տես *անվտանգություն անվտանգության միջոցներ*

անվտանգության միջոցներ – меры безопасности – security measures

անվտանգության նորմեր – нормы безопасности – safety standards

անվտանգության չափանիշ – критерий безопасности – safety criterion

Ցուցանիշներ, որոնք որակապես ու քանակապես բնութագրում են միջազգային, տարածաշրջանային և ազգային անվտանգության ձեռք բերված մակարդակը:

անվտանգության պայմաններ – условия безопасности – secure environment

անվտանգության տեխնիկայի կանոններ – правила техники безопасности – safety standards

անվտանգության տեխնիկայի նորմեր – нормы техники безопасности – safety standards

Աշխատողների վարքին և նրանց աշխատանքային գործառույթների կատարմանը ներկայացվող պահանջների համախումբ՝ նպատակաուղղված նրանց ու նրանց շրջապատի կյանքի և առողջության համար վտանգավոր իրավիճակների ստեղծման կանխմանը:

անվտանգության ուժեր – силы безопасности – security forces

«անվտանգություն գիտության միջոցով» – «безопасность посредством науки» – “Security through Science”

անվտանգություն համագործակցությամբ – безопасность на основе сотрудничества – cooperative security

Անվտանգության բնագավառում գերիշխող հայեցակարգ, որը հատուկ ուշադրություն է դարձնում պետությունների միջև գործնական և որոշ

դեպքերում հաստատութենական ձև ստացած համագործակցության վրա՝ որպես մի միջոցի, որով հնարավոր է հաղթահարել նրանց միջև անվտանգությունն ու թշնամանքը և ստեղծել նոր, փոխադարձ անվտանգությունն ապահովող ընկերակցություն:

անվտանգությունն ապահովել – обеспечить безопасность, надёжно охранять – secure

առողջապահական անվտանգություն – медицинская безопасность – medical security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է բնակչության բժշկական պաշտպանվածության և առողջության պահպանման վիճակը և ներառում է կյանքի, առողջության, անձնական անձեռնմխելիության պաշտպանությունը, բնակչության պաշտպանությունը վարակիչ հիվանդություններից, անընդհատ բուժապահովումը, որակյալ անվճար բուժօգնության ցուցաբերումը, աշխատանքի, մոր և մանկան պաշտպանությունը, առողջ կենսակերպի քարոզումն ու տարածումը, քաղաքացիների մարմնական ու հոգեկան առողջության պահպանումը:

արտաքին անվտանգություն – внешняя безопасность – external security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է արտաքին համաչափ և անհամաչափ սպառնալիքներից պետության, հասարակության, ընտանիքի, անձի պաշտպանվածության վիճակը:

բազմերաշխիք անվտանգության համակարգ – система многогарантийной безопасности – system of multidimensional warranty security

բնապահպանական անվտանգության հայեցակարգ – концепция экологической безопасности – ecological security concept

բնապահպանական անվտանգություն – экологическая безопасность – ecological security, environmental safety

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է հասարակության և անձի բնակչության ու կենսագործու-

նության միջավայրի պաշտպանվածության վիճակը: Ներառում է վերահսկողությունը շրջակա միջավայրի (բնական ռեսուրսների, ջրի, մթնոլորտի, հողի, կենդանական ու բուսական աշխարհի) վիճակի նկատմամբ և այնպիսի միջոցների մշակումը, որոնցով բացառվեն մարդու և հասարակության բնականոն կենսագործունեությանն սպառնացող բնապահպանական ճգնաժամներն ու աղետները:

էթնիկական անվտանգություն – этническая безопасность – ethnic security

Հասարակական կյանքի վիճակ, կայունություն, երբ գոյություն չունեն էթնիկական խտրականություն, ազգային անհանդուրժողություն, իրավունքում որպես գերակայություն չի շեշտվում ազգային պատկանելությունը, և բոլոր ազգությունների նկատմամբ այն կիրառվում է անկողմնակալ և արդարացի կերպով՝ օրենքի տառին ու ոգուն համապատասխան:

էներգետիկ անվտանգություն – энергетическая безопасность – energy security

Տնտեսական անվտանգության կարևորագույն բաղադրիչ, որը բնութագրում է պետության պաշտպանվածությունը այլ պետությունների կողմից էներգակիրների մատակարարումը որպես քաղաքական, տնտեսական և/կամ այլ բնույթի ճնշում գործադրելու միջոց կիրառելու հնարավորությունից: Ներառում է համալիր միջոցներ հուսալի և կայուն էներգամատակարարման ապահովման նպատակով, այդ թվում՝ էներգակիրների տեսակների և դրանց մատակարարման ուղիների տարատեսակացում, իր ունեցած վերականգնվող էներգապաշարների առավելագույն չափով օգտագործում:

թռիչքների անվտանգություն – безопасность полетов – air safety, flight safety

Պայմաններ, որոնց դեպքում թռիչքի կատարմանը չի սպառնում թռիչքային պատահար (թռչող ապարատի լրիվ կամ մասնակի քանդվելը, անձնակազմի անդամների կամ ուղևորների զոհվելը (վիրավորվելը)):

ինժեներաֆիզիկական անվտանգություն – инженерная и физическая безопас-

ность, техническая и физическая безопасность – safety and security

կենսաբանական անվտանգություն – биологическая безопасность – biological security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է կենսաբանական վնասակար ազդեցություն ունեցող գործոնների (սննդամթերք, դեղորայք, սննդային և դիետային հավելումներ, վիրուսներ, բակտերիաներ, պրիոններ, ռադիոակտիվ ազդակներ և մահաբեր կամ առողջությունը քայքայող այլ գործոններ) ներազդումից պաշտպանվածության վիճակը: Ներառում է այդպիսի գործոնների ներազդումը նախականխող միջոցների համակարգը:

կիբեռանվտանգություն – տես *անվտանգություն*՝ *կիբեռնետիկական անվտանգություն*

կիբեռնետիկական անվտանգություն – кибернетическая безопасность, кибербезопасность – cybersecurity

Այն միջոցների, ռազմավարությունների, անվտանգության սկզբունքների, անվտանգության երաշխիքների, ղեկավար սկզբունքների, ռիսկերի կառավարման նկատմամբ մոտեցումների, գործողությունների, մասնագիտական պատրաստման, առաջավոր փորձի, վստահության և տեխնոլոգիաների հավաքածուն է, որոնք կարող են օգտագործվել կիբեռնիզավայրի և կազմակերպության ու օգտագործողի ռեսուրսների պաշտպանության նպատակով:

կոլլեկտիվ անվտանգություն – коллективная безопасность – collective security

Համաշխարհային կամ տարածաշրջանային մասշտաբով կամ որևէ միջպետական կազմակերպության շրջանակներում խաղաղության և անվտանգության պահպանման համակարգ, որն ապահովվում է մասնակից պետությունների համատեղ համաձայնեցված ջանքերով:

համայն հայության անվտանգություն – общеармянская безопасность – world-wide Armenians security

Հայրենիքում, ինչպես նաև այլ պետություններում բնակվող բոլոր հայերի միասնական անվտանգություն:

համընդհանուր անվտանգություն – глобальная безопасность – global security

Անվտանգության տեսակ, պաշտպանվածություն համաշխարհային մասշտաբի վտանգներից, որոնք սպառնում են մարդկության գոյությանը կամ կարող են հանգեցնել մոլորակի վրա կենսագործունեության պայմանների կտրուկ վատթարացման:

հոգևոր անվտանգություն – духовная безопасность – spiritual security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է հասարակության կենսակերտվածքի, պատմության և մշակույթի ավանդույթները, հասարակության բարոյաքաղաքական միասնության մակարդակն արտացոլող ազգային ինքնագիտակցության պաշտպանվածությունը, ինչպես նաև առանց ազգային ինքնությանը վնաս պատճառելու իր առաջադիմական զարգացման համար անհրաժեշտ նոր արժեքներ և գաղափարներ ընդունելու ազգի կարողությունը:

ճառագայթային անվտանգություն – радиационная безопасность – radiation safety

միջազգային անվտանգության գործոն – фактор международной безопасности – factor of international security

միջազգային անվտանգության համակարգ – система международной безопасности – international security system

միջազգային անվտանգության ճարտարապետություն – архитектура международной безопасности – international security architecture

միջազգային անվտանգության շահ – интересы международной безопасности – international security interests

միջազգային անվտանգություն – международная безопасность – international security

Միջազգային հարաբերությունների այնպիսի վիճակ, որի դեպքում ապահովվում են պետությունների ու դրանց բլոկների, դաշինքների, միավորումների և ամբողջ համաշխարհային ընկերակցության կենսագործունեությունը, համագործակցությունն ու փոխգործուբ-

յունը՝ տարբեր վտանգներից նրանց կենսականորեն կարևոր շահերի երաշխավորված պաշտպանվածության պայմանով: Նվազեցնում է միջպետական հակամարտությունների մակարդակը և ապահովում աշխարհում ռազմական ու ռազմավարական կայունությունը, ինչպես նաև ընդլայնում է տարբեր պետությունների և ազգերի համագործակցությունը: Նախատեսում է ծագող սպառնալիքների նախականիսման ու վերացման նպատակով միջազգային ռազմապաշտպանական, կազմակերպական ու տեխնիկական ծրագրերի համադասված իրականացում: Ներառում է նաև մեծածավալ ահաբեկչական գործողությունների, բնական ու տեխնածին աղետների, մահաբեր համաճարակների տարածման նախականիսման և/կամ դրանց հետևանքների նվազեցման նպատակով ձեռնարկվող միջոցների համակարգը:

միջուկային անվտանգություն – ядерная безопасность – nuclear safety, nuclear security

նավահանգստի անվտանգության ապահովում – обеспечение безопасности порта – port security

ներքին անվտանգության գործոն – фактор внутренней безопасности – factor of domestic security, factor of internal security

ներքին անվտանգություն – внутренняя безопасность – internal security, domestic security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է ներքին համաչափ և անհամաչափ սպառնալիքներից պետության, հասարակության, ընտանիքի, անձի պաշտպանվածության վիճակը:

պաշտպանական անվտանգություն – оборонная безопасность – defense security
Բացատրությունը տես՝ անվտանգություն՝ ռազմական անվտանգություն:

պարենային անվտանգություն – продовольственная безопасность – food security

Ազգային անվտանգության կարևորագույն բաղադրիչ, որը բնութագրում է պետության տնտեսության այն վի-

ճակը, երբ ապահովված է երկրի պարենային անկախությունը և բնակչության համար երաշխավորված է ֆիզիոլոգիական նորմերին համապատասխանող, սպառողների առողջության համար անվտանգ սննդամթերքի ֆիզիկական և տնտեսական մատչելիությունը: Պետության պարենային անկախությունը կենսականորեն կարևոր սննդամթերքի ներմուծման անհնարինության կամ անբավարարության դեպքում և պարենային ձգնաժամի կանխարգելման նպատակով սննդամթերքի տեղական արտադրության անհրաժեշտ մակարդակի ապահովման հնարավորությունն է:

պետական անվտանգություն – государственная безопасность – state security
 Ազգային անվտանգության կարևորագույն բաղադրիչ, որը կապված է պետական ինքնիշխանության ու տարածքային ամբողջականության, սահմանադրական կարգի հիմքերի, իրավական և կառավարման համակարգերի պաշտպանության հետ:

ռազմական անվտանգություն – военная безопасность – military security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որն ապահովվում է զինված ուժերի և հասարակության այն հաստատությունների վիճակով, որոնց շնորհիվ պետության պաշտպանական հզորությունը պահպանվում է այն անհրաժեշտ մակարդակում, որի դեպքում այլ պետությունների հետ հաստատվում են բարենպաստ հարաբերություններ, և բացառվում է առճակատում ուժի կիրառմամբ: Երաշխավորում է ներքին և արտաքին սպառնալիքներից քաղաքացու, հասարակության, ազգի ու պետության կենսականորեն կարևոր շահերի պաշտպանվածությունը ռազմական ուժի կիրառմամբ կամ դրա կիրառման սպառնալիքով:

սահմանային անվտանգություն – пограничная безопасность – border security

Վիճակ, որը բնութագրվում է պետական սահմանի և սահմանամերձ տարածքի, անձի, հասարակության և պետության կենսականորեն կարևոր շահերի պաշտպանվածությամբ սահմանային ոլորտում հնարավոր և ռեալ

արտաքին ու ներքին սպառնալիքներից:

սահմանների անվտանգության ապահովում – обеспечение безопасности границ – border security

Պետության կողմից իրագործվող միջոցառումների համալիր, որն ուղղված է սահմանների վերահսկմանն ու սահմանային ռեժիմի պահպանմանը:

սոցիալական անվտանգություն – социальная безопасность – social security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է մարդու և քաղաքացու սոցիալական իրավունքների ու ազատությունների երաշխավորված ապահովումը:

տարածաշրջանային անվտանգության գործոն – фактор региональной безопасности – factor of regional security

տարածաշրջանային անվտանգություն – региональная безопасность – regional security

Միջազգային անվտանգության բաղադրիչ, որոշակի տարածաշրջանի սահմաններում գտնվող պետությունների անվտանգության ապահովման նպատակով իրականացվող համաձայնեցված միջոցների համալիր: Միջազգային անվտանգության առումով առավել մեծ նշանակություն ունեն համաեվրոպական, մերձավորարևելյան և ասիական-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանային անվտանգությունները: Հայաստանի համար տարածաշրջանային անվտանգությունը Հարավկովկասյան տարածաշրջանի անվտանգությունն է:

տեխնիկաֆիզիկական անվտանգություն – տես *անվտանգություն` ինժեներաֆիզիկական անվտանգություն*

տեղեկատվական անվտանգության հայեցակարգ – концепция информационной безопасности – information security concept

տեղեկատվական անվտանգություն – информационная безопасность – information security, INFOSEC

Սուրբելկոի (անհատի, հասարակության) այն վիճակը, որի դեպքում տեղեկույթի և սուրբելկոի փոխազդեցության հետևանքով սուրբելկոի մեջ առա-

ջացած փոփոխությունը սպառնալիք չի հարուցում նրա ֆիզիկական ու հոգեկան առողջության, ինչպես նաև հասարակության ու պետության համար:

տեղեկության անվտանգություն – информация безопасность – information security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է այն վիճակը, որի դեպքում ապահովվում են տեղեկատվության բնագավառում մարդու և քաղաքացու իրավունքների ու ազատությունների պահպանումը, տեղեկատվական միջոցների ու կապուղիների պաշտպանվածությունը, ինչպես նաև տեղեկատվական աղբյուրների մատչելիությունը: Նախատեսում է բնակչության բարոյահայրենասիրական ոգու բարձրացման ուղղությամբ տեղեկատվական միջոցառումներ, ինչպես նաև համալիր միջոցներ հավանական հակառակորդի տեղեկատվական ձեռնարկումներին հակազդեցության կարողությունն ապահովելու նպատակով:

փոխադարձ անվտանգություն – взаимная безопасность – mutual security

քաղաքական անվտանգություն – политическая безопасность – political security

Ազգային անվտանգության բաղադրիչ, որը բնութագրում է անձի, ընտանիքի, հասարակության, ազգի ու պետության անվտանգությունը նրանց շահերի նկատմամբ արտաքին ու ներքին (ընտանիքի, հասարակության և պետության դեպքում) հակաիրավական ոտնձգություններից: Ապահովվում է արտաքին քաղաքական (դիվանագիտական), ռազմաքաղաքական, տնտեսական, հասարակական, բնապահպանական և այլ բնույթի նպատակաուղղված գործունեությամբ, որի դեպքում արդյունավետ կերպով սահմանափակվում, չեղոքացվում կամ վերացվում են արտաքին ու ներքին սպառնալիքները:

օդանավակայանի անվտանգության ապահովում – обеспечение безопасности аэропорта – airport security

Կազմակերպական և տեխնիկական միջոցառումների համալիր, որոնք ձեռնարկվում են ուղևորներին, օդանավա-

կայանի շինությունները, ուղևորների սպասարկման համակարգերը, ինքնաթիռները ևն հանցավոր նկրտումներից պաշտպանելու նպատակով:

ֆիզիկական անվտանգություն – физическая безопасность – physical security

անտառահատք – вырубка – clearing

անտառուղի – просека – ride

անտարբեր – տես *անփույթ*

անտեսանելի – невидимый, незаметный – stealth

անտեսանելի նիշ – невидимый маркер – invisible marker

անտերնչություն – безвластие – anarchy, power vacuum

1. Անդեկավար վիճակ, պետ չլինելը:
2. Տարերայնություն, անկազմակերպվածություն: Պետական իշխանություն, դեկավարում չլինելը, անտերության մատնվածություն:

անտիկլինալ ծալք – антиклинальная складка – saddle

անտիրական տեխնիկա – бесхозная техника – salvage

անտոմս ուղևոր – безбилетный пассажир, «заяц» – stowaway

անցագիր – пропуск – pass

անցաթուղթ – տես *անցագիր*

անցակետ – пропускной пункт – crossing point

սանիտարական անցակետ – санитарный пропускник – sanitary station, sanitary inspection room

Շենքի տարածք՝ շինություն՝ սենք, որը հատուկ սարքավորված կամ հարմարեցված է մարդկանց սանիտարական մշակման, ինչպես նաև նրանց հագուստի ու կոշիկների ախտահանման (վարակազերծման) համար:

անցատեղ – 1. переход, 2. տես *գետանց*

– 1. crossing, 2. տես *գետանց*
Անցնելու (գերազանցապես՝ գետը կամ որևէ ջրային արգելք) տեղ:

անցարան – տես *անցատեղ 1*

անցկալ – завал – 1. blockage, 2. obstruction

Հակատանկային և հակահետևակային ոչ պայթյունային արգելապատնեշ, որը սովորաբար պատրաստվում է կտրած ծառերից, քարերից, ձյունից և այլ նյութերից ու կիսվում հակառակորդի հավանական երթուղու այն հատվածում, որտեղ արգելքը դժվար է շրջանցել:

անցկացում – 1. проведение, 2. прокладка, прокладывание – 1. spending, 2. passing

անցնել հակառակորդի կողմը – перейти на сторону противника – defect

անցուղի – 1. проход, 2. տես *անցում 1*, 3. подземный ход – 1. pass, passage, 2. տես *անցում 1*, 3. underground passage

1. Տարբեր բնական կամ արհեստական խոչընդոտներ (լեռներ, գետ, անցկալ, ականադաշտ ևն) հաղթահարելու համեմատաբար հարմար և անվտանգ ճանապարհ: 2. Նույնն է՝ *անցում (2)*: 3. Ստորերկրյա անցք՝ մի տեղից մեկ այլ տեղ անցնելու համար (հանքերում, ամրոցներում ևն):

ականազերծված անցուղի – տես *անցուղի՝ անցուղի ականադաշտում*

անցուղի ականադաշտում – проход в минном поле – minefield lane

անցուղիների բացում հրնթացս – проделывание проходов с ходу – hasty breach, hasty breaching

Արագ ձեռքուն՝ անցում հակառակորդի ականապատ դաշտով՝ դրանում բացելով ճանապարհ (արահետ, ուղի) պայթուցիկ նյութերի, պատվարի և ոչ պիտանի մեքենաների հրման միջոցով:

անցուղու ցուցանշան – указатель прохода – marker

բացված անցուղիների անվտանգության ստուգում – проверка безопасности проделанных проходов – proofing

Տարածքի կամ ճանապարհի վերջնամաքում ականներից, ռումբերից ևն:

անցում – 1. переход, 2. переправа – 1. crossing, passage, 2. crossing

1. Անցնելը, որևէ տարածքով (գետ, փողոց, լեռնաշղթա ևն) մի կետից մեկ

այլ կետ տեղափոխվելու գործողությունը: 2. Անցնելու տեղը: 3. Մի վիճակից (ֆիզիկական, քաղաքական, սոցիալական, տնտեսական ևն)՝ հասարակարգից՝ համակարգից ևն տեղափոխում՝ փոխադրում մեկ այլ վիճակի՝ հասարակարգի՝ համակարգի ևն:

անցման բացարձակ բարձրություն – абсолютная высота перехода – transition altitude

Բացարձակ բարձրություն, որի վրա կամ որից ցածր ինքնաթիռի գտնվելու դեպքում ուղղաձիգ հարթության մեջ նրա դիրքը որոշվում է դրա հարաբերակցությամբ:

անցման շարակարգ – эшелон перехода – transition level

Թռիչքի այն առավել ցածր շարակարգը, որը կարող է օգտագործված լինել անցման բացարձակ բարձրությունից վեր թռիչքի համար:

անցման շերտ – переходной слой – transition layer

Օդային տարածություն անցման բացարձակ բարձրության և անցման շարակարգի միջև:

անցում ենթածրագիր – уход в подпрограмму – derailing

անցում զինվորական ծառայության – поступление на военную службу – enrollment

Քաղաքացու կարգավիճակի փոփոխում քաղաքացիականից զինվորականի:

անցում յուրային զորքի մարտակարգերով – прохождение через боевые порядки своих войск – passage of lines

Որևէ ջոկատի անցնելը մեկ այլ յուրային ջոկատի դիրքերով:

անցում պահեստային բնագծի – переход на запасной рубеж – alternate bounds

անցում վայրէջքի – տես *վայրէջքամուտ*

անցում վայրէջքի տեսածրային ռադիոտեղորոշիչով – заход на посадку с помощью обзорного радиолокатора – surveillance approach

անցում քաղաքացիական դրության – переход на гражданское положение – resettlement

շարայան անցման տևողություն – время прохождения колонны – pass time

Տվյալ կետի մոտով շարայան առաջին և վերջին մեքենաների անցման ժամանակը:

ստորգետնյա անցում – подземный переход – underpass

վայրէջքի անցման վերջնափուլ – конечный участок захода на посадку – final approach

Վերջնական մոտեցում վայրէջքի համար:

անցք – отверстие, дыра – hole

մուտքի անցք – տես *անցք՝ ներթող անցք*

ներթող անցք – выпускное отверстие, входное отверстие – inlet

անփորձ – неопытный, новичок – green

անփոփոխ էություն – субстанция – substance

անփութություն – халатность, небрежность – negligence, inadvertence

անփույթ – халатный – negligent

անուղղելիություն – непоправимость – irretrievability

անուշադիրություն – невнимательность – inattentiveness

Ուշադիր չլինելը, ցրվածությունը՝ որպես հատկություն, բնավորության գիծ:

անուշադրություն – невнимание, невнимательность – inattention

1. Ցրվածություն՝ որպես իրավիճակային դրսևորում: 2. Անտարբերություն, անտարբեր վերաբերմունք:

անօդաչու – беспилотный – unmanned

անօդաչու թռչող ապարատ – беспилотный летательный аппарат, БПЛА – unmanned aerial vehicle, UAV, unmanned aircraft

անօրինություն – беззаконие, беспредел, произвол – lawlessness

աշխատակազմ – аппарат – staff

Տվյալ հիմնարկի, կազմակերպության, կառավարման որևէ ոլորտի աշխատողների համախումբ:

աշխատակարգ – режим – schedule

Կազմակերպության, հիմնարկի կամ դրանց առանձին ստորաբաժանման աշխատակազմի գործունեության կարգը:

աշխատակից – сотрудник – collaborator

աշխատանք – работа, функционирование – 1. work, 2. operation

ազատում աշխատանքից – увольнение с работы, освобождение от должности, отстранение от службы – discharge

Աշխատողի ցանկությամբ կամ գործատիրոջ կարգադրությամբ աշխատանքային հարաբերությունների դարձնում:

աշխատանքի գնահատման չափանիշ – критерий оценки работы – measure of performance

աշխատանքի տեղավորում – трудоустройство – job placement

աշխատանք քաղաքացիական իշխանությունների և բնակչության հետ – работа с гражданами властями и населением – civil affairs operations

Ուղղվարչական միջոցառումներ, որոնք զինվորական մարմիններն ու քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ կապերի ստորաբաժանումներն իրականացնում են քաղաքացիական վարչության ու բնակչության հետ կապերի հաստատման և ամրապնդման ուղղությամբ:

արձակում աշխատանքից – տես *աշխատանք` ազատում աշխատանքից*

զինտնտեսական աշխատանք – хозяйственные работы – fatigue

Տարածքի, սանհանգույցի մաքրում, խոհանոցային աշխատանքներ ևն:

գորացրվածների տեղավորում աշխատանքի – трудоустройство уволенных из армии – resettlement

ընթացակարգային աշխատանքներ – регламентные работы – routine maintenance

Որոշ տեսակների տեխնիկայի պարբերական տեխնիկական սպասարկում, որի բովանդակությունը, ծավալը և ժամկետները սահմանվում են շահագործական փաստաթղթերով:

թռիչքադաշտային վերականգնողական աշխատանք – аэродромные восстановительные работы – aerodrome damage repair

կապալային աշխատանքների կազմակերպում – организация подрядных работ – contracting

մարտական աշխատանք – боевая работа – 1. operational activities, 2. engagement

Մարտական խնդիրների նախապատրաստմանն ու լուծմանը նպատակաուղղված միջոցառումների համալիր:

մարտական աշխատանքի ռեժիմ – режим боевой работы – battle rhythm

Մարտական պայմաններում հրամանատարի ու շտաբի աշխատանքի կազմակերպման առանձնահատկությունները:

նորոգումավերականգնողական աշխատանքներ – ремонтно-восстановительные работы – recovery

նորոգումավերականգնողական աշխատանքների համադասող – координатор ремонтно-восстановительных работ – recovery controller

փրկարարական աշխատանքներ – спасательные работы – salvage operations

օգտակար աշխատանք – полезная работа – yield

աշխատանքային արտահագուստ – комбинезон – 1. coveralls, overalls, 2. fatigues

Արտադրական կոստյում` բաղկացած մեկ ամբողջություն կազմող տաքատից և բաձկոնից, օգտագործվում է որպես հատուկ արտահագուստ:

ազատավարձու անձնակազմի աշխատավարձ – зарплата вольнонаемного персонала – civilian pay

աշխատող – работник, сотрудник – employee

աշխատուժ – рабочая сила – manpower

աշխատուժի պահանջումը – потребность в рабочей силе – manpower requirements

աշխարհ – мир – world

աշխարհի բազմաբևեռ մոդել – много-полюсная модель мира – multipolar world model

Աշխարհակարգի այնպիսի կառուցվածք, որի դեպքում գոյություն ունեն երկուսից ավելի մոտավորապես նույնպիսի հզորությամբ (հաշվեկշռված) ուժային կենտրոններ (մեծ տերություններ կամ ռազմաքաղաքական բլոկներ):

աշխարհի երկբևեռ մոդել – двухполюсная модель мира – two-pole world model

Այնպիսի կառուցվածք, երբ գոյություն ունի երկու ուժային կենտրոն: Այդպես էր, օրինակ, երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, երբ գոյություն ուներ երկու բևեռ՝ ԱՄՆ-ն ու ԽՍՀՄ-ը, կամ երկու բլոկ՝ ՆԱՏՕ-ն ու ՎՊԿ-ն:

աշխարհի կողմ – главный румб, сторона света – cardinal point

աշխարհի՝ 1:1000000 մասշտաբի միջազգային քարտեզ – международная карта мира масштаба 1:1000000 – international map of the world

աշխարհի միաբևեռ մոդել – однополюсная модель мира – single-pole world model

Այնպիսի կառուցվածք, երբ գոյություն ունի միայն մեկ տերություն կամ բլոկ, որն օժտված է ավելի մեծ հզորությամբ, քան մնացած բոլոր պետությունները միասին վերցրած: Այդպես էր ԽՍՀՄ փլուզումից անմիջապես հետո:

աշխարհի մոդել – модель мира – world model

Աշխարհակարգի պայմանական աշխարհաքաղաքական կառուցվածքը:

կապակցված աշխարհ – связанный мир – connected world

Աշխարհ, որը բաղկացած է երկրների այնպիսի համակցությունից, որտեղ յուրաքանչյուր երկիր բավական կարճ ժամանակահատվածում հասանելի է ցանկացած այլ երկրի տարածքից՝ տրանսպորտային և տեղեկատվական կապերի կամ ռազմական ներգործության միջոցով:

աշխարհազոր – ополчение – voluntary military forces, militia

Զինվորական (ռազմականացված) կազմավորում, որը զորահավաքով ստեղծվում է որպես կանոն զորակոչի ոչ ենթակա քաղաքացիներից (գերազանցապես՝ կամավորության սկզբունքով):

ժողովրդական աշխարհազոր – народное ополчение – militia

աշխարհականություն – секуляризм – secularism

Գաղափարախոսություն, որը մերժում է ցանկացած աստվածաբանական համակարգ ու շրջակա իրականությունը, հասարակությունը և մարդուն մեկնաբանում է բացառապես երկրային կյանքի փորձի հիման վրա:

աշխարհակարգ – миропорядок – world order

Որևէ հասարակական համակարգի, աշխարհի կազմակերպվածքի հիմքում դրված սկզբունքների համախումբը:

աշխարհամարտ – տես *պատերազմ՝ համաշխարհային պատերազմ*

աշխարհայացք – мировоззрение – ideology

աշխարհատարածական – геопро-странственный – geospatial

աշխարհատարածական կապ – геопро-странственная связь – geospatial communication

աշխարհատարածական հետախուզա-կան օպերացիաներ – геопро-странственные разведывательные операции – geospatial intelligence operations

աշխարհատարածական ճարտարագի-տություն – геопро-странственная инже-нерия – geospatial engineering

աշխարհատարածական տեղեկատվա-կան ծառայություններ – геопро-стран-ственные информационные услуги – geo- spatial information and services

աշխարհատարածություն – геопро-стран-ство – geographic space

Աշխարհագրական թաղանթի սահման-ներում աշխարհագրական օբյեկտնե-րի ու երևույթների գոյության ձև, կոնկ-

րետ տարածքում գտնվող և ժամանակի ընթացքում զարգացող աշխարհագրական օբյեկտների միջև գոյություն ունեցող հարաբերությունների համախումբ:

աշխարհաքաղաքական – геополитическая – geopolitical

աշխարհաքաղաքական իրադրություն – геополитическая обстановка – geopolitical situation

աշխարհաքաղաքական կառուցվածք – геополитическое устройство – geopolitical structure

աշխարհաքաղաքականություն – геополитика – geopolitics

Միջազգային հարաբերությունների տեսության հասկացություն, որը բնորոշում է միջազգային քաղաքական զարգացումների վրա պետության դիրքի տարածքային-տարածական առանձնահատկությունների ազդեցության կոնկրետ պատմական ձևերը:

աշխարհաքաղաքացիություն – космополитизм – cosmopolitanism

Համաշխարհային քաղաքացիության գաղափարախոսություն, որը որպես մեկ ամբողջություն վերցրած համայն մարդկության շահերը դնում է առանձին ազգի կամ պետության շահերից վեր և մարդուն դիտում է որպես ազատ անհատի՝ ամբողջ Երկրագնդի սահմաններում:

աշխարհիկացում – секуляризация – secularization, deconsecration

1. Պատմագիտության մեջ. որևէ բանի հանում կրոնական, հոգևոր տնօրինությունից և հանձնում աշխարհիկ, քաղաքացիական տնօրինության: 2. Սոցիոլոգիայում. մարդկանց գիտակցության մեջ և հասարակության կյանքում կրոնի դերի նվազումը, գերազանցապես կրոնական ավանդույթներով կարգավորվող հասարակությունից անցում հասարակական կազմակերպվածքի աշխարհիկ մոդելի, որը հիմնվում է դատողական (արտակրոնական) նորմերի վրա:

աշտարակ – 1. башня, вышка, 2. башенка, бронебашня, турель – 1. tower, 2. cupola

ազդանշանատու աշտարակ – сигнальная башня – beacon

թռիչքների և վայրէջքների կառավարման աշտարակ – տես *աշտարակ՝ կարգավարական աշտարակ*

կարգավարական աշտարակ – диспетчерская вышка – control tower

ապասկտիվացում – инактивация – inactivation

ապածածկագրիչ – дешифратор – decoder, decipherer

Ծածկագրված հաղորդագրության (ազդանշանի) ավտոմատ վերծանման (ապակոդավորման) սարք:

ապածավալում – 1. свертывание, 2. деэскалация – curtailment, dismantling, winding-up

Գործողությունների ծավալի, մասշտաբի, թափի, ներգրավված ուժերի քանակի կրճատում:

ապակենտրոնացում – децентрализация – decentralization

Կառավարման համակարգում կենտրոնական (ղեկավար) օղակի որոշ գործառնությունների փոխանցում (հանձնում) ենթահամակարգերին՝ դրանց որոշակի ինքնուրույնության տրամադրմամբ:

ապակենտրոնացված կատարում – децентрализованное исполнение – decentralized execution

Գործողությունների կատարման լիազորությունների փոխանցումը ենթակա հրամանատարներին:

ապակոդավորում – декодирование – decoding, deciphering

Կոդավորմանը հակառակ գործողություն (տես *կոդավորում*):

ապակողմնորոշում – дезориентация – disorientation

Որևէ բանում ճիշտ կողմնորոշման, որևէ բանի մասին ճիշտ պատկերացման կորուստ կամ դրանցից զրկում, մոլորեցում:

ապահով – տես *հուսալի*

ապահովագիր – полис – policy

ապահովագրություն – страховка – insurance

ապահովագրում – страхование – insurance

ապահովել – обеспечивать – 1. provide, 2. secure

ապահովիչ – 1. предохранитель, предохранительное устройство, 2. предохранительный – 1. safety, safety device, safety lock, 2. preservative

ապահովիչ մոլակ – предохранительная защелка – safety catch

ապահովիչ սարք – տես *ապահովիչ 1*

հալուն ապահովիչ – плавкий предохранитель – safety fuze, fuze

ապահովություն – надежность, сохранность – safety

ապահովում – обеспечение – 1. support, 2. provision, provisioning

ազգային թիկունքային ապահովում – национальное тыловое обеспечение – national logistic support

անասնաբուժական ապահովում – ветеринарное обеспечение – veterinary support

անմիջական ապահովում – непосредственное обеспечение – close support

ապահովման միջոցներ – средства обеспечения – logistics support

ապահովում սպառազինությամբ – տես *սպառազինում*

առևտրակենցաղային ապահովում – торгово-бытовое обеспечение – commissary and community services

Թիկունքային ապահովման տեսակ, որը կազմակերպվում և իրականացվում է զինվորական ապրանքատեսակներով ու կենցաղային սպասարկմամբ անձնակազմի և զինծառայողների ընտանիքների անդամների պահանջ-մունքների ժամանակին և ամբողջական բավարարման նպատակով:

արտադրական թիկունքային ապահովում – производственное тыловое обеспечение – production logistics

արտադրության գիտատեխնիկական ապահովում – научно-техническое обеспечение производства – research and development support, R&D support

արտաքին ապահովման պայմանագիր – контракт на внешнее обеспечение – external support contract

բնակչահագործական ապահովում – квартирно-эксплуатационное обеспечение – quartering

Թիկունքային ապահովման տեսակ, զորքերի տեղաբաշխման և կենցաղի, սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի, այլ նյութական միջոցների պահման բնականոն պայմանների ստեղծմանն ուղղված միջոցառումների համալիր:

բուժանիտարական ապահովում – медико-санитарное обеспечение – health service support

երկարատև գործողությունների ապահովում և թիկունքային ապահովում – обеспечение длительных действий и тыловое обеспечение – sustainability and logistics

զանգվածային միջոցառումների ժամանակ կարգուկանոնի ապահովում – обеспечение правопорядка во время массовых мероприятий – crowd control

զորաթևերի և կցակետերի ապահովում – обеспечение флангов и стыков – software flank and joint

Օպերատիվ-մարտավարական միջոցառումներ և զորքերի գործողություններ, որոնք նպատակաուղղված են զորամասերի, զորամիավորումների և միավորումների զորաթևերին և դրանց միջև եղած կցակետերին հակառակորդի հանկարծակի հարվածների ու գրոհների բացառմանը, ինչպես նաև մարտական (օպերատիվ) խնդրի կատարման ժամանակ այդ հարվածների և գրոհների հետմղմանը:

ընդհանուր թիկունքային ապահովում – общее тыловое обеспечение – common-user logistics

թիկունքային ապահովման առաջադիր բազավորմամբ օբյեկտ – объект тылового обеспечения передового базирования – forward logistic site

իկունքային ապահովման բազմազգ ինտեգրված ստորաբաժանում – многонациональное интегрированное подразделение тылового обеспечения – Multi-national Integrated Logistics Unit

թիկունքային ապահովման բազմազգ միացյալ կենտրոն – Многонациональный объединенный центр тылового обеспечения – Multinational Joint Logistic Center

թիկունքային ապահովման գծով միջազգային համագործակցություն – международное сотрудничество по тыловому обеспечению – international cooperative logistics

թիկունքային ապահովման գնումային հարցեր – закупочные аспекты тылового обеспечения – acquisition logistics

թիկունքային ապահովման զորամասեր (հիմնարկներ) – части (учреждения) тылового обеспечения – combat service support elements

Զորամասեր (հիմնարկներ), որոնք ներառված են թիկունքային ապահովման (թիկունքի) համակարգում:

թիկունքային ապահովում – тыловое обеспечение, логистическое обеспечение, тыловая поддержка – logistics, logistic support, logistics support

Ուղղակի գործողությունների ապահովման տեսակ, զորքերը մարտական պատրաստության վիճակում պահելու նպատակով նրանց նյութական, տրանսպորտային, կենցաղային և այլ պահանջմունքների բավարարման ուղղված միջոցառումների համալիր: Ներառում է՝ նյութական, տրանսպորտային, ինժեներական-թռիչքադաշտային, օդատեխնիկական, բժշկական, անասնաբուժական, առևտրակենցաղային, բնակչահագործական և ֆինանսական ապահովումները:

թիկունքային ապահովում զորքերի երկարատև գործողությունների ժամանակ – тыловое обеспечение при длительных действиях войск – sustainment

Միջոցառումներ՝ նպատակաուղղված նյութական միջոցների ծախսի և անձնակազմի կորուստների համակշռմանը:

թիկունքային ապահովում՝ համագործակցությամբ – тыловое обеспечение на основе сотрудничества – cooperative logistics

Ներառում է երկրի տարածքում կան նրա սահմաններից դուրս տեղաբաշխված զորամիավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների նյութական և տրանսպորտային ապահովումը:

թռիչքադաշտային-տեխնիկական ապահովում – аэродромно-техническое обеспечение – airfield technical service

Այն միջոցառումների համալիրը, որոնք իրականացվում են թռիչքադաշտերում ու վայրէջքի հարթակներում՝ ավիացիոն զորամասերի (ստորաբաժանումների) և առանձին ինքնաթիռների (ուղղաթիռների) թռիչքներն ապահովելու համար:

ինժեներատեխնիկական-ինֆրաստրուկտուրային ապահովում – инженерно-инфраструктурное обеспечение – infrastructure engineering for logistics

Ներառում է զինված ուժերի զարգացման, տեղաբաշխման, բնակավորման, ապահովման և վերատեղաբաշխման համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքային շինությունների կառուցումը, վերականգնումը, ձեռքբերումը, նորոգումը, սպասարկումը և քանդումը, ինչպես նաև հաղորդակցության ուղիների կառուցումը, վերականգնումն ու սպասարկումը և շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը նպաստումը:

ինժեներաթռիչքադաշտային ապահովում – инженерно-аэродромное обеспечение – airfield support

ինժեներական ապահովում – инженерное обеспечение – engineer support, engineering service

Օպերատիվ (մարտական) ապահովման տեսակ, այն ինժեներական (ճարտարագործական) միջոցառումների ու խնդիրների համալիրը, որոնք կատարվում են զորքերի (ուժերի) պատեհաժամ ու ծածուկ առաջընթացման, ծավալման, տարաշարժման ու մարտական խնդիրների կատարման, տարբեր միջոցներով խոցումից նրանց պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացման համար բարենպաստ պայ-

մաններ ստեղծելու, ինչպես նաև հա- կառակորդին կորուստներ պատճա- ռելու և նրա գործողությունները դժվա- րացնելու նպատակով:

ինժեներահրթիռային ապահովում – инже- нерно-ракетное обеспечение – rocket engineering support

Այն միջոցառումների համալիրը, որոնք նպատակաուղղված են հրթիռային, զենիթային հրթիռային, հակատանկա- յին հրթիռային և տիեզերական միջոց- ների վրագետնյա համալիրների ար- ծակման կայանքները (սարքերը), հա- տուկ մեքենաները և համակարգերը (սարքավորանքը), ինչպես նաև հրթի- ռային (զենիթահրթիռային) զորքերի հրթիռատեխնիկական զորամասերը կիրառմանը պատրաստ վիճակում պահելուն, նյութական մասով զորքերի (ուժերի) ապահովմանը, վնասված սպառազինության վերականգնմանը:

ինժեներառադիոէլեկտրոնային ապահո- վում – инженерно-радиоэлектронное обе- спечение – software engineering radioelec- tronic

Այն միջոցառումների համալիրը, որոնք նպատակաուղղված են ինչպես ռազ- մական տեխնիկայի ինքնուրույնաբար գործող, այնպես էլ մարտական մի- ջոցների, համալիրների և սպառազի- նության համակարգերի մաս կազմող ռադիոէլեկտրոնային միջոցների աշ- խատանքի կայունության ապահով- մանը:

ինժեներատեխնիկական ապահովում – инженерно-техническое обеспечение – engineering service

ինտեգրված թիկունքային ապահովում – интегрированное тыловое обеспечение – integrated logistic support, ILS

Կառավարային և տեխնիկական պրո- ցես, որի միջոցով ապասարկելիության ու թիկունքային ապահովման գործոն- ները հաշվի են առնվում համակար- գերի (սարքավորանքի) նախագծման փուլում և ամբողջ կենսաշրջանի (շա- հագործման) ընթացքում, ինչի շնորհիվ ժամանակին և շահութաբերորեն կա- տարվում են պլանավորումը, ձեռքբե- րումը, փորձարկումը, ինչպես նաև հրագործվում է թիկունքային ապահով-

ման միջոցառումների ամբողջ համա- լիրը:

իրավաքաղաքական ապահովում – поли- тико-правовое обеспечение – legal support

Այն քաղաքական և իրավական մեխա- նիզմների առկայությունը, որոնցով ա- պահովվում է տվյալ հասարակական- պետական գործընթացի, երևույթի ևն գոյությունն ու զարգացումը:

կադրային ապահովում – кадровое обе- спечение – staffing

համալիր թիկունքային ապահովում – комплексное тыловое обеспечение – integrated logistics support

համալիր պայմանագրային ապահովում – комплексное контрактное обеспечение – contract support integration

Նշված օպերացիոն շրջանում միացյալ ուժերի պայմանագրային ապահովման համադասում և համաժամանակացում:

հիդրոոդերևութաբանական ապահովում – гидрометеорологическое обеспечение – hydrometeorological service

Ջորքերի հատուկ ապահովման տե- սակ, որը ներառում է մարտական գոր- ծողությունների շրջանում օդերևութա- բանական և ջրաբանական պայման- ների մասին տեղեկությունների հավա- քումը և համակողմանի հաշվառումը:

հրթիռատեխնիկական ապահովում – ра- кетно-техническое обеспечение – missile support

հրետանատեխնիկական ապահովում – артиллерийско-техническое обеспечение – artillery technical support

Տեխնիկական ապահովման տեսակ, որը ներառում է ինժեներահրետանա- յին, ինժեներառադիոէլեկտրոնային և ինժեներահրթիռային ապահովումները:

մարտական ապահովում – боевое обе- спечение – combat support

մարտական գործողությունների թիկուն- քային ապահովում – тыловое обеспе- чение боевых действий – combat service support

Մարտական գործողությունների ժա- մանակ թիկունքային ծառայության ա-

պահովում (սնունդով, ռազմամթերքով, վառելիքով ևն):

մարտական օպերացիաների պայմանագրային ապահովում – договорное обеспечение операций – operational contract support

միացյալ թիկունքային ապահովում – объединенное тыловое обеспечение – joint logistics

նյութական ապահովում – 1. տես *մատակարարում* 1, 2. материальное обеспечение – 1. տես *մատակարարում* 1, 2. logistics, force sustainment

Թիկունքային ապահովման տեսակ, զորքերի ամենօրյա կենսագործունեության և մարտական գործունեության համար անհրաժեշտ նյութական պահանջմունքի բավարարման նպատակով խաղաղ և պատերազմական ժամանակ իրագործվող միջոցառումների համալիր:

նյութատեխնիկական ապահովման շրջան – район материально-технического обслуживания – maintenance area

նյութատեխնիկական ապահովման պլանավորում – планирование материально-технического обеспечения – materiel planning

նյութատեխնիկական ապահովում – материально-техническое обеспечение – logistics, logistic support

(ռազմ.) Ապրանքանյութական արժեքների գնման, պահեստներում պահման և բաշխման գծով այն միջոցառումների համալիրը, որոնք նպատակաուղղված են ըստ իրենց նախանշանակման խնդիրների կատարմանը զորքերի և ուժերի մշտական պատրաստության պահպանմանը և իրագործվում են բոլոր տեսակների ամենօրյա ու մարտական գործունեության ասպարեզում:

որոնողափրկարարական ապահովում – поисково-спасательное обеспечение – search and rescue

ՌՕՌԻ-ում և ՈՕՌԻ-ում իրագործվող մարտական ապահովման տեսակ, որը ներառում է՝ ԹԱ-երի և նավերի անձնակազմի մատակարարում վթարային-փրկարարական միջոցներով ու պատրաստում այդ միջոցների օգտա-

գործմանը, որոնումային ու փրկարարական աշխատանքներում ներգրավվող անձնակազմի պատրաստում, հատկացված ուժերի ու միջոցների հերթապահության կազմակերպում, աղետի ենթարկված ԹԱ-երի ու նավերի որոնման կազմակերպում և իրականացում, դրանց օգնության ցուցաբերում և այլն:

պարենային ապահովում – продовольственное обеспечение, продовольственное довольствие – food and rations

Նյութական ապահովման տեսակ, միջոցառումների համալիր, որոնք նպատակաուղղված են զորքերի (ուժերի) պահանջմունքների բավարարմանը սննդամթերքով, խարով, պարենային ծառայության տեխնիկայով ու գույքով, ինչպես նաև անձնակազմի կերակրման կազմակերպմանն ըստ հաստատված բաժնաչափերի:

չափաբանական ապահովում – метрологическое обеспечение – metrological support

ՊՆ տրանսպորտային ապահովման համակարգ – система транспортного обеспечения МО – Defense Transportation System

Ազգային տրանսպորտային ենթակառուցվածքի այն մասը, որը պաշտպանության նախարարության շրջանակներում զբաղվում է քաղաքացիական հարցերով:

ռադիոնavigացիոն ապահովում – радионавигационное обеспечение – radio navigational support

ռազմաբժշկական ապահովում – военномедицинское обеспечение – medical support

Բուժծառայության իրագործած միջոցառումների համալիր, որը խաղաղ ժամանակ ուղղված է գինված ուժերի անձնակազմի առողջության պահպանման բնագավառում առավել առաջավոր արդյունքների ձեռքբերմանը, իսկ պատերազմական ժամանակ՝ վիրավորներին ու հիվանդներին բուժօգնության պատեհաժամ ցուցաբերմանը, նրանց մարտունակության արագ վերականգնմանն ու շարք վերադարձմանը:

ռազմական գործողությունների ապահովում – обеспечение военных действий – military action support

Մարտական պատրաստության վիճակում զորքերի (ուժերի) պահման, նրանց մարտունակության պահպանման և առաջադրված խնդիրների հաջող և պատեհաժամ կատարման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման նպատակով իրականացվող միջոցառումների համալիր, որը ներառում է՝ օպերատիվ (մարտական) ապահովումը, տեխնիկական ապահովումը, թիկունքային ապահովումը և ռազմաբժշկական ապահովումը:

ռազմական շինարարության իրավական ապահովում – правовое обеспечение военного строительства – legal support of military development

Այն իրավական նորմերի համախումբը, որոնք կարգավորում են ռազմական շինարարության ընթացքում ծագող իրավահարաբերությունները:

սանիտարաբուժական ապահովում – санитарно-медицинское обеспечение – medical and health service support

սեռային իրավահավասարության ապահովում – обеспечение гендерного равенства – equal treatment

Համալիր միջոցառումներ օրենսդրական-նորմատիվային ոլորտում՝ նպատակաուղղված տղամարդկանց և կանանց գործնական իրավունքների հավասարեցմանը:

վարչատնտեսական ապահովում – административно-хозяйственное обеспечение – service support

տարերային աղետների ժամանակ բժշկական ապահովման ազգային համակարգ – национальная система медицинского обеспечения при стихийных бедствиях – National Disaster Medical System

Արտակարգ իրավիճակներին արձագանքող բուժապահովման ծառայությունների (պաշտպանության, ներքին գործերի անվտանգության, առողջապահության և այլ նախարարությունների, գերատեսչությունների, գործակալությունների կազմի մեջ մտնող) համադասված համագործակցությունը:

տեխնիկական ապահովում – техническое обеспечение – maintenance, technical support

Ռազմական գործողությունների ապահովման տեսակ, այն միջոցառումների համալիրը, որոնք իրագործվում են ռազմական տեխնիկայով, զինամթերքով, ռազմատեխնիկական զույքով զորքերի (ուժերի) ապահովման, ռազմական տեխնիկայի արդյունավետության ու շահագործման հուսալիության մեծացման, վնասման դեպքում դրա արագ վերականգնման (նորոգման) ու շարք վերադարձման նպատակով:

տեղաերկրաբաշխական ապահովում – топогеодезическое обеспечение – topogeodesic support, topogeodetic survey

Օպերատիվ (մարտական) ապահովման տեսակ, առաջադրված խնդիրների կատարման համար անհրաժեշտ տեղաերկրաբաշխական տվյալների պատրաստման և շտաբներին ու զորքերին հասցման գծով միջոցառումների համալիր:

տեղական ռեսուրսներով ապահովում – обеспечение местными ресурсами – local support

Ապահովում, որը կատարվում է ի հաշիվ տվյալ տեղի՝ վայրի՝ շրջանի ռեսուրսների:

տեղեկատվական ապահովում – информационное обеспечение – information support

1. Տեղեկույթի մշակման ու վերլուծության մասնագիտացված կենտրոնների գործունեությունը՝ նպատակաուղղված խաղաղարարական օպերացիայի կազմակերպման և իրագործման համար պատասխանատու պաշտոնատար անձանց, մարմիններին ու կառույցներին տեղեկույթով ապահովմանը, ինչպես նաև այդ օպերացիայի ընթացքի և արդյունքների մասին հասարակության իրազեկմանը: 2. Ավտոմատացված համակարգում. տեղեկույթի դասակարգման ու կողավորման միասնական համակարգի, փաստաթղթերի և տեղեկույթային զանգվածների միօրինակացված համակարգի համախումբը:

տեղեկության ապահովում – информационное обеспечение – information support

տեղեկույթի հոսքի կառավարման ապահովում – обеспечение управления информацией (потоками информации) – information management support

տրանսպորտային ապահովում – транспортное обеспечение – transport facilities

Թիկունքային ապահովման տեսակ, միջոցառումների համալիր, որն ուղղված է բոլոր տեսակի փոխադրամիջոցներով զինվորական ստորաբաժանումների, զորամասերի ու զինվորական բեռների տեղափոխման կազմակերպմանն ու իրագործմանը և ներառում է հաղորդակցության ուղիների նախապատրաստումը, շահագործումը, տեխնիկական պաշտպանությունը, վերականգնումը, ինչպես նաև փոխադրամիջոցների նախապատրաստումը:

փոխադարձ ապահովում – взаимное обеспечение – mutual support

Երկու կամ ավելի պաշտպանական դիրքերի, հրանոթների կամ խմբավորումների՝ միմյանց օգնելով կրակ վարելու կարողությունը, փոխադարձ կրակային աջակցություն:

օպերատիվ թիկունքային ապահովում – оперативное тыловое обеспечение – consumer logistics

օպերատիվ (մարտական) ապահովում – оперативное (боевое) обеспечение – combat support

Յուրային զորքերի (ուժերի), սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի կիրառման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման, ինչպես նաև հակառակորդի զորքերի (ուժերի) և սպառազինության կիրառման արդյունավետության նվազեցման նպատակով բոլոր տեսակի օպերացիաներում (մարտական գործողություններում) պլանավորվող, կազմակերպվող ու իրագործվող օպերատիվ, օպերատիվ-մարտավարական (մարտավարական) միջոցառումների համալիր: Հիմնական տեսակներն են՝ հետախուզությունը, հոգեբանական պայքարը, ռադիոէլեկտրոնային պայքարը, քողարկումը, ինժեներական ապահովումը, ճառագայթային, քիմիական և կենսաբանական պաշտպանությունը, տեղաերկրաբաշխական ապահովումը, ուղեվարական

ապահովումը, հիդրոտեղնութաբանական ապահովումը, իսկ մարտավարական օղակում՝ նաև պահպանությունը:

օպերացիաների թիկունքային ապահովում – тыловое обеспечение операций – operational logistics

ֆինանսական ապահովում – финансовое обеспечение – finance support

Միջոցառումների համալիր, որոնք կազմակերպվում և իրագործվում են դրամական միջոցների նկատմամբ զորքերի (ուժերի) ունեցած պահանջունքի լիակատար բավարարման համար:

«Ապաչ» – «Апач» – “Apache”, АН-64
Ամերիկյան մարտական հարվածային ուղղաթիռ:

ապապաշարում – снятие осады – relief

ապապատնեշում – разграждение, устранение препятствий – obstacle clearing

ապապետականացում – денационализация – denationalization, privatization
Պետական ունեցվածքի մասնավորեցում:

ապառազմականացում – 1. демилитаризация, 2. демобилизация – 1. demilitarization, 2. demobilization

1. Ջինաթափում, միջազգային պայմանագրով արգելում պետությանն ունենալ զինված ուժեր և ռազմական արդյունաբերություն, ինչպես նաև որևէ տարածքի միջազգային-իրավական ռեժիմ, որով արգելվում է խաղաղ ժամանակ այն օգտագործել ռազմական նպատակներով: 2. Պետության զինված ուժերի և տնտեսության փոխադրում պատերազմական դրությունից խաղաղ պայմանների:

ապասարում – демонтаж – dismantling

ապաստան – 1. убежище, 2. кров – shelter, asylum, refuge

1. Վտանգից կամ դժվարություններից պատսպարան: 2. Հովանավոր, պաշտպան: 3. Պատսպարան, որտեղ մարդ ազատ է հալածանքից՝ հետապնդումից ևն:

հուսալի ապաստան – надежное убежище, «тихая гавань» – safe haven

քաղաքական ապաստան փնտրող (անձ) – ищущий политического убежища – asylum seeker

ապաստարան – убежище – shelter, asylum

1. Ապաստանելու տեղ, ապաստան:
2. Ամրացված տեղ, որը հարմարեցված է անհատական պաշտպանության միջոցներ չկրող մարդկանց երկարատև գտնվելու համար և պաշտպանում է ոչ միջուկային զենքի ներգործությունից, ինչպես նաև կարող է սարքավորված լինել միջուկային, քիմիական և կենսաբանական զենքի կողմնակի գործողություններից պաշտպանող պատնեշով:

«ապաստարանների ավերիչ» – «разрушитель бункеров» – bunker buster

Պաշտպանված ստորերկրյա օբյեկտների ավերման համար նախատեսված մեծ հզորությամբ ավիառումբ:

բնական ապաստարան – природное укрытие, естественное укрытие – natural concealment

Բնական միջոցներ և տեղական առարկաներ, որոնք կարող են զորքը, տեխնիկան և զույքը պաշտպանել հակառակորդի խոցման ու հետախուզության միջոցներից և վատ եղանակից:

թեթև կամարավոր պողպատե ապաստարան – легкое сводчатое стальное убежище – light elephant steel shelter

պառկած մարտիկի համար ապաստարան – убежище для лежащего бойца – prone shelter

ապատեղեկատվություն – дезинформация – misinformation, disinformation

Օպերատիվ (ռազմավարական) քողարկման եղանակ, որի էությունը յուրային զորքերի, դրանց խմբավորման, կազմի, սպառազինության, մարտունակության, տեղաբաշխման, գործողությունների պլանի և այլ տվյալների վերաբերյալ կեղծ տեղեկությունների կանխատեսված տարածումն է՝ հակառակորդին մոլորեցնելու նպատակով, ընդհանրապես՝ որոշակի նպատակներով կեղծ տեղեկությոթի տարածում:

վերահսկվող ապատեղեկատվություն – контролируемая дезинформация – controlled information

ապատեղեկացում – տես *ապատեղեկատվություն*

ապատեղեկույթ – дезинформация – misinformation, disinformation

Որոշակի նպատակով տարածվող կեղծ տեղեկույթ, աղավաղված տեղեկություններ:

ապարատ – аппарат – apparatus

1. Սարք, տեխնիկական սարքվածքների մի դասի անվանումը (օրինակ՝ հեռախոս, հեռուստացույց, հրթիռ և օդանավ, բատիսկաֆ և այլն): 2. Մարդու օրգանների համախումբ, որոնք կատարում են որևէ հատուկ գործառույթ (շնչառական և այլն): 3. Որևէ թեմային, աշխատությանը, ժողովածուին վերաբերող տեղեկատու և մեկնաբանական նյութ, գործիքակազմ:

թռչող ապարատ – самолет, воздушное судно, летательный аппарат – aircraft

թռչող ապարատի համար անհրաժեշտ նվազագույն մակերես – минимальная площадь для летательного аппарата – minimum aircraft operating surface

թռչող ապարատների տարաբաշխման գոտի – зона рассредоточения ЛА – aircraft dispersal area

Թռիչքադաշտի՝ թռիչքային գոտու մակերեսի ընդարձակում՝ կանգնած թռչող ապարատներն իրարից հեռացնելու և հակառակորդի կողմից դրանց խոցումը դժվարացնելու նպատակով:

լողացող ապարատ – տես *նավ*

լուսանկարչական ապարատի ժապավենակոճ – кассета фотоаппарата – camera magazine

հասկացութատերմինաբանական ապարատ – понятийно-терминологический аппарат – conceptual and terminological apparatus

հեռակառավարվող թռչող ապարատ – телепилотируемый летательный аппарат, ТПЛА – remotely piloted vehicle, RPV

հետախուզական թռչող ապարատ – разведывательное воздушное судно – reconnaissance aircraft

մարդավարական թռչող ապարատ – տես *ապարատ` օդաչուավոր թռչող ապարատ*

մարտական անօդաչու թռչող ապարատ – боевой беспилотный летательный аппарат, ББЛА – unmanned combat aerial vehicle, UCAV

մարտունակ թռչող ապարատ – боеспособный летательный аппарат – combat available aircraft

որոնողափրկարարական թռչող ապարատ – поисково-спасательный летательный аппарат – search-and-rescue aircraft

Թռչող ապարատ, որը նախանշանակված է որոնողափրկարարական գործառնություններ կատարելու համար:

տորպեդային ապարատ – торпедный аппарат – torpedo tube, torpedo tube mount

Նավի (վերջրյա կամ ստորջրյա) սարք, որը հնարավորություն է տալիս ջրում տորպեդներ արձակելու:

օդային բարձով ապարատ – аппарат на воздушной подушке – air cushion vehicle

Տրանսպորտային կամ մարտական միջոցներ, որոնք ջրի կամ ցամաքի մակերևույթի վեր պահվում են օդի պվելցուկային ճնշման շնորհիվ:

օդաչուավոր թռչող ապարատ – пилотируемый летательный аппарат – manned aircraft

ապարատորդ – аппаратчик – apparatchik

ապարատչիկ – տես *ապարատորդ*

ապարատուրա – аппаратура – equipment

Ապարատների («ապարատ» բառահոդվածի 1-ին իմաստով) համախումբ, որն է լաբորատորիայի, արտադրամասի սարքավորանքը:

գատորոշման ապարատուրա – аппаратура распознавания – recognition equipment

Ապարատուրա, որը նախանշանակված է շարժվող նշանակետերի (գերազանցապես օդատիեզերական օբյեկտների) տեսակն ու պետական պատկա-

նելությունը որոշելու, այլ նշանակետերից տարբերելու համար:

ապափուլայնացում – расфазировка – dephasing, misphasing

Փուլայնության (փուլերի համընկնման) խախտում:

ապաքինում – տես *առողջացում 2*

ԱՊՀ – տես *Անկախ Պետությունների Համագործակցություն*

ԱՊՀ երկրների ռազմական համագործակցության համադասման շտաբ – Штаб по координации военного сотрудничества стран СНГ – Military Cooperation Headquarters of the Commonwealth of Independent States

ապստամբ – повстанец, инсургент – rebel, insurgent

Զինված ապստամբության մասնակից, ապստամբական շարժման անդամ:

ապստամբների դեմ պայքար – տես *հակաապստամբական գործողություններ*

ապստամբություն – восстание – rebellion, revolt, uprising

Կազմակերպված զանգվածային ելույթ ընդդեմ իշխանության կամ օտարերկրյա տիրապետության:

զինված ապստամբություն – вооруженное восстание – armed insurrection

ապրանք – 1. товар, 2. продукт – 1. goods, 2. product, 3. item

առաջին անհրաժեշտության ապրանքներ – продукты первой необходимости – essential supply, essential cargo

արգելված ապրանքների մաքսանենգություն – контрабанда запрещенных товаров – smuggling of prohibited goods

ռազմական մաքսանենգ ապրանքներ – военная контрабанда – contraband of war

Միջազգային իրավունքում. նյութեր և առարկաներ, որոնք պատերազմող կողմը արգելում է չեզոք պետությանը կամ նրա քաղաքացիներին տեղափոխել՝ մյուս պատերազմող կողմին մատակարարելու համար:

ապրանքամանային նավթամթերք – тарные нефтепродукты – packaged petroleum product

ապօրինություն – տես *անօրինություն*

աջաթևյան – правофланговый – right-flanking

աջակցող ուժեր և միջոցներ – поддерживающие силы и средства – support

աջակցություն – поддержка – support

անմիջական աջակցության շրջան – район непосредственной поддержки – close support area

անմիջական աջակցության տանկ – танк непосредственной поддержки – intimate support tank

Տանկ, որը օպերացիայի որոշակի փուլում ամրակցված է հետևակային դասակին և մարտական գործողությունների ժամանակ հավասարապես մարտնչում է դասակի հետ:

անմիջական աջակցություն – непосредственная поддержка – direct support, close support, local support

1. Աջակցություն, որը ցույց է տալիս տվյալ կազմավորմանը չլրակցված կամ նրա հրամանատարությանը չենթարկվող ստորաբաժանումը: 2. Ռազմածովային. գործողություններ, որոնք կապված են որևէ զորամիավորումն այլ (սովորաբար դրա մարտավարական ենթակայության տակ գտնվող) զորամասերով ծածկապաշտպանելու հետ:

անմիջական ավիացիոն աջակցության կենտրոն – центр непосредственной авиационной поддержки – direct air support center

անմիջական ավիացիոն աջակցություն – непосредственная авиационная поддержка – close air support, CAS

անմիջական ինժեներական աջակցություն – непосредственная инженерная поддержка – combat engineering

անմիջական կրակային աջակցություն – непосредственная огневая поддержка – direct supporting fire, close supporting fire

Ռեժերի մի մասին մարտական օժանդակության նպատակով կիրառվող ուղիղ նշանառությամբ կրակ:

անմիջական ճարտարագործական աջակցություն – տես *աջակցություն՝ անմիջական ինժեներական աջակցություն*

անուղղակի օդային աջակցություն – косвенная авиационная поддержка – indirect air support

աջակցության ազգային ստորաբաժանում – национальное подразделение поддержки – national support element

աջակցության վաշտ – рота поддержки – support company

Մոտոհրաձգային զումարտակի կազմում գործող վաշտ՝ բաղկացած մասնագետների դասակներից:

աջակցություն այլ պետությանը – поддержка иностранному государству – foreign nation support

Այլ երկրին ցույց տրված օգնություն:

աջակցություն զարգացմանը – помощь развитию – development assistance

Ջարգացող երկրների առաջընթացին ԱՄՆ-ի կողմից օժանդակվող զարգացման ծրագրեր և գործողություններ:

աջակցություն կրակով – տես *աջակցություն՝ կրակային աջակցություն*

աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին – поддержка гражданским властям – civil support

Արտակարգ իրավիճակներում, ինչպես նաև օրինականության հաստատման և այլ նպատակներով պաշտպանական գերատեսչության աջակցությունը քաղաքացիական իշխանություններին:

ավիացիոն աջակցությանը ներկայացվող համաձայնեցված պահանջներ – согласованные требования к авиационной поддержке – agreed air support requirements

ավիացիոն աջակցություն – авиационная поддержка – aviation support

Օպերացիայում (մարտում) հակառակորդի կրակային խցման բաղկացուցիչ մաս, ռազմաօդային ուժերի մարտական գործողություններ, որոնց նպատակն է ցամաքային զորքերի ստորաբաժանումների, զորամասերի և զորամիավորումների հետ համատեղ

գործողությունների ժամանակ հակառակորդի կենդանի ուժի, մարտական տեխնիկայի, կրակային միջոցների խոցումը ռումբերի, հրթիռների, այլ տեսակի ավիացիոն սպառազինության կիրառմամբ:

արտապլանային ավիացիոն աջակցություն – տես *աջակցություն՝ շտապ ավիացիոն աջակցություն*

արտաքին աջակցություն անվտանգության ուժերին – внешняя помощь силам безопасности – security force assistance

Պաշտպանական գերատեսչության միջոցառումներ, որոնք նպաստում են անվտանգության արտասահմանյան ուժերի և դրանց աջակցող հաստատությունների հնարավորությունների զարգացմանը՝ Կառավարության (ԱՄՆ-ի) գործողությունների համակարգմանը:

երկկողմ աջակցություն – двустороннее содействие – bilateral assistance

ընդհանուր հրետանային աջակցություն – общая артиллерийская поддержка – general support-reinforcing

թիկունքային աջակցություն – տես *ապահովում՝ թիկունքային ապահովում*

Ներառում է երկրի տարածքում կամ նրա սահմաններից դուրս տեղաբաշխված զորամիավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների նյութական և տրանսպորտային ապահովումը:

թմրաբիզնեսի դեմ պայքարին մարտական աջակցություն – боевая поддержка борьбы против наркобизнеса – counterdrug operational support

Տվյալ տարածաշրջանում գործող մարտական հրամանատարության կողմից ցույց է տրվում ընդունող պետությանը կամ թմրաբիզնեսի դեմ օրենսդրորեն պայքարող նրա համապատասխան մարմնին՝ զինվորական անձնակազմի և նրան անրակցված ռազմական տեխնիկայի ներգրավմամբ:

թմրաբիզնեսի դեմ պայքարին ոչ մարտական աջակցություն – небоевая поддержка борьбы против наркобизнеса – counterdrug nonoperational support

Ցույց է տրվում ընդունող պետությանը կամ թմրաբիզնեսի դեմ օրենսդրորեն պայքարող նրա համապատասխան

մարմնին և ներառում է փոխհատուցման կամ վարձակալության հիմունքով տեխնիկայի (առանց սպասարկող անձնակազմի), հատուկ սարքավորանքի, վերապատրաստման հնարավորության տրամադրում:

կրակային աջակցության խումբ – группа огневой поддержки – fire support team

կրակային աջակցության կառավարման խումբ – группа управления огневой поддержкой – fire support element

կրակային աջակցության կառավարման սպա – офицер управления огневой поддержкой – fire support officer

կրակային աջակցության համադասման բնագիծ – рубеж координации огневой поддержки – fire support coordination line

կրակային աջակցության համադասման կետ – пункт координации огневой поддержки – fire support coordination center

Առանձին կետ, որտեղ կենտրոնացված են կապի այն միջոցներն ու անձնակազմը, որոնց խնդիրն է համադասել բոլոր տեսակների կրակային աջակցությունը:

կրակային աջակցության համադասման միջոցառումներ – мероприятия по координации огневой поддержки – fire support coordination measure

կրակային աջակցության համադասում – координация огневой поддержки – fire support coordination, fire coordination

Կրակի այնպիսի պլանավորում և իրագործում, որի դեպքում բոլոր թիրախների խոցման համար հատկացված են համապատասխան զենքի համակարգեր կամ դրանց խմբեր:

կրակային աջակցության միջոցներ – средства огневой поддержки – supporting arms

կրակային աջակցություն – огневая поддержка, поддержка огнем – fire support, support, supporting fire

Համագորային զորամիավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների մարտական գործողությունների հաջողության ապահովման նպատակով հակառակորդի վրազետնյա օբյեկտների, կենդանի ուժի և կրակային միջոցների

ոչնչացում (ճնշում) հրետանու, ակա-
նանետների կրակով և օդային հար-
ձակման միջոցների հարվածներով:

համատեղ կրակային աջակցություն – сов-
местная огневая поддержка – joint fire
support

կրակային աջակցություն հարձակմանը –
огневая поддержка атаки – assault fire
support

Հրետանու կրակ, ավիացիայի, հրթի-
ռային զորքերի և այլ միջոցների հար-
վածներ, որոնք հաջորդաբար խոցում
են հակառակորդին՝ յուրային զորքերի
հարձակման գծի առջև:

հեռահար կրակային աջակցություն –
дальняя огневая поддержка, огневая
поддержка на большую глубину – deep
supporting fire

Կրակային աջակցություն հակառակոր-
դի խոր թիկունքում:

մարտական աջակցություն – боевая под-
держка – combat support

մարտավարական ավիացիոն աջակցու-
թյուն – тактическая авиационная под-
держка – tactical air support

նախապես պլանավորված օդային աջակ-
ցություն – заблаговременно планирован-
ная воздушная поддержка – preplanned
air support

չտապ ավիացիոն աջակցություն – сроч-
ная авиационная поддержка, неплано-
вая авиационная поддержка – immediate
air support

տեղեկատվական աջակցություն քաղա-
քացիական իշխանություններին – инфор-
мационная поддержка гражданским вла-
стям – civil authority information support

ԱՄՆ-ում. Պենտագոնի տեղեկատվա-
կան գործունեություն, որն իրականաց-
վում է նշանակված դաշնային գործա-
կալության կամ ԱՄՆ-ի այլ քաղա-
քացիական իշխանական կառույցի
առաջնորդությամբ, և որի նպատակն է
ներքին արտակարգ իրավիճակի ըն-
թացքում հանրային կամ այլ կարևոր
տեղեկույթի ցրմանն աջակցելը:

փոխադարձ աջակցություն – взаимная
поддержка – mutual support

փոխադարձ կրակային աջակցություն –
տես *փոխգործություն՝ կրակային փոխ-
գործություն*

քաղաքացիական իշխանություններին ցու-
ցաբերվող ռազմական աջակցություն –
военная поддержка гражданским вла-
стям – defense support of civil authorities

օդային աջակցության խնդրանք – прось-
ба об авиаподдержке – air support
request

օդային աջակցության համադասման բա-
ժին – отдел координации авиаподдержки
– air support coordination section

օդային աջակցություն – տես *ավիաաջակ-
ցություն*

աջակցում – 1. поддержка, 2. տես
օժանդակություն 1 – 1. support, 2. տես
օժանդակություն 1

Սատարում, օգնություն:

առագաստ – парус – sail

առադրում – տես *բաղդատում*

առանձին – отдельный – isolated

առանձնակետ – обособленный пункт –
dispersed site

Ռազմական այլ նշանակետերից կան-
խամտածված կերպով առանձնացված
կետ կամ վայր, հակառակորդի ուշադ-
րությունից դուրս թողնելու կամ առա-
վելագույնս խոցելի չլինելու համար:

առանձնակի – особый – special

առանձնակի վտանգավոր օդային ուղե-
բեռ – особо опасный воздушный груз –
controlled dangerous air cargo

առանձնահատուկ – особенный – special

առանձնահատուկ դեպք – տես *իրադար-
ժություն՝ առանձնահատուկ իրադարձու-
թյուն*

առանձնաշնորհ – прерогатива – prero-
gative

առանձնավայր – տես *առանձնակետ*

առանձնացում – տես *անջատում*

առանցքակալ – подшипник – bearing

մագնիսական առանցքակալ – магнитный подшипник – magnetic bearing

առանցքային – ключевой, стержневой – key

առաջագնաց – տես *առաջավոր 1*

առաջադետ – впередсмотрящий, наблюдатель – look-out

Նավաստի, որը հերթափոխի ժամանակ գտնվում է կայմի ամենավերին հատվածում սարքված հարթակին (արկղ, տակառ) կամ քթամասում (ցռուկ) և դիտում է նավի առջևում սփռվող տարածությունը:

առաջադիմական – прогрессивный, передовой – progressive, advance

առաջադիմություն – прогресс – progress

առաջադիր – տես *առաջավոր 1*

առաջադիր ավիացիոն կառույցների շինարարության ինժեներական աշխատանքներ – инженерные работы по строительству передовых сооружений для авиации – forward aviation combat engineering

«առաջադիր բնագծերի» ռազմավարություն – стратегия «передовых рубежей», концепция «передовой обороны» – forward defense

Հակառակորդին սահմանին հնարավորինս մոտ կանգնեցնելու՝ առաջն առնելու ՆԱՏՕ-ի դոկտրինը:

առաջադիր գորակայան – передовая база – advanced base

առաջադիր թռիչքադաշտ – передовой аэродром – advanced aerodrome

առաջադիր շարակարգ – передовой эшелон, первый эшелон – advanced echelon

առաջադիր օպերատիվ բազա – продвинутая оперативная база – forward operating base, FOB

Մարտադաշտին առավել մոտ տեղակայված՝ ռազմամթերքի և վառելիքի մատակարարման բազա:

առաջադրանք – задание – mission, task

աշխատանքային առաջադրանք – рабочее задание – task order

«Առաջադրանքը կատարված է» – «Задание выполнено» – “Mission accomplished”

առաջադրանքի ժամանակավոր վերաբաշխում – временное изменение задания тактической авиации – allotment

առաջադրանքի կատարման համար պահանջմունքի հիմնավորում – обоснование потребностей для выполнения задачи – mission needs statement

առաջադրանքների բաշխման մեխանիզմ – механизм распределения задач – mission assignment

առաջադրանքների մարտավարություն – տես *կառավարում՝ առաջադրանքային կառավարում*

դժվար առաջադրանք – տես *խնդիր՝ բարդ խնդիր*

թռիչքային առաջադրանք – տես *արտաթռիչք՝ մարտական արտաթռիչք*

թռիչքային առաջադրանքների օպերատիվ վարչություն – оперативное управление летных заданий – air task operations center

Ուղեմատյանի ուժերի շտաբի բաժանմունք, որը հանձնարարություններ է տալիս էսկադրիլյաներին:

կարևոր առաջադրանք – важное задание – essential task

հետախուզական առաջադրանք – разведывательное задание – intelligence requirement

մարտական առաջադրանք – боевое задание – mission

տեխնիկական առաջադրանք – техническое задание – specification, statement of work, terms of reference

փոխադրումների օպերատիվ առաջադրանք – оперативное задание на перевозку – operational support airlift

օդային հետախուզման առաջադրանք – задача воздушного поиска – search mission

Մեկ կամ մի քանի ինքնաթիռի գործարկում կոնկրետ շրջանում որոշակի օբյեկտները գտնելու համար:

առաջակալ – 1. заслон, 2. параван – 1. screen, 2. otter

1. Ստորաբաժանում, որը հատկացվում է, որպեսզի ծածկապաշտպանի այն ուղղությունը, որտեղ նկատվել են հակառակորդի առաջխաղացում կամ նրա նախապատրաստում հարձակմանը, ինչպես նաև շրջափակումից դուրս եկող զորքի թևերը ապահովելու համար: 2. Ուռնկանապարկի տեսակ, որը նախանշանակված է շարժվող նավի իրանը խարսխաականներից պաշտպանելու համար:

հակահրդեհային առաջակալ – противопожарный заслон – fire barrage

առաջամաս – перед, передняя часть, передок – front

առաջանցիկ հետապնդում – преследование с упреждением – lead pursuit

Կործանիչի ուղղույթ, որի դեպքում նա որոշակի կետի վերևում կհայտնվի ավելի վաղ, քան նշանակետը:

առաջանցում – упреждение – preemption
Ժամանակատարածական առունով որևէ մեկից՝ բանից առաջ անցնել՝ առաջ ընկնել, շուտ անել, առջևում հայտնվել:

ելքային առաջանցում – исходное упреждение – initial lead

Նշանակետի շարժման ուղղությամբ նշանակետից հաշվված այն հեռավորությունը, որի վրա է գտնվում տվյալ պահին արձակված խոցիչ տարրի (արկ, գնդակ, հրթիռ ևն) և տվյալ անփոփոխ ուղղությամբ ու արագությամբ շարժվող նշանակետի հանդիպման կետը:

առաջապահ – 1. авангард, 2. авангардный – vanguard

1. Ուժեղացված մոտոհրաձգային (տանկային) ստորաբաժանում, որը գործում է հիմնական ուժերի (համազորային միավորման կամ զորամասի) առջևում: Երթի ժամանակ երթային պահպանության մարմին է և նպատակ ունի ապահովելու գլխավոր ուժերի անարգել առաջխաղացումը, թույլ չտալու նրանց վրա հակառակորդի հանկարծակի հարձակումը, բարենպաստ

պայմաններ ստեղծելու յուրային զորքի ծավալվելու և մարտի մեջ մտնելու համար: Հարձակման ժամանակ խնդիր ունի ոչնչացնելու պաշտպանվող հակառակորդի ծածկապաշտպանական ստորաբաժանումը ծածկապաշտպանության գոտում, իսկ հանդիպական մարտում՝ ոչնչացնելու հակառակորդի երթային պահակախումբը, կաշկանդելու նրա գլխավոր ուժերը և բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու յուրային զորքերի ծավալման և հարված հասցնելու համար: Մի շարք արտասահմանյան բանակներում որպես առաջապահ ջոկատ հատկացվում են մեծ ուժեր: 2. Առաջապահին վերաբերող, հատուկ:

առաջապահ զորքի հիմնական մաս – основная часть авангарда – mainguard

առաջավար – лидер, глава – leader

առաջավար խումբ – лидирующая группа – spearhead

առաջավարել – лидировать, предводительствовать – lead

առաջավարություն – лидерство – leadership, lead

առաջավոր – 1. передовой, 2. տես *առաջադիմական* – 1. forward, advance, 2. տես *առաջադիմական*

1. Առջևից գնացող, շարժվող: 2. Առջևում գտնվող՝ դիրք զբաղեցնող:

առաջավոր ավիաուղղորդիչ – передовой авианаводчик – forward air controller

առաջատար – տես *առաջավար*

առաջատար կազմակերպություն – ведущая организация – lead agency

առաջատար պետության հայեցակարգ – концепция ведущего государства – lead nation concept

առաջատար պետություն – ведущее государство – lead nation

առաջընթաց – տես *առաջադիմություն*

առաջին կարգի շարքային – տես *Ե.Ֆրեյտոր*

առաջխաղացում – продвижение, под-
вижка – advance

խոչընդոտում հակառակորդի առաջխա-
ղացմանը – препятствование продвиже-
нию противника – countermobility opera-
tions

առաջնահերթություն – первоочеред-
ность – precedence

փոխադրումային առաջնահերթություն –
первоочередность перевозок – trans-
portation priorities

Կոնկրետ երթուղուն տրվող ցուցիչներ,
ըստ որոնց որոշվում է երթուղիներով
չարժվելու առաջնահերթությունը:

առաջնային – տես *առջևի*

առաջնորդ – вождь, предводитель –
leader

ռազմական առաջնորդ (զինյալների խմբի
ևն) – տես *հրամանատար՝ դաշտային
հրամանատար*

առաջնորդություն – տես *առաջավարույթ-
յուն*

առաջք – տես *առաջամաս*

առաջքաշման ծանուցում – уведомление
о выдвигении – notice to move

առասպել – легенда – legend

առաստաղ – потолок – ceiling

1. Որևէ կառույցի ծածկի ներքին մա-
սը: 2. Որևէ մեծության սահմանային ար-
ժեքը, առավելագույն աստիճանը:

ստատիկ առաստաղ – статический пото-
лок – hovering ceiling

Բարձրության այն վերին սահմանը,
որի դեպքում ուղղաթիռը դեռ կարող է
ձախել մթնոլորտում:

առավելագույն – максимальный – maxi-
mum

առավելություն – преимущество –
superiority

առավոտյան ստուգատես – утренний
осмотр – First Parade

Զինծառայողների արտաքին տեսքի և
ներկայության ամենօրյա առավոտյան
ստուգում:

առարկա – 1. предмет, вещь, 2. продукт,
изделие, 3. предмет, тема, 4. предмет,
дисциплина – 1. subject, 2. discipline

1. Ամեն մի նյութական բան, որ դիտ-
վում է որպես ինքնին գոյություն ունե-
ցող իր: 2. Այս կամ այն կարիքին ծա-
ռայող իր՝ արտադրանք: 3. Քննարկ-
ման, ուսումնասիրության, խոսակ-
ցության, բանավեճի (վեճի), միտքն
զբաղեցնող խնդիր՝ նյութ, պատճառ:
4. Ուսուցման մի առանձին ճյուղ կազ-
մող գիտելիքների ամբողջությունը, գի-
տակարգ՝ գիտաճյուղ: 5. Այն, ինչ կա-
րող է իրավունքի՝ դատի նյութ լինել
(օրյեկտ):

ընդհանուր օգտագործման առարկա –
предмет общего пользования – common-
user item

մատակարարման սպառվող առարկաներ
և նյութական միջոցներ – расходные
предметы снабжения и материальные
средства – expendable supplies and
materials

նորոգելի առարկա – ремонтпригодный
предмет – repairable item

Առարկա, սարք, մանրակ՝ դետալ ևն,
որը հնարավոր է նորոգել:

պակասորդային առարկա – дефицитная
статья снабжения – critical item

ռազմամասնագիտական առարկա –
военно-специальная дисциплина –
special military discipline

ռազմատեխնիկական առարկա – воен-
но-техническая дисциплина – military-
engineering discipline

տարբերույթ առարկաների հավաքածու –
набор разнообразных вещей – mixed bag

տեղական առարկա – տես *ռելիեֆ՝
ռելիեֆի տարր*

տեղական բնական առարկա – естест-
венный местный предмет – natural
feature

տեղի առարկա (քարտեզին) – местный
предмет – detail

առափ – берма – berm

առափնյա – տես *ափամերձ*

առափնյա պաշտպանաշոկատ – береговая охрана – coast guard

առաքանամբար – пересыльный лагерь – transit camp

Ճամբար, որը նախատեսված է մի վայրից մյուսը տեղափոխվող անձանց (գերազանցապես՝ բանտարկյալների) հանգրվան տալու համար՝ նրանց հավաքելու, հանգիստ տալու և նպատակով:

առաքելություն – миссия – mission

Պատասխանատու առաջադրանք, դեր, գործ:

«առաքելության ճապաղում» – «расположение миссии» – mission creep

Կոսովոյում ՄԱԿ-ի ժամանակավոր վարչության առաքելություն – Миссия временной администрации ООН в Косово – United Nations Interim Administration Mission in Kosovo

առաքում – 1. отправка, отсылка, 2. рассылка, 3. эмиссия – 1. dispatch, 2. distribution, 3. emission

1. Որևէ բանի (հրաման, նյութական միջոցներ ևն) պաշտոնական առբերում հասցեատերերին: 2. Արտագատում, արձակում, ռազիոհաղորդագրության հեռարձակում: 3. Ֆիզիկայում. էլեկտրոնների ելք պինդ մարմնի կամ հեղուկի մակերևույթից:

առաքման ելակետ – пункт отправления – point of origin

առաքման պատրաստ ռազմական տեխնիկայի խմբաքանակ (ռազմական փոխադրումների պլանավորման գործում) – партия военной техники, готовая к отправке – increment

առբերում – 1. доставка, 2. подвоз – 1. delivery, 2. resupply

Մոտեցնելը, մոտ բերելը, փոխադրելով տեղ հասցնելը:

առբերման հիմնական ուղի – основной путь подвоза – main supply route

զինամթերքի և պարենի առբերում – доставка боеприпасов и продовольствия – ammunition and provision delivery

ժամանակորոշված առբերում – точная доставка – time-definite delivery

Պահանջված թիկունքային ապահովման համապատասխան տրամադրում ըստ ժամանակի ու տեղի՝ նշված ստացողի կողմից:

փոխհամաձայնեցված առբերում – согласованная доставка – distribution

Թիկունքային (նյութատեխնիկական ապահովման) համակարգի բոլոր տարրերի գործունեության (աշխատանքի) դատում այն նպատակով, որ «ճիշտ ապրանքը» «ճիշտ ժամանակին» հայտնվի «ճիշտ տեղում»:

առգրավում – 1. изъятие, 2. выемка (документов) – 1. withdrawal, 2. seizure

առդիր – приложение – attachment

առերեսում – очная ставка – confrontation

առկախում (ուղղաթիռի) – зависание – hovering

առկայություն – наличие – presence

առնակատում – конфронтация – confrontation, face-off

Տեսակետների, սկզբունքների, սոցիալական համակարգերի սուր հակադրություն, ընդդիմամարտություն, բախում:

առնչություն – տես կապ 4

Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն – Всемирная организация здравоохранения – World Health Organization, WHO

առողջարարություն – санитария – sanitation

առողջացում – 1. санация, оздоровление, 2. выздоровление, выздоравливание – 1. sanitation, 2. convalescence

1. Օրգանիզմի առողջացմանն ուղղված բուժկանխարգելիչ միջոցառումներ: 2. Ձեռնարկության ֆինանսական վիճակի բարելավմանն ուղղված միջոցառումների համալիր: 3. Առողջության վերականգնում հիվանդությունից կամ վիրավորվելուց հետո:

առջևի – передний – front

Երկու՝ աջ և ձախ, թևերի միջև եղած հատվածը:

առջևի գիծ – տես *գիծ՝ ճակատային գիծ*

առջևի լանջ – передний скат – forward slope

Հակառակորդին առավել մոտ գտնվող թեք լանջ:

առևտրային նավաբեռնափոխադրում – коммерческая морская грузоперевозка – economic shipping

առևտուր – торговля, коммерция – trade, commerce

թմրանյութերով ապօրինի առևտուր – незаконная торговля наркотиками – drug-trafficking

ասամբլեա – տես *վեհածողով*

ասպատակություն – տես *ասպատակում*

ասպատակում – 1. набег, 2. налет – 1. raid, foray, 2. raid

1. Ցամաքային (գերազանցապես՝ հեծյալ) կամ ծովային սրընթաց հարձակում և արագ հետքաշում: 2. Արշավ, հարձակում ավարառության նպատակով:

կրակային ասպատակում – огневой налет – artillery raid, fire assault

ասպարեզ – арена – arena

1. Գործունեության, զբաղմունքի բնագավառ, հրապարակ: 2. Միջավայր, շրջապատ:

աստիճան – 1. градус, 2. степень, 3. ступень – 1. degree, 2. stage

1. Ջերմաստիճանի, անկյունների, հեղուկում ալկոհոլի պարունակության չափման միավորներ: 2. Ջարգացման՝ շարժման՝ շարունակաբար կատարվող՝ տեղի ունեցող պրոցեսի յուրաքանչյուր մասը՝ փուլը: 3. Որևէ բանի հաջորդական կարգերից յուրաքանչյուրը: 4. Որևէ բան բնութագրող համեմատական մեծությունը՝ մակարդակը: 5. Գիտության մեջ որակավորման համակարգի մակարդակ: 6. Կրող հրթիռի մեջ մեխանիկորեն միավորված հրթիռներից յուրաքանչյուրը:

դիվանագիտական աստիճան – дипломатический ранг – diplomatic rank

համապատասխան աստիճանի հաստատություն (պաշտոնյա) – соответствующая инстанция – proper authority

աստիճանականություն – иерархичность – hierarchical pattern

Համակարգերի կառուցման սկզբունք, ըստ որի նախատեսվում են՝ կառուցվածքային բաղադրատարրերի առկայություն ու գործառնությունների բաշխվածություն, իրավունքների ու պատասխանատվության ոլորտների սահմանում, համաստորադասության մակարդակների գոյություն:

աստիճանակարգություն – иерархия – hierarchy

Տարրերի համախմբի դասավորություն՝ բարձրից դեպի ստորինը, կառավարման բարդ համակարգերի կառուցվածք, որի դեպքում համակարգի օղակները բաշխված են տարբեր մակարդակներով՝ ըստ տրված չափանիշների:

ապակենտրոնացված աստիճանակարգություն – децентрализованная иерархия – decentralized hierarchy

Աստիճանակարգային համակարգ, որում տեղի ունեցող ներհամակարգային պրոցեսների (գործընթացների) մի մասը տեղափոխվում է աստիճանակարգության ավելի ցածր մակարդակ:

աստիճանակարգության խախտում – տես *խախտում՝ ենթակարգության խախտում*

աստղ – 1. звезда, 2. звездочка (на погонах) – 1. star, 2. star, pip

աստղադիտակ – телескоп – telescope

աստղակողմնացույց – астрономический компас, астрокompас – astro compass

աստղակողմնորոշասարք – астроориентатор – astro-tracker

«Աստղեր ու զոլեր» – «Старс энд страйпс» – “Stars and Stripes”

1. ԱՄՆ-ի պետական դրոշի ոչ պաշտոնական անվանումը: 2. Արտասահմանում ծառայող զինվորականների համար ԱՄՆ-ի ՊՆ հրատարակվող ոչ պաշտոնական թերթը:

ասուպ – болид – fireball

ավագ – 1. старшина, 2. старший – 1. petty officer, 2. senior

նավակի ավագ – старшина шлюпки – coxswain

ավագ բանակային քահանա – старший военный священник – command chaplain

ավագ ենթասպա – старший прапорщик, старший унтер-офицер – chief warrant officer

ավագություն – старшинство – precedence, superiority

ավազակ – տես *բանդիտ*

ավազապարկերով ամրացում – крепление мешками с песком – sandbag revetment

ավանդական – տես *սովորուբային*

ավանդավական պարտք – кредиторская задолженность – payables

ավանդույթ – տես *սովորույթ*

ավար – трофей – loot

ավարտել – տես *դադարեցնել*

ավելցուկ – избыток – redundancy

ավերածություն – 1. разрушение, 2. опустошение, разорение – 1. demolition, 2. ravage

ավերածությունների գոտի – зона разрушений – damage area

Արկի՝ ականի ևն պայթյունի հետևանքով տուժող շրջակա ռիսկային տարածքը:

ենթարկում ավերածության – опустошение, разорение – devastation

ավերակ – տես *փլատակ*

ավերել – տես *կործանել*

ավերված – разрушенный – destroyed

ավերում – разрушение, срытие – 1. destruction, 2. demolition

ավիաաջակցություն – авиоподдержка, поддержка с воздуха – air support

ավիաավարտիչ – տես *ավիականզնեցուցիչ*

ավիաավարտիչի ճոպան – трос аэрофитнишера, воздушный тормозной трос – aircraft arresting cable, aircraft arresting wire

ավիաբեռնիչ – տես *բեռնիչ՝ ավիացիոն բեռնիչ*

ավիաբեռ – авиационный груз – air cargo

ավիաբեռնափոխադրումներ – авиагрузоперевозки – air freighting

Ոչ մարտական բեռների փոխադրում օդով:

ավիաբուժտարահանում – տես *բուժտարահանում՝ ավիացիոն բուժտարահանում*

ավիաբուժտարահանման ստորաբաժանում – авиамедэвакуационное подразделение – aeromedical evacuation unit

ավիաբուժտարահանում առջևի գծից – авиамедицинская эвакуация с передней – forward aeromedical evacuation

ավիագիծ – авиалиния, авиатрасса – air route, air lane

Ցամաքային կամ ծովային տարածքի վերևում գտնվող օդային տարածություն, որն ունի սահմանված լայնության միջանցքի ձև, և որի սահմաններում կատարվում են հաստատված երթուղով ինքնաթիռների և ուղղաթիռների թռիչքներ: Երկու կամ մի քանի վայրերի միջև տրանսպորտային (մարդատար և բեռնատար) ավիացիայի կանոնավոր թռիչքների երթուղի:

մայրուղային ավիագիծ – магистральная авиалиния – trunk air route

Օդային ճանապարհ, որը նախատեսված է զինվորական ուժերի ռազմավարական տեղաշարժերի համար:

ավիագունդ – авиаполк – group

ավիազորակայան – տես *զորակայան՝ ավիացիոն զորակայան*

ավիազորակայանի ծածկապաշտպանության գոտի – зона прикрытия авиабазы – base defense zone

ավիաթև – авиакрыло – wing

Որոշ պետություններում (ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիա ևն) մի քանի էսկադրիլայից կազմված ավիացիոն խմբավորում:

հատուկ օպերացիաների ավիաթև – авиакрыло специальных операций – special operations wing

մարտավարական կործանիչ ավիաթև – тактическое истребительное авиакрыло – tactical fighter wing, TFW

ավիակայարան – аэровокзал – air terminal

ավիականգնեցուցիչ – аэрофинишер – aircraft arresting gear

Նստեցման տախտակամածի լայնքով ձգված հատուկ հաստ պողպատե ճոպան, որի երկու ծայրերը փաթաթված են տախտակամածի տակ տեղադրված և հզոր հիդրավլիկ արգելակներով օժտված թմբկազլաններին. ինքնաթիռը, արգելակիչ կեռով կառչելով (բռնելով) ճոպանից, ձգում է այն՝ կորցնելով թափը և կրճատելով վազքը:

ավիակարգավար – авиадиспетчер – air controller

Ավիացիոն մասնագետ, որը կարգավարական կետից կատարում է օդային երթևեկության վերահսկում և սպասարկում՝ թռիչքների անվտանգությունն ապահովելու նպատակով:

ավիակարգավարում – авиадиспетчерский контроль – air control

ավիակարգավարման ծառայություն – авиадиспетчерская служба – air control

ավիակիր – авианосец, авианосная матка – aircraft carrier, aircraft-capable ship

Վրաջրյա ռազմանավ, որն ունի մեծ ջրատարողություն, և որի հիմնական մարտական միջոցներն են նավային (տախտակամածային) ինքնաթիռները և ուղղաթիռները, ամերիկյան նավատորմի ընդհանուր նախանշանակման ուժերի հիմքն են և ռազմավարական հարվածային ուժերի կարևոր ռեզերվը:

ավիահորիզոն – авиагоризонт, искусственный горизонт – attitude indicator, artificial horizon

Ինքնաթիռի կողային սարք, որը ցույց է տալիս իրական հորիզոնի նկատմամբ նրա հարաբերական դիրքը (կողաթեքման և երկայնաթեքման անկյունների մեծությունը):

ավիանամակ – авианписьмо – bluey
Նամակ, որն ուղարկվում է օդային փոստով:

ավիաջոկատ – авиаотряд – flight
Օդանավերի փոքր մարտավարական խմբավորում:

հատուկ օպերացիաների ավիաջոկատ – авиаотряд специальных операций – Air Force special operations detachment

ավիառմբակոծություն – տես *ռմբակոծություն*, *օդային ռմբակոծություն*

ավիառումբ – տես *ռումբ*, *ավիացիոն ռումբ*

ավիառումբի վայրնետում – сбрасывание авиабомбы – aerial bomb dropping
Ութանետման բաղադրիչ գործողություն, ռումբի անմիջական նետում ինքնաթիռից:

հասարակ ավիառումբ – обычная авиабомба – iron bomb

ավիատարահանում – авиаэвакуация – air evacuation

ավիատեխնիկ – авиатехник – air technician

ավիատոր – авиатор, служащий военно-воздушных сил – airman

Թռչող ապարատների վարման, կառավարման ու սպասարկման գծով մասնագետ:

ավիացիա – авиация – aviation, aircraft

1. Օդից ծանր թռչող ապարատների (ԹԱ) ընդհանրական անվանումը: 2. Ավիացիոն ԹԱ-ներ կիրառող և թռիչքադաշտեր ու ապահովող տեխնիկա ունեցող կազմակերպությունների համախումբ: 3. Ջինված պայքարի և օդատրանսպորտային միջոց:

ավիացիայի գեներալ – генерал авиации – general of the air force (US)

ավիացիայի գնդապետ – полковник авиации – group captain

ավիացիայի կոմոդոր – коммодор авиации – air commodore

Ուազմաօդային ուժերի ավագ սպա:

բանակային ավիացիա – армейская авиация – Army Air Corps, army aviation

Ցամաքային զորքերի զորատեսակ, որը նախատեսված է դրանց մարտական գործողություններին անմիջական ավիացիոն աջակցություն ապահովելու համար:

գրոհային ավիացիա – штурмовая авиация – assault aircraft, ground attack aircraft, attack aviation

Ռազմական ավիացիայի տեսակ, որը նախանշանակված է հակառակորդի զորքերը վրազետնյա (վրաջրյա), գլխավորապես փոքր չափերի և շարժունակ օբյեկտները գերազանցապես առջևի գծում, մարտավարական, ինչպես նաև մերձավոր օպերատիվ խորության վրա ոչնչացնելու և օդից ականապատելու համար, կարող է օգտագործվել նաև օդում հակառակորդի ինքնաթիռների և ուղղաթիռների ոչնչացման, օդային հետախուզության վարման համար:

թեթև ըմբակոծիչ ավիացիա – легкая бомбардировочная авиация – light bombardment aviation

կարգադրություն ավիացիայի խնդիրների մասին – распоряжение о задачах авиации – air tasking order

կործանիչ ավիացիա – истребительная авиация – fighters

Ռազմական ավիացիայի տեսակ, որը նախանշանակված է օդում հակառակորդի օդաչուավոր և անօդաչու թռչող ապարատները ոչնչացնելու համար, կարող է կիրառվել նաև վրազետնյա (վրաջրյա) նշանակետեր խոցելու և օդային հետախուզություն վարելու նպատակով:

հեռազնաց ավիացիա – տես *ավիացիա՝ հեռահար գործողությամբ ավիացիա*

հեռահար գործողությամբ ավիացիա – авиация дальнего действия, дальняя авиация – long-range aviation, long-haul aircraft

Ռազմաօդային ուժերի բաղկացուցիչ մաս, որը նախանշանակված է ռազմավարական ուղղություններում ռազմավարական (օպերատիվ-ռազմավարական) խնդիրներ լուծելու համար, ռազմավարական միջուկային ուժերի բաղադրատարր:

մարտավարական ավիացիա – тактическая авиация – tactical aviation

Մեծ թվով պետություններում ՌՕՌԻ-ի ավիացիայի տեսակ, որը նախանշանակված է մարտավարական (մարտավարական-օպերատիվ) խնդիրներ լուծելու համար, օդային հակառակորդի դեմ պայքարի հիմնական միջոցը:

մարտավարական ավիացիայի գործողությունների կառավարման կենտրոն – центр управления действиями тактической авиации – tactical air control center

մարտավարական ավիացիայի գործողությունների կառավարման և համադասման համակարգ – система управления и координации действиями тактической авиации – tactical air control system

մարտավարական ավիացիայի կառավարման խումբ – команда управления тактической авиацией – tactical air control party

ռազմավարական ավիացիա – стратегическая авиация – strategic aviation

Որոշ պետություններում ավիացիայի տեսակ, ռազմավարական հարձակողական ուժերի բաղադրատարր, որի հիմքն են մեծ բեռնատարությամբ ու հեռաթռչողությամբ ըմբակոծիչները:

ռազմատրանսպորտային ավիացիա – военно-транспортная авиация – military transport aviation

ՌՕՌԻ-ի բաղադրամաս, որը նախանշանակված է օպերատիվ-ռազմավարական ու օպերատիվ իջազորի զորէջքի, օդով զորքերի, տեխնիկայի և նյութական միջոցների տեղափոխման համար:

ըմբակոծիչ ավիացիա – бомбардировочная авиация – bombers

Ավիացիայի տեսակ, ռազմաօդային ուժերի հիմնական հարվածային միջոցը, որը նախանշանակված է հակառակորդի զորախմբերը, ավիացիան, ՌԾՌԻ-ն խոցելու և նրա կարևոր ռազմական, ռազմաարդյունաբերական, էներգետիկ օբյեկտները գերազանցապես օպերատիվ և ռազմավարական խորության վրա ավերելու համար:

ըմբակոծիչ ավիացիայի անսահմանափակ գործողությունների գոտի – зона

неограниченных действий бомбардировочной авиации – blind bombing zone

տակտիկական ավիացիա – տես *ավիացիա` մարտավարական ավիացիա*

ավիացիոն – авиационный – aviation

ավիացիոն ռումբային կասետ – авиационная бомбовая кассета – cluster bomb unit

ավիացիոն սպառազինություն – авиационное вооружение – aircraft armament

ավիացիոն քարտեզագրական տեսախցիկ – видеокamera авиационного картографирования – air cartographic camera, mapping camera

ավիաուղեգիր – տես *օդաուղեգիր*

ավիաուղի – տես *ավիագիծ*

ավիափոխադրումներ – տես *փոխադրում` օդային փոխադրումներ*

ավիափոխադրումներ ռազմական գործողությունների թատերաբեմում – авиaperевозки на театре военных действий – intratheater airlift

ավիաօդակ – авиазвено – flight

ավտոարշավարան – автодром – autodrome

Տեղանքի հատված, որը սարքավորված է վարում ուսուցանելու, ավտոմեքենաների և թրթուրավոր մեքենաների փորձարկման համար:

ավտոկայանատեղ – автостоянка – car park

ավտոկլավ – автоклав – sterilizer

ավտոճեպուղի – автострада – motorway

ավտոմատ – 1. автомат, 2. автоматический – 1. assault rifle, 2. automatic

Անհատական հրաձգային զենք՝ մշակված այնպիսի փամփուշտի համար, որը հզորությամբ միջակա դիրք է զբաղեցնում ակոսավոր հրացանների և ատրճանակի փամփուշտների միջև (որոշ երկրներում ունի այլ գործածական անվանում, օրինակ՝ գրոհային ակոսավոր հրացան): Զուգակցում է ակոսավոր հրացանի (հրաձգության ընդունելի հեռահարություն և դիպու-

կություն) և ատրճանակ-զնդացրի (մեծ արագածգություն, ոչ մեծ չափեր ու զանգված) դրական հատկությունները:

ավտոմատ անցում վայրէջքի և վայրէջք – автоматический заход на посадку и посадка – automatic approach and landing

ավտոմատացված – автоматизированный – automated, automatic

ավտոմեքենա – автомобиль – automobile, motor vehicle

ականապատված մարդատար ավտոմեքենա – заминированная легковая автомашина – car bomb

ամենագնաց ավտոմեքենա – вездеход, автомобиль повышенной проходимости – all-terrain vehicle

ավտոմեքենա ամֆիբիա – автомобиль-амфибия, плавающий вездеход – amphibious vehicle

ավտոմեքենայի անցումակություն – проходимость автомобиля – car flotation

Մեքենայի շարժունակության բնութագրիչներից մեկը, նրա կարողությունը շարժվելու տարբեր պայմաններում առանց օժանդակ միջոցների:

բեռնատար ավտոմեքենա – грузовой автомобиль, грузовик – commercial vehicle, lorry

զրահապատ ավտոմեքենա – бронированный автомобиль, бронеавтомобиль – armored car

լողունակ ամենագնաց ավտոմեքենա – տես *ավտոմեքենա` ավտոմեքենա ամֆիբիա*

մարդատար ավտոմեքենա – легковой автомобиль – car

մեծ անցումակությամբ ավտոմեքենա – տես *ավտոմեքենա` ամենագնաց ավտոմեքենա*

ավտոշարասյուն – автоколонна – convoy
Մեքենաներ, որոնք շարժվում են մեկը մյուսի հետևից՝ ուղեկցող մեքենաների հետ կամ առանց դրանց:

ավտոտրանսպորտ – տես *տրանսպորտ` ավտոմոբիլային տրանսպորտ*

ավտոոցիստենն – автомобильная цистерна, автоцистерна, грузовик-цистерна – tanker, bowser

Հեղուկների (ջուր, վառելիք ևն) տեղափոխելու համար ցիստերնով օժտված բեռնատար ավտոմեքենա:

ատեստավորում – аттестация – certification

Ջինժառայողների և քաղաքացիական անձնակազմի պաշտոնական պիտանիության անհատական գնահատման ձև, որը կիրառվում է նրանց նպատակահարմար ծառայողական օգտագործման վերաբերյալ առաջարկ-հանձնարարականներ մշակելու համար:

ատեստատ – аттестат – military certificate

Համապատասխան տեսակի բավարարում (պարենային, իրային, դրամական ևն) ստանալու իրավունք տվող փաստաթուղթ:

Ատլանտիկայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի Գերագույն գլխավոր հրամանատար – Верховный главнокомандующий Объединенными вооруженными силами НАТО в Атлантике – Supreme Allied Commander Atlantic, SACLANT

ատոմ – атом – atom

Նյութի քիմիական հատկությունները պահպանող ամենափոքր և քիմիապես չտրոհվող տարրը:

ատոմային – атомный – atomic, atom

1. Ատոմին վերաբերող: 2. Ատոմային էներգիային վերաբերող:

ատոմային էներգիայով աշխատող – տես *միջուկային միջուկային էներգիայով աշխատող*

Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալություն – Международное агентство по атомной энергии, МАГАТЭ – International Atomic Energy Agency, IAEA

ատրճանակ – 1. пистолет, 2. револьвер – 1. pistol, handgun, side arm, 2. revolver

Կարճափող հրաձգային զենք առանց խզակոթի, անձնական զենք մոտ տարածությունների վրա կրակ վարելու համար: Լինում են երկու տեսակի՝ պա-

հունակային (*пистолет; pistol*) և թմբուկային (*револьвер; revolver*):

ազդանշանային ատրճանակ – сигнальный пистолет – pistol

Վերիի ազդանշանային ատրճանակ – сигнальный пистолет Вери – Very pistol

Լուսավորիչ և ազդանշանային հրթիռներով կրակող ողորկափող ատրճանակ, որի հեղինակը ծովային սպա է. Վերին է:

ատրճանակ-գնդացիր – пистолет-пулемет – submachine gun

ատրոպին – атропин – atropine

արագ – быстрый, скорый – rapid, fast, quick

արագագործություն – быстродействие – speed

Միավոր ժամանակում որոշակի թվով միևնույն գործողություններ կատարելու սարքի կարողությունը:

արագաձգություն – скорострельность – rate of fire

Տվյալ զենքով միավոր ժամանակում կատարվող կրակոցների հնարավոր առավելագույն թիվը:

արագություն – скорость – speed, velocity

անկյունային արագություն – угловая скорость – angular velocity

անջատման պահին հրթիռի արագություն – скорость ракеты в момент отключения – cut-off velocity

անվտանգ արագություն – безопасная скорость – safe speed

առաջընթաց շարժման արագություն – скорость поступательного движения – speed of advance

առավելագույն հաստատուն արագություն – максимальная постоянная скорость – maximum sustained speed

արագությունը հետագծի ակտիվ հատվածի վերջում – скорость в конце активного участка траектории – burn-out velocity

Հրթիռի արագությունը վառելիքի այրման ավարտի պահին:

արագություն մակերևույթի նկատմամբ – скорость относительно поверхности, путовая скорость – ground speed

Երկրային ցուցասարքային արագություն – земная индикаторная скорость – calibrated airspeed, rectified airspeed

Գործիքային արագություն՝ ճշտված գործիքային սխալի և աերոդինամիկական ուղղման հաշվառմամբ:

կրիտիկական արագություն – критическая скорость – critical speed

հայտարարված արագություն – заявленная скорость – declared speed

Նավի հայտարարված միջին արագությունը:

հաստատված արագություն – установленная скорость – terminal velocity

Անկման ժամանակ մարմնի այն հաստատուն արագությունը, որով նա շարժվում է, երբ ժանրության ուժը հավասարվում է օդի դիմադրության ուժին:

ձայնի արագություն – скорость звука – speed of sound

միջին արագություն – средняя скорость – average speed

Այն արագությունը, որով համաչափ շարժվելու դեպքում մարմինը տվյալ ճանապարհը կանցներ տվյալ ժամանակամիջոցում, այսինքն՝ անհամաչափ շարժման դեպքում անցած ընդհանուր ճանապարհի հարաբերությունը շարժման ընդհանուր ժամանակին:

սկզբնական արագություն – 1. начальная скорость, 2. начальная скорость, дульная скорость – 1. initial velocity, 2. muzzle velocity

1. Շարժվող մարմնի արագությունն այն պահին, որը վերցվում է որպես դիտարկման սկիզբ: 2. Արկի՝ գնդակի՝ ակնի ևն արագությունը այն պահին, երբ այն դուրս է գալիս փողից:

ստորջրյա արագություն – подводная скорость, скорость под водой – submerged speed

Արագություն, որով շարժվում է ջրում լրիվ ընկղմված մարմինը, առաջին հերթին՝ սուզանավը:

վերջնական արագություն – конечная скорость – terminal velocity

Արագություն, որով շարժվում է անկյան տակ նետված մարմինն իր հետագծի վերջնամասում՝ վարընթաց շարժման հատվածում:

տիեզերական արագություն – космическая скорость – cosmic velocity

Երկնային մարմնի ձգողության ազդեցության ուղրտում տիեզերանավի արագության կրիտիկական արժեքը ուղեծիր դուրս գալու պահին: Տարբերում են երեք տիեզերական արագություն. առաջինը՝ Երկրից կտրվելու և արբանյակ դառնալու (7,9 կմ/վ), երկրորդը՝ Երկրի ձգողությունը հաղթահարելու և Արեգակի արբանյակ դառնալու (11,2 կմ/վ), երրորդը՝ Արեգակի ձգողությունը հաղթահարելու և միջաստղային տարածություն դուրս գալու (16,7 կմ/վ) նվազագույն արագությունները:

ուղեգծային արագություն – տես *արագություն՝ արագություն մակերևույթի նկատմամբ*

փոքր սկզբնական արագություն – низкая начальная скорость – low velocity

Տերմին, որը սովորաբար կիրառվում է այն արկերի նկատմամբ, որոնք այնպես են նախագծված, որ արագությունը լինի ձայնի արագությունից փոքր:

արահետ – тропинка – path

արանք – տես *բացակ*

արատ – дефект, недостаток – defect

արատադիտում – дефектоскопия – defectoscopy, flaw detection

Նյութերի և պատրաստվածքների ստուգման ֆիզիկական մեթոդների ու միջոցների համախումբ, որոնք կիրառվում են դրանցում արատներ հայտնաբերելու նպատակով:

արատորոշում – диагностика – troubleshooting

Որևէ օբյեկտի կամ բարդ համակարգի հատկանիշների որոշում և ուսումնասիրություն՝ դրանց վիճակի բնութագրման, հնարավոր շեղումների կանխագուշակման և դրանց գործառույթ-

յան բանելակարգի խաթարման կանխման նպատակով:

տեխնիկական արատորոշում – техническое диагностирование – troubleshooting

տեսակավորիչ արատորոշում – сортировальная диагностика – triage, sorting

Տեխսպասարկման ստորաբաժանման կողմից մարտադաշտում տեխնիկայի գնահատում և դասակարգում հետագա գործողությունների որոշման նպատակով:

արարողական – церемониальный, официальный, протокольный – ceremonial

արարողակարգ – ритуал, церемониал – ceremonial

արարողություն – обряд, церемония – ceremony, rite

արարք – поступок – act

բարեգութ արարք – милосердный поступок – act of mercy

արգասիք – продукт, результат – outcome

արգելագոտի – տես *գոտի` արգելված գոտի*

արգելակ – тормоз – brake

Հարմարանք, որը նախանշանակված է որևէ բանի ընթացքը դադարեցնելու՝ կասեցնելու կամ դանդաղեցնելու համար:

արգելակի կոճղակ – тормозная колодка – chock

փողային արգելակ – дульный тормоз – muzzle brake

Հարմարանք, որը տեղադրվում է փողի ազատ ծայրում՝ արկի (ականի, գնդակի) դուրսնետումից հետո գազերի որոշ զանգված հետ ուղղելու և դարձնել իսկ մասերի հետզուրքային շարժումը նվազեցնելու (մարելու) համար:

արգելակման գոտեվերջ – концевая полоса торможения – stopway

արգելանք – տես *արգելք 2, 3*

փոստային արգելանք – почтовое эмбарго – mail embargo

Փոստային հոսքերի ժամանակավոր դադարեցում:

արգելապատնեշ – տես *արգելափակոց*

արգելապատնեշային – заградительный – barrage

արգելափակոց – 1. заграждение, 2. преграда – 1. barrage, blockage, 2. barrier
Հակառակորդի զորքի շարժումը արգելելու կամ կաշկանդելու համար ստեղծված սարքվածք, կառույց կամ ավերանք՝ բնական կամ արհեստական (ինժեներական):

բնական արգելափակոց – природное заграждение – natural barrier

ինժեներական արգելափակոց – инженерное заграждение – manmade obstacle, manmade blockage

հակատանկային արգելափակոց – противотанковое заграждение – tank obstacle

մետաղալարե արգելափակոց – տես *լարափակոց*

փշալարե արգելափակոց – заграждение из колючей проволоки – barbed-wire entanglement

արգելված – запрещенный – off limits

արգելում – տես *արգելք 3*

արգելք – 1. препятствие, 2. запрет, 3. запрещение – 1. hindrance, obstacle, 2. prohibition, 3. ban, interdiction

Մարդու, համակարգի գործունեությանը խոչընդոտող, տարբեր պրոցեսների (քաղաքական, ֆիզիկաքիմիական, կենսաբանական ևն) բնականոն ընթացքը խաթարող կամ թույլ չտվող առարկա, երևույթ, պրոցես, հանգամանք:

ջրային արգելք – водная преграда – 1. water barrier, 2. water obstacle

Բնական կամ արհեստական ջրային խոչընդոտ (գետ, լիճ, նեղուց, խորշ, ջրամբար, ջրանցք), որը բնութագրվում է լայնությամբ, խորությամբ, հոսանքի արագությամբ, հատակի և ավերի բնույթով, ծանծաղուտների, կամուրջների, հունանցումների, հիդրոտեխնիկական շինությունների առկայությամբ:

արդարացում – реабилитация – rehabilitation

Բռնաճնշումների ենթարկված կամ սխալ կերպով դատապարտված անձանց աննեղ ճանաչում նոր դատավարությանը:

արդիականացում – модернизация – modernization

Ժամանակի պահանջներին համապատասխան փոփոխում՝ տարբեր կատարելագործումների միջոցով:

արդյունավետորեն – эффективно – effectively

արդյունավետություն – 1. эффективность, результативность, 2. продуктивность – 1. efficiency, effectiveness, 2. productivity

արդյունավետության չափանիշ – критерий эффективности – measure of effectiveness

հարաբերական կենսաբանական արդյունավետություն – относительная биологическая эффективность – relative biological effectiveness

մարտական արդյունավետություն – боевая эффективность – combat effectiveness

Ընդհանրական հասկացություն, որը բնութագրում է մարտական միջոցի առջև դրված խնդիրների կատարմանը դրա հարմարեցվածության աստիճանը:

արդյունարարություն – результативность – performance

արժանապատվություն – տես *պատիվ 1*

արժեք – 1. стоимость, 2. значение, 3. ценность – 1. cost, value, 2. importance, 3. worth, value

իրական արժեք – реальная стоимость – fair value

շեմային արժեք – пороговое значение – threshold

արժեքավորում – эвальвация – evaluation

1. Գնահատում: 2. Հետախուզական տեղեկատվական միավորի գնահատում:

արժեքավորում և արձագանք – эвальвация и ответная реакция – evaluation and feedback

Հետախուզական տեղեկության գնահատման և պատասխան գործողությունների կատարման գործընթաց:

արժույթ – валюта – currency

գլխավոր արժույթ – главная валюта – principal currency

արի – мужественный – courageous

արիություն – мужество – courage

Մարդու բարոյական հատկանիշ, որը բնութագրում է ցանկացած վտանգավոր իրադրությունում ինքնատիրապետուն պահպանելու, վստահ և աներկյուղ կերպով, վճռականորեն գործելու նրա ընդունակությունը, մեծ մարտական ակտիվությամբ իր զինվորական պարտքը խստիվ կերպով և անվերապահորեն կատարելու զինվորի պատրաստականությունը:

արկ – снаряд, артиллерийский снаряд – projectile, shell

Զինամթերք, որը նախատեսված է հրետանային զինատեսակներից (այդ թվում՝ ռեակտիվ) արձակելու, նետելու (արկանելու) համար, անկյան տակ նետվող պայթուցիկ զինամթերք:

անջատվող տակնոցով պոչաթևավոր զրահահար արկ – оперенный броневой снаряд с отделяющимся поддоном – armor-piercing fin-stabilized discarding-sabot

առանձնացող տակնոցով զրահահար ենթատրամաչափային արկ – броневой подкалиберный снаряд с отделяющимся поддоном – armor-piercing discarding-sabot, APDS

արկերի անկման շրջան – зона попадания – impact area

արկերի ցրում – տես *զնդակների ցրում*

արկի անկման տեղը – место падения снаряда – fall of shot

արկի արագություն – скорость снаряда – projectile velocity

արկի կոնական հետնամաս – коническая за поясная часть снаряда – boattail

Բալիստիկական մարմնի կոնանման հատվածը, որի տրամագիծը գնալով դեպի պոչը փոքրանում է, ինչը նվազեցնում է ընդհանուր աերոդինամիկ դիմադրությունը:

արկի պատյան – корпус снаряда – shell case

արտանետվող տակնոցով արկ – снаряд с вышибным дном – base ejection shell

Արկի տեսակ, որն իր լիցքն արտանետում է իր հիմքից:

ենթատրամաչափային արկի տակդիր – поддон подкалиберного снаряда – sabot

ենթատրամաչափային զրահահար արկ – подкалиберный бронебойный снаряд – armor-piercing projectile

Ենթատրամաչափային (երբ արկի ակտիվ մասը հրանոթի տրամաչափից փոքր է) արկ, որը կատարում է խոցում հարվածային ներգործությամբ:

երկարացված միջածողով ենթատրամաչափային զրահահար արկ – подкалиберный бронебойный снаряд с удлиненным сердечником – long-rod penetrator

զրահահար արկ – бронебойный снаряд – kinetic energy round

զրահահար-լուսածրիչ արկ – бронебойно-трассирующий снаряд – armor-piercing tracer

Ջրահահար արկ՝ օժտված լուսածրիչով (*tracsep; tracer*), այն է՝ մի սարքով, որը թռիչքի ժամանակ լույս է արձակում՝ ուղեծիրը դարձնելով տեսանելի:

լուսածրիչ արկ – трассирующий снаряд – tracer shell

լուսասփյուռ արկ – տես *արկ՝ լուսավորման արկ*

լուսավորման արկ – осветительный снаряд – star shell, star

Արկ, որն օգտագործվում է որպես լուսային ազդանշան կամ հակառակորդի դիրքերը լուսավորելու համար:

հակատանկային ֆուգասային արկ – противотанковый фугасный снаряд – high explosive antitank

հաջորդաշարային կուտակային արկ – кумулятивный тандемный снаряд – cumu-

lative tandem shaped shell, cumulative tandem projectile

Արկ, որի կուտակային (*кумулятивный; cumulative*) լիցքերը, որոնց պայթյունը գործում է տրված ուղղությամբ կենտրոնացված ազդեցություն, տեղադրված են հաջորդաշարային (*тандемный; tandem shaped*) սկզբունքով:

մարտական արկ – боевой снаряд, снаряд со взрывателем – live shell

պայթուցիչով արկ – տես *արկ՝ մարտական արկ*

քիմիական արկ – химический снаряд – chemical shell

օդառեակտիվ արկ – воздушно-реактивный снаряд, ракета с воздушно-реактивным двигателем – air-breathing missile

Արկ (հրթիռ), որի շարժումն ապահովվում է օդառեակտիվ շարժիչով:

արկղ – ящик – box

արհեստ – ремесло – trade, craft

արհեստական – искусственный, ненатуральный, неестественный – artificial

Ձեռակերտ, մարդակերտ, ոչ բնական:

արհեստական հորիզոն – տես *ալիահորիզոն*

արհեստական ցերեկային լույս – искусственный дневной свет – artificial daylight

արհեստական փլատակներ – искусственные руины – folly

արհեստական քողարկում – искусственная маскировка – artificial concealment

արհեստական օբյեկտներ – искусственные объекты – culture

արհեստանոց – мастерская – workshop

նորոգումային արհեստանոց – ремонтная мастерская – maintenance depot

արծագանք – 1. отклик, 2. տես *հակազդում*, 3. эхо – 1. response, 2. տես *հակազդում*, 3. echo

արծագանք-ազդանշան – эхо-сигнал от земной поверхности – ground return

Ինքնաթիռների կողային ՌՏԿ-ների որսած՝ գետնից անդրադարձած ազդանշան:

արծագանքում – реагирование – reaction
արագ և ճշգրիտ արծագանքում – быстрое и точное реагирование – rapid and precise response

ձկուն արծագանքման ռազմավարություն – стратегия гибкого реагирования – flexible response strategy

ձկուն արծագանքում – гибкое реагирование – flexible response

ԱՄՆ-ի ռազմական դոկտրինի տարր, որն ընդունվել է 1960-ական թթ. սկզբներին, և որի հիմնադրույթներն են՝ միջուկային զենքի կիրառմամբ կամ առանց դրա «սահմանափակ պատերազմի» ընդունումը, նման պատերազմի վարման համար ուժերի ու միջոցների հետագա զարգացումը, մայրցամաքային հակաօդային, հակահրթիռային ու քաղաքացիական պաշտպանության կատարելագործումը:

արծակում – 1. пуск, запуск, 2. увольнение – 1. launching, 2. leave, vacation

1. Տեխնոլոգիական պրոցես, որը տեղի է ունենում արծակման կայանքի սարքավորանքում և հրթիռում՝ առաջացնելով վերջինիս շարժումը կայանքի նկատմամբ: 2. Ջինժառայողի՝ օրենքով սահմանված ազատում զինվորական ծառայությունից, ինչպես նաև համապատասխան պետի թույլտվությամբ զինժառայողի կարճաժամկետ (մեկ օրից պակաս) գտնվելը զորամասի տարածքից դուրս:

արծակման թերթիկ – увольнительная – pass

արծակման կարգադրագիր – увольнительный билет – discharge papers
Ջինված ուժերից արծակման փաստը հաստատող փաստաթուղթ:

արծակման կետի հաշվարկում – расчет точки пуска – launch point estimate

արծակման հարթակ – пусковой стол, стартовая платформа – launch pad

արծակման հորան – пусковая шахта – silo

արծակման շարժունակ կայանք – мобильная пусковая установка, транспорт-

но-заряжающая пусковая установка – transporter erector launcher

Ջենիթահրթիռային համալիրի ինքնագնաց մարտական միջոց, որը նախանշանակված է հրթիռների արծակման, ինքնալիցքավորման (բեռնաթափման), տեղափոխման և պահման համար: Բաղկացած է արծակման կայանքից, բեռնման-բեռնաթափման սարքից, կապի և ինքնավարական էլեկտրասնուցման միջոցներից, ուղեվարության, տեղագրակապակցման ու կողմնորոշման ապարատուրայից ևն:

արծակման շրջան – տես *գոտի արծակման գոտի*

«Արծակումը դադարեցնել» – «Прекратить пуск!» – “Cease engagement!”

արծակում ուղղորդիչներ չունեցող կայանքից – пуск с установки без направляющих – zero-length launching

Արծակման եղանակ, որի դեպքում հրթիռն անմիջապես սկսում է հեռանալ կայանքից՝ հպման զրոյական երկարությամբ:

հրթիռի արծակում – пуск ракеты – missile launch

հրթիռների արծակման կառավարման կետ – пункт управления пуском ракет – firing post

նախապատրաստվել արծակմանը – подготовиться к пуску – prepare for action

արծակուրդ – отпуск – 1. vacation, 2. furlough

Որոշակի ժամանակով ստորաբաժանումից բացակայելու թույլտվություն:

արծակուրդ ընտանեկան հանգամանքներով – отпуск по семейным обстоятельствам – compassionate leave

Հարգելի պատճառով՝ ընտանեկան հանգամանքներով ևն, պայմանավորված զինվորական արծակուրդ:

արծանագրություն – протокол – 1. protocol, 2. record

1949 թ. ժնկյան կոնվենցիաների Լրացուցիչ արծանագրություն (1977 թ.) – Дополнительные протоколы (1977 г.) к Женевским конвенциям 1949 г. – Additional Pro-

ocols (1977) to the Geneva Conventions of 1949

արմատականություն – радикализм – radicalism

1. Հասարակական, գաղափարախոսական, կրոնական շարժումներ, որոնք հռչակում են իրենց հավատարմությունը որոշակի ուսմունքների, տեսությունների սկզբնական գաղափարներին, սկզբունքներին, արժեքներին և առաջ են քաշում դրանց զարգացման ընթացքում ծագած աղավաղումների, հերձվածքների, շեղումների (հոսանքների) հաղթահարման (վերացման) և «ակունքներին» վերադարձի պահանջ: 2. Սոցիալ-քաղաքական գաղափարներ ու գործողություններ, որոնք նպատակաուղղված են գոյություն ունեցող հաստատությունների ու սահմանակարգերի վճռական փոփոխության:

արյուն – кровь – blood

արյան բանկ – банк крови и плазмы – blood bank

արյան դոնոր – տես *արյունատու*

արյան խումբ – группа крови – blood group, blood type

արյան փոխներարկում – переливание крови, трансфузия крови – blood transfusion

արյունազեղում – кровоизлияние – hemorrhage, haemorrhage

արյունախում – տես *արյունռուշտ*

արյունահեղություն – кровопролитие, кровавая баня, массовое убийство – bloodshed, bloodbath

արյունահոսել – кровоточить, истекать кровью – bleed

արյունահոսություն – 1. кровотечение, 2. տես *արյունահեղություն* – 1. bleeding, hemorrhage, 2. տես *արյունահեղություն*

արյունատու – донор крови – blood donor

արյունաքամվել – տես *արյունահոսել*

արյունռուշտ – кровожадный, кровавый – bloodthirsty

արշավ – 1. кампания, 2. поход, 3. экспедиция – 1. campaign, 2. incursion, 3. expedition

1. Որևէ կարևոր նպատակի հասնելու համար կատարվող հաջորդական միջոցառումների համախումբ: 2. Բանակի (նավատորմի) գործողություններ, որոնք ներառում են զորքի (նավերի) տեղաշարժ մեծ հեռավորություններով, ներխուժում հակառակորդի տարածք, մարտերի և ճակատամարտերի մղում, պատերազմի շրջան (ռազմարշավ) կամ ամբողջ պատերազմ, ներկայումս կիրառվում է ՌԾՈՒ-ի առնչությամբ: 3. Մարդկանց խմբի, ջոկատի ուղևորություն որևէ հատուկ (հետազոտական, ռազմական և այլն) առաջադրանքով:

ընտրական արշավ – избирательная кампания – election campaign

քաղաքական արշավ – политическая кампания – political campaign

քայքայիչ արշավ – подрывная кампания – subversive campaign

քարոզչական արշավ – 1. информационная кампания, 2. пропагандистская кампания – 1. information campaign, 2. propaganda campaign

արշավագոր – տես *ուժեր՝ ռազմարշավային ուժեր*

արշավային – походный – field

արշավային կաթսա – походный кухонный котел – dixie

արշավային կերակրաման – походный котелок – dixie

արշավային մահճակալ – походная кровать, складная кровать, раскладушка – camp-bed

արշավանք – 1. поход, 2. нашествие – 1. incursion, 2. invasion

1. Տես *արշավ* 2: 2. Ռազմական ներխուժում ավարառության նպատակով:

խաչակրաց արշավանք – крестовый поход – Crusade

արորիկ – сошка – bipod

«Արչեր» – «Арчер» – “Archer”

Խորհրդային արտադրության «օդ-օդ» դասի մերձագործ հրթիռ:

արսենալ – տես *զինանոց*

արտագրոհ – вылазка – sortie

Պաշարված կայազորի ուժերի մի մասի հանկարծակի հարձակումը պաշարող զորքերի վրա՝ հետախուզման, գերեվարման, պաշարողական տեխնիկայի զավթման կամ ոչնչացման, պաշարողական կառույցների ավերման և նպատակով:

արտադրանք – 1. изделие, 2. продукция – 1. product, 2. production

1. Արտադրության առանձին արդյունք:
2. Տնտեսության որևէ ճյուղի, ամբողջ տնտեսության կամ առանձին արհեստավոր վարպետների աշխատանքի արդյունքների ամբողջություն:

սերիական արտադրանք – серийное изделие – off-the-shelf item

Որոշակի տիպի արտադրություն, որը բնութագրվում է պարբերաբար կրկրնվող խմբաքանակներով պատրաստ կամ նորոգվող արտադրանքի անվանացանկի սահմանափակությամբ և թողարկման համեմատաբար մեծ ծավալներով:

ստանդարտացված արտադրանք – стандартизованное изделие – standardized product

Ստանդարտով հաստատված պարամետրներով արտադրանք:

օգտագործման համար պատրաստ պետական արտադրանք – готовое для использования государственное изделие – government off-the-shelf

արտադրման ժամանակահատված – время на производство – production lead time

Պատրաստման պայմանագրի ստորագրման և պահեստ ընդունման ժամանակների միջև եղած ժամանակահատվածը:

արտադրողականություն – производительность – 1. throughput, 2. productivity

1. Միավոր ժամանակում կատարված աշխատանքի ծավալը. արտադրության՝ աշխատողի՝ արքավորանքի ևն

արդյունավետության ցուցիչ: 2. Միավոր ժամանակում արտադրանք (վերջնական կամ միջանկյալ) տալու կարողություն:

արտաթռիչք – 1. вылет, 2. самолето-вылет – 1. sortie 2. sortie (of aircraft), 3. operation flight

Որևէ տեղից՝ օդանավակայանից, հրազենի փողից ևն թռչելով դուրս գալը:

արտաթռիչք կանչով – вылет по вызову – on-call mission

մարտական արտաթռիչք – боевой вылет, полетное задание – mission

արտածում – вывод – derivation

արտածման հեռավորություն – дистанция выноса – offset distance

Երկրաշարժագիտության մեջ. ցնցման աղբյուրի և ընդունիչի միջև եղած հեռավորությունը:

արտահանում – экспорт, вывоз – export
Ապրանքների դուրսհանում պետության սահմաններից՝ այլ պետություններում վաճառելու կամ օգտագործելու նպատակով:

արտահաշվեկշռային հոդվածներ – забалансовые статьи – off-balance sheet items

արտանետիչ – катапульта – ejector

արտանետվածք – 1. выброс, 2. выхлоп – 1. emission, 2. exhaust

1. Արտադրական պրոցեսների ընթացքում գազերի և այլ թռչող չափամասերի բացթողում (հիմնականում՝ ոչ կանխամտածված) մթնոլորտ: 2. Մեքենայի/շարժիչի արտանետած գազերը:

արտանետում – 1. выброс, 2. տես *ինքնանետում* – 1. emission, issue, release, 2. տես *ինքնանետում*

հանովի կողային սարքավորանքի արտանետում – выстреливание съёмного бортового оборудования – ejection

արտաշրջանային ձևավորում – зарамочное оформление – border break

Քարտեզագրության մեջ. այն բոլոր ստանդարտացված գրառումները, որոնք տեղադրվում են քարտեզի էջին՝

բուն քարտեզի պատկերից դուրս (ազատ դաշտում):

արտապատկեր – отображение – 1. coverage, 2. plot

արտապատկերում – տես *արտացոլում*

արտասահմանյան – иностранный – foreign, alien

Արտասահմանյան լեգեոն – Иностраннный легион – Foreign Legion

Ֆրանսիայի ցամաքային զորքերի կազմի մեջ ընդգրկված զորամիավորում, որն ստեղծվել է 1831 թ. մարտի 9-ին Լուի-Փիլիպոս թագավորի հրամանով և կազմվում է արտասահմանցիներից կամ որպես այդպիսին ներկայացողներից:

Արտասահմանյան լեգեոնի լեգեոնական – легионер Иностранного легиона – legionnaire

արտասահմանցի – иностранец, чужеземец – foreigner, alien

արտասահմանցի աշխատող – иностранный работник – foreign service national

արտասողոսկում – просачивание с вражеской территории – exfiltration

Գործողություններ՝ կապված շրջափակումից ծածուկ դուրս գալու, հակառակորդի կողմից դեպի յուրային դիրքեր ռազմաձակատային գիծն անցնելու հետ:

արտասորում – տես *առաքում 3*

արտացոլում – отображение – representation

արտաքին – 1. внешность, 2. внешний – 1. appearance, 2. exterior, 3. foreign, external, alien

արտաքին հիշողություն – внешняя память – bulk storage

Հիշողություն, որն իրագործվում է մայր մեկուսատախտակի (ալատայի) նկատմամբ արտաքին հիշող սարքերով, որոնցում տեղեկությոն պահվում է տարբեր սկզբունքներով:

արտաքնոց – сортир – latrine

արտերկրայնություն – экстерриториальность – extraterritoriality

Օտարերկրյա պաշտոնատար անձանց ազատում գտնվելու երկրի իրավագործությունից, նախատեսում է օտարերկրյա ներկայացուցիչների (հիմնարկների) անձի և գույքի անձեռնմխելիություն, իրենց պետության հետ ազատ հաղորդակցվելու իրավունք, տեղի դատարաններին անընդդատություն, իրենց պետության դրոշը կախելու իրավունք և այլն: Այս առավելություններից օգտվում են նաև հատուկ թույլտվությամբ այլ պետության տարածքում գտնվող զորամասերն ու ինքնաթիռները և նրա նավահանգիստներում գտնվող ռազմանավերը:

արևաազդանշանիչ – гелиограф – heliograph

արևագրիչ – гелиограф – heliograph

արևեյան – восточный – 1. east, 2. eastern

արևեյան արսցիս – восточная абсцисса – easting

Արևեյան բլոկ – տես *Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպություն*

Արևեյան Եվրոպա – Восточная Европа – Eastern Europe

Այն պետությունները, որոնք «Սառը պատերազմի» տարիներին ԽՍՀՄ դաշնակիցներն էին՝ Բուլղարիա, Չեխոսլովակիա, Հունգարիա, Լեհաստան, Ռումինիա, Հարավսլավիա:

արևելք – восток – east

Արևմտաեվրոպական միություն – Западноевропейский союз – Western European Union

արևմտյան – западный – western, westerly

1. Դեպի արևմուտք նայող, արևմուտքում գտնվող: 2. Արևմուտքին բնորոշ, արևմուտքից տարածվող:

արևմտյան ուղղությամբ շարժվող – движущийся в западном направлении – westbound, westwards

արևմուտք – запад – west

ացետատ – ацетат, уксуснокислая соль – acetate

ացետատային մոմաթուղթ – ацетатная калька – acetate

ափ – берег – coast

զառիվայր ափ – обрывистый берег – bluff coast

ափ դուրս գալ – выйти на берег – land

ափամերձ – береговой, прибрежный – 1. coastal, 2. offshore

ափափողոց – տես *ափնուղի*

ափհանիչ – десантно-высадочный – amphibious

ափհանիչ միջոց – 1. десантно-высадочное средство, штурмовой катер, 2. амфибийно-десантное средство – 1. assault craft, 2. amphibian

ափհանիչ նավ – десантный корабль – amphibious assault ship (multipurpose)

ափհանիչ նավեր – корабли морского десанта – amphibious shipping

ափհանիչ նավերի ջոկատ – отряд десантных кораблей – amphibious squadron

ափհանում – 1. высадка, 2. высадка морского десанта – 1. debarkation, 2. beach landing, landing

1. Նավերից մարդկանց (ուղևորներ, տեղափոխվող զորք, նավի անձնակազմ են) դուրսբերում ցամաք: 2. Ղեսանտավորման տարատեսակ, դեսանտային օպերացիայի փուլ, որի ժամանակ զորքը և տեխնիկան փոքր ափհանիչ նավերից դուրս են գալիս անմիջականորեն ափ, իսկ մեծ ափհանիչ նավերից ափհանման շրջանում տեղափոխվում են ափհանիչ միջոցներ (նավակներ, մակույկներ, ուղղաթիռներ են), որոնցով հասցվում են ափ:

ափհանման ելքային բնագիծ – исходный рубеж десантирования – line of departure

ափհանման երթուղի – маршрут следования десантно-высадочных средств к берегу – boat lane

Ափհանող նավի համար նախատեսված ուղի, որն սկսվում է ծովափից:

ափհանման ժամանակացույց – график высадки – debarkation schedule

ափհանման խմբի հրամանատար – командир десантно-высадочной группы – landing group commander

ափհանման խումբ – десантная группа – landing group

ափհանման կառավարման խումբ – группа управления высадкой десанта – amphibious control group

ափհանման հատվածի լայնություն – фронт участка высадки – beach width

ափհանման հատվածի հետախուզում – разведка участка высадки – beach survey

ափհանման միջոցի տարողունակություն – вместимость десантного средства – boat space

ափհանման միջոցների օգտագործման պլան – план использования десантно-высадочных средств – amphibious vehicle employment plan

ափհանման նախադրոհային փուլ – предштурмовой этап высадки десанта – assault phase

Ափհանման փուլ, որի ընթացքում հիմնական ուժերը հասնում են նպատակակետին:

ափհանման նավահանգիստ – порт высадки – port of debarkation

ափհանման նավակների խումբ – группа десантных лодок – boat group

Ղեսանտային նավերի հիմնական կազմը:

ափհանման շրջան – район высадки десанта – amphibious assault area

Օպերացիոն շրջանի այն մասը, որում իրականացվում է դեսանտային ուժերի ափհանումը:

ափհանման պլան – план высадки десанта – plan for landing

Ափհանման ժամանակ՝ այն բոլոր փաստաթղթերը, որոնք պարունակում են նավից դեպի ափ ափհանվող զորքի շարժման վերաբերյալ մանրամասն հրահանգներ:

ափհանման տեղ – место высадки десанта – landing site

ափհանման ցուցադրում – демонстрация высадки десанта – amphibious demonstration

Օպերացիա, որի ժամանակ զորքերը նմանարկում են ափհանման օպերացիան՝ հակառակորդի ուշադրությունը իրական ափհանման շրջանից շեղելու կամ անրացված դիրքերից հեռացնելու նպատակով:

ափհանման քարտեզ – десантная карта – amphibious chart

ափհանման օպերացիա – морская десантная операция – amphibious operation
Ռազմաձևատային օպերացիայի (նավատորմի օպերացիայի) կամ ռազմավարական օպերացիայի բաղադրիչ մաս. ա) հակառակորդի զբաղեցրած տարածք ծովային դեսանտի ափհանման և ափին մարտական խնդիրների կատարման նպատակով կատարվող գործողություններ, որոնք փոխհամաձայնեցված են ըստ նպատակի, խնդիրների ու ժամանակի և իրագործվում են միասնական մտահղացմանը համապատասխան, բ) ցամաքային զորքերի և նավատորմի ուժերի զորամիավորումների համատեղ օպերացիա, որն իրագործվում է ՋՈՒ-ի այլ տեսակների և այլ զորատեսակների հետ փոխգործառնությամբ:

ափհանման օպերացիայի պլանավորում – планирование морской десантной операции – amphibious planning

ծովային դեսանտի ափհանման կառավարման խումբ – группа управления высадкой морского десанта – amphibious group

Ծովային դեսանտային ուժերի կազմի մեջ մտնող ստորաբաժանում, որը ներառում է հրամանատարին ու նրա շտաբը և նախանշանակված է դիվիզիայի մակարդակով ծովային դեսանտի մարտական գործողությունների բոլոր փուլերում լրակցված զորամասերի օպերատիվ կառավարման (հրամանատարության կատարման) համար:

օժանդակ ափհանում – вспомогательная высадка – subsidiary landing

ափնուղի – набережная – quay, quayside

աուդիտ – аудит, ревизия – audit

աուդիտոր – аудитор – auditor

Աուդիտ կատարող անձ:

աուդիտորների միացյալ խումբ – объединенная группа аудиторов – joint group of auditors

աուդիտորների միջազգային խորհուրդ – международный совет аудиторов – international board of auditors

աուտոսրսինգ – տես պայմանագիր՝ արտաքին մատակարարի հետ պայմանագրի կնքում

աքցանի մեջ առնում – захват в клещи – pincer movement

Հակառակորդի վրա միաժամանակյա գրոհ երկու հակադիր կողմերից:

Բ (ԲԵՆ)

Բ-2 «Սպիրիտ» – Б-2 «Спирит» – В-2 “Spirit”

Ամերիկյան սակավանկատելի ծանր ռազմավարական ռմբակոծիչ:

բաբան (պտմ.) – катапульта – catapult

բազաժ – багаж – baggage

բազա – база – base

1. Մատակարարմամբ, պահպանմամբ ու սպասարկմամբ զբաղվող կազմակերպություն, հիմնարկ: 2. Որևէ բանի գոյության հիմքը և պայմանը, զարգացման հենքը:

ապահովման առաջադիր բազա – передовая операционная база – advanced operations base

ապահովման բազա – база обеспечения – 1. base of operations, 2. logistics base

Տարբեր պետությունների ՋՈՒ-երի թիկունքի կազմում գործող հաստիքային կամ ոչ հաստիքային հիմնարկ, որն զբաղվում է նյութական ապահովմամբ:

թիկունքային բազա – тыловая база – logistic base

մատակարարման բազա – база снабжения – supply base

Ջորջի որոշակի խմբավորման մատակարարման համար հատկացվող նյութական միջոցների ընդունման, պահման և առաքման համար նախատեսված զորամասերի ու հիմնարկների համախումբ:

միացյալ թիկունքային բազա – объединенная тыловая база – common pool

միջակա բազա – промежуточная база – intermediate base

մոբիլիզացիոն բազա – мобилизационная база – mobilization base

նյութատեխնիկական ապահովման ժամանակավոր բազա – временная база материально-технического обеспечения – emergency operating base

Սահմանափակ ժամանակահատվածում որևէ տարածքում գործող (տվորաբար՝ նավատորմի) նյութատեխնիկական ապահովման բազա:

նորմատիվային բազա – нормативная база – legal base

Համակարգի, նրա առանձին ենթահամակարգերի ու օղակների գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական, նորմատիվ ակտերի, ղեկավար հրահանգների ու կատարողական-բաշխողական փաստաթղթերի համախումբ:

պաշտպանական-արդյունաբերական բազա – оборонно-промышленная база – defense industrial base

ռազմածովային ուժերի թիկունքային ապահովման առաջադիր բազա – передовая база тылового обеспечения военно-морских сил – naval advanced logistic support site

սպառազինության ու տեխնիկայի պահման բազա – база хранения вооружения и техники – weapons storage site

փոխաբեռնման բազա – перевалочная база – transfer site

փոխաբեռնման պահեստային ծովային բազա – запасная морская перевалочная база – alternate water terminal

Հարաբերականորեն փոքր տարածքով և բնակավայրերից հեռու գտնվող

ջրային (ծովային) տերմինալ՝ նախատեսված 2–5 նավերի միաժամանակյա կանգառման համար և կապված օդային, երկաթուղային, ավտոմայրուղային, գետային հաղորդակցության ուղիների հետ:

օպերացիոն բազա – տես *թիկունք՝ օպերատիվ թիկունք 2*

Գործող զորամիավորումների գոտում թիկունքային տարածք, որը ռազմատնտեսական ու օպերատիվ-տեխնիկական տեսակետից սարքավորված է զորքերի օպերացիաների ապահովման համար: Ներկայումս ՌԴ-ում օգտագործվում է «օպերատիվ թիկունք» տերմինը, իսկ այլ արտասահմանյան պետություններում «օպերացիոն բազա» տերմինն օգտագործվում է միայն հեռավոր ՌԳԹ-ում գործող արշավազորի առնչությամբ:

բազավորում – базирование – 1. basing, stationing, 2. deployment

Տեղաբաշխման տարածքի, այնտեղ գտնվող մասնագիտական ենթակառուցվածքի (հաղորդակցության ուղիներ, կապի ցանց, նյութական միջոցների և զույքի պահեստներ, զորակայաններ, նորոգման արհեստանոցներ, ռազմածովային զորակայաններ, նավահանգիստներ ու նավանորոգարաններ, թռիչքադաշտեր (վրագետնյա, տախտակամածային), հանգարներ, զանազան կառույցներ) օգտագործումը ցամաքային, նավատորմային, ավիացիոն զորամասերի ու զորամիավորումների տեղաբաշխման, մարտական պատրաստության, խաղաղ պայմաններում ամենօրյա գործունեության և պատերազմների ժամանակ մարտական գործողությունների վարման արդյունավետ ապահովման համար:

առաջադիր բազավորում – передовое базирование – forward stationing

տախտակամածային բազավորմամբ ավիագունդ – авиаполк морского базирования, авиаполк палубного базирования – carrier air wing, carrier air group

բազիսային տարի – базисный год – base year

Տերմին, որն օգտագործվում է այն դեպքում, երբ ծրագրի արժողությունը որոշվում է ըստ ընթացիկ տարվա արժեքային արտահայտման:

բազմագործառուրթային – տես *բազմաֆունկցիոնալ*

բազմազանեցում – диверсификация – diversification

1. Համախմբում առկա բազմազանության չափը: 2. Ուսկերից պաշտպանվելու մեթոդ, որի հիմքում դրված է օգտագործվող ֆինանսական գործիքների տեսակների, ռեսուրսների (առաջին հերթին՝ էներգակիրների) աղբյուրների, արտադրատեսակների, ներդրումների օբյեկտների այլազանության ապահովումը՝ որևէ մեկ սուբյեկտից կախվածության աստիճանը նվազեցնելու նկատառումով:

բազմազգ – многонациональный – multinational, combined

1. Տարբեր ազգերի ներկայացուցիչներից կազմված: 2. Տարբեր ազգերի համար նախանշանակված:

բազմազգ բրիգադ – многонациональная бригада – multinational brigade

բազմազգ դոկտրին – многонациональная доктрина – multinational doctrine

բազմազգ զինվորական թվակազմ – многонациональный воинский контингент – combined force

բազմազգ զորավարժություն – многонациональные учения – multinational exercise

բազմազգ զորքերի (ուժերի) օպերացիա – операция многонациональных войск (сил) – combined operation, multinational operation

բազմազգ թիկունքային ապահովում – многонациональное тыловое обеспечение – combined logistic support (NATO), multinational logistics (US)

Բազմազգ ուժերի թիկունքային (նյութատեխնիկական) ապահովման համար երկու կամ ավելի պետությունների (որևէ ռազմական դաշնադրության անդամների) կողմից որոշակի ռեսուրսների միավորում՝ հետագայում համա-

դասող մարմնի որոշմամբ օգտագործելու նպատակով:

բազմազգ ինտեգրված բուժսանիտարական ստորաբաժանում – многонациональное интегрированное медико-санитарное подразделение – Multinational Integrated Medical Unit

բազմազգ կազմ – многонациональный состав – multinational staff

բազմազգ կազմավորում – многонациональное формирование – multinational formation, combined task-force

բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա – операция многонациональных объединенных (межвидовых) сил, многонациональная объединенная (межвидовая) операция – combined joint operation

բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) օպերատիվ-մարտավարական խումբ – многонациональная объединенная (межвидовая) оперативно-тактическая группа – combined joint task force, CJTF

Մինչև կորպուս թվաքանակով ժամանակավոր կազմավորում, որը որպես բաղադրատարրեր ներառում է ցամաքային, ավիացիոն և ռազմածովային զորամասեր ու ստորաբաժանումներ և նախանշանակված է հատուկ իրադրություններում գործելու համար:

բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) օպերատիվ-մարտավարական կազմավորում – многонациональное объединенное (межвидовое) оперативно-тактическое формирование – combined joint task force, CJTF

բազմազգ ուժեր – многонациональные силы – multinational force

բազմազգ ուժերի զորավարժություն – учение многонациональных сил – combined exercise

բազմազգ ուժերի (զորքերի) խմբավորում – группировка многонациональных сил (войск), объединенные союзные силы – combined force

Խմբավորում, որը կազմված է երկու և ավելի դաշնակից պետությունների տրամադրած կազմավորումներից:

բազմազգ ուժերի հրամանատար – ко-мандующий многонациональными силами – multinational force commander

բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական խմբի մարտական գործողությունների շրջան – տես *գոտի` համատեղ մարտավարական գործողությունների գոտի*

բազմակարծություն – плюрализм – pluralism

Կարծիքների, հայացքների, ուղղությունների, կուսակցությունների ևն բազմազանություն` որպես հասարակական կազմակերպվածքի սկզբունքներից մեկը:

բազմակենտրոնություն – полицентризм – polycentrism

1. Քաղաքականության մեջ. հասկացություն, որը բնութագրում է արդի աշխարհի բազմակի քաղաքական կառուցվածքը, որի սուբյեկտները հանդես են գալիս որպես ուժի և զարգացման պետութենական կերպով ինքնիշխան կենտրոններ: 2. Մարդաբանության մեջ. տեսություն, ըստ որի` մարդկային ռասաները ծագել են տարբեր տեսակների նախամարդուց` Երկրագնդի տարբեր շրջաններում:

բազմակողմանի – տես *ունիվերսալ 2*

բազմակողմանի հարցերով բաժանմունք – секция по многосторонним вопросам – Multilateral Affairs Section

բազմանպատակ – տես *բազմանպատակային*

բազմանպատակային – многоцелевой – multipurpose

Ջանազան նպատակների ծառայող, տարաբնույթ խնդիրներ լուծելու ունակ:

բազմապիսություն – разнообразие – variety

Համակարգի թվային բնութագրիչ, որը չափվում է նրա նկատելի վիճակների թվի լոգարիթմով: Անհրաժեշտ բազմապիսության օրենքով` կառավարող օբյեկտի բազմապիսությունը պետք է լինի ոչ պակաս, քան կառավարվող համակարգինը:

բազմաֆիզիոգրանցիչ – полифизиограф, полиграф – poligraph

Սարք, որի նախանշանակումն է հարցաքննության կամ հատուկ քննազրույցի ժամանակ տրվող հարցերին մարդու պատասխանների հարաբերական ճշմարտացիության որոշումն ըստ ստուգվողի հոգեբանական ու ֆիզիոլոգիական վիճակի (արյան ճնշում, շնչառության և սրտի խփոցների հաճախականություն, քրտնարտադրություն ևն):

բազմաֆունկցիոնալ – многофункциональный – multirole

բազմիշխանություն – полиархия – polyarchy

Քաղաքական համակարգ, որը հիմնված է ընտրողների աջակցության համար մղվող պայքարում տարբեր խմբերի բաց քաղաքական մրցակցության վրա:

բազուկա – базака – bazooka

Ամերիկյան ռեակտիվ հակատանկային նռնականետ:

բաժանագիծ – межа – boundary

բաժանմունք – տես *մասնաձյուղ*

համագործակցության ծրագրերի բաժանմունք – Секция программ сотрудничества – Collaborative Programs Section

բաժին – 1. отдел, 2. раздел – 1. section, branch, 2. section, part

գնումների և մատակարարման բաժին – отдел закупок и снабжения – Procurement and supplies section

Երկրների հետ հարաբերությունների և քաղաքականության բաժին – Отдел по вопросам отношений со странами и политики – Country Relations and Political Affairs Section

թիկունքային ապահովման համադասման համագորային բաժին – общевойсковой отдел координации тылового обеспечения – Joint Logistics Coordination Cell

ինժեներատեխնիկական նախագծերի իրացման բաժին – отдел реализации инженерно-технических проектов – engineering implementation section

ծրագրերի կառավարման բաժին – отдел управления программами – Program Control Section

ծրագրերի և ռազմական համագործակցության բաժին – отдел программ и военного сотрудничества – program and defense cooperation section

հակաօդային պաշտպանության բաժին – отдел противовоздушной обороны – Air Defense Section

Ճգնաժամային կարգավորման քաղաքականության բաժին – Отдел политики кризисного регулирования – Crisis Management Policy Section

մամուլի և զանգվածային լրատվության միջոցների բաժին – отдел прессы и средств массовой информации – Press and Media Section

պաշտպանական համագործակցության բաժին – отдел оборонного сотрудничества – Defense Cooperation Section

սովորական սպառազինությունների վերահսկման բաժին – отдел контроля за обычными вооружениями – conventional arms control implementation section

տեխնոլոգիական նախագծերի իրացման բաժին – отдел реализации технологических проектов – technology implementation section

քաղաքացիական արտակարգ պլանավորման բաժին – отдел гражданского чрезвычайного планирования – Civil Emergency Planning Section

օդային երթևեկության կառավարման բաժին – отдел управления воздушным движением – air traffic control section

օդային տարածքի վերահսկման բաժին – отдел контроля воздушного пространства – airspace control sector

օպերատիվ-հետախուզական բաժին – оперативно-розыскной отдел – investigation and intelligence unit

իրավապահական քրեական ստորաբաժանում, որն զբաղվում է անհետ կորած կամ իրավախախտում կատարած անձանց որոնմամբ՝ հետախուզմամբ:

բաժնաչափ – доза – dose

առավելագույն թույլատրելի բաժնաչափ – максимально допустимая доза – maximum permissible dose

բաժնաչափի հզորություն – мощность дозы – radiation dose rate

կլանված բաժնաչափ – поглощенная доза – absorbed dose

ճառագայթահարման բաժնաչափ – доза облучения – radiation dose

ճառագայթահարման թույլատրված սահմանային բաժնաչափ – указанная предельно допустимая доза облучения – operational exposure guide

Առաջադրանքի կատարման ժամանակ ստորաբաժանման անձնակազմի ճառագայթահարման այն առավելագույն չափը, որը նախանշված է ղեկավար փաստաթղթում:

ճառագայթման հավասար բաժնաչափերի գիծ – линия равных доз радиации – dose rate contour line

Քարտեզի, գրաֆիկի կամ տեղագրական քարտեզի վրա պատկերված կետագծային գիծ, որը միացնում է ճառագայթման միևնույն արժեքն ունեցող կետերը:

ճառագայթման վտանգավոր բաժնաչափ – опасная доза облучения – acute radiation dose

բաժնաչափիչ – дозиметр – dosimeter

Ռադիոակտիվությունը չափող սարք:

թաղանթային բաժնաչափիչ – пленочный дозиметр – film badge

բաժնաչափություն – дозиметрия – dosimetry

1. Ռադիացիայի աստիճանի չափումը:
2. Ռադիացիայի աստիճանի չափման սարքավորումներն ու տեխնիկան:

բաժնաչափում – տես *բաժնաչափություն*

բաժնետոմս – акция – stock

բալաստաբեռ – груз-балласт – flatted cargo

բալիստիկ – баллистический – ballistic

1. Չգաբանությանը՝ բալիստիկային վերաբերող, հատուկ:
2. Հրթիռների վերաբերյալ. դրանց այն զինատեսակը, որը թռիչքի մեծ մասը կատարում է բալիստիկական հետագծով, դրա տարատեսակն է միջմայրցամաքային հրթի-

ըն՝ 5500 կմ-ից ավելի հեռահարությամբ:

բալիստիկա – տես *ծգաբանություն*

բալիստիկական – տես *բալիստիկ*

բալիստիկական բնութագրեր – баллистические характеристики – ballistic characteristics, ballistic performance

բախազնում – перкуссия – percussion

Հիվանդի օրգանների հետազոտում ըստ ձայնի, որն առաջանում է մարմնի մակերևույթին մատներով կամ մրձիկով թեթևակի հարվածելու հետևանքով:

բախարգել – буфер – buffer

Երկու հակամարտող կողմերի միջև խաղաղապահ ուժերով վերահսկվող ասիմանված տարածք (գոտի)՝ դրանց բախումը կանխելու համար: Ընդհանուր առմամբ՝ երկու հակամարտ ուժերի միջև գտնվող տարածական արգելք՝ պատնեշ:

բախարգելի ստեղծման օպերացիա – операция по созданию буферной зоны – interposition operation

բախում – столкновение, соударение – 1. collision, clash, 2. impact

1. Իրար դիպչելը՝ զարկվելը՝ հարված հասցնելը: 2. Հարված: 3. Անմիջական մարտական շփում հակառակորդ կողմերի ռազմական կազմավորումների միջև: 4. Վեճ, ընդհարում, կռիվ:

բաղադրանյութ – композит, композиционный материал – composite

բաղադրատարր – компонент – component

1. Որևէ բանի բաղադրյալ մասը: 2. Զինված ուժերի որոշակի տեսակի (ցամաքային, ռազմածովային, ռազմաօդային, տիեզերական-հրթիռային) զորամասերն ու ստորաբաժանումները, որոնք որպես բաղադրիչ կազմակերպական միավոր մտնում են միջտեսակային (համազորային) կազմավորման կազմի մեջ:

բաղադրատարրի հրամանատար – командир компонента – component commander, service commander

ցամաքային բաղադրատարր – сухопутный компонент – land component, ground component

Միջտեսակային (համազորային) զորամիավորման (միավորման) կազմի մեջ մտնող ցամաքային ուժերը:

ցամաքային զորքերի հատուկ օպերացիաների բաղադրատարր – компонент специальных операций сухопутных войск – army special operations component

օդային բաղադրատարր – авиационный компонент – air component

Պենտագոնում և ՆԱՏՕ-ում. 1. Ամբողջ օդային ուժերն ու միջոցները՝ անձնակազմը, թռչող ապարատները, տեխնիկական սպասարկման օբյեկտները ևն, որոնք գտնվում են տարածաշրջանային, ենթատարածաշրջանային կամ միավորված ավիացիոն հրամանատարության հրամանատարի ենթակայության տակ: 2. Ռազմական գործողությունների այն մասը, որին մասնակցում են ավիացիայի ուժերն ու միջոցները: 3. Փոքրածավալ հակամարտությունների գոտում՝ բազմազգ օպերատիվ ուժերի ավիացիայի ուժերն ու միջոցները, որոնք գտնվում են իրենց հրամանատարի ենթակայության տակ, բոլոր օդանավերը՝ անկախ այն բանից, թե որ ուժերին են պատկանում՝ ռազմաօդային, ռազմածովային, թե ցամաքային:

օպերատիվ բաղադրատարր – оперативный компонент – task component

օպերացիային աջակցման բաղադրատարր – компонент поддержки операции – operations support element

ԱՄՆ-ում. տարր, որը գտնվում է Միացյալ ուժերի հետախուզության տնօրինության հակահետախուզության կազմում և պատասխանատու է բոլոր օպերացիաներին ու ծառայություններին աջակցման համար:

բաղադրյալ – композитный, композиционный – composite

բաղադրություն – տես *կազմ 1*

բաղդատում – 1. сравнение, сопоставление, 2. сверка, сличение – 1. collation, 2. reconciliation

1. Համենատարբերություն: 2. Որևէ բանի նմանությունը հիմք ընդունելով՝ ստուգելը (մասնավորապես՝ ֆինանսական հաշվետվության բաղադրատու): 3. Հետախուզական տվյալների մշակման գործընթացում. այն փուլը, երբ միևնույն առարկայի վերաբերող երկու կամ ավելի խմբավորված փաստաթղթերի կամ հարողագրությունների բովանդակությունները առադրվում են:

բանալի – ключ, код – key

կողպեքի բանալի – ключ от замка – key

բանալիական – տես *առանցքային*

բանակ – армия – 1. army, 2. armed forces (of a nation)

1. Օպերատիվ միավորում, որը բաղկացած է մի քանի զորամիավորումներից և տարբեր զորատեսակների, հատուկ զորքերի ու թիկունքի առանձին զորամիավորումներից և զորամասերից, որոնք նախանշանակված են օպերատիվ խնդիրներ լուծելու համար: 2. ա) Պետության ՋՈՒ-ի ամբողջությունը, բ) ՋՈՒ-ի մաս (առանց ՌԾՈՒ-ի), գ) միայն ցամաքային զորքերը (ԱՄՆ), դ) մարտնչող սոցիալական խմբերի զինված կազմավորում:

ապստամբական բանակ – повстанческая армия – rebel army, insurgent army

առանձին բանակ – отдельная армия – independent army

Ցամաքային զորքերի համազորային օպերատիվ միավորում, որը մտած է ռազմաճակատի (բանակների խմբի) կամ զինվորական օկրուգի կազմի մեջ և խնդիրներ է կատարում ինքնուրույն օպերացիոն ուղղության վրա, ենթարկվում է ՌԳԹ գլխավոր հրամանատարին կամ գերագույն հրամանատարությանը:

բանակի թիկունքային շրջան – тыловой район армии – army support area

բանակի հետ տեղափոխվող քաղաքացիական անձ – гражданское лицо, следующее вместе с армией – camp-follower

բանակի շարքերն ընդունել – зачислить в армию – muster

բանակների խումբ – группа армий – army group

Բրիտանական հռենոսյան բանակ – Британская рейнская армия – British Army of the Rhine

գործող բանակ – действующая армия – field army

դաշտային բանակ – полевая армия – field army

Ցամաքային զորքերի հիմնական օպերատիվ (ՆԱՏՕ-ում՝ հիմնական մարտավարական) միավորումը, որը ներառում է 2-4 բանակային կորպուս, հրետանային բրիգադ, տանկային խումբ և այլն:

զանգվածային բանակ – массовая армия – mass army

Բազմաքանակ զինված ուժեր, որոնց պետությունը սովորաբար ծավալում է պատերազմի ժամանակ՝ պահեստազորից քաղաքացիների (զինապարտների) զգալի զանգվածների ներգրավմամբ: Խաղաղ ժամանակ ՋՈՒ-ն սովորաբար պահվում է կրճատ կազմով՝ կադրային կազմակերպվածքով:

կադրային բանակ – кадровая армия – standing army

Մշտական կանոնավոր բանակ (ՋՈՒ), որն ստեղծվել է գործում է կադրային համակարգի (կադրային կազմակերպվածքի) սկզբունքով՝ խաղաղ ժամանակ կրճատ կազմով:

կանոնավոր բանակ – регулярная армия – regular army

մշտական բանակ – постоянная армия – standing army

Պաշտպանության բանակ – Армия обороны – Defense Army

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության և Իսրայելի Պետության զինված ուժերի անվանումը:

ջախջախված ու նահանջող բանակ – разгромленная и отступающая армия – rout

վարձու բանակ – наемная армия – mercenary army

օդային բանակ – воздушная армия – Air Force

բանակային – армейский – army

Բանակին վերաբերող, բանակին հատուկ:

բանակային խմբավորում – армейская группировка, группировка войск – army force, army grouping

բանակային քահանա – военный священник, капеллан – chaplain

բանակաշինություն – տես *զինված ուժեր՝ զինված ուժերի շինարարություն*

բանակաշինության կառավարման համընդհանուր համակարգ – տես *ՋՈՒ՝ ՋՈՒ-ի շինարարության կառավարման համընդհանուր համակարգ*

բանակատեղի – տես *ճամբար*

բանակցություն – переговоры – negotiation

Կողմերի հաղորդակցում՝ որևէ հարցի վերաբերյալ երկուստեք ընդունելի համաձայնություն ձեռք բերելու նպատակով:

խաղաղ բանակցություններ – мирные переговоры – peace talks

հաշտության բանակցություններ – տես *բանակցություն՝ խաղաղ բանակցություններ*

նախապատրաստական բանակցություններ – տես *բանակցություն՝ նախնական բանակցություններ*

նախնական բանակցություններ – предварительные переговоры, прелиминарные переговоры – preliminary negotiations, preparatory negotiations

բանաձև – резолюция – resolution

բանավոր թարգմանիչ – устный переводчик – interpreter

բանդ – տես *ամբարտակ*

բանդիտ – бандит, разбойник – bandit, gangster

բանդկազմավորում – տես *զինյալ՝ զինյալ խումբ*

բանել – работать – operate, act

բանելակարգ – режим – mode

Տեխնիկական միջոցների, կառույցների գործունեության ճշգրիտ սահմանված կարգ:

էլեկտրոնային միջոցների անջատման բանելակարգ – режим отключения электронных средств – electronic silence

Վիճակ, երբ բոլոր ձառագայթող էլեկտրոնային սարքերը (կամ դրանց մի մասը) անջատվում են հակառակորդի հետախուզության համար աննկատ մնալու նպատակով:

ինքնաբավության բանելակարգ – режим самодостаточности – mode of self-sufficiency

Համակարգի հատկություն, երբ նա իր գործունեությամբ բավարարում է իր հիմնական պահանջմունքները՝ առանց արտաքին հավելյալ միջոցների ներգրավման:

ինքնաթիռի վերթիռի բանելակարգ – режим подъема самолета – climb mode

օպտիմալ բանելակարգով հեռագնացություն – дальность хода в оптимальном режиме, дальность хода при данном запасе топлива и экономичной скорости – endurance distance

Այն առավելագույն հեռավորությունը, որը կարող է ցամաքային, ջրային կամ օդագնացային մեքենան անցնել խնայողական հաստատուն արագությամբ՝ առանց լրալիցքավորման:

օպտիմալ բանելակարգով շարժման տևողություն – время движения в оптимальном режиме – endurance time

Այն ժամանակը, որը կարող է ծախսել հաստատուն արագությամբ լողացող նավը՝ ի հաշիվ իր լրիվ լցված վառելիքի:

բանկ – банк – bank

բանորսություն – выведывание информации в ходе беседы – elicitation intelligence

Տեղեկությունների ձեռքբերում այնպես, որ հարցաքննվողը կամ հարցաքննվողները չեն էլ կռահում, թե ինչ պատճառով են իրենց հարցուփորձ անում:

բանտ – тюрьма – prison

բանտախոց – тюремная камера – cell

բանտարկյալ – заключенный – prisoner

այլատեսակ բանտարկյալ – задержанный, который содержится в тюрьме Вооруженных сил США, но не является военным заключенным – other detainee

Բանտարկյալ, որը գտնվում է ԱՄՆ-ի ՋՈՒ-ի բանտում, սակայն զինվորական կալանավոր չէ:

բանտարկություն – тюремное заключение, заключение под стражу – custody, imprisonment, confinement

խիստ բանտարկություն – заключение под строгий арест – close arrest

բաշխում – распределение – distribution

1. Որոշ օբյեկտների միջև բաժանելը՝ յուրաքանչյուրին առանձին մաս հատկացնելով: 2. Տեղադրում ըստ ժամանակի կամ հաջորդականության: 3. Արտադրական հարաբերություններով պայմանավորված բաժանում՝ պատրաստի արտադրանքի տարածում հասարակության մեջ: 4. Փուլային տարածությունում հավանականության խտություն (նաև՝ բաշխման ֆունկցիա):

արդյունաբերական և ֆինանսական մասնակցության բաժինների բաշխում – распределение долей промышленного и финансового участия – work/cost distribution

բաշխման ելակետ – пункт отправления – point of origin

1. Մարտական գործողությունների ծավալման սկզբնակետ: 2. Արտաթրիչքի վայր:

բաշխման խողովակագիծ – канал распределения – distribution pipeline

բաշխման կետ – распределительный пункт – distribution point

բաշխման համակարգ – система распределения – distribution system

բաշխման պատասխանատու – ответственный по сбыту – distribution manager

Մարտական հրամանատարի իրավասության շրջանակներում տեղաբաշխում կատարող անձ:

բաշխման պլան – план распределения – distribution plan

բաշխում բնակարաններով – размещение по квартирам – billet

էլեկտրամագնիսական ալիքների սպեկտրի համատեղ բաշխում – совместное распределение спектра электромагнитных волн – joint electromagnetic spectrum management operations

համատեղ բաշխում – совместное распределение – joint distribution

ֆոնդերի բաշխում – распределение фондов, перечисление фондов – allotment

բավարարում – 1. довольствие, 2. удовлетворение – allowance

1. Պահանջների՝ պահանջումների գոհացում, մատակարարում, ապահովում: 2. Ջինժառայողների սննդային, իրային և դրամական ապահովում:

դրամական բավարարում – денежное довольствие – 1. military pay, 2. pay and allowances

պարենային բավարարում – տես *ապահովում՝ պարենային ապահովում*

վճարում ըստ դրամական բավարարման վկայականի – выплата зарплаты по аттестату – allotment

բատիսկաֆ – батискаф – submersible

բար – бар – bar

Ճնշման միավոր:

բարդույթ – комплекс – complex

Առանձին հոգեկան պրոցեսների միավորում մեկ ամբողջության մեջ, որը տարբեր է իր տարրերի գումարից, չգիտակցված կազմավորում, որը պայմանավորում է գիտակցության կառուցվածքը և ուղղվածությունը:

ստոկհոլմյան բարդույթ – стокгольмский синдром – Stockholm Syndrome

Հոգեբանական հակազդում վախին ու ստրեսին, ինչի հետևանքով պատանդը (զոհը) տոգորվում է համակրանքով դեպի իր բռնավորը:

բարեխոսել – տես *պաշտպանություն՝ պաշտպանության տակ առնել*

«**Բարետ**» – «Барет» – “Barrett”

Ամերիկյան 0,5 մատնաչափ (12,7 մմ) տրամաչափի դիպուկահարական հրացան:

բարեփոխում – տես *վերափոխում*

անվտանգության ապահովման հատվածի բարեփոխում – տես *վերափոխում` անվտանգության ապահովման հատվածի վերափոխում*

ժողովրդավարական բարեփոխում – տես *վերափոխում` ժողովրդավարական վերափոխում*

պաշտպանական բարեփոխում – տես *վերափոխում` պաշտպանական վերափոխում*

բարիկադ – баррикада – barricade

բարձրագույն – высший – supreme

բարձրաթռչնություն – высота полета – absolute height, flight altitude, flight height

Թռչող ապարատի գտնվելու կետի հեռավորությունն ուղղաձիգով գրոյական հարթությունից. բացարձակ` ծովի մակերևույթից, իրական` երկրի մակերևույթից:

բարձրակետ – 1. высшая точка, 2. точка кульминации – 1. height, 2. culminating point

բարձրահասություն – потолок – ceiling
Այն առավելագույն բարձրությունը, որին կարող է հասնել թռչող ապարատը՝ ըստ իր տեխնիկական հնարավորությունների:

բարձրաչափ – высотомер – altimeter
Թռչող ապարատի թռիչքի բարձրությունը տարբեր եղանակներով չափող սարքերի խմբի ներկայացուցիչ:

բարձրաչափություն – альтиметрия, высотометрия – altimetry
Կիրառական երկրաչափության բաժին, որն զբաղվում է բարձրությունների (այդ թվում և անմատչելի) չափմամբ:

երանգային բարձրաչափություն – տես *գունավորում` բարձրաչափական գունավորում*

ռադիոտեղորոշումային բարձրաչափություն – радиолокационная высотометрия, радарная альтиметрия – radar altimetry
Թռչող ապարատի բարձրությունը ռադարով չափելու եղանակ՝ հարաբերականորեն հարթ մակերևույթի կիրառմամբ:

բարձրավանդակ – տես *սարահարթ*

բարձրացում – 1. набор высоты, подъем, 2. возвышение – 1. climb, 2. elevation, 3. lift

բարձրության – высотный – altitude, altitudinal, high altitude

բարձրության խոռոչ – высотная мертвая зона – altitude hole

Ուղիորդարձաչափի էկրանին առաջացած մեռյալ գոտի:

բարձրության հապաղում – высотная задержка; задержка развертки в индикаторе кругового обзора для устранения сигналов, обусловленных мешающими отражениями от земной поверхности – altitude delay

Ժամանակային հապաղում, որն ստեղծվում է ռադիոտեղորոշիչի ազդանշանի հաղորդման պահի և ցուցասարքով հետևման սկզբնապահի միջև, որպեսզի շրջանային տեսածրման ցուցասարքում նվազեցվի բարձրության խոռոչի մեծությունը:

բարձրություն – высота – height

անցաթիռի բարձրություն – высота пролета – overhead clearance

Գետնի կամ ջրային մակերևույթի և դրանց վերևում գտնվող ինչ-որ խոչընդոտի միջև եղած նվազագույն հեռավորությունն ուղղաձիգով:

բարձրության թվանիշ – отметка высоты – spot elevation, spot height

Քարտեզի վրա ստուգիչ կետ, որի բարձրությունը նշված է:

բարձրության դեկ – руль высоты – elevator

բարձրության տվիչ – датчик высоты – altitude datum

բարձրության փոփոխման արագաչափ – տես *փոփոխաչափ*

բարձրություն ըստ խտության – высота по плотности – density altitude

Որոշակի բարձրության համապատասխանող օդի խտություն:

բարձրություն ըստ ճնշման – տես բարձրություն՝ ճնշաչափական բարձրություն

բարձրություն ծովի մակերևույթից – абсолютная высота, высота над уровнем моря – altitude, elevation

բացարձակ բարձրություն – տես բարձրություն՝ բարձրություն ծովի մակերևույթից

գործիքային շտկված բարձրություն – տես բարձրություն՝ ճշգրտված բարձրություն

կրիտիկական բարձրություն – критическая высота, расчетная высота – critical altitude

Գետնից բարձր գտնվող երևակայական հարթություն, որից վեր օդանավը կամ ռեակտիվ հրթիռը դադարում են նորմալ բանելուց:

հատույթի բարձրություն – տես հավասարագծերի միջև հեռավորություն

ճնշաչափական բարձրություն – барометрическая высота, высота по давлению – pressure-altitude, barometric altitude

Ըստ մթնոլորտային ճնշման հաշվարկված բարձրություն:

ճշգրտված բարձրություն – уточненная высота – calibrated altitude

մեծ բարձրություն – большая высота – high altitude

Պայմանական՝ 1000 մ-ից մեծ բարձրություն:

նետման բարձրություն – высота сбрасывания – release altitude

ինքնաթիռի թռիչքի բարձրություն, որում կատարվում է հրթիռի արձակում, ռմբանետում, քարշաճոպանով ամրացված թիրախի անջատում են:

նվշած առավելագույն բարձրություն – наибольшая высотная отметка – maximum elevation

նվազագույն անվտանգ բարձրություն – минимальная безопасная высота – minimum safe altitude, safety height

Թռիչքի այն նվազագույն բարձրությունը, որից ցածր թռչելը վտանգավոր է տարբեր բարձունքների կամ վրագետնյա այլ խոչընդոտների առկայության պատճառով:

նվազագույն բարձրությամբ թռիչքի համակարգ – система полета на минимальной высоте – terrain clearance system

Համակարգ, որի շնորհիվ ինքնաթիռը կարող է շարժվել այն նվազագույն բարձրությունն ունեցող հարթության մեջ, որտեղ չի կարող բախվել որևէ վրագետնյա խոչընդոտի:

ռմբանետման բարձրություն – высота бомбометания – bombing height

ցածրաթռչնության նվազագույն բարձրություն – минимальная высота снижения – minimum descent altitude

օպտիմալ բարձրություն – оптимальная высота – optimum height

բարձունք – 1. высота, возвышенность, 2. холм – 1. elevation, 2. hill

իշխող բարձունք – командная высота – commanding height

Շրջակա տեղանքին տիրապետող բարձունք, որից դիտվում են շրջապատի կարևոր տարրերը:

բարոյալքություն – տես բարոյալքում

բարոյալքում – деморализация – demoralization

Բարոյական ոգու, կարգապահության, բարոյականության անկում, բարոյական քայքայում, ինչի հետևանքով անձնակազմը կորցնում է անհրաժեշտ բարոյահոգեբանական հատկությունները, պատերազմի զրկանքները կրելու կարողությունը, հակվում է պայքարը դադարեցնելուն, անձնատուր լինելուն:

բարոյական դաստիարակություն – нравственное воспитание – morale education

բարոյական երկչտություն – տես վախկոտություն՝ բարոյական վախկոտություն

բարոյակրոնական դաստիարակություն – морально-религиозное воспитание – character guidance

բարոյահոգեբանական – морально-психологический – moral and psychological

բարոյահոգեբանական ապահովում – морально-психологическое обеспечение – psychological and moral support

Ռազմական (մարտական) գործողությունների ապահովման հիմնական տեսակներից մեկը. այն միջոցառումների համալիրը, որոնք նպատակաուղղված են բանակի բարոյական ոգին, անձնակազմի բարոյահոգեբանական վիճակն ու կարգապահությունը, զինվորական կարգուկանոնը բարձր մակարդակով ձևավորելուն ու պահպանելուն, զինվորական կոլեկտիվները համախմբելուն և հակառակորդի տեղեկատվաքարոզչական ազդեցությանը հակազդեցություն գործելուն:

բարոյահոգեբանական գործոն – морально-психологический фактор – moral and psychological factor

բարոյահոգեբանական կայունություն – морально-психологическая устойчивость – moral and psychological stability

Անհատի կամ կոլեկտիվի որոշակի հոգեկան հատկությունների ու որակների համախումբ, որի շնորհիվ օրգանիզմն անզամ անբարենպաստ գործոնների պայմաններում պահպանում է համարժեք և արդյունավետ կենսագործունեության կարողությունը:

բարոյահոգեբանական պատրաստում – морально-психологическая подготовка – moral and psychological training, moral and psychological preparation

Ստորաբաժանումներում, զորամասերում կազմակերպվող միջոցառումների համակարգ, որոնք նպատակաուղղված են անձնակազմի մեջ խաղաղ ու պատերազմական ժամանակ պարտականությունները հաջողությամբ կատարելու համար անհրաժեշտ բարոյական, հոգեբանական և ռազմամասնագիտական հատկությունների ձևավորմանը:

բարոյահոգեբանական վիճակ – морально-психологическое состояние – moral and psychological condition

Անձնավորության, կոլեկտիվի որակական որոշակիություն, որը բնութագրում է հոգեկան պրոցեսների, կոլեկտիվում միջանձնային հարաբերությ-

յունների ուղղվածությունն ու դինամիկական, հանդես է գալիս որպես բանակի հոգևոր ներուժի և բարոյական ոգու կոնկրետ ձևի դրսևորում և իրացում, զորքերի մարտական կարողությունների կարևոր բնութագիր:

բացազատում – развертывание – deployment

Երթային վիճակից տեխնիկական միջոցի (կայան, սարք, գործիք և այլն) բերում աշխատանքային վիճակի:

տեղորոշումային կայանի բացազատում – развертывание локационной станции – local station deployment

բացարձակապաշտական հավակնություն – абсолютная претензия – absolute pretension

բացարձակապաշտություն – абсолютизм – absolutism

Ցանկացած փիլիսոփայական համակարգ կամ ցանկացած հավատամք, որոնք պնդում են, թե ճանաչողությունը կամ որևէ այլ հատկություն բացարձակապես հավաստի և անսխալական են:

բացարձակապետություն – абсолютная монархия, абсолютизм – absolute monarchy, absolutism

Միապետական կառավարման ձև, որը մոտ է դիկտատուրայի, և որի դեպքում ամբողջ պետական (օրենսդիր, գործադիր, դատական, ռազմական), իսկ երբեմն նաև հոգևոր (կրոնական) իշխանությունը կենտրոնացված է միապետի ձեռքում:

բաց երկինք – открытое небо – open skies

Օդային տարածության միջազգային իրավական ռեժիմ, որը սահմանված է զինաթափման պայմանագրերի կատարումը վերահսկելու նպատակով և նախատեսում է միմյանց համար իրենց օդային տարածքը բացելու մասին պայմանավորված պետությունների տարածքներում տեղի ունեցող ռազմական գործունեության վերահսկման նպատակով զենք չկրող ինքնաթիռների թռիչքներ:

բաց քաղաք – открытый город – open city

Մեծ կորուստներից խուսափելու համար հակառակորդին առանց մարտերի հանձնված քաղաք:

բացակ – просвет, зазор – clearance, airspace

բացակա – отсутствующий – absent

բացառում – исключение – elimination

բացասական – отрицательный – negative

բացատ – поляна – clearing

բացարկում – отвод – challenge

բացարձակ մեծամասնություն – абсолютное большинство – absolute majority

Ընդհանուր թվի (ծայների, տեղերի ևն) 50 %-ը գոնե մեկ հաշվարկային միավորով գերազանցող թիվ:

բացթողում – 1. отпускание, сбрасывание, 2. упущение, 3. пропуск, 4. отпуск – 1. release, dumping, 2. omission, 3. passing, 4. release

բացովի դարձակ – раздвижной ключ – adjustable wrench

բաք – бак, цистерна – tank

վայրնետովի բաք – сбрасываемый бак – drop tank

Ինքնաթիռի վառելիքի լրացուցիչ բաք, որը դատարկվելուց հետո կարող է դեմ նետվել:

վառելիքային բաք – топливный бак – tank

բեկակալ – лубок, шина – splint

բեկում – 1. перелом, 2. преломление, рефракция – 1. turning point, 2. refraction

բեկման կետ – տես *շրջադարձ` շրջադարձի կետ*

բենզապոմպ – бензонасос – bowser

բենզատար – бензовоз – fuel tanker

Մեքենա, որը նախատեսված է բենզին տեղափոխելու համար:

բենզին – бензин – petrol, gasoline

ավիացիոն բենզին – авиационный бензин, авиабензин – aviation gasoline, AVGAS

բեռ – груз – 1. cargo, 2. load

ապաեզրաչափքային բեռ – негабаритный груз – oversized cargo

Բեռ, որի եզրաչափքերը չեն համապատասխանում հաստատված մեծություններին:

առանձնակի կարևոր ու շտապ բեռ – особенно важный и срочный груз – immediately vital cargo

առաջնադաս բեռ – груз первой очереди – essential cargo

արժեքավոր բեռ – ценный груз – valuable cargo

արտաեզրաչափքային բեռ – груз завышенного габарита – oversized cargo

Սահմանվածից մեծ եզրաչափքով բեռ:

բեռի արտաքին կախոց – внешняя подвеска груза – sling

բեռի դուրսշարտում – выбрасывание груза за борт – jettison

Աղետի ժամանակ բեռի` ինքնաթիռից, մեքենայից, նավից ևն վայրնետքը:

բեռների արագավայրնետք – скоростное сбрасывание грузов – high velocity drop

Վայրնետք, որի դեպքում վայր նետվող առարկաների արագությունը մեծ է 10 մ/վրկ-ից և փոքր` ազատ անկման դեպքի համար հաշվարկված արագությունից:

բեռների արտածգում – выброска грузов (с вытягиванием из фюзеляжа) с помощью вытяжных парашютов – extraction drop

Բեռների նետում ինքնաթիռից` արտածգիչ պարաշյուտների կիրառմամբ:

բեռների մատակարարման նշանակված օր – назначенная дата поставок грузов – required delivery date

բեռներն առաքման պատրաստող ստորաբաժանում – подразделение подготовки грузов к отправке – cargo deployment function

զանգվածային բեռ – массовый груз – bulk

զինվորական բեռ – воинский груз – military cargo

Սպառազինությունը, ռազմական տեխնիկան և այլ նյութական միջոցներ, որոնք նախատեսված են զորքի համար և ընդունված են տարբեր տեսակի փոխադրամիջոցներով տեղափոխելու համար:

ընդհանուր բեռ – генеральный груз – general cargo

Փաթեթավորված հատով բեռ՝ ապրանք (արտադրանք):

ծանր բեռ – тяжелый груз – heavy-lift cargo

ծանր բեռների իջեցում – выброска тяжелых грузов – heavy drop

Բեռների պարաշյուտային իջեցման համակարգ:

հատուկ բեռ – специальный груз – special cargo

հետադարձ բեռ – обратный груз – return load

Անձնակազմ և/կամ բեռ, որը տվյալ փոխադրամիջոցով պետք է վերադառնա:

մատակարարական բեռների շարժի սխեմա – схема движения снабженческих грузов – supply chain flow

ոչ հաստիքային բեռ – нештатный груз – non-unit-related cargo

Բեռ, որը չի վերաբերում՝ պատկանում տվյալ ստորաբաժանմանը:

պայթյունավտանգ բեռ – взрывоопасный груз – explosive cargo

Արկեր, հրթիռներ, ռումբեր, հրետանային ռազմամթերք ևն:

սահմանափակ վտանգավորությամբ ավիաբեռ – ограниченно опасный авиагруз – restricted dangerous air cargo

Բեռ, որի փոխադրման ժամանակ անհրաժեշտ է ձեռնարկել կոնկրետ նախագրուշական միջոցներ:

սահմանվածից մեծ եզրաչափերով բեռ – տես բեռ՝ արտաեզրաչափային բեռ

ստանդարտ բեռ – стандартный груз – standard load

Նախապես սահմանված չափեր ու կշիռ ունեցող կողավորված կամ համարակալված բեռ:

վտանգավոր բեռ – опасный груз – dangerous cargo, hazardous cargo

փաթեթավորված բեռ – пакетированный груз – unitized load

օգտակար բեռ – полезный груз – payload

բեռնաթափման-անցաթողման ունակություն – разгрузочно-пропускная способность – clearance capacity

Նավահանգստի կարողությունը՝ արտահանելու ժամանող բեռները:

բեռնախցիկ – 1. багажник, 2. багажное отделение – 1. carrier, 2. boot

բեռնակիր – носильщик – redcap

բեռնահարթակ – տես բեռնային տակդիր

բեռնաճոպան – грузовой строп – cargo sling

բեռնամփոփ – контейнер – container, pod, shelter

Բազմաշրջանառու ստանդարտացված հարմարանք՝ բեռները ավտոմեքենաներով, երկաթուղով, օդանավերով, ծովային նավերով և այլ փոխադրամիջոցներով փոխադրելու և մի միջոցից մեկ այլ միջոցի մեքենայացված եղանակով տեղափոխելու համար:

ընդհանուր օգտագործման բեռնամփոփ – контейнер общего пользования – common-use container

կասետային բեռնամփոփ – кассетный контейнер – dispenser

Օդային փոխադրումներում կիրառվող սարք կամ բեռնարկը, որը նախատեսված է ռազմամթերք տեղափոխելու և իջեցնելու համար:

բեռնամփոփատար – контейнеровоз – containership

բեռնամփոփավորում – контейнеризация – containerization

բեռնասայլակ – տես սայլակ 2

բեռնատար – տես *ավտոմեքենա՝ բեռնատար ավտոմեքենա*

բեռնատարողունակություն – грузоместимость – bale cubic capacity

Բեռնատար փոխադրամիջոցի այն տարածքը, որը կարող է օգտագործվել բեռներ տեղադրելու համար:

բեռնատեղ – տես *բեռնախցիկ*

բեռնարգելանք – տես *էմբարգո*

բեռնարկղ – տես *բեռնամփոփ*

բեռնացանց – грузовая сеть – cargo net

բեռնափոխադրում – грузоперевозка – traffic, cargo transportation

արտակարգ բեռնափոխադրում – транспортировка спецгруза – exceptional transport

Երկաթուղային տերմինաբանության մեջ. այնպիսի բեռի տեղափոխում, որի չափը, քաշը կամ պատրաստումը հատուկ դժվարություն են առաջացնում:

բեռնափոխադրման տեխնիկական ուղեկցում – техническое сопровождение перевозки – technical escort

Տեխնիկական որակավորում ունեցող և համապատասխան կերպով հանդերձված անձ, որն ուղեկցում է կարևոր և գաղտնիություն պահանջող բեռի տեղափոխումը:

բեռնափոխադրումների վերահսկման կետ – пункт контроля грузовых перевозок – choke-point

բեռնափոկ – տես *բեռնաճուպան*

բեռնվածություն – տես *բեռնվածք*

անվանական բեռնվածություն – номинальная нагрузка – rated load

բեռնվածք – нагрузка – load

թույլատրելի աշխատանքային բեռնվածք – допустимая рабочая нагрузка – safe working load

թույլատրելի բեռնվածք – допустимая нагрузка – allowable load

մարտական բեռնվածք – боевая нагрузка (ЛА) – combat load, war load

ռմբային բեռնվածք – бомбовая нагрузка – bomb load

Խոցման ռմբակոծիչ միջոցների այն զանգվածը, որը կրում է ինքնաթիռը:

օգտակար բեռնվածք – полезная нагрузка – payload

բեռնում – погрузка – 1. embarkation, 2. loading

բեռնման-բեռնաթափման աշխատանքներ – погрузочно-разгрузочные работы – materials handling

Ուղանական գույքի տեղափոխում:

բեռնման-բեռնաթափման գծով ավագ – старший по погрузочно-разгрузочным работам – loadmaster

Անձնակազմի անդամ, որը պատասխանատու է ինքնաթիռի բեռնման/բեռնաթափման համար:

բեռնման ենթախումբ – погрузочная подгруппа – embarkation unit

Ջինվորական անձնակազմի և նրան պատկանող զենքի ու տեխնիկայի ժամանակավորապես կազմավորված միավոր, որը նախանշանակված է միևնույն տրանսպորտային ստորաբաժանման նավերով տեղափոխման:

բեռնման կետ – погрузочный пункт – loading point

բեռնման շրջան – տես *նստեցում՝ նստեցման շրջան*

բեռնման պլան – план погрузки – loading plan, load plan

Փաստաթղթերի փաթեթ, որը ներառում է հրահանգներ զինվորական անձնակազմը և նրան պատկանող զենքն ու տեխնիկան բեռնելու կազմակերպման, պաշարների ու տեխնիկայի քանակակազմի, ավտոճանապարհներով, երկաթուղով, օդային կամ ծովային ուղիներով տեղափոխության ժամանակացույցի, փոխաբեռնման կետերի և համապատասխան գործողությունների կատարման վերաբերյալ:

բեռնման վայր – пункт погрузки – pick-up point

բեռնվածության բաշխիչ – распределитель нагрузки – load spreader

Բեռի տակդիր՝ ճնշումը նվազեցնելու համար:

բեռնումը վերահսկող խումբ – группа контроля за погрузкой – load control group

տակդիրներով բեռնում – погрузка на поддонах – palletized unit load

տարաբաշխված մարտական բեռնում – рассредоточенная боевая погрузка – combat spread loading

Միևնույն զորամասի զորքի ու տեխնիկայի տեղափոխում մի քանի փոխադրամիջոցներով:

տարածաօպտիմալ բեռնում – пространственно-оптимальная погрузка – administrative loading

Նյութական միջոցների բեռնում տեխնոլոգիական պահանջների հաշվառմամբ, որպեսզի բեռնվածքը լինի հնարավորինս հավասարաչափ և զբաղեցնի ամբողջ մակերեսը:

բեռնունակություն – грузоподъемность – carrying capacity, load capacity

Առավելագույն զանգվածը, որը տվյալ փոխադրամիջոցը որոշակի պայմաններում կարող է բարձրացնել, տեղափոխել կամ փոխադրել:

օդային փոխադրամիջոցի բեռնունակություն – грузоподъемность авиационного транспорта – airlift capability

բժիշկ – врач, доктор – doctor

շտապօգնության բժիշկ – врач скорой помощи – first responder

Առաջին բժշկական օգնություն ցույց տվող բժիշկ:

«Բժիշկներ առանց սահմանների» – «Врачи без границ» – “Médecins Sans Frontières”, MSF, Doctors Without Borders

բժշկական – 1. տես բուժական, 2. врачебный – 1. տես բուժական, 2. medical

1. Բժշկությանը, բուժմանը վերաբերող, բուժամակարգին պատկանող: 2. Բժշկին հատուկ, վերաբերող:

բժշկական զննում – տես բուժզննում

բժշկական ստորաբաժանում – տես բուժ-ստորաբաժանում

բժշկական քննություն – медобследование – medical examination

բժշկություն – медицина, врачевание – medicine

1. Բուժման արվեստ՝ գիտություն, բժշկում: 2. Բժիշկ լինելը:

կանխարգելիչ բժշկություն – профилактическая медицина – preventive medicine

Գործողություններ՝ նպատակաուղղված վտանգավոր վարակիչ հիվանդությունների տարածումը արգելելուն կամ դրա հնարավորությունը նվազեցնելուն:

ռազմա-քաղաքացիական բժշկություն – военно-гражданская медицина – civil-military medicine

բիծ – пятно – spot

բինտ – бинт – bandage

բիոնիկա – бионика – bionics

Կենսաբանությանն ու տեխնիկային սահմանակից գիտություն, որն ուսումնասիրում է կենդանի օրգանիզմների կազմակերպման ու գործունեության սկզբունքները՝ այդ հիմքի վրա նոր տեխնիկական համակարգեր ստեղծելու նպատակով:

բիպլան – биплан – biplane

Մեկը մյուսի վերևում տեղադրված երկու թևեր ունեցող ինքնաթիռ:

«Բլեկհոուկ» – «Блэкхоук» – “Blackhawk” UH-60

Ամերիկյան տրանսպորտային ՌԷՀ-60 ուղղաթիռ (բռց. «Սև շահեն»):

բլինդաժ – блиндаж – blindage, blind, dugout

Խրամատի կողքին արված ապաստարան, փակ տիպի դաշտային ամրաշինական կառույց, որը, սակայն, ի տարբերություն ապաստարանից (տես ապաստարան), չի պաշտպանում քիմիական և կենսաբանական զենքերի ներգործությունից:

բլոկ – блок, объединение – bloc

ռազմաքաղաքական բլոկ – военно-политический блок – political-military block

բլոկ կետ – տես ուղեպահակետ

«Բլոուփայպ» – «Блоупайп» – “Blowpipe”
Բրիտանական արտադրության «երկիր-օդ» դասի հրթիռ:

ԲԼՈՒ-82 «Դեյզի քատեր» – БЛУ-82
«Дейзи Каттер» – “Daisycutter” BLU-82

Ամերիկյան արտադրության ռումբ, որը նախատեսված է գետնի մակերեսից բարձր պայթելու և ուղղաթիռներին խանգարող ծառերը տապալելու համար:

բլուր – տես *բարձունք*

բյուջե – бюджет – budget

Որոշակի ժամանակաշրջանի համար պետության, կազմակերպության կամ ընտանիքի (առանձին անհատի) եկամուտների և ծախսերի ենթադրական հաշվարկում:

բյուջեի բաշխում – распределение бюджета – resource allocation

բյուջեի թափանցիկություն – «прозрачность» бюджета – budget transparency

բյուջեի կազմում – составление бюджета – budgeting

Ֆինանսական կառավարման բաղադրիչներից, որի նախանշանակումն է տնտեսավարող սուբյեկտի կողմից իր ֆինանսական միջոցների օպտիմալ բաշխումն ըստ նպատակի և ժամանակի:

բյուջեի կազմում ըստ ռեսուրսների – составление бюджета по ресурсам – resource budgeting

բյուջեի կարգադրիչ – распорядитель бюджета – budget manager

պետական բյուջե – государственный бюджет – state budget

Պետության եկամուտների և ծախսերի բաշխագրումը ձևակերպող փաստաթուղթ, որը կազմվում է սովորաբար մեկ օրացուցային տարվա համար:

ռազմական բյուջե – военный бюджет – military budget

Պետական բյուջեի այն մասը, որը ծախսվում է ռազմական (պաշտպանական) կարիքների վրա:

քաղաքացիական բյուջե – гражданский бюджет – civil budget

ՆԱՏՕ-ում. կենտրոնակայանի ղեկավար քաղաքական մարմինների աշխատանքի ապահովման համար նախատեսված բյուջե:

բյուջեական հայտագիր – бюджетная заявка – budget request

բյուջեավորում – տես *բյուջե՝ բյուջեի կազմում*

բյուջետային հայտագիր – տես *բյուջեական հայտագիր*

բյուրո – տես *գրասենյակ*

բնագավառ – տես *ոլորտ*

բնագիծ – рубеж – limit

անվտանգ հեռավորության բնագիծ – рубеж безопасного удаления – minimum range line

բնագծի ամրացում – закрепление рубежа – line consolidation

Հակառակորդից գրավված և մարտավարական ու օպերատիվ տեսակետից ձեռնադրված բնագծի նախապատրաստում պաշտպանությանը:

զխավոր պաշտպանական բնագիծ – главный оборонительный рубеж – main line of resistance

ելքային կրակային բնագիծ – исходный огневой рубеж – initial firing position

իրազեկույցների ներկայացման բնագիծ – рубеж отправки донесений – report line

Գիծ, որին հասնելու դեպքում պետք է այդ մասին զեկուցել հրամանատարությանը:

լույսերի անջատման բնագիծ – рубеж отключения света – light line

Նշագիծ, որից այն կողմ տեխնիկային հրահանգվում է անջատել լույսերը:

ծավալման բնագիծ – рубеж развертывания – deployment line

կործանիչների օդանավային բնագիծ – рубеж подъема истребителей – fighter takeoff line

Տեղանքում պայմանական գիծ, որին հակառակորդի օդային նշանակետերի հասնելու պահին կործանիչներին

տրվում է շարժիչները գործարկելու հրաման:

կրակային բնագիծ – огневой рубеж – firing line

Տեղանքի հատված (պայմանական գիծ), որտեղ ծավալվում են տանկային, մոտոհրաձգային (հետևակի մարտական մեքենաներով) ստորաբաժանումները (զորամասերը), որպեսզի ուղիղ նշանառությամբ կրակով կասեցնեն հակառակորդի տանկերի ու հետևակի գրոհը (հակագրոհը):

համադասված կրակի բնագիծ – рубеж координированного огня – coordinated fire line

հետախուզման բնագիծ – տես *բնագիծ՝ վերադարձի բնագիծ*

հետիոտացման բնագիծ – рубеж спешивания – dismount line

Տեղանքում պայմանական գիծ (գոտի), որին հասնելով՝ մոտոհրաձգային ստորաբաժանումները վայր են իջնում ՀՄՄ-ներից (ԶՓՂ-ներից)՝ գրոհի բնագիծ հետիոտն շարակարգով դուրս գալու համար:

հրապատնեշի բնագիծ – рубеж огневого вала – fire barrage line

Տեղանքում պայմանական գիծ, որի երկայնքով կրակապատնեշի համակարգում նախապատրաստվում և կատարվում է հրետակոծություն:

մարտի (ձակատամարտի) մեջ զորամուտի բնագիծ – рубеж ввода в бой (сражение) – battle commitment line

միջանկյալ բնագիծ – промежуточный рубеж – phase line

Երևակայական գիծ, որը համարվում է հաշվարկման կետ կամ նպատակակետ:

միջուկային անվտանգության բնագիծ – рубеж ядерной безопасности – nuclear safety line

Միջուկային պայթյունի կենտրոնից անվտանգ հեռավորության շրջանը:

պաշտպանական բանակային բնագիծ – армейский оборонительный рубеж – army defensive line

ջրային բնագծի շրջան – район речного рубежа – riverine area

ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման բնագիծ – рубеж радиолокационного обнаружения – radar fence

օդային նշանակետերի ոչնչացման բնագիծ – рубеж уничтожения воздушных целей – fuval-endurance limited air target destruction line

օպերատիվ բնագիծ – оперативный рубеж – line of operation

բնագրաբնույթություն – аутентичность – authenticity

Իրական՝ բնագրային՝ բնագրին նույնական՝ համապատասխան լինելը:

բնագրաբնույթության հաստատում – տես *իսկություն՝ իսկության հաստատում*

բնական առանձնահատկություն – природная особенность – natural feature

Բնորոշ բնական լանդշաֆտը՝ լեռներ, տափաստաններ, գետեր, լճեր ևն:

բնակավայր – населенный пункт – inhabited locality

գյուղական բնակավայր – сельское поселение – countryside

բնակարան – տես *կացարան*

գաղտնայցի բնակարան – տես *բնակարան՝ գաղտնի բնակարան*

գաղտնի բնակարան – конспиративная квартира – safe house

1. Վայր, որտեղ պահում են այլ երկրից փախած կամ այն անձանց, որոնք պետք է խուսափեն լայն շփումներից:
2. Հետախուզության գործակալների հանդիպավայր բնակարան:
3. Գաղտնի ոստիկանությանը պատկանող բնակարան, որտեղ պահվում ու հարցաքննվում են ոչ պաշտոնապես ձերբակալված անձինք:

տեղավորել բնակարաններում – տես *բնակավորել*

բնակավորել – расквартировывать, размещать по квартирам – billet

բնակիչ – житель – inhabitant

բնակչություն – население – population
Տվյալ տարածքում բնակվող մարդկանց ամբողջությունը՝ համախումբը:

բնակչության կենսագործունեությունն ապահովող օբյեկտ – объект, обеспечивающий жизнедеятельность населения – vital utility services

բնակչության շարժ – миграция населения – migration
Մարդկանց տեղափոխություն, վերաբնակություն:

բնակչության պահանջմունքներ – потребности населения – civil requirements
Զինված հակամարտության կամ խաղաղարարական օպերացիայի ժամանակ բնակչության կենսապահովման պահանջմունքները:

բնակչության ռազմական պատրաստում – военная подготовка населения – military training of the population

խաղաղ բնակչություն – мирное население – civilian population
Միջազգային իրավունքում. անձինք, որոնք չեն պատկանում պատերազմող կողմերի ՁՈՒ-երին և անմիջականորեն չեն մասնակցում ռազմական գործողություններին (կիրառվում է նաև «քաղաքացիական բնակչություն» տերմինը):

պատերազմին քաղաքացիական բնակչության պատրաստվածություն – подготовленность гражданского населения к войне – civilian preparedness for war

քաղաքացիական (խաղաղ) բնակչություն – гражданское (мирное) население – civilian population, civilians

բնաջնջել – истреблять, опустошать, косить – decimate, slaughter

բնաջնջված – истребленный – destroyed

բնաջնջում – истребление, искоренение – extermination

1. Հիմքից ոչնչացում, իսպառ վերացում: 2. Կոտորելը, ոչնչացնելը:

բնավորություն – характер – character

բնութագիր – характеристика – characteristics

Մարդու, առարկայի, երևույթի, գործընթացի առանձնահատկությունները բնորոշող մեծությունների համակարգ:

թռիչքատեխնիկական բնութագրեր – летно-технические характеристики – characteristics performance

մարտական բնութագիր – боевая характеристика – military characteristic

մարտավարատեխնիկական բնութագրեր – тактико-технические характеристики – specification, operational characteristics, performance

Կոնկրետ ռազմական չափանիշներ, որոնց պետք է համապատասխանի այս կամ այն տեսակի տեխնիկան, որպեսզի կատարվեն համապատասխան շահագործական պահանջները:

չափազանգվածային բնութագիր – массогабаритная характеристика – mass and size characteristics

ֆիզիկական բնութագիր – физическая характеристика – physical characteristics

բնութագրային առանձնահատկություն – характерная особенность – character, specific

բնութագրիչ – характеристика – specifier

Բնութագրերի կոնկրետացված ընտրանք:

թռիչքատեխնիկական բնութագրիչներ – летно-технические характеристики – performance

մարտավարատեխնիկական բնութագրիչներ – тактико-технические характеристики – specification, operational characteristics, performance

նշանակետի ռադիոտեղորոշումային բնութագրիչներ – радиолокационные характеристики цели – target radar characteristics

բնույթ – характер – character

ԲՇՄ – տես *մաս՝ բնակշահագործման մաս*

բշտիկ – волдырь – blister

բոժոժավորում – коконизация – co-cooning

բոյ – տես *հասակ*

բոց – пламя – flame

բոցամարիչ – пламегаситель – flash eliminator, flash suppressor

բոցամուղի ծայրափողակ – сопло форсунок – injector nozzle

Այրման խցիկ ներցայտող հեղուկ վառելիքի ցնցման համար սարքի (բոցամուղ) խողովակի նեղացող ծայր կամ կրնաձև խողովակավոր ազուցվածք (ծայրափողակ, սոպլո), որը արտահոսող շիթին ուղղություն և արագություն է հաղորդում:

բոցավառելիություն – воспламеняемость – inflammability

բոցավառիչ – воспламенитель – igniter, initiator, fuze

բոցավառում – воспламенение – ignition

սեղմումային բոցավառում – воспламенение от сжатия – compression ignition

սեղմումային բոցավառումով շարժիչ – двигатель с воспламенением от сжатия – compression ignition engine

բոցման – боцман – boatswain, bosun

բջիջ – клетка – cell

բռնաբարություն – изнасилование – assault

բռնագնում – реквизиция – requisition

Պետական կամ զինվորական իշխանության կողմից քաղաքացիների ունեցվածքի հարկադրական օտարումը վարձի դիմաց (ի տարբերություն բռնագրավումից) կամ որոշ ժամանակով:

բռնագործածում – տես *անգարիա*

բռնագրավում – конфискация – confiscation, seizure

Ղատական իշխանության որոշմամբ գույքի (ունեցվածքի), թանկարժեք իրերի, արժեթղթերի ևն խլում հօգուտ պետության:

բռնագավթում – оккупация – occupation

Մի պետության զորքի կողմից մեկ այլ պետության տարածքի կամ դրա մասի ժամանակավոր գրավում՝ այդտեղ տվյալ զորքի բարձրագույն հրամանատարական ատյանների վարչական իշխանության հաստատմամբ:

ռազմական բռնագավթում – военная оккупация – military occupation

օտարերկրյա բռնագավթում – иностранная оккупация – foreign occupation

բռնակ – ручка, рукоять, черенок – handle

բռնակցել – аннексировать – annex

բռնակցում – аннексия – annexation

Մի պետության կողմից մեկ այլ պետության տարածքի կամ դրա մասի բռնի միացում (զավթում), օտար պետության սահմաններում ազգության բռնի պահում, մի պետության ինքնիշխանության ապօրինի տարածում այն տարածքների վրա, որոնք ենթակա են միջազգային հանրության համատեղ օգտագործման (բաց ծով, տիեզերք ևն): Միջազգային իրավունքով դիտվում է որպես ագրեսիա:

բռնահարում – хватание – snatch

բռնելաձև – տես *բռնում 1*

բռնիչ – держатель – carrier

բռնկիչ – запал – igniter, blasting cap, fuze

Պայթուցիկ լիցքի (զերագանցապես ինժեներական ականի և ձեռքի նռնակի) ճայթումը հարուցող միջոց, հիմնականում բաղկացած է լինում մետաղական կամ պլաստմասսե պարկուճում տեղադրված բոցավառիչ-հրապատիճից և ճայթիչ-հրապատիճից:

բռնկիչի շղթա – цепь запала – firing circuit, firing mechanism

ինքնառչնչացվող բռնկիչ – самоуничтожающийся запал – self-destroying fuze

բռնկվել – вспыхнуть, разразиться – break out

բռնկում – вспышка – flare, flash

բռնություն – насилие, применение силы – violation, violence

բռնության բռնկում – вспышка насилия – outbreak of violence

բռնության զանգվածային գործողությունների ճնշման օպերացիա – операция по подавлению массовых актов насилия – mass atrocity response operations

բռնության նվազագույն կիրառում – минимальное применение насилия – use of minimum force

բռնություն ընտանիքում – насилие в семье – 1. (*հրավ.*) domestic violence, 2. (*հոգեբ.*) family violence

ռազմական բռնություն – военное насилие – military violence

Ռեալ կամ հնարավոր հակառակորդի վրա գործադրվող հարկադրիչ ազդեցություն, որն իրագործվում է ռազմական ուժի միջոցով:

սեռական բռնության դատական փորձաքննության համար հավաքածու – набор для судебной экспертизы сексуального насилия – sexual assault forensic examination kit

սեռական բռնության դեպքերին արձագանքման գծով համադասող – координатор по реагированию на случаи сексуального насилия – sexual assault response coordinator

սեռական բռնության կանխման և դրան արձագանքման ծրագիր – программа предотвращения сексуального насилия и реагирования на него – sexual assault prevention and response program

բռնում – 1. хватка, 2. տես *որսում* – 1. snatch, 2. տես *որսում*

«**Բրեդլի**» – «Бредли» – “Bradley”

1980-ական թվականների ամերիկյան արտադրության հետևակի մարտական մեքենա:

բրիգադ – бригада – 1. brigade, 2. naval tactical command, 3. air force tactical command

Մի շարք երկրների զինված ուժերի ամենափոքր մարտավարական զորամիավորումը, որը կարող է մտնել

ավելի խոշոր զորամիավորումների կազմի մեջ կամ լինել առանձին զորային միավոր, ըստ մարտական կազմի՝ գտնվում է գնդի և դիվիզիայի միջև:

արշավագորային բրիգադ – экспедиционная бригада – expeditionary brigade

բրիգադի շտաբի օպերատիվ-հետախուզական բաժնի պետ – начальник оперативно-разведывательного отдела штаба бригады – brigade major

Հայկական հավաքական բրիգադ – Армянская сводная бригада – Armenian composite brigade

շարժուն վիրաբուժական բրիգադ – мобильная хирургическая бригада – mobile army surgical unit

բրիգադային – бригадный – brigade

բրիգադային մարտական խումբ – бригадная боевая группа – brigade combat team

բրիգադիր – бригадир – brigadier

բրիտանական – британский – British

բրիտանացիներ – британцы – British

բուժական – медицинский – medical

Բուժմանը վերաբերող, հատուկ:

բուժական հիմնարկ – медицинское учреждение – medical facility

բուժապահովում – медицинское обеспечение, медобеспечение – medical support, medical services

թիկունքային բուժապահովում – медицинское тыловое обеспечение – medical logistics support

բուժզննում – медицинский осмотр, медосмотр – health screening

Բուժմիջամտությունների համալիր, որոնք իրականացվում են ախտաբանական վիճակների, հիվանդացությունների և դրանց զարգացման ռիսկերի վաղ հայտնաբերման նպատակով:

բուժխնամք – медицинский уход – medical care

բուժճառայություն – медицинская служба, медслужба – medical service

բուժճառայությունների պատրաստություն – готовность медицинских служб, готовность медслужб – medical preparedness

բուժճառայություններ – медицинские услуги, медуслуги – medical services

բուժճառայությունների մատակարար – поставщик медицинских услуг – health care provider

բուժկանխարգելում – медицинская профилактика, медпрофилактика – medical prophylaxis

Պետական, հասարակական, բժշկական միջոցառումների համալիր, որոնք ուղղված են հիվանդացության կանխմանը, մարդկանց առողջության պահպանմանն ու ամրապնդմանը, լինում է առաջնային և երկրորդային, կոլեկտիվ և անհատական:

բուժկետ – медицинский пункт, медпункт – medical post, medical and casualty facility

դաշտային բուժկետ – полевой медпункт – field ambulance

բուժհետազոտում – медицинское освидетельствование – medical examination

Ջորակոչվող քաղաքացիների կամ զինձառայողների հետազոտություն՝ ռազմաբժշկական փորձաքննության կարգով, նրանց առողջական վիճակի և ֆիզիկական զարգացածության ուսումնասիրություն և գնահատում՝ զինձառայությանը, կոնկրետ զորատեսակում ծառայությանը, ռազմակրթական հաստատություն ընդունվելուն, հեռավոր շրջաններում ծառայությանը (ընտանիքի անդամների համար՝ բնակությանը), ռազմահաշվառումային մասնագիտությանը ուսմանը (ծառայությանը) պիտանիությունը որոշելու, բուժման, պարտականությունների կատարումից ազատման անհրաժեշտությունը պարզելու և այլ նպատակներով:

բուժհետախուզություն – медицинская разведка – medical intelligence

բուժհիմնարկ – տես *բուժական՝ բուժական հիմնարկ*

բուժհսկողություն – медицинский надзор, медицинское наблюдение – medical surveillance

բուժմաս – медицинская часть, медчасть – medical and casualty facility

բուժապասարկում – 1. медицинское обслуживание, 2. տես *բուժճառայություններ*, – 1. medical service, 2. տես *բուժճառայություններ*

բուժատորաբաժանում – медицинское подразделение – medical unit

բուժտարահանվող հիվանդներ և վիրավորներ – эвакуируемые больные и раненые – medical evacuees

Հիվանդներ ու վիրավորներ, որոնք ենթակա են տարահանման կամ գտնվում են տարահանման փուլում:

բուժտարահանում – медицинская эвакуация, медэвакуация – medical evacuation, casualty evacuation, CASEVAC

Վիրավորների ու հիվանդների դուրսբերում ռազմական գործողությունների վարման շրջանից կամ արտակարգ իրավիճակի օջախից, կատարվում է ըստ փուլերի և հանգրվանների:

ավիացիոն բուժտարահանման կառավարման խումբ – группа управления авиамедэвакуацией – aeromedical evacuation control team

ավիացիոն բուժտարահանման կառավարման կենտրոն – центр управления авиамедэвакуацией – aeromedical evacuation control center

ավիացիոն բուժտարահանման համակարգ – система авиамедэвакуации – aeromedical evacuation system

ավիացիոն բուժտարահանման օպերացիաների ղեկավար – руководитель операциями по медэвакуации – aeromedical evacuation operations officer

ավիացիոն բուժտարահանում – авиационная медэвакуация, авиамедицинская эвакуация – aeromedical evacuation

ավիացիոն բուժտարահանումը համակարգող սպա – офицер, координирую-

щий авиамедэвакуацию – aeromedical evacuation coordinating officer

բուժտարահանման համգրվան – этап медицинской эвакуации – medical evacuation stage

Բուժտարահանման համակարգում բացառված բուժկետերի և մասնագիտացված հիմնարկների հաջորդակառությունը:

բուժտարահանման փուլ – этап медицинской эвакуации – medical evacuation stage

Բուժտարահանման համակարգում ցուցաբերվող բուժօգնության տեսակների հաջորդակառությունը:

մարտավարական ավիացիոն բուժտարահանում – тактическая аэромедицинская эвакуация – tactical aeromedical evacuation

մեծածավալ ավիացիոն բուժտարահանում – տես *բուժտարահանում՝ ռազմավարական ավիացիոն բուժտարահանում*

ռազմավարական ավիացիոն բուժտարահանում – стратегическая аэромедицинская эвакуация – strategic aeromedical evacuation

Վիրավորների և/կամ հիվանդների՝ շատ մեծ թվաքանակով տեղափոխում գանգվածային վիրավորման (մարտադաշտ) կամ հիվանդության բռնկման օջախից թիկունքային (տվյալ օջախից դուրս գտնվող) բուժհիմնարկներ:

տակտիկական ավիացիոն բուժտարահանում – տես *բուժտարահանում՝ մարտավարական ավիացիոն բուժտարահանում*

բուժտեսակավորում – медицинская сортировка – triage, medical triage

Վիրավորների (տուժածների) և հիվանդների բաժանում խմբերի՝ ըստ կոնկրետ իրադրությունում միջոցառումների առաջնահերթության, նույնատիպության ու կարիքի:

բուժցուցում – медицинское показание, медпоказание – indication

բուժքննություն – տես *բժշկական՝ բժշկական քննություն*

բուժօգնություն – медицинская помощь, медпомощь – medical aid, medical care

Վիրավորների ու հիվանդների կյանքի պահպանման և առողջության արագ վերականգնման նպատակով իրականացվող միջոցառումների համալիր, որը ներառում է՝ տեղում *ինքնօգնություն (փոխօգնություն)* կամ կրտսեր բուժանձնակազմի կողմից ցուցաբերվող *առաջին օգնություն*, միջին բուժաշխատողի կողմից (սովորաբար՝ ստորաբաժանումում) ցուցաբերվող *մինչբժշկական օգնություն*, զորամասում ընդհանուր մասնագիտությամբ բժշկի կողմից ցուցաբերվող *առաջին բժշկական օգնություն*, բուժօռնաբանական զորամասերի ու հիմնարկների վիրաբույժների ու թերապևտների կողմից ցուցաբերվող *որակավոր բուժօգնություն*, հոսպիտալներում մասնագետ բժիշկների (ակնաբույժ, նյարդավիրաբույժ և այլն) կողմից ցուցաբերվող *մասնագիտացված բուժօգնություն*:

անհապաղ բուժօգնություն – экстренная медицинская помощь – emergency medical treatment, emergency medical aid

Ցուցաբերվում է տարբեր բնույթի վիրավորումների, հանկարծակի սուր հիվանդությունների, քրոնիկական հիվանդությունների սրման դեպքերում, երբ կա հիվանդի կյանքի համար սպառնալիք:

անհետաձգելի բուժօգնություն – неотложная медицинская помощь – urgent medical aid

Ցուցաբերվում է տարբեր բնույթի վիրավորումների, հանկարծակի սուր հիվանդացությունների, քրոնիկական հիվանդությունների սրման դեպքում, երբ հիվանդի կյանքին ակնառու վտանգ չի սպառնում:

անհրաժեշտ բուժօգնություն – необходимая медицинская помощь – essential care

մասնագիտացված բուժօգնություն – специализированная медицинская помощь – expert specialized medical aid, expert care

Բուժկանխարգելիչ միջոցառումների համալիր, որոնք բժիշկներն իրագործում են մասնագիտացված բուժհիմ-

նարկներում կամ բաժանմունքներում, որոնք հանդերձավորված են հատուկ բուժախտորոշիչ սարքերով ու սարքավորանքով:

շտապ բուժօգնություն – скорая медицинская помощь – first responder care

Առաջին հրատապ բժշկական օգնությունը հիվանդին/վիրավորին՝ բուժհիմնարկ տարահանելուց առաջ:

որակավոր բուժօգնություն – квалифицированная медицинская помощь – qualified medical aid

Բուժկանխարգելիչ միջոցառումների համալիր, որոնք բուժհիմնարկներում ու կազմավորումներում իրագործում են լայն պրոֆիլի բժշկները (վիրաբույժներ, թերապևտներ) վիրավորների (խոցվածների, հիվանդների) կյանքը պահպանելու, բարդությունների զարգացումը կանխելու, անհրաժեշտության դեպքում՝ հետագա տարահանմանը պատրաստելու նպատակով:

բուլդոզեր – бульдозер – bulldozer

բույլ – տես *փունջ*

Բունդեսվեր – Бундесвер – Bundeswehr

Գերմանիայի Ղաշնային Հանրապետության Ջինված ուժերը:

բևեռային տրամագիր – полярная диаграмма, местоположение в полярных координатах – polar plot

բևեռային ուղեծիր – полярная орбита – polar orbit

Գ (ԳԻՄ)

գագաթ – 1. пик, вершина, 2. տես *վերտեքս* – 1. peak, 2. տես *վերտեքս*

Թեք լանջերով լեռան սուր կատար:

գագաթնաժողով – саммит – summit, summit meeting

գագաթնակետ – 1. пик, вершина, 2. кульминация, 3. տես *բարձրակետ* – 1. peak, 2. culmination, 3. տես *բարձրակետ*

Որևէ փուլաշրջանի, զարգացման պրոցեսի առանձին փուլ, որը բնորոշվում է

հիմնական ցուցիչի (պարամետրի) առավելագույն արժեքով:

գազ – газ – gas

արցունքաբեր գազ – слезоточивый газ, лакриматор – lacrimator, tear gas

գազագերծում – дегазация – degassing, outgassing, degasification

Օբյեկտների և տեղանքի մակերևույթից գազային թունավոր նյութերի հեռացման (քայքայման, չեզոքացման) նպատակով իրագործվող միջոցառումներ:

գալիք տարի – будущий год – then year

գալյուն – гальюн – heads

Նավի զուգարան:

գաղափարախոսական մշակում – идеологическая обработка – character guidance

գաղափարախոսություն – идеология – ideology

ռազմական գաղափարախոսություն – военная идеология – military ideology

գաղթ – տես *բնակչություն՝ բնակչության շարժ*

գաղթական – 1. տես *միգրանտ*, 2. տես *փախտական*

1. Անձ, որը, հատելով արտաքին կամ ներքին վարչատարածքային սահմանները, տեղափոխվել է այլ վայր՝ այնտեղ մշտական կամ ժամանակավոր բնակություն հաստատելու նպատակով: 2. Պատերազմի, ռազմական գործողությունների, բռնության, հետապնդումների և այլ արտակարգ իրավիճակների հետևանքով կամավոր կերպով կամ իշխանությունների կարգադրությամբ իր պետությունը լքած անձ:

գաղթականություն – беженство – refugeism

1. Գաղթականների՝ գաղթածների ամբողջությունը: 2. Պատերազմի կամ այլ պատուհասի պատճառով բնակիչների զանգվածային հեռացումը հարազատ վայրերից:

գաղթավայր – տես *գաղութ*

գաղտնագրանյութ – шифровальный материал, криптографическое средство – cryptomaterial

Բոլոր նյութերը (ներառյալ՝ փաստաթղթերը, սարքերը և հարմարանքները), որոնք պարունակում են գաղտնագրային տեղեկույթ և անհրաժեշտ են գաղտնագրման և ապագաղտնագրման, հեռուստահաղորդակցության իսկության պարզման ժամանակ:

գաղտնագրել – зашифровывать (передать), шифровать – scramble

գաղտնագրություն – криптография – cryptography

Տեղեկույթի գաղտնիության (կողմնակի անձանց կողմից ծանոթանալու անհնարինության) և բնագրաբնութային (ամբողջականության և հեղինակային իսկության) ապահովում, ինչպես նաև գիտություն այդ ապահովման մեթոդների մասին:

գաղտնագրում – шифрование – encryption, enciphering, encoding

Բաց տեքստի վերածում որոշակի ավզորիթմով գրված գաղտնագրի:

ազդանշանի գաղտնագրում – шифрование сигнала – signal encryption

գաղտնագրման բաժնի պետ – начальник шифровального отдела – chief of cipher section

գաղտնագրման տեխնիկա – шифровальная техника – cryptographic equipment

1. Գաղտնագրման համար օգտագործվող սարքավորանք, ապարատուրա:
2. Գաղտնագրման համար կիրառվող հնարների ամբողջությունը, գործողության եղանակը:

գաղտնազերծված – рассекреченный – unclassified

գաղտնազերծում – рассекречивание – declassification

Գաղտնիության գրիֆի հանում՝ այդ գրիֆով պայմանավորված պահանջների վերացմամբ:

գաղտնալսել – подслушивать, тайно прослушивать – eavesdrop, listen

գաղտնալսում – подслушивание – eavesdropping, listening

Հետախուզության եղանակ, որը ներառում է ձայնային ու ռադիոալիքների որսում և, անհրաժեշտության դեպքում, վերծանում:

գաղտնալսման կետ – пост подслушивания – listening post

գաղտնալսման սարք – прибор для подслушивания – line intercept apparatus

գաղտնալսման սարքի միացման կետ – տես *որսում՝ որսման կետ*

գաղտնապահ – хранящий секреты, доверенный – confidential

գաղտնապահոց – тайник – cache

լրտեսական գաղտնապահոց – тайник (для агентурной связи) – dead letter-box, mail drop

գաղտնի – 1. секретный, конфиденциальный, не подлежащий разглашению, 2. тайный, скрытый, 3. нелегальный – 1. confidential, 2. classified, 3. covert, 4. clandestine

գաղտնի դրդապատճառներ – տես *ծածուկ՝ ծածուկ դեկավար թելեր*

գաղտնի կերպով հետևել – тайно следить, выслеживать – shadow

գաղտնի հարց – конфиденциальный вопрос – sensitive issue

գաղտնի տեղեկությունների հրապարակում – разглашение секретных сведений – unauthorized disclosure of classified information

հույժ գաղտնի – совершенно секретно – secret

«հույժ գաղտնի» – «совершенно секретно» (гриф) – top secret

Դրոշմագիր, որը դրվում է փաստաթղթի վրա՝ այդ փաստաթղթի պահման, հանձնման, ծանոթացման որոշակի կարգի ու սահմանափակումների սահմանմամբ:

նչ գաղտնի – несекретный – unclassified

գաղտնիություն – секретность, конфиденциальность – secrecy, confidentiality

գաղտնիության աստիճանի նվազեցում – снижение секретности – downgrading

գաղտնիության գրիֆ – տես *գաղտնիություն` գաղտնիության մակագիր*

գաղտնիության դրոշմագիր – տես *գաղտնիություն` գաղտնիության մակագիր*

գաղտնիության մակագիր – гриф секретности – security classification

Փաստաթղթի վրա կատարվող նշագրում (մակագրություն, դրոշմ և այլն), որով մատնանշվում է դրանում պետական և ռազմական գաղտնիք ներկայացնող տեղեկությունները գաղտնի պահելու սահմանված աստիճանը:

գաղտնիության ռեժիմ – режим секретности, категория защиты – security classification, security procedure

գաղտնիք – секрет – secret

պետական գաղտնիք ներկայացնող տեղեկությունների պաշտպանություն – защита сведений, составляющих государственную тайну – protection of state secrets

ռազմական գաղտնիք – военная тайна – military secret

Ռազմական բնույթի տեղեկություններ, որոնք ենթակա չեն հրապարակման` տարածման:

գաղութ – колония – colony

1. Որևէ երկրի այն վայրը, որտեղ ապրում են գաղթականները, գաղթավայր: 2. Նոր երկրում հաստատված գաղթականների ամբողջությունը: 3. Որևէ պետության կողմից գավթված և շահագործվող երկիր: 4. Գաղութացված երկրի բնակչությունը: 5. Կալանավորների հավաքավայր` աշխատանքով նրանց ուղղման համար: 6. Անչափահաս հանցագործների, անօթևան երեխաների հավաքավայր` ուղղման, դաստիարակության և նպատակով:

գաղութաբնակ – колонист, поселенец – colonist

գաղութային – колониальный – colonial

գաղութատիրություն – колониализм – colonialism

1. Այլ պետությունների ու ժողովուրդների նկատմամբ զարգացած արդյունաբերական պետությունների գերիշխանության համակարգը 16–20-րդ դարերում: 2. Անօրինական կերպով այլ ժողովուրդների (էթնիկական խմբերի) տարածքն իր կազմում ներառած և այդ էթնոսների ազատագրական ձգտումները բռնությամբ ճնշող պետության իրավաքաղաքական համակարգը:

գամում – фиксация – immobilization

գավառ – տես *ծայրամաս*

ԳԲՈՒ-15 – ГБУ-15 – GBU-15

Ամերիկյան սահասավառնող կառավարելի ռումբ:

Գեյգերի հաշվիչ – счетчик Гейгера – Geiger counter

Ճառագայթման մակարդակի չափման սարք:

գեներալ – генерал – general

բանակի գեներալ – генерал армии – general of the army (US)

բրիգադային գեներալ – бригадный генерал – brigadier general

բրիգադի գեներալ – տես *գեներալ` բրիգադային գեներալ*

գեներալ-գնդապետ – генерал-полковник – colonel general

գեներալ-լեյտենանտ – генерал-лейтенант – lieutenant general

գեներալ-մայոր – генерал-майор – major general

եռաստղանի գեներալ – трехзвездный генерал – three-star general

երկաստղանի գեներալ – двухзвездный генерал – two-star general

հանձնակատար-գեներալ – генерал по поручениям – general errands, general on the instructions

մեկաստղանի գեներալ – однозвездный генерал – one-star general

Արևմտյան պետությունների բանակներում՝ բրիգադի գեներալ, հայկական (նաև ժամանակին՝ խորհրդային, այժմ՝ ռուսաստանյան) բանակում՝ գեներալ-մայոր:

քառաստղանի գեներալ – четырёхзвездный генерал – four-star general, full general

գեներալ-ադյուտանտ – генерал-адъютант – adjutant-general

Ռուսաստանում. (այտմ.) պալատական աստիճան, որը սովորաբար շնորհվում էր կայսեր շքախմբում ներգրավված գեներալ-լեյտենանտներին և լրիվ գեներալներին, ԱՄՆ-ի բանակում. ա) շտաբի վարչական ու շարային մասի պետ, բ) բանակի վարչաշարային վարչության պետ:

գեներալիտետ – տես կազմ՝ գեներալական կազմ

գեներալներ և ծովակալներ – տես սպա՝ բարձրագույն սպաներ

գեներատոր – генератор – generator
Մեխանիկական էներգիան էլեկտրականի փոխակերպող մեքենա:

Գեորգիյան խաչ – Георгиевский крест – Cross of St. George

գետ – река – river

գետերի միախառնման տեղը – место слияния рек – confluence

գետի հոսանքով ցած – вниз по течению – downstream

գետի մարտանցում – форсирование реки, форсирование водной преграды – assault river crossing

գետանց – переправа, перевоз – crossing, ferry

1. Ջորջերի կողմից ջրային արգելքի (գետ, ջրանցք, լիճ, խորշ, նեղուց, ջրամբար և այլն) հաղթահարում:
2. Ջրային արգելքի հաղթահարման համար սարքավորված տեղ (կարող է ունենալ և բնական ծագում՝ ծանծաղուտ):

գետանցի հատված – участок форсирования – crossing area

գետանցում – տես անցում 2

գետանցում՝ մարտով – տես գետ՝ գետի մարտանցում

գետանցում ծանծաղուտով – переход вброд – wading crossing

գետանցում հրնթաց – форсирование с ходу – hasty crossing

Ջրային արգելքների հապճեպ հատումը՝ ձեռքի տակ եղած միջոցներով, առանց նախապես պատրաստվելու:

գետաշրջան – տես բնագիծ՝ ջրային բնագծի շրջան

գետափ – речное побережье – bank

գետին – земля – ground

գետինն գամել (կրակով) – пригвоздить, прижать – pin down

Հակառակորդի վրա բացել այնպիսի կրակ, որ նա ստիպված լինի անշարժանալ, մնալ տեղում, կաթվածահար լինել:

գետնից կտրված – оторвавшийся от земли – airborne

գետնից կտրվելու կետ – точка отрыва от земли – take-off point

գետնախուց – землянка – dugout
Խրամատի կողքին արված ապաստարան:

գետնահեռվություն – клиренс – clearance
Ավտոմեքենայի կենտրոնական մասի ամենացածր կետի և հենքային մակերևույթի միջև եղած հեռավորությունը:

գետնանցք – штольня – tunnel

գետտո – гетто – ghetto
Առանձնացված թաղ հրեաների կամ ռասայական խտրականության ենթարկվող ժողովուրդների համար:

գերագույն – верховный – 1. supreme, 2. general

Գերագույն գլխավոր հրամանատար – Верховный главнокомандующий – Supreme Commander

Հայաստանի Հանրապետության Ջինված ուժերի Գերագույն գլխավոր հրամանատար – Верховный главнокомандующий

Вооруженными силами Республики Армения – Supreme Commander of the Armed Forces of the Republic of Armenia

Գերագույն գլխավոր հրամանատարության ռազմական – ставка Верховного Главнокомандования – Supreme High Command General Headquarters

գերազանցող – превосходящий – superior

գերազանցություն – 1. превосходство, 2. отличие – 1. superiority, 2. honors, distinction

գերազանցություն ծովում – превосходство на море – maritime superiority

գերազանցություն կիբեռտարածությունում – превосходство в киберпространстве – cyberspace superiority

գերազանցություն օդում – превосходство в воздухе – air superiority

կրակային գերազանցություն – огневое превосходство – fire superiority

մարտական գերազանցություն – боевое отличие – battle honor

ռազմական գերազանցություն – военное превосходство – military superiority

տեղային գերազանցություն – локальное превосходство – local superiority

Գերազանցություն (թվային, դիրքային ևն), որը ձեռք է բերվել մարտադաշտի տվյալ հատվածում:

տեղեկատվական գերազանցություն – информационное превосходство – information superiority

գերակայություն – տես *առաջնահերթություն*

գերակշռող – превалирующий – commanding

գերակշռում – 1. перевес, превалирование, 2. տես *գերազանցություն 1* – 1. preponderance, 2. տես *գերազանցություն 1*

գերակշռում օդային ուժերում – перевес в воздушных силах – air superiority

գերատեսչություն – տես *նախարարություն 1*

պաշտպանական գերատեսչության բաղադրատարրեր – компоненты оборонного ведомства – Department of Defense components

Պետության պաշտպանական կառույցի բաղկացուցիչ մասերը: ԱՄՆ-ում՝ Պաշտպանության քարտուղարի գրասենյակը, ռազմական վարչությունները, Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի նախագահը, մարտական հրամանատարությունները, պաշտպանության նախարարության Գլխավոր վերահսկիչի գրասենյակը, պաշտպանության նախարարության գործակալությունները, դաշտային կազմակերպվածքի մարմինները և ՊՆ կազմի մեջ մտնող մյուս բոլոր կազմավորումները:

պաշտպանական գերատեսչություն – оборонное ведомство – Department of Defense, Defense Department, DOD

ռազմական գերատեսչություն – военное ведомство – Military Department

գերբեռնվածություն – перегрузка – overload

գերեզմանատուն – տես *գերեզմանոց*

գերեզմանոց – кладбище – cemetery

գերեվար – захвативший в плен, (уст.) пленитель – captor

գերեվարող – տես *գերեվար*

գերեվարում – пленение, захват пленного – captivity, capture of hostages, capture of prisoners of war, capture

Պատերազմի ժամանակ հակառակորդի կողմից կոմբատանտների կամ այլ անձանց, որոնց վրա տարածվում է ռազմագերության ռեժիմը, բռնում և պահում ազատագրության մեջ:

գերեվարումից խուսափած անձ – избежавший пленения – evader

Հակառակորդի թիկունքում շրջափակման մեջ եղած մարդ, որը խուսափել է գերի ընկնելուց:

գերի – пленник, пленный – captive

գերի վերցնող – տես *գերեվար*

գերու ազատում՝ խոսքի դիմաց – освобождение пленного на слово – parole

ստուգողական գերի – контрольный пленный – identification prisoner

Ռազմագերի, որը գերեվարված է եղած հետախուզական տվյալները հաստատելու (ճշտելու) կամ էլ դիմակայող խմբավորումում տեղի ունեցած փոփոխությունները պարզելու համար:

գերլցում – переполнение, перелив – flood

գերծանծաղուտ – сверхмалые глубины – very shallow water
Ջրային տարածք, որի խորությունը չի անցնում 10 մ-ից:

գերծայնային – 1. сверхзвуковой, 2. гиперзвуковой – 1. supersonic, 2. hypersonic

գերսառում – տես *թերջերմություն*

գերտերություն – сверхдержава – superpower

գերություն – плен – captivity

գերությունից փախած – бежавший из плена – escapee

գթասրտություն – տես *ողորմածություն*

գժտայնություն – конфликтность – conflictness

Գժտվող լինելը, գժտության հակված մարդ, անձնավորության ինտեգրալային հատկություն, որն արտահայտում է միջանձնային հակամարտությունների մեջ նրա մտնելու հաճախականությունը:

գժտություն – конфликт – conflict

Անձնային-հասարակական հարաբերություններում հակասությունների դրսևորում, վեճ, ընդհարում՝ հոգեկանի մակարդակում (այդ թվում նաև ներքին բախում՝ անձնավորության ներաշխարհում):

միջանձնային գժտություն – межличностный конфликт – interpersonal conflict

Հաղորդակցման կամ համագործակցության հարաբերություններում հակընկերների միջև փոխադարձ գիտակց-

ված թշնամական գործողություններ՝ վերաբերմունք՝ վարք:

ներանձնային գժտություն – внутрилично-стный конфликт – intrapersonal conflict

Անձնավորության վիճակ, երբ նա ունի հակասական և միմյանց բացառող շարժառիթներ, արժեքներ ու նպատակներ, որոնք տվյալ պահին չի կարողանում հաղթահարել և ընտրել վարքի գերակայություններ:

գիծ – 1. линия, 2. тире (в азбуке Морзе) – 1. line, 2. dash

1. Մակերևույթի սահման, որն ունի միայն մեկ չափողականություն (երկարություն) և սահմանվում է որպես շարժվող կետի հետք կամ երկու մակերևույթների հատման տեղ: 2. Մորզեի այբուբենի հիմնական նշաններից մեկը:

արտադրական գիծ – производственная линия – train

Մեկը մյուսի հետևից շարված սարքավորանք՝ ըստ արտադրական գործողությունների հաջորդականության:

էլեկտրական գիծ – электрическая линия, электролиния – power line

ճակատային գիծ – линия фронта, передовая линия – front line, line of battle

Ռազմաձակատում զորքի զբաղեցրած առաջնային դիրքը:

մեկնարկման գիծ – стартовая линия – start line, SL

ներքին օպերացիոն գծեր – внутренние операционные линии – interior lines

Պատերազմական ռազմավարություն, որը հիմնվում է այն գաղափարի վրա, թե որոշակի տարածության մեջ տեղաշարժի գծերն ավելի կարճ են, քան այդ տարածությունից դուրս գտնվողները: Այս ռազմավարության կիրառումը շրջապատված ուժերին կարող է հնարավորություն տալ ձեռնարկելու իրենց շրջապատող ուժերի վրա մի շարք հանկարծակի հարձակումներ՝ շարվելով բավականաչափ արագ ու անկանխատեսելի կերպով, ինչի հետևանքով շրջապատող ուժերն ստիպված կլինեն նահանջել:

նշանառության գիծ – տես *գիծ՝ դիտոցման գիծ*

սահմանազատիչ գիծ – демаркационная линия – line of demarcation, demarcation line

տարաբաժանման գիծ – линия разведения – line of separation

ուժային գիծ – силовая линия – line of action

օրերի փոխման միջազգային գիծ – տես *գիծ՝ օրվա ժամանակի միջազգային սահմանազատիչ գիծ*

օրվա ժամանակի միջազգային սահմանազատիչ գիծ – международная демаркационная линия суточного времени, международная линия смены дат – International Date Line

գիշերակայք – бивак – bivouac

գիչկա – տես *փրկանավակ*

գիտաժողով – научная конференция – scientific conference

Գիտական գործունեության կազմակերպման ձև, որի դեպքում հետազոտողները ներկայացնում և քննարկում են իրենց աշխատանքները և աշխատությունները:

գիտափորձ – эксперимент, опыт – experiment

գիտակցականություն – сознательность – consciousness

Գիտակից՝ հասկացող՝ ըմբռնող լինելը, նման հատկություն դրսևորելը:

գիտակցություն – сознание – consciousness

գիտահետազոտական և փորձակոնստրուկտորական մշակում – научно-исследовательская и опытно-конструкторская разработка, НИОКР – research and development, R&D

Ռազմական բնագավառում՝ սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի նոր նմուշների ստեղծմանն ուղղված հետազոտությունների ու մշակումների հիմնական ձևը:

գիտաճյուղ – տես *գիտություն՝ գիտության ճյուղ*

ռազմական գիտաճյուղ – военная дисциплина – military discipline

գիտելիք – знание – knowledge

գիտություն – 1. наука, 2. տես *իմացություն* – 1. science, 2. տես *իմացություն*

գիտության ճյուղ – отрасль науки, научная дисциплина – branch of science, science discipline

Որևէ գիտության ինքնուրույն բնագավառ:

գիտության ոլորտ – область науки – studies

գիրք – книга – book

գլխեր – տես *սահանավ*

գլխամաս – головная часть – nose cone, fore end

1. Որևէ բանի սկզբնավորման, առջևի, վերևի (կառավարող) մասը: 2. Նավի, գնացքի, հրթիռի և այլ սարքվածքների առջևի կամ վերին մասը:

անհատական ուղղորդմամբ մարտագլխիկների տրոփվող գլխամաս – разделяющаяся головная часть с боеголовками индивидуального наведения – multiple independently targetable reentry vehicle, MIRV

գլխային հեռախոս – головной телефон – headset

գլխապան – տես *սաղավարտ*

գլխավոր – главный – 1. main, decisive, 2. general

գլխավոր ջանք – главное усилие – main effort

գլխավոր հորիզոնամաս – տես *աշխարհ՝ աշխարհի կողմ*

գլխավոր հրամանատարի ռազմակայան – ставка главного командующего – general headquarters, GHQ

գլխավոր ուղղություն – главное направление – principal direction, main direction

Այն ուղղությունը, որով զարգանում են օպերացիայում պլանավորված մարտական գործողությունները:

գլխավորել – տես *ղեկավարել*

գլխարկ – головной убор – head-dress
 դաշտային գլխարկ – полевая фуражка – forage cap

կայազորային գլխարկ – пилотка – garrison cap

Ջինժառայողների թեթև համազգեստային գլխարկ:

հուսարական գլխարկ – гусарский кивер – busby

գլխարկանիշ – кокарда, значок на военной фуражке – cockade, cap badge

Համազգեստի (զինվորական) գլխարկի վրա տեղադրվող սահմանված տեսակի տարբերանշան:

գլորաթռչիք – бочка, двойной переворот через крыло – roll

գլուխ – 1. голова, 2. տես *դեկավար* – 1. head, 2. տես *դեկավար*

գծագիր – 1. чертеж, 2. график – 1. plan, scheme, 2. chart

գծագրական – 1. графический, 2. чертежный – graphic

գծագրություն – տես *գրաֆիկա*

գծային – линейный – guide

Ջինժառայող, որին զորահանդեսի կամ շարային ստուգատեսի ժամանակ հանձնարարվում է նշել զորամասերի շարվածքի գծերը, ինչպես նաև հանդիսավոր երթով զորքերի անցնելու գծերը և ստորաբաժանումների միջև հեռավորությունը:

գծայնացում – տես *հավասարեցում*

գծանավ – տես *նավ` գծային նավ*

գծանշում – разметка – marking

գծանց – переезд – railroad crossing
 Երկաթգծի հետ ճանապարհի հատման տեղը:

գծաշար – строй в линию – line abreast formation

գծաշարվել – выстраиваться в линию – line up

գծապատկեր – схема – plot, scheme

ընթացիկ օդային իրադրության գծապատկեր – տես *օդագծապատկեր*

մոնաթղթե գծապատկեր – схема на кальке – overlay, trace

գծով շարվել– տես *գծաշարվել*

ԳՀԽ – տես «*Գործընկերություն հանուն խաղաղության*»

ԳՀԽ ծրագրով պլանավորում և վերլուծություն – Процесс планирования и анализа по программе PPM – PpP Planning and Review Process

«Գործընկերության» մեխանիզմ, որը նպաստում է ՆԱՍՕ-ի անդամ պետություններում բանակաշինության այնպիսի պլանավորմանը, որի արդյունքը լինի ՆԱՍՕ-ի ՄՁՈՒ-ի և գործընկեր պետությունների ուժերի ու միջոցների օպերատիվ համատեղելիության (վոխ-գործելիության) աստիճանի էական բարձրացումը:

ԳՀԽ համադասման և աջակցման բաժին – Отдел координации и поддержки PPM – PpP Coordination and Support Section

ԳՀԽ ուսումնական կենտրոն – учебный центр PPM – PpP Training Center

գմբեթ – купол – cupola

գյուտ – տես *հայտնագործություն*

գնահատական – оценка – estimate

Գործող և ճանաչող սուբյեկտի համար տվյալ առարկայի, երևույթի, գործընթացի նշանակալիության որոշված հարբերական չափը:

բարձր գնահատական – տես *գնահատանք*

շահագործական գնահատական – эксплуатационная оценка – operational estimate

գնահատանք – оценка, придание ценности – appreciation

գնահատում – оценка, оценивание – 1. assessment, 2. appreciation, 3. evaluation

Գործող և ճանաչող սուբյեկտի համար տվյալ առարկայի, երևույթի, գործընթացի նշանակալիության որոշումը, մասնագետի, փորձագետի կարծիքի (անհատական կամ կոլեկտիվ) հիման վրա պրոբլեմի գնահատականի ստացումը հետագայում որոշում ընդունելու (ընտրություն կատարելու) համար:

«այո–ոչ» սկզբունքով գնահատում – оценка «да–нет», оценка «идет–не идет» – go no-go

Համակարգի կամ դրա որևէ բաղադրիչի արդյունավետության գնահատման չափանիշ:

գործառնության վնասի գնահատում – оценка функционального ущерба – functional damage assessment

Նշանակետի՝ իր առաջադրանքի կատարման գործառնության կամ կատարողական հնարավորությունները նվազեցնելուն կամ վերացնելուն նպատակաուղղված արդյունքի գնահատում:

թիկունքային ապահովման գնահատում – оценка тылового обеспечения – logistic assessment

կարևոր միջոցների և ենթակառուցվածքների գնահատում – оценка важнейших средств и инфраструктур – criticality assessment

կիրառելիության գնահատում – оценка применимости – feasibility assessment

«համապատասխանում է–չի համապատասխանում» սկզբունքով գնահատում – տես *գնահատում՝ «այո–ոչ» սկզբունքով գնահատում*

հարձակողական գործողությունների գնահատում – оценка атакующих действий – attack assessment

Հարձակման փաստացի կամ հնարավոր բնույթի ու խնդիրների կամ նպատակների գնահատում:

հետախուզական գնահատում – разведывательная оценка – intelligence estimate

մարտական վնասների գնահատում – оценка результатов боевого воздействия – battle damage assessment

միջուկային խոցման աստիճանի գնահատում – оценка степени ядерного поражения – nuclear damage assessment

նյութական վնասների գնահատում – оценка материального ущерба – physical damage assessment

շահագործական գնահատում – эксплуатационная оценка – operational evaluation

ռազմավարական գնահատում – стратегическая оценка – strategic assessment

Ռազմավարական գնահատումը, գերազանցապես, երկու հակամարտող կողմերի (յուրային և հավանական հակառակորդի) անվտանգային համակարգերի համեմատական վերլուծությունն է:

սկզբնական գնահատում – первоначальная оценка – initial assessment

սպառնալիքների և խոցելիության գնահատում – оценка угроз и уязвимости – threat and vulnerability assessment

Հակասահաբեկչության մեջ, տվյալ օբյեկտի համար սպառնալիքների և խոցելիության վերլուծությունների զուգակցում:

ստրատեգիական գնահատում – տես *գնահատում՝ ռազմավարական գնահատում*

վնասվածության բնույթի և աստիճանի գնահատում – оценка характера и степени повреждений – damage assessment

տարածքի կամ իրավիճակի գնահատում արագ զննմամբ – оценка территории или ситуации путем быстрого осмотра – coup d’oeil

տեխնիկական գնահատում – техническая оценка, техническая экспертиза – technical evaluation

տեղանքի գնահատում – оценка местности – estimate of terrain

օպերացիայի ծածուկության աստիճանի գնահատում – оценка степени обеспечения скрытности операции – operations security assessment

գնային առումով մատչելիություն – доступность по цене – affordability

գնացք – поезд, состав – train

գնացքի բեռնաթափում – выгрузка из поезда – detraining

իջեցում գնացքից – высадка из поезда – detraining

գնդակ – 1. пуля, 2. мяч – 1. bullet, 2. ball
1. Հրաձգային զենքից արտանետվող խոցիչ տարր, հրազենում մտնում է փամփուշտի կազմի մեջ, ոչ հրազենում (օրինակ՝ օդամղային զենք)՝ համ-

դես է գալիս որպէս առանձին սպար-վող տարր: 2. Խաղերի համար գնդա-յին պիտույք:

արագալաց գնդակ – высокоскоростная пуля – high velocity bullet

Մեծ արագութեամբ թռչող գնդակ:

գնդակների պահունակ – магазин пуль – magazine

Հրազենում. հատուկ սարք, որը նախատեսված է փամփուշտները (կրակոցները) տեղաբաշխելու և հրաձգութեան ժամանակ դրանք հերթով տեղադրման գծին հասցնելու համար:

գնդակների ցրում – разброс пуль – delivery error

Տվյալ զինատեսակի կիրառման ժամանակ հանդիպող շեղում թիրախից:

դում-դում տեսակի գնդակ – пуля типа дум-дум – dum-dum bullet

Գնդակ, որը կենդանի օրգանիզմում հեշտությամբ ծավալվում՝ բացվում կամ տափակում է՝ ըստ այդմ նրան պատճառելով ծանր վնասվածքներ:

գրահախար գնդակ – бронебойная пуля – armor-piercing bullet

լուսածրիչ գնդակ – трассирующая пуля – tracer bullet, tracer

հրկիզող գնդակ – зажигательная пуля – incendiary bullet, incendiary round

պլաստիկ գնդակ – пластиковая пуля – plastic bullet

ռետինե գնդակ – резиновая пуля – rubber bullet

Գնդակ, որը ոստիկանությունն օգտագործում է ցուցարարներին ցրելու համար:

գնդակադիմացկուն – пуленепробиваемый – bulletproof

գնդակադիմացկունություն – пуленепробиваемость – bulletproof

Որևէ առարկայի, պատրաստվածքի ևն հատկությունը դիմանալու գնդակի հարվածին առանց էական քայքայման:

գնդակահարել – расстрелять – shoot

գնդակոծություն – обстрел – shooting

գնդակոծում – տես *գնդակոծություն*

գնդային – 1. полковой, 2. сферический, 3. шаровой – 1. regimental, 2. spherical, 3. ball

գնդային ավագ – полковой старшина – sergeant major

գնդային բուժկետ – полковой медицинский пункт, полковой медпункт – regimental aid post

Վիրավորներին ու հիվանդներին՝ նախքան նրանց տարահանումը, բուժօգնություն ցույց տալու մասնագիտացված կետ:

գնդային զինվորական ոստիկանություն – полковая военная полиция – regimental police

գնդապետ – полковник – colonel, Col.

Մեծ թվով պետություններում ավագ սպայի զինվորական կոչում (աստիճան):

գնդառանցքակալ – шарикоподшипник – ball-bearing

գնդացիր – пулемет – machine gun

Խմբային ավտոմատ հրաձգային զենք, որը նախատեսված է հատուկ հենարանից կրակելու համար և կրակում է այնքան ժամանակ, քանի ձգանը քաշած է: Մարտական հնարավորություններով՝ հեռահարությամբ և ինտենսիվությամբ, գերազանցում է այլ տեսակի հրաձգային զենքերը:

արագագործ գնդացիր – скорострельный пулемет – chain-gun

Գատլինգի գնդացիր – пулемет Гатлинга – Gatling gun

գնդացրի կրակարուն – տես *գնդացիր՝ գնդացրի կրակային դիրք*

գնդացրի կրակային դիրք – огневая позиция пулемета, пулеметное гнездо – machine gun emplacement

գնդացրի հաստոց – станок пулемета – machine gun carrier

զենիթային գնդացիր – зенитный пулемет – anti-aircraft machinegun

զույգած գնդացիր – спаренный пулемет – coaxial machine gun, coupled machine gun

ընդհանրական գնդացիր – единый пулемет – general purpose machine gun

Այնպիսի համապիտանի գնդացրի հայեցակարգ, որը հնարավոր լինել օգտագործել և՛ որպես երկձիղ նեցուկով թեթև ձեռքի գնդացիր, և՛ որպես հետևակային կամ զենիթային հաստոցով հաստոցային գնդացիր, և՛ որպես տանկերի ու ՄՄ-ների զույգված կամ առանձին կայանքներում կիրառվող տանկային գնդացիր:

թեթև գնդացիր – легкий пулемет, ручной пулемет – light machine gun

համաժամանակացված գնդացիր – синхронизированный пулемет, синхронизированная авиапушка – synchronized gun

Ինքնաթիռի վրա տեղակայված գնդացիր (թնդանոթ), որը հատուկ սարքի (համաժամիչ) միջոցով այնպես է կրակում, որ գնդակները խուսափեն պտուտակի թևերի հետ բախումից:

հաստոցային գնդացիր – станковый пулемет – heavy machine gun

ձեռքի գնդացիր – տես *գնդացիր՝ թեթև գնդացիր*

մեծ տրամաչափի գնդացիր – крупнокалиберный пулемет – large-calibre machine gun

գնդացրային – пулеметный – machine gun

գնդացրային խրամաբջիջ – пулеметная ячейка – machine gun pit

գնդացրային ջոկ – пулеметное отделение – machine gun squad

գնդացրորդ – пулеметчик – machine gunner, gunner

գնդիկ – տես *գունդ 3*

գնի և օգուտի հարաբերակցություն – соотношение цены и выгоды – value for money

գնորդ – покупатель – customer

գնում – 1. закупка, 2. покупка – 1. procurement, 2. purchase

գնման գին – закупочная цена – procurement price

Գնի տեսակ, որը կիրառվում է պետության կողմից մեծածախ գնումների ժամանակ:

գնման ժամանակահատված – время на закупку – procurement lead time

Գնումների գործողություններն սկսելու և պահեստ ընդունելու ժամանակների ընդմիջակայքը:

գնման պատվեր – заказ на закупку – purchase order

գնումների բաժին – отдел закупок – purchasing office

Բանակի մատակարարման գործընթացները կառավարող ու վերահսկող կառույց:

գնումների մասնագետ – специалист по закупкам – procurement officer

գնումների պրակտիկա – практика закупок – acquisition practice

ՆԱՏՕ-ի գնումների խումբ – группа НАТО по практике закупок – NATO Group on Acquisition Practices

գնում տեղական շուկայում – закупка на местном рынке – local purchase

ընդհանուր գնումներ – совместные закупки – common purchasing

ընդհանուր գնումների գծով ներկայացուցիչ – представитель по общим закупкам – general purchasing agent

համատեղ գնումներ – տես *գնում՝ ընդհանուր գնումներ*

հատուկ իրավիճակում գնումների կազմակերպում – организация закупок в особой обстановке – contingency contracting

հատուկ իրավիճակում գնումներ կատարելու պայմանագիր – договор о закупках в особой обстановке – contingency contract

պաշտպանական գնումներ – оборонные закупки – defense procurement

պաշտպանական գնումների գծով ցուցումնագիր – директива по оборонным закупкам – defense procurement directive

ռազմական գնումներ – տես *գնում՝ պաշտպանական գնումներ*

ռազմական գնումների կանոններ – практика военных закупок – procurement policy

ռազմական գնումների մասին լրացում – дополнение о военных закупках – procurement appendix

Օպերացիայի պլանին կցվող հավելված, որում նշվում են գնման ենթակա անհրաժեշտ նյութատեխնիկական միջոցները:

սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի գնումներ – закупки вооружений и военной техники – materiel procurement

գոյապահպանելիություն – выживаемость – survival

գոյապահպանում – выживание – survival

գոյապահպանման դանակ – нож выживания – survival knife

գոյապահպանման դասընթաց – курсы по выживанию – survival course

գոյապահպանման դպրոց – школа выживания – survival, evasion, resistance, and escape

Մեկուսացված անձնակազմի գործողություններ, որոնք նա ձեռնարկում է մինչև յուրայինների վերահսկողության տակ վերադարձը՝ իր առողջության, շարժունության, անվտանգության և արժանապատվության պահպանման նպատակով:

գոյապահպանման եղանակներ ու հնարներ – способы и приемы выживания, тактика и техника выживания – survival techniques

գոյապահպանման լրակազմ – комплект выживания – survival kit

գոյապահպանման համակարգ – система выживания – survival system

գոյապահպանման պայքարածն և տեխնիկա – տես *գոյապահպանում` գոյապահպանման եղանակներ ու հնարներ*

գոյապահպանում մարտական պայմաններում – выживание в боевых условиях – combat survival

գոյունակություն – живучесть, жизнеспособность – survivability, viability

Ձորքի (ուժերի) և ռազմական տեխնիկայի կարողությունը՝ պահպանելու կամ արագ վերականգնելու իր մարտունակությունը, ապահովվում է առաջին հերթին հաստատուն կառավարմամբ, ուժերի և միջոցների պատեհաժամ ապակենտրոնացմամբ և զորքերի տեղաբաշխման շրջանների փոփոխմամբ, քողարկմամբ, զանգվածային խոցման զենքերից ուժերի և միջոցների պաշտպանությամբ, ուժերի ու միջոցների ռեզերվի ստեղծմամբ և այլ միջոցների կիրառմամբ:

գոտեմարտ – схватка – fight, engagement
Երկու հակադիր ուժերի միջև բախում, պայքար, կռիվ:

անսպասելի գոտեմարտ – неожиданная схватка – encounter

գոտեպնդվել – крепиться, бодриться – brace

գոտի – 1. пояс, ремень, 2. зона, пояс, 3. տես *շերտ 1* – 1. belt, strap, 2. zone, area, 3. տես *շերտ 1*

1. Որևէ ընդհանուր հատկանիշով կամ որևէ նպատակի ծառայող վայր, տարածություն: 2. Որևէ բանով բնորոշվող տեղ, վայր, տարածություն:

ալբախության գոտի – зона прибоа – surf zone

անմիջուկազեն գոտի – безъядерная зона – nuclear-free zone

Տարածք, որտեղ արգելվում է միջուկային զենքի փորձարկում, արտադրություն, տեղաբաշխում, պահում, տեղափոխում և կիրառում:

անվտանգ գոտի – безопасная зона – safety zone

Տարածք (ցամաքային, ջրային կամ օդային), որը հատկացված է յուրային ինքնաթիռների, վրաջոյա նավերի, սուզանավերի կամ ցամաքային ուժերի ոչ մարտական գործողությունների համար:

անվտանգության գոտի – зона безопасности – security zone, safety area

1. Դիրքերը շրջապատող ցամաքային տարածք, որը ծածկապաշտպանված է տվյալ դիրքերն զբաղեցնող զորամասի զենքի համակարգերով, դիտման տեխնիկական միջոցներով և պարեկային գործողություններով: 2. Տարածք, որում ձեռնարկվում են անվտանգության լրացուցիչ միջոցներ, օրինակ՝ նավահանգիստը շրջապատող ջրային տարածությունը: 3. Ուղղաթիռադաշտի որոշակի գոտի, որը շրջապատում է վայրէջքի անցման վերջնական փուլի գոտին և զուրկ է խոչընդոտներից, բացի այն խոչընդոտներից, որոնք անհրաժեշտ են օդազնացության համար:

անվտանգության գոտիներ – ремни безопасности – harness, safety belts

Հատուկ հարմարանք, որը կտրուկ (վթարային) արգելակումների ժամանակ անձնակազմին և ուղևորներին պաշտպանում է ուժեղ բախումից:

անվտանգության միացյալ գոտի – объединенная зона безопасности – joint security area

անտեսանելի գոտի – տես *տարածություն մեռյալ տարածություն 1*

ապահովման գոտի – полоса обеспечения – secure zone

Տեղանքի շերտաշրջան, որը զորամիավորումն ստեղծում է պաշտպանության առջևի գծից առաջ, որպեսզի հակառակորդին մոլորեցնի իրական պաշտպանական դիրքի ու կառուցվածքի հարցում, ստիպի նրան նախապես բացահայտել իր հարձակողական մտադրությունները: ԱՄՆ-ում և այլ երկրներում՝ ծածկապաշտպանության գոտու մաս:

ապառազմականացված գոտի – демилитаризованная зона – demilitarized zone

Գոտի, որտեղ զինված ուժերի տեղակայումն արգելված է որևէ պայմանագրով:

առանձնակի կարևորության գոտի – зона особой значимости, зона особого внимания – area of interest

Շրջան, որը ընթացիկ կամ հեռանկարում մարտական գործողությունների նպատակների տեսակետից հրամանատարի համար առանձնակի նշանա-

կալից է և ներառում է նրան հատկացված հետևյալ գոտիները՝ մարտական ներգործության, մարտական գործողությունների և/կամ պատասխանատվության ու դրանց հարակից գոտիները:

առաջնային գոտի – передовая зона – forward area

Ճակատային տարածք. հակառակորդի դիրքերին մոտիկ տարածք կամ հակառակորդի հետ շփման գոտի:

առափնյա գոտի – прибрежная зона – coastal zone, foreshore

Ափի երկայնքով ձգվող ջրային և ցամաքային տարածքի հատված:

ավիացիայի գործողությունների համադասման գոտի – зона координации действий авиации, район координации полетов авиации – airspace coordination area

ավիացիայի և նավատորմի փոխգործության գոտի – зона взаимодействия авиации и флота – air surface zone

արգելական գոտի – воспрещенная зона – denied area

Վտանգավոր գոտի, տարածք, որը վերահսկվում է հակառակորդի կողմից:

արգելապատնեշների գոտի – зона заграждений – obstacle zone

Տեղանքի հատված, որը սարքավորված է ճարտարագործական շինություններով ու միջոցներով՝ հակառակորդի առաջխաղացումը դժվարացնելու, դանդաղեցնելու կամ ժամանակավորապես դադարեցնելու և յուրային զորքերի համար նրան պարտություն հասցնելու հնարավորություն ստեղծելու նպատակով:

արգելափակոցային գոտում ուղեբացում – вскрытие полосы заграждений – reduction

արգելված գոտի – запретная зона – prohibited area

Պետության տարածքի կամ ներքին ջրերի վերևում գտնվող, սահմանված չափերի օդային տարածություն, որի սահմաններում ինքնաթիռների թռիչքներն արգելված են:

արձակման գոտի – зона пуска, район пуска – launch area

արտածգմամբ բեռնաթափման գոտի – зона доставки грузов – extraction zone
Գոտի, որտեղ բեռները պարաշյուտների կիրառմամբ տեղ են հասցվում՝ ցածր բարձրությունից նետմամբ:

բախարգելիչ գոտի – буферная зона – buffer zone
Որպես բախարգելի ծառայող գոտի՝ տարածք:

բացառիկ տնտեսական գոտի – исключительная экономическая зона – exclusive economic zone

Տարածքային ջրերին հարակից ջրային տարածք, որը չի գերազանցում 200 ծովային մղոնը՝ հաշվված այն հիմնագծից, որը վերցված է որպես տարածքային ջրերի չափման սկզբնագիծ:

բեռնման գոտի – погрузочная зона – loading site

բրիգադի թիկունքային ապահովման գոտի – полоса тылового обеспечения бригады – brigade administration area

երթևեկության գոտի – полоса движения – lane

զգեսնման գոտի – зона приземления, зона касания – touchdown zone

1. Անփոփոխ թևերով ինքնաթիռների համար. վազբուղու առաջին 1000 մ հաշվված էջքի շեմից: 2. Ուղղաթիռների և կոնվերտոպլանների համար. ուղղաթիռային հարթակի կամ թռիչքուղու այն մասը, որն օգտագործվում է վայրէջքի համար:

թիկունքային գոտի – тыловая полоса – rear zone

թռիչքների համար արգելված գոտի – зона, запретная для полетов – no-fly zone

լռության գոտի – зона молчания, зона тишины – dead space, blind spot
Ռադիոհեռարձակման գոտում գտնվող տարածք, որտեղ ալիքները չեն որսվում արգելքների պատճառով:

խաղաղության գոտի – зона мира – zone of peace
Տարածաշրջան, որտեղ շահագրգիռ կողմերի միջև ձեռք բերված համաձայ-

նությանը համապատասխան ձեռնարկվում են այնպիսի միջոցներ, որոնք նպատակաուղղված են պետությունների փոխադարձ անվտանգության, խաղաղ գոյակցության և համակողմանի համագործակցության ապահովմանը:

խոչընդոտների գոտի – штурмовая полоса, полоса препятствий – assault course
Ուսումնական նպատակներով ստեղծված գոտի՝ սարքավորված զանազան խոչընդոտներով և արգելապատնեշներով, և նախատեսված դրանք հեշտությամբ հաղթահարելու հմտություններ ձևավորելու համար:

խոչընդոտներից ազատ գոտի – տես գոտի՝ օդային մոտեցումների գոտու հատված

խոչընդոտների ուսումնական գոտի – учебная полоса препятствий, дорожка с препятствиями – obstacle course

ծավալման գոտի – зона развертывания, район развертывания – area of deployment

ծովեզրյա գոտի – береговая полоса – beach

կործանիչով խոցման գոտի – зона поражения истребителем – fighter engagement zone

հակամարտող կողմերի տարանջատման գոտի – տես գոտի՝ ուժերի տարանջատման գոտի

հակամարտող ուժերի տարանջատման գոտի – зона разъединения конфликтующих сторон – area of separation
Շահագրգիռ կողմերի համաձայնությամբ որոշված տարածք, որի սահմաններից հակամարտող կողմերի ուժերը դուրս են բերվել այնպիսի շրջաններ, որոնց միջև եղած հեռավորությունը բացառում է որևէ կողմի հիետակրծման կամ այլ սպառազինության կիրառման հնարավորությունը:

հակամարտության գոտի – зона конфликта – conflict area
Տարածք, որտեղ անմիջականորեն ծավալվում են հակամարտային գործընթացները:

հակաօդային պաշտպանության նույնականացման գոտի – зона идентификации противовоздушной обороны – air defense identification zone

Հաստատված սահմաններով օդային տարածք, որում պահանջվում է արագ կերպով որոշարկել, տեղորոշել և վերահսկել թռչող ապարատը:

համատեղ մարտական գործողությունների գոտի – зона совместных боевых действий, район боевых действий многонациональной оперативно-тактической группы – joint operations area

համատեղ վերահսկվող գոտի – совместно контролируемая зона – joint security area

Կոնկրետ շրջան, որը միացյալ ուժերի հրամանատարը սահմանում է, որպեսզի հեշտացվի համատեղ օպերացիաներին աջակցող համատեղ զորակայանների և դրանց միացնող հաղորդակցության ուղիների պաշտպանությունը:

հատուկ նշանակության գոտի – տես *գոտի՝ առանձնակի կարևորության գոտի*

հետազննման գոտի – տես *գոտի՝ հետևման գոտի*

Շրջան, որում նշանակետերի հետազննումը կատարվում է մեկ ՌՏԿ-ով:

հետախուզական պատասխանատվության գոտի – зона разведывательной ответственности – area of intelligence responsibility

Հրամանատարին հատկացված տարածք, որտեղ նա պատասխանատու է հետախուզական տվյալների ձեռքբերման և հաղորդման համար:

հպման գոտի – տես *գոտի՝ զգեստնման գոտի*

ՀՕՊ-ի գոտու թռիչքանցման միջանցք – коридор пролета зоны ПВО – traverse level

Ըստ բացարձակ և հարաբերական բարձրությունների սահմանված գոտի, որով շարժվելով ինքնաթիռը իրավունք ունի հատելու ՀՕՊ-ի պատասխանատվության գոտին:

ՀՕՊ-ի մերձագործ ու փոքր հեռահարությամբ միջոցներով խոցման գոտի – зона

поражения средств ПВО ближней и малой дальности – short-range air defense engagement zone

ՀՕՊ-ի միջոցների անսահմանափակ գործողության գոտի – зона неограниченного действия ПВО – air defense action area

Շրջան և դրա վերևում գտնվող օդային տարածք, որտեղ յուրային ինքնաթիռները կամ «մակերևույթ–օդ» դասի հրթիռները սովորաբար ունեն, բացառությամբ որոշակի պայմանների առկայության դեպքի, գործելու գերակայություն:

մարտական ներգործության գոտի – зона боевого воздействия – area of influence

Շրջան, որտեղ զորքերի (ուժերի) հրամանատարը կարող է անմիջականորեն ներգործել մարտական գործողությունների ընթացքի վրա՝ սովորաբար իր հրամանատարության կամ օպերատիվ ենթակայության տակ գտնվող կրակային աջակցության համալիրների տարաշարժման կամ կիրառման միջոցով:

մարտական ներգործության միջոցների հասանելիության գոտի – зона досягаемости средств боевого воздействия – battle space

Տարածության այն հատվածը, որտեղ սպառազինության տվյալ համակարգը (համալիրը) կարող է խոցել տրված նշանակետը:

մեծ ինտենսիվությամբ օդային երթևեկության կառավարման գոտի – зона управления воздушным движением высокой интенсивности – high-density airspace control zone

Օդային տարածության վերահսկման պլանով կամ հրամանով սահմանված տարածք, որում կենտրոնացված գործում են մեծ թվով տարատեսակ զենքեր և օդային տարածքի օգտագործողներ:

մեռյալ գոտի – տես *տարածություն մեռյալ տարածություն 3*

ոչ կրակակոծելի գոտի – необстреливаемая зона – no-fire area

Գոտի, որտեղ կրակակոծումը արգելված է:

չեզոք գոտի – нейтральная зона – neutral zone

Տարածք, որն ըստ միջազգային պայմանագրի չի կարող լինել ռազմական գործողությունների վայր կամ ռազմական օպերացիաների բազա:

պաշտպանված գոտի – տես *տեղ՝ ծածուկ տեղ*

պաշտպանության գլխավոր գոտի – главная полоса обороны – home defense line, main line of defense

Պաշտպանության գոտու (տես *գոտի՝ պաշտպանության գոտի*) գլխավոր տարրը:

պաշտպանության գոտի – полоса обороны – defense area, defensive position

Տեղանքի շերտ, որը նախանշանակված է զորամիավորման ուժերով պաշտպանությանը հետևյալ նպատակներով. դիրքային պաշտպանության ժամանակ՝ հակառակորդին պարտության մատնելու, հարձակումը հետ մղելու և տեղանքի կարևոր բնագծերն ու շրջանները պահելու, տարաշարժուն պաշտպանության ժամանակ՝ դեպի խորք շարակարգված բնագծերի հաջորդական պաշտպանությամբ հարձակվող հակառակորդին պարտության մատնելու:

պատասխանատվության գոտի – зона ответственности – area of responsibility

1. Տեղանքի որոշակի հատված, որտեղ հրամանատարը լիազորված է պլանավորելու և իրագործելու օպերացիաներ: 2. Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի յուրաքանչյուր ռազմավարական կամ տարածաշրջանային հրամանատարությանն անրագրված աշխարհագրական գոտի: 3. Ռազմածովային տերմինաբանությունում. հակառակորդի զբաղեցրած տարածքի նախապես դրոշված հատված, որտեղ աջակցման նավերը պատասխանատու են նախատեսված կամ չպլանավորված նշանակետերի դիտման ու խոցման համար:

պատնեշների գոտի – полоса заграждений – obstacle belt

պլաստիկ ձևախախտման գոտի – зона пластической деформации – plastic zone

Պայթյունից առաջացած ձագարահորի շուրջ եղած գոտին:

ռադիոտեղորոշումային կայանի տեսանելիության գոտի – տես *գոտի՝ ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման գոտի*

ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման գոտի – зона радиолокационного обнаружения, зона видимости радиолокационной станции – radar coverage

Որոշակի չափերի օդային տարածություն, որում տվյալ կայանն ի վիճակի է հայտնաբերելու նշանակետեր:

ռադիոտեղորոշումային նշանացուցման գոտի – зона радиолокационного целеуказания – radar-target indication zone

սահմանափակ կրակային գոտի – зона ограниченного огня – controlled firing area

Գոտի, որում հրետանին կրակ է վարում այնպիսի վերահսկվող պայմաններում, ինչպիսիք են, օրինակ, թռչող ինքնաթիռի համար վտանգի բացառումը ևն:

սահմանափակ մուտքի գոտի – зона ограниченного доступа – restricted area

Օդային տարածություն, որտեղ թռչքները սահմանափակված են որոշակի պայմաններով:

սպառազինությունների համար արգելված գոտի – зона, запрещенная для вооружений – weapons exclusion zone

սպառազինությունների սահմանափակման գոտի – зона ограничения вооружений – weapons limitation zone

սպասման գոտի – зона ожидания – holding zone

Տեղանքի (ծովի) տվյալ շրջանի վերևում գտնվող օդային տարածություն, որը նախանշանակված է թռչող սպարատների (դրանց խմբերի) գտնվելու համար այն դեպքերում, երբ դրանց առաջադրանքները պետք է ձգրտվեն, դրանք պետք է սպասեն հաստատված երթուղու կամ վայրէջքի անցնելու թույլտվության:

ստուգողական-տեղեկատվական գոտի – контрольно-информационная зона – advisory area

վայրնետման գոտի – зона выброски – drop zone

Նշանակված գոտի, որում կատարվում է օդադեսանտային զորքի, տեխնիկայի, սպառազինության կամ մատակարարման առարկաների վայրնետում, որտեղ իջեցվում են օդադեսանտային ուժերը, տեխնիկան և ռազմական գույքը:

վտանգավոր գոտի – опасная зона – danger area

Օդային տարածք, որը կարող է ժամանակ առ ժամանակ վտանգավոր լինել այն հատող որևէ օդանավի համար:

վերահսկվող գոտի – контролируемая зона – control area

վնասման գոտի – зона повреждений – damage area

Կենդանի օրգանիզմի կամ տեխնիկական միջոցի այն հատվածը, որն արտաքին ազդեցության հետևանքով վնասվել է:

տարանջատման գոտի – зона разделения – separation zone

Երկու հակամարտ օբյեկտների (կողմերի, ուժերի ևն) միջև ստեղծվող չեզոք գոտի (երբեմն՝ զբաղեցրած տարանջատող ուժերով):

տարանցման գոտի – транзитная зона – transit zone

Միջազգային օդանավակայանի հատված, որը գտնվում է անձնագրային ստուգման կետերի հետևում, որտեղ հայտնվում է տարանցմամբ տվյալ օդանավակայանն այցելած ուղևորը:

ուղղաձիգ վայրէջքի գոտի – зона вертикальной посадки – vertical landing zone

Գետնին նշված հատուկ շրջան (տարածություն), որը նախատեսված է ուղղաձիգ վերթիռով ու վայրէջքով ինքնաթիռների նստեցման և օդ բարձրացման համար:

փակ գոտի – закрытая зона – closed area

Ցամաքային, ջրային կամ օդային տարածություն, որտեղ տեղաշարժը ժամանակավորապես կամ մշտական հիմունքով արգելված է:

քայքայման գոտի – зона разрушения – rupture zone

օդային մոտեցումների գոտու հատված – участок полосы воздушных подходов; полоса, свободная от препятствий – clearway

Թռիչքուղու վերջում գտնվող օդային տարածքի ուղղանկյուն հատված, որը գտնվում է համապատասխան լիազորություններով օժտված մարմնի (պա-

տասխանատու անձի) հսկողության տակ և նախատեսված (նախապատրաստված) է, որպեսզի ինքնաթիռը անվտանգ կերպով կատարի վերընթաց շարժման առաջին փուլը՝ մինչև որոշակի բարձրության հասնելը:

գործ – 1. дело, 2. дело, досье, папка – 1. affair, 2. matter, 3. task, 4. dossier, file

գաղտնիացված գործ – засекреченное дело – classified matter

գործերի կառավարչություն – управление делами – administration

գործերի վիճակ – положение дел – posture

դատական գործ – судебное дело – case

կրոնական գործեր – религиозные дела, дела религий – religious affairs

գործի համառոտ շարադրանք – краткое изложение дела – brief

հանրային գործեր – общественные дела – public affairs

հանրային գործերի գնահատում – оценка общественных дел – public affairs assessment

հասարակական գործեր – տես *գործ՝ հանրային գործեր*

պետական գործեր – государственные дела – public affairs

գործադիր – исполнительный – executive

գործադիր ներկայացուցիչ – исполнительный представитель – executive agent

գործադուլ – забастовка, стачка – strike

Որևէ պահանջի կատարման համար աշխատանքի կոլեկտիվ կազմակերպված դադարեցում:

գործածում – տես *օգտագործում*

գործակալ – агент – agent

Մարդ, որը վարժեցված է հետախուզական կամ հակահետախուզական նպատակներով որոշակի տեղեկույթի ձեռքբերման կամ դրան աջակցելուն:

գաղտնի գործակալ – секретный агент, шпион – spook

գնումների գծով գլխավոր գործակալ – генеральный агент по закупкам – principal agent

ՆԱՏՕ-ի համակարգում. պետություն կամ կազմակերպություն, որն սպառազինությունների գնման ժամանակ հանդես է գալիս որպես պետությունների խմբի վարչական ներկայացուցիչ:

կրկնակի գործակալ – двойной агент – double agent

հավաքագրորդ գործակալ – агент-вербовщик – spotter

Գործակալ կամ նշանակված ծպտյալ անձ, որը որոնում և գնահատում է հետախուզության համար արժեքավոր պաշտոններ զբաղեցնող անձանց:

հետախուզական տեղեկությունների աղբյուրների հետ աշխատելու համար գործակալների ընտրազատում – отбор агентов для работы с источниками разведывательной информации – screening

Անհատի կամ անհատների խմբի գնահատում, որը կատարվում է, որպեսզի որոշվի նրանց համապատասխանությունը տեղեկություններ կորզելու պահանջներին ու նախապես որոշված չափանիշներին (կերպարին) և ներառում է հետախուզական արժեք ներկայացնող տեղեկություններին տիրապետող անձի իմացության ոլորտի, առնչությունների և նրա նկատմամբ հնարավոր մտեցումների հնարների որոշում ու գնահատում:

«ննջող» գործակալ – «спящий» агент, «крот» – sleeper

Գործակալ, որը շատ լավ գաղտնիացված է, ստեղծել է լեզալ վիճակ և թաքնվել է՝ պատրաստ լինելով առաջին իսկ ազդանշանով անցնելու հետախուզական կամ դիվերսիոն գործունեության:

գործակալություն – 1. агентство, 2. ведомство, служба – 1. agency, 2. institution, agency

1. Հետախուզական միավորում, կազմակերպություն, որը նախանշանակված է տեղեկույթ հավաքելու և մշակելու համար: 2. Ներկայացուցչական հիմնարկ, ներկայացուցչություն, ավելի մեծ

հիմնարկի բաժանմունք, որը տնօրինում է տվյալ տարածաշրջանում դրանց գործերը, կատարում որոշակի շրջանով դրանց առաջադրանքները: 3. Հին և միջնադարյան Հայաստանում. որևէ բնագավառ կառավարող արքունական վարչություն (սպարապետություն, հազարապետություն, մաղխագություն ևն):

արժեքավորող գործակալություն – эвально-вационное ведомство – evaluation agent

Համատեղ փորձարկման/փորձաքննության պլանավորման, համակարգման և արդյունքների գնահատման համար պատասխանատու գործակալություն:

Կենտրոնական հետախուզական գործակալություն – Центральное разведывательное управление, ЦРУ – Central Intelligence Agency

ԱՄՆ-ում. արտաքին հետախուզության և հակահետախուզության գլխավոր մարմինը:

հետախուզական գործակալություն – разведывательное агентство, разведывательный орган – intelligence agency

հետախուզական գործունեության ոլորտ – разведывательная дисциплина – intelligence discipline

տուժածներին օգնություն ցույց տվող գործակալություն – агентство (НПО) по оказанию помощи пострадавшим – relief agency

օժանդակ գործակալություն – տես *ծառայություն՝ օժանդակ ծառայություն*

գործակից – коэффициент – coefficient, factor

թուլացման գործակից – коэффициент ослабления – attenuation factor

ինտենսիվության գործակից – коэффициент интенсивности – intensity factor

հարաբերակցական գործակից – коэффициент корреляции – correlation factor

ուժեղացման գործակից – коэффициент усиления – amplification coefficient

Տեխնիկական միջոցների (սարքերի, ապարատների ևն) բնութագրիչ, որը ցույց է տալիս դրանց ելքային ու մուտ-

քային արժեքների հարաբերությունը (օրինակ՝ լարման, հզորության են):

գործակցելիություն – տես *փոխգործելիություն*

մարտավարական օղակի ուժերի և միջոցների գործակցելիություն – интероперабельность сил и средств тактического звена – battlefield interoperability

գործակցություն – տես *փոխգործություն*

գործառել – տես *գործողություն՝ գործողություն կատարել*

գործավար – делопроизводитель – clerk

գործարկել – 1. задействовать, 2. приводить в движение – 1. enable, employ, 2. activate

1. Գործողության մեջ դնել: 2. Շարժման մեջ դնել:

գործարկիչ – пускатель – trigger

Սարք կամ որևէ մեխանիզմ (բնական կամ ձեռակերտ), որն աշխատելով գործողության մեջ է դնում այլ սարքի (ապարատի են) կամ սկզբնավորում է որևէ բնական պրոցես:

գործարկում – 1. задействование, 2. запуск, инициирование, 3. տես *շահագործում՝ շահագործման հանձնում*, 4. пуск – 1. employment, 2. initiation, 3. տես *շահագործում՝ շահագործման հանձնում*, 4. launch, launching

1. Շահագործման հանձնում, գործի գցում: 2. Տեխնոլոգիական պրոցես, որը տեղի է ունենում արձակման կայանքում (ԱԿ) ու հրթիռում և հանգեցնում է ԱԿ-ի նկատմամբ հրթիռի շարժման:

գործել – տես *բանել*

գործելակերպ – образ действий, манера – line of action

գործընկերություն – партнерство – partnership

Գործընկերության անհատական ծրագիր – Индивидуальная программа партнерства – Individual Partnership Program

Գործընկերության գործողությունների անհատական պլան – տես *Անհատական*

գործընկերության գործողությունների ծրագիր

գործընկերության նպատակներ – цели партнерства – partnership goals

«Գործընկերություն հանուն խաղաղության» – «Партнерство ради мира», PPM – Partnership for Peace, PfP

ՆԱՏՕ-ի և գործընկեր պետության միջև երկկողմ գործնական համագործակցության ծրագիր, որի շնորհիվ գործընկեր պետությունները կարող են ՆԱՏՕ-ի հետ զարգացնել անհատական հարաբերություններ՝ ինքնուրույն կերպով որոշելով այդ համագործակցության գերակա ուղղությունները (ոլորտները):

«Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագիր – Программа «Партнерство ради мира» – Partnership for Peace Program

«Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի մասնակից պետությունների օպերացիա՝ ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությամբ – операция стран-участниц программы «Партнерство ради мира» под руководством НАТО – NATO-led Partnership for Peace operation

ռազմավարական գործընկերություն – стратегическое партнерство – strategic partnership

գործիք – 1. инструмент, 2. орудие – 1. tool, instrument, 2. implement

կտորիչ գործիքների լրակազմ – комплект инструментов для разломки – demolition tool kit

գործիքակազմ – инструментарий – instruments

Տվյալ ոլորտում կիրառվող միջոցների, եղանակների, հնարների ամբողջությունը:

գործիքարան – инструментарий – instruments

Տվյալ պրոբլեմի լուծման՝ տվյալ նպատակին հասնելու միջոցները, եղանակները, հնարները:

գործող – действующий – active

գործողություն – действие, акт – 1. act, action, 2. operation

անթաքույց գործողություններ – открытые действия – overt operation

անհանգստացնող գործողություններ – беспокоящие действия – harassment, disturbing actions

Մարտական գործողություններ, որոնց նպատակն է ուժասպառ անել, բարոյալքել հակառակորդին, ձախողել նրա պատրաստույթը հարձակմանը, վերախմբավորումը, ինժեներական աշխատանքները և այլն: Այդ գործողություններից են՝ պարբերական կրակակոծումները, հրետանու հաջորդական կրակը, ինքնաթիռների փոքր խմբերով իրագործվող ավիացիոն հարվածները ևն:

ապահովող գործողություններ – обеспечивающие действия – supporting operations

Միջոցառումներ, որոնք նպատակաուղղված են մարտական գործողությունների նշանակված շրջաններում (պատասխանատվության գոտիներում) գործերի (ուժերի) հիմնական խմբավորումների մշտական մարտական պատրաստության (մարտունակության) ու ռազմական գործողությունների ապահովմանը: Ներառում են՝ հետախուզություն, ՋԽՁ-ից անձնակազմի պաշտպանություն, ռադիոէլեկտրոնային պայքար, ինչպես նաև գործերի պահպանություն, քողարկում և ինժեներական ծածկապաշտպանություն:

ավիացիայի գործողություններ կանչով – տես *արտաթռիչք՝ արտաթռիչք կանչով* Թռիչքադաշտում կամ օդում հերթապահության վիճակում գտնվող ավիացիոն ստորաբաժանումների կամ զորամասերի անցումը նոր հայտնաբերված օբյեկտների ոչնչացման, լրահետախուզման, սուզանավերի և այլ ռազմական տեխնիկայի որոնման ևն մարտական խնդիրների կատարմանը կառավարման կետերից ուղարկված կանչերով:

ավիացիայի մարտավարական գործողություններ – тактические действия авиации – tactical air operation

գործողության ժամկետ – срок действия – currency

գործողության շառավիղ – 1. радиус действия, 2. տես *հեռահարություն* – 1. range,

radius of action, action radius, scope, 2. տես *հեռահարություն*

1. Այն առավելագույն տարածությունը, որը կարող է անցնել վառելիքով լրիվ լիցքավորված նավը կամ ինքնաթիռը և առանց լրալիցքավորման վերադառնալ իր ելակետը: 2. Տես *հեռահարություն* (սահմանումը):

գործողության ոլորտ – сфера действия, охват – incidence

Այն ընդգրկույթը, որի վրա տարածվում է ազդեցությունը:

գործողություն կատարել – оперировать, совершать действия – handle

գործողություններ զինյալների դեմ – действия против боевиков – counter-guerrilla warfare

գործողությունների ինքնավարություն – автономность действий – independence

Համակարգի կամ դրա մի մասի կարողությունը՝ գործելու կամ պահպանելու իր գոյությունը առանց լրացուցիչ լիցքավորման՝ համարման՝ մատակարարման ևն (առանց մարդկային, նյութական, էներգետիկ ևն ռեսուրսների լրացման) կամ առանց ընթացիկ կառավարման, այսինքն՝ ինքնուրույն կերպով:

գործողությունների համախումբ – совокупность действий – activity

գործողությունների հաստատված կարգ – установленный порядок действий – standing operating procedure, standard operating procedure

գործողությունների սահմանափակ գոտի – ограниченная зона действий – restricted operations area

Օդային տարածության հատված, որում որոշ մասնակիցների ռազմական ներկայությունը սահմանափակված է:

գործողությունների սահմանափակում – ограничения в действиях – operational limitation

գործողություններ հակակառավարական զինված կազմավորումների դեմ – действия против антиправительственных вооруженных формирований, борьба

против незаконных вооруженных формирований – counterinsurgency warfare

խորքային արգելիչ գործողություններ – воспреещающие действия по объектам в глубине обороны противника – deep interdiction

Հակառակորդի պաշտպանության խորքում՝ ըստ օբյեկտների ձեռնարկվող արգելիչ գործողություններ:

կանոնավոր մարտական գործողություններ – систематические боевые действия – systematic combat actions

Չորքերի (ուժերի) մարտական գործողությունների տեսակ. կիրառվում է ՌՇՈՒ-ի և ՌՕՈՒ-ի ուժերի ձեռնարկած օպերացիաների ընդմիջակայքում սահմանափակ նպատակներով՝ հակառակորդի վրա անընդմեջ ազդեցություն գործելու, նրա գործողությունները կաշկանդելու և նրան կորուստներ պատճառելու համար:

կաշկանդող գործողություն – сковывающее действие – holding action

Գործողություն (հարձակում), որը ձեռնարկվում է հակառակորդին հարձակումից հետ պահելու կամ դիրքերից նրա տեղաշարժը կանխելու նպատակով:

հակաականային գործողություններ – противоминные действия – countermine operation

հակապստամբական գործողություններ – противоповстанческие действия, борьба против повстанцев – counterinsurgency, COIN

հակապստամբական գործունեություն – противоповстанческая деятельность – counterinsurgency warfare

հակադարանային գործողություն – противозасадное действие – antiambush drill

Միջոցառումների համալիր, որոնց նպատակն է յուրային ստորաբաժանումները (գորամասերը) զերծ պահել դարանից հանկարծակի հարձակումից (այդ թվում՝ կրակային):

հակապարտիզանական գործողություններ – антипартизанские действия – counter-guerrilla warfare

հակառակորդի ավիացիայի դեմ հարձակողական գործողություններ – наступательные действия против авиации противника – offensive counterair

հակառակորդի հնարավոր գործողություններ – возможные действия противника – enemy capabilities

հակառակորդի ջախջախմանը կողմնորոշված ռազմական գործողություններ – военные действия, ориентированные на разгром противника – force-orientated mission

Վճռական ռազմական գործողություններ, որոնք պլանավորվում են հակառակորդի հնարավորինս մեծ ուժերը ձեղքմամբ, թևանցմամբ, շրջափակմամբ, ծուղակմամբ, կառավարման համակարգի քայքայմամբ կամ այլ հնարով արագորեն ջախջախելու համար:

համատեղ գործողություն – совместное действие – unified action

Կառավարական և ոչ կառավարական կազմակերպությունների համաձայնեցված գործունեություն՝ ջանքերի միասնության ապահովման նպատակով:

հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող գործողությունների պլան – план действий в особой обстановке – contingency plan, sequel

հատուկ մեթոդների կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ – боевые действия с применением специальных методов – unconventional warfare

հարձակողական զսպիչ գործողություններ – наступательные сдерживающие действия – aggressive delay

հարվածային գործողություն – ударное действие – shock action

մահաբեր գործողություն – убойное действие – casualty-producing effect

Կենդանի օրգանիզմի վրա գնդակի կամ հրետանային արկի (ականի, նռնակի, ռումբի) բեկորի խոցիչ ազդեցությունը:

մարտական գործողություններ – боевые действия – combat operations, tactical operations

1. Առաջադրված մարտական (օպերատիվ) խնդիրների կատարման ժամանակ ՋՈՒ-ի բոլոր տեսակների գորամիավորումների, գորամասերի, ստորաբաժանումների կազմակերպված գործողությունները: 2. Օպերացիայի շրջանակում կամ օպերացիաների միջև մի քանի հաջորդաբար ծագող օպերատիվ, օպերատիվ-մարտավարական, մարտավարական խնդիրների լուծման համար ՋՈՒ-ի տեսակների գորամիավորումների օպերատիվ կիրառման ձև:

մարտական գործողություններ արկտիկական պայմաններում – боевые действия в арктических условиях – arctic warfare

Ռազմական օպերացիաներ, որոնք տեղի են ունենում Արկտիկայի և Անտարկտիկայի շրջաններում:

մարտական գործողությունների գոտի – зона боевых действий – area of operations, zone of action, combat zone

Ռազմական գործողությունների շրջանի մաս, որն անհրաժեշտ է մարտերի և օպերացիաների վարման, դրանց վարչաթիկունքային ապահովման համար, և որտեղ ծավալվում (բազավորվում) ու մարտական գործողություններ են վարում մարտավարական (օպերատիվ-մարտավարական) օղակի ցամաքային կազմավորումները, ինչպես նաև ավիացիոն և ՀՕՊ-ի ուժերն ու միջոցները:

մարտական գործողությունների ժամանակ որոնում և փրկություն – поиск и спасение в ходе боевых действий – combat search and rescue

մարտական գործողությունների շրջանի դիտում – наблюдение за районом боевых действий – battlefield surveillance

մարտական գործողությունների վարման անընդհատություն – непрерывность ведения боя – continuity of operations

Ռազմական գործողությունների կամ առաջադրանքի կատարման ժամանակ հաջողության հասնելու համար անհրաժեշտ գործառույթների, խնդիրների և/կամ պարտականությունների իրականացման անընդհատության աստիճանը կամ վիճակը: Ներառում է՝ հրամանատարի գործառույթներն ու

պարտականությունները, ինչպես նաև նրա անմիջական ղեկավարությամբ գործող շտաբի և այլ ենթակաների կողմից կատարվող օժանդակ գործառույթներն ու պարտականությունները:

մարտական հոգեբանական գործողություններ – боевые психологические действия – battlefield psychological activities

Ծրագրված հոգեբանական գործողություններ՝ որպես մարտական գործողությունների բաղկացուցիչ մաս, հոգեբանական ճնշում կիրառելու համար:

մոլորեցնող գործողություն – введение в заблуждение – deception action

շեղող գործողություն – отвлекающее действие – diversion

Գլխավոր՝ հիմնական գործողությունից հակառակորդի ուշադրությունը շեղելու նպատակով ձեռնարկվող գործողություն:

ռազմական գործողություններ – военные действия – military operations, military action

1. Կողմերի ընդդիմամարտությունը պատերազմում: 2. Քաղաքական և ռազմական նպատակների հասնելու համար ՈԳԹ-ում ՋՈՒ-ի տեսակների ուժերի ու միջոցների, ռազմավարական և օպերատիվ խմբավորումների կազմակերպված կիրառումը:

ռազմական գործողությունների ապահովում – обеспечение военных действий – military action support

Մարտական պատրաստության մեջ զորքերի (ուժերի) պահման, նրանց մարտունակության պահպանման և առաջադրված խնդիրների հաջող և պատեհաժամ կատարման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման նպատակով իրականացվող միջոցառումների համալիր, որը ներառում է՝ օպերատիվ (մարտական) ապահովումը, բարոյահոգեբանական ապահովումը, տեխնիկական ապահովումը, թիկունքային ապահովումը և բժշկական ապահովումը:

ռազմական գործողությունների դադարեցում – прекращение военных действий – cessation of hostilities

1. Կողմերի զինված պայքարի ավարտ՝ պայմանավորված պատերազմի, զինված հակամարտության ավարտմամբ: 2. Սովորաբար պատերազմող կողմերի միջև զինադադարի կնքման հետևանքով մարտական գործողությունների ու կրակի ժամանակավոր դադարեցում ամբողջ ռազմաձևակառուցում կամ նրա որևէ հատվածում:

ռազմական գործողությունների թատերաբեմի ներսում – տես *ներռազմաթատերաբեմային*

ռազմական գործողությունների համադասում – координация военных действий – warfare coordination

Զինված ուժերի խմբավորումների ջանքերի փոխհամաձայնեցում ընդհանուր նպատակներին հասնելու համար:

ռազմական գործողությունների շրջան – зона военных действий – war zone

ռազմական գործողությունների օպերատիվ մակարդակ – оперативный уровень военных действий – operational level of war

ռազմական գործողություններ պահանջող հատուկ իրավիճակ – особая обстановка, требующая осуществления военных действий – contingency

ռազմական գործողություններում ստեղծված ծայրաստիճան վտանգավոր իրադրություն – крайне опасная обстановка в ходе военных действий – emergency in war

Պատերազմական պայմաններում ծագած արտակարգ իրավիճակ:

վարել ռազմական գործողություններ – вести военные действия – operate

ցուցադրական գործողություններ – демонстративные действия – demonstration

Զորքերի (ուժերի) ռազմական և այլ բնույթի գործողություններ, որոնց նպատակն է առաջիկա մարտական գործողությունների բնույթի, զլխավոր հարվածի ուղղության (ուժերի կենտրոնացման) մասին կեղծ պատկերացումների ստեղծումը:

ուղղորդված էներգիայի զենքի կիրառմամբ մարտական գործողություններ – боевые действия с применением оружия

направленной энергии – directed-energy warfare

Լազերային սարքերի, ուղղորդված էներգիայի ճառագայթման սարքերի և դրանց հակամիջոցների կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ:

օպերատիվ գործողությունների կատարման ստանդարտ – стандарт осуществления оперативных действий – operational performance standard

գործոն – фактор – factor

Որևէ գործընթացի, երևույթի շարժիչ ուժը, պատճառը, դրանցում առկա որևէ էական հանգամանք, որը պայմանավորում է դրանց բնույթը:

անորոշության գործոն – фактор неопределенности – uncertainty factor

խցիչ գործոն – поражающий фактор – damaging factor

մարդկային գործոն – человеческий фактор – human factor

որոշիչ գործոններ – определяющие факторы – governing factors

պատերազմում աշխարհագրական գործոն – географический фактор в войне – geographical factor in the war

սահմանափակող գործոն – ограничительный фактор – limiting factor

1. Գործոն կամ պայման, որը ժամանակավորապես կամ մշտապես խանգարում է առաջադրանքի կատարմանը: 2. Համատեղ օպերացիաների պլանավորման գործում. վերադաս հրամանատարության կողմից հրամանատարությանը ներկայացվող պահանջներ, որոնք արգելում են որոշակի գործողություններ՝ սահմանափակելով գործելու ազատությունը:

սոցիոմշակութային գործոն – социо-культурный фактор – sociocultural factor

վճռորոշ գործոններ – решающие факторы – decisive points

Պլանավորման մեջ կարևոր ենթակառուցվածքները, տեղանքի առանձնահատկությունները, զորամասերի մարտական հնարավորությունները ևն, որոնք հաշվի են առնվում թիրախների ընտրության ժամանակ:

գործվածք – ткань – material, fabric

գործուղել – 1. командировать, откомандировать, 2. прикомандировать – 1. send on mission, second, 2. attach

գործուղվածություն – прикомандирование – attachment

գործուղում – командирование, командировка – secondment

գործունեություն – деятельность – activity

գործունեության մասշտաբ – масштаб деятельности – volume of activity

գործունեության տեսակ – տես *գրադմունք*

դիվերսիոն գործունեություն – диверсионная деятельность – sabotage

Դիվերսանտի (տես *դիվերսանտ 1, 2*) գործունեությունը:

թմրամիջոցների հետ կապված վերահսկելի միջազգային գործունեություն – контролируемая международная деятельность, связанная с наркотическими средствами – international narcotics activities

Թմրանյութերի օրինական շրջանառության գծով միջազգային արտոնագրված գործունեություն:

հակադիվերսիոն գործունեություն – контрдиверсионная деятельность – countersabotage

համատեղ գործունեություն – տես *համագործակցություն*

հատուկ գործունեություն – специальная деятельность – special activities

չթույլատրված գործունեություն – несанкционированная деятельность – unauthorized activities

վարչաթիվունքային գործունեություն – административно-тыловая деятельность – administration

վարչատնտեսական գործունեություն – административно-хозяйственная деятельность – administration

1. Մարտավարությանը և ռազմավարությանը չվերաբերող բոլոր ռազմական հարցերով իրականացվող կառավարային և կատարողական գործունեություն՝ գերազանցապես թիկունքային ապահովման և կադրերի կառավարման ոլորտներում: 2. Ջորամասերի և ստորաբաժանումների ներքին կառավարում:

քարոզչական հոգեբանական գործունեություն հակառակորդից գրավված տարածքում – пропаганда среди гражданского населения на занятой территории противника – psychological consolidation activities

Ճգնաժամային կամ պատերազմական իրադրությունում ձեռնարկված պլանավորված հոգեբանական գործունեություն հակառակորդից գրավված և յուրային վերահսկողության տակ անցած տարածքի քաղաքացիական բնակչության մեջ այնպիսի ցանկալի վերաբերմունք ձևավորելու համար, որը նպաստեր յուրային ռազմական նպատակներին և հրամանատարության օպերացիոն ազատությանը:

քայքայիչ գործունեություն – подрывная деятельность, диверсия – subversion

ֆինանսատնտեսական գործունեություն – финансово-хозяйственная деятельность – financial and economic activities

Ռեսուրսները, ներառյալ՝ ֆինանսական, արդյունքի վերածելու գործընթաց:

գվարդիա – гвардия – guard

Լավագույն՝ ընտրյալ զորք (զորամաս, զորամիավորում, նավ):

Ազգային գվարդիայի պահեստազոր – резерв Национальной гвардии – Inactive National Guard

գվարդիական – 1. гвардейский, 2. гвардеец – 1. guardian, 2. guardsman

1. Գվարդիային առնչվող, հատուկ, նաև՝ Հայրենական մեծ պատերազմի շրջանում ռեակտիվ հրետանու («Կատյուշա») կազմավորումների անվանումը (գվարդիական ականանետային զորամաս): 2. Գվարդիական կազմավորման զինծառայող:

գրագիր – писарь – clerk

գրադիենտ – градиент – gradient

գրանցահամար – տես *գրանցում` գրանցման համար*

գրանցամատյան – журнал записей – register

գրանցում – регистрация – registration

գրանցման համար – регистрационный номер – registration number

գրառում – запись – record

պաշտոնական գրառում – տես *արձանագրություն*

գրասենյակ – офис, бюро, контора, канцелярия – office

գրաստ – вьючное животное – pack-animal

գրավել – տես *գավթել*

գրավում – 1. захват, 2. овладение – 1. capture, captivity, 2. occupation

1. Ուժով տիրելը, տիրանալը: 2. Նշանակետի հայտնաբերումից հետո ռադիոտեղորոշումային և այլ բռնիչ միջոցների մարտահաշվարկների կամ հետևող համակարգերի գործողությունների հաջորդականությունը դրա հետագա ուղեկցումն ապահովելու համար:

կարևոր օբյեկտների գրավում – захват важных объектов – capture of important objects

գրատ – шинель – great coat

գրացուցանակ – транспарант – banner

գրաքննիչ – цензор – censor

գրաֆիկ – график – plot

գրաֆիկա – графика – graphic

գրաֆիկական – տես *գծագրական*

գրգռականություն – возбудимость – inflammability

գրգռիչ – 1. раздражитель, 2. տես *հարուցիչ* – 1. irritant, 2. տես *հարուցիչ*

գրգռում – 1. раздражение, 2. возмущение – irritation

մագնիսական գրգռում – магнитное возмущение – magnetic variation

գրոհ – 1. атака, 2. штурм – 1. attack, assault, 2. storm, assault

Հակառակորդին ոչնչացնելու նպատակով մարտակարգով ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների, ինչպես նաև առանձին նավերի, ինքնաթիռների ու դրանց խմբերի դեպի հակառակորդի դիրքեր սլացիկ, նպատակաուղղված և անընդհատ շարժումը, որն ուղեկցվում է ինտենսիվ կրակի վարմամբ:

անհույս գրոհ – безнадежная атака – suicide attack

Գրոհ, որը ձեռնարկվում է ուժերի կատարյալ անհավասարության պայմաններում՝ մահը գերությունից նախընտրելու մտայնությամբ:

առաջանցիկ գրոհ – упреждающий удар – spoiling attack

Հարձակում, որը ձեռնարկվում է գրոհի պատրաստվող հակառակորդի վրա՝ նրա հարձակումը կանխելու և ծախսելու համար:

ավիացիոն գրոհ – տես *հարձակում` օդային հարձակում*

արագ գրոհ – быстрая атака – hasty attack

գրոհի ժամանակ առաջնետում – бросок вперед в атаке – momentum

գրոհի կրակային պատրաստում – огневая подготовка атаки – fire preparation for assault

Գրոհին անմիջականորեն նախորդող՝ հակառակորդի կրակային խոցման շրջան, որը ներառում է հրետակոծություն, հրթիռային, ավիացիոն և այլ միջոցներով հասցվող հարվածներ:

գրոհի հրետանային աջակցություն – артиллерийская поддержка атаки – artillery support of attack

Գրոհի կրակային աջակցության բաղադրիչ, յուրային զորքի գրոհի սկզբում և ընթացքում հրետանու վարած մարտական գործողությունները, որոնք ներառում են հարձակվող ուժերի ճակատի աջև և թևերում հակառակորդի անընդմեջ կրակային խոցումը՝ նրանց

անդադար առաջխաղացումն ապահովելու նպատակով:

գրոհի հրետանային պատրաստում – артиллерийская подготовка атаки – artillery preparation of assault

Գրոհի կրակային պատրաստման բաղադրիչ, հրետանու մարտական գործողություններ, որոնք անմիջականորեն նախորդում են զորքերի գրոհին և կատարվում են նախապես կազմակերպված հրետակոծմամբ՝ հակառակորդի հրետանային և այլ կրակային միջոցների, կենդանի ուժի խոցման, պաշտպանական կառույցների ավերման նպատակով՝ նրան դիմադրելու հնարավորությունից զրկելու համար:

գրոհի վերջնամասի կառավարում – управление завершающей фазой атаки – terminal attack control

Գրոհող ինքնաթիռի տարաշարժումը և զենքի կիրառումը կառավարելու լիազորություն:

գրոհ վրազետնյա նշանակետի վրա – атака наземной цели – ground attack

գրոհ ուղղորդմամբ – атака по наведению – vectored attack

Գրոհ, որի ժամանակ զենքի կրողը չունի թիրախի հետ շփում, այլ այդ շփումը պահպանում է ստորաբաժանումը, որն էլ կրողին իր ուղղորդմամբ հասցնում է զենքի կիրառման կետը:

թևային գրոհ – фланговая атака – flanking attack

Կողային հարձակում, հարձակում հակառակորդի կողային դիրքերի ուղղությամբ:

կեղծ գրոհ – ложная атака – feint

կրկնական գրոհի առաջարկություն – предложение о повторной атаке – reattack recommendation

Գնահատական, որը բխում է մարտական վնասների և զինամթերքի արդյունավետության գնահատումներից, և որի հիման վրա հրամանատարին ներկայացվում է առաջարկություն՝ կրկին գրոհելու թիրախի վրա:

հոգեբանական գրոհ – «психическая» атака – psychological attack

Գրոհ, որը նախատեսված է պաշտպանվող հակառակորդի ահաբեկման,

նրա հոգեկանի կտրուկ և ուժեղ ապակայունացման, դիմադրության կամքի ճնշման համար:

ճակատային գրոհ – фронтальная атака, лобовая атака – frontal attack

սվինային գրոհ – штыковая атака – bayonet assault, bayonet charge

սրընթաց գրոհ – стремительная атака – charge, rush

տեղեկատվական գրոհ – информационная атака – information attack

Տեղեկության գրոհի բաղադրիչ, ապատեղեկության տարածմամբ բնակչության և զինված ուժերի անձնակազմի վրա նպատակային բարոյահոգեբանական ազդեցություն գործելու համար կատարվող գործողություն:

տեղեկության գրոհ – информационная атака – informative attack

Ըստ տևողության ու նպատակների՝ սահմանափակ, բայց մեծ ինտենսիվությամբ գործողություն, որն իրականացվում է տեղեկության դաշտում հակառակորդի տեղեկության համակարգերը, տեղեկության շտեմարանները շարքից հանելու կամ դրանց զգալի վնաս պատճառելու, դրանց մեջ ապատեղեկույթ ներմուծելու, խաղաղ բնակչության և զինված ուժերի անձնակազմի վրա նպատակային բարոյահոգեբանական ազդեցություն գործելու համար:

օդադեսանտային գրոհ – воздушно-десантная атака – airborne assault

գրոհային – 1. տես *զինամարտիկ*, 2. штурмовой – 1. տես *զինամարտիկ*, 2. attack, assault

գրոհային ինքնաթիռ – штурмовик – attack aircraft, ground-attack aircraft

Մարտական ինքնաթիռ, որը նախանշանակված է փոքր չափերի ու շարժուն վրազետնյա (ծովային) նշանակետերը փոքր և սահմանային փոքր բարձրություններից խոցելու համար:

գրոհային ռազմանավակ – տես *ափհանիչ*՝ *ափհանիչ միջոց*

գրոհաջոկատ – штурмовой отряд – storm-troops, assault troops, shock troops

ժամանակավոր կազմավորում, որը նախանշանակված է ամրացված շրջանի վրա հարձակման, քաղաքում, լեռներում և այլ պայմաններում մղվող մարտերի ժամանակ լավ ամրացված առանձին հենակետերը, դիմադրության օջախները, ամրակառույց կրակակետերը և այլ կարևոր օբյեկտներ գրավելու և ոչնչացնելու (մեկուսականիտելու) նպատակով ձեռնարկվող գրոհի համար:

գրոհել – տես *հարձակվել* 1

գրպանի ազդանշանիչ լապտերիկ – карманный сигнальный фонарик – miniflare

գրպանի լապտերիկ – карманный фонарь – flashlight

գրություն – официальное письмо, записка, письменное сообщение – official letter, missive

բացատրական գրություն – пояснительная записка – explanatory note

Գծագրական փաստաթղթի տեքստային հավելված, որը բովանդակում է լրացումներ (բացատրություններ, հաշվարկներ, այլ տեղեկություններ, որոնք հնարավոր չէ արտահայտել գծագրորեն):

մերկացման մասին գրություն – извещение о компроментации, извещение о разоблачении – burn notice

Հետախուզական (գաղտնի) գործակալությունից այլ գործակալություններին կատարվող տեղեկացում այն մասին, որ մի շարք պատճառներով տվյալ անհատը (խումբը) վստահության արժանի չէ:

գումակ (*հնգ.*) – обоз – wagon train, train, baggage

Նյութական միջոցների տեղափոխման, պահման և առբերման խնդիրներ կատարող, ձիաքարշ միջոցներով հանդերձավորված ստորաբաժանումների հավաքական անվանումը:

գումարտակ – батальон – battalion

Ցամաքային, օդադեսանտային և այլ զորքերի, ծովային հետևակի հիմնա-

կան մարտավարական ստորաբաժանումը, մտնում է գնդի կամ բրիգադի կազմի մեջ և բաղկացած է երեք կամ ավելի վաշտից:

արշավագորային գումարտակ – экспедиционный батальон – expeditionary unit

գումարտակի ավագ – батальонный старшина – sergeant major

երթային գումարտակ – маршевый батальон – draft (march) battalion

Պատերազմի ժամանակ ստեղծվող ժամանակավոր գումարտակ, որն ուղարկվում է գործող բանակի համարման համար:

գրահատանկային գումարտակ – бронетанковый батальон – tank battalion, armored battalion

հրաձգային գումարտակ – стрелковый батальон – rifle battalion

մոտոհետևակային գումարտակ – мотопехотный батальон – mechanized battalion

մոտոհրաձգային գումարտակ – мотострелковый батальон – motorized infantry battalion

տանկային գումարտակ – տես *գումարտակ*՝ *գրահատանկային գումարտակ*

գումարտակային – батальонный – battalion

գույն – цвет – color

գույք – 1. տես *ունեցվածք* 1, 2. инвентарь – 1. տես *ունեցվածք* 1, 2. stock

Ամենօրյա գործածության տնտեսական (կենցաղային) կամ արտադրական նախանշանակման առարկաների համախումբը:

անշարժ գույք – недвижимость, недвижимое имущество – real estate

անշարժ գույքի գծով խորհրդարկիչ խումբ – консультационная группа по недвижимости – real estate advisory team

բոլոր զորատեսակներին անհրաժեշտ ռազմական գույք – военное имущество, необходимое для всех родов войск – common item

գույքի փոխանցման պատվեր-կարգազիր – наряд-заказ на передачу имущества – material release order

ռազմական գույք – военное имущество – military property, stores, materiel, assets

տեղափոխելի գույք – возимое имущество – baggage

գույքահամար – инвентарный номер, складской номер – stock number

Գույքացուցակում տվյալ առարկային տրված համարը՝ դրա շարժի վերահսկումը հեշտացնելու համար:

գույքացուցակ – инвентарная опись, инвентарь – inventory

գունավորում – раскраска – infill

Քարտեզագրության մեջ. քարտեզի դրև է մասը գույնով լցնելը:

բարձրաչափական գունավորում – гипсометрическая окраска, тональная гипсометрия – hypsometric tinting, elevation tint, altitude tint

Քարտեզում բարձրությունները ցույց տալու համար կիրառվող գունավորում:

պաշտպանական գունավորում – защитная окраска – 1. protective coloration, 2. dazzle paint

քողարկիչ գունավորում – տես *քողագունավորում*

գունդ – 1. полк, 2. ядро, 3. шар, клубок – 1. regiment, 2. shot, 3. ball

Մեծ թվով պետությունների ՋՈՒ-ում հիմնական մարտավարական և վարչատնտեսական միավորը, որը միջանկյալ դիրք է զբաղեցնում գումարտակի և բրիգադի (դիվիզիայի) միջև, կարող է մտնել զորամիավորումների կազմի մեջ կամ լինել առանձին:

առանձին մոտոհրաձգային գունդ – отбельный мотострелковый полк – motorized rifle regiment

գնդի բուժառայության պետ – начальник медицинской службы полка, начальник медслужбы полка – regimental medical officer

գնդի գնդապետ – полковник полка – colonel of the regiment

գնդի հրամանատար – командир полка – regimental commander

գրահատանկային գունդ – бронетанковый полк, танковый полк – armored regiment

հետևակային գունդ – пехотный полк – infantry regiment

պարեկապահակային գունդ – патрульно-постовой полк – patrol regiment

սահմանապահ զորքերի սահմանապահ գունդ – пограничный полк пограничных войск – border guards regiment

տանկային գունդ – տես *գունդ՝ գրահատանկային գունդ*

Դ (ԴԱ)

Դ-30 – Д-30 – D-30

Խորհրդային արտադրության 122-մմ հաուրից:

դադար – 1. покой, 2. տես *ընդհատում 1* – 1. dwell, rest, sleep, 2. տես *ընդհատում 1*

դադարեցում – 1. տես *ընդհատում 2*, 2. прекращение, 3. приостановка – 1. տես *ընդհատում 2*, 2. stopping, cessation, check, 3. dwell

կրակի դադարեցում – прекращение огня – cease fire

1. Ռազմական գործողությունների դադարեցման կամ ընդհատման ձև, որի հիմնական նպատակն է տեղային զինադադարի պայմանների ապահովումը: Կրում է ըստ ժամանակի, տարածության ու նպատակների սահմանափակ բնույթ (վիրավորների հավաքում ու փոխանակում, բանազնացների ուղարկում ևն): 2. Սահմանված հրամանով հրաձգության դադարեցում զորավարժարաններում, հրաձգարաններում ևն:

դադարում – 1. остановка, 2. прекращение – 1. cessation, stopping, 2. dwell

դադարք – привал – halt

դաժանություն – жестокость – atrocity

դամբարան – погребение, захоронение – burial

դանակահարում – удар ножом, удар кинжалом – stab

դանդաղ այրվող հրահաղորդիչ – медленно горящий огнепровод – safety fuze

դանդաղեցում – замедление – 1. drag, 2. delay

Բնական ուժ՝ սարք՝ հարմարանք ևն, որը նվազեցնում է շարժման արագությունը, պրոցեսի (գործընթացի) զարգացման՝ ընթացքի տեմպը:

դաշինք – տես *միություն*

դաշինքի առիթ – казус федерис – casus foederis

Հանգամանքներ, որոնք պետությանը պարտադրում են, համաձայն ռազմական դաշինքի մասին իր կնքած պայմանագրի, մտնել պատերազմի մեջ, որն արդեն վարում է իր դաշնակիցը, կամ սկսել պատերազմ՝ ի պաշտպանություն իր դաշնակցի:

ռազմական դաշինք – военный альянс, военный союз – military alliance

Պետությունների՝ պայմանագրային հիմունքներով և ռազմական (ռազմաքաղաքական) նպատակներով ստեղծված միություն:

դաշնագիր – տես *պայմանագիր՝ դաշնային պայմանագիր*

դաշնադրային – коалиционный – coalition, allied

Պաշտպանությանը վերաբերող՝ հատուկ:

դաշնադրություն – коалиция – coalition

Պետությունների ժամանակավոր ռազմաքաղաքական դաշինք, որն ստեղծվում է դաշնադրային պատերազմների նախապատրաստման և վարման նրապատկով: Ռազմական դաշնադրության շրջանակներում սովորաբար նախատեսվում է մասնակից պետությունների տնտեսական, քաղաքական և բուն ռազմական գործունեության համադասում, իսկ երբեմն նաև՝ ընդհանուր հրամանատարության ներքո դաշնադրային ՋՈՒԲ-ի ստեղծում:

ռազմական դաշնադրություն – военная коалиция – military coalition

դաշնակից – союзник – ally

դաշնակցային – союзнический – allied

դաշնակցային օպերացիա – союзническая операция – alliance operation

դաշնակցել – быть союзником – ally

դաշնադրային խմբավորում – коалиционная группировка – coalition grouping

դաշտ – поле – field

անտեսանելիության դաշտ – поле невидимости – dead ground

Հակառակորդի տեսադաշտից դուրս գտնվող տարածք:

իրավական դաշտ – правовое поле – legal field

Իրավական կարգավորման մեխանիզմ, որը ներառում է այսպես կոչված հատուկ իրավաբանական միջոցներ՝ իրավական նորմերը, իրավահարաբերությունները, իրավունքի սուբյեկտների կողմից իրենց իրավունքների և պարտականությունների իրացման ակտերը, իրավակիրառման ակտերը:

չեզոք դաշտ – нейтральная полоса – no-man's-land

1. Հակառակորդի և յուրային առաջադիր կետերի (դիրքերի) միջև եղած տարածությունը: 2. Չեզոք միջազգային գոտի: 3. Խրամատների միջև եղած տարածությունը:

ռազմի դաշտ – տես *դաշտ՝ մարտի դաշտ*

դաշտային – полевой – field

դաշտային ռազմաինժեներական գործ – полевое военно-инженерное дело – field engineering

դաշտային խոհանոց – полевая кухня – field kitchen

դաշույն – 1. кинжал, 2. кортик – 1. dagger, 2. cutlass

դաշունահարում – տես *դանակահարում*

դասալիք – дезертир – deserter

դասալքել – дезертировать – desert, go over the hill

դասալքություն – дезертирство – desertion

Ջինժառայողի (զինապարտի՝ ուսումնական հավաքի կամ զորահավաքի ժամանակ) կողմից զորամասի կամ ծառայության վայրի միտումնավոր ինքնակամ լքումը կամ զինծառայությունից խուսափելու նպատակով զինվորական ծառայության չներկայանալը: Ըստ տարբեր պետությունների օրենսդրության՝ որակվում է որպես հանցագործություն:

դասակ – взвод – platoon

Վաշտի, մարտկոցի ստորաբաժանում: Առանձին դասակները կարող են մտնել զորամասերի, զորամիավորումների, վարչությունների, հիմնարկների կազմի մեջ:

դասակի հրամանատար – командир взвода – platoon commander

դասակի սերժանտ – сержант взвода – platoon sergeant

հակատանկային դասակ – противотанковый взвод – antitank platoon

դասակարգում – классификация, классифицирование – classification

զուգահեռ դասակարգում – параллельная классификация – parallel classification

Դասակարգում, որի դեպքում սովորական ռազմափոխադրումային միջոցները դասակարգվում են իրենց բնութագրիչների և այն վազոնային հարթակների պարամետրների հաշվառմամբ, որոնց վրա են տեղադրվում:

դասավորում – 1. построение, построение войск, 2. տես *դիրքավորում* – 1. distribution, 2. տես *դիրքավորում*

Ջորքի շարում որևէ նպատակով՝ մարտի, երթի, տարաշարժի ևն:

զորքի դասավորում – տես *դասավորում 1*

խմբավորման օպերատիվ դասավորում – оперативное построение группировки – operational disposition of a force

Օպերացիան (մարտական գործողությունները) վարելու համար տեղանքում խմբավորման զորքի (ուժերի) և միջոցների տեղաբաշխումը որոշակի համակարգով:

մարտական դասավորում – боевое построение – order of battle, combat formation

դասընթաց – курсы – course

1. Որևէ գիտության կամ նրա առանձին մասի ամբողջությունը ներկայացնող ուսումնական առարկա: 2. Որևէ առարկայի ամբողջական շարադրանքը, դասագիրք: 3. Որևէ նեղ մասնագիտություն տվող ուսումնական ժամանակավոր հաստատություն:

դասընթացների մասնակից – տես *ունկընդիր՝ դասընթացի ունկընդիր*

վերապատրաստման և որակավորման բարձրացման դասընթացներ – курсы переподготовки и повышения квалификации – retraining and skills enhancement courses

դավադրություն – заговор – plot

դավաճան – предатель, изменник – traitor

Նա, ով դավաճանություն է կատարում, մատնիչ:

դավաճանություն – 1. предательство, измена, 2. տես *անհավատարմություն*, 3. տես *երդմնազանցություն* – 1. betrayal, treason, treachery, 2. տես *անհավատարմություն*, 3. տես *երդմնազանցություն*

1. Թշնամու կողմն անցնելը, թշնամուն կենսականորեն կարևոր գաղտնի տեղեկույթի հաղորդումը, իր գործընկերների մատնումը՝ հակառակորդի ծեռքը հանձնումը: 2. Իր խոսքը չպահելը, պարտքը՝ պարտավորությունը՝ երդումը չկատարելը: 3. Իրավական կամ բարոյական նորմերով կարգավորվող որոշակի հարաբերությունների համակարգի (ամուսնական, ընկերական, գաղափարական, կուսակցական ևն) խախտումը:

դավանանք – 1. кредо, 2. տես *դավանություն 1*, 3. догмат – 1. credo, 2. տես *դավանություն 1*, 3. tenet

կրոնական դավանանք – տես *դավանություն*

դավանություն – 1. вероисповедание, конфессия, 2. տես *դավանանք 1* – 1. religious beliefs, 2. տես *դավանանք 1*

դատողականություն – տես *ողջամտություն*

դարան – засада – ambush

1. Մարտական գործողություններ վարելու եղանակ, որի էությունը հետևյալն է. ստորաբաժանումը (խումբը, ուղղաթիռը, տանկը և այլն), նախապես թաքնվելով մի հարմար տեղում, հանկարծակի հարձակվում է այդ տեղին մոտեցող հակառակորդի վրա: 2. Նման խնդիր կատարող ստորաբաժանում (խումբ, ուղղաթիռ, տանկ):

դարան մտնել – տես *դարանակալել*

դարանագործություն – засада – ambush
Դարան սարքելը, դարան դնելը:

դարանակալ – засада – ambush, ambush patrol

Դարանում թաքնված զինվոր, խումբ, կրակային միջոց են:

դարանակալել – 1. устроить засаду, засечь в засаде, 2. տես *դարանել* – 1. ambush, 2. տես *դարանել*

դարանել – затаиваться – lie up

դարձերես – обратная сторона – reverse

դարձյակ – вертлюг – saddle

դարձուկային – револьверный – revolving

Պտտվող, դարձվող:

դարսվածք – տես *շարվածք*

դելտա – дельта – delta

Եռանկյունաձև գետաբերան:

դեղամիջոց – лекарство – medicine

դեղարկղ – аптечка, аптечка первой помощи – first aid kit

անհատական դեղարկղ – индивидуальная аптечка, походная аптечка – individual first-aid kit

Զինծառայողի բուժփնթոգնության միջոցների հավաքածու:

անհատական դեղարկղի գոտեպայուսակ – подсумок для индивидуальной аптечки – individual medical pouch

առաջին բուժօգնության դեղարկղ – տես *դեղարկղ*

տրանսպորտային դեղարկղ – транспортная аптечка – vehicular first-aid kit

«դեղնակտուց» – салага – crap-hat

Փորձառություն չունեցող զինվորին, հիմնականում՝ նորակոչիկին, տրվող արհամարհական մականուն:

դեմք – лицо – face

Մարդու գլխի դիմացի՝ առջևի մասը:

դեմպինգ – демпинг – dumping

Էկոնոմիկայում. արտաքին շուկայում ապրանքների վաճառք ներքին շուկայական գներից ցածր գներով (կարող են նույնիսկ լինել ինքնարժեքից ցածր)՝ մրցակիցներին դուրս մղելու և արտաքին շուկան զավթելու նպատակով:

դենոնսացում – денонсация – denunciation

Պետության կողմից որևէ գործողություն դադարեցնելու կամ պայմանագրից հրաժարվելու հայտարարություն:

«Դեպի վե՛ր» – «Уровень больше!» – “Սը!”

Հրետանային տերմին, որը նշանակում է, որ թիրախն իրականում ավելի բարձր է գտնվում, քան այն կետը, որն ընտրվել է որպես կողմնորոշիչ:

դեպոզիտ – депозит – deposit

Դրամական միջոցներ կամ արժեթղթեր (բաժնետոմսեր, փոխառություններ), որոնք պահվում են վարկային հիմնարկներում (բանկեր, դրամարկղներ ևն) և ենթակա են դրանք տեղադրած անձին վերադարձման՝ որոշակի պայմանների տեղի ունենալուց հետո:

դեպք – 1. случай, 2. տես *իրադարձություն* – 1. case, 2. տես *իրադարձություն*

դեսանտ – десант – landing force, landing troops

Հատուկ պատրաստված և մարտական խնդիրների կատարման համար հակառակորդի տարածք ինքնաթիռներով (ուղղաթիռներով) իջեցված կամ ծովային նավերով ավիանաված, ինչպես նաև դրա համար նախանշանակված զորք:

դեսանտի երկրորդ շարակարգ – второй эшелон десанта – assault follow-on echelon, follow-on echelon

դեսանտի պատրաստման շրջան – район подготовки десанта – mounting area

ծովային դեսանտ – տես *գորք՝ ասիհանվող գորք*

ծովային դեսանտի տեղափոխում – перевозка морского десанта – amphibious lift

օդային դեսանտ – տես *իջազոր*

դեսանտային – десантный – 1. amphibious, 2. landing

Դեսանտին վերաբերող՝ հատուկ:

դեսպան – посол – ambassador

դեսպանատուն – посольство – embassy

դեսպանորդ – посланник – envoy

դեսպանություն – посольство – embassy

դետալ – деталь – detail

դետալի ռեսուրս – ресурс детали – component life

դետեկտոր – детектор – detector

դետեկտում – տես *հայտնաբերում*

դետք – дозор – patrol, watch

Ցամաքային զորքերում. զորային հետախուզության կամ երթային պահակախմբի մարմին, որին երթ կատարող կամ մարտական գործողություններ վարող ստորաբաժանումներն ու զորամասերն ուղարկում են հակառակորդի, տեղանքի, ճառագայթային ու քիմիական իրադրության վերաբերյալ տեղեկություններ հայթայթելու կամ հակառակորդի հայտնվելու (հարձակվելու) մասին յուրային զորքերին զգուշացնելու նպատակով:

հետախուզական դետք – разведывательный дозор – reconnaissance patrol

ռադիոտեղորոշումային դետք – радиолокационный дозор – radar picket

Ռադիոտեղորոշումային կայանից որոշակի հեռավորության վրա կայանած և ռադիոտեղորոշումային սարքերով օժտրված մեքենա, նավ կամ այլ միջոց,

որը հնարավորություն է տալիս մեծացնելու ՌՏԿ գործողության շառավիղը:

օդային դետք – воздушный дозор – air picket

դեր – роль – role

դերակարգություն – номер роли – role number

Բուժսարքավորանքի դասակարգում ըստ հնարավորությունների:

դերծովակալ – контр-адмирал – rear admiral

Մեծ թվով երկրների ռազմածովային ուժերում բարձրագույն սպաների առաջին զինվորական կոչումը (համապատասխանում է զորային գեներալ-մայորի կոչման):

դեֆոլիանտ – дефолиант – defoliant, Agent Orange

Տերաթափող քիմիական նյութ, որն ԱՄՆ-ն օգտագործել է Վիետնամի պատերազմում:

դժբախտ պատահար – несчастный случай – accident

դժբախտություն – տես *հարված՝ ճակատագրի հարված*

դժգոհ մարդ – недовольный, инакомыслящий – disaffected person

1. Իշխանություններից դժգոհ կամ նրանց դեմ տրամադրված մարդ: 2. Իշխանություններին ոչ հավատարիմ:

դժվար – трудный – heavy

դիակ – труп – corpse

դիակապուտություն – мародерство – looting

դիակապուտ – мародер – looter

դիապարկ – мешок для трупа – body bag

դիապոզիտիվ – диапозитив – diapositive

դիաֆրագմա – диафрагма – diaphragm

դիզել – дизель, дизельный мотор – diesel, diesel engine

դիզելային – дизельный – diesel

դիմադրել – 1. сопротивляться, 2. давать отпор – 1. resist, 2. fight back, repulse

դիմադրողականություն – сопротивляемость – resistance

դիմադրություն – сопротивление – 1. resistance, 2. opposition

դիմադրության բնագիծ – рубеж сопротивления – line of resistance

դիմադրության շարժում – движение сопротивления – resistance movement, resistance

Ազգային-ազատագրական շարժում, որը 1939–1945 թթ. ծավալվեց հիտլերյան Գերմանիայի և նրա դաշնակիցների զավթած տարածքներում, ինչպես նաև նացիստական բլոկի պետություններում: Առանձնակի մեծ թափ էր ստացել Ֆրանսիայում, Հարավսլավիայում, Իտալիայում, Լեհաստանում, Չեխոսլովակիայում, Հունաստանում, Չինաստանում, Ալբանիայում:

դիմադրությունների կամրջակ – мост сопротивления – bridge

դիմակ – маска – mask

1. Ստվարաթղթից կամ կտորից պատրաստված մակադրակ՝ չճանաչված լինելու նպատակով երեսը կամ դրավերին մասը փակելու համար: 2. Արտաքին շնչառական օրգանները (քիթ, բերան) տարբեր ախտահարումներից (թունավոր գազեր, փոշի ևն) պաշտպանող՝ կտորից կամ թանգիֆից պատրաստված դիմակալ:

պաշտպանական դիմակ – защитная маска – protective mask

պաշտպանիչ դիմակ – տես *դիմակ՝ պաշտպանական դիմակ*

դիմակալ – забрало – visor

Սաղավարտի շարժական մաս՝ դեմքը պաշտպանելու համար:

դիմակայել – противостоять – oppose

դիմակայություն – противостояние, оппозиция – opposition

դիմապակի – տես *հողմապակի*

դիմապակու ցուցասարք – индикатор на лобовом стекле – head-up display
Ճակատային ապակու վրա ինքնաթիռի սարքերի ցուցմունքը արտացոլող ցուցասարք:

դիմապանակ – տես *դիմակալ*

«Դիմացի՛ր» – «Держись!» – “Brace!”

դիմացկունություն – прочность – 1. strength, 2. durability

դիմում – просьба, обращение – application

դինամիտ – динамит – dynamite

Նիտրոգլիցերինի և լցանյութերի (պիրոքսիլին (հրաբամբակ), դինիտրոգլիկոլ և այլն) հիմքի վրա ստեղծված փշրտող պայթուցիկ նյութ:

դիպուկահար – снайпер – sniper

Հատուկ ուսումնավարժված հրաձիգ, որը կատարելապես տիրապետում է դիպուկ կրակելու, քողարկվելու և դիտելու վարպետությանը:

դիսպանսերացում – диспансеризация – clinical examination

դիվանագիտական անձեռնմխելիություն – дипломатический иммунитет – diplomatic immunity

Հատուկ իրավունքներ, արտոնություններ, որոնցով օժտվում են օտարերկրյա դիվանագետներն իրենց առաքելության կատարման պետության տարածքում:

դիվանագիտություն – дипломатия – diplomacy

գաղտնի դիվանագիտություն – тайная дипломатия – backchannel diplomacy

կանխիչ դիվանագիտություն – превентивная дипломатия – preventive diplomacy

հանրային դիվանագիտություն – публичная дипломатия, общественная дипломатия – public diplomacy

1. Գործողություններ, որոնք նպատակաուղղված են երկարատև հարաբերությունների ձևավորմանը, արտա-

սահմանում յուրային պետության արժեքների և հաստատությունների ավելի լավ ըմբռնման ապահովմանը և ազգային արտաքին քաղաքականության շահերի պաշտպանությանը՝ արտասահմանում հասարակական կարծիքի տրամադրվածության ուսումնասիրության, դրա իրազեկման և այն ձևավորողների վրա համապատասխան ներգործության ճանապարհով: 2. Խաղաղաշինության ոլորտում. քաղաքացիական կազմակերպությունների այն ջանքերը, որոնք նպատակաուղղված են հանրային գործերի և արտաքին քաղաքական ձեռնարկումների միջոցով խորացնելու վերակառուցման անհրաժեշտության, օրենքի գերակայության և քաղաքացիական պատասխանատվության ըմբռնումը:

դիվերսանտ – диверсант – saboteur, diversionist

Հատուկ պատրաստված մարդ, որը. 1. հակառակորդի թիկունքում զբաղվում է հաղորդակցությունների, կապի հանգույցների ու գծերի, զորքի կառավարման համակարգի աշխատանքի խաթարմամբ, ռազմական, արդյունաբերական և այլ օբյեկտներ շարքից հանելով, կենդանի ուժի և ռազմական տեխնիկայի ոչնչացմամբ, հակառակորդի զորքի ու բնակչության վրա բացասական բարոյահոգեբանական ներգործությամբ: 2. Որպես ծայրահեղական կազմակերպության անդամ՝ զբաղվում է պետության ներքին քաղաքական, տնտեսական, բարոյահոգեբանական, բնապահպանական և այլ իրադրությունների ապակայունացմամբ:

դիվերսիա – 1. диверсия, 2. տես *գործունեություն՝ քայքայիչ գործունեություն* – 1. diversion, sabotage, 2. տես *գործունեություն՝ քայքայիչ գործունեություն*

Հակառակորդի թիկունքում հատուկ պատրաստված ստորաբաժանումների (խմբերի) կամ առանձին անձանց գործունեությունը՝ նպատակաուղղված հաղորդակցությունների, կապի գծերի ու հանգույցների, ռազմական, արդյունաբերական և այլ օբյեկտների շարքից հանելուն, զորքերի կառավարման համակարգի գործունեության խաթարմա-

նը, կենդանի ուժի ու ռազմական տեխնիկայի ոչնչացմանը, հակառակորդի զորքերի ու բնակչության բարոյահոգեբանական վիճակի վրա բացասական ներգործությանը:

դիվիզիա – дивизия – division

Երկու կամ ավելի բրիգադից կամ գնդից կազմված մարտավարական զորամիավորում:

դիվիզիայի թիկունքային ապահովման հրամանատարություն – командование тылового обеспечения дивизии – divisional support command, DISCOM

իջազորային դիվիզիա – տես *դիվիզիա՝ օդադեսանտային դիվիզիա*

հետևակային դիվիզիա – пехотная дивизия – infantry division

օդազորային դիվիզիա – воздушно-штурмовая дивизия, ВШД – air assault division

օդադեսանտային դիվիզիա – воздушно-десантная дивизия, ВДД – airborne division

դիվիզիական – дивизионный – divisional

դիվիզիոն – дивизион – 1. battalion (in artillery or missile forces), 2. navy group

1. Հրետանու, հրթիռային ու զենիթահրթիռային զորքերի հիմնական կրակային և մարտավարական ստորաբաժանումը: 2. 3-րդ և 4-րդ դասի միատեսակ նավերի մարտավարական միավորում:

դիվիզիոնային – дивизионный – battalion

դիտախուզում – рекогносцировка – reconnaissance

Հակառակորդի և տեղանքի ակնադիտական ուսումնասիրություն, որը կատարում է անձամբ հրամանատարը (իր շտաբի սպաների ներգրավմամբ), որպեսզի ստանա որոշման ընդունման կամ դրա ճշտման համար անհրաժեշտ տեղեկություններ: Կատարվում է նաև որքերի հնարավոր դիրքավորման շրջանները (բնագծերը), դրանց առաջնղման երթուղիները ուսումնասիրելու, տեղագրական քարտեզները լրացնելու և ուղղելու նպատակներով:

դիտակ – տես *դիտակորդ*

դիտակետ – տես *կետ` դիտման կետ*

շարժական դիտակետ – подвижный наблюдательный пункт – observation post vehicle

օժանդակ դիտակետ – вспомогательный наблюдательный пункт – auxiliary observation point

դիտանկյուն – տես *դիտում` անկյուն` դիտման անկյուն*

դիտանոց – տես *աշտարակ*

դիտասարքեր – տես *դիտում` դիտման միջոցներ*

դիտարկում – 1. наблюдение, 2. տես *քըննարկում* – 1. observation, 2. տես *քննարկում*

1. Նկարագրական հետազոտական մեթոդ, ուսումնասիրվող օբյեկտի վարքի նպատակաուղղված և կազմակերպված ընկալում ու գրանցում: 2. Քննում, քննարկում:

դիտակորդ – зрительная труба, подзорная труба – telescope

դիտելիություն – տես *նկատելիություն*

դիտողական ընկալում – зрительное восприятие – vision

դիտորդ – 1. наблюдатель, 2. տես *առաջադետ* – 1. observer, monitor, 2. spotter, 3. տես *առաջադետ*

1. Զինծառայող` նշանակված հակառակորդին, յուրային զորքի գործողություններին հետևելու, տեղանքը, եղանակը ուսումնասիրելու համար: 2. Առանձին պետությունների զինվորական կամ քաղաքացիական անձնակազմից նշանակվող անձինք, որոնք միջազգային կազմակերպությունների որոշմամբ կամ միջպետական պայմանավորվածության համաձայն ուղարկվում են զինված հակամարտության կարգավորման աշակցելու կամ ռազմական գործունեության ոլորտում համաձայնության (համաձայնագրի) կատարումը վերահսկելու համար:

առաջավոր դիտորդ – передовой наблюдатель – forward observation officer, forward observer

հսկիչ դիտորդ – наблюдатель-контролер – monitor

քիմիական իրադրության դիտորդ – наблюдатель за химической обстановкой – chemical sentry

օդային դիտորդ – воздушный наблюдатель – air observer

Ինքնաթիռի անձնակազմի անդամ, որը պարտավոր է զննել օդային տարածքը` հակառակորդի օդային հարձակման միջոցները հայտնաբերելու համար:

դիտոց – визир – sight

Սարք, որը նախատեսված է դիտոցային գիծը (օպտիկական առանցքը) դիտորդի ընտրած` հեռվում գտնվող կետի ուղղության հետ միատեղման համար (օրինակ` հրազենի նշանոցը):

օպտիկական դիտոց – оптический визир – optical sight

դիտոցում – визирование – sighting

դիտոցման գիծ – линия визирования – boresight

դիտվող ծրագիծ – տես *նշանակետ` դիտվող նշանակետ*

դիտում – наблюдение – 1. observation, 2. surveillance

Ուշադրությամբ ու քննական հայացքով նայելը, հետևելը, տեսնելը, իմանալը:

ականապատնեշային գործողությունների դիտում – наблюдение за минно-заградительными действиями – minewatching

առաջավոր դիտում – передовое наблюдение – forward observation

դիտման կազմակերպում – организация наблюдений – track management

Սահմանված ընթացակարգ, որով հրամանատարը ճշգրիտ կերպով որոշում է յուրային և հակառակորդի ստորաբաժանումների դիրքը և ապահովում այդ տեղեկության փոխանցումը վերադաս և ստորադաս հրամանատարներին:

դիտման կետ լավ տեսաժիրով – пункт наблюдения с хорошим обзором – vantage point

դիտման միջոցներ – средства наблюдения – surveillance capabilities

դիտման տվյալներ – данные наблюдения – surveillance data

դիտման ուղղաթիռ – вертолет наблюдения – observation helicopter

ծովային տարածքի դիտում – տես *ծովադիտում*

ծովում դիտում – наблюдение в море – sea surveillance

մշտական դիտում – постоянное наблюдение – persistent surveillance

օդային դիտման ծառայության սպա – офицер службы воздушного наблюдения – air surveillance officer

օդային դիտում – воздушное наблюдение, наблюдение за воздушным пространством – air surveillance

օդերևութաբանական դիտում – метеорологическое наблюдение – meteorological watch

Թռիչքի ընթացքում թռիչքուղու երկայնքով՝ ամբողջ շրջանում և վերջնամասում եղանակային պայմանների գնում և հաղորդում շահագրգիռ կազմակերպությունների՝ համապատասխան առաջարկություններով հանդերձ:

դիտունակություն – наблюдательность – watchfulness, observancy, oversight
Սակավ նկատելի մանրամասնությունները տեսնելու ունակություն:

դիրեկտիվ – տես *ցուցումնագիր*

դիրիժաբլ – дирижабль – dirigible, airship

դիրք – 1. позиция, 2. положение, 3. поза – 1. position, 2. status, 3. pose, posture
1. Չորքի կողմից պատեհաժամորեն կամ մարտի ընթացքում զբաղեցրած և մարտական գործողությունների վարման համար սարքավորված տեղ: 2. Տեղադրություն, դրվածք: 3. Հասարակության կամ ծառայության մեջ մարդու գրաված տեղը՝ աստիճանը: 4. Կեց-

վածք՝ ձև, որ ընդունում է մարմինը կամ նրա մի մասը որոշակի պահի: 5. Որևէ հարցում ունեցած կողմնորոշում՝ սկզբունքային տեսակետ՝ մոտեցում: 6. Վիճակ, դրություն:

առանցքային դիրք – ключевая позиция, ключевой пост – key position

Կարևոր դիրք, պաշտոն, որը չի կարող թափուր լինել, երբ երկրում պատերազմ է կամ արտակարգ իրադրություն:

գրավված դիրքի ամրացում – укрепление захваченной позиции – consolidation of position

դիրքի գրավում – занятие позиции – occupation of position

ելման դիրք – 1. стартовая позиция, 2. исходное положение – 1. starting position, reference position, 2. initial position, forming-up place, attack position

1. Դիրք (կեցվածք)՝ տեղ, որը որևէ օբյեկտ զբաղեցնում (ընդունում) է նախքան գործողություն սկսելը: 2. Այն վերջին դիրքը, որն զբաղեցնում են զորքերը հարձակման (հակահարձակման) անցնելու համար:

լրացուցիչ կրակային դիրք – дополнительная огневая позиция – supplementary fire position

հատիչ դիրք – отсечная позиция – blocking position

Դիրք, որն ստեղծվում է դեպի զորաթևեր հակառակորդի տարածմանը խոչընդոտելու, կրակային պարկեր ստեղծելու, հակառակորդի զորամասերը դեպի կրակով ծածկապաշտպանված արգելափակոցներ ուղղելու նպատակով, ծառայում է նաև որպես նախապատրաստված բնագիծ հակառակորդի գրոհը տեղից կրակով հետ մղելու և նրան վճռորոշ թևային հակահարվածներ հասցնելու համար:

հարմար դիրք – удобная позиция – vantage point

պաշտպանական դիրքերի ամրացում – տես *ամրաշինություն*

պառկած կրակելու դիրք – положение для стрельбы лежа – prone position

դիրքավորում – дислокация, расположение войск, диспозиция – disposition

1. Տարածքում հրամանատարության ենթակայության տակ գտնվող զորամիավորումների տեղակայում իրենց հատկացված վայրում: 2. Նավերի դասավորում որևէ հերթագայությամբ: 3. Օդանավերի մարտական դասավորություն:

վաղորոք դիրքավորում – заблаговременное дислоцирование – pre-position

դիրքափոխում – перебежка – bound

Զինծառայողի (ստորաբաժանման) դիրքի փոփոխությունը մեկ կրակային կամ պաշտպանված դիրքից մեկ այլ դիրքի:

դիրքորոշում – տես կողմնորոշում 3

1. Որևէ բանի նկատմամբ իր դիրքի, գործողությունների, վերաբերմունքի որոշում, կողմնորոշում: 2. Որևէ բանի նկատմամբ ունեցած տեսակետ, վերաբերմունք, գնահատում:

դիֆերենտ – տես երկայնաթեքություն

դիֆոսգեն – дифосген – diphosgene, superpalite

Անգույն հեղուկ, ուժեղ հեղձիչ և գրգռիչ ազդեցությամբ թունավոր նյութ:

դոյակ – տես ամրոց

դյուրաբոցավառ – легко воспламеняющийся – flammable

դյուրընկալություն – восприимчивость, чувствительность – susceptibility

դոկտոր – доктор – doctor

Մի շարք երկրներում՝ բարձրագույն գիտական աստիճանը:

դոկտրին – доктрина – doctrine

1. Հիմնարար սկզբունքների համակարգ, որոնցով ի շահ ազգային նպատակների առաջնորդվում են պետությունն ու նրա ղեկավար մարմինները: 2. Ուսմունք, վարդապետություն:

արտաքին քաղաքական դոկտրին – внешнеполитическая доктрина – political doctrine

Արտաքին քաղաքական գործունեության նպատակների, խնդիրների և բնույթի,

թի, ինչպես նաև դրա իրականացման ու ապահովման եղանակների վերաբերյալ պետությունում ընդունված պաշտոնական տեսակետների համակարգ:

դոկտրինի հանգուցային տարր – ключевой элемент доктрины – key doctrine element

Միացյալ օպերացիաների հիմնական հայեցակարգ, սկզբունք կամ գաղափար:

իրավական դոկտրին – правовая доктрина – legal doctrine

Որոշ պետություններում իրավունքի, նրա դրույթների մասին տեսակետների, պատկերացումների համակարգ, որը շարադրվել է տվյալ բնագավառում առավել մեծ հեղինակություն վայելող մասնագետների կողմից:

միացյալ դոկտրին – объединенная доктрина – joint doctrine

ԱՄՆ-ում. փաստաթուղթ, որում ներկայացված են այն հիմնարար սկզբունքները, ըստ որոնց կատարվում է ՁՈՒ-ի կիրառման ղեկավարումը՝ ընդհանուր նպատակին հասնելուն միտված համատեղ գործողությունների համադասման համար, և որում նկարագրվում են հիմնական տերմինները, մարտավարությունը, հնարներն ու ընթացակարգերը:

միացյալ դոկտրինի պլանավորման խորհրդատվություն – конференция по планированию объединенной доктрины – Joint Doctrine Planning Conference

պաշտպանական դոկտրին – оборонная доктрина – defense doctrine

ռազմական դոկտրին – военная доктрина – military doctrine

Հիմնարար սկզբունքների համակարգ, որոնցով ի շահ ազգային նպատակների առաջնորդվում են ՁՈՒ-ն կամ նրա որևէ մասը, պետությունում (պետությունների դաշնադրությունում) քաղաքական նպատակներով ռազմական բռնության միջոցների օգտագործման, ռազմական խնդիրների բնույթի ու դրանց լուծման եղանակների, ռազմական շինարարության հիմնական ուղղությունների վերաբերյալ տվյալ շրջանի համար ընդունված պաշտոնական տեսակետների համակարգ:

դող – шина – tire

դողածածկան – покрывка – tire

դրագուն – драгун – dragoon

Ծանր հեծելագորային, որը կարող էր կռվել նաև որպես հետևակային:

«**Դրագունով**» – «Драгунов» – Dragunov
7,62-մմ խորհրդային դիպուկահարական ակոսավոր հրացան:

դրական – положительный, позитивный – affirmative

«**Դրակոն**» – «Дракон» – Dragon
Ամերիկյան հակատանկային կառավարվող հրթիռ:

դրամաշրջանատություն – денежное обращение – currency

դրամատուն – տես *բանկ*

դրդապատճառ – побуждение – incentive

դրդել – 1. побудить, 2. տես *հրահրել 1* – 1. actuate, stimulate, 2. տես *հրահրել 1*

դրդիչ – տես *սադրիչ*

դրդում – 1. побуждение, 2. տես *սադրանք* – 1. inducement, 2. տես *սադրանք*

դրժում – нарушение – breach, violation, break

խոստումի, պայմանի խախտում, դավաճանություն, ուրացում:

դրոն – дрон (радиоуправляемый самолет) – drone

Փոքր անօդաչու ռադիոհեռակառավարվող ինքնաթիռ, որն օգտագործվում է հետախուզական նպատակներով:

դրոշ – знамя, флаг, стяг – flag, banner, ensign

Պետության, նրա ՋՈՒ-ի, տարբեր հիմնարկների, միջազգային կազմակերպությունների ու միությունների, մարզական ընկերությունների, որոշ պաշտոնատար անձանց պաշտոնական տարբերանշան. ծողին ամրացված քառակուսի կամ ուղղանկյուն կտոր՝ սահմանված չափերի, գունավորմամբ ու նշաններով (զինանշան, խորհրդանշան, մակագրություն):

եռագույն դրոշ – տես *եռագույն*

կենդանակերպ դրոշ – зооморфное знамя – zoomorphic banner, zoomorphic flag

Կենդանու (իրական կամ երևակայական՝ վիշապ, արծվառյուծ ևն) տեսք ունեցող դրոշ:

դրոշակ – տես *զինադրոշ*

դրոշակակիր – знаменосец – ensign

դրոշմված քայլվածք – печатный шаг, гусиный шаг, шаг почетного караула – goose-step

դրոսել – дроссель – choke

դրություն – 1. положение, 2. տես *վիճակ 1* – 1. position, place, 2. տես *վիճակ 1*

արտակարգ դրության համար հաստիքացուցակ – штатное расписание на период чрезвычайного положения – emergency establishment

Արտակարգ իրավիճակում տարբեր միավորումների մեջ մարդկանց վերաբաժանում ըստ ժամանակացույցի:

արտակարգ դրություն – 1. чрезвычайное положение, 2. տես *իրավիճակ՝ արտակարգ իրավիճակ* – 1. state of emergency, national emergency, 2. տես *իրավիճակ՝ արտակարգ իրավիճակ*

Պետությունում կամ նրա առանձին շրջաններում որոշակի ժամկետով մտցվող հատուկ իրավական ռեժիմ՝ կապված ստեղծված արտակարգ իրադրության հետ, որը պայմանավորված է սոցիալ-քաղաքական, տնտեսական, ազգային, կրոնական և այլ հակասությունների կտրուկ սրման շրջանում հասարակության ու պետության ձգնաժամային վիճակով, ինչպես նաև բնական ու մարդածին բնույթի արտակարգ իրավիճակներով:

զգաստ դրություն – основная стойка, по стойке смирно – position of attention

մարտական դրություն – боевое положение – 1. firing position (gun), 2. armed and ready (e.g. fuze), 3. standby state (e.g. of a mine)

Մարտական համակարգերի, սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի, ինչպես նաև դրանց տարրերի լիակա-

տար պատրաստություն մարտական խնդրի կատարմանը (մարտական կիրառմանը):

մարտական դրությունում ոչ շփումային ականի գտնվելու ժամանակը – տես *ալկան՝ ազդեցության նկատմամբ ականի զգայունության շրջան*

շահեկան դրություն – выгодное положение – vantage point

ռազմական դրություն – военное положение – martial law

Հատուկ իրավական ռեժիմ, որը արտակարգ իրադրությունում (պատերազմ, ապստամբություն և այլն) երկրում կամ նրա մի մասում մտցնում է պետության բարձրագույն իշխանությունը:

ռազմական դրություն մտցնելը – введение военного положения – introduction of martial law

դրույթ – положение – statement, clause
Որևէ գիտական (տեսական) փաստաթղթում բովանդակվող կարևոր պնդում, հանգուցային միտք:

հայեցակարգային դրույթ – концептуальное положение – conceptual statement

դրույք – оклад – base pay

դիսկոնտային դրույք – дисконтная ставка – discount rate

Տոկոսադրույք՝ ենթադրվող ծախսերի ընթացիկ արժեքի հաշվարկման համար:

զեղչատոկոսային դրույք – տես *դրույք՝ դիսկոնտային դրույք*

դրուսշարտում – տես *արտանետում*

դրուս արձնել – вырваться (из окружения) – break out

դրուսբերում – 1. вывод, 2. вынос, 3. выведение – 1. withdrawal, 2. carrying out, 3. taking out, leading out

դաշնադրային ուժերի դրուսբերում Իրաքից – вывод коалиционных сил из Ирака, вывод союзнических сил из Ирака – withdrawal of Allied forces from Iraq

դրուսբերման հասված – участок выведения, восходящая фаза – ascent phase

Բալիստիկ հրթիռի կամ տիեզերանավի թռիչքի այն փուլը, որն սկսվում է արձակումից հետո և ավարտվում է բարձրագույն կետին հասնելուց առաջ:

դրուսբերում մարտական կազմից – вывод из боевого состава – decommissioning

դրուսնդում – вытеснение – dislodgement

դրուսնդում դիրքերից – вытеснение с позиций – dislodgement of the position

Ե (ԵՉ)

ԵԱՀԿ – տես *Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպություն*

ԵԱՀԿ գործող նախագահ – Действующий председатель ОБСЕ – OSCE Chairman-in-Office

ԵԱՀԿ նախարարական խորհուրդ – министерский совет ОБСЕ – OSCE Ministerial Council

եզրագիծ – տես *ուրվագիծ*

եզրագծային լույսեր – габаритные огни, огни периметра зоны посадки – perimeter lights

եզրակացություն – вывод, заключение – conclusion

եզրաչափքային լույսեր – габаритные огни – perimeter lights

եզրապատ – парапет – parapet

ելակետ – 1. начальная точка, 2. տես *մեկնակետ* – 1. initial point, 2. տես *մեկնակետ*

1. Վայրէջքի գոտու մոտ գտնվող օդային ստուգողական կետ, որից սկսվում է ուղղաթիռի անհատական (միայնակ) թռիչքը դեպի նախապես որոշված վայրէջքի հարթակ: 2. Որևէ գործողություն սկսելու նախնական դիրք:

ելակետային – տես *սկզբնական*

Ելակետային լուսանկարի լուծունակություն – разрешающая возможность исходного фотоснимка – interpretability

Լուսանկարի համապատասխանությունը տվյալ տեսակի նշանակետի համար ներկայացվող որակական և մասշտաբային պահանջներին:

Ելակետային տվյալներ – исходные данные – initial data

Ելուստ – 1. выступ, клин, 2. вывод, 3. блистер, 4. аппендикс (аэроштата) – 1. salient, 2. salience, projection, 3. blister, 4. appendix

1. Ռազմաձևատային գծի հատված, որը, լինելով ցցված, ավելի մոտ է հակառակորդի ձևատային գծին, քան մնացած մասը, կամ մխրձվում է դրա մեջ: 2. Էլեկտրական սարքի ցցված մաս՝ հաղորդիչ, որը ծառայում է տվյալ սարքը էլեկտրական շղթային միացնելու համար: 3. Փոխադրամիջոցի իրանից ցցված մաս՝ շրջոսիչ կամ որևէ սարքի պաշտպանիչ պատյան: 4. Օդապարիկի ստորին անցքը, որն օժտված է գործվածքային ձկափողով և ծառայում է գազով լցնելու կամ ազատ թռիչքի ժամանակ ընդարձակվող գազի դուրս գալու համար:

Ելուստային – блистерный – blister

Ելքային ատյան – исходная инстанция – originator

Ելքային կրակագիծ – տես *բնագիծ՝ ելքային կրակային բնագիծ*

Եկամուտ – доход – revenue

Նյութական արժեք կամ դրամական միջոց, որն ստացվել է որևէ գործունեության հետևանքով՝ որոշակի ժամանակահատվածում:

գալիք եկամուտ – доходы будущих периодов – deferred income

Եկամտահարկ – подоходный налог – income tax

պրոգրեսիվ եկամտահարկ – прогрессивный подоходный налог – graduated income tax

Հարկման եղանակ, երբ հարկի արդյունավետ դրույքը հարկման ենթակա

հիմքի (բազիսի) աճման համեմատ աճում է:

Եկեղեցական – церковный – church

Եկեղեցի – 1. церковь, храм, 2. տես *դավանություն 1* – 1. church, temple, 2. տես *դավանություն 1*

բողոքական եկեղեցի – протестантская церковь – Protestant Church

կաթոլիկական եկեղեցի – տես *եկեղեցի՝ կաթոլիկ եկեղեցի*

կաթոլիկ եկեղեցի – католическая церковь – Catholic Church

Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցի – Римско-католическая церковь – Roman Catholic Church

ուղղափառ եկեղեցի – православная церковь – Orthodox Church

Եղանակ – 1. способ, 2. погода – 1. way, mode, 2. weather

ռազմական (մարտական) գործողությունների եղանակներ – способы военных (боевых) действий – operational methods

Ի շահ ռազմական գործողությունների նպատակներին հասնելուն իրագործվող օպերատիվ և մարտական խնդիրների լուծման համար ուժերի և միջոցների կիրառման կարգն ու հնարները:

Եղբայրասպանություն – братоубийство – fratricide

Յուրայինների կողմից թյուրիմացության պատճառով զնդակծությունից զոհվելը:

Եղբայրացում – братание – fraternization
Հակառակորդի հետ բարեկամացում, ընկերական հարաբերությունների հաստատում:

Եղեռն – տես *ցեղասպանություն*
Հանցագործություն, ոճիր:

Ենթադատություն – подсудность – jurisdiction

Տվյալ դատարանի վարույթին ենթակա:

Ենթադրվում է խոցված – предполагается сбитым – probably destroyed

Ենթադրվում է վայր գցված – տես *Ենթադրվում է խոցված*

Ենթազինամթերք – суббоеприпас – submunition

Ցանկացած զինամթերք, որն իր խնդիրը կատարելու համար անջատվում է հիմնական (կասետային) զինամթերքից, երբեմն կոչվում է ռումբ (*бомба; bomblet*), եթե արծակվում է օդում, կամ նռնակ (*граната; granade*), եթե արծակվում է գետնից:

Ենթակա – 1. подлежащий, 2. подчиненный – 1. liable, 2. subordinate, subaltern

Ենթակա զորամաս – подчиненная часть – subordinate command

Ենթակա միացյալ հրամանատարություն – подчиненное объединенное командование, объединенное субкомандование – subordinate unified command, subunified command

Ենթակայություն – 1. подчинение, 2. подчиненность – 1. subordination, obedience, 2. inferiority

Որևէ մեկից, որևէ բանից կախվածություն, հրամանները, կարգադրությունները կատարելու պարտականություն:

Ենթակայության կարգ – порядок подчинения – command relationships

Հրամանատարների փոխադարձ պատասխանատվություն, ինչպես նաև օպերատիվ լիազորություններ, որոնք նրանք ստանում են ըստ ստորակարգության, և որոնք հետագայում հանդես են գալիս որպես մարտական հրամանատարություն, օպերատիվ ենթակայություն, մարտավարական կառավարում կամ աջակցություն:

Ենթակայությանը հանձնման բնագիծ – рубеж передачи в подчинение – handover line

Ենթակայության փոփոխման պահը – время изменения подчинения – change of operational control

Այն ամսաթիվն ու ժամը, երբ զորքի կամ զորամիավորման հրամանատարը փոխարինվում է մեկ ուրիշով:

Ժամանակավոր ենթակայության տակ դնել – տես *գործուղել 2*

օպերատիվ ենթակայություն – оперативное подчинение – operational control, control

Ենթակապալ – субподряд – subcontracting

Ենթակապալառու – субподрядчик – subcontractor

Ենթակառուցվածք – инфраструктура – infrastructure

Տնտեսական կամ քաղաքական կյանքի ընդհանուր կազմակերպվածքի բաղադրամասեր, որոնք ունեն ստորադաս, օժանդակ բնույթ և ապահովում են ամբողջ տնտեսական (քաղաքական) համակարգի բնականոն գործունեությունը: Ջինված ուժերում՝ այն բոլոր մշտական կառույցները, որոնք անհրաժեշտ են օպերացիաների իրագործման ու ապահովման համար:

բաց բանալիների հավաստագրման ենթակառուցվածք – инфраструктура сертификации открытых ключей – public key infrastructure

Ենթակառուցվածքի վերականգնում – восстановление инфраструктуры – rehabilitation of infrastructure

Ենթակառուցվածքի և զինվորական կադրերի ՆԱՏՕ-ի կոմիտե – Комитет НАТО по инфраструктуре и военным кадрам – Infrastructure and Defense Manpower Committee

Ենթակառուցվածքի օբյեկտների շահագործման ծառայություն – Служба эксплуатации объектов инфраструктуры – Infrastructure and Facilities management

Երկկողմ ենթակառուցվածք – двусторонняя инфраструктура, билатеральная инфраструктура – bilateral infrastructure

Ենթակառուցվածք, որը վերաբերում է ՆԱՏՕ-ի երկու անդամների և ֆինանսավորվում է նրանց միջև եղած փոխհամաձայնությամբ:

կարևոր ենթակառուցվածքների պաշտպանություն – защита важнейших объектов – critical infrastructure protection

կարևոր պաշտպանական ենթակառուցվածք – важнейшая оборонная инфраструктура – defense critical infrastructure

կենսականորեն կարևոր ազգային ենթակառուցվածք ու միջոցներ – национальные ключевые инфраструктура и средства – national critical infrastructure and key assets

ռազմական ենթակառուցվածք – военная инфраструктура – military infrastructure

Ենթակառուցվածքի ծրագիր – Программа инфраструктуры – Infrastructure Program

Անվտանգության ապահովման մեջ ՆԱՏՕ-ի ծրագրի նախկին անվանումը:

Ենթակարգություն – субординация – subordination

Ենթահողմային – подветренный – downwind

Քամու ուղղությանը հակառակ:

Ենթամիավոր – субъединица – subunit

Ենթապատասխանատվություն – տես *հաշվետվողականություն*

Ենթասաղավարտ – подшлемник – balaclava, cap-comforter

Բրդյա գլխարկ՝ ցուրտ եղանակին սաղավարտի տակից հագնելու համար:

Ենթասպա – прапорщик, унтер-офицер – warrant officer, ensign, petty officer, non-commissioned officer

Որոշ պետությունների զինված ուժերում զինվորական կոչում՝ սերժանտների (ավագների) և սպաների միջև:

թիկունքային ապահովման ավագ ենթասպա – старший прапорщик по тыловому обеспечению – company quartermaster sergeant

Ենթասպաների դպրոց – школа прапорщиков – school for ensigns and warrant officers

Ենթարկվել – подчиняться – obey

Ենթարկում – подчинение – obedience

Եռագույն – триколор, трехцветный флаг – tricolor

Եռոտանի – треножник, тренога – tripod

Եռնիտրոտոլուոլ – тринитротолуол, тротил – trinitrotoluene, TNT

ԵՍՁՈՒ պայմանագիր – տես *Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագիր*

Եվրամիություն – տես *Եվրոպական Միություն*

Եվրոպական Միություն – Европейский Союз, Евросоюз, ЕС – the European Union, EU

Եվրոպական վերպետական կազմակերպություն, որին անդամ պետությունները փոխանցել են իրենց որոշ ինքնիշխանական գործառնություններ:

Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպություն – Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе, ОБСЕ – Organization for Security and Cooperation in Europe, OSCE

Միջազգային անվտանգային կազմակերպություն, որը հովանավորում է սպառազինությունների վերահսկման, զինաթափման, փոխադարձ վստահության և անվտանգության ամրապնդման միջոցների ձեռնարկման, հակամարտությունների կարգավորման հարցերով բանակցությունները, իրականացնում է խաղաղության վերականգնման ու պահպանման օպերացիաներ: Մասնավորապես՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խումբն ստանձնել է Ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործում միջնորդի դեր:

Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագիր – Договор об обычных вооруженных силах в Европе, ДОВСЕ – Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, CFE

Երդմնագիր – տես *երդում*

Երդմնազանցություն – 1. клятвопреступление, 2. нарушение присяги – 1. perjury, oath breaking, 2. violation of oath

Երդման խախտում, երդումը չկատարելը:

երդում – присяга – oath of enlistment, oath of allegiance

Որևէ ծառայության անցնելու, որոշակի կարգավիճակ ստանալու ժամանակ տրվող պաշտոնական և հանդիսավոր խոստում, հավաստում:

երդման դրժում – տես *երդմնագանցություն*

երեսկալ – տես *դիմակալ*

երեսն ի վայր – ничком – prone

երեսպատման սալ – облицовочная плита – plating

երթ – марш – march

Մարտական մեքենաներով, փոխադրամիջոցներով կամ հետևակային շարայունով զորքերի կազմակերպված տեղաշարժ՝ մարտական խնդիրը կատարելու պատրաստ վիճակում սահմանված ժամանակին նշանակված շրջան (բնագիծ) հասնելու համար:

արագացված երթ – форсированный марш – forced march

հանդիսավոր երթ – торжественный марш – march in review

հետիոտն երթ – марш в пешем строю – foot march

սրընթաց երթ – марш-бросок – quick march

Ցամաքային զորքերի վազիկ տեղաշարժ փոքր հեռավորության վրա՝ վաղօրոք դրված կամ հանկարծակի ծագած մարտական խնդիրը կատարելու համար, սովորաբար կատարվում է հետիոտն, արագացված տեմպով (քայլքի և վազքի հերթագայմամբ):

ուսումնական երթ – учебный марш, маршевая подготовка – route march

երթակարգ – տես *կարգ՝ երթային կարգ*

Զինծառայողների, ստորաբաժանումների, զորամասերի, նավերի, ինքնաթիռների՝ կանոնադրությամբ սահմանված տեղաբաշխում համատեղ երթային շարժման համար, երբ ստորաբաժանումը շարված է շարայան ձևով (շարքում 1, 2, 3 կամ 4 հոգի), իսկ ստորաբաժանումները շարված են

մեկը մյուսի հետևից՝ սահմանված հեռավորությունների վրա:

երթային – маршевый – marching

երթաշարք – походный строй – march formation, route formation

Շարք, որում ստորաբաժանումը դասավորված է շարայունով, կամ շարայուններում ստորաբաժանումները դասավորված են մեկը մյուսի հետևից՝ կանոնադրությամբ կամ հրամանատարի սահմանած հեռավորությունների վրա:

երթարշավ – движение в походном порядке – route march

երթաքայլել – маршировать – parade

երթ-զորաշարժ – марш-маневр – maneuver march

Զորքերի վերախմբավորման տեսակ, զորքի տեղաշարժ երթային կարգով, որը կատարվում է մինչև մարտական գործողությունների սկիզբը հակառակորդի նկատմամբ ավելի բարենպաստ դիրք զբաղեցնելու, անհրաժեշտ խրմբավորում ստեղծելու կամ զորքը հակառակորդի հարվածի տակից դուրս բերելու նպատակով:

երթուղավորում – маршрутизация – routing

Տեղեկույթը, բեռները, ուղևորներին տեղ հասցնելու համար առավել նպատակահարմար ուղու որոշումը՝ ընտրությունը:

երթուղի – 1. маршрут, 2. трасса – 1. route, itinerary, 2. track

Զորքի (ուժերի), ավիացիայի և փոխադրամիջոցների շարժման սահմանված (նշանակված) ճանապարհ, ուղի:

երթուղու ականազերծում – разминирование маршрута – route clearance

երթուղու բնութագիր – характеристика маршрута – route classification

երթուղու թողունակություն – пропускная способность маршрута – route capacity

երթուղու հատված – отрезок маршрута – stage

երթուղու հետախուզում – разведка маршрута, разведка пути – route reconnaissance

երթուղու փոփոխում – изменение маршрута – diversion

Ստորջրյա ականապատման տարբերակում վտանգավոր ուղուց շեղում դեպի կողմնակի անվտանգ ուղի:

թռիչքի երթուղի – маршрут полета – flight route

Ինքնաթիռի տեղափոխման նախապես որոշված ուղին՝ միջանկյալ վայրէջքների տեղի և ժամանակի նշմամբ:

նվազագույն ռիսկով երթուղի – маршрут с минимальным риском – minimum-risk route

ստիպված լինել փոխել երթուղին – быть вынужденным поменять маршрут – re-route

օդային երթուղի – воздушный маршрут – air route

օպերատիվ երթուղի – оперативный маршрут – operational route

Ցամաքային ճանապարհ, որը հատկացված է հրամանատարությանը՝ հատուկ օպերացիա իրագործելու համար:

երթևեկություն – движение – traffic

թռիչքադաշտային երթևեկություն – аэродромное движение – aerodrome traffic

ճանապարհային երթևեկության նշան – знак дорожного движения – regulatory sign

երթևեկության կարգավորման կետ – регулировочный пункт – control point

Երթուղու վրա գտնվող կետ, որում տեղակայված անձնակազմը երթևեկության մասին տեղեկություններ է հաղորդում և կարգավորում այն:

երկշարայուն երթևեկություն – двухконтное движение – double flow route

Ճանապարհ, որով երթևեկությունը կատարվում է երկու շարքով՝ հանդիպական ուղղություններով:

երիզ – 1. տես *ժապավեն*, 2. кайма – 1. տես *ժապավեն*, 2. fringe

երկաթգիծ – տես *երկաթուղի*

երկաթգծի թողունակություն – пропускная способность железной дороги – railway line capacity

Երկաթուղու կարողությունը միավոր ժամանակում (սովորաբար՝ մեկ օրվա ընթացքում) սպասարկելու որոշակի թվով փոխադրումներ:

երկաթուղային – железнодорожный – railway, railroad

երկաթուղի – железная дорога, железнодорожный путь – railway, railroad

երկակնյա – տես *հեռադիտակային*

երկայնաթեքություն – дифферент – pitch, tip

Նավագնացության մեջ. նավի, ծանրության կենտրոնով անցնող հորիզոնական հարթության նկատմամբ նրա երկայնական առանցքի շեղվածությունը, այսինքն՝ քթի և խելի ընկղմվածությունների տարբերությունը:

երկայնաճոճում – тангаж – pitch

Ինքնաթիռավարության մեջ. ինքնաթիռի երկայնական առանցքի դիրքը հորիզոնական հարթության նկատմամբ:

երկարաճիտ կոշիկ – сапог – boot

երկեղջյուր – погатка – catapult, slingshot

երկիր – Земля – the Earth

Արեգակնային համակարգության՝ Արեգակից հաշվված երրորդ մեծ մոլորակը, որի վրա ապրում է մարդկությունը:

երկիր – страна – country, land

երկրի խորքը – տես *երկիր՝ երկրի ներքին շրջաններ*

երկրի մակերևույթ – поверхность земли – ground

երկրի ներքին շրջաններ – внутренние районы страны, глубь страны – interior

«ուղարկող երկիր» – «направляющая» страна – sending nation

ՆԱՏՕ-ի անդամ պետություն, որն իր գործը (ուժերը) ուղարկում է այլ երկիր՝ այնտեղ տեղաբաշխման համար և հայցում է այդ երկրի աջակցությունը

Երկճյուղավորում – развилка, Т-образность – fork

«Երկնագույն բերետներ» – «голубые береты» – Blue Berets

ՄԱԿ-ի խաղաղարար ուժերը:

Երկշարք դասավորություն – двухшеренное построение – double file

Մարդկանց կամ մեքենաների երկու գուգահեռ շարք՝ իրար հետևից շարված:

Երկրաբաշխական հենացանց – опорная геодезическая сеть – ground control

Ճշգրիտ չափումների համակարգ, որն օգտագործվում է Երկրի մակերևույթի կետերի միջև հեռավորությունները, ուղղությունների և բարձրությունների միջև տարբերությունները որոշելու համար:

Երկրաբաշխություն – геодезия – geodesy

Երկրագունդ – տես *Երկիր*

Երկրատեղեկութաբանություն – геоинформатика, геоматика – geomatics

Երկրաշարժ – землетрясение – earthquake

Ստորգետնյա ցնցումներ, Երկրի մակերևույթի տատանումներ, որոնք առաջանում են երկրակեղևում կամ Երկրի վերին միջնապատյանում (մանտիա) տեղի ունեցող հանկարծակի տեղաշարժերի կամ խզումների հետևանքով և առաձգական տատանումների ձևով փոխանցվում մեծ հեռավորությունների վրա:

Երկրաշարժի բուժսանիտարական հետևանք – медико-санитарное последствие землетрясения – medical and sanitary consequences of an earthquake

Երկրաշարժի հետևանքով առաջացած վնաս՝ բնութագրվող սանիտարական կորուստներով, որոնց մեծությունը հիմնականում կախված է երկրաշարժի ինտենսիվությունից, բնակչության տեղաբաշխումից (բաց տեղանք, շենքեր), այն շենքերի տիպից, որոնցում գտնվում էր բնակչությունը, փակ վնասվածքների գերակշռությունից, խոցվածների մեծամասնության՝ փլվածքների տակ

գտնվելուց, երկրաշարժի գոտում հոգեկան խանգարումների առաջացումից, ավանդական հիվանդությունների ընթացքի ծանրացումից, բնակչության կենսապահովման համակարգերի խաթարումից, վարակիչ հիվանդությունների տարածմանը հանգեցնող անբարենպաստ պայմաններից, բնակչության բուժկանխարգելիչ, սանիտարահիգիենիկ և հակահամաճարակային ապահովման գործող համակարգի խաթարումից, երկրաշարժի օջախում եղած բուժկանխարգելիչ, սանիտարահիգիենիկ և հակահամաճարակային հիմնարկների հնարավորություններին բուժսանիտարական հետևանքների վերացման ուղղությամբ աշխատանքների ծավալի անհամապատասխանությունից:

Երկրաշարժի օջախ – очаг землетрясения – earthquake center

հարուցված երկրաշարժ – տես *Երկրաշարժ՝ մակածված երկրաշարժ*

մակածված երկրաշարժ – наведенное землетрясение, техногенное землетрясение, индуцированное землетрясение – induced earthquake, triggered off earthquake

Երկրաշարժ, որի գործարկումը մարդու գործունեության հետևանք է:

տեխնածին երկրաշարժ – տես *Երկրաշարժ՝ մակածված երկրաշարժ*

Երկրորդական – второстепенный – subordinate

Երկփող – двуствольный – twin-barrelled

Երկֆենիլամինաքլորարսին – дифенил-аминохлорарсин – diphenylaminochloroarsine, DM

Արցունքաբեր գազ:

Երկֆենիլցիանարսին – дифенилцианарсин – diphenylcyanoarsine, DC

Փսխում հարուցող թունավոր նյութ:

Երկֆենիլքլորարսին – дифенилхлорарсин – diphenylchloroarsine, DA

Փսխում հարուցող թունավոր նյութ:

Եֆրեյտոր – ефрейтор, рядовой первого класса – private first class

Ձ (ՁԱ)

զամբյուղ – гондола, корзина – basket

զայրույթ – раздражение – irritation

զանգված – масса – mass

զանգվածաբար ոչնչացնել – տես *բնաջնջել*

զանգվածային – массовый – mass

զանգվածային կոտորած – տես *արյունահեղություն*

զանգվածայնություն – массовость – mass

զանգվածեղ – массиванный – mass

զանգվածներ – массы – the masses

զանցանք – проступок – misdemeanor
Թեթև հանցանք:

զառիթափ – крутизна, круча – 1. bluff, 2. cliff

զառիվեր – տես *վերելք՝ կտրուկ վերելք*

զառիվերակ – эскарп, крутой откос – escarpment

զավթել – захватывать, занимать – occupy

զավթիչ – захватчик – invader, occupant
Նա, ով բռնի կերպով տիրանում է որևէ բանի, նվաճող (գերազանցապես՝ մեկ այլ պետության տարածքի և բնակչության):

զավթողագործություն – экспансия – expansion

Առանձին պետության, ժողովրդի, մշակույթի կամ կենսաբանական տեսակի բնակության տարածքի կամ ազդեցության ոլորտի տարածքային, աշխարհագրական կամ այլ բնույթի ընդարձակում: Ռազմական՝ զինված ճանապարհով օտար տարածքների զավթում ուրիշ ժողովուրդներին քաղաքական և տնտեսական առումով ստրկացնելու, նրանց հողերը բռնակցելու, իր ռազմական-ռազմավարական վիճակն ամրապնդելու, ազդեցության ոլորտներն ընդարձակելու նպատակով:

զավթում – захват – seizure, capture
Որևէ բանի նկատմամբ տիրապետության բռնի հաստատում, տիրում, տիրացում:

տարածքների զավթում – захват территории – takeover, capture of a territory
Մի պետության կողմից մեկ այլ պետության տարածքի (ամբողջությամբ կամ մասամբ) բռնի գրավում՝ զինված ուժի կիրառությամբ:

զարդանկար – տես *նախշ*

զարին – зарин – Sarin, GB
Նյարդակաթվածահարական թունավոր նյութ:

զարկանի քաշում – взведение ударника – arming

զարմանք – удивление – surprise

«**Զբաղեցնել մարտական դիրքերը**» – տես «*Մարտի՛*»

«**Զբաղեցնել տեղերը**» – տես «*Մարտի՛*»

զբաղմունք – занятие, профессия – occupation, trade

զգայարար – сенсор – sensor

մանրաչափացված զգայարար – миниатюризированный сенсор – miniaturized sensor
Շատ փոքր չափերի հասցված զգայարար:

զգայունականություն – տես *ընկալունակություն*

զգայունակություն – տես *դյուրընկալություն*

զգայուն հարց – деликатный вопрос – sensitive issue

զգեստնում – տես *վայրէջք 2*

զգոն – бдительный, настороженный – alert

զգոնություն – 1. бдительность, 2. տես *ուշադիրություն* – 1. vigilance, 2. տես *ուշադիրություն*

Արթնություն, զգաստություն, աչալրջություն, սպառնալիքները ժամանակին նրկատելու և սթափ գնահատելու կարողություն, զորքի (ուժերի) մարտական պատրաստության գործոններից մեկը. բարոյահոգեբանական հատկություն:

զինծառայողի զգոնություն – бдительность военнослужащего – vigilance of serviceman

Բարոյահոգեբանական և մարտական հատկություն, որն արտահայտվում է հակառակորդի գործողությունների նրկատմամբ չթուլացող ուշադրության ձևով, իսկ խաղաղ ժամանակ՝ այն ուժերի նկատմամբ, որոնք կարող են վնաս պատճառել երկրի պաշտպանունակությանը, ՋՈՒ-ի մարտական հզորությանը:

զգուշավոր – осторожный, осмотрительный – cautious

զգուշավորություն – տես *զգուշություն*

զգուշացում – предостережение, предупреждение – 1. warning, 2. caution, caveat
 1. Վատ հետևանքի, վտանգի մասին հիշեցում, տեղեկացում: 2. Կարգի հրավիրում: 3. Կարգապահական-կազմակերպական նվազագույն տույժ:

մարտավարական զգուշացում – տես *իրազեկում մարտավարական իրազեկում*

մեծանշանակ զգուշացում – стратегическое предупреждение – strategic warning

զգուշություն – осмотрительность, осторожность – 1. caution, 2. prudence

զեկույց – рапорт – report
 Պաշտոնատար անձի բանավոր կամ գրավոր պաշտոնական զեկուցում վերադասին՝ սահմանված կարգով:

զեկույց առաջադրանքի կատարման մասին – рапорт о выполнении задания – mission report

զեկույց առաջադրանքից վերադառնալուց հետո – доклад по возвращении с задания – debriefing

զեկույց իրադրության մասին – տես *ամփոփագիր՝ օպերատիվ ամփոփագիր*

զեկույց օպերացիայի (մարտի) որոշման ճշգրտման մասին – доклад об уточнении решения на операцию (бой) – Revised Decision Briefing

հետօպերացիոն զեկույց – послеоперационный рапорт – post-operation report

սահմանափակ զեկույց – ограниченный рапорт – restricted reporting

Ջեկույցի ձև, որը բռնաբարության զոհերին հնարավորություն է տալիս դիմելու և համապատասխան բուժզննում անցնելու առանց դեպքի մասին լուրերի լայն տարածման:

օդային հետախուզման արդյունքների մասին տիպային զեկույց – типовый рапорт о результатах воздушной разведки – reconnaissance exploitation report

զեկուցագիր – рапорт, докладная – report

Պաշտոնատար անձի կողմից պետին ներկայացվող գրավոր պաշտոնական զեկուցում, որը բովանդակում է որևէ հարցի շարադրանքը, հեղինակի եզրակացություններն ու առաջարկությունները:

զեկուցում – доклад – report

զենիթային – տես *հակաօդային*

զենք – оружие – weapon, weaponry, armament

Ջինված պայքարում հակառակորդի խոցման միջոցներ:

ակնային զենք – минное оружие – mine weapons

անհիլացիոն զենք – аннигиляционное оружие – annihilation weapon

Նոր ֆիզիկական սկզբունքներով զենքի (ՆՖՍՋ) հնարավոր, սակայն դեռ ենթադրական տեսակ, որի գործողությունը հիմնված է մասնիկների անհիլացման հետևանքով անջատվող հրսկայական էներգիայի օգտագործման վրա:

անձնական զենք – личное оружие – hand arm, individual weapon

անմիջական ազդեցության զենք – оружие непосредственного воздействия – direct weapon

աջակցման զենք – оружие поддержки – support weapons

ավտոմատ զենք – автоматическое оружие – automatic weapon

ատոմային զենք – տես *զենք՝ միջուկային զենք*

«բանական» զենք – տես *զենք՝ «խելացի» զենք*

գենետիկական զենք – генетическое оружие – genetic weapon

Կենսաբանական զենքի ենթադրական տեսակ, որը նախանշանակված է ռասայական, սեռային կամ գենետիկորեն պայմանավորված այլ հատկանիշով բնակչությանը ընտրողաբար խոցելու համար, արգելված է 1925 թ. Ժնևյան արձանագրությամբ:

գերբարձր հաճախականային զենք – сверхвысокочастотное оружие – superhigh-frequency weapon

Ուղղորդված էներգիայի զենք, որի խոցիչ գործոնը ԳԲՀ-տիրույթի էլեկտրամագնիսական ճառագայթումն է:

գերձշարիտ զենք – высокоточное оружие – precision-guided weapon

Որպես կանոն, կառավարվող զենք, որն ունակ է իր հասանելիության սահմաններում գտնվող ցանկացած հեռավորության վրա առաջին իսկ կրակոցով (արձակմամբ) տրված բավականին մեծ հավանականությամբ խոցելու նշանակետը:

երկրակեղևային զենք – տես *զենք՝ քարոլորտային զենք*

երկրաֆիզիկական զենք – геофизическое оружие – geophysical weapon

Բնության ուժերը ռազմական նպատակով օգտագործելու համար Երկրի պինդ, հեղուկ և գազային շերտերում տեղի ունեցող պրոցեսների կամ շրջակա միջավայրի վրա նպատակային ազդեցություն գործող տարբեր միջոցների համախումբ:

զանգվածային խոցման զենք – оружие массового поражения, оружие массового уничтожения – weapon of mass destruction, special weapon

Ջինատեսակներ, որոնք ունակ են ուժերի ու միջոցների սահմանափակ ներգրավմամբ առաջ բերելու զանգվածային կորուստներ ու ավերածություններ՝ ընդհուպ մինչև շրջակա միջավայրի հատկությունների անդառնալի փոփոխություն. դրանց շարքին են դասվում միջուկային, քիմիական և կենսաբանական զենքերը, ինչպես նաև որոշ ենթադրական զինատեսակներ:

զանգվածային խոցման զենքի ենթակառուցվածքի վերացում – ликвидация инфраструктуры оружия массового уничтожения – weapons of mass destruction elimination

Գործողություններ, որոնք ուղղված են թշնամական կամ անորոշ միջավայրում զանգվածային խոցման զենքի ստեղծման ծրագրերի և դրանց իրագործման հնարավորությունների հայտնաբերմանը, զնահատմանը և խափանմանը:

զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքների կառավարում – управление последствиями от оружия массового уничтожения – weapons of mass destruction consequence management

Միջոցառումների համալիր, որոնք իրագործվում են զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքները նվազեցնելու կամ չեզոքացնելու համար:

զանգվածային խոցման զենքի տարածում – распространение оружия массового поражения – proliferation

զանգվածային խոցման զենքից ակտիվ պաշտպանություն – активная защита от оружия массового поражения – weapons of mass destruction active defense

Ջանգվածային խոցման (քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և/կամ միջուկային) զենքից պաշտպանության այնպիսի եղանակ, որի կիրառման դեպքում այդ զենքը կամ դրա կրողը վնասվում, շեղվում, չեզոքացվում կամ շարքից հանվում է հետագծի որևէ հատվածում՝ նախքան թիրախին հասնելը:

զանգվածային ոչնչացման զենք – տես *զենք՝ զանգվածային խոցման զենք*

զանգվածային ոչնչացման զենքի մաքսանենգություն – контрабанда оружия массового уничтожения – smuggling of weapons of mass destruction

զանգվածային ոչնչացման զենքի վերացում – ликвидация оружия массового уничтожения – elimination of weapons of mass destruction

Որևէ պետության կամ պետությունների կողմից պայմանագրով կամ միակողմանի նախաձեռնությամբ միջուկային, կենսաբանական կամ քիմիական զենքի պաշարի կրճատում:

Չանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման հարցերով միացյալ կոմիտե – Объединенный комитет по вопросам распространения ОМУ – Joint Committee on Proliferation

զենքը բերել մարտական վիճակի – изготовить оружие к бою, привести оружие в боевое положение – prepare for action

«Զենքը լիցքաթափված է» – «Оружие разряжено» – “gun empty”, “gun clear”

Նավատորմի կրակային աջակցման և հրետանային տերմին, որը նշանակում է, թե համաձայն հրամանի՝ հրանոթը դատարկ է:

«Զենքը պարպված է» – տես *զենք՝ «Զենքը լիցքաթափված է»*

զենք–թիրախ գիծ – линия оружие – цель – gun-target line

զենքի ազդող գործոն – воздействующий фактор оружия – weapon impact factor

Տվյալ տեսակի զենքի այն հատկանիշները, որոնք դրա կիրառման դեպքում խոցիչ ազդեցություն են գործում հակառակորդի վրա:

զենքի անարգել կիրառման գոտի – зона неограниченного применения оружия – weapons free zone

ՀՕՊ-ի գոտի, որը սահմանվել է ավիազորակայաններից դուրս գտնվող կարևոր միջոցների ու կառույցների պաշտպանության համար, և որում զենքի համակարգերը կարող են գործարկվել ցանկացած թիրախի ուղղությամբ, եթե վերջինս հաստատ կերպով որոշարկված չէ որպես յուրային:

զենքի ապալարում – снятие со взвода – de-arming, safing

Գործողություն, որով զենքը պատրաստ վիճակից բերվում է չեզոք վիճակի:

զենքի առբերման միջոց – средство доставки оружия, платформа оружия, носитель оружия – weapon delivery vehicle, weapons platform

Սպառազինության համակարգի մաս, որը զինամթերքը հասցնում է նշանակետին:

զենքի առգրավում – տես *զենք՝ զենքի բռնագրավում*

զենքի արագածություն – скорострельность оружия – rate of fire of weapon

Միավոր ժամանակում կատարվող կրակոցների (արձակումների) թիվը:

զենքի արտահանում – տես *սպառազինություն՝ սպառազինությունների արտահանում*

զենքի բերում կանոնավոր կրակման վիճակի – приведения оружия к нормальному бою – arms production

Հրածգային զենքից կրակելու ժամանակ ձեռնարկվող միջոցառումներ, որոնք ուղղված են ստուգիչ թիրախի ստուգողական կետի հետ նշանախոցման միջին կետի (զնդակների ցրման կենտրոնի) համընկնման ապահովմանը:

զենքի բերում մարտական վիճակի – приведение оружия в боевое состояние – bringing weapons to combat readiness

Միջոցառումների համալիր, որով ապահովվում է զենքի (սպառազինության) պատրաստությունը անմիջական կիրառմանն ըստ նախանշանակման:

զենքի բռնագրավում – конфискация оружия, изъятие оружия – impounding of weapons

զենքի գաղտնապահոց – тайник с оружием, схрон – weapons cache, arms cache, hide

Զինաթաքսոոց, պարտիզանների կամ ահաբեկիչների զենքի գաղտնի պահեստ:

զենքի դրություն ոտքի մոտ – положение оружия у ноги – trail

զենքի ընդունում պահման – прием оружия на хранение – impounding of weapons

զենքի կառավարման լազերային համակարգ – лазерная система управления оружием – laser weapon control system
Թռիչքի ժամանակ խոցիչ միջոցի (հրթիռ, հրետանային արկ, ավիառումբ ևն) ուղղորդում լազերի կիրառմամբ:

զենքի կարգաբերում – наладка оружия – setting-up of the weapon, arms adjustment
Միջոցառումների համալիր՝ ուղղված զենքի նախապատրաստմանն իր հիմնական գործառնությունով շահագործմանը:

զենքի կիրառման լիազորություն – полномочия по применению оружия – weapons release authority
Կրակի արձակման հրաման տալու հրամանատարի իրավունք:

զենքի կրող – տես *զենք՝ զենքի առերեսման միջոց*

զենքի հարթակ – տես *զենք՝ զենքի առերեսման միջոց*

զենքի հավաքում – сборка оружия – weapons assembly

զենքի հենարան – упор для оружия – rifle rest, parapet

զենքի մաքսանենգ – контрабандист оружия – gunrunner

զենքին տիրապետում – владение оружием – skill at arms, SAA
Ձենք, հատկապես՝ հրաձգային, օգտագործելու հմտություն:

զենքի պահման օբյեկտ – объект по хранению оружия – weapons storage site

զենքի վերածում – превращение в вооружение, оснащение вооружением – weaponization
(*արևմտի.*) Ընդհանուր առմամբ ոչ ռազմական միջոցների վերածում զենքի, զինամթերքի (հատկապես՝ քիմիական, միջուկային, կենսաբանական նյութերի վերածում զանգվածային ոչնչացման միջոցների, հրթիռների մարտա-

զլխիկների, արկերի, ականների ևն օժտում այդ նյութերով):

զենքի վիճակ – состояние оружия – weapon state
Ձենքի կրման վիճակ՝ լիցքավորված, պարաված, մարտական վիճակում ևն:

զենքի տրամաչափ – калибр оружия – caliber, bore

զենքի քանդում – разборка оружия – weapons disassembly

«Ձենքն ստուգման» – «Оружие к осмотру!» – “Inspection arms!”

զենք օգտագործելու ուսումնավարժեցում – обучение пользованию оружием – weapons training

էթնիկական զենք – տես *զենք՝ զենետիկական զենք*

էլեկտրամագնիսական զենք – электромагнитное оружие – electromagnetic weapon
Ձենք, որի խոցիչ գործոնը ռադիոհաճախականային էլեկտրամագնիսական ճառագայթման հզոր իմպուլսային հոսքն է:

էլեկտրավնասաբեր զենք – электрошоковое оружие – electric weapons

էլեկտրացնցակաթվածային զենք – տես *զենք՝ էլեկտրավնասաբեր զենք*

թնդանոթի տիպի զենք – оружие пушечного типа – gun-type weapon

ինտենսիվ ռադիոակտիվ տեղումներ առաջացնող միջուկային զենք – ядерное оружие с повышенным образованием радиоактивных осадков – salted weapon
Ձենք, որը, իր սովորական բաղադրատարրերից բացի, պարունակում է նաև տարրեր կամ իզոտոպներ, որոնք, կլանելով պայթյունի ժամանակ առաջացած ազատ նեյտրոնները, մեծացնում են ռադիոակտիվությունը:

ինքնաթիռային բազավորմամբ լազերային զենք – лазерное оружие самолетного базирования – plane basing laser weapon
Ինքնաթիռի վրա տեղակայված լազերային զենք՝ կոներենտ լույսի հզոր աղբյուր:

ինքնալից գենք – տես *գենք՝ կիսաավտոմատ գենք*

ինքնաշեն գենք – *самодельное оружие – improvised weapon, self-made weapon, home-made weapon*

Տնայնագործական եղանակով պատրաստված գենքի նմուշ:

ինֆրաձայնային գենք – *инфразвуковое оружие – infrasonic weapon*

Հնարավոր ոչ մահաբեր զինատեսակ, որը մարդու վրա ներգործելու է ձայնային հաճախականությունից ցածր հաճախականությամբ հզոր մեխանիկական տատանումներով:

իոնոլորտային գենք – *ионосферное оружие – ionospheric weapon*

Երկրաֆիզիկական գենքի տեսակ, իոնոլորտում տեղի ունեցող պրոցեսների կամ նրա վիճակի վրա հզոր էլեկտրամագնիսական դաշտերով ներգործող ենթադրական գենք: Ըստ որոշ տվյալների՝ այս ոլորտում որոշակի հաջողությունների է հասել ԱՄՆ-ը (նաև նախկին ԽՍՀՄ-ը):

լազերային գենք – *лазерное оружие – laser weapons*

լազերային ուղղորդմամբ գենք – *оружие с лазерным наведением – laser guided weapon*

լիցքաթափված գենք – *разряженное оружие – uncharged weapon*

Չենք, որը եղել է լիցքավորված, սակայն հետո զինամթերքը հեռացվել է (հանվել կամ կրակվել):

լիցքավորված գենք – *заряженное оружие – charged weapon*

«խելացի» գենք – *интеллектуальное оружие – smart weapon*

Չինատեսակ, որն օժտված է «ընտրություն» կատարելու (նշանակետեր հայտնաբերելու, դրանցից մեկն ըստ որոշակի չափանիշների ընտրելու և դեպի այն ուղղորդվելու) կարողությամբ:

ծավալված միջուկային գենք – *развернутое ядерное оружие – deployed nuclear weapons*

ՈՂ-ում. այն միջուկային գենքը (զինամթերքը), որը գտնվում է ոչ թե ՊՆ 12-րդ Գլխավոր վարչության կենտրոնական պահոցներում, այլ կրողների հետ՝ ՋՈՒ-ի զորատեսակներում: *ԱՄՆ-ում.* 1. ԱՄՆ-ի էներգետիկայի նախարարությունից պաշտպանության նախարարություն տեղափոխված և վերջինիս հայեցողության տակ գտնվող միջուկային գենքեր: 2. Այն միջուկային գենքերը, որոնք Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի հրամանով տեղափոխվում են համապատասխան պահեստարաններ՝ տարբեր զորամիավորումներ առաքվելու համար:

կառավարվող գենք – *управляемое оружие – guided weapon*

Չինատեսակ, որի խոցիչ տարրը որոշակի համակարգի ազդեցությամբ ուղղորդվում է դեպի թիրախ:

կենսաբանական գենք – *биологическое оружие, бактериологическое оружие – biological weapon, bioweapon*

Չանգվածային խոցման գենքի տեսակ, որի գործողությունը հիմնված է կենսաբանական միջոցների (ախտածին մանրէներ, վիրուսներ ևն) օգտագործման վրա, կոչվում է նաև մանրէաբանական գենք, արգելված է միջազգային համաձայնագրով:

կենսոլորտային գենք – *биосферное оружие – biospheric weapon*

Չինատեսակ, որն առաջ է բերում կենսոլորտի աղետալի փոփոխություն (կոչվում է նաև էկոլոգիական), ներկայումս գոյություն ունեն բնական միջավայրի վրա ուժեղ ազդեցություն գործող քիմիական և կենսաբանական միջոցներ:

կիբեռնետիկական գենք – *кибернетическое оружие, кибероружие, информационное оружие – cybernetic weapon*

Չինատեսակ՝ համակարգչային վիրուս, որն օգտագործվում է ռազմական, հետախուզական և դրանց հարակից ոլորտների օբյեկտների դեմ՝ քայքայելով տվյալների շտեմարանները և ծրագրային ապահովումը, ավելի հազվադեպ՝ համակարգչային էլեկտրամեխանիկական համակարգը:

կինետիկական զենք – кинетическое оружие – kinetic weapons

Ջինատեսակ, որի ներգործությունը պայմանավորված է նշանակետին մեծ կինետիկ էներգիա ունեցող պինդ մարմնի հարվածով:

կիսավատոմատ զենք – полуавтоматическое оружие, самозарядное оружие – semi-automatic weapon

Ձենք, որի լիցքավորումը կատարվում է ավտոմատ եղանակով, իսկ կրակոցը՝ ձեռքով:

կլիմայական զենք – климатическое оружие – climate weapon

Ջինատեսակ, որը տվյալ տեղանքում առաջ է բերում կլիմայի փոփոխություն:

հաստիքային զենք – табельное оружие – government-issue weapon

Ձենք, որը նախատեսված է զորամասի հաստիքի հաշվետախտակով (անվանաքանակական ցուցակով):

հոգեխոց զենք – психотропное оружие – psychotropic weapon

Ենթադրական զինատեսակ, որի էությունն է մարդկանց կամ կենդանիների հոգեկանի, ուղեղի վրա նպատակային ներգործությունը:

հրաձգային զենք – стрелковое оружие – firearm, small arms

Մինչև 20 մմ տրամաչափով փողային զենք՝ նախանշանակված գնդակներ, կոտորակ, նռնակ, նետածև տարրեր արծակելու համար, հիմնականում՝ հրազեն (ատրճանակ, հրացան կամ գնդացի):

հրթիռամիջուկային զենք – ракетно-ядерное оружие – nuclear-rocket weapon

հրթիռային զենք – ракетное оружие – missile weapon

ճառագայթաբանական զենք – радиологическое оружие – radiological weapons

Ձանգվածային խոցման զենքի հնարավոր տեսակ, որի ներգործությունը հիմնված է առանց միջուկային պայթյունի կենդանի օրգանիզմներն իոնացնող ճառագայթումով խոցելու ռադիոակտիվ նյութերի կարողության վրա:

մակերեսով հարված հասցնող զենք – оружие нанесения удара по площади – area weapon

Ձենք, որը կարող է միաժամանակ նշանառել մի քանի թիրախներ:

մահաբեր զենք – смертоносное оружие – lethal weapon

մարտական զենք – боевое оружие – combat arms, teeth arms

Ձենք, որը նախանշանակված է մարտական գործողություններ վարելու համար:

մարտավարական միջուկային զենք – тактическое ядерное оружие – tactical nuclear weapon

Ջինամթերք, որը նախատեսված է ռազմաճակատում և մերձակա թիկունքում հակառակորդի մեծ նշանակետերը և ուժերի կուտակումները խոցելու համար:

մեծ տրամաչափի զենք – крупнокалиберное оружие – large caliber weapon

մերձագործ զենքի համակարգ – система оружия ближнего действия – close-in weapons system, CIWS

մթնոլորտային զենք – атмосферное оружие – atmospheric weapon

Երկրաֆիզիկական զենքի ներկայումս առավել ուսումնասիրված տեսակ, կոչվում է նաև եղանակային զենք, որի խոցիչ գործոններն են տարբեր տեսակի մթնոլորտային պրոցեսները և դրանց հետ կապված եղանակային ու կլիմայական պայմանները, որոնցից կարող է կախված լինել կյանքն ինչպես առանձին տարածաշրջանում, այնպես էլ ամբողջ մոլորակի վրա:

միակից զենք – однозарядное оружие – single loader

Ձենք, որը կրակելուց հետո պետք է կրկին ձեռքով լիցքավորվի:

միկրոալիքային զենք – микроволновое оружие – microwave weapon

խոցիչ գործոնն է միլիվայրկյաններ տևողությամբ գերհզոր էլեկտրամագնիսական իմպուլսը, որը շարքից հանում է էլեկտրական և էլեկտրոնային համակարգերը՝ առաջացնելով կառավարման (հատկապես՝ ՀՕՊ-ի) համա-

կարգերի աշխատանքի խաթարում, քիմիական և այլ գործարանների, ատոմակայանների և այլ վտանգավոր օբյեկտների աշխատանքի դադարեցում և այլն: Ըստ տվյալների՝ ներկայումս ազդեցության շառավիղը մոտ 300 մ է:

միջուկային զենք – ядерное оружие – nuclear weapon, atomic weapon

միջուկային զենքը նշանակետին հասցնելու ժամանակը – время доставки ядерного оружия к цели – nuclear weapon employment time

Միջուկային զենք կիրառելու որոշում ընդունելու և միջուկային հարված հասցնելու պահերի միջև եղած ժամանակահատվածը:

միջուկային զենքի առքերման հաստատագրված միջոց – сертифицированное средство доставки ядерного оружия – nuclear certified delivery vehicle

միջուկային զենքի առքերման միջոց – средство доставки ядерного оружия – nuclear delivery vehicle

միջուկային զենքի թիկունքային տեղափոխում – тыловые перевозки ядерного оружия – nuclear logistic movement

միջուկային զենքի խոցիչ գործոններ – поражающие факторы ядерного оружия – nuclear target response

միջուկային զենքի կիրառման վերաբերյալ պարտավորություն – обязательство по применению ядерного оружия – nuclear commitment

միջուկային զենքի հզորության գործակից – коэффициент мощности ЯО – fission to yield ratio

Միջուկային լիցքի հզորության և պայթյունի փաստացի հզորության հարաբերությունը:

միջուկային զենքի վթարում – авария с ядерным боеприпасом – nuclear weapon accident

միջուկային զենքի վրագետնյա տեղափոխման խնդիրների վերջնամշակման զորավարժություն – учения по отработке задач наземного перемещения ядерного оружия – nuclear weapon exercise

միջուկային զենքի և դրա բաղադրատարրերի պահման պատասխանատվություն – ответственность за хранение ядерного оружия и его компонентов – custody

Պատասխանատվություն միջուկային զենքին ու դրա բաղադրամասերին տնօրինման, դրանց տեղափոխման և փոխանցման, մատչելիության համար, ինչպես նաև այդ զենքի ու դրա բաղադրատարրերի վերաբերյալ հաստատված հաշվետվողականություն:

միջուկային զենքի օգտագործման համար հաստատագրված գործնաս – часть, сертифицированная для применения ядерного оружия – nuclear certified delivery unit

միջուկային զենք կիրառելու հրաման ստացած՝ ռազմավարական օղակի հրամանատար – командующий, получивший приказ на применение ядерного оружия – executing commander

ՆԱՏՕ-ում. միջուկային պատերազմի դեպքում միջուկային զենքի կիրառման համար պատասխանատու սպա, որին ուղարկվում են զենքերը՝ հետագայում թիրախի դեմ օգտագործվելու համար:

միջուկային զենքով խոցելիության գնահատում – оценка уязвимости от ядерного оружия – nuclear vulnerability assessment

ներպայթյունային զենք – импlosionное оружие – implosion weapon

Միջուկային զենք, որում շղթայական ռեակցիան սկզբնավորվում է շնորհիվ դեպի ներս ուղղված պայթյուններով առաջացված մեծ ճնշումների:

նոր ֆիզիկական սկզբունքներով զենք – оружие на новых физических принципах, ОНФП – weapons based on new physical principles, weaponry based on new physical principles

Նոր հնարավոր տեսակների զենքեր, որոնց խոցիչ ազդեցությունը հիմնված է նախկինում չօգտագործված երևույթներով կամ պրոցեսներով:

նվազագույն մակարդակով հարուցվող ռադիոակտիվությամբ միջուկային զենք – ядерное оружие с минимальным уровнем индуцируемой радиоактивности – minimum residual radioactivity weapon

ողորկափող զենք – гладкоствольное оружие – smooth-bore

ոչ մահաբեր զենք – оружие нелетального действия – nonlethal weapon

Զինատեսակներ, որոնք կարող են երկար կամ կարճ ժամանակով հակառակորդին զրկել մարտական գործողություններ վարելու կարողությունից՝ առանց նրան անդառնալի կորուստներ պատճառելու:

ոսկե զենք – золотое оружие – golden weapon

Ռուսական կայսրությունում որպես պարգև շնորհվող զենք՝ հավասարեցված շքանշանի:

չլիցքավորված զենք – незаряженное оружие – unloaded weapon

Զենք, որը լիցքավորված չէ, որի զինամթերքը դեռ դրված չէ զենքի մեջ:

պահման տեղից մինչև նշանակետ միջուկային զենքի առբերման գործողությունների հաջորդականություն – последовательность действий по доставке ядерного оружия от места хранения к цели – stockpile to target sequence

Գործողությունների՝ ընթացակարգերի այն հաստատված հաջորդականությունը, որը պետք է կատարվի միջուկային զենքը պահոցից՝ զինանոցից ստանալու և մինչև կիրառման վայր տեղափոխելու համար:

ջերմաճնշումային զենք – տես *զինամթերք՝ ծավալային պայթյունի զինամթերք*

ջերմամիջուկային զենք – термоядерное оружие – thermonuclear weapon

ջրոլորտային զենք – гидросферное оружие – hydrospheric weapon

Զենք, որը հիմնված է ջրոլորտի էներգիան ռազմական նպատակներով օգտագործելու վրա, խոցիչ գործոններն են հզոր ալիքները և ջրածածկումը:

ռեակտիվ զենք – реактивное оружие – tubeless weapon

սառը զենք – холодное оружие – cold steel

Ռազմական, որսորդական կամ մարզական զենք, որում չի կիրառվում այրվող-պայթուցիկ նյութերի, գազերի ճնշման կամ էլեկտրականության ուժը

(դանակ, սուր, տեգ, նետ ու աղեղ, սակր, գուրգ, տապար ևն):

սովորական զենք – обычное оружие, обычное вооружение – conventional weapon

ուղղորդված էներգիայի զենք – оружие направленной энергии, лучевое оружие – directed energy weapon

Նոր ֆիզիկական սկզբունքներով զենքի տեսակ, որի խոցիչ ներգործությունը պայմանավորված է նեղ փնջում կենտրոնացված ճառագայթվող էներգիայով:

ուղղորդված ներգործությամբ զենք – оружие направленного действия – directed weapon

Զինատեսակ, որի ներգործությունը որևէ ուղղությամբ էապես գերազանցում է այլ ուղղություններով կատարվող ներգործությունները (լազերային, միկրոալիքային զենք, ուղղորդված գործողությամբ ական և այլն):

ուսակալի կամ գոտու վրա անրացվող զենք – оружие, носимое на пояском ремне или портуpee – side arm

ուսումնական զենք – учебное оружие – training weapon

Հատուկ պատրաստված կամ մարտական օգտագործմանը ոչ պիտանի հաստիքային զենք, որն օգտագործվում է ուսումնական նպատակներով:

փնջային զենք – пучковое оружие – beam weapon

Հնարավոր զինատեսակ (կոչվում է նաև արագացուցիչ), որը հիմնված է հատուկ արագացուցիչներում մինչև լուսայինին մոտ արագություններ արագացված մասնիկների (օրինակ՝ էլեկտրոնների կամ ջրածնի ատոմների) փնջի՝ որպես խոցիչ գործոնի օգտագործման վրա:

փոքր տրամաչափի հրաձգային զենք – малокалиберное стрелковое оружие – small-caliber small arms

քարոլորտային զենք – литосферное оружие – lithospheric weapon

Ենթադրական զենք՝ երկրաֆիզիկական զենքի տեսակ, որը որոշակի՝ ռեզոնանսային, հաճախականությամբ

ներգործելով երկրակեղևի տատանվող սալերի վրա կարող է առաջ բերել ավերիչ երկրաշարժ, ըստ որոշ տվյալների՝ ԱՄՆ-ը (իսկ նախկինում և ԽՍՀՄ-ը) տվյալ ոլորտում հասել է որոշակի հաջողությունների:

քիմիական զենք – химическое оружие – chemical weapon

քիմիական զենքի կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ – военные действия с применением химического оружия – chemical operation

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական կամ միջուկային զենք – химическое, биологическое, радиологическое или ядерное оружие – chemical, biological, radiological, or nuclear weapon

քիմիական, կենսաբանական և ճառագայթաբանական զենքի կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ – военные действия с применением химического, биологического и радиологического оружия – chemical, biological and radiological operation

օդերևութաբանական զենք – տես *զենք՝ կլինայական զենք*

օզոնային զենք – озонное оружие, озонное оружие – ozone weapon

Երկրաֆիզիկական զենքի հնարավոր տեսակ, որը նախատեսված է Երկրի մթնոլորտով (օզոնային շերտով) ավիքի որոշակի երկարությամբ ուլտրամանուշակագույն ճառագայթման անցման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծմամբ որոշակի աշխարհագրական տարածաշրջաններում օրգանական կյանքի և կենսոլորտների վրա ներգործելու համար:

գետեղում – 1. помещение, 2. вложение, 3. размещение – 1. emplacement, 2. insertion, 3. disposal

զինագործ – оружейный мастер, оружейник – armorer

զինագործարան – военный завод – munitions factory

զինադադար – перемирие – armistice, truce

Պատերազմող կողմերի փոխադարձ համաձայնությամբ ռազմական գործողությունների ժամանակավոր դադարեցում, լինում է տեղային (մասնակի) և ընդհանուր:

զինադրոշ – штандарт – standard
Պետության ղեկավարի (նախագահի, կայսեր, թագավորի) և որոշ բարձրագույն պաշտոնյաների (օրինակ՝ պաշտպանության նախարարի) դրոշ, որը բարձրացվում է նրա գտնվելու վայրում:

զինաթափում – разоружение – 1. disarmament, 2. demilitarization

1. Միակողմանի կամ միջազգային պայմանագրի հիմունքով ձեռնարկված միջոցների համակարգ, որոնք նպատակաուղղված են պատերազմի վարման միջոցների (առաջին հերթին՝ զանգվածային խոցման զենքի) սահմանափակմանը, կրճատմանը կամ վերացմանը: 2. Չենքը վայր դնելու, սպառազինությունը կրճատելու պարտադրում (սովորաբար՝ ռազմական բախման պարտված կողմին):

միջուկային զինաթափում – ядерное разоружение – nuclear disarmament

զինախումբ – команда – crew, detachment, detail, party, team

Մշտական (հաստիքային, օրինակ՝ զինավարժարանային, հրշեջ) կամ ժամանակավոր զինվորական կազմակերպական միավոր (բաղկացած 3 և ավելի հոգուց), որը նախանշանակված է որևէ աշխատանք կամ ծառայողական առաջադրանք կատարելու համար:

թաղման զինախումբ – похоронная команда – burial detail

նավաբեռնման զինախումբ – embarkation element

նստեցվող զինախումբ – посадочная группа – 1. տես *զինախումբ՝ նավաբեռնման զինախումբ*, 2. helicopter load

Մարդկանց, պաշարների և հանդերձանքի դեսանտային խումբ, որը տեղափոխվում է միևնույն փոխադրամիջոցով:

պայթեցնող զինախումբ – подрывная команда – demolition party, demolition firing party, demolition team

զինակոչիկ – տես *զորակոչիկ*

զինակցություն – տես *միություն*

զինահանդերձանք – снаряжение – accoutrements, kit

Ջինվորականի հանդերձանքի այն առարկաները, որոնք նախատեսված են զենք, զինամթերք, պաշտպանական միջոցներ ևն կրելու համար:

անձնական զինահանդերձանք – личное снаряжение – accoutrements

զինամարտիկ – տես *զինյալ*

զինամթերք – боеприпас – 1. ammunition, munition, 2. munitions

Սպառազինության բաղկացուցիչ մաս՝ նախանշանակված նշանակետերի անմիջական խոցման կամ զորքերի (ուժերի) գործողությունների ապահովման համար:

ապակողմնորոշող զինամթերք – боеприпасы дезориентирующего действия – disorientation ordnance

ասեղնակիր զինամթերք – игольчатый боеприпас – flechette

արցունքաբեր զազով զինամթերք – боеприпас, снаряженный слезоточивым газом – lachrymatory ammunition

բազմազդանյութ զինամթերք – многокомпонентное оружие – multiagent munition

բարձր ճշգրտությամբ զինամթերք – տես *զենք՝ գերճշգրիտ զենք*

բեկորաֆուգասային զինամթերք – осколочно-фугасный боеприпас – high explosive fragmentation ammunition

Կրկնակի՝ և՛ բեկորային, և՛ ֆուգասային, ազդեցությամբ զինամթերք:

գերճշգրիտ զինամթերք – высокоточный боеприпас – precision guided munition, PGM, high precision ammunition

Կառավարվող զինամթերք (արկեր, հրթիռներ, ավիառումբեր), որի արդյունավետությունն ապահովվում է գլխավորապես ի հաշիվ նշանակետի դիպուկ խոցման:

երկակի նախանշանակման բարելավված սովորական զինամթերք – улучшенный обычный боеприпас двойного назначения – dual-purpose improved conventional munition

երկնյութ քիմիական զինամթերք – бинарный химический боеприпас – binary chemical munition

Ջենք, որում առկա քիմիական նյութերը, գտնվելով տարբեր տարաներում, ռեակցիայի մեջ են մտնում միայն այն ժամանակ, երբ զենքը գործածվում է:

զինամթերքի արդյունավետության գնահատում – оценка эффективности боеприпасов – munitions effectiveness assessment

զինամթերքի ժամանակավոր (դաշտային) պահեստ – временный (полевой) склад боеприпасов – ammunition dump

զինամթերքի խմբաքանակ – партия боеприпасов – ammunition lot

զինամթերքի ձեռովի կազմատում – ручная разборка боеприпасов – manual disassembly

Ջինամթերքի ոչնչացման ժամանակ նրա ապասարում ձեռքով:

զինամթերքի ոչնչացում – уничтожение боеприпасов – destruction of ammunition

զինամթերքի պահեստ – склад боеприпасов – ammunition compound, ammunition storage, magazine

զինամթերքի պահեստավորման տեղ – место складирования боеприпасов – weapons storage site

զինամթերքի պահեստի շրջան – район склада боеприпасов – magazine area

զինամթերքի պայուսակ – сумка для боеприпасов – ammunition pouch

Ջինվորի հանդերձանքի իր՝ պայուսակ, տոպրակ ևն, որը նախատեսված է անձնական զենքի փամփուշտները կրելու համար:

զինամթերքի վերահսկողության կետ – пункт контроля боеприпасов – ammunition control point

զինամթերքի վնասագերծման գծով տեխնիկ – техник по обезвреживанию боеприпасов – ammunition technical officer

զինամթերքի վնասագերծում – обезвреживание боеприпаса – ammunition defusing

Զինամթերքի բերում այնպիսի վիճակի, երբ բացառվում է նրա չծրագրված գործարկումը, ներառում է՝ մեխանիկական քայքայում (սովորաբար՝ պայթեցմամբ), հանդերձանքի հեռացում (սղոցմամբ, հալեցմամբ ևն), հարուցիչ սարքերի հեռացում կամ փոխադրում անվտանգ վիճակի, զգայունության նվազեցում, սնուցման աղբյուրների անջատում և այլ միջոցներ ու եղանակներ:

զինամթերքի ու ռազմական տեխնիկայի ավելցուկի ոչնչացում – уничтожение излишков боеприпасов и военной техники – destruction of surplus munitions

զինամթերքի փոխադրարկը – зарядный ящик, ящик с боеприпасами – caisson

զինամթերքի և ռազմական տեխնիկայի ավելցուկ – излишки боеприпасов и военной техники – surplus munitions

զինամթերքի օգտահանում – утилизация боеприпасов – explosive ordnance disposal

Պայթուցիկ զենքերի և պայթյունավտանգ սարքերի անվտանգ ոչնչացում: Միատարր զինամթերքի քանակություն, որն ունի խմբաքանակի կող/համար և արտադրվում ու թարմացվում է մեկ արտադրողի կողմից՝ միատեսակ պայմաններում:

զինամթերք՝ հետագծի վերջնամասում ուղղորդման համակարգով – боеприпас с системой наведения на конечном участке траектории – terminally guided submunitions

զինամթերքով մատակարարման վերահսկվող նորմ – контролируемая норма снабжения боеприпасами – ammunition controlled supply rate

Մարտապաշարի այն քանակությունը, որն ըստ հաշվարկումների կբավականացնի կոնկրետ օպերացիայի իրականացման ժամանակ՝ կոնկրետ ժամա-

նակահատվածում ծախսերի վերահսկման դեպքում:

զորամասի կամ ստորաբաժանման ունեցած զինամթերքի քանակություն – наличие боеприпасов в части или подразделении – ammunition state

Զինամթերքի այն քանակությունը, որը տվյալ պահին առկա է զորամասում (ստորաբաժանումում):

լռված զինամթերք – «заевший» боеприпас – hung store

ծավալային պայթյունի զինամթերք – боеприпас объемного взрыва – fuel-air bomb
Զինամթերք, որն օգտագործում է դյուրավառ նյութերի և օքսիդիչի ատերողային կամ գազային խառնուրդի ցնցղունն ու առաջացած գազային ամպի պայթյունը:

կառավարվող զինամթերք – управляемый боеприпас – guided ammunition
Զինամթերք՝ օժտված կառավարման սարքով, որն ապահովում է դրա ուղղորդումը դեպի նշանակետ:

կասետային զինամթերք – касетный боеприпас – cluster

կատարելագործված տեսակների սովորական զինամթերք – усовершенствованные виды обычных боеприпасов – improved conventional munitions

Կասետային զինամթերքի տեսակ, որը կարող է օգտագործվել կենդանի ուժի կամ տեխնիկական միջոցի (օբյեկտի) դեմ, լինում են նաև երկակի նախանշանակման՝ միաժամանակ կենդանի ուժի և այլ նշանակետերի (ներառյալ՝ գրահապատ) խոցման համար:

կենսաբանական զինամթերք – биологические боеприпасы – biological ammunition

կիսանջատ լիցքավորմամբ զինամթերք – боеприпас полураздельного заряжения – semi-fixed ammunition, separate loading ammunition

կուտակային զինամթերք – кумулятивный боеприпас – cumulative ammuniton

Զինամթերք, որի գործողությունը հիմնվում է կուտակային էֆեկտի վրա, այն է՝ պայթյունի կենտրոնացված գործողություն տրված ուղղությամբ:

հրածոգային զինամթերք – стрелковые боеприпасы – small arms ammunition, SAA
Ջինամթերք, որը նախանշանակված է հրածոգային զենքի համար:

հրատեխնիկական զինամթերք – пиротехнический боеприпас – pyrotechnic ammunition

Հրատեխնիկական կազմություններ պարունակող զինամթերք, այսինքն՝ այնպիսի պինդ բազմաբաղադրամաս նյութեր, որոնք դանդաղ այրվելու միջոցով կարող են ստեղծել տարբեր հրաէֆեկտներ:

հրետանային զինամթերք – артиллерийский боеприпас, выстрел – ordnance

Հրետանային համակարգի բաղադրամաս, որը նախանշանակված է անմիջականորեն կենդանի ուժի և տեխնիկայի խոցման, կառույցների (ամրաշինությունների) ավերման և հատուկ խնդիրների (լուսավորում, ծխոտում և այլն) կատարման համար, ներառում է հրետանային կրակոցներ (արկեր), ականանետային կրակոցներ և վրագետնյա ՀՎՋԿ-ների ռեակտիվ արկեր:

հրետանային զինամթերքի մատակարարում – снабжение артиллерийскими боеприпасами – ordnance handling

մարտական զինամթերք – боевые боеприпасы – service ammunition

Ջինամթերք, որը նախանշանակված է ոչ թե ուսուցման, այլ մարտական իրադրությունում կիրառելու համար:

«մաքուր» միջուկային զինամթերք – «чистый» ядерный боеприпас – “clean” nuclear weapon

Այնպիսի ջերմամիջուկային զինամթերք, որում ռադիոակտիվ արգասիքների անջատումն է ապես նվազեցված է:

միասնական զինամթերք – унитарный боеприпас – fixed ammunition

Ջինամթերք (փամփուշտ, արկ ևն), որի նետվող տարրը (զնդակ, կոտորակ ևն), վառողի լիցքը, բռնկիչ տարրը (բոցավառիչ հրապատիճ) պարկուճի միջոցով միավորվել են՝ կազմելով մեկ ամբողջություն:

նեյտրոնային զինամթերք – нейтронный боеприпас – neutron ammunition

ոչ մարտական զինամթերք – холостой боеприпас, учебный боеприпас – dummy ammunition

Շինծու ռազմամթերք, որը նման է իսկականին, բայց չի օգտագործվում մարտական գործողությունների ժամանակ, այլ ունի ավելի շատ ցուցադրական բնույթ:

չպայթած զինամթերք – неразорвавшийся боеприпас – dud, unexploded ordnance

Արկ՝ ական՝ նռնակ՝ ռումբ ևն, որը չի այրվել կամ պայթել:

չպայթած պայթուցիկ հրետանային զինամթերք – неразорвавшийся взрывчатый артиллерийский боеприпас – unexploded ordnance, unexploded explosive ordnance

պայթուցիկ զինամթերք – взрывчатый боеприпас – explosive ordnance

սպառնալիքակողմնորոշված զինամթերք – угрозоориентированные боеприпасы – threat-oriented munitions

Ջինամթերք, որն անհրաժեշտ է մաթեմատիկական մոդելավորմամբ որոշված հավանական սպառնալիքի չեզոքացման համար:

ունիտար զինամթերք – տես *զինամթերք՝ միասնական զինամթերք*

ուսումնական զինամթերք – տես *զինամթերք՝ ոչ մարտական զինամթերք*

քիմիական զինամթերք – химический боеприпас – chemical ammunition

ֆուգասային զինամթերք – фугасный боеприпас – high explosive ammunition

Նախանշանակված է արդյունաբերական, վարչական ու բնակելի շենքերի, երկաթուղային և ավտոմոբիլային մայրուղիների ավերման, տեխնիկայի և կենդանի ուժի խոցման համար, հիմնական խոցիչ գործոնը սովորական պայթուցիկների պայթյունի ժամանակ առաջացող օդահարվածային ալիքն է:

զինանշան – герб – arms, coat of arms

Պետության պաշտոնական խորհրդանիշ, պետության սահմանադրությամբ կամ հատուկ օրենքով հաստատված իրավաորոշարկիչ նշան, որը պայմանական տեսքով արտացոլում է պետության ազգային, տնտեսական,

պատմական և այլ առանձնահատկություններ և խորհրդանշում է նրա ինքնիշխանությունը:

զինանոց – арсенал – arsenal, armory, munition depot, stockpile

Ուզմական ձեռնարկություն, որն զբաղվում է զենքի ու զինամթերքի պատրաստմամբ, ընդունմամբ, նորոգմամբ, հաշվառմամբ, պահմամբ ու զորքերին մատակարարմամբ, ներկայումս դրանց մեծ մասը կատարում է ռազմական բազայի (պահեստի) գործառույթ:

զինապարտ – военнообязанный – liable for military service

Քաղաքացի, որը պարտավոր է կրելու զինվորական ծառայություն (ենթակա է զորակոչման կամ գտնվում է պահեստագործում հաշվառման մեջ):

զինապարտի նախանշանակում – предназначение военнообязанного – reservist mission

զինապարտություն – 1. воинская обязанность, 2. воинская повинность – military service obligation

զինավառություն – տես *զինահանդերձանը*

անձնական զինավառություն – տես *զինահանդերձանը` անձնական զինահանդերձանը*

զինարարություն – տես *զենք` զենքի վերաժում*

զինափորձարան – полигон (испытательный) – proving ground, testing ground

Ցամաքի կամ ջրային տարածքի առանձնացված և հատուկ սարքավորված հատված, ինչպես նաև դրա վերևի օդային տարածքը՝ նախատեսված սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի նմուշների և համալիրների փորձարկման (լրամշակման) համար:

զինբաճկոն – китель – tunic

Ամենօրյա զինվորական կոստյումի, ինչպես նաև որոշ քաղաքացիական գերատեսչությունների ու կազմակերպությունների համազգեստի վերին մասը:

զինգրքույկ – տես *զինվորական` զինվորական գրքույկ*

զինդատախազ – տես *զինվորական` զինվորական դատախազ*

զինդատախազություն – տես *զինվորական` զինվորական դատախազություն*

զինթղթակից – տես *զինվորական` զինվորական թղթակից*

զինծառայող – военнослужащий – serviceman, serviceperson, member of armed forces

Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով զինվորական ծառայության մեջ գտնվող անձ:

անհատական ռեզերվի զինծառայող` կանչված զորահավաքով – военнослужащий индивидуального резерва, призванный по мобилизации; военнослужащий неорганизованного резерва, призванный по мобилизации – individual mobilization augmentee

զինծառայողի անձնական գործ – личное дело военнослужащего – document

զինծառայողի անձնական նշան – личный знак военнослужащего, жетон военнослужащего – identity disc, identification tag

զինծառայողի բանելազգեստ – տես *աշխատանքային արտահագուստ 2*

զինծառայողի մետաղանիշ – տես *զինծառայող` զինծառայողի անձնական նշան*

զինծառայող կին – военнослужащая – servicewoman

զինծառայողների արտոնություններ – льготы военнослужащим, права военнослужащих – benefits for servicemen

Պետության կողմից նախատեսված առավելություններ, որոնք տրամադրվում են քաղաքացիներին՝ կապված զինվորական ծառայության կամ այլ զինվորական պարտականությունների կատարման հետ, կամ էլ որոշ պետական պարտականությունների կատարումից նրանց լրիվ կամ մասնակի ազատում:

զինծառայողների դրամական բավարարում – денежное довольствие военнослужащих – military pay

զինծառայողների դուրսբերում հակառակորդի տարածքից – вывод военнослужащих с территории противника – personnel recovery

զինծառայողների ինքնապատրաստում – տես *պատրաստում՝ զինծառայողների ինքնուրույն պատրաստում*

զինծառայողների կարգախումբ – категория военнослужащих – category of servicemen

զինծառայողների համափոխարինելիություն – взаимозаменяемость военнослужащих – servicemen interchangeability

զինծառայողների հեռակա ուսուցում – заочное обучение военнослужащих – military education by correspondence, distant learning

զինծառայողների մատակարարում – снабжение военнослужащих – issue
Մատակարարում անհրաժեշտ հանրերձանքով, մարտապաշարով:

զինծառայողների մարդու իրավունքների պաշտպանի հաստատություն – институт защитника прав человека военнослужащих (омбудсмена) – the military ombudsman institution

զինծառայողների նյութական բավարարում – материальное довольствие военнослужащих – material provision for servicemen

զինծառայողների սոցիալական ապահովում – социальное обеспечение военнослужащих – social security for military personnel

Միջոցառումների համալիր՝ ուղղված զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական պաշտպանվածության աստիճանի բարձրացմանը:

զինծառայությունից ազատ արձակված զինծառայող – военнослужащий, уволенный с военной службы – discharged serviceman

Չինծառայող, որի զինծառայողական հարաբերությունները դադարեցված են օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով սահմանված կարգով:

ինժեներական զորքերի զինծառայող – военнослужащий инженерных войск – engineer

նախկին զինծառայող – бывший военнослужащий, бывшая военнослужащая – veteran

ոչ կազմակերպված ռեզերվի զինծառայող՝ կանչված զորահավաքով – տես *զինծառայող՝ անհատական ռեզերվի զինծառայող՝ կանչված զորահավաքով*

ոչ սպա զինծառայող – военнослужащий сержантского или солдатского состава – enlisted man

պաշտոնաթող զինծառայող – տես *ծառայություն՝ զինվորական ծառայությունից արձակված*

զինծառայություն – տես *զինվորական՝ զինվորական ծառայություն*

զաղափարական նկատառումներով զինծառայությունից խուսափող անձ – лицо, уклоняющееся от военной службы по идейным соображениям – conscientious objector

զինծառայության կարգ – տես *զինվորական՝ զինվորական ծառայության անցման կարգ*

զինծառայության ժամկետի երկարաձգում – продление срока пребывания на военной службе – extension of military service term

Յուրաքանչյուր կարգի զինծառայողի համար օրենսդրորեն սահմանված ծառայության ժամկետի երկարացում համապատասխան իրավական ակտով:

զինծառայությունից ազատում – տես *ազատում՝ ազատում զինվորական ծառայությունից*

ժամկետային զինծառայություն – срочная военная служба – service for a fixed period

պահեստազորային զինծառայություն – служба в запасе, резервная служба – Reserve service

պահեստազորից անցնել իսկական զինծառայության – перейти из запаса на действительную службу – rejoin the colors

պայմանագրային զինծառայություն – военная служба по контракту – military service under contract, military contract service

պարտադիր զինծառայություն – обязательная воинская служба, воинская служба по призыву – compulsory military service, mandatory military service, national service

զինկոմ – տես *զինվորական՝ զինվորական կոմիսար*

զինկոմատ – տես *զինվորական՝ զինվորական կոմիսարիատ*

զինկոմիսարիատ – տես *զինվորական՝ զինվորական կոմիսարիատ*

զինհաշվառում – воинский учет – military register

Քաղաքացիների զինապարտության բաղադրյալ մասը, որն ապահովվում է զորակոչային ու զորահավաքային ռեսուրսների գրանցման պետական համակարգով, որի շրջանակներում իրագործվում է քանակական կազմի ու որակական վիճակի մասին տվյալների հավաքման, մշակման ու վերլուծության ուղղությամբ միջոցառումների համալիր:

զինհաշվառումային մասնագիտություն – военно-учетная специальность – military occupational speciality

Զինվորական հաշվառման կարգ, որը ցույց է տալիս զինվորական մասնագիտությունը և զինծառայողի (պահեստագործում գտնվող քաղաքացու) պատկանելությունը զինված ուժերի տեսակին կամ զորատեսակին:

զինդեկ – տես *զինվորական՝ զինվորական դեկավար*

զինյալ – боевик – gunman, fighter

զինյալ ելուզակ – տես *զինված՝ զինված ավազակ*

զինյալ խումբ – бандформирование – armed gang

Կազմակերպված ոչ օրինական կազմավորում, որը բաղկացած է որոշակի հանցավոր նպատակներ հետապնդող զինված անձանցից:

զինված – вооруженный – armed

զինված ավազակ – вооруженный бандит – gunman, fighter

զինված ավազակախումբ – вооруженная банда – armed gang

զինված խռովություն – путч – coup d'état

զինված կազմավորում – вооруженное формирование – armed formation

Հրամանատարների կողմից ղեկավարվող այն զինված մարդկանց խումբը (խմբերը), որոնք կրում են որոշակի ձևի համազգեստ կամ տարբերանշաններ և պատկանում են պետական, ազգային, կրոնական և այլ քաղաքական-հասարակական կառույցների:

զինված ուժեր – вооруженные силы, ВС – armed forces, service

Պետության կամ պետությունների խմբի կարևորագույն զինված կազմակերպությունը, որը պետությունների մեծ մասում կազմված է ԶՈՒ-ի տարբեր տեսակներից, տարբեր զորատեսակներից, կառավարման բարձրագույն մարմիններից, թիկունքի մարմիններից: Որոշ պետություններում ԶՈՒ-ի կազմի մեջ մտնում են նաև՝ ազգային գվարդիան (ԱՄՆ), ռազմական ժանդարմերիան (Ֆրանսիա), ժողովրդական զինված միլիցիայի զորքերը (ՉԺՀ) և այլն: ԶՈՒ-ն նախանշանակված է պետության դեմ ուղղված ագրեսիայի հետմղման, ինքնիշխանության, տարածքային ամբողջականության ու անձեռնմխելիության զինված պաշտպանության, ինչպես նաև պետության միջազգային պայմանագրերին համապատասխան՝ տվյալ ոլորտում միջազգային առաքելությունների կատարման համար:

զինված ուժերի արդիականացում – модернизация вооруженных сил – Armed Forces modernization

Պետության բարձրագույն ռազմաքաղաքական ղեկավարության կողմից հաստատված ծրագրով ԶՈՒ-ի համապատասխանեցում նրա առջև դրված խնդիրներին ու ներկայացվող պահանջներին:

զինված ուժերի եռատեսակ կառուցվածք – трехвидовая структура вооруженных сил – tri-service structure of the armed forces

զինված ուժերի զարգացման պլանավորում – տես *զինված ուժեր` զինված ուժերի շինարարության պլանավորում*

զինված ուժերի զարգացում – развитие вооруженных сил – development of the armed forces

ԶՈՒ-ի թվային ու որակական պարամետրների պլանաչափ բարելավում:

զինված ուժերի թիկունք – тыл вооруженных сил – logistic services of the armed forces, consumer logistics

Թիկունքային ապահովման համակարգ, որը միավորում է թիկունքի` բոլոր մակարդակներում գործող կառավարման մարմինները, ուժերն ու միջոցները:

զինված ուժերի կառուցվածք և կազմ – структура и состав вооруженных сил – order of battle of the armed forces

զինված ուժերի կերպարանք – облик вооруженных сил – force visibility, image of the armed forces

Չորքի առկա ճշգրիտ կարգավիճակը, առաքելության նպատակը, հետագա առաքելությունները, առաքելության գերակայությունը և պատրաստվածությունը, այն է` այն պարամետրների համախումբը, որոնք բնութագրում են ԶՈՒ-ի նախանշանակումը, քանակական-որակական կազմն ու կառուցվածքի, զորահավաքային ռեսուրսների պատրաստման ու կուտակման վիճակը, զինվորական ծառայության ու կադրերի պատրաստման կազմակերպվածքը:

զինված ուժերի կիրառման պլան – план применения вооруженных сил – plan for employment of armed forces

զինված ուժերի համալրման համակարգ – система комплектования вооруженных сил – armed forces manning system

զինված ուժերի համալրում – комплектование вооруженных сил – manning and equipping

Միջոցառումների համալիր, որը պետությունն իրագործում է անձնակազմի, իսկ ավելի լայն իմաստով` նաև սպառազինության, ռազմական տեխնիկայի և այլ նյութական միջոցների գծով ԶՈՒ-ի պահանջմունքը բավարարելու նպատակով:

զինված ուժերի համալրում գորակոչով – комплектование вооруженных сил по призыву – manning of the armed forces on conscription

զինված ուժերի համալրում խառն սկզբունքով – комплектование вооруженных сил по смешанному принципу – manning of the armed forces on a mixed principle

զինված ուժերի համալրում կամավորության հիմունքով – комплектование вооруженных сил на добровольной основе – manning of the armed forces on a voluntary basis

զինված ուժերի համալրում պայմանագրային հիմունքով – комплектование вооруженных сил по контракту – manning of the armed forces on a contract basis

զինված ուժերի ղեկավարում ու կառավարում – руководство и управление вооруженными силами – command and control of the armed forces

զինված ուժերի մի տեսակի զորքերի զորավարժություն – учение войск одного вида вооруженных сил – single service exercise

զինված ուժերի նկատմամբ ժողովրդավարական վերահսկողություն – демократический контроль над вооруженными силами – democratic control of the armed forces

զինված ուժերի նկատմամբ քաղաքացիական ժողովրդավարական վերահսկողություն – гражданский демократический контроль над вооруженными силами – civil democratic control over the armed forces

զինված ուժերի շինարարության հայեցակարգ – концепция строительства вооруженных сил – Armed Forces development concept

զինված ուժերի շինարարության պլանավորման բաժին – отдел планирования строительства вооруженных сил – force planning section

զինված ուժերի շինարարության պլանավորում – планирование строительства вооруженных сил, планирование развития вооруженных сил – force planning

զինված ուժերի շինարարություն – строительство вооруженных сил – development of the armed forces

Պետության զինված ուժերի ստեղծմանը, պատրաստմանը և ամրապնդմանը նպատակաուղղված փոխկապված միջոցառումների համակարգ, ռազմական շինարարության կարևորագույն բաղկացուցիչ մասը: Պայմանավորված է պետության վարած քաղաքականությանը, տնտեսական հնարավորություններով ու ռազմական դոկտրինով:

զինված ուժերի պահեստազոր – запас вооруженных сил – armed forces reserve

Ռազմավարժեցված մարդկանց թվակազմեր, որոնք գտնվում են զինվորական հաշվառման մեջ և նախանշանակված են զորահավաքի դեպքում ՋՈՒ-ի ծավալման և պատերազմի ժամանակ դրանց համալրման համար:

զինված ուժերի տեսակ – вид вооруженных сил – armed service

Պետության ՋՈՒ-ի բաղկացուցիչ մաս, որը նախանշանակված է որոշակի ոլորտում, այդ թվում՝ ցամաքում, ծովում և օդային տարածությունում, ռազմական գործողություններ վարելու համար, կազմված է լինում զորատեսակներից, հատուկ զորքերից ու թիկունքից:

զինված ուժերից զորացրվող և պահեստազոր արձակված անձանց սոցիալական հարմարման տեղեկատվախորհրդարկային և ուսումնական կենտրոն – информационно-консультативный и учебный центр социальной адаптации увольняемых и уволенных в запас из вооруженных сил – Information, Consultation and Training Center for the Resettlement of Military Personnel Discharged or Due for Discharge from the Armed FORCES

զինված ուժերի ուժեր և միջոցներ – силы и средства вооруженных сил – defense capabilities

ՋՈՒ-ի անձնակազմն ու ռազմական տեխնիկան, որոնք նախանշանակված են ռազմական գործողությունների վարման և ապահովման համար:

զինված ուժերի քաղաքացիական անձնակազմի անձ – лицо гражданского персонала вооруженных сил – armed forces civilian

զինված ուժերի և սպառազինության կրճատում ու սահմանափակում – сокращение и ограничение вооруженных сил и вооружения – reduction and limitation of armed forces and armaments

Ջինված ուժերի թվաքանակի և սպառազինության կրճատմանն ուղղված միջոցառումների համալիր՝ ըստ Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագրի:

զինված ուժերի և քաղաքացիական պաշտպանության ռեսուրսների օգտագործում՝ ԱԻ-ում օգնություն ցույց տալու համար – использование ресурсов вооруженных сил и гражданской обороны для оказания помощи при ЧС – Use of Military and Civil Defense Assets in Disaster Assistance

ՄԱԿ-ի Մարդասիրական հարցերի համադասման վարչության նախագիծ:

զինված ուժերի օպերատիվ կառավարում – оперативное командование вооруженными силами – operational command of the Armed Forces

զինված ուժեր և մյուս զորքերը – вооруженные силы и другие войска – uniformed services

Ջինված ուժերը և դրանց հավասարեցված այլ զինված կազմավորումներ:

զինվոր – 1. воин, 2. солдат – 1. warrior, 2. soldier, squaddie, trooper

1. Հայրենիքի զինված պաշտպան, ռազմիկ, մարտիկ, ընդհանրապես՝ զինվորական ծառայության մեջ գտնվող անձ: 2. Շարքային՝ շատ պետությունների բանակներում առաջին (ամենացածր) զինվորական կոչումը:

զինվորի անձնավորություն – личность воина – warrior personality

Ջինժառայության մեջ գտնվող, զինվորական գործունեության և զինվորական կենցաղի մեջ ներգրավված մարդուն բնորոշող սոցիալապես նշանակալից գծերի կայուն համակարգ:

կարգազանց զինվոր – провинившийся солдат; солдат, совершивший проступок – defaulter

զինվորագրում – рекрутирование, набор войск – levy

զինվորական – 1. военный, 2. воинский, 3. տես *զորական* – 1. serviceman, 2. military, 3. տես *զորական*

զինվորական ակադեմիա – военная академия – military academy

Հրամանատարական, հրամանատարաշտաբային կամ ավագ ու բարձրագույն կազմի (համագորային կամ առանձին մասնագիտությունների գծով) սպայական կադրեր պատրաստող ռազմակրթական հաստատություն:

զինվորական առողջապահության համակարգ – система военного здравоохранения – military health system

զինվորական առողջապահություն – военное здравоохранение – force health protection

Ջինժառայողների առողջության պահպանման միջոցներ:

զինվորական աստիճանակարգություն – военная иерархия, военная подчиненность – military hierarchy

զինվորական ավան – военный городок – military compound, cantonment

Շենքերով ու կառույցներով տարածք, որը նախանշանակված է ՋՈՒ-ի մեկ կամ մի քանի զորամասերի, հիմնարկների, ռազմակրթական հաստատությունների, ձեռնարկությունների տեղաբաշխման համար:

զինվորական արդարադատություն – военная юстиция – military justice

զինվորական բանտ – военная тюрьма – provost prison, glasshouse

զինվորական բարոյականություն – воинская этика – military ethics

զինվորական բժիշկ – военный врач, военврач – medical officer, army surgeon, army physician

Բարձրագույն բժշկական կրթությամբ զինժառայող, որն զբաղեցնում է բժշկական պաշտոն:

զինվորական բուժակ – военный фельдшер – army medical assistant

Միջին մասնագիտական բժշկական կրթությամբ զինժառայող, որը ծառայում է բուժկետում և ունի առաջին բուժօգնություն և մինչբժշկական օգնություն ցույց տալու իրավունք:

զինվորական գնորդ – տես *պայմանագիր՝ պայմանագրերի գծով պաշտոնյա*

զինվորական գրքույկ – военный билет – military ID (card)

Միասնական ձևի պետական փաստաթուղթ, որը հաստատում է զինժառայողի անձը:

զինվորական գույք – военное имущество – military property, stores, materiel, assets

Պետական ունեցվածքի մաս, որը գտնվում է ռազմական գերատեսչության մշտական կամ ժամանակավոր տնօրինության տակ և նախանշանակված է խաղաղ ու պատերազմական ժամանակ ՋՈՒ-ի պահանջմունքները բավարարելու համար:

զինվորական դաստիարակություն – воинское воспитание – military education

Ջինժառայողների մեջ՝ հաջող զինվորական-մարտական գործունեության համար անհրաժեշտ վսեմ բարոյական, հոգեբանական ու մարտական հատկությունների կանոնավոր, համակարգված ու նպատակաուղղված ձևավորում:

զինվորական դատախազ – военный прокурор – military prosecutor, military attorney

Ջինվորական դատախազության պաշտոնյա:

զինվորական դատախազություն – военная прокуратура – military procuracy

Պետության դատախազության մարմինների մասնագիտացված բաղա-

դրամաս, որը դատախազական հսկողություն է իրականացնում ՋՈՒ-ում և մյուս զորքերում:

զինվորական դատարան – военный суд, военный трибунал – court-martial, military tribunal

ՋՈՒ-ում արդարադատություն իրականացնող դատարան:

զինվորական ենթակայություն – տես *զինվորական՝ զինվորական աստիճանակարգություն*

զինվորական երդում – военная присяга – oath of service, military oath

Ջինվորական ծեսերից մեկը, հանդիսավոր խոստում (հավաստում), որը յուրաքանչյուր զինծառայող (քաղաքացի) տալիս է զորակոչվելիս (զինվորական ծառայության անցնելիս):

զինվորական թղթակից – военный корреспондент, военкор – military correspondent

Ջինվորական ՋԼՄ-ում (զինվորական թերթ, հանդես, հեռուստական ռադիոժրագիր) աշխատող լրագրող, որը գրում է թղթակցություններ:

զինվորական թոշակ – военная пенсия – military pension

Պետության կողմից սահմանված ամենամսյա դրամական նպաստ՝ նախկին զինծառայողի և նրա ընտանիքի անդամների նյութական ապահովման նպատակով:

զինվորական ժանդարմերիա – военная жандармерия – provost corps

զինվորական ժուռնալիստ – военный журналист – military journalist

զինվորական ինստիտուտ – военный институт – military institute

Բարձրագույն ռազմակրթական ուսումնական հաստատություն:

զինվորական իշխանություններ – военные власти – military authorities

զինվորական իրավաբանական ծառայության պետ – начальник военно-юридической службы – staff judge advocate

զինվորական իրավակարգ – воинский правопорядок – military law and order

Ընդհանուր և զինվորական օրենսդրության նորմերի հիման վրա ՋՈՒ-ում ձևավորվող հասարակական հարաբերությունների համակարգ:

զինվորական իրավունք – военное право – military law, martial law

Ռազմական (պաշտպանական), ՋՈՒ-ի շինարարության և դրանց գործունեության ոլորտում պետության սուբյեկտների հարաբերությունները կանոնակարգող համապարտադիր սկզբունքների ու կանոնների (նորմերի) համակարգ:

զինվորական խանութ – военный магазин, магазин военторга – commissary

զինվորական խորհրդական – военный советник – military adviser

Խորհրդական, որը զինծառայող է:

զինվորական ծառայության անցման կարգ – порядок прохождения военной службы – military service regulations

Ջինծառայողների իրավական դրության փոփոխություն, որը կարգավորվում է օրենսդրությամբ, զինվորական կանոնադրություններով և այլ նորմատիվ-իրավական ակտերով և կապված է զինծառայության սկզբից մինչև ավարտն ընկած ժամանակահատվածում որոշակի իրավաբանական փաստերի տեղի ունենալու հետ:

զինվորական ծառայության անցման վաղորդք ձևակերպման ծրագիր – программа заблаговременного оформления поступления на военную службу – delayed entry program

Ջինվորական ծառայության անցնելու ծրագիր, որով տվյալ անձը կարող է որոշ ուշացումով անցնել զինվորական պարտականությունների կատարմանը:

զինվորական ծառայության ընդունված – зачисленный на военную службу – inductee

Անձ, որը մտել է զինվորական ծառայության մեջ, զինծառայող դարձած անձ:

զինվորական ծառայության ժամկետ – срок военной службы – military service period

Օրենքով կամ այլ նորմատիվ իրավական ակտով սահմանված ժամկետ, որը

վերաբերում է ՋՈՒ-ում ամբողջ ծառայությանը կամ ծառայությանը որոշակի պայմաններում (օրինակ՝ տվյալ կոչումով, տվյալ բնակլիմայական պայմաններում, բարձրագույն կրթությամբ և այլն):

զինվորական ծառայության տարիքային սահմանափակում – возрастной ценз военной службы – age limit for military service

զինվորական ծառայություն – военная служба, воинская служба – military service

Քաղաքացիների հատուկ տեսակի պետական ծառայություն ՋՈՒ-ում, մյուս գործերում, զինված կազմավորումներում և մարմիններում, որն իրականացվում է զինվորական օրենսդրությանը համապատասխան, ծառայություն զինված ուժերի որևէ տեսակում:

զինվորական ծառայությունից խուսափող անձ – лицо, уклоняющееся от военной службы – conscientious objector

զինվորական ծառայություն կամավորության սկզբունքով – տես *ծառայություն՝ պայմանագրային զինվորական ծառայություն*

զինվորական ծառայությունում գտնվելու սահմանային տարիք – предельный возраст пребывания на военной службе – age limit for military service

Օրենքով կամ այլ նորմատիվային իրավական ակտով սահմանված այն առավելագույն տարիքը, որին հասնելուց հետո զինծառայողը ազատ է արձակվում ՋՈՒ-ից կամ այլ զինվորական կազմավորումից:

զինվորական ծես – воинский ритуал – military ritual, soldierly ritual

Չորքերի ամենօրյա գործունեության, տոնախմբությունների, զինծառայության կարևոր իրադարձությունների ժամանակ և այլ սահմանված դեպքերում իրագործվող հանդիսավոր արարողություններ:

զինվորական կազմավորում – воинское формирование – military formation, formation

Նորաստեղծ (կազմավորված) կամ գոյություն ունեցող մշտական կամ ժամա-

նակավոր զորամաս (զորամիավորում):

զինվորական կանոնադրություն – воинский устав – military manual, military regulations, service regulations

Պաշտոնական նորմատիվ-իրավական փաստաթղթեր, որոնք պարունակում են զորքերի մարտական և ամենօրյա գործունեության վերաբերյալ հիմնական դրույթները, սահմանում են զինծառայողների ընդհանուր ու պաշտոնական պարտականությունները և իրավունքները, նրանց փոխհարաբերությունները, ներքին, կայազորային ու պարեկային ծառայության կարգը և զինվորական ծառայության ու կենցաղի այլ կողմեր, բովանդակում են գործունեության պայմանների սահմանումն ու կանոնակարգումը:

զինվորական կառավարման մարմին – орган военного управления – 1. headquarters, 2. defense administration

1. Չորքերի (ուժերի) ամենօրյա և մարտական գործունեությունը ղեկավարող մարմին (օրինակ՝ շտաբ): 2. Ռազմական գործողությունների ընթացքում ժամանակավորապես գրավված տարածքի ռազմական կառավարման մարմին:

զինվորական կառավարություն – военное правительство – military government

Հեղաշրջման հետևանքով իշխանության եկած զինվորականների կազմած կառավարությունը:

զինվորական կարգապահություն – воинская дисциплина – military discipline

Բոլոր զինծառայողների կողմից օրենքներով, զինվորական կանոնադրություններով, իրամանատարների (պետերի) հրամաններով հաստատված կարգի ու կանոնների խիստ ճշգրիտ կատարումը, զորքերի (ուժերի) մարտական պատրաստության ու մարտունակության ամրապնդման առավել կարևոր գործոններից մեկը:

զինվորական կենցաղ – воинский быт – off-duty life

Ձինծառայողների, զորամասերի ու զինվորական ստորաբաժանումների կյանքի և գործունեության անենօրյա կարգն ու պայմանները:

զինվորական կեցվածք – военная выправка – military bearing

զինվորական կոլեկտիվ – воинский коллектив – military staff

Համեմատաբար հոծ, կազմակերպված սոցիալական խումբ, որը ձևավորվել է նպատակների, դեկլարման և զինծառայության խնդիրների կատարմանն ուղղված գործունեության ընդհանրության հիմքի վրա:

զինվորական կոմիսար – военный комиссар, военком – military commissar

Ձինվորական կոմիսարիատը դեկավարող պաշտոնյա:

զինվորական կոմիսարիատ – военный комиссариат, военкомат – military commissariat

Ձինվորական կառավարման տեղական մարմին, որը նախանշանակված է ռազմագործառնական և հաշվառումագորակոչային աշխատանքների, զինծառայողների, վետերանների ու զինծառայության պարտականությունների կատարման ժամանակ այլ քաղաքացիների և նրանց ընտանիքի անդամների սոցիալ-փրկական պաշտպանության գծով միջոցառումների կազմակերպման ու կատարման համար:

զինվորական կոչման շնորհում – присвоение воинского звания – military promotion, military rank award

Հրամանով (հրամանագրով) զինծառայողին կամ ՋՈՒ-ի պահեստազորում հաշվառված քաղաքացիներին անհատական կոչման տրամադրում ըստ աստիճանակարգային սանդղակի:

զինվորական կոչում – воинское звание – military rank

Կոչումներ, որոնք անհատական կարգով շնորհվում են զինծառայողներին և ՋՈՒ-ի պահեստազորում հաշվառված քաղաքացիներին ըստ նրանց ծառայողական դիրքի, զինվորական կամ մասնագիտական պատրաստության, ծառայության ստաժի, ՋՈՒ-ի տեսակին, զորատեսակին, հատուկ զորքերին ու ծառայություններին պատկանելության և վաստակի:

զինվորական կրպակ – солдатская лавка – canteen

զինվորական հակահետախուզություն – военная контрразведка – military counterintelligence

զինվորական համալսարան – военный университет – military university

Որոշակի տեսակի բարձրագույն ռազմակրթական հաստատություն:

զինվորական-հանրային շփումներ – военно-общественные контакты – community engagement

զինվորական հանցագործություն – воинское преступление – military crime

Ձինվորական ծառայություն անցնելու սահմանված կարգի դեմ կատարված հասարակայնորեն վտանգավոր արարք (գործողություն կամ անգործություն), որը կատարել են զինծառայողը կամ ռազմահավաքի մասնակցելու ժամանակ զինապարտը:

զինվորական հոսպիտալ – военный госпиталь – military hospital

զինվորական ծխաբեռնասայլ – военный фургон, боевой фургон – military van

զինվորական ղեկավար – военный руководитель, военрук – military instructor

Հանրակրթական դպրոցներում, այլ միջնակարգ ուսումնական հաստատություններում նախագորակոչային (նախնական) զինվորական պատրաստման հաստիքային դասատու:

զինվորական ղեկավարություն – военное руководство – military authorities

զինվորական ճաշարան – военная столовая – canteen

Սննդի օբյեկտ, որը տեղակայված է զինվորական կազմակերպությունում (զորամաս, հիմնարկ և այլն):

զինվորական մասնագիտաբանություն – военная профессиология – military professionology

Սոցիոլոգիական գիտելիքների ոլորտ (ճյուղ), որն ուսումնասիրում է զինվորական մասնագիտացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, այն է՝ դրա սոցիալ-փիլիսոփայական, քաղաքական, սոցիոլոգիական, պատմամասնագիտաբանական,

տնտեսական, ժողովրդագրական, բարոյավարքային, գեղագիտական, հոգեբանամանկավարժական, կառավարակազմակերպական և այլ կողմեր:

զինվորական մոտորանավակ – տես *մոտորանավակ*

զինվորական ներկայացուցչություն – военное представительство – military representation

Այլ պետություններում կամ միջազգային կազմակերպություններում իրենց ՋՈՒ-ի շահերը պաշտոնապես ներկայացնող առանձին զինծառայողներ կամ նրանց խմբեր:

զինվորական նվագախումբ – военный оркестр – military band

զինվորական շինարարություն – строительство военных объектов – military construction

զինվորական շքերթ – տես *զորահանդես 1*

զինվորական ողջույն – воинское приветствие – salute, military courtesy

զինվորական ոստիկան – военный полицейский – military policeman, redcap

զինվորական ոստիկանությանն առնչվող – относящийся к военной полиции – provost

զինվորական ոստիկանության պետ – начальник военной полиции – Provost-Marshal

զինվորական ոստիկանության սերժանտ – сержант военной полиции – provost sergeant

զինվորական ոստիկանության վաշտ – рота военной полиции – provost company

զինվորական ոստիկանություն – военная полиция – military police, provost corps

Ոստիկանական ծառայություն մի շարք պետությունների բանակներում օրինականության ու կարգուկանոնի պահպանման համար, զործառայողներն են՝ իրավախախտումների հետաքննությունը, դասալիքների, փախածների բռնումը, զինվորական կայազորներում կարգուկանոնի պահպանումը, անկարգությունների և արտակարգ իրավիճակներ

րի ժամանակ վարչակազմին օգնության ցուցաբերումը, ճանապարհների երթևեկության կարգավորումն ու վերահսկումը և այլն:

զինվորական պահպանախումբ – военный конвой – military convoy

զինվորական պաշտոն – воинская должность – military post

Ջինվորական կազմակերպությունում սահմանված ծառայողական դիրքը և դրա հետ կապված գործառույթները, պարտականություններն ու իրավունքները:

զինվորական պատրաստում – военная подготовка – military training

Քաղաքացիական անձանց ուսումնավարժեցում՝ նրանց ռազմական ոլորտի գիտելիքներ տալու, նրանց մեջ զինվորական հմտություն ձևավորելու և ռազմահաշվառումային մասնագիտությամբ ապահովելու համար:

զինվորական պատրաստում իրական միջոցներով – военная подготовка с использованием реальных средств – Realistic Military Training

Ջորավարժություն՝ ռեալ մարտական իրադրությանը մոտ պայմաններում:

զինվորական պարետ – военный комендант – commandant

Տարբեր ՋՈՒ-երում պաշտոնյա, մեծ կայազորներում, երկաթուղային և այլ տրանսպորտային հանգույցներում, ռազմակրթական ու ռազմագիտական հիմնարկներում, ձեռնարկություններում գործող պարետատան ղեկավար:

զինվորական պարետատուն – военная комендатура – commandant's office

Կայազորի զինվորական պարետի կողմից կառավարվող մարմին:

զինվորական պարտք – воинский долг – military duty

Ջինված ուժերի վրա դրված խնդիրները կատարելու՝ զինծառայողի բարոյաիրավական պարտականությունը, պարտավորությունը ժողովրդի ու պետության առջև:

զինվորական սխրագործություն – воинская доблесть – military valor, military prowess

Ձինվորական պարտքի կատարման ժամանակ զինծառայողի, ինչպես նաև զինվորական կոլեկտիվների կողմից բարձր մակարդակի բարոյահոգեբանական ու մարտական հատկությունների դրսևորում:

զինվորական ստորաբաժանում – воинское подразделение – tactical unit

Ձինվորական կազմավորում, որը սովորաբար ունի մշտական կազմակերպվածք և համասեռ կազմ, մտնում է ավելի խոշոր ստորաբաժանման կամ զորամասի կազմի մեջ, դրանք են՝ զուեմարտակը, դիվիզիոնը, էսկադրիլյան, վաշտը, մարտկոցը, օղակը, դասակը, ջոկը և այլն:

զինվորական վարպետություն – воинское мастерство – military expertise

Ձինծառայողների, զինվորական ստորաբաժանումների ու զորամասերի բարձր մակարդակի մասնագիտական պատրաստվածությունն ու արհեստավարժությունը՝ զինծառայության ժամանակ մարտական խնդիրներն ու պարտականությունները կատարելու գործում:

զինվորական վարվեցողություն – տես *զինվորական՝ զինվորական բարոյակալություն*

զինվորական վիրաբույժ – военный хирург – army surgeon

զինվորական տեխնիկ – военный техник – military technician

զինվորական տեխնիկա – военная техника – military equipment, munitions

Ձինվորական կազմակերպությանը պատկանող տեխնիկական միջոցներ:

զինվորական տեսուչ – военный инспектор – military inspector

ՁՈՒ-ի պաշտոնատար անձ, որը կատարում է զորքերի (ուժերի), սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի մարտական պատրաստության վիճակի, նյութական միջոցների պահման ու ծախսման, կանոնադրությունների, հրամանների և ղեկավար ուղեցույցների (ցուցումնագրերի) կատարման ստուգում:

զինվորական տոն – военный праздник – military holiday

զինվորական ուղիների ցանց – сеть военных дорог – basic military route network

Ուղիներից մեկն է հիմնական ուղիներից, որը կապում է երկրորդական և կապող երթուղիների ցանց:

զինվորական ունեցվածք – տես *զինվորական՝ զինվորական գույք*

զինվորական ուսումնարան – военное училище – defense college, military college

Ուսումնարանի հաստատություն, որն սկզբնական սպայական պաշտոնների համար սպաների է պատրաստում՝ ավելի բարձր պաշտոնների նշանակման հեռանկարով:

զինվորական ուսուցում – 1. военное обучение, 2. воинская подготовка – 1. military learning, 2. military training

1. Քաղաքացիական անձանց ուսուցում ռազմական ոլորտում: 2. Ձինծառայողների զորային ուսուցում, ուսուցում զորքերում:

զինվորական փառք – воинская слава – military glory

Ձինծառայողի բարի համբավն ու հեղինակությունը ռազմական գործում ձեռք բերած մեծ հաջողությունների համար:

զինվորական քննիչ – военный следователь – investigating officer

զինվորական օկրուգ – военный округ – military district

Որոշ պետություններում՝ հիմնական ռազմավարչական միավորը, տարածք, որը, որպես կանոն, սահմանված է պաշտպանության վարչական նպատակներով:

զինվորական օրենսդրություն – военное законодательство – military legislation

ՁՈՒ-ի շինարարության (բանակաշինության), կյանքի ու գործունեության ոլորտում հարաբերությունները կարգավորող օրենքների և այլ նորմատիվ ակտերի ամբողջությունը:

գինվորա-քաղաքացիական համադասման խորհուրդ – военно-гражданский координационный совет – military-civil coordination committee

գինվորա-քաղաքացիական հարաբերություններ – военно-гражданские отношения – civil-military relations

Ռազմական օպերացիայի իրագործման շրջանում հրամանատարության և տեղի բնակչության, քաղաքացիական կազմակերպությունների, իշխանության մարմինների միջև ծավալվող համագործակցության ընթացքում ձևավորվող հարաբերություններ:

գինվորա-քաղաքացիական – տես *ռազմա-քաղաքացիական*

գինվորա-քաղաքացիական փոխգործություն – տես *փոխգործություն` ռազմա-քաղաքացիական փոխգործություն*

ոչ գինվորական – տես *քաղաքացիական*

գինվորահավաք – տես *գինվորագրում*

գինում – 1. вооружение, 2. оснащение – equipping

1. Ջորքը (ուժերը) զենքով (սպառազինությամբ) հանդերձավորում (ապահովում): 2. Որևէ ձեռնարկության, կազմակերպության, հիմնարկի ապահովում անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներով:

գիջում – уступка, отказ от права – surrender

ՁԼՄ – տես *զանգվածային լրատվության միջոց*

ՁԼՄ-ների հետ աշխատանքի կենտրոն – центр работы с СМИ – media operations center

ՁԼՄ ներկայացուցիչ – представитель СМИ – news media representative

ՋԿԱՀ – տես *գորքեր` գորքերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ*

ՋՀԴՄ – տես *գրահապատ հետախուզադետրային մեքենա*

ՋՀՀ – տես *զենիթահրթիռային համալիր*

ՋՀՀ աշխատանքային ժամանակը – տես *ՋՀՀ գործառնման ժամանակը*

ՋՀՀ գործառնման ժամանակը – рабочее время ЗПК – antiaircraft missile system reaction time

ՋՀՀ հակազդման ժամանակը, ՋՀՀ միջոցներով նշանակետի սկզբնական հայտնաբերման պահից մինչև դրակրակակոծմանը (առաջին հրթիռի արձակմանը) պատրաստության պահն ընկած ժամանակահատվածը:

զննություն – досмотр – vetting

զննում – 1. осмотр, 2. обследование – 1. inspection, 2. observation

արագ զննում – быстрый осмотр – coup d’oeil

հետթռիչքային զննում – послеполетный осмотр – after-flight inspection, post-flight inspection

նախաթռիչքային զննում – предполетный осмотр – before-flight inspection, preflight inspection

Ինքնաթիռի ստուգում թռիչքից առաջ` ընդհանուր անվտանգության ապահովման համար:

զոհ – жертва – 1. sacrifice, 2. victim

զոհաբերություն – տես *զոհաբերում*

զոհաբերում – принесение в жертву, жертвование – sacrifice

զոհվել – 1. погибнуть, 2. пасть в бою – 1. perish, be lost, 2. fall, fall in battle

զոմ – понтонный мост – pontoon bridge

զոման – зоман – soman, GD
Նյարդակաթվածահարական ազդեցությամբ թունավոր նյութ:

զորաբնակարանապետ – квартирмейстр – quartermaster

զլխավոր զորաբնակարանապետ – главный квартирмейстр – quartermaster general

զորաթև – фланг – flank, wing

Շարքի, գորքի մարտակարգի (օպերատիվ դասավորության) աջ (ծախ) ծայրամասը:

գորաթևը հետ քաշել – загнуть фланг, отвести фланг – refuse a flank, refuse

գորաթևային – фланговый, боковой – flank

գորախաղ – маневры, военная игра – maneuvers, war game

1. Ջորքերի (նավատորմի՝ ավիացիայի ուժերի) մեծ մասշտաբի երկկողմ գորավարժություն, միավորումների ու գորամիավորումների զորքերի, հրամանատարների ու շտաբների պատրաստման բարձրագույն ձևը: 2. Ուզմավարական (օպերատիվ-ռազմավարական) մասշտաբի երկկողմ գորավարժություն՝ կառավարման մարմինների ներգրավմամբ, առանձնանում են մեծ տարածքային ընդգրկմամբ:

գորակայան – 1. военная база, база, 2. стоянка – 1. base, military base, 2. station

Ուզմական առումով բարենպաստ դիրք ունեցող, հատուկ սարքավորված շրջան (տեղանքի հատված), որն ապահովում է ՋՈՒ-ի տարբեր տեսակների գորամիավորումների ու գորամասերի (ուժերի ու միջոցների) տեղաբաշխումը, մարտական և ամենօրյա գործունեությունը: Լինում են՝ գործող և պահուստային (ռեզերվային), մշտական և ժամանակավոր:

ամրակառույց հրթիռային գորակայան – ракетная база с противоядерной защитой – hard missile base

Հրթիռային գորակայան, որը հուսալիորեն պաշտպանված է միջուկային պայթյունի ազդեցությունից:

առափնյա գորակայան – береговая база – shore base

ավիացիոն գորակայան – авиационная база, авиабаза – air base

Չզալի տարածք, որը սարքավորված է բոլոր տեսակների ինքնաթիռների տեղաբաշխման ու սպասարկման համար, ներառում է՝ ՈՕՈՒ-ի (ՀՕՊ-ի, ՑՋ և ծովային ավիացիայի) գորամիավորումներ ու գորամասեր և ՀՕՊ, մեկ կամ մի

քանի թռիչքադաշտ, փոխադրամիջոցներ, կապի համակարգ, պահեստներ և նորոգման արհեստանոցներ:

գլխավոր օպերատիվ գորակայան – главная оперативная база – main operating base

դաշտային գորակայան – полевая база – limited base

ՈԳԹ-ում ստեղծվող գորակայան՝ ժամանող ուժերի տեղաբաշխման համար:

գորակայանի հրամանատար – командир базы, начальник базы – base commander

գորակայանի պաշտպանության կառավարման կենտրոն – пункт управления обороной базы – base defense operations center

գորակայանի պատրաստության աստիճանի գնահատում – оценка степени готовности базы – base level assessment

Անձնակազմի ու բեռների ընդունմանը գորակայանի պատրաստության աստիճանի որոշում:

գորակայանի սահման – граница базы – base boundary

գորակայանների համախմբի կառավարման կենտրոն – центр управления группой баз – base cluster operations center

գորակայանների համախմբի հրամանատար – командующий группой баз – base cluster commander

գորակայանների համախումբ – группа баз – base cluster

Այն գորակայանների խումբը, որոնք աշխարհագրորեն միավորվում են փոխադարձ պաշտպանությունը, ղեկավարում ու վերահսկումը հեշտացնելու համար:

կենտրոնացման միջակա գորակայան – промежуточная база сосредоточения – intermediate staging base, ISB

համատեղ գորակայան – совместная база – joint base

հիմնական գորակայան – основная военная база – main base

միջակա զորակայան – промежуточная база – intermediate base

ռազմածովային զորակայան – военно-морская база – naval base

զորական – 1. военный, 2. տես *զինվոր 1* – 1. military, 2. տես *զինվոր 1*
Ձորքին, զինվորին, զորավարին հատուկ, վերաբերող:

զորակոչ – призыв – conscription, draft, call-up

Անձնակազմով զինված ուժերի համալրման բաղադրիչ, ՋՈՒ-ի կամ մյուս զորքերի շարքերում զինվորական պարտքի (զինապարտության) կատարման համար քաղաքացիներին օրենքով սահմանված կարգով բանակ կանչելը:

զորակոչ պահեստազորից – призыв из запаса – recall

զորակոչից տարկետում – отсрочка от призыва – postponement of military service
Քաղաքացիների առանձին կարգախմբերի համար զորակոչի ժամկետի՝ օրենքով սահմանված տեղափոխում ավելի ուշ ժամանակի:

ընտրողական զորակոչ – избирательный призыв – selective conscription

Ձորակոչ, որը տարածվում է միայն բնակչության որոշակի կարգախմբերի վրա:

քաղաքացիների զորակոչ – призыв граждан на военную службу – conscription, draft, call-up

զորակոչային – призывной – conscript
Ձորակոչին հատուկ, զորակոչին վերաբերող:

զորակոչային արշավ – призывная кампания – conscription campaign

զորակոչային թվակազմ – призывной контингент – conscript forces, men liable to conscription

զորակոչային հանձնաժողով – призывная комиссия – conscription commission, draft commission, draft board

զորակոչային տարիք – призывной возраст – military age

զորակոչել – призвать на военную службу – conscript, call up

զորակոչիկ – призывник; призванный на военную службу – conscript, draftee

Ձինապարտության մասին օրենքով զինված ուժերում ժամկետային ծառայության համար կանչված երիտասարդ:

զորահանդես – 1. парад, 2. торжественный смотр – 1. military parade, parade, 2. review, parade, muster

Ձինվորական ծեսի տեսակ, զորքերի (ուժերի) հանդիսավոր ստուգատես, որը տեղի է ունենում պաշտոնական տոների, ի նշանավորումն պետական և ռազմական նշանակություն ունեցող կարևոր իրադարձությունների կազմակերպված տոնակատարությունների օրերին, ինչպես նաև մեծ զորավարժություններից (զորախաղերից) հետո:

զորահավաք – мобилизация, военная мобилизация – mobilization, military mobilization

Պետության կողմից իրագործվող այնպիսի միջոցառումների համալիր, որոնք ուղղված են պատերազմի նպատակներին հասնելու համար եղած ռեսուրսների, ուժերի և միջոցների բերմանն ակտիվ վիճակի, կենտրոնացմանն ու լարմանը: Ըստ *խորհրդային-ռուսաստանյան համակարգի* լինում է ընդհանուր և մասնակի: Ըստ *ամերիկյան համակարգի* լինում է համատարած, լրիվ և մասնակի:

զորահավաքի համար պատասխանատու – ответственный за мобилизацию – mobilization staff officer

ընդհանուր զորահավաք – общая мобилизация – general mobilization

Միջոցառում, որը նպատակաուղղված է ՋՈՒ-ի, ամբողջ տնտեսության և բոլոր պետական հաստատությունների բերմանը ռազմական դրության:

ընտրողական զորահավաք – избирательная мобилизация – selective mobilization

լրիվ զորահավաք – полная мобилизация – full mobilization

Հայտարարում է Կոնգրեսը՝ արտակարգ դրության տևողությունից մինչև 6 ամիս ավելի ժամանակով, զորակոչելով բոլոր ուժերը, ներառյալ՝ Բանակի ռեզերվի և Բանակի Ազգային զվարդիայի բոլոր զորամասերը, անհատական Պատրաստի ռեզերվը, Երկրորդ կարգի ռեզերվը և Պաշտոնաթող ռեզերվի անդամները:

համատարած զորահավաք – տես *զորահավաք՝ համընդհանուր զորահավաք*

համընդհանուր զորահավաք – *тотальная мобилизация* – total mobilization

Լրիվ զորահավաքի ընդլայնումն է՝ հավելյալ զորամասերի (աշխարհագրային), ինչպես նաև ծավալված ՋՈՒ-ի ապահովման համակարգերի ստեղծմամբ:

մասնակի զորահավաք – *частичная мобилизация* – partial mobilization

1. Երբ ՋՈՒ-ն, տնտեսությունը և պետական հաստատությունները բերվում են ռազմական դրության տարածքի մի մասում: 2. Հայտարարում է երկրի Նախագահը՝ ոչ ավելի, քան 24 ամսով զորակոչելով պահեստազորի ՋՈՒ-ի բոլոր տեսակների զորամասերն ու անհատներին, բայց ոչ ավելի, քան 1000000 մարդու:

տեղական մասշտաբի զորահավաք – *частная мобилизация* – local mobilization

զորահավաքային – *мобилизационный* – mobilization

Ջորահավաքին հատուկ, զորահավաքին վերաբերող:

զորահավաքային կայան – *мобилизационный пункт* – mobilization station, mobilization site

զորահավաքային կետ – տես *զորահավաքային՝ զորահավաքային կայան*

զորահավաքային պահանջմունք – *мобилизационная потребность* – mobilization needs

զորահավաքային փաստաթուղթ – *мобилизационный документ* – mobilization document

զորահրաման – *команда* – command

Հրամանատարի (պետի) բանավոր հրաման, որը տրվում է զինվորական կանոնագրքերով ու հրահանգներով սահմանված համառոտ ձևով:

գրավոր զորահրաման – *письменная команда* – detail

զորահրամանատար – *командующий войсками* – combatant commander

զորահրապարակ – *плац* – parade ground

զորաճամբար – տես *ճամբար՝ զորային ճամբար*

զորամաս – *воинская часть, часть* – unit, military unit

ՋՈՒ-ում կազմակերպական առումով ինքնուրույն մարտական և վարչատնտեսական միավոր, որը պահվում է ըստ հաստատված հաստիքների:

աջակցվող զորամաս – *поддерживаемая часть* – supported unit

ավիացիոն կարգավարման զորամաս – *авиадиспетчерская часть* – aircraft control unit

բնակչահագործման զորամաս – տես *մաս՝ բնակչահագործման մաս*

երկակի նախանշանակման զորամաս – *часть двойного назначения* – dual capable unit

զորամասի գանձապահ – *кассир части* – paymaster

Սպա, որի պարտականությունն է դրամական բավարարման հանձնումը:

զորամասի գլխավոր ավագ ենթասպա – *главный старший прапорщик части* – command sergeant major

զորամասի ժամանում – *прибытие части* – closure

Ջորամասի գալը՝ հասնելը նախանշանակման վայր:

զորամասի ինքնակամ լքում – *самовольное оставление части* – absence without leave

զորամասի կազմավորում և համալրում – *формирование и комплектование части* – activation

գորանասի հանդերձանք – снаряжение части – organizational equipment

գորանասի մարտական դրոշ – боевое знамя воинской части – regimental colors, regimental standard, regimental flag

գորանասի տեղաբաշխում – дислоцирование воинской части – deployment of a military unit

գորանասից բացակա (սովորաբար՝ առանց թույլտվության) – отсутствующий из части – absent

գորանասն ինքնակամ լքած – самовольно отлучившийся из части – absent without leave, AWOL

գրահավոր հետախուզական գորանաս – бронированная разведывательная часть – cavalry

թեթև գրահավոր (հետախուզական) գորանաս – легкая бронированная (разведывательная) часть – armored cavalry

ինքնակամ բացակայում գորանասից – տես *գորանաս՝ գորանասի ինքնակամ լքում*

կարգապահական գորանաս – дисциплинарная часть – disciplinary barracks

կրճատ կազմով գորանաս – часть сокращенного состава – under strength unit

մարտական գորանաս – боевая часть – combat unit, fighting unit

Ջինվորական կազմավորում, որի գլխավոր գործառույթը հակառակորդի դեմ մարտնչելն է:

մարտական գորանասեր ու ստորաբաժանումներ – боевые части и подразделения – teeth arms

մեքենայավորված գորանաս – տես *գորանաս՝ մեքենայացված գորանաս*

մեքենայացված գորանաս – моторизованная часть – motorized unit

ոչ լիահամարված գորանաս – недоукомплектованная часть – under strength unit

ոչ չվացուցակային գորանաս – десантное подразделение, высаживаемое вне расписания – nonscheduled units

ոչ տիպային գորանաս – нетиповая часть – nonstandard unit

ռադիոտեխնիկական գորանասերի և ստորաբաժանումների մարտական կազմ և տեղաբաշխում – боевой состав и дислокация радиотехнических частей и подразделений – electronic order of battle

տիպային գորանաս – типовая часть – standard unit

Սովորական գորանաս, որն իր կառուցվածքով, թվակազմով, ամրագրված տեխնիկայով ու սպառազինությամբ համապատասխանում է ընդհանուր սահմանված պարամետրներին:

ուղարկված է իր գորանաս – отправлен в свою часть – returned to unit

Նախքան գորավարժության ավարտը զինծառայողին պարսավելի արարքի կամ վնասվածքի պատճառով գորանաս ուղարկելը:

ուսումնական գորանաս – учебная часть – training unit

քիմիական գորանաս – химическая часть – chemical-warfare unit

Մասնագիտացված գորանաս, որի հիմնական խնդիրն է քիմիական զենքի հայտնաբերումը և անձանց, սարքավորանքի ու փոխադրամիջոցների վարակազերծումը:

գորանմիավորում – соединение – tactical formation, organization

մարտավարական ավիացիոն գորանմիավորում – тактическое авиационное соединение – tactical air force

օպերատիվ գորանմիավորման նավերի (ծովային կամ օդային) հանդիպատեղ – рандеву кораблей (морских или воздушных) оперативного соединения – force rendezvous, group rendezvous

Ինքնաթիռների կամ նավերի՝ հիմնական գորքին միանալու տեղը:

գորային – войсковой – troop

գորային նորոգում – войсковой ремонт – line of maintenance

գորային ստաժավորում – войсковая стажировка – practical training period

Ըստ պաշտոնական նախանշանակման՝ պարտականությունների կատարման գործնական հմտությունների ձեռքբերում, կատարելագործում և ամրապնդում՝ պլանով հաստատված ժամկետով զորքերում հրամանատարական, շտաբային, ինժեներական և այլ պաշտոններում ծառայելու միջոցով:

գորային վարժություն – войсковое учение – live exercise

գորանոց – казарма – barracks

Զինվորական ստորաբաժանումների անձնակազմի տեղաբաշխման համար հատուկ կառուցված կամ վերասարքավորված շենք՝ ննջարաններով, կենցաղային, ծառայողական և ուսումնական շենքերով:

գորաշարժ – տես *տարաշարժ՝ գորքի տարաշարժ*

գորաշարժի միջանցք – полоса для маневра, коридор передвижения – mobility corridor

մարտավարական գորաշարժ – տես *տարաշարժ՝ մարտավարական տարաշարժ*

գորաշարժում – տես *տարաշարժում՝ գորքերի տարաշարժում*

գորաշարք – строй войск – array of troops

Զինծառայողների, ստորաբաժանումների, զորամասերի, նավերի, ինքնաթիռների՝ կանոնադրությամբ սահմանված տեղաբաշխում՝ համատեղ շարժելու կամ գործելու համար:

գորապետ – военачальник – commander
Պետության ՋՈՒ-ում բարձր հրամանատարական կամ շտաբային պաշտոն զբաղեցնող պետ:

գորասյուն – военная колонна – military column

Շարք, որում զինծառայողները ծոծրակված են, իսկ ստորաբաժանումները (մեքենաները)՝ շարված մեկը մյուսի հետևից սահմանված հեռավորությամբ:

գորավար – 1. полководец, 2. տես *գեներալ* – 1. commander, warlord, 2. տես *գեներալ*

1. Պատերազմի ժամանակ պետության ՋՈՒ-ն կամ խոշոր կազմավորումները (ռազմավարական, օպերատիվ-ռազմավարական միավորումներ) անմիջականորեն ղեկավարող և ռազմական գործողությունների պատրաստման ու վարման արվեստում զգալի հաջողությունների հասած ռազմական գործիչ կամ գորապետ: 2. (*հնգ.*) Հայաստանի առաջին հանրապետության ՋՈՒ-ում՝ գեներալի թարգմանված կոչումը:

գորավարժարան – полигон (учебный) – training ground

Ցամաքի կամ ծովի հատուկ առանձնացված և սարքավորված հատված, որը նախանշանակված է ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների մարտական պատրաստման գծով միջոցառումների իրականացման, հրթիռների մարտական (ուսումնամարտական) արձակումների, ռմբանետումների, հրետանային և այլ մարտական (ուսումնամարտական) հրաձգությունների կատարման, ականադման, ինչպես նաև անձնակազմի վարժանքների համար:

էլեկտրոնային գորավարժարան – электронный полигон – electronic target range
Զորավարժարան, որի թիրախները կարգավորվում են էլեկտրոնային հանկարգով:

մարտական հրաձգության գորավարժարան – полигон для боевой стрельбы – field firing range

գորավարժություն – учения, военные учения – exercise, military exercise, sham fight

Ռազմական գործողությունների մոդելավորում, որը պլանավորվում, նախապատրաստվում և իրականացվում է զորքի վարժեցման և գնահատման համար, ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների ու կառավարման մարմինների դաշտային, օդային և ծովային պատրաստականության ձեռքբերման ու կատարելագործման, հրամանատարների և շտաբների ու կառավարման այլ մարմինների սպաների մարտավարական և օպերատիվ պատրաստման հիմնական, առավել արդյունավետ ձևը: Ըստ մասշտաբների լինում են՝ ռազ-

մավարական (օպերատիվ-ռազմավարական), օպերատիվ (օպերատիվ-մարտավարական) և մարտավարական, ըստ նպատակի՝ սովորական (պլանային), մարտական (օպերատիվ) պատրաստման, ստուգողական, ցուցադրական, փորձագիտական (փորձնական), ըստ ուսուցանվողների կազմի՝ զորային (ուժերի հետ), հրամանատարաշտաբային և շտաբային, ըստ անցկացման մեթոդիկայի՝ երկկողմ ու միակողմ ևն:

առանց նախնական պլանի զորավարժություն – учение без предварительного плана – free play exercise

ավտոմատացված զորավարժություն – տես *զորավարժություն՝ էՀՄ-ով զորավարժություն*

դաշտային զորավարժություն – полевое учение – field exercise, field training exercise

զորավարժության մասին վերլուծական հաշվետվություն – аналитический отчет об учениях – exercise analysis report

զորավարժության վերլուծություն – разбор учения – after-action review, exercise review

զորային զորավարժություն – войсковое учение – live exercise

Ջորավարժություն, որին մասնակցում են իրական ուժեր ու զորամասեր (ստորաբաժանումներ):

զորավարժության անցկացման գծով փորձագետ – эксперт по проведению учений – exercise expert

զորավարժության անցկացման համար պատասխանատու – ответственный за проведение учения – officer conducting the exercise

Սպա, որը պատասխանատու է զորավարժության՝ առանձնացված մասի իրագործման համար և տալիս է անհրաժեշտ օժանդակ հրահանգներ:

զորավարժության անցկացման հիմնական պահանջներ – основные требования к проведению военных учений – exercise specifications

Այն պահանջներն ու պայմանները, որոնք շարադրված են զորավարժության

յան նախապատրաստման պլանային ու ֆինանսական փաստաթղթերում:

զորավարժության անցկացման հրահանգագիր – инструкция по проведению военных учений – exercise instruction

զորավարժության անցկացման հրաման – приказ о проведении военного учения – exercise operations plan

զորավարժության ավարտ – конец учений, завершение учений – end of exercise

զորավարժության արդյունքներ – результаты учения – exercise summary

զորավարժության արդյունքներով կազմված ամփոփիչ հաշվետվություն – заключительный отчет по итогам учения – final exercise report

զորավարժության զլխավոր համադասող – главный координатор учений – officer of primary responsibility

զորավարժության ժամանակացույցի համար պատասխանատու – ответственный за график учений – officer scheduling the exercise

զորավարժության ծրագիր – программа военных учений – exercise program

Ջորավարժությունների անցկացման տարեկան ժամանակացույցը:

զորավարժության կազմակերպիչ – организатор военных учений – exercise sponsor

զորավարժության հաշվետվական փաստաթղթերի պատրաստում և վերլուծություն – подготовка отчетной документации и анализ учения – post-exercise action

զորավարժության հրամանատար – командующий учениями – exercise commander

Հրամանատար, որը օպերատիվ հրամաններ է տալիս իր ենթակայության տակ դրված զորքերին: Ի լրումն դրա՝ նա կարող է նաև պատասխանատու լինել զորավարժության վերահսկման, անցկացման և/կամ ղեկավարման համար:

զորավարժության ղեկավար – руководитель военных учений – exercise director

Բարձրաստիճան սպա, որի վրա դրված է զորավարժության ղեկավարման պատասխանատվությունը:

գորավարժության ղեկավար շտաբ – руководящий штаб учений – exercise directing staff, directing staff, DISTAFF

Ջորավարժությունների ղեկավարման համար ընտրված հնուտ սպաներ:

գորավարժության մասնակից – участник учений – exercise participant, exercise player

գորավարժության մասշտաբ – масштаб учений – scale of an exercise

Վերաբերում է դրա անցկացման համար անհրաժեշտ միջոցների ծավալին:

գորավարժության մասշտաբներ – масштабы учения – extent of a military exercise

Վերաբերում է գորավարժությանը մասնակցողների ընդգրկմանը:

գորավարժության մտահղացում – замысел учения – exercise concept

Հիմնական փաստաթուղթ, որը սահմանում է գորավարժության բովանդակությունը և անցկացման կարգը:

գորավարժության նախապատրաստման պլան – план подготовки учения – training exercise plan

գորավարժության նմանարկում – имитация военного учения – synthetic exercise

Ջորավարժություն էՀՄ-ների կամ վարժապարքերի կիրառմամբ:

գորավարժության պլան – план учений – exercise plan

գորավարժության պլանավորման գլխավոր խումբ – главная группа планирования учений – core planning team

գորավարժության պլանավորման հրահանգագիր – инструкция по планированию военных учений – exercise planning instructions

գորավարժության պլանավորման ցուցումնագիր – директива о планировании учений – exercise planning directive

գորավարժության սցենար – сценарий учений – exercise scenario

գորավարժության օրացույց – календарь военных учений – exercise schedule

Ջորավարժության անցկացման օրերը՝ փուլերի սկզբի և ավարտի նշամբ:

գորավարժություն մարտական հրաձգությամբ – военные учения с боевыми стрельбами – live-firing exercise

գորավարժությունների անցկացման ղեկավար ձեռնարկ – руководство (наставление) по проведению военных учений – exercise manual

գորավարժությունների տարածք – территория учений – exercise area

գորավարժության փուլի ղեկավար – руководитель этапа учений – officer conducting the serial

էՀՄ-ով գորավարժություն – военное учение на ЭВМ; автоматизированное военное учение – computer assisted exercise, CAI

ընթացակարգային գորավարժություն – процедурное учение – procedural exercise

թիկունքային ծառայությունների գորավարժություն – учение служб тыла – logistic exercise

թռիչքամարտավարական գորավարժություն – летно-тактическое учение – tactical flight exercise

կողմերի սահմանափակ հնարավորություններով գորավարժություններ – учение с ограниченными возможностями сторон – controlled exercise

համազորային գորավարժություն – общевойсковое учение – combined arms exercise

հրամանատարաշտաբային գորավարժություն – командно-штабное учение, КШУ – command post exercise, tactical exercise without troops

մարտական հրաձգությամբ մարտավարական գորավարժություն – тактическое учение с боевой стрельбой – combat firing practice

Ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների բարձրագույն ձեռնարկի մարտական պատրաստականության պատրաստում և ստուգում, գորավարժություն իրական հրաձգությամբ,

ըմբանետմամբ, հրթիռների արձակմամբ:

перевозки ядерного оружия по воздуху – nuclear weapon maneuver

մարտավարական զորավարություն – тактические учения – tactical maneuver

զորավարում – вождение войск – troop leading

մարտավարամասնագիտական զորավարություն – тактико-специальное учение – special exercise, special tactical exercise

Ջորավարական արվեստ՝ զորքերը պատեհաժամորեն ռազմաճակատի վայր հասցնելու, հակառակորդի նրկատմամբ դիրքային առավելության ապահովմամբ զորքը շարելու և մարտական գործողությունների ժամանակ դրանք ղեկավարելու զորավարի վարպետությունը:

մեծամասշտաբ զորավարություն – крупномасштабные учения – large-scale exercise

զորատես – տես *զորահանդես 2*

միացյալ (միջտեսակային) զորավարություն – տես *զորավարություն՝ միացյալ (միջտեսակային) ուժերի զորավարություն*

զորատեսակ – род войск – service arm, branch, combat arms

միացյալ (միջտեսակային) ուժերի զորավարություն – объединенное (межвидовое) учение, учение объединенных (межвидовых) сил – joint exercise

ՋՈՒ-ի տեսակի բաղադրամաս, որը ներառում է այն զինվորական կազմավորումները, որոնք ունեն միայն իրենց հատուկ հիմնական սպառազինությունն ու ռազմական տեխնիկան, և դրանց կիրառման եղանակները:

«ՆԱՏՕ պլուս» զորավարություն – военное учение «НАТО плюс» – NATO-Plus exercise

զորատեսակի մարշալ – маршал рода войск – military branches marshal, branch of troops marshal

ռազմաքաղաքական զորավարություն – военно-политические учения – politico-military exercise

զորատեսակի տարբերանշաններ – знаки различия рода войск – branch insignia

ցուցադրական զորավարություն – показательное учение, демонстрационное учение – demonstration exercise

մասնագիտացված զորատեսակ – տես *ծառայություն 3*

փորձառական զորավարություն – опытное учение – pilot exercise

զորացրում – 1. демобилизация, 2. տես *ծառայություն՝ արձակում զինվորական ծառայությունից* – 1. demobilization, 2. տես *ծառայություն՝ արձակում զինվորական ծառայությունից*

Ջորային, հրամանատարաշտաբային կամ հատուկ զորավարություն, որն անցկացվում է գործող ու մշակվող կանոնադրական փաստաթղթերի դրույթները, սպառազինության մեջ ընդունված զինատեսակների ու ռազմական տեխնիկայի նմուշներն ստուգելու համար:

1. ՋՈՒ-ի և պետության տնտեսության փոխադրում ռազմական դրությունից խաղաղ դրության, զորահավաքին հակառակ գործողություն, ներառում է՝ ՋՈՒ-ի թվաքանակի կրճատում, զինվորական արտադրության ապաժավալում (կրճատում), աշխատանքային և ֆինանսական ռեսուրսների վերաբաշխում և այլն: 2. Տես *ծառայություն՝ արձակում զինվորական ծառայությունից*:

քաղաքացիական պաշտպանության զորավարություն – учение гражданской обороны – civil defense exercise

զորացրում՝ իրավունքներից ու արտոնություններից զրկմամբ – увольнение с лишением прав и привилегий – dishonorable discharge

քարտեզով զորավարություն – учения на картах – map exercise

օդով միջուկային զենքի տեղափոխման խնդիրների վերջնամշակման զորավարություն – учения по отработке задач

գորէջք – 1. десантирование, 2. выброска десанта – 1. landing, 2. insertion of troops

Ձորքի տեղափոխում օդային կամ ծովային ճանապարհով և որոշակի շրջանում իջեցում կամ ափհանում:

գորէջքի հենադաշտի սահման – граница плацдарма десантирования – airhead line

գորէջքի նախագրոհային փուլ – предштурмовой этап десантирования – assault phase

Ձորէջքի փուլ, որի ընթացքում հիմնական ուժերը հասնում են նպատակակետին:

գորէջքի շրջան մտնելու կողմնորոշիչ – ориентир для выхода в район десантирования – target approach point

Օդափոխադրումային օպերացիաներում՝ ուղեվարական ստուգողական կետ, որի վերևում ինքնաթիռը կատարում է վերջին շրջադարձը դեպի վայրնետման գոտի (վայրէջքի շրջան):

գորէջքի շրջանի նախապատրաստման զինախումբ – команда подготовки района десантирования – combat control team

Հատուկ վարժեցված զինախումբ, որը կարող է գորէջքի ենթարկվել և ապահովել սահմանափակ գոտում օդային երթևեկության կառավարումն ու խորհուրդներ տալ վայրէջքի և/կամ բեռների առբերման գոտում վերաբերող պահանջների մասին:

էջքի շրջանում գորէջքի կառավարման խումբ – группа управления десантированием в районе высадки – landing zone control party

Աշխատակազմ, որը հատուկ ուսումնավարժեցված է որոշակի վայրէջքային գոտում ինքնաթիռների օդային շարժումը գետնից վերահսկելու համար նախանշանակված հաղորդակցային սարքերի շահագործմանը:

պարաշյուտային գորէջք – парашютное десантирование – paratroop

օժանդակ գորէջք – вспомогательная высадка – subsidiary landing

գորք – войска, войско – troops

Պատկանելության կամ խնդիրների ընդհանրության հատկանիշով զորամասերի, զորամիավորումների և այլ մշտական կամ ժամանակավոր զինվորական կազմավորումների՝ համագետ կրող անձնակազմի հավաքական անվանումը:

ափհանվող գորք – морской десант, морские десантно-штурмовые силы – amphibious assault force

դաշնակից գորք – союзнические войска – friendly forces, allied troops

դաշնակից գորքի մասին տեղեկություններին ներկայացվող պահանջ – требования к информации о союзнических войсках – friendly force information requirement

Յուրային կամ դաշնակից զորքերի կարգավիճակի մասին տեղեկույթ, որին պետք է տիրապետի հրամանատարը:

գորքը բերել մարտական պատրաստության – привести войска в положение боевой готовности – alert

գորքի ապահովման տեսակներ – виды обеспечения войск – logistic functions

գորքի առաջխաղացման արագություն – տես *գորք՝ գորքի շարժման տեսնալ*

գորքի առաջխաղացում – продвижение войск – ground gaining of troops

գորքի առաջբաշում – выдвигание войск – advancement of troops

ՌԳԹ-ում կամ ռազմավարական ուղղության վրա նոր խմբավորումներ ստեղծելու կամ եղած խմբավորումներն ուժեղացնելու նպատակով գորքի տեղափոխություն թիկունքից դեպի ռազմաձևատ՝ մարտական գործողությունների շրջան:

գորքի ավիատեղափոխում երկրի սահմաններից դուրս – авианеперевозка войск за пределы страны – air trooping

գորքի ափհանում – высадка десанта – insertion of troops

գորքի դուրսբերման պլան – план вывода войск – withdrawal plan

Որևէ տարածքից գորքի կազմակերպված հեռացում ըստ պայմանա-

զրի կամ տվյալ պետության նախա-
ծեռնությամբ:

զորքի ընդունում, կենտրոնացում և հե-
տագա առաջաշարժում – прием, сосредото-
чение и последующее выдвигание войск
– reception, staging and onward movement

զորքի թիկունքային խմբավորում – тыло-
вая группировка войск – logistic grouping
of troops

զորքի խմբաքանակ – транспортируемый
контингент – chalk troops

Միևնույն փոխադրամիջոցով տեղա-
փոխվող և միևնույն փոխադրահա-
մարն ունեցող զորքի թվաքանակը:

զորքի կենտրոնացման միջակա վայր –
промежуточный пункт сосредоточения
войск – staging area

զորքի կուտակում հակահարվածի համար
– сосредоточение войск для контрудара
– counter-concentrate

զորքի հակահարվածային խմբավորում –
контрударная группировка войск – troops
counterattack grouping

խմբավորում, որն ստեղծվում է պաշտ-
պանական օպերացիայի ընթացքում
հակառակորդին հակահարված հասց-
նելու նպատակով, կարող է կազմված
լինել երկրորդ շարակարգի կամ պա-
հուց զորամիավորումներից (զորամա-
սերից), ինչպես նաև առաջին շարա-
կարգի ուժերի մի մասից:

զորքի համալրում – комплектование
войск – troops manning

Պետության ձեռնարկած միջոցառում-
ների համալիր, որոնք ուղղված են
ԶՈՒ-ի՝ անձնակազմի պահանջմունքը
բավարարելուն, ավելի լայն իմաստով
ներառում է նաև ԶՈՒ-ի ապահովումը
սպառազինությամբ և ռազմական տեխ-
նիկայով:

զորքի հետքաշարժում – տես *հետքաշարժում*

զորքի մատակարարում – снабжение
войск – troop supply, military logistics

զորքի մարտավարական կառավարում –
тактическое управление войсками –
tactical control, TACON

զորքի շարժման տեմպ – темп движения
войск, скорость продвижения войск –
speed of advance

զորքի պատրաստում ելքային շրջաննե-
րում – подготовка войск в исходных рай-
онах – mounting

զորքի վերախմբավորում – перегруппи-
ровка войск – regrouping, realignment of
troops

ՌԳԹ-ում, ռազմավարական (օպերացի-
ոն) ուղղությունում, հարձակման (պաշտ-
պանության) զոտում (հատվածում)
եղած խմբավորումների և զորքի (ուժե-
րի) օպերատիվ դասավորության փո-
փոխում:

զորքի վերատեղաբաշխում – передисло-
кация войск – redeployment of troops

Խաղաղ ժամանակ՝ զորամասերի, զո-
րամիավորումների, հիմնարկների տե-
ղաբաշխման վայրի փոփոխում, պա-
տերազմի ժամանակ սույն տերմինը չի
կիրառվում զործող բանակի կազմում
ներգրավված զորքի ու հիմնարկների
նկատմամբ:

զորքի տարակենտրոնացում – տես *տա-
րաբաշխում՝ զորքի տարաբաշխում*

զորքի տարաշարժում – маневр войсками
– maneuver by forces, maneuver by troops,
maneuver with forces

զորքի տեղաշարժ – передвижение войск
– military movements

զորքի (ուժերի) թիկունքային ապահովում
– тыловое обеспечение войск (сил) –
operational logistics

զորքի (ուժերի) խմբավորում – группировка
войск (сил) – task force, TF, task
organization

զորքի (ուժերի) կիրառելիություն – приме-
нимость войск (сил) – usability of forces

զորքի (ուժերի) մոդուլային կազմավորում
– модульное формирование войск (сил)
– force module

Մարտական և թիկունքային ստորա-
բաժանումների համալիրը ներառող
միօրինակացված ինքնաբավ կազմա-
կերպական միավոր:

գորքի (ուժերի) ռազմավարական շարժունակություն – стратегическая мобильность войск (сил) – strategic mobility of troops (forces)

Ջորքի ընդունակությունը՝ կատարելու տեղաշարժեր մեծ հեռավորությունների վրա:

գորքի փոխադրման սկզբնավայր – начальный пункт перевозок войск – origin

գորքի փոխարինում դիրքերում – смена войск на позициях – relief in place

Մարտական գործողությունների ընթացքում մի ստորաբաժանման փոխարինում մեկ այլ ստորաբաժանմամբ՝ փոխարինող ստորաբաժանմանը մարտական խնդիրների և առաջադրանքների փոխանցմամբ:

գորքի օպերատիվ խմբավորում – оперативная группировка войск – task grouping

Ջորքի և միջոցների դասավորություն ըստ օպերատիվ-ռազմավարական և օպերատիվ միավորումների ու կատարվելիք խնդիրների՝ տեղանքում համապատասխան տեղաբաշխմամբ և շարվածքով:

գորքի օպերատիվ-մարտավարական կառավարում – оперативно-тактическое управление войсками – tactical control

գորք տրամադրած պետություն – государство, выделившее войска – troop contributing nation

ՆԱՏՕ-ի անդամ, գործընկեր կամ ոչ գործընկեր պետություն, որը թվակազմ է տրամադրում ՆԱՏՕ-ի զխավորությանը իրագործվող օպերացիային մասնակցելու համար և ըստ ՆԱՏՕ-ի օպերատիվ ենթակայության համակարգի պատրաստ է ընդունելու տրամադրված ուժերի կառավարման լիազորությունների փոխանցման պայմանները:

ընտրյալ գորք – отборные войска – elite troops

հակառակորդի գորք – войска противника – enemy troops

Պատերազմում հակառակ կողմի պետության կամ պետությունների դաշինքի գորքը:

հարվածի տակից գորքի դուրսբերում – вывод войск из-под удара – withdrawal of the troops from strike

Հակառակորդի գերակշռող ուժերի հարվածից խուսափելու և յուրային գորքի մարտունակությունը պահպանելու համար ավագ պետի հրամանով իրենց զբաղեցրած շրջաններից (բնագծերից, դիրքերից) գորքերի հեռանալը:

ճակատային գորք – фронтовые войска – front-line troops

«մանուշակագույնների» գորք – войска «фиолетовых» – purple forces

Ջորքեր, որոնք ՆԱՏՕ-ի գորավարություններում հանդես են գալիս որպես երրորդ կողմի գորքեր՝ ընդդեմ և՛ կապույտ (յուրային), և՛ նարնջագույն (հակառակորդ) ուժերի:

յուրային գորք – свои войска, собственные войска – friendly forces

յուրային գորքի առջևի գիծ – передний край собственных войска – forward line of own troops, FLOT

ոչ կանոնավոր գորք – нерегулярные войска, иррегулярные войска – irregular forces

Ջինված անհատներ, որոնք կանոնավոր բանակի, ոստիկանության կամ այլ ներքին անվտանգային ուժերի անդամներ չեն:

տարաշարժուն գորք – маневренные войска – maneuvering forces, maneuvering troops

Ցանկացած տեղանքի պայմաններում հեշտությամբ տարաշարժ կատարելու ընդունակ գորք:

տրամադրված գորք – предоставленные войска – assigned forces

ՆԱՏՕ-ում. գորքեր (ուժեր), որոնք խաղաղ ժամանակ հանձնված են ՆԱՏՕ-ի հրամանատարությանը:

օդային ճանապարհով տեղափոխված ցամաքային գորք – տես գորք՝ օդով տեղափոխվող գորք

օդով տեղափոխվող գորք – перебрасываемые по воздуху войска; наземные

войска, перевезенные по воздуху – air transported troops, air transported force

գորքեր – տես *գորք*

ազգային գորքեր – национальные войска – national command

բռնազավթիչ գորքեր – оккупационные войска – forces of occupation

Բռնազավթված տարածքում տեղակայված գորքեր:

երկաթուղային գորքեր – железнодорожные войска – railway troops

Ջինվորական փոխադրումների նպատակով օգտագործվող երկաթուղու վերականգնման, կառուցման, շահագործման, արգելափակման և ծածկապաշտպանության համար նախանշանակված հատուկ գորքեր:

գորքերի բաժանում – տես *գորքեր՝ գորքերի տարանջատում*

գորքերի թիկունքային ապահովման շրջան – район тылового обеспечения войск – combat service support area

գորքերի ինժեներական պատրաստում – инженерная подготовка войск – engineering training of troops

Ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների անձնակազմի ուսումնավարժեցումը մարտական գործողությունների պատրաստման ու վարման, տեղաշարժման և տեղում դիրքավորման ժամանակ ինժեներական ապահովման խնդիրների կատարմանը:

գորքերի իրազեկում հարձակման մասին՝ դրա բնույթի և մասշտաբի գնահատմամբ – оповещение войск о наступлении с оценкой его характера и масштаба – tactical warning and attack assessment

գորքերի ծառայություն – служба войск – troop security

Ջորքի ամենօրյա գործունեություն, որ ապահովում է զորականների կյանքի, կենցաղի և ուսման համար անհրաժեշտ պայմաններ, գորքերում և կայազորներում կանոնադրական կարգի և բարձր զինվորական կարգապահության պահպանում:

գորքերի ծավալում – развертывание войск – deployment of forces

ՋՈՒ-ի տեսակների և զորատեսակների խմբավորումների ստեղծում և մարտական գործողություններ վարելու համար դրանց օպերատիվ (մարտական) դասավորում՝ դիրքավորում:

գորքերի կազմակերպվածք – организация войск (сил) – force structuring
Ջորքերի կազմակերպական կառուցվածքը:

գորքերի կազմակերպում – организация войск (сил) – force structuring

գորքերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ – автоматизированная система управления войсками, автоматизированная система боевого управления – Automated Command and Control System, ACCS

Ավտոմատացված համակարգ, որի կառավարման օբյեկտը գորքն է:

գորքերի կառավարման համար տվյալների հաղորդման համակարգ – система передачи данных для управления войсками – command and control communication system

գորքերի կառավարում – управление войсками – command and control, C2

Հրամանատարների, շտաբների և կառավարման այլ մարմինների գործունեությունը՝ նպատակաուղղված իրենց գորքերի (ուժերի) մշտական մարտական պատրաստության պահպանմանը, օպերացիաների (մարտական գործողությունների) նախապատրաստմանը և առաջադրված խնդիրների կատարման ժամանակ գորքերի (ուժերի) ուղղորդմանը:

գորքերի մարտավարական խմբավորում – тактическая группировка войск – tactical grouping of troops

գորքերի մարտավարական ծավալում – тактическое развертывание войск – tactical deployment

Ներառում է՝ ՋՈՒ-ի բոլոր տեսակների և բոլոր զորատեսակների ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների, ստորաբաժանումների կողմից էլքային շրջանների (կրակային (մեկնարկային) դիրքերի, բնագծերի) զբաղեցում և հարձակումից անմիջապես առաջ մարտակարգով դասավորում: Կարող է կատարվել առաջընթաց:

մամբ կենտրոնացման շրջաններից (ըսպասման շրջաններից), մշտական տեղաբաշխման վայրերից կամ երթից՝ հընթացս:

գորքերի մարտավարական (օպերատիվ-մարտավարական) կառավարում – тактическое (оперативно-тактическое) управление войсками – tactical control

գորքերի նյութական ապահովման ծառայություն – служба материального обеспечения войск – supply service

գորքերի շարժունության խնդիրների վերջնամշակման գծով գորավարժություն – учения по отработке задач мобильности войск – mobility exercise

գորքերի պահում – содержание войск – maintenance of forces

գորքերի պաշտպանության գծով աշխատանքային խումբ – рабочая группа по защите войск – force protection working group

Ոխկի գնահատման և կառավարման աշխատանքային վերլուծական խումբ:

գորքերի, ռազմական տեխնիկայի տեղաշարժ – передвижение войск, военной техники – operations

գորքերի ռազմավարական ծավալում – стратегическое развертывание войск – strategic deployment

Ներառում է. ՋՈՒ-ի փոխադրում խաղաղ դրությունից պատերազմականի, գորքերի (ուժերի) բերում մարտական պատրաստության, զորահավաքային միջոցառումների իրականացում՝ անհրաժեշտ պլանային թվաքանակ ապահովելու համար, նոր զորամասերի, զորամիավորումների և ստեղծում, գորքերի ռազմավարական տեղափոխումներ, ստեղծվող խմբավորումների դիրքավորում՝ ընտրված ուղղությունների վրա:

գորքերի վերաենթարկում – переопдчение войск – reassignment, reassignment of troops (forces)

Ջորքի փոխադրում մի հրամանատարի ենթակայությունից մեկ այլ հրամանատարի ենթակայության տակ:

գորքերի վերահսկման համակարգ – система контроля войск – force tracking

Նշանակված օպերատիվ շրջան տեղափոխվելու ժամանակ զորամասի տեղադիրքի, վիճակի և յուրաքանչյուր բաղադրիչի (ներառյալ՝ հրամանատարությունը, անձնակազմը և տրված տեխնիկան ու պաշարները) նախանշանակված տեղափոխման վերաբերյալ տեղեկույթի հավաքում ու մշակում:

գորքերի տարանջատում – разъединение войск, разведение войск – separation of forces

Հակամարտող կողմերի գորքերի հեռացում շփման գծից՝ ապառազմականացված գոտու ստեղծմամբ:

գորքերի (ուժերի) բազմազգ խմբավորում – группировка многонациональных войск (сил) – combined force

գորքերի (ուժերի) ծավալման ծածկապաշտպանություն – прикрытие развертывания войск (сил) – cover of troop deployment

Սահմանամերձ զինվորական օկրուզի հրամանատարության կողմից իրականացվող միջոցառումներ՝ նպատակաուղղված օպերատիվ-ռազմավարական խմբավորումների կազմակերպված ու պատեհաժամ ծավալման և պատերազմի սկզբնական փուլի օպերացիաների պլանի համաձայն դրանց օգտագործման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծմանը:

գորքերի (ուժերի) կառավարման անընդհատություն – непрерывность управления войсками (силами) – continuity of command

գորքերի (ուժերի) կառավարման կառույց – структура управления войсками (силами) – command and control structure

գորքերի (ուժերի) կառավարման կառուցվածք – структура управления войсками (силами) – command and control structure

գորքերի (ուժերի) կառավարման համակարգ – система управления войсками (силами) – command and control system, command and control structure

1. Կառույցներ, սարքավորանք, հաղորդակցման ու կապի միջոցներ, ընթա-

ցակարգեր և անձնակազմ, որոնք անհրաժեշտ են հրամանատարին՝ առաջադրանքի համաձայն նրան տրված և լրակցված զորքերի գործողությունները պլանավորելու, ղեկավարելու և կառավարելու համար: 2. Ջորքերի կառավարման համակարգի բաղադրիչ մասերի փոխդասավորությունն ու դրանց միջև եղած կապերը:

զորքերի (ուժերի) կառավարման տեղեկատվական համակարգ – информационная система управления войсками (силами) – command and control information system

զորքերի փոխադրումների ավարտի կանխատեսվող օր – прогнозируемая дата завершения перевозок войск – projected closure date

զորքերի փոխգործելիություն – интероперабельность войск – force interoperability

զորքերի օպերատիվ ծավալում – оперативное развертывание войск – operational deployment

Ներառում է. զորքերի առաջքաշում դեպի նախատեսվող մարտական գործողությունների ուղղություններ (շրջաններ) և դրանց օպերատիվ դասավորում ըստ ձեռնարկվող օպերացիայի մտահղացման:

զորքերի օպերատիվ կառավարում – оперативное управление войсками – operational command

ինժեներական զորքեր – инженерные войска – engineer troops, military engineers, corps of engineers

Հատուկ զորքեր, որոնք նախանշանակված են ինժեներական ապահովման առավել բարդ, հատուկ պատրաստում և ինժեներական սպառազինության միջոցների օգտագործում պահանջող խնդիրների կատարման, ինչպես նաև ինժեներական ականների կիրառման համար:

լեռնային զորքեր – горные войска – mountain troops

Համագորային, հրետանային, ինժեներական և այլ զորամասեր ու զորամիավորումներ, որոնք նախանշանակված ու ուսումնավարժված են լեռ-

նային տեղանքի պայմաններում գործելու համար:

կապի զորքեր – войска связи – signal corps, signal troops

Հատուկ զորքեր, որոնք նախանշանակված են խաղաղ և պատերազմական ժամանակ կապի միջոցների բացազատման և զորքերի (ուժերի) կառավարման ապահովման համար:

կիբեռզորքեր – տես *զորքեր՝ կիբեռնետիկական զորքեր*

կիբեռնետիկական զորքեր – кибернетические войска – cyber army, cyber troops, cyber forces

Հատուկ զորքեր, որոնք նախանշանակված են յուրային կիբեռտարածությունը պաշտպանելու և հակառակորդի կիբեռտարածությունում հատուկ օպերացիաներ ձեռնարկելու համար:

հակաօդային պաշտպանության զորքեր – войска противовоздушной обороны – Air Defense Forces, air defense troops

ՋՈՒ-ի տեսակ կամ զորատեսակ, որը նախանշանակված է օդից և տիեզերքից հասցվող հարվածներից պետության վարչական, տնտեսական (արդյունաբերական) կենտրոնների ու շրջանների, ՋՈՒ-ի խմբավորումների, ռազմական և այլ կարևոր օբյեկտների պաշտպանության համար՝ ՋՈՒ-ի այլ տեսակների կամ այլ զորատեսակների հետ փոխգործությամբ ոչնչացնելով օդում և մերձակա տիեզերքում հակառակորդի օդային հարձակման միջոցները:

հատուկ զորքեր – специальные войска – special troops

Ջորամասեր և ստորաբաժանումներ, որոնք նախանշանակված են ՋՈՒ-ի մարտական գործունեությունն ապահովելու և իրենց բնորոշ մասնագիտական խնդիրներ լուծելու համար:

ճարտարագործական զորքեր – տես *զորքեր՝ ինժեներական զորքեր*

մարտական զորքեր – боевые войска – combat forces, field forces

1. Ջինվորական կազմավորումներ, որոնք նախանշանակված են մարտի դաշտում անմիջականորեն մարտա-

կան գործողություններ վարելու համար: 2. Բունդեսվերի ցամաքային ուժերի գլխավոր զորատեսակն ու հիմքը. ներառում են հետևակ և տանկային զորքեր:

մարտական կառավարման կենտրոն – центр боевого управления, ЦБУ – combat control center

ՋՈՒ-ի բոլոր տեսակների միավորումներում հրամանատարական կետերի և պահեստային հրամանատարական կետերի մարտական կառավարման խմբի հիմնական տարրը:

միացյալ զորքեր – объединенные войска, объединенные силы – joint force

Ռազմաքաղաքական բլոկների, պետությունների դաշնությունների (խմբերի) միասնական ուժեր՝ որոշակի հարաբերակցությամբ կազմված մասնակից (անդամ) պետությունների ՋՈՒ-երից հատկացված զինվորական կազմավորումներից:

մյուս զորքերը – другие войска – other troops

Որոշ երկրներում՝ պետության զինված պաշտպանությանը մասնակցող, բայց ՋՈՒ-ի կազմում չընդգրկված զորքեր (օրինակ՝ ՆԳՆ ներքին զորքերը, քաղաքապաշտպանության զորքերը, սահմանապահ զորքերը և այլն):

ներքին զորքեր – внутренние войска – interior ministry troops, interior troops

Որոշ պետություններում՝ ներքին զործերի նախարարության համակարգում ստեղծված զինվորական կազմավորումներ, որոնց խնդիրը հակաիրավական ոտնձգություններից անձի, հասարակության և պետության շահերի, քաղաքացիների սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունն է:

շինարարական զորքեր – строительные войска – construction troops

ռազմական գործողությունների թատերաբեմի զորքեր – войска театра военных действий – theater forces

Այն զորքերի ամբողջությունը, որոնք գործում են տվյալ ՌԳԹ-ում:

ռազմավարական նախանշանակման հրթիռային զորքեր – Ракетные войска

стратегического назначения, РВСН – Strategic Missile Forces

Ջինված ուժերի տեսակ ՌԴ-ում, Ռազմավարական միջուկային ուժերի ցամաքային բաղադրամաս:

սահմանապահ զորքեր – пограничные войска – border troops, border-security forces

Նախանշանակված են պետության ցամաքային և ջրային սահմանների պահպանության համար:

վարչական զորքեր – административные войска – administrative troops

Ջորամասի մարտական կազմին վարչական և նյութատեխնիկական աջակցություն տրամադրող անձնակազմ:

վարչական զորքերի տեղափոխում – перемещение административных войск – administrative movement

տանկային զորքեր – տես *գրահատանկային՝ գրահատանկային զորքեր*

տիեզերական զորքեր – космические войска, КВ, космические силы – space forces, SF

Ի շահ ազգային անվտանգության՝ տիեզերական տարածքի օգտագործման ու վերահսկման համար անհրաժեշտ ուժեր, որոնք ներառում են տեխնիկական միջոցներ, անձնակազմ և կառավարման մարմիններ:

ցամաքային զորքեր – сухопутные войска, СВ – land forces, ground forces

ՋՈՒ-ի տեսակ (որոշ երկրներում կոչվում է բանակ, ԳՂՀ-ում՝ ցամաքային ուժեր), որը գործում է գերազանցապես ցամաքում, սովորաբար՝ ՋՈՒ-ի թվաքանակով առավել մեծ, սպառազինության և մարտական գործողությունների վարման եղանակների առումով առավել բազմապիսի տեսակ: Ներառում է՝ հետևակազոր, հեծելազոր, զրահատանկային զորքեր, հրետանի և այլն:

քաղաքացիական պաշտպանության զորքեր – войска гражданской обороны – civil defense troops

Ստորաբաժանումներ, զորամասեր, զորամիավորումներ, որոնց նախանշանակումն է պատերազմի ժամանակ կամ արտակարգ իրավիճակներում

քաղաքացիական բնակչության կյանքի պահպանումը և կորուստների նվազագունացումը, տուժած կարևոր օբյեկտների արագ վերականգնումը:

քիմիական զորքեր – химические войска – chemical corps, chemical defense troops

օդադեսանտային զորքեր – воздушно-десантные войска, ВДВ, воздушно-десантные силы – airborne forces, airborne troops

Ջորքեր (ուժեր), որոնք հիմնականում բաղկացած են վրագետնյա և օդային ստորաբաժանումներից, որոնք կազմակերպված, հանդերձավորված ու պատրաստված են օդադեսանտային օպերացիաների համար:

օդաշարժունակ զորքեր – аэромобильные войска – air cavalry

Որոշ պետությունների (ԱՄՆ, Ֆրանսիա ևն) ԿՁ հատուկ պատրաստված կազմավորումներ, որոնք նախանշանակված են գլխավորապես օդաշարժուն օպերացիաներ վարելու համար:

օդատիեզերական պաշտպանության զորքեր – войска воздушно-космической обороны – Aerospace Defense Forces

գապանակեռիկ – карабин – safety catch

գապում – сдерживание – containment

Ամերիկյան քաղաքագետների և քաղաքական գործիչների մշակած հասկացություն, որի էությունը հակառակորդին ազդեսիայից հետ պահելն է՝ նրան անընդունելի վնասներ պատճառելու սպառնալիքով, կարող է իրագործվել քաղաքական-դիվանագիտական, ռազմական և այլ եղանակներով (սկզբնական շրջանում հիմնական եղանակը միջուկային զսպումն էր):

գապման գործողություններ – действия по сдерживанию – containment options

գապման ձկուն ընտրություն – гибкий выбор сдерживания – flexible deterrent option

ձկուն արձագանքման միջոց՝ դիվանագիտական, քաղաքական, տնտեսական կամ այլ եղանակներով հակառակորդ պետության վերահաս հարձակումը կանխելու համար:

միջուկային զսպում – տես *սաստում՝ միջուկային սաստում*

քաղաքական զսպում – политическое сдерживание – containment

գտիչ – фильтр – filter

բացարձակ գտիչ – абсолютный фильтр – absolute filter

գտված իպրիտ – очищенный иприт – Distilled Mustard

Քիմիական թունավոր նյութ, որը մաշկի հետ շփման դեպքում առաջացնում է մաշկի բորբոքում:

գրահ – броня – armor

Նյութի պաշտպանիչ շերտ, որն ունի բավական մեծ ամրություն, մածուցիկություն և ցուցանիշների բարձր մակարդակում գտնվող այլ մեխանիկական պարամետրներ և այս կամ այն դեպքում կատարում է տարբեր տեսակի ազդեցություններից իրենով պատված օբյեկտի պաշտպանության (պատնեշման) գործառույթ:

ակտիվ-ռեակտիվ գրահ – активно-реактивная броня – explosive reactive armor

Պայթուցիկ մակերեսով հակատանկային գրահապատ մեքենա:

բաղադրանյութային գրահ – композитная броня, броня из композиционного материала – combination armor, composite armor, compound armor

բաղադրյալ նյութից պատրաստված գրահ – տես *գրահ՝ բաղադրանյութային գրահ*

զլոցած համասեռ գրահ – катанная однородная броня – rolled homogeneous armor, homogeneous armor

գրահի հրածակում – прожигание брони – armor burning-through

Ջրահի քայքայում ուղղորդված էլեկտրամագնիսական կամ ջերմային ազդեցությամբ:

լրացուցիչ գրահ – дополнительная броня – secondary armor

Ռազմական տեխնիկայի պաշտպանվածությունը մեծացնելու համար նրա վրա հավելյալ ամրացվող գրահ:

կերամիկական գրահ – керамическая броня – ceramic armor

գրահաաշտարակ – տես *աշտարակ*

գրահաբաճկոն – бронежилет – flak jacket, bulletproof vest, body armor

Ջրահապատ զգեստ, որը զինվորին պաշտպանում է գնդակներից ու բեկորներից:

գրահահանդերձանք – бронеснаряжение – armored equipment

Մարդու, տեխնիկայի, կառույցների և այլ առարկաների պաշտպանության գրահավոր միջոցների հավաքական անվանումը:

գրահահար – броневой – armor-piercing

գրահահարություն – бронепробиваемость – armor penetration

Ջրահը ծակելու, նրա մեջ թափանցելու զինամթերքի խոցիչ տարրի հատկությունը, բնորոշվում է գրահի մարմնի այն առավելագույն հաստությամբ, որը կարող է այդ տարրը անցնել:

գրահամեքենա – տես *ավտոմեքենա՝ գրահապատ ավտոմեքենա*

գրահանավ (*պտմ.*) – (*ист.*) броненосец – gunship

գրահապատ – տես *գրահավոր*

գրահապատ կամրջատեղադրիչ – бронированный мостоукладчик – armored bridgelayer

գրահապատ նշանակետ – бронированная цель – armored target

մարտական գրահապատ հողավոր մեքենա – боевая бронированная землеройная машина – armored combat earth-mover, ACE

գրահապատել – бронировать – armor

գրահապաշտպանություն – бронезащита – armor protection

Չինամթերքի խոցիչ տարրի ներգործությունը գրահի կիրառմամբ նվազեցնելու միջոցների համախումբ:

գրահապատում – бронирование – armoring, armor-plating

Տեխնիկայի կամ այլ առարկայի հանդերձավորում՝ ծածկում գրահով:

գրահավոր – бронированный – armored

գրահավորել – տես *գրահապատել*

գրահատանկային – бронетанковый – armored

գրահատանկային զորամասեր – танковые части – tank forces

գրահատանկային զորքեր – бронетанковые войска, танковые войска – armor, tank troops

գրահատեխնիկա – տես *տեխնիկա՝ գրահատանկային տեխնիկա*

գրահատեխնիկայի ակտիվ պաշտպանություն – активная защита бронетехники – armor active protection

գրահատեխնիկայի դինամիկական պաշտպանություն – динамическая защита бронетехники – armor dynamic protection

գրահափոխադրիչ – бронетранспортер, БТР – armored personnel carrier, APC

Անվավոր կամ թրթուրավոր գրահավոր մարտական մեքենա, որը նախանշանակված է մոտոհրաձիգների (հետևակայինների) փոխադրելու և մարտում նրանց կրակային աջակցություն ցույց տալու համար (նաև՝ գրահապատ փոխադրիչ):

գրո – ноль – zero

գրոյացնել – обнулить – zero

գրոյացում – зануление – grounding

Էլեկտրական սարքի պատյանի միակցումը օբյեկտին կամ փոխադրամիջոցին՝ պաշտպանական նպատակով:

գրուցագիրք – տես *գրուցարան*

Որևէ լեզվի առավել տարածված արտահայտությունները և դրանց թարգմանությունը ներառող ցանկ, գրքույկ:

գրուցարան – разговорник – phrase book, conversation book

ՋՈՒ – տես *զինված ուժեր*

ՁՈՒ-ի աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին – поддержка, оказываемая ВС гражданским властям; помощь, оказываемая ВС гражданским властям – military support to civil authorities, military aid to the civil authorities, military assistance to civil authorities

ՁՈՒ-ի գերագույն շտաբի պետ – начальник генерального штаба ВС – chief of defense

ՁՈՒ-ի գլխավոր շտաբի պետ – начальник главного штаба ВС – chief of defense

ՁՈՒ-ի շինարարության կառավարման համընդհանուր համակարգ – глобальная система управления строительством ВС – global force management

ՁՈՒ-ի տեսակի գծով քարտուղար (նախարար) – Секретарь (министр) вида ВС – Secretary of a Military Department

ԱՄՆ-ում՝ պաշտոնյա, որը ղեկավարում է ՁՈՒ-ի տեսակի (ցամաքային, կամ բանակ, ռազմածովային, ռազմաօդային ուժեր) գործունեությունը:

ՁՈՒ-ի օգնություն քաղաքացիական իշխանություններին – տես *ՁՈՒ՝ ՁՈՒ-ի աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին*

զուգակցում – сочетание – confluence

զուգամիտում – конвергенция – convergence

բացարձակ զուգամիտում – абсолютная сходимость – true convergence

զուգամիտման ցուցիչ – показатель сходимости – convergence factor

Քարտեզի վրա միջօրեականների հատման անկյուն:

միջօրեականների զուգամիտում – схождение меридианов – grid convergence, convergence factor

զուգանավարկում – совместное плавание – company sailing

զուգաչափ հատուցում – соразмерное возмездие – commensurate retribution

Պատժիչ արդարության սկզբունք, ըստ որի՝ իրավախախտման (հանցագործության) համար կիրառվում է հա-

մարժեք չափով պատիժ (Իսրայելի Պետության հիմնական սկզբունքներից մեկը, երբ իր կամ իր քաղաքացիների նկատմամբ կատարված հակաիրավական գործողության դիմաց պետությունը իրավախախտի նկատմամբ անմիջապես և անկասելիորեն կիրառում է համարժեք պատժամիջոց):

զույգված – спаренный – twin

Է (Է)

էական – существенный – substantial

էթնիկ – этнический – ethnic

էթնիկ խումբ – этническая группа – ethnic group

էթնիկական – этнический – ethnic

էթնիկական անկայունություն – этническая нестабильность – ethnic instability

Սոցիալ-տնտեսական կամ իրավաքաղաքական (պետական) համակարգի էական հատկությունների փոփոխում էթնիկականության գործոնի ազդեցությամբ:

էթնիկական առանձնություն – этническая обособленность – ethnic isolation

էթնիկական բռնություն – этническое насилие – ethnic violence

էթնիկական զտում – этническая чистка – ethnic cleansing

էթնիկական շահ – этнические интересы – ethnic interests

էթնոհատվածայնացում – этнофрагментация – ethnic fragmentation

Համընդհանրացման պայմաններում տեղային հանրույթների և տարամիտման պրոցեսների (գործընթացների) հատվածայնացում էթնիկական հիմքի վրա:

էթնոքաղաքագիտություն – этнополитология, этническая политология – ethnic politology

Գիտաձյուղ, որն ուսումնասիրում է սոցիալ-քաղաքական գործընթացներ-

րի, հաստատությունների համակարգում էթնիկական, էթնոազգային, միջ-էթնիկական, էթնոմշակութային հարաբերությունների ծագումնաբանությունը, էթնիկության գործոնի ազդեցությունը էթնոազգային առնչությունների ոլորտում քաղաքական իշխանության, գաղափարների, իրավաքաղաքական նորմերի, իշխանական հարաբերությունների, քաղաքական հիմնարկների, կուսակցությունների, շարժումների վրա:

Էլեկտրակայան – электростанция – power station

Էլեկտրական պարպիչ – электрический разрядник – discharger

Էլեկտրամագնիսական սպեկտր – электромагнитный спектр – electromagnetic spectrum

Էլեկտրամագնիսական հաճախականությունների՝ զրոյից մինչև անվերջություն ձգվող տիրույթ, որը բաժանված է առանձին ընդմիջակայքների:

Էլեկտրապայթուցիչ – տես *պայթուցիչ՝ էլեկտրական պայթուցիչ սարք*

Էլեկտրաօպտիկա – электрооптика – electro-optics

Այն գիտությունը կամ տեխնոլոգիան, որն առնչվում է նյութի օպտիկական հատկությունների վրա էլեկտրական դաշտի ազդեցությանը:

Էլեկտրոնային – электронный – electronic

Էլեկտրոնաօպտիկական փոխակերպիչ – электронно-оптический преобразователь – electro-optical convertor

Էլեկտրոնիկա – электроника – electronics
Գիտություն էլեկտրոնային պրոցեսների մասին, ինչպես նաև էլեկտրոնային սարքերի կիրառման տեխնիկա:

Էլերոն – элерон – aileron
Կողաթեքման դեկեր, որոնք տեղադրված են ինքնաթիռի թևերի հետին եզրին:

Էկրան – экран – shield

հակակուտակային էկրան – противокумлятивный экран – side screen

Մարտական մեքենաների վրա հիմնական գրահի առջևում որոշ հեռավորությամբ տեղադրվող լրացուցիչ գրահապատնեշ, որը նախանշանակված է կուտակային զինամթերքի վաղաժամկետ պայթեցման համար, որպեսզի նվազեցվի դրա կուտակային ազդեցությունը:

Էկրանավորում – экранирование – shielding

Էմբարգո – эмбарго – embargo
Միջազգային իրավունքում. երկիր ապրանքներ ներմուծելու կամ արտահանելու արգելում:

«ԷՄԷքս-40» – «ЭМЭкс-40» – «АМХ-40»
1980-ականների ֆրանսիական հիմնական մարտական տանկ:

«Էներգիա-Բուրան» – «Энергия-Буран» – «Energia-Buran»

Բազմակի օգտագործման խորհրդային տիեզերական համակարգ՝ բաղկացած «Էներգիա» կրող հրթիռից և «Բուրան» ուղեծրային տիեզերանավից:

Էշելոն (գնացք) – эшелон – echelon
Ջորքի կամ այլ զանգվածային փոխադրումներ կատարող զնացք:

Էպիկենտրոն – эпицентр – ground zero, surface zero (SZ)

1. Երկրագնդի մակերևույթի շրջան, որը գտնվում է երկրաշարժի, պայթյունի ևն օջախի վերևում կամ տակը: 2. Տեղ՝ վայր՝ կետ, որտեղ որևէ բան դրսևորվում է առավել մեծ ուժով:

Էջք – спуск – descent

էջք ինքնաթիռից – высадка из самолета – deplanement

էջք ռելսերից – տես *աղետ՝ երկաթուղային աղետ*

ուղղաթիռից էջքի կրակակոծվող գոտի – обстреливаемая зона высадки из вертолета – hot landing zone

Էսկադրա – эскадра – squadron, navy
1. Որոշ պետությունների ՌԾՌԲ-ում՝ օպերատիվ-մարտավարական միավոր:

րում, որը նախանշանակված է ծովային (օվկիանոսային) ՌԳԹ որոշակի շրջաններում մարտական գործողություններ վարելու համար: 2. Միևնույն կամ զանազան տիպերի ռազմանավերի խոշոր միավորում:

էսկադրիլյա – эскадрилья – (air) squadron, escadrille

Հիմնական մարտավարական ավիացիոն ստորաբաժանում՝ կազմված մի քանի ավիացիոն օդակներից կամ ջուկատներից, որոնք, որպես կանոն, զինված են նույնատիպ ինքնաթիռներով կամ ուղղաթիռներով (10-24 և ավելի):

էսքիզ – эскиз, набросок – drawing key
Նախնական ուրվանկար՝ ուրվագիծ:

էություն – сущность, суть – substance

էքստրեմում – экстремум – turning point
Ֆունկցիայի առավելագույն ու նվազագույն արժեքները:

էֆեկտ – эффект – effect
1. Որևէ բանի ազդեցություն, հետևանք:
2. Որևէ մեկի վրա որևէ մեկի, որևէ բանի գործած տպավորություն: 3. Որոշակի տպավորություն ստեղծելու միջոց՝ հնար: 4. Ֆիզիկական երևույթ:

Դոպլերի էֆեկտ – Доплеровский эффект – Doppler effect
Ճառագայթման ալիքի երկարության (հաճախականության) շեղում այդ ճառագայթման աղբյուրի մոտնալու կամ հեռանալու դեպքում:

լրացուցիչ միջուկային էֆեկտ – дополнительный ядерный эффект – nuclear bonus effect

Ը (ԸԹ)

ըմբոստ – տես *խռովարար*

ընդգրկույթ – տես *տիրույթ 1*

ընդդիմամարտություն – противоборство – counterfight

Պայքար որևէ մեկի կամ որևէ բանի դեմ, դեմ առ դեմ կռվելը:

ընդդիմություն – оппозиция – opposition

Որևէ հասարակության, կազմակերպության, կուսակցության մեջ անձանց խումբ, որը վարում է մեծամասնությանը հակադրման՝ դիմադրության քաղաքականություն:

ընդհանրացում – обобщение, синтез – synthesis

ընդհանրություն – общность – commonality

ընդհանուր – 1. общий, 2. տես *համատեղ 1*, 3. տես *միասնական* – 1. communal, shared, 2. տես *համատեղ 1*, 3. տես *միասնական*

ընդհանուր ենթակառուցվածք – общая инфраструктура – common infrastructure
Ենթակառուցվածք, որն օգտագործում են ռազմական բլոկի բոլոր ուժերը:

ընդհատիչ-բաշխիչ – прерыватель-распределитель, тремблер – trembler
Սարք, որն այրման համակարգում որոշում է բարձր վոլտաժի իմպուլսների ձևավորման պահը և էլեկտրական բռնկումը բաշխում ըստ գլանների:

ընդհատում – 1. перерыв, пауза, 2. прерывание – 1. break, pause, lull, 2. breakup
1. Որևէ գործողության՝ ընթացքի՝ զարգացման ևն ժամանակավոր կամ վերջնական դադարում: 2. Որևէ հարաբերության՝ վիճակի ևն ժամանակավոր կամ վերջնական դադարում:

ընդհարում – стычка – skirmish
Հակառակորդի հետ ոչ երկարատև բախում:

ընդմիջում – տես *ընդհատում 1*

ընդվզում – տես *խռովություն*

ընդունելի – приемлемый – acceptable
Ընդունման ենթակա, որոշակի չափանիշների բավարարող:

ընդունելի ապրանք – приемлемый товар, приемлемая продукция – acceptable product

ընդունելի արտադրանք – տես *ընդունելի՝ ընդունելի ապրանք*

ընդունելիություն – приемлемость – acceptability

1. Ընդունելու, համաձայնության արժանի: 2. (*ռազմ.*) Որոշում, թե ոչ մահացու ազդեցությամբ տեխնոլոգիայի կիրառումը, արդյոք, արդարացված է հետևյալ առումներով. ա) մարդկային ու նյութական ռեսուրսների, ինչպես նաև ժամանակի ծախսում, բ) համապատասխանություն պատերազմի իրավունքին, գ) ռազմական ու քաղաքական նպատակահարմարություն:

ընդունելություն – прием – 1. reception, 2. admission (admission to a university etc.)

1. Հրավիրվածների հավաք (սովորաբար՝ պաշտոնական անձանց մոտ) որևէ առիթով: 2. Որևէ տեղ (կազմակերպություն, հիմնարկ, բուհ, ծառայություն՝ զինծառայություն ևն) ընդունելը՝ վերցնելը՝ անդամ դարձնելը՝ դառնալը:

ընդունիչ – приемник – receiver

կրովի ուղեվարական ընդունիչ – портативный навигационный приемник – portable navigation transmitter

Ռեգեվարական համակարգերի (*GPS, ГЛОНАСС*) ազդանշանների ընդունման կրովի սարք:

ընդունիչ-հաղորդիչ – приемопередатчик, трансивер – transceiver

Ռադիոսարք, որը կարող է գործել որպես ազդանշանների և՛ ընդունիչ, և՛ հաղորդիչ:

ընդունիչ-պատասխանիչ – приемоответчик – responder

Էլեկտրոնային սարք, որն ընդունում և առաքում է պատասխան ազդանշաններ:

«Ընդունված է» – «Принято!» – “Roger!”

ընդունում – 1. принятие, прием, 2. տես *ճանաչում 3*, 3. տես *ստացում* – 1. acknowledgement, 2. տես *ճանաչում 3*, 3. տես *ստացում*

ընթացակարգ – процедура – procedure

աճուրդի ընթացակարգ – 1. процедура торгов, 2. процедура аукциона – bidding procedure

«երկու փաթեթով» սակարկության ընթացակարգ – процедура торгов «с двумя конвертами» – two-envelope procedure

Ընթացակարգ, որի դեպքում մասնակիցները ներկայացնում են փաստաթղթերի երկու ծրար՝ տեխնիկական և ֆինանսական առաջարկություններով:

ընթացակարգերի ընդհանրություն – общность процедур – commonality of procedures

«մեկ փաթեթով» սակարկության ընթացակարգ – процедура торгов «с одним конвертом» – single envelope procedure

միջազգային աճուրդի ընթացակարգ – процедура международных торгов – international bidding procedure

միջազգային մրցակցային սակարկումների ընթացակարգ – процедура международных конкурентных торгов – international competitive bidding procedure

նավաբախումների կանխման ընթացակարգեր – процедуры предотвращения столкновений дружественных подлодок или кораблей – prevention of mutual interference

Միջոցառումներ, որոնք նպատակաուղղված են բարեկանական նավերի կամ սուզանավերի միջև բախումների բացառմանը:

շփումային ընթացակարգ – контактная процедура – contact procedure

Նախապես սահմանված գործողություններ, որոնք ձեռնարկում են մեկուսացված (շրջապատված) անձնակազմը և փրկարար ուժերը, որպեսզի թշնամու տարածքում գտնվող այդ երկու կողմերի միջև կապ ստեղծեն և հեշտացնեն մեկուսացված ուժերի վերադարձը յուրային վերահսկողության տակ գտնվող տարածք:

սակարկության ընթացակարգ – порядок проведения торгов, процедура торгов – bidding procedure

ընթացամաս – ходовая часть – chassis, running gear

Նախանշանակված է որոշակի հարմարավետությամբ ճանապարհով (ուղով) փոխադրամիջոցի տեղափոխման համար, միմյանց է կապում անիվներն ու թափքը, մարում վերջինիս տատանումները, ընդունում և փոխանցում փոխադրամիջոցի վրա ազդող ուժերը:

ընթացապաշար – запас хода – endurance, cruising range

Այն առավելագույն ճանապարհը, որն առանց լրալիցքավորման կարող է անցնել տվյալ ինքնաշարժ մեքենան (ինքնաթիռ, նավ, ավտոմեքենա ևն):

ընթացքի սահունություն – плавность хода – smoothness of a course

Փոխադրամիջոցի շահագործական հատկություն, որով որոշվում է նրա կարողությունը՝ ճանապարհի անհարթություններով շարժվելու ժամանակ նվազեցնելու մեխանիկական տատանումների ազդեցությունը վարորդի, ուղևորների, բեռների և այլ փոխադրամիջոցի մեխանիզմների ու մասերի վրա:

ընկալունակություն – восприимчивость – receptivity

ընկերակցություն – содружество, союз, объединение – commonwealth

միջազգային ընկերակցություն – տես *հանրություն՝ միջազգային հանրություն*

հետախուզական ընկերակցություն – разведывательное сообщество – intelligence community

Պետության հետախուզական ծառայությունների (մարմինների) համախումբը (հատկապես բնորոշ է ԱՄՆ-ին):

ընկղմվածք – осадка – draught

Ջրում նավի թաղվածքը, նստվածքը. նավի ջրագծի և նավի ամենացածր կետի միջև եղած ուղղահայաց հեռավորությունը:

ընկղմում – տես *սուզում*

ընտանիք – семья – family

Բնականոն մարդկային հասարակության կազմակերպվածքի բջիջ՝ բաղկացած երկու սեռը ներկայացնող զույգից, նրանց զավակներից, ծնողներից, թոռներից (կամ նրանց մի մասից) ևն:

տարրական ընտանիք – нуклеарная семья – nuclear family, elementary family

Ընտանիք, որը բաղկացած է ծնողներից (ծնողից) և զավակներից, կամ միայն ծնողներից, ընդամին առաջին պլանում ոչ թե սերունդների փոխհարաբերություններն են, այլ՝ ծնողների (միևնույն սերնդի ներկայացուցիչների):

ընտրաարշավ – տես *արշավ՝ ընտրական արշավ*

ընտրազանգված – электорат – electorate

ընտրազատում – отбор – selection

Միօրինակ առարկաներից կամ մարդկանցից որևէ նպատակով կատարվող ընտրություն՝ ըստ հստակ կերպով սահմանված չափանիշների՝ դրանց պիտանիությունը որոշելու համար:

մասնագիտական ընտրազատում – профессиональный отбор – professional selection

Տվյալ պաշտոնը զբաղեցնելու, տվյալ մասնագիտությամբ զբաղվելու համար մարդու պիտանիության որոշումն ըստ գիտականորեն սահմանված չափանիշների:

ընտրախավ – элита – elite

ընտրատեղամաս – տես *տեղամաս՝ ընտրական տեղամաս*

ընտրյալ – отборный – elite

ընտրողականություն – избирательность – selectivity

Գործունեության ընթացքում համակարգի կարողությունը՝ վերլուծության ու գնահատումների հիման վրա առանձնացնելու որևէ երևույթ, գործընթաց, առարկա, համակարգի զգայունակությունը առանձին ներգործությունների նկատմամբ:

ընտրովի – տես *ընտրյալ*

Թ (ԹՈ)

թակարդ – ловушка, капкан – trap, dead-fall

1. Խորամանկություն կամ հնար, որի միջոցով մարդը հայտնվում է մի վիճակում կամ տեղում, որից ելք չկա:
2. Սարք՝ հարմարանք, որի միջոցով բռնում են գազանների՝ նրանց խայծով հրապուրելով:

թաղամաս – квартал – block

թաղանթ – 1. оболочка, 2. տես պատիճ, 3. пленка – 1. shell, 2. տես պատիճ, 3. film

թաղանթապատենշ – мембрана – diaphragm

Օպտիկական համակարգի ֆիզիկական տարր, որը կարգավորում է համակարգի մեջ թափանցող լույսի քանակը՝ պատկերի պայծառությունը կարգավորելու համար:

թաղում – похороны – burial

թամբ – седло – saddle

թամբարդ – седловина – saddle

թայմեր – տես ժամակարգավորիչ

թայֆա – клан – clan

«Թայֆուն» – «Тайфун» – “Typhoon”, “Eurofighter”

Մեծ Բրիտանիայի, Գերմանիայի, Իտալիայի և Իսպանիայի համատեղ արտադրության կործանիչ:

թատերաբեմ – 1. театр, арена, 2. театр военных действий, ТВД – 1. theater, 2. theater, theater of operations

(ռազ.) Ցամաքի, օվկիանոսի հատվածներ և դրանց վերևում գտնվող օդատիեզերական տարածություն, որոնց սահմաններում ծավալվում են ՋՈՒ-ի ռազմավարական խմբավորումները և կարող են մղվել ռազմավարական մասշտաբի ռազմական գործողություններ:

թատերաբեմի ցրիչ համակարգ – система распределения на ТВД – theater distribution system

Թատերաբեմում գործող բաշխիչ համակարգ, որը բաղկացած է չորս անկախ, բայց փոխաջակցող համակարգերից, որոնք պետք է համապատասխանեն ՈԳԹ հրամանատարի պահանջներին, և որոնք են՝ ֆիզիկական, ֆինանսական, տեղեկատվական ու հաղորդակցային ցանցերը:

պատերազմի թատերաբեմ – театр войны – theater, theater of operations, theater of war

1. Մայր ցամաքի տարածուն շրջան՝ այն ողողող ծովերով, կամ օվկիանոսի ջրատարածք՝ այդտեղ գտնվող կղզիներով ու մայր ցամաքի հարակից ափամերձ տարածքով, ինչպես նաև դրանց վերևում գտնվող օդատիեզերական տարածությունը, որոնց սահմաններում ծավալվում են ՋՈՒ-ի ռազմավարական խմբավորումները և կարող են տեղի ունենալ ռազմավարական մասշտաբի ռազմական գործողություններ: 2. ա) Ցամաքի տարածք, ջրատարածք և դրանց վերևում գտնվող օդատիեզերական տարածություն, որոնց սահմաններում պետությունների (պետությունների դաշնադրությունների) ՋՈՒ-երը կարող են վարել պատերազմ կամ ռազմավարական մասշտաբի ռազմական գործողություններ, բ) միջազգային իրավունքում. պատերազմող պետությունների ցամաքային տարածքը, ծովային ջրատարածքը և օդային տարածությունը, ինչպես նաև բաց ծովը և դրա վերևում գտնվող օդային տարածությունը, որոնց սահմաններում պատերազմող կողմերը կարող են վարել կամ վարում են ռազմական գործողություններ:

տրանսպորտի շարժ ռազմական գործողությունների երկու թատերաբեմերի միջև – транспортное движение между двумя театрами военных действий – intertheater traffic

թարգմանություն – перевод – translation, interpretation

բանավոր թարգմանություն – устный перевод – interpretation

թափամեղմիչ – амортизатор, демпфер – shock absorber

թափամեղմում – амортизация – shock absorption

Գործողության, շարժման ժամանակ հատուկ սարքավորանքի միջոցով հարվածի, թափահարման, ցնցումների ուժի նվազեցում, մեղմում:

թափանցելիություն – проницаемость – penetration

թափանցիկություն – прозрачность, транспарентность – transparency

թափանցում – проникновение – penetration

թափառք – разгон – take-off run, speed-up

Փոխադրամիջոցի շարժման արագության աճում միավոր ժամանակում, արագացում:

թափառքի երկարություն – տես *վազքատարածություն* *վերթիռային վազքատարածություն*

թափառքի փուլ – активный участок движения ракеты, участок разгона, стадия набора высоты – boost phase

Բալիստիկ հրթիռի կամ տիեզերանավի թռիչքի այն հատվածը, որի ժամանակ գործում են մեկնարկային և երթային շարժիչները, որոնց ազդեցության շնորհիվ հրթիռը դուրս է բերվում ուղեծիր:

թաքստոց – потаенное место, тайник – hiding place, lurking place

թաքստոցից դուրս գտնվող – находящийся вне укрытия, незащищенный, непредупрежденный – unwarned exposed

Անձնակազմի վիճակ, երբ նա գտնվում է պատսպարանից դուրս, նախապես զգուշացված է, ուստի միջուկային պայթյունի համար խոցելի է:

թաքուն – 1. տես *գաղտնի*, 2. незаметно, втихомолку – 1. տես *գաղտնի*, 2. stealth, stealthily

թաքուցում – 1. скрытие, 2. сокрытие – 1. hiding, concealment, 2. cover-up

1. Թաքցնելը, քողարկելը: 2. Իրական փաստերը թաքցնելու փորձ:

թեկնածուի հրաժարում ընտրապայքարից – отказ кандидата баллотироваться – declination

թերաթիռ – недолет – short
Իրադրություն, երբ թռչող մարմինը (հրթիռ, արկ, զնդակ ևն), շարժվելով դեպի թիրախ, դրան չի հասնում՝ շուտ է վայր ընկնում կամ պայթում:

թերբեռնվածք – недозагрузка – opportune lift

թերմիտ – термит – thermite
Այլումինի և որոշ մետաղների (սովորաբար՝ երկաթի) օքսիդների փոշեման խառնուրդ, որի այրման ջերմաստիճանը հասնում է 2300–2700⁰ C-ի:

թերջերմություն – гипотермия, переохлаждение – hypothermia

թերություն – տես *արատ*

թեք – крутой, отвесный – steep

թեքամատույց – аппаратль – railway loading ramp

թեքություն – 1. крутизна, обрыв, 2. наклон, уклон – 1. steep, steepness, 2. dip

հակառակ թեքություն – обратный уклон, обратный скат – reverse slope

թի – весло – paddle

թիերի հարված – гребок – paddle

թիթեղաման – бидон – can

թիկնանցում – տես *շրջանցում 1*

թիկնապահ – телохранитель, охранник – bodyguard

թիկնապայուսակ – տես *ուսապարկ*

թիկունք – тыл – rear, logistics
1. Ջորքերի (ուժերի) թիկունքային ապահովման համար նախանշանակված ուժերի ու միջոցների, կառավար-

ման մարմինների համակարգ: 2. Ամբողջ պատերազմող երկրի տարածքը՝ բնակչությամբ ու տնտեսական ռեսուրսներով հանդերձ, բացի ռազմական գործողությունների շրջանից (գոտուց): 3. Շարքի, մարտակարգի, զորքի (ուժերի) օպերատիվ դասավորության կողմը կամ մասը, որը հակառակ է ճակատին:

զորային թիկունք – войсковой тыл – 1. immediate rear, 2. communications zone

Զինված ուժերի թիկունքի ստորին օղակը, ԶՈՒ-ի բոլոր տեսակների զորամիավորումների, զորամասերի ու ստորաբաժանումների կազմի մեջ մտնող թիկունքային զորամասերն ու ստորաբաժանումները:

թիկունքի աշխատանք – работа тыла – logistics

թիկունքի ծառայություններ – службы тыла – logistics support

թիկունքի միջոցների օպերատիվ համատեղելիություն (բազմազգ օպերացիաների ժամանակ) – оперативная совместимость средств тыла – logistics interoperability

թիկունքի պետ – начальник тыла – chief of the rear, Commander of Support

թիկունքի վերաբերյալ տվյալների շտեմարան – база данных по тылу – Logistic Data Base, logbase

թիկունքի ուժեր և միջոցներ – силы и средства тыла – logistic assets

ռազմաձևակառի թիկունք – тыл фронта – the rear of the front, home front, logistics

Թիկունքի զորամիավորումներ, զորամասեր և հիմնարկներ, որոնք զբաղվում են ռազմաձևակառի՝ թիկունքի կառավարման մարմինների անմիջական ենթակայության տակ, օպերատիվ թիկունքի հիմքը:

օկրուգային թիկունք – окружной тыл – military district logistics

Թիկունքի զորամիավորումներ, զորամասեր և հիմնարկներ, որոնք գտնվում են զինվորական օկրուգի թիկունքի կառավարման մարմինների անմիջական ենթակայության տակ:

օպերատիվ թիկունք – 1. оперативный тыл, 2. операционная база, оперативный тыл – 1. rear support operations area, operational rear, 2. base of operations

Թիկունքի զորամիավորումներ, զորամասեր և հիմնարկներ, որոնք մտնում են ռազմաձևակառի (նավատորմների), զինվորական օկրուգների, ԶՈՒ-ի տեսակների միավորումների կազմի մեջ, նախանշանակված է միավորումների ու զորամիավորումների թիկունքային ապահովման համար, ռազմավարական ու զորային թիկունքները միմյանց կապող օղակ է:

թիկունքային – 1. тыловой, логистический, 2. տես *թիկունքային՝ թիկունքային ծառայության մասնագետ* – 1. rear, logistic, administrative, 2. տես *թիկունքային՝ թիկունքային ծառայության մասնագետ*

բանակի թիկունքային շրջան – тыловой район армии – army support area

Թիկունքային ապահովման վիճակի գնահատման ծրագիր – Программа оценки состояния тылового обеспечения – Logistics Evaluation and Assessment Program

թիկունքային ծառայության մասնագետ – специалист тыловой службы, тыловик – logistician

թիկունքային միջաթուճ – тыльный траверс, тыльное прикрытие – parados

թիկունքային ստորաբաժանումներ ու զորամասեր – тыловые подразделения и части – service troops

թիկունքային օգնություն – тыловая помощь – logistic assistance

թիմ – команда – team, crew

1. Որոշակի աշխատանք կատարող անձանց խումբ, որևէ անձի շրջապատ կազմող և համաձայնեցված կերպով գործող մարդկանց խումբ: 2. Մարզական կոլեկտիվ:

թիվ – число – figure

թիրախ – мишень – target

Իրական նշանակետի հայտնաբերումն ու խոցումն ուսուցանելու, հետախուզման ու խոցման միջոցների արդյունավետությունը գնահատելու, ինչպես նաև հրաձգության արդյունք-

ները համեմատելու համար նախատեսված նմանարկային նշանակետ:

անշարժ թիրախ – неподвижная мишень – fixed target

անպաշտպան թիրախ – незащищенная цель – soft target

Ռազմական կամ ահաբեկչական գործողությունների ժամանակ հարաբերականորեն չպաշտպանված և խոցելի օբյեկտ (մարդ, կառույց, առարկա, միջոց ևն):

առաջնահերթ թիրախ – первоочередная цель; цель, подлежащая срочному уничтожению – time-sensitive target

Միացյալ ուժերի հրամանատարի կողմից հաստատված թիրախ, որը պահանջում է անհապաղ գործողություններ, քանի որ նման դեպքում դա կլինի հույժ արդյունավետ կամ հապաղման դեպքում՝ վտանգավոր յուրային ուժերի համար:

թիրախի լուսավորում լազերային նշանացույցով – освещение цели лазерным целеуказателем – sparkle

լրացուցիչ թիրախ – տես *նշանակետ՝ լրացուցիչ նշանակետ*

կետային թիրախի հրետանային խոցման առաջադրանք – задание на артиллерийское поражение точечной цели – destruction fire mission

մոլորեցմանը ծառայող թիրախ – мишень для обмана – deception target

նախնական ոչնչացման թիրախ – мишень для предварительного уничтожения – preliminary demolition target

շարժունակ թիրախ – подвижная мишень – maneuvering target

թիրախապատնեշ – տես *պատնեշ՝ թիրախային պատնեշ*

թղթակից – корреспондент – correspondent

թղթապանակ – 1. папка, 2. տես *գործ 2* – 1. folder, 2. տես *գործ 2*

թղթատար – писмоводитель – messenger

թմբիր – упадок сил – collapse

թմբկազան – барабан – barrel

թմբկահար – барабанщик – drummer

թմբկահարների խումբ – группа военных барабанщиков – the drums, Corps of Drums

թմբուկ – барабан – drum

թմրահաբեկչություն – наркотерроризм – narcoterrorism

թնդանոթ – пушка – gun, cannon

Հրանոթ՝ գերազանցապես գետնամերձ, զենիթային կամ հեռահար հրաձգության համար, ներկայումս առանձնանում է այլ տեսակի հրանոթներից՝ հաուբից, ականանետ, արկի ավելի մեծ սկզբնական արագությամբ (800–1200 մ/վրկ, ենթատրամաչափային արկի դեպքում՝ մինչև 1700 մ/վրկ):

էլեկտրամագնիսական թնդանոթ – электромагнитная пушка – electromagnetic gun

Հրետանային հրանոթի հնարավոր տեսակ, որում արկի նետումը կատարվում է ի հաշիվ էլեկտրամագնիսական դաշտի էներգիայի՝ վազող մագնիսական դաշտի ստեղծմամբ:

«թնդանոթի միս» – «пушечное мясо» – cannon fodder

(*վիսբ.*) Քաղաքական ղեկավարության և հրամանատարության կողմից անիմաստ և անխնա ոչնչացման մատնված մարդկային ռեսուրսներ:

թնդանոթի ռմբագունդ – пушечное ядро – cannonball

հակատանկային թնդանոթ – противотанковая пушка – antitank gun

Թնդանոթի տեսակ, որը կրակում է զրահահար ենթատրամաչափային ու կուտակային արկերով և նախանշանակված է զրահապատ տեխնիկական ուղիղ նշանառությամբ ոչնչացնելու համար:

թնդանոթաձգություն – канонада – cannonade

Մեծ թվով հրանոթներից կատարվող հաճախակի և ուժեղ հրաձգություն:

թնդանոթածիգ – տես *հրետանավոր՝ շարքային հրետանավոր*

թշնամազերծում – очищение от врага – mopping up

Հակառակորդի դիմադրության օջախների լիակատար ճնշում:

թշնամական – 1. вражеский, 2. враждебный – 1. enemy, 2. hostile

1. Թշնամուն հատուկ՝ բնորոշ: 2. Թըշնամությանը հատուկ, թշնամություն պարունակող՝ արտահայտող:

թշնամական գործողություն – враждебный акт – hostile act

թշնամական մտադրություն – враждебное намерение – hostile intent

Ոչ բարեկամական բնույթի, վնաս պատճառելու նպատակով կատարվելիք գործողության ծրագրում, նյութում:

թշնամական վերաբերմունքի դրսևորում – враждебный акт – hostile act

թշնամի – враг – enemy

Ընդդիմամարտող, պատերազմող կողմը, նրա գորքը, զինվորները (գործածվում է գերազանցապես հրապարակախոսական կամ գեղարվեստական տեքստերում, ռազմագիտական գրականության մեջ կիրառելի է դրա համարժեք «հակառակորդ» տերմինը, գեղարվեստական տեքստերում «ոսոխ» բառը, իսկ մարզական տերմինաբանության մեջ՝ «մրցակից» տերմինը):

թշնամուն գործակցող անձ – коллаборационист – collaborator

թշնամություն – враждебность – hostility

թողարկում – 1. выпуск, брошюра, 2. выпуск, изготовление, 3. эмиссия, выпуск, 4. տես *հրատարակում* – 1. issue, 2. release, 3. emission, issue, 4. տես *հրատարակում*

թողնել – տես *լքել*

թողնել շարքը – выйти из строя – fall out

«Թողնե՛լ» – «Отставить!» – “As you were!”

թողունակություն – пропускная способность – throughput, throughput capacity

Միավոր ժամանակում որոշակի քանակությամբ (թվով) իրեր բաց թողնելու (մարդ սպասարկելու) կարողություն:

ծովեզրյա գոտու թողունակություն – пропускная способность береговой полосы – beach capacity

Ուղեբեռի այն քանակությունը՝ արտահայտված տոննայով, որը կարելի է բեռնաթափել կոնկրետ ավիամերձ հատվածում ամեն օր:

կապի համակարգի թողունակություն – пропускная способность системы связи – communications system throughput

«Թոմահուկ» – «Томагавк» – “Tomahawk”

Ծովային բազավորմամբ ամերիկյան թևավոր հրթիռ:

«Թոմքետ» – «Томкет» – “Tomcat”

Ամերիկյան արտադրության բազմանդպատակային տախտակամածային կործանիչ ինքնաթիռ:

թռչակի անցնել – տես *պաշտոնաթող՝ պաշտոնաթող լինել*

թռիչք – 1. полет, 2. скачок – 1. flight, 2. jump

Օբյեկտի (երկնային մարմնի, օդային ապարատի, տիեզերական ապարատի, հրթիռի, արկի և այլն) շարժումը օդային կամ տիեզերական տարածության մեջ՝ ատրոդինամիկական (ատրոստատիկ) ուժերի, ձգողականության և ուժակայանքի քարշուժի կամ միայն ատրոդինամիկական (ատրոստատիկ) ուժերի ու ձգողականության ազդեցությամբ: Թռիչքի բարձրությունը լինում է՝ սահմանային փոքր (տեղանքի մակերևույթից ոչ ավելի, քան 250 մ բարձրություններով), փոքր (մինչև 1000 մ), միջին (1000–4000 մ), մեծ (4000–12000 մ), վերնլորտային (ստրատոսֆերային, 12000–40000 մ), միջնլորտային (մեզոլորտային, 40000–100000 մ) և տիեզերական (100000 մ-ից ավելի):

թռիչք բարդ օդերևութաբանական պայմաններում – полет в сложных метеорологических условиях, полет при плохой видимости – low visibility operations

թռիչք թռիչքադաշտի շրջանում – полет в районе аэродрома, ближний полет – local flight

թռիչք սարքերով – полет по приборам, слепой полет – instrument flight

թռիչք տեղական ավիաուղերթով – полет по местной авиалинии – local flight

թռիչքի ավտոմատ կառավարման համակարգ – система автоматического управления полетом – automatic flight control system

թռիչքի կառավարում – управление полетом – flight control

1. Որոշակի օդային տարածքում թռչող ապարատի շարժման ու գործողությունների ուղղորդումը: 2. Կոնկրետ օդային տարածքում թռչող ապարատի շարժման ու գործողությունների ուղղորդում կատարող ստորաբաժանման (սովորաբար՝ վրագետնյա տեղաբաշխմամբ) գործունեությունը:

թռիչքի կրեյսերական բարձրություն – крейсерская высота полета – cruising altitude
Թռիչքի այն բարձրությունը, որի դեպքում ապահովվում է թռիչքի առավել բարենպաստ բանելակարգը (վառելիքի խնայողական ծախսում, առավել հեռաթռիչություն ևն):

թռիչքի հետագիծ – траектория полета – flight path

թռիչքի շարակարգ – эшелон полета – flight level

թռիչքի պիտանի – годный к полету – airworthy

թռիչքի պլան – план полета – flight plan

թռիչքի ուղեգիծ – трасса полета – lane

թռիչքի ուղեկցում – сопровождение полета – flight following

Օդանավի թռիչքի վերահսկում:

թռիչքի ուղղույթ – курс полета, летный курс – flight path

Այն ճանապարհը, որն ըստ նախապես որոշված կողմնորոշիչների (երկրային ու երկնային) պետք է անցնի թռչող ապարատը կոնկրետ առաջադրանք կատարելիս:

թռիչքների կառավարման կենտրոն – центр управления полетами – mission control center, flight control center

թռիչքների կատարման կարգ – порядок выполнения полетов – airspace control order

խմբային թռիչք – групповой полет – group flight

Մի քանի թռչող ապարատի՝ միաժամանակյա (համատեղ) թռիչք:

խոյահարիչ թռիչք – տես *խոյաթռիչք*

կույր թռիչք – տես *թռիչք՝ թռիչք սարքերով*

հորիզոնական թռիչք – горизонтальный полет – horizontal flight

Հաստատուն բարձրությամբ թռիչք:

հրթիռի թռիչքի ակտիվ հատված – տես *թափառք՝ թափառքի փուլ*

մարտական թռիչք – боевой полет – combat flight

Մարտական խնդրի կատարման նպատակին ծառայող թռիչք:

մոտ թռիչք – տես *թռիչք՝ թռիչք թռիչքադաշտի շրջանում*

պարաշյուտային թռիչք – прыжок с парашютом – parachute jump

Պարաշյուտով կատարվող թռիչք:

ռելիեֆային թռիչք – рельефный полет – terrain flight, contour flight, nap-of-the-earth flight

Թռիչք, որի ժամանակ արագությունը, բարձրությունը հարմարեցվում են տեղանքի ռելիեֆին՝ երկրի մակերևույթի բնական ուրվապատկերին, որպեսզի ինքնաթիռը թռչի նվազագույն բարձրությամբ՝ հակառակորդի համար աննկատ:

ստուգողական թռիչք – контрольный полет – check ride

Տեսուչ օդաչուի հետ ուսուցանվող օդաչուի համատեղ թռիչքը կրկնակի կառավարմամբ ինքնաթիռով (ուղղաթիռով)՝ ինքնաթիռավարության նրա տեխնիկական գնահատելու համար:

վերասլաց թռիչք – տես *ծառացում*

ցուցադրական թռիչք – показательный полет – demonstration flight

Որևէ նպատակով կատարվող թռիչք, երբ օդաչուն, տարբեր հնարներ կիրառելով, դիտողներին ներկայացնում է թռիչքածները, իր օդանավավարական վարպետությունը, ինքնաթիռի թռիչքատեխնիկական կարողությունները ևն:

ցուցադրական թռիչքներ – демонстрационные полеты – flypast

ուսումնական թռիչք – учебный полет – training flight

Թռիչք, որի նպատակն է անձնակազմի գործնական ուսումնավարժեցումը տարբեր եղանակային պայմաններում (տեսանելիության տարբեր աստիճանների դեպքում):

թռիչքագոտի – летная зона аэродрома, площадь маневрирования – maneuvering area

թռիչքադաշտ – аэродром, летное поле – aerodrome, airfield

Ցամաքային կամ ջրային (սառցադաշտային) տեղանքի հատված, որը հատուկ սարքավորված է օդանավերի վերթիռի, վայրէջքի, գետնավարման, կանգառի և սպասարկման համար:

բնահողային թռիչքադաշտ – полевой аэродром, грунтовый аэродром – airstrip

գլխավոր թռիչքադաշտ – главный аэродром – main aerodrome

թռիչքադաշտի սպասարկման էսկադրիլյա – эскадрилья аэродромного обслуживания – aerial port squadron

Հատուկ պատրաստում ստացած և համապատասխան սարքերով ու գործիքներով հանդերձավորված ստորաբաժանում, որը նախանշանակված է կատարելու օդանավակայանի (թռիչքադաշտի) թիկունքային ապահովման գործառնություններ (անձնակազմի ու բեռների պատրաստում, պարաշյուտների դասավորում (ծալում), սարքավորանքի բեռնում և բեռնաթափում ևն):

պահուստային թռիչքադաշտ – резервный аэродром – diversion aerodrome

Նվազագույն կառույցներ ու հարմարություններ ունեցող դաշտային թռիչք-

ադաշտ, որը կարող է օգտագործվել որպես արտակարգ թռիչքադաշտ, կամ՝ երբ հիմնական կամ շահագործվող թռիչքարանը հնարավոր կամ նրպատակահարմար չէ օգտագործել:

թռիչքազննում – облет, разведывательный полет – overview flight

Թռիչք, որի նպատակն է տեղանքի որոշակի հատվածի (որոշակի ցամաքային, ջրային, սառցադաշտային տարածքի) ուսումնասիրումը հետախուզական, որոնումափրկարարական կամ այլ նպատակներով:

թռիչքամոտեցում – подлет – approach, flying up

Թռչող ապարատի մոտեցում նախապես որոշված կետի:

թռիչքային ինժեներ – տես *օդանավի ինժեներ*

թռիչքանցում – 1. перелет, 2. пролет – 1. flight, overfly, 2. overflight

1. Օդով տեղափոխություն մի կետից մյուսը: 2. Թռչող ապարատի անցում (թռիչք) որևէ վրագետնյա օբյեկտի (նշանակետ ևն) վերևում գտնվող կետով:

թռիչքանցման անվտանգ բարձրություն – безопасная высота пролета – safe terrain clearance

թռիչքանցման ժամանակը – время пролета – time of flight

Այն ժամանակը վայրկյաններով, որի ընթացքում կրակված մարտական տարրը հասնում է թիրախին:

թռիչքաշեղում – рикошет – ricochet

Որևէ արգելքի բախվելու հետևանքով թռչող (նետված) մարմնի ուղղույթի փոփոխում՝ շեղում:

թռիչքարան – аэродром – aerodrome, air station

Ցամաքային կամ ջրային տեղամաս, որն ունի ինքնաթիռների, ուղղաթիռների, սավառակների վերթիռը, վայրէջքը, գետնավարումը, տեղաբաշխումը և սպասարկումն ապահովող օդային տարածություն, շինություններ ու սարքավորանք և բաղկացած է թռիչքա-

դաշտից ու օդային երթևեկության կառավարման համալիրից:

դաշտային թռիչքարան – полевая авиабаза – bare base

Ավիացիոն գորակայան, որն ունի անձնակազմի և ավիացիոն տեխնիկայի տեղաբաշխման, թռիչքադաշտի գործառման և օպերացիաների իրագործման ապահովման համար նվազագույն թվով հիմնական կառույցներ:

թռիչքարանների ցանց – аэродромная сеть – airfield network

Թռիչքարանների (օդանավակայանների) այն համախումբը, որը, գտնվելով պետության տարածքում (ԶՕ-ում, ռազմաձևակառուցողական գոտում, ՌԳԹ-ում ևն), ապահովում է ավիացիայի բազավորումը, թռիչքներն ու տարաշարժները: Ներառում է մի քանի թռիչքարանային շրջաններ, որոնք, իրենց հերթին, կազմված են լինում իրար հետ հաղորդակցության ուղիներով ու կապի գծերով միացված գործող, պահեստային ու կեղծ թռիչքադաշտերի խմբերից՝ թռիչքադաշտերի հանգույցներից:

մեկնման թռիչքարան – аэродром вылета – departure airfield

վերատեղաբաշխման թռիչքարան – аэродром передислоцирования – redeployment aerodrome

Խաղաղ ժամանակից պատերազմականի անցնելու շրջանում ավիացիոն մասը մշտական տեղաբաշխման վայրից այլ՝ հակառակորդի համար անհայտ, տեղ փոխադրելու համար ստեղծված պահեստային թռիչքարան:

տարաբաշխման թռիչքարան – аэродром рассредоточения – dispersal airfield

Ռազմական կամ քաղաքացիական թռիչքարան, որտեղ ինքնաթիռները կարող են ժամանակավորապես կամ որպես մշտական տեղաբաշխման վայրի փոփոխում գտնվել մինչև Ժ ժամը՝ այն ժամանակը (ժամը), երբ սկսվում է օպերացիան, և պատրաստ լինել դրա կատարմանը:

թռիչքուղի – взлетно-посадочная полоса, ВПП – runway, landing strip

Հատուկ սարքավորված գոտի՝ նախատեսված թռչող ապարատների (ա-

ռաջին հերթին՝ թափառքով) անվտանգ վերթիռի և զգեստման համար:

թռիչքուղու ավարտակետ – дальний конец взлетной полосы – departure end

թռիչքուղու լույսեր – огни взлетно-посадочной полосы – runway lights

թռիչքուղու մոտակա ծայրը – ближний конец взлетной полосы – approach end of runway

թռիչքուղու տեսանելիության գոտի – зона видимости взлетно-посадочной полосы – runway visual range

նվազագույն թռիչքուղի – минимальная взлетная полоса – minimum operating strip

թռչնաբախում – столкновение самолета с птицей – bird-strike

Թռչունի և օդանավի բախումն օդում:

թռուցիկ – листовка – leaflet

թվակազմ – контингент – contingent

1. Մարդկանց՝ որևէ տեսակետից համասեռ խումբ, կարգ: 2. Որոշակի նպատակի համար սահմանված առավելագույն չափը, նորմը:

թվանիշ – цифра – figure

թվաքանակ – численность – strength

ընդհանուր թվաքանակ – общая численность – total personnel strength

Ռազմական գործողությանը մասնակցող անձնակազմի ընդհանուր թիվը:

թրթռամեղմիչ – տես *թափամեղմիչ*

թրթուր – гусеница – caterpillar (track)

Հողակապով միացված օղակներից (թրթուրահողներից), կազմված պարփակ ժապավեն, որը կիրառվում է մակերևույթի հետ տարբեր տեսակի շարժական տեխնիկական միջոցների հպումն ու դրանց շարժումն ապահովելու համար:

թրթուրահող – трак – track

թուլացում – 1. затухание, ослабление, 2. ослабление, уменьшение – 1. attenuation, 2. weakening

թուլություն – слабость – inferiority

թույլատրելիություն – разрешенность, допустимость – acceptability

թույլատրում – տես *թույլտվություն*

թույլտվածք – допуск – allowance

թույլտվություն – 1. разрешение, 2. разрешение, позволение, 3. санкция, разрешение, 4. допуск – 1. permit, clearance, 2. permission, allowance, 3. authorization, sanitation, 4. security clearance

1. Որևէ բան անելու իրավունք տվող փաստաթուղթ: 2. Որևէ բան անելու իրավունք տալը, արտոնում: 3. Հնարավորության ընձեռում: 4. Գաղտնի տեղեկություն ծանոթանալու, դրանից օգտվելու իրավունք:

երթանցման թույլտվություն – путевка – movement credit

Կարգադրագիր, որը տրվում է մեկ կամ մի քանի մեքենայի՝ որոշակի ժամանակահատվածում ճանապարհի վերահսկվող հատվածով հրահանգված կանոններին համապատասխան շարժվելու համար:

թռիչքի թույլտվություն – разрешение на взлет – take-off clearance

թույլտվության քարտ – карточка допуска – security certificate

կարգավարական թույլտվություն – диспетчерское разрешение – air traffic control clearance

նշանակետերի խոցման վերջնական թույլտվություն – окончательное разрешение на поражение целей – final clearance for the targets

մուտքի թույլտվություն – допуск – admission

պետական գաղտնիքներին ծանոթանալու թույլտվություն – допуск к государственным секретам – certificate of security clearance

վայրէջքի կամ թռիչքանցման դիվանագիտական թույլտվություն – разрешение через дипломатические каналы на посадку или пролет – diplomatic authorization

Որևէ օդային տարածք մտնելու կամ վայրէջք կատարելու իրավունք, որը

կառավարությունների մակարդակով ստացվել է դիվանագիտական ճանապարհով:

թույն – яд, ядовитое вещество – 1. toxic, toxin, 2. venom

թունավոր – токсический, токсичный, ядовитый – 1. toxic, 2. venomous

թունավորություն – токсичность – toxicity

թունել – туннель – tunnel

թուր – сабля, шашка – saber

թև – 1. крыло, 2. տես *գորաթև*, 3. տես *ափաթև* – 1. wing, 2. տես *գորաթև*, 3. տես *ափաթև*

Թռչող ապարատի տանող մակերևույթը, որն ստեղծում է հիմնական ամբարձիչ ուժը, ինչպես նաև թռիչքի ժամանակ ապահովում է կայունությունն ու կառավարելիությունը:

անշարժ թևով թռչող ապարատ – ЛА с неподвижным крылом – fixed-wing aircraft
եռանկյունաձև թև (օդանավի) – треугольное крыло – delta wing

թևային – 1. фланговый, 2. տես *գորաթևային* – 1. flanker, 2. տես *գորաթևային*

Ջորաթևի (զինաշարքի ևն) վերջին միավորը՝ զինվոր, ստորաբաժանում, տեխնիկական միջոց ևն:

թևանցում – фланговый обход – flank round, flank bypass, wing bypass

Տարաշարժի տեսակ, որի նպատակն է ծածուկ շրջանցել հակառակորդի թևը և նրան հարվածել թիկունքից:

թևատրեզ – нарукавная нашивка – hash mark

Ժ (ԺԵ)

«Ժ» ժամ – час «Ч», время «Ч» – H-hour
ժամ, երբ սկսվում կամ պետք է սկսվի օպերացիան կամ զորավարժությունը:

«Ժ+» ժամ – время «Ч+» – F-hour

Օդային օպերացիա սկսելու ժամ:

«Ժ» ժամանակ – տես «Ժ» ժամ

Ժամակարգավորիչ – таймер – timer
 Հարմարանք, որը գործարկում է որևէ պրոցես կամ երևույթ նախապես որոշված (նախադրված) պահին:

Ժամանակ – время – time
 Գրինվիչի ժամանակ – տես *ժամանակ՝ համաշխարհային ժամանակ*

Ժամանակի ռեալ մասշտաբ – реальный масштаб времени – real time

Ժամանակի տվիչ – датчик времени – timer

Ժամանման ժամանակը – время прибытия – time of arrival

Ժամանման պլանավորված ժամանակ – плановое время прибытия – estimated time of arrival

խաղաղ ժամանակ – мирное время – peacetime

համաձայնեցված համաշխարհային ժամանակ – всемирное координированное время – Coordinated Universal Time

համաշխարհային ժամանակ – всемирное время, гринвичское время – Universal Time, Zulu time, Greenwich Mean Time, GMT

մերձիրական ժամանակ – квазиреальное время – near real time

Ժամանակի մասշտաբ, որը մոտ է ռեալ (իրական) ժամանակին:

պարունակության կիսանվազման ժամանակը – период полувыведения из атмосферы – half-residence time

Այն ժամանակը, որի ընթացքում զենքի կիրառման հետևանքով մթնոլորտ արտանետված ռադիոակտիվ նյութերի կոնցենտրացիան նվազում է երկու անգամ:

քվազիրեալ ժամանակ – տես *ժամանակ՝ մերձիրական ժամանակ*

Ժամանակաշրջան – период – period

բազիսային ժամանակաշրջան – տես *ժամանակաշրջան՝ հիմքային ժամանակաշրջան*

Ժամանակաչափ – хронометр – chronometer

Ժամանակավոր արտածառայություն – временная служба в иностранных ВС – loan service

Պատրաստում ստանալու կամ ռազմական փորձաքննություն կատարելու համար զինծառայողների ժամանակավոր գործուղում բարեկամ պետության գործեր:

Ժամանակավոր կազմացրում – временное расформирование – inactivation

Ժամանակացույց – график, расписание – schedule

Ժամանման վերջնաժամկետ – дата самого позднего прибытия – latest arrival date

Ժամապահ – часовой – sentry, watch, sentinel

Պահակ՝ պահակազորային, որն ստանձնում է իր պարտականությունների կատարումը պահակակետում:

Ժամապահի աշտարակ – вышка часового – sangar

Ժամապահի համար ռազմական օբյեկտի տրանզիտը սարքավորված աշտարակաձև ամրաշեն դիրք:

Ժամկետային – срочный – fixed-date

Ժայռ – տես *քարակ*

Ժանտախտ – чума – plague, pestilence

Ժապավեն – 1. тесьма, лента, 2. повязка, 3. пояс, ремешок, 4. пленка – 1. band, 2. patch, 3. strip, 4. film

Ժապավենի նեգատիվ – негатив пленки – negative photo plane

ինֆրակարմիր ժապավեն – инфракрасная пленка – infrared film

Ժապավեն, որը դուրազգայուն է ինֆրակարմիր ճառագայթման նկատմամբ:

Ժապավենային – ленточный – belt-fed

Ժխտում – отрицание – denial

Ժողով – собрание – assembly

թուցիկ ժողով – летучка, планерка – brief meeting

Ժողովում – տես *հավաքում 1, 2*

Ժողովուրդ – народ – people

հասարակ ժողովուրդ – простонародье, плебс – commonality

Ի (ԻՆԻ)

«**Ի զե՛ն**» – 1. «К оружию!», 2. «В ружье!» – 1. “To arms!”, 2. “Take arms!”

«**Իգլ**» – «Игл» – “Eagle”
Չորրորդ սերնդի ամերիկյան \$-15 կործանիչ ինքնաթիռ, բռց. «Արծիվ»:

«**Իգլա-1**» – «Игла-1» – “Gimlet”
Խորհրդային նախագծի՝ «Երկիր-օդ» դասի հրթիռով կրովի զենիթահրթիռաչին համալիր (բռց. «Ասեղ»):

Իմացություն – 1. знание, 2. познание – 1. cognisance, 2. cognition
1. Իմանալը, տեղյակ լինելը: 2. Կեցության արտացոլումը մտածողության մեջ, օբյեկտիվ աշխարհի ճանաչողությունը:

Իմացության անհրաժեշտություն – необходимость знания – need to know
Չափանիշ, որն օգտագործվում է գաղտնի տեղեկույթի հետ աշխատանքներում, ըստ որի՝ այդ տեղեկույթը պահպանող աշխատողն իրավունք ունի այդ տեղեկույթը տրամադրելու մեկ այլ անձի միայն այն դեպքում, երբ համոզված է, որ այդ տեղեկույթը տվյալ անձին անհրաժեշտ է իր պաշտոննական պարտականությունները կատարելու համար:

Իմպուլս – импульс – 1. pulse, impulse, 2. momentum
Որևէ գործողության դրդում, խթանում, որևէ գործողության պատճառ:

էլեկտրամագնիսական իմպուլս – электромагнитный импульс – electromagnetic pulse
1. Որոշակի վերջավոր ժամանակահատվածում էլեկտրական լարման կամ հոսանքի ուժի ցայտքում: 2. Միջուկային պայթյունի ժամանակ՝ կարճատև էլեկտրամագնիսական դաշտ, որն առաջանում է որպես շրջապատող միջավայրի ատոմների հետ գամմա-

ճառագայթման ու արձակվող նեյտրոնների փոխազդեցության արդյունք:

ինդիկատորային թուղթ – индикаторная бумага, реактивная бумага – detector paper

ինդուկցիա – տես *մակածություն*

իներտ – տես *պասիվ*

իներցիա – инерция – momentum

ինսորսինգ – инсорсинг, передача на внутренний подряд – insourcing
Ինչպես ձեռնարկության ստորաբաժանումներին, այնպես էլ արտաքին հակընկերներին մասնագիտական ծառայություններ մատուցող ինքնավար կառուցվածքային միավորների (ընկերությունների) ստեղծում:

ինստիտուտ – институт – institute
1. Որոշակի բնագավառների համար մասնագիտական կադրեր պատրաստող բարձրագույն ուսումնական հաստատություն: 2. Որոշակի թեմատիկայով գիտահետազոտական աշխատանքներ կատարող գիտական կազմակերպություն:

գիտահետազոտական ինստիտուտ – научно-исследовательский институт – research institute

Խաղաղության պրոբլեմների հետազոտման ստոկհոլմյան միջազգային ինստիտուտ – Стокгольмский международный институт исследования проблем мира – Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI

ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ – институт стратегических исследований – institute for strategic studies

Ուզմավարական հետազոտությունների միջազգային ինստիտուտ – Международный институт стратегических исследований – International Institute for Strategic Studies

ինտեգրալի հաշվում – տես *ինտեգրում 1*

ինտեգրել – интегрировать, объединять – integrate

ինտեգրում – 1. интегрирование, вычисление интеграла, 2. интеграция – integration

1. Մաթեմատիկական ինտեգրալի որոշում: 2. Մասերը միացնելը, միավորելը՝ կազմելով մեկ ամբողջություն:

ինտենսիվ – интенсивный, сильный – heavy

ինտերն – интерн – intern

ինտերպոլ – Интерпол – Interpol

ինտերվենցիա – интервенция – intervention

1. Մի կամ մի քանի պետությունների բռնի միջամտություն այլ պետության ներքին գործերին կամ երրորդ պետության հետ հարաբերություններին՝ նպատակաուղղված նրա տարածքի զավթմանը, նրա նկատմամբ իր (իրենց) գերակայության հաստատմանը, նրա տնտեսական ենթարկմանը, տարբեր տեսակի արտոնությունների ձեռքբերմանը ևն: Լինում է զինված, տնտեսական, քաղաքական, գաղափարախոսական: 2. Կանխամտածված միջամտություն գործերի հաստատված դրվածքին կամ գործընթացին:

զինված ինտերվենցիա – вооруженная интервенция – armed intervension

ռազմական ինտերվենցիա – военная интервенция – military intervention

Պետության (ժողովրդի) ներքին գործերին այլ պետության անմիջական կամ անուղղակի միջամտություն՝ խարդսխված ՁՈՒ-ի վրա, ինչով խախտում կամ բացահայտ կերպով վտանգվում է այդ պետության ինքնիշխանությունը:

ինքնագնաց – самоходный, самодвижущийся – self-propelled

ինքնաթիռ – аэроплан, самолет – airplane, aeroplane, plane

Օդից ծանր թռչող ապարատ, որը նախատեսված է քարշուժ ստեղծող ուժակայանքի և անրողինամիկական ամբարձիչ ուժ ստեղծող թևի օգնությամբ մթնոլորտում թռիչքներ կատարելու համար:

առաջագնաց ինքնաթիռ – головной самолет – pathfinder

առաջավարական ինքնաթիռ – ведущий самолет – lead aircraft

Ինքնաթիռների զույգի կամ փոքր խմբի (սովորաբար՝ 3-4) ղեկավարի ինքնաթիռը:

գրոհային ինքնաթիռ – самолет-штурмовик – attack aircraft, ground-attack aircraft

գրոհիչ ինքնաթիռ – տես *ինքնաթիռ՝ գրոհային ինքնաթիռ*

դիտորդ ինքնաթիռ – самолет-наблюдатель – spotter plane, spotter aircraft

ինքնաթիռի արտագլորում թռիչքուղու սահմանից դուրս – выкатывание самолета за пределы взлетно-посадочной полосы – overshoot

ինքնաթիռի բեռնաթափում – выгрузка из самолета – deplanement

ինքնաթիռի դիրքն օդում – положение самолета в воздухе – attitude

ինքնաթիռի խցիկածածկոց – фонарь кабины – canopy

Օդաչուական խցիկի թափանցիկ մասը, որը անձնակազմին և ուղևորներին պաշտպանում է օդի հանդիպական հոսանքից, եղանակային պայմաններից և աղմուկից՝ ապահովելով մեծ տեսածիր:

ինքնաթիռի կառավարման փոխանցում – передача управления самолетом – aircraft handover

Ինքնաթիռի ղեկավարման փոխանցումը մեկ ղեկավարողից մյուսին:

ինքնաթիռի կմախք – остов самолета – airframe

ինքնաթիռի կողմնային տեսածրման ՌՏԿ – бортовая самолетная РЛС бокового обзора – side-looking airborne radar

ինքնաթիռի հարթ տակնոց – плоский поддон для самолета – aircraft flat pallet

ինքնաթիռի ստուգազննում – осмотр самолета – aircraft inspection

ինքնաթիռին անրացված խցիկ – прикрепленная к самолету камера – panoramic camera

Խցիկ, որը լուսանկարահանումներ է կատարում թռիչքի և դրան ուղղահայաց ուղղությամբ:

ինքնաթիռի նպատակային սարքավորանք – целевое оборудование – aircraft mission equipment

Օդանավի լրացուցիչ սարք, որն անհրաժեշտ է կոնկրետ մարտական առաջադրանքի կատարման համար:

ինքնաթիռի վերապլացք – крутой взлет, «свеча» – aircraft scrambling

ինքնաթիռի ուղեւրահ – салон самолета – cabin

ինքնաթիռի ուղևորասրահ – տես *ինքնաթիռ` ինքնաթիռի ուղեւրահ*

ինքնաթիռի փոփոխակում – модификация самолета, модифицирование самолета – aircraft modification

Փոփոխություն օդանավի ֆիզիկական պարամետրներում:

ինքնաթիռների օդակ – звено самолетов – flight of aircraft

լցավորիչ ինքնաթիռ – самолет-заправщик – tanker

կրկնաթև ինքնաթիռ – տես *բիպլան*

հարվածային ինքնաթիռ – ударный самолет – strike aircraft

Մարտական ինքնաթիռ, որը նախանշանակված է վրագետնյա և վրաջրային ու ստորջրյա նշանակետերի վրա խոցման ավիացիոն միջոցներով ազդեցություն գործելու համար:

հեռաթռիչ տրանսպորտային ինքնաթիռ – транспортный самолет большой дальности полета – long-range transport aircraft

հեռահար ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման և ուղղորդման ինքնաթիռ – самолет дальнего радиолокационного обнаружения и наведения – early-warning aeroplane

Կարավարման շարժուն ավտոմատացված համակարգի բաղկացուցիչ մաս. սարքավորվում է տարբեր նշանակետերի հեռահար հայտնաբերման, որսման և ուղեկցման ՌՏԿ-ով, այդ նշանակետերի ընթացիկ կորդինատ-

ների հաշվարկման ու վրագետնյա հրամանատարական կետերի հետ ծածկագրված կապի միջոցներով և:

մարտական ինքնաթիռի փոխսպասարկման պահանջ – требование взаимного обслуживания боевого самолета – operational aircraft cross-servicing requirement

ՆԱՏՕ-ում. ՆԱՏՕ-ի հրամանատարի սահմանած պահանջ, ըստ որի` նշված թռիչքարանք կամ նավը պետք է կատարեն տվյալ թռիչքարանին կամ նավին չամրագրված ինքնաթիռների սպասարկում:

միաշարժիչ ինքնաթիռ – одномоторный самолет – single-engine airplane

ռեակտիվ ինքնաթիռ – реактивный самолет – jet

Ռեակտիվ շարժիչով ինքնաթիռ:

ստորաբաժանման ինքնաթիռ – самолет подразделения – unit aircraft

Այն ինքնաթիռները, որոնք թռիչքային առաջադրանքի կատարման համար կցված են միևնույն ավիացիոն ստորաբաժանմանը:

ստորաբաժանման մի խումբ ինքնաթիռներ – группа самолетов подразделения – unit aircraft

ստրատեգիական տրանսպորտային ինքնաթիռ – стратегический транспортный самолет – strategic transport aircraft

տակտիկական տրանսպորտային ինքնաթիռ – тактический транспортный самолет – tactical transport aircraft

տրանսպորտային ինքնաթիռ – տես *միջոց` օդային տրանսպորտային միջոց*

ուղղաձիգ վերթիռով և վայրէջքով ռեակտիվ ինքնաթիռ – реактивный самолет с вертикальным взлетом и посадкой – jump-jet

ուղղաձիգ և/կամ կարճ վերթիռով ու վայրէջքով ինքնաթիռ – самолет вертикального и/или короткого взлета и посадки – vertical or short take-off and landing aircraft
Թևի փոփոխվող երկրաչափությամբ ինքնաթիռ, որի շարժիչները հնարավորություն են տալիս անմիջապես տեղից օդ բարձրանալու` առանց թափավազ-

քի կամ շատ կարճ թափավազքից հետո:

ուսումնական ինքնաթիռ – учебный самолет – trainer

ինքնամփոփություն – замкнутость, необщительность – social withdrawal

ինքնանետիչ – катапульта, катапультируемое кресло – catapult, ejection seat, ejector seat

Նստատեղ ինքնաթիռի մեջ, որը հնարավորություն է տալիս օդաչուին և/կամ անձնակազմի անդամներին լքելու վնասված ինքնաթիռը, օդաչուի աթոռի ավտոմատ արտանետման մեխանիզմ:

ինքնանետիչ համակարգ – катапультирная система, система катапультирования – ejection system

Համակարգեր, որոնց կիրառման դեպքում հնարավոր է ինքնաթիռի նստատեղին կամ նստատեղերին նստած մարդկանց առանձին կամ միասին դուրս նետել ինքնաթիռից:

ինքնանետում – катапультирование – ejection

Հատուկ սարքերի (ինքնանետիչ ևն) միջոցով վթարված ինքնաթիռից օդաչուի՝ անձնակազմի անդամի դուրսնետում:

ինքնանետման բազկաթոռ – տես *ինքնանետիչ*

հաջորդական ինքնանետման համակարգ – система последовательного катапультирования – sequenced ejection system

ինքնաշխատ – տես *ավտոմատ 2*

ինքնառնչացում – տես *ինքնաչեզոքացում*

ինքնաչեզոքացում – самоликвидация, самонейтрализация – sterilization

ինքնաչեզոքացուցիչ – самоликвидатор, самонейтрализатор – sterilizer

ինքնապաշտպանություն – самооборона – self-defense

Մարդու, էթնիկական խմբի, ժողովրդի, ազգի, պետության՝ ագրեսիայից իրեն պաշտպանելու բնական իրավունքի իրագործումը:

ինքնավարություն – автономия – autonomy

1. Ինքնակառավարում, պետության որևէ մասին սահմանադրությամբ տրված իրավունք՝ ինքնուրույն կերպով իրականացնելու պետական իշխանության կամ կառավարման որոշակի գործառնություններ: 2. Համակարգի կարողությունը՝ ինքնուրույնաբար կատարելու իր հիմնական գործառնությունները՝ առանց արտաքին աղբյուրներից լրացուցիչ ռեսուրսներ ստանալու:

ինքնատիրապետում – самообладание, владение собой – self-control

ինքնատիրապետման կորուստ – потеря самообладания – breakdown

ինքնիշխանություն – суверенитет – sovereignty

Երկրի ներսում պետական իշխանության գերակայություն ամբողջ տարածքում և նրա անկախություն միջազգային հարաբերություններում:

ինքնություն – самость – identity

Իրեն բնորոշ գծերի ամբողջությունը, որը տվյալ անհատի հոգեբանական կերտվածքի և խորքային կենտրոնի արտացոլումն է:

ինքնուղղորդվող – самонаводящийся – homing

ինքնուղղորդում – самонаведение – homing guidance

ակտիվ ինքնուղղորդում – активное самонаведение – active homing guidance

ինքնուղղորդման գլխիկ – головка самонаведения – homing head

Խոցման միջոցի (հրթիռ, տորպեդ, ավիառումբ, արկ) ավտոմատ սարք, որն ապահովում է այդ միջոցի ինքնուրույն ուղղորդումը դեպի որոշակի նշանակետ:

ինքնուղղորդման լազերային գլխիկ – лазерная головка самонаведения – laser seeker

Ինքնուղղորդման համակարգ, որում կիրառվում է լազերային ճառագայթումը:

ինքնուղղորդման սարք – устройство самонаведения – homing adaptor

կիսաակտիվ ինքնուղղորդում – полуактивное самонаведение – semi-active homing guidance

Ուղղորդման համակարգ, որում դեպի նշանակետ հրթիռի ուղղորդումը կատարվում է որևէ այլ աղբյուրով (ոչ հրթիռի և ոչ նշանակետի, այլ գլխավորապես՝ հրթիռի կրողի) նշանակետի ճառագայթահարման ժամանակ նշանակետից անդրադարձած ճառագայթման միջոցով:

պասիվ ինքնուղղորդում – пассивное самонаведение – passive homing guidance

Ինքնուղղորդման համակարգ, որն օգտագործում է նշանակետի առաքած ճառագայթումը:

ինքնուրույն – самостоятельный, автономный – independent

ինքնուրույնություն – самостоятельность – independence

ինֆրակարմիր – инфракрасный – infrared

Կարմիր տիրույթի ճառագայթումից ավելի երկար ալիքի ճառագայթում (ավելի փոքր հաճախականությամբ), որը բնորոշ է տաք մարմիններին (ջերմային ճառագայթում):

ինֆրաձայնային – инфразвуковой – subsonic

Ինֆրաձայնին՝ 20 Հց-ից ցածր հաճախականությամբ մեխանիկական տատանումներին, վերաբերո՝ հատուկ:

իշխանություն – 1. власть, 2. տես նախարարություն 2 – 1. power, authority, 2. տես նախարարություն 2

Որևէ մեկին կամ որևէ բան իր կամքին ենթարկելու, նրա գործողությունները տնօրինելու իրավունք և հնարավորություն:

գործադիր իշխանություն – исполнительная власть – executive power, the Executive

Պետությունում կառավարման գործառույթներ իրականացնող մարմինների համակարգ:

դատական իշխանություն – судебная власть – judicial power, the judiciary

Պետության անունից վարչական կամ քրեական հարկադրանք կիրառող մարմինների համակարգ:

իշխանության իրականացում – осуществление власти – exercise of power

իշխանության կառուցվածք – структура власти – power structure

իշխանության հաստատություն – институт власти – institute of power, institution of power

իշխանության ճյուղեր – ветви власти – branches of power

ժողովրդավարական հասարակարգում դրանք են՝ օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանությունները, այժմ դրանց ավելացվում է նաև չորրորդը՝ զանգվածային լրատվությունը, կամ տեղեկատվությունը, ընդսմին այդ ճյուղերը միմյանցից անկախ են:

լեգալ իշխանություն – легальная власть – legal power

ներկայացուցչական իշխանություն – представительная власть – representative power

ժողովրդի կողմից իր ընտրովի ներկայացուցիչներին խստիվ սահմանված ժամկետով տրամադրված լիազորությունների համախումբ:

տեղական իշխանություն – местная власть – local power

օրենսդիր իշխանություն – законодательная власть – legislative power

Պետական իշխանության ճյուղ, որի հիմնական գործառույթը պետության օրենքների ընդունումն է:

օրինական իշխանություն – легитимная власть, законная власть – legitimate power, legitimate authority

իշխանություններ – власти – power, authorities

քաղաքացիական իշխանություններ – гражданские власти – civil authorities

իշխել – господствовать, повелевать – command

1. Իշխանություն վարել: 2. Տիրապետել, տիրել: 3. Տիրապետող լինել: 4. Բարձր լինել, բարձրանալ

իշխող – господствующий, командный – commanding

իշխող դիրք – командная позиция – dominating position

իշխում – տես *գերակշռում*

իոնոլորտ – ионосфера – ionosphere
Մթնոլորտի գոտի, որն ուղղաձիգ ուղղությամբ ձգվում է 50-80-ից մինչև 1000 կմ:

իպրիտ – иприт, горчичный газ – Levenstein Mustard, Mustard gas, H (H-gas), yperite

իջազոր – воздушный десант – airborne forces, airborne task forces

առաջին շարակարգի իջազոր – десантные войска первого эшелона – landing force

իջազորի երկրորդ շարակարգ – второй эшелон воздушного десанта – follow-up echelon, follow-up forces

իջազորի ռազմահենադաշտ – плацдарм десанта – airhead

իջազորի ուղղորդման զինախումբ – команда наведения воздушного десанта – airborne pathfinder team

պարաշյուտային իջազոր – парашютный десант – paratroops

իջազորային – 1. парашютист-десантник, воздушный десантник, 2. տես *օդադեսանտային* – 1. paratrooper, 2. տես *օդադեսանտային*

իջակետ – 1. точка посадки, место приземления, 2. место падения – 1. landing point, 2. point of impact, impact point

իջահարթակ – площадка сброса – air-drop platform

իջեցնովի դուռ – опускная дверь – trap-door

իջվածք – տես *վայր՝ ցածրադիր վայր*

իսկություն – подлинность – authenticity, identity

իսկության հաստատում – установление подлинности – authentication

իսկությունը պարզել – устанавливать подлинность – authenticate

իր – տես *առարկա*

ջարդված իրեր – поломанные предметы – breakage

իրագործում – 1. տես *կատարում 1*, 2. տես *իրականացում*

իրադարձություն – событие – event

առանձնահատուկ իրադարձություն – особое событие – special event

Միջազգային կամ ներքին իրադարձություն, մրցույթ, գործունեություն, հանրահավաք, ևն, որն իր էությամբ կամ նորմատիվ ակտով կամ իշխանության լիազոր մարմնի կարգադրությամբ պաշտպանության նախարարությունից պահանջում է անվտանգության, ապահովության և/կամ որևէ տեսակի նյութատեխնիկական ապահովման գործում աջակցություն կամ օգնություն:

զլխավոր իրադարձությունների ցուցակ – список главных событий – main event list

իրադարձության տեղի ունենալու ժամանակը – время наступления события – event time

իրադարձությունների մատրից – матрица событий – event matrix

Տվյալ տարածքում ակնկալվող իրադարձությունների հաջորդական շարք:

իրադրություն – обстановка – 1. situation, 2. condition

1. Այն երևույթների, գործընթացների ու պայմանների համախումբը, որը ձևավորվել է տվյալ տեղում: 2. Այն գործոնների ու պայմանների համախումբը, որոնց առկայությամբ իրագործվում է օպերացիայի (մարտի) նախապատրաստումն ու վարումը:

անորոշ իրադրություն – неопределенная обстановка – uncertain environment

անվտանգ իրադրություն – безопасная обстановка, безопасная среда – secure environment

բարենպաստ իրադրություն – տես *պայման՝ բարենպաստ պայմաններ*

էլեկտրամագնիսական իրադրություն – электромагнитная обстановка – electromagnetic environment

իրադրության գնահատում – оценка обстановки – estimate of the situation, appreciation of the situation, situation assessment

Մարտական գործողությունների նախապատրաստման ու վարման վրա ազդող գործոնների ու պայմանների ուսումնասիրություն ու վերլուծություն:

իրադրության ռազմավարական գնահատում – стратегическая оценка ситуации – strategic estimate of the situation

իրադրության սխեմա – схема обстановки – situation template

Հակառակորդի պարզված կամ ենթադրյալ տեղաբաշխման պատկեր:

իրադրության ստրատեգիական գնահատում – տես *իրադրություն՝ իրադրության ռազմավարական գնահատում*

իրադրության քարտեզ – карта обстановки – situation map

կենսաբանական իրադրություն – биологическая обстановка – biological situation

հետախուզական իրադրություն – разведывательная обстановка, оперативная обстановка – intelligence picture

հորիզոնական իրադրության արտացոլում – отображение горизонтальной обстановки – horizontal situation display

էլեկտրոնային ցուցասարքով առաջադրանքին առնչվող ուղեվարական տեղեկության, ընթացքային տվյալների արտացոլում, ընդամին ռադարից ստացվող տեղեկության ու պատկերը կա՛մ վրադրվում են քարտեզին, կա՛մ ներկայացվում որպես առանձին պատկեր:

հրամանատարի կողմից իրադրության գնահատում – оценка обстановки командиром (командующим) – commander's estimate of the situation

Հրամանատարն այս գնահատումը կատարում է նախքան մարտական գործողությունների նախնական պլանի կազմումը:

ճառագայթաբանական իրադրություն – радиологическая обстановка – radiological environment

Այն միջավայրի վիճակը, որում կան ռադիոակտիվ նյութերի տրոհման արգասիքներ:

մարտական իրադրության անորոշություն – неясность боевой обстановки – fog of war

Խառնաշփոթ մարտադաշտում, որը ծագում է ծխամածության, աղմուկի, տեղեկության պակասի հետևանքով:

մարտական իրադրություն – боевая обстановка – combat situation, fighting situation

մարտավարական իրադրություն – тактическая обстановка – tactical situation

որոշարկված նշանակետերով իրադրության արտացոլում – отображение обстановки с опознанными целями – recognized picture

ռադիոէլեկտրոնային իրադրություն – радиоэлектронная обстановка – electronic situation

ռազմաքաղաքական իրադրություն – военно-политическая обстановка – political-military situation

քիմիական իրադրություն – химическая обстановка – chemical environment

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային իրադրություն – химическая, биологическая, радиологическая и ядерная обстановка – chemical, biological, radiological, and nuclear environment

օպերատիվ իրադրության միասնական պատկեր – единая картина оперативной обстановки – common operational picture

օպերատիվ իրադրություն – 1. оперативная обстановка, 2. տես *իրադրություն՝ հետախուզական իրադրություն* – 1. operational environment, 2. տես *իրադրություն՝ հետախուզական իրադրություն*

իրագեկիչ – 1. информатор, 2. информатор, осведомитель – 1. informer, 2. informant

Տեղեկություններ սովող, տեղեկության պահովող, սովորաբար գործածվում է բացասական երանգով՝ լրտես:

իրազեկվածություն – компетентность – awareness, competence

Լավատեղյակություն, քաջատեղյակություն, իրադարձության, երևույթի կամ գործընթացի մասին համակարգված ու սպառնիչ տեղեկություններ ունենալը:

իրազեկում – оповещение – notification

Տեղեկություններով, տվյալներով ապահովում:

հասարակայնության իրազեկման պասիվ քաղաքականություն – пассивная политика информирования общественности – passive public information policy

Հասարակական ուշադրությունը որևէ բանի նկատմամբ չսրելու քաղաքականություն:

մարտավարական իրազեկում – тактическое предупреждение, тактическое оповещение – tactical warning

իրազեկույց – донесение – dispatch

1. Մարտական կամ ծառայողական հաշվետվական-տեղեկատվական փաստաթուղթ, որը մշակում են շտաբը կամ կառավարման այլ մարմին վերադաս հրամանատարին (պետին) կամ շտաբին որոշակի տեղեկություններ հաղորդելու համար: 2. (զին.) Որևէ տեղեկության ծառայողական հաղորդում վերադասին: 3. Որևէ իրադարձության՝ դեպքի՝ պատահարի (գերագանցապես՝ կատարված հանցագործության կամ դրա նախապատրաստման) մասին հաղորդում իշխանություններին:

թիկունքային ապահովման մասին իրազեկույց – донесение по тыловому обеспечению – logistic reporting

իրազեկույց հակառակորդի հրետանու գործողությունների մասին – донесение о действиях артиллерии противника – shelling report

Հաշվետվություն հակառակորդի ձեռնարկած հրետակոծությունների մասին, որում պարունակվում են տեղեկություններ կիրառված զենքի տրամաչափի, արկերի տեսակի, հրետակոծման ուղղության, սկսման ժամանակի ու տևողության, կրակի տեսակի ու խտության, հրետակոծման շրջանի մասին են:

հակառակորդի հայտնաբերման մասին իրազեկույց – донесение об обнаружении противника – contact report, amplifying report, initial contact report

հետախուզական իրազեկույց – разведывательное донесение – intelligence report

հետախուզատեղեկատվական իրազեկույց – информационно-разведывательное донесение – intelligence information report

մարտական իրազեկույց – боевое донесение – battle message, special report

Վերադաս շտաբ ներկայացվող հաշվետվական-տեղեկատվական փաստաթուղթ, որում սովորաբար հաղորդվում են որոշակի ժամանակահատվածում մարտական խնդրի կատարման արդյունքները՝ ռազմական իրադրության, գործողությունների գնահատման, հետագա ձեռնարկումների մասին որոշման, անհրաժեշտության դեպքում՝ մարտական խնդրի կատարման համար աջակցության մասին խնդրանքի շարադրմամբ:

շտապ իրազեկույց – срочное донесение – spot report

տեղեկատվական իրազեկույց – информационное донесение – information report

իրան – 1. корпус, остов, 2. торс, туловище – 1. frame, body, 2. torso, body

1. Շենքի, նափի, մեքենաների և նման այլ կառույցների հենարան հանդիսացող մասը, կմախք: 2. Մարդու մարմինն առանց գլխի և վերջույթների:

իրականացում – осуществление – implementation

Որևէ ծրագրի, նախագծի, մտավոր կառույցի վերածում իրականության, մարմնացում, առարկայացում:

իրապարկ – вещевой мешок – pack

իրավագիտակցություն – правосознание – legal awareness, legal conscience, legal consciousness

Հասարակական գիտակցության ձև, հայացքների, գաղափարների համակցություն, որն արտահայտում է անհատի, մարդկային խմբի, սոցիալական խավի, հանրույթի վերաբերմունքը իրա-

վունքի, օրինականության, արդարադատության նկատմամբ:

իրավագրություն – юрисдикция – jurisdiction

իրավախախտում – правонарушение – breach, offense, contravention

Օրենքով կամ այլ նորմատիվային ակտով սահմանված կանոնների խախտում՝ գործողությամբ (օրենքով կամ ակտով արգելված գործողության կատարում) կամ անգործությամբ (նախատեսված պարտավորության անտեսում):

իրավական – правовой – legal

Իրավունքին առնչվող, իրավունքին հատուկ:

իրավական դաստիարակություն – правовое воспитание – legal education

ԶՈՒ-ում. զինծառայողների գիտակցության ու վարքի վրա կատարվող նպատակաուղղված ներգործություն, որպեսզի նրանք ձեռք բերեն այնպիսի արժեքային կողմնորոշումներ, շարժառիթներ և դիրքորոշումներ, որոնց շնորհիվ ձգտեն կյանքի ցանկացած իրավիճակում գործելու համաձայն քաղաքացիների իրավունքներն ու պարտականությունները սահմանող և զինվորական գործունեությունը կանոնակարգող նորմերի:

Իրավական, պայմանագրային և ֆինանսական հարցերով կոմիտե – Комитет по правовым, контрактным и финансовым вопросам – Legal, Contracts and Finance Committee

իրավական ռեժիմ – правовой режим – legal procedure

Գործունեության այս կամ այն ոլորտը կարգավորող կանոնների համախումբը:

իրավակարգ – порядок – law and order, legal order

Գործող իրավունքի հիման վրա ձևավորված հասարակական հարաբերությունների համակարգ:

իրավակիրառում – правоприменение – enforcement

Կազմակերպարավական ձևի պետական գործունեություն՝ նպատակաու-

ղղված իրավական հանձնարարականների կենսագործմանը:

իրավակիրարկում – правоприменение – law enforcement

Իրավասու պետական մարմինների և պաշտոնատար անձանց իշխանական-կազմակերպական գործունեությունը, որն իրականացվում է ընթացակարգային-դատավարական կարգով և ներկայացնում իրավունքի նորմերի կիրառման ժամանակ կոնկրետ սուբյեկտների կամ կյանքի կոնկրետ դեպքերի համար իրավական նորմերի անհատականացում:

իրավահաջորդություն – правопреемство – legal succession

Իրավունքների փոխանցում իրավահարաբերությունների մի սուբյեկտից մյուսին, ընդսմին այդ ժամանակ փոփոխվում են ոչ թե իրավահարաբերությունները, այլ միայն դրանց սուբյեկտը:

իրավահարաբերություն – правоотношение – legal relationship

Իրավական նորմերով կարգավորվող հասարակական հարաբերություններ, որոնց մասնակիցները իրավունքների ու պարտականությունների կրողներ են:

իրավասուբյեկտություն – правосубъектность – legal personality

Անձի ունակությունը՝ ունենալու և անմիջականորեն կամ իր ներկայացուցիչների միջոցով իրագործելու իրավունքները և իրավաբանական պարտականությունները, այսինքն՝ հանդես գալու որպես իրավահարաբերությունների մասնակից:

իրավասություն – компетенция, обладание правом – competence, jurisdiction

Որևէ մարմնի, պաշտոնատար անձի՝ օրենքով սահմանված լիազորությունների (իրավունքների, պարտականությունների) ամբողջությունը:

համադասելու իրավասություն – полномочия по координации – coordinating authority

իրավարար – арбитр, третейский судья – umpire

իրավիճակ – ситуация – situation

ազգային մասշտաբի արտակարգ իրավիճակ – чрезвычайная ситуация национального масштаба – national emergency

արտակարգ իրավիճակ – чрезвычайная ситуация – emergency situation, emergency

Որոշակի տարածքում տիրող իրադրություն, որն ստեղծվել է վթարի, վտանգավոր բնական երևույթի, աղետի ևն հետևանքով և կարող է հանգեցնել կամ հանգեցրել է մարդկային զոհերի, նրանց առողջության, բնական միջավայրի վնասմանը, նյութական կորուստների:

արտակարգ իրավիճակի շտաբ – штаб чрезвычайных ситуаций – incident command

արտակարգ իրավիճակի օջախ – очаг чрезвычайной ситуации – emergency center

արտակարգ իրավիճակների բժշկություն – медицина катастроф – emergency medicine, disaster medicine

արտակարգ իրավիճակներին պատրաստության գծով համադասող սպա – офицер-координатор по готовности к чрезвычайным ситуациям – emergency preparedness liaison officer

Արտակարգ իրավիճակներում քաղաքացիական ծառայություններին ռազմական գերատեսչության կողմից ցուցաբերվող օգնության համար պատասխանատու սպա:

ներքին արտակարգ իրավիճակ – внутренняя чрезвычайная ситуация – domestic emergency, major disaster

Պետությունում տեղի ունեցող իրադարձություններ, որոնք կարող են բացասաբար անդրադառնալ բնակչության բարեկեցության վրա, օրինակ՝ ջրհեղեղ, երկրաշարժ, հրդեհ, հրաբխի ժայթքում, ինչպես նաև ահաբեկչական հարձակում, քաղաքացիական հուզումներ, մեծ վթարներ ևն:

իրավունակություն – правоспособность – legal capacity

Օրենքով նախատեսված և թույլատրված իրավունքներ և պարտականություններ ունենալու անձի ունակությունը:

իրավունք – право – law

Վարքագծի համընդհանուր պարտադիր կանոնների (նորմերի) համախումբ, որը սահմանում կամ թույլատրում է պետությունը:

ապաստանի իրավունք – право убежища – right of asylum

Պետության իրավունքը՝ թույլ տալու իր տարածք մուտք գործել և այնտեղ բնակվել արտերկրի այն քաղաքացիներին, որոնք իրենց երկրում ենթարկվում են հետապնդումների քաղաքական, ազգային-ազատագրական, կրոնական, գիտական և այլ գործունեության պատճառով: Չի տարածվում այն անձանց վրա, որոնք մեղադրվում են միջազգային (այդ թվում՝ ռազմական) և քրեական հանցագործությունների կատարման մեջ:

իրավունքի գերակայություն – верховенство права, верховенство закона – rule of law

Իրավական ուսմունք, ըստ որի՝ ոչ ոք (ոչինչ) օրենքից վեր չէ, բոլորն օրենքի առջև հավասար են, ոչ ոք չի կարող պետության կողմից ենթարկվել պատժի, եթե չի խախտել օրենքը, այն էլ՝ միայն օրենքով սահմանված կարգով:

ծովային իրավունք – морское право – law of the sea

կենսաթոշակային ապահովման իրավունք – право на пенсионное обеспечение – pension entitlement

հետապնդման իրավունք – право преследования – right of a pursuit

Միջազգային ծովային իրավունքի նորմ, որը կանոնակարգում է մերձափնյա պետության նավերի (ԹԱ-ների) կողմից այդ պետության ջրային տարածքների ռեժիմը խախտած օտարերկրյա նավերի հետապնդումը և բաց ծովում կալանումը:

հրաժարում իրավունքից – отказ *զիջում*

մարդու իրավունքներ – права человека – human rights

մարդու իրավունքների խախտում – нарушение прав человека – violation of human rights, abuse of human rights

միջազգային ատոմային իրավունք – международное атомное право – international nuclear right

միջազգային իրավունք – международное право – international law

Օտարերկրյա տարրերի մասնակցությամբ իրավահարաբերությունների և այդ հարաբերությունները կարգավորող նորմատիվ ակտերի համախումբը:

միջազգային ծովային իրավունք – международное морское право – international law of the sea

միջազգային մարդասիրական իրավունք – տես *հակամարտություն՝ զինված հակամարտությունների միջազգային իրավունք*

միջազգային օդային իրավունք – международное воздушное право – international air law

նախադեպային իրավունք – прецедентное право – case law

Անգլոսաքսոնական իրավահամակարգի հիմնական տարրը. միջնադարյան Անգլիայում պատմականորեն ձևավորված իրավական համակարգ, որի բնութագրական հատկանիշն այն է, որ օրենքները կարգավորում են հարաբերությունների առանձին ոլորտներ և չեն կազմում միասնական համակարգ, և այն, ինչ չի կարգավորվում օրենքներով, ինչպես դրանց մեկնաբանություններն ու կիրառումը կատարվում են ըստ դատական նախադեպի: Բաղկացած է երկու ճյուղից՝ ընդհանուր իրավունք (common law) և արդարության իրավունք (law of equity):

սովորության իրավունք – обычное право – common law

Վարքի (սովորույթների) այն չգրված կանոնների համախումբը, որոնք հասարակության մեջ ձևավորվել են բազմակի ավանդական կիրառման հետևանքով և թույլ են տրվել պետության կողմից:

վարչական իրավունք – административное право – administrative law

Հանրային իրավունքի բաժին, որը վերաբերում է պետական կառավարման մարմինների իրավունքներին ու դրանց կիրառման ընթացակարգերին:

քաղաքացիական իրավունք – гражданское право – civil law

Քաղաքացիների և նրանց ստեղծած իրավաբանական անձանց օրինական

շահերի իրականացման և հասարակության մեջ տնտեսական հարաբերությունների կազմաերկայման նպատակով գույքային և անձնական ոչ գույքային հարաբերությունները կարգավորող իրավական նորմերի համախումբ:

իրատուպրակ – տես *իրապարկ*

իրարանցում – переполох, суматоха – confusion, turmoil

իրացում – реализация – implementation, realization

1. Մտահղացման իրագործում, արդյունքի ստացում: 2. Սպառում, վաճառք: 3. Յուրացում, օգտագործելի դարձնելը: 4. Գործադրում, կիրառում:

L (ԼՅՈՒՆ)

լազ – лаз – log

Արագությունն ու անցած ճանապարհը չափելու նավային սարք:

«L» ժամ – час «L», час «Л» – L-hour

1. Ծավալման համադասման ժամանակը: 2. Տեղափոխման համար իջագործի վայրէջքի ժամանակը: 3. Ջորէջքային և օդաշարժուն օպերացիաներում. այն ժամանակը, երբ հարվածային ուղղաթիռների շարակարգի առաջին ուղղաթիռը դիպչում է կամ պետք է դիպչի գետնին:

լազեր – лазер – laser

Միագույն կոհերենտ լույսի աղբյուր:

CO₂ լազեր – տես *լազեր՝ ինֆրակարմիր ածխաթթվային լազեր*

ինֆրակարմիր ածխաթթվային լազեր – инфракрасный углекислый лазер, CO₂ лазер – infrared CO₂ laser

Ինֆրակարմիր տիրույթի գերիզոր գազային լազեր, որի ակտիվ տարրը ածխաթթու գազն է:

լազերային – лазерный – laser

1. Լազերին առնչվող, լազերին հատուկ: 2. Լազերով աշխատող:

լազերային գծային տեսածրման համակարգ – система лазерного линейного сканирования – laser linescan system

լազերային նշանացույց – лазерный целеуказатель – laser target designator, laser designator

լազերային նշանացույց-հեռաչափ – лазерный целеуказатель-дальномер – laser pointer-rangefinder

Նշանակետի մասին տեղեկությունների ստացման և առանց տեղանքում անմիջական չափումների դրա հեռավորության որոշման համար նախատեսված սարք, որի գործողությունը հիմնված է լազերային ճառագայթման կիրառման վրա:

լազերային նշանացուցման համակարգ – система лазерного целеуказания – laser target designating system

լայնությունների հյուսիսային տարբերություն – нордовая разность широт – northing

լանջ – 1. склон, скат, покатость – 1. slope, 2. incline

լաստանավ – паром – ferry

լավ առողջություն – хорошее здоровье, здоровый образ жизни – wellness

Առողջ կենսակերպի հայեցակարգ, որը հիմնված է ֆիզիկական ու հոգևոր առողջության, ճիշտ սնման, խելացի ֆիզիկական ծանրաբեռնվածությունների և վատ սովորություններից հրաժարման զուգակցման վրա:

լար – 1. проволока, металлическая проволока, 2. տես *քուղ* – 1. wire, 2. տես *քուղ*

լարափակոց – проволочное заграждение – wire entanglement

լարինգոֆոն – ларингофон – throat microphone

լարվածություն – 1. напряженность, 2. интенсивность, напряжение – 1. tension, 2. intensity

հարաբերություններում լարվածության պարպում – разрядка напряженности в отношениях – defuse

Մարդկանց՝ կազմակերպությունների՝ պետությունների (պետությունների դաշինքների) միջև ծագած հակասությունների սրության նվազում (նվազեցում),

հակամարտային իրավիճակի հարթում (հարթեցում):

մարտական լարվածություն – боевое напряжение – combat intensity

1. Մարտական գործողությունների ինտենսիվության աստիճանը, որը բնութագրվում է որոշակի ժամանակահատվածում կողմերի ակտիվությամբ, լուծվող խնդիրների թվով, օգտագործվող ուժերի ու միջոցների քանակով և կորուստների ծավալով: 2. Ավիացիայում. որոշակի ժամանակահատվածում (օր, գիշեր, շուրջօր ևն) մարտական խնդիրների կատարման նպատակով մեկ ինքնաթիռի (ուղղաթիռի՝ ստորաբաժանման՝ զորամասի ևն) համար սահմանված մարտական արտաթռիչքների թիվը:

լեգալացում – легализация, узаконение – legalization, authorization

1. Օրինականացում, օրինական ուժի տրում, անցում լեգալ վիճակի: 2. Միջազգային իրավունքում. օտար պետությունում տրված փաստաթղթի խկության և իրավաբանական ուժի հաստատում:

լեգալություն – легальность – legality
Օրինականացվածություն, օրենքով թույլտվածություն:

լեգենդ – легенда – legend

լեգենդով լուսանկար – տես *լուսանկար՝ լուսանցագրով լուսանկար*

լեգեոն – легион – legion

լեգեոնական (*պտմ.*) – легионер (*ист.*) – legionary

«**Լեկլերկ**» – «Леклерк» – “Leclerc”
1990-ական թթ. ֆրանսիական հիմնական մարտական տանկ:

լեյտենանտ – лейтенант – lieutenant
Մեծ թվով պետությունների ՁՈՒ-ում կրտսեր սպաների զինվորական կոչում, համապատասխանում է դասակի հրամանատարի կոչմանը:

ավագ լեյտենանտ – старший лейтенант – senior lieutenant, first lieutenant (*US*), lieutenant (*Brit.*)

կրտսեր լեյտենանտ – младший лейтенант – second lieutenant, junior lieutenant

լենդ-լիզ – ленд-лиз – lend-lease

2-րդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին ԱՄՆ-ի կողմից իր դաշնակիցներին պատերազմ վարելու համար անհրաժեշտ սպառագինության, զինամթերքի, փոխադրամիջոցների, արդյունաբերական սարքավորանքի, նավթամթերքի, հոււնքի, սննդամթերքի, տեղեկույթի և ծառայությունների տրամադրում փոխհատուցման կամ վարձակալության սկզբունքով:

«Լենդրովեր» – «Лендровер» – “Land-rovers”

Բրիտանական ամենագնաց ավտոմեքենա:

«Լեոպարդ» – «Леопард» – “Leopard”

Գերմանական հիմնական մարտական տանկ:

լեռնաբերձություն – высокогорье – high-land

Ծովի մակերևույթից 2500 մ-ից բարձր գտնվող տեղանք:

լեռնակատար – гребень горы – ridge

լեռնանցք – перевал, горный проход – pass

լեփ – տես *գառիվերակ*

լիազորագիր – доверенность – letter of authorization

լիազորագերծում – дезавуирование – disavowal

Հայտարարություն վստահված անձի գործողությունների հետ համաձայն չլինելու կամ նրան հետագայում իր անունից գործելու իրավունքից զրկելու կամ որևէ բանից իր հրաժարվելու մասին, ինչպես նաև հրաժարում նախկինում որևէ մեկի արած հայտարարություններից, դատողություններից ևն:

լիազորություն – полномочие – 1. authority, 2. commission, 3. power

1. Մեկին տրված որևէ կարգի իրավունք՝ ներկայացնելու մեկ ուրիշին կամ գործելու նրա անունից: 2. Գործողությունների՝ գործունեության իրավունք:

անմիջական վերահսկման լիազորությամբ օժտված – наделенный полномочием непосредственного контроля – direct liaison authorized

լիազորությունների աստիճանաբարձրացում – повышение полномочий – step-up
Ընթացակարգ, որի շնորհիվ կառավարման ու վերահսկման լիազորությունները ամբողջ կազմակերպությունից փոխանցվում են նրա մի ստորաբաժանմանը՝ որևէ կառուցվածքային տարրի: Ռազմական ոլորտում ձեռնարկվում է առաջխաղացման ժամանակ, երբ հրամանատարության կամ շտաբի որևէ ստորաբաժանում արագ կերպով տեղափոխվում է նոր վայր և մինչև հիմնական մասի ժամանելը կատարում է նրա բոլոր պարտականությունները:

լիազորությունների շրջան – круг полномочий – terms of reference

լիազորությունների տրամադրում – предоставление полномочий, наделение полномочиями – authorization

լիազորությունների փոխանցում – делегирование полномочий – delegation of authority

Հրամանատարի կողմից իր լիազորությունները ենթակա հրամանատարին մասամբ հանձնելը:

ծերբակալելու լիազորություն – условия, в которых блюститель закона имеет право арестовать – powers of arrest

վերաբաշխման լիազորություն – полномочия по перераспределению – reallocation authority

ՆԱՏՕ-ում. հրամանատարի տված լիազորություններ՝ կատարելու վերաբաշխում:

լիաներդաշնակեցում – слаживание – interoperability

մարտական լիաներդաշնակեցում – боевое слаживание – 1. unit cohesion, 2. interoperability

Ստորաբաժանման (զորամասի, զորամիավորման) կազմում գինժառայողների ուսուցում (վարժեցում) մարտում գործառնության խնդիրների կատարման ժամանակ համաձայնեցված հա-

մատեղ գործողություններ կատարելու և խմբային զենք ու տեխնիկա օգտագործելու համար:

լիայրում – выгорание – burn-out

լիզինգ – финансовая аренда, лизинг – financial lease

լիսեռ – вал – shaft, barrel

լիտեր – литер – rail warrant

Շառայողին ձրի երկաթուղային տոմս տրամադրող փաստաթուղթ:

լիրք – насыпь – bank

լիցք – заряд – charge

ակտիվ լիցք – активный заряд – initial charge

արկակազմիչ լիցք – տես *միջուկ՝ հարվածային միջուկ*

արտանետիչ լիցք – 1. вышибной заряд, 2. заряд на выброс – 1. expelling charge, 2. cratering charge

1. Վառողային լիցք, որն ապահովում է լիցքերի կամ հրատեխնիկական տարրերի նետում որոշված բարձրության: 2. Պայթուցիկ լիցք, որը տեղադրվում է գետնի մեջ համապատասխան խորության վրա՝ պայթեցնելու և անցք բացելու համար:

երկարածիչ լիցք – удлиненный заряд – Bangalore torpedo

Երկայնական պայթեցնող լիցք՝ նախանշանակված ականադաշտերում ու մետաղալարե արգելափակոցներում անցողիներ բացելու համար:

էլեկտրական լիցք – электрический заряд – charge

լիցքի բոցավառման միջոց – средство воспламенения заряда, средство инициирования взрыва – primer

լիցքի հզորություն – мощность заряда – yield

կուտակային լիցք – кумулятивный заряд – hollow charge

հարուցիչ լիցք – инициирующий заряд, пороховой заряд – priming charge

մարտական լիցք – боеголовка, боезаряд – warhead

Հրթիռի, արկի, տորպեդի կամ այլ զինամթերքի մաս, որը նախանշանակված է խոցիչ ազդեցություն գործելու համար:

միջուկային լիցքի հզորություն – мощность ядерного заряда – nuclear yield

նվազեցված լիցք – уменьшенный заряд, пониженно-боевой заряд – reduced charge

Արկ, որի լիցքը սովորական արկերի համեմատությամբ նվազեցված է, ինչի հետևանքով նրա սկզբնական արագությունն ու հեռահարությունը ավելի փոքր են:

նվազ մարտական լիցք – տես *լիցք՝ նվազեցված լիցք*

պայթեցման երկարածիչ լիցք – տես *ական՝ ձողացից ական*

պայթեցման լիցքի խցիկ – камера для подрывного заряда – demolition chamber

Որևէ կառուցում՝ շենքի մեջ, պայթուցիկների տեղադրման տեղ:

պայթեցման լիցք կառուցի տարրերը կոտրելու համար – подрывной заряд для перебивания элементов конструкции – cutting charge

պայթեցմանը պատրաստ լիցք – заряд, готовый к взрыву – primed charge

վառողային լիցք – տես *լիցք՝ հարուցիչ լիցք*

ուղղորդված լիցք – направленный заряд – shaped charge

լիցքաթափված – разряженный – made safe

լիցքակայան – зарядная станция – charging point, filler point

«**Լիցքավորե՛լ**» – «Заряжай!» – “Load!”

լիցքավորող (*հրետ.*) – заряжающий (*арт.*) – loader

«**Լիցքավորումը դադարեցնե՛լ**» – «Прекратить заряжание!» – “Cease loading!”

լծակ – рычаг – leverage

լծորդվածություն (կապի միջոցների ևն) – сопряженность – interoperability

լճացում – застой, стагнация – stagnation

Տնտեսության վիճակ, որը բնութագրվում է արտադրության և առևտրի զարգացման երկարատև կանգառմամբ՝ ուղեկցված գործազուրկների թվի աճմամբ, աշխատավարձի և բնակչության կենսամակարդակի նվազմամբ:

լյուիզիտ – люизит – Lewisite

լոզունգ – տես *նշանաբան 2*

լողակ – плавник – fin

լողունակություն – տես *լողունություն*

լողունություն – плавучесть – buoyancy, floatation, floatability

Տեխնիկական միջոցի ունակությունը տեղափոխվելու ջրային միջավայրում՝ իր հիմնական հատկությունների պահպանմամբ:

լոքսոդրոմ – локсодромия – loxodrome

Գնդային կամ պտտման այլ մակերևույթին անցկացված գիծ, որը միջօրեականները հատում է միևնույն անկյան տակ:

լրատվական – տես *տեղեկատվական*

Լրատվությանը վերաբերող, լրատվությանն առնչվող:

լրատվություն – տես *տեղեկատվություն*

Հասարակության իրազեկման համար նախատեսված ընդհանուր նախանշանակման տեղեկույթ:

լրիվ փուլաշրջան – полный цикл, «конец к концу» – end-to-end

Մարտավարական պլանի սկզբից մինչև ավարտը, գործողության մեկնարկային կետից մինչև հրամանատարի կողմից նախատեսված գործողության ավարտը՝ ընդհուպ մինչև մարդկանց և նյութատեխնիկական պաշարների վերադարձ:

լրվելը – заедание – stoppage

լռություն – тишина, безмолвие – silence

լսարան – аудитория – 1. audience, 2. lecture hall

1. Դասախոսություններ կարդալու համար կահավորված դահլիճ: 2. Այդ

դասախոսությունները լսող մարդկանց խումբը: 3. Մարդկանց համախումբ, որի անդամներին է ուղղված նրանց բոլորի համար ընդհանուր զանգվածային հաղորդակցային միջոցը, ընդսմին նրանք միմյանց հետ փոխգործում են նվազագույն չափով կամ բացարձակապես չեն փոխգործում:

արտաքին լսարան – внешняя аудитория – external audience

Տվյալ պետության համար արտերկրի հասարակությունը:

թիրախային լսարան – տես *լսարան՝ նպատակային լսարան*

ներքին լսարան – внутренняя аудитория – internal audience

Պետության բնակչության (հասարակության) այն մասը, որը տվյալ խնդիրների լուծման համար պետք է ենթարկվի հատուկ տեղեկատվահոգեբանական ազդեցության:

նպատակային լսարան – целевая аудитория – target audience

Մարդկանց խումբ, որի վրա ազդեցություն գործելու համար է նախատեսված տվյալ հաղորդումը՝ քարոզչությունը՝ գովազդը ևն:

լսելիություն – слышимость – hearing

լսողություն – слух – hearing

լսում – слушание – listening

լսումներ – слушания – hearings

Խորհրդարանում արտաքին և ներքին քաղաքականության կարևոր հարցերի քննարկման կազմակերպական ձև, որի դեպքում ներգրավվում են պաշտոնատար անձինք, փորձագետներ և հասարակայնությունը:

վլացում – мытье, очистка – ablution

լրաբեր – вестник – messenger

լրալիցքավորում – дозаправка – refuel

լրալիցքավորման կետ – пункт дозаправки – refuelling point

լրալիցքավորման սարքավորանք – дозаправочное оборудование – refuelling equipment

լրալիցքավորում հրնթացս – дозаправка в пути – refueling on the move

լրալիցքավորում օդում – заправка самолета в воздухе – air refueling, air-to-air refueling

լրալիցքավորում նավահետքային եղանակով – дозаправка топливом кильватерным способом – astern refueling

Բաց ծովում վառելիքով լիցքավորման եղանակ, որի դեպքում լիցքավորվող նավերը տեղաբաշխվում են լիցքավորող նավի խելի հետևում:

օդային լրալիցքավորման ժամանակ կիրառվող սարք – устройство, используемое при дозаправке в воздухе – basket

օդանավի լրալիցքավորում – дозаправка самолета – aircraft replenishing

օդում ինքնաթիռի լրալիցքավորում վառելիքով – дозаправка самолета топливом в воздухе, дозаправка самолета топливом в полете – air-to-air refueling

Օդում մի ինքնաթիռի վառելիքային պաշարների լրացում այդ նպատակով հատուկ սարքավորված ծանր ինքնաթիռից:

օդում լրալիցքավորման համակարգ – система дозаправки в воздухе – in-flight refueling system

օդում լրալիցքավորման որոշված ժամանակ – контрольное время дозаправки в воздухе – air refueling control time

օդում լրալիցքավորման սկզբնակետ – начальная точка дозаправки в воздухе – air refueling initiation point

օդում լրալիցքավորման ստուգողական կետ – контрольная точка дозаправки в воздухе – air refueling control point

օդում լրալիցքավորման վերահսկիչ խումբ – контролирующая группа дозаправки в воздухе – air refueling control team

լրալցում – пополнение – replenishment

լրակցել – придать – attach

Մարտական խնդիրների կատարման ժամանակ համագործակցող զորամիավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների ուժեղացման նպատակով

դրանց հրամանատարների ենթակայության տակ դնել լրացուցիչ զորամասեր, ստորաբաժանումներ:

լրակցում – придание, передача во временное подчинение – attachment

Մարտական խնդրի, առաջադրանքի կատարման ժամանակ ստորաբաժանումների, զորամասերի ժամանակավոր ենթարկումը համագործակցող զորամիավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների հրամանատարներին՝ նրանց ենթակա կազմավորումներն ուժեղացնելու համար:

լրահամալրում – доукомплектование – regeneration

Ուժերի և ենթակառուցվածքի եղած կառույցների լիամասշտաբ կամ մասնակի շարքի մեջ պատեհաժամորեն մտցնելը, անձնակազմի թվաքանակի, սպառազինության, տեխնիկայի ու պաշարների վերականգնումը մինչև նախապես նշանակված մակարդակը:

լրահետախուզում – доразведка – final reconnaissance, supplementary reconnaissance

Ստեղծված իրադրության մասին առկա կարևոր, բայց հակասական տվյալների ստուգում, ինչպես նաև հակառակորդի դիրքերի, գործողությունների և մտադրությունների մասին լիարժեք և հավաստի տվյալների հայթայթում:

լրացում – восполнение, пополнение – replenishment

լրացուցիչ – дополнительный – supplementary

լրաուժ – подкрепление, силы усиления – reinforcing force

զորահավաքով գումարվող լրաուժ – мобилизуемые силы подкрепления – mobilizable reinforcing force

ՆԱՏՕ-ում ուժեղացման պլանավորման տերմին. ցանկացած ուժ, որն առայժմ չկա, սակայն ՆԱՏՕ-ի պատվերով կամ որևէ այլ եղանակով նախանշանակվում է զորահավաքից հետո ՆԱՏՕ-ի զորքերի ուժեղացման համար:

տարածաշրջանային լրաուժ – региональные силы подкрепления – regional reinforcing force

լրաուժի պետություն – государство подкрепления – reinforcing nation

Պետություն, որը ՆԱՏՕ-ին տրամադրում է լրաուժ:

լրտես – лазутчик – spy

Միջազգային իրավունքում անձ, որը, գործելով գաղտնի կերպով կամ շինծու պատրվակով, պատերազմող կողմերից մեկի գործողությունների շրջանում հավաքում կամ փորձում է հավաքել ռազմական բնույթի տեղեկություններ՝ հակառակ կողմին դրանք հաղորդելու նպատակով: Չունի ռազմագերու կարգավիճակ ստանալու իրավունք:

լրտեսել – шпионить – spy

լրտեսություն – шпионаж – espionage

Պետության պետական կամ ռազմական գաղտնիք հանդիսացող, ինչպես նաև այլ տեղեկությունների փոխանցումը (հաղորդումը) օտար պետությանը կամ որևէ կազմակերպության (գործակալական ցանցի)՝ այդ պետության անվտանգությանն ի վնաս օգտագործելու նպատակով:

լրամաս – казенная часть, казна – breach
Հրազենի փողի հետին մասը, որտեղից նետվող տարրը (փամփուշտ, արկ) մտնում է փողի մեջ:

լրանավ – տես *տանկեր*

լրանք – заправка – refill

Վառելիքի պահանջմունքի և դրանով ապահովվածության հաշվարկման մատակարարական միավոր:

լրավորում – заправка – refueling

Տեխնիկայի բաքերի մեջ վառելիք լցնելու գործընթաց:

լրավորման խողովակապատուկ – зарядочный штуцер – charging point, filler point

Թռիչքի մեջ գտնվող ինքնաթիռը որևէ անհրաժեշտ պաշարով (թթվածին, օդ, հիդրավլիկ հեղուկ ևն) լրավորելու հարմարանք:

լցովի հեղուկ նավթամթերք – наливной нефтепродукт – bulk petroleum product

լցում – заполнение – infill

լուծարում – տես *կազմալուծում*

լուծարման ծախսեր – затраты по выбытию – cost of disposal

լուծողունակություն – разрешающая способность – resolution

Երկու իրար մոտ սպեկտրային գծերը տարբերելու օպտիկական սարքի կարողությունը:

լուծում – 1. решение, 2. разрешение – 1. solution, 2. resolution

միջազգային վեճերի խաղաղ լուծում – мирное разрешение международных споров – peaceful settlement of international disputes

լուծույթ – раствор – solution

«**Լույսերը հանգցնե՛լ**» – «Гасить свет!» – “Lights out!”

Հրաման, որով պետք է լույսերը հանգցվեն և ամեն շարժում դադարեցվի:

լուսաբանում զանգվածային լրատվության միջոցներում – освещение в средствах массовой информации – media coverage

լուսածորում – флуоресценция – fluorescence

լուսածրիչ – трассер – tracer

Հրետանային արկերում (զնդակներում, հակատանկային կառավարվող հրթիռներում) կիրառվող հատուկ սարք, որը դրանց հետագիծը դարձնում է տեսանելի:

լուսակայում – экспозиция – exposure

լուսանկար – фотоснимок – photograph

արբանյակային լուսանկար – спутниковая фотография, космический снимок – satellite photograph

լուսանցագրով լուսանկար – фотоснимок с легендой – annotated print

Լուսանկար, որի վրա բացատրական մանրամասները նշված են բառերով կամ խորհրդանշաններով:

տեղագրորեն կապակցված համահավաք լուսանկար – топографически привязанный сводный фотоснимок – controlled mosaic

Լուսանկարներից կազմված տեղագրական լուսանկարչական պլան, օդալուսասարվածք:

տիեզերական լուսանկար – տես *լուսանկար` արբանյակային լուսանկար*

լուսանկարաչափություն – фотограмметрия – photogrammetry

Գիտատեխնիկական գիտաճյուղ, որն զբաղվում է օբյեկտների լուսանկարներով դրանց ձևի, չափերի, դիրքի և այլ պարամետրների որոշմամբ:

լուսանկարի ընթերցում – чтение фотографии – photographic reading

Լուսանկարներում բնական կամ մարդածին երևույթների նշագրում՝ առանց լուսանկարչական ներկայացման կիրառման:

լուսանկարչություն – фотографирование – photography

ապաքողարկիչ լուսանկարչություն – фотографирование для выявления замаскированных объектов – camouflage detection photography

Լուսանկարչություն, որի միջոցով բացահայտվում է թողարկումը:

ավիացիոն քարտեզագրական լուսանկարչություն – авиакартографическое фотографирование – air cartographic photography

լուսավորություն – освещение – illumination

անդրադարձված լուսավորություն – отраженное освещение – illumination by reflection

անմիջական լուսավորություն – прямое освещение – direct illumination

Անմիջականորեն լույսի աղբյուրից (լուսարձակից կամ հրատեխնիկական միջոցից) արձակված ճառագայթների ուղղում օբյեկտի վրա:

արհեստական լուսավորություն – искусственное освещение – illumination

լուսավորություն միջակա գոտում – освещение в промежуточной полосе – intermediate area illumination

լուսավորություն ցրված լույսով – освещение рассеянным светом – illumination by diffusion

ցրված լուսավորություն – диффузное освещение – diffusion illumination, diffused lighting

լուսավորում – освещение – lighting, illumination

ընդմիջարկումներով լուսավորում – освещение с интервалами – intermittent illumination

Լուսավորման արկերով ընդհատուն լուսավորում՝ կանոնավոր ժամանակամիջոցներում:

թույլ լուսավորում – слабое освещение – reduced lighting

կանոնակարգված լուսավորում – регламентированное освещение – normal lighting

Մեքենաների այնպիսի լուսավորում, որը համապատասխանում է կանոնակարգված պահանջներին:

լուսարձակ – прожектор – searchlight

լուր – 1. весть, 2. слух – 1. news, 2. rumor
1. Տեղեկություն, հաղորդում որևէ մեկի կամ որևէ մի բանի մասին: 2. Խոսակցություն՝ չստուգված տեղեկություն:

կեղծ լուրեր – ложные слухи – deception story

լուցկի – 1. спичка, 2. спички – match

լքած (պահակակետը, ընտանիքը ևն) – покинувший (пост, семью и т. д.) – deserter

լքել – оставить, покинуть – abandon

լքված – покинутый, брошенный – deserted, abandoned

Խ (խԵԵ)

խաբեություն – 1. обман, 2. տես *փչոց* – 1. cheaf, 2. տես *փչոց*

խաբեության միջոցներ – средства обмана – deception means

Լինում են երեք տեսակի՝ ֆիզիկական, տեխնիկական և վարչական:

խաբեության նպատակ – цель обмана – deception objective

խաբկանք – տես *խաբում*

խաբում – обман – deception

խազմարար – бунтовщик, участник беспорядков – rioter

խաթարում – нарушение – breach

տեղեկության բլոկի հաղորդման խաթարում – нарушение передачи блока информации – intermission of the information transmission

խախտում – нарушение – 1. violation, break, 2. disruption, 3. breakdown

1. Համակարգի (կառույցի) կամ նրա որևէ մասի թուլացում: 2. Դրժում: 3. Սահմանված կարգի, ընթացակարգի, պայմանների խանգարում, խաթարում:

ենթակարգության խախտում – нарушение субординации – insubordination

երկրի օդային տարածության խախտում – нарушение воздушного пространства страны – violation of a country's airspace

Չթույլատրված ներխուժում որևէ պետության օդային տարածք:

կարգապահական խախտում – дисциплинарное нарушение – disciplinary offense

հոգեկան հավասարակշռության խախտում – нарушение психического равновесия – mental imbalance

խակի – хаки – khaki

խաղ – игра – game

ռազմական խաղ – военная игра – wargame

Ջորջի, հրամանատարության և շտաբների համար կազմակերպվող ուսումնավարական միջոցառում, որն իրագործվում է ըստ նախապես մշակված սցենարի, պատերազմը՝ ռազմական օպերացիան՝ ռազմարշավը մոդելավորող խաղ՝ ռազմավարությունն ուսումնասիրելու և ստուգելու համար:

ռազմավարական խաղ – стратегическая игра – strategic game, wargame

Տարբեր մակարդակների ղեկավար կազմերի համար մասնագետների կողմից որոշակի քաղաքական, տնտեսական և մասշտաբային հարցերի վերաբերյալ որոշումներ ընդունելու համար և համապատասխան սցենարով կազմված մոդելավորումային խաղ՝ հմտությունների զարգացման կամ պրոբլեմային հարցի օպտիմալ լուծումը գտնելու նպատակով՝ հետագա փորձագիտական գնահատումներով:

խաղաղաշինություն – миростроительство – peace building

Խաղաղ վիճակի կերտում, հաշտության հաստատում. գործունեություն, որն իրականացվում է հակամարտության ավարտից հետո՝ խաղաղության համար ամուր հիմքերի ստեղծման նպատակով և կատարվում է գլխավորապես հաստատութենական ոլորտում:

հետհակամարտային խաղաղաշինություն – постконфликтное миростроительство – post-conflict peacebuilding

Գործողություններ, որոնք նպատակաուղղված են այն կառույցների հայտնաբերմանն ու դրանց աջակցմանը, որոնք միտված են հակամարտության կրկնությունից խուսափելու նպատակով խաղաղության հաստատմանն ու ամրապնդմանը:

խաղաղապահ – миротворец, поддерживающий мир – peacekeeper

խաղաղապահ թվակազմ – миротворческий контингент – peacekeeping contingent

խաղաղապահական – по поддержанию мира – peacekeeping

խաղաղապահական գործունեություն – деятельность по поддержанию мира – peacekeeping activities

խաղաղապահական օպերացիա – операция по поддержанию мира – peacekeeping operation, peace support operation
Միջազգային կազմակերպության (սովորաբար՝ ՄԱԿ-ի) կողմից չեզոք ռազմական ուժի ծավալում զինված հակամարտության մեջ ներգրավված կողմերի ընդհարման գոտում՝ նրանց միջև հետագա ընդհարումները կանխելու կամ որևէ մեկի ագրեսիվ նկրտումները սաստելու նպատակով:

խաղաղապահություն – поддержание мира – peacekeeping
Գլխավորապես ՄԱԿ-ի կողմից չեզոք զինված ուժի ծավալում այն տարածքում, որտեղ առկա է կամ հավանական է երկու կողմերի զինված բախումը՝ յուրաքանչյուր կողմի ռազմական գործողությունները կանխելու կամ հետագայում թույլ չտալու համար:

խաղաղապահության հոգեբանական միջոցառումներ – психологические мероприятия по поддержанию мира – peace support psychological activities

խաղաղապաշտ – пацифист – pacifist
Պացիֆիզմի կողմնակից:

խաղաղապաշտություն – пацифизм – pacifism
Հակապատերազմական շարժման ուղղություններից մեկը, գաղափարախոսություն, քաղաքականություն և հասարակական շարժում, որոնք սկզբունքորեն դեմ են պատերազմներին՝ որպես բացարձակ չարիքի:

խաղաղարար – 1. миротворец, 2. миротворческий – 1. peacemaker, 2. peacemaking
1. Խաղաղարարությանը վերաբերող, առնչվող: 2. Խաղաղարարությամբ զբաղվող:

խաղաղարար բրիգադ – миротворческая бригада – peacemaking brigade

խաղաղարար թվակազմ – миротворческий контингент – peacemaking contingent

խաղաղարարական – տես *խաղաղարար 2*

խաղաղարարական առաքելություն – миротворческая миссия – peacemaking mission

Խաղաղարարական գործունեություն վարելու պարտավորություն, մտադրություն:

խաղաղարարական օպերացիա – миротворческая операция – peacemaking operation, peace operation

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի կամ ՄԱԿ-ի հովանու ներքո գործող անվտանգային տարածաշրջանային կազմակերպությունների որոշմամբ ու ղեկավարությամբ իրականացվող գործողություններ, որոնք ձեռնարկում են հատուկ ստեղծվող խաղաղարար ուժերը ռազմական հակամարտության գոտում զինված պայքարի կանխման, տեղափակման կամ դադարեցման նպատակով:

խաղաղարարություն – миротворчество – peacemaking

ՄԱԿ-ի, տարածաշրջանային միջազգային կազմակերպությունների գործունեությունը, ինչպես նաև առանձին պետությունների արտաքին քաղաքական նախաձեռնությունները՝ նպատակաուղղված միջազգային խաղաղության ամրապնդմանը կամ վերականգնմանը, ինչպես նաև երկրի ներսում պատերազմող կողմերին հաշտության մղելու նրանց ջանքերը:

կոշտ խաղաղարարություն – жесткое миротворчество – robust peacekeeping

ՄԱԿ-ի խաղաղարարական օպերացիաներում. Ախ-ի թույլտվությամբ մարտավարական մակարդակում ուժի կիրառում՝ քաղաքացիների կյանքը վտանգող կամ խաղաղության հաստատմանը խոչընդոտող տարրերին ճնշելու նպատակով:

խաղաղություն – мир – peace

1. Ժողովուրդների, պետությունների, վերջիններիս մեջ էթնիկական կամ սոցիալական խմբերի միջև այնպիսի հարաբերություններ, որոնք բնորոշվում են պատերազմ, զինված պայքար չլինելով և խարսխվում են անմիջական

զինված բռնության չդիմելու քաղաքական ուղեգծի վրա: 2. Մարտնչող կողմերի միջև պատերազմի դադարեցման և հաշտ հարաբերությունների հաստատման մասին համաձայնագիր, հաշտության պայմանագիր:

անջատ խաղաղություն – сепаратный мир – separate peace

խաղաղության խորհրդաժողով – мирная конференция – peace conference

խաղաղության պայմանագիր – տես *պայմանագիր` հաշտության պայմանագիր*

խաղաղության պարտադրման օպերացիա – операция по принуждению к миру – peace enforcement operation

Դիվանագիտական կամ ռազմական գործողություններ, որոնք նպատակն է զինված հակամարտության կողմերին հարկադրաբար մղել ուժի կիրառումից հրաժարման:

խաղաղության պարտադրում – принуждение к миру – enforcement, peace enforcement

Գործողություններ, որոնք միջպետական կամ ներպետական զինված հակամարտությունը դադարեցնելու նպատակով իրականացնում է (են) առանձին պետություն (մի խումբ պետություններ):

հաստատուն խաղաղություն – прочный мир – lasting peace

խաղաղ գոյակցություն – мирное сосуществование – peaceful coexistence

Միջազգային հանրության պետությունների ու ժողովուրդների միջև հարաբերությունների ձևավորման սկզբունք, որով բացառվում է ռազմական բռնության կիրառումը:

խաղաղ լողանցում – мирный проход – innocent passage

խայծ – приманка – come-on

խայծահավ – подсадная утка – decoy (*փխբ.*) Ասդրիչ, որին հանձնարարվում է վստահություն ձեռք բերել և այդպիսով կարևոր տեղեկությո կորզել:

խանգարում – 1. помеха, 2. нарушение, расстройство – 1. hindrance, obstacle, 2. breakdown

1. Համակարգի (սարքի, ապարատի, տեխնիկական միջոցի) բնականոն գործունեության խաթարում: 2. Նման խաթարման բնական կամ արհեստական պատճառը, խաթարիչ:

աղմկային խանգարում – шумовая помеха – noise hindrance

արգելապատնեշային խանգարում – заградительная помеха, широкополосная помеха – barrage jamming

երկու զգայարարների միջև խանգարումների առաջացման կանխում – предотвращение помех между двумя сенсорами – prevention of mutual interference

էլեկտրամագնիսական խանգարումներ – электромагнитные помехи – electromagnetic interference

էլեկտրամագնիսական միջամտություն, որը ձեռնարկվում է էլեկտրոնային սարքավորանքի վրա ներգործելու համար:

լայնատիրույթ խանգարում – տես *խանգարում` արգելապատնեշային խանգարում*

խանգարումների վերահաղորդիչ – ре-транслятор помех – repeater-jammer

ծածկապատնեշային խանգարում – заградительная помеха – barrier hindrance

կազմակերպված խանգարում – организованная помеха – organized hindrance

հոգեկան գործառույթների խանգարում – нарушение психических функций – impairment of mental functions

հոգեկան խանգարում – психическое расстройство – mental impairment

մթնոլորտային խանգարումներ – атмосферные помехи – static

նշանառվական խանգարում – прицельная помеха – sighting hindrance

ռադիոէլեկտրոնային խանգարում – радиоэлектронная помеха – radiointerference

ռադիոուղեվարական կայանների խանգարումներ – помехи радионавигационных станций – meaconing

Ռադիոուղեվարական միջոցների ռադիոէլեկտրոնային ճնշում՝ հակառակորդի ռադիոփարոսի ազդանշանների ընդունման և վերաճառագայթման միջոցով:

սահուն խանգարում – скользкая помеха – sliding hindrance

տեղումներում կատարվող ստատիկ պարպումներով պայմանավորված խանգարում – помеха из-за статических разрядов в осадках – precipitation static

փոխադարձ խանգարումների կանխում – предотвращение взаимных помех – prevention of mutual interference

խանգարումադրիչ – постановщик помех – noise jammer

Տեխնիկական սարք (միջոց), որը խանգարումներ է առաջ բերում հակառակորդի էլեկտրոնային միջոցների համար (ռադիոտեղորոշումային կայանքներ, հրամանատվական համակարգեր, որոշիչ-ուղղորդիչ ապարատուրա ևն):

խանգարումակայունություն – помехоустойчивость – noise immunity, electromagnetic vulnerability

էլեկտրոնային համակարգի կարողությունը՝ արտաքին խանգարումների առկայությանը պահպանելու իր գործառության որակը, երբ չկան այդ համակարգի գործողության կամ կառուցվածքի սկզբունքներին չվերաբերող լրացուցիչ պաշտպանական միջոցներ:

խանգարումապաշտպանվածություն – помехозащищенность – interference protection, interference immunity

էլեկտրոնային համակարգի կարողությունը՝ արտաքին խանգարումների առկայությանը պահպանելու իր գործառության որակը, երբ կան համակարգի գործողության կամ կառուցվածքի սկզբունքներին չվերաբերող լրացուցիչ պաշտպանական միջոցներ:

խանգարումաստեղծում – создание помех – jamming

խանդակ – овраг, балка – ravine

խանութ – магазин – store

զինառի խանութ – տես *զինվորական՝ զինվորական խանութ*

զինառի կայազորային խանութ – гарнизонный военторговый магазин – post exchange

խաչմերուկ – 1. տես *կետ՝ հատման կետ*, 2. скрепление дорог, перекресток – 1. տես *կետ՝ հատման կետ*, 2. crossroads

խառնաշփոթություն – 1. տես *անկարգություն*, 2. сумбур, беспорядочность – 1. տես *անկարգություն*, 2. randomness

խառնարան – кратер – crater

խարամթերում – фуражировка – forage

«խարանված երկիր» – «выжженная земля» – scorched earth

Յուրային ենթակառուցվածքների, ռետուրների ևն ոչնչացում այն նպատակով, որ հակառակորդը դրանց չտիրանա:

խարիսխ – якорь – anchor

Հարմարանք լողացող առարկաները (նավ, նավակ, լաստ, ական) տեղում պահելու համար:

խարսխական – якорная мина – moored mine

Լողունակ ական, որը ջրի տակ է մնում շնորհիվ ամրացված խարսխի:

խարսխակայան – якорная стоянка, рейд – anchorage, roadstead

նավահավաքման համար խարսխակայան – якорная стоянка для сбора судов – assembly anchorage

խարսխավոր լողան – бакен – beacon

խարսխել – заякорить, бросить якорь – anchor

խափանում – 1. поломка, неисправность, 2. отказ в работе, 3. пресечение – 1. breakdown, breakage, 2. failure, 3. suppression

մինչև խափանում միջին աշխատատևություն – среднее время наработки на отказ – mean time between failure

Աշխատանքի ընթացքում ինքնաբերական խափանումների միջև եղած կանխատեսական միջին ժամանակը:

խել – корма, хвостовая часть – stern

«խելացի» ռումբ – «умная» бомба, управляемая бомба – smart bomb

«խելացի պաշտպանություն» – «умная оборона» – smart defense

խեղաթյուրում – տես *աղավաղում*

խեղում – калечение, увечье – mutilation

խեցի – раковина – shell

խզակոթ – приклад (оружия) – butt, butt-stock

Հրածգային զենքի հարմարանք՝ կրակոցի ժամանակ այն ուսին սեղմելու և զենքի հնարավորինս հասանելի անշարժությունն ապահովելու համար:

խզվածք – разрыв – 1. gap, 2. breach

Կտրվածություն, ձեղքվածություն, ընդհատություն:

խզում – разрыв, прерывание – breaking off

ձեղքում, ընդհատում:

խթան – стимул – incentive

խթանել – տես *դրդել*

խթանիչ – стимулятор – stimulants

խթանում – стимулирование – stimulation, provision of incentive

բարոյական խթանում – моральное стимулирование – moral incentives

խթանման մեխանիզմ – механизм стимулирования – incentive mechanism

նյութական խթանում – материальное стимулирование – material incentives

ֆինանսական խթանում – финансовое стимулирование – financial incentives

խիզախ – отважный – valourous

խիզախություն – отвага – valor

Ջինվորի բարոյահոգեբանական և մարտական հատկանիշ, որը դրսևորվում է համարձակ, վճռական խոյանքի, մարտում կամ այլ բարդ իրավիճակում անհողողող տոկունության, դժվարությունների խելամիտ, ճարպիկ ու կշռադատված հաղթահարման, հակառակորդին իր կամքի հանդուգն պարտադրման ձևով:

խլաթում – осечка – misfire

Երևույթ, երբ կրակելու համար բոլոր անհրաժեշտ գործողությունները կատարելուց հետո կրակոց տեղի չի ունենում:

խլարար – глушитель, звукоглушитель – silencer, muffler

Հարմարանք, որը նվազեցնում է կրակոցի, շարժիչի աշխատանքի ձայնը:

խլում – выхватывание – snatch

խճանկար – мозаика – mosaic

լուսագծապատկերների խճանկար – мозаичная фотосхема – mosaic

խճողում – տես *խցանում*

խմբակցություն – 1. фракция, 2. տես *թայֆա* – 1. group (parliamentarian), 2. clan

խմբավորված – сгруппированный – combined

խմբավորում – группировка – grouping, group

Գալիք գործողությունների մտահղացմանը համապատասխան՝ ՌԳԹ-ում (ռազմավարական, օպերացիոն ուղղություններում կամ որևէ շրջանում) ՋՌԻ-ի տարբեր տեսակների, տարբեր զորատեսակների, հատուկ զորքերի, ինչպես նաև թիկունքի ծավալված այն միավորումները, զորամիավորումները, զորամասերը, որոնք նախանշանակված են օպերացիայում (մարտական գործողություններում) կատարելու մարտական խնդիրներ:

ավիացիոն խմբավորում – авиационная группировка – air grouping

բախարգելիչ գոտում գտնվող խմբավորում – группировка в буферной зоне – interposition force

հարվածային խմբավորում – ударная группировка – attack force

օդացամաքային շարժունակ խմբավորում – наземно-воздушный эшелон – air-land task force

օպերատիվ-մարտավարական խմբավորում – оперативно-тактическая группировка, тактическая группа – task force

խմբիշխանություն – олигархия – oligarchy

1. Քաղաքական վարչակարգ, որի ժամանակ իշխանությունը կենտրոնացած է քաղաքացիների համեմատաբար փոքրաթիվ խմբի ձեռքում, ընդամին այդ խմբի անդամներն իրենց անձնական շահերը դնում են հասարակական շահերից վեր: 2. Այդպիսի խումբը կարող է լինել նաև ֆինանսատնտեսական:

մրցակցային խմբիշխանություն – конкурентная олигархия – competitive oligarchy
խմբիշխանության համակարգ, որի դեպքում իշխանության է գալիս որոշակի խումբ, որը հաղթում է օրինական մրցակցային պայքարում (ընտրություններ են):

խմելու – питьевой – potable

խմելու ջուր – питьевая вода – drinking water, potable water

խնամակալություն – опека – custody

խնամարկյալ – подопечный, иждивенец – dependent, immediate family

Այլ անձից (ֆիզիկական կամ իրավաբանական, ներառյալ՝ պետությունը) երկարատև կամ մշտական նյութական կամ դրամական օժանդակություն ըստացող մարդ, որի եկամուտի հիմնական մասը այդ օգնությունն է: Տարբեր երկրներում ըստ ազգային օրենսդրության այդ թվակազմին են դասվում տարբեր պայմանների բավարարող անձինք:

խնայողական արագություն – экономичная скорость – endurance speed

Հաստատուն արագություն, որի դեպքում ապահովվում է տարածության յուրաքանչյուր միավորն անցնելու համար վառելիքի նվազագույն ծախսը, կամ որի դեպքում տրված քանակությամբ

յամբ վառելիքի օգտագործման դեպքում ապահովվում է անցած առավելագույն տարածությունը:

խնայողություն – տես *խնայում*

խնայում – экономия, сбережение – conservation

կյանքի խնայում՝ անձնատրության դեպքում – տես *ողորմածություն*

խնդիր – задача – task

բարդ խնդիր – сложная задача, трудное задание – challenge

խնդիրներ առաջադրելու լիազորություն – полномочие ставить задачи – tasking authority

ՆԱՏՕ-ի օպերացիաներում. կառույցի կամ անհատի իրավունք՝ տալու առաջադրանքներ միջոցների, ռեսուրսների և անձնակազմի վերաբերյալ:

խնդիրների առաջադրման մարմին (ՆԱՏՕ) – орган постановки задач (НАТО) – tasking authority (NATO)

խնդիրների կատարման հիմնական մեթոդներ – основные методы выполнения задач – operational procedures

խնդրի կատարման արդյունքների քննարկում – разбор результатов выполнения задачи – after-action review, exercise review

խնդրի կատարման վերաբերյալ հարցում – запрос на выполнение задачи – tasking request

խնդրի հիմնավորում – обоснование задачи – mission statement

խնդրի ձևարկում – формализация задачи – formalization of the task

խնդրի պարզորոշում – уяснение задачи – mission analysis

Օպերացիայի (մարտի) որոշում կայացնելիս հրամանատարի աշխատանքի սկզբնական փուլը:

հետախուզության մարտական խնդիրներ – боевые задачи разведки – reconnaissance and surveillance missions

հիմնական խնդիր – основная задача – primary objective

մարտական խնդիր – боевая задача – combat mission, battle task

խնդիր, որը տրվում է զորքերին (ստորաբաժանմանը, զորամասին, զորամիավորմանը, երբեմն՝ խմբին կամ առանձին զինծառայողի) մարտում (օպերացիայում) մինչև սահմանված ժամկետը որոշակի նպատակի հասնելու համար:

մարտական խնդրի խորություն – глубина боевой задачи – depth of (combat) mission

Այն հեռավորությունը, որի վրա հակառակորդի պաշտպանության առջևի եզրից գտնվում է այն բնագիծը, որի գրավմամբ պետք է ավարտվի առաջադրված մարտական խնդրի կատարումը:

մարտավարական խնդիր – тактическая задача – tactical task

Մարտում ստորաբաժանման, զորամասի, զորամիավորման առջև դրվող խնդիրը:

միջանկյալ խնդիր – промежуточная задача – implied task

մոտակա խնդիր – ближайшая задача – initial objective

վարչական խնդիր – административная задача – administrative task

տիպային մարտական խնդիրների առաջադրում – постановка типовых боевых задач – notional tasking

փոխզործելիության ռազմական խնդիր – военная задача по интероперабельности, военная задача по оперативной совместимости – military task for interoperability

օպերատիվ համատեղելիության ռազմական խնդիր – տես *խնդիր՝ փոխզործելիության ռազմական խնդիր*

խնդրագիր – տես *դիմում*

խնդրադրում – постановка задачи – tasking

խնդրի պայմանների ճշգրիտ ձևակերպում՝ մուտքային և ելքային տեղեկույթի նկարագրությամբ հանդերձ:

խնդրադրման կարգ – порядок постановки задач – tasking order

խնդրահարույց հարց – տես *հարց՝ վիճելի հարց*

խնդրանք – просьба – request

օգնության խնդրանք – просьба о помощи – request for assistance

խոլերա – холера – cholera

խոհանոց – кухня – kitchen

դաշտային խոհանոց – полевая кухня, походная кухня – field kitchen, canteen, mobile kitchen

Շարժական հարմարանք՝ դաշտային պայմաններում ճաշ պատրաստելու համար:

երթային խոհանոց – տես *խոհանոց՝ դաշտային խոհանոց*

շարժական խոհանոց – տես *խոհանոց՝ դաշտային խոհանոց*

խողովակ – труба – pipe, tube

արտանետիչ խողովակ – выхлопная труба – exhaust pipe

ջրահեռացման խողովակ – дренажная труба – culvert

խողովակաշար – трубопровод – pipeline

գլխավոր խողովակաշար – магистральный трубопровод – main

խողովակաշարի անցում – переход трубопровода – crossing point

խոյաթոնիչ – пикирование – diving

Թռիչք, որի ժամանակ ինքնաթիռը շարժվում է վայրընթաց՝ թեքության միևնույն անկյունով. եթե այն 45⁰-ից փոքր է, ապա խոյաթարումը կոչվում է սակավաթեք, եթե 45⁰-ից մեծ է՝ կտրուկ:

խոնջություն – утомление – fatigue

Հոգնություն, ուժերի սպառման զգացում:

խոչոր – крупный, массивный – 1. large, 2. heavy, massive

խոչորահատիկ վառող – крупнозернистый порох – large-grain powder

խոչորացում – 1. укрупнение, 2. увеличение – 1. consolidation, 2. merging, blow up

խոչտանգում – пытка – torture

խոչընդոտ – տես *արգելք 1*

խոչընդոտների թռիչքանցման համակարգ – система облета препятствий, система предотвращения столкновения с наземными препятствиями – terrain avoidance system

խոչընդոտների հետախուզում – разведка препятствий – obstacle intelligence

խոչընդոտների վերացում – տես *ապապատնեշում*

ճանապարհային խոչընդոտ – дорожное заграждение – road block

մարտավարական խոչընդոտներ – тактические препятствия – tactical obstacles

խոչընդոտներ, որոնց ստեղծման նրպատակն է խաթարել հակառակորդի մարտակարգը, նրան ուղղել դեպի ցանկալի շրջան, գամել կրակակոծվող դիրքերում, կասեցնել նրա ճեղքումը ևն:

խոչընդոտել – препятствовать – bar

խոչընդոտում թմրանյութերի ներկրմանը – препятствование ввозу наркотиков – drug interdiction

խոռոչ – полость, впадина – hole, breach, rupture

բարձրության խոռոչ – высотная мертвая зона – altitude hole

Ռադիոբարձրաչափի էկրանին առաջացած մեռյալ գոտի:

խոսասարք – переговорное устройство – intercommunication device, talkback

խոտ – фураж – forage

խոտորում – 1. տես *շեղում 1*, 2. аберрация, 3. деривация – 1. տես *շեղում 1*, 2. aberration, 3. drift

1. Շեղում նորմից, խախտում՝ սխալ՝ սխալանք: 2. Ձգաբանությունում. բալիստիկական հետազոտվ շարժման ժամանակ նետման հարթությունից պրտովող արկի (գնդակի) պարբերական կողմնային շեղումը հոլովակային ազդեցության հետևանքով:

խորագնում – зондирование – probe

էլեկտրոնային գլխիկով խորագնում – зондирование электронной головкой – electronic probing

խորամանկություն – хитрость, уловка – ruse, stealth

խորամանկությամբ գերազանցել – տես *տարաշարժ՝ գերազանցել տարաշարժում*

խորաչափ – лот – lot

Նավից օվկիանոսի, ծովի, գետի խորությունը չափելու ուղեվարական սարք:

խորաչափել – измерять глубину лотом – lead

խորացված երկխոսություն – углубленный диалог – enhanced dialogue

խորհրդաժողով – конференция – conference

խորհրդաժողովների կազմակերպման ծառայություն – служба организации конференций – Conference Services

խորհրդաժողովների սպասարկման բաժին – отдел обслуживания конференций – Conference Support Section

սպառազինությունների գծով ազգային գերատեսչությունների ղեկավարների խորհրդաժողով – конференция руководителей национальных ведомств по вооружениям – Conference of National Armament Directors, CNAD

խորհրդական – советник – advisor, counselor

միացյալ զորախմբի հրամանատարի՝ ռազմահինժեներական հարցերով զխավոր խորհրդական – главный советник командующего объединенной группой войск по военно-инженерным вопросам – joint force engineer

խորհրդական դեսպանորդ – советник-посланник – counsellor-minister

Դիվանագիտական պաշտոն, դեսպանության երկրորդ դեմքը: Փոքրաթիվ դեսպանություններում մնան պաշտոն կարող է չլինել:

խորհրդակցություն – совещание – consultation

նախնական խորհրդակցություն – предварительное совещание – pre-initial planning conference

խորհրդակցություն վարժանքներն սկսելուց առաջ:

պլանավորողների գլխավոր խորհրդակցություն – главное совещание планировщиков – main planning conference

Զորավարժությունը պլանավորող խմբի գլխավոր հավաքը՝ զորավարժության ծրագիրը վերջնամշակելու համար:

խորհրդակցում – տես *խորհրդակցություն*

խորհրդային – советский – Soviet

խորհրդային զորքերի դուրսբերում Աֆղանստանից – вывод советских войск из Афганистана – withdrawal of the Soviet troops from Afghanistan

խորհրդային Միության մարշալ – Маршал Советского Союза – Marshal of the Soviet Union

խորհրդային Միություն – տես *խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն*

խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն – Союз Советских Социалистических Республик, Советский Союз – Union of Soviet Socialist Republics, the USSR

Պետություն, որը գոյություն է ունեցել 1922 – 1991 թթ., և որի կազմում է եղել Հայաստանը՝ Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը:

խորհրդանիշ – эмблема, символ – emblem, insignia, symbol

Առարկա կամ գործողություն, որը ծառայում է որևէ հասկացության՝ վերացական երևույթի համար իբրև պայմանական նշան:

խորհրդատվություն – տես *խորհրդարկում*

խորհրդատու – տես *խորհրդական*

խորհրդատու իրավաբան – юридический советник – legal adviser

խորհրդարան – парламент – parliament

Իշխանությունների տարանջատմամբ պետություններում բարձրագույն ներկայացուցչական և օրենսդիր մարմինը: Կարող է լինել մեկ կամ երկու պալատանի:

խորհրդարանի անդամ – член парламента – member of Parliament, MP

խորհրդարանականություն – парламентаризм – parliamentarism

Հասարակության պետական կառավարման համակարգ, որի ժամանակ հստակ կերպով տարանջատված են իշխանության օրենսդիր և գործադիր ճյուղերի գործառույթները՝ խորհրդարանի գերակա դիրքով, քանի որ նա է նշանակում կառավարությունը խորհրդարանում մեծամասնություն կազմող կուսակցության անդամներից, և այդ կառավարությունը հաշվետու է խորհրդարանին:

խորհրդարկու – консультант – consultant

խորհրդարկություն – տես *խորհրդարկում*

խորհրդարկում – консультация – consulting, consultation

խորհրդարկում, հրամանատարություն և կառավարում – консультация, командование и управление – consultation, command and control, C3

խորհուրդ – совет – advice

Եվրաստանյան գործընկերության խորհուրդ – Совет Евроатлантического партнерства, СЕАП – Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC

ՆԱՏՕ-ի մարմին, բազմակողմանի համաժողով, որն ստեղծվել է ՆԱՏՕ-ի հետ ՆԱՏՕ-ի կազմի մեջ չմտնող եվրոպական ու Եվրոպային հարող ասիական տարածաշրջանների պետություն-

ների հարաբերությունները լավացնելու նպատակով:

խորհուրդ տալ – советовать – advise

խորություն – глубина, глубь – depth

մեծ խորություն – տես *ջուր` խոր ջուր*
200 մ-ից ավելի խորություն:

փոքր խորություն – տես *ծանճաղուտ*

խորք – տես *խորություն*

խոցելի – уязвимый – vulnerable

Վատ պաշտպանված, այնպիսին, որում հեշտ է գտնել թուլություն, թերություն:

խոցելի դիրք – уязвимая позиция – vulnerable position

խոցելի շրջան – уязвимый район – vulnerable area

խոցելիություն – уязвимость – vulnerability

Ձեռքով հեշտությամբ վիրավորվելու ենթակա, թույլ, վատ պաշտպանվածություն:

խոցելիության գնահատում – оценка уязвимости – vulnerability assessment

կրիտիկական խոցելիություն – критическая уязвимость – critical vulnerability

Վլաուզկիցի ծանրության կենտրոնի առավել խոցելի տարրը կամ պահանջ-մունքը:

ստրատեգիական խոցելիություն – տես *ռազմավարական` ռազմավարական խոցելիություն*

խոցում – տես *նշանախոցում*

անուղղակի նշանառության խոցման միջոց – средство поражения непрямого наведения – indirect-fire weapon, indirect weapon

Ձեռք, որն օգտագործվում է փակ դիրքերից հրաձգության համար:

խոցման աստիճան – степень поражения – 1. damage level, 2. degree of injury

Շարքից դուրս եկած անձնակազմի, ռազմական տեխնիկայի, շինությունների թվի հարաբերությունը ամբողջ եղա-

ծին: Սովորաբար արտահայտվում է տոկոսներով:

խոցման գոտի – зона поражения, зона разлета осколков – kill zone

խոցման հաշվարկված կետ – расчетная точка попадания – desired point of impact

խոցման հավանականություն – вероятность поражения – defeat probability

Թվային մեծություն, որը բնութագրում է հրաձգության (հրետակոծության, ռմբակոծության) տրված պայմաններում նշանակետի խոցման հնարավորությունը, միակի (կետային) նշանակետերի խոցման արդյունավետության ցուցանիշ: Արտահայտվում է 0–1 (0–100 %) տիրույթի թվերով:

խոցման միջոց – средство поражения – means of destruction

խոցման միջոցների առերում մինչև նշանակետ – доставка средств поражения до цели – delivery of means of destruction to the target

Ռումբերի և այլ նմանատիպ զինամթերքի տեղափոխում (հրթիռով, ինքնաթիռով ևն) այն վայրը, որտեղ նախատեսված է դրա կիրառումը:

խոցման միջոցների հաշվարկիչ – расчетчик средств поражения – weaponeer

Արևմտյան բանակներում` անձ, որն ավարտին է հասցնում պարտադիր ուսուցումը` նպատակաուղղված տվյալ նշանակետի վրա ցանկալի ազդեցություն գործելու համար մահաբեր կամ ոչ մահաբեր միջոցների քանակի ու տեսակի որոշմանը:

խոցման միջոցների հաշվարկում – расчет средств поражения – weaponeering

Տրված նշանակետին սահմանված վնաս պատճառելու համար մահաբեր կամ ոչ մահաբեր միջոցների տեսակի ու քանակի որոշում:

խոցման շառավիղ – радиус поражения – damage radius

Ծովային ականապատման ժամանակ նավից դեպի ականը եղած այն միջին հեռավորությունը, որի դեպքում կարող է տեղի ունենալ պայթյունը:

խոցման չափանիշ – критерий поражения – injury criteria

համակցված խոցում – комбинированное поражение – multiple damage

Մարդու, տեխնիկայի, կառույցի, նյութական միջոցի վրա զինամթերքի պայթյունի մի քանի գործոնի միաժամանակյա ազդեցությունը:

համատարած խոցման գոտի – зона сплошного поражения – complete destruction zone

Տեղանքի հատված, որտեղ զինամթերքի պայթյունի հետևանքով խոցվում է նշանակետերի 70 %-ը:

համատեղ խոցման գոտի – зона совместного поражения – joint engagement zone

Որոշված սահմաններով օդային տարածք, որտեղ հակաօդային պաշտպանության բաղադրյալ համակարգերը («մակերևույթ-օդ» դասի հրթիռները և օդանավերը) մշտապես պատրաստ են օդային սպառնալիքի հետմղմանը:

հրթիռային խոցման շրջան – зона ракетного поражения – missile engagement zone

մարտական համալիրով խոցման գոտի – зона поражения боевым комплексом – weapon engagement zone

Որոշակի չափերով օդային տարածություն, որում նշանակետերի խոցումը կատարվում է կոնկրետ մարտական համալիրով:

ցածրաբաժիչ հրթիռներով խոցման գոտի – зона поражения маловысотными ракетами – low-altitude missile engagement zone

ՀՕՊ-ում. որոշակի չափերի օդային տարածություն, որի սահմաններում գեներալ կիրառման պատասխանատվությունը կապված է «երկիր-օդ» դասի փոքր ու միջին հեռագործությամբ հրթիռների հետ:

խոտվարար – мятежник, участник военного мятежа – mutineer

խոտվություն – мятеж – mutiny

Երկրում իշխանության մարմինների դեմ ռազմական խմբավորման զինված ելույթը՝ ընդհուպ մինչև նրանց բռնի տապալումը:

խոտվության հրահրում – подстрекательство к мятежу – sedition

ռազմական խոտվություն – военный мятеж – act of mutiny

խոտվություն, որը ձեռնարկում են զինվորականները՝ քաղաքական իշխանությունն իրենց ձեռքը վերցնելու համար:

ԽԱՀՄ – տես *խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն*

խստավարժեցում – муштра, муштровка – drill

խստիվ սահմանված գին – жестко фиксированная цена – firm fixed price

խսացում – сгущение – infill

խտրարարություն – сегрегация – segregation

խտություն – плотность – density

1. *Ծավալային խտություն.* մարմնի զանգվածի հարաբերությունը նրա ըզբաղեցրած ծավալին:
2. *Մակերևութային խտություն.* մեծության հարաբերության բաշխումն ըստ մակերեսի:
3. *Գծային խտություն.* մեծության բաշխումն ըստ երկարության:
4. *Հոսքի խտություն.* միավոր մակերեսով միավոր ժամանակում անցնող նյութի՝ առարկաների քանակությունը:

աապատակման խտություն – плотность налета – density of air raids

Հակառակորդի այն ինքնաթիռների (ԱԹԱ-ների), հրթիռների, տիեզերական հարձակման միջոցների թիվը, որոնք միավոր ժամանակում մտնում են ՀՕՊ-ի զորամասի կամ զորքերի խմբավորման սահմանները: Կարող է դիտարկվել նաև որևէ ուղղության, գոտու և նկատմամբ:

արգելապատնեշների խտություն – плотность заграждений – obstruction density

կրակի խտություն – плотность огня – density of fire

խոցման խտություն – плотность поражения – destruction density

Հրետանային կրակով նշանակետի խոցման (ճնշման կամ ոչնչացման) հուսալիության կարևոր բնութագրերից մեկը:

նշանակետերի հոսքի խտություն – плотность потока целей – density of raids

ռմբակոծման խտություն – плотность бомбового удара – bombing density

տանկերի խտություն – плотность танков – tank density

ուժերի և միջոցների խտություն – плотность сил и средств – density of forces and equipment

խրախուսել – поощрять, побуждать – incite

խրախուսիչ պարգևատրում – поощрительное вознаграждение – incentive fee

խրախուսում – поощрение – incentive

խրամ – 1. траншея, 2. ров – 1. trench, 2. cutting

հակատանկային խրամ – противотанковый ров – antitank ditch

խրամատ – окоп – trench, foxhole

Բաց տիպի ամրաշինական կառույց կրակի վարման և հակառակորդի խոցիչ միջոցներից յուրային կենդանի ուժի ու ռազմական տեխնիկայի պաշտպանության համար:

բջջային խրամատ – տես *հրաձգային բջջախրամատ*

խրամատի պատի ամրացում – укрепление стены окопа – revetting

խրամատ փորել – рыть окоп, шанцевать – entrench

հրաձգային խրամատ – стрелковый окоп – fire trench, slit trench

պառկած կրակելու խրամատ – окоп для стрельбы лежа – prone trench

խրամատային – окопный, траншейный, шанцевый – trench, trench-digging

խրամատային գործիք – шанцевый инструмент – digging tool, entrenching tool, pioneer tool

խրամատային ոտնաթաթ – траншейная стопа, влажная конечность – trench foot, immersion foot

խրամատավորում – окапывание – entrenching

խրամուղի – траншея – trench

Բաց տիպի ամրաշինական կառույց, որն ունի միակողմանի կամ երկկողմանի հողապատնեշով ու հրաձգային և այլ բջիջներով (հարթակներով) օժտված երկայնաձիգ խրամատի տեսք:

հաղորդակցման խրամուղի – ход сообщения, соединительная траншея – communication trench

խրտվիլակ – чучело-обманка – dummy

խցանում – 1. загромождение, закупорка, 2. засорение – 1. obstruction, clog, 2. stoppage

խցափակիչ – заглушка – choke

խցիկ – 1. камера, 2. кабина – 1. chamber, 2. cabin, cab, cockpit

բարձր ճնշումային խցիկ – гипербарическая камера, кессон повышенного давления – hyperbaric chamber, compression chamber

Ստորջրյա աշխատանքների համար ստեղծված հատուկ խցիկ:

թերճնշումային խցիկ – гипобарическая камера – hypobaric chamber

խցիկի ապահերմետիկացում – разгерметизация кабины – cabin decompression

խցիկի տրամաչափում – калибровка камеры – camera calibration

խցիկի օպտիկական առանցք – оптическая ось камеры – camera axis

Օկուլյարի օպտիկական կենտրոնով անցնող աներևույթ գիծ:

ջրասուզական խցիկ – водолазная камера – diving chamber

օդալուսանկարչական խցիկի արագագործություն – быстродействие аэрофотоаппарата – camera cycling rate

խուզաթռիչք – бреющий полет – hedgehopping flight

խուզարկու շուն – ищейка – tracker dog

խուզարկում – обыск – search

խուզարկման օրդեր – ордер на обыск – search warrant

խումբել – տես *ներխումբել*

խումճապ – паника – panic

Առանձին մարդու, մարդկանց խմբի կամ զանգվածի հոգեբանական վիճակ, որն ի հայտ է գալիս իրական կամ երևակայական վտանգի ազդեցության հետևանքով և բնորոշվում է ծայրահեղ հուզախռոշվությամբ, իրադրությունն սթափ ու ճիշտ գնահատելու և ըստ դրա նպատակահարմար կերպով գործելու ընդունակության կորստյամբ:

խումբ – 1. Գրուպա, 2. տես *զինախումբ*
– 1. group, 2. տես *զինախումբ*

Շահերի, գաղափարների, մասնագիտությունների, գործունեության, նպատակների ընդհանրությամբ միավորված մարդկանց բազմություն: Նույն նպատակին ծառայող կամ միևնույն հատկանիշն ունեցող առարկաների, երևույթների, նյութերի խմբավորում:

աշխատանքային խումբ – рабочая группа – working group

արգելապատնեշող խումբ – группа заграждения – barrage works group

բանակների խումբ – группа армий – army group

բրիգադային մարտական խումբ – бригадная боевая группа – brigade combat team

գումարտակային մարտավարական խումբ – батальонная тактическая группа – battalion task force

դեսանտային գումարտակային խումբ – батальонная десантная группа – battalion landing team

Ղեկավարող օպերացիաներում հետևակային գումարտակ՝ համալրված անհրաժեշտ մարտական և ծառայողական միավորներով:

դիվերսիոն-հետախուզական խումբ – диверсионно-разведывательная группа – special tactics team

զննիչ խումբ – досмотровая группа – inspection party

զորքերի խումբ – группа войск – group of troops, group of forces

թիկունքային ապահովման շարժունակ խումբ – мобильная группа тылового обеспечения – mobile support group

խաղաղապահության ասպարեզում համագործակցության գծով հատուկ խումբ – специальная группа по сотрудничеству в поддержке мира – Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping, AHG

խառն ինքնաթիռատուղաթիռային հարվածային խումբ – смешанная самолетно-вертолетная ударная группа – joint air attack team

խափանիչ խումբ – տես *ուժեր՝ խափանիչ ուժեր*

ծովադեսանտային օպերատիվ խումբ – амфибийная оперативная группа – amphibious task force

կալիչ խումբ – группа захвата – snatch squad

կաշկանդող խումբ – сковывающая группа – holding force

Ջորամիավորման (զորամասի) մարտակարգի տարր, որը նախանշանակված է օժանդակ ուղղության վրա գործելու, հակառակորդին կաշկանդելու և նրան գլխավոր ուղղության վրա ուժեր տեղափոխելու հնարավորությունից զրկելու համար:

կենտրոնական վերլուծական խումբ – центральная аналитическая группа – central analysis team, analysis staff

խումբ, որը մեծամասշտաբ զորավարությունների անցկացման ժամանակ ստեղծվում է ՆԱՏՕ-ի երկու ռազմավարական հրամանատարությունների ներկայացուցիչներից:

Կոսովոյում անվտանգությանն աջակցության խումբ – группа оказания содействия безопасности в Косово – Kosovo Security Assistance Group

հատուկ օպերացիաների կապի խումբ – команда связи специальных операций – special operations liaison element

հարվածային ավիակրային խումբ – авианосная ударная группа – carrier battle

group, carrier strike group, carrier striking force

հարվածային խումբ – маневренный кулак, ударная группа – mass of maneuver
Ձորամիավորում, որը սովորաբար գրտնրվում է պահուցում, որպեսզի հարված հասցնի հակառակորդի անպաշտպան գորաթևին կամ այլ թույլ կետի:

ճնշիչ խումբ – группа подавления – suppression group, neutralization group

մարտական գործողությունների ժամանակ որոնման ու փրկության ապահովման օպերատիվ խումբ – оперативная группа по обеспечению поиска и спасения в ходе боевых действий – combat search and rescue task force

մարտավարական խումբ – тактическая группа – task force

մարտավարական մարտական խումբ – тактическая боевая группа – tactical combat force

մեծ ռիսկայնությամբ խումբ – группа повышенного риска – high-risk personnel

միջտեսակային մարտավարական խումբ – межвидовая тактическая группа – joint task force

Մեծ միացյալ խմբավորում՝ կազմված զինված ուժերի տարբեր տեսակներից և ձևավորված որոշակի առաջադրանքի կամ որոշակի արշավի անցկացման համար:

միջուկային պլանավորման խումբ – группа ядерного планирования – Nuclear Planning Group

նահանգների վերականգնման խումբ – группа восстановления провинций – provincial reconstruction team

Աֆղանստանի որևէ նահանգում կայունություն, բնակչության անվտանգությունն ապահովող և այլ ծառայություններ մատուցող ժամանակավոր կազմակերպություն:

նավաբեռնման խումբ – погрузочная группа – embarkation group

Չինվորական անձնակազմի ժամանակավոր վարչական կազմավորում, որը

պաշարների ու սարքավորումների մի խմբաբանակով բարձրանում է նավ, բեռնման ավարտից հետո կազմալուծվում է:

նորոգումատարահանման խումբ – ремонтно-эвакуационная группа – emergency recovery group

շրջապատված խումբ – окруженная группа – cut-off group

որոնողափրկարարական խումբ – поисково-спасательная команда – search-and-rescue team

պաշտպանական բարեփոխումների և համագործակցության գծով աշխատանքային խումբ – Рабочая группа по оборонным реформам и сотрудничеству – working group on Defense Reform and Cooperation

ռազմական օգնության ցուցաբերման հարցերով խորհրդարկիչ խումբ – консультативная группа по вопросам программы оказания военной помощи – military assistance advisory group

ռազմատեղեկատվական աջակցության միացյալ օպերատիվ խումբ – объединенная оперативная группа военно-информационной поддержки – joint military information support task force

սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի կենսաշրջանի կառավարման խումբ – Группа управления жизненным циклом вооружения и военной техники – Life Cycle Management Group

վաշտային խումբ – ротная группа – company team

ԱՄՆ-ի բանակում. ժամանակավոր մարտավարական խումբ, որը բաղկացած է հետևակային և տանկային վաշտերից:

տարաշարժուն խումբ – маневренная группа – maneuver element

տեսչական խումբ – инспекционная группа – inspection team

փոխադրվող խումբ – транспортируемая группа – movement group

փոխադրումների և տրանսպորտի գծով խորհրդարկիչ խումբ – консультативная группа по перевозкам и транспорту –

Movement and Transportation Advisory Group

քաղաքի պայմաններում որոնման ու փրկման խումբ – группа поиска и спасения в городских условиях – urban search and rescue team

օդային բաղադրատարրի համադասող խումբ – группа координации воздушного компонента – air component coordination element

օդային փոխադրումների ծավալման շարժունակ խումբ – мобильная группа развертывания воздушных перевозок – mobile air movements team

օպերատիվ խումբ – оперативная группа – task group

օպերատիվ-հետախուզական խումբ – оперативно-диверсионная группа – special tactics team

օպերատիվ միջոցների ձեռնարկման համար պատասխանատու հերթապահ խումբ – дежурная группа, ответственная за принятие оперативных мер – initial response force

Այն ստորաբաժանումը, սովորաբար՝ զինվորական ուսիկանության, որն առաջինը հայտնվում է ահաբեկչական գործողությունների շրջանում:

օպերատիվ տարաշարժուն խումբ – оперативная маневренная группа – operational manoeuvre group

օպերացիաների վարման միացյալ զինվորա-քաղաքացիական օպերատիվ խումբ – объединенная военно-гражданская оперативная группа по проведению операций – joint civil-military operations task force

խումնապահում – хранение навалом – bulk storage

խուրձ – տես *փունջ*

խուց – камера – chamber

այրման խուց – камера сгорания, топка – combustor

Ծ (ԾԱ)

ծագում – происхождение – origin

ծալովի – складной – collapsible

ծալովի մահճակալ – տես *արշավային՝ արշավային մահճակալ*

ծախս – 1. расход, издержки, 2. трата, расход – 1. cost, 2. expenditure

ապասարման ծախսեր – расходы на демонтаж – dismantling costs

Հնացած ռազմական տեխնիկայի ապասարման վրա կատարված ծախսեր:

ընդհանուր ծախսեր – общие затраты – shared costs

լրացուցիչ ծախսեր – дополнительные издержки – incremental costs

ծախսերի աճման գործակից – коэффициент роста издержек – cost escalation factor

ծախսերի ամփոփիչ նախահաշվարկ – сводная смета расходов – consolidated estimate of expenditure

ծախսերի առաջացման տեղ – место возникновения затрат – cost center

ծախսերի արդյունավետության վերլուծություն – анализ эффективности затрат – cost-effectiveness analysis

ծախսերի արդյունավետություն – эффективность затрат – cost-effectiveness

ծախսերի նվազարկում – минимизация затрат – cost-minimization

ծախսեր և եկամուտ – расходы и доходы – costs and revenues

ծախսի լիմիտ – лимит расхода – limit of expenditure

հաստված ծախսեր – фиксированные расходы – fixed cost

ծախսի վերջնասահման – տես *ծախս՝ ծախսի լիմիտ*

ձեռքբերման ծախսեր – затраты на приобретение – cost of acquisition

Ծախս, որը կատարվում է որևէ բան ձեռք բերելու համար:

նախահաշվային ծախսեր – сметные издержки – baseline costs

չնախատեսված ծախսեր – непредвиденные расходы – incidental expenses

պաշտպանական ծախսեր – оборонные расходы – defense expenditure

ռազմական ծախսեր – военные расходы – military spending, military expenditure

վրադիր ծախսեր – накладные расходы – overhead

փոխհատուցման ծախսեր – компенсационные затраты – offset costs

օգտահանման վրա կատարվող ծախսեր – затраты на утилизацию – disposal costs

ֆինանսական ծախսերի բաժնեմաս – доля финансовых затрат – cost-share

ծախսերի և օգուտների հարաբերակցություն – соотношение затрат и выгод – cost-benefit

ծախսման նորմ – норма расхода – consumption rate

ծածկագիր – 1. шифр, 2. шифровка, шифротекст – 1. cipher, 2. cipher, cipher message, ciphertext
1. Գաղտնի հաղորդագրությունների պայմանական գրային նշանների համակարգ: 2. Այդպիսի նշաններով զրրված հաղորդում: 3. Այդպիսի նշաններով գրված:

ծածկագրություն – տես *գաղտնագրություն*

ծածկագրում – տես *գաղտնագրում*

խոսակցության ծածկագրում – шифрование речи – voice encryption

ծածկանուն – кодовое название – nickname

ծածկապաշտպանական ավիախումբ – տես *պարեկ՝ մարտական օդային պարեկ*

ծածկապաշտպանություն – прикрытие – cover, coverage

Ծածկելով պաշտպանելը, պատսպանելը:

ավիացիոն ծածկապաշտպանություն – авиационное прикрытие – air cover

Կործանիչ ավիացիայի հիմնական խնդիրներից մեկը, որի նպատակն է հակառակորդին թույլ չտալ իր օդային հարձակման միջոցներով հարվածներ հասցնել ցամաքային ու ծովային ուժերին, թիկունքի օբյեկտներին և/կամ վարել օդային հետախուզություն:

զենիթային ծածկապաշտպանություն – зенитное прикрытие – fire-power umbrella

Կրակային վտանգի տակ գտնվող գոտի:

ծածկապաշտպանության բանակ – армия прикрытия – covering force, covering army
Պետության ԶՈՒ-ի մաս, որը նախապես ծավալվում է սահմանային գոտում՝ հակառակորդի հանկարծակի հարձակումը հետ մղելու, ՌԳԹ-ում գլխավոր ուժերի կենտրոնացումն ու ռազմավարական ծավալումն ապահովելու և ռազմական գործողություններում դրանք կազմակերպված ձևով ներգրավելու համար նպաստավոր պայմանների ստեղծման նպատակով:

ծածկապաշտպանության բնագիծ – рубеж прикрытия – screen line

ծածկապաշտպանության գոտի – зона прикрытия – covering force area

Պաշտպանական զորքերի գործողությունների գոտի:

ծածկապաշտպանության զորքեր – տես *ծածկապաշտպանություն՝ ծածկապաշտպանության ուժեր*

ծածկապաշտպանության ուժեր – силы прикрытия, войска прикрытия – covering force

1. Հիմնական խմբավորումից անջատ գործող զորային կազմավորում, որի նպատակն է ծածկապաշտպանվող խմբավորման վրա հակառակորդի հարձակումը կանխելու համար նրա դեմ մարտական գործողությունների վարումը, նրա զսպումը, կազմալուծումը և մոլորեցումը: 2. Զորամասեր կամ հատկացված ստորաբաժանում-

ներ, որոնք ապահովում են ավելի մեծ խմբավորման պահպանումը՝ դիտման, հետախուզության, պաշտպանական կամ հարձակողական մարտերի վարման միջոցով, ինչպես նաև այդ տեսակի մարտական գործունեության զուգակցմամբ:

հակաօդային ծածկապաշտպանություն – противовоздушное прикрытие – cover-age

ՀՕՊ-ի և ՀՀՊ միջոցներով վրագետնյա օբյեկտների պաշտպանություն հակառակորդի օդային հարձակման միջոցներից:

ծածկող – прикрывающий – protective

ծածկոց – 1. навес, тент, 2. капот (двигателя) – 1. canopy, 2. bonnet

թեթև գիշերային ծածկոց – легкая накидка для ночевки – poncho liner

ծածկույթ – 1. покрытие, 2. чехол, 3. տես շղարշ 2 – 1. coating, 2. cover, 3. տես շղարշ 2

ծածկույթի շառավիղ – радиус приккрытия – coverage radius

ծածուկ – скрытый – obscure

ծածուկ դեկավար թելեր – тайные пружины, тайные механизмы управления – wire

ծածուկ տեղ – укрытая зона – defiladed area

ծածուկ օպերացիա – тайная операция – clandestine operation

Կառավարական մարմինների (գործակալությունների) օպերացիա, որն իրականացվում է այնպես, որ պահպանվի դրա իրագործման գաղտնիությունը, ի տարբերություն գաղտնի օպերացիայից (covert operation – секретная операция), որի դեպքում հիմնական գաղտնիությունը կապված է նպատակների հետ:

ծածուկություն – скрытность – security

1. Կողմնակի մարդկանց համար աննկատելիություն՝ անտեսանելիություն: 2. Կողմնակի մարդկանցից թաքուն՝ գաղտնի լինելը:

օպերացիայի ծածուկության ապահովում – обеспечение скрытности проведения операции – operations security

Հակառակորդից օպերացիային վերաբերող տեղեկույթը գաղտնի պահելուն ուղղված միջոցառումների համալիր:

օպերացիաների ծածուկության խոցելիություն – уязвимость скрытности операций – operations security vulnerability

Մի իրավիճակ, երբ յուրային զորքերի գործողությունների հետևանքով հակառակորդը կարող է օգտագործել օպերացիայի ծածուկության ցուցիչները և ստանալ տեղեկույթ, որը նրան կօգնի կայացնելու ճիշտ և արդյունավետ որոշում:

օպերացիաների ծածուկության միջոցների իրագործման ստուգում – проверка соблюдения мер скрытности операций – operations security survey

օպերացիաների ծածուկության պլանավորման գծով հրահանգագիր – руководство по планированию скрытности операций – operations security planning guidance

օպերացիայի ծածուկության ցուցիչ – показатель скрытности операции – operations security indicator

Յուրային զորքերի ակներև գործողություններ կամ բաց աղբյուրների տեղեկություններ, որոնք հակառակորդը կարող է միաբերել և վերլուծել՝ ավելի կարևոր տեղեկույթ ստանալու համար: Դրանք են՝ ապաքողարկիչ նշանները, այլ տեղեկույթի հետ կապը, դիտարկումների ու տեղեկույթի հիման վրա ընդհանուր պատկերի ստեղծման հնարավորությունը, ցայտունությունը, դիտելիության երկարատևությունը:

օպերացիայի ծածուկությունն ապահովող հակամիջոցներ – контрмеры для обеспечения скрытности операции – operations security countermeasures

ծակատ – пробоина – 1. (ավտոմեք.) hole, gash, 2. (ավ.) rupture, hole, 3. (ծով.) breach

Ուզմանական տեխնիկայում (ինքնաթիռ, ծովային նավ, տանկ և այլն) պինդ մարմնի (հրթիռ, արկ, տորպեդ,

ժայռ և այլն) հարվածից առաջացած պատռվածք:

ծակատունակություն – пробивающая способность – penetrating capacity, penetration capability, penetrability

Պատնեշը ծակելու խոցիչ տարրի կարողությունը: Կախված է պատնեշի նյութից, կառուցվածքից և խոցիչ տարրի հատկություններից:

ծաղիկ – տես *ծաղկախտ*

ծաղկախտ – оспа – smallpox, variola

ծայրակետ – конечный пункт, конечная станция – terminal

ծայրահեղականություն – 1. экстремизм, 2. радикализм – 1. extremism, ultraism, 2. radicalism

1. Անհատի կամ խմբի հակվածություն ծայրահեղ հայացքների և գործողությունների: Արգելված ծայրահեղ եղանակներով սոցիալ-քաղաքական, կրոնական, ազգային նպատակներին հասնելու տեսություն և պրակտիկա: 2. Ծայրահեղ՝ անզիջում՝ անվերապահ հավատարմություն որևէ գաղափարի, տեսության, տեսակետի:

ծայրահեղ անհրաժեշտություն – крайняя необходимость – emergency

ծայրամաս – 1. периферия, окраина, 2. провинция – 1. periphery, 2. country

ծայրասարքերի կառավարում – управление оконечными устройствами – terminal control

Համակարգում որպես ծայրամասային սարք միացված տեխնիկական միջոցների աշխատանքի ուղղորդում:

ծայրից ծայր – տես *լրիվ փուլաշրջան*

ծանծաղուտ – мелководье, малая глубина – shallow water, bar, beach, ford

ծանծաղուտով շարժվելու կարողություն – способность двигаться по мелководью – shallow fording capability

ծանր – тяжелый – heavy

ծանր հանցագործություն – տես *մահապատիժ՝ մահապատժի արժանի*

ծանրություն – тяжесть – load

ծանրության կենտրոն – центр тяжести – center of gravity

Կլաուզկիցի տերմին, որը նշանակում է գլխավոր հարվածի օբյեկտ, հիմնական ջանքերի կենտրոնացման կետ, ՆԱՏՕ-ի ռազմական պլանավորման ելադրույթներից մեկը:

ծանուցագիր – извещение – notification

ծանուցել – տես *տեղեկացնել*

ծառայողական անփութություն – служебная халатность – dereliction of duty

ծառայողահետախուզական շուն – служебно-розыскная собака – sniffer dog

ծառայություն – 1. служба, 2. տես *զինվորական ծառայություն*, 3. служба, специальный род войск, 4. службы, 5. заслуга, 6. услуга – 1. service, duty, 2. տես *զինվորական ծառայություն*, 3. branch, corps, 4. utilities, 5. services, 6. services, facilities

1. Պաշտոնական պարտականություն: 2. Կառավարման այն հաստիքային մարմինների ու զինվորական կազմավորումների համակարգը, որոնք նախանշանակված են ըստ իրենց մասնագիտացման ապահովելու և սպասարկելու զորքերը (ուժերը): 3. Ջորամասերում ամենօրյա ծառայողական գործունեությունը: 4. Հրամանատարների և շտաբների կողմից կազմակերպվող և իրագործվող այն միջոցառումների համալիրը, որոնք նպատակաուղղված են զորքերի (ուժերի) կողմից իրենց խնդիրների հաջող կատարման ապահովմանը: 5. Որևէ կառույցի, տնտեսության օժանդակ շենքերը, բնակարանի մասնագիտացված օժանդակ բաժինները: 6. Արվեստի՝ գիտության կամ հասարակության կենսագործունեության որևէ այլ բնագավառում կատարած արդյունավետ գործունեությունը: 7. Մեկին որևէ օգուտ բերող կամ օգնություն հանդիսացող գործունեություն:

այլընտրանքային ծառայություն – альтернативная служба – alternative service

Ծառայություն առանց գենքի. քաղաքացիների պարտադիր պետական

ծառայություն, որը փոխարինում է զինվորական ծառայությանը և կիրառվում է մեծ թվով այն պետություններում, որտեղ պահպանվում է համընդհանուր զինապարտությունը:

այլընտրանքային քաղաքացիական ծառայություն – альтернативная гражданская служба – alternative community service, alternative civilian service

Քաղաքացիների պարտադիր հատուկ քաղաքացիական ծառայություն, որը համաձայն օրենսդրության՝ փոխարինում է զինվորական ծառայությանը, ծառայություն առանց զենքի:

անասնաբուժական ծառայություն – ветеринарная служба – veterinary service, veterinary corps

Ջորքի թիկունքային ապահովման տեսակ, զորամասերի մշտական տեղաբաշխման վայրերում անասնաբուժասանիտարական և անասնաճարակային իրադրության բարելավմանը, մարդու և կենդանիների համար ընդհանուր հիվանդություններից անձնակազմի պաշտպանությանն ուղղված հատուկ միջոցառումների համալիր:

անվտանգության ծառայություն – служба безопасности, охрана – security service, security

արձակում զինվորական ծառայությունից – увольнение с военной службы – discharge from military service, discharge

Օրենքով սահմանված կարգով զինծառայողի ազատում ՋՈՒ-ում հետագա ծառայությունից:

արտակարգ ծառայության աշխատող – работник экстренной службы – first responder

բանավոր թարգմանության ծառայություն – Служба устного перевода – Interpretation Service

գաղտնի ծառայություն – тайная служба – secret service

- 1. Ծառայություն, որը մատուցվում է թաքուն կերպով՝ գաղտնիաբար:
- 2. (սով. հոգն.) Հետախուզական և/կամ հակահետախուզական ծառայություն (կազմակերպություն, հիմնարկ, գործակալություն ևն), որը ծածուկ կերպով կատարում է գաղտնի առաջադրանք-

ներ՝ հակառակորդին (ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին) թաքուն կերպով վնաս պատճառելու նպատակով (դիվերսիոն, քաղաքական-քարոզչական, բացահայտիչ ևն օպերացիաներ):
3. ԱՄՆ-ում. դաշնային ծառայություն, որն ի սկզբանե զբաղվում էր դրամանենգության դեմ պայքարով, այժմ՝ նաև ԱՄՆ-ի Նախագահի անձի պաշտպանությամբ:

ընդունում զինվորական ծառայության – зачисление на военную службу – enlistment

Քաղաքացիների ներառում զինծառայողների կատեգորիայում, վերագրում զինծառայողների դասին:

ընդունում պայմանագրային հիմունքներով զինվորական ծառայության – набор на военную службу по контракту – professional recruitment

թիկունքային ապահովման ծառայություններ ըստ գործառության նախանշանական – службы тылового обеспечения по функциональному назначению – Logistic Functional Services

թռիչքադաշտային ծառայություն – տես ծառայություն՝ ինժեներաթռիչքադաշտային ծառայություն

ժամկետային զինվորական ծառայություն – военная служба по призыву, срочная военная служба – military service, conscription service

Ընդհանուր զինապարտություն ունեցող պետություններում ՋՈՒ-ի համալրման հիմնական եղանակը, երբ զորակոչային տարիքի քաղաքացիներն օրենքով սահմանված ժամկետով պարտադիր զինվորական ծառայություն են անցնում պետության ՋՈՒ-ում:

ինժեներաթռիչքադաշտային ծառայություն – инженерно-аэродромная служба – airfield service

ՌՕՈՒ-ի և ՋՈՒ-ի այլ տեսակների ավիացիայի թիկունքի ծառայություն, որը նախանշանակված է ռազմական գործողությունների և ավիացիոն զորամասերի մարտական պատրաստման ինժեներաթռիչքադաշտային ապահովման համար:

իսկական զինվորական ծառայության մեջ գտնվող սպաների ցուցակ – список офицеров, находящихся на действительной военной службе – active list

իսկական զինվորական ծառայություն – действительная военная служба – active duty, active service

Ծառայությունը ՋՈՒ-ում՝ ի հակադրումն ծառայությանը պահեստազորում:

իսկական ծառայության սպա – տես *սպա՝ կադրային սպա*

իրային ծառայություն – вещевая служба – stores service

Թիկունքի ծառայություն, որը նախատեսված է զորքերի (ուժերի) իրային ապահովման համար:

կամավոր զինվորական ծառայություն – военная служба в добровольном порядке, добровольная военная служба – voluntary military service

համբարակային ծառայություն – интендантская служба – quartermaster’s service

Թիկունքի ծառայություն, որն զբաղվում էր զորքերի ապահովմամբ պարենով, անասնակերով, իրային և գումակատնտեսական գույքով, ինչպես նաև անձնակազմի բնակավորմամբ ու կենցաղսպասարկմամբ: Ներկայումս պահպանվել է Ավստրիայում, Իսպանիայում ևն:

հետախուզական ծառայություն – разведывательная служба, служба разведки – intelligence service

ճամբարային ծառայություն – лагерная служба – camp duty, camp service

Ճամբարներում զորքերի գտնվելու ժամանակ կազմակերպվող ներքին ծառայություն:

ճշգրիտ դիրքորոշումային ծառայություն – служба точного позиционирования – service of precise positioning

Համընդհանուր դիրքորոշումային համակարգի (GPS) ծառայություն, որն ունի խիստ սահմանափակ թվով օգտվողներ, գերազանցապես՝ ԱՄՆ-ի և նրա դաշնակից պետությունների ՋՈՒ-երը, քանի որ ապահովում է մեծ ճշգրտություն:

մարտական ծառայություն – боевая служба – combat service, combat duty

Միջոցառումներ և գործողություններ, որոնք խաղաղ ժամանակ կատարվում են հակառակորդի հանկարծակի հարձակումը կանխելու, նրա հարվածը թուլացնելու կամ ձախողելու նպատակով:

ներքին ծառայություն – внутренняя служба – routine garrison duty, routine garrison service

Ծառայողական գործունեության տեսակ, որի նպատակն է զորամասերում, շտաբներում, հիմնարկներում ևն ներքին կարգուկանոնի և զինվորական կարգապահության պահպանումը՝ մըշտական մարտապատրաստությունը, անձնակազմի ուսուցումը և այլ խնդիրների կազմակերպված կատարումը, զինծառայողների առողջության պահպանումն ապահովելու համար:

շտաբային ծառայություն – штабная служба – staff duty

որոնողափրկարարական ծառայություն – поисково-спасательная служба – Search-and-Rescue Service

Հատուկ ծառայություն ՈՏՈՒ-ում, ՈՕՈՒ-ում, ՀՕՊ-ում, որը նախանշանակված է որոնողափրկարարական ապահովման համար:

պայմանագրային զինվորական ծառայություն – военная служба по контракту – military contract service

Քաղաքացիների կամավոր զինվորական ծառայություն որոշակի ժամկետով կնքվող պայմանագրի հիման վրա, որոշ պետություններում՝ ՋՈՒ-ի համալրման միակ եղանակը:

պայմանագրային ծառայության ժամկետ – срок службы по контракту – enlistment

պայմանագրային ծառայության հավաք – տես *ծառայություն՝ ընդունում պայմանագրային հիմունքներով զինվորական ծառայության*

պարեկային ծառայություն – патрульная служба – patrol duty

1. Ջորջի մարտական գործունեության տեսակ, որն իրականացվում է պարեկման միջոցով՝ տեղանքի շրջանների (գո-

տիների), օդային ու ծովային տարածքի ծածկապաշտպանության, տարբեր օբյեկտների պահպանման, հակառակորդի գործողությունների վերահսկման և այլ նպատակներով: 2. Կայազորային պարեկների ծառայություն:

պարտադիր զինվորական ծառայություն – обязательная военная служба – national service

Զինվորական ծառայություն, որն իրականացվում է համընդհանուր զինապարտության նորմի հիմքի վրա՝ զորակոչով:

պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափող անձ – лицо, уклоняющееся от военной службы – draft-dodger

Անձ, որը հրաժարվում է զորակոչով զինվորական ծառայության անցնելուց՝ չունենալով հիմնավոր (օրենքով սահմանված) պատճառներ:

ռազմաբժշկական ծառայություն – военно-медицинская служба – military medical service

ստանդարտ դիրքորոշումային ծառայություն – служба стандартного позиционирования – standard positioning service

Համընդհանուր դիրքորոշումային համակարգի (GPS) ծառայություն, որից կարող է օգտվել ցանկացած մարդ: Ունի ավելի մեծ սխալ, քան ճշգրիտ դիրքորոշումային ծառայությունը, որն սպասարկում է ԱՄՆ-ի ՋՈՒ-ին:

տարկետում զինվորական ծառայությունից – отсрочка от военной службы – deferment, military service deferment

Առանձին կարգերի քաղաքացիների զորակոչի ժամկետի՝ օրենքով սահմանված տեղափոխում ավելի ուշ ժամանակի:

տեխնիկական ծառայության պետ – начальник технической службы – maintenance officer

տեղագրական ծառայություն – топографическая служба – topographic service

տրանսպորտային ծառայություն – транспортная служба – transportation service

ՋՈՒ-ի մարմինների և ստորաբաժանումների համակարգ, որի հիմնական գործառույթն է զորքի, մարդկանց և տար-

բեր նախանշանակման ռազմական բեռների (ՄՈՏ, զինամթերք, սննդամթերք ու հանդերձանք և այլն) տեղափոխումը:

ցամաքային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն – общая служба наземных перевозок – common-user land transportation

փոխադրումների ծառայություն – служба перевозок – transportation service

փոստային և սուրհանդակային ծառայություն – почтовая и курьерская служба – postal and courier services

ՋՈՒ-ում փոստային-սուրհանդակային կապի մարմինների ու ստորաբաժանումների (հանգույցների, կայանների) համակարգ, ներառում է նաև շտաբների ու կառավարման այլ մարմինների միջև կազմակերպված գաղտնի ու փոստային առաքումների առբերման երթուղիները:

օդային երթևեկության կառավարման ծառայություն – служба управления воздушным движением – air traffic control service

օժանդակ ծառայություն – вспомогательная служба, вспомогательное агентство – support agency

օպերատիվ ծառայություն – оперативная служба – operational service

Ծառայություններ – տես *հարմարություններ*

Ծառացում – кабрирование – pitching, noseup

Ինքնաթիռի (ուղղաթիռի) վերընթաց շարժում ուղղաձիգ հարթության մեջ՝ իր վայր նետած ռումբերի ազդեցությունից (վնասից) զերծ մնալու համար:

Ծառափակոց – засека – abatis

Կտրված ծառերից կառուցված պատնեշ:

Ծավալում – 1. развертывание, 2. эскалация – 1. deployment, 2. escalation

1. ՋՈՒ-ն պատերազմական դրության փոխադրելու, պատերազմի վարման համար ՋՈՒ-ի խմբավորումներ ստեղծելու և պատերազմին անմիջական պատրաստումն ավարտելու ուղղությամբ

միջոցառումների համալիր: 2. Ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների վերադասավորում: 3. Տես *ուժգնացում*:

զորահավաքային ծավալում – мобилизационное развертывание – strategic deployment on mobilization, mobilization deployment

թիկունքային բազայի ծավալում – развертывание тыловой базы – base development

ծավալման առաջին շարակարգի զորամասեր (ստորաբաժանումներ) – части (подразделения) первого эшелона развертывания – designated units

ծավալմանը զորամասի (ստորաբաժանման) պատրաստության աստիճան – степень готовности части (подразделения) к развертыванию, готовность к развертыванию – deployability posture

ծավալման հիմնական բնագիծ – основной рубеж развертывания – general deployment position

ծավալման շրջան – տես *գոտի՝ ծավալման գոտի*

ծավալման պլանավորում – планирование развертывания – deployment planning

ծավալման օպերատիվ զորակայան – оперативная база развертывания – deployment operating base

Պատերազմական իրադրությունում զորքի տեղակայման օպերատիվ ճամբար:

ծավալում մարտակարգի – развертывание в боевой порядок – enter a combat formation

ծավալումն ապահովող ուժեր – силы обеспечения развертывания – enabling force

մարտական ծավալման կետ – пункт боевого развертывания – point of employment

մարտական ծավալման վայր – տես *ծավալում՝ մարտական ծավալման կետ*

մոբիլիզացիոն ծավալում – мобилизационное развертывание – 1. activation, 2. strategic deployment on mobilization, mobilization deployment

1. Հրամանով անցում ակտիվ ծառայությանը: 2. Միջոցառումների համակարգ, որոնք իրագործվում են ՋՌԻ-ն, հիմնարկները պլանաչափ կերպով պատերազմական ժամանակի կազմակերպվածքի ու հաստիքային թվաքանակի փոխադրելու համար:

ուժերի փուլային ծավալման ժամանակացույց – график поэтапного развертывания сил – time-phased force and deployment list
Օպերացիայի պլանի հավելված, որում նշվում են համալրող ուժերն ու միջոցները, դրանց փոխադրման ելակետերն ու ժամանման վայրերը:

ուժերի փուլային ծավալման տվյալներ – данные о поэтапном развертывании войск – time-phased force and deployment data

Ջորամասերին չամրագրված բեռների և անձնակազմերի, ինչպես նաև դրանց տեղափոխման մասին տվյալներ, որոնք անհրաժեշտ են օպերացիայի պլանի, օպերացիայի հրամանի մշակման կամ հերթական շրջափոխության համար:

ծես – տես *արարողություն*

ծիսական – տես *արարողական*

ծիսակատարություն – ритуал – ceremonial

ծխագլանիկ – дымовая шашка – smoke box

ծխանոնակ – дымовая граната – smoke grenade

ծխափամփուշտ – дымовой патрон – smoke cartridge

ծխաքող – дымовая завеса – smoke screen

ծխելադադար – перекур – smoke break

ծով – море – sea

բաց ծովում – в открытом море – offshore

գերիշխանություն ծովում – տես *տիրապետություն՝ տիրապետություն ծովում*

ծովի բալանություն – балльность моря – sea state

Ծովային տուրբուլենտության աստիճան, սովորաբար գնահատվում է 0–9 սանդղակով՝ ըստ ալիքների միջին բարձրության:

ներքին ծով – внутреннее море, замкнутое море – inland sea

ծովագնացություն – мореплавание – shipping

ծովադիտում – наблюдение за морем; наблюдение за морем как пространством – sea surveillance

ծովախորշ – морская бухта – bay

ծովածոց – залив, морской залив – gulf

նեղ ծովածոց – узкий морской залив – inlet

ծովակալ – адмирал – admiral
Մեծ թվով պետությունների ՌԾՈՒ-ում բարձրագույն սպաների նավատորմային զինվորական կոչում:

ծովակալություն – адмиралтейство – Admiralty

1. Ռազմածովային նախարարություն Մեծ Բրիտանիայում (մեծատառ.): 2. Առանձին ծովային թատերաբեմի համար ռազմական նավաշինության հիմնական կենտրոն:

ծովահենություն – пиратство, морское пиратство – piracy, maritime piracy

Ծովային ավազակություն, մասնավոր կամ պետական նավերի կողմից բաց ծովում առևտրական կամ այլ նավերի ապօրինի կալում, թալանում կամ խրտակում:

ծովային – 1. моряк, 2. морской, военноморской, флотский – 1. sailor, seaman, marine, 2. naval, maritime

ծովային մղոն – морская миля – nautical mile, sea mile

ծովային սահաիրթիռ – противокорабельная ракета, летящая на предельно малой высоте – sea skimmer

Ծովի մակերևույթից մի քանի մետր բարձրությամբ թռչող հրթիռ:

ծովափ – 1. морское побережье, 2. морской берег, взморье – 1. coast, 2. beach

ծովեզր – տես *ծովափ 2*

ծովուղի – տես *ուղի՝ ծովային ուղի*

ծուխ – дым – smoke

ծուղակ – ловушка – decoy

Կ (ԿԵՆ)

կաբելտով – кабельтов – cable length
Երկարության միավոր. ծովային մղոնի տասներորդ մասը՝ 185,2 մ:

կադետ – кадет – cadet
Պատանի, որը սովորում է միջնակարգ ռազմաուսումնական հաստատությունում կամ ռազմական ուսումնարանում:

կադր – кадр – 1. cadre, 2. frame
1. Զորքի մշտական՝ կայուն ռազմավարժեցված մասը, որը խաղաղ պայմաններում չի զորացրվում և դառնում է զորակոչով, զորահավաքով ևն համարված ավելի մեծ զորամասի միջուկը: 2. Կազմակերպության մասնագիտական գործունեությանը մասնակցող, պատրաստված աշխատողներից յուրաքանչյուրը: 3. Առանձին լուսանկար, լուսանկարչական և տեսաժապավենին, հեռուստաէկրանին եղած միակի պատկեր:

կադրերի ամրացում – закрепление кадров, уменьшение текучести кадров – staff retention

կադրերի գլխավոր վարչություն – Главное управление кадров – Main Personnel Directorate

կադրերի հոսունության նվազեցում – տես *կադր՝ կադրերի ամրացում*

կադրերի մաղում – отсеив кадров – personnel screening

Կադրերի և ֆինանսների տնօրինություն – Директорат по кадрам и финансам – Human and Financial Resources Directorate

պաշտպանության համակարգի քաղաքացիական ծառայության կադրեր – кадры гражданской службы системы обороны – cadres of the defense system civil service

սպայական կադրեր – офицерские кадры – officer corps

կադրային – кадровый – 1. cadre, personnel, 2. regular, active, 3. trained, skilled

Կադրին՝ կադրերին վերաբերող՝ առընչվող

կադրեր – տես կազմ՝ կադրային կազմ

կազմ – 1. состав, 2. корпус, состав – 1. composition, 2. personnel, staff, corps

գեներալական կազմ – генералитет – the generals, flag officers

զորամասի մարտական և թվային կազմ – боевой и численный состав части – unit strength

Յուրային կամ հակառակորդի զորամասի (զինվորական ստորաբաժանման) անձնակազմի թվաքանակը, ռազմամթերքի, ռազմական տեխնիկայի և սպառազինության քանակը, նյութատեխնիկական ապահովվածության մակարդակը:

թռիչքային կազմ – летный состав – flight personnel

Վվիացիայում. անձնակազմի այն մասը, որն ստացել է թռիչքային պատրաստում, բժշկաթռիչքային հանձնաժողովի եզրակացության համաձայն պիտանի է թռիչքային աշխատանքի համար և անմիջականորեն մասնակցում է թռիչքներին:

լրաուժի առանձնահատուկ կազմ – особый состав войск усиления – ad hoc reinforcement force package

Ուժեղացման ուժերի այնպիսի կազմ, որը նախատեսված չէ հատուկ մշակված կամ տիպային տարբերակներով, այլ ընտրվում է համաձայն իրադրությանը պայմանավորված համալրման պահանջների:

կադրային կազմ – кадровый состав – cadre, regular personnel, staff, cadres

1. Տվյալ կազմակերպության, կազմավորման, հիմնարկի ևն բոլոր աշխատողները, որոնք ներառված են հաստիքացուցակում: 2. Որևէ պրոֆեսիո-

նալ, սոցիալական խմբի՝ կարգապահ և ակտիվ աշխատանքի համար միանգամային պիտանի կազմ:

կրտսեր հրամանատարական կազմ – младший командный состав – noncommissioned officers (NCOs)

Ենթասպաների, սերժանտների հավաքական խումբը:

կրտսեր սերժանտական կազմի զինծառայող – военнoслужаший младшего сержантского состава – junior non-commissioned officer

Սերժանտական կազմի զինծառայող, սերժանտ (զբաղեցնում է կրտսեր հրամանատարի պաշտոն):

կցագրային կազմ – приписной состав – reservists designated for service

Այն քաղաքացիները, որոնք գտնվում են պահեստազորում և նախապես կցագրված են զորամասերին (հատուկ կազմավորումներին)՝ պատերազմի ժամանակ այնտեղ ծառայելու համար:

մարտական կազմ – боевой состав – organizational strength

մարտական ու թվային կազմ և տեղաբաշխում – боевой и численный состав и дислокация – order of battle

Ռազմական կազմավորման անձնակազմի, ստորաբաժանումների և ռազմական տեխնիկայի նույնականությունը, թվաքանակը, հրամանատարական կառուցվածքը և տեղաբաշխումը:

մշտական կազմ – постоянный состав, штат – permanent staff

Ռազմատուժանական հաստատությունների, դասընթացների, դպրոցների, ուսումնական զորամասերի (ստորաբաժանումների) հաստիքացուցակում մշտապես գտնվող ղեկավար, դասախոսական, վարչական, ինժեներատեխնիկական, հրահանգչային, սպասարկող և այլ կազմեր:

ներառում մարտական կազմում – введение в боевой состав – activation

շարքային կազմ – рядовой состав – rank and file

սերժանտական կազմ – сержантский состав – sergeant grade

Կրտսեր հրամկազմի՝ սերժանտներ, ավագներ, ենթասպաներ, հավաքական անվանումը:

սպայական կազմ – офицерский корпус, офицерский состав, офицерство – officer corps, officers

Պետության զինվորական կադրերի հիմնական մասը, այն անձանց (քաղաքացիների) վարչաիրավական կարգը, որոնք ունեն ռազմական կամ ռազմամասնագիտական կրթություն, և որոնց շնորհվել է սպայի զինվորական կոչում:

քանակական կազմ – численный состав – strength

կազմալուծում – 1. տես *տրոհում 2*, 2. дезорганизация, 3. расформирование, роспуск – 1. տես *տրոհում 2*, 2. disorganization, 3. disbandment

1. Բաժանում բաղադրիչների, տարրալուծում: 2. Ցրում, վերացում: 3. Միասնության խախտում, քայքայում:

ժամանակավոր կազմալուծում – տես *ժամանակավոր կազմացրում*

կազմակերպական միավոր – организационная единица – element, organizational unit

կազմակերպվածք – организационное устройство, организация – organizational structure, organization

(*ռազմ.*) Այնպիսի կառուցվածք, որի դեպքում ապահովվում են առավել նպատակահարմար կազմը, զորատեսակների և զինատեսակների առավել օպտիմալ հարաբերակցությունն ու զուգակցումը, բարձր մակարդակի մարտական պատրաստությունը և մարտական գործողություններ վարելու կարողությունը:

պաշտպանական կազմակերպվածք – оборонная организация – defense organization

կազմակերպություն – организация – organization

գիտահետազոտական կազմակերպություն – научно-исследовательская организация – scientific research organization

զլխամասային կազմակերպություն – головная организация – umbrella organization

գնահատող կազմակերպություն – оценивающая организация – assessment agent

լիազորված կազմակերպություն – уполномоченная организация – qualifying entity

ԱՄՆ-ում. հասարակական կազմակերպություն, որին պաշտպանական գերատեսչությունն արտակարգ դեպքերում աջակցում է օրենսդրական ակտերով ևն:

Կենտրոնական եվրոպական խողովակաշարի կառավարման կազմակերպություն – Организация управления центральноевропейским трубопроводом – Central Europe Pipeline Management Organisation

Համագործակցության շանհայյան կազմակերպություն – Шанхайская организация по сотрудничеству – Shanghai Cooperation Organization

հասարակական կազմակերպություն – неправительственная организация, общественная организация – non-governmental organization, NGO

Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի կազմակերպություն – Организация Североатлантического договора, НАТО – North Atlantic Treaty Organization, NATO

Միգրացիայի միջազգային կազմակերպություն – Международная организация по миграции – International Organization for Migration

միջազգային անվտանգային կազմակերպություն – международная безопасностная организация – international security organization

միջազգային կազմակերպություն – международная организация – international organization

միջկառավարական կազմակերպություն – межправительственная организация – intergovernmental organization

ոչ կառավարական կազմակերպություն – տես *կազմակերպություն՝ ոչ պաշտոնական հասարակական կազմակերպություն*

ոչ պաշտոնական հասարակական կազմակերպություն – неофициальная неправительственная организация – nonmandated nongovernmental organization

ոչ պետական կազմակերպություն – տես *կազմակերպություն՝ հասարակական կազմակերպություն*

պաշտոնապես ճանաչված հասարակական կազմակերպություն – официально признанная неправительственная организация – mandated nongovernmental organisation

պետական կազմակերպություն – государственная организация – governmental organization

Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպություն – Международная организация гражданской авиации – International Civil Aviation Organization, ICAO

օտարերկրյա հետախուզական կազմակերպություն – организация иностранной разведки – foreign intelligence entity

կազմակերպում – организация – organization

Կազմակերպելը, կազմակերպվելը:

կազմավորում – 1. формирование, образование, 2. воинское формирование – 1. forming, formation, 2. formation

1. Ստեղծում, ձևավորում, կազմում:
2. Ջորային միավոր՝ ստորաբաժանում, զորամաս ևն:

անօրինական զինված կազմավորում – незаконное вооруженное формирование – illegal armed formation

Մարդկանց զինված խումբ, որը կազմակերպվել է առանց գործող օրենսդրության նորմերի պահպանման և պետության կողմից վերահսկելի չէ:

անօրինական զինված կազմավորումների գործողություններ – действия незаконных вооруженных формирований – insurgency

դիվերսիոն-հետախուզական կազմավորում – диверсионно-разведывательное формирование – sabotage and reconnaissance formation

ոչ օրինական զինված կազմավորման անդամ – член незаконного вооруженного формирования – unlawful combatant

Ահաբեկիչ կամ ռազմական գործողություններ վարող այլ անձ, որը չի պատկանում որևէ պետության կանոնավոր զինված ուժերին և չի ենթարկվում ընդունված պատերազմական կանոններին:

պատերազմական ժամանակի համար ստեղծվող հատուկ կազմավորում – специальное формирование, создаваемое на военное время – wartime special formation

կազմատուվի – տես *քանդուկ*

կազմություն – 1. տես *կազմ 1*, 2. տես *կառուցվածք 1* – 1. տես *կազմ 1*, 2. տես *կառուցվածք 1*

1. Նյութի ֆիզիկական և քիմիական կառուցվածքը: 2. Բաղադրություն, համակարգի տարրերի ամբողջությունը: 3. Կազմակերպություն:

կաթսա – котел, мешок – cul-de-sac

կաթուցիչ – капельница – drip
Կաթիլային ներարկման սարք:

կալակ – оправка – chuck

կալան – штатив – tripod

կալանավորել – տես *կալանել*

կալանավորման ենթակա – подлежащий аресту – arrestable

կալանավորված (անձ) – арестованный – detainee

կալանդ – бандаж – bandage

կալանել – арестовывать – arrest

կալանում – арест – arrest, detention

կալանման միջազգային օրդեր – международный ордер на арест – international arrest warrant

կալանք – տես *կալանում*

կալանք դնելը – наложение ареста – seizure

կալանքի սանկցիա – տես *կալանք՝ կալանքի օրդեր*

կալանքի օրդեր – ордер на арест – arrest warrant

տնային կալանք – домашний арест – house arrest, open arrest

«Կալաշնիկով» – տես *Կալաշնիկովի ավտոմատ*

Կալաշնիկովի ավտոմատ – автомат Калашникова, «Калашников» – “Kalashnikov”, АК-47

7,62 մմ տրամաչափի խորհրդային ԱԿ-47 ավտոմատ:

կալսաշղթա – цеп – flail

Տանկի կամ զրահապատ մեքենայի առջևում ամրացված պտտվող շղթա, որը նախատեսված է ակնհայտ ճանապարհը մաքրելու համար:

կալնում – 1. захват, 2. տես *որսում 1* – 1. seizure, capture, 2. տես *որսում 1*

Գործողությունների (օպերացիաների) հաջորդականություն, որոնց նպատակն է նշանակետը բռնելը (որսալը), ուղեկցելը:

կառավարվող կալնում – управляемый с базы перехват – controlled interception

Մի օդանավի կողմից հակառակորդի օդանավի գրավման գործողություն, որը վերահսկվում է գետնի վրա գտնվող կայանից:

կալում – տես *կալնում*

կալման կողային ռադիոտեղորոշումային համակարգ – бортовая радиолокационная система перехвата – airborne interception equipment

Կրակի կառավարման համակարգ, որը ներառում է որսիչ կործանիչի կողային ռադիոտեղորոշումային սարքավորանքը:

կալման վրագետնյա կառավարում (վրագետնյա ռադիոտեղորոշիչով) – наземное управление перехватом – ground controlled interception, GCI

օդային նշանակետի կալում անմիջական ուղղորդմամբ (գետնից) – перехват воздушной цели при непосредственном наведении (с земли) – close-controlled air interception

կալվածք – տես *տիրույթ*

կախակետ – точка крепления – tie down point

Բեռը կամ տրանսպորտային միջոցից, կամ նրա ներսում կախելու համար նախատեսված հարմարանք:

ԿԱՀ – տես *համակարգ՝ կառավարման ավտոմատացված համակարգ*

կաղապարվածք – 1. муляж, 2. манекен – dummy

Առարկայի (ռազմական տեխնիկայի, մարդու, շինության) արտաքին ձևը և տեսքը ճշգրտորեն վերարտադրող կաղապար, որ կիրառվում է հակառակորդին մոլորեցնելու համար:

կամապաշտություն – волюнтаризм – voluntarism, libertarianism

1. Փիլիսոփայության մեջ. իդեալիստական փիլիսոփայության ուղղություն, որը բնության և հասարակության զարգացման գործում հիմնական դերը վերագրում է աստվածային կամ մարդկային կամքին, բացառում է օբյեկտիվ օրինաչափությունն ու անհրաժեշտությունը: 2. Քաղաքականության մեջ և հասարակական կյանքում. կամայական որոշումներ, որոնք անտեսում են օբյեկտիվորեն գոյություն ունեցող պայմանները և օրինաչափությունները:

կամավոր – 1. добровольный, 2. доброволец, вольноопределяющийся – 1. voluntary, 2. volunteer

Իր կամքով՝ առանց հարկադրանքի որևէ պարտավորություն ստանձնած, պատերազմի ժամանակ իր կամքով զինվորագրված անձ:

կամարածալք – տես *անտիկլինալ ծալք*

կամրջակ – мостик – bridge

դիմադրությունների կամրջակ – мост сопротивления – bridge

նավապետի կամրջակ – капитанский мостик – bridge

կամրջատեղադրիչ – мостокладчик – bridgelayer

տանկային կամրջատեղադրիչ – танковый мостоукладчик – Armored Vehicle Launched Bridge

Բրիտանական զրահամեքենա՝ ծալվի կամրջով:

կամուրջ – мост – bridge, crossing

ժամանակավոր կամուրջ – временный мост – emergency bridge

կամուրջ չորահովտի վրայով – տես *ուղանցույց*

հետիոտն կամուրջ – пешеходный мост – footbridge

Փոքր կամուրջ միայն հետիոտների համար:

օդային կամուրջ – воздушный мост – air-lift

կայազոր – гарнизон – garrison

1. Զորամասեր, ռազմաուսումնական հաստատություններ և հիմնարկներ, որոնք մշտապես կամ ժամանակավորապես տեղաբաշխված են բնակավայրում կամ դրանից դուրս և զորքերի ծառայության հարցերով ենթարկված են միասնական հրամանատարությանը: 2. Որևէ ամրացված շրջանում, ամրոցում (բերդում) կամ այլ առանձին պաշտպանական ամրաշինական կառույցում տեղաբաշխված զորք (զորամաս, ստորաբաժանում):

կայազորի զորքեր – войска гарнизона – garrison force

Բոլոր ստորաբաժանումները՝ նախանշանակված տվյալ զորակայանի կամ տեղանքի պահպանման, ռազմական օբյեկտների պաշտպանության համար:

կայազորային քաղաք – гарнизонный городок – garrison town

Քաղաք, որում տեղակայված են զորքեր՝ մշտական հիմունքներով:

կայան – станция – station

1. Որոշակի գիտահետազոտական, տեխնիկական և այլ աշխատանքներ կատարող հիմնարկ, հաստատություն, հատուկ մասնագիտական գիտական համալիր, ինչպես նաև որոշակի նպատակի ծառայող բարդ տեխնիկական համալիր: 2. Կանգնելու, կանգառելու տեղ:

զաղտնալսման կայան – станция подслушивания – monitoring station

հետևման վերգետնյա կայան – наземная станция слежения – above-ground tracking station

Ռադիոալիքներով, օպտիկական կամ այլ միջոցներով նշանակետեր որոնող և դրանց դիրքը (կոորդինատները) որոշող կայան, որը գտնվում է գետնի մակերևույթից վեր:

հրանոթային ուղղորդման կայան – станция орудийной наводки, СОН – fire control radar

հրթիռների ուղղորդման կայան – станция наведения ракет – missile guidance station

որման կայան – станция перехвата – intercept station

ռադիոտեխնիկական հետախուզության և ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային ճնշման ավտոմատ կայան – автоматическая станция радиотехнической разведки и активного радиоэлектронного подавления – automatic search jammer, search jammer

ռադիոուղղորդիչ կայան – радиопеленгаторная станция – radio range station

Վրագետնյա ռադիոուղեվարական կայան՝ դեպի օբյեկտ ուղղությունը որոշելու համար:

ռադիոուղղորդիչ կայանների ցանց – сеть радиопеленгаторных станций – fixer network, fixer system

ռադիոտեղորոշումային կայան – радиолокационная станция, РЛС, радиолокатор, радар – radar

ռադիոտեղորոշումային կայանների ցանցի ստեղծում – организация сети РЛС – radar netting

ՌՏԿ-ների միավորում միասնական ցանցում՝ ավելի մանրամասն ու լիարժեք տեղեկություններ ստանալու համար:

ռադիոտեղորոշումային կայանով ուղղորդվող – наводимый РЛС – radar guided

ՍՌՏ կամ զինամթերք, որի ուղղորդումը կատարվում է ՌՏԿ-ի միջոցով:

վազոնների տեսակավորման կայան – сортировочная станция – marshalling yard

վառելաքսանյութերի կայան – станция ГСМ – POL point

վերջին կայան – տես *վայր՝ նախանշանակման վայր*

վրագետնյա ունկնդրիչ կայան – наземная подслушивающая станция – ground eavesdropping station

Գետնի վրա տեղակայված կայան, որը նախանշանակված է հակառակորդի տեղեկատվությունը որսալու, կապի գծերով կամ անմիջականորեն ձայնով հաղորդվող տեղեկությոթ գաղտնալսելու համար:

տրոպոսֆերային կապի կայան – станция тропосферной связи – tropospheric communication station

ուղեծրային կայան – орбитальная станция – orbital station

օժանդակ ռադիոտեղորոշումային կայան – вспомогательная радиолокационная станция – gap-filler radar

Ուղար, որն օգտագործվում է ի լրումն հիմնական ռադարի՝ ոչ լրիվ տեսադաշտի գոտիներում:

կայանատեղ – парковка – park

այինդ ծածկույթով կայանատեղ – стоянка с твердым покрытием – hard stand

Բետոնապատ հարթակ ավտոմեքենայի կամ ինքնաթիռի կայանման համար:

կայանել – парковать – park

կայանք – установка – installation, plant

ավիափոխադրելի կայանք – авиатранспортная установка – air transportable unit

արձակման կայանք – пусковая установка – launcher, missile launcher, rocket launcher

Հրթիռային համալիրի կառուցվածքային սարքավորանք, որը նախատեսված է հրթիռը պատրաստության անհրաժեշտ աստիճանում պահելու, նախամեկնարկային պատրաստումն իրականացնելու և արձակելու համար:

արձակման հորանային կայանք – шахтная пусковая установка – silo launcher

զենիթային զնդացրային կայանք – зенитная пулеметная установка, ЗПУ – antiaircraft machine gun installation

զենիթային ինքնագնաց կայանք – зенитная самоходная установка, ЗСУ – antiaircraft self-propelled mount

ինքնագնաց հրետանային կայանք – самоходная артиллерийская установка, САУ – self-propelled artillery installation

Ինքնագնաց հրետանային հրանոթ՝ մարտում տանկերի և հետևակի անմիջական հրետանային ուղեկցման և աջակցման համար:

հակատանկային հրթիռների արձակման ձեռքի կայանք – ручная установка для запуска противотанковых ракет – medium antitank weapon

շարժիչային կայանք – двигательная установка – propelling system

ռեակտիվ հրետանային կայանք – реактивная артиллерийская установка – multiple rocket launcher, MRL

փոխադրված ինքնագնաց կայանք – տես *արձակում՝ արձակման շարժունակ կայանք*

կայարան – вокзал – station

բեռնաթափման կայարան – выгрузочная станция – railhead

Նախանշանակման երկաթուղային կայարան, որտեղ կատարվում է փոխադրվող զորքերի իջեցում կամ բեռնաթափում:

կայուն – устойчивый, стойкий – sustainable, durable

կայունարար – стабилизатор – 1. stabilizer, balancer, 2. fin

Սարք, հարմարանք՝ որևէ ապարատի, միջոցի (ինքնաթիռ, նավ, սուզանավ, ռումբ, արկ ևն) կայունություն տալու, կայունացնելու համար:

կայունացում – стабилизация – stabilization

Որևէ բան կայուն վիճակի բերելը, կայունացնելը:

կայուն զարգացում – устойчивое развитие – sustainable development

Փոփոխությունների գործընթաց, երբ բնական պաշարների շահագործումը, ներդրումների ուղղվածությունը, գիտատեխնիկական զարգացման կողմնորոշումը, անձնավորության զարգացումը և հաստատութենական փոփոխությունները ներդաշնակորեն փոխհամաձայնեցված են և ամրապնդում են ներկայիս ու ապագայի ներուժը մարդկանց պահանջունքների և ձգտումների բավարարման համար:

կայունություն – 1. устойчивость, 2. стойкость – 1. sustainability, stability, 2. persistency

Համակարգի էական հատկությունների երկարատև պահպանում կա՛մ նրա վրա զգալի բացասական ներգործություն չլինելու հետևանքով, կա՛մ երկար ժամանակաընթացքում նման ներգործությունների նկատմամբ համակարգի հաստատունության ապահովման շնորհիվ:

թիկունքային ապահովման կայունություն – устойчивость тылового обеспечения – logistic sustainment

մարտական կայունության պլանավորման մոդուլ – модуль планирования боевой устойчивости – sustainment planning module

նյարդահոգեկան կայունություն – нервно-психическая устойчивость – mental balance

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային կայունություն – химическая, биологическая, радиологическая и ядерная устойчивость – chemical, biological, radiological, and nuclear sustain

Ակտիվազերծում և բուժգործունեություն՝ նպատակաուղղված մարտունակության վերականգնմանն ու ռազմական օպերացիայի շարունակմանը:

«կանաչ բերետներ» – «зеленые береты» – Green Berets

ԱՄՆ-ի բանակի հատուկ նախանշանակման ուժեր:

կանաչ-շագանակագույն – տես *խակի*

«Կանգ ա՛ն» – «Стой!» – “Halt”

կանգառ – остановка – halt

կանգաշարժ – выбег – stopway

կանգառում – остановка – stop

«Կանգնի՛ր» – «Стоп!» – “Halt!”

կանխադրություն – установка – preset

Այն պարամետրների արժեքները, որոնց նախապես բերվում է սարքը գործարկման համար:

կանխապատրաստում – инициализация – initalization

Որևէ բանի (սարք, ապարատ, համակարգչային ծրագիր ևն) նախապատրաստում աշխատանքի, սկզբնական պարամետրների որոշում:

կանխատեսում – прогнозирование – forecast, forecasting, foresight

Ռազմաքաղաքական իրադրության, ՋՈՒ-ի, ռազմական տեխնիկայի և ռազմարվեստի զարգացման հավանական հեռանկարների որոշում:

կանխատեսում ռազմական գործում – прогнозирование в военном деле – military foresight

Կանխագուշակման տեսակ. ռազմաքաղաքական իրադրության, ՋՈՒ-ի, ռազմական տեխնիկայի և ռազմական արվեստի զարգացման հավանականային հեռանկարների որոշում:

կանխատեսում և գնահատում – прогнозирование и оценка – forecasting and assessment

ռադիացիոն իրադրության կանխատեսման համար քանու ուղղության և ուժի տրամագիր – диаграмма направления и силы ветра для прогнозирования радиационной обстановки – fallout wind vector plot

կանխարգելիչ – профилактический – preventive

կանխարգելում – профилактика – prophylaxis, prevention

Այն միջոցառումների համալիրը, որոնք նպատակաուղղված են որևէ բանի վիճակի, աշխատունակության, կենսու-

նակության պահպանմանը, վատթարացումից, մաշումից զերծ պահելուն:

Կանխիչ – превентивный – preventive

Կանխում – предотвращение, предупреждение – prevention

Նախօրոք ծեռնարկված միջոցառումների շնորհիվ սպառնալիքի վերացում, որևէ բանի իրագործման արգելակում, խանգարում:

արտակարգ իրավիճակների կանխում – предупреждение чрезвычайных ситуаций – prevention of emergency situations

Բժշկության և առողջապահության ծառայության ճյուղ, որն ուսումնասիրում է բնական, տեխնածին և մարդածին աղետների բուժսանիտարական հետևանքները, մշակում դրանց վերացման սկզբունքներն ու կազմակերպումը, կազմակերպում և մասնակցում է արտակարգ իրավիճակի շրջանում իրականացվող բուժտարահանումային, սանիտարահիգիենիկ և հակահամաճարակային համալիր միջոցառումներին, ինչպես նաև բուժսանիտարական գույքով ապահովմանը:

հանցագործության կանխում – предотвращение преступления – crime prevention

Կանոն – правило, канон – rule, canon, principle

երկու անձանց կանոն – правило двух лиц – two-person rule

Համակարգ, որն արգելում է անհատի՝ միջուկային զենքի կառավարումը. միջուկային զենքի հետ որևէ գործողություն կատարելու համար պահանջվում է առնվազն երկու մարդու մասնակցություն:

Կանոնագիրք – 1. տես *կանոնադրություն*, 2. устав, наставление – 1. տես *կանոնադրություն* 1, 2. directions, instructions

կայազորային և պահակային ծառայությունների կանոնագիրք – устав гарнизонной и караульной служб – garrison and guard duty regulations, charter of garrison and patrol services

կարգապահական կանոնագիրք – дисциплинарный устав – disciplinary regulations

ներքին ծառայության կանոնագիրք – устав внутренней службы – barracks regulations

Կանոնագիրք, որը սահմանում է զինծառայողների ընդհանուր իրավունքները, պարտականություններն ու պատասխանատվությունը, զնդի (բրիգադի) մակարդակով հրամանատարների (պետերի) և հիմնական պաշտոնատար անձանց պարտականությունները, ինչպես նաև ներքին կանոնակարգի, մարտական հերթապահության (մարտական ծառայության) կազմակերպման ու կրման կանոնները ևն:

Կանոնադրություն – устав, положение – 1. military manual, military regulations, 2. manual, regulations

(*ռազմ.*) Պաշտոնական նորմատիվ իրավական փաստաթղթեր, որոնք պարունակում են զորքերի մարտական և ամենօրյա գործունեության վերաբերյալ հիմնական դրույթները, սահմանում են զինծառայողների ընդհանուր ու պաշտոնական պարտականությունները և իրավունքները, նրանց փոխհարաբերությունները, ներքին, կայազորային ու պարեկային ծառայության կարգը և զինվորական ծառայության ու կենցաղի այլ կողմեր, բովանդակում են մարտական գործողությունների նախապատրաստման, վարման ու ապահովման, զորքերի կառավարման, զենքի ու ռազմական տեխնիկայի մարտական կիրառման, ինչպես նաև մարտական պատրաստման հարցերով ղեկավար ցուցումներ:

բաժնի կանոնադրություն – положение об отделе – department regulations

դաշտային կանոնադրություն – տես *կանոնադրություն՝ մարտական կանոնադրություն*

կայազորային ծառայության կանոնադրություն – устав гарнизонной службы – garrison regulations

կարգապահական կանոնադրություն – տես *կանոնագիրք՝ կարգապահական կանոնագիրք*

մարտական կանոնադրություն – боевой устав, полевой устав – field manual, training regulations

ներքին ծառայության կանոնադրություն – տես *կանոնագիրք՝ ներքին ծառայության կանոնագիրք*

շարային կանոնադրություն – строевой устав – 1. drill regulations, 2. drill and ceremonies regulations

պահակային ծառայության կանոնադրություն – устав караульной службы – guard regulations

կանոնակարգ – регламент – regulations, rules of procedure, order

1. Գործունեության կարգը կարգավորող կանոններ: 2. ժողովի, նիստի, խորհրդաժողովի, գիտաժողովի վարման կարգը:

կանոնավոր – регулярный – regular

ոչ կանոնավոր – нерегулярный, иррегулярный – irregular

կանոնավորում – տես *կարգավորում 2*

կանչ – вызов, зов – call

Հրավիրելը, հրավեր ուղարկելը, ձայն տալը:

կաշեգոտի – տես *գոտի 1*

կաշեփոկ – ремень – 1. strap, 2. harness

կաշկանդում – сковывание – immobilization

Գործելու՝ շարժվելու՝ մտածելու՝ խոսելու ևն ազատության սահմանափակում:

կապ – 1. связь, 2. сношение, взаимоотношение, 3. տես *ժապավեն 2*, 4. отношение, касательство – 1. link, connection, communication, 2. relation, 3. տես *ժապավեն 2*, 4. reference

Ձորքերի (ուժերի) կառավարման ապահովման հիմնական միջոցը, զորքերի (ուժերի) և զենքի կառավարման համակարգերում տեղեկության հաղորդում և ընդունում:

անվտանգ կապ – տես *կապ՝ պաշտպանված կապ*

ավիացիայի հետ գործակցային կապի սպա – офицер связи взаимодействия с авиацией – air liaison officer

բարձրախոս կապ – громкоговорящая связь – loud-speaker communication

գործակցային կապ – связь взаимодействия – liaison

գործակցային կապի աշխատող – сотрудник по связи взаимодействия – liaison officer

գործակցային կապի խումբ – группа связи взаимодействия – ground liaison team
Վրագետնյա և օդային զորամասերի ու վրագետնյա շտաբի ենթակամների միջև կապի համար պատասխանատու ցամաքային խումբ:

գործակցային կապի համադասման ստորաբաժանում – подразделение координации связи взаимодействия – liaison coordination element

գործակցային կապի մեխանիզմներ – механизмы связи взаимодействия – liaison arrangements

գործակցային կապի սպա – офицер связи взаимодействия – ground liaison officer
Ցամաքային ուժերի հրամանատարին կից գործող սպա, որն ապահովում է նրա կապը ծովային կամ ավիացիոն աջակցող ուժերի հետ:

լարային կապ – проводная связь – wire, wire-communication

կապեր հասարակայնության հետ – связи с общественностью – public relations, public affairs, public outreach

Հանրության (հասարակայնության) հետ անհատի, կազմակերպության (պետական մարմնի, առևտրային ընկերության, հասարակական կազմակերպության ևն) տեղեկության փոխանակման կառավարում՝ նպատակաուղղված իրենց համար բարենպաստ հասարակական կարծիքի՝ վերաբերմունքի ձևավորմանը:

կապեր քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ – связи с гражданскими организациями – civil affairs
Ռազմական օպերացիայի խնդիրների կատարման համար զինվորական հրամանատարության գործունեությունը՝ նպատակաուղղված իշխանության քաղաքացիական մարմինների, ոչ կառավարական (հասարակական) կազմակերպությունների և հասարակայնության հետ կապերի հաստատմանը:

«Կապը կտրվել է» – «Связь потеряна» –
“Contact lost”

կապի անվտանգության ապահովման միջոցներ – средства обеспечения безопасности связи – communications security material

կապի անվտանգություն – безопасность связи – communications security

կապի արբանյակ – спутник связи – communications satellite

կապի զաղտնիացում – засекречивание связи – scrambling, security classifying

կապի գործող արբանյակ – активный спутник связи – active communications satellite

կապի դաշտային հանգույց – полевой узел связи – field communications center

կապի ընդհանուր օգտագործման ցանց – сеть связи общего пользования – common-user network

կապի ծածուկություն – скрытность связи – signal security

կապի կենտրոն – центр связи – communication center, signals center

Կազմակերպություն, որը սովորաբար պատասխանատու է հաղորդագրությունների կենտրոն, զաղտնագրման կենտրոն, հաղորդող և ընդունող կայաններ ներառող կապի միջոցների աշխատանքի կառավարման ու վերահսկման համար:

կապի համակարգ – система связи – communication system

ԶՈՒ-ում, գորամիավորումում, գորամասում կապի միջոցների և ուժերի միավորում օպերացիայում (մարտում) և առօրյա գործունեության մեջ զորքերը (ուժերը) հուսալիորեն կառավարելու համար:

կապի հանգույց – узел связи – communication center

Կապի օպերատորի այն տեխնիկական միջոցների համախումբը, որոնք ապահովում են կապի ծառայությունների մատուցում և միակցում ընդհանուր օգտագործման ցանցին:

կապի հաստատում – установление связи, установление контактов – contact

կապի հրամանատվական ցանց – командная сеть связи – command net

կապի միջոց – средство связи – communications equipment

կապի մտտոցիկլավար – տես *մտտոցիկլավար տուրհանդակ*

կապի պետ – начальник связи – communications officer, signals officer

կապի ռադիոտեխնիկական միջոցների աշխատանքի ծածուկության ապահովում – обеспечение скрытности работы радиотехнических средств связи – signal security

կապի ռազմական համակարգ – տես *կապ՝ պաշտպանության նախարարության կապի համակարգ*

կապի վրագետնյա գիծ – наземная линия связи – land-line

կապի տեղական ցանց – местная сеть связи – local communications net

կապի ցանց – сеть связи – communications network

կրկնորդվող կապ – дублируемая связь – duplicated connection

հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատող – сотрудник отдела по связям с общественностью – public relations officer

հասարակայնության հետ կապերի հաստատում – установление связей с общественностью – public outreach

Ժողովրդավարական քաղաքացիական վերահսկողության միջոցներից՝ նպատակաուղղված ԶՈՒ-ն հասարակայնության համար բաց՝ թափանցիկ դարձնելուն:

հասարակայնության հետ կապերի ղեկավարում – руководство связями с общественностью – public affairs guidance

հասարակայնության հետ կապի պահպանման միացյալ խումբ – объединенная группа по поддержке связи с общественностью – Joint Public Affairs Support Element

հեռագրային կապ – телеграфная связь – telegraph, telegraph communications

հեռուստակոդային կապ – телекодовая связь – data communications, telecode communications

Երկուական կամ այլ կոդով կոդավորված տեղեկույթի հաղորդում և ընդունում: Նման տեղեկույթը նախատեսված է ԷՀՄ-ով մշակման համար կամ արդեն դրանով մշակված է:

հեռուստաչափական կապ – телеметрическая связь – telemetry link, telemetering communications

հեռուստատեսային կապ – телевизионная связь – television communications

մայրուղային ռադիոռելեային կապ – магистральная радиорелейная связь – the main radio-relay communication

մարտավարական կապ – тактическая связь – tactical communications

ներքին երկկողմ կապի համակարգ – система внутренней двусторонней связи – intercom

պաշտպանված կապ – защищенная связь – secure communications

ռազմավարական կապ – стратегическая связь – strategic communications

ռադիոհեռախոսային կապ – радиотелефонная связь – radiotelephony, wireless telephone communication

ռոկադային կապ – рокадная связь – lateral communications

սուրհանդակավիսուտային կապ – почтовое-фельдъегерская связь – postal-courier communication

տիեզերական կապ – космическая связь – space communication

ցամաքային կապ – сухопутная связь – land communication

օպերատիվ կապ – оперативная связь – operational communication

կապալ – подряд – contract

զլխավոր կապալ – генеральный подряд – prime contract

կապալով կազմակերպվող թիկունքային ապահովման վերաբերյալ հավելվածներ – приложения о тыловом обеспечении, организуемом по подряду – contracting support annexes

Օպերացիայի պլանի հավելված, որը վերաբերում է մատակարարների միջոցով կատարվող նյութատեխնիկական ապահովմանը:

կապալառու – 1. подрядчик, 2. подрядный – 1. contractor, 2. contracting

զլխավոր կապալառու – генеральный подрядчик – prime contractor

կապալառու կազմակերպության ղեկավար – руководитель подрядной организации – head of contracting activity

Պայմանագրի պայմանների կատարման համար պատասխանատու պաշտոնյա:

կապալառուների կառավարում – управление подрядчиками – contractor management

կապալառուների ներկայացուցիչներ, որոնք լիազորված են ուղեկցելու զորքին – представители подрядчика, уполномоченные сопровождать войска – contractors authorized to accompany the force

կապալառուների ներկայացուցիչներ, որոնք լիազորված չեն ուղեկցելու զորքին – представители подрядчика, не уполномоченные сопровождать войска – contractors not authorized to accompany the force

կապակցում – привязка – connection

Որևէ բանի հարաբերակցում՝ պայմանավորում մեկ այլ բանով, դրա պարամետրների՝ բնութագրիչների որոշում ըստ մեկ այլ բանի պարամետրների:

լուսանկարչական կապակցում – фотограмметрическая привязка – photogrammetric control

կապան – տես *նեղոց*

կապաշար – տես *տրցակ*

կապավոր – связист – signaler, signalman
ՋՈՒ-ի կապի համակարգում ծառայող զինվորական:

կապիտալ – 1. капитал, 2. տես *հիմնական* – 1. capital, equity, 2. տես *հիմնական*

բաժնետիրական կապիտալ – акционерный капитал – stock, storage, supply

կապիտալի արտահոսք – տես *դրամական միջոցների ելք*

կապիտալիզմ – капитализм – capitalism
Արտադրության ու բաշխման տնտեսական համակարգ՝ հիմնված մասնավոր սեփականության, համընդհանուր իրավաբանական հավասարության և ձեռնարկչության ազատության վրա:

կապիտալիստ – капиталист – capitalist

կապիտալիստական – капиталистический – capitalist

կապիտան – капитан – captain
Մեծ թվով պետությունների զինված ուժերում սպայի զինվորական կոչում՝ մայորի և ավագ լեյտենանտի միջև:

առաջին կարգի կապիտան – капитан первого ранга – commodore, captain I rank
Նավատորմում. ավագ սպայական կոչում, որը հավասարազոր է ՋՈՒ-ի այլ տեսակներում գնդապետի կոչմանը:

երկրորդ կարգի կապիտան – капитан второго ранга – captain, captain II rank

երրորդ կարգի կապիտան – капитан третьего ранга – commander, captain III rank

կապիտան-լեյտենանտ – капитан-лейтенант – lieutenant-commander

կապիտուլացում – капитуляция, сдача – surrender, capitulation

անվերապահ կապիտուլացում – безоговорочная капитуляция – unconditional surrender

կապիտուլացման ակտ – акт о капитуляции – instrument of surrender

Փաստաթուղթ, որում զետեղվում են պատերազմում ռազմական գործողությունների դադարեցման պայմանները. կապիտուլացումը (անձնատրություն) կարող է լինել մասնակի (հասարակ կամ պատվավոր, երբ չի նախատեսվում պետության կողմից որոշակի քաղաքական պարտավորությունների ստանձնում) և լրիվ (սովորաբար ստորագրվում է ՋՈՒ-ի լիակատար ջախջախման դեպ-

քում՝ հաղթողի ներկայացրած պայմաններով):

ԿԱՊԿ – տես *Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն*

կապորդ – связой, посредник – 1. liaison, runner, 2. orderly

Ջինծառայող, որի միջոցով ապահովվում է մի մարտավարական ստորաբաժանման կապը մեկ այլ ստորաբաժանման հետ, շտաբի կապն իր ենթակա ստորաբաժանումների հետ, ինչպես նաև գաղտնի գործակալի և ռեզիդենտի կամ գործակալական ցանցի կենտրոնի միջև:

կապոց – տես *փաթեթ*

կապոցափոկ – ремень – strap

կապտապատճեն – «синька», синий от-тиск карты, синяя копия – blue key

կապրալ – капрал – corporal, lance-corporal

1. Սերժանտական կազմի կրտսեր կոչում ցամաքային զորքերում, ռազմածովային և ռազմաօդային ուժերում:
2. Ամերիկյան ցամաքային կամ ռազմածովային ուժերի կրտսեր սերժանտ:

կապուղի – канал связи – liaison channel, channel

Ազդանշանների ընդունման ու հաղորդման տեխնիկական սարքերը և տարածման միջավայրը, որոնք հնարավորություն են տալիս ծայրակցային ընդունիչ-հաղորդիչ ապարատուրա միացնելու դեպքում կազմակերպելու մեկ կամ ավելի օգտագործողների միջև կապ:

ծառայողական կապուղի – служебный канал – official channels

կապուղու թողունակություն – пропускная способность канала – transmission capacity, channel capacity

հետախուզական կապուղի – канал разведки, канал передачи и приема разведывательной информации – intelligence channel

Այն ճանապարհը, որով հետախուզության կորզած տեղեկույթը հաղորդվում է վերադասին՝ կենտրոնին:

տեղեկատվության կապուղի – канал информации – information channel

կառամատույց – платформа, перрон – platform

օդանավակայարանի կառամատույց – перрон аэровокзала – apron

կառան – 1. брас, 2. տես նավամատույց, 3. տես պողպատաճուղան – 1. brace, 2. տես նավամատույց, 3. տես պողպատաճուղան

կառանատեղ – տես նավամատույց

կառավարելի – տես կառավարվող

կառավարման խաթարում – нарушение управления – disruption of command and control

կառավարող զորահրաման – управляющая команда – directive command, Auftragstaktik

Կառավարման հայեցակարգ, ըստ որի՝ բոլոր մակարդակների հրամանատարները տեղեկացվում են օպերացիայի սպասվելիք արդյունքի մասին, սակայն ազատ են վերջնական արդյունքի հասնելու համար նախաձեռնություն ցուցաբերելու գործում՝ վերադաս հրամանատարության միջամտության նվազարկմամբ:

կառավարվող – управляемый – guided

կառավարություն – правительство – government

ազգային միասնության կառավարություն – правительство национального единства – national unity government

անցումային կառավարություն – տես կառավարություն՝ ժամանակավոր կառավարություն

ժամանակավոր կառավարություն – временное правительство, переходное правительство – interim government

կոալիցիոն կառավարություն – коалиционное правительство – coalition government

կառավարում – 1. управление, менеджмент, 2. правление – 1. management, 2. control, 3. governance, administration, rule

Գործընթաց, որը նախատեսում է ընդունված ուղղորդող ռազմավարական

փաստաթղթերի ու որոշումների շրջանակներում ընթացիկ գործառնության կարգավորում, այդ թվում՝ իրականացման համար անհրաժեշտ որոշումների կայացում, և ներառում է պլանավորում, կազմակերպում և վերահսկում:

անմիջական կառավարում – տես ուղղորդում՝ անմիջական ուղղորդում

ապակենտրոնացված կառավարում – децентрализованное управление – decentralized control

1. Կազմակերպվածք, որի դեպքում բարձրագույն ղեկավարությունն իր լիազորությունների որոշ մասը հանձնում (փոխանցում) է տվյալ ոլորտում գործող ստորադաս օղակներին: 2. ՀՕՊ-ում. վերադաս հրամանատարության կառավարման ձև, երբ նա կրակային ստորաբաժանումներին հրամաններ տալիս է միայն այն դեպքում, երբ անհրաժեշտ է ապահովել կրակի համապատասխան բաշխում կամ կանխել յուրային ինքնաթիռի խոցումը:

առաջադրանքային կառավարում – принцип предоставления командиру самостоятельности при выполнении задачи – mission-type tactics, mission command, Auftragstaktik

Ձինված ուժերում մարտական կառավարման հեռանկարային գերակա եղանակ (Auftragstaktik), որի դեպքում ռազմական օպերացիաներն իրագործվում են ապակենտրոնացման սկզբունքով՝ ըստ առաջադրանքի տիպի հրամանի: Ղա անհատներին հնարավորություն է տալիս ինքնուրույնաբար որոշելու, թե ինչպես պետք է կատարել առաջադրանքը, և դրա կատարման ժամանակ դրսևորելու կամքի ուժ, դատողականություն, նախաձեռնողականություն, ստեղծագործական մոտեցում, փոխվստահություն, ինչը նպաստում է օպերացիաներում մարդկային գործոնի առավել արդյունավետ օգտագործմանը:

ավտոմատ հեռուստաչափական կառավարում – автоматическое телеметрическое управление – automatic telemetric management/control

արտակարգ իրավիճակում գործողությունների կառավարման կենտրոն – центр

управления действиями в чрезвычайных ситуациях – emergency operations center

արտակարգ իրավիճակում կառավարելու լիազորություն – полномочие управления в чрезвычайной ситуации – emergency authority

Լիազորություն, որ պետք է տրվի տեղական մարմիններին պետության նախագահի կողմից, որպեսզի նրանք կարողանան արտակարգ իրավիճակի պայմաններում ընդունել մարդկանց կյանքի համար կարևոր որոշումներ:

արտակարգ պատահարի կառավարման կետ – пункт управления чрезвычайным происшествием – incident command post

արտակարգ պատահարների կառավարման համակարգ – система управления чрезвычайными происшествиями – incident command system

արտակարգ պատահարների կառավարում – управление чрезвычайными происшествиями – incident management

գորքերի ծածուկ կառավարում – скрытое управление войсками – code command system

Միջոցառումների համալիր, որի նպատակն է խաղաղ և պատերազմական ժամանակ գորքերի (ուժերի) կառավարման համակարգում շրջանառող տեղեկույթը հակառակորդից գաղտնի պահելը:

գորքի մարտական կառավարում – боевое управление войсками – tactical control

էլեկտրամագնիսական պայքարի կառավարում – управление борьбой в электромагнитной сфере – electromagnetic battle management

Հրամանատարի պլանավորած ու ձեռնարկած միջոցառումների համալիր՝ նպատակաուղղված հակառակորդի էլեկտրամագնիսական ներգործությունից յուրային էլեկտրոնային համակարգերի պաշտպանությանը և հակառակորդի էլեկտրոնային համակարգերի ոչնչացմանը կամ աշխատանքի խաթարմանը:

էլեկտրամագնիսական սպեկտրի կառավարում – управление электромагнитным спектром – electromagnetic spectrum management

Մարտական (օպերատիվ) ինժեներական, թիկունքային և վարչական խնդիրների լուծման ժամանակ էլեկտրամագնիսական սպեկտրի համատեղ օգտագործման պլանավորում, համադասում, բաշխում և ղեկավարում:

ժողովրդավարական կառավարում – демократическое управление – democratic governance

ինքնուրույն կառավարում – автономное управление – autonomous operation

Հակաօդային պաշտպանության մեջ օպերացիայի ձև, երբ գորամիավորումը կորցնում է կապը հրամանատարի հետ և ստանձնում օպերացիայի ամբողջ պատասխանատվությունը:

լավ կառավարում – տես *կառավարում՝ պատշաճ կառավարում*

կառավարման բաշխված համակարգ – распределенная система управления – distributional control system

կառավարման կետ – пункт управления – command post

կառավարման համակարգի խաթարում – расстройство системы управления войсками противника – counter command and control

Հակառակորդի գորքերի կառավարման համակարգի գործունեության քայքայում:

կառավարման մաթեմատիկական մոդելավորում – математическое моделирование управления – mathematical modeling of management

կառավարման վահանակ – щиток управления, приборная панель – dashboard

կառավարման օդային կետ – воздушный пункт управления, командный воздушный пункт – airborne command post

Հատուկ սարքավորված ինքնաթիռ, որը հրամանատարն օգտագործում է իր գորքերը կառավարելու համար:

կառավարման օպերատիվություն – оперативность управления – efficiency of management

Հրամանատարների և շտաբների ունակությունը՝ գորքերը կառավարելու այնպիսի ժամկետներում, որոնցով կա-

պահովվի դրված խնդիրների հաջող կատարումը:

կառավարում գետնից – управление с земли – ground control

կենտրոնացված կառավարում – централизованное управление – centralized control

կենտրոն–ծայրամաս աստիճանակարգային կառավարում – иерархическое управление центр–периферия – center–periphery hierarchic management

կրակի կառավարման ՌՏԿ – տես *կրակ՝ կրակի կառավարման ռադիոտեղորոշումային կայան*

համատեղ կառավարում – совместное управление – joint control

հեռագործ կառավարում – տես *կառավարում՝ հեռահար կառավարում*

հեռահար կառավարում – дистанционное управление, телеуправление – remote control, distant control

Կառավարային ներգործության (ազդանշանի) հաղորդում օպերատորից կառավարվող օբյեկտին, երբ հնարավոր չէ ներգործել անմիջականորեն (օբյեկտը շարժվում է, գտնվում է որոշակի հեռավորության վրա կամ ագրեսիվ միջավայրում և այլն):

հրահանգային կառավարում – директивное управление – directive leadership, detailed-order tactics, Befehlstaktik

Մարտական կառավարման ոճ, որի դեպքում վերադասի հրամանում շարադրված է լինում ոչ միայն այն, *ինչ* պետք է արվի, այլև՝ *ինչպես* պետք է արվի:

հրետանու կրակի և հրթիռային հարվածների կառավարում – управление огнем артиллерии и ракетными ударами – artillery fire and missile attacks control

ճգնաժամային կառավարում – кризисное управление – crisis management

մարտական կառավարման կազմակերպում – организация боевого управления – battle management

Այն միջոցառումների համալիրը, որոնք հրամանատարն իր շտաբի հետ ձեռնարկում է, որպեսզի ապահովի իրեն

ենթակա ուժերի ու միջոցների փոխհամաձայնեցված գործողություններն ի շահ առաջադրված մարտական խնդրի կատարման:

մարտական կառավարման կազմակերպում, հրամանատարություն, կառավարում, կապ և հետախուզություն – организация боевого управления, командование, управление, связь и разведка – battle management, command, control, communications and intelligence

Խաղաղ, պատերազմական կամ ճգնաժամային շրջանում հարձակողական ու պաշտպանողական միջոցառումների համադասման և ըստ ժամանակի համաձայնեցման նպատակով ուժերի և միջոցների, գործընթացների, ընթացակարգերի և տեղեկույթի զուգակցում:

մարտական կառավարման հրամանատարական համակարգ – տես *կառավարում՝ մարտական կառավարման հրամանատվական համակարգ*

մարտական կառավարման հրամանատվական համակարգ – командная система боевого управления, КСБУ – command system of battle management, command system of combat management

մարտական կառավարում – боевое управление – command and control, C2

Հրամանատարների, շտաբների և կառավարման այլ մարմինների գործունեությունը՝ նպատակաուղղված իրենց զորքերի (ուժերի) մշտական մարտական պատրաստության պահպանմանը, օպերացիաների (մարտական գործողությունների) նախապատրաստմանը և առաջադրված խնդիրների կատարման ժամանակ զորքերի (ուժերի) ուղղորդմանը:

մարտական միջոցների կառավարում – управление боевыми средствами – control of combat facilities

նյութատեխնիկական մատակարարման կառավարում – управление материально-техническим снабжением – inventory management

ոչ արդյունավետ կառավարում – неэффективное управление, отсутствие надлежащего управления – bad governance

ոչ պատշաճ կառավարում – տես *կառավարում*՝ ոչ արդյունավետ կառավարում

պատշաճ կառավարում – надлежащее управление – good governance

պետության զինված ուժերի կառավարման համակարգ – система управления вооруженными силами государства – National Military Command System

Հրամանատարության ու կառավարման համընդհանուր համակարգի կարևոր բաղադրիչ, որն ապահովում է պետության նախագահի, պաշտպանության նախարարի և այլ բարձրաստիճան պաշտոնյաների կողմից պաշտպանական ոլորտում իրենց պարտականությունների կատարումը, ազգային ռազմական հրամանատարության համակարգ:

ռազմական կառավարում – военное управление – military control

ռազմավարական կառավարում – стратегическое управление – strategic management

վարչաթիկունքային կառավարում – административно-тыловое управление – administrative control

Լիազորությունների իրականացում կամ ենթակա կամ այլ կազմակերպական միավորների կառավարում վարչատնտեսական հարցերի ոլորտում, որոնք չեն մտնում մարտական խնդիրների շրջանի մեջ (այդպիսիք են, օրինակ, կադրերի կառավարման, մատակարարման, սպասարկման ևն հարցերը):

վերջնամասային կառավարում – терминальное управление – terminal control

1. Կառավարում, որի նպատակն է տրված ժամանակի պահին կառավարման օբյեկտի փոխադրումը տրված վերջնական վիճակի: 2. Օդային երթևեկության կառավարման տեսակ. լիազորություն ուղղորդելու ինքնաթիռը մի դիրքի, որտեղից նա զինամթերքը, ուղևորներին ու բեռները կհասցնի որոշակի վայր (նախանշանակված կետ): 3. Ինքնաթիռի էլեկտրոնային, մեխանիկական կամ տեսողական կառավարում՝ ուղեկցման նպատակով նշանակետի բռնումն ու նույնականացումը հեշտացնելու համար:

տեղեկատվական ռեսուրսների կառավարում – управление информационными ресурсами – information resources management

տվյալների հավաքման կառավարում – управление сбором данных – collection management

տվյալների հավաքման օպերացիայի կառավարում – управление операцией сбора данных – collection operations management

տրանսպորտային օպերացիաների կառավարում – управление транспортными операциями – traffic management

օպերատիվ կառավարում – оперативное управление – operational control, operational authority

ֆինանսական կառավարում – финансовый менеджмент – financial management

Կառավարում, վերահսկում և կապ – управление, контроль и связь – command, control and communications, C3

Կառույց – 1. строение, здание, 2. структура – 1. facility, 2. structure

1. Շինություն, զանազան նախանշանակմամբ (բնակելի, մշակութային, տեխնիկական ևն) ճարտարապետական կերտվածք: 2. Որևէ համակարգի տարր հանդիսացող հիմնարկ, ձեռնարկություն, մարմին:

ինտեգրված ռազմական կառույց – интегрированная военная структура – integrated military structure

միացյալ հետախուզական կառույց – объединенная разведывательная структура – joint intelligence architecture

Հետախուզության միջտեսակային կառույց, որը միավորում է տարբեր հետախուզական կենտրոններ:

պաշտպանական կառույց – защитное сооружение – protective works

պաշտպանված կառույց – защищенное строение – protected site

Արկերով՝ ականներով խոցումից և այլ վնասվածքներից պաշտպանված շինություն:

վերազգային կառույց – транснациональная структура – transnational structure

կառուցապատված – застроенный – built-up

կառուցվածք – 1. строение, устройство, структура, 2. структура, конструкция – 1. composition, 2. structure, framework

Որևէ բանի կազմության մեջ մասերի, մասնիկների փոխադարձ դասավորությունը, ներքին կազմություն, բաղադրություն, ներքին կազմակերպվածքի հիմնարար սկզբունք:

կազմակերպական կառուցվածք – տես *կազմակերպվածք*

կազմակերպահաստիքային կառուցվածք – организационно-штатная структура – organization and establishment

ռազմական կառավարման մարմինների ինտեգրված կառուցվածք – интегрированная структура органов военного управления – integrated command structure

կառք – экипаж, карета – carriage

կասեցում – пресечение – interdiction

կասկածանք – сомнение – doubt, challenge

կասկածելի – подозрительный – suspect

կասկածյալ (անձ) – подозреваемый – suspect

կատապուլտ – катапульта – catapult

Ավիակրից վերթին ապահովող սարք:

կատար – տես *լեռնակատար*

կատարելագործում – усовершенствование – improvement

Ավելի լավ, կատարյալ դառնալը և/կամ դարձնելը:

կատարում – 1. исполнение, выполнение, 2. соблюдение, выполнение – 1. execution, carrying out, 2. compliance, performance

1. Որևէ բան անելը՝ վերջացնելը՝ ավարտին բացնելը: 2. Որևէ պահանջի՝ պայմանի ևն ենթարկվելը, չխախտելը:

կատարման մասին պայմանավորվածություն – договоренность о выполнении – implementing arrangement

կատարման պլան – план выполнения – implementation plans

կատարման ստուգում – проверка исполнения – administrative control

կատեգորիա – категория – category

Իրականության երևույթների առավել ընդհանուր հատկություններն ու կապերն արտահայտող գիտական (փիլիսոփայական) հասկացություն:

տարածության և ժամանակի կատեգորիա – категория пространства и времени – space and time category

«**Կատյուշա**» – «Катюша» – “Katyusha”

Խորհրդային բազմալիցք արձակման կայանք՝ տեղադրված ամրաշրջանակի վրա:

կարաբին – карабин – carbine, carbine

Թեթև կարճափող ակոսավոր հրացան:

կարաբինակիր – карабинер – carbineer

կարաբինավոր – տես *կարաբինակիր*

կարանտին – карантин – quarantine

Հակահամաճարակային և բուժկանխարգելիչ ռեժիմային միջոցառումների համալիր, որոնք նպատակաուղղված են համաճարակային օջախի կատարյալ մեկուսացմանը և այնտեղ վարակիչ հիվանդությունների վերացմանը:

կարապիկ – лебедка – hoist

կարգ – 1. порядок, система, строй, 2. ранг, разряд, 3. категория – 1. order, system, 2. rank, 3. category

1. Որևէ ամբողջություն կազմող մասերի կամ միավորների հաջորդականությունը և ընդհանուր հորինվածքը, դասավորություն: 2. Կազմակերպման՝ գործերը վարելու ընդունված ձև՝ հետևողականություն: 3. Հասարակական կառուցվածքի ձև, իրավակարգ: 4. Որևէ բան կատարելու՝ իրականացնելու ընդունված՝ սահմանված եղանակ՝ օրենք: 5. Գիտության մեջ սեռային հասկացություն, որն արտահայտում է առարկաների, հարաբերությունների տարակարգը (դասը) կամ դրանց առավել ընդհանուր հատկանիշը:

ավելի բարձր կարգի – տես *ավագ*

դարն ապրած կարգեր – տես *վարչակարգ՝ հին վարչակարգ*

երթային կարգ – походный порядок, походная колонна – marching order, order of march

Իրենց ուժեղացման միջոցներով հանդերձ ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների, նավերի շարումը երթարշավ կատարելու համար:

կարգի խանգարում – нарушение порядка – public nuisance

մարտական կարգ – боевой порядок – battle deployment, combat formation, order of battle, tactical formation

Ուժեղացման միջոցներով հանդերձ զորամիավորումների, զորամասերի և ստորաբաժանումների դասավորումը՝ դիրքավորումը, մարտ վարելու համար:

պատվերների տեղաբաշխման կարգ – порядок размещения заказов – ordering procedures

Իրավանորմատիվային ամրագրում ստացած կանոնների, ընթացակարգերի և պահանջների համախումբ, որոնք կարգավորում են գործունեությունը տվյալ ոլորտում:

սահմանված կարգ – установленный порядок – form

վարչական ենթակայության կարգ – инстанции административного подчинения, порядок административного подчинения – administrative chain of command

կարգաբերում – 1. наладка, настройка, юстировка, 2. приведение в порядок – 1. alignment, adjustment, 2. reorganization

1. Տրված պայմաններում որոշակի տևողությամբ համակարգի աշխատանքը (գործառուցումը՝ գործունեությունը) ապահովելու համար նրա նախապատրաստման, հանդերձավորման, կարգավորման օպերացիոն գործողությունների համախումբը, նրա առանձին մասերի տեղադրության փոխհամաձայնեցումը՝ ձգարտումը: 2. Կարգի բերելը, կարգի գցելը: 3. Համապատասխանեցում որոշ կարգի՝ համակարգի:

կարգագիր – разнарядка, наряд – allocation

Որևէ բան՝ փոխադրամիջոցներ, զինամթերք (այդ թվում՝ միջուկային) ևն տալու՝ հանձնելու՝ առաքելու փաստաթուղթ:

կարգադրագիր – 1. предписание, 2. տես *կարգագիր* – 1. warrant, 2. տես *կարգագիր*

Գրավոր կարգադրություն՝ հանձնարարություն՝ հանձնարարական:

կարգադրություն – распоряжение – direction

մարտական կարգադրություն – боевое распоряжение – fragmentary order, combat instruction

մշտատև կարգադրություն – постоянное распоряжение – standing orders

նախնական կարգադրություն – предварительное распоряжение – warning order

կարգազանցություն – нарушение порядка – violation of order

Կարգի խախտում, կարգուկանոնի պահպանման (կատարման) գործում թերացում:

կարգախոս – տես *նշանաբան 1*

Բառ կամ հակիրճ արտահայտություն, որը պայմանավորում է մարդկանց խմբի կամ կազմակերպության վարքը և ձգտումները:

կարգախումբ – категория – category

Որևէ հատկանիշի ընդհանրությամբ միավորվող մարդկանց, առարկաների, երևույթների խումբ:

պաշտոնեական կարգախումբ – должностная категория – assignment group

Տվյալ հաստիքային պաշտոնի համար նախատեսված զինվորական կոչում:

սպառազինության համակարգի կառավարման կարգախումբ – категория управления системой вооружения – weapon control status

ՀՕՊ-ի զորամասերի համար կրակի վարման սահմանափակման աստիճան.

1) կրակի անկաշկանդ բացում, 2) կրակի բացման սահմանափակում, 3) կրակի բացման արգելում:

կարգային որակավորում – классная квалификация – grades (of military specialists)

Որոշակի զինվորական մասնագիտության գծով զինծառայողին շնորհվող մասնագիտական պիտանիության աստիճան:

կարգապահական – дисциплинарный – disciplinary

կարգապահական տույժ – дисциплинарное взыскание – disciplinary action, disciplinary punishment

կարգապահություն – дисциплина – discipline

Սահմանված կարգուկանոն, որին ենթարկվելը պարտադիր է տվյալ կոլեկտիվի բոլոր անդամների համար:

կատարողական կարգապահություն – исполнительская дисциплина – performance discipline

կարգավար – диспетчер – dispatcher, controller

կարգավարի պատասխանատվության գոտի – зона ответственности диспетчера – control zone

կարգավորում – 1. регулирование, регулировка, 2. упорядочение – 1. regulation, 2. ordering

ճանապարհային երթևեկության կարգավորում – регулирование дорожного движения – traffic management

ճգնաժամային կարգավորում – кризисное регулирование – crisis management

կարգասիրություն – дисциплинированность – discipline

Կարգուկանոնին հետևելու, կարգապահ լինելու հատկություն:

կարգավարժություն – տես *կարգասիրություն*

կարգավիճակ – статус – status

Իրավական դիրք, վիճակ:

ակտիվ կարգավիճակ – активный статус – active status

կարգուկանոն – порядок – discipline, order

կարգուկանոնի վերահաստատմանն ուղղված օպերացիաներ – операции по восстановлению порядка – operations to restore order

կարգում – տես *նշանակում*

կարե – care – care

Հետևակի մարտակարգ քառակուսու (ուղղանկյան) տեսքով, որի յուրաքանչյուր կողմը դեպի դուրս նայող շարք կամ շարասյուն է:

կարիք – տես *պակաս 1*

կարծիք – տես *հայացք 2*

կարճ միակցում – короткое замыкание – short, short circuit

կարճուղի – кратчайший путь – cut off

«կարմիր բերետներ» – «красные береты» – red berets

Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտե – Международный комитет Красного Креста – International Committee of the Red Cross, ICRC

Կարմիր խաչի և Կարմիր մահիկի միջազգային շարժում – Международное движение Красного Креста и Красного Полумесяца – International Red Cross and Red Crescent Movement

«կարմիրներ» – «красные» – red team

ՆԱՏՕ-ի զորավարժություններում՝ հակառակորդի ուժերը:

կարողություն – способность, возможность – capability

երկարատև գործելու կարողություն – способность к длительным действиям – sustainability

մտավոր կարողություններ – умственные способности – mental

նազմական կարողությունների քայքայում – подрыв военного потенциала – degrading

Միջոցառումների (քաղաքական-դիվանագիտական, սոցիալ-տնտեսական, տեղեկատվական-քարոզչական, հետախուզադիվերսիոն ևն) համալիր՝ նպատակաուղղված հակառակորդի ռազմական-պաշտպանական ներուժի անկմանը:

կարևոր հետախուզական տվյալներ – важнейшие разведывательные данные – essential elements of information

Հակառակորդին կամ օպերացիոն միջավայրին վերաբերող այն առավել կարևոր տեղեկույթը, որն անհրաժեշտ

է հրամանատարին տվյալ պահին առկա այլ տեղեկության կամ հետախուզական տեղեկություններից օգտվելու համար, որպեսզի դրանք օգնեն իրեն ընդունելու կշռադատված որոշում:

կարևորություն – տես *արժեք 2*

կացարան – 1. жилье, 2. жилище – 1. accommodation, abode, 2. dwelling

ամուսնացածների կացարան – жилище для женатых – *pad*

ամուսնացածների կացարանում բնակվող զինծառայող – военнослужащий, проживающий в жилище для женатых – *pad*

կացարանի տրամադրում – предоставление жилья – accommodation

կացույթ – տես *զինվորական՝ զինվորական կենցաղ*

կեղծ ահազանգում – տես *տազնապ՝ կեղծ տազնապ*

կեղծանուն – псевдоним – pseudonym, alias

կեղծիչ – фабрикатор – fabricator

կեղծում – фабрикация – fabrication

կեղև – տես *պատյան 2*

կենդանի – 1. животное, 2. живой – 1. animal, 2. living

1. Բոլոր կենդանական արարածները՝ ի հակադրություն մարդու: 2. Կենդանական մարմնի՝ էակի վիճակ, որի դեպքում նա ընդունակ է շնչելու, շարժվելու և զգալու:

կենդանի մնացած – выживший, уцелевший, оставшийся в живых – *survivor*

կենդանի վահան – живой щит – *human shield*

կենսաահաբեկչություն – биотерроризм – bioterrorism

կենսաբանական – биологический – biological

Կենդանի օրգանիզմներին՝ մարդու, կենդանու, բույսի վերաբերող՝ հատուկ:

կենսաբանական ազդանյութ – биологический агент – biological agent

կենսադարձային խնամք – реанимационная помощь – *resuscitative care*

Կյանքը (կամ վերջույթները) փրկելու նպատակով կատարվող ինտենսիվ բուժում և բուժմիջամտություն:

կենսակայունություն – жизнестойкость – durability, survivability, vitality

Կյանքի անբարենպաստ պայմանները կրելու ընդունակություն, դրանց նկատմամբ կայունություն:

կենսական – жизненный – *vital*

կենսականորեն կարևոր – жизненно важный – *vital*

կենսակերպ – образ жизни – *living, life-style*

առողջ կենսակերպ – տես *լավ առողջություն*

կենսամակարդակ – уровень жизни, жизненный уровень – *standard of living, standard of life*

Սոցիալ-տնտեսական կատեգորիա, որն արտահայտում է երկրի (կամ առանձին տարածաշրջանի), դասակարգի, խավի, սոցիալական խմբի, ընտանիքի կամ անհատի նյութական ու մշակութային պահանջմունքների բավարարման աստիճանը՝ որակական արժեքից վերացարկված քանակական ցուցանիշներով գերազանցապես բնութագրվող սպառողական բարիքներով ապահովվածության իմաստով:

կենսաշրջան – жизненный цикл – *life cycle*

կենսաշրջանի կառավարում – управление жизненным циклом – *life cycle management*

ռազմական արտադրանքի կենսաշրջան – жизненный цикл военного изделия – *life cycle of military products*

կենսաչափական – биометрический – *biometric*

կենսապահպանելիություն – տես *գոյապահպանելիություն*

կենսապահպանում – տես *գոյապահպանում*

Կենսունակություն – տես *գոյունակություն*

Կենտրոն – центр – center

1. Որոշակի գործունեության, կառավարման մարմինների խտացման (հավաքման, կենտրոնացման) տեղ: 2. Բարձրագույն ղեկավար մարմին (մարմիններ): 3. Որոշակի շրջանի, երկրի համար վարչաքաղաքական, տնտեսական, մշակութային և այլ կարևոր նշանակություն ունեցող քաղաք, բնակավայր:

առաջավոր փորձի կենտրոն – центр передового опыта – center of excellence

ավիակարգավարման կենտրոն – տես *կենտրոն օդային երթևեկության կառավարման կենտրոն*

ավիացիայի գործողությունների կառավարման բազմազգ կենտրոն – многонациональный центр управления действиями авиации – Combined Air Operations Center, CAOC

արբանյակային կապին աջակցման տարածաշրջանային կենտրոն – региональный центр поддержки спутниковой связи – regional satellite communications support center

Ջանգվածային խոցման զենքի կենտրոն (ՆԱՏՕ) – Центр по оружию массового уничтожения – Weapons of Mass Destruction Center

թիկունքային շրջանի օպերատիվ կենտրոն – оперативный центр тылового района – rear area operations center

իրավիճակային կենտրոն – ситуационный центр – situation center

Խաղաղության և եվրոպական անվտանգության պրոբլեմների հետազոտության կենտրոն – Центр по изучению проблем мира и европейской безопасности – Peace Research and European Security Studies

կառավարման և իրազեկման կենտրոն – центр управления и оповещения – control and reporting center

հակաօդային պաշտպանության կառավարման կենտրոնակետ – центральный

пост управления противовоздушной обороной – air defense control post

հետախուզական օպերացիաների միացյալ կենտրոն – объединенный центр разведывательных операций – joint intelligence operations center

մամուլի կենտրոն – пресс-центр – press center

Մարտական կիրառման միացյալ կենտրոն – Объединенный центр боевого приращения – Joint Warfare Center

մարտական տեղեկութային կենտրոն – боевой информационный центр – combat information center, CIC, action information center

միացյալ օպերատիվ կենտրոն – объединенный оперативный центр – joint operations center

մտավոր կենտրոն – мозговой центр – think-tank, brain center

Ոչ պետական գիտահետազոտական կազմակերպություններ, որոնք որպես կանոն իրենց ջանքերը կենտրոնացնում են քաղաքականության, տնտեսության, սոցիալական, իրավունքի ոլորտներում՝ հանդես գալով համապատասխան մշակումներով և փորձագիտական գնահատումներով:

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի փոխադրումների համադասման կենտրոն – Центр координации перевозок ОВС НАТО – Allied Movement Coordination Center

ռադիոտեղորոշումային ցանցի կենտրոն – центр радиолокационной сети – radar netting station

Ռադիոտեղորոշումային ցանցում ներառված այն կայանը, որը տեղեկություններ է ստանում ցանցի մյուս բոլոր կայաններից:

տեղային համադասող կենտրոն – локальный координационный центр – local coordination center

ուղեղային կենտրոն – տես *կենտրոն՝ մտավոր կենտրոն*

ուսումնական կենտրոն – учебный центр – training center

Կարևոր նշանակություն ունեցող առաջատար ուսումնական հաստատություն:

փաստաթղթերի մշակման միացյալ կենտրոն – объединенный центр обработки документации – joint document exploitation center

փրկարարական համադասող կենտրոն – спасательный координационный центр – rescue coordination center

օդային երթևեկության կառավարման կենտրոն – центр управления воздушным движением, центр УВД – air traffic control center

օդատիեզերական օպերացիաների կենտրոն – центр аэрокосмических операций – air and space operations center

ՕԵԿ-ի կենտրոն – տես կենտրոն՝ օդային երթևեկության կառավարման կենտրոն

օպերացիայի վարման կենտրոն – центр ведения операции – operations center

Կենտրոնակայան – штаб-квартира – head-quarters, HQ

Կենտրոնացում – 1. концентрация, сосредоточение, 2. централизация – 1. concentration, 2. centralization

1. Միավորումների, զորամիավորումների, զորամասերի (նավերի) հավաքում և տեղաբաշխում նշանակված շրջաններում: 2. Մի կետում միացում, հավաքում մի տեղում: 3. Մտքի, ուշադրության լարում՝ ի մի հավաքում: 4. Մտքի, ուշադրության ուղղում՝ սևեռում որևէ մեկի կամ որևէ բանի վրա: 5. Միավորում՝ իշխանությունը մեկի ձեռքում, մի մարմնի ենթարկում:

կենտրոնացման ավարտ – завершение сосредоточения – force closure

Օպերատիվ տարածքում բավարարչափոլ գորքի և ռազմամթերքի կուտակում՝ գործողություն սկսելու համար:

կենտրոնացման շրջան – район сосредоточения – concentration area, assembly area

Տարածք՝ շրջան, սովորաբար՝ ՌԳԹ-ում, որտեղ մարտական գործողություններ սկսելուց առաջ հավաքվում և դիրքավորվում է գորքը:

կրակի կենտրոնացման տեղամաս – участок сосредоточения огня – concentration area

Տեղանքի սահմանափակ հատված, որը ենթարկվում է կարճատև զանգվածեղ կրակային ներգործության:

ռազմավարական կենտրոնացում – стратегическое сосредоточение – strategic concentration

Կենտրոնացում և հետագա առաջարժում – տես գորք՝ գորքի ընդունում

Կեռ – крюк – hook

արգելակիչ կեռ – տես կեռ՝ օդային արգելակիչի կեռ

օդային արգելակիչի կեռ – воздушный тормозной гак, тормозной крюк – aircraft arresting hook, tail hook

Տախտակամածային ինքնաթիռների վրա սարքավորված հատուկ կեռ, որով ինքնաթիռը վայրէջքի ժամանակ կառչում (բռնում) է ավիականգնեցուցչի ճոպանից և կանգնում:

Կեռաքաշում – скрайбирование – scribing

Լազերային մշակման տեսակ:

Կետ – 1. точка, 2. пункт, 3. пост, 4. տես հաշվետվություն՝ հաշվետվության հոդված – 1. dot, 2. point, 3. station, 4. տես հաշվետվություն՝ հաշվետվության հոդված

1. Ֆիզիկայում, մաթեմատիկայում ևն չափում չունեցող տարածական հատված, գծի հատվածի սահման: 2. Տարածության մեջ կամ մակերևույթի վրա տեղ՝ վայր, որտեղ որևէ բան է տեղավորված կամ որևէ բան է տեղի ունենում: 3. Մարդկային կամ նյութական ռեսուրսների՝ ուժի կենտրոնացման տեղ՝ վայր: 4. Ձանազան նպատակների հատկացված և համապատասխանորեն հարմարեցված տեղ՝ շենք: 5. Փաստաթղթի կամ որևէ տեքստի՝ թվահամարով կամ տառով նշված մաս՝ հատված: 6. Մորգեի այբուբենի հիմնական նշաններից մեկը: 7. Որևէ բանի համար օգտագործվող՝ որևէ գործողության կամ իրադարձության հետ կապված որոշակի հատկա-

նիշներով բնորոշվող տեղ՝ տարածության մեջ:

ակտիվագերծման կետ – пункт дезактивации, пункт санитарной обработки – decontamination station, cleansing station

Շինություն, որտեղ կատարվում են քիմիական, կենսաբանական կամ ռադիոակտիվ աղտոտվածությունից մաքրականց, ինչպես նաև նյութերի մաքրում:

անվերադարձության կետ – տես *կետ՝ կրիտիկական կետ 3*

առաջադիր հրամանատարական կետ – передовой командный пункт, ПКП – advanced command post

ավիակարգավարման կետ – авиадиспетчерская – aircraft control room, ACR 4

ավիաօդերևութաբանական դիտման կետ – авиаметеорологический наблюдательный пункт – aviameteorological observation post

բաժնետրման կետ – пункт раздачи – distribution point

բերման կետ – точка приведения – reference point

բուժանիտարական տարահանումային կետ – медико-санитарный эвакуационный пункт – casualty clearing station

բուժտարահանման կետ – медицинский эвакуационный пункт – casualty staging unit

դիտման կետ – 1. наблюдательный пункт, пункт наблюдения, 2. наблюдательный пост – 1. observation point, 2. observation post, look-out

Հատուկ սարքավորված տեղ, որից կատարվում է յուրային զորքի ու հակառակորդի գործողությունների և տեղանքի մշտական դիտում:

գրոյական կետ – нулевая точка, начальная точка – zero

«թեժ կետ» – «горячая точка» – hot spot

թեքման կետ – точка изгиба, точка перегиба – critical point

թիկունքային ապահովման կետ – пункт тылового обеспечения – logistic point

թույլ կետ – слабая точка – trouble spot

կալանավորների ձևակերպման և վերաբաշխման կետ – пункт оформления и перераспределения арестованных – detainee processing station

կառավարման թիկունքային կետ – тыловой пункт управления, ТПУ – rear control point

Կառավարման կետ, որից օպերացիայի նախապատրաստման ու վարման ժամանակ կատարվում է թիկունքի զորամասերի ու տեխնիկական ապահովման կառավարում:

կառավարման օժանդակ կետ – вспомогательный пункт управления – secondary controlled station

ՋՈՒ-ի խմբավորումների կառավարման կետ, երբ դրանց կառավարումը հրամանատարական կամ պահեստային հրամանատարական կետերից հնարավոր չէ:

կարգավարական կետ – диспетчерский пункт – control station

կողմնորոշիչ կետ – տես *կետ՝ ստուգիչ կետ*

կողմնորոշումային կետ – ориентировочный пункт – critical point

կտրուկ վերընթացի կետ – точка резкого набора высоты – pull-up point

Այն կետը, որտեղից ինքնաթիռը պետք է սկսի վերթիռ՝ գրոհելու կամ վերադառնալու համար, վերթիռի անցման կետ:

կրիտիկական կետ – 1. критическая точка, 2. критическая точка, особая точка, 3. критическая точка, точка невозвращения – 1. decisive point, 2. critical point, 3. point of no return

1. Աշխարհագրական վայր, որոշակի առանցքային դեպք, կարևոր գործոն կամ գործառույթ, որը գործարկման դեպքում հրամանատարներին հնարավորություն է տալիս հակառակորդի նկատմամբ հասնելու շոշափելի գերազանցության կամ էապես նպաստելու հաջողության ձեռքբերմանը: 2. Ժամանակի, տարածության կամ տեղեկույթի դաշտի կետ, որտեղից կարող է վտանգի ենթարկվել յուրային կամ հակառակորդի ծանրության կենտրոնը: 3. Ինքնաթիռի հետագծի կետ, որից այն կողմ

նրա ունեցած վառելիքի պաշարը հնարավորություն չի տալիս վերադառնալու իր կամ որևէ այլ համապատասխան թռիչքարան՝ վառելիքի պաշարը լրացնելու համար:

հատման կետ – точка пересечения, перекресток – intersection, junction

հատուկ կետ – տես *կետ՝ կրիտիկական կետ*

հատուկ մշակման կետ – пункт специальной обработки – decontamination center

հարվածի կետ – տես *հանդիպման կետ*

հետերթային վերաենթարկման կետ – пункт послемаршевого переподчинения – release point

1. Ճանապարհային երթևեկության ասպարեզում. երթուղու սահմանված կետ, որում շարասյուն կազմող ստորաբաժանումները (տարրերը), կրկին անցնելով իրենց հրամանատարների ենթակայության տակ, շարունակում են շարժվել՝ յուրաքանչյուրն իր ուղղությամբ: 2. Օդային փոխադրումների ասպարեզում. գետնի վրա այն կետը, որի վերևում կատարվում է գործը:

հիմնական հրամանատարական կետ – основной командный пункт – main command post

հսկիչ-անցագրային կետ – контрольно-пропускной пункт, КПП – 1. regulating station, 2. checkpoint

1. Զինվորական ավանի, զորամասի, հիմնարկի ևն տարածքում հատուկ սարքավորված տեղ (սենք), որը նախատեսված է ժամանող (մեկնող) անձանց, ինչպես նաև որևէ գույքի ներկրման (արտահանման) ճշտության ապահովման համար: 2. Առանձին զորամաս (ստորաբաժանում), որը կատարում է ելք ու մուտք գործող հետիոտների և/կամ ավտոմեքենաների երթևեկության ստուգում (կարգավորում), ինչպես նաև այդ զորամասի (ստորաբաժանման) խնդրի կատարման վայրը (սովորաբար՝ պետության սահմանագծում):

հրամանատարադիտային կետ – командно-наблюдательный пункт – command-and-observation post

Մարտում ստորաբաժանման կառավարման կետ:

հրամանատարակարգավարական կետ – командно-диспетчерский пункт – air traffic control tower

Թռիչքարանում հատուկ սարքավորված տեղ՝ սենք, որտեղից կատարվում է թռիչքների կառավարում:

մարտալրակազմի ու վառելիքի լրացման առաջադիր կետ – передовой пункт пополнения боекомплекта и дозаправки горючим – forward arming and refueling point

Մարտական գործողությունների վայրին մոտ գտնվող՝ ինքնաթիռների լիցքավորման և վերազինման ժամանակավոր կայան:

մարտական սնուցման կետ – пункт боевого питания – ammunition point, ammunition supply point

Գումարտակում մարտական գործողությունների շրջանում՝ զենքն ընդունելու, զինամթերքի պաշարներ պահելու, դրանք մասնակիորեն կիրառմանը նախապատրաստելու և դրանցով ստորաբաժանումներն ապահովելու համար կազմակերպվող կետ:

մարտավարական ավիացիոն աջակցության կառավարման կետ – пункт управления тактической авиационной поддержкой – tactical air support element

մեռյալ կետ – мертвая точка – dead point

1. Գլանում մխոցի երկու ծայրահեղ դիրքերից մեկը, որից մխոցը դուրս բերելու համար անհրաժեշտ է լրացուցիչ արտաքին ճիգ: 2. Օրգանիզմի վիճակ ֆիզիկական աշխատանքի ինտենսիվ կատարման սկզբնական փուլում, երբ սիրտ-անոթային համակարգը դեռ չի հասել գործողության որոշակի մակարդակի և չի հասցնում թթվածնով բավարարել աշխատող մկանները: Այդ վիճակը հաղթահարելու համար անհրաժեշտ է լրացուցիչ ճիգ: 3. Արտադրության մակարդակ, որին հասնելու դեպքում ձեռնարկությունն աշխատում է օգուտով: 4. (փոխ.) Վիճակ, երբ բոլոր ազդող ուժերի հանրահաշվական գումարը հավասար է զրոյի, և այդ վիճակից դուրս գալու համար անհրաժեշտ են լրացուցիչ ջանքեր:

միջակա կետ (զորքերի տեղափոխման ժամանակ) – промежуточный пункт – intermediate location

միջանկյալ կետ – промежуточный пункт – intermediate location

նշանակման կետ – տես վայր՝ նշանակման վայր

շարժական հրամանատարական կետ – подвижный командный пункт, ПКП – mobile command post, MPC

շրջանային կարգավարական կետ – районный диспетчерский пункт – area control center

պահեստային հրամանատարական կետ – запасный командный пункт, ЗКП – alternate command post

պատասխանատու կետ – ответственная точка, контрольный пункт – critical point

ՊՀԿ – տես կետ՝ պահեստային հրամանատարական կետ

ջրամատակարարման կետ – пункт водоснабжения – water point

ռադիոկապի հաստատման կետ – контрольная точка связи – contact point

ռազմավարորեն կարևոր կետ – стратегически важный пункт – key point

սանիտարական մշակման կետ – տես կետ՝ ակտիվագերծման կետ

սանիտարավերահսկողական կետ – санитарно-контрольный пункт – sanitary and control station

ստուգիչ-անցագրային կետ – контрольно-пропускной пункт – access point

ստուգիչ կետ – контрольная точка, ориентир – checkpoint

ստուգիչ-կողմնորոշիչ կետ – контрольно-ориентирная точка – control point

Որոշված կողորհնատներով (երկարություն, լայնություն) վայր, լողան, նավակ, թռչող ապարատ, ռադիոէլեկտրոնային սարք, նկատելի վրագետնյա կամ որևէ այլ հեշտությամբ որոշարկվող օբյեկտ, որին տրված են համար և անվանում, և որը ծառայում է որպես նավերի, թռչող ապարատների և հա-

մար ուղեվարական ու կառավարային օժանդակ միջոց:

ստուգողական կետ – տես կետ՝ պատասխանատու կետ

վայրնետման հաշվարկային կետ – расчетная точка выброски – computed air release point

Օդային տարածության կետ, որում պետք է նետել պարաշյուտով բեռը, որպեսզի այն զգեստնվի նախանշված կետում:

ցողի կետ – точка росы – dew point
Ջերմաստիճան, որի դեպքում օդում պարունակվող գոլորշին կոնդենսացվում է՝ վերածվելով ցողի:

ուղղորդման առաջանցիկ կետ – упрямая точка наведения – offset point

Օդային կալման տերմին. օդային տարածության կետ, որը գտնվում է նշանակետի շարժման ուղեգծի վրա՝ նրա ներկայիս դիրքից առաջ, և որին պետք է ուղղվի կալիչ տարրը (կործանիչ, հրթիռ, արկ ևն), որպեսզի այդտեղ կատարի շրջադարձ՝ թիրախի վրա գրոհելու համար:

փոխաբեռնման կետ – перевалочный пункт – transshipment point

Տեղ՝ կետ՝ վայր, որտեղ կատարվում է փոխադրվող բեռի տեղափոխում մեկ տրանսպորտային միջոցից մեկ ուրիշի:

փոխադրամիջոցների ստուգիչ-անցագրային կետ – контрольно-пропускной пункт транспортных средств – vehicle check-point, VCP

փոխապայմանավորված կետ – согласованная точка – agreed point

օդադիտման կետ – пункт воздушного наблюдения – aerial observation point

օդալուսանկարման կետ – точка аэрофотосъемки – air station, exposure station

Օդային կամ տիեզերական տարածության կետ, որում գտնվում է տեսախցիկի օբյեկտիվը լուսանկարման պահին:

օդային հրամանատարական կետ – տես կառավարում՝ կառավարման օդային կետ

օդային շարժման կառավարման հատվածի կարգավարական կետ – диспетчер-

ский пункт сектора управления воздушным движением – area control center

օդերևութաբանական դիտման կետ – авиаметеорологический наблюдательный пункт – aviameteorological observation post

Կետային – точечный – point

Կերակրաման – котелок – mess tin
Մետաղյա սպասք, որն օգտագործվում է դաշտային պայմաններում կերակուր պատրաստելու համար, ինչպես նաև որպես ավիս կամ սկուտեղ:

Կերակրապաշար – съестные припасы – victuals

Կերոսին – керосин – paraffin oil

Կերպափոխում – трансформация – transformation

Կեցվածք – 1. осанка, выправка, 2. поза, отношение – 1. posture, bearing, carriage, 2. posture, attitude, position

ԿԶՀՀ – տես *համալիր՝ կրոպի զենիթա-հրթիռային համալիր*

Կիբեռնակահետախուզություն – киберконтрразведка – cyber counterintelligence

Կիբեռտարածություն – киберпространство – cyberspace

Կիսագլորաթռիչք – полубочка, переворот через крыло – half roll

Ինքնաթիռավարության բարդ հնար, որի ժամանակ ինքնաթիռը պտտվում է իր երկայնական առանցքի շուրջ 180°-ով (մեջքի), ապա խոյաթռիչ անկում կատարում և որոշակի բարձրության վրա անցնում հորիզոնական թռիչքի՝ սկզբնականին հակառակ ուղղությամբ և զգալիորեն ավելի մեծ արագությամբ:

Կիսագունդ – полушарие – hemisphere

հյուսիսային կիսագունդ – северное полушарие – Northern Hemisphere

Կիսադասակ – полувзвод – section

Կիսատ թողնել – տես *չավարտել*

Կիտվածություն – 1. кучность, 2. տես *կուտակվածություն* – 1. grouping, 2. տես *կուտակվածություն*

Ջենքի հատկությունը հրաձգության միևնույն պայմաններում խմբավորելու ծակատները, արկերի (գնդակների, հրթիռների և այլն) վրագետնյա կամ օդային պայթյունները սահմանափակ մակերեսի վրա, արտահայտվում է ցրման պարամետրներով:

Կիրառություն – применение – application

մարտական կիրառություն – боевое применение – employment

1. Մարտական խնդիրների կատարման նպատակով մարտում (օպերացիայում) ՋՈՒ-ի տարբեր տեսակների, զորատեսակների և հատուկ զորքերի ստորաբաժանումների, զորամասերի և զորամիավորումների կազմակերպված օգտագործումն ինչպես ինքնուրույնաբար, այնպես էլ միմյանց հետ փոխգործությամբ: Տերմինը գործածվում է նաև սպառազինության համալիրների, առանձին տեսակների զենքի ու ռազմական տեխնիկայի առնչությամբ և նշանակում է մարտում դրանց կիրառում ըստ իրենց նախանշանակման: 2. ՌՕՈՒ-ում. թռիչքային պատրաստման տեսակ, որը ներառում է թռիչքակազմի ուսումնավարժեցում իրադրության տարբեր պայմաններում վրագետնյա (ծովային), օդային նշանակետերի խոցման և այլ մարտական խնդիրների կատարման համար ավիացիոն խոցիչ տարրերի և օդանավի սարքավորանքի կիրառմանը:

Կիրառում – տես *կիրառություն*

մարտական կիրառման համար ոչ պիտանիություն – непригодность для военного применения – inoperability

հակառակորդի կողմից զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքների վերացում – ликвидация последствий применения противником оружия массового поражения – consequence management

Կիրճ – ущелье – gorge, ravine

Կլիմա – климат – climate

Կլիմայավարժեցում – акклиматизация – acclimatization

Կծկում – свертывание – curtailment
Տեղավորում ավելի նեղ տարածությունում՝ փոքր տիրույթում:

ԿՀԳ – տես *գործակալություն` Կենտրոնական հետախուզական գործակալություն*

կյանքի փուլաշրջան – տես *կենսաշրջան*

կնքում – заключение – conclusion

կշռադատված ռազմական բավարարություն – разумная военная достаточность – reasonable military adequacy, reasonable military sufficiency

Խաղաղ ժամանակի համար ՋՈՒ-ի այն թվաքանակը, սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի քանակությունը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ շրջանի խնդիրների կատարման համար:

կշիռ – 1. вес, 2. տես *հեղինակություն* – 1. weight, 2. տես *հեղինակություն*

անզուտ կշիռ – вес брутто – gross weight
առավելագույն վայրէջքային կշիռ – максимальный посадочный вес – maximum landing weight

առավելագույն վերթիռային կշիռ – максимальный взлетный вес – maximum take-off weight

կող – տես *բանալի*

պաստառներով ազդանշանման կող – код сигнализации полотнищами – panel code, surface code

կողաբառ – кодовое слово – code word

կողային անվանում – кодовое название, кодовое наименование – codename

կողավորում – кодирование – encoding
Նորմալ (գրանշանային) տեքստի վերածում պայմանական նշաններով արտահայտված տեքստի:

տեղեկույթի կողավորում – кодирование информации – information coding

կոթ – տես *բռնակ*

կոլաբորացիոնիստ – коллаборационист – collaborator
Թշնամուս գործակցող անձ:

Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիր – Договор о коллективной безопасности, ДКБ – Collective Security Treaty, CST

Պայմանագիր, որը 1992 թ. մայիսի 15-ին Տաշքենդում ստորագրեցին Հայաստանի, Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Ղրղզստանի, Տաջիկստանի և Ուզբեկստանի ղեկավարները, իսկ 1993 թ. միացան Բելառուսը, Կրաստանը և Ադրբեջանը: Հետագայում Ուզբեկստանը, Կրաստանը և Ադրբեջանը դուրս եկան պայմանագրից: Այդ պայմանագրի հիման վրա 2002 թ. մայիսի 14-ին ձևավորվեց Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի կազմակերպությունը:

Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն – Организация Договора о коллективной безопасности, ОДКБ – Collective Security Treaty Organization, CSTO

Տարածաշրջանային միջազգային կազմակերպություն, որի գործունեության հայտարարված նպատակներն են՝ խաղաղության, միջազգային ու տարածաշրջանային անվտանգության և կայունության ամրապնդումը, կոլեկտիվ հիմունքներով անդամ պետությունների անկախության, տարածքային ամբողջականության և ինքնիշխանության պաշտպանությունը, ընդսմին այդ նպատակներին հասնելու համար անդամ պետությունները նախապատվություն են տալիս քաղաքական միջոցներին: Ներկայումս անդամներն են՝ Ռուսաստանը, Հայաստանը, Բելառուսը, Ղազախստանը, Ղրղզստանը, Տաջիկստանը:

կոկարդ – տես *գլխարկանիշ*

կոկորդախոսակ – տես *լարինգոգֆոն*

կողաթեքում – крен – roll, list, tilt
Շարժվող ապարատի (ծովային նավ, ինքնաթիռ, ավտոմեքենա ևն) թեքումը երկայնական առանցքի շուրջ:

կողը կողի – борт о борт – abreast

կողմ – 1. сторона, 2. տես *առում* – 1. side, 2. տես *առում*, 3. party

1. Երկրաչափական օբյեկտի կողքային տարածություն՝ տեղ, ինչպես նաև այդ ուղղությունը: 2. Որևէ գծից՝ օբյեկտից ծախ կամ աջ գտնվող տարածություն՝ տեղ՝ օբյեկտ՝ առարկա՝ մաս, ինչպես նաև որևէ բանից աջ կամ ծախ գտնվող ուղղություն: 3. Ուղղություն:

4. Դեպքերի կենտրոնից՝ գլխավոր ուղուց՝ գծից դուրս՝ հեռու: 5. Առարկայի՝ իրի ևն մակերևույթներից յուրաքանչյուրը: 6. Որևէ բանի բաղկացուցիչ մաս՝ տարր: 7. Հատկություն, առանձնահատկություն: 8. Կողմնակից, թեր, համախոհ: 9. Երկրաչափական մակերևույթի (մարմնի, ֆիզուրի) տարածությունը սահմանափակող գիծ: 10. Որևէ հարաբերությունների մեջ գտնվող անձերից (խմբերից) յուրաքանչյուրը:

ընդդիմամարտող կողմ – противоборствующая сторона – warring party

պատերազմող կողմ – воюющая сторона – belligerent

կողմնակցություն – приверженность – allegiance

կողմնային քամի – боковой ветер – cross-wind

կողմնացույց – компас – compass

կողմնացույցի շրջանակի բաժնուղակ – лимб картушки компаса – compass rose

կողմնացույցի շրջանակի պատկեր – изображение картушки компаса – compass rose

Քարտեզագրության մեջ. կողմնացույցի շրջանակի (այդ թվում՝ չորս գլխավոր կողմերի, հորիզոնամասերի ևն) պատկերը՝ տեղադրված քարտեզի կենտրոնում:

հովականագնիսական կողմնացույց – гиромангнитный компас – gyromagnetic compass

մագնիսական կողմնացույց – магнитный компас – magnetic compass

կողմնացույց-անկյունաչափ – буссоль – boussole

Գործիք, որով հորիզոնական հարթության մեջ չափվում է մագնիսական միջօրեականի և դեպի դիտվող առարկա ուղղությունների միջև եղած անկյունը, և որը ռազմական գործում կիրառվում է նշանակետի ազիմուտը որոշելու, հրետանային կրակը ճշգրտելու և այլ նպատակներով:

կողմնորոշիչ – ориентир – landmark, guideline

1. Տեղանքում շրջագնման (տեսաձրման) ժամանակ լավ նկատելի, առանձնացող առարկա կամ ռելիեֆի տարր, որն օգտագործվում է իր զըտնըվելու տեղը և նշանակետի դիրքը, շարժման ուղղությունն ու արագությունը որոշելու, նշանացուցման, մարտում ստորաբաժանումների և զորամասերի կառավարման համար: 2. (փխբ.) Մտավոր նպատակ, որին ուղղվում են ձեռնարկվելիք գործողությունները, ուղեցույց:

կետային կողմնորոշիչ – точечный ориентир – pinpoint

կողմնորոշիչների գծապատկեր – схема ориентиров – range card

փոխայանմանավորված կողմնորոշիչ – согласованный ориентир – agreed point

կողմնորոշում – 1. ориентация, 2. установка, 3. позиция, 4. ориентирование – 1. orientation, declination, 2. direction, 3. position, viewpoint, attitude, 4. orientation

1. Իր գտնվելու տեղի (տեղադրության) որոշում: 2. Իրադրությունը հասկանալու և գնահատելու կարողություն: 3. Գործունեության ուղղվածություն, որը պայմանավորված է հետաքրքրություններով ու շահերով: 4. Կացության՝ հարցերի մեջ իր ուղին որոշելը, այս կամ այն դիրքը զրավելը, որևէ վերաբերմունք ցույց տալը, դիրքորոշվելը: 5. Իրադրության, առաջիկա մարտական խնդիրների մասին տեղեկություններ և այլ տվյալներ, որոնք վերադաս հրամանատարությունը (շտաբը) հաղորդում է ստորադասներին, որպեսզի նրանք ճիշտ պարզորոշեն իրադրությունը և պատեհաժամորեն նախապատրաստվեն մարտական խնդիրների կատարմանը:

աշխարհայացքային կողմնորոշում – мировоззренческая установка – worldviews

կողմնորոշման կորուստ – потеря ориентации – disorientation

կողմնորոշում տեղանքում – ориентирование на местности – terrain orientation

վարքային կողմնորոշում – поведенческая установка – behaviors, behavior patterns

կողոպտած հարստություն – разграбленное добро – loot

կողոպտիչ – грабитель – looter

կողոպուտ – грабеж – loot

կողք – бок – flank

կողք կողքի – տես *շարք՝ մեկ շարքով*

կոճակի արագ սեղմում – щелчок, быстрое нажатие кнопки – click

կոմանդո – коммандо – comando

Հատուկ նախանշանակման բրիտանական ստորաբաժանման զինվոր

կոմանդոս – командос – commando

1. Հետախուզադիվերսիոն ջրկատի զինծառայող: 2. ՌԾՈՒ-ի հատուկ օպերացիաների ստորաբաժանման զինծառայող:

«**Կոմանչ**» – «Команч» (боевой вертолет BBC США) – “Comanche”

կոմբատանտ – տես *ռազմիկ*

ոչ կոմբատանտ – некомбатант – non-combatant

Այն անձինք, որոնք գտնվում են պատերազմող պետության զինված ուժերի կազմում, սակայն անմիջականորեն մարտական գործողություններին չեն մասնակցում:

ոչ կոմբատանտի կարգավիճակ – статус некомбатанта – noncombatant status

ոչ կոմբատանտների տարահանման վերահսկման համակարգ – система отслеживания эвакуации некомбатантов – noncombatant evacuation operations tracking system

ոչ կոմբատանտների տարահանում – эвакуация некомбатантов – noncombatant evacuation operation

տարահանված ոչ կոմբատանտներ – эвакуированные некомбатанты – noncombatant evacuees

կոմբինեզոն – տես *աշխատանքային արտահագուստ*

կոն – конус – cone

լռության կոն – конус молчания – cone of silence

Հակադարձ կոնի ձև ունեցող տարածություն, որը գտնվում է անմիջականորեն որոշ տեսակների ռադիոփարոսների վերևում, և որում այդ ռադիոփարոսի ազդանշանները լսելի չեն կամ թույլ լսելի են:

կոնապտույտ – прецессия – precession

թվացյալ կոնապտույտ – кажущаяся прецессия – apparent precession

կոնվենցիա – конвенция – convention

Միջազգային պայմանագրի տեսակ:

ռազմական կոնվենցիա – военная конвенция – military convention

ծովային կոնվենցիա – морская конвенция – sea convention

Ռազմական և մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետի չկիրառելու մասին կոնվենցիա – Конвенция о неприменимости срока давности к военным преступлениям и преступлениям против человечества – Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitation to War Crimes and Crimes against Humanity

կոնվերտոպլան – конвертоплан – tilt rotor aircraft

Ռոտորաձիգ վերթիռով ինքնաթիռ:

կոնտուզիա – контузия – concussion, contusion, shell shock

կոորդինատներ – координаты – coordinates

աշխարհագրական կոորդինատներ – географические координаты – geographic coordinates

աշխարհագրական կոորդինատների համաշխարհային համակարգ – всемирная система географических координат – World Geographic Reference system, georef

բևեռային կոորդինատներ – полярные координаты – polar coordinates

բևեռային կոորդինատներով տեղանշում – տես *բևեռային տրամագիծ*

դեկարտյան կոորդինատներ – տես *կորդորդինատներ՝ ուղղանկյուն կոորդինատներ*

կոորդինատների պայմանական ելքային սկզբնակետ – условная исходная точка начала координат – false origin

ուղղանկյուն կոորդինատներ – прямоугольные координаты, декартовы координаты – cartesian coordinates

ուղղանկյուն կոորդինատների համակարգ – система прямоугольных координат – grid coordinate system

ուղղանկյուն կոորդինատների ռազմագիտական համակարգ – военная система прямоугольных координат – military grid reference system

ուղղորդիչ կոորդինատներ – направляющие координаты – polar coordinates

1. Երկչափանի կոորդինատային համակարգ, որում հարթության վրա յուրաքանչյուր կետի տեղադրությունը որոշվում է երկու արժեքներով՝ բևեռային անկյունով և բևեռային շառավղով:
2. Դիտորդից (ճշտորդից) մինչև թիրախ եղած հեռավորությունը, ուղղությունը և ուղղաձիգ ուղղումը:

կոչ – 1. призыв, 2. տես *կանչ* – 1. appeal, call, 2. տես *կանչ*

1. Հրավեր, կանչ: 2. Ջանգվածներին ուղղված զրավոր կամ բանավոր դիմում, հորդոր:

կոչնակ – տես *ռադիոկանչ*

հիմնական կոչնակ – տես *հիմնական պայմանական*

կոչում – звание, чин – rank

1. Պաշտոնապես շնորհվող անվանում, որ բնորոշում է գործունեության որևէ բնագավառի կամ պաշտոնական դիրքի որակավորումը: 2. Այս կամ այն ծառայության համար տրվող պատվավոր անվանում, պարգևատրության ու խրախուսանքի ձևերից մեկը:

ավագ սպայական կոչում – старшее офицерское звание – field rank

- Ցանկացած կոչում, որը բարձր է կապիտանից և ցածր գեներալից:

արտահերթ կոչում (առանց դրույքի փոփոխման) – внеочередное звание – brevet

զինվորական կոչման վաղաժամկետ շնորհում – досрочное присвоение воинского звания – accelerated promotion

կոչման բարձրացում – повышение в звании, присвоение очередного воинского звания – promotion

կոչման իջեցում – понижение в звании – demotion

հերթական զինվորական կոչման շնորհում – տես *կոչում՝ կոչման բարձրացում*

պատվավոր կոչում – почетное звание – honorary title

սպայական կոչում – звание офицера, офицерский чин – commission

ցածր կոչումներ – младшие звания – junior ranks

կոռնետ – корнет – cornet

Հեծելազորային գնդի կրտսեր լեյտենանտ:

կոտորած – резня, бойня – massacre

կոտորակ – дробь – shot

կոտորակառումբ – шрапнель – shrapnel

կորդիտ – кордит, бездымный порох – cordite, smokeless powder

կործանել – губить – destroy

կործանիչ – 1. истребитель, 2. истребительный – 1. fighter, 2. exterminatory

1. Հակառակորդի թռչող սպարաուներն օդում ոչնչացնելու համար նախատեսված մարտական ինքնաթիռ, օգտագործվում է նաև վրագետնյա նշանակետերի խոցման և օդային հետախուզության համար: 2. Կործանիչի գործառնությունները վերաբերող, կործանող:

գրոհային կործանիչ – истребитель-штурмовик – ground-attack fighter

լավ եղանակի շուրջօրյա կործանիչ – круглосуточный истребитель, действующий при хорошей погоде – clear weather air defense fighter

կործանիչների կառավարման օպերատոր – оператор управления истребителями – fighter controller

Օդային երթևեկության հրահանգիչ, որն զբաղվում է կործանիչ ինքնաթիռների գործողությունների կարգավորմամբ:

կործանիչին ուղղորդող թռչող ապարատ – летательный аппарат – корректировщик истребителя – fighter direction aircraft

կործանիչների գրոհ վրագետնյա նշանակետի վրա – атака истребителей на наземную цель – fighter ground-attack

կործանիչների պահպանախումբ – эскорт истребителей – fighter escort

կործանիչների՝ վրագետնյա նշանակետերի որոնման ու ոչնչացման գործողություններ – действия истребителей по поиску и уничтожению наземных целей – fighter sweep

կործանիչներով ծածկապաշտպանություն – прикрытие истребителями – fighter cover

Որոշակի տարածքի պաշտպանություն՝ հակառակորդի օդային գործողությունները կործանիչ ինքնաթիռներով հետ մղելու նպատակով:

հակաօդային պաշտպանության ամենեղանակյա կործանիչ – всепогодный истребитель противовоздушной обороны – all weather air defense fighter

Կործանիչ ինքնաթիռ այնպիսի սարքավորանքով ու զենքով, որոնք հնարավորություն են տալիս օդային մարտին մասնակցելու՝ անկախ եղանակային պայմաններից կամ օրվա ժամից:

հեռահար ծածկապաշտպանության կործանիչներ – տես *պարբեկ՝ մարտական արգելապատնեշային օդային պարբեկ*

մարտավարական կործանիչ – тактический истребитель – tactical fighter

միսեղանի կործանիչ – одноместный истребитель – single-place fighter, single-seat aircraft

որսիչ կործանիչ – истребитель-перехватчик – interceptor, fighter interceptor

ռազմաձակատային կործանիչ – фронтовой истребитель – front-line fighter

ռեակտիվ կործանիչ – реактивный истребитель – jet fighter

տակտիկական կործանիչ – տես *կործանիչ՝ մարտավարական կործանիչ*

ցերեկային կործանիչ – дневной истребитель – day air defense fighter

Կործանիչ ինքնաթիռ, որը զինված է այնպիսի սարքավորանքով, որ կարող է մարտի մեջ մտնել միայն ցերեկային լույսով, այն էլ եղանակի լավ տեսանելիության պայմաններում:

կործանում – гибель, падение, завоевание – fall, downfall

կորպուս – корпус – corps

Օպերատիվ-մարտավարական (բարձրագույն մարտավարական) զորամիավորում, շատ պետություններում ընդունված՝ օպերատիվ օդակում զորքերի կազմակերպման ձև, կարող է մտնել ավելի խոշոր միավորումների կազմի մեջ կամ լինել առանձին:

բանակային կորպուս – армейский корпус – army corps

կորպուսի թիկունքային ծառայություն – тыловая служба корпуса – corps support command

կորպուսին լրակցված զորք – приданные корпусу войска – corps troops

Հայկական բանակային կորպուս – Армянский армейский корпус – Armenian army corps

Հայկական զինված կազմավորում (1917 թ. նոյեմբեր – 1918 թ. օգոստոս), որի ստորաբաժանումները թուրքերի դեմ կռիվներում հատկապես աչքի են ընկել 1918 թ. Մայիսյան հերոսամարտերում (Սարդարապատ, Բաշ-Ապարան, Ղարաքիլիսա):

տանկային կորպուս – танковый корпус – tank corps

օդատիեզերական ռազմարշավային կորպուս – аэрокосмический экспедиционный корпус – air and space expeditionary task force

«**Կորսար**» – «Корсар» – «Corsair»

Էյ-7 ամերիկյան գրոհիչ օդանավ (բռց. «Շովախեն»):

կորվետ – корвет – corvette

կորուստ – 1. потеря, 2. տես *վնաս 1* – 1. loss, 2. casualty, 3. տես *վնաս 1*

Պատերազմի (ռազմական հակամարտության) հետևանքով ընդդիմամարտող կողմերի կրած վնասները:

անդառնալի կորուստ – безвозвратная потеря – permanent loss, irretrievable loss
Մարտունակությունն ընդմիջտ կորցրած զինծառայողները, վերականգնման ոչ ենթակա ՍՈՏ-ն և այլ նյութատեխնիկական արժեքներ:

ժամանակավոր կորուստ – временная потеря – temporary loss

1. Կիրավորվածության (հիվանդության) պատճառով արձակուրդ (պահեստազոր) արձակվածներ: 2. Որևէ հատկությունից (տեսողություն, հիշողություն, մածուցիկություն, հոսունություն ևն) ժամանակավոր զրկում:

մարտական կորուստ – боевая потеря – combat loss

Անմիջականորեն մարտական գործողությունների հետևանքով առաջացած կորուստներ:

մարտում կրած կորուստի համալրում – восполнение потери в бою – battle casualty replacement

Ճակատամարտում վիրավորված կամ սպանված զինվորին փոխարինում մեկ այլ զինվորով:

կորուստներ – потери – 1. casualties, 2. attrition

զանգվածային կորուստներ – массовые потери – mass casualty

կորուստների մակարդակ – уровень потерь – casualty rate

կորուստների տոկոս – процент потерь – attrition rate

կորուստների ցուցակ – список потерь – list of casualties

մարտական կորուստներ – боевые потери – combat losses, battle casualties, attrition

Մարտական գործողությունների ժամանակ կամ դրանց հետևանքով շարքից դուրս եկած (սպանված, մահացած կամ վիրավորված) զինծառայողներ:

մարտում կրած կորուստներ – 1. потери в бою, 2. տես *կորուստ` մարտական կորուստներ* – 1. losses in battle, battle casualty, 2. տես *կորուստ` մարտական կորուստներ*

Մարդկային, ինչպես նաև սպառազինության, ռազմական տեխնիկայի և այլ նյութական միջոցների կորուստները մարտական գործողությունների ժամանակ կամ դրանց հետևանքով:

ոչ մարտական կորուստներ – небоевые потери – nonbattle casualties

Ոչ մարտական իրադրություններում առաջացած կորուստներ:

պատերազմական կորուստներ – տես *կորուստ` ռազմական կորուստներ*

ռազմական կորուստներ – военные потери – war losses, military losses

սանիտարական կորուստներ – санитарные потери – temporary casualties

Անձնակազմի ժամանակավոր (վերադառնալի, վերականգնելի) կորուստներ հիվանդությունների կամ վիրավորումների հետևանքով, որոնցից ապաքինվելով` զինծառայողները կարող են շարք վերադառնալ:

ուղեկից կորուստներ – сопутствующие потери – collateral damage

Ուղեկից գործողությունների ժամանակ սպանված կամ վիրավորված քաղաքացիական անձիք:

կոփում էլեկտրամագնիսական ազդեցության նկատմամբ – электромагнитная закалка – electromagnetic hardening

Էլեկտրամագնիսական էներգիայի ազդեցության անցանկալի հետևանքներից զորքի, կառույցների, սարքավորանքի ևն պաշտպանությանն ուղղված քայլերի համալիր:

կտտանք – տես *խոշտանգում*

կտրում – отрезание – cut off

«Կրա՛կ» – «Огонь!» – «Fire!»

Հրաձգություն սկսելու հրաման:

կրակ – огонь – fire

1. Այրվող նյութի` առարկայի շուրջը շիկացած գազերը, բոց, հուր: 2. Հրա-

ծգություն: 3. Հրդեհ: 4. Լուսավորություն, լույս:

անընդհատ կրակ – непрерывный огонь – sustained fire, continuous fire

Հրածգություն, որը կատարվում է հնարավորինս կարճ ժամանակամիջոցներում՝ գրեթե զենքի արագագործությամբ:

անհանգստացնող կրակ – беспокоящий огонь – harassing fire, disturbing fire

Դանդաղ տեմպով և սահմանափակ թվով կրակային միջոցներով ու զինամթերքով վարվող հրածգություն, որի նպատակն է հյուծել հակառակորդին:

անշարժ արգելապատնեշային կրակ – неподвижный заградительный огонь – final protective fire, FPF

Հրետանու կրակի տեսակ. նախապես որոշված, դիտակետից ամփոջականորեն դիտվող բնագծերում մեծ խտությամբ կրակապատնեշի ստեղծում՝ հակառակորդի հետևակի և/կամ տանկերի գրոհը (հակագրոհը) հետ մղելու նպատակով:

ապակենտրոնացված կրակ – распределенный огонь – distributed fire

ավերիչ կրակ – огонь на разрушение – destruction fire

արգելապատնեշային կրակ – заградительный огонь, огневая завеса – barrage fire, blocking fire

Հրետանու և հրածգային զենքի հրածգության տեսակ. հարձակվող տանկերի և հրետանու, տորպեդանավակների, ծովային դեսանտի ափհանիչ միջոցների շարժվող ալիքների կամ հակառակորդի թռչող ապարատների ճանապարհին արկերի պայթյուններով, թափվող գնդակներով մեկ կամ միաժամանակ մի քանի բնագծերում ստեղծված կրակի պատնեշ, որը լինում է անշարժ կամ շարժական:

արգելիչ կրակ – 1. огонь на воспреещение, 2. տես *կրակ նախազգուշացնող կրակ* – 1. interdiction fire, 2. տես *կրակ նախազգուշացնող կրակ*

Կրակ, որը արձակվում է որևէ գոտու կամ կետի վրա, որպեսզի հակառակորդը չկարողանա գրավել այդ գոտին կամ կետը:

գնդացրային կրակ – пулеметный огонь – machine gun fire

«Ղադարեցնել կրակը» – «Прекратить огонь!» – 1. “Check firing!”, “Cease fire!”, 2. “Hold fire!”

1. Հրածիզների, հրետանու կրակը դադարեցնելու հրաման: 2. ՀՕՊ-ում. կրակը դադարեցնելու հանկարծակի հրաման: Ընդամին արդեն արձակված հրթիռները պետք է որսալ (եթե տեխնիկապես հնարավոր է):

դաշունային կրակ – кинжальный огонь – close range fire, short range fire, raking fire

Գնդացիրներից, առանձին հրանոթներից, ՀՄՄ-ներից կամ տանկերից մոտ տարածության վրա հանկարծակի արձակված կրակ:

դիմահար կրակի հեռավորություն – տես *հրածգություն՝ ուղիղ նշանառությամբ հրածգության հեռավորություն*

դիպուկ կրակ – меткий огонь – adjusted fire

դիպուկահարական կրակ – снайперский огонь – sniper fire

երկայնական կրակ – продольный огонь, анфиладный огонь – 1. enfilade fire, 2. raking fire

1. Հրածգություն որևէ օբյեկտի՝ թիրախի (ինչպիսին է, օրինակ, հակառակորդի զորային շարասյունը) երկայնքով: 2. Հրածգություն հակառակորդի նավի երկայնքով:

զենիթային կրակ – зенитный огонь – flak

ընդհատ կրակ – прерывистый огонь – intermittent fire

թևային կրակ – фланговый огонь – flanking fire

Նշանակետի (հակառակորդի մարտավարգի) թևերին բացված կրակ:

լուսավորող կրակ – осветительный огонь – illumination fire

խաչաձև կրակ – перекрестный огонь – crossfire, interlocking arcs of fire

Մի նշանակետի վրա առնվազն երկու ուղղություններից վարվող կրակ:

խափանարար կրակ – обездвживающий огонь – disabling fire

Նավի՝ մեքենայի վրա ուղղված հրետանային կրակ, որի նպատակն է դրանց շարժիչը շարքից հանել՝ հնարավորինս քիչ վնաս տալով:

խոցելու կրակ – տես *կրակ՝ խոցիչ կրակ*

խոցիչ կրակ – огонь на поражение, стрельба на поражение – fire for effect, hit to kill

1. Կրակի տեսակ, որը կիրառվում է նշանակետը (թիրախը) ոչնչացնելու նպատակով. զինված պայքարի՝ ինքնապաշտպանության ծայրահեղ ձև, նշանառվական կրակ, երբ անձնական կամ շրջապատի անվտանգության համար անհրաժեշտ է ոչնչացնել հակառակորդին: Որպես կանոն՝ կրակակոծվում են կենսականորեն կարևոր կետերը: 2. Որսիչ հրթիռի հատկություն՝ մարտագլխիկը ոչնչացնելու ի հաշիվ կինետիկ էներգիայի:

«խոցիչ կրակ» – «Огонь на поражение!» – “Fire for effect”, “Shoot to kill!”

Հրաման, որը նշանակում է, որ նշանառությունը բավարար մակարդակի է, և պետք է կրակել՝ նշանակետը խոցելու (ոչնչացնելու) համար:

խոցիչ կրակի ուսումնամարտեցում – обучение стрельбе на поражение – shoot-to-kill training

ծածկապաշտպանական կրակ – огневое прикрытие – covering fire

Հրետանու և այլ միջոցների կրակով ստորաբաժանումների գործողություններին աջակցության, ինչպես նաև զորաթևերի և զորքերի կցատեղերի պաշտպանության եղանակ:

ծածկապաշտպանություն կրակով – տես *կրակ՝ ծածկապաշտպանական կրակ*

կենտրոնացված կրակ – сосредоточенный огонь – concentrated fire

1. Հրետանային կրակի տեսակ, երբ մի կամ մի խումբ նշանակետերի վրա կրակում են միաժամանակ մի քանի մարտկոց, դիվիզիոն կամ նավեր: 2. Հրազենային զենքի կրակի տեսակ, երբ մեկ կամ մի քանի նշանակետի վրա միաժամանակ կրակ են արձակում մի քանի զնդացրով, նռնակա-

նետներով, մեկ կամ մի քանի դասակ (վաշտ):

կրակ ավտոմատ զենքից – огонь из автоматического оружия – automatic fire

կրակ բացելու թույլտվություն – разрешение на открытие огня – engagement authority

Ըստ նախապես համաձայնեցված և թույլտրված կանոնների, ընթացակարգերի և պայմանների զենք ու ռադիոէլեկտրոնային միջոցներ կիրառելու թույլտվություն:

կրակ բացելու թույլտվություն տալու լիազորություն – полномочие дать открытие огня – engagement authority

Լիազորություն, որը տալիս է միացյալ ուժերի հրամանատարը ենթակա հրամանատարին՝ մարտն սկսելու հրամանը կայացնելու համար:

կրակ բացելու հրաման – приказ на открытие огня – initial fire request, initial fire order

կրակ դիտումով – տես *կրակ՝ ճշգրտելի կրակ*

կրակի անարգել բացում – свободное открытие огня – weapons free

Օդային պաշտպանությունում. հրաման, ըստ որի՝ զենքերը կարող են կիրառվել ցանկացած թիրախի նկատմամբ, եթե հստակ կերպով պարզված չէ, որ այն յուրային է:

կրակի բանելակարգ – режим огня – fire mode, rate of fire

Կրակի վարման որոշակի ժամանակամիջոցում հրազենից կատարվող կրակոցների այն առավելագույն թույլատրելի թիվը, որի դեպքում զենքի նյութական մասը, հրաձգության ճշգրտությունն ու անվտանգությունը որևէ կորուստ չեն կրում:

կրակի բացման արգելում – запрещение открытия огня – weapons hold

ՀՕՊ-ում. մարտական միջոցների կառավարման հրաման, որով դրանց գործարկումը թույլատրվում է միայն ինքնապաշտպանության նպատակով կամ համապատասխան հրամանով:

կրակի բացման սահմանափակում – ограничение открытия огня – weapons tight

Օդային պաշտպանությունում. մարտական միջոցների կառավարման հրաման, որով դրանք կարող են կիրառվել միայն այն դեպքում, երբ թիրախը որոշարկվել է որպես հակառակորդին պատկանող:

կրակի դադարեցում – прекращение огня – cease fire

Սահմանված ձևի հրամանով հրաձգության դադարեցում զորավարժարաններում, հրաձգարաններում, մարտի դաշտում ևն:

կրակի դիտում – огневое наблюдение, наблюдение за огнем – surveillance of fire

Կրակային ասպատակությունների միջև վարվող հրետակոծություն, որի նպատակն է կասեցնել նշանակետերի գործունեության վերսկսումը:

կրակի երկար ժամանակ պահպանվող տեմպ – выдерживаемый длительное время темп стрельбы – sustained rate of fire

կրակի կառավարման գորահրաման – команда управления огнем – fire control order

կրակի կառավարման կետ – пункт управления огнем – fire direction center

Հրամանատարական կետի բաժին, որը բաղկացած է հրետանավորներից, կապի անձնակազմից ու սարքավորանքից, և որի միջոցով հրամանատարը կատարում է կրակի ուղղորդում կամ վերահսկում: Կենտրոնը ժամանակին և արդյունավետ կերպով ապահովում է կրակի մարտավարական ու տեխնիկական կառավարում՝ որպես աջակցություն ընթացող օպերացիային:

կրակի կառավարման համակարգ – система управления огнем – fire-control system

Տեխնիկական միջոցների ու տվիչների համալիրը միավորող ավտոմատացված համակարգ, որն ապահովում է նշանակետերի որոնում, հայտնաբերում ու որոշարկում, սպառազինության նախապատրաստում հրաձգության, դրան ուղղորդում և նշանակետի խցման խնդրի լուծում:

կրակի կառավարման ռադիոտեղորոշումային կայան – РЛС управления огнем – fire control radar

կրակի կառավարում – управление огнем – fire control

կրակի համադասման շրջան – зона координации огня, район координации огня – fire coordination area

կրակի համադասում – огневая связь – coordination of fire

Մարտում հարևան ստորաբաժանումների կամ կրակային միջոցների փոխադարձ կրակային աջակցություն:

կրակի համակարգ – система огня – fire system, fire plan

Պաշտպանության կազմակերպման (կառուցման) տարր. համաձայն պաշտպանական մարտի մտահղացման՝ բոլոր տեսակների սովորական զենքի տեղաբաշխում ու կիրառում՝ հակառակորդին պաշտպանության մատույցներում, առջևի գծի առջև, զորաթևերում և պաշտպանության մեջ մխրձման ժամանակ արդյունավետ ու համադասված կերպով խոցելու համար:

կրակի հաջորդական կենտրոնացում – последовательное сосредоточение огня – successive concentration

կրակի հաջորդական կենտրոնացման բնագիծ – рубеж последовательного сосредоточения огня – line of progressive fire concentration

Տեղանքում պայմանական գիծ, որն անցնում է հենակետերով, հակատանկային միջոցներով, կառավարման կետերով և այլ նշանակետերով (օբյեկտներով), որոնց ուղղությամբ կրակի հաջորդական կենտրոնացման համակարգում կատարվում է հրետակոծում փողային հրետանիով և ակնանետներով:

կրակի ճշգրտման կապի ցանց – сеть связи корректирования огня – spot net

Առանձին տեսակի մասնագիտացված կապ:

կրակի ճշգրտում – корректирование огня, корректировка стрельбы – spotting, adjustment of fire, fire adjustment

կրակի ճշտորդ – коррективный огонь – spotter

Հատուկ նշանակված զինծառայող, որը տեղանքի վրա (որևէ բարձրադիր կետից) կամ թռչող ապարատից կատարում է հակառակորդի հրետանային հետախուզում, նշանավորման ու խոցիչ կրակի վարման ժամանակ ռադիոկապով ճշգրտում է կրակը, հետևում է յուրային զորքերի գործողություններին:

կրակի պլանային աղյուսակ – плановая таблица огня – schedule of fire

կրակի պլանավորում – планирование огня – fire plan

Ներառում է՝ կրակային խնդրի ծավալների որոշում, կրակային հնարավորությունների գնահատում, ստորաբաժանումների միջև խնդիրների բաշխում, դրանց կատարման հաջորդականության ու մեթոդների որոշում, անհրաժեշտ փաստաթղթերի մշակում, ինչի նպատակն է՝ ապահովել ստորաբաժանման (զորամասի) հրազենի կիրառման համադասվածությունն ու արդյունավետությունը:

կրակի ռադիոտեղորոշումային կառավարում – радиолокационное управление огнем – radar fire control

կրակի սահմանափակման բնագիծ – рубеж ограничения огня – restrictive fire line

Միմյանց մոտեցող բարեկամական ուժերի միջև հաստատված գոտի, որտեղ զոհերից խուսափելու համար կրակակոծությունն արգելված է:

կրակի սահմանափակ վարման շրջան – зона ограниченного ведения огня – restrictive fire area

կրակի սահմանափակ վարման պլան – план ограниченного ведения огня – restrictive fire plan

կրակի վարման կարգ – порядок ведения огня – rules for engagement

կրակի վարման հայտագիր – заявка по ведению огня – call for fire

կրակի տարաբաշխում – распределение огня, рассредоточение огня – fire distribution, fire coordination

կրակի տարաշարժում – маневр огнем, огневой маневр – maneuver by fire

կրակի տեղափոխում – перенос огня, перемещение огня – transfer of fire, shifting of fire

1. Մի նշանակետի վրա վարվող կրակի դադարեցում և մեկ այլ նշանակետի կրակակոծում՝ առանց կրակային դիրքը փոխելու: 2. Խոցիչ կրակ վարելու համար նախադրումների որոշման մեթոդ. տվյալների որոշում հենանիշներով նշանավորմամբ կամ որևէ այլ նշանակետի կրակակոծմամբ: 3. Տեղափոխում՝ հեռավորության անփոփոխության պայմանով, որպեսզի նշանակետը կրակակոծման ենթարկվի ամբողջ լայնությամբ, եթե այն այնքան մեծ է, որ ցրմամբ դա չի ապահովվում:

կրակի քարտ – карточка огня – fire capabilities chart

Գրաֆիկական փաստաթուղթ, որում հրամանատարը նշում է բոլոր կողմնորոշիչները և կրակային միջոցից դրանց հեռավորությունը (մետրերով կամ նըշանոցի բաժանումներով), ինչպես նաև ուղղությունը (հյուսիս-հարավ):

կրակ՝ հարձակման բնագծից – огонь с рубежа атаки – assault fire

կրակ փակ դիրքերից – огонь с закрытых позиций, стрельба с закрытых позиций – indirect fire

Հրածգություն, որի ժամանակ կրակային միջոցները կրակակոծում են անմիջականորեն չերևացող նշանակետերը:

հակամարտկոցային կրակ – контрбатареиный огонь – counterbattery fire

Հրետանային կրակ հակառակորդի կրակային դիրքերը ճնշելու համար:

հակառակորդի ազդու կրակ – տես *կրակ՝ հակառակորդի արդյունավետ կրակ*

Հակառակորդի արդյունավետ կրակ/զնդակոծություն, որից շատ զոհեր են լինում:

հակառակորդի արդյունավետ կրակ – эффективный огонь противника, действительный огонь противника – effective enemy fire

հաճախաձիգ կրակ – беглый огонь – running fire

Ստորաբաժանման (մարտկոց, դիվիզիոն ևն) հրետանային կրակի խտության մեծացման եղանակ, երբ հրանոթները կրակում են ոչ թե միասին՝ համազարկով, այլ առանձին-առանձին՝ ըստ պատրաստության, կիրառվում է գերազանցապես կրակային ասպատակումների և մարտի դաշտում մեծ շարժունակությամբ ու լավ պաշտպանված նշանակետերի (տանկեր ևն) ճնշման ժամանակ:

հաճախարձակ կրակ – частый огонь – rapid fire

Անընդհատ իրար հաջորդող կրակոցներ:

համադասված լուսավորիչ կրակ – координированный огонь на освещение – coordinated illumination fire

Խոցիչ կրակ վարելու համար փոխհամաձայնեցված հրաձգություն լուսավորիչ և մարտական արկերով:

համազարկային կրակ – залповый огонь – volley fire, salvo fire

Հրետանային կրակ, որի դեպքում հրաձգության համար նշանակված բոլոր հրանոթները կրակ են արձակում միաժամանակ՝ նույն հրամանով:

համազարկային կրակի ռեակտիվ համակարգ – реактивная система залпового огня, РСЗО – multiple launch rocket system, MLRS

Սպառազինության համալիր, որը ներառում է բազմալիցք արձակման կայանք և ռեակտիվ արկեր (չկառավարվող հրթիռներ, ռեակտիվ խորթային ռումբեր), ինչպես նաև օժանդակ միջոցներ (փոխադրիչ կամ փոխադրիչ-լիցքավորող մեքենա ևն):

համատեղ կրակ – совместный огонь – joint fires

Կրակ, որը համադասված գործողությունների ժամանակ ուժերի գործարկման ընթացքում վարում են երկու կամ ավելի բաղադրատարր՝ հաջողության ապահովման նպատակով ցանկալի ազդեցություն գործելու համար:

համատեղ կրակի ճշտորդ – корректировщик совместного огня – joint fires observer

հանդիպական կրակ – встречный огонь – counterfire

Հակառակորդի կրակին ի պատասխան արձակվող կրակ:

հաջորդական կրակ – методический огонь – deliberate fire, continuous fire

Հրաձգության տեսակ, երբ հրամանից հետո յուրաքանչյուր կրակոց կատարվում է հավասար ժամանակամիջոցներով:

հավերժ կրակ – вечный огонь – eternal flame

Ջոհված հերոսների և նրանց գործած սխրանքների մասին հուշը հավերժացնող խորհրդանշան:

հրնթացս կրակ – огонь с ходу – assault fire

հոծ կրակ – 1. массированный огонь, 2. տես *հրդեհ՝ մեծ հրդեհ* – 1. massed fire, 2. տես *հրդեհ՝ մեծ հրդեհ*

Հրետանային կրակի տեսակ. այն միաժամանակ վարում են համազորային զորամիավորման կամ նավախմբի բոլոր հրանոթները կամ դրանց մեծ մասը՝ հակառակորդի մեկ կամ մի քանի օբյեկտները (փոքր մակերեսով տարածքը) կարճ ժամանակում վճռակա՛նապես խոցելու նպատակով:

հրասանդային կրակ – мортирная стрельба – high angle fire

Հրաձգություն, որը կատարվում է բարձրացման մեծ՝ 45°-ից ավելի, անկյուններով:

հրետանային կրակ – артиллерийский огонь – artillery fire, shellfire

հրետանային կրակի կանչում – вызов артиллерийского огня – call for fire

ճակատային կրակ – фронтальный огонь – frontal fire

Կրակի տեսակ, երբ կրակային միջոցները կրակ են վարում նշանակետի (հակառակորդի մարտակարգի) ճակատին ուղղահայաց ուղղությամբ:

ճնշիչ կրակ – огонь на подавление, подавляющий огонь – suppression fire, neutralization fire

ձշգրիտ կրակ – точный огонь – adjusted fire

ձշգրտելի կրակ – корректируемый огонь, огонь с наблюдением – observed fire

յուրախոցիչ կրակ – огонь по своим – friendly fire

Թյուրիմացաբար յուրային զորքի կամ տեխնիկայի կրակակոծում:

նախազգուշացնող կրակ – предупредительный огонь, огонь на воспреещение – nondisabling fire

Կրակ, որը խոչընդոտում է հակառակորդի մոտենալուն՝ առանց նրան կորուստներ պատճառելու:

նշանակործիչ կրակ – տես *նշանակործում*

նշանակործված կրակ – пристрелянный огонь – adjusted fire

շարժական արգելապատնեշային կրակ – подвижный заградительный огонь, ПЗО – creeping barrage

չերևացող նշանակետերի կրակակոծում – огонь по ненаблюдаемым целям – unobserved fire

Կրակ, որի ժամանակ պայթյունները կամ խոցման կետերը չեն երևում:

պատասխան կրակ – ответный огонь – return fire

Հակառակորդի ձեռնարկած կրակակոծմանն ի պատասխան կատարվող հրաձգություն:

պլանային կրակ – плановый огонь – prearranged fire, scheduled fire

Կրակ, որը տրված ժամանակահատվածում արձակվում է տրված նշանակետերի վրա:

ուղիղ նշանառությամբ ավերիչ կրակ – огонь на разрушение прямой наводкой – assault fire

ուղիղ նշանառությամբ կրակ – огонь прямой наводкой – direct fire

Հակատանկային հրետանու, տանկերի, ՀՄՄ-ների, ուղղաթիռների, զրահամարտանավակների կրակի վարման հիմնական եղանակը, երբ բաց դիրքից հրանոթն ուղղորդվում է անմիջականորեն նշանակետի վրա:

օժանդակ նավային կրակ – вспомогательный корабельный огонь – continuous fire
Նավերի կրակային աջակցության հրաձգություն:

օժանդակ պաշտպանական կրակ – вспомогательный оборонительный огонь – defensive fire

կրակաբաշխում – огонь по площади – distribution

Կրակի պլանաչափ բաշխում՝ նշված մակերեսը ձակատող կամ խորությամբ վերածածկելու համար:

կրակախոցել – застрелить – shoot

Հրազենով սպանել կամ վիրավորել:

կրակակետ – огневая точка – weapons emplacement

Հատուկ սարքավորված կամ հարմարեցված դիրքում տեղադրված կրակային միջոցի (հրետանային, հրաձգային ևն) պայմանական անվանումը:

գնդացրային կրակակետ – пулеметная огневая точка – machine gun nest

կրակակոծել մեկ առ մեկ – перестрелять – pick off

կրակակոծություն – 1. обстрел, 2. տես *հրաձգություն* – 1. fire, firing, 2. տես *հրաձգություն*

Միևնույն նշանակետի, օբյեկտի վրա հրաձգային զենքով, հրետանիով, հրթիռներով, ավիացիայով և այլ կրակային միջոցներով կրակ տեղալը:

կրակային միջոցների ճնշմանն ուղղված կրակակոծություն – огонь на подавление огневых средств – counterfire

Հրետանու (ակնանետների) կամ այլ միջոցների կրակով հակառակորդի կրակակետերի ճնշում կամ ոչնչացում:

կրակակոծում – տես *կրակակոծություն*

երկարատև կրակակոծում – длительный обстрел – sustained fire

խուզաթռիչքային կրակակոծում – обстрел с бреющего полета – strafing

Խուզաթռիչք կատարող ինքնաթիռից վրազետնյա նշանակետերի գնդակոծում հրազենով:

կրակակոծման գոտի – зона обстрела – sector of fire

Տեղանքի հատված, որը նշանակվում է կրակային միջոցներով (հրանոթ, զնդացիր, տանկ, ՀՄՄ, նռնականետ ևն) հակառակորդին ուղիղ նշանառությամբ խոցելու համար:

կրակակոծման եզրագիծ – граница обстрела – limit of fire

Այն սահմանագիծը, որից այն կողմ արկերը չեն կարող թռչել:

կրակակոծման կառավարում – управление стрельбой – engagement control

կրակակոծման հատված – сектор обстрела – arc of fire

կրակակոծման շրջան – полоса обстрела – field of fire, fire area

կրակակոծման պլանը փոփոխել – изменить план огневого обстрела – modify

կրակակոծում դեպի խորք – տես *սանրակրակ դեպի խորք*

կրակակոծում խուզաթռիչքի վիճակից – տես *կրակակոծում՝ խուզաթռիչքային կրակակոծում*

հորիզոնական կրակակոծման տիրույթ – диапазон горизонтального обстрела – traverse range

շրջանաձև կրակակոծում – круговой обстрел – all-angle fire, all-around fire

Հորիզոնական հարթության մեջ կրակային միջոցով (ստորաբաժանման կրակային միջոցներով) ցանկացած ուղղությամբ կրակ վարելու հնարավորություն:

միաժամանակյա կրակակոծում – одновременный обстрел – simultaneous engagement

Հակառակորդի նշանակետերի վրա միաժամանակյա գրոհ զենիթահրթիռային համալիրների և կործանիչ ավիացիայի ուժերով:

յուրայինների կրակակոծում – обстрел своих – blue on blue

կրակահերթ – очередь – burst

կրակամարտ – огневой бой – fire fight, engagement

հեռահար կրակամարտ – дальний огневой бой – long-range fire fight

խոցման հեռահար միջոցների (այդ թվում՝ գերձզորիտ զենքի) մարտական կիրառման ձև:

կրակային – огневой – fire, firing

Կրակին վերաբերող, կրակակոծմանն առնչվող:

կրակային ասպատակման ժամանակը – время огневого налета – time on target

կրակային դիտում – տես *կրակ՝ կրակի դիտում*

կրակային դիրք – огневая позиция – 1. emplacement, 2. firing position, fire position

Տեղանքի հատված՝ տեղամաս, որը նախապատրաստված է զբաղեցման և/կամ զբաղեցված է հրանոթներով, ականանետներով, զնդացիրներով, ՀՄՄ-ներով և այլ կրակային միջոցներով, ինչպես նաև հրետանիով, տանկային ստորաբաժանումներով՝ կրակ վարելու համար:

կրակային դիրքի ավագ – офицер огневой позиции, старший офицер батареи – gun position officer

կրակային խնդիր – огневая задача – fire mission, fire task

Հակառակորդի խոցման կամ մարտական գործողությունների ապահովման խնդիր, որը լուծվում է կրակի վարմամբ (հրաձգությամբ):

կրակային խոցում – огневое поражение – fire for effect

Հակառակորդի ոչնչացում (ձնշում) տարբեր զինատեսակների կրակով, հրթիռային զորքերի, ավիացիայի և հետախուզակրակային համալիրների հարվածներով՝ սովորական և հրձիգ զինամթերքի կիրառմամբ: Իրագործվում է օպերացիայի (մարտի) ամբողջ ընթացքում:

կրակային կարգապահություն – огневая дисциплина, дисциплина стрельбы – fire discipline

Կրակի վարման ժամանակ տրված հրահանգների ճշգրիտ կատարման, զինամթերքի ծախսման (վատնումից խուսափելու համար) ինքնավերահսկման կարողություն:

կրակային կարողություն – огневые возможности – fire capabilities

Այն կրակային խնդրի ծավալը, որը կարող է որոշակի ժամանակում կամ հաստատված քանակությամբ զինամթերքով կատարել ստորաբաժանման, զորամասի, զորամիավորման կամ զորքերի (ուժերի) խմբավորման կրակային միջոցների որոշակի կազմը:

կրակային հակապատրաստում – огневая контрподготовка – counterpreparation fire
Հրետանային պատասխան՝ հակառակորդի հրետանային նախապատրաստության դեմ պատասխան հրետանային հարված:

կրակային հարված – огневой удар – fire attack

կրակային հզորություն – огневая мощь – firepower
Ոչ պաշտոնական տերմին. գենքի նմուշների (համալիրների, համակարգերի), առանձին տեսակների մարտական տեխնիկայի (տանկեր, ՀՄՄ-ներ ևն) և ՋՌԻ-ի տեսակների ու զորատեսակների կազմավորումների հնարավորությունները՝ հակառակորդին կրակով (հարվածով) պարտության մատնելու տեսակետից:

կրակային միջոցի մարտական տեղադիրք – боевое положение огневого средства – firing position, fire position
Կրակային միջոցի (հրանոթ, զնդացիր ևն) տեղը ռազմական տեխնիկայում (տանկ, ՀՄՄ, ՋՓԴ, ինքնաթիռ ևն):

կրակային շղթա (պայթուցիչի) – огневая цепь, огнепровод – explosive train

կրակային պատրաստում – огневая подготовка – 1. preparation fire, 2. shooting training

1. Հակառակորդի կրակային խոցման փուլ. հակառակորդի դիրքերի հրետակոծում, հրթիռային, ավիացիոն և այլ միջոցներով հասցվող հարվածներ, որոնք անմիջականորեն նախորդում են հարձակմանը և ձեռնարկվում են հակառակորդի դիրքերը թուլացնելու համար: 2. Մարտական պատրաստման առարկա. անձնակազմի և ստորաբաժանումների ուսումնավարժեցում գենքի կիրառմանը՝ մարտում նշանակետերը խոցելու համար:

«կրակային պարկ» – «огневой мешок» – killing area

Տարածք, որն ընտրված է հակառակորդի ուժերը ոչնչացնելու համար:

կրակային օղակ – огневое звено – fire-team
4 հոգուց բաղկացած հետևակային միավոր:

կրականետում – отстрел – jettison

կրակապատնեշ – огневое заграждение, огневая завеса – fire barrage, fire barrier
Հաճախակի հրաձգությամբ, զնդակների, ականների, արկերի պայթյուններով ստեղծված արգելք:

կրակափորձում – отстрел – colibration fire

Հրազենի որևէ բնութագրիչի որոշում դրա փորձնական կամ սերիական նըմուշով կատարված հրաձգության արդյունքներով:

կրակաքարտ – տես *կրակ՝ կրակի քարտ*

կրակել – стрелять – shoot, shooting

«Կրակն ավարտվեց» – «Стрельбу закончил!» – “Rounds complete”

Ջեկույց, որում հրետանիում հրամանատարին տեղեկացնում են, որ խոցիչ կրակ վարելու համար հատկացված բոլոր արկերը (ականները, զնդակները) կրակված են:

կրակոց – 1. выстрел, 2. стрельба, 3. տես *զինամթերք՝ հրետանային զինամթերք* – 1. shot, 2. firing, shooting, 3. տես *զինամթերք՝ հրետանային զինամթերք*

1. Հրազենում նետիչ լիցքի պայթյունային փոխակերպում (այրում), որն օգտագործվում է արկեր (ականներ, նռնակներ, զնդակներ) նետելու համար: 2. Հրանոթից (հրետանային, ականանետային) կրակելու համար նախանշանակված զինամթերք:

անարկ կրակոց – холостой выстрел – blank round

իներտ հանդերձանք ունեցող արկով կատարված ուսումնական կրակոց – учебный выстрел снарядом с инертным снаряжением – inert round

ինքնաբերական կրակոց – непроизвольная стрельба – negligent discharge, accidental discharge

կրակոցի լրակազմ – տես *կրակոց՝ հանդերձված կրակոց*

կրակոցի հեռավորություն – տես *հեռահարություն՝ կրակի հեռահարություն*

կրակոցի (պայթյունի) բոցավառումը տեսնելու և ձայնը լսելու միջև ժամանակը – промежуток времени между вспышкой и звуком выстрела (взрыва) – flash-to-bang time

կրակոցի բոցավառումը տեսնելու և ձայնը լսելու պահերի միջև եղած ժամանակային տարբերությունը՝ պայմանավորված լույսի ու ձայնի արագությունների միջև հաստատուն տարբերությամբ. դա հնարավորություն է տալիս որոշելու կրակի արձակման հեռավորությունը:

կրակոցների կիտվածություն – кучность стрельбы – accuracy of fire, grouping

Ջենքի հատկություն՝ միևնույն պայմաններում կրակելու դեպքում արկերի (գնդակների, հրթիռների ևն) վրագետնյա կամ օդային պայթյունները, դրանցից առաջացած ծակատները խմբավորելու սահմանափակ մակերեսի վրա (սահմանափակ տարածությունում):

հանդերձված կրակոց – комплект выстрела, снаряженный выстрел – complete round

միակի կրակոց – одиночная стрельба, выстрел – single round firing

նախազգուշացնող կրակոց – предупредительный выстрел – warning shot

պատահական կրակոց – случайный выстрел – negligent discharge

ուղիղ կրակոց – прямой выстрел – grazing fire

կրակոց, որի դեպքում արկի (գնդակի, նռնակի ևն) հետագիծը չի բարձրանում ավելի, քան նշանակետի տրված բարձրությունն է:

կրակում – производство выстрела – firing

կրակ ու տարաշարժ – огонь и маневр – fire and maneuver

Մարտավարական տեղաշարժ, երբ մի զինվորը՝ մեքենան՝ ստորաբաժանումը տեղաշարժվում է, իսկ մյուս զինվորը՝ մեքենան՝ նրան ապահովում է պաշտպանական կրակով:

կրեյսեր – крейсер – cruiser

Մեծ օվկիանոսային ռազմանավ:

կրեյսերական արագություն – крейсерская скорость – cruising speed

Ինքնաշարժ ապարատի (ավտոմեքենա, ինքնաթիռ, նավ ևն) շարժման օպտիմալ արագությունը:

կրիչ – носитель – carrier

կրթություն – образование – education

միջազգային ռազմական կրթություն և վարժանք – международное военное образование и обучение – international military education and training

Օտարերկրյա զինվորական անձնակազմի ուսուցման ամերիկյան ծրագիր:

միջազգային ռազմական կրթություն և ուսումնավարժեցում – տես *կրթություն՝ միջազգային ռազմական կրթություն և վարժանք*

կրիտիկական հնարավորություններ – критические возможности – critical capability

Վլաուզկիցի ծանրության կենտրոնի հզորությունը:

կրծքանշան – нагрудный знак, значок – badge, insignia

«**Կրծքին ա՛ն**» – «На грудь!» – “Port arms!”

«**Կրծքին ա՛ն**» դրություն – положение «На грудь» – “Port arms!”

կրկնակ – տես *կրկնօրինակ*

կրկնորդում – дублирование – redundancy

կրկնություն – 1. повтор, 2. տես *կրկնում* – 1. rehearsal, 2. տես *կրկնում*

կրկնում – повторение – repeat

կրկնօրինակ – дубликат – duplicate

կրճատել – сокращать – reduce

կրճատում – сокращение – reduction

կրնկակոխ հետապնդում – преследование по пятам – hot pursuit

Հակառակորդի (մասնավորապես՝ ահաբեկիչների, պարտիզանների) հետապնդում թարմ հետքերով:

կրոն – религия – religion

կրոնական – религиозный – religious

կրոնական հավատալիքներ – религиозные верования – religious beliefs

կրոնական մոլեռանդություն – религиозный фанатизм – religious fanaticism

Կրոնական գործունեությամբ ծայրաստիճան տարվածություն, որն ուղեկցվում է կրոնի՝ երկրպագության պաշտամունքի վերածմամբ և համախոհների միջավայրում իր «եսի» տարրալուծմամբ: Կարող է արտահայտվել կրոնական առաջնորդների պահանջով (հանուն կրոնի) ցանկացած զոհողություն կամ հանցագործություն կատարելու պատրաստակամության ծայրահեղ վտանգավոր ձևերով:

կրոնական պահանջմունքների բավարարում – удовлетворение религиозных потребностей – religious support

Զինծառայողներին բանակային քահանայի ցուցաբերած կրոնական աջակցությունը:

կրոնապետություն – теократия – theocracy

Քաղաքական կառավարման ձև, որի դեպքում աշխարհիկ իշխանությունը պատկանում է հոգևոր առաջնորդին և հոգևոր դասին, իսկ իշխող գաղափարախոսությունը՝ որն է կրոնական ուսմունքն է:

կրոնասեր – религиозный – religious

կրովի – переносной, носимый – man portable, portable

կրովի մահճակալ – տես *մահճիկ*

կրտսեր – младший – junior

«Կրուզ» – «Круг» – Ganef

Միջին-մեծ հեռահարությամբ, ռադիոտեղորոշիչ սարքով կառավարվող «երկիր-օդ» դասի խորհրդային հրթիռ:

կցագրում զորակոչային տեղամասին – տես *հաշվառում՝ զորակոչային հաշվառում*

կցակետ – стык – junction

կցաշինություն – пристройка – annex

կցել – приложить, присоединить – attach

կցորդ – атташе – attaché

1. Դիվանագիտական աշխատողի պաշտոն կամ կարգ: 2. Ղեկավարությանը կամ ներկայացուցչությանը կից գործուղված անձ՝ հատուկ հարցեր ուսումնասիրելու և իր պետության համապատասխան գերատեսչությունը ներկայացնելու համար:

բանակային կցորդ (ԱՄՆ) – տես *կցորդ՝ ռազմական կցորդ*

պաշտպանության գծով կցորդ – атташе по обороне – defense attaché

ռազմածովային կցորդ – военно-морской атташе – naval attaché

ռազմական կցորդ – военный атташе – military attaché

Ընդհանուր ռազմական, ինչպես նաև ցամաքային զորքերի հարցերով կցորդ:

ռազմաօդային կցորդ – военно-воздушный атташе – air force attaché

կցվածք – стык – joint

կցում – приложение – annex

«Կուբ» – «Куб» – “Gainful”

Խորհրդային նախագծի՝ փոքր-միջին հեռահարությամբ «երկիր-օդ» դասի Կ-12 հրթիռ:

կուսակցություն – партия – party

կուտակ – завал – obstruction

կուտակային էֆեկտ – кумулятивный эффект, кумуляция – cumulative effect

Պայթյունի կենտրոնացված գործողությունը տրված ուղղությամբ:

կուտակում – 1. накопление, 2. наращивание, 3. скопление – 1. cumulation,

accumulation, build-up, 2. increase, build-up, 3. mass

մեծածավալ կուտակում – стратегическое сосредоточение – strategic concentration

ուժերի և միջոցների կուտակում – наращивание сил и средств – build-up

կուտակվածություն – скопление – collection

կուտեր – куттер – cutter

կուրսանտ – курсант – cadet, officer cadet, student

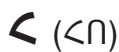
1. Քաղաքացի, որն անցել է զինվորական ծառայության, ընդունվել է ռազմաուսումնական հաստատություն կամ սովորում է ուսումնական կազմավորումում: 2. Ռազմաուսումնական հաստատությունում սովորող և սպայական կոչում չունեցող զինծառայողի զինվորական կոչում:

արագացված սպայական պատրաստման դասընթացների կուրսանտ – курсант ускоренной офицерской подготовки – officer candidate

սպայական դպրոցի կուրսանտ – курсант офицерской школы – officer candidate

կևլար – кевлар – Kevlar

Առածգական սինթետիկ թելիկի ապրանքանիշ, այս տեսակի թելիկն օգտագործվում է գնդակադիմացկուն բաձկոնների, ավտոդողերի, մարտական հանդերձանքի ևն արտադրության համար:

հագուստ – одежда – dress

հերմետիկ պաշտպանիչ հագուստ – герметическая защитная одежда – impermeable protective clothing

պաշտպանիչ հագուստ – защитная одежда – protective clothing, NBC suit, noddy suit

Հատուկ պատրաստված կամ մշակված հագուստ՝ նախատեսված ֆիզիկական միջավայրի ծայրահեղ փոփոխությունների, աշխատանքի վտանգավոր պայմանների, հակառակորդի գործո-

ղությունների հետևանքով առաջացող վտանգից անձնակազմին պաշտպանելու համար:

հածանավ – крейсер – cruiser

թեթև հածանավ – легкий крейсер – light cruiser

ծանր ավիակիր հածանավ – тяжелый авианесущий крейсер – aircraft-carrying heavy cruiser

ՌԴ ՌՇՈՒ-ի հատուկ կառուցվածքի ավիակիր ռազմանավ, որը նախանշանակված է հակառակորդի վրաջրյա ռազմանավերը, նավերն ու սուզանավերը որոնելու և ոչնչացնելու, վրագետնյա օբյեկտները ավիացիոն ու հրթիռային հարվածների ենթարկելու, հեռավոր ծովային (օվկիանոսային) շրջաններում և ծավալման ու մարտական պարեկման երթուղիներում ռազմանավային ուժերի ու ռազմավարական նախանշանակման ստորջրյա հրթիռակիր հածանավերի խմբավորումների մարտական կայունությունն ապահովելու, այլ խնդիրներ լուծելու համար:

հրթիռակիր ստորջրյա հածանավ – ракетный подводный крейсер – attack submarine, SSN

հրթիռային ստորջրյա հածանավ – տես *հածանավ` հրթիռակիր ստորջրյա հածանավ*

հակաական – контрмина – countermine

հակաականային տակնոց – противоминный поддон – mine pan

Փոխադրամիջոցների տակ ամրացվող մետաղյա թերթ՝ ականների պայթյունից պաշտպանելու համար:

հակաահաբեկչություն – контртерроризм, антитерроризм – 1. counterterrorism, 2. antiterrorism

1. Գործողություններ, որոնք անմիջականորեն ուղղված են ահաբեկչական ցանցերի դեմ և, անուղղակիորեն՝ համաշխարհային ու տարածաշրջանային միջավայրների վրա համապատասխան ազդեցություն գործելով՝ դրանք այդ ցանցերի նկատմամբ անհաշտելի դարձնելուն: 2. Պաշտպանական միջոցառումների համալիր՝ նպատակաուղղված ահաբեկչական ձեռնարկումների նկատմամբ անհատի և

նյութական արժեքների խոցելիության նվազեցմանը, ներառյալ՝ տեղական ռազմական ու քաղաքացիական ուժերով անհապաղ զսպումը:

հակաապակողմնորոշում – контрдезорientация – counterdeception

հակազագ – противогаз – respirator, gas mask

հակազագի զտիչ տուփ – патрон противогаса – canister

հակազաղութատիրություն – антиколонизализм – anticolonialism

հակազրոհ – контратака – counterattack
Պաշտպանվող զորքերի զրոհ հարձակվող զորքերի վրա, որը ձեռնարկվում է պաշտպանության մեջ մխրձված հակառակորդի ջախջախման և պաշտպանության լիովին կամ մասնակի վերականգնման նպատակով:

հակադարձ – տես *հակառակ*

հակազդականություն – реактивность – reactivity, responsiveness

Շրջակա միջավայրի ազդեցությանը ամբողջական կենսագործունեության փոփոխմամբ պատասխանելու օրգանիզմի հատկությունը:

հակազդեցություն – противодействие, реакция – 1. reaction, 2. opposition

հակազդեցություն ագրեսիային – противодействие агрессии – counteraggression

հակազդեցություն դիտմանը – противодействию наблюдению – countersurveillance

Հակառակորդի հսկողական և դիտողական գործունեության դեմ ուղղված միջոցներ:

հակազդեցություն տեղեկութահոգեբանական ներգործությանը – противодействию информационно-психологическому воздействию – resistance to information and psychological warfare

Միջոցառումների համալիր, որոնք իրականացվում են հակառակորդի տեղեկութահոգեբանական ներգործությունը լիովին չեզոքացնելու կամ գոնե

հետևանքները նվազեցնելու նպատակով:

հակազդում – реагирование, реакция – reaction

արագ հակազդման ուսուցում – обучение быстрому реагированию – immediate action drill

պաշտպանական հակազդում – защитная реакция – protective reaction

հակաթույն – антидот – antidote

Դեղամիջոցներ, որոնք օգտագործվում են մարդու կամ կենդանու օրգանիզմի վրա թույների և թունավոր նյութերի ազդեցությունը կանխելու կամ վերացնելու համար:

հակահարձակում – контрнаступление – counter-offensive, counterattack

Առանձնահատուկ տեսակի հարձակում, որը պաշտպանվող զորքը ձեռնարկում է հակառակորդի հարձակման ընթացքում կամ դրա հետմղումից հետո՝ նպատակ ունենալով հակառակորդի հարձակվող խմբավորումների ջախջախումը, նրա հարձակման ձախողումը, նախկին դրության վերականգնումը և հարձակողական օպերացիային անցնելու համար պայմանների ստեղծումը:

հակահարված – 1. контрудар, 2. отпор – 1. counterstrike, counterblow, 2. repulse

Պաշտպանական օպերացիայում ռազմաձակատի (բանակների խմբի, բանակի) զորքերի հարվածը, որը հասցվում է պաշտպանությունը ձեղքած հակառակորդի խմբավորումը ջախջախելու, նախկին դիրքը վերականգնելու և հակահարձակման (հարձակման) անցնելու համար պայմաններ ստեղծելու նպատակով:

հակահարված տալ – 1. наносить контрудар, 2. давать отпор – 1. mount a counterstrike, 2. fight back

հակահետախուզական – контрразведывательный – counterintelligence

հակահետախուզական ապահովում – контрразведывательное обеспечение – counterintelligence support

Օտարերկրյա հետախուզության լրտեսական, դիվերսիոն և այլ բնույթի գործողություններից, միջազգային ահաբեկչական կազմակերպությունների ծեռնարկումներից պաշտպանությանը նպատակաուղղված հակահետախուզական գործունեության վարում:

հակահետախուզական գործողություններ – контрразведывательные действия – counterintelligence operations

Ակտիվ գործողություններ, որոնք նպատակաուղղված են արտասահմանյան հետախուզության և ահաբեկիչների գործունեության հայտնաբերմանը, բացահայտմանը, չեզոքացմանը և/կամ գապմանը:

հակահետախուզական գործունեություն – контрразведывательная деятельность – counterintelligence activities

Անվտանգության պետական ծառայության և/կամ նրա առանձին ստորաբաժանումների, ինչպես նաև այդ մարմինների ու ստորաբաժանումների պաշտոնատար անձանց գործունեությունը, որն իրականացվում է հակահետախուզական գործողությունների միջոցով, և որի նպատակն է բացահայտել, կանխել, կասեցնել օտար պետությունների հատուկ ծառայությունների ու կազմակերպությունների հետախուզական և այլ բնույթի գործունեությունը, որը միտված է տվյալ պետությանը վնաս պատճառելուն: Ներառում է՝ օպերատիվ, քննչական, տեղեկույթի հավաքման, վերլուծության ու մշակման և այլ գործառնությունների իրականացում:

հակահետախուզական խնդիրների առաջադրման մարմին – орган постановки контрразведывательных задач – counterintelligence operational tasking authority

հակահետախուզական հետաքննություն – контрразведывательное расследование – counterintelligence investigation

Այն փաստերի պաշտոնական կանոնավոր որոնում և հայտնաբերում, որոնց միջոցով հնարավոր է պարզել, թե արդյոք տվյալ անձը (անձինք) ներգրավված է (են) տվյալ պետության ազգային շահերին վնասելուն կամ այլ պետության առավելության ապահովմանը միտված գործունեության մեջ:

հակահետախուզություն – контрразведка – 1. counterintelligence, 2. counterespionage, 3. security service

1. Հատուկ ծառայությունների գործունեությունը այլ պետությունների համապատասխան մարմինների հետախուզական (լրտեսական) գործունեության կանխման նպատակով, 2. Մարմին (բաժին, կառույց), որի հիմնական գործառնությամբ նման գործունեությունն է:

հակահրթիռ – տես *հրթիռ` որսիչ հրթիռ*

հակահրթիռի ուղղորդման համակարգ – система наведения противоракеты – interceptor guidance system

հակահրթիռների արձակման դիրք – стартовая позиция противоракет – interceptor launch position

հակահրթիռների մարտալրակազմ – боевой комплект противоракет, боекомплект противоракет – interceptor combat load

հակահրթիռային – противоракетный – antimissile missile

Հակահրթիռային պաշտպանության ապահովման ծրագիր – Программа обеспечения противоракетной обороны – Defense Support Program

հակաճառագայթային պաշտպանակ – антирадиационная защита – shielding

հակաճառում – возражение – rejoinder

հակամարտաբանություն – конфликтология – conflictology

Գիտություն, որն ուսումնասիրում է ցանկացած մակարդակի հակամարտության ծագման, զարգացման, լուծման (ավարտման) օրինաչափությունները:

հակամարտայնություն – конфликтность – conflictness

Այն բանի հավանականությունը, որ իրադրությունը կվերաճի հակամարտության:

հակամարտություն – конфликт – conflict

Հակադիր շահերի, տեսակետների բախում, լուրջ հակասություն, վեճ: *Քաղաքական ոլորտում*. միմյանցից իշխանական լիազորություններ կամ ռեսուրսներ վիճարկող երկու և ավելի կողմերի

(խմբերի, պետությունների, անհատների) մրցակցային փոխզդրծության տարատեսակ (և արդյունք): *Ռազմական ռիդրտում*. միջպետական կամ ներպետական հակասությունների լուծում ռազմական բռնության երկուստեք կիրառմամբ:

աշխարհաքաղաքական հակամարտություն – геополитический конфликт – geopolitical conflict

առավել հավանական հակամարտություն – наиболее вероятный конфликт – most probable conflict

զինված հակամարտության զսպում – сдерживание вооруженного конфликта – deterrence of armed conflict

զինված հակամարտություն – вооруженный конфликт – armed conflict

Պետությունների կամ դրանցում սոցիալական հանրությունների միջև որոշակի եղանակով տեղի ունեցող զինված ընդդիմամարտություն, որը տնտեսական, քաղաքական, ազգային-էթնիկական և այլ հակասությունների լուծման նպատակով ծավալվում է յուրաքանչյուր հակամարտողի կողմից ռազմական ուժի սահմանափակ կիրառմամբ:

զինված հակամարտությունների միջազգային իրավունք – международное право в период вооруженных конфликтов – law of armed conflict

Զինված հակամարտության շրջանում պետությունների միջև հարաբերությունները կարգավորող միջազգային-իրավական նորմերի համակարգ. նպատակն է՝ պատերազմների վարման բարբարոսական եղանակների ու մեթոդների կիրառման սահմանափակումը, դրանց զոհերի պաշտպանությունը և այդ նորմերի խախտման համար պատասխանատվության սահմանումը:

էթնոքաղաքական հակամարտություն – этнополитический конфликт – ethnopolitical conflict

ծածուկ հակամարտություն – латентный конфликт, скрытый конфликт – latent conflict

հակամարտության լուծում – разрешение конфликта – conflict solution

հակամարտության կանխում – предотвращение конфликта – conflict prevention

հակամարտության կարգավորում – урегулирование конфликта – settlement of a conflict

միջազգային հակամարտություն – международный конфликт – international conflict

ներպետական հակամարտություն – внутригосударственный конфликт – intrastate conflict

նվազ ինտենսիվությամբ հակամարտություն – конфликт низкой интенсивности – low-intensity conflict

ռազմական հակամարտություն – военный конфликт – military conflict

Գերազանցապես գործածվում է պետությունների միջև զինված հակամարտության առնչությամբ:

սահմանային հակամարտություն – пограничный конфликт – border conflict

Հարևան պետությունների սահմանագծին դրանց քաղաքացիների կամ սահմանապահ կազմավորումների բախում: Հաճախ լինում է զինված և վերաճում խոշոր ռազմական բախումների: Սովորաբար լուծվում է սահմանապահական ներկայացուցիչների միջոցով կամ դիվանագիտական եղանակով:

սառեցված հակամարտություն – замороженный конфликт – frozen conflict

տարածաշրջանային հակամարտություն – региональный конфликт – regional conflict

տեղային հակամարտություն – локальный конфликт – local conflict

տեղայնացված հակամարտություն – տես *հակամարտություն՝ տեղափակված հակամարտություն*

տեղափակված հակամարտություն – локализованный конфликт – localized conflict

Հակամարտություն, որը ձեռնարկված միջոցների շնորհիվ ամփոփվել է նեղ աշխարհագրական սահմաններում և չի ստանում հետագա զարգացում:

ցածր ինտենսիվությամբ հակամարտություն – տես *հակամարտություն՝ նվազ ինտենսիվությամբ հակամարտություն*

քաղաքական հակամարտություն – политический конфликт – political conflict

հակամիջոց – контрмера – 1. countermeasure, 2. retaliation

Հակառակ միջոց, որևէ բանի դեմ ձեռնարկված միջոցառում:

էլեկտրաօպտիկական ինֆրակարմիր հակամիջոց – տես *հակամիջոց՝ օպտիկաջերմացուցային հակամիջոց*

ռադիոհաճախականային հակամիջոց – радиочастотное контрсредство – radio frequency countermeasures

Ռադիոալիքների տիրույթում աշխատող ցանկացած սարք, որը խաթարում է հակառակորդի ռադիոմիջոցների աշխատանքը՝ նվազեցնելով դրանց արդյունավետությունը:

օպտիկաջերմացուցային հակամիջոց – оптико-тепловизорное контрсредство – electro-optical-infrared countermeasure

1. Օպտիկական-ինֆրակարմիր տիրույթում գործող նյութ, որը նվազեցնում է հակառակորդի հրթիռների ճշգրիտ ուղղորդման և զգայարարական համակարգերի արդյունավետությունը, 2. էլեկտրաօպտիկական ինֆրակարմիր տեխնոլոգիայի կիրառմամբ գործող սարք, որն օգտագործվում է հակառակորդի ակտիվությունը խանգարելու համար, հատկապես բարձր ճշգրտության կառավարվող զենքերը և զգայարարական համակարգերը շարքից հանելու համար:

հականախապատրաստում – контрподготовка – counterpreparation

Հարձակման պատրաստվող հակառակորդի գլխավոր խմբավորմանը հասցվող հրթիռային, հրետանային և ավիացիոն զանգվածեղ հարված՝ հարձակումը կանխելու կամ թափը կոտրելու նպատակով:

հականյարդակաթվածահարույց հարեր – таблетки антидотов нервно-паралитических ОБ – nerve agent pre-treatment set, NAPS

Հարեր, որոնք պետք է որոշակի պարբերականությամբ ընդունել քիմիական վտանգից պաշտպանվելու համար:

հակապատերազմական – антивоенный – antiwar

Պատերազմի դեմ ուղղված, պատերազմին հակառակ:

հակառազմական – տես *հակապատերազմական*

հակառազմամոլություն – антимилитаризм – antimilitarism

Սպառազինությունների աճման, ռազմական բռնության գաղափարախոսության ու պրակտիկայի դեմ ուղղված գաղափարների ու հասարակական շարժումների համախումբ:

հակառակ – 1. обратный, 2. տես *հետևի* – 1. reverse, 2. տես *հետևի*

հակառակ զառիվայր – տես *թեքություն՝ հակառակ թեքություն*

հակառակ կողմը – տես *դարձերես*

հակառակ ուղղությամբ շարժում – տես *շարժում՝ հետադարձ շարժում*

հակառակորդ – противник – 1. adversary, 2. enemy

Ախտյան, թշնամի, ոսոխ, պատերազմում հակառակ կողմի (պետության, պետությունների դաշնադրության) անվանումը, նրա զորքերի ընդհանուր անվանումը:

էլք հակառակորդի տարածքից – выход с территории противника – evasion and escape

հակառակորդի ապակողմնորոշում – տես *հակառակորդ՝ հակառակորդի խաբում*

հակառակորդի առաջավոր դիրքեր – передовые позиции противника – enemy lines

Հակառակորդի շարքերը, հակառակորդի ձակատային գիծը:

հակառակորդի գործողությունների դժվարացում – затруднение действий противника – interdiction

հակառակորդի գործողությունների մեկուսականխում – блокирование действий противника – area interdiction operation

Օպերացիա՝ նպատակաուղղված կոնկրետ տարածքում հակառակորդի օպերացիաներին խոչընդոտելուն:

հակառակորդի գործողություններին խոչընդոտում մարտադաշտում – препятствование действиям противника на поле боя – battlefield interdiction

Մարտական գործողություններ (*սով. ռմբակոծություն*), որոնց նպատակն է խանգարել հակառակորդին՝ իրագործելու իր մարտական պլանները, կաշկանդելու նրա տարաշարժը, նախապատրաստումը գրոհի (հակագրոհի) ևն:

հակառակորդի խաբում – обман противника, введение противника в заблуждение, дезориентация противника – deception

հակառակորդի կապի հետախուզում – разведка неприятельской связи – communications intelligence

հակառակորդի կառավարման համակարգի կազմալուծում – дезорганизация системы управления противника – command and control warfare

հակառակորդի կողմից նվաճում – տես *կործանում*

հակառակորդի կոմբատանտ – տես *հակառակորդ՝ հակառակորդի ռազմիկ*

հակառակորդի հիմնական օբյեկտների վերաբերյալ տվյալների ժողովածու – сборник данных по основным объектам противника – basic encyclopedia

հակառակորդի միջմայրցամաքային հրթիռների հարձակման մասին վաղ իրազեկման համակարգ – система раннего оповещения об атаке вражеских баллистических ракет – ballistic missile early warning system

հակառակորդի մոլորեցման միջոցառումների բացատրագիր – объяснительная записка к плану мероприятий по введению противника в заблуждение – deception story

հակառակորդի մոլորեցում – տես *հակառակորդ՝ հակառակորդի խաբում*

հակառակորդից պոկվելը – отрыв от преследования – evasion and escape

հակառակորդի ռազմիկ – комбатант противника – enemy combatant

հավանական հակառակորդ – вероятный противник – potential enemy

հակասառիչ – антифриз – antifreeze compound

հակասառցապատիչ – տես *սարք՝ հակասառցապատիչ սարք*

հակասուզանավային – противолодочный – antisubmarine

Սուզանավերի դեմ ուղղված, սուզանավերի գործողություններին խոչընդոտող:

հակատանկային – противотанковый – antitank, antiarmor

հակատանկային կարճասյուն – надолб – dragon's teeth

Բետոնե սյուներ, որոնք օգտագործվում են որպես տանկերի դեմ արգելքներ:

հակատարաշարժ – контрманевр – countermove

հակաուժ – контрсила – counterforce

Պատասխան հարված հասցնելու համար անհրաժեշտ ուժեր և միջոցներ:

հակաօդային – противовоздушный, зенитный – antiaircraft

Հակաօդային պաշտպանության և օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպման տնօրինություն – Директорат по противовоздушной обороне и организации использования воздушного пространства – Air Defense and Aerospace Management Directorate

հակընկեր – контрпартнер – counterparty

1. Ընկերովի թղթախաղում. մյուս զույգը: 2. Սոցիալական գործընթացում. գործընկեր, որն ունի տվյալ գործընթացի զարգացման նկատմամբ հակառակ նպատակային կողմնորոշումներ: 3. Առհասարակ՝ գործընկերային հարաբերությունների մյուս կողմը:

հակում – 1. склонение, 2. склонность – 1. declination, 2. depression, 3. inclination

զրոյական մագնիսական հակման գիծ – изогна нулевого магнитного склонения, линия нулевого магнитного склонения – agonic line

կորդինատային ցանցի մագնիսական հակում – магнитное склонение координатной сетки – grid magnetic angle, grid variation

Դեպի կորդինատային ցանցի հյուսիս և մագնիսական հյուսիս ուղղությունների միջև եղած անկյունային տարբերությունը:

մագնիսական հակման փոփոխություն – изменение магнитного склонения – magnetic variation

մագնիսական հակում – магнитное склонение – declination, magnetic declination, magnetic variation

հաղթադիրք – ключевая позиция – key position, vital ground

հաղթական – победоносный, победный – victorious

հաղթակետ – տես *հիմնակետ*

հաղթահարում – преодоление – overcoming

արգելապատնեշների և խոչընդոտների հաղթահարում – преодоление заграждений и препятствий – obstacle negotiation

վարակված գոտիների հաղթահարում – преодоление зон заражения – crossing of a contaminated area

հաղթանակ – победа – victory

հաղթող – победитель – victor

հաղթություն – տես *հաղթանակ*

հաղորդագրություն – сообщение письменное сообщение – message, dispatch

1. Գրավոր հաղորդում որևէ բանի մասին, գրավոր հայտարարություն: 2. Այն, ինչ հաղորդվում է հաղորդագրով, հաղորդագրի բովանդակությունը:

«կայծակ» հաղորդագրություն – сообщение-«молния» – flash message, flash signal

Առաջնահերթության կարգ, որը տրվում է հակառակորդի հարձակմանը վերաբերող և մարտական-օպերատիվ հաղորդագրություններին, որոնք պետք է հասցեատիրոջը հանձնվեն 10 րոպեի ընթացքում:

Կեղծ հաղորդագրություն – ложное сообщение – dummy message

Ուղերձ, որն արվել է իր բովանդակության հետ կապ չունեցող այլ նպատակով, շինծու ուղերձ:

հաղորդագրություն օդաչուների համար – извещение для пилотов – notice to airmen

Նախքան օդային օպերացիայի սկիզբը օդաչուներին տրամադրվող տեղեկությունների ցանկ:

հաղորդագրությունների հաղորդման ռազմական համակարգ – военная система передачи сообщений – defense message system

Համակարգչային, ծրագրային, գործընթացային, սարքավորումների և անձնակազմի աշխատանքը՝ հաղորդագրությունները տեղ հասցնելու համար:

ձևարկված տեքստային հաղորդագրություն – формализованное текстовое сообщение – formatted message text

շտապ հաղորդագրություն – срочное сообщение – immediate message

Առաջնահերթության կարգախումբ, որը տրվում է այն հաղորդագրություններին, որոնք վերաբերում են ազգային ու բազմազգ ուժերի կամ բնակչության անվտանգության վրա լուրջ ազդեցություն գործող իրավիճակներին, և պահանջում է հասցեատիրոջ անհապաղ արձագանքը:

ոչ ձևարկված տեքստային հաղորդագրություն – неформализованное текстовое сообщение – free form message text

Կամայական ձևով լրացված տեքստով հաղորդագրություն, սովորաբար՝ ձեռքով գրված կամ սևագիր:

հաղորդակ – привод – transmission

հաղորդակցություն – 1. коммуникация, общение, контакт, 2. տես կապ 1, 3. сообщение, коммуникация, 4. տես *հաղորդում* 2, 5. տես *ուղի՝ հաղորդակցության*

ուղի – 1. communication, contact, 2. տես կապ 1, 3. traffic, 4. տես *հաղորդում* 2, 5. տես *ուղի` հաղորդակցության ուղի*

1. Փոխադարձ միջանձնային հարաբերություններ, շփումներ, 2. Կապի միջոցներով իրազործվող հարաբերակցություն, կապ, 3. Երթևեկություն, գնալ-գալը, 4. Մտքերի` տեղեկույթի` փոխանակություն` հաղորդում, հաղորդագրություն, 5. հաղորդակցության ուղի:

հաղորդակցում – տես *հաղորդակցություն* 1, 2, 3, 4

հաղորդուղի – 1. канал информации, 2. тракт – 1. channel, 2. conduit, information channel

1. (ընդ.) Տեղեկույթի հաղորդման ուղի: 2. (ամեր.) Ռազմական մոլորեցման բնագավառում` դեպի կեղծ նշանակետ տանող տեղեկատվական կամ հետախուզական ուղի:

հաղորդում – 1. передача, 2. сообщение – 1. transmission, 2. message, communication

1. Տարբեր միջոցներով տեղեկույթի գրավոր կամ բանավոր փոխանցում մեկ անձից (խմբից, կազմակերպությունից և այլն) մեկ այլ անձի (խմբի, կազմակերպության և այլն): 2. Հաղորդվող տեքստը:

հաղորդման անվտանգություն – безопасность передачи – transmission security

հաղորդման ծածուկություն – скрытность передачи – transmission security

տեղեկույթի հաղորդման ռադիոկենտրոն – радиоцентр передачи информации – radio communication center

տեղեկույթի համատեղված հաղորդում – совмещенная передача информации – concurrent information transfer, joint information transfer

Արբանյակային ուղեվարական համակարգերից ստացվող ազդանշաններ, որոնցում համատեղված են արբանյակի շարժման պարամետրները և հեռաչափության համար անհրաժեշտ տրվյալները:

տեղեկույթի հորիզոնական հաղորդում – горизонтальная передача информации – cross tell, communication horizontal

1. Տեղեկույթի փոխանցում մի ստորաբաժանումից մյուսը` միևնույն կազմակերպության սահմաններում: 2. Տեղեկույթի փոխադարձ հաղորդում միևնույն օպերատիվ համակարգում:

տեղեկույթի ռելեային հաղորդում – релейная передача информации – relateral tell

տվյալների հաղորդման գաղտնիություն – конфиденциальность передачи данных – emission security

Հաղորդակցական անվտանգության բաղադրիչ, որը ներառում է կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկույթի արտահոսքի բացառումը ծածկագրման և հեռահաղորդակցական գործընթացում:

փակ հաղորդում – закрытая передача – closed-circuit television

Հաղորդում, որը նախատեսված չէ լայն հրապարակման` հասարակության լայն շրջանների համար:

քողարկված հաղորդում – скрытая передача – hidden transmission

հաճախականային համաձայնեցում – частотное согласование – frequency deconfliction

Ռադիոհաճախականային սպեկտրի օպտիմալ օգտագործման կազմակերպական միջոցառումները:

հաճախականություն – частота – frequency

Միավոր ժամանակում կատարվող տատանումների թիվը:

բարձր հաճախականություն – высокая частота – high frequency

խանգարումնարգելված հաճախականություն – запретная частота – taboo frequency

Յուրային հաճախականություն, որի վերախանգարումներ ստեղծելը կամ այլ կանխամտածված ներգործություններ կատարելը արգելված է:

ճառագայթման հաճախականություն – частота излучения – frequency of radiation

Ընդհանրապես, էլեկտրամագնիսական ալիքի և, մասնավորապես, ճառագայթման կարևոր բնութագրիչներից մեկի` E (կամ H) վեկտորի տատանումների թիվը միավոր ժամանակում, որից էա-

պես կախված են ալիքի հատկությունները (հաճախականությունը հակադարձ համեմատական է ալիքի երկարությանը՝ $v=c/\lambda$):

միջանկյալ հաճախականություն – промежуточная частота – intermediate frequency

շատ բարձր հաճախականություն – очень высокая частота – very high frequency, VHF

Հաճախականությունների 41–230 ՄՀց տիրույթ, այսինքն՝ հեռուստատեսային հեռարձակման մետրային տիրույթ:

պաշտպանված հաճախականություն – защищенная частота – protected frequency

Հաճախականություն, որը բարեկամական պետությունների ռադիոճնշիչ ծառայություններն ընտրողաբար չեն ձընշում:

ռադիոդիտման հաճախականություն – частота радионаблюдения – guarded frequency

Հաճախականություն, որով կատարվում է գաղտնալսում, չխլացվող հաճախականություն:

ցածր հաճախականություններ – низкие частоты – low frequency

ուլտրաբարձր հաճախականություն – ультравысокая частота, УВЧ – ultra high frequency, UHF

հաճախորդ – клиент – customer

համարնակեցում – синойкизм – synoecism

Նախկինում ինքնուրույն մի քանի բնակավայրերի՝ քաղաքների ծուլում՝ միացում՝ մեկ քաղաքի ստեղծմամբ (հին աշխարհում):

համագործակցել – сотрудничать – collaborate

Համագործակցություն – Содружество, Содружество наций – Commonwealth of Nations

Համագործակցություն, կամ Բրիտանական համագործակցություն. Մեծ Բրիտանիայի և նախկինում նրա գաղութների, իսկ այժմ՝ անկախ պետությունների միջև համագործակցություն: Այդ պետություններից շատերը պահպանել

են իրենց բանակների կազմավորման բրիտանական մոդելը:

Ազգերի համագործակցություն – տես *Համագործակցություն*

համագործակցություն – сотрудничество – cooperation

Համատեղ գործունեություն, որի շնորհիվ բոլոր մասնակիցներն ստանում են որևէ օգուտ:

անվտանգային համագործակցություն – безопасное сотрудничество, сотрудничество в области безопасности – security cooperation

դավաճանական համագործակցություն – коллаборационизм – collaboration

համագործակցության իրավապայմանագրային դաշտ – договорно-правовое поле сотрудничества – legal field of cooperation, legal framework of cooperation

համագործակցություն անվտանգության բնագավառում – տես *համագործակցություն՝ անվտանգային համագործակցություն*

համագործակցություն զինվորականների միջև – сотрудничество между военными – military-to-military cooperation

համագործակցություն սպառազինությունների բնագավառում – տես *համագործակցություն՝ ռազմատեխնիկական համագործակցություն*

համագործակցություն սպառնալիքների նվազեցման նպատակով – сотрудничество по снижению угроз – threat reduction cooperation

մերձսահմանային համագործակցություն – приграничное сотрудничество – transborder cooperation

միջազգային համագործակցության ասպարեզ – арена международного сотрудничества – arena of international cooperation

միջազգային համագործակցություն – международное сотрудничество – international cooperation

միջգերատեսչական համագործակցություն – межведомственное сотрудничество,

межведомственное взаимодействие – interagency cooperation

ռազմական համագործակցություն – военное сотрудничество – military cooperation, military-to-military cooperation

ռազմատեխնիկական համագործակցություն – военно-техническое сотрудничество, сотрудничество в области вооружений – armaments cooperation

ռազմաքաղաքական համագործակցություն – военно-политическое сотрудничество – military-political cooperation

ռազմա-քաղաքացիական համագործակցություն – военно-гражданское сотрудничество – civil-military cooperation

Համագործակցություն, որի նպատակն է հրամանատարության առջև դրված խնդիրների լուծման գործում նրան աջակցելը:

վերսահմանային համագործակցություն – трансграничное сотрудничество – transborder cooperation

համագումար – տես *ժողով*

համադասող – 1. координатор, 2. координирующий – 1. coordinator, 2. coordinating

1. Նա (անձ կամ կազմակերպություն, կառույց են), ով կատարում է համադասում: 2. Համադասմամբ զբաղվող, նման գործառույթներ կատարող:

գլխավոր համադասող – главный координатор – officer of primary responsibility

համադասող կազմակերպություն – организация-координатор – coordinating agency

համադասող մարմին – координирующий орган, координирующая инстанция – coordinating authority

համադասող պաշտպանական մարմին – координирующий оборонный орган – defense coordinating element

համադասում – координация – coordination

1. Համաձայնեցում, համապատասխանեցում (հասկացությունների, գործողությունների, որևէ բանի բաղադրիչների են): 2. Կառավարման համակարգի

բոլոր օղակների աշխատանքի համաձայնեցվածության ապահովում:

համադասման պլան – план координации – coordination plan

միջգերատեսչական համադասման համատեղ խումբ – совместная межведомственная координационная группа – joint interagency coordination group

միջգերատեսչական համադասում – межведомственная координация – interagency coordination

միջկազմակերպական համադասում – межорганизационная координация – interorganizational coordination

համադասված – координированный – coordinated

համադրում – синтез, синтезирование – synthesis

1. Գիտական հետազոտության հիմնական մեթոդներից. առարկայի ճանաչում որպես մեկ ամբողջի՝ դրա մասերի՝ բաղադրատարրերի միասնության մեջ (հակառակն է վերլուծությանը): 2. Ավելի պարզ նյութերից ավելի բարդ միացությունների ստացում:

համազարկ – залп – salvo

Բոլոր կրակային միջոցներով միաժամանակյա կրակոց (արձակում):

հրետանային համազարկի զանգված – масса артиллерийского залпа – weight of fire

Ամբողջ հրետանային զորամասի (զորամիավորման, խմբավորման) մի կրակոցով (արձակմամբ) արտանետված հրետանային արկերի (ականների) ընդհանուր զանգվածը:

նշանախոցիչ համազարկ – накрывающий залп – straddle

համազգեստ – обмундирование, установленная форма одежды – uniform

Կանոնադրություններով, հրամաններով են սահմանված ձևի հատուկ ըզգեստ, որ կրում են կոնկրետ կազմակերպության անդամները, սովորաբար՝ զինվորականները:

ամենօրյա զինվորական համազգեստ – повседневное обмундирование – barrack dress

ամենօրյա համազգեստ – повседневная форма одежды – service dress

համազգեստի մաքրում – чистка обмундирования – bull

համազգեստի պատիվ – տես *մեկուսախմբային ոգի*

ներկաքողարկումային համազգեստ – камуфляжная форма – battledress utilities

քիմպաշտպանության համազգեստ – костюм химзащиты – splash suit

համազգեստավորում – обмундирование – outfitting
 Ջինծառայողների ապահովում համազգեստով:

համազետեղում – соразмещение – collocation
 Երկու կամ ավելի ջոկատների, ստորաբաժանումների, կազմակերպությունների համատեղ ֆիզիկական տեղաբաշխումը միևնույն, հատուկ սահմանված տեղում:

համազորային – общевойсковой – combined arms
 ՋՈՒ-ի բոլոր տեսակները, բոլոր զորատեսակները միավորող, դրանց բոլորի համար ընդհանուր:

համազորային զորամիավորում – общевойсковое соединение – combined arms team

համազորային խմբավորում – общевойсковая группировка – combined-arms force

համազորային պահուց – общевойсковой резерв – combined arms reserve, general reserve

համազորային պատրաստման առարկա – предмет общевойсковой подготовки – all-arms training subject

համազորային պատրաստում – общевойсковая подготовка – all-arms training
 Ընդհանուր պատրաստում, բոլոր տեսակի ՋՈՒ-ի զինծառայողների (ստորաբաժանումների) ուսումնավարժեցում՝ ուսուցման համառազմական ա-

ռարկաների գծով, որոնց իմացությունն անհրաժեշտ է բոլոր մասնագիտությունների զինծառայողներին:

մատակարարման համազորային առարկաներ – общевойсковые предметы снабжения – common supplies

համաժամանակացում – синхронизация – synchronization
 Տարբեր իրադարձությունների՝ պրոցեսների ևն համապատասխանեցում ըստ ժամանակի (հաճախականության, ազդանշանի):

համաժամանակացված ավիաթնդանոթ – տես *զնդացիր՝ համաժամանակացված զնդացիր*

համաժամանակյա – синхронный – concurrent

համալարում – տես *կարգաբերում*

համալիր – комплекс – complex
 Մեկ միասնություն կազմող առարկաների, զործողությունների, երևույթների կամ հատկությունների զուգակցում, համախումբ:

բազմանպատակային հրթիռային համալիր՝ ուսին հենելով կրակելու համար – многоцелевой ракетный комплекс для стрельбы с упора в плечо – shoulder-launched multipurpose assault weapon

զենիթահրթիռային համալիր, ՋՀՀ – зенитно-ракетный комплекс, ЗРК – air defense missile system, anti-aircraft missile system

Օդային նշանակետերի խոցման համար նախանշանակված հրթիռային համալիր, ներառում է՝ կառավարվող զենիթային հրթիռներ (սովորաբար՝ թևավոր, պինդ վառելիքով), արձակման կայանքներ, զենիթային կառավարվող հրթիռի ուղեկցման սարքավորանքով համալրված՝ նշանակետի հայտնաբերման, զատորոշման և ուղեկցման կայաններ:

զենիթային հրետանային համալիր – зенитный артиллерийский комплекс – anti-aircraft cannon system

կրովի զենիթահրթիռային համալիր – переносной зенитно-ракетный комплекс,

ПЗРК – man-portable air defense system, MANPADS, portable anti-aircraft missile system, Shoulder-fired air defense weapon
 Ձենիթափթիռային համալիր, որն իր եզրաչափքերով ու զանգվածով նախատեսված է, որ դրանք կարողանա տեղափոխել իր վրա զինծառայողը:

հակահրթիռային համալիր – противоракетный комплекс – interceptor system

«HOT» հակատանկային հրթիռային համալիր – противотанковый ракетный комплекс «HOT» – high subsonic, optically guided, tube fire

Երկրորդ սերնդի ֆրանս-գերմանական ծանր հակատանկային հրթիռային համալիր, որը եղել է ավելի քան 20 երկրների ցամաքային զորքերի սպառազինության մեջ (որոշ երկրներում կիրառվում է մինչ այսօր): Այն կիրառվել է 1991 թ. «Փոթորիկ անապատում» օպերացիայում և 2011 թ. Լիբիայում՝ ֆրանսիայի կողմից:

հետախուզակրակային համալիր – разведывательно-огневой комплекс, POK – reconnaissance and fire system

հետախուզահարվածային համալիր – разведывательно-ударный комплекс, PУK – surveillance and attack system

հրամանատվաչափողական համալիր – командно-измерительный комплекс – command test system, command and measurement complex

Միջոցների ու ծառայությունների համախումբ, որոնց օգնությամբ կատարվում է տիեզերանավերի (կրող հրթիռների և տիեզերական օբյեկտների) թռիչքի կառավարում Երկրից:

հրթիռային համալիր – ракетный комплекс – missile system

Գործառնություններն փոխկապված մարտական ու տեխնիկական միջոցների համախումբ, որը ներառում է հրթիռներ, դրանց արձակման կայանք, հրթիռների կառավարման միջոցներ, արձակման կայանքի տեղափոխման ու լիցքավորման միջոցներ ևն:

ՀՕՊ-ի մերձագործ համալիր – комплекс ПВО ближнего действия – short-range air defense

նավահանգստային համալիր – портовый комплекс – port complex

պաշտպանական արդյունաբերական համալիր – оборонно-промышленный комплекс – defense-industrial complex, military-industrial complex

Այն գիտահետազոտական, փորձարկումային կազմակերպությունների և արտադրական ձեռնարկությունների համախումբը, որոնք կատարում են ռազմական և հատուկ տեխնիկայի, հանդերձանքի, զինամթերքի ևն մշակում և թողարկում:

վրագետնյա բազավորմամբ շարժունակ հրթիռային համալիր – мобильный ракетный комплекс наземного базирования – land-based mobile missile complex

փոքր շառավղով գործողությամբ ՀՕՊ-ի համալիր – комплекс ПВО малого радиуса действия – short-range air defense խոցման փոքր շառավղի ունեցող ՀՕՊ-ի վրագետնյա համալիր, որը օդային նշանակետերը խոցում է հրթիռներով կամ հրետանային կրակով:

համալրում – 1. комплектование, пополнение, 2. пополнение – 1. manning, recruitment, 2. augmentation

Կազմի քանակային լրացում մինչև անհրաժեշտ (սահմանված) չափը:

երթային համալրում – маршевое пополнение – marching completion, marching replenishment

համալրման անձնակազմ – личный состав пополнения – filler personnel

համալրում արտատարածքային սկզբունքով – комплектование по экстерриториальному принципу – away-from-home manning principle

Անձնակազմով զորքի (ուժերի) համալրում ի հաշիվ այն զորակոչային թվակազմի, որը բնակվում է զորամասերի ու զորամիավորումների տեղաբաշխման (կազմավորման) վայրերի մոտակայքում:

համալրում տարածքային սկզբունքով – комплектование по территориальному принципу – manning on a territorial principle

Անձնակազմով զորքի (ուժերի) համալրում ի հաշիվ այն զորակոչային թվակազմի, որը բնակվում է զորամասերի ու զորամիավորումների տեղաբաշխման (կազմավորման) շրջաններից դուրս:

համախմբել – տես *միավորել*

համախմբվածություն – տես *միասնություն*

համախմբում – консолидация – consolidation

համախորագիծ – изобата – depth contour, depth curve

համախտանիշ – синдром – syndrome

ձեռքբերովի իմունային անբավարարության համախտանիշ – синдром приобретенного иммунодефицита, СПИД – acquired immunodeficiency syndrome, AIDS

սուր ճառագայթային համախտանիշ – острый радиационный синдром – acute radiation syndrome

համակարգ – система – system

1. Օրինաչափորեն միմյանց հետ կապված տարրերի (առարկաների, երևույթների, տեսակետների, սկզբունքների, գիտելիքների և այլն) բազմություն, որը ներկայացնում է որոշակի ամբողջական գոյացություն, միասնություն: 2. Կարգ, որը պայմանավորված է որոշակի կապի մեջ գտնվող մասերի պլանաչափ, ճիշտ դասավորությամբ, գործողությունների խիստ հաջորդականությամբ: 3. Որևէ բանի կառուցվածքի ձևը, եղանակը, կազմակերպվածքը: 4. Հասարակարգ: 5. Խնդիրներով միմյանց շատ մոտ և կազմակերպորեն մեկ ամբողջություն կազմող տնտեսական միավորների, հիմնարկների համախումբ, ինչպես նաև միևնույն նպատակի ծառայող կառույցների, շինությունների, մեքենաների, մեխանիզմների համախումբ: 6. Կենդանի օրգանիզմի՝ որոշակի միասնություն ներկայացնող և ընդհանուր ֆունկցիայով միավորված հյուսվածքների, օրգանների, դրանց մասերի համախումբ: 7. Տեխնիկական կառուցվածքը, սարքվածքը: 8. Ֆիզիկական մեծություններ

րի հիմնական և ածանցյալ միավորների համախումբ:

ազգային հաղորդակցական համակարգ – система национальных коммуникаций – National Communications System

անհատական տեղորոշումային համակարգ – персональная локационная система – personal locator system

աստղաուղեվարական համակարգ – астронавигационная система – astronavigation system, celestial navigation system

Թռչող ապարատի կողային սարքավորանքի միջոցներ, որոնք նախանշանակված են երկրային լուսատուների տեղադրության միջոցով թռչող ապարատի տեղադիրքի կորդինատները որոշելու համար:

ավիացիոն ռմբանշանառման համակարգ – система авиационного бомбоприцеливания – bomb sighting system

ավիափոխադրումների համընդհանուր կատարողական համակարգ – Глобальная исполнительная система авиaperевозок – Global Air Transportation Execution System

ավտոմատացված կառավարման տեղեկատվական համակարգ – система автоматизированного командования и управления – Automated Command and Control Information System

ավտոմատ որոշարկման համակարգ – система автоматического опознавания – automated identification system

արբանյակային կապի ռազմական համակարգ – военная система спутниковой связи – Defense Satellite Communications System

արբանյակային ուղեվարական համակարգ – навигационная спутниковая система – satellite navigation system

արբանյակների համակարգ – система спутников – constellation

Միևնույն հարթության վրա գտնվող արբանյակների խմբավորում մի համակարգում:

եղած նյութական միջոցների և ռեսուրսների պահանջարկի մասին տեղեկույթի փոխանակման համակարգ – Система об-

мена информацией об имеющихся материальных средствах и потребностях в ресурсах – Stock Holding and Asset Requirements Exchange, SHARE

զենքի համակարգ – система оружия – weapon system, weaponry

Մեկ կամ մի քանի տեսակի զենքերի համակցություն՝ իրենց հանդերձանքով, նյութերով, սպասարկման միջոցներով, սպասարկող անձնակազմով, առքերման միջոցներով ևն:

զենքի համակարգի հատկացում – выделение систем оружия, выделение средств поражения – weapons assignment

Օդային պաշտպանությունում. ընթացակարգ, որի պարագայում զենքը և զինանթերքը հանձնվում են զենքի ավիացիոն համակարգերի ուղղորդման սպաներին՝ իրենց առաջադրանքը կատարելիս դրանք կիրառելու համար:

զենքի և ռազմական տեխնիկայի համակարգ – системы оружия и военной техники – weapon and equipment system

ընկերակցական համակարգ – товарищеская система – buddy-buddy system

Կենսաձև, որտեղ ընկերները հոգ են տանում միմյանց մասին և պաշտպանում իրար:

ըստ ձեռքբերման փաստացի արժեքի հաշվառման համակարգ – система учета по фактической стоимости приобретения – historical cost method

իներցիալ ուղեվարական համակարգ – инерциальная навигационная система – inertial navigation system

կապի և տեղեկատվության համակարգ – система связи и информации – communication and information system, CIS

կառավարման ավտոմատացված համակարգ – автоматизированная система управления, АСУ – Automated Command and Control System, ACCS

Կառավարման համակարգի մաս. էլեկտրոնային համակարգ, որում կառավարման օբյեկտի արդյունավետ գործառնման համար անհրաժեշտ տեղեկության հավաքումը, մշակումը և հաղորդումը կատարվում են կառավարման մարմինների գործառնությունների ի-

րականացման համար նախանշանակված հաշվողական ու հատուկ տեխնիկայի կիրառմամբ:

կառավարման և իրազեկման համակարգ – система управления и оповещения – control and reporting system

Համակարգ, որը բաղկացած է հայտնաբերման ռադիտեղորոշումային կայանների շղթայից, կառավարման կենտրոններից ու դիտորդ կազմակերպություններից, ինչպես նաև անհրաժեշտ կապի ցանցից և նախատեսված է. ա) օդային փոխադրամիջոցների մասին վաղ նախազգուշացման, հետևման և ճանաչման, ինչպես նաև մակերևութային միջոցներին հետևման համար, բ) ակտիվ օդային պաշտպանության բոլոր տեսակի միջոցների վերահղված համար:

կենսապահովման համակարգ – система жизнеобеспечения – life support system, life sustaining system

կենսապահպանման համակարգ – система жизнеобеспечения – survival system

Կենտրոնական Եվրոպայում խողովակաշարերի համակարգ – система центрально-европейских трубопроводов – Central Europe Pipeline System

կոմունալ համակարգ – коммунальная система – utility

հակահրդեհային համակարգ – противопожарная система – fire-control system

հակահրթիռային պաշտպանության համընդհանուր համակարգ – глобальная система ПРО – global ballistic missile defense

հակաօդային պաշտպանության նախազգուշացման գունային համակարգ – цветная система предупреждения противовоздушной обороны – air defense warning condition

հաճախականությունների բաշխման համակարգ – система распределения частот – frequency management

համընդհանուր դիրքորոշումային համակարգ – глобальная система позиционирования, система спутниковой навигации «Джи-Пи-Эс» – Global Positioning System, GPS

հայտնաբերման և կրակի կառավարման միացյալ ռադիոտեղորոշումային համակարգ – объединенная радиолокационная система обнаружения и управления огнем – joint surveillance and targeting attack radar system

հայտնաբերման և մարտավարական կառավարման համակարգ – система обнаружения и тактического управления – detection and tactical control system

հաշվարկման տարբերակված համակարգ – տես *ինքնարժեքի, ծախսերի հաշվարկում ըստ գործունեության տեսակների*

հաշվեկշռված ցուցանիշների համակարգ – система сбалансированных показателей – balanced scorecard

հեռուստատեսության փակ համակարգ – տես *հեռուստատեսություն՝ անհաղորդ հեռուստատեսություն*

հետախուզության համակարգ – система разведки – intelligence system

հիպերբոլական ռադիոնուղեվարական համակարգ – гиперболическая радионавигационная система – hyperbolic navigation system

հրթիռամիջուկային հարվածի մասին նախազգուշացման համակարգ – система предупреждения о ракетно-ядерном ударе – nuclear-missile attack warning system

«Մայլս» համակարգ – система «Майлс» – multiple integrated laser engagement system, MILES

Նշանակետի խոցման բազմանպատակային համալիր լազերային համակարգ:

Մարտական գործողություններին աջակցման համընդհանուր համակարգ – Глобальная система поддержки боевых действий – Global Combat Support System-Joint

մասնագիտացված հաշվողական համակարգ – специализированная вычислительная система – specialized computer system

մարտական կառավարման ավտոմատացված համակարգ – տես *կառավարում՝ գործերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ*

րում՝ գործերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ

միացյալ տեղեկատվական համակարգ – объединенная информационная система – joint information system

միջգրահատեխնիկական համակարգչային տեղեկատվական համակարգ – межбронетехническая компьютерная система – intervehicular information system

Ամերիկյան համակարգչային համակարգ, որը, հարմարեցված լինելով մարտական զրահապատ մեքենաներին, ցույց է տալիս ստորաբաժանման բոլոր մեքենաների գտնվելու վայրը, տվյալներ վառելիքի և մարտապաշարների մասին, ինչպես նաև ունի էլեկտրոնային հաղորդագրություններ և հրամաններ փոխանցելու հնարավորություն:

միջտեսակային օպերացիաների ռազմավարական պլանավորման համակարգ – система стратегического планирования межвидовых операций – joint strategic planning system

նշանաբաշխման համակարգ – система распределения целей – system of target distribution

որոնողանշանառական համակարգ – поисково-прицельная система – target search and track system

Միջոց, որի նախանշանակումն է նշանակետերի հայտնաբերումն ու որոշարկումը, դրանց կորդինատների ու շարժման պարամետրների որոշումը, ինչպես նաև այդ նշանակետերին խոցման միջոցների ուղղորդման համար տվյալների հաշվարկումը:

պաշտպանական համակարգի ռազմավարական բնույթ – стратегический характер оборонной системы – strategic nature of defense system

ռադիոնուղեվարական համակարգ – радионавигационная система – radio navigation system

ռելիեֆակրկնիչ համակարգ – система огибания рельефа – terrain following system

Համակարգ, որն օդաչուին կամ ինքնաղեկասարքին հնարավորություն է տալիս թռիչքի ժամանակ պահպանե-

լու գետնից միևնույն նվազագույն հեռավորությունը՝ կրկնելով ռելիեֆը:

վաղ իրազեկման համակարգ – система раннего оповещения – early warning system

վտանգավոր համակարգ – опасная система – safety-critical system

Համակարգ, որի վթարը կամ անսարքությունը կարող է հանգեցնել լուրջ հետևանքների՝ ընդհուպ մինչև մահ, սարքավորանքի շարքից դուրս գալը, բնապահպանական աղետ են:

վրագետնյա խոչընդոտների հետ բախման կանխման համակարգ – տես *համակարգ՝ խոչընդոտների թռիչքանցման համակարգ*

վրագետնյա տիեզերական համակարգեր – наземные космические системы – space asset

տեղեկատվական համակարգ – информационная система – information system

Համակարգ, որն ապահովում է տեղեկույթի պահպանումը և օգտատերերի տեղեկույթ ստանալու հնարավորությունը:

տեղեկատվահեռահաղորդակցային համակարգ – информационно-телекоммуникационная система – communication system

տեղեկույթի հավաքման և վերլուծության համակարգ – система сбора и анализа информации – information collection and analysis system

տիեզերական բազավորմամբ ինֆրակարմիր դիտման համակարգ – система инфракрасного наблюдения космического базирования – space-based infrared system

Համակարգ, որը նախատեսված է ինֆրակարմիր տիրույթում տիեզերական դիտումների համար:

տիեզերական բազավորմամբ համակարգեր – системы космического базирования – space asset

տրանսպորտի կառավարման համընդհանուր համակարգ – глобальная система управления транспортом – global transportation management

տիեզերական ուղեվարական համակարգ – космическая навигационная система – astronavigation system

ցամաքային զորքերի և ավիացիայի համագործակցությունն ապահովող համակարգ – система обеспечения взаимодействия сухопутных войск и авиации – army air-ground system

ցամաքուղային համակարգ – дренажная система – drainage system

ուղեվարության արբանյակային համակարգ – спутниковая система навигации – satellite navigation, SATNAV

ուղղորդիչ-ուղեվարական համակարգ – прицельно-навигационная система – aiming navigation system

ԹԱ-ի կողային համակարգ, որը նախանշանակված է գեների կիրառման և ուղեվարման խնդիրների համալիր լուծման համար:

ուղղորդման լազերային համակարգի բլոկ – блок лазерной системы наведения – laser guidance unit

ուղղորդման կիսավտոմատ հրամանատվական համակարգ – полуавтоматическая командная система наведения – semi-automatic command line of sight

Հրթիռի ուղղորդման համակարգ, որում օպերատորը հրթիռի արձակումից հետո վերահսկում է նրա թռիչքը մինչև թիրախին դիպչելը:

փոխադրումային համակարգ – транспортная система – transportation system

ԱՄՆ-ում. պետության բոլոր ցամաքային, ջրային և օդային ճանապարհներն ու փոխադրամիջոցները, որոնցով կատարվում են ՋՈՒ-ի փոխադրումները և մատակարարումը առկա և հնարավոր ՈԳԹ-ում:

փորձագիտական համակարգ – экспертная система – expert system

օդային հրամանատվության և կառավարման համակարգ – система воздушного командования и управления – Air Command and Control System

ՆԱՏՕ-ի մշակվող համակարգ, որը գտնվում է ներդրման փուլում և փոխարինելու է ներկայիս ՀՕՊ-ի համակարգը՝ ավիացիայի խնդիրների կա-

տարման հետ մեկտեղ ապահովելով մարտական թռիչքների պլանավորման ու խնդիրների առաջադրման գործառույթների կատարումը:

օդային տարածքի վերահսկման համակարգ – система контроля за воздушным пространством – airspace control system

օդային տեղափոխումների համապետական համակարգ – общегосударственная система воздушных перебросок – National Air Mobility System

ԱՄՆ-ում. քաղաքացիական և ռազմական կարողությունների ու կազմակերպությունների լայն և ամբողջական համակարգ, որն ապահովում է համընդհանուր արագ օդափոխադրումներ:

օդացամաքային օպերացիաների համակարգ – система воздушно-наземных операций – air-ground operations system

օդում բախումների կանխման համակարգ – система предупреждения столкновений в воздухе – traffic collision avoidance system

օդում լիքքավորման համակարգ – система дозаправки в воздухе – in-flight refueling system

օպերատիվ կառավարման համընդհանուր համակարգ – глобальная система оперативного управления – Global Command and Control System

ֆինանսական հաշվետվության միջազգային համակարգ – международная система финансовой отчетности – international accounting

համակարգային – системный – system

համակարգային խեղում – системная деструкция – system destruction

Որևէ համակարգի հիմնական սկզբունքների խաթարում, գլխավոր օրինաչափությունների խախտում:

համակարգաստեղծ հասկացություն – системообразующее понятие – system term

Հասկացություն, որը հանգուցային է տվյալ համակարգը վերլուծելու, գնահատելու, ներքին օրինաչափությունները հասկանալու համար:

համակշռող զգեստ – высотный компенсирующий костюм – pressure suit

համակշռում – 1. компенсация, 2. տես *փոխհաշվանցում* – 1. compensation, 2. տես *փոխհաշվանցում*

Փոխհատուցելը, պակասը լրացնելը, տեղը հանելը:

փոխադարձ համակշռում – взаимная компенсация – netting

համակցված – комбинированный – combined

համահարաբերակցություն – корреляция – correlation

1. Առարկաների, երևույթների կամ հասկացությունների հարաբերակցություն, համապատասխանություն, փոխկապվածություն, փոխկախվածություն: 2. Մաթեմատիկական վիճակագրությունում. հասկացություն, որով նշագրվում է երևույթների միջև եղած կապը, եթե դրանցից մեկը մյուսները պայմանավորող պատճառների թվում է, կամ եթե կան այդ երևույթների վրա ներգործող ընդհանուր պատճառներ: 3. Իրականում կամ ռադիոտեղորոշումային համակարգով դիտվող օբյեկտի և նախօրոք դրա մասին ստացված տեղեկության նույնականացում:

համահարաբերակցում – տես *համահարաբերակցություն*

համաձայնագիր – соглашение – agreement

Պայմանագրի տեսակ, փաստաթուղթ, որում կողմերը ամրագրում են որևէ հարցի վերաբերյալ իրենց ձեռք բերած համաձայնությունը:

անիրավասու համաձայնագիր – неправомочный договор – unauthorized commitment

Համաձայնագիր, որը պարտադիր իրականացման ենթակա չէ միայն այն պատճառով, որ այն կնքած անձը համապատասխան իրավասություն չի ունեցել:

ընդհանուր համաձայնագիր – общее соглашение – “umbrella” agreement

համաձայնագիր մատակարարումների և փոխադարձ սպասարկումների մասին –

соглашение о поставках и взаимном обслуживании – acquisition and cross-servicing agreement

համաձայնագիր ուժերի կարգավիճակի մասին – соглашение о статусе сил – status-of-forces agreement

Երկկողմ կամ բազմակողմ համաձայնագիր, որով սահմանվում է բարեկամական պետության տարածքում գտնվող ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի զորամասերի (ստորաբաժանումների) կարգավիճակը:

նախնական համաձայնագիր – preliminary agreement

Համաձայնագիր, որում շարադրվում են այն գլխավոր սկզբունքներն ու դրույթները, որոնք հիմք են ծառայում հետագա հիմնական պայմանագրի համար:

շրջանակային համաձայնագիր – рамочное соглашение – framework agreement

Պայմանագիր, որում ընդհանուր գծերով նշվում են համաձայնագրի դրույթները՝ նախնական պայմանները, որոնք ենթակա են հետագայում՝ հիմնական պայմանագրի մշակման ժամանակ, ճշգրտման:

ռազմավարական սպառազինությունների սահմանափակման համաձայնագիր – соглашение по ограничению стратегических вооружений – strategic arms limitation agreement

սպառազինությունների վերահսկման համաձայնագիր – договор о контроле над вооружениями – arms control agreement

ստանդարտացման համաձայնագիր – соглашение по стандартизации – standardization agreement

տարանցման համաձայնագիր – соглашение о транзите, соглашение о транзитном следовании – transit agreement

ՆԱՏՕ-ի և ՌԴ-ի միջև համաձայնագիր՝ ՌԴ վրագետնյա ուղիներով ՆԱՏՕ-ի ոչ մահաբեր բեռների փոխադրման մասին:

տեխնիկական համաձայնագիր – техническое соглашение – technical agreement

համաձայնագրի հոդվածի կիրառում – применение статьи соглашения – invocation of article of agreement

համաձայնեցված – согласованный, координированный – coordinated

համաձայնություն – 1. согласие, 2. консенсус, 3. տես *պայմանավորվածություն* – 1. agreement, approval, 2. consensus, 3. տես *պայմանավորվածություն*

1. Համամիտ՝ համակարծիք լինելը, առարկություն չունենալը: 2. Համերաշխություն, միաբանություն: 3. Հավանություն: 4. Կազմակերպությունների, պետությունների դաշինք՝ միավորում որևէ համատեղ գործողության համար:

ընդհանուր համաձայնություն – общее соглашение – mutual agreement

Բոլոր կողմերի համաձայնությունը (մասնավորապես՝ պայմանագրի պայմանների վերաբերյալ):

համաձայնություն քաղաքացիական իշխանությունների հետ կապերի մասին – соглашение о связях с гражданскими властями – civil affairs agreement

ՌԺԺԵ-ի գտնվելու երկրի իշխանության քաղաքացիական մարմինների և այդ ուժերի հրամանատարության միջև ձեռք բերված համաձայնություն:

համաճարակ – эпидемия – epidemy, pestilence

համամասնություն – паритет – parity

1. Կողմերի հավասարություն, միևնույն դիրք՝ վիճակ: 2. Օրենսդրորեն սահմանվող հարաբերակցություն:

գնողունակության համամասնություն – паритет покупательной способности – purchasing power parity

ռազմական համամասնություն – военный паритет – military parity

համայնապատկեր – տես *տեսարան*

համայնապատկերային տեսախցիկ – панорамная камера – panoramic camera

համայնքային – общинный – communal

համաներում – амнистия – amnesty

Համաշխարհային պարենային ծրագիր
– Международная продовольственная программа, МПП – World Food Programme

համաշխարհայնացում – տես *համընդհանրացում*

համաչափ քայք – мерный шаг, движение в ногу – cadence

համապատասխանեցում – տես *հարմարեցում*

համապիտանի – универсальный – multi-purpose

Այն, ինչը կարելի է օգտագործել տարբեր նպատակներով, հարմար է օգտագործման տարբեր համակարգերում:

համառոտագրել – аннотировать – annotate

համառոտագրություն – аннотация – annotation

համասեռություն – однородность, гомогенность – homogeneity

համաստեղություն – созвездие – constellation

համատեղ – 1. совместный, 2. տես *ընդհանուր* – 1. joint, communal, combined, 2. տես *ընդհանուր*

համատեղ հետապնդում – совместное преследование – combined pursuit

համատեղ հրատարակություն – совместное издание – joint publication

համատեղ նստեցում – совместная погрузка – unit loading, tactical loading

Իրենց տեխնիկայով հանդերձ ստորաբաժանումների նստեցում միևնույն փոխադրամիջոցը:

համատեղ օգտագործում – совместное использование – shared use

Անհատույց կարգով կամ հատուցման վերաբերյալ պայմանավորվածությունների հիման վրա ՆԱՏՕ-ին պետությունների հատկացրած ու տրամադրած ռեսուրսների օգտագործում:

համատեղելիություն – совместимость – 1. compatibility, 2. interoperability

էլեկտրամագնիսական համատեղելիություն – электромагнитная совместимость – electromagnetic compatibility

օպերատիվ համատեղելիություն – տես *փոխգործելիություն*

համարակետ – позиция – heading, course
Որևէ ցանկում առանձնացված տող՝ կետ՝ խումբ, որին տրված է հերթական համար:

համարձակ – смелый, бесстрашный – daring

համարձակություն – смелость – daring
Զինվորի բարոյահոգեբանական և մարտական հատկանիշ, որը դրսևորվում է նրա անվախության, վտանգավոր իրավիճակներում արդյունավետ կերպով գործելու, կյանքի համար վտանգներ կայացնող առաջադրանքները կատարելու նրա պատրաստակամության ու կարողության ձևով:

համափոխարինելիություն – взаимозаменяемость – interchangeability
Փոխադարձաբար միմյանց տեղն զբաղեցնելու, մյուսի գործառույթները կատարելու կարողություն:

համբարակ (պտմ.) – интендант – quartermaster, commissary

համեմատություն – տես *բաղդատում*

համերկրացի – տես *հայրենակից*

համընդհանրացում – глобализация – globalization

Քաղաքակրթական գործընթաց, որը բնորոշվում է ամենուրեք միևնույն քաղաքակրթական մոդելի հաստատմամբ (արժեքային համակարգ, պետական-հասարակական կազմակերպվածք, սոցիալ-տնտեսական հարաբերություններ) և ազգային տարբերությունների վերացմամբ:

համընդհանուր – глобальный – global
1. Համաշխարհային, համամոլորակային, համամարդկային: 2. Տվյալ սահմաններում՝ համատարած, ընդհանուր, վճռորոշ:

համընդհանուր բաշխում – глобальное распределение – global distribution

համընկնող – совпадающий – concurrent

համիշխանություն – синархия – synarchy

Պատկերացում, ըստ որի՝ աշխարհն իր բազմազանությամբ հանդերձ մի բարեկազմ օրգանիզմ է, որում առանձին ձևերը տեղաբաշխված են ըստ մշտապես խորացող անվերջ համադրման աստիճանակարգային օրենքի: Հասարակական-պետական բնագավառում մերժում է իշխանության քաղաքական կենտրոնացման, բազմամակարդակ աստիճանակարգային կենտրոնացված բյուրոկրատական կառույցների ստեղծման ձգտման և դրանով իսկ տարբեր ոլորտներում ամենաանշան որոշումներն անգամ խիստ վերահսկողության ենթարկման գաղափարը, քանի որ աշխարհի կառուցվածքի նման միօրինակացումը կսահմանափակի նրա ազատության աստիճանների թիվը և կխաթարի անձնավորության անկաշկանդ զարգացումը:

համհարզ – адъютант – aide-de-camp, ADC, adjutant

Ծառայողական և այլ հանձնարարությունների կամ շտաբային աշխատանքի կատարման համար պետին ենթակա սպայի (ենթասպայի, միջմանի) պաշտոն:

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ – Президент Республики Армения – President of the Republic of Armenia

Ներկայումս ՀՀ բարձրագույն ղեկավարը, որը նաև պետության ԶՈՒ-ի Գերագույն գլխավոր հրամանատարն է (այժմ ՀՀ-ն կիսանախագահական կառավարմամբ ժողովրդավարական պետություն է):

հայացք – 1. взгляд, 2. взгляд, мнение – 1. look, 2. view

հայեցադաշտ – поле зрения – field of fixation, visual field

Այն տարածությունը, որը տեսանելի է ամբողջ հնարավոր ծավալով աչքերի տեղաշարժման և գլխի անշարժության դեպքում:

հայեցակարգ – концепция – concept

1. Տեսակետների համակարգ, երևույթների, պրոցեսների (գործընթացների, կենսընթացների) այս կամ այն ըմբռնումը: 2. Որևէ ստեղծագործության, գիտական աշխատության միասնական, որոշիչ մտահղացումը, գլխավոր (առանցքային) գաղափարը՝ միտքը:

համատեղ գործողությունների հայեցակարգ – концепция совместных действий – joint doctrine

համատեղ հայեցակարգ – совместная концепция – joint concept

մարտավարական ավիացիայի կիրառման հայեցակարգ – концепция применения тактической авиации – tactical air doctrine

պաշտպանական քաղաքականության հայեցակարգ – концепция оборонной политики – concept of defense policy

ռազմարդյունաբերական համալիրի զարգացման հայեցակարգ – концепция развития военно-промышленного комплекса – concept of military-industrial complex development

ռազմաբժշկական հայեցակարգ – военно-медицинская концепция – military medical concept

ռազմական հայեցակարգ – военная концепция – military concept

ռազմական շինարարության հայեցակարգ – концепция военного строительства – military development concept

«Սահմանափակ միջուկային պատերազմի» հայեցակարգ – доктрина «Ограниченной ядерной войны» – «Limited nuclear war» doctrine

Հայեցակարգ, որը բովանդակում է սահմանափակ պատերազմներում միջուկային զենքի կիրառման սկզբունքները:

օպերատիվ ներուժի մեծացման հայեցակարգ – концепция повышения оперативного потенциала – operational capabilities concept

հայտ – заявка – request

հայտարարագիր – декларация – manifest

ինքնաթիռի կամ գնացքի բեռի և ուղևորների ցուցակ:

հայտարարություն – 1. заявление, 2. декларация – 1. declaration, proclamation, 2. manifest

բեռնային հայտարարություն – грузовой манифест – ocean manifest

հայտարարություն մտադրությունների մասին – заявление о намерениях – statement of intent

Փաստաթուղթ, որը հրապարակվում է՝ կապված «ընդունող» երկրին աջակցության մասին համաձայնության հետ:

պաշտոնական հայտարարություն – прокламация, официальное объявление – proclamation

հայտարարում – объявление – proclamation

հայտնաբերում – 1. обнаружение, детектирование, 2. выявление, открытие – 1. acquisition, detection, 2. warning, 3. discovery

միջուկային պայթյունների հայտնաբերման միջոցներ – средства обнаружения ядерных взрывов – nuclear explosion detection system

պայթյունավտանգ առարկաների հայտնաբերում – տես *հետախուզում՝ պայթյունավտանգ օբյեկտների հետախուզում*

վաղ հայտնաբերում կողային միջոցներով – дальнейшее обнаружение бортовыми средствами – airborne early warning

Հակառակորդի օդատիեզերական հարձակման միջոցների հայտնաբերում ինքնաթիռներում տեղադրված հեռավոր հայտնաբերման հատուկ սարքերով:

հայտնագործություն – изобретение, открытие – invention

հայտնագործում – обнаружение, открытие – detection

հայտնել – сообщить – inform, report

հայրենադարձ – репатриант – returnee

հայրենադարձություն – репатриация – repatriation

Ռազմագերիների, տեղահանվածների, փախստականների, արտագաղթածների կամ նրանց սերունդների վերադարձը հայրենիք (նաև՝ պատմական):

հայրենակից – соотечественник, земляк – compatriot

հայրենասեր – патриот – patriot

հայրենիք – отечество, отчизна, родина – homeland, motherland, fatherland

1. Նախնիների՝ դարերով ապրած երկիրը: 2. Ծննդավայր:

հայրենիքի անվտանգություն – безопасность отечества – homeland security

Հասկացություն, որն ԱՄՆ-ում լայն տարածում ստացավ 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ից հետո և նշանակում է ահաբեկչության, մեծ աղետների և այլ արտակարգ իրավիճակների նկատմամբ պետության խոցելիության նվազեցմանն ուղղված համաձայնեցված համապետական ջանքեր:

հայրիշխանություն – патриархат – androcracy

Հասարակություն, որում գերակա դիրքը պատկանում է տղամարդկանց:

հանգամանք – обстоятельство – case

հանգար – ангар – hangar

Հատուկ սարքավորված շինություն (սենք) ինքնաթիռների և ուղղաթիռների պահման, տեխնիկական սպասարկման և նորոգման համար:

հանգիստ – отдых – rest

հանգիստ և ուժերի վերականգնում – отдых и восстановление сил – rest and recuperation

հանգրվան – 1. տես *ապաստան՝ ապաստան 1*, 2. этап – 1. տես *ապաստան՝ ապաստան 1*, 2. stage

1. Ապահով տեղ, վտանգներից ազատ տեղ: 2. Ջրքերի շարժման ճանապարհին կետ, որտեղ նրանց տրվում են գիշերելու տեղ, պարեն, անասնակեր ևն: 3. Ըստ բուժտարահանման փուլերի՝ բուժիմնարկներ, որտեղ վիրավորներին ու հիվանդներին տրվում

են համապատասխան օգնություն ու բուժում:

խաղաղ հանգրվան – տես *ապաստան՝ հուսալի ապաստան*

հանգույց – узел – 1. junction, node, 2. tangle (of problems), 3. (*ժով.*) knot

1. Մի քանի համասեռ ձգայնական առարկաների (կապուղի, հաղորդակցության ուղի, պարան են) խաչման (միացման) տեղ՝ վայր: 2. Խճճվածություն, կնճիռ: 3. Նավատորմում. արագության միավոր, 1 հանգույց = 1 ծով. մղոն/ժ=1856 մ/ժ:

հանգուցակապ – узел – knot

հանգուցակետ – ключевая точка – key point

հանգուցանշան – ключевой символ – key symbol

Հոգեբանական օպերացիաներում. պարզ, հաճախ կրկնվող ներշնչման տարրեր (ռիթմ, նշան, գույն են), որոնք անմիջական ազդեցություն են գործում նպատակային լսարանի վրա և ստեղծում են բարենպաստ իրավիճակ հոգեբանական թեմայի ընկալման և յուրացման համար:

հանդարտիչ – տես *թափամեղմիչ*

հանդես – 1. представление, 2. журнал – 1. magazine, 2. spectacle

1. Մշակութային զանգվածային միջոցառում (երեկոյթ, համերգ, ներկայացում են): 2. Պարբերական հրատարակություն, պարբերագիրք, պարբերամատյան:

հանդերձանք – экипировка – outfit, equipment

1. Ջինվորականին անհրաժեշտ՝ իր վրա կրովի հագուստի, զինավառության և այլ իրերի ամբողջությունը: 2. Որևէ կառույցի (գործարան, ձեռնարկություն են), տեխնիկական ապարատի (նավ, ինքնաթիռ, տանկ են) գործունեության համար անհրաժեշտ սարքավորանքի, գույքի, իրերի ամբողջությունը:

բնութագրական հանդերձանք – характеристическое оснащение – signature equipment

Հանդերձանքի առարկաներ, որոնք ցույց են տալիս, թե ինչ բնույթ և էություն ունի այն ստորաբաժանումը, որին դրանք պատկանում են:

թռիչքային հանդերձանք – летное снаряжение – flight gear

Օդանավի անձնակազմի արտահագուստը թռիչք կատարելիս:

հանդերձանքի տեղափոխման թեթևացված մոդուլային համակարգ – облегченная модульная система переноски снаряжения – Modular Lightweight Load-bearing Equipment

մարտական հանդերձանք – боевая выкладка – fighting order

հանդերձավորված մեքենայի զանգված – снаряженная масса машины – net weight

հանդերձում – 1. экипировка, оснащение, 2. снаряжение – 1. equipping, equipment, 2. outfitting

1. Ջինվորականի ապահովում հանդերձանքի իրերով: 2. Որևէ կառույցի (գործարան, ձեռնարկություն են), տեխնիկական ապարատի (նավ, ինքնաթիռ, տանկ են) գործունեության համար անհրաժեշտ սարքավորանքով, գույքի՝ իրերի ամբողջությամբ ապահովում:

հանդիպածամ – время встречи, время randevu – rendezvous time

(*ռազմ.*) Ջորամասերի, ռազմանավերի և հանդիպելու՝ միևնույն տեղում հավաքվելու նախապես որոշված՝ նշանակված ժամանակը:

հանդիպակաց – противолежащий – adverse

հանդիպատեղ – место встречи, randevu – rendezvous

(*ռազմ.*) Ջորամասերի, ռազմանավերի և հանդիպման՝ հավաքի՝ միանալու նախապես որոշված՝ նշանակված տեղը:

հանդիպում – встреча – 1. meeting, 2. rendezvous

անսպասելի հանդիպում – неожиданная встреча – encounter

աշխատանքային հանդիպում – рабочая встреча – workshop

գործնական հանդիպում – деловая встреча – appointment

հանդիպման կետ – точка встречи, точка попадания, точка удара – point of impact
Նշանակետի կետ, որին դիպչում կամ պետք է դիպչի խոցող տարրը (արկ, հրթիռ, ական, գնդակ ևն):

հանդիպման վայր – пункт встречи – contact point
Ցամաքային պատերազմում. հեշտությանը որոշվող կետ, որտեղ երկու կամ ավելի ստորաբաժանում (գորամաս) պետք է փոխադարձ շփում հաստատեն:

հանդուրժողականություն – толерантность, терпимость – tolerance
Այլ կարծիքների, տեսակետների, գաղափարների նկատմամբ հաշտ վերաբերմունք դրսևորելու, որոշակի երևույթների նկատմամբ համբերող լինելու կարողություն՝ հատկություն:

հանդուրժողություն – терпимость – tolerance
Այլ կարծիքների, տեսակետների, գաղափարների նկատմամբ ըմբռնումով վերաբերմունքի դրսևորում, որոշակի երևույթների նկատմամբ համբերատարություն:

հանկարծակիի բերել – застичь врасплох – take by surprise

հանկարծակիություն – внезапность – surprise

հանձնաժողով – комиссия – commission
ուղևորների և բեռների առաջնահերթությունները որոշող հանձնաժողով – комиссия по определению приоритетности пассажиров и грузов – air priorities committee

հանձնակատար – 1. ординарец, вестовой, 2. денщик – 1. orderly, 2. batman

հանձնարարություն – 1. поручение, 2. տես *հանձնարարում* – 1. commission, 2. տես *հանձնարարում*

հանձնարարում – задание, поручение – assignment

հանձնում – 1. сдача, 2. տես *կապիտուլյացում*, 3. вручение – 1. handling over, 2. տես *կապիտուլյացում*, 3. handing, delivery

հանրային – публичный – public

հանրաքվե – референдум, плебисцит – referendum, plebiscite

քաղաքացիների նախաձեռնած հանրաքվե – референдум, иницируемый гражданами – citizen initiated referendum
Խորհրդարանին շրջանցող օրենսդրական կամ սահմանադրական ակտի ընդունման ժողովրդավարական մեխանիզմ:

հանրություն – сообщество – community
Միևնույն շահեր ունեցող, կամ գործողության կամ տեղի ընդհանրությանը միավորված մարդկանց խումբ:

միջազգային հանրություն – международное сообщество – international community
Քաղաքագիտական տերմին, որով արտահայտվում է մոլորակի պետությունների ու ժողովուրդների համախումբը՝ մի հակասական, բայց փոխկապված միասնական աշխարհ, մարդկությունը:

հանցագործություն – преступление – crime

հանցագործությունների բացահայտման մակարդակ – уровень раскрываемости преступлений – clearance rate

հանցագործություն, որի համար նախատեսված է կալանավորում – преступление, за которое предусмотрен арест – arrestable offense

հանցագործություն, որի համար նախատեսվում է մահապատիժ – преступление, за которое предусмотрена смертная казнь – capital crime

հանցագործություն՝ ուղղված մարդկության դեմ – տես *նազմական՝ նազմական հանցագործություն*

մարդկայնության դեմ ուղղված հանցագործություն – преступление против человечности – crime against humanity

միջազգային հանցագործություն – международное преступление – international crime

Ծայրագույն միջազգային հակաիրավական արարք, որն սպառնում է պետությունների և ազգերի գոյության հիմքերին, խարխլում է միջազգային հարաբերությունների ամբողջ համակարգը և վտանգի տակ դնում միջազգային խաղաղությունը:

հանցախումբ – клика – clique

հանցակից – соучастник (преступления, провинности) – accomplice

հանցավորություն – преступность – crime

հանուկ – вытяжка, экстракт – extraction

հանքուղի – штольня – tunnel

հաշիվ – счет – 1. bill, account, 2. score

կանխավճարային հաշիվ – авансовый счет – advance account

հաշվից հանում – снятие со счета – withdrawal

հաշմանդամ – 1. инвалид, 2. инвалидный – 1. invalid, 2. disabled

հաշվակցում – зачет – offsetting

հաշվանցում – зачет (финанс.) – set-off

հաշվառում – учет – inventory

ինքնարժեքով հաշվառման մեթոդ – метод учета по себестоимости – cost method

գորակոչային հաշվառում – учет призывников – conscript registration

Տարածքային (շրջանային, քաղաքային) զինկոմիսարիատում քաղաքացիների սկզբնական զինվորական հաշվառում:

հաշվառման կարգ – порядок учета – accounting treatment

Հաշվառման՝ նորմատիվ-իրավական ակտերով հաստատված կանոնների, կանոնակարգերի և ընթացակարգերի համախումբ:

հաշվարկ – расчет – calculation

հաշվարկային միավոր – расчетная единица – accounting unit

Արիեստական արժույթ, որն օգտագործվում է պետությունների միջև հաշ-

վարկումների, միջազգային պահանջների ու պարտավորությունների չափման համար:

հաշվարկում – расчет – calculating

ինքնարժեքի երկարաժամկետ հաշվարկում – долгосрочная калькуляция себестоимости – long-term costing

ինքնարժեքի, ծախսերի հաշվարկում ըստ գործունեության տեսակների – расчет себестоимости, затрат по видам деятельности; дифференцированная система расчета – activity-based costing

սպանված հակառակորդների հաշվարկում – подсчет потерь противника убитыми – body count

հաշվարկումադիտումային տեղադիրք – числимо-обсервованное место – running fix

Նավի տեղադիրքը, որը որոշված է ըստ ավին գտնվող առարկաների դիտումների, սակայն՝ ըստ իր ուղղույթի նավի անցած տարածության հաշվառմամբ:

հաշվեկշիռ – баланс – balance

1. Որևէ մշտապես փոփոխվող երևույթում՝ գործում հարաբերակցությունը կամ հավասարակշռությունը բնութագրող ցուցանիշների համակարգ: 2. Ֆինանսական հաշվետվություններ, վիճակագրություն կազմելիս՝ մուտքերի և ելքերի, ակտիվների և պասիվների ամփոփում՝ հարաբերություն:

հաշվապահական հաշվեկշիռ – бухгалтерский баланс – balance sheet

ռազմական հաշվեկշիռ – военный баланс – military balance

հաշվեկշռային արժեք – балансовая стоимость – carrying amount

Ըստ հաշվապահական հաշվեկշռի մատյանների՝ ակտիվների կամ պարտավորության արժեքը մարման, ռեզերվների ևն հաշվառմամբ:

հաշվետախտակ – табель – table

հաշվետվողականություն – подотчетность – accountability

Որևէ մեկին հաշվետվություն ներկայացնելու պարտականություն:

հաշվետվություն – отчет – report

գույքային հաշվետվություն – инвентарная отчетность – stock control

թռիչքային հաշվետվություն – полетный отчет – inflight report

հաշվետվության հոդված – статья отчета, пункт – item

հաշվետվություն աշխատանքի արտադրողականության մասին – отчет о производительности труда – performance work statement

Փաստաթուղթ, որը հաստատում է հրամանի կատարման փաստը:

հաշվետվություն՝ գորավարժության վերլուծության արդյունքներով – отчет по итогам разбора военного учения – post exercise discussion report

հաշվետվություն շահույթների և վնասների մասին – отчет о прибылях и убытках – income statement

հանրագումարային հաշվետվություն – итоговый отчет (после военного учения) – final analysis report

Ջորավարժությունից հետո ներկայացվող ամփոփիչ հաշվետվություն:

մանրամասն վերլուծական հաշվետվություն լուսանկարչական հետախուզության տվյալների հիման վրա – подробный аналитический отчет по данным фоторазведки – detailed photographic report

Մանրամասն, համընդգրկուն հաշվետվություն՝ համալրված լուսանկարներով:

նախնական հաշվետվություն – предварительный отчет – first impression report

Կազմվում է անմիջականորեն զորավարժության արդյունքներով:

Ֆինանսական հաշվետվության միջազգային ստանդարտ – международный стандарт финансовой отчетности – international accounting standard

հաշվետու ժամանակաշրջան – отчетный период – reporting period

Երկու հաջորդական հաշվետվությունների միջև օրենսդրությամբ կամ այլ

նորմատիվ-իրավական ակտերով սահմանված ժամանակահատված:

հաշվեցուցակ – տես *ցուցակ*

ունեցվածքի հաշվեցուցակ – табель имущества – table of allowance

Փաստաթուղթ, որով սահմանվում են տվյալ ստորաբաժանմանը (զորամասին) հատկացվող հիմնական գույքի անվանացանկն ու քանակը, և որը նաև արտացոլում է այդ գույքի շարժը (նորոգում, փոխանակում, փոխանցում ևն):

հաշտեցում – примирение – accommodation, reconciliation

հաշտություն – տես *խաղաղություն*

հապաղեցում – задержка – holdup, stoppage

հապաղում – задержка – 1. delay, 2. postponement

բարձրության հապաղում – высотная задержка; задержка развертки в индикаторе кругового обзора для устранения сигналов, обусловленных мешающими отражениями от земной поверхности – altitude delay

Ժամանակային հապաղում, որն ստեղծվում է ռադիոտեղորոշիչի ազդանշանի հաղորդման պահի և ցուցասարքով հետևման սկզբնապահի միջև, որպեսզի շրջանային տեսածրման ցուցասարքում նվազեցվի բարձրության խոռոչի մեծությունը:

Երկրի մակերևույթից խանգարիչ անդրադարձումներով պայմանավորված ազդանշանների վերացման նպատակով շրջանային տեսածրման ցուցասարքում տեսածրման հապաղում – տես *հապաղում*, *բարձրության հապաղում*

հապաղումով բարձունքային թռիչքի տեխնիկա – техника высотного затыжного прыжка – high-altitude low-opening parachute technique

Մեծ բարձրությունից պարաշյուտային թռիչքի տեխնիկա, որը կիրառվում է, երբ պարաշյուտը բացվում է որոշ ժամանակ կատարված ազատ անկումից հետո:

ՀԱՊԿ – տես *Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպություն*

հաջողություն – успех – success

դեսանտային հաջողության զարգացում – развитие успеха при десантировании – follow-up

հաջողության զարգացման եզրագիծ – рубеж развития успеха – limit of exploitation
Այն կետը, որից այն կողմ հարձակումը չի պսակվի հաջողությամբ:

հաջողության զարգացում – развитие успеха (максимальное использование) – exploitation

Հարձակողական գործողություն, որը հաջող հարձակման շարունակությունն է և նպատակ ունի խորքից կազմալուծելու հակառակորդին:

մարտավարական հաջողություն – тактический успех – tactical success

Մարտավարական մասշտաբի գործողությունների արդյունքը, երբ այդ գործողությունների շնորհիվ մարտում ըստորաբաժանման, զորամասի, զորամիավորման առջև դրված մարտավարական խնդիրը լիովին կատարվում է:

տակտիկական հաջողություն – տես *հաջողություն՝ մարտավարական հաջողություն*

«**Հառիեր**» – «Харриер» – “Harrier”, AV-8
Ուղղաձիգ թռիչքի հնարավորությամբ քրիտանական կործանիչ:

հասակ – рост – height

հասարակական – общественный – public

հասարակական անկարգություններ – общественные беспорядки – civil disturbance, civil unrest

հասարակական կարգուկանոն – общественный порядок – public order

հաստատել – 1. подтверждать, удостоверить, 2. заверять – authenticate

հաստատված ձևի հագուստ – տես *համազգեստ*

հաստատութենաշինություն – институциональное строительство – institution building

Պետական կառավարման համակարգի արդյունավետ գործառնման, օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանությունների որակյալ իրականացման համար անհրաժեշտ հաստատությունների և սահմանակարգերի ստեղծում և կատարելագործում:

հաստատութենացում – институционализация – institutionalization

Որևէ նոր սոցիալական հաստատությունների հիմնում, այս կամ այն հասարակական հարաբերությունների կազմակերպական ամրագրում (հմմտ.՝ *սահմանակարգում*):

հաստատություն – 1. заведение, 2. институт – 1. institute, establishment, 2. institution

1. Գիտահետազոտական հիմնարկների, ինչպես նաև մեծ թվով բարձրագույն մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների անվանումը:
2. Հասարակական կյանքի, մարդկանց գործունեության ու վարքի որոշակի ձևի կազմակերպում, կարգավորում, հասարակության սոցիալական կառուցվածքի տարր, առանձնացվում են տնտեսական, քաղաքական, մշակութային, դաստիարակչական հաստատությունները:

հաստատություններում (մարմիններում) ներկայացուցչություն – представительство в институтах (органах) – representation in the institutions

քաղաքական հաստատություն – политический институт – political institute

հաստատում – 1. տես *վավերացում*, 2. подтверждение, 3. установление, выявление, 4. установление, утверждение – 1. տես *վավերացում*, 2. confirmation, 3. validation, 4. establishment

հավաստիության հաստատում – валидность, подтверждение достоверности – validation

հաստատուն – 1. стабильный, прочный, 2. непоколебимый, 3. տես *կայուն* – 1. stable, steady, 2. secure, unshakeable, 3. տես *կայուն*

հաստատունություն – стабильность – stability

Համակարգի ընդունակությունը պահպանելու իր հիմնական բնութագրերը տարբեր քայքայիչ գործոնների ազդեցության պայմաններում: Իրացվում է անբարենպաստ հետևանքների նրվագմանը հանգեցնող հակադարձ կապերի գործարկման միջոցով կամ որպես անբարենպաստ արտաքին ներգործությունների նկատմամբ բնական ճկունության ու դիմակայունության արդյունք:

հաստիքային – штатный – organic

հաստիքային թվաքանակ – штатная численность – manning level

հաստիքի հաշվետախտակ – табель к штату – authorization list

Ջորամասի գինման համար նախանշանակված սպառազինության, ռազմական տեխնիկայի և այլ նյութական միջոցների մանրամասն անվանաքանակական ցանկ:

հաստոց – станок – mount

հաստոցի դարձուն զլխիկ – револьверная головка станка, башня – turret

հաստված խլացում – фиксированное заглушение – spot jamming, selective jamming

Նեղ տիրույթ ունեցող ակտիվ թիրախային ռադիոխանգարումների ստեղծում:

հավանական սխալ – вероятная ошибка, срединная ошибка – probable error

հավասարագծերի միջև հեռավորություն – интервал между изолиниями, высота сечения – contour interval

հավասարեցում – выравнивание, линеаризация – alignment

հավասարեցում վայրէջքից առաջ – выравнивание перед посадкой – flare

հավաստագիր – сертификат – certificate, certification

հավաստագրում – сертификация – certification

հավաստիացում – 1. տես *հաստատում* 2, 2. заверение – 1. տես *հաստատում* 2, 2. assurance

հավաստի ներկայացում – достоверное (правдивое) представление – faithful representation

Ֆինանսական հաշվետվությունում իրականության արտացոլումը:

հավաստիություն – достоверность – credibility

հավաստում – 1. տես *վավերացում*, 2. верификация, 3. տես *հավաստիացում* – 1. տես *վավերացում*, 2. verification, 3. տես *հավաստիացում*

հավատարմություն – преданность, приверженность – allegiance

հավաք – сбор – 1. assembly, 2. տես հանդիպում

Ճամբարային հավաք – лагерьный сбор – camp assembly

Ջորքի հավաք զորավարժարանում (Ճամբարում), որի նպատակն է մարտական իրադրությանն առավելագույնս մոտ պայմաններում անձնակազմի դաշտային պատրաստականության մակարդակի բարձրացումը, իր զինվորական պարտքը կատարելու համար նրա բարոյահոգեբանական հատկությունների ու ֆիզիկական պատրաստության ամրապնդումը:

հավաքագրում – вербовка, набор – recruitment

զինվորների հավաքագրում – տես *զինվորագրում*

հավաքաժամ – տես *հանդիպաժամ*

հավաքածու – 1. коллекция, 2. набор, комплект – 1. collection, 2. set, kit

1. Առարկաների՝ իրերի ևն համակարգված և զանազան տեղերից ձեռք բերված խումբ: 2. Ներքին ամբողջություն կազմող առարկաների, բույսերի, կենդանիների համախումբ: 3. Միևնույն նախանշանակուն ունեցող առարկաների համախումբ, որը կազմում է որոշակի ամբողջականություն:

հավաքածուի միավոր – единица набора, элемент набора – item

հավաքածուի տարր – տես *հավաքածու՝ հավաքածուի միավոր*

հավաքակազմ – 1. парк, 2. տես *հավաքածու 2 – 1. fleet, 2. տես հավաքածու 2*

1. Միատեսակ շարժակազմի (օր.՝ ավտոմեքենաների) կամ արդյունաբերության որևէ ոլորտի արտադրամիջոցների (օր՝ հաստոցների) համախումբը: 2. Որևէ տեղ միաժամանակ միևնույն կարգով ժամանակավորապես ընդունված անձանց ամբողջությունը՝ կազմը:

գրահատեխնիկայի հավաքակազմ – парк бронетехники – armored vehicle fleet

քաղաքացիական ավիացիայի պահուստային ինքնաթիռային հավաքակազմ – резервный самолетный парк гражданской авиации – Civil Reserve Air Fleet

հավաքակայան – 1. парк, 2. сборный пункт, призывной пункт – 1. depot, zulu muster, 2. assembly point

1. Ջորամասի տարածք, որը սարքավորված է գրահատանկային, ավտոտրակտորային, հրետանային և այլ տեխնիկայի պահման, սպասարկման և նորոգման համար, ինչպես նաև ռազմատեխնիկական գույքի պահեստ, որը երբեմն ներառում է նորոգման արհեստանոցներ: 2. Երկաթուղային, տրամվայի, վագոնների, ավտոբուսների, տրոլեյբուսների կայանման ու նորոգման տեղ: 3. Հատուկ առանձնացված և սարքավորված տեղ, որտեղ հավաքվում են զորակոչված անձինք՝ ըստ զորամասերի բաշխվելու համար:

դաշտային հավաքակայան – полевой парк техники – zulu muster

Վայր ռազմադաշտում, որտեղ պահվում է չօգտագործվող գրահավոր և ավտոմոբիլային տեխնիկան:

գրահատեխնիկայի հավաքակայան – парк бронетехники – laager, leaguer

կալանավորների հավաքակայան – пункт сбора арестованных – detainee collecting point

հավաքական աղյուսակ – сборная таблица – index to adjoining sheets

Քարտեզին պատկերված սխեմա, որը ներկայացնում է անունները և/կամ կից էջերի համարները նույն կամ համահարաբերակից շարքերից:

Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագիր – տես *Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիր*

Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպություն – տես *Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն*

հավաքակետ – пункт сбора – 1. rendezvous point, 2. collection point

1. Պայմանական կետ՝ վայր, որտեղ առաջարկանքը կատարելուց հետո հավաքվում են զորքերը: 2. Մարդկանց (օրինակ՝ վիրավորների, հիվանդների ևն), առարկաների հավաքելու՝ հավաքվելու տեղ՝ վայր:

հավաքովի-քանդովի – разъемный, разборный, сборно-разборный – collapsible

հավաքվածք – сборка, монтаж – assembly

հավաքում – 1. сбор, собрание, 2. сборка, собрание, 3. տես *սարում*, 4. набор – 1. collection, 2. assembly, gathering, 3. տես *սարում*, 4. recruitment

հավելանյութ – присадка – additive

հավելավճար մարտական գործողություններին մասնակցելու համար – доплата за участие в боевых действиях – battle award

Իրավական ակտերով սահմանված գումար, որը լրացուցիչ տրվում է մարտական գործողություններին մասնակցած անձանց:

հավելված – приложение – appendix, annex

հավելում – 1. տես *լրացում*, 2. добавка – 1. տես *լրացում*, 2. additive

«Հավասիր» – «Равняйся!» – «Dress!»

հատակի ռելիեֆ – рельеф дна – depth contour, depth curve

հատկանիշ – признак, примета – sign, indication

հատկացման համար նախանշանակված – предназначенный для выделения – earmarked for assignment

Հատկացված՝ հանձնարարություն կատարելու համար. այն զորքերի կարգավիճակը, որոնք միջպետական համաձայնագրերի հիման վրա ժամանակավորապես հատկացվում են ՆԱՏՕ-ին՝ որևէ առաքելության մասնակցելու համար:

հատկացում (բյուջեից) – ассигнование (из бюджета) – allotment

հատկություն – свойство, качество – internal

շահագործական հատկություններ – эксплуатационные качества – performance, operational characteristics

հատված – 1. տես *մաս*, 2. отрезок, 3. сектор, участок – 1. տես *մաս*, 2. section, 3. section, sector

կրակային հատված – огневой сектор – fire sector, zone of fire

Օդային տարածության հատված, որը հատկացվում է ՀՕՊ-ի կրակային միջոցներին (համալիրներին) այնտեղ հակառակորդին կրակով խոցելու համար:

մասնավոր հատված – частный сектор – private sector

մարտական հատված – боевой участок – sector

հիմնական ջանքերի կենտրոնացման հատված – участок сосредоточения основных усилий – point of main effort

Ռազմաճակատի կամ օպերացիոն թատերաբեմի մաս՝ հատված, որը հիմնատարը նախատեսում է որպես առաջադրանքի կատարման համար իր առավելագույն ջանքերի գործադրման տեղ:

հատվածամաս – отсек – compartment, module

Նավի, թռչող սպարատի ներքին տարածության մեկուսացված կամ մյուսներից առանձնացված մասնագիտացված մասը, հատվածը:

արտանետվող բեռնային հատվածամաս – катапультный грузовой отсек – ejection

բեռնային հատվածամասերի տարբերանշում – разметка грузовых отсеков по видам груза – compartment marking

Բեռնափոխադրման բաժնի չափագրում ու բաժանում՝ ըստ բեռների տեսակի:

մարտական մասի հատվածամաս – отсек боевой части, отсек БЧ – warhead section

ՄՄ հատվածամաս – տես *հատվածամաս՝ մարտական մասի հատվածամաս*

շարժիչափոխհաղորդակային հատվածամաս – моторно-трансмиссионный отсек – motor and transmission compartment, engine-transmission compartment

Շարժական միջոցի հատվածամաս, որում տեղադրված են շարժիչը, փոխհաղորդակի տարրերը:

մբային հատվածամաս – бомбовый отсек – bomb bay

Ռումբ պահելու համար օդանավում հատկացված խցիկ:

հատուկ – специальный – special

Հատուկ իրավիճակներում պատասխան միջոցների ձեռնարկման ծրագիր – программа осуществления ответных мер в особой обстановке – contingency response program

հատուկ չվերթ – специальный рейс – special flight

հատում – пересечение – intersection

հատույթ – сечение – section

հատուցում – 1. возмездие, 2. տես *փոխհատուցում* – 1. retaliation, 2. տես *փոխհատուցում*

Ագրեսիային, ահաբեկչական ձեռնարկմանը ևն զուգաչափ պատասխան:

հատուցում վաճառքի ժամանակ – возмещение при продаже – disposal consideration

հարաբերականություն – 1. релятивизм, 2. относительность, принцип относительности

ности – 1. relativism, 2. relativity, principle of relativity

1. Փիլիսոփայությունում. մեթոդաբանական սկզբունք, որի էությունն է ճանաչողության հարաբերականության և պայմանականության մետաֆիզիկական (բնագանցական) բացարձակացումը: 2. Ֆիզիկայում. հիմնարար ֆիզիկական սկզբունք՝ համաչափության սկզբունքներից մեկը, ըստ որի՝ իներցիալ համակարգերում տեղի ունեցող բոլոր պրոցեսներն (գործընթացները) ընթանում են միանման՝ անկախ այն բանից, գտնվում է համակարգը դարի վիճակում, թե կատարում է հավասարաչափ ուղղաձիծ շարժում:

հարաբերականության սկզբունք – տես *հարաբերականություն*

հարաբերություն – отношение – relation, relationship

1. Առնչություն մի բանի հետ: 2. Փոխադարձ վերաբերմունք, կապ, հարաբերակցություն: 3. Գործարարական՝ քաղաքական ևն բնույթի կապ, փոխադարձ գործառություն:

ենթակայական հարաբերություններ – տես *ենթակայություն՝ ենթակայության կարգ*

ոչ կանոնադրական հարաբերություններ – неуставные отношения – hazing

Զինծառայողների միջև հարաբերություններ, որոնք կոպտորեն խախտում են կանոնադրությունների պահանջները և անգամ հակասում օրենքներին:

քաղաքական հարաբերություններ – политические отношения – politics, policy

հարավ – юг, зюйд – south

դեպի հարավ ձգվող – направленный на юг – southbound

դեպի հարավ շարժվող – направляющийся на юг – southbound

հարավային – южный – south, southern

Հարավային բևեռաշրջան – Южный полярный круг – Antarctic Circle

Հարավային կիսագունդ – Южное полушарие – Southern Hemisphere

հարավային ուղղությամբ – в южном направлении – southward

հարացույց – парадигма – paradigm

Որոշակի պատմական ժամանակաշրջանում գիտական հանրության մեջ տիրապետող գաղափարների, տեսակետների և հասկացությունների, պրոբլեմների առաջընթաց (ձևակերպման) ու լուծման ելակետային հայեցակարգային սխեմայի, մոդելի, հետազոտությունների մեթոդների համակարգ:

հարգանք – уважение – respect, honor

հարթակ – площадка – ground

1. Որոշակի մակերևույթով հարթություն՝ հրապարակ՝ իր հատկություններով, սարքավորմամբ, նախանշանակմամբ ևն առանձնացող այլ տարածություններից: 2. Երևակայական հարթություն, որին կարող են տեղի ունենալ գանազան երևույթներ, իրադարձություններ կամ պրոցեսներ՝ գործընթացներ:

մեկնարկման հարթակ – стартовая площадка – launch pad

ուղղաթիռային հարթակ – вертолетная площадка – helipad
Ուղղաթիռների վերթիռավայրէջքային հրապարակ:

հարթավազոն – տես *վազոն՝ բաց վազոն*

հարթություն – плоскость – plane

Զրոյական կորությամբ երկչափանի տարածություն:

կիզակետային հարթություն – фокальная плоскость – focal plane

հաշվարկման զրոյական հարթություն – տես *ուղղաձիգ հենահարթություն*

հարկադրաբար հայրենադարձվող – принудительно репатрируемый – expellee

հարկադրական – принудительный, вынужденный – binding

հարկադրանք – принуждение – coercion

հարկադրված վերաբնակիչ – տես *փախստական*

հարկադրում – տես *պարտադրում*

հարձակողական – атакующий – attack, offense, offensive

հարձակվել – 1. атаковать, нападать, штурмовать, 2. нападать, набрасываться – 1. assault, 2. fall upon

հարձակվող կողմ – атакующая сторона – assailant

հարձակում – 1. нападение, 2. наступление, 3. տես *գրոհ 1*, 4. տես *ապաշարակում 1* – 1. attack, 2. attack, offensive, advance, 3. տես *գրոհ 1*, 4. տես *ապաշարակում 1*

անակնկալ հարձակում – տես *հարձակում՝ հանկարծակի հարձակում*

անցնել հարձակման – перейти в наступление – take the offensive, go into the offensive

ավիացիոն հարձակում – авиационное наступление – air attack

Համազորային օպերատիվ միավորումների հարձակողական օպերացիաներում ՌՕՌԻ-ի զորամասերի և միավորումների կիրառման հիմնական ձևը:

գլխավոր հարձակում – главное наступление – main attack

գրոհի պահկություն և ուժգնություն – стремительность и сила атаки – momentum of attack

դեսանտային հարձակում – десантная атака – amphibious assault

Հարձակում հակառակորդի կամ հավանական հակառակորդի ափի վրա դեսանտի միջոցով:

երկու ուղղությամբ հարձակում – наступление по двум направлениям, наступление на двух направлениях – two-pronged attack

կայծակնային օդային հարձակում – молниеносный воздушный налет – thunderbolt raid

հակառակորդի միջուկային, կենսաբանական կամ քիմիական հարձակման հավանականության աստիճան – степень вероятности ядерного, биологического или химического нападения противника – NBC state

հակացանցային հարձակում – противосетевая атака – attack the network

Թշնամու՝ օպերացիոն շրջանում կայունությանն սպառնացող և որոշարկելի հանգույցներից ու կապերից կազմված ցանցով իրագործվող, լավ հայտնի տեսակների գործունեությունը (ահաբեկչություն, ապստամբական պայքար, կազմակերպված հանցագործություններ ևն) հասկանալու և դրա դեմ գործելու նկատմամբ մշակված հստակ մոտեցում:

հանկարծակի հարձակում – внезапное нападение – surprise attack, coup de main

հարձակման անցնելու բնագիծ – рубеж перехода в атаку – line of departure

Այն գիծը՝ բնագիծը՝ դիրքը, որից զորքն սկսում է իր հարձակումը:

հարձակման առաջին շարակարգ – первый эшелон атаки – assault echelon

հարձակման գլխավոր ուղղություն – главное направление наступления – main line of advance

հարձակման գոտի – полоса наступления – 1. zone of action, attack area, 2. offensive zone

1. Տեղանքի շերտ, որի սահմաններում օպերատիվ-մարտավարական (մարտավարական) օղակի կազմավորումը կատարում է օպերատիվ (մարտական) հարձակողական խնդիրներ: 2. Երկկողմ խաղերում (հոկեյ). հակառակորդի կիսադաշտի հատվածը՝ կապույտ գծից մինչև դաշտի ավարտը:

հարձակման երկրորդ շարակարգի զորքեր – войска второго эшелона наступления – follow-on forces

հարձակման խափանում – срыв наступления – breaking up an offensive

Ներգործություն հակառակորդի ավիացիոն, հակաօդային, ցամաքային և այլ խմբավորումների, ինչպես նաև կառավարման ու նյութատեխնիկական ապահովման համակարգերի վրա, որի հետևանքով նա ստիպված է հրաժարվել ընտրված ուղղության վրա դրված նպատակներին հասնելու մտադրությունից:

հարձակման հետմղում – отражение нападения – repelling an attack

հարձակման հրետանային աջակցություն – артиллерийская поддержка наступления – artillery support of attack

Հարձակման կրակային աջակցության բաղկացուցիչ մաս, յուրային զորքի հարձակման սկզբում և ընթացքում հրետանու ձեռնարկած մարտական գործողություններ, այն է՝ հարձակվողների ճակատի առջև և թևերում հակառակորդի անընդհատ հետևողական կրակային խոցում, որի նպատակն է պայմաններ ստեղծել յուրային զորքերի անընդհատ առաջխաղացման համար:

հարձակման հրթիռային միջոցներ – ракетные средства нападения – strike missiles

հարձակման ուղղություն – направление наступления – axis of advance

Պայմանական գիծ, որը նշվում է դեկավարման՝ կառավարման ու վերահսկման նպատակով, և որի ուղղությամբ պետք է զարգանա հարձակումը: Սովորաբար՝ ճանապարհ կամ մի խումբ ճանապարհներ, կամ տեղանքների հաջորդաշար, որոնք ձգվում են դեպի հակառակորդի դիրքեր, ինչպես նաև նրա զբաղեցրած տարածքով:

հարձակում էլեկտրոնային միջոցների կիրառմամբ – нападение с использованием радиоэлектронных средств – electronic attack

հարձակում քիմիական զենքի կիրառմամբ – нападение с применением химического оружия – chemical attack

ճակատային հարձակում – фронтальное наступление – frontal attack

միջուկային հարձակման մասին նախազգուշացման նվազագույն ժամանակ – минимальное время для предупреждения о ядерном нападении – minimum nuclear warning time

Հայտնաբերման համակարգի հակազդման և անձնակազմի հակազդման գույնարային ժամանակը:

շարակարգված հարձակում – эшелонированная атака – echelon attack, attack in echelon

Հարձակման ձև, երբ կողք կողքի դասավորված ստորաբաժանումները հարձակվում են հաջորդաբար՝ սկզբից մե-

կը, մի որոշ ժամանակ անց՝ մյուսը, հետո՝ հաջորդը և այլն:

շեղող հարձակում – отвлекающее нападение – diversionary attack

ռազմավարական հարձակում – стратегическое наступление – strategic offensive

վացիկ հարձակում – տես գրոհ՝ սրընթաց գրոհ

վաղորոք նախապատրաստված հարձակում – заблаговременно подготовленное нападение – deliberate attack

ուխտադրուժ հարձակում – вероломное нападение – treacherous attack

Գոյություն ունեցող համաձայնությունների խախտմամբ՝ առանց պատերազմ հայտարարելու հանկարծակի հարձակում (զերազանցապես՝ պետությունների դեպքում):

փոխհամաձայնեցված հարձակում – взаимосогласованное наступление – coordinated attack

քիմիական հարձակում – химическая атака – chemical attack

օդային հարձակում – воздушная атака, авиаатака – air attack, air assault

Հանկարծակի օդային հարվածներ:

հարմարադրում – пригонка – adjustment

հարմարական պլանավորում – տես ադապտատիվ պլանավորում

հարմարանք – приспособление – device, facility

Որևէ նպատակի հարմարեցված սարք՝ առարկա:

հարմարեցում – 1. адаптация, приспособление, 2. приспособление, приведение в соответствие – 1. adaptation, adjustment, 2. tailoring

Համապատասխանեցում, սազեցում:

զորացրվածների սոցիալական հարմարեցում – социальная адаптация уволенных из армии – resettlement

հարմար լինելը – տես պիտանիություն

հարմարություններ – удобства, службы – facility

սանիտարակենցաղային հարմարություններ – санитарно-бытовые удобства – ablutions

Բաղնիք, լվացքատուն, զուգարան են:

հարմարում – 1. аккомодация, 2. адаптация – 1. accommodation, 2. adaptation

Համապատասխան դառնալը, սազումը:

հարմարում լեռնաբերձ կլիմային – высокогорная акклиматизация – altitude acclimatization

Դանդաղ ֆիզիոլոգիական ընտելացում՝ զգալիորեն ցածր մթնոլորտային ճնշմանը երկարատև ենթարկվելուց հետո:

մարդու հարմարում տեխնիկային – адаптация человека к технике – human adaptation to technology

սոցիալական հարմարում – социальная адаптация – resettlement

«**Հարպուն**» – «Гарпун» – “Harpoon”

Ամերիկյան հականավային թևավոր հրթիռ:

հարված – 1. удар, 2. толчок, 3. տես *ցնցում* – 1. strike, 2. hit, 3. percussion, 4. shock, blow, 5. տես *ցնցում*

1. Որևէ առարկայով, մարմնի մասով մեկ այլ առարկայի խփելը: 2. Առարկայի ուժգին բախում մեկ այլ առարկայի: 3. Հակառակորդի կարճատև հզոր խոցում միջուկային, սովորական գեներով կամ զորքերի հարձակմամբ: 4. Հոգեկան ցնցում, տառապանք որևէ բանի պատճառով:

առաջանցիկ հարված – упреждающий удар – pre-emptive strike

Հարված, որը հասցվում է հակառակորդին՝ նախքան նրա ակտիվ գործողությունների ձեռնարկումը: Նպատակն է՝ հանկարծակիի բերել հակառակորդին, նրան հասցնել կենդանի ուժի և միջոցների մեծ կորուստներ, տիրանալ նախաձեռնությանը: Խաղաղ պայմաններում կանխիչ հարվածը արդարացվում է հակառակորդի կողմից անխուսափելի հարձակումը կանխելու նպատակով, ինչը կարող է դառնալ տարբեր չարաշահումների առիթ:

ավիացիոն հարված – удар авиации, воздушный налет – air raid

զլխավոր հարված – главный удар – main attack, decisive attack

Ջորքերի գործողություններ ընտրված ուղղության վրա (շրջանում), որը վճռական նշանակություն ունի հակառակորդի դիմակայող խմբավորման ջախջախման և օպերացիայում (մարտում) առաջադրված խնդիրների լուծման համար:

զլխավոր հարվածի հատված – место главного удара, участок главного удара – point of main effort

զլխավոր հարվածի ուղղություն – направление главного удара – decisive direction, axis of the main thrust

զորաթևային հարված – фланговый удар – flank attack

կաշկանդող հարված – сковывающий удар – holding attack

Հարված, որի նպատակն է պահել հակառակորդին իր դիրքերում, նրան մոլորեցնել զլխավոր հարվածի ուղղության հարցում, նրան զրկել զլխավոր հարվածին դիմակայող զորքն ուժեղացնելու հնարավորությունից և/կամ հարկադրել ծածուկ դիրքերից պահուց զորքը ժամանակից շուտ մարտի մեջ մտցնել:

կեղծ հարված – ложный удар – sham fight

հարվածից առաջացած վնասի գնահատում – оценка ущерба после нанесения удара – post-strike damage estimation

հարված երկրորդ շարակարգի զորքերին – удар по второму эшелону – follow-on force attack

հարված օդից – տես *հարված՝ օդային հարված*

ճակատագրի հարված – удар судьбы, несчастье – blow

մասնատիչ հարված – рассекающий удар – slicing strike

Հարձակման ժամանակ զորքերի մարտական գործողությունների եղանակ, որը սովորաբար կիրառվում է օպերատիվ-ռազմավարական մասշտաբներով

և իրագործվում է հակառակորդի խմբավորումը մեկուսի մասերի բաժանելու և դրանք առանձին-առանձին ջախջախելու նպատակով:

միջուկային հարվածի համար խոցելի հրթիռակայան – ракетная база, уязвимая для ядерного удара – soft missile base

Արձակման կայանքներ ունեցող զորակայան, որը պաշտպանված է հակառակորդի միջուկային հարվածից:

պատասխան հարված – ответный удар – retaliation

պատասխան հարվածի կարողություն – потенциал ответного удара – second strike capability

Առաջին հարվածն ստանալուց հետո պատասխան հարված հասցնելու համար բավարար ռեսուրսներով զոյունակությունը պահպանելու կարողություն, կիրառվում է գլխավորապես միջուկային պատերազմի առնչությամբ:

ուժեղ հարված – сильный удар, бросок – shoot

օժանդակ հարված – вспомогательный удар – supporting attack

Հարված, որն ուժերի ու միջոցների մի մասով հասցվում է գլխավոր հարվածի ուղղությունից դուրս (օժանդակ կամ որևէ այլ ուղղությամբ), որպեսզի գլխավոր ուժերի համար ստեղծվեն հաջողության հասնելու բարենպաստ պայմաններ, դիմակայող հակառակորդը կաշկանդվի և չկարողանա կատարել ուժերով ու միջոցներով տարաշարժ դեպի գլխավոր հարվածի ուղղություն, գլխավոր խմբավորումն ապահովվի հակառակորդի թևային հարվածներից և այլն:

հարվածային – ударный – strike

հարվածային ավիակրային նավաջոկատ – авианосное ударное соединение – battle force

հարվածել – ударять – strike

հարցազրույց – интервью – interview

Հրատապ թեմաներով հարցի ու պատասխանի ձևով զրույց որևէ անձի հետ՝ նախատեսված ՁԼՄ-ներով հրապարակման համար: 2. Սոցիոլոգիական հարցման ձև:

հարցազրույց մարտական գործողությունների մասնակցի հետ – интервью с участником боевых действий – debrief

հարցարար – запросчик – interrogator

հարցաքննություն – допрос – interrogation, examination

հարցաքննություն՝ հետախուզական տեղեկություններ ստանալու նպատակով – допрос для получения разведывательных сведений – intelligence interrogation

մարտավարական հարցաքննություն – тактический допрос – tactical questioning

ԱՄՆ-ում. անմիջական հարցաքննություն, որին ՊՆ ներկայացուցիչների կողմից ենթարկվում է գերեվարված կամ կալանավորված անձը՝ նրանից կալման պահի դրությամբ մարտավարական հետախուզական տեղեկություններ ստանալու նպատակով, և որը կատարվում է սահմանված իրավական նորմերին խիստ համապատասխանությամբ:

տակտիկական հարցաքննություն – տես *հարցաքննություն՝ մարտավարական հարցաքննություն*

հարցում – 1. опрос, 2. запрос – 1. debriefing, 2. request

հարցում՝ ընդունող պետության աջակցության մասին – запрос о предоставлении поддержки «принимающим» государством – host nation support request

հարուցել – инициировать – trigger

հարուցիչ – возбудитель, инициатор – initiator

հարուցում – 1. տես *գործարկում*, 2. տես *մակածում*

հաուբից – гаубица – howitzer

Ղաշտային հրետանային հրանոթ՝ նախանշանակված գլխավորապես գազաթնահար հրածգության համար (փողի մինչև 70° բարձրացմամբ):

հաուբից-թնդանոթ – гаубица-пушка – howitzer cannon

Ղաշտային հրետանային հրանոթ, որը զուգակցում է հաուբիցի և թնդանոթի հատկությունները (հաուբիցի հատկությունների գերակշռմամբ):

հառուպտվախտ – гауптвахта – disciplinary cell, guardroom

Հատուկ շինություն (սենք) զինծառայողներին կալանքի տակ պահելու համար:

«Հելֆայր» – «Хеллфайер» – “Hellfire”
 Լազերային ուղղորդմամբ «երկիր-օդ» դասի ամերիկյան հրթիռ:

հեծանակ – шеврон – chevron, flash
 Համազգեստի թևքին ամրացվող նշանաքուղ՝ թևքատրեզ:

հեծելազոր – кавалерия – cavalry
 Ջորատեսակ, որում մարտական գործողությունների վարման ու տեղափոխման համար օգտագործվում են հեծկան ձիեր:

հեծելազորային – кавалерист – saber

հեծելավաշտ – эскадрон – squadron
 1. Մինչև 20-րդ դարի կեսերը մեծ թվով պետությունների կանոնավոր հեծելազորի հիմնական մարտավարական միավորը: 2. Որոշ պետությունների բանակներում (օր.՝ Ֆրանսիա) տանկային և հետախուզական ստորաբաժանում:

հեծյալ ճամփորդություն (ծիերով, մոտոցիկլով, հեծանիվով) – прогулка – ride

հեղաշրջում – переворот – coup d'état
 անարյուն հեղաշրջում – бескровный переворот – bloodless coup

զինվորական հեղաշրջում – военный переворот – military coup

հեղափոխական – революционер – revolutionary

հեղափոխություն – революция – revolution

հեղեղ – наводнение – flood

հեղինակություն – авторитет, вес, влияние – authority, influence

հեղուկաբիշտ – տես *բշտիկ*

«Հելլոու թրաստ» – «Хейллоу траст» – “HALO Trust”

Բրիտանական բարեգործական և ամերիկյան ոչ առևտրային կազմակեր-

պություն, որն զբաղվում է վրագետնյա ականների և չպայթած մարտապաշարների վնասագործմամբ:

հենադաշտ – տես *ռազմահենադաշտ*

առափնյա հենադաշտ – береговой плацдарм – beachhead
 Ափի հատված, որտեղ ափհանվող զորքը դուրս է գալիս ափ:

օպերատիվ հենադաշտ – оперативный плацдарм – lodgement area
 Ջորիջքի կամ ափհանման ժամանակ հակառակորդից գրավված կամ նրա կրակակոծմանը ենթակա տարածք, որտեղ կատարվում է դեսանտային զորքերի ծավալում հետագա գրոհի համար:

հենակ – упор – prop

երկճղի հենակ – двунога-лафет, опорная вилка – bipod

հենակետ – опорный пункт – 1. initial point, 2. strong point, stronghold, 3. control point

1. Երկրի մակերևույթի նախապես ընտրված կետ, որն օգտագործվում է որպես հենանիշ՝ հաշվարկումների ըսկըզբնակետ: 2. Պաշտպանության մեջ տեղանքի հատված՝ պաշտպանական դիրքերի (պաշտպանության շրջանի) հանգուցային կետը, որը ռազմաճարտարագիտական առումով լավ սարքավորված է, առավել մեծ չափով հագեցված է կրակային միջոցներով ու հարմարեցված շրջանային պաշտպանության համար, և որի շուրջ խմբավորվում են մյուս դիրքերը: 3. Տեղանքի տեղագրական գծահանմամբ տեղորոշված կետ (հայտնի կորդինատներով), որի հետ լուսանկարի վրա համընկնում է որպես ստուգողական կետ վերցված համապատասխան կետը:

երկրաբաշխական ցանցի հենակետ – опорный пункт геодезической сети – artillery survey control point

հենակետերի ցանց – сеть опорных точек – control

Քարտեզագրության, հատակագծերի կազմման և լուսանկարաչափության մեջ հավաքական տերմին, որն օգտագործվում է երկրագնդի, քարտեզի կամ

լուսանկարի վրա եղած այն նշանների կամ օբյեկտների համակարգի համար, որոնց դիրքերը կամ բարձրությունները, կամ այդ երկուսը միասին որոշված են կամ պետք է որոշվեն:

հենահարթակ – платформа – platform

վայրնետուփի հենահարթակ – сбрасываемая платформа – platform drop

հենանիշ – репер – registration point

Հրետանիում. տեղանքի իրական կամ պայմանական կետ, որն օգտագործվում է նշանափորձման համար, և որի տվյալները կիրառվում են իրական նշանակետերի վրա առանց դրանց նախնական նշանափորձման կրակը տեղափոխելու համար:

չափման հենանիշ – измерительная марка – floating mark, floating dot

Նշանակետ՝ նիշ, որը դիտվում է որպես երկու ծավալադիտական լուսանկարների միակցմամբ ստեղծված եռաչափ տարածության մեջ այնպիսի դիրք գրավող կետ, որն օգտագործվում է որպես ծավալադիտական մոդելի ուսումնասիրության կամ չափման համար հենակետ:

հենասալ – опорная плита – baseplate

Ականանետի՝ հրասանդի ուղղանկյուն կամ շրջանաձև հարթակ, որն ունի փողի հենման համար ամրության կող, և որի միջոցով հետհարվածի իմպուլսը հաղորդվում է գետնին կամ ինքնագնաց հենասարքին:

հենասյուն – пилон – pylon

հենարան – опора – pylon

հենարան դնել – տես *նեցուկ՝ նեցուկ տալ*

հենոց – станина, опора – mounting

հենքային մակերևույթ – подстилающая поверхность – spreading surface, underlying surface

Սակերևույթ (ցամաքային կամ ջրային), որի ֆոնի (հետնապատկերի) վրա ռադիոտեղորոշումային կայանը հետևում է ցածրաթիչ նշանակետին:

«Հեպարդ» – «Гепард» – Geparд

հեռաբժշկություն – телемедицина – telemedicine

հեռագնաց – дальноходный, дальноплавающий – long-range

հեռագործ – дальнего действия, дальнодействующий – long-range

հեռադիտակ – бинокль – binoculars

Օպտիկական սարք՝ կազմված երկու, իրար հետ հողակապով միացված դիտակներից:

դաշտային հեռադիտակ – полевой бинокль – field-glasses

հեռադիտակային – бинокулярный – binocular

հեռադիր – տես *հեռու*

հեռաթռիչ – տես *հեռագնաց*

հեռաթռիչություն – дальность полета – flight range

Հեռավորություն, որն անցնում է թռչող ապարատն իր թռիչքի սկզբից մինչև ավարտը:

հեռախոսազանգ – телефонный вызов, телефонный звонок – call

հեռախոսականչ – տես *հեռախոսազանգ*

հեռախոսավար – телефонист – operator

հեռախոսավող – телефонная трубка – handset

հեռակառավարում – տես *կառավարում՝ հեռահար կառավարում*

հեռակառավարման վահանակ – пульт дистанционного управления – remote control panel

Տվյալ օբյեկտի համար նախատեսված հատուկ սարք, որը հնարավորություն է տալիս տարածության վրա ներգործելու այդ օբյեկտի վրա:

հեռակա քվեարկություն – заочное голосование – absent vote

Կառավարման կոլեգիալ մարմնի նիստին կամ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովին բացակայության դեպքում դրանցում տեղի ունեցած քվեարկությանը մասնակցություն՝ քվեաթերթիկը փոստով ուղարկելու միջոցով:

հեռահաղորդակցություն – телекоммуникация – telecommunication

Ձայնի, ազդանշանի, տեքստի, նշանի, գրային պատկերի հաղորդում և ընդունում մալուխային, գծալարային, մագնիսական, օպտիկական, ռադիո և այլ էլեկտրամագնիսական համակարգերով:

հեռահաղորդակցում – տես *հեռահաղորդակցություն*

հեռահար – дальнoбoйный, большого радиуса действия – long-range

հեռահարություն – дальность стрельбы, дальнoбoйность – range

Այն առավելագույն հեռավորությունը, որի վրա կարող է տվյալ համակարգը (հրանոթ, արծակվան կայանք ևն) նետել իր խոցիչ տարրը (արկ, ական, նռնակ, հրթիռ ևն):

առավելագույն արդյունավետ հեռահարություն – максимальная эффективная дальность – maximum effective range

առավելագույն հեռահարություն – максимальная дальнoбoйность – maximum range

ավելի մեծ հեռահարությամբ – имеющий большую дальнoбoйность – outrange

կրակի հեռահարություն – дальность стрельбы, дистанция стрельбы – range, shooting range, firing range

Արկի (գնդակի, ականի, նռնակի ևն) արտաթռիչքի (փողից դուրս թռչելու) և անկման (պայթյունի) կետերի միջև եղած ամենակարճ հեռավորությունը:

մարտական հեռահարություն – боевая дальность действия – tactical range

նշանառվական հեռահարություն – прицельная дальность стрельбы – sighting range of firing

Հեռավորությունը արտաթռիչքի կետից մինչև նշանառության գծի հետ հետագծի հատումը:

Հեռահար ուսուցման և մոդելավորման համատեղ ծրագիր – Совместная программа распределенного обучения и моделирования – Joint Advanced Distributed Learning and Simulation Program

հեռանալ – отойти, удалиться – retire

հեռանկար – перспектива, обозримое будущее – view

հեռաչափ – дальномер – rangefinder

Գործիք, որը հնարավորություն է տալիս չափելու մինչև օբյեկտը եղած հեռավորությունը՝ առանց տեղանքում կատարվող անմիջական չափումների:

լազերային հեռաչափ – лазерный дальномер – laser rangefinder

հեռաչափություն – дальнометрия, определение расстояния до цели – ranging

Հեռավորության չափում տարբեր տեսիլական միջոցներով:

հեռավոր – տես *հեռու*

հեռավորություն – расстояние, дистанция – distance

անվտանգ հեռավորություն – 1. безопасная дистанция, 2. безопасное удаление – 1. safety distance, 2. safe distance, safe disposal

1. Ճանապարհային երթևեկության տերմին, որը նշանակում է շարայունով շարժվելու դեպքում երկու հարևան մեքենաների վերջի և առջևի միջև այն հեռավորությունը, որը արգելակման, լուսավորման և այլ պարամետրների հաշվառմամբ երթևեկության համար անվտանգ է: Պայթյունի (ականի, արկի, ավիառումբի ևն) տեղից այն նվազագույն հեռավորությունը, որից այն կողմ բեկորով խոցման հավանականությունը 0 է:

գերկիզակետային հեռավորություն – гиперфокальное расстояние – hyperfocal distance

կիզակետային հեռավորություն – фокусное расстояние – focal length

հեռավորության չափիչ շարժակետ – измерительная метка дальности – range marker

ճշտադրված կիզակետային հեռավորություն – отъюстированное фокусное расстояние – calibrated focal length

մահավտանգ հեռավորություն – убойное расстояние – killing range

Այն հեռավորությունը, որն անցնելուց հետո գնդակը՝ արկը, ականը ևն պահպանում է կենդանի օրգանիզմի վրա խոցիչ ազդեցություն գործելու կարողությունը (մարդուն խոցելու համար գրնդակի դեպքում՝ ոչ պակաս, քան 78,5 Ջ էներգիա (5,45 մմ տրամաչափի ավտոմատի գնդակի դեպքում՝ մոտ 220 մ/վրկ արագություն) և արկի՝ 4 գ զանգվածով բեկորի դեպքում՝ ոչ պակաս, քան 98 Ջ:

մարտական գործողության հեռավորություն – տես *հեռահարություն՝ մարտական հեռահարություն*

մեքենաների միջև հեռավորություն – дистанция в колонне – vehicle distance
 Շարայան մեջ յուրաքանչյուր առջևի ու հետևի մեքենաների միջև եղած հեռավորությունը, որը հրամանով նշանակում է հրամանատարը:

հեռավորությունների և նշանառության աղյուսակ – տես *հրաձգություն՝ հրաձգության աղյուսակ*

հեռացում – 1. отъезд, уход, 2. удаление – 1. departure, 2. disposal

հեռացում աշխատանքից – տես *պաշտոնանկություն*

հեռացում օպերացիայի շրջանից – удаление из района операции – extraction

հեռու – отдаленный, удаленный – remote

հեռուստատեսություն – телевидение – television

Շարժապատկերն ու ձայնը հեռավորության վրա հաղորդելու և ընդունելու համար նախանշանակված սարքերի համալիր:

անհաղորդ հեռուստատեսություն – замкнутое телевидение – closed-circuit television

Հեռուստատեսություն՝ առանց եթեր դուրս գալու. օգտագործվում է գիտության և տեխնիկայի զանազան ոլորտներում (հատկապես՝ հետախուզական և օբյեկտների պահպանման նպատակներով) և, ի տարբերություն հեռարձակվող հեռուստատեսությունից, նախատեսված չէ զանգվածային լսարանի համար:

բաժանորդագրային հեռուստատեսություն – տես *հեռուստատեսություն՝ մալուխային հեռուստատեսություն*

մալուխային հեռուստատեսություն – кабельное телевидение, абонентское телевидение – closed-circuit television, CCTV

հետագիծ – траектория – trajectory, track
 Շարժվող մարմնի զանգվածների կենտրոնի շարժմամբ կազմված երևակայական գիծ:

ձգաբանական հետագիծ – баллистическая траектория – ballistic trajectory

հետագծերի փունջ – снап траекторий – cone of fire, cone of dispersion
 Տվյալ պայմաններում միևնույն զենքով կրակելու դեպքում զնդակների՝ արկերի՝ ականների ևն բնական ցրման հետևանքով առաջացած հետագծերի համախումբը:

հետագծի միջին հատված – средний участок траектории – midcourse phase
 Բալիստիկ հրթիռի թռիչքային հետագծի այն հատվածը, որը գտնվում է մեկնարկային (ակտիվ) և ավարտական հատվածների միջև:

հետագծի փոխանցում – передача траектории – track handover
 Օդային պաշտպանությունում. առարկայի հետագծի կազմման պարտականության փոխանցում հետագիծ կազմող մեկ շրջանից մյուսին:

հետադարձ շարժում – обратное движение, движение вспять, ретроград – retrograde

հետադարձում – разворот, поворот на 180 градусов, поворот кругом – U-turn

հետադիմական – ретроградный, реакционный – retrograde

հետադիմական ուժեր – силы реакции – reaction force

հետադիմություն – реакционность – reaction

հետազոտություն – исследование, изыскание – examination, investigation

մեծանշանակ հետազոտություն – տես *հետազոտություն՝ ռազմավարական հետազոտություն*

ոլորտային հետազոտություններ – область научных исследований, область научных знаний – studies

ռազմավարական հետազոտություն – стратегическое исследование – strategic study
Անվտանգային ոլորտի բարձրագույն մակարդակում կատարվող քաղաքագիտական հետազոտություն:

ռազմավարական հետազոտություններ – տես *ռազմավարագիտություն*

հետազոտում – исследование – search, study

բաժնաչափական հետազոտում – дозиметрическое обследование – radiological survey

հետազոտում և մշակում – исследование и разработка – research and development, R & D

հետախուզախումբ – разведывательная группа – reconnaissance group

հետախուզական տվյալներ հավաքելու, մշակելու և զեկուցելու փուլաշրջան – տես *փուլաշրջան՝ հետախուզական փուլաշրջան*

հետախուզական փուլաշրջան – разведывательный цикл; цикл сбора, обработки и доведения разведывательных данных – intelligence cycle

հետախուզություն – разведка – intelligence

1. Օպերատիվ (մարտական) ապահովման տեսակ, հրամանատարության, բոլոր աստիճանների շտաբների միջոցառումների և զորքերի (ուժերի) գործողությունների համախումբ, որ իրագործվում են հավանական կամ գործող հակառակորդ առանձին պետությունում և պետությունների դաշնադրությունում տիրող ռազմաքաղաքական իրադրության, նրա ՋՈՒ-ի ու ռազմատնտեսական ներուժի, զորքերի (ուժերի) խմբավորումների կազմի, դրության, վիճակի, գործողությունների բնույթի ու մտադրությունների, ինչպես նաև ՌԳԹ-ի մասին տեղեկություններ հայթայթելու նպատակով: Կախված լուծվող խնդիրների մասշտաբից՝ լինում է ռազմավարական, օպերատիվ

ու մարտավարական, ըստ գործողությունների ոլորտի՝ վրագետնյա, օդային, ջրային, տիեզերական, ըստ լուծվող խնդիրների բնույթի՝ գործակալական, հատուկ, ռադիո- ու ռադիոտեխնիկական, զորային, հրետանային, ինժեներական, ճառագայթային, քիմիական, կենսաբանական, տեղագրական, ջրագրական, հիդրոոդերևութաբանական, թիկունքային, ըստ տեխնիկական միջոցների կիրառման՝ ռադիոէլեկտրոնային, օպտիկաէլեկտրոնային, օպտիկական, ծայնային, հիդրոակուստիկական, սեյսմաակուստիկական, մագնիսաչափական և այլն: 2. Նման գործառույթներ իրականացնող կառույցներ:

ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով կատարվող հետախուզություն – տես *հետախուզություն՝ անվտանգային հետախուզություն*

ազգային հետախուզություն – национальная разведка – national intelligence

ակուստիկ հետախուզություն – акустическая разведка – acoustic intelligence

անասնաբուժական հետախուզություն – ветеринарная разведка – veterinary intelligence

անվտանգային հետախուզության ծառայություն – служба разведки безопасности – security intelligence

անվտանգային հետախուզություն – разведка с целью обеспечения национальной безопасности – security intelligence

աշխարհագրական հետախուզության ազգային համակարգ – национальная система географической разведки – National System for Geospatial Intelligence

Տեղանքի հետախուզման համար տեխնոլոգիաների, դոկտրինների ու հայեցակարգների ներուժի համակցում:

աշխարհատարածական հետախուզություն – геопространственная разведка – geospatial intelligence

արտաքին հետախուզություն – внешняя разведка – foreign intelligence

բանակային հետախուզություն – армейская разведка – military intelligence, army investigation

բժշկական հետախուզություն – տես *բուժ-հետախուզություն*

գիտատեխնիկական հետախուզության տվյալներ – данные научно-технической разведки – technical intelligence

գիտատեխնիկական հետախուզություն – научно-техническая разведка – scientific and technical intelligence

գործակալական հետախուզություն – агентурная разведка – human intelligence

Հետախուզության տեսակ, երբ հետախուզական տեղեկույթը կորզվում է մարդկային ռեսուրսի (մարդկային շփումների) միջոցով:

գորային հետախուզություն – тактическая разведка, войсковая разведка – combat intelligence, reconnaissance, army reconnaissance

էլեկտրոնաօպտիկական հետախուզության տվյալներ – данные электронно-оптической разведки – electro-optical intelligence

Տեղեկույթ, որն ստացվում է հաճախականությունների էլեկտրամագնիսական սպեկտրի այն մասում, որը ներառում է ուլտրամանուշակագույն, տեսանելի լույս և ինֆրակարմիր ճառագայթներ:

էլեկտրոնաօպտիկական հետախուզություն – электронно-оптическая разведка, оптоэлектронная разведка – electro-optical intelligence

Տեղեկույթի ստացում հետախուզության օբյեկտներով ստեղծված կամ անդրադարձված ուլտրամանուշակագույն, տեսանելի և ինֆրակարմիր տիրույթների էլեկտրամագնիսական ճառագայթման ընդունման ու վերլուծության միջոցով:

թիկունքային հետախուզություն – тыловая разведка – logistical reconnaissance

Հակառակորդի թիկունքի ստորաբաժանումների, զորամասերի և հիմնարկների տեղաբաշխման շրջանների ու զորքերի (ուժերի) մատակարարման գծով նրանց աշխատանքի պայմանների մասին տվյալների կորզումն ու հավաքումը:

լազերային հետախուզություն – лазерная разведка – laser intelligence

Օպտիկաէլեկտրոնային հետախուզության տեսակ:

լուսանկարչական հետախուզություն – фоторазведка – photo reconnaissance

համառեսուրսային հետախուզություն – все-ресурсная разведка – all-source intelligence

Հետախուզություն, որը կատարվում է բոլոր առկա աղբյուրների և գործակալական ցանցերի գործարկմամբ:

համատեղ հետախուզություն – совместная разведка – joint intelligence

Միևնույն երկրի ՋՈՒ-ի տարբեր տեսակների հետախուզությունների համատեղ գործողություններ:

հատուկ հետախուզություն – специальная разведка – special reconnaissance

Օպերատիվ հետախուզության տեսակ, միջոցառումների համախումբ, որոնք կազմակերպում են հատուկ նախանշանակման միավորումների շտաբները, զորամիավորումները, զորամասերը, ստորաբաժանումները, և որոնց նպատակներն են հակառակորդի մասին տեղեկությունների ստացումը, հատուկ միջոցառումների իրագործումը և օգնությունը պարտիզանական շարժման կազմակերպման գործում: Հիմնական խնդիրներն են. միջուկային հարձակման միջոցների, հետախուզահարվածային համալիրների, ռեզերվների, զորքերի կազմավորումների, կառավարման կետերի, թռիչքադաշտերի, ռազմաօդային և ռազմածովային զորականների, օպերատիվ թիկունքի օբյեկտների և այլ կարևոր օբյեկտների մասին տեղեկությունների հայթայթումը, նրա գործողությունների ու մտադրությունների բնույթի, ինչպես նաև ՌԳԹ (օպերացիայի շրջանի) օպերատիվ սարքավորման պարզումը:

հատուկ հետախուզություն և դիտում – специальная разведка и наблюдение – special reconnaissance and surveillance

հետախուզության աշխատանքի մեթոդներ – методы работы разведки – tradecraft

հետախուզության ապահովման միացյալ ստորաբաժանում – объединенное под-

разделение обеспечения разведки – joint intelligence support element

հետախուզության գծով հավելված – приложение по разведке – intelligence annex
Գործողությունների պլանի փաստաթղթի՝ հետախուզական տվյալներ պարունակող հավելված:

Հետախուզության կապի միացյալ համընդհանուր համակարգ – Объединенная глобальная система связи разведки – Joint Worldwide Intelligence Communications System

ԱՄՆ-ում. փոխկապված համակարգչային ցանցերի համակարգ, որը կառավարում է ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարության հետախուզական վարչությունը:

հետախուզություն բաց աղբյուրների հիման վրա – разведка по открытым источникам – open source intelligence

հետախուզություն մարտադաշտում – разведка на поле боя – intelligence preparation of the battlespace

հետախուզություն տեխնիկական միջոցներով – տես *հետախուզություն՝ տեխնիկական հետախուզություն*

հրետանային հետախուզություն – артиллерийская разведка – artillery intelligence

ծայնային հետախուզություն – տես *հետախուզություն՝ ակուստիկ հետախուզություն*

ճառագայթային հետախուզություն – радиационная разведка – radiation reconnaissance, radiation detection

մանրէաբանական հետախուզություն – бактериологическая разведка – bacteriological intelligence

մարտավարական հետախուզություն – տես *հետախուզություն՝ զորային հետախուզություն*

միկրոալիքային հետախուզություն – տես *հետախուզություն՝ ռադիոջերմային հետախուզություն*

միջուկային զենքի բնագավառում կատարվող հետախուզություն – разведка в сфере ядерного оружия – nuclear intelligence

պաշտպանական հետախուզություն – оборонная разведка – defense intelligence, defense reconnaissance

ռադիոէլեկտրոնային հետախուզության մարտավարական համակարգ – тактическая система радиоэлектронной разведки – tactical electronic reconnaissance system, TERC

ռադիոէլեկտրոնային հետախուզություն – радиоэлектронная разведка – electronic reconnaissance

ռադիոչափական հետախուզություն – радиометрическая разведка – radiometric reconnaissance

ռադիոջերմային հետախուզություն – радиотепловая разведка, микроволновая разведка – radioheat reconnaissance

ռադիոտեխնիկական հետախուզություն – радиотехническая разведка – electronic reconnaissance

Տեխնիկական հետախուզության տեսակ, որի գործունեությունը հիմնված է ռադիոճառագայթող միջոցների մասին տվյալների (աշխատանքային հաճախականություններ, հրթիռների զրոյական ուղղորդման կայանների և նշանակետին ուղղման համակարգերի արձակած ինպուլսների հաճախականություն ու տևողություն) և դրանց սպասարկած օբյեկտների մասին տեղեկության հավաքման ու հետագա համակարգման համար ռադիոհորսման միջոցների օգտագործման վրա:

ռադիոտեղորոշումային հետախուզություն – радиолокационная разведка – radar intelligence

ՌՏԿ-ներից ստացվող տեղեկությունների հավաքում:

ռազմածովային հետախուզություն – военно-морская разведка – naval intelligence

Ուզմական հետախուզության խորհուրդ – Совет по военной разведке – Military Intelligence Board

ԱՄՆ-ի ՊՆ հետախուզության բարձրագույն մարմինը՝ հետախուզական գործակալություն (մարմին), որը որոշում է պաշտպանական գերատեսչության հետախուզական քաղաքականությունը և ծրագրային առաջնահերթությունները:

ռազմական հետախուզություն – военная разведка – military intelligence

Ուազմական հետախուզությունն ընդհանուր առմամբ կենտրոնանում է արտասահմանյան երկրների և կազմակերպությունների (ներառյալ՝ ոչ պետական դերակատարների) ռազմական կարողությունների և այլ պրոբլեմների վրա, որոնք կարող են ազդել յուրային պետության պաշտպանական ներուժի կամ բազմազգ ռազմական օպերացիայի վրա: Այս տեսակի հետախուզությունը սովորաբար զուգորդվում է երկարաժամկետ պլանավորման հետ և փորձում է որոշարկել և մշտազնել ազգային անվտանգության վրա ազդեցություն գործող միտումները, որպեսզի հեշտացվի սահմանափակ ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը: Ուազմական հետախուզությունը հարմարեցվում է պաշտպանական համակարգի խնդիրներին և ներառում է տվյալների զեկուցում ընտրված օտարերկրյա ռազմական ուժերի կազմակերպվածքի, գործողությունների, ենթակառուցվածքի և հնարավորությունների մասին:

ռազմավարական հետախուզություն – стратегическая разведка – strategic intelligence

ռազմաօդային հետախուզություն – военно-воздушная разведка – air force intelligence

սանիտարահակահամաճարակային հետախուզություն – санитарно-противоэпидемическая разведка – sanitary and epidemic intelligence

տեխնիկական հետախուզություն – техническая разведка, разведка техническими средствами – technical intelligence

տեղագրական հետախուզություն – топографическая разведка – topographic intelligence

տիեզերական հետախուզություն – космическая разведка – space reconnaissance

քիմիական հետախուզություն – химическая разведка – chemical detection, chemical reconnaissance

օդալուսանկարչական հետախուզության մեթոդի ընտրություն – выбор метода аэрофоторазведки – cover search

օդալուսանկարչական հետախուզություն – аэрофоторазведка – air photographic reconnaissance

օդային հետախուզություն – воздушная разведка – aerial reconnaissance, air reconnaissance

օպերատիվ-մարտավարական հետախուզություն – оперативно-тактическая разведка – tactical intelligence, tactical reconnaissance

Մարտավարական մակարդակի օպերացիաների պլանավորման համար անհրաժեշտ տվյալների՝ տեղեկությունների ձեռքբերման՝ ստացման նպատակով իրագործվող հետախուզություն:

օպտիկական հետախուզություն – оптическая разведка – optical reconnaissance

օտարերկրյա հետախուզություն – иностранная разведка – foreign intelligence

հետախուզում – разведка, рекогносцировка – intelligence, reconnaissance

1. Հետախուզության իրագործում:
2. Տեղանքում մարտի (օպերացիայի) կազմակերպման հրամանատարի աշխատանքի բաղկացուցիչ մաս. տեղանքի և հակառակորդի զննում, որը շտաբի սպաների ներգրավմամբ կատարում է անձամբ հրամանատարը՝ որոշում ընդունելու համար անհրաժեշտ տվյալներ ստանալու նպատակով:

ականային հետախուզում – минная разведка – mine reconnaissance

Միջոցառումների և գործողությունների համալիր, որը նպատակաուղղված է ուժերի բազավորման շրջանում, տեղաշարժման երթուղիներում և մարտական գործողությունների շրջաններում ականային իրադրության պարզմանը:

եղանակի հետախուզում – разведка погоды, метеорологическая разведка – weather reconnaissance

զորային հետախուզում – войсковая разведка – reconnaissance, army reconnaissance

ինժեներական հետախուզում – инженерная разведка – engineer reconnaissance

ծովադեսանտային հետախուզում – морская десантная разведка – amphibious reconnaissance

կենսաբանական հետախուզում – биологическая разведка – biological reconnaissance

Խոցման հատուկ (կենսաբանական) միջոցների կիրառմանը հակառակորդի պատրաստման վերաբերյալ տվյալների հայթայթումը և ուսումնասիրությունը, դրանց կիրառման փաստի, միջոցների և եղանակների պարզումն ու հակառակորդի կիրառած կենսաբանական միջոցի (ազդանյութի) տեսակի, ախտահարման կամ հարուցիչների տարածման օջախների, համաճարակային վտանգի պահպանման հավանական տևողության որոշումը:

հետախուզում կրակով – разведка огнем – reconnaissance by fire

Կրակակոծում, որի նպատակն է հակառակորդին ստիպել բացահայտել իր դիրքերը:

հետախուզում մարտով – разведка боем – reconnaissance in force, developing attack

Հետախուզման նպատակով մղվող մարտական գործողություններ:

հրետանային գործիքային հետախուզում – артиллерийская инструментальная разведка – artillery observation

ծայնային հետախուզում – звуковая разведка – sound ranging

Հակառակորդի չդիտվող կրակող հրետանային մարտկոցների (հրանոթների, հրետանային արծակման կայանքների, ականանետների ևն) մասին տեղեկությունների ձեռքբերում՝ ըստ դրանց կրակոցների ձայների:

նախնական հետախուզում – предварительная разведка – initial reconnaissance
պայթյունավտանգ օբյեկտների հետախուզում – разведка взрывоопасных объектов, обнаружение взрывоопасных предметов – explosive ordnance reconnaissance

ջրագրական հետախուզում – гидрографическая разведка – hydrographic reconnaissance

ջրարգելի հետախուզում – разведка водной преграды – water obstacle reconnaissance

ուղեգծային հետախուզում – путевая разведка – line search

Հետախուզում, որը կատարվում է հաղորդակցման յուրահատուկ ուղիների՝ երկաթգծի, ճանապարհների, ջրային ուղիների երկայնքով՝ շարժվող նշանակետեր և ընդհանրապես ակտիվություն հայտնաբերելու նպատակով:

օդային հետախուզում – տես *հետախուզություն*՝ *օդային հետախուզություն*

հետախույզ – разведчик – scout

հետաձգված վճարում – отсроченный платеж – deferred payment

հետաձգում – отсрочка – postponement

հետաճ – деградация – degradation

հետապնդել – преследовать – pursue

հետապնդող – преследователь – shadower

հետապնդում – погоня, преследование – pursuit

հետապնդման կոր – кривая погони – curve of pursuit

Կործանիչ ինքնաթիռի կողմից թիրախին հետապնդելու հետագիծ:

հետաքննություն – расследование, следствие, дознание – investigation, inquiry, inquest

Հանցագործության քննում, որը կատարվում է զորամասի հրամանատարի (հետաքննչական մարմնի) որոշմամբ՝ հետաքննիչ սպայի կողմից քրեակատարողական օրենսգրքի պահանջների պահպանմամբ:

հետաքննություն վարող սպա – офицер, ведущий дознание – investigating officer

հետաքննում – расследование, дознание – investigation

հետաքրքրություն – интерес – interest
Շահեկանություն, շահագրգռվածություն, իմանալու ցանկություն:

հետգլորք – откат – recoil

Կրակոցից հետո հրանոթի շարժումը հակառակ ուղղությամբ:

«Հետ դա՛րձ» – «Кругом!» – “About turn!”

հետխաղացում – 1. տես *հետքաշում*, 2. տես *նահանց*

Ջորքերի (ուժերի) կողմից կանխամտածված կամ ակամա հեռացում գբաղեցրած բնագծերից (շրջաններից) և դրանց տեղափոխում՝ հակառակորդի գերակշռող ուժերի հարվածի տակից դուրս բերելու և հետագա գործողությունների համար ավելի նպաստավոր դիրք գրավելու համար: Կարող է լինել. 1) հակառակորդի հետ շփում չլինելու պայմաններում, 2) հակառակորդի հետ շփման պայմաններում (սկսվում է մարտից դուրսբերմամբ):

հետկանչում – отозвание, отзыв – recall

հետհարված – отдача – recoil, kick

Հրազենի շարժումը կրակոցի ժամանակ, որ տեղի է ունենում վառողային զազերի առաջացրած ուժի ազդեցությամբ:

հետմղում – отражение – repulse

գրոհի հետմղում – отражение атаки – repulse

հակահարվածի (հակահարձակման) հետմղում – отражение контрудара (контратаки) – repulse

հետ մնացած (զինվոր, նավ) – отставший – straggler

հետնագնաց – 1. ведомый, ведомый самолет, 2. ведомый, летчик ведомого самолета – 1. supporting aircraft, 2. wingman

1. Ջուլգով թռիչքների ժամանակ՝ երկրորդ, հետևից գնացող ինքնաթիռ: 2. Այդ ենթակա ինքնաթիռի օդաչուն:

հետնագնաց ինքնաթիռ – տես *հետնագնաց 1*

հետնագնաց ինքնաթիռի օդաչու – տես *հետնագնաց 2*

հետնարտածում – ретрополяция – back-cast

Անցյալի որևէ ժամանակաշրջանի համար գրաֆիկի կառուցում ըստ մոտ անցյալի կամ ընթացիկ ժամանակաշրջանի միտումների ու տվյալների:

հետվայրէջքային վազք – пробег после посадки, послепосадочный пробег – landing roll

հետք – след – 1. track, trace, 2. sign, trace, 3. blip

1. Որևէ բանի ազդեցությունից պահպանված նշան, դրոշմ: 2. ՌՏԿ, տատանագրիչի ևն էկրանին օբյեկտի լուսային արտապատկերը:

ինվերսիոն հետք – инверсионный след, конденсационный след – condensation trail, contrail

կոնդենսացման հետք – տես *հետք՝ ինվերսիոն հետք*

հետքաշում – отход, отвод войск – pull-out, retirement, withdrawal

հետքաշման գոտի – полоса отхода, полоса отступления – zone of action

Տեղանքի հատված, որը նշանակված է օպերատիվ-մարտավարական (մարտավարական) օղակի կազմավորմանը՝ հետքաշում կատարելու համար:

հետքաշման ուղի – путь отхода, направление отхода – line of withdrawal

մարտավարական հետքաշում – тактический отход – tactical withdrawal

հետևակ – пехота – 1. infantry, 2. (*պտմ.*) the foot

Ցամաքային զորքերի տեսակ, որը նախանշանակված է համագորային մարտում հակառակորդին պարտության մատնելու, նրա տարածքները գրավելու և իր տարածքը պաշտպանելու համար: Մարտը վարում է հետիոտն կարգով կամ մարտական մեքենաներով՝ համագործակցելով այլ զորատեսակների հետ (տանկեր, հրետանի ևն)՝ հրաձգային և այլ տեսակի սպառազինության օգտագործմամբ: Որոշ պետություններում կոչվում է մոտոհետևակ, մոտոհրաձգային զորք և այլն:

զրահամեքենայացված հետևակ – бронемоторизованная пехота – armored infantry

զրահամեքենայացված հետևակի գումարտակ – батальон бронемоторизованной пехоты – armored infantry battalion

թեթև հետևակ – легкая пехота – light infantry

ծովային հետևակ – морская пехота – Marine Corps, marines, naval infantry

Մեծ թվով պետությունների ՌՇՈՒ-ի մեծ շարժունակությամբ օժտված զորատեսակ, հետևակայիններ, որոնք ծառայում են նավատորմում, սակայն մարտական գործողություններ են վարում ցամաքում:

ծովային հետևակի արշավագորային բրիգադ (ԱՄՆ) – экспедиционная бригада морской пехоты – marine expeditionary brigade

ծովային հետևակի արշավագորային գումարտակ (ԱՄՆ) – экспедиционный батальон морской пехоты – marine expeditionary unit

ծովային հետևակի զինվոր – солдат морской пехоты – marine

ծովային հետևակի նավատորմային ուժեր – флотские силы морской пехоты – Fleet Marine Force

մեքենայացված հետևակ – механизированная пехота – mechanized infantry

օդաշարժունակ հետևակ – аэромобильная пехота – air assault infantry

հետևակային – пехотинец – Infantryman

հետևանք – следствие – effect

բացասական հետևանք – отрицательные последствия – fallout

կողմնակի միջուկային հետևանք – косвенные ядерные последствия – nuclear collateral effects

հետևանքների նվազեցմանն ու վերացմանն ուղղված միջոցառումներ – меры по уменьшению и ликвидации последствий – recovery and reconstitution

հետևի – задний – rear

հետևում – 1. տես *մշտագնում*, 2. слежение, сопровождение – 1. տես *մշտագնում*, 2. tracking

Նշանակետի ճշգրիտ և անընդհատ տեղորոշում ՌՏԿ-ով, օպտիկական և այլ միջոցներով:

հետևման գոտի – зона слежения – track production area

հետևում իրադրությանը – отслеживание ситуации – situation monitoring

հետևում «կապույտների» ուժերին – слежение за силами «синих» – blue force tracking

հերբիցիդ – гербицид – herbicide

հերթագայական – поочередный – alternate

հերթագրոհ նշանակետի վրա – заход на цель – bombing run

հերթական համար – порядковый номер – serial number

հերթական համարի հրանոթի ապագործարկում – прекращение действия орудия порядкового номера – number... out

հերթական համարի հրանոթի գործարկում – введение в действие орудия порядкового номера – number ... in

հերթանցում – проезд, прохождение – transit

հերթապահ – дежурный – man on duty, person on duty

հերթապահություն – дежурство – duty, watch

հերթապահություն եթերում – տես *ռադիոհերթափոխ*

հերթապահություն օդում – дежурство в воздухе – tour of flight duty, combat air patrol

Թռչող ապարատների անձնակազմերը և ավիացիոն ստորաբաժանումները մարտական խնդիրների կատարմանը պատրաստության ամենաբարձր աստիճանում պահելու եղանակ. օդային տարածության տվյալ շրջանում (հերթապահության գոտում) ավիացիոն ստորաբաժանումների թռչող ապարատների անձնակազմերի գտնվելը և սպասումը մարտական առաջադրանքի կատարման անցնելու հրամանի:

մարտական հերթապահություն – боевое дежурство – combat alert duty

Հատուկ տեսակի հերթապահություն (գործունեություն), որը վարում են հատուկ առանձնացված ուժերն ու միջոցները, որոնք գտնվում են պլանավորված կամ հանկարծակի ծագող խնդիրների լուծման և մարտական գործողությունների վարման համար պատ-

րաստության ավելի բարձր աստիճանում, քան մյուս ուժերն ու միջոցները:

մարտական հերթապահություն թռիչքադաշտում – боевое дежурство на земле – ground alert

հերթափոխ – 1. смена, 2. вахта – 1. duty, shift, 2. watch

1. Հերթափոխային աշխատանքի յուրաքանչյուր հերթը: 2. Միևնույն աշխատանքը միաժամանակ կատարող մարդկանց խումբ, որը փոխարինվում է մեկ այլ խմբով: 3. Նավի անձնակազմի մասի հերթական աշխատանքը՝ հերթապահությունը, ինչպես նաև այդ աշխատանքը՝ հերթապահությունը կատարող խումբը:

հերթափոխի հրամանատար – вахтенный командир – chief of the watch

մարտական հերթափոխ – боевая смена – duty shift

հերթափոխային – вахтенный – watch-keeper

հերթափոխում – смена – relay, relief

հերձվածող – изгой, отщепенец – alien

հերմետիկ – տես *օղաանթափանց*

հերմետիկ խցիկ – տես *պատիճախցիկ*

Սենք, որը լիովին մեկուսացված է շրջապատող միջավայրից և, սովորաբար, օժտված է լինում ներքին մթնոլորտի վերականգնման (պահպանման) համակարգով:

հերոս – герой – hero

հերոսություն – героизм – heroism

հերքում – տես *մխտում*

հզորություն – 1. мощь, сила, 2. мощность, 3. могущество – 1. power, might, vigor, 2. power, energy, 3. capability, power

1. Սուբյեկտի՝ գործընթացի վրա ներգործելու կարողության աստիճանը: 2. Միավոր ժամանակում կատարվող աշխատանքը: 3. Ուժեղությունը՝ ուժ ունենալը, ուժին՝ որպես իշխանությանը, տիրապետելը:

ծովային հզորության ցուցադրում – демонстрация морской мощи – maritime power projection

համախումբ հզորություն – совокупная мощь – total power, total strength

Պետության պաշտպանական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, գիտակրթական, մշակութային-հոգևոր, մտավոր, մարդկային, նյութառեսուրսային ամբողջական ներուժը:

հզորությունների հաշվեկշիռ – баланс сил, баланс мощности – balance of power, power balance

Էլեկտրականության բնագավառում. բոլոր աղբյուրների հզորությունների հանրահաշվական գումարի հավասարությունը էներգիայի բոլոր ընդունիչների հզորությունների թվաբանական գումարին:

մարտական հզորություն – боевая мощь – combat power, fighting strength

Պետության ռազմական ներուժի բաղկացուցիչ մասը, այն նյութական ու հոգևոր գործոնների համախումբը, որոնցով պայմանավորվում է ՋՈՒ-ի վիճակը և մարտական խնդիրներ կատարելու օպերատիվ կարողությունը:

միջուկային հզորություն – ядерная мощь – nuclear power

պետության հզորության գործիքակազմ – инструментарий национальной мощи – instruments of national power

Պետության կառավարության համար հասանելի այն բոլոր միջոցները, որոնք նա կարող է օգտագործել ազգային նպատակների իրագործման համար:

ռազմածովային հզորություն – военноморская мощь – sea power

ռազմական հզորություն – военная мощь – 1. military power, 2. military might, military strength

Պետության (պետությունների դաշնադրության) բնութագրիչ, որն արտահայտում է նրա նյութական ու հոգևոր ուժերի այն մասը, որը կարող է օգտագործված լինել և օգտագործվում է ռազմաքաղաքական նպատակներին հասնելու համար (կոչվում է նաև *պաշտպանական հզորություն*):

տերության տիեզերական հզորություն – космическая мощь государства – space power

ՀՋՏ – տես *տարաշարժ՝ հակազենհրթային տարաշարժ*

հիգիենա – гигиена – hygiene

«**Հիդրա**» – «Гидра» – “Hydra”

Ամերիկյան չկառավարվող հրթիռ՝ նախանշանակված ինքնաթիռից վրագետնյա նշանակետերը խոցելու համար:

հիդրոգրաֆիա – տես *ջրագրություն*

հիդրոօդերևութաբանական ապահովում

– гидрометеорологическое обеспечение
– hydrometeorological service

Ջորքերի հատուկ ապահովման տեսակ, որը ներառում է մարտական գործողությունների շրջանում օդերևութաբանական և ջրաբանական պայմանների մասին տեղեկությունների հավաքումը և համակողմանի հաշվառումը:

հիմնագիծ – базисная линия – baseline

1. Երևակայական գիծ կամ ստանդարտ, որի միջոցով նույն կարգի մեծությունները չափվում կամ համեմատվում են: 2. Ջույգ կազմող հիմքային ռադիոերկրաբաշխական կայաններն իրար միացնող ուղիղ գիծ: 3. Լուսանկարաչափությունում. երկու հաջորդական ուղղաձիգ լուսանկարների հիմնական հենակետերը միացնող գիծ: 4. Եռանկյունացման մեջ. փոխհամաձայնեցված եռանկյունների շարքից մի եռանկյան այն կողմը, որը մանրակրկիտ կերպով և ճշգրտորեն չափված է, և որի միջոցով հաշվարկվում են մյուս եռանկյունների կողմերը:

տեղաերկրաբաշխական հիմնագիծ – геодезический базис – baseline

Գիծ, որի երկարությունը (մոտ 8-15 կմ) չափվում է տեղանքում գծային եղանակով՝ մեծ ճշգրտությամբ: Եռանկյունացման մեջ ծառայում է եռանկյունի ելակետային կողմի երկարության որոշման համար, ընդամեն երկրաբաշխական հիմնագծից եռանկյունի գծին անցումը կատարվում է հենագծերի ցանցի միջոցով:

հիմնադրամ – фонд – fund

1. Հիմնական կապիտալ, դրամագլուխ: 2. Ոչ առևտրային կազմակերպություն, որը տնօրինում է բարեգործական, սոցիալական կամ այլ հասարակական

օգտաբեր նպատակներով ստեղծված կապիտալը:

հիմնադրում – տես *հիմնում*

հիմնական – 1. основной, 2. основной, капитальный, 3. базовый – 1. main, 2. capital, 3. basic, base

հիմնական հենացանց – основная опорная сеть – field control

Ցանց՝ կազմված կետերից, որոնց տեղադիրքերն ու բարձրությունները հայտնի են և քարտեզագրության մեջ օգտագործվում են որպես հիմնական տվյալներ:

հիմնական պայմանականչ – основной позывной – primary call sign

Այն պայմանանշանը, որը հատկացված է տվյալ կայանին, և որի միջոցով հնարավոր է այն նույնականացնել:

հիմնական սպառող – основной потребитель – dominant user

Համատեղ կամ բազմազգ գործողությունների ժամանակ ընդհանուր օգտագործման որևէ պաշարների մատակարարման հիմնական սպառողը:

հիմնական տեխնիկական սպասարկում և նորոգում – капитальное техническое обслуживание и ремонт – depot maintenance

հիմնական ուղղակեցվածք – տես *դրություն՝ զգաստ դրություն*

հիմնակետ – ключевой пункт – critical point

Կարևոր աշխարհագրական վայր (կետ) կամ դիրք, որը կարող է առանցքային դեր խաղալ օպերացիայում հաջողության հասնելու համար:

հիմնարկ – учреждение – establishment

տարանցիկ բուժտարահանումային հիմնարկ – транзитное лечебно-эвакуационное учреждение – in-transit evacuation facility

հիմնում – учреждение – establishment

հիմք – 1. основа, базис, 2. цоколь, 3. основа, основание, 4. основание, щелочь – base

1. Պատի շարվածքի ստորին մասը գետնի մեջ: 2. Հենարան, պատվանդան: 3. Ներքնաշենք (բազիս): 4. Պատ-

ճառ, շարժառիթ: 5. Ապացույց, փաստ: 6. Սկզբնաղբյուր, ակունք, ելակետ:

նորմատիվ-իրավական հիմք – нормативно-правовая основа – normative legal instrument, legal and regulatory framework

հիմքային – основной, базисный – basic, base

- 1. Հիմքին վերաբերող, հիմքին առնչվող:
- 2. Որպես հիմք ծառայող:

հիմքային ժամանակաշրջան – базисный период – base period

Այն ժամկետը, որի համար կազմվում է պլանը:

հիմքային տարի – տես *բազիսային տարի*

հիվանդ – больной – sick

երթևեկ հիվանդ – амбулаторный больной, ходячий раненый – walking patient

Հիվանդ, որը կարողանում է քայլել, և որին տեղափոխելու համար պատգարակ անհրաժեշտ չէ:

հիվանդանոց – больница – hospital

հիվանդացություն – заболеваемость – morbidity, disease incidence, sickness rate

Որոշ ժամանակահատվածում հիվանդացումների հարաբերական թիվը:

հիվանդության պատճառով զինծառայությանը ոչ պիտանի – непригодный к военной службе по болезни – medically unfit

Օրենքով, այլ իրավական ակտերով սահմանված կարգ, ըստ որի՝ տվյալ հիվանդությամբ տառապող քաղաքացին ենթակա չէ բանակ զորակոչման, իսկ զինծառայողը դադարեցնում է իր զինծառայությունը:

հիվանդություն – болезнь, заболевание – disease, illness

Օրգանիզմի բնականոն կենսագործունեության, աշխատունակության, սոցիալապես օգտակար գործունեության, կյանքի տևողության և արտաքին ու ներքին միջավայրների մշտապես փոփոխվող պայմաններին նրա հարմարվելու ընդունակության նվազում՝ որպես պատասխան ախտածին գործոնների ազդեցությանը:

Ճառագայթային հիվանդություն – лучевая болезнь – radiation sickness

վարակիչ հիվանդություն – заразная болезнь, инфекционная болезнь – infectious disease

վարակիչ հիվանդություններից պաշտպանության միջոցներ – меры защиты от инфекционных заболеваний – infectious disease protection

հիվանդություններ և ոչ մարտական վնասվածքներ – болезни и небоевые ранения – disease and nonbattle injury

Հիվանդություններից և ոչ մարտական գործողությունների ժամանակ ստացած վնասվածքներ:

ՀԿ – 1. տես *հրամանատարական՝ հրամանատարական կետ*, 2. տես *կազմակերպություն՝ հասարակական կազմակերպություն*

ՀԿՀ – տես *համալիր՝ հետախուզակրակային համալիր*

ՀԿՌՀ – տես *համակարգ՝ համազարկային կրակի ռեակտիվ համակարգ*

ՀԿՏ – տես *տարաշարժ՝ հակակործանիչային տարաշարժ*

ՀՀՀ – տես *համալիր՝ հետախուզահարվածային համալիր*

ՀՀՊ – տես *պաշտպանություն՝ հակահրթիռային պաշտպանություն*

ՀՀՊ համակարգերի միջև խնդիրների բաշխում – распределение задач между системами ПРО – weapon assignment

հղում – ссылка – reference

հղում քարտեզին – ссылка на карту – map reference

Քարտեզի ծանոթագրություն՝ քարտեզի վրա (սովորաբար՝ մասշտաբային կամ կողողինատային ցանցի վրա) հաղորդվող տեղեկությունների համեմատման միջոցով երկրի մակերևույթի վրա կետի որոշման եղանակ:

ՀՄՄ – տես *մեքենա՝ հետևակի մարտական մեքենա*

հմտություն – умение, навык – skill

Վարժությամբ՝ սովորելով ձեռք բերված ունակություն, որն է բնագավառի գործնական գիտելիքների ամբողջություն:

հյուծում – տես *ուժասպառություն*

մարտական հյուծում – боевое истощение – battle fatigue

Առանձնահատուկ հոգեհուզական վիճակ, որն առաջանում է ստրեսների, հուզական կամ մտավոր գերլարվածության հետևանքով և բացասաբար է ազդում կյանքի որակի վրա:

հյուպատոս – консул – consul

հյուպատոսարան – консульство – consulate

հյուպատոսություն – консульство – consulate

հյուսիս – север – north

իրական հյուսիս – истинный север, истинное направление северного меридиана – true north

մագնիսական հյուսիս – магнитный север – magnetic north

Հյուսիսային բևեռաշրջան – Северный полярный круг – Arctic Circle

Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի դաշինք – տես *կազմակերպություն՝ Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի կազմակերպություն*

հյուսիսը կողմնացույցով – север по компасу – compass north

հնազանդում – տես *ենթարկում*

հնար – прием – technique

մարտավարական հնար – тактический прием – tactical maneuver

տակտիկական հնար – տես *հնար՝ մարտավարական հնար*

հնարամտություն – տես *ձեռներեցություն*

հնարավոր – возможный, потенциальный – potential, feasible

հնարք – տես *խորամանկություն*

հնձել – տես *բնաջնջել*

հնոց – տես *այրում՝ այրման խուց*

հոգեբանական – психологический – psychological

հոգեբանական թեմա – психологическая тема – psychological theme

Այն գաղափարը, որի վրա է հիմնվում հոգեբանական օպերացիան:

հոգեբանական իրավիճակ – психологическая обстановка – psychological situation

հոգեխոցվածք – психическая травма – psychological trauma

Անձնային նշանակալիություն ունեցող որևէ իրավիճակ (երևույթ), որը մարդու հոգեկանի վրա գործում է այստաժին բնույթի ազդեցություն, հոգեբանորեն դժվար տանելի է և ունակ է պաշտպանական հոգեբանական մեխանիզմների անբավարարության դեպքում հանգեցնելու հոգեկան խանգարման:

մարտական գործողություններում ստացված հոգեխոցվածք – психологическая травма, полученная в ходе боевых действий – battle fatigue

Ուժեղ վերապրում, հոգեկան ցնցում, որն առաջ է եկել մարտական իրադրության հոգեխոցիչ գործոնների կարճատև կամ երկարատև ազդեցության հետևանքով, այսինքն՝ երբ մարդը ֆիզիկապես վիրավորում կամ կոնսուզիա չի ստացել, բայց ի վիճակի չէ վարելու մարտական գործողություններ:

մարտական հոգեխոցվածք – боевая психическая травма – battle exhaustion, combat fatigue, mental trauma in combat

հոգեկան – психический – mental

հոգեկան առողջություն – психическое здоровье – mental health

հոգնականություն – плюрализм – pluralism

Փիլիսոփայական ուսմունք, որը պնդում է, թե աշխարհի հիմքում դրված են բազմաթիվ ինքնուրույն, անկախ հոգևոր էություններ:

հոլակ – гироскоп – gyroscope

Արագ պտտվող կախյալ ռոտոր, որի պտտման առանցքը կարող է տա-րածության մեջ փոփոխել իր դիրքը:

հողակցում – заземление – earthing
էլեկտրական սարքի, օբյեկտի կամ փոխադրամիջոցի միակցում Երկրագնդին՝ պաշտպանական նպատակով:

հողանցում – տես *հողակցում*

հողապատնեշ – бруствер – parapet, breastwork, sangar

հողմակողմ – наветренный – upwind

հողմապակի – ветровое стекло, переднее стекло, лобовое стекло – windscreen, windshield

«Հոռնետ» – «Хорнет» – “Hornet” (FA-18)
Ամերիկյան թեթև բազմանպատակային կործանիչ:

հոսակորուստ – утечка – leakage, escape
1. Հեղուկի և գազի չնախատեսված արտահոսք: 2. (փոխ.) Հոսուն առարկաների, նյութերի ևն արտահոսք:

հոսք – поток – stream

հիմնական հոսք – основной поток – mainstream

հոսանքակուտակիչ – аккумулятор – battery

հոսատարում – снос, дрейф – drift
Լողացող՝ թռչող մարմնի տեղափոխումը միջավայրի ազդեցության հետևանքով:

հոսափտալ – госпиталь – military hospital, medical and casualty facility

Զինվորական բուժկանխարգելիչ հիմնարկ, որը նախանշանակված է զինծառայողներին որակավոր և մասնագիտացված բուժօգնություն ցույց տալու և ստացիոնար բուժման համար:

դաշտային հոսափտալ – полевой госпиталь – field hospital, ambulance

հովանավորություն – покровительство, протекция – protection

հովացնող հեղուկ – охлаждающая жидкость, хладагент – coolant

Շարժիչի գերտաքացումը կանխող սառեցնող միջոց:

հովհար (*հրետ.*) – веер – sheaf of fire
Մարտկոցի (դասակի) միևնույն կրակային դիրքում տեղաբաշխված հրա-

մոթների (ականանետների, մարտական մեքենաների) փողերի փոխհամաձայնեցված ուղղորդում՝ միևնույն նշանակետի կրակելու դեպքում:

հորիզոն – горизонт – horizon

աստղաբաշխական հորիզոն – астрономический горизонт – true horizon

իրական հորիզոն – истинный горизонт – true horizon

տեսանելի հորիզոն – видимый горизонт – apparent horizon

ԵՎ այն զիծը, որով երկինքը սահմանագատվում է Երկրից, և՛ դրա վերևում գտնվող երկնային տարածությունը, և՛ Երկրի այն մակերևույթը, որը դիտորդը տեսնում է, և՛ նրա շուրջը սփռված ամբողջ տեսանելի տարածությունը:

հորիզոնագիծ – горизонталь – contour line, contour

ենթադրական հորիզոնագիծ – предполагаемая горизонталь, гипотетическая горизонталь – form line

հիմնական հաստացված հորիզոնագիծ – основная утолщенная горизонталь – index contour line

միջանկյալ հորիզոնագիծ – промежуточная горизонталь – intermediate contour line

օժանդակ հորիզոնագծեր – вспомогательные горизонталь – auxiliary contours

հորիզոնական փողաշրջում – горизонтальный поворот орудия – traverse

հորիզոնահողակ – гиригоризонт – gyrohorizon

Հոլակային սարք, որը նախանշանակված է տարածության մեջ օբյեկտի իրական հորիզոնական դիրքը որոշելու համար:

հորինվածք – компоновка – format

հպատակ – подданный – subject
Որևէ պետության քաղաքացիություն ունեցող անձ:

այլ պետության հպատակ – տես *հպատակ՝ օտարերկրյա հպատակ*

օտարերկրյա հպատակ – иностранный подданный – foreign national, foreign subject

հպատակագրում – натурализация – naturalization

Քաղաքացիություն հայցողի կամավոր ցանկության հիման վրա քաղաքացիության ձեռքբերման իրավաբանական գործընթաց:

ՀՊԾ – տես *Համաշխարհային պարենային ծրագիր*

հպում – տես *շփում 1*

հռչակագիր – декларация – declaration, proclamation

հռչակում – провозглашение – proclamation, leaflet

հսկիչ – контролер – 1. supervisor, 2. inspector

հսկողություն – 1. контроль, 2. надзор – 1. control, 2. inspection
Ստուգում, հետևում, պահպանում:

հսկում – տես *հսկողություն 2*

էլեկտրոնային հսկում՝ անցումային պրոցեսների ժամանակ սխեմաներում առաջացող էլեկտրամագնիսական ճառագայթման վերլուծությամբ – электронная слежка путем анализа электромагнитного излучения в схемах при переходных процессах – TEMPEST

հրաբամբակ – տես *պիրոքսիլին*

հրադադար – прекращение огня – cease fire

Որոշ ժամանակով մարտական գործողությունների դադարեցման համաձայնագիր, որն ստորագրվում է մինչև պատերազմի ավարտը նշանավորող հաշտության պայմանագրի կնքումը:

համընդհանուր հրադադար – всеобщее прекращение огня – general cease fire

հրադադարի համաձայնեցված գիծ – согласованная линия прекращения огня – agreed cease-fire line, ACFL

հրադադարի ռեժիմ – режим прекращения огня – cease-fire regime

հրազեն – огнестрельное оружие – gun
Կինետիկական զենքի տեսակ, որում խոցիչ տարրի (գնդակ, արկ, ական ևն) նետման համար օգտագործվում է նետիչ լիցքի ակնթարթային (վայրկյանի հարյուրերորդական մասեր) այրման հետևանքով փողում առաջացած խիստ սեղմված (մինչև 500 ՄՊա) և շիկացած (մինչև 3500 Կ) գազերի էներգիան:

հրազենային վիրավորում – огнестрельное ранение – gunshot wound

հրաժարական – 1. отказ, 2. отставка – 1. refusal, 2. resignation

1. Որևէ բանից հրաժարում պարունակող՝ բովանդակող: 2. Բանավոր կամ գրավոր հայտարարություն՝ պաշտոնից՝ հանձնարարված գործից ևն հրաժարվելու մասին:

հրաժարում – отказ – refusal

հրակնատ – бойница, амбразура – firing port, embrasure

հրահան – курок – cock

Հրածգային զենքի հարվածային մեխանիզմի մաս, որը կրակոցի ժամանակ կատարում է նետիչ լիցքի բոցավառում:

հրահանգ – 1. инструкция, 2. наставление, 3. տես *ցուցում* – 1. instruction, brief, 2. instruction, guide, 3. տես *ցուցում*

1. Որևէ բանի կատարման կամ իրագործման կարգն ու եղանակը սահմանող ցուցումների, կանոնների հավաքածու (համախումբ): 2. Խրատ, պատվեր, որով պետք է առաջնորդվել:

Հատուկ իրավիճակներում պլանավորման ղեկավար հրահանգ – Руководство по планированию в особой обстановке – Contingency Planning Guidance

հրահանգի ցրում – рассылка инструкции – dissemination of instruction

հրահանգագիր – 1. инструкция, 2. наставление – instruction, manual

Ծառայողական փաստաթուղթ, որը կանոնակարգում է զորամասերի, ռազմաուսումնական հաստատությունների և կազմակերպությունների գործունեության կազմակերպական, գիտատեխնիկական, տնտեսական, ֆինանսական և այլ հատուկ կողմեր կամ բովանդակում

է ռազմական տեխնիկայի օգտագործման կամ կիրառման վերաբերյալ ցուցումներ:

գորավարժության պլանավորման և անցկացման վերաբերյալ հրահանգագիր – инструкция по планированию и проведению военного учения – exercise planning and performance instructions

Ծովային ավիացիայի պատրաստման ու շահագործման ընթացակարգերի ստանդարտացման հրահանգագիր – Руководство по стандартизации процедур подготовки и эксплуатации морской авиации – Naval Air Training and Operating Procedures Standardization manual

հրահանգավորում – инструктирование, инструктаж – instruction, instructing, briefing
Հրահանգով՝ հրահանգագրով օժտում, ապահովում:

հրահանգիչ – инструктор – instructor

հրահանգում – инструктирование, инструктаж, постановка задачи – instruction, instructing
Առաջադրանքի կատարման եղանակի վերաբերյալ ցուցում տալը:

հրահանը բարձրացնել – взводить курок – cock

հրահանը քաշած – со взведенным курком – made ready

հրահրել – 1. подстрекать, понуждать, 2. разжигать – 1. incite, solicit, 2. foment

հրահրիչ – տես *սադրիչ*

հրահրում – տես *սադրանք*

հրաձգային բջջախրամատ – стрелковая ячейка, ячейный окоп – weapon pit
Խրամատի, խրամուղու ևն տարր, որը նախատեսված է ավտոմատավորի, զնդացրորդի, նռնականետորդի կամ խմբային զենքի մարտահաշվարկի տեղաբաշխման համար:

Հրաձգային զենքի, թեթև սպառազինության և ականների դեմ պայքարի գծով հատուկ աշխատանքային խումբ (ՆԱՏՕ) – Специальная рабочая группа по стрелковому оружию, легкому вооружению и борьбе с минами (НАТО) – Ad Hoc

Working Group on Small Arms and Light Weapons and Mine Action

հրաձգային զենք և թեթև սպառազինություն – стрелковое оружие и легкое вооружение – small arms and light weapons

հրաձգարան – стрельбище, тир – shooting ground, range, shooting range, firing range, target range, gallery range

Հատուկ սարքավորված կառույց՝ նախանշանակված անհատական (անձնական) և մարտական հրաձգային զենքով ուսումնավարժական հրաձգության կամ այդ գծով մրցումների անցկացման համար:

խողովակային հրաձգարան – трубчатое стрельбище – pipe range

հրաձգություն – стрельба – shooting, firing, fusillade

Հրազենի (հրետանի, հրաձգային զենք) արձակում:

անընդհատ լուսավորիչ հրաձգություն – непрерывный осветительный огонь – continuous illumination fire

Կրակի տեսակ, որի դեպքում լուսավորիչ արկերը կրակվում են որոշակի ժամանակամիջոցներում այնպես, որ թիրախը կամ սահմանված շրջանը լինեն մշտապես լուսավորված:

գազաթնահար հրաձգություն – навесная стрельба – mounted shooting, mounted firing, high fire

Հրետանային հրանոթներով հրաձգություն՝ փողի բարձրության անկյան 20°-ից մեծ արժեքների դեպքում, 45°-ից մեծ անկյունների դեպքում կոչվում է հրասանդային:

գետնամերձ հրաձգություն – настильная стрельба, стрельба с низким углом возвышения – low-angle fire, flat fire, flat trajectory fire

Հրետանային կրակի տեսակ, երբ բարձրացման անկյունը 20°-ից փոքր է:

կրակահերթով հրաձգություն – стрельба очередью – fire by bursts, fire in bursts

համազարկով հրաձգություն – стрельба залпом – salvo fire

Մի քանի հրետանային հրանոթի, ՀԿՌ-ների, տորպեդային ապարատ-

ների, ռմբանետների, հրաձգային զենքի միաժամանակյա կրակոց:

հրաձգության աղյուսակ – таблица стрельбы, таблица дальностей и прицелов – range tables

Աղյուսակ, որում բերվում են տվյալներ՝ ըստ նշանակետից հեռավորության նշանոցի անհրաժեշտ շտկումների մասին:

հրաձգության արդյունքների գնահատում – տես *հրաձգություն՝ հրաձգության գնահատում*

հրաձգության գնահատում – оценка стрельбы, оценка результатов стрельбы – kill assessment

հրաձգության դիպուկություն – меткость стрельбы – sharp shooting

Հրաձգության ճշգրտության բնութագիր. նշանակետի (նշանակետի նախատեսված կետի) հետ արկերի (զնդակների, ականների) անկման միջին հետագծի համընկնման աստիճանը:

հրաձգության կանոններ – правила стрельбы – rules of fire

Տարբեր տեսակի զենքերից կրակի նախապատրաստման ու վարման վերաբերյալ հիմնական դրույթներն ու հանձնարարականները:

հրաձգությանը պատրաստ – готовый к стрельбе – armed

հրաձգության ճշգրտություն – точность стрельбы – accuracy of fire

Նշանակետի (թիրախի) նկատմամբ արկերի, հրթիռների, զնդակների անկման (պայթյունի) կետերի հնարավոր տեղադրությունների հավանականային գնահատականը, որը բնորոշվում է կրակոցների կիսվածությամբ և հրաձգության դիպուկությամբ:

հրաձգության ուղղություն – направление стрельбы – see line of site – line of fire

հրաձգություն բարձրացման փոքր անկյուններով – տես *հրաձգություն՝ գետնամերձ հրաձգություն*

հրաձգություն կարճ կրակահերթերով – стрельба короткими очередями, огонь короткими очередями – interrupted fire

հրաձգություն կարճատև կանգառներից – стрельба с коротких остановок – fire from short halts

Հարձակման ժամանակ տանկերի (ԻՀԿ-ների, ՀՄՄ-ների, ՋՓՂ-ների) վարած կրակը այն դեպքերում, երբ մինչև նշանակետը եղած մեծ հեռավորությունների կամ մեքենայի իրանի ցնցումների պատճառով հնարավոր չէ վարել հընթացս դիպուկ կրակ:

հրաձգություն հընթացս – стрельба с ходу – fire on the move

հրաձգություն միակի կրակոցներով – стрельба одиночными выстрелами – single shot fire

հրաձգություն տեղից – стрельба с места – fire from a halt

հրաձգություն փակ դիրքերից – տես *կրակ՝ կրակ փակ դիրքերից*

հրաձգություն քարտեզով – տես *հրետակրծություն՝ հրետակրծություն հաշվարկային տվյալներով*

ճակատով արհեստական ցրմամբ հրաձգություն – стрельба с искусственным рассеиванием по фронту – alternate traversing fire

մարտական հրաձգություն – боевая стрельба – field firing, combat firing

Կրակային պատրաստման բարձրագույն ձևը. հաստիքային զինամթերքի կրակոց հաստիքային զենքով (հրետանային հրանոթ, նռնականետ, հրաձգային զենք, տորպեդային ապարատ, զենիթային և ավիացիոն համալիրներ են)՝ մարտական պայմաններին առավելագույնս մոտ իրադրությունում անձնակազմին զենքի կիրառում ուսուցանելու համար:

միակի և մարտական հրաձգություն – одиночные и боевые стрельбы – single rounds and field firing

ուսումնական հրաձգություն – учебная стрельба – drill round

Ոչ մարտական փամփուշտներով կրակահերթ, որն օգտագործվում է հրաձգային վարժանքների ժամանակ:

հրաձիգ – стрелок – rifleman, shot

դիպուկ հրաձիգ – меткий стрелок – marksman

հրամայականչ – տես *ձայնատվություն*

հրաման – приказ – order

Հրամանատարի (պետի) գրավոր կամ բանավոր կարգադրությունը, որն ուղղված է ենթականերին և պահանջում է պարտադրաբար որոշակի գործողությունների կատարում, այս կամ այն կանոնների պահպանում կամ սահմանում է որոշակի կարգ, վիճակ:

բեռնման հրաման – приказ на погрузку – embarkation order

գորավարժության անցկացման հրաման – приказ о проведении военного учения – exercise operations plan

ընդհանուր հրամաններ – общие приказы – general orders

կատարողական հրաման – исполнительный приказ – administrative order

հրամանով առաջադրված խնդիր – задача, поставленная в приказе – specified task

Առաջադրանք, որը օպերացիայի համատեղ պլանավորման համատեքստում վերադաս շտաբը հանձնարարել է տվյալ կազմավորմանը:

մարտական հրաման – боевой приказ – operation order, OPORD

նախորդ հրամանի չեղյալ հայտարարում – отмена предыдущего приказа – countermand

նստեցման հրաման – приказ на посадку – embarkation order

Նալի վրա գործն ու զենք-զինամթերքը բեռնելու հրահանգ, որտեղ հստակեցվում են ամիս-ամսաթիվը, ժամանակը, երթուղին, բեռնավորման միջոցները ևն:

շարժվելու հրաման – приказ начать движение – order to move

վարչաթիկունքային հրաման – административно-тыловой приказ – administrative order

Հրաման, որը վերաբերում է բեռնափոխադրումներին, մատակարարմանը, տեխնիկական սպասարկմանն ու նորոգմանը, տարահանմանը, կադրերին

առնչվող և այլ վարչատնտեսական հարցերին:

վերադասի հրաման՝ օպերացիային նախապատրաստվելու մասին – приказ вышестоящего о подготовке к операции – warning order

տեղաշարժման հրաման – приказ о передвижении – movement order

փոխանցման հրաման – приказ о передаче – deployment order

ԱՄՆ-ում. պլանավորման վերաբերյալ Պաշտպանության քարտուղարի տված ցուցումնագիր, որը Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի Նախագահի վավերացումից հետո հրահանգում և ուղղորդում է մարտական հրամանատարների միջև ուժերի վերաբաշխումը:

օդային տարածքի վերահսկման հրաման – приказ по контролю воздушного пространства – airspace control order

օպերացիայի անցկացման հրաման – приказ на проведение операции – execute order

Լիազոր մարմնի (պաշտոնատար անձի՝ հրամանատարի) հրաման, որով կարգադրվում է սկսել կոնկրետ մարտական գործողությունները:

օպերացիան սկսելու հրաման – տես *հրաման՝ օպերացիայի անցկացման հրաման*

հրամանատար – 1. командир, 2. командующий – commander, general, leader
ՋՌԻ-ի պաշտոնատար անձ, որի վրա դրված է ստորաբաժանման, զորամասի (նավի), զորամիավորման հրամանատարության (ղեկավարման) պարտականություն:

ազգային հրամանատար – национальный командующий – national commander

Հրամանատար, որը չի մտնում դաշնակցային ուժերի հրամանատարների կազմի մեջ:

ազգային ուժերի հրամանատար – командующий национальными силами – national force commander

աջակցող հրամանատար – поддерживающий командующий – supporting commander

աջակցվող հրամանատար – поддерживаемый командующий – supported commander

ավիաթևի հրամանատար – командир авиационного крыла – wing commander

ավիատրանսպորտային ստորաբաժանման հրամանատար – командир авиатранспортного подразделения – airlift mission commander

ավիացիոն զորամասի հրամանատար – командир авиационной части – air officer commanding

բրիգադի հրամանատար – командир бригады, комбриг – brigade commander

զլխավոր հրամանատար – главнокомандующий, главком, спарлапет – Commander-in-Chief

ՌԳԹ-ում կան ռազմավարական ուղղության վրա գործող զորքերի (ուժերի) հրամանատար:

դաշտային հրամանատար – полевой командир, военный лидер – warlord

Թույլ կենտրոնական կառավարություն ունեցող պետության ամբողջ ռազմական ու քաղաքացիական իշխանությանը օժտված անձ, զինված հակամարտությանն ու մարտական գործողություններին անմիջականորեն մասնակցող ռազմականացված կազմավորման հրամանատար:

դիվիզիայի հրամանատար – командир дивизии – division commander

զորամիավորման հրամանատար – командир соединения – commanding general, general officer commanding

«կապույտների» հրամանատար – командир (командующий) сил «синих» – blue commander

ՆԱՏՕ-ի զորավարություններում՝ յուրային ուժերի հրամանատար:

հակաօդային պաշտպանության հատվածի հրամանատար – командир сектора противовоздушной обороны – sector air defense commander

ՀՕՊ-ի գոտու կան շրջանի հրամանատարին ենթակա հրամանատար, որը պատասխանատու է տվյալ շրջանի (հատվածի, գոտու)՝ ՀՕՊ-ի ու ՀՀՊ-ի համար:

հակաօդային պաշտպանության հրամանատար – командир противовоздушной обороны – air defense commander

հրամանատարի գործառությանին պարտականությունները մարտավարական մակարդակով – функциональные обязанности командира на тактическом уровне – tactical battle management functions

հրամանատարի՝ դաստիարակչական աշխատանքի զօնով տեղակալ – заместитель командира по воспитательной работе – Deputy Commander for Morale and Welfare

հրամանատարի սահմանած՝ պատրաստության վերջնաժամկետ – срок готовности, устанавливаемый командиром – commander's required date

հրամանատարի տեղակալ – заместитель командира – second in command

հրամանատարի տեղակալ անձնակազմի զօնով – заместитель командира по личному составу – troop commander

«մանուշակագույնների» զորքի հրամանատար – командир (командующий) войска-ми «фиолетовых» – purple commander

միավորման հրամանատար – командующий объединением – commanding general

միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական զորախմբի հրամանատար – командующий многонациональной объединенной оперативно-тактической группой – joint force commander

միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական զորախմբի ցամաքային բաղադրատարրի հրամանատար – командующий сухопутным компонентом многонациональной объединенной оперативно-тактической группы – joint force land component commander

միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական խմբի օդային բաղադրատարրի հրամանատար – командующий воздушным компонентом многонациональной оперативно-тактической группы – joint force air component commander

միացյալ հատուկ օպերացիաների օդային բաղադրատարրի հրամանատար – командующий воздушным компонентом объединенных специальных операций – joint special operations air component commander

միացյալ ուժերի հատուկ օպերացիաների բաղադրատարրի հրամանատար – командующий компонентом специальных операций объединенных сил – joint force special operations component commander

միացյալ ուժերի հրամանատար – командующий объединенными силами – joint force commander

միացյալ ուժերի ցամաքային բաղադրատարրի հրամանատար – командующий сухопутным компонентом объединенных сил – joint force land component commander

միացյալ ուժերի օդային բաղադրատարրի հրամանատար – командующий воздушным компонентом объединенных сил – joint force air component commander

նշանակված պլանավորող հրամանատար – назначенный командир по планированию – designated planning agent

Քաղաքացիական արտակարգ իրավիճակներում զինվորական գործունեությունը պլանավորող, համակարգող և իրականացնող հրամանատար:

շարային հրամանատար – строевой командир – troop commander

ոչ նատոյական հրամանատար – командир (командующий) не от НАТО – non-NATO commander

Հրամանատար, որը ներկայացնում է մի պետություն, որը ՆԱՏՕ-ի անդամ չէ:

տանկային ստորաբաժանման հրամանատար – командир танкового подразделения – tank commander

տարածաշրջանային հակաօդային պաշտպանության հրամանատար – командующий региональной противовоздушной обороной – regional air defense commander

օդային տարածքի վերահսկման համար պատասխանատու հրամանատար – командир, ответственный за контроль воздушного пространства – airspace control authority

օպերացիայի շրջանում ուժերի հրամանատար – командующий силами в районе операции – on-scene commander

հրամանատարական – 1. командный, 2. командирский – command

Հրամանատարին հատուկ, հրամանատարին վերաբերող:

հրամանատարական կազմ – командный состав – command staff, command personnel

հրամանատարական կազմի ուսումնակրթական պատրաստման ծրագիր – программа учебно-образовательной подготовки командного состава – Leader Education and Training Program

հրամանատարական կետ – командный пункт – command post

հրամանատարության, կառավարման և տեղեկատվության համակարգեր – системы командования, управления и информации – Command, Control and Information Systems, CCIS

հրամանատարություն – командование – command

1. Տարբեր մակարդակների զինվորական կառավարման մարմինների համակարգ, ղեկավար կազմի պաշտոնատար անձինք, որոնք գլխավորում են զինվորական կազմավորումները (հիմնարկները): 2. Ջորջի կառավարում: 3. Հրամանատարի գործառույթների կատարում, հրամանատար լինելը:

աջակցող հրամանատարության գործողությունների պլան – план действий поддерживающего командования – supporting plan

Ատլանտիկայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի Գերագույն գլխավոր հրամանատարություն – Верховное главное командование ОВС НАТО в зоне Атлантики; Верховное главное командование ОВС НАТО на Атлантике – Allied Command Atlantic NATO, ACLANT

բաղադրատարրային գործառույթային հրամանատարություն – компонентное функциональное командование – functional component command

Հրամանատարություն, որը կարող է բաղկացած լինել երկու տարբեր ռազմական ստորաբաժանումների ուժերից՝ ստեղծված ինչպես կարճաժամկետ, այնպես էլ երկարատև գործառույթային առաքելության իրագործման համար:

բաղադրատարրային հրամանատարություն – компонентное командование – component command

1. ՆԱՏՕ-ի զինվորական կառավարման մարմինների կառուցվածքում՝ երրորդ օղակի զինվորական կառավարման մարմին, որն իր տնօրինության տակ ունի ցամաքային, ռազմաօդային ու ռազմածովային ուժերի զորամասեր, պատասխանատու է ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի տարածաշրջանային հրամանատարության հրամանատարի կարգադրությամբ տարածաշրջանի սահմաններում գործողությունների պլանավորման և օժանդակ օպերացիաների վարման համար: 2. Բաղադրատարրային գործառնության կամ ՋՈՒ-ի տեսակի բաղադրատարրային հրամանատարություն, որը պատասխանատու է բազմազգ ուժերի կազմում ռազմածովային, ցամաքային, ռազմաօդային, հատուկ և այլ օպերացիաների վարման համար:

զերագույն գլխավոր հրամանատարության պահուստ – резерв верховного главнокомандования – supreme high command reserve

զերագույն գլխավոր հրամանատարության պահուց – резерв Верховного главнокомандования – Reserve of the Supreme High Command

զերագույն գլխավոր հրամանատարություն – верховное главное командование, верховное главнокомандование (ВГК) – The Supreme High Command

Պետության (պետությունների դաշնության) ՋՈՒ-ի ռազմավարական ղեկավարման բարձրագույն մարմին, որը սովորաբար ստեղծվում է պատերազմի ժամանակ, իսկ երբեմն՝ նաև խաղաղ ժամանակ (օրինակ՝ Եվրոպայում և Ատլանտիկայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ ՋՈՒ-ի ռազմավարական (զերագույն) հրամանատարություն):

գլխավոր հրամանատարություն – главное командование, главнокомандование – High Command, General Headquarters

ՌԳԹ-ում կամ ռազմավարական ուղղության վրա գործող ՋՈՒ-ի տեսակի զորքերի (ուժերի) ռազմավարական

(օպերատիվ-ռազմավարական) կառավարման մարմին:

Եվրոպական հրամանատարություն – Европейское командование, Еврокомандование – European Command, EUCOM

կենտրոնական հրամանատարություն – центральное командование – central command

հակաօդային պաշտպանության հրամանատարություն – командование противовоздушной обороны – air defense command

հատուկ հրամանատարություն – специальное командование – specified command, specified combatant command

հատուկ օպերացիաների ուժերի հրամանատարություն – командование сил специальных операций – special operations command

հրամանատարության լրիվություն – полнота командования – full command

Հրամանատարի իրավասությունը և պատասխանատվությունը իր ենթականերին հրամաններ տալու առումով: Ներառում է մարտական և վարչատնտեսական գործունեության բոլոր կողմերը և առկա են միայն ազգային զինված ուժերում, մինչդեռ ՆԱՏՕ-ում հրամանատարը չունի կարգադրական իշխանության լրիվություն, քանի որ անդամ պետություններն իրենց ազգային զորքերը տրամադրում են ՆԱՏՕ-ին՝ միայն դնելով նրա օպերատիվ ենթակայության տակ:

հրամանատարություն ըստ գործառնության հատկանիշի – командование по функциональному признаку – functional command

հրամանատարություն, կառավարում և կապեր – командование, управление и связи – command, control and communications, C3

Կառավարման գործընթաց, ենթակա զորքերի (ուժերի) ղեկավարում:

մարտական ավիացիոն հրամանատարություն – боевое авиационное командование – Air Combat Command

մարտական հրամանատարություն – боевое командование – combatant command

մարտավարական ավիացիոն հրամանատարության կենտրոն – центр тактического авиационного командования – tactical air command center

մարտավարական հրամանատարություն – тактическое командование – tactical command, TACOM

միանձնյա հրամանատարություն – единоначалие – unity of command

Կառավարման կազմակերպման ձև, որի դեպքում կազմակերպությունը՝ ձեռնարկությունը՝ հիմնարկությունը՝ կառավարման մարմինը (կամ դրա կառուցվածքային ստորաբաժանումը) ղեկավարում է մեկ անձ, որն իրավագոր է կայացնելու իրավաբանորեն պարտադիր որոշումներ:

միավորված հրամանատարություն – объединенное командование – unified command, unified combatant command

ԱՄՆ-ում. օպերատիվ կառավարման մարմին, որի պատասխանատվության ոլորտն ընդգրկում է ըստ իրենց ուղիղ նախանշանակման զինված ուժերի կիրառման բնագավառը և ներառում է ռազմավարական ու օպերատիվ պլանավորման, խաղաղ ու պատերազմական ժամանակ տարբեր տարածաշրջաններում զորքերի (ուժերի) խմբավորումների ստեղծման, ՋՈՒ-ի ռազմավարական ծավալման ու մարտական գործողությունների ղեկավարման հարցերը: Օպերատիվ ղեկավարումը պաշտպանության քարտուղարի միջոցով իրագործում է Նախագահը: Լինում է գործառութային և տարածաշրջանային:

միացյալ հրամանատարություն – объединенное командование – joint command

միջտեսակային ենթատարածաշրջանային հրամանատարություն – межвидовое субрегиональное командование – joint subregional command

ռազմավարական հրամանատարություն – стратегическое командование – strategic command, strategic direction

ռազմաօդային ուժերի մարտավարական հրամանատարություն – тактическое командование военно-воздушными силами – air force tactical command

օդային տեղափոխումների հրամանատարություն – командование воздушных перебросок – Air Mobility Command

օդատիեզերական պաշտպանության հյուսիսամերիկյան հրամանատարություն – Североамериканское командование воздушно-космической обороны – North American Aerospace Defense Command

օպերատիվ հրամանատարություն – оперативное командование, оперативное управление войсками (силами) – operational command

Հրամանատարին տրված լիազորություն՝ կատարելու առաքելությունը կամ խնդիրները, ղեկավարելու ենթականերին, տեղաբաշխելու զորամասերը (ստորաբաժանումները), անհրաժեշտության դեպքում իրագործելու օպերատիվ և/կամ մարտավարական վերահսկողություն:

հրամանատվական – командный – command

Հրամանատուին առնչվող, հատուկ:

հրամանատվական կենտրոն – командный центр – command center

հրամանատվություն – командование – command

Հրաման տալը, հրամայելը, կարգադրելը ինչպես անձի, այնպես էլ ղեկավար սարքի կողմից:

հրամանատու – 1. командующий, 2. տես *հրամանատվական* – 1. commanding, 2. տես *հրամանատվական*

հրամանատու համակարգ – командная система – command system

Կառավարման էլեկտրոնային համակարգ:

հրամկազմ – տես *հրամանատարական՝ հրամանատարական կազմ*

հրանետ – огнемёт – flame-thrower

Ջենք, որի խոցիչ տարրը հրաշիթն է (նշանակետը այրող կամ հրկիզող վառվող նյութը):

հրանոթ – орудие – gun

20 մմ և ավելի տրամաչափի հրազենի տեսակ, որը նախանշանակված է կենդանի ուժի և ռազմական տեխնիկայի

խոցման, ամրաշինությունների և կառավարման կետերի ավերման ու ռչնչացման, ականադաշտերում անցուղիներ բացելու համար:

անհետզուրք հրանոթ – безоткатное орудие – recoilless gun

դաշտային հրանոթ – полевое орудие – field gun

ինքնագնաց զենիթային հրանոթ – самоходное зенитное орудие – self-propelled anti-aircraft gun, SPAAG

ինքնագնաց հաուրից – самоходная гаубица – self-propelled howitzer

ինքնագնաց հրանոթ – самоходное орудие – self-propelled gun

ինքնագնաց հրետանային հրանոթ – самоходное артиллерийское орудие – self-propelled artillery

լռված հրանոթ – «заевшее» орудие – hung ordnance

«Առկախ» հրետանի, երբ անսարքությունների հետևանքով հնարավոր չէ կրակել կամ արկ արձակել:

հրանոթի աշտարակ – турель, орудийная башня – turret

հրանոթի առաջք – передок орудия – limber

հրետանային հրանոթ – артиллерийское орудие – gun, cannon, artillery piece

պայթեցնող լիցքեր նետող հրանոթ – орудие для метания подрывных зарядов – demolition gun

Լայնափող գնդացիր, որը տեղադրվում է զրահապատ ինժեներատեխնիկական մեքենայի վրա և օգտագործվում է շենքեր քանդելու համար:

հրանոթային կրակ – орудийный огонь – gunfire

հրանոթային կրակողջույն – տես սայրուտ՝ *հրանոթային սայրուտ*

«**հրանոթ-նշանակետ**» **գիծ** – линия «орудие-цель» – spotting line

հրապատիճ – капсуль – capsule
Վառողի բոցավառման կամ պայթուցիկների ձայթունի գրգռում հարուցող միջոց:

հարվածային հրապատիճ – ударный капсюль, пистон – percussion cap
Փոքրածավալ պայթուցիկ նյութ, որը ձայթում է զենքի բռնկիչին հարվածելու դեպքում:

հրապատվար – տես *կրակի արգելապատնեշային կրակ*

հրապարակային – տես *հանրային*

հրապարակումների և ցրման բաժին – отдел публикаций и рассылок – publications and distribution section

հրապարկում – капсуль – detonator
Փոքր պայթեցնող սարք, որն օգտագործվում է պայթուցիկ լիցքը պայթեցնելու համար:

հրասանդ – мортира – mortar
Կարճ փողով և մեծ կորությամբ հետագծով կրակող հրանոթ՝ ներկայումս սպառազինությունից հանված:

հրատարակում – издание, выпуск – issue

հրատարակ – огневой вал – 1. creeping barrage, rolling barrage, 2. sheet of flame
1. Հարձակմանը կրակային աջակցության մեթոդ. հարձակվող զորքերի ճակատի առջև մեկ կամ միաժամանակ երկու բնագծերում ստեղծվող կրակի հոծ պատնեշ, որը զորքի առաջխաղացման համեմատ տեղափոխվում է դեպի հակառակորդի պաշտպանության խորքը և կիրառվում է նախապատրաստված պաշտպանությունը ձեղքելու ժամանակ: 2. Հրե արգելապատնեշ, որը հակառակորդի հարձակման ուղղությունների վրա ստեղծվում է ձեռքի տակ եղած դյուրավառ նյութերից (ծղոտ, գերաններ, ջախ ևն):

հրատեխնիկա – пиротехника – pyrotechnics

հրատեխնիկական – пиротехнический – pyrotechnic

հրատեխնիկական հապաղիչ – пиротехнический замедлитель – pyrotechnic delay
Սարք, որով հետաձգվում է հրատեխնիկական միջոցի ձայթումը:

հրացան – 1. ружье, 2. տես *մուշկետ* – 1. gun, 2. տես *մուշկետ*

Երկար փողով ձեռքի հրազենի ընդհանուր անվանումը: Լինում է երկու տեսակի՝ ողորկ փողով, որը բուն հրացանն է և ներկայումս ունի գերազանցապես որսորդական կիրառություն, և ակոսավոր փողով, որը ներկայումս լայնորեն կիրառվում է ռազմական ոլորտում:

ակոսավոր հրացան – винтовка – rifle

դիպուկահարական ակոսավոր հրացան – снайперская винтовка – sniper rifle

Երկայնական սահող փակադակով ակոսավոր հրացան – винтовка с продольно-скользящим затвором – bolt-action rifle

ինքնալիցք ակոսավոր հրացան – самозарядная винтовка, полуавтоматическая винтовка – self-loading rifle

կարճափող հրացան – տես *կարաբին*

կիսաավտոմատ ակոսավոր հրացան – տես *հրացան՝ ինքնալիցք ակոսավոր հրացան*

կոտորակի հրացան – дробовик – shotgun

հակատանկային հրացան – противотанковое ружье – antitank rifle

հրացանի շամփուր – шомпол – pull-through

ողորկափող հրացան – гладкоствольное ружье – shotgun

պահունակավոր ակոսավոր հրացան – магазинная винтовка – magazine rifle

հրացանափոկ – ружейный ремень – sling

հրափամփուշտ – пиропатрон – cartridge-actuated device

հրդեհ – пожар – fire

զանգվածեղ հրդեհ – տես *հրդեհ մեծ հրդեհ*

մեծ հրդեհ – массивованный пожар – massive fire

հրե – огненный – fire

հրե գունդ – огненный шар – fireball

հրե փոթորիկ – огненная буря – firestorm

հրետակոծություն – տես *հրետակոծում*

հրետակոծություն հաշվարկային տվյալներով – стрельба по исчисленным данным – predicted fire

հրետակոծում – артиллерийский обстрел – bombardment, shelling

Հրետանային կրակով միևնույն օբյեկտի տևական խոցում:

հրետաձգություն – артиллерийская стрельба – gunnery

հրետաձգության նախապատրաստում – подготовка стрельбы – gunnery, preparation of fire

հրետանային – артиллерийский – artillery

Հրետանուն հատուկ, հրետանուն առնչվող:

հրետանային դիվիզիոն – артиллерийский дивизион – artillery battalion

հրետանային մարտկոց – артиллерийская батарея – artillery battery

«հրետանավակային դիվանագիտություն» – «дипломатия канонерок» – gunboat diplomacy

Արտաքին քաղաքականության տեսակ, երբ պետությունը շեշտը դնում է ուժի ցուցադրման վրա, հատկապես՝ ռազմածովային հզորության, բիրտ ճնշման քաղաքականություն:

հրետանավոր – артиллерист – gunner, artilleryman

հրետանի – артиллерия – artillery, ordnance

1. Ջորատեսակ: 2. Ջենքի (սպառազինության) տեսակ, մեծ տրամաչափի հրազենի, հրթիռների և ՀՕՊ-ի զենքերի ընդհանուր անվանումը:

դաշտային հրետանի – полевая артиллерия – field artillery

զենիթային հրետանի – տես *հրետանի՝ հակաօդային պաշտպանության հրետանի*

թեթև հրետանի – легкая артиллерия – light artillery

լեռնային հրետանի – горная артиллерия – mountain artillery

հակակարկտային հրետանի – противоградная артиллерия – antihail artillery, hail-suppression artillery

հակատանկային հրետանի – противотанковая артиллерия – antitank artillery

հակաօդային պաշտպանության հրետանի – артиллерия противовоздушной обороны, зенитная артиллерия – air defense artillery, antiaircraft artillery, flak

հրետանու նախապատրաստում մարտի – подготовка артиллерии к бою – preparation of artillery for combat

հրետանու նյութական մաս – материальная часть артиллерии – artillery materiel

հրետանու պահում – хранение артиллерии – artillery storing

հրետանու տարաշարժման գոտի – зона маневрирования артиллерии – artillery maneuver area

Շրջան, որի սահմաններում թույլատրվում է հրետանու ծավալումը, բայց որը նախատեսված չէ պարտադիր օգտագործման համար:

ռեակտիվ հրետանի – реактивная артиллерия – missile artillery

Վրագետնյա հրետանու տեսակ՝ զինված համագարկային կրակի ռեակտիվ համակարգերով:

հրետասայլ – лафет – gun carriage, carriage

Հրետանային հրանոթի մաս՝ փողի տեղադրման համար:

հրետասայլի կնձիթ – хобот лафета – trail
Հրետասայլի հետին մասը:

հրետասայլի ստորին հաստոց – нижний станок лафета – chassis

հրթիռ – ракета – missile, rocket

Թռչող ապարատ, որը շարժման մեջ է դրվում ռեակտիվ ուժի ազդեցությամբ և նախատեսված է մթնոլորտում և անօդ (տիեզերական) տարածությունում թռիչքների համար:

աերոդինամիկ հրթիռ – аэродинамическая ракета – aerodynamic missile

ազդանշանիչ հրթիռ – сигнальная ракета – flare

արագաթռիչ հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ – высокоскоростная противолокационная ракета – high speed anti-radiation missile

«Օդ–երկիր» դասի ամերիկյան արագաթռիչ հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ:

բազմաստիճան հրթիռ – многоступенчатая ракета – multy stage rocket

Երկու և ավելի աստիճաններից կազմված բաղադրյալ հրթիռ:

բազմաստղ ազդանշանային հրթիռ – многозвездная сигнальная ракета – cluster

բալիստիկ հրթիռ – баллистическая ракета – ballistic missile

բալիստիկ հրթիռի գլխամաս – головная часть баллистической ракеты – re-entry vehicle

Բալիստիկ հրթիռի այն մասը, որն իր թռիչքի վերջնամասում վերադառնում է մթնոլորտի խիտ շերտեր:

բարձրաթռիչ հրթիռի գործողության գոտի – зона действия высокой ракеты – high-altitude missile engagement zone

գերհեռահար հրթիռ – ракета дальнего действия – stand-off land attack missile, SLAM

Հրթիռ, որը վրագետնյա նշանակետերի խոցման համար արձակվում է հակառակորդի ՀՕՊ-ի միջոցների գործողության շառավղից մեծ հեռավորություններից:

«երկիր–երկիր» դասի հրթիռների արձակման շարժական կայանք – передвижная пусковая установка ракет класса «земля-земля» – mobile-erector launcher

լազերային ուղղորդմամբ հրթիռ – ракета с лазерным наведением – laser guided missile

թևավոր հրթիռ – крылатая ракета – cruise missile

Միակի արձակման անօդաչու թռչող ապարատ, որի թռիչքի հետագիծը պայմանավորված է թևի աերոդինամիկական ամբարձիչ ուժով, շարժիչի քարշուժով և ծանրության ուժով:

թեթև հակատանկային հրթիռ – легкая противотанковая ракета – light antitank weapon

թիրախ-հրթիռ – ракета-мишень – target missile, rocket-target

ինքնուղղորդվող հրթիռ – самонаводящаяся ракета – self-guided missile, homing rocket

ինֆրակարմիր ուղղորդմամբ հրթիռ – տես *հրթիռ՝ ջերմային ուղղորդմամբ հրթիռ*

կառավարվող հրթիռ – управляемая ракета – guided missile

«կրակեցիր՝ մոռացար» հրթիռ – ракета «выстрелил–забыл» – fire-and-forget weapon

Ինքնուղղորդման համակարգով կառավարվող զենք, որը արձակումից հետո ինքնուրույնաբար որոնում ու խոցում է նշանակետը:

հակատանկային կառավարվող հրթիռ – противотанковая управляемая ракета, ПТУР – guided antitank missile

հականավային հրթիռ – противокорабельная ракета – antiship missile

հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ – противолокационная ракета – antiradar missile, ARM

Հրթիռ, որը որսում է ռադիոտեղորոշումային կայանի ճառագայթումը և դրանով ուղղորդվում դեպի ՌՏԿ-ն:

հրթիռի շարժիչի անջատում – отключение двигателя ракеты – cut off

հրթիռի ոչնչացում – уничтожение ракеты – missile destruct

հրթիռի ուժակայանք – ракетная двигательная установка – rocket propulsion system

հրթիռի ուղղորդման համակարգ – система наведения ракеты – missile guidance system

հրթիռների կառավարման համակարգ – система управления ракетами – missile control system

հրթիռների ոչնչացման համակարգ – система уничтожения ракет – missile destruct system

մարտավարական հրթիռ – тактическая ракета – tactical missile

մերձագործ բալիստիկ հրթիռ – баллистическая ракета ближнего действия, оперативно-тактическая баллистическая ракета – short-range ballistic missile

Հրթիռներ, որոնց հեռահարությունը չի գերազանցում 1000 կմ-ն:

միջին հեռահարությամբ բալիստիկ հրթիռ – баллистическая ракета средней дальности – 1. medium-range ballistic missile (1500–3000 ծով. մղոն), 2. intermediate-range ballistic missile (600–1500 ծով. մղոն)

Բալիստիկ հրթիռների դաս, որոնց հեռահարությունը 1000–5500 կմ է (ՌԴ դասակարգմամբ), ԱՄՆ-ի դասակարգմամբ բաժանվում են 2 ենթադասի:

միջմայրցամաքային բալիստիկ հրթիռ – межконтинентальная баллистическая ракета – intercontinental ballistic missile

միջմայրցամաքային հրթիռ – межконтинентальная ракета – intercontinental missile

Բալիստիկ հրթիռ՝ 5500 կմ-ից ավելի հեռահարությամբ:

միջմայրցամաքային հրթիռ՝ տրոհվող գլխամասով – баллистическая ракета с разделяющейся головной частью – multiple reentry vehicle

որսիչ հրթիռ – ракета-перехватчик, противоракета – interceptor, antimissile missile, antiballistic missile

Հրթիռ, որը նախատեսված է հակառակորդի բալիստիկ հրթիռները թռիչքի ժամանակ ոչնչացնելու համար:

չկառավարվող հրթիռ – неуправляемая ракета – free-flight rocket

ռադիոկառավարվող հրթիռ – радиоуправляемая ракета – beam rider

ՌԳԹ հրթիռ – ракета театра военных действий – theater missile

Հրթիռ, որը նախատեսված է ՌԳԹ սահմաններում ծավալված ուժերին ու կառույցներին հարված հասցնելու համար, նախկին անվանումը՝ մարտավարական հրթիռ:

ստորջրյա մեկնարկով հրթիռ – ракета с подводным стартом – underwater launch missile

Վերիի ազդանշանային հրթիռ – сигнальная ракета Веры – Very light

վրագետնյա բազավորմամբ որսիչ հրթիռ – ракета-перехватчик наземного базирования – ground-based interceptor

տանող հրթիռ – ракета-носитель – booster

օդային բազավորմամբ հակաճառագայթունային հրթիռ – противолокационная ракета воздушного базирования – air-launched antiradiation missile

Օդային կրիչների վրա տեղակայվող հրթիռ, որի ուղղորդումը կատարվում է ըստ ընդունվող ռադիոճառագայթման:

օդառեակտիվ հրթիռ – տես *արկ` օդառեակտիվ արկ*

«օդ–երկիր» դասի հրթիռ – ракета класса «воздух–земля» – air-to-ground missile, AGM, air-to-surface missile

«օդ–օդ» դասի հրթիռ – ракета класса «воздух–воздух» – air-to-air missile, air intercept missile

«օդ–օդ» դասի փոքր հեռահարությանը կատարելագործված հրթիռ – усовершенствованная ракета средней дальности класса «воздух–воздух» – advanced medium-range air-to-air missile, AMRAAM

«օդ–օդ» դասի փոքր հեռահարությանը կատարելագործված հրթիռ – усовершенствованная ракета малой дальности класса «воздух–воздух» – advanced short-range air-to-air missile

օպերատիվ-մարտավարական հրթիռ – оперативно-тактическая ракета – tactical missile

հրթիռագործ – ракетчик – missileman
Հրթիռների պատրաստման (մշակման, նախագծման, արտադրության) զծով մասնագետ, հրթիռաշինության ոլորտի աշխատող:

հրթիռակայան – ракетодром – launching site, rocket range

Հատուկ սարքավորված տեղ, որը նախատեսված է հրթիռների փորձարկման ու արձակման համար:

հրթիռակիր – ракетносец – missile carrier

հրթիռաձիգ – ракетчик – rocketeer, missileman

Հրթիռների արձակման կայանքների աշխատող:

հրթիռային արագացուցիչ – ракетный ускоритель – rocket booster

հրթիռային զորքեր և հրետանի – ракетные войска и артиллерия – rocket troops and artillery

հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման համակարգ – система предупреждения о ракетном нападении – theater event system

ՌԳԹ-ում գործող համակարգ, որը նախանշանակված է օդային տարածքում հակառակորդի հրթիռների (օդային հարձակման միջոցների) հնարավորինս վաղ հայտնաբերման համար և բաղկացած է երեք անկախ տարրերից, որոնք են՝ միասնական մարտավարական վրագետնյա կայանները, հայտնաբերող և զգուշացնող համակարգը, տիեզերական բազավորմամբ ինֆրակարմիր համակարգով օժտված հրամանատվական կետը:

հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման ռադիոտեղորոշումային կայան – радиолокационная станция предупреждения о ракетном нападении – missile warning air defense radar, rocket warning radar

Ռադիոտեղորոշումային կայան, որը նախանշանակված է օդային հարձակման միջոցների (հրթիռների) հայտնաբերման և դրանց մասին անհապաղ տեղեկացման համար:

հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացում – предупреждение о ракетном нападении – missile attack warning

հրկիզանյութ – напалм – napalm

հրկիզում – 1. возгорание, 2. поджог – 1. flash, 2. arson

հրշեջ – 1. пожарный, пожарник, 2. пожарный – 1. fireman, 2. fire

հրշեջ խումբ – пожарная команда – fire brigade

հրշեջ մաս – пожарная часть – fire department, fire service

հրդեհաշեջ – տես *հրշեջ 2*

հրոսակախումբ – банда – gang

հրում – толчок – push

հուզմունք – 1. волнение, 2. տես *շփոթմունք* – 1. excitement, 2. տես *շփոթմունք*

հուզում – տես *խռովություն*

հուզումներ – տես *անկարգություն*

ժողովրդական հուզումներ – տես *հասարակական՝ հասարակական անկարգություններ*

ՀՈՒԿ – տես *կայան՝ հրանոթային ուղղորդման կայան*

հումանիտար – гуманитарный – humanitarian

հուշագիր – меморандум – memorandum, aide-mémoire

1. Դիվանագիտական փաստաթուղթ, որում մանրամասնորեն շարադրված է դիվանագիտական նամակագրության առարկա դարձած հարցերի էությունը:
2. Որևէ հարցի վերաբերյալ ծառայողական գրություն:

համաձայնության հուշագիր – տես *հուշագիր՝ պայմանավորվածության հուշագիր*

պայմանավորվածության հուշագիր – меморандум о договоренности, меморандум о согласии – memorandum of agreement

փոխըմբռնման հուշագիր – меморандум о взаимопонимании – memorandum of understanding

հուսալի – надежный, обеспеченный – secure, safe

հուսալիություն – надежность – reliability

ռազմական տեխնիկայի հուսալիություն – надежность военной техники – military reliability

խոցման հուսալիություն – надежность поражения – confidence of kill, destruction reliability

հուսար – гусар – hussar

հուր – տես *կրակ*

ՀՕՊ – տես *պաշտպանություն՝ հակաօդային պաշտպանություն*

ՀՕՊ-ի միջոցներով առաջնահերթ ծածկապաշտպանության օբյեկտների շրջան – район объектов первоочередного прикрытия средствами ПВО – vital area, vital air defense area, vital zone

Ձ (ՁԱ)

ձագարափոս – воронка – crater

ձախ թևի – տես *ձախաթևյան*

ձախաթևյան – левофланговый – left-flanking

ձախողում – 1. неудача, 2. провал, крах – 1. reverse, 2. defeat

լիակատար ձախողում – տես *ֆիասկո*

ձայնախլարար – տես *խլարար*

ձայնախորաչափ – эхолот – sonic depth finder

ձայնային անջրպետ – звуковой барьер – sound barrier

ձայնատվություն – оклик – challenge

ձայնաքողարկում – звукомаскировка – sound camouflage

ձգաբանական – տես *բալիստիկ*

ձգաբանություն – баллистика – ballistics
Գիտություն, որն ուսումնասիրում է նետված մարմինների շարժման օրինաչափությունները:

ձգալար – растяжка – trip wire

Լար, որը ձգված է երկու հենարանների միջև այնպես, որ անցնող մարդը դիպչի և ընկնի:

ձգան – спусковой крючок, собачка – trigger

Հրագեղի փակաղակի կրակող մեխանիզմի մաս, որը նախանշանակված է

կրակելու ժամանակ նետիչ լիցքի բռնազավառման համար:

ծգափոկ – вытяжной трос – rip-cord

ծգտել – стремиться, нацеливаться – aim

«Ձեզ հասկացա» – «Вас понял!» – “Roger!”

ծեռակերտ շինություններ – сооружения, созданные руками человека – man-made features

Ջանազան կառույցներ՝ շենքեր, կամուրջներ, ամբարտակներ, ջրանցքներ ևն:

ծեռնածություն – манипуляция – manipulation

Մեքենայություն, շինծություն, փաստերը, երևույթները, գործընթացները որոշակի նենգափոխումներով իր շահերին ծառայեցնելը, շահարկումը:

ծեռնահասություն – компетентность – competence, expertise

Իր գիտելիքների, փորձի հիման վրա որևէ բանի մասին դատելու կարողություն:

ծեռնամարտ – рукопашный бой – hand-to-hand fighting

Մերձամարտ, որում ընդդիմամարտող կողմերը միմյանց խոցում են սառը զենքով, ձեռքի հրաձգային զենքով, նռնակներով, ինչպես նաև ձեռքի տակ եղած այլ միջոցներով և մարտական մենամարտերի հնարների կիրառմամբ:

ծեռնամարտ առանց զենքի – рукопашный бой без оружия – unarmed combat

ծեռնանոնակ – տես *նռնակ՝ ձեռքի նրոնակ*

ծեռնաշղթա – наручники – handcuff

ծեռնաշղթա հագցնել – надеть наручники – handcuff

ծեռնարկություն – предприятие – enterprise

ծեռնարկում – предприятие, акция – action

Որևէ նպատակի հասնելու համար ձեռնարկված գործողություն:

հաջողված ձեռնարկում – удачное предпринятие, удачный шаг – coup

հատուկ ձեռնարկումներ – специальные действия – special actions

մահապարտի ահաբեկչական ձեռնարկում – террористический акт смертника – suicide attack

ոչ բարեկամական ձեռնարկում – недружественный акт – unfriendly act

Որևէ պետության կամ նրա իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձանց դեմ մեկ այլ պետության ձեռնարկած գործողություն, որը պարտադիր չէ, որ լինի հակաիրավական, սակայն իր էությանը հակամարտային և առձակատու մային է:

ռազմաքաղաքական ձեռնարկում – военно-политическая акция – political-military action

տնտեսական ձեռնարկում – экономические меры – economic action

Տնտեսական միջոցառում, տնտեսական միջոցներ, տնտեսական քայլ. որևէ պետության կողմից նախաձեռնած տնտեսական քայլեր կամ գործունեություն, որը, համապատասխանաբար, դրականորեն կամ բացասաբար է անդրադառնում մեկ այլ պետության ռազմական ներուժի վրա:

քաղաքական ձեռնարկում – политическая акция – political action

քայքայիչ քաղաքական ձեռնարկում – подрывная политическая акция – subversive political action

ծեռներեցություն – предприимчивость, находчивость – initiative

ծեռովի – տես *ձեռքի*

ծեռք բերել – приобрести, получить – acquire

ծեռքբերում – 1. приобретение, 2. տես *նվաճում* – 1. acquisition, 2. տես *նվաճում*

ծեռքի – ручной – manual

ծեռքի նռնակ – ручная граната – hand-grenade

ծերբակալություն – տես *ծերբակալում*

ծերբակալության իրավասություն – полная власть на арест – power of arrest

Պայմաններ, որոնց առկայությամբ իրավապահին իրավունք է տրվում կատարելու ծերբակալություն:

ծերբակալում – задержание – capture, detention

Հանցագործություն կամ վարչական իրավախախտում կատարելու մեջ կասկածվող անձի կարճատև ազատազրկում:

ՁԻԱՀ – տես *ծեռքբերովի ինունային անբավարարության համախտանիշ*

ծնակույտ – сурроб – drift, snowdrift

ծող – брус, стержень – bar

ծև – форма, вид – form, format

ծևաթուղթ – бланк – form

Տպագրական արտադրանքի տեսակ: Թղթի որոշակի ձևաչափի ստանդարտ թերթ, որի վրա զետեղված են փաստաթղթի մշտական տեղեկությունները և տեղ է հատկացված փոփոխվող տեղեկույթի գրանցման համար:

ծևախախտում – деформация – deformation

Մարմնի չափերի ու ձևի փոփոխում արտաքին ուժերի կամ ջերմաստիճանի, մագնիսականության ևն ազդեցությամբ՝ առանց զանգվածի փոփոխման:

ծևանմուշ – տես *նմուշ 1*

քայլերի ձևանմուշ – шаблон действий – event template

Օպերացիայի կոնկրետ տարբերակի համար օպտիմալ գործողությունների ձևանմուշային սխեմա:

ծևաչափ – формат – format, size

1. Գրքի էջի, սյունակի ևն չափերը:
2. Որևէ քաղաքական-դիվանագիտական գործընթացում մասնակիցների թիվը, կազմը, ընդգրկվածությունը:

ծևավորում – 1. формирование, оформление, 2. տես *կազմավորում 1* – 1. shaping, forming, 2. տես *կազմավորում 1*

1. Որոշ բանի ձև տալը: 2. Որոշ բանի (թատրոնի, ցուցահանդեսի ևն)

արտաքին տեսքը, ձևը: 3. Գոյացում, առաջացում:

միասնական աշխարհատարածքի ձևավորում – формирование единого мирового пространства – formation of a single world space

ծևարկում – формализация – formalization

Պրոբլեմների, խնդիրների ևն լուծում ձևական աբստրակտիկ (պարզեցված) կառուցումների միջոցով:

Ղ (ՂԱՏ)

Ղարաբաղյան հակամարտություն – Карабахский конфликт, Нагорно-Карабахский конфликт – the Karabakh conflict

Հակամարտություն ԽՍՀՄ փլուզման շրջանում նախկին ԱդրխՍՀ տարածքում օրինապատշաճ ձևով ստեղծված երկու ինքնիշխան պետությունների՝ ԼՂՀ-ի ու ԱդրՀ-ի միջև: Ծագել է ԽՍՀՄ կազմավորման ժամանակաշրջանում, երբ բոլշևիկյան կամայականության հետևանքով Լեռնային Ղարաբաղը, անջատվելով Ղաշտային Ղարաբաղից, որի հետ կազմում էր հին հայկական Արցախ աշխարհը, մտցվել է ԱդրխՍՀ կազմի մեջ որպես ինքնավար մարզ (ԼՂԻՄ): Խորհրդային տարիներին Լեռնային Ղարաբաղի հայությունն ի պատասխան Խորհրդային Ադրբեջանի իշխանությունների հայահալած քաղաքականության՝ բազմիցս հանդես է եկել ԱդրխՍՀ կազմից դուրս գալու պահանջով:

Սկզբում ունեցել է վերամիացական բնույթ՝ պայմանավորված ՀԽՍՀ-ի հետ վերամիավորման վերաբերյալ ԼՂԻՄ-ի հայության պահանջով: Այնուհետև փոխել է իր կողմնորոշումը՝ ստանալով ինքնորոշմամբ պետական անկախության ձեռքբերման ուղղվածություն: ԱդրՀ իշխանությունների կողմից այդ հակամարտությունն ուժային մեթոդներով լուծելու փորձի հետևանքով օրինական ձևով ստեղծված ԼՂՀ-ը ինքնապաշտպանության ընթացքում ձեռք է բերել զինված հակամարտության բնույթ: ԼՂՀ Պաշտպանության բա-

նակը ի պատասխան ԱդրՀ զինված ազրեսիայի պարտության է մատնել ազրեսորին և ԱդրՀ որոշ սահմանամերձ շրջաններից ստեղծել անվտանգության գոտի

ղեկ – 1. руль, 2. штурвал, рулевое колесо, 3. руль поворота, руль направления – 1. helm, wheel, 2. rudder

1. Ինքնաթիռի՝ ավտոմեքենայի՝ նավի ևն ընթացքի ուղղությունը կարգավորելու հարմարանք, ղեկանիվ: 2. Նավախելի կամ ինքնաթիռի պոչամասի թիակածն ուղղաձիգ հարմարանք, որով վարում՝ կարգավորում են ապարատի շարժման ուղղությունը:

ղեկալծակ – румпель – helm

ղեկակալ – рулевой – coxswain

ղեկանիվ – տես *ղեկ 1*

ղեկապետ – штурман – navigator

Նավատորմում և ավիացիայում պաշտոնատար անձ, որն ունի հատուկ մասնագիտական կրթություն և ապահովում է ուղեվարական առումով ճշգրիտ, հուսալի և անվտանգ ուղեգնացություն:

կործանիչի ուղղորդիչ ղեկապետ – штурман наведения истребителя – interceptor controller

Սպա, որին հանձնարարված է որսիչ-կործանիչի հսկողությունը:

ղեկավար – 1. руководитель, глава, 2. руководящий – 1. leader, chief, 2. leading, guiding

առաքելության ղեկավար – глава миссии – chief of mission

տեղում ղեկավար – руководитель на месте – on-site commander

տեսչական խմբի ղեկավար – руководитель инспекционной группы – inspection team leader

ղեկավարող – տես *ղեկավար 2*

ղեկավարել – руководить, возглавлять – lead

ղեկավարություն – руководство – leadership

1. Ղեկավար լինելը, ղեկավարի պաշտոնը: 2. Ղեկավար կազմի ամբողջությունը:

ազգային զինվորական ղեկավարություն – национальное военное руководство – national military authority

ռազմավարական ղեկավարություն – стратегическое руководство – strategic command, strategic direction

ռազմաքաղաքական ղեկավարություն – военно-политическое руководство – military-political leadership

ղեկավարում – руководство – guidance, direction

Տվյալ ոլորտում ռազմավարական նպատակների հստակեցում, իրականացվելիք գործունեության վերաբերյալ ռազմավարական որոշումների կայացում (մշակում և ընդունում) ու դրանց իրականացմանը հասնելու համար գործունեության ուղղորդում և վերահսկում՝ համապատասխան համակարգի միջոցով:

ինտախուզական առաջադրանքի կատարման ղեկավարում – руководство выполнением разведывательного задания – intelligence mission management

ինտախուզական առաջադրանքների մշակման և տեղեկույթի հավաքման համադասման ղեկավարում – руководство разработкой разведывательных заданий и координацией сбора информации – collection requirements management

միանձնյա ղեկավարում – единоличное руководство – personal leadership

Ճ (ՃԵ)

ճախարակածոպան – лопарь – fall

ճախրում – парение – hovering

ճակատ – 1. տես *ռազմաճակատ*, 2. лоб, 3. фасад – 1. տես *ռազմաճակատ*, 2. forehead, 3. front

1. Մարտակարգի դիմային (ղեպի հակառակորդն ուղղված) կողմը: 2. Դեմքի վերին հատվածը:

ժողովրդական ճակատ – народный фронт – popular front, peoples' front

«ճակատ» շարվածք – строй «фронт» – line abreast formation

ճակատի լայնություն – ширина фронта – frontage

մարտական գործողությունների ճակատ – фронт боевых действий – front of war, battle-front

ճակատամարտ – 1. сражение, 2. битва – 1. battle, 2. large-scale battle

1. Օսլերացիայի նպատակների իրագործմանը կամ դրա մասնակի խնդիրների լուծմանը նպատակաուղղված մարտական գործողությունների և հարվածների համախումբ, ՋՈՒ-ի միավորված տեսակների մարտական կիրառման ձևերից: 2. Ամբողջ պատերազմի կամ դրա փուլի նպատակների իրագործմանն ուղղված վճռական բախում, որը տեղի է ունենում զորքերի (ուժերի) խոշոր խմբավորումների միջև, պատերազմի որոշակի փուլում վճռորոշ քաղաքական ու պատերազմառազմավարական նպատակներին հասնելու համար կարևոր ուղղություններում կամ ՌԳԹ-ում զորքերի խոշոր խմբավորումների միաժամանակյա և հաջորդական հարձակողական ու պաշտպանական օսլերացիաների համախումբ, որոնցից առավել կարևոր ու վճռորոշ բախումները կոչվում են զլխավոր ճակատամարտեր:

ճակատային – 1. տես *ռազմաճակատային*, 2. фронтальный, лобовой, 3. фронтовик – 1. frontal, 2. front-line soldier

1. Ճակատին վերաբերող, հատուկ, ճակատի: 2. Ճակատում կռվող մարտիկ:

ճակատային դիմադրության բեռնվածություն – нагрузка лобового сопротивления – drag loading

ճակատային դիմադրություն – лобовое сопротивление – drag

ճամբար – лагерь – camp, encampment

1. Ջորքի բնակվելու տեղ, նրա տեղաբաշխման՝ բնակավայրերից դուրս գտնվող տեղ, որը հատկացված ու հատուկ սարքավորված է մարտական, ուսումնական և այլ խնդիրներ

կատարելու համար: 2. Ժամանակավոր կայան, վայր, որտեղ հավաքվել են մարդկանց խմբեր ինչ-որ միջոցառում անցկացնելու համար: 3. Հասարակական-քաղաքական խմբավորում, ուղղություն: 4. Կալանավայր:

զորահանգրվանային ճամբար – этапный лагерь – staging camp

զորային ճամբար – военный лагерь, лагерь войск – camp, military camp, camp of troops

Ջորքերի ժամանակավոր հանգրվան բնակավայրից դուրս՝ դաշտային պայմաններում պատրաստվելու կամ արշավի ժամանակ հանգստանալու համար:

համակենտրոնացման ճամբար – концентрационный лагерь – concentration camp

Քաղաքական, սոցիալական, ռասայական, կրոնական և այլ հատկանիշներով ձերբակալված մարդկանց մեծ զանգվածների գտնվելու տեղ:

ճամբարի վայր – место лагеря – camp site

ներկալված անձանց ճամբար – лагерь для интернированных лиц – internment camp

ներկալված քաղաքացիական անձանց ճամբար – лагерь для интернированных гражданских лиц – civilian internee camp

նորակոչիկների ուսումնական ճամբար – учебный лагерь новобранцев – boot camp

ուսումնական ճամբար – тренировочный лагерь – training camp

քաղաքական ճամբար – политический лагерь – political camp

Քաղաքական խմբավորում կամ քաղաքական ուղղություն, որը միավորում է մի քանի քաղաքական կուսակցություններ, որոնք ունեն միանման նպատակներ ու խնդիրներ, իշխանության համար պայքարում արտացոլում են միմյանց մոտ կանգնած սոցիալական խմբերի՝ խավերի շահերը:

ճամբարելու տեղ – տես *ճամբար՝ ճամբարի վայր*

ճամբարում – разбивка лагеря – encampment

ճամփաբաժան – տես *խաչմերուկ*

ճամփեզր – обочина – roadside, berm

ճայթում – детонация – detonation

ճայթիչ – детонатор – detonator
Պայթուցիչ սարքի մաս, որը պարունակում է արտաքին ազդեցությունների նկատմամբ ավելի զգայուն լիցք, քան հիմնականն է, և ծառայում է հարվածային ալիքով հիմնական պայթուցիկ լիցքի (նյութի) պայթյունի հուսալի հարուցման համար:

միջանկյալ ճայթիչ – промежуточный детонатор – booster
Ճայթիչ՝ լիցք, որն ավելի հզոր է, քան առաջին ճայթիչը, և որը երաշխավորված կերպով ապահովում է հիմնական լիցքի պայթյունը:

ճայթյուն – детонация – detonation
Պայթուցիկ նյութի քիմիական վերածում, որն ուղեկցվում է էներգիայի անջատմամբ և հարվածային ալիքի ձևով գերծայնային արագությամբ տարածվում է նյութի մեջ՝ անցնելով մի շերտից մյուսին:

ճանաչում – 1. տես *որոշարկում*, 2. познание, 3. признание – 1. տես *որոշարկում*, 2. acknowledgement, 3. recognition

ճանաչման ազդանշան – տես *որոշարկիչ՝ որոշարկիչ ազդանշան*

ճանաչողություն – տես *իմացություն 2*

ճանապարհ – 1. дорога, 2. տես *ուղի 1*, 3. дорога, стезя – 1. way, road, 2. տես *ուղի 1*, 3. path, way

բնահողային ճանապարհ – грунтовая дорога – dirt road, unmetaled road

զլխավոր ճանապարհ – главная дорога – main road

գրունտային ճանապարհ – տես *ճանապարհ՝ բնահողային ճանապարհ*

թեք ճանապարհ – наклонный путь – glide path

լիրքային ճանապարհ – насыпная дорога – causeway
Իջվածքով կամ ճահճուտով ճանապարհն անցկացնելու դեպքում լրացուցիչ լցված ու տոփանված հողաշերտ:

ճանապարհ ընկնել – отправляться (в дорогу) – set off

մեծ ճանապարհ – большая дорога, большак – main road

չկարգավորվող երթևեկությամբ ճանապարհ – дорога без регулирования движения – open route

սալարկված ճանապարհ – мощеная дорога – causeway

վտանգավոր ճանապարհ – опасный путь, опасная дорога – hostile track
Երթուղի, որն ըստ սահմանված չափանիշների համարվում է ոչ անվտանգ:

փակել ճանապարհը – преграждать путь – intercept

ճանապարհորդություն – путешествие, поездка – trip

ճանկառք – вилка – bracket
Հրետանում կիրառվող հնար, որի ժամանակ կատարվում են երկու կրակոց այնպես, որ մեկն անցնի նշանակետը, մյուսը՝ չհասնի դրան, և ըստ այդմ կատարվում է նշանափործում:

ճանկիչ – захват, кошка – grapnel
Որպես կանոն 2–5 միացված մետաղական սուր և կեռ թաթիկներից (եղջյուրներից) կազմված գրոհատախտակ, որը նավակալման ժամանակ նետվում է հակառակորդի նավի վրա կամ գրոհի ժամանակ՝ բերդի պարիսպներին:

ճաշարան – столовая – mess

ճառագայթ – луч – beam

ռենտգենյան ճառագայթներ – рентгеновские лучи – X-ray

ճառագայթահարում – облучение – irradiation, exposure
Որևէ օբյեկտի (մարդ, շինություն, տեխնիկա, սարքավորանք) ենթարկումը ռադիոակտիվ ճառագայթման:

անշարժ ճառագայթահարման տևողություն – время неподвижного облучения – dwell time

ճառագայթահարման մակարդակ – уровень радиоактивного облучения – radiation exposure state

ճառագայթահարման քրոնիկական բաժնաչափ – хроническая доза облучения – chronic radiation dose

ներքին ճառագայթահարում – внутреннее облучение – internal radiation

ռադիոակտիվ ճառագայթահարման բաժնաչափի հաշվառում – учет доз радиоактивного облучения – radiation exposure status

ռադիոակտիվ ճառագայթահարում – радиоактивное облучение – radioactive irradiation

ճառագայթային – лучевой – radial

ճառագայթում – տես *ռադիացիա*

էլեկտրամագնիսական ճառագայթման վրտանգավորություն – опасное воздействие электромагнитного излучения – electromagnetic radiation hazard

էլեկտրամագնիսական ճառագայթում – электромагнитное излучение – electromagnetic radiation

թափանցող միջուկային ճառագայթում – проникающая радиация – initial nuclear radiation

ինֆրակարմիր ճառագայթում – տես *ճառագայթում՝ ջերմային ճառագայթում*

իոնացնող ճառագայթում – ионизирующее излучение – ionizing radiation

մակածված ճառագայթում – 1. наведенная радиация, 2. вынужденное излучение – induced radiation

ճառագայթումավտանգ – радиационно-опасный – radiation-hazardous

Ուադիոակտիվ ճառագայթման առումով կենդանի օրգանիզմների համար վտանգ ներկայացնող:

ճարտարագիտական հոգեբանություն – инженерная психология – engineering psychology

Հոգեբանության կիրառական ճյուղ, որն ուսումնասիրում է «մարդ–տեխնիկա»

համակարգերի ստեղծման և գործունեության տեղեկատվականառավարային պրոբլեմները:

ճգնաժամ – кризис – crisis

1. Կտրուկ արմատական բեկում, որևէ գործընթացի, սոցիալական հաստատության, հասարակական ոլորտի կամ ամբողջ հասարակության ծանր անցումային վիճակը: Պետական մակարդակով՝ միջադեպ կամ իրավիճակ, որը սովորաբար արագ է զարգանում և ստեղծում է այնպիսի դիվանագիտական, տնտեսական կամ ռազմական կարևորություն ներկայացնող իրադրություն, որի դեպքում պետության ռազմաքաղաքական ղեկավարությունն սկսում է դիտարկել ազգային նպատակների իրագործման համար ռազմական ուժերի և պետության ռեսուրսների օգտագործման հարցը:
2. Որևէ բանի մեծ պակաս, զգալի անբավարարություն:

կառավարման ճգնաժամ – кризис управления – management crisis

միջազգային ճգնաժամ – международный кризис – international crisis

ռազմական ճգնաժամ – военный кризис – military crisis

ռազմաքաղաքական ճգնաժամ – военно-политический кризис – military and political crisis

Միջպետական հարաբերությունների զարգացման սուր փուլ, որը բնորոշվում է երկու և ավելի պետությունների ղեկավարների առձակատամբ, որը տեղի է ունենում պատերազմի կամ զինված հակամարտության մեծ հավանականությամբ ծագման վտանգի պայմաններում:

քաղաքական ճգնաժամ – политический кризис – political crisis

Քաղաքական բնույթի ճգնաժամ, որը կարող է ծագել. ա) պետությունների միջև, բ) պետության ներսում, երբ քաղաքական ուժերի միջև փոխհամաձայնեցված ձեռնարկումների անհնարիության հետևանքով դժվարանում են օրինաստեղծման գործընթացները, թուլանում է պետական վերահսկողությունը:

վստահության ճգնաժամ – кризис доверия – crisis of confidence

տնտեսական ճգնաժամ – экономический кризис – economic crisis

ճեղան – фашина – fascine

Գերանների՝ ջախի կամ պլաստմասսե կամ այլ նյութերից պատրաստված խողովակների կապոց՝ խրամատները, խրամները, առուները են լցնելու համար, որպեսզի մեքենաները (տեխնիկան) կարողանան դրանք հաղթահարել:

ճեղք – 1. трещина, 2. разрыв – 1. crack, 2. gap

ճեղքվածք – տես *ճեղք 2*

ճեղքում – 1. прорыв, 2. расщепление, 3. рассечение, 4. раскол – 1. breakthrough, 2. fission, splitting, 3. cleavage, 4. split, dissidence

- 1. Ճեղք բացելը, պատռելով անցնելը:
- 2. Մասերի բաժանում: 3. Իրարից բաժանելը՝ երկպառակում: 4. Դիմադրությունը հաղթահարելով՝ առաջխաղացման կամ ելքի ճանապարհի բացում:
- 5. Ֆիզիկական ներգործությամբ մասերի բաժանում՝ քայքայում:

ատոմի միջուկի ճեղքում – расщепление ядра атома – nuclear fission

Ֆիզիկական ներգործությամբ ատոմի միջուկի տրոհում՝ նոր նյութի (նյութերի) ատոմների և տարրական մասնիկների առաջացմամբ, որի ժամանակ անջատվում է հսկայական ատոմային (միջուկային) էներգիա:

դեսանտային ճեղքում – десантный прорыв – amphibious breaching

Կանխամտածված խանգարող՝ խաթարող օպերացիա, որն իրականացվում է դեսանտային օպերացիայից առաջ:

ճեղքման գոտի – участок (полоса) прорыва – breakthrough area, breakthrough sector

Միավորման, զորամիավորման, զորամասի հարձակման գոտու այն մասը, որի սահմաններում զորքերը կենտրոնացնում են իրենց ջանքերը՝ հակառակորդի պաշտպանությունը ճեղքելու համար:

ճեղքման մեջ զորամուտ – ввод в прорыв – introducing into breakthrough

Երկրորդ շարակարգի կամ պահուց զորքերի զորամասերի՝ զորամիավորումների՝ միավորումների կազմակերպված առաջընթացումը, ծավալումն ու մարտի (ճակատամարտի) մեջ մտցնելը հակառակորդի պաշտպանության ճեղքման ժամանակ հարձակումը զարգացնելու նպատակով:

տեղային ճեղքում – местный прорыв – local penetration

ճեպագիր – տես *զեկույց՝ զինվորական պաշտոնական զեկույց*

ճեպագրույց – брифинг – briefing

ճգմել (հակառակորդին) – смять – overrun

ճկախողովակ – տես *փողոսակ*

ճկունություն – гибкость – flexibility

մարտական ճկունություն – տես *ճկունություն՝ օպերատիվ ճկունություն*

օպերատիվ ճկունություն – оперативная гибкость, боевая гибкость – operational flexibility

ՆԱՏՕ-ում. կոլեկտիվ պաշտպանության կամ պատասխանատվության գոտու սահմաններից դուրս ժամանակավոր ծավալման խնդիրներ կատարելիս Դաշինքի ուժերի կարողությունը՝ պահպանելու իրենց մարտունակությունը:

ճյուղ – 1. ветвь, 2. отрасль – branch

գիտության ճյուղ – отрасль науки, научная дисциплина – branch of science, science discipline

ճյուղաթափույք – валежник – deadfall

ճնշախուց – барокамера – altitude chamber

ճնշամղում – 1. напор, натиск, 2. տես *դինամիկական ճնշում* – 1. rush, 2. տես *դինամիկական ճնշում*

ճնշվածություն – 1. подавленность, угнетенность, 2. տես *անկում 4* – 1. spleen, 2. տես *անկում 4*

ճնշում – 1. давление, 2. подавление, 3. угнетение – 1. pressure, 2. suppression, reduction, 3. oppression

աերոդինամիկական ճնշում – аэродинамическое давление – impact pressure

ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային ճնշում – активное радиоэлектронное подавление – electronic attack

ակուստիկական ճնշում – акустическое давление, меры противодействия акустическим средствам – acoustic warfare countermeasures

առավելագույն ավելցուկային ճնշում – максимальное избыточное давление – peak overpressure

Տեղանքի վրա առավելագույն ճնշումը, որը կիրառվում է ակնթարթային գործընթացի ժամանակ:

բարձր ճնշման սուզարկղ – տես *խցիկ՝ բարձր ճնշումային խցիկ*

բաց տարածությունում բարձր ճնշում – повышенное давление на открытом пространстве (при ЯВ) – free air overpressure

դինամիկական ճնշում – скоростной напор, динамическое давление – dynamic pressure

Իդեալական անսեղմելի հեղուկի կամ գազի միավոր ծավալի կինետիկ էներգիան, որը հավասար է հեղուկի կամ գազի խտության և հոսքի արագության քառակուսու արտադրյալի կեսին:

էլեկտրամագնիսական ճնշում – электромагнитное подавление – electromagnetic jamming

էլեկտրամագնիսական խլացում՝ հակառակորդի էլեկտրամագնիսական սրվակտորի օգտակար կիրառման արգելանք՝ ռադիացիոն կամ էլեկտրամագնիսական էներգիայի միջոցով:

էլեկտրոնային ճնշում – электронное подавление, радиоподавление – electronic jamming, radio deception

հակառակորդի հակաօդային պաշտպանության ճնշում – подавление противовоздушной обороны противника – suppression of enemy air defences, SEAD

հավելյալ ճնշում – избыточное давление – overpressure

ռադիոէլեկտրոնային ճնշում – радиоэлектронное подавление, РЭП – electronic

countermeasures, ECM, radar deception, jamming

Միջոցառումների և գործողությունների համալիր, որը նպատակաուղղված է ռադիոէլեկտրոնային խանգարումներով հակառակորդի ռադիոէլեկտրոնային համակարգերի ու միջոցների աշխատանքի խաթարմանը կամ մարտական կիրառման արդյունավետության նվազմանը:

ուժային ճնշում – силовое давление – coercion

օբյեկտների (նշանակետերի) ճնշում – подавление объектов (целей) – target suppression

ճշգրիտ – точный – affirmative

ճշգրիտ որոշարկում – точное опознание – positive identification

Նույնականացում, որը կատարվում է ինչպես դիտմամբ, այնպես էլ նշանակետի բնութագրիչների՝ տարբեր տեսչնիկական միջոցներով որոշված արժեքների վերլուծությամբ:

ճշգրիտ օդային խոցման միջին կետ – средняя точка точного воздушного поражения – direct mean point of impact

Օդային հարձակման ժամանակ հակառակորդի օբյեկտի ուղիղ խոցման կետը:

ճշգրտություն – точность – precision

ճշգրտում – 1. корректирование, корректировка, 2. уточнение – 1. adjustment, 2. refinement

ճշտադրում – տես *կարգաբերում 1*

ճշտորդ – корректировщик – observer

ճշտորդ–թիրախ հեռավորություն – дистанция между корректировщиком и мишенью – observer–target distance

ճշտորդի նույնականացում – идентификация корректировщика – observer identification

ճշտորդ ինքնաթիռ – самолет-корректировщик – spotter plane

Հատուկ սարքավորված ինքնաթիռ, որը նախանշանակված է հրետանային հրաձգության արդյունքները վերահսկելու և կրակը ճշգրտելու համար:

ճշտորոշում – верификация – verification
Որևէ բանի ճշգրտության և իսկության պարզման (հաստատման) գործընթաց:

ճշտում – տես ճշգրտում

ճոճան – люлька – gun slide
Հրետանային հրանոթի հրետասայլի մաս, որը նախանշանակված է փողի տեղակայման և հետզլորքի ու առաջ-զլորքի ժամանակ նրա ուղղորդման համար:

ճոպան – 1. трос, канат, 2. швартов – 1. rope, cable, wire, 2. hawser

օդային արգելակիչ ճոպան – տես *ավիա-ավարտիչի ճոպան*

ճոպանածայր – лопарь – fall

ճոքավոր կոշիկ – ботинок – boot

ճուլկի – чека – splint
Մաս, որն ամրացնում է նռնակի պայթուցիչը՝ վաղօրոք պայթյունը կանխելու համար:

Մ (ՄԵՆ)

մագլցել – карабкаться – scramble

մագնիսական հասարակած – магнитный экватор – magnetic equator, aclinic line

մագնիսաչափ – магнитометр, магнитный датчик – fluxgate, fluxvalve
Մագնիսական դաշտի բնութագրերը և նյութերի մագնիսական հատկությունները չափելու համար սարք՝ գործիք:

մազեր – мазер – maser, microwave amplification by stimulated emission of radiation
Քվանտային գեներատոր, որը ճառագայթում է սանտիմետրային տիրույթի կոհերենտ էլեկտրամագնիսական ալիքներ (միկրոալիքներ):

ՄԱԹԱ – տես *ապարատ՝ մարտական անօդաչու թռչող ապարատ*

մաթեմատիկական սպասում – математическое ожидание – expected value

«Մալյուտկա» – «Малютка» – “Sagger”

խորհրդային 9Մ14 հակատանկային հրթիռ:

մալուխ – кабель – cable

Մախի թիվ – число Маха – Mach number
Սեղմելի գազի հոսանքի բնութագիր. նրա հոսանքի արագության և ձայնի արագության հարաբերությունը, որը լայնորեն օգտագործվում է աներո- և հիդրոդինամիկայում, մասնավորապես՝ ինքնաթիռաշինությունում (Մ-թիվ, կամ Մ):

ՄԱԿ – տես *Միավորված ազգերի կազմակերպություն*

ՄԱԿ-ի ականագերծման ծառայություն – Служба ООН по разминированию – United Nations Mine Action Service

ՄԱԿ-ի՝ աղետի գնահատման և համադասման խումբ – Группа ООН по оценке бедствия и координации – United Nations Disaster Assessment and Coordination Team

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի բանաձև – Резолюция Совета Безопасности ООН – United Nations Security Council Resolution

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդ – Совет Безопасности ООН – United Nations Security Council, UNSC

ՄԱԿ-ի մշտապես գործող մարմին, որի վրա ՄԱԿ-ի Կանոնադրության 24-րդ հոդվածով դրված է միջազգային խաղաղության և անվտանգության պահպանման համար գլխավոր պատասխանատվությունը:

ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի Բարձր ներկայացուցիչ – Высокий представитель Генерального секретаря ООН – High Representative of the Secretary General of the UN

ՄԱԿ-ի՝ թմրամիջոցների վերահսկման միջազգային ծրագիր – Программа ООН по международному контролю над наркотиками и предупреждению преступности, ЮНДКП – United Nations International Drug Control Program

ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների գծով վարչություն – Департамент ООН по миротворческим операциям –

United Nations Department of Peacekeeping Operations

ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների գծով հատուկ կոմիտե – Специальный комитет ООН по миротворческим операциям – United Nations Special Committee on Peacekeeping Operations

ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների վարչություն – Управление ООН по миротворческим операциям – Department of Peacekeeping Operations (UN)

ՄԱԿ-ի Կանոնադրության խախտում – нарушение Устава ООН – breach of the UN Charter

ՄԱԿ-ի հակաահաբեկչական կոմիտե – Контртеррористический комитет ООН – United Nations Counter-Terrorism Committee

ՄԱԿ-ի մանդատ – мандат ООН – United Nations mandate

ՄԱԿ-ի մանդատով գործող ուժեր – силы, действующие по мандату ООН – UN - mandated force

ՄԱԿ-ի մարդասիրական հարցերի համադասման վարչություն – Управление по координации гуманитарных вопросов ООН, УКГВ ООН – United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs

ՄԱԿ-ի պահակային ուժեր – Силы охраны ООН – United Nations Protection Force

ՄԱԿ-ի պատժամիջոցներ – санкции ООН – United Nations sanctions

ՄԱԿ-ի ռազմական դիտորդների խումբ – Группа военных наблюдателей ООН – United Nations Military Observer

ՄԱԿ-ի՝ փախստականների գործերով գերագույն հանձնակատար – Верховный комиссар ООН по делам беженцев – UN High Commissioner for Refugees

ՄԱԿ-ի քաղաքական հարցերով վարչություն – Департамент ООН по политическим вопросам – United Nations Department of Political Affairs

մակածված հոգեգարություն – индуцированный психоз, индуцированное помешательство – induced psychosis

մակածված հոգեկան խանգարվածություն – տես *մակածված հոգեգարություն*

մակածություն – индукция – induction
1. Մասնավոր փաստերից ու դրույթներից ընդհանուր եզրակացությունների հանգեցնող մտահանգում: 2. Դաշտերի, լիցքերի, հոսանքների ևն առաջացում արտաքին պայմանների (միջավայրի) փոփոխման հետևանքով:

մակածում – индуцирование, наведение – induction

մականուն – 1. прозвище, кличка, 2. տես *կեղծանուն* – 1. nickname, alias, 2. տես *կեղծանուն*

մակարդակ – уровень – level
1. Բարձրանալու՝ դեպի վեր խոյանալու կամ բարձրություն կազմելու չափը: 2. Պայմանական հորիզոնական գիծ կամ հարթություն, որն ընդունվում է որպես մի բանի բարձրության սահմանագիծ՝ սահման: 3. (*փխբ.*) Որևէ բանի դրսևորման՝ զարգացման՝ որակի՝ մեծության ևն չափը՝ աստիճանը:

թույլատրելի մակարդակ – допустимый уровень – tolerance level

ստրատեգիական մակարդակ – տես *ռազմավարական՝ ռազմավարական մակարդակ*
Մեծ նշանակություն ունեցող, մեծ նշանակությամբ օժտված:

օպերատիվ-մարտավարական մակարդակ – оперативно-тактический уровень – tactical level

օպերատիվ-ռազմավարական մակարդակ – оперативно-стратегический уровень – strategic level

մակերես – площадь, площадь поверхности – area, surface area

խոցվող մակերես – поражаемая площадь – beaten zone

մակերևույթ – поверхность – surface
«մակերևույթ – մակերևույթ» դասի հրթիռ – ракета класса «поверхность – поверхность» – surface-to-surface missile, SSM

«մակերևույթ-օդ» դասի հրթիռ – ракета класса «поверхность – воздух», зенитная ракета – surface-to-air missile, SAM

«Մակերևույթ-օդ» դասի հրթիռ, որն օգտագործվում է հակառակորդի օդային հարձակման միջոցները վրազետնյա համալիրներով խոցելու համար:

մակույկ – տես *նավակ*

մահ – смерть, кончина – death

մահաբեր – смертоносный – lethal

մահաբերություն – убойная сила, убойность – deadly force

մահակ – палка, прут – stick

մահապատիժ – смертная казнь – execution, capital punishment

մահապատժի արժանի – тяжкий, караемый смертью – capital

մահապարտ – смертник – 1. condemned man, 2. suicide attacker, kamikaze, 3. suicide bomber

1. Մահվան՝ մահապատժի դատապարտված անձ: 2. Իր կյանքի գնով որևէ նպատակի հասնելուն պատրաստ անձ, ներկայումս ունի գերազանցապես բացասական իմաստ՝ մահապարտ ահաբեկիչների առընչությամբ:

մահավտանգ – убойный – killing

մահացած – умерший – dead

մահացու – 1. смертельный, 2. տես *մահապատժի արժանի* – 1. lethal, mortal, killing, 2. տես *մահապատժի արժանի*

մահճիկ – койка, походная кровать – cot, camp-bed

մաղձախտ – տես *խոլերա*

մայոր – майор – major

Ցամաքային զորքերում և ավիացիայում՝ ավագ սպայական կազմի կրտսեր կոչում, ԱՄՆ-ի ծովային հետևակում՝ ավագ սպայական կազմի կոչում, որը համապատասխանում է բանակի փոխգնդապետի կոչման:

մայրաքաղաք – столица – capital

մայր ցամաք – континент – continent, mainland

մանանեխի գազ – տես *խարիտ*

մանիպուլացիա – տես *ծեռնածություն*

մանկլավիկ – приспешник – collaborator

մանրագնդակ – տես *կոտորակ*

մանրակերտում – макетирование – prototyping

Որևէ բանի մանրակերտի՝ տվյալ առարկայի, իրի պարզեցված վերարտադրության պատրաստում:

մանրամաս – տես *դետալ*

մանրամասնություն – подробность, мельчайшая деталь – detail

մանր գնումներ – мелкие закупки – petty cash purchase

մանրել – տես *ջարդել*

մանրէազերծիչ – стерилизатор – sterilizer

մանրէազերծում – стерилизация – sterilization

մանրուք – տես *մանրամասնություն*

մաշակայունություն – износостойкость – durability, wear resistance

Սարքի, մեքենայի, իրի դիմացկունությունը մաշման նկատմամբ:

մաշիկ – տես *արգելակ՝ արգելակի կոճղակ*

մաշվածության թույլատրելի չափ – допустимая мера износа – deterioration limit

Այն նվազագույն պահանջները, որոնց պետք է համապատասխանի կոնկրետ առարկան (իրը) կամ օբյեկտը, որպեսզի չհանվի շահագործումից:

մառախլապատ – туманный – foggy

մառախուղ – туман – fog

մառախուղի շղթա – туманная гряда – fog bank

մաս – часть – part, piece

Ամբողջի որևէ կտոր՝ առանձնացված կամ չառանձնացված, բաղադրիչներից յուրաքանչյուրը:

բնակչահագործման մաս – квартирно-эксплуатационная часть, КЭЧ – quartering unit

Բնակչահագործման ծառայության մարմին, որը պատասխանատու է բնակ-գորանոցային ֆոնդի ու կոմունալ շինությունների տեխնիկական շահագործման կազմակերպման, բոլոր տեսակների բնակարանային գույքով անրագրված գորամասերի ապահովման, ինչպես նաև բնակարանային ունեցվածքի հաշվառման համար:

բուժանիտարական մաս – медико-санитарная часть, медсанчасть – ambulance

համալրող մասեր – комплекующие – pack-up kit

ներսի մաս – տես տարածություն՝ ներքին տարածություն

նյութական մաս – материальная часть – material

նյութական մասի վերահսկման սպա – офицер по контролю за материальной частью – material control officer

վարչատնտեսական մաս – административно-хозяйственная часть – administration

մասնագիտացված մատչելիության ծրագիր – программа специализированного доступа – special access program

մասնագիտացում – специализация – specialization

մասնագիտություն – специальность – specialty

կարևոր նեղ մասնագիտություն – важная узкая специальность – critical occupational specialty

հիմնական քաղաքացիական մասնագիտություն – основная гражданская специальность – main civilian occupation

մասնագիր – спецификация – specification

Տվյալ արտադրանքի կազմի մեջ մըտնող մասերի ցանկը՝ դրանց նկատմամբ տեխնիկական պահանջների նշմամբ:

մասնակցության մեթոդ (ֆինանսական հաշվետվությունում) – метод участия – equity method

մասնաճյուղ – филиал, отделение – section, branch

մասնավորեցման աստիճան – степень детализации – level of detail

մասնավոր ռազմական ընկերություն – частная военная компания – private military company

Մասնավոր առևտրային կազմակերպություն, որը համապատասխան վարձատրությամբ օտար պետությունների համար կազմակերպում է ռազմական ուսուցում, փորձագիտություն, վաճառում է զենք կամ մատակարարում կենդանի ուժ՝ գործելով միջազգային իրավունքի շրջանակներում:

մասնատում – 1. расчленение, 2. разбиение – 1. breakdown, 2. partition

մասշտաբ – масштаб – scale, numerical scale, scope, representative fraction

1. Քարտեզում, գծագրում գծի երկարության հարաբերությունը իրական երկարությանը: 2. Որևէ բանի չափը, ծավալվածությունը, նշանակալիության սահմանները:

գծագրական մասշտաբ – графический масштаб, графическая шкала – graphic scale

գծային մասշտաբ – линейный масштаб – graphic scale, linear scale

գործունեության մասշտաբ – масштаб деятельности – volume of activity

հիմնական մասշտաբ – основной масштаб – principal scale, nominal scale

օդալուսանկարի մասշտաբ – масштаб аэрофотоснимка – photographic scale

մատակարար – 1. поставщик, 2. տես մատակարարում՝ մատակարարման գծով մասնագետ – 1. supplier, contractor, 2. տես մատակարարում՝ մատակարարման գծով մասնագետ

1. Իրավաբանական (կազմակերպություն, ձեռնարկություն, հիմնարկ) կամ ֆիզիկական անձ, որը պատվիրատուին տրամադրում է ապրանքներ կամ ծառայություններ: 2. Մատակարար ծառայության աշխատող:

մատակարարի կատարած թիկունքային ապահովում – тыловое обеспечение поставщиком – contractor logistics support, CLS

Կապալով կատարվող թիկունքային ապահովում:

մեկ հնարավոր մատակարարով մրցույթ – тендер с одним потенциальным поставщиком – single tender

մեկ հնարավոր մատակարարով տենդեր – տես *մատակարար՝ մեկ հնարավոր մատակարարով մրցույթ*

մատակարարում – 1. снабжение, 2. поставки – 1. supply, sourcing, 2. provision

Միջոցառումների համալիր, որոնք անցկացվում են ինչպես առօրյա կյանքում, այնպես էլ գործունեության համար անհրաժեշտ նյութական միջոցներով ապահովելու նպատակով:

անմիջնորդ մատակարարում – прямые поставки, поставки без посредника – customer direct

լրացուցիչ մատակարարման առարկա – предмет дополнительного снабжения – element of resupply

հրետանային-տեխնիկական մատակարարում – артиллерийско-техническое снабжение – ordnance

մատակարարման անհատական պատվեր – индивидуальный заказ на поставку – individual purchase order

մատակարարման առարկաներ – տես *մատակարարում՝ մատակարարման իրեր*

մատակարարման առարկաների լրացում – восполнение предметов снабжения – logistic re-supply

մատակարարման առարկաների կարգ – категория предметов снабжения – classes of supply

մատակարարման առարկաների համափոխարինելիություն – взаимозаменяе-

мость предметов снабжения – interchangeability of supplies

մատակարարման գծով մասնագետ – специалист по снабжению, снабженец – purchasing and contracting officer

մատակարարման իրեր – предметы снабжения – supplies

մատակարարման իրեր և ծառայություններ – предметы снабжения и услуги – supplies and services

մատակարարման իրերի համափոխարինելիություն – տես *մատակարարում՝ մատակարարման առարկաների համափոխարինելիություն*

մատակարարման ծառայության աշխատող – տես *մատակարարում՝ մատակարարման գծով մասնագետ*

մատակարարման ծառայություն – служба снабжения – supply service

Թիկունքային ծառայություն, որը նախանշանակված է ՋՈՒ-ի համար անհրաժեշտ բոլոր նյութերի, տեխնիկայի և դրա մասերի գնման, բաշխման, պահեստում պահելու ժամանակ սպասարկման և օգտահանման համար, ներառյալ՝ տեսակի և քանակության որոշումը:

մատակարարման ծավալ – объем снабжения – level of supply

Ռազմական գույքի կամ պաշարի այն քանակությունը, որը թույլատրված է կամ առաքված՝ ապագա պատռողների համար:

մատակարարման կարևոր առարկա – важнейший предмет снабжения – critical item

մատակարարման կարևոր առարկաների ցուցակ – список важнейших предметов снабжения – critical item list

մատակարարման կետ – пункт снабжения – supply point, distribution point

մատակարարման համակարգի կառավարում – управление системой снабжения – supply chain management

Արտադրանքի պատրաստման (թողարկման) և առբերման համակարգում ներգրավված բոլոր ընկերությունների ու ձեռնարկությունների գործունեության վերահսկման ու պլանավորման գծով միջոցառումների համախումբ:

մատակարարման նորմ – норма снабжения – ration

Մեկ անձին (ստորաբաժանմանը, զորամասին) տրվող կամ անհրաժեշտ պարենի, վառելիքի կամ այլ ռեսուրսի կանոնակարգված քանակությունը (հատկապես՝ այդ ռեսուրսի տղության պայմաններում) միավոր ժամանակում:

մատակարարման նորմավորում – нормирование снабжения – rationing

Արտակարգ իրավիճակներում հատկացվող նյութական բավարարման սահմանափակում:

մատակարարման պահանջվող նորմ – требуемая норма снабжения – required supply rate

Զինամթերքի քանակը՝ արտահայտված զենքի մեկ միավորով օրական կրակոցների թվով (այն զինամթերքի դեպքում, որը զենքը կրակում է) և մատակարարման մյուս բոլոր առարկաների դեպքում՝ արտահայտված մեկ օրվա հաշվարկով տվյալ մեծությունների չափման միավորներով, որոնք գնահատվում են ըստ նախատեսված ուժերի գործողությունների ապահովման անհրաժեշտության՝ առանց կոնկրետ շրջանում ինտենսիվության նվազման:

մատակարարման պահեստ – склад снабжения – supply depot

մատակարարման պետ – начальник снабжения – quartermaster

մատակարարման սպառվող առարկաներ – расходные предметы снабжения – expendable supplies

մատակարարման օրական մարտական նորմ – суточная боевая норма снабжения – combat day of supply

Մատակարարվող պաշարների այն ընդհանուր քանակությունը, որն անհրաժեշտ է մարտերի մեկ օրվա համար՝ հաշվարկված մատակարարման օրական ստանդարտ նորմի նկատմամբ ինտենսիվության գործոնի կիրառմամբ:

մատակարարման օրական ստանդարտ նորմ – стандартная суточная норма снабжения – standard day of supply

Մատակարարվող պաշարների այն ընդհանուր քանակությունը, որը միջի-

նում պահանջվում է մեկ օրվա համար և հաշվարկվում է ազգային նորմերի հիման վրա, իսկ ՆԱՏՕ-ում՝ մաս ՆԱՏՕ-ի թիկունքային ապահովման գծով փորձագետների մշտական խմբի մշակած նորմաներով:

մատակարարում օդային ճանապարհով – տես *մատակարարում՝ մատակարարում օդուղով*

մատակարարում օդուղով – снабжение по воздуху – air supply

մարտական գործողությունների համար մատակարարման առարկաներ – предметы снабжения для боевых действий – combat supplies

մարտական մատակարարում – боевое снабжение – military supplies, war supplies

մրցակցային մատակարարում – конкурентное снабжение – competitive sourcing

մատերիա – материя – substance, matter

մատնիչ – 1. доносчик, 2. տես *դավաճան* – 1. snitch, informer, 2. տես *դավաճան*

մատնություն – 1. տես *դավաճանություն* 1, 2. донос, выдача – 1. տես *դավաճանություն* 1, 2. betrayal, denunciation

մատույց – подступ, подход – avenue of approach, approach

1. Որևէ տեղի՝ թշնամու դիրքերին՝ ռազմական օբյեկտներին ևն մոտենալու, հարվածելու, հարձակվելու հարմար վայր՝ ուղի: 2. Առհասարակ՝ քաղաքի, տեղանքի՝ շենքի ևն մերձակայքը:

մատուռ – часовня – chapel

մարդագող – похититель людей – kidnapper

մարդագողություն – похищение людей – kidnapping, kidnap

մարդախումբ – группа людей – band
խումբ, որում մարդիկ միավորված են ընդհանուր հետաքրքրություններով (երաժշտախումբ, ավազակախումբ, արշավախումբ ևն):

մարդասիրական – 1. гуманитарный, 2. гуманный – 1. humanitarian, 2. humane

մարդասիրական օգնություն – гуманитарная помощь – humanitarian aid, humanitarian assistance

մարդկանց առևանգում – տես *մարդագորություն*

մարզ – область – area, domein

մարզաճամբար – տես *ճամբար՝ ուսումնական ճամբար*

մարզիչ – тренер – trainer

մարմին – 1. орган, 2. тело, 3. տես *իրան 2* – 1. board, 2. body, 3. տես *իրան 2*

թռիչքների վրագետնյա կառավարման մարմին – орган наземного управления полетами – flight control

Վրագետնյա տեղաբաշխմամբ ստորաբաժանում, որը կառավարում է թռիչքը:

իրավակիրառ մարմին – правоприменяющий орган – law enforcement agency

Պետական մարմին, որը կատարում է դատական ցուցումները, օրինակ, ունի լիազորություններ՝ ապրանքներ կամ փաստաթղթեր առգրավելու, տարածքը խուզարկելու ևն:

իրավապահ մարմին – правоохранительный орган – law enforcement agency

մարտական ապահովման մարմին – орган боевого обеспечения – combat support agency

պետական մարմին – государственный орган – agency, service

ռազմական կառավարման մարմին – орган военного управления – military authorities

ռազմական կառավարման մարմիններ, որոնք մասնակցում են միջտեսակային օպերացիաների (գորավարժությունների) պլանավորմանն ու անցկացմանը – органы военного управления, участвующие в планировании и проведении межвидовых операций (учений) – joint planning and execution community

վերաբաշխող մարմին – перераспределяющая инстанция – redistribution authority

տեղեկույթի (հետախուզական) հավաքման մարմին – орган сбора (разведывательной) информации – collection agency

օդային տրանսպորտի բաշխման մարմին – орган распределения воздушного транспорта – air transport allocations board

օրենսդիր մարմին – законодательный орган – legislative body

մարշալ – маршал – marshal

Որոշ պետություններում՝ բարձրագույն զինվորական կոչումը:

ավիացիայի գլխավոր մարշալ – главный маршал авиации – air chief marshal

ավիացիայի մարշալ – маршал авиации – marshal of the Air Force, air marshal

զրահատանկային զորքերի մարշալ – маршал бронетанковых войск – marshal of armored troops

թռիչքային մարշալ – տես *մարշալ՝ օդային մարշալ*

ինժեներական զորքերի մարշալ – маршал инженерных войск – marshal of engineer troops

կապի զորքերի մարշալ – маршал войск связи – marshal of signal troops

հրետանու մարշալ – маршал артиллерии – artillery marshal

օդային մարշալ – воздушный маршал – air marshal

Աշխատող, որը ծածուկ կերպով ապահովում է մարդատար ինքնաթիռների չվերթների անվտանգությունը: Իրավունք ունի ձեռքավելու անձանց և կիրառելու զենք:

մարտ – бой – fight, fighting, combat, action

Ձորքերի մարտավարական գործողությունների հիմնական ձևը, ըստ նպատակի, տեղի և ժամանակի համաձայնեցված հարվածներ, կրակ և տարաշարժ ներկայացնող կազմավորված զինված ընդհարում:

գիշերային մարտ – ночной бой – night fighting

Գիշերային պայմաններում մղվող մարտ, որն ունի որոշակի առանձնահատկություններ:

խոր մարտ – глубокий бой – deep battle
Հակառակորդի մարտավարական պաշտպանության միաժամանակյա ճնշում ամբողջ խորությամբ, հրետանու և ավիացիայի աջակցությամբ սլացիկ ձեղքում հետևակի և տանկերի կիրառմամբ:

հակաօդային մարտ – противовоздушный бой – air defense battle

համազորային մարտ – общевойсковой бой – combined arms battle

Մարտ, որին մասնակցում են ՑՁ տարբեր զորատեսակների և ՋՈՒ-ի տարբեր տեսակների ստորաբաժանումներ, զորամասեր և զորամիավորումներ:

հանդիպական մարտ – встречный бой – meeting engagement, encounter battle

Հարձակողական մարտի տեսակ, որում կողմերը ծագում են դրված խնդիրները լուծելու հարձակման միջոցով:

հարձակողական մարտ – наступательный бой – offensive battle

հետիոտն մարտ – пеший бой – dismounted action

մարտ բնակավայրում – տես *մարտ՝ քաղաքային մարտ*

«Մարտի՛» – «К бою!», «Занять места!», «Занять боевые позиции!» – “Action stations!”

մարտի բռնվել – вступить в бой – join the battle, engage in combat

Մարտի մեջ մտնել, դառնալ մարտին մասնակից, ընդհարվել:

մարտի դաշտ – поле сражения, поле боя – battlefield, combat zone

մարտի ժամանակ ստացված վերքերից մահացած – умерший от ран, полученных в бою – died of wounds received in action

մարտի կառավարում – управление боем – battle management

մարտի մեջ գործադրում – ввод в сражение (бой) – introducing into battle, engaging in battle

Երկրորդ շարակարգի և պահուց զորքերի զորամիավորումների՝ միավորումների՝ զորամասերի՝ ստորաբաժանումների կազմակերպված առաջընթացումը,

ծավալումը և մարտի (ճակատամարտի) մեջ մտցնելը ջանքերի ուժգնացման և հակառակորդի ուժերի ու միջոցների նկատմամբ գերակշռության պահպանման (ապահովման) նպատակով:

«մարտի պատրաստ» դրություն – положение «на изготовку» – ready position

մարտի պլան – план боя – tactical plan

մարտից դուրսբերում – выход из боя – disengagement

մարտ շրջափակման մեջ – бой в окружении – encirclement battle

Մարտ, որը մղում է շրջապատման մեջ հայտնված խումբը՝ ստորաբաժանումը՝ զորամասը՝ զորամիավորումը:

մարտ վարել – տես *մարտնչել*

մարտում անհայտ կորած – без вести пропавший в бою – missing in action

մարտում սպանված – убитый в бою – killed in action, KIA

մարտում վիրավոր – раненый в бою – wounded in action

մարտում (օպերացիայում) ջանքերի մեծացում – наращивание усилий в бою (операции) – build-up of efforts in battle (operation)

Միջոցառումներ, որոնք ուղղված են մարտի (օպերացիայի) ընթացքում առաջին շարակարգի ուժեղացմանը՝ հաջողությունը զարգացնելու և մարտի (օպերացիայի) նպատակներին հասնելու համար:

պաշտպանողական մարտ – оборонительный бой – defensive battle

տեղական նշանակության մարտ – бой местного значения – local engagement

ուսումնական մարտ – учебный бой – sham fight

քաղաքային մարտ – бой в городе – military operations in urban terrain, MOUT, urban combat (USA), fighting in built-up areas (*Brit.*)

Մարտական գործողություններ քաղաքային վայրում, որոնց բնորոշ է տեսադաշտի և կրակակրծման գոտու սահմանափակությունը, մեծ ավերածությունների, անցկալների ու հրդեհների

գոյացումը, տարաշարժի ու կառավարման բարդությունը, մարտական գործողությունների մասնատվածությունը մի շարք տեղական մարտերի, դրանց համառությունն ու կատաղիությունը, գրոհային ջոկատների ու խմբերի լայն կիրառումը ևն:

օդային մարտի գորաշարժ և գործիքակազմ – маневр и инструментарий воздушного боя – air combat maneuvering and instrumentation, ACMI

օդավրագետնյա մարտ – տես *մարտ՝ օդացամաքային մարտ*

օդացամաքային մարտ – воздушно-наземный бой – air-land battle

Մարտ, որն ընդգրկում է օդային տարածության ստորին շերտը և պատերազմող կողմերի զորքերի դիրքերի ամբողջ խորությունը:

մարտագիծ – боевая линия – battle line
Հարձակման ժամանակ ՀՄՄ-ներով (ԶՓԴ-ներով) գործող մոտոհրաձգային վաշտի (դասակի) կամ տանկային վաշտի (դասակի) մարտակարգը:

մարտագլխիկ – боеголовка, боевой блок – warhead

Հրթիռի խոցիչ տարրը՝ միջուկային կամ սովորական:

հաջորդաշարային մարտագլխիկ – тандемная боеголовка – tandem warhead

Հակատանկային մարտագլխիկ՝ բաղկացած մեկը մյուսի հետևից տեղադրված երկու կուտակային լիցքերից:

մարտագլխիկի խոցում – поражение боеголовки – warhead kill

Հրթիռի մարտագլխիկի ոչնչացում հակառակորդի պաշտպանական միջոցներով:

միջուկային մարտագլխիկ – ядерная боеголовка – nuclear warhead

սպառագինությունից հանված մարտագլխիկ – снятая с вооружения боеголовка – retired warhead

տարաշարժուն մարտագլխիկ – маневренная боеголовка – maneuverable reentry vehicle

ուղղորդված լիցքով մարտագլխիկ – боеголовка с направленным зарядом – shaped-charge warhead

քիմիական մարտագլխիկ – химическая боеголовка – chemical warhead

մարտադաշտ – տես *մարտ՝ մարտի դաշտ*

մարտադաշտի մշտադիտում – наблюдение за полем боя – combat surveillance

մարտադաշտում տեսանելիության վատթարացում – ухудшение видимости на поле боя – fog of war

Տեսանելիության վատթարացում՝ պայմանավորված մարտադաշտում պայթյուններով կամ այլ միջոցներով առաջացված ծխով, մշուշով ևն:

մարտալրակազմ – боекомплект – ammunition allowance

Զենքի (հրանոթ, գնդացիր, արձակման կայանք ևն), մարտական մեքենայի (տանկ, նավ, ինքնաթիռ ևն) համար զինամթերքի սահմանված քանակը:

հաստիքային մարտալրակազմ – табельный боекомплект – basic load

Ստորաբաժանման կամ կազմավորման համար ըստ հաստիքային հաշվետախտակի նախատեսված զինամթերքի քանակությունը:

հաստիքային միջուկային մարտալրակազմ – табельный ядерный боекомплект – prescribed nuclear load

Որոշակի քանակությամբ միջուկային զենք, որը նախատեսված է միջուկային զենք կիրառող ստորաբաժանման՝ զորամասի համար:

մարտակայանք – боевая платформа – platform

Միջոց (հրթիռ, սուզանավ, ինքնաթիռ ևն), որով տեղափոխվում է զենքը:

զինակիր մարտակայանք – боевая платформа, несущая боевая платформа – platform, fighting platform, combat platform

մարտական – боевой – combat, fighting, tactical, field

Մարտին հատուկ, վերաբերող:

մարտական աշտարակախուց – боевая рубка – conning tower

մարտական ավանդույթ – боевая традиция – combat tradition

մարտական բեռնվածություն – տես *բեռնվածք՝ մարտական բեռնվածք*

մարտական գերազանցություն – боевое отличие – battle honor

մարտական դեսանտային մեքենա – боевая машина десанта, БМД – airborne assault vehicle

Օդադեսանտային զորքերի զրահապատ թրթուրավոր լողունակ մեքենա՝ մարտական գործողություններ վարելու և կենդանի ուժ տեղափոխելու համար:

մարտական ինքնուրույնություն – боевая самостоятельность – combat independence, sustainability

Ստորաբաժանման, զորամասի, նավի, զորամիավորման ունակությունը՝ ինքնուրույնաբար վարելու մարտական գործողություններ և որոշակի ժամանակ իր խնդիրները կատարելու հիմնական ուժերից կտրվածության պայմաններում:

մարտական լիաներդաշնակություն – боевая слаженность – military interoperability

Զորամասի (ստորաբաժանման) վիճակ՝ մարտական լիաներդաշնակեցման արդյունքը: 1. Երկու կամ ավելի պետությունների ուժերի ունակությունը՝ արդյունավետ կերպով միասին պատրաստվելու, ուսումնավարժվելու և գործելու համատեղ խնդրի կամ առաջադրանքի կատարման ժամանակ: 2. Մարտավարական (մարտավարամասնագիտական) պատրաստման տարր. վարժանքային միջոցառումների համալիր՝ նպատակաուղղված զինծառայողների ուսումնավարժեցմանը՝ իրենց ստորաբաժանման (անձնակազմի, մարտահաշվարկի, նավի, շտաբի ևն) կազմում փոխհամաձայնեցված կերպով գործելուն: Բաժանվում է 3 փուլի. յուրաքանչյուր զինծառայողի անհատական պատրաստում իր անմիջական ծառայողական գործառույթների կատարմանը (հնտությունների ձևավորում), զորային կազմավորումների շտաբների ու վարչությունների աշխատանքային համատեղելիության ձևավորում, ստորաբաժանումների ու զորամասերի ներդաշնակեցում:

մարտական լողորդ – боевой пловец – diver

մարտական կայունություն – боевая устойчивость – sustainability, combat survivability, robustness, effectiveness

Զինվորական կազմավորման ունակությունը՝ պահպանելու անհրաժեշտ մակարդակի մարտական հզորություն այնքան ժամանակ, որքան հարկավոր է առաջադրանքը կատարելու համար:

մարտական կիրառում – боевое применение – tactical employment

Մարտական կիրառության գործընթացը:

մարտական հաստատունություն – боевая стабильность – effectiveness

Սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի կարողությունը՝ պահպանելու իր արդյունավետությունը հակառակորդի, եղանակային պայմանների ևն բացասական ազդեցության պարագայում:

մարտական հերթապահություն օդում – боевое дежурство в воздухе – airborne alert

մարտական հմտություններ – боевые навыки – combat skills

մարտական հնարավորություններ – боевые возможности – 1. combat capabilities, combat potential, 2. military effectiveness

մարտական ծիաբեռնասայլ – տես *զինվորական՝ զինվորական ծիաբեռնասայլ*

մարտական մաս – 1. տես *մարտագլխիկ*, 2. боевая часть, 3. տես *զորամաս՝ մարտական զորամաս* – 1. տես *մարտագլխիկ*, 2. combat department, 3. տես *զորամաս՝ մարտական զորամաս*

1. Հրթիռի, տորպեդի ևն մարտագլխիկը (խոցիչ տարրը): 2. Նավի անձնակազմի հիմնական կազմակերպական ստորաբաժանումը, որը նախանշանակված է որոշակի խնդիրների կատարման ու մարտում և ամենօրյա ծառայության մեջ որոշակի տեխնիկական միջոցների օգտագործման համար, այն է՝ անձնակազմի այն մասը, որի տնօրինությանն են հանձնված որոշակի տեսակի սպառազինությունը կամ սարքավորանքին վերաբերող մարտական և տեխնիկական միջոցները:

մարտական միավոր – боевая единица – unit, combat unit

մարտական մկրտություն – боевое крещение, первое испытание на каком-либо поприще – baptism of fire

Որևէ ասպարեզում առաջին փորձությունը:

մարտական նստեցում և բեռնում – боевая погрузка – combat loading

Ջորջի նստեցում և ՄՈՏ բեռնում փոխադրամիջոց այնպես, որ իջեցման (բեռնաթափման) ժամանակ դրանք պատրաստ լինեն մարտական կիրառմանը:

մարտական ոգի – боевой дух – morale

մարտական պատրաստության դրություն – положение боевой готовности – general quarters

Պատրաստության դրություն, երբ մարտական գործողությունները (գերազանցապես՝ նավատորմի) անխուսափելի են. բոլոր մարտական կայանքների մարտահաշվարկները տեղում են և պատրաստ են գործարկման, զինամթերքը պատրաստ անհապաղ լիցքավորման, հրանոթներն ու կառավարվող հրթիռների արձակման կայանքները կարող են մարտաբեռնվել:

մարտական ստրեսների կառավարում – управление боевыми стрессами – combat and operational stress control

Այն ծրագրերն ու գործողությունները, որոնք զինվորական ղեկավարությունը ձեռնարկում է պատերազմի ժամանակ գործառնելու անբարենպաստ հուզաստրեսային հակազդումները կանխելու, հայտնաբերելու և վերահսկելու նպատակով:

մարտական վիճակ – боевое положение – 1. standby state, 2. firing position

1. Հրետանու և հրթիռային համալիրների՝ գործարկմանը պատրաստության դրություն: 2. Ականների և այլ պայթուցիկ զինամթերքի վիճակ, երբ այն լարված (լիցքավորված) է և գտնվում է սպասողական վիճակում՝ մարտական գործարկման համար:

մարտական վնասվածք – боевая травма, ранение в бою – battle injury

մարտական տարածության մասին տեղեկացվածություն – осведомленность о боевом пространстве – battlespace awareness

Իրազեկվածություն այն միջավայրի, գործոնների և պայմանների մասին, որոնք անհրաժեշտ են ռազմադաշտում հաջողության հասնելու համար:

մարտական օդադետք – боевой воздушный дозор – combat air patrol

օդային մարտական առաջադրանք – боевое авиационное задание – air mission

մարտակարգ – տես *կարգ՝ մարտական կարգ*

առաջին շարակարգում երկու տարրով մարտակարգ – боевой порядок с двумя элементами в первом эшелоне – two-up

Մարտավարություն, որի դեպքում երկու ստորաբաժանումները համահավասար կերպով շարժվում են առջևից, մնացածը՝ դրանց հետևից:

«անկյունով դեպի առաջ» մարտակարգ – боевой порядок «углом вперед» – wedge formation

Նախամարտական դասավորություն, որի դեպքում մի տարրը (ստորաբաժանում, տանկ, ինքնաթիռ, ռազմանավ ևն) գլխավորում է շարասյունը, իսկ հաջորդ երկուսը գտնվում են նրանից հետո՝ միևնույն հեռավորության և միմյանց հետ մի գծի վրա:

ծավալվել մարտակարգի – развертываться в боевой порядок – shake out

մարտակարգի խորություն – глубина боевого порядка – depth of deployment

Այն հեռավորությունը, որի վրա առաջավոր ստորաբաժանումներից (պաշտպանության առջևի գծից) գտնվում է մարտակարգի առավել հեռու տեղաբաշխված տարրի հետնագիծը:

մարտակարգի կազմում – построение боевого порядка – strategic concentration

մարտակարգի վերահասավորման տարածք – территория построения – forming-up point

Այն շրջանը՝ գոտին՝ վայրը, որտեղ մարտավարական խմբավորման զին-

վորներն ու զրահատեխնիկան կուտակվում և կազմում են մարտակարգ՝ հակառակորդի դեմ մարտական գործողություններ սկսելու համար:

ռադիոէլեկտրոնային համակարգերի մարտակարգ – боевой порядок радио-электронных систем – electronic order of battle

«տուփ» մարտակարգ – боевой порядок «коробочка», боевой порядок «прямоугольник» – box

Ռազմական տեխնիկայի մարտակարգ՝ քառակուսու կամ ուղղանկյան ձևով:

մարտահաշվարկ – расчет, боевой расчет – combat crew, combat duty assignment, team combat

1. Ժամանակավոր զինվորական կազմավորում, որը նախանշանակված է մարտական հերթապահություն, զորքերի (ուժերի) մարտական կառավարում և այլ խնդիրներ կատարելու համար: 2. Ստորաբաժանման զինծառայողների հատուկ (լրացուցիչ) պարտականությունների որոշումը մարտական իրադրության, մարտավարական գործարարությունների, տազնապի, պահակային ծառայության և այլ դեպքերի համար:

գնդացրային մարտահաշվարկ – пулеметный расчет – machine gun crew, gun group

Մեկ գնդացիր սպասարկող անձնակազմը՝ ըստ պարտականությունների համարակալմամբ:

հրանոթային մարտահաշվարկ – оружийный расчет – gun crew

Մեկ հրանոթ սպասարկող անձնակազմը՝ ըստ գործառնությունների համարակալմամբ:

հրետանային մարտահաշվարկ – տես *մարտահաշվարկ՝ հրանոթային մարտահաշվարկ*

մարտահրավեր – вызов – challenge

Այնպիսի ռեալ վտանգի հատկանիշ, որը հնարավոր վնասի նախականիսման և/կամ նվազեցման համար հակազդում է պահանջում, ինչպես նաև անվտանգության սուբյեկտին հրավիրում է մրցակցության: Անհրաժեշտություն է ստեղծում անվտանգության

առկա ռեսուրսները համապատասխանեցնելու այդ բնագավառում ծագած մրցակցության պահանջներին:

մարտանցում – форсирование – forcing

Ականադաշտի, զանազան տարածական պաշտպանական միջոցների, ինչպես նաև բնական արգելքների ևն հաղթահարում՝ հակառակորդի դիմադրության ճնշմամբ:

մարտաշարվածք – боеукладка – ammunition stowage rack, ammunition box

Մարտական մեքենայում տեղակայված սարքավորանքի ու մեխանիզմների համախումբ՝ նախատեսված զինամթերքը տեղաբաշխելու և լիցքավորման գծին հասցնելու համար:

մարտաշարք – строй – formation

Ջինծառայողների ստորաբաժանումների, զորամասերի, նավերի, ինքնաթիռների ևն կանոնադրությամբ սահմանված տեղաբաշխում՝ դասավորություն համատեղ շարժվելու և գործելու համար:

շեղանկյունաձև մարտաշարք – строй ромба – diamond formation

1. Ջորքի քառանկյունաձև մարտավարական շարվածք, որի մի սուր անկյունը գտնվում է ճակատային մասում: 2. Մարտավարական խմբավորում, որը կազմված է չորս մասից, մի մասը՝ առջևում, երկուսը՝ թևերում, իսկ չորրորդը եզրավակում է կառուցվածքը:

սեպածև մարտաշարք – строй клином – arrowhead

Սլաքածև (Λ) մարտական շարվածք:

մարտապաշար – боезапас – basic load, reserve ammunition

Ջինամթերքի այն քանակությունը, որը հատկացվում է ռազմական տեխնիկայի մի միավորին:

մարտասնուցում – боевое питание, боепитание – ammunition supply

Մոտոհրաձգային, տանկային և հրետանային, ինչպես նաև ծովային հետևակի ստորաբաժանումների մատակարարում՝ ապահովում զինամթերքով:

մարտավար – тактик – tactician

մարտավարական – тактический – tactical

մարտավարական ապահովում – тактическое обеспечение – tactical support, tactical security

մարտավարական դրվագ – тактический эпизод – tactical episode
Ջորավարժության սցենարի մի հատված:

մարտավարական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր – тактические приемы, методика и процедуры – tactics, techniques and procedures

մարտավարական մակարդակ – тактический уровень – tactical level

մարտավարություն – тактика – tactics
Ռազմական արվեստի բաղադրիչ, որը ներառում է ՁՈՒ-ի տարբեր տեսակների, տարբեր զորատեսակների ու հատուկ զորքերի ստորաբաժանումների ու զորամասերի կողմից մարտի պատրաստման ու վարման տեսությունն ու պրակտիկան, ռազմական նպատակներին հասնելու համար օգտագործվող կրակի, կազմավորումների ու տարաշարժի համակցությունը:

մարտավարության հայեցակարգ – концепция тактики – tactical concept
Մարտավարության վերաբերյալ այն տեսակետների համակարգը, որոնք հետազայում հիմք են ծառայում պետության զինված ուժերի մարտավարությունը կանոնակարգող փաստաթղթի (մարտավարական դոկտրինի կամ մարտական կանոնագրքի) մշակման համար:

պաշտպանողական մարտավարություն – оборонительная тактика – defensive tactics

մարտատեսախցիկ – боевая видеокamera – combat camera

մարտարշավ – рейд – raid, foray
Մեծ շարժունակությամբ զորամասերի կամ պարտիզանական ջոկատների սկզբի տեղաշարժը և մարտական գործողությունները հակառակորդի թիկունքում:

պարտիզանական մարտարշավ – партизанский рейд – guerrilla raid

Պարտիզանական կազմավորումների մարտական գործողությունների եղանակ. սկզբի տեղափոխումներ հակառակորդի թիկունքում նրա կենդանի ուժը, տեխնիկան, կարևոր օբյեկտները ոչնչացնելու, թիկունքի աշխատանքը խաթարելու և մատակարարումները խափանելու, կառավարման համակարգը կազմալուծելու, հաղորդակցությունները (կապ, փոխադրումներ ևն) խզելու, ինչպես նաև նոր շրջաններում դիմադրությունը խթանելու համար: Որոշ մասնագետների կարծիքով (մասնավորապես՝ խորհրդային «Стратегия» ռազմական դասագրքի)՝ նման ռազմավարություն առաջինը կիրառել է հայոց Տիգրան Բ՝ Լուկուլլոսի (Հին Հռոմ) դեմ պատերազմում (մ. թ. ա. 69 – 67 թթ.):

մարտիկ – боец – fighter, warfighter

մարտկոց – батарея – battery
Հրետանու, հրթիռային, զենիթահրթիռային զորքերի հիմնական կրակային (հարվածային) մարտավարական ստորաբաժանումը:

հրթիռային մարտկոց – ракетная батарея – missile battery

մարտկոցի ավագ սպա – տես *կրակային՝ կրակային դիրքի ավագ*

մարտկոցի կառավարման կենտրոն – центр управления батареей – battery control center

մարտնչել – сражаться, вести бой – fight, combat

մարտունակ – боеспособный – combat-effective

մարտունակություն – боевая способность, боеспособность – combat effectiveness, combat capability, operational capability

Ջորքի (ուժերի) վիճակ, որը հնարավորություն է տալիս ըստ իր նախանշանակման հաջողությամբ մարտական գործողություններ վարելու և իրացնելու իր մարտական հնարավոր

րությունները իրադրության ցանկացած պայմաններում:

մարտունակության կորուստ – утрата бое- способности – attrition

մարտունակության վերականգնում – восстановление бое- способности – reconsti- tution, rehabilitation of combat effectiveness, restoration of operational capability, restor- ing fighting efficiency, stand-down

մարում – 1. гашение, 2. амортизация, 3. տես *թուլացում* – 1. suppression, 2. de- preciation, amortization, 3. տես *թուլա- ցում*

1. Հանգցնելը: 2. Հանգցնելը, մեղմաց- նելը: 3. Փակելը, վերջացնելը (պարտ- քերը ևն): 4. Թուլացնելը, դադարելը (դադարեցնելը), ընդհատելը (ընդհատ- վելը):

մաքսանենգ – контрабандист – smuggler

մաքսանենգություն – контрабанда – smuggling

օդային մաքսանենգության դեպք – случай воздушной контрабанды – air smuggling event

մաքրում – 1. очистка, 2. расчистка, очистка – 1. purification, 2. clearing, clearance

գլխավոր մաքրում – генеральная уборка – bull

մեդալ – медаль – medal

Հատուկ նշան, որը թողարկվում է ի նշանավորումն (ի պատիվ) որևէ պատ- մական կամ քաղաքական իրադար- ծության, ակամավոր գործչի կամ որպես ռազմական և այլ վաստակների ու գե- րազանցության համար պարգևատրում:

մեթոդ – метод – method

տանող պտուտակի շրջապտույտների կարգավորման մեթոդ – метод регули- рования оборотов несущего винта, авто- матизированный контроль за скоростью вертолета – rotor governing mode

մեթոդաբանություն – методология – methodology

մեխանիզմ – механизм – mechanism, gear

1. Շարժումների փոխանցման կամ կերպափոխման սարք, որում մի կամ մի քանի մասերի շարժումն առաջ է բերում մյուս մասերի միանգամայն որոշակի շարժումներ: 2. Որևէ բանի ներքին կառուցվածքը՝ համակարգը: 3. Այն վիճակների ու պրոցեսների համախումբը, որոնցից ձևավորվում է որևէ ֆիզիկական, քիմիական, ֆի- զիոլոգիական և այլ նման երևույթ:

ամբարձիչ մեխանիզմ – подъемный ме- ханизм – hoist, lifting mechanism

դարձկեն մեխանիզմ – поворотный ме- ханизм – turning mechanism, rotation gear, turret mechanism

կապի և փոխգործության մեխանիզմներ – механизмы связи и взаимодействия – liaison arrangements

կցորդման մեխանիզմ – механизм сцеп- ления – clutch gear, coupling mecha- nism

մեխանիկ – механик – 1. mechanic, artifi- cer, 2. fitter

մեխանիկ-վարորդ – механик-водитель – tank driver

մեծաբեկոր – глыба, блок – block

մեծածավալ – տես *ռազմավարական*

մեծանշանակ – տես *ռազմավարական*

մեծատառ – заглавная буква – capital

մեծարանք – տես *պատիվ 2*

մեծ քանակությամբ – в большом коли- честве – in force

մեծ քանակություն – большое количе- ство, масса – mass

մեկնաբանել – комментировать – anno- tate

մեկնաբանություն – 1. комментарий, 2. интерпретация, трактовка – 1. com- ment, commentary, 2. interpretation

1. Որևէ բնագրի բացատրություն՝ պար- զաբանում: 2. Բացատրական՝ լուսա- բանող ու քննադատական դատողու- յուններ որևէ բանի մասին:

մեկնաբանում – трактовка – interpretation

1. Պարզաբանելը, բացատրելը, մեկնելը: 2. Որևէ բանի մասին տեղեկություններ՝ ծանոթություններ տալը:

մեկնակետ – исходная точка – start point

1. Երթուղու լավ որոշարկված կետ, որտեղից փոխադրամիջոցների (տեխնիկայի) շարասյան երթն սկսվում է տվյալ տեղաշարժի ընդհանուր հրամանատարի ղեկավարությամբ: 2. Ընդհանրապես՝ այն կետը, որից սկսվում է շարժումը: 3. Հայեցակետ:

ստուգիչ մեկնակետ – контрольная исходная точка – departure point

մեկնակերպ – версия – version

Որևէ բանի շարադրման կամ պարզաբանման տարբերակներից մեկը:

մեկնարկ – старт – start

մեկնելիություն – 1. интерпретируемость, 2. разрешающая способность исходного фотоснимка – interpretability

մեկնիչ – интерпретатор, толкователь – interpreter

մեկնում – отбытие – departure

թույլատրված մեկնում – санкционированный отъезд – authorized departure

Ընթացակարգ, ըստ որի ներկայացուցչության աշխատողներին իրավունք է տրվում հեռանալու տվյալ վայրից՝ իրենց պետության կամ կյանքի համար սպառնալիքի առկայության պարագայում:

մեկնմանը պատրաստության օր – дата готовности к отправке – available-to-load date

մեկնման ժամանակը – время отбытия – time of departure

մեկնման պլանավորված ժամանակ – плановое время отбытия – estimate time of departure

մեկուսախմբային ոգի – корпоративный дух, честь мундира – esprit de corps

Ֆրանսերենից տարածված արտահայտություն, որը նշանակում է հարգանք, պատիվ, նվիրվածություն իր զո-

րամասին, այսինքն՝ իր հիմնարկին, խմբին, կազմակերպությանը ևն:

մեկուսականխում – блокирование – blockade, block

մեկուսապաշտություն – изоляционизм – isolationism

Քաղաքական վարքի տեսակ, որը նպատակաուղղված է այլ սուբյեկտների հետ տվյալ քաղաքական սուբյեկտի կապերի և առնչությունների սահմանափակմանը:

մեկուսարան – изолятор – isolation ward

Հատկացված (հատուկ սարքավորված) տեղ՝ վայր՝ սենք, որը նախատեսված է կենդանի օրգանիզմներին (գերազանցապես՝ մարդկանց) այլ օրգանիզմների հետ շփումներից զերծ պահելու համար (օրինակ՝ հիվանդներին, հանցագործներին ևն):

կարգապահական մեկուսարան – տես՝ *հատուկտվայտ*

Հատուկ հատկացված տեղ (սենք), որտեղ մեկուսի պահվում է կարգապահական պատժի ենթարկված զինծառայողը:

մեկուսացած – изолированный – isolated

մեկուսացում – տես *անջատում*

ռազմաքաղաքական մեկուսացում – военно-политическая изоляция – political-military isolation

սոցիալական մեկուսացում – социальная изоляция – social withdrawal

մեկուսի – տես *մեկուսացած*

մեկուսիչ յուղ – изоляционное масло – insulating oil

Յուղ, որն օգտագործվում է որևէ առարկա (գերազանցապես՝ էլեկտրական լիցքեր կրող) այլ առարկաներից (հոսանքատար, խոնավ կամ հեղուկ՝ զազային) տարանջատելու, դրանց հետ անմիջական շփումները կանխելու նպատակով:

մեղադրանք – обвинение – accusation, charge

մեղսակից – տես *հանցակից*

մենամարտ – поединок – duel

մենամարտություն – единоборство – single combat

մենաշնորհ – монополия – monopoly

1. Որևէ բան արտադրելու կամ վաճառելու բացառիկ իրավունք: 2. Խոշոր տնտեսական միավորում, որն իր ձեռքում կենտրոնացրել է որևէ ապրանքի արտադրման ու սպառման մեծ մասը՝ տնտեսության որոշակի բնագավառում հաստատելով իր գերիշխանությունը: 3. Մյուսների նկատմամբ որևէ մեկի հատուկ վիճակը, նախապատվության իրավունք:

մեռած – տես *մահացած*

մեռյալ ձագար – տես *տարածություն*
մեռյալ տարածություն 2

մետաղալար – տես *լար*

մետաղափնտրիչ – металлоискатель, металлдетектор – metal detector

մերժել – отказать, отклонить – refuse

մերժում – отказ – denial

«**Մերկավա**» – «Меркава» – “Merkava”
1980-ական թվականների իսրայելական հիմնական մարտական տանկ:

մերձագործ – 1. ближнего действия, 2. с малым радиусом действия – short-range

մերձամարտ – ближний бой – close quarter battle, infighting
Մարտ, որում ընդդիմամարտող կողմերի զինվորները կարող են կիրառել անզամ սվիններ և պարզագույն զենք:

մերձափնյա – տես *ափամերձ*

մերձափնյա րեկում – береговая рефракция – coastal refraction, land effect, shore line effect
Մակերևութային ռադիոալիքի տարածման ուղղության փոփոխում, երբ այն անցնում է ցամաք–ծով կամ ծով–ցամաք սահմանով:

մերձեցում – տես *մոտեցում* 1

մերձեցում հակառակորդին – сближение с противником, сближение – advance to contact

մերձձայնային – околосвуковой – transonic

Տվյալ նյութում ձայնի տարածման արագությանը մոտ արագություն:

մեքենա – машина – 1. vehicle, 2. engine
1. Փոխադրամիջոց, որն ունի մասնագիտացված բնույթ և ծառայում է որոշակի նպատակի: 2. Մեխանիզմ կամ մեխանիզմների զուգակցում, որոնք կատարում են որոշակի նպատակաուղղված շարժումներ՝ էներգիայի կերպափոխման, աշխատանքի առարկայի ձևի, հատկությունների, վիճակի կամ դիրքի փոփոխման, տեղեկույթի հավաքման, փոխանցման, պահման, մշակման և օգտագործման համար:

անվաթրթուրավոր մեքենա – колесно-гусеничная машина, полугусеничная машина – half-track

անվավոր մարտական հետախուզական մեքենա – колесная боевая разведывательная машина – combat vehicle reconnaissance wheeled

անվավոր մեքենա – տես *փոխադրամիջոց՝ անվավոր փոխադրամիջոց*

անվավոր ՄՀՄ – տես *մեքենա՝ անվավոր մարտական հետախուզական մեքենա*

արագագնաց դեսանտային մեքենա – быстроходная десантная машина – fast attack vehicle, FAV

Ամերիկյան արտադրության թեթև անագնաց մեքենա՝ զինված միջին տրամաչափի գնդացրով:

զրահապատ հետախուզադետրային մեքենա – бронированная разведывательно-дозорная машина, БРДМ – armored reconnaissance and patrol vehicle

զրահապատ հետախուզադիվերսիոն մեքենա – бронированная разведывательно-диверсионная машина – armored reconnaissance and sabotage vehicle

զրահապատ մարտական մեքենա – бронированная боевая машина – armored fighting vehicle, AFV

զրահապատ մեքենայի հիմնակմախք – остов бронированной машины – hull

զրահապատ նորոգումատարահանիչ մեքենա – бронированная ремонтно-эвакуа-

ционная машина, танк-тягач – armored recovery vehicle, armored repair and recovery vehicle

Վնասված՝ չաշխատող, փչացած գրահամեքենաները մարտի դաշտից հեռացնող գրահամեքենա:

թեթև գրահապատ մեքենա – легкая бронированная машина – light armored vehicle

թրթուրավոր մարտական հետախուզական մեքենա – боевая гусеничная разведывательная машина – combat vehicle reconnaissance tracked

թրթուրավոր ՄՀՄ – տես *մեքենա՝ թրթուրավոր մարտական հետախուզական մեքենա*

ինժեներական մեքենա – инженерная машина – combat engineer tractor

կառավարման մեքենա – машина управления – command vehicle

կիսաթրթուրավոր մեքենա – տես *մեքենա՝ անվաթրթուրավոր մեքենա*

համապիտանի էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենա – универсальная электронно-вычислительная машина – universal computing engine

հետախուզական մեքենա – разведывательная машина – combat vehicle reconnaissance

հետևակի մարտական մեքենա – боевая машина пехоты, БМП – infantry fighting vehicle, IFV

հրամանատարական մեքենա – командирская машина – command vehicle

հրամանատարաշտաբային մեքենա – командно-штабная машина – command vehicle

ճարտարագործական մեքենա – տես *մեքենա՝ ինժեներական մեքենա*

մարտական հետախուզական մեքենա – боевая разведывательная машина, БРМ – armored reconnaissance vehicle, combat vehicle reconnaissance, cavalry fighting vehicle, CFV

մարտական մեքենա – боевая машина – vehicle

ՄՀՄ – տես *մեքենա՝ մարտական հետախուզական մեքենա*

շտապօգնության մեքենա – машина скорой помощи – ambulance, life-saving vehicle

մեքենայացված – механизированный – mechanized

մեքենաշինություն – машиностроение – engineering, mechanical engineering

ընդհանուր մեքենաշինություն – общее машиностроение – general engineering

ՄԶԶՊ – տես *Միջուկային զենքի չտարածման պայմանագիր*

մզվածք – տես *հանուկ*

մթերաբաժին – паек, продовольственный паек – allowance

Համապատասխան քանակությամբ ու տեսականիով սննդամթերքի հավաքածու ըստ հաստատված նորմերի՝ մեկ օրվա, մի քանի օրվա, մեկ ամսվա կամ այլ ժամկետների համար:

մթերք – продукт – food

մթնեցում – затемнение – blackout

Քողարկման եղանակ. միջոցառումներ, որոնք խոչընդոտում են շենքերից, շինություններից և այլ օբյեկտներից լուսարձակմանը՝ հակառակորդի կողմից դրանց հայտնաբերումը կանխելու համար:

մթնոլորտ – атмосфера – atmosphere

Երկնային մարմնի գազային թաղանթը, որը պահպանվում է շնորհիվ ձգողության ուժի:

Մի-28 – Ми-28 – “Havoc”

Խորհրդային հարվածային ուղղաթիռ:

միառանցք – соосный, коаксиальный – coaxial

Համաչափության՝ պտտման և ն միևնույն առանցքն ունեցող, օրինակ՝ միառանցք մալուխ:

միաբերում – տես *ընդհանրացում*

միաժամանակյա – одновременный – simultaneous

միակենտրոնություն – моноцентризм – monocentrism

Տեսություն, ըստ որի՝ բոլոր մարդկային ռասաները ծագել են միևնույն նախամարդուց՝ միևնույն աշխարհագրական շրջանում:

միակողմանի ճանապարհ – односторонняя дорога – single flow route

Ճանապարհ, որով երթևեկությունը թույլատրված է միայն մեկ ուղղությամբ:

միանալ – соединяться – ally

միանալու հայտագիր – нота о присоединении – note of accession

միապետ – монарх – monarch

միապետություն – монархия – monarchy

Պետության կազմակերպվածք՝ պետական կառավարման ձև, որի դեպքում գերագույն պետական իշխանությունը լիովին կամ մասնակիորեն պատկանում է (ռեալ կերպով կամ ձևականորեն) միանձնյա ղեկավարի՝ միապետի (թագավորի, կայսեր, ցարի, շահի, սուլթանի ևն), որն այն սովորաբար ստանում է իր նախորդից և ժառանգաբար փոխանցում հաջորդին:

բացարձակ միապետություն – տես *բացարձակապետություն*

սահմանադրական միապետություն – конституционная монархия, ограниченная монархия – constitutional monarchy, limited monarchy

Միապետություն, որում միապետի իշխանությունը (և՛ ձևական-իրավաբանական, և՛ փաստացի առումով) այնպես է սահմանափակված բարձրագույն օրենքներով (սահմանադրություն ևն) կամ բարձրագույն դատական ատյանների նախադեպային վճիռներով, որ նա չունի պետական իշխանության ոլորտում գերիշխանական լիազորություններ:

սահմանափակ միապետություն – տես *միապետություն՝ սահմանադրական միապետություն*

միասնական – единый, общий – uniform

միասնականություն – տես *միասնություն*

միասնություն – единство, спаянность, сплоченность – cohesion

միավորել – консолидировать – consolidate

միավորված – տես *միացյալ*

Միավորված ազգերի կազմակերպություն – Организация Объединенных Наций – United Nations, UN

Միջազգային կազմակերպություն, որն ստեղծվել է միջազգային խաղաղության և անվտանգության պահպանմանը և ամրապնդմանը, պետությունների միջև համագործակցության զարգացմանը նրպատակառդղված՝ ինքնիշխան պետությունների կամավոր ջանքերի միավորման հիմքերի վրա:

միավորվածություն – объединенность – unity

Միասնականության, համախմբվածության վիճակ:

միավորում – 1. единение, объединение, соединение, 2. объединение, 3. объединение, корпорация, 4. տես *ընկերակցություն* – 1. integration, unification, 2. major formation, 3. corporation, 4. տես *ընկերակցություն*

1. Միավորելը, միասնականացնելը, համախմբելը: 2. Օպերատիվ (ռազմավարական) մակարդակի ու նախանշանակման զինվորական կազմավորում, որում ընդհանուր հրամանատարության ներքո միավորված են մի քանի զորամիավորում կամ ավելի մանր միավորումներ: 3. Ընդհանուր տնօրինությամբ մի քանի արտադրական ձեռնարկություն ընդգրկող կազմակերպություն:

միացյալ – объединенный – joint (USA), combined (NATO)

Միասնականացած, համախումբ կազմած:

միացյալ ենթահրամանատարություն – տես *հրամանատարություն ենթակա միացյալ հրամանատարություն*

միացյալ զորախմբի բանակային քահանա – капеллан объединенной группы войск – joint force chaplain

միացյալ զորքերի խմբի գլխավոր վիրարույժ – главный хирург объединенной группы войск – joint force surgeon

Միացյալ ռազմավարական հրամանատարություն – Объединенное стратегическое командование – Joint Strategic Command

1. ԱՄՆ-ում. ռազմական կառավարման մարմին, որը, ունենալով միավորված հրամանատարության կարգավիճակ, դրանից տարբերվում է պատասխանատվության գոտիով՝ այն համաշխարհային մասշտաբի է: Ստեղծված է օպերատիվ կառավարման ճկունության մեծացման ու կենտրոնացման համար: 2. ՌԴ-ում. 2007 – 2010 թթ. ռազմական վերափոխումների շրջանակներում ըստեղծվել են չորս միավորված ռազմավարական հրամանատարություններ՝ «Արևմուտք», «Արևելք», «Կենտրոն» և «Հյուսիս»:

Միացյալ տրանսպորտային հանձնաժողով – Объединенная транспортная комиссия – Joint Transportation Board

միացյալ ուժերի գործողությունների պլանավորման ուղեցույց – руководство по планированию действий объединенных сил – joint planning document

Միացյալ ուժերի ուսումնական կենտրոն – Учебный центр объединенных сил – Joint Force Training Center

միացնել – соединять – ally

միացված լինել – быть включенным – set

միացում – соединение, присоединение – connection, link

1. Միացնելը, իրար միջև կապ ստեղծելը: 2. Գործարկելը, աշխատանքային բանեկակարգի մեջ դնելը: 3. Ընդհանուր տերմին, որը նշանակում է, որ երկու կետերի միջև կան կապի միջոցներ:

«ՄիԳ» – «МиГ» – MiG

Կործանիչների խորհրդային սերիա:

միգաշղարշ – легкий туман, дымка – mist

միգրանտ – мигрант – migrant

միլիցիա – милиция – militia

միջադեպ – инцидент – incident

1. Բախում, անախորժություն: 2. (ռազմ.) կարճատև զինված ընդհարում փոքր թվով զինծառայողների միջև՝ ռազմական տեխնիկայի օգտագործմամբ:

զեկուցման ենթակա միջադեպ – подлежащий сообщению инцидент – reportable incident

խախտում, որի մասին պետք է զեկուցվի վերադաս հրամանատարությանը:

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական, միջուկային կամ պայթյունային միջադեպ – химический, биологический, радиологический, ядерный или взрывной инцидент – chemical, biological, radiological, nuclear, or high-yield explosives incident

Թունավոր, կենսաբանական, ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութերի կանխամտածված կամ պատահական արտանետումների կամ պայթյունի ճայթման հետևանքով առաջացած արտակարգ իրադրություն:

միջադիր – прокладка – insertion

միջադրում – внесение – insertion

Միջազգային առևտրային պալատ – Международная торговая палата – International Chamber of Commerce

Միջազգային զինվորական շտաբ – Международный военный штаб – International Military Staff

Միջազգային համադասող խումբ – Международная координационная группа – International Coordination Cell

Միջազգային համադասող կենտրոն – Международный координационный центр – International Coordination Center

Միջազգային քարտուղարություն – Международный секретариат – International Staff

ՆԱՏՕ-ի մարմին, որն ապահովում է անդամ պետությունների և գործընկերների միջև համաձայնության ձեռք-

բերումն ու որոշումների ընդունումը, պատասխանատու է ՆԱՏՕ-ի կոմիտեների նիստերի ու որոշումների նախապատրաստման և իրագործման համար ևն:

միջաթումբ – траверс – traverse

Խրամատներում և ամրաշինություններում հողալիքը՝ թևային կրակից պաշտպանելու համար:

միջակա – промежуточный – intermediate

միջամտություն – вмешательство – interference

կանխամտածված միջամտություն – преднамеренное вмешательство – purposeful interference

Նախապես ծրագրված գործողություններ, որոնց նպատակն է խաթարել ուրև համակարգի բնականոն գործունեությունը, որևէ գործընթացի, երևույթի զարգացման համար ստեղծել խոչընդոտներ:

միջամտություն ներքին գործերին – տես *ինտերվենցիա*

Առանց այլ պետության համաձայնության՝ ներգործություն նրա ներքին քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական և այլ իրադրության վրա:

միջանկյալ – տես *միջակա*

միջանցք – коридор – corridor

օդային միջանցք – воздушный коридор – air corridor

Օդային տարածության՝ ըստ լայնության, երբեմն նաև՝ բարձրության սահմանափակ գոտի, որը տրամադրվում է օդանավերի թռիչքի համար:

միջավայր – среда – environment

1. Բնական պայմաններ, որոնցում տեղի են ունենում բնական երևույթները, պրոցեսները և զարգացումները: 2. Բնական կամ սոցիալական պայմաններ, որոնցում տեղի են ունենում մարդու, մարդկային խմբերի, հասարակության կենսագործունեությունն ու զարգացումը:

անվտանգ միջավայր – տես *իրադրություն՝ անվտանգ իրադրություն*

աշխատանքային միջավայր – рабочая среда – service environment

կենսաբանական միջավայր – биологическая среда – biological environment

միջավայրի նախապատրաստում – подготовка среды – preparation of the environment

շրջակա միջավայր – окружающая среда – environment

շրջակա միջավայրի նախնական ուսումնասիրություն – предварительное изучение окружающей среды – environmental baseline survey

Օպերատիվ տեղակայումից առաջ կատարվող շրջակա միջավայրի ուսումնասիրություն:

շրջակա միջավայրի պայմանների հաշվառում – учет условий окружающей среды – environmental considerations

շրջակա ցամաքային միջավայր – окружающая земная среда – terrestrial environment

միջգերատեսչական – межведомственный – interagency

միջին – средний – intermediate

Միջին և փոքր հեռահարությամբ իրթիւների վերացման պայմանագիր – Договор о ликвидации ракет средней и меньшей дальности, РСМД – Intermediate-Range and Shorter-Range Nuclear Forces Treaty, INF

միջնաբերդ – цитадель – 1. citadel, 2. castle

1. Քաղաքի կամ բերդի առավել ամրացված մասը, որը հարմարեցված է ինքնուրույն պաշտպանության համար: 2. Պատվար, նեցուկ, ամրություն (որևէ բնագավառում):

միջնաշխարհ – внутренняя территория страны – inland

Երկրի ներքին մասը, ծովից կամ սահմանից հեռու գտնվող տարածքը:

միջնորդ – посредник – 1. facilitator (in negotiations), 2. controller, umpire (exercises)

1. Անձ, կազմակերպություն, պետություն ևն, որը նպաստում է որևէ օբյեկտի (անձ, կազմակերպություն, պետություն ևն) միջև կապերի՝ հաղորդակցման հաստատմանը, կողմերի հաշտեցմանը, որևէ հարցում համաձայնության ձեռքբերմանը: 2. Ջորախաղերի (երկկողմ գորավարժությունների) հրամանատարության ներկայացուցիչը, որը գնահատում է կողմերի գործողությունները (տես նաև *միջնորդ՝ գորային միջնորդ*):

անաչառ միջնորդ – տես *միջնորդ՝ անկողմնակալ միջնորդ*

անկողմնակալ միջնորդ – беспристрастный посредник – honest broker

Բանակցություններին մասնակցող երրորդ կողմ, որը հանդես է գալիս որպես բանակցությունների սկսման հիմք ծառայող որոշ նախնական առաջարկություններով, ինչը նրա մասնակցությունը տարբերում է հասարակ նպաստումից կամ «բարի ծառայություններից», սակայն նա չունի կողմերին լուծում պարտադրելու իրավունք: Նման միջնորդության օրինակ է Օ. Բիսմարկի մասնակցությունը 1878 թ. ռուս-թուրքական բանակցություններին, որոնցում իր դերը Բիսմարկն արտահայտել է որպես «Ehrlicher Makler»-ի (անաչառ միջնորդ) պարտականություն:

գորային միջնորդ – войсковой посредник – umpire, control organization officer

Երկկողմ գորային կամ հրամանատարաշտաբային գորավարժություններում չեզոք անձ, որը նշանակվում է մարտական գործողությունների խաղարկույնը ղեկավարելու և գորավարժությանը մասնակցող ստորաբաժանումների (գորամասերի, գորամիավորումների) հրամանատարների ու շտաբների սպաների գործողությունները գնահատելու համար:

գորավարժությունում միջնորդների խումբ – группа посредников на учениях – exercise control group, umpire control organization

միջնորդ դատավոր – տես *իրավաբար*

միջնորդի կարգավիճակ – статус посредника – intermediary status

միջնորդել – տես *պաշտպանություն՝ պաշտպանության տակ առնել*

միջնորդություն – посредничество – mediation

Գաղտնիության պայմաններում իրագործվող կամավոր գործընթաց, որի ժամանակ հատուկ պատրաստում ստացած և չեզոքություն պահպանող անձը (միջնորդ) նպաստում է կողմերին, որ նրանք բանակցությունների միջոցով ձեռք բերեն վեճի կամ տարածայնության վերաբերյալ համաձայնություն, ընդ որում, այդ կողմերը պահպանում են որոշման ընդունման և վեճի լուծման պայմանների նկատմամբ իրենց կատարյալ վերահսկողությունը:

միջոց – 1. средство, 2. мера – 1. asset, 2. measure, 3. means, implement

1. Որևէ բան, որի շնորհիվ՝ օգնությամբ տեղի է ունենում (կատարվում) մեկ այլ բան: 2. Միջոցառում, որևէ բան կատարելուն կամ կանխելուն ուղղված գործողությունների համախումբ, եղանակ:

առբերման միջոց – средство доставки – 1. means of delivery, 2. vector

արգելական միջոց – мера воспреещения – denial measure

Տարածքը, զորքը կամ շինություններն օգտագործելու հնարավորությունից հակառակորդին զրկելը:

զանգվածային լրատվության միջոց – средство массовой информации, СМИ – mass media, media

թարախապալարային միջոց – нарывное средство – blister

հաշվետախտակային միջոց – տես *հաստիքային միջոց*

հաստիքային միջոց – табельное средство, штатное средство – organic means, organic equipment

հեռահաղորդակցման միջոց – телекоммуникационное средство – telecommunication means

հետախուզական միջոց – տես *ուղեցուցորդ*

ճառագայթաբանական ներգործության միջոց – средство радиологического воздействия – radiological exposure device

մեծանշանակ օդային փոխադրման միջոց – տես տրանսպորտ՝ մեծանշանակ օդային տրանսպորտ

պաշտպանական բնագիծն անցած օդային հարձակման միջոց – տես նշանակետ՝ պաշտպանության բնագիծը հաղթահարած օդային նշանակետ

պաշտպանական միջոց – защитное средство – shield

պատժիչ միջոց – карательная мера – reprisal

ռադիոէլեկտրոնային միջոց – радиоэлектронное средство, РЭС – radioelectronic device

Ռադիոէլեկտրոնիկայում օգտագործվող սարք:

վախեցման միջոց – средство устрашения – deterrent

տեղափոխման միջոց – средство передвижения – vehicle

1. Շարժվող տեխնիկական միջոց, որը մարդուն հնարավորություն է տալիս տեղափոխվելու տարածության մեջ և/կամ տեղափոխելու բեռներ: 2. Միջոց, որը նախատեսված է մարդկանց (ուղևորների) և բեռների տեղափոխման համար, և որում քարշուժն ստեղծվում է շարժիչի, մարդու կամ կենդանիների մկանային ուժի հաշվին: 3. Անվավոր կամ թրթուրավոր շարժվող սպառազինված տեխնիկա, որը սովորաբար լինում է զրահապատ և նախատեսված է մարտական գործողություն վարելու համար:

օդային տրանսպորտային միջոց – воздушное транспортное средство, транспортный самолет – carrier, transport aircraft

միջոցառում – мероприятие – arrangement

Գործողություններ, նպատակաուղղված որևէ բանի իրականացմանը, որևէ նպատակի հասնելուն:

բուժկանխարգելիչ միջոցառում – лечебно-профилактическое мероприятие – treatment and prevention efforts

հակաականային միջոցառումներ – противоминные мероприятия – mine countermeasures

միջոցառումներ՝ ուղղված ՋՈՒ-ի մարտունակության վերականգնմանը – мероприятия по восстановлению боеспособности ВС – recovery and reconstitution

մեծանշանակ հոգեբանական միջոցառումներ – стратегические психологические мероприятия – strategic psychological activities

միջոցներ – 1. меры, 2. средства – 1. measures, 2. resources

ազգային միջոցների մարտավարական օգտագործում – тактическое использование национальных средств – tactical exploitation of national capabilities

ակուստիկական միջոցների մարտական կիրառում – боевое применение акустических средств – acoustic warfare

ակուստիկական միջոցներին հակազդեցության ձեռնարկումներ – տես ձևում՝ ակուստիկական ձևում

անհրաժեշտ միջոցների ցանկ – перечень необходимых средств – material requirement list

առձեռն միջոցներ – подручные средства – makeshift means, means at hand

Ձեռքի տակ գտնվող, այն, ինչն առկա է և կարող է փոխարինել այն նյութերին՝ միջոցներին՝ հարմարանքներին, որոնք անհրաժեշտ են, բայց տվյալ պահին չկան:

ավիացիոն միջոցների վերաբերյալ կարգադրություն – наряд на авиационные средства – allocation

Հատկացված ավիացիոն միջոցների վերահաշվարկում յուրաքանչյուր օպերացիայի կամ մարտական խնդրի համար մարտական արտաթռիչքների ընդհանուր թվի նշմամբ՝ ըստ ինքնաթիռների տիպի:

բյուջեական միջոցների ծախսման արդյունավետություն – эффективность расхода

дования бюджетных средств – value for money

դրամական միջոցների ելք – выбытие денежных средств, отток капитала – cash outflow

դրամական միջոցների մուտք – поступление денежных средств – cash inflow

դրամական միջոցների շարժ – движение денежных средств – cash flow

թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի միջոցներ – меры борьбы против наркобизнеса – counterdrug activities

լրացուցիչ միջոցներ – дополнительные средства – supplementary facilities

խմբային պաշտպանության միջոցներ – տես *միջոց՝ կոլեկտիվ պաշտպանության միջոցներ*

կանխիկ դրամական միջոցներ – наличные денежные средства – cash

կենսաբանական միջոցներ – биологические средства – biological agents

Կենսաբանական զենքի գլխավոր տարրը. ախտածին (հիվանդահարույց) մանրէները և դրանց կենսագործունեության հույժ թունավոր արգասիքները, որոնք ունակ են առաջ բերելու մարդկանց, կենդանիների և բույսերի զանգվածային հիվանդություններ:

մարտական ավիացիոն միջոցների կիրառման արտապլանային պահանջագիր – внеплановая заявка на применение боевых авиационных средств – immediate mission request

Մանրամասն առաջադրանքային համադասման ու պլանավորման վերաբերյալ թույլտվություն ստանալու համար պահանջագիր այն թիրախին օդային հարված հասցնելու մասին, որն ըստ էության չի կարող բավարար չափով որոշարկված լինել:

մարտական միջոցներ – боевые средства – means of warfare

Ջինված պայքարի միջոցներ, որոնց կիրառմամբ զինվորական կազմավորումները կատարում են իրենց մարտական խնդիրները:

միջոցների բաշխում – распределение средств – resource allocation

միջոցների հավաստիականացում – валидация средств – asset validation

Հետախուզության մեջ գործընթաց, որի նպատակն է որոշել հետախուզական ռեսուրսների իսկությունը, վստահելիությունը, օգտակարությունը, համապատասխանելիությունը և պատասխանատու պաշտոնյայի (սպայի) կամ այլ անձի կողմից ստուգելիության աստիճանը:

միջոցների ռացիոնալ օգտագործում – рациональное использование средств – resource management

միջոցներ ձեռնարկել – принять меры – take action

ներքին պաշտպանության ու զարգացման ապահովմանն ուղղված միջոցներ – меры по обеспечению внутренней обороны и развития – internal defense and development

Միջոցառումների ամբողջական համախումբ, որոնք ձեռնարկում է պետությունն իր ներքին զարգացման ապահովման և պաշտպանության ամրապնդման համար:

նմանարկիչ միջոցներ – имитационные средства – simulants

նյութական միջոցներ – материальные средства – materiel, supplies, material assets

նյութական միջոցների բացթողման ապրանքագիր – накладная на отпуск материальных средств – material release order

նյութական միջոցների դուրսգրում – списание материальных средств – decommissioning

նյութական միջոցների ծախս – расход материальных средств – stock withdrawal

նյութական միջոցների կառավարում – управление материальными средствами – material management

նյութական միջոցների պատրաստություն կիրառմանը – готовность материальных средств к применению – materiel readiness

Ռազմական գույքի մատչելիություն, որն անհրաժեշտ է մարտական առաջադրանքների կատարման, տարերային աղետների հետևանքների վերացման համար:

նյութական միջոցների տրում – выдача материальных средств – distribution

Անձնակազմին գործելու, միավորելու, բնակավորվելու ևն հանձնարարություն տալը:

շրջանառու միջոցների հաշիվ – счет оборотных средств – revolving fund account

պաշտպանության կոլեկտիվ միջոցներ – коллективные средства защиты – collective protective equipment

ռադիոէլեկտրոնային հակազդեցության դեմ պայքարի միջոցներ – меры по борьбе с радиоэлектронным противодействием – electronic counter-countermeasures

սահմանափակ միջոցների հատկացման պահանջագիր – требование на выделение лимита – allocation request

վստահության ամրապնդման միջոցներ – տես *միջոց՝ վստահության միջոցներ*

վստահության միջոցներ – меры доверия – confidence-building measures

Պետությունների կողմից ձեռնարկվող կոլեկտիվ կամ միակողմանի միջոցներ՝ նպատակաուղղված այն բանին, որ մյուս կողմը համոզվի, թե այդ պետությունների գործողությունները չունեն նրա ազգային անվտանգությանը վնաս պատճառելու միտում և իրականում չեն վնասում:

վստահության և անվտանգության ամրապնդման միջոցներ – меры по укреплению доверия и безопасности – confidence and security building measures

ուղեվարական միջոցներ – навигационные средства – navigation aids

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային և միջուկային գենքից անհատական պաշտպանության միջոցներ – индивидуальные средства защиты от ядерного, биологического, радиационного и химического оружия – individual chemical, biological, radiological and nuclear protection

միջուկ – ядро, сердцевина – nucleus, core

հարվածային միջուկ – ударное ядро, снарядоформирующий заряд – explosively formed projectile

միջուկային – ядерный – nuclear

1. Ատոմի միջուկին վերաբերող՝ առնչվող: 2. Ատոմի միջուկի էներգիայի կիրառման վրա հիմնվող: 3. Նմանությամբ՝ որևէ բանի միջուկին վերաբերող՝ առնչվող:

միջուկային ամպ – ядерное облако – nuclear cloud

միջուկային ավիացիոն ռազմավարական ուժեր – ядерные стратегические авиационные силы – Nuclear Strategic Air Force

միջուկային էներգիա – ядерная энергия – nuclear energy

Ատոմի միջուկի տրոհման հետևանքով առաջացող էներգիա:

միջուկային էներգիայով աշխատող – работающий на атомной энергии – nuclear-powered

միջուկային ընտանիք – տես *ընտանիք՝ տարրական ընտանիք*

միջուկային թափոններ – ядерные отходы – nuclear waste

միջուկային խառնարան – տես *միջուկային՝ միջուկային ռեակտոր*

միջուկային ծրագիր – ядерная программа – nuclear program

միջուկային կաթսա – տես *միջուկային՝ միջուկային ռեակտոր*

միջուկային, կենսաբանական և քիմիական – ядерный, биологический и химический – nuclear, biological and chemical, NBC

միջուկային համագործակցության ծրագիր – программа ядерного сотрудничества – program of nuclear cooperation

միջուկային հավաստագրմանը պատրաստ – готовый к ядерной сертификации – nuclear certifiable

միջուկային հավաստագրում անցած – прошедший ядерную сертификацию – nuclear certified

միջուկային ճառագայթում – ядерное излучение – nuclear radiation

Ճառագայթում, որն առաջանում է ատոմի միջուկի տրոհման հետևանքով:

միջուկային միջադեպ – ядерный инцидент – nuclear incident

Միջադեպ, որը կապված է միջուկային զենքի հետ (դրա պահման, չտարածման, կիրառման, ստեղծման ևն):

միջուկային ռեակտոր – ядерный реактор, ядерный котел – nuclear reactor

Սարք, որը կիրառվում է. ատոմակայաններում՝ ջուրը տաքացնելու և էլեկտրաէներգիա ստանալու համար, տրանսպորտային միջոցներում՝ որպես շարժիչ:

միջուկային սյուն – ядерный столб – nuclear column

Փոշու (ջրի) սյուն, որը մակերևութային պայթյունի ժամանակ տեղանքի մակերևույթը (ցամաք կամ ջուր) միացնում է պայթյունի ամպի հետ, պայթյունի սնկի ոտքը:

Միջուկային քաղաքականության բաժին – Отдел ядерной политики – Nuclear Policy Section

միտում – 1. тенденция, устремленность, 2. тенденция, направленность, 3. умысел – 1. tendency, 2. tendency, directedness, 3. guilty intent

1. Չգտում, շարժում դեպի որևէ նպատակ՝ արդյունք: 2. Որևէ բանի զարգացման ուղղություն: 3. Դիտավորություն:

տիրապետող միտում – господствующая тенденция – mainstream

«Միրաժ» – «Мираж» – “Mirage”
Ֆրանսիական արտադրության կործանիչների սերիա:

միութենական – союзный – allied

միություն – 1. альянс, союз, 2. տես *ընկերակցություն* – 1. alliance, coalition, 2. տես *ընկերակցություն*

ռազմաքաղաքական միություն – военно-политический союз – military-political alliance

Երկու կամ մի քանի պետությունների միավորում՝ ռազմական միջոցներով քաղաքական նպատակների հասնելու համար:

միօրինականացում – унификация – unification

միօրինակացվածություն – унифицированность – commonality

մղել – տես *խրախուսել*

մղոն՝ ժամում – миля в час – miles per hour, MPH (նաև՝ mph)

Արագության միավոր, որը ծովագնացության մեջ կոչվում է «հանգույց»:

մնացուկ – տես *վերապրուկ*

մշակույթ – культура – culture

1. Մարդկային գործունեությունն իր ամենատարբեր դրսևորումներով, ներառյալ՝ մարդու ինքնարտահայտման և ինքնաձանաչողության բոլոր ձևերն ու եղանակները, մարդու և հանրության կողմից ընդհանուր առմամբ հմտությունների ու կարողությունների կուտակում: Համամարդկային և հոգևոր արժեքների գործնական իրացում: 2. Հասարակության և մարդու զարգացման պատմականորեն որոշակի մակարդակ՝ արտահայտված մարդկանց կենսագործունեության կազմակերպման ձևերի ու տիպերի, ինչպես նաև նրանց ստեղծած նյութական ու հոգևոր արժեքների մեջ: 3. Կողերի հավաքածու, որոնք մարդուն՝ իրեն բնորոշ ապրումներով և մտքերով հանդերձ, հրահանգում են որոշակի վարք՝ դրանով իսկ նրա վրա գործելով կառավարային ազդեցություն, այն է՝ մարդու վարքի ոլորտում գենետիկորեն չժառանգվող տեղեկույթի ամբողջությունը:

մշտազննում – мониторинг – monitoring

1. Որևէ գործընթացի մշտական դիտարկում՝ ցանկալի արդյունքին կամ նախնական ենթադրություններին դրա համապատասխանությունը պարզելու նպատակով: 2. Որևէ բանի վիճակի կամ դրա փոփոխման դիտարկում, գնահատում, կանխատեսում:

քիմիական մշտազննում – химический мониторинг – chemical monitoring, chemical survey

մշտական – постоянный – regular

մշուշաքող – 1. տես *միզաշղարշ*, 2. տես *շղարշ*

մոբիլիզացիոն – мобилизационный – mobilization

տնտեսության մոբիլիզացիոն պատրաստում – мобилизационная подготовка экономики – mobilizational preparation of the economy

Միջոցառումների համալիր՝ նպատակաուղղված տնտեսության պատրաստմանը պատերազմական շրջանում կայուն գործառնությանը:

մոբիլիզացում – мобилизация – mobilization

1. Որևէ բանի բերում այն վիճակի, որն ապահովում է խնդրի հաջող լուծումը:
2. Որևէ մեկի ներգրավում խնդրի լուծման գործում:
3. Ջինված ուժերի, տնտեսության, կառավարման համակարգի ևն փոխադրում խաղաղ պայմաններից պատերազմական դրության:

արդյունաբերության մոբիլիզացում – мобилизация промышленности – industrial mobilization

տնտեսական մոբիլիզացիա – экономическая мобилизация – economic mobilization

Ազգային տնտեսության մեջ այնպիսի փոփոխությունների կամ ներդրումների ամբողջություն, որոնք տնտեսությանը հնարավորություն կտան պատրաստ լինելու արտակարգ իրավիճակներին:

մոգոնում – տես կեղծում

մոդել – 1. модель, 2. տես նմուշ 1 – 1. model, 2. տես նմուշ 1

1. Համակարգ, որի հետազոտումը այլ համակարգի մասին տեղեկություններ ստանալու միջոց է, դրա իրական կառուցվածքի կամ դրանում տեղի ունեցող պրոցեսների (գործընթացների, կենսընթացների) մասին պարզագույնացված պատկերացումը:
2. Որևէ բանի տիպորինակը:
3. Տեխնիկական սարք, որը նմանարկում է նյութական օբյեկտների կամ ֆիզիկական երևույթների որոշակի բնութագրերը կամ հատկությունները:

ապարատային վարչարարության բրգածն մոդել – пирамидальная модель аппаратного администрирования – pyramidal model of machinery bureaucracy

ԽՍՀՄ-ում կիրառվող կառավարային մոդել, որը հիմնված էր ներքևից վերև խիստ ստորակարգության, ապարատի

կողմից որոշումների կայացման ու կատարման վերահսկման և ստորադասներին դրանց անվերապահ հրամայական կատարման պարտադրման վրա:

հակազդումային մոդել – реактивная модель – jet model

հակառակորդի՝ օպերացիայի նախընտրած մեթոդների վրա հիմնված մոդել – модель, основывающаяся на предпочитаемых противником методах операции – adversary template

Գործողությունների ծրագիր, որը հիմնվում է հակառակորդի նախորդ գործողությունների ուսումնասիրությամբ նրա ռազմավարական-օպերատիվ նախասիրությունների պարզման և համապատասխան թուլությունների, թերությունների ու սխալների օգտագործման սկզբունքի վրա:

ստերեոսկոպիկ մոդել – стереоскопическая модель – stereoscopic model

մոդելավորում – моделирование – 1. modeling, 2. simulation

Ճանաչողության օբյեկտների ուսումնասիրություն՝ դրանց մոդելների միջոցով, իրականում գոյություն ունեցող առարկաների, երևույթների կամ գործընթացների մոդելների կառուցում:

տեսանմանարկումային մոդելավորում – видеоимитационное моделирование – video-imitating modeling

Տեսանելի կերպարի նմանությամբ մոդելավորված:

մոդուլ – модуль – force module

մոդուլացում – модуляция – modulation

Բարձր հաճախականային կրող տատանման մի կամ մի քանի պարամետրների փոփոխում՝ ըստ ցածր հաճախականային տեղեկության կիրառման (հաղորդագրության) փոփոխման կանոնի:

լայնության մոդուլացում – амплитудная модуляция – amplitude modulation, AM

հաճախականային մոդուլացում – частотная модуляция – frequency modulation, FM

փուլային մոդուլացում – фазовая модуляция – phase modulation

«Մոլոտովի խառնուրդ» – «коктейль Молотова» – Molotov cocktail

Շշերի մեջ լցված դյուրավառ նյութ, որն օգտագործվում էր գերմանական տանկերի դեմ պայքարում:

մոլորեցում – տես *խաբեություն*

մոլորեցման մտահղացում – концепция введения в заблуждение – deception concept

ԱՄՆ-ում. մարտական հրամանատարների կողմից Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի Նախագահին առաջարկված գործողությունների ռազմավարական մտահղացման մաս, որը նպատակաուղղված է հակառակորդին խաբեելուն:

մոլորեցման սցենար – сценарий введения в заблуждение – deception story

մոմենտ – момент – moment

մոջահեդ – моджахед – mujahideen

Ջիհադի մասնակից, արաբերեն բառացի՝ «ձիգեր կատարող մարտիկ»:

մոտեցում – 1. подход, приближение, 2. подход – 1. approach, access, 2. approach, attitude

1. Հակառակորդի դիրքերին՝ նշանակետին ևն մոտենալը՝ մոտ գնալը, դրանցից եղած հեռավորությունը կըրձատելը: 2. Որևէ բանի նկատմամբ տեսակետ, վերաբերմունք:

անաչառ մոտեցում – տես *մոտեցում՝ անկողմնակալ մոտեցում*

անկողմնակալ մոտեցում – беспристрастный подход – impartial approach, unbiased approach

անուղղակի մոտեցում – косвенный подход – indirect approach

Մարտական գործողությունների պլանավորման ժամանակ մոտեցում, որը նախատեսում է հարված վճռորոշ կետերին՝ հակառակորդի թիկունքի օբյեկտներին, հաղորդակցություններին, հրամանատարական կետերին:

միջօրեականների մոտեցման բազմապատկիչ – множитель сближения меридианов – grid convergence factor

մոտեցման լույսեր – огни подхода, огни приближения – approach lights

Վրագետնյա լույսեր, որոնք օդաչուին ցույց են տալիս ուղին դեպի օդանավակայան և/կամ վայրէջքի գոտի:

մոտեցում հակառակորդին – подход к противнику – movement to contact

Շփում ստեղծելու նպատակով ձեռնարկվող ագրեսիվ գործողության տեսակ:

ոչ գծային մոտեցում – нелинейный подход – non-linear approach

ուղղակի մոտեցում – прямой подход – direct approach

Ռեղիղ հարված հակառակորդի «ծանրության կենտրոնին»՝ կարևոր նշանակությամբ օբյեկտներին:

օպերացիաների շրջանին (ուժերի և միջոցների) մոտեցում – приближение (сил и средств) к району операций – preposition

մոտոհետևակ – мотопехота – motorized infantry

Որոշ պետություններում ժամանակակից հետևակի անվանումը:

մոտոհրաձգային – мотострелковый – motor-rifle

մոտոհրաձիգ – мотострелок – motorized shooter, motorized rifleman

Մոտոհրաձգային զորքի զինծառայող:

մոտորանավակ – катер – cutter

տորպեդային մոտորանավակ – торпедный катер – torpedo-boat

Մորզեի այբուբեն – азбука Морзе – Morse code

Ռադիոագրանշանների համակարգ, որում յուրաքանչյուր տառին ու թվանշանին համապատասխանում է կետերի և գծերի ուրույն համակցություն:

մտադրություն – 1. տես *նպատակ*, 2. намерение – 1. տես *նպատակ*, 2. intention

մտածողություն – мышление – thinking, reasoning

մարտական մտածողություն – боевое мышление – battlemind

Զինվորների ներքին ուժը՝ խիզախաբար հաղթահարելու վախճն ու դժվարությունները, որպես գլխավոր բաղադրատարրեր ներառում է՝ վստահություն իր ուժերի նկատմամբ (ռիսկերի ու ծառայող մարտահրավերների հաշվարկում) և հաստատակամություն (խոչընդոտների կամ անհաջողությունների հաղթահարում և դժվարությունների ժամանակ դրական մտածելակերպի պահպանում):

մտահղացում – замысел – concept

ռազմավարական մտահղացում – стратегический замысел – strategic concept

Օպերացիայի պլանի մշակման հիմքը:

ստրատեգիական մտահղացում – տես *մտահղացում՝ ռազմավարական մտահղացում*

օպերացիայի (մարտի) մտահղացում – замысел операции (боя) – concept of operations

Առաջադրված մարտական խնդրի կատարման եղանակի գլխավոր գաղափարը, օպերացիայի (մարտի) որոշման հիմքը:

մտավոր – умственный, интеллектуальный – mental

մտոց – люк – hatch, hatchway, scuttle, manhole

Կափարիչով փակվող անցք նավի տախտակամածում, տանկում, տանիքում, հատակում ևն:

մտցնելը – ввод, введение – insertion

մրրկայնություն – турбулентность – turbulence

Քաղաքականության մեջ. վիճակ, երբ համաշխարհային քաղաքականության հիմնական պարամետրները, այն եզրագծերը, որոնք ձևավորում ու սահմանափակում են նրա փոփոխական բաղադրիչների տատանումները, ճապաղվում են մեծ բարդության ու բարձր աստիճանի դինամիկության հետևանքով առաջացած անորոշության ազդեցությամբ:

մրցակից – 1. конкурент, соперник, 2. տես *հակառակորդ 1* – 1. rival, 2. տես *հակառակորդ 1*

մրցակցային սակարկություն – конкурентные торги – competitive bidding

Ապրանքների մատակարարման, ծառայությունների գնման և որոշակի աշխատանքների կատարման պատվիրման եղանակ, ըստ որի՝ պայմանները նախապես հայտարարվում են հատուկ փաստաթղթում, ինչը ենթադրում է որոշակի ժամկետում մի քանի մասնակցի ներգրավում կազմակերպչի համար գնման առավել ձեռնտու պայմաններ ապահովելու նպատակով:

մրցավար – рефери, арбитр – umpire

մուշկետ – мушкет – musket

մուտք – 1. вход, 2. подъезд, парадный вход, 3. доступ, допуск – 1. enter, 2. entrance, 3. access

մուտք թռիչքադաշտային գոտի – вход в аэродромную зону – penetration

Գործիքային մոտեցման հրապարակված բարձրության այն հատվածը, որով նախանշված է ուղղույթի թեքվածքի անկյունը հաստված ստուգողական կետից դեպի այլ սահմանված կետ կամ բարձրություն, որից էլ կատարվում է վայրէջքը:

մուտքի թույլտվություն – տես *մուտք 3*

մուտքեր – поступления – proceeds

մուր – копать – smoke

«Մներիկ» – «Мэверик» – “Maverick”

Ամերիկյան «օդ-երկիր» դասի հրթիռ:

3 (ՀԻ)

«Յունիոն Ջեկ» – «Юнион Джек» – Union Jack, Union flag

Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորության պետական դրոշմը:

յուրաքանչյուր տասներորդին պատժ ենթարկել – подвергнуть децимации – decimate

Ն (ՆՈՒ)

նախագահ – 1. президент, 2. председатель – 1. president, 2. chairman

նախագահի աշխատակազմ – аппарат президента – staff of president

նախագահի հրամանագիր – указ президента – decree of the president

Պետության նախագահի (որը մեծ թվով պետություններում նաև զինված ուժերի գերագույն գլխավոր հրամանատարն է) հրապարակած նորմատիվ-իրավական ակտ:

նախագիծ – проект – draft

նախագոտի – предполье – forefield, foreground

Տեղանքի շերտ, որը գտնվում է պաշտպանության գլխավոր գոտու կամ ամրաշրջանի առջև ու սարքավորված է ինժեներական կառույցներով և արգելափակոցներով: 2-րդ աշխարհամարտից հետո փոխարինվել է «ապահովման գոտի» և «ծածկապաշտպանության գոտի» տերմիններով:

նախադրում – установка – installation, setting

Սարքի, գործիքի ևն սանդղակում ելակետային արժեքի տեղադրումը:

նախազգուշացում – տես *զգուշացում*

հակաօդային պաշտպանության ուժերի ու միջոցների վաղաժամ նախազգուշացում – раннее предупреждение сил и средств противовоздушной обороны, раннее предупреждение – early warning, air defense early warning

Անհայտ զենքերի կամ դրանց կրողների մոտեցման կամ արձակման մասին յուրային ՀՕՊ-ի գործի պատեհաժամ իրազեկում:

մարտավարական նախազգուշացում – տես *իրազեկում` մարտավարական իրազեկում*

վաղաժամ նախազգուշացում – տես *նախազգուշացում` հակաօդային պաշտպանության ուժերի ու միջոցների վաղաժամ նախազգուշացում*

նախագորակոչիկ – допризывник – pre-draftee, prospective conscript

Նախագորակոչային տարիքի պատանի` այն պետություններում, որտեղ պահպանվել է զինապարտությունը (գորակոչով զինծառայությունը):

նախականխում – предупреждение – prevention

Այնպիսի միջոցառումների նախապես իրագործում, որոնց հետևանքով կանխատեսվող գործողությունը կասեցվում է դեռ նախքան սկսվելը:

նախակարապետ – предтеча, предвестник – precursor

նախահաշիվ – смета – estimate

Որևէ գործունեության կատարման համար գալիք ծախսերի ու եկամուտների հաշվարկ (պլան):

բյուջեական նախահաշիվ – бюджетная роспись – budget allocation statement

բյուջետային նախահաշիվ – տես *նախահաշիվ` բյուջեական նախահաշիվ*

նախահարձակում – տես *նախահարված*

նախահարված – превентивный удар – preventive strike

Հարված, որը ձեռնարկվում է թիրախ պետության կողմից հարձակման վրտանգը (այդ վտանգի գոյության դեպքում) վերացնելու նպատակով:

նախաձեռնող – инициатор – initiator

նախաձեռնություն – инициатива – initiative

1. Առաջինն սկսելը, ձեռնարկելը, որևէ գործողություններում ղեկավար` առաջնորդական դերը, ձեռներեցություն, ինքնուրույնաբար ակտիվ գործելու կարողություն: 2. Առաջարկություններ, որոնք ներկայացվում են քննարկման:

կոլեկտիվ նախաձեռնություն – коллективная инициатива – collective initiative

մասնավոր ֆինանսավորման նախաձեռնություն – инициатива частного финансирования – private finance initiative

նախամարտակարգ – предбоевой порядок – pre-combat order

Ջորամիավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների՝ ըստ ճակատի ու խորության մասնատված շարվածք, որը կիրառվում է մարտի դաշտին մոտենալիս և հակառակորդի պաշտպանության խորքում հարձակվելիս՝ հակառակորդի ՋԽՁ-ի, հրետանային և ավիացիոն հարվածների նկատմամբ զորքի խոցելիությունը նվազեցնելու, արագ տարաշարժի և մարտակարգի ծավալման հնարավորությունն ապահովելու, վարակված տեղանքի, ավերածությունների, անցկայների և հրդեհների գոտիները արագ տեմպով հաղթահարելու նպատակով:

նախանկար – տես *էսքիզ*

նախանշանակված թիրախ – տես *նշանակետ*՝ *պլանավորված նշանակետ*

նախանշանակում – предназначение, назначение – mission, purpose

Նախատեսում, որևէ բանի առաքելության ճշգրտում, կիրառության ոլորտի և եղանակի սահմանում:

Երկակի նախանշանակման տեխնոլոգիա և արտադրանք – технология и продукция двойного назначения – dual-purpose technology and products

Երկակի նախանշանակման տեխնոլոգիա և արտադրություն – технология и производство двойного назначения – dual-purpose technology and products

ընդհանուր նախանշանակում – общее назначение – general purpose

հատուկ նախանշանակման ավիախումբ – авиагруппа специального назначения – special tactics team

հատուկ նախանշանակման ավիափոխադրումներին ներկայացվող պահանջներ – требования к авиаперевозкам специального назначения – special assignment airlift requirements

հատուկ նախանշանակման գումարտակ – батальон специального назначения – special purpose battalion

Օտար պետությունների տարածքում դիվերսիոն-հետախուզական, քայքայիչ և հատուկ գործողություններ վարե-

լու համար նախանշանակված գումարտակ:

հատուկ նախանշանակման գունդ – полк особого назначения – special purpose regiment

հատուկ նախանշանակման զորամաս – часть специального назначения – special mission unit

հատուկ նախանշանակման զորքեր – войска специального назначения, силы специальных операций – special forces, special operations forces, SOF

Մի շարք պետությունների ՋՈՒ-ում զորամիավորումներ, զորամասեր և ստորաբաժանումներ, որոնք նախանշանակված են օտար պետությունների տարածքում դիվերսիոն-հետախուզական, քայքայիչ և հատուկ գործողություններ վարելու համար:

հատուկ նախանշանակման ստորաբաժանում – подразделение специального назначения – special mission unit

հատուկ նախանշանակման ուժերի խումբ – группа войск специального назначения, группа спецназа – special forces group

հատուկ նախանշանակման ուժերի մարտական գործողություններ – боевые действия сил специального назначения – direct action

Թշնամական կամ արգելված գոտում հատուկ նախանշանակման ուժերի փոքրամասշտաբ և կարճատև հարձակողական գործողություններ՝ նպատակաուղղված օբյեկտի գրավմանը, ոչնչացմանը ևն:

քաղաքացիական նախանշանակման տեխնոլոգիա – технология гражданского назначения – civil technology

նախապատրաստական – подготовительный – preparatory

նախապատրաստել – изготавливать – prepare

նախապատրաստվել – изготавливаться – prepare

նախապատրաստում – 1. подготовка, подготовка, 2. приготвление – 1. preconditioning, 2. preparation

Նախնական, նախապես, վաղօրոք պատրաստում:

մարտական գործողությունների տեղեկատվական նախապատրաստում – информационная подготовка боевых действий – information preparation of the battlefield

մարտական տարածության տեղեկութային նախապատրաստում – информационная подготовка боевого пространства – intelligence preparation of the battlespace

Ռժժերի և միջոցների գործողությունների հավանական շրջանների մասին տվյալների ընդգրկում շտեմարանների անընդհատ վերլուծական մշակման մեթոդներ, որոնք կիրառվում են հակառակորդի, օպերատիվ իրադրության և զբաղեցված տարածքի մասին տեղեկությունների ճշտման համար: Ստացված տեղեկությոն արտացոլվում է գրաֆիկական եղանակով:

նախապատրաստում սպայական ծառայությանը – подготовка к офицерской службе – preparation for officer service

ՌԳԹ նախապատրաստում – подготовка ТВД – fitting out of a theater of operation

Կազմակերպական, տեխնիկական, ինժեներական և այլ միջոցառումների համակարգ, որը ձեռնարկվում է ՌԳԹ-ում՝ պատերազմի մեջ ՋՈՒ-ի կամ դրա մի մասի կազմակերպված գործունեության և ռազմական գործողությունների հաջող վարման ապահովման նպատակով:

օպերացիաների նախապատրաստում – подготовка операций – preparation of operations

նախատիպի ստեղծում – создание прототипа – prototyping

նախարարություն – 1. министерство, ведомство, 2. княжество, нахарарство – 1. ministry, department, 2. principality, nakhararutyun

1. Կենտրոնական հիմնարկ, որը գլխավորում է կառավարման որևէ ոլորտ: 2. Միջնադարյան Հայաստանում՝ խոշոր ավատատիրական միավոր, որոնց տրոհվում էր թագավորությունը:

ռազմածովային նախարարություն – военноморское министерство – Department of the Navy Admiralty

նախընթացություն – տես *նախորդում*

նախնական – предварительный – preliminary

նախնական թույլտվություն – предварительное разрешение – prior permission

նախնական մասնաբեռնում – предварительная частичная погрузка – preload loading

նախնական մեկնարկ – предварительный старт – holding point

նախշ – узор – pattern

նախշակաղապար – տես *նմուշ 1*

նախորդ – 1. предшественник, 2. տես *նախակարապետ* – 1. predecessor, 2. տես *նախակարապետ*

նախորդում – предшествование – precedence

նահանգ – штат – state

նահանջ – отступление – retreat

Ջորքերի հեռացում գրաված բնագծերից (շրջաններից) և տեղափոխում յուրային տարածքի խորքում գտնվող նոր բնագծեր (շրջաններ)՝ հետագա ռազմական գործողությունների համար ուժերի ու միջոցների նոր խմբավորում ստեղծելու նպատակով:

մարտավարական նահանջ – тактическое отступление – tactical retreat

նահանջի գոտի – տես *հետքաշում՝ հետքաշման գոտի*

նահանջի ուղի – путь отступления – line of retreat

ւրընթաց նահանջ – стремительное отступление – rout

նամակ-ռումբ – տես *ռումբ՝ փոստային ռումբ*

«Նայտհոկ» – «Найтхоук» – “Nighthawk” Անտեսանելի գրոհային ինքնաթիռ Ֆ-117Ա (F-117A):

նավ – 1. корабль, судно, 2. судно, пла-
вучее средство – 1. ship, vessel, 2. craft

ապահովվող նավ – обеспечиваемое суд-
но – receiving ship

գծային նավ – линейный корабль, линкор
– battleship

դեսանտային նավանորոգիչ նավ – де-
сантный корабль-док – dock landing ship

Մեծ նավ, որը նախանշանակված է
ափհանման օպերացիաներում անձնա-
կազմով ու սպառազինությամբ հանդերձ
փոքր ափհանիչ նավեր ու ռազմական
տեխնիկա տեղափոխելու և որոշ սահ-
մանափակ նավանորոգումային ծառա-
յություններ մատուցելու համար:

կառավարման ափհանիչ նավ – десант-
ный корабль управления – amphibious
command ship

կրող նավ – корабль-носитель, корабль-
матка – mother ship

Մեծ նավ՝ ռազմանավ, ինչպես նաև
թռչող ապարատ (ինքնաթիռ, դիրիժաբլ,
տիեզերանավ ևն), որը նախատեսված
է ավելի փոքր ապարատներ (մոտորա-
նավակներ, ինքնաթիռներ ևն) տեղա-
փոխելու համար:

հակաօդային պաշտպանության նավ –
корабль противовоздушной обороны –
air defense ship

հետևող նավ – выслеживающий корабль
– shadower

հերթապահ նավ – дежурный корабль –
guard-ship

միակի նավ – одиночное судно, несопро-
вождаемое торговое судно – independent

նավը վարել – տես *նավարկել*

նավի գրավում – տես *նավակայում*

նավի ընկղմվածք – осадка корабля –
draft

նավի իրան – корпус корабля, корпус
судна – hull

նավի հերթապահ – дежурный по ко-
раблю – officer of the deck

նավի մեխանիկ – судовой механик –
engineer

նավի ոչ հպումային ազդեցություն – не-
контактное воздействие корабля – ship
influence

Ականի վրա նավի կամ նավի նման
որևէ ականագեղձի գործած այն մագ-
նիսական, ձայնային կամ ճնշումային
ազդեցությունը, որը կարող է հայտ-
նաբերել ականը կամ այլ զգայական
սարք:

նավի վերջրյա բարձրություն – надводная
высота корабля – air draught

Ջրագծից նավի ամենաբարձր կետի
հեռավորությունն ուղղաձիգով:

նավի տախտակամածին կայանման կետ
– место стоянки на палубе – spotting

Նավի տախտակամածի հատված, որը
հատկացված է ինքնաթիռների՝ ուղղա-
թիռների ևն կանգնելու համար:

նավի ուղղույթ – курс корабля – course of
the ship

«նավ-ծուղակ» – судно-ловушка – “decoy
ship”

նշանադրիչ նավ – корабль-вехостав –
marker

ոչ մարտական նավ – небоевой корабль
– noncombatant

ստորջրյա թևերով նավ – корабль на под-
водных крыльях – hydrofoil craft

ռազմական նավ – военный корабль, во-
енное судно – warship

վրաջրյա նավ – 1. надводный корабль,
2. надводное судно – 1. surface ship,
2. surface vessel

նավաբեկություն – кораблекрушение –
wreck

նավաբեռնարան – док – dock

նավաբեռնում – տես *բեռնում*

նավաբեռնման կազմակերպման ստորա-
բաժանում – подразделение организации
погрузки – embarkation organization

Կազմավորում. դեսանտային նավի
բեռնման ենթակա զինվորական անձ-
նակազմի և նրան պատկանող զենքե-
րի և տեխնիկայի մի հատվածը:

նավաբեռնման հաշվարկ – погрузочный расчет – embarkation team

նավաբեռնման պլան – տես *բեռնման՝ բեռնման պլան*

նավագնացություն – навигация, судоходство, мореходство – navigation

1. Նավով երթևեկելը, մարդկանց ու բեռների փոխադրելը: 2. Նավերի երթևեկությունը, նավարկությունը:

նավագնացության վերահսկման կետ – пункт контроля судоходства – shipping control point

նավադրոշ – вымпел – pennant
Փոքր եռանկյուն դրոշակ:

նավազուգարան – տես *գալյուն*

նավախել – корма – stern
Նավի հետին մասը՝ պոչամասը:

նավախոհանոց – камбуз – galley

նավախցիկ – 1. каюта, 2. рубка – cabin

նավախումբ – տես *էսկադրա*

հարվածային նավախումբ – ударная группа – attack group

Նավատորմի ուժերի մարտակարգի (օպերատիվ շարվածքի) տարր. ժամանակավոր կազմավորում, որը նախանշանակված է մարտում (օպերացիայում) մասնակի խնդիր կատարելու համար:

նավակ – лодка – vessel

առագաստային-թիավարական նավակ – տես *կուտեր*

նավակազմ – экипаж – crew, team

նավակալային թուր – абордажная сабля – cutlass

նավակալիչ խումբ – абордажная команда – boarding party

Ռազմածովայինների խումբ, որը հարձակվում և ներխուժում է հակառակորդի նավի վրա:

նավակալում – абордаж, захват корабля – ship hijacking

Հակառակորդի նավի գրավում՝ երկու նավերի անմիջական մերձեցմամբ և գրոհողների անցմամբ թիրախ նավի տախտակամած ու ձեռնամարտի մի-

ջոցով, ծովային մարտի ձև: Կիրառվում է նաև մի նավից մյուսը մարդկանց կամ բեռներ փոխադրելու նպատակով:

նավակալում ձեռնարկել – идти на абордаж – board

նավակախարիսխ – дрег, шлюпочный якорь – grapnel

նավակայան – 1. гавань, 2. տես *ծովախորշ*

1. harbor, 2. տես *ծովախորշ*
1. Նավերի կանգառման համար հարմար՝ պաշտպանված տեղ: 2. Նավահանգստի ջրատարածքի՝ նավամատույցներին անմիջականորեն հարող մասը: 3. Որոշ ծովախորշերի անվանում:

նավակող – борт – board

ձախակողմյան նավակող – левый борт – port

նավահանգիստ – 1. порт, морской порт, 2. տես *նավակայան* – 1. port, seaport, 2. տես *նավակայան*

թիկունքային ապահովման նավահանգիստ – порт тылового обеспечения – port of support

նավահանգստի բեռնաշրջանառություն – грузооборот порта – port capacity

նավահանգստի թողունակություն – пропускная способность порта – port capacity

նավահանգստի պաշտպանություն – защита гавани – harbor defense

նավահանգստից առևտրանավերի տարահանում – эвакуация торговых судов из порта – port evacuation of shipping

վերահսկվող նավահանգիստ – контролируемый порт – controlled port

Նավահանգիստ, որտեղ նավափոխադրումները, ժամանումներն ու մեկնումները, ինչպես նաև կայանումները վերահսկվում են զինվորական մարմինների կողմից:

փոքր նավահանգիստ – малый порт – minor port

նավահավաք – рандеву – rendezvous

նավաճանկ – абордажный крюк – grappling hook

նավամատույց – 1. пристань, 2. причал – 1. quay, 2. terminal

երկկողմանի նավամատույց – пирс – pierce

նավամբար – трюм – hold, ships hold

նավային դերացուցակ – տես *անձնակազմ` անձնակազմի ցուցակ*

նավանորոգարան – док – dock

չոր նավանորոգարան – сухой док – dry dock

Նավակայան, որտեղից ջուրը կարելի է հեռացնել՝ նավի իրանին եղած վնասվածքները նորոգելու համար:

նավանորոգման գործարան – судоремонтный завод – dockyard

նավաշարայուն – морской конвой – convoy (convoy with its escort)

Պաշտպանվող փոխադրանավերից և դրանց պահապան մարտանավերից բաղկացած ժամանակավոր կազմավորում, որը սովորաբար դասավորվում է մի քանի նավահետքային շարայուններով:

նավաշարայան հրամանատար – командующий морским конвоем – convoy commodore

նավաշարայան մեկնման նավահանգիստ – порт отправки морского конвоя – convoy assembly port

նավաշարայան ցրման կետ – пункт расщедоточения морского конвоя – convoy dispersal point

Նավերի բաժանման տեղը ծովում, որից հետո յուրաքանչյուր նավ շարժվում է իր ուղղությամբ:

նավաշինարան – верфь – dockyard

նավապետ – капитан – captain

Նավի ղեկավարը:

հեռավոր նավարկության նավապետ – капитан дальнего плавания – sea captain

նավապետի կամրջակ – капитанский мостик – bridge

նավաստի – матрос – sailor, seaman, hand, able rating

1. Մի շարք պետությունների ՌՇՈՒ-ում առաջին նավային զինվորական կոչումը: 2. Քաղաքացիական նավատորմի (ծովային և գետային) նավերում անձնակազմի անդամի պաշտոն:

առաջին կարգի նավաստի – матрос I статьи – able seaman

կրտսեր նավաստի – младший матрос – seaman apprentice

ԱՄՆ-ի ՌՇՈՒ-ում շարքային կազմի կոչում:

նավավարություն – 1. տես *ուղեվարություն*, 2. навигация, кораблевождение – 1. տես *ուղեվարություն*, 2. navigation, sailing

1. Գիտություն՝ ուղու ընտրության և նավերի վարման մեթոդների մասին: 2. Ուսումնական առարկա՝ ռազմածովային բուհերում, ակադեմիաներում և ուսումնարաններում: 3. Նավ վարելու հմտություն:

1. Գիտություն՝ ուղու ընտրության և նավերի վարման մեթոդների մասին: 2. Ուսումնական առարկա՝ ռազմածովային բուհերում, ակադեմիաներում և ուսումնարաններում: 3. Նավ վարելու հմտություն:

նավավարում – *նավավարություն 2*

նավատար – лодман – pilot

նավատորմ – флот – 1. fleet, 2. navy

1. Մի շարք պետությունների ՌՇՈՒ-ում օպերատիվ-ռազմավարական միավորում՝ նախանշանակված որոշված օվկիանոսային (ծովային) օպերացիոն զոտում ռազմավարական, ռազմավարաօպերատիվ և օպերատիվ խնդիրների լուծման համար: 2. Տարբեր նավերի ու լողամիջոցների հավաքական անվանումը:

առևտրական նավատորմ – торговый флот – merchant navy

ծովային առևտրական նավատորմ – морской торговый флот – shipping

նավատորմի առաջադիր խարսխակայան – передовая якорная стоянка флота – advanced fleet anchorage

նավատորմի ծովակալ – адмирал флота – Admiral of the Fleet, Fleet Admiral

նավատորմի կրտսեր լեյտենանտ – младший лейтенант флота – lieutenant junior grade

ռազմածովային նավատորմ – տես *ուժեր՝ ռազմածովային ուժեր*

ռազմածովային նավատորմի ուժերի հակաօդային պաշտպանություն – противовоздушная оборона сил флота – anti-air warfare

ստորջրյա նավատորմ – подводный флот – submarine force, submarine fleet

վրաջրյա նավատորմ – надводный флот – surface fleet

օդային նավատորմ – воздушный флот – air fleet

նավատորմիղ – флотилия – flotilla

1. Մի շարք պետությունների ՌՇՈՒ-ում օպերատիվ միավորում, օպերատիվ-մարտավարական զորամիավորում:
2. Քաղաքացիական նավերի միավորում ըստ զբաղմունքի (ծկնորսական ևն):

նավարկագիտություն – лoция – sailing directions

Նավավարության բաժին, որն ուսում-նասիրում է ծովերում (օվկիանոսներում), լճերում և գետերում նավարկության պայմանները՝ ուղեվարաջրագրական և հիդրոօդերևութաբանական տեսանկյունից:

նավարկային ձեռնարկ – лoция – sailing directions

Կոնկրետ ջրային ավազանում նավարկելու համար ձեռնարկ՝ այդ ավազանի ուղեվարական առանձնահատկությունների հանգամանալից նշմամբ:

նավարկել – плавать, вести судно – navigate

նավարկելի – судоходный – navigable

նավարկություն – плавание – sail, navigation

նավարկուղի – фарватер – channel

նավարկում – տես *նավարկություն*

նավարկման հեռագնացություն – дальность плавания – cruising range

Հեռավորություն, որը կարող է նավը անցնել տրված արագությամբ՝ ծախսելով վառելիքի լրիվ պաշարը կամ

մինչև ինքնուրույնությունը կորցնելու ժամկետը:

նավացուկ – տես *նավաքիթ*

նավաքիթ – нос корабля, бак, носовая часть – bow, forecastle

Նավի առջևի մասը՝ քիթը:

նավթ – нефть – oil, petroleum

նավթահանք – нефтяной промысел – oilfield

նավթահոր – нефтяная скважина – oil well

նավթային հանքավայր – месторождение нефти – oilfield

ՆԱՏՕ – НАТО, Организация Североатлантического договора – NATO, North Atlantic Treaty Organization

Ռազմաքաղաքական դաշինք, որում միավորված էին հյուսիսամերիկյան և արևմտաեվրոպական մի շարք պետություններ, «սառը պատերազմի» շրջանի երկու հիմնական բլոկներից մեկը: Ներկայումս ՆԱՏՕ-ին անդամակցում է նաև Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի պետությունների մի զգալի մասը:

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄԶՈՒ-ի ԳԳՀ նյութական և մարդկային ռեսուրսների վարչություն – Управление материальных и людских ресурсов ВГК ОБС НАТО в Европе – ACE Resources Division, ACE RES

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄԶՈՒ-ի ԳԳՀ շարժման համադասման կենտրոն – Центр координации движения ВГК ОБС НАТО в Европе – ACE Mobility Coordination Center, AMCC

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄԶՈՒ-ի Գերագույն զլխավոր հրամանատարի ներկայացուցիչ Ռազմական կոմիտեում – представитель Верховного главнокомандующего ОБС НАТО в Европе в Военном комитете – Supreme Allied Commander Europe Representative to Military Committee

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄԶՈՒ-ի Գերագույն զլխավոր հրամանատարի շտաբ – Штаб Верховного главнокомандующего ОБС НАТО в Европе – Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի Գերագույն հրամանատարություն – Верховное командование ОВС НАТО в Европе – Allied Command Europe NATO, ACE

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տեղափոխումների և տեղաշարժերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ – автоматизированная система управления переброской и передвижениями ОВС НАТО в Европе, АСУ, «АДАМС» – Allied Deployment and Movement System, “ADAMS”

Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի Գերագույն գլխավոր հրամանատար – Верховный главнокомандующий Объединенными вооруженными силами НАТО в Европе – Supreme Allied Commander Europe, SACEUR

խողովակաշարերի գծով ՆԱՏՕ-ի կոմիտե – комитет НАТО по трубопроводам – NATO Pipeline Committee

ՆԱՏՕ ԱՊԳՊ – տես *ՆԱՏՕ-ին անդամակցությանը պատրաստման գործողությունների պլան*

ՆԱՏՕ-ի այլ դաշնակից ուժեր – иные союзные войска для НАТО – other Allied forces for NATO

ՆԱՏՕ-ի անդամ պետությունների բաժին – отдел стран НАТО – NATO Countries Section

ՆԱՏՕ-ի անվտանգության ծառայություն – служба безопасности НАТО – NATO Office of Security

ՆԱՏՕ-ի արագ արձագանքման կորպուս – корпус быстрого реагирования НАТО – Allied Rapid Reaction Corps, ARRC

ՆԱՏՕ-ի՝ արտադրության և նյութատեխնիկական ապահովման գծով կազմակերպություններ – организации по производству и материально-техническому обеспечению НАТО – NATO Production and Logistics Organizations

ՆԱՏՕ-ի արտահաստիքային քաղաքացիական անձնակազմ – внештатный гражданский персонал НАТО – supernumerary NATO civilian personnel

ՆԱՏՕ-ի արտաքին հարմարում – внешняя адаптация НАТО – NATO external adaptation

ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատար – главнокомандующий НАТО – Major NATO Commander

ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատարություն – Главное командование НАТО – Major NATO Command

ՆԱՏՕ-ի ԳՀԽ զորավարժություն – военное учение НАТО-ПРМ – NATO/PfP military exercise

ՆԱՏՕ-ի գործակալություն – агентство НАТО – NATO Agency

ՆԱՏՕ-ի դպրոց – школа НАТО – NATO School

ՆԱՏՕ-ի երկրների ՁՈՒ-երի միացյալ խորհուրդ – Объединенный совет ВС стран НАТО – Joint Service Board

ՆԱՏՕ-ի ընդհանուր ծախսեր – общие расходы НАТО – NATO common costs

ՆԱՏՕ-ի ընդհանուր ֆինանսավորում – общее финансирование НАТО – NATO common funding

ՆԱՏՕ-ի թիկունքային ծառայությունների պետերի խորհրդաժողով – Конференция начальников служб тыла НАТО – Senior NATO Logisticians’ Conference

ՆԱՏՕ-ի իրազեկման ժամանակը – время оповещения НАТО – NATO warning time

ՆԱՏՕ-ի լայնամասշտաբ զորավարժություն – крупномасштабные учения НАТО – NATO-wide exercise

ՆԱՏՕ-ի խողովակաշարերի համակարգ – система трубопроводов НАТО – NATO Pipeline System

ՆԱՏՕ-ի խորհրդարկման, հրամանատարության և կառավարման համակարգեր – системы НАТО по консультации, командованию и управлению – NATO consultation, command and control systems

ՆԱՏՕ-ի Խորհրդի զորավարժությունների համադասման և իրականացման բաժին – Отдел координации и реализации учений Совета НАТО – Council Exercises Coordination and Implementation Section

ՆԱՏՕ-ի ծրագրերի համատեղ իրագործման մեխանիզմներ – механизмы совместной реализации программ НАТО – joint implementation arrangements

ՆԱՏՕ-ի կապի և տեղեկատվության համակարգերի դպրոց – школа систем связи и информации НАТО – NATO Communications and Information School, NCISS

ՆԱՏՕ-ի կապի զինվորական ներկայացուցչություն – военная миссия связи НАТО – NATO Military Liaison Mission

ՆԱՏՕ-ի կենտրոնակայանի ապահովման ծառայությունների տնօրինություն – Директорат служб обеспечения штаб-квартиры НАТО – HQ Support Services Directorate

ՆԱՏՕ-ի կենտրոնակայանի՝ խորհրդարկումների, հրամանատարության և կառավարման գծով քարտուղարություն – Секретариат Штаб-квартиры НАТО по консультациям, командованию и управлению – NATO HQ C3 Staff

ՆԱՏՕ-ի համակարգի կազմակերպություն – организация в системе НАТО – NATO Organisation

Այն ղեկավար կառույցների ընդհանուր անվանումը, որոնք կազմակերպում են ՆԱՏՕ-ի շրջանակներում կատարվող գիտական հետազոտություններն ու մշակումները, տարբեր նախագծերի իրագործումը և ղեկավարում են ՆԱՏՕ-ի՝ այդ աշխատանքները կատարող գործակալությունները:

ՆԱՏՕ-ի համաձայնագիր ստանդարտացման մասին – соглашение НАТО о стандартизации – NATO standardization agreement

ՆԱՏՕ-ի համապիտանի վառելիքի հայեցակարգ – концепция универсального топлива НАТО – NATO Single Fuel Concept

ՆԱՏՕ-ի հրատարակություն – публикация НАТО – Allied Publication

ՆԱՏՕ-ի ղեկավար զինվորական մարմին – военный руководящий орган НАТО – NATO military authority

ՆԱՏՕ-ի մարտավարական ռազմաօդային ուժեր – тактические военно-воздушные силы НАТО – Allied Tactical Air Force

ՆԱՏՕ-ի մեջ չմտնող երկրների հետ կապերի բաժին – Отдел по связям со странами, не входящими в НАТО – Outreach Countries Section

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ինտեգրված ռազմական կառույց – интегрированная военная структура ОВС НАТО – integrated military structure

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ծավալման և փոխադրումների ապահովման համակարգ – Система обеспечения развертывания и перевозок ОВС НАТО – Allied Deployment and Movement System

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կազմում եղած հրամանատարություն – командование в составе ОВС НАТО – subordinate command

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կերպափոխման հրամանատարություն – Командование трансформации ОВС НАТО – Allied Command Transformation

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կերպափոխման ռազմավարական հրամանատարություն – Стратегическое командование трансформации ОВС НАТО – Strategic Command Transformation

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի հրամանատար – командующий ОВС НАТО – Allied commander

- 1. ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի հրամանատար:
- 2. ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կազմում ընդգրկված ստորաբաժանման հրամանատար:

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա – операция объединенных (межвидовых) сил ОВС НАТО, объединенная (межвидовая) операция ОВС НАТО – Allied joint operation

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) օպերացիա – տես ՆԱՏՕ՝ ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա

ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ռազմավարական հրամանատարության հրամանատար – командующий стратегическим командованием ОВС НАТО – NATO strategic commander

ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի տեղեկատվության կենտրոն – информационный центр ОВС НАТО – Allied press information center

ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի փոխադրումների համադասման կենտրոն – Центр координации перевозок ОВС НАТО – Allied Movement Coordination Center

ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի օպերացիաների հրամանատարություն – Командование операций ОВС НАТО – Allied Command Operations

ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ում հրամանատար – командующий (командир) в ОВС НАТО – NATO commander

ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի հրամանատարական շղթայի (աստիճանակարգային համակարգի) որևէ մակարդակի հրամանատար:

ՆԱՏՕ-ի միացյալ բժշկական կոմիտե – Объединенный медицинский комитет НАТО – Joint Medical Committee

ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի կերպափոխման գծով Գերագույն գլխավոր հրամանատար – Верховный главнокомандующий по трансформации Объединенных вооруженных сил НАТО – Supreme Allied Commander Transformation

ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի օպերացիա – операция Объединенных вооруженных сил НАТО – alliance operation

ՆԱՏՕ-ի միջազգային քաղաքացիական անձնակազմի պաշտոն – должность для международного гражданского персонала НАТО – NATO international civilian post

ՆԱՏՕ-ի ներքին հարմարում – внутренняя адаптация НАТО – NATO internal adaptation

ՆԱՏՕ-ի շտաբի բաժին – отдел штаба НАТО – cell

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական դպրոց – оборонный колледж НАТО – NATO Defense College

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական ներդրումների վարչություն – Управление инвестиций в оборону – Defense Investment Division

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական պլանավորման կոմիտե – Комитет оборонного планирования НАТО – Defense Planning Committee

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական պլանավորում – оборонное планирование НАТО – NATO defense planning

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և գործընկերության բաժին – Отдел оборонной политики и партнерства НАТО – Defense Policy and Partnership Section

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և կարողությունների տնօրինություն (գլխավոր վարչություն) – Директорат оборонной политики и потенциалов НАТО – Defense Policy and Capabilities Directorate

ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և պլանավորման վարչություն – Управление оборонной политики и планирования НАТО – Defense Policy and Planning Division

ՆԱՏՕ-ի պատրաստի արտադրանք – изделие, соответствующее стандартам НАТО и готовое к употреблению – NATO off-the-shelf

Արտադրանք, որը համապատասխանում է ՆԱՏՕ-ի ստանդարտներին և պատրաստ է օգտագործման:

ՆԱՏՕ-ի պետությունների միջև փոխանակում – обмен между странами НАТО – NATO Exchange

ՆԱՏՕ-ի ռազմաբժշկական ծառայությունների պետերի կոմիտե – Комитет начальников военно-медицинских служб НАТО – Committee of the Chiefs of Military Medical Services in NATO, COMEDS

ՆԱՏՕ-ի ռազմական կազմակերպությունը – военная организация НАТО – NATO military body

ՆԱՏՕ-ի ռազմական կառավարման մարմիններ – органы военного управления НАТО – NATO military authorities

ՆԱՏՕ-ի սահմանները պաշտպանող ազգային ուժեր – национальные силы, охраняющие границы НАТО – national forces for the defence of the NATO area

ՆԱՏՕ-ի ստանդարտացման համաձայնագիր – соглашение по стандартизации НАТО – STANAG

ՆԱՏՕ-ի ստանդարտացման համաձայնագրի կատարում – выполнение в НАТО соглашения по стандартизации – Implementation

ՆԱՏՕ-ի ստորջրյա հետազոտությունների կենտրոն – Центр подводных исследований НАТО – NATO Undersea Research Center

ՆԱՏՕ-ի՝ տեխնիկական ապահովման ու մատակարարման գործակալություն – агентство НАТО по техническому обеспечению и снабжению – NATO Maintenance and Supply Agency

ՆԱՏՕ-ի տեղեկատվական բյուրո – информационное бюро НАТО – NATO Information Office

ՆԱՏՕ-ի տեղեկատվության և փաստաթղթերի բյուրո – бюро информации и документации НАТО – NATO Information and Documentation Office

ՆԱՏՕ-ի ուժեր – силы НАТО – NATO forces

ՆԱՏՕ-ի օդային տարածք – воздушное пространство НАТО – NATO airspace

Օդային տարածք, որը պատկանում է ՆԱՏՕ-ի ցանկացած անդամի:

ՆԱՏՕ-ին անդամակցությանը պատրաստման գործողությունների պլան – План действий по подготовке к членству в НАТО, ПДПЧ, МАП – Membership Action Plan, MAP

ՆԱՏՕ-ին ենթակա զորքեր – военные силы под командованием НАТО – NATO command forces

ՆԱՏՕ-ին հատկացված զորքեր – войска, выделенные для НАТО – forces allocated to NATO

ՆԱՏՕ-ին տրամադրված ուժեր – предоставленные НАТО силы – NATO assigned forces

ՆԱՏՕ-ին տրամադրվող զորքեր – войска, предназначенные для передачи в оперативное подчинение командования НАТО – NATO earmarked forces

«ՆԱՏՕ պլյուս» զորավարություն – военное учение «НАТО плюс» – NATO-Plus exercise

ներ հովիտ – узкая долина – ravine

ներոց – 1. дефиле, теснина, 2. узкий проход – 1. defile, 2. choke-point

1. Նեղ անցում լեռների, լճերի, կորերի ևն միջև: 2. Ճանապարհի նեղ կամ խցանված հատվածը:

ներուց – пролив – channel

ներ փողոց – улочка, переулок – lane

ներնգադուլ – саботаж – sabotage

ներնգադուլավոր – саботажник – saboteur

ներնգափոխում – подмена – substitution

ներտել – бросать, метать – fling

ներտի սուր ծայր – տես *վաք՝ նետի վաք*

ներում – 1. տես *հարված՝ ուժեղ հարված*, 2. տես *բացթողում 1*

ներածական – вводная – 1. introductory, 2. exercise incident

1. Որևէ բանի սկիզբը հանդիսացող: 2. Իբրև ներածություն ասված՝ գրված խոսք՝ հատված՝ մաս (գիտական՝ գեղարվեստական՝ երաժշտական երկի, ձառի ևն): 3. Ջորավարության ժամանակ կազմակերպված միջադեպ՝ որպես վարժանքի մի մաս:

ներածական դասընթաց – вводный курс – indoctrination

Դասընթաց՝ դասախոսություն ևն, որի նպատակն է սովորողին տալ ընդհանուր պատկերացումներ և տարրական գիտելիքներ տվյալ թեմայի վերաբերյալ:

ներածություն – введение – introduction

ներարկիչ – տես *սրսկիչ*

ներարկվածք – вводная – inject

Ռազմավարական խաղի ընթացքում մասնակիցներին ներկայացվող լրացուցիչ տեղեկույթի չափաբաժին:

ներարկում – укол, инъекция – injection

ներգադրյալ – иммигрант – immigrant

ապօրինի ներգաղթյալ – нелегальный иммигрант – illegal immigrant

ներգործություն – տես *ազդեցություն*

էլեկտրամագնիսական ներգործություն – электромагнитное воздействие – electromagnetic intrusion

էլեկտրամագնիսական ներխուժում՝ ռադիոհաղորդման ժամանակ միտումնավոր ընդհատում կամ խաթարում:

նպատակային ընկալումային ներգործություն – целевое перцептивное воздействие, заданное перцептивное воздействие – desired perception

Ռազմական խորամանկության ժամանակ հակառակորդի ընդունած ցանկալի որոշումը:

ներգրավում – привлечение к участию, вовлечение – engagement

ներդաշնակություն – слаженность – cohesion

համատեղ աշխատանքի ներդաշնակություն – слаженность совместной работы – synergism, synergy

ներդիր – вкладыш, вставка – insert

ներդրում – 1. вклад, 2. инвестиция, 3. внедрение – 1. contribution, 2. investment, 3. introduction

ներդրումներ անվտանգության ապահովման ոլորտում – инвестиции в обеспечение безопасности – security investment

ներդրումներ պաշտպանության մեջ – инвестиции в оборону – defense investment

ներթափանցիչ – пенетратор – penetrator
Տեխնիկական սարք (սովորաբար հրթիռային շարժիչով) Երկրագնդի կեղևի մեջ ներթափանցելու համար:

ներթափանցում – 1. տես *թափանցում*, 2. просачивание – 1. տես *թափանցում*, 2. infiltration

մասնակի ներթափանցում – частичное проникновение – partial penetration

ներթողում – выпуск – admission

ներխուժել – вламываться, вриваться – break in

ներխուժում – вторжение – invasion

1. Ցամաքով, օդով կամ ծովով մի կամ մի քանի պետությունների ԶՈՒ-ի (ԶՈՒ-երի) մուտքը մեկ այլ պետության տարածք՝ առանց նրա կառավարության համաձայնության, ագրեսիայի ձեռնարկում: 2. Ռազմածովային դեսանտային օպերացիայի տարատեսակ՝ նպատակաուղղված ռազմական գործողությունների տեղափոխմանը հակառակորդի տարածք:

բռնի ներխուժում – насильственное вторжение – forcible entry

ներխուժում պետության օդային տարածք – вторжение в воздушное пространство, нарушение воздушных границ – violation of air space

Չթույլատրված մուտք միջազգային նորմերով տվյալ պետությանը պատկանող օդային տարածություն:

ներխուժում տարածքային ջրեր – вторжение в территориальные воды, нарушение границ территориальных вод – violation of territorial waters

Չթույլատրված ներխուժում միջազգային իրավունքի նորմերով տվյալ երկրին պատկանող ծովային գոտի:

ներկ – краска – paint, color

ներկալել – интернировать – intern

ներկալում – интернирование – internment

1. Որոշակի կարգախմբերի արտասահմանցիների հարկադրական տեղափոխում որևէ վայր՝ դրանից հեռանալու արգելմամբ. մասնավորապես՝ պատերազմող պետությունները կիրառում են հակառակ կողմի ռազմագերիների կամ այլ քաղաքացիների, չեզոք պետությունները՝ պատերազմող կողմերի զինծառայողների նկատմամբ: 2. Որոշ պետությունների ներքին իրավունքում. ազատության սահմանափակում, որը կապված է քրեական պատժման կամ քրեական դատավարության խնդիրների հետ (օրինակ՝ կատարվում է քաղաքական հիմունքներով): 3. Որոշ պետություններում. սոցիալապես վտանգավոր անձնավորությունների նախակամխիչ ազատագրվում:

ներկայացուցիչ – представитель – deputy

ներկայացուցչություն – представитель-ство, миссия – mission, representation

արտասահմանում դիվանագիտական ներկայացուցչությանը կից անվտանգության ծառայության տարածաշրջանային բաժնի պետ (ԱՄՆ) – начальник регионального отдела службы безопасности при дипломатическом представительстве за рубежом (США) – regional security officer

դիվանագիտական ներկայացուցչության ղեկավար – глава дипломатической миссии – principal officer

ՄԱԿ-ի ռազմական դիտորդների ներկայացուցչություն – миссия военных наблюдателей ООН – UN military observer mission

Համաշխարհային ընկերակցության ներկայացուցչություններ, որոնք ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի որոշմամբ ստեղծվում են միջազգային հակամարտությունների շրջաններում՝ ռազմաքաղաքական և օպերատիվ իրադրության զարգացումը, հրադադարի կամ զինադադարի համաձայնագրերի կատարումը վերահսկելու, ինչպես նաև խաղաղության դեմ սպառնալիքների կանխման կամ վերացման ուղղությամբ միջոցների պատեհաժամ ձեռնարկման համար օբյեկտիվ տեղեկույթ ստանալու նպատակով:

ներկայացուցչության ղեկավար – глава миссии – head of mission, chief of mission

ռազմադիվանագիտական ներկայացուցչություն – военно-дипломатическое представительство – military-diplomatic mission

ներկայություն – присутствие – presence

միջազգային քաղաքացիական ներկայություն – международное гражданское присутствие – international civil presence

Օգտագործվել է ՄԱԿ-ի ԱԽ-ի՝ Կոսովոյի վերաբերյալ բանաձևում և նշանակում է միջազգային կառույցների ոչ ռազմական օժանդակությունը ժողովրդավարական պետութենաշինությանը և հակամարտության հետևանքների վերացմանը:

ռազմական ներկայություն – военное присутствие – military presence

ներկաքողարկում – камуфляж – camouflage

Ֆոնի առավել տարածված բժերին գույնով և վառվռունությամբ նման գանազան բժերի ձևով բազմերանգ գունավորում:

ներկաքողարկումային – камуфляжный – camouflage, disruptive

Ներկաքողարկմանը վերաբերող՝ հատուկ:

ներկաքողարկումային գործվածք – камуфляжная ткань – disruptive pattern material

ներկաքողարկումային համազգեստ – камуфляжная форма – battledress utilities

ներկաքողարկումային նախշանկար – камуфляжная раскраска – disruptive pattern

ներմուծում – 1. импорт, 2. внедрение – 1. import, 2. implanting

1. Արտասահմանից ապրանքների ներկրում երկիր՝ այնտեղ վաճառելու կամ օգտագործելու նպատակով: 2. Ներսմտցնել՝ մուծել, ոչ հարազատ կամ տվյալ վայրի համար անսովոր մի բան (սովորույթ, նորաձևություն, գաղափար, օբյեկտ ևն) յուրացնել՝ դարձնել համակարգի տարր:

ներռազմաթատերաբեմային – внутри театра военных действий – intratheater

ՌԳԹ սահմաններում գտնվող, ՌԳԹ սահմաններից դուրս չեկող:

ներս մտցնելը – տես *մտցնելը*

ներսփռանք – инфильтрат – infiltration

ներտարածաշրջանային – внутререгиональный – intraregional

ներուժ – потенциал – potential

Որևէ բնագավառում գոյություն ունեցող միջոցների, կարողությունների համախումբ:

գիտական ներուժ – научный потенциал – scientific potential

կադրային ներուժ – кадровый потенциал – personnel potential, staff capacity

հոգևոր ներուժ – духовный потенциал – spiritual potential

մարտական ներուժ – боевой потенциал – combat potential

մտավոր ներուժ – интеллектуальный потенциал – intellectual potential

ռազմական ներուժ – военный потенциал – defense capabilities

սկզբնական օպերատիվ ներուժ – начальный оперативный потенциал – initial operational capability

Ստեղծման ու զարգացման (*Production and Deployment*) փուլի այն կետը, երբ համակարգը ձեռք է բերում օգտագործողի հաստատուն կարիքների բավարարման համար անհրաժեշտ օպերացիոն կարողությունների նվազագույն արժեքը:

վարչաթիկունքային ներուժ – административно-тыловой потенциал – administrative capacity

տնտեսական ներուժ – экономический потенциал, хозяйственный потенциал – economic potential

Էկոնոմիկայի, նրա ճյուղերի, ձեռնարկությունների, տնտեսությունների համախումբ կարողությունը՝ վարելու արտադրատնտեսական գործունեություն, թողարկելու արտադրանք, ապրանքներ, ծառայություններ, բավարարելու բնակչության պահանջները, հասարակական պահանջները, ապահովելու արտադրության և սպառման զարգացումը: Պայմանավորված է պետության բնական ռեսուրսներով, արտադրամիջոցներով, աշխատանքային ու գիտատեխնիկական ներուժով, կուտակված ազգային հարստությամբ:

քաղաքական ներուժ – политический потенциал – political potential

ներուժային – потенциальный – potential

Ներուժին հատուկ, վերաբերող:

ներքին – внутренний – internal

ներքնոլորտ – тропосфера – troposphere
Մթնոլորտի ստորին շերտը, որի բարձրությունը բևեռներում 8–10 կմ է,

բարեխառն գոտում՝ 11–12 կմ, հասարակածում՝ 16–18 կմ:

նեցուկ – 1. տես *հենարան*, 2. տես *հենակ*

երկճղի նեցուկ – տես *հենակ՝ երկճղի հենակ*

նեցուկ տալ – подпирать – revet

նիգ – տես *փականք*

նիշ – знак – character

նիշք – տես *ֆայլ*

նիտրոգլիցերին – нитроглицерин – nitroglycerine

նկատելիություն – заметность, видность – visibility

«Նկատված չէ՛» – «He замечен!» – “Lost”
Հրետանում և ծովից կրակային աջակցության ժամանակ՝ ուղղորդման ճշգրտություն, որի դեպքում կրակը ճշտողը հայտնում է, որ արձակված արկը չի երևում:

նկարագրական անվանում – описательное наименование – descriptive name

նմանակ – аналог – analog

Մի բան, որը համապատասխանում է, նման է այլ առարկայի, երևույթի, հասկացության:

նմանակում – аналогизация – analogization

1. Կերպավորությունների միջոցով անցում թվային համակարգերից նմանակային համակարգի: 2. Երկու և ավելի առարկաների, երևույթների, հասկացությունների նմանեցում միմյանց՝ ընդհանուր հատկությունների, գծերի ի հայտ բերմամբ:

նմանարկակայունություն – имитостойкость – authentication

Համակարգի հատկություն, որը հակառակորդին զրկում է այդ համակարգի մեջ ապատեղեկույթ մտցնելու կամ հաղորդվող հաղորդագրության իմաստը դրանով խեղաթյուրելու հնարավորությունից:

նմանարկիչ – 1. имитатор, 2. имитационный – 1. imitator, simulator, 2. imitative

1. Որևէ բան հնարավորինս ճշգրտորեն վերարտադրող մարդ կամ սարք:
2. Նման գործողությանը (գործունեությանը) հատուկ, վերաբերող:

նմանարկում – имитация – imitation, simulation

1. Որևէ բանի հնարավորինս ճշգրիտ վերարտադրություն: 2. Կեղծված իր:

նմուշ – 1. образец, модель, шаблон, 2. проба – 1. pattern, 2. trial

նյութ – 1. вещество, 2. материя, 3. материал, 4. տես *տվյալների համախումբ* – 1. substance, 2. substance, matter, 3. material, 4. տես *տվյալների համախումբ*

արցունքաբեր նյութ – слезоточивое вещество – tear agent

բաղադրյալ նյութ – տես *բաղադրանյութ*

գրգռիչ թունավոր նյութ – отравляющее вещество раздражающего действия – irritant

զանգվածային անկարգությունների ճնշման համար կիրառվող քիմիական նյութեր – տես *նյութ՝ ոստիկանական նյութեր*

զանգվածային անկարգությունների ճնշման միջոցներ – средства подавления массовых беспорядков – riot control means

էներգիական նյութ – энергетический материал – energetic material

ընդհանուր թունավորիչ գործողությամբ թունավոր նյութ – отравляющее вещество общеядовитого действия – blood agent

Մարմինը թթվածնից զրկող քիմիական նյութ:

թունավոր կենսաբանական արդյունաբերական նյութ – токсичное промышленное биологическое вещество – toxic industrial biological

Արդյունաբերական, բժշկական կամ առևտրային նպատակներով արտադրվող, օգտագործվող, տեղափոխվող կամ պահեստավորվող կենսաբանական նյութ, որը վարակման կամ թունավորման վտանգ է ներկայացնում:

թունավոր նյութ – 1. տես *թույն*, 2. отравляющее вещество – 1. տես *թույն*, 2. toxic agent

թունավոր նյութի բաժնաչափ – доза отравляющего вещества – chemical dose

թունավոր նյութով մարտագլխիկ – боеголовка с отравляющим веществом – chemical warhead

թունավոր ռադիոակտիվ արդյունաբերական նյութ – токсичное промышленное радиоактивное вещество – toxic industrial radiological

Արդյունաբերական, բժշկական կամ առևտրային նպատակներով արտադրվող, օգտագործվող, տեղափոխվող կամ պահեստավորվող ռադիոակտիվ նյութ:

թունավոր քիմիական արդյունաբերական նյութ – токсичное промышленное химическое вещество – toxic industrial chemical

Արդյունաբերական կամ հետազոտական նպատակներով մշակվող և արտադրվող քիմիական նյութ, որը կարող է վտանգավոր լինել մարդու առողջության համար:

իներտ պայթուցիկ նյութ – տես *պայթուցիկ՝ իներտ պայթուցիկ*

ինքնաշեն պայթուցիկ նյութ – самодельное взрывчатое вещество – homemade explosive

կայուն թունավոր նյութ – стойкое отравляющее вещество, стойкое средство – persistent agent

հեղձուցիչ թունավոր նյութ – отравляющее вещество удушающего действия – choking agent

հոգեազդու նյութ – психотропное вещество – psychotropic substance

հոգեմետ նյութ – տես *նյութ՝ հոգեազդու նյութ*

մաշկաթարախապալարային գործողությամբ մարտական թունավոր նյութ – боевое вещество кожно-нарывного действия – blister agent, vesicant agent

Քիմիական նյութ, որն այրում է մաշկը և վրան բշտիկներ առաջացնում:

մարտական թունավոր նյութ – боевое отравляющее вещество – chemical agent
Քիմիական նյութ, որը նախանշանակված է հակառակորդի կենդանի ուժը ոչնչացնելու կամ ժամանակավորապես շարքից հանելու համար:

նետողական պայթուցիկ նյութ – метальное взрывчатое вещество – propellant

նյարդակաթվածահարույց անկայուն թունավոր նյութ – неустойчивое отравляющее вещество нервно-паралитического действия – nonpersistent nerve agent, G-agent

Գերմանիայում 1936–1949 թթ. համադրմամբ ստացված նյարդակաթվածահարական ազդեցություն գործող անկայուն թունավոր նյութերի դաս, որին պատկանում են տաբունը (gA), գարիը (gB), զոմանը (gD) և այլն:

նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութ – отравляющее вещество нервно-паралитического действия – nerve agent

նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութերի հայտնաբերիչ-ազդանշանիչ – распознаватель-сигнализатор ОБ нервно-паралитического действия – nerve agent immobilized enzyme alarm and detector, NAIAD

նյարդակաթվածահարույց մարտական թունավոր նյութ – боевое отравляющее вещество нервно-паралитического действия – V-agent

նստիկանական նյութեր – химические вещества, применяемые для подавления массовых беспорядков – riot control agent
Քիմիական նյութ, որը ներառված չէ արգելված քիմիական նյութերի ցանկում, սակայն առաջ է բերում կտրուկ նյարդաբանական հակազդում՝ ընդհուպ մինչև տեղաշարժվելու կարողության կրուստը, և կիրառվում է զանգվածային անկարգությունների ճնշման համար:

պայթուցիկ նյութ – տես *պայթուցիկ*

ռադիոակտիվ նյութեր – радиоактивные вещества – radioactive substances

ռադիոակտիվ նյութերի առավելագույն թույլատրելի կոնցենտրացիա – предель-

но допустимая концентрация радиоактивных веществ, максимально допустимая концентрация – radioactivity concentration guide, maximum permissible concentration

Միջավայրի (օդ, ջուր ևն) միավոր ծավալում ռադիոակտիվ իզոտոպների այն առավել մեծ գումարային քանակությունը, որի դեպքում օդը կամ ջուրը կարելի է մշտապես օգտագործել:

ռադիոկլանիչ կառուցվածքային նյութ – радиопоглощающий конструкционный материал – radar-absorbent structural material

Ինքնաթիռաշինության մեջ օգտագործվող նյութ, որը կլանում է ռադիոալիքները և ինքնաթիռը դարձնում աննկատելի:

ռադիոկլանիչ նյութ – радиопоглощающий материал – radar-absorbent material

Նյութ, որը կլանում է ռադիոալիքները:

ռադիոկլանիչ նյութեր – радиопоглощающие материалы – radar absorbent material

վերահսկվող շրջանառությամբ նյութ – вещество, контролируемое в обращении – controlled substance

փսխեցուցիչ թունավոր նյութ – рвотное отравляющее вещество – vomiting agent

Նյութ, որն առաջ է բերում փսխումներ:

ֆուգասային պայթուցիկ նյութ – бомба или реактивный снаряд с бризантом – high explosive

նյութական – материальный – physical

նյութական համակշռում – տես *նյութական` նյութական փոխհատուցում*

նյութական փոխհատուցում – материальное возмещение, материальная компенсация – solatium

Որևէ վնաս` կորուստ ծածկելու` համակշռելու համար հատկացվող նյութական միջոց:

ննջապարկ – спальный мешок – sleeping bag, zed bag

նշագիր – обозначение – sign

մարտավարական պայմանական նշագիր – тактическое условное обозначение – military symbol

նշագրում – обозначение – designation, notation

Պայմանական նշանների համակարգ, որոնցից յուրաքանչյուրը համապատասխանում է որևէ առարկայի, երևույթի, գործընթացի, հասկացության՝ նկարագրությունը պարզեցնելու, համառոտելու և ավելի ընկալելի դարձնելու համար:

օրերի և ժամերի նշագրում – обозначение дней и часов – designation of days and hours

Պենտագոնում և ՆԱՏՕ-ում ընդունված են օրերի և ժամերի հետևյալ նշագրումները. E – ՆԱՏՕ-ի զորավարություն սկսելու օր, M – զորահավաքն սկսելու օր, H – օպերացիան սկսելու կոնկրետ ժամ են:

նշահատում – засечка – plot

Նշանակետի, հենակետի, տեղանքի կետի, արկի պայթյունի և այլ կորդինատների որոշում մեկ կամ մի քանի կետերից հաստված ուղղությունների և դեպի նշահատվող կետ ուղղության միջև անկյունների կամ միջև այդ կետը հեռավորության և անկյան չափմամբ, ինչն արվում է հետախուզության գործիքներով (միջոցներով):

նշան – знак, символ – sign

ապաքողարկիչ նշաններ – демаскирующие признаки – signature

լողուն նշան – плавучий знак – floating mark

Նավագնացային երթևեկության նշաններ, որոնք հրահանգում են անվտանգ լողարկման ուղղությունները կամ տարաշարժը՝ մնալով ջրի մակերևույթին:

կորդինատային նշան – координатная метка – collimating mark, fiducial mark

նշան բռնել – прицеливаться – aim, acquire

սահմանագծային նշան – межевой знак – landmark

նշանաբան – 1. девиз, 2. лозунг, 3. пароль – 1. motto, slogan, 2. slogan, 3. password, countersign

Գաղտնի բառ՝ պահակային ծառայության ժամանակ լիազորություններում համոզվելու (հաստատելու) համար:

նշանաբաշխում – целераспределение – target allocation

Նշանակետերի խմբից առանձին նշանակետերի հատկացում յուրաքանչյուր զենքի համակարգի՝ զենքի կիրառումը համադասելու և խոցման արդյունավետությունը մեծացնելու նպատակով:

նշանաբառ – տես *նշանաբան 3*

նշանաբերում – տես *նշանառում՝ առաջանցիկ նշանառում*

նշանաբռնել – տես *նշան՝ նշան բռնել*

նշանազատում – целеопределение – targeting, target indication

Նշանակետի ընտրություն և դրան արձագանքման միջոցների որոշում՝ օպերատիվ պահանջների, հնարավորությունների և սահմանափակումների հաշվառմամբ:

«Նշանաթիվն ավելացնել» – «Трубка больше!» – “Up!”

Հրետանային տերմին, որով կրակը ճշգրտողը ազդանշան է տալիս, որ նշանառությունը պետք է տեղափոխել դեպի վեր:

նշանախոցում – попадание, поражение – impact, hit

Օբյեկտի (նշանակետի, կենդանի ուժի) վրա տարբեր տեսակի զենքերով (մարտական տեխնիկայով) ներգործության արդյունքը:

նշանախոցման կետ – տես *հանդիպման կետ*

նշանախոցման հավանականություն – տես *նշանակետ՝ նշանակետի խոցման հավանականություն*

նշանախոցման միջին կետ – средняя точка попадания – mean point of impact

նշանակել – назначить (на должность) – appoint

նշանակետ – цель – aim, target

1. Հակառակորդի օբյեկտ, որը նախատեսվում է խոցել: 2. Անորոշ պատկանելության օբյեկտ, որի իսկությունը

(յուրային-թշնամական) պետք է պարզել:

«...այսինչ նշանակետի կրակակոծումն ավարտված է» – «...по цели... стрельбу закончил(а)» – end of mission

Հրետանիով կամ ռազմածովային հրետանային աջակցության ժամանակ նշանակետի հրետակոծությունը դադարեցնելու մասին զեկույց:

անշարժ նշանակետի կրակակոծման տեվողություն – время обстрела неподвижной цели – dwell time

Այն ժամանակաընթացքը, երբ ակնկալվում է, որ թիրախը կմնա նույն տեղում:

անսպասելի նշանակետ – տես *նշանակետ՝ չպլանավորված նշանակետ*

արագընթաց նշանակետ – высокоскоростная цель – high-speed target

առանձնակի կարևորությամբ նշանակետ – особо важная цель – high-payoff target

բոլոր նշանակետերը խոցել – տես *կրակակոծել մեկ առ մեկ*

դիտվող նշանակետ – наблюдаемая цель, наблюдаемая трасса – active track

ըստ պահանջի խոցվող պլանային նշանակետ – плановая цель, поражаемая по заявке – on-call target

լրացուցիչ նշանակետ – дополнительная цель, дополнительная мишень – supplementary target

կեղծ նշանակետ – ложная цель – decoy
Արհեստական նշանակետ, որը ինքնակառավարվող հրթիռը կամ ՌՏԿ-ով ընդունվող ազդանշանները շեղում է իրական նշանակետից:

կետային նշանակետ – տես *նշանակետ՝ միակի նշանակետ*

«Համարել նշանակետ» – «Считать целью!» – “Record as target”

Տվյալ օբյեկտը որպես նշանակետ դիտելու և հետազայում համապատասխան գործողություններ կատարելու հրաման:

ծեռնու նշանակետ – выгодная цель – target of opportunity, opportunity target

Հանկարծակի հայտնաբերված և խոցման տեսակետից հարմար նշանակետ:

միակի նշանակետ – одиночная цель, точечная цель – point target

Մեկ առանձին, ոչ խմբովի նշանակետ:

նշանակետերի ընտրագատում – селекция целей – target discrimination

Խանգարումների ֆոնի վրա նշանակետից ստացվող ազդանշանի առանձնացում:

նշանակետերի լուսավորում մարտադաշտում – освещение целей на поле боя – battlefield illumination

նշանակետերի խումբ – группа целей – group of targets

Երկու կամ ավելի նշանակետեր, որոնց վրա կրակը պետք է վարվի միաժամանակ:

նշանակետերի կրակային տարաբաշխում – огневое распределение целей – centralized control

ՀՕՊ-ում. կառավարման եղանակ, որի դեպքում վերադաս հրամանատարությունը կատարում է կրակային ստորաբաժանումների համար նշանակետերի բաշխում՝ նշանացուցում:

նշանակետերի համախումբ – совокупность целей – target complex

Նշանակետերի միախմբերի՝ աշխարհագրորեն կապված շարք:

նշանակետերի համակարգ – система целей – target system

1. Աշխարհագրորեն իրար մոտ գտնվող և գործառնություններով փոխկապված նշանակետերի խումբ: 2. Իրար հետ այն աստիճանի փոխկապված նշանակետերի խումբ, որ դրանք հնարավոր է ոչնչացնել մեկ առանձին գործողությամբ:

նշանակետերի հետախուզում – разведка целей – target development, target intelligence

նշանակետերի միախումբ – сосредоточение целей – target concentration

Աշխարհագրորեն իրար մոտ գտնվող նշանակետերի խմբավորում:

նշանակետերի շարք – ряд целей – series of targets

Հրետանային տերմին. նշանակետերի որոշակի թվաքանակ և/կամ նշանակետերի խումբ, որը պլանավորված է կրակակոծման համար որպես աջակցություն տարաշարժի փուլում:

նշանակետերի սահմանափակ ցանկ – перечень целей с ограничениями – restricted target list

նշանակետերի վերաբերյալ հետախուզական տվյալներ – разведывательные данные о целях – target intelligence

նշանակետերի վերաբերյալ տվյալների փաթեթ – папка с документацией о целях – target folder

Փաթեթ՝ էլեկտրոնային կամ թղթապանակ, որը պարունակում է նշանակետերին վերաբերող հետախուզական և այլ տեղեկություններ, որոնք անհրաժեշտ են դրանց դեմ գործողություններ պլանավորելու և ձեռնարկելու համար:

նշանակետերի ցայտունություն – контрастность целей – target contrast

Տեղանքի, ջրի, շրջակա առարկաների ֆոնի վրա նշանակետերի տարբերակելիության աստիճանը, որը հնարավորություն է տալիս տեսողական եղանակով կամ ինֆրակարմիր սարքերի միջոցով հայտնաբերելու և որոշարկելու նշանակետերը:

նշանակետերի ցանկ – перечень целей – schedule of targets

Խոցման համար նախանշանակված նշանակետերի հաստատված ցուցակ:

նշանակետերի ցուցակ – список целей – target list

Հայտնաբերված կամ հնարավոր նշանակետերի աղյուսակ, որը որոշ օդակ հաստատել է տեղեկատվության և կրակային աջակցության պլանավորման նպատակներով:

«Նշանակետը գրանցված է» – «Цель зафиксирована» – “Recorded!”

Պատասխան՝ «Համարել նշանակետ» հրամանին:

«Նշանակետը կորած է» – «Цель потеряна» – “Contact lost!”

նշանակետը ճանկառել – захватывать цель в вилку – straddle

Նշանակետի ուղղությամբ կրակել այնպես, որ առաջին արկը թռչի փոքր-ինչ հեռու (պայթի նշանակետի հետևում), իսկ երկրորդը՝ փոքր-ինչ մոտ (պայթի նշանակետի առջևում), երրորդը՝ խոցի նշանակետը:

նշանակետի առաջանցիկ գիծ – упрямая линия цели – line of future position

Ուղիղ գիծ, որը միացնում է հրանոթը (արձակման կայանքը) և հանդիպման առաջանցիկ կետը (հաշվարկային կետ, որում պետք է տեղի ունենա արկի (հրթիռի) և շարժվող նշանակետի հանդիպումը):

նշանակետի բաղադրատարր – компонент цели – target component

Նշանակետերի համակարգից մի շարք նշանակետեր, որոնք կատարում են նման գործառնություններ:

նշանակետի բռնում ուղեկցման նպատակով – захват цели на сопровождение – target acquisition

նշանակետի գիծ – линия цели – line of site

Ուղիղ գիծ, որը միացնում է փողից արկի դուրս գալու կետը և նշանակետը:

նշանակետի գտնվելու շրջան – район нахождения цели – objective area

նշանակետի գատորոշում – распознавание цели – target recognition

Օդային (տիեզերական) նշանակետի տիպի ու պետական պատկանելության պարզում:

նշանակետի ընդունման (փոխանցման) գոտի – полоса приема (передачи) цели – zone of transmission of radar target with one another

ՀՕՊ-ի հարևան զորամիավորումների կցակետով անցնող գոտի, որի վերևում օդային նշանակետի թռիչքի ժամանակ կատարվում է մի զորամիավորման (զորամասի) կողմից դրա շարժման պարամետրների մասին տեղեկույթի փոխանցում և հարևանի կողմից իր ռադիոտեղորոշիչ միջոցներով նշանակետի ուղեկցման պատասխանատվության ստանձնում:

նշանակետի թռիչքի հետագիծ – траектория полета цели – target flight trajectory
Անընդհատ գիծ, որը նկարագրում է տարածության մեջ նշանակետի զանգվածների կենտրոնի շարժումը կոորդինատների որոշակի համակարգում:

նշանակետի խորագնում – зондаж цели – target probing

նշանակետի խոցման հավանականություն – вероятность поражения цели, вероятность попадания (в цель) – kill probability

նշանակետի խոցում – поражение цели – damage, kill

Նշանակետի վրա խոցման միջոցների ներգործություն, որի հետևանքով նշանակետը կորցնում է նորմալ կերպով գործելու (մարտական խնդիրը կատարելու) ունակությունը:

նշանակետի խոցում ռադիոտեղորոշումային կայանի կիրառմամբ – поражение цели с использованием РЛС – radar fire

նշանակետի կալնում – захват цели – lock-on, target lock-on

Մեծ թվով ռադիոտեղորոշումային համակարգերի հատկությունը՝ ավտոմատ կերպով հետևելու ընտրված նշանակետին:

նշանակետի համալիր բնութագրիչ – сигнатура цели – target signature

նշանակետի համար – номер цели – target number

Համար, որը տրված է (կրակի կառավարման ստորաբաժանումը սովել է) տվյալ նշանակետին:

նշանակետի հայտնաբերում – обнаружение цели, засечка цели – target detection

նշանակետի որոշարկում – опознавание цели – identification

նշանակետի մասին տվյալների քարտ – карточка данных о цели – target information sheet

նշանակետի նկարագրություն – описание цели – description of target, target description

նշանակետի շրջանի կոորդինատային ցանց – координатная сетка района цели – target grid

նշանակետի ոչնչացում – уничтожение цели, уничтожение объекта – target destruction

նշանակետի ռադիոպատկեր – радиоизображение цели – target's radio image

նշանակետի ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերում – радиолокационное обнаружение цели – contact

Նշանակետի հայտնաբերում ռադիոտեղորոշումային սարքերով:

նշանակետի ռակուրս – ракурс цели – target aspect angle, target aspect ratio

նշանակետի վերլուծություն – анализ цели – target analysis

նշանակետի տեղադրություն – местоположение цели – target location

նշանակետի ցուցանշում – индикация цели – target indication

նշանակետի օդալուսանկարման նշանակված ժամանակը – назначенное время аэрофотографирования цели – time on target

նշանակետին հարված հասցնելու նշանակված ժամանակը – назначенное время нанесения удара – time on target

շարժվող նշանակետ – движущаяся цель – maneuvering target

շտապ ոչնչացման ենթակա նշանակետ – տես թիրախ՝ առաջնահերթ թիրախ

չպլանավորված նշանակետ – внеплановая цель, внезапная цель – target of opportunity, opportunity target, unplanned target, unanticipated target

Նշանակետ, որը նախապես չի ընդգրկվել խոցման ենթակա նշանակետերի ցանկում, որովհետև նոր՝ հանկարծակի է հայտնվել, կամ որի ոչնչացման անհրաժեշտությունը պարզ է դարձել գործողությունների ընթացքում:

պլանային նշանակետ – плановая цель – planned target

պլանավորված նշանակետ – запланированная цель, назначенная цель – scheduled target

Պլանավորված նշանակետ՝ թիրախ, որի վրա կրակի բացումը կամ ազդե-

ցության որևէ այլ գործողության ձեռնարկումը ծրագրված է սկսել որոշակի ժամի:

վերգետնյա նշանակետ – надземная цель – above-ground target

վերջրյա նշանակետ – надводная цель – above-water goal

վրագետնյա նշանակետ – наземная цель – ground target

վրաջրյա նշանակետ – надводная цель – surface target, emergent goal

ցածրաթռչ նշանակետ – низколетящая цель – low-flying target

փորձնական հերթագրոհ նշանակետի վրա – тренировочный заход на цель, холостой заход на цель – dry run

օդային նշանակետ – воздушная цель – aerial target

օդային նշանակետի ուղեդիտում – про-водка воздушной цели – air target tracking

1. Օդային նշանակետի թռիչքի անընդ-հատ ռադիոտեղորոշումային դիտում:

2. Ըստ տարբեր տեսակների հետա-խուզության (ռադիոտեղորոշումային ևն) տվյալների՝ կառավարման կետե-րի պլանշետներում (քարտեզներում, ցուցասարքերում) օդային նշանակետի թռիչքի հետևողական արտապատկե-րում:

նշանակում – 1. назначение, 2. տես նշա-գրում, 3. տես նշանակում՝ նշանակում պաշտոնի – 1. appointment, assignment, designation, 2. տես նշագրում, 3. տես նշանակում՝ նշանակում պաշտոնի

նշանակում պաշտոնի – назначение на должность – appointment, assignment

նշանակում պաշտոնի՝ տեղափոխմամբ (առաջխաղացմամբ) – назначение на должность с переводом (продвижением) – posting

նշանահատիկ – мушка – sight blade
Հրագետնի նշանոցի ուղղանկյունաձև, օ-ղակաձև կամ եռանկյունաձև մաս, որը տեղադրվում է փողի վրա և ծառայում է նշանառման նպատակին:

նշանահեռվություն – расстояние до це-ли – range

Նշանակետի (թիրախի) դիրքի հեռա-վորությունը դիտակետից (հաշվարկ-ման կետից):

նշանառել – нацеливаться, наводить (ра-кеты на что-л.) – home in

նշանառու – наводчик – gunner, gunlayer
Հրանոթը նշանակետին ուղղող զին-վոր:

նշանառու տանկիստ – танкист-наводчик, танкист-стрелок – tank gunner

նշանառություն – прицеливание – aim, aiming, sighting

Տարածության մեջ հրագետնի փողին որոշակի դիրքի (ուղղահայաց և հորի-զոնական հարթություններում) հաղոր-դում, որպեսզի նետվող առարկան (արկ, ական, զնդակ ևն) հասնի թիրախին և խոցի այն:

դինամիկ նշանառություն – динамическое прицеливание – dynamic targeting

Արագ նշանառություն, նշանառություն կամ թիրախի ընտրություն, որը նախա-պես կատարված չի եղել:

ուղիղ նշանառություն – прямая наводка – direct laying

Նշանառության եղանակ, երբ օպտի-կական առանցքը ուղղվում է անմիջա-կանորեն նշանակետի վրա:

նշանառում – տես նշանառություն

առաջանցիկ նշանառում – упреждение огня, приведение огня – lead

նշանառման գիծ – линия прицеливания – line of aim, line of sight

Ռեղիղ գիծ, որը հրածոցի աչքից անցնում է նշանոցի ձեղքի մեջտեղով (նրա եզ-րերի հետ հավասար բարձրությամբ) և նշանահատիկի զագաթով՝ մինչև նշա-նառման կետ:

նշանառման կետ – точка прицеливания – aimpoint, aiming mark

Թիրախի (կամ դրանից դուրս գտնվող) կետ, որին ուղղվում է գեները, այսինքն՝ որը ցանկանում է խոցել կրակողը:

նշանացուցիչ – целеуказатель – designer

ինֆրակարմիր նշանացուցիչ – инфракрасный целеуказатель – infrared pointer

նշանացուցում – целеуказание – target designation, target indication, targeting

Հրամանատարների, շտաբների, հետախուզության մարմինների, նավերի ու թռչող ապարատների անձնակազմերի կողմից նշանակետի բնույթի, տեղադրման կետի ու գործողությունների մասին տվյալների հաղորդում կառավարման կետերին, կրակային համալիրներին, ինքնաթիռներին, նավերին, ինչպես նաև մարտական միջոցների կառավարման գործիքներին:

նշանացուցման ապարատուրա – аппаратура целеуказания – targeting equipment

Ապարատուրա, որը որոշում և տեղեկություններ է տալիս նշանակետի բնույթի, տեղադրության և գործողությունների մասին:

նշանափործում – пристрелка, пристрелочный огонь – registration fire

Նշանակետի խոցման համար հրանոթի (ականանետի) նշանոցային հարմարանքների և պայթուցիչի առավել նպատակահարմար նախադրումների որոշում հրաձգությամբ:

նշանափործում հեռանիշներով – пристрелка по реперу – register

նշանաքուղեր – տես *թևքատրեզ*

նշանոց – прицел – sight, gunsight, rear sight

Գործիքներ ու հարմարանքներ՝ զենքը նշանակետին ուղղելու համար (որպեսզի զենքին տրվի այնպիսի դիրք, որը համապատասխանի կրակի համար հաշվարկված նախադրումային արժեքներին):

անդրադարձիչ նշանոց – տես *նշանոց՝ հայելային նշանոց*

գիշերային նշանոց – ночной прицел – night sight

համակցված շրջադիտակային նշանոց – комбинированный перископический прицел – combined periscopic sight

համապիտանի նշանոց – универсальный прицел – all purpose sight

հայելային նշանոց – зеркальный прицел, отражательный прицел – reflex sight

մեխանիկական նշանոց – механический прицел, неоптический прицел – iron sight

նշանոցի ճշգրիտ նախադրում՝ բարձրացման և հողմատարման հաշվառմամբ – правильная установка прицела с учетом возвышения и сноса – zero

նշանոցի նախադրում – установка прицела – sight adjustment

ոչ օպտիկական նշանոց – տես *նշանոց՝ մեխանիկական նշանոց*

ջերմացուցային նշանոց – тепловизионный прицел – thermal imaging sight

օպտիկական նշանոց – оптический прицел, телескопический прицел – optic sight, telescopic sight, hyposcope

Օպտիկական սարք, որը կրակողին հնարավորություն է տալիս տեսնելու ավելի մեծ նշանակետ (թիրախ) և ավելի ճշգրիտ կրակելու:

նշանոցային մագացանց – прицельные нити оптического прицела – reticle

Օպտիկական նշանոցի վրա գծված ցանց՝ ճշգրիտ նշանառության համար:

նոկաուտի ենթարկել – нокаутировать – knock out

Որևէ մեկին հարվածելով ուշագնաց անել, նաև փոխաբերական՝ կաթվածահար անել, տապալել՝ զգեստնել՝ ուշագնացության վիճակի հասցնել:

նորակոչիկ – новобранец – recruit

Զինվորական ծառայության նոր կանչված:

նորակոչիկների խումբ – группа новобранцев – draft

նորամուծություն – инновация – innovation

Ներդրված մտավոր նորույթ, որն էապես մեծացնում է տվյալ համակարգի գործառության արդյունավետությունը կամ նպաստում նոր գիտելիքի ստեղծմանը, մարդկանց կյանքի ոլորտների նորացման վերաբերյալ մինչ այդ չկիրառված գաղափարի ձևավորմանը

(տեխնոլոգիաներ, արտադրանք, հանրության գոյության կազմակերպական ձևեր՝ գիտություն, կրթություն, կառավարում, աշխատանքի կազմակերպում, սպասարկում, տեղեկության ռուրտ ևն):

նորարարություն – новаторство – innovation

Նորույթ, մարդկանց ստեղծարար գործունեության մեջ նորի դրսևորում, աշխատանքում մարդու ստեղծագործական ընդունակությունների արտահայտում:

նորմ – норма – norm

կանոնադրական նորմեր – уставные нормы – by-law

Նորմեր, որոնք ամրագրված են սովյալ կազմակերպության կանոնադրության մեջ և կարգավորում են հիմնական գործունեությունն ու դրանից բխող իրավահարաբերությունները:

սպառման նորմ – норма потребления – consumption rate

Որոշակի ժամանակամիջոցում (օր, շաբաթ, ամիս, տարի ևն) բարիքի օգտագործման միջին արժեքը:

տրման նորմ – норма выдачи – unit of issue

նորմատիվ – 1. норматив, 2. տես *նորմատիվային* – 1. norm, standard, normative, 2. տես *նորմատիվային*

Նորմերի տնտեսական, տեխնիկական և այլ ցուցանիշներ, ըստ որոնց կատարվում է որոշակի աշխատանք, իրագործվում է ինչ-որ ծրագիր:

նորմատիվ տեղեկատու – нормативный указатель – normative index

նորմատիվային – нормативный – normative, standard

Նորմատիվին վերաբերող, նորմատիվին հատուկ:

նորմատիվային բազա – нормативная база – normative base, legal base

Համակարգի, նրա առանձին ենթահամակարգերի և օղակների գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական, նորմատիվ ակտերի, ղեկավար հրահանգների ու կատարողական-

բաշխողական փաստաթղթերի համախումբ:

նորմատիվային ցուցանիշ – нормативный показатель – standard indicator

նորմատիվ-իրավական հենք – տես *հիմք՝ նորմատիվ-իրավական հիմք*

նորոգապիտանիություն – ремонтпригодность, ремонтируемость – repairability, maintainability

Նորոգմամբ իր սկզբնական աշխատանքային պարամետրները վերականգնելու հատկություն:

նորոգելիություն – տես *նորոգապիտանիություն*

նորոգում – ремонт, починка – repair

Որևէ առարկայի՝ իրի՝ սարքի՝ մեքենայի ևն աշխատունակության, իր գործառույթները կատարելու կարողության վերականգնում:

ընթացիկ և կապիտալ նորոգում – տես *տեխնիկական սպասարկում*

հապճեպ նորոգում – ремонт на скорую руку – emergency repair

նորոգման կարգախումբ – вид технического обслуживания, категория ремонта – maintenance category

նորոգման փուլաշրջան – ремонтный цикл – repair cycle

վթարային նորոգում – аварийный ремонт – emergency repair

վթարային նորոգում մարտական պայմաններում – аварийный ремонт в боевых условиях – battle damage repair

Անհրաժեշտ նորոգում, որը սեղմ ժամկետներում կատարվում է մարտական պայմաններում և ոչ հաստիքային միջոցների հնարավոր օգտագործմամբ՝ վնասված կամ շարքից դուրս եկած սպառազինությունն ու ռազմական տեխնիկական ժամանակավորապես օգտագործմանը պիտանի վիճակի բերելու համար:

նպաստ – 1. пособие, 2. տես *օգուտ* – 1. allowance, 2. տես *օգուտ*

1. Դրամական կամ նյութական օգնություն, օժանդակություն: 2. Օգուտ:

դրամական նպաստ – денежное пособие, суточные – allowance

ընտանեկան նպաստ – семейное пособие – family allowance

խնամակալի զոհվելու դեպքում տրվող նպաստ – пособие по случаю гибели кормильца – benefit on the occasion of death of the supporter

խնամակալի կորստի դեպքում տրվող նպաստ – пособие по случаю потери кормильца – survivor benefit

խնամակալի մահվան դեպքում տրվող նպաստ – пособие по случаю смерти кормильца – death benefit

նպաստում – содействие, способствование – assistance, boost

նպատակ – цель – aim, goal, objective, purpose

Այն, ինչին ձգտում են հասնել, ինչն ուզում են իրագործել, մտադրություն:

առանձնակի կարևորությամբ նպատակ – особо важная цель – high value target

գլխավոր նպատակ – главная цель – primary objective

մարտական նպատակ – тактическая цель – tactical purpose

միջանկյալ նպատակ – промежуточная цель – intermediate objective

նպատակի միասնություն – единство цели – unity of purpose

ուսումնական պատրաստման նպատակ – миссия учебной подготовки, цель учебной подготовки – training mission

օժանդակ նպատակ – вспомогательная цель – secondary objective

նպատակադրում – целеполагание – goal-setting

Նպատակ դնելը, նպատակադրվելը:

նպատակակետ – տես *նպատակ*

նպատակ ունենալ – տես *ձգտել*

նռնակ – граната – grenade

Մերձամարտի զինամթերք:

բեկորային նռնակ – осколочная граната – fragmentation grenade

ինքնաշեն զրահափար նռնակ – самодельная бронебойная граната – improvised antiarmor grenade, IAAG

լուսածայնային նռնակ – տես *նռնակ՝ շոկային նռնակ*

հրացանային նռնակ – винтовочная граната – rifle grenade

շոկային նռնակ – граната шокового действия, свето-шумовая граната – stun grenade

Նռնակ, որը պայթյունի հետևանքով առաջացնում է խլացուցիչ կամ կուրացնող էֆեկտ:

ռեակտիվ նռնակ – реактивная граната – rocket-launched grenade

նռնականետ – гранатомет – grenade launcher

Մերձամարտի զենք՝ նռնակով խցման համար:

հակատանկային նռնականետ – противотанковый гранатомет – antitank grenade launcher

ռեակտիվ նռնականետ – реактивный гранатомет – rocket launcher

նստեցնել – 1. сажать, 2. осаждать – 1. seat, 2. deposit

նստեցում – 1. посадка, 2. посадка, приземление, 3. осаждение, 4. посадка, насадка – 1. embarkation, boarding, 2. landing, 3. deposition, 4. fit

1. Նավ, ինքնաթիռ, գնացք, մեքենա ևն նստելը՝ նստեցնելը: 2. Վայրէջք, զգեստնում: 3. Լուծույթից հեռացում նստվածքի ձևով: 4. Երկու դետալների միացման տեսակ, որը բնորոշվում է նախքան միացումը դրանց ունեցած չափերով:

նստեցման նավահանգիստ – порт посадки – port of embarkation

նստեցման շրջան – зона посадки, зона погрузки – embarkation area

Առափնյա մի հատված, որտեղ կատարվում են նավ բարձրանալու վերջին գործողությունները:

նստեցման ու բեռնման ժամանակը – время на посадку и погрузку – station time

ուղղաթիռ նստեցման շրջան – район посадки на вертолет – pick-up zone, PZ

«Նստի՛ր» – «Садись!» – “Mount!”

նվազագունացնել – տես *նվազարկել*

նվազարկել – минимизировать – minimize

նվազեցում – уменьшение – reduction

նվազում – 1. уменьшение, 2. снижение, уменьшение – 1. reduction, 2. decrease

նվաճող – завоеватель – conqueror

նվաճում – 1. достижение, приобретение, 2. завоевание – 1. achievement, 2. conquest

նվիրվածություն – տես *հավատարմություն*

նրան – տես *դաշույն 2*

նրբանցք – տես *նեղ փողոց*

նույնականացում – идентификация – identification

Երևույթների՝ հասկացությունների՝ առարկաների՝ պրոցեսների (գործընթացների) և ն համընկնման հաստատումը, նույնացումը, նույնականության պարզումը:

նույնականություն – идентичность – identity

Նույնություն, ինքնություն:

նույնառանցք – տես *միաառանցք*

նույնացում – отождествление – identification

նույնություն – тождественность, тождество – identity

Շ (ՇԱ)

շահ – интересы (в знач. – выгода) – interests

Այն, ինչ համապատասխանում է մեկի ձգտումներին բարեկեցությանը, պահանջունքների բավարարմանը, նյութական ու հոգևոր բարիքներից ազատ օգտվելու իրավունքի ապահովմանը:

ազգային շահեր – национальные интересы – national interests

Ազգի գոյության, ինքնության պահպանման, զարգացման ու վերարտադրու-

յան համար գերակա նշանակություն ունեցող հոգևոր-բարոյական, քաղաքական, սոցիալական, տնտեսական և այլ պահանջունքների համախումբ:

Ազգային շահերը բխում են ազգի նպատակների (առաքելության) և նրա հոգևոր-բարոյական արժեքների մասին պատկերացումներից: Կարևորագույն ազգային շահերն են՝ պետության ինքնիշխանության ու տարածքային ամբողջականության ապահովումը, ավանդույթով պայմանավորված ազգային կացութաձևի պահպանումը, կայուն տնտեսական զարգացումը և հասարակության ու անհատի սոցիալական առաջընթացը:

աշխարհաքաղաքական շահ – геополитические интересы – geopolitical interests

կոլեկտիվ անվտանգության շահ – интересы коллективной безопасности – collective security interests

մեկուսախմբային շահ – корпоративные интересы – corporate interests

շահերի սահմանափակման միջոցներ – средства ущемления интересов – means to disadvantage interests

պետական շահ – государственные интересы – state interests, interests of the state

ռազմական շահ – военные интересы – military interests

տարածաշրջանային անվտանգության շահ – интересы региональной безопасности – regional security interests

տնտեսական շահ – экономические интересы – economic interests

շահագործում – эксплуатация – operation, exploitation

Բնական ռեսուրսների, արտադրամիջոցների, փոխադրամիջոցների, շենքերի և կանոնավոր օգտագործում:

շահագործման դադարեցում – прекращение эксплуатации – decommissioning

շահագործման հանձնում – ввод в эксплуатацию, введение в строй – 1. activation, 2. commissioning

շահագործման պայմաններ – условия эксплуатации – service environment

շահագործում և տեխնիկական սպասարկում – эксплуатация и техническое обслуживание – operation and maintenance

Շանհայի համագործակցության կազմակերպություն – տես *Համագործակցության շանհայյան կազմակերպություն*

«շան հերթափոխ» – собачья вахта – dogwatch

Նավի վրա տարվող հերթապահություն:

շառավիղ – радиус – radius

1. Ուղիղ գծի հատված, որը միացնում է շրջանագծի կամ գնդի կենտրոնը այդ շրջանագծի կամ գնդի մակերևույթի ցանկացած կետի հետ, ինչպես նաև այդ հատվածի երկարությունը: 2. Որևէ բանի ընդգրկման մեծությունը, տարածման ոլորտը:

անվտանգության շառավիղ – радиус безопасности, безопасное удаление – radius of safety

Միջուկային պայթյունի էպիկենտրոնից այն հեռավորությունը շրջանագծով, որից այն կողմ յուրային գործի վրա պայթյունի ազդեցությունն ընդունելի (թույլատրելի) է:

գործողության շառավիղ – радиус действия – action radius

ճայթումային ակնառչնչացման շառավիղ – радиус детонационного уничтожения мины – destruction radius

Ականային պատերազմում. հաստատված չափի ու տեսակի պայթեցնող լիցքից հաշվված այն առավելագույն հեռավորությունը, որի վրա, անկախ ուղղությունից, ականը սահմանված հավանականությամբ կպայթի իր հիմնական լիցքի ճայթումային պայթյունից:

միջուկային անվտանգության նվազագույն շառավիղ – минимальный радиус ядерной безопасности – minimum nuclear safe distance

Այն նվազագույն շառավղով կազմված շրջանագիծը, որից դուրս միջուկային պայթյունով առաջացված վտանգը գտնվում է թույլատրելիության սահմաններում:

շառավղային – радиальный – radial

շարակարգ – эшелон – 1. echelon, 2. serial

1. ՆԱՏՕ-ում. պետության ՁՈՒ-ի խմբավորման մի մասը, որը նախանշանակված է ռազմավարական խնդիրներ լուծելու համար: 2. Ջորջերի (ուժերի) օպերատիվ դասավորության (մարտակարգի) տարր. լինում են մեկ կամ մի քանի (առաջին, երկրորդ շարակարգ, պահուց): 3. Շտաբի կառուցվածքային ստորաբաժանում (առաջին, երկրորդ՝ թիկունքային): 4. Հրամանատարության առանձին օղակ՝ մակարդակ. օրինակ՝ գնդի նկատմամբ դիվիզիան վերադաս օղակ է, գումարտակը՝ ստորադաս: 5. Սանդղաշարք. զորքերի մարտակարգ, որի դեպքում ստորաբաժանումները դասավորվում են մեկը մյուսի հետևից միևնույն հեռավորության վրա՝ միևնույն ուղղությամբ շեղվածությամբ: 6. Ջորամաս կամ մի քանի ստորաբաժանում, որոնք տեղափոխվում են միևնույն գնացքով կամ նավով: 7. Ավիացիոն զորամասի վերատեղաբաշխման ժամանակ նոր թռիչքարանձեր օդով տեղափոխվող ինքնաթիռները (ուղղաթիռները) կազմում են թռիչքային շարակարգ, իսկ ցամաքով տեղափոխվող ստորաբաժանումները՝ վրագետնյա շարակարգ:

ապահովման շարակարգ – эшелон обеспечения – support echelon

Ձանգվածեղ հարվածներ հասցնելու ժամանակ օդում ավիացիոն խմբավորման օպերատիվ դասավորության տարր, որը կազմավորվում է հարվածային շարակարգի գործողությունների համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման նպատակով:

դեսանտային շարակարգ – տես *ալիք՝ դեսանտային ալիք*

երկրորդ շարակարգ – второй эшелон – rear echelon

թռիչքային կրեյսերական շարակարգ – крейсерский эшелон – cruising level

թռիչքային շարակարգ – летный эшелон – air echelon

Ավիացիոն ստորաբաժանումների, զորամասերի և զորամիավորումների այն ինքնաթիռները (ուղղաթիռները), որոնք կազմավորման վերատեղաբաշխման

(վերաբազավորման) ժամանակ տեղափոխումը կատարում են ինքնուրույնաբար՝ օդով:

հարձակման շարակարգ – эшелон атаки – echelon attack

Ջորջի օպերատիվ դասավորության տարր՝ նախանշանակված հակառակորդի մարտավարական գոտին ճեղքելու և հետագա հարձակում վարելու համար:

նավահետքային շարակարգ – кильватерная колонна, кильватерный строй – line of battle, column

Նավերի շարակարգ, որի դեպքում դրանք շարժվում են մեկը ճիշտ մյուսի հետևից՝ «նավահետքով»:

ստորին շարակարգ – нижний эшелон – lower layer

վերին շարակարգ – верхний эшелон – upper layer

35 կմ-ից բարձր գտնվող գոտի:

վրագետնյա շարակարգ – наземный эшелон – ground echelon

օդային շարակարգ – воздушный эшелон – 1. air echelon, 2. air task force

1. Ավիացիայի վերաբազավորման ժամանակ այն անձնակազմն ու նյութական միջոցները, որոնք տեղափոխվում են օդով՝ տրանսպորտային ինքնաթիռներով և/կամ ուղղաթիռներով: 2. Երբեմն՝ այն խմբավորումը, որն օդում ստեղծվում է մեկ կամ մի քանի ավիացիոն միավորումներից՝ հակառակորդի օբյեկտներին զանգվածեղ հարված հասցնելու համար:

շարակարգային տեղափոխություն – поэшелонное перемещение – echeloned displacement

Մի զորամիավորման տեղափոխում մի տեղից մյուսը՝ առանց գործառույթի իրականացումը դադարեցնելու:

շարակարգում – эшелонирование – echeloning

1. Շարակարգերի ստեղծում՝ բաժանում: 2. Շարքով դասավորելը, որոշակի հերթականությամբ՝ հաջորդականությամբ շարելը: 3. Օդում գտնվող ինքնաթիռների միջև թռիչքի անվտանգության ապահովման համար տարածություններ-

րի ստեղծում ուղղաձիգ և հորիզոնական հարթություններում: 4. Տեղաշարժման, տեղակայման կամ հարձակման ժամանակ զորքերի տարաբաշխում մի քանի շարքով՝ դեպի խորք, կամ սանդղաշարքով:

պաշարների շարակարգում – эшелонирование запасов – echeloning supplies laterally and in depth

Օպերացիայում (մարտում) նյութական միջոցների բաշխում ըստ թիկունքի օղակների ու խմբավորումների՝ զորքերի համապատասխան պահանջմունքների պատեհաժամ բավարարման, հակառակորդի ներգործությունից դրանց ավելի լավ պահպանման և զորքերի երկարատև ինքնուրույն գործողությունների ապահովման նպատակով:

ուղղաձիգ շարակարգում – вертикальное эшелонирование – stepped-up separation

Խմբով թռչող ինքնաթիռների դեպքում՝ յուրաքանչյուր ինքնաթիռի հեռավորությունը իրենից բարձր և/կամ ցածր հարթության մեջ թռչող ինքնաթիռից:

շարամաս – серия – serial

Նույնատիպ իրերի՝ առարկաների՝ երևույթների, մեկը մյուսի շարունակություն հանդիսացող ստեղծագործությունների և՛ շարքի յուրաքանչյուր տարրը՝ առանձին մասը:

շարային – տես *մարտական*

շարային ստուգատես – строевой смотр – parade, ceremonial review

Ջինվորական ստորաբաժանման, զորամասի (նավի) ստուգման ձև, որի նպատակն է անձնակազմի անհատական շարային պատրաստականության և ստորաբաժանումների շարային ներդաշնակության աստիճանի որոշումը: Անցկացնում են ուղղակի պետերը կամ տեսչական ստուգումը ղեկավարելու համար նշանակված անձինք:

շարանշիչ – рядный маркер – row marker

Ցամաքային ականային պատերազմում. բնական, արհեստական կամ հատուկ նշիչ, որը տեղադրված է ականաշարքի սկզբում կամ վերջում՝ շարքերը նշելու համար:

շարասյուն – колонна – column

Դասավորություն, որի դեպքում զին-
ծառայողները, ստորաբաժանումները
կամ մեքենաները շարված են մեկը
մյուսի հետևից:

գումարտակային շարասյունների գիծ – ли-
ния батальонных колонн – line of bat-
talions

հինգերորդ շարասյուն – пятая колонна –
fifth-column

Ներքին թշնամիները՝ դավաճանները՝
հակառակորդի գործակալները:

մեկ շարասյունով – колонна по одному –
single file

նավահետքային շարասյուն – տես *շարա-
կարգ՝ նավահետքային շարակարգ*

շարասյան ավիացիոն ծածկապաշտպա-
նություն – авиационное прикрытие ко-
лонны – column cover

շարասյան երթուղի – маршрут конвоя –
convoy route

շարասյան երկարություն – длина колон-
ны, глубина колонны – column length,
road space

Տարածություն ըստ երկարության, որը
վերահսկում կամ զբաղեցնում է շա-
րասյունը, արտահայտվում է երկա-
րության միավորներով:

շարասյան շարժման արագություն – ско-
рость передвижения колонны – pace

շարասյան շարժման տեմպը կարգավոր-
ող – задающий скорость передвижения
колонны – pace setter

շարասյան տարրերի միջև հեռավորու-
թյուն – дистанция между элементами
колонны – column gap

փոխադրանավերի շարասյուն – конвой
(караван) торговых судов – convoy, na-
val convoy

Բեռնատար նավերի շարասյուն, որը
սովորաբար ռազմանավերի (պահա-
կանավախմբի) ուղեկցությամբ բեռներ
էր տեղափոխում մի նավահանգստից
մեկ այլ նավահանգիստ: Հատկապես
հայտնի են Արկտիկական (բևեռային)
շարասյունները, որոնք երկրորդ համաշ-
խարհային պատերազմի տարիներին
Անգլիայից ռազմական նախանշանակ-

ման բեռներ, հազուստ, սննդամթերք
էին տեղափոխում ԽՍՀՄ:

«շարասյուն՝ մեկակի» մարտաշարք –
строй «колонна по одному» – trail form-
ation

1. Դասավորություն, որի դեպքում զին-
ծառայողները, մեքենաները, ռազմա-
կան տեխնիկան շարժվում են մեկը
մյուսի հետևից՝ հրամանով սահման-
ված հեռավորության վրա, կողքերից
չունենալով հարևաններ: 2. Դասավո-
րություն, որի դեպքում բոլոր ինքնա-
թիռները մեկ միասնական շարքում են՝
մեկը մյուսի հետևից:

շարժաբեր – привод – actuator

շարժական – передвижной – mobile, mov-
able

**շարժական զինվորական վիրաբուժա-
կան հոսպիտալ** – подвижный армейский
хирургический госпиталь – mobile army
surgical hospital

շարժասարք – движитель – propeller

Սարք, որի միջոցով շարժիչի կամ
էներգիայի բնական աղբյուրի մեխանի-
կական աշխատանքը կերպափոխվում
է շարժական միջոցների տեղափոխու-
թյան:

շարժիչ – двигатель – engine, motor

Սարք (մեքենա), որը որևէ տեսակի է-
ներգիան կերպափոխում է մեխանի-
կական աշխատանքի:

բարբախող ռեակտիվ շարժիչ – пульсиру-
ющий реактивный двигатель – pulsejet

դիզելային շարժիչ – տես *դիզել*

կայծային վառումով շարժիչ – двигатель
с искровым зажиганием – spark ignition
engine

հրթիռային շարժիչ – ракетный двигатель
– rocket engine

հրթիռային շարժիչի նախամեկնարկային
ստուգիչ գործարկում – տես *փորձարկում՝
թռիչքային պատրաստության կրակային
փորձարկում*

մեկնարկային շարժիչ – стартовый дви-
гатель – booster

շարժիչի անսարքություն – неисправность мотора – engine trouble

շարժիչի խափանում – отказ мотора – engine failure

շարժիչի ջերմաստիճանի ցուցիչ – индикатор температуры двигателя – engine temperature indicator

շարժիչների նախաթռիչքային ստուգման գոտի – տես *շարժիչ՝ շարժիչների փորձարկման հարթակ*

շարժիչների փորձարկման հարթակ – площадка для опробования двигателей, зона предполетной проверки мотора – run-up area

ռեակտիվ շարժիչ – реактивный двигатель – jet engine, jet

ուղղահոս օդառեակտիվ շարժիչ – прямой воздушный реактивный двигатель – ramjet

քարշուժի շեղելի վեկտորով ռեակտիվ շարժիչ – реактивный двигатель с отклоняемым вектором тяги – thrust vectoring jet engine

շարժում – движение – movement

ազգային-ազատագրական շարժում – национально-освободительное движение – national liberation movement

կայծակնային շարժում – мгновенное движение, рывок – dash

Ղարաբաղի հայության ազգային-ազատագրական շարժում – национально-освободительное движение карабахских армян – national liberation movement of Khara-bakh Armenians

շարժման ուղի – путь движения – line of march

շարժման ուղղություն (գործի) – направление движения – line of march

շարժման քանակ – количество движения – momentum

չմիացման շարժում – движение непрямого соединения – nonaligned movement

Համաժողովրդավարական շարժում, որը միավորում է ռազմաքաղաքական միություններին չմասնակցելու, հանուն խաղաղության և միջազգային անվտան-

գության, պետությունների և ժողովուրդների իրավահավասար համագործակցության պայքարելու քաղաքականություն վարող պետությունների:

Պագուռշյան շարժում – Пагуошское движение – Pugwash movement

Գիտնականների հասարակական շարժում հանուն խաղաղության, զինաթափման, միջազգային անվտանգության ու գիտական համագործակցության: 1-ին խորհրդաժողովը կայացել է 1957 թ. Պագուռշում (Կանադա):

պարտիզանական շարժում – партизанское движение – guerrilla movement

ժողովրդական զանգվածների զինված պայքար հանուն իրենց երկրի ազատության և անկախության (որը մղվում է հակառակորդի բռնազավթած տարածքներում) կամ հանուն իրենց երկրում ներպետական սոցիալ-քաղաքական վերափոխումների (ապստամբական շարժում):

ռեակտիվ շարժում – реактивное движение – jet propulsion

վազիկ շարժում – стремительное движение, рывок – shoot

սրընթաց շարժում – стремительное движение – dash

շարժուն – мобильный, подвижный – mobile

շարժունակ – տես *շարժուն*

շարժունակություն – 1. мобильность, 2. подвижность – mobility

Արագ տեղափոխվելու, ծավալվելու (աշխատանքային վիճակի բերվելու) և ըստ իր նախանշանակման կամ հրամանի գործունեություն սկսելու կարողություն:

ռազմավարական շարժունություն – стратегическая мобильность – strategic mobility

Ջորջերը տարբեր ՌԳԹ-ներ արագ տեղափոխելու կարողություն:

շարժունություն – տես *շարժունակություն*

մարտավարական շարժունություն – тактическая мобильность, тактическая подвижность – tactical mobility

շարվածք – 1. укладка, 2. построение – 1. stowage, 2. formation

շարվածք շարայունով – построение в колонну – column formation

ուղղաձիգ շարվածք – вертикальная укладка – vertical stowage

շարում – 1. построение, 2. набор – 1. formation, 2. typing

շարքագիծ – шеренга – alignment

շարք – 1. ряд, 2. строй – 1. file, 2. formation

գծային շարք – линейный строй – line formation

մեկ շարքով – в одной шеренге, в одну шеренгу – abreast

շարք կանգնել – становиться в строй – fall in

շարքի հավասարեցում – равнение строя – dressing

Շքերթի ժամանակ զինվորների հավասարությունը մի գծի վրա:

շարքից դուրս գալը – выход из строя, поломка, порча – breakdown, accident

շարքից դուրս եկած – տես *օգտագործման համար ոչ պիտանի*

շարքից ժամանակավոր դուրսբերում – временный вывод из строя – temporary incapacitation

Վնասման պատճառով ժամանակավոր անաշխատունակություն կամ անմարտունակություն:

ցրիվ շարք – рассыпной строй – extended order

շարքային – 1. рядовой, 2. солдат – 1. private, ranker, 2. soldier

Ջորային առաջին զինվորական կոչումը:

ավիացիայի շարքային – рядовой авиации – aircraftman

շարքային հրետանավոր – канонир, рядовой артиллерии – gunner

շեղանկյուն – ромб – diamond

շեղում – 1. отклонение, смещение, 2. девиация, 3. տես *խոսքում 3* – 1. dec-

lination, 2. departure, 3. deviation, 4. տես *խոսքում 3*

1. Սովորական դիրքից՝ վիճակից՝ ուղղությունից մի կողմ թեքվելը: 2. Մագնիսական կողմնացույցի ցուցմունքների սխալ, սարքերություն: 3. Շեղում ուղեգծից:

իրական շեղում – реальное отклонение – real precession

հորիզոնական շեղում – горизонтальное отклонение – horizontal error, probable error

Հավանական շեղում՝ ըստ հորիզոնական հեռավորության:

հետվնասվածքային շեղումներ – посттравматические отклонения – post-traumatic stress disorder

շառավղային շեղում – радиальное смещение – radial displacement

շեղում դեպի հյուսիս – отклонение к северу – northing

շեղում նշանառման կետից – отклонение от точки прицеливания – delivery error

շեղում ուղղույթից – отклонение от курса – diversion

Շարժման ծրագրված ուղղությունից շեղում զանազան պատճառներով:

շրջանային հավանական շեղում – круговое вероятное отклонение – circular error probable

շեմ – порог – threshold

շենք – 1. здание, 2. տես *սենք* – 1. building, 2. տես *սենք*

շենքի վերնամաս – надземное строение – superstructure

«Շերիդան» – «Шеридан» – “Sheridan”

Ամերիկյան թեթև տանկ:

շերտ – 1. полоса, 2. пласт, 3. слой, 4. прослойка – 1. strip, 2. zone, 3. seam, stratum, 4. layer, stratum

1. Տարածության մեջ երկայնակի ձգվող միատեսակ գուտի, նյութի, մարմնի և այլ առարկաների մաս, որ գտնվում է մյուս մասերի միջև: 2. Հասարակական, մշակութային, կրոնական, քաղաքական ևն հատկանիշի ընդհանրությամբ

բնորոշվող մարդկանց խումբ: 3. Հանքի երկայնական զանգված:

2ԵՖ – տես *պետ*

«Շիլկա» – «Шилка» – “Shilka”
 Խորհրդային ինքնագնաց ԶՍՈՒ-23-4
 զենհրթային կայանք:

շինարարություն – строительство – engineering

հաստատութենական շինարարություն – институциональное строительство – institution-building

շինել – տես *գրատ*

շինություն – տես *կառույց*

շլացում – ослепление вспышкой, временное ослепление – flash blindness
 Պայծառ լույսից տեսողության ժամանակավոր կորուստ:

ՇՀԿ – տես *կետ` շարժական հրամանատարական կետ*

շղարշ – 1. дымка, 2. завеса, покров – 1. smoke, 2. cloud

շղթա – цепь, цепочка – train

արտադրամատակարարումային շղթա – логистическая цепочка – supply chain
 Տվյալ ապրանքի թողարկման համար անհրաժեշտ հումքի մատակարարումից` արտադրմամբ ու պատրաստի արտադրանքի պահեստավորմամբ, մինչև պատրաստի ապրանքի օգտագործումը:

գրոհող շղթա – атакующий эшелон, атакующий вал – assault wave

Դեսանտային օպերացիայում. դեսանտային (ափհանիչ զորէջքային) միջոցների լայնական շարքերը` ավիքները, որ շարժվում են դեպի դեսանտի իջեցման կետը (ափ կամ գորէջքի շրջան):

ծայնային շղթա – տես *շղթա` ակուստիկ շղթա*

շնիկ – տես *ծգան*

շնչադիմակ – респиратор – respirator

շոկ – տես *ցնցակաթված*

շչակ – 1. гудок, 2. сирена – 1. blast, 2. siren

շտաբ – штаб – staff, headquarters

գերագույն շտաբ – генеральный штаб, генштаб – general staff
 Պետության ԶՈՒ-ի կառավարման գլխավոր մարմին:

գերագույն շտաբի պետ – начальник генерального штаба – Chief of the General Staff

գլխամասային շտաբ – головной штаб – parent headquarters
 ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տարածաշրջանային հրամանատարության շտաբ:

գլխավոր շտաբ – главный штаб – main staff, main headquarters, Armed Service Staff

գլխավոր շտաբի պետ – начальник главного штаба, НГШ – Chief of the Main Staff
 Գլխավոր շտաբի ղեկավար:

ինտեգրված շտաբ – интегрированный штаб – integrated staff

միացյալ (միջտեսակային) գերագույն շտաբ – объединенный (межвидовой) генеральный штаб – joint headquarters, JHQ

միացյալ շտաբ – объединенный штаб – joint headquarters

միացյալ ուժերի մշտական շտաբ – постоянный штаб объединенных сил (постоянно действующая штаб-квартира коллегияльных сил) – standing joint force headquarters

միջտեսակային շտաբ – межвидовой штаб – joint staff

շտաբի` անձնակազմի բաժին – отдел личного состава штаба – the department of a headquarters responsible for personnel, G1

շտաբի թիկունքային ապահովման բաժին – отдел тылового обеспечения штаба – the department of a headquarters responsible for logistics, G4

շտաբի` հասարակայնության հետ կապի բաժնի պետ – начальник отдела штаба по связям с общественностью – staff public affairs officer

շտաբի հետախուզական բաժին – разведывательный отдел штаба – the department of a headquarters responsible for intelligence, G2

շտաբի պետի տեղակալ – заместитель начальника штаба – deputy chief of staff

շտաբի օժանդակ բաժիններ – вспомогательные отделы штаба – special staff

շտաբի օպերատիվ բաժին – оперативный отдел штаба – the department of a headquarters responsible for operations and training, G3

շտաբի օպերատիվ բաժնի պետ – начальник оперативного отдела штаба – operations officer

շտաբների ծառայություն – служба штабов – staff duty

շտաբային քոլեջ – штабной колледж – staff college

Ուսումնական հաստատություն, որը պատրաստում է բարձրագույն հրամկազմի սպաների:

Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտե – Объединенный комитет начальников штабов – Joint Chiefs of Staff

ԱՄՆ-ում. ռազմական ղրորտի կառավարման բուն ռազմական բարձրագույն մարմինը:

Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի նախագահ – Председатель Объединенного комитета начальников штабов – Chairman of the Joint Chiefs of Staff

ԱՄՆ-ի բարձրագույն ռազմական մարմնի ղեկավար:

շտապ – 1. срочный, неотложный, безотлагательный, 2. տես *առաջ* – 1. urgent, 2. տես *առաջ*

շտեմարան – 1. база, 2. вместилище, хранилище – 1. base, 2. hold

հետախուզական տվյալների շտեմարան – база разведанных – intelligence database

տվյալների թարմացված ինտեգրային շտեմարան – обновленная интегрированная база данных – Modernized Integrated Database

տվյալների կենտրոնական շտեմարան – центральная база данных – core data base

տվյալների շտեմարան – база данных – database, base

շտկում – 1. տես *ուղղում 1, 2*, 2. տես *կարգաբերում 1* – 1. տես *ուղղում 1, 2*, 2. տես *կարգաբերում 1*

«Շտուրմ» – «Штурм» – “Spiral”
Լազերային ուղղորդմամբ խորհրդային 9Կ-114 հակատանկային հրթիռ:

«Շրայկ» – «Шрайк» – “Shrike”
Հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ:

շրջադարձ – 1. оборот, 2. поворот – return

Իմելմանի շրջադարձ – поворот Иммельмана – Immelman turn

լրիվ շրջադարձ – տես *հետադարձում*

մարտական շրջադարձ – боевой разворот – combat turn

շրջադարձի կետ – 1. поворотный момент, переломный момент, 2. поворотный пункт, точка перелома – 1. decisive point, 2. turning point

1. Որևէ բանի ընթացքը, զարգացումը կտրուկ փոխող պահ՝ իրավիճակ՝ գործողություն՝ գործոն են: Դրանց դեպքում կարելի է հակառակորդի դեմ հասնել հաջողության: 2. Պայմանական կետ, որում տեղի է ունենում ընթացքի ուղղության փոփոխում: 3. Որևէ զարգացման բարձրակետը կամ ցածրակետը: 4. Ականազոտու միջնագծի կետ, որտեղ գոտու ձգվածության ուղղությունը շեղվում է:

ստանդարտ շրջադարձ – стандартный разворот – procedure turn

Շրջադարձ, որի անկյունը մեկ ուղղությամբ 80° է, մյուս՝ 260°:

շրջադարձի ցուլապատեր – фара поворота, «поворотник» – indicator lights

շրջադարձում – տես *հետադարձում*

շրջադիտակ – перископ – periscope
Օպտիկական սարք, որը նախանշանակված է թաքստոցից (խրամատ, բլին-

դաժ և այլն), վրաջրյա նավերի ներսի սենքերից և շրջադիտակային խորուբյան վրա գտնվող սուզանավերից շրջակայքը դիտելու համար:

շրջագննում – обзор – observation

Շրջակայքի՝ չորս բոլորի դիտում՝ զըննում:

տարածքի շրջագննում – обзор пространства – space observation, overlook

շրջաթռիչք – облет – fly-around, flying around

Թռչելով՝ շրջելը, բոլոր տեղերն այցելելը:

շրջակայք – окрестность – environs

շրջահայաց – տես *զգուշավոր*

շրջահայեցություն – предусмотрительность – 1. prudence, 2. caution

շրջայց – обход – round

Հիվանդասենյակներում բժշկի կողմից հիվանդների հաջորդական բուժզննում:

շրջան – 1. район, 2. круг, 3. տես *ժամանակաշրջան* – 1. area, 2. district, 3. region, 4. circle, 5. տես *ժամանակաշրջան*

ամրացված շրջան – укрепленный район – fortified area

1. Տեղանքի շրջան (գոտի), որը սարքավորված է երկարաժամկետ ու դաշտային ամրաշինությունների համակարգով՝ զուգակցված տարբեր ինժեներական արգելափակոցներով, և պատրաստված է երկարատև համառ պաշտպանության համար: 2. Հաստիքային զինվորական կազմավորում՝ նախանշանակված պաշտպանական խնդիրներ կատարելու համար:

ապահովության շրջան – район безопасности – safe area

1. ԱՄՆ-ում. Հակառակորդի տարածքում որոշակի շրջան, որտեղ փախուստի դիմածը կամ փրկվածը հնարավորություն ունի խուսափելու գերությունից կամ ապաստանելու մինչև իր տարահանումը: 2. Խաղաղապահական օպերացիաներում. անվտանգ շրջան, որում ՆԱՏՕ-ի կամ նրա գլխավորած

ուժերը պաշտպանում են որոշակի մարդկանց և/կամ գույքը:

անվտանգ շրջան – безопасная зона – secure area

Շրջան կամ նշված տեղանք՝ վայր, որում ՆԱՏՕ-ի կամ նրա գլխավորած ուժերն ստանձնել են մարդկանց և գույքի համար առանձնահատուկ աստիճանի պատասխանատվություն և կարող են տեղաշարժի վրա սահմանափակումներ դնել:

ավիացիայի թռիչքների համադասման շրջան – տես *գոտի՝ ավիացիայի գործողությունների համադասման գոտի*

արգելված շրջան – запретный район – exclusion zone

Շրջան, որը հաստատել է թույլատրող մարմինը՝ կոնկրետ աշխարհագրական շրջանում կոնկրետ գործողություններ արգելելու համար:

ավիանված գործի թիկունքային շրջան – тыловой район (морского) десанта – beach support area

բեկումնային շրջան – кульминационный период – culminating point

դիրքային շրջան – позиционный район – position area

1. Տեղանքի հատված՝ նախանշանակված հրթիռային, հրանոթային և ականանետային զորամասերն և ստորաբաժանումները մարտակարգի ծավալելու համար: 2. ԳԴՀ-ում. տանկային վաշտի, ինչպես նաև ՋՓԴ-ներով մոտոհետևակային վաշտի պաշտպանության շրջան:

զորէջքի շրջան – район десантирования – airborne objective area, assault dropping zone

զորքի բնակավորման շրջան – район расквартирования войск – contonment area

թիկունքային շրջան – тыловой район – rear area

թռիչքների հատուկ ռեժիմով շրջան – район с особым режимом полетов – caution area

Օդային տարածք, որտեղ կոնկրետ ժամանակահատվածում գործում են թռիչքների սահմանափակումներ:

ծովային շրջանի մեկուսացում – изоляция морского района – sea denial

Ծովային շրջանի նկատմամբ հակառակորդի վերահսկողության կանխումը, երբ յուրային ուժերը բավարար չեն վերահսկողություն հաստատելու համար:

կառավարող շրջաններ – տես *օղակ՝ դեկավար օղակ*

կարգավարական շրջան – диспетчерский район – control area

կարգավարման հանգուցային շրջան – узловой диспетчерский район – terminal control area

Կարգավարման շրջան, որը սովորաբար ստեղծվում է մեկ կամ մի քանի խոշոր օդանավակայանների մոտակայքում՝ օդային երթևեկության երթուղիների զուգամիտման տեղերում:

կենտրոնացման (դիրքավորման) շրջան – район сосредоточения (расположения) – concentration area, assembly area

կենտրոնացման միջակա շրջան – промежуточный район сосредоточения – staging area

1. Դեսանտային (ծովային կամ օդային) օպերացիաներում ելքային շրջանի և ռազմարշավի նպատակակետի միջև ուղու վրա գտնվող վայր, որտեղ կատարվում է վառելիքով վերալիցքավորում, նավերի վերախմբավորում և/կամ զորքերի վարժանք, սուուգատես ու վերաբաշխում: 2. Այլ օպերացիաներում՝ գլխավոր վայր (տեղ), որը նախատեսված է դեպի նպատակակետ շարժվելու ընթացքում զորամասերի կենտրոնացման համար:

կենտրոնացման նախնական շրջան – первоначальный район сосредоточения – initial assembly area

կենտրոնացում ելքային շրջանում – сосредоточение в исходном районе – marshalling

կիսատրոհման շրջան – период полураспада – half-life

հակաօդային պաշտպանության շրջան – район противовоздушной обороны – air defense region

Հակաօդային պաշտպանության գոտու աշխարհագրական մաս:

հավաքի շրջան – район сбора – assembly area

հետազդեցության շրջան – период последействия – after-effect phase

Ներքին ձգաբանության մեջ. կրակոցի կատարման վերջին շրջանը՝ փողից արկի դուրս գալու պահից մինչև նրա վրա գազերի ազդեցության դադարումը:

հնարավոր վտանգի օբյեկտների շրջան – район объектов потенциальной угрозы – target area of interest

Աշխարհագրական վայր, որում գտնվող կարևոր և ըստ այդմ՝ մեծ հետաքրքրություն ներկայացնող օբյեկտները կարող է գրավել խոցել յուրային զորքը:

հրետանու առանձնացված շրջան – выделенная зона артиллерии – artillery reserved area

Շրջան, որը հատկացված է բացառապես հրետանու ուժերի և միջոցների տեղաբաշխման համար:

մարտական գործողությունների հիմնական շրջան – основной район боевых действий – main battle area

մարտական գործողությունների շրջանի դիտում – наблюдение за районом боевых действий – battlefield surveillance

մարտական գործողությունների շրջանի շրջապատնեշում օդից – изоляция района боевых действий с воздуха – air interdiction

Ուազմաօդային ուժերի գործողություններ՝ նպատակաուղղված հակառակորդի ուժերի (զորքի) ոչնչացմանը, ճնշմանը կամ սաստմանը՝ նախքան դրանց արդյունավետ կիրառումը, կատարվում են յուրային ուժերից այնպիսի հեռավորության վրա, որպեսզի անհրաժեշտ չլինի յուրաքանչյուր մարտական թռիչք համաձայնեցնել կրակային ներգործության կամ յուրային զորքերի տարաշարժի հետ:

միացյալ թիկունքային շրջան – объединенный тыловой район – joint rear area

նշված շրջանում գտնվելու տևողություն – продолжительность пребывания в указанном районе – on-station time

շրջանի մեկուսացում – изоляция района, операция по блокированию района – area interdiction operation

շրջանի շրջափակման օպերացիա – տես *շրջան՝ շրջանի մեկուսացում*

շրջանի շրջափակում – блокирование района – interdiction

որոնողափրկարարական աշխատանքների շրջան – район поисково-спасательных работ – search-and-rescue region

Որոշակի չափերի շրջան՝ գոտի, որը ճանաչված է Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպության, Միջազգային ծովային կազմակերպության կամ որևէ այլ միջազգային կազմակերպության կողմից և կապված է փրկարարական օպերացիաների համադասման կենտրոնի հետ, որի շրջանակներում տրամադրվում են որոնումափրկարարական ծառայություններ:

չպաշտպանված շրջան – незащищенный район – unsecured area

պաշտպանական միջոցառումներ և փրկարարավերականգնողական աշխատանքներ – защитные мероприятия и спасательно-восстановительные работы – area damage control

Պատերազմական գործողություններից կամ բնական կամ մարդածին աղետներից առաջ, դրանց ընթացքում կամ դրանցից հետո իրականացվող միջոցառումներ՝ հավանական վնասը պակասեցնելու կամ դրանց ազդեցությունը նվազեցնելու նպատակով:

պաշտպանական շրջան – տես *պաշտպանություն՝ պաշտպանության շրջան*

պատասխանատվության մարտավարական շրջան – тактический район ответственности – tactical area of responsibility

մբարկոծման շրջան – район бомбардировки – bomb site

Տարածք, որը ենթարկվել է մբարկոծության և պահպանել է ավերածությունների հետքեր:

սահմանամերձ շրջան – пограничный район – frontier area

սպասման շրջան – район ожидания – readiness area, waiting area

Վայրէջքի վայրերի՝ թռիչքադաշտերի մոտակայքում գտնվող տեղանքի հաստատվածներ, որոնք նշանակված են օդային (ծովային) դեսանտի զորքերի ծածուկ տեղաբաշխման, զորէջքին (ափհանմանը) և մարտական գործողություններին նրանց պատրաստումն ավարտելու համար:

սպառնալից շրջան – угрожаемый период – period of threat

Ժամանակ (տարբեր տևողությամբ), որը սովորաբար անմիջականորեն նախորդում է պատերազմի սկզբին և բնութագրվում է միջազգային իրադրության ու հավանական հակառակորդների միջև հարաբերությունների ծայրաստիճան սրմամբ:

ստորջրյա մարտական գործողությունների շրջան – зона подводных боевых действий – submarine action area

փակ շրջան – запретный район – no-go area

օպերատիվ շրջան – տես *շրջան՝ օպերացիայի շրջան*

օպերատիվ շրջանի համակցված հետախուզական գծահանում – комбинированная разведывательная съемка района операции – modified combined obstacle overlay

օպերացիայի շրջան – район операции, оперативный район – operational area

շրջանակ – 1. рама, 2. рамка – 1. frame, 2. framework

շրջանացում – районирование – regionalization, zoning

Տարածքի բաժանում շրջանների:

շրջանցիկ ճանապարհ – տես *շրջանցուղի*

շրջանցուղի – 1. объезд, обходная дорога, 2. обход, обходной путь – 1. diversion, detour, 2. bypass

1. Պահուստային ճանապարհ, որով երթնելում են, երբ հիմնական ճանա-

պարիը խցանված է կամ փակ է՝ նորոգվում է ևն: 2. Ճանապարհ, որը շրջանցում է տվյալ վայրը՝ շրջանը՝ բնակավայրը ևն:

շրջանցում – 1. обход, 2. объезд, 3. избегание, обход, 4. обход, игнорирование – 1. envelopment, turning movement, 2. by-pass, detour, 3. evasion, circumvention, 4. avoidance

1. Տարաշարժ, որը կատարվում է հակառակորդի դիրքեր զորքի (ուժերի) խոր թափանցման և նրան թիկունքից հարվածներ հասցնելու նպատակով: 2. Ռադիացիոն ախտահարման, ավերածությունների, հրդեհների, հեղեղումների հատվածներով շրջանների, դժվարանցանելի տեղանքի հաղթահարում՝ հարևան բարենպաստ տարածքով անցնելու միջոցով: 3. Որևէ հարցի՝ թեմայի մասին խոսելուց՝ հիշելուց, խուսափում՝ խուսանավում, 4. Որևէ պայմանի՝ պահանջի ևն անտեսում:

շրջապատել – окружать – surround

շրջապատնեշում – блокада, блокирование – blockade, block

Տեղանքում կամ օրգանիզմում վարակի, հիվանդությունների և տարածման սպառնալիք ներկայացնող այլ ախտերի օջախի մեկուսացման եղանակ:

տեղեկատվական շրջապատնեշում – информационная блокада – information blackout

շրջապատում – окружение – encirclement
Հակառակորդի խմբավորման մեկուսացում նրա այլ զորքերից, որը կատարվում է տվյալ խմբավորումը ոչնչացնելու կամ գերելու նպատակով:

շրջառում – охват – outflanking

Տարաշարժ, որը կատարվում է յուրային զորքերը հակառակորդի դիրքեր դուրս բերելու և նրա թևին հարվածելու նպատակով:

ուղղաձիգ շրջառում – вертикальный охват, охват с воздуха – vertical envelopment

Մարտավարական գորաշարժ, որի ժամանակ զորեջք կատարող զորքը հայտնվում է հակառակորդի գորաթևում կամ թիկունքում:

շրջափակում – блокада, военная блокада – blockade, investment

Գործողություններ՝ նպատակաուղղված օբյեկտի մեկուսացմանը՝ նրա արտաքին կապերը կտրելու միջոցով:

շրջափակումը խախտող – нарушитель блокады, блокадопрорыватель – blockade runner

շրջափակումը ձեղքող – տես *շրջափակում՝ շրջափակումը խախտող*

ռազմական շրջափակում – տես *շրջափակում*

շրջհոսիչ – обтекатель – fairing, cowling

Հատուկ կառուցվածք, որը հեշտացնում է շարժվող օբյեկտի մակերևույթով գազի կամ հեղուկի հոսումը, ինչի շնորհիվ էապես նվազում է շարժմանը հիդրոաերոդինամիկական դիմադրությունը:

շուկայի ազատականացում – либерализация рынка – market liberalization, liberalization of the market

Շուկայական տնտեսության ձերբազատում նրա բնականոն գործունեությանը խանգարող պետական սահմանափակումներից:

շուրջկալ – оцепление – cordon

Ջինժառայողների խումբ (զինախումբ, ստորաբաժանում), որը տեղաբաշխվում է որոշակի բնագծերում (կետերում)՝ պաշտպանվող օբյեկտ օտար անձանց ներթափանցումը կանխելու կամ այնտեղից ելքն արգելելու համար:

ներքին շուրջկալ – внутреннее оцепление – inner cordon

շուրջկալում – оцепление – surrounding

շփոթ – տես *խրախանցում*

շփոթմունք – замешательство, растерянность – confusion

շփոթություն – замешательство, смятение – confusion

շփում – 1. контакт, соприкосновение, 2. տես *հաղորդակցություն 1*, 3. трение – 1. contact, 2. տես *հաղորդակցություն 1*, 3. friction

հակառակորդի հետ անմիջական շփում – непосредственное соприкосновение с противником – direct contact with the enemy

մարտական շփում – боевое соприкосновение, боевой контакт – combat contact

շփման գիծ – линия соприкосновения – line of contact

շփման վայր – стыковочный пункт – coordinating point

Նախատեսված կետ, որտեղ բոլոր զորամիավորումները պետք է իրար հետ կապ հաստատեն համակարգված գործելու համար:

ռազմական շփումներ – военные контакты – military engagement

շփումների հաստատում – տես *կապ` կապի հաստատում*

շքաբաճկոն – мундир – tunic

շքանշան – орден – order, medal, decoration

Պետական պարգև` մի կամ մի քանի (տվյալ շքանշանին հատուկ) նշանների տեսքով:

շքերթ – демонстрация, парад – parade, demonstration

Ջորքի, զինատեսակների, մարզիկների, բնակչության հանդիսավոր ստուգատես ու երթ, որը կատարվում է պաշտոնական տոնախմբությունների առթիվ (զորքի առնչությամբ գործածվում է «զորահանդես» տերմինը):

Պարզագույն հակատանկային միջոց` վեց ծայր ունեցող (*սուվ*. երեք երկտավր մետաղական հեծաններից պատրաստված) ծավալային աստղ:

ոլորտ – сфера, область – sphere, area

համագործակցության ոլորտ – направление сотрудничества – cooperation area

Գործունեության ոլորտ, որում ծավալվում է տվյալ համագործակցությունը, համագործակցային աշխատանքների ուղղվածությունը:

Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի ոլորտ – сфера (влияния) Североатлантического договора – North Atlantic Treaty area

ողնուց – киль – fin

ողողադաշտ – пойма – flood plain

Հովտի ամենացածրադիր վայրը, որը ծածկվում է ջրով ամեն անգամ, երբ գետը վարարում ու դուրս է գալիս ավերից:

ողորկափող – гладкоствольный – smooth-bore

ողորմածություն – пощада, сохранение жизни при сдаче в плен – quarter

ողջամտություն – рассудочность, рассудительность – consciousness

ողջ մնացած – տես *կենդանի` կենդանի մնացած*

ոչ գաղտնի հրատարակություն – несекретное издание – nonregistered publication

ոչ դիմացկոն – տես *անկայուն*

ոչ երկրային – внеземной, инопланетный – alien

ոչնչացում – 1. уничтожение, ликвидация, 2. истребление, уничтожение, 3. տես *բնաջնջում* – 1. disposal, elimination, 2. destruction, annihilation, 3. տես *բնաջնջում*

ավիացիայի ոչնչացման հարձակողական գործողություններ – наступательные действия по уничтожению сил и средств авиации – offensive counterair attack operations

Ո (ՎՈ)

ոգի – дух – spirit

բարոյական ոգի – моральный дух – morale

Անձնակազմի գիտակցության վիճակ, որը բնութագրում է հոգևոր կարողությունը և պատրաստությունը` խաղաղ և պատերազմական շրջաններում գործելու համապատասխան իր նախանշանակմանն ու դրված խնդիրներին:

ոգնակ – еж – antitank hedgehog

ոչնչացմանը պատրաստ – готовый к уничтожению – prepared for demolition

ոչնչացման վրա ծախսեր – затраты на ликвидацию – disposal costs

ոչնչացման տեղ – место уничтожения – destruction site

ոչնչացված – уничтоженный – destroyed

ոչ վերջնական – неокончательный – indecisive

ոսոխ – неприятель, супостат – foe

ոսպնյակ – линза – lens

ոստիկան – полицейский – policeman, constable

ոստիկանություն – полиция – police

ոտնաթաթ – ступня – foot

ոտնաչափ – фут – foot

Երկարության բրիտանական միավոր՝ հավասար 30,48 սմ-ի:

որակ – 1. качество, 2. տես *հատկություն* – 1. quality, 2. տես *հատկություն*

որակի երաշխիք – гарантия качества – quality assurance

որակի նվազագույն վերահսկվող ցուցանիշներ – минимальные контролируемые показатели качества – minimum quality surveillance

որակի վերահսկում – наблюдение за качеством – quality surveillance

ռադիոընդունման որակ – качество радиоприема – reception

որմնանցք – амбразура – embrasure

Պատի մեջ բացված անցք՝ դուրսը անվտանգ դիտելու, ներսից նետ՝ կրակ ևն արձակելու համար:

որոգայթ – տես *թակալի*

որոնում – поиск, изыскание – search

արագ որոնման մեթոդիկա – методика быстрого поиска – quick search procedure
Տեղանքի հետազոտում՝ մեծ թվով ինքնաթիռների գործարկմամբ:

Որոնման և փրկման հարցերով միջազգային խորհրդատվական խումբ – Международная консультативная группа по вопросам поиска и спасения – International Search and Rescue Advisory Group

որոնում և փրկում – поиск и спасение – search and rescue, SAR

Գետնին կամ ծովում աղետի ենթարկված անձնակազմին որոնելու և փրկելու աշխատանքների համալիր:

որոնում՝ կալման նպատակով – поиск с целью перехвата – intercepting search

որոշարկիչ – опознавательный – identification

Որոշարկման նպատակներին ծառայող, որոշարկում կատարող:

որոշարկիչ ազդանշան – опознавательный сигнал – recognition signal

որոշարկիչ նշան – опознавательный знак – recognition marking, insignia

որոշարկիչ ռադիոկարոս – опознавательный радиомаяк – identification beacon

որոշարկիչ տարաշարժ – опознавательный маневр – identification maneuver

որոշարկում – 1. детерминирование, 2. опознавание, распознавание – 1. determination, 2. Identification, recognition

1. Որոշակիացում, որոշակի դարձնելը:
2. Չատորոշում, տարբերակում:

ընթացակարգային որոշարկում – процедурное опознавание – procedural identification

Նշանակետի որոշարկում՝ ըստ դիտումների և վերլուծության:

ընտրողական որոշարկման սարք – устройство селективного опознавания – selective identification feature

մարտական պայմաններում որոշարկման համակարգ – система опознавания в боевых условиях – combat identification system

«յուրային–օտար» որոշարկման համակարգ – система опознавания «свой–чужой» – identification “friend and foe”

Ապարատածրագրային տեխնիկական համալիր՝ նախանշանակված յուրային զորքերն ու ՍՈՏ-ն հակառակորդի զոր-

քից ու ՍՈՏ-ից ավտոմատ եղանակով տարբերելու համար:

«յուրային–օտար» որոշարկում – опознавание «свой–чужой» – identification friend or foe

որոշարկման կոդային ազդանշան – опознавательный кодовый сигнал – selective identification feature

ռադիոէլեկտրոնային որոշարկման համակարգի կոդային ընդունիչ – бортовой приемник радиоэлектронного опознавания – squawk box

ռադիոտեղորոշումային որոշարկում – տես *ռադիոորոշարկում*

որոշում – 1. решение, 2. определение, 3. постановление – 1. decision, 2. defining, 3. act

մարտի որոշում – решение на бой – decision on the fighting

Մարտական խնդրի կատարման՝ հրամանատարի սահմանած կարգն ու եղանակները, ներառում է մարտի մտահղացումը, խնդրի հանձնարարումը գործին, փոխգործության հիմնական հարցերը, կառավարման կազմակերպման հիմունքները, հիմնական տեսակների ապահովման խնդիրները:

մեծանշանակ որոշում – տես *որոշում՝ ռազմավարական որոշում*

որոշման ընդունման բարձրություն – высота принятия решения – decision altitude, decision height

Վայրէջքի գոտու այն առավելագույն բարձրությունը, որը նախատեսված է երկրորդ վայրէջքամուտն սկսելու համար այն դեպքում, երբ օդաչուին չի հաջողվել հաստատել տեսողական կապ:

որոշման ընդունման կետ – точка принятия решения, момент принятия решения – decision point

Տարածության և ժամանակի մեջ մի կետ, որում պլանավորածի համապատասխան հրամանատարը պետք է որոշում կայացնի:

որոշման ընդունման պահ – տես *որոշում՝ որոշման ընդունման կետ*

որոշման ընդունում – принятие решения – decision-making

որոշումների ընդունմանն աջակցման համընդհանուր համակարգ – глобальная система поддержки принятия решений – Global Decision Support System

Օդային փոխադրումների հրամանատարությանը ենթակա օդափոխադրումային և օդալիցքավորումային միջոցների կառավարման համակարգ:

որոշումների ընդունմանն աջակցման ձևանուշ – шаблон поддержки принятия решения – decision support template

Հետախուզության և գործողությունների ժամանակացույց՝ հիմնված ռազմախաղի արդյունքների վրա, որում ներկայացվում են որոշումների կետերը, զորքերի տեղաշարժի և գործողության ընթացքի ժամկետները և այլ կարևոր տեղեկություններ, որոնք անհրաժեշտ են յուրային գործողության կոնկրետ ուղեգծի իրագործման համար:

ռազմավարական որոշում – стратегическое решение – strategic decision

ստրատեգիական որոշում – տես *որոշում՝ ռազմավարական որոշում*

տեխնակապաշտական որոշում – технократическое решение – technocratic decision

տեղադրության որոշում – определение места, определение местоположения – 1. location, spotting, 2. fix

տեղադրության որոշում ռադիոտեխնիկական միջոցներով – определение местоположения радиотехническими средствами – radio fix

տեղական իշխանության մարմինների որոշում – распоряжение местных органов власти – by-law

Որոշում, որը տեղական իշխանության մարմիններն ընդունում են ի զարգացումն ազգային օրենսդրության կամ տեղում դրա կիրառումն ապահովելու համար:

տեսակի որոշում – определение типа – identification

քաղաքական որոշում – политическое решение – political decision

որսի իրավունք – право на охоту – shooting

որսում – 1. перехват, перехватывание, 2. ловля, поимка – 1. interception, 2. catching

որսման կետ – 1. точка перехвата, 2. точка подключения подслушивающего устройства – intercept point

օդային նշանակետերի կալում շրջաբերական կապի օգտագործմամբ – перехват воздушных целей с использованием циркулярной связи – broadcast-controlled air interception

օդային նշանակետի որսում – перехват воздушной цели – air interception

օտարերկրյա ստուգիչ-չափիչ ապարատուրայի ազդանշանների որսում – перехват сигналов иностранной контрольно-измерительной аппаратуры – foreign instrumentation signals intelligence

Չ (ՉԱ)

չավարտել – не завершить, не довести до конца – abandon

չափ – мера – measure

չափանիշ – критерий – criterion, measure
Ղատողության, զնահատման, կարգաբերման չափ:

արդյունավետություն – արժեք չափանիշ – эффективность затрат, критерий эффективности – стоимость – cost-effectiveness criterion

Կառավարային որոշումների ընդունման համար խնդրի լուծման՝ նախագծի զնահատման առավել համապիտանի մեթոդ՝ գործիք:

բավարարության չափանիշ – критерий достаточности, критерий соответствия – adequacy

Չափանիշ, որն օգտագործվում է պլանավորվող օպերացիայի մասշտաբայնությունն ու մտահղացումը զնահատելու ժամանակ:

իրագործելիության չափանիշ – критерий осуществимости – feasibility

Նախատեսված է առաջադրված խնդիրների կատարման համար հատկացված ուժերի և միջոցների բավարարության որոշման համար:

համապատասխանության չափանիշ – տես *չափանիշ՝ բավարարության չափանիշ*

օպերացիայի ավարտման չափանիշներ – критерии прекращения операции – termination criteria

ԱՄՆ-ում. Նախագահի կամ Պաշտպանության քարտուղարի հաստատած չափանիշներ, որոնց պետք է բավարարի օպերացիայի ընթացիկ արդյունքը՝ այն դադարեցնելու համար:

չափանմուշ – эталон – standard

չափառ – տես *ցանկապատ*

չափաքանոն – линейка – scale, numerical scale

չափման միավոր – единица измерения – unit, measure

չափս – размер – measurement

չափում – 1. измерение, 2. замер, измерение – 1. measurement, 2. mansuration

1. Չափելը, մեծության արժեքի որոշում:
2. Չափողականություն, չափանիություն, կոորդինատային առանցքների թիվը, այն պարամետրների թիվը, որոնք ներկայացնում են տվյալ իրի՝ առարկայի՝ երևույթի ևն համալիր չափը:

չգաղտնիացված – незасекреченный – unclassified

չեզոք – нейтральный – neutral

չեզոքացում – нейтрализация, приведение в состояние пассивности – neutralization

1. Որևէ առարկայի՝ երևույթի՝ պրոցեսի (գործընթացի) համալիր ազդեցության զրոյացումը՝ համակշռումը: 2. Որևէ հնարավոր ներգործիչ տարրի (զենք, զինամթերք, սպառնալիք ևն) բերումը անվտանգ վիճակի, գործարկման՝ ներգործման կանխումը:

չեզոքություն – нейтралитет – neutrality
Չեզոք լինելը, չմիջամտելու պարտավորության ստանձնում, անկողմնապահություն:

չեզոքության սահմանակարգ – институт нейтралитета – institute of neutrality

չեզոքության վիճակ – состояние нейтральности – neutral state

զինված չեզոքություն – вооруженный нейтралитет – armed neutrality

Չեզոք պետությունների իրավունքը գենքի ուժով պաշտպանելու իրենց տարածքի անձեռնմխելիությունը՝ միջազգային իրավունքի նորմերին համապատասխան:

«Չեղենջեր» – «Челленджер» – “Challenger”
Բրիտանական միջին տանկ:

չենթարկվելը – տես *անհնազանդություն*

չենթարկում հրամանին – неподчинение приказу – disobedience

չզգուշացված – տես *թաքստոց՝ թաքստոցից դուրս գտնվող*

չզինված – տես *անզեն*

չզրահապատված – տես *անզրահապատ*

ՉԹՕ – տես *օբյեկտ՝ չճանաչված թռչող օբյեկտ*

չկանխատեսված պատահույթ – непредвиденное событие – emergency

չկառավարվող ական – տես *ական՝ ինքնավար ական*

չկարգավորվածություն – տես *խառնաշփոթ*

չհամաձայնվել – տես *մերժել*

չհարձակում – ненападение – nonaggression

Ժամանակակից միջազգային իրավունքի սկզբունք, ըստ որի արգելվում է որևէ պետության կողմից ցանկացած քաղաքական, տնտեսական կամ ռազմավարական նկատառումներով մեկ այլ պետության դեմ պատերազմի սանձազերծումը կամ առաջինը զինված ուժի կիրառումը:

չճառագայթող – տես *պասիվ*

չմիջամտություն – невмешательство – noninterference

Ժամանակակից միջազգային իրավունքի հիմնական սկզբունքներից մեկը, որով արգելվում է պետությունների և ժողովուրդների գործերին այլ պետությունների և միջազգային կազմակերպությունների ուղղակի կամ անուղղակի միջամտությունը:

«չոկ» – «чок» – choke

Հրացան, որի փողը ծայրամասում նեղանում է:

չորսու – տես *ծող*

չպայթած – невзорвавшийся, незорвавшийся – unexploded

չպաշտպանված – տես *թաքստոց՝ թաքստոցից դուրս գտնվող*

չպլանավորված շարժում – незапланированное движение – ad hoc movement

չվացուցակ – график (движения) – schedule

չտարածում (զենքի) – нераспространение – nonproliferation

չուղեկցվող առևտրանավ – տես *նավ՝ միակի նավ*

Պ (ՊԵ)

պակաս – 1. нехватка, 2. տես *պակասուրդ* – 1. shortage, shortfall, 2. տես *պակասուրդ*

պակասուրդ – дефицит – 1. deficiency, 2. short supply

1. Վիճակ, երբ որևէ բանից ավելի քիչ կա, քան պետք է լինի կամ պահանջվում է, որ լինի: 2. Համարվում է, որ կա տվյալ իրի (առարկայի, նյութի ևն) պակասուրդ, երբ տրված ժամանակահատվածում առկա պաշարի և սպասվելիք մուտքերի ընդհանուր քանակն ավելի փոքր է, քան այդ նույն ժամանակամիջոցում ընդհանուր գնահատումային պահանջարկը:

զանգվածի պակասուրդ – дефект массы – mass defect

Խորհրդային սահմանմամբ. տվյալ իզոտոպի ատոմային միջուկի՝ զանգ-

վածի ատոմական միավորներով արտահայտված դադարի զանգվածի և տվյալ իզոտոպի զանգվածային թվի տարբերությունը : Արևմտյան սահմանամբ. տվյալ նուկլիդի միջուկը կազմող նուկլոնների դադարի զանգվածների գումարի և տվյալ նուկլիդի ատոմային միջուկի դադարի զանգվածի միջև տարբերությունը :

պակտ – пакт – pact

չհարձակման պակտ – пакт о ненападении – nonaggression pact

Միջազգային պայմանագիր (*սով. քաղաքական մեծ կարևորություն ունեցող*), որով կողմերը պարտավորվում են միմյանց դեմ ռազմական գործողություններ չվարել:

պահ – момент, миг – moment

բեկումնային պահ – критический момент – critical point

շրջադարձային պահ – տես *շրջադարձ` շրջադարձի կետ*

պահաժամկետ – տես *պահում` պահման ժամկետ*

պահածոյացում – консервирование, консервация – conservation

պահակ – 1. караульный, 2. сторож – 1. sentry, guard, 2. watchman

պատվո պահակ – почетный караул – guard of honor, honor guard

պահակադիր – разводящий – corporal of the guard

պահակազորային – 1. տես *պահակային*, 2. տես *պահակ 1*

պահակազորային ծառայություն – տես *պահակային` պահակային ծառայություն*

պահակախմբի սենք – տես *պահակատուն*

պահակախցիկ – տես *պահակատնակ*

պահակակետ – пост, караульный пост – post

մարտական պահակակետ – боевой пост – action station

պահակակետերի շրջայց – обход караула – tour

պահակային – 1. сторожевой, 2. караульный – 1. watch, 2. guard, sentry

պահակային դիտանոց – сторожевая вышка – watch-tower

պահակային ծառայություն – караульная служба – guard duty

Ջորջերի ծառայության բաղադրիչ, մարտական խնդրի կատարում պահակախմբերի կողմից:

պահականավ – сторожевой корабль – corvette

պահականավախումբ – эскорт конвоя – convoy escort

ժամանակավոր կազմավորում` բաղկացած պահպանվող նավերից և ծովով դրանց անվտանգ անցումն ապահովող մարտական նավերից:

ռազմական պահականավախումբ – военный конвой – military convoy

պահակախումբ – караул – guard

Ջինված ստորաբաժանում, որը նշանակվել է մարտական դրոշների, ռազմական ու պետական օբյեկտների պահպանման ու պաշտպանության, հաուպտվախտում (կարգապահական մեկուսարանում ևն) գտնվող անձանց պահպանման համար:

անձնական պահակախումբ – личная охрана – bodyguard

թևային պահակախումբ – боковое охранение – flank guard

մարտական պահակախումբ – боевое охранение – battle outposts

Մարտի ժամանակ յուրային զորքերի մարտական ու նախամարտական կարգեր` հակառակորդի հետախուզական ուժերի ներթափանցումը կանխելու, յուրային զորքերը հակառակորդի հանկարծակի հարձակումից զերծ պահելու նպատակով զորքերի պահպանման համար հատկացվող ուժեր ու միջոցներ:

պահակախմբի հերթափոխ – развод караулов – guard mount

Պահակային ծառայության անցնելուց առաջ պահակախմբերի ամենօրյա ստուգատես:

պահակախմբերի փոխում – смена караулов – relief of the guard

պահակաշուն – сторожевая собака – guard dog

պահակատնակ – караульная будка – sentry box

պահակատուն – караульное помещение – guardroom

պահանջ – требование – requisition

կարևոր պահանջ – важнейшее требование – critical requirement

հանդիպական պահանջ – встречное требование – offset

պահանդորդ – охранник – security guard

Պահակ, որևէ օբյեկտի (հիմնարկ, կազմակերպություն, անհատ) անվտանգությունը ապահովող, կարգուկանոն պահպանող զինված կամ անզեն անձ:

պահանջագիր – заявка – requisition, requirement

մարտական միջոցների կիրառման վերաբերյալ վաղորոք ներկայացվող պլանային պահանջագիր – заблаговременно представляемая плановая заявка на применение боевых средств – preplanned mission request

Նշանակետին օդային հարված հասցնելու վերաբերյալ պահանջագիր, որը ներկայացվում է նախքան առաջադրանքի պլանավորումը, որպեսզի հնարավոր լինի ավելի մանրամասնորեն պլանավորել այն:

պահեստ – склад – storehouse, storage, depot, stockpile, store

Նյութական արժեքներ (ապրանքներ, նյութեր, մթերքներ ևն) պահելու տեղ՝ շենք, սենյակ, սենք ևն:

դաշտային պահեստ – полевой склад – dump, supply dump

դեսանտային օպերացիայի պաշարների ծովամերձ պահեստ – береговой склад

запасов десантной операции – beach reserves

Դեսանտային օպերացիայի ժամանակ բոլոր տեսակների պաշարների կուտակում առափնյա բազայում:

միջանկյալ պահեստ – промежуточный склад – intermediate depot

պահեստի հարթակ – складская площадка – magazine area

պահեստի պահպանություն ու պաշտպանություն – охрана и оборона склада – stockpile security

պահեստներում եղած նյութական միջոցներ – имеющиеся на складах материальные средства – stock holding

պահեստում առկա քանակություն – наличность на складе – stock level

ստորերկրյա պահեստ – подземный склад – bunker

վառելիքի պահեստ – склад горючего – fuel storage

տեխնիկական պահեստ – технический склад – maintenance depot

պահեստազոր – резерв – reserve

Ռազմական տեսակետից ուսումնասիրված այն մարդկանց թվակազմը, որոնք գտնվում են զինվորական հաշվառման մեջ և նախանշանակված են զորահավաքի դեպքում ՋՈՒ-ի ծավալման և պատերազմի դեպքում դրանց համալրման համար:

առաջին հերթի պահեստազոր – резерв первой очереди – Ready Reserve

երկրորդ հերթի պահեստազոր – резерв второй очереди – Standby Reserve, inactive reserve

ԱՄՆ-ում. պահեստազոր, որ կազմված է ռազմաուսուցանված անձնակազմից, որն առնվազն 6 տարի ծառայել է կանոնավոր զորքերում կամ կազմակերպված պահեստազորում և հաշվառման մեջ է մնում մինչև 60 տարին լրանալը:

զինավարժ պահեստազոր – военнообученный резерв – military trained reserve

Այն կարգախմբի պահեստազորայինները, որոնք ունեն ռազմական զիտելիքներ ու զինվորական ծառայության

փորձ, պարբերաբար մասնակցում են հավաքների:

մարտապատրաստ պահեստազոր – боеготовый резерв – Ready Reserve

պահեստազորի զորային ռազմահավաք – учебные сборы запаса в войсках – active duty for training

պահեստազորի կարգախումբ – категория запаса, категория резерва – Reserve Component category

պահեստազորի մարդկային ռեսուրսների ուսումնավարժեցում – տես *ռեսուրս՝ մարդկային ռեսուրսների ռազմական ուսուցում*

պահեստազորի պատրաստում – подготовка личного состава резерва – inactive duty training

պահեստազորում գտնվելը – нахождение в резерве – inactive status

պահեստազորային – 1. резервист, 2. резервный – 1. reservist, 2. reserve

պահեստազորային բաղադրիչ – резервный компонент – Reserve Component

պահեստամաս – запасная часть – spare
Որևէ մեքենայի սարքավորանքի՝ սարքի կն առանձին ստացված և սարքին վիճակում պահվող մաս, որը նախանշանակված է նույնատիպ, բայց փչացած մասը փոխարինելու համար:

պահեստամասերի գնում – закупка запасных частей, закупка запчастей – procurement of spares

պահեստային – 1. складской, запасной, 2. տես *վթարային* – 1. stocking, storage, alternate, 2. տես *վթարային*

- 1. Պահեստին վերաբերող՝ հատուկ:
- 2. Որպես փոխարինող պատրաստված՝ պահվող, հիմնականի՝ գործարկվողի հետ միաժամանակ գոյություն ունեցող: 3. Վթարի կամ այլ արտակարգ իրադրության համար նախատեսված:

պահեստային համար – տես *գույքահամար*

պահեստային մասերի, գործիքների ու պիտույքների լրակազմ – комплект запасных

частей, инструментов и принадлежностей – maintenance kit

պահեստային շրջան – резервный район – survival area

Ծածուկ տեղ, որտեղ զորքը կարող է հանգրվանել, երբ պատերազմը դառնում է անխուսափելի, պատերազմական ժամանակի տեղաբաշխման վայր:

պահեստային սպասարկում – складское обслуживание – stock support

պահեստավորում – резервирование – reserve

պահեստավորման հարթակ – площадка для складирования – hard stand

Բաց բնահողային հարթակ՝ տեխնիկայի պահման համար պատրաստված մակերևույթով:

պահ մտնել – притаиться – lurk

պահոց – տես *շտեմարան*

անոթազուրկ հեղուկ վառելիքի պահոց – хранилище для бестарного топлива – bulk storage

պայթուցիկ զինամթերքի և թունավոր նյութերի բաց պահոց – открытое хранилище боеприпасов и токсичных веществ – ammunition and toxic material open space

պահպանագիծ – кордон – cordon

պահպանազգեստ – տես *սկաֆանդր 1*

պահպանախումբ – конвой – convoy, escort

Զինվորական ստորաբաժանում (զինախումբ, առանձին զինծառայող), որը նշանակված է ուղեկցելու և պաշտպանելու փոխադրամիջոցներ, ռազմագերիների, ինչպես նաև հետաքննության տակ գտնվող կամ դատապարտված զինծառայողների, կարգապահական կարգով կալանքի տակ գտնվող շարքայինների:

շարայան պահպանախումբ – охранение конвоя – convoy escort

Մեքենաների խմբին ուղեկցող մեքենաների պահակախումբ:

պահպանական – տես *պաշտպանիչ*

պահպանական ազդասարք – охранныя сигнализация, прибор тревожной сигнализации – intruder alarm

պահպանաճուլկի – предохранительная чека – arming pin, safety pin

պահպանանավ – корабль охранения – guard-ship

պահպանանյութ – консервант – preservatives

Հավելանյութ, որի ավելացմամբ ապահովվում է տվյալ իրի, առարկայի, սննդամթերքի ևն երկարակեցությունը:

պահպանաջոկատ – 1. охранение, охрана, 2. охранение, застава – 1. guard, 2. combat security forces, outpost

1. Ուղղված և անապահով ստորաբաժանում՝ ջոկատ, որին հանձնարարված է որևէ օբյեկտի պաշտպանություն: 2. Ուժեր և միջոցներ, որոնց հանձնարարված է զորքերի պահպանության խնդրի կատարումը, ըստ պահպանության տեսակների կարող է լինել մարտական, երթային, պահակային:

առաջավոր երթային պահպանաջոկատ – головная походная застава – advance party

Երթային պահպանության մարմին, որն ուղարկվում է գլխավոր ուժերի անխափան շարժումն ապահովելու, պահպանվող զորքերի վրա հակառակորդի հանկարծակի հարձակումը կանխելու, դրանց մեջ նրա հետախուզության ներթափանցմանը խոչընդոտելու և յուրային զորքի ծավալման ու մարտի մեջ մտնելու համար բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու նպատակով:

առափնյա պահպանաջոկատ – береговая охрана – coast guard

երթային պահպանաջոկատ – походное охранение – march security

թևային երթային պահպանաջոկատ – боковая походная застава, БПЗ – flank guard

Երթի ժամանակ զորքի երթային պահպանման մարմին, սովորաբար՝ ուժեղացված մոտոհրաձգային (տանկային) դասակ, երբեմն՝ վաշտ: Տեղաբաշխվում է առաջապահ ջոկատի կամ ան-

միջականորեն հիմնական ուժերի որևէ թևում կամ երկուսում էլ՝ հակառակորդի հանկարծակի հարձակումից զերծ պահելու կամ նրա վրագետնյա հետախուզության ներթափանցումից հիմնական ուժերի պաշտպանության նպատակով:

մարտական պահպանաջոկատ – боевое охранение – battle outposts

Կազմված է. պաշտպանության ժամանակ՝ 1-ին շարակարգի գումարտակաների կազմից այն հատվածներում, որտեղ առաջավոր դիրքեր չեն սարքավորվում, հարձակման (հակահարձակման) ժամանակ՝ երբ զորամասերը (ստորաբաժանումները) գործում են հիմնական ուժերից անջատ, հակառակորդի հետ անմիջական շփումը կորցնելու դեպքում, գիշերը ևն: Հակառակորդի թիկունքում օդադեսանտային զորքերի զորամասերի (ստորաբաժանումների) գործելու ժամանակ նրանց տեղաբաշխման շրջանները պահպանում են մարտական պահպանաջոկատները:

պահակային պահպանաջոկատ – сторожевое охранение, сторожевая застава – picket, bivouac outpost

պայթեցման ենթակա օբյեկտի պահպանաջոկատ – охрана объекта, подлежащего разрушению – demolition guard

պահպանել – сохранять – 1. save, 2. տես *պաշտպանել*

պահպանիչ ճուլկի – տես *պահպանաճուլկի*

պահպանվածություն – сохранность – state of preservation

պահպանություն – охранение, охрана – outpost, combat security

Չորքերի մարտական ապահովման տեսակ, որն իրագործվում է յուրային զորքերի հիմնական ուժերի վրա հակառակորդի հանկարծակի հարձակումը և յուրային դիրքեր նրա հետախուզության թափանցումը կանխելու, յուրային զորքերի ծավալման ու մարտի մեջ մտնելու համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծելու նպատակով:

մարտական պահպանություն – боевое охранение – battle outposts

Պահպանության տեսակ, որի էությունը յուրային հիմնական ուժերի վրա հակառակորդի հարձակման (կամ նրա հետախուզադիվերսիոն խմբերի ներթափանցման) կանխումն է:

երթային պահպանություն – походное охранение – march security, march protection

Պահպանություն, որն իրագործվում է յուրային զորքերի շարժման՝ երթի ժամանակ:

հակասուզանավային պահպանություն – противолодочное охранение, противолодочная завеса – antisubmarine screen

պահակային պահպանություն – сторожевое охранение, сторожевая застава – bivouac outpost

Ջորքերի պահպանության տեսակ, որը ձեռնարկվում է այն դեպքում, երբ յուրային զորքը մնում է տեղում՝ հակառակորդի վրագետնյա հնարավոր հարձակման սպառնալիքի առկայությամբ:

շարայան պահպանություն – охрана колонны – convoy protection

պահպանում – 1. сохранение, 2. соблюдение, 3. տես *պահպանություն*, 4. տես *կատարում 2* – 1. conservation, 2. observance, 3. տես *պահպանություն*, 4. տես *կատարում 2*

1. Մարտական ապահովման տեսակ, միջոցառումների համալիր, որոնք իրագործվում են բոլոր տեսակի մարտերում, տեղաշարժման և տեղում դիրքավորման ժամանակ՝ հակառակորդի հանկարծակի ցամաքային հարձակումից զերծ մնալու, գլխավոր ուժերին նրա հետախուզության մոտեցումը կասեցնելու և այլ նպատակներով: 2. Անհրաժեշտ՝ պահանջվող վիճակը՝ դրությունը պահելը, հաստատված պահանջները կատարելը, չխախտելը:

գինվորական, կարևոր պետական և հատուկ օբյեկտների պահպանում – охрана военных, важных государственных и специальных объектов – protection of military, important state and special sites

հասարակական կարգի պահպանում – 1. охрана общественного порядка, 2. соблюдение общественного порядка, поддержание общественного порядка – maintenance of public order

հասարակական կարգուկանոնի պահպանում – տես *պահպանում՝ հասարակական կարգի պահպանում*

պահպանման ժամկետ – срок хранения – shelf life

պահպանման ծախսեր – расходы на содержание – maintenance costs

պետական սահմանի պահպանում – охрана государственной границы – border security

օբյեկտների պահպանում – охрана объектов – protective security, site security

օդային տարածքի պահպանում – охрана воздушного пространства – air space protection

ֆիզիկական անձանց պահպանում – охрана физических лиц – protective security

պահում – 1. хранение, 2. удержание – 1. custody, 2. detention

պահման ժամկետ – срок сохранности, срок хранения – storage life

պահման միավոր – единица хранения – unit of issue

Պահեստավորման ժամանակ իրերի չափման միավոր:

պահման տեղ – место хранения – storage facility

պահունակ – 1. магазин (винтовки, патронов), 2. патронная обойма – 1. magazine, 2. clip

թմբկաձև պահունակ – барабанный магазин – drum

պահուստ – резерв, запас – reserve, stock

Անհրաժեշտության դեպքում օգտագործելու համար պահված նյութական միջոցներ:

գերագույն գլխավոր հրամանատարության պահուստ – резерв Верховного глав-

нокомандования – Supreme High Command Reserve

ռազմական պահուստ – военный резерв – military reserve

օպերատիվ պահուստ – оперативный резерв – operational reserve

Կոնկրետ օպերացիաներին աջակցման համար օպերատիվ մակարդակով ստեղծված ռազմատեխնիկական ու նյութատեխնիկական պաշարներ:

պահուստային – резервный, запасной – reserve

1. Պահուստին առնչվող՝ հատուկ:
2. Պահուստում գտնվող, պահուստին վերագրված:

պահուստային երթուղի – резервный маршрут, запасной маршрут – reserved route

պահուստային թռչքուղի – запасная взлетно-посадочная полоса – emergency runway

պահուստային խարսխակայան – запасная якорная стоянка – emergency anchorage

Նավերի՝ արտակարգ իրավիճակներին համար նախատեսված կայանատեղի:

պահուստային ճանապարհ – запасная дорога – emergency road

պահուստային մարտապատրաստ ուժեր – резервные боеготовые силы – residual forces

պահուստավորում – резервирование – reservation, redundancy

Պահուստի ստեղծում:

պահուց – 1. резерв, 2. резервный – reserve

ՁՈՒ-ի տարբեր տեսակների կազմավորումներ՝ զորք, որը նախատեսված է պատերազմի (ռազմարշավի), օպերացիայի, մարտի ընթացքում ծագող նոր խնդիրները լուծելու համար. օպերատիվ դասավորության՝ մարտակարգի տարր, որը նախանշանակված է հանկարծակի ծագող մարտական խնդիրների լուծման համար:

մարտավարական պահուց – тактический резерв – tactical reserve

պահուց զորք (ուժեր) – войска (силы) резерва – reserves

Օպերատիվ դասավորության (մարտակարգի) տարր, որը նախանշանակված է օպերացիայի ընթացքում հանկարծակի ծագող խնդիրների լուծման համար:

ռազմական պահուց – военный резерв – military reserve

օպերատիվ-մարտավարական պահուց – оперативно-тактический резерв – tactical reserve

Տարաշարժուն ուժեր, որոնք գտնվում են հրամանատարի ենթակայության տակ և նախատեսված են հետագա գործողություններին մասնակցելու համար:

օպերատիվ պահուց – оперативный резерв – operational reserve

Կոնկրետ օպերացիաներին օպերատիվ մակարդակով աջակցման նպատակով առանձնացված զորքեր, ՍՈՏ, որոնք նախատեսված են հանկարծակիորեն ծագող մարտական խնդիրների լուծման համար:

պայթափաթեթ – взрыв-пакет – thunderflash

Պայթուցիկ սարք, որն օգտագործվում է ուսումնական նպատակներով՝ պայթյուն նմանարկելու համար:

պայթիչային խոռոչ – очко взрывателя – fuze cavity

Խոռոչ՝ պայթուցիչը տեղադրելու համար:

պայթեցնել – взрывать – blow up, set off

պայթեցնող պարագաների լրակազմ – комплект подрывного имущества – demolition kit

պայթեցում – взрывание, подрыв – firing

պայթեցմանը պատրաստ – готовый к взрыву – armed

պայթեցման օբյեկտ – объект для разрушения – demolition target

պայթեցումների զծով մասնագետ – специалист-подрывник – demolitions expert

պայթեցումների հաջորդականության կարգավորման սխեմա – схема регулирова-

ния последовательности подрывов – sequence circuit

պայթյուն – 1. взрыв, 2. разрыв – 1. explosion, blast, 2. burst

Սահմանափակ ծավալում էներգիայի շատ արագ (մի քանի մկվրկ-ի ընթացքում) անջատման պրոցես:

անհետք ստորերկրյա պայթյուն – камуфлет – camouflet

Ստորերկրյա պայթյուն, որը երկրի մակերևույթի վրա չի առաջացնում որևէ հետք՝ ձագարափոս, ձեղք, ճաք ևն:

ծավալային պայթյուն – объемный взрыв – thermobaric explosion

Այրվող նյութերի և օքսիդիչի՝ սահմանափակ (կիսասահմանափակ) տարածություն զբաղեցնող կամ շրջակա միջավայրում ազատ ամպի տեսք ունեցող գազային կամ օդակախության խառնուրդի պայթյուն:

ձայթյունային պայթյուն – детонационный взрыв – sympathetic detonation

մակերևութային միջուկային պայթյուն – поверхностный взрыв ядерного оружия – nuclear surface burst

Միջուկային պայթյուն անմիջականորեն մակերևույթին կամ դրան շատ մոտ:

միջուկային պայթյունի արգասիքներ – продукты ядерного взрыва – nuclear weapon debris

միջուկային պայթյունի էպիկենտրոնի շեղում – отклонение эпицентра ядерного взрыва – offset distance

Պայթյունի ցանկալի (նախորոշված) կենտրոնից իրական կենտրոնի հեռավորությունը:

միջուկային պայթյունի հարվածային ալիք – ударная волна ядерного взрыва – atomic blast, nuclear blast wave

միջուկային պայթյունի հզորություն – мощность ядерного взрыва – nuclear yield

միջուկային պայթյունների հայտնաբերման և իրազեկման համակարգ – система обнаружения и оповещения о ядерных взрывах – nuclear detonation, detection and reporting system

միջուկային պայթյուն ցածր բարձրությամբ – ядерный взрыв на низкой высоте – low airburst

միջուկային օդային պայթյուն – воздушный ядерный взрыв – nuclear airburst

Միջուկային զենքի պայթյուն օդում՝ մինչև 10 կմ բարձրության վրա, այնպես, որ լուսավոր շրջանը չի հասնում մակերևույթին:

մթնոլորտային միջուկային պայթյուն – атмосферный ядерный взрыв – high altitude burst

Վերգետնյա (Երկրի մակերևույթից որոշակի բարձրության վրա) միջուկային պայթյուն:

պայթյունի ալիք – взрывная волна – blast wave, blast

պայթյունի ալիքի ճակատային ճնշում – давление во фронте взрывной волны – drag loading

պայթյունի ալիքների դիֆրակցիա – дифракция взрывных волн – blast wave diffraction

պայթյունի անվտանգ բարձրություն – безопасная высота взрыва – safe burst height

պայթյունի բարձրություն – высота разрыва – height of burst

պայթյունի հարուցման միջոց – տես *լիցք՝ լիցքի բոցավառման միջոց*

պայթյունի հզորություն – мощность взрыва – 1. explosive power, power of explosion, 2. yield (միջուկային)

Լինում է երկու տեսակի՝ բացարձակ և հարաբերական (բերված), առաջինն արտահայտվում է պայթյունի էներգիական ցուցանիշներով, երկրորդը՝ առաջացրած ավերածությունների աստիճանով:

պայթյունի վտանգի հավանականություն – вероятность опасности взрыва – explosive hazard incident

Տվյալ վայրում չօգտագործված կամ վնասված պայթուցիկի հավանական առկայություն:

պայթյունի տեսակ – тип взрыва – type of burst

Կարող է լինել՝ օդային, բարձրության վրա, միջուկային օդային, միջուկային վրազետնյա, միջուկային ստորգետնյա, միջուկային ստորջրյա, ցածր օդային:

պայթյունի օպտիմալ բարձրություն – оптимальная высота взрыва – optimum height of burst

պայթյունների փունջ – веер разрывов – sheaf of bursts

Պայթյունների հովհար. մարտկոցային (դասակային) կրակահերթի կամ համազարկի արկերի (ականների) պայթյունների համախումբը՝ ստացված փողերի բարձրացման միևնույն անկյան դեպքում:

ստորերկրյա միջուկային պայթյուն – подземный ядерный взрыв – nuclear underground burst

Ստորգետնյա էպիկենտրոնով միջուկային պայթյուն:

ստորջրյա միջուկային պայթյուն – подводный ядерный взрыв – nuclear underwater burst

օդային պայթյուն – воздушный взрыв – airburst

Ռումբի կամ արկի վերգետնյա պայթյուն:

պայթյունադիմացկուն միջնորմ – взрывопрочная перегородка, взрывозащитная стена – blastwall

պայթյունապաշտպան պատ – տես *պայթյունադիմացկուն միջնորմ*

պայթյունավտանգ – взрывоопасный – explosive, processing

Առարկա՝ իր՝ նյութ, ինչպես նաև իրադրություն՝ իրավիճակ, որն ունակ է և հավանական է, որ պայթի:

պայթյունավտանգ առարկա – взрывоопасный предмет – explosive hazard

պայթյունավտանգ առարկայի վնասագերծման ընթացակարգ – процедура обезвреживания взрывоопасного предмета – explosive ordnance disposal procedures, render safe procedures

Չպայթեցված զինամթերքի չեզոքացում, որը ներառում է մի քանի քայլ՝ մոտե-

ցում, որոշարկում, անվտանգության ապահովում, մասնատում, վերջնական ոչնչացում:

պայթյունավտանգ առարկաների վերջնական վնասագերծման ընթացակարգ – процедура окончательного обезвреживания взрывоопасных предметов – final disposal procedures

պայթյունավտանգ առարկաների վնասագերծման հետ կապված միջադեպ – происшествие при обезвреживании взрывоопасных предметов – explosive ordnance disposal incident

Իրադարձություն՝ պատահար, որը տեղի է ունեցել պայթյունիկ առարկան վնասագերծելու՝ չեզոքացնելու ժամանակ:

պայթյունավտանգ առարկաների վնասագերծման ստորաբաժանում – подразделение по обезвреживанию взрывоопасных предметов – explosive ordnance disposal unit

պայթյունավտանգություն – взрывоопасность – 1. explosion hazard, 2. explosion risk

Պայթելու հավանականություն ունենալու հատկություն:

պայթում օդում – разрыв в воздухе – air burst

պայթուցիկ – 1. взрывчатое вещество, взрывчатка, 2. взрывчатый, взрывной, – explosive

Քիմիական միացություններ կամ խառնուրդներ, որոնք ունակ են պայթելու արտաքին ազդեցության հետևանքով:

թերթային պայթուցիկ – листовое взрывчатое вещество – sheet explosive

իներտ պայթուցիկ – инертное взрывчатое вещество – inert explosive, insensitive explosive

ծավալային պայթուցիկ – տես *զինամթերք՝ ծավալային պայթյունի զինամթերք*

հարուցիչ պայթուցիկ – инициирующее взрывчатое вещество – detonator

հեղուկ պայթուցիկ – жидкое взрывчатое вещество – liquid explosive

պայթուցիկ սարք – взрывное устройство – charge

պլաստիկ պայթուցիկ – пластичное взрывчатое вещество, пластиковая бомба, пластит – plastic explosive

վառելիքաօդային պայթուցիկ խառնուրդ – топливо-воздушная взрывная смесь – fuel-air explosive

փշրտող պայթուցիկ – бризантное взрывчатое вещество – high explosive

պայթուցիչ – взрыватель – exploder, initiation system, fuse

ակնթարթային գործողությամբ պայթուցիչ – взрыватель мгновенного действия – instantaneous fuse

գործարկման կարգավորվող ժամանակով պայթուցիչ – взрыватель с регулируемым временем – variable-time fuse

դանդաղեցված գործողությամբ պայթուցիչ – взрыватель замедленного действия, взрыватель с задержкой – delayed-action fuse, time fuse

էլեկտրական պայթուցիչ սարք – электрическое взрывное устройство, электро-взрыватель – electro-explosive device

ժամանակային հապաղմամբ պայթուցիչ – взрыватель с временной задержкой, детонатор замедленного действия – time-delay detonator, delay-action exploder
Զինամթերքի գործարկման համար նախատեսված ավտոմատ սարքվածք, որն ունի ժամանակային շտկման հընարավորություն և կարող է գործարկվել գործարկիչ ազդակի առաջացումից որոշակի ժամանակ անց:

հապաղմամբ պայթուցիչ – տես *պայթուցիչ` դանդաղեցված գործողությամբ պայթուցիչ*

հատակային պայթուցիչ – донный взрыватель, донная трубка – base fuze
Պայթուցիչ, որը տեղակայված է արկի կամ ռումբի հիմքում:

հարվածային պայթուցիչ – ударный взрыватель – impact action fuze, direct action fuze

Պայթուցիչ, որը գործարկվում է նշանակետին անմիջականորեն հարվածելու դեպքում:

պայթուցիչի հեռացում – удаление взрывателя – defuse

Ռումբի վնասազերծում` պայթուցիչի հեռացմամբ:

պայթուցիչի ոչնչացում – уничтожение взрывателя – fuze destruction

Պայթեցում այլ պայթուցիկի կամ տաքացման միջոցով, կատարվում է այն դեպքերում, երբ վնասազերծումը հնարավոր չէ (կախված իրադրությունից և զինամթերքի տեսակից):

պաշտպանիչ փականով պայթուցիչ – взрыватель с предохранительным ставнем – shuttered fuze

ոչ հպումային պայթուցիչ – неконтактный взрыватель – proximity fuze

փողում պայթուցիչ պահպանակով պայթուցիչ – взрыватель с предохранителем от взрыва в стволе – boresafe fuze

պայթուցիչի զարկան – ударник взрывателя – firing pin

պայման – условие – condition

բարենպաստ պայմաններ – благоприятные условия, благоприятная обстановка – permissive environment

գործիքային օդերևութաբանական պայմաններ – приборные метеоусловия – instrument meteorological conditions

սանիտարական պայմանների բարելավում – улучшение санитарных условий – sanitation

սանիտարահիգիենիկ պայմաններ – санитарно-гигиенические условия – sanitary and hygiene conditions

Գործունեության (աշխատանքի, ծառայության ևն) կամ բնակման պայմաններ, որոնք ներառում են տեխնիկական միջոցների ու սարքավորանքի վիճակը, լուսավորվածության աստիճանը, սենյակների (սենքերի) փոշոտվածությունն ու օդափոխելիությունը, օդի ջերմաստիճանն ու խոնավությունը, աղմուկների, տատանումների ևն մակարդակը, անձնական հիգիենայի պահպանման համար անհրաժեշտ միջոցների առկայությունն ու վիճակը, ընդհանուր մաքրության աստիճանը ևն:

տեխնիկական պայմաններ – технические условия – specification, technical specification

Փաստաթուղթ, որում սահմանված են այն բոլոր պահանջները, որոնց պետք է բավարարի կոնկրետ արտադրանքը, նյութը և կամ դրանց խումբը, ինչպես նաև նկարագրված են այն ընթացակարգերը, որոնց միջոցով պետք է պարզվի, թե բավարարված են արդյոք այդ պահանջները:

պայմանաբառ – 1. տես *նշանաբան* 3, 2. տես *կողաբառ*

պայմանագիր – 1. договор, 2. контракт – 1. treaty, 2. contract

Գրավոր համաձայնություն՝ կողմերի փոխադարձ պարտավորություններով:

անժամկետ պայմանագիր – бессрочный договор – treaty of unlimited duration, open-ended contract

արտաքին մատակարարի հետ պայմանագրի կնքում – заключение договора с внешним поставщиком – outsourcing

բազմակողմ պայմանագիր – многосторонний договор – multilateral treaty, multipartite treaty

բազմափուլ պայմանագիր – многоэтапный контракт – multiphase contract

բաց պայմանագիր – открытый договор – open treaty

դաշնային պայմանագիր – союзный договор – treaty of alliance, union treaty

երկկողմ պայմանագիր – двусторонний договор – bilateral treaty

ժամկետային պայմանագիր – срочный договор – terminal treaty

«ծախսեր գումարած պարգևատրում» պայմանագիր – контракт «затраты плюс премиальные» – cost-plus award fee contract

Պայմանագիր, ըստ որի՝ պատվիրատուն պարտավորվում է վճարել ծախսերի դիմաց և պարգևատրություն, որի չափը որոշում է ըստ աշխատանքի արդյունքներից իր բավարարվածության աստիճանի կամ փորձագիտական գնահատականի:

ծախսերի հատուցում նախատեսող պայմանագիր – контракт с возмещением расходов – cost-type contract

կարճաժամկետ պայմանագիր – краткосрочный договор – short-term treaty

կոմունալ ծառայությունների մատուցման պայմանագիր – договор на оказание коммунальных услуг – utility contract

համակարգերի սպասարկման պայմանագիր – контракт на обслуживание систем – systems support contract

հաշտության պայմանագիր – мирный договор – peace treaty

Հյուսիսատլանտյան պայմանագիր – Североатлантический договор – North Atlantic Treaty

1949 թ. ապրիլի 4-ին (ՍՄՆ) արևմտաեվրոպական ու հյուսիսամերիկյան պետությունների կնքած միջազգային պայմանագիր, որը դարձավ ՆԱՏՕ-ի ստեղծման հիմնադիր փաստաթուղթ:

միջազգային պայմանագիր – международный договор – international agreement, international treaty

Միջուկային զենքի չտարածման պայմանագիր – Договор о нераспространении ядерного оружия, ДНЯО – Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, NPT

պայմանագիր առանց գնումների ծավալների նշման – договор без оговоренных объемов закупок – open-end contract

պայմանագիր՝ գնի հաստատմամբ – контракт с фиксированной ценой – fixed price contract

Հաստատված կամ փոփոխելի գնով ապրանքափոխանակության պայմանագիր:

պայմանագրերի գծով պաշտոնյա – специалист по контрактам, военный закупщик – contracting officer

պայմանագրերի գծով պաշտոնյայի (սպալի) ներկայացուցիչ – представитель военного закупщика – contracting officer representative

Պայմանագրերի կնքման կոմիտե – Комитет по заключению контрактов – Contract Awards Committee

պայմանագրերի կնքման և գնումների համար լիազորված անձ – уполномоченный по заключению контрактов и закупкам – procuring contracting officer

պայմանագրի դենոնսացում – денонсация договора – denunciation of a treaty

պայմանագրի ընդհատում – приостановление контракта – contract termination

Պաշտպանական գնումների ոլորտում. հիմնական պայմանագրի կամ դրա անհատական պայմանագրերի հիման վրա կատարվող աշխատանքի մասնակի կամ լրիվ դադարեցում կամ հետաձգում ի շահ կառավարության կամ նրա պահանջով, կամ կատարողի կողմից պայմանագրի պահանջները չկատարելու պատճառով:

պայմանագրի կատարման վերահսկում – контроль за выполнением контракта – contract administration

պայմանագրի կնքում – 1. заключение договора, 2. заключение контракта – 1. conclusion of a treaty, 2. conclusion of a contract, contracting

պայմանագրի վավերացում – ратификация договора – ratification of a treaty

պատվերի հիմնական պայմանագիր – базовое соглашение о заказе – basic ordering agreement, BOA

Գնումների մրցույթից հետո կնքվող այն ընդհանուր պայմանագիրը, որը նախորդում է անհատական (յուրաքանչյուր արտադրանքի վերաբերյալ) պայմանագրերին:

ռազմավարական հարձակողական սպառազինությունների կրճատման պայմանագիր – договор о сокращении стратегических наступательных вооружений – strategic arms reduction treaty

Վաշինգտոնի պայմանագրի 5-րդ հոդվածի կիրառում – применение статьи 5 Вашингтонского договора – invocation of Article 5

Վաշինգտոնի 1949 թ., կամ Հյուսիսատլանտյան, պայմանագիրը, որով ստեղծվեց ՆԱՏՕ-ն, իր 5-րդ հոդվածով նա-

խատեսում է ՆԱՏՕ-ի հիմնական գործունեությունը՝ նպատակաուղղված իր անդամ պետությունների անվտանգության և անկախության պաշտպանության ապահովմանը քաղաքական, իսկ անհրաժեշտության դեպքում նաև ռազմական միջոցներով:

տարածաշրջանային պայմանագիր – региональный договор – regional treaty

ունիվերսալ պայմանագիր – универсальный договор – universal treaty

փակ պայմանագիր – закрытый договор – closed treaty, restricted treaty

պայմանագրային – договорный – conventional, negotiated, contract, contractual

1. Պայմանագրին վերաբերող՝ հատուկ: 2. Պայմանագրով սահմանվող՝ կարգավորվող:

պայմանագրային հարաբերություններ – договорные отношения; отношения, вытекающие из договора – 1. privity of contract, contractual relations, 2. treaty of relations

Իրավական հարաբերություններ, որոնք ձևավորվում են պայմանագրի երկու կողմերի միջև:

պայմանագրային պարտավորություններ – договорные обязательства – treaty obligations, contract commitments

պայմանական – условный – conventional

1. Պայմանավորվածությամբ սահմանված՝ որոշված՝ ընդունված, նախապես պայմանավորվելով ստեղծված՝ գործածվող՝ օգտագործվող: 2. Որոշ պայմանի տակ դրված, որոշակի պայմանով՝ հանգամանքներով պայմանավորված: 3. Որոշ պայմանավորվածությամբ որևէ բան ներկայացնող՝ որևէ բանի փոխարինող:

պայմանական անվանում (փաստաթղթի, սարքի) – условное обозначение – short title

պայմանական գործնաս – условная часть – notional unit

Պլանավորման ժամանակ օգտագործվող հասկացություն:

պայմանական նախադրույթ – условное допущение – assumption

Ընթացիկ վիճակի մասին վարկած կամ իրադարձությունների ապագա զարգացման մասին կանխավարկած, որոնք, ապացուցում չունենալով հանդերձ, կարող են ճիշտ լինել, և որոնք անհրաժեշտ են հրամանատարին՝ իր գործողությունների պլանավորման ժամանակ գնահատումները «եթե-ապա» սկզբունքով ավարտին հասցնելու և գործողությունների օպտիմալ սցենար մշակելու համար:

պայմանական նշագրում – условное обозначение – conventional sign

պայմանական պատասխան – отзыв – reply

Նշանաբանին տրվող պատասխան:

պայմանական պարտավորություններ – условные обязательства – contingent liabilities

պայմանականչ – տես *ռադիոկանչ*

ընդհանուր պայմանականչ – общий позывной, неидентифицированный позывной – indefinite call sign

Պայմանականչ, որը ներկայացնում է ոչ թե որևէ կոնկրետ օդակ, հրամանատարություն, ղեկավար մարմին, գործակալություն կամ ստորաբաժանում, այլ դրանցից ցանկացածին կամ դրանց որևէ խումբ:

կոլեկտիվ պայմանականչ – коллективный позывной – collective call sign

Պայմանականչ, որը տրվում է երկու կամ ավելի հրամանատարության, զորամասի ևն, ընդամին այն ներառում է ինչպես դրանց հրամանատարին, այնպես էլ նրան ենթակա հրամանատարներին:

մարտավարական պայմանականչ – тактический позывной сигнал – tactical call sign

Պայմանականչ, որը պատկանում՝ տրրված է մարտավարական մակարդակի հրամանատարին կամ մարտավարական կապի միջոցին:

միջազգային պայմանականչ – международные позывные – international call sign, signal letters

ռադիոցանցի պայմանականչ – позывной сети, позывной сигнал радиосети – net call sign

տակտիկական պայմանականչ – տես *պայմանականչ՝ մարտավարական պայմանականչ*

պայմանանշան – условный знак – 1. high sign, 2. convention

պայմանավորվածություն – договоренность – arrangement

Փոխադարձ համաձայնություն՝ կարևոր հարցերում կողմերի բարձր աստիճանի պատասխանատվությամբ:

պայուսակ – сумка – bag

դաշտային պայուսակ – полевая сумка – map carrier

պայքար – борьба – struggle

հակաականային պայքարի հարձակողական միջոցներ – наступательные средства противоминной борьбы – offensive mine countermeasures

ոչ ավերիչ ռադիոէլեկտրոնային պայքար – радиоэлектронная борьба неразрушительного характера – nondestructive electronic warfare

Մարտական պայմաններում հակառակորդի կապի և էլեկտրոնային սարքերի աշխատանքի խաթարման նպատակով էլեկտրոնային միջոցների կիրառում:

պայքար ակուստիկական միջոցների դեմ – борьба с акустическими средствами – acoustic warfare

պայքար ահաբեկչության դեմ – борьба против терроризма – combating terrorism

պայքար աղտոտվածության դեմ – борьба с заражением – contamination control

պայքար անօրինական զինված կազմավորումների դեմ – տես *գործողություն՝ գործողություններ հակակառավարական զինված կազմավորումների դեմ*

պայքար զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման դեմ – борьба против распространения оружия массового уничтожения – counterproliferation

պայքար թմրաբիզնեսի դեմ – борьба против наркобизнеса – counterdrug

պայքար քայքայիչ գործունեության դեմ – борьба с подрывной деятельностью – countersubversion

պայքար օդային հարձակման միջոցների դեմ – տես *օպերացիա` հակաօդային օպերացիա*

պանթյուրքականություն – пантюркизм – Pan-Turkism

Գաղափարախոսություն և քաղաքականություն` հիմնված այն գաղափարի վրա, թե բոլոր թյուրքախոս ժողովուրդները միևնույն ազգի են և պետք է միավորվեն Բալկաններից մինչև Սիբիր սփռվող մեկ պետության` «Մեծ Թուրանի» կազմում:

պանիսլամականություն – панисламизм – Pan-Islamism

Կրոնաքաղաքական գաղափարախոսություն` հիմնված այն պատկերացումների վրա, թե ամբողջ աշխարհի մահմեդականները միասնական են և պետք է միավորվեն մեկ պետությունում:

պաշար – запас – stock, store, supply
Որևէ բանի առկա քանակություն` կուտակված ապագա ծախսման համար կամ որևէ այլ նպատակով:

անձեռնմխելի պաշար – неприкосновенный запас – iron ration, reserve stock

Պարենի, վառելիքի, զինամթերքի ևն պաշար, որ հատուկ կուտակվել և պահվում է արտակարգ իրավիճակներում օգտագործելու համար:

ընդհանուր պաշարներ – общие запасы – common supplies

խաղաղ ժամանակվա օպերատիվ պաշարներ – оперативные запасы мирного времени – peacetime operating stocks

Առկա միջոցներ` խաղաղ ժամանակ ամենօրյա պահանջները բավարարելու համար:

կրոփի վթարային պաշար – носимый аварийный запас, НАЗ – survival kit

հաստատված նորմերը գերազանցող զինամթերքի և ռազմական տեխնիկայի պաշարներ – запасы боеприпасов и военной техники, превышающие установленные нормы – surplus munitions

հատուկ իրավիճակի համար նախատեսված նյութական միջոցների պաշար – запас материальных средств для особой обстановки – contingency retention stock

հիմնական պաշար – базовый запас – basic stocks

Հաստատված ժամանակահատվածում օպերատիվ պլանի կատարման համար անհրաժեշտ պաշարներ:

մեկ օրվա պաշար – запасы на один день – one day's supply

նյութական միջոցների պաշար – запас материальных средств – stockpile

նյութական միջոցների պաշարները կառավարող մարմին – орган управления запасами материальных средств – inventory control point

ՊՆ կազմում` կազմակերպական միավոր, որը պատասխանատու է նյութական մասի ռացիոնալ օգտագործման համար:

նյութական միջոցների պաշարների բաշխման կետ – пункт распределения запасов материальных средств – inventory control point

նյութական միջոցների պաշարների նորմ – норма запасов материальных средств – materiel inventory objective

Առարկաների քանակություն (անձեռն կամ պատվիրված), որն անհրաժեշտ է զորահավաքի օրը: Հասկացությունը ներառում է նաև ռազմական գույքի պահանջները զորահավաքի օրը և պահեստային ռազմական գույքի պահանջները պատերազմական ժամանակ:

նյութական միջոցների ռազմական պաշարներ – военные запасы материальных средств – military stores

նյութական պաշարներ – материальные запасы – inventory

Արտադրատեխնիկական նախանշանակման արտադրանք, որը գտնվում է արտադրման և շրջանառման տարբեր փուլերում, ժողովրդական սպառման իրեր և այլ ապրանքներ, որոնք սպասում են արտադրական կամ անձնական օգտագործման գործընթացի մեջ ներգրավման:

ոչ մարտունակ՝ պաշարների անբավարարության պատճառով – небоеспособный из-за недостаточности запасов – not mission capable, supply

ջնվազեցվող պաշարի նորմ – норма неснижаемого запаса – stockage objective

Ընթացիկ օպերացիաների ապահովման համար նյութերի առավելագույն քանակությունը, որը հավասար է օպերատիվ մակարդակով և անվտանգային մակարդակով ներկայացված պաշարների գումարին:

պակասուրդային ռազմական պաշարներ – дефицитные военные запасы – critical supplies and materiel

պահանջվող պաշարների քանակ – количество потребных запасов, предельный уровень запасов – requisitioning objective

պաշարների լրացում – пополнение запасов – stores replenishment

պաշարների լրացում – восполнение запасов, пополнение запасов – resupply
Նյութական պաշարների (զինամթերք, սնունդ, ջուր ևն) լրացում թարմ միջոցներով:

պաշարների լրացում արտակարգ պայմաններում – восполнение запасов в чрезвычайных условиях – emergency resupply
Պաշարների ծախսի ու կորուստների լրացում արտակարգ իրավիճակում, նյութական միջոցների շտապ առքերում:

պաշարների լրացում ըստ պահանջարկի – пополнение запасов по требованию – on-call resupply

պաշարների լրացում ծովում – пополнение запасов в море – replenishment at sea

պաշարների լրացում մարտական պայմաններում – пополнение запасов в боевых условиях – combat resupply

պաշարների կառավարում – управление запасами – inventory management
ԱՄՆ-ի ՊՆ կազմում կազմակերպական միավոր, որը պատասխանատու է նյութական մասի ռազմինալ օգտագործման համար:

պաշարների հաշվառում – учет запасов – stock control

պաշարների մակարդակ – уровень запасов – stock level

Որևէ տեղում (պահեստ, խանութ ևն) առկա պաշարների ծավալը:

պաշարների պլանավորման գծով ղեկավար ցուցումներ – руководящие указания по планированию запасов – stockpile planning guidance

պաշարների սահմանային մակարդակ – տես *պաշար՝ պահանջվող պաշարների քանակ*

պաշարների վիճակ – состояние запасов – inventory status

ռազմական պաշարների նյութական միջոցների պահանջումը – потребности в материальных средствах военных запасов – war reserve materiel requirement

ռազմական պաշարների վաղորդ պահանջված նյութական միջոցների հաշվեկշիռ – необходимый баланс заблаговременно затребованных материальных средств военных запасов – pre-positioned war reserve materiel requirement, balance

Ռազմական ռեզերվային պահանջարկ, որը դեռ չի բավարարվել կամ չի ֆինանսավորվել:

տրված պաշարներ – приданные запасы – accompanying supplies

պաշարել – осаждать – besiege

պաշարեղեն – припасы – stores

պաշարներ – запасы – supplies

պաշարում – осада – siege, besiegement, investment

Ամրոցի, բերդի (ամրացված քաղաքի) կամ ամրաշինված այլ վայրի գրավմանն ուղղված ռազմական գործողությունների վարման եղանակ:

պաշտոն – пост, должность – post, appointment

առանցքային պաշտոն – տես *դիրք՝ առանցքային դիրք*

ընդհանուր պաշտոնի նշանակում – на-
значение на общую должность – joint
duty assignment

միջազգային զինվորական պաշտոն – меж-
дународный военный пост – international
military post

միջազգային պաշտոն – международный
пост – international post

շրջափոխական պաշտոն – ротационная
должность – rotational post

պաշտոնի բարձրացում – տես *պաշտոն-
նեական՝ պաշտոնեական առաջխաղա-
ցում*

պաշտոնի իջեցում – понижение в долж-
ности – demotion

պաշտոնի կարգել – տես *նշանակել*

փոխակալման ենթակա զինվորական
պաշտոն – воинская должность, подле-
жащая замещению – military post to be
filled

պաշտոնազրկություն – отстранение от
должности, снятие с работы – dismissal
Օրենքով սահմանված կարգով ծառա-
յողի (զինծառայողի, աշխատողի) հե-
ռացում պաշտոնից լիազոր մարմնի
(պաշտոնյայի) հրամանով:

պաշտոնաթող լինել – подать в отставку,
выйти на пенсию – retire

պաշտոնաթողություն – отставка, отказ
от должности – 1. retirement, 2. resign
Ծառայությունից՝ աշխատանքից ազա-
տում ծառայողի (զինծառայողի, աշ-
խատողի) ցանկությամբ՝ դիմումի հա-
մաձայն՝ օրենքով նախատեսված կար-
գով:

պաշտոնակալություն – введение в долж-
ность – induction
Պաշտոնի նշանակվելը, պաշտոն զբա-
ղեցնելը:

պաշտոնական – официальный – official
1. Պետական անհրաժեշտությամբ պայ-
մանավորված՝ պաշտոնից բխող, պաշ-
տոնի պահանջով կատարված: 2. Կա-
ռավարության, որևէ մարմնի (պատաս-
խանատու անձի) կատարած:

պաշտոնական աճուրդ – официальные
торги – formal bidding

պաշտոնական ճաշկերույթ – официаль-
ный обед – mess night

Հրավերով ճաշկերույթ, որին ներկա են
լինում պաշտոնատար անձինք, և որի
ժամանակ պահանջվում են որոշակի
(սովորույթներով հաստատված) ընթա-
ցակարգեր:

պաշտոնական շնորհակալություն՝ պար-
գևատրմամբ – официальное выражение
благодарности с присуждением награды
– commendation

պաշտոնակարգություն – иерархия –
hierarchy

Ստորին պաշտոնների, աստիճանների
ևն ենթակայություն ավելի բարձրին:

պաշտոնանկություն – տես *պաշտոնա-
զրկություն*

պաշտոնեական – должностной – official
Պաշտոնին հատուկ՝ առնչվող, պաշտո-
նով պայմանավորված:

պաշտոնեական առաջխաղացում – про-
движение по службе – promotion

պաշտոնեական գործառույթ – должност-
ная функция – incumbency

պաշտոնյա – տես *անձ՝ պաշտոնատար
անձ*

պաշտպան – защитник, обороняющий –
defender

պաշտպանական – 1. оборонный, 2. տես
պաշտպանողական – 1. defensive, de-
fense, 2. տես *պաշտպանողական*
Պաշտպանությանն առնչվող, հատուկ:

առաջադրանքով պայմանավորված
պաշտպանական միջոցներ – постоян-
ные меры защиты, применяемые для
выполнения поставленной задачи –
mission-oriented protective posture
Քիմիական հարձակումների դեմ պատ-
րաստ լինելու վիճակ, որով որոշվում է,
թե ինչ պաշտպանական միջոցներ
պետք է ձեռնարկվեն:

պաշտպանական արդյունաբերություն –
оборонная промышленность – defense
industry

պաշտպանական բյուջե – оборонный бюджет – defense budget

Պետական բյուջեի մաս, որը վերաբերում է պաշտպանության ոլորտում պետության գործունեության ֆինանսական ապահովմանը:

Պաշտպանական ակադեմիաների և անվտանգային հետազոտությունների ինստիտուտների ԳՀԽ կոնսորցիում – консорциум военных академий и институтов, занимающихся исследованием проблем безопасности по Программе PPM – Partnership for Peace Consortium of Defence Academies and Security Studies Institutes

պաշտպանական-անվտանգային աջակցության ծրագրեր – программы оборонно-безопасного содействия – security assistance

ԱՄՆ-ի հետ համագործակցության շրջանակում իրագործվող անվտանգային օգնություն:

Պաշտպանական գերատեսչության հետախուզական տեղեկույթի հավաքման ու մշակման կենտրոն (ԱՄՆ) – Центр сбора и обработки разведывательной информации оборонного ведомства – Department of Defense Intelligence Information System Enterprise

պաշտպանողական հակաօդային օպերացիա – противовоздушная оборонительная операция – defensive counterair, defensive counterair operation

Պաշտպանական օդերևութաբանական արբանյակային ծրագիր – Оборонная метеорологическая спутниковая программа – Defense Meteorological Satellite Program

ԱՄՆ-ի եղանակի կանխատեսման ռազմական արբանյակ, որը վերահսկում է Ազգային օվկիանոսային և մթնոլորտային ճնշման վարչությունը:

պաշտպանել – 1. защищать, 2. оборонять – 1. protect, 2. defend

պաշտպանիչ – защитный, предохранительный – protective

պաշտպանիչ խորհրդանշաններ – охраняющие эмблемы – protected emblems

խորհրդանշաններ (Կարմիր խաչ, Կարմիր մահիկ ևն), որոնք ցույց են տալիս, որ դրանք կրող անձինք, կառույցները, փոխադրամիջոցները ևն պաշտպանված են միջազգային իրավունքի նորմերով:

պաշտպանիչ հեռավորություն – «буферное» расстояние, защита расстоянием – buffer distance

պաշտպանողական – защитный, оборонительный – defensive, defense

Պաշտպանության պետական կոմիտե – Государственный Комитет Обороны – State Defense Committee

Պատերազմի ժամանակ ԽՍՀՄ-ում (Հայրենական մեծ պատերազմ) և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում (Արցախյան ազատագրական պատերազմ) արտակարգ բարձրագույն պետական մարմին՝ օժտված լիակատար իշխանությամբ:

պաշտպանություն – 1. оборона, 2. защита – 1. defense, 2. protection, 3. shield

1. Ջորջի (ուժերի) մարտական գործողությունների տեսակ, որը կիրառվում է հակառակորդի՝ որպես կանոն գերազանցող ուժերի հարձակումը (հարվածները) հետ մղելու, նշված ուղղությունները (բնագծերը, շրջանները, օբյեկտները) պահելու, որոշ ուղղություններում ուժերն ու միջոցները խնայելու և այլ ուղղություններում հակառակորդի նկատմամբ գերազանցություն ստեղծելու, հակառակորդի հարձակվող խմբավորումները ջախջախելու և յուրային զորքերի հակահարձակման համար պայմաններ ստեղծելու նպատակով: 2. Պետության ինքնիշխանության, անկախության, տարածքային ամբողջականության և սահմանների անձեռնմխելիության պահպանմանը և դրան պատրաստմանը նպատակաուղղված քաղաքական, տնտեսական, ռազմական, սոցիալական, իրավական և այլ բնույթի միջոցառումների համակարգ:

ազգային հակահրթիռային պաշտպանություն – национальная противоракетная оборона – National Missile Defense, NMD

ազգային պաշտպանություն – национальная оборона, защита отечества – homeland defense

ակտիվ հակաօդային պաշտպանություն – активная противовоздушная оборона, авиазенитная оборона (уст.) – active air defense

ակտիվ պաշտպանություն – активная оборона – active defense

Ռազմապատմական գրականության մեջ. տերմին, որով նշագրվում էին պատերազմող կողմերից մեկի պաշտպանական գործողությունները, որոնք կատարվում էին ոչ միայն տարածքը պահելու, այլև գլխավորապես հակառակորդի խոշոր ուժերն ուժասպառ անելու և հյուժելու նպատակով:

անհատական պաշտպանության միջոցներ – индивидуальные средства защиты – individual protective equipment, individual protective kit

Միջոցներ, որոնք նախանշանակված են առանձին զինծառայողների՝ լուսային ճառագայթմամբ խոցման աստիճանի նվազեցման, ինչպես նաև նրանց ճառագայթային, քիմիական և կենսաբանական պաշտպանության համար:

անհատական պաշտպանության հանդերձանք – средства индивидуальной защиты – personal protective equipment

Միջոցներ, որոնք նախանշանակված են տեխնիկական վթարների ժամանակ առաջացող քիմիական, ֆիզիկական և ջերմային վտանգներից անհատին պաշտպանելու կամ մեկուսացնելու համար: ՆԱՏՕ-ի դասակարգմամբ նույնացված է *անհատական պաշտպանության միջոցներին (individual protective equipment, individual protection kit)*:

անհատական պաշտպանության հատուկ միջոցներ – специальные средства индивидуальной защиты – mission-oriented protective posture gear

Առաջադրանքի կատարմանը կողմնորոշված պաշտպանական հանդերձանք:

«առաջավոր պաշտպանության» հայեցակարգ – տես *առաջադիր՝ «առաջադիր բնագծերի» ռազմավարություն*

ավիագենիթային պաշտպանություն (*հնց.*) – տես *պաշտպանություն՝ ակտիվ հակաօդային պաշտպանություն*

արտակարգ դրություն քաղաքացիական պաշտպանության համակարգի համար – чрезвычайное положение для системы гражданской обороны – civil defense emergency

դիրքային պաշտպանություն – позиционная оборона, оборона района – positional defense, positional defense, static defense

Պաշտպանության տեսակ, որի գլխավոր նպատակն է երկար ժամանակ և հուսալիորեն պահել նախապես սարքավորված բնագծերը (շրջանները):

երկրի պաշտպանություն – оборона страны – home defense

զինված պաշտպանություն – вооруженная защита – armed defense

Ազգի, պետության և նրա ռազմական կազմակերպության գործունեությունը՝ նպատակաուղղված պետության ինքնիշխանության և տարածքային ամբողջականության պահպանմանն ու ամրապնդմանը, անվտանգության ապահովմանը:

գորակայանի պաշտպանության ուժեր – силы обороны базы – base defense forces

գորակայանի պաշտպանություն – оборона базы – base defense

գորքերի (ուժերի) պաշտպանություն զերձզրիտ զենքից – защита войск (сил) от высокоточного оружия – protection of troops (forces) against precision guided weapon

գորքերի (ուժերի) պաշտպանություն ՁևՁ-ից – защита войск (сил) от ОМП – protection of troops (forces) against WMD

գորքերի և օբյեկտների պաշտպանություն – защита войск и объектов – force protection

խմբային պաշտպանություն – տես *պաշտպանություն՝ կոլեկտիվ պաշտպանություն*

խոր պաշտպանություն – эшелонированная оборона, глубокая оборона – defense in depth, deep defense, layered defense

Ռազմավարություն, որի նպատակն է ավելի շատ հետաձգել, քան կանխել հարձակվողի առաջխաղացումը՝ ժամանակ շահելով, տարածքներ զիջելով և գոհեր տալով:

Կետային պաշտպանություն – տես *պաշտպանություն՝ կետային օբյեկտների պաշտպանություն*

Կետային օբյեկտների պաշտպանություն – оборона точечных объектов, точечная оборона – point defense

Հակառակորդի օդային հարվածներից օբյեկտների պաշտպանություն մոտ հեռավորության վրա՝ փոքր հեռահարությամբ «երկիր-օդ» դասի հրթիռներով:

Կիբեռտարածության պաշտպանությանն ուղղված պատասխան ձեռնարկում – ответные действия по обеспечению защиты киберпространства – defensive cyberspace operation response action

ՊՆ պաշտպանված կիբեռհամակարգից դուրս իրականացվող միջոցներ՝ ՊՆ կիբեռտարածքի հնարավորությունների պաշտպանության նպատակով:

Կլլեկտիվ պաշտպանության միջոցներ – средства коллективной защиты, средства групповой защиты – collective protection

Կլլեկտիվ պաշտպանություն – коллективная защита, групповая защита – collective protection

հակաականային պաշտպանություն – противоминная защита – defensive mine countermeasures

հակադեսանտային պաշտպանություն – противодесантная оборона – antilanding defense

հակակենսաբանական պաշտպանություն – противобиологическая защита – biological defense

Կենսաբանական պատերազմի դեմ ուղղված պաշտպանական միջոցներ՝ միջոցառումներ:

հակահրթիռային պաշտպանության շրջան – район противоракетной обороны – ballistic missile defense area

Գործառույթներով փոխկապված և համապատասխանաբար ծավալված վրագետնյա ու տիեզերական բազավորմամբ ուժերի ու միջոցների, ՀՕՊ-ի միջոցների, կառավարման մարմինների տարածքային-օպերատիվ (օպերատիվ-մարտավարական) միավորում՝ նախանշանակված հաստատված սահմաններում բալիստիկ հրթիռները դրանց հետագծերում հայտնաբերելու և ոչնչացնելու համար:

հակահրթիռային պաշտպանություն – противоракетная оборона, ПРО – missile defense, ballistic missile defense, BMD

Ռժերի և միջոցների համալիր, ինչպես նաև միջոցառումներ ու մարտական գործողություններ, որոնց նպատակն է հակառակորդի հրթիռային (հրթիռամիջուկային) հարվածի հետմղումը՝ թռիչքի ժամանակ հրթիռների ոչնչացմամբ:

հակահրթիռային պաշտպանություն երթային բնագծում – противоракетная оборона на маршевом рубеже – ground-based midcourse defense

հակաճառագայթային պաշտպանություն – антирадиационная защита – shielding

1. Էլեկտրամագնիսական խանգարումներից էլեկտրամագնիսական ճառագայթման աղբյուրների, հոսանքատար հաղորդալարերի, ապարատուրայի պաշտպանություն՝ հողակցված կլանիչ կամ անդրադարձիչ միջոցներով պատմամբ: 2. Ռադիոակտիվ նյութերի բեռնման, տեղափոխման, ստացման ևն ընթացքում անձնակազմին ճառագայթումից պաշտպանելու համար օգտագործվող նյութեր: 3. Ռադիոակտիվ ճառագայթումից պաշտպանություն՝ նման ֆիզիկական հատկություններ ունեցող նյութերի օգտագործմամբ:

հակամիջուկային պաշտպանություն – противоядерная оборона, защита от ядерного оружия – nuclear defense

հակասուզանավային պաշտպանություն – տես *սուզանավ՝ պայքար սուզանավերի դեմ*

հակատիեզերական պաշտպանություն – противокосмическая оборона – space defense

հակաքիմիական պաշտպանություն – противохимическая защита – chemical defense

հակաքիմիական, հակակենսաբանական, հակաճառագայթաբանական և հակամիջուկային կոլեկտիվ պաշտպանություն – коллективная противохимическая, противобиологическая, противорадиологическая и противоядерная защита – collective chemical, biological, radiological and nuclear protection

հակաքիմիական, հակակենսաբանական, հակաճառագայթաբանական և հակամիջուկային պաշտպանություն – противохимическая, противобиологическая, противорадиологическая и противоядерная защита – chemical, biological, radiological, and nuclear defense; chemical, biological, radiological, and nuclear protection

հակաօդային պաշտպանության գոտի – зона противовоздушной обороны – air defense area, air defense zone

1. Կոնկրետ սահմանված օդային տարածք, որտեղ պետք է պլանավորվի և իրականացվի հակաօդային պաշտպանությունը: 2. ԱՄՆ-ում. համապատասխան գործակալության սահմանած չափերով օդային տարածք, որտեղ ազգային անվտանգության շահերը պահանջում են օդային հարձակման սպառնալիքի ժամանակ հայտնված օդային միջոցները արագ կերպով վերցնել հսկողության տակ: 3. ՌԴ-ում. ՀՕՊ-ի զորքերի տարածքային օպերատիվ միավորում՝ հաստատված սահմաններում ուժերի և միջոցների հակաօդային պաշտպանության ապահովման օպերատիվ և այլ խնդիրների համատեղ կատարման համար:

հակաօդային պաշտպանության հատված – сектор противовоздушной обороны – air defense sector

Հակաօդային պաշտպանության շրջանի մաս:

հակաօդային պաշտպանության միասնական համակարգ – объединенная система противовоздушной обороны – integrated air defense system

հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա ենթակառուցվածք – տես պաշտ-

պանություն՝ հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա միջոցների ցանց

հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա միջոցների ցանց – сеть наземных средств противовоздушной обороны, наземная инфраструктура противовоздушной обороны – air defense ground infrastructure, air defense ground environment

Որոշակի ՌԳԹ-ում օպերատիվ կառավարման ռադիոտեղորոշումային կայանների ու կենտրոնների վրագետնյա դիրքերի ցանց՝ ստեղծված ՀՕՊ-ի գործողությունների մարտավարական կառավարման համար:

հակաօդային պաշտպանության օպերատիվ կենտրոն – оперативный центр противовоздушной обороны – antiaircraft operations center

հակաօդային պաշտպանություն – противовоздушная оборона, ПВО – air defense

Հակառակորդի օդային հարձակման հետմղմանը և օդից հասցվող հարվածներից բնակչության, զորքի և օբյեկտների պաշտպանությանը նպատակաուղղված միջոցառումների, ուժերի, միջոցների ու գործողությունների համախումբ:

հակաօդային և հակահրթիռային պաշտպանության միացյալ համակարգ – объединенная система противовоздушной и противоракетной обороны – integrated air and missile defense

հակաօդային և հակահրթիռային պաշտպանություն – противовоздушная и противоракетная оборона – air and missile defense

համատեղ պաշտպանություն – совместная оборона – joint defense, combined defense

հայրենիքի պաշտպանություն – տես պաշտպանություն՝ ազգային պաշտպանություն

հապճեպ ձեռնարկված պաշտպանություն – տես պաշտպանություն՝ պաշտպանություն հապճեպ սարքավորված դիրքերում

ճառագայթաբանական պաշտպանություն – радиологическая защита – radiological defense

միասնական պաշտպանություն – տես *պաշտպանություն՝ համատեղ պաշտպանություն*

նախապատրաստված պաշտպանություն – подготовленная оборона – prepared defense

Պաշտպանություն, որը բնորոշվում է. ա) ինժեներական առումով պատեհաժամորեն սարքավորված պաշտպանական բնագծերով (գոտիներով), շրջաններով ու դիրքերով, բ) դրանցում նախապես տեղաբաշխված զորքերի խմբավորումներով (մարտակարգերով), գ) կրակի ու արգելափակոցների զարգացած համակարգերով, դ) ուժերի ու միջոցների նախապատրաստված տարաշարժով, ավիացիոն ու հրթիռային հարվածներով:

շարակարգված պաշտպանություն – տես *պաշտպանություն խոր պաշտպանություն*

շարժունակ պաշտպանություն – маневренная оборона, подвижная оборона – retrograde defensive, mobile defense

Պաշտպանության տեսակ, որի նպատակն է հակառակորդին մեծ կորուստներ պատճառել, ժամանակ շահել և յուրային ուժերը պահպանել՝ տարածքի մի մասը կորցնելու հնարավորության առկայությամբ:

շարժուն պաշտպանություն – мобильная оборона – mobile defense

շրջանաձև պաշտպանություն – круговая оборона – all-round defense

պաշտպանության ակտիվություն – активность обороны – aggressiveness in defense

Հակառակորդի վրա պաշտպանվող զորքի անընդհատ ներգործությունը: Պաշտպանության կազմակերպմանն ու վարմանը ներկայացվող հիմնական պահանջներից մեկն է:

պաշտպանության առջևի եզր – передний край обороны – forward edge of the battle area, main line of resistance

Յուրային զորքերի այն առաջնային գիծը, որն առավել մոտ է հակառակորդին:

պաշտպանության բավարարություն – достаточность обороны – defense sufficiency

Պետության (պետությունների դաշնադրության) ռազմական հզորության վիճակ, որի դեպքում ապահովված են՝ հնարավոր հակառակորդին ագրեսիայից հետ պահելը և այն հետ մղելը, սակայն բացառվում է հանկարծակի հարձակման կամ լայնամասշտաբ հարձակողական օպերացիաների ձեռնարկումը առանց ՋՈՒ-ի լրացուցիչ ծավալման կամ դրանց հզորության մեծացմանը նպատակաուղղված այլ միջոցների իրականացման:

պաշտպանության բնագիծը հաղթահարած օդային նշանակետ – воздушная цель, преодолевшая рубеж обороны; средство воздушного нападения, преодолевшее рубеж обороны – leaker

պաշտպանության գիծ – линия обороны – line of defense

պաշտպանության խորություն – глубина обороны – defense depth

Պաշտպանական դիրքերի ամենաառջևի և ամենահետին գծերի միջև եղած հեռավորությունը:

պաշտպանության կազմակերպման սկզբունքներ – принципы организации обороны – defense doctrine

պաշտպանության հաղթահարման տոկոս – процент преодоления обороны – leakage rate

Օդային հարձակման միջոցների այն մասը՝ տոկոսներով, որին հաջողվում է անցնել պաշտպանության գոտին՝ պահպանելով իր մարտունակությունը:

պաշտպանության համակարգ – система обороны – defense system

պաշտպանության համար ոչ պիտանի – непригодный для обороны – indefensible, untenable

Օբյեկտ՝ դիրք, տեղանք, բնակավայր ևն, որին աշխարհագրական պայմանների, դրա դիրքի, այլ բնութագրիչների բերումով տվյալ դեպքում հնարավոր չէ պաշտպանել:

պաշտպանության հատված – участок обороны – defense area

պաշտպանության հարցերի վերլուծություն – анализ вопросов обороны – defense analysis

Պաշտպանության հարցերով պետական քարտուղար – Государственный секретарь по вопросам обороны – Secretary of State for Defense

Մեծ Բրիտանիայի պաշտպանության նախարարը:

Պաշտպանության հիմնադրամ – Фонд обороны – Defense Fund

Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին ԽՍՀՄ-ում ստեղծված հիմնադրամ, որին ռազմաճակատի կարիքների համար բնակչությունը կամավոր կերպով տրամադրում էր դրամական ու նյութական արժեքներ: Այդ ֆոնդին մեծ միջոցներ տրամադրեց ոչ միայն խորհրդային, այլև Սփյուռքի հայությունը:

պաշտպանության ղեկավարում – руководство обороной – defense guidance

պաշտպանության ճեղքում – прорыв обороны – breakthrough

պաշտպանության մասին օրենք – закон об обороне – Law on defense

պաշտպանության նախարարության կապի համակարգ – система связи министерства обороны, система военной связи – Defense Communications System

պաշտպանության նախարարության կոլեգիա – коллегия министерства обороны – Collegium of the Ministry of Defense

պաշտպանության նախարարության հաստիքացուցակ – штатное расписание Министерства обороны – Defense Ministry staff list

պաշտպանության նախարարության հետախուզական բաժնի ավագ սպա – старший офицер разведывательного отдела министерства обороны – defense human intelligence executor

պաշտպանության նախարարության քաղաքացիական ծառայող – государственный служащий министерства обороны – Ministry of Defense civilian

պաշտպանության նախարարություն – министерство обороны, МО – Ministry of Defense, MOD, Defense Ministry

Գործադիր իշխանության մարմին, որը պաշտպանության ոլորտում իրականացնում է պետական քաղաքականություն և պետական կառավարում, ինչպես նաև համադասում է այլ նախարարությունների ու գործադիր իշխանության մարմինների՝ պաշտպանության հարցերի հետ կապված գործունեությունը:

պաշտպանության նպատակով երկրի տարածքի օպերատիվ սարքավորում – оперативное оборудование территории страны в целях обороны – strategic preparation of a country for defense

Օպերատիվ միջոցառումների համակարգ՝ նպատակաուղղված պաշտպանությանը պետության այն տարածքների պատրաստմանը, որոնք կարող են դառնալ ռազմական գործողությունների թատերաբեմ:

պաշտպանության շերտ – оборонительный пояс – defensive belt

պաշտպանության շրջան – район обороны – defense area, defended locality

Պաշտպանության համար նախապատրաստված տարածք, որում ներառվում են միմյանց հետ կրակի և արգելապատնեշների համակարգով կապված հենակետեր, սարքավորվում են հրետանու, ականանետների, տանկերի, ՀՏԿ կայանքների, ՀՕՊ-ի միջոցների համար կրակային դիրքեր և հրամանատարական դիտակետեր:

պաշտպանության վերակառուցում – оборонная перестройка, военная перестройка – defense restructuring

պաշտպանության տակ առնել – вступаться, ходатайствовать – intercede

պաշտպանության տակ գտնվող անձինք և տեղեր – люди и места, находящиеся под защитой – protected persons and places

պաշտպանության տիպային պլան – типовый план обороны – Standing Defense Plan

Խաղաղ պայմաններում զորքի գործողությունների պլան:

պաշտպանության քարտուղար – секретарь по обороне – Secretary for Defense

ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարը:

պաշտպանության քարտուղարություն – տես *գերատեսչություն՝ պաշտպանական գերատեսչություն*

պաշտպանություն լազերային ճառագայթումից – защита от лазерного излучения – laser protection

պաշտպանություն հապճեպ սարքավորված դիրքերում – оборона на поспешно оборудованных позициях, поспешно занятая оборона – hasty defense

պաշտպանություն հեռավորությամբ – տես *պաշտպանիչ՝ պաշտպանիչ հեռավորություն*

պաշտպանություն միջուկային զենքից – տես *պաշտպանություն՝ հակամիջուկային պաշտպանություն*

պաշտպանություն ռադիոէլեկտրոնային ճնշման միջոցներից – защита от средств радиоэлектронного подавления – electronic counter-countermeasures

պաշտպանություն քիմիական զենքից – защита от химического оружия – chemical operation

պասիվ հակաօդային պաշտպանություն – пассивная противовоздушная оборона – passive air defense

պասիվ պաշտպանություն – пассивная оборона – passive defense

պասիվ պաշտպանություն քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային հարձակումներից – пассивная защита от химического, биологического, радиологического и ядерного нападения – chemical, biological, radiological, and nuclear passive defense

պատեհաժամորեն կազմակերպված պաշտպանություն – заглаговременная оборона – deliberate defense

Պաշտպանություն, որն իրականացվում է նախօրոք սարքավորված պաշտպանական դիրքերում՝ նախքան հակառակորդի հետ շփումները:

ռադիոակտիվ, քիմիական կամ կենսաբանական նյութերով ախտահարումից զոր-

քրի պաշտպանության միջոցներ – меры по предотвращению заражения войск радиационными, химическими и биологическими средствами – contamination avoidance

ռազմավարական պաշտպանություն – стратегическая оборона – strategic defensive

տարածքային պաշտպանություն – территориальная оборона – territorial defense

Լյն ռազմական ու համապետական միջոցառումների բաղկացուցիչ մասը, որոնք իրականացվում են յուրային տարածքում գտնվող օբյեկտներն ու հաղորդակցության ուղիները հակառակորդի գործողություններից, նրա դիվերսիոն ու ահաբեկչական ձեռնարկումներից պաշտպանելու, ինչպես նաև ռազմական դրության ռեժիմի հաստատմանն ու պահպանմանն աջակցելու համար:

տարաշարժուն պաշտպանություն – маневренная оборона – retrograde defensive

տիեզերահրթիռային պաշտպանություն – ракетно-космическая оборона – ballistic missile defense

Օդատիեզերական պաշտպանության բաղկացուցիչ մաս. ուժերի ու միջոցների, ինչպես նաև միջոցառումների, տեղեկատվահետախուզական ու մարտական գործողությունների համալիր, որն իրականացվում է հրթիռամիջուկային հարձակման մասին պետական ու ռազմական ղեկավարման մարմիններին պատեհաժամորեն իրազեկելու, տիեզերական տարածությունում մարտական գործողությունների սկսումը հայտնաբերելու և ռազմական օբյեկտներին հակառակորդի հասցրած հարվածները պատեհաժամորեն հետ մղելու նպատակով:

տեղեկույթի պաշտպանություն – защита информации – information protection

ունեցվածքի պաշտպանություն – охрана имущества – protection of property

քաղաքացիական պաշտպանություն – гражданская оборона – civil defense

Միջոցառումների համակարգ, որոնք նպատակաուղղված են ռազմական

գործողությունների վարման ժամանակ և դրանց հետևանքով առաջացող վտանգներից բնակչության, տարածքում գտնվող նյութական արժեքների պաշտպանությանը և այդ պաշտպանությանը բնակչության պատրաստմանը:

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային և միջուկային պաշտպանություն – химическая, биологическая, радиационная и ядерная защита – chemical, biological, radiological and nuclear shield, CBRN shield

օդատիեզերական պաշտպանություն – 1. аэрокосмическая оборона, 2. воздушно-космическая оборона – aerospace defense

ԱՄՆ-ում. համապետական միջոցառումների ու զորքերի գործողությունների համալիր, որոնք իրագործվում են օդից ու տիեզերքից հասցվող հարվածներից ՋՈՒ-ի խմբավորումների, բնակչության կորուստները, պետության տնտեսական և այլ շրջանների վնասները կանխելու նպատակով: Ներառում է ՀՕՊ-ի, ՀՀՊ, հակատիեզերական պաշտպանության, հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման ու տիեզերական տարածության վերահսկման խնդիրների լուծումը, ՌԴ-ում. հակառակորդի օդատիեզերական հարվածներից պետության տարածքի կարևոր ռազմաքաղաքական օբյեկտների, զորքերի խմբավորումների և պաշտպանություն, որն իրագործում են ՌԴ օդատիեզերական պաշտպանության զորքերը:

ֆիզիկական պաշտպանություն – физическая защита – physical security

պասիվ – 1. пассивный, инертный, 2. пассивный, не излучающий – passive

1. Ոչ ակտիվ, զուսպ, սակավազդու, իներտ, 2. Ռադիոէլեկտրոնային և էլեկտրաստատիկական սարքեր, որոնք աշխատում են ոչ թե օբյեկտը ճառագայթահարելու և անդրադարձած ճառագայթումն ընդունելու, այլ օբյեկտի ճառագայթումը կամ երրորդ աղբյուրի՝ դրանից անդրադարձված էլեկտրամագնիսական ալիքների (լույսի) որսման վրա: Մասնավորապես՝ պասիվ

գիշերային դիտման սարքերը, որոնք չեն պահանջում լրացուցիչ ինֆրակարմիր լույս:

պասիվացում – տես *չեղոքացում*

պասիվություն – пассивность – Inaction

պատածակում – пробивание стены здания для проникновения внутрь – mouse-holing

Պատի մեջ ձեղքի բացում ներս մտնելու համար:

պատահական – случайный, непредумышленный – accidental

պատահական սխալ – случайная ошибка – probable error

պատահականություն – случайность, непредвиденное событие – accident

պատանդ – заложник – hostage

Անձ, որը բռնությամբ պահվում է, որպեսզի որևէ մեկը (հարազատ, բարեկամ, իշխանություն) ստիպված լինի կատարելու որոշակի գործողություն, պարտավորություն կամ գերծ մնա որևէ ձեռնարկումից՝ պատանդի ազատ արձակման, նրա սպանության կամ առողջությանը վնասման կանխման նպատակով:

պատանդների ազատում – освобождение заложников – hostage rescue, hostage release

պատասխան – 1. ответ, 2. տես *արձագանք* – 1. reply, response, answer, 2. տես *արձագանք 1*

միջուկային սպառնալիքին պատասխան – ответ на ядерную угрозу – nuclear response

պատասխան գործողությունների համադասման տարածաշրջանային կենտրոն – региональный центр координации ответных действий – regional response coordination center

պատասխանատվություն – ответственность – responsibility

Իր արարքների և գործողությունների, ինչպես նաև դրանց հետևանքների համար պատասխան տալու սուբյեկտի պարտականություն:

կարգապահական պատասխանատվություն – дисциплинарная ответственность – disciplinary responsibility

պատասխանիչ – ответчик – transponder

Ռադիոտեղորոշումային համակարգի սարք, որն ի պատասխան ճիշտ կազմըված ռադիոազդանշանային հարցման կազմավորում և ճառագայթում է պատասխան ազդանշան:

պատարագ – обедня – mass

դաշտային պատարագ – богослужение в полевых условиях – drumhead service

պատգամավոր – депутат – deputy

պատգարակ – носилки – stretcher

պատգարակակիր սանիտար – санитар-носильщик – stretcher-bearer

պատերազմ – война – war, warfare

Պետությունների, ժողովուրդների, ազգությունների, սոցիալական խմբերի միջև սոցիալ-քաղաքական, տնտեսական, գաղափարախոսական, ինչպես նաև ազգային, կրոնական, տարածքային և այլ հակասությունները ռազմական բռնության միջոցով լուծելու ծայրահեղ ձև:

ազատագրական պատերազմ – освободительная война – liberation war, war of liberation

ազգային-ազատագրական պատերազմ – национально-освободительная война – national liberation war

ակնային պատերազմ – минная война – mine warfare

ակնթարթային պատերազմ – տես *պատերազմ` կայծակնային պատերազմ*

անկախության համար պատերազմ – война за независимость – war of independence, independence war

անհամաչափ պատերազմ – асимметричная война – asymmetrical warfare

Պատերազմ, որի կողմերի ռազմական ուժերի միջև կա շատ մեծ անհամապատասխանություն, ինչի հետևանքով թույլ կողմը դիմում է անհամաչափ միջոցների, ինչպիսիք են՝ պարտիզանական պատերազմը, պասիվ դիմադրու-

յունը, ահաբեկչական գործողությունները, հոգեբանական պատերազմը, աջակցումը հակակառավարական շարժումներին ու խմբերին և այլն:

«անշփում» պատերազմ – «бесконтактная» война – “contact-free” war

Մշակվող տեսակի (6-րդ սերնդի) պատերազմ, որը ներառում է ոչ ռազմական (հետախուզական, քաղաքական-հոգեբանական, տեղեկության ևն) օպերացիաները, ինչպես նաև ավտոմատացված (անզինվոր) ռազմական օպերացիաները:

«Աստղային պատերազմ» – տես *ռազմավարական` Ռազմավարական պաշտպանական նախաձեռնություն*

ատոմային պատերազմ – տես *պատերազմ` միջուկային պատերազմ*

բնախոցիչ պատերազմ – экологическая война – ecological warfare

գաղափարախոսական պայքար պատերազմում – идеологическая борьба в войне – ideological struggle in war

Պատերազմում հաղթանակի հասնելու համար պատերազմող կողմերի ընդդիմամարտությունը հոգևոր ոլորտում:

գաղութարարական պատերազմ – колониальная война – colonial war

գաղութային պատերազմ – տես *պատերազմ` գաղութարարական պատերազմ*

դիրքային պատերազմ – позиционная война, окопная война – position warfare, trench warfare

Ջինված պայքար, որում գերակշռում են մեծ ձգվածությամբ, խոր շարակարգված պաշտպանությամբ, երկարատև կայունությամբ հոծ ռազմաձակատներում դանդաղ ու սակավ արդյունավետ ձակատային հարձակումների ձևով ծավալվող ռազմական գործողությունները:

դիվանագիտական պայքար պատերազմում – дипломатическая борьба в войне – diplomatic struggle in war

երկրաֆիզիկական պատերազմ – геофизическая война – geophysical war

Ապագայի հավանական պատերազմ՝ երկրաֆիզիկական գեների կիրառ-

մամբ: Բարդությունը պայմանավորված է հիմնականում երկու գործոնով. ա) չկա այդ զենքի կիրառումից պաշտպանություն, այսինքն՝ զենքը կիրառողը ևս կարող է դառնալ զոհ, և բ) հնարավոր չէ հաշվարկել (կանխատեսել) հետևանքները, և զենքի կիրառումը կարող է հանգեցնել անդառնալի ավերիչ պրոցեսների:

«եռաբլոկ պատերազմ» – «трехблочная война» – “three-block war”

Հայեցակարգ, ըստ որի՝ հակամարտային (ձգնաժամային) իրավիճակներում գործող զինվորներից կարող է պահանջվել բուն ռազմական օպերացիաներ ու խաղաղապահական օպերացիաներ վարելու և մարդասիրական օգնություն ցույց տալու հնտություն:

էլեկտրոնային պատերազմ – электронная война, радиоэлектронная борьба – electronic warfare

Չորքերի գործողություններ, որոնք ներառում են էլեկտրամագնիսական աղբյուրների որոնումն ու որոշարկումը, ինչպես նաև հակառակորդի կողմից էլեկտրամագնիսական ճառագայթման սպեկտրի օգտագործման արդյունավետության նվազեցումը կամ կանխումը:

էկոլոգիական պատերազմ – տես *պատերազմ՝ բնախոցիչ պատերազմ*

խրամատային պատերազմ – տես *պատերազմ՝ դիրքային պատերազմ*

«կայանքակենտրոն» պատերազմ – «платформоцентричная» война – “platformcentric” war

Պատերազմ, որի ժամանակ օպերացիաների և ձևկատամարտերի հաջողությունը հիմնականում կախված է մարտական միջոցների անհատական կարողությունից, և հակառակորդի մասին տեղեկություններն ստացվում են «կայանքներից» (մարտական մեքենաներ, ուղղաթիռներ, հետախուզական խմբեր ևն):

կայծակնային պատերազմ – молниеносная война, блицкриг – blitzkrieg

կանխիչ պատերազմ – превентивная война – preventive war

Պատերազմ, որը մի պետությունն սկսում է նախականիչ հարվածներով՝ դրանք հիմնավորելով հակառակորդի կողմից ագրեսիա ձեռնարկելու բացահայտ սպառնալիքի արկայությամբ: Մի շարք պետություններ մերժում են նման պատերազմ սկսելու իրավունքը՝ համարելով, որ «բացահայտ ագրեսիայի սպառնալիքը» կարող է դառնալ շահարկումների առարկա:

կենսաբանական պատերազմ – бактериологическая война, биологическая война – biological warfare, germ warfare

կիբեռպատերազմ – кибернетическая война, кибервойна – cyberwar

կրոնադավանական պատերազմ – религиозная война – religious war

հակառակորդի հյուժման պատերազմ – война на изнурение противника – attritional warfare

Պատերազմի վարման մեթոդ. փոքր ինտենսիվությամբ մարտական գործողություններ, որոնց նպատակն է հակառակորդին ուժասպառ անելը, նրան իր մարդկային, տնտեսական և այլ ներուժը վատնելով՝ սպառելը:

համաշխարհային պատերազմ – мировая война – world war

«համատարած պատերազմ» – «тотальная война» – total war

Ագրեսիվ պատերազմ, որը նախապատրաստվում և վարվում է դրա շահերին հասարակության ամբողջ կյանքի և պետության էկոնոմիկայի ենթարկմամբ, դրա ընթացքում հակառակորդի ՋՈՒ-ի ու նաև խաղաղ բնակչության զանգվածային ոչնչացման նպատակով խոցման ցանկացած, ամենադաժան միջոցների կիրառմամբ:

համընդհանուր միջուկային պատերազմ – глобальная ядерная война, мировая ядерная война – global nuclear war

Հայրենական մեծ պատերազմ – Великая Отечественная война – the Great Patriotic War

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի (01.09.1939–02.09.1945) մաս՝ ԽՍՀՄ պատերազմը Չերմանիայի և նրա դաշնակիցների դեմ (22.06.1941–

09.05.1945), որին մեծապես մասնակցեց հայ ժողովուրդը:

հոգեբանական պատերազմ – психологическая война – psychological warfare

մեծամասշտաբ պատերազմ – крупномасштабная война – major war, large-scale war

միջուկային պատերազմ – ядерная война – nuclear warfare, atomic warfare

ոչ կանոնավոր պատերազմ – нерегулярная война – irregular warfare

Դաժան պայքար, որը հանուն իշխանության լեգիտիմության ու բնակչության վրա ազդեցության մղում են ոչ պետական դերակատարները: Ոչ կանոնավոր պատերազմը նախապատվություն է տալիս անուղղակի և անհամաչափ մոտեցումներին, թեև կարող է կիրառել ռազմական և այլ հնարավորությունների ամբողջ գունապնակը, որպեսզի թուլացվեն հակառակորդի իշխանությունը, ազդեցությունը և կամքը:

չհայտարարված պատերազմ – необъявленная война – undeclared war

պատերազմի առիթ – казус белли (лат.), повод для развязывания войны – casus belli

պատերազմի ելք – исход войны – outcome of a war

պատերազմի թեժացում – տես *պատերազմ՝ պատերազմի ուժգնացում*

պատերազմի իրավունք – право войны – law of war

Միջազգային իրավունքի բաժին, որը կարգավորում է զինված հակամարտությունների վարման ընթացքը:

պատերազմի կանխում – предотвращение войны – prevention of war

պատերազմի հայտարարում – объявление войны – declaration of war

պատերազմի հրահրում – разжигание войны – war-mongering

պատերազմի հրծիգ – поджигатель войны – instigator of war

պատերազմի մարդասիրական իրավունք – гуманитарное право войны – humanitarian law in war

պատերազմի մարտավարական մակարդակ – тактический уровень войны – tactical level of war

Պատերազմական գործողությունների մակարդակ, երբ ճակատամարտերն ու մարտերը պլանավորվում և վարվում են մարտավարական կազմավորումների, զորամասերի, ստորաբաժանումների առջև դրված ռազմական նպատակներին հասնելու համար:

պատերազմի նյութական ծախքեր – материальные издержки войны – material costs of war

պատերազմի պարբերացում – периодизация войны – war periodization

պատերազմի ռազմավարական մակարդակ – стратегический уровень войны – strategic level of war

Պատերազմի մակարդակ, որի դեպքում պետությունը (հաճախ հանդես գալով որպես դաշնադրության անդամ) որոշում է ազգային ու բազմազգ (դաշինքի կամ դաշնադրության) ռազմավարական անվտանգային նպատակները և ուղենիշները, ապա ի հայտ է բերում և օգտագործում այդ նպատակներին հասնելու համար անհրաժեշտ ռեսուրսները:

պատերազմի սանձազերծում – развязывание войны – unleashing of war

պատերազմի սկզբնական շրջան – начальный период войны – opening stage of war

պատերազմի վարման եղանակ – способ ведения войны – warfare

պատերազմի վարման ոչ ավանդական մեթոդներ – нетрадиционные методы ведения войны – unconventional warfare

Ի տարբերություն սովորական պատերազմից, որի նպատակը հակառակորդի ռազմական ներուժի նվազեցումն է, մարտական գործողությունների վարման ոչ ավանդական մեթոդների մարտավարությունը փորձ է հաղթանակի հասնելու համաձայնության, կապիտուլյացման կամ կողմերից մեկին ցույց տրվող գաղտնի աջակցության միջոցով: Դրանց ուժերն ու նպատակները ծածուկ են կամ ոչ հրատակորեն որոշված, իսկ ընդհանուր

կամ երկարաժամկետ նպատակն է հակառակորդին հետագա դիմադրությունից հրաժարման պարտադրումը:

պատերազմի վարում – ведение войны – warfare, conduct of war

պատերազմի ուժգնացում – эскалация войны – escalation of war

պատերազմի քարոզում – пропаганда войны – war mongering

պատերազմի օրենքներ և սովորույթներ – законы и обычаи войны – laws and customs of war

Պատերազմի ժամանակ պատերազմող կողմերի և չեզոք պետությունների իրավունքներն ու պարտականությունները կարգավորող միջազգային իրավական նորմերի ու բարոյական սկզբունքների համախումբը:

Պարսից ծոցի պատերազմ – война в Персидском заливе – Gulf War

Երկու պատերազմ. 1990–1991 թթ.՝ 34 պետությունների դաշնադրության պատերազմ Իրաքի դեմ որպես պատասխան Քուվեյթի վրա նրա հարձակման, 2003 թ.՝ դաշնադրային զորքերի կողմից Սադամ Հուսեյնի կառավարության տապալումը:

պարտիզանական պատերազմ – партизанская война – guerrilla warfare

վրազետնյա ականային պատերազմ – наземная минная война – land mine warfare

վրաջրյա պատերազմ – надводная война – surface warfare

Վրաջրյա ուժերով մղվող պատերազմ:

ստորջրյա պատերազմ – подводная война – undersea warfare

տարածաշրջանային պատերազմ – региональная война – regional war

տարաշարժային պատերազմ – маневренная война – maneuver warfare

տեղային պատերազմ – локальная война – local war

Ըստ քաղաքական նպատակների, ռազմական գործողությունների տարածքային ընդգրկման, կիրառվող զինված ուժերի ու միջոցների քանակի ու որակի՝ սահմանափակ պատերազմ:

տեղայնացված պատերազմ – տես *պատերազմ՝ տեղափակված պատերազմ*

տեղափակված պատերազմ – локализованная война – localized war

Պատերազմ, որը ձեռնարկված միջոցների շնորհիվ պարփակված է նեղ աշխարհագրական սահմաններում և հետագա ծավալում չի ստանում:

տեղեկության պատերազմ – информационная война, информационное противоборство – information warfare

«ցանցակենտրոն» պատերազմ – «сетевая» война, «сетевая» война – network war

Հայեցակարգ, որը նախատեսում է միացյալ ուժերի խմբավորումների մարտական հզորության մեծացում ի հաշիվ տեղեկության հաղորդակցային ցանցի ստեղծման, որը միավորի տեղեկության աղբյուրները (հետախուզությունը), կառավարման մարմինները և խոցման (ճնշման) միջոցները, ինչպես նաև օպերացիայի մասնակիցներին ժամանակի ռեալ մասշտաբում ապահովի իրադրության վերաբերյալ հավաստի ու լրիվ տեղեկությամբ՝ նրանց օժտելով մարտական ինքնավարությամբ:

փոքր պատերազմ – малая война – small war

քաղաքացիական պատերազմ – гражданская война – civil war

քիմիական և կենսաբանական պատերազմ – химическая и биологическая война – chemical and biological warfare, CBW

քիմիական պատերազմ – химическая война – chemical warfare

օդային պատերազմ – воздушная война – air warfare

պատերազմական – տես *ռազմական*

պատերազմական վիճակ – состояние войны – state of war, state of hostilities

Պետությունների (պետությունների դաշնությունների) միջև հարաբերություններ՝ նրանց միջև պատերազմի հայտարարման (ռազմական գործողությունների փաստացի սկսման) պահից մինչև դրա ավարտը: Պատերազմական վիճակի մեջ մտնելու հիմնական

իրավական ձևը պատերազմի հայտարարումն է (գործնականում ոչ միշտ է տեղի ունենում), իսկ դադարեցման ձևը՝ հաշտության պայմանագրի կնքումը (դրան կարող են նախորդել ռազմական գործողությունների փաստացի դադարեցումը, զանազան ժամանակավոր համաձայնագրերի կնքումը): Բնութագրվում է զինված ուժի կիրառմամբ բացահայտ պայքարով, դիվանագիտական, տնտեսական-հաղորդակցային և այլ կապերի խզմամբ, հակառակորդի պետական ունեցվածքի (որպես կանոն՝ բացի դիվանագիտական ներկայացուցիչների ունեցվածքից) առգրավմամբ, ներկավմամբ:

պատերազմական թղթակից – военный корреспондент, военкор – war correspondent, embed

Լրագրող, որը զորքի հետ տեղաշարժվում է և լրատվություն ուղարկում նրա կատարած մարտական գործողությունների մասին:

պատերազմական ժամանակ – военное время – wartime

պատերազմական հոգեխցկվածք – психическая травма, полученная в ходе войны – shell shock

Հոգեխցկվածք, որն ստացվել է պատերազմի ժամանակ:

պատերազմական նկրոզ – невроз военного времени – combat fatigue

պատերազմական շրջան – военный период – wartime

պատերազմական վիճակում գտնվող – տես *պատերազմող*

պատերազմող – воюющий – belligerent

պատժախուց – карцер – brig

պատժամիջոց – санкция – sanction

Իրավական նորմի տարր, որը նախատեսում է այդ նորմում պարունակվող կանոնը խախտած անձի համար անբարենպաստ հետևանքներ:

պատժամիջոցի կատարման պարտադրում – принуждение к соблюдению санкции – sanction enforcement

Օպերացիաներ, որոնք ներառում են պարտադրման միջոցներ՝ երկիր կամ

նրանից դուրս առանձին տեսակի պարանքների տեղափոխումը կանխելու համար:

պատժամիջոցների խախտում – нарушение санкций – violation of sanction

պատժիչ – карательный – punitive

պատժում – наказание – punishment

պատժում զորամասի տարածքից դուրս գալու արգելմամբ – наказание неувольнением из части – confined to barracks

պատիժ – наказание – punishment

պատիճ – 1. капсула, оболочка 2. տես *հրապատիճ* – 1. capsule, 2. տես *հրապատիճ*

պատիճախցիկ – капсула, герметичная кабина – capsule, sealed cabin

Բարձրաթիչ (բարձրլուորային) ինքնաթիռներում և տիեզերանավերում հերմետիկորեն փակվող խցիկ, որտեղ տաշուն (տիեզերագնացը) կամ ամբողջ անձնակազմը կարող է գտնվել առանց հատուկ պաշտպանազգեստի, ինչպես նաև անհրաժեշտության դեպքում (պլանավորված կամ արտակարգ իրավիճակներում) արտանետվել և անվնաս վայրէջք կատարել:

պատիվ – 1. достоинство, честь, 2. почет, почесть, 3. տես *հարգանք* – 1. dignity, 2. honor, esteem, 3. տես *հարգանք*

զինվորական պատիվ – воинская честь – military honor

զինվորական պատիվներ – воинские почести – military honors

Ջինվորական ծեսի մաս. ՋՈՒ-ում սահմանված՝ հարգանքի մատուցման, մեծարանքի ձև:

զինվորի պատիվ – տես *պատիվ՝ զինվորական պատիվ*

պատվի ընկերական դատարան – товарищеский суд чести – Comrades' Court of Honor

Սպաների և ենթասպաների ընտրովի մարմին, որը կոչված է պաշտպանելու զինվորական կոչման պատիվն ու արժանապատվությունը, նպաստելու զին-

վորական կարգապահության ամրապնդմանը, իրավախախտումների կանխմանը:

պատկեր – 1. изображение, 2. картина – 1. image, 2. picture

1. Որևէ բանի կերպարը, վերարտադրությունը, տեսքը: 2. Տեսարան:

բազմատիրույթ պատկեր – многозональное изображение – multispectral imagery

գանգի պատկեր – череп (как символ смерти) – death's head

Մահվան ավանդական նշան:

թափանցիկ տակդիրի վրա արված պատկեր – изображение на прозрачной подложке – transparency

ինֆրակարմիր պատկեր – տես *պատկեր՝ ջերմային պատկեր*

միասնական մարտավարական պատկեր – единая тактическая картина – common tactical picture

Հետախուզական, վրագետնյա կայանների, մարտավարական տեղեկույթի հաղորդման բազմազիծ ցանցերից ստացվող մարտավարական տեղեկույթի միասնականացմամբ ձևավորված ճշգրիտ և ամբողջական պատկեր:

պատկերի կապուղու կասկադային ուժեղարար – каскадный усилитель канала изображения – cascade image intensifier

պատկերի հետ լուսանկարված չափիչ ցանց – измерительная сетка, сфотографированная вместе с изображением – reseau

պատկերի շեղման համակշռում – компенсация сдвига изображения – image motion compensation

պատկերի որակի վատացում – ухудшение качества изображения – image degradation

պատկերի պայծառության ուժեղարար – усилитель яркости изображения – image intensifier

պատկերի տեղաշարժ – смещение изображения – image displacement

պատկերի տվյալների գրանցում – запись данных изображения – imagery data recording

պատկերի ցայտունության կամ պայծառության ուժեղացում – усиление контрастности или яркости изображения – image intensification

պատկերների համախումբ – совокупность изображений – imagery

պատկերների համահարաբերակցություն – корреляция изображений – imagery correlation

Օպտիկական մեթոդ, որը կիրառվում է պատկերների վրա փոփոխությունների հարթ ու ծավալային ճշգրիտ չափումների համար պատկերների ուսումնասիրության և նույնականացման տեխնիկայում:

պատկերների մշակում – обработка изображений – imagery exploitation

ջերմային պատկեր – тепловое изображение, инфракрасное изображение – thermal image

Պատկեր, որն ստացված է ինֆրակարմիր ճառագայթման կիրառմամբ:

պատկերացանց – растр – raster, scanning pattern

Ցանց, որը նախանշանակված է լույսի ճառագայթների փնջի կառուցվածքային փոխակերպման համար:

կիսերանգային պատկերացանց – полутонный растр – half-tone screen

պատկերում – изображение – image

պատճառում – причинение – inflicting

պատճեն – копия – copy

օդալուսաքարտեզի պատճեն – копия аэрофотокарты – image map

Լուսագրաչափության մեջ. պատկերներից կամ պատկերների հաջորդաշարից կազմված քարտեզ, որին սովորաբար վրադրվում են կոորդինատային կամ երկրաբաշխական ցանցերը և այլ տվյալներ:

պատճենորդ – копировщик – tracer

պատյան – 1. кожан, чехол, 2. оболочка, скорлупа, 3. корпус, 4. футляр, ножны,

5. кобура – 1. jacket, case, 2. shell, 3. hull, fuselage, 4. sheath, scabbard, 5. holster

1. Տուփ, արկղ, պարկ ևն՝ մեջը գենք, գործիք, նվազարան դնելու և պահելու, կամ փոշուց ևն փչանալուց պահպանելու համար: 2. Մեխանիզմների, մեքենաների կամ նրանց մասերի մեկուսացման ու պահպանման համար փայտից, մետաղից, պլաստմասսայից ևն պատրաստված ծածկույթ, տուփ և այլն:

պատնեշ – 1. տես *արգելափակոց*, 2. барьер, 3. вал – 1. տես *արգելափակոց*, 2. barrier, 3. rampart

թիրախային պատնեշ – мишенный вал – butt

հակասուզանավային պատնեշ – противолодочный барьер – antisubmarine barrier

պատնեշացանց – сетка – cargo net

պատնեշիչ – заградительный – protective

պատնեշում – տես *փակում 3*

պատսպարան – укрытие – hide, defilade, cover

Ամրաշինական կառույցներ, բնական միջոցներ և տեղի առարկաներ, որոնք կարող են զորքը, ռազմական տեխնիկան ու զույքը պաշտպանել հակառակորդի խոցիչ միջոցներից ու հետախուզությունից, ինչպես նաև անբարենպաստ եղանակային պայմաններից, և որտեղ զորքը կարող է հանգստանալ և մնալ որպես պահուց:

պատվածք – покрытие – coating, coverage, covering

Որևէ բան ծածկող, շրջափակող, պատող շերտ:

թեթև պաշտպանիչ պատվածք – легкое защитное покрытие – light protective coating

լայնատիրույթ պատվածք – широкодиапазонное покрытие – wide-range coverage, broad-band cover

ռադիոկլանիչ պատվածք – радиопоглощающее покрытие – radio-cover, radio-absorbing covering

պատվանդան – 1. տես *հիսք 3*, 2. пьедестал – 1. տես *հիսք 3*, 2. pedestal

պատվաստանյութ – вакцина – vaccine

պատվաստում – 1. вакцинация, 2. прививка, 3. привитие – 1. vaccination, 2. inoculation, 3. inculcation

պատվավոր անվանում – почетное наименование – honorific

պատվար – 1. завеса, ширма, 2. տես *պաշտպանություն 3*

հակասուզանավային պատվար – տես *պահպանություն՝ հակասուզանավային պահպանություն*

պատվեր – заказ – order

հաստված գնի նշմամբ պատվեր – заказ с указанием фиксированной цены – fixed price order

Պատվեր, որում նշված է գինը, բայց կարող է արվել վերապահում, որ գները սահուն են:

պատվեր՝ խստիվ սահմանված գնի նշմամբ – заказ с указанием жестко фиксированной цены – firm fixed price order

Պատվեր, որում չի նշվում լողացող գների մասին ակնարկ:

պատվերի սպասման ժամանակը – время ожидания заказа – customer wait time

Պատվիրատուի կողմից պատվիրման և ապրանքի/ծառայության մատուցման միջև եղած ժամանակահատվածը:

պատվերների տեղաբաշխման կարգ – порядок размещения заказов – ordering procedures

Իրավանորմատիվային ամրագրում ստացած կանոնների, ընթացակարգերի և պահանջների համախումբ, որոնք կարգավորում են տվյալ ոլորտում գործունեությունը:

պետական պատվեր – государственный заказ, госзаказ – state order

«Պատվի ա՛ն» – «На караул!» – “Present arms!”

պատվի առնել – взять на караул – present arms

պատվիրատու – заказчик – customer

պատրաստ – готовый – ready

պատրաստակամություն – готовность – readiness, willingness

1. Որևէ բան անելու հոժարակամություն, պատրաստություն: 2. Պատրաստական արարք, վերաբերմունք:

պատրաստականություն – выучка – skill

1. Որևէ բանի համար անհրաժեշտ պատրաստություն՝ գիտելիքների՝ ունակություն: 2. Այդ գիտելիքների՝ ունակության նմանակարգակը՝ աստիճանը:

դաշտային պատրաստականություն – полевая выучка – fieldcraft

հատուկ պատրաստականություն (հետախույզի կամ հակահետախույզի) – специальная подготовка – tradecraft

Օպերատիվ մեթոդներ և հմտություններ, որոնք կիրառվում են հետախուզական գործունեության մեջ:

մարտական պատրաստականություն – боевая выучка – warfare skills

Ջորքերի (ուժերի) գիտելիքների ու հմտությունների, բարոյահոգեբանական ու ֆիզիկական հատկությունների համալիր, ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների, կառավարման մարմինների ուսումնական ժամկետներում ու ներդաշնակվածությունը և կարողությունը՝ մարտական գործողություններ վարելու իրադրության ցանկացած պայմաններում կամ կատարելու այլ խնդիրներ՝ ըստ իրենց նախանշանակման:

օդային պատրաստականություն – воздушная выучка – flight skills

Տարբեր իրադրություններում մարտական գործողություններ վարելուն թռիչքային անձնակազմի մասնագիտական ուսումնական ժամկետները:

ֆիզիկական պատրաստականություն – физическая выучка – physical skill

պատրաստել – 1. готовить, подготавливать, подготавливаться, 2. готовить, тренировать – 1. prepare, 2. train

պատրաստի – готовый – ready

պատրաստի առևտրային արտադրանք – готовое коммерческое изделие – commercial off-the-shelf

պատրաստի արտադրանք – готовое изделие, готовый продукт – end item

Շահագործման կամ կիրառման համար պատրաստի վիճակում գտնվող ապրանք՝ նյութեր՝ ռետուրսներ:

պատրաստի վիճակում – в состоянии готовности – made ready

պատրաստվածություն – подготовленность – preparedness

ֆիզիկական պատրաստվածություն – физическая подготовленность – physical fitness, physical preparedness

պատրաստվածք – տես *արտադրանք*

պատրաստվել – готовиться – prepare

պատրաստվել հրամանի կատարմանը – подготовиться к выполнению приказа – prepare to deploy order

պատրաստվել մարտի – приготовить к бою – prepare for action

պատրաստություն – готовность – 1. readiness, 2. preparedness

1. Պատրաստ լինելը, պատրաստ վիճակ: 2. Որևէ գործի, զբաղմունքի նման պատրաստված լինելը և դրա աստիճանը, մակարդակը:

արդյունաբերության պատրաստության ապահովման ծրագիր – программа обеспечения готовности промышленности – industrial preparedness program

արդյունաբերության պատրաստություն – готовность промышленности – industrial preparedness

զենքի համալիրների պատրաստություն – готовность боевых комплексов – weapons readiness state

Հակաօդային ուժերի մարտական պատրաստության աստիճան, որի դեպքում կրակային համալիրները պատրաստ են կիրառման:

զորահավաքային պատրաստություն – мобилизационная готовность – mobilization preparedness

1. Պետության, իշխանության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ձեռնարկությունների ու ՋՈՒ-ի կարողությունը՝ կատարելու մոբիլիզացում: 2. Ջորքերի (ուժերի) վիճակ, որը նրանց հնարավորություն է տալիս սահմանված ժամկետում անցնելու պատերազմական ժամանակի կազմակերպահաստիքային կառուցվածքի:

ծավալումային պատրաստություն – տես *ծավալում՝ ծավալմանը զորամասի (ստորաբաժանման) պատրաստության աստիճան*

մարտական պատրաստության աստիճան – степень боевой готовности – defense readiness condition

մարտական պատրաստության մակարդակի գնահատում – оценка уровня боевой готовности – combat readiness assessment

մարտական պատրաստության պլան – план боевой готовности – plan of combat readiness

մարտական պատրաստության վիճակ – состояние боевой готовности – state of readiness, state

Սխալ արտահայտություն, որը տարածում է ստացել և՛ հայերենում, և՛ ռուսերենում, և՛ անգլերենում: Սխալը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ «պատրաստություն» բաղադրիչն արդեն ունի վիճակի իմաստ:

մարտական պատրաստություն – боевая готовность – combat readiness

Ջորքի վիճակ, որը նրան հնարավորություն է տալիս սահմանված ժամկետում սկսելու մարտական գործողություններ և դրանց ընթացքում հաջողությամբ կատարելու մարտական խնդիրները:

չեղյալ հայտարարել մարտական պատրաստությունը – отменить боевую готовность – stand down

Մարտական պատրաստության աստիճանի նվազեցում, բերում բնականոն՝ մշտական պատրաստությանը:

պատրաստության աստիճան – степень готовности – readiness state, degree of preparedness

պատրաստության բերման ժամանակը – время приведения в готовность – readiness time

պատրաստություն աղետներին – готовность к бедствиям – disaster preparedness

պատրաստություն արտակարգ իրավիճակներին – готовность к чрезвычайным ситуациям – emergency preparedness

Պետության, իշխանության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, փրկարարական, բժշկական և ԱԻ-ի հետևանքների վերացման ծրագրերով նախատեսված գերատեսչությունների, ծառայությունների ու դրանց գործունեությունն ապահովող ենթակառուցվածքների վիճակ, որով ապահովվում են արտակարգ իրավիճակների հետևանքների նվազեցումը և արագ վերականգնումը:

ռազմական պատրաստություն – военная готовность – defence preparedness, military preparedness

Պետության (դաշնադրության) ռազմական կազմակերպության վիճակ, որը բնութագրում է նրա պատրաստությունը անմիջապես կատարելու իր զործառության խնդիրները:

օպերատիվ պատրաստության գնահատում – оценка оперативной готовности – operational readiness evaluation

օպերատիվ պատրաստություն – оперативная готовность – operational readiness

ֆիզիկական պատրաստություն – физическая готовность – physical readiness

պատրաստում – 1. приготовление, 2. подготовка, 3. տես *թողարկում* – 1. preparation, 2. training, 3. տես *թողարկում*

ավիացիոն պատրաստում – авиационная подготовка – aviation training

արտազորային պատրաստում – вневойсковая подготовка – pre-conscription and reserve military training

զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների հետ աշխատանքի գծով ուսումնական պատրաստում – учебная подготовка по работе с представителями средств массовой информации – media awareness training

զինծառայողների անհատական պատրաստում – одиночная подготовка военнослужащих – individual training

ՁՈՒ-ի բոլոր ձևերի երիտասարդ շարքային զինվորների (նավաստիների) ուսուցում՝ մարտում իրենց պարտականությունները կատարելու, զենքի, ռազմական տեխնիկայի հետ վարվելու և ամենօրյա ծառայություն կատարելու համար անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ձեռքբերման համար:

զինծառայողների ինքնուրույն պատրաստում – самостоятельная подготовка военнослужащих, самоподготовка – self development

Չինծառայողների պատրաստման (ուսուցման) մեթոդ, որը հիմնված է ըստ հաստատված ծրագրի կատարվող ինքնուրույն աշխատանքի միջոցով անհրաժեշտ գիտելիքների ձեռքբերման կամ ամրապնդման վրա:

զորահավաքային պատրաստում – мобилизационная подготовка – mobilization preparation

Խաղաղ ժամանակ իրագործվող միջոցառումների համալիր՝ նպատակաուղղված տնտեսության, պետական իշխանության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, զինված ուժերի ու պետության տարածքի պատեհաժամ պատրաստմանը զինված հարձակումից պետության պաշտպանությանը, պատերազմի ժամանակ պետության ու բնակչության պահանջմունքների բավարարմանը:

թռիչքամարտավարական պատրաստում – летно-тактическая подготовка – tactical flight training

Թռիչքային պատրաստման տեսակ. օդանավերի անձնակազմերի, ավիացիոն ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների ուսումնավարժեցում մարտի վարմանը:

թռիչքային պատրաստում – летная подготовка – flight training

Թռիչքային անձնակազմի ուսումնավարժեցում ինքնաթիռին (ուղղաթիռին), դրա սարքավորանքին ու սպառազինությանը տիրապետմանը, մարտական գործողությունների վարմանն ինչպես առանձին ինքնաթիռով (ուղղաթիռով), այնպես էլ ստորաբաժանման (զորամասի) կազմում՝ ըստ տվյալ տեսակի ավիացիայի նախանշանակման:

լեռնային պատրաստում – горная подготовка – mountain training

Ջորքերի ուսումնավարժեցում լեռնային պայմաններում մարտերի վարմանը:

համանավատորմային պատրաստում – общефлотская подготовка – all-fleet training

հատուկ պատրաստում – специальная подготовка – special training

հետախուզական պատրաստում – разведывательная подготовка – intelligence training

հրամանատարական պատրաստում – командирская подготовка – command training

Մարտական և օպերատիվ պատրաստման բաղկացուցիչ մաս. զեներալների ու ծովակալների, ենթասպանների, սերժանտների ու ավագների արհեստավարժության, մասնագիտական ու մեթոդական վարպետության մակարդակի բարձրացմանը նպատակաուղղված ուսումնական միջոցառումների համալիր:

հրետանային պատրաստում – артиллерийская подготовка – artillery preparation

հրթիռահրաձգային պատրաստում – ракетно-стрелковая подготовка – rocket marksmanship

ՋՀՀ մարտական արդյունավետության և կիրառման հասցրերի ուսումնասիրություն. ներառում է՝ զենիթային կառավարվող հրթիռների ուղղորդման և նշանակետերի խոցման, տարապայթուցիչ գործարկման և կառավարման համակարգի աշխատանքի օրենքների, ինչպես նաև հրթիռ-

ների ուղղորդման, հրթիռների արձակման և ՋՀՀ-ներով օդային նշանակետերի խոցման գոտիների հաշվարկման մեթոդների և նուսումնասիրությունը:

մարտավարական մակարդակով ուսումնական պատրաստում – учебная подготовка на тактическом уровне – tactical training

մարտական նմանարկումային պատրաստում – имитационные учения – battle inoculation

Ջինվորների պատրաստում ճակատամարտի մոդելավորված մարտական էֆեկտների կիրառմամբ:

մարտական պատրաստման պլան – план боевой подготовки – plan of combat training

մարտական պատրաստում – боевая подготовка – combat training, tactical training

Անձնակազմի զինվորական ուսումնավարժեցմանն ու դաստիարակությանը, ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների ու դրանց կառավարման մարմինների լիաներդաշնակեցմանը նպատակամղված կազմակերպված գործընթաց, որի նպատակն է ապահովել ըստ նախանշանակման մարտական խնդիրների կատարումը և մարտական գործողությունների հաջող վարումը:

մարտական և օպերատիվ պատրաստման մեթոդիկա – методика боевой и оперативной подготовки – method of combat and operational training

մարտավարական պատրաստում – тактическая подготовка – tactical training

մարտավարամասնագիտական պատրաստում – тактико-специальная подготовка – special tactical preparation

Հատուկ զորքերի ստորաբաժանումների, զորամասերի և կառավարման մարմինների անձնակազմերի ուսումնավարժեցում մարտի վարմանը:

միացյալ մարտական պատրաստում – объединенная боевая подготовка, межвидовая боевая подготовка – joint training

Միջտեսակային կազմավորումների մարտական պատրաստման գծով միջոցառումների համալիր:

միջտեսակային մարտական պատրաստում – տես *պատրաստում՝ միացյալ մարտական պատրաստում*

նախագորակոչային պատրաստում – допризывная подготовка – pre-conscription training

նախամեկնարկային պատրաստում – предстартовая подготовка – pre-launch activities

նախնական զինվորական պատրաստում – начальная военная подготовка – basic military training

Դպրոցական դասընթաց (առարկա), որում ներառված են ռազմական գործի տեսական ու գործնական տարրական հիմունքները:

նորակոչիկների պատրաստման ծրագիր – տես *պատրաստում՝ նորակոչիկների սկզբնական պատրաստում*

նորակոչիկների սկզբնական պատրաստում – первоначальная подготовка новобранцев, курс молодого бойца – basic training

շարային պատրաստում – строевая подготовка – drill

պատրաստման ծրագիր – программа подготовки – training program

պատրաստում թռիչքի – подготовка к полету – flight preparation, pre-flight preparation

պատրաստում մարտական խնդրի կատարմանը – подготовка к выполнению боевой задачи – tactical mission preparation

ռազմաբժշկական պատրաստում – военно-медицинская подготовка – military medical training

ռազմական պատրաստում – военная подготовка – military training

սկզբնական հոգեբանական պատրաստում – начальная психологическая подготовка – indoctrination, initial psychological preparation

սկզբնական պատրաստում – начальная подготовка – indoctrination

սպայական կադրերի պատրաստում – подготовка офицерских кадров – training of officers

քաղաքացիների պատրաստում զինծառայությանը – подготовка граждан к военной службе – training of civilians for military service

օպերատիվ-մարտավարական պատրաստում – оперативно-тактическая подготовка – operational-tactical training

օպերատիվ միջավայրի համատեղ հետախուզական պատրաստում – совместная разведывательная подготовка оперативной среды – joint intelligence preparation of the operational environment

օպերատիվ պատրաստում – оперативная подготовка – operational training

Գեներալների, սպաների և ռազմավարական, օպերատիվ-ռազմավարական, օպերատիվ ու օպերատիվ-մարտավարական օղակների կառավարման մարմինների հիմնական տեսակի պատրաստում, որի նպատակն է ուսուցանվողների կողմից խոր օպերատիվ-ռազմավարական ու օպերատիվ-մարտավարական գիտելիքների և դրանք գործնականում կիրառելու հմտության ձեռքբերումը, կառավարման մարմինների պահպանումն օպերատիվ խնդիրների լուծման ժամանակ գործերի կառավարմանը մշտապես պատրաստի վիճակում:

ֆիզիկական պատրաստում – физическая подготовка – physical training, calisthenics

պատրույզ – фитиль – fuze, match

պատուհաս – տես *աղետ*

սոցիալական պատուհաս – социальное бедствие – social disaster

Որևէ երկրի, երկրների խմբի կամ ամբողջ մոլորակի բնակչության զգալի զանգվածներ ընդգրկող մեծ դժբախտություն, որը դրսևորվում է մարդկանց զանգվածային մահացությունների, ավերածությունների, համատարած սովի, ծնելիության կտրուկ նվազման,

զանգվածային գաղթի, ուղեղների արտահոսքի և այլ բացասական երևույթների ձևով:

պատում – 1. нанесение, покрытие, 2. տես *պատվածք 1*, 3. տես *պարուրում* – 1. plating, 2. տես *պատվածք 1*, 3. տես *պարուրում*

պարագա – տես *հանգամանք*

պարագիծ – периметр – perimeter, periphery

պարագլուխ – главарь – warlord

պարալաքս – տես *տեղազանություն*

պարամետր – параметр – parameter

1. Համակարգի, սարքի որևէ հատկություն բնորոշող մեծություն: 2. Մաթեմատիկական բանաձևում եղած մեծություն, որի արժեքը տվյալ խնդրի սահմաններում հաստատուն է:

օդային պարամետրների մշակման կենտրոնական ԷՀՄ – центральная ЭВМ обработки воздушных параметров – central air data computer, air data computer

Սարք, որը ճնշման ու ջերմաստիճանի հիման վրա հաշվարկում և ցույց է տալիս բարձրությունը, ուղղաձիգ արագությունը, օդի շարժման արագությունը և Մախի թիվը:

պարան – веревка – cord

պարաշյուտ – парашют – parachute

արտածգիչ պարաշյուտ – вытяжной парашют – extraction parachute

իջեցում պարաշյուտով – выброска с воздуха, десантирование парашютным способом – air drop

պարաշյուտի բացման բարձրություն – высота раскрытия парашюта – parachute deployment height

պարաշյուտի գմբեթ – купол парашюта – canopy

պարաշյուտով դուրս նետվել – выбрасываться с парашютом – bail out, bale out

Արտակարգ իրավիճակում պարաշյուտով դուրս նետվել կործանվող ինքնաթիռից:

պարաշյուտով թռիչք – տես *թռիչք՝ պարաշյուտային թռիչք*

տևողական թռիչք պարաշյուտով – затяжной прыжок с парашютом – free-fall jump
Պարաշյուտով թռիչք, որի ժամանակ պարաշյուտիստը ճանապարհի մեծ մասն անցնում է ազատ անկման բանելակարգով և միայն երկրի մակերևույթից որոշ (ոչ մեծ) հեռավորության վրա բացում է պարաշյուտը:

պարաշյուտավոր – տես *պարաշյուտիստ*

պարաշյուտիստ – парашютист – parachutist

ինքնաթիռից պարաշյուտիստների թողարկիչ – выпускающий парашютистов из самолета – stick commander

խմբաթիռ պարաշյուտիստներ – группа парашютистов – stick

պարաշյուտիստների փոքր խումբ – маленькая группа парашютистов – little groups of paratroopers

պարապմունք – занятие – study period

դաշտային պարապմունք – полевые занятия – field training

թռուցիկ պարապմունք – летучка – briefing

Օպերատիվ արվեստի և մարտավարության գծով հրամանատարական պատրաստման պարապմունքների ձև. անցկացվում է քարտեզի (տեղանքի մանրակերտի) վրա դասարանում կամ տեղանքում՝ սովորողների մեջ սահմանափակ ժամկետում իրադրությունն արագ ու ճիշտ գնահատելու, օպերացիայի (մարտի) վերաբերյալ որոշում ընդունելու, ենթականերին խնդիրներ առաջադրելու կարողություններ ձևավորելու, ինչպես նաև զորքերի կառավարման գծով նրանց գիտելիքներն ու հմտություններն ստուգելու նպատակով:

ուսումնական պարապմունք – учебное занятие – exercise study

պարբերություն – период – period

պարգև – награда – reward

պարգևանշան – наградной знак – decoration

Սովորաբար՝ քաջության կամ մեծ ձեռքբերումների համար տրվող նշան, որը կրում են կրծքին:

պարեկ – патруль – patrol

1. Մի խումբ զինծառայողներ (ստորաբաժանում), որոնք նշանակված են հակառակորդին հետևելու, որոշակի շրջան պահպանելու համար: 2. Մի խումբ զինծառայողներ, որոնք նշանակված են կայազորում (զինվորական ավանում) պարեկման համար:

հեծելապարեկ – конный патруль – horse patrol, mounted patrol

մարտական արգելապատնեշային օդային պարեկ – заградительный боевой воздушный патруль, истребители дальнего прикрытия – barrier combat air patrol

Կործանիչ ինքնաթիռների ջոկատ, որը տվյալ օբյեկտը օդային պարեկությամբ ծածկապաշտպանում է հակառակորդի օդային հարվածներից:

մարտական պարեկ – боевой патруль – combat patrol, fighting patrol

մարտական օդային պարեկ – боевой воздушный патруль, воздушная группа прикрытия – combat air patrol

պարեկի անդամ – տես *պարեկային 2*

սահմանային պարեկ – пограничный патруль – border patrol

տեղանքի սուխազերծման պարեկ – патруль зачистки местности от врага – clearing patrol

Պարեկ՝ ջոկատ, որին հանձնարարված է հայտնաբերել և վնասագերծել տվյալ վայրում հակառակորդի մնացած (հատուկ նպատակով թողնված) զինվորին (զինվորներին):

փրկարարական օպերացիայի օդային պարեկ – воздушный патруль в спасательной операции – rescue combat air patrol

պարեկային – 1. патрульный, 2. патрульный, член патруля –1. patrol, 2. patroller

պարեկում – патрулирование – patrolling

1. Պարեկային ծառայության կատարում՝ հակառակորդին հետևելու, յուրային զորքերը պահպանելու և ծածկապաշտպանելու համար: 2. Կայազորում պարեկների ծառայությունը: 3. Պահակային ծառայության կատարման եղանակ, երբ պահպանվող օբյեկտների շուրջ կատարվում է հաստատված երթուղիներով շրջայց-զննում:

օդային տարածքի պարեկում – патрулирование воздушного пространства – air policing

Խաղաղ ժամանակ որսիչ կործանիչների կիրառում՝ տվյալ օդային տարածության անձեռնմխելիությունն ապահովելու համար:

պարեկություն – տես *պարեկում*

հակասուզանավային պարեկություն – противолодочное патрулирование – antisubmarine patrol

մշտական պարեկություն – постоянное патрулирование – standing patrol

պարենային մատակարարում – продовольственное снабжение – ration

պարենավորում – տես *ապահովում*՝ *պարենային ապահովում*

պարետ – комендант – commandant

Որևէ հասարակական շենքի (շինության, կառույցի) կառավարիչ:

պարետային – комендантский – commandant

Պարետին՝ պարետությանը վերաբերող՝ հատուկ:

պարետային ժամ – комендантский час – curfew

Օրվա սահմանված ժամանակ (սովորաբար երեկոյան ու գիշերը), երբ տվյալ բնակավայրի բնակիչներին արգելվում է առանց հատուկ թույլտվության դուրս գալ փողոց:

պարետային ժամի սահմանում – введение комендантского часа – imposition of curfew

պարետային ծառայություն – комендантская служба – commandant's (control) service

Այնպիսի միջոցառումների համակարգ, որոնք կազմակերպվում և իրագործվում են զորքերի պատեհաժամ ու ծածուկ տեղափոխման, կենտրոնացման, ծավալման ու տեղաբաշխման ապահովման, ինչպես նաև նրանց տեղաբաշխման ու մարտական գործողությունների վարման շրջաններում ընդհանուր կարգուկանոնի պահպանման նպատակով:

պարզել (առազատ, դրոշ) – развертывать (парус, флаг) – shake out

պարզորոշում – уяснение – clarification, comprehension

Լիարժեք ըմբռնում, իմաստավորում, ընկալում:

պարկ – мешок – bag

պարկուճ – гильза – cartridge case, shell case

Հրետանային կրակոցի, հրաձգային փամփուշտի տարր, որում տեղադրվում են նետիչ լիցքը և դրա բոցավառիչը:

կրակված պարկուճ – отстрелянная гильза – empty case

պարպում – разряд, разрядка – discharge

լարվածության պարպում – разрядка напряженности – détente

Երկու պետությունների կամ պետությունների խմբերի, բլոկների միջև հարաբերություններում առձակատման ագրեսիվության նվազում:

պարպված – разряженный – made safe

պարպված մարտկոց – разряженная батарея – dud

Առանց էլեկտրական լիցքավորվածության՝ էլեկտրականորեն չէզոք վիճակում գտնվող մարտկոց:

պարսատիկ – праща – sling

«Պարսից ծոցի պատերազմի համախտանիշ» – «Синдром войны в Персидском заливе» – Gulf War Syndrome

Հիվանդություն, որով տառապում են Պարսից ծոցի առաջին (1991 թ.) պատերազմի վետերանները, և որի համախտանիշներն են՝ մշտական գլխացավերը, ընկալման պրոբլեմները, անբացատրելի հոգնածությունը, ցանր,

մշտական փորլուծությունը և շնչառական պրորլեմները:

պարտադրական – տես *հարկադրական*

պարտադրանք – տես *հարկադրանք*

պարտադրում – принуждение – enforcement, coercion

պարտազանցություն – нарушение долга – dereliction of duty

պարտականություն – обязанность, долг – duty, responsibility

1. Այն, ինչ որևէ մեկը պետք է անվերապահորեն կատարի, այն, ինչ հասարակական պահանջով կամ ներքին մղումով պետք է պարտադրաբար կատարվի: 2. Ծառայություն, որևէ պաշտոնի կատարման հետ կապված և պաշտոնեական գործառույթներով պայմանավորված գործողությունների շրջան՝ համախումբ:

գործառությանին պարտականություններ – функциональные обязанности – functions
Ռազմական բնագավառում. անհատի, հիմնարկի կամ կազմակերպության տրված կամ սահմանված պարտականությունները, պատասխանատվությունը, առաքելությունը:

պարտավորություն – обязательство – commitment, responsibility

Հարաբերական քաղաքացիական իրավաբանական պարտություն, ըստ որի՝ մի կողմը (պարտապան) պետք է հոգուտ մյուս կողմի (պարտատեր) կատարի որոշակի գործողություններ կամ զերծ մնա որոշակի գործողությունների կատարումից:

ռազմաքաղաքական պարտավորություններ – военно-политические обязательства – political-military commitments

պարտիզան – партизан – guerrilla, partisan

Անձ, որը կամավոր կերպով կռվում է հակառակորդի գրաված տարածքներում գործող կազմակերպված զինված կազմավորումների կամ պետական վարչակարգի դեմ պայքարող ապստամբ ուժերի կազմում:

պարտություն – поражение – defeat

1. Ջախջախվելը, ծնկի բերվելը: 2. Անհաջողություն, ձախողում:

պարտության մատնել – наносить поражение – inflict a defeat

ջախջախիչ պարտություն – разгромное поражение – rout

պարտվողական – пораженец – defeatist
Պարտվողականության կողմնակից:

պարտվողականություն – пораженчество – defeatism

Քաղաքական տրամադրություններ, որոնք համապատասխանում են պատերազմում իր պետության կառավարության պարտության ցանկությանը:

պարտք – 1. долг, 2. задолженность, долг – 1. duty, 2. debt

1. Անձնավորության կողմից հասարակական կամքին ենթարկվելու անհրաժեշտության ընդունումը, հասարակական բարոյականության պահանջների վերածումն իր անձնական հրամայականի և կամավոր կատարումը: 2. Պարտավորություն, ինչպես նաև դրամական միջոցներ կամ այլ ակտիվներ, որոնք մի անձ (վարկատու) փոխանցում է մեկ այլ անձի (վարկառու)՝ դրանք վերադարձնելու և դրա համար վարձատրելու պայմանով:

դեբիտորական պարտք – дебиторская задолженность – debts receivable

երկարաժամկետ դեբիտորական պարտք – долгосрочная дебиторская задолженность – long-term receivables

պետական պարտքի ճանաչում – легализация долга – validation

ռազմական պարտքեր – военные долги – war debts

Պետական պարտք, որը գոյացել է ռազմական ծախսերի աճման հետևանքով:

պարուրում – окутывание – envelopment

պացիֆիզմ – տես *խաղաղապաշտություն*

պացիֆիստ – տես *խաղաղապաշտ*

Պենտագոն – տես ԱՄՆ՝ ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչություն

պետ – начальник – chief, superior

ինժեներական ծառայության պետ – начальник инженерной службы – engineer commander

հետախուզության պետ – начальник разведки – intelligence officer

մասնագիտացված մատակարարման պետ – начальник специализированного снабжения – commodity manager

նավային հերթափոխի պետ – вахтенный начальник – officer of the deck

պետական – государственный – 1. state, national, 2. public
Պետությանը հատուկ, վերաբերող:

պետականություն – государственность – statehood

ազգային պետականություն – национальная государственность – national statehood

Ազգային-տարածքային կազմավորում ստեղծելու քաղաքական իշխանության հատկությունը, որն արտահայտում է ազգի կամ որևէ էթնոսի ինքնիշխանությունը մարմնավորելու և պաշտպանելու ռեալ կարողությունը:

պետանավ – командирский корабль, флагман – flagship

Նավ, որին գտնվում է տվյալ նավաջոկատի հրամանատարը, որի դրոշակը բարձրացվում է այդ նավի վրա:

պետանավի հրամանատար – командир флагманского корабля, командир флагамана – flag-captain

պետութենակենտրոնություն – государствоцентричность – state centrivity

Քաղաքականություն, գաղափարախոսություն, մոտեցում են, որոնց առանցքը պետության՝ պետականության գաղափարն է, նրա շահերի գերակայությունը:

պետություն – государство – state, nation

Քաղաքականորեն կազմակերպված հասարակություն, որն ունի իշխանության հաստատությունների, իրավական նորմերի ու տնտեսական կապերի համակարգ, ինչպես նաև ինքնիշխանական տարածք:

ազգային պետություն – национальное государство – nation-state

Սահմանադրական-իրավական տիպի պետություն, որը որոշակի ինքնիշխանական տարածքում որոշակի ազգի ինքնորոշման ու կազմակերպման ձև է և արտահայտում է այդ ազգի կամքը:

գործընկեր պետություն – партнерствующее государство – partner nation

ԱՄՆ-ի քաղաքականության մեջ. պետություն, որն ԱՄՆ-ի հետ համագործակցում է թմրանյութերի ապօրինի տարածման և դրանց վաճառքից ստացվող փողերի «լվացման» դեմ պայքարում:

գորք հատկացրած պետություն, որը ՆԱՏՕ-ի անդամ չէ – страна, выделившая войска, не являющаяся членом НАТО – Non-NATO Troop-Contributing Nation

ընդունող պետությանն աջակցության մասին պայմանավորվածություններ – договоренности о поддержке принимающего государства – host nation support arrangements

Ընդունող պետությանը ցուցաբերվող աջակցության տրամադրման մեխանիզմներ:

ընդունող պետությանն աջակցություն – поддержка принимающего государства – host nation support

ընդունող պետություն – принимающее государство – host nation, host country, host state

Պետություն, որի տարածքում անցկացվում է միջազգային խորհրդաժողով կամ ուսումնակրթական դասընթացներ, գտնվում է միջազգային կազմակերպության կենտրոնակայանը կամ օտար պետության ներկայացուցչությունը:

կազմակերպիչ պետություն – государство-организатор – lead nation

Միացյալ ուժերի թիկունքային ապահովման համար պատասխանատու կամ ՆԱՏՕ-ի հետ համատեղ նախագծերում կազմակերպիչ գործառույթներ կատարող պետություն:

համադասող պետություն (Միացյալ ուժերի թիկունքային ապահովման) – государство-координатор – lead nation

համընդհանուր բարեկեցության պետություն – государство всеобщего благоденствия – welfare state

1. Քաղաքական համակարգ, որի դեպքում սոցիալական քաղաքականությունը դառնում է կառավարության գործունեության գերակա ուղղություն, և պետությունն ստանձնում է իր բոլոր քաղաքացիների բարեկեցության ապահովման պարտավորություն: 2. Հայեցակարգ, որը ժամանակակից կապիտալիստական (ժողովրդավարական) հասարակությունը դիտում է որպես այն աստիճանի զարգացած հասարակություն, որը շնորհիվ գիտության, տեխնիկայի և տնտեսության ներկայիս բարձր մակարդակի ի վիճակի է ապահովելու իր բոլոր անդամների համեմատաբար բարձր կենսամակարդակը:

մասնակցություն օտար պետության «ներքին պաշտպանությանը» – участие во «внутренней обороне» иностранного государства – foreign internal defense

Կառավարական քաղաքացիական կամ ռազմական մարմինների մասնակցությունը այլ կառավարության կամ կազմակերպության պլանավորված գործողություններին՝ դրանց հանրությունը դիվերսիաներից, անօրենություններից, ապստամբություններից, ահաբեկչություններից կամ անվտանգության համար այլ սպառնալիքներից ազատելու և պաշտպանելու նպատակով:

որոշակի գործառույթ ստանձնած պետություն – государство, выполняющее определенную функцию – role specialist nation

Պետություն, որը համաձայնություն է տվել բազմազգ ուժերին կամ դրանց մի մասին որոշակի պաշարներով կամ ծառայություններով ապահովելու հարցում:

որոշակի տեսակի թիկունքային ապահովման գծով մասնագիտացած պետություն – государство, специализирующееся на определенном виде тылового обеспечения – logistic role specialist nation

պետության գործառութային մասնագիտացում – функциональная специализация государства – role specialization

ՆԱՏՕ-ում. ամբողջ բազմազգ խմբավորման կամ դրա մի մասի համար որո-

շակի տեսակի մատակարարման կամ ծառայությունների տրամադրման վերաբերյալ պատասխանատվություն, որը մասնակից պետությունների միջև համակշռման և/կամ հատուցման մասին համաձայնությունների հիման վրա իր վրա է վերցնում որևէ պետություն:

պետության խոցելիություն – уязвимость государства – vulnerability of a state

Պետության քաղաքական, տնտեսական, տեղեկատվական և այլ ենթակառուցվածքի, ինչպես նաև ռազմական կազմակերպվածքի չպաշտպանված կամ վատ պաշտպանված տարրերի համախումբը, որի առկայությունն ստիպում է ռազմաքաղաքական ճգնաժամի ժամանակ գնալու լուրջ զիջումների, իսկ պատերազմի կամ զինված հակամարտության դեպքում կանխորոշում է մեծ հավանականությամբ պարտություն:

պետության պատրաստում պաշտպանությանը – подготовка государства к обороне – preparation of the state for defense

Համապատասխան պետական և ոչ պետական կառույցների կողմից համադասված միջոցառումների համակարգի կազմակերպման և իրականացման բարդ, բազմակողմանի և շարունակական գործընթաց՝ ուղղված զինված հարձակումից պաշտպանությանը նրա բոլոր ոլորտների պատեհաժամ և լրիվ պատրաստության համակողմանի ապահովմանը:

պետության ռազմական կազմակերպվածք – военная организация государства – military organization of the state

պետության տարածքի օպերատիվ սարքավորում պաշտպանության համար – оперативное оборудование территории страны в целях обороны – strategic preparation of a country for defense

պետության տիեզերական գերազանցություն – космическое превосходство страны – space superiority

պետության պաշտպանունակություն – обороноспособность государства – national defense capability

Ազրեսիայի հետմղմանը, պետության տարածքային ամբողջականության և

անկախության պաշտպանությանը նրա տնտեսության, բնակչության և ՋՈՒ-ի պատրաստվածության մակարդակը:

պետությունների կամավոր ավանդ – добровольный вклад государств – voluntary national contributions

ՆԱՏՕ-ում. կոնկրետ ծրագրերի իրագործման համար ՆԱՏՕ-ի անդամ առանձին պետությունների ֆինանսական կամ այլ բնույթի օգնությունը:

ֆինանսավորող պետություն (ՆԱՏՕ-ի համատեղ ծրագրերում) – финансирующее государство – funding nation

պետպատվեր – տես *պետական՝ պետական պատվեր*

պիտակավորում – маркировка товара – marking

պիոներ – пионер – pioneer

Առջևից գնացող և ճանապարհի հարթող ինժեներասակրավորային զորամասի զինծառայող:

պիտանիություն – пригодность, соответствие – fitness

Օգտակարություն, կիրառելիություն:

հոգեբանական պիտանիություն – психологическая пригодность – mental fitness

պիտանիության ժամկետ – срок годности – shelf life

ժամկետ, որի ընթացքում տվյալ իրը՝ առարկան՝ նյութը՝ մթերքը պահպանում է օգտագործման համար սահմանված հատկությունների որակական ու քանակական պարամետրները:

պիրօքսիլին – пироксилин – pyroxylin, gun cotton

Ազոտ պարունակող նիտրաթաղանթանյութ, անծուխ վառողների հիմքը:

պլան – план – plan, schedule

1. Որոշակի գործողությունների նախապես մշակված ծրագիր՝ համակարգ, որը նախատեսում է դրանց կատարման կարգը, հաջորդականությունը և ժամկետները: 2. Պայմանական նշանների օգտագործմամբ գծագիր:

առաքման պլան – план отправки – base mobility plan

Ջորամասի տեղաբաշխման վայրից անձնակազմի և ռազմական տեխնիկայի՝ տեղաբաշխման այլ վայր ուղարկման պլան:

արգելապատնեշային համակարգի ստեղծման պլան – план оборудования системы заграждений – barrier, obstacle, and mine warfare plan

Համապարփակ համադասված պլան, որը ներառում է արգելապատնեշների, խոչընդոտների և ականադաշտերի ստեղծման համար պատասխանատվությունը, ընդհանուր և հատուկ արգելապատնեշների, խոչընդոտների և ականադաշտերի ընդհանուր տեղադրությունը, հատուկ հրահանգները, սահմանափակումները և ավարտման ժամկետը, ինչպես նաև կարող է նախանշել արգելապատնեշների գոտիների կամ շերտերի տեղերը:

բեռնային պլան – грузовой план – loading plan

գործառության պլան – տես *պլան՝ մասնավոր պլան*

գործողությունների պլան – план действий – action plan

Ջինված ուժերի զարգացման պլան – план развития вооруженных сил – armed forces development plan

զորահավաքային պլան – мобилизационный план – mobilization plan

թիկունքային ապահովման պլան – план тылового обеспечения, вспомогательный план – supporting plan

Կազմվում է որպես օպերացիայի պլանի օժանդակ պլան՝ այն մանրամասնելու նպատակով:

ինժեներական ապահովման պլան – план инженерного обеспечения – engineer support plan

Օպերատիվ պլանի հավելված, որն ընդգրկում է ինժեներատեխնիկական անհրաժեշտ ծառայությունները, որ պետք է կատարվեն:

հաստատված պլան – утвержденный план – final plan

հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող գործողությունների պլան – план действий в особой обстановке – contingency plan

հետախուզման պլան – տես *պլան՝ հետախուզական տվյալների հավաքման պլան*

հետախուզական տվյալների հավաքման պլան – план сбора разведывательных сведений, план разведки – collection plan

հիմնական օպերացիոն պլան – основной план операции – base plan

Պլանի տեսակ, որը նկարագրում է օպերացիայի ընդհանուր գաղափարը, ներգրավված հիմնական ուժերը և մարտական առաջադրանքն ավարտին հասցնելու նախատեսված ժամկետները:

մասնավոր պլան – частный план, функциональный план – functional plan

Խաղաղ ժամանակ կամ թույլատրված միջավայրում ռազմական օպերացիաների իրագործումը ներառող պլան, որը մարտական հրամանատարներն ըստ Ռազմավարական ուժերի և միջոցների կիրառման միացյալ պլանի մշակում են այնպիսի պահանջմունքների գծով, ինչպիսիք են՝ աղետների ժամանակ բնակչությանը օգնության ցուցաբերումը և պաշտպանությունը, պետական օգնությունը, նյութական ապահովումը, գոյապահպանությունը, հաղորդակցության և կապի ապահովումը, միջուկային զենքի կիրառման դեպքում տարահանման և վերականգնողական աշխատանքների կազմակերպումը, ինչպես նաև օպերացիաների շարունակականության ապահովումը և նմանատիպ այլ խնդիրներ:

մարտական թռիչքների պլան – план боевых вылетов – plan of combat sorties, plan of combat flights

մարտական պատրաստության պլան – план боевой готовности – plan of combat readiness

մարտավարական պլան – тактический план – course of action, tactical plan

Պլան, որը կազմվում է համեմատաբար կարճ ժամանակահատվածի համար, սովորաբար՝ մեկ տարի կտրվածքով:

մոբիլիզացիոն պլան – мобилизационный план – mobilization plan

1. Այն փաստաթղթերի համախումբը, որոնք արտացոլում են ամբողջ ՁՈՒ-ի, նրա առանձին տեսակների, զինվորական օկրուգի, միավորման, զորամիավորման, զորամասի, հիմնարկի զորահավաքային ծավալման միջոցառումների բովանդակությունը, ծավալը, կարգը և իրականացման ժամկետները: 2. Այն փաստաթղթերի համախումբը, որոնք արտացոլում են պետության տնտեսությունը և զանազան պետական հաստատությունները պատերազմական ժամանակի պայմաններում գործունեության բանեակարգի փոխադրելուն ուղղված միջոցառումների բովանդակությունը, ծավալը, կարգը և իրականացման ժամկետները:

մոտավոր պլան – примерный план, черновой план – outline plan

միացյալ ռազմավարական ուժերի և միջոցների բաշխման պլան – план распределения объединенных стратегических сил и средств – joint strategic capabilities plan

նախագծային պլան – проект плана – draft plan

նախնական պլան – տես *պլան՝ մոտավոր պլան*

պարապմունքի պլան – план проведения занятия – lesson plan

պլանի ամփոփումը – резюме плана – plan summary

Պլանի հիմնական դրույթների ավարտական համառոտման բաժինը:

պլանի կատարման ընթացիկ ճշգրտում – текущее уточнение реализации планов – progress review

պլանի համաձայնեցված նախագիծ – согласованный проект плана – coordinated draft plan

պլանի պարբերական ճշգրտում – периодическое уточнение плана – periodic review, periodic review of the plan

պլանի սկզբնական նախագիծ – начальный проект плана – initial draft plan

նազմավարական պլան – стратегический план – strategic plan

սպառազինության շահագործման պլան – план эксплуатации вооружения – arms operation plan

ստրատեգիական պլան – տես *պլան` նազմավարական պլան*

վարչաթիկունքային պլան – административно-тыловой план – administrative plan

Սովորաբար՝ օպերատիվ պլանին կամ հրամանին կցվող և դրանք լրացնող պլան, որում պարունակվում են օպերացիային թիկունքային ու վարչական աջակցության հարցերի վերաբերյալ տեղեկույթ և ցուցումներ:

տեխնիկական ապահովման պլան – план технического обеспечения – technical support plan

տեղագրական պլան – տես *քարտեզ` տեղագրական քարտեզ*

տիպային պլան – типовой план – generic plan

փոխադրումների պլան – план перевозок – movement plan

փոխգործության պլան – план взаимодействия – coordination plan

քաղաքացիական պաշտպանության պլան – план гражданской обороны – civil defense plan

օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպման պլան – план организации использования воздушного пространства – airspace control plan

օժանդակ պլան – вспомогательный план – supporting plan

օպերատիվ պլան – оперативный план – 1. operational plan, operation plan, 2. campaign plan

Բովանդակությամբ լինում է նման օպերացիայի որոշմանը:

օպերացիայի պլան – план операции – operation plan, OPLAN

օրացուցային պլան – календарный план – planned schedule

պլանային ցուցանիշ – плановый показатель – planned target

պլանավորող (անձ) – планировщик – planner

պլանավորում – планирование, процесс планирования – planning, planning process

Պլանի կազմում, պլանի մշակման գործընթաց, համակարգը կոնկրետ վիճակի բերելուն նպատակաուղղված աշխատանքների բովանդակության, հաջորդականության, կատարման եղանակների ու ժամկետների, պատասխանատու և օգնական կատարողների ապահովման միջոցառումների մշակում:

արտադրական ռեսուրսների պլանավորում – планирование производственных ресурсов – manufacturing resources planning

բազմատարբերակ պլանավորում – многовариантное планирование – contingency planning

գորահավաքային պլանավորում – мобилизационное планирование – mobilization planning

գորքերի (գորակայանում) ընդունման գործողությունների պլանավորում – планирование действий по приему войск (на базе) – reception planning

թիկունքային ապահովման պլանավորում – планирование тылового обеспечения – logistic planning

իրավիճակային պլանավորում – ситуационное планирование – situational planning

կրակային պլանավորում – огневое планирование – fire planning

Մարտում և օպերացիայում հակառակորդի կրակային խցման բովանդակության, կարգի ու հաջորդականության մշակում:

համատեղ օպերացիաների պլանավորում – планирование совместных операций – joint operation planning

հատուկ իրավիճակում գործողությունների պլանավորում – планирование действий в особой обстановке – contingency planning

ճգնաժամային իրավիճակների համար պլանավորման ընթացակարգեր – процедуры планирования на случай кризисных ситуаций – crisis action procedures

ճգնաժամային իրավիճակների համար պլանավորում – տես *պլանավորում՝ ճգնաժամային ձեռնարկումների պլանավորում*

ճգնաժամային ձեռնարկումների պլանավորում – планирование на случай кризисных ситуаций – crisis action planning

Գործընթաց, որը ձեռնարկվում է ի պատասխան անխուսափելի ճգնաժամի և ներառում է միացյալ օպերացիաների պլանների և օպերատիվ իրամասների անհապաղ մշակում՝ նախանշանակված ու հատկացված ուժերի և ռեսուրսների ծավալման, կիրառման և կայունության ապահովման համար: Նախատեսում է զինվորական ղեկավարության ձեռնարկումներ, որոնց նպատակն է պետության ռազմաքաղաքական ղեկավարությանը աստիճանակարգորեն ներկայացնել կենսականորեն կարևոր որոշումների ընդունման համար անհրաժեշտ տեղեկույթ:

միջտեսակային զորախմբերի գործողությունների պլանավորման գործընթաց – процесс планирования действий межвидовых групп войск – joint planning process

մտահայեցողական պլանավորում – индикативное планирование – notional planning

շարակարգված պլանավորում – эшелонированное планирование – echelon planning

պաշտպանական պլանավորում – оборонное планирование, военное планирование – defense planning

պլանավորման բաժին – отдел планирования – Planning Section

պլանավորման գծով ամփոփիչ խորհրդաժողով – заключительная конференция по планированию – final planning conference

պլանավորման գծով խորհրդաժողով – конференция по планированию – planning conference

պլանավորման գործընթաց – տես *պլանավորում*

պլանավորման գործոն – фактор планирования – planning factor

պլանավորման գործոնների վերաբերյալ տվյալներ – данные по факторам планирования – planning factors database

պլանավորման խումբ – группа планирования – planning team

պլանավորման կարգադրություն – распоряжение о планировании – planning order

պլանավորման կենտրոնական խումբ – центральная группа планирования – central planning team, planning staff

Զորավարժության նախապատրաստման ժամանակ գործող խումբ:

պլանավորման հարցերով հիմնական խորհրդաժողով – основная конференция по планированию – main planning conference

պլանավորման միացյալ խումբ – объединенная группа планирования – joint planning group

պլանավորման ուղղություն – направление планирования – dimension of planning

պլանավորման ցուցումնագիր – директива по планированию – planning directive, planning guidance

պլանավորման փաստաթուղթ – документ по планированию – planning document

Պլանը կամ դրա առանձին բաժիններն արտացոլող փաստաթուղթ, պլանը՝ դրա վերլուծությունը, մեկնաբանությունը, հաշվարկները, մանրամասները և ներկայացնող փաստաթուղթ:

պլանավորման փուլ – этап планирования – planning phase

պլանավորման և ելույթների կազմման բաժին – отдел планирования и составления речей – Policy Planning and Speech-Writing Section

պլանավորման և քաղաքականության բաժին – отдел политики и планирования – Planning and Policy Section

պլանավորում սպառազինությունների բնագավառում – планирование в области

вооружений, планирование закупок военной техники – armaments planning

պլանավորում և ղեկավարում – планирование и руководство – planning and direction

Հետախուզությունում. ներառում է՝ հետախուզական պահանջներին օրոշում, պահանջվող հետախուզական կառուցվածքը, տեղեկույթի հավաքման պլանի պատրաստում, հրամանների և պահանջների փոխանցում տեղեկույթի հավաքման ծառայություններին:

ռազմավարական պլանավորում – стратегическое планирование – strategic planning

սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի գնումների պլանավորում – տես *պլանավորում՝ պլանավորում սպառազինությունների բնագավառում*

ստրատեգիական պլանավորում – տես *պլանավորում՝ ռազմավարական պլանավորում*

վաղորոք պլանավորում – заблаговременное планирование – deliberate planning

Նախատեսված զորքի տեղակայման և ծավալման, ինչպես նաև հատկացված ռեսուրսների օգտագործման մանրամասն պլանավորում հավանական իրավիճակների համար:

տեղեկույթի հավաքման գծով հետախուզության պլանավորում – планирование действий разведки по сбору информации – collection planning

տիպային պլանավորում – типовое планирование – generic planning

պլանավորումն սկսելու ցուցումնագիր – директива о начале планирования – Initiating Directive

ուժերի և միջոցների կիրառման պլանավորում – планирование применения сил и средств – employment planning

քաղաքացիական արտակարգ պլանավորում – гражданское чрезвычайное планирование – civil emergency planning

Արտակարգ իրավիճակներում ՁՈՒ-երի հետ քաղաքացիական ծառայությունների փոխգործության պլանավորում:

պլաստիտ – տես *պայթուցիկ՝ պլաստիկ պայթուցիկ*

Պյուռոսյան հաղթանակ – Пиррова победа – Pyrrhic victory

Չափից դուրս թանկ գնով ձեռք բերված հաղթանակ:

ՊՆ – տես *նախարարություն՝ պաշտպանության նախարարություն*

պոկվելը – տես *պոկում 1*

պոկում – 1. отрыв, 2. տես *վազիկ շարժում* – 1. breakaway, 2. տես *վազիկ շարժում*

պոկում հակառակորդից – отрыв от противника – avoiding movement, detaching movement

Սարտից դուրս գալու գործողությունների ավարտական փուլը, որի ժամանակ կատարվում է հետնապահ ջոկատի ծածկապաշտպանությամբ հետքաշում հակառակորդից այնպիսի հեռավորության վրա, որը գլխավոր ուժերին հնարավորություն տա ազատ կերպով կատարելու տարաշարժ և բացառի դրանց խոցումը հակառակորդի հրետանու կրակով:

պողպատածոպան – տես *ճոպան*

պոչաթրթռում – бафтинг – buffeting

պոչաթև – хвостовое оперение – fin

պոչամաս – 1. хвостовая часть, задняя часть, 2. տես *նավախել* – 1. tail, 2. տես *նավախել*

պտտաէջք – штопор – tail spin

պրակ – տես *թողարկում 1*

պրծում հակառակորդի հետապնդումից – уход от преследования противника – evasion and escape

Շրջափակման մեջ գտնվող անձնակազմի փախուստ հակառակորդի կողմից վերահսկվող տարածքից:

պրոբստ – провост – provost

Բարձր տիտղոս քրիստոնեական եկեղեցում. կաթոլիկների աբբահայր, լյութերականների ավագ քահանա:

պրոյեկցիա – проекция – projection

1. Որևէ երկրաչափական մարմնի կամ ֆիզուրի արտապատկերումը որևէ (ոչ պարտադիր՝ հարթ) հարթության մեջ:
2. Առհասարակ՝ որևէ բանի արտապատկերումը՝ արտացոլումը որևէ հենքի վրա (նաև՝ երևակայական):

հավասարամեծ պրոյեկցիա – равновеликая проекция – equal area projection

Քարտեզագրական պրոյեկցիաների հիմնական տեսակներից մեկը, որի դեպքում ամբողջ քարտեզում պահպանվում է մակերեսների միևնույն մասշտաբը, ինչի շնորհիվ արտացոլված մակերեսները համեմատական են իրական մակերեսներին:

հավասարանկյուն պրոյեկցիա – տես *պրոյեկցիա՝ ուղղաձև պրոյեկցիա*

ուղղաձև պրոյեկցիա – ортоморфная проекция, равноугольная проекция – orthomorphic projection

Պրոյեկցիայի տեսակ, երբ բոլոր կետերից բոլոր ուղղություններով սանդղակը նույնն է, և նույնիսկ ամենափոքր հատվածները ճշգրտորեն են արտապատկերված:

պրոռեկտոր (առաջին) – проректор (первый) – provost

պրևո (*պրոս.*) – прево (*ист.*) – provost

Միջնադարյան Ֆրանսիայում (11–18-րդ դդ.) թագավորական պաշտոնյա կամ ավատատիրոջ դրածո, որն իրեն հատկացված տարածքում ուներ դատական, ֆինանսական և ռազմական իշխանություն (15-րդ դարից՝ միայն դատական):

Ջ (ՋԵ)

«**Ջագուար**» – «Ягуар» – “Jaguar”

Բրիտանաֆրանսիական գրոհիչ ինքնաթիռ:

ջախջախում – разгром – debacle

ջանքերի միասնացում – объединение усилий – unity of effort, synergism, synergy
Ջորքերի (ուժերի) գործողությունների փոխհամաձայնեցում՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար:

ջարդ – տես *կոտորած*

ջարդել – разбивать, крошить – break up

ջարդվելը – տես *շարք՝ շարքից դուրս գալը*

ջարդում – ломка, разламывание, повреждение – breakage

ջերմագիր – термограмма – thermal image

ջերմադիտում – тепловидение, формирование ИК-изображений – thermal imagery

ջերմամիջուկային – термоядерный – thermonuclear

ջերմային – тепловой, термический – thermal

ջերմային ազդեցություն – тепловое воздействие – thermal exposure

Այն ազդեցությունը, որը մարմինների մակերևույթների վրա գործում է ջերմային ճառագայթումը:

ջերմային այրվածք – тепловой ожог – flash burn

ջերմային թակարդ – тепловая ловушка – flare

ջերմային հյուծում – тепловое истощение – heat exhaustion

ջերմային ճառագայթահարում – տես *ջերմային՝ ջերմային ազդեցություն*

ջերմային ճառագայթում – тепловое излучение, инфракрасное излучение – thermal radiation, heat radiation

Էլեկտրամագնիսական ճառագայթում (ինֆրակարմիր տիրույթում), որը արձակում են տաք մարմինները:

ջերմային ուղղորդմամբ հրթիռ – ракета с тепловым наведением, ракета с инфракрасным наведением – heat-seeking missile

ջերմատեղորոշիչ – теплокатор – infrared radar

ջերմացույց – тепловизор – thermal imager

Սարք, որը հնարավորություն է տալիս դիտելու, ինչպես նաև չափելու առար-

կայի մակերևույթի վրա ջերմության բաշխումը:

ջիհադ – джихад – jihad

Ուժերի անմնացորդ նվիրումով պայքար հանուն մահմեդական հավատքի և հաղթության:

ջիպ – джип – jeep

Ցանկացած տեսակի ընդհանուր նախանշանակման ռազմական թեթև անենազնաց ավտոմեքենա:

ջղակծկում – տես *ջղաձգություն*

ջղաձգություն – судорога, конвульсия – cramp, convulsion

ջոկ – отделение – 1. squad, 2. section

Բանակային կառուցվածքի ամենաստորին կազմավորումը, որում ներառվում են (զանազան զորատեսակների դեպքում) 3-15 մարդ:

դետրային ջոկ – дозорное отделение – 1. reconnaissance section, 2. march security patrol

հետևակային ջոկի հրամանատար – командир пехотного отделения – squad leader

ջոկի հրամանատար – командир отделения – 1. section commander, 2. տես *ջոկ՝ հետևակային ջոկի հրամանատար*

ջոկատ – отряд – detachment

առաջավոր ջոկատ – передовой отряд – advanced guard, advance guard

Մարտում ինքնուրույն խնդիր կատարելու համար առանձնացված ուժեղացված ստորաբաժանում (մոտոհրածոցային, տանկային ևն), որը հարձակողական գործողությունների ժամանակ նախանշանակվում է մարտի մեջ հիմնական ուժերի կազմակերպված մուտքն ապահովելու, հակառակորդի պաշտպանության խորքն արագ թափանցելու, կարևոր բնագծեր և օբյեկտներ գրավելու, նահանջող հակառակորդին հետապնդելու, ջրային արգելքները հրնթացս հաղթահարելու ևն, իսկ պաշտպանությունում՝ ապահովման գոտում գործելու համար:

գրոհային ջոկատ – տես *գրոհաջոկատ*

թիկունքային ջոկատ – тыловой отряд – rear guard

ինքնապաշտպանական ջոկատ – отряд самообороны – self-defense group

Աշխարհագրային կազմավորում, որն ստեղծվում էր (*սով.* մեծ վտանգի առկայության դեպքում ինքնաբուխ կերպով) տեղի ուժերով խաղաղ բնակչությանը կոտորածներից, ջարդերից և ասպատակություններից պաշտպանելու համար:

կամավորական ջոկատ – добровольческая дружина – voluntary detachment

ջոկատի հրամանատար – командир отряда – detachment commander

օդային պաշտպանական ջոկատ – воздушная застава – aerial pickets

օդացամաքային գործողությունները համադասող ջոկատ – отряд координации воздушно-наземных действий – battlefield coordination detachment

ջրագրություն – гидрография – hydrography

ջրաինքնաթիռ – гидросамолет, гидроплан – seaplane

ջրածածկում – затопление – flood

ջրակայուն ննջապարկ – непромокаемый спальный мешок – bivvy bag

ջրամաքրում – водоочистка – water purification

ջրային ձայնատեղորոշիչ – տես *ջրատեղորոշիչ*

ջրանցք – канал – canal

Ջրի տեղաշարժման համար սարքված արհեստական հուն:

ջրապատվար – տես *ամբարտակ*

ջրասուզակ – водолаз – diver

ջրատար – водовод – culvert

ջրատարածք – акватория – water area, water zone

Որոշված սահմաններում ջրային տարածության հատված:

ջրատարողություն – водоизмещение – displacement

ջրատեղորոշիչ – сонар, гидролокатор, гидроакустическая станция – sonar

ջրատեղորոշում – гидролокация – hydro-location

ջրարգելք – տես *արգելք` ջրային արգելք*

ջրարշավարան – вододром – waterdrome
Հատուկ սարքավորված տարածք՝ մարտական մեքենաների վարորդներին ջրային արգելքների հաղթահարմանը ուսումնասլարծեցնելու համար:

ջրէջք – приводнение – alighting on water
Որևէ թռչող ապարատի նստեցում ջրային մակերևույթին:

ջրէջքի տեղ – место приводнения – alighting area

ջրիեղեղ – տես *հեղեղ*

ջրուղի – տես *ուղի` ջրային ուղի*

ջուր – вода – water

խոր ջուր – глубокая вода, большая глубина – deep water

ծանր ջուր – тяжелая вода – heavy water
Ջրի տեսակ, որում ջրածինը փոխարինված է նրա ավելի ծանր իզոտոպով՝ դեյտերիումով: Նման ջուրը օրգանիզմների վրա գործում է ճնշող ազդեցություն, իսկ մեծ քանակություններով հանգեցնում է մահվան: Օգտագործվում է միջուկային ռեակտորներում որպես նեյտրոնների դանդաղեցուցիչ ու ջերմակիր գործածվող դեյտերիումի ստացման համար էլքային նյութ:

միջազգային ջրեր – международные воды, открытое море – international waters
Ծովերի և օվկիանոսների այն տարածությունը, որը չի պատկանում որևէ պետության իրավասությանը:

ներքին ջրեր – внутренние воды – internal waters
Պետության տարածքի ամբողջ ջրային մասը, բացի ծովից:

Ռ (ՌԱ)

նաղար – տես *կայան` ռադիոտեղորոշումային կայան*

դոպլերյան ռաղար – Доплеровский radar – Doppler radar

Ռադիոտեղորոշումային համակարգ, որում օգտագործվում է Ղոպլերի էֆեկտը՝ փոթորկի, ամպերի, տեղումների ևն տեղի, արագության մասին տեղեկություններ ստանալու համար:

նաղիացիա – радиация, излучение – radiation

Ատոմի միջուկի տրոհման ժամանակ առաջացող ռադիոակտիվ ճառագայթում:

մնացորդային ռաղիացիա – остаточная радиация – residual nuclear radiation

նաղիո – радио – radio

նաղիոագղանշան – радисигнал – signal

նաղիոակտիվ – радиоактивный – radioactive

նաղիոակտիվ աղտոտվածության շրջանի գծապատկեր – схема зоны радиоактивного заражения – fallout pattern

նաղիոակտիվ տեղում – выпадение радиоактивных осадков – radioactive fallout
Ռադիոակտիվ նյութերով աղտոտված մթնոլորտային տեղում:

նաղիոակտիվ տեղումներ – радиоактивные осадки – radioactive fallout
Ռադիոակտիվ տարրեր պարունակող տեղումներ:

նաղիոակտիվ տեղումների շրջանի սահմաններ – границы зоны выпадения радиоактивных осадков – fallout contours

նաղիոակտիվ տրոհում – տես *տրոհում` ռադիոակտիվ նյութերի տրոհում*

նաղիոակտիվություն – радиоактивность – radioactivity

Ատոմային միջուկների ինքնաքերական վերածում, որն ուղեկցվում է տարրական մասնիկների կամ թեթև միջուկների արծակմամբ:

ռադիոակտիվության դետեկտոր – радио-активационный детектор – activation detector

ռադիոակտիվության հայտնաբերիչ – տես *ռադիոակտիվություն՝ ռադիոակտիվության դետեկտոր*

ռադիոզննիչ – радиозонд – radiosonde

ռադիոէլեկտրոնային – радиоэлектронный – radioelectronic

Ռադիոէլեկտրոնիկային հատուկ՝ վերաբերող:

ռադիոէլեկտրոնային անվտանգություն – радиоэлектронная безопасность – electronics security

Ռադիոէլեկտրոնային սարքավորանքի աշխատանքի անվտանգություն:

ռադիոէլեկտրոնային ապակողմնորոշում – радиоэлектронная дезориентация – electronic deception

էլեկտրոնային հակամիջոցների օգտագործում՝ հակառակորդին շփոթեցնելու կամ նրա էլեկտրոնային համակարգը շարքից հանելու համար:

ռադիոէլեկտրոնային խանգարումների ստեղծում – постановка радиоэлектронных помех – electronic jamming

ռադիոէլեկտրոնային չեզոքացում – радиоэлектронная нейтрализация – electronic neutralization

էլեկտրամագնիսական սպեկտրից կախում ունեցող սարքավորանքը էլեկտրամագնիսական էներգիայի կիրառմամբ ժամանակավորապես կամ մշտապես շարքից հանելը:

ռադիոէլեկտրոնային պայքար – радиоэлектронная борьба, РЭБ – electronic warfare, electronic countermeasures

1. Ջորջի (ուժերի)՝ ըստ նպատակի, խնդիրների, տեղի ու ժամանակի փոխկապված միջոցառումների ու գործողությունների համախումբ, որոնք նպատակաուղղված են հակառակորդի ռադիոէլեկտրոնային միջոցների ու համակարգերի հայտնաբերմանը, բոլոր տեսակի զենքերով ոչնչացմանը կամ գրավմանը (շարքից հանմանը) և ռադիոէլեկտրոնային ճնշմանը, ինչպես նաև յուրային ՌԷՄ-ի ու համակարգերի ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության

նր: 2. Ջորջի գործողություններ՝ նպատակաուղղված էլեկտրամագնիսական ճառագայթման որոնմանն ու դրա աղբյուրների որոշարկմանը, ինչպես նաև հակառակորդի կողմից էլեկտրամագնիսական ճառագայթման օգտագործման արդյունավետության նվազեցմանը կամ կանխմանը:

ռադիոէլեկտրոնային պայքարի ապահովում – обеспечение радиоэлектронной борьбы – electronic warfare support

Ռադիոէլեկտրոնային պայքարի բաժին, որը ներառում է գործողություններ՝ նպատակաուղղված ինքնաբերաբար կամ կանխամտածված կերպով ճառագայթվող էլեկտրամագնիսական ալիքների աղբյուրների որսմանը, որոշարկմանը, տեղորոշմանը և տեղափակմանը:

ռադիոէլեկտրոնային պայքարի հաճախականությունների օպտիմալ օգտագործում – оптимальное использование частот в радиоэлектронной борьбе – electronic warfare frequency deconfliction

Ռադիոէլեկտրոնային պայքարի համակարգում օգտագործվող հաճախականությունների ներառում համընդհանուր հաճախականային համաձայնեցման գործընթացում:

ռադիոէլեկտրոնային պայքարի միջոցների վերածրագրավորում – перепрограммирование средств радиоэлектронной борьбы – electronic warfare reprogramming

Ռադիոէլեկտրոնային սարքավորանքի կամ նշանակետի որսման սարքերի, կամ դրանց կիրառման մարտավարության ու գործընթացների՝ որպես արձագանք սարքավորանքի, մարտավարության կամ էլեկտրամագնիսական միջավայրի փոփոխությունների նպատակային ձևափոխություններ և փոփոխություններ:

ռադիոէլեկտրոնային պայքարի սպա – офицер по радиоэлектронной борьбе – electronic warfare officer

Ռադիոէլեկտրոնային պայքարի ինքնաթիռի անձնակազմի անդամ, որն ուղեվարում է ինքնաթիռը և գործարկում դրա ռադիոէլեկտրոնային պայքարի սարքավորանքը:

ռադիոէլեկտրոնային պայքարի օժանդակ միջոցառումներ – вспомогательные меры радиоэлектронной борьбы – electronic warfare support measures

ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության միջոցներ – меры радиоэлектронной защиты – electronic protective measures

ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության պասիվ միջոցներ – пассивные меры радиоэлектронной защиты – passive electronic protective measures

ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանություն – радиоэлектронная защита – electronic protection

Պաշտպանվածություն էլեկտրամագնիսական սպեկտրի թշնամական կիրառումից:

ռադիոընդունիչ – радиоприемник – radio receiver

ռադիոլռություն – радиомолчание – radio silence

Ռադիոտեսնիկական միջոցներով հաղորդումների արգելում՝ հակառակորդի ռադիոհետախուզությունից յուրային ուժերի տեղաբաշխման վայրն ու գործողությունները թաքցնելու նպատակով:

ռադիոխաբում – радиообман – electronic deception

ռադիոխանգարումներ – радиопомехи – interference

հաճախականային մոդուլացմամբ ակտիվ ռադիոխանգարումների ստեղծում – создание активных радиопомех с частотной модуляцией – sweep jamming

ռադիոկայան – радиостанция – transceiver

ռադիոկայանի ապաժավալում – свертывание радиостанции – closing down

ռադիոկանչ – вызов, позывной сигнал – call, call sign

ռադիոկապ – радиосвязь – radio communication

էլեկտրական կապի տեսակ, որը երկու կամ մի քանի բաժանորդների միջև իրագործվում է ռադիոալիքների կիրառմամբ:

ռադիոկապի ավարտ – տես *ռադիոհաղորդում՝ ռադիոհաղորդման ավարտ*

ռադիոկապի կետ – пункт связи – contact point

Օդային օպերացիաներում. օդային տարածությունում տեղադիրք, որտեղից առաջադրանքի ղեկավարը պետք է ռադիոկապ հաստատի ավիակարգավարման ծառայության հետ:

ռադիոկապի ստուգում – проверка радиосвязи – radio check

Ռադիոհաղորդիչ-ռադիոընդունիչ համակարգի աշխատանքի ստուգում:

ռադիոկապավոր – радист – radio operator, operator, radioman

ռադիոկառավարվող – радиоуправляемый – radio-controlled

ռադիոհակազդեցություն – տես *ռադիոէլեկտրոնային՝ ռադիոէլեկտրոնային խանգարումների ստեղծում*

ռադիոհաղորդագրություն – радиосообщение – signal

շտապ ռադիոհաղորդագրություն – срочное радиосообщение – flash

Հասցեատիրոջը անհապաղ հասցվող կարևոր հաղորդագրություն:

ռադիոհաղորդակցում – сеанс радиосвязи – radio contact

Ռադիոալիքներով հաղորդվող տեղեկույթի փոխանակում երկու կամ մի քանի օբյեկտների միջև:

ռադիոհաղորդիչ – радиопередатчик – transmitter, radiotransmitter

Ռադիոտեսնիկական սարք, որը նախանշանակված է ռադիոհաճախականությունների տիրույթում մոդուլացված էլեկտրական տատանումներ ստանալու, ապա դրանք էլեկտրամագնիսական ալիքների ձևով ձառագայթելու համար:

ռադիոհաղորդում – радиопередача – broadcast

1. Տեղեկույթի՝ խոսքի, երաժշտության, պայմանական ազդանշանների ևն փոխանցում հեռավորության վրա՝ ռադիոալիքների միջոցով: 2. Այն, ինչ փոխանցվում է այդ եղանակով:

ռադիոհաղորդման ավարտ – прекращение связи – closing down

ռադիոհաճախականություն – радиочастота – radio frequency

Էլեկտրամագնիսական ալիքների հաճախականություններ 3 կՀց – 300 ՉՀց տիրույթում:

հիմնական ռադիոհաճախականություն – основная радиочастота – primary radio frequency

ռադիոհայտնաբերում – радиобнаружение – radio detection

Օբյեկտների հայտնաբերում ռադիոալիքների միջոցով:

ռադիոհեռակառավարում – радиотелеуправление, дистанционное управление по радио – radio control, radio remote control

Ապարատների, սարքերի, սարքավորանքի կառավարում հեռավորության վրա՝ ռադիոազդանշանների միջոցով:

ռադիոհեռաչափություն – радиодальнометрия – radio range finding

Օբյեկտի հեռավորության չափում դրանից անդրադարձած ռադիոազդանշանների միջոցով:

ռադիոհետախուզություն – радиоразведка – signals intelligence

Տեխնիկական հետախուզության տեսակ. տեղեկույթի կորզում ռադիոլուսների և գծային կապով հաղորդվող խոսակցությունների (բաց և ծածկագրված) զաղտնալսմամբ:

ռադիոհետախուզության օպերատիվ կառավարում – оперативное управление радиоразведкой – signals intelligence operational control

ռադիոհետախուզությանն օպերատիվ առաջադրանքներ տալու իրավասություն – полномочия командира по постановке оперативных задач радиоразведке – signals intelligence operational tasking authority

ռադիոհերթափոխ – радиовахта, дежурство в эфире – radio watch, listening watch, cover

Ռադիոկայանի աշխատանքի կանոնակարգ, ընդունման-հաղորդման բանելակարգով ռադիոկայանի աշխատանքային ժամերը:

ռադիոհորիզոն – радиогоризонт, радиолокационный горизонт – radar horizon

Վրագետնյա և վրաջրյա օբյեկտների ռադիոտեղորոշումային դիտման սահմանային հեռավորությունը կամ արշավային ռադիոկապի գործողության առավելագույն հեռավորությունը, որոնք պայմանավորված են գերկարճ ռադիոալիքների ուղղաձիգ տարածմամբ:

ռադիոնշահատում – радиозасечка – radio fix

Նշահատում՝ ռադիոմիջոցների կիրառմամբ:

ռադիոորոշարկում – радиолокационное опознавание – radio recognition

Ռադիոսարքերի միջոցով զանազան օբյեկտների ռադիոտեղորոշումային բնութագրիչների ստացում, տեղեկունակ ու հաստատուն հատկանիշների ընտրություն և այս կամ այն դասին (տիպին) այդ օբյեկտների պատկանելության մասին որոշման ընդունում:

ռադիոորսում – радиоперехват – radio intercept

Ռադիոճառագայթումների հայտնաբերում, ընդունում և զրանցում՝ հաղորդումների բովանդակությունը հետագայում պարզելու (վերծանելու) կամ ըստ աշխատող ռադիոկայանների՝ հակառակորդի խմբավորումը (օբյեկտները) բացահայտելու նպատակով:

ռադիոորսման ընդունիչ – приемник радиоперехвата – intercept receiver

ռադիոորսման կետ – пункт радиоперехвата – radio interception point

Հատուկ սարքավորված կետ (ստացիոնար կամ շարժական), որը նախատեսված է հակառակորդի ռադիոկապի մշտազննման համար:

ռադիոտեխնիկա – радиотехника – electronics

ռադիոտեղորոշիչ – տես կայան՝ ռադիոտեղորոշումային կայան

ռադիոտեղորոշիչի էկրանի լուսանկարում – фотографирование экрана локатора – radarscope photography

ռադիոտեղորոշիչի էկրանի մակադրակ – накладка экрана локатора – radarscope overlay

Բարակ թաղանթ, որը տեղադրվում է ռադիոտեղորոշիչի էկրանին՝ պատկերն ավելի հանգամանորեն ուսումնասիրելու համար:

ռադիոտեղորոշիչի լուծումակություն – решающая способность радиолокатора – range resolution

Ռադիոտեղորոշիչի՝ միևնույն գծի վրա իրար մոտ գտնվող երկու օբյեկտ տարբերակելու կարողությունը:

ռադիոտեղորոշում – радиолокация – radiolocation

Տարբեր օբյեկտների դիտում՝ դրանք ռադիոալիքների ուղղորդված փնջով ճառագայթահարելու և անդրադարձած ալիքներն ընդունելու (ակտիվ) կամ այդ օբյեկտների արձակած ռադիոալիքները որսալու (պասիվ) միջոցով:

ռադիոտեղորոշումային – радиолокационный – radar-tracking

Ռադիոտեղորոշմանը հատուկ՝ վերաբերող:

ռադիոտեղորոշումային աշխատանքի արգելում – запрет радиолокационной работы, прекращение работы РЛС – radar silence

ռադիոտեղորոշումային բարձրաչափ – радиолокационный высотометр, радарный альтиметр – radar altimeter

Սարք, որը հորիզոնական գծի բարձրությունը չափում է ռադարի միջոցով:

ռադիոտեղորոշումային դետքանավ – корабль радиолокационного дозора – radar guard-ship

ռադիոտեղորոշումային կրկնիչ – радиолокационный повторитель – radar-tracking repeater

Երկրորդային ռադիոտեղորոշման սկզբունքով աշխատող ընդունիչ-հաղորդիչ կայան, որը գործում է հետևյալ սկզբունքով. նավի կամ ինքնաթիռի ուղեվարական ռադիոտեղորոշումային

կայանից հարցումային իմպուլս ստանալու դեպքում ավտոմատ կերպով միանում է կրկնիչի ընդունիչ-հաղորդիչ կայանը, որը պատասխան ազդանշան է առաքում իրեն վերապահված կողով:

ռադիոտեղորոշումային համակարգ – радиолокационная система – radar-tracking system

ռադիոտեղորոշումային հորիզոն – տես *ռադիոհորիզոն*

ռադիոտեղորոշումային ճառագայթահարման մասին նախազգուշացման ընդունիչ – приемник предупреждения о радиолокационном облучении – radar warning receiver

Սարք, որը օդաչուին կամ ինքնաթիռի (տանկի) անձնակազմին զգուշացնում է, որ մեքենան ենթարկվում է ՌՏԿ ճառագայթահարման:

ռադիոտեղորոշումային քողածածկույթ – радиолокационная маскировка – radar camouflage

Ինքնաթիռների երեսպատում ռադիոկլանիչ թաղանթով:

ռադիոուղեցույց – радиокомпас – radio compass

ռադիոուղղորոշիչ – радиопеленгатор – radio direction finder

ռադիոփարոս – радиомаяк – radio beacon, marker

Ռադիոհաղորդիչ, որը ճառագայթում է հատուկ ազդանշաններ՝ զանազան օբյեկտների դիրքը կամ դեպի դրանք ուղղությունը որոշելու համար:

անհատական շարժաբեր ռադիոփարոս – персональный приводной радиомаяк – personal locator beacon

զոտիական նշանացուցիչ ռադիոփարոս – зональный маркерный радиомаяк – Z-marker beacon

կողային վթարային ռադիոփարոս – бортовой аварийный радиомаяк – crash locator beacon

Օդանավի վթարային ռադիոազդանշանային սարք:

հովհարային ռադիոփարոս – верный маркерный радиомаяк – fan marker beacon
Ռադիոփարոս, որն ունի առաքման ուղղվածության հովհարաձև տրամագիր:

վթարային ռադիոփարոս – аварийный радиомаяк – emergency locator beacon, hazard beacon
Արտակարգ իրավիճակում տեղայնացման ռադիոհաղորդիչ սարք:

ռադիոքողարկում – радиомаскировка – emission control

ռադիստ – տես *ռադիոկապավոր*

ռադիոնավարություն – радионавигация – radio navigation
Գիտության և տեխնիկայի բնագավառ, որն ընդգրկում է ավտոմեքենաների, նավերի, թռչող (այդ թվում՝ տիեզերական) ապարատների, այլ շարժվող օբյեկտների վարման (ղեկավարման) ռադիոտեխնիկական մեթոդներն ու միջոցները:

ռադիոնղորդում – радиопеленгация – radio direction finding, radio homing
Ղեպի ռադիոհաղորդող կայան (ռադիոփարոս) ուղղության որոշումը հատուկ սարքի միջոցով՝ ուղղորդված բնութագրեր ունեցող ակեհավաքներով այդ կայանի ճառագայթման ընդունմամբ:

ռազմաավար – 1. военный трофей, 2. տես *ավար* – 1. military trophy, spoils of war, 2. տես *ավար*
Հակառակորդից խլված, մարտադաշտում նրա թողած կամ կապիտուլացման դեպքում հանձնված դրոշները, ռազմական տեխնիկան և այլ նյութական արժեքներ:

ռազմարդյունաբերական – военно-промышленный – military-industrial
Ռազմական արդյունաբերությանը վերաբերող՝ հատուկ, ռազմական արդյունաբերության բնագավառում ներառված՝ ընդգրկված:

ռազմարդյունաբերական ձեռնարկություն – оборонно-промышленное предприятие – defense industry enterprise

ռազմարդյունաբերական համալիր – տես *ռազմական՝ ռազմական արդյունաբերության համալիր*

ռազմարդյունաբերության շահութաբերություն – рентабельность военного производства – military production profitability
Հաշվեկշռային շահույթի (մի կողմից) և ձեռնարկության ունեցվածքի միջին արժեքի, կապիտալի, հիմնական ու շրջանառու ֆոնդերի (մյուս կողմից) հարաբերությունը:

ռազմաբեմ – 1. арена, военная арена, 2. տես *պատերազմ՝ պատերազմի թատերաբեմ* – 1. arena, 2. *պատերազմ՝ պատերազմի թատերաբեմ*
Պատերազմի բեմ, հարթակ, ասպարեզ, դաշտ:

մարտական բախումների ռազմաբեմ – арена военных столкновений – theater of military collisions

ռազմաբժշկական – 1. военно-медицинский, 2. военно-врачебный – military medical

ռազմաբժշկական հանձնաժողով – военно-врачебная комиссия, ВВК – military medical panel
Ռազմաբժշկական փորձաքննության մարմին՝ ՋՈՒ-ի անձնակազմի, քաղաքացիների պիտանիությունը ծառայությանը (հետագա ծառայությանը) կամ նրանց զինծառայության պայմանները որոշելու համար:

ռազմաբժշկական պլանավորում – военно-медицинское планирование – medical planning

ռազմագերի – военнопленный – prisoner of war, POW, war prisoner
Պատերազմի ժամանակ հակառակորդի կողմից գրավված և նրա իշխանության տակ գտնվող կոմբատանտ կամ այլ անձ, որի վրա տարածվում է ռազմագերիության ռեժիմը:

ռազմագերիների հավաքակետ – пункт сбора военнопленных – prisoner of war collecting point

ռազմագերիների ճամբար – лагерь военнопленных – prisoner of war camp, POW camp

նազմագերիների պահուստային ճամբար – резервный лагерь военнопленных – prisoner of war branch camp

նազմագիտական – военный, военно-научный – military, military scientific, defense-academic

1. Ռազմական գիտությանը հատուկ՝ առնչվող: 2. Ռազմական բնագավառին վերաբերող՝ բնույթով գիտական:

նազմագիտական ակադեմիա – военная академия – military academy

նազմագիտական ամբիոն – военная кафедра – military department, military education department

նազմագիտական առարկա – военная дисциплина – military discipline

նազմագիտական բառարան – военный словарь – military dictionary

նազմագիտական խորհրդատու – տես *նազմական* *նազմական գիտաժողով*

նազմագիտական կիբեռնետիկա – военная кибернетика – military cybernetics

նազմագիտական հանդես – военно-научный журнал – military academic periodical

նազմագիտական պարապմունք – военное занятие – study period exercise, military training period

նազմագիտական տերմին – военный термин – military term

նազմագիտական ֆակուլտետ – военный факультет – military department, military education department

նազմագիտական ֆակուլտետներ – военные факультеты – military faculties

նազմագիտություն – տես *նազմական* *նազմական գիտություն*

նազմադաշտային – военно-полевой – field

Բանակում, ճակատում պատերազմական ժամանակ իրագործվող՝ կատարվող՝ ձեռնարկվող կամ գործող:

նազմադաշտային դատարան – военно-полевой суд – drumhead court martial, field court-martial

նազմադաշտային թերապիա – военно-полевая терапия – military field therapy

նազմադաշտային վիրաբուժություն – военно-полевая хирургия – field surgery, military surgery

Վիրաբուժություն մարտական գործողությունների պայմաններում, ինչպես նաև բժշկական գիտաճյուղ՝ նպատակաուղղված մարտական խոցվածքների (վերքերի) բուժման կազմակերպմանն ու բուժմանը:

նազմալողորդ – военный пловец – frogman

նազմախաղ – տես *խաղ՝ նազմական խաղ*

հրամանատարաշտաբային նազմախաղ – командно-штабная военная игра – war game

նազմածովային – տես *naval*

նազմակալում – տես *բռնազավթում*

նազմական – военный – 1. military, 2. martial, 3. war

Ռազմին՝ պատերազմին հատուկ, վերաբերող:

կանխագուշակում նազմական գործում – предвидение в военном деле – military prevision

Ռազմական տեսության ու պրակտիկայի գործընթացների ապագա զարգացման, նազմավարական, օպերատիվ կամ մարտավարական իրադրության հնարավոր փոփոխումների որոշում և պատեհաժամ հաշվառում: Կարող է հանդես գալ որպես ենթադրություն, նախազգացում և կանխատեսում: Գիտական կանխագուշակում հիմնվում է պատերազմի ու զինված պայքարի օբյեկտիվ օրենքների իմացության, ընդհանուր գիտական և հատուկ նազմագիտական մեթոդների (արտարկում, փորձագիտական գնահատում, զորախաղեր, հրամանատարաշտաբային զորավարություններ, սցենարային պլանավորում, նազմավարական (նազմական) խաղեր ևն) վրա:

նազմական ազդանշան – военный сигнал – military signal

Կանոնադրական կամ հրամանատարի (պետի) սահմանած պայմանական

նշաններ՝ նախատեսված ոչ մեծ հեռավորությունների վրա հակիրճ հրամաններ, կարգադրություններ և այլ տեղեկություններ ենթակա գորքերին հասցրնելու և նրանցից տեղեկություններ ստանալու համար, կարող են լինել ձայնային, տեսողական (դրոշակների միջոցով կամ ձեռքի շարժումներով) և ռադիոտեխնիկական միջոցներով հաղորդվող:

նազմական անհրաժեշտություն – военная необходимость – military necessity

նազմական աշխարհագրություն – военная география – military geography

նազմական առձակատում – военная конфронтация – military confrontation

նազմական արդյունաբերության համալիր – военно-промышленный комплекс – military-industrial complex

նազմական արդյունաբերություն – военная промышленность – war industry

Արդյունաբերության այն բնագավառը, որն արտադրում է պաշտպանական համակարգին յուրահատուկ միջոցներ (զենք, զինամթերք, նազմական տեխնիկա ևն) կամ դրանց արտադրության համար անհրաժեշտ մասեր կամ լրամասեր:

նազմական արձագանք – военное реагирование – military response

նազմական արձագանքում – военное реагирование – military response

նազմական արվեստ – военное искусство – military art, art of war

Ռազմական գործողությունների պատրաստման և ցամաքում, ծովում ու երկրամերձ տարածությունում վարման տեսություն և պրակտիկա:

նազմական արվեստի սկզբունքներ – принципы военного искусства – principles of war

Ռազմական գործողությունների կազմակերպման ու վարման կարևոր օրինաչափությունների, հիմնարար դրույթների և պահանջների համախումբ:

նազմական արտադրության կոնվերսիա – конверсия военного производства – conversion of military production

նազմական արտադրություն – военное производство – military production

նազմական բաղադրիչ – военная составляющая – military component

նազմական բժշկություն – военная медицина – military medicine

Բժշկության բնագավառ, որն ուսումնասիրում ու բուժում է մարդու այն հիվանդությունները, որոնք կապված են մարտական գործողություններին նրա մասնակցության կամ մարտական գործողությունների վարման տարածքում նրա բնակվելու հետ:

նազմական բնապահպանություն – военная экология – military ecology

նազմական գիտաժողով – военная научная конференция – military scientific conference, military academic conference

նազմական գիտություն – военная наука – military science

Պատերազմի օրենքների ու նազմական-նազմավարական բնույթի, ինչպես նաև պատերազմի կանխման, ՋՌԻ-ի շինարարության ու պետության նազմական շինարարության, պատերազմին ՋՌԻ-ի ու պետության պատրաստման, զինված պայքարի վարման եղանակների մասին գիտելիքների համակարգ:

նազմական գործ – военное дело – military affairs

Խաղաղ ու պատերազմական ժամանակ պետության նազմական կազմակերպվածքի, ՋՌԻ-ի շինարարության ու գործունեության, ինչպես նաև պատերազմին բնակչության պատրաստման տեսություն և պրակտիկա, նազմական գործունեության ու դրա արդյունքների միասնություն, զինծառայողների ու զինապարտների կողմից իրենց զինվորական պարտքի հաջող կատարման համար անհրաժեշտ գիտելիքների համակարգ:

նազմական գործողությունների թատերաբեմ – տես *թատերաբեմ*

նազմական գործունեություն – военная деятельность – military activities

նազմական գրաքննություն – военная цензура – military censorship

ռազմական դիկտատուրա – военная диктатура – military dictatorship

Սոցիալ-քաղաքական խմբի կամ նեղ շրջանով անձանց իշխանություն, որն իրականացվում է ուղղակի կամ անուղղակի զինված բռնության ակտիվ գործադրմամբ:

ռազմական դիմակայություն – военное противостояние – military confrontation, military opposition

ռազմական դիվանագիտություն – военная дипломатия – military diplomacy

ռազմական դիտորդ – военный наблюдатель – military observer

Առանձին երկրների զինվորական կամ քաղաքացիական անձնակազմից հատկացված անձ, որը միջազգային կազմակերպությունների որոշմամբ կամ միջպետական պայմանագրի հիման վրա ուղարկվում է զինված հակամարտության կարգավորմանը նպաստելու կամ պայմանագրերի կատարումը վերահսկելու համար:

ռազմական զավթողագործություն – военная экспансия – military expansion

ռազմական զսպում – տես *սաստում*

ռազմական էկոնոմիկա – военная экономика – war economy

ռազմական ժողովրդագրություն – военная демография – military demographics

Գիտաձյուղ, որն ազգաբնակչության պրոբլեմներն ուսումնասիրում է ռազմական գործունեության առնչությամբ, ներառյալ՝ պատերազմների և զինված հակամարտությունների անմիջական և միջնորդավորված ազդեցությունը առանձին երկրների, տարածաշրջանների, ամբողջ աշխարհի ազգաբնակչության վրա:

ռազմական ժողովրդավարություն – военная демократия – military democracy

Հասարակության քաղաքական կազմակերպության հնագույն ձև. զինվորական առաջնորդների իշխանությունը՝ նախնադարյան կոլեկտիվիզմի ու ժողովրդավարության մնացորդների (ժողովրդական ժողովներ, ավագանու խորհուրդներ ևն) պահպանման պայմաններում:

ռազմական ինժեներ – տես *ռազմական՝ ռազմական ճարտարագետ*

ռազմական ինստիտուտ – տես *զինվորական՝ զինվորական ինստիտուտ*

ռազմական իրադրություն – военная обстановка – military situation

ռազմական խորամանկություն – военная хитрость, стратегема – military deception, ruse de guerre

ռազմական խորհրդական – военный советник – military adviser

Ռազմական հարցերով խորհրդական:

ռազմական խորհրդատու – военный консультант – military consultant

ռազմական խորհրդարկու – տես *ռազմական՝ ռազմական խորհրդատու*

ռազմական խորհուրդ – военный совет – military council

ռազմական կարիքներ – военные нужды – military necessity

Ռազմական կոմիտե (ՆԱՏՕ) – Военный комитет (НАТО) – Military Committee

ռազմական կրթություն – военное образование – military education

Ռազմական ոլորտում մասնագիտական ուսուցման համակարգ. անհատի դաստիարակության և ուսուցման նրպատակաուղղված գործունեություն ի շահ անհատի, հասարակության, պետության:

ռազմական հաղորդակցություն – военная коммуникация – military communication

Հաղորդակցության ուղի (ցամաքային, ջրային, օդային), որը սարքավորված է զորքերի տեղափոխման, տարբեր տեսակի նյութական միջոցների մատակարարման (առբերման), ինչպես նաև բոլոր տեսակների տարահանումների համար:

ռազմական հանցագործ – военный преступник – war criminal

Ռազմական հանցագործություն կատարած կամ դրանում մեղադրվող անձ:

ռազմական հանցագործություն – военное преступление, преступление против человечества – war crime

ժնկյան համաձայնագրերի, ինչպես նաև միջազգային զինված հակամարտություններում կիրառվող այլ օրենքների և սովորույթների լուրջ խախտումներ:

ռազմական հանցագործությունների գծով տրիբունալ – трибунал по военным преступлениям – war crimes tribunal

ռազմական հանցագործությունների կատարման մեջ կասկածվող անձ – лицо, подозреваемое в совершении военных преступлений – war crimes suspect

ռազմական հավասարակշռություն – военное равновесие – military balance, military equilibrium

ռազմական հիդրոձայնագիտություն – военная гидроакустика – military hydroacoustics

ռազմական հնարամտություն – տես *ռազմական՝ ռազմական խորամանկություն*

ռազմական հնարավորություններ – военные возможности – military capabilities
Պատերազմ վարելու պետության, ՋՈՒ-ի և հասարակության կարողությունը:

ռազմական հոգեբանություն – военная психология – military psychology
Հոգեբանության բաժին, որն ուսումնասիրում է զինծառայողների պատրաստման և պատերազմի վարման ժամանակ ծագող հոգեբանական պրոբլեմները:

ռազմական ձեռնարկություն – военное предприятие – defense industry enterprise

ռազմական ձեռնարկում – военная акция – military action
Այլ պետության կամ ներպետական զինված կազմավորումների ու խմբերի դեմ պետության կողմից զինված ուժի՝ ըստ նպատակների, տեղի ու ժամանակի սահմանափակ կիրառում:

ռազմական ճարտարագետ – военный инженер – sapper

ռազմական ճարտարագիտություն – военная инженерия – military engineering

ռազմական մանկավարժություն – военная педагогика – military pedagogy

ռազմական նախաձեռնություն – военная инициатива – military initiative

ռազմական շինարարություն – военное строительство – military construction, military development

Պետության ռազմական կազմակերպվածքի ստեղծման և զարգացման պլանաչափ ու նպատակամղված գործունեություն, պետության ռազմական հզորության պահպանմանն ուղղված տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական, իրավական, բուն ռազմական և այլ միջոցառումների համալիր:

ռազմական պահակակետ – военный пост – military post

ռազմական պահանջումք – военная потребность – military requirement

ռազմական պատմություն – военная история – military history

ռազմական պատվեր – военный заказ – military procurement order

ռազմական ռազմավարական համագործակցություն – военно-стратегическое сотрудничество – military-strategic cooperation

ռազմական ռիսկ – военный риск – military risk

ռազմական սոցիոլոգիա – военная социология – military sociology

ռազմական սուբսիդավորում – военная субсидия – military subsidies

Պետության ֆինանսատնտեսական օժանդակություն, որը նա ցույց է տալիս իր երկրի ռազմական նախանշանական ապրանքներ արտադրողներին (ծառայություններ մատուցողներին, աշխատանքներ կատարողներին), ինչպես նաև այլ երկրների ռազմատնտեսական նախապատրաստումներին:

ռազմական վերակառուցում – военная перестройка – military restructuring

ռազմական վերլուծություն – տես *վերլուծություն՝ պաշտպանական վերլուծություն*

ռազմական վտանգ – военная опасность – military danger

ռազմական տեղագրություն – военная топография – military topography

ռազմական տեղեկութաբանություն – военная информатика – military informatics

ռազմական տեսչություն – военная инспекция – military inspection

ռազմական ուսուցում – 1. военная учеба, 2. военное обучение – 1. military learning, 2. military training

Գիտելիքների, հմտությունների, փորձի ձեռքբերմանը նպատակաուղղված կազմակերպված միջոցառումների համախումբ:

ռազմական փառք – военная слава – military glory, fame of war, martial fame (Am.)

ռազմական քաղաքագիտություն – военная политология – military politology

ռազմական քաղաքականություն – военная политика – military policy

Պետության և նրա հաստատությունների քաղաքականությունը, որն անմիջականորեն կապված է ռազմական կազմակերպվածքի ստեղծման, զինված բռնության միջոցների պատրաստման ու քաղաքական նպատակներով կիրառման հետ:

ռազմական օգնության ծրագիր – программа военной помощи – Military Assistance Program

ռազմականացված – военизированный – paramilitary

ռազմականացված կազմավորում – военизированное формирование – militarized formation

ՋՈՒ-ի կազմի մեջ չմտնող կազմակերպություն՝ խումբ, ջոկատ, որն իր բնույթով նման է զինված ստորաբաժանման (ուճի դրան հատուկ ատրիբուտներ):

ռազմականացված ուժեր – военизированные силы – paramilitary forces

ռազմականացվածություն – милитаризованность – militarization

Վիճակ, որն արտահայտում է ենթարկվածություն ռազմամղական նպատակների, հարմարեցվածություն ռազմական իրադրությանը:

ռազմականացում – милитаризация, военизирование – militarization

Պետության տնտեսության և բնակչության պատրաստումը կամ հարմարեցումը պատերազմին, որևէ կազմակերպության (հիմնարկի, հաստատության) ռազմական բնույթի հաղորդում:

ռազմակոչ – военный призыв – military call

Ռազմի կանչ, մարտակոչ, պատերազմական կոչ՝ կանչ:

ռազմակրթական – военно-образовательный – military education

Ռազմական կրթությանը վերաբերող:

ռազմակրթական համալիր – военно-учебный комплекс – military training complex

Ռազմակրթական հիմնարկների միավորում, մեծ մասշտաբի ռազմակրթական հաստատություն:

ռազմակրթական համակարգի բարեփոխում – տես *վերափոխում՝ ռազմակրթական համակարգի վերափոխում*

ռազմակրթական հաստատություն – военное-образовательное учреждение – military education establishment

Մասնագիտական կրթության ռազմակրթական հիմնարկ:

ռազմահայրենասիրական դաստիարակություն – военно-патриотическое воспитание – military patriotic education

Քաղաքացիների մեջ հայրենիքի նկատմամբ սիրո, նրա զինված պաշտպանության պատրաստակամության նպատակաուղղված ձևավորում:

ռազմահավաք – военные сборы – training assemblies

Պահեստազորում գտնվող քաղաքացիների՝ զինծառայությանը պատրաստման ձևերից մեկը, որը տարբեր երկրներում լինում է տարբեր տեսակի:

ուսումնական ռազմահավաք – учебные военные сборы – training sessions

ռազմահեննադաշտ – плацдарм – bridge-head

Տեղանքի հատված, որը մարտական (ռազմական) գործողությունների ընթացքում զորքը զրավում է հետագա

մարտական խնդիրները կատարելու նպատակով:

նազմաճակատ – фронт – 1. front, battle-front, 2. front (the largest formation of ground forces)

1. Գիծ, որի երկայնքով ծավալված են առաջավոր ստորաբաժանումները (հակառակորդի հետ շփման գիծը): 2. Շրջան (զոտի, տեղանք), որում տեղի են ունենում ռազմական գործողություններ (ռազմաճակատ-թիկունք): 3. ՋՈՒ-ի օպերատիվ-ռազմավարական միավորում, որն ստեղծվում է մի ռազմավարական կամ մի քանի օպերացիոն ուղղություններում օպերատիվ-ռազմավարական խնդիրների կատարման համար:

հոծ ռազմաճակատ – сплошной фронт – continuous front line

Ամենուրեք զորքերով զբաղեցված պաշտպանական բնագիծ, որն ունի մեծ ձգվածություն, իսկ զորքերի միջև ընդմիջակայքները ծածկապաշտպանված են հրետանու, տանկերի, հրաձգային և այլ զենքի կրակով, ինչպես նաև արգելափակոցներով:

նազմաճակատային – фронтовой – front-line

Ռազմաճակատին հատուկ, վերաբերող:

նազմամասնագիտական իրազեկություն – военно-профессиональная компетентность – professional military competence

Ռազմական ոլորտում մասնագիտական գիտելիքների, հմտությունների և փորձառության համախումբը:

նազմամթերք – материальные средства военного назначения – war material

Ռազմական նախանշանակման սարքավորանք, տեխնիկա և նյութեր, որոնք հատկացվում են զինված ուժերին կամ նյուս զորքերին և նախատեսված են մարտական գործողություններում օգտագործելու համար:

վաղորոք պահանջված պահուստային ռազմամթերք – заблаговременно затребованные материальные средства военных запасов – pre-positioned war reserve stock

Ռազմական ռեզերվային պահանջարկը բավարարելու համար հատկացված միջոցներ:

վաղորոք պահանջված պահուստային ռազմամթերքի ամրագրված մաս – забронированная часть заблаговременно затребованных материальных средств военных запасов – pre-positioned war reserve materiel requirement, protectable

նազմամուլ – 1. милитарист, 2. милитаристический – 1. militarist, 2. militarist, militaristic

1. Ռազմի՝ պատերազմի մոլուցքով լրցված, պատերազմի ձգտող մարդ: 2. Ռազմամոլությանը վերաբերող:

նազմամուլական – տես *նազմամուլ 2*

նազմամոլություն – милитаризм – militarism

Պետության ռազմական հզորության ակտիվ մեծացման գաղափարախոսություն և քաղաքականություն, պետական ու հասարակական կյանքում ռազմական և ռազմականացված մարմինների ու հաստատությունների գերակայություն:

նազմանավ – տես *նավ՝ ռազմական նավ*

ռազմանավերի հանդիպատեղ – տես *ռազմանավ՝ ռազմանավերի հավաքատեղ*

ռազմանավերի հավաքատեղ – район сбора – rendezvous area

Այն վայրը, որը նշանակված է ռազմանավերի հանդիպման ու հետագա համատեղ լողարկման համար:

նազմանավակ – катер – cutter, boat, craft

1. Փոքր մարտական վրաջրյա նավ (մինչև 500 տ ջրատարողությամբ), որը նախանշանակված է մարտական խրնդիրների կատարման ու նավատորմի ուժերի գործողությունների ապահովման համար: 2. Օժանդակ ծառայողական ու ժողովրդատնտեսական նախանշանակման փոքր նավեր (10–40 տ ջրատարողությամբ):

նազմապաստարան – бункер – bunker

Պատերազմական ժամանակի համար կառուցված ստորգետնյա ապաստարան, որը հրետակոծություններին ու ռմբակոծություններին հաջողությամբ

դիմակայելու համար օժտված է ամրացված պատերով և ծածկով:

նազմավար – стратег – strategist

նազմավարագիտություն – стратегические исследования – strategic studies

Գիտելիքի միջգիտաձյուղային ոլորտ, որը կենտրոնացած է հակամարտությունների և խաղաղության ռազմավարությունների ուսումնասիրության վրա՝ առանձնակի ուշադրության կիզակետում պահելով միջազգային քաղաքականության, միջազգային հարաբերությունների ու դիվանագիտության, համաշխարհային էկոնոմիկայի և ռազմական ուժի փոխհարաբերությունների պրոբլեմները:

նազմավարական – стратегический – strategic

1. Ռազմավարությանը հատուկ՝ վերաբերող: 2. Մեծ՝ կարևոր նշանակություն ունեցող:

նազմավարական խնդիր – стратегическая задача – strategic task

նազմավարական խոցելիություն – стратегическая уязвимость – strategic vulnerability

նազմավարական մակարդակ – стратегический уровень – strategic level

նազմավարական միջուկային զենք – стратегическое ядерное оружие – strategic nuclear weapon

Մեծանշանակ ու մեծածավալ վնասներ պատճառելու ունակ զենք:

նազմավարական շրջան – стратегический район – strategic area

Մոլորակի մակերևույթի աշխարհագրորեն մեկուսացված մաս, որի սահմաններում դրսևորվում են կամ կարող են շոշափվել պետության շահերը:

Ռազմավարական հարձակողական ներուժի կրճատման պայմանագիր – Договор о сокращении стратегических наступательных потенциалов – Treaty on Strategic Offensive Reductions, TSOR

Ռազմավարական պաշտպանական նախաձեռնություն – Стратегическая оборон-

ная инициатива, «звездные войны» – Strategic Defense Initiative, SDI, Star Wars 1983 թ. ԱՄՆ-ի Նախագահ Ռ. Ռեյգանի հայտարարած գիտահետազոտական և փորձակոնստրուկտորական աշխատանքների երկարաժամկետ ծրագիր, որի նպատակն էր տիեզերական բազավորմամբ լայնամասշտաբ հակահրթիռային համակարգի ստեղծումը, մի համակարգի, որը, հիմնված լինելով մշակվելիք ռենտգենյան լազերի կիրառության վրա, լիովին բացառեր տիեզերքից վրագետնյա ու վրաջրյա նշանակետերի խոցման հնարավորությունը:

նազմավարչական բաժանում – военно-административное деление – military administrative division

նազմավարություն – стратегия – strategy

1. Որևէ գործունեության ընդհանրացված, չմանրամասնված պլան, որն ընդգրկում է ժամանակի որոշակի հատված (երկարաժամկետ կամ միջնաժամկետ), կառավարման տեսակետից անորոշ և տվյալ ժամանակահատվածի համար կարևոր բարդ նպատակի հասնելու եղանակ: 2. Առհասարակ՝ մասշտաբային պրոբլեմների նկատմամբ ցուցաբերվող հիմնավոր մոտեցում, ընդգրկուն քաղաքականություն:

ազգային անվտանգության ռազմավարություն – стратегия национальной безопасности – national security strategy

Համապետական քաղաքական փաստաթուղթ, որում ներպետական ու միջազգային իրադրության վերլուծության հիման վրա ազգային-պետական, տարածաշրջանային ու միջազգային մակարդակներով որոշված և գնահատված են ազգային անվտանգության համար սպառնալիքները, ցույց են տրված սպառնալիքների չեզոքացման և պետության կայուն զարգացման ապահովման համար անհրաժեշտ հեռագնա գործունեության հիմնական ուղղությունները: Ազգային անվտանգության ռազմավարության հիման վրա մշակվում են ազգային անվտանգության ապահովման համակարգված ռազմավարություններ՝ յուրաքանչյուր գերատեսչության (հասարակության, պետության և անհատի գոյության ու կենսագոր-

ծունելության յուրաքանչյուր ոլորտի) համար: Ազգային անվտանգության ռազմավարության գերակայությունները հաշվի են առնվում պետության տարեկան բյուջեի կազմման ժամանակ:

ազգային պաշտպանության ռազմավարություն – стратегия национальной обороны – national defense strategy

ազգային պատերազմական ռազմավարություն – национальная военная стратегия – National Military Strategy

ազգային ռազմական ռազմավարություն – տես *ռազմավարություն` ազգային պատերազմական ռազմավարություն*

«անմիջական ընդդիմամարտության» ռազմավարություն – стратегия «прямого противоборства» – «direct confrontation» strategy

1981 թ. ԱՄՆ-ի ընդունած դոկտրինի հիմնական տարրերից մեկը. կողմնորոշում էր դեպի ԽՍՀՄ-ին ակտիվ հակազդեցություն համաշխարհային և տարածաշրջանային մասշտաբներով, ռազմական գերազանցության ձեռքբերում և աշխարհում ԱՄՆ-ի առաջավարական դերի վերականգնում:

անցման ռազմավարություն – стратегия перехода – transition strategy

Խաղաղապահական օպերացիայի խնդրի անկապտելի մասը, որը նպատակաուղղված է այնպիսի վերջնական վիճակի հաստատման, որի դեպքում պայմաններ կստեղծվեն տվյալ օպերացիայում գործարկված անձնակազմի դերի, նշանակության ու թվաքանակի նվազեցման համար:

«զանգվածեղ փոխհատուցման» ռազմավարություն – стратегия «массированного возмездия» – strategy of massive retaliation, massive (nuclear) reprisal strategy

ԱՄՆ-ի 1950-1960-ական թվականների ռազմական դոկտրինի հայեցակարգային հիմքը, որը խարսխվում էր միջուկային զենքի և դրա առբերման միջոցների քանակային գերազանցության վրա և նախատեսում էր ցանկացած հակամարտության (բացի աննշան սահմանային միջադեպերից) ծագման դեպքում ԽՍՀՄ և նրա դաշնակիցների վարչական, ռազմական և արդյունաբերա-

կան կարևոր կենտրոնների վրա հզոր միջուկային հարվածների անհապաղ ձեռնարկում:

«իրատեսական սաստման» ռազմավարություն – стратегия «реалистического сдерживания (устрашения)» – “realistic deterrence” strategy

ԱՄՆ-ի 1970-ական թվականների ռազմական դոկտրինի տարրերից մեկը. հիմնվում էր «ուժի» (ռազմավարական հարձակողական ուժերի որակական գերազանցություն), «գործընկերության» (ՆԱՏՕ-ի և այլ ռազմական բլոկների հզորության մեջ դաշնակիցների ներդրման մեծացում) և «բանակցությունների» (ԽՍՀՄ-ի հետ երկխոսության վարում) սկզբունքների վրա:

հյուծման ռազմավարություն – стратегия измора – wearing-out strategy

Ռազմական գործողությունների վարման եղանակ, ըստ որի ենթադրվում է պատերազմի նպատակներին հասնել ՌԳԹ-ում անընդհատ տարաշարժմամբ և հակառակորդի հաղորդակցությունների ու մատակարարման բազաների վրա մշտական ներգործությամբ:

«մեծ ռազմավարություն» – «большая стратегия» – “grand strategy”

Պետության առջև կանգնած արտաքին ռազմական և ռազմաքաղաքական խնդիրների լուծման ու նպատակների իրականացման համար ամբողջ ռազմական և ոչ ռազմական ազգային ներուժի օպտիմալ օգտագործման վերաբերյալ պետության ղեկավարության տեսակետների ամբողջությունը (ոչ փաստաթղթի ձևով ձևակերպված և ոչ պարտադրապես համակարգված):

նոր համընդհանրացման ռազմավարություն – стратегия неоглобализма – Reagan doctrine, new globalism strategy

20-րդ դարի 80-ական թթ. ամերիկյան դոկտրինային հայեցակարգ և քաղաքականություն՝ նպատակաուղղված աշխարհում ԱՄՆ-ի դիրքերի և ազդեցության ամրապնդմանը համաշխարհային քաղաքականության իրականացմամբ:

պատերազմական ռազմավարություն – военная стратегия – military strategy

Ռազմական արվեստի բարձրագույն ոլորտը, որը ներառում է պետության

նազմական (պաշտպանական) անվտանգության ապահովման, այդ թվում՝ պատերազմի կանխման, ագրեսիայի հետնդնանը պետության ու ՋՈՒ-ի պատրաստման տեսությունն ու պրակտիկան, նազմավարական օպերացիաների և ընդհանուր առմամբ պատերազմի պլանավորումն ու վարումը:

նազմական նազմավարություն – տես *նազմավարություն՝ պատերազմական նազմավարություն*

տեղեկատվական նազմավարություն – информационная стратегия – information strategy

Պետության նազմավարությունը տեղեկատվական ոլորտում:

«վոքր նազմավարություն» – «малая стратегия» – “minor strategy”

Որոշ պետություններում կիրառվող պայմանական տերմին, որով նշագրվում են տարբեր մասշտաբների բոլոր տեսակների օպերացիաների պլանավորումը, նախապատրաստումը և իրականացումը:

նազմատեխնիկական մարզածներ – военно-технические виды спорта – military-technical sports

նազմատենչ – воинственный – belligerent, bellicose

նազմատնտեսական հիմնավորում – военно-экономическое обоснование – feasibility study

Որևէ ծրագրի, նախագծի, առաջարկության ևն հիմնավորում նազմական անհրաժեշտության (կարիքի) և տնտեսական նպատակահարմարության տեսակետից:

նազմատուգանք – контрибуция – contribution

1. Հաշտության պայմանագրով պարտվող պետության կողմից հաղթողին վճարվող դրամական գումարներ: 2. Բռննազավթված տարածքների բնակչությունից հակառակորդի կողմից հարկադրաբար գանձվող դրամական և այլ հարկեր:

նազմարշավ – 1. военная кампания, поход, 2. экспедиция – 1. campaign, military campaign, 2. expedition

Ընդհանուր մտահղացմամբ միավորված և կարևոր քաղաքական ու նազմավարական նպատակների հասնելուն ուղղված օպերացիաների, ճակատամարտերի, հարվածների և մարտական գործողությունների համախումբ, որը ցամաքային կամ ծովային ՌԳԹ-ում իրագործում են տարաբնույթ զորքեր:

ծովային նազմարշավ – военно-морская кампания – naval campaign

հետիոտն նազմարշավի տեմպ – темп движения на марше – cadence

Հետիոտն նազմարշավի համար սահմանված օրական շարժման տևողությունը և քայլքի արագությունը:

նազմարշավին մասնակցության համար մեդալ – медаль за участие в военной кампании – campaign medal

նազմարշավի պլան – план военной кампании – campaign plan

նազմարշավի պլանավորում – планирование военной кампании – campaign planning

նազմարվեստ – տես *նազմական՝ նազմական արվեստ*

նազմաուսումնական – военно-учебный – military training

նազմաուսումնական հաստատության պետ – начальник военно-учебного заведения – commandant

նազմաուսումնական հաստատություն – военно-учебное заведение – military training

նազմաքաղաքական – военно-политический – political-military

Ռազմական քաղաքականությանը հատուկ վերաբերող:

նազմաքաղաքական գործընկեր – военно-политический партнер – political-military partner

նազմա-քաղաքացիական – военно-гражданский – civil-military

1. Համատեղ՝ նազմական և քաղաքացիական, ենթադասությամբ, զինվորականներից և քաղաքացիական ան-

ծանցից կազմված: 2. Ռազմական (զինվորական) և քաղաքացիական առնչություններին վերաբերող:

ռազմաօդային ուժերի ծառայող – տես *ավիատոր*

ռազմերթ – տես *երթ*

մոտեցման ռազմերթ – марш сближения – approach march

Ռազմերթ, որը կատարվում է զորքը լավ ֆիզիկական ու բարոյական վիճակում հարձակման օբյեկտներին մոտեցնելու նպատակով:

ռազմերթի արագություն – скорость марша – rate of march

Ռազմերթի ընթացքում միավոր ժամանակում անցած տարածությունը:

ռազմիկ – комбатант, боец – combatant

Պատերազմում կռվող, մարտիկ, զինվոր, զինված ուժերի կազմում ներառված անձ, որն անմիջականորեն մասնակցում է մարտական գործողություններին:

ռահվիրա – первопроходец – pioneer

ռասայամոլություն – расизм – racism

Գաղափարախոսություն և սոցիալական պրակտիկա, որոնք հիմնվում են մարդկային ռասաների հոգեկան ու ֆիզիկական անհավասարության, որոշակի ռասային պատկանող մարդկանց բացառիկության մասին պատկերացումների և հայեցակարգերի վրա:

ռասիզմ – տես *ռասայամոլություն*

ռացիոնալ բնօգտագործում – рациональное природопользование – conservation

ռացիոնալացում – рационализация – rationalization

ՌԲՀ – տես *ռազմաբժշկական՝ ռազմաբժշկական հանձնաժողով*

ՌԳԹ – տես *ռազմական՝ ռազմական գործողությունների թատերաբեմ*

ՌԳԹ հակաիրթիռային պաշտպանություն – противоракетная оборона ТВД – theater missile defense

ՌԳԹ սահմաններում ուժերի և կարևոր օբյեկտների պաշտպանություն հրթիռային հարվածներից:

ՌԳԹ-ում հատուկ օպերացիաների հրամանատարություն – командование специальных операций на ТВД – theater special operations command

ՌԴ – տես *Ռուսաստանի Ղազնություն*

ռեակտիվ – реактивный – reactive, jet
Հոսքից առաջացող հետհարվածի ուժի կիրառմանը վերաբերող (այդ ուժն ուղղությամբ հակառակ է հոսքի շարժման ուղղությանը):

ռեակտիվ թուղթ – տես *ինդիկատորային թուղթ*

ռեակտիվ հոսք – реактивная струя – jet stream

ռեակտիվ շիթ – реактивная струя – jet

քիմիական ռեակտիվ – химический реактив, химический агент – agent

ռեակցիա – 1. реакция, 2. տես *հետադիմություն* – 1. reaction, 2. տես *հետադիմություն*

1. Քիմիական նյութերի միջև փոխազդեցություն, որի հետևանքով ելքային նյութերը վերածվում են այլ նյութերի՝ ատոմների միջուկների անփոփոխության պայմանով: 2. Ատոմային միջուկների կերպափոխում՝ այլ միջուկների, տարրական մասնիկների կամ գամմա-քվանտների հետ փոխազդեցության հետևանքով: 3. Քաղաքական ոլորտում. հասարակական շարժում, որը նախորդ կամ տվյալ հասարակարգի զարգացման նկատմամբ ունի լիովին հակառակ ուղղվածությունը, եթե տվյալ հասարակարգը համարվում է ավելի առաջադիմական:

կառավարվող ջերմամիջուկային ռեակցիա – управляемая термоядерная реакция – controlled thermonuclear reaction

միջուկային ռեակցիա – ядерная реакция – nuclear reaction

շղթայական ռեակցիա – цепная реакция – chain reaction

Շղթայական (միջուկային) ռեակցիա է կոչվում ռադիոակտիվ նյութերի ատոմ-

ների տրոհումը, երբ մի ատոմի տրոհումից առաջանում են մի քանի նեյտրոն, որոնք առաջ են բերում մի քանի ատոմի տրոհում, և այսպես՝ շարունակաբար, տարափայլին մեխանիզմով:

շղթայական ռեակցիայի սկզբնակետ – начальный центр цепной реакции – initiator

ջերմամիջուկային ռեակցիա – термоядерная реакция – thermonuclear reaction

քիմիական ռեակցիա – химическая реакция – chemical reaction

ռեզիստր – регистр – register

ռեզերվ – 1. տես *պահուստ*, 2. տես *պահուց*

առաջին հերթի անհատական ռեզերվ – индивидуальный резерв первой очереди – Individual Ready Reserve

առաջընթացի արժանի կադրային ռեզերվ – достойный выдвижения кадровый резерв – promotion deserving personnel reserve

Առանձնացված կադրային ռեզերվ, որն իր հատկանիշներով համապատասխանում է առաջընթացի (ավելի բարձր պաշտոնների նշանակման) համար ներկայացվող չափանիշներին:

երրորդ հերթի ռեզերվ – տես *ռեզերվ՝ պաշտոնաթողների ռեզերվ*

գորահավաքային ռեզերվ – мобилизационный резерв – mobilization reserve

գորահավաքային ռեզերվների հավաքում – сбор мобилизационных резервов – reserve mobilization

կազմակերպագորահավաքային ռեզերվ – организационно-мобилизационный резерв – organization and mobilization reserve

հակատանկային ռեզերվ – противотанковый резерв, ПТрез – antitank reserve

պաշտոնաթողների ռեզերվ – резерв отставников, резерв третьей очереди – Retired Reserve

պատերազմական ռեզերվ – военные резервы, военные мобилизационные запасы – war reserves

Ջորջ, մարդկային ռեսուրսներ, ՍՈՏ, նյութական միջոցների պաշարներ ևն, որոնք նախատեսված են պատերազմի ժամանակ օգտագործման համար:

պետական ռեզերվ – государственный резерв – state reserve

ռեզերվների հատկացում – выделение резервов – earmarking of stocks

Սովորաբար խաղաղ ժամանակ պետությունների միջև ձեռք բերվող պայմանավորվածություն, որով սահմանվում են ՆԱՏՕ-ի հատուկ հրամանատարների պահանջով պատերազմական պահուստից նրանց տրամադրվող ընտրված իրերի մասնաբաժինները:

օպերատիվ ռեզերվ – 1. տես *պահուստ՝ օպերատիվ պահուստ*, 2. տես *պահուց՝ օպերատիվ պահուց*

ֆինանսական միջոցների ռեզերվ – резерв финансовых средств – provision

ռեզերվիստ – резервист – reservist

Պահեստազորում (ռեզերվում) գտնվող զինապարտ (*սով.*՝ նախկին զինծառայող), որը զինծառայության է կանչվում պատերազմի կամ արտակարգ իրավիճակի պատճառով հայտարարված զորակոչով:

ռեզիդենտ – резидент, глава резидентуры – chief of station

Ռեզիդենտության՝ արտասահմանում հետախուզության ծայտյալ տարածքային մարմնի ղեկավարը:

ռեզիդենտություն – резидентура – station

1. Արտաքին հետախուզության մարմնի արտասահմանյան հաստատություն:
2. Ռեզիդենտ լինելը:

ռեզիդենտության օպերատիվ աշխատող (ԿՀԳ) – оперативный сотрудник резидентуры (ЦРУ) – case officer

ռեզիդենտության ղեկավար – տես *ռեզիդենտ*

ռեժիմ – режим – regime

1. Խստորեն սահմանված կարգ: 2. Որևէ նպատակի՝ գործունեության ևն համար անհրաժեշտ միջոցառումների,

կատարման կարգի ևն ամբողջությունը:

խիստ ռեժիմ – строгий режим – constraint

միջազգային պատժամիջոցների ռեժիմ – режим международных санкций – international sanctions regime

ռազմական դրության ռեժիմ – режим военного положения – martial law

ռազմական դրության ռեժիմի ապահովում – обеспечение режима военного положения – enforcement of martial law

Միջոցառումների (այդ թվում՝ օրենսդրական) համալիր՝ ուղղված ռազմական դրության իրավական ռեժիմով պայմանավորված իրավահարաբերությունների, գործունեության առանձնահատկությունների պահպանմանը: Ռազմական դրությունն այն իրավական ռեժիմն է, որը պետության բարձրագույն իշխանությունները մտցնում են ամբողջ երկրում կամ նրա առանձին տարածքում ստեղծված արտակարգ իրադրությունում (պատերազմ, ապստամբություն ևն):

ռելիեֆ – рельеф – relief

Երկրի կամ այլ երկնային մարմնի պինդ մակերևույթի անհարթությունների համախումբ, որոնք տարբեր են իրենց ուրվապատկերով, չափերով, ծագումով և զարգացման պատմությամբ:

ռելիեֆի առանձնահատկություն – տես տեղանք՝ տեղանքի կողմնորոշիչ

ռելիեֆի ձևի գծեր – линии форм рельефа – form lines

ռելիեֆի տարր – элемент рельефа, местный предмет – feature

- 1. Բնական կամ արհեստական երկրաչափական մարմին տեղանքում:
- 2. Բարձունք, բլուր, բարձրադիր վայր:

ստվերավորված ռելիեֆ – рельеф, показанный отмывкой – shaded relief

ռելս – рельс – rail

«ռեյնջեր» – «рейнджер» – ranger
Իջազորային դիվերսիոն-հետախուզական ստորաբաժանման մարտիկ:

ռենտգեն – рентген – rentgen
Ճառագայթահարման բաժնաչափի չափման արտահամակարգային միավոր:

ռեպարացիա – репарация – war reparations

Միջազգային իրավունքում. պետության կողմից իր ձեռնարկած ագրեսիայի ենթարկված պետություններին պատճառած նյութական վնասի հատուցում:

«Ռեպտոր» – «Рептор» – “Raptor”
Ամերիկյան արտադրության անտեսանելի Ֆ-22 կործանիչ ինքնաթիռ:

ռեսուրսային – տես փոխձևում

ռեսուրս – ресурс – resource
Որևէ բանի պաշար, աղբյուր, միջոց, որին դիմում են անհրաժեշտության դեպքում:

աշխատանքային ռեսուրսներ – трудовые ресурсы – labor resources

արտաքին ռեսուրսների ներգրավում – привлечение внешних ресурсов – outsourcing

գորահավաքային ռեսուրս – мобилизационный ресурс – mobilization resource

թռիչքային ռեսուրս – летный ресурс – sortie rate

Մարտական խնդիրների կատարման համար ավիացիոն միավորմանը՝ զորամիավորմանը՝ զորամասին նշանակված արտաթիռների թիվը:

կադրային ռեսուրս – кадровый ресурс – personnel resource

մարդկային ռեսուրս – людские ресурсы – human resources

մարդկային ռեսուրսների ռազմական ուսուցում – военное обучение людских ресурсов – military training of human resources

մարդկային ռեսուրսների օգտագործման միացյալ ծրագիր – объединенная программа использования людских ресурсов – joint manpower program

Անձնակազմի հարցերով ծառայությունների պահանջների և առաջնահերթության որոշման համատեղ ծրագիր:

նյութական ռեսուրս – материальный ресурс – material resource

Ելքային հումք, նյութեր, համալրող արտադրանք, վառելիանյութ, էներգիա (աշխատանքի առարկաներ), ինչպես նաև մեքենաներ, սարքավորանք ու գործիքներ (աշխատանքի միջոցներ), որոնք անհրաժեշտ են որևէ արտադրանք թողարկելու համար:

պահանջվող ռեսուրսներ – требуемые ресурсы – required capability

ռազմական ռեսուրսներ – военные ресурсы – military resources

ռեսուրսների կառավարում – управление ресурсами – resource management

ռեսուրսների համախումբ – տես *ռեսուրս*, *ռեսուրսների հավաքածու*

ռեսուրսների հավաքածու – набор ресурсов – collection resource

ռեսուրսների պակասուրդ – дефицит ресурсов – scarcity of resources

ռեսուրսների վերաբաշխում – перераспределение ресурсов – reallocation of resources

ռեսուրսների փոխանցում – передача ресурсов – reallocation of resources

վերականգնելի ռեսուրս – восстанавливаемый ресурс – renewable resource

տեխնիկական ռեսուրս – технические ресурсы – technical resource

տեղական ռեսուրսներ – местные ресурсы – local resources

Մարտական գործողություններ վարող միավորումների (գորամիավորումների, զորամասերի) գտնվելու շրջանում (գոտում) եղած նյութական և մարդկային ռեսուրսները, որոնք գորքերը կարող են օգտագործել իրենց պահանջմունքների բավարարման համար:

տեղի ռեսուրսների օգտագործում – использование местных источников – local procurement

Անձնակազմի (աշխատակազմի), պաշարների, ծառայությունների, սարքավորանքի և ստացում ի հաշիվ տեղի ռեսուրսների:

փոխարինելի ռեսուրս – заменимый ресурс – replaceable resource

ՌԷԾ – տես *ճնշում` ռադիոէլեկտրոնային ճնշում*

ՌԷՄ – տես *միջոց` ռադիոէլեկտրոնային միջոց*

ՌԷՊ – տես *ռադիոէլեկտրոնային` ռադիոէլեկտրոնային պայքար*

ռիսկ – риск – risk, jeopardy

Որոշակի ծանրությամբ ու բովանդակությամբ վնաս կրելու հնարավոր վտանգի հատկանիշ, անվտանգության ապահովմանն ուղղված գործունեության փաստացի արդյունքների շեղում անվտանգության նախատեսված չափանիշներից:

աղետածին ռիսկ – катастрофогенный риск – disaster risk, catastrophogenic risk

անտեսելի միջուկային ռիսկ – незначительный ядерный риск – negligible nuclear risk

արտակարգ միջուկային ռիսկ – чрезвычайный ядерный риск – emergency nuclear risk

հնարավոր կորուստների ռիսկ – потенциальных убытков – exposure

միջուկային ռիսկի աստիճան – степень ядерного риска – degree of nuclear risk

չափավոր միջուկային ռիսկ – умеренный ядерный риск – moderate nuclear risk

Միջուկային ռիսկի աստիճան, որի դեպքում անցանկալի ներգործությունը տանելի է կամ, ծայրահեղ դեպքում, աննշան անհանգստացուցիչ չափի:

ռիսկերի կառավարման համակարգասիներգիկ մեթոդաբանություն – системно-синергетическая методология управления рисками – system-synergetic risk management methodology

ռիսկերի վերլուծություն – анализ рисков – risk analysis

ռիսկի աստիճան – степень риска – degree of risk

ռիսկի գնահատում – оценка риска – risk assessment

ռիսկի ենթարկվող բնակչություն – население, подвергаемое риску – population at risk

ռիսկի խումբ – группа риска – population at risk

Բժշկական և սոցիոլոգիական տերմին. բնակչության այն ներկայացուցիչների հավաքական անվանումը, որոնք առավել խոցելի են որոշակի բժշկական, սոցիալական հանգամանքների կամ շրջապատող միջավայրի ազդեցության տեսակետից:

ռիսկի կառավարում – управление рисками – risk management

Մարտական գործողությունների ժամանակ ռիսկերի բացահայտման, գնահատման ու վերահսկման գործողություն:

ռիսկի կարգախումբ – категория риска – risk category

ռիսկի շրջան – 1. область риска, 2. зона риска – 1. risk area, 2. risk zone

1. Ռիսկի վերլուծության առանձին խըմբավորված օբյեկտներ, որոնց նկատմամբ պահանջվում է առանձին ձևերի վերահսկողության կամ դրանց համախմբի կիրառում, ինչպես նաև կառավարման արդյունավետության մեծացում: 2. Տարածք, որի սահմաններում հնարավոր է բնական ու մարդածին վտանգների իրացում:

ՌԾՆ – տես *նավատորմ՝ ռազմածովային նավատորմ*

ՌԾՆ դիվիզիոն – տես *ՌԾՈՒ՝ ՌԾՈՒ-ի դիվիզիոն*

ՌԾՈՒ – տես *ուժեր՝ ռազմածովային ուժեր*

ՌԾՈՒ-ի գործողությունների ապահովման կազմակերպում – организация обеспечения действий ВМС – task organization

ՌԾՈՒ-ի դիվիզիոն – дивизион ВМС, дивизион ВМФ – navy group

ՌԾՈՒ-ի օպերատիվ զորամիավորում – оперативное соединение военно-морских сил – task force, TF

ռմբաբեռնվածք – տես *բեռնվածք՝ ռմբային բեռնվածք*

ռմբագունդ – ядро – ball

ռմբակիր – տես *ռմբակոծիչ*

ռմբակոծել – бомбардировать – bombard

ռմբակոծիչ – бомбардировщик, бомбовоз – bomber, bombardier

Մարտական ինքնաթիռ, որը նախանշանակված է վրագետնյա և ծովային օբյեկտները հիմնականում ավիառումբերով ու հրթիռներով խոցելու, ինչպես նաև տեղանքն օդից ականապատելու համար:

խոյահարող ռմբակոծիչ – пикирующий бомбардировщик – dive-bomber

Օդանավ, որը կտրուկ վայրէջք է կատարում ռումբ նետելու համար:

ռմբակոծիչ կործանիչ – истребитель-бомбардировщик – fighter-bomber

Մարտական ինքնաթիռ, որում համատեղված են ինչպես կործանիչի, այնպես էլ ռմբակոծիչի հատկություններ:

ռմբակոծիչի մարտական օպերատոր – боевой оператор на бомбардировщике – offensive systems officer

ռմբակոծիչի պաշտպանական համակարգերի գծով սպա – офицер по системам защиты бомбардировщика – defensive systems officer

Ռմբակոծիչ օդանավի անձնակազմի սպա, որը հայտնաբերում է օդանավի համար սպառնալիք ներկայացնող օբյեկտները:

ռմբակոծություն – տես *ռմբակոծում*

ավիացիոն ռմբակոծություն – տես *ռմբակոծություն՝ օդային ռմբակոծություն*

բարձունքային ռմբակոծություն – высотная бомбардировка – high altitude bombing

հարթակային ռմբակոծություն – ковровая бомбардировка, бомбометание по площади – carpet bombing

Անընդհատ ինտենսիվ հետևողական ռմբակոծություն, որին ենթարկվում են մեծ մակերեսներ, գերազանցապես՝ բրնակավայրեր: Կիրառվում են մեծ թվով ռումբեր (այդ թվում՝ հրձիգ), որպեսզի ընտրված շրջանը լիովին ոչնչացվի, կամ ոչնչացվեն հակառակորդի կեն-

դանի ուժն ու նյութական մասը, կամ նրա գործը լիովին բարոյալքվի:

նախապատրաստական ընթացիկություն – предварительная бомбардировка – preparatory bombardment

օդային ընթացիկություն – воздушная бомбардировка, авиационная бомбардировка, авиабомбардировка – aerial bombardment

նմբակոծում – бомбардировка, бомбежка – bombardment, bombing

գորգային ընթացիկություն – տես *նմբակոծում՝ մակերեսային ընթացիկություն*

մակերեսային ընթացիկություն – «ковровая бомбардировка», площадное бомбометание, бомбометание по площади – carpet bombing, area bombing, saturation bombing

մարտավարական ընթացիկություն – тактические бомбардировки – tactical bombing

մեծածավալ ընթացիկություն – տես *նմբակոծում՝ ռազմավարական ընթացիկություն*

ռազմավարական ընթացիկություն – стратегическая бомбардировка – strategic bombing

նմբակոծում նշանառման կետի արտածմամբ – бомбометание с выносом точки прицеливания – offset bombing

Ունթացիկության եղանակ, ըստ որի՝ նշանառման կետը շեղվում է, որպեսզի ռումբն ընկնի ցանկալի կետում:

նմբածիգ – бомбометатель – bomber, bombardier, bomb-aimer

նմբանետում – бомбометание – bombing
Թռչող ապարատի անձնակազմի գործողություններ, որոնք ներառում են տվյալ օբյեկտներին (նշանակետին) նշանառության ու դրանց վրա ավիա-ռումբերի և խոցման այլ ընթացիկությունների միջոցների վարմանը:

ԷՀՄ-ով անընդհատ հաշվարկվող ընթացիկություն կետ – տես *նմբանետում՝ ընթացիկություն անընդհատ հաշվարկվող կետ*

նմբանետման անընդհատ հաշվարկվող կետ – непрерывно рассчитываемая точка бомбометания; точка сбрасывания

бомбы, непрерывно рассчитываемая на ЭВМ – continuously-computed release point

նմբանետման բնագիծ – линия сбрасывания, рубеж сбрасывания – bomb release line

Նշանակետի շուրջը գծված երևակայական գիծ (բնագիծ), որից ինքնաթիռը պետք է նետի ռումբը՝ նշանակետը խոցելու համար:

նմբանետման կետ – точка бомбометания – bomb release point

Օդային տարածքի կետ, որտեղից ռումբերը պետք է նետվեն նշանակետին հասնելու համար:

նմբանետում խոյահարմամբ – бомбометание с пикирования – dive-bombing

Ունթացիկություն, որը կատարվում է ինքնաթիռի շեշտակի վայրէջքի ժամանակ:

նմբանետում ծառացման վիճակից – бомбометание с кабрирования – toss-bombing

Ունթացիկություն մեթոդ, որի դեպքում ինքնաթիռը ուղղություն է վերցնում դեպի վեր՝ միաժամանակ նետելով ռումբեր, ինչի շնորհիվ խուսափում է պայթյունի ազդեցությունից, ցանկացած եղանակային պայմաններում ապահովում ավելի մեծ ճշգրտություն:

նմբանետում սահմանային փոքր բարձրություններում հորիզոնական թռչքի ժամանակ – бомбометание с горизонтального полета с предельно малых высот – laydown bombing

սխալ նմբանետում – ошибка при бомбометании – bombing error

նմբանշանոց – бомбоприцел – bomb sight

Ինքնաթիռի հարմարանք, որը հնարավորություն է տալիս վրագետնյա նշանակետերին նշան բռնելու՝ դրանք ռումբերով խոցելու համար:

նմբաշար – серия бомб – stick
Հավասար ժամանակամիջոցներում ինքնաթիռից վայր նետվող միատեսակ ռումբերի շարան:

նմբապաստարան – бункер, бомбоубежище – blockhouse, bunker

Լավ ամրացված պաշտպանական կառույց, սով.՝ ստորգետնյա, օժտված ենթակառուցվածքով:

ռոբոտոտեխնիկա – робототехника – robotics

Կիրառական գիտություն, որն զբաղվում է ավտոմատացված տեխնիկական համակարգերի մշակմամբ և ստեղծմամբ, և որը արտադրության ինտենսիվացման կարևոր հիմքերից մեկն է:

ռոկադ – рокадная дорога, рокада – lateral route

Ճանապարհ, որն անցնում է ռազմաձակատի զծին զուգահեռաբար:

ռոտոր – ротор – rotor

ՌՏԿ – տես կայան՝ ռադիոտեղորոշումային կայան

ՌՏԿ աշխատանքի դադարեցում – տես ռադիոտեղորոշումային՝ ռադիոտեղորոշումային աշխատանքի արգելում

ռումբ – бомба – bomb

Խոցման ռմբակոծումային միջոցների հիմնական տեսակը, որը նախանշանակված է օդից վրազետնյա, ստորգետնյա, վրաջրյա ու ստորջրյա օբյեկտների ոչնչացման համար:

անվանական ատոմային ռումբ – атомная бомба в 20 килотонн – nominal weapon 20 կտ հզորությամբ ատոմային ռումբ:

ավիացիոն ռումբ – авиационная бомба, авиабомба – aerial bomb

Ֆուզասային գործողությամբ զինամրթերք, որը նախանշանակված է օդով տեղափոխման և ԹԱ-ներից վայրնետման համար:

ատոմային ռումբ – атомная бомба – atomic bomb, A-bomb

բարձր հաճախականային էլեկտրամագնիսական ռումբ – высокочастотная электромагнитная бомба – high-power microwave

Գերհզոր միկրոալիքային զենք:

բեկորաֆուզասային ավիացիոն ռումբ – осколочно-фугасная авиационная бомба – fragmentation aviation bomb

էլեկտրամագնիսական ռումբ – электромагнитная бомба – electromagnetic bomb, e-bomb

Ռումբ, որն իր արձակած էլեկտրամագնիսական ալիքների միջոցով կարող է հակառակորդի էլեկտրոնային համակարգում առաջացնել խախտումներ:

ընդհանուր նախանշանակման ավիացիոն ռումբ – авиабомба общего назначения, фугасно-осколочная авиационная бомба – general purpose bomb

ժամացույցի մեխանիզմով ռումբ – бомба с часовым механизмом – time-bomb

ժամացույցով ռումբ – տես ռումբ՝ ժամացույցի մեխանիզմով ռումբ

լազերային ուղղորդմամբ ռումբ – бомба с лазерным наведением – laser guided bomb

լուսավորիչ ռումբ օդալուսանկարման համար – осветительная бомба для аэрофотосъемки – photoflash bomb

Ռումբ, որի պայթյունի ժամանակ զիչերվա երկինքն ու տեղանքը այնչափ են լուսավորվում, որ դրանք հնարավոր է լինում լուսանկարել:

լուսատու ռումբ – светящая бомба – illumination round

խորքային ռումբ – глубинная бомба – depth bomb, depth charge

Հակասուզանավային ռումբ, որը կարող է պայթեցվել որոշակի խորության վրա:

ծավալային ռումբ – объемная бомба – volumetric bomb

կառավարվող (ձշգրտելի) ավիացիոն ռումբ – управляемая (корректируемая) авиационная бомба – guided aviation bomb

կառավարվող ռումբ – տես «խելացի» ռումբ

կառավարվող ռումբեր սովորական մարտական մասով – управляемые бомбы с обычной боевой частью – joint direct attack munition

Սարքավորանք, որը սովորական ազատ անկմամբ ռումբերը («բութ» ռումբեր՝ “dumb” bombs) վերածում է Համընդհանուր դիրքորոշումային համա-

կարգի տեխնոլոգիայով կառավարվող տարեղանակյա «խելացի» զինամթերքի:

կասետային ռումբ – кассетная бомба – cluster bomb

«կեղտոտ» ռումբ – «грязная» бомба, устройство для распыления радиологических веществ – dirty bomb, radiological dispersal device

Սովորական պայթուցիչով ռումբ, որում ամփոփված ռադիոակտիվ նյութերը պայթյունի հետևանքով ցրվում են մեծ մակերեսով՝ առաջ բերելով ռադիոակտիվ աղտոտում:

հրկիզող ռումբ – зажигательная бомба – incendiary bomb, fire-bomb

նեյտրոնային ռումբ – нейтронная бомба – neutron bomb

Ռումբ, որի պայթյունի ժամանակ առաջանում է նեյտրոնների տարափ, որոնք ոչնչացնում են կենդանի օրգանիզմները՝ չազդելով անօրգանական միջավայրի վրա:

չպայթած ռումբերի վնասագերծման զինախումբ – команда по обезвреживанию неразорвавшихся бомб – bomb disposal unit, bomb squad

ջերմաձնշումային ռումբ – термобарическая бомба – thermbaric bomb

ջրածնային ռումբ – водородная бомба – hydrogen bomb, H-bomb

ռումբի գծային հետմնացում – линейное отставание бомбы – trail

ռումբի վարնետքի սկզբնական բնագիծ – начальный рубеж сбрасывания – initial bomb release line

ռումբի վնասագերծում – обезвреживание бомбы – bomb disposal

Չպայթած ռումբերի վնասագերծում՝ ոչնչացում:

սավառնող ռումբ – планирующая бомба – glide bomb

փոստային ռումբ – письмо-бомба – letter-bomb

Նամակ՝ ծանրոց ևն, որն օգտագործվում է ահաբեկչական նպատակներով. բացելու դեպքում պայթում է, բռնկվում,

ախտահարում մահացու հիվանդությամբ, թունավորում:

Ֆուգասաբեկորային ավիացիոն ռումբ – տես *ռումբ՝ ընդհանուր նախանշանակման ավիացիոն ռումբ*

Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողով – Федеральное Собрание Российской Федерации – Federal Assembly of the Russian Federation

Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Պետական դումա – Государственная Дума Федерального Собрания Российской Федерации – State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation

Ռուսաստանի Դաշնության օրենսդրական իշխանության բարձրագույն մարմնի ստորին պալատը:

Ռուսաստանի Դաշնություն – Российская Федерация, РФ – the Russian Federation, RF

ռևանշիզմ – реваншизм – revanchism
Ռազմական կամ քաղաքական պարտություն կրած և կորցրած դիրքերի վերականգնմանը ձգտող ուժերի գաղափարախոսություն և քաղաքականություն:

ՌՕՌԻ – ուժեր՝ ռազմաօդային ուժեր

ՌՕՌԻ-ի կլոր որոշարկիչ նշան – круглый опознавательный знак BBC – roundel

Խորհրդանշաններ, որոնք տեղադրվում (նկարվում) են ռազմաօդային ուժերին պատկանող ինքնաթիռների, ուղղաթիռների և այլ թռչող ապարատների թևերին, կողերին և ուղղաձիգ ուղղակներին՝ դրանց պետական պատկանելությունը նշելու համար: Մեծ մասամբ լինում են շրջանաձև (կլոր) և կրկնում են պետական դրոշների մոտիվները:

U (ՍԵ)

սագաքայլ – տես *դրոշմված քայլվածք*

սադրանք – провокация, подстрекательство, побуждение – provocation

զինված սաղրանք – вооруженная провокация – armed provocation

Որևէ պետության կամ քաղաքականության այլ սուբյեկտի կողմից սահմանափակ ռազմական ուժի պլանավորված կիրառում՝ ռազմաքաղաքական իրադրությունը սրելու, հակառակորդի ՋՈՒ-ի մարտունակության աստիճանը պարզելու, այլ պետության ներքին գործերին իր միջամտությունն արդարացնելու, որպես պատերազմի սանձազերծման առիթ ռազմական միջադեպ ստեղծելու և այլ նպատակներով: Կանխամտածվածության և չարամտության ապացուցվածության դեպքում որակվում է որպես ագրեսիայի ձեռնարկում և միջազգային հանցագործություն:

սաղրել – տես *հրահրել*

սաղրիչ – 1. провокатор, 2. подстрекатель, зачинщик – 1. instigator, 2. agent provocateur

Գործակալ՝ անձ, որը հրահրում է քաղաքացիական անհնազանդություն կամ հանցագործության կատարում՝ իրավիճակն ապակայունացնելու (հեղափոխության դրդելու) նպատակով:

սալյուտ – салют – salute

հրանոթային սալյուտ – орудийный салют – gun salute

սակավարժեքություն – малоценность – inferiority

սակրավոր – сапер – sapper, field engineer

Անձ, որը ծառայում է պաշտպանողական կամ հարձակողական բնույթի ռազմական գործողությունների ինժեներական ապահովման հիմնական խնդիրը կատարող ինժեներական գործերում:

պայթեցնող սակրավոր – տես *ականորդ*

սահանավ – глиссер – glider

սահման – 1. граница, предел, 2. предел, край – 1. border, frontier, boundary, 2. limit, bound

1. Պետության տարածքի եզրը (շրջանակը) որոշող գիծը և այդ գծով անցնող ուղղաձիգ հարթությունը, պետության ինքնիշխանության գործո-

ղության տարածական եզրը՝ շրջանակը: 2. Որևէ բանի առավելագույն չափը:

իրավաբանական սահման – юридическая граница – de jure boundary

Միջազգային սահման, որի գոյությունը իրավական առումով հաստատված է:

կենտրոնադրման սահման – граница центров – center-of-gravity limits

պետական սահմանի խախտում – нарушение государственной границы – violation of state border

Մարդկանց կամ օբյեկտի կողմից պետության ցամաքային, օդային կամ ջրային սահմանի չթուլատրված (ապօրինի) հատում (հետխոսն, փոխադրամիջոցով, թռչող կամ լողունակ սարքով ևն):

պետական սահմանի ծածկապաշտպանություն – прикрытие государственной границы – national border defense

Սահմանամերձ զինվորական օկրուգների հրամանատարության կողմից իրագործվող միջոցառումներ՝ նպատակաուղղված հակառակորդի ցամաքային, ծովային, օդային հարվածների հետմղմանը կամ թուլացմանը, յուրային զորքերի ծավալման ու մարտական գործողությունների վարման համար բարենպաստ պայմանների ապահովմանը, սահմանով հակառակորդի գործակալների, դիվերսիոն-հետախուզական և այլ հատուկ ուժերի ներթափանցումների կասեցմանը:

սահմանի քարտեզագրում – делимитация границы – delimitation of the border

սահմանների անձեռնմխելիություն – неприкосновенность границ – inviolability of the frontiers

սահմանների չճանաչում – непризнание границ – boundary disclaimer

սահմանների պահպանություն – охрана границ – border security

փաստացի սահման – фактическая граница, граница де-факто – de facto boundary

Միջազգային կամ վարչական սահման, որի գոյությունը իրավական կարգով հաստատված չէ, սակայն այն գործում է որպես երկրների կամ մարզերի

միջև գործնական վարչատարածքային սահմանաբաժան:

օդային տարածքի վերահսկման սահման – границы контроля воздушного пространства – airspace control boundary

Օդային տարածքի վերահսկման գոտու (ենթագոտու), մեծ խտությամբ թռիչքներով օդային տարածքի վերահսկման կամ սահմանափակումներով օդային տարածքի կողային սահմանները:

սահմանագծում – демаркация границы – border demarcation

Հարևան պետությունների միջև սահմանների նշանակումը տեղանքի վրա:

սահմանակարգ – институт – institute, institution

Հասարակական հարաբերությունների որևէ ոլորտում գործող իրավունքի նորմերի համախումբ (հմմտ.՝ *հաստատություն 2*):

սահմանակարգում – институционализация – institutionalization

Սահմանակարգի ձևավորում, հաստատում:

սահմանամերձ – 1. приграничный, 2. пограничный – frontier, border, boundary

Սահմանին մոտ գտնվող, հարող:

սահմանային – пограничный – border, frontier

սահմանային գոտի – пограничная зона – frontier

Պետության պետական սահմանին հարող տարածք, որի սահմաններում մտցվում է մուտքի, ժամանակավոր բնակության, տեղափոխումների և աշխատանքների կատարման հատուկ ռեժիմ:

սահմանային միջադեպ – пограничный инцидент – frontier incident

Անմիջականորեն պետական սահմանին կամ սահմանամերձ գոտում մի խումբ անձանց կամ ոչ մեծ թվով սահմանապահների զինված ընդհարում՝ ռազմական տեխնիկայի կիրառմամբ կամ առանց դրա:

սահմանային վեճ – пограничный спор – border dispute

սահմանապահ – 1. пограничник, 2. пограничный – 1. border guard, frontier guard, 2. frontier

1. Անձ, որը ծառայում է սահմանապահ զորքերում: 2. Սահմանապահությանը հատուկ, վերաբերող, սահմանապահական:

սահմանապահ ուղեկալ – пограничная застава – frontier post

սահմանապահական – տես *սահմանապահ 2*

սահմանափակ – ограниченный – restricted

սահմանափակ աճուրդ – ограниченные торги – restricted bidding

Աճուրդ, որին մասնակցելու համար հրավիրվում են միայն այն կապալառուները, որոնք անցել են նախնական ընտրազատում:

սահմանափակ արագություն – ограниченная скорость – restricted speed

սահմանափակ մրցակցություն – ограниченная конкуренция – restricted competition

Իրավիճակ, երբ շուկայում ներկա տնտեսվարող սուբյեկտների թիվը (կամ նրանց առաջարկած արտադրանքի, ծառայությունների քանակությունը) կանխամտածված կերպով սահմանափակվում է որևէ չափանիշներով՝ արգելքներով:

սահմանափակել – ограничивать – restrict

սահմանափակված – տես *սահմանափակ*

սահմանափակում – ограничение – restriction, constraint, confinement

արտոնությունների սահմանափակում – ограничение привилегий – restriction of privileges

սահմանված չափամուկ – мерная миля – measured mile

սահմանված ֆինանսական լիմիտներ – установленные финансовые лимиты – established financial limits

ՆԱՏՕ-ում. լիմիտներ, որոնք ՆԱՏՕ-ի անդամ պետությունները հաստատում

են նյութական միջոցների գնումների ժամանակ:

սահմանում – տես *հաստատում*

սաղավարտ – шлем, каска – helmet

գործված սաղավարտ – տես *ենթասաղավարտ*

սայթաքում – спотыкание – trip

սայլ – повозка, подвода, телега – cart

սայլակ – 1. коляска, 2. повозка – 1. carriage, 2. cart

սանդղակ – шкала – scale, numerical scale

գծագրական սանդղակ – տես *մասշտաբ՝ գծագրական մասշտաբ*

սանդղաշարք – уступ – echelon

սանդղավանդ – уступ – berm, ledge

սանիտար – санитар – corpsman

սանձազերծել – տես *հրահրել*

սանտիԳրեյ – сантиГрей – centiGray

Ռադիոակտիվության միավոր՝ Գրեյի մեկ հարյուրերորդական մասը:

սանրակրակ դեպի խորք – стрельба в глубину, прочесывающий огонь – searching fire

Կրակ, որը վարում են միևնույն զենքից և միևնույն դիրքից՝ փոխելով փողի բարձրացման անկյունը և դրանով կրակը տեղափոխելով բնագծից բնագիծ՝ դեպի հակառակորդի դիրքերի խորքը:

«սառը պատերազմ» – «холодная война» – Cold War

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից մինչև ԽՍՀՄ փլուզումը ժամանակահատվածը, որը բնութագրվում էր ԱՄՆ-ի ղեկավարած բլոկի (ՆԱՏՕ) և ԽՍՀՄ ղեկավարած բլոկի (Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպություն) դիմակայությամբ, նմանությամբ՝ մեծ տերությունների միջև դիմակայության շրջան՝ վիճակ:

սառնագրակ – տես *հովացնող հեղուկ*

սառցազատում – տես *սարցահոս*

սառցակալման արգելակիչ – ингибитор обледенения – icing inhibitor

սառցահոս – ледоход, вскрытие (реки) – debacle

սաստում – военное сдерживание, устрашение – deterrence

1940-ական թվականներին ամերիկացի դիվանագետ Ջորջ Քեննանի մշակած աշխարհաքաղաքական տեսությունը, որը անմիջականորեն կապված է երաշխավորված փոխադարձ ոչնչացման հայեցակարգի հետ:

միջուկային սաստում – ядерное сдерживание – nuclear deterrence

ռազմական բռնության սաստում – сдерживание военного насилия – military violence deterrence

ռազմավարական սաստում – стратегическое сдерживание, стратегическое устрашение – strategic deterrence

սաստման գործողություններ – действия по сдерживанию – deterrent options

Տնտեսական, դիվանագիտական ու ռազմական դատողությունների վրա հիմնված գործողությունների ընթացք, որը միտված է հակառակորդին համոզելու՝ հետ կանգնել պլանավորած գործողությունների կատարումից:

սաստման ուժեր – տես *ուժեր՝ զսպման ուժեր*

սավառնակ – планер – glider

սավառնորդ – տես *օդաչու*

սատարում – տես *աջակցում*

սարահարթ – плато, плоскогорье – plateau

սարում – монтаж – assembly, mounting

սարման հրապարակ – монтажная площадка – assembly area

օդալուսանկարների սարում – монтаж аэрофотоснимков – mosaic assembly

սարք – 1. прибор, 2. устройство – 1. device, 2. gear

Որևէ աշխատանքի համար անհրաժեշտ՝ արհեստական ծագում և բարդ

տեխնիկական կառուցվածք ունեցող գործիք՝ հարմարանք:

ահագանգող սարք – տես *պահպանական ազդասարք*

ապահովիչ-կատարողական սարք – предохранительно-исполнительный механизм – safety and arming mechanism

առձգիչ սարք – растяжное устройство – stretcher

ավտոմեքենայում տեղադրված ինքնաշեն պայթուցիկ սարք – самодельное взрывное устройство, установленное в автотранспортном средстве – vehicle-borne improvised explosive device

բազմապատիկության սարք – прибор кратности – ship counter

Սարք, որը տեղադրվում է ականի մեջ, որպեսզի կանխի նրա պայթյունը, քանի տեղի չի ունեցել տրված թվով միացում:

գիշերային դիտման սարք – прибор ночного видения – night vision device, image intensifier

Սարք, որը գիշերային դիտման տեխնոլոգիայի (ակտիվ՝ ինֆրակարմիր (ջերմային) ճառագայթներով առարկաների լուսավորման կամ պասիվ՝ առարկաների անդրադարձրած ցրված, լուսնային, աստղային լույսի ուժեղացմամբ) կիրառմամբ հնարավորություն է տալիս գիշերվա խավարում տեսնելու տեղանքը, առարկաները ևն:

թռիչքադաշտային արգելակիչ սարք – аэродромное тормозное устройство – aircraft arresting barrier

ինքնաթիռի վրագետնյա սպասարկման սարք – устройство для наземного обслуживания самолета – aircraft ground support equipment

Սարք, որն անհրաժեշտ է ինքնաթիռի նյութատեխնիկական սպասարկման համար:

ինքնաշեն հրարձակ սարք – самодельное огневое устройство – flame field expedient

Հրդեհ առաջացնելու կամ հրավառության համար նախատեսված սարք:

ինքնաշեն պայթուցիկ սարք – самодельное взрывное устройство – improvised explosive device, IED

ծածկագրիչ սարք – шифровальное устройство – cipher device

կրակի կառավարման և հրաձգության ապահովման սարքեր – приборы управления огнем и обеспечения стрельбы – weapon direction equipment

հակահետզլորքային սարք – противооткатное устройство – counterrecoil device

հակասառցապատիչ սարք – противообледенительное устройство, антиобледенитель – de-icer

Սարքերի (նաև նյութերի) դաս, որոնք նախատեսված են տեղային սառցակալումը կանխելու համար, ինչը հատկապես կարևոր է էլեկտրահաղորդիչ և էլեկտրատրանսպորտի գծերի, ինքնաթիռների ևն դեպքում:

հրաձգության կառավարման սարքեր – приборы управления стрельбой – fire-control equipment

ճառագայթաբանական փոշեցիր սարք – радиологическое распыляющее устройство – radiological dispersal device

Սարք, որը նախատեսված է ռադիոակտիվ նյութերի փոշիներ ցրելու համար:

պայթուցիկ սարք – взрывное устройство – charge

պաշտպանիչ սարք – защитное устройство – protective gear

սարքերի վահանակ – տես *սարքատախտակ*

սարքերով վայրէջքամուտի սխեմա – схема захода на посадку по приборам – instrument approach procedure

սարքի սխալանք – погрешность прибора – instrumental error

ուղղորդ սարք – направляющее устройство, направляющая – guide

ուղղորդված էներգիայի սարք – прибор направленного излучения энергии – directed-energy device

Ռեղորդված էներգիա ճառագայթող սարք:

սարքամուտք – порт, вход – port

սարքավորանք – оборудование – equipment, hardware, installation

Որևէ աշխատանքի (արտադրական պրոցեսի) համար օգտագործվող տեխնոլոգիական միջոցներ՝ մեքենաներ, ապարատներ, ագրեգատներ են:

արտադրության օժանդակ սարքավորանք – вспомогательное производственное оборудование – ancillary facilities

թողած սարքավորանք – оставленное оборудование – remain-behind equipment

ծավալվող վառելիքալցավորիչ սարքավորանք – развешиваемое топливозаправочное оборудование – deployable fuels handling equipment

Այն հատուկ տեղափոխովի ռազմական սարքավորանքը, որը նախատեսված է օպերացիաների ժամանակ վառելիքով արագ և արդյունավետ մատակարարման համար:

կախովի սարքավորանք – подвесное оборудование – suspension equipment

կողային սարքավորանք – бортовое оборудование – airborne equipment, board equipment

հորատման սարքավորանք – буровое оборудование – oil rig

նմանարկիչ սարքավորանք – имитационное оборудование – simulation equipment

նորոգումավերականգնողական սարքավորանք – ремонтно-восстановительное оборудование – war damage repair equipment

Սարքավորանք, որը կիրառվում է մարտական գործողությունների հետևանքով վնասված սպառազինության և տեխնիկայի վերականգնման համար:

ռադիոնավարական սարքավորանք – радионавигационное оборудование – console

սարքավորանքի փոխարինման գործակից – коэффициент замены оборудования – replacement factor

ստուգման-արձակման սարքավորանք – проверочно-пусковое оборудование – launcher engine checkout equipment

Հատուկ տեխնոլոգիական սարքավորանք, որը նախանշանակված է հրթիռների պահման ու շահագործման, նախամեկնարկային պատրաստման ու արձակման ժամանակ հրթիռների և արձակման կայանքների տեխնիկական վիճակն ստուգելու համար:

վառելիքալցիչ սարքավորանք – топливозаправочное оборудование – tactical fuels handling equipment

սարքավորում – оборудование – equipping, equipment

Սարքավորանքը տեղադրելը, դրանով կահավորելը:

տեղանքի ինժեներական սարքավորում – инженерное оборудование местности – terrain reinforcement

Ինժեներական ապահովման միջոցառումների համալիր, որը, ի շահ յուրային զորքերի մարտական խնդիրների կատարման, իրականացվում է տեղանքի առավելագույնս հարմարեցման, դրա հատկությունների հնարավորինս ավելի արդյունավետ օգտագործման և հակառակորդի զորքերի գործողությունների մեծապես դժվարացման նպատակով:

տեղանքի սարքավորում – оборудование местности – organization of the ground

Տեղանքի շինարարական՝ ճարտարագործական կառուցավորում՝ որոշակի նպատակներով օգտագործելու համար հարմարեցմամբ:

սարքատախտակ – приборная панель, приборная доска – instrument panel

սարքինություն – исправность – operability, serviceability

Տվյալ միջոցի վիճակ, որի դեպքում ապահովվում է դրա կանոնավոր կերպով աշխատելը:

սարքվածք – տես *սարք 2*

հենաշրջադարձային սարքվածք – опорно-поворотное устройство – slewing

սարքվածքների փոխադարձ փոխարինելիություն – взаимозаменяемость изделий – product interchangeability

սեղնումային ապակի – прижимное стекло – register glass

սեմինար – семинар – 1. exercise study, 2. workshop

սեյսմիկորեն վտանգավոր տեղամասի քարտեզավորում – картирование сейсмически опасного участка – mapping of seismically dangerous lot

Քարտեզի վրա սեյսմիկ առումով վտանգավոր (երկրաշարժի ենթակա) տեղանքի գծում:

«Սենտուրիոն» – «Центурион» – “Centurion”

Բրիտանական միջին տանկ:

սենք – помещение – premises

սեպ – 1. клин, 2. տես *Ելուստ 1* – 1. wedge, 2. տես *Ելուստ 1*

Մարտակարգ, որի դեպքում առջևից շարժվում է մարտակարգի մեկ տարր, ապա՝ երկու, երեք ևն: Կիրառվել է. ա) հետևակի և հեծելագործի շարժման համար՝ գերազանցապես Հին աշխարհում և միջնադարում, բ) զրահատանկային զորքերի, ավիացիայի և նավատորմի համար՝ մինչ այսօր: Ինքնաթիռների դեպքում ապահովում է վանելիքի զգալի տնտեսում:

սեպաշար – տես *սեպ 1*

սեպում – вклинивание – penetration

սերժանտ – сержант – sergeant

Կրտսեր հրամանատարների զինվորական կոչում:

սիբիրյան խոց – сибирская язва – anthrax

Խիստ վարակիչ հիվանդություն:

Սի-Էն – տես *քլորացետոֆենոն*

Սի-Էս – Си-Эс (хлорбензальмонодинитрил) – CS

սիներգիա – синергия – synergism, synergy

Երկու կամ ավելի գործոնների փոխազդեցության գումարիչ էֆեկտ, որի դեպքում դրանց համատեղ գործողության արգասիքը էապես գերազանցում է առանձին վերցրած յուրաքանչյուր գործոնի ազդեցությունների գումարը:

«Սիու» – «Сиу» – “Sioux”

Ամերիկյան հետախուզական ուղղաթիռ:

սլաք – стрелка – hand

Նետի սլաք – наконечник стрелы, острие стрелы – arrowhead

սխալ – ошибка – mistake, error

արագացման սխալ – ошибка ускорения – acceleration error

սխեմա – схема – pattern

1. Որևէ բանի ներկայացում՝ պատկերում՝ շարադրում ընդհանուր գծերով՝ պարզեցված տեսքով: 2. Որևէ համակարգի, մեխանիզմի, գործընթացի (պրոցեսի) գծագրական մոդել: 3. Էլեկտրոնային հարմարանք՝ սարք՝ կազմված մեծ թվով բաղադրատարրերից: 4. Որևէ համակարգի՝ մեխանիզմի ևն սկզբունքային գծագրական ներկայացումը:

դետեկտորային սխեմա – детекторная схема – detecting circuit

ինտեգրալ սխեմա – интегральная схема – integrating circuit

քարտեզանյութերի սխեմա – схема карто-материалов – reliability diagram

Քարտեզագրության մեջ. սխեմա, որում տվյալներ են բերվում, թե որ աղբյուրների հիման վրա է կազմվել այդ քարտեզը:

սխրանք – подвиг – feat

«Սկադ» – «Скад» – “Scud”

«Երկիր-Երկիր» դասի խորհրդային Ռ-17 (8Կ14) հրթիռ:

սկաֆանդր – 1. скафандр, высотный компенсирующий костюм, 2. скафандр, водолазный костюм – 1. pressure suit, 2. dry suit

սկզբնական – начальный, исходный – initial

սկզբնական առավելություն – первоначальное преимущество – initial advantage

սկզբնակետ – 1. начальная точка, отправная точка, 2. исходная точка – 1. reference point, 2. initial point

1. Որևէ գործողություն սկսելու ելքային դիրքը՝ վայրը կամ ժամանակը՝ պահը: 2. Լավ որոշարկված կետ, որը հեշտությամբ հնարավոր է նկատել աչքով կամ էլեկտրոնային սարքով, և որը նշանակետի վրա հարձակման ժամանակ օգտագործվում է որպես ելակետ: 3. Այն կետը, որում պլանշետին առաջին անգամ գրանցվել է շարժվող նշանակետը: 4. Օդափոխադրումային օպերացիաներում. այն ուղեվարական ստուգողական կետը, որի վերևում կատարվում է վերջնական շրջադարձը վայրէջքի կամ վայրնետման գոտի մտնելու համար:

սկզբնանյութ – прекурсор – precursor
Նյութ, որը մասնակցում է նպատակային նյութի ստացման ռեակցիային: Մասնավոր դեպքում՝ «Թմրամիջոցների, հոգեխոցիչ նյութերի և դրանց սկզբնանյութերի ցանկում» ներառված թմրամիջոցների ու հոգեխոցիչ (հոգեմետ) նյութերի սկզբնանյութերը:

սկզբնավորում – начало, возникновение – initiation

սկզբունք – принцип – principle

հանկարծակիության սկզբունք – принцип внезапности – doctrine of surprise

հիմնակազմիչ սկզբունք – основообразующий принцип – underling principle, basic principle

Սկզբունք, որը դրված է համակարգի ստեղծման՝ գործառնման հիմքում:

հիմնական սկզբունքներ – основные принципы – policy

հիմնարար սկզբունք – основополагающий принцип – fundamental principle

մարտական գործողությունների վարման սկզբունքներ – принципы ведения боевых действий – principles of combat operations

Ղեկավար դրույթներ, կանոններ, առավել կարևոր հանձնարարականներ, որոնք վերաբերում են մարտական գործողությունների կազմակերպմանն ու վարմանը, ներկայացված են լինում համապատասխան գաղտնի փաստաթղթերում:

մրցակցության սկզբունք – принцип состязательности – adversarial system

Ղատավարության սկզբունք, ըստ որի՝ դատարանը վեճերը վճռում է այդ վեճերի կողմերի մրցակցության, վեճի առարկայի նկատմամբ շահագրգիռ կողմերի մոտեցումների ապացուցումների (փաստական ապացուցում), ինչպես նաև իրավական նորմերի մեկնաբանության (տրամաբանաիրավական ապացուցում) հիման վրա:

սկիզբ – տես *սկզբնավորում*

«Սկորպիոն» – «Скорпион» – Scorpion
Բրիտանական թեթև տանկ:

սկսել գործել – начать действовать – take action

սկսնակ – տես *անփորձ*

սյուն – колонна – column

սնանկացում – разорение – ruin

սնկաձև ամպ – грибовидное облако – mushroom cloud

Միջուկային կամ ջերմամիջուկային պայթյունից առաջացած ամպ:

սնունդ – пища – food, nutrition

Ցանկացած նյութ, որը կենդանի օրգանիզմը կարող է օգտագործել ուտելու և խմելու համար:

սննդի ընդունում – прием пищи – mess

սննդային հավելում – пищевая добавка – food additive, food supplement

Սննդամթերքի մեջ արտադրության, փաթեթավորման, փոխադրման, պահման ընթացքում տեխնոլոգիական նրպատակներով ավելացվող նյութեր՝ այդ սննդամթերքը որոշակի հատկություններով (բուրմունք, գույն, համ, պահման երկարատևություն ևն) օժտելու նպատակով:

սոլենոիդ – соленоид – solenoid, actuator

սողանք – оползень – mudslide

սողոսկում – տես *ներթափանցում 2*

սովորական – обыкновенный, обычный – conventional

սովորությալին – обычный, традиционный – conventional

Սովորությոն՝ ավանդույթոն հատուկ, դրանց վրա հիմնված:

սովորույթ – обычай, традиция – convention

սորակորուստ – утечка – leakage

Սորուն (մանր հատիկավոր) նյութերի արտահոսք:

սոցիալական ցնցումներ – социальные потрясения – societal disruption

սպա – офицер – officer, commissioned officer

Պետության զինված ուժերում, մյուս զորքերում և մարմիններում հրամանատարական (պետերի) կազմի անձ, որն ունի սպայական կամ մասնագիտական կոչում, պրոֆեսիոնալ զինվորական ղեկավար, հրամանատար, պետ:

ավագ պաշտոնակալ սպա – старший зауряд-офицер – chief warrant officer

ավագ սպա – старший офицер – 1. field officer, 2. senior officer

Վապիտանից բարձր և գեներալից ցածր ցանկացած սպայական կոչում ունեցող զինծառայող:

բարձրագույն սպա – высший офицер – general, flag officer

բարձրագույն սպաներ – высшие офицеры, генералы и адмиралы – general and flag officers

կադրային սպա – кадровый офицер, офицер действительной службы – regular officer

կապավոր սպա – офицер-связист – signals officer

կրտսեր սպա – младший офицер – junior officer, subaltern

հետախուզության սպա – офицер разведки – intelligence officer

հերթապահ սպա – дежурный офицер – duty officer, orderly officer

հրետանու սպա – артиллерийский офицер – gunnery officer

նավաբեռնման գծով սպա – офицер по погрузке – embarkation officer

Ափհանվող զորքի սպա, որը հրամանատարի խորհրդատուն է զորքը կամ ուղեբեռը նավի վրա բեռնելու պլանավորման և բեռնման հարցերով:

շարային սպա – строевой офицер – line officer, regimental officer

շտաբային սպա – штабной офицер – staff officer

Սպա, որը ծառայում է շտաբային հաստիքի՝ շտաբում:

սպայի շտաբային բարեկրթություն – штабная культура офицера – officer's staff culture

Սպայի մասնագիտական ու անձնային հատկությունների համախումբ, որը բընութագրում է զորքերի կառավարման խնդիրների լուծմանը նրա պատրաստականության և կարողության աստիճանը: Ներառում է՝ արհեստավարժություն, աշխատանքի օպերատիվություն և ներդաշնակություն, նախաձեռնողական կատարողականություն, կարճ ժամկետում մեծ ծավալի աշխատանք կատարելու կարողություն, ձևակերպվող փաստաթղթերի, տրվող հրամանների ու կարգադրությունների հակիրճության, հստակության և պարզության ապահովում, կառավարման տեխնիկական միջոցների հմուտ օգտագործում:

սպաների որակավորման բարձրացման կենտրոն – центр повышения квалификации офицеров – center of excellence for officers, center for officers training

վարչատնտեսական ծառայության պայմանագրերի գծով սպա – офицер по контрактам административно-хозяйственной службы – administrative contracting officer

տեխնիկական սպասարկման ու նորոգման սպա – офицер по техническому обслуживанию и ремонту – maintenance officer

օդային տեղափոխումների գծով կապորդ սպա – офицер связи по воздушным переброскам – air mobility liaison officer

օդային փոխադրումների գծով սպա – офицер по воздушным перевозкам – air movement officer

սպայակազմ – տես *կազմ` սպայական կազմ*

սպայական – офицерский – officer

սպայական կաշեգոտի – офицерская портуя – Sam Browne belt, Sam Browne

սպայական կոչման շնորհում – присвоение офицерского звания – commissioning

սպայական շրջափոխություն – офицерская ротация – officer rotation

Սպայական պաշտոններում սպաների հերթով գտնվելը` հերթազայումը:

սպայության թեկնածու – кандидат в офицеры – officer candidate

սպանդ – տես *կոտորած*

արյունալի սպանդ – տես *արյունահեղություն*

սպանել – убивать – kill

սպանվել (մարտում) – տես *զոհվել*

սպանություն – убийство – murder, killing

սպանություն` խղճահարությունից դրդված – убийство из жалости – coup de grâce

Վիրավոր անծի կամ կենդանու սպանություն, եթե նրա փրկությունն անհնար է, հետագա տանջանքներից ազատելու համար:

սպառազինված – տես *զինված*

սպառազինություն – вооружение – armament, weaponry, arms

Միջոցներ, ներառյալ` բաղադրիչ մասերը, որոնք նախատեսված են հակառակորդի կենդանի ուժը, տեխնիկան, շինությունները և այլ օբյեկտներ խոցելու համար, ինչպես նաև միջոցներ, որոնք անմիջականորեն ապահովում են դրանց կիրառումը (ուղղորդում, արձակում, կառավարում և սպասարկում):

արտասահմանյան պետությունների սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի վաճառք – продажа оружия и военной техники иностранным государствам – foreign military sales

զրահատանկային սպառազինություն – бронетанковое вооружение, танковое вооружение – armored

կցված սպառազինություն – տես *սպառազինություն` հաստիքային սպառազինություն*

հակատանկային սպառազինություն – противотанковое вооружение – antitank weapons

հանում սպառազինությունից – снятие с вооружения – decommissioning

հաստիքային սպառազինություն – табельное вооружение – standard weapon

Սպառազինություն, որը նախատեսված է զորամասի հաստիքացուցակով:

հրետանային սպառազինություն – артиллерийское вооружение – artillery weapons

ռազմավարական սպառազինություն – стратегическое вооружение – strategic arms

ռազմավարական սպառազինությունների սահմանափակում և կրճատում – ограничение и сокращение стратегических вооружений – reduction and limitation of strategic arms

սովորական սպառազինություն – տես *զենք` սովորական զենք*

սովորական սպառազինությունների ներուժ – потенциал обычных вооружений – conventional weapons capabilities

սպառազինության արդիականացում – модернизация вооружения – armaments modernization

Սպառազինության հին նմուշների կատարելագործում կամ փոխարինում նոր տեսակներով` ժամանակակից պահանջներին համապատասխանեցնելու նպատակով:

սպառազինության բնագավառում պլանավորման, ծրագրերի և քաղաքականության վարչություն – Управление планирования, программ и политики в об-

ласти вооружения – Armaments Planning, Programs and Policy Directorate

սպառազինության գործարան – завод по производству вооружения – armaments factory

սպառազինության համալիր – комплекс вооружения – weapon system

Գործառնություն միջանց փոխկապված խոցման միջոցների և դրանց մարտական կիրառումն ապահովող տեխնիկական միջոցների համախումբ:

սպառազինության համակարգի կիրառման հայեցակարգ – концепция применения системы вооружения – weapon system employment concept

Կոնկրետ սպառազինության համակարգի կիրառման պայմանների ընդհանուր նկարագրություն՝ հիմնված այդ համակարգի բնութագրիչների վրա, որը ներառված է ընդհանուր մարտավարական հայեցակարգի կամ դոկտրինային դրույթների համակարգի շրջանի մեջ:

սպառազինության մեջ ընդունում – принятие на вооружение – service introduction

Պաշտոնական որոշում (հրաման) այն մասին, որ նորաստեղծ կամ նոր արդիականացված ռազմական տեխնիկան ներառված է պետության զինված ուժերի հաստիքային միջոցների կազմում:

սպառազինության շուկա – տես *զենք՝ զենքի շուկա*

սպառազինության պաշարների ոչնչացում – уничтожение запасов вооружения – weapon stockpile destruction

Սպառազինությունների կրճատման քաղաքականության իրացման եղանակ:

սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի արդիականացում – модернизация вооружения и военной техники – modernization of weapons and military equipment

սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի պաշարներ – запасы вооружения и военной техники – stocks of arms and military equipment, materiel

սպառազինություն և ռազմական տեխնիկա – вооружение и военная техника, ВВТ – weapons and military equipment, armaments and military equipment, equipment

սպառազինությունների արգելում – запрещение вооружений – weapons ban

Առանձին տեսակների սպառազինությունների օգտագործման վրա ըստ միջազգային պայմանագրի կամ միակողմանի կարգով դրված արգելանք, որը նախատեսում է դրանց հանում սպառազինությունից՝ դուրսբերում մարտական կազմից:

սպառազինությունների արտահանում – экспорт вооружений, экспорт оружия – arms exports

Այլ պետությանն սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի վաճառք կամ տրամադրում՝ օգտագործելու համար:

սպառազինությունների կուտակում – наращивание вооружений – rearmament, build-up

սպառազինությունների մրցավազք – гонка вооружений – arms race

Երբ մի պետության ռազմականացման հետևանքով սկսում է հարկադրաբար սպառազինվել նաև այդ պետության հավանական հակառակորդը:

սպառազինությունների ոչնչացում – уничтожение вооружений – destruction of weapons

սպառազինությունների սահմանափակում – ограничение вооружений – limitation of armament

սպառազինությունների վերահսկում – контроль над вооружением – arms control

ստրատեգիական սպառազինություն – *սպառազինություն՝ ռազմավարական սպառազինություն*

սպառազինում – вооружение, оснащение вооружением – armament, weaponization, arming

Մատակարարում՝ ապահովում զենքով, ռազմական տեխնիկայով, զինված պայքարի այլ միջոցներով:

սպառնալիք – угроза – threat

անդրազգային սպառնալիք – транснациональная угроза – transnational threat

անհամաչափ սպառնալիք – асимметричная угроза – asymmetric threat

անմիջական ռազմական սպառնալիք – непосредственная военная угроза – direct military threat

արտաքին անհամաչափ սպառնալիք – внешняя асимметричная угроза – external asymmetrical threat

Սպառնալիք, որի աղբյուրներն են տրվյալ պետության սահմաններից դուրս գտնվող ոչ պետական կառույցները, ներառյալ՝ հասարակական, կրոնական, ահաբեկչական կազմակերպությունները, ինչպես նաև այլ պետությունների տարածքում տեղի ունեցած կործանարար բնական ու տեխնածին աղետները և տարածված մահաբեր համաճարակները:

արտաքին համաչափ սպառնալիք – внешняя симметричная угроза – external symmetrical threat

Սպառնալիք, որի աղբյուրն է մեկ այլ պետություն (պետությունների դաշինք) կամ նրա որևէ կառույց:

արտաքին սպառնալիք – внешняя угроза – external threat

լրտեսման ներքին սպառնալիք – внутренняя угроза шпионажа – counterintelligence insider threat

հիմքային նախագծային սպառնալիք – базовая проектная угроза – design basis threat

Սպառնալիք, որն ուղղված է պաշտպանվող օբյեկտի դեմ, և որը դրված է այդ օբյեկտի պաշտպանական համակարգի նախագծի հիմքում: Դա այն տեսակի ու մեծության սպառնալիքներն են, որոնց ըստ նախագծի պետք է դիմակայեն շենքերը կամ այլ կառույցներ: Հիմքային նախագծային սպառնալիքները ներառում են նաև այն մեթոդները և գործիքները, զենքերն ու պայթուցիկ նյութերը, որոնք դիվերսանտները կարող են օգտագործել այդ օբյեկտի դեմ:

ներքին անհամաչափ սպառնալիք – внутренняя асимметричная угроза – internal asymmetrical threat

Սպառնալիք, որի աղբյուրներն են տվյալ պետության տարածքում գործող ոչ պետական կառույցները, ինչպես նաև պետության կողմից անվերահսկելի երևույթներն ու գործընթացները:

ներքին համաչափ սպառնալիք – внутренняя симметричная угроза – internal symmetrical threat

Սպառնալիք, որի աղբյուրը պետությունն ինքն է՝ իր ոչ բավարար զարգացածության պատճառով:

ներքին սպառնալիք – внутренняя угроза – internal threat

ռազմական սպառնալիք – военная угроза – military threat

Միջպետական հարաբերությունների վիճակ, որի դեպքում գոյություն ունի մըրցակից կողմերի միջև ռազմական հակամարտության ծագման անմիջական հնարարավորություն, պատերազմի բռնկման ակնհայտ հավանականություն:

սպառնալիք առողջությանը – угроза здоровью – health threat

սպառնալիքի գնահատում – оценка угрозы – threat assessment

սպառնալիքի հետմղում – парирование угрозы – countering threat, parrying of threat

սպառնալիքի մասին զգուշացում – предупреждение об угрозе – threat warning

ժամանակի տեսակետից կրիտիկական տեղեկույթի հաղորդում՝ հրապարակում՝ տարածում սովորաբար կյանքի կամ կենսականորեն կարևոր ռեսուրսի համար վտանգի առաջացման մասին:

սպառնալիքի չեզոքացում – нейтрализация угрозы – neutralization of the threat

սպառնալիքի նշված գոտի – указанная зона угрозы – named area of interest

սպառնալիքների դինամիկ գնահատում – динамическая оценка угроз – dynamic threat assessment

Պաշտպանական հետախուզական ծառայության՝ գործակալության՝ վարչության կողմից մշակվող սպառնալիքների գնահատում, որը տեղ է գտնում արտակարգ իրավիճակների պլանավորման ուղեցույցում:

սպառնալիքների վերլուծություն – анализ угроз – threat analysis

սպառնալիք տեղեկատվական անվտանգությանը – угроза информационной безопасности – information security threat

սպառնալիք տեղեկության անվտանգությանը – угроза информационной безопасности – information security threat

վերազգային սպառնալիք – транснациональная угроза – transnational threat

վերասահմանային սպառնալիք – трансграничная угроза – transborder threat

ուղղակի ռազմական սպառնալիք – прямая военная угроза – direct military threat

օդում ինքնաթիռների անվտանգության համար սպառնալիք – угроза безопасности самолетов в воздухе – inflight security threat

սպառող – потребитель – consumer

սպասարկում – обслуживание – 1. service, 2. maintenance

Գործունեության ապահովում, պահպանում գործառույթների կատարմանը պատրաստ վիճակում:

ընդհանուր սպասարկում – общее обслуживание – common servicing

ընթացիկ սպասարկում և նորոգում – текущее обслуживание и ремонт – maintenance

ընթացիկ տեխնիկական սպասարկում – текущее техническое обслуживание – servicing

թռիչքադաշտային սպասարկման զորանիստ – часть аэродромного обслуживания – air staging unit

Ձորամաս, որը տեղաբաշխված է թռիչքարանում (թռիչքադաշտում) և ըզբաղվում է ինքնաթիռների ընդունմամբ, բեռնման-բեռնաթափման ու սպասարկման աշխատանքներով, արտաթռիչքին նախապատրաստմամբ, անձնակազմի ու բեռների վերահսկմամբ:

թռչող ապարատների փոխադարձ սպասարկում – взаимное обслуживание летательных аппаратов – aircraft cross-servicing, aircraft transient servicing

համատեղ սպասարկում – совместное обслуживание – joint servicing

նորոգումատեխնիկական սպասարկում – ремонтно-техническое обслуживание – maintenance service

պայմանագրային հիմունքներով նյութատեխնիկական սպասարկում – материально-техническое обслуживание на контрактной основе – contracted logistic support

պլանային կանխարգելիչ սպասարկում – планово-профилактическое обслуживание, превентивная эксплуатация – preventive maintenance

Պարբերական և/կամ նշանակված սպասարկում, որի նպատակն է վթարի (խափանման) հավանականության նվազեցումը:

պլանային տեխնիկական սպասարկում ու նորոգում – плановое техническое обслуживание и ремонт – planned maintenance

վրագետնյա սպասարկող անձնակազմ – наземный обслуживающий экипаж – ground crew, ground personnel, ground staff

տեխնիկական սպասարկման գոտի – зона технического обслуживания – maintenance area

տեխնիկական սպասարկման խումբ – команда технического обслуживания – maintenance crew

տեխնիկական սպասարկման կետ – пункт технического обслуживания – maintenance depot

տեխնիկական սպասարկման հրապարակ – площадка технического обслуживания – maintenance area

տեխնիկական սպասարկման տեսակ – maintenance category

տեխնիկական սպասարկում – техническое обслуживание – maintenance

տեխնիկական սպասարկում՝ անսարքությունների վերացմամբ – техническое обслуживание с устранением неисправностей – corrective maintenance

տեխնիկական սպասարկում, ընթացիկ և հիմնական նորոգում – техническое об-

служивание, текущий и капитальный ремонт – maintenance, repair and overhaul

տեխնիկական սպասարկում զորամասում – техническое обслуживание в части – organizational maintenance

Տվյալ զորամասում կատարվող տեխնիկական ստուգում և թերությունների վերացում:

տեխնիկական սպասարկում զորքերում – техническое обслуживание в войсках – in-service logistics support

Սպասարկում, որը կատարվում է զորամասում շահագործման ընթացքում:

տեխնիկական սպասարկում, նորոգում և շահագործում – техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация – maintenance, repair and operation

տեխնիկական սպասարկում չլինելու պատճառով ոչ մարտունակ – небоеспособный из-за отсутствия техобслуживания – not mission capable, maintenance

տրանսպորտային սպասարկում – транспортное обслуживание – transportation service

փոխադարձ նյութատեխնիկական սպասարկում – взаимное материально-техническое обслуживание – cross-servicing

Մի զորատեսակի կողմից արված գործողություն մեկ այլ զորատեսակի համար:

սպասյակ – տես *հանձնակատար*

սպարապետ – տես *հրամանատար՝ գլխավոր հրամանատար*

Պաշտոն ավատատիրական Հայքում՝ պետության ռազմական ուժի գլխավոր հրամանատարը, տվյալ գործակալության գլուխը, ռազմական ոլորտում արքայի օգնականն ու խորհրդատուն:

«Սպեյս Շատլ» – «Спейс Шаттл» – «Space Shuttle»

Քազմակի օգտագործման ամերիկյան մարդավարական տրանսպորտային փոխադրանակ:

սպիտակ ծխածածկույթ – белая дымовая завеса – white obscurant smoke

«Սպիտակ վառ» – английский военно-морской флаг – “White Ensign”

Մեծ Բրիտանիայի պաշտոնական ռազմածովային դրոշը:

սվին – штык – bayonet

Ծակող կամ ծակող-կտրող սառը զենք, որն ամրացվում է հրացանի փողի ծայրին՝ ձեռնամարտում կիրառելու համար:

սվինահարել – колоть штыком – bayonet

սվինաձև բահ – штыковая лопата, заступ – shovel, spade

ստաժավորում – стажировка – secondment

Մասնագիտությամբ աշխատանքային փորձի ձեռքբերման կամ որակավորման բարձրացման ուղղությամբ գործունեություն, ինչպես նաև որոշակի տևողությամբ փորձարկման շրջանում աշխատանք տվյալ պաշտոնում՝ այդ հաստիքում աշխատելու համար պիտանիությունը որոշելու նպատակով:

ստաժավորման ուղարկել – տես *գործուղել*

ստանալ – տես *ծեռք բերել*

ստանդարտ – 1. стандарт, 2. стандартный – standard

1. Ձևանմուշ՝ չափանմուշ՝ օրինակ՝ մոդել, որն ընդունվում է որպես ելակետային՝ նման օբյեկտները դրանց հետ բաղդատելու համար: 2. Համընդհանուր ճանաչում ստացած, պատմականորեն ձևավորված կանոնների հավաքածու՝ համախումբ: 3. Փաստաթուղթ, որում սահմանված են պահանջները, հատկորոշումը, ղեկավար սկզբունքները կամ բնութագրիչները, ըստ որոնց կարող են օգտագործվել համապատասխան նյութերը, արտադրանքը, պրոցեսներն ու ծառայությունները: 4. Ստանդարտին (1-3) վերաբերող՝ հատուկ:

ստանդարտ զուգահեռական – стандартная параллель – standard parallel

Կոնական պրոյեկցիաներում. լայնության մեկ կամ երկու գիծ, որոնց երկայնքով կոնը քսվում է Երկրին:

ստանդարտավորում – стандартизация – standardization

Տվյալ բնագավառի, ճյուղի գործունեության ապահովում ստանդարտներով:

ստանդարտավորման միջազգային կազմակերպություն – международная организация по стандартизации – International Organization for Standardization

ստանդարտացում – стандартизация – standardization, standard specification

Պետական մասշտաբով, ինչպես նաև միջազգային կազմակերպության շրջանակներում միօրինակ նորմերի ու հումքին, կիսապատրաստվածքին, նյութերին, արտադրական պրոցեսներին, պատրաստի արտադրանքին, գործիքներին, արտադրության կազմակերպմանը, մշակմանն ու նախագծմանը են ներկայացվող պահանջների հաստատում՝ սահմանում:

ստատիկ – статический – static

ստատուս-քվո – статус-кво – status-quo

Առկա կամ ինչ-որ պահի գոյություն ունեցած քաղաքական, իրավական կամ այլ վիճակ (դրություն), որի պահպանման կամ վերականգնման մասին է խոսքը:

ստացատեղ – место приема – point of need

Օպերատիվ գոտու տարածք, որը տարածաշրջանային մարտական հրամանատարը կամ նրա տեղակալը սահմանում են որպես համալրում, ՍՈՏ և նյութատեխնիկական միջոցներ ստանալու տեղ:

ստացիոնար – стационар, стационарное медицинское лечебное учреждение – fixed medical treatment facility

Կլինիկական հիվանդանոց, որտեղ հիվանդները՝ վիրավորները, բուժվում են պառկած՝ առանց հիվանդանոցից հեռանալու:

ստացիոնար կլինիկական բուժօգնություն – տես *ստացիոնար*

ստացող – получатель – receiver

ստացում – получение – reception

«ստելս» – «стелс» – “stealthy”

Ռազմական ինքնաթիռների նկատելիության (հիմնականում՝ ռադիոտեղորոշումային և ինֆրակարմիր) նվազեցման մեթոդների ու միջոցների համախումբ:

ստերեոզույգ – տես *տարածադիտական զույգ*

ստերիզացում – стерилизация – sterilization

«ստի հայտնաբերիչ» – տես *բազմաֆիզիոգրանցիչ*

«Ստինգեր» – «Стингер» – “Stinger”

«Երկիր-օդ» դասի ամերիկյան ձեռքի հրթիռ:

ստորաբաժանում – подразделение –

1. unit, 2. sub-unit, 3. տես *կազմակերպական միավոր*

երկակի նախանշանակման ստորաբաժանում – подразделение двойного назначения – dual capable unit

թաղումների գրանցման ստորաբաժանում – подразделение регистрации захоронений – Graves Registration Unit

Ստորաբաժանում, որը պատասխանատու է պատերազմական ժամանակ ժամանակավոր թաղումների վայրերի որոշման և արձանագրման համար:

հատկացված ստորաբաժանում – выделенное подразделение – detachment, team

հերթապահ ստորաբաժանում – дежурное подразделение – alert force

Մարտական պատրաստության հատուկ աստիճանում պահվող ստորաբաժանում՝ գործնաս:

հետախուզական ստորաբաժանում – разведывательная часть, разведывательное подразделение – reconnaissance unit

մարտական ստորաբաժանում – боевое подразделение – combat unit, tactical combat unit, tactical unit

միացյալ հակահետախուզական ստորաբաժանում – объединенное подразделение контрразведки – joint counterintelligence unit

նյութատեխնիկական ապահովման ստորաբաժանում – подразделение материально-технического обеспечения – technical support unit

Վաշտ, դասակ, որի հիմնական գործառույթը տվյալ զորամիավորման՝ զորամասի ևն ապահովվում է նյութատեխնիկական միջոցներով:

ստորաբաժանման գրասենյակ – канцелярия подразделения – orderly room

ստորաբաժանում, որը հիմնական ուժերի հետքաշումից հետո թողնվում է դիրքերում – подразделение, оставляемое на позиции после отвода основных сил – stay behind force

տիպային ստորաբաժանում – типовое подразделение – standard unit

Ստորաբաժանում, որն իր կառուցվածքով, թվակազմով, ամրագրված տեխնիկայով և սպառազինությամբ համապատասխանում է ընդհանուր սահմանված պարամետրներին:

ուսումնական ստորաբաժանում – учебное подразделение – training unit

քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ կապերի ստորաբաժանում – подразделение по связям с гражданскими организациями – civil affairs

քիմիական ստորաբաժանում – химическое подразделение – chemical-warfare unit

ստորագրել – подписывать – sign

ստորագրություն – подпись – signature

ստորադասություն – տես *ենթակայություն*

ստորադասության շղթա – տես *ստորակարգություն*

ստորակարգություն – порядок подчиненности – chain of command, command channel

Հրամանատարների շղթա՝ հաջորդաշար, որի միջոցով հրամանները բարձր օղակից փոխանցվում են ստորին օղակին: Ջորքերի կառավարման համակարգ, ըստ որի՝ հրամանները փոխանցվում են ավագ պետից կրտսերին:

ստորակարգություն օպերացիայում – տես *ստորակարգություն՝ օպերատիվ ստորակարգություն*

օպերատիվ ստորակարգություն – оперативная подчиненность, порядок подчиненности в операции – operational chain of command

ստորին – нижний, нижестоящий – subordinate

«Ստորմ Շեյդոու» – «Storm Шейдоу» – “Storm Shadow”

Թևավոր հրթիռ, որը նախանշանակված է ամրացված կառույցներին հարվածելու համար:

ստորնակետ – надир – nadir

Ռիդոլոթյուն, որը համընկնում է տվյալ կետում ձգողության ուժի ուղղության հետ:

ստորնակետի արտապատկերում մակերևույթին – проекция надир на поверхность – ground nadir

ստորջրյա – подводный – submarine

ստորջրյա ապարատ – տես *բատիսկաֆ*

ստորջրյա հրթիռակիր հածանավ – подводный ракетный крейсер – ballistic missile submarine

ՌԴ ռազմածովային նավատորմի ատոմային սուզանավ՝ սպառազինված մեծ հեռահարությամբ թևավոր կամ բալիստիկ հրթիռներով, որի հիմնական նախանշանակումն է հակառակորդի առավել կարևոր վրագետնյա ու ծովային օբյեկտներին հրթիռամիջուկային հարվածներ հասցնելը:

ստորջրյա նավարկություն – подводное плавание – underwater navigation

Սուզանավի (կամ ջրի տակ շարժվելու համար նախատեսված այլ ապարատի) տեղաշարժումը՝ ջրի մեջ լրիվ ընկղմված վիճակում:

ստորջրյա շարժման կարողություն – способность преодоления глубоководной преграды вброд – deep fording capability

Սովորաբար ցամաքային գործածություն ունեցող մեքենայի օժտվածությունը ստորջրյա լողունակությամբ ու անջրաթափանցությամբ:

ստորջրյա ուղեբացում – ликвидация противодесантных заграждений водолазами – clearance diving

Հակադեսանտային արգելափակոցների վերացում ջրասույզների ուժերով:

ստվեր – тень – shadow

ստվերագծում – штриховка, изображение штрихами, метод штрихования – hatching

Քարտեզին ստվերագծերի նկարում, որոնք օգտագործվում են քարտեզի վրա լեռան լանջերի ուղղությունը ցույց տալու համար:

ստվերագծման մեթոդ – տես *ստվերագծում*

ստվերային – теневой – shadow

ստվերային տնտեսություն – теневая экономика – shadow economy

Տնտեսական գործունեություն, որը թաքցվում է պետությունից ու հասարակությունից և գտնվում է պետական վերահսկողության ու հաշվառման շրջանակից դուրս:

ստվերավորում – отмывка (в картографии) – hill shading

Քարտեզագրության մեջ. տեղանքի ռելիեֆի պատկերման եղանակ՝ թեք, հազվադեպ՝ ուղղահայաց լուսավորության դեպքում ստվերային պլաստիկայի մեթոդով, ինչպես նաև ռելիեֆի կիսատոնային պլաստիկ պատկերումն ստվերների վրադրմամբ:

ստրատեզ – տես *ռազմավար*

ստրատեզիա – տես *ռազմավարություն*

ստրատեզիական – տես *ռազմավարական*

«**Ստրելա-1**» – «Стрела-1» – “Gaskin”
«Երկիր-օդ» դասի խորհրդային մերձագործ հրթիռ, որը նախանշանակված է մոտոհրաձգային և տանկային ստորաբաժանումների համար և օգտագործվում է «Շիլկա» ՋՀՀ-ի հետ համատեղ:

«**Ստրելա-3**» – «Стрела-3» – “Gremlin”
«Երկիր-օդ» դասի խորհրդային 9Կ34 փոխադրովի հրթիռ:

«**Ստրելա-10**» – «Стрела-10» (9K35) – “Gopher”
«Երկիր-օդ» դասի խորհրդային 9Կ35 հրթիռ, որը կցված է լինում գրահապատ և մեխանիզացված խմբերին:

ստրես – стресс – stress

Օրգանիզմի ոչ սպեցիֆիկ հարմարողական (բնականոն) համախումբ հակազդումներ տարբեր անբարենպաստ (ֆիզիկական կամ հոգեբանական) գործոնների ազդեցությանը, որոնք խախտում են նրա հոմեոստազը, ինչպես նաև օրգանիզմի նյարդային համակարգի (կամ ամբողջ օրգանիզմի) համապատասխան վիճակը:

մարտական ստրես – боевой стресс – combat and operational stress

Պատերազմի ժամանակ ստրեսային իրավիճակների ազդեցությանը ենթարկված մարդու սպասվող և կանխատեսելի հուզական, մտավոր, ֆիզիկական և/կամ վարքային հակազդումները:

ստուգազննում – осмотр – checkout

ստուգատես – смотр – review

Ավագ պետերի կողմից զորամասերի (զորամիավորումների) ստուգման ձև, կատարվում է անձնակազմով դրանց համալրվածության, շարային ուսումնավարժվածության և մարտական ներդաշնակության աստիճանը, սպառազինության, մարտական և այլ տեխնիկայի, համազգեստի ու հանդերձվածության առկայությունն ու վիճակը, տարբեր տիպի բավարարումներով ապահովվածությունը որոշելու և գնահատելու համար:

ստուգիչ զննում – контрольный просмотр – vetting

ստուգողական ամսաթիվ – контрольная дата – target date

ստուգում – 1. проверка, 2. проверка, инспектирование, 3. проверка, испытание, 4. տես *ստուգիչ*, 5. տես *քննում*, 6. տես *հավաստում 2* – 1. check, 2. inspection, 3. test, checkout, 4. տես *ստուգիչ*, 5. տես *քննում*, 6. տես *հավաստում 2*

բարեհուսության ստուգում – проверка благонадежности, проверка на благонадежность – security vetting

միջազգային ռազմական տեսչական ստուգում – международная военная инспекция – international military inspection

տեխնիկական վիճակի ստուգում – проверка технического состояния – maintenance check

տեսչական ստուգման ենթարկվող մասնակից պետություն – инспектируемое государство-участник – inspected state party

տեսչական ստուգում – инспекция, инспекторская проверка – inspection

տվյալների ստուգում – проверка данных – validation

սրակալ – портупья – belt

«սրբազան» պատերազմ – «священная» война – sacred war, holy war

սրսկիչ – шприц, спринцовка – syringe, squirt

սրսկում – 1. տես ներարկում, 2. спринцевание – 1. տես ներարկում, 2. squirt

UOU – СОС, «Спасите наши души» – SOS, Save Our Souls

Աղետի միջազգային ազդանշան՝ անգլերեն «փրկեցե՛ք մեր հոգիները» արտահայտության առաջին տառերով կազմված բառ-կոչ:

Սու-24 – Су-24 – SU-24
Խորհրդային կործանիչ-ռմբակոծիչ:

Սու-25 – Су-25 – SU-25
Խորհրդային գրոհային ինքնաթիռ:

Սու-27 – Су-27 – SU-27
Խորհրդային կործանիչ:

սուզաբեռ – якорь, минный якорь – sinker, anchor

Ծանրություն, որն ամրացվում է որևէ վրաջրյա օբյեկտից, մասնավորապես՝ ծովային ականից, ձգվող ճոպանին՝ ականը տեղում պահելու համար:

սուզագիծ – ватерлиния – floating line

սուզագնդիկ – грузило – sinker
Գնդիկ, սովորաբար՝ կապարե, որն ամրացվում է կարթաթելին՝ կեռիկը ջրի տակ պահելու համար:

սուզագզեստ – տես սկաֆանդր 2

սուզանավ – подводная лодка, подлодка – submarine

Նավ, որը կարող է սուզվել (ջրի երես բարձրանալ) և երկար ժամանակ գործել ջրի մեջ (լրիվ կամ մասնակիորեն) ընկղմված վիճակում:

ամուր անջրանցիկ պատյանով սուզանավ – подводная лодка с прочным водонепроницаемым корпусом – submarine with a waterproof shell, submarine with a watertight housing

ատոմային սուզանավ – ядерная подлодка – atomic submarine, nuclear submarine

բազմանպատակային սուզանավ – многоцелевая подводная лодка – multipurpose submarine

երկիրան սուզանավ – двухкорпусная подводная лодка – twin-submarine

թեթև ջրաթափանց պատյանով սուզանավ – подводная лодка с легким водонепроницаемым корпусом – submarine with a light (water)-permeable hull

պայքար սուզանավերի դեմ – борьба с подводными лодками, противолодочная оборона – antisubmarine warfare

ռազմավարական ատոմային սուզանավ – атомная стратегическая подводная лодка – strategic nuclear submarine

սուզանավերի զորակայան – база подводных лодок – submarine base

սուզանավի ստորջրյա արագություն – подводная скорость подводной лодки – underwater speed of the submarine

սուզանավի վրաջրյա արագություն – надводная скорость подводной лодки – surface speed of the submarine

վթարային սուզանավ – 1. аварийная подводная лодка, 2. տես աղետ՝ աղետի ենթարկված սուզանավ – 1. disabled submarine, 2. տես աղետ՝ աղետի ենթարկված սուզանավ

սուզանավորդ – подводник – submariner
Սուզանավում ծառայող ծովային (զին-ծառայող):

սուզարկղ – кессон – caisson

սուզորդ – ныряльщик – diver

սուզում – погружение – dip

սուզման առավելագույն խորություն – максимальная глубина погружения – maximum operating depth

Սուզանավի սուզման առավելագույն աշխատանքային խորությունը:

սուզման արագություն – скорость погружения – rate of dive

սուզման սահմանային խորություն – предельная глубина погружения – test depth

Այն խորությունը, մինչև որը սուզանավը կարող է սուզվել փորձարկման ժամանակ:

սուզման հաշվարկային խորություն – расчетная глубина погружения – collapse depth

Այն հաշվարկային խորությունը, որից հետո սուզանավը չի կարող դիմանալ ճնշմանը:

սուսեր – шпана, рапира – sword

1. Սառը զենքի տեսակ. եռանիստ, քառանիստ կամ վեցանիստ երկար բարակ շեղբով սուր: 2. Սրածայր կարճ թուր, որը հաճախ օգտագործվել է նավաձանկման ժամանակ, իսկ այժմ միայն արարողակարգային առիթներով:

սուտ – лужа – lie

սուտ լուր – «утка» – hoax

սուր – 1. меч, 2. острый – 1. sword, 2. sharp

սուր ծայր – острый конец – point

սուր հարց – острый вопрос – sensitive issue

սուրհանդակ – 1. посланник, гонец, 2. почтовый – 1. courier, 2. messenger

մոտոցիկլավար սուրհանդակ – мотоциклист-курьер, мотоциклист связи – dispatch rider

սևեռակ – стопор – lock

Հարմարանք, որը ծառայում է մեխանիզմի մասերը որևէ դիրքում կանգնեցնելու կամ ամրացնելու համար:

սևեռակիչ – упор, стопор – stop

Հարմարանք, որը մեխանիզմին՝ շարժվող դետալին հնարավորություն չի տալիս որոշակի կետից հետո շարունակելու շարժումը:

սևեռում – 1. տես *զամում*, 2. տես *կենտրոնացում 1*

սև շուկա – черный рынок – black market
Ստվերային տնտեսության սոցիալական հաստատություն՝ շուկայում ապրանքների և ծառայությունների ապօրինի շրջանառության մասիվ:

սև վառոդ – черный порох – gunpowder
Պատմականորեն առավել հին վառոդը, որի հիմնական բաղադրությունը կազմում են սելիտրան, փայտածուխը և ծծումբը:

Վ (ՎԵՎ)

վագոն – вагон – car

բաց վագոն – открытый вагон, платформа – platform

մարդատար վագոն – пассажирский вагон – carriage

վագոն-ցիստերն – вагон-цистерна – tanker

վազելվազք – перебежка – rush

վախ – страх – fear

վախկոտություն – трусость – cowardice
բարոյական վախկոտություն – моральная трусость – moral cowardice

վախճան – տես *մահ*

վահան – щит – shield

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վահան – химический, биологический, радиологический и ядерный щит – chemical, biological, radiological and nuclear shield

Պաշտպանության անհատական և կոլեկտիվ միջոցներ, որոնք անհրաժեշտ են քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական ու միջուկային զենքի կիրառման հետևանքները մեղմելու համար:

վայր – пункт, место – point

ապակենտրոնացման վայր – տես *կետ՝ ցրման կետ*

Ստորաբաժանումների անջատման կետ, որտեղից նրանք շարժվում են տարբեր ուղղություններով:

գյուղական վայր – сельская местность, деревенская местность – countryside, country

զորքի և զենքի տեղաբաշխման վայր – район размещения войск и оружия – contonment area

հանցագործության վայրի զննում – տես *տեղագնություն 3*

հետիոտացման վայր – район спешивания – drop-off point

1. Այն վայրը, որտեղ զինվորներն իջնում են մեքենաներից՝ գործողությունը ոտքով շարունակելու համար: 2. Նախապես պլանավորած վայր, որտեղ մարդիկ և ուղեբեռը իջեցվում են մեքենաներից և ընդունվում մեկ այլ զորամիավորման կողմից:

մշտական տեղաբաշխման վայր – место постоянной дислокации – home station

նախանշանակման վայր – пункт назначения – terminal

Վայր, որը նախապես որոշված է որպես տեղափոխման (շարժման) վերջակետ:

նշանակման վայր – место назначения – destination

տեղաբաշխման վայր – место дислокации – area of deployment

Այն վայրը, որտեղ գտնվում է զորամասը (ստորաբաժանումը, զորամիավորումը), հիմնարկը, ձեռնարկությունը կամ դրանց մի որևէ մասը (մասնաճյուղ, առանձին ստորաբաժանում, բաժին ևն):

ցածրադիր վայր – изменность, низина – depression

վայրէջք – 1. посадка, приземление, 2. касание земли – 1. landing, 2. touchdown

1. Թռչող ապարատի էջքը՝ շարժումը թռիչքի բարձրությունից մինչև հայում գետնին: 2. էջքի այն պահը, երբ թռչող ապարատը դիպչում է այն հարթակին,

որի վրա պետք է դադարեցնի իր շարժումն օդում:

անհաջող անցում վայրէջքի – неудачный заход на посадку – missed approach

գետնից տրվող հրամաններով վայրէջքամուտի սխեմա – схема захода на посадку по командам с земли – ground-controlled approach procedure

հարկադրական վայրէջք – вынужденная посадка – emergency landing, forced landing

Վայրէջք, որը կատարվում է օդաչուից անկախ պատճառներով՝ շարժիչների շարքից դուրս գալու, վթարային իրավիճակի, եղանակային պայմանների ևն հետևանքով, երբ թռիչքի շարունակումը կվտանգեր ուղևորներին կամ ինքնաթիռին:

հարկադրված վայրէջք ջրի վրա – вынужденная посадка на воду – ditching

Աղետի ենթարկվող օդանավի վայրէջք ջրային մակերևույթի վրա:

շրջանագծով անցում վայրէջքի – заход на посадку по кругу – circling approach

սարքերով վայրէջքի համակարգ – система посадки по приборам – instrument landing system

ստիպել վայրէջք կատարել – заставить приземлиться – ground

վայրէջքի ապահովման միջոց – средство обеспечения посадки – landing aid

վայրէջքի գոտի – зона посадки – landing zone

Հատուկ տարածք (ցամաքային, ջրային, տախտակամածային ևն), որն օգտագործվում է ինքնաթիռը նստեցնելու համար:

վայրէջքի երկրորդ անցման ընթացակարգ – схема повторного захода на посадку – missed approach procedure

վայրէջքի կետ – точка приземления – landing point

Ուղղաթիռի կամ ուղղաձիգ վերթիռով և վայրէջքով ինքնաթիռի վայրէջքի համար հարմարեցված (սարքավորված) տեղ:

վայրէջքի հարթակ – посадочная площадка – landing site

Վայրէջքի գոտու հատված, որը բաղկացած է մեկ կամ մի քանի վայրէջքի կետերից:

վայրէջքի ղեկավար – руководитель посадки – landing signals officer

Վերթիռավայրէջքային ուղու ծառայող, որը վայրէջքի անցնելու ավարտական փուլում՝ վայրէջքից անմիջապես առաջ, պատասխանատու է տեսողական հսկողության համար:

վայրէջքի շրջան – район приземления – landing area

Ընդհանուր տարածք, որն օգտագործվում է զորէջքի և նյութական միջոցների մատակարարման համար ինչպես վայրնետմամբ (պարաշյուտներով), այնպես էլ ինքնաթիռների նստեցմամբ:

վայրէջքի տեղ – место посадки, место приземления – alighting area

վայրէջքի ուղղութային ռադիոփարոս – курсовой посадочный радиомаяк – localizer

վայրէջք կատարել – приземлиться – land

վայրէջքագիծ – глиссада – glide path

Վայրէջքից անմիջապես առաջ թռչող ապարատի թռիչքի հետագծի ուղղաձիգ պրոյեկցիան:

վայրէջքամուտ – заход на посадку – landing approach, approach

Տարաշարժ, որը կատարում է ինքնաթիռը (թռչող ապարատը) վայրէջքի գոտի մտնելու համար:

նախնական վայրէջքամուտի շրջան – район первоначального захода на посадку – initial approach area

վայրէջքամուտի ժամանակը – время захода на посадку – approach time

վայրէջքամուտի հերթականություն – очередность захода на посадку – approach sequence

Վայրէջքի պատրաստված մի քանի ինքնաթիռների զգեստման հաջորդականությունը:

վայրէջքամուտի ռադիոտեխնիկական միջոցներ – радиотехнические средства захода на посадку – radio approach aids

Ռադիոսարք, որը որոշում է ինքնաթիռի տեղը՝ սկսած թռիչքադաշտի գոտի նրա մտնելուց մինչև վայրէջքի անցնելու պահը:

վայրէջքամուտի սկզբնական փուլ – начальный этап захода на посадку – initial approach

վայրկյան – секунда – second

վայրնետում – сбрасывание – dropping

անպարաշյուտ վայրնետում – беспарашютная выброска – free drop

Սարքավորումների և պաշարների նետում ինքնաթիռից առանց պարաշյուտի:

վայրնետման բացարձակ բարձրություն – абсолютная высота выброски – drop altitude

Վայրնետման կետի բարձրությունը ծովի մակերևույթից:

վայրնետման կետ – точка сбрасывания – release point

վայրնետման հարաբերական բարձրություն – относительная высота сбрасывания – drop height

Վայրնետման կետի և անկման կետի միջև եղած ուղղաձիգ հեռավորությունը:

վայրնետում փոքր արագությամբ – низкоскоростное сбрасывание – low velocity drop

վայրնետք – сбрасывание – airdrop, airland, supply by air

վանական – монах – religious, monk

վանականուհի – монахиня – religious, nun

վանդակ – клетка – cage

վանդակացանց – տես *ցանկապատ*

վաշտ – рота – company

Պետությունների մեծ մասի ԶՈՒ-ում հիմնական մարտավարական ստորաբաժանումը:

հետևակային վաշտ – пехотная рота – infantry company

հրաձգային վաշտ – стрелковая рота – rifle company

նորոգումային վաշտ – ремонтная рота – maintenance company

շտաբի պահպանման և զինվորական ոստիկանության վաշտ (ԱՄՆ) – рота охраны штаба и военной полиции (США) – HQ Security and MP company

պարետային վաշտ (ՌԴ) – комендантская рота (РФ) – HQ Security and MP company (USA)

տանկային վաշտ – танковая рота – tank company, squadron

տեխնիկական վաշտ – техническая рота – maintenance company

վառատար (*հնգ.*) – տես *ենթասպա*

վառելանյութ – топливо, горючее – fuel

Նյութեր, որոնք ունակ են տարբեր ռեակցիաների հետևանքով անջատելու ջերմային էներգիա, որը անմիջականորեն օգտագործվում է տեխնոլոգիական պրոցեսներում կամ վերածվում է այլ տեսակի էներգիայի:

տարբեր վառելանյութերի համատեղելիություն – совместимость различных видов топлива – fuel interoperability

վառելաքսանյութ – горюче-смазочные материалы, ГСМ – petroleum, oil and lubricants, POL, fuels and lubricants

Գերազանցապես ածխաջրածինների վերամշակմամբ ստացված նյութերի դաս, որում ներառված են հիմնականում ավտոմոբիլային տեխնիկայի համար կամ որպես վառելիք, կամ որպես քսուքներ (յուղեր) օգտագործվող նյութերը:

վառելիք – տես *վառելանյութ*

ամբարված հեղուկ հրթիռային վառելիք – жидкое ракетное топливо в резервуарах – bulk liquid propellants

այլընտրանքային գազատուրբինային վառելիք – альтернативное топливо для газовой турбин – alternative turbine fuel

դիզելային վառելիք – дизельное топливо – diesel fuel, diesel engine fuel

թեթև վառելիք – легкое топливо – petroleum fuel

Սակավ մածուցիկ նավթային վառելանյութ: Տարբեր երկրներում այս դասին են վերագրում տարբեր վառելիքներ:

ինքնաբոցավառվող վառելիք – самовоспламеняющееся топливо – hypergolic fuel

համապիտանի վառելիքի օգտագործման սկզբունք – принцип использования универсального топлива – Single Fuel Policy

համափոխարինելի վառելիք – взаимозаменяемое топливо – interchangeable fuel

հրթիռային վառելիք – ракетное топливо – propellant, missile fuel

շարժիչային վառելիք – моторное топливо – automotive fuel

վառելիքի վերամղում մեծ ճնշման տակ – перекачка горючего под высоким давлением – squirt

վառելիքի տվյալ պաշարով և խնայողական արագությամբ հեռագնացություն – տես *հեռագնացություն՝ օպտիմալ բանեւակարգով հեռագնացություն*

Առանց նավը կամ մեքենան վառելիքով լրացուցիչ լիցքավորելու դրա անցած հնարավոր առավելագույն ճանապարհը:

վառելիքով ապահովման դաշտային տեխնիկական միջոցներ – полевые технические средства обеспечения горючим – tactical fuels handling equipment

վառելիքալցավորիչ – топливозаправочный – bowser

վաստակ – տես *ծառայություն 5*

վավերացում – ратификация, утверждение – ratification, confirmation

Յուրաքանչյուր կողմի համապատասխան մարմնի հաստատմամբ փաստաթղթին (օրինակ՝ պայմանագրին) իրավական ուժ տալու գործընթաց:

վարակազերծում – обеззараживание – decontamination

մանրակրկիտ վարակազերծում – тщательное обеззараживание – thorough decontamination

վարակակիր դիակներ – инфицированные останки – contaminated remains

վարակի փոխանցիչ – переносчик инфекции – vector

վարակիչ – заразный, инфекционный – infectious

վարակում – 1. заражение, 2. инфицирование, инфекция – 1. contamination, 2. infection

Տարբեր հիվանդությունների հարուցիչների տեղափոխում (բնական կամ արհեստական ճանապարհով) որևէ տեղ (մարդու օրգանիզմ, տեղանքի վրա, ջրային տարածք, իրերի մեջ ևն):

մնացորդային վարակում – остаточное заражение – residual contamination

ռադիոակտիվ վարակում – радиоактивное заражение – radioactive contamination

վարակման գոտու հսկիչ-անցագրային կետ – контрольно-пропускной пункт зоны заражения – contamination control point

վարակման գոտու սահման – граница зоны заражения – contamination control line

վարդապետություն – տես *ուսմունք*

վարժանմանակ – соразмерная модель – mock-up

Մեքենայի, սարքի կամ զենքի նույնաչափ նմանակ՝ դրա կառուցվածքը, գործողությունը ուսումնասիրելու, անձնակազմին դրանով աշխատելուն վարժեցնելու համար:

վարժանք – тренировка – exercise study

ամենօրյա վարժանք – ежедневная тренировка – drill, instruction

զորահավաքային վարժանք – мобилизационные учения – mobilization exercise

հրամանատարաշտաբային վարժանք – командно-штабная тренировка – command field exercise, CFX

Համատեղ ուսուցման ձև, որի նպատակն է հրամանատարների, շտաբների զորատեսակների (ուժերի), հատուկ զորքերի ու ծառայությունների պետերի վարժեցումը զորքերի (ուժերի) կառավարմանը:

ղեկավար կազմի խմբային վարժանք – групповое упражнение – leadership exercise study

Սպաների վարժանք՝ դերային խմբային խաղի ներառմամբ:

շարային վարժանք – строевое учение – drill

վարժասարք – тренажер – simulator, trainer

Անձնակազմի մեջ տարբեր մասնագիտություններով մասնագիտական հըմ-տությունների գործնական ձևավորման, կատարելագործման ու վերահսկման համար նախանշանակված ուսումնավարժական սարք՝ հարմարանք:

թռիչքային վարժասարք – летный тренажер – flight simulator

ուսուցողական վարժասարք – обучающий тренажер – training simulator

վարժություն – упражнение – exercise

վարկաբեկում – компрометация – compromise

վարձակալ – арендатор – customer

վարձկան – наемник – mercenary, soldier of fortune

1. Անձինք՝ գերազանցապես օտարերկրացիներ, որոնց պետությունը դրամական վարձատրության դիմաց ընդունում է զինծառայության: 2. Հատուկ հավաքագրված մարդիկ, որոնք չեն պատկանում պատերազմող կողմերից որևէ մեկին, սակայն պատրաստ են վարձատրության դիմաց կռվելու այդ երկրներից մեկի կողմում: 3. (*փխբ.*) Ծախու մարդ, կանակատար:

վարմունք – տես *արարք*

Վարչավայի պայմանագրի կազմակերպություն – Организация Варшавского договора, Восточный блок – Eastern Bloc

վարորդ – водитель – driver

վարչակազմ – администрация – administration

վարչական – административный, управленческий – administrative

վարչակարգ – режим – regime

Պետական կառավարման կերպ՝ ձև, մի մարդու կամ մի խումբ անձանց կարողությունը՝ վերահսկելու քաղաքացիների, հասարակության վարքը:

հին վարչակարգ – старый режим, отживший режим – ancient régime
 Վարչակազմ կամ կառավարական ծրագրեր, որոնք փոխարինվել են նորերով:

վարչատնտեսական հնարավորություններ – административно-хозяйственные возможности – administrative capacity

վարչություն – 1. администрация, дирекция, правление, 2. администрация, руководящий аппарат, 3. управление – 1. administration, directory, 2. administration, 3. division, department

1. Որևէ հիմնարկի՝ հաստատության ղեկավար կազմը՝ պաշտոնյաները, կառավարչությունը: 2. Որևէ հիմնարկության, կառույցի ևն մեծ բաժանմունք, որը պատասխանատու է որոշակի ուղղության, ոլորտի համար:

գլխավոր հրթիռահրետանային վարչություն – Главное ракетно-артиллерийское управление – Main Missile and Artillery Directorate

Եվրաստլանտյան ինտեգրման և գործընկերության վարչություն – Управление евроатлантической интеграции и партнерства – Euro-Atlantic Integration and Partnership Directorate

թիկունքային ապահովման և ռեսուրսների վարչություն – управление по тыловому обеспечению и ресурсам – Logistics and Resources Division

հանրային դիվանագիտության վարչություն – управление общественной дипломатии – Public Diplomacy Division

ՀՀ ՊՆ պաշտպանական քաղաքականության վարչություն – Управление оборонной политики МО РА – Defense Policy Department, MOD RA

նավագնացության հարցերով ազգային վարչություն – национальное управление по вопросам судоходства – national shipping authority

շինարարության և ընդհանուր ծառայությունների վարչություն – Управление строительства и общих услуг – Construction and General Services Directorate

ռազմական վարչության պետ – начальник военной администрации – military governor

ռազմական վարչություն – военная администрация – 1. military administration, military government, 2. Military Department

1. Պետության այն ռազմավարական մարմինների համախումբը, որոնք կարգադրիչ գործունեություն են վարում ռազմական շինարարության, ՋՈՒ-ի շինարարության և դրանց կառավարման ոլորտներում: 2. Այլ պետության ժամանակավորապես գրաված կամ բռնազավթած տարածքում գործող ղեկավար մարմին:

վարչատնտեսական վարչություն – административно-хозяйственное управление – Executive Management Division

քաղաքացիական վարչություն – гражданская администрация – civil administration

Վարչություն, որն օտարերկրյա կառավարությունն ստեղծում է. ա) բարեկամական երկրի տարածքում, այդ պետության հետ պայմանագրի հիման վրա, այն լիազորություններն իրականացնելու համար, որոնք սովորաբար պատկանում են տեղական իշխանություններին, բ) թշնամուց գրավված տարածքում ժամանակավորապես օրենսդիր, գործադիր ու դատական իշխանությամբ օժտված քաղաքացիական մարմին՝ մինչև տեղաբնիկների ձևավորած իշխանությունների գործարկումը:

օպերատիվ վարչություն – оперативное управление – operative department, operations division

օպերացիաների վարչություն – управление по операциям – Operations Division

ֆինանսական վերահսկման վարչություն – Управление финансового контроля – Financial Control Directorate

վարում – ведение, руководство, проведение – conduct

վարք – поведение – conduct

վարքականոն – кодекс поведения – code of conduct, code

Կանոնների, նորմերի, համոզմունքների համախումբ:

պատվո վարքականոն – кодекс чести – code of honor

վաուչեր – ваучер – voucher

Պետության թողարկած ֆինանսական փաստաթուղթ, որը տիրոջն իրավունք է տալիս գնելու բաժնետոմսեր, անշարժ գույք՝ արժեքի չափով, մասնավորեցման չեկ:

վեզիկանտ – везикант – HD

Մաշկաթարախապալարային ազդեցությամբ թունավոր նյութ:

վելյուտ – տես *փրկանավակ*

վեկտոր – вектор – vector

Ֆիզիկական մեծություն, որն ունի չափ և ուղղություն:

վեհաժողով – ассамблея – assembly

վեճ – 1. спор, 2. տես *տարածայնություն* – 1. dispute, 2. տես *տարածայնություն*

Տարածայնություն, հակասություն, հակառակություն, վիճարկություն, որի ընթացքում յուրաքանչյուր կողմ ձգտում է համոզելու մյուսին, որ ինքն է իրավացի:

վեճի կարգավորում – урегулирование спора – settlement of dispute

վետերան – ветеран – veteran

1. Փորձառու զինվոր, անցած պատերազմների մասնակից: 2. ԶՈՒ-ում, մինևույն զորամիավորումում՝ զորամասում ևն, հիմնարկում, կազմակերպությունում երկար ժամանակ ծառայած՝ աշխատած անձ:

վետերանների միություն – союз ветеранов – legion

վետերաններին կատարվող վճարումներ – выплаты ветеранам войны – veterans' payments

վերաբազավորում – перебазирование – re-deployment

վերաբաշխում – перераспределение – 1. reallocation, 2. redistribution, 3. cross-loading (personnel)

1. Վերաբաշխելը, վերաբաշխվելը, նորից բաշխելը, նոր հիմունքով բաշխելը: 2. Նոր ընտրությունների արդյունքներով պատգամավորական տե-

ղերի նոր բաժանում քաղաքական ուժերի միջև: 3. Փչացած (կորած) ավտոմեքենայով՝ նավով՝ ինքնաթիռով կամ այլ փոխադրամիջոցով տեղափոխվող անձնակազմի, նրա հրամանատարների, զենքի ու զինամթերքի, նյութական միջոցների, սննդամթերքի ևն բաշխումն ըստ մնացած փոխադրամիջոցների:

վերաբեռնում – 1. перегрузка, 2. перезагрузка – 1. overload, 2. reload, reloading, 3. reboot, restart, 4. reset

1. Նոր՝ կրկին բեռնում բեռնաթափումից, լիցքաթափումից հետո: 2. Համակարգչային տեխնիկայի կրկին միացում անջատումից հետո: 3. Քաղաքական ոլորտում. փոխհարաբերությունների, երկխոսության ևն կառուցում ձևավորում՝ նոր սկզբունքների, նոր մոտեցումների հիմքի վրա:

վերաբնակեցում – переселение – relocation

վերագրավում – повторный захват – geos-occupation

վերադաս – 1. вышестоящий, 2. տես *պետ*, – 1. senior, 2. տես *պետ*

վերադարձ – возврат, возвращение – return

վերադարձ բնականոն վիճակի (ԱԻ-ից հետո) – տես *վերականգնում*

վերադարձ զինվորական մարմինների ենթակայության տակ – возвращение в подчинение военным органам – returned to military control

ԱՄՆ-ում. այն մարդու կարգավիճակը, որը հայտարարվել էր անհայտ կորած, սակայն վերադարձից հետո այդ կարգավիճակը հանվել է:

վերադարձ զորակայան – возвращение на базу – recovery

վերադարձի ազդանշան – сигнал к возвращению – recall

վերադարձի բնագիծ – рубеж возвращения, разведывательный рубеж – line of return

վերադարձի գոտի – зона возвращения – recovery zone

«Վերադարձե՛ք էլակետ» – «Возвращай-
тесь назад!» – «Return to base!»

Նշված կետ (վայր) վերադառնալու
հրաման:

վերադարձում – 1. տես *վերադարձ*, 2. ре-
ституция – 1. տես *վերադարձ*, 2. restitu-
tion

Հակառակորդի տարածքից պատե-
րազմող պետության ապօրինի առ-
գրավված և դուրս բերված գույքի,
նշակության և այլ արժեքների լիա-
կատար վերադարձը:

վերադիրքավորում – передислокация –
relocation

վերազգայնականություն – транснациона-
лизм – transnationalism

վերազինում – перевооружение – rearma-
ment, reequipping

Հին զենքի, սպառազինության, հաստո-
ցային հանդերձանքի, տեխնիկական
միջոցների փոխարինում նոր՝ կատա-
րելագործված և արդիական մոլշ-
ներով: Օգտագործվում է նաև փոխա-
բերական իմաստով. զինանոցում նոր
զադափարների, մոտեցումների, հնար-
ների ներառում:

վերալիցքավորում – перезаряджение, пе-
резарядка – recharging, reload, reloading

վերախմբավորում – перегруппировка –
1. deployment, 2. redeployment

վերածում – превращение – transforma-
tion

վերածման աղյուսակ – таблица перево-
да – conversion scale

Չափման երկու տարբեր միավորների
հարաբերակցությունը ցույց տվող սանդ-
ղակ:

վերակազմակերպում – реорганизация –
reorganization

վերականգնել – восстанавливать – recov-
er, restore

վերականգնելիություն – восстанавливае-
мость – maintainability

վերակենդանացման խնամք – տես *կեն-
սադարձային խնամք*

վերականգնողական խնամք – реабили-
тационный уход – rehabilitative care

վերականգնում – 1. восстановление, 2. ре-
генерация, 3. восстановление (*псих.*),
4. реабилитация – 1. recovery, 2. regener-
ation, 3. reintegration, 4. rehabilitation

հետհակամարտային վերականգնում –
постконфликтная реабилитация – post-
conflict rehabilitation

հոգեկանի վերականգնում – психологиче-
ская реабилитация – decompression

Անձնակազմի հոգեբանական և վար-
քագծային դրսևորումների վերականգ-
նում գերությունից կամ շրջափակումից
հետո:

վերականգնման ընթացակարգ – процеду-
ра восстановления – recovery procedure

վերականգնման մեխանիզմ – механизм
восстановления – recovery mechanism

վերականգնում ոչ ավանդական օժանդա-
կությամբ – восстановление нетрадици-
онной поддержкой – nonconventional as-
sisted recovery

վերակառուցավորում – реструктуриза-
ция, структурная перестройка – restruc-
turing

վերակարգ – наряд – 1. order, 2. detail

1. Ջորամասում, կայագործում ներքին,
պարեկային, կայագործային ծառայու-
թյուն կամ այլ աշխատանքներ կատա-
րելու համար նշանակվող ստորաբա-
ժանում կամ զինծառայողների խումբ:
2. Փոքր զինվորական ստորաբաժա-
նում, որին տրված է հատուկ առաջա-
դրանք:

վերահաղորդիչ – ретранслятор – retrans-
mitter

Կապի հեռավորության մեծացման
համար կիրառվող միջանկյալ ռա-
դիոսարքավորանք, որն ընդունում է
ազդանշանը, առանց աղավաղման
ուժեղացնում, ապա հաղորդում հա-
ջորդ հանգույցին:

վերահաղորդում – 1. ретрансляция, 2. по-
вторение передачи – 1. relay, 2. repeat

վերահաշվարկ – пересчет (в финансо-
вой отчетности) – restatement

վերահսկողություն – տես *վերահսկում*

բաժնաչափական վերահսկողություն – дозиметрический контроль – radiological monitoring

խիստ վերահսկողություն – строгий контроль – close control

խորհրդարանական վերահսկողություն – парламентский контроль – parliamentary oversight

հարձակողական օդատիեզերական վերահսկողություն – наступательный аэрокосмический контроль – offensive space control

Միջոցառումներ, որոնք նպատակաուղղված են ԱՄՆ-ի կամ երրորդ կողմի տիեզերական կարողությունները թշնամաբար օգտագործելու՝ հակառակորդի փորձերի կանխմանը, կամ հարձակողական օպերացիաներ, որոնց նպատակն է ԱՄՆ-ի և/կամ նրա դաշնակիցների տիեզերական համակարգերի գործունեությանը հակառակորդի միջամտության կամ դրանց վրա նրա հարձակման չեզոքացումը՝ նրա մոլորեցմամբ, տիեզերական հնարավորությունների նվազեցմամբ, քայքայմամբ կամ ոչնչացմամբ:

ձառագայթաբանական վերահսկողություն – радиационный контроль – radiological monitoring

վերահսկում – контроль – control

Տևական ստուգում, ինչպես նաև այդ նպատակով կատարվող դիտում:

աշխատանքի և շրջակա միջավայրի հիգիենայի վերահսկում – контроль за гигиеной труда и окружающей средой – occupational and environmental health surveillance

բաժնաչափական վերահսկում – дозиметрический контроль – monitoring

եթերի վերահսկում – наблюдение за эфиром, дежурство в эфире – listening watch, radio watch

էլեկտրամագնիսական սպեկտրի գործարկման վերահսկում – контроль за воздействием электромагнитного спектра – electromagnetic spectrum control

Այլ մահացու կամ ոչ մահացու օպերացիաների հետ էլեկտրամագնիսական սպեկտրի համատեղ գործարկման համադասված իրականացում, ինչը հնարավորություն է տալիս ազատ կերպով գործելու օպերացիոն էլեկտրամագնիսական միջավայրում:

ընթացակարգային վերահսկում – процедурный контроль – procedural control

Օդային տարածության վերահսկման մեթոդ, որը հիմնված է նախապես համաձայնեցված ու հայտարարված հրամանների և ընթացակարգերի վրա:

հեռաչափական վերահսկման սարքակազմակ – стенд телеметрического контроля – console

հրապարակումների վերահսկում – контроль публикаций – security review

հուսալի վերահսկում – надежный контроль – positive control

Օդային տարածքի վերահսկման մեթոդ, որը հիմնված է օդադիտման, ճշգրիտ որոշարկման և օդային տարածքի վերահսկման՝ պատասխանատու հրամանատարի նշանակած տարրերի և այդ օդային տարածքի բոլոր օգտագործողների միջև արդյունավետ հաղորդակցման վրա:

ռադիոմիջոցների աշխատանքի վերահսկում – контроль работы радиоэлектронных средств – emission control

Ռադիոհեռարձակումների վերահսկում. ռադիոհաղորդումների նվազագույն քանակի հեռարձակում՝ հակառակորդի կողմից հայտնաբերվելու վտանգից խուսափելու համար:

վերաձևում – передел – redistribution**վերամիասնականացում** – տես *վերամիավորում*

վերամիավորական – ирредентистский, воссоединительный – reunion

վերամիավորականություն – ирредентизм – reunion

Պետության, կուսակցության, քաղաքական շարժման քաղաքականություն՝ նպատակաուղղված միևնույն պետության կազմում ժողովրդի, ազգի, էթնոսի միավորմանը: Արտահայտվում է էթնի-

կական մոբիլիզացման ձևով, որի ժամանակ բարձրացվում է տվյալ էթնիկական բեկորի բնակության տարածք այն տիտղոսային պետության տարածքին միացնելու հարց, որտեղ տվյալ էթնոսը կազմում է մեծամասնություն:

վերամիավորում – воссоединение, восстановление единства – rejoin, reintegration

վերանայում – пересмотр – review

պաշտպանական համակարգի ռազմավարական վերանայում – стратегический пересмотр оборонной системы – Strategic Defense Review (SDR)

Պաշտպանական համակարգի զարգացման՝ կատարելագործման ժամկետային ընթացքի հետազոտմամբ՝ արվածի գնահատմամբ, թույլ տրված սխալների, բացթողումների վերհամմամբ անվտանգային միջավայրի զարգացման դինամիկայի ուսումնասիրության հիման վրա առկա և կանխատեսվող սպառնալիքների գերակայությունների որոշմամբ և դրանց չեզոքացման (հետմղման) համար անհրաժեշտ մարդկային, նյութական, հոգևոր, քաղաքական-սոցիալական և այլ ռեսուրսների և առկա ռեսուրսների հարաբերակցության հաշվառմամբ պաշտպանության համակարգի զարգացման պլանների ճշգրտում և փոփոխում:

պաշտպանական համակարգի ստրատեգիական վերանայում – տես *վերանայում՝ պաշտպանական համակարգի ռազմավարական վերանայում*

վերանպատակադրում – перенацеливание – reaiming

Ավիացիայում. օդում գտնվող ուժերին դրված մարտական խնդրի փոփոխում (ճշգրտում):

վերապահում – оговорка – reservation

վերապատրաստում – переподготовка – retraining

1. Կադրերի ուսուցանում՝ նոր մասնագիտությամբ: 2. (լայն տարածում ստացած սխալ կիրառություն) Լրացուցիչ ուսուցում՝ որակավորման բարձրացման համար:

ամենամյա վերապատրաստում – ежегодная переподготовка – annual training

վերապրուկ – пережиток – survival

վերառազմականացում – ремилитаризация – remilitarization

Նախկինում զինաթափված (ապառազմականացված) պետության զինված ուժերի ու ռազմական ներուժի վերականգնում:

վերատեղաբաշխում – передислокация – 1. redeployment, 2. deployment

վերատպություն – перепечатка – overprint

վերացված – տես *ոչնչացված*

վերացում – տես *ոչնչացում 1*

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային զենքի կիրառման հետևանքների վերացում – ликвидация последствий применения химического, биологического, радиологического и ядерного оружия – chemical, biological, radiological, and nuclear consequence management

ականապատնեշների և խոչընդոտների վերացում – устранение заграждений и препятствий – clearing operation

Ձեռնարկում, որի նպատակն է ճանապարհների, տարածքի ևն մաքրումը ականներից և խոչընդոտներից՝ դրանց ոչնչացմամբ կամ չեզոքացմամբ:

վերաուսուցում – переучивание – retraining

վերափոխում – реформа, реформирование – reform

Որևէ բանի վերակազմակերպում, փոփոխում, վերակառուցում:

անվտանգության ապահովման հատվածի վերափոխում – реформа сектора обеспечения безопасности – security sector reform

Ժողովրդավարական վերափոխում – демократическая реформа – democratic reform

կառուցվածքային վերափոխում – տես *վերակառուցավորում*

պաշտպանական վերափոխում – оборонная реформа, военная реформа – defense reform

ռազմակրթական համակարգի վերափոխում – реформа системы военного образования – military education system reform

վերգետնյա – надземный – overground
Գետնից՝ գետնի մակերևույթից որոշ բարձրության վրա գտնվող:

վերելակ – лифт, подъемник – elevator, lift

վերելք – восхождение, подъем – climb

կտրուկ վերելք – круча, крутой подъем – steep slope

վերթիռ – взлет – takeoff
Թռչող ապարատի՝ գետնից, հենարանից կտրվելը՝ վեր բարձրանալը:

արագընթաց վերթիռ կատարել (կործանիչների մասին) – տես *տազնապ՝ տազնապով արագ օդ բարձրացնել*

կարճ վերթիռ ու վայրէջք – короткие взлет и посадка – short takeoff and landing

կարճ վերթիռով ու վայրէջքով թռչող ապարատ – летательный аппарат с коротким взлетом и посадкой – short takeoff and landing aircraft, STOL aircraft

կարճ վերթիռով և ուղղաձիգ վայրէջքով թռչող ապարատ – летательный аппарат с коротким взлетом и вертикальной посадкой – short takeoff and vertical landing aircraft, STOVL aircraft

վերթիռ կատապուլտով – взлет с катапульты – catapult launching
Ինքնաթիռի օդ բարձրացում՝ թափառքի փոխարեն կատապուլտով նետման միջոցով:

վերթիռ շարայունով – взлет колонной – stream take-off

վերթիռային վազքատարածություն – длинна разбега, взлетная дистанция – take-off distance

Ինքնաթիռի օդ բարձրանալու համար անհրաժեշտ թափառքի երկարությունը, որն առաջին հերթին պայմանավորված է տվյալ մակնիշի ինքնաթիռների բնութագրիչներով:

վերթիռավայրէջքային հրապարակ – взлетно-посадочная площадка – airstrip

վերթռչել – взлететь – take off

վերին – верхний – 1. superior, 2. upper, 3. overhead

վերիֆիկացում – տես *հավաստում 2*

վերլուծության և փորձի ընդհանրացման միացյալ կենտրոն – Объединенный центр анализа и обобщения опыта – Joint Analysis and Lessons Learned Center

վերլուծություն – анализ – analysis, breakdown

1. Գիտական հետազոտության մեթոդ՝ ամբողջի մտովի կամ փաստացի բաժանում բաղադրիչների: 2. Որևէ բանի քննում՝ քննարկում՝ դիտարկում:

ամփոփիչ վերլուծություն – разбор – review

Պարապմունքի (վարժեցման, զորավարժության) արդյունքների ամփոփում՝ ուսումնավարժեցվողների գործողությունների վերլուծության և գնահատման, նրանց կատարած աշխատանքի դրական ու բացասական կողմերի ընդհանրացման, կառավարման մարմինների, զորքերի և առանձին կարգախմբերի զինժառայողների պատրաստման գործում առկա թերությունների և բացթողումների պարզման, ինչպես նաև հետագա մարտական և օպերատիվ պատրաստման ուղղությունների մատնանշման նպատակով:

իրավաքաղաքական վերլուծություն – политико-правовой анализ – political and legal analysis

հետադարձ վերլուծություն – ретроспективный анализ – backcasting

Պլանավորման մեթոդ, որի դեպքում նախապես որոշվում են ապագայի ցանկալի պայմանները, ապա ըստ դրանց՝ ձեռնարկվելիք անհրաժեշտ քայլերը:

հուսալիության վերլուծություն – анализ надежности – reliability analysis

պաշտպանական-անվտանգային վերլուծություն – оборонно-безопасностный анализ – defense security analysis

պաշտպանական վերլուծություն – оборонный анализ, военный анализ – defense analysis

ռազմաքաղաքական վերլուծություն – военно-политический анализ – military-political analysis

տեխնիկական վերլուծություն – технический анализ – technical analysis

Պատկերային տեղեկույթի վերծանման ոլորտում. պատկերում ջնջված (կորած) մանրամասների ճշգրիտ վերականգնում:

վերծանում – расшифровка, дешифровка – decryption, deciphering, decipherment

վերծանման բանալի – ключ к расшифровке – key

վերծանման տեխնիկա – криптоанализ, техника расшифрования – cryptanalysis

վերկաջ – подъем, побудка, утренняя заря – reveille

վերմախտ – Вермахт – Wehrmacht

Գերմանիայի Զինված ուժերի անվանումը 1935–1945 թթ.:

վերնագիր – заголовок – heading, course

վերնախավ – элита – elite

վերնաշենք – надстройка – superstructure

վերջապահ (գորք) – арьергард – rear guard

Մոտոհրաձգային (տանկային) զորամաս (ստորաբաժանում), որը հատկացվում է հիմնական ուժերի նահանջը (հետքաշումը) ապահովելու (ծածկապաշտպանելու) համար, երթային պահպանության մարմին:

վերջասարք – терминал, оконечное устройство – terminal

վերջնագիր – ультиматум – ultimatum

վերջնակետ – տես *ծայրակետ*

վերջնամաս – оконечность – terminal

վերջնամոբիլիզացում – отмобилизование – completion of mobilization

Միջոցառումների համալիր՝ ուղղված կառավարման մարմինների, զորամիա-

վորումների, զորամասերի և հիմնարկների լիակատար փոխադրմանը պատերազմական ժամանակի կազմակերպվածքի ու հաստիքների:

վերջնասարք – տես *ծայրասարք*

վերջրյա – надводный – above-water

Ջրից դուրս, ջրի մակերևույթից վեր գտնվող:

վերտեքս – вертекс – vertex

Արկի հետագծի բարձրագույն կետը:

վերք – рана – wound

ինքն իրեն հասցրած վերք – нанесенная самому себе рана – self-inflicted wound

մակերեսային վերք – поверхностная рана – flesh wound

ոչ մարտական վերք – небоевая рана – nonbattle injury

վթար – 1. авария, 2. авария, столкновение – 1. accident, breakdown, emergency 2. crash

Մեքենայի, նավի, ինքնաթիռի, հաստոցի, ընդհանրապես որևէ տեխնիկական միջոցի, սարքի, սարքավորանքի հանկարծակի վնասումը՝ շարքից դուրս գալը, աշխատանքի՝ գործունեության, որևէ ընթացքի խաթարումը:

վթարի ազդանշան – տես *աղետ՝ աղետի ազդանշան*

վթարային – 1. аварийный, запасной, 2. տես *վիչագած* – 1. safig, 2. տես *վիչագած*

վթարային անձեռնմխելի պաշար – неприкосновенный аварийный запас – survival

վթարային իրազեկման ծառայություն – служба аварийного оповещения – alerting service

վթարային իրավիճակ – аварийная ситуация – emergency situation

վթարային պաշար – аварийный запас – emergency rations

Արտակարգ իրավիճակների համար հատկացվող մթերաբաժին:

վթարային վայրէջք (առանց անփվները բացելու) – аварийная посадка – crash landing

վթարային փրկարարական աշխատանքներ – аварийно-спасательные работы – rescue operations, emergency repairs

Միջոցառումների համալիր, որոնք իրականացվում են արտակարգ իրավիճակների (բնական ու մարդածին աղետների, մեծ վթարների ու պատուհասների) գոտում մարդկանց կյանքը, նյութական ու մշակութային արժեքները փրկելու, բնական միջավայրը պաշտպանելու, օջախը տեղափակելու, մարդկանց կյանքին և առողջությանն սպառնացող գործոնների ազդեցությունը չեզոքացնելու կամ նվազագույնի հասցնելու նպատակով:

վթարային փրկարարական գործողություն և հրդեհի մարում – аварийное спасение и пожаротушение – crash rescue and fire suppression

Հրդեհի դեպքում օդանավի անձնակազմի տարահանում և հրդեհի մարում:

վթարային փրկարարական պատիճախցիկ – аварийно-спасательная капсула – escape capsule

Վի-էքս – Ви-Экс – VX

Ամերիկյան արտադրության նյարդակաթվածահարույց նյութ՝ գազ:

Վիճակ – 1. состояние, 2. положение – 1. state, condition, 2. situation, posture

ականի անվտանգ վիճակ – безопасное положение мины – safe state

անաշխատունակ վիճակ – нерабочее состояние – inoperability

անելանելի վիճակ – безвыходное положение, тупик – impasse

անորոշ վիճակ – տես *իրադրություն՝ անորոշ իրադրություն*

աշխատունակ վիճակ – рабочее состояние – active status

առողջական վիճակի վերահսկում – наблюдение за состоянием здоровья – health surveillance, deployment health surveillance

«զգաստ» վիճակ – положение «смирно» – “attention”

լավ ֆիզիկական վիճակ – хорошая физическая форма – fitness

նորոգումային վիճակ – состояние ремонта – maintenance status

1. Հատուկ ստեղծված ոչ գործառույթային վիճակ, որի դեպքում համապատասխան անձնակազմը ապահովում և պահպանում է սարքավորանքի, տեխնիկայի և ռազմական գույքի այնպիսի վիճակ, երբ դրանք կարող են նվազագույն ժամանակում լրացուցիչ անձնակազմի ներգրավմամբ հեշտությամբ վերականգնել իրենց աշխատունակ վիճակը առանց զգալի կամ կապիտալ նորոգման: 2. Փաստացի կամ թիկունքային դասակարգմամբ որպես օգտագործման համար ոչ պիտանի տեխնիկայի վիճակը մինչև անհրաժեշտ սպասարկման կամ նորոգման ավարտը: 3. Ռազմական գույքի կոնկրետ միավորի մարտապատրաստության մակարդակը արտահայտող վիճակը:

սկզբնական վիճակի վերականգնում – восстановление первоначального положения – restitution

Վիճելի հարց – спорный вопрос – issue

Վիմպել – вымпел – drop message

«Վիմպել» – «Вымпел» – “Aphid”

Խորհրդային արտադրության «օդ-օդ» դասի մերձագործ հրթիռ:

Վիրաբուժություն – хирургия – surgery

Վիրակապ – повязка – bandage

վիրակապի պարագաներ – перевязочный материал – dressing

Վիրակապարան – перевязочный пункт – dressing station

Ղաշտային բուժկետ, որտեղ վիրավորները առաջին օգնությունն են ստանում հոսպիտալ տեղափոխվելուց առաջ:

Վիրակապել – перевязывать, бинтовать – bandage

Վիրակապության նյութեր – перевязочный материал – bandage

վիրակապում – перевязка – dressing

վիրահատարան – операционная – surgery

վիրահատել – оперировать – operate

վիրահատություն – хирургическая операция – surgery, operation

Վիրաբուժական միջամտություն, որը կատարվում է բուժման կամ ախտորոշման նպատակով:

վիրավոր – раненый – wounded

պատգարակավոր վիրավոր – раненый на носилках – stretcher-case

վիրավորների տեղափոխման միջոցներ – средства переброски раненых – patient movement items

վիրավորների օպերատիվ-մարտավարական խնամում – оперативно-тактический уход за ранеными – tactical combat casualty care

քայլող վիրավոր – տես *հիվանդ` երթևեկ հիվանդ*

վիրավորանք – оскорбление – offense

վիրավորանք գործողությամբ – оскорбление действием – violence

Մարդու անձը վիրավորող արարք` ֆիզիկական բռնություն:

վիրավորում – ранение – wound, wound-ing, injury

1. Մարդու մաշկի, լորձաթաղանթի և ներքին հյուսվածքների կամ օրգանների վնասում, որն առաջ է բերում դրանց ձևի կամ գործառնությունների փոփոխություն: 2. Վերք հասցնելու գործողություն:

բեկորային վիրավորում – осколочное ранение – shrapnel wound, fragmental wound

գնդակային վիրավորում – пулевое ранение – bullet wound

ցնցումային վիրավորում – контузионное ранение – contused wound

վիրուսային արյունահոսական տենդ – вирусная геморрагическая лихорадка – viral hemorrhagic fevers

վկայագիր – 1. свидетельство, паспорт, 2. сертификат – 1. passport, 2. certificate, certification

վկայական – аттестат – military certifiacate

ինքնության վկայական – տես *վկայական` անձի վկայական*

վճարում – плата, оплата – pay

վճարման հանձնարարություն – платежное поручение – payment instruction

վճարում ապրանքային համարժեքով (զինծառայողների նյութական) – оплата в товарном эквиваленте – payment in kind

վճռական – տես *վճռորոշ*

վճռորոշ – 1. решительный, 2. решающий – decisive

վճռորոշ տարածք – ключевая территория – key terrain

Տարածք, որն անհրաժեշտ է գրավել առաջադրանքը կատարելու համար:

վնաս – 1. ущерб, вред, урон, 2. повреждение, ущерб – damage, harm, injury

1. Որևէ բան, որ փչացնում է առարկան, պակասեցնում արժեքը, խախտում ամբողջությունը: 2. Այն, ինչ խանգարում է մարդու առողջությանը: 3. Ունեցվածքի կորուստ:

անընդունելի վնաս – неприемлемый ущерб – unacceptable damage

Հայեցակարգային հասկացություն զրսպման տեսությունում. զինված ուժերի, ռազմաարդյունաբերական օբյեկտների, պետական ու ռազմական կառավարման համակարգերի խոցման մակարդակ, որի դեպքում պետությունը կորցնում է պատերազմը շարունակելու կարողությունը կամ զրկվում դրա հետագա վարման քաղաքական ու տնտեսական շարժառիթներից:

ընդունելի վնաս – приемлемый ущерб – acceptable damage

ծանր վնաս – тяжелый ущерб – severe damage

վնաս միջուկային հարձակումից – ущерб от ядерного нападения – nuclear damage

վնաս պատճառել – տես *վնասել*

վնասի անմիջական գնահատում – непосредственная оценка ущерба – direct damage assessment

Ավերածությունների տարածքի գնահատում՝ օդային հետախուզության, օդային լուսանկարչության կամ անմիջական դիտման միջոցով:

վնասի գնահատում – оценка ущерба – damage assessment

1. Առաջացած վնասվածքների, ավերածությունների բնույթի ու չափի որոշում: 2. Ազգային անվտանգության ոլորտին վերաբերող գաղտնի տեղեկույթի տարածման հետևանքների որոշում:

վնասի կանխատեսումային գնահատում – прогнозируемая оценка ущерба – damage estimation

Հարձակման հավանական հետևանքների նախահաշվարկում:

վնասի չափանիշ – критерий ущерба – damage criterion

տրված անընդունելի վնաս – заданный неприемлемый ущерб – guaranteed unacceptable damage

տրված վնաս – заданный ущерб – guaranteed damage

ուղեկից վնաս – տես *վնաս՝ ուղեկցական վնաս*

ուղեկցական վնաս – сопутствующий ущерб – collateral damage

վնասազերծում – обезвреживание – neutralization, deactivation

Վտանգ ներկայացնող օբյեկտի (զինամթերք, դիվերսանտ, բանդիտ են) բերում այնպիսի վիճակի, երբ բացառված է դրա չթույլատրված գործարկումը կամ թշնամական ակտիվ գործողությունը:

վնասակար – вредный – adverse, harmful

վնասել – причинять вред, наносить урон – harm

վնասվածք – повреждение, травма – injury

ականապայթյունային վնասվածք – минно-взрывная травма – mine blast trauma, explosive injury trauma

Բաց տեսակի վնասվածք, որն առաջանում է ականի պայթյունի հետևանքով:

լուրջ վնասվածք – серьезное повреждение – severe damage

չափավոր վնասվածք – умеренное повреждение – moderate injury

վնասում – 1. повреждение, 2. нанесение вреда, 3. տես *ջարդում* – 1. damage, 2. infliction of harm, crippling, 3. տես *ջարդում*

չափավոր վնասում – умеренное повреждение – moderate damage

վնասման հավանականություն – вероятность повреждения – probability of damage

վնասման հատված – տես *վնասում՝ վնասման գոտի*

օտար առարկայով վնասում – повреждение посторонним предметом – foreign object damage

վրլյունտարիզմ – տես *կանապաշտություն*

վստահական – доверительный – confidential

վստահական հիմնադրամ – трастовый фонд, доверительный фонд – trust fund

վստահականություն – доверительность, конфиденциальность – 1. confidentiality, 2. credibility

վստահելի – տես *գաղտնապահ*

վտանգ – опасность – danger, hazard, jeopardy

Վիճակ, որի դեպքում կա համակարգին վնաս պատճառելու հնարավորություն:

առանձնակի վտանգ – особая опасность – special hazard

ավիաբախման վտանգ – опасность авиастолкновения – near miss, airmiss

Օդում երկու ինքնաթիռների բախման վտանգ:

բացահայտ և անմիջական վտանգ – явная и непосредственная опасность – clear and present danger

ԱՄՆ-ի Գերագույն դատարանի որոշումներում օգտագործվող ստանդարտ (կաղապարային) արտահայտություն՝ վերաբերող այն դեպքերին, երբ խոսքի ազատությունը պետք է սահմանափակված լինի: Օրինակ՝ Սահմանադրությամբ արգելված է թատրոնում գոռալ «Հրդեհ», որովհետև այդ դեպքում կառաջանա խուճապ, որը կլինի «բացահայտ և անմիջական վրտանգ»:

խուսափում վտանգից – տես *փախուստ՝ փախուստ վտանգից*

կենսաբանական վտանգ – биологическая опасность – biological hazard

մեծ ռազմական վտանգի գոտի – зона повышенной военной опасности – zone of increased military danger

վտանգի գոտուց դուրսբերում – эвакуация, вывоз – recovery

վտանգի կանխում – предотвращение опасности – hazard avoidance

վտանգի ճանապարհային նշան – знак опасности на дорогах – road hazard sign

վտանգի որոշում և նախազգուշացում – определение опасности и предупреждение – indications and warning

ԱՄՆ-ում. հետախուզական գործունեություն, որը նպատակաուղղված է ԱՄՆ-ի կամ նրա դաշնակցային, քաղաքական, ռազմական կամ տնտեսական շահերի, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի՝ արտասահմանում գտնվող քաղաքացիների համար վտանգ ներկայացնող արտերկրյա գարգացումների վերաբերյալ տեղեկույթի պատեհաժամ հայտնաբերմանն ու հաղորդմանը:

վտանգ չներկայացնող – տես *անվտանգ*

քիմիական վտանգ – химическая опасность – chemical hazard

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վտանգ – химическая, биологическая, радиологическая и ядерная опасность – chemical, biological, radiological, and nuclear hazard

քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վտանգի մասին տեղեկույթի օպերատիվ տրամադրում ապահովող միջոցառումներ – мероприятия, которые обеспечивают оперативное предоставление информации о химической, биологической, радиологической и ядерной опасности – chemical, biological, radiological, and nuclear sense

վտանգավոր – опасный – dangerous

վտանգավոր մերձեցում – տես *վտանգ՝ ավիաբախման վտանգ*

վտանգավոր մոտեցում – տես *վտանգ՝ ավիաբախման վտանգ*

վտանգավոր ռազմական գործողություններ – опасные военные действия – dangerous military activities

վտանգավոր ռազմական գործունեություն – опасная военная деятельность – dangerous military activities

Խաղաղ ժամանակ կողմերի զինված ուժերի անձնակազմերի՝ միմյանց նոտակայքում ձեռնարկվող գործողություններ, որոնք կատարվում են անխուսափելի իրադարձությունների բերումով կամ ակամա կերպով և կարող են հանգեցնել մարդկային զոհերի կամ նյութական վնասի ու կողմերի հարաբերություններում ստեղծում են լարվածություն:

«Վտանգավոր մերձություն» – «Опасная близость!» – “Danger close”

Ծովային և հրետանային գնդակոծության ժամանակ տրվող կոչ կամ ազդանշան, որը ցուցում է տալիս, որ յուրային զորքերը գտնվում են կրակային գոտուց 600 մետրից պակաս հեռավորության վրա:

վրազետնյա – наземный – ground

Գետնին՝ գետնի մակերևույթին գտնվող, գետնի վրա հիմնված՝ կառուցված:

վրազետնյա ապաստարան – наземное убежище – surface shelter

վրազետնյա բազավորմամբ ստորին շարակարգի միջոցներ – средства наземного базирования нижнего эшелона – Land-Based Lower Layer

վրագետնյա բազավորմամբ վերին շարակարգի միջոցներ – средства наземного базирования верхнего эшелона – Land-Based Upper Layer

վրագետնյա դիտորդների կազմավորում – организация наземных наблюдателей – ground observer organization

վրագետնյա իրադրության օդային դիտման համակարգ – система наблюдения за наземной обстановкой – air-ground surveillance capability

վրադրում – наложение – overlay, trace

համեմատական վրադրում – компаративное наложение – comparative cover

Օդային հետախուզության տարածամանակյա արդյունքների բաղդատում:

վրաթիկնոց – տես *անջրանցիկ՝ անջրանցիկ թիկնոց*

վրածածկ – перекрытие – overhead cover

վրածածկում – перекрытие – overhead protection

վրաջրյա – надводный – water surface

Ջրի վրա՝ ջրի մակերևույթին գտնվող, ջրից մասամբ դուրս եկող:

վրաջրյա ուժեր – надводные силы – surface forces

Ուժեր, որոնք գտնվում և գործում են ջրային մակերևույթին:

վրատիպ – надпечатка – overprint

վրիժառուական ձեռնարկում – акт возмездия – reprisal

վրիպում – промах – 1. fault, 2. miss

1. Անճշտություն, սխալ: 2. Առարկայի (զնդակ, արկ, ռումբ ևն) այնպիսի նետում, որի դեպքում այդ առարկան չի դիպչում այն թիրախին, որի վրա արձակված էր:

ՎՔՆ – տես *վառելաքսանյութ*

ՎՔՆ ապահովման տեխնիկական միջոցների գծով աշխատանքային խումբ – рабочая группа по техническим средствам обеспечения ГСМ – Petroleum Handling Equipment Working Group

S (ՏՅՈՒՆ)

S-54 – T-54 – T-54

1950-ական թթ. խորհրդային հիմնական մարտական տանկ:

S-62 – T-62 – T-62

1960-ական թթ. խորհրդային հիմնական մարտական տանկ:

S-64 – T-64 – T-64

1970-ական թթ. խորհրդային հիմնական մարտական տանկ:

S-72 – T-72 – T-72

խորհրդային S-64 տանկի պարզեցված տարբերակ:

S-80 – T-80 – T-80

1980-ական թթ. խորհրդային հիմնական մարտական տանկ:

«**Տաբուն**» – «Табун» – “Tabun”

Նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութ:

տագնապ – тревога – alert, alarm

1. Ջորքը գործողություններին պատրաստության վիճակի բերելու ազդանշան (հրաման): 2. Միջոցառումների համալիր, որոնք ՋՈՒ-ում իրագործվում են զորքերը մարտական խնդիրներ կատարելուն, արտակարգ իրավիճակներում գործելուն պատրաստության վիճակի շտապ բերման նպատակով: 3. Հակառակորդի հարձակման մասին բնակչությանը իրագեկող ազդանշան (հայտարարություն):

կեղծ տագնապ – ложная тревога – hoax

մարտական տագնապ – боевая тревога – battle alarm, alert, alarm

տագնապի ազդանշան – сигнал тревоги – alert, alarm

տագնապի հրաման – приказ тревоги – alert order

Տագնապ հայտարարելու հրաման:

տագնապ հայտարարել – объявить тревогу – alarm

տագնապով արագ օդ բարձրացնել – поднимать в воздух (истребители) по тревоге, быстро взлетать, подниматься в

воздух по тревоге (об истребителях) – scramble

Հակառակորդի օդային հարձակման միջոցներ կամ չպարզված պատկանելության կամ անհայտ օբյեկտներ հայտնաբերելու դեպքում դրանց դեմ կործանիչներ ուղարկել:

ուսումնական տագնապ – учебная тревога – training alarm

օդային տագնապ – воздушная тревога – air raid alert, (Am.) aircraft warning

տագնապած – встревоженный, обеспокоенный – alarmed

տախտակամած – палуба, настил – deck
Նավերում. կողերի վրա հենվող հորիզոնական ծածկույթ՝ կազմված հարթակից և դրան պահող միջոցների լրակազմից (հավաքածուից):

թռիչքային տախտակամած – полетная палуба – flight deck

Ավիակրի տախտակամած, որն օգտագործվում է ինքնաթիռների վերթիռի և վայրէջքի համար:

տակառ – бочка – barrel

տակդիր – 1. подставка, 2. подложка – 1. prop, carrier, 2. substrate, carrier

բեռնային տակդիր – грузовой поддон, грузозахватная платформа – pallet, loading platform

տակդիր-բեռնամփոփ – поддон – sabot
Բեռներն ինքնաթիռից վայր նետելու հարմարանք:

տակտիկա – տես *մարտավարություն*

տակտիկական – տես *մարտավարական*

տակտիկական խոչընդոտներ – տես *խոչընդոտ՝ մարտավարական խոչընդոտներ*

տակտիկական կապ – տես *կապ՝ մարտավարական կապ*

տակտիկական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր – տես *մարտավարական՝ մարտավարական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր*

տակտիկական հրթիռ – տես *հրթիռ՝ մարտավարական հրթիռ*

տակտիկական պլան – տես *պլան՝ մարտավարական պլան*

տակտիկական օդատրանսպորտային փոխադրումներ – տես *փոխադրում՝ մարտավարական օդատրանսպորտային փոխադրումներ*

տաճար – տես *եկեղեցի 1*

տանկ – танк – tank

Լրիվ զրահապատ թրթուրավոր մեքենա՝ օժտված բարձր մակարդակի անցունակությամբ և հզոր թնդանոթով, որը սովորաբար տեղակայվում է պտտվող աշտարակում և նախատեսվում է ուղիղ նշանառությամբ հրաձգության համար:

թեթև տանկ – легкий танк – light tank
Մարտական հետախուզական թրթուրավոր մեքենա, ՄՀՄ:

հարթաչերեփավոր տանկ – տես *տանկ-բուլդոզեր*

հիմնական մարտական տանկ – основной боевой танк – main battle tank

հիմնական տանկ – основной танк – main tank

Բազմանպատակ մարտական տանկ, որը զուգակցում է մեծ կրակային հզորությունը, պաշտպանվածությունը և շարժունությունը:

մարտական տանկ – боевой танк – battle tank

Ռազմական գործում կիրառվող տանկ:

շղթայակիր ականորսիչ տանկ – цепной танк-тралщик – flail tank

Հատուկ ականագերծիչ հարմարանքով օժտված տանկ՝ նախատեսված ականադաշտերում անցուղիներ բացելու համար:

տանկի անձնակազմ – экипаж танка – tank crew

տանկի հորինվածք – компоновка танка – tank configuration

Սպառազինության համալիրի, անձնակազմի, շարժիչահաղորդակային կայանքի, զրահային և հատուկ պաշտպանության տարրերի, տանկի համակարգերի և օժանդակ սարքավորանքի՝ զոր-

ծառութային առումով հիմնավորված տեղաբաշխում:

տանկի հրամանատար – командир танка – tank commander

տանկակործանիչ – истребитель танков, танкоистребитель – tank destroyer

1. Հայրենական մեծ պատերազմում. հակառակորդի տանկերի դեմ պայքարելու համար խորհրդային ստորաբաժանումների կազմում ստեղծվող ոչ հաստիքային զինախմբերի անձնակազմի անդամ: 2. Ինքնագնաց հրետանային կայանքներ՝ նախանշանակված զրահապատ տեխնիկայի ոչնչացման համար:

տանկանմատչելի – танконедоступный – tankproof

Տանկերի համար անանցանելի կամ դժվարանցանելի ուղղություն՝ մատույց՝ ճանապարհ:

տանկաշինություն – танкостроение – tank construction

տանկավարում – танковожение – tank-driving

տանկարշավարան – танкодром – tankodrome, tank training area

Տեղանքի հատված, որը սարքավորված է տանկի վարումն ուսուցանելու համար:

տանկափոխադրիչ – транспортер танка, танковоз – tank transporter

տանկ-բուլդոզեր – танк-бульдозер, танк-дозер – tank dozer

տանկեր – танкер, нефтеналивное судно – tanker

տանկիստ – танкист – tanker

հրաձիգ տանկիստ – տես *նշանառու՝ նշանառու տանկիստ*

տառապանք – страдание – distress

տասից մեկին վիճակ գցելով մահապատժի ենթարկել (*պտմ.*) – подвергнуть децимации (*ист.*) – decimate

տասնորդ գանձել – взимать десятину – decimate

տարաբաշխում – 1. распределение, 2. рассредоточение – 1. distribution, allocation, 2. dispersal, dispersion

1. Տարբեր տեղեր բաշխել՝ բաժանել՝ ցրել: 2. Մեկ ամբողջի տրոհմամբ ըստացված մասերի միմյանցից հեռացումը՝ տարբեր տեղերում զետեղումը:

զորքի տարաբաշխում – рассредоточение войск – dispersal of troops

Տեղանքում զորամիավորումների, զորամասերի, մարտակարգի տարրերի, սպառազինության առանձին միավորների (ինքնաթիռ, տանկ, հրանոթ, արձակման կայանք), նավերի տեղաբաշխում ճակատով ու խորությամբ որոշակի ընդմիջակայքներով՝ հակառակորդի խոցման միջոցներից դրանց կորուստները հնարավորինս նվազեցնելու նպատակով, սակայն այնպես, որ կառավարումը չխաթարվի:

ուժերի և միջոցների տարաբաշխում – рассредоточение сил и средств – force dispersal

տարածադիտական զույգ – стереоскопическая пара, стереопара – stereoscopic pair

Միևնույն օբյեկտի զույգ հարթ պատկերներ, որոնք ունեն այնպիսի տարբերություններ, որոնց շնորհիվ միաժամանակ յուրաքանչյուր պատկերը մի աչքով (առանձին) դիտելու դեպքում ստեղծվում է պատկերի տարածականության (ծավալայնության) պատրանք:

տարածաշրջան – регион – region, area

1. Պայմանական աշխարհագրական շրջան, որը որոշակի տեսակետից կարող է դիտվել որպես մեկ ամբողջություն: 2. Ռազմավարական շրջանի մաս, որի սահմաններում գտնվում է պետության (մի խումբ պետությունների) ռազմատնտեսական ներուժի մի զգալի մասը և ռազմական գործողությունների (ազդեցիկայի) սանձազերծման դեպքում կարող են ծավալվել ՋՈՒ-ի բոլոր տեսակների մեծամասշտաբ օպերացիաներ և իրագործվել պատերազմի որոշ կամ բոլոր ռազմավարական նպատակները:

Տարածաշրջանային հարցերով և միջ-երկրածովյան երկխոսության բաժին – Отдел по региональным вопросам и Средиземноморскому диалогу – Regional Affairs and Mediterranean Dialogue Section

տարածվածություն – распространенность – currency

տարածություն – пространство – space

1. Մատերիալի հիմնական հատկություն (ատրիբուտ): 2. Ֆիզիկական կամ երևակայական (վիրտուալ) եռաչափ դաշտ, որն ունի երկարություն, լայնություն և բարձրություն: 3. Ռ-չափանի դաշտ:

ազգային տեղեկատվական տարածություն – национальное информационное пространство – national information space

աշխարհառազմավարական տարածություն – геостратегическое пространство – geostrategic space

Երկրի մակերևույթի տարածքների (ներառյալ՝ դրանցում գտնվող օբյեկտները), ներքին ծովերի և Համաշխարհային օվկիանոսի ջրատարածքների, ինչպես նաև երկրամերձ օդատիեզերական տարածության համախումբը, որը աշխարհաքաղաքականության ուսումնասիրության և պատերազմական ռազմավարության մեջ հաշվառման օբյեկտ է: Դիտարկվում է մայրցամաքային և օվկիանոսային ռազմավարական շրջանների, տարածաշրջանների, առանձին երկրամասերի ու շրջանների, օվկիանոսային ու ծովային գոտիների, ռազմավարական ուղղությունների, ռազմավարական օդատիեզերական ուղղությունների և օդային ուղղությունների համակարգում:

ընդհանուր մարտական տարածություն – общее боевое пространство – common operating environment

հետարկային տարածություն – заснарядное пространство – initial air space

Փողի մեջ շարժվող արկի հետևում եղած տարածությունը, որտեղ գազերը ճնշում են գործադրում արկի վրա:

մարտական տարածություն – боевое пространство – battlespace

1. Իրական կամ երևակայական (տեղեկության) տարածության այն հատվածը, որտեղ մղվում են (նախատեսվում է մղել) մարտական գործողություններ: 2. Այն միջավայրը, գործոնները և պայմանները, որոնք անհրաժեշտ է հասկանալ՝ մարտական հզորությունը հաջողությամբ կիրառելու, ուժերը պաշտպանելու և/կամ առաջադրանքը կատարելու համար:

մեռյալ տարածություն – 1. мертвое пространство, непоражаемое пространство, невидимая зона, 2. мертвое пространство, мертвая воронка, 3. мертвое пространство, мертвая зона – 1. dead space, dead zone, blind spot, 2. dead space, 3. dead space, blind spot

1. Տվյալ տեսակի զենքի նշանառվական հեռահարության սահմաններում (դիտորդի տեսադաշտում) գտնվող տարածություն, որում նշանակետը չի կարող տվյալ կրակային դիրքից խոցված լինել ուղիղ նշանառությամբ կրակակծման՝ հրթիռի արձակման պարագայում (կամ նկատելի լինել դիտորդի կողմից դիտման դեպքում)՝ զենքի ձգաբանական հատկությունների, տեղանքի ռելիեֆի, զենքի՝ դիտորդի (կամ նշանակետի) դիրքը ծածկող պատմեշի առկայության ևն բերումով: 2. Հրանոթի վերևում գտնվող ծագարածև տարածություն, որում նշանակետը չի կարող խոցվել այն պատճառով, որ բարձրացման անկյունը միշտ լինում է 90°-ից փոքր: 3. Ռադիոֆիզիկայում և կապի ոլորտում. տարածություն, որը գտնվում է ռադիոհաղորդչի հասանելիության տիրույթում, սակայն որի սահմաններում հնարավոր չէ ընդունել այդ ռադիոհաղորդչի ազդանշանները:

միասնական պաշտպանական տարածություն – единое оборонное пространство – single defense space

Պետական հիմնարկների համագործակցություն՝ պետության պաշտպանունակության ապահովման նպատակով:

միջխրամատային տարածություն – междуючное пространство – no-man’s-land

ներքին տարածություն – внутренность, внутренняя часть – interior

չխոցված տարածություն – տես *տարածություն մեթյալ տարածություն 1*

տիեզերական տարածություն – космос, космическое пространство – space

Տարածություն, որը գտնվում է Երկրի մթնոլորտից այն կողմ և ներառում է միջգալակտիկական (հեռավոր տիեզերք), միջաստղային և միջնոլորակային (մերձավոր տիեզերք) տարածությունները, և որի իրավական ռեժիմը սահմանվում է միջազգային տիեզերական իրավունքով:

օդային տարածություն – воздушное пространство – air domain

Մթնոլորտի մաս, որն սկսվում է Երկրի ցամաքային ու ջրային մակերևույթից և հասնում է այն բարձրությունների, երբ օպերացիաների վրա նրա ազդեցությունը դառնում է չնչին:

տարածում – 1. распространение, 2. տես *ցրում* – 1. transit, 2. տես *ցրում*

տարածք – территория – territory

ազատագրված տարածք – освобожденная территория – liberated territory

ակնանապատելի ջրային տարածք – минеруемое водное пространство – mineable waters

Ջրային տարածք, որը հարմար է ակնանապատելու համար:

արգելված օդային տարածք – запретное воздушное пространство – airspace reservation

Որոշակի օդային տարածություն, որը մտնելու համար պետության կողմից պաշտպանական, անվտանգային կամ այլ նպատակներով դրված է արգելք կամ սահմանափակում:

բռնազավթված տարածք – оккупированная территория – occupied territory

կախյալ տարածքներ – зависимые территории – depended territories

Մայր պետությունների (մետրոպոլիա) տիրապետություններ, որոնք գտնվում են նրանց լրիվ կամ մասնակի կառավարման ներքո:

մարտավարական տեսակետից կարևոր տարածք – тактически важная территория – ground of tactical importance

պաշտպանական տարածք – зона обороны – defense zone

ջրային տարածքի հաղթահարում վաղորդք նախապատրաստմամբ – форсирование водной преграды с предварительной подготовкой – deliberate crossing

վերահսկվող օդային տարածք – контролируемая воздушная зона – controlled airspace

տարածքի բաժանում հատվածների – разбивка территории на участки – compartmentation

տարածքի հանձնում – передача территории – territory transfer

օդային տարածք – воздушное пространство – airspace

Օդային տարածության այն հատվածը, որը սահմանափակված է տվյալ պետության պետական սահմանագծով անցնող ուղղաձիգ հարթությամբ, և որի նկատմամբ պետությունն ունի այն նույն իրավունքները, որոնք ունի իր ցամաքային և ջրային տարածքների նկատմամբ:

օդային տարածքի նկատմամբ ինքնիշխանություն – суверенитет над воздушным пространством – air sovereignty, air sovereignty mission

Իր օդային տարածքի նկատմամբ բացարձակ վերահսկողություն իրականացնելու պետության անվերապահ իրավունքը:

օդային տարածքի սահմանափակումներ – ограничения воздушного пространства – airspace restrictions

Օդային տարածքի՝ սահմանված չափերով հատվածի օգտագործման սահմանափակում (արգելում), որը դնում է տեղային լիազոր մարմինը՝ անվտանգության և ապահովության նկատառումներով:

օդային տարածքի վտանգավոր հատված – опасный район воздушного пространства – airspace warning area

օդային տարածքի օգտագործման և վերահսկման ընթացակարգ – процедура использования и контроля воздушного пространства – airspace control procedures

օպերացիայի շրջանը վրածածկող օդային տարածք – воздушное пространство над районом операции – airspace control area
 Օդային տարածք, որի կողային սահմանները համընկնում են օպերացիայի շրջանի վրագետնյա սահմանների հետ:

տարածքային – территориальный – territorial

Տարածքին վերաբերող՝ հատուկ:

տարածքային ամբողջականություն – территориальная целостность, территориальная неприкосновенность – territorial integrity

Միջազգային իրավունքի նորմ, որով պետության տարածքը անձեռնմխելի է այլ պետությունների կողմից զինված ուժի կիրառման կամ ուժի կիրառման սպառնալիքի միջոցով ոտնձգությունների համար:

տարածքային անձեռնմխելիություն – տես *տարածքային՝ տարածքային ամբողջականություն*

տարածքային բանակ – территориальная армия – Territorial Army

Մեծ Բրիտանիայում. ցամաքային զորքերի առաջին հերթի ռեզերվ, որը կազմվում է կամավորության հիմունքներով ռազմական պատրաստում ստացած անձանցից:

տարածքային բանակի զինվոր – солдат территориальной армии – terrier, territorial

տարածքային պահանջ – территориальная претензия – territorial claim

տարածքային ջրեր – территориальные воды – territorial waters

Տվյալ պետության ներքին ջրերը և սահմաններում ներառված օվկիանոսային (ծովային) ջրատարածքը:

տարածքային օդային տարածություն – территориальное воздушное пространство – territorial airspace

Օդային տարածություն, որը գտնվում է տվյալ պետության ինքնիշխանական ցամաքային ու ջրային տարածքի վերևում:

տարահանման շրջան – район эвакуации – recovery site

Անձնակազմի փրկության օպերացիաների ամերիկյան տերմին. գոտի (վայր), որտեղից մեկուսացված անձնակազմը կարող է դուրս բերվել (տարահանվել) յուրային ուժերի վերահսկողության տակ գտնվող տարածք:

տարահանում – эвакуация – evacuation, evacuation procedure

Մարտական գործողությունների, ինչպես նաև զանգվածային ոչնչացման զենքի ազդեցությանը ենթարկված շրջաններից և տարերային կամ տեխնաժին աղետի գոտուց վիրավորների ու հիվանդների, բնակչության, ռազմագերիների, վնասված սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի, զինվորական և այլ զույքի, տնտեսական արքավորանքի և արժեքների դուրսբերում:

զանգվածային տարահանում – массовая эвакуация – mass evacuation

վիրավորների տարահանում – эвакуация раненых – casualty evacuation

վիրավորների և հիվանդների տարահանման կազմակերպական կենտրոն – организационный центр эвакуации больных и раненых – patient evacuation control center

վիրավորների և հիվանդների տարահանում – эвакуация раненых и больных – casualty evacuation

տարահանման ուժեր – силы эвакуации – extraction force

տարահանումային տրանսպորտ – эвакуационный транспорт – recovery vehicle

տարահանում ծովով – эвакуация морем – amphibious withdrawal

տեխնիկայի տարահանում – эвакуация техники – recovery

տարամիտում – дивергенция – divergence, divergency

տարածայնություն – разногласия, трения – friction

տարանջատված – տես *հեռու*

տարանջատում – дистанцирование, разделение – distancing

1. Երկու օբյեկտի միջև որոշակի հեռավորության պահպանում: 2. Յուզարարի հեռու, զերծ մնալ որևէ բանից:

ուղղաձիգ տարանջատում – вертикальное дистанцирование, вертикальное эшелонирование – vertical separation
Ինքնաթիռների միջև հեռավորությունն ըստ բարձրության:

տարանցում – транзит – transit

տարանցման միջանցք – транзитный коридор – transit corridor

տարաշարժ – маневр – maneuver, manoeuvre

Մարտական գործողությունների նախապատրաստման ու վարման ժամանակ զորքի (ուժերի, նյութական միջոցների) որոշակի մասի կազմակերպված տեղափոխում (փոխադրում) նոր ուղղության վրա (բնագիծ, շրջան), ինչպես նաև կրակի, հրթիռային զորքերի ու ավիացիայի հարվածների տեղափոխում:

զերբազանցել տարաշարժում – превзойти в маневрировании, перехитрить – outmaneuver

զորամասի տարաշարժ – маневр войсковой части – maneuver of military unit, military unit maneuver

զորքի տարաշարժ – маневр войск – maneuver of forces, maneuver of troops, forces maneuver

խաբեական տարաշարժ – 1. отвлекающий маневр, 2. տես *գործողությունն՝ ցուցադրական գործողություններ* – 1. feint, 2. տես *գործողություն՝ ցուցադրական գործողություններ*

խուսափման տարաշարժ – маневр уклонения – evasion

հակազենիթային տարաշարժ – противозенитный маневр, ПЗМ – evasive maneuver

Ջենիթային հրետանու կրակի գոտում ինքնաթիռի (ուղղաթիռի) ուղղույթի, արագության և բարձրաթռիչության փոփոխում՝ խոցման հավանականության նվազեցման նպատակով:

հակակործանիչային տարաշարժ – противоистребительный маневр, ПИМ – counterfighter maneuver

ԹԱ-ների (ԹԱ-ների խմբի) թռիչքի պարամետրների (ուղղություն, արագություն, բարձրություն) փոփոխում հակառակորդի կործանիչի (կործանիչների) կողմից հայտնաբերումից խուսափելու, նրանց նշանառությունը և կողային զենքի արդյունավետ կիրառումը խաթարելու համար:

մարտավարական տարաշարժ – тактический маневр – tactical maneuver

տարաշարժ կատարող ուժեր – տես *ուժեր՝ տարաշարժվող ուժեր*

տարաշարժում հակահրթիռային պաշտպանության միջոցներով – маневр средствами ПРО – maneuvering by missile defense assets

տարաշարժում ՀՕՊ-ի միջոցներով – маневр средствами ПВО – maneuvering by air defense assets

տարաշարժային – маневренный – maneuverable, mobile

Տարաշարժին հատուկ՝ վերաբերող:

տարաշարժում – маневрирование, маневр – maneuvering, maneuver

Տարաշարժի ձեռնարկում՝ կատարում՝ իրագործում:

զորքի տարաշարժում – маневр войсками – maneuver by forces, maneuver with forces, maneuver by troops

հրթիռային հարվածների տարաշարժում – маневрирование ракетными ударами – missile attack maneuvering

մարտական տարաշարժում – боевое маневрирование – combat maneuvering

տարաշարժման հրապարակ – տես *թռիչքագոտի*

տարաշարժման շրջան – район маневрирования – maneuvering area

տարաշարժման պլան – план маневра – scheme of maneuver

տարաշարժում ճակատամերձ գոտում – маневрирование в прифронтовой полосе – maneuvering in the front line, immediate battle area maneuvering

տարաշարժուն – маневренный – maneuverable, mobile

Տարաշարժի կարողությամբ օժտված, հեշտությամբ տարաշարժ կատարող:

տարաշարժուն բռունցք – տես *խումբ` հարվածային խումբ*

տարաշարժունություն – маневренность – maneuverability

1. Տարբեր կազմավորումների կարողությունը՝ մարտական գործողությունների նախապատրաստման ու վարման ընթացքում արագ կատարելու տեղաշարժ, ծավալում: 2. Ռազմական տեխնիկայի կարողությունը՝ արագ փոխելու շարժման արագությունն ու ուղղությունը:

տարասեռություն – разнородность, гетерогенность – heterogeneity

տարատեսակ – տես *տեսակ*

տարատեսակում – диверсификация – diversification

Բազմազանություն, ընդլայնում (տեսականու, ցանկի, կիրառվող օբյեկտների՝ առարկաների՝ ուղիների՝ աղբյուրների են):

տարբերանշան – знак различия – rank insignia, bar, insignia

Սպայի աստիճան արտահայտող նշան:

տարերք – стихия – element

տարընթացություն – разброд – disorder
Անհամաձայնություն, տարաձայնություն, համաձայնություն ու կարգուկանոն չլինելը:

տարկետում – տես *հետաձգում*

տարվա չորային եղանակ – сухой сезон – dry season

տարր – элемент – element

ապաչեզոքարար տարր – элемент необезвреживаемости – antihandling device

Ականներում տեղադրվող սարք, որը հնարավորություն չի տալիս վնասագերծելու ականը:

ապավնասագերծելիության տարր – элемент необезвреживаемости – anticounterming device

Ոչ հպումային ականներում տեղադրվող սարք, որը ականը պաշտպանում է չնախատեսված պայթեցումից:

աստիճանաբարծրացված լիազորություններով տարր – подразделение с повышенными полномочиями – step-up

Կազմակերպության այն ստորաբաժանումը՝ կառուցվածքային տարրը, որին փոխանցվել են այդ կազմակերպության՝ կառավարման ու վերահսկման լիազորությունները:

գրաֆիկի, լուսանկարի կամ պատկերի տարր – элемент, деталь на графике, изображении – detail

կարևոր տարր – важнейший элемент – critical element

Օբյեկտի կամ առարկայի տարր, որն ապահովում է դրա հիմնական գործառույթի կատարումը:

մարտական տարր – боевой элемент – combat element

տարրի երկարակեցություն – долговечность элемента – component life

տացք – отдача – feedback

Կատարված (ծախսված) աշխատանքի դիմաց ստացվող արդյունքը՝ օգուտը, աշխատանքի օգտակարության չափը:

տափաշիշ – фляга – water bottle, canteen

տեխնիկ – техник – technician, artificer

կրտսեր տեխնիկ – младший техник – junior technician

ՌՕՈՒ-ի կրտսեր մասնագետների զինվորական կոչում, համարժեք է բանակի փորձառու կամ լավ պատրաստված շարքայինին:

տեխնիկա – 1. техника, 2. техника, мастерство – 1. technical equipment, technical hardware, technology, 2. technique, technical skill

1. Մարդկային գործունեության որևէ բնագավառում կիրառվող մեթոդների, մեխանիզմների, սարքերի, սարքավածքների, սարքավորանքի, հարմարանքների, գործիքների ևն համախումբը: 2. Որևէ տեսակի գործունեության մեջ օգտագործվող հմտությունների ու հնարների համախումբ, վարպետության դրսևորման ձև:

անձնակազմի հետ տեղափոխվող մարտական տեխնիկա – перебрасываемая вместе с личным составом боевая техника – mobility equipment

Մարտական տեխնիկա, որը ենթակա է անձնակազմի հետ տեղափոխման կամ գտնվում է տեղափոխման ընթացքում:

գաղտնագրման տեխնիկա – шифровальная техника – cryptographic equipment

1. Գաղտնագրման համար օգտագործվող սարքավորանք, ապարատուրա:
2. Գաղտնագրման համար կիրառվող հնարների ամբողջությունը, գործողության եղանակը:

գաղտնի հսկման սարքերի հայտնաբերման տեխնիկա – техника обнаружения аппаратуры тайной слежки – technical surveillance countermeasures

Տեխնիկական միջոցներ և մեթոդներ, որոնց շնորհիվ հնարավոր է հայտնաբերել հակառակորդի գաղտնալսման, ծիկրակման և գաղտնի կերպով հետևման սարքերը և դրանց չեզոքացմամբ կասեցնել գաղտնի տեղեկույթ կորզելու նրա փորձերը:

զրահատանկային տեխնիկա – бронетанковая техника, бронетехника – armor, armored vehicle

Տարբեր տիպերի անվավոր ու թրթուրավոր մեքենաներ, որոնք ամբողջությամբ կամ մասամբ պաշտպանված են զրահով (տանկեր, զրահափոխադրիչներ, հետևակի մարտական մեքենաներ ևն):

թիկունքային տեխնիկա – тыловая техника – service support equipment

խորտակված տեխնիկայի ջրահանում – подъем затонувшей техники – salvage operation, salvage procedure

մարտական տեխնիկա – боевая техника – weaponry, combat equipment, combat materiel

Ռազմական տեխնիկայի հիմնական մասը, որը նախանշանակված է անմիջականորեն մարտական խնդիրների կատարման համար:

մարտական տեխնիկայի կրկնական օգտագործում – повторное использование боевой техники – retrograde

մարտական տեխնիկայի ոչնչացում – уничтожение боевой техники – destruction of equipment

Բարոյական հնացածության կամ մաշվածության հետևանքով հետագա շահագործման, նորոգման կամ վերափոխման համար ոչ պիտանի տեխնիկայի վերացում (վերամշակում):

ռազմական տեխնիկա – военная техника – military equipment, munitions, military hardware

Տարբեր տեխնիկական միջոցներ, որոնք տրվում են զինված ուժերին նրանց մարտական և ամենօրյա գործունեության ապահովման համար:

ռազմական տեխնիկայի ընդունում – приемка военной техники – reception of equipment into service

ռազմական տեխնիկայի հավաքակայան – парк военной техники – equipment collection point, ECP

ռազմական տեխնիկայի մշակում – разработка военной техники – military engineering

ռազմական տեխնիկայի նախանշանակում – предназначение военной техники – purpose of military equipment

ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման վերահսկում – контроль за уничтожением военной техники – equipment destruction control

ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման տեսչություն – инспекция уничтожения военной техники – equipment destruction inspection

ռազմական տեխնիկայի ստանդարտավորում – стандартизация военной техники – military equipment standardization

ռազմական տեխնիկայի ստանդարտացում – стандартизация военной техники – military equipment standardization

ռազմական տեխնիկայի օգտահանում – утилизация военной техники – disposal of materiel

վնասված տեխնիկայի մասերի նորոգումային օգտագործում – ремонтное использование

зование частей поврежденной техники – cannibalization

Նորոգման մեթոդ, որի դեպքում վնասված տեխնիկայի աշխատող մասերը տեղադրվում են այլ նմուշի վրա՝ այն նորոգելու համար:

վնասված տեխնիկայի վերականգնում – восстановление поврежденной техники – salvage operation, salvage procedure

վնասված տեխնիկայի տարահանում – эвакуация поврежденной техники – equipment casualty evacuation

Տեխսպասարկման կամ վերանորոգման ենթակա սարքավորանքի, տեխնիկայի տեղափոխում:

տեխնիկայի ամրագրում զինծառայողին – закрепление техники за военнослужащим – equipment technology for military personnel

Հրամանով սպառազինության, ռազմական տեխնիկայի, զենքի հանձնում կոնկրետ զինծառայողին (զինծառայողների մասնագիտացված խմբին) հետագա շահագործման համար՝ այդ միջոցի համար նրա (նրանց) պատասխանատվության պայմանով:

տեխնիկայի ընդունման կետ – пункт приема техники – equipment reception point

տեխնիկայի հարմարեցում մարդուն – приспособление техники к человеку – equipment adjustment, hardware adjustment

տեխնիկայի՝ որպես պահեստամասերի օգտագործում – использование техники на запчасти – salvage

Շարքից դուրս եկած տեխնիկայի առանձին մասերի օգտագործում նմանատիպ այլ տեխնիկական միջոցի նորոգման համար, եթե դրա վերականգնումը նպատակահարմար չէ:

տեխնիկայի ու պաշարների կուտակում – сосредоточение техники и запасов – marshalling

տեխնիկական – технический – technical, technological, engineering

Տեխնիկային հատուկ՝ առնչվող:

տեխնիկական զինվածություն – техническая оснащенность – equipment availability

տեխնիկական զինում – техническое вооружение – technical equipping

տեխնիկական զննում – технический осмотр – maintenance check

տեխնիկական համատեղելիություն – техническая совместимость – technical compatibility

տեխնիկական հիմնավորում – техническое обоснование – technical evaluation

տեխնիկական մասնագետ – технический специалист – technician

տեխնիկական միջուկային փորձաքննություն – техническая ядерная экспертиза – technical nuclear forensics

տեխնիկական պայմանավորվածություն – техническая договоренность – technical arrangement

տեխնիկական ստանդարտ – технический стандарт – technical standard

Կոնկրետ արտադրանքի կամ դրա բաղադրատարրի ստեղծման մասնագիր:

տեխնիկական փաստաթղթախումբ – տես *տեխնիկական՝ տեխնիկական փաստաթղթերի հավաքածու*

տեխնիկական փաստաթղթերի լրամշակում – доработка технической документации – improvement of technical documentation

տեխնիկական փաստաթղթերի հավաքածու – техническая документация – technical documentation

Փաստաթղթերի լրակազմ, որն օգտագործվում է որևէ տեխնիկական օբյեկտի՝ շինության, կառույցի, արդյունաբերական ապրանքի, ծրագրային ու ապարատային ապահովման նախագծման (գծագրման), ստեղծման (պատրաստման) և կիրառման (շահագործման) ժամանակ:

տեխնիկական փորձաքննության կազմակերպություն – организация по проведению технической экспертизы – technical review authority

տեխնիկական փորձաքննություն – տես *զննահատում՝ տեխնիկական զննահատում*

տեխնիկական օգնություն – техническая помощь – technical assistance

տեխնիկատնտեսական հիմնավորում – технико-экономическое обоснование – feasibility study

Փաստաթուղթ, որում ներկայացված են տվյալ մշակման (նախագծի) տեխնիկական անհրաժեշտությունն ու բնութագրերը և տնտեսական շահավետությունը:

տեխնիկ սերժանտ – техник-сержант – technical sergeant

Կոչում ՌՕՈՒ-ում:

Տեխնոլոգիական հետազոտությունների և համագործակցության բյուրո – Бюро технологических исследований и сотрудничества – Technology Studies and Cooperation Office

տեղ – 1. место, 2. место, участок, 3. տես *սենք* – 1. place, spot, 2. site, 3. տես *սենք*

տեղի բնակչությունը և հաստատությունները – местное население и институты – indigenous population and institutions

Տերմին, որն օգտագործվում է օպերացիաների շրջանում քաղաքացիական հասարակության կառուցվածքի նշման համար, ներառյալ՝ բնակչությունը, պետական, առևտրային, համայնական, մասնավոր կազմակերպություններն ու օբյեկտները:

տեղի որոշում ըստ տարածամասնակյա դիտումների – определение места по разновременным наблюдениям – running fix

օբևանության տեղ – помещение для постоя – billet

տեղաբաշխում – 1. дислокация, 2. дислоцирование, размещение – 1. dislocation, 2. dislocating

Խաղաղ ժամանակ տարբեր զորամասերի (զորամիավորումների), հիմնարկների ու ռազմաուսումնական հաստատությունների տեղավորում դրանց համար հատկացված տեղերում (հատուկ զինվորական ավաններում, ճամբարներում, բնակավայրերում ևն): Պատերազմի ժամանակ այս հատկացությունը սովորաբար օգտագործվում է գործող բանակի կազմի մեջ չմտնող կազմավորումների նկատմամբ:

տեղագրական – топографический – topographical

Տեղագրությանը հատուկ՝ վերաբերող:

տեղագրական կատար – топографический гребень – topographical crest

Լեռան գագաթ, որից կարող է ստորոտը տեսանելի չլինել:

տեղագրական սկզբնակետ – репер, пристрелочный репер, точка отсчета – datum point

Որոշ ելակետ՝ հաշվարկային կետ, որի կորդինատները հայտնի են կամ կարող են որոշված լինել, և որի միջոցով կարելի է որոշել այլ կետերի տեղադրությունը:

տեղադիրք – местонахождение, дислокация, местоположение – position, location

Տվյալ օբյեկտի գտնվելու վայրը՝ պատկերված կորդինատային համակարգում, աշխարհագրական, տեղագրական դիրքը:

տեղադիրքի կոդ – код местоположения – geolocation code

տեղադրություն – местоположение, местонахождение – 1. site, 2. location, 3. տես *դիրք*

1. Տեղադրում: 2. Որևէ կետի աշխարհագրական դիրքը:

տեղադրության ռադիոորոշում – радиоопределение местоположения – radio fix

տեղադրություն օդային տարածությունում – положение летательного аппарата в воздушном пространстве – air position

Օդում թռչող ապարատի գտնվելու հաշվարկային կետն առանց քանու ազդեցության հաշվառման:

տեղադրում – 1. подстановка, 2. տես *զե-տեղում 1, 3*, 3. տես *տեղակայում* – 1. substitution, 2. տես *զե-տեղում 1, 3*, 3. տես *տեղակայում*

տեղաերկրաբաշխական կապակցում – топогеодезическая привязка – survey control, topographic referencing, topogeodetic survey

Շարժվող կետի կորդինատների որոշում՝ հայտնի կորդինատներով կե-

տեղի նկատմամբ տվյալ կետի դիրքի հարաբերակցման միջոցով:

տեղազանություն – параллакс – parallax
Հաշվարկման կետի նկատմամբ առարկայի դիրքի փոփոխումը տեսանկյան փոփոխման հետևանքով:

տեղազննություն – 1. осмотр местности, 2. տես *դիտախուզում*, 3. осмотр места преступления – 1. area reconnaissance, 2. տես *դիտախուզում*, 3. crime scene investigation
Վայրի՝ տեղանքի՝ տեղի (մարտադաշտ, շրջան, հակառակորդի դիրքեր, հանցագործության վայր են) զննում՝ հետազոտում:

տեղակալ – заместитель – deputy

տեղակալում – 1. замещение, 2. субституция – 1. displacement, shift, 2. substitution

Որևէ բանի (երևույթի, առարկայի, տարրի, օբյեկտի, իրի, մարդու) փոխարինում այլ նմանատիպ բանով, ինչի հետևանքով տեղի է ունենում որակական փոփոխություն:

տեղակայում – установка, размещение – installation, installing, setup

Մեխանիզմի, սարքի, սարքավորանքի, կայանքի, հարմարանքի են տեղադրում՝ ամրակցում այդ նպատակով հատկացված կամ նախագծման ժամանակ նախատեսված դիրքում:

տեղակայում դիրքում – установка на позицию – emplacement

1. Հրետանային համակարգի կամ ավելի մեծ զինատեսակի՝ կրակելու համար հարմար դիրքավորում: 2. Հրետանային համակարգի՝ կրակելու համար հարմար դիրք:

նուղեվարական միջոցների տեղակայման խումբ – группа установки навигационных средств – marking team

Անձնակազմ, որն իջեցվել է վայրէջքի գոտում՝ նուղեվարական սարքավորանք տեղակայելու առաջադրանքով:

տեղական – местный – local

տեղական բջիջ – местная ячейка – local cell

տեղական ժամանակ – местное время – local time

տեղական մասշտաբի մոբիլիզացում – мобилизация местного масштаба – local mobilization

տեղակապակցիչ – топопривязчик – topographic survey vehicle

Հատուկ անվավոր կամ թրթուրավոր մեքենա՝ սարքավորված նուղեվարական ապարատությամբ: Նախանշանակված է կրակային (արծակման) դիրքերի, դիտակետերի, պահակակետերի և հրետանային հետախուզության միջոցների տեղակայման կետերի կոորդինատների ավտոմատ որոշման, սահմանափակ տեսանելիության պայմաններում տեղագրական քարտեզում շարժման երթուղու նշմամբ շարասյունների առաջնորդման համար են:

տեղաճարակ – эндемия, эндемическое заболевание – endemic disease, endemic

Տվյալ աշխարհագրական տարածաշրջանին՝ վայրին բնորոշ հիվանդություն:

տեղամաս – տես *տեղ*

զգայուն տեղամաս – чувствительный участок – sensitive site

ընտրական տեղամաս – избирательный участок – polling station

տեղային – 1. локальный, 2. эндемический – 1. local, 2. endemic

տեղանք – 1. местность, 2. տես *տեղ* – 1. locality, country, 2. տես *տեղ*

անտառոտ տեղանք – лесистая местность – woodland

բաց տեղանք – открытая местность – open ground

լեռնաանտառային տեղանք – горно-лесистая местность – wooded upland

տեղանքի երկրակողավորված պատկեր – геокодированное изображение местности – geocoded image

տեղանքի կարևոր հատված – важный участок местности – vital ground

1. Դիրք, որը հնարավորություն է տալիս ապահովելու մյուս դիրքերի հուսալի պաշտպանությունը (պաշտպանական մարտերում) կամ հաջողությամբ զարգացնելու գրոհը (հարձակողական մարտերում): 2. Տեղանքի հատված, որի

նկատմամբ վերահսկողությունն անհրա-
ժեշտ է մարտական խնդրի կատարման
հաջողության համար:

տեղանքի կողմնորոշիչ – ориентир на
местности, особенность рельефа – terrain
feature

Տեղի լավ նկատելի և հեշտությամբ
որոշարկվող առարկա՝ առանձնահատ-
կություն, որը կարող է ծառայել որպես
հենանիշ տվյալ վայրում կողմնորոշ-
վելու համար:

տեղանքի հետախուզում – разведка мест-
ности – terrain intelligence

տեղանքի հետ կապակցված պատկեր –
изображение с привязкой к местности –
georeferenced image

տեղանքի մաքրում ականներից – տես
ականագերծում

տեղանքի վերլուծություն – анализ мест-
ности – terrain analysis

տեղաշարժ – передвижение – movement

մանրակրկիտ կերպով նախապատրաստ-
ված տեղաշարժ – тщательно спланиро-
ванное передвижение – fully planned move-
ment

տեղաշարժի սահմանափակում – ограни-
чение передвижения – movement restric-
tion

Տվյալ տարածքում կուտակումներից
խուսափելու համար երթի հրահանգ-
ված ժամանակային սահմանափակում-
ներ:

տեղաշարժում – տես *տեղաշարժ*

տեղավորում – տես *գետեղում 1, 3*

տեղատվություն – отлив – low tide

տեղափոխել – տես *փոխադրել*

տեղափոխելի – տես *շարժական*

տեղափոխովի – տես *շարժական*

տեղափոխություն – 1. перемещение,
2. տես *տեղաշարժ* – 1. relocation, 2. տես
տեղաշարժ

տեղափոխում – 1. переброска, 2. переезд,
3. перемещение, 4. տես *փոխադրում 2* –

1. lift, 2. removal, transport, 3. transition,
4. տես *փոխադրում 2*

1. Ջորքերի վերատեղաբաշխում մեկ
տեղից մեկ այլ վայր (*սով.*՝ թիկունքից
ռազմաճակատ կամ ռազմաճակատի
մի հատվածից մեկ այլ հատված):
2. Վարչարարության մեջ (ժարգոնա-
յին). մի ղեկավար պաշտոնից տեղա-
փոխում այլ ղեկավար պաշտոնի՝ վի-
ճակը շտկելու համար: 3. Անցում մի վայ-
րից մեկ այլ վայր փոխադրամիջոցով
(ավտոմեքենա, գնացք, նավ, ինքնաթիռ
ևն):

գորքի տեղափոխում – передвижение
войск – troop movement, military move-
ments

Ջորքի տեղաշարժ մի շրջանից մյուսը՝
իր ընթացքով (երթով), երկաթգծով, օ-
դային, ջրային (գետի կամ ծովի) փո-
խադրամիջոցներով կամ համակցված
եղանակով:

հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխ-
ման համադասման կենտրոն – центр
координации переброски больных и ра-
неных – patient movement requirements
center

Հիվանդների ու վիրավորների տարա-
հանման ուղղությամբ հիմնական գոր-
ծունեությունը և պլանավորումը համա-
դասող հիմնարկ:

հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխ-
ման քաղաքականություն – политика пе-
реброски больных и раненых – patient
movement policy

հիվանդների ու վիրավորների տեղափո-
խում – переброска больных и раненых –
patient movement

մասնակիորեն պլանավորված տեղափո-
խում – частично запланированная пере-
броска – partially planned movement

ջանքերի տեղափոխում – перенос усилий
– redirection of efforts, shift of efforts

Օպերացիայի (մարտի) ընթացքում գոր-
քերի (ուժերի) գլխավոր խմբավորման
գործողությունների ուղղության էական
փոփոխություն:

ռազմական տեղափոխումների կառավա-
րում – տես *փոխադրում ռազմական փո-
խադրումների կառավարում*

տեղափոխում նոր պաշտոնի – перевод на новую должность – reassignment

տեղափոխում օդով – տես *օդային՝ օդային տեղափոխում*

տեղեկացվածություն – տես *տեղյակություն*

տեղեկատվական – информационный – information, informational

1. Տեղեկատվությանը՝ տեղեկույթի հաղորդմանը՝ փոխանցմանը՝ հրապարակմանը վերաբերող, այդ գործընթացի արդյունքի՝ հետևանքի հիմնական բնորոշ հատկությունը: 2. Տեղեկատվությանը վերաբերող՝ հատուկ:

տեղեկատվական հակազդեցություն – информационное противодействие – information counteraction

տեղեկատվական միջավայր – информационная среда – information environment

Տեղեկույթի պահման, մշակման և հաղորդման տեխնիկական ու ծրագրային միջոցների, ինչպես նաև տեղեկութեան իրագործման սոցիալ-տնտեսական ու մշակութային պայմանների համախումբ:

տեղեկատվական պահանջմունք – информационная потребность – information requirements

Թշնամու մասին տեղեկություններ, որոնք անհրաժեշտ են հետախուզական տեղեկույթն ամբողջացնելու համար:

տեղեկատվական տեխնոլոգիա – информационная технология – information technology

Տեղեկատվատեխնոլոգիական համակարգերի և կապի միջոցների կառավարման ծառայություն – Служба управления информационно-технологическими системами и средствами связи – Information, Communication, Technology Management

տեղեկատվություն – информирование, информация – informing, information

Տեղեկույթի հաղորդում՝ տրամադրում՝ փոխանցում:

տեղեկատվությանը ներկայացվող պահանջներ – требования к информации – information requirements

տեղեկացնել – извещать, уведомлять – advise

տեղեկացվածություն – информированность – awareness

Իրազեկվածություն, տեղյակություն:

տեղեկացում – информирование – informing

1. Որևէ բանի մասին տեղեկանալը, տեղեկություն ստանալը: 2. Որևէ բանի մասին տեղեկացնելը, տեղեկություն տալը:

հասարակայնության տեղեկացում – информирование общественности – public information

տեղեկացում ստացման մասին – уведомление о получении – acknowledgement

տեղեկութային – информационный – information, informational

Տեղեկութային վերաբերող՝ հատուկ:

տեղեկութային ընդդիմամարտություն – տես *տեղեկութային պատերազմ*

տեղեկութային հասարակություն – информационное общество – information society

տեղեկութային հոսք – информационный поток – information flow

տեղեկութային շտեմարան – информационная база – information base

տեղեկութավորում – информатизация – informatization

Տեղեկույթով ապահովում:

տեղեկութացում – информатизация – informatization

Տեղեկույթով հագեցում՝ տոգորում:

տեղեկություն – сведения – information

լուսանցքային տեղեկություններ – маргинальные данные – marginal data, marginal information

Քարտեզի կամ տրամագրի (դիագրամ) վրա պարզաբանական տվյալներ, որոնք բացատրում և լրացնում են դաշտում ներկայացված տեղեկույթը:

կարևոր հետախուզական տեղեկություններ – важнейшие разведывательные данные – critical intelligence

Հետախուզական տեղեկություններ, որոնք պահանջում են հրամանատարի անհետաձգելի ուշադրությունը և ներառում են տեղեկույթ հետևյալի մասին (բայց դրանով չեն սահմանափակվում): 1. Ցանկացած տեսակի թշնամական գործողությունների անսպասելի բռնկման ծանրակշիռ հայտանիշներ (հարձակման մասին նախազգուշացում): 2. Իր կամ բարեկամ պետության դեմ ցանկացած բնույթի ագրեսիա: 3. Քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական, միջուկային կամ մեծ պայթուցիկ էներգիայով զենքի կիրառում: 4. Նշանակալից իրադարձություններ, որոնք կարող են հանգեցնել հակառակորդ պետություններում միջուկային հարվածի պլանի փոփոխման:

հիմնական հետախուզական տեղեկություններ յուրային ուժերի և միջոցների մասին – основные разведывательные сведения о своих силах и средствах – essential elements of friendly information

տեղեկություններ հատկացված զորամասերի և ստորաբաժանումների մարտական հնարավորությունների մասին – сведения о боевых возможностях выделенных частей и подразделений – mission capability statement

տեղեկուղի – трасса передачи информации – route

տեղեկույթ – информация – information
Պահպանման, վերամշակման ու հարդրման օբյեկտ հանդիսացող տեղեկություններ:

աշխարհատարածական տեղեկույթ – геопространственная информация – geospatial information

ավիացիոն տեղեկույթի տպվածք – распечатка авиационной информации – aeronautical information overprint

զաղտնի տեղեկույթ – конфиденциальная информация, закрытая информация – sensitive information, confidential information, private information

1. Կառույցի (պետություն, կազմակերպություն, մարմին ևն) անվտանգությամբ

յունը կամ նրա որևէ առանձին ոլորտի վերաբերող տեղեկություններ, որոնց հրապարակումը կամ հակառակորդի կողմից կորզումը վնաս կպատճառեն այդ կառույցի անվտանգությանը: 2. Այլ կառույցի անվտանգությանը վերաբերող և թաքուն կորզված տեղեկություններ, որոնց հրապարակումը կամ ուրիշին հայտնի դառնալը կվնասեն այդ կառույցի շահերին:

զաղտնի տեղեկույթի չթույլատրված հրապարակում – несанкционированное разглашение секретной информации – compromise

զաղտնի տեղեկույթի ստրակորուստ – утечка секретной информации – unauthorized disclosure of classified information

զաղտնի տեղեկույթից օգտվելու իրավունք – доступ к секретной информации – access to classified information

գնահատումների հիման վրա ստացված հետախուզական տեղեկույթ – разведывательная информация на основе оценок – estimative intelligence

դիտողական տեսքով ներկայացվող տեղեկույթ – информация в наглядной форме – visual information

Տեղեկույթ, որը հարմարեցված է աչքով ընկալման համար (պատկերներ, նկարներ, տեսքստեր ևն):

թարմ տեղեկույթ – свежая информация – update

թռիչքային տեղեկույթի ծառայություն – служба полетной информации – flight information service

թռիչքային տեղեկույթի կենտրոն – центр полетной информации – flight information center

թռիչքային տեղեկույթի շրջան – район полетной информации – flight information region

Որոշակի չափերի օդային տարածություն, որում ապահովվում են թռիչքատեղեկատվական սպասարկումն ու վթարային իրազեկումը:

ինֆրակարմիր տեսապատկերային տեղեկույթ – инфракрасная видовая информация – infrared imagery

Պատկեր, որն ստացվում է էլեկտրամագնիսական սպեկտրի ինֆրակարմիր տիրույթում նշանակետի մակերևույթից անդրադարձված կամ առաքված ճառագայթման ընթերցմամբ:

ծառայողական տեղեկույթ – служебная информация – service information

կարևոր տեղեկույթ – важнейшая информация – critical information

Յուրային մտահղացումների, հնարավորությունների և գործողությունների վերաբերյալ կենսականորեն կարևոր կոնկրետ փաստեր, որոնք հակառակորդին անհրաժեշտ են, որպեսզի նա ըստ այդմ պլանավորի և արդյունավետ կերպով գործի այնպես, որ յուրային առաջադրանքի կատարման համար երաշխավորվեն ձխտողունը կամ անընդունելի հետևանքների առաջացումը:

հակահետախուզական տեղեկույթի մշակում և վերլուծում – обработка и анализ контрразведывательной информации – counterintelligence production

Բոլոր աղբյուրներից ստացվող այն տեղեկույթի վերլուծություն, որը վերաբերում է լրտեսությանը, դիվերսիաներին, ահաբեկչությանը կամ դրանց վերաբերյալ այլ բազմաբնույթ սպառնալիքների, և այդ տեղեկույթի վերածում վերջնական արգասիքի, որը ենթակա է ցրման ըստ հասցեատերերի: Օգտագործվում է անվտանգային քաղաքականության, պլանների ու գործողությունների մշակման ժամանակ:

հակահետախուզական տեղեկույթի հավաքում – сбор контрразведывательной информации – counterintelligence collection

Այն տեղեկույթի կանոնավոր հավաքում, որը վերաբերում է ազգային շահերի դեմ ուղղված և անվտանգությանն սպառնացող լրտեսությանը, դիվերսիաներին, ահաբեկչությանը, այլ բնույթի հետախուզական գործունեությանը կամ սպանություններին, որոնք ձեռնարկում են օտար պետությունների կառույցները:

հետախուզական տեղեկույթ – տես տվյալներ՝ հետախուզական տվյալներ

հետախուզական տեղեկույթի աղբյուր – источник разведывательной информации – intelligence source

Միջոցներ կամ համակարգ, որոնք կարող են օգտագործվել թիրախային վայրի, կազմակերպության կամ անհատի վիճակին կամ գործունեությանը վերաբերող տեղեկությունների գրանցման կամ դրանց դիտման նպատակով: Հետազոտական աղբյուր կարող են լինել մարդիկ, փաստաթղթերը, սարքերը և/կամ տեխնիկական տվիչները:

հետախուզական տեղեկույթի հաղորդում – передача разведывательной информации – intelligence reporting

նշանակետերի մասին տեղեկույթի կենտրոն – центр информации о появляющихся целях – target information center

ղեկավար տեղեկույթ – руководящая информация – command information

Զինվորական կազմակերպության ներքին լսարանին՝ անդամներին, ուղղված իրազեկիչ հաղորդում (տեղեկույթ), որով նրանք տեղեկացվում են կազմակերպության նպատակների, գործունեության վրա ազդող հիմնական զարգացումների մասին՝ ծառայողների գործունեությունն ավելի արդյունավետ դարձնելու համար:

ռազմաաշխարհագրական տեղեկույթ – военно-географическая информация – military geographic information

ստացված տեղեկույթ – полученная информация – derived information

տեղեկույթի անմատչելիություն – недоступность информации – inaccessibility of information, unavailability of information

տեղեկույթի ապագադրում – տես տեղեկույթ՝ տեղեկույթի վերծանում

տեղեկույթի առավելագույն օգտագործում – реализация информации – exploitation

Ձեռքի տակ եղած տեղեկույթի օգտագործում մարտավարական կամ ռազմավարական նպատակներով:

տեղեկույթի արտազատում – извлечение информации – extraction of information

Տեղեկությունների ընդհանուր ծավալից անհրաժեշտ տվյալների առանձնացում՝ կորզում՝ հայթայթում:

տեղեկույթի բաշխում ըստ օբյեկտների – распределение информации по объектам – compartmentation

տեղեկույթի գաղտնագրում – шифрование информации – encryption of information

Տեքստի մշակում որոշակի ալգորիթմով՝ անհաղորդների համար այն անհասկանալի դարձնելու համար:

տեղեկույթի գաղտնիացում – засекречивание информации – classification of information

Տեղեկույթի պահման՝ օգտագործման կարգավիճակի փոփոխում՝ դրա մատչելիության սահմանափակմամբ:

տեղեկույթի կենտրոնացված վերամշակում – централизованная обработка информации – centralized information processing

տեղեկույթի հաղորդում վերադասին – передача информации в вышестоящую инстанцию – forward tell

տեղեկույթի համատեղ օգտագործում – совместное использование информации – information sharing

տեղեկույթի հայտ – запрос на информацию – request for information

տեղեկույթի հաստատում – подтверждение информации – confirmation of information (intelligence)

Հետախուզության ստացած տեղեկույթի ստուգում և հաստատում ըստ այլ աղբյուրներից ստացված տվյալների կամ վերլուծական եղանակով:

տեղեկույթի հասցեատեր – адресат информации – consumer

տեղեկույթի հավաքում – сбор информации – information gathering

տեղեկույթի հրապարակում – разглашение информации – disclosure, disclosure of information

տեղեկույթի մատչելիության, ամբողջականության և անվտանգության ապահովում – обеспечение доступности, целостности и безопасности информации – information assurance

տեղեկույթի միաբերում – сведение информации – fusion

Հետախուզության մեջ. հետախուզության և/կամ բազմաթիվ այլ աղբյուրներից ու գործակալություններից ստացված տեղեկույթի համախմբում՝ ամբողջական պատկեր ստանալու նպատակով:

տեղեկույթի նորացում – обновление информации – updating of information

տեղեկույթի պաշտպանություն – защита информации – information protection

տեղեկույթի սորակորուստ – утечка информации – information leakage

Տեղեկույթի ինքնաբերական կամ նպատակային արտահոսք՝ կորուստ:

տեղեկույթի վերծանում – дешифровка информации – information decoding

Տեղեկույթի ապագաղտնագրում՝ պայմանական նշաններով արտահայտումից փոխադրում բոլորի համար հասկանալի տեսքի (լեզվի):

տեղեկույթի տարածում – 1. распространение информации, 2. տես տեղեկույթ՝ տեղեկույթի հրապարակում – 1. dissemination of information, 2. տես տեղեկույթ՝ տեղեկույթի հրապարակում

տեղեկույթի փոխանակում – обмен информацией – information sharing, information exchange

տեսապատկերային տեղեկույթ – видовая информация – imagery

Պատկերների շարք, որոնք ժապավենի կամ որևէ սարքի վրա վերարտադրվում են էլեկտրոնային կամ օպտիկական տեսքով:

տեսապատկերային տեղեկույթի որոշիչ – определитель видовой информации – imagery interpretation key

Պատկերների վերծանման՝ մեկնաբանման բանալին:

տեսապատկերային տեղեկույթի ստացման համար մեկ ինքնաթիռարտաթիռ – один самолето-вылет для получения видовой информации – imagery sortie

Մեկ ինքնաթիռային թռիչք՝ պատկերի ստացման համար:

տեսապատկերային տեղեկույթի վերլուծություն – анализ видовой информации – imagery exploitation

տեսապատկերային տեղեկույթի փաթեթ – досье видовой информации – imagery pack

Պատկերման տարբեր տվիչներից ըստացված այն գրանցումների ամբողջությունը, որոնք ունեն միևնույն նպատակը:

տեսողական տեղեկույթ – зрительная информация, визуальная информация – visual information

Տեսողության միջոցով ստացված տեղեկույթ:

փակ տեղեկույթ – տես *տեղեկույթ՝ գաղտնի տեղեկույթ*

օգտակար տեղեկույթ – полезная информация – usable information

տեղեկունակություն – информативность – informativeness

Բովանդակությամբ հագեցածություն, հարուստ տեղեկույթ՝ տվյալներ՝ գիտելիք պարունակող:

տեղյակ – сведущий – witting

ԱՄՆ-ի հետախուզական տերմին, որը ցույց է տալիս, որ տվյալ անձը ոչ միայն տիրապետում է հետախուզական տեղեկություններին, այլև գիտակցում է, որ ինքը ներգրավված է հետախուզական գործունեության մեջ:

տեղյակություն – осведомленность, информированность – awareness, cognisance

տեղորոշիչ – локатор – locator

տեղորոշում – локация, определение местоположения – 1. location, spotting, 2. fix

ձայնային տեղորոշում – эхолокация – echo location

Օբյեկտի տեղադիրքի որոշում ըստ դրանից անդրադարձած ձայնային ալիքի հապաղման ժամանակի, լայնորեն կիրառվում է նավագնացության մեջ:

տեղորոշումային տրամագիր – локационная диаграмма – location diagram

տեմպ – темп – speed, pace

տենդ – жар, лихорадка – fever

Էբոլայի տենդ – лихорадка Эбола – Ebola Արյունահոսական տենդի տեսակ. ծանր հիվանդություն, որն առաջանում

է Էբոլայի վիրուսից (Աֆրիկայում), վարակը տարածվում է արյան միջոցով, շփումներով: Հակավիրուսը մինչև հիմա հայտնի չէ: Ենթադրվում է, որ կարող է օգտագործվել որպես կենսաբանական զենք:

տեսագիծ – луч зрения – line of sight

Աչքից դեպի առարկան ուղղված ճառագայթների փունջ, որոնք տարամիտում են ակնաբիբից՝ առաջացնելով կոն:

տեսադաշտ – 1. поле зрения, 2. кругозор – 1. field of view, sight, view, 2. range of vision, range of interests

1. Այն տարածությունը, որը տեսանելի է գլխի և հայացքի անշարժության դեպքում: 2. Հետաքրքրությունների՝ գիտելիքների ծավալը՝ ընդգրկման շրջանակները, մտահորիզոն:

տեսածիր – 1. поле обзора, 2. обзор – 1. field of vision, 2. range of interests

1. Տարածության հատված, որը կարող է տեսնել շարժվող աչքը (երկու աչքը) գլխի անշարժ վիճակում կամ շարժման դեպքում: 2. Մտահորիզոն:

տեսածրում – обозрение – view

ռադիոտեղորոշումային տեսածրում – радиолокационное сканирование – radar scan

տեղանքի տեսածրում – сканирование местности – terrain scanning

Տեղանքի կարգավորված՝ տարր առ տարր կատարվող անընդհատ դիտում՝ որևէ ճառագայթի կամ ճառագայթների փնջի տեղաշարժմամբ:

տեսածրման հաճախականություն – частота сканирования – scan rate

տեսակ – 1. вид, 2. сорт, 3. тип – 1. form, 2. sort, 3. mode

տեսայց – смотр – view

տեսանելի ապագա – տես *հեռանկար*

տեսանելիացում – визуализация – visualization, visualizing

Ֆիզիկական երևույթի կամ պրոցեսի ներկայացում տեսողական ընկալման համար հարմար տեսքով:

տեսանելիություն – видимость – visibility, view, sight

Տեսանելի լինելը, տեսնելու ենթակա:

գրոյական տեսանելիություն – нулевая видимость – zero visibility

սահմանափակ տեսանելիություն – ограниченная видимость – restricted visibility

տեսանելիության սահմաններից դուրս – за пределами видимости – beyond visual range, BVR

ուղիղ տեսանելիություն – прямая видимость – line of sight

«**տեսանելիությունից դուրս**» – «вне наблюдаемости» – “cannot observe”

Հաղորդվում է, երբ հնարավոր չէ տեսնել թիրախը, սակայն կա համոզվածություն, որ այն գոյություն ունի կոնկրետ վայրում և շատ կարևոր է:

տեսանկյուն – տես *անկյուն*՝ տեսանելիության *անկյուն*

տեսարան – вид, панорама – view

տեսլական – видение – vision

Պատկերացում, ընկալում:

պրոբլեմի տեսլական – видение проблемы – vision of problem

տեսողական – зрительный, относящийся к зрению – visual

տեսողական նույնականացում – տես *տեսողական*՝ *տեսողական որոշարկում*

տեսողական որոշարկում – визуальное опознавание – visual identification

Թռչող օբյեկտի պետական պատկանելության, տիպի, համարի և սպառազինության առկայության որոշում որսիչ կործանիչի օդաչուի կողմից անմիջական դիտման եղանակով:

տեսողություն – зрение – vision

տեսչություն – инспекция – inspectorate

տեսություն – 1. теория, 2. տես *ամփոփագիր* 2, 3. տես *ամփոփում* 3 – 1. theory, 2. տես *ամփոփագիր* 2, 3. տես *ամփոփում* 3

1. Գիտական դրույթների համակարգված համախումբ, որևէ երևույթի, փաստերի մասին ուսմունք, որևէ պրոբլեմի վերաբերյալ տեսակետների համա-

կարգ: 2. Որևէ թեմայի վերաբերյալ առավել կարևոր դրույթների, եզրակացությունների համառոտ համախումբ՝ ամփոփում:

ՋՈՒ-ի շինարարության տեսություն – теория строительства ВС – armed forces development theory

Ուսումնասիրում է հետևյալ պրոբլեմները. մարտական խնդիրների կատարման ու լրիվ մոբիլիզացմանը զորքերի բարձր մակարդակի մարտական պատրաստության պահպանում, ՋՈՒ-ի առավել օպտիմալ կազմակերպվածքի որոշում, ՋՈՒ-ի համալրման, տեխնիկական հագեցման, ռեզերվների պատրաստման սկզբունքների ու մեթոդների հիմնավորում, զինվորական կադրերի պատրաստման և դրանց զինվորական ծառայության համակարգի որոշում, զորքերի ծառայության կազմակերպում և զինվորական կարգապահության ամրապնդում, զորքերի (ուժերի) բնակավորում ևն:

ՋՈՒ-ի կառավարման տեսություն – теория управления ВС – theory of command and control

Ուսումնասիրում է մարտական գործողությունների (օպերացիաների) վարմանը նախապատրաստման ժամանակ, ինչպես նաև խաղաղ և պատերազմական շրջանում զորքերի մարտական ուսուցման, կյանքի ու գործունեության ղեկավարման ուղղությամբ հրամանատարների, շտաբների, զորքերի կառավարման այլ մարմինների աշխատանքի օրինաչափությունները, սկզբունքներն ու մեթոդները:

Ժողովրդավարական խաղաղասիրության տեսություն – теория демократического мира – democratic peace theory, mutual democratic pacifism

Կարծիք, ըստ որի՝ ժողովրդավարական պետությունները միմյանց դեմ չեն պատերազմում:

հրաձգության տեսություն – теория стрельбы – theory of shooting

Գիտաձյուղ, որն ուսումնասիրում է հրաձգության գործունեության (արդյունավետության) վրա տարբեր պայմանների ներգործությունը՝ դրա նախապատրաստման, վարման և գնահատ-

ման կանոնների ու հնարների մշակման համար:

ռազմական արվեստի տեսություն – теория военного искусства – theory of military art

Ընդհանուր տեսություն, որը ներառում է ռազմավարության, օպերատիվ արվեստի և մարտավարության տեսությունները:

ռազմական տեսություն – военная теория – military theory

1. Պատերազմի ու ռազմական գործի երևույթների և գործընթացների վերաբերյալ գաղափարների համակարգ, ընդհանրացված տվյալներ: 2. Գիտական գիտելիքի բարձրագույն ձևի կազմակերպվածություն, որը ամբողջական պատկերացում է տալիս ռազմական գործի որոշակի բնագավառում գործող օրինաչափությունների և կապերի մասին:

սպառազինման տեսություն – теория вооружения – theory of armament

Մշակում է պաշտպանական շինարարության որոշակի փուլերում ՋՈՒ-ում միասնական ռազմատեխնիկական քաղաքականության վարման նպատակով գիտականորեն հիմնավորված եզրակացություններ և առաջարկություններ:

տեսուչ – инспектор – inspector

գլխավոր տեսուչ – главный инспектор – Inspector General

թողարկող պարաշյուտային տեսուչ – выпускающий инструктор по прыжкам с парашютом – jumpmaster

Անձնակազմի փորձառու անդամ, որը հետևում է, թե ինչպես են պարաշյուտիստները դուրս թռչում ինքնաթիռից:

տեսուչ գեներալ – генерал-инспектор – Inspector General

տեսուչների խումբ – группа инспекторов – inspection party

Ֆիզիկական պատրաստման տեսուչ – инструктор по физподготовке – physical training instructor

տեսք – տես ձև

տերմինալ – 1. տես *վերջնամաս*, 2. տես *ծայրասարք*

երկրորդական նշանակությամբ ծովային տերմինալ – морской терминал второстепенного значения – secondary water terminal

Ափամերձ գոտի, որի փոքր խորությունը հնարավորություն չի տալիս այն օգտագործելու մեծ նավերի կայանման համար:

տերություն – держава – power

ծովային տերություն – морская держава – sea power

հիմնական միջուկային տերություն – основная ядерная держава – major nuclear power

մեծ տերություններ – великие державы – great powers

Այն պետությունները, որոնք միջազգային ասպարեզում խաղում են առաջատար դեր և առանձնակի պատասխանատվություն են կրում խաղաղության ու միջազգային անվտանգության պահպանման համար:

միջուկային տերություն – ядерная держава – military nuclear power, nuclear-weapons state, NWS, nuclear nation

Տերություն, որն իր սպառազինության մեջ ունի միջուկային զենք և այն կրող (առբերման) միջոցներ:

տիեզերազնագ – космонавт, астронавт – astronaut

տիեզերազնացություն – космонавтика, астронавтика – astronautics

Գիտության և տեխնիկայի ճյուղերի համախումբ, որն ապահովում է տիեզերական տարածության և ոչ երկրային օբյեկտների նվաճումը հրթիռների և տիեզերանավերի կիրառմամբ:

տիեզերական – տես *ոչ երկրային*

տիեզերական եկվոր – տես *այլմոլորակային (էակ)*

տիեզերական եղանակ – космическая погода – space weather

տիեզերական միջավայր – космическая среда – space environment

Տիեզերական տարածության պարունակությունը. շատ ցածր խտությամբ որոշ մասնիկներ, էլեկտրամագնիսա-

կան ճառագայթում և միջաստղային նյութ, տիեզերական փոշի, տիեզերական աղբ (տիեզերքում մարդու գործունեության արգասիքները) ևն:

տիեզերական պաշտպանական վերահսկողություն – космический оборонительный контроль – defensive space control

տիեզերական տարածության հսկում – контроль космического пространства – space surveillance

տիեզերական տարածության ռազմականացում – милитаризация космоса – weaponization of space

տիեզերական ուժերի և միջոցների հնարավորություններ – возможности космических сил и средств – space capability

տիեզերանավ – космический корабль – spacecraft

տիեզերանավակայան – космодром – cosmodrome

տիեզերանավորդ – տես *տիեզերագնաց*

տիեզերք – տես *տարածություն` տիեզերական տարածություն*

տիպ – տես *տեսակ*

տիր – տես *հրաձգարան*

հրաձգային տիր – стрелковый тип – hand-gun range

Հատուկ սարքավորված շինություն (բաց (դաշտային), փակ, կիսափակ), որը նախանշանակված է հրաձգային զենքով (ատրճանակ, կարաբին, ակոսավոր հրացան, ավտոմատ) ուսումնավարժական հրաձգության կամ մրցումների անցկացման համար: Մտնում է համազորային հրաձգարանի համալիրի մեջ կամ կարող է տեղաբաշխվել առանձին:

տիրապետություն – 1. владение, 2. господство – 1. power, rule, 2. supremacy, 3. ownership, 4. ruling power

1. Իշխանություն: 2. Տիրող, իշխող լինելը: 3. Ենթարկելը, ուժով գործունեության մեջ դնելը: 4. Տնօրինելու իրավունք:

տիրապետություն ծովում – господство на море, контроль над морским простран-

ством – command of the sea, sea control

տիրապետություն օդում – господство в воздухе – air supremacy, mastery of the air

տիրապետում – владение – mastering, ownership

Տիրապետության` գերիշխանության հաստատում, տարածում:

տիրում – владение, овладение – possession, ownership

Տիրելը, տեր` գերիշխան` տնօրեն դառնալը:

տիրույթ – 1. диапазон, 2. владение, имение – 1. range, scope, 2. estate

1. Մեկի իշխանության տակ գտնվող տարածք, երկիր, կալվածք: 2. Տարածություն, շրջան, միջակայք, որտեղ գոյություն ունի որևէ երևույթ` պրոցես, գոյության պայմանների կատարման ոլորտ:

ալիքների տիրույթ – диапазон волн, полоса частот – band

գործառնման տիրույթ – диапазон функционирования – operational reach

հաճախականությունների տիրույթ – տես *տիրույթ` ալիքների տիրույթ*

տնտեսություն – экономика, хозяйство – 1. economy, 2. household

1. Հասարակական այս կամ այն կացութաձևի` արտադրական հարաբերությունների ամբողջություն, ներառյալ` արտադրության միջոցները, աշխատանքի բաժանումը, արտադրությունները, հումքը ևն: 2. Որևէ մեկին պատկանող առարկաների, իրերի ամբողջություն:

կոմունալ տնտեսության վերականգնում – восстановление коммунального хозяйства – utilities restoration

տնտեսության մրցունակություն – конкурентоспособность экономики – competitiveness of the economy

Էկոնոմիկայի կարողությունը` մասնակցելու միջազգային առևտրին, համաշխարհային շուկաներում պահպանելու և ընդլայնելու որոշակի հատվածներ, թողարկելու համաշխարհային չափանիշներին համապատասխանող արտադրանք և դրանից ստանալու շա-

հույժ, որը նպաստի տնտեսական զարգացմանը:

տնտեսության ռազմականացում – милитаризация экономики – economy militarization

տնտեսության փոխադրում ռազմական ռելսերի – перевод экономики на военные рельсы – militarization of economy

տնտեսում ի հաշիվ արտադրության մասշտաբների մեծացման – экономия от укрупнения производства, экономия за счет роста масштаба производства – economy of scale

Հավելյալ ծախսերի նվազում՝ կապված արտադրության ծավալների մեծացման և դրանով պայմանավորված արդյունավետության աճման հետ:

տնօրինություն – 1. распоряжение, ведение, 2. տես կարգադրություն, 3. տես վարչություն 1 – 1. disposal, 2. տես կարգադրություն, 3. տես վարչություն 1

Գիտական համագործակցության տնօրինություն – Директорат научного сотрудничества – Science Cooperation Directorate

Ճգնաժամային կարգավորման և օպերացիաների տնօրինություն – Директорат кризисного регулирования и операций – Crisis Management and Operations Directorate

Պաշտպանության և անվտանգության տնօրինություն – Директорат обороны и безопасности – Defense and security directorate

տնօրինում – 1. տես տնօրինություն 1

տոկալ – տես գոտեպնդել

տողան – шеренга, линейка – rank
Շարք, որում զինծառայողները զըտնըվում են մի գծի վրա՝ կողք կողքի, միմյանցից՝ հրամանատարի սահմանած հեռավորությունների վրա:

տոնական համազգեստ – парадная форма одежды, парадная форма – ceremonial uniform, ceremonials, mess-kit, service dress

«Տոչկա» – «Точка» – “Scarab”

խորհրդային մարտավարական հրթիռային համալիր:

տորպեդ – торпеда – torpedo
Ինքնագնաց, ինքնակառավարվող կամ հեռակառավարվող ստորջրյա արկ, որը կրում է սովորական կամ միջուկային լիցք և նախանշանակված է վրաջրյա նավերի, սուզանավերի խցման, ջրի մակերևույթի մոտ գտնվող հիդրոշինությունների ավերման համար:

օդային տորպեդ – воздушная торпеда – aerial torpedo

տորպեդակիր – торпедоносец – torpedo bomber
Ինքնաթիռի տեսակ, որը նախանշանակված է ծովում և ծովային զորակայաններում նավերը տորպեդներով խցելու համար:

տորպեդահարել – торпедировать – torpedo do
1. Հակառակորդի ծովային օբյեկտները տորպեդներով խցել: 2. (փխբ.) Որևէ գաղափար, նախաձեռնություն, ձեռնարկում ենթարկել ջախջախիչ քննադատության կամ ստեղծել այնպիսի պայմաններ, որ դրանք դառնան անարդյունավետ ու կասեցվեն (տվ.)՝ բացասական իմաստով):

տորպեդային – торпедный – torpedo

տորպեդանավակ – տես մոտորանավակ՝ տորպեդային մոտորանավակ

տվիչ – датчик – sensor

կողային տվիչ – бортовой датчик – space sensor

մագնիսական տվիչ – տես մագնիսաչափ

տվյալ – данные – data

աշխարհատարածական հետախուզական տվյալների շտեմարան – база геопро- странственных разведывательных данных – foundation geospatial-intelligence data
Տվյալների հավաքածու, որում ներառված է շրջակա միջավայրի պատկերի և հատկությունների մասին համընդգրկուն վերլուծական տեղեկույթ, այն է՝ տեղանքի բարձրության, ֆիզիկաաշխարհագրական առանձնահատկույունների, երկրաբանական հատկույթ-

- յունների, քարտեզագրական առանձնահատկությունների, տեղանունների, սահմանների և մասին:
- անմիջական օգտագործման հետախուզական տվյալներ – разведывательные данные непосредственного использования – actionable intelligence
- գործակալական տվյալներ – агентурные данные – human intelligence
Գործակալական հետախուզության կրթած տվյալներ:
- ընթացիկ հետախուզական տվյալներ – текущие разведывательные данные – current intelligence
- ծովային և օդային շարժման մասին տվյալների մշակում և հաղորդում – обработка и передача данных о морском и воздушном движении – filtering
- հատուկ օպերացիաների համար աշխարհատարածական հետախուզական տվյալների շտեմարան – база данных геопространственной разведки для особых операций – geospatial intelligence base for contingency operations
- հետախուզական տվյալներ – разведывательные данные, разведывательные сведения, разведывательная информация – intelligence
- հետախուզական տվյալների առաջնահերթ պահանջումնք – первостепенные потребности в разведывательных данных – priority intelligence requirement
- հետախուզական տվյալների արտազատում – процесс извлечения разведывательных данных – intelligence process
- հետախուզական տվյալների ծածուկ ձեռքբերում – тайное приобретение разведывательных данных – clandestine intelligence collection
- հետախուզական տվյալների համատեղ օգտագործում – совместное использование разведывательных данных – intelligence sharing
- հետախուզական տվյալների հավաքման առաջադրանք – задание по сбору разведывательной информации – collection requirement
- հետախուզական տվյալների հավաքում – сбор разведывательных данных – intelligence collection, intelligence gathering
- հետախուզական տվյալների վերլուծություն – анализ разведывательных данных – intelligence analysis
- հետախուզական տվյալների փոխանակում – обмен разведывательными данными – intelligence sharing, intelligence exchange
- հիմնական հետախուզական տվյալներ – основные разведывательные данные – basic intelligence
Հետախուզական տվյալներ, որոնք կարող են ցանկացած հարցի վերաբերյալ ծառայել որպես պլանավորման համար ելակետային նյութ և հետագա տեղեկությունների պատրաստման համար հիմք:
- մարտավարական տվյալների հաղորդման գիծ – линия передачи тактических данных – tactical data link
- նախկինում սահմանափակ օգտագործման համար նախատեսված՝ ատոմային էներգետիկային վերաբերող տվյալներ – в прошлом данные по атомной энергетике для ограниченного пользования – formerly restricted data
- շտապ օգտագործման հետախուզական տվյալներ – разведывательные данные для срочного использования – time sensitive intelligence
- ռադիոտեխնիկական հետախուզության տվյալներ – данные радиотехнической разведки – electronic intelligence
Էլեկտրոնային սարքավորանքի մրջտազնման, ռադիոհեռարձակումների գաղտնալուծման միջոցով հակառակորդի մասին ձեռք բերված տեղեկություններ:
- ռազմական հետախուզական տվյալներ – военные разведывательные данные – military intelligence
- տեղաշարժման տվյալներ – данные о передвижении – movement data
- տեսահետախուզության տվյալների գրանցում – запись данных видовой разведки – imagery data recording

տեսապատկերային հետախուզական տվյալներ – данные видовой разведки – imagery intelligence

Տեխնիկական, աշխարհագրական և հետախուզական տվյալներ, որոնք ստացվում են պատկերների և ուղեկից տվյալների մեկնաբանման և վերլուծության միջոցով:

տվյալների ավտոմատացված մշակում – автоматизированная обработка данных – automatic data processing

տվյալների թարմացում – обновление данных – update

տվյալների համախումբ – совокупность данных, материал – material

տվյալների հավաքման կառավարիչ – управляющий сбором данных – collection manager

տվյալների հավաքման կառավարման մարմին – орган управления сбором данных – collection management authority

տվյալների մշակում – обработка данных – processing

տվյալների մշակում և փոխակերպում – обработка и преобразование данных – processing and exploitation

Հավաքված տեղեկությունների վերածում գաղտնի հետախուզական տեղեկույթի:

տվյալների փոխանակում – обмен данными – data traffic

քարտեզագրական տվյալների տրամագիր – диаграмма картографических данных – compilation diagram

օպերատիվ հետախուզական տվյալներ – оперативные разведывательные данные – operational intelligence

տվյալներ – տես *տվյալ*

տրամադրում – 1. предоставление, 2. տես *բացթողում* – 1. provision, 2. տես *բացթողում*

տրամաչափ – калибр – caliber

1. Հրազենի փողի ներքին չափը՝ փողանցքի տրամագիծը, որը սովորաբար արտահայտվում է մմ-ով, ԱՄՆ-ում՝ մատնաչափի հարյուրերորդականնե-

րով: 2. Արկի, գնդակի ևն արտաքին չափը՝ ամենամեծ տրամագիծը:

մեծ տրամաչափի – крупнокалиберный – heavy caliber

փոքր տրամաչափի – малокалиберный – smallbore

տրանսպորտ – транспорт, транспортное средство – transport, traffic

ավտոմոբիլային տրանսպորտ – автомобильный транспорт, автотранспорт – motor transport

մեծանշանակ օդային տրանսպորտ – стратегический воздушный транспорт – strategic air transport

քաղաքացիական տրանսպորտ – гражданский транспорт – civil transportation

օդային տրանսպորտի երթևեկություն – движение воздушного транспорта – air traffic

Օդային տրանսպորտի միջազգային ասոցիացիա – Международная ассоциация воздушного транспорта, ИАТА – International Air Transport Association

տրավերդ – траверз – traverse

տրիգեր – триггер – trigger

տրոհում – 1. распад, разделение, 2. разложение, 3. տես *ձեղքում* 2 – 1. decay, disintegration, 2. disintegration, decomposition, 3. տես *ձեղքում* 2

1. Բաժանում մասերի: 2. Առանձնացում, զատում, հեռացում:

միջուկի տրոհման արգասիքներ – продукты ядерного деления – fission products

Միջուկային վառելիքի վերամշակման կայանք բեռնվող ռադիոակտիվ նյութերի տրոհմամբ ստացվող նյութերը:

ռադիոակտիվ նյութերի տրոհման արգասիքների ելք – выход продуктов распада радиоактивных веществ – yield

ռադիոակտիվ նյութերի տրոհում – распад радиоактивных веществ, радиоактивный распад – radioactive decay

Ատոմների անկայուն միջուկների ինքնաբերական տրոհում՝ տարրական մասնիկների կամ որոշակի հաճախա-

կանությամբ էներգիայի ճառագայթման միջոցով:

ռադիոակտիվ տրոհման արագություն – скорость радиоактивного распада – radioactive decay rate

ռադիոակտիվ տրոհման կոր – кривая радиоактивного распада – radioactive decay curve

տրոպոպաուզա – тропопауза – tropopause

Մթնոլորտի երկու հարևան շերտերի՝ ներքնոլորտի և վերնոլորտի միջև զրտնըվող անցումային գոտի:

տրոտիլ – տես *եռնիտրոտոլուոլ*

տրոտիլային համարժեք – тротильный эквивалент – TNT equivalent

Մեծ էներգիական միջադեպերի ժամանակ անջատված էներգիայի չափ՝ արտահայտված պայթյունի ժամանակ նույնքան էներգիա առաքող եռնիտրոտոլուոլի քանակությամբ:

տրցակ – связка, пачка – cluster

տրում – выдача – giving out

տուրբուլենտություն – տես *մրրկայնություն*

տուփ – 1. տես *արկղ*, 2. пачка – 1. տես *արկղ*, 2. pack

տևականություն – длительность – duration

Ց (ՅՈ)

«Ցա՛ծր» – «Ниже!» – “Down!”

Հրետակոծության ժամանակ թիրախի նշանառությունը ցածրացնելու հրահանգ:

ցածրարժեքություն – տես *սակավարժեքություն*

ցածրացնել – снижать – reduce

ցածրացում – снижение – descent

ցածր խավ – տես *ժողովուրդ՝ հասարակ ժողովուրդ*

ցածրորակություն – низкокачественность – inferiority

ցամաք – տես *երկիր*

ցամաքային – сухопутный – land

Ցամաքային զորքերի սպառազինության բաժին – отдел вооружения сухопутных войск – Land Armaments Section

ցանկ – տես *ցուցակ*

զորամասերի և ստորաբաժանումների լիակատար ցանկ – полный список частей и подразделений – force list

Օպերատիվ պլանի մաս. տվյալ օպերացիայի՝ ճակատամարտի պլանով նախատեսված մարտական (ինչպես հիմնական, այնպես էլ աջակցող) և ապահովման գործողություններում ընդգրկված բոլոր զորամասերի և ստորաբաժանումների թվարկումը:

հատուկ կարևորությամբ օբյեկտների ցանկ – список особо важных объектов – key facilities list

հարվածի ոչ ենթակա օբյեկտների ցանկ – список объектов, не подлежащих нанесению ударов – no-strike list

ցանկապատ – изгородь, частокол – fence

ցանց – 1. сеть, 2. сетка, 3. решетка, сетка – 1. network, 2. net, 3. lattice

1. Որոշակի կարգով դասավորված հանգույցներից ու խոռոչներից կազմված կառուցվածք: 2. Ճանապարհների, ջրանցքների, կապի գծերի և ամբողջությունը, որ տեղադրված է տարածության մեջ:

գործակալական ցանց – агентурная сеть – human intelligence network, informant net

կամայական կորդինատային ցանց – произвольная координатная сетка – point designation grid

կորդինատային ցանց – координатная сетка – grid, military grid

կորդինատների ուղեվարական ցանց – навигационная сетка координат – navigational grid

հակառակորդի թիկունքում գործելու համար թաքցված գործակալական ցանց –

агентура, законсервированная для действий в тылу врага – stay-behind

հակատորպեդային ցանց – противоторпедная сеть – torpedo defense net

Ցանց, որը տորպեդներից պաշտպանում է նավահանգիստը, խարսխված կամ լողացող նավերը:

համընդհանուր տեղեկատվական ցանց – глобальная информационная сетка – Global Information Grid

համընդհանուր տրանսպորտային ցանց – глобальная транспортная сеть – Global Transportation Network

Համընդհանուր ցանցի կառավարման կենտրոն – Центр управления глобальной сетью – Global Network Operations Center

հեռանկարային ցանց – перспективная сетка – perspective grid

հետախուզական ցանց – разведывательная сеть – intelligence net

ճանապարհային ցանց – дорожная сеть – road net

մասշտաբային ցանց – 1. масштабная сетка, 2. сетка на карте для обозначения координат карты – roamer

միացյալ հաղորդակցական ցանց – объединенная коммуникационная сеть – joint communications network

պաշտպանական փոխարկվող ցանց – оборонная коммутируемая сеть – Defense Switched Network

ԱՄՆ-ում ՊՆ ձայնային կապի, տվյալների փոխանցման և տեսակապի հարցերով զբաղվող բաժին, որը մտնում է պաշտպանական հաղորդակցական համակարգի մեջ:

տեղական ցանց – местная сеть – local net

տեղային համակարգչային ցանց – локальная компьютерная сеть – local area net

տեղեկատվական ցանցեր – информационные сети – information network

տեղեկույթի տեղական աղբյուրների ցանց – сеть местных источников информации – local informant net

տվյալների հաղորդման ցանց – сеть передачи данных – data network

ցանցի քայլ – шаг сетки – grid interval

քարտեզագրական ցանց – картографическая сетка – 1. graticule, 2. map grid

օկուլյարային ցանց – окулярная сетка – graticule

ցանցային – сетевой – network

1. Ցանցին հատուկ՝ վերաբերող:
2. Ցանցի տեսք՝ ձև՝ կառուցվածք ունեցող, ցանցի սկզբունքով կառուցված՝ գործող: 3. Որպես հակադրություն կենտրոնացմանը՝ ընդհանուր գաղափարներով ու նպատակներով առաջնորդվող, սակայն ղեկավար կենտրոնից քիչ կախում ունեցող և ընդհանուր ծրագրի շրջանակներում ինքնուրույն՝ ինքնավարաբար գործելու կարողությամբ օժտված բջիջներից՝ հանգույցներից կազմված, ձկուն ու կենսունակ համակարգ:

ցանցային զինատեսակ – сетевое оружие – networked munitions

ցանցային նոնոգրամ – сетчатая номограмма – abac scale

ցանցային ուռկանապարկ – сетевой трал – net sweep

ցանցային օպերացիա – сетевая операция – network operation

ցավ – боль – pain

ցավազրկող – обезболивающее – pain-killer

ցատկ – прыжок – jump

ցեխահեղեղ – селевой поток, сель – mud-flow, mudslide

ցեղասպանություն – геноцид – genocide

ցիանի քլորիդ – տես *քլորցիան*

ցիստեն – տես *բար*

ցնցակաթված – шок – shock

խոցվածքին ի պատասխան՝ օրգանիզմի համակշռողական հակազդումների խաթարում:

ցնցում – 1. сотрясение, тряска, 2. потрясение, шок, 3. сотрясение – 1. shock, blow, 2. shake, 3. shock, commotion

1. Հարվածի՝ հրումների ուժով շարժելը՝ տատանելը՝ տարուբերելը: 2. Ջր-դաճություն, ջրակծկում: 3. Սաստիկ հուզմունք, որևէ իրադարձության՝ դեպքի ազդեցությամբ առաջացած հոգեկան կամ ֆիզիկական հիվանդագին վիճակ: 4. Իրարանցում՝ խեղաբեկում են առաջացնող իրադարձություն: 5. Երկրաշարժի առաջ բերած տատանում՝ երերում:

ցրիչ – курьер – courier

ցրված լուսավորություն – диффузное освещение – illumination by diffusion

ցրվածք – разброс – dispersion

«Ցրվե՛լ» – «Разойтись!» – “Fall out”

ցրվել – расходиться – break

ցրտահարում – обморожение – frostbite

Կենդանի օրգանիզմների կամ դրանց առանձին հատվածների, առաջին հերթին՝ վերջույթների սառեցումը սառնամանիքային պայմաններում:

ցրում – 1. рассеяние, 2. разброс, рассеивание, 3. разгон – 1. dispersal, 2. distribution, 3. suppression

1. Նշանակետի շուրջը արկերի՝ զընդակների և պլանաչափ ցրման՝ բաշխման պատկեր՝ մակերես: 2. Գործնականում միևնույն պայմաններում հրածրության (հրթիռների արձակման, ռըմբանետման) ժամանակ սահմանափակ հարթակում (տարածությունում) արկերի (գնդակների, նռնակների, հրթիռների, ռումբերի ևն) անկման կետերի (օդային պայթյունների) տարաբաշխման երևույթ: 3. Որևէ բանի՝ հրամանի, հրահանգագրի, ցուցումնագրի կամ պաշարների՝ միջոցների պաշտոնական ցրումը՝ բաշխումն ըստ հասցեատերերի: 4. Ուժի գործադրմամբ տարբեր կողմեր հեռանալ ստիպելը (ցուցարարներին, ամբոխին ևն):

արկերի պլանավորված ցրում – запланированное рассеивание снарядов – distribution

Կետի շուրջ արկերի պայթյունների ցրման պլանավորված սխեմա:

ճառագայթման ցրում – рассеяние излучения – radiation scattering

ցրման կետ – пункт рассредоточения – dispersal point

ցրման կոն – տես *հետազոտերի փունջ*

ցրման մակերես – площадь рассеивания – dispersion pattern

Նման պայմաններում կրակահերթի ժամանակ միևնույն զենքից արձակված գնդակների ցրման հետևանքով առաջացած (հետազոտերի փնջով ձևավորված) երկրաչափական պատկեր:

ցրման միջինացված շեղում – срединное отклонение от рассеивания – dispersion error

Հարվածի կամ պայթյունի նշանառված տեղի և իրական տեղի միջև եղած տարածությունը:

ցցաթումբ – эстакада – flyover

ցցապատ – частокол – pallisade

ցցապատնեշ – палисад – pallisade

ցույց – демонстрация – demonstration

ցուպ – տես *մահակ*

ցուցադրող (անձ) – демонстратор – demonstrator

ցուցադրություն – выставка – demonstration

ցուցադրում – показ, демонстрация – demonstration

ցուցակ – список, реестр – list, schedule

խաղաղ ժամանակվա կազմակերպահաստիքային ցուցակ – организационно-штатное расписание мирного времени – peacetime establishment

կազմակերպահաստիքային ցուցակ – организационно-штатное расписание – 1. establishment, 2. table of organization, table of organization and equipment, 3. staff list

Պաշտոնական նորմատիվային փաստաթուղթ, որով սահմանվում են տվյալ զորամասի, հիմնարկի, կազմակերպու-

յան, ռազմակրթական հաստատության թույլատրված կազմակերպվածքը, անձնակազմի թվաքանակն ու կազմը:

համափոխարինելի դետալների ցուցակ – список взаимозаменяемых деталей – interchangeability list

համափոխարինելի մանրամասերի ցուցակ – տես *ցուցակ՝ համափոխարինելի դետալների ցուցակ*

հանձնարարությունների ցուցակ – список поручений – checklist

նախատեսված նշանակետերի ցուցակ – список намеченных целей – candidate target list

Հնարավոր թիրախ հանդիսացող առարկաների, օբյեկտների ցուցակ:

ստուգիչ ցուցակ – контрольный список, проверочный список – checklist

ստուգողական ցուցակ – տես *ցուցակ՝ ստուգիչ ցուցակ*

ցուցանակ – вывеска – signpost

ցուցանշան – 1. указатель, 2. указательный столб – 1. guide signs, 2. signpost

ցուցանշում – индикация – indication

ցուցասարք – 1. индикационный прибор, 2. монитор – 1. indicator, 2. monitor

երկրի նկատմամբ թռչող ապարատի դիրքի ցուցասարք – индикатор положения ЛА относительно земли – ground position indicator

հորիզոնական իրադրության ցուցասարք – индикатор горизонтальной обстановки – horizontal situation indicator

Ինքնաթիռի կողային գործիք, որն արտացոլում է մինչև ուղեվարական միջոցները՝ ռադիոփարոս ևն, եղած հեռավորությունը, մագնիսական ուղղույթը և այլն:

շարժական քարտեզով ցուցասարք – дисплей с подвижной картой – moving map display

Տեղաշարժման քարտեզ, որում մեքենան նշագրող նշանն անշարժ է, իսկ տեղանքը նկարագրող պատկերները՝ շարժական:

ուղղածիզ հարթությունում իրադրության ցուցասարք – индикатор обстановки в вертикальной плоскости – vertical situation display

Ցուցասարք, որի էկրանին արտացոլվում են տվյալներ ինքնաթիռի թռիչքի բարձրության, թռիչքների ղեկավարի հրամանների, ուղղածիզ բարձրության, կողաթեքման անկյան ևն մասին:

օդադեսանտային օբյեկտների ընթացիկ տեղադիրքի որոշման համար նախատեսված ցուցասարք – дисплей определения текущего местоположения воздушно-десантных объектов – air plot

օդային արագության համակցված ցուցասարք – комбинированный указатель воздушной скорости – combined airspeed indicator

ցուցարար – демонстрант – demonstrator

ցուցիչ – указатель, индикатор – indicator
հոգեբանական օպերացիայի ազդեցության ցուցիչ – индикатор влияния психологической операции – psychological operation impact indicator

Ակնբախ դեպք կամ վարքի հստակ արտահայտված փոփոխություն, որն արտացոլում է ժամանակի կոնկրետ պահին օտարերկրյա թիրախային լսարանի վրա տվյալ հոգեբանական օպերացիայի գործած ազդեցությունը:

ռադիոմագնիսական ցուցիչ – радиоманнитный индикатор – radio magnetic indicator

ցուցմունք – показание – indication

ցուցում – 1. указание, 2. տես *բուժցուցում* – 1. direction, 2. տես *բուժցուցում*

ղեկավար ցուցում – руководящее указание – guidance

Պրոբլեմների լուծման, առաջադրանքների հաջող կատարման նպատակով ղեկավարության տված հրահանգ՝ հանձնարարական:

ցուցումնագիր – директива – directive, instruction, guide

1. Զինվորական՝ ռազմական փաստաթուղթ, որում սահմանվում են գործունեության հիմնական ուղղությունները կամ ցուցում է տրվում կատարելու

որոշակի գործողություններ: 2. Պլան, որն ընդունված է իրագործման՝ համապատասխան հրամանով կամ իրադրության որոշակի փոփոխման դեպքում: 3. Լայն իմաստով. ցանկացած փաստաթուղթ, որով հարուցվում կամ կարգավորվում են գործողությունը, գործողության բնույթը կամ կատարման կարգը:

հանձնարարատու ցուցումնագիր – инициирующая директива – Initiating Directive

մարտական ցուցումնագիր – боевая директива – mission type order

ալանավորման ցուցումնագիր – директива по планированию – planning directive, planning guidance

օպերատիվ ալանավորման ցուցումնագիր (ղեկավար հրահանգ) – директива (руководство) по оперативному планированию – guidelines for operational planning

ցուցումներ – указания – orders

ՈՒ

«ՈՒզի» – «Узи» – Uzi
Իսրայելական ավտոմատ:

ուժ – сила – 1. force, 2. strength, power
1. Առարկայի, երևույթի, դաշտի ևն ազդեցությունը այլ առարկայի վրա, ինչի հետևանքով տեղի է ունենում մեխանիկական շարժում, ձևախախտում, ներքին էներգիայի փոփոխություն և այլն: 2. Մարդու մկանների լարում, որ կատարում է աշխատանք:

աերոդինամիկական ուժ – аэродинамическая сила – aerodynamic force

Ուժ, որն ազդում է օդում կամ որևէ այլ գազային միջավայրում շարժվող մարմնի վրա:

առկա ուժ – наличествующая сила – current force

արտաքին օգնական ուժ – внешняя вспомогательная сила – external reinforcing force

գլխավոր ուժ – главная сила – major force

զինված ուժի կիրառում – применение вооруженной силы – use of armed force

Կենդանի ուժ – живая сила – manpower
Զինվորական կազմավորման՝ մարտին (օպերացիային) մասնակցող անձնակազմը: Հիմնականում կիրառվում է հակառակորդի անձնակազմի՝ որպես խոցման օբյեկտի նկատմամբ:

Կենդանի ուժը ժամանակավորապես շարքից հանող թունանյութ – временно выводящее из строя живую силу вещество – incapacitating agent

Կենդանի ուժի կորուստների լրացում – восполнение потерь в живой силе – replenishment of strength in manpower
Կենդանի ուժի կորուստների լրացում թարմ մարդկային ռեսուրսներով:

«կոշտ» ուժ – «жесткая сила», силовые методы воздействия – hard power
Ազդեցություն (քաղաքական, տնտեսական ևն) գերազանցապես բիրտ ուժի գործադրմամբ:

նվազագույն ուժ – минимальная сила – minimum force

Ուժ, որը սահմանափակված է այն աստիճանի ինտենսիվությամբ և կիրառման ժամանակով, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ նպատակին հասնելու համար:

շարժիչ ուժ – движущая сила – momentum, inertia

ռազմական ուժի ցուցադրում – демонстрация военной силы – demonstration of force

ուժի բազմապատկիչ – умножитель силы – force multiplier
Զորքի մարտունակության մեծացման ոչ թե ուժային, այլ տեխնիկական, ինժեներական, մարտավարական ևն միջոց:

ուժի խնայում – экономия сил, сбережение сил – economy of force

Իրավիճակ, երբ առաջադրանքի կատարման սկզբնական փուլում ծախսվում են ավելի քիչ միջոցներ և ուժեր, քան պլանավորված էր, ինչի շնորհիվ հիմնական օպերացիայում հնարավոր է լինում գործադրել ավելի շատ ուժեր և միջոցներ:

ուժի կիրառման ընթացակարգային կանոններ – процедурные правила приме-

нения силы – standing rules for the use of force

ԱՄՆ-ում. նախապես հաստատված ցուցումնագրեր, որոնք ուղղորդում են տարբեր օպերացիաներում ՋՈՒ-ի գործունեությունը և կարող են լինել կատարողական կամ ծավալման հրամաններ, հուշագրեր կամ պլաններ:

ուժի կիրառման կանոններ – правила применения силы – rules of engagement

Ռազմական կառավարման լիազորմարմնի ցուցումնագրեր, որոնցով սահմանվում են զորքերի՝ ռազմական գործողությունների կամ շարունակելու պայմանները, հանգամանքները և սահմանափակումները:

ուժի կիրառում – применение силы – use of force, application of force

ուժի կոնկրետ կիրառման կանոններ – правила конкретного применения силы – rules of engagement profile

Կոնկրետ տարածությունում և ժամանակամիջոցում կոնկրետ ուժերի գործողությունների կամ օպերացիայի վարման կանոնների համախումբ:

ուժի մեջ մտնելու օրը – дата вступления в силу – effective date

ուժի նվազագույն կիրառում – минимальное применение силы – use of minimum force

ՋՈՒ-ի կիրառումը ներառող գործողությունների այն նվազագույն ծավալը, որն անհրաժեշտ է իրավիճակը վերահսկելու կամ հակառակորդի ձեռնարկումներից պաշտպանվելու համար, ընդսմին նպատակին հասնելու դեպքում գործողությունները դադարեցվում են:

ուժի ոչ ընտրողական կիրառում – indiscriminate use of force

ուժի տնտեսում – տես ուժ՝ ուժի խնայում

ուժի ցուցադրում – демонстрация силы – show of force

Որևէ պետության (պետությունների խմբի) ՋՈՒ-ի սպառնալից գործողությունները՝ այլ պետության (պետությունների) վրա ճնշում գործադրելու և քաղաքական, տնտեսական և այլ զիջումներ պարտադրելու նպատակով, կարող է

իրագործվել ՋՈՒ-ի մարտապատրաստության աստիճանի բարձրացման, սպառնազինությունների քանակի կտրուկ մեծացման, զորքերի (ծովային ուժերի) ծավալման ու սահմանին մոտեցման, զորավարժությունների, զորախաղերի կազմակերպման, ինքնաթիռների մերձսահմանային թռիչքների և այլ ձևերով:

«փափուկ» ուժ – «мягкая сила», несиловые методы воздействия – soft power

Ազդեցություն ոչ թե պարտադրմամբ, այլ դիվանագիտական-համոզական, շահագրգռական, հնարամտության եղանակով:

ուժի օգտագործման կանոններ – правила использования силы – rules for the use of force

ուժի օրինական կիրառում – законное применение силы – lawful use of force

Ներպետական. ուժի կիրառում ըստ սահմանադրական և այլ ներպետական իրավական նորմերի, արտաքին. ուժի կիրառում՝ համաձայն միջազգային իրավունքի նորմերի:

ուժալրում – усиление, подкрепление – reinforcement

ուժակայանք – տես ուժային՝ ուժային կայանք

ուժային – силовой – force

Ուժին հատուկ՝ վերաբերող:

ուժային բազմապատկիչ – силовой умножитель – force multiplier

Տեխնիկական միջոցներ, որոնք հիմնված լինելով արդի գիտության նվաճումների վրա՝ հնարավորություն են տալիս մեծացնելու պետության պաշտպանական հզորությունն ի հաշիվ ոչ թե քանակի, այլ ռազմական տեխնիկայի ու սպառնազինության որակական գերազանցության:

ուժային բազմապատկություն – силовое умножение – force multiplication

Նման միջոցների ստեղծում ու դրանցով ՋՈՒ-ի սպառնազինում:

ուժային բազմապատկում – силовое умножение – force multiplication

ուժային կայանք – силовая установка – powerplant

ուժային կառույց – силовая структура – power structure

ուժային կառույցներ – силовые структуры – security sector, security structures

Պետական հաստատությունների համակարգի այն հատվածը, որի տարրերի գլխավոր գործառույթը իրենց լիազորությունների սահմաններում պետության անվտանգության ապահովումն է արտաքին ագրեսիայից, կազմակերպված հանցավորությունից, ահաբեկչությունից, դիվերսիոն և զինված հակապետական գործունեությունից:

ուժային կառույցների բարեփոխում – տես *ուժային՝ ուժային կառույցների վերափոխում*

ուժային կառույցների վերափոխում – реформа силовых структур – security sector reform

ուժանակ – տես *դինամիտ*

ուժասպառություն – 1. изнеможение, истощение сил, 2. полный упадок сил, резкий упадок сил – 1. exhaustion, attrition, 2. collapse

ուժգին – տես *ինտենսիվ*

ուժգնացում – усиление – intensification, amplification

Որևէ բանի աստիճանական ուժեղացում, աճում, մեծացում, ընդարձակում, ծավալում:

ուժեղ – տես *ինտենսիվ*

ուժեղացնել – տես *ամրապնդել*

ուժեղացում – 1. տես *ուժգնացում*, 2. տես *ուժալրում*

ուժեր – силы – forces

Այն զորամասերի, զորամիավորումների և այլ մշտական կամ ժամանակավոր զինվորական կազմավորումների հավաքական անվանումը, որոնք միավորվում են ըստ պատկանելության հատկանիշի կամ խնդիրների ընդհանրության:

անկանոն ուժեր – иррегулярные силы – irregular forces

Չորք, որը չունի մշտական միասնական կազմակերպվածք կամ կանոնա-

վոր զորքից տարբերվում է համալրման, ծառայության կարգով ևն:

անհապաղ արձագանքման ուժեր – силы немедленного реагирования – immediate reaction forces

անհրաժեշտ ուժեր – необходимые силы – required military force

անվտանգության շարժունակ ուժեր – мобильные силы безопасности – mobile security force

ապաշրջափակող ուժեր – разблокирующие силы, силы по снятию осады – relief force

առաջադրանք կատարող հիմնական ուժեր – основные силы по выполнению задания – mission-essential force

արագ արձագանքման ուժեր – силы быстрого реагирования – quick reaction force, rapid reaction force, rapid response force

Հատուկ պատրաստված կազմավորումներ, որոնք նախանշանակված են աշխարհի՝ ռազմավարական առումով կարևոր շրջաններում ձգնաժամային իրավիճակների ծագման դեպքում այնտեղ անհապաղ օգտագործման համար:

արագ հակազդման ուժեր – տես *ուժեր՝ արագ արձագանքման ուժեր*

Աֆղանստանում անվտանգությանն աջակցության միջազգային ուժեր – Международные силы содействия безопасности в Афганистане – International Security Assistance Force in Afghanistan, ISAF

գլխավոր պաշտպանական ուժեր – главные оборонительные силы – main defense forces

Հիմնական ուժերի ու միջոցների խմբավորում, որը նախանշանակված է պաշտպանական օպերացիայում գլխավոր խնդրի կատարման համար:

գլխավոր ուժեր – главные силы – main force

զորավարժությունում հակառակ կողմի ուժերի հրամանատար – командующий силами противника на учениях – opposing forces commander

Ջորավարժություններում՝ դիմակայող ուժերի հրամանատար:

գսպման ուժեր – силы сдерживания – deterrent force

Ուզմավարական նախանշանակման ուժերի ու միջոցների համալիր, որոնք նախատեսված են հակառակորդի հարվածը (հարձակումը) կանխելու և հետ մղելու, պատասխան հարված հասցնելու համար՝ պետության (մի խումբ պետությունների) տարածքը պաշտպանելու և հակառակորդի հնարավոր ագրեսիան՝ նրան անընդունելի վնաս պատճառելու սպառնալիքով կանխելու (գսպելու) համար:

ընդհանուր նախանշանակման ուժեր – տես ուժեր՝ սովորական ուժեր

թշնամու ուժեր – силы врага – enemy

խաղաղապահական ուժերի ազգային թվակազմ – национальный контингент миротворческих сил – national contributing (to a peacekeeping force)

խաղաղապահ ուժեր – силы по поддержанию мира – peacekeeping force, peace support force

խափանիչ ուժեր – сдерживающие силы, сдерживающая группа – delaying force

Փոքրաթիվ զինվորական խումբ, որին հանձնարարված է խոչընդոտել թշնամու առաջխաղացմանը՝ մինչև յուրային զորքերը պատրաստվեն պաշտպանական գծի ամրապնդմանը:

ծովային դեսանտագրոհային ուժեր – տես զորք՝ ափհանվող զորք

ծովային ուժեր – морские силы – maritime forces

ծովացամաքային ուժերով պահպանման շրջան – район охранения сухопутно-морскими силами – amphibious objective area

կազմակերպված հանցավորության և թմրանյութերի առևտրի դեմ պայքարի ուժեր – силы по борьбе с организованной преступностью и наркоторговлей – Organized Crime Drug Enforcement Task Force

կայունացման ուժեր – силы стабилизации – Stabilization Force, SFOR

Բոսնիա-Հերցեգովինայում ՆԱՏՕ-ի խաղաղապահ ուժերը:

«կապույտների» ուժեր – силы «синих» – blue forces

ՆԱՏՕ-ի զորավարժություններում՝ բարեկամ երկրների զորքերը:

Կոսովոյի համար ուժեր – Силы для Косово – Kosovo Force

հակազդման ուժեր – силы реагирования – response force, reaction force

հակառակորդի տարածքից զինծառայողների դուրսբերման ուժեր – силы вывода военнослужащих с территории противника – personnel recovery task force

հակառակորդի ուժեր – տես ուժեր՝ թշնամու ուժեր

հակասուզանավային պաշտպանության ուժեր – силы противолодочной обороны – antisubmarine warfare forces

համալրման ուժեր – силы пополнения – augmentation forces

Եվրոպայի ու Հյուսիսային Ամերիկայի պետությունների զինվորական կազմավորումներ, որոնք չեն մտնում պաշտպանության զլխավոր ուժերի կամ արձագանքման ուժերի կազմի մեջ և նախատեսված են ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈԲ-ի տարածաշրջանային կամ ծովային հրամանատարություններն ուժեղացնելու և գսպման, ճգնաժամների կարգավորման ու պաշտպանության խնդիրների լուծմանն աջակցելու համար:

Հաշտության պայմանագրի կատարման ուժեր – Силы выполнения мирного соглашения – Implementation Force, IFOR

հատուկ օպերացիաների ուժեր – տես նախանշանակում՝ հատուկ նախանշանակման զորքեր

հատուկ օպերացիաների ուժերի կառավարման ստորաբաժանում – подразделение управления сил специальных операций – special operations command and control element

Սովորական օպերացիաների ուժերի հետ հատուկ օպերացիաների ուժերի զործունեության համաձայնեցումը համադասող կենտրոն:

հատուկ օպերացիաների ուժերի մարտական կառավարման խումբ – группа боевого управления сил специальных опе-

раций – special operations combat control team

Ավիացիոն ուժերի զինախումբ, որն ստացել է համապատասխան պատրաստում ու հանդերձանք՝ հատուկ օպերացիաների վարման և դրանց աջակցման համար:

հատուկ օպերացիաների ուժերի միացյալ մարտավարական խումբ – объединенная тактическая группа сил специальных операций – joint special operations task force

հատուկ օպերացիաների ուժերի շտաբային փաստաթղթերի փաթեթ – комплект штабных документов сил специальных операций – special operations mission folder, special operations mission planning folder

Փաթեթ, որում ներառված են հատուկ օպերացիաների շրջանակում տվյալ առաջադրանքի կատարման համար անհրաժեշտ նյութերը:

հատուկ օպերացիաներում միացյալ ուժերի ռազմաօդային բաղադրատարր – военновоздушный компонент объединенных сил в специальных операциях – Air Force special operations component

հարվածային ուժեր – ударные силы – strike force

հզորացման ուժեր – силы наращивания, усиление – augmentation forces

Ջորային թվակազմ, սպառազինություն ու ռազմական տեխնիկա, որոնք լրացուցիչ կերպով տեղաբաշխվում են տվյալ շրջանում (տարածաշրջանում), ինչպես նաև եղած ՍՈՏ փոխարինում ավելի արդյունավետ միջոցներով, ինչը նպաստում է եղած խմբավորման հզորության մեծացմանը:

մարտական գործողությունների շրջանում տեղաբաշխվող ուժեր – силы, дислоцирующиеся в районе боевых действий – in-place force

միացյալ դաշնակցային ուժեր – տես ուժեր՝ բազմազգ ուժերի (գորքերի) խմբավորում

միացյալ զինված ուժեր – объединенные вооруженные силы – joint armed forces

Պետությունների դաշնադրության կամ միջազգային կազմակերպության ռազմական կազմակերպվածքը. ՆԱՏՕ-ի

ՄՁՈՒ, ԱՂՀ ՄՁՈՒ, ԱՄԷ-ի ՄՁՈՒ, Վարչավայի պայմանագրի կազմակերպության (այժմ լուծարված է) երկրների ՄՁՈՒ:

միացյալ ուժեր – տես գորքեր՝ միացյալ գորքեր

միացյալ ուժերի ստորաբաժանում – подразделение объединенных сил – element

միջազգային ոստիկանական ուժեր – международные полицейские силы – international police force

միջուկային ռազմավարական ծովային ուժեր – морские стратегические ядерные силы – Nuclear Strategic Naval Forces

շարժուն օդային ուժեր – мобильные воздушные силы – mobility air forces

պայմանական հակառակորդի ուժեր (զորավարժությունում) – силы условного противника (на учениях) – opposing forces, aggressor forces

պարտիզանական ուժեր – партизанские силы – guerrilla force

ռազմածովային ուժեր – военно-морские силы, ВМС – navy, naval forces

ՋՈՒ-ի տեսակ, որը նախանշանակված է օվկիանոսային ու ծովային ՌԳԹ-ում ռազմավարական և օպերատիվ խնդիրներ լուծելու համար:

ռազմավարական սաստման ուժեր – силы стратегического сдерживания – Strategic Deterrence Forces

ռազմարշավային ուժեր – экспедиционные войска – expeditionary force

ռազմաօդային ուժեր – военновоздушные силы, ВВС – Air Force, AF

ՋՈՒ-ի տեսակ, որը նախանշանակված է ինքնուրույնաբար կամ ՋՈՒ-ի այլ տեսակների հետ համագործակցելով ջախջախելու հակառակորդի ավիացիոն, ցամաքային ու ծովային խմբավորումները, քայքայելու նրա ռազմատնտեսական ներուժը, կազմալուծելու պետական և ռազմական կառավարումը և այլն:

ռազմաօդային ուժերի հատուկ օպերացիաների ուժեր – силы особых операций

военно-воздушных сил – Air Force special operations forces

ռազմաօդային ուժերի սպառազինության բաժին – отдел вооружения военно-воздушных сил – Air Armaments Section

ռեակցիոն ուժեր – տես *ուժեր՝ հետադիմական ուժեր*

սովորական ուժեր – обычные силы, силы общего назначения – conventional forces

ԱՄՆ-ի և մի շարք այլ պետությունների զինված ուժերի այն մասը, որը նախանշանակված է առանց մարտավարական միջուկային զենքի կիրառման սահմանափակ պատերազմ վարելու, ինչպես նաև համընդհանուր միջուկային պատերազմի ժամանակ ցամաքային ու ծովային ՌԳԹ-ում ռազմավարական ուժերի հետ համատեղ ռազմական գործողություններ վարելու համար:

«սպիտակների» ուժեր – силы «белых» – white forces

ՆԱՏՕ-ի գորավարժություններում՝ միջնորդների ստորաբաժանումներ:

տարանջատման ուժեր – силы разведения, группировка в буферной зоне – interposition force

տարաշարժվող ուժեր – маневрирующие силы – maneuvering forces

տեղեկույթի (հետախուզական) հավաքման ուժեր և միջոցներ – силы и средства сбора (разведывательной) информации – collection asset

տիեզերական ուժեր – տես *զորքեր՝ տիեզերական զորքեր*

տիեզերական ուժերի կիրառում – применение космических сил – space force application

ցամաքային զորքերի հատուկ օպերացիաների ուժեր – силы специальных операций сухопутных войск – army special operations forces

ուժերի գլխավոր խմբավորում – главная группировка сил – main military force

ուժերի (զորքերի) մարտական կիրառում – боевое применение сил (войск) – employment of forces

Սպառազինության և մարտական տեխնիկայի օգտագործում ըստ դրանց նախանշանակման (գործառույթների):

ուժերի կազմավորում – формирование сил – force generation

ուժերի կազմի որոշում – определение состава сил – force identification

ուժերի հաշվեկշիռ – баланс сил – balance of power, power balance

Պետությունների կամ պետությունների դաշնադրությունների միջև ուժերի այնպիսի բաշխում, որի դեպքում նրանցից ոչ մեկը չունի մյուսների նկատմամբ էական գերազանցություն:

ուժերի հավասարակշռություն – равновесие сил – balance of forces

ՌԺԲ-ի համակարգի վիճակ, որի դեպքում համակարգի զխավոր վեկտորը (արդյունարար ուժը) և կամայական բևեռի նկատմամբ համակարգի զխավոր մոմենտը հավասար են 0-ի:

ուժերի հարմարեցում – адаптация сил – tailoring, force tailoring

Պլանավորման մեջ ուժերի կազմի փոփոխություն՝ մարտական խնդրի պահանջներին համապատասխան:

ուժերի հզորացման տիպային տարբերակ – типовой вариант усиления сил – generic reinforcement option

ուժերի մարտական կիրառում – боевое применение сил – force entry

ՌԺԲ-ի (զորքերի) կիրառում նշանակետի (թիրախի) գտնվելու շրջանում:

ուժերի մեծանշանակ հաշվեկշիռ – տես *ուժեր՝ ուժերի ռազմավարական հաշվեկշիռ*

ուժերի (միջոցների) թերդիրքավորում – расположение сил (средств) с отклонением от утвержденного плана – malposition

ուժերի նախանշանակում – назначение сил – force identification

ուժերի պակասուրդ – дефицит сил – force shortfall

ուժերի ռազմավարական հաշվեկշիռ – стратегический баланс сил – strategic balance of forces, strategic parity

Մեծ նշանակություն ունեցող՝ մեծ դեր խաղացող՝ մեծ չափերի ուժերի որոշակի հարաբերություն:

ուժերի ու միջոցների հատկացման հայտագիր – заявка на выделение сил и средств – statement of requirement

Փաստաթուղթ, որը հրապարակվում է «ընդունող» երկրին աջակցության մասին համաձայնագրի կնքման հետ:

ուժերի և միջոցների բաշխում – распределение сил и средств – 1. allocation, 2. apportionment

Տվյալ ժամանակաշրջանում կոնկրետ աշխարհագրական տարածքում ավիացիայի տարբեր գործողությունների համար հաստատված գերակայություններին համապատասխան ենթադրվող ուժերի ու միջոցների քանակության որոշում և տոկոսային առումով բաշխում:

ուժերի և միջոցների երկարաժամկետ պահանջումը – долгосрочные потребности в силах и средствах – Long-Term Capability Requirements

ուժերի և միջոցների լրակազմ – комплект сил и средств – force package

ուժերի և միջոցների համալիր – комплекс сил и средств – capability package

Ենթակառուցվածքի օբյեկտների համախումբ, որը, զուգակցված լինելով զորքերի հետ, ՆԱՏՕ-ի ՄՁՌ-ի հրամանատարին հնարավորություն է տալիս ստեղծելու Դաշինքին անհրաժեշտ ռազմական ներուժ: Նման օբյեկտների և դրանց շահագործման հետ կապված ծախսերի ֆինանսավորումն ապահովում են ինչպես ՆԱՏՕ-ն, այնպես էլ ազգային աղբյուրները:

ուժերի և միջոցների հաշվարկ – расчет сил и средств – task organization

ուժերի և միջոցների հաշվարկում – расчет сил и средств – force package

Պլանավորման ժամանակ նորմատիվ ցուցիչ:

ուժերի և միջոցների հարաբերակցություն – соотношение сил и средств – force ratio

Թշնամական և յուրային զորքերի որակական և քանակական հարաբերակցությունը:

ուժերի և միջոցների պակասուրդ – дефицит сил и средств – scarcity of resources

ուժեր և միջոցներ – силы и средства – assets

օդազրոհային ուժեր – воздушно-штурмовые силы – air assault force

Ռիդաթիռներով տեղափոխվող օդաչարժունակ զորամիավորումներ, զորամասեր, ստորաբաժանումներ, որոնք նախանշանակված են օդազրոհային օպերացիա (զրոհադեսանտային գործողություններ) վարելու համար:

օդադեսանտային ուժեր – տես *զորքեր՝ օդադեսանտային զորքեր*

օդաչարժունակ ուժեր – аэромобильные силы – airmobile forces

Որոշ պետություններում հատուկ պատրաստված ուժեր (կազմավորումներ) օդաչարժուն օպերացիաներ իրագործելու համար:

օդատիեզերական ուժեր – воздушно-космические силы – aerospace forces

ՌԴ ՁՌ-ի զորատեսակ, որի վրա դրված են հետևյալ խնդիրները. կառավարման վերին օղակների իրազեկում բալիստիկ հրթիռների արձակման հայտնաբերման և նախազգուշացում հրթիռային հարձակման մասին, կարևոր պետական օբյեկտների վրա ուղղորդված բալիստիկ հրթիռների գլխամասերի ոչնչացում, հակառակորդի օդատիեզերական հարձակման միջոցների հարվածներից քաղաքական ու ռազմական կառավարման վերին օղակների կառավարման կետերի, զորքերի խմբավորումների, կարևոր տնտեսական կենտրոնների և այլ կարևոր օբյեկտների պաշտպանություն, տիեզերական ապարատների արձակում և դուրսբերում ուղեծրեր ևն:

ուլտրաձայն – ультразвук – ultrasound
30 – 200 ԿՀց հաճախականությամբ մեխանիկական տատանումներ:

ուլտրաձայնային – ультразвуковой – supersonic

ուլտրաձայնային ձառագայթիչ – ультразвуковой излучатель – squawk box

ուխտ – 1. орден, 2. обет, 3. տես *միություն* – 1. order, 2. vow, pledge, 3. տես *միություն*

1. Վանական միաբանություն, կրոնասպետական միաբանություն: 2. Հաստատուն խոսք, երդում: 3. Պատգամ: 4. Դաշինք, միություն:

ուխտադրություն – вероломство – treachery

ուխտազանցություն – տես *երդմնազանցություն 1*

ուղանցույց – 1. виадук, мост через суходол, 2. эстакада, путепровод – 1. dry gap bridge, 2. flyover

1. Շարժական կամ անշարժ կամուրջ ոչ ջրային տարածքի վրա: 2. Երկու ճանապարհների հատման կետում մի ճանապարհը մյուսի վրայով տանելու, նավերի կառանման, ընդհանուր առմամբ՝ որոշ բարձրությամբ ճանապարհը տանելու կամուրջ կամ այլ հարմարանք:

ուղեբացիչ – путепокладчик – roader, position plotter

Շարասյունային ճանապարհների անցկացման, զորային ճանապարհների հարթման և պահման մեքենա:

ուղեգիծ – 1. курс, 2. трасса – 1. course, 2. track

1. Ուղղություն քաղաքականության, հասարակական և այլ գործունեության մեջ: 2. Որևէ տրանսպորտային միջոցի (միջոցների) շարժման երթուղին կամ հատուկ նշված ճանապարհը՝ ուղին, ինչպես նաև լուսածրիչ արկերի (զնդակների) թռիչքի լուսավոր հետքը:

գլխավոր քաղաքական ուղեգիծ – главный политический курс – mainstream

խաղաղասիրական ուղեգիծ – миролюбивый курс – peaceful course, peaceful policy

ռազմական գերազանցման ուղեգիծ – курс на военное превосходство – course to military superiority

քաղաքական ուղեգիծ – политический курс – policy

ուղեգիր – путевка – voucher

ուղեգծանիշ – створ – alignment

1. Երևակայական գիծ, որը թռիչքուղու երկայնական առանցքի շարունակությունն է, և որի վրա գտնվում են հեռավոր ու մոտիկ առբերիչ ռադիոկայանները: 2. Գետերի ու լճերի ափերին տեղադրվող ցայտունորեն գունավորված ուղեվարական սարքավորանք:

ուղեթերթիկ – путевой лист, путевка – route card

ուղեկալ – застава – picket

ուղեկցորդ – эскорт – bodyguard

ուղեկցում – 1. сопровождение, 2. տես *հետևում 2* – 1. accompaniment, 2. տես *հետևում 2*

անմիջական ուղեկցում – непосредственное сопровождение – close support

ավիացիոն ուղեկցում – авиационное сопровождение – aircraft escort, aircraft convoy

Հարձակման կրակային ուղեկցման բաղադրիչ, համագորային զորամիավորումներին լրակցված ավիացիոն զորամասերի մարտական գործողություններ, որոնց նպատակն է հակառակորդի պաշտպանության խորությամբ յուրային հարձակվող զորքերին ցույց տրվող անընդմեջ օժանդակությունը՝ հակառակորդի ռեզերվներին հարվածներ հասցնելու եղանակով:

ուղեկցուրդ – эскорт – escort, convoy
Ուղեկցող զինված պահակախումբ, ծածկապաշտպանող խումբ:

ուղեհարթիչ – грейдер – grader
Կցորդվող կամ ինքնագնաց ճանապարհաշինական մեքենա՝ հողը կտրելու, տեղափոխելու և հարթելու համար:

ուղենիշ – տես *կողմնորոշիչ*
Մտավոր մեծություն, որը ռազմավարական նշանակությամբ ձեռնարկումներում ծառայում է որպես կողմնորոշիչ:

ուղեպահակետ – блокпост – road block
Ճանապարհային ուղեկալ՝ տվյալ ճանապարհով տեղի ունեցող երթևեկությունը վերահսկելու համար:

ուղեղի ցնցում – сотрясение мозга – concussion, contusion

ուղեվարական հաշվարկում – навигационное счисление – dead reckoning

Գտնվելու վայրի ուղեվարական հաշվարկների կատարում:

ուղեվարություն – навигация – navigation

Նավերի, թռչող ապարատների, հատուկ և մարտական մեքենաների վարման և օպտիմալ ուղու ընտրության եղանակների մասին գիտություն:

մոտիկ ուղեվարության միջոց – средство ближней навигации – short distance navigational aid

Ուղեվարական սարքավորանք կամ համակարգ, որի գործողության շառավիղը ոչ ավելի է, քան 200 մղոն (320 կմ):

ուղեվարում – навигация – navigation

Գործունեություն ըստ ուղեվարության:

ուղեցուցակ – дорожная ведомость – waybill

ուղեցուցորդ – 1. проводник, разведчик, 2. проводник, гид – 1. scout, 2. guide

1. Ճանապարհի՝ ուղու հետախուզություն կատարող անձ, տեխնիկական միջոց ևն: 2. Անձ կամ տեխնիկական միջոց, որը շարժվում է առջևից՝ ճանապարհը ցույց տալու համար:

ուղեփոխիչ – переключатель – switch

Տեխնիկական սարք, որը հնարավորություն է տալիս մտնող հոսանքատար (ջրի, էլեկտրական ևն) կապուղին հաջորդաբար միացնելու մի քանի կապուղիների:

ուղեփակոց – տես *արգելափակոց 1*

ուղեքարտեզ – путевая карта – route card

ուղի – 1. путь, дорога, 2. տես *կապուղի*, 3. տես *հաղորդուղի*, 4. тракт – 1. way, 2. տես *կապուղի*, 3. տես *հաղորդուղի*, 4. tract

1. Գետնին տեղաբաշխված հաղորդակցության երկար շերտ՝ գոտի, երկաթուղագիծ, գազատար ևն: 2. Ուղեծիր, ընթացիկ: 3. Կողմնորոշում, ուղեգիծ:

արգելված ապրանքի ներկրման ուղի – контрабандный путь – trafficking route

Առևտրական շրջանառության համար արգելված ապրանքների (գենք, թմրա-

նյութ, մարդիկ ևն) գաղտնի ներկրման ճանապարհը՝ երթուղին:

զետնավարման ուղի – рулежная дорожка – taxiway

Թռիչքադաշտում առանձնացված ճանապարհներ, որոնք սահմանված են ինքնաթիռների ցամաքային ինքնընթաց տեղափոխման համար՝ թռիչքադաշտի տարբեր հատվածները միմյանց միացնելու նպատակով:

ծովային ուղի – морской путь – shipping lane

հաղորդակցության ուղի – путь сообщения, коммуникация – line of communications, communication

Տրանսպորտային ուղիներ, տեխնիկական շինություններ ու դրանց սարքավորանքը, որոնք ապահովում են փոխադրամիջոցների երթևեկությունը, մի կետից (շրջանից) այլ կետ մարդկանց ու զանազան բնույթի բեռների տեղափոխումը, սովորաբար լինում են ցամաքային (ավտոմոբիլային, երկաթուղային, խողովակաշարային), ջրային և օդային:

մաքսանենգության ուղի – канал контрабанды, контрабандный маршрут – smuggling route

Արգելված կամ մաքսային տուրք չմուծելու համար այլ ապրանքների գաղտնի ներկրում երկիր:

մոտեցման ուղի – տես *մատույց*

ջրային ուղի – водный путь – waterway

ստորգետնյա ուղի – подземный ход – underpass

վերթիռային ուղի – взлетная полоса – take-off runway

տարանցման ուղի – транзитный путь – transit route

1. Երկու կետերի միջև ուղևորների կամ բեռների տեղափոխում միջակա կետերով՝ հաստատված երթուղով: 2. Օդային միջանցք, որն ստեղծվում է յուրային հակաօդային պաշտպանության կամ ցամաքային ուժերից յուրային կամ բարեկամական ուժերին պատկանող ինքնաթիռի անվտանգությունն ապահովելու համար: 3. Ծովային ճանապարհ, որն անցնում է բաց ծովով և

իրար կապում երկու առափնյա ճանապարհները:

ուղղ հեռախոսակապ – прямая телефонная связь – telebrief

ՆԱՏՕ-ում. հեռախոսային կապ ավիակարգավարի և թռիչքադաշտում կանգնած ինքնաթիռներում գտնվող անձնակազմերի միջև:

ուղղաթիռ – вертолет – helicopter

Թռչող ապարատ, որի ամբարձիչ ուժն ու քարշուժը ստեղծում են մեկ կամ մի քանի պտուտակներ:

ծանր սպառազինություն կրող ուղղաթիռ – тяжело вооруженный вертолет – gunship

հակատանկային ուղղաթիռ – противотанковый вертолет – antitank helicopter, antiarmor helicopter

համակցված ուղղաթիռ – комбинированный вертолет – compound helicopter

Ուղղաթիռ, որն օժտված է հորիզոնական թռիչքի համար նախատեսված շարժիչներով:

մարտական ուղղաթիռ – боевой вертолет – armed helicopter, attack helicopter

տրանսպորտային ուղղաթիռ – транспортный вертолет – transport helicopter

ուղղաթիռի համար միջանցք – коридор для вертолета – helicopter lane

Ուղղաթիռի թռիչքի անվտանգության համար հատկացված օդային միջանցք:

ուղղաթիռի հեռանալու երթուղի – маршрут удаления вертолета – helicopter retirement route

ՆԱՏՕ-ում. որոշակի վայրէջքային կետից կամ գոտուց ուղղաթիռի արտաթռիչքի երթուղին:

ուղղաթիռի վայրէջքի երթուղի – маршрут захода вертолета на посадку – helicopter approach route

Որոշակի վայրէջքային կետին կամ գոտուն ուղղաթիռի մոտենալու երթուղին:

ուղղաթիռների գրոհային խումբ – штурмовая вертолетная группа – helicopter assault force

Ուղղաթիռային հարվածային խումբ:

ուղղաթիռներին վրագետնյա աջակցման խումբ – группа наземной поддержки вертолетов – helicopter support team

ուղղաթիռադաշտ – տես *ուղղաթիռակայան*

ուղղաթիռակայան – вертодром, вертолетная станция – heliport

ուղղաթիռակիր – вертолетоносец – helicopter carrier

ուղղաթիռավարում – вертолетождение – helicopter piloting

ուղղաթիռին սպասման շրջան – район выжидания вертолета – ready position

Այն վայրը, որտեղ տեղափոխման ենթակա զորքն ու տեխնիկան հավաքվում և սպասում են ուղղաթիռով փոխադրման:

ուղղահայում մի քանի կետով – визирование через несколько точек – alignment

Միևնույն գծի վրա գտնվող երկու կամ ավելի տեսանելի օբյեկտների (լապտեր, լույսեր, փարոսներ) ուղղորդում, ինչպես դրանք կարող է տեսնել դիտորդը:

ուղղաձիգ հենահարթություն – нулевая плоскость отсчета – reference datum, balance station zero

Ինքնաթիռի քթամասով կամ դրա մոտակայքով անցնող երևակայական ուղղաձիգ հարթություն, որը ինքնաթիռի բեռնման ժամանակ հավասարակշռության պահպանման համար ծառայում է որպես հորիզոնական հեռավորությունների հաշվարկման սկզբնակետ:

ուղղաձիգ հեռավորություն – дистанция по вертикали – vertical interval

Երկու կետի կամ առարկաների դիրքերի միջև հեռավորությունն ըստ բարձրության:

ուղղաձիգ և/կամ կարճ վերթիռ ու վայրէջք – вертикальный и/или короткий взлет и посадка – vertical and/or short takeoff and landing

ուղղաձգահողլակ – гироскоп – vertical gyroscope

Հուլակային սարք, որը նախանշանակված է տարածության մեջ օբյեկտի իրական ուղղաձիգ դիրքը որոշելու համար:

ուղղել – 1. տես *ուղղորդել*, 2. տես *նշանառել*

ուղղիչ – выпрямитель – rectifier

ուղղորդել – 1. наводить, 2. տես *նշանառել* – 1. target, 2. տես *նշանառել*

ուղղորդիչ – 1. направляющая, 2. տես *սարք՝ ուղղորդ սարք* – 1. launcher, 2. տես *սարք՝ ուղղորդ սարք*

ուղղորդված էներգիա – направленная энергия – directed energy

Կենտրոնացված էլեկտրամագնիսական, ատոմային կամ ենթատոմային ճառագայթի արձակման համար կիրառվող տեխնոլոգիա:

ուղղորդում – 1. наведение, наводка, 2. направление – 1. guidance, aiming, targeting, 2. direction

1. Կառավարման եղանակ, որի դեպքում ուժերին (սուզանավ, թռչող ապարատ) կամ զենքին (հրթիռ, տորպեդ) տրվում են շարժման պարամետրներ (արագություն, խորություն, բարձրություն, ուղղույթ), որոնք դրանց դուրս են բերում հակառակորդի՝ խոցման համար նախատեսված օբյեկտից այնպիսի հեռավորության վրա, որի դեպքում հնարավոր է լինում լուծել տրված խնդիրը: 2. Հրանոթի, հրաձգային զենքի փողին այնպիսի դիրքի տրում, որի դեպքում թիրախի խոցումն ապահովվում է մեծ հավանականությամբ:

անմիջական ուղղորդում – непосредственное управление – close control

հրամանատվական ուղղորդում – командное наведение – command guidance

ռադիոտեղորոշումային ուղղորդման սարք – система радиолокационного наведения – radar seeker

Ուղղորդման համակարգ, որում թիրախների վրա խոցիչ տարրերն ուղղելու համար օգտագործվում է ՌՏԿ:

ուղղորդման հաղորդակ – привод наведения – homing device, drive guidance

Սարք, որը փոխանցում է շարժիչի էներգիան փողի, հրթիռների ուղղորդիչին տեղաշարժի համար:

ուղղորդման համակարգ – система наведения – guidance system

ուղղորդման համակարգի վրագետնյա մաս (ուղղորդման կայանի սարքավորանք) – наземная часть системы наведения (оборудование станции наведения) – guidance station equipment

ուղղորդման հիմնական կետ – основная точка наводки – initial aiming point

ուղղորդում հետագծի միջին հատվածում – наведение на среднем участке траектории – midcourse guidance

ուղղորդում հետագծի վերջնամասում – наведение на конечном участке траектории – terminal guidance

ուղղորոշիչ – 1. пеленгатор, 2. пеленгационный – 1. direction finder, DF, 2. direction finding

Սարք, որը նախանշանակված է օբյեկտի անկյունային ուղղության որոշման համար:

իրական ուղղորոշիչ – истинный пеленг – true bearing

ուղղորոշում – пеленгация – bearing, direction finding

Ազդանշաններ որոնող և հաղորդող ռադիոտեղորոշումային սարքի միջոցով ազդանշանների ընդունում:

կողմնացուցային ուղղորոշում – компасный пеленг – compass bearing

հարաբերական ուղղորոշում – курсовой угол, относительный пеленг – relative bearing

Ուղեվարական հասկացություն. նավի (օդանավի) տրամագծային հարթությանը և դեպի որևէ դիտվող օբյեկտ ուղղությամբ կազմված հորիզոնական անկյուն:

ուղեգծանիշի ուղղորոշում – пеленг створа – transit bearing

ուղղորոշում՝ ըստ կոորդինատային ցանցի – пеленг по координатной сетке – grid bearing

ուղղվածություն – направленность – directedness

ուղղութեամբ – векторение – aircraft vectoring

Ուղղորդող ուղղությունների տվյալների հիման վրա անձնակազմերին որոշակի ուղղությունների նշանակման միջոցով օդանավերի ուղեվարական ուղղորդման ապահովում:

ուղղություն – направление – direction, way

Գիծ կամ ուղեգիծ, որով շարժվելու, նայելու դեպքում անպայման հանդիպում կամ տեսնում ես տվյալ առարկան:

արևելյան ուղղություն – восточное направление – easting

1. Շարժում դեպի արևելք, շարժում արևելյան ուղղությամբ: 2. Քարտեզի վրա՝ ընթերցում ձախից աջ, կողորդինատային կամ աշխարհագրական ցանցի վրա արևելյան ցուցում:

արևմտյան ուղղությամբ շարժվող – движущийся в западном направлении – westbound, westwards

համագործակցության ուղղություն – տես *համագործակցություն՝ համագործակցության ոլորտ*

հիմնական ուղղություն – 1. основное направление, 2. տես *միտում՝ տիրապետող միտում* – 1. main direction, 2. տես *միտում՝ տիրապետող միտում*

հյուսիսային միջօրեականի իրական ուղղություն – տես *հյուսիս՝ իրական հյուսիս*

հրթիռավտանգ ուղղություն – ракетноопасное направление – threat axis

Հրթիռային հարվածի հավանական անկյունային ուղղությունը:

պլանավորման ուղղություն – направление планирования – dimension of planning

ռազմավարական ուղղություն – стратегическое направление – strategic area, strategic axis

ուղղություն դեպի հյուսիս – направление на север – northing

օպերացիոն ուղղություն – операционное направление – line of operation

Ուղղվածության ուղղության մաս, որը ներառում է տեղանքի հատվածը և դրան հարակից ծովային ջրերն ու օդային տարածքը, և որում գտնվում են կարևոր օպերատիվ օբյեկտներ: Դրա սահմաններում տեղաբաշխվում, ծավալվում, իսկ պատերազմի ժամանակ նաև օպերացիաներ են իրագործում (մարտական գործողություններ են վարում) ՋՈՒ-ի տեսակների միավորումները, զորամիավորումները, զորամասերը:

ուղղում – 1. корректирование, корректировка, 2. исправление, поправка, 3. поправка, корректив – 1. correction, adjustment, correcting, 2. amendment, 3. correction, allowance

1. Սխալի շտկում՝ ճշտում՝ ճշգրտում: 2. Բարվոքում, ընդունելի՝ ճիշտ դարձնելը: 3. Որևէ ուղղություն տալը, որևէ կողմ՝ տեղ՝ առարկայի դարձնելը, որևէ բանի վրա կենտրոնացնելը: 4. Որևէ պաշտոնական փաստաթղթում (օրենք, կանոնադրություն ևն) փոփոխում կատարելը: 5. Որևէ մեծության՝ չափացույցի փոփոխումը: 6. Որևէ չափացույցի փոփոխման մեծությունը՝ չափը:

ուղղույթ – курс – course, vector
Շարժվող օբյեկտի (նավ, սուզանավ, թռչող ապարատ, ավտոմեքենա, արև ևն) շարժման ուղղությունը:

կողմնացուցային ուղղույթ – компасный курс – compass bearing

Կողմնացուցային միջօրեականով և շարժման ուղղությամբ կազմված անկյուն:

հանդիպական-խաչվող ուղղույթ – встречно-пересекающийся курс – lead collision course

Ուղղույթ, որով շարժվելու դեպքում կործանիչը կբախվի նշանակետի հետ:

հանդիպման ուղղույթ – линия встречи – line of impact

Հանդիպման (պայթյունի) կետում հետագծին տարված շոշափողը:

մարտական ուղղույթ – боевой курс – attack heading

մարտական ուղղույթի անցման կետ – точка выхода на боевой курс – turn-in point

Կետ, որում ինքնաթիռն սկսում է մոտեցման ուղղույթից շրջվել դեպի հարձակման բնագիծ:

մարտական ուղղույթի սկիզբ – начало боевого курса – target approach point

Օդային փոխադրումների ժամանակ հաշվարկման այն ուղեվարական կետը, որի վերևում գտնվող թռչող ապարատն սկսում է իր տարաշարժը վայրէջքի կամ որևէ այլ գոտի մտնելու համար:

նշանակետի ուղղույթ – курс цели – target heading

Նշանակետի շարժման ուղղությունը:

ուղղույթի գիծ – локсодромия – loxodrome

Նավի այնպիսի ուղղույթ, որի դեպքում նա, կատարելով տարաշարժ, նշանակետը մշտապես պահում է իր հաստատուն ուղղությամբ անկյան վրա:

ուշագրավ ուղղույթ – примечательный курс – significant track

Այնպիսի թռչող ապարատի (ինքնաթիռ, հրթիռ ևն) ուղղույթ, որը սովորական չէ, ուստի և ուշադրություն է գրավում ու կարող է պաշտպանվող տարածքի համար վտանգ ներկայացնել:

ուղղույթաշեղում – рыскание – yaw

Շարժման ուղղությունից թռչող ապարատի, նավի, ավտոմեքենայի ևն անկյունային շեղումներ՝ հորիզոնական հարթության մեջ ուղղաձիգ առանցքի շուրջը մեքենայի անկյունային թեքումների հետևանքով:

ուղղույթացույց – указатель курса – heading indicator

ուղևորախումբ – транспортируемая группа – chalk

Մինոսյն փոխադրամիջոցով տեղափոխվող պարաշյուտիստների կամ այլ զինվորների խումբ:

ուղևորախմբի հրամանատար – командир транспортируемой группы – chalk commander

ուղևորություն – տես *ճանապարհորդություն*

ունակություն – 1. способность, 2. (эп.) емкость – 1. capability, capacity, 2. capacity

ունեցվածք – 1. имущество, 2. տես *զինվորական՝ զինվորական գույք* – 1. property, 2. տես *զինվորական՝ զինվորական գույք*

ստորաբաժանման գույքային ունեցվածք – инвентарное имущество подразделения – unit equipment

Ջինվորական ստորաբաժանմանը հատկացված կամ պատկանող սարքավորանք ևն:

ունեցվածքային պատասխանատվություն – имущественная ответственность – properties accountability

ունիվերսալ – 1. տես *համապիտանի*, 2. универсальный, разносторонний – 1. տես *համապիտանի*, 2. universal

ունկնդիր – слушатель – military student, student

Բարձրագույն ռազմաուսմանական հաստատությունում (ռազմական ակադեմիա, համալսարան) վերապատրաստման և որակավորման բարձրացման դասընթացներում սովորող սպա, ինչպես նաև ռազմաթշկական ֆակուլտետում սովորող անձ:

դասընթացի ունկնդիր – слушатель курсов, участник курсов – course participant

ուշադիրություն – внимательность – attentiveness

ուշադրություն – внимание – attention

ուշադրություն դարձնել – обращать внимание – pay attention

ուշացում – տես *հապաղում*

ուռկանապարկ – трал – sweep

հատկանման ռուկանապարկ – придонный трал – bottom sweep

ուսադիր – погон – epaulet, shoulder-strap
Ջինժառայողների ուսերին տեղադրվող տարբերանշաններ, որոնք համազգեստի պարտադիր տարրերից են:

ուսանող – студент – student

ուսապանակ – эполет – epaulet

ուսապարկ – ранец – kitbag, knapsack

փոքր ուսապարկ – небольшой рюкзак – daysack

ուսափոկ – перевязь – sling

ուսմունք – учение, доктрина – theory, doctrine

1. Որևէ մեծ մտածողի հայացքների, տեսակետների ամբողջությունը: 2. Կրոնական վարդապետություն:

ուսում – учение – learning

Կրթություն, գիտելիքի փոխանցման և յուրացման կազմակերպված համակարգված գործընթաց:

ուսումնավարժեցման շարժունակ խումբ – мобильная группа учебной подготовки – mobile training team

ուսումնավարժեցնել – обучать – train

ուսումնավարժեցում – обучение – training «Եթե–ապա» սկզբունքով իրավիճակային գիտելիքների հաղորդում և դրանք գործնականում կիրառելու հմտության ձևավորում:

ականների հետ վարվելու ուսումնավարժեցում – обучение обращению с минами – mine awareness training

զինվորական ուսումնավարժեցում – военское обучение – military training

Զինծառայողներին խաղաղ և պատերազմական ժամանակ գործունեության համար անհրաժեշտ կիրառական գիտելիքների փոխանցման և նրանց կողմից յուրացման, նրանց կարողությունների ու հմտությունների ձևավորման կազմակերպված նպատակաուղղված գործընթաց, ինչպես նաև անձնակազմերի, ստորաբաժանումների ևն մարտական ներդաշնակեցում:

ուսումնավարժվածություն – обученность – training

Ուսումնավարժեցման արդյունքը, ուսումնավարժված լինելը:

ուսուցիչ – учитель – instructor

ուսուցում – обучение – training, learning, indoctrination, study

Գործընթաց, որը նպատակաուղղված է վարքի կոնկրետ, դինամիկական բնույթի հմտությունների, ալգորիթմներ-

րի ձևավորմանը՝ հիշողության մեջ «Եթե–ապա» տրամաբանական սխեմաների ամրագրմամբ և գործողությունների կատարման ավտոմատացմամբ, այսինքն՝ անհատի նախապատրաստումն է հայտնի իրավիճակներում գործելուն:

առաջավոր հեռահար ուսուցում – տես *ուսուցում*՝ *առաջավոր հեռավարական ուսուցում*

առաջավոր հեռավարական ուսուցում – продвинутое дистанционное обучение с использованием распределенных систем – advanced distributed learning

կիրառական ուսուցում – прикладное обучение – applied learning

համատեղ միացյալ ուսուցում փոխանակման կարգով – совместное объединенное обучение в порядке обмена – joint combined exchange training

ուսուցման միջոց – средство обучения – training aid

ուսուցման տեխնիկական միջոցներ – технические средства обучения – technical training aids

ուրան – уран – uranium

1. Ռադիոակտիվ նյութ (տարր), որն օգտագործվում է տարբեր զինամթերքներում ու զենքերում, միջուկային զենքի հիմնական նյութերից մեկը: 2. (Մեծատառ) Արեգակնային համակարգությունում Արեգակից հեռավորությամբ 7-րդ մոլորակը:

աղքատացված ուրան – обедненный уран – depleted uranium, weapons-grade uranium

հարստացված ուրան – обогащенный уран – enriched uranium

ուրիշի տարածք ներխուժած – нарушитель, вторгшийся на чужую территорию – intruder

Մարդ, ստորաբաժանում, նավ, ինքնաթիռ ևն, որոնք առանց թույլտվության մտել են ուրիշի տարածք:

ուրվագիծ – контур, абрис – contour

ուրվանկար – конфигурация – configuration

Եզրագիծ, արտաքին ստվերագիծ, պատկեր:

երկրի աշխարհագրական ուրվանկար – конфигурация страны – configuration of the country

Փ (ՓՅՈՒՐ)

փաթեթ – пакет, сверток – package, pack

անհատական փաթեթ – индивидуальный пакет – field dressing

փախստակ – перебежчик – defector, deserter

փախստական – беженец – refugee

Անձ, որը հիմնավոր երկյուղ ունի, որ ռասայի, կրոնի, քաղաքացիության, որոշակի սոցիալական խմբի պատկանելության կամ քաղաքական համոզմունքների հետևանքով հալածանքների գոհ է դառնալու, և այդ պատճառով գտնվում է իր քաղաքացիական պատկանելության երկրից դուրս և չի կարող օգտվել այդ երկրի պաշտպանությունից կամ նշված երկրորդի պատճառով չի ցանկանում օգտվել այդ պաշտպանությունից, չի կարող կամ վերը նշված երկրորդի պատճառով չի ցանկանում վերադառնալ իր նախկին սովորական բնակության երկիր:

ապօրինի կերպով նավ սողոսկած փախըստական – беженец, прокрававшийся на борт корабля – stowaway

փախստականների ճամբար – лагерь беженцев – refugee camp

փախուստ – побег – escape

փախուստի գծագիր – чертеж побега – evasion chart

փախուստի կազմակերպման պլան – план организации побега – evasion plan of action

փախուստ վտանգից – бегство от опасности – flight

փակ – 1. запор, 2. закрытый – 1. lock, 2. closed

փակադակ – затвор – bolt, lock

Հրագեղում կիրառվող հարմարանք՝ փողը կողպելու և բացելու, կրակելու համար: Լրացուցիչ կարող է փամփուշտը հասցնել փամփշտանոց և արտանետել կրակված պարկուճը:

երկայնական սահող փակադակ – продольно-скользящий затвор – longitudinally sliding shutter

հրաձգային զենքի փակադակ – затвор стрелкового оружия – shutter of small arms

հրանոթի փակադակ – затвор орудия – breech lock

փական – затвор – shutter

Լուսանկարչական ապարատի ևն հարմարանք:

փականք – засов – bolt

փակոց – ограждение – enclosure, fencing

Ժամանակավոր պատնեշ՝ պարիսպ:

փակուղի – 1. тупик, 2. տես *վիճակ՝ անելանելի վիճակ* – 1. cul-de-sac, 2. տես *վիճակ՝ անելանելի վիճակ*

փակում – 1. запираение, 2. закрытие, 3. перекрытие – 1. cutoff, 2. closure, 3. cutoff, obstruction

փակ փուլաշրջան – замкнутый цикл – closed cycle

փամփշտաժապավեն – патронная лента – belt, cartridge-belt

փամփշտակալ – патронташ – 1. cartridge-belt, 2. bandolier

Զինվորական հանդերձանքի առարկա. միլիցքանի անհատական հրազենի համար պայուսակ կամ գոտի՝ փամփուշտների համար առանձին բջիջներով:

ուսավորակային փամփշտակալ – нагрудный патронташ – bandoleer

փամփշտանոց – патронник – chamber, cartridge chamber

Հրագեղի մաս՝ լիցքային խցիկ:

փամփշտապարկ – патронная сумка – pouch

փամփուշտ – патрон – cartridge, holder
Հրազենի զինամթերք, որում գնդակը (արկը, կոտորակը), նետիչ լիցքը և բոցավառիչ միջոցը պարկուճով միավորված են՝ կազմելով մեկ ամբողջություն:

անգնդակ փամփուշտ – холостой патрон, холостой выстрел – blank round

անգնդակ փամփուշտներով կրակելու հարմարանք – приспособление для стрельбы холостыми патронами – blank-firing attachment

Ավտոմատ կամ կիսավտոմատ զենքին ամրացվող սարք, որը հնարավորություն է տալիս կրակելու անգնդակ փամփուշտներով:

անպարկուճ փամփուշտ – безгильзовый патрон – caseless ammunition

գնդակային փամփուշտ – пулевой патрон – bulletted blank

լուսավորիչ փամփուշտ – осветительный патрон – flare

մարտական փամփուշտ – боевой патрон – live cartridge

Լիցքավորված ու հանդերձված փամփուշտ, որը նախանշանակված է մարտական գործողություններում օգտագործման համար:

սեղմիչ փամփուշտ – зажимной патрон – chuck

փայլ – блеск, сияние – sparkle

փայլատակում – сверкание – sparkle

փառք – слава – glory

փաստաթուղթ – документ – document
Օրենքով սահմանված կարգով կազմված ակտ, որը հաստատում է իրավաբանական փաստը կամ տալիս է որևէ բանի իրավունք:

բնագրային փաստաթուղթ – подлинный документ – authentic document

ծառայողական փաստաթուղթ – служебный документ – official document, official records

կանոնակարգող փաստաթուղթ – регламентирующий документ – regulating document

նորմատիվ փաստաթուղթ – нормативный документ – normative document

պլանային փաստաթուղթ – տես *պլանավորում` պլանավորման փաստաթուղթ*

վարչակազմակերպական փաստաթուղթ – административно-организационный документ – administrative document

օպերատիվ փաստաթուղթ – оперативный документ – operational document

փարոս – маяк – beacon

«**Փեյվուեյ**» – «Пейвудей» – Paveway
Լազերային ճառագայթով ուղղորդվող ամերիկյան ռումբ:

«**Փետրիոտ**» – «Пэтриот» – “Patriot”
«Երկիր-օդ» դասի ամերիկյան հրթիռ:

փլատակ – развалины, руины – debris, wreck

փլուզում – распад, развал, обрушение – breakup, collapse
Ավերում, փլում, քայքայում, կործանում:

փնտրում – տես *որոնում*

փշաժապավեն – заградительный еж, лента с шипами – caltrops
Արգելափակոցային հակահետևանքային և հակատրանսպորտային հարմարանք՝ ժապավեն, որի վրա կան չորս կողմ ուղղված սուր փշեր:

ամրանավորված փշաժապավեն – армированная колючая лента – razor wire

փշալար – колючая проволока – barbed wire

փոթորիկ – шторм – storm

«Փոթորիկ անապատում» – «Буря в пустыне» – “Desert Storm”

փոշե փոթորիկ – пыльная буря – dust storm
Փոշու խիտ ամպեր առաջացնող ուժեղ քամի:

փոթորկագույժ նախազգուշացում – штормовое предупреждение – storm warning

փոթորկանք – шквал – squall

փոխադրաման – канистра – canister

փոխադրահամար – номер грузокomплекта – chalk number

Միևնույն փոխադրամիջոցով տեղափոխվող բեռներին և այդ փոխադրամիջոցին տրված համարը:

փոխադրամիջոց – տես *տրանսպորտ*

անվավոր փոխադրամիջոց – колесное транспортное средство, колесная машина – wheeled vehicle

բեռնատար փոխադրամիջոց – транспортное средство, грузовое средство – carrier

միտեղանի փոխադրամիջոց – одноместное транспортное средство – single-seater

սանիտարական փոխադրամիջոց – санитарное транспортное средство – ambulance

Վիրավորներին կամ հիվանդներին դեպքի վայրից հիվանդանոց (հոսպիտալ) տեղափոխելու համար նախատեսված հատուկ սարքավորված փոխադրամիջոց՝ մեքենա, ինքնաթիռ, նավ ևն:

սովորական փոխադրամիջոց – обычный транспорт – ordinary transport

Փոխադրամիջոց, որի բնութագրերը չեն ենթադրում որևէ լրացուցիչ միջոցի կամ սարքավորանքի օգտագործում:

ստրատեգիական փոխադրամիջոց – стратегический транспорт – strategic transport

փոխադրամիջոցը շարքից հանել – вывести из строя транспортное средство – knock out

փոխադրամիջոցի բեռնատարություն – грузоподъемность транспортного средства – transport capacity

փոխադրամիջոցի վիճակի մասին տեղեկություններ – сведения о состоянии транспортного средства – vehicle state

փոխադրամիջոցի տարողություն – вместимость транспортного средства – transport capacity

փոխադրամիջոցի և բեռի ընդհանուր կշիռ – вес транспортного средства и груза – gross weight

փոխադրամիջոցների կանգառման շրջան – район стоянки транспорта – transport area

Այն տարածքը, որտեղ ափհանման ժամանակ կանգնում են փոխադրամիջոցները:

փոխադրամիջոցների պահանջարկ – потребность в транспортных средствах – movement requirement

օդային փոխադրամիջոցների պահանջմունք – потребность в воздушном транспорте, потребность в самолетах для воздушной перевозки – airlift requirement

փոխադրաբեռ – фрахт – freight

Վարձված նավով, մեքենայով կամ օդանավով տեղափոխվող բեռներ:

փոխադրավարձ – фрахт – freight

Փոխադրամիջոցով բեռներ փոխադրելու համար մուծվող վճար:

փոխադրելիություն – транспортабельность, перевозимость – transportability

փոխադրիչ – транспортер – carrier

փոխադրություն – տես *փոխադրում*

փոխադրում – 1. перевод, 2. перенос, перевозка, транспортировка – 1. conversion, 2. transfer, 3. transport, transportation

1. Կազմակերպված տեղափոխում մի կետից՝ վայրից ևն այլ կետ: 2. Կազմակերպված տեղափոխություն մի վիճակից՝ կարգավիճակից՝ հասարակարգից՝ հաստատությունից՝ համակարգից ևն մեկ այլ վիճակի՝ համակարգի ևն: 3. Նյութական (գերազանցապես՝ դրամական) միջոցների փոխանցում, առաքում (փոստով): 4. Որևէ մեծության վերահաշվարկում այլ միավորներով:

զինվորական փոխադրումների աղյուսակ – таблица военных перевозок – movement table

զինվորական փոխադրումների մասին ցուցումնագիր – директива о воинских перевозках – movement directive

զինվորական փոխադրումների չվացուցակ – график перевозок – movement schedule

զինվորական փոխադրումների պլանավորում – планирование воинских перевозок – deployment planning

Օպերատիվ պլանավորում, որը ներառում է զինված ուժերի և ռեսուրսների՝ իրենց նախնական վայրերից օպերատիվ գործողությունների տարածք տեղափոխելը:

ընդհանուր փոխադրումներ – общие перевозки – common-user transportation

թիկունքային փոխադրումներ – тыловые перевозки – administrative movement

ծովային փոխադրումներ – морские перевозки – shipping

ծովային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն – общая служба морских перевозок – common-user sealift

կանոնավոր երկկողմ օդային փոխադրումներ – регулярные двусторонние воздушные перевозки – channel airlift

մարտավարական օդային փոխադրումներ – тактические авиатранспортные перевозки – tactical air transport operations

մեծածավալ փոխադրումներ – տես *փոխադրում՝ ռազմավարական փոխադրումներ*

մեծածավալ օդային փոխադրումներ – տես *փոխադրում՝ ռազմավարական օդային փոխադրումներ*

ռազմական փոխադրում – воинские перевозки, военные перевозки – military transport, military transportation

Ջորջերի, զինախմբերի, առանձին զինծառայողների, ռազմական՝ զինվորական բեռների կազմակերպված տեղափոխում մի շրջանից մյուսը՝ տարբեր տեսակի փոխադրամիջոցների օգտագործմամբ:

ռազմական փոխադրումների ամփոփագիր – сводка о военных перевозках – deployment report

ռազմական փոխադրումների կառավարում – управление военными перевозками – movement control

ռազմավարական փոխադրումներ – стратегические перевозки, стратегические переброски – strategic transport

ռազմավարական օդային փոխադրումներ – стратегические воздушные перевозки – strategic air transport operations

փոխադրման հրաման – приказ на перевозку – movement order

փոխադրման տեսակ – вид транспортировки – mode of transport, means of transport

փոխադրման տվյալներ – данные по перевозке – movement data

փոխադրումների (զինվորական) կառավարման կետ – пост управления (воинскими) перевозками – movement control post

փոխադրումների կառավարման խումբ – группа управления перевозками – movement control team

փոխադրումների համար պատասխանատու – ответственный за перевозки – movement control officer

փոխադրումների հերթականություն – очередность перевозок – movement priority

փոխադրումների միացյալ կենտրոն – объединенный центр перевозок – joint movement center

փոխադրումների պահանջումը – потребность в транспортных средствах – transportation movement requirement

Որոշակի ժամանակահատվածում զինվորական ստորաբաժանման, սարքավորանքի կամ մատակարարումների տեղափոխման անհրաժեշտություն:

օդային փոխադրումները վերահսկող խումբ – группа контроля за воздушными перевозками – airlift control team

օդային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն – общая служба воздушных перевозок – common-user airlift service

օդային փոխադրումների չվացուցակ – график воздушных перевозок – air movement table

փոխազդեցություն – взаимодействие – 1. unity of effort, 2. cooperation, 3. coordination, 4. interaction

Կարգ, որն արտացոլում է միմյանց վրա օբյեկտների ներգործության պրոցեսները, դրանց փոխպայմանավորվածությունը և մի օբյեկտից մյուսի առաջացումը:

փոխակերպում – преобразование – transformation

փոխանցում – 1. передача, 2. տես *բաշխում* – 1. transfer, transmission, 2. տես *բաշխում*

Որևէ բանի տեղափոխում՝ փոխադրում մեկից մյուսին:

լիազորությունների փոխանցում – делегирование полномочий, передача полномочий – delegation of authority, transfer of authority

հորիզոնական փոխանցում – горизонтальная передача – cross-leveling

փոխանցման մեխանիզմ – передаточный механизм – transmitter

փոխանցում ներքին կապալի – տես *ինտրափնդ*

փոխանցումատուփ – коробка передач – transmission

փոխաջակցում – տես *աջակցություն*՝ *փոխադարձ աջակցություն*

փոխարինիչ – заместитель – substitute

փոխարինող – замещающий – substitute

փոխարինում – 1. замена, 2. տես *տեղակալում 2* – 1. replacement, 2. տես *տեղակալում 2*

փոխգնդապետ – подполковник – lieutenant-colonel, half-colonel

Մեծ թվով պետություններում ավագ սպայի զորային զինվորական կոչում (աստիճան):

փոխգործելիություն – интероперабельность, оперативная совместимость – interoperability

Այլ համակարգերի հետ համահունչ՝ ներդաշնակորեն, առանց հակասությունների ու համակարգային խաթարումների գործելու կարողություն՝ պայմա-

նավորված կառուցվածքային սկզբունքների ու գործելակերպի համատեղելիությամբ:

փոխգործություն – 1. взаимодействие, 2. տես *ջանքերի միասնացում* – 1. interaction, coordination, 2. տես *ջանքերի միասնացում*

ՁՈՒ-ի տեսակների, զորատեսակների ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների, մարտակարգի տարրերի և տարբեր տեսակի զենքերի՝ ըստ խնդիրների (օբյեկտների), ուղղությունների, բնագծերի (շրջանների), առաջադրված խնդիրների կատարման ժամանակի ու եղանակի համաձայնեցված համատեղ գործունեությունն ի շահ մարտի (օպերացիայի) նպատակներին հասնելու:

կրակային փոխգործություն – огневое взаимодействие, взаимная огневая поддержка – mutual fire support, fire coordination

Հակառակորդի վրա ՁՈՒ-ի տեսակների (զորատեսակների) բոլոր խոցիչ կրակային միջոցների (կամ դրանց մի մասի) համալիր ներգործություն՝ համաձայնեցված ըստ խնդիրների (օբյեկտների, նշանակետերի), ուղղությունների, բնագծերի (շրջանների, տեղամասերի), տարածության (զոտիների) և ժամանակի:

մարտական փոխգործություն – боевое взаимодействие – combat interaction, battle interaction

միջգերատեսչական փոխգործություն – տես *համագործակցություն*՝ *միջգերատեսչական համագործակցություն*

ռազմա-քաղաքացիական փոխգործություն – военно-гражданское взаимодействие – military civic action, civic action

օպերատիվ փոխգործություն – оперативное взаимодействие – operational coordination

փոխդասավորություն – конфигурация – configuration, posture, arrangement

Որևէ առարկաների կամ դրանց մասերի փոխադարձ՝ հարաբերական դիրքերը:

աշխարհակարգի փոխդասավորություն – конфигурация миропорядка – configuration of world order

ծրագրային ապահովման համակարգի փոխդասավորության կառավարում – տես *փոխդասավորություն՝ փոխդասավորության կառավարում*

ուժերի փոխդասավորություն – конфигурация сил – configuration of forces

փոխդասավորության կառավարում – управление конфигурацией системы программного обеспечения, конфигурационное управление – configuration management

փոխզիջում – компромисс – compromise
Համաձայնություն, որը ձեռք է բերվել կողմերի փոխադարձ զիջումների շնորհիվ:

բազմակողմ փոխզիջում – многосторонний компромисс – multilateral compromise

երկկողմ փոխզիջում – двусторонний компромисс – bilateral compromise

քաղաքական փոխզիջում – политический компромисс – political compromise

փոխծովակալ – вице-адмирал – vice admiral

Մեծ թվով պետությունների ՌԾՈՒ-ում նավային զինվորական կոչում, համապատասխանում է գեներալ-լեյտենանտի զորային կոչման:

փոխհամաձայնեցված – տես *համաձայնեցված*

փոխհաշվանցում – взаимозачет, компенсация – offset, offsetting

փոխհատուցում – возмещение – consideration

փոխհարված – տես *բախում*

փոխհրաձգություն – перестрелка – 1. skirmish, skirmishing, exchange of shots, 2. տես *կրակամարտ*

Երկկողմ հանդիպական հրաձգություն (*տվ.*՝ հաճախակի):

փոխճնշում – репрессалии – reprisals
Միջազգային իրավունքում. ի պատասխան մի պետության ձեռնարկած անի-

րավաչափ գործողությունների՝ այդ պետության նկատմամբ մյուս պետության գործադրած հարկադրական միջոցներ, որոնց նպատակն է այդ գործողությունների դադարեցումն ու վնասի հատուցումը:

փոխնախագահ – 1. вице-президент, 2. заместитель председателя – vice president

Նախագահի (պետության, նախարարների խորհրդի, կազմակերպության ևն) տեղակալ:

փոխօգնություն – տես *օգնություն՝ փոխադարձ օգնություն*

փոկ – 1. ремень, приводной ремень, 2. տես *պարան* – 1. belt, 2. տես *պարան*

արտածօգի փոկ – вытяжная веревка, вытяжной фал – static line

«Փոկին ա՛ն» – «На ремень!» – “Sling arms!”

«Փոկին առ» դրություն – положение «на ремень» – sling arms

փող – 1. ствол, 2. տես *ազդակփող*, 3. деньги – 1. barrel, 2. տես *ազդակփող*, 3. money

1. Հրազենի հիմնական մասը՝ նախանշանակված որոշակի արագությամբ և անհրաժեշտ ուղղությամբ արկ (ական, նռնակ, զնդակ) նետելու համար. մի կողմից փակադակով փակված պողպատե խողովակ: 2. Այդ խողովակի բաց ծայրը՝ փողաբերանը: 3. Մետաղյա կամ թղթյա դրամանիշ, որը առքի և վաճառքի ժամանակ ծառայում է որպես արժեչափ:

փողերի «լվացում» – «отмывание» денег – laundering

փողի պահպանակ – ствольная накладка – handguard

փողաբերան – дуло – muzzle

փողահար – горнист, трубач – bugler

փողանցք – канал ствола – bore

փողատուփ – ствольная коробка – receiver

փողրակ – шланг, рукав – hose

փոշի – пыль – dust

փոստ – почта – post

դաշտային փոստ – полевая почта – military post

դաշտային փոստի բաժանունք – отделение полевой почты – military post office

փոստի բաժանում – տես *փոստ` փոստի հանձնում*

փոստի հանձնում – выдача почты, раздача почты – mail call

փորագրում – гравирование – scribing

փորձ – 1. опыт, 2. տես *գիտափորձ*, 3. попытка, 4. репетиция – 1. experience, 2. տես *գիտափորձ*, 3. attempt, 4. rehearsal

գլխավոր փորձ – генеральная репетиция – dress rehearsal

Վերջին փորձը գործողությունն սկսելուց առաջ:

մարտական փորձ – боевой опыт – combat experience

Մարտական գործողությունների վարման եղանակների (հնարների) մասին գիտելիքներ (հմտություններ), որոնք զինծառայողները՝ ստորաբաժանումները՝ զորամասերը են ձեռք են բերել մարտերում ու ճակատամարտերում:

փորձաթռիչք – облет – testing flight

Թռչող ապարատի փորձարկման ձև՝ կոնկրետ պայմաններում (բեռնվածություն, եղանակ ևն) որոշակի հեռավորությամբ փորձնական թռիչքների կատարում:

փորձանմուշ – опытный образец – test sample, test pattern

Արտադրական պրոցեսում ըստ գծագրերի ու տեխնոլոգիայի պահանջների թողարկված նմուշ, որը ենթարկվում է փորձարկումների՝ կառուցվածքի և պատրաստման տեխնոլոգիայի ճշգրտման համար:

փորձարկում – испытание – test, check-out

Ռազմական տեխնիկայի, զենքի և այլ տեխնիկական միջոցների փորձնական կամ սերիական նմուշների բնութագրերի գործնական որոշում՝ մար-

տավարատեխնիկական պահանջներին դրանց համապատասխանությունն ստուգելու համար:

գործարանային փորձարկում – заводское испытание – factory test, production test

դաշտային փորձարկում – полевое испытание – field test

ընդունման փորձարկում – приемочное испытание – acceptance trial, approval test

թռիչքային պատրաստության կրակային փորձարկում – огневое испытание на готовность к полету – flight readiness firing

Հրթիռի բոլոր թռիչքային համակարգերի ստուգում արձակման կայանքում ուղղաձիգ կերպով կանգնեցված վիճակում՝ առանց մեկնարկման:

թռիչքային փորձարկում – летное испытание – flight test

կրակային ստենդային փորձարկում – огневое стендовое испытание – captive firing

Կարճատև կրակային փորձարկում, որի ժամանակ ստուգվում է հրթիռի շարժիչային համակարգի աշխատանքը այնպես, որ վնաս չպատճառի փորձարկումային ստենդին:

համատեղ փորձարկումների արդյունքների հրապարակում – публикация результатов совместных испытаний – joint test publication

միջուկային փորձարկումներ – ядерные испытания – nuclear tests

նախնական փորձարկում – предварительное испытание – pretesting, preliminary test, trial test

պետական փորձարկում – государственное испытание – official testing, official trials

փորձաքննություն – экспертиза – expertise

փորձում – 1. опробование, 2. проба – 1. dry run, 2. trial, attempt

փոփոխակ – модификация – modification

1. Որևէ բանի ձևափոխություն, կերպափոխում, որը բնութագրվում է նոր հատկությունների առաջացմամբ: 2. Միա-

տիպ տեխնիկական սարքերի ընտանիքի պատկանող մոդել, որ փոքր-ինչ տարբերվում է հիմնական մոդելից: 3. Նյութերի հնարավոր վիճակներից մեկը, որը բնութագրվում է որոշակի կառուցվածքով:

փոփոխական – переменный – alternate

փոփոխականություն – տես *փոփոխակիություն*

փոփոխակել – модифицировать, видоизменять – modify

փոփոխակիություն – вариабельность, изменчивость, переменность, непостоянство – variability

փոփոխակում – модификация – modification

Որևէ բանի փոփոխում, ինչի հետևանքով առաջանում են նոր հատկություններ:

փոփոխաչափ – вариометр, указатель скорости набора высоты – vertical speed indicator

Սարք, որը ցույց է տալիս, թե ինչ արագությամբ է փոփոխվում ինքնաթիռի թռիչքի բարձրությունը:

փոփոխել – տես *փոփոխակել*

փոփոխորոշում – выявление изменений, определение изменений – change detection

փոքրացնել – տես *նվազեցնել*

փոքրոգիորեն – малодушно – cowardly

փոքրոգիություն – малодушие – moral cowardice

Անհամարձակություն, երկչոտություն, թուլակամություն, առաջնորդում մանր՝ չնչին շահերով՝ նպատակներով:

փչացած – испорченный, аварийный – disabled

փչացում – տես *այլանդակում*

փչել – дуть – blow, blow up

փչովի նավակ – надувная лодка – inflatable craft

փչոց – блеф, надувательство – bluff

փռվածք – 1. настил, 2. развертка – 1. plating, deck, 2. sweep

1. Կառուցողական տարր (երկաթետոնե, մետաղական կամ բետոնե), որը տեղադրվում է հենակառույցների վրա (պատեր, սյուներ ևն) և հիմք ծառայում հատակների, կտուրների, կամուրջների բանուկ մասի պատման համար: 2. Էլեկտրոնային ցուցասարքերում (տատանագրիչներ ևն). որևէ պրոցեսի ընթացքը պատկերող լուսավոր գիծը, որի, եթե չկա արտաքին ազդանշան, վերածվում է կետը կամ որոշակի տեսքի ստանդարտ գիծը:

սպասող փռվածք – ждущая развертка – armed sweep

փտախտ – гангрена – gangrene

«Փրեդեյտոր» – «Предейтор» – “Predator”

Ձեռքի ամերիկյան հակատանկային հրթիռ:

փրկաբաճկոն – спасательный жилет – lifevest

Բաճկոնատիպ հարմարանք, որը հագած մարդը մնում է ջրի մակերևույթին:

փրկագին – выкуп – ransom

փրկագոտի – спасательный пояс – lifebelt

Գոտիաձև հարմարանք, որը մարդուն հնարավորություն է տալիս մնալու ջրի մակերևույթին:

փրկամակույկ – տես *փրկանավակ*

փրկանավակ – 1. спасательная шлюпка, 2. вельбот, гичка – 1. lifeboat, 2. galley

փրկաշրջան – спасательный круг – lifebelt

Չսուզվող շրջան, որը մնում է ջրի երեսին և ջրում գտնվող մարդուն օգնում մնալ ջրի մակերևույթին:

փրկարարական – спасательный – rescue

փրկարարական առասան – спасательный стrop – rescue strop, horse collar

Փրկարարական հանդերձանքի ճոպանաձև մաս:

փրկել – спасать – save, rescue

փրկություն – спасение – rescue

փրկում – спасение, спасание – rescue

ծովում փրկում ավիացիայով – спасение на море авиацией – air-sea rescue

փուլ – 1. фаза, 2. этап – 1. phase, 2. stage

գորավարժության փուլ – этап учения – exercise serial

մարտական փուլ – боевая фаза – action phase

Ափհանման (դեսանտային) օպերացիայում այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում դեսանտային զորքերի կազմում գործող ցամաքային ուժերը հասնում են օպերացիայի շրջան և կատարում իրենց առաջադրանքը:

վերընթացի փուլ – տես *թափառք` թափառքի փուլ*

վերջնամասային փուլ – конечный участок траектории полета баллистической ракеты – terminal phase

Հրթիռի թռիչքի հետագծի միջին հատվածի և վերջնակետի միջև եղած ավարտական մասը, որտեղ հետագծի ու բնութագրիչների վրա սկսում է ազդել մթնոլորտի դիմադրությունը:

տեղափոխման փուլ – фаза переброски – movement phase

փունջ – пучок – beam

առավելագույնս նեղ փունջ – максимально суженный пучок – pencil beam

Նվազագույն տրամագծի հասցված որոնումային ճառագայթների փունջ:

Ք (քԵ)

քաղաքագիտություն – политология – political science, politology

Քաղաքականություն, քաղաքական (իշխանական) հարաբերություններ ու հաստատություններ, քաղաքական համակարգեր ուսումնասիրող գիտություն:

անվտանգության քաղաքագիտություն – политология безопасности – political science of security

պաշտպանական-անվտանգային քաղաքագիտություն – оборонно-безопасностная политология – defense security politology

քաղաքական – политический – political

քաղաքական բռնաճնշում – политическая репрессия – political repression

Քաղաքական բնույթի հանցագործություններ կատարելու մեղադրանքով լայնամասշտաբ քրեական հետապնդումներ բնակչության շրջանում, հասարակության մեջ կամ նրա որևէ հատվածում (մտավորականություն, զինված ուժեր ևն):

քաղաքական գործիչ – политик – politician

քաղաքական երկխոսություն – политический диалог – political dialogue

քաղաքական կաշառվածություն – политическая ангажированность – political bias

քաղաքական հայացքներ – политические взгляды – political views

Քաղաքական հարցերով և անվտանգության քաղաքականության վարչություն – управление по политическим вопросам и политике безопасности – Political Affairs and Security Policy Division

քաղաքական մրցակցություն – политическое соперничество, политическая конкуренция – political rivalry

քաղաքականություն – политика – politics, policy

1. Հասարակության և նրա սոցիալական հաստատությունների, տեսակետների, հարաբերությունների ու գործունեության համակարգ՝ կապված ազգերի, սոցիալական խավերի և այլ խմբերի, կուսակցությունների, պետությունների միջև հարաբերությունների հետ, մասնակցություն պետության գործերին, որը պայմանավորում է նրա գործունեության կերպը, խնդիրները, բովանդակությունը, սոցիալական գաղափարների համախումբ և դրանցով պայմանավորված նպատակամղված գործունեություն՝ կապված պետություններ

րի, ժողովուրդների, ազգերի, սոցիալական խմբերի միջև կենսականորեն կարևոր հարաբերությունների ձևավորման հետ: 2. Պետության և հասարակության կառավարման արվեստ:

ազգային քաղաքականություն – национальная политика – national policy

ակտիվ հանրային տեղեկատվական քաղաքականություն – активная публичная информационная политика – active public information policy

անվտանգային քաղաքականություն – տես *քաղաքականություն` անվտանգության քաղաքականություն*

անվտանգության քաղաքականություն – политика в области безопасности, безопасностная политика – security policy

արտաքին քաղաքականություն – внешняя политика – foreign policy

բազմավեկտոր քաղաքականություն – многовекторная политика – multivector policy

Տարբեր (հաճախ` տարամետ) քաղաքական սկզբունքներ ու հայացքներ դավանող պետությունների (պետությունների դաշնադրությունների) հետ հավասարակշռված գործընկերային հարաբերությունների հաստատումը:

պաշտպանական-անվտանգային քաղաքականություն – оборонно-безопасностная политика – defense security policy

Պետության քաղաքականության բաղադրամաս, պաշտպանական ոլորտում պետության վարած քաղաքականությունը, որը նպատակաուղղված է ազգային և միջազգային անվտանգության ամրապնդմանը:

պաշտպանական քաղաքականություն – оборонная политика – defense policy

Պետության քաղաքականության բաղադրամաս, պետության պաշտպանական գործունեության կառավարման արվեստ:

ռազմատեխնիկական քաղաքականություն – военно-техническая политика – military-technical policy

Պետական իշխանության ու կառավարման մարմինների, այլ սոցիալ-քաղաքական կառույցների գործունեությունն ու փոխհարաբերությունները` կապված

սպառազինության համակարգերով, ռազմական և հատուկ տեխնիկայով ու զույգով ՋՈՒ-ի համալրման հարցերի լուծման հետ:

փոխլրացման քաղաքականություն – комплементарная политика, политика взаимодополняемости – complimentary policy

Տարբեր ուժային կենտրոնների շահերի հաշվառմամբ ձևավորված հաշվեկշռված քաղաքականություն:

քաղաքային – городской – urban

քաղաքային երրորդություն – городская триада – urban triad

Քաղաքային միջավայրը ձևավորող երեք տարրը. ձեռակերտ համալիր ֆիզիկական տարածք, զգալի թվով ու խտությամբ բնակչություն և ենթակառուցվածք:

քաղաքացի – гражданин – citizen

Յուրաքանչյուր պետության հպատակ, որն ունի հատուկ ամրագրված սահմանադրական իրավունքներ, պարտականություններ, արտոնություններ:

քաղաքացիական – 1. гражданский, 2. штатский – 1. civil, civilian, 2. civil, civic
1. Քաղաքացուն վերաբերող, քաղաքացուն հատուկ: 2. Ոչ զինվորական (որպես հակադրում):

քաղաքացիական անձ – гражданское лицо – civilian

Ոչ զինվորական, ոչ զինծառայող:

քաղաքացիական արտակարգ իրավիճակ – гражданская чрезвычайная ситуация – civil emergency

քաղաքացիական հասարակություն – гражданское общество – civil society

քաղաքացիական ռադիոտիրույթ – гражданский диапазон – citizens' band

Քաղաքացիական կապի համար առանձնացված հաճախականությունների տիրույթ:

քաղաքացիավարություն – цивилярхия – civiliarchy

Քաղաքացիական իշխանություն, որը հիմնվում է քաղաքական վարչակարգի նկատմամբ քաղաքացիական վե-

րահսկողությունն ապահովող քաղաքակիրթ մեխանիզմների և սկզբունքների վրա:

քաղաքացիացում – «гражданизация» – civilianization

1. Իշխանության փոխանցում զինվորական վարչակազմից քաղաքացիական կառավարությանը: 2. Ջինժառայողների փոխարինում քաղաքացիական անձանցով:

քաղաքացիություն – гражданство – nation

քամի – ветер – wind

Օդային զանգվածի ուղղորդված շարժում՝ պայմանավորված օդային տարածության երկու շրջաններում ճնշումների տարբերությամբ:

համընթաց քամի – попутный ветер – tail wind

տարբերական բալիստիկական քամի – дифференциальный баллистический ветер – differential ballistic wind

ality

քամու դիմաց – против ветра – upwind

քամու պոռթկում – порыв ветра – blast

քայլ – шаг – 1. step, pace, 2. տես *ձեռնարկում*

խորամանկ քայլ – хитрый ход – deception event

հաջող քայլ – տես *ձեռնարկում` հաջողված ձեռնարկում*

շարային քայլ – строевой шаг – march
Շարային կանոնադրությամբ կանոնակարգված քայլ, որը կիրառվում է հանդիսավոր շքերթների, պետին մոտենալու կամ հեռանալու, շարքից դուրս գալու կամ վերադառնալու դեպքերում:

քայլաչափ – длина шага – pace

քայլերգ – марш – march

քայլի ռիթմ – ритм шага – cadence

Դափնափյուն կամ երգ, որոնք զինծառայողներին օգնում են երթի ժամանակ պահպանել ռիթմը՝ համաչափ քայլելու համար:

քայքայում – 1. տես *տրոհում* 2, 2. под-рив – 1. տես *տրոհում* 2, 2. disruption

1. Ամբողջության, միասնության խախտում: 2. Կազմալուծում, տրոհում: 3. Հլուծում, մաշում: 4. Ամրության խարխուլում:

քանդված – տես *ավերված*

քանդում – տես *ավերում*

քաջ – храбрый – brave

քաջություն – храбрость – bravery

Ջինվորի բարոյահոգեբանական և մարտական հատկանիշ, որը դրսևորվում է որպես կյանքի համար վտանգավոր իրադրությունում մարտական խնդրի կատարումը շարունակելու և իր օրինակով մյուս զինվորներին ոգեշնչելու նրա ընդունակությունը:

քառակուսի – 1. квадрат, 2. квадратный – square

քարաբուրգ – пирамида из камней – cairn

Բուրգ՝ կազմված կիսված քարերից, որն օգտագործվում է որպես պայմանաշան:

քարափ – утес – cliff

քարոզարշավ – տես *արշավ` քարոզչական արշավ*

քարոզչություն – пропаганда – propaganda

քարտ – карта – card

հրաձգային քարտ – стрелковая карточка – range card

քարտադարան – картотека – file

քարտեզ – карта – 1. map, 2. plot

Երկրի մակերևույթի փոքրացված, ընդհանրացված, որոշակի մաթեմատիկական օրենքներով կատարված պատկերներ, որոնք ցույց են տալիս բնական ու հասարակական երևույթների տեղաբաշխումը, վիճակն ու կապերը:

աշխարհի քաղաքական քարտեզ – политическая карта мира – political map of the world

ավիացիոն քարտեզ – авиационная карта – aviation map, aviation chart

ավիաուղեվարական տեղագրական քարտեզ – аэронавигационная топографическая карта – aeronautical topographic chart

ավիաուղեվարական քարտեզ – аэронавигационная карта – aeronautical chart

երթուղային քարտեզ – маршрутная карта – strip map

թվային քարտեզ – цифровая карта – digital map

ծովային նավագնացական քարտեզ – морская навигационная карта – hydrographic chart

ծովային քարտեզ – морская карта – hydrographic chart, nautical chart

հաշվարկման և ուղղույթի գծանշման քարտեզ – карта для счисления и прокладки курса – nautical plotting chart

հատուկ օդագնացային քարտեզ – специальная аэронавигационная карта – special aeronautical chart

հիմքային քարտեզ – базовая карта – chart base, topographic base

ճանապարհային քարտեզ – дорожная карта – road map

Որևէ միջոցառման, ձեռնարկման ընթացքը մանրամասնող գծագրական պատկեր:

ճառագայթային իրադրության քարտեզ – карта радиационной обстановки – radiation situation map

Քարտեզ, որում նշված են ճառագայթման առկա և հնարավոր աղբյուրները:

մարտական քարտեզ – боевая карта – combat chart

մեծամասշտաբ քարտեզ – крупномасштабная карта – base map

ջրագրական քարտեզ – гидрографическая карта – hydrographic chart

ռելիեֆային քարտեզ – рельефная карта – relief map

տեղագրական քարտեզ – топографическая карта, топографический план – topographic map

ուրվագծային քարտեզ – контурная карта – outline map

քարտեզի դաշտ – внутрирамочная часть карты, поле карты – body of a map or chart

Քարտեզի հիմնական՝ զուգահեռականների և միջօրեականների մեջ ներառված մասը:

քարտեզի եզրագիծ – линия рамки карты – neatlines

քարտեզի թերթերի ստանդարտ կտրատման սխեմա – схема стандартной разграфки листов карты – inter-chart relationship diagram, index to adjoining sheets

քարտեզի լուսապատճեն – фотокопия карты – photomap

Լուսանկարի կամ լուսանկարների հաջորդաշարի վերարտադրություն, որի վրա կարելի է ավելացնել այլ տվյալներ՝ տեղանուններ, ուրվանկարներ, լուսանցքներում կատարել նշումներ ևն:

քարտեզի կորորինատային ցանցի քառակուսի – квадрат координатной сетки карты – map square

Քառակուսի՝ կազմված կորորինատային ցանցով և սովորաբար նշագրված տառերով կամ թվերով:

քարտեզի կորորինատներ – координаты по карте – map reference

քարտեզի հրատարակություն – издание карты – map series, chart series

քարտեզի ձևաչափ – формат карты – printing size of a chart

Քարտեզի կամ պլակատի նվազագույն չափերը:

քարտեզի ճշգրտորեն որոշված կետ – точно определенная точка на карте – pinpoint

Ճշգրտորեն որոշված տեղ՝ վայր, որում գտնվում է նշանակետը, նշանակետի կորորինատներ:

քարտեզի տիպ – тип карты – map series, chart series

քարտեզ-ներդիր – карта-вкладыш – inset

քարտեզների կտրատում – разграфка карт – map division

Քարտեզի բաժանում առանձին թերթերի՝ որոշակի սկզբունքով:

քարտեզների պրոյեկցիոն արտապատկերում – проецированное отображение карт – projected map display

օպերատիվ քարտեզ – оперативная карта – nautical plotting chart

քարտեզագրություն – картография – map-making

քարտեզագրում – картографирование – compilation

Քարտեզի ստեղծման համար բոլոր անհրաժեշտ տեղեկությունների ընտրություն, հավաքում և գրաֆիկական պատկերում:

քարտիճ – карточка – canister

1. Պատրաստի խոցիչ տարրերով հրետանային արկ, որը չունի պայթուցիչ և արտանետիչ լիցք: 2. Մեծ տրամաչափի (5–10 մ տրամագծով) կոտորակ:

քացախաթթվի աղ – տես *ացետատ*

քթամաս – տես *նավաքիթ*

քիմիական սկզբնանյութ – реагент-предшественник – precursor chemical

«**Քլեյմոր**» – «Клеймор» – Claymore
Ռեզոնանսային գործողությամբ հակահետևանքային սկան:

քլեյմոր – клеймор – Claymore
Շոտլանդացի լեռնցիների թուր:

քլորացետոֆենոն – хлорацетофенон, Ци-Эн – chloroacetophenone, CN
Արցունքաբեր թունավոր նյութ:

քլորցիան – хлористый циан, хлорциан – cyanogen chloride

«**Քնե՛լ**» – տես «**Քոն**»

քննազրույց – собеседование – interview
Որևէ անձի հետ հարցման կամ գրույցի ձևով հաղորդակցում, որը ձեռնարկվում է որոշակի տեղեկություններ ստանալու կամ որևէ գործի (աշխատանքի՝ պաշտոնի՝ ուսման ևն) նրա պիտանիության որոշման համար անձնական հատկությունները պարզելու նպատակով:

քննարկում – рассмотрение, обсуждение – consideration

քննություն – экзамен – examination

քննում – обследование, осмотр, освидетельствование, проверка – examination, investigation

«**Քո՛ւն**» – «Отбой!» – “Lights out!”
Հրաման, որով անձնակազմը պետք է լինի անկողնում, քուն մտնի:

քոլ – տես *շղարշ*

քողագունավորում – маскировочная окраска, камуфляжная окраска – camouflage point

քողարկազգեստ – маскировочный костюм, маскировочный халат, маскхалат – ghillie, gillie suit, camouflage cloak

Գունավորմամբ տեղանքը նմանարկող (ծնշանը՝ սպիտակ) թիկնոցատիպ վերնազգեստ, որը համազգեստի վրայից հազնում են տեղանքում գտնվելու ժամանակ նկատելիությունը նվազեցնելու համար:

քողածածկույթ – прикрытие, «крыша» – cover

քողարկագործվածք – маскировочная ткань – camouflage fabric

քողարկազերծում – демаскирование – disclosure, decamouflage

Քողարկման խախտում, որը հակառակորդին հնարավորություն է տալիս ապաքողարկիչ հատկանիշների վերլուծությամբ պարզելու գործի (ուժերի) առկայությունը, դրանց խմբավորումը, պատրաստումը մարտական գործողությունների, կրակի համակարգը, տեղանքի ինժեներական սարքավորման բնույթը ևն:

քողարկամիջոց – маскировочное средство – camouflage, disguise

քողարկացանց – маскировочная сеть – camouflage net

Գործվածքի կտորներ, հանգուցապատ պարաններ, որոնք օգտագործվում են իրերի քողարկման համար:

քողարկել – маскировать – mask

քողարկիչ դիմաներկ – краска-камуфляж для лица – camouflage cream, cam-cream

քողարկում – маскировка – camouflage, concealment, masking, screen

Միջոցառումների համալիր, որը նպատակաուղղված է հակառակորդից զորքը (ուժերը) և օբյեկտները թաքցնելուն, նրան զորքի առկայության, տեղաբաշխման, կազմի, վիճակի, գործողությունների և մտադրությունների, ինչպես նաև հրամանատարության մտադրությունների հարցում մոլորեցնելուն:

էլեկտրոնային քողարկում – электронное маскирование – electronic masking

Կազմակերպական միջոցառումների ու գործողությունների համալիր, որոնք նպատակաուղղված են օտար պետությունների (հակառակորդի) հետախուզության ռադիոէլեկտրոնային միջոցներով տվյալ պետության զորքերի (ուժերի), զենքի, տնտեսության ու ենթակառուցվածքի, քաղաքացիական պաշտպանության ուժերի կառավարման համակարգերի մասին տեղեկույթի կորզման հնարավորության բացառմանը (նվազեցմանը): Ներառում է ռադիո-, ռադիոտեղորոշումային, հիդրոակուստիկ, օպտիկական ու լազերային օպտիկաէլեկտրոնային քողարկումները, ինչպես նաև քողարկվող օբյեկտների ֆիզիկական դաշտերի (ջերմային, ակուստիկ, մագնիսական, ճառագայթային ևն) մակարդակի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումներ:

«Քոպերհեդ» – «Коперхед» – “Copper-head”

Լազերային ուղղորդմամբ ամերիկյան հրետանային զրահահար արկ:

քսանյութ – смазочный материал, смазка – lubricant

Նյութեր, որոնք օգտագործվում են շրվիվող մասերի միջև շփումը, ուստի և մաշումը նվազեցնելու նպատակով:

քսուք – տես *քսանյութ*

քուղ – шнур, провод – cord

գլխավոր ճայթեցնող քուղ – магистральный детонирующий шнур – main detonating line

հրահաղորդ քուղ – огнепроводный шнур, бикфордов шнур – safety fuze, fuze

Եղանակային ազդեցություններից հուսալիորեն պաշտպանող պատվածքով ձկուն հրատեխնիկական միջոց, որն օգտագործվում է հուրը պայթուցիչին (ճայթիչին) հասցնելու համար:

ճայթեցնող քուղ – детонирующий шнур – detonating cord

ճայթեցնող քուղի ծայրային ուժեղարար – концевой усилитель детонирующего шнура – detonating cord amplifier

Պայթուցիկի լարին ամրացվող սարք, որի միջոցով պայթյունի ալիքը հասցվում է մեկ այլ լիցքի:

Օ (O)

օբյեկտ – объект – entity, object

Լռարկա՝ երևույթ, որին ուղղված է որևէ գործողություն, հիմնարկ, ձեռնարկություն, ինչպես նաև այն ամենը, ինչ որևէ գործունեության կատարման վայրն է:

անհայտ թռչող օբյեկտ – տես *օբյեկտ՝ չճանաչված թռչող օբյեկտ*

անվտանգության օբյեկտ – объект безопасности – safety object

առանձնակի հետաքրքրություն ներկայացնող օբյեկտ – объект, представляющий особый интерес – special interest target

բաղնիքավազքատնային օբյեկտներ – банно-прачечные объекты – laundry and bathing facilities

բնակչության կենսագործունեությունն ապահովող օբյեկտ – объект, обеспечивающий жизнедеятельность населения – vital utility service

գաղտնի օբյեկտ – տես *օբյեկտ՝ հատուկ օբյեկտ*

զենքի և ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման օբյեկտ – объект уничтожения оружия и военной техники – destruction site

կարևոր օբյեկտ – важнейший объект – critical asset

կարևոր օբյեկտների ցանկ – список важнейших объектов – critical asset list

կենսականորեն կարևոր ռազմական օբյեկտ – жизненно важный военный объект – military vital point

հատուկ հրամանով ոչնչացման նախատեսվող օբյեկտ – объект, подлежащий уничтожению по особому приказу – reserved demolition target

Նշանակետ, որի ոչնչացումն ունի անհանձնահատուկ ռազմավարական նշանակություն:

հատուկ օբյեկտ – спецобъект, засекреченный объект – sensitive site

հույժ կարևոր օբյեկտ – особо важный объект – high value asset

չճանաչված թռչող օբյեկտ – неопознанный летающий объект, НЛО – unidentified flying object, UFO

«Երկնքում կամ տիեզերքում կամ երկրի մակերևույթից բարձր երևացած օբյեկտի կամ լույսի ընկալում, երևույթ, ուրու, հետագիծ, որի դինամիկան կամ լուսարձակման բնույթը չեն ստանում համընդհանուր ընդունելություն գտնող տրամաբանական բացատրություն...» (Ջ. Ա. Հայել):

պաշտպանվելիք օբյեկտների ցանկ – список обороняемых объектов – defended asset list

օբյեկտի նշահատում – տես *նշանակետ` նշանակետի հայտնաբերում*

օբյեկտի ոչնչացում – տես *նշանակետ` նշանակետի ոչնչացում*

օբյեկտիվ – объектив – lens

համուղղորդված օբյեկտիվ – всенаправленный объектив – omnidirectional objective lens

օբստրուկցիա – обструкция – obstruction

ՕԳԴ – տես *դիվիզիա` օդազորային դիվիզիա*

օգնություն – 1. помощь, 2. помощь, под-держка – 1. aid, help, relief, 2. assistance

Դրսից` այլ սուբյեկտի կողմից, ցուցաբերվող աջակցություն:

առաջին օգնություն – первая помощь – first aid, buddy-aid

Վիրավորվելու դեպքում հենց տեղում ինքնօգնության կամ փոխօգնության ձևով կամ կրտսեր բուժաշխատակազմի կողմից ցուցաբերվող օգնություն:

արտերկրին ցուցաբերվող մարդասիրական օգնություն – гуманитарная помощь иностранному государству – foreign humanitarian assistance

արտերկրյա օգնություն – иностранная помощь – foreign assistance

Օժանդակություն` հիմնականում աղետների դեպքում:

մարդասիրական օգնության համադասման կենտրոն – координационный центр по гуманитарной помощи – humanitarian assistance coordination center

մարդասիրական օգնություն ստացող անձ – лицо, получающее гуманитарную помощь – humanitarian assisted person

մարդասիրական և քաղաքացիական օգնություն – гуманитарная и гражданская помощь – humanitarian and civic assistance

Ռազմական օպերացիաների և զորավարությունների հետևանքների հետ կապված օգնություն, որը ցուցաբերվում է տեղի բնակչությանը:

մինչբժշկական օգնություն – доврачебная помощь – pre-medical help

Օգնություն, որը ցուցաբերում է միջին բուժաշխատակազմը` սովորաբար զորաբաժնում:

պետական օգնություն – государственная помощь – nation assistance

ռազմական օգնություն – военная помощь – military assistance

Ռազմական շինարարության, բանակաշինության կամ մարտական գործողությունների վարման ասպարեզներում պետությանը, միջազգային իրավունքի այլ սուբյեկտի կամ զինված ապստամբություն բարձրացրած ուժերին ցույց տրվող արտաքին աջակցություն` օժանդակություն:

ռազմատեխնիկական օգնություն – воен-
но-техническая помощь – military-
technical assistance

փոխադարձ օգնություն – взаимная по-
мощь, взаимопомощь – mutual aid

Երկու և ավելի կողմերի միջև համատեղ
գործունեության մասին պետական մա-
կարդակով ձեռք բերված (գրավոր կամ
բանավոր) պայմանավորվածություն:

օգնություն անվտանգության ապահով-
ման ոլորտում – помощь в сфере обеспе-
чения безопасности – security assistance

օգնություն բնակչությանը – помощь насе-
лению – civil relief

օգնություն գերությունից խուսափողին –
помощь избегающему пленения – eva-
sion aid

Ցանկացած տեղեկույթ կամ միջոց, որ
կարող է օգտակար լինել գերությունից
խուսափելու համար:

օգնություն խորտակվող նավին – помощь
тонущему судну – assistance to a ship in
distress

օգնություն տրամադրող կազմակերպու-
թյան աշխատող – сотрудник организации,
предоставляющей помощь – aid worker

օգնություն օտար պետություններում ա-
ղետների ժամանակ – помощь при бед-
ствиях за рубежом – foreign disaster relief

Օտարերկրյա աղետի գոտուն ցուցա-
բերվող օգնություն:

օտարերկրյա օգնություն (հիմնականում՝
տնտեսական) – иностранная помощь –
foreign aid

օգտագործելիություն – употребитель-
ность – currency

օգտագործում – использование, употреб-
ление – use

Երկարատև օգտագործման նյութական
միջոցներ և մատակարարման առարկա-
ներ – предметы снабжения и матери-
альные средства длительного пользова-
ния – nonexpendable supplies and materiel

օգտագործման համար ոչ փիտանի – не-
пригодный для использования, вышед-
ший из строя – unserviceable

օդային տարածքի արդյունավետ օգտա-
գործման միջոցառումներ – мероприятия
по обеспечению эффективности исполь-
зования воздушного пространства – air-
space coordinating measures

օդային տարածքի օգտագործման կազ-
մակերպում – организация использова-
ния воздушного пространства – airspace
management

Որոշակի չափերով օդային տարածքի
օգտագործման համադասում, միաս-
նականացում և կարգավորում:

օդային տարածքի օգտագործման վերա-
սկսում – контроль использования воз-
душного пространства – airspace control

օգտակարություն – полезность, выгод-
ность – utility

օգտահանում – утилизация – disposal

սպիտակ ֆոսֆորի օգտահանում – утили-
зация белого фосфора – recovery of
white phosphorus

օգտավետություն – տես *օգտակարու-
թյուն*

օգուտ – польза – benefit

օդ – воздух – air

Երկրի մթնոլորտը կազմող գազերի
(ազոտ, թթվածին, ջրածին, ածխածնի
երկօքսիդ ևն) համախումբ՝ գազային
միջավայր:

օդի առհասում – տես *օդ՝ օդի ներհասում*

օդի մատուցում – подача воздуха – air
supply

օդի ներհասում – приток воздуха – air
supply, air intake

օդից խոցելի – уязвимый с воздуха – vul-
nerable to air attack

Հակառակորդի օդային հարձակման մի-
ջոցներից ոչ բավարար չափով պաշտ-
պանված:

օդով տեղափոխելի – перевозимый по
воздуху – airborne

օդում գտնվող – находящийся в воздухе
– airborne

օդաանթափանց – воздухонепроницаемый, герметический – airtight

օդաարգելափակում – барражирование – air standing patrol

Վրագետնյա օրյեկտների ծածկապաշտպանության նպատակով հատկացված գոտում (շրջանում) տրված բարձրության վրա կործանիչ ինքնաթիռների թռիչքները (1960-ական թվականներից կիրառվում է «հերթապահություն օդում» տերմինը):

օդաբարձով փոխադրամիջոց – аппарат на воздушной подушке, корабль на воздушной подушке – ground-effect machine, hovercraft

օդագծապատկեր – аэросхема, схема текущей воздушной обстановки – air plot

օդադեսանտային – воздушно-десантный – airborne

օդադիտորդ – наблюдатель за воздухом – air sentry

Վրագետնյա ծառայություն կատարող զինվորական, որը պարտավոր է հետևել հակառակորդի ինքնաթիռների գործողություններին:

օդադիտում – տես *դիտում` օդային դիտում*

օդալուսանկար – аэрофотоснимок – air photograph

հեռանկարային օդալուսանկար – перспективный аэрофотоснимок – oblique air photograph

օդալուսանկարի վերծանիչ – дешифровальщик аэрофотоснимка – interpreter

օդալուսանկարների երթուղային սարվածք – маршрутный монтаж аэрофотоснимков – photographic strip

Լուսանկարների հաջորդաշար, որի հերթականությունը համընկնում է լուսանկարումների հաջորդականության հետ:

օդալուսանկարչություն – аэрофотографирование, аэрофотосъемка – air survey photography, aerial photography

Լուսանկարչություն, որն արվում է ինքնաթիռներից կամ այլ թռչող ապարատ-

ներից տեղանքի քարտեզը՝ պլանը կազմելու համար:

օդալուսանկարում – аэрофотосъемка – aerial photography, aerophotography

Տեղանքի և առանձին օրյեկտների լուսանկարում թռչող ապարատներից:

օդահանդես – воздушный парад – flypast

օդահեն – угонщик – hijacker

օդահենություն – воздушное пиратство, угон самолета – air piracy, aircraft piracy, hijacking

Թռչող ապարատների ապօրինի գրավում, կողոպտում, ուղերթից շեղում և անձնակազմի և/կամ ուղևորների պատանդառություն:

օդային – 1. воздушный, 2. авиационный, воздушный – 1. air, aerial, 2. aviation air, aerial

1. Օդին վերաբերող, օդին հատուկ:
2. Օդագնացությանը վերաբերող:

օդային ասպատակում – տես *հարված` ափիացիոն հարված*

օդային իջազորային – տես *պարաշյուտիստ*

օդային իրադրություն – воздушная обстановка – air situation

օդային խնդրի կատարման համար պատասխանատու – ответственный за выполнение воздушной задачи – mission commander

օդային հարձակման գլխավոր պլան – генеральный план авиационного наступления – master air attack plan

Համատեղ ափիացիոն (օդային) հարձակման հիմունքների վերաբերյալ կարևոր տեղեկույթ պարունակող պլան:

օդային հարված – авиационный удар, удар с воздуха – air strike

օդային հեռավոր հայտնաբերում և կառավարում – воздушное дальнейшее радиолокационное обнаружение и управление – airborne early warning and control, AEW & C

Օդային դիտում և կառավարում, որոնք կատարվում են հեռավոր հայտնաբեր-

ման ինքնաթիռներով՝ սարքավորված նշանակետերի հայտնաբերման ՌՏԿ-ներից, ռադիոբարձրաչափներից և զենքի կառավարման համար կապի միջոցներից բաղկացած համալիրով:

օդային մենամարտ – воздушный поединок – dogfight

օդային սառեցմամբ – с воздушным охлаждением – air-cooled

Սառեցման եղանակ, որի դեպքում որպես սառեցնող միջոց օգտագործվում է օդի հոսանքը:

օդային տեղափոխում – воздушная переброска, переброска по воздуху – air movement

Չորքերի, ՍՌՏ, սարքավորանքի տեղաշարժ մի վայրից մյուսը՝ օդային ճանապարհով:

օդային փոխադրումներ – воздушные перевозки – air transport

օդանավ – տես *ապարատ՝ թռչող ապարատ*

օդանավի ամրակապում – крепление самолета – aircraft tie-down, aircraft picketing

Օդանավի ամրացում, երբ այն կանգնեցված է բաց տարածքում՝ անցանկալի տեղաշարժը (ուժեղ քամու, հարթակի թեքման ևն պատճառով) սահմանափակելու նպատակով:

օդանավի անձնակազմի անդամ – տես *օդանավորդ*

օդանավի բեռնաթափում – разгрузка самолета – downloading

Օդանավից զենք-զինամթերքի և այլ բեռների իջեցում:

օդանավի ինժեներ – бортинженер – air engineering officer, AEO

օդանավի կախոց – подвеска самолета – aircraft store

Օդանավին կցվող ներքին կամ արտաքին հարմարանք՝ կախված բեռներ տեղափոխելու համար:

օդանավի հրամանատար – командир воздушного корабля – aircraft commander, aircraft captain

օդանավի սպասարկում – обслуживание самолета – aircraft servicing

օդանավախոհանոց – տես *նավախոհանոց*

օդանավախցիկ – кабина – cabin

օդանավակայան – аэропорт – airport, aerial port

Օդային փոխադրամիջոցների մեծ կայան՝ սարքավորված ուղևորների, բեռների ու փոստի տեղափոխման համար բոլոր անհրաժեշտ միջոցներով:

բառնման օդանավակայան – аэропорт погрузки – aerial port of embarkation

բեռնաթափման օդանավակայան – аэропорт выгрузки – aerial port of debarkation

թիկունքային ապահովման օդանավակայան – аэропорт тылового обеспечения – port of support

պահեստային օդանավակայան – запасной аэродром – alternate aerodrome

ուղևորների սպասարկում և բեռնափոխադրման գործողություններ խոշոր օդանավակայաններում – обслуживание пассажиров и грузовые операции в крупных аэропортах – terminal operations

օդանավակայանի ազդանշանային լույսեր – сигнальные огни аэродрома – ground signal

օդանավավարություն – пилотаж, пилотирование – pilotage, piloting

Թռչող ապարատների վարման արվեստ, օդում տարբեր հնարների (ֆիզուրների) կատարման համար թռչող ապարատով տարաշարժ:

օդանավորդ – член экипажа самолета – airman

օդանավորդություն – воздухоплавание – aerostatics, ballooning

Թռիչքներ օդից թեթև ապարատներով (օդապարիկներ, այդ թվում՝ դիրիժաբլներ):

օդաշարժուն – аэромобильный – airborne

օդաշարժունակ – տես *օդաշարժուն*

օդաշարժունություն – аэромобильность – air mobility

օդաչու – летчик, пилот – 1. pilot, 2. airman first class

Ինքնաթիռավար, թռչող ապարատը կառավարող մասնագետ:

առաջավար օդաչու – ведущий – flight leader

Այն ինքնաթիռների՝ ուղղաթիռների խումբը (զույգ, օդակ, ջոկատ, էսկադրիլյա) ղեկավարող հրամանատարը (ավագը), որոնք թռիչքը կատարում են նրա հետ միևնույն մարտաշարքում (մարտակարգում):

երկրորդ օդաչու – второй пилот – copilot

կին օդաչու – женщина-летчик – airwoman

օդաչու սպա – офицер-летчик – pilot officer

օդապարիկ – воздушный шар, неуправляемый аэростат, шар-зонд – balloon

Օդից թեթև թռչող ապարատ, որի ամբարձիչ ուժն առաջանում է թաղանթի (պարկի) մեջ լցված օդից թեթև գազի հաշվին:

արգելապատնեշող օդապարիկ – аэростат заграждения – barrage balloon

օդավայրէջքային – воздушно-посадочный – air landed

օդատար – воздуховод – airway

օդաուղեգիծ – воздушная трасса – airway

Օդային տարածությունում հաստատված միջանցք, որը սահմանափակված է ըստ բարձրության ու լայնության և նախատեսված է օդանավերի թռիչքների համար: Սարքավորվում է կառավարման, վերահսկման և ուղեվարման վրագետնյա միջոցներով:

օդաուղեվարություն – аэронавигация, воздушная навигация – aeronavigation, aviation

Տրված ուղեգծով սահմանված ժամանակում թռչող ապարատը մի կետից մեկ այլ կետ օդում ճշգրիտ, հուսալի և անվտանգ կերպով տեղափոխելու՝ վարելու մասին կիրառական գիտություն:

օդափոխման հորան – вентиляционная шахта – ventilation shaft

ՕԴԴ – տես *դիվիզիա՝ օդադեսանտային դիվիզիա*

օդերևութաբանական – метеорологический – meteorological

օդերևութաբանություն – метеорология – meteorology

օդընտելացում – տես *կլիմայավարժեցում*

օդուղի – տես *ավիագիծ*

օժանդակություն – 1. содействие, 2. տես *օգնություն* – 1. contribution, 2. տես *օգնություն*

մարտական օժանդակություն – боевое содействие – direct support, tactical support

օկրուգ – округ – district

օդակ – 1. звено, 2. кольцо – 1. section, 2. ring

1. Որևէ կազմակերպության համակարգի աստիճանակարգային շղթայի յուրաքանչյուր մակարդակի մարմին՝ կառույց՝ ստորաբաժանում և այլն: 2. Ռազմական ավիացիայի սկզբնական ստորաբաժանում (*սով.* 3-4 ինքնաթիռ): 3. Պարփակ՝ ամփոփ շրջան (շրջապատման ևն):

կառավարման օդակ – звено управления – unit of management

ղեկավար օդակ – руководящее звено, правящие круги – establishment

օրակարգ – распорядок дня – daily routine

օրաչվերթ – переход, суточный переход – day's march

1. Այն տարածությունը, որը նախատեսված է, որ զորքն անցնի մեկ օրում: 2. Մեկ օրում զորքի անցնելու միջին հեռավորությունը:

օպերատիվ – оперативный – operative

1. Օպերացիային հատուկ՝ վերաբերող: 2. Ռեակտիվ գործերի ընթացքը ժամանակին, արագ փոխելու, շտկելու: 3. Որևէ բան անմիջականորեն, գործնականում անող՝ կատարող՝ իրականացնող:

օպերատիվ ակտիվներ – оперативные активы – operational stocks

օպերատիվ անհրաժեշտություն – оперативная необходимость – operational necessity

օպերատիվ արվեստ – оперативное искусство – operational art, strategy

Ուսումնական արվեստի բաղկացուցիչ մաս. ՋՌԻ-ի տեսակների միավորումների (գործառնամիավորումների) կողմից օպերատիվ մասշտաբի ռազմական գործողությունների (օպերացիաների, ճակատամարտերի, մարտական գործողությունների, հարվածների) պատրաստման ու վարման տեսություն ու պրակտիկա: Արևմուտքում ընդունված է ռազմական արվեստի երկաստիճան համակարգ՝ ռազմավարություն և մարտավարություն:

օպերատիվ զազագերծում – оперативная дегазация – operational decontamination

օպերատիվ գնահատական – оперативная оценка – operational estimate

օպերատիվ գնահատում – оперативная оценка – operational evaluation

օպերատիվ դադար – оперативная пауза – operational pause

օպերատիվ դասավորում – оперативное построение – operational disposition

օպերատիվ թեստավորում – оперативное тестирование – operational testing

օպերատիվ կիրառում – оперативное применение – operational application

Ինչպես խաղաղ ժամանակ, սպառնալից շրջանում, այնպես էլ պատերազմի ընթացքում օպերատիվ խնդիրների լուծման նպատակով գետնի վրա, օդում և ջրատարածքում ՋՌԻ-ի բոլոր տեսակների, գորատեսակների և հատուկ զորքերի գորամասերի (նավերի), գորամիավորումների, միավորումների կազմակերպված գործողությունների ընտրված տարբերակ, ինչպես նաև տարբեր ռեսուրսների (բնական, տնտեսական ևն) օգտագործում:

օպերատիվ համափոխարինելիություն – оперативная взаимозаменяемость – operational interchangeability

օպերատիվ հերթապահ – оперативный дежурный – operations desk

օպերատիվ մակարդակ – оперативный уровень – operational level

Օպերատիվ գործողությունների վարման մակարդակ:

օպերատիվ մոտեցում – оперативный подход – operational approach

օպերատիվ ներմուծում – оперативное внедрение – infiltration

Թշնամու կողմից վերահսկվող տարածք փոքր խմբերի գաղտնի մուտք գանազան ճանապարհներով՝ այնտեղ միանալու և համատեղ ուժերով հակառակորդին թիկունքից հարվածելու համար:

օպերատիվ շարժունություն – оперативная мобильность – operational mobility

օպերատիվ պահանջմունք – оперативная потребность – operational requirement

օպերատիվ-մարտավարական – оперативно-тактический – tactical

Օպերատիվ-մարտավարական մասշտաբի, օպերատիվ-մարտավարական օղակին՝ մակարդակին վերաբերող՝ հատուկ:

օպերատոր – оператор – operator

օպերատոր լինել – տես *օպերատորություն անել*

օպերատորություն անել – быть оператором, работать оператором – operate

օպերացիա – операция – operation

Ուսումնական գործողությունների ձև. սահմանված ժամանակահատվածում ՌԳԹ-ում, ռազմավարական (օպերացիոն) ուղղությունում կամ շրջանում (գոտում) ռազմավարական, օպերատիվ-ռազմավարական, օպերատիվ կամ օպերատիվ-մարտավարական խընդիրների լուծման համար միասնական մտահղացմամբ ու պլանով իրագործվող, ըստ նպատակների, խնդիրների, տեղի ու ժամանակի փոխհամաձայնեցված ու փոխկապված միաժամանակյա ու հաջորդական ճակատամարտերի, մարտերի, հարվածների ու տարաշարժերի համախումբ:

ազդիչ օպերացիաներ – операции, бази-
рующиеся на эффектах – effects-based
operations

Ռազմական օպերացիաներ, որոնք նա-
խատեսված են հակառակորդի գործո-
ղությունները դադարեցնելու համար՝
առանց հակառակորդի լիակատար
ջախջախման: Առաջին անգամ ձեռ-
նարկվել են Պարսից ծոցի պատերազ-
մի ժամանակ ռազմական և ոչ ռազմա-
կան միջոցներով ցանկալի արդյունքին
հասնելու նպատակով գործողություն-
ների պլանավորման և իրականացման
համար:

ակտիվ պաշտպանողական հակաօդա-
յին օպերացիա – активная оборонитель-
ная противовоздушная операция – de-
fensive counterair, defensive counterair op-
eration

Բոլոր այն պաշտպանական միջոցա-
ռույնները, որոնք նպատակաուղղված
են յուրային օդային տարածքով գրո-
հելու կամ ներխուժելու փորձ ձեռնար-
կող հակառակորդի ուժերի հետմղմա-
նը կամ ջախջախմանը:

անդրհորիզոնային դեսանտային օպերա-
ցիա – over-the-horizon amphibious operation
– over-the-horizon amphibious operation

Դեսանտային օպերացիա, որը ձեռ-
նարկվել է ափհանման վայրից ուղիղ
տեսանելիության կամ ռադիոկապի հե-
ռավորությունից այն կողմ:

արշավագորային օպերացիա – операция
экспедиционных войск – expeditionary op-
eration

արտատարածաշրջանային օպերացիա –
внерегиональная операция – out of area
operation

գաղտնի օպերացիա – секретная опера-
ция – covert operation, undercover opera-
tion

Հատուկ օպերացիայի տեսակ:

դաշնադրային օպերացիա – коалицион-
ная операция – coalition operation

գործըջային օպերացիա – տես *օպերա-
ցիա՝ օդադեսանտային օպերացիա*

թիկունքային ապահովման օդային օպե-
րացիա – воздушная операция тылового

обеспечения – air logistic support opera-
tion

ՌԳԹ-ում ավիացիայի գործողությու-
ններ, բացառությամբ օդադեսանտային
զորքերի գործողությունների, որոնք
կատարվում են անձնակազմի տեխնի-
կայի ու զույքի առբերման և տարա-
հանման նպատակով:

ինքնաշեն պայթուցիկ սարքերի հայտնա-
բերման և վերացման օպերացիա – опе-
рация по выявлению и ликвидации само-
дельных взрывных устройств – counter-
improvised explosive device operation

խաղաղության վերականգնման և պահ-
պանման օպերացիա – операция по вос-
становлению и поддержанию мира –
peace restoration and maintenance opera-
tion

խափանիչ օպերացիա – сдерживающие
действия – delaying operation

Հակառակորդի գործողությունները ու-
շացնող կամ դանդաղեցնող գործո-
ղություն:

խոր օպերացիա – глубокая операция –
deep operation

Տեսություն, որը մշակվել էր ԽՍՀՄ-ում
1930-ական թվականներին և փոփո-
խական հաջողությամբ կիրառվել էր
երկրորդ աշխարհամարտում (առավել
հաջող օրինակներն են Վիսլա-Օդեր-
յան օպերացիան և խորհրդա-ձապո-
նական պատերազմը: Հիմնական գա-
ղափարն այն էր, որ հրետանու, ավիա-
ցիայի, զրահատանկային զորքերի ու
իջազորի օգտագործմամբ հարված էր
հասցվում հակառակորդի պաշտպա-
նության ամբողջ խորությամբ: ձեռ-
նարկվում էր հակառակորդի պաշտո-
պանության ձևկատի ձեղքում և այդ
մարտավարական ձեղքումը օպերա-
տիվ հաջողության վերածելու համար
չարժուճակ զորքերի խմբավորման
անհապաղ մարտական գործարկում):

ծածուկ օպերացիա – тайная операция –
clandestine operation

Կառավարական մարմինների (գործա-
կալությունների) օպերացիա, որն իրա-
կանացվում է այնպես, որ պահպանվի
դրա իրագործման գաղտնիությունը, ի
տարբերություն գաղտնի օպերացիա-

յից (*секретная операция – covert operation*), որի դէպքում հիմնական զաղտնիությունը կապված է նպատակների հետ:

ծովային տարածքի նկատմամբ վերահսկողության հաստատման օպերացիա – операция по установлению контроля над морским пространством – sea control operation

Շուվի կենսականորեն կարևոր շրջաններում իր ռազմական նպատակներին հասնելու համար ձեռնարկված օպերացիա՝ ռազմածովային ուժերի, իսկ անհրաժեշտության դեպքում նաև ցամաքային և օդային ուժերի ներգրավմամբ:

ծովային օպերացիա – морская операция – maritime operation

կայունացուցիչ օպերացիա – операция по стабилизации – stability operation

կենսաբանական օպերացիա – биологическая операция – biological operation

Կենսաբանական նյութերի գործածումը մարդկանց, կենդանիներին կամ բույսերին, նյութերին վնասելու համար:

հակաահաբեկչական օպերացիա – контртеррористическая операция – counterterrorism operation

հակաապստամբական օպերացիա – контрповстанческая операция – counterinsurgency operation

հակարուսական օպերացիա – гербицидная операция – anticrop operation

Կենդանի օրգանիզմի կամ քիմիկատի կիրառմամբ հակառակորդի որոշակի սննդատեսակների կամ տեխնիկական մշակաբույսերին վնաս հասցնելու օպերացիա:

հակաթմրաբիզնեսային օպերացիա – операция по борьбе с наркобизнесом – counterdrug operation

Թմրանյութերի ապօրինի տարանցումն ու վաճառքը նվազեցնելուն կամ վերացնելուն միտված քաղաքացիական և զինվորական գործողություններ:

հակահարձակողական բանակային օպերացիա – армейская контрнаступательная операция – military counterattack

հակապարտիզանական օպերացիա – антипартизанская операция – counterguerrilla operation

հակասուզանավային օպերացիա – противолодочная операция – antisubmarine action

հակացանցային օպերացիա – противосетевая операция – attack the network operation

Մահացու և ոչ մահացու գործողություններ և օպերացիաներ ընդդեմ ցանցերի, որոնք օգտագործվում են անընդհատ և միաժամանակ տարբեր մակարդակներում (մարտավարական, օպերատիվ և ռազմավարական), որպեսզի կենսական խոցելիության օգտագործմամբ կամ ստեղծմամբ և գործունեության դադարեցմամբ վերացվի գործելու հակառակորդի ունակությունը, ինչով կապահովվի օպերացիայի կամ ռազմարշավի հաջողությունը:

հակաօդային օպերացիա – противовоздушная операция, борьба со средствами воздушного нападения, воздушная оборонительная операция – counterair, counterair operation

ՌԳԹ-ում իրագործվող ռազմավարական օպերացիայի բաղադրիչ՝ օդում որոշակի գերազանցություն ապահովելու համար. ըստ նպատակների, խնդիրների, տեղի ու ժամանակի փոխհամաձայնեցված ու փոխկապված հակաօդային մարտերի ու ճակատամարտերի, հակառակորդի թռիչքադաշտերին ու արձակման կայանքներին հասցվող հարվածների, նրա օդային հարձակման միջոցների՝ նախքան թռիչքն ու թռիչքի ժամանակ ոչնչացման գործողությունների համախումբ: Ներկայումս ՌԴ կանոնադրական փաստաթղթերում տերմինը չի գործածվում:

համագորային օպերացիա – общевойсковая операция – combined operation

Ցամաքային, օդային և ծովային ուժերի համատեղ գործողություններ:

համատեղ հատուկ օպերացիա – совместная специальная операция – joint special mission

համատեղ վրազետնյա օպերացիաներ – совместные наземные операции – joint land operations

համատեղ օպերացիա – совместная операция – joint operation

հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող օպերացիա – операция в особой обстановке – contingency operation

հատուկ նախանշանակման գորքերի (ուժերի) օպերացիա – տես *օպերացիա` հատուկ օպերացիա*

հատուկ օդային օպերացիա – специальная воздушная операция – special air operation

հատուկ օպերացիա – специальная операция, операция войск (сил) особого назначения – special operations

հատուկ օպերացիաներ վարելու ունակ – способный проводить специальные операции – special operations capable

հարձակողական բանակային օպերացիա – армейская наступательная операция – offensive operation

հարձակողական կիբեռտարածքային օպերացիա – наступательная киберпространственная операция – offensive cyberspace operation

հարձակողական հակահետախուզական օպերացիա – наступательная контрразведывательная операция – offensive counterintelligence operation

հետախուզական օպերացիա – разведывательная операция – intelligence operation

հետախուզական օպերացիայի ղեկավար – руководитель разведывательной операции – case officer

հոգեբանական օպերացիա – психологическая операция – psychological operation
Հոգեբանական բնույթի պլանավորված գործունեություն, որի նպատակն է առաջ բերել նախապես ընտրված և ուսումնասիրված թիրախային լսարանի որոշակի վարք՝ վերաբերմունք՝ կարծիք:

հոգեբանական օպերացիայի մեթոդ – метод проведения психологической операции – psychological operations approach
Նպատակային (թիրախային) լսարանի որոշակի արձագանքի առաջացմանն ուղղված միջոցներ, գործելակերպ:

հոգեբանական օպերացիաների իրագործման միջոցներ – средства проведения психологических операций – psychological media

Ջանգվածային լրատվության միջոցներ, որոնք առաջ են բերում նպատակային լսարանի որոշակի վերաբերմունք, տրամադրություններ կամ վարք:

հրամանատարի` օպերացիայի (մարտի) մտահղացում – замысел командира на операцию (бой) – commander's concept, tactical concept, concept of operations, CONOPS

Օպերացիայի (մարտի) պատրաստման ու վարման` հրամանատարի ծրագիրը:

ճառագայթաբանական օպերացիա – радиологическая операция – radiological operation

Ռադիոակտիվ նյութերի կամ ճառագայթման օգտագործում հակառակորդին վնաս պատճառելու համար:

մարդասիրական օպերացիա – гуманитарная операция – humanitarian operation

Օպերացիա, որն իրագործվում է մարդկային աղետի կանխման և զինված հակամարտության գոտում քաղաքացիական բնակչությանը մարդասիրական օգնության ցուցաբերման նպատակով:

մարդասիրական օպերացիաների կենտրոն – центр гуманитарных операций – humanitarian operations center

մեծամասշտաբ միացյալ օպերացիա – крупномасштабная объединенная операция – major joint operation

մեծանշանակ օդային օպերացիաներ – տես *օպերացիա` ռազմավարական օդային օպերացիաներ*

մերձեցման օպերացիա – операция сближения – proximity operations

Երկու մերձուղեծրային տիեզերական օբյեկտների միմյանց մոտեցման օպերացիա, որը կատարվում է որոշակի նպատակով:

միացյալ ավիացիոն օպերացիա – объединенная авиационная операция – joint air operation

Օդային օպերացիա, որն իրագործվում է օդային բաղադրատարրի տրամա-

դրած ուժերով՝ հաջակցումն միացյալ ուժերի հրամանատարի ձեռնարկած օպերացիայի կամ ռազմարշավի նպատակների, կամ միացյալ ուժերի այլ բաղադրատարրին աջակցելու համար:

միացյալ ավիացիոն օպերացիաների կենտրոն – центр объединенных авиационных операций – joint air operations center

միացյալ ավիացիոն օպերացիաների պլան – план объединенных авиационных операций – joint air operations plan

ոչ պատերազմական պայմաններում իրագործվող ռազմական օպերացիաներ – операции, проводимые вне условий войны – Military Operations Other than War

ԱՄՆ-ի ՇՊՄԿ սահմանմամբ. «Օպերացիաներ, որոնք ընդգրկում են ռազմական ուժերի և միջոցների կիրառումը ամբողջ սպեկտրով՝ ռազմական օպերացիաներում, բացի պատերազմից»: Ներառում են՝ սպառազինման վերահսկում, ահաբեկչության դեմ պայքար, աջակցություն թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի օպերացիաներին, պատժամիջոցների կատարման վերահսկման և ծովում նավերի կալանման օպերացիաներ, փակ գոտիների ռեժիմի պահպանման վերահսկում, նավերի լուղանցման և ինքնաթիռների թռիչքանցման ազատության ապահովում, մարդասիրական օգնության ցուցաբերում, օժանդակություն քաղաքացիական իշխանություններին, հակաապստամբական օպերացիաներ, խաղաղ բնակչության տարահանման օպերացիաներ, օժանդակություն ազգային ինքնիշխանության պաշտպանությանը, խաղաղարարական օպերացիաներ, փրկարարական օպերացիաներ, ուժի ցուցադրման օպերացիաներ, պատժիչ հարվածների ու մարտարշավների ձեռնարկում, աջակցություն ապստամբներին:

որոնողափրկարարական օպերացիա – поисково-спасательная операция – search-and-rescue operation

որոնողափրկարարական օպերացիաներ քաղաքացիների շրջանում – поисково-спасательные операции среди граждан – civil search and rescue

պաշտպանողական բանակային օպերացիա – армейская оборонительная операция – defensive operation

պաշտպանողական օպերացիա – оборонительная операция – defensive operation

Ըստ նպատակի, խնդիրների ու ժամանակի համաձայնեցված ու փոխկապված օպերացիաների, ճակատամարտերի, մարտերի ու հարվածների համախումբ, որոնց միավորումն իրականացվում է համաձայն միասնական մըտահղացման և պլանի՝ հակառակորդի գերակշռող ուժերի հարձակումը (ներխուժումը) խափանելու, նրան պարտության մատնելու, կարևոր բնագծերը պահելու, ժամանակ շահելու, ուժերն ու միջոցները խնայելու և յուրային զորքերի հարձակման (հակահարձակման) անցնելու համար բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու նպատակով:

պատժիչ օպերացիա – карательная операция – punitive operation

Ջորքերի և պետական այլ զինված կազմավորումների ռազմական ձեռնարկումներ, որոնք իրագործվում են խռովությունների, ապստամբությունների, զանգվածային ժողովրդական ելույթների շրջաններում՝ ելույթները ճնշելու, դրանց մասնակիցների և համակիր բնակչության նկատմամբ բռնաճնշումներ կիրառելու նպատակով:

ռազմածովային օպերացիա – военно-морская операция – naval operation

ռազմավարական պաշտպանական օդատիեզերական օպերացիա – стратегическая оборонительная воздушно-космическая операция – strategic defensive aerospace operation

ռազմավարական օդային օպերացիաներ – стратегические воздушные операции – strategic air warfare

ռազմավարական օպերացիա – стратегическая операция – strategic operation

ՋՈՒ-ի տարբեր տեսակների գորամիավորումների ու միավորումների՝ ըստ նպատակի, խնդիրների, տեղի և ժամանակի համաձայնեցված ու փոխկապված այն հարվածների, օպերացիաների և մարտական գործողությունների հա-

մախուսները, որոնք ռազմավարական նըպատակների իրագործման համար ձեռնարկվում են միաժամանակ և հաջորդաբար՝ ըստ միասնական մտահղացման ու պլանի:

ռազմա-քաղաքացիական օպերացիա – военнo-гpаждaнскaя oпepaция – civil-military operation

Հրամանատարի գործողություններ՝ նըպատակաուղղված օպերացիայի բարեկամական, չեզոք կամ թշնամական տարածքում զինված ուժերի, կառավարական ու ոչ կառավարական քաղաքացիական կազմակերպությունների, իշխանությունների և բնակչության միջև հարաբերությունների հաստատմանը, պահպանմանը, օգտագործմանը կամ դրանց վրա ներգործությանը ռազմական օպերացիայի իրագործումը հեշտացնելու, իր պետության նպատակներն ապահովելու և իրականացնելու համար:

ռազմա-քաղաքացիական օպերացիաների կենտրոն – центр военнo-гpаждaнскoй oпepaций – civil-military operation center

Ջորքերի (ուժերի) և քաղաքացիական կազմակերպությունների գործողությունները համադասող մարմին:

վատ տեսանելիության պայմաններում իրագործվող օպերացիաներ – oпepaции, oсyщecтвляeмыe в ycлoвияx плoxoй видимости – low visibility operations

Հատուկ օպերացիաներ, որոնցում գաղտնի կամ ծածուկ օպերացիաներին բնորոշ ռազմաքաղաքական սահմանափակումները կամ պետք չեն, կամ անիրականանալի են. գործողությունները ձեռնարկվում են այն նպատակով, որ դրանցում ներգրավված մարդիկ չբացահայտվեն, քանի որ այդ օպերացիաների կազմակերպումը և/կամ իրագործումը կխանգարեն նախաձեռնող կողմին հերքել իր մասնակցության փաստը:

վերահսկողության հաստատման ցամաքային օպերացիա – сyхoпутнaя oпepaция пo ycтaнoвлeнию кoнтpoля – land control operations

Տարածքի կենսականորեն կարևոր հատվածի վերահսկման համար ցա-

մաքային ուժերի կիրառում՝ ռազմածովային ու ռազմաօդային ուժերի աջակցությամբ:

տեղեկատվական օպերացիա – инфoрмациoннaя oпepaция – information operation

տեղեկույթի և հետախուզական տվյալների փոխանակման և օգտագործման վրա հիմնվող օպերացիա – oпepaция, oснoвaннaя нa oбмeнe и иcпoльзoвaнии инфoрмации и рaзвeдывaтeльнoй дaннoй – information and intelligence based operation

տիեզերական աջակցության օպերացիա – oпepaция пo кoсмичecкoй пoддeркжкe – space support

Տիեզերքում ռազմական ու հետախուզական համակարգերի ծավալման և ապահովման գործողություններ:

ուղղաթիռազոր էջքային օպերացիա – вертoлетнo-дecaнтнaя oпepaция – helicopter-borne operation

փրկարարական օպերացիա – cпacaтeльнaя oпepaция, oпepaция пo oкaзaнию пoмoщи – relief operation

փրկարարավերականգնողական օպերացիա – cпacaтeльнo-вocстaнoвитeльнaя oпepaция – recovery operation

ԱՄՆ-ում. մեկուսացած անձնակազմի, կարևոր սարքավորանքի և ազգային անվտանգության համար նշանակալից այլ պարագաների փնտրմանը, տեղորոշմանը, նույնականացմանը, տարահանմանը և վերադարձմանն ուղղված օպերացիաներ:

օգնության օպերացիա – տես *օպերացիա՝ փրկարարական օպերացիա*

օդազրոհային օպերացիա – вoздyшнo-штyрмoвыe дeйcтвия – air assault operation

Ռիզոմիզ վերթիռի և վայրէջքի միջոցներով (ուղղաթիռներ կամ կոնվերտոպլաններ) ցամաքային ուժերի կազմավորումների գործըջք՝ կրակային հզորության և շարժունության օգտագործմամբ տեղանքի կարևոր շրջանը զրավելու և պահելու, հակառակորդի ուժերի հետ անմիջական բախման մեջ մտնելու և դրանց ոչնչացնելու նպատակով:

օդադեսանտային օպերացիա – воздушно-десантная операция, авиадесантная операция – airborne operation

Ըստ նպատակի, տեղի ու ժամանակի համաձայնեցված և միասնական մտահղացմամբ ու պլանով իրագործվող մարտական գործողություններ, որոնք վարում են օդադեսանտային զորքերի, ավիացիայի և այլ զորատեսակների կազմավորումները հակառակորդի թիկունք մեծաթիվ իջագործերի տեղափոխման և առաջադրված մարտական խնդիրների կատարման ուղղությամբ:

օդադեսանտային օպերացիաների համադասող – координатор воздушно-десантных операций – airborne mission coordinator

օդային աջակցության օպերացիաների կենտրոն – центр операций по авиоподдержке – air support operations center

օդային տրանսպորտի օպերացիաներ – операции воздушного транспорта – air transport operations

օդային օպերացիա – воздушная операция, воздушная наступательная операция – air operation

Ուզման կազմակերպությունների տեսակ. մի քանի ավիացիոն միավորումների պատեհաժամոդեն նախապատրաստված զանգվածեղ ավիացիոն հարվածների, օդային ճակատամարտերի (մարտերի) և մարտական գործողությունների համախումբ, որն իրագործվում է ՋՈՒ-ի այլ տեսակների (այլ զորատեսակների) զորամիավորումների (զորամասերի) հետ փոխգործությամբ՝ ըստ միասնական մտահղացման ու պլանի և նպատակ ունի կարճ ժամկետում հասնելու օպերատիվ կամ ռազմավարական նպատակների:

օդային օպերացիա ընդդեմ հակառակորդի վրագետնյա ուժերի – воздушная операция против наземных сил противника – antisurface air operation

օդաշարժուն օպերացիա – аэромобильная операция – airmobile operation

Մարտական գործողությունների վարման ձև, երբ օդաշարժունակ (օդազրոհային) կազմավորումներն օդով ա-

րագ և ծածուկ կերպով տեղափոխվում են հակառակորդի թիկունք, օդացամաքային հարվածներ են հասցնում ընտրված օբյեկտներին, ապա արագ տարաշարժով տեղափոխվում նոր շրջան:

օդավայրէջքային օպերացիա – воздушно-посадочная операция – air land operation

օդացամաքային օպերացիա – воздушно-наземная операция – air land operation

օպերատիվ-մարտավարական օպերացիա – тактическая операция – tactical operation

օպերացիա ըստ 5-րդ հոդվածի – операция в рамках статьи 5-ой, операция по статье 5 – Article 5 operation

Ուզման կազմակերպությունների տեսակ. իրագործվում է Վաշինգտոնի պայմանագրի 5-րդ հոդվածին համապատասխան (և ՄԱԿ-ի Կանոնադրության 51-րդ հոդվածում ամրագրված կոլեկտիվ ինքնապաշտպանության իրավունքի շրջանակում)՝ պայմանագրի անդամ պետությանը կամ պետություններին ռազմական օգնության ցուցաբերման նպատակով այն դեպքերում, երբ դրանք ենթարկվում են զինված ագրեսիայի:

օպերացիա ՄԱԿ-ի հովանավորությամբ – операция под эгидой ООН – operation under the UN auspices

օպերացիա ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությամբ – операция под руководством НАТО – NATO-led operation

օպերացիայի ընդհատում – приостановка операции – operational pause

օպերացիայի թափ – размах операции – range of military operations

Օպերացիան բնութագրող հիմնական ցուցիչները՝ գործողությունների գոտու (շրջանի) լայնությունն ու խորությունը, օպերացիայի տևողությունը, հարձակման միջին օրական տեմպը:

օպերացիայի իրագործում – проведение операции – conduct of operations

օպերացիայի որոշում – решение на операцию – commander's intent

Ջորջի (ուժերի) կառավարման հիմքը, մարտական խնդրի կատարման կարգն ու եղանակները՝ սահմանված հրամանատարի կողմից, ներառում է՝ օպերացիայի (մարտի) մտահղացումը, գորքերին (ուժերին) հանձնարարվող խնդիրները, փոխգործության հիմնական հարցերը, կառավարման կազմակերպման հիմքերը, հիմնական տեսակների ապահովումների խնդիրները: Ընդունվում է ստացված խնդրի պարզորոշման, իրադրության գնահատման և հաշվարկումների (օպերացիայի մոդելավորման) արդյունքներով: Որոշման ընդունման համար անհրաժեշտ տրվյալները պատրաստում են շտաբները, գորատեսակների, հատուկ գորքերի ու ծառայությունների պետերը:

օպերացիայի սխեմա – схема операции – operational design

օպերացիայի սխեմայի գլխավոր գաղափար – главная идея схемы операции – operational design element

օպերացիայի վերջնական ռազմաքաղաքական արդյունք – конечный военно-политический результат операции – end state

Այն քաղաքական և/կամ ռազմական իրավիճակը, որը պետք է հաստատվի գործողությունների ավարտից հետո, երբ նպատակը լինի իրականացված:

օպերացիաների հետազոտում – исследование операций – operations research

Օպտիմալ, հիմնավորված որոշումների ընդունման համար մաթեմատիկական մեթոդների կիրառման գիտագործնական ուղղություն:

օպերացիաներ կիբեռտարածությունում – операции в киберпространстве – cyberspace operations

օպերացիաներ, որոնք ներառում են պարտադրման միջոցներ՝ երկիր կամ նրանից դուրս առանձին տեսակի ապրանքների տեղափոխումը կանխելու համար – տես *պատժամիջոց՝ պատժամիջոցի կատարման պարտադրում*

օպերացիոն – 1. операционный, 2. տես *օպերատիվ* – 1. operational, 2. տես *օպերատիվ*

օպտիկա – оптика – optics

1. Գիտություն լույսի (լուսային տիրույթի էլեկտրամագնիսական ալիքների) մասին: 2. Օպտիկական սկզբունքներով սարքերի մշակմամբ, պատրաստմամբ զբաղվող ճարտարագործական գիտություն: 3. Այդ սկզբունքներով գործող սարքերը:

օպտիկական – оптический – optic

Օպտիկային հատուկ՝ առնչվող:

օպտիկական ականորոնիչ – оптическая система поиска и обнаружения мин – optical minehunting

օպտիկական առանցք – оптическая ось – optical axis

օպտիկական գործիք – տես *օպտիկական՝ օպտիկական սարք*

օպտիկական սարք – оптический прибор – optical device

օպտիկական սարքի խաչագիծ – крест визирных нитей, сетка – reticle

օջախ – очаг – seat, center

Տարածք, որտեղ բացասական երևույթները (բնական կամ մարդածին աղետներ, զինված բախումներ, համաճարակ, զանգվածային ոչնչացման զենքի կիրառման հետևանքներ) առավել ուժեղ և ցայտուն կերպով են արտահայտված:

լարվածության օջախ – очаг напряженности – hotbed of tension, trouble spot

«Օսա» – «Оса» – “Gecko”

Մերձահար գործողությամբ «երկիր-օդ» դասի խորհրդային 9433 հրթիռ:

օվկիանագրություն – океанография – oceanography

օվկիանոս – океан – ocean

բաց օվկիանոս – открытый океан – open ocean

օտար – чужой, инородный – foreign

օտարում – отчуждение – alienation

Ռինեցվածքային իրավունքը որևէ մի անձից մեկ այլ անձի փոխանցելու իրավաբանական գործողություն:

օտարերկրացի – տես *արտասահմանցի*

օտարերկրյա – տես *արտասահմանյան*

օտարոտի – чуждый, несвойственный – alien

OSU – տես *տրանսպորտ՝ Օդային տրանսպորտի միջազգային ստոցիացիա*

օրապահ – дневальный – orderly
Ստորաբաժանումում (բուժկետում, հավաքակայանում ևն) օրվա վերակարգի անդամ շարքային կազմից, ենթարկվում է ստորաբաժանման հերթապահին:

օրապահիկ – суточный паек, паек – food rations
Զինծառայողին մեկ օրվա համար տրվող նորմավորված սնունդ:

հավելյալ օրապահիկ – дополнительный паек – extra food rations

չոր օրապահիկ – сухой паек – dry food rations

օրապահիկի պարկ – пайковый мешок – pack rations

օրդեր – ордер – warrant

օրենսգիրք – кодекс – code, codex
1. Միասնական օրենսդրական ակտ, որը համակարգում է իրավունքի որևէ բնագավառ՝ նախկինում եղածի վերանայման հիմքի վրա: 2. Հիմնական համապետական օրենսդրական ակտ, որը կարգավորում է կոնկրետ բնագավառում ծագող հարաբերությունները:

միօրինակացված զինվորական օրենսգիրք – унифицированный военный кодекс – Uniform Code of Military Justice
Օրենքների ժողովածու, որոնք կարգավորում են ՋՈՒ-ի զինծառայողների գործունեությունը, իրավունքները և պարտականությունները:

քրեական օրենսգիրք – уголовный кодекс – criminal code

օրենսդիր – 1. законодатель, 2. законодательный – 1. legislator, legislative, 2. legislative

1. Օրենսդիր (օրենքներ ընդունող) իշխանության մարմին, այդ մարմնի ներ-

կայացուցիչ: 2. Օրենսդիրն հատուկ՝ վերաբերող:

օրենսդրական – տես *օրենսդիր 2*

օրենսդրական գործընթաց – законодательный процесс – legislative process, legislative procedure

օրենսդրական նախաձեռնություն – законодательная инициатива – legislative initiative

օրենսդրություն – законодательство – legislation, legislature
Գործող օրենքների և այլ իրավանորմատիվ ակտերի համախումբ, որոնք կարգավորում են հարաբերությունները որևէ բնագավառում:

ազգային օրենսդրություն – национальное законодательство – national legislation

զինվորական օրենսդրության կոդիֆիկացում – кодификация военного законодательства – codification of military law

վարչական օրենսդրություն – административное законодательство – administrative legislation

Վարչական իրավունքի առարկան կազմող իրավահարաբերությունները կանոնակարգող նորմատիվ իրավական ակտերի համախումբ:

օրենք – закон – law, principle

պատերազմական ժամանակի օրենքներ – законы военного времени – war-time laws

Պետական իշխանության և կառավարման մարմինների նորմատիվ իրավական ակտեր, որոնք կիրառվում են պատերազմի շրջանում:

պատերազմի օրենքներ – законы войны – laws of war

Պատերազմող կողմերի միջև օբյեկտիվ, էական, անհրաժեշտ, կայուն, կրկնվող կապեր և առնչություններ, որոնք պայմանավորում են պատերազմի ծագումը, ընթացքը և ելքը:

Օրենք «Զինապարտության և զինվորական ծառայության մասին» – Закон «О воинской обязанности и военной служ-

бе» – Law on Military Obligations and Service

օրենքի գերակայություն – տես *իրավունք` իրավունքի գերակայություն*

օր – 1. день, 2. տես *ամսաթիվ* – 1. day, 2. տես *ամսաթիվ*

ամենավաղ ժամանման օր – дата самого раннего прибытия – earliest arrival date
Ուղեբեռի, զորամիավորման կամ փոխարինող անձնակազմի և նավահանգիստ, օդանավակայան կամ երկաթուղային կայան հասնելու ամենավաղ օրը:

բեռնմանը պատրաստության օր – дата готовности к погрузке – ready-to-load date

«Ե» օր – день «Е» – E-day
Հյուսիսատլանտյան դաշինքի կողմից կազմակերպված զորավարժություններն սկսելու օրը:

ժամանման նշանակված օր – назначенная дата прибытия – required date

«Կ» օր – день «Кей» – K-day
Օր, երբ նավերի համար մտցվում է նավաշարայունային համակարգ:

«Մ» օր – день «М» – M-day
ՆԱՏՕ-ում. այն օրը, երբ սկսվել է կամ պետք է սկսվի զորահավաքը:

«Զի» օր – день «G» – G-day
ՆԱՏՕ-ում. երբ պետական մակարդակով տրվում է կամ որոշվում է տալ զորքերի ծավալման հրաման:

«Փ» օր – день «П» – P-day
ԱՄՆ-ում. այն պահը, երբ ռազմական սպառման առարկաների արտադրությունը հավասարվում է ՋՈՒ-ի` այդ առարկայի պահանջարկին:

«Օրը» – день «Д» – D-day
Օպերացիան սկսելու օրը:

օրթոդրոմագիծ – ортодромия – great circle route

օրինագիծ – законопроект – bill, draft law
Մշակված և հաստատման համար խորհրդարան ներկայացված, բայց դեռ չընդունված օրենքի նախագիծ:

օրինակ – տես *նմուշ 1*

օրինականացում – տես *լեգալացում*

օրինականություն – легитимность, законность – legitimacy
Օրենքի պահանջների անվերապահ կատարում, համապատասխանություն դրանց:

օրինապատշաճություն – законосообразность – conformity with law, lawfulness
Համապատասխան օրենքի պահանջներին, համաձայն օրենքի կատարված (կամ չկատարված) գործողություն:

օրինաստեղծում – законотворчество – lawmaking
Միջոցառումների համալիր` նպատակաուղղված օրենքների մշակմանը, ըստ սահմանված ընթացակարգերի քննարկմանը, ճշգրտմանն ու ընդունմանը:

օրիներգ – гимн – hymn, national anthem
Հանդիսավոր երգ` պետության բարձրագույն պաշտոնական խորհրդանիշներից մեկը:

օֆշորային – офшорный – offshore

Ֆ (Ֆ)

Ֆաբրիկա – фабрика – plant

«**Ֆայտինգ Ֆալկոն**» – «Файтинг Фалькон» – Fighting Falcon
Ամերիկյան Ֆ-16 բազմանպատակային կործանիչ ինքնաթիռ:

Ֆայլ – файл – file

«**Ֆանտոմ**» – «Фантом» – “Phantom”
Ամերիկյան արտադրության Ֆ-4 բազմանպատակային կործանիչ ինքնաթիռ, որը հարմարեցված է ավիակրից թռիչքների համար:

Ֆաշիզմ – фашизм – fascism
Ծայրահեղ աջ քաղաքական շարժումների, գաղափարախոսությունների ընդհանրական անվանումը և դրանց համապատասխանող դիկտատորական

ծևի կառավարումը, որին բնորոշ են ռազմանոլական ազգայնականությունը (լայն ըմբռնմամբ), հակակոմունիզմը, օտարատեցությունը, ռևանշիզմը և ազգայնամոլությունը, առասպելային առաջնորդապաշտությունը, ընտրական ժողովրդավարության և ազատականության նկատմամբ ցայտունորեն դրսևորվող արհամարհանքը, հավատը դեպի ընտրախավերի գերիշխանությունն ու բնական սոցիալական աստիճանակարգությունը, պետութենապաշտությունը (էտատիզմ) և մի շարք դեպքերում՝ ցեղասպանությունը:

Ֆելդմարշալ – фельдмаршал – field marshal, FM

Մի շարք պետություններում՝ բարձրագույն զինվորական կոչում

Ֆիասկո – фиаско, полный провал – fiasco

Ֆիգուր – фигура – figure

1. Որևէ բանի արտաքին տեսք՝ կերպարանք: 2. Առարկայի կամ նրա մասերի դասավորության ձևարկված պատկեր՝ մարմին ևն: 3. Փակ գծով սահմանափակված հատված հարթության վրա, ինչպես և որոշակիորեն՝ որոշ կարգով դասավորված կետերի՝ գծերի մակերևույթների ևն ամբողջությունը:

Ֆիզիկական – физический – physical

1. Ֆիզիկային վերաբերող: 2. Մարմնական, մարդու առողջականին, օրգանիզմի զարգացմանը վերաբերող: 3. Իրական, առկա, առարկայական:

Ֆինանսական – финансовый – financial
Ֆինանսներին վերաբերող, հատուկ:

Ֆինանսական ամփոփիչ հաշվետվություն – сводная финансовая отчетность – consolidated financial statements

Ֆինանսական ցուցանիշների համակարգ, որոնք արտացոլում են հաշվետվության օրվա դրությամբ եղած ֆինանսական վիճակը և հաշվետու շրջանի համար ֆինանսական արդյունքները:

Ֆինանսական ապահովման մասին հավելված – приложение о финансовом обеспечении – finance annex

Փաստաթուղթ, որը կցվում է օպերացիաների պլանին:

Ֆինանսական կանոնակարգ – финансовый регламент – financial regulations

Ֆինանսական հաշվետվողականություն – финансовая отчетность – financial statements, financial reporting

Հաշվառման ցուցանիշների համակարգ, որը ներկայացված է որոշակի աղյուսակի տեսքով և բնութագրում է հաշվետու շրջանում գույքի, պարտավորությունների շարժը և ֆինանսական դրությունը:

Ֆինանսական վերահսկիչ – финансовый контролер, финансист-контролер – financial controller

Ֆինանսական տարի – финансовый год – fiscal year

Ֆինանսավորում – финансирование – financing, funding

Միջոցառումների համալիր, որոնք կազմակերպվում և իրագործվում են դրամական միջոցների նկատմամբ զորքերի (ուժերի) ունեցած պահանջմունքի լիակատար բավարարման համար:

ազգային ֆինանսավորում – национальное финансирование – national funding

բյուջեական ֆինանսավորում – бюджетное финансирование – budgetary funding

Բյուջեով նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար ձեռնարկություններին, հիմնարկներին, կազմակերպություններին դրամական միջոցների հատկացման համակարգ:

բյուջետային ֆինանսավորում – տես *Ֆինանսավորում*, *բյուջեական ֆինանսավորում*

Ֆինանսավորում ԳՀԽ ծրագրով – финансирование по линии программы ПРМ – PFP funding

Ֆլանելետ – фланелет – flannelette

Ֆլանելի կտոր, որն օգտագործվում է զենքի փողը մաքրելու համար:

Ֆյուզելաժ – фюзеляж – fuselage

Թռչող ապարատի իրանը, որն իրար է միացնում թևերը, արչաթևերը և (երբեմն) հենասարքն ու շարժիչները:

Ֆոնդ – фонд, фонды – fund

1. Որևէ նպատակի հատկացված դրամական կամ նյութական միջոցներ: 2. Մի տեղում հավաքված, խմբավորված և օգտագործման համար պահվող, գիտական ու մշակութային արժեք ներկայացնող իրերի՝ առարկաների՝ գրքերի՝ ձեռագրերի՝ գեղանկարների ևն հավաքածու:

թոշակային ֆոնդ – пенсионный фонд – retirement fund

սոցիալական ապահովագրման ֆոնդ – фонд социального страхования – social insurance fund

Ֆոսգեն – фосген – phosgene, carbonyl chloride, CG

Հեղձուցիչ մարտական թունավոր նյութ, որը լայնորեն կիրառվել է առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին:

Ֆորմացիա – формация, система – formation

1. Հասարակության զարգացման որոշակի փուլ, ինչպես նաև այդ փուլին բնորոշ հասարակական կազմակերպվածքը, որը պայմանավորված է արտադրության եղանակով և սեփականության ձևերով: 2. Հայացքների համակարգ, հոգեկերտվածք: 3. Ծագման ընդհանրությամբ միավորված լեռնատեսակների համախումբ:

Ֆորտ – տես *ամրոցիկ*

Ֆրեգատ – фрегат – frigate
Միջին չափի ռազմական նավ:

Ֆուգաս – фугас – land mine
Պայթյունի ժամանակ որոշակի ազդեցություն գործելու համար գետնի (հողի) մեջ թաղվող կամ ջրում տեղադրվող պայթուցիկ նյութի լիցք:

ատոմային ֆուգաս – атомный фугас – atomic demolition munition

**РУССКО – АРМЯНСКИЙ
СЛОВАРЬ**

**ՌՈՒՍԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ**

Редакторы: П. Б. БАЛАЯН, Л. В. ГАЛСТЯН

Խմբագիրներ՝ Պ. ԲԱԼԱՅԱՆ, Լ. ԳԱԼՍՏՅԱՆ

А	Б	В	Г	Д	Е
Ё	Ж	З	И	Й	К
Л	М	Н	О	П	Р
С	Т	У	Ф	Х	Ц
Ч	Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь
Э	Ю	Я			

А

абберация – խոտորում
 абонентское телевидение – см. *кабельное телевидение*
 абордаж – նավակալում, նավի գրավում
 абордажная команда – նավակալիչ խումբ
 абордажная сабля – նավակալային թուր
 абордажный крюк – նավաձանկ
 «Абрамс» – «Աբրամս»
 абрис – см. *контур*
 абсолютизм – 1. см. *абсолютная монархия*, 2. բացարձակապաշտություն
 абсолютная высота – բարձրություն ծովի մակարդակից, բացարձակ բարձրություն
 абсолютная высота выброски – վայրնետման բացարձակ բարձրություն
 абсолютная высота перехода – անցման բացարձակ բարձրություն
 абсолютная монархия – բացարձակ միապետություն, բացարձակապետություն
 абсолютная претензия – բացարձակապաշտական հավակնություն
 абсолютная сходимость – բացարձակ գուգամիտում
 абсолютное большинство – բացարձակ մեծամասնություն
 абсолютный фильтр – բացարձակ գտիչ
 авангард – առաջապահ
 авангардный – առաջապահ
 авансовый счет – կանխավճարային հաշիվ
 аварийная подводная лодка – 1. վթարային սուզանավ, 2. см. *подводная лодка, потерпевшая бедствие*
 аварийная посадка – վթարային վայրէջք
 аварийная ситуация – վթարային իրավիճակ
 аварийное спасение и пожаротушение – վթարային փրկարարական գործողություն և իրդեհի մարում

аварийно-спасательная капсула – վթարային փրկարարական պատիճակսցիկ
 аварийно-спасательные работы – վթարային փրկարարական աշխատանքներ
 аварийный – 1. վթարային, պահեստային, 2. см. *испорченный*
 аварийный запас – վթարային պաշար
 аварийный радиомаяк – վթարային ռադիոփարոս
 аварийный ремонт – վթարային նորոգում
 аварийный ремонт в боевых условиях – վթարային նորոգում մարտական պայմաններում
 аварийный сигнал – см. *сигнал бедствия*
 авария – վթար
 авария с ядерным боеприпасом – միջուկային զենքի վթարում
 авиаатака – см. *воздушная атака*
 авиабаза – см. *авиационная база*
 авиабензин – см. *авиационный бензин*
 авиабомба – см. *авиационная бомба*
 авиабомба общего назначения – ընդհանուր նախանշանակման ավիացիոն ռումբ, ֆուգասարեկորային ավիացիոն ռումբ
 авиабомбардировка – см. *воздушная бомбардировка*
 авиагоризонт – ավիահորիզոն, արհեստական հորիզոն
 авиагрузоперевозки – ավիաբեռնափոխադրումներ
 авиagrуппа специального назначения – հատուկ նախանշանակման ավիախումբ
 авиадесантная операция – см. *воздушно-десантная операция*
 авиадиспетчер – ավիակարգավար
 авиадиспетчерская – ավիակարգավարման կետ
 авиадиспетчерская служба – ավիակարգավարման ծառայություն
 авиадиспетчерская часть – ավիացիոն կարգավարման զորամաս

авиадиспетчерский контроль – ավիակարգավարում

авиазвено – ավիաօղակ

авиазенитная оборона (уст.) – см. *активная противовоздушная оборона*

авиакартографическое фотографирование – ավիացիոն քարտեզագրական լուսանկարչություն

авиакрыло – ավիաթև, թև

авиакрыло специальных операций – հատուկ օպերացիաների ավիաթև

авиалиния – ավիագիծ, ավիաուղի, օդուղի

авиамедицинская эвакуация – см. *авиационная медэвакуация*

авиамедицинская эвакуация с передовой – ավիաբուժտարահանում առջևի գծից

авиамедэвакуационное подразделение – ավիաբուժտարահանման ստորաբաժանում

авиаметеорологический наблюдательный пункт – ավիաօդերևութաբանական դիտման կետ

авианосец – ավիակիր

авианосная матка – см. *авианосец*

авианосная ударная группа – հարվածային ավիակրային խումբ

авианосное ударное соединение – հարվածային ավիակրային նավաջոկատ

авиаотряд – ավիաջոկատ

авиаотряд специальных операций – հատուկ օպերացիաների ավիաջոկատ

авиаперевозка войск за пределы страны – զորքի ավիատեղափոխում երկրի սահմաններից դուրս

авиаперевозки на театре военных действий – ավիափոխադրումներ ռազմական գործողությունների թատերաբեմում

авиаписьмо – ավիանամակ

авиаподдержка – ավիաաջակցություն, օդային աջակցություն

авиаполк – ավիագունդ

авиаполк морского базирования – տախտակամածային բազավորմամբ ավիագունդ

авиаполк палубного базирования – см. *авиаполк морского базирования*

авиатехник – ավիատեխնիկ

авиатор – ավիատոր, ռազմաօդային ուժերի ծառայող

авиатранспортабельная установка – ավիափոխադրելի կայանք

авиатрасса – см. *авиалиния*

авиационная база – ավիացիոն զորակայան, ավիազորակայան

авиационная бомба – ավիացիոն ռումբ

авиационная бомбардировка – см. *воздушная бомбардировка*

авиационная бомбовая кассета – ավիացիոն ռումբային կասետ

авиационная группировка – ավիացիոն խմբավորում

авиационная карта – ավիացիոն քարտեզ

авиационная медэвакуация – ավիացիոն բուժտարահանում, ավիաբուժտարահանում

авиационная подготовка – ավիացիոն պատրաստում

авиационная поддержка – ավիացիոն աջակցություն

авиационное вооружение – ավիացիոն սպառազինություն

авиационное наступление – ավիացիոն հարձակում

авиационное прикрытие – ավիացիոն ծածկապաշտպանություն

авиационное прикрытие колонны – շարայան ավիացիոն ծածկապաշտպանություն

авиационное сопровождение – ավիացիոն ուղեկցում

авиационный – 1. ավիացիոն, 2. օդային

авиационный бензин – ավիացիոն բենզին, ավիաբենզին

авиационный груз – ավիաբեռ

авиационный компонент – օդային բաղադրիչ

авиационный удар – օդային հարված, հարված օդից

авиация – ավիացիա

авиация дальнего действия – հեռահար գործողությամբ ավիացիա, հեռագնաց ավիացիա

авиаэвакуация – ավիատարահանում

автодром – ավտոարշավարան

автоклав – ավտոկլավ

автоколонна – ավտոշարայուն

автократия – անձնիշխանություն

автомат – ավտոմատ

автоматизированная обработка данных – տվյալների ավտոմատացված մշակում

автоматизированная система боевого управления – սմ. *автоматизированная система управления войсками*

автоматизированная система управления – կառավարման ավտոմատացված համակարգ, ԿԱՀ

автоматизированная система управления войсками – գորքերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ, ԶԿԱՀ, մարտական կառավարման ավտոմատացված համակարգ

автоматизированная система управления переброской и передвижениями ОВС НАТО в Европе – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տեղափոխումների և տեղաշարժերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ, «ԱԴԱՄՍ» ԿԱՀ

автоматизированное военное учение – սմ. *военное учение на ЭВМ*

автоматизированный – ավտոմատացված

автоматизированный контроль за скоростью вертолета – սմ. *метод регулирования оборотов несущего винта*

автоматическая станция радиотехнической разведки и активного радиоэлектронного подавления – ռադիոտեխնիկական հետախուզության և ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային ճնշման ավտոմատ կայան

автоматический – ավտոմատ, ինքնաշխատ

автоматический заход на посадку и посадка – ավտոմատ անցում վայրէջքի և վայրէջք

автоматическое оружие – ավտոմատ զենք

автоматическое телеметрическое управление – ավտոմատ հեռուստաչափական կառավարում

автомат Калашникова – Կալաշնիկովի ավտոմատ, «Կալաշնիկով»

автомобиль – ավտոմեքենա

автомобиль повышенной проходимости – սմ. *вездеход*

автомобиль-амфибия – ավտոմեքենա ամֆիբիա, լողունակ ամենագնաց ավտոմեքենա

автомобильная цистерна – ավտոցիստերն

автомобильный транспорт – ավտոմոբիլային տրանսպորտ, ավտոտրանսպորտ

автономия – ինքնավարություն

автономная мина – ինքնավար ական, չկառավարվող ական

автономное управление – ինքնուրույն կառավարում

автономность действий – գործողությունների ինքնավարություն

автономный – սմ. *самостоятельный*

авторитет – հեղինակություն, ազդեցիկություն

автостоянка – ավտոկայանատեղ

автострада – ավտոձեպուղի

автотранспорт – սմ. *автомобильный транспорт*

автоцистерна – սմ. *автомобильная цистерна*

агент – 1. գործակալ, 2. ազդանյութ

агент-вербовщик – հավաքագրող գործակալ

агентство – գործակալություն

агентство НАТО – ՆԱՏՕ-ի գործակալություն

агентство НАТО по техническому обеспечению и снабжению – ՆԱՏՕ-ի՝ տեխնիկական ապահովման ու մատակարարման գործակալություն

агенство (НПО) по оказанию помощи пострадавшим – տուժածներին օգնություն ցույց տվող գործակալություն

агентура, законсервированная для действий в тылу врага – հակառակորդի թիկունքում գործելու համար թաքցված գործակալական ցանց

агентурная разведка – գործակալական հետախուզություն

агентурная сеть – գործակալական ցանց

агентурные данные – գործակալական տվյալներ

агрегат – ագրեգատ

агрессивное действие – ագրեսիվ գործողություն

агрессивный – ագրեսիվ

агрессия – ագրեսիա

агрессор – ագրեսոր

адамсит – ադամսիտ

адаптация – 1. հարմարեցում, համապատասխանեցում, 2. հարմարում

адаптация сил – ուժերի հարմարեցում

адаптация человека к технике – մարդու հարմարում տեխնիկային

адаптивное планирование – ադապտիվ պլանավորում, հարմարական պլանավորում

административная задача – վարչական խնդիր

административное законодательство – վարչական օրենսդրություն

административное право – վարչական իրավունք

административно-организационный документ – վարչակազմակերպական փաստաթուղթ

административно-тыловая деятельность – վարչաթիկունքային գործունեություն

административно-тыловое управление – վարչաթիկունքային կառավարում

административно-тыловой план – վարչաթիկունքային պլան

административно-тыловой потенциал – վարչաթիկունքային ներուժ

административно-тыловой приказ – վարչաթիկունքային հրաման

административно-хозяйственная деятельность – վարչատնտեսական գործունեություն

административно-хозяйственная часть – վարչատնտեսական մաս

административно-хозяйственное обеспечение – վարչատնտեսական ապահովում

административно-хозяйственное управление – վարչատնտեսական վարչություն

административно-хозяйственные возможности – վարչատնտեսական հնարավորություններ

административные войска – վարչական զորքեր

административный – վարչական

администрация – 1. վարչություն, 2. վարչակազմ

адмирал – ծովակալ

адмиралтейство – ծովակալություն

адмирал флота – նավատորմի ծովակալ

адресат информации – տեղեկույթի հասցեատեր

адъюнкт – ադյունկտ

адъютант – համհարզ

азбука Морзе – Մորզեի այբուբեն

азимут – ազիմուտ

акватория – ջրատարածք

акклиматизация – կլիմայավարժեցում, օդընտելացում

аккомодация – հարմարում

аккумулятор – հոսանքակուտակիչ

акт – 1. *действие*, 2. ակտ

акт возмездия – վրիժառուական ձեռնարկում

акт о капитуляции – կապիտուլացման ակտ

активизация – ակտիվացում

активист – ակտիվիստ

активная защита бронетехники – զրահատեխնիկայի ակտիվ պաշտպանություն

активная защита от оружия массового уничтожения – զանգվածային խոցման զենքից ակտիվ պաշտպանություն

активная мина – ակտիվ ական

активная оборона – ակտիվ պաշտպանություն

активная оборонительная противоздушная операция – ակտիվ պաշտպանողական հակաօդային օպերացիա

активная противоздушная оборона – ակտիվ հակաօդային պաշտպանություն

активная публичная информационная политика – ակտիվ հանրային տեղեկատվական քաղաքականություն

активное минное поле – ակտիվ ականադաշտ

активное радиоэлектронное подавление – ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային ճնշում

активное самонаведение – ակտիվ ինքնուղղորդում

активно-реактивная броня – ակտիվ-ռեակտիվ զրահ

активность – ակտիվություն

активность обороны – պաշտպանության ակտիվություն

активный заряд – ակտիվ լիցք

активный материал – ակտիվ նյութ

активный спутник связи – կապի գործող արբանյակ

активный статус – ակտիվ կարգավիճակ

активный участок движения ракеты – թափառքի փուլ, հրթիռի թռիչքի ակտիվ հատված, վերընթացի փուլ

активы – ակտիվներ

акустическая мина – ակուստիկ ական, ձայնային ական

акустическая разведка – ակուստիկ հետախուզություն, ձայնային հետախուզություն

акустическая цепь – ակուստիկ շղթա, ձայնային շղթա

акустическое подавление – ակուստիկական ճնշում, ակուստիկական միջոցներին հակազդեցության ձեռնարկումներ

акционерный капитал – բաժնետիրական կապիտալ

акция – 1. *см. предприятие* 2, 2. բաժնետոմս

«Аламо» – «Ալամո»

альтернатива – այլընտրանք

альтернативная гражданская служба – այլընտրանքային քաղաքացիական ծառայություն

альтернативная служба – այլընտրանքային ծառայություն

альтернативное топливо для газовых турбин – այլընտրանքային գազատուրբինային վառելիք

альтернативный – այլընտրանքային

альтиметрия – բարձրաչափություն

альянс – միություն, դաշինք, զինակցություն

амбразура – 1. որմնանցք, ականատ, 2. *см. бойница*

амбулаторный больной – երթևեկ հիվանդ, քայլող վիրավոր

американский – ամերիկյան

Американский Легион – Ամերիկյան լեգեոն

амнистия – համաներում

амортизатор – թափամեղմիչ, թրթռամեղմիչ, հանդարտիչ

амортизация – 1. թափամեղմում, 2. մարում

амплитудная модуляция – լայնության մոդուլացում

ампутация – անդամահատություն

амфибийная оперативная группа – ծովադեսանտային օպերատիվ խումբ

амфибийно-десантное средство – ավիանիչ միջոց	антенная мина – ավեհավաքային ական, հաճախականամակածական պայթուցիչով ական
амфибия – ամֆիբիա	антенный обтекатель – ավեհավաքի շրջհուփչ
анализ – վերլուծություն	антивоенный – հակապատերազմական, հակառազմական
анализ видовой информации – տեսապատկերային տեղեկության վերլուծություն	антидот – հակաթուն
анализ вопросов обороны – պաշտպանության հարցերի վերլուծություն	антиклинальная складка – անտիկլինալ ծալք, կամարածալք
анализ местности – տեղանքի վերլուծություն	антиколониализм – հակազաղութատիրություն
анализ надежности – հուսալիության վերլուծություն	антимилитаризм – հակառազմամոլություն
анализ разведывательных данных – հետախուզական տվյալների վերլուծություն	антиобледенитель – <i>см. противообледенительное устройство</i>
анализ рисков – ռիսկերի վերլուծություն	антипартизанская операция – հակապարտիզանական օպերացիա
анализ угроз – սպառնալիքների վերլուծություն	антипартизанские действия – հակապարտիզանական գործողություններ
анализ цели – նշանակետի վերլուծություն	антирадиационная защита – 1. հակաճառագայթային պաշտպանակ, 2. հակաճառագայթային պաշտպանություն
анализ эффективности затрат – ծախսերի արդյունավետության վերլուծություն	антитерроризм – <i>см. контртерроризм</i>
аналитический отчет об учениях – զորավարության մասին վերլուծական հաշվետվություն	антифриз – հակասառիչ
аналог – նմանակ	антропогенная катастрофа – <i>см. техногенная катастрофа</i>
аналогизация – նմանակում	анфиладный огонь – <i>см. продольный огонь</i>
анархия – անիշխանություն, անարխիա	«Апач» – «Ապաչ»
ангар – հանգար	аппарат – 1. ապարատ, 2. աշխատակազմ
ангария – անգարիա, բռնագործածում	аппарат на воздушной подушке – օդային բարձով ապարատ, օդաբարձով փոխադրամիջոց
английский военно-морской флаг – «Սպիտակ վառ»	аппарат президента – նախագահի աշխատակազմ
Андреевский флаг – Անդրեյյան դրոշ	аппаратура – ապարատուրա
анклав – անկլավ	аппаратура распознавания – զատորոշման ապարատուրա
аннексировать – բռնակցել	аппаратура целеуказания – նշանացուցման ապարատուրա
аннексия – բռնակցում	
аннигиляционное оружие – անիհիլացիոն զենք	
аннигиляция – անիհիլացիա	
аннотация – համառոտագրություն	
аннотировать – համառոտագրել	

аппаратчик – փափրատորդ, փափրատ-
չիկ

аппарель – թեքամատույց

аппендикс (аэроштата) – ելուստ

аптечка – դեղարկղ, առաջին բուժօգնութ-
յան դեղարկղ

аптечка первой помощи – սմ. *аптечка*

арбитр – 1. իրավարար, միջնորդ դատա-
վոր, 2. սմ. *рефери*

арена – 1. ասպարեզ, 2. ռազմաբեմ,
3. սմ. *театр*

арена военных столкновений – մարտա-
կան բախումների ռազմաբեմ

арена международного сотрудничества – միջազգային համագործակցության աս-
պարեզ

арендатор – վարձակալ

арест – կալանում, կալանք

арестованный – կալանավորված (անձ)

арестовывать – կալանել, կալանավորել

аристократия – ազնվապետություն

армейская авиация – բանակային ավի-
ացիա

армейская группировка – բանակային
խմբավորում

армейская контрнаступательная операция – հակահարձակողական բանակային օպե-
րացիա

армейская наступательная операция –
հարձակողական բանակային օպերացիա

армейская оборонительная операция –
պաշտպանական բանակային օպերա-
ցիա

армейская разведка – բանակային հետա-
խուզություն

армейский – բանակային

армейский атташе (по сухопутным вой-
скам, *амер.*) – բանակային կցորդ

армейский корпус – բանակային կորպուս

армейский оборонительный рубеж –
պաշտպանական բանակային բնագիծ

армированная колючая лента – ամրա-
նավորված փշաժապավեն

армия – բանակ

Армия обороны – Պաշտպանության բա-
նակ

армия прикрытия – ծածկապաշտպանու-
թյան բանակ

Армянская сводная бригада – Հայկական
հավաքական բրիգադ

Армянский армейский корпус – Հայկա-
կան բանակային կորպուս

арсенал – զինանոց, արտենալ

артиллерийская батарея – հրետանային
մարտկոց

артиллерийская инструментальная раз-
ведка – հրետանային գործիքային հետա-
խուզում

артиллерийская мина – հրետանային ա-
կան

артиллерийская подготовка – հրետանա-
յին պատրաստում

артиллерийская подготовка атаки – գրո-
հի հրետանային պատրաստում

артиллерийская поддержка атаки – գրո-
հի հրետանային աջակցություն

артиллерийская поддержка наступле-
ния – հարձակման հրետանային աջակ-
ցություն

артиллерийская приборная разведка –
հրետանային գործիքային հետախուզում

артиллерийская разведка – հրետանային
հետախուզություն

артиллерийская стрельба – հրետածգութ-
յուն

артиллерийский – հրետանային

артиллерийский боеприпас – հրետանա-
յին զինամթերք

артиллерийский дивизион – հրետանա-
յին դիվիզիոն

артиллерийский обстрел – հրետակոծում

артиллерийский огонь – հրետանային
կրակ

артиллерийский офицер – հրետանու սպա
 артиллерийский рейд – հրետանային
 մարտարշավ
 артиллерийский снаряд – *см. снаряд*
 артиллерийское вооружение – հրետա-
 նային սպառազինություն
 артиллерийское орудие – հրետանային
 հրանոթ
 артиллерийско-техническое обеспе-
 чение – հրետանատեխնիկական ապահո-
 վում
 артиллерийско-техническое снабжение –
 հրետանային-տեխնիկական մատակա-
 րարում
 артиллерист – հրետանավոր
 артиллерия – հրետանի
 артиллерия противовоздушной обороны
 – հակաօդային պաշտպանության հրետա-
 նի, զենիթային հրետանի
 архитектура международной безопасно-
 сти – միջազգային անվտանգության ճար-
 տարապետություն
 «Арчер» – «Արչեր»
 арьергард – վերջապահ (գործ)
 асимметричная война – անհամաչափ
 պատերազմ
 асимметричная угроза – անհամաչափ
 սպառնալիք
 асимметричный – անհամաչափ
 асимметричный характер боевых дей-
 ствий – անհամաչափ մարտական գործո-
 ղություններ
 ассамблея – վեհաժողով, ասամբլեա
 ассигнования (из бюджета) – հատկա-
 ցում
 астрокомпас – *см. астрономический ком-
 пас*
 астронавигационная система – աստղա-
 ուղեվարական համակարգ
 астронавт – *см. космонавт*
 астронавтика – *см. космонавтика*

астрономический горизонт – աստղաբաշ-
 խական հորիզոն
 астрономический компас – աստղակողմ-
 նացույց
 астроориентатор – աստղակողմնորոշա-
 արք
 АСУ – *см. автоматизированная система
 управления*
 АСУ «АДАМС» – *см. автоматизирован-
 ная система управления переброской и
 передвижениями ОВС НАТО в Европе*
 атака – գրոհ
 атака истребителей на наземную цель –
 կործանիչների գրոհ վրազետնյա նշանա-
 կետի վրա
 атака наземной цели – գրոհ վրազետնյա
 նշանակետի վրա
 атака по наведению – գրոհ ուղղորդմամբ
 атаковать – հարձակվել, գրոհել
 атакующая сторона – հարձակվող կողմ
 атакующий – հարձակողական
 атакующий вал – *см. атакующий эшелон*
 атакующий эшелон – գրոհող շղթա
 атмосфера – մթնոլորտ
 атмосферное оружие – մթնոլորտային
 զենք
 атмосферные помехи – մթնոլորտային
 խանգարումներ
 атмосферный ядерный взрыв – մթնոլոր-
 տային միջուկային պայթյուն
 атом – ատոմ
 атомная бомба – ատոմային ռումբ
 атомная бомба в 20 килотонн – անվա-
 նական ատոմային ռումբ
 атомная стратегическая подводная под-
 ка – ռազմավարական ատոմային սուզա-
 նավ
 атомный – ատոմային
 атомный фугас – ատոմային ֆուգաս
 атропин – ատրոպին

атташе – կցորդ
 атташе по обороне – պաշտպանության գծով կցորդ
 аттестат – 1. ատեստատ, 2. վկայական
 аттестация – ատեստավորում
 аудит – աուդիտ, ստուգում
 аудитор – աուդիտոր
 аудитория – լսարան
 аутентичность – բնագրաբնութայինություն
 ацетат – ացետատ, քացախաթթվի աղ
 ацетатная калька – ացետատային մոմաթուղթ
 аэровокзал – ավիակայարան
 аэродинамика – ատրոդինամիկա
 аэродинамическая ракета – ատրոդինամիկ հրթիռ
 аэродинамическая сила – ատրոդինամիկական ուժ
 аэродинамическое давление – ատրոդինամիկական ճնշում
 аэродром – 1. թռիչքարան, ատրոդրոմ, 2. թռիչքադաշտ, ատրոդրոմ
 аэродром вылета – մեկնման թռիչքարան
 аэродромная сеть – թռիչքարանների ցանց
 аэродромное движение – թռիչքադաշտային երթևեկություն
 аэродромное тормозное устройство – թռիչքադաշտային արգելակիչ սարք
 аэродромно-техническое обеспечение – թռիչքադաշտային-տեխնիկական ապահովում
 аэродромные восстановительные работы – թռիչքադաշտային վերականգնողական աշխատանք
 аэродромный сигнальщик – թռիչքադաշտային ազդանշանորդ
 аэродром передислоцирования – վերատեղաբաշխման թռիչքարան
 аэродром рассредоточения – տարաբաշխման թռիչքարան

аэрозоль – ատրոզոլ
 аэрокосмическая оборона – օդատիեզերական պաշտպանություն
 аэрокосмический экспедиционный корпус – օդատիեզերական ռազմարշավային կորպուս
 аэромобильная операция – օդաշարժուն օպերացիա
 аэромобильная пехота – օդաշարժունակ հետևակ
 аэромобильность – օդաշարժունություն
 аэромобильные войска – օդաշարժունակ զորքեր
 аэромобильные силы – օդաշարժունակ ուժեր
 аэромобильный – օդաշարժուն, օդաշարժունակ
 аэронавигационная карта – ավիաուղեվարական քարտեզ
 аэронавигационная топографическая карта – ավիաուղեվարական տեղագրական քարտեզ
 аэронавигация – օդաուղեվարություն
 аэропауза – ատրոպաուզա
 аэроплан – ինքնաթիռ, ատրոպլան
 аэропорт – օդանավակայան
 аэропорт выгрузки – բեռնաթափման օդանավակայան
 аэропорт погрузки – բառնման օդանավակայան
 аэропорт тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման օդանավակայան
 аэростат заграждения – արգելապատնեշող օդապարիկ
 аэросхема – օդագծապատկեր, ընթացիկ օդային իրադրության գծապատկեր
 аэрофинишер – ավիականգնեցուցիչ, ավիաավարտիչ
 аэрофотографирование – օդալուսանկարչություն
 аэрофотоснимок – օդալուսանկար

аэрофотосъемка – 1. օդալուսանկարում, 2. *см. аэрофотографирование*

Б

Б-2 «Спирит» – Բ-2 «Սպիրիտ»

багаж – բազաժ

багажник – բեռնախցիկ, բեռնատեղ

багажное отделение – բեռնախցիկ

база – 1. *см. военная база*, 2. բազա, 3. շտեմարան, պահոց

база геопространственных разведывательных данных – աշխարհատարածական հետախուզական տվյալների շտեմարան

база данных – տվյալների շտեմարան

база данных геопространственной разведки для особых операций – հատուկ օպերացիաների համար աշխարհատարածական հետախուզական տվյալների շտեմարան

база данных по тылу – թիկունքի վերաբերյալ տվյալների շտեմարան

база обеспечения – ապահովման բազա

база подводных лодок – սուզանավերի գորակայան

база разведанных – հետախուզական տվյալների շտեմարան

база снабжения – մատակարարման բազա

база хранения вооружения и техники – սպառազինության ու տեխնիկայի պահման բազա

базирование – բազավորում

базис – *см. основа*

базисная линия – հիմնագիծ

базисный – *см. основной 2*

базисный год – բազիսային տարի, հիմքային տարի

базисный период – հիմքային ժամանակաշրջան, բազիսային ժամանակաշրջան

базовая карта – հիմքային քարտեզ

базовая проектная угроза – հիմքային մատակարարական սպառնալիք

базовое соглашение о заказе – պատվերի հիմնական պայմանագիր

базовый – հիմնական

базовый запас – հիմնական պաշար

базука – բազուկա

бак – 1. բար, ցիստեռն, 2. *см. нос корабля*

бакен – խարսխավոր լողան

бактериологическая война – կենսաբանական պատերազմ

бактериологическая разведка – մանրէաբանական հետախուզություն

бактериологическое оружие – *см. биологическое оружие*

баланс – հաշվեկշիռ

баланс мощности – *см. баланс сил 2*

балансовая стоимость – հաշվեկշռային արժեք

баланс сил – 1. ուժերի հաշվեկշիռ, 2. հզորությունների հաշվեկշիռ

балка – *см. овраг*

баллистика – ձգաբանություն, բալիստիկա

баллистическая ракета – բալիստիկ հրթիռ

баллистическая ракета ближнего действия – մերձագործ բալիստիկ հրթիռ

баллистическая ракета с разделяющейся головной частью – միջմայրցամաքային հրթիռ՝ տրոհվող գլխամասով

баллистическая ракета средней дальности – միջին հեռահարությամբ բալիստիկ հրթիռ

баллистическая траектория – ձգաբանական հետագիծ

баллистические характеристики – բալիստիկական բնութագրեր

баллистический – բալիստիկ, բալիստիկական, ձգաբանական

балл облачности – ամպամածության միավոր

балльность моря – ծովի բալայնություն
 банда – հրոսակախումբ
 бандаж – կալանդ
 бандит – բանդիտ, ավազակ
 бандформирование – զինյալ խումբ, բանդկազմավորում
 банк – բանկ, դրամատուն
 банк крови и плазмы – արյան բանկ
 банно-прачечные объекты – բաղնիքավացքատնային օբյեկտներ
 бар (ед. давления) – բար
 барабан – 1. թմբուկ, 2. թմբկազվան
 барабанный магазин – թմբկածն պահուսակ
 барабанщик – թմբկահար
 «Барет» – «Բարետ»
 барокамера – ճնշախուց
 барометрическая высота – ճնշաչափական բարձրություն, բարձրություն ըստ ճնշման
 барражирование – օդաարգելափակում
 баррикада – բարիկադ
 барьер – պատնեշ
 батальон – գումարտակ
 батальон бронемоторизованной пехоты – զրահամեքենայացված հետևակի գումարտակ
 батальонная десантная группа – դեսանտային գումարտակային խումբ
 батальонная тактическая группа (США) – գումարտակային մարտավարական խումբ
 батальонный – գումարտակային
 батальонный старшина – գումարտակի ավագ
 батальон специального назначения – հատուկ նախանշանակման գումարտակ
 батарея – մարտկոց
 батискаф – բատիսկաֆ, ստորջրյա ապարիտ
 бафтинг – պոչաթրթռում

башенка – աշտարակ, դիտանոց, զրահաաշտարակ
 башня – 1. աշտարակ, 2. *см. револьверная головка станка*
 ББЛА – *см. боевой беспилотный летательный аппарат*
 бдительность – զգոնություն
 бдительность военнослужащего – զինծառայողի զգոնություն
 бдительный – զգոն
 беглый огонь – հաճախածիզ կրակ
 бегство от опасности – փախուստ վտանգից, խուսափում վտանգից
 бедственный – *см. катастрофический*
 бедствие – *см. катастрофа*
 бедствие, произошедшее за рубежом – արտերկրում տեղի ունեցած աղետ
 бежавший из плена – գերությունից փախած
 беженец – փախստական, հարկադրված վերաբնակիչ
 беженец, прокравшийся на борт корабля – ապօրինի կերպով նավ սողոսկած փախստական
 беженство – գաղթականություն
 безбилетный пассажир – անտոմս ուղևոր
 без вести пропавший – անհայտ կորած
 без вести пропавший в бою – մարտում անհայտ կորած
 безвзрывное сгорание – անպայթյուն այրում
 безвластие – անտերնչություն
 безвозвратная потеря – անդառնալի կորուստ
 безвредный – *см. безобидный*
 безвыходное положение – անելանելի վիճակ
 безгильзовый патрон – անպարկուճ փամփուշտ
 бездействие – անգործություն

бездымный порох – см. <i>кордит</i>	безопасность личности – անհատի անվտանգություն
беззаконие – անօրինություն, ապօրինություն	безопасность на основе сотрудничества – անվտանգություն համագործակցությամբ
безлюдный – անալի, անբնակ	безопасность отечества – հայրենիքի անվտանգություն
безмолвие – см. <i>тишина</i>	безопасность передачи – հաղորդման անվտանգություն
безнадежная атака – անհույս գրոհ	безопасность полетов – թռիչքների անվտանգություն
безнадежность – անհուսալիություն	«безопасность посредством науки» – «անվտանգություն գիտության միջոցով»
безобидный – անվնաս, անմեղ	безопасность связи – կապի անվտանգություն
безоговорочная капитуляция – անվերապահ կապիտուլյացում	безопасный – անվտանգ, վտանգ չներկայացնող
безопасная высота – անվտանգ բարձրություն	безопасный угол обстрела воздушного сектора – օդային կրակակոծման անվտանգ անկյուն
безопасная высота взрыва – պայթյունի անվտանգ բարձրություն	безоружный – անզեն, չզինված
безопасная высота пролета – թռիչքանցման անվտանգ բարձրություն	безответственность – անպատասխանատվություն
безопасная глубина – անվտանգ խորություն	безоткатное орудие – անհետզուրք հրանոթ
безопасная дистанция – անվտանգ հեռավորություն	безотлагательный – см. <i>срочный</i>
безопасная зона – 1. անվտանգ գոտի, 2. անվտանգ շրջան	безрассудство – անխոհեմություն, անշրջահայեցություն
безопасная обстановка – անվտանգ իրադրություն, անվտանգ միջավայր	безъядерная зона – անմիջուկազեն գոտի
безопасная скорость – անվտանգ արագություն	белая дымовая завеса – սպիտակ ծխածածկույթ
безопасная среда – см. <i>безопасная обстановка</i>	бензин – բենզին
безопасная якорная стоянка – անվտանգ խարսխակայան	бензовоз – բենզատար
безопасное положение мины – ականի անվտանգ վիճակ	бензонасос – բենզապոմպ
безопасное удаление – 1. անվտանգ հեռավորություն, 2. см. <i>радиус безопасности</i>	берег – ափ
безопасностная политика – см. <i>политика в области безопасности</i>	береговая база – առափնյա զորակայան
безопасностное сотрудничество – անվտանգային համագործակցություն, համագործակցություն անվտանգության բնագավառում	береговая охрана – առափնյա պահպանաշրջկատ
безопасность – անվտանգություն	береговая полоса – ծովեզրյա գոտի
	береговая рефракция – մերձափնյա բեկում

береговое минное поле – առափնյա ականադաշտ

береговой – ափամերձ, մերձափնյա, առափնյա

береговой плацдарм – առափնյա հենադաշտ

береговой склад запасов десантной операции – դեսանտային օպերացիայի պաշարների ծովամերձ պահեստ

берма – առափ

«бесконтактная» война – «անշփուժ» պատերազմ

бескровный поворот – անարյուն հեղաշրջում

беспарашютная выброска – անպարաշյուտ վայրնետում

беспилотный – անօդաչու

беспилотный летательный аппарат – անօդաչու թռչող ապարատ, ԱԹԱ

бесплатное почтовое отправление – անվճար փոստային առաքում

беспокоящее минное поле – անհանգստացնող ականադաշտ

беспокоящие действия – անհանգստացնող գործողություններ

беспокоящий огонь – անհանգստացնող կրակ

беспорядок – անկարգություն, հուզումներ

беспорядочное бегство – անկանոն փախուստ

беспорядочность – см. *сумбура*

беспредел – см. *беззаконие*

беспристрастность – անկողմնակալություն, անաչառություն

беспристрастный подход – անկողմնակալ մոտեցում, անաչառ մոտեցում

беспристрастный посредник – անկողմնակալ միջնորդ, անաչառ միջնորդ

бессрочный договор – անժամկետ պայմանագիր

бесстрашный – см. *смелый*

бесхозная техника – անտիրական տեխնիկա

БМД – см. *боевая машина десанта*

бивак – գիշերակայք

бидон – թիթեղաման

бикфордов шнур – см. *огнепроводный шнур*

билатеральная инфраструктура – см. *двусторонняя инфраструктура*

билль о правах – իրավունքների մասին օրենսդրական ակտ

бинарный химический боеприпас – երկնյութ քիմիական զինամթերք

бинокль – հեռադիտակ

бинокулярный – հեռադիտակային, երկակնյա

бинт – բինտ

бинтовать – см. *перевязывать*

биологическая безопасность – կենսաբանական անվտանգություն

биологическая война – см. *бактериологическая война*

биологическая обстановка – կենսաբանական իրադրություն

биологическая опасность – կենսաբանական վտանգ

биологическая операция – կենսաբանական օպերացիա

биологическая разведка – կենսաբանական հետախուզում

биологическая среда – կենսաբանական միջավայր

биологические боеприпасы – կենսաբանական զինամթերք

биологический – կենսաբանական

биологический агент – կենսաբանական ազդանյութ

биологическое оружие – կենսաբանական զենք

биометрический – կենսաչափական

бионика – բիոնիկա

биосферное оружие – կենսոլորտային զենք	блокирование района – շրջանի շրջափակում
биотерроризм – կենսաահաբեկչություն	блокпост – ուղեպահակետ, բլոկ կետ
биплан – բիպլան, կրկնաթև ինքնաթիռ	«Блоупайп» – «Բլոուփայպ»
бить тревогу – ահազանգել	БЛУ-82 «Дейзи каттер» – ԲԼՈՒ-82 «Դեյզի քատեր»
благоприятная обстановка – см. <i>благоприятные условия</i>	«Блэкхоук» – «Բլեկհոուկ»
благоприятные условия – բարենպաստ պայմաններ, բարենպաստ իրադրություն	БМП – см. <i>боевая машина пехоты</i>
благородство – ազնվաբարոյություն, ազնվազարմություն	богослужение в полевых условиях – դաշտային պատարագ
бланк – ձևաթուղթ	бодриться – см. <i>крепиться</i>
блеск – փայլ	боевая бронированная землеройная машина – մարտական գրահապատ հողափոր մեքենա
блеф – փչոց	боевая видеокамера – մարտատեսախցիկ
ближайшая задача – մոտակա խնդիր	боевая выкладка – մարտական հանդերձանք
ближнего действия – մերձագործ	боевая выучка – մարտական պատրաստականություն
ближний бой – մերձամարտ	боевая гибкость – см. <i>оперативная гибкость</i>
ближний конец взлетной полосы – թռիչքուղու մոտակա ծայրը	боевая готовность – մարտական պատրաստություն
ближний полет – см. <i>полет в районе аэродрома</i>	боевая гусеничная разведывательная машина – թրթուրավոր մարտական հետախուզական մեքենա, թրթուրավոր ՄՀՄ
блиндаж – բլինդաժ	боевая дальность действия – մարտական հեռահարություն, մարտական գործողության հեռավորություն
блистер – ելուստ	боевая директива – մարտական ցուցումնագիր
блистерный – ելուստային	боевая единица – մարտական միավոր
блицкриг – см. <i>молниеносная война</i>	боевая задача – մարտական խնդիր
блок – 1. բլոկ, 2. см. <i>глыба</i>	боевая карта – մարտական քարտեզ
блок лазерной системы наведения – ուղղորդման լազերային համակարգի բլոկ	боевая линия – մարտագիծ
блокада – 1. շրջափակում, ռազմական շրջափակում, 2. շրջապատնեշում	боевая машина – մարտական մեքենա
блокадопрорыватель – см. <i>нарушитель блокады</i>	боевая машина десанта – մարտական դեսանտային մեքենա
блокгауз – ամրախուց	
блокирование – 1. մեկուսականխում, 2. см. <i>блокада</i>	
блокирование действий противника – հակառակորդի գործողությունների մեկուսականխում	

боевая машина пехоты – հետևակի մարտական մեքենա, ՀՄՄ

боевая мина – մարտական ակն

боевая мощь – մարտական հզորություն

боевая нагрузка (ЛА) – մարտական բեռնվածք, մարտական բեռնվածություն

боевая обстановка – մարտական իրադրություն

боевая платформа – 1. մարտակայանք, 2. զինակիր մարտակայանք

боевая погрузка – մարտական նստեցում և բեռնում

боевая подготовка – մարտական պատրաստում

боевая поддержка – մարտական աջակցություն

боевая потеря – մարտական կորուստ

боевая психическая травма – մարտական հոգեխոցվածք

боевая работа – մարտական աշխատանք

боевая разведывательная машина – մարտական հետախուզական մեքենա

боевая рубка – մարտական աշտարակախուց

боевая самостоятельность – մարտական ինքնուրույնություն

боевая слаженность – մարտական լիաներդաշնակություն

боевая служба – մարտական ծառայություն

боевая смена – մարտական հերթափոխ

боевая способность – մարտունակություն

боевая стабильность – մարտական հաստատունություն

боевая стрельба – մարտական հրաձգություն

боевая техника – մարտական տեխնիկա

боевая травма – մարտական վնասվածք

боевая традиция – մարտական ավանդույթ

боевая тревога – մարտական տագնապ

боевая устойчивость – մարտական կայունություն

боевая фаза – մարտական փուլ

боевая характеристика – մարտական բնութագիր

боевая часть – մարտական զորամաս, մարտական մաս

боевая эфektivность – մարտական արդյունավետություն

боевик – զինյալ, զինամարտիկ, զրոհային

боевое авиационное задание – օդային մարտական առաջադրանք

боевое авиационное командование – մարտական ավիացիոն հրամանատարություն

боевое биологическое средство – մարտական կենսաբանական միջոց

боевое вещество кожно-нарывного действия – մաշկաթարախապալարային զործողությամբ մարտական թունավոր նյութ

боевое взаимодействие – մարտական փոխզործություն

боевое дежурство – մարտական հերթապահություն

боевое дежурство в воздухе – մարտական հերթապահություն օդում

боевое дежурство на земле – մարտական հերթապահություն թռիչքադաշտում

боевое донесение – մարտական իրազեկույց

боевое задание – մարտական առաջադրանք

боевое знамя воинской части – զորամասի մարտական դրոշ

боевое истощение – մարտական հյուծում

боевое командование – մարտական հրամանատարություն

боевое крещение – մարտական մկրտություն

боевое маневрирование – մարտական տարաշարժում

боевое мышление – մարտական մտածողություն

боевое напряжение – մարտական լարվածություն

боевое обеспечение – մարտական ապահովում

боевая поддержка борьбы против наркобизнеса – թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի մարտական աջակցություն

боевое оружие – մարտական զենք

боевое отличие – մարտական գերազանցություն

боевое отравляющее вещество – մարտական թունավոր նյութ

боевое отравляющее вещество нервно-паралитического действия – նյարդակաթվածահարույց մարտական թունավոր նյութ

боевое охранение – 1. մարտական պահպանություն, 2. մարտական պահպանաջոկատ

боевое питание – մարտասնուցում

боевое подразделение – մարտական ստորաբաժանում

боевое положение – 1. մարտական դրություն, 2. մարտական վիճակ

боевое положение огневого средства – կրակային միջոցի մարտական տեղադիրք

боевое построение – մարտական դասավորում

боевое применение – 1. մարտական կիրառություն, 2. մարտական կիրառում

боевое применение акустических средств – ակուստիկական միջոցների մարտական կիրառում

боевое применение сил (войск) – ուժերի (զորքերի) մարտական կիրառում

боевое пространство – մարտական տարածություն

боевое распоряжение – մարտական կարգադրություն

боевое слаживание – մարտական լիաներդաշնակեցում

боевое снабжение – մարտական մատակարարում

боевое содействие – մարտական օժանդակություն

боевое соприкосновение – մարտական շփում

боевое управление – մարտական կառավարում

боевое управление войсками – զորքի մարտական կառավարում

боевой – մարտական, արշավային, շարային

боевой беспилотный летательный аппарат – մարտական անօդաչու թռչող ապարատ, ՄԱԹԱ

боевой блок – *см. боеголовка*

боевой вертолет – մարտական ուղղաթիռ

боевой воздушный дозор – մարտական օդադետք

боевой воздушный патруль – մարտական օդային պարեկ, ծածկապաշտպանական ավիախումբ

боевой вылет – մարտական արտաթռիչք, թռիչքային առաջադրանք

боевой дух – մարտական ոգի

боевой информационный центр – մարտական տեղեկության կենտրոն

боевой и численный состав и дислокация – մարտական ու թվային կազմ և տեղաբաշխում

боевой и численный состав части – զորամասի մարտական և թվային կազմ

боевой комплект противоракет – հակահրթիռների մարտալրակազմ

боевой контакт – *см. боевое соприкосновение*

боевой курс – մարտական ուղղույթ

боевой оператор на бомбардировщике – ռմբակոծիչի մարտական օպերատոր

боевой опыт – մարտական փորձ

боевой патрон – մարտական փամփուշտ

боевой патруль – մարտական պարեկ

боевой пловец – մարտական լողորդ
 боевой полет – մարտական թռիչք
 боевой порядок – մարտական կարգ, մարտակարգ
 боевой порядок «клином» – *см. клин 2*
 боевой порядок «коробочка» – «տուփ» մարտակարգ
 боевой порядок «прямоугольник» – *см. боевой порядок «коробочка»*
 боевой порядок радиоэлектронных систем – ռադիոէլեկտրոնային համակարգերի մարտակարգ
 боевой порядок с двумя элементами в первом эшелоне – առաջին շարակարգում երկու տարրով մարտակարգ
 боевой порядок «углом вперед» – «անկյունով դեպի առաջ» մարտակարգ
 боевой пост – մարտական պահակակետ
 боевой потенциал – մարտական ներուժ
 боевой приказ – մարտական հրաման
 боевой разворот – մարտական շրջադարձ
 боевой расчет – *см. расчет*
 боевой снаряд – մարտական արկ, պայթուցիչով արկ
 боевой состав – մարտական կազմ
 боевой состав и дислокация радиотехнических частей и подразделений – ռադիոտեխնիկական զորամասերի և ստորաբաժանումների մարտական կազմ և տեղաբաշխում
 боевой стресс – մարտական ստրես
 боевой танк – մարտական տանկ
 боевой устав – մարտական կանոնադրություն, դաշտային կանոնադրություն
 боевой участок – մարտական հատված
 боевой фургон – *см. военный фургон*
 боевой элемент – մարտական տարր
 боевые боеприпасы – մարտական զինամթերք
 боевые войска – մարտական զորքեր

боевые возможности – մարտական հնարավորություններ
 боевые действия – մարտական գործողություններ
 боевые действия в арктических условиях – մարտական գործողություններ արկտիկական պայմաններում
 боевые действия сил специального назначения – հատուկ նախանշանակման ուժերի մարտական գործողություններ
 боевые действия с применением оружия направленной энергии – ուղղորդված էներգիայի զենքի կիրառմամբ մարտական գործողություններ
 боевые действия с применением специальных методов – հատուկ մեթոդների կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ
 боевые задачи разведки – հետախուզության մարտական խնդիրներ
 боевые навыки – մարտական հմտություններ
 боевые потери – մարտական կորուստներ
 боевые психологические действия – մարտական հոգեբանական գործողություններ
 боевые средства – մարտական միջոցներ
 боевые части и подразделения – մարտական զորամասեր ու ստորաբաժանումներ
 боеголовка – 1. մարտազլխիկ, մարտական մաս, 2. մարտական լիցք
 боеголовка с направленным зарядом – ուղղորդված լիցքով մարտազլխիկ
 боеголовка с отравляющим веществом – թունավոր նյութով մարտազլխիկ
 боеготовый резерв – մարտապատրաստ պահեստազոր
 боезапас – մարտապաշար
 боезаряд – *см. боеголовка 2*
 боекомплект – մարտալրակազմ
 боекомплект противоракет – *см. боевой комплект противоракет*
 боепитание – *см. боевое питание*

боеприпас – զինամթերք

боеприпас миномета – ականանետի զինամթերք, ականանետային ական, ականանետային կրակոց

боеприпас объемного взрыва – ծավալային պայթյունի զինամթերք, ծավալային պայթուցիկ, ջերմաձնշումային զենք

боеприпас полураздельного заряжения – կիսանջատ լիցքավորմամբ զինամթերք

боеприпас, снаряженный слезоточивым газом – արցունքաբեր գազով զինամթերք

боеприпас с системой наведения на конечном участке траектории – զինամթերք՝ հետագծի վերջնամասում ուղղորդման համակարգով

боеприпасы дезориентирующего действия – ապակողմորոշող զինամթերք

боеспособность – սմ. *боевая способность*

боеспособный – մարտունակ

боеспособный летательный аппарат – մարտունակ թռչող ապարատ

боеукладка – մարտաշարվածք

боец – 1. մարտիկ, 2. սմ. *комбатант*

бой – մարտ

бой в городе – քաղաքային մարտ, մարտ բնակավայրում

бой в окружении – մարտ շրջափակման մեջ

бой местного значения – տեղական նշանակության մարտ

бойница – հրակնատ

бойня – սմ. *резня*

бок – կողք

боковая походная застава – թևային երթային պահպանաշտկատ

боковое охранение – թևային պահակախումբ

боковой – սմ. *фланговый*

боковой ветер – կողմնային քամի

болезни и небоевые ранения – հիվանդություններ և ոչ մարտական վնասվածքներ

болезнь – հիվանդություն

болид – արկ

боль – ցավ

больница – հիվանդանոց

больной – հիվանդ

большак – սմ. *большая дорога*

большая высота – մեծ բարձրություն

большая глубина – սմ. *глубокая вода*

большая дорога – մեծ ճանապարհ

«большая стратегия» – «մեծ ռազմավարություն»

большого радиуса действия – սմ. *дальнобойный*

большое количество – մեծ քանակություն

большой угол возвышения – բարձրացման մեծ անկյուն

бомба – ռումբ

бомба или реактивный снаряд с бризантом – ֆուգասային պայթուցիկ նյութ

бомба с лазерным наведением – լազերային ուղղորդմամբ ռումբ

бомба с часовым механизмом – ժամացույցի մեխանիզմով ռումբ, ժամացույցով ռումբ

бомбардировать – ռմբակոծել

бомбардировка – ռմբակոծում, ռմբակոծություն

бомбардировочная авиация – ռմբակոծիչ ավիացիա

бомбардировщик – ռմբակոծիչ, ռմբակիր

бомбежка – սմ. *бомбардировка*

бомбовая нагрузка – ռմբային բեռնվածք

бомбовоз – սմ. *бомбардировщик*

бомбовый отсек – ռմբային հատվածամաս

бомбометание – ռմբանետում

бомбометание по площади – см. *ковровая бомбардировка*

бомбометание с выносом точки прицеливания – ըմբակոծում նշանառման կետի արտածմամբ

бомбометание с горизонтального полета с предельно малых высот – ըմբանետում սահմանային փոքր բարձրություններում հորիզոնական թռիչքի ժամանակ

бомбометание с кабрирования – ըմբանետում ծառագման վիճակից

бомбометание с пикирования – ըմբանետում խոյահարմամբ

бомбометатель – ըմբածիգ

бомбоприцел – ըմբանշանոց

борец за свободу – ազատության մարտիկ, ազատամարտիկ

борт – նավակող

бортинженер – օդանավի ինժեներ, թռիչքային ինժեներ

борт о борт – կողը կողի

бортовая радиолокационная система перехвата – կալման կողային ռադիոստեղորոշումային համակարգ

бортовая самолетная РЛС бокового обзора – ինքնաթիռի կողմնային տեսածրման ՌՏԿ

бортовое оборудование – կողային սարքավորանք

бортовой аварийный радиомаяк – կողային վթարային ռադիոփարոս

бортовой датчик – կողային սվիչ

бортовой приемник радиоэлектронного опознавания – ռադիոէլեկտրոնային որոշարկման համակարգի կողային ընդունիչ

борьба – պայքար

борьба против наркобизнеса – պայքար թմրաբիզնեսի դեմ

борьба против незаконных вооруженных формирований – см. *действия против антиправительственных вооруженных формирований*

борьба против повстанцев – см. *противоповстанческие действия*

борьба против распространения оружия массового уничтожения – պայքար զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման դեմ

борьба против терроризма – պայքար ահաբեկչության դեմ

борьба с акустическими средствами – պայքար ակուստիկական միջոցների դեմ

борьба с заражением – պայքար աղտոտվածության դեմ

борьба с подводными лодками – պայքար սուզանավերի դեմ, հակասուզանավային պաշտպանություն

борьба с подрывной деятельностью – պայքար քայքայիչ գործունեության դեմ

борьба со средствами воздушного нападения – см. *противовоздушная операция*

ботинок – ձտքավոր կոշիկ

боцман – բոցման

бочка – 1. տակառ, 2. գլորաթռիչք

БПЗ – см. *боковая походная застава*

БПЛА – см. *беспилотный летательный аппарат*

брас – կառան

братание – եղբայրացում

братоубийство – եղբայրասպանություն

БРДМ – см. *бронированная разведывательно-дозорная машина*

«Бредли» – «Բրեդլի»

бреющий полет – խուզաթռիչք

бригада – բրիգադ

бригадир – բրիգադիր

бригадная боевая группа – բրիգադային մարտական խումբ

бригадный – բրիգադային

бригадный генерал – բրիգադի գեներալ, բրիգադային գեներալ

бризантное взрывчатое вещество – փշրրտող պայթուցիկ

Британская рейнская армия – Բրիտանական հռենոսյան բանակ
 британский – բրիտանական
 британцы – բրիտանացիներ
 брифинг – ձեպագրույց
 БРМ – см. *боевая разведывательная машина*
 броневедомоцикл – см. *бронированный автомобиль*
 бронебашня – см. *башенка*
 бронебойная пуля – գրահահար գնդակ
 бронебойно-трассирующий снаряд – գրահահար-լուսածրիչ արկ
 бронебойный – գրահահար
 бронебойный подкалиберный снаряд с отделяющимся поддоном – արանձնացող տակնոցով գրահահար ենթատրամաչափային արկ
 бронебойный снаряд – գրահահար արկ
 бронежилет – գրահարաձկոն
 бронезащита – գրահապաշտպանություն
 бронемоторизованная пехота – գրահամեքենայացված հետևակ
 броненосец (*ист.*) – գրահանավ (*սլուծ.*)
 бронепробиваемость – գրահահարունություն
 бронеснаряжение – գրահահանդերձանք
 бронетанковая техника – գրահատանկային տեխնիկա, գրահատեխնիկա
 бронетанковое вооружение – գրահատանկային սպառազինություն
 бронетанковые войска – գրահատանկային զորքեր, տանկային զորքեր
 бронетанковый – գրահատանկային
 бронетанковый батальон – գրահատանկային գումարտակ, տանկային գումարտակ
 бронетанковый полк – գրահատանկային գունդ, տանկային գունդ
 бронетехника – см. *бронетанковая техника*

бронетранспортер – գրահափոխադրիչ, ՋՓԴ
 бронирование – 1. ամրագրում, 2. գրահապատում
 бронирование граждан – քաղաքացիների ամրագրում
 бронированная боевая машина – գրահապատ մարտական մեքենա
 бронированная разведывательная часть – գրահավոր հետախուզական զորամաս
 бронированная разведывательно-диверсионная машина – գրահապատ հետախուզադիվերսիոն մեքենա
 бронированная разведывательно-дозорная машина – գրահապատ հետախուզադետրային մեքենա, ՋՀԴՄ
 бронированная ремонтно-эвакуационная машина – գրահապատ նորոգումատարահանիչ մեքենա
 бронированная цель – գրահապատ նշանակետ
 бронированный – գրահավոր, գրահապատ
 бронированный автомобиль – գրահապատ ավտոմեքենա, գրահամեքենա
 бронированный мостоукладчик – գրահապատ կամրջատեղադրիչ
 бронировать – 1. ամրագրել, 2. գրահապատել, գրահավորել
 броня – գրահ
 броня из композиционного материала – см. *композитная броня*
 бросать – նետել
 бросить якорь – см. *заякорить*
 бросок вперед в атаке – գրոհի ժամանակ առաջնետուն
 брошюра – см. *выпуск 1*
 брус – ձող, չորսու
 бруствер – հողապատնեշ
 БТР – см. *бронетранспортер*
 будка – պահակատնակ, պահակախցիկ

будущий год – գալիք տարի
 буй – ազդալիղան
 бульдозер – բուլդոզեր
 Бундесвер – Բունդեսվեր
 бункер – 1. ռազմապատարան, 2. ռմբապատարան
 бомбоубежище – սմ. *бункер 2*
 бунтовщик – խազմարար
 буровое оборудование – հորատման սարքավորանք
 «Буря в пустыне» – «Փոթորիկ անապատում»
 буссоль – կողմնացույց-անկյունաչափ
 буфер – բախարգել
 буферная зона – բախարգելիչ գոտի
 «буферное» расстояние – պաշտպանիչ հեռավորություն, պաշտպանություն հեռավորությամբ
 бухгалтерский баланс – հաշվապահական հաշվեկշիռ
 бывшая военнослужащая – սմ. *бывший военнослужащий*
 бывший военнослужащий – նախկին զինծառայող, զորացրված անձ
 быстрая атака – արագ գրոհ
 быстро взлетать – սմ. *поднимать в воздух (истребители) по тревоге*
 быстродействие – արագագործություն
 быстродействие аэрофотоаппарата – օդալուսանկարչական խցիկի արագագործություն
 быстрое и точное реагирование – արագ և ճշգրիտ արձագանքում
 быстрое нажатие кнопки – սմ. *щелчок*
 быстроходная десантная машина – արագազանգ դեսանտային մեքենա
 быстрый – արագ
 быстрый осмотр – արագ զննում
 быть включенным – միացված լինել

быть вынужденным поменять маршрут – ստիպված լինել փոխել երթուղին
 быть завоеванным – սմ. *быть захваченным*
 быть захваченным – նվաճվել
 быть оператором – օպերատորություն անել, օպերատոր լինել
 быть союзником – դաշնակցել
 бюджет – բյուջե
 бюджетная заявка – բյուջեական հայտագիր, բյուջետային հայտագիր
 бюджетная роспись – բյուջեական նախահաշիվ, բյուջետային նախահաշիվ
 бюджетное финансирование – բյուջեական ֆինանսավորում, բյուջետային ֆինանսավորում
 бюро – սմ. *офис*
 бюро информации и документации НАТО – ՆԱՏՕ-ի տեղեկատվության և փաստաթղթերի բյուրո
 Бюро технологических исследований и сотрудничества – Տեխնոլոգիական հետազոտությունների և համագործակցության բյուրո

В

вагон – վագոն
 вагон-цистерна – վագոն-ցիստերն
 важная узкая специальность – կարևոր նեղ մասնագիտություն
 важнейшая информация – կարևոր տեղեկույթ
 важнейшая оборонная инфраструктура – կարևոր պաշտպանական ենթակառուցվածք
 важнейшее требование – կարևոր պահանջ
 важнейшие разведывательные данные – կարևոր հետախուզական տվյալներ
 важнейший объект – կարևոր օբյեկտ

важнейший предмет снабжения – մատակարարման կարևոր առարկա

важнейший элемент – կարևոր տարր

важное задание – կարևոր առաջադրանք

важный участок местности – տեղանքի կարևոր հատված

вакцина – պատվաստանյութ

вакцинация – պատվաստում

вал – 1. պատնեշ, ամրապատնեշ, 2. լիսեռ, 3. ավիք

валежник – ճյուղաթափույթ

валидация средств – միջոցների հավաստիականացում

валидность – հավաստիության հաստատում

валюта – արժույթ

вариабельность – փոփոխակիություն, անհաստատություն, փոփոխականություն

вариация минного поля – ականադաշտի փոփոխակում

вариометр – փոփոխաչափ, բարձրության փոփոխման արագաչափ

«Вас понял!» – «Ձեզ հասկացա»

ватерлиния – սուզագիծ

вахта – հերթափոխ

вахтенный – հերթափոխային

вахтенный командир – հերթափոխի հրամանատար

вахтенный начальник – նավային հերթափոխի պետ

в большом количестве – մեծ քանակությամբ

введение – *см. ВВОД*

введение в боевой состав – ներառում մարտական կազմում

введение в действие орудия порядкового номера – հերթական համարի հրանոթի գործարկում

введение в должность – պաշտոնակալություն

введение в заблуждение – մոլորեցնող գործողություններ

введение в строй – *см. ВВОД В ЭКСПЛУАТАЦИЮ*

введение военного положения – ռազմական դրություն մտցնելը

введение комендантского часа – ցարե-տային ժամի սահմանում

введение противника в заблуждение – *см. ОБМАН ПРОТИВНИКА*

ВВК – *см. ВОЕННО-ВРАЧЕБНАЯ КОМИССИЯ*

ввод – մտցնելը, ներս մտցնելը

ввод в прорыв – ձեղքման մեջ գործունակ

ввод в сражение (бой) – մարտի մեջ գործունակ

ввод в эксплуатацию – շահագործման հանձնում

вводная – 1. ներածական, 2. ներարկվածք

вводный курс – ներածական դասընթաց

ВВС – *см. ВОЕННО-ВОЗДУШНЫЕ СИЛЫ*

ВВТ – *см. ВООРУЖЕНИЕ И ВОЕННАЯ ТЕХНИКА*

ВГК – *см. ВЕРХОВНОЕ ГЛАВНОЕ КОМАНДОВАНИЕ*

ВДВ – *см. ВОЗДУШНО-ДЕСАНТНЫЕ ВОЙСКА*

ВДД – *см. ВОЗДУШНО-ДЕСАНТНАЯ ДИВИЗИЯ*

ведение – 1. վարում, 2. *см. РАСПОРЯЖЕНИЕ*

ведение войны – պատերազմի վարում

ведомство – 1. գործակալություն, 2. *см. МИНИСТЕРСТВО*

ведомый – հետնագնաց

ведомый самолет – հետնագնաց, հետնագնաց ինքնաթիռ

ведущая организация – առաջատար կազմակերպություն

ведущее государство – առաջատար պետություն

ведущий – առաջավար օդաչու

ведущий самолет – առաջավարական ինքնաթիռ

веер (артиллерийский) – հովհար

веерный маркерный радиомаяк – հովհարային ռադիոփարոս

веер разрывов – պայթյունների փունջ

вездеход – ամենագնաց ավտոմեքենա, մեծ անցունակությամբ ավտոմեքենա

везикант – վեզիկանտ

вектор – վեկտոր

векторение – ուղղութիւնորում

Великая Отечественная война – Հայրենական մեծ պատերազմ

великие державы – մեծ տերություններ

вельбот – փրկանավակ, գիշկա, վելբոտ, փրկանակույկ

вентиляционная шахта – օդափոխման հորան

вербовка – հավաքագրում

веревка – պարան

верификация – 1. ճշտորոշում, 2. հավաստում, ստուգում, վերիֆիկացում

Вермахт – Վերմախտ

вероисповедание – դավանություն, կրոնական դավանանք

вероломное нападение – ուխտադրույթ հարձակում

вероломство – ուխտադրություն

вероятная ошибка – հավանական սխալ

вероятность опасности взрыва – պայթյունի վտանգի հավանականություն

вероятность повреждения – վնասման հավանականություն

вероятность попадания (в цель) – см. *вероятность поражения цели*

вероятность поражения – խոցման հավանականություն

вероятность поражения цели – նշանակետի խոցման հավանականություն, նշանախոցման հավանականություն

вероятный противник – հավանական հակառակորդ

версия – մեկնակերպ

вертекс – վերտեքս

вертикальная укладка – ուղղաձիգ շարվածք

вертикальное дистанцирование – ուղղաձիգ տարանջատում

вертикальное эшелонирование – 1. ուղղաձիգ շարակարգում, 2. *см. вертикальное дистанцирование*

вертикальный и/или короткий взлет и посадка – ուղղաձիգ և/կամ կարճ վերթիռ ու վայրէջք

вертикальный охват – ուղղաձիգ շրջառում

вертлюг – դարձյակ

вертодром – ուղղաթիռակայան, ուղղաթիռադաշտ

вертолет – ուղղաթիռ

вертолет наблюдения – դիտման ուղղաթիռ

вертолетная площадка – ուղղաթիռային հարթակ

вертолетная станция – *см. вертодром*

вертолетно-десантная операция – ուղղաթիռազորէջքային օպերացիա

вертолетовождение – ուղղաթիռավարում

вертолетоносец – ուղղաթիռակիր

верфь – նավաշինարան

верхний – վերին

верхний эшелон – վերին շարակարգ

верховенство закона – *см. верховенство права*

верховенство права – իրավունքի գերակայություն, օրենքի գերակայություն

верховное главное командование – գերագույն զխսավոր հրամանատարություն

Верховное главное командование ОВС НАТО в зоне Атлантики – Ատլանտիկա-

յուն ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի Գերագույն գլխավոր հրամանատարություն

Верховное главное командование ОВС НАТО на Атлантике – см. *Верховное главное командование ОВС НАТО в зоне Атлантики*

верховное главнокомандование – см. *верховное главное командование*

Верховное командование ОВС НАТО в Европе – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի Գերագույն հրամանատարություն

верховный – գերագույն

Верховный главнокомандующий – Գերագույն գլխավոր հրամանատար

Верховный главнокомандующий Вооруженными силами Республики Армения – Հայաստանի Հանրապետության Զինված ուժերի Գերագույն գլխավոր հրամանատար

Верховный главнокомандующий Объединенными вооруженными силами НАТО в Атлантике – Ատլանտիկայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի Գերագույն գլխավոր հրամանատար

Верховный главнокомандующий Объединенными вооруженными силами НАТО в Европе – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի Գերագույն գլխավոր հրամանատար

Верховный главнокомандующий по трансформации Объединенных вооруженных сил НАТО – ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի կերպափոխման գծով Գերագույն գլխավոր հրամանատար

Верховный комиссар ООН по делам беженцев – ՄԱԿ-ի՝ փախստականների գործերով գերագույն հանձնակատար

вершина – см. *пик*

вес – 1. կշիռ, 2. см. *авторитет*

вес брутто – անգուտ կշիռ

весло – թի

вести бой – см. *сражаться*

вести военные действия – վարել ռազմական գործողություններ

вести судно – см. *плавать*

вестник – լրագրեր

вестовой – см. *ординарец*

вес транспортного средства и груза – փոխադրամիջոցի և բեռի ընդհանուր կշիռ

весть – լուր

ветви власти – իշխանության ճյուղեր

ветвь – ճյուղ

ветер – քամի

ветеран – վետերան

ветеринарная разведка – անասնաբուժական հետախուզություն

ветеринарная служба – անասնաբուժական ծառայություն

ветеринарное обеспечение – անասնաբուժական ապահովում

ветровое стекло – հողմապակի, դիմապակի

вечерняя поверка – երեկոյան անվանական

вечный огонь – հավերժ կրակ

вещевая служба – իրային ծառայություն

вещевой мешок – իրապարկ, իրատոպրակ

вещество – նյութ

вещество, контролируемое в обращении – վերահսկվող շրջանառությամբ նյութ

вещь – см. *предмет*

взаимная безопасность – փոխադարձ անվտանգություն

взаимная компенсация – փոխադարձ համակշռում

взаимная огневая поддержка – կրակային փոխգործություն, փոխադարձ կրակային աջակցություն

взаимная поддержка – փոխադարձ աջակցություն

взаимная помощь – փոխադարձ օգնություն, փոխօգնություն

взаимное материально-техническое обслуживание – փոխադարձ նյութատեխնիկական սպասարկում

взаимное обеспечение – փոխադարձ ապահովում

взаимное обслуживание летательных аппаратов – թռչող ապարատների փոխադարձ ապասարկում

взаимодействие – 1. փոխգործություն, գործակցություն 2. փոխազդեցություն

взаимозаменяемое топливо – համափոխարինելի վառելիք

взаимозаменяемость – համափոխարինելիություն

взаимозаменяемость военнослужащих – զինծառայողների համափոխարինելիություն

взаимозаменяемость изделий – սարքվածքների փոխադարձ փոխարինելիություն

взаимозаменяемость предметов снабжения – մատակարարման առարկաների համափոխարինելիություն, մատակարարման իրերի համափոխարինելիություն

взаимозачет – փոխհաշվանցում

взаимоотношения – *см. сношение*

взаимопомощь – *см. взаимная помощь*

взаимосогласованное наступление – փոխհամաձայնեցված հարձակում

взведение ударника – զարկանի քաշում

взвод – դասակ

взводить курок – հրահանը բարձրացնել

взгляд – 1. հայացք, 2. հայացք, կարծիք

взимать десятину – տասնորդ գանձել

взлет – 1. վերթիռ, 2. վերթիչք

взлететь – վերթռչել

взлет колонной – վերթիռ շարասյունով

взлетная дистанция – *см. длина разбега*

взлетная полоса – վերթռիչքային ուղի

взлетно-посадочная площадка – վերթիռափայրեջքային հրապարակ

взлетно-посадочная полоса – թռիչքուղի

взлет с катапульты – վերթիռ կատապուլտով

взморье – *см. морской берег*

взрыв – պայթյուն

взрывание – պայթեցում

взрыватель – պայթուցիչ

взрыватель замедленного действия – դանդաղեցված գործողությամբ պայթուցիչ, հապաղմամբ պայթուցիչ

взрыватель мгновенного действия – ակնթարթային գործողությամբ պայթուցիչ

взрыватель с временной задержкой – ժամանակային հապաղմամբ պայթուցիչ

взрыватель с задержкой – *см. взрыватель замедленного действия*

взрыватель с предохранителем от взрыва в стволе – փողում պայթյունից պահպանակով պայթուցիչ

взрыватель с предохранительным ставнем – պաշտպանիչ փականով պայթուցիչ

взрыватель с регулируемым временем – գործարկման կարգավորվող ժամանակով պայթուցիչ

взрывать – պայթեցնել

взрывная волна – պայթյունի ալիք

взрывное устройство – պայթուցիկ սարք

взрывной – *см. взрывчатый*

взрывозащитная стена – *см. взрывопрочная перегородка*

взрывоопасность – պայթյունավտանգություն

взрывоопасный – պայթյունավտանգ

взрывоопасный груз – պայթյունավտանգ բեռ

взрывоопасный предмет – պայթյունավտանգ առարկա

взрывопрочная перегородка – պայթյունադիմացկուն միջնորմ, պայթյունապաշտպան պատ

взрыв-пакет – պայթափաթեթ

взрывчатка – *см. взрывчатое вещество*

взрывчатое вещество – պայթուցիկ, պայթուցիկ նյութ

взрывчатый – պայթուցիկ	визуальные метеорологические условия – ակնդետ եղանակային պայմաններ
взрывчатый боеприпас – պայթուցիկ զինամթերք	вилка – ճանկառք
взять на караул – պատվի առնել	винтовка – ակոսավոր հրացան
виадук – ուղանցույց, կամուրջ չորահովտի վրայով	винтовка с продольно-скользящим затвором – երկայնական սահող փակադակով ակոսավոր հրացան
вид – 1. <i>форма</i> , 2. տեսակ, տարատեսակ, տիպ, 3. տեսարան, համայնապատկեր	винтовочная граната – հրացանային նռնակ
вид вооруженных сил – զինված ուժերի տեսակ	вирусная геморрагическая лихорадка – վիրուսային արյունահոսական տենդ
вид технического обслуживания – նորոգման կարգախումբ	вице-адмирал – փոխծովակալ
вид транспортировки – փոխադրման տեսակ	вице-президент – փոխնախագահ
видение – տեսլական	Ви-Экс – Վի-էքս
видение проблемы – պրոբլեմի տեսլական	вклад – ներդրում
видеоимитационное моделирование – տեսանմանարկումային մոդելավորում	вкладыш – ներդիր
видеокамера авиационного картографирования – ավիացիոն քարտեզագրական տեսախցիկ	вклинивание – սեպում
видимость – տեսանելիություն	владение – 1. տիրում, 2. տիրապետում, 3. տիրույթ, կալվածք
видимый горизонт – տեսանելի հորիզոն	владение оружием – զենքին տիրապետում
видность – <i>см. заметность</i>	владение собой – <i>см. самообладание</i>
видовая информация – տեսապատկերային տեղեկույթ	влажная конечность – <i>см. траншейная стопа</i>
видоизменять – <i>см. модифицировать</i>	вламываться – ներխուժել, խուժել
виды обеспечения войск – զորքի ապահովման տեսակներ	власти – իշխանություններ
визир – դիտոց	власть – իշխանություն
визирование – դիտոցում	влияние – 1. ազդեցություն, ներգործություն, 2. <i>см. авторитет</i>
визирование через несколько точек – ուղղահայում մի քանի կետով	вложение – զետեղում
визит – այց, այցելություն	вместилище – շտեմարան
визуализация – տեսանելիացում	вместимость десантного средства – ավիանման միջոցի տարողունակություն
визуальная информация – <i>см. зрительная информация</i>	вместимость транспортного средства – փոխադրամիջոցի տարողություն
визуальное опознавание – տեսողական որոշարկում, տեսողական նույնականացում	вмешательство – միջամտություն
	ВМС – <i>см. военно-морские силы</i>
	ВМФ – <i>см. военно-морской флот</i>
	вневойсковая подготовка – արտազորային պատրաստում

внедрение – 1. ներդրում, 2. ներմուծում
 внезапная цель – см. *внеплановая цель*
 внезапное нападение – հանկարծակի հարձակում, անակնկալ հարձակում
 внезапность – հանկարծակիություն
 вземной – ոչ երկրային, այլմոլորակային, տիեզերական
 «вне наблюдаемости» – «սեսանելիությունից դուրս»
 внеочередное звание (без изменения оклада) – արտահերթ կոչում (առանց դրույքի փոփոխման)
 внеплановая заявка на применение боевых авиационных средств – մարտական ավիացիոն միջոցների կիրառման արտապլանային պահանջագիր
 внеплановая цель – չպլանավորված նշանակետ, անսպասելի նշանակետ
 внерегиональная операция – արտատարածաշրջանային օպերացիա
 внесение – միջադրում
 внешнеполитическая доктрина – արտաքին քաղաքական դոկտրին
 внешние интересы национальной безопасности – ազգային անվտանգության արտաքին շահ
 внешний – արտաքին
 внешность – արտաքին
 внешняя адаптация НАТО – ՆԱՏՕ-ի արտաքին հարմարում
 внешняя асимметричная угроза – արտաքին անհամաչափ սպառնալիք
 внешняя аудитория – արտաքին լսարան
 внешняя безопасность – արտաքին անվտանգություն
 внешняя вспомогательная сила – արտաքին օգնական ուժ
 внешняя память – արտաքին հիշողություն
 внешняя подвеска груза – բեռի արտաքին կախոց
 внешняя политика – արտաքին քաղաքականություն

внешняя помощь силам безопасности – արտաքին աջակցություն անվտանգության ուժերին
 внешняя разведка – արտաքին հետախուզություն
 внешняя симметричная угроза – արտաքին համաչափ սպառնալիք
 внешняя угроза – արտաքին սպառնալիք
 внештатный гражданский персонал НАТО – ՆԱՏՕ-ի արտահաստիքային քաղաքացիական անձնակազմ
 вниз по течению – գետի հոսանքով ցած
 внимание – ուշադրություն
 внимательность – ուշադիրություն, զգունություն
 внутреннее море – ներքին ծով
 внутреннее облучение – ներքին ճառագայթահարում
 внутреннее оцепление – ներքին շուրջկալ
 внутренне перемещенное лицо – ներքին տեղահանված անձ
 внутренние воды – ներքին ջրեր
 внутренние войска – ներքին զորքեր
 внутренние интересы национальной безопасности – ազգային անվտանգության ներքին շահեր
 внутренние операционные линии – ներքին օպերացիոն գծեր
 внутренние районы страны – երկրի ներքին շրջաններ, երկրի խորքը
 внутренние регионы континентальной части США – ԱՄՆ-ի մայրցամաքային մասի ներքին տարածաշրջաններ
 внутренний – ներքին
 внутренний терроризм – ներքին ահաբեկչություն
 внутренность – ներքին տարածություն, ներսի մաս
 внутренняя адаптация НАТО – ՆԱՏՕ-ի ներքին հարմարում
 внутренняя асимметричная угроза – ներքին անհամաչափ սպառնալիք

внутренняя аудитория – ներքին լսարան	водолаз – ջրասուզակ
внутренняя безопасность – ներքին անվտանգություն	водолазная камера – ջրասուզական խցիկ
внутренняя симметричная угроза – ներքին համաչափ սպառնալիք	водолазный костюм – սմ. <i>скафандр</i>
внутренняя служба – ներքին ծառայություն	водонепроницаемая накидка – անջրանցիկ թիկնոց, վրաթիկնոց
внутренняя территория страны – միջնաշխարհ	водонепроницаемая подстилка – անջրանցիկ փռվածք
внутренняя угроза – ներքին սպառնալիք	водонепроницаемый – անջրանցիկ, ջրանթափանց
внутренняя угроза шпионажа – լրտեսման ներքին սպառնալիք	водоочистка – ջրամաքրում
внутренняя часть – սմ. <i>внутренность</i>	водородная бомба – ջրածնային ռումբ
внутренняя чрезвычайная ситуация – ներքին արտակարգ իրավիճակ	военачальник – զորապետ
внутри театра военных действий – ներազմաթատերաբեմային, ռազմական գործողությունների թատերաբեմի ներսում	военврач – սմ. <i>военный врач</i>
внутригосударственный конфликт – ներպետական հակամարտություն	военизирование – սմ. <i>милитаризация</i>
внутригосударственный терроризм – սմ. <i>внутренний терроризм</i>	военизированное формирование – ռազմականացված կազմավորում
внутриличностный конфликт – ներանձնային գժտություն	военизированные силы – ռազմականացված ուժեր
внутрирамочная часть карты – քարտեզի դաշտ	военизированный – ռազմականացված
внутрирегиональный – ներտարածաշրջանային	военком – սմ. <i>военный комиссар</i>
внутриушной ресивер – ականջադիր	военкомат – սմ. <i>военный комиссариат</i>
вовлечение – սմ. <i>привлечение к участию</i>	военкор – սմ. <i>военный корреспондент</i>
водитель – վարորդ	военная администрация – ռազմական վարչություն
водная преграда – ջրային արգելք, ջրարգելք	военная академия – 1. զինվորական ակադեմիա, 2. ռազմագիտական ակադեմիա
в одной шеренге – մեկ շարքով, կողք կողքի	военная акция – ռազմական ձեռնարկում
в одну шеренгу – սմ. <i>в одной шеренге</i>	военная арена – սմ. <i>арена</i>
водный путь – ջրային ուղի, ջրուղի	военная база – զորակայան
водовод – ջրատար	военная безопасность – ռազմական անվտանգություն
вододром – ջրարշավարան	военная блокада – սմ. <i>блокада 1</i>
водоизмещение – ջրատարողություն	военная выправка – զինվորական կեցվածք
	военная география – ռազմական աշխարհագրություն
	военная гидроакустика – ռազմական հիդրոձայնագիտություն
	военная готовность – ռազմական պատրաստություն

военная демография – ռազմական ժողովրդագրություն

военная демократия – ռազմական ժողովրդավարություն

военная деятельность – ռազմական գործունեություն

военная диктатура – ռազմական դիկտատուրա

военная дипломатия – ռազմական դիվանագիտություն

военная дисциплина – 1. ռազմագիտական առարկա, 2. ռազմական զիտաճյուղ

военная доктрина – ռազմական դոկտրին

военная жандармерия – զինվորական ժանդարմերիա

военная задача по интероперабельности – փոխգործելիության ռազմական խնդիր, օպերատիվ համատեղելիության ռազմական խնդիր

военная задача по оперативной совместимости – սմ. *военная задача по интероперабельности*

военная игра – 1. սմ. *маневры*, 2. ռազմական խաղ, ռազմախաղ

военная идеология – ռազմական գաղափարախոսություն

военная иерархия – զինվորական աստիճանակարգություն, զինվորական ենթակայություն

военная инженерия – ռազմական ճարտարագիտություն

военная инициатива – ռազմական նախաձեռնություն

военная инспекция – ռազմական տեսչություն

военная интервенция – ռազմական ինտերվենցիա, զինված միջամտություն, ռազմական ներխուժում

военная информатика – ռազմական տեղեկութաբանություն

военная инфраструктура – ռազմական ենթակառուցվածք

военная история – ռազմական պատմություն

военная кампания – ռազմարշավ

военная кафедра – ռազմագիտական ամբիոն

военная кибернетика – ռազմագիտական կիբեռնետիկա

военная коалиция – ռազմական դաշնադրություն

военная колонна – զորայուն

военная комендатура – զինվորական պարետատուն

военная коммуникация – ռազմական հաղորդակցություն

военная конвенция – ռազմական կոնվենցիա

военная контрабанда – ռազմական մաքսանենգ ապրանքներ

военная контрразведка – զինվորական հակահետախուզություն

военная конфронтация – ռազմական առձակատուն

военная концепция – ռազմական հայեցակարգ

военная медицина – ռազմական բժշկություն

военная миссия связи НАТО – ՆԱՏՕ-ի կապի զինվորական ներկայացուցչություն

военная мобилизация – սմ. *мобилизация*

военная мощь – ռազմական հզորություն

военная наука – ռազմական գիտություն, ռազմագիտություն

военная научная конференция – ռազմական գիտաժողով, ռազմագիտական խորհրդաժողով

военная необходимость – ռազմական անհրաժեշտություն

военная обстановка – ռազմական իրադրություն

военная оккупация – ռազմական բռնազավթում

военная опасность – ռազմական վտանգ

военная организация государства – պետության ռազմական կազմակերպվածք

военная организация НАТО – ՆԱՏՕ-ի ռազմական կազմակերպությունը

военная педагогика – ռազմական մանկավարժություն

военная пенсия – զինվորական թոշակ

военная перестройка – 1. ռազմական վերակառուցում, 2. *см. оборонная перестройка*

военная подготовка – 1. զինվորական պատրաստում, 2. ռազմական պատրաստում

военная подготовка населения – բնակչության ռազմական պատրաստում

военная подготовка с использованием реальных средств – զինվորական պատրաստում իրական միջոցներով

военная поддержка гражданским властям – քաղաքացիական իշխանություններին ցուցաբերվող ռազմական աջակցություն

военная подчиненность – *см. военная иерархия*

военная политика – ռազմական քաղաքականություն

военная политология – ռազմական քաղաքագիտություն

военная полиция – զինվորական ոստիկանություն

военная помощь – ռազմական օգնություն

военная потребность – ռազմական պահանջմունք

военная присяга – զինվորական երդում

военная прокуратура – զինվորական դատախազություն, զինդատախազություն

военная промышленность – ռազմական արդյունաբերություն

военная профессионалогия – զինվորական մասնագիտաբանություն

военная психология – ռազմական հոգեբանություն

военная разведка – ռազմական հետախուզություն

военная реформа – *см. оборонная реформа*

военная система передачи сообщений – հաղորդագրությունների հաղորդման ռազմական համակարգ

военная система прямоугольных координат – ուղղանկյուն կորդինատների ռազմագիտական համակարգ

военная система спутниковой связи – արբանյակային կապի ռազմական համակարգ

военная слава – ռազմական փառք

военная служба – զինվորական ծառայություն, զինծառայություն

военная служба в добровольном порядке – կամավոր զինվորական ծառայություն

военная служба по контракту – պայմանագրային զինվորական ծառայություն, զինվորական ծառայություն կամավորության սկզբունքով

военная служба по призыву – ժամկետային զինվորական ծառայություն, զինվորական ծառայություն զորակոչով

военная составляющая – ռազմական բաղադրիչ

военная социология – ռազմական սոցիոլոգիա

военная столовая – զինվորական ճաշարան

военная стратегия – պատերազմական ռազմավարություն, ռազմական ռազմավարություն

военная субсидия – ռազմական սուբսիդավորում

военная тайна – ռազմական գաղտնիք

военная теория – ռազմական տեսություն

военная техника – 1. զինվորական տեխնիկա, 2. ռազմական տեխնիկա

военная топография – ռազմական տեղագրություն

военная тюрьма – զինվորական բանտ

военная угроза – ռազմական սպառնալիք

военная учеба – ռազմական ուսուցում

военная хитрость – ռազմական խորանանկություն, ռազմական հնարամտություն

военная цензура – ռազմական գրաքննություն

военная экология – ռազմական բնապահպանություն

военная экономика – ռազմական էկոնոմիկա

военная экспансия – ռազմական զավթողագործություն

военная юстиция – զինվորական արդարադատություն

военно-административное деление – ռազմավարչական բաժանում

военно-воздушная разведка – ռազմաօդային հետախուզություն

военно-воздушные силы – ռազմաօդային ուժեր, ՈՕՈՒ

военно-воздушный атташе – ռազմաօդային կցորդ

военно-воздушный компонент объединенных сил в специальных операциях – հատուկ օպերացիաներում միացյալ ուժերի ռազմաօդային բաղադրատարր

военно-врачебная комиссия – ռազմաբժշկական հանձնաժողով, ՌԲՀ

военно-врачебный – ռազմաբժշկական

военно-географическая информация – ռազմաաշխարհագրական տեղեկույթ

военно-гражданская медицина – ռազմաքաղաքացիական բժշկություն

военно-гражданская операция – ռազմաքաղաքացիական օպերացիա

военно-гражданские отношения – զինվորա-քաղաքացիական հարաբերություններ

военно-гражданский – ռազմա-քաղաքացիական, զինվորա-քաղաքացիական

военно-гражданский координационный совет – զինվորա-քաղաքացիական համադասման խորհուրդ

военно-гражданское взаимодействие – ռազմա-քաղաքացիական փոխգործը-

յուն, զինվորա-քաղաքացիական փոխգործընթացություն

военно-гражданское сотрудничество – ռազմաքաղաքացիական համագործակցություն

военно-дипломатическое представительство – ռազմադիվանագիտական ներկայացուցչություն

военное ведомство – ռազմական գերատեսչություն

военное время – պատերազմական ժամանակ

военное дело – ռազմական գործ

военное законодательство – զինվորական օրենսդրություն

военное занятие – ռազմագիտական պարապմունք

военное здравоохранение – զինվորական առողջապահություն

военное имущество – 1. ռազմական գույք, 2. զինվորական գույք, զինվորական ունեցվածք

военное имущество, необходимое для всех родов войск – բոլոր զորատեսակներին անհրաժեշտ ռազմական գույք

военное искусство – ռազմական արվեստ, ռազմարվեստ

военное насилие – ռազմական բռնություն

военное образование – ռազմական կրթություն

военное обучение – 1. զինվորական ուսուցում, 2. ռազմական ուսուցում

военное обучение людских ресурсов – մարդկային ռեսուրսների ռազմական ուսուցում, պահեստազորի մարդկային ռեսուրսների ուսումնավարժեցում

военное планирование – *см. оборонное планирование*

военное положение – ռազմական դրություն

военное правительство – զինվորական կառավարություն

военное право – զինվորական իրավունք

военное превосходство – ռազմական գերազանցություն

военное предприятие – ռազմական ձեռնարկություն

военное представительство – զինվորական ներկայացուցչություն

военное преступление – ռազմական հանցագործություն, հանցագործություն՝ ուղղված մարդկության դեմ

военное присутствие – ռազմական ներկայություն

военное производство – ռազմական արտադրություն

военное противостояние – ռազմական դիմակայություն

военное равновесие – ռազմական հավասարակշռություն

военное реагирование – 1. ռազմական արձագանք, 2. ռազմական արձագանքում

военное руководство – զինվորական ղեկավարություն

военное сдерживание – սառստում, ռազմական զսպում

военное сотрудничество – ռազմական համագործակցություն

военное строительство – ռազմական շինարարություն

военное судно – *см. военный корабль*

военное управление – ռազմական կառավարում

военное учение «НАТО плюс» – «ՆԱՏՕ պլյուս» զորավարություն

военное учение на ЭВМ – ԷՀՄ-ով զորավարություն, ավտոմատացված զորավարություն

военное учение НАТО-ПРМ – ՆԱՏՕ-ի ԳՀԽ զորավարություն

военное училище – զինվորական ուսումնարան

военно-медицинская концепция – ռազմաբժշկական հայեցակարգ

военно-медицинская подготовка – ռազմաբժշկական պատրաստում

военно-медицинская служба – ռազմաբժշկական ծառայություն

военно-медицинский – ռազմաբժշկական

военно-медицинское обеспечение – ռազմաբժշկական ապահովում

военно-медицинское планирование – ռազմաբժշկական պլանավորում

военно-морская база – ռազմածովային զորակայան

военно-морская кампания – ծովային ռազմարշավ

военно-морская мощь – ռազմածովային հզորություն

военно-морская операция – ռազմածովային օպերացիա

военно-морская разведка – ռազմածովային հետախուզություն

военно-морские силы – ռազմածովային ուժեր, ՌԾՈՒ

военно-морское министерство – ռազմածովային նախարարություն

военно-морской – *см. морской*

военно-морской атташе – ռազմածովային կցորդ

военно-морской флот – ռազմածովային նավատորմ, ՌԾՆ

ВМФ – *см. военно-морской флот*

военно-научный – *см. военный 3*

военно-научный журнал – ռազմագիտական հանդես

военно-образовательное учреждение – ռազմակրթական հաստատություն

военно-образовательный – ռազմակրթական

военнообученный резерв – զինավարժ պահեստազոր

военно-общественные контакты – զինվորական-հանրային շփումներ

военнообязанный – զինապարտ

военно-патриотическое воспитание – ռազմահայրենասիրական դաստիարակություն

военнопленный – ռազմագերի

военно-полевая терапия – ռազմադաշտային թերապիա

военно-полевая хирургия – ռազմադաշտային վիրաբուժություն

военно-полевой – ռազմադաշտային

военно-полевой суд – ռազմադաշտային դատարան

военно-политическая акция – ռազմաքաղաքական ձեռնարկում

военно-политическая изоляция – ռազմաքաղաքական մեկուսացում

военно-политическая обстановка – ռազմաքաղաքական իրադրություն

военно-политические обязательства – ռազմաքաղաքական պարտավորություններ

военно-политический – ռազմաքաղաքական

военно-политический анализ – ռազմաքաղաքական վերլուծություն

военно-политический блок – ռազմաքաղաքական բլոկ

военно-политический кризис – ռազմաքաղաքական ճգնաժամ

военно-политический партнер – ռազմաքաղաքական գործընկեր

военно-политическое руководство – ռազմաքաղաքական ղեկավարություն

военно-политическое сотрудничество – ռազմաքաղաքական համագործակցություն

военно-политический союз – ռազմաքաղաքական միություն

военно-промышленный – ռազմաարդյունաբերական

военно-промышленный комплекс – ռազմական արդյունաբերության համալիր, ռազմաարդյունաբերական համալիր

военно-профессиональная компетентность – ռազմամասնագիտական իրազեկություն

военнослужащая – զինծառայող կին

военнослужащий – զինծառայող

военнослужащий индивидуального резерва, призванный по мобилизации – անհատական ռեզերվի զինծառայող՝ կանչված զորահավաքով, ոչ կազմակերպված ռեզերվի զինծառայող՝ կանչված զորահավաքով

военнослужащий инженерных войск – ինժեներական զորքերի զինծառայող

военнослужащий младшего сержантского состава – կրտսեր սերժանտական կազմի զինծառայող

военнослужащий неорганизованного резерва, призванный по мобилизации – *см. военнослужащий индивидуального резерва, призванный по мобилизации*

военнослужащий сержантского или солдатского состава – ոչ սպա զինծառայող

военнослужащий, проживающий в жилище для женатых – ամուսնացածների կացարանում բնակվող զինծառայող

военнослужащий, уволенный с военной службы – զինծառայությունից ազատ արձակված զինծառայող

военно-специальная дисциплина – ռազմամասնագիտական առարկա

военно-стратегическое сотрудничество – ռազմական ռազմավարական համագործակցություն

военно-техническая дисциплина – ռազմատեխնիկական առարկա

военно-техническая политика – ռազմատեխնիկական քաղաքականություն

военно-техническая помощь – ռազմատեխնիկական օգնություն

военно-технические виды спорта – ռազմատեխնիկական մարզաձևեր

военно-техническое сотрудничество – ռազմատեխնիկական համագործակցություն, համագործակցություն սպառազինությունների բնագավառում

военно-транспортная авиация – ռազմատրանսպորտային ավիացիա

военно-учебное заведение – ռազմաուսմանական հաստատություն

военно-учебный – ռազմաուսումնական	военные расходы – ռազմական ծախսեր
военно-учебный комплекс – ռազմակրթական համալիր	военные резервы – պատերազմական ռեզերվ
военно-учетная специальность – զինհաշվառումային մասնագիտություն	военные ресурсы – ռազմական ռեսուրսներ
военно-экономическое обоснование – ռազմատնտեսական հիմնավորում	военные сборы – ռազմահավաք
военные власти – զինվորական իշխանություններ	военные силы под командованием НАТО – ՆԱՏՕ-ին ենթակա զորքեր
военные возможности – ռազմական հնարավորություններ	военные учения – սմ. <i>учения</i>
военные действия – ռազմական գործողություններ	военные учения с боевыми стрельбами – զորավարժություն մարտական հրաձգությամբ
военные действия, ориентированные на разгром противника – հակառակորդի ջախջախմանը կողմնորոշված ռազմական գործողություններ	военные факультеты – ռազմագիտական ֆակուլտետներ
военные действия с применением химического оружия – քիմիական զենքի կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ	военный – 1. զինվորական, 2. ռազմական, պատերազմական, 3. զորական, 4. ռազմագիտական
военные действия с применением химического, биологического и радиологического оружия – քիմիական, կենսաբանական և ճառագայթաբանական զենքի կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ	военный альянс – ռազմական դաշինք
военные долги – ռազմական պարտքեր	военный анализ – սմ. <i>оборонный анализ</i>
военные запасы материальных средств – նյութական միջոցների ռազմական պաշարներ	военный атташе – ռազմական կցորդ
военные интересы – ռազմական շահ	военный баланс – ռազմական հաշվեկշիռ
военные контакты – ռազմական շփումներ	военный билет – զինվորական գրքույկ, զինգրքույկ
военные мобилизационные запасы – սմ. <i>военные резервы</i>	военный бюджет – ռազմական բյուջե
военные нужды – ռազմական կարիքներ	военный врач – զինվորական բժիշկ
военные перевозки – սմ. <i>воинские перевозки</i>	военный городок – զինվորական ավան
военные потери – ռազմական կորուստներ, պատերազմական կորուստներ	военный госпиталь – զինվորական հոսպիտալ
военные разведывательные данные – ռազմական հետախուզական տվյալներ	военный журналист – զինվորական ժուռնալիստ
	военный завод – զինագործարան
	военный заказ – ռազմական պատվեր
	военный закупщик – սմ. <i>специалист по контрактам</i>
	военный инженер – ռազմական ճարտարագետ, ռազմական ինժեներ
	военный инспектор – զինվորական տեսուչ
	военный институт – զինվորական ինստիտուտ, ռազմական ինստիտուտ

военный комендант – զինվորական պարետ

военный комиссар – զինվորական կոմիսար, զինկոմ

военный комиссариат – զինվորական կոմիսարիատ, զինկոմիսարիատ, զինկոմատ

Военный комитет (НАТО) – Ուազմական կոմիտե (ՆԱՏՕ)

военный конвой – 1. զինվորական պահպանախումբ, 2. ռազմական պահականավախումբ

военный консультант – ռազմական խորհրդատու, ռազմական խորհրդարկու

военный конфликт – ռազմական հակամարտություն

военный корабль – ռազմական նավ, ռազմանավ

военный корреспондент – 1. զինվորական թղթակից, զինթղթակից, 2. պատերազմական թղթակից

военный кризис – ռազմական ճգնաժամ

военный лагерь – զորային ճամբար, զորաճամբար

военный лидер – *см. полевой командир*

военный магазин – զինվորական խանութ, զինառի խանութ

военный мятеж – ռազմական խռովություն

военный наблюдатель – ռազմական դիտորդ

военный округ – զինվորական օկրուգ

военный оркестр – զինվորական նվագախումբ

военный парад – *см. парад*

военный паритет – ռազմական համամասնություն

военный переворот – զինվորական հեղաշրջում

военный период – պատերազմական շրջան

военный пловец – ռազմալողորդ

военный полицейский – զինվորական ոստիկան

военный пост – ռազմական պահակապետ

военный потенциал – ռազմական ներուժ

военный праздник – զինվորական տոն

военный преступник – ռազմական հանցագործ

военный призыв – ռազմակոչ

военный прокурор – զինվորական դատախազ, զինդատախազ

военный резерв – 1. ռազմական պահուստ, 2. ռազմական պահուց

военный риск – ռազմական ռիսկ

военный руководитель – զինվորական ղեկավար, զինղեկ

военный руководящий орган НАТО – ՆԱՏՕ-ի ղեկավար զինվորական մարմին

военный священник – բանակային քահանա

военный сигнал – ռազմական ազդանշան

военный следователь – զինվորական քննիչ

военный словарь – ռազմագիտական բառարան

военный совет – ռազմական խորհուրդ

военный советник – 1. զինվորական խորհրդական, 2. ռազմական խորհրդական

военный союз – *см. ВОЕННЫЙ АЛЬЯНС*

военный суд – զինվորական դատարան

военный термин – ռազմագիտական տերմին

военный техник – զինվորական տեխնիկ

военный трибунал – *см. ВОЕННЫЙ СУД*

военный трофей – ռազմաավար

военный университет – զինվորական համալսարան

военный факультет – ռազմագիտական ֆակուլտետ

военный фельдшер – զինվորական բուժակ

военный фургон – զինվորական ձիաբեռնասայլ, մարտական ձիաբեռնասայլ

военный хирург – զինվորական վիրաբույժ

военрук – *см. военный руководитель*

вождение войск – զորավարում

вождь – առաջնորդ

возбудимость – գրգռականություն

возбудитель – հարուցիչ

возврат – վերադարձ

возвращение – *см. возврат*

«Возвращайтесь назад!» – «Վերադարձե՛ք ելակետ»

возвращение в подчинение военным органам – վերադարձ զինվորական մարմինների ենթակայության տակ

возвращение на базу – վերադարձ զորակայան

возвышение – բարձրացում

возвышенность – *см. высота 2*

возглавлять – *см. руководить*

возгораемость – այրելիություն

возгорание – հրկիզում

воздействие – *см. влияние*

воздействие электромагнитной обстановки – էլեկտրամագնիսական իրադրության ազդեցություն

воздействующий фактор оружия – զենքի ազդող գործոն

воздух – օդ

воздуховод – օդատար

воздухонепроницаемый – օդամերձափանց, հերմետիկ

воздухоплавание – օդանավորություն

воздушная армия – օդային բանակ

воздушная атака – օդային հարձակում, ավիացիոն գրոհ

воздушная бомбардировка – օդային ըմբակոծություն, ավիաըմբակոծություն, ավիացիոն ըմբակոծություն

воздушная война – օդային պատերազմ

воздушная выучка – օդային պատրաստականություն

воздушная группа прикрытия – *см. боевой воздушный патруль*

воздушная застава – օդային պաշտպանական ջոկատ

воздушная навигация – *см. аэронавигация*

воздушная наступательная операция – *см. воздушная операция*

воздушная оборонительная операция – *см. противовоздушная операция*

воздушная обстановка – օդային իրադրություն

воздушная операция – օդային օպերացիա

воздушная операция против наземных сил противника – օդային օպերացիա ընդդեմ հակառակորդի վրագետնյա ուժերի

воздушная операция тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման օդային օպերացիա

воздушная переброска – *см. переброска по воздуху*

воздушная разведка – օդային հետախուզություն, օդային հետախուզում

воздушная торпеда – օդային տորպեդ

воздушная трасса – օդաուղեգիծ, ավիաուղեգիծ

воздушная тревога – օդային տագնապ

воздушная цель – օդային նշանակետ

воздушная цель, преодолевшая рубеж обороны – պաշտպանության բնագիծը հաղթահարած օդային նշանակետ, պաշտպանական բնագիծն անցած օդային հարձակման միջոց

воздушно-десантная атака – օդադեսանտային գրոհ

воздушно-десантная дивизия – օդադեսանտային դիվիզիա

воздушно-десантная операция – օդադեսանտային օպերացիա, զորէջքային օպերացիա

воздушно-десантные войска – օդադեսանտային զորքեր, օդադեսանտային ուժեր

воздушно-десантные силы – *см. воздушно-десантные войска*

воздушно-десантный – օդադեսանտային, իջազորային

воздушное дальнее радиолокационное обнаружение и управление – օդային հեռավոր հայտնաբերում և կառավարում

воздушное наблюдение – օդային դիտում, օդադիտում

воздушное пиратство – օդահենություն

воздушное пространство – 1. օդային տարածք, 2. օդային տարածություն

воздушное пространство над районом операции – օպերացիայի շրջանը վրածածկող օդային տարածք

воздушное пространство НАТО – ՆԱՏՕ-ի օդային տարածք

воздушное судно – *см. самолет 1*

воздушное транспортное средство – օդային տրանսպորտային միջոց, տրանսպորտային ինքնաթիռ

воздушно-космическая оборона – օդատիեզերական պաշտպանություն

воздушно-космические силы – օդատիեզերական ուժեր

воздушно-наземная операция – օդացամաքային օպերացիա

воздушно-наземный бой – օդացամաքային մարտ, օդավրագետնյա մարտ

воздушно-посадочная операция – օդավայրէջքային օպերացիա

воздушно-посадочный – օդավայրէջքային

воздушно-реактивный снаряд – օդառեակտիվ արկ, օդառեակտիվ հրթիռ

воздушно-штурмовая дивизия – օդազորհային դիվիզիա, ՕԳԴ

воздушно-штурмовые действия – օդազորհային օպերացիա

воздушно-штурмовые силы – օդազորհային ուժեր

воздушные перевозки – օդային փոխադրումներ, ավիափոխադրումներ

воздушный – 1. օդային, 2. *см. авиационный*

воздушный взрыв – օդային պայթյուն

воздушный десант – իջազոր, դեսանտ, օդային դեսանտ

воздушный десантник – *см. парашютист-десантник*

воздушный дозор – օդային դետք

воздушный коридор – օդային միջանցք

воздушный маршал – օդային մարշալ

воздушный маршрут – օդային երթուղի

воздушный мост – օդային կամուրջ

воздушный наблюдатель – օդային դիտորդ

воздушный налет – *см. удар авиации*

воздушный парад – օդահանդես

воздушный патруль в спасательной операции – փրկարարական օպերացիայի օդային պարեկ

воздушный поединок – օդային մենամարտ

воздушный пункт управления – կառավարման օդային կետ, օդային հրամանատվական կետ

воздушный тормозной гак – օդային արգելակիչի կեռ, արգելակիչ կեռ

воздушный тормозной трос – *см. трос аэрофинишера*

воздушный флот – օդային նավատորմ

воздушный шар – օդապարիկ

воздушный эшелон – օդային շարակարգ

воздушный ядерный взрыв – միջուկային օդային պայթյուն

возимое имущество – տեղափոխելի գույք

возмездие – փոխհատուցում, հատուցում

возмездие при продаже – հատուցում վաճառքի ժամանակ

возможности космических сил и средств – տիեզերական ուժերի և միջոցների հնարավորություններ

возможность – *см. способность*

возможные действия противника – հակառակորդի հնարավոր գործողություններ

возможный – հնարավոր

возникновение – *см. начало*

возражение – հակաձայնում

возрастание – աճում

возрастной ценз военной службы – զինվորական ծառայության տարիքային սահմանափակում

воин – զինվոր

воинская вежливость – զինվորական քաղաքավարություն

воинская дисциплина – զինվորական կարգապահություն

воинская доблесть – զինվորական սիրագործություն

воинская должность – զինվորական պաշտոն

воинская должность, подлежащая замещению – փոխակալման ենթակա զինվորական պաշտոն

воинская обязанность – զինապարտություն

воинская повинность – զինապարտություն

воинская подготовка – զինվորական ուսուցում

воинская слава – զինվորական փառք

воинская служба – *см. военная служба*

воинская часть – զորամաս

воинская честь – զինվորական պատիվ, զինվորի պատիվ

воинская этика – զինվորական բարոյականություն, զինվորական վարվեցողություն

воинские перевозки – ռազմական փոխադրում

воинские почести – զինվորական պատիվներ

воинский – զինվորական

воинский быт – զինվորական կենցաղ, կացույթ

воинский груз – զինվորական բեռ

воинский долг – զինվորական պարտք

воинский коллектив – զինվորական կոլեկտիվ

воинский порядок – զինվորական իրավակարգ

воинский ритуал – զինվորական ծես

воинский устав – զինվորական կանոնադրություն

воинский учет – զինհաշվառում

воинское воспитание – զինվորական դաստիարակություն

воинское звание – զինվորական կոչում

воинское мастерство – զինվորական վարպետություն

воинское обучение – զինվորական ուսումնավարժեցում

воинское подразделение – զինվորական ստորաբաժանում

воинское преступление – զինվորական հանցագործություն

воинское приветствие – զինվորական ողջույն

воинское формирование – զինվորական կազմավորում

воинственный – ռազմատենչ

война – պատերազմ

война в Персидском заливе – Պարսից ծոցի պատերազմ

война за независимость – անկախության համար պատերազմ

война на изнурение противника – հակառակորդի հյուսման պատերազմ

войска – զորք, զորքեր

войска (силы) резерва – պահուց զորք (ուժեր)

войска «фиолетовых» – «մանուշակագույնների» զորք

войска воздушно-космической обороны – օդատիեզերական պաշտպանության զորքեր

войска второго эшелона наступления – հարձակման երկրորդ շարակարգի զորքեր

войска, выделенные для НАТО – ՆԱՏՕ-ին հատկացված զորքեր

войска гарнизона – կայազորի զորքեր

войска гражданской обороны – քաղաքացիական պաշտպանության զորքեր

войска, предназначенные для передачи в оперативное подчинение командования НАТО – ՆԱՏՕ-ին տրամադրվող զորքեր

войска прикрытия – *см. СИЛЫ ПРИКРЫТИЯ*

войска противника – հակառակորդի զորք

войска противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության զորքեր

войска связи – կապի զորքեր

войска специального назначения – հատուկ նախանշանակման զորքեր

войска театра военных действий – ռազմական գործողությունների թատերաբեմի զորքեր

войска укрепленного района – ամրացված շրջանի զորք

войско – *см. ВОЙСКА*

войсковая разведка – 1. *см. ТАКТИЧЕСКАЯ РАЗВЕДКА*, 2. զորային հետախուզում

войсковая стажировка – զորային ստաժավորում

войсковое учение – զորային զորավարժություն

войсковой – զորային

войсковой посредник – զորային միջնորդ

войсковой ремонт – զորային նորոգում

войсковой тыл – զորային թիկունք

вокзал – կայարան

волдырь – բշտիկ, հեղուկաբիշտ

волна – ալիք

волнение – հուզմունք

вольноопределяющийся – *см. ДОБРОВОЛЕЦ*

вольтова дуга – վոլտյան աղեղ

волюнтаризм – կամապաշտություն, վոլյունտարիզմ

вооружение – 1. սպառազինություն, 2. զինում, սպառազինում, ապահովում սպառազինությամբ

вооружение и военная техника – սպառազինություն և ռազմական տեխնիկա

вооруженная банда – զինված ավազակախումբ

вооруженная защита – զինված պաշտպանություն

вооруженная интервенция – զինված ինտերվենցիա

вооруженная провокация – զինված սադրանք

вооруженное восстание – զինված ապստամբություն

вооруженное формирование – զինված կազմավորում

вооруженные силы – զինված ուժեր, ՋՈՒ

вооруженные силы и другие войска – զինված ուժեր և մյուս զորքերը

вооруженный – զինված, սպառազինված

вооруженный бандит – զինված ավազակ, զինյալ ելուզակ

вооруженный конфликт – զինված հակամարտություն

вооруженный нейтралитет – զինված չեզոքություն

воронка – ձազարափոս

воспламенение – բոցավառում

воспламенение от сжатия – սեղմումային բոցավառում

воспламенитель – բոցավառիչ

воспламеняемость – բոցավառելիություն

- восполнение – լրացում
- восполнение запасов – պաշարների լրացում
- восполнение запасов в чрезвычайных условиях – պաշարների լրացում արտակարգ պայմաններում
- восполнение потери в бою – մարտում կրած կորստի համալրում
- восполнение потерь в живой силе – կենդանի ուժի կորուստների լրացում
- восполнение предметов снабжения – մատակարարման առարկաների լրացում
- воспреещающие действия по объектам в глубине обороны противника – խորքային արգելիչ գործողություններ
- воспреещенная зона – արգելալից գոտի
- восприимчивость – 1. դյուրընկալություն, զգայունակություն, 2. ընկալունակություն, զգայունակություն
- воссоединение – վերամիավորում, վերամիանականացում
- воссоединительный – *см. ирредентистский*
- восстанавливаемость – վերականգնելիություն
- восстанавливаемый ресурс – վերականգնելի ռեսուրս
- восстанавливать – վերականգնել
- восстание – ապստամբություն
- «восстановительная» сецессия – «վերականգնողական» անջատում
- восстановление – վերականգնում, վերադարձ բնականոն վիճակի
- восстановление боеспособности – մարտունակության վերականգնում
- восстановление единства – *см. воссоединение*
- восстановление инфраструктуры – ենթակառուցվածքի վերականգնում
- восстановление коммунального хозяйства – կոմունալ տնտեսության վերականգնում
- восстановление нетрадиционной под- держкой – վերականգնում ոչ ավանդական ժմանդակությամբ
- восстановление первоначального положения – սկզբնական վիճակի վերականգնում
- восстановление поврежденной техники – վնասված տեխնիկայի վերականգնում
- восток – արևելք
- восточная абсцисса – արևելյան արքիս
- Восточная Европа – Արևելյան Եվրոպա
- восточное направление – արևելյան ուղղություն
- восточный – արևելյան
- Восточный блок – *см. Организация Варшавского договора*
- восходящая фаза – *см. участок выведения*
- восхождение – վերելք
- в открытом море – բաց ծովում
- воюющая сторона – պատերազմող կողմ
- воюющий – պատերազմող, պատերազմական վիճակում գտնվող
- впадина – *см. полость*
- впередсмотрящий – առաջադեմ
- ВПП – *см. взлетно-посадочная полоса*
- в прошлом данные по атомной энергетике для ограниченного пользования – նախկինում սահմանափակ օգտագործման համար նախատեսված՝ ատոմային էներգետիկային վերաբերող տվյալներ
- впуск – ներթողում
- впускное отверстие – ներթող անցք, մուտքի անցք
- враг – թշնամի
- враждебное намерение – թշնամական մտադրություն
- враждебность – թշնամություն
- враждебный – թշնամական
- враждебный акт – 1. թշնամական գործողություն, 2. թշնամական վերաբերմունքի դրսևորում

вражеский – բշմանական
 врач – բժիշկ
 врачебный – բժշկական
 «Врачи без границ» – «Բժիշկներ առանց սահմանների»
 врач скорой помощи – շտապօգնության բժիշկ
 вращательное движение – պտտական շարժում
 вращение – պտտում
 вред – սմ. *ущерб*
 вредный – վնասակար
 временная база материально-технического обеспечения – նյութատեխնիկական ապահովման ժամանակավոր բազա
 временная потеря – ժամանակավոր կորուստ
 временная служба в иностранных ВС – ժամանակավոր արտաժառանգություն
 временно выводящее из строя живую силу вещество – կենդանի ուժը ժամանակավորապես շարքից հանող թունանյութ
 временное затишье – ժամանակավոր անդորր
 временное изменение задания тактической авиации – արաջադրանքի ժամանակավոր վերաբաշխում
 временное ослепление – սմ. *ослепление вспышкой*
 временное правительство – ժամանակավոր կառավարություն, անցումային կառավարություն
 временное расформирование – ժամանակավոր կազմաքույրում, ժամանակավոր կազմալուծում
 временное успокоение – սմ. *временное затишье*
 временный вывод из строя – շարքից ժամանակավոր դուրսբերում
 временный гражданский персонал – ժամանակավոր քաղաքացիական անձնակազմ

временный мост – ժամանակավոր կանուրջ
 временный (полевой) склад боеприпасов – զինամթերքի ժամանակավոր (դաշտային) պահեստ
 время – ժամանակ
 время оповещения НАТО – ՆԱՏՕ-ի իրազեկման ժամանակը
 время «У» – 1. «ժ» ժամ, 2. «ժ» ժամանակ
 время «У+» – «ժ+» ժամ
 время восприимчивости мины к воздействию – ազդեցության նկատմամբ ականի զգայունության շրջան, մարտական դրությունում ոչ շփումային ականի գտնվելու ժամանակը
 время встречи – հանդիպման, հավաքման
 время движения в оптимальном режиме – օպտիմալ բանեկարգով շարժման տևողություն
 время захода на посадку – վայրէջքանուտի ժամանակը
 время изменения подчинения – ենթակայության փոփոխման պահը
 время на закупку – գնման ժամանակահատված
 время на посадку и погрузку – նստեցման ու բեռնման ժամանակը
 время на производство – արտադրման ժամանակահատված
 время наступления события – իրադարձության տեղի ունենալու ժամանակը
 время нахождения неконтактной мины в боевом положении – սմ. *время восприимчивости мины к воздействию*
 время неподвижного облучения – անշարժ ճառագայթահարման տևողություն
 время обстрела неподвижной цели – անշարժ նշանակետի կրակակոծման տևողություն
 время огневого налета – կրակային ասպատակման ժամանակը

время ожидания заказа – Կատվերի սպասման ժամանակը

время отбытия – մեկնման ժամանակը

время прибытия – ժամանման ժամանակը

время приведения в готовность – Կատրաստության բերման ժամանակը

время применения ядерного оружия – միջուկային զենքի կիրառման ժամանակը

время полета – թռիչքանցման ժամանակը

время прохождения колонны – շարքայան անցման տևողություն

время randevu – *см. время встречи*

время реагирования личного состава – անձնակազմի հակազդման ժամանակը

«В ружье!» – «Ի զեն»

вручение – հանձնում

врываться – *см. вламываться*

ВС – *см. вооруженные силы*

Всемирная организация здравоохранения – Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն

всемирная система географических координат – աշխարհագրական կոորդինատների համաշխարհային համակարգ

всемирное время – համաշխարհային ժամանակ, Գրինվիչի ժամանակ

всемирное координированное время – համաձայնեցված համաշխարհային ժամանակ

всенаправленный обьектив – համուղորդված օբյեկտիվ

всеобщее прекращение огня – համընդհանուր հրադադար

всепогодный истребитель противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության ամենեղանակյա կործանիչ

всересурсная разведка – համառեսուրսային հետախուզություն

вскрытие (реки) – *см. ледоход*

вскрытие полосы заграждений – արգելափակողցային գոտում ուղեբացում

в состоянии готовности – Կատրաստի վիճակում

вспомогательная высадка – 1. օժանդակ զորիչք, 2. օժանդակ ափհանում

вспомогательная радиолокационная станция – օժանդակ ռադիոտեղորոշումային կայան

вспомогательная служба – օժանդակ ծառայություն, օժանդակ գործակալություն

вспомогательная цель – օժանդակ նպատակ

вспомогательное агентство – *см. вспомогательная служба*

вспомогательное производственное оборудование – արտադրության օժանդակ սարքավորանք

вспомогательные горизонталы – օժանդակ հորիզոնագծեր

вспомогательные меры электронной борьбы – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի օժանդակ միջոցառումներ

вспомогательные отделы штаба – շտաբի օժանդակ բաժիններ

вспомогательный корабельный огонь – օժանդակ նավային կրակ

вспомогательный наблюдательный пункт – օժանդակ դիտակետ

вспомогательный оборонительный огонь – օժանդակ պաշտպանական կրակ

вспомогательный план – 1. *см. план тылового обеспечения*, 2. օժանդակ պլան

вспомогательный пункт управления – կառավարման օժանդակ կետ

вспомогательный удар – օժանդակ հարված

вспыхнуть – բռնկվել

вспышка – բռնկում

вспышка насилия – բռնության բռնկում

вставка – *см. вкладыш*

встревоженный – տազնապած, անհանգրստացած

встреча – հանդիպում

встречное требование – հանդիպական պահանջ

встречно-пересекающийся курс – հանդիպական-խաչվող ուղղույթ

встречный бой – հանդիպական մարտ

встречный огонь – հանդիպական կրակ

вступаться – պաշտպանության տակ արնել, բարեխոսել, միջնորդել

вступить в бой – մարտի բռնվել

втихомолку – *см. незаметно*

вторжение – ներխուժում

вторжение в воздушное пространство – ներխուժում պետության օդային տարածք

вторжение в территориальные воды – ներխուժում տարածքային ջրեր

второй пилот – երկրորդ օդաչու

второй эшелон – երկրորդ շարակարգ

второй эшелон воздушного десанта – իջազորի երկրորդ շարակարգ

второй эшелон десанта – դեսանտի երկրորդ շարակարգ

второстепенный – երկրորդական

вход – 1. մուտք, 2. *см. порт*

вход в аэродромную зону – մուտք թռիչքադաշտային գոտի

входное отверстие – *см. впускное отверстие*

ВШД – *см. воздушно-штурмовая дивизия*

выбег – կանգաշարժ

выбор метода аэрофотосъемки – օդալուսանկարչական հետախուզության մեթոդի ընտրություն

выбрасывание – դուրսշարտում

выбрасывание груза за борт – բեռի դուրսշարտում

выбрасываться с парашютом – պարաշյուտով դուրս նետվել

выброс – 1. արտանետվածք, 2. արտանետում

выброска грузов (с вытягиванием из фюзеляжа) с помощью вытяжных парашютов – բեռների արտածում

выброска десанта – գործք

выброска с воздуха – իջեցում պարաշյուտով

выброска тяжелых грузов – ծանր բեռների իջեցում

выброс сигнала – ազդանշանի արտանետվածք

выбытие денежных средств – դրամական միջոցների ելք, կապիտալի արտահոսք

выведение – դուրսբերում

выведывание – բանորսություն

вывеска – ցուցանակ

вывести из строя транспортное средство – փոխադրամիջոցը շարքից հանել

вывод – 1. դուրսբերում, 2. ելուստ, 3. եզրակացություն, 4. արտածում

вывод военнослужащих с территории противника – զինծառայողների դուրսբերում հակառակորդի տարածքից

вывод войск из-под удара – հարվածի տակից գործի դուրսբերում

вывод из боевого состава – դուրսբերում մարտական կազմից

вывод коалиционных сил из Ирака – դաշնադրային ուժերի դուրսբերում Իրաքից

вывод союзнических сил из Ирака – *см. вывод коалиционных сил из Ирака*

вывод советских войск из Афганистана – խորհրդային զորքերի դուրսբերում Աֆղանստանից

вывоз – 1. *см. экспорт*, 2. *см. эвакуация*

выгодная цель – ձեռնտու նշանակետ

выгодное положение – շահեկան դրություն

выгодность – *см. полезность*

выгорание – լիայրում
 выгрузка из поезда – գնացքի բեռնաթափում
 выгрузка из самолета – ինքնաթիռի բեռնաթափում
 выгрузочная станция – բեռնաթափման կայարան
 выдача – 1. տրում, 2. *см. донос*
 выдача материальных средств – նյութական միջոցների տրում
 выдача почты – փոստի հանձնում, փոստի բաժանում
 выдвижение войск – զորքի առաջադնում
 выделение – անջատում, առանձնացում, մեկուսացում
 выделение резервов – ռեզերվների հատկացում
 выделение систем оружия – զենքի համակարգի հատկացում
 выделение средств поражения – *см. Выделение систем оружия*
 выделенная зона артиллерии – հրետանու առանձնացված շրջան
 выделенное подразделение – հատկացված ստորաբաժանում
 выдерживаемый длительное время темп стрельбы – կրակի երկար ժամանակ պահպանվող տեմպ
 выемка (документов) – առգրավում
 «выжженная земля» – «խարանված երկիր»
 выживаемость – գոյապահպանելիություն, կենսապահպանելիություն
 выживание – գոյապահպանում, կենսապահպանում
 выживание в боевых условиях – գոյապահպանում մարտական պայմաններում
 выживший – կենդանի մնացած, ողջ մնացած
 выздоравливание – *см. выздоровление*
 выздоровление – առողջացում, ապաքինում

вызов – 1. մարտահրավեր, 2. կանչ, 3. ռադիոկանչ, կոչնակ, պայմանականչ
 вызов артиллерийского огня – հրետանային կրակի կանչում
 вызов национальной безопасности – ազգային անվտանգությանն ուղղված մարտահրավեր
 выйти из строя – թողնել շարքը
 выйти на берег – ափ դուրս գալ
 выйти на пенсию – *см. подать в отставку*
 выкатывание самолета за пределы взлетно-посадочной полосы – ինքնաթիռի արտագլորում թռիչքուղու սահմանից դուրս
 выключатель – անջատիչ
 выключение – *см. отключение*
 выкуп – փրկագին
 вылазка – արտագրոհ
 вылет – արտաթռիչք
 вылет по вызову – արտաթռիչք կանչով, ավիացիայի գործողություններ կանչով
 вымпел – 1. վիմպել, 2. նավադրոշ
 «Вымпел» – «Վիմպել»
 вынос – դուրսբերում
 вынужденная посадка – հարկադրական վայրէջք
 вынужденная посадка на воду – հարկադրված վայրէջք ջրի վրա
 вынужденное излучение – մակածված ճառագայթում
 вынужденный – *см. принудительный*
 вынужденный переселенец – *см. внутренне перемещенное лицо*
 выпадение радиоактивных осадков – ռադիոակտիվ տեղում
 выплата зарплаты по аттестату – վճարում ըստ դրամական բավարարման վկայականի
 выплаты ветеранам войны – վետերաններին կատարվող վճարումներ
 выполнение – 1. *см. исполнение*, 2. *см. соблюдение*

выполнение в НАТО «соглашения по стандартизации» – ՆԱՏՕ-ի «ստանդարտացման համաձայնագրի» կատարում

выправка – *см. осанка*

выпрямитель – ուղղիչ

выпуск – 1. թողարկում, պրակ, 2. թողարկում, պատրաստում, 3. *см. ЭМИССИЯ 2*, 4. *см. издание*

выпускающий инструктор по прыжкам с парашютом – թողարկող պարաշյուտային տեսուիչ

выпускающий парашютистов из самолета – ինքնաթիռից պարաշյուտիստների թողարկիչ

выравнивание – հավասարեցում, գծայնացում

выравнивание перед посадкой – հավասարեցում վայրէջքից առաջ

вырваться (из окружения) – դուրս արժնել, ազատվել (շրջափակումից)

вырубка – անտառահատք

высадка – ավիանում

высадка десанта – զորքի ավիանում

высадка из поезда – իջեցում գնացքից

высадка из самолета – էջք ինքնաթիռից

высадка морского десанта – ավիանում

выслеживать – *см. тайно следить*

выслеживающий корабль – հետևող նավ

высокая частота – բարձր հաճախականություն

Высокий представитель Генерального секретаря ООН – ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի Բարձր ներկայացուցիչ

высокогорная акклиматизация – հարմարում լեռնաբերձ կլիմային

высокогорье – լեռնաբերձություն

высокоскоростная противолокационная ракета – արագաթռիչ հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ

высокоскоростная пуля – արագալիաց գնդակ

высокоскоростная цель – արագընթաց նշանակետ

высокоточное оружие – գերձշգրիտ զենք, բարձր ճշգրտությամբ զինամթերք

высокоточный боеприпас – գերձշգրիտ զինամթերք

высокочастотная электромагнитная бомба – բարձր հաճախականային էլեկտրամագնիսական ռումբ

высота – 1. բարձրություն, 2. բարձունք, բլուր

высота бомбометания – մթնանետման բարձրություն

высота над уровнем моря – *см. абсолютная высота*

высота по давлению – *см. барометрическая высота*

высота полета – բարձրաթռչություն

высота по плотности – բարձրություն ըստ խտության

высота принятия решения – որոշման ընդունման բարձրություն

высота просвета – անցաթիռի բարձրություն

высота разрыва – պայթյունի բարձրություն

высота раскрытия парашюта – պարաշյուտի բացման բարձրություն

высота сбрасывания – նետման բարձրություն

высота сечения – *см. интервал между изолиниями*

высотная бомбардировка – բարձրունքային մթնկոծություն

высотная задержка – բարձրության հապաղում, երկրի մակերևույթից խանգարիչ անդրադարձումներով պայմանավորված ազդանշանների վերացման նպատակով շրջանային տեսաժրման ցուցասարքում տեսաժրման հապաղում

высотная мертвая зона – բարձրության խռոչ

высотный – բարձրության

высотный компенсирующий костюм – 1. սմ. *սկաֆանդր 1*, 2. համակշռող զգեստ

высотомер – բարձրաչափ

высотометрия – սմ. *альтиметрия*

выставка – ցուցադրություն

выстраиваться в линию – զծաշարվել, զծով շարվել

выстрел – 1. կրակոց, 2. սմ. *артиллерийский боеприпас*, 3. սմ. *одиночная стрельба*

выстреливание съёмного бортового оборудования – հանովի կողային սարքավորանքի արտանետում

выступ – ելուստ, սեպ

высшая точка – բարձրակետ

высшие офицеры – բարձրագույն սպաներ, գեներալներ և ծովակալներ

высший – բարձրագույն

высший офицер – բարձրագույն սպա

вытеснение – դուրսմղում

вытеснение с позиций – դուրսմղում դիրքերից

вытяжка – հանուկ, մզվածք

вытяжная веревка – արտածգիչ փոկ

вытяжной парашют – արտածգիչ պարաշյուտ

вытяжной трос – ձգափոկ

вытяжной фал – սմ. *вытяжная веревка*

выучка – պատրաստականություն

выхватывание – խլում

выхлоп – արտանետվածք

выхлопная труба – արտանետիչ խողովակ

выход из боя – մարտից դուրսբերում

выход из строя – շարքից դուրս գալը, ջարդվելը

выход продуктов распада радиоактивных веществ – ռադիոակտիվ նյութերի տրոհման արգասիքների ելք

выход с территории противника – ելք հակառակորդի տարածքից

вычисление интеграла – սմ. *интегрирование*

вышедший из строя – սմ. *непригодный для использования*

вышестоящий – վերադաս

вышибной заряд – արտանետիչ լիցք

вышка – սմ. *башня*

вышка часового – ժամապահի աշտարակ

выявление – 1. հայտնաբերում, դետեկտում, 2. սմ. *установление*

выявление изменений – փոփոխորոշում

вьючное животное – գրաստ

в южном направлении – հարավային ուղղությամբ

Գ

габаритные огни – 1. եզրագծային լույսեր, 2. եզրաչափքային լույսեր

гавань – նավակայան

газ – գազ

гальюн – գալյուն, նավագուգարան

гангрена – փտախտ

гарантия качества – որակի երաշխիք

гарнизон – կայազոր

гарнизонный военторговский магазин – զինառի կայազորային խանութ

гарнизонный городок – կայազորային քաղաք

«Гарпун» – «Հարպուն»

«Гасить свет!» – «Լույսերը հանգցնել»

гаубица – հաուբից

гаубица-пушка – հաուբից-թնդանոթ

гауптвахта – հաուպտվախտ, կարգապահական մեկուսարան

гашение – մարում

ГБУ-15 – ԳԲՈՒ-15
 гвардеец – գվարդիական
 гвардейский – գվարդիական
 гвардия – գվարդիա
 гелиограф – 1. արևաազդանշանիչ, 2. արե-
 վագրիչ
 генерал – գեներալ, զորավար
 генерал авиации – ավիացիայի գեներալ
 генерал-адъютант – գեներալ-ադյուտանտ
 генерал армии – բանակի գեներալ
 генерал-инспектор – տեսուչ գեներալ
 генералитет – գեներալական կազմ, գե-
 ներալիտետ
 генерал-лейтенант – գեներալ-լեյտենանտ
 генерал-майор – գեներալ-մայոր
 генерал-полковник – գեներալ-գնդապետ
 генерал по поручениям – հանձնակատար
 գեներալ
 генералы и адмиралы – սմ. *высшие офи-
 церы*
 генеральная репетиция – գլխավոր փորձ
 генеральная уборка – գլխավոր մաքրում
 генеральный агент по закупкам – գնում-
 ների գծով գլխավոր գործակալ
 генеральный груз – ընդհանուր բեռ
 генеральный план авиационного наступ-
 ления – օդային հարձակման գլխավոր
 պլան
 генеральный подряд – գլխավոր կապալ
 генеральный подрядчик – գլխավոր կա-
 պալառու
 генеральный штаб – գերագույն շտաբ
 генератор – գեներատոր
 генетическое оружие – գենետիկական
 զենք, էթնիկական զենք
 геноцид – ցեղասպանություն, եղեռն
 генштаб – սմ. *генеральный штаб*

географические координаты – աշխար-
 հագրական կորդինատներ
 географический фактор в войне – պա-
 տերազմում աշխարհագրական գործոն
 геодезический базис – տեղաերկրաբաշ-
 խական հիմնագիծ
 геодезия – երկրաբաշխություն
 геоинформатика – երկրատեղեկութաբա-
 նություն
 геокодированное изображение местно-
 сти – տեղանքի երկրակողավորված
 պատկեր
 геоматика – սմ. *геоинформатика*
 геополитика – աշխարհաքաղաքականու-
 թյուն
 геополитическая обстановка – աշխար-
 հաքաղաքական իրադրություն
 геополитические интересы – աշխարհա-
 քաղաքական շահ
 геополитический – աշխարհաքաղաքա-
 կան
 геополитический конфликт – աշխարհա-
 քաղաքական հակամարտություն
 геополитическое устройство – աշխար-
 հաքաղաքական կառուցվածք
 геопространственная инженерия – աշ-
 խարհատարածական ճարտարագիտութ-
 յուն
 геопространственная информация – աշ-
 խարհատարածական տեղեկույթ
 геопространственная разведка – աշ-
 խարհատարածական հետախուզություն
 геопространственная связь – աշխարհա-
 տարածական կապ
 геопространственные информационные
 услуги – աշխարհատարածական տեղե-
 կատվական ծառայություններ
 геопространственные разведыватель-
 ные операции – աշխարհատարածական
 հետախուզական օպերացիաներ
 геопространственный – աշխարհատարա-
 ծական

геопространство – աշխարհատարածություն

Георгиевский крест – Գեորգիյան խաչ

геостратегическое пространство – աշխարհառազմավարական տարածություն

геофизическая война – երկրաֆիզիկական պատերազմ

геофизическое оружие – երկրաֆիզիկական զենք

«Гепард» – «Հեպարդ»

герб – զինանշան

гербицид – հերբիցիդ

гербицидная операция – հակաբուսական օպերացիա

гербицидный агент – см. *средство уничтожения сельскохозяйственных растений*

герметическая защитная одежда – հերմետիկ պաշտպանիչ հագուստ

герметический – см. *воздухонепроницаемый*

герметичная кабина – см. *капсула 2*

героизм – հերոսություն

герой – հերոս

гетерогенность – см. *разнородность*

гетто – գետտո

гибель – կործանում, անկում, հակառակորդի կողմից նվաճում

гибкий выбор сдерживания – զսպման ձևերն ընտրություն

гибкое реагирование – ձկուն արձագանքում

гибкость – ձկունություն

«Гигантская гадюка» – «Հսկայական իժ»

гигиена – հիգիենա

гид – см. *проводник*

«Гидра» – «Հիդրա»

гидроакустическая станция – см. *сонар*

гидрографическая карта – ջրագրական քարտեզ

гидрографическая разведка – ջրագրական հետախուզում

гидрография – ջրագրություն, հիդրոգրաֆիա

гидродинамическая мина – հիդրոդինամիկ ական

гидролокатор – см. *сонар*

гидролокация – ջրատեղորոշում

гидрометеорологическое обеспечение – հիդրոմետեոլոգիական ապահովում

гидроплан – см. *гидросамолет*

гидросамолет – ջրաինքնաթիռ

гидросферное оружие – ջրոլորտային զենք

гильза – պարկուճ

гимн – օրհներգ

гипербарическая камера – բարձր ճնշումային խցիկ, բարձր ճնշման սուզարկղ

гиперболическая радионавигационная система – հիպերբոլիկական ռադիոնուդեվարական համակարգ

гиперзвуковой – գերձայնային

гиперфокальное расстояние – գերկիզակետային հեռավորություն

гипобарическая камера – թերձնշումային խցիկ

гипотермия – թերջերմություն, գերսառում

гипотетическая горизонталь – см. *предполагаемая горизонталь*

гипсометрическая окраска – բարձրաչափական գունավորում, երանգային բարձրաչափություն

гировертикаль – ուղղաձգահողակ

гирогоризонт – հորիզոնահողակ

гиромангнитный компас – հղկամագնիսական կողմնացույց

гироскоп – հղկակ

гичка – см. *вельбот*

глава – 1. *см. руководитель, 2. см. лидер*
 глава дипломатической миссии – դիվանագիտական ներկայացուցչության ղեկավար
 глава миссии – 1. առաքելության ղեկավար, 2. ներկայացուցչության ղեկավար
 глава резидентуры – *см. резидент*
 главарь – փարագլուխ
 главком – *см. главнокомандующий*
 главная валюта – գլխավոր արժույթ
 главная группа планирования учений – զորավարժության պլանավորման գլխավոր խումբ
 главная группировка сил – ուժերի գլխավոր խմբավորում
 главная дорога – գլխավոր ճանապարհ
 главная идея схемы операции – օպերացիայի սխեմայի գլխավոր գաղափար
 главная оперативная база – գլխավոր օպերատիվ զորակայան
 главная полоса обороны – պաշտպանության գլխավոր գոտի
 главная сила – գլխավոր ուժ
 главная цель – գլխավոր նպատակ
 главное командование – գլխավոր հրամանատարություն
 Главное командование НАТО – ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատարություն
 главное направление – գլխավոր ուղղություն
 главное направление наступления – հարձակման գլխավոր ուղղություն
 главное наступление – գլխավոր հարձակում
 Главное ракетно-артиллерийское управление – գլխավոր հրթիռահրետանային վարչություն
 главное совещание планировщиков – պլանավորողների գլխավոր խորհրդակցություն
 Главное управление кадров – կադրերի գլխավոր վարչություն

главное усилие – գլխավոր ջանք
 главнокомандование – *см. главное командование*
 главнокомандующий – գլխավոր հրամանատար, սպարապետ
 главнокомандующий НАТО – ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատար
 главные оборонительные силы – գլխավոր պաշտպանական ուժեր
 главные силы – գլխավոր ուժեր
 главный – գլխավոր
 главный аэродром – գլխավոր թռիչքադաշտ
 главный инспектор – գլխավոր տեսուչ
 главный квартирмейстр – գլխավոր զորաբնակարանապետ
 главный координатор – գլխավոր համադասող
 главный координатор учений – զորավարժության գլխավոր համադասող
 главный маршал авиации – ավիացիայի գլխավոր մարշալ
 главный оборонительный рубеж – գլխավոր պաշտպանական բնագիծ
 главный политический курс – գլխավոր քաղաքական ուղեգիծ
 главный румб – աշխարհի կողմ, գլխավոր հորիզոնամաս
 главный советник командующего объединенной группой войск по военно-инженерным вопросам – միացյալ զորախմբի հրամանատարի՝ ռազմահնձեններիական հարցերով գլխավոր խորհրդական
 главный старший прапорщик части – զորամասի գլխավոր ավագ ենթասպա
 главный удар – գլխավոր հարված
 главный хирург объединенной группы войск – միացյալ զորքերի խմբի գլխավոր վիրաբույժ
 главный штаб – գլխավոր շտաբ
 гладкоствольное оружие – ողորկավորող զենք

гладкоствольное ружье – ողորկափող հրացան

гладкоствольный – ողորկափող

глиссада – վայրէջքագիծ

глиссер – սահանավ, գլիսեր

глобализация – համընդհանրացում, համաշխարհայնացում

глобальная безопасность – համընդհանուր անվտանգություն

глобальная информационная сетка – համընդհանուր տեղեկատվական ցանց

Глобальная исполнительная система авиоперевозок – ավիափոխադրումների համընդհանուր կատարողական համակարգ

глобальная система оперативного управления – օպերատիվ կառավարման համընդհանուր համակարգ

Глобальная система поддержки боевых действий – Մարտական գործողություններին աջակցման համընդհանուր համակարգ

глобальная система поддержки принятия решений – որոշումների ընդունմանն աջակցման համընդհանուր համակարգ

глобальная система позиционирования – համընդհանուր դիրքորոշումային համակարգ

глобальная система ПРО – հակահրթիռային պաշտպանության համընդհանուր համակարգ

глобальная система управления строительством ВС – ՋՈՒԲ-ի շինարարության կառավարման համընդհանուր համակարգ, բանակաշինության կառավարման համընդհանուր համակարգ

глобальная система управления транспортом – տրանսպորտի կառավարման համընդհանուր համակարգ

глобальная транспортная сеть – համընդհանուր տրանսպորտային ցանց

глобальная ядерная война – համընդհանուր միջուկային պատերազմ

глобальное распределение – համընդհանուր բաշխում

глобальные проблемы современности – այժմեության համընդհանուր պրոբլեմներ

глобальный – համընդհանուր

глубина – խորություն, խորք

глубина боевого порядка – մարտակարգի խորություն

глубина боевой задачи – մարտական խնդրի խորություն

глубина колонны – *см. длина колонны*

глубина обороны – պաշտպանության խորություն

глубинная бомба – խորքային ռումբ

глубокая вода – խոր ջուր, մեծ խորություն

глубокая оборона – *см. эшелонированная оборона*

глубокая операция – խոր օպերացիա

глубокий бой – խոր մարտ

глубоководное минное поле – խորջրջականադաշտ

глубь – *см. глубина*

глубь страны – *см. внутренние районы страны*

глушитель – խլարար, ձայնախլարար

глыба – մեծարեկոր

годный к полету – թռչչքի պիտանի

голова – գլուխ

головка самонаведения – ինքնուղղորդման գլխիկ

головная организация – գլխամասային կազմակերպություն

головная походная застава – առաջավոր երթային պահպանաշոկատ

головная часть – գլխամաս

головная часть баллистической ракеты – րախիստիկ հրթիռի գլխամաս

головной самолет – առաջագնաց ինքնաթիռ

головной телефон – գլխային հեռախոս

головной убор – գլխարկ

головной штаб – գլխամասային շտաբ
 голосовой сигнал бедствия – աղետի ձայնային ազդանշան
 «голубые береты» – «երկնագույն բերետներ»
 гомогенность – *см. однородность*
 гондола – գամբյուղ
 гонец – *см. посланник*
 гонка вооружений – սպառազինությունների մրցավազք
 горение – այրում
 горизонт – հորիզոն
 горизонталь – հորիզոնագիծ
 горизонтальная передача – հորիզոնական փոխանցում
 горизонтальная передача информации – տեղեկության հորիզոնական հաղորդում
 горизонтальное отклонение – հորիզոնական շեղում
 горизонтальный поворот орудия – հորիզոնական փոդաշրջում
 горизонтальный полет – հորիզոնական թռիչք
 горн – *см. сигнальная труба*
 горная артиллерия – լեռնային հրետանի
 горная подготовка – լեռնային պատրաստում
 горнист – փողափար
 горно-лесистая местность – լեռնաանտառային տեղանք
 горные войска – լեռնային զորքեր
 горный проход – *см. перевал*
 городская триада – քաղաքային երրորդություն
 городской – քաղաքային
 горчичный газ – *см. иприт*
 горячее – *см. топливо*
 горяче-смазочные материалы – վառելիք-քսանյութ, ՎՔՆ
 «горячая точка» – «թեժ կետ»

госзаказ – *см. государственный заказ*
 госпиталь – հոսպիտալ
 господствовать – իշխել
 господство в воздухе – տիրապետություն օդում
 господство на море – տիրապետություն ծովում, գերիշխանություն ծովում
 господствующая тенденция – տիրապետող միտում
 господствующий – իշխող
 государственная безопасность – պետական անվտանգություն
 Государственная Дума Федерального Собрания Российской Федерации – Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Պետական դումա
 государственная независимость – պետական անկախություն
 государственная организация – պետական կազմակերպություն
 государственная помощь – պետական օգնություն
 государственное испытание – պետական փորձարկում
 государственные дела – պետական գործեր
 государственные интересы – պետական շահ
 государственный – պետական
 государственный бюджет – պետական բյուջե
 государственный заказ – պետական պատվեր, պետապատվեր
 Государственный Комитет Оборона – Պաշտպանության պետական կոմիտե
 государственный орган – պետական մարմին
 государственный резерв – պետական ռեզերվ
 Государственный секретарь по вопросам обороны – Պաշտպանության հարցերով պետական քարտուղար

государственный служащий министерства обороны – պաշտպանության նախարարության քաղաքացիական ծառայող

государство – պետություն

государство всеобщего благоденствия – համընդհանուր բարեկեցության պետություն

государство, выделившее войска – զորք տրամադրած պետություն

государство, выполняющее определенную функцию – որոշակի գործառույթ ստանձնած պետություն

государство-координатор – համադասող պետություն

государство-организатор – կազմակերպիչ պետություն

государство подкрепления – լրաուժի պետություն

государство, специализирующееся на определенном виде тылового обеспечения – որոշակի տեսակի թիկունքային ապահովման գծով մասնագիտացած պետություն

государствоцентричность – պետութենականտրոնություն

государство-член – անդամ պետություն

готовая к срабатыванию мина – գործարկմանը պատրաստ ական

готовить – պատրաստել

готовиться – պատրաստվել

готовность – 1. պատրաստություն, 2. պատրաստակամություն

готовность боевых комплексов – զենքի համալիրների պատրաստություն

готовность к бедствиям – պատրաստություն աղետների

готовность к разворачиванию – см. *степень готовности части (подразделения) к разворачиванию*

готовность к чрезвычайным ситуациям – պատրաստություն արտակարգ իրավիճակներին

готовность материальных средств к применению – նյութական միջոցների պատրաստություն կիրառմանը

готовность медицинских служб – բուժօժանայությունների պատրաստություն

готовность медслужб – см. *ГОТОВНОСТЬ МЕДИЦИНСКИХ СЛУЖБ*

готовность промышленности – արդյունաբերության պատրաստություն

готовое для использования государственное изделие – օգտագործման համար պատրաստ պետական արտադրանք

готовое изделие – պատրաստի արտադրանք

готовое коммерческое изделие – պատրաստի առևտրային արտադրանք

готовый – 1. պատրաստ, 2. պատրաստի
готовый к взрыву – պայթեցմանը պատրաստ

готовый к стрельбе – հրածգությանը պատրաստ

готовый к уничтожению – ոչնչացմանը պատրաստ

готовый к ядерной сертификации – միջուկային հավաստագրմանը պատրաստ
готовый продукт – см. *готовое изделие*

грабеж – կողոպուտ

грабитель – կողոպտիչ

гравирование – փորագրում

градиент – գրադիենտ

градус – աստիճան

«гражданизация» – քաղաքացիացում

гражданин – քաղաքացի

гражданская администрация – քաղաքացիական վարչություն

гражданская война – քաղաքացիական պատերազմ

гражданская оборона – քաղաքացիական պաշտպանություն

гражданская чрезвычайная ситуация – քաղաքացիական արտակարգ իրավիճակ

гражданские власти – քաղաքացիական իշխանություններ

гражданские специалисты по вопросам обеспечения безопасности – անվտանգության գծով քաղաքացիական փորձագետներ

гражданский – քաղաքացիական, ոչ զինվորական

гражданский бюджет – քաղաքացիական բյուջե

гражданский демократический контроль над вооруженными силами – զինված ուժերի նկատմամբ քաղաքացիական ժողովրդավարական վերահսկողություն

гражданский диапазон – քաղաքացիական ռադիոտիրույթ

гражданский персонал – քաղաքացիական անձնակազմ

гражданский транспорт – քաղաքացիական տրանսպորտ

гражданское лицо – քաղաքացիական անձ

гражданское лицо, следующее вместе с армией – բանակի հետ տեղափոխվող քաղաքացիական անձ

гражданское (мирное) население – քաղաքացիական (խաղաղ) բնակչություն

гражданское общество – քաղաքացիական հասարակություն

гражданское право – քաղաքացիական իրավունք

гражданское чрезвычайное планирование – քաղաքացիական արտակարգ պլանավորում

гражданство – քաղաքացիություն

граната – նռնակ

граната шокового действия – շոկային նռնակ, լուսաձայնային նռնակ

гранатомет – նռնականետ

граница – սահման

граница базы – զորակայանի սահման

граница де-факто – см. *фактическая граница*

граница зоны заражения – վարակման գոտու սահման

граница обстрела – կրակակրծման եզրագիծ

граница плацдарма десантирования – զորէջքի հենադաշտի սահման

граница центровок – կենտրոնադրման սահման

границы зоны выпадения радиоактивных осадков – ռադիոակտիվ տեղումների շրջանի սահմաններ

границы контроля воздушного пространства – օդային տարածքի վերահսկման սահման

график – 1. գրաֆիկ, 2. գծագիր, 3. ժամանակացույց, 4. չվացուցակ

графика – գրաֆիկա, գծագրություն

график воздушных перевозок – օդային փոխադրումների չվացուցակ

график высадки – ափհանման ժամանակացույց

график перевозок – զինվորական փոխադրումների չվացուցակ

график поэтапного развертывания сил – ուժերի փուլային ծավալման ժամանակացույց

графическая шкала – см. *графический масштаб*

графический – գծագրական, գրաֆիկական

графический масштаб – գծագրական մասշտաբ, գծագրական սանդղակ

ребень горы – լեռնակատար, կատար

ребок – թիերի հարված

рейдер – ուղեհարթիչ

грибовидное облако – սնկաձև ամպ

гринвичское время – см. *всемирное время*

гриф секретности – գաղտնիության մակագիր, գաղտնիության գրիֆ, գաղտնիության դրոշմագիր

громкоговорящая связь – բարձրախոս կապ

груз – բեռ
 груз-балласт – բալաստաբեռ
 груз завышенного габарита – արտաեզրաչափքային բեռ, սահմանվածից մեծ եզրաչափքերով բեռ
 грузило – սուզագնդիկ
 грузовая платформа – սմ. *грузовой поддон*
 грузовая сеть – բեռնացանց
 грузовик – սմ. *грузовой автомобиль*
 грузовик-цистерна – սմ. *автомобильная цистерна*
 грузовместимость – բեռնատարողունակություն
 грузовое средство – սմ. *транспортное средство*
 грузовой автомобиль – բեռնատար ավտոմեքենա, բեռնատար
 грузовой манифест – բեռնային հայտարարություն
 грузовой план – բեռնային պլան
 грузовой поддон – բեռնային տակդիր, բեռնահարթակ
 грузовой строп – բեռնաճոպան, բեռնափոկ
 грузооборот порта – նավահանգստի բեռնաշրջանառություն
 грузоперевозка – բեռնափոխադրում
 грузоподъемность – բեռնունակություն
 грузоподъемность авиационного транспорта – օդային փոխադրամիջոցի բեռնունակություն
 грузоподъемность транспортного средства – փոխադրամիջոցի բեռնատարություն
 груз первой очереди – առաջնահերթ բեռ
 грунтовая дорога – բնահողային ճանապարհ, գրունտային ճանապարհ
 грунтовый аэродром – սմ. *полевой аэродром*
 группа – խումբ
 группа армий – բանակների խումբ

группа баз – զորակայանների համախումբ
 группа боевого управления сил специальных операций – հատուկ օպերացիաների ուժերի մարտական կառավարման խումբ
 группа быстрого реагирования по оказанию помощи при бедствиях – օգնության արագ արձագանքման խումբ
 группа военных барабанщиков – թըմբկահարների խումբ
 Группа военных наблюдателей ООН – ՄԱԿ-ի ռազմական դիտորդների խումբ
 группа войск – զորքերի խումբ
 группа войск специального назначения – հատուկ նախանշանակման ուժերի խումբ
 группа восстановления провинций – նահանգների վերականգնման խումբ
 группа десантных лодок – ափհանման նավակների խումբ
 группа заграждения – արգելապատնեշող խումբ
 группа захвата – կալիչ խումբ
 группа инспекторов – տեսուչների խումբ
 группа контроля за воздушными перевозками – օդային փոխադրումները վերահսկող խումբ
 группа контроля за погрузкой – բեռնումը վերահսկող խումբ
 группа крови – արյան խումբ
 группа людей – մարդախումբ
 группа наземной поддержки вертолетов – ուղղաթիռներին վրագետնյա աջակցման խումբ
 Группа НАТО по практике закупок – ՆԱՏՕ-ի գնումների խումբ
 группа новобранцев – նորակոչիկների խումբ
 группа огневой поддержки – կրակային աջակցության խումբ
 группа оказания содействия безопасности в Косово – Կոսովոյում անվտանգությանն աջակցության խումբ

Группа ООН по оценке бедствия и координации – ՄԱԿ-ի՝ աղետի գնահատման և համադասման խումբ

группа парашютистов – խմբաթիռ պարաշյուտիստներ

группа планирования – պլանավորման խումբ

группа повышенного риска – մեծ ռիսկայնություն խումբ

группа подавления – ճնշիչ խումբ

группа поиска и спасения в городских условиях – քաղաքի պայմաններում որոնման ու փրկման խումբ

группа посредников на учениях – զորավարժությունում միջնորդների խումբ

группа риска – ռիսկի խումբ

группа самолетов подразделения – ստորաբաժանման մի խումբ ինքնաթիռներ

группа связи взаимодействия – գործակցային կապի խումբ

группа спецназа – *см. группа войск специального назначения*

группа управления авиамедэвакуацией – ավիացիոն բուժտարահանման կառավարման խումբ

группа управления высадкой десанта – ավիանավան կառավարման խումբ

группа управления высадкой морского десанта – ծովային դեսանտի ավիանավան կառավարման խումբ

группа управления десантированием в районе высадки – էջքի շրջանում գործքի կառավարման խումբ

Группа управления жизненным циклом вооружения и военной техники – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի կենսաշրջանի կառավարման խումբ

группа управления огневой поддержкой – կրակային աջակցության կառավարման խումբ

группа управления перевозками – փոխադրումների կառավարման խումբ

группа установки навигационных средств – ուղեվարական միջոցների տեղակայման խումբ

группа целей – նշանակետերի խումբ

группа ядерного планирования – միջուկային պլանավորման խումբ

группировка – 1. խմբավորում, 2. *см. фракция*

группировка в буферной зоне – *см. силы разведения*

группировка войск – *см. армейская группировка*

группировка войск (сил) – զորքի (ուժերի) խմբավորում

группировка многонациональных сил (войск) – բազմազգ ուժերի (զորքերի) խմբավորում, միացյալ դաշնակցային ուժեր

групповая защита – *см. коллективная защита*

групповое упражнение – ղեկավար կազմի խմբային վարժանք

групповой полет – խմբային թռիչք

«грязная» бомба – «կեղտոտ» ռումբ

ГСМ – *см. горюче-смазочные материалы*

губить – կործանել, ավերել

гудок – շչակ

гуманитарная и гражданская помощь – մարդասիրական և քաղաքացիական օգնություն

гуманитарная катастрофа – մարդկային աղետ

гуманитарная операция – մարդասիրական օպերացիա

гуманитарная помощь – մարդասիրական օգնություն

гуманитарная помощь иностранному государству – արտերկրին ցուցաբերվող մարդասիրական օգնություն

гуманитарное право войны – պատերազմի մարդասիրական իրավունք

гуманитарное разминирование – մարդասիրական ականազերծում

гуманитарный – 1. մարդասիրական,
2. հումանիտար
гуманный – մարդասիրական
гусар – հուսար
гусарский кивер – հուսարական գլխարկ
гусеница – թրթուր
гусиный шаг – *см. печатный шаг*

Д

Д-30 – Դ-30
давать отпор – 1. հակահարված տալ,
2. դիմադրել
давление – ճնշում
давление во фронте взрывной волны –
պայթյունի ալիքի ճակատային ճնշում
давление ударной волны – հարվածա-
յին ալիքի ճնշում
дальнего действия – հեռազորժ
дальнее обнаружение бортовыми сред-
ствами – վաղ հայտնաբերում կողային
միջոցներով
дальний конец взлетной полосы – թռիչ-
քուղու ավարտակետ
дальний огневой бой – հեռահար կրակա-
մարտ
дальнобойность – *см. дальность стрель-
бы*
дальнобойный – հեռահար
дальнодействующий – *см. дальнего дей-
ствия*
дальномер – հեռաչափ
дальнометрия – հեռաչափություն
дальноплавающий – *см. дальноходный*
дальность плавания – նավարկման հե-
ռազնացություն
дальность полета – հեռաթռիչություն
дальность стрельбы – կրակի հեռահար-
ություն, կրակոցի հեռավորություն

дальность хода в оптимальном режиме –
օպտիմալ բանեւակարգով հեռազնացու-
թյուն, վառելիքի տվյալ պաշարով և խնա-
յողական արագությամբ հեռազնացություն
дальность хода при данном запасе
топлива и экономичной скорости – *см.
дальность хода в оптимальном режиме*
дальноходный – հեռազնաց, հեռաթռիչ
дальняя авиация – հեռազնաց ավիացիա
дальняя огневая поддержка – հեռահար
կրակային աջակցություն
дамба – ամբարտակ, բանդ, ջրապատվար
данные – տվյալ, տվյալներ
данные видовой разведки – տեսապատ-
կերային հետախուզական տվյալներ
данные наблюдения – դիտման տվյալ-
ներ
данные научно-технической разведки –
գիտատեխնիկական հետախուզության
տվյալներ
данные о передвижении – տեղաշարժ-
ման տվյալներ
данные о поэтапном развертывании
войск – ուժերի փուլային ծավալման
տվյալներ
данные по перевозке – փոխադրման
տվյալներ
данные по факторам планирования –
պլանավորման գործոնների վերաբերյալ
տվյալներ
данные радиотехнической разведки –
ռադիոտեխնիկական հետախուզության
տվյալներ
данные электронно-оптической разведки
– էլեկտրոնաօպտիկական հետախուզու-
թյան տվյալներ
дата – ամսաթիվ, օր
дата вступления в силу – ուժի մեջ
մտնելու օր
дата готовности к отправке – մեկնմանը
պատրաստության օր
дата готовности к погрузке – բեռնմանը
պատրաստության օր

дата самого позднего прибытия – ժամանան վերջնաժամկետ	двустороннее содействие – երկկողմ աջակցություն
дата самого раннего прибытия – ամենավաղ ժամանան օր	двусторонний договор – երկկողմ պայմանագիր
датчик – տվիչ	двусторонний компромисс – երկկողմ փոխզիջում
датчик времени – ժամանակի տվիչ	двусторонняя инфраструктура – երկկողմ ենթակառուցվածք
датчик высоты – բարձրության տվիչ	двухзвездный генерал – երկաստղանի գեներալ
двигатель – շարժիչ	двухколонное движение – երկշարայուն երթևեկություն
двигательная установка – շարժիչային կայանք	двухкорпусная подводная лодка – երկփրան սուզանավ
двигатель с воспламенением от сжатия – սեղմումային բոցավառումով շարժիչ	двухполюсная модель мира – աշխարհի երկբևեռ մոդել
двигатель с искровым зажиганием – կայծային վառումով շարժիչ	двухшереножное построение – երկշարք դասավորություն
двигающаяся мина – շարժունակ ական	дебиторская задолженность – դեբիտորական պարտք
движение – 1. շարժում, 2. երթևեկություն	девиация – շեղում
движение в ногу – <i>см. мерный шаг</i>	девиз – նշանաբան, կարգախոս
движение воздушного транспорта – օդային տրանսպորտի երթևեկություն	дегазация – գազազերծում
движение в походном порядке – երթարշավ	деградация – 1. հետաձգ, 2. <i>см. спад</i>
движение вспять – <i>см. обратное движение</i>	дежурная группа, ответственная за принятие оперативных мер – օպերատիվ միջոցների ձեռնարկման համար պատասխանատու հերթապահ խումբ
движение денежных средств – դրամական միջոցների շարժ	дежурное подразделение – հերթապահ ստորաբաժանում
движение неприсоединения – չմիացման շարժում	дежурный – հերթապահ
движение сопротивления – դիմադրության շարժում	дежурный корабль – հերթապահ նավ
движитель – շարժասարք	дежурный офицер – հերթապահ սպա
движущая сила – շարժիչ ուժ	дежурный по кораблю – նավի հերթապահ
движущаяся цель – շարժվող նշանակետ	дежурство – հերթապահություն
движущийся в западном направлении – արևմտյան ուղղությամբ շարժվող	дежурство в воздухе – հերթապահություն օդում
двойной агент – կրկնակի գործակալ	дежурство в эфире – 1. <i>см. радиовахта</i> , 2. <i>см. наблюдение за эфиром</i>
двойной переворот через крыло – <i>см. бочка 2</i>	дезауирование – լիազորագերծում
дуонога-лафет – երկձղի հենակ, երկձղի նեցուկ	дезактивация – ակտիվագերծում
двуствольный – երկփող	

дезертир – դաւաժիք
 дезертировать – դաւաժել
 дезертирство – դաւաժութիւն
 дезинфекция – փխտահանում
 дезинфицирующая таблетка – փխտազերծիչ հար
 дезинформация – 1. ապատեղեկույթ, 2. ապատեղեկատվութիւն, ապատեղեկացում
 дезорганизация – կազմալուծում, լուծարում
 дезорганизация системы управления противника – հակառակորդի կառավարման համակարգի կազմալուծում
 дезориентация – ապակողմնորոշում
 дезориентация противника – см. *обман противника*
 действие – գործողութիւն
 действительная военная служба – իսկական զինվորական ծառայութիւն
 действительный огонь противника – см. *эффективный огонь противника*
 действия авиации по вызову – см. *вылет по вызову*
 действия истребителей по поиску и уничтожению наземных целей – կործանիչների՝ վրազետնյա նշանակետերի որոնման ու ոչնչացման գործողութիւններ
 действия незаконных вооруженных формирований – անօրինական զինված կազմավորումների գործողութիւններ
 действия по сдерживанию – 1. զսպման գործողութիւններ, 2. սաստման գործողութիւններ
 действия против антиправительственных вооруженных формирований – գործողութիւններ հակակառավարական զինված կազմավորումների դէմ, պայքար անօրինական զինված կազմավորումների դէմ
 действия против боевиков – գործողութիւններ զինյալների դէմ
 действующая армия – գործող բանակ
 действующий – գործող

Действующий председатель ОБСЕ – ԵԱՀԿ գործող նախագահ
 действующий при хорошей погоде – см. *круглосуточный истребитель*
 декартовы координаты – см. *прямоугольные координаты*
 декларация – 1. հռչակագիր, 2. հայտարարութիւն, 3. հայտարարագիր
 декларация независимости – անկախութեան հռչակագիր
 декодирование – ապակոդավորում
 дела религий – см. *религиозные дела*
 делегирование полномочий – լիազորութիւնների փոխանցում
 деликатный вопрос – զգայուն հարց
 делимитация границы – սահմանի քարտեզագրում
 дело – գործ
 деловая встреча – գործնական հանդիպում
 делопроизводитель – գործավար
 дельта – դելտա
 демаркационная линия – սահմանագատիչ գիծ
 демаркация границы – սահմանագծում
 демаскирование – քողարկազերծում
 демаскирующие признаки – ապաքողարկիչ նշաններ
 демилитаризация – ապառազմականացում
 демилитаризованная зона – ապառազմականացված գոտի
 демобилизация – 1. զորացրում, 2. ապառազմականացում
 демократическая реформа – ժողովրդավարական վերափոխում, ժողովրդավարական բարեփոխում
 демократические свободы – ժողովրդավարական ազատութիւններ
 демократический контроль над вооруженными силами – զինված ուժերի նկատմամբ ժողովրդավարական վերահսկողութիւն

демократическое управление – ժողովրդ-
նախարարական կառավարում
 демонстрант – ցուցարար
 демонстративные действия – ցուցարար-
ական գործողություններ
 демонстратор – ցուցարար (անձ)
 демонстрационное учение – см. *показное
учение*
 демонстрационные полеты – ցուցարար-
ական թռիչքներ
 демонстрация – 1. ցույց, 2. շքերթ, 3. см.
показ
 демонстрация военной силы – ռազմա-
կան ուժի ցուցադրում
 демонстрация высадки десанта – ավի-
հանման ցուցադրում
 демонстрация морской мощи – ծովային
հզորության ցուցադրում
 демонстрация силы – ուժի ցուցադրում
 демонтаж – փախարում
 деморализация – բարոյալքում, բարոյա-
լքություն
 демпинг – դեմպինգ
 демпфер – см. *амортизатор*
 денационализация – փախպետականա-
ցում
 денежное довольствие – դրամական բա-
վարարում
 денежное довольствие военнослужащих –
զինծառայողների դրամական բավարար-
ում
 денежное обращение – դրամաշրջանա-
ռություն
 денежное пособие – դրամական նպաստ
 денежный аттестат – см. *аттестат*
 денонсация – դենոնսացում
 денонсация договора – պայմանագրի
դենոնսացում
 денщик – հանձնակատար, սպայակ
 день – օր
 день «Д» – «Օրը»

день «G» – «Զի» օր
 день «E» – «Ե» օր
 день «Кей» – «Կ» օր
 день «М» – «Մ» օր
 день «П» – «Փ» օր
 деньги – փող
 Департамент ООН по миротворческим
операциям – ՄԱԿ-ի խաղաղապահական
օպերացիաների գծով վարչություն
 Департамент ООН по политическим во-
просам – ՄԱԿ-ի քաղաքական հարցերով
վարչություն
 депозит – դեպոզիտ
 депрессия – см. *упадок*
 депутат – փատգամավոր
 деревенская местность – см. *сельская
местность*
 держава – տերություն
 держатель – բռնիչ
 «Держись!» – «Դիմացի՛ր»
 деривация – խոտորում
 десант – դեսանտ
 десантирование – զորէջք
 десантирование парашютным способом
– см. *выброска с воздуха*
 десантная атака – դեսանտային հարձա-
կում
 десантная волна – см. *десантный эшелон*
 десантная группа – ավիհանման խումբ
 десантная карта – ավիհանման քարտեզ
 десантно-высадочное средство – ավի-
հանիչ միջոց, գրոհային ռազմանավակ
 десантно-высадочный – ավիհանիչ
 десантное подразделение, высаживае-
мое вне расписания – ոչ չվացուցակային
զորամաս
 десантные войска первого эшелона –
առաջին շարակարգի իջազոր
 десантный – դեսանտային

десантный корабль – ավիանիչ նավ
 десантный корабль-док – դեսանտային նավանորոգիչ նավ
 десантный корабль управления – կառավարման ավիանիչ նավ
 десантный прорыв – դեսանտային ճեղքում
 десантный эшелон – դեսանտային ալիք, դեսանտային շարակարգ
 деструктивное воздействие – խաթարիչ ազդեցություն
 деталь – դետալ, մանրամաս
 детектирование – *см. обнаружение 1*
 детектор – դետեկտոր
 «детектор лжи» – *см. полифизиограф*
 детекторная схема – դետեկտորային սխեմա
 детерминирование – որոշարկում, ճանաչում
 детонатор – ճայթիչ
 детонатор замедленного действия – *см. взрыватель с временной задержкой*
 детонационный взрыв – ճայթյունային պայթյուն
 детонация – 1. ճայթյուն, 2. ճայթում
 детонирующий шнур – ճայթեցնող քուղ
 дефект – արատ, թերություն
 дефект массы – զանգվածի պակասուրդ
 дефектоскопия – արատադիտում
 дефиле – նեղոց, կապան
 дефицит – պակասուրդ, անբավարարություն
 дефицитная статья снабжения – պակասուրդային առարկա
 дефицитные военные запасы – պակասուրդային ռազմական պաշարներ
 дефицит ресурсов – ռեսուրսների պակասուրդ
 дефицит сил – ուժերի պակասուրդ
 дефицит сил и средств – ուժերի և միջոցների պակասուրդ

дефолиант – դեֆոլիանտ
 деформация – ձևախախտում
 децентрализация – ապակենտրոնացում
 децентрализованная иерархия – ապակենտրոնացված աստիճանակարգություն
 децентрализованное исполнение – ապակենտրոնացված կատարում
 децентрализованное управление – ապակենտրոնացված կառավարում
 дешифратор – ապածածկագրիչ
 дешифровальщик аэрофотоснимка – օդալուսանկարի վերծանիչ
 дешифровка – *см. расшифровка*
 дешифровка информации – տեղեկույթի վերծանում, տեղեկույթի ապագադտնագրում
 дешифровка сигнала – ազդանշանի ապագադտնագրում
 дезэскалация – ապածավալում
 дезэскалация агрессии – ագրեսիայի ապածավալում
 деятельность – գործունեություն
 деятельность по поддержанию мира – խաղաղապահական գործունեություն
 джип – ջիպ
 джихад – ջիհադ
 диагностика – 1. այստորոշում, 2. արատորոշում
 диаграмма картографических данных – քարտեզագրական տվյալների տրամագիր
 диаграмма направления и силы ветра для прогнозирования радиационной обстановки – ռադիացիոն իրադրության կանխատեսման համար քանու ուղղության և ուժի տրամագիր
 диапазон – տիրույթ, ընդգրկույթ
 диапазон волн – ալիքների տիրույթ, հաճախականությունների տիրույթ
 диапазон горизонтального обстрела – հորիզոնական կրակակոծման տիրույթ

диапазон функционирования – գործարանան տիրույթ

диапозитив – դիապոզիտիվ

диафрагма – դիաֆրագմա

дивергенция – տարամիտում

диверсант – դիվերսանտ

диверсионная деятельность – դիվերսիոն գործունեություն

диверсионно-разведывательная группа – դիվերսիոն-հետախուզական խումբ

диверсионно-разведывательное формирование – դիվերսիոն-հետախուզական կազմավորում

диверсификация – 1. բազմազանեցում, 2. տարատեսակում

диверсия – 1. դիվերսիա, 2. *см. подрывная деятельность*

дивизион – դիվիզիոն

дивизион ВМС – ՌԾՈՒ-ի դիվիզիոն, ՌԾՆ դիվիզիոն

дивизион ВМФ – *см. дивизион ВМС*

дивизионный – 1. դիվիզիական, 2. դիվիզիոնային

дивизия – դիվիզիա

дизель – դիզել, դիզելային շարժիչ

дизельное топливо – դիզելային վառելիք

дизельный – դիզելային

дизельный мотор – *см. дизель*

динамит – դինամիտ, ուժանակ

динамическая защита бронетехники – գրահատելիսնիկայի դինամիկական պաշտպանություն

динамическая оценка угроз – սպառնալիքների դինամիկ գնահատում

динамическое давление – *см. скоростной напор*

динамическое прицеливание – դինամիկ նշանառություն

дипломатическая борьба в войне – դիվանագիտական պայքար պատերազմում

дипломатический иммунитет – դիվանագիտական անձեռնմխելիություն

дипломатический ранг – դիվանագիտական աստիճան

дипломатия – դիվանագիտություն

«дипломатия канонеров» – «հրեականավակային դիվանագիտություն»

дипольные противорадиолокационные отражатели – երկբևեռ հակառադիոտեղորոշումային անդրադարձիչներ

директива – ցուցումնագիր, դիրեկտիվ

директива о воинских перевозках – զինվորական փոխադրումների մասին ցուցումնագիր

директива о начале планирования – պլանավորումն սկսելու ցուցումնագիր

директива о планировании учений – զորավարժության պլանավորման ցուցումնագիր

директива по оборонным закупкам – պաշտպանական գնումների գծով ցուցումնագիր

директива по планированию – պլանավորման ցուցումնագիր

директива (руководство) по оперативному планированию – օպերատիվ պլանավորման ցուցումնագիր (դեկավար հրահանգ)

директивное управление – հրահանգային կառավարում

Директорат кризисного регулирования и операций – Ճգնաժամային կարգավորման և օպերացիաների տնօրինություն

Директорат научного сотрудничества – Գիտական համագործակցության տնօրինություն

Директорат оборонной политики и потенциалов НАТО – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և կարողությունների տնօրինություն (գլխավոր վարչություն)

Директорат обороны и безопасности – Պաշտպանության և անվտանգության տնօրինություն

Директорат по кадрам и финансам – Կադրերի և ֆինանսների տնօրինություն

Директорат по противовоздушной обороне и организации использования воздушного пространства – Հակաօդային պաշտպանության և օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպման տնօրինություն

Директорат служб обеспечения штаб-квартиры НАТО – ՆԱՏՕ-ի կենտրոնակայանի ապահովման ծառայությունների տնօրինություն

дирекционный угол – ուղղորդիչ անկյուն

дирекция – см. *администрация 1*

дирижабль – դիրիժաբլ

дисконтная ставка – դիսկոնտային դրույք, զեղչատոկոսային դրույք

дислокация – 1. տեղաբաշխում, 2. см. *местонахождение*, 3. դիրքավորում

дислоцирование – տեղաբաշխում

дислоцирование воинской части – զորամասի տեղաբաշխում

диспансеризация – դիսպանսերացում

диспетчер – կարգավար

диспетчерская вышка – կարգավարական աշտարակ, թռիչքների և վայրէջքների կառավարման աշտարակ

диспетчерский пункт – կարգավարական կետ

диспетчерский пункт сектора управления воздушным движением – օդային շարժման կառավարման հատվածի կարգավարական կետ

диспетчерский район – կարգավարական շրջան

диспетчерское разрешение – կարգավարական թույլտվություն

дисплей определения текущего местоположения воздушно-десантных объектов – օդադեսանտային օբյեկտների ընթացիկ տեղադիրքի որոշման համար նախատեսված ցուցասարք

дисплей с подвижной картой – շարժական քարտեզով ցուցասարք

диспозиция – см. *дислокация 3*

диссидент – այլախոհ

дистанционное управление – հեռախար կառավարում, հեռակառավարում, հեռագործ կառավարում

дистанционное управление по радио – см. *радиотелеуправление*

дистанционно устанавливаемая мина – հեռատեղակայվող ական

дистанцирование – տարանջատում

дистанция – см. *расстояние*

дистанция в колонне – մեքենաների միջև հեռավորություն

дистанция выноса – արտածման հեռավորություն

дистанция между корректировщиком и мишенью – ճշտորդ-թիրախ հեռավորություն

дистанция между элементами колонны – շարայան տարրերի միջև հեռավորություն

дистанция по вертикали – ուղղածիզ հեռավորություն

дистанция стрельбы – см. *дальность стрельбы*

дисциплина – 1. կարգապահություն, 2. см. *предмет*

дисциплинарная ответственность – կարգապահական պատասխանատվություն

дисциплинарная часть – կարգապահական զորամաս

дисциплинарное взыскание – կարգապահական տույժ

дисциплинарное нарушение – կարգապահական խախտում

дисциплинарный – կարգապահական

дисциплинарный устав – կարգապահական կանոնագիրք, կարգապահական կանոնադրություն

дисциплина стрельбы – см. *огневая дисциплина*

дисциплинированность – կարգապիրություն, կարգավարժություն

дифениламинохлорарсин – երկֆենիլամինաքլորարսին

дифенилхлорарсин – երկֆենիլքլորարսին

дифенилцианарсин – երկֆենիլցիանարսին

дифосген – դիֆոսգեն

дифракция взрывных волн – պայթյունի ալիքների դիֆրակցիա

дифферент – երկայնաթեքություն, դիֆերենս

дифференциальный баллистический ветер – տարբերական բալիստիկական քամի

дифференцированная система расчета – см. *калькуляция себестоимости по виду деятельности*

диффузное освещение – ցրված լուսավորություն

ДКБ – см. *Договор о коллективной безопасности*

длина колонны – շարայան երկարություն

длина разбега – վերթիռային վազքատարածություն, թափառքի երկարություն

длина шага – քայլաչափ

длительность – տևականություն

длительный обстрел – երկարատև կրակակոծում

дневальный – օրափախ

дневной истребитель – ցերեկային կործանիչ

ДНЯО – см. *Договор о нераспространении ядерного оружия*

добавка – հավելում

доброволец – կամավոր

добровольная военная служба – см. *военная служба в добровольном порядке*

добровольный – կամավոր

добровольный вклад государств – պետությունների կամավոր ավանդ

добровольческая дружина – կամավորական ջոկատ

добывание информации в ходе беседы – см. *выведывание*

добыча – см. *трофей*

доверенное лицо – վստահված անձ

доверенность – լիազորագիր

доверенный – см. *хранящий секреты*

доверительность – վստահականություն

доверительный – վստահական

доверительный фонд – см. *трастовый фонд*

довольствие – բավարարում

доврачебная помощь – մինչբժշկական օգնություն

ДОВСЕ – см. *Договор об обычных вооруженных силах в Европе*

догмат – դավանանք

договор – պայմանագիր

договор без оговоренных объемов закупок – պայմանագիր առանց գնումների ծավալների նշման

договоренности о поддержке принимающего государства – ընդունող պետությանն աջակցության մասին պայմանավորվածություններ

договоренность – պայմանավորվածություն

договоренность о выполнении – կատարման մասին պայմանավորվածություն

договор на оказание коммунальных услуг – կոմունալ ծառայությունների մատուցման պայմանագիր

договорное обеспечение операций – մարտական օպերացիաների պայմանագրային ապահովում

договорно-правовое поле сотрудничества – համագործակցության իրավապայմանագրային դաշտ

договорные обязательства – պայմանագրային պարտավորություններ

договорные отношения – պայմանագրային հարաբերություններ

договорный – պայմանագրային

Договор об обычных вооруженных силах в Европе – Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագիր

договор о закупках в особой обстановке – հատուկ իրավիճակում գնումներ կատարելու պայմանագիր

Договор о коллективной безопасности – Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիր, Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագիր

договор о контроле над вооружениями – սպառազինությունների վերահսկման համաձայնագիր

Договор о ликвидации ракет средней и меньшей дальности – Միջին և փոքր հեռահարությամբ հրթիռների վերացման պայմանագիր

Договор о нераспространении ядерного оружия – Միջուկային զենքի չտարածման պայմանագիր, ՄՁԶՊ

договор о сокращении стратегических наступательных вооружений – ռազմավարական հարձակողական սպառազինությունների կրճատման պայմանագիր

Договор о сокращении стратегических наступательных потенциалов – Ռազմավարական հարձակողական ներուժի կրճատման պայմանագիր

доза – բաժնաչափ

доза облучения – ճառագայթահարման բաժնաչափ

доза отравляющего вещества – թունավոր նյութի բաժնաչափ

дозаправка – լրավիցքավորում

дозаправка в пути – լրավիցքավորում հրնթացի

дозаправка самолета – օդանավի լրավիցքավորում

дозаправка самолета топливом в воздухе – օդում ինքնաթիռի լրավիցքավորում վառելիքով

дозаправка самолета топливом в полете – սմ. *дозаправка самолета топливом в воздухе*

дозаправка топливом кильватерным способом – վառելիքի լրավիցքավորում նավահետքային եղանակով

дозаправочное оборудование – լրավիցքավորման սարքավորանք

дозиметр – բաժնաչափիչ

дозиметрический контроль – բաժնաչափական վերահսկողություն

дозиметрия – բաժնաչափություն, բաժնաչափում

дознание – սմ. *расследование*

дозор – դետր

дозорное отделение – դետրային ջոկ

док – 1. նավարեռնարան, 2. նավանորոգարան

доклад – զեկուցում

докладная – սմ. *рапорт*

доклад об уточнении решения на операцию (бой) – զեկույց օպերացիայի (մարտի) որոշման ճշգրտման մասին

доклад по возвращении с задания – զեկույց առաջադրանքից վերադառնալուց հետո

доктор – 1. դոկտոր, 2. սմ. *врач*

доктрина – 1. դոկտրին, 2. սմ. *учение*

доктрина «Ограниченной ядерной войны» – «Սահմանափակ միջուկային պատերազմի» հայեցակարգ

документ – փաստաթուղթ

документ по планированию – պլանավորման փաստաթուղթ, պլանային փաստաթուղթ

долг – 1. պարտք, 2. սմ. *обязанность*, 3. սմ. *задолженность*

долговечность элемента – տարրի երկարակեցություն

долговременная огневая точка – ամրակառույց կրակակետ

долгосрочная дебиторская задолженность – երկարաժամկետ դեբիտորական պարտք

долгосрочная калькуляция себестоимости – ինքնարժեքի երկարաժամկետ հաշվարկում

долгосрочные активы – երկարաժամկետ ակտիվներ

долгосрочные потребности в силах и средствах – ուժերի և միջոցների երկարաժամկետ պահանջմունք

должностная категория – պաշտոնեական կարգախումբ

должностная функция – պաշտոնեական գործառույթ

должностное лицо – պաշտոնատար անձ, պաշտոնյա

должностной – պաշտոնեական

должность – սմ. *пост*

должность для международного гражданского персонала НАТО – ՆԱՏՕ-ի միջազգային քաղաքացիական անձնակազմի պաշտոն

доля финансовых затрат – ֆինանսական ծախսերի բաժնեմաս

домашний арест – տնային կալանք

донесение – իրազեկույց

донесение об обнаружении противника – հակառակորդի հայտնաբերման մասին իրազեկույց

донесение об обстановке – սմ. *оперативная сводка*

донесение о действиях артиллерии противника – իրազեկույց հակառակորդի հրետանու գործողությունների մասին

донесение по тыловому обеспечению – թիկունքային ապահովման մասին իրազեկույց

донная мина – հատակային ական

донная трубка – սմ. *донный взрыватель*

донный взрыватель – հատակային պայթուցիչ

донор крови – արյունատու, արյան դոնոր

донос – մատնություն

доносчик – մատնիչ

доплата за участие в боевых действиях – հավելվածար մարտական գործողությունների մասնակցելու համար

Доплеровский радар – դոպլերյան ռադար

Доплеровский эффект – Դոպլերի էֆեկտ

дополнение о военных закупках – ռազմական գնումների մասին լրացում

дополнительная броня – լրացուցիչ զրահ

дополнительная мишень – սմ. *дополнительная цель*

дополнительная огневая позиция – լրացուցիչ կրակային դիրք

дополнительная цель – լրացուցիչ նշանակետ, լրացուցիչ թիրախ

дополнительные издержки – լրացուցիչ ծախսեր

Дополнительные протоколы (1977 г.) к Женевским конвенциям 1949 г. – 1949 թ. Ժնևյան կոնվենցիաների լրացուցիչ արձանագրություն (1977 թ.)

дополнительные средства – լրացուցիչ միջոցներ

дополнительный – լրացուցիչ

дополнительный паек (продовольственный) – հավելյալ օրապահիկ

дополнительный ядерный эффект – լրացուցիչ միջուկային էֆեկտ

допризывная подготовка – նախազորակոչային պատրաստում

допризывник – նախազորակոչիկ

допрос – հարցաքննություն

допрос для получения разведывательных сведений – հարցաքննություն՝ հետախուզական տեղեկություններ ստանալու նպատակով

допуск – 1. թույլտվություն, թույլատրում, 2. թույլտվածք, 3. սմ. *доступ*

допускаемая рабочая нагрузка – թույլատրելի աշխատանքային բեռնվածք

допуск к государственным секретам – պետական գաղտնիքներին ծանոթանալու թույլտվություն

допустимая мера износа – մաշվածության թույլատրելի չափ

допустимость – սմ. *разрешенность*

допустимый уровень – թույլատրելի մակարդակ

доработка технической документации – տեխնիկական փաստաթղթերի լրամշակում

доразведка – լրահետախուզում	досье видовой информации – տեսա- պատկերային տեղեկույթի փաթեթ
дорога – 1. ճանապարհ, 2. <i>см. путь</i>	дот – <i>см. долговременная огневая точка</i>
дорога без регулирования движения – չկարգավորվող երթևեկությամբ ճանա- պարհ	доукомплектование – լրահամալրում
дорожка с препятствиями – <i>см. учебная полоса препятствий</i>	доход – եկամուտ
дорожная ведомость – ուղեցուցակ	доходы будущих периодов – գալիք շրջան- ների սպասվող եկամուտ
дорожная карта – ճանապարհային քար- տեզ	драгун – դրագուն
дорожная сеть – ճանապարհային ցանց	«Драгунов» – «Դրագունով»
дорожное ограждение – ճանապարհա- յին խոչընդոտ	«Дракон» – «Դրակոն»
досмотр – զննություն	дрег – նավակախարիսխ
досмотровая группа – զննիչ խումբ	дрейф – <i>см. шнос</i>
досрочное присвоение воинского звания – զինվորական կոչման վաղաժամկետ շնորհում	дрейфующая мина – 1. հոսընթաց ական, 2. խարսխազերծ ական
доставка – արբերում	дренажная система – ցամաքորդային հա- մակարգ
доставка боеприпасов и продовольствия – զինամթերքի և պարենի արբերում	дренажная труба – ջրահեռացման խողո- վակ
доставка средств поражения до цели – խոցման միջոցների արբերում մինչև նշա- նակետ	дробовик – կոտորակի հրացան
достаточность обороны – պաշտպանույթ- յան բավարարություն	дробь – կոտորակ, մանրագնդակ
достижение – նվաճում	дрон – դրոն
достоверное (правдивое) представление – հավաստի ներկայացում	дроссель – դրոսել
достоверность – հավաստիություն	другие войска – մյուս զորքերը
достоинство – պատիվ, արժանապատ- վություն	дубликат – կրկնօրինակ, կրկնակ
достойный выдвигения кадровый ре- зерв – արժաջրաշման արժանի կադրային ռեզերվ	дублирование – կրկնորդում
доступ – մուտք, մուտքի թույլտվություն	дублируемая связь – կրկնորդվող կապ
доступ к секретной информации – գաղտնի տեղեկույթից օգտվելու իրավունք	дуга – աղեղ
доступность по цене – գնային առումով մատչելիություն	дуло – փողաբերան
досье – <i>см. дело</i>	дульная скорость – <i>см. начальная ско- рость</i>
	дульный тормоз – փողային արգելակ
	дуть – փչել
	дух – ոգի
	духовная безопасность – հոգևոր ան- վտանգություն
	духовный потенциал – հոգևոր ներուժ
	дым – ծուխ

дымка – 1. շղարշ, մշուշաքող, քող, 2. *см. легкий туман*
 дымовая граната – ծխանոնակ
 дымовая завеса – ծխաքող
 дымовая шашка – ծխազլանիկ
 дымовой патрон – ծխափամփուշտ
 дыра – *см. отверстие*

Ե

Евроатлантический координационный центр реагирования на стихийные бедствия и катастрофы – Ադետներին արձագանքման եվրատլանտյան համադասող կենտրոն
 Еврокомандование – *см. Европейское командование*
 Европейская составляющая в области безопасности и обороны – անվտանգության և պաշտպանության բնագավառի եվրոպական բաղադրիչ
 Европейский Союз – Եվրոպական Միություն եվրամիություն, ԵՄ
 Европейское командование – Եվրոպական հրամանատարություն
 Евросоюз – *см. Европейский Союз*
 единая картина оперативной обстановки – օպերատիվ իրադրության միասնական պատկեր
 единая тактическая картина – միասնական մարտավարական պատկեր
 единение – միավորում
 единица измерения – չափման միավոր
 единица набора – հավաքածուի միավոր, հավաքածուի տարր
 единица хранения – պահման միավոր
 единоборство – մենամարտություն
 единое оборонное пространство – միասնական պաշտպանական տարածություն
 единоличное руководство – միանձնյա ղեկավարում

единоначалие – միանձնյա հրամանատարություն
 единство – միասնություն, համախմբվածություն, միասնականություն
 единство цели – նպատակի միասնություն
 единый – միասնական
 единый пулемет – ընդհանրական գնդացի
 еж – ոզնակ
 ежегодная переподготовка – ամենամյա վերապատրաստում
 ежегодная проверка – ամենամյա ստուգում
 ежегодный профилактический медосмотр – ամենամյա կանխարգելիչ բուժիչտազոտություն
 ежедневная тренировка – ամենօրյա վարժանք
 емкость (*эл.*) – ունակություն
 ЕС – *см. Европейский Союз*
 естественное укрытие – *см. природное укрытие*
 естественный местный предмет – տեղական բնական առարկա
 ефрейтор – եֆրեյտոր, առաջին կարգի շարքային

Ջ

жар – տենդ
 ждущая развертка – սպասող փռվածք
 железная дорога – երկաթուղի, երկաթգիծ
 железнодорожные войска – երկաթուղային զորքեր
 железнодорожный – երկաթուղային
 железнодорожный путь – *см. железная дорога*
 Женевские конвенции 1949 г. – 1949 թ. Ժնևյան կոնվենցիաներ
 женщина-летчик – կին օդաչու

жертва – զոհ
 жертва теракта – տհաբեկչության զոհ
 жертвование – см. *принесение в жертву*
 «жесткая сила» – «կոշտ» ուժ, ազդեցության ուժային մեթոդներ
 жесткое миротворчество – կոշտ խաղաղարարություն
 жестко фиксированная цена – խստիվ սահմանված գին
 жестокость – դաժանություն
 жетон военнослужащего – см. *личный знак военнослужащего*
 живая сила – կենդանի ուժ
 живой – կենդանի
 живой щит – կենդանի վահան
 животное – կենդանի
 живучесть – գոյունակություն, կենսունակություն
 жидкое взрывчатое вещество – հեղուկ պայթուցիկ
 жидкое ракетное топливо в резервуарах – ամբարված հեղուկ հրթիռային վառելիք
 жизненно важный – կենսականորեն կարևոր
 жизненно важный военный объект – կենսականորեն կարևոր ռազմական օբյեկտ
 жизненный – կենսական
 жизненный уровень – см. *уровень жизни*
 жизненный цикл – կենսաշրջան, կյանքի փուլաշրջան
 жизненный цикл военного изделия – ռազմական արտադրանքի կենսաշրջան
 жизнеспособность – см. *живучесть*
 жизнестойкость – կենսակայունություն
 жилище – կացարան, բնակարան
 жилище для женатых – ամուսնացածների կացարան
 жилье – կացարան

житель – բնակիչ
 журнал – հանդես
 журнал записей – գրանցամատյան

3

 забалансовые статьи – արտահաշվեկըռնային հոդվածներ
 забастовка – գործադուլ
 заблаговременная оборона – պատեհաժամորեն կազմակերպված պաշտպանություն
 заблаговременное дислоцирование – վաղորոք դիրքավորում
 заблаговременное планирование – վաղորոք պլանավորում
 заблаговременно затребованные материальные средства военных запасов – վաղորոք պահանջված պահուստային ռազմամթերք
 заблаговременно планированная воздушная поддержка – նախապես պլանավորված օդային աջակցություն
 заблаговременно подготовленное нападение – վաղորոք նախապատրաստված հարձակում
 заблаговременно представляемая плановая заявка на применение боевых средств – մարտական միջոցների կիրառման վերաբերյալ վաղորոք ներկայացվող պլանային պահանջագիր
 заболеваемость – հիվանդացություն
 заболевание – см. *болезнь*
 забрало – դիմակալ, դիմապանակ, երեսկալ
 заброшенный – см. *покинутый*
 бронированная часть заблаговременно затребованных материальных средств военных запасов – վաղորոք պահանջված պահուստային ռազմամթերքի ամրագրված մաս
 завал – 1. անցկալ, 2. կուտակ

заведение – հաստատություն
 заверение – հավաստիացում
 завершение сосредоточения – կենտրոնացման ավարտ
 завершение учений – см. *конец учений*
 заверять – հաստատել
 завеса – 1. պատվար, 2. շղարշ
 зависание – առկախում
 зависимые территории – կախյալ տարածքներ
 завод по производству вооружения – սպառազինության գործարան
 заводское испытание – գործարանային փորձարկում
 завоевание – 1. նվաճում, 2. см. *гибель*
 завоеватель – նվաճող
 заглавная буква – մեծատառ
 заглушка – խցավիակիչ
 загнуть фланг – գորաթևը հետ քաշել
 заговор – դավադրություն
 заголовок – վերնագիր
 загоризонтная десантная операция – անդրհորիզոնային դեսանտային օպերացիա
 загоризонтная локация – անդրհորիզոնային տեղորոշում
 заградительная помеха – 1. արգելապատնեշային խանգարում, լայնատիրույթ խանգարում, 2. ծածկապատնեշային խանգարում
 заградительное минное поле – արգելապատնեշող ակնանդաշտ
 заградительный – 1. արգելապատնեշային, 2. պատնեշիչ
 заградительный боевой воздушный патруль – մարտական արգելապատնեշային օդային պարեկ, հեռահար ծածկապաշտպանության կործանիչներ
 заградительный еж – փշաժապավեն
 заградительный огонь – արգելապատնեշային կրակ, հրապատվար

заграждение – արգելափակոց, արգելապատնեշ, ուղեփակոց, պատնեշ
 заграждение из колючей проволоки – փշալարե արգելափակոց
 загромождение – խցանում, խճողում
 задание – 1. առաջադրանք, 2. հանձնարարում
 «Задание выполнено» – «Առաջադրանքը կատարված է»
 задание на артиллерийское поражение точечной цели – կետային թիրախի հրետանային խոցման առաջադրանք
 задание по сбору разведывательной информации – հետախուզական տվյալների հավաքման առաջադրանք
 заданное перцептивное воздействие – см. *целевое перцептивное воздействие*
 заданный неприемлемый ущерб – տրված անընդունելի վնաս
 заданный ущерб – տրված վնաս
 задача – խնդիր
 задача воздушного поиска – օդային հետախուզման առաջադրանք
 задача, поставленная в приказе – հրամանով առաջադրված խնդիր
 задающий скорость передвижения колонны – շարայան շարժման տեմպը կարգավորող
 задействие – գործարկում, հարուցում
 задействовать – գործարկել
 задержание – ձերբակալում, ձերբակալություն
 задержанный, который содержится в тюрьме Вооруженных сил США, но не является военным заключенным – այլատեսակ բանտարկյալ
 задержка – 1. հապաղում, ուշացում, 2. հապաղեցում
 задержка развертки в индикаторе кругового обзора для устранения сигналов, обусловленных мешающими отражениями от земной поверхности – см. *Высотная задержка*

задний – հետևի	закон – օրենք
задняя часть – սմ. <i>ХВОСТОВАЯ ЧАСТЬ</i>	законная власть – սմ. <i>ЛЕГИТИМНАЯ ВЛАСТЬ</i>
задолженность – ցարտք	законное применение силы – ուժի օրինական կիրառում
«заевшее» орудие – լռված հրանոթ	законность – սմ. <i>ЛЕГИТИМНОСТЬ</i>
«заевший» боеприпас – լռված զինամթերք	закон об обороне – պաշտպանության մասին օրենք
заедание – լռվելը	Закон «О воинской обязанности и военной службе» – Օրենք «Զինապարտության և զինվորական ծառայության մասին»
зажигательная бомба – հրկիզող ռումբ	законодатель – օրենսդիր
зажигательная пуля – հրկիզող գնդակ	законодательная власть – օրենսդիր իշխանություն
зажим – սմ. <i>СКРЕПКА</i>	законодательная инициатива – օրենսդրական նախաձեռնություն
зажимной патрон – սեղմիչ փամփուշտ	законодательное закрепление – օրենսդրական ամրագրում
заземление – հողակցում, հողանցում	законодательный – օրենսդիր, օրենսդրական
зазор – սմ. <i>ПРОСВЕТ</i>	законодательный орган – օրենսդիր մարմին
заказ – պատվեր	законодательный процесс – օրենսդրական գործընթաց
заказ на закупку – գնման պատվեր	законодательство – օրենսդրություն
заказ с указанием жестко фиксированной цены – պատվեր՝ խստիվ սահմանված գնի նշմամբ	законопроект – օրինագիծ
заказ с указанием фиксированной цены – հաստված գնի նշմամբ պատվեր	законосообразность – օրինապատշաճություն
заказчик – պատվիրատու	законотворчество – օրինաստեղծում
заключение – 1. կնքում, 2. սմ. <i>ПОДЫТОЖИВАНИЕ</i> , 3. սմ. <i>ВЫВОД 3</i>	законы военного времени – պատերազմական ժամանակի օրենքներ
заключение договора с внешним поставщиком – արտաքին մատակարարի հետ պայմանագրի կնքում, աուտսորսինգ	законы войны – պատերազմի օրենքներ
заключение договора – պայմանագրի կնքում	законы и обычаи войны – պատերազմի օրենքներ և սովորույթներ
заключение контракта – պայմանագրի կնքում	закрепление – 1. ամրագրում, 2. ամրակցում, 3. ամրացում, ամրապնդում
заклучение под стражу – սմ. <i>ТЮРЕМНОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ</i>	закрепление детали – դետալի ամրակցում
заклучение под строгий арест – խիստ բանտարկություն	закрепление кадров – կադրերի ամրացում, կադրերի հոսունության նվազեցում
заклученный – բանտարկյալ	закрепление на позициях – ամրացում դիրքերում
заклучительная конференция по планированию – պլանավորման գծով ամփոփիչ խորհրդաժողով	закрепление рубежа – բնագծի ամրացում
заклучительный отчет по итогам учения – զորավարժության արդյունքներով կազմված ամփոփիչ հաշվետվություն	

закрепление техники за военнослужащим – տեխնիկայի ամրագրում զինծառայողին	заместитель командира по личному составу – հրամանատարի տեղակալ անձնակազմի գծով
закрытая зона – փակ գոտի	заместитель начальника штаба – շտաբի պետի տեղակալ
закрытая информация – см. <i>конфиденциальная информация</i>	заместитель председателя – փոխնախագահ
закрытая передача – փակ հաղորդում	заметность – նկատելիություն, դիտելիություն
закрытый – փակ	замешательство – 1. շփոթմունք, 2. շփոթություն, անկազմակերպվածություն
закрытый договор – փակ պայմանագիր	замещающий – փոխարինող
закупка – գնում	замещение – 1. տեղակալում, 2. см. <i>замена</i>
закупка запасных частей – պահեստամասերի գնում	заминированная легковая автомашина – ականապատված մարդատար ավտոմեքենա
закупка запчастей – см. <i>закупка запасных частей</i>	замкнутое море – см. <i>внутреннее море</i>
закупка на местном рынке – գնում տեղական շուկայում	замкнутое телевидение – անհաղորդ հեռուստատեսություն, հեռուստատեսության փակ համակարգ
закупки вооружений и военной техники – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի գնումներ	замкнутость – ինքնամփոփություն, անհաղորդափրություն, անմարդամոտություն
закупорка – см. <i>загромождение</i>	замкнутый цикл – փակ փուլաշրջան
закупочная цена – գնման գին	за'мок – ամրոց, դղյակ
закупочные аспекты тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման գնումային հարցեր	замороженный конфликт – սառեցված հակամարտություն
залив – ծովածոց	заморский – անդրծովյան
заложник – պատանդ	замысел – մտահղացում
залп – համազարկ	замысел командира на операцию (бой) – հրամանատարի՝ օպերացիայի (մարտի) մտահղացում
залповый огонь – համազարկային կրակ	замысел операции (боя) – օպերացիայի (մարտի) մտահղացում
замедление – դանդաղեցում	замысел учения – զորավարժության մտահղացում
замена – փոխարինում	занимать – см. <i>захватывать</i>
заменяемый ресурс – փոխարինելի ռեսուրս	зануление – զրոյացում
заменитель – փոխարինիչ	занятие – 1. զբաղմունք, զործունեության տեսակ, 2. պարապմունք, 3. см. <i>овладение 3</i>
замер – չափում	занятие позиции – դիրքի գրավում
заместитель – տեղակալ	
заместитель командира – հրամանատարի տեղակալ	
заместитель командира по воспитательной работе – հրամանատարի՝ դաստիարակչական աշխատանքի գծով տեղակալ	

занять агрессивную позицию – ագրեսիվ դիրք ընդունել

«Занять боевые позиции!» – см. «К бою!»

«Занять места!» – см. «К бою!»

заочное голосование – հեռակա քվեարկություն

заочное обучение военнослужащих – զինծառայողների հեռակա ուսուցում

запад – արևմուտք

Западноевропейский союз – Արևմտաեվրոպական միություն

западный – արևմտյան

запал – բռնկիչ

запас – 1. պաշար, 2. см. *резерв 1*

запас вооруженных сил – զինված ուժերի պահեստազոր

запас материальных средств – նյութական միջոցների պաշար

запас материальных средств для особой обстановки – հատուկ իրավիճակի համար նախատեսված նյութական միջոցների պաշար

запасная взлетно-посадочная полоса – պահուստային թռիչքուղի

запасная дорога – պահուստային ճանապարհ

запасная морская перевалочная база – փոխբեռնման պահեստային ծովային բազա

запасная часть – պահեստամաս

запасная якорная стоянка – պահուստային խարսխակայան

запасной – 1. см. *резервный*, 2. см. *аварийный*, 3. см. *складской*

запасной аэродром – պահեստային օդանավակայան

запасной маршрут – см. *резервный маршрут*

запасный командный пункт – պահեստային հրամանատարական կետ, ՊՀԿ

запас хода – ընթացապաշար

запасы – պաշարներ

запасы боеприпасов и военной техники, превышающие установленные нормы – հաստատված նորմերը գերազանցող զինամթերքի և ռազմական տեխնիկայի պաշարներ

запасы вооружения и военной техники – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի պաշարներ

запасы на один день – մեկ օրվա պաշար

запирание – փակում

записка – см. *официальное письмо*

запись – գրառում

запись данных видовой разведки – տեսա-հետախուզության տվյալների գրանցում

запись данных изображения – պատկերի տվյալների գրանցում

запланированная цель – պլանավորված նշանակետ, նախանշանակված թիրախ

запланированное рассеивание снарядов – արկերի պլանավորված ցրում

заполнение – լցում

запор – փակ

заправка – 1. լցանք, 2. լցավորում

заправка самолета в воздухе – լրավիցքավորում օդում

заправочный штуцер – լցավորման խողովակապտուկ

за пределами видимости – տեսանելիության սահմաններից դուրս

запрет – արգելք, արգելանք

запрет радиолокационной работы – ռադիոտեղորոշումային աշխատանքի արգելում, ՌՏԿ աշխատանքի դադարեցում

запретная зона – արգելված գոտի, արգելազոտի

запретная частота – խանգարումաարգելված հաճախականություն

запретное воздушное пространство – արգելված օդային տարածք

запретный район – 1. արգելված շրջան, 2. փակ շրջան

запрещение – արգելք, արգելանք, արգելում

запрещение вооружений – սպառազինությունների արգելում

запрещение открытия огня – կրակի բացման արգելում

запрещенный – արգելված

запрос – հարցում

запрос на выполнение задачи – խնդրի կատարման վերաբերյալ հարցում

запрос на информацию – տեղեկույթի հայտ

запрос о предоставлении поддержки «принимающим» государством – հարցում՝ ընդունող պետության աջակցության մասին

запросчик – հարցարար

запруда – սմ. *дамба*

запуск – 1. գործարկում, 2. սմ. *пуск 2*

заражение – վարակում, ախտահարում

заразная болезнь – վարակիչ հիվանդություն

заразный – վարակիչ

зарамочное оформление – արտաշրջանային ձևավորում

зарамочные данные – լուսանցքային տեղեկություններ

зарин – գարին

зарплата вольнонаемного персонала – ազատավարձու անձնակազմի աշխատավարձ

зарплата гражданского персонала ВС – ՋՈՒ-ի քաղաքացիական անձնակազմի աշխատավարձ

заряд – լիցք

заряд на выброс – արտանետիչ լիցք

заряд, готовый к взрыву – պայթեցմանը պատրաստ լիցք

зарядная станция – լիցքակայան

зарядный ящик – զինամթերքի փոխադրարկ

«Заряжай!» – «Լիցքավորել»

заряжающий (*арт.*) – լիցքավորող

заряженное оружие – լիցքավորված զենք
засада – 1. դարան, 2. դարանագործություն, 3. դարանակալ

засека – ծառափակոց

засекреченный объект – սմ. *спецобъект*

засекречивание информации – տեղեկույթի գաղտնիացում

засекречивание связи – կապի գաղտնիացում

засесть в засаде – սմ. *устроить засаду*

засечка – նշահատում

засечка цели – սմ. *обнаружение цели*

заслон – առաջակալ

заслуга – ծառայություն, վաստակ

заснарядное пространство – հետարկային տարածություն

засов – փականք, նիզ

засорение – խցանում

застава – 1. սմ. *охранение 2*, 2. ուղեկալ

заставить приземлиться – ստիպել վայրէջք կատարել

застичь врасплох – հանկարծակիի բերել

застой – լճացում

застрелить – կրակախոցել

застроенный – կառուցապատված

заступ – սմ. *штыковая лопата*

затаиваться – դարանել

затвор – 1. փակադակ, 2. փական

затвор орудия – հրանոթի փակադակ

затвор стрелкового оружия – հրաձգային զենքի փակադակ

затемнение – մթնեցում

затопление – ջրածածկում

затраты на ликвидацию – ոչնչացման վրա ծախսեր

затраты на приобретение – ձեռքբերման ծախսեր

затраты на утилизацию – օգտահանման վրա կատարվող ծախսեր

затраты по выбытию – լուծարման ծախսեր

затруднение действий противника – հակառակորդի գործողությունների դժվարացում

затухание – թուլացում, մարում

затяжное сгорание – տևական այրում, այրում հապաղմամբ

затяжной прыжок с парашютом – տևողական թռիչք պարաշյուտով

захват – 1. զավթում, 2. գրավում, 3. կալնում, կալում, 4. ճանկիչ

захват важных объектов – կարևոր օբյեկտների գրավում

захват в клещи – աքցանի մեջ առնում

захвативший в плен – գերեվար, գերեվարող, գերի վերցնող

захват корабля – см. *абордаж*

захват пленного – см. *пленение*

захват территорий – տարածքների զավթում

захват цели – նշանակետի կալնում

захват цели на сопровождение – նշանակետի բռնում ուղեկցման նպատակով

захватчик – զավթիչ

захватывать – զավթել, գրավել

захватывать цель в вилку – նշանակետը ճանկառել

заход на посадку – վայրէջքամուտ, անցում վայրէջքի

заход на посадку по кругу – շրջանագծով անցում վայրէջքի

заход на посадку с помощью обзорного радиолокатора – անցում վայրէջքի տեսածրային ռադիոտեղորոշիչով

заход на цель – հերթագրոի նշանակետի վրա

захоронение – см. *погребение*

зачет – 1. հաշվակցում, 2. հաշվանցում

зачинщик – см. *подстрекатель*

зачисление на военную службу – ընդունում զինվորական ծառայության

зачисленный на военную службу – զինվորական ծառայության ընդունված

зачислить в армию – բանակի շարքերն ընդունել

зашифровывать (передачу) – գաղտնագրել

защита – պաշտպանություն

защита важнейших объектов – կարևոր ենթակառուցվածքների պաշտպանություն

защита войск и объектов – զորքերի և օբյեկտների պաշտպանություն

защита войск (сил) от высокоточного оружия – զորքերի (ուժերի) պաշտպանություն գերձգրիտ զենքից

защита войск (сил) от ОМП – զորքերի (ուժերի) պաշտպանություն ՋԽՁ-ից

защита гавани – նավահանգստի պաշտպանություն

защита информации – տեղեկույթի պաշտպանություն

защита отечества – см. *национальная оборона*

защита от лазерного излучения – պաշտպանություն լազերային ճառագայթումից

защита от средств радиоэлектронного подавления – պաշտպանություն ռադիոէլեկտրոնային ճնշման միջոցներից

защита от химического оружия – պաշտպանություն քիմիական զենքից

защита от ядерного оружия – см. *противоядерная оборона*

защита радиоэлектронных средств от воздействия помех и самонаводящегося оружия – см. *радиоэлектронная защита*

защита расстоянием – см. *«буферное» расстояние*

защита сведений, составляющих государственную тайну – պետական գաղտնիքների կայացնող տեղեկությունների պաշտպանություն

защитная маска – պաշտպանական դիմակ, պաշտպանիչ դիմակ

защитная одежда – պաշտպանիչ հագուստ

защитная окраска – պաշտպանական գունավորում

защитная плотина – պաշտպանական ամբարտակ

защитная реакция – պաշտպանական հակազդում

защитник – պաշտպան

защитное минное поле – պատնեշիչ ականադաշտ

защитное сооружение – պաշտպանական կառույց

защитное средство – պաշտպանական միջոց

защитное устройство – պաշտպանիչ սարք

защитные контрмеры по обеспечению безопасности – անվտանգության ապահովման պաշտպանական հակամիջոցներ

защитные мероприятия и спасательно-восстановительные работы – պաշտպանական միջոցառումներ և փրկարարավերականգնողական աշխատանքներ

защитные очки – պաշտպանիչ ակնոց

защитный – 1. պաշտպանական, 2. պաշտպանողական, 3. պաշտպանիչ, պահպանական

защищать – պաշտպանել

защищенная связь – պաշտպանված կապ, անվտանգ կապ

защищенная частота – պաշտպանված հաճախականություն

защищенное строение – պաշտպանված կառույց

заявка – 1. հայտ, 2. պահանջագիր

заявка на выделение сил и средств – ուժերի ու միջոցների հատկացման հայտագիր

заявка по ведению огня – կրակի վարման հայտագիր

заявление – հայտարարություն

заявление о намерениях – հայտարարություն մտադրությունների մասին

заявленная скорость – հայտարարված արագություն

заякорить – խարսխել

«заяц» – см. *бездомный пассажир*

звание – կոչում

звание офицера – սպայական կոչում

звезда – աստղ

«звездные войны» – см. *стратегическая оборонная инициатива*

звездочка (на погонах) – աստղ

звено – օղակ

звено самолетов – ինքնաթիռների օղակ

звено управления – կառավարման օղակ

звуковая разведка – ձայնային հետախուզում

звуковой барьер – ձայնային անջրպետ

звукоглушитель – см. *глушитель*

звукомаскировка – ձայնաքողարկում

здание – 1. շենք, 2. см. *строение 1*

здоровый образ жизни – см. *хорошее здоровье*

«Зеленые береты» – «Կանաչ բերետներ»

землетрясение – երկրաշարժ

земля – 1. գետին, 2. Երկիր, Երկրագունդ

земляк – см. *соотечественник*

землянка – գետնախուց

земляное укрепление – հողաշեն ամրություն

земная индикаторная скорость – երկրային ցուցասարքային արագություն

зенитная артиллерия – см. *артиллерия противовоздушной обороны*

зенитная пулеметная установка – զենիթային գնդացրային կայանք

зенитная ракета – см. *ракета класса «поверхность – воздух»*

зенитная самоходная установка – զենիթային ինքնագնաց կայանք

зенитное прикрытие – զենիթային ծածկապաշտպանություն	зона боевых действий – մարտական գործողությունների գոտի
зенитно-ракетный комплекс – զենիթահրթիռային համալիր, ԶՀՀ	зона вертикальной посадки – ուղղաձիգ վայրէջքի գոտի
зенитный – см. <i>ПРОТИВОВОЗДУШНЫЙ</i>	зона взаимодействия авиации и флота – ավիացիայի և նավատորմի փոխգործության գոտի
зенитный артиллерийский комплекс – զենիթային հրետանային համալիր	зона видимости взлетно-посадочной полосы – թռիչքուղու տեսանելիության գոտի
зенитный огонь – զենիթային կրակ	зона видимости радиолокационной станции – см. <i>зона радиолокационного обнаружения</i>
зенитный пулемет – զենիթային գնդացիր	зона военных действий – ռազմական գործողությունների շրջան
зеркальный прицел – հայելային նշանոց, անդրադարձիչ նշանոց	зона возвращения – վերադարձի գոտի
ЗКП – см. <i>запасный командный пункт</i>	зона выброски – վայրնետման գոտի
знак – 1. նիշ, 2. նշան	зона действия высотной ракеты – բարձրաթռիչ հրթիռի գործողության գոտի
знак дорожного движения – ճանապարհային երթևեկության նշան	зона доставки грузов (с помощью парашютной системы выброски грузов с малых высот) – արտածգմամբ բեռնաթափման գոտի
знаки различия рода войск – զորատեսակի տարբերանշաններ	зона досягаемости средств боевого воздействия – մարտական ներգործության միջոցների հասանելիության գոտի
знак опасности на дорогах – վտանգի ճանապարհային նշան	зона заграждений – արգելապատնեշների գոտի
знак различия – տարբերանշան	зона, запретная для полетов – թռիչքների համար արգելված գոտի
знаменосец – դրոշակակիր	зона, запрещенная для вооружений – սպառազինությունների համար արգելված գոտի
знаменщик – см. <i>знаменосец</i>	зона идентификации противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության նույնականացման գոտի
знамя – դրոշ	зона касания – см. <i>зона приземления</i>
знание – 1. գիտելիք, 2. см. <i>осведомленность</i>	зона конфликта – հակամարտության գոտի
значение – արժեք, նշանակություն, կարևորություն	зона координации действий авиации – ավիացիայի գործողությունների համադասման գոտի, ավիացիայի թռիչքների համադասման շրջան
значок – см. <i>нагрудный знак</i>	зона координации огня – կրակի համադասման շրջան
значок на военной фуражке – см. <i>кокарда</i>	
зов – см. <i>ВЫЗОВ 2</i>	
золотое оружие – ոսկե զենք	
зоман – զոման	
зона – գոտի	
зона бедствия – աղետի գոտի	
зона безопасности – անվտանգության գոտի	
зона боевого воздействия – մարտական ներգործության գոտի	

зональный маркерный радиомаяк – գոտիական նշանացուցիչ ռադիոկոդարքոս

зона маневрирования артиллерии – հրետանու տարաշարժման գոտի

зона мира – խաղաղության գոտի

зона молчания – լռության գոտի

зона неограниченного действия ПВО – ՀՕՊ-ի միջոցների անսահմանափակ գործողության գոտի

зона неограниченного применения оружия – զենքի անարգել կիրառման գոտի

зона неограниченных действий бомбардировочной авиации – ռմբակոծիչ ավիացիայի անսահմանափակ գործողությունների գոտի

зона обороны – պաշտպանական տարածք

зона обстрела – կրակակոծման գոտի

зона ограничения вооружений – սպառազինությունների սահմանափակման գոտի

зона ограниченного ведения огня – կրակի սահմանափակ վարման շրջան

зона ограниченного доступа – սահմանափակ մուտքի գոտի

зона ограниченного огня – սահմանափակ կրակային գոտի

зона ожидания – սպասման գոտի

зона особого внимания – *см. зона особой значимости*

зона особой значимости – առանձնակի կարևորության գոտի, հատուկ նշանակության գոտի

зона ответственности – պատասխանատվության գոտի

зона ответственности диспетчера – կարգավարի պատասխանատվության գոտի

зона пластической деформации – պլաստիկ ձևախախտման գոտի

зона повреждений – վնասման գոտի, վնասման հատված

зона повышенной военной опасности – մեծ ռազմական վտանգի գոտի

зона погрузки – *см. зона посадки*

зона подводных боевых действий – ստորջրյա մարտական գործողությունների շրջան

зона попаданий – արկերի անկման շրջան

зона поражения – խցցման գոտի

зона поражения боевым комплексом – մարտական համալիրով խցցման գոտի

зона поражения истребителем – կործանիչով խցցման գոտի

зона поражения маловысотными ракетами – ցածրաթռիչ հրթիռներով խցցման գոտի

зона поражения средствами ПВО ближней и малой дальности – ՀՕՊ-ի մերձագործ ու փոքր հեռահարությամբ միջոցների խցցման գոտի

зона посадки – 1. նստեցման շրջան, բեռնման շրջան, 2. վայրէջքի գոտի

зона предполетной проверки моторов – *см. площадка для опробования двигателей*

зона прибоя – ալեբախության գոտի

зона приземления – զգետնման գոտի, հպման գոտի

зона прикрытия – ծածկապաշտպանության գոտի

зона прикрытия авиабазы – ավիագորակայանի ծածկապաշտպանության գոտի

зона противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության գոտի

зона пуска – արձակման գոտի, արձակման շրջան

зона радиолокационного обнаружения – ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման գոտի, ռադիոտեղորոշումային կայանի տեսանելիության գոտի

зона радиолокационного целеуказания – ռադիոտեղորոշումային նշանացուցման գոտի

зона разведывательной ответственности – հետախուզական պատասխանատվության գոտի

зона развертывания – ծավալման գոտի, ծավալման շրջան

зона разделения – տարանջատման գոտի

зона разлета осколков – *см. зона поражения*

зона разминирования – ականազերծման գոտի

зона разрушений – ավերածությունների գոտի

зона разрушения – քայքայման գոտի

зона разъединения конфликтующих сторон – ուժերի տարանջատման գոտի, հակամարտող կողմերի տարանջատման գոտի

зона ракетного поражения – հրթիռային խոցման շրջան

зона рассредоточения ЛА – թռչող սպարառտների տարաբաշխման գոտի

зона риска – ռիսկի շրջան

зона свободного огня – ազատ կրակի գոտի

зона слежения – հետևման գոտի, հետազննման գոտի

зона совместного поражения – համատեղ խոցման գոտի

зона совместных боевых действий – համատեղ մարտական գործողությունների գոտի, բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական խմբի մարտական գործողությունների շրջան

зона сплошного поражения – համատարած խոցման գոտի

зона технического обслуживания – տեխնիկական սպասարկման գոտի

зона тишины – *см. зона молчания*

зона управления воздушным движением высокой интенсивности – մեծ ինտենսիվությամբ օդային երթևեկության կառավարման գոտի

зондаж цели – նշանակետի խորագնում

зондирование – խորագնում

зондирование электронной головкой – էլեկտրոնային գլխիկով խորագնում

зооморфное знамя – կենդանակերպ դրոշ

ЗПУ – *см. зенитная пулеметная установка*

зрение – տեսողություն

зрительная информация – տեսողական տեղեկությ

зрительная труба – դիտակող, դիտակ

зрительное восприятие – դիտողական ընկալում

зрительный – տեսողական

ЗРК – *см. зенитно-ракетный комплекс*

ЗСУ – *см. зенитная самоходная установка*

зюйд – *см. юг*

И

ИАТА – *см. Международная ассоциация воздушного транспорта*

«Игл» – «Իգլ»

«Игла-1» – «Իգլա-1»

игнорирование – *см. обход*

игольчатый боеприпас – ասեղնակիր զինամթերք

игра – խաղ

идентификация – նույնականացում

идентификация корректировщика – ճշտորդի նույնականացում

идентичность – նույնականություն

идеологическая борьба в войне – գաղափարախոսական պայքար պատերազմում

идеологическая обработка – գաղափարախոսական մշակում

идеология – գաղափարախոսություն

идти на abordаж – նավակալում ծեռնարկել

иерархическое управление центр–периферия – կենտրոն–ծայրամաս աստիճանակարգային կառավարում

иерархичность – աստիճանականություն
 иерархия – 1. աստիճանակարգություն, 2. պաշտոնակարգություն
 иждивенец – *см. подопечный*
 избегание – շրջանցում
 избежавший пленения – գերեվարումից խուսափած անձ
 избирательная кампания – ընտրական արշավ, ընտրաարշավ
 избирательная мобилизация – ընտրողական գորահավաք
 избирательность – ընտրողականություն
 избирательный призыв – ընտրողական գորակոչ
 избирательный участок – ընտրական տեղամաս
 избыток – ավելցուկ
 избыточное давление – հավելյալ ճնշում
 извещать – տեղեկացնել, ծանուցել
 извещение – ծանուցագիր
 извещение для пилотов – հաղորդագրություն օդաչուների համար
 извещение о компрометации – մերկացման մասին գրություն
 извещение о разоблачении – *см. извещение о компрометации*
 извлечение информации – տեղեկույթի արտազատում
 извлечение мины из воды – ականի հանում ջրից
 изгой – հերձվածող
 изгородь – ցանկապատ, չափառ, վանդակացանց
 изготовить оружие к бою – զենքը բերել մարտական վիճակի
 изготовлять – նախապատրաստել
 изготовляться – նախապատրաստվել
 издание – հրատարակում
 издание карты – քարտեզի հրատարակություն

изделие – 1. արտադրանք, պատրաստվածք, 2. *см. продукт*
 изделие, соответствующее стандартам НАТО и готовое к употреблению – ՆԱՏՕ-ի պատրաստի արտադրանք
 издержки – *см. расход*
 излишки боеприпасов и военной техники – զինամթերքի և ռազմական տեխնիկայի ավելցուկ
 излучение – *см. радиация*
 измена – 1. *см. предательство*, 2. *см. неверность*
 изменение магнитного склонения – մագնիսական հակման փոփոխություն
 изменение маршрута – երթուղու փոփոխում
 изменить план огневого обстрела – կրակակոծման պլանը փոփոխել
 изменник – *см. предатель*
 изменчивость – *см. переменчивость*
 измерение – 1. չափում, 2. *см. замер*
 измерительная марка – չափման հենանիշ
 измерительная метка дальности – հեռավորության չափիչ շարժակետ
 измерительная сетка, сфотографированная вместе с изображением – պատկերի հետ լուսանկարված չափիչ ցանց
 измерять глубину лотом – խորաչափել
 изнашивание – բռնաբարություն
 изнеможение – ուժասպառություն, հյուծում
 износостойкость – մաշակայունություն
 изобата – համախորագիծ
 изображение – 1. պատկեր, 2. պատկերում
 изображение картушки компаса на карте – կողմնացույցի շրջանակ
 изображение на прозрачной подложке – թափանցիկ տակդիրի վրա արված պատկեր
 изображение с привязкой к местности – տեղանքի հետ կապակցված պատկեր

- изображение штрихами – см. *штриховка*
- изобретение – հայտնագործություն, գյուտ
- изогона нулевого магнитного склонения – գրոյական մագնիսական հակման գիծ
- изолированный – մեկուսացած, մեկուսի
- изолированный персонал – մեկուսացված անձնակազմ
- изолятор – մեկուսարան
- изоляция – մեկուսապաշտություն
- изоляционное масло – մեկուսիչ յուղ
- изоляция морского района – ծովային շրջանի մեկուսացում
- изоляция района – շրջանի մեկուսացում, շրջանի շրջափակման օպերացիա
- изоляция района боевых действий с воздуха – մարտական գործողությունների շրջանի շրջապատնեշում օդից
- изъятие – առգրավում
- изъятие оружия – см. *конфискация оружия*
- изыскание – 1. см. *исследование 1, 2. см. поиск*
- имение – см. *владение 3*
- именной жетон – անվանական մետաղանիշ
- имеющиеся на складах материальные средства – պահեստներում եղած նյութական միջոցներ
- имеющий большую дальность – ավելի մեծ հեռահարությամբ
- имитатор – նմանարկիչ
- имитационное оборудование – նմանարկիչ սարքավորանք
- имитационные средства – նմանարկիչ միջոցներ
- имитационные учения – մարտական նմանարկումային պատրաստում
- имитационный – նմանարկիչ
- имитация – նմանարկում
- имитация военного учения – զորավարժության նմանարկում
- имитостойкость – նմանարկակայունություն
- иммигрант – ներգաղթյալ
- иммобилизация – անշարժացում
- импловизное оружие – ներպայթյունային զենք
- импорт – ներմուծում
- импульс – իմպուլս, ազդակ
- имущественная ответственность – ունեցվածքային պատասխանատվություն
- имущество – ունեցվածք, գույք
- инакомыслящий – см. *недовольный*
- инактивация – ապասկտիվացում
- инвалид – հաշմանդամ
- инвалидный – հաշմանդամ
- инвентарная опись – գույքացուցակ
- инвентарная отчетность – գույքային հաշվետվություն
- инвентарное имущество подразделения – ստորաբաժանման գույքային ունեցվածք
- инвентарный номер – գույքահամար, պահեստային համար
- инвентарь – 1. գույք, 2. см. *инвентарная опись*
- инверсионный след – ինվերսիոն հետք, կոնդենսացման հետք
- инвестиции в обеспечение безопасности – ներդրումներ անվտանգության ապահովման ոլորտում
- инвестиции в оборону – ներդրումներ պաշտպանության մեջ
- инвестиция – ներդրում
- ингибитор обледенения – սառցակալման արգելակիչ
- индивидуальная аптечка – անհատական դեղարկղ
- Индивидуальная программа партнерства – Գործընկերության անհատական ծրագիր
- индивидуальные средства защиты – անհատական պաշտպանության միջոցներ

индивидуальные средства защиты от ядерного, биологического, радиационного и химического оружия – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային և միջուկային զենքից անհատական պաշտպանության միջոցներ

индивидуальный – անհատական

индивидуальный заказ на поставку – մատակարարման անհատական պատվեր

индивидуальный пакет – անհատական փաթեթ

Индивидуальный план действий партнерства – Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագիր, Գործընկերության գործողությունների անհատական պլան

индивидуальный резерв первой очереди – առաջին հերթի անհատական ռեզերվ

индикативное планирование – մտահայեցողական պլանավորում

индикатор – см. *указатель*

индикатор влияния психологической операции – հոգեբանական օպերացիայի ազդեցության ցուցիչ

индикатор горизонтальной обстановки – հորիզոնական իրադրության ցուցասարք

индикатор на лобовом стекле – դիմապակու ցուցասարք

индикаторная бумага – ինդիկատորային թուղթ, ռեակտիվ թուղթ

индикатор обстановки в вертикальной плоскости – ուղղաձիգ հարթությունում իրադրության ցուցասարք

индикатор положения ЛА относительно земли – երկրի նկատմամբ թռչող ապարատի դիրքի ցուցասարք

индикатор температуры двигателя – շարժիչի ջերմաստիճանի ցուցիչ

индикационный прибор – ցուցասարք

индикация – ցուցանշում

индикация цели – նշանակետի ցուցանշում

индукционный миноискатель – մակածական ականորս

индукция – մակածություն, ինդուկցիա

индуцирование – մակածում, հարուցում

индуцированная нейтронами активность – նեյտրոններով մակածված ակտիվություն

индуцированное землетрясение – см. *наведенное землетрясение*

индуцированное помешательство – см. *индуцированный психоз*

индуцированный психоз – մակածված հոգեգարություն, մակածված հոգեկան խանգարվածություն

инертная мина – см. *учебная мина*

инертное взрывчатое вещество – իներտ պայթուցիկ, իներտ պայթուցիկ նյութ

инертный – см. *пассивный*

инерциальная навигационная система – իներցիալ ուղեվարական համակարգ

инерция – իներցիա

инженерная и физическая безопасность – ինժեներաֆիզիկական անվտանգություն, տեխնիկաֆիզիկական անվտանգություն

инженерная машина – ինժեներական մեքենա, ճարտարագործական մեքենա

инженерная мина – ինժեներական ական

инженерная подготовка войск – զորքերի ինժեներական պատրաստում

инженерная психология – ճարտարագիտական հոգեբանություն

инженерная разведка – ինժեներական հետախուզում

инженерно-аэродромная служба – ինժեներաթռիչքադաշտային ծառայություն, թռիչքադաշտային ծառայություն

инженерно-аэродромное обеспечение – ինժեներաթռիչքադաշտային ապահովում

инженерное ограждение – ինժեներական արգելափակոց

инженерное обеспечение – ինժեներական ապահովում

инженерное оборудование местности – տեղանքի ինժեներական սարքավորում

- инженерно-инфраструктурное обеспечение – ինժեներատեխնիկական օգնության ապահովում
- инженерно-радиоэлектронное обеспечение – ինժեներառադիոէլեկտրոնային ապահովում
- инженерно-ракетное обеспечение – ինժեներահրթիռային ապահովում
- инженерно-техническое обеспечение – ինժեներատեխնիկական ապահովում
- инженерные войска – ինժեներական զորքեր, ճարտարագործական զորքեր
- инженерные работы по строительству передовых сооружений для авиации – առաջադիր ավիացիոն կառույցների շինարարության ինժեներական աշխատանքներ
- инициализация – կանխապատրաստում
- инициатива – նախաձեռնություն
- инициатива частного финансирования – մասնավոր ֆինանսավորման նախաձեռնություն
- инициатор – 1. նախաձեռնող, 2. *см. возбудитель*
- иницирование – *см. запуск*
- иницировать – հարուցել
- иницирующая директива – հանձնարարատու ցուցումնազիր
- иницирующее взрывчатое вещество – հարուցիչ պայթուցիկ
- иницирующий заряд – հարուցիչ լիցք, վառողային լիցք
- инновация – նորամուծություն
- иноперабельность – անվիրահատելիություն
- инопланетный – *см. внеземной*
- инопланетянин – այլմոլորակային (էակ), տիեզերական եկվոր
- инородный – *см. чужой*
- иностранец – արտասահմանցի, օտարերկրացի
- иностранная оккупация – օտարերկրյա բռնազավթում
- иностранная помощь – 1. արտերկրյա օգնություն, 2. օտարերկրյա օգնություն
- иностранная разведка – օտարերկրյա հետախուզություն
- иностранный – արտասահմանյան, օտարերկրյա
- Иностранный легион – Արտասահմանյան լեգեոն
- иностранный подданный – օտարերկրյա հպատակ, այլ պետության հպատակ
- иностранный работник – արտասահմանցի աշխատող
- инсорсинг – ինսորսինգ, փոխանցում ներքին կապալի
- инспектирование – *см. проверка*
- инспектируемое государство-участник – տեսչական ստուգման ենթարկվող մասնակից պետություն
- инспектор – տեսուչ
- инспекторская проверка – *см. инспекция*
- инспекционная группа – տեսչական խումբ
- инспекция – 1. տեսչություն, 2. տեսչական ստուգում
- инспекция уничтожения военной техники – ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման տեսչություն
- инстанции административного подчинения – վարչական ենթակայության կարգ
- институт – 1. ինստիտուտ, 2. հաստատություն, 3. սահմանակարգ
- институт власти – իշխանության հաստատություն
- институт защитника прав человека военнослужащих (омбудсмен) – զինծառայողների մարդու իրավունքների պաշտպանի հաստատություն
- институт нейтралитета – չեզոքության սահմանակարգ
- институт стратегических исследований – ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ
- институционализация – 1. հաստատութեանցում, 2. սահմանակարգում

институциональное строительство – հաստատութենական շինարարություն

инструктаж – *см. инструктирование*

инструктирование – 1. հրահանգում, 2. հրահանգավորում

инструктор – հրահանգիչ

инструктор по физподготовке – ֆիզիկական պատրաստման տեսուչ

инструкция – 1. հրահանգ, 2. հրահանգագիր

инструкция по планированию военных учений – զորավարժության պլանավորման հրահանգագիր

инструкция по планированию и проведению военного учения – զորավարժության պլանավորման և անցկացման վերաբերյալ հրահանգագիր

инструкция по проведению военных учений – զորավարժության անցկացման հրահանգագիր

инструкция по эксплуатации связи сигналами – ազդանշաններով կապի շահագործման հրահանգ

инструмент – գործիք

инструментарий – 1. գործիքարան, 2. գործիքակազմ

инструментарий национальной мощи – պետության հզորության գործիքակազմ

инструмент воздействия – ազդեցության գործիք

инсургент – *см. повстанец*

интегральная схема – ինտեգրալ սխեմա

интеграция – ինտեգրում

интегрирование – ինտեգրում, ինտեգրալի հաշվում

интегрированная военная структура – ինտեգրված ռազմական կառույց

интегрированная военная структура ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ինտեգրված ռազմական կառույց

интегрированная структура органов военного управления – ռազմական կառավար-

ման մարմինների ինտեգրված կառուցվածք

интегрированное тыловое обеспечение – ինտեգրված թիկունքային ապահովում

интегрированный штаб – ինտեգրված շտաբ

интегрировать – ինտեգրել

интеллектуальное оружие – «խելացի» զենք, «բանական» զենք

интеллектуальный – *см. умственный*

интеллектуальный потенциал – մտավոր ներուժ

интендант (*ист.*) – համբարակ

интендантская служба – համբարակային ծառայություն

интенсивность – լարվածություն

интенсивность облачности – ամպամածության ինտենսիվություն

интенсивный – ինտենսիվ, ուժեղ, ուժգին

интервал между изолиниями – հավասարագծերի միջև ընդմիջակայք, հատույթի բարձրություն

интервенция – ինտերվենցիա, միջամտություն ներքին գործերին

интервью – հարցազրույց

интервью с участником боевых действий – հարցազրույց մարտական գործողությունների մասնակցի հետ

интерес – հետաքրքրություն

интересы (в знач. – выгода) – շահ

интересы коллективной безопасности – կոլեկտիվ անվտանգության շահ

интересы личного состава – անձնակազմի շահ

интересы личности – անձի շահ

интересы международной безопасности – միջազգային անվտանգության շահ

интересы национальной безопасности – ազգային անվտանգության շահեր

интересы региональной безопасности – տարածաշրջանային անվտանգության շահ

интерн – ինտերն	информационная война – տեղեկության պատերազմ, տեղեկության ընդդիմամարտություն
интернирование – ներկալում	информационная кампания – քարոզչական արշավ, քարոզարշավ
интернированное гражданское лицо – քաղաքացիական ներկալված անձ	информационная операция – տեղեկատվական օպերացիա
интернировать – ներկալել	информационная подготовка боевого пространства – մարտական տարածության տեղեկության նախապատրաստում
интероперабельность – փոխգործելիություն, գործակցելիություն, օպերատիվ համատեղելիություն	информационная подготовка боевых действий – մարտական գործողությունների տեղեկատվական նախապատրաստում
интероперабельность войск – զորքերի փոխգործելիություն	информационная поддержка гражданским властям – տեղեկատվական աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին
интероперабельность сил и средств тактического звена – մարտավարական օղակի ուժերի և միջոցների գործակցելիություն	информационная потребность – տեղեկատվական պահանջումը
Интерпол – Ինտերպոլ	информационная система – տեղեկատվական համակարգ
интерпретатор – մեկնիչ	информационная система автоматизированного управления – ավտոմատացված կառավարման տեղեկատվական համակարգ
интерпретация – մեկնաբանություն	информационная система управления войсками (силами) – զորքերի (ուժերի) կառավարման տեղեկատվական համակարգ
интерпретируемость – մեկնելիություն	информационная среда – տեղեկատվական միջավայր
инфекционная болезнь – <i>см. заразная болезнь</i>	информационная стратегия – տեղեկատվական ռազմավարություն
инфекционный – <i>см. заразный</i>	информационная технология – տեղեկատվական տեխնոլոգիա
инфекция – <i>см. инфицирование</i>	информационное бюро НАТО – ՆԱՏՕ-ի տեղեկատվական բյուրո
инфильтрат – ներսփռանք	информационное донесение – տեղեկատվական իրազեկույց
инфицирование – վարակում	информационное обеспечение – 1. տեղեկության անվտանգություն, 2. տեղեկատվական անվտանգություն
инфицированные останки – վարակակիր դիակներ	информационная блокада – տեղեկատվական շրջապատնշում
информативность – տեղեկունակություն	
информатизация – 1. տեղեկութափորում, 2. տեղեկութացում	
информатор – իրազեկիչ	
информационная атака – 1. տեղեկության գրոհ, 2. տեղեկատվական գրոհ	
информационная база – տեղեկության շտեմարան	
информационная безопасность – 1. տեղեկության անվտանգություն, 2. տեղեկատվական անվտանգություն	
информационная блокада – տեղեկատվական շրջապատնշում	

- информационное оружие – см. *кибернетическое оружие*
- информационное превосходство – տեղեկատվական գերազանցություն
- информационное противоборство – см. *информационная война*
- информационное противодействие – տեղեկատվական հակազդեցություն
- информационное сообщение – см. *сводка*
- информационно-консультативный и учебный центр социальной адаптации уволенных и уволенных в запас из вооруженных сил – զինված ուժերից զորացրվող և պահեստազոր արձակված անձանց սոցիալական հարմարման տեղեկատվախորհրդարկային և ուսումնական կենտրոն
- информационно-разведывательное донесение – հետախուզատեղեկատվական իրազեկույց
- информационно-телекоммуникационная система – տեղեկատվահեռահաղորդակցային համակարգ
- информационные сети – տեղեկատվական ցանցեր
- информационные сети оборонного ведомства – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության տեղեկատվական ցանցեր
- информационный – 1. տեղեկության, 2. տեղեկատվական, լրատվական
- информационный поток – տեղեկության հոսք
- информационный центр ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տեղեկատվության կենտրոն
- информация – 1. տեղեկույթ, 2. см. *информирование*
- информация в наглядной форме – դիտողական տեսքով ներկայացվող տեղեկույթ
- информирование – 1. տեղեկատվություն, լրատվություն 2. տեղեկացում
- информирование общественности – հասարակայնության տեղեկացում
- информированность – см. *осведомленность*
- инфразвуковое оружие – ինֆրաձայնային զենք
- инфразвуковой – ինֆրաձայնային
- инфракрасная видовая информация – ինֆրակարմիր տեսապատկերային տեղեկույթ
- инфракрасная пленка – ինֆրակարմիր ժապավեն
- инфракрасное излучение – см. *тепловое излучение*
- инфракрасное изображение – см. *тепловое изображение*
- инфракрасный – ինֆրակարմիր
- инфракрасный углекислый лазер – ինֆրակարմիր ածխաթթվային լազեր, CO₂ լազեր
- инфракрасный целеуказатель – ինֆրակարմիր նշանացուցիչ
- инфраструктура – ենթակառուցվածք
- инфраструктура сертификации открытых ключей – բաց բանալիների հավաստագրման ենթակառուցվածք
- инцидент – միջադեպ
- инъекция – см. *укол*
- иные союзные войска для НАТО – ՆԱՏՕ-ի այլ դաշնակից ուժեր
- ионизирующее излучение – իոնացնող ճառագայթում
- ионосфера – իոնոլորտ
- ионосферное оружие – իոնոլորտային զենք
- иприт – իպրիտ, մանանեխի գազ
- иррегулярные войска – см. *нерегулярные войска*
- иррегулярные силы – անկանոն ուժեր
- иррегулярный – см. *нерегулярный*
- ирредентизм – վերամիավորականություն
- ирредентистский – վերամիավորական

искажение – աղավաղում, խեղաթյուրում	использование техники на запчасти – տեխնիկայի՝ որպես պահեստամասերի օգտագործում
исключение – բացառում	испорченный – փչացած
исключительная экономическая зона – բացառիկ տնտեսական գոտի	исправление – ուղղում, շտկում
искоренение – սմ. <i>истребление 2</i>	исправность – սարքինություն
искусственная маскировка – արհեստական քողարկում	испытание – 1. փորձարկում, 2. սմ. <i>проверка</i>
искусственное освещение – արհեստական լուսավորություն	исследование – 1. հետազոտություն, 2. հետազոտում
искусственные объекты – արհեստական օբյեկտներ	исследование и разработка – հետազոտում և մշակում
искусственные руины – արհեստական փլատակներ	исследование операций – օպերացիաների հետազոտում
искусственный – արհեստական, անբնական	истекать кровью – սմ. <i>кровоточить</i>
искусственный горизонт – սմ. <i>авиагоризонт</i>	истинное направление северного меридиана – սմ. <i>истинный север</i>
искусственный дневной свет – արհեստական ցերեկային լույս	истинный азимут – իրական ազիմուտ
исполнение – կատարում, իրագործում	истинный горизонт – իրական հորիզոն
исполнительная власть – գործադիր իշխանություն	истинный пеленг – իրական ուղղորոշիչ
исполнительный – գործադիր	истинный север – իրական հյուսիս, հյուսիսային միջօրեականի իրական ուղղություն
исполнительный представитель – գործադիր ներկայացուցիչ	исток – աղբյուր
исполнительный приказ – կատարողական հրաման	источник – աղբյուր
исполнительская дисциплина – կատարողական կարգապահություն	источник разведывательной информации – հետախուզական տեղեկույթի աղբյուր
использование – օգտագործում, գործածում	истощение сил – սմ. <i>изнеможение</i>
использование диаграмм, чертежей, графиков и т. д. – գծագրերի, գծանկարների, տրամագրերի ևն օգտագործում	истребители дальнего прикрытия – սմ. <i>заградительный боевой воздушный патруль</i>
использование местных источников – տեղի ռեսուրսների օգտագործում	истребитель – կործանիչ
использование ресурсов вооруженных сил и гражданской обороны для оказания помощи при ЧС – զինված ուժերի և քաղաքացիական պաշտպանության ռեսուրսների օգտագործում ԱԻ-ում օգնություն ցույց տալու համար	истребитель-бомбардировщик – ռմբակոծիչ կործանիչ
	истребительная авиация – կործանիչ ավիացիա
	истребительный – կործանիչ
	истребитель-перехватчик – որսիչ կործանիչ

истребитель танков – տանկակործանիչ
 истребитель-штурмовик – գրոհային կործանիչ
 истребление – 1. ոչնչացում, 2. բնաջնջում, ոչնչացում
 истребленный – բնաջնջված
 истреблять – բնաջնջել, զանգվածաբար ոչնչացնել, հնձել
 исход войны – պատերազմի ելք
 исходная инстанция – ելքային ատյան
 исходная точка – 1. մեկնակետ, ելակետ, 2. սկզբնակետ
 исходное положение – ելման դիրք
 исходное упреждение – ելքային առաջանցում
 исходные данные – ելակետային տվյալներ
 исходный – см. *начальный*
 исходный огневой рубеж – ելքային կրակային բնագիծ, ելքային կրակագիծ
 исходный рубеж десантирования – ավհանման ելքային բնագիծ
 итоговый отчет (после военного учения) – հանրագումարային հաշվետվություն
 ищайка – խուզարկու շուն
 ищущий политического убежища – քաղաքական ասպաստան փնտրող (անձ)

К

кабель – մալուխ
 кабельное телевидение – մալուխային հեռուստատեսություն, բաժանորդագրային հեռուստատեսություն
 кабельтов – կարելտով
 кабина – 1. խցիկ, 2. օդանավախցիկ
 кабина экипажа – անձնակազմի խցիկ
 кабрирование – ծառացում, վերապագ թռիչք
 кавалерист – հեծելազորային

кавалерия – հեծելազոր
 кадет – կադետ
 кадр – կադր
 кадровая армия – կադրային բանակ
 кадровое обеспечение – կադրային ապահովում
 кадровый – կադրային
 кадровый офицер – կադրային սպա, իսկական ծառայության սպա
 кадровый потенциал – կադրային ներուժ
 кадровый ресурс – կադրային ռեսուրս
 кадровый состав – կադրային կազմ, կադրեր
 кадры гражданской службы системы обороны – պաշտպանության համակարգի քաղաքացիական ծառայության կադրեր
 кажущаяся прецессия – թվացյալ կոնսպիրյուս
 казарма – զորանոց
 казенная часть – լցամաս
 казна – см. *казенная часть*
 казус белли (*лат.*) – պատերազմի առիթ
 казус федерис (*лат.*) – դաշինքի առիթ
 кайма – երիզ
 «Калашников» – см. *автомат Калашникова*
 календарный план – օրացուցային պլան
 календарь военных учений – զորավարժության օրացույց
 калеченье – խեղում, անդամախեղում
 калибр – տրամաչափ
 калибровка камеры – խցիկի տրամաչափում
 калибр оружия – զենքի տրամաչափ
 калькуляция себестоимости по виду деятельности – ինքնարժեքի հաշվարկում ըստ գործունեության տեսակների, հաշվարկման տարբերակված համակարգ
 камбуз – նավախոհանոց, օդանավախոհանոց

камера – 1. խուց, 2. խցիկ	канцелярия подразделения – ստորաբաժանման գրասենյակ
камера для подрывного заряда – պայթեցման լիցքի խցիկ	капеллан – սմ. <i>военный священник</i>
камера сгорания – այրման խուց, հնոց	капеллан объединенной группы войск – միացյալ զորախմբի բանակային քահանա
кампания – արշավ	капельница – կաթուցիչ
камуфлет – անհետք ստորերկրյա պայթյուն	капитал – կապիտալ
камуфляж – ներկաքողարկում	капитализм – կապիտալիզմ
камуфляжная окраска – սմ. <i>маскировочная окраска</i>	капиталист – կապիտալիստ
камуфляжная раскраска – ներկաքողարկումային նախշանկար	капиталистический – կապիտալիստական
камуфляжная ткань – ներկաքողարկումային գործվածք	капитальное техническое обслуживание и ремонт – հիմնական տեխնիկական սպասարկում և նորոգում
камуфляжная форма – ներկաքողարկումային համազգեստ	капитальный – սմ. <i>основной</i>
камуфляжный – ներկաքողարկումային	капитан – 1. կապիտան, 2. նավապետ
канал – ջրանցք	капитан второго ранга – երկրորդ կարգի կապիտան
канал информации – 1. հաղորդուղի, 2. տեղեկատվության կապուղի	капитан дальнего плавания – հեռավոր նավարկության նավապետ
канал контрабанды – մաքսանենգության ուղի	капитан-лейтенант – կապիտան-լեյտենանտ
канал передачи и приема разведывательной информации – սմ. <i>канал разведки</i>	капитан первого ранга – առաջին կարգի կապիտան
канал разведки – հետախուզական կապուղի	капитанский мостик – նավապետի կամրջակ
канал распределения – բաշխման խողովակագիծ	капитан 3-го ранга – երրորդ կարգի կապիտան
канал связи – կապուղի	капитуляция – կապիտուլացում, անձնատրություն
канал ствола – փողանցք	капкан – սմ. <i>ловушка</i>
канат – սմ. <i>трос</i>	капот (двигателя) – ծածկոց
кандидат в офицеры – սպայության թեկնածու	капрал – կապրալ
канистра – փոխադրաման	капсула – 1. պատիճ, 2. պատիճախցիկ
канон <i>правило</i>	капсюль – 1. հրապատիճ, 2. հրապարկուճ
канонада – թնդանոթածություն	Карабахский конфликт – Ղարաբաղյան հակամարտություն
канонир–շարքային հրետանավոր, թնդանոթածիզ	карабин – 1. կարաբին, կարճափող հրացան, 2. զսպանակեղիկ

карабинер – կարաբինակիր, կարաբինավոր
 карабкаться – մազլցել
 караемый смертью – см. *тяжкий*
 карантин – կարանտին
 карательная мера – պատժիչ միջոց
 карательная операция – պատժիչ օպերացիա
 карательный – պատժիչ
 караул – պահակախումբ
 караульная будка – պահակատնակ
 караульная служба – պահակային ծառայություն, պահակազորային ծառայություն
 караульное помещение – պահակատուն, պահակախմբի սենյակ
 караульный – 1. պահակ, պահակազորային, 2. պահակային, պահակազորային
 караульный пост – см. *пост*
 каре – կարե
 карета – см. *экипаж*
 карманный сигнальный фонарик – գրպանի ազդանշանիչ լապտերիկ
 карманный фонарь – գրպանի լապտերիկ
 карта – 1. քարտ, 2. քարտեզ
 карта-вкладыш – քարտեզ-ներդիր
 карта для счисления и прокладки курса – հաշվարկման և ուղղությամբ գծանշման քարտեզ
 карта обстановки – իրադրության քարտեզ
 карта радиационной обстановки – ճառագայթային իրադրության քարտեզ
 картечь – քարտիճ
 картина – պատկեր
 картирование сейсмически опасного участка – սեյսմիկորեն վտանգավոր տեղամասի քարտեզավորում
 картографирование – քարտեզագրում

картографическая сетка – քարտեզագրական ցանց
 картография – քարտեզագրություն
 картотека – քարտադարան
 карточка данных о цели – նշանակետի մասին տվյալների քարտ
 карточка допуска – թույլտվության քարտ
 карточка огня – կրակի քարտ, կրակաքարտ
 карцер – պատժախուց
 касание земли – վայրէջք, զգեսնում
 касательство – см. *отношение 3*
 каска – см. *шлем*
 каскадный усилитель канала изображения – պատկերի կապուղու կասկադային ուժեղարար
 кассета фотоаппарата – լուսանկարչական ապարատի ժապավենակոճ
 кассетная бомба – կասետային ռումբ
 кассетный боеприпас – կասետային զինամթերք
 кассетный контейнер – կասետային բեռնամկոկ
 кассир части – զորամասի գանձապահ
 катанная однородная броня – զլոցած համասեռ զրահ
 катапульта – 1. կատապուլտ, 2. արտանետիչ, 3. ինքնանետիչ, ինքնանետման բազկաթոռ, 4. (*սլոն.*) բարան
 катапультирование – ինքնանետում, արտանետում
 катапультируемое кресло – см. *катапульта 3*
 катапультиная система – ինքնանետիչ համակարգ
 катастрофа – աղետ, պատուհաս
 катастрофический – աղետալի
 катастрофическое событие – աղետալի պատահար
 катастрофогенный риск – աղետածին ռիսկ

категория – 1. կատեգորիա, 2. կարգախումբ, 3. *см. ранг*

категория военнослужащих – զինծառայողների կարգախումբ

категория запаса – պահեստազորի կարգախումբ

категория защиты – *см. режим секретности*

категория предметов снабжения – մատակարարման առարկաների կարգ

категория пространства и времени – տարածության և ժամանակի կատեգորիա

категория резерва – *см. категория запаса*

категория ремонта – *см. вид технического обслуживания*

категория риска – ռիսկի կարգախումբ

категория управления системой вооружения – սպառազինության համակարգի կառավարման կարգախումբ

катер – 1. մոտորանավակ, զինվորական մոտորանավակ, 2. ռազմանավակ

католическая церковь – կաթոլիկ եկեղեցի, կաթոլիկական եկեղեցի

«Катюша» – «Կատյուշա»

качество – 1. որակ, 2. *см. свойство*

качество радиоприема – ռադիոընդունման որակ

каюта – նավախցիկ

«К бою!» – «Մարտի՛», «Զբաղեցնե՛լ մարտական դիրքերը», «Զբաղեցնե՛լ տեղերը»

КВ – *см. космические войска*

квадрат – քառակուսի

квадрат координатной сетки карты – քարտեզի կոորդինատային ցանցի քառակուսի

квадратный – քառակուսի

квазиреальное время – մերձիրական ժամանակ, քվազիրեալ ժամանակ

квалифицированная медицинская помощь – որակավոր բուժօգնություն

квартал – քաղամաս

квартирмейстр – գորարնակարանապետ

квартирно-эксплуатационная часть – բնակչահագործման մաս, ԲՇՄ, բնակչահագործման գորամաս

квартирно-эксплуатационное обеспечение – բնակչահագործական ապահովում

кевлар – կվար

керамическая броня – կերամիկական զրահ

керосин – կերոսին

кессон – սուզարկղ

кессон повышенного давления – *см. гипербарическая камера*

кибербезопасность – *см. кибернетическая безопасность*

кибервойна – *см. кибернетическая война*

киберконтрразведка – կիբեռնիակահետախուզություն

кибернетическая безопасность – կիբեռնետիկական անվտանգություն, կիբեռանվտանգություն

кибернетическая война – կիբեռնատերազմ

кибернетические войска – կիբեռնետիկական զորքեր, կիբեռզորքեր

кибернетическое оружие – կիբեռնետիկական զենք

кибероружие – *см. кибернетическое оружие*

киберпространство – կիբեռտարածություն

киль – ողնուց

кильватерная колонна – նավահետքային շարակարգ, նավահետքային շարայուն

кильватерный строй – *см. кильватерная колонна*

кинетическое оружие – կինետիկական զենք

кинжал – դաշույն

кинжальный огонь – դաշունային կրակ

китель – զինաբաձկոն	книга – գիրք
кладбище – գերեզմանոց, գերեզմանատուն	княжество – նախարարություն
клан – բայֆա	коаксиальный – սմ. <i>соосный</i>
классификация – դասակարգում	коалиционная группировка – դաշնադրային խմբավորում
классифицирование – սմ. <i>классификация</i>	коалиционная операция – դաշնադրային օպերացիա
классная квалификация – կարգային որակավորում	коалиционное правительство – կոալիցիոն կառավարություն
клеймор – քլեյմոր	коалиционный – դաշնադրային
«Клеймор» – «Քլեյմոր»	коалиция – դաշնադրություն
клетка – 1. բջիջ, 2. վանդակ	кобура – պատյան (ատրճանակի)
клиент – հաճախորդ	ковровая бомбардировка – մակերեսային ռմբակոծում, գորգային ռմբակոծում
клика – հանցախումբ	код – սմ. <i>ключ</i>
климат – կլիմա	кодификация военного законодательства – զինվորական օրենսդրության կոդիֆիկացում
климатическое оружие – կլիմայական զենք, օդերևութաբանական զենք	код местоположения – տեղադիրքի կոդ
клин – 1 սեպ, սեպաշար, 2. սմ. <i>выступ</i>	код сигнализации полотнищами – պատառներով ազդանշանման կոդ
клиренс – գետնահեռվություն	кодекс – օրենսգիրք
кличка – սմ. <i>прозвище</i>	кодекс поведения – վարքականոն
клубок – սմ. <i>шар</i>	кодекс чести – պատվով վարքականոն
клуб-столовая – սկումբ-ճաշարան	кодирование – կոդավորում
ключ – բանալի, կոդ	кодирование информации – տեղեկույթի կոդավորում
ключ к расшифровке – վերծանման բանալի	кодовое название – 1. կոդային անվանում, 2. ժածկանուն
ключ от замка – կոդաբքի բանալի	кодовое наименование – սմ. <i>кодовое название 1</i>
ключевая позиция – 1. հաղթարհիք, 2. առանցքային դիրք	кодовое слово – կոդաբառ, պայմանաբառ
ключевая территория – վճռորոշ տարածք	кожух – պատյան
ключевая точка – հանգուցակետ	койка – մահճիկ, կրովի մահճակալ
ключевой – առանցքային, բանալիական	кокарда – գլխարկանիշ, կոկարդ
ключевой пост – սմ. <i>ключевая позиция 2</i>	кокенизация (консервация вооружения летучими ингибиторами) – բոժոժավորում
ключевой пункт – հիմնակետ, հաղթակետ	«коктейль Молотова» – «Մոլոտովի խառնուրդ»
ключевой символ – հանգուցանշան	
ключевой элемент доктрины – դոկտրինի հանգուցային տարր	
клятвопреступление – երդնազանցություն, երդման դրժում, դավաճանություն, ուխտազանցություն	

- колесная база – անվանոց
- колесная боевая разведывательная машина – անվավոր մարտական հետախուզական մեքենա, անվավոր ՄՀԱ
- колесная машина – *см. колесное транспортное средство*
- колесная разведывательная машина – անվավոր հետախուզական մեքենա
- колесно-гусеничная машина – անվարթորավոր մեքենա, կիսարթորավոր մեքենա
- колесное транспортное средство – անվավոր փոխադրամիջոց, անվավոր մեքենա
- колесный – անվավոր
- колесо – անիվ
- количество движения – շարժման քանակ
- количество потребных запасов – պահանջվող պաշարների քանակ, պաշարների սահմանային մակարդակ
- коллорабационизм – դավաճանական համագործակցություն
- коллорабационист – կոլաբորացիոնիստ
- коллегия министерства обороны – պաշտպանության նախարարության կոլեգիա
- коллективная безопасность – կոլեկտիվ անվտանգություն
- коллективная защита – կոլեկտիվ պաշտպանություն, խմբային պաշտպանություն
- коллективная инициатива – կոլեկտիվ նախաձեռնություն
- коллективная противохимическая, противобиологическая, противорадиологическая и противоядерная защита – հակաքիմիական, հակակենսաբանական, հակաճառագայթաբանական և հակամիջուկային կոլեկտիվ պաշտպանություն
- коллективные средства защиты – պաշտպանության կոլեկտիվ միջոցներ
- коллективный позывной – կոլեկտիվ պայմանական
- коллекция – հավաքածու
- колониализм – գաղութատիրություն
- колониальная война – գաղութարարական պատերազմ
- колониальный – գաղութային
- колонист – գաղութաբնակ
- колония – գաղութ, գաղթավայր
- колонна – 1. սյուն, 2. շարայուն
- колонна по одному – միաշարայուն
- колоть штыком – սվինահարել
- колпак мины – ականի թասակ
- кольцо – օղակ
- колючая проволока – փշալար
- коляска – սայլակ
- команда – 1. զորահրաման, 2. զինախումբ, 3. թիմ
- команда наведения воздушного десанта – իջագորի ուղղորդման զինախումբ
- команда подготовки района десантирования – զորէջքի շրջանի նախապատրաստման զինախումբ
- команда по обезвреживанию неразорвавшихся бомб – չպայթած ռումբերի վնասագերծման զինախումբ
- команда связи специальных операций – հատուկ օպերացիաների կապի խումբ
- команда технического обслуживания – տեխնիկական սպասարկման խումբ
- команда управления огнем – կրակի կառավարման զորահրաման
- команда управления тактической авиацией – մարտավարական ավիացիայի կառավարման խումբ
- командир – հրամանատար
- командир авиатранспортного подразделения – ավիատրանսպորտային ստորաբաժանման հրամանատար
- командир авиационного крыла – ավիաթևի հրամանատար
- командир авиационной части – ավիացիոն զորամասի հրամանատար
- командир базы – զորակայանի հրամանատար

командир бригады – բրիգադի հրամանատար

командир взвода – դասակի հրամանատար

командир воздушного корабля – օդանավի հրամանատար

командир десантно-высадочной группы – ավիանման խմբի հրամանատար

командир дивизии – դիվիզիայի հրամանատար

командир (командующий) войсками «фиолетовых» – «մանուշակագույնների» զորքի հրամանատար

командир (командующий) не от НАТО – ոչ նատոյական հրամանատար

командир (командующий) сил «синих» – «կապույտների» հրամանատար

командир компонента – բաղադրատարրի հրամանատար

командирование – գործուղում

командировать – գործուղել, ստաժավորման ուղարկել

командировка – *см. командирование*

командир, ответственный за контроль воздушного пространства – օդային տարածքի վերահսկման համար պատասխանատու հրամանատար

командир отделения – ջոկի հրամանատար

командир отряда – ջոկատի հրամանատար

командир пехотного отделения – հետևակային ջոկի հրամանատար

командир полка – գնդի հրամանատար

командир противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության հրամանատար

командир сектора противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության հատվածի հրամանատար

командирская машина – հրամանատարական մեքենա

командирская подготовка – հրամանատարական պատրաստում

командирский – հրամանատարական

командирский корабль – պետանավ

командир соединения – զորամիավորման հրամանատար

командир танка – տանկի հրամանատար

командир танкового подразделения – տանկային ստորաբաժանման հրամանատար

командир транспортируемой группы – ուղևորախմբի հրամանատար

командир флага – *см. командир флагманского корабля*

командир флагманского корабля – պետանավի հրամանատար

командная высота – իշխող բարձունք

командная позиция – իշխող դիրք

командная сеть связи – կապի հրամանատվական ցանց

командная система – հրամանատու համակարգ

командная система боевого управления – մարտական կառավարման հրամանատվական համակարգ, մարտական կառավարման հրամանատարական համակարգ

командно-диспетчерский пункт – հրամանատարակարգավարական կետ

командное наведение – հրամանատվական ուղղորդում

командно-измерительный комплекс – հրամանատվաչափողական համալիր

командно-наблюдательный пункт – հրամանատարադիտային կետ

командно-штабная военная игра – հրամանատարաշտաբային ռազմախաղ

командно-штабная машина – հրամանատարաշտաբային մեքենա

командно-штабная тренировка – հրամանատարաշտաբային վարժանք

командно-штабное учение – հրամանատարաշտաբային զորավարժություն

командный – 1. հրամանատարական, 2. հրամանատվական, 3. *см. господствующий*

командный воздушный пункт – *см. Воздушный пункт управления*

командный пункт – հրամանատարական կետ, ՀԿ

командный состав – հրամանատարական կազմ, հրամկազմ

командный центр – հրամանատվական կենտրոն

командование – 1. հրամանատարություն, 2. հրամանատվություն

командование воздушных перебросок – օդային տեղափոխումների հրամանատարություն

командование в составе ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կազմում եղած հրամանատարություն

Командование операций ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի օպերացիաների հրամանատարություն

командование по функциональному признаку – հրամանատարություն ըստ գործառութային հատկանիշի

командование противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության հրամանատարություն

командование сил специальных операций – հատուկ օպերացիաների ուժերի հրամանատարություն

командование специальных операций на ТВД – ՌԳԹ-ում հատուկ օպերացիաների հրամանատարություն

Командование трансформации ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կերպափոխման հրամանատարություն

командование тылового обеспечения дивизии – դիվիզիայի թիկունքային ապահովման հրամանատարություն

командование, управление и связи – հրամանատարություն, կառավարում և կապեր

командос – կոմանդոս

командующий – հրամանատար

командующий воздушным компонентом многонациональной оперативно-тактической группы – միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական խմբի օդային բաղադրատարրի հրամանատար

командующий воздушным компонентом объединенных сил – միացյալ ուժերի օդային բաղադրատարրի հրամանատար

командующий воздушным компонентом объединенных специальных операций – միացյալ հատուկ օպերացիաների օդային բաղադրատարրի հրամանատար

командующий войсками – զորահրամանատար

командующий группой баз – զորակայանների համախմբի հրամանատար

командующий (командир) в ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ում հրամանատար

командующий компонентом специальных операций объединенных сил – միացյալ ուժերի հատուկ օպերացիաների բաղադրատարրի հրամանատար

командующий многонациональной объединенной оперативно-тактической группой – միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական զորախմբի հրամանատար

командующий многонациональными силами – բազմազգ ուժերի հրամանատար

командующий морским конвоем – նավաշարայան հրամանատար

командующий национальными силами – ազգային ուժերի հրամանատար

командующий объединением – միավորման հրամանատար

командующий объединенными силами – միացյալ ուժերի հրամանատար

командующий ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի հրամանատար

командующий, получивший приказ на применение ядерного оружия – միջուկային զենք կիրառելու հրաման ստացած՝ ռազմավարական օղակի հրամանատար

командующий региональной противовоздушной обороной – տարածաշրջանային հակաօդային պաշտպանության հրամանատար

командующий силами в районе операции – օպերացիայի շրջանում ուժերի հրամանատար

командующий силами противника на учениях – զորավարժությունում հակառակ կողմի ուժերի հրամանատար

командующий стратегическим командованием ОБС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ռազմավարական հրամանատարության հրամանատար

командующий сухопутным компонентом многонациональной объединенной оперативно-тактической группы – միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական զորախմբի ցամաքային բաղադրատարրի հրամանատար

командующий сухопутным компонентом объединенных сил – միացյալ ուժերի ցամաքային բաղադրատարրի հրամանատար

командующий учениями – զորավարժության հրամանատար

«Команч» – «Կոմանչ»

комбатант – ռազմիկ, կոմբատանտ

комбатант противника – հակառակորդի ռազմիկ, հակառակորդի կոմբատանտ

комбinezон – աշխատանքային արտահագուստ, կոմբինեզոն

комбинированная разведывательная съемка района операции – օպերատիվ շրջանի համակցված հետախուզական գծահանում

комбинированное поражение – համակցված խոցում

комбинированный – համակցված

комбинированный вертолет – համակցված ուղղաթիռ

комбинированный перископический прицел – համակցված շրջադիտակային նշանոց

комбинированный указатель воздушной скорости – օդային արագության համակցված ցուցասարք

комбриг – см. *командир бригады*

комендант – պարետ

комендантская рота (РФ) – պարետային վաշտ

комендантская служба – պարետային ծառայություն

комендантский – պարետային

комендантский час – պարետային ժամ

комиссия – հանձնաժողով

комиссия по определению приоритетности пассажиров и грузов – ուղևորների և բեռների առաջնահերթությունները որոշող հանձնաժողով

Комитет НАТО по инфраструктуре и военным кадрам – Ենթակառուցվածքի և զինվորական կադրերի ՆԱՏՕ-ի կոմիտե

комитет НАТО по трубопроводам – խողովակաշարերի գծով ՆԱՏՕ-ի կոմիտե

Комитет начальников военно-медицинских служб НАТО – ՆԱՏՕ-ի ռազմաբժշկական ծառայությունների պետերի կոմիտե

Комитет оборонного планирования НАТО – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական պլանավորման կոմիտե

Комитет по заключению контрактов – Պայմանագրերի կնքման կոմիտե

Комитет по правовым, контрактным и финансовым вопросам – Իրավական, պայմանագրային և ֆինանսական հարցերով կոմիտե

коммандо – կոմանդո

комментарий – մեկնաբանություն

комментировать – մեկնաբանել

коммерция – առևտուր

коммерческая морская грузоперевозка – առևտրային նավաբեռնակոխադրում

коммодор авиации – ավիացիայի կոմոդոր

коммунальная система – կոմունալ համակարգ	комплект запасных частей, инструментов и принадлежностей – պահեստային մասերի, գործիքների ու պիտույքների լրակազմ
коммуникация – 1. հաղորդակցություն, հաղորդակցում, 2. <i>см. путь сообщения</i>	комплект инструментов для разломки – կոտրիչ գործիքների լրակազմ
компаративное наложение – համեմատական վրադրում	комплект подрывного имущества – պայթեցնող պարագաների լրակազմ
компас – կողմնացույց	комплект сил и средств – ուժերի և միջոցների լրակազմ
компасный курс – կողմնացուցային ուղղությամբ	комплект штабных документов сил специальных операций – հատուկ օպերացիաների ուժերի շտաբային փաստաթղթերի փաթեթ
компасный пеленг – կողմնացուցային ուղղորդում	комплектование – համալրում
компенсационные затраты – փոխհատուցման ծախսեր	комплектование войск – զորքի համալրում
компенсация – 1. համակշռում, 2. <i>см. взаимозачет</i>	комплектование вооруженных сил – զինված ուժերի համալրում
компенсация сдвига изображения – պատկերի շեղման համակշռում	комплектование вооруженных сил на добровольной основе – զինված ուժերի համալրում կամավորության հիմունքով
компетентность – 1. իրազեկվածություն, 2. ձեռնահասություն	комплектование вооруженных сил по контракту – զինված ուժերի համալրում պայմանագրային հիմունքով
компетенция – իրավասություն	комплектование вооруженных сил по призыву – զինված ուժերի համալրում զորակոչով
комплекс – 1. համալիր, 2. բարդույթ	комплектование вооруженных сил по смешанному принципу – զինված ուժերի համալրում խառն սկզբունքով
комплекс вооружения – սպառազինության համալիր	комплектование личным составом – անձնակազմով համալրում
комплексная катастрофа – համալիր աղետ	комплектование по территориальному принципу – համալրում տարածքային սկզբունքով
комплексное контрактное обеспечение – համալիր պայմանագրային ապահովում	комплектование по экстерриториальному принципу – համալրում արտատարածքային սկզբունքով
комплексное тыловое обеспечение – համալիր թիկունքային ապահովում	комплектующие – համալրող մասեր
комплекс ПВО ближнего действия – ՀՕՊ-ի մերձագործ համալիր	комплементарная политика – փոխլրացման քաղաքականություն
комплекс ПВО малого радиуса действия – փոքր շառավղով գործողությամբ ՀՕՊ-ի համալիր	композит – բաղադրանյութ, բաղադրյալ նյութ
комплекс сил и средств – ուժերի և միջոցների համալիր	
комплект – <i>см. набор</i>	
комплект выживания – գոյապահպանման լրակազմ	
комплект выстрела – հանդերձված կրակոց, կրակոցի լրակազմ	

композитная броня – բաղադրանյութային զրահ, բաղադրյալ նյութից պատրաստված զրահ

композитный – բաղադրյալ

композиционный – см. *КОМПОЗИТНЫЙ*

композиционный материал – см. *КОМПОЗИТ*

компонент – բաղադրատարր

компонентное командование – բաղադրատարրային հրամանատարություն

компонентное функциональное командование – բաղադրատարրային գործառույթային հրամանատարություն

компонент поддержки операции – օպերացիային աջակցման բաղադրատարր

компонент специальных операций сухопутных войск – ցամաքային զորքերի հատուկ օպերացիաների բաղադրատարր

компонент цели – նշանակետի բաղադրատարր

компоненты оборонного ведомства – պաշտպանական գերատեսչության բաղադրատարրեր

компоновка – հորինվածք

компоновка танка – տանկի հորինվածք

компрометация – վարկաբեկում

компромисс – փոխզիջում

конвенция – կոնվենցիա

Конвенция о неприменимости срока давности к военным преступлениям и преступлениям против человечества – Ռազմական և մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետի չկիրառելու մասին կոնվենցիա

конвергенция – զուգամիտում

конверсия военного производства – ռազմական արտադրության կոնվերսիա

конвертоплан – կոնվերտոպլան

конвой – 1. պահպանախումբ, 2. պահականավախումբ

конвой (караван) торговых судов – փոխադրանավերի շարասյուն

конвульсия – см. *судорога*

конденсационный след – см. *ИНВЕРСИОННЫЙ СЛЕД*

«конец к концу» – см. *ПОЛНЫЙ ЦИКЛ*

конец учений – զորավարժության ավարտ

конечная скорость – վերջնական արագություն

конечная станция – см. *КОНЕЧНЫЙ ПУНКТ*

конечный военно-политический результат операции – օպերացիայի վերջնական ռազմաքաղաքական արդյունք

конечный пункт – ծայրակետ, վերջնակետ

конечный уровень обеззараживания – ախտահանման վերջնական մակարդակ

конечный участок захода на посадку – վայրէջքի անցման վերջնակիւղ

конечный участок траектории полета баллистической ракеты – վերջնամասային փուլ

коническая за поясная часть снаряда – արկի կոնական հետնամաս

конкурент – մրցակից, ախոյան

конкурентная олигархия – մրցակցային խմբիշխանություն

конкурентное снабжение – մրցակցային մատակարարում

конкурентные торги – մրցակցային սակարկություն

конкурентоспособность экономики – տրնտեսության մրցունակություն

конница (*ист.*) – այրուծի (*սլոն.*)

конный патруль – հեծելապարել

консенсус – համաձայնություն

консервант – պահպանանյութ

консервация – см. *консервирование*

консервирование – պահածոյացում

консолидация – համախմբում

консолидировать – միավորել, համախմբել

консорциум военных академий и институтов, занимающихся исследованием проблем безопасности по Программе ПРМ – Պաշտպանական ակադեմիաների և անվտանգային հետազոտությունների ինստիտուտների ԳՀԽ կոնսորցիում

конспиративная квартира – գաղտնի բնակարան, գաղտնայցի բնակարան

конституционная монархия – սահմանադրական միապետություն, սահմանափակ միապետություն

конструкция – см. *структура*

консул – հյուպատոս

консульство – 1. հյուպատոսություն, 2. հյուպատոսարան

консультант – խորհրդարկու

консультативная группа по вопросам программы оказания военной помощи – ռազմական օգնության ցուցաբերման հարցերով խորհրդարկիչ խումբ

консультативная группа по перевозкам и транспорту – փոխադրումների և տրանսպորտի գծով խորհրդարկիչ խումբ

консультационная группа по недвижимости – անշարժ գույքի գծով խորհրդարկիչ խումբ

консультация – խորհրդարկում, խորհրդատվություն, խորհրդարկություն

консультация, командование и управление – խորհրդարկում, հրամանատարություն և կառավարում

контакт – 1. շփում, հպում, 2. см. *коммуникация 1*

контактная мина – հարվածային ական, հարվածային ական

контактная процедура – շփումային ընթացակարգ

контейнер – բեռնամփոփ, բեռնարկղ

контейнеризация – բեռնամփոփավորում

контейнер общего пользования – ընդհանուր օգտագործման բեռնամփոփ

контейнеровоз – բեռնամփոփատար

контингент – թվակազմ

континент – մայր ցամաք

контора – см. *офис*

контрабанда – մաքսանենգություն

контрабанда запрещенных товаров – արգելված ապրանքների մաքսանենգություն

контрабанда оружия массового уничтожения – զանգվածային ոչնչացման զենքի մաքսանենգություն

контрабандист – մաքսանենգ

контрабандист оружия – զենքի մաքսանենգ

контрабандный маршрут – см. *канал контрабанды*

контрабандный путь – արգելված ապրանքի ներկրման ուղի

контр-адмирал – դերծովակալ

контракт – պայմանագիր

контракт «затраты плюс премиальные» – «ծախսեր գումարած պարգևատրում» պայմանագիր

контракт на внешнее обеспечение – արտաքին ապահովման պայմանագիր

контракт на обслуживание систем – համակարգերի պասսարկման պայմանագիր

контракт с возмещением расходов – ծախսերի հատուցում նախատեսող պայմանագիր

контракт с фиксированной ценой – պայմանագիր՝ գնի հաստմամբ

контрастность целей – նշանակետերի ցայտունություն

контратака – հակազրոհ

контрбатарейный огонь – հակամարտկոցային կրակ

контрдезориентация – հակաապակողմնորոշում

контрдиверсионная деятельность – հակադիվերսիոն գործունեություն

контрибуция – ռազմատուգանք

контрманевр – հակատարաշարժ

контрмера – հակամիջոց

контрмеры для обеспечения скрытности операции – օպերացիայի ծածուկությունն ապահովող հակամիջոցներ

контрмина – հակաական

контрнаступление – հակահարձակում

контролер – հսկիչ

контролируемая воздушная зона – վերահսկվող օդային տարածք

контролируемая дезинформация – վերահսկվող ապատեղեկատվություն

контролируемая зона – վերահսկվող գոտի

контролируемая международная деятельность, связанная с наркотическими средствами – թմրամիջոցների հետ կապված վերահսկելի միջազգային գործունեություն

контролируемая норма снабжения боеприпасами – զինամթերքով մատակարարման վերահսկվող նորմ

контролируемый источник – վերահսկվող աղբյուր

контролируемый порт – վերահսկվող նավահանգիստ

контролирующая группа дозаправки в воздухе – օդում լրալիցքավորման վերահսկիչ խումբ

контроль – 1. վերահսկում, վերահսկողություն, 2. հսկողություն

контроль за выполнением контракта – պայմանագրի կատարման վերահսկում

контроль за гигиеной труда и окружающей средой – աշխատանքի և շրջակա միջավայրի հիգիենայի վերահսկում

контроль за воздействием электромагнитного спектра – էլեկտրամագնիսական սպեկտրի գործարկման վերահսկում

контроль за уничтожением военной техники – ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման վերահսկում

контроль использования воздушного пространства – օդային տարածքի օգտագործման վերահսկում

контроль космического пространства – տիեզերական տարածության հսկում

контроль над вооружением – սպառազինությունների վերահսկում

контроль над морским пространством – սմ. *господство на море*

контрольная дата – ստուգողական ամսաթիվ

контрольная исходная точка – ստուգիչ մեկնակետ

контрольная точка – ստուգիչ կետ, կողմնորոշիչ կետ

контрольная точка дозаправки в воздухе – օդում լրալիցքավորման ստուգողական կետ

контрольная точка связи – կապի հաստատման ստուգողական կետ

контрольное время дозаправки в воздухе – օդում լրալիցքավորման որոշված ժամանակ

контрольно-информационная зона – ստուգողական-տեղեկատվական գոտի

контрольно-ориентирная точка – ստուգիչ-կողմնորոշիչ կետ

контрольно-пропускной пункт – հսկիչ-անցագրային կետ

контрольно-пропускной пункт зоны заражения – վարակման գոտու հսկիչ-անցագրային կետ

контрольно-пропускной пункт транспортных средств – փոխադրամիջոցների ստուգիչ-անցագրային կետ

контрольный пленный – ստուգողական գերի

контрольный полет – ստուգողական թռիչք

контрольный просмотр – ստուգիչ զննում

контрольный пункт – սմ. *ответственная точка*

контрольный список – ստուգիչ ցուցակ, ստուգողական ցուցակ

контроль публикаций – հրապարակումների վերահսկում	конференция по планированию – պլանավորման գծով խորհրդաժողով
контроль работы радиоэлектронных средств – ռադիոմիջոցների աշխատանքի վերահսկում	конференция по планированию объединенной доктрины – միացյալ դոկտրինի պլանավորման խորհրդաժողով
контрпартнер – հակընկեր	конференция руководителей национальных ведомств по вооружениям – սպառազինությունների գծով ազգային գերատեսչությունների ղեկավարների խորհրդաժողով
контрподготовка – հականախապատրաստում	конфессия – <i>см. вероисповедание</i>
контрразведка – հակահետախուզություն	конфигурационное управление – <i>см. управление конфигурацией системы программного обеспечения</i>
контрразведывательная деятельность – հակահետախուզական գործունեություն	конфигурация – 1. փոխդասավորություն, 2. ուրվանկար
контрразведывательное обеспечение – հակահետախուզական ապահովում	конфигурация миропорядка – աշխարհակարգի փոխդասավորություն
контрразведывательное расследование – հակահետախուզական հետաքննություն	конфигурация сил – ուժերի փոխդասավորություն
контрразведывательные действия – հակահետախուզական գործողություններ	конфигурация страны – երկրի աշխարհագրական ուրվանկար
контрразведывательный – հակահետախուզական	конфиденциальная информация – գաղտնի տեղեկույթ, փակ տեղեկույթ
контрсила – հակաուժ	конфиденциальность – 1. <i>см. секретность</i> , 2. <i>см. доверительность</i>
контртерроризм – հակաահաբեկչություն	конфиденциальность передачи данных – տվյալների հաղորդման գաղտնիություն
контртеррористическая операция – հակաահաբեկչական օպերացիա	конфиденциальный – <i>см. секретный</i>
Контртеррористический комитет ООН – ՄԱԿ-ի հակաահաբեկչական կոմիտե	конфиденциальный вопрос – գաղտնի հարց
контрудар – հակահարված	конфискация – բռնագրավում
контрударная группировка войск – զորքի հակահարվածային խմբավորում	конфискация оружия – զենքի բռնագրավում, զենքի առգրավում
контузионное ранение – ցնցումային վիրավորում	конфликт – 1. հակամարտություն, 2. զրժտություն
контузия – կոնտուզիա	конфликт низкой интенсивности – նվազ ինտենսիվությամբ հակամարտություն, ցածր ինտենսիվությամբ հակամարտություն
контур – ուրվագիծ, եզրագիծ	конфликтность – 1. հակամարտայնություն, 2. գժտայնություն
контурная карта – ուրվագծային քարտեզ	
конус – կոն	
конус молчания – լռության կոն	
конференция – խորհրդաժողով	
Конференция начальников служб тыла НАТО – ՆԱՏՕ-ի թիկունքային ծառայությունների պետերի խորհրդաժողով	

конфликтология – հակամարտաբանություն

конфронтация – առճակատում

концевая полоса торможения – արգելակման գոտեվերջ

концевой усилитель детонирующего шнура – ձայնեցնող քուղի ծայրային ուժեղարար

концентрационный лагерь – համակենտրոնացման ճամբար

концентрация – կենտրոնացում, սեռում

концептуальное положение – հայեցակարգային դրույթ

концепция – հայեցակարգ

концепция ведущего государства – առաջատար պետության հայեցակարգ

концепция военного строительства – ռազմական շինարարության հայեցակարգ

концепция информационной безопасности – տեղեկատվական անվտանգության հայեցակարգ

концепция национальной безопасности – ազգային անվտանգության հայեցակարգ

концепция оборонной политики – պաշտպանական քաղաքականության հայեցակարգ

концепция «передовой обороны» – см. стратегия «передовых рубежей»

концепция повышения оперативного потенциала – օպերատիվ ներուժի մեծացման հայեցակարգ

концепция применения системы вооружения – սպառազինության համակարգի կիրառման հայեցակարգ

концепция применения тактической авиации – մարտավարական ավիացիայի կիրառման հայեցակարգ

концепция развития военно-промышленного комплекса – ռազմարդյունաբերական համալիրի զարգացման հայեցակարգ

концепция совместных действий – համատեղ գործողությունների հայեցակարգ

концепция строительства вооруженных сил – զինված ուժերի շինարարության հայեցակարգ

концепция тактики – մարտավարության հայեցակարգ

концепция универсального топлива НАТО – ՆԱՏՕ-ի համապիտանի վառելիքի հայեցակարգ

концепция экологической безопасности – բնապահպանական անվտանգության հայեցակարգ

кончина – см. смерть

координатная метка – կոորդինատային նշան

координатная сетка – կոորդինատային ցանց

координатная сетка района цели – նշանակետի շրջանի կոորդինատային ցանց

координатор – համադասող

координатор авиационного компонента – օդային բաղադրիչի համադասող

координатор воздушно-десантных операций – օդադեսանտային օպերացիաների համադասող

координатор по реагированию на случаи сексуального насилия – սեռական բռնության դեպքերին արձագանքման գծով համադասող

координатор ремонтно-восстановительных работ – նորոգումավերականգնողական աշխատանքների համադասող

координаты – կոորդինատներ

координаты по карте – քարտեզի կոորդինատներ

координационный центр по гуманитарной помощи – մարդասիրական օգնության համադասման կենտրոն

координация – համադասում

координация военных действий – ռազմական գործողությունների համադասում

координация огневой поддержки – կրակային աջակցության համադասում

координированный – սմ. <i>согласованный</i>	корзина – սմ. <i>գոնդոլա</i>
координированный огонь на освещение – համադասված լուսավորիչ կրակ	коридор – միջանցք
координирующая инстанция – սմ. <i>координирующий орган</i>	коридор для вертолета – ուղղաթիռի համար միջանցք
координирующий – համադասող	коридор для набора высоты – անբարձամիջանցք
координирующий оборонный орган – համադասող պաշտպանական մարմին	коридор передвижения – սմ. <i>полоса для маневра</i>
координирующий орган – համադասող մարմին	коридор пролета зоны ПВО – ՀՕՊ-ի գոտու թռիչքանցման միջանցք
копирующий – պատճենորդ	корма – խել, նավախել
копия – պատճեն	кормовая волна – նավախելային ալիք
копия аэрофотокарты – օդալուսաբարտեզի պատճեն	корнет – կոռնետ
копоть – մուր	коробка передач – փոխանցումատուփ
«Копперхед» – «Քոպերհեդ»	короткие взлет и посадка – կարճ վերթիռ ու վայրէջք
кораблевождение – սմ. <i>навигация</i>	короткое замыкание – կարճ միակցում
кораблекрушение – նավաբեկություն	корпоративные интересы – մեկուսախմբային շահ
корабли морского десанта – ափհանիչ նավեր	корпоративный дух – մեկուսախմբային ոգի, համագգեստի պատիվ
корабль – նավ, լողացող ապարատ	корпорация – միավորում
корабль на воздушной подушке – սմ. <i>аппарат на воздушной подушке</i>	корпус – 1. կորպուս, 2. իրան, 3. պատյան, 4. կազմ
корабль на подводных крыльях – ստորջրյա թևերով նավ	корпус быстрого реагирования НАТО – ՆԱՏՕ-ի արագ արձագանքման կորպուս
корабль охранения – պահպանանավ	корпус корабля – նավի իրան
корабль противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության նավ	Корпус морской пехоты США – ԱՄՆ-ի ծովային հետևակ
корабль радиолокационного дозора – ռադիոստեղորոշումային դետքանավ	корпус снаряда – արկի պատյան
корабль, терпящий бедствие – աղետի ենթարկվող նավ	корпус судна – սմ. <i>корпус корабля</i>
корабль-вехостав – նշանադրիչ նավ	корректив – սմ. <i>поправка 1</i>
корабль-матка – սմ. <i>корабль-носитель</i>	корректирование – 1. ուղղում, շտկում, 2. ճշգրտում, ճշտում
корабль-носитель – կրող նավ	корректирование огня – 1. կրակի շտկում, 2. կրակի ճշգրտում
корвет – կորվետ	корректировка – սմ. <i>корректирование</i>
кордит – կորդիտ, անծուխ վառող	корректировщик – ճշտորդ
кордон – պահպանագիծ	корректировщик огня – կրակի ճշտորդ

корректировщик совместного огня – համատեղ կրակի ճշտորդ

корректируемый огонь – ճշգրտելի կրակ, կրակ դիտումով

корреляция – համահարաբերակցություն, համահարաբերակցում

корреляция изображений – պատկերների համահարաբերակցություն

корреспондент – թղթակից

«Корсар» – «Կորսար»

кортик – դաշույն, նրան

«К оружию!» – «Ի զենք»

косвенная авиационная поддержка – անուղղակի օդային աջակցություն

косвенные ядерные последствия – կողմնակի միջուկային հետևանք

косвенный подход – անուղղակի մոտեցում

косить – *см. истреблять*

космическая мощь государства – տերության տիեզերական հզորություն

космическая навигационная система – տիեզերական ուղեվարական համակարգ

космическая погода – տիեզերական եղանակ

космическая разведка – տիեզերական հետախուզություն

космическая связь – տիեզերական կապ

космическая скорость – տիեզերական արագություն

космическая среда – տիեզերական միջավայր

космические войска – տիեզերական զորքեր, տիեզերական ուժեր

космические силы – *см. космические войска*

космический – *см. внеземной*

космический корабль – տիեզերանավ

космический оборонительный контроль – տիեզերական պաշտպանական վերահսկողություն

космический пришелец – *см. инопланетянин*

космический снимок – *см. спутниковая фотография*

Космическое командование Вооруженных сил США – ԱՄՆ-ի Զինված ուժերի տիեզերական զորքերի հրամանատարություն

космическое превосходство страны – պետության տիեզերական գերազանցություն

космическое пространство – *см. космос*

космодром – տիեզերանավակայան

космонавт – տիեզերագնաց, տիեզերանավորդ

космонавтика – տիեզերագնություն

космополитизм – աշխարհաքաղաքացիություն

космос – տիեզերական տարածություն, տիեզերք

костюм химзащиты – քիմպաշտպանության համազգեստ

котел – կաթսա

котелок – կերակրաման

кошка – *см. захват*

коэффициент – գործակից

коэффициент замены оборудования – սարքավորանքի փոխարինման գործակից

коэффициент интенсивности – ինտենսիվության գործակից

коэффициент корреляции – հարաբերակցական գործակից

коэффициент мощности ЯО – միջուկային զենքի հզորության գործակից

коэффициент ослабления – թուլացման գործակից

коэффициент роста издержек – ծախսերի աճման գործակից

коэффициент усиления – ուժեղացման գործակից

КПП – см. <i>контрольно-пропускной пункт</i>	крепость – 1. ամրոց, 2. (чего-то) ամրութիւն
край – см. <i>предел</i>	крест визирных нитей – օպտիկական սարքի խաչագիծ
крайне опасная обстановка в ходе военных действий – ռազմական գործողություններում ստեղծված ծայրաստիճան վտանգավոր իրադրություն	крестовый поход – խաչակրաց արշավանք
крайняя необходимость – ծայրահեղ անհրաժեշտություն	кривая погони – հետապնդման կոր
краска – ներկ	кривая радиоактивного распада – ռադիոակտիվ տրոհման կոր
краска-камуфляж для лица – քողարկիչ դիմաներկ	кризис – ճգնաժամ
«красные» – «կարմիրներ»	кризис доверия – վստահության ճգնաժամ
«красные береты» – «կարմիր բերետներ»	кризисное регулирование – ճգնաժամային կարգավորում
кратер – խառնարան	кризисное управление – ճգնաժամային կառավարում
краткое изложение дела – գործի համառոտ շարադրանք	кризис управления – կառավարման ճգնաժամ
краткосрочные активы – ընթացիկ ակտիվներ	криптоанализ – վերձանման տեխնիկա
краткосрочный договор – կարճաժամկետ պայմանագիր	криптографическое средство – см. <i>шифровальный материал</i>
кратчайший путь – կարճուղի	криптография – գաղտնագրություն, ծածկագրություն
крах – см. <i>провал</i>	критерии прекращения операции – օպերացիայի ավարտման չափանիշներ
кредит – см. <i>долг</i>	критерий – չափանիշ
кредиторская задолженность – ավանդառվական պարտք	критерий безопасности – անվտանգության չափանիշ
кредо – դավանանք	критерий достаточности – բավարարության չափանիշ, համապատասխանության չափանիշ
крейсер – հաժանավ	критерий осуществимости – իրագործելիության չափանիշ
крейсерская высота полета – թռիչքի կրեյսերական բարձրություն	критерий оценки работы – աշխատանքի գնահատման չափանիշ
крейсерская скорость – կրեյսերական արագություն	критерий поражения – խոցման չափանիշ
крейсерский эшелон – թռիչքային կրեյսերական շարակարգ	критерий соответствия – см. <i>критерий достаточности</i>
крен – կողաթեքում	критерий ущерба – վնասի չափանիշ
крепиться – գոտեպնդվել, տոկալ	критерий эффективности – արդյունավետության չափանիշ
крепление мешками с песком – ավազապարկերով ամրացում	критерий эффективности—стоимость – см. <i>эффективность затрат</i>
крепление самолета – օդանավի ամրակապում	

критическая высота – կրիտիկական բարձրություն

критическая скорость – կրիտիկական արագություն

критическая точка – 1. կրիտիկական կետ, 2. կրիտիկական կետ, հատուկ կետ, 3. կրիտիկական կետ, անվերադարձության կետ

критическая уязвимость – կրիտիկական խոցելիություն

критические возможности – կրիտիկական հնարավորություններ

критический момент – բեկունմային պահ

критический угол атаки – գրոհի կրիտիկական անկյուն

кров – փափաստան

кровавая баня – см. *кровопролитие*

кровавый – см. *кровожадный*

кровеносный сосуд – արյունատար անոթ

кровожадный – արյունռուչտ, արյունախում

кровоизлияние – արյունազեղում

кровопролитие – արյունահեղություն, արյունալի սպանդ, զանգվածային կոտորած, արյունահոսություն

кровотечение – արյունահոսություն

кровоточить – արյունահոսել, արյունաքամվել

кровь – արյուն

«крот» – см. *«спящий» агент*

крошить – см. *разбивать*

круг – շրջան

круг полномочий – լիազորությունների շրջան

«Круг» – «Կրուգ»

круглосуточный истребитель – լավ եղանակի շուրջօրյա կործանիչ

круглый опознавательный знак ВВС – ՈՕՈԻ-ի կլոր որոշարկիչ նշան

круговая оборона – շրջանաձև պաշտպանություն

круговое вероятное отклонение – շրջանային հավանական շեղում

круговой обстрел – շրջանաձև կրակակոծում

кругозор – տեսադաշտ

«Кругом!» – «Հետ դա՛րձ»

крупнозернистый порох – խոշորահատիկ վառոդ

крупнокалиберное оружие – մեծ տրամաչափի զենք

крупнокалиберный – մեծ տրամաչափի

крупнокалиберный пулемет – մեծ տրամաչափի գնդացի

крупномасштабная война – մեծամասշտաբ պատերազմ

крупномасштабная карта – մեծամասշտաբ քարտեզ

крупномасштабная объединенная операция – մեծամասշտաբ միացյալ օպերացիա

крупномасштабные учения – մեծամասշտաբ զորավարժություն

крупномасштабные учения НАТО – ՆԱՏՕ-ի լայնամասշտաբ զորավարժություն

крупный – խոշոր

крутизна – 1. զառիթափ, 2. թեքություն

крутой – թեք

крутой взлет – ինքնաթիռի վերափախցր

крутой откос – см. *эскарп*

крутой подъем – см. *круча 1*

круча – 1. կտրուկ վերելք, զառիվեր, 2. см. *крутизна 1*

крушение поезда – см. *сход с рельсов*

крылатая ракета – թևավոր հրթիռ

крыло – 1. թև, 2. см. *фланг*

«крыша» – см. *прикрытие 2*

крюк – կեռ

ԿՏԵՄ – ՍՄ. *կոմանդնայա սիստեմա Բոևոյո սրաւրնայա*

«ԿՄԵ» – «ԿՄԵ»

կուլմինացիոննայա քերոդ – քերոդնային շրջան

կուլմինացիա – գաղաթնակետ

կուլտուրա – մշակույթ

կուլյատիւոննայա Բոեքրիպ – կուտակային գինամբերք

կուլյատիւոննայա շարձ – կուտակային լիցք

կուլյատիւոննայա տանդեմնայա սնարձ – հաջորդաշարային կուտակային արկ

կուլյատիւոննայա էֆֆեկտ – կուտակային էֆեկտ

կուլյացիա – ՍՄ. *կուլյատիւոննայա էֆֆեկտ*

կուքոլ – գմբերք

կուքոլ քարաշյուտի գմբերք

կուրոկ – հրահան

կուրս – 1. ուղղույթ, 2. ուղեգիծ

կուրսանտ – կուրսանտ

կուրսանտ օֆիցերսկոյա սկոլայ – սպայական դպրոցի կուրսանտ

կուրսանտ սկորեննայա օֆիցերսկոյա քոդոտոկայ – արագացված սպայական պատրաստման դասընթացների կուրսանտ

կուրս քորաբլայ – նավի ուղղույթ

կուրս մոլոդոյա Բոյցա – ՍՄ. *քերոնաչալնայա քոդոտոկայ նոքոքոնց*

կուրս նա քերոնոքոնցսոքոնց – ռազմական գերազանցության ուղեգիծ

կուրսոյա քոսադոչնայա քոդիոմայա – վայրէջքի ուղղութային ռադիոկարոն

կուրսոյա սղոկ – հարաքերական ուղղորոշում, ուղղութային անկյուն

կուրս քոլետայ – թռիչքի ուղղույթ

կուրս շելայ – նշանակետի ուղղույթ

կուրս – դասընթաց

կուրս քերոքոդոտոկայ և քոքոնցիա կալիֆիկացիայ – վերապատրաստման և որակավորման քարծրացման դասընթացներ

կուրս քո քոքոնցիայ – գոյապահպանման դասընթացներ

կուրքեր – ցրիչ

կուտեր – կուտեր, առագաստային-թիակարական նավակ

կուչնոք – կիտվածություն

կուչնոք սրելքայ – հրածգութային կիտվածություն

ԿՄՄ – ՍՄ. *կոմանդնո-ստաբնոյա սլոչնայա*

ԿՄՇ – ՍՄ. *կվարտիրնո-էքսպլուատացիոննայա շալտ*

Լ

լագ – լագ

լագերնայա սլոքա – ճամբարային ծառայություն

լագերնայա սԲոր – ճամբարային հավաք

լագեր – ճամբար, բանակատեղի

լագեր Բեյոնցեւ – փախստականների ճամբար

լագեր քերոնոքոնցսոքոնց – ռազմագերիների ճամբար

լագեր քերոնոք – ՍՄ. *քերոնոքնայա քերոնոք*

լագեր քերոնոք նտերնոքոնցսոքոնց քերոնոքնայա կուչնոքնայա – ներկաված քաղաքացիական անձանց ճամբար

լագեր քերոնոք նտերնոքոնցսոքոնց կուչնոքնայա – ներկաված անձանց ճամբար

լազեր – լազեր

լազերնայա գոլոքոկա սոնոքոնցիայ – ինքնուղղորդման լազերային գլխիկ

լազերնայա քերոքոնց – լազերային հետախուզություն

լազերնայա սիստեմա սրաւրնայա քերոնոք – գերնքի կառավարման լազերային համակարգ

լազերնոյա քերոնոք – լազերային գերնք

լազերնոյա քերոնոք սոնոքոնցիայ – ինքնթիւքային քերոնոքնայա լազերային գերնք

лазерный – լազերային	легкая бронированная (разведывательная) часть – թեթև զրահավոր (հետախուզական) զորամաս
лазерный дальномер – լազերային հեռաչափ	легкая накидка для ночевки – թեթև զիշերային ծածկոց
лазерный целеуказатель – լազերային նշանացույց	легкая пехота – թեթև հետևակ
лазерный целеуказатель-дальномер – լազերային նշանացույց-հեռաչափ	легкая противотанковая ракета – թեթև հակատանկային հրթիռ
лазутчик – լրտես	легкий крейсер – թեթև հածանավ
лакриматор – սմ. <i>слезоточивый газ</i>	легкий пулемет – թեթև գնդացի, ձեռքի գնդացի
ларингофон – լարինգոֆոն, կոկորդախուսակ	легкий танк – թեթև տանկ
ЛА с неподвижным крылом – անշարժ թևով թռչող ավիացիա	легкий туман – միզաշղարշ, մշուշաքող
латентный конфликт – ծածուկ հակամարտություն	легковой автомобиль – մարդատար ավտոմեքենա
лафет – հրետասայլ	легко воспламеняющийся – դյուրարքցավառ
лебедка – կարապիկ	легкое защитное покрытие – թեթև պաշտպանիչ պատվածք
левофланговый – ձախաթևյան, ձախ թևի	легкое сводчатое стальное убежище – թեթև կամարավոր պողպատե ապաստարան
левый борт – ձախակողմյան նավակող	легкое топливо – թեթև վառելիք
легализация – լեգալացում, օրինականացում	ледоход – սառցահոս, սառցազատում
легализация долга – պետական պարտքի ճանաչում	лейтенант – լեյտենանտ
легальная власть – լեգալ իշխանություն	лейтенант ВМС США – ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի լեյտենանտ
легальность – լեգալություն	лекарство – դեղամիջոց
легенда – 1. առասպել, 2. լեգենդ	«Леклерк» – «Լեկլերկ»
легион – լեգեոն	ленд-лиз – Լենդ-լիզ
легионер (римский) – լեգեոնական (հռոմեական)	«Лендровер» – «Լենդրովեր»
легионер Иностранного легиона – Արտասահմանյան լեգեոնի լեգեոնական	лента – սմ. <i>тесьма</i>
легитимная власть – օրինական իշխանություն	лента с шипами – սմ. <i>заградительный еж</i>
легитимность – օրինականություն	ленточный – ժապավենային
легкая артиллерия – թեթև հրետանի	«Леопард» – «Լեոպարդ»
легкая бомбардировочная авиация – թեթև ռմբակոծիչ ավիացիա	лесистая местность – անտառոտ տեղանք
легкая бронированная машина – թեթև զրահավառ մեքենա	летательный аппарат – սմ. <i>самолет</i>

летательный аппарат – корректировщик истребителя – կործանիչին ուղղորդող թռչող ապարատ

летательный аппарат с коротким взлетом и вертикальной посадкой – կարճ վերթիռով և ուղղաձիգ վայրէջքով թռչող ապարատ

летательный аппарат с коротким взлетом и посадкой – կարճ վերթիռով ու վայրէջքով թռչող ապարատ

летняя зона аэродрома – թռիչքագոտի, տարաշարժման հրապարակ

летняя подготовка – թռիչքային պատրաստում

летное испытание – թռիչքային փորձարկում

летное поле – *см. аэродром 2*

летное снаряжение – թռիչքային հանդերձանք

летно-тактическая подготовка – թռիչքամարտավարական պատրաստում

летно-тактическое учение – թռիչքամարտավարական գորավարժություն

летно-технические характеристики – 1. թռիչքատեխնիկական բնութագրեր, 2. թռիչքատեխնիկական բնութագրիչներ

летний курс – *см. курс полета*

летний ресурс – թռիչքային ռեսուրս

летний состав – թռիչքային կազմ

летний тренажер – թռիչքային վարժաւարք

летний экипаж – *см. экипаж летательного аппарата*

летний эшелон – թռիչքային շարակարգ

летучка – 1. թռուցիկ պարապունք, 2. թռուցիկ ժողով

летчик – օդաչու, սավառնորդ

летчик ведомого самолета – հետնազնաց, հետնազնաց ինքնաթիռի օդաչու

лечебно-профилактическое мероприятие – բուժականխարգելիչ միջոցառում

либерализация рынка – շուկայի ազատականացում

либерализм – ազատականություն

лидер – առաջավար

лидерство – առաջավարություն, առաջնորդություն

лидировать – առաջավարել

лидирующая группа – առաջավար խումբ

лизинг – *см. финансовая аренда*

ликвидация – *см. уничтожение*

ликвидация инфраструктуры оружия массового уничтожения – զանգվածային խոցման զենքի ենթակառուցվածքի վերացում

ликвидация оружия массового уничтожения – զանգվածային ոչնչացման զենքի վերացում

ликвидация последствий применения противником оружия массового поражения – հակառակորդի կողմից զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքների վերացում

ликвидация последствий применения химического, биологического, радиологического и ядерного оружия – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային զենքի կիրառման հետևանքների վերացում

ликвидация противодесантных заграждений водолазами – ստորջրյա ուղեբացում

лимба картушки компаса – կողմնացույցի շրջանակի բաժնօղակ

лимит расхода – ծախսի լիմիտ, ծախսի վերջնասահման

линеаризация – *см. выравнивание*

линейка – 1. չափաքանոն, 2. *см. шеренга*

линейное отставание бомбы – ռումբի զծային հետմնացում

линейный – զծային

линейный корабль – զծային նավ, զծանավ

линейный масштаб – զծային մասշտաբ

линейный строй – զծային շարք

линза – ուսւնյակ
 линии форм рельефа – ռելիեֆի ձևի գծեր
 линия батальонных колонн – գումարտակային շարայունների գիծ
 линия визирования – դիտողման գիծ, նշանառության գիծ
 линия встречи – հանդիպման գիծ
 линия наступления – հարձակման գիծ, հարձակման ուղղություն
 линия нулевого магнитного склонения – см. *изогона нулевого магнитного склонения*
 линия обороны – պաշտպանության գիծ
 линия «орудие–цель» – «հրանոթ–նշանակետ» գիծ
 линия «оружие – цель» – «զենք – թիրախ» գիծ
 линия передачи тактических данных – մարտավարական տվյալների հաղորդման գիծ
 линия прицеливания – նշանառման գիծ
 линия равных доз радиации – ճառագայթման հավասար բաժնաչափերի գիծ
 линия разведения – տարաբաժանման գիծ
 линия рамки карты – քարտեզի եզրագիծ
 линия сбрасывания – ռմբանետման բնագիծ
 линия соприкосновения – շփման գիծ
 линия фронта – ճակատային գիծ, առջևի գիծ
 линия цели – նշանակետի գիծ
 линкор – см. *линейный корабль*
 листовка – թռուցիկ
 листовое взрывчатое вещество – թերթային պայթուցիկ
 литер – լիտեր
 литосферное оружие – քարոլորտային զենք, երկրակեղևային զենք
 лифт – վերելակ

лихорадка – см. *жар*
 лихорадка Эбола – էբոլայի տենդ
 лицо – 1. անձ, 2. դեմք
 лицо без гражданства – քաղաքացիություն չունեցող անձ
 лицо гражданского персонала вооруженных сил – զինված ուժերի քաղաքացիական անձնակազմի անձ
 лицо, подозреваемое в совершении военных преступлений – ռազմական հանցագործությունների կատարման մեջ կասկածվող անձ
 лицо, получающее гуманитарную помощь – մարդասիրական օգնություն ստացող անձ
 лицо, уклоняющееся от военной службы – զինվորական ծառայությունից խուսափող անձ
 лицо, уклоняющееся от военной службы по идейным соображениям – գաղափարական նկատառումներով զինծառայությունից խուսափող անձ
 личная инициатива – անձնական նախաձեռնություն
 личная охрана – անձնական պահակախումբ
 личная собственность – անհատական սեփականություն
 личное дело военнослужащего – զինծառայողի անձնական գործ
 личное имущество – անձնական ունեցվածք
 личное оружие – անձնական զենք
 личное снаряжение – անձնական զինահանդերձանք, անձնական զինավառություն
 личность воина – զինվորի անձնավորություն
 личные данные – անձնական տվյալներ
 личный – անձնական
 личный знак военнослужащего – զինծառայողի անձնական նշան, զինծառայողի մետաղանիշ
 личный состав – անձնակազմ

личный состав военнослужащих – զին- ծառայողների անձնակազմ	локализированный конфликт – տեղափակ- ված հակամարտություն, տեղայնացված հակամարտություն
личный состав пополнения – համալրման անձնակազմ	локальная война – տեղային պատերազմ
личный штаб – անձնական շտաբ	локальная компьютерная сеть – տեղա- յին համակարգչային ցանց
лоб – ձակախո	локальное превосходство – տեղային գե- րազանցություն
лобовая атака – см. <i>фронтальная атака</i>	локальный – տեղային
лобовое сопротивление – ձակախային դիմադրություն	локальный конфликт – տեղային հակա- մարտություն
лобовое стекло – см. <i>ветровое стекло</i>	локальный координационный центр – տեղային համադասող կենտրոն
лобовой – см. <i>фронтальный</i>	локатор – տեղորոշիչ
ловля – որսում	локационная диаграмма – տեղորոշումա- յին տրամագիր
ловушка – 1. թակարդ, որոգայթ, 2. ծուղակ	локация – տեղորոշում, տեղադրության որոշում
логистическая цепочка – արտադրամա- տակարարումային շղթա	локсодромия – 1. լոքսոդրոմ, 2. ուղղույթի գիծ
логистический – см. <i>тыловой</i>	ломаная линия внешней границы минно- го поля – ականադաշտի բեկյալ եզրագիծ
логистическое обеспечение – см. <i>тыло- вое обеспечение</i>	ломка – ջարդում
подка – նավակ, մակույկ	лопарь – 1. ճախարակաճոպան, 2. ճոպա- նածայր
пожа – ազուստ	лот – խորաչափ
ложная атака – կեղծ գրոհ	лоция – 1. նավարկագիտություն, 2. նա- վարկային ձեռնարկ
ложная мина – կեղծ ական	лоцман – նավատար
ложная тревога – կեղծ տագնապ, կեղծ ահազանգում	лубок – բեկակալ
ложная цель – կեղծ նշանակետ	лучевая болезнь – ճառագայթային հի- վանդություն
ложное минное поле – կեղծ ականա- դաշտ	лучевое оружие – см. <i>оружие направлен- ной энергии</i>
ложное сообщение – կեղծ հաղորդա- գրություն	лучевой – ճառագայթային
ложные слухи – կեղծ լուրեր	луч зрения – տեսագիծ
ложный удар – կեղծ հարված	льготы военнослужащим – զինծառայող- ների արտոնություններ
ложь – սուտ	люди и места, находящиеся под защитой – պաշտպանության տակ գտնվող անձինք և տեղեր
лозунг – նշանաբան, լոզունգ	
локализация очага напряженности – լար- վածության օջախի տեղափակում	
локализованная война – տեղափակված պատերազմ, տեղայնացված պատերազմ	

людские ресурсы – մարդկային ռեսուրս
 люизит – լյուիզիտ
 люк – մտոց
 люлька – ճոճան

М

магазин – 1. խանութ, 2. պահունակ
 магазин военторга – см. *военный магазин*
 магазинная винтовка – պահունակավոր ակոսավոր հրացան
 магазин пуль – գնդակների պահունակ
 МАГАТЭ – см. *Международное агентство по атомной энергии*
 магистральная авиалиния – մայրուղային ավիազիծ
 магистральная радиорелейная связь – մայրուղային ռադիոռելեային կապ
 магистральный детонирующий шнур – գլխավոր ճայթեցնող քուղ
 магистральный трубопровод – գլխավոր խողովակաշար
 магнитная мина – մագնիսական ական
 магнитное возмущение – մագնիսական գրգռում
 магнитное склонение – մագնիսական հակում
 магнитное склонение координатной сетки – կորդինատային ցանցի մագնիսական հակում, միջօրեականների մոտեցման անկյուն
 магнитный азимут – մագնիսական ազիմուտ
 магнитный датчик – см. *магнитометр*
 магнитный компас – մագնիսական կողմնացույց
 магнитный подшипник – մագնիսական առանցքակալ

магнитный север – մագնիսական հյուսիս
 магнитный экватор – մագնիսական հասարակած
 магнитометр – մագնիսաչափ, մագնիսական տվիչ
 мазер – մազեր
 майор – մայրր
 макетирование – մանրակերտում
 максимальная глубина погружения – սուզման առավելագույն խորություն
 максимальная дальнoбойность – առավելագույն հեռահարություն
 максимальная постоянная скорость – առավելագույն հաստատուն արագություն
 максимальная эффективная дальность – առավելագույն արդյունավետ հեռահարություն
 максимально допустимая доза – առավելագույն թույլատրելի բաժնաչափ
 максимально допустимая концентрация – см. *предельно допустимая концентрация радиоактивных веществ*
 максимальное избыточное давление – առավելագույն ավելցուկային ճնշում
 максимально суженный пучок – առավելագույնս նեղ փունջ
 максимальный – առավելագույն
 максимальный взлетный вес – առավելագույն վերթիռային կշիռ
 максимальный посадочный вес – առավելագույն վայրէջքային կշիռ
 малая война – փոքր պատերազմ
 малая глубина – см. *мелководье*
 «малая стратегия» – «փոքր ռազմավարություն»
 маленькая группа парашютистов – փոքրաշյուտիստների փոքր խումբ
 малодушие – փոքրոգիություն
 малодушно – փոքրոգիորեն

малокалиберное стрелковое оружие – փոքր տրամաչափի հրաձգային զենք	маневрирующие силы – տարաշարժվող ուժեր, տարաշարժ կատարող ուժեր
малокалиберный – փոքր տրամաչափի	маневр огнем – կրակի տարաշարժում
малоценность – սակավարժեքություն, ցածրարժեքություն	маневр средствами ПВО – տարաշարժում ՀՕՊ-ի միջոցներով
малочувствительная к внешним воздействиям мина – արտաքին ազդեցությունների նկատմամբ սակավ զգայուն ական	маневр средствами ПРО – տարաշարժում հակահրթիռային պաշտպանության միջոցներով
малый порт – փոքր նավահանգիստ	маневр уклонения – խուսափման տարաշարժ
«Малютка» – «Մայլուտկա»	маневры – զորախաղ
мандат ООН – ՄԱԿ-ի մանդատ	манекен – կաղապարվածք
маневр – 1. տարաշարժ, զորաշարժ, 2. <i>см. маневрирование</i>	манера – <i>см. образ действий</i>
маневр войск – զորքի տարաշարժ, զորաշարժ	манипуляция – ձեռնածություն, մանիպուլացիա
маневр войсками – զորքի տարաշարժում, զորաշարժում	МАП – <i>см. План действий по подготовке к членству в НАТО</i>
маневр войсковой части – զորամասի տարաշարժ	маркировка товара – պիտակավորում
маневренная боеголовка – տարաշարժուն մարտազլխիկ	мародер – դիակապուտ
маневренная война – տարաշարժային պատերազմ	мародерство – դիակապուտություն
маневренная группа – տարաշարժուն խումբ	марш – 1. երթ, ռազմերթ, 2. քայլերգ
маневренная оборона – տարաշարժուն պաշտպանություն	маршал – մարշալ
маневренность – տարաշարժունություն	маршал авиации – ավիացիայի մարշալ
маневренные войска – տարաշարժուն զորք	маршал артиллерии – հրետանու մարշալ
маневренный – 1. տարաշարժուն, 2. տարաշարժային	маршал бронетанковых войск – զրահատանկային զորքերի մարշալ
маневренный кулак – հարվածային խումբ, տարաշարժուն բռունցք	маршал войск связи – կապի զորքերի մարշալ
маневр и инструментарий воздушного боя – օդային մարտի զորաշարժ և գործիքակազմ	маршал инженерных войск – ինժեներական զորքերի մարշալ
маневрирование – տարաշարժում	маршал рода войск – զորատեսակի մարշալ
маневрирование в прифронтовой полосе – տարաշարժում ճակատամերձ գոտում	Маршал Советского Союза – Խորհրդային Միության մարշալ
маневрирование ракетными ударами – հրթիռային հարվածների տարաշարժում	марш-бросок – սրընթաց երթ
	марш в пешем строю – հետիոտն երթ
	маршевая подготовка – <i>см. учебный марш</i>
	маршевое пополнение – երթային համալրում

маршевый – երթային	масса артиллерийского залпа – հրետանային համազարկի զանգված
маршевый батальон – երթային գումարտակ	массивный – <i>см. крупный</i>
маршировать – երթաքայլել	массированный – զանգվածեղ
марш-маневр – երթ-գորաշարժ	массированный огонь – հոծ կրակ
маршрут – երթուղի	массированный пожар – մեծ հրդեհ, զանգվածեղ հրդեհ
маршрут захода вертолета на посадку – ուղղաթիռի վայրէջքի երթուղի	массовая армия – զանգվածային բանակ
маршрутизация – երթուղավորում	массовая эвакуация – զանգվածային տարահանում
маршрут конвоя – շարասյան երթուղի	массовое убийство – <i>см. кровопролитие</i>
маршрутная карта – երթուղային քարտեզ	массовость – զանգվածայնություն
маршрутный монтаж аэрофотоснимков – օդալուսանկարների երթուղային սարվածք	массовые беспорядки – զանգվածային անկարգություններ
маршрут полета – թռիչքի երթուղի	массовые волнения – <i>см. массовые беспорядки</i>
маршрут следования десантно-высадочных средств к берегу – փիհանման երթուղի	массовые потери – զանգվածային կորուստներ
маршрут с минимальным риском – նվազագույն ռիսկով երթուղի	массовый – զանգվածային
маршрут удаления вертолета – ուղղաթիռի հեռանալու երթուղի	массовый груз – զանգվածային բեռ
марш сближения – մոտեցման ռազմերթ	массовый груз – զանգվածային բեռ
маска – դիմակ	массо-габаритная характеристика – չափազանգվածային բնութագիր
маскировать – քողարկել	массы – զանգվածներ
маскировка – քողարկում	мастерская – արհեստանոց
маскировочная окраска – քողագունավորում, քողարկիչ գունավորում	мастерство – <i>см. техника</i>
маскировочная сеть – քողարկացանց	масштаб – մասշտաբ
маскировочная ткань – քողարկագործվածք	масштаб аэрофотоснимка – օդալուսանկարի մասշտաբ
маскировочное средство – քողարկամիջոց	масштаб деятельности – գործունեության մասշտաբ
маскировочный костюм – քողարկագգեստ	масштаб учений – զորավարժության մասշտաբ
маскировочный халат – <i>см. маскировочный костюм</i>	масштабная сетка – մասշտաբային ցանց
маскхалат – <i>см. маскировочный костюм</i>	масштабы учения – զորավարժության մասշտաբներ
масса – 1. զանգված, 2. <i>см. большое количество</i>	математическое моделирование управления – կառավարման մաթեմատիկական մոդելավորում
	математическое ожидание – մաթեմատիկական սպասում

материал – 1. նյութ, 2. *см. СОВОКУПНОСТЬ ДАННЫХ*

материальная компенсация – *см. МАТЕРИАЛЬНОЕ ВОЗМЕЩЕНИЕ*

материальная часть – նյութական մաս

материальная часть артиллерии – հրետանու նյութական մաս

материальное возмещение – նյութական փոխհատուցում, նյութական համակշռում

материальное довольствие военнослужащих – զինծառայողների նյութական բավարարում

материальное обеспечение – նյութական ապահովում

материальное стимулирование – նյութական խթանում

материально-техническое обеспечение – նյութատեխնիկական ապահովում

материально-техническое обслуживание на контрактной основе – պայմանագրային հիմունքներով նյութատեխնիկական սպասարկում

материальные запасы – նյութական պաշարներ

материальные издержки войны – պատերազմի նյութական ծախքեր

материальные средства – նյութական միջոցներ

материальные средства военного назначения – ռազմամթերք

материальный – նյութական

материальный ресурс – նյութական ռեսուրս

материя – 1. մատերիա, 2. նյութ

матрица событий – իրադարձությունների մատրից

матрос – նավաստի

машина – մեքենա

машина скорой помощи – շտապօգնության մեքենա

машина управления – կառավարման մեքենա

машиностроение – մեքենաշինություն

маяк – փարոս

мгновенное движение – կայծակնային շարժում

медаль – մեդալ

медаль за участие в военной кампании – ռազմարշավին մասնակցության համար մեդալ

медико-санитарная часть – բուժանհիտարական մաս

медико-санитарное обеспечение – բուժանհիտարական ապահովում

медико-санитарное последствие землетрясения – երկրաշարժի բուժանհիտարական հետևանք

медико-санитарный эвакуационный пункт – բուժանհիտարական տարահանումային կետ

медицина – բժշկություն

медицина катастроф – արտակարգ իրավիճակների բժշկություն

медицинская безопасность – առողջապահական անվտանգություն

медицинская помощь – բուժօգնություն

медицинская профилактика – բուժական խարգելում

медицинская разведка – բուժհետախուզություն, բժշկական հետախուզություն

медицинская служба – բուժժառայություն

медицинская сортировка – բուժտեսակավորում

медицинская часть – բուժմաս

медицинская эвакуация – բուժտարահանում

медицинские услуги – բուժժառայություններ, բուժապասարկում

медицинский – բուժական, բուժ-

медицинский надзор – բուժսկողողություն

медицинский осмотр – բուժզննում, բժշկական զննում

медицинский пункт – բուժկետ

медицинский уход – բուժխնամք
 медицинский эвакуационный пункт – բուժ-տարահանման կետ
 медицинское наблюдение – см. *медицинский надзор*
 медицинское обеспечение – բուժապահովում
 медицинское обслуживание – բուժապատասխանում
 медицинское освидетельствование – բուժհետազոտում
 медицинское подразделение – բուժստորաբաժանում, բժշկական ստորաբաժանում
 медицинское показание – բուժցուցում
 медицинское последствие катастрофы – աղետի առողջական հետևանք
 медицинское тыловое обеспечение – թիկունքային բուժապահովում
 медицинское учреждение – բուժական հիմնարկ, բուժհիմնարկ
 медленно горящий огнепровод – դանդաղ այրվող հրահաղորդիչ
 медобеспечение – см. *медицинское обеспечение*
 медобследование – բժշկական քննություն, բուժքննություն
 медосмотр – см. *медицинский осмотр*
 медпоказание – см. *медицинское показание*
 медпомощь – см. *медицинская помощь*
 медпрофилактика – см. *медицинская профилактика*
 медпункт – см. *медицинский пункт*
 медсанчасть – см. *медико-санитарная часть*
 медслужба – см. *медицинская служба*
 медуслуги – см. *медицинские услуги*
 медчасть – см. *медицинская часть*
 медэвакуация – см. *медицинская эвакуация*

межа – բաժանագիծ
 межбронетехническая компьютерная система – միջգրահատեխնիկական համակարգչային տեղեկատվական համակարգ
 межведомственная координация – միջգերատեսչական համադասում
 межведомственное взаимодействие – см. *межведомственное сотрудничество*
 межведомственное сотрудничество – միջգերատեսչական համագործակցություն, միջգերատեսչական փոխգործություն
 межведомственный – միջգերատեսչական
 межвидовая боевая подготовка – см. *объединенная боевая подготовка*
 межвидовая тактическая группа – միջտեսակային մարտավարական խումբ
 межвидовое субрегиональное командование – միջտեսակային ենթատարածաշրջանային հրամանատարություն
 межвидовой штаб – միջտեսակային շտաբ
 Международная ассоциация воздушного транспорта – Օդային տրանսպորտի միջազգային ասոցիացիա, OSU
 международная безопасностная организация – միջազգային անվտանգային կազմակերպություն
 международная безопасность – միջազգային անվտանգություն
 международная военная инспекция – միջազգային ռազմական տեսչական ստուգում
 международная демаркационная линия суточного времени – օրվա ժամանակի միջազգային սահմանազատիչ գիծ, օրերի փոխման միջազգային գիծ
 международная карта мира масштаба 1:1000000 – աշխարհի՝ 1:1000000 մասշտաբի միջազգային քարտեզ
 Международная консультативная группа по вопросам поиска и спасения – Որոնման և փրկման հարցերով միջազգային խորհրդատվական խումբ
 Международная координационная группа – Միջազգային համադասող խումբ

международная линия смены дат – см. *международная демаркационная линия суточного времени*

международная операция по оказанию помощи при бедствиях – աղետների ժամանակ օգնության միջազգային օպերացիա

международная организация – միջազգային կազմակերպություն

Международная организация гражданской авиации – Բաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպություն

Международная организация по миграции – Միգրացիայի միջազգային կազմակերպություն

международная организация по стандартизации – ստանդարտավորման միջազգային կազմակերպություն

международная помощь при бедствиях – միջազգային օգնություն աղետների ժամանակ

Международная продовольственная программа – Համաշխարհային պարենային ծրագիր, ՀՊԾ

международная система финансовой отчетности – ֆինանսական հաշվետվության միջազգային համակարգ

Международная торговая палата – Միջազգային առևտրային պալատ

Международное агентство по атомной энергии – Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալություն

международное атомное право – միջազգային ատոմային իրավունք

международное воздушное право – միջազգային օդային իրավունք

международное военное образование и обучение – միջազգային ռազմական կրթություն և վարժանք, միջազգային ռազմական կրթություն և ուսումնավարժեցում

международное гражданское присутствие – միջազգային քաղաքացիական ներկայություն

Международное движение Красного Креста и Красного Полумесяца – Կարմիր խաչի և Կարմիր Մահիկի միջազգային շարժում

международное морское право – միջազգային ծովային իրավունք

международное право – միջազգային իրավունք

международное право в период вооруженных конфликтов – զինված հակամարտությունների միջազգային իրավունք, միջազգային մարդասիրական իրավունք

международное преступление – միջազգային հանցագործություն

международное сообщество – միջազգային հանրություն, միջազգային ընկերակցություն

международное сотрудничество – միջազգային համագործակցություն

международное сотрудничество по тыловому обеспечению – թիկունքային ապահովման գծով միջազգային համագործակցություն

международные воды – միջազգային ջրեր

международные позывные – միջազգային պայմանականջ

международные полицейские силы – միջազգային ոստիկանական ուժեր

Международные силы содействия безопасности в Афганистане – Աֆղանստանում անվտանգությանն աջակցության միջազգային ուժեր

международный военный персонал – միջազգային զինվորական անձնակազմ

международный военный пост – միջազգային զինվորական պաշտոն

Международный военный штаб – Միջազգային զինվորական շտաբ

международный договор – միջազգային պայմանագիր

Международный институт стратегических исследований – Ռազմավարական հետազոտությունների միջազգային ինստիտուտ

Международный комитет Красного Креста – Կարմիր Խաչի միջազգային կոմիտե
 международный конфликт – միջազգային հակամարտություն

Международный координационный центр – Միջազգային համադասող կենտրոն

международный кризис – միջազգային ճրգնաժամ

международный ордер на арест – կալանման միջազգային օրդեր

международный персонал – միջազգային անձնակազմ

международный пост – միջազգային պաշտոն

Международный секретариат – Միջազգային քարտուղարություն

международный совет аудиторов – աուդիտորների միջազգային խորհուրդ

международный стандарт финансовой отчетности – ֆինանսական հաշվետվության միջազգային ստանդարտ

международный терроризм – միջազգային ահաբեկչություն

международный экипаж – միջազգային անձնակազմ

междокопное пространство – միջխրամատային տարածություն

межевой знак – սահմանագծային նշան

межконтинентальная баллистическая ракета – միջմայրցամաքային բալիստիկ հրթիռ

межконтинентальная ракета – միջմայրցամաքային հրթիռ, բալիստիկ հրթիռ

межличностный конфликт – միջազգային գժտություն

межорганизационная координация – միջկազմակերպական համադասում

межправительственная организация – միջկառավարական կազմակերպություն

мелкие закупки – մանր գնումներ

мелководье – ծանծաղուտ, փոքր խորություն

мельчайшая деталь – см. *подробность*

мембрана – թաղանթապատնեշ

меморандум – հուշագիր

меморандум о взаимопонимании – փոխըմբռնման հուշագիր

меморандум о договоренности – պայմանավորվածության հուշագիր, համաձայնության հուշագիր

меморандум о согласии – см. *меморандум о договоренности*

менеджмент – см. *управление*

мера – 1. չափ, 2. միջոց

мера воспрещения – արգելական միջոց

«Меркава» – «Մերկավա»

мерная миля – սահմանված չափամղոն

мерный шаг – համաչափ քայլք

мероприятие – միջոցառում

мероприятия, которые обеспечивают оперативное предоставление информации о химической, биологической, радиологической и ядерной опасности – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վտանգի մասին տեղեկույթի օպերատիվ տրամադրում ապահովող միջոցառումներ

мероприятия по восстановлению боеспособности ВС – միջոցառումներ՝ ուղղված ՁՈՒ-ի մարտունակության վերականգնմանը

мероприятия по координации огневой поддержки – կրակային աջակցության համադասման միջոցառումներ

мероприятия по обеспечению эффективности использования воздушного пространства – օդային տարածքի արդյունավետ օգտագործման միջոցառումներ

мертвая воронка – см. *мертвое пространство 2*

мертвая зона – см. *мертвое пространство 3*

мертвая точка – մեռյալ կետ

мертвое пространство – 1. մեռյալ տարածություն, չխոցված տարածություն, անտեսանելի գոտի, 2. մեռյալ տարածություն, մեռյալ ձագար, 3. մեռյալ տարածություն, մեռյալ գոտի

меры – միջոցներ

меры активной радиоэлектронной защиты – ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության միջոցներ

меры безопасности – անվտանգության միջոցներ, անվտանգության միջոցառումներ

меры борьбы против наркобизнеса – թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի միջոցներ

меры доверия – վստահության միջոցներ, վստահության ամրապնդման միջոցներ

меры защиты от инфекционных заболеваний – վարակիչ հիվանդություններից պաշտպանության միջոցներ

меры по борьбе с радиоэлектронным противодействием – ռադիոէլեկտրոնային հակազդեցության դեմ պայքարի միջոցներ

меры по обеспечению внутренних обороны и развития – ներքին պաշտպանության ու զարգացման ապահովմանն ուղղված միջոցներ

меры по предотвращению заражения войск радиационными, химическими и биологическими средствами – ռադիոակտիվ, քիմիական կամ կենսաբանական նյութերով ախտահարումից զորքերի պաշտպանության միջոցներ

меры по укреплению доверия и безопасности – վստահության և անվտանգության ամրապնդման միջոցներ

меры по уменьшению и ликвидации последствий – հետևանքների նվազեցմանն ու վերացմանն ուղղված միջոցառումներ

меры, принятые для уничтожения или подавления космических систем и служб противника – անգործունացում

меры противодействия акустическим средствам – см. *акустическое подавление*

меры радиоэлектронной защиты – ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության միջոցներ

местная власть – տեղական իշխանություն

местная сеть – տեղական ցանց

местная сеть связи – կապի տեղական ցանց

местная ячейка – տեղական բջիջ

местное время – տեղական ժամանակ

местное население и институты – տեղի բնակչությունը և հաստատությունները

местность – տեղանք

местные ресурсы – տեղական ռեսուրսներ

местный – տեղական

местный орган управления действиями при ЧС – ԱԻ-ի ժամանակ գործողությունների կառավարման տեղական մարմին

местный предмет – см. *элемент рельефа*

местный предмет (на карте) – տեղի առարկա

местный прорыв – տեղային ճեղքում

место – 1. տեղ, 2. см. *пункт*

место возникновения затрат – ծախսերի առաջացման տեղ

место встречи – հանդիպատեղ

место высадки десанта – ափհանձան տեղ

место главного удара – գլխավոր հարվածի հատված

место дислокации – տեղաբաշխման վայր

место лагеря – ճամբարի վայր, ճամբարելու տեղ

место назначения – նշանակման վայր, նշանակման կետ

местонахождение – 1. տեղադիրք, 2. см. *местоположение 1*

место падения – իջակետ

место падения снаряда – արկի անկման տեղը

местоположение – 1. տեղադրություն, 2. *см. местонахождение 1*

местоположение в полярных координатах – *см. полярная диаграмма*

местоположение цели – նշանակետի տեղադրություն

место посадки – վայրէջքի տեղ

место постоянной дислокации – մշտական տեղաբաշխման վայր

место приводнения – ջրէջքի տեղ

место приема – ստացատեղ

место приземления – 1. *см. место посадки*, 2. *см. точка посадки*

месторождение нефти – նավթային հանքավայր

место складирования боеприпасов – զինամթերքի պահեստավորման տեղ

место слияния рек – գետերի միախառնման տեղը

место стоянки на палубе – նավի տախտակամածին կայանման կետ

место уничтожения – ոչնչացման տեղ

место хранения – պահման տեղ

металлическая проволока – *см. проволока*

металлодетектор – *см. металлоискатель*

металлоискатель – մետաղափնտրիչ

метательное взрывчатое вещество – նետողական պայթուցիկ նյութ

метать – *см. бросать*

метеорологическая разведка – *см. разведка погоды*

метеорологический – օդերևութաբանական

метеорологическое наблюдение – օդերևութաբանական դիտում

метеорология – օդերևութաբանություն

меткий огонь – դիպուկ կրակ

меткий стрелок – դիպուկ հրաձիգ

меткость стрельбы – հրաձգության դիպուկություն

метод – մեթոդ, եղանակ

методика боевой и оперативной подготовки – մարտական և օպերատիվ պատրաստման մեթոդիկա

методика быстрого поиска – արագ որոնման մեթոդիկա

методический огонь – հաջորդական կրակ

методология – մեթոդաբանություն

метод проведения психологической операции – հոգեբանական օպերացիայի մեթոդ

метод регулирования оборотов несущего винта – տանող պտուտակի շրջապտույտների կարգավորման մեթոդ

метод участия (в финансовой отчетности) – մասնակցության մեթոդ

метод учета по себестоимости – ինքնարժեքով հաշվառման մեթոդ

метод штрихования – *см. штриховка*

методы работы разведки – հետախուզության աշխատանքի մեթոդներ

метрологическое обеспечение – չափաբանական ապահովում

механизированная пехота – մեքենայացված հետևակ

механизированный – մեքենայացված

механизм – մեխանիզմ

механизм восстановления – վերականգնման մեխանիզմ

механизм распределения задач – առաջադրանքների բաշխման մեխանիզմ

механизм стимулирования – խթանման մեխանիզմ

механизм сцепления – կցորդման մեխանիզմ

механизмы связи взаимодействия – գործակցային կապի մեխանիզմներ

механизмы связи и взаимодействия – կապի և փոխգործության մեխանիզմներ

механизмы совместной реализации программ НАТО – ՆԱՏՕ-ի ծրագրերի համատեղ իրագործման մեխանիզմներ

механик – մեխանիկ

механик-водитель – մեխանիկ-վարորդ	мина нажимного действия – սեղմովի գործողությամբ ական, սեղմազգայուն ական
механический прицел – մեխանիկական նշանոց, ոչ օպտիկական նշանոց	мина на предохранителе – անվտանգացված ական
меч – սուր	мина с дистанционным управлением – հեռակառավարվող ական
мешок – 1. <i>см. котел</i> , 2. փարկ	мина со стержневым взрывателем – <i>см. Штыревая мина</i>
мешок для трупа – դիափարկ	мина с противотральным устройством – հակառուբկանափարկային ական
Ми-28 – Մի-28	мина с частотно-индукционным взрывателем – <i>см. антенная мина</i>
миг – <i>см. момент 2</i>	мина-сюрприз – <i>см. мина-ловушка</i>
«МиГ» – «ՄիԳ»	минзаг – <i>см. минный заградитель</i>
мигрант – միգրանտ, գաղթական	миниатюризированный сенсор – մանրաչափացված զգայարար
миграция населения – բնակչության շարժ, գաղթ	минимальная безопасная высота – նվազագույն անվտանգ բարձրություն
микроволновая разведка – <i>см. радиотепловая разведка</i>	минимальная взлетная полоса – նվազագույն թռիչքուղի
микроволновое оружие – միկրոալիքային զենք	минимальная высота снижения – ցածրաթռիչքության նվազագույն բարձրություն
милитаризация – ռազմականացում	минимальная площадь для летательного аппарата – թռչող ափարատի համար անհրաժեշտ նվազագույն մակերես
милитаризация космоса – տիեզերական տարածության ռազմականացում	минимальная сила – նվազագույն ուժ
милитаризация экономики – տնտեսության ռազմականացում	минимальное время для предупреждения о ядерном нападении – միջուկային հարձակման մասին նախազգուշացման նվազագույն ժամանակ
милитаризм – ռազմամոլություն	минимальное применение насилия – բռնության նվազագույն կիրառում
милитаризованность – ռազմականացվածություն	минимальное применение силы – ուժի նվազագույն կիրառում
милитарист – ռազմամոլ	минимальные контролируемые показатели качества – որակի նվազագույն վերահսկվող ցուցանիշներ
милитаристический – ռազմամոլ, ռազմամոլական	минимальный радиус ядерной безопасности – միջուկային անվտանգության նվազագույն շառավիղ
милиция – միլիցիա	
милосердный поступок – բարեգութ արարք	
миля в час – մղոն` ժամում	
мина – ական	
мина горизонтального поражения – հորիզոնական խոցմամբ ական	
мина-ловушка – ական-որոգայթ, ական-անակնկալ	
мина «лягушка» – <i>см. прыгающая мина</i>	
мина на боевом взводе – լարված ական	

минимизация затрат – ծախսերի նվազագուևացում

минимизировать – նվազարկել, նվազագուևացնել

минирование – ականապատում

минирование в тактических целях – см. *тактическое минирование*

минирование по схеме – ականապատում սխեմայով

минируемое водное пространство – ականապատելի ջրային տարածք

министерский совет ОБСЕ – ԵԱՀԿ նախարարական խորհուրդ

министерство – նախարարություն, գերատեսչություն

Министерство армии США – ԱՄՆ-ի բանակի քարտուղարություն

Министерство военно-воздушных сил США – ԱՄՆ-ի ռազմաօդային ուժերի քարտուղարություն

Министерство военно-морских сил США – ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի քարտուղարություն

министерство обороны – պաշտպանության նախարարություն, ՊՆ

минная война – ականային պատերազմ

минная оборона – ականային պաշտպանություն, ականային արգելապատնեշ

минная полоса – ականաշերտ

минная разведка – ականային հետախուզում

минно-взрывная травма – ականապայթյունային վնասվածք

минное заграждение – 1. ականապատնեշ, 2. см. *минное поле*, 3. см. *минная оборона*

минное оружие – ականային զենք, ականագն

минное поле – ականադաշտ

минный – ականային

«минный букет» – ականարվյ

минный заградитель – ականադիր

минный плуг – ականագութան

минный ряд – ականաշար

минный трал – ականագերծիչ

минный тральщик – ականորսիչ

минный укладчик – ականադարսիչ

минный якорь – см. *якорь*

миноискатель – ականորս

миномет – ականանետ

минометная мина – см. *боеприпас миномета*

минометный выстрел – см. *боеприпас миномета*

минометный обстрел – ականակոծում

миноносец – ականակիր

миноукладчик – см. *минный укладчик*

мир – 1. աշխարհ, 2. խաղաղություն, հաշտություն

«Мираж» – «Միրաժ»

мирная конференция – խաղաղության խորհրդաժողով

мирное время – խաղաղ ժամանակ

мирное население – խաղաղ բնակչություն

мирное разрешение международных споров – միջազգային վեճերի խաղաղ լուծում

мирное сосуществование – խաղաղ գոյակցություն

мирные переговоры – խաղաղ բանակցություններ, հաշտության բանակցություններ

мирный договор – հաշտության պայմանագիր, խաղաղության պայմանագիր

мирный проход – խաղաղ լողանցում

мировая война – համաշխարհային պատերազմ, աշխարհամարտ

мировая ядерная война – см. *глобальная ядерная война*

мировоззрение – աշխարհայացք

мировоззренческая установка – աշխարհայացքային կողմնորոշում

- миролюбивый курс – խաղաղասիրական ուղեգիծ
- миропорядок – աշխարհակարգ
- миростроительство – խաղաղաշինություն
- мироворец – 1. խաղաղարար, 2. խաղաղապահ
- миротворческая бригада – խաղաղարար բրիգադ
- миротворческая миссия – խաղաղարարական առաքելություն
- миротворческая операция – խաղաղարարական օպերացիա
- миротворческий – խաղաղարար, խաղաղարարական
- миротворческий контингент – 1. խաղարար թվակազմ, 2. խաղաղապահ թվակազմ
- миротворчество – խաղաղարարություն
- миссия – 1. առաքելություն, 2. *см. пред-ставительство*
- миссия военных наблюдателей ООН – ՄԱԿ-ի ռազմական դիտորդների ներկայացուցչություն
- Миссия временной администрации ООН в Косово – Կոսովոյում ՄԱԿ-ի ժամանակավոր վարչության առաքելություն
- миссия учебной подготовки – ուսումնական պատրաստման նպատակ
- мишенный вал – թիրախային պատնեշ, թիրախապատնեշ
- мишень – թիրախ
- мишень для обмана – մոլորեցմանը ծառայող թիրախ
- мишень для предварительного уничтожения – նախնական ոչնչացման թիրախ
- младшие звания – ցածր կոչումներ
- младший – կրտսեր
- младший командный состав – կրտսեր հրամանատարական կազմ
- младший лейтенант – կրտսեր լեյտենանտ
- младший лейтенант флота – նավատորմի կրտսեր լեյտենանտ
- младший матрос – կրտսեր նավաստի
- младший офицер – կրտսեր սպա
- младший техник – կրտսեր տեխնիկ
- мнение – *см. ВЗГЛЯД*
- многовариантное планирование – բազմատարբերակ պլանավորում
- многовекторная политика – բազմավեկտոր քաղաքականություն
- многозвездная сигнальная ракета – բազմաստղ ազդանշանային հրթիռ
- многозональное изображение – բազմատիրույթ պատկեր
- многокомпонентное оружие – բազմադանյութ զինամթերք
- многонациональная бригада – բազմազգ բրիգադ
- многонациональная доктрина – բազմազգ դոկտրին
- многонациональная объединенная (межвидовая) оперативно-тактическая группа – բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) օպերատիվ-մարտավարական խումբ
- многонациональная объединенная (межвидовая) операция – *см. операция многонациональных объединенных (межвидовых) сил*
- многонациональное интегрированное медико-санитарное подразделение – բազմազգ ինտեգրված բուժանիտարական ստորաբաժանում
- многонациональное интегрированное подразделение тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման բազմազգ ինտեգրված ստորաբաժանում
- многонациональное объединенное (межвидовое) оперативно-тактическое формирование – բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) օպերատիվ-մարտավարական կազմավորում
- многонациональное тыловое обеспечение – բազմազգ թիկունքային ապահովում

многонациональное формирование – բազմազգ կազմավորում

многонациональные силы – բազմազգ ուժեր

многонациональные учения – բազմազգ զորավարժություն

многонациональный – բազմազգ

многонациональный воинский контингент – բազմազգ զինվորական թվակազմ

Многонациональный объединенный центр тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման բազմազգ միավորված կենտրոն

многонациональный состав – բազմազգ կազմ

многонациональный центр управления действиями авиации – ավիացիայի գործողությունների կառավարման բազմազգ կենտրոն

многополюсная модель мира – աշխարհի բազմարևեռ մոդել

многосторонний договор – բազմակողմ պայմանագիր

многосторонний компромисс – բազմակողմ փոխզիջում

многоступенчатая ракета – բազմաստիճան հրթիռ

многофункциональный – բազմաֆունկցիոնալ, բազմազորժառույթային

многоцелевая подводная лодка – բազմանպատակային սուզանավ

многоцелевой – բազմանպատակային, բազմանպատակ

многоцелевой ракетный комплекс для стрельбы с упора в плечо – բազմանպատակային հրթիռային համալիր՝ ուսին հենելով կրակելու համար

многоэтапный контракт – բազմափուլ պայմանագիր

множитель сближения меридианов – միջօրեականների մոտեցման բազմապատկիչ

МО – см. *министерство обороны*

мобилизационная база – մոբիլիզացիոն բազա

мобилизационная готовность – զորահավաքային պատրաստություն

мобилизационная подготовка – զորահավաքային պատրաստում

мобилизационная подготовка экономики – տնտեսության մոբիլիզացիոն պատրաստում

мобилизационная потребность – զորահավաքային պահանջմունք

мобилизационное планирование – զորահավաքային պլանավորում

мобилизационное развертывание – 1. մոբիլիզացիոն ծավալում, 2. զորահավաքային ծավալում

мобилизационные учения – զորահավաքային վարժանք

мобилизационный – 1. մոբիլիզացիոն, 2. զորահավաքային

мобилизационный документ – զորահավաքային փաստաթուղթ

мобилизационный план – 1. զորահավաքային պլան, 2. մոբիլիզացիոն պլան

мобилизационный пункт – զորահավաքային կայան, զորահավաքային կետ

мобилизационный резерв – զորահավաքային ռեզերվ

мобилизационный ресурс – զորահավաքային ռեսուրս

мобилизация – 1. մոբիլիզացում, 2. զորահավաք

мобилизация местного масштаба – տեղական մասշտաբի մոբիլիզացում

мобилизация промышленности – արդյունաբերության մոբիլիզացում

мобилизуемые силы подкрепления – զորահավաքով գումարվող լրատւ

мобильная группа развертывания воздушных перевозок – օդային փոխադրումների ծավալման շարժունակ խումբ

мобильная группа тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման շարժունակ խումբ

мобильная группа учебной подготовки – ուսումնավարժեցման շարժունակ խումբ

мобильная оборона – շարժուն պաշտպանություն

мобильная пусковая установка – արձակման շարժունակ կայանք, փոխադրված քավորիչ արձակման կայանք

мобильная хирургическая бригада – շարժունակ վիրաբուժական բրիգադ

мобильность – շարժունակություն, շարժունություն

мобильные воздушные силы – շարժունակ օդային ուժեր

мобильные силы безопасности – անվտանգության շարժունակ ուժեր

мобильный – 1. շարժուն, շարժունակ, 2. *см. передвижной*

мобильный ракетный комплекс наземного базирования – վրագետոնյա բազավորմամբ շարժունակ հրթիռային համալիր

могущество – հզորություն

моделирование – մոդելավորում

модель – 1. մոդել, 2. *см. образец*

модель мира – աշխարհի մոդել

модель, основывающаяся на предпочтительных противником методах операции – հակառակորդի՝ օպերացիայի նախընտրած մեթոդների վրա հիմնված մոդել

модернизация – արդիականացում

модернизация вооружения – սպառազինության արդիականացում

модернизация вооружения и военной техники – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի արդիականացում

модернизация вооруженных сил – զինված ուժերի արդիականացում

моджахед – մոջահիդ

модификация – 1. փոփոխակ, 2. փոփոխակում

модификация самолета – ինքնաթիռի փոփոխակում

модифицирование самолета – *см. модификация самолета*

модифицировать – փոփոխակել, փոփոխել

модуль – մոդուլ

модульное формирование войск (сил) – զորքի (ուժերի) մոդուլային կազմավորում

модуль планирования боевой устойчивости – մարտական կայունության պլանավորման մոդուլ

модуляция – մոդուլացիա

мозаика – խճանկար

мозаичная фотосхема – լուսագծապատկերների խճանկար

мозговой центр – մտավոր կենտրոն, ուղեղային կենտրոն

молниеносная война – կայծակնային պատերազմ, ակնթարթային պատերազմ

молниеносный воздушный налет – կայծակնային օդային հարձակում

момент – 1. մոմենտ, 2. պահ

момент принятия решения – *см. точка принятия решения*

монарх – միապետ

монархия – միապետություն

монах – վանական

монахиня – վանականուհի

монитор – ցուցասարք

мониторинг – մշտազննում

монополия – մենաշնորհ

моноцентризм – միակենտրոնություն

монтаж – սարում

монтаж аэрофотоснимков – օդալուսանկարների սարում

монтажная площадка – սարման հրա-
շարակ
моральная трусость – բարոյական վախ-
կոտութիւն, բարոյական երկչոտութիւն
моральное стимулирование – բարոյա-
կան խթանում
морально-психологическая подготовка –
բարոյահոգեբանական պատրաստում
морально-психологическая устойчивость
– բարոյահոգեբանական կայունութիւն
морально-психологический – բարոյահո-
գեբանական
морально-психологический фактор – բա-
րոյահոգեբանական գործոն
морально-психологическое обеспечение
– բարոյահոգեբանական ապահովում
морально-психологическое состояние –
բարոյահոգեբանական վիճակ
морально-религиозное воспитание – բա-
րոյակրօնական դաստիարակութիւն
моральный дух – բարոյական ոգի
море – ծով
мореплавание – ծովագնացութիւն
мореходство – *см. навигация*
морская бухта – ծովախորշ, նավակայան,
նավահանգիստ
морская держава – ծովային տերութիւն
морская десантная операция – ավիան-
ման օպերացիա
морская десантная разведка – ծովադե-
սանտային հետախուզում
морская карта – ծովային քարտեզ
морская конвенция – ծովային կոնվեն-
ցիա
морская миля – ծովային մղոն
морская мина – ծովային ական
морская навигационная карта – ծովային
նավագնացական քարտեզ
морская операция – ծովային օպերացիա

морская пехота – ծովային հետևակ
морские десантно-штурмовые силы – *см. морской десант*
морские десантные силы – ծովային
դեսանտային ուժեր
морские перевозки – ծովային փոխա-
դրումներ
морские силы – ծովային ուժեր
морские стратегические ядерные силы –
միջուկային ռազմավարական ծովային
ուժեր
морское пиратство – *см. пиратство*
морское побережье – ծովափ
морское право – ծովային իրավունք
морской – ծովային, ռազմածովային
морской берег – ծովափ, ծովեզր
морской десант – ավիանվոդ զորք
морской залив – *см. залив*
морской конвой – նավաշարայուն
морской порт – *см. порт 1*
морской путь – ծովային ուղի, ծովուղի
морской терминал второстепенного зна-
чения – երկրորդական նշանակությամբ
ծովային տերմինալ
морской торговый флот – ծովային առև-
տրական նավատորմ
мортира – հրասանդ
мортирная стрельба – հրասանդային
կրակ
морьяк – ծովային
мост – կամուրջ
мостик – կամրջակ
мостоукладчик – կամրջատեղադրիչ
мост сопротивления – դիմադրութիւննե-
րի կամրջակ
мост через суходол – *см. виадук*
мотопехота – մոտոհետևակ

мотопехотный батальон – մոտոպեհոտակա-
կային գումարտակ
моторизованная часть – մեքենայացված
գորամաս, մեքենայավորված գորամաս
моторное топливо – շարժիչային վառե-
լիք
моторно-трансмиссионный отсек – շար-
ժիչափոխհաղորդակային հատվածամաս
мотострелковый – մոտոհրաձգային
мотострелковый батальон – մոտոհրա-
ձգային գումարտակ
мотострелок – մոտոհրաձիգ
мотоциклист-курьер – մոտոցիկլավար
սուրհանդակ, կապի մոտոցիկլավար
мотоциклист связи – ՏՄ. *МОТОЦИКЛИСТ-
КУРЬЕР*
мощеная дорога – սալարկված ճանա-
պարհ
мощность – հզորություն
мощность взрыва – պայթյունի հզորություն
мощность дозы – բաժնաչափի հզորույթ-
յուն
мощность заряда – լիցքի հզորություն
мощность ядерного взрыва – միջուկային
պայթյունի հզորություն
мощность ядерного заряда – միջուկային
լիցքի հզորություն
мощь – հզորություն
МПП – ՏՄ. *Международная продоволь-
ственная программа*
мужественный – արի
мужество – արիություն
муляж – կաղապարվածք
мундир – շքաբաձկն
мушка – նշանահատիկ
мушкет – մուշկետ
муштра – խստավարժեցում
муштровка – ՏՄ. *МУШТРА*
мытьё – լվացում, մաքրում

мышление – մտածողություն
«мягкая сила» – «փափուկ» ուժ, ազդե-
ցության ոչ ուժային մեթոդներ
мятеж – խռովություն, ընդվզում, հուզում
мятежник – խռովարար, ըմբոստ
мяч – գնդակ

Н

набег – ասպատակում, ասպատակություն
набережная – ավանդիկ, ավափողոց
наблюдаемая трасса – ՏՄ. *наблюдаемая
цель*
наблюдаемая цель – դիտվող նշանա-
կետ, դիտվող ծրագիծ
наблюдаемый глазом – ՏՄ. *наглядный*
наблюдатель – 1. դիտորդ, 2. ՏՄ. *вперед-
смотрящий*
наблюдатель за воздухом – օդադիտորդ
наблюдатель за химической обстановкой
– քիմիական իրադրության դիտորդ
наблюдатель-контролер – հսկիչ դիտորդ
наблюдательность – դիտունակություն
наблюдательный пост – դիտման կետ,
դիտակետ
наблюдательный пункт – դիտման կետ,
դիտակետ
наблюдение – 1. դիտում, 2. դիտարկում
наблюдение в море – ծովում դիտում
наблюдение за воздушным простран-
ством – ՏՄ. *воздушное наблюдение*
наблюдение за качеством – որակի վե-
րահսկում
наблюдение за минно-заградительными
действиями – ականապատոնեշային գոր-
ծողությունների դիտում
наблюдение за минной обстановкой –
ականային իրադրության գննում
наблюдение за морем – ծովադիտում,
ծովային տարածքի դիտում

наблюдение за морем как пространством – ծովադիտում

наблюдение за огнем – см. *огневое наблюдение*

наблюдение за полем боя – մարտադաշտի մշտադիտում

наблюдение за районом боевых действий – մարտական գործողությունների շրջանի դիտում

наблюдение за состоянием здоровья – առողջական վիճակի վերահսկում

наблюдение за эфиром – եթերի վերահսկում

набор – 1. հավաքածու, հավաքակազմ, 2. հավաքում, 3. см. *вербовка*, 4. հավաքազրակազմ, 5. շարում

набор войск – см. *рекрутирование*

набор высоты – բարձրացում

набор для судебной экспертизы сексуального насилия – սեռական բռնության դատական փորձաքննության համար հավաքածու

набор на военную службу по контракту – ընդունում պայմանագրային հիմունքներով զինվորական ծառայության, պայմանագրային ծառայության հավաք

набор разнообразных вещей – տարաբնույթ առարկաների հավաքածու

набор разнородных мин – տարաբնույթ ականների հավաքածու

набор ресурсов – ռեսուրսների հավաքածու, ռեսուրսների համախումբ

набрасываться – см. *нападать 1*

набросок – см. *эскиз*

наведение – 1. ուղղորդում, 2. см. *индустрирование*

наведение на конечном участке траектории – ուղղորդում հետագծի վերջնամասում

наведение на среднем участке траектории – ուղղորդում հետագծի միջին հատվածում

наведение по углу места – см. *управление по углу места*

наведенная радиация – մակածված ճառագայթում

наведенное землетрясение – մակածված երկրաշարժ, հարուցված երկրաշարժ, տեխնածին երկրաշարժ

навес – ծածկոց

навесная стрельба – գազաթնահար հրածգություն

наветренный – հողմակողմ

навигационная сетка координат – կորդինատների ուղեվարական ցանց

навигационная спутниковая система – արբանյակային ուղեվարական համակարգ

навигационное счисление – ուղեվարական հաշվարկում

навигационные средства – ուղեվարական միջոցներ

навигация – 1. ուղեվարություն, նավավարություն, 2. ուղեվարում, 3. նավավարություն, նավավարում, 4. նավագնացություն

наводимый РЛС – ռադիոտեղորոշումային կայանով ուղղորդվող

наводить – 1. ուղղորդել, ուղղել, 2. см. *нацеливаться*

наводка – см. *наведение 1*

наводнение – հեղեղ, ջրհեղեղ

наводчик – նշանառու

навык – см. *умение*

наглядный – ակնդետ

Нагорно-Карабахский конфликт – см. *Карабахский конфликт*

награда – պարգև

наградной знак – պարգևանշան

нагрудный знак – կրծքանշան

нагрудный патронташ – ուսափոկային փամփշտակալ

«На грудь!» – «Կրծքին ա՛ռ»

нагрузка – բեռնվածք, բեռնվածություն	надземное строение – շենքի վերնամաս
нагрузка лобового сопротивления – ճակատային դիմադրության բեռնվածություն	надземный – վերգետնյա
нагрузки, образующиеся при дифракции – դիֆրակցիոն բեռնվածություն	надзор – հսկողություն, հսկում
надводная война – վրաջրյա պատերազմ	надир – ստորնակետ
надводная высота корабля – նավի վերջրյա բարձրություն	надлежащее управление – պատշաճ կառավարում, լավ կառավարում
надводная скорость подводной лодки – սուզանավի վրաջրյա արագություն	надолб – հակատանկային կարճասյուն
надводная цель – 1. վերջրյա նշանակետ, 2. վրաջրյա նշանակետ	надпечатка – վրատիպ
надводное судно – վրաջրյա նավ	надстройка – վերնաշենք
надводные силы – վրաջրյա ուժեր	надувательство – սմ. <i>блеф</i>
надводный – 1. վերջրյա, 2. վրաջրյա	надувная лодка – փչովի նավակ
надводный корабль – վրաջրյա նավ	наемная армия – վարձու բանակ
надводный флот – վրաջրյա նավատորմ	наемник – վարձկան
надежное убежище – հուսալի ապաստան, խաղաղ հանգրվան	НАЗ – սմ. <i>носимый аварийный запас</i>
надежно защищенный – անվտանգ	наземная инфраструктура противовоздушной обороны – սմ. <i>сеть наземных средств противовоздушной обороны</i>
надежно охранять – սմ. <i>обеспечивать безопасность</i>	наземная линия связи – կապի վրագետնյա գիծ
надежность – 1. հուսալիություն, 2. ապահովություն	наземная минная война – վրագետնյա ականային պատերազմ
надежность военной техники – ռազմական տեխնիկայի հուսալիություն	наземная подслушивающая станция – վրագետնյա ունկնդրիչ կայան
надежность поражения – խոցման հուսալիություն	наземная разведка – վրագետնյա հետախուզություն
надежный – հուսալի, ապահով	наземная цель – վրագետնյա նշանակետ
надежный контроль – հուսալի վերահսկում	наземная часть системы наведения (оборудование станции наведения) – ուղղորդման համակարգի վրագետնյա մաս
наделение полномочиями – սմ. <i>предоставление полномочий</i>	наземно-воздушный эшелон – օդաքամաքային շարժունակ խմբավորում
наделенный полномочием непосредственного контроля – անմիջական վերահսկման լիազորությամբ օժտված	наземное убежище – վրագետնյա ապաստարան
надеть наручники – ձեռնաշղթա հագցնել	наземное управление перехватом – կաման վրագետնյա կառավարում
надземная станция слежения – հետևման վերգետնյա կայան	наземные войска, перевезенные по воздуху – սմ. <i>перевосымаемые по воздуху войска</i>
надземная цель – վերգետնյա նշանակետ	наземные космические системы – վրագետնյա տիեզերական համակարգեր

наземный – վրազետնյա
 наземный обслуживающий экипаж – վրազետնյա սպասարկող անձնակազմ
 наземный эшелон – վրազետնյա շարակարգ
 назначение – 1. նշանակում, կարգում, 2. *см. предназначение*
 назначение на должность – նշանակում պաշտոնի, նշանակում
 назначение на должность с переводом (продвижением) – նշանակում պաշտոնի՝ տեղափոխմամբ (առաջխաղացմամբ)
 назначение на общую должность – ընդհանուր պաշտոնի նշանակում
 назначение сил – ուժերի նախանշանակում
 назначенная дата поставок грузов – բեռների մատակարարման նշանակված օր
 назначенная дата прибытия – ժամանման նշանակված օր
 назначенная цель – *см. запланированная цель*
 назначенное время аэрофотографирования цели – նշանակետի օդալուսանկարման նշանակված ժամանակը
 назначенное время нанесения удара – նշանակետին հարված հասցնելու նշանակված ժամանակը
 назначенный командир по планированию – նշանակված պլանավորող հրամանատար
 назначить (на должность) – նշանակել, պաշտոնի կարգել
 наиболее вероятный конфликт – առավել հավանական հակամարտություն
 наибольшая высотная отметка – նշված առավելագույն բարձրություն
 «Найтхоук» – «Նայտհոկ»
 наказание – 1. պատիժ, 2. պատժում
 наказание неувольнением из части – պատժում զորամասի տարածքից դուրս գալու արգելմամբ
 «На караул!» – «Պատվի ա՛ռ»

накладка экрана локатора – ռադիոտեղորոշիչի էկրանի մակադրակ
 накладная на отпуск материальных средств – նյութական միջոցների բացթողման ապրանքագիր
 накладные расходы – վրադիր ծախսեր
 наклон – թեքություն
 наклонный путь – թեք ճանապարհ
 наконечник стрелы – նետի սլաք, նետի սուր ծայր
 накопление – կուտակում
 накрывающий залп – նշանախոցիչ համազարկ
 наладка – կարգաբերում, համալարում
 наладка оружия – զենքի կարգաբերում
 налет – ասպատակում, ասպատակություն
 наливной нефтепродукт – լցովի հեղուկ նավթամթերք
 наличествующая сила – առկա ուժ
 наличие – առկայություն
 наличие боеприпасов в части или подразделении – զորամասի կամ ստորաբաժանման ունեցած զինամթերքի քանակություն
 наличность на складе – պահեստում առկա քանակություն
 наличные денежные средства – կանխիկ դրամական միջոցներ
 наложение – վրադրում
 наложение ареста – կալանք դնելը
 намерение – մտադրություն
 нанесение – պատում
 нанесение вреда – վնասում
 нанесенная самому себе рана – ինքն իրեն հասցրած վերք
 наносить контрудар – հակահարված տալ
 наносить поражение – պարտության մատնել
 наносить урон – *см. причинять вред*

нападать – 1. հարձակվել, 2. *см. атаковать*
 нападение – հարձակում
 нападение с использованием радио-электронных средств – հարձակում՝ էլեկտրոնային միջոցների կիրառմամբ
 нападение с применением химического оружия – հարձակում՝ քիմիական զենքի կիրառմամբ
 напалм – հրկիզանյութ
 напор – ճնշանդում
 направление – 1. ուղղություն, 2. ուղղորդում
 направление главного удара – գլխավոր հարվածի ուղղություն
 направление движения (войск) – շարժման ուղղություն
 направление на север – ուղղություն դեպի հյուսիս
 направление наступления – հարձակման ուղղություն
 направление отхода – *см. путь отхода*
 направление планирования – պլանավորման ուղղություն
 направление сотрудничества – համագործակցության ոլորտ, համագործակցության ուղղություն
 направление стрельбы – հրաձգության ուղղություն
 направленная энергия – ուղղորդված էներգիա
 направленность – 1. ուղղվածություն, 2. *см. тенденция*
 направленный заряд – ուղղորդված լիցք
 направленный на юг – դեպի հարավ ձգվող
 направляющая – 1. ուղղորդիչ, 2. *см. направляющее устройство*
 «направляющая» страна – «ուղարկող» երկիր
 направляющее устройство – ուղղորդ սարք
 направляющие координаты – ուղղորդիչ կոորդինատներ

направляющийся на юг – դեպի հարավ շարժվող
 напряжение – *см. интенсивность*
 напряженность – լարվածություն
 наращивание – կուտակում
 наращивание вооружений – սպառազինությունների կուտակում
 наращивание усилий в бою (операции) – մարտում (օպերացիայում) ջանքերի մեծացում
 нарезка – ակոս
 «На ремень!» – «Փոկին ավ՛ռ»
 наркотерроризм – թմրաահաբեկչություն
 народ – ժողովուրդ
 народное ополчение – ժողովրդական աշխարհազոր
 народный фронт – ժողովրդական ճակատ
 нарукавная нашивка – թևքատրեզ, նշանաքուղեք
 наручники – ձեռնաշղթա
 нарушение – 1. խախտում, 2. խաթարում, 3. խանգարում, 4. դրժում
 нарушение воздушного пространства страны – երկրի օդային տարածության խախտում
 нарушение воздушных границ – *см. вторжение в воздушное пространство*
 нарушение государственной границы – պետական սահմանի խախտում
 нарушение границ территориальных вод – *см. вторжение в территориальные воды*
 нарушение долга – պարտազանցություն
 нарушение передачи блока информации – տեղեկույթի բլոկի հաղորդման խաթարում
 нарушение порядка – 1. կարգազանցություն, 2. կարգի խանգարում
 нарушение прав человека – մարդու իրավունքների խախտում
 нарушение присяги – երդմնազանցություն, երդման դրժում, դավաճանություն

нарушение психических функций – հոգեկան գործառույթների խանգարում

нарушение психического равновесия – հոգեկան հավասարակշռության խախտում

нарушение санкций – պատժամիջոցների խախտում

нарушение субординации – ենթակարգության խախտում, աստիճանակարգության խախտում

нарушение управления – կառավարման խաթարում

нарушение Устава ООН – ՄԱԿ-ի Կանոնադրության խախտում

нарушитель блокады – շրջափակումը խախտող, շրջափակումը ձեռքող

нарушитель, вторгшийся на чужую территорию – ուրիշի տարածք ներխուժած

нарывное средство – թարախապալարային միջոց

наряд – վերակարգ

наряд-казак на передачу имущества – գույքի փոխանցման պատվեր-կարգազիր

наряд на авиационные средства – ավիացիոն միջոցների վերաբերյալ կարգազրույթյուն

насадка – см. *посадка*

население – բնակչություն

население, подвергаемое риску – ռիսկի ենթարկվող բնակչություն

населенный пункт – բնակավայր

насилие – բռնություն

насилие в семье – բռնություն ընտանիքում

насильственное вторжение – բռնի ներխուժում

наставление – 1. հրահանգ, 2. հրահանգազիր, 3. см. *устав*

настил – 1. փռվածք, 2. см. *палуба*

настильная стрельба – գետնամերձ հրաձգություն, հրաձգություն բարձրացման փոքր անկյուններով

настороженный – см. *бдительный*

настройка – см. *наладка*

наступательная киберпространственная операция – հարձակողական կիբեռտարածքային օպերացիա

наступательная контрразведывательная операция – հարձակողական հակահետախուզական օպերացիա

наступательное минное поле – հարձակողական ականադաշտ

наступательные действия по уничтожению сил и средств авиации – ավիացիայի ոչնչացման հարձակողական գործողություններ

наступательные действия против авиации противника – հակառակորդի ավիացիայի դեմ հարձակողական գործողություններ

наступательные сдерживающие действия – հարձակողական զսպիչ գործողություններ

наступательные средства противоминной борьбы – հակաականային պայքարի հարձակողական միջոցներ

наступательный аэрокосмический контроль – հարձակողական օդատիեզերական վերահսկողություն

наступательный бой – հարձակողական մարտ

наступление – հարձակում

наступление на двух направлениях – см. *наступление по двум направлениям*

наступление по двум направлениям – երկու ուղղությամբ հարձակում

насыпная дорога – լիրքային ճանապարհ

насыпь – լիրք

натиск – см. *напор*

НАТО – см. *Организация Североатлантического договора*

натурализация – հպատակագրում

наука – գիտություն

научная дисциплина – см. *отрасль науки*

научная конференция – գիտաժողով

научно-исследовательская и опытно-конструкторская разработка – գիտահետազոտական և փորձադրոստրուկտորական մշակում

научно-исследовательская организация – գիտահետազոտական կազմակերպություն

научно-исследовательский институт – գիտահետազոտական ինստիտուտ

научно-техническая разведка – գիտատեխնիկական հետախուզություն

научно-техническое обеспечение производства – արտադրության գիտատեխնիկական ապահովում

научный потенциал – գիտական ներուժ

наушник – ականջակալ

наушники – глушители шума – ականջապաշտպանիչներ

нахарарство – см. *княжество*

находчивость – см. *предприимчивость*

находящийся в воздухе – օդում գտնվող

находящийся вне укрытия – թաքստոցից դուրս գտնվող, չպաշտպանված

нахождение в резерве – պահեստազորում գտնվելը

нацеливаться – 1. նշանառել, ուղղել, 2. см. *стремиться*

националист – ազգայնամոլ

национальная безопасность – ազգային անվտանգություն

национальная военная стратегия – ազգային պատերազմական ռազմավարություն, ազգային ռազմական ռազմավարություն

национальная государственность – ազգային պետականություն

национальная идентичность – ազգային նույնականություն, ազգային ինքնություն

национальная идеология – ազգային գաղափարախոսություն

национальная инфраструктура – ազգային ենթակառուցվածք

национальная оборона – ազգային պաշտպանություն, հայրենիքի պաշտպանություն

национальная политика – ազգային քաղաքականություն

национальная противоракетная оборона – ազգային հակահրթիռային պաշտպանություն

национальная разведка – ազգային հետախուզություն

национальная самость – см. *национальная идентичность*

национальная система географической разведки – աշխարհագրական հետախուզության ազգային համակարգ

национальная система медицинского обеспечения при стихийных бедствиях – տարերային աղետների ժամանակ բժշկական ապահովման ազգային համակարգ

национальное военное руководство – ազգային զինվորական ղեկավարություն

национальное воинское формирование – ազգային զինվորական կազմավորում

национальное государство – ազգային պետություն

национальное законодательство – ազգային օրենսդրություն

национальное информационное пространство – ազգային տեղեկատվական տարածություն

национальное меньшинство – ազգային փոքրամասնություն

национальное подразделение поддержки – աջակցության ազգային խումբ

национальное тыловое обеспечение – ազգային թիկունքային ապահովում

национальное управление по вопросам судоходства – նավագնացության հարցերով ազգային վարչություն

национальное финансирование – ազգային ֆինանսավորում

национально-освободительная война – ազգային-ազատագրական պատերազմ

национально-освободительное движение – ազգային-ազատագրական շարժում

национально-освободительное движение карабахских армян – Ղարաբաղի հայության ազգային-ազատագրական շարժում

национальность – ազգություն

национальные войска – ազգային զորքեր

национальные интересы – ազգային շահեր
национальные ключевые инфраструктура и средства – կենսականորեն կարևոր ազգային ենթակառուցվածք ու միջոցներ

национальные силы, охраняющие границы НАТО – ՆԱՏՕ-ի սահմանները պաշտպանող ազգային ուժեր

национальный – ազգային

национальный командующий – ազգային հրամանատար

национальный компонент – ազգային բաղադրատարր

национальный контингент миротворческих сил – խաղաղապահական ուժերի ազգային թվակազմ

национальный приоритет – ազգային գերակայություն

нация – ազգ

начало – սկզբնավորում, սկիզբ

начало боевого курса – մարտական ուղղությի սկիզբ

начало отсчета – տեղագրական սկզբնակետ

начальная военная подготовка – նախնական զինվորական պատրաստում

начальная подготовка – տարրական պատրաստում, սկզբնական պատրաստում

начальная психологическая подготовка – սկզբնական հոգեբանական պատրաստում

начальная скорость – սկզբնական արագություն

начальная точка – 1. սկզբնակետ, 2. ելակետ, 3. *см. нулевая точка*

начальная точка дозаправки в воздухе – օդում լրալիցքավորման սկզբնակետ

начальник – պետ, շեֆ

начальник базы – *см. командир базы*

начальник военной администрации – ռազմական վարչության պետ

начальник военной полиции – զինվորական ոստիկանության պետ

начальник военно-учебного заведения – ռազմաուսումնական հաստատության պետ

начальник военно-юридической службы – զինվորական իրավաբանական ծառայության պետ

начальник генерального штаба – գերագույն շտաբի պետ

начальник генерального штаба ВС – ՋՈՒ-ի գերագույն շտաբի պետ

начальник главного штаба – գլխավոր շտաբի պետ

начальник главного штаба ВС – ՋՈՒ-ի գլխավոր շտաբի պետ

начальник инженерной службы – ինժեներական ծառայության պետ

начальник медицинской службы полка – գնդի բուժօճառայության պետ

начальник медслужбы полка – *см. начальник медицинской службы полка*

начальник оперативного отдела штаба – շտաբի օպերատիվ բաժնի պետ

начальник оперативно-разведывательного отдела штаба бригады – բրիգադի շտաբի օպերատիվ-հետախուզական բաժնի պետ

начальник отдела штаба по связям с общественностью – շտաբի՝ հասարակայնության հետ կապի բաժնի պետ

начальник разведки – հետախուզության պետ

начальник регионального отдела службы безопасности при дипломатическом представительстве за рубежом (США) – արտասահմանում դիվանագիտական ներկայացուցչությանը կից անվտանգության ծառայության տարածաշրջանային բաժնի պետ

начальник связи – կապի պետ	небоееспособный из-за отсутствия техобслуживания – տեխնիկական սպասարկում չլինելու պատճառով ոչ մարտունակ
начальник снабжения – մատակարարման պետ	небольшой рюкзак – փոքր ուսապարկ
начальник специализированного снабжения – մասնագիտացված մատակարարման պետ	небрежность – <i>см. халатность</i>
начальник технической службы – տեխնիկական ծառայության պետ	небронированная машина – անգրահապատ մեքենա
начальник тыла – թիկունքի պետ	небронированный – անգրահապատ, չգրահապատված
начальник шифровального отдела – գաղտնագրման բաժնի պետ	неверность – անհավատարմություն, դավաճանություն
начальный – սկզբնական, ելակետային	невзорвавшийся – չպայթած
начальный оперативный потенциал – սկզբնական օպերատիվ ներուժ	невидимая зона – <i>см. мертвое пространство</i>
начальный период войны – պատերազմի սկզբնական շրջան	невидимый – անտեսանելի, աննկատ
начальный проект плана – պլանի սկզբնական նախագիծ	невидимый маркер – անտեսանելի նիշ
начальный пункт перевозок войск – գորքի փոխադրման սկզբնավայր	невмешательство – չմիջամտություն
начальный рубеж сбрасывания – ռումբի վարնետքի սկզբնական բնագիծ	невнимательность – անուշադիրություն
начальный центр цепной реакции – շղթայական ռեակցիայի սկզբնակետ	невооруженный – <i>см. безоружный</i>
начальный этап захода на посадку – վայրէջքանուտի սկզբնական փուլ	невроз военного времени – պատերազմական ներոզ
начать действовать – սկսել գործել	негабаритный груз – ավաեզրաչափքային բեռ
нашествие – արշավանք	негатив пленки – ժապավենի նեգատիվ
НГШ – <i>см. начальник главного штаба</i>	недвижимое имущество – <i>см. недвижимость</i>
небезопасный – ոչ անվտանգ	недвижимость – անշարժ գույք
неблагоприятный – անբարենպաստ	недейственность – անգործունություն
небоевая рана – ոչ մարտական վերք	недействительный – անվավեր
небоевая поддержка борьбы против наркоторговли – թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի ոչ մարտական աջակցություն	неделимость безопасности – անվտանգության անբաժանելիություն
небоевой корабль – ոչ մարտական նավ	не довести до конца – <i>см. не завершить</i>
небоевые потери – ոչ մարտական կորուստներ	недовольный – դժգոհ մարդ, այլախոհ մարդ
небоееспособный из-за недостаточности запасов – ոչ մարտունակ՝ պաշարների անբավարարության պատճառով	недозагрузка – թերբեռնվածք
	недолет – թերաթիռ
	недостаток – <i>см. дефект</i>
	недостаточность – անբավարարություն

недоступность информации – տեղեկույթի անմատչելիություն

недоступный – անհասանելի

недосягаемый – անհասանելի

недоукомплектованная часть – ոչ լիահամարված զորամաս

недружественный акт – ոչ բարեկամական ձեռնարկում

неестественный – *см. ИСКУССТВЕННЫЙ*

нежелательное воздействие – անցանկալի ազդեցություն

не завершить – չավարտել, կիսատ թողնել

независимая государственная оценка – անկախ կառավարական գնահատում

независимость – անկախություն

независимый – անկախ

незаконная торговля наркотиками – թմրանյութերով ապօրինի առևտուր

незаконное вооруженное формирование – անօրինական զինված կազմավորում

незаметно – թաքուն, աննկատելիորեն

незаметный – *см. НЕВИДИМЫЙ*

«Не замечен!» – «Նկատված չէ՛»

незапланированное движение – չպլանավորված շարժում

незаряженное оружие – չլիցքավորված զենք

незасекреченный – չզաղտնիացված

незащищаемый – *см. НЕПРИГОДНЫЙ ДЛЯ ОБОРОНЫ*

незащищенная цель – անպաշտպան թիրախ

незащищенный – 1. անպաշտպան, 2. *см. НАХОДЯЩИЙСЯ ВНЕ УКРЫТИЯ*

незащищенный район – չպաշտպանված շրջան

незначительный ядерный риск – անտեսելի միջուկային ռիսկ

неидентифицированный позывной – *см. ОБЩИЙ ПОЗЫВНОЙ*

неизбирательное применение силы – ուժի ոչ ընտրողական կիրառում

не излучающий – *см. ПАССИВНЫЙ*

неисправность – 1. անսարքություն, 2. *см. ПОЛОМКА 1*

неисправность мотора – շարժիչի անսարքություն

нейтрализация – չեզոքացում, պասիվացում

нейтрализация угрозы – սպառնալիքի չեզոքացում

нейтралитет – չեզոքություն

нейтральная зона – չեզոք գոտի

нейтральная полоса – չեզոք դաշտ

нейтральный – չեզոք

нейтронная бомба – նեյտրոնային ռումբ

нейтронный боеприпас – նեյտրոնային զինամթերք

некомбатант – ոչ կոմբատանտ

некомпетентность – 1. անիրավասություն, 2. անձեռնհասություն, անկարողություն, 3. անիրազեկություն

неконтактная мина – ոչ հպումային ական

неконтактная мина с комбинированным взрывателем – համակցված պայթուցիչով ոչ հպումային ական

неконтактное воздействие корабля – նավի ոչ հպումային ազդեցություն

неконтактный взрыватель – ոչ հպումային պայթուցիչ

нелегальный – գաղտնի

нелегальный иммигрант – ապօրինի ներգաղթյալ

нелинейный подход – ոչ գծային մոտեցում

немедленная боевая готовность – անհապաղ մարտական պատրաստություն

немедленное реагирование – անհապաղ արձագանք, անհապաղ հակազդում

ненадежный – անվստահելի

ненападение – չհարձակում

ненатуральный – см. *искусственный*
 необеспеченный – անսպահով
 необитаемый – см. *безлюдный*
 необстреливаемая зона – ոչ կրակակրծելի գոտի
 необходимая медицинская помощь – անհրաժեշտ բուժօգնություն
 необходимость знания – իմացության անհրաժեշտություն
 необходимые силы – անհրաժեշտ ուժեր
 необходимый баланс заблаговременно затребованных материальных средств военных запасов – ռազմական պաշարների վաղորոք պահանջված նյութական միջոցների հաշվեկշիռ
 необщительность – см. *замкнутость*
 необъявленная война – չհայտարարված պատերազմ
 неожиданная встреча – անսպասելի հանդիպում
 неожиданная схватка – անսպասելի գոտեմարտ
 неожиданность – см. *сюрприз*
 неокончательный – ոչ վերջնական
 неоперабельность – см. *инооперабельность*
 неопознанный летающий объект – չճանաչված թռչող օբյեկտ, ՉԹՕ, անհայտ թռչող օբյեկտ
 неопределенная обстановка – անորոշ իրադրություն, անորոշ վիճակ
 неопределенность – անորոշություն
 неоптический прицел – см. *механический прицел*
 неопытный – անփորձ, սկսնակ
 неосмотрительность – см. *безрассудство*
 неотложная медицинская помощь – անհետաձգելի բուժօգնություն
 неотложный – см. *срочный*
 неофициальная неправительственная организация – ոչ պաշտոնական հասարակական կազմակերպություն, ոչ կառավարական կազմակերպություն

неплановая авиационная поддержка – см. *срочная авиационная поддержка*
 неповиновение – անհնազանդություն, չենթարկվելը
 неподвижная мишень – անշարժ թիրախ
 неподвижная цель – անշարժ նշանակետ
 неподвижный заградительный огонь – անշարժ արգելապատնեշային կրակ
 не подлежащий разглашению – см. *секретный*
 неподчинение – անհնազանդություն
 неподчинение приказу – չենթարկում հրամանին
 непоколебимый – 1. հաստատուն, անհողողող, 2. անսասան
 непоправимость – անուղղելիություն
 непоражаемое пространство – см. *мертвое пространство 3*
 непосредственная авиационная поддержка – անմիջական ավիացիոն աջակցություն
 непосредственная военная угроза – անմիջական ռազմական սպառնալիք
 непосредственная инженерная поддержка – անմիջական ինժեներական աջակցություն, անմիջական ճարտարագործական աջակցություն
 непосредственная огневая поддержка – անմիջական կրակային աջակցություն
 непосредственная оценка ущерба – վնասի անմիջական գնահատում
 непосредственная поддержка – անմիջական աջակցություն
 непосредственная угроза агрессии – ագրեսիայի անմիջական սպառնալիք
 непосредственное обеспечение – անմիջական սպահովում
 непосредственное соприкосновение с противником – հակառակորդի հետ անմիջական շփում

непосредственное сопровождение – անմիջական ուղեկցում

непосредственное управление – անմիջական ուղղորդում, անմիջական կառավարում

непостоянство – см. *вариабельность*

неправительственная организация – հասարակական կազմակերպություն, ՀԿ, ոչ պետական կազմակերպություն

неправомерный договор – անիրավասու համաձայնագիր

непредвиденное событие – 1. չկանխատեսված պատահույթ, 2. см. *случайность*

непредвиденные расходы – չնախատեսված ծախսեր

непредумышленный – см. *случайный*

непредупрежденный – см. *находящийся вне укрытия*

непреодолимый – անհաղթահարելի

непрерывно рассчитываемая точка бомбометания – ռմբանետման անընդհատ հաշվարկվող կետ, ԷՀՄ-ով անընդհատ հաշվարկվող ռմբանետման կետ

непрерывность ведения боя – մարտական գործողությունների վարման անընդհատություն

непрерывность управления войсками (силами) – գործերի (ուժերի) կառավարման անընդհատություն

непрерывный огонь – անընդհատ կրակ

непрерывный осветительный огонь – անընդհատ լուսավորիչ հրածգություն

непригодность – ոչ պիտանիություն

непригодность для военного применения – մարտական կիրառման համար ոչ պիտանիություն, անգործադրելիություն

непригодный для использования – օգտագործման համար ոչ պիտանի, շարքից դուրս եկած

непригодный для обороны – պաշտպանության համար ոչ պիտանի, անպաշտպանելի

непригодный к военной службе по болезни – հիվանդության պատճառով զինծառայությանը ոչ պիտանի

неприемлемый ущерб – անընդունելի վնաս

непризнание границ – սահմանների չճանաչում

неприкосновенность границ – սահմանների անձեռնմխելիություն

неприкосновенный аварийный запас – վթարային անձեռնմխելի պաշար

неприкосновенный запас – անձեռնմխելի պաշար

неприступный – անմատչելի, անառիկ

неприятель – սուխ, պիտյան

непроезжий – անանցանելի

непроизвольная стрельба – ինքնաբերական կրակոց

непромокаемый спальный мешок – ջրակայուն քնապարկ

непроходимый – անանցանելի

неработоспособность – անաշխատունակություն

нерабочее состояние – անաշխատունակ վիճակ

неразорвавшийся – см. *невзорвавшийся*

неразорвавшийся боеприпас – չպայթած զինամթերք

неразорвавшийся взрывчатый артиллерийский боеприпас – չպայթած պայթուցիկ հրետանային զինամթերք

нераспространение (оружия) – չստրածում (զենքի)

нервно-психическая устойчивость – նյարդահոգեկան կայունություն

нерегулярная война – ոչ կանոնավոր պատերազմ

нерегулярные войска – ոչ կանոնավոր զորք

нерегулярный – ոչ կանոնավոր

нерешительный – անվճռական

несанкционированная деятельность – չընթացված գործունեություն

несанкционированное разглашение секретной информации – գաղտնի տեղեկույթի չընթացված հրատարակում

несвойственный – см. *чуждый*

несекретное издание – ոչ գաղտնի հրատարակություն

несекретный – ոչ գաղտնի

несиловые методы воздействия – см. «*мягкая*» *сила*

несовместимость – անհամատեղելիություն

несоответствие – անհամապատասխանություն

несопровождаемое торговое судно – см. *одиночное судно*

неспособность – см. *некомпетентность*

нестабильность – անկայունություն, անհաստատություն

нестойкий – см. *неустойчивый*

нестойкое отравляющее вещество – см. *неустойчивый химический реагент*

несущая боевая платформа – см. *боевая платформа*

несущая волна – կրող ալիք

несчастный случай – դժբախտ պատահիք

несчастье – см. *удар судьбы*

нетиповая часть – ոչ տիպային զորամաս

нетрадиционная угроза безопасности – անվտանգության դեմ ուղղված ոչ ավանդական սպառնալիք

нетрадиционные методы ведения войны – պատերազմի վարման ոչ ավանդական մեթոդներ

неудача – ձախողում

неудачный заход на посадку – անհաջող անցում վայրէջքի

неуправляемая мина – см. *автономная мина*

неуправляемая ракета – չկառավարվող հրթիռ

неуправляемый аэростат – см. *воздушный шар*

неуставные отношения – ոչ կանոնադրական հարաբերություններ

неустойчивое горение – անկայուն այրում, ընդհատ այրում

неустойчивое отравляющее вещество нервно-паралитического действия – նյարդակարգվածահարույց անկայուն թունավոր նյութ

неустойчивый – անկայուն, ոչ դիմացկուն

неустойчивый химический реагент – անկայուն քիմիական ազդանյութ, անկայուն թունավոր նյութ

неформализованное текстовое сообщение – ոչ ձևարկված տեքստային հաղորդագրություն

нефтеналивное судно – см. *танкер*

нефть – նավթ

нефтяная скважина – նավթահոր

нефтяной промысел – նավթահանք

нехватка – պակասուրդ, պակաս, կարիք

нештатный груз – ոչ հաստիքային բեռ

нештатный личный состав (при транспортировке) – ոչ հաստիքային անձնակազմ

неэффективное управление – ոչ արդյունավետ կառավարում, ոչ պատշաճ կառավարում

неясность боевой обстановки – մարտական իրադրության անորոշություն

«Ниже!» – «Ցածր»

нижестоящий – см. *нижний*

нижний – ստորին

нижний станок лафета – հրետասայլի ստորին հաստոց

нижний эшелон – ստորին շարակարգ

низина – см. *низменность*

низкая начальная скорость – փոքր սկզբընական արագություն

низкие частоты – ցածր հաճախականություններ

низкокачественность – ցածրորակություն

низколетящая цель – ցածրաթռիչ նշանակետ

низкоскоростное сбрасывание – վայրնետում փոքր արագությամբ

изменность – ցածրադիր վայր, իջվածք

НИОКР – см. *научно-исследовательская и опытно-конструкторская разработка*

нитроглицерин – նիտրոգլիցերին

ничком – երեսն ի վայր

НЛО – см. *неопознанный летающий объект*

новаторство – նորարարություն

новичок – см. *неопытный*

новобранец – նորակրչիկ

нож выживания – գոյապահպանման դանակ

ножны – см. *футляр*

нокаутировать – նոկաուտի ենթարկել

ноль – զրո

номенклатура – անվանացանկ

номер грузокмплекта – փոխադրահամար

номер личного знака – անձնական նշանի համար

номер роли – դերակարգություն

номер цели – նշանակետի համար

номинальная нагрузка – անվանական բեռնըվածություն

нордовая разность широт – լայնությունների հյուսիսային տարբերություն

норма – նորմ

норма выдачи – տրման նորմ

норма запасов материальных средств – նյութական միջոցների պաշարների նորմ

норма неснижаемого запаса – չնվազեցվող պաշարի նորմ

норма потребления – սպառման նորմ

норма расхода – ծախսման նորմ

норма снабжения – մատակարարման նորմ

норматив – նորմատիվ

нормативная база – նորմատիվային բազա

нормативно-правовая основа – նորմատիվ-իրավական հիմք, նորմատիվ-իրավական հենք

нормативный – նորմատիվային, նորմատիվ

нормативный документ – նորմատիվ փաստաթուղթ

нормативный показатель – նորմատիվային ցուցանիշ

нормативный правовой акт – նորմատիվային իրավական ակտ

нормативный указатель – նորմատիվ տեղեկատու

нормирование снабжения – մատակարարման նորմավորում

нормы безопасности – անվտանգության նորմեր

нормы техники безопасности – անվտանգության տեխնիկայի նորմեր

носилки – պատգարակ

носильщик – բեռնակիր

носимый – см. *переносной*

носимый аварийный запас – կրոփի վթարային պաշար

носитель – կրիչ

носитель оружия – см. *средство доставки оружия*

нос корабля – նավաքիթ, նավացուռ, քաշմաս

носовая часть – см. *нос корабля*

нота о присоединении – միանալու հայտագիր

ночной бой – գիշերային մարտ

ночной прицел – գիշերային նշանոց

нравственное воспитание – բարոյական դաստիարակություն
 нуклеарная семья – տարրական ընտանիք, միջուկային ընտանիք
 нулевая видимость – զրոյական տեսանելիություն
 нулевая плоскость отсчета – ուղղաձիգ հենահարթություն, հաշվարկման զրոյական հարթություն
 нулевая точка – զրոյական կետ
 ныряльщик – սուզորդ

обеспечение военных действий – ռազմական գործողությունների ապահովում
 обеспечение гендерного равноправия – սեռային իրավահավասարության ապահովում
 обеспечение длительных действий и тыловое обеспечение – երկարատև գործողությունների ապահովում և թիկունքային ապահովում
 обеспечение доступности, целостности и безопасности информации – տեղեկության մատչելիության, ամբողջականության և անվտանգության ապահովում

Օ

обвинение – մեղադրանք
 обедненный уран – աղքատացված ուրան
 обедня – փտարագ
 обезболивающее – ցավազրկող
 обезвреженная мина – վնասազերծված ական
 обезвреживание – վնասազերծում
 обезвреживание боеприпаса – զինամրթերքի վնասազերծում
 обезвреживание бомбы – ռումբի վնասազերծում
 обезвреживание мин – ականների վնասազերծում
 обездвигивающий огонь – խափանարար կրակ
 обеззараживание – վարակազերծում
 обеспечение – ապահովում
 обеспечение безопасности – անվտանգության ապահովում
 обеспечение безопасности аэропорта – օդանավակայանի անվտանգության ապահովում
 обеспечение безопасности границ – սահմանների անվտանգության ապահովում
 обеспечение безопасности порта – նավահանգստի անվտանգության ապահովում

обеспечение местными ресурсами – տեղական ռեսուրսներով ապահովում
 обеспечение правопорядка во время массовых мероприятий – զանգվածային միջոցառումների ժամանակ կարգուկանոնի ապահովում
 обеспечение радиоэлектронной борьбы – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի ապահովում
 обеспечение режима военного положения – ռազմական դրության ռեժիմի ապահովում
 обеспечение скрытности проведения операции – օպերացիայի ծածուկության ապահովում
 обеспечение скрытности работы радиотехнических средств связи – կապի ռադիոտեխնիկական միջոցների աշխատանքի ծածուկության ապահովում
 обеспечение управления информацией (потоками информации) – տեղեկության հոսքի կառավարման ապահովում
 обеспечение флангов и стыков – զորաթևերի և կցակետերի ապահովում
 обеспеченный – *см. надежный*
 обеспечиваемое судно – ապահովվող նավ
 обеспечивать – ապահովել
 обеспечивать безопасность – անվտանգությունն ապահովել, անվտանգ դարձնել
 обеспечивающие действия – ապահովող գործողություններ

обеспокоенный – см. *встревоженный*
 обет – ուխտ
 обзор – 1. см. *обозрение*, 2. տեսածիր, 3. см. *обозрение*
 обзор пространства – տարածքի շրջագնում
 обладание правом – см. *компетенция*
 облако – ամպ
 область – 1. см. *сфера*, 2. մարզ
 область науки – գիտության ոլորտ
 область риска – ռիսկի շրջան
 облачность – ամպամածություն
 облачный покров – ամպերի ծածկույթ
 облегченная модульная система переноски снаряжения – հանդերձանքի տեղափոխման թեթևացված մոդուլային համակարգ
 облет – 1. թռիչքազննում, 2. շրջաթռիչք, 3. փորձաթռիչք
 облик вооруженных сил – զինված ուժերի կերպարանք
 облицовочная плита – երեսպատման սալ
 обман – 1. խաբեություն, մոլորեցում, 2. խաբում, խաբկանք
 обман противника – հակառակորդի խաբում, հակառակորդի ապակողմնորոշում, հակառակորդի մոլորեցում
 обмен данными – տվյալների փոխանակում
 обмен информацией – տեղեկույթի փոխանակում
 обмен между странами НАТО – ՆԱՏՕ-ի պետությունների միջև փոխանակում
 обмен разведывательными данными – հետախուզական տվյալների փոխանակում
 обморожение – ցրտահարում
 обмундирование – 1. համազգեստ, հաստատված ձևի հագուստ, 2. համազգեստավորում

обнаружение – 1. հայտնաբերում, 2. հայտնադրծում
 обнаружение взрывоопасных предметов – см. *разведка взрывоопасных объектов*
 обнаружение цели – նշանակետի հայտնաբերում, օբյեկտի նշահատում
 обновление данных – տվյալների թարմացում
 обновление информации – տեղեկույթի նորացում
 обновленная интегрированная база данных – տվյալների թարմացված ինտեգրացիոն շտեմարան
 обнулить – զրոյացնել
 обобщение – ընդհանրացում, միաբերում
 обобщенная разведывательная сводка – ընդհանրացված հետախուզական ամփոփագիր
 обогащенный уран – հարստացված ուրան
 обоз (*уст.*) – զումակ
 обозначение – 1. նշագիր, 2. նշագրում, նշանակում
 обозначение дней и часов – օրերի և ժամերի նշագրում
 обозначение минного поля – ականադաշտի նշագրում
 обозревание – շրջազննում
 обозрение – 1. ամփոփում, 2. տեսածրում
 обозримое будущее – см. *перспектива*
 оболочка – 1. см. *капсула*, 2. թաղանթ, 3. պատյան
 оборона – պաշտպանություն
 оборона базы – զորակայանի պաշտպանություն
 оборона на поспешно оборудованных позициях – պաշտպանություն հապճեպ սարքավորված դիրքերում, հապճեպ ձեռնարկված պաշտպանություն
 оборона района – см. *позиционная оборона*

оборона страны – երկրի պաշտպանություն

оборона точечных объектов – կետային օբյեկտների պաշտպանություն, կետային պաշտպանություն

оборонительная операция – պաշտպանողական օպերացիա

оборонительная тактика – պաշտպանողական մարտավարություն

оборонительное минное поле – պաշտպանիչ ականադաշտ, պաշտպանական ականադաշտ

оборонительный – см. *защитный 1, 2*

оборонительный бой – պաշտպանողական մարտ

оборонительный пояс – պաշտպանության շերտ

оборонная безопасность – պաշտպանական անվտանգություն

оборонная доктрина – պաշտպանական դոկտրին

оборонная коммутируемая сеть – պաշտպանական փոխարկվող ցանց

Оборонная метеорологическая спутниковая программа – Պաշտպանական օդերևութաբանական արբանյակային ծրագիր

оборонная организация – պաշտպանական կազմակերպվածք

оборонная перестройка – պաշտպանության վերակառուցում

оборонная политика – պաշտպանական քաղաքականություն

оборонная промышленность – պաշտպանական արդյունաբերություն

оборонная разведка – պաշտպանական հետախուզություն

оборонная реформа – պաշտպանական վերափոխում, պաշտպանական բարեփոխում

оборонно-безопасностная политика – պաշտպանական-անվտանգային քաղաքականություն

оборонно-безопасностная политология – պաշտպանական-անվտանգային քաղաքագիտություն

оборонно-безопасностный анализ – պաշտպանական-անվտանգային վերլուծություն

оборонное ведомство – պաշտպանական գերատեսչություն, պաշտպանության քարտուղարություն

оборонное ведомство США – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչություն, Պենտագոն

оборонное планирование – պաշտպանական պլանավորում

оборонное планирование НАТО – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական պլանավորում

оборонно-промышленная база – պաշտպանական-արդյունաբերական բազա

оборонно-промышленное предприятие – ռազմաարդյունաբերական ձեռնարկություն

оборонно-промышленный комплекс – պաշտպանական արդյունաբերական համալիր

оборонные закупки – պաշտպանական գնումներ, ռազմական գնումներ

оборонные расходы – պաշտպանական ծախսեր

оборонный – պաշտպանական

оборонный анализ – պաշտպանական վերլուծություն, ռազմական վերլուծություն

оборонный бюджет – պաշտպանական բյուջե

оборонный колледж НАТО – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական դպրոց

оборонноспособность государства – պետության պաշտպանունակություն

оборонять – պաշտպանել

обороняющий – см. *защитник*

оборот – շրջադարձ

оборотные активы – շրջանառու ակտիվներ

оборудование – 1. սարքավորանք, 2. սարքավորում

оборудование местности – տեղանքի սարքավորում

обоснование задачи – խնդրի հիմնավորում

обоснование потребностей для выполнения задания – առաջադրանքի կատարման համար պահանջմունքի հիմնավորում

обособленный пункт – առանձնակետ, առանձնավայր

обочина – ճանվեզր

обработка данных – տվյալների մշակում

обработка и анализ контрразведывательной информации – հակահետախուզական տեղեկույթի մշակում և վերլուծում

обработка изображений – պատկերների մշակում

обработка и передача данных о морском и воздушном движении – ծովային և օդային շարժման մասին տվյալների մշակում և հաղորդում

обработка и преобразование данных – տվյալների մշակում և փոխակերպում

образ действий – գործելակերպ

образец – նմուշ, ձևանմուշ, օրինակ, մոդել, նախշակադասարար

образ жизни – կենսակերպ

образование – 1. *см. формирование*, 2. կրթություն

обратная сторона – դարձերես, հակառակ կողմը

обратное движение – հետադարձ շարժում, հակառակ ուղղությամբ շարժում

обратный – հակառակ, հակադարձ

обратный груз – հետադարձ բեռ

обратный скат – *см. обратный уклон*

обратный уклон – հակառակ թեքություն, հակառակ զառիվայր

обращать внимание – ուշադրություն դարձնել

обращение – *см. просьба*

обрушение – *см. распад*

обрыв – *см. крутизна 2*

обрывистый берег – զառիվայր ափ

обряд – արարողություն, ծես

ОБСЕ – *см. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе*

обследование – 1. զննում, 2. քննում, ստուգում

обслуживание – սպասարկում

обслуживание пассажиров и грузовые операции в крупных аэропортах – ուղեվորների սպասարկում և բեռնափոխադրման գործողություններ խոշոր օդանավակայաններում

обслуживание самолета – օդանավի սպասարկում

обстановка – իրադրություն

обстоятельство – հանգամանք, պարագա

обстрел – 1. կրակակոծություն, կրակակոծում, 2. զնդակոծություն, զնդակոծում

обстреливаемая зона высадки из вертолета – ուղղաթիռից էջքի կրակակոծվող գոտի

обстрел с бреющего полета – խուզաթռիչքային կրակակոծում, կրակակոծում խուզաթռիչքի վիճակից

обстрел своих – յուրայինների կրակակոծում

обструкция – օբստրուկցիա

обсуждение – *см. рассмотрение*

обтекатель – շրջհոսիչ

обучать – ուսումնավարժեցնել

обучающий тренажер – ուսուցողական վարժաարք

обучение – 1. ուսուցում, 2. ուսումնավարժեցում

обучение быстрому реагированию – արագ հակազդման ուսուցում

обучение личного состава – անձնակազմի ուսումնավարժեցում

обучение обращению с минами – ականների հետ վարվելու ուսումնավարժեցում

обучение пользованию оружием – զենք օգտագործելու ուսումնավարժեցում

обучение стрельбе на поражение – խոցիչ կրակի ուսումնավարժեցում

обученность – ուսումնավարժվածություն

обход – 1. շրջանցում, թիկնանցում, 2. շրջայց, 3. շրջանցուղի, շրջանցիկ ճանապարհ, 4. *см. избегание*

обход караула – պահակակետերի շրջայց

обходная дорога – *см. объезд*

обходной путь – *см. обход*

общая артиллерийская поддержка – ընդհանուր հրետանային աջակցություն

общая инфраструктура – ընդհանուր ենթակառուցվածք

общая мобилизация – ընդհանուր զորահավաք

общая служба воздушных перевозок – օդային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն

общая служба морских перевозок – ծովային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն

общая служба наземных перевозок – ցամաքային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն

общая численность – ընդհանուր թվաքանակ

общееармянская безопасность – համայն հայության անվտանգություն

общевойсковая группировка – համազորային խմբավորում

общевойсковая операция – համազորային օպերացիա

общевойсковая подготовка – համազորային պատրաստում

общевойсковое соединение – համազորային զորամիավորում

общевойсковое учение – համազորային զորավարժություն

общевойсковой – համազորային

общевойсковой бой – համազորային մարտ

общевойсковой отдел координации тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման համադասման համազորային բաժին

общевойсковой резерв – համազորային պահուց

общевойсковые предметы снабжения – մատակարարման համազորային առարկաներ

общегосударственная система воздушных перебросок – օդային տեղափոխումների համապետական համակարգ

общее боевое пространство – ընդհանուր մարտական տարածություն

общее машиностроение – ընդհանուր մեքենաշինություն

общее назначение – ընդհանուր նախանշանակում

общее обслуживание – ընդհանուր սպասարկում

общее согласие – ընդհանուր համաձայնություն

общее соглашение – ընդհանուր համաձայնագիր

общее тыловое обеспечение – ընդհանուր թիկունքային ապահովում

общее финансирование НАТО – ՆԱՏՕ-ի ընդհանուր ֆինանսավորում

общение – *см. коммуникация*

общественная дипломатия – *см. публичная дипломатия*

общественная организация – *см. неправительственная организация*

общественные беспорядки – հասարակական անկարգություններ, ժողովրդական հուզումներ

общественные дела – հանրային գործեր, հասարակական գործեր

общественный – հասարակական

общественный порядок – հասարակական կարգուկանոն

общефлотская подготовка – համանավատորմային պատրաստում

общие запасы – ընդհանուր պաշարներ

общие затраты – ընդհանուր ծախսեր

общие перевозки – ընդհանուր փոխադրումներ

общие приказы – ընդհանուր հրամաններ

общие расходы НАТО – ՆԱՏՕ-ի ընդհանուր ծախսեր

общий – 1. ընդհանուր, 2. *см. единый*

общий позывной – ընդհանուր պայմանական

общинный – համայնքային

общность – ընդհանրություն

общность процедур – ընթացակարգերի ընդհանրություն

объединение – 1. միավորում, 2. *см. блок*, 3. *см. единение*, 4. *см. содружество*

объединение усилий – ջանքերի միասնացում, փոխգործություն, գորակցություն

объединенная авиационная операция – միացյալ ավիացիոն օպերացիա

объединенная боевая подготовка – միացյալ մարտական պատրաստում, միջտեսակային մարտական պատրաստում

объединенная военно-гражданская оперативная группа по проведению операций – օպերացիաների վարման միացյալ զինվորա-քաղաքացիական օպերատիվ խումբ

Объединенная глобальная система связи разведки – Հետախուզության կապի միացյալ համընդհանուր համակարգ

объединенная группа аудиторов – արդիտորների միացյալ խումբ

объединенная группа планирования – պլանավորման միացյալ խումբ

объединенная группа по поддержке связи с общественностью – հասարակայնության հետ կապի պահպանման միացյալ խումբ

объединенная доктрина – միացյալ դոկտրին

объединенная зона безопасности – անվտանգության միացյալ գոտի

объединенная информационная система – միացյալ տեղեկատվական համակարգ

объединенная коммуникационная сеть – միացյալ հաղորդակցական ցանց

объединенная (межвидовая) операция ОВС НАТО – *см. операция объединенных (межвидовых) сил ОВС НАТО*

объединенная оперативная группа военно-информационной поддержки – ռազմատեղեկատվական աջակցության միացյալ օպերատիվ խումբ

объединенная программа использования людских ресурсов – մարդկային ռեսուրսների օգտագործման միացյալ ծրագիր

объединенная радиолокационная система обнаружения и управления огнем – հայտնաբերման և կրակի կառավարման միացյալ ռադիոտեղորոշումային համակարգ

объединенная разведывательная структура – միացյալ հետախուզական կառույց

объединенная система противовоздушной и противоракетной обороны – հակաօդային և հակահրթիռային պաշտպանության միացյալ համակարգ

объединенная система противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության միասնական համակարգ

объединенная тактическая группа сил специальных операций – հատուկ օպերացիաների ուժերի միացյալ մարտավարական խումբ

Объединенная транспортная комиссия – Միացյալ տրանսպորտային հանձնաժողով

объединенная тыловая база – միացյալ թիկունքային բազա

объединенное командование – 1. միացյալ հրամանատարություն, 2. միավորված հրամանատարություն

объединенное (межвидовое) учение – միացյալ (միջտեսակային) ուժերի զորա-

վարժություն, միացյալ (միջտեսակային) գորավարժություն	объединенный тыловой район – միացյալ թիկունքային շրջան
объединенное подразделение контрразведки – միացյալ հակահետախուզական ստորաբաժանում	Объединенный центр анализа и обобщения опыта – Վերլուծության և փորձի ընդհանրացման միացյալ կենտրոն
объединенное подразделение обеспечения разведки – հետախուզության ապահովման միացյալ ստորաբաժանում	Объединенный центр боевого применения – Մարտական կիրառման միացյալ կենտրոն
Объединенное стратегическое командование – Միացյալ ռազմավարական հրամանատարություն	объединенный центр обработки документации – փաստաթղթերի մշակման միացյալ կենտրոն
объединенное субкомандование – см. <i>подчиненное объединенное командование</i>	объединенный центр перевозок – փոխադրումների միացյալ կենտրոն
объединенное тыловое обеспечение – միացյալ թիկունքային ապահովում	объединенный центр по координации безопасности – անվտանգության համադասման միացյալ կենտրոն
объединенность – միավորվածություն	объединенный центр по координации приема личного состава – անձնակազմի ընդունման համադասման միացյալ կենտրոն
объединенные войска – միացյալ զորքեր, միացյալ ուժեր	объединенный центр разведывательных операций – հետախուզական օպերացիաների միացյալ կենտրոն
объединенные вооруженные силы – միացյալ զինված ուժեր	объединенный штаб – միացյալ շտաբ
объединенные силы – см. <i>объединенные войска</i>	объединять – см. <i>интегрировать</i>
объединенные союзные силы – см. <i>группировка многонациональных сил (войск)</i>	объезд – 1. շրջանցուղի, շրջանցիկ ճանապարհ, 2. շրջանցում
объединенный – միացյալ, միավորված	объект – օբյեկտ
Объединенный комитет начальников штабов – Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտե	объект безопасности – անվտանգության օբյեկտ
Объединенный комитет по вопросам распространения ОМУ – Զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման հարցերով միացյալ կոմիտե	объект для разрушения – պայթեցման օբյեկտ
Объединенный медицинский комитет НАТО – ՆԱՏՕ-ի միացյալ բժշկական կոմիտե	объектив – օբյեկտիվ
объединенный (межвидовой) генеральный штаб – միացյալ (միջտեսակային) գերազույց շտաբ	объект, обеспечивающий жизнедеятельность населения – բնակչության կենսագործունեությունն ապահովող օբյեկտ
объединенный оперативный центр – միացյալ օպերատիվ կենտրոն	объект, подлежащий уничтожению по особому приказу – հատուկ հրամանով ոչնչացման նախատեսվող օբյեկտ
Объединенный совет ВС стран НАТО – ՆԱՏՕ-ի երկրների ԶՈՒ-երի միացյալ խորհուրդ	объект по хранению оружия – զենքի պահման օբյեկտ
	объект, представляющий особый интерес – առանձնակի հետաքրքրություն ներկայացնող օբյեկտ

объект тылового обеспечения передового базирования – թիկունքային ապահովման առաջադիր բազավորմամբ օբյեկտ

объект уничтожения оружия и военной техники – զենքի և ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման օբյեկտ

объемная бомба – ծավալային ռումբ

объемный взрыв – ծավալային պայթյուն

объявить тревогу – տազնապ հայտարարել

объявление – հայտարարում

объявление войны – պատերազմի հայտարարում

объяснительная записка к плану мероприятий по введению противника в заблуждение – հակառակորդի մոլորեցման միջոցառումների պլանին կցված բացատրագիր

обыкновенный – սովորական

обыск – խուզարկում

обычай – սովորույթ, ավանդույթ

обычная авиабомба – հասարակ ավիառումբ

обычная мина – սովորական ական

обычное вооружение – *см. обычное оружие*

обычное оружие – սովորական զենք, սովորական սպառազինություն

обычное право – սովորության իրավունք

обычные силы – սովորական ուժեր, ընդհանուր նախանշանակման ուժեր

обычный – 1. *см. обыкновенный*, 2. սովորության, ավանդական

обычный транспорт – սովորական փոխադրամիջոց

обязанность – պարտականություն

обязательная военная служба – պարտադիր զինվորական ծառայություն

обязательство – պարտավորություն

обязательство по применению ядерного оружия – միջուկային զենքի կիրառման վերաբերյալ պարտավորություն

овладение – 1. *см. владение 1, 2*, 2. գրավում

овраг – խանդակ

огневая дисциплина – կրակային կարգապահություն

огневая завеса – 1. *см. заградительный огонь*, 2. *см. огневое заграждение*

огневая задача – կրակային խնդիր

огневая контрподготовка – կրակային հակապատրաստում

огневая мощь – կրակային հզորություն

огневая подготовка – կրակային պատրաստում

огневая подготовка атаки – գրոհի կրակային պատրաստում

огневая поддержка – կրակային աջակցություն, աջակցություն կրակով

огневая поддержка атаки – հարձակմանը կրակային աջակցություն

огневая поддержка на большую глубину – *см. дальняя огневая поддержка*

огневая позиция – կրակային դիրք

огневая позиция пулемета – գնդացրի կրակային դիրք, գնդացրի կրակաբուն

огневая связь – կրակի համադասում

огневая точка – կրակակետ

огневая цепь – կրակային շղթա (պայթուցիչի)

огневое взаимодействие – կրակային փոխգործություն

огневое заграждение – կրակապատնեշ

огневое звено – կրակային օղակ

огневое испытание на готовность к полету – թռիչքային պատրաստության կրակային փորձարկում, հրթիռային շարժիչի նախամեկնարկային ստուգիչ գերձարկում

огневое наблюдение – կրակի դիտում, կրակային դիտում

огневое планирование – կրակային պլանավորում

огневое поражение – կրակային խոցում	«Огонь!» – «Կրակ»
огневое превосходство – կրակային գերազանցություն	огонь и маневр – կրակ ու տարաշարժ
огневое прикрытие – ծածկապաշտպանական կրակ, ծածկապաշտպանություն կրակով	огонь из автоматического оружия – կրակ ավտոմատ զենքից
огневое распределение целей – նշանակետերի կրակային տարաբաշխում	огонь короткими очередями – <i>см. стрельба короткими очередями</i>
огневое стендовое испытание – կրակային ստենդային փորձարկում	огонь на воспреещение – 1. արգելիչ կրակ, 2. <i>см. предупредительный огонь</i>
огневой – կրակային	огонь на подавление – ճնշիչ կրակ
огневой бой – կրակամարտ	огонь на подавление огневых средств – կրակային միջոցների ճնշմանն ուղղված կրակակոծություն
огневой вал – հրատարափ	огонь на поражение – խոցիչ կրակ, խոցելու կրակ
огневой маневр – <i>см. маневр огнем</i>	«Огонь на поражение!» – «խոցիչ կրակ»
«огневой мешок» – «կրակային պարկ»	огонь на разрушение – ավերիչ կրակ
огневой налет – կրակային ասպատակում	огонь на разрушение прямой наводкой – ուղիղ նշանառությամբ ավերիչ կրակ
огневой рубеж – կրակային բնագիծ	огонь по ненаблюдаемым целям – կրակ չերևացող նշանակետերով
огневой сектор – կրակային հատված	огонь по площади – կրակաբաշխում
огневой удар – կրակային հարված	огонь по своим – յուրախոցիչ կրակ
огневые возможности – կրակային կարողություն	«Огонь по...» – «Կրակ ... վրա»
огнемет – հրանետ	огонь при непосредственной поддержке – անմիջական աջակցության կրակ
огненная буря – հրե փոթորիկ	огонь прямой наводкой – ուղիղ նշանառությամբ կրակ
огненный – հրե	огонь с закрытых позиций – կրակ փակ դիրքերից, հրաձգություն փակ դիրքերից
огненный шар – հրե գունդ	огонь с наблюдением – <i>см. корректируемый огонь</i>
огнепровод – <i>см. огневая цель</i>	огонь с рубежа атаки – կրակ՝ հարձակման բնագծից
огнепроводный шнур – հրահաղորդ քուղ	огонь с ходу – հընթաց կրակ
огнестрельное оружие – հրազեն	ограждение – փակոց
огнестрельное ранение – հրազենային վիրավորում	ограничение – սահմանափակում
огни взлетно-посадочной полосы – թռիչքուղու լույսեր	ограничение вооружений – սպառազինությունների սահմանափակում
огни периметра зоны посадки – <i>см. габаритные огни</i>	ограничение и сокращение стратегических вооружений – ռազմավարական
огни подхода – մոտեցման լույսեր	
огни приближения – <i>см. огни подхода</i>	
оговорка – վերապահում	
огонь – կրակ, հուր	

սպառազինությունների սահմանափակում և կրճատում	одиночные и боевые стрельбы – միակի և մարտական հրաձգություն
ограничение открытия огня – կրակի բացման սահմանափակում	один полный оборот антенны – ավելի քան մեկ լրիվ պտույտ, ավելցիկի մեկ լրիվ պտույտ
ограничение передвижения – տեղաշարժի սահմանափակում	один самолето-вылет для получения видовой информации – տեսապատկերային տեղեկության ստացման համար մեկ ինքնաթիռաարտաթիռ
ограничение привилегий – արտոնությունների սահմանափակում	ОДКБ – см. <i>Организация Договора о коллективной безопасности</i>
ограничения в действиях – գործողությունների սահմանափակում	одновременный – միաժամանակյա
ограничения воздушного пространства – օդային տարածքի սահմանափակումներ	одновременный обстрел – միաժամանակյա կրակակոծում
ограниченная видимость – սահմանափակ տեսանելիություն	однорядное оружие – միալիցք զենք
ограниченная зона действий – գործողությունների սահմանափակ գոտի	однозвездный генерал – մեկաստղանի զեներալ
ограниченная конкуренция – սահմանափակ մրցակցություն	одноместное транспортное средство – միտեղանի փոխադրամիջոց
ограниченная монархия – см. <i>конституционная монархия</i>	одноместный истребитель – միտեղանի կործանիչ
ограниченная скорость – սահմանափակ արագություն	одномоторный самолет – միաշարժիչ ինքնաթիռ
ограниченно опасный авиагруз – սահմանափակ վտանգավորությամբ ավիաբեռ	однополюсная модель мира – աշխարհի միաբևեռ մոդել
ограниченные торги – սահմանափակ աճուրդ	одноразовая мина – միանգամյա ական
ограниченный – սահմանափակ, սահմանափակված	однородность – համասեռություն
ограниченный рапорт – սահմանափակ զեկույց	односторонняя дорога – միակողմանի ճանապարհ
ограничивать – սահմանափակել	ожог – այրվածք
ограничительный фактор – սահմանափակող գործոն	оздоровление – см. <i>санация</i>
одежда – հագուստ	озонное оружие – օզոնային զենք
одиночная подготовка военнослужащих – զինծառայողների անհատական պատրաստում	окапывание – խրամատավորում
одиночная стрельба – միակի կրակոց	океан – օվկիանոս
одиночная цель – միակի նշանակետ, կետային նշանակետ	океанография – օվկիանագրություն
одиночное судно – միակի նավ, չուղեկցվող առևտրանավ	оккупационные войска – բռնազավթիչ զորքեր
	оккупация – բռնազավթում, ռազմակալում
	оккупированная территория – բռնազավթված տարածք

оклад – դրույք
 оклик – ձայնատվություն, հրամայականչ
 околзвуковой – մերձձայնային
 оконечное устройство – սմ. *терминал*
 оконечность – վերջնամաս
 окончательное разрешение на поражение целей – նշանակետերի խոցման վերջնական թույլտվություն
 окоп – խրամատ
 окоп для стрельбы лежа – պառկած կրակելու խրամատ
 окопная война – խրամատային պատերազմ
 окопный – խրամատային
 окраина – սմ. *периферия*
 окрестность – շրջակայք
 округ – օկրուգ
 окружать – շրջապատել
 окружающая земная среда – շրջակա ցամաքային միջավայր
 окружающая среда – շրջակա միջավայր
 окружение – շրջապատում
 окруженная группа – շրջապատված խումբ
 окружной тыл – օկրուգային թիկունք
 окулярная сетка – օկուլյարային ցանց
 окутывание – պարուրում, պատում
 олигархия – խմբիշխանություն
 ОНФП – սմ. *оружие на новых физических принципах*
 «Опасная близость!» – «Վտանգավոր մերձություն»
 опасная военная деятельность – վտանգավոր ռազմական գործունեություն
 опасная доза облучения – ճառագայթման վտանգավոր բաժնաչափ
 опасная дорога – սմ. *опасный путь*
 опасная зона – վտանգավոր գոտի

опасная система – վտանգավոր համակարգ
 опасное воздействие электромагнитного излучения – էլեկտրամագնիսական ճառագայթման վտանգավորություն
 опасное сближение – սմ. *опасность авиастолкновения*
 опасность – վտանգ
 опасность авиастолкновения – ավիաբախման վտանգ, վտանգավոր մոտեցում, վտանգավոր մերձեցում
 опасные военные действия – վտանգավոր ռազմական գործողություններ
 опасный – վտանգավոր
 опасный груз – վտանգավոր բեռ
 опасный путь – վտանգավոր ճանապարհ
 опасный район воздушного пространства – օդային տարածքի վտանգավոր հատված
 опека – խնամակալություն
 оперативная база развертывания – ծավալման օպերատիվ գորակայան
 оперативная взаимозаменяемость – օպերատիվ համափոխարինելիություն
 оперативная гибкость – օպերատիվ ձկունություն, մարտական ձկունություն
 оперативная готовность – օպերատիվ պատրաստություն
 оперативная группа – օպերատիվ խումբ
 оперативная группа по обеспечению поиска и спасения в ходе боевых действий – մարտական գործողությունների ժամանակ որոնման ու փրկության ապահովման օպերատիվ խումբ
 оперативная группировка войск – զորքի օպերատիվ խմբավորում
 оперативная дегазация – օպերատիվ գազազերծում
 оперативная карта – օպերատիվ քարտեզ
 оперативная маневренная группа – օպերատիվ տարաշարժուն խումբ

оперативная мобильность – օպերատիվ շարժունություն

оперативная необходимость – օպերատիվ անհրաժեշտություն

оперативная обстановка – 1. օպերատիվ իրադրություն, 2. *см. разведывательная обстановка*

оперативная оценка – 1. օպերատիվ գնահատում, 2. օպերատիվ գնահատական

оперативная пауза – օպերատիվ դադար

оперативная подготовка – օպերատիվ պատրաստում

оперативная подчиненность – օպերատիվ ստորակարգություն, ստորակարգություն օպերացիայում

оперативная потребность – օպերատիվ պահանջումը

оперативная сводка – օպերատիվ ամփոփագիր, զեկույց իրադրության մասին

оперативная связь – օպերատիվ կապ

оперативная служба – օպերատիվ ծառայություն

оперативная совместимость – *см. интероперабельность*

оперативная совместимость средств тыла (при многонациональных операциях) – թիկունքի միջոցների օպերատիվ համատեղելիություն

оперативно-диверсионная группа – օպերատիվ-հետախուզական խումբ

оперативное (боевое) обеспечение – օպերատիվ (մարտական) ապահովում

оперативное взаимодействие – օպերատիվ փոխգործություն

оперативное внедрение – օպերատիվ ներմուծում

оперативное задание на перевозку – փոխադրումների օպերատիվ առաջադրանք

оперативное искусство – օպերատիվ արվեստ

оперативное командование – օպերատիվ հրամանատարություն

оперативное командование вооруженными силами – զինված ուժերի օպերատիվ կառավարում

оперативное оборудование территории страны в целях обороны – պաշտպանության նպատակով պետության տարածքի օպերատիվ սարքավորում

оперативное подчинение – օպերատիվ ենթակայություն

оперативное построение – օպերատիվ դասավորում

оперативное построение группировки – խմբավորման օպերատիվ դասավորում

оперативное применение – օպերատիվ կիրառում

оперативное развертывание войск – զորքերի օպերատիվ ծավալում

оперативное реагирование – *см. немедленное реагирование*

оперативное соединение военно-морских сил – ՌԾՈՒ-ի օպերատիվ զորամիավորում

оперативное тестирование – օպերատիվ թեստավորում

оперативное тыловое обеспечение – օպերատիվ թիկունքային ապահովում

оперативное управление – 1. օպերատիվ կառավարում, 2. օպերատիվ վարչություն

оперативное управление войсками – զորքերի օպերատիվ կառավարում

оперативное управление войсками (силами) – *см. оперативное командование*

оперативное управление летных заданий – թռիչքային առաջադրանքների օպերատիվ վարչություն

оперативное управление радиоразведкой – ռադիոհետախուզության օպերատիվ կառավարում

оперативно-розыскной отдел – օպերատիվ-հետախուզական բաժին

оперативно-стратегический уровень – օպերատիվ-ռազմավարական մակարդակ

оперативность управления – կառավարման օպերատիվություն

оперативно-тактическая баллистическая ракета – см. *баллистическая ракета ближнего действия*

оперативно-тактическая группировка – օպերատիվ-մարտավարական խմբավորում

оперативно-тактическая операция – օպերատիվ-մարտավարական օպերացիա

оперативно-тактическая подготовка – օպերատիվ-մարտավարական պատրաստում

оперативно-тактическая разведка – օպերատիվ-մարտավարական հետախուզություն

оперативно-тактическая ракета – օպերատիվ-մարտավարական հրթիռ

оперативно-тактический – օպերատիվ-մարտավարական

оперативно-тактический резерв – օպերատիվ-մարտավարական պահուց

оперативно-тактический уровень – օպերատիվ-մարտավարական մակարդակ

оперативно-тактический уход за ранеными – վիրավորների օպերատիվ-մարտավարական խնամում

оперативно-тактическое управление войсками – գործի օպերատիվ-մարտավարական կառավարում

оперативные активы – օպերատիվ ակտիվներ

оперативные запасы мирного времени – խաղաղ ժամանակվա օպերատիվ պաշարներ

оперативные разведывательные данные – օպերատիվ հետախուզական տվյալներ

оперативный – օպերատիվ

оперативный дежурный – օպերատիվ հերթապահ

оперативный документ – օպերատիվ փաստաթուղթ

оперативный компонент – օպերատիվ բաղադրատարր

оперативный маршрут – օպերատիվ երթուղի

оперативный отдел штаба – շտաբի օպերատիվ բաժին

оперативный план – օպերատիվ պլան

оперативный плацдарм – օպերատիվ հենակաշտ

оперативный подход – օպերատիվ մոտեցում

оперативный район – см. *район операции*

оперативный резерв – 1. օպերատիվ պահուստ, օպերատիվ ռեզերվ, 2. օպերատիվ պահուց, օպերատիվ ռեզերվ

оперативный рубеж – օպերատիվ բնագիծ

оперативный сотрудник резидентуры (ЦРУ) – ռեզիդենտության օպերատիվ աշխատող

оперативный тыл – 1. օպերատիվ թիկունք, 2. см. *операционная база*

оперативный уровень – օպերատիվ մակարդակ

оперативный уровень военных действий – ռազմական գործողությունների օպերատիվ մակարդակ

оперативный центр противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության օպերատիվ կենտրոն

оперативный центр тылового района – թիկունքային շրջանի օպերատիվ կենտրոն

оператор – օպերատոր

оператор управления истребителями – կործանիչների կառավարման օպերատոր

операции, базирующиеся на эффектах – ազդիչ օպերացիաներ

операции в киберпространстве – օպերացիաներ կիբեռտարածությունում

операции воздушного транспорта – օդային տրանսպորտի օպերացիաներ

операции, осуществляемые в условиях плохой видимости – վատ տեսանելիության պայմաններում իրագործվող օպերացիաներ

операции по восстановлению порядка – կարգուկանոնի վերահաստատմանն ուղղված օպերացիաներ

операции, проводимые вне условий войны – ոչ պատերազմական պայմաններում իրագործվող ռազմական օպերացիաներ

операционная – վիրահատարան

операционная база – օպերատիվ թիկունք

операционное направление – օպերացիոն ուղղություն

операционный – 1. օպերացիոն, 2. *см. оперативный*

операция – օպերացիա

операция в особой обстановке – հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող օպերացիա

операция войск (сил) особого назначения – *см. специальная операция*

операция в рамках статьи 5-ой – օպերացիա ըստ 5-րդ հոդվածի

операция многонациональных войск (сил) – բազմազգ զորքերի (ուժերի) օպերացիա

операция многонациональных объединенных (межвидовых) сил – բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա

операция Объединенных вооруженных сил НАТО – ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի օպերացիա

операция объединенных (межвидовых) сил ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա, ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) օպերացիա

операция, основанная на обмене и использовании информации и разведывательных данных – տեղեկույթի և հետախուզական տվյալների փոխանակման և օգտագործման վրա հիմնվող օպերացիա

операция по блокированию района – *см. изоляция района*

операция по борьбе с наркобизнесом – հակաբժնարհոգնեսային օպերացիա

операция по восстановлению и поддержке мира – խաղաղության վերականգնման և պահպանման օպերացիա

операция по выявлению и ликвидации самодельных взрывных устройств – ինքնաշեն պայթուցիկ սարքերի հայտնաբերման և վերացման օպերացիա

операция под руководством НАТО – օպերացիա ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությամբ

операция под эгидой ООН – օպերացիա ՄԱԿ-ի հովանավորությամբ

операция по космической поддержке – տիեզերական աջակցության օպերացիա

операция по оказанию помощи – *см. спасательная операция*

операция по подавлению массовых актов насилия – բռնության զանգվածային գործողությունների ճնշման օպերացիա

операция по поддержанию мира – խաղաղապահական օպերացիա

операция по принуждению к миру – խաղաղության պարտադրման օպերացիա

операция по созданию буферной зоны – բախարգելի ստեղծման օպերացիա

операция по стабилизации – կայունացուցիչ օպերացիա

операция по статье 5 – *см. операция в рамках статьи 5-ой*

операция по установлению контроля над морским пространством – ծովային տարածքի նկատմամբ վերահսկողության հաստատման օպերացիա

операция сближения – մերձեցման օպերացիա

операция стран-участниц программы «Партнерство ради мира» под руководством НАТО – «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի մասնակից պետությունների օպերացիա՝ ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությամբ

операция экспедиционных войск – արշավագորային օպերացիա

оперенный броневой снаряд с отделяющимся поддоном – անջատվող տակնոցով պղչաթևավոր զրահահար արկ

оперировать – 1. գործողություն կատարել, գործառել, 2. վիրահատել

описание цели – նշանակետի նկարագրություն

описательное наименование (на карте) – նկարագրական անվանում

оплата – см. *плата*

оплата в товарном эквиваленте – վճարում ապրանքային համարժեքով

оповещение – իրազեկում

оповещение войск о наступлении с оценкой его характера и масштаба – զորքերի իրազեկում հարձակման մասին՝ դրա բնույթի և մասշտաբի գնահատմամբ

опознавание – որոշարկում

опознавание «свой–чужой» – «յուրային–օտար» որոշարկում

опознавание цели – նշանակետի որոշարկում

опознавательный – որոշարկիչ

опознавательный знак – որոշարկիչ նշան

опознавательный кодовый сигнал – որոշարկման կոդային ազդանշան

опознавательный маневр – որոշարկիչ տարաշարժ

опознавательный радиомаяк – որոշարկիչ ռադիոփարոս

опознавательный сигнал – որոշարկիչ ազդանշան, ճանաչման ազդանշան

оползень – սողանք

ополчение – աշխարհազոր

опора – 1. հենարան, նեցուկ, 2. см. *станина*

опорная вилка – см. *двунога-лафет*

опорная геодезическая сеть – երկրաբաշխական հենացանց

опорная плита – հենասալ

опорно-поворотное устройство – հենաշրջադարձային սարքվածք

опорный пункт – հենակետ

опорный пункт геодезической сети – երկրաբաշխական ցանցի հենակետ

оппозиция – 1. ընդդիմություն, 2. см. *противостояние*

оправка – կալակ

определение – որոշում

определение изменений – см. *выявление изменений*

определение места – տեղադրության որոշում, գտնվելու տեղի որոշում

определение места по разновременным наблюдениям – տեղի որոշում ըստ տարածամանակյա դիտումների

определение местоположения – см. *локация*

определение местоположения радиотехническими средствами – տեղադրության որոշում ռադիոտեխնիկական միջոցներով

определение опасности и предупреждение – վտանգի որոշում և նախազգուշացում

определение расстояния до цели – см. *дальнометрия*

определение состава сил – ուժերի կազմի որոշում

определение типа – տեսակի որոշում

определитель видовой информации – տեսապատկերային տեղեկույթի որոշիչ

определяющие факторы – որոշիչ գործոններ

опробование – փորձում

опровержение – см. *отрицание*

опрос – հարցում

оптика – օպտիկա

оптико-тепловизионное контрсредство – օպտիկաջերմացուցային հակամիջոց, էլեկտրաօպտիկական ինֆրակարմիր հակամիջոց

оптимальная высота – օպտիմալ բարձրություն

оптимальная высота взрыва – պայթյունի օպտիմալ բարձրություն

оптимальное использование частот в радиоэлектронной борьбе – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի հաճախականությունների օպտիմալ օգտագործում

оптическая ось – օպտիկական առանցք

оптическая ось камеры – խցիկի օպտիկական առանցք

оптическая разведка – օպտիկական հետախուզություն

оптическая система поиска и обнаружения мин – օպտիկական ականորոնիչ

оптический – օպտիկական

оптический визир – օպտիկական դիտող

оптический прибор – օպտիկական սարք, օպտիկական գործիք

оптический прицел – օպտիկական նշանոց

оптоэлектронная разведка – см. *электронно-оптическая разведка*

опускная дверь – իջեցնովի դուռ

опустошать – см. *истреблять*

опустошение – 1. ենթարկում ավերածության, անայացում, 2. ավերածություն

опыт – 1. փորձ, 2. см. *эксперимент*

опытное учение – փորձառական զորավարություն

опытный личный состав – см. *подготовленный личный состав*

опытный образец – փորձանմուշ

орбитальная станция – ուղեծրային կայան

орган – մարմին

орган боевого обеспечения – մարտական ապահովման մարմին

орган военного управления – 1. զինվորական կառավարման մարմին, 2. ռազմական կառավարման մարմին

организатор военных учений – զորավար-ժուրթյան կազմակերպիչ

организации по производству и материально-техническому обеспечению НАТО – ՆԱՏՕ-ի՝ արտադրության և նյութատեխնիկական ապահովման գծով կազմակերպություններ

организационная единица – կազմակերպական միավոր

организационное устройство – կազմակերպվածք, կազմակերպական կառուցվածք

организационно-мобилизационный резерв – կազմակերպագորահավաքային ռեզերվ

организационно-штатная структура – կազմակերպահաստիքային կառուցվածք

организационно-штатное расписание – կազմակերպահաստիքային ցուցակ

организационно-штатное расписание, действующее во время кризиса – ճգնաժամի ժամանակ գործող կազմակերպահաստիքային ցուցակ

организационно-штатное расписание мирного времени – խաղաղ ժամանակվա կազմակերպահաստիքային ցուցակ

организационный центр эвакуации больных и раненых – վիրավորների և հիվանդների տարահանման կազմակերպական կենտրոն

организация – 1. կազմակերպություն, 2. կազմակերպում, 3. см. *организационное устройство*

организация боевого управления – մարտական կառավարման կազմակերպում

организация боевого управления, командование, управление, связь и разведка – մարտական կառավարման կազմակերպում, հրամանատարություն, կառավարում, կապ և հետախուզություն

Организация Варшавского договора – Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպություն, Արևելյան բլոկ

организация войск (сил) – 1. զորքերի կազմակերպում, 2. զորքերի կազմակերպվածք

организация в системе НАТО – ՆԱՏՕ-ի համակարգի կազմակերպություն

Организация Договора о коллективной безопасности – Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն, ԿԱԴԿ, Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպություն, ՀԱԴԿ

Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе – Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպություն, ԵԱՀԿ

орган наземного управления полетами – թռիչքների վրագետնյա կառավարման մարմին

орган постановки задач (НАТО) – խնդիրների առաջադրման մարմին (ՆԱՏՕ)

орган постановки контрразведывательных задач – հակահետախուզական խնդիրների առաջադրման մարմին

орган распределения воздушного транспорта – օդային տրանսպորտի բաշխման մարմին

орган сбора (разведывательной) информации – տեղեկույթի (հետախուզական) հավաքման մարմին

орган управления запасами материальных средств – նյութական միջոցների պաշարները կառավարող մարմին

орган управления сбором данных – տվյալների հավաքման կառավարման մարմին

организация закупок в особой обстановке – հատուկ իրավիճակում գնումների կազմակերպում

организация иностранной разведки – օտարերկրյա հետախուզական կազմակերպություն

организация использования воздушного пространства – օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպում

организация наблюдения – դիտման կազմակերպում

организация наземных наблюдателей – վրագետնյա դիտորդների կազմավորում

организация обеспечения действий ВМС – ՌՇՈՒ-ի գործողությունների ապահովման կազմակերպում

Организация Объединенных Наций – Միավորված ազգերի կազմակերպություն, ՄԱԿ

организация подрядных работ – կապալային աշխատանքների կազմակերպում

организация по проведению технической экспертизы – տեխնիկական փորձաքննության կազմակերպություն

Организация Североатлантического договора – Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի կազմակերպություն, Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի դաշինք, ՆԱՏՕ

организация сети РЛС – ռադիոտեղորոշումային կայանների ցանցի ստեղծում

Организация управления центральноевропейским трубопроводом – Կենտրոնական եվրոպական խողովակաշարի կառավարման կազմակերպություն

организация-координатор – համադասող կազմակերպություն

организованная помеха – կազմակերպված խանգարում

органы военного управления НАТО – ՆԱՏՕ-ի ռազմական կառավարման մարմիններ

органы военного управления, участвующие в планировании и проведении межвидовых операций (учений) – ռազմական կառավարման մարմիններ, որոնք մասնակցում են միջտեսակային օպերացիաների (գորավարժությունների) պլանավորմանն ու անցկացմանը

орден – 1. շքանշան, 2. ուխտ

ордер – օրդեր

ордер на арест – կալանքի օրդեր, կալանքի սանկցիա

ордер на обыск – խուզարկման օրդեր

ординарец – հանձնակատար

ориентация – կողմնորոշում

ориентир – 1. կողմնորոշիչ, ուղենիշ, 2. *см. контрольная точка*

ориентир для выхода в район десантирования – գործըքի շրջան մտնելու կողմնորոշիչ

ориентир на местности – տեղանքի կողմնորոշիչ, ռելիեֆի առանձնահատկություն

ориентирование – կողմնորոշում

ориентирование на местности – կողմնորոշում տեղանքում

ориентировочный пункт – կողմնորոշումային կետ

ортодромия – օրթոդրոմագիծ

ортоморфная проекция – ուղղածն պրոյեկցիա, հավասարանկյուն պրոյեկցիա

орудие – 1. գործիք, 2. հրանոթ

орудие для метания подрывных зарядов – պայթեցնող լիցքեր նետող հրանոթ

орудийная башня – *см. турель*

орудийный огонь – հրանոթային կրակ

орудийный расчет – հրանոթային մարտահաշվարկ, հրետանային մարտահաշվարկ

орудийный салют – հրանոթային սալյուտ, հրանոթային կրակողջույն

оружейник – *см. оружейный мастер*

оружейный мастер – զինագործ

оружие – զենք

«Оружие к осмотру!» – «Ձենքն ստուգման»

оружие массового поражения – զանգվածային խոցման զենք

оружие массового уничтожения – *см. оружие массового поражения*

оружие нанесения удара по площади – մակերեսով հարված հասցնող զենք

оружие на новых физических принципах – նոր ֆիզիկական սկզբունքներով զենք

оружие направленного действия – ուղղորդված ներգործությամբ զենք

оружие направленной энергии – ուղղորդված էներգիայի զենք

оружие нелетального действия – ոչ մահաբեր զենք

оружие непосредственного воздействия – անմիջական ազդեցության զենք

оружие, носимое на поясном ремне или портупее – ուսակալի կամ գոտու վրա ամրացվող զենք

оружие поддержки – աջակցման զենք

оружие пушечного типа – թնդանոթի տիպի զենք

«Оружие разряжено» – «Ձենքը լիցքաթափված է», «Ձենքը պարաված է»

оружие с лазерным наведением – լազերային ուղղորդմամբ զենք

«Оса» – «Օսա»

осада – պաշարում

осадка – ընկղմվածք

осадка корабля – նավի ընկղմվածք

осаждать – 1. պաշարել, 2. նստեցնել

осаждение – նստեցում

осанка – կեցվածք

осведомитель – *см. информатор*

осведомленность – տեղյակություն, տեղեկացվածություն

осведомленность о боевом пространстве – մարտական տարածության մասին տեղեկացվածություն

осветительная бомба для аэрофотосъемки – լուսավորիչ ռումբ օդալուսանկարման համար

осветительный огонь – լուսավորող կրակ

осветительный патрон – լուսավորիչ փամփուշտ

осветительный снаряд – լուսավորման արկ, լուսասփյուռ արկ

освещение – 1. լուսավորություն, 2. լուսավորում

освещение в промежуточной полосе – լուսավորություն միջակա գոտում

освещение в средствах массовой информации – լուսաբանում զանգվածային լրատվության միջոցներում	ослепление вспышкой – շլացում
освещение рассеянным светом – լուսավորություն ցրված լույսով	ослепляющий химический агент – կուրացնող ազդանյութ
освещение с интервалами – ընդմիջարկումներով լուսավորում	осмотр – 1. զննում, 2. ստուգազննում, 3. սմ. <i>обследование</i>
освещение целей на поле боя – նշանակետերի լուսավորում մարտադաշտում	осмотренность – զգուշություն, զգուշավորություն
освещение цели лазерным целеуказателем – թիրախի լուսավորում լազերային նշանացույցով	осмотренный – սմ. <i>осторожный</i>
освидетельствование – սմ. <i>обследование</i>	осмотр места преступления – տեղազրնություն, հանցագործության վայրի զննում
освободительная война – ազատագրական պատերազմ, ազատամարտ	осмотр местности – տեղազննություն
освобождение – 1. ազատում, 2. ազատագրում	осмотр самолета – ինքնաթիռի ստուգազննում
освобождение заложников – պատանդների ազատում	оснащение – 1. սմ. <i>экипировка</i> , 2. զինում
освобождение от военной службы – ազատում զինվորական ծառայությունից, զինծառայությունից ազատում	оснащение вооружением – 1. սմ. <i>вооружение</i> 2, 2. սմ. <i>превращение в вооружение</i>
освобождение от должности – սմ. <i>увольнение с работы</i>	основа – հիմք
освобождение пленного на слово – գերու ազատում՝ խոսքի դիմաց	основание – 1. հիմք, պլակալի, 2. հիմունք, 3. սմ. <i>основа</i>
освобожденная территория – ազատագրված տարածք	основная военная база – հիմնական զորակայան
осечка – խլաթում	основная гражданская специальность – հիմնական քաղաքացիական մասնագիտություն
осколочная граната – բեկորային նռնակ	основная задача – հիմնական խնդիր
осколочная мина – բեկորային ական	основная конференция по планированию – պլանավորման հարցերով հիմնական խորհրդաժողով
осколочное ранение – բեկորային վիրավորում	основная опорная сеть – հիմնական հենացանց
осколочно-фугасная авиационная бомба – բեկորաֆուգասային ավիացիոն բոմբ	основная радиочастота – հիմնական ռադիոհաձախականություն
осколочно-фугасный боеприпас – բեկորաֆուգասային զինամթերք	основная стойка – զգաստ դրություն, հիմնական ուղղակեցվածք
оскорбление – վիրավորանք	основная точка наводки – ուղղորդման հիմնական կետ
оскорбление действием – վիրավորանք գործողությամբ	основная утолщенная горизонталь – հիմնական հաստացված հորիզոնագիծ
ослабление – 1. թուլացում, 2. սմ. <i>затухание</i>	основная часть авангарда – առաջապահ զորքի հիմնական մաս

основная ядерная держава – հիմնական միջուկային տերություն

основное направление – հիմնական ուղղություն

основной – 1. հիմնական, 2. հիմքային

основной боевой танк – հիմնական մարտական տանկ

основной командный пункт – հիմնական հրամանատարական կետ

основной масштаб – հիմնական մասշտաբ

основной план операции – հիմնական օպերացիոն պլան

основной позывной – հիմնական պայմանական, հիմնական կոչնակ

основной поток – հիմնական հոսք

основной потребитель – հիմնական սպառող

основной путь подвоза – առբերման հիմնական ուղի

основной район боевых действий – մարտական գործողությունների հիմնական շրջան

основной рубеж развертывания – ծավալման հիմնական բնագիծ

основной танк – հիմնական տանկ

основные методы выполнения задач – խնդիրների կատարման հիմնական մեթոդներ

основные принципы – հիմնական սկզբունքներ

основные разведывательные данные – հիմնական հետախուզական տվյալներ

основные разведывательные сведения о своих силах и средствах – հիմնական հետախուզական տեղեկություններ յուրային ուժերի և միջոցների մասին

основные силы по выполнению задания – առաջադրանք կատարող հիմնական ուժեր

основные требования к проведению военных учений – զորավարժության անցկացման հիմնական պահանջներ

основообразующий принцип – հիմնակազմիչ սկզբունք

основополагающий принцип – հիմնարար սկզբունք

особая обстановка, требующая осуществления военных действий – ռազմական գործողություններ պահանջող հատուկ իրավիճակ

особая опасность – առանձնակի վտանգ

особая точка – см. *критическая точка 2*

особенность рельефа – см. *ориентир на местности*

особенный – առանձնահատուկ

особо важная цель – 1. առանձնակի կարևորությամբ նշանակետ, 2. առանձնակի կարևորությամբ նպատակ

особо важный и срочный груз – առանձնակի կարևոր ու շտապ բեռ

особо важный объект – հույժ կարևոր օբյեկտ

особое событие – առանձնահատուկ իրադարձություն, առանձնահատուկ դեպք

особое событие для национальной безопасности – ազգային անվտանգության համար առանձնահատուկ իրադարձություն

особо опасный воздушный груз – առանձնակի վտանգավոր օդային ուղեբեռ

особый – առանձնակի

особый состав войск усиления – լրաուժի առանձնահատուկ կազմ

оспа – ծաղկախտ, ծաղիկ

оставить – լքել, թողնել

оставленное оборудование – թողած սարքավորանք

оставшийся в живых – см. *выживший*

остановка – 1. կանգառ, 2. կանգառում, 3. դադարում

остаточная радиация – մնացորդային ռադիացիա

остаточное заражение – մնացորդային վարակում, մնացորդային ախտահարում

остов – см. *корпус*

остов бронированной машины – գրահապատ մեքենայի հիմնակմախք	ответственность – պատասխանատվություն
остов самолета – ինքնաթիռի կմախք	ответственный за выполнение воздушной задачи – օդային խնդրի կատարման համար պատասխանատու
осторожность – см. <i>осмотрительность</i>	
осторожный – զգուշավոր, շրջահայաց	ответственный за график учений – զորավարժության ժամանակացույցի համար պատասխանատու
острие стрелы – см. <i>наконечник стрелы</i>	
острый – սուր	ответственность за хранение ядерного оружия и его компонентов – միջուկային զենքի և դրա բաղադրատարրերի պահման պատասխանատվություն
острый вопрос – սուր հարց	
острый конец – սուր ծայր	ответственный за мобилизацию – զորահավաքի համար պատասխանատու
острый радиационный синдром – սուր ճառագայթային համախտանիշ	ответственный за перевозки – փոխադրումների համար պատասխանատու
осуществление – իրականացում, իրագործում	ответственный за проведение учения – զորավարժության անցկացման համար պատասխանատու
«Отбой!» – «Քո՛ւն», «Քնե՛լ»	ответственный по сбыту – բաշխման պատասխանատու
отбор – ընտրագատում	ответчик – պատասխանիչ
отбор агентов для работы с источниками разведывательной информации – հետախուզական տեղեկությունների աղբյուրների հետ աշխատելու համար գործակալների ընտրագատում	отвлекающее действие – շեղող գործողություն
отборные войска – ընտրյալ զորք	отвлекающее нападение – շեղող հարձակում
отборный – ընտրյալ, ընտրովի	отвлекающий маневр – խաբեական տարաշարժ
отбытие – մեկնում	отвод – բացարկում
отвага – խիզախություն	отвод войск – см. <i>отход</i>
отважный – խիզախ	отдаленный – հեռու, հեռավոր, տարանջատված
отверстие – անցք	отдача – 1. հետհարված, 2. տացք
отвесный – см. <i>крутой</i>	отдел – բաժին, հատված
отвести фланг – см. <i>загнуть фланг</i>	отдел вооружения военно-воздушных сил – ռազմաօդային ուժերի սպառազինության բաժին
ответ – պատասխան	отдел вооружения сухопутных войск – ցամաքային զորքերի սպառազինության բաժին
ответ на ядерную угрозу – միջուկային սպառնալիքին պատասխան	отдел гражданского чрезвычайного планирования – քաղաքացիական արտակարգ պլանավորման բաժին
ответные действия по обеспечению защиты киберпространства – կիբեռտարածության պաշտպանությանն ուղղված պատասխան ձեռնարկումներ	
ответный огонь – պատասխան կրակ	
ответный удар – պատասխան հարված	
ответственная точка – պատասխանատու կետ, ստուգողական կետ	

отделение – 1. ջոկ, 2. սմ. *փилиал*, 3. անջատում

отделение полевой почты – դաշտային փոստի բաժանմունք

отдел закупок – գնումների բաժին

отдел закупок и снабжения – գնումների և մատակարարման բաժին

отдел контроля воздушного пространства – օդային տարածքի վերահսկման բաժին

отдел контроля за обычными вооружениями – սովորական սպառազինությունների վերահսկման բաժին

отдел координации авиационной поддержки – օդային աջակցության համադասման բաժին

Отдел координации и поддержки ПРМ – ԳՀԽ համադասման և աջակցման բաժին

Отдел координации и реализации учений Совета НАТО – ՆԱՏՕ-ի խորհրդի՝ զորավարությունների համադասման և իրականացման բաժին

отдел личного состава штаба – շտաբի՝ անձնակազմի բաժին

отдел оборонного сотрудничества – պաշտպանական համագործակցության բաժին

Отдел оборонной политики и партнерства НАТО – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և գործընկերության բաժին

отдел обслуживания конференций – խորհրդաժողովների սպասարկման բաժին

отдел планирования – պլանավորման բաժին

отдел планирования и составления речей – պլանավորման և ելույթների կազմման բաժին

отдел планирования строительства вооруженных сил – զինված ուժերի շինարարության պլանավորման բաժին

Отдел по вопросам отношений со странами и политики – Երկրների հետ հարա-

բերությունների և քաղաքականության բաժին

отдел политики и планирования – պլանավորման և քաղաքականության բաժին

Отдел политики кризисного регулирования – ճգնաժամային կարգավորման քաղաքականության բաժին

Отдел по региональным вопросам и Средиземноморскому диалогу – Տարածաշրջանային հարցերով և միջերկրածովյան երկխոսության բաժին

Отдел по связям со странами, не входящими в НАТО – ՆԱՏՕ-ի մեջ չմտնող երկրների հետ կապերի բաժին

отдел прессы и средств массовой информации – մամուլի և զանգվածային լրատվության միջոցների բաժին

отдел программ и военного сотрудничества – ծրագրերի և ռազմական համագործակցության բաժին

отдел противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության բաժին

отдел публикаций и рассылок – հրատարակումների և ցրման բաժին

отдел реализации инженерно-технических проектов – ինժեներատեխնիկական նախագծերի իրացման բաժին

отдел реализации технологических проектов – տեխնոլոգիական նախագծերի իրացման բաժին

Отдел стран НАТО – ՆԱՏՕ-ի անդամ պետությունների բաժին

отдел тылового обеспечения штаба – շտաբի թիկունքային ապահովման բաժին

отдел управления воздушным движением – օդային երթևեկության կառավարման բաժին

отдел управления программами – ծրագրերի կառավարման բաժին

отдел штаба НАТО – ՆԱՏՕ-ի շտաբի բաժին

отдельная армия – առանձին բանակ

отдельный – առանձին

отдельный мотострелковый полк – առանձին մոտոհրաձգային գունդ

Отдел ядерной политики – Միջուկային քաղաքականության բաժին

отдых – հանգիստ

отдых и восстановление сил – հանգիստ և ուժերի վերականգնում

отечество – հայրենիք

отживший режим – *см. старый режим*

отзыв – 1. պայմանական պատասխան, 2. *см. отозвание*

отказ – 1. մերժում, 2. հրաժարում, 3. հրաժարական

отказ в работе – խափանում

отказ мотора – շարժիչի խափանում

отказ кандидата баллотироваться – թեկնածուի հրաժարում ընտրապայքարից

отказ от должности – *см. отставка 1*

отказ от права – *см. уступка*

отказать – մերժել, չհամաձայնվել

откат – հետզուրք

отклик – արձագանք, պատասխան

отклонение – շեղում

отклонение к северу – շեղում դեպի հյուսիս

отклонение от курса – շեղում ուղղույթից

отклонение от точки прицеливания – շեղում նշանառման կետից

отклонение эпицентра ядерного взрыва – միջուկային պայթյունի էպիկենտրոնի շեղում

отклонить – *см. отказать*

отключение – անջատում

отключение двигателя ракеты – հրթիռի շարժիչի անջատում

откомандировать – *см. командировать*

открытая местность – բաց տեղանք

открытие – 1. *см. изобретение*, 2. *см. обнаружение*, 3. *см. выявление*

открытое море – *см. международные воды*

открытое небо – բաց երկինք

открытое хранилище боеприпасов и токсичных веществ – պայթուցիկ զինամթերքի և թունավոր նյութերի բաց պահոց

открытые действия – անթաքույց գործողություններ

открытый вагон – բաց վագոն, հարթավագոն

открытый город – բաց քաղաք

открытый договор – բաց պայմանագիր

открытый океан – բաց օվկիանոս

отлив – տեղատվություն

отличие – գերազանցություն

отмена предыдущего приказа – նախորդ հրամանի չեղյալ հայտարարում

отменить боевую готовность – չեղյալ հայտարարել մարտական պատրաստությունը

отметка высоты – բարձրության թվանիշ

отмобилизование – վերջնամրիլիզացում

«отмывание» денег – փողերի «լվացում»

отмывка (в картографии) – ստվերավորում

относительная биологическая эффективность – հարաբերական կենսաբանական արդյունավետություն

относительная высота сбрасывания – վայրնետման հարաբերական բարձրություն

относительность – հարաբերականություն, հարաբերականության սկզբունք

относительный пеленг – *см. курсовой угол*

относящийся к военной полиции – զինվորական ոստիկանությանն առնչվող

относящийся к зрению – *см. зрительный*

отношение – 1. հարաբերություն, 2. *см. поза*, 3. կապ, առնչություն

отношения, вытекающие из договора – *см. договорные отношения*

отображение – 1. արտապատկեր, 2. արտացոլում, արտապատկերում

отображение горизонтальной обстановки – հորիզոնական իրադրության արտացոլում

отображение обстановки с опознанными целями – որոշարկված նշանակետերով իրադրության արտացոլում

отождествление – նույնացում

отозвание – հետկանչում

отойти – հեռանալ

оторвавшийся от земли – գետնից կտրված

отпор – հակահարված

отправка – առաքում

отправлен в свою часть – ուղարկված է իր զորամաս

отправление власти – իշխանության իրականացում

отправляться (в дорогу) – ճանապարհ ընկնել

отправная точка – *см. начальная точка 1*

отпуск – 1. արձակուրդ, 2. բացթողում

отпуск по семейным обстоятельствам – արձակուրդ ընտանեկան հանգամանքներով

отпускание – բացթողում, նետում

отравляющее вещество – թունավոր նյութ

отравляющее вещество нервно-паралитического действия – նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութ

отравляющее вещество общевойскового действия – ընդհանուր թունավորիչ գործողությամբ թունավոր նյութ

отравляющее вещество раздражающего действия – գրգռիչ թունավոր նյութ

отравляющее вещество удушающего действия – հեղձուցիչ թունավոր նյութ

отражатель – անդրադարձիչ

отражательный прицел – *см. зеркальный прицел*

отражатель-усилитель – անդրադարձիչ-ուժեղացուցիչ

отражать – անդրադարձնել

отражение – 1. հետմղում, 2. անդրադարձում

отражение агрессии – ագրեսիայի հետմղում

отражение атаки – գրոհի հետմղում

отражение или предотвращение агрессии – ագրեսիայի հետմղում կամ կանխում

отражение контрудара (контратаки) – հակահարվածի (հակահարձակման) հետմղում

отражение нападения – հարձակման հետմղում

отраженное освещение – անդրադարձված լուսավորություն

отрасль – ճյուղ

отрасль науки – գիտության ճյուղ, գիտաճյուղ

отрезание – կտրում

отрезок – հատված

отрезок маршрута – երթուղու հատված

отрицание – մխտում, հերքում

отрицательная высота – *см. УГОЛ СКЛОНЕНИЯ*

отрицательные последствия – բացասական հետևանք

отрицательный – բացասական

отрицательный угол места цели – նշանակետի տեղի բացասական անկյուն, նշանակետի տեղադրության բացասական անկյուն

отрицательный угол местности – տեղանքի բացասական անկյուն

отрыв – պոկում, պոկվելը

отрыв от преследования – հակառակորդից պոկվելը

отрыв от противника – պոկում հակառակորդից

отряд – ջոկատ

отряд десантных кораблей – ավիանիչ նավերի ջոկատ	отток капитала – см. <i>выбытие денежных средств</i>
отряд координации воздушно-наземных действий – օդացանաքային գործողությունները համադասող ջոկատ	отход – հետքաշում, հետխաղացում, զորքի հետքաշում
отряд самообороны – ինքնապաշտպանական ջոկատ	отход войск – զորքի հետխաղացում
отсев кадров – կադրերի մաղում	отчет – հաշվետվություն
отсек – հատվածամաս	отчетная дата – հաշվետվական ամսաթիվ
отсек боевой части – մարտական մասի հատվածամաս, ՄՄ հատվածամաս	отчетный период – հաշվետու ժամանակաշրջան
отсек БЧ – см. <i>отсек боевой части</i>	отчет о прибылях и убытках – հաշվետրվություն շահույթների և վնասների մասին
отсечка-отражатель – անջատիչ-անդրադարձիչ	отчет о производительности труда – հաշվետվություն աշխատանքի արտադրողականության մասին
отсечная позиция – հատիչ դիրք	отчет по итогам разбора военного учения – հաշվետվություն՝ զորավարժության վերլուծության արդյունքներով
отслеживание ситуации – հետևում իրադրությանը	отчизна – см. <i>отечество</i>
отсроченный платеж – հետաձգված վճարում	отчуждение – օտարում
отсрочка – հետաձգում, տարկետում	отщепенец – см. <i>изгой</i>
отсрочка от военной службы – տարկետում զինվորական ծառայությունից	отъезд – հեռացում, մեկնում
отсрочка от призыва – զորակոչից տարկետում	отъюстированное фокусное расстояние – ճշտադրված կիզակետային հեռավորություն
«Отставить!» – «Թողնել!»	офис – գրասենյակ, բյուրո
отставка – 1. պաշտոնաթողություն, 2. հրաժարական	офицер – սպա
отставший – հետ մնացած	офицер, ведущий дознание – հետաքննություն վարող սպա
отстранение от должности – պաշտոնազրկություն, պաշտոնանկություն	офицер действительной службы – см. <i>кадровый офицер</i>
отстрел – 1. կրականետում, 2. կրակափորձում	офицер-координатор по готовности к чрезвычайным ситуациям – արտակարգ իրավիճակներին պատրաստության գծով համադասող սպա
отстрелянная гильза – կրակված փարկուճ	офицер, координирующий авиамедэвакуацию – ավիացիոն բուժտարահանումը համակարգող սպա
отступление – նահանջ	офицер, летчик – օդաչու սպա
отсутствие надлежашего управления – см. <i>неэффективное управление</i>	офицер огневой позиции – կրակային դիրքի ավագ, մարտկոցի ավագ սպա
отсутствующий – բացակա	
отсутствующий из части (обычно без разрешения) – զորամասից բացակա	
отсылка – см. <i>отправка</i>	

охрана и оборона склада – պահեստի պահպանությունն ու պաշտպանություն	оценка обстановки – իրադրության գնահատում
охрана колонны – շարայան պահպանություն	оценка обстановки командиром (командующим) – հրամանատարի կողմից իրադրության գնահատում
охрана общественного порядка – հասարակական կարգի պահպանում, հասարակական կարգուկանոնի պահպանում	оценка общественных дел – հանրային գործերի գնահատում
охрана объекта, подлежащего разрушению – պայթեցման ենթակա օբյեկտի պահպանաշղկատ	оценка оперативной готовности – օպերատիվ պատրաստության գնահատում
охрана объектов – օբյեկտների պահպանում	оценка применимости – կիրառելիության գնահատում
охрана физических лиц – ֆիզիկական անձանց պահպանում	оценка результатов боевого воздействия – մարտական վնասների գնահատում
охранение – 1. պահպանություն, պահպանում, 2. պահպանաշղկատ	оценка результатов стрельбы – <i>см. оценка стрельбы</i>
охранение конвоя – պահականավախումբ	оценка риска – ռիսկի գնահատում
охранная сигнализация – պահպանական ազդասարք, ահազանգող սարք	оценка ситуации – իրավիճակի գնահատում
охранник – 1. պահանորդ, 2. <i>см. телохранитель</i>	оценка степени готовности базы – զորակայանի պատրաստության աստիճանի գնահատում
охраняющие эмблемы – պաշտպանիչ խորհրդանշաններ	оценка степени обеспечения скрытности операции – օպերացիայի ծածուկության ապահովվածության աստիճանի գնահատում
оценивание – <i>см. оценка 2</i>	оценка степени ядерного поражения – միջուկային խոցման աստիճանի գնահատում
оценивающая организация – գնահատող կազմակերպություն	оценка степени ядерного поражения – միջուկային խոցման աստիճանի գնահատում
оценка – 1. գնահատական, 2. գնահատում, 3. գնահատանք, բարձր գնահատական	оценка стрельбы – հրաձգության գնահատում, հրաձգության արդյունքների գնահատում
оценка атакующих действий – հարձակողական գործողությունների գնահատում	оценка территории или ситуации путем быстрого осмотра – տարածքի կամ իրավիճակի գնահատում արագ գննմամբ
оценка важнейших средств и инфраструктур – կարևոր միջոցների և ենթակառուցվածքների գնահատում	оценка территории или ситуации путем быстрого осмотра – տարածքի կամ իրավիճակի գնահատում արագ գննմամբ
оценка «да–нет» – «այո–ոչ» սկզբունքով գնահատում, «համապատասխանում է–չի համապատասխանում» սկզբունքով գնահատում	оценка тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման գնահատում
оценка «идет–не идет» – <i>см. оценка «да–нет»</i>	оценка угроз и уязвимости – սպառնալիքների և խոցելիության գնահատում
оценка материального ущерба – նյութական վնասների գնահատում	оценка угрозы – սպառնալիքի գնահատում
оценка местности – տեղանքի գնահատում	оценка уровня боевой готовности – մարտական պատրաստության մակարդակի գնահատում

оценка ущерба – վնասի գնահատում
 оценка ущерба после нанесения удара – հարվածից առաջացած վնասի գնահատում
 оценка уязвимости – խոցելիության գնահատում
 оценка уязвимости от ядерного оружия – միջուկային զենքով խոցելիության գնահատում
 оценка функционального ущерба – գործառնության վնասի գնահատում
 оценка характера и степени повреждений – վնասվածության բնույթի և աստիճանի գնահատում
 оценка эффективности боеприпасов – զինամթերքի արդյունավետության գնահատում
 оцепление – 1. շուրջկալ, 2. շուրջկալում
 очаг – օջախ
 очаг землетрясения – երկրաշարժի օջախ
 очаг напряженности – լարվածության օջախ
 очаг чрезвычайной ситуации – արտակարգ իրավիճակի օջախ
 очень высокая частота – շատ բարձր հաճախականություն
 очередность захода на посадку – վայրէջքանուտի հերթականություն
 очередность перевозок – փոխադրումների հերթականություն
 очередь – կրակահերթ
 очистка – 1. մաքրում, 2. *см. мутье*
 очистка местности от мин – *см. разминирование*
 очищение от врага – թշնամազերծում
 очищенный иприт – զտված իպրիտ
 очки – ակնոց
 очки ночного видения – գիշերային դիտման ակնոց
 очко взрывателя – պայթիչային խոռոչ
 очная ставка – առերեսում

ошибка – սխալ
 ошибка при бомбометании – սխալ ռմբակներում
 ошибка ускорения – արագացման սխալ

П

Пагуошское движение – Պագուոշյան շարժում
 падение – 1. անկում 2. *см. гибель*
 паек – 1. մթերաբաժին, 2. *см. суточный паек*
 пакет – փաթեթ, կապոց
 пакетированный груз – փաթեթավորված բեռ
 пакт – պակտ
 пакт о ненападении – չհարձակման պակտ
 палисад – ցցապատնեշ
 палка – մահակ, ցուպ
 палуба – տախտակամած
 паника – խուճապ
 панисламизм – պանիսլամականություն
 панорама – *см. вид 3*
 панорамная камера – համայնապատկերային տեսախցիկ
 пантюркизм – պանթյուրքականություն
 папка – 1. թղթապանակ, 2. *см. дело*
 папка с документацией о целях – նշանակետերի վերաբերյալ տվյալների փաթեթ
 параван – առաջակալ
 парад – 1. զորահանդես, զինվորական շքերթ, 2. *см. демонстрация 2*
 парадигма – հարացույց
 парадная форма – *см. парадная форма одежды*
 парадная форма одежды – տոնական համազգեստ

парадный вход – <i>см. подъезд</i>	партизан – պարտիզան
параллакс – տեղագանություն, պարալաքս	партизанская война – պարտիզանական պատերազմ
параллактический угол – տեղագանական անկյուն, պարալաքսային անկյուն	партизанские силы – պարտիզանական ուժեր
параллельная классификация – զուգահեռ դասակարգում	партизанский рейд – պարտիզանական մարտարշավ
параметр – պարամետր	партизанское движение – պարտիզանական շարժում
парашют – պարաշյուտ, անկարգել	партия – կուսակցություն
парашютист – պարաշյուտիստ, անկարգելորդ, պարաշյուտավոր, օդային իջազորային	партия боеприпасов – զինամթերքի խմբաքանակ
парашютист-десантник – իջազորային	партия военной техники, готовая к отправке (в планировании военных перевозок) – առաքման պատրաստ ռազմական տեխնիկայի խմբաքանակ
парашютное десантирование – պարաշյուտային գործըք	партнерство – գործընկերություն
парашютный десант – պարաշյուտային իջազոր	«Партнерство ради мира» – «Գործընկերություն հանուն խաղաղության», ԳՀԽ
парение – ճախրում	партнерствующее государство – գործընկեր պետություն
парирование угрозы – սպառնալիքի հետմղում	парус – առազաստ
паритет – համամասնություն	паспорт – <i>см. свидетельство</i>
паритет покупательной способности – զնոդունակության համամասնություն	пассажирский вагон – մարդատար վագոն
парк – 1. հավաքակազմ, 2. հավաքակայան	пассивная защита от химического, биологического, радиологического и ядерного нападения – պասիվ պաշտպանություն քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային հարձակումներից
парк бронетехники – 1. զրահատեխնիկայի հավաքակազմ, 2. զրահատեխնիկայի հավաքակայան	пассивная (не контактная) мина – պասիվ ական
парк военной техники – 1. ռազմական տեխնիկայի հավաքակազմ, 2. ռազմական տեխնիկայի հավաքակայան	пассивная оборона – պասիվ պաշտպանություն
парковать – կայանել	пассивная политика информирования общественности – հաաարակայնության իրազեկման պասիվ քաղաքականություն
парковка – կայանատեղ	пассивная противовоздушная оборона – պասիվ հակաօդային պաշտպանություն
парламент – խորհրդարան	пассивное положение мины – ականի պասիվ վիճակ
парламентаризм – խորհրդարանականություն	пассивное самонаведение – պասիվ ինքնուղղորդում
парламентский контроль – խորհրդարանական վերահսկողություն	
пароль – նշանաբան, նշանաբառ, պայմանաբառ	
паром – լաստանավ	

пассивность – պասիվություն
 пассивные меры радиоэлектронной за- щиты – ռադիոէլեկտրոնային պաշտպա- նության պասիվ միջոցներ
 пассивные очки ночного видения – խա- վարատես ակնոց
 пассивный – 1. պասիվ, իներտ, 2. չճա- ռագայթող
 пасть в бою – զոհվել, սպանվել (մար- տուն)
 патогенный – ախտածին
 патриархат – հայրիշխանություն
 патриот – հայրենասեր, ազգասեր
 патрон – փամփուշտ
 патронная лента – փամփշտաժապավեն
 патронная обойма – պահունակ
 патронная сумка – փամփշտապարկ
 патронник – փամփշտանոց
 патрон противогаза – հակազազի զտիչ տուփ
 патронташ – փամփշտակալ
 патрулирование – պարեկում, պարեկութ- յուն
 патрулирование воздушного простран- ства – օդային տարածքի պարեկում
 патруль – պարեկ
 патруль зачистки местности от врага – տեղանքի ոսոխազերծման պարեկ
 патрульная служба – պարեկային ծառա- յություն
 патрульно-постовой полк – պարեկապա- հակային գունդ
 патрульный – պարեկային
 пауза – *см. перерыв*
 пацифизм – խաղաղապաշտություն, պա- ցիֆիզմ
 пацифист – պացիֆիստ
 пачка – 1. տուփ, 2. *см. связь*
 ПВО – *см. противовоздушная оборона*

ПДПЧ – *см. план действий по подготовке к членству в НАТО*
 «Пейвудей» – «Փեյվուեյ»
 пеленгатор – ուղղորոշիչ
 пеленгационный – ուղղորոշիչ
 пеленгация – ուղղորոշում
 пеленг по координатной сетке – ուղղորո- շում ըստ կոորդինատային ցանցի
 пеленг створа – ուղեգծանիշի ուղղորո- շում
 пенетратор – ներթափանցիչ
 пенсионный фонд – թոշակային ֆոնդ
 Пентагон – *см. оборонное ведомство США*
 первая помощь – առաջին օգնություն
 первое испытание на каком-либо по- прище – *см. боевое крещение*
 первоначальная оценка – սկզբնական գնահատում
 первоначальная подготовка новобран- цев – նորակոչիկների սկզբնական պատ- րաստում, նորակոչիկների պատրաստ- ման ծրագիր
 первоначальное преимущество – սկզբ- նական առավելություն
 первоначальный район сосредоточения – կենտրոնացման նախնական շրջան
 первоочередная цель – առաջնահերթ թի- րախ, շտապ ոչնչացման ենթակա նշա- նակետ
 первоочередность – առաջնահերթություն, գերակայություն
 первоочередность перевозок – փոխա- դրումային առաջնահերթություն
 первопроходец – ռահվիրա
 первостепенные потребности в разведы- вательных данных – հետախուզական տվյալների առաջնահերթ պահանջումը
 первый эшелон – *см. передовой эшелон*
 первый эшелон атаки – հարձակման ա- ռաջին շարակարգ
 перебазирование – վերաբազավորում

перебежка – 1. վազեվազք, 2. դիրքափոխում

перебежчик – փախստակ

перебрасываемая вместе с составом боевая техника – անձնակազմի հետ տեղափոխվող մարտական տեխնիկա

перебрасываемые по воздуху войска – օդով տեղափոխվող զորք, օդային ճանապարհով տեղափոխված ցամաքային զորք

переброска – տեղափոխում

переброска больных и раненых – հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխում

переброска по воздуху – օդային տեղափոխում, տեղափոխում օդով

перевал – լեռնանցք

перевалочная база – փոխաբերման բազա

перевалочный пункт – փոխաբերման կետ

перевес – գերակշռում, իշխում

перевес в воздушных силах – գերակշռում օդային ուժերում

перевод – 1. տեղափոխում, 2. փոխադրում, 3. թարգմանություն

перевод на новую должность – տեղափոխում նոր պաշտոնի

перевод экономики на военные рельсы – տնտեսության փոխադրում ռազմական ռելսերի

перевоз – *см. переправа 2*

перевозимость – *см. транспортабельность*

перевозимый по воздуху – օդով տեղափոխելի

перевозка – փոխադրում

перевозка морского десанта – ծովային դեսանտի տեղափոխում

первооружение – վերազինում

переворот – հեղաշրջում

переворот через крыло – *см. полубочка*

перевязка – վիրակապում

перевязочный материал – 1. վիրակապի պարագաներ, 2. վիրակապության նյութեր

перевязочный пункт – վիրակապարան

перевязывать – վիրակապել

перевязь – ուսափոկ

переговорное устройство – խոսափարք

переговоры – բանակցություն

перегрузка – 1. գերբեռնվածություն, 2. վերաբեռնում

перегруппировка – վերախմբավորում

перегруппировка войск – զորքի վերախմբավորում

перед – առաջամաս, առաջք

передаточный механизм – փոխանցման մեխանիզմ

передача – 1. փոխանցում, 2. հաղորդում

передача во временное подчинение – *см. придание*

передача информации – *см. сообщение*

передача информации в вышестоящую инстанцию – տեղեկույթի հաղորդում վերադասին

передача на внутренний подряд – *см. инсорсинг*

передача полномочий – *см. делегирование полномочий*

передача разведывательной информации – հետախուզական տեղեկույթի հաղորդում

передача ресурсов – ռեսուրսների փոխանցում

передача территории – տարածքի հանձնում

передача траектории – հետագծի փոխանցում

передача управления самолетом – ինքնաթիռի կառավարման փոխանցում

передающая антенна – արձակիչ

передвижение – տեղաշարժ, տեղաշարժում

передвижение войск – 1. զորքի տեղաշարժ, 2. զորքի տեղափոխում

передвижение войск, военной техники – զորքերի, ռազմական տեխնիկայի տեղաշարժ

передвижная пусковая установка ракет класса «земля-земля» – «երկիր-երկիր» դասի հրթիռների արձակման շարժական կայանք

передвижной – 1. տեղափոխովի, տեղափոխելի, 2. շարժական

передел – վերածնունդ

передислокация – 1. վերադիրքավորում, 2. վերատեղաբաշխում

передислокация войск – զորքի վերատեղաբաշխում

переднее стекло – *см. ветровое стекло*

передний – առջևի, առաջնային

передний край обороны – պաշտպանության առջևի եզր

передний край собственных войск – յուրային զորքի առջևի գիծ

передний скат – առջևի լանջ

передняя часть – *см. перед*

передовая база – առաջադիր գորակայան

передовая база тылового обеспечения военно-морских сил – ռազմածովային ուժերի թիկունքային ապահովման առաջադիր բազա

передовая зона – առաջնային գոտի

передовая линия – *см. линия фронта*

передовая операционная база – ապահովման առաջադիր բազա

передовая якорная стоянка флота – նավատորմի առաջադիր խարսխակայան

передовое базирование – առաջադիր բազավորում

передовое наблюдение – առաջավոր դիտում

передовой – 1. առաջավոր, առաջագնաց, առաջադիր, 2. *см. прогрессивный*

передовой авианаводчик – առաջավոր ավիատուղողորդիչ

передовой аэродром – առաջադիր թռիչքադաշտ

передовой командный пункт – առաջադիր հրամանատարական կետ

передовой наблюдатель – առաջավոր դիտորդ

передовой отряд – առաջավոր ջոկատ

передовой пункт пополнения боекомплекта и дозаправки горючим – մարտալրակազմի ու վառելիքի լրացման առաջադիր կետ

передовой эшелон – առաջադիր շարակարգ

передовые позиции противника – հակառակորդի առաջավոր դիրքեր

передок – *см. перед*

передок орудия – հրանոթի առաջք

переезд – 1. գծանց, 2. տեղափոխում

пережиток – վերապրուկ, մնացուկ

перезагрузка – վերաբեռնում

перезарядка – *см. перезаряжение*

перезаряжение – վերալիցքավորում

перейти в наступление – անցնել հարձակման

перейти из запаса на действительную службу – պահեստազորից անցնել իսկական զինծառայության

перейти на сторону противника – անցնել հակառակորդի կողմը

перекачка горючего под высоким давлением – վառելիքի վերամղում մեծ ճնշման տակ

переключка – անվանականիչ

переключатель – ուղեփոխիչ

перекрестный огонь – խաչաձև կրակ

перекресток – 1. *см. скрещение дорог*, 2. *см. точка пересечения*

перекрытие – 1. վրածածկ, 2. վրածածկում, 3. փակում

перекур – ծխելադադար	переправа – 1. անցում, 2. գետանց, անցատեղ
перелет – բռիչքանցում	перепрограммирование средств радиоэлектронной борьбы – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի միջոցների վերածրագրավորում
перелив – <i>см. переполнение</i>	перераспределение – վերաբաշխում
переливание крови – արյան փոխներարկում	перераспределение ресурсов – ռեսուրսների վերաբաշխում
перелом – բեկում	перераспределяющая инстанция – վերաբաշխող մարմին
переломный момент – <i>см. поворотный момент</i>	перерыв – ընդհատում, ընդմիջում, դադար
переменность – <i>см. переменность</i>	переселенец – տեղափոխված անձ
переменный – փոփոխական	переселение – վերաբնակեցում
переменный личный состав – փոփոխական անձնակազմ	пересечение – հատում
перемещение – 1. տեղափոխություն, 2. տեղափոխում	пересмотр – վերանայում
перемещение административных войск – վարչական զորքերի տեղափոխում	перестрелка – փոխհրածություն
перемещение огня – <i>см. перенос огня</i>	перестрелять – կրակակոծել մեկ առ մեկ, բոլոր նշանակետերը խոցել
перемещенное лицо – տեղահանված անձ	пересчет (в финансовой отчетности) – վերահաշվարկ
перемирие – զինադադար	пересыльный лагерь – առաքաճամբար
перенацеливание – վերանպատակադրում	переулок – <i>см. улочка</i>
перенос – փոխադրում, տեղափոխում	переучивание – վերաուսուցում
переносной – կրովի	перехват – որսում, կալնում, կալում
переносной зенитно-ракетный комплекс – կրովի զենիթահրթիռային համալիր, ԿԶՀՀ	перехват воздушной цели – օդային նշանակետի որսում
перенос огня – կրակի տեղափոխում	перехват воздушной цели при непосредственном наведении (с земли) – օդային նշանակետի կալում անմիջական ուղղորդմամբ (գետնից)
перенос усилий – ջանքերի տեղափոխում	перехват воздушных целей с использованием циркулярной связи – օդային նշանակետերի կալում շրջաբերական կապի օգտագործմամբ
переносчик инфекции – վարակի փոխանցիչ	перехват сигнала – ազդանշանի որսում
переохлаждение – <i>см. гипотермия</i>	перехват сигналов иностранной контрольно-измерительной аппаратуры – օտարերկրյա ստուգիչ-չափիչ ապարատային ազդանշանների որսում
перепечатка – վերատպություն	перехватывание – <i>см. перехват</i>
переподготовка – վերապատրաստում	
переподчинение войск – զորքերի վերաենթարկում	
переполнение – գերլցում	
переполох – իրարանցում, շփոթ	

перехватывать сигнал – որսալ ազդանշանը

перехитрить – *см. превзойти в маневрировании*

переход – 1. անցում, 2. անցատեղ, անցում, անցուղի, անցարան, 3. օրաչվերթ

переход вброд – գետանցում ծանծաղուտով

переход на гражданское положение – անցում քաղաքացիական դրության

переход на запасной рубеж – անցում պահեստային բնագծի

переходное правительство – *см. временное правительство*

переходной слой – անցման շերտ

переход трубопровода – խողովակաշարի անցում

перечень необходимых средств – անհրաժեշտ միջոցների ցանկ

перечень целей – նշանակետերի ցանկ

перечень целей с ограничениями – նշանակետերի սահմանափակ ցանկ

перечисление фондов – *см. распределение фондов*

периметр – պարագիծ

период – 1. պարբերություն, 2. ժամանակաշրջան

периодизация войны – պատերազմի պարբերացում

периодически отключающийся элемент срабатывания взрывателя мины – ականի պայթուցիչի գործարկման պարբերաբար անջատվող տարր

периодическое уточнение плана – պլանի պարբերական ճշգրտում

период полувыведения из атмосферы – պարունակության կիսանվազման ժամանակը

период полураспада – կիսատրոհման շրջան

период последействия – հետազդեցության շրջան

перископ – շրջադիտակ

периферия – ծայրամաս, գավառ

перкуссия – բախազննում

перрон – *см. платформа 2*

перрон аэровокзала – օդանավակայարանի կառամատույց

персональная локационная система – անհատական տեղորոշումային համակարգ

персональный – անձնական, անհատական

персональный приводной радиомаяк – անհատական շարժաբեր ռադիոփարոս

перспектива – հեռանկար, տեսանելի ապագա

перспективная сетка – հեռանկարային ցանց

перспективный аэрофотоснимок – հեռանկարային օդալուսանկար

пехота – հետևակ

пехотинец – հետևակային

пехотная дивизия – հետևակային դիվիզիա

пехотная рота – հետևակային վաշտ

пехотный полк – հետևակային գունդ

печатный шаг – դրոշմված քայլվածք, սափաքայլ

пешеходный мост – հետիոտն կամուրջ

пешеходный островок – անվտանգության կղզյակ

пеший бой – հետիոտն մարտ

«Пэтриот» – «Փետրիոտ»

ПЗМ – *см. противозенитный маневр*

ПЗО – *см. подвижный заградительный огонь*

ПЗРК – *см. переносной зенитно-ракетный комплекс*

пик – 1. գագաթ, 2. գագաթնակետ

пикирование – խոյաթռիչք, խոյահարիչ թռիչք

пикирующий бомбардировщик – խոյահարող ըմբակոծիչ

пилон – հենասյուն

пилот – см. *летчик*

пилотаж – օդանավավարություն

пилотирование – см. *пилотаж*

пилотируемый летательный аппарат – օդաչուավոր թռչող ապարատ, մարդավարական թռչող ապարատ

пилотка – կայազորային գլխարկ, պիլոտկա

ПИМ – см. *противоистребительный маневр*

пионер – պիոներ

пирамида из камней – քարաբուրգ

пирамидальная модель аппаратного администрирования – ապարատային վարչարարության բրգածն մոդել

пиратство – ծովահենություն

пироксилин – պիրօքսիլին, հրաբամբակ

пиропатрон – հրափամփուշտ

пиротехника – հրատեխնիկա

пиротехнический – հրատեխնիկական

пиротехнический боеприпас – հրատեխնիկական զինամթերք

пиротехнический замедлитель – հրատեխնիկական հապաղիչ

Пиррова победа – Պյուռոսյան հաղթանակ

пирс – երկկողմանի նավամատույց

писарь – գրագիր

пистолет – ատրճանակ

пистолет-пулемет – ատրճանակ-գնդացի

пистон – см. *ударный капсюль*

письменная команда – գրավոր զորահրաման

письменное сообщение – 1. հաղորդագրություն, 2. см. *официальное письмо*

письмо-бомба – փոստային ռումբ, նամակ-ռումբ

письмоводитель – թղթատար

питьевая вода – խմելու ջուր

питьевой – խմելու

пища – սնունդ

пищевая добавка – սննդային հավելում

ПКП – см. *передовой командный пункт*

плавание – նավարկություն, նավարկում

плавать – նավարկել, նավը վարել

плавающая мина – լողացող ական

плавающий вездеход – см. *автомобиль-амфибия*

плавкий предохранитель – հալուն ապահովիչ

плавник – լողակ

плавность хода – ընթացքի սահունություն

плавучее средство – см. *судно 1*

плавучесть – լողունություն, լողունակություն

плавучий знак – լողուն նշան

пламегаситель – բոցամարիչ

пламя – բոց

план – պլան

план боевой готовности – մարտական պատրաստության պլան

план боевой подготовки – մարտական պատրաստման պլան

план боевых вылетов – մարտական թռիչքների պլան

план боя – մարտի պլան

план взаимодействия – փոխգործության պլան

план военной кампании – ռազմարշավի պլան

план вывода войск – զորքի դուրսբերման պլան

план выполнения – կատարման պլան

план высадки десанта – ավիհանձան պլան

план готовности к бедствиям – ավելտնե-
րին պատրաստության պլան

план гражданской обороны – քաղաքա-
ցիական պաշտպանության պլան

план действий – գործողությունների պլան

план действий в особой обстановке –
հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող գոր-
ծողությունների պլան

План действий индивидуального парт-
нерства – см. *Индивидуальный план
действий партнерства*

план действий поддерживающего коман-
дования – աջակցող հրամանատարության
գործողությունների պլան

План действий по подготовке к членству
в НАТО – ՆԱՏՕ-ին անդամակցությանը
պատրաստման գործողությունների պլան,
ՆԱՏՕ ԱՊԳՊ

планер – սավառնակ

планерка – см. *летучка*

план инженерного обеспечения – ինժե-
ներական ապահովման պլան

планирование – պլանավորում, պլանա-
վորման գործընթաց

планирование в области вооружений –
պլանավորում սպառազինությունների բնա-
գավառում, սպառազինության և ռազմական
տեխնիկայի գնումների պլանավորում

планирование военной кампании – ռազ-
մաբարձավի պլանավորում

планирование воинских перевозок – զին-
վորական փոխադրումների պլանավորում

планирование действий в особой об-
становке – հատուկ իրավիճակում գոր-
ծողությունների պլանավորում

планирование действий по приему войск
(на базе) – գորքերի (զորակայանում) ըն-
դունման գործողությունների պլանավորում

планирование действий разведки по
сбору информации – տեղեկույթի հա-
վաքման գծով հետախուզության պլանա-
վորում

планирование закупок военной техники –
см. *планирование в области вооружений*

планирование и руководство (в развед-
ке) – նախագծում և ցուցումներ

планирование материально-техническо-
го обеспечения – նյութատեխնիկական
ապահովման պլանավորում

планирование морской десантной опе-
рации – ավիհանձան օպերացիայի պլա-
նավորում

планирование на случай кризисных си-
туаций – ճգնաժամային ձեռնարկումների
պլանավորում, ճգնաժամային իրավիճակ-
ների համար պլանավորում

планирование огня – կրակի պլանավոր-
ում

планирование применения сил и средств
– ուժերի և միջոցների կիրառման պլանա-
վորում

планирование производственных ресур-
сов – արտադրական ռեսուրսների պլա-
նավորում

планирование развертывания – ծավալ-
ման պլանավորում

планирование развития вооруженных
сил – см. *планирование строительства
вооруженных сил*

планирование совместных операций –
համատեղ օպերացիաների պլանավորում

планирование строительства вооружен-
ных сил – զինված ուժերի շինարարու-
թյան պլանավորում, զինված ուժերի զար-
գացման պլանավորում

планирование тылового обеспечения –
թիկունքային ապահովման պլանավորում

планировщик – պլանավորող (անձ)

планирующая бомба – սավառնող ռումբ

план использования десантно-высадоч-
ных средств – ավիհանձան միջոցների օգ-
տագործման պլան

план координации – համադասման պլան

план маневра – տարաշարժման պլան

план оборудования системы заграждения – արգելապատնեշային համակարգի ստեղծման պլան

план объединенных авиационных операций – միացյալ ավիացիոն օպերացիաների պլան

плановая таблица огня – կրակի պլանային աղյուսակ

плановая цель – պլանային նշանակետ

плановая цель, поражаемая по заявке – ըստ պահանջի խոցվող պլանային նշանակետ

плановое время отбытия – մեկնման պլանավորված ժամանակ

плановое время прибытия – ժամանման պլանավորված ժամանակ

плановое техническое обслуживание и ремонт – պլանային տեխնիկական սպասարկում ու նորոգում

планово-профилактическое обслуживание – պլանային կանխարգելիչ սպասարկում

плановый огонь – պլանային կրակ

плановый показатель – պլանային ցուցանիշ

план ограниченного ведения огня – կրակի սահմանափակ վարման պլան

план операции – օպերացիայի պլան

план организации побега – փախուստի կազմակերպման պլան

план организации использования воздушного пространства – օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպման պլան

план отправки – առաքման պլան

план перевозок – փոխադրումների պլան

план погрузки – բեռնման պլան, նավարեռնման պլան

план подготовки учения – զորավարժության նախապատրաստման պլան

план полета – թռիչքի պլան

план применения вооруженных сил – զինված ուժերի կիրառման պլան

план проведения занятия – փարապմունքի պլան

план разведки – *см. план сбора разведывательных сведений*

план развития вооруженных сил – զինված ուժերի զարգացման պլան

план распределения – բաշխման պլան

план распределения объединенных стратегических сил и средств – միացյալ ռազմավարական ուժերի և միջոցների բաշխման պլան

план сбора разведывательных сведений – հետախուզական տվյալների հավաքման պլան, հետախուզման պլան

план технического обеспечения – տեխնիկական ապահովման պլան

план тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման պլան

план учений – զորավարժության պլան

план эксплуатации вооружения – սպառազինության շահագործման պլան

пласт – շերտ

пластиковая бомба – *см. пластичное взрывчатое вещество*

пластиковая пуля – պլաստիկ գնդակ

пластит – *см. пластичное взрывчатое вещество*

пластичное взрывчатое вещество – պլաստիկ պայթուցիկ, պլաստիտ

плата – վճարում

платежное поручение – վճարման հանձնարարություն

плато – սարահարթ, բարձրավանդակ

платформа – 1. հենահարթակ, 2. կառամատույց, 3. *см. открытый вагон*

платформа оружия – *см. средство доставки оружия*

«платформочентричная» война – «կայանքակենտրոն» պատերազմ

плац – զորահրապարակ

плацдарм – ռազմահենադաշտ, հենադաշտ

плацдарм десанта – իջազորի ռազմափե- նադաշտ	площадка для опробования двигателей – շարժիչների փորձարկման հարթակ, շարժիչների նախաթռիչքային ստուգման գոտի
плащ-палатка – см. <i>водонепроницаемая накидка</i>	площадка для складирования – ցախես- տավորման հարթակ
плебисцит – см. <i>референдум</i>	площадка сброса – իջահարթակ
плебс – см. <i>простонародье</i>	площадка технического обслуживания – տեխնիկական սպասարկման հրապարակ
плен – գերություն	площадное бомбометание – см. <i>ковро- вая бомбардировка</i>
пленение – գերեվարում	площадь – մակերես
пленитель (<i>уст.</i>) – см. <i>захвативший в плен</i>	площадь маневрирования – см. <i>летная зона аэродрома</i>
пленка – 1. թաղանթ, 2. ժապավեն	площадь поверхности – см. <i>площадь</i>
пленник – գերի	площадь рассеивания – ցրման մակերես
пленный – см. <i>пленник</i>	плюрализм – 1. բազմակարծություն, 2. հոգնականություն
пленочный дозиметр – թաղանթային բաժնաչափիչ	побег – փախուստ
плоский поддон для самолета – ինքնա- թիռի հարթ տակնոց	победа – հաղթանակ, հաղթություն
плоскогорье – см. <i>плато</i>	победитель – հաղթող
плоскость – հարթություն	победный – см. <i>победоносный</i>
плотина – см. <i>дамба</i>	победоносный – հաղթական
плотность – խտություն	побудить – դրդել, խթանել
плотность бомбового удара – ըմբակոծ- ման խտություն	побудка – см. <i>подъем</i>
плотность заграждений – արգելապատ- նեղների խտություն	побуждать – см. <i>поощрять</i>
плотность минного поля – ակնապատ- ման խտություն	побуждение – 1. դրդում, 2. см. <i>провока- ция</i> , 3. դրդապատճառ
плотность налета – ասպատակման խտություն	поведение – վարք
плотность огня – կրակի խտություն	поведенческая установка – վարքային կողմնորոշում
плотность поражения – խոցման խտու- թյուն	повелевать – см. <i>господствовать</i>
плотность потока целей – նշանակետերի հոսքի խտություն	поверка – см. <i>перекличка</i>
плотность сил и средств – ուժերի և միջոցների խտություն	поверхностная рана – մակերեսային վերք
плотность танков – տանկերի խտություն	поверхностное отражение – մակերևու- թային անդրադարձում
площадка – հարթակ	поверхностный взрыв ядерного оружия – մակերևութային միջուկային պայթյուն
	поверхность – մակերևույթ

поверхность земли – երկրի մակերևույթ	повышенное давление на открытом пространстве (при ЯВ) – բաց տարածությունում բարձր ճնշում
повод для развязывания войны – см. <i>казус белли</i> (лат.)	повязка – 1. ժապավեն, 2. վիրակապ
повозка – 1. սայլ, 2. սայլակ, բեռնասայլակ	погибнуть – զոհվել
поворот – շրջադարձ	поглощенная доза – կլանված բաժնաչափ
поворот Иммельмана – Իմելմանի շրջադարձ	погода – եղանակ
поворот кругом – см. <i>разворот</i>	погон – ուսադիր
поворот на 180 градусов – см. <i>разворот</i>	погоня – հետապնդում
«поворотник» – см. <i>фара поворота</i>	пограничная безопасность – սահմանային անվտանգություն
поворотный механизм – դարձկեն մեխանիզմ	пограничная застава – սահմանապահ ուղեկալ
поворотный момент – շրջադարձի կետ, շրջադարձային պահ	пограничная зона – սահմանային գոտի
поворотный пункт – շրջադարձի կետ, բեկման կետ	пограничник – սահմանապահ
повреждение – 1. վնաս, 2. վնասում, 3. վնասվածք, 4. см. <i>ломка</i>	пограничные войска – սահմանապահ զորքեր
повреждение посторонним предметом – օտար առարկայով վնասում	пограничный – 1. սահմանային, 2. սահմանապահ, սահմանապահական, 3. սահմանամերձ
повседневная форма одежды – ամենօրյա համազգեստ	пограничный инцидент – սահմանային միջադեպ
повседневное обмундирование – ամենօրյա զինվորական համազգեստ	пограничный конфликт – սահմանային հակամարտություն
повстанец – ապստամբ	пограничный патруль – սահմանային պարել
повстанческая армия – ապստամբական բանակ	пограничный полк пограничных войск – սահմանապահ զորքերի սահմանապահ գունդ
повтор – կրկնություն	пограничный район – սահմանամերձ շրջան
повторение – կրկնում	пограничный спор – սահմանային վեճ
повторение передачи – վերահաղորդում	погребение – դամբարան
повторное использование боевой техники – մարտական տեխնիկայի կրկնական օգտագործում	погрешность прибора – սարքի սխալանք
повторный захват – վերագրավում	погружение – սուզում, ընկղմում
по вызову – см. <i>по требованию</i>	погрузка – բեռնում
повышение в звании – կոչման բարձրացում, հերթական զինվորական կոչման շնորհում	погрузка на поддонах – տակդիրներով բեռնում
повышение полномочий – լիազորությունների աստիճանաբարձրացում	погрузочная группа – նավաբեռնման խումբ
	погрузочная зона – բեռնման գոտի

погрузочная подгруппа – բեռնման ենթախումբ

погрузочно-разгрузочные работы – բեռնման-բեռնաթափման աշխատանքներ

погрузочный пункт – բեռնման կետ

погрузочный расчет – բեռնման հաշվարկ

подавление – ճնշում

подавление объектов (целей) – օբյեկտների (նշանակետերի) ճնշում

подавление противоздушной обороны противника – հակառակորդի հակաօդային պաշտպանության ճնշում

подавленность – ճնշվածություն

подавляющий огонь – см. *ОГОНЬ на подавление*

подать в отставку – պաշտոնաթող լինել, թողնել անցնել

подача воздуха – օդի մատուցում

подача заявки на торгах – աճուրդում հայտի ներկայացում

подвергнуть децимации – 1. յուրաքանչյուր տասներորդին պատժի ենթարկել, 2. (*պղտմ.*) տասից մեկին վիճակ զցելով մահապատժի ենթարկել

подвеска самолета – օդանավի կախց

подвесное оборудование – կախովի սարքավորանք

подветренный – ենթահողմային

подвиг – սխրանք

подвижка – см. *продвижение*

подвижная мишень – շարժունակ թիրախ

подвижная оборона – см. *маневренная оборона*

подвижность – շարժունակություն

подвижный – см. *мобильный*

подвижный армейский хирургический госпиталь – շարժական զինվորական վիրարութական հոսպիտալ

подвижный заградительный огонь – շարժական արգելապատնեշային կրակ

подвижный командный пункт – շարժական հրամանատարական կետ, ՇՀԿ

подвижный наблюдательный пункт – շարժական դիտակետ

подвода – см. *ПОВОЗКА*

подводная война – ստորջրյա պատերազմ

подводная лодка – սուզանավ

подводная лодка, потерпевшая бедствие – աղետի ենթարկված սուզանավ

подводная лодка с легким водопроницаемым корпусом – թեթև ջրաթափանց պատյանով սուզանավ

подводная лодка с прочным водонепроницаемым корпусом – ամուր անջրանցիկ պատյանով սուզանավ

подводная скорость – ստորջրյա արագություն

подводная скорость подводной лодки – սուզանավի ստորջրյա արագություն

подводник – սուզանավորդ

подводное плавание – ստորջրյա նավարկություն

подводный – ստորջրյա

подводный ракетный крейсер – ստորջրյա հրթիռակիր հաժանավ

подводный флот – ստորջրյա նավատորմ

подводный ядерный взрыв – ստորջրյա միջուկային պայթյուն

подвоз – արքերում

подготавливать – см. *ГОТОВИТЬ*

подготавливаться – см. *ГОТОВИТЬСЯ*

подготовительный – նախապատրաստական

подготовиться к выполнению приказа – պատրաստվել հրամանի կատարմանը

подготовиться к пуску – նախապատրաստվել արձակմանը

подготовка – 1. պատրաստում, 2. см. *предподготовка*

подготовка артиллерии к бою – հրետանու նախապատրաստում մարտի

подготовка войск в исходных районах – զորքի պատրաստում ելքային շրջաններում

подготовка государства к обороне – պետության պատրաստում պաշտպանությանը

подготовка граждан к военной службе – քաղաքացիների պատրաստում զինծառայությանը

подготовка к выполнению боевой задачи – պատրաստում մարտական խնդրի կատարմանը

подготовка к офицерской службе – նախապատրաստում սպայական ծառայությանը

подготовка к полету – պատրաստում թռիչքի

подготовка личного состава резерва – պահեստազորի պատրաստում

подготовка операций – օպերացիաների նախապատրաստում

подготовка отчетной документации и анализ учения – զորավարժության հաշվետվական փաստաթղթերի պատրաստում և վերլուծություն

подготовка офицерских кадров – սպայական կադրերի պատրաստում

подготовка среды – միջավայրի նախապատրաստում

подготовка стрельбы – հրետածգության նախապատրաստում

подготовка ТВД – ՌԳԹ նախապատրաստում

подготовленная оборона – նախապատրաստված պաշտպանություն

подготовленность – պատրաստվածություն

подготовленность гражданского населения к войне – պատերազմին քաղաքացիական բնակչության պատրաստվածություն

подготовленный личный состав – պատրաստված անձնակազմ, փորձառու անձնակազմ

подданный – հպատակ

поддержание мира – խաղաղապահություն

поддержание общественного порядка – *см. соблюдение общественного порядка*

поддерживаемая часть – աջակցվող զորամաս

поддерживаемый командующий – աջակցվող հրամանատար

поддерживающие силы и средства – աջակցող ուժեր և միջոցներ

поддерживающий командующий – աջակցող հրամանատար

поддерживающий мир – *см. миротворец 2*

поддержка – 1. աջակցում, սատարում, 2. աջակցություն, 3. *см. помощь*

поддержка гражданским властям – աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին

поддержка иностранному государству – աջակցություն այլ պետությանը

поддержка огнем – *см. огневая поддержка*

поддержка, оказываемая ВС гражданским властям – ՋՈՒ-ի աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին, ՋՈՒ-ի օգնություն քաղաքացիական իշխանություններին

поддержка, оказываемая оборонным ведомством в борьбе против наркобизнеса – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության աջակցություն թմրաբիզնեսի դեմ պայքարին

поддержка принимающего государства – ընդունող պետությանն աջակցություն

поддержка с воздуха – *см. авиаподдержка*

поддон – տակդիր-բեռնամփոփ

поддон подкалиберного снаряда – ենթատրամաչափային արկի տակդիր

поджигатель войны – պատերազմի հրծիգ

поджог – հրկիզում

подземный переход – ստորգետնյա անցում

подземный склад – ստորերկրյա պահեստ

подземный ход – ստորգետնյա ուղի
 подземный ядерный взрыв – ստորերկրյա միջուկային պայթյուն
 подзорная труба – *см. зрительная труба*
 подкалиберный бронебойный снаряд – ենթատրամաչափային զրահահար արկ
 подкалиберный бронебойный снаряд с удлиненным сердечником – երկարացված միջաձողով ենթատրամաչափային զրահահար արկ
 подкрепление – 1. լրացում, 2. *см. усиление 2*
 подлежащий – ենթակա
 подлежащий аресту – կալանավորման ենթակա
 подлежащий сообщению инцидент – զեկուցման ենթակա միջադեպ
 подлет – թռիչքամուտեցում
 подлинность – իսկություն
 подлинный документ – բնագրային փաստաթուղթ
 подлодка – *см. подводная лодка*
 подложка – տակդիր
 подмена – նենգավորխում
 поднимать в воздух (истребители) по тревоге – տազնաչարվ արագ օդ բարձրացնել, արագընթաց վերթռիչք կատարել (կործանիչների մասին)
 подниматься в воздух по тревоге (об истребителях) – *см. поднимать в воздух (истребители) по тревоге*
 подозреваемый – կասկածյալ (անձ)
 подозрительный – կասկածելի
 подопечный – խնամարկյալ
 подотчетность – հաշվետվողականություն, ենթապատասխանատվություն
 подоходный налог – եկամտահարկ
 подпирать – նեցուկ տալ, հենարան դնել
 подписывать – ստորագրել
 подпись – ստորագրություն

подполковник – փոխգնդապետ
 подразделение – ստորաբաժանում
 подразделение двойного назначения – երկակի նախանշանակման ստորաբաժանում
 подразделение координации связи взаимодействия – գործակցային կապի համադասման ստորաբաժանում
 подразделение материально-технического обеспечения – նյութատեխնիկական ապահովման ստորաբաժանում
 подразделение объединенных сил – միացյալ ուժերի ստորաբաժանում
 подразделение организации погрузки – նավաբեռնման կազմակերպման ստորաբաժանում
 подразделение, оставляемое на позиции после отвода основных сил – ստորաբաժանում, որը հիմնական ուժերի հետքաշումից հետո թողնվում է դիրքերում
 подразделение подготовки грузов к отправке – բեռներն առաքման պատրաստող ստորաբաժանում
 подразделение по обезвреживанию взрывоопасных предметов – պայթյունավտանգ առարկաների վնասազերծման ստորաբաժանում
 подразделение по связям с гражданскими организациями – քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ կապերի ստորաբաժանում
 подразделение регистрации захоронений – թաղումների գրանցման ստորաբաժանում
 подразделение специального назначения – հատուկ նախանշանակման ստորաբաժանում
 подразделение с повышенными полномочиями – աստիճանաբարձրացված լիազորություններով տարր
 подразделение управления сил специальных операций – հատուկ օպերացիաների ուժերի կառավարման ստորաբաժանում
 подробность – մանրամասնություն, մանրուք

подробный аналитический отчет по данным фоторазведки – մանրամասն վերլուծական հաշվետվություն լուսանկարչական հետախուզության տվյալների հիման վրա

подручные средства – առձեռն միջոցներ

подрыв – 1. քայքայում, 2. սմ. *взрывание*

подрыв военного потенциала – ռազմական կարողությունների քայքայում

подрывная деятельность – քայքայիչ գործունեություն

подрывная кампания – քայքայիչ արշավ

подрывная команда – պայթեցնող զինախումբ

подрывная политическая акция – քայքայիչ քաղաքական ձեռնարկում

подрывник – ականորդ, պայթեցնող սակրավոր

подрывник-смертник по принуждению (бомба на смертнике) – հարկադրմամբ մահապարտ ահաբեկիչ

подрывной заряд для перебивания элементов конструкции – պայթեցման լիցք կառույցի տարրերը կոտրելու համար

подряд – կապալ

подрядный – կապալառու

подрядчик – կապալառու

подсадная утка – խայծահավ

подслушивание – գաղտնալսում

подслушивать – գաղտնալսել

подставка – տակդիր

подстановка – տեղադրում

подстилающая поверхность – հենքային մակերևույթ

подстрекатель – սադրիչ

подстрекательство – 1. դրդում, հրահրում, 2. սմ. *провокация*

подстрекательство к мятежу – խռովության հրահրում

подстрекать – հրահրել, սադրել

подступ – մատույց, մոտեցման ուղի

подсудность – ենթադատություն

подсумок для индивидуальной аптечки – անհատական դեղարկղի գոտեպայուսակ

подсчет потерь противника убитыми – սպանված հակառակորդների հաշվարկում

подсчет численности людей – մարդկանց թվաքանակի հաշվարկում

подтверждать – հաստատել

подтверждение – հաստատում

подтверждение достоверности – սմ. *валидность*

подтверждение информации – տեղեկույթի հաստատում

подход – 1. մոտեցում, մերձեցում, 2. մոտեցում, 3. սմ. *подступ*

подход к противнику – մոտեցում հակառակորդին

подчинение – 1. ենթակայություն, ստորադասություն, 2. ենթարկում, հնազանդում

подчиненная часть – ենթակա զորամաս

подчиненное объединенное командование – ենթակա միացյալ հրամանատարություն, միացյալ ենթահրամանատարություն

подчиненность – ենթակայություն

подчиненный – ենթակա

подчиняться – ենթարկվել

подшипник – առանցքակալ

подшлемник – ենթասաղավարտ, գործված սաղավարտ

подъезд – մուտք

подъем – 1. սմ. *восхождение*, 2. սմ. *набор высоты*, 3. վերկաց, այգանվազ

подъем затонувшей техники – խորտակված տեխնիկայի ջրահանում

подъемник – սմ. *лифт*

подъемный кран – ամբարձիչ կռունկ

подъемный механизм – ամբարձիչ մեխանիզմ

подытоживание – ամփոփում

поединок – մենամարտ

поезд – գնացք
 поездка – *см. путешествие*
 пожар – հրդեհ
 пожарная команда – հրշեջ խումբ
 пожарная часть – հրշեջ մաս
 пожарник – *см. пожарный*
 пожарный – հրշեջ, հրդեհաշեջ
 поза – 1. դիրք, 2. կեցվածք
 позволение – *см. разрешение 1*
 позднее сгорание – *см. затяжное сгорание*
 позитивный – *см. положительный*
 позиционная война – դիրքային պատերազմ, խրամատային պատերազմ
 позиционная оборона – դիրքային պաշտպանություն
 позиционный район – դիրքային շրջան
 позиция – 1. դիրք, 2. կողմնորոշում, դիրքորոշում, 3. համարակետ
 познание – ճանաչում
 познание – իմացություն, ճանաչողություն
 позывной сети – ռադիոցանցի պայմանական
 позывной сигнал – *см. вызов*
 позывной сигнал радиосети – *см. позывной сети*
 пойма – ողողադաշտ
 поимка – *см. ловля*
 поиск – որոնում, փնտրում
 поиск акустической мины – ակուստիկ ականի որոնում, ծայնային ականի որոնում
 поиск и спасение – որոնում և փրկում
 поиск и спасение в ходе боевых действий – մարտական գործողությունների ժամանակ որոնում և փրկություն
 поиск мин – ականորոնում
 поисково-прицельная система – որոնողանշանառվական համակարգ

поисково-спасательная команда – որոնողափրկարարական խումբ
 поисково-спасательная операция – որոնողափրկարարական օպերացիա
 поисково-спасательная служба – որոնողափրկարարական ծառայություն
 поисково-спасательное обеспечение – որոնողափրկարարական ապահովում
 поисково-спасательные операции среди граждан – որոնողափրկարարական օպերացիաներ քաղաքացիների շրջանում
 поисково-спасательный летательный аппарат – որոնողափրկարարական թռչող ապարատ
 поиск с целью перехвата – որոնում՝ կալման նպատակով
 показ – ցուցադրում
 показание – ցուցմունք
 показательный полет – ցուցադրական թռիչք
 показатель скрытности операции – օպերացիայի ծածուկության ցուցիչ
 показатель сходимости – գուգամիտման ցուցիչ
 показное учение – ցուցադրական զորավարժություն
 покатошь – *см. склон*
 покинувший (пост, семью и т. д.) – լքած
 покинутый – լքված
 покинуть – *см. оставить*
 покой – դադար, ընդմիջում
 покров – *см. завеса*
 покровительство – հովանավորություն
 покрытие – 1. ծածուկյթ, 2. *см. нанесение*, 3. պատվածք
 покрывка – դղածածկան
 покупатель – գնորդ
 покупка – գնում
 поле – դաշտ
 поле боя – *см. поле сражения*

полевая авиабаза – դաշտային թռիչքա- րան	полевые технические средства обеспече- ния горючим – վառելիքով ապահովման դաշտային տեխնիկական միջոցներ
полевая армия – դաշտային բանակ	полезная информация – օգտակար տեղե- կույթ
полевая артиллерия – դաշտային հրետա- նի	полезная нагрузка – օգտակար բեռնվածք
полевая база – դաշտային գորակայան	полезная работа – օգտակար աշխատանք
полевая выучка – դաշտային պատրաս- տականություն	полезность – օգտակարություն, օգտավե- տություն
полевая кухня – դաշտային խոհանոց, երթային խոհանոց, շարժական խոհանոց	полезный груз – օգտակար բեռ
полевая почта – դաշտային փոստ	поле зрения – տեսադաշտ
полевая сумка – դաշտային պայուսակ	поле карты – <i>см. внутрирамочная часть карты</i>
полевая фуражка – դաշտային գլխարկ	поле нарезов – ակոսների միջակայք
поле зрения – հայեցողություն	поле невидимости – անտեսանելիության դաշտ
полевое военно-инженерное дело – դաշ- տային ռազմահինժեներական գործ	поле обзора – տեսածիր
полевое испытание – դաշտային փորձար- կում	поле сражения – մարտի դաշտ, մարտա- դաշտ, ռազմի դաշտ
полевое оружие – դաշտային հրանոթ	полет – թռիչք
полевое укрепление – դաշտային ամրա- շինություն	полет в районе аэродрома – թռիչք թռիչ- քադաշտի շրջանում, մոտ թռիչք
полевое учение – դաշտային զորավար- ժություն	полет в сложных метеорологических ус- ловиях – թռիչք բարդ օդերևութաբանա- կան պայմաններում
полевой – դաշտային	полетная палуба – թռիչքային տախտակա- մած
полевой аэродром – բնահողային թռիչքա- դաշտ	полетное задание – <i>см. боевой вылет</i>
полевой бинокль – դաշտային հեռադի- տակ	полетный отчет – թռիչքային հաշվետվու- թյուն
полевой госпиталь – դաշտային հոսպիտալ	полет по местной авиалинии – թռիչք տե- ղական ավիաուղերթով
полевой командир – դաշտային հրամա- նատար, ռազմական առաջնորդ	полет по приборам – թռիչք սարքերով, կույր թռիչք
полевой медпункт – դաշտային բուժկետ	полет при плохой видимости – <i>см. полет в сложных метеорологических условиях</i>
полевой парк техники – դաշտային հավա- քակայան	полиархия – բազմիշխանություն
полевой склад – դաշտային պահեստ	полигон – 1. զինափորձարան, 2. զորա- վարժարան
полевой узел связи – կապի դաշտային հանգույց	полигон для боевой стрельбы – մարտա- կան հրաձգության զորավարժարան
полевой устав – <i>см. боевой устав</i>	
полевые занятия – դաշտային պարապ- մունք	

полиграф – см. <i>полифизиограф</i>	политический диалог – քաղաքական երկխոսություն
полис – ապահովագիր	политический институт – քաղաքական հաստատություն
политик – քաղաքական գործիչ	политический компромисс – քաղաքական փոխզիջում
политика – քաղաքականություն	политический конфликт – քաղաքական հակամարտություն
политика взаимодополняемости – см. <i>комплементарная политика</i>	политический кризис – քաղաքական ճրգնաժամ
политика в области безопасности – անվտանգության քաղաքականություն, անվտանգային քաղաքականություն	политический курс – քաղաքական ուղեգիծ
политика национальной безопасности – ազգային անվտանգության քաղաքականություն	политический лагерь – քաղաքական ճամբար
политика переброски больных и раненых – հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխման քաղաքականություն	политический потенциал – քաղաքական ներուժ
политико-правовое обеспечение – իրավաքաղաքական ապահովում	политическое решение – քաղաքական որոշում
политико-правовой анализ – իրավաքաղաքական վերլուծություն	политическое сдерживание – քաղաքական զսպում
политическая акция – քաղաքական ծեռնարկում	политическое соперничество – քաղաքական մրցակցություն
политическая ангажированность – քաղաքական կաշառվածություն	политология – քաղաքագիտություն
политическая безопасность – քաղաքական անվտանգություն	политология безопасности – անվտանգության քաղաքագիտություն
политическая кампания – քաղաքական արշավ	полифизиограф – բազմաֆիզիոգրանցիչ, «ստի հայտնաբերիչ»
политическая карта мира – աշխարհի քաղաքական քարտեզ	полицейский – ոստիկան
политическая конкуренция – см. <i>политическое соперничество</i>	полицентризм – բազմակենտրոնություն
политическая нестабильность – քաղաքական անկայունություն	полиция – ոստիկանություն
политическая репрессия – քաղաքական բռնաճնշում	полк – գունդ
политические взгляды – քաղաքական հայացքներ	полковая военная полиция – գնդային զինվորական ոստիկանություն
политические отношения – քաղաքական հարաբերություններ	полковник – գնդապետ
политический – քաղաքական	полковник авиации – ավիացիայի գնդապետ
политический анализ – քաղաքական վերլուծություն	полковник полка – գնդի գնդապետ
	полководец – գորավար
	полковой – գնդային
	полковой медицинский пункт – գնդային բուժկետ

полковой медпункт – см. *полковой медицинский пункт*

полковой старшина – գնդային ավագ

полк особого назначения – հատուկ նախանշանակման գունդ

полная мобилизация – լրիվ զորահավաք

полномочие – լիազորություն

полномочие дать разрешение на открытие огня – կրակ բացելու թույլտվություն տալու լիազորություն

полномочие ставить задачи – խնդիրներ առաջադրելու լիազորություն

полномочие управления в чрезвычайной ситуации – արտակարգ իրավիճակում կառավարելու լիազորություն

полномочия командира по постановке оперативных задач радиоразведке – ռադիոհետախուզությանն օպերատիվ առաջադրանքներ տալու իրավասություն

полномочия на арест – ձերբակալության իրավասություն

полномочия по координации – համադասելու իրավասություն

полномочия по перераспределению – վերաբաշխման լիազորություն

полномочия по применению оружия – զենքի կիրառման լիազորություն

полнота командования – հրամանատարության լրիվություն

полный провал – см. *фиаско*

полный список частей и подразделений – զորամասերի և ստորաբաժանումների լիակատար ցանկ

полный упадок сил – ուժասպառություն

полный цикл – լրիվ փուլաշրջան, ժայրից ծայր

положение – 1. դրություն, 2. դրույթ, 3. վիճակ, 4. см. *устав*, 5. դիրք

положение боевой готовности – մարտական պատրաստության դրություն

положение «вольно» – «ազատ» դրություն

положение дел – գործերի վիճակ

положение для стрельбы лежа – պառկած կրակելու դիրք

положение летательного аппарата в воздушном пространстве – տեղադրություն օդային տարածությունում

положение «На грудь!» – «Կրծքին ա՛ռ» դրություն

положение «на изготовку» – «մարտի պատրաստ» դրություն

положение «на ремень» – «փոկին առ» դրություն

положение об отделе – բաժնի կանոնադրություն

положение оружия у ноги – զենքի դրություն ոտքի մոտ

положение самолета в воздухе – ինքնաթիռի դիրքն օդում

положение «смирно» – «զգաստ» դրություն

положительный – դրական

поломанные предметы – ջարդված իրեր

поломка – 1. խափանում, 2. շարքից դուրս գալը, ջարդվելը

полоса – շերտ

полоса движения – երթևեկության գոտի

полоса для маневра – զորաշարժի միջանցք

полоса заграждений – պատնեշների գոտի

полоса наступления – հարձակման գոտի

полоса обеспечения – ապահովման գոտի

полоса обороны – պաշտպանության գոտի

полоса обстрела – կրակակոծման շրջան

полоса отступления – см. *полоса отхода*

полоса отхода – հետքաշման գոտի, նահանջի գոտի

полоса препятствий – см. *штурмовая полоса*

полоса приема (передачи) цели – նշանակետի ընդունման (փոխանցման) գոտի
 полоса, свободная от препятствий – *см. участок полосы воздушных подходов*

полоса тылового обеспечения бригады – բրիգադի թիկունքային ապահովման գոտի

полоса частот – *см. диапазон волн*

полость – խորշ

полуавтоматическая винтовка – *см. самозарядная винтовка*

полуавтоматическая командная система наведения – կիսաավտոմատ հրամանատվական համակարգ

полуавтоматическое оружие – կիսաավտոմատ զենք, ինքնալից զենք

полуактивное самонаведение – կիսաակտիվ ինքնուղղորդում

полубочка – կիսազլորաթռիչք

полувзвод – կիսադասակ

полугусеничная машина – *см. колесно-гусеничная машина*

полутоновый растр – կիսերանգային պատկերացանց

получатель – ստացող

получение – ստացում

полученная информация – ստացված տեղեկույթ

получить – *см. приобрести*

полушарие – կիսագունդ

польза – օգուտ, նպաստ

поляна – բացատ

полярная диаграмма – բևեռային տրամագիր, բևեռային կորդինատներով տեղանշում

полярная орбита – բևեռային ուղեծիր

полярные координаты – բևեռային կորդինատներ

помеха – խանգարում

помеха из-за статических разрядов в осадках – տեղումներում կատարվող ստատիկ պարպումներով պայմանավորված խանգարում

помехи радионавигационных станций – ռադիոուղեվարական կայանների խանգարումներ

помехозащищенность – խանգարումապաշտպանվածություն

помехоустойчивость – խանգարումակայունություն

помещение – 1. սենք, տեղ, շենք, 2. գետեղում, տեղավորում

помещение для постоя – օդանւթայան տեղ

помощь – օգնություն

помощь в гуманитарном разминировании – մարդասիրական ականագերծման գծով օգնություն

помощь в сфере обеспечения безопасности – օգնություն անվտանգության ապահովման ոլորտում

помощь избегающему пленения – օգնություն գերությունից խուսափողին

помощь населению – օգնություն բնակչությանը

помощь, оказываемая ВС гражданским властям – *см. поддержка, оказываемая ВС гражданским властям*

помощь при бедствиях за рубежом – օգնություն օտար պետություններում աղետների ժամանակ

помощь развитию – աջակցություն զարգացմանը

помощь тонущему судну – օգնություն խորտակվող նավին

понижение в должности – պաշտոնի իջեցում

понижение в звании – կոչման իջեցում

пониженно-боевой заряд – *см. уменьшенный заряд*

понтонный мост – զոմ

- понуждать – см. *подстрекать*
- понятийно-терминологический аппарат – հասկացութատերմինաբանական ապարատ
- поочередный – հերթագայական
- поощрение – խրախուսում
- поощрительное вознаграждение – խրախուսիչ պարգևատրում
- поощрять – խրախուսել, մղել
- попадание – նշանախոցում, խոցում
- по поддержке мира – խաղաղապահական
- пополнение – 1. см. *комплектование*, 2. համալրում, 3. լրացում, 4. см. *восполнение*
- пополнение запасов – 1. պաշարների լրացում, 2. см. *восполнение запасов*
- пополнение запасов в боевых условиях – պաշարների լրացում մարտական պայմաններում
- пополнение запасов в море – պաշարների լրացում ծովում
- пополнение запасов по требованию – պաշարների լրացում ըստ պահանջարկի
- поправка – 1. ուղղում, 2. см. *исправление*
- популизм – ամբոխահաճություն
- попутный ветер – համընթաց քամի
- попытка – փորձ
- поражаемая площадь – խոցվող մակերես
- поражающий фактор – խոցիչ գործոն
- поражающие факторы ядерного оружия – միջուկային զենքի խոցիչ գործոններ
- пораженец – պարտվողական
- поражение – 1. см. *попадание*, 2. պարտություն
- поражение боеголовки – մարտագլխիկի խոցում
- поражение цели – նշանակետի խոցում
- поражение цели с использованием РЛС – նշանակետի խոցում ռադիոտեղորոշմային կայանի կիրառմամբ
- пораженчество – պարտվողականություն
- порог – շեմ
- пороговое значение – շեմային արժեք
- пороховой заряд – см. *иницирующий заряд*
- порт – 1. նավահանգիստ, 2. սարքամուտք
- портативный навигационный приемник – կրովի ուղեվարական ընդունիչ
- порт высадки – ափհանձան նավահանգիստ
- портовый комплекс – նավահանգստային համալիր
- порт отправки морского конвоя – նավաշարայան մեկնման նավահանգիստ
- порт посадки – նստեցման նավահանգիստ
- порт тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման նավահանգիստ
- португезя – սրակալ
- поручение – 1. հանձնարարություն, 2. см. *задание*
- порча – см. *выход из строя*
- порыв ветра – քամու պոռթկում
- порядковый номер – հերթական համար
- порядок – 1. կարգ, 2. կարգուկանոն
- порядок административного подчинения – см. *инстанции административного подчинения*
- порядок ведения огня – կրակի վարման կարգ
- порядок выполнения полетов – թռիչքների կատարման կարգ
- порядок подчинения – ենթակայության կարգ, ենթակայական հարաբերություններ
- порядок подчиненности – ստորակարգություն, ստորադասության շղթա
- порядок подчиненности в операции – см. *оперативная подчиненность*
- порядок подчиненности на данную операцию – տվյալ օպերացիայում ենթակայության կարգ, տվյալ օպերացիայում ենթակարգություն

порядок постановки задач – խնդրա-
դրման կարգ

порядок проведения торгов – սակարկու-
թյան ընթացակարգ

порядок прохождения военной службы –
զինվորական ծառայության անցման կարգ,
զինծառայության կարգ

порядок размещения заказов – փախ-
վերների տեղաբաշխման կարգ

порядок учета – հաշվառման կարգ

посадка – 1. նստեցում, 2. վայրէջք

посадочная группа – նստեցվող զինա-
խումբ

посадочная площадка – վայրէջքի հար-
թակ

поселенец – см. *КОЛОНИСТ*

посещение – см. *ВИЗИТ*

посланник – 1. սուրհանդակ, 2. դեսպա-
նորդ

последовательное сосредоточение огня
– կրակի հաջորդական կենտրոնացում

последовательность действий по до-
ставке ядерного оружия от места хране-
ния к цели – պահման տեղից մինչև նշա-
նակետ միջուկային զենքի առբերման
գործողությունների հաջորդականություն

последующие меры минного противо-
действия – ականային հակազդեցության
հետագա միջոցներ

послеоперационный рапорт – հետօպե-
րացիոն զեկոյց

послеполетный осмотр – հետթռիչքային
զննում

послепосадочный пробег – см. *пробег
после посадки*

пособие – նպաստ

пособие по случаю гибели кормильца –
խնամակալի զոհվելու դեպքում տրվող
նպաստ

пособие по случаю потери кормильца –
խնամակալի կորստի դեպքում տրվող
նպաստ

пособие по случаю смерти кормильца –
խնամակալի մահվան դեպքում տրվող
նպաստ

посол – դեսպան

посольство – 1. դեսպանություն, 2. դես-
պանատուն

поспешно занятая оборона – см. *оборо-
на на поспешно оборудованных пози-
циях*

посредник – 1. միջնորդ, 2. см. *СВЯЗНОЙ*

посредничество – միջնորդություն

пост – 1. կետ, 2. պահակակետ, 3. պաշտոն

поставки – մատակարարում

поставки без посредника – см. *ПРЯМЫЕ
ПОСТАВКИ*

поставщик – մատակարար

поставщик медицинских услуг – բուժօժ-
նայությունների մատակարար

постановка задачи – 1. խնդրադրում,
2. см. *ИНСТРУКТИРОВАНИЕ*

постановка радиоэлектронных помех –
ռադիոէլեկտրոնային խանգարումների
ստեղծում

постановление – որոշում

постановщик помех – խանգարումադրիչ

постконфликтная реабилитация – հետ-
հակամարտային վերականգնում

постконфликтное миростроительство –
հետհակամարտային խաղաղաշինություն

по стойке смирно – см. *ОСНОВНАЯ СТОЙКА*

постоянная армия – մշտական բանակ

постоянно действующая штаб-квартира
коллегияльных сил – см. *ПОСТОЯННЫЙ
ШТАБ ОБЪЕДИНЕННЫХ СИЛ*

постоянное наблюдение – մշտական դի-
տում

постоянное патрулирование – մշտական
պարեկում

постоянное распоряжение – մշտաժողով
կարգադրություն

постоянные меры защиты, применяемые для выполнения поставленной задачи – պաշտպանության մշտական միջոցներ՝ ձեռնարկվող առաջադրված խնդիրը կատարելու համար

постоянный – մշտական

постоянный патруль – մշտական պարեկություն

постоянный состав – մշտական կազմ

постоянный штаб объединенных сил – միացյալ ուժերի մշտական շտաբ

пост подслушивания – գաղտնալսման կետ

построение – 1. դասավորում, 2. շարում, 3. շարվածք, դարավածք

построение боевого порядка – մարտակարգի կազմում

построение в колонну – շարվածք շարաւյունով

построение войск – см. *построение 1*

построение углом вперед – անկյունով դեպի առաջ մարտակարգ, սեպ, սեպաշար

посттравматические отклонения – հետվնասվածքային շեղումներ

поступление денежных средств – դրամական միջոցների մուտք

поступление на военную службу – անցում զինվորական ծառայության

поступления – մուտքեր

поступок – արարք, վարմունք

пост управления (воинскими) перевозками – փոխադրումների (զինվորական) կառավարման կետ

посыльный – սուրհանդակ

потаенное место – թաքստոց

потенциал – ներուժ

потенциал обычных вооружений – սովորական սպառազինությունների ներուժ

потенциал ответного удара – ատուախան հարվածի կարողություն

потенциальный – 1. ներուժային, 2. см. *ВОЗМОЖНЫЙ*

потери – կորուստներ

потери в бою – 1. մարտում կրած կորուստներ, 2. см. *боевые потери*

потеря – կորուստ

потеря ориентации – կողմնորոշման կորուստ

потеря самообладания – ինքնատիրապետման կորուստ

поток – հոսք

потолок – 1. առաստաղ, 2. բարձրահասություն

потребитель – սպառող

потребности в материальных средствах военных запасов – ռազմական պաշարների նյութական միջոցների պահանջումներ

потребности населения – բնակչության պահանջումներ

потребность в воздушном транспорте – օդային փոխադրամիջոցների պահանջումներ

потребность в рабочей силе – աշխատուժի պահանջումներ

потребность в самолетах для воздушной перевозки – см. *потребность в воздушном транспорте*

потребность в транспортных средствах – 1. փոխադրումների պահանջումներ, 2. փոխադրամիջոցների պահանջարկ

по требованию – 1. ըստ պահանջարկի, 2. ըստ պահանջի, կանչով

потрясение – ցնցում

похититель людей – մարդագող

похищение людей – մարդագողություն, մարդկանց առևանգում

поход – 1. արշավ, 2. արշավանք, 3. см. *военная кампания*

походная аптечка – см. *индивидуальная аптечка*

походная застава – см. *охранение*

походная колонна – см. *походный порядок*

походная кровать – 1. արշավային մահճակալ, ծալովի մահճակալ, 2. см. *койка*

походная кухня – см. *полевая кухня*

походное охранение – 1. երթային պահպանություն, 2. երթային պահպանաջոկատ

походный – 1. արշավային, 2. երթային

походный котелок – արշավային կերակրաման

походный кухонный котел – արշավային կաթսա

походный порядок – երթային կարգ, երթակարգ

походный строй – երթաշարք

похоронная команда – թաղման զինախումբ

похороны – թաղում

«...по цели... стрельбу закончил(а)» – «... այսինչ նշանակետի կրակակրծումն ավարտված է»

почет – см. *почет*

почет – պատիվ, մեծարանք

почетное звание – պատվավոր կոչում

почетное наименование – պատվավոր անվանում

почетный караул – պատվո պահակ

починка – см. *ремонт*

почта – փոստ

почтовая и курьерская служба – փոստային և սուրհանդակային ծառայություն

почтовое эмбарго – փոստային արգելանք

почтово-фельдъегерская связь – սուրհանդակափոստային կապ

пощада – ողորմածություն, գթասրտություն, կյանքի խնայում՝ անձնատրության դեպքում

поэшелонное перемещение – շարակարգային տեղափոխություն

пояс – 1. գոտի, կաշեգոտի, 2. см. *зона*

пояснительная записка – բացատրական գրություն

поясок – ժապավեն

права военнослужащих – см. *льготы военнослужащим*

права человека – մարդու իրավունքներ

правила военных закупок – ռազմական գնումների կանոններ

правила использования силы – ուժի օգտագործման կանոններ

правила конкретного применения силы – ուժի կոնկրետ կիրառման կանոններ

правила применения сил – ուժերի կիրառման կանոններ

правила применения силы – ուժի կիրառման կանոններ

правила стрельбы – հրաձգության կանոններ

правила техники безопасности – անվտանգության տեխնիկայի կանոններ

правило – կանոն

правило двух лиц – երկու անձանց կանոն

правильная установка прицела с учетом возвышения и сноса – նշանոցի ճշգրիտ նախադրում՝ բարձրացման և հողմատարման հաշվառմամբ

правительство – կառավարություն

правительство национального единства – ազգային միասնության կառավարություն

правление – 1. կառավարում, 2. см. *администрация 1*

право – իրավունք

правовая доктрина – իրավական դոկտրին

правовое воспитание – իրավական դաստիարակություն

правовое обеспечение военного строительства – ռազմական շինարարության իրավական ապահովում

правовое поле – իրավական դաշտ

правовой – իրավական

правовой акт – իրավական ակտ

право войны – պատերազմի իրավունք

правовой режим – իրավական ռեժիմ

право на охоту – որսի իրավունք

право на пенсионное обеспечение – կենսաթոշակային ապահովման իրավունք

правонарушение – իրավախախտում	прево (<i>ист.</i>) – արևո (<i>սլոն.</i>)
правоотношение – իրավահարաբերություն	превосходство – գերազանցություն
правоохранительный орган – իրավապահ մարմին	превосходство в воздухе – գերազանցություն օդում
правопорядок – իրավակարգ	превосходство в киберпространстве – գերազանցություն կիբեռտարածությունում
правопреемство – իրավահաջորդություն	превосходство на море – գերազանցություն ծովում
право преследования – հետապնդման իրավունք	превосходящий – գերազանցող
правоприменение – 1. իրավակիրառում, 2. իրավակիրարկում	превращение – վերածում
правоприменяющий орган – իրավակիրառ մարմին	превращение в вооружение – զենքի վերածում, զինարարություն
православная церковь – ուղղափառ եկեղեցի	преграда – արգելափակոց, արգելապատնեշ, պատնեշ
правосознание – իրավագիտակցություն	преграждать путь – փակել ճանապարհը
правоспособность – իրավունակություն	преданность – հավատարմություն, նվիրվածություն
правосубъектность – իրավասուբյեկտություն	предатель – դավաճան, մատնիչ
право убежища – ասպստանի իրավունք	предательство – դավաճանություն, մատնություն
правофланговый – աջաթևյան	предбоевой порядок – նախամարտակարգ
правлящие круги – <i>см. руководящее звено</i>	предварительная бомбардировка – նախապատրաստական ռմբակոծություն
практика закупок – գնումների պրակտիկա	предварительная разведка – նախնական հետախուզում
прапорщик – ենթասպա, վառատար (<i>հնգ.</i>)	предварительная частичная погрузка – նախնական մասնաբեռնում
праща – փարիստիկ	предварительное изучение окружающей среды – շրջակա միջավայրի նախնական ուսումնասիրություն
превалирование – <i>см. перевес</i>	предварительное испытание – նախնական փորձարկում
превалирующий – գերակշռող	предварительное разминирование – նախնական ակնազերծում
превентивная война – կանխիչ պատերազմ	предварительное разрешение – նախնական թույլտվություն
превентивная дипломатия – կանխիչ դիվանագիտություն	предварительное распоряжение – նախնական կարգադրություն
превентивная эксплуатация – <i>см. планово-профилактическое обслуживание</i>	предварительное совещание – նախնական խորհրդակցություն
превентивный – կանխիչ	
превентивный удар – նախահարված, նախահարձակում	
превзойти в маневрировании – գերազանցել տարաշարժում, խորամանկությամբ գերազանցել	

предварительные переговоры – նախնական բանակցություններ, նախապատրաստական բանակցություններ

предварительный – նախնական

предварительный отчет – նախնական հաշվետվություն

предварительный старт – նախնական մեկնարկ

предвестник – см. *предтеча*

предвидение – см. *прогнозирование*

предвидение в военном деле – կանխագուշակում ռազմական գործում

предводитель – см. *вождь*

предводительствовать – см. *лидировать*

«Предейтор» – «Փրեդեյտոր»

предел – см. *граница*

предельная глубина погружения – սուզման սահմանային խորություն

предельно допустимая концентрация радиоактивных веществ – ռադիոակտիվ նյութերի առավելագույն թույլատրելի կոնցենտրացիա

предельный возраст пребывания на военной службе – զինվորական ծառայությունում գտնվելու սահմանային տարիք

предельный угол возвышения – բարձրացման առավելագույն անկյուն

предельный уровень запасов – см. *количество потребных запасов*

предложение о повторной атаке – կրկնական գրոհի առաջարկություն

предмет – առարկա

предмет дополнительного снабжения – լրացուցիչ մատակարարման առարկա

предмет общевойсковой подготовки – համագորային պատրաստման առարկա

предмет общего пользования – ընդհանուր օգտագործման առարկա

предметы снабжения – մատակարարման իրեր, մատակարարման առարկաներ

предметы снабжения для боевых действий – մարտական գործողությունների համար մատակարարման առարկաներ

предметы снабжения и материальные средства длительного пользования – երկարատև օգտագործման նյութական միջոցներ և մատակարարման առարկաներ

предметы снабжения и услуги – մատակարարման իրեր և ծառայություններ

предназначение – նախանշանակում

предназначение военной техники – ռազմական տեխնիկայի նախանշանակում

предназначение военнообязанного – զինապարտի նախանշանակում

предназначенный для выделения – հատկացման համար նախանշանակված

преднамеренное вмешательство – կանխամտածված միջամտություն

предоставление – տրամադրում

предоставление жилья – կացարանի տրամադրում

предоставление полномочий – լիազորությունների տրամադրում

предоставленные войска – տրամադրված զորք

предоставленные НАТО силы – ՆԱՏՕ-ին տրամադրված ուժեր

предостережение – զգուշացում

предотвращение – կանխում

предотвращение агрессии – ագրեսիայի կանխում

предотвращение бедствий – աղետների կանխում

предотвращение взаимных помех – փոխադարձ խանգարումների կանխում

предотвращение войны – պատերազմի կանխում

предотвращение конфликта – հակամարտության կանխում

предотвращение опасности – վտանգի կանխում

предотвращение помех между двумя сенсорами – երկու զգայարարների միջև խանգարումների առաջացման կանխում

предотвращение преступления – հանցագործության կանխում

предохранитель – ապահովիչ, ապահովիչ սարք

предохранительная защелка – ապահովիչ մղվակ

предохранительная чека – պահպանաձուկի, պահպանիչ ձուկի

предохранительное устройство – см. *предохранитель*

предохранительно-исполнительный механизм – ապահովիչ-կատարողական սարք

предохранительный – 1. ապահովիչ, 2. см. *защитный 3*

предписание – կարգադրագիր

предподготовка – նախապատրաստում

предполагаемая горизонталь – ենթադրական հորիզոնագիծ

предполагается сбитым – ենթադրվում է խոցված, ենթադրվում է վայր զցված

предполетная подготовка экипажа – անձնակազմի նախաթռիչքային պատրաստում

предполетный осмотр – նախաթռիչքային զննում

предполье – նախագոտի

предприимчивость – ձեռներեցություն, հնարամտություն

предприятие – 1. ձեռնարկություն, 2. ձեռնարկում

председатель – նախագահ

Председатель Объединенного комитета начальников штабов – Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի նախագահ

представители подрядчика, не уполномоченные сопровождать войска – կապալառուների ներկայացուցիչներ, որոնք լիազորված չեն ուղեկցելու զորքին

представители подрядчика, уполномоченные сопровождать войска – կապալառուների ներկայացուցիչներ, որոնք լիազորված են ուղեկցելու զորքին

представитель – ներկայացուցիչ

представитель Верховного главнокомандующего ОВС НАТО в Европе в Военном комитете – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի Քերագույն գլխավոր հրամանատարի ներկայացուցիչ Ռազմական կոմիտեում

представитель военного закупщика – պայմանագրերի գծով պաշտոնյայի (սպայի) ներկայացուցիչ

представительная власть – ներկայացուցչական իշխանություն

представитель по общим закупкам – ընդհանուր գնումների գծով ներկայացուցիչ

представитель СМИ – ՋԼՄ ներկայացուցիչ

представительство – ներկայացուցչություն

представительство в институтах (органах) – հաստատություններում (մարմիններում) ներկայացուցչություն

представление – հանդես

предстартовая подготовка – նախամեկնարկային պատրաստում

предтеча – նախակարապետ, նախորդ

предупредительный выстрел – նախազգուշացնող կրակոց

предупредительный огонь – նախազգուշացնող կրակ

предупредительный сигнал – նախազգուշացնող ազդանշան, զգուշության ազդանշան

предупреждение – 1. նախականխում, 2. см. *предотвращение*, 3. см. *предостережение*

предупреждение о ракетном нападении – հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացում

предупреждение об угрозе – սպառնալիքի մասին զգուշացում

предупреждение чрезвычайных ситуаций – արտակարգ իրավիճակների կանխում

предусмотрительность – շրջահայեցութ-
յուն

предшественник – նախորդ

предшествование – նախորդում, նախըն-
թացություն

предштурмовой этап высадки десанта –
ափհանման նախագրոհային փուլ

предштурмовой этап десантирования –
գործըքի նախագրոհային փուլ

президент – նախագահ

Президент Республики Армения – Հա-
յաստանի Հանրապետության Նախագահ

преимущество – առավելություն

преимущество на море – գերազանցութ-
յուն ծովում

«Прекратить зарядание!» – «Լիցքավո-
րումը դադարեցնել»

«Прекратить огонь!» – «Դադարեցնել
կրակը»

«Прекратить пуск!» – «Արձակումը դադար-
եցնել»

прекращение – 1. դադարեցում, 2. դադար-
ում

прекращение военных действий – ռազ-
մական գործողությունների դադարեցում

прекращение действия орудия порядко-
вого номера – հերթական համարի հրա-
նոթի ապագործարկում

прекращение огня – 1. կրակի դադարե-
ցում, 2. հրադադար

прекращение работы РЛС – см. *запрет
радиолокационной работы*

прекращение связи – ռադիոհաղորդման
ավարտ, ռադիոկապի ավարտ

прекращение эксплуатации – շահագործ-
ման դադարեցում

прекурсор – սկզբնանյութ

прелиминарное соглашение – նախնա-
կան համաձայնագիր

прелиминарные переговоры – см. *пред-
варительные переговоры*

преломление – բեկում

преобразование – փոխակերպում

преодоление – հաղթահարում

преодоление заграждений и препятствий
– արգելապատնեշների և խոչընդոտների
հաղթահարում

преодоление зон заражения – վարակ-
ված գոտիների հաղթահարում

препятствие – արգելք, խոչընդոտ

препятствование ввозу наркотиков – խո-
չընդոտում թմրանյութերի ներկրմանը

препятствование действиям противника
на поле боя – հակառակորդի գործողութ-
յուններին խոչընդոտում մարտադաշտում

препятствование продвижению против-
ника – խոչընդոտում հակառակորդի ա-
ռաջխաղացմանը

препятствовать – խոչընդոտել

прерогатива – առանձնաշնորհ

прерывание – 1. ընդհատում, ընդմիջում,
2. см. *разрыв*

прерыватель-распределитель – ընդհա-
տիչ-բաշխիչ

прерывистый огонь – ընդհատ կրակ

пресечение – 1. խափանում, 2. կասեցում

пресечение агрессии – ագրեսիայի կասե-
ցում

преследование – см. *ПОГОНЯ*

преследование по пятам – կրնկակոխ հե-
տապնդում

преследование с упреждением – առա-
ջանցիկ հետապնդում

преследователь – հետապնդող

преследовать – հետապնդել

пресс-центр – մամուլի կենտրոն

преступление – հանցագործություն

преступление, за которое предусмотрен
арест – հանցագործություն, որի համար
նախատեսված է կալանավորում

преступление, за которое предусмотрена смертная казнь – հանցագործություն, որի համար նախատեսվում է մահապատիժ

преступление против человечества – *см. военное преступление*

преступление против человечности – մարդկայնության դեմ ուղղված հանցագործություն

преступность – հանցավորություն

прецедентное право – նախադեպային իրավունք

прецессия – կոնապտուլս

приближение (к цели, позициям) – *см. подход*

приближение (сил и средств) к району операций – օպերացիաների շրջանին (գործերի և միջոցների) մոտեցում

прибор – սարք

прибор для подслушивания – գաղտնալսման սարք

прибор кратности – բազմապատիկության սարք

прибор направленного излучения энергии – ուղղորդված էներգիայի սարք

приборная доска – *см. приборная панель*

приборная панель – 1. սարքատախտակ, սարքերի վահանակ, 2. *см. щиток управления*

прибор ночного видения – գիշերային դիտման սարք

приборные метеоусловия – գործիքային օդերևութաբանական պայմաններ

прибор тревожной сигнализации – *см. охранный сигнализация*

приборы управления огнем и обеспечения стрельбы – կրակի կառավարման և հրածգության ապահովման սարքեր

приборы управления стрельбой – հրածգության կառավարման սարքեր

прибрежная зона – առափնյա գոտի

прибрежный – *см. береговой*

прибытие части (к месту назначения) – գրամասի ժամանում

привал – դադարք

приведение в порядок – կարգաբերում

приведение в соответствие – *см. приспособление*

приведение в состояние пассивности – *см. нейтрализация*

приведение огня – *см. упреждение огня*

приведение оружия в боевое состояние – զենքի բերում մարտական վիճակի

приведение оружия к нормальному бою – զենքի բերում կանոնավոր կրակման վիճակի, զենքի բերում մարտական վիճակի

приверженность – 1. կողմնակցություն, 2. *см. преданность*

привести войска в положение боевой готовности – գորքը բերել մարտական պատրաստության

привести оружие в боевое положение – *см. изготовить оружие к бою*

прививка – պատվաստում

привитие – *см. внедрение*

привлечение внешних ресурсов – արտաքին ռեսուրսների ներգրավում

привлечение к участию – ներգրավում

привод – 1. հաղորդակ, 2. շարժաբեր

привод наведения – ուղղորդման հաղորդակ

приводить в движение – գործարկել

приводнение – ջրէջք

приводной ремень – *см. ремень*

привязка – կապակցում

привоздить (огнем) – գետնին գամել

пригодность – պիտանիություն, հարմար լինելը

пригонка – հարմարադրում

приготовиться к бою – պատրաստվել մարտի

приготовление – 1. նախապատրաստում, 2. պատրաստում
 приграничное сотрудничество – մերձ-սահմանային համագործակցություն
 приграничный – սահմանամերձ
 придание – լրակցում
 придание ценности – *см. оценка 3*
 приданные запасы – տրված պաշարներ
 приданные корпусу войска – կորպուսին լրակցված զորք
 придать – լրակցել
 придонный трал – հատակամերձ ուռկանապարկ
 придорожная мина – ճամփամերձ ական
 прием – 1. ընդունելություն, 2. հնար, 3. *см. принятие 1*
 приемка военной техники – ռազմական տեխնիկայի ընդունում
 приемлемая продукция – *см. приемлемый товар*
 приемлемость – ընդունելիություն
 приемлемый – ընդունելի
 приемлемый товар – ընդունելի ապրանք, ընդունելի արտադրանք
 приемлемый ущерб – ընդունելի վնաս
 приемная антенна – պլեհավաք
 приемник – ընդունիչ
 приемник предупреждения о радиолокационном облучении – ռադիոտեղորոշումային ճառագայթահարման մասին նախազգուշացման ընդունիչ
 приемник радиоперехвата – ռադիոորսման ընդունիչ
 приемоответчик – ընդունիչ-պատասխանիչ
 прием оружия на хранение – զենքի ընդունում պահման
 приемопередатчик – ընդունիչ-հաղորդիչ
 приемочное испытание – ընդունման փորձարկում
 прием пищи – սննդի ընդունում

прием, сосредоточение и последующее выдвижение войск – զորքի ընդունում, կենտրոնացում և հետագա առաջընթացում
 прижать (огнем) – *см. пригвоздить (огнем)*
 прижимное стекло – սեղմումային ապակի
 призванный на военную службу – *см. призывник*
 призвать на военную службу – զորակոչել
 приземление – *см. посадка*
 приземлиться – վայրէջք կատարել
 признак – հատկանիշ
 признание – ճանաչում
 призыв – 1. կոչ, 2. զորակոչ
 призыв граждан на военную службу – քաղաքացիների զորակոչ
 призыв из запаса – զորակոչ պահեստազորից
 призывная кампания – զորակոչային արշավ
 призывная комиссия – զորակոչային հանձնաժողով
 призывник – զորակոչիկ, զինակոչիկ
 призывной – զորակոչային
 призывной возраст – զորակոչային տարիք
 призывной контингент – զորակոչային թվակազմ
 призывной пункт – *см. сборный пункт*
 приказ – հրաման
 приказ вышестоящего о подготовке к операции – վերադասի հրաման՝ օպերացիային նախապատրաստվելու մասին
 приказ на открытие огня – կրակ բացելու հրաման
 приказ на перевозку – փոխադրման հրաման
 приказ на погрузку – բեռնման հրաման
 приказ на посадку – նստեցման հրաման

приказ на проведение операции – օպերացիայի անցկացման հրաման

приказ начать движение – շարժվելու հրաման

приказ о передаче – փոխանցման հրաման

приказ о передвижении – տեղաշարժման հրաման

приказ о проведении военного учения – զորավարժության անցկացման հրաման

приказ о проведении операции – օպերացիայի անցկացման հրաման, օպերացիան սկսելու հրաման

приказ по контролю воздушного пространства – օդային տարածքի վերահսկման հրաման

приказ тревоги – տագնապի հրաման

приклад (оружия) – խզակոթ

прикладное обучение – կիրառական ուսուցում

прикомандирование – գործուղվածություն

прикомандировать – գործուղել, ժամանակավոր ենթակայության տակ դնել

прикрепление – 1. ամրացում, ամրապընդում, 2. ամրակցում

прикрепленная к самолету камера – ինքնաթիռին ամրացված խցիկ

прикрывающий – ծածկող

прикрытие – 1. ծածկապաշտպանություն, 2. քողածածկույթ

прикрытие государственной границы – պետական սահմանի ծածկապաշտպանություն

прикрытие истребителями – կործանիչներով ծածկապաշտպանություն

прикрытие развертывания войск (сил) – զորքերի (ուժերի) ծավալման ծածկապաշտպանություն

приложение – 1. հավելված, 2. կցում, 3. առդիր

приложение о финансовом обеспечении – ֆինանսական ապահովման մասին հավելված

приложение по разведке – հետախուզության գծով հավելված

приложения о тыловом обеспечении, организуемом по подряду – կապալով կազմակերպվող թիկունքային ապահովման վերաբերյալ հավելվածներ

приложить – կցել

приманка – խայծ

применение – կիրառություն, կիրառում

применение вооруженной силы – զինված ուժի կիրառում

применение космических сил – տիեզերական ուժերի կիրառում

применение силы – 1. ուժի կիրառում, 2. *см. насилие*

применение статьи 5 Вашингтонского договора – Վաշինգտոնի պայմանագրի 5-րդ հոդվածի կիրառում

применение статьи соглашения – համաձայնագրի հոդվածի կիրառում

применимость войск (сил) – զորքի (ուժերի) կիրառելիություն

примерный план – մոտավոր պլան, նախնական պլան

примета – *см. признак*

примечательный курс – ուշագրավ ուղղույթ

примирение – հաշտեցում

принесение в жертву – զոհաբերում, զոհաբերություն

принимающее государство – ընդունող պետություն

принудительно репатрируемый – հարկադրաբար հայրենադարձվող

принудительный – հարկադրական, պարտադրական

принуждение – 1. պարտադրում, հարկադրում, 2. հարկադրանք, պարտադրանք

принуждение к миру – խաղաղության պարտադրում

принуждение к соблюдению санкции – պատժամիջոցի կատարման պարտադրում

принцип – սկզբունք

принцип внезапности – հանկարծակիության սկզբունք

принцип использования универсального топлива – համապիտանի վառելիքի օգտագործման սկզբունք

принцип относительности – см. *относительность*

принцип предоставления командиру самостоятельности при выполнении задачи – առաջադրանքային կառավարում, առաջադրանքների մարտավարություն

принцип состязательности – մրցակցության սկզբունք

принципы ведения боевых действий – մարտական գործողությունների վարման սկզբունքներ

принципы военного искусства – ռազմական արվեստի սկզբունքներ

принципы организации обороны – պաշտպանության կազմակերպման սկզբունքներ

принятие – 1. ընդունում, 2. см. *получение*

принятие на вооружение – սպառազինության մեջ ընդունում

принятие решения – որոշման ընդունում
«Принято!» – «Ընդունված է»

принять меры – միջոցներ ձեռնարկել

приобрести – ձեռք բերել, ստանալ

приобретение – 1. ձեռքբերում, 2. см. *достижение*

приостановка – ընդհատում, դադարեցում

приостановка операции – օպերացիայի ընդհատում

приостановление контракта – պայմանագրի ընդհատում

припасы – պաշարեղեն

приписной состав – կցագրային կազմ

природная катастрофа – բնական աղետ

природная особенность – բնական առանձնահատկություն

природное заграждение – բնական արգելափակոց

природное укрытие – բնական ապաստարան

прирост – աճ

присадка – հավելանյութ

присвоение воинского звания – զինվորական կոչման շնորհում

присвоение офицерского звания – սպայական կոչման շնորհում

присвоение очередного воинского звания – см. *повышение в звании*

присоединение – см. *соединение 3*

присоединить – см. *приложить*

приспешник – մանկլավիկ

приспособление – 1. հարմարանք, 2. см. *адаптация*, 3. հարմարեցում, համապատասխանեցում

приспособление для стрельбы холостыми патронами – անզնդակ փամփուշտներով կրակելու հարմարանք

приспособление техники к человеку – տեխնիկայի հարմարեցում մարդուն

пристань – նավամատույց, կառանատեղ

пристрелка – նշանափործում, նշանափործիչ կրակ

пристрелка по реперу – նշանափործում հենանիշներով

пристрелочный огонь – см. *пристрелка*

пристрелочный репер – см. *репер*

пристрелянный огонь – նշանափործված կրակ

пристройка – կցաշինություն

присутствие – ներկայություն

присяга – երդում, երդմանագիր

притаиться – պահ մտնել

приток воздуха – օդի ներհոսում, օդի առհոսում	проверка благонадежности – բարեհուսության ստուգում
прицел – նշանոց	проверка благонадежности личного состава – անձնակազմի բարեհուսության ստուգում
прицеливание – նշանառություն, նշանառում	проверка данных – տվյալների ստուգում
прицеливаться – նշան բռնել, նշանաբռնել	проверка исполнения – կատարման ստուգում
прицельная дальность стрельбы – նշանառվական հեռահարություն	проверка на благонадежность – սմ. <i>проверка благонадежности</i>
прицельная помеха – նշանառվական խանգարում	проверка радиосвязи – ռադիոկապի ստուգում
прицельно-навигационная система – ուղղորդիչ-ուղեվարական համակարգ	проверка соблюдения мер скрытности операций – օպերացիաների ծածուկության միջոցների իրագործման ստուգում
прицельные нити оптического прицела – նշանոցային մազացանց	проверка технического состояния – տեխնիկական վիճակի ստուգում
прицельный угол – նշանառվական անկյուն	проверочно-пусковое оборудование – ստուգման-արձակման սարքավորանք
причал – նավամատույց	проверочный список – սմ. <i>КОНТРОЛЬНЫЙ СПИСОК</i>
причинение – պատճառում	провинившийся солдат – կարգազանց զինվոր
причинять вред – վնասել, վնաս պատճառել	провинция – ծայրամաս
ПРМ – սմ. <i>«Партнерство ради мира»</i>	провод – սմ. <i>шнур</i>
ПРО – սմ. <i>противоракетная оборона</i>	проводка воздушной цели – օդային նշանակետի ուղեդիտում
проба – 1. նմուշ, 2. փորձում	проводная связь – լարային կապ
пробег после посадки – հետվայրէջքային վազք	проводник – ուղեցուցորդ, հետախուզական միջոց
пробивание стены здания для проникновения внутрь – պատածակում	провозглашение – հռչակում
пробивающая способность – ծակատունակություն	провокация – սադրիչ, դրդիչ, հրահրիչ провокация – սադրանք, դրդում, հրահրում
пробоина – ծակատ	проволока – լար, մետաղալար
пробст – փրոբստ	проволочное заграждение – լարափակոց, մետաղալարե արգելափակոց
провал – ձախողում	прогнозирование – կանխատեսում
проведение – սմ. <i>ведение</i>	прогнозирование в военном деле – կանխատեսում ռազմական գործում
проведение операции – օպերացիայի իրագործում	прогнозирование и оценка – կանխատեսում և գնահատում
проверка – 1. ստուգում, 2. սմ. <i>обследование</i>	
проверка безопасности проделанных проходов – բացված անցուղիների անվտանգության ստուգում	

прогнозируемая дата завершения перевозок войск – գորքերի փոխադրումների ավարտի կանխատեսվող օր

прогнозируемая оценка ущерба – վնասի կանխատեսումային գնահատում

программа военной помощи – ռազմական օգնության ծրագիր

программа военных учений – 1. զորավարժության ծրագիր, 2. զորավարժությունների ծրագիր

программа действий – գործողությունների ծրագիր

программа заблаговременного оформления поступления на военную службу – զինվորական ծառայության անցման վաղօրոք ձևակերպման ծրագիր

Программа инфраструктуры – Ենթակառուցվածքի ծրագիր

программа НАТО по инвестициям в обеспечение безопасности – անվտանգության ապահովման մեջ ներդրումների ՆԱՏՕ-ի ծրագիր

программа обеспечения готовности промышленности – արդյունաբերության պատրաստության ապահովման ծրագիր

Программа обеспечения противоракетной обороны – Հակահրթիռային պաշտպանության ապահովման ծրագիր

Программа ООН по международному контролю над наркотиками и предупреждению преступности – ՄԱԿ-ի՝ թմրամիջոցների վերահսկման միջազգային ծրագիր

программа осуществления ответных мер в особой обстановке – հատուկ իրավիճակներում պատասխան միջոցների ձեռնարկման ծրագիր

Программа оценки состояния тылового обеспечения – Թիկունքային ապահովման վիճակի գնահատման ծրագիր

Программа «Партнерство ради мира» – «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագիր

программа подготовки – պատրաստման ծրագիր

программа предотвращения сексуального насилия и реагирования на него – սեռական բռնության կանխման և դրան արձագանքման ծրագիր

программа специализированного доступа – մասնագիտացված մատչելիության ծրագիր

программа учебно-образовательной подготовки командного состава – հրամանատարական կազմի ուսումնակրթական պատրաստման ծրագիր

программа ядерного сотрудничества – միջուկային համագործակցության ծրագիր

программы оборонно-безопасностного содействия – պաշտպանական-անվտանգային աջակցության ծրագրեր

прогресс – առաջադիմություն, առաջընթաց

прогрессивный – առաջադիմական, առաջավոր

прогрессивный подоходный налог – արագրեսիվ եկամտահարկ

прогулка (верхом, на велосипеде, мотоцикле) – հեծյալ ճամփորդություն

продажа оружия и военной техники иностранным государствам – արտասահմանյան պետություններին սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի վաճառք

продвижение – առաջխաղացում

продвижение войск – գորքի առաջխաղացում

продвижение по службе – պաշտոնեական առաջխաղացում, պաշտոնի բարձրացում

продвинутая оперативная база – առաջադիր օպերատիվ բազա

продвинутое дистанционное обучение с использованием распределенных систем – առաջավոր հեռավարական ուսուցում, առաջավոր հեռահար ուսուցում

проделывание проходов в минном поле – ականադաշտում անցուղիների բացում

проделывание проходов в минном поле с планомерной подготовкой – ականա-

դաշտում անցուղիների բացում պլանա-
չափ նախապատրաստմամբ

проделывание проходов с ходу – անցու-
ղիների բացում հընթաց

продление срока пребывания на воен-
ной службе – զինժառանգության ժամկետի
երկարացում

продовольственная безопасность – պար-
ենային անվտանգություն

продовольственное довольствие – սմ.
продовольственное обеспечение

продовольственное обеспечение – պար-
ենային ապահովում, պարենային բավարարում, պարենավորում

продовольственное снабжение – պարե-
նային մատակարարում

продовольственный паек – սմ. паек

продолжительность пребывания в ука-
занном районе – նշված շրջանում
գտնվելու տևողություն

продольно-скользящий затвор – երկայ-
նական սահող փակաղակ

продольный огонь – երկայնական կրակ

продукт – 1. ապրանք, 2. մթերք, 3. արգա-
սիք, արդյունք

продуктивность – արդյունավետություն

продукты ядерного деления – միջուկի
տրոհման արգասիքներ

продукты первой необходимости – առա-
ջին անհրաժեշտության ապրանքներ

продукты ядерного взрыва – միջուկային
պայթյունի արգասիքներ

продукция – արտադրանք, պատրաստ-
վածք

проезд – հերթանցում

проект – նախագիծ

проект плана – նախագծային պլան

проекция – պրոյեկցիա

проекция надира на поверхность –
ստորնակետի արտապատկերում մակե-
րույթին

проецированное отображение карт –
քարտեզների պրոյեկցիոն արտապատ-
կերում

прожектор – լուսարձակ

прожигание брони – զրահի հրածակում

прозвище – մականուն

прозрачность – թափանցիկություն

«прозрачность» бюджета – բյուջեի թա-
փանցիկություն

производительность – արտադրողակա-
նություն

производственная база – արտադրական
բազա

производственная линия – արտադրական
գիծ

производственное тыловое обеспечение –
արտադրական թիկունքային ապահովում

производство выстрела – կրակում

произвол – սմ. *беззаконие*

произвольная координатная сетка – կա-
մայական կոորդինատային ցանց

происхождение – ծագում

происшествие при обезвреживании взры-
воопасных предметов – պայթյունավտանգ
առարկաների վնասագերծման հետ կապ-
ված միջադեպ

прокладка – 1. միջադիր, 2. անցկացում

прокладывание – սմ. *прокладка 2*

прокламация – պաշտոնական հայտարա-
րություն

пролет – թռիչքանցում

пролив – նեղուց

промах – վրիպում

промежуток времени между вспышкой и
звуком выстрела (взрыва) – կրակոցի
(պայթյունի) բոցավառումը տեսնելու և
ձայնը լսելու միջև ժամանակը

промежуточная база – 1. միջակա զորա-
կայան, 2. միջակա բազա

промежуточная база сосредоточения –
կենտրոնացման միջակա զորակայան

промежуточная горизонталь – միջանկյալ հորիզոնագիծ	пропускная способность береговой полосы – ծովեզրյա գոտու թողունակություն
промежуточная задача – միջանկյալ խնդիր	пропускная способность железной дороги – երկաթգծի թողունակություն
промежуточная цель – միջանկյալ նպատակ	пропускная способность канала – կապուղու թողունակություն
промежуточная частота – միջանկյալ հաճախականություն	пропускная способность маршрута – երթուղու թողունակություն
промежуточный – միջակա, միջանկյալ	пропускная способность порта – նավահանգստի թողունակություն
промежуточный детонатор – միջանկյալ ձայթիչ	пропускная способность системы связи – կապի համակարգի թողունակություն
промежуточный пункт – 1. միջանկյալ կետ, 2. (при транспортировке войск) միջակա կետ	пропускной пункт – անցակետ
промежуточный пункт сосредоточения войск – զորքի կենտրոնացման միջակա վայր, կենտրոնացման միջակա շրջան	проректор (первый) – պրոռեկտոր (առաջին)
промежуточный район сосредоточения – կենտրոնացման միջակա շրջան	прорыв – ձեղքում
промежуточный рубеж – միջանկյալ բնագիծ	прорыв обороны – պաշտպանության ձեղքում
промежуточный склад – միջանկյալ պահեստ	просачивание – ներթափանցում, սողուկում
проникающая радиация – թափանցող միջուկային ճառագայթում	просачивание с вражеской территории – արտասողուկում
проникновение – թափանցում, ներթափանցում	просвет – բացակ, արանք
проницаемость – թափանցելիություն	просека – անտառուղի
пропаганда – քարոզչություն	прослойка – շերտ
пропаганда войны – պատերազմի քարոզում	простонародье – հասարակ ժողովուրդ, ցածր խավ
пропаганда среди гражданского населения на занятой территории противника – քարոզչական հոգեբանական գործունեություն հակառակորդից գրավված տարածքում	пространственно-оптимальная погрузка – տարածաօպտիմալ բեռնում
пропагандистская кампания – քարոզչական արշավ, քարոզարշավ	пространство – տարածություն
пропуск – 1. անցագիր, անցաթուղթ, 2. բացթողում	проступок – զանցանք
пропускная способность – թողունակություն	просьба – 1. խնդրանք, 2. դիմում, խնդրագիր
	просьба о помощи – օգնության խնդրանք
	просьба об авиаподдержке – օդային աջակցության խնդրանք
	протекция – սմ. <i>покровительство</i>
	протестантская церковь – բողոքական եկեղեցի

против ветра – քանու դիմաց, քանուն հակառակ

противник – հակառակորդ, մրցակից

противобактериальная защита – հակա-կենսաբանական պաշտպանություն

противоборство – ընդդիմամարտություն

противоборствующая сторона – ընդդիմամարտող կողմ

противовоздушная и противоракетная оборона – հակաօդային և հակահրթիռա-յին պաշտպանություն

противовоздушная оборона – հակաօդա-յին պաշտպանություն, ՀՕՊ

противовоздушная оборона сил флота – ռազմածովային նավատորմի ուժերի հակաօդային պաշտպանություն

противовоздушная оборонительная опера-ция – պաշտպանողական հակաօդային օպերացիա

противовоздушная операция – հակաօ-դային օպերացիա, պայքար օդային հար-ձակման միջոցների դեմ

противовоздушное прикрытие – օդային ծածկապաշտպանություն

противовоздушный – հակաօդային, զենի-թային

противовоздушный бой – հակաօդային մարտ

противогаз – հակազազ

противоградная артиллерия – հակա-կարկտային հրետանի

противодействие – հակազդեցություն

противодействие агрессии – հակազդե-ցություն ագրեսիային

противодействие информационно-пси-хологическому воздействию – հակազդե-ցություն տեղեկութահոգեբանական ներ-գործությանը

противодействие наблюдению – հակազ-դեցություն դիտմանը

противодесантная оборона – հակադե-սանտային պաշտպանություն

противозасадное действие – հակադա-րանային գործողություն

противозенитный маневр – հակազենի-թային տարաշարժ, ՀՋՏ

противоистребительный маневр – հակա-կործանիչային տարաշարժ, ՀԿՏ

противокорабельная ракета – հականա-վային հրթիռ

противокорабельная ракета, летящая на предельно малой высоте – ծովային սա-հահրթիռ

противокосмическая оборона – հակատիե-զերական պաշտպանություն

противокумулятивный экран – հակակու-տակային էկրան

противолежащий – հանդիպակազ

противолодочная завеса – см. *противо-лодочное охранение*

противолодочная оборона – см. *борьба с подводными лодками*

противолодочная операция – հակասու-զանավային օպերացիա

противолодочное минное поле – հակա-սուզանավային ականադաշտ

противолодочное охранение – հակասու-զանավային պահպանություն, հակասու-զանավային պատվար

противолодочное патрулирование – հա-կասուզանավային պարեկություն

противолодочный – հակասուզանավային

противолодочный барьер – հակասուզա-նավային պատնեշ

противолокационная ракета – հակառա-դիոտեղորոշումային հրթիռ, հակաճառա-զայթումային խնդիր

противолокационная ракета воздушного базирования – օդային բազավորմամբ հակաճառազայթումային հրթիռ

противоминная защита – հակաականա-յին պաշտպանություն

противоминные действия – հակաակա-նային գործողություններ

противоминные мероприятия – հակաա-կանային միջոցառումներ

противоминный поддон – հակաականա-
յին տակնոց

противооблеченительное устройство –
հակասառցապատիչ սարք, հակասառցա-
պատիչ

противооткатное устройство – հակա-
հետզլորքային սարք

противопехотная мина – հակահետևա-
կային ական

противоповстанческая деятельность – հա-
կապստամբական գործունեություն

противоповстанческая операция – հա-
կապստամբական օպերացիա

противоповстанческие действия – հա-
կապստամբական գործողություններ,
ապստամբների դեմ պայքար

противопожарная система – հակահրդե-
հային համակարգ

противопожарный заслон – հակահրդե-
հային առաջակալ

противорадиолокационный отражатель –
հակառադիոտեղորոշումային անդրադար-
ձիչ

противоракета – см. *ракета-перехватчик*

противоракетная оборона – հակահրթի-
ռային պաշտպանություն

противоракетная оборона на маршевом
рубеже – հակահրթիռային պաշտպանու-
թյուն երթային բնագծում

противоракетная оборона ТВД – ՈԳԹ
հակահրթիռային պաշտպանություն

противоракетный – հակահրթիռային

противоракетный комплекс – հակահրթի-
ռային համալիր

противосетевая атака – հակացանցային
հարձակում

противосетевая операция – հակացան-
ցային օպերացիա

противостояние – դիմակայություն

противостоять – դիմակայել

противотанковая артиллерия – հակա-
տանկային հրետանի

противотанковая мина – հակատանկա-
յին ական

противотанковая пушка – հակատանկա-
յին թնդանոթ

противотанковая управляемая ракета –
հակատանկային կառավարվող հրթիռ

противотанковое вооружение – հակա-
տանկային սպառազինություն

противотанковое заграждение – հակա-
տանկային արգելափակոց

противотанковое ружье – հակատանկա-
յին հրացան

противотанковый – հակատանկային

противотанковый вертолет – հակատան-
կային ուղղաթիռ

противотанковый взвод – հակատանկա-
յին դասակ

противотанковый гранатомет – հակա-
տանկային նռնականետ

противотанковый ракетный комплекс
«НОТ» – «НОТ» հակատանկային հրթի-
ռային համալիր

противотанковый резерв – հակատան-
կային ռեզերվ

противотанковый ров – հակատանկային
խրամ

противотанковый фугасный снаряд – հա-
կատանկային ֆուգասային արկ

противоторпедная сеть – հակատորպե-
դային ցանց

противотраловая мина – см. *мина с про-
тивотральным устройством*

противотранспортная мина – հակափո-
խադրամիջոցային ական

противохимическая защита – հակաքի-
միական պաշտպանություն

противохимическая, противобиологиче-
ская, противорадиологическая и проти-
воядерная защита – հակաքիմիական,
հակալենսաբանական, հակաճառագայ-
թաբանական և հակամիջուկային պաշտ-
պանություն

противоядерная оборона – հակամիջուկային պաշտպանություն, պաշտպանություն միջուկային զենքից

протокол – արձանագրություն, պաշտոնական գրառում

профессиональный отбор – մասնագիտական ընտրազատում

профессия – սմ. *занятие 1*

профилактика – կանխարգելում

профилактическая медицина – կանխարգելիչ բժշկություն

профилактический – կանխարգելիչ

проход – անցուղի

проход в минном поле – անցուղի ակամադաշտում, ակամազերծված անցուղի

проходимость автомобиля – ավտոմեքենայի անցունակություն

прохождение – սմ. *проезд*

прохождение через боевые порядки своих войск – անցում յուրային զորքի մարտակարգերով

процедура – ընթացակարգ

процедура аукциона – աճուրդի ընթացակարգ

процедура восстановления – վերականգնման ընթացակարգ

процедура использования и контроля воздушного пространства – օդային տարածքի օգտագործման և վերահսկման ընթացակարգ

процедура международных конкурентных торгов – միջազգային մրցակցային սակարկումների ընթացակարգ

процедура международных торгов – միջազգային աճուրդի ընթացակարգ

процедура обезвреживания взрывоопасного предмета – պայթյունավտանգ առարկայի վնասագործման ընթացակարգ

процедура окончательного обезвреживания взрывоопасных предметов – պայթյունավտանգ առարկաների վերջնական վնասագործման ընթացակարգ

процедура торгов – 1. սմ. *порядок проведения торгов*, 2. աճուրդի ընթացակարգ

процедура торгов «с двумя конвертами» – «երկու ծրարով» սակարկության ընթացակարգ

процедура торгов «с одним конвертом» – «մեկ փաթեթով» սակարկության ընթացակարգ

процедурное опознание – ընթացակարգային որոշարկում

процедурное учение – ընթացակարգային գորավարժություն

процедурные правила применения силы – ուժի կիրառման ընթացակարգային կանոններ

процедурный контроль – ընթացակարգային վերահսկում

процедуры планирования на случай кризисных ситуаций – ճգնաժամային իրավիճակների համար պլանավորման ընթացակարգեր

процедуры предотвращения столкновения дружественных подлодок или кораблей – նավարախուսման կանխման ընթացակարգեր

процент потерь – կորուստների տոկոս

процент преодоления обороны – պաշտպանության հաղթահարման տոկոս

процент разминирования – ակամազերծման տոկոս

процесс извлечения разведывательных данных – հետախուզական տվյալների արտազատում

процесс планирования – սմ. *планирование*

процесс планирования действий межвидовых групп войск – միջտեսակային զորախմբերի գործողությունների պլանավորման գործընթաց

Процесс планирования и анализа по программе ПРМ – ՉՀԽ ծրագրով պլանավորում և վերլուծություն

прочесывающий огонь – սմ. *стрельба в глубину*

прочность – դիմացկունություն
 прочный – *см. стабильный*
 прочный мир – հաստատուն խաղաղություն
 прошедший ядерную сертификацию – միջուկային հավաստագրում անցած
 прут – *см. палка*
 прыгающая мина – թռչող ական, «գորտ» ական
 прыжок – 1. ցատկ, 2. թռիչք
 прыжок с парашютом – պարաշյուտային թռիչք, պարաշյուտով թռիչք
 прямая видимость – ուղիղ տեսանելիություն
 прямая военная угроза – ուղղակի սպառնալիք
 прямая наводка – ուղիղ նշանառություն
 прямая телефонная связь – ուղիղ հեռախոսակապ
 прямое освещение – անմիջական լուսավորություն
 прямой выстрел – ուղիղ կրակոց
 прямой подход – ուղղակի մոտեցում
 прямоточный воздушно-реактивный двигатель – ուղղահիս օդառեակտիվ շարժիչ
 прямоугольные координаты – ուղղանկյուն կոորդինատներ, դեկարտյան կոորդինատներ
 прямые поставки – անմիջորդ մատակարարում, անմիջական մատակարարում
 псевдоним – կեղծանուն, մականուն
 «психическая» атака – հոգեբանական գրոհ
 психическая травма – հոգեխոցվածք
 психическая травма, полученная в ходе войны – պատերազմական հոգեխոցվածք
 психический – հոգեկան
 психическое здоровье – հոգեկան առողջություն
 психическое расстройство – հոգեկան խանգարում

психологическая война – հոգեբանական պատերազմ
 психологическая обстановка – հոգեբանական իրավիճակ
 психологическая операция – հոգեբանական օպերացիա
 психологическая пригодность – հոգեբանական պիտանիություն
 психологическая реабилитация – հոգեկանի վերականգնում
 психологическая тема – հոգեբանական թեմա
 психологическая травма, полученная в ходе боевых действий – մարտական գործողություններում ստացված հոգեխոցվածք
 психологические мероприятия по поддержке мира – խաղաղապահության հոգեբանական միջոցառումներ
 психологический – հոգեբանական
 психология – հոգեբանություն
 психотропное вещество – հոգեազդու նյութ, հոգեմետ նյութ
 психотропное оружие – հոգեխոցիչ զենք
 ПТрез – *см. противотанковый резерв*
 ПТУР – *см. противотанковая управляемая ракета*
 публикация НАТО – ՆԱՏՕ-ի հրատարակություն
 публикация результатов совместных испытаний – համատեղ փորձարկումների արդյունքների հրապարակում
 публичная дипломатия – հանրային դիվանագիտություն
 публичный – հանրային, հրապարակային
 пулевое ранение – գնդակային վիրավորում
 пулевой патрон – գնդակային փամփուշտ
 пулемет – գնդացի
 пулемет Гатлинга – Գատլինգի գնդացի
 пулеметная огневая точка – գնդացրային կրակակետ

пулеметная ячейка – գնդացրային խրամաբջիջ	пункт контроля грузовых перевозок – բեռնափոխադրումների վերահսկման կետ
пулеметное гнездо – см. <i>огневая позиция пулемета</i>	пункт контроля судоходства – նավագնացության վերահսկման կետ
пулеметное отделение – գնդացրային ջոկ	пункт координации огневой поддержки – կրակային աջակցության համադասման կետ
пулеметный – գնդացրային	пункт наблюдения – см. <i>наблюдательный пункт</i>
пулеметный огонь – գնդացրային կրակ	пункт наблюдения с хорошим обзором – դիտման կետ լավ տեսածիրով
пулеметный расчет – գնդացրային մարտահաշվարկ	пункт назначения – նախանշանակման վայր, վերջին կայան
пулеметчик – գնդացրորդ	пункт отправления – առաքման ելակետ
пуленепробиваемость – գնդակադիմացկունություն	пункт оформления и перераспределения арестованных – կալանավորների ձևակերպման և վերաբաշխման կետ
пуленепробиваемый – գնդակադիմացկուն	пункт погрузки – բեռնման վայր
пульс – անոթազարկ	пункт послемаршевого переподчинения – հետերթային վերաենթարկման կետ
пульсирующий реактивный двигатель – բարբախող ռեակտիվ շարժիչ	пункт приема личного состава – անձնակազմի ընդունման կետ
пульт дистанционного управления – հեռակառավարման վահանակ	пункт приема техники – տեխնիկայի ընդունման կետ
пуля – գնդակ	пункт радиоперехвата – ռադիոորսման կետ
пуля типа дум-дум – դում-դում տեսակի գնդակ	пункт раздачи – բաժնետրման կետ
пункт – 1. կետ, 2. վայր, 3. см. <i>статья отчета</i>	пункт распределения запасов материальных средств – նյութական միջոցների պաշարների բաշխման կետ
пункт боевого питания – մարտական սնունդի կետ	пункт рассредоточения – ցրման կետ, ապակենտրոնացման վայր
пункт боевого развертывания – մարտական ծավալման կետ, մարտական ծավալման վայր	пункт рассредоточения морского конвоя – նավաշարայան ցրման կետ
пункт водоснабжения – ջրամատակարարման կետ	пункт санитарной обработки – см. <i>пункт дезактивации</i>
пункт воздушного наблюдения – օդադիտման կետ	пункт сбора – հավաքակետ
пункт встречи – հանդիպման վայր	пункт сбора арестованных – կալանավորների հավաքակայան
пункт дезактивации – ակտիվազերծման կետ, սանիտարական մշակման կետ	пункт сбора военнопленных – ռազմագերիների հավաքակետ
пункт дозаправки – լրավիցքավորման կետ	пункт связи – ռադիոկապի կետ
пункт контроля боеприпасов – զինամթերքի վերահսկողության կետ	

пункт снабжения – մատակարարման կետ
 пункт специальной обработки – հատուկ մշակման կետ
 пункт технического обслуживания – տեխնիկական սպասարկման կետ
 пункт тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման կետ
 пункт управления – կառավարման կետ
 пункт управления обороной базы – զորակայանի պաշտպանության կառավարման կենտրոն
 пункт управления огнем – կրակի կառավարման կետ
 пункт управления пуском ракет – հրթիռների արձակման կառավարման կետ
 пункт управления тактической авиационной поддержкой – մարտավարական ավիացիոն աջակցության կառավարման կետ
 пункт управления чрезвычайным происшествием – արտակարգ պատահարի կառավարման կետ
 пуск – 1. գործարկում, 2. արձակում
 пускатель – գործարկիչ
 пусковая установка – արձակման կայանք
 пусковая шахта – արձակման հորան
 пусковой стол – արձակման հարթակ
 пуск ракеты – հրթիռի արձակում
 пуск с установки без направляющих – արձակում ուղղորդիչներ չունեցող կայանքից
 пустыня – անապատ
 путаница – см. *беспорядок*
 путевая карта – ուղեքարտեզ
 путевая разведка – ուղեգծային հետախուզում
 путевая скорость – см. *скорость относительно поверхности*
 путевка – 1. երթանցման թույլտվություն, 2. см. *путевой лист*, 3. ուղեգիր
 путевой лист – ուղեթերթիկ

путепровод – см. *эстакада*
 путеукладчик – ուղեքաղիչ
 путешествие – ճանապարհորդություն, ուղևորություն
 путч – զինված խռովություն
 путь – ուղի, ճանապարհ
 путь движения – շարժման ուղի
 путь отступления – նահանջի ուղի
 путь отхода – հետքաշման ուղի
 путь сообщения – հաղորդակցության ուղի
 пучковое оружие – փնջային զենք
 пучок – փունջ, բույլ, խուրձ
 «пушечное мясо» – «թնդանոթի միս»
 пушечное ядро – թնդանոթի ռմբագունդ
 пушка – թնդանոթ
 пыль – փոշի
 пыльная буря – փոշե փոթորիկ
 пытка – խոշտանգում, կտտանք
 пьедестал – պատվանդան
 «Пэтриот» – «Փետրիոտ»
 пятая колонна – հինգերորդ շարայուն
 пятно – բիծ

Р

работа – աշխատանք
 работа с гражданскими властями и населением – աշխատանք քաղաքացիական իշխանությունների և բնակչության հետ
 работа тыла – թիկունքի աշխատանք
 работать – բանել, գործել
 работать оператором – см. *быть оператором*
 работающий на атомной энергии – միջուկային էներգիայով աշխատող, ատոմային էներգիայով աշխատող
 работник – աշխատող

работник экстренной службы – արտակարգ ծառայության աշխատող	радиационная безопасность – ճառագայթային անվտանգություն
рабочное время ЗРК – ՋՀՀ գործառնման ժամանակը, ՋՀՀ աշխատանքային ժամանակը	радиационная разведка – ճառագայթային հետախուզություն
рабочая встреча – աշխատանքային հանդիպում	радиационно-опасный – ճառագայթունավտանգ
рабочая группа – աշխատանքային խումբ	радиационный контроль – ճառագայթաբանական վերահսկողություն
рабочая группа по защите войск – զորքերի պաշտպանության գծով աշխատանքային խումբ	радиация – ռադիացիա, ճառագայթում
Рабочая группа по оборонным реформам и сотрудничеству – պաշտպանական բարեփոխումների և համագործակցության գծով աշխատանքային խումբ	радикализм – 1. արմատականություն, 2. ծայրահեղականություն
рабочая группа по техническим средствам обеспечения ГСМ – ՎՔՆ ապահովման տեխնիկական միջոցների գծով աշխատանքային խումբ	радио – ռադիո
рабочая группа по техническим средствам обеспечения ГСМ – ՎՔՆ ապահովման տեխնիկական միջոցների գծով աշխատանքային խումբ	радиоактивационный детектор – ռադիոակտիվության դետեկտոր, ռադիոակտիվության հայտնաբերիչ
рабочая сила – աշխատուժ	радиоактивное заражение – ռադիոակտիվ վարակում
рабочая среда – աշխատանքային միջավայր	радиоактивное облучение – ռադիոակտիվ ճառագայթահարում
рабочее задание – աշխատանքային առաջադրանք	радиоактивность – ռադիոակտիվություն
рабочее состояние – աշխատունակ վիճակ	радиоактивные вещества – ռադիոակտիվ նյութեր
равнение строя – շարքի հավասարեցում	радиоактивные осадки – ռադիոակտիվ տեղումներ
равновеликая проекция – հավասարանեծ պրոյեկցիա	радиоактивный – ռադիոակտիվ
равновесие сил – ուժերի հավասարակշռություն	радиоактивный распад – սմ. <i>распад радиоактивных веществ</i>
равноугольная проекция – սմ. <i>ортоморфная проекция</i>	радиовахта – ռադիոհերթափոխ, հերթապահություն եթերում
«Равняйся!» – «Հավասիր»	радиогоризонт – ռադիոհորիզոն, ռադիոտեղորոշումային հորիզոն
радар – սմ. <i>радиолокационная станция</i>	радиодальнометрия – ռադիոհեռաչափություն
радарная альтиметрия – սմ. <i>радиолокационная высотометрия</i>	радиозасечка – ռադիոնշահատում
радарный альтиметр – սմ. <i>радиолокационный высотометр</i>	радиозонд – ռադիոզննիչ
радиальное смещение – շառավղային շեղում	радиоизображение цели – նշանակետի ռադիոպատկեր
радиальный – շառավղային	радиокомпас – ռադիոուղեցույց
	радиологическая защита – ճառագայթաբանական պաշտպանություն

радиологическая обстановка – ճառագայթաբանական իրադրություն

радиологическая операция – ճառագայթաբանական օպերացիա

радиологическое оружие – ճառագայթաբանական զենք

радиологическое распыляющее устройство – ճառագայթաբանական փոշեցիր սարք

радиолокатор – см. *радиолокационная станция*

радиолокационная высотометрия – ռադիոտեղորոշումային բարձրաչափություն

радиолокационная маскировка – ռադիոտեղորոշումային քողածածկույթ

радиолокационная разведка – ռադիոտեղորոշումային հետախուզություն

радиолокационная система – ռադիոտեղորոշումային համակարգ

радиолокационная станция – ռադիոտեղորոշումային կայան, ՌՏԿ, ռադիոտեղորոշիչ, ռադար

радиолокационная станция предупреждения о ракетном нападении – հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման ռադիոտեղորոշումային կայան

радиолокационное обнаружение цели – նշանակետի ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերում

радиолокационное опознавание – ռադիոորոշարկում, ռադիոտեղորոշումային որոշարկում

радиолокационное сканирование – ռադիոտեղորոշումային տեսածրում

радиолокационное управление огнем – կրակի ռադիոտեղորոշումային կառավարում

радиолокационные характеристики цели – նշանակետի ռադիոտեղորոշումային բնութագրիչներ

радиолокационный – ռադիոտեղորոշումային

радиолокационный высотомер – ռադիոտեղորոշումային բարձրաչափ

радиолокационный горизонт – см. *радиогоризонт*

радиолокационный дозор – ռադիոտեղորոշումային դետր

радиолокационный повторитель – ռադիոտեղորոշումային կրկնիչ

радиолокация – ռադիոտեղորոշում

радиомагнитный индикатор – ռադիոմագնիսական ցուցիչ

радиомаскировка – ռադիոքողարկում

радиомаяк – ռադիոփարոս

радиометрическая разведка – ռադիոչափական հետախուզություն

радиомолчание – ռադիոլռություն

радионавигационная система – ռադիոուղեվարական համակարգ

радионавигационное обеспечение – ռադիոուղեվարական ապահովում

радионавигационное оборудование – ռադիոուղեվարական սարքավորանք

радионавигация – ռադիոուղեվարություն

радиообман – ռադիոխաբում

радиообнаружение – ռադիոհայտնաբերում

радиоопределение местоположения – տեղադրության ռադիոորոշում

радиопеленгаторная станция – ռադիոուղորոշիչ կայան

радиопеленгатор – ռադիոուղորոշիչ

радиопеленгация – ռադիոուղորոշում

радиопередатчик – ռադիոհաղորդիչ

радиопередача – ռադիոհաղորդում

радиоперехват – ռադիոորսում

радиопоглощающее покрытие – ռադիոկլանիչ պատվածք

радиопоглощающие материалы – ռադիոկլանիչ նյութեր

радиопоглощающий конструкционный материал – ռադիոկլանիչ կառուցվածքային նյութ

радиопоглощающий материал – ռադիոկլանիչ նյութ

радиоподавление – *см. электронное подавление*

радиопомехи – ռադիոխանգարումներ

радиоприемник – ռադիոընդունիչ

радиоразведка – ռադիոհետախուզություն

радиосвязь – ռադիոկապ

радиосообщение – ռադիոհաղորդագրություն

радиостанция – ռադիոկայան

радиотелеуправление – ռադիոհեռակառավարում

радиотелефонная связь – ռադիոհեռախոսային կապ

радиотепловая разведка – ռադիոջերմային հետախուզություն, միկրոալիքային հետախուզություն

радиотехника – ռադիոտեխնիկա

радиотехническая разведка – ռադիոտեխնիկական հետախուզություն

радиотехнические средства захода на посадку – վայրէջքամուտի ռադիոտեխնիկական միջոցներ

радиоуправляемая ракета – ռադիոկառավարվող հրթիռ

радиоуправляемый – ռադիոկառավարվող

радиоцентр передачи информации – տեղեկույթի հաղորդման ռադիոկենտրոն

радиочастота – ռադիոհաճախականություն

радиочастотное контрсредство – ռադիոհաճախականային հակամիջոց

радиоэлектронная безопасность – ռադիոէլեկտրոնային անվտանգություն

радиоэлектронная борьба – 1. ռադիոէլեկտրոնային պայքար, ՌԷՊ, 2. *см. электронная война*

радиоэлектронная борьба неразрушительного характера – ոչ ավերիչ ռադիոէլեկտրոնային պայքար

радиоэлектронная дезориентация – ռադիոէլեկտրոնային ապակողմնորոշում

радиоэлектронная защита – ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանություն

радиоэлектронная нейтрализация – ռադիոէլեկտրոնային չեզոքացում

радиоэлектронная обстановка – ռադիոէլեկտրոնային իրադրություն

радиоэлектронная помеха – ռադիոէլեկտրոնային խանգարում

радиоэлектронная разведка – ռադիոէլեկտրոնային հետախուզություն

радиоэлектронное подавление – ռադիոէլեկտրոնային ճնշում, ՌԷՃ

радиоэлектронное средство – ռադիոէլեկտրոնային միջոց, ՌԷՄ

радиоэлектронный – ռադիոէլեկտրոնային

радиот – ռադիոկապավոր, ռադիստ

радиус – շառավիղ

радиус безопасности – անվտանգության շառավիղ

радиус действия – գործողության շառավիղ

радиус детонационного уничтожения мины – ձայթումային ականառչնչացման շառավիղ

радиус поражения – խոցման շառավիղ

радиус прикрытия – ծածկույթի շառավիղ

разбивать – ջարդել, մանրել

разбивка лагеря – ճամբարում

разбивка территории на участки – տարածքի բաժանում հատվածների

разбиение – մասնատում

разблокирующие силы – ապաշրջափակող ուժեր

разбойник – *см. бандит*

разбор – ամփոփիչ վերլուծություն
 разборка оружия – զենքի քանդում
 разборный – *см. разъемный*
 разбор результатов выполнения задачи – խնդրի կատարման արդյունքների քննարկում
 разбор учений – զորավարժության վերլուծություն
 разброд – տարրնթացություն
 разброс – 1. ցրվածք, 2. ցրում
 разброс пуль – զնդակների ցրում, արկերի ցրում
 развал – *см. распад*
 развалины – փլատակ, ավերակ
 разведение войск – *см. разъединение войск*
 разведка – 1. հետախուզություն, 2. հետախուզություն, հետախուզում
 разведка боем – հետախուզում մարտով
 разведка взрывоопасных объектов – պայթյունավտանգ օբյեկտների հետախուզում, պայթյունավտանգ առարկաների հայտնաբերում
 разведка водной преграды – ջրարգելքի հետախուզում
 разведка в сфере ядерного оружия – միջուկային զենքի բնագավառում կատարվող հետախուզություն
 разведка маршрута – երթուղու հետախուզում
 разведка местности – տեղանքի հետախուզում
 разведка на поле боя – հետախուզություն մարտադաշտում
 разведка неприятельской связи – հակառակորդի կապի հետախուզում
 разведка огнем – հետախուզում կրակով
 разведка погоды – եղանակի հետախուզում
 разведка по открытым источникам – հետախուզություն բաց աղբյուրների հիման վրա

разведка препятствий – խոչընդոտների հետախուզում
 разведка пути – *см. разведка маршрута*
 разведка с целью обеспечения национальной безопасности – անվտանգային հետախուզություն, ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով կատարվող հետախուզություն
 разведка техническими средствами – *см. техническая разведка*
 разведка участка высадки – ափհանձան հատվածի հետախուզում
 разведка целей – նշանակետերի հետախուզում
 разведчик – 1. հետախույզ, 2. *см. проводник*
 разведывательная группа – հետախուզախումբ
 разведывательная дисциплина – հետախուզական զործունեության ոլորտ
 разведывательная информация – *см. разведывательные данные*
 разведывательная информация на основе оценок – զնահատումների հիման վրա ստացված հետախուզական տեղեկույթ
 разведывательная машина – հետախուզական մեքենա
 разведывательная обстановка – հետախուզական իրադրություն
 разведывательная операция – հետախուզական օպերացիա
 разведывательная оценка – հետախուզական զնահատում
 разведывательная подготовка – հետախուզական պատրաստում
 разведывательная сводка – հետախուզական ամփոփագիր
 разведывательная сеть – հետախուզական ցանց
 разведывательная служба – հետախուզական ծառայություն

разведывательная часть – *см. разведывательное подразделение*

разведывательное агентство – հետախուզական գործակալություն

разведывательное воздушное судно – հետախուզական թռչող սալարատ

разведывательное донесение – հետախուզական իրազեկույց

разведывательное задание – հետախուզական առաջադրանք

разведывательное подразделение – հետախուզական ստորաբաժանում

разведывательное сообщество – հետախուզական ընկերակցություն

разведывательно-огневой комплекс – հետախուզակրակային համալիր, ՀՎՀ

разведывательно-ударный комплекс – հետախուզահարվածային համալիր, ՀՀՀ

разведывательные данные – հետախուզական տվյալներ, հետախուզական տեղեկույթ

разведывательные данные для срочного использования – շտապ օգտագործման հետախուզական տվյալներ

разведывательные данные непосредственного использования – անմիջական օգտագործման հետախուզական տվյալներ

разведывательные данные о целях – նշանակետերի վերաբերյալ հետախուզական տվյալներ

разведывательные сведения – *см. разведывательные данные*

разведывательный дозор – հետախուզական դետոր

разведывательный орган – *см. разведывательное агентство*

разведывательный отдел штаба – շտաբի հետախուզական բաժին

разведывательный полет – *см. облет 1*

разведывательный рубеж – *см. рубеж возвращения*

разведывательный цикл – հետախուզական փուլաշրջան, հետախուզական տվյալներ հավաքելու, մշակելու և զեկուցելու փուլաշրջան

развернутое ядерное оружие – ծավալված միջուկային զենք

развертка – փռվածք

развертываемое топливозаправочное оборудование – ծավալվող վառելիքալցավորիչ սարքավորանք

развертывание – 1. ծավալում, 2. բացազատում

развертывание в боевой порядок – ծավալում մարտակարգի

развертывание войск – զորքերի ծավալում

развертывание локационной станции – տեղորոշումային կայանի բացազատում

развертывание тыловой базы – թիկունքային բազայի ծավալում

развертывать (парус, флаг) – պարզել (առագաստ, դրոշ)

развертываться в боевой порядок – ծավալվել մարտակարգի

развилка – երկձյուղավորում

развитие вооруженных сил – զինված ուժերի զարգացում

развитие успеха (максимальное использование) – հաջողության զարգացում

развитие успеха при десантировании – դեսանտային հաջողության զարգացում

развод караулов – պահակախմբի հերթափոխ

разводящий – պահակադիր

разворот – հետադարձում, լրիվ շրջադարձ, շրջադարձում

развязывание войны – պատերազմի սանձազերծում

разгерметизация кабины – խցիկի ապահերմետիկացում

разглашение информации – տեղեկույթի հրապարակում, տեղեկույթի տարածում

разглашение секретных сведений – գաղտնի տեղեկությունների հրապարակում

разговорник – զրուցարան, զրուցագիրք

разгон – 1. թափառք, 2. ցրում

разграбленное добро – կողոպտած հարստություն

разграждение – ապապատնեշում, խոչընդոտների վերացում

разграфка карт – քարտեզների կտրատում

разгром – ջախջախում

разгромленная и отступающая армия – ջախջախված ու նահանջող բանակ

разгромное поражение – ջախջախիչ պարտություն

разгрузка самолета – օդանավի բեռնաթափում

разгрузочно-пропускная способность – բեռնաթափման-անցաթողման ունակություն

раздача почты – *см. выдача почты*

раздвижной ключ – բացուցի դարձակ

раздел – բաժին, հատված

разделение – 1. *см. распад*, 2. *см. дистанцирование*

разделяющаяся головная часть с боеголовками индивидуального наведения – անհատական ուղղորդմամբ մարտազրվիկների տրոհվող գլխամաս

раздражение – 1. զրգռում, 2. գայրույթ

раздражитель – զրգռիչ

разжигание войны – պատերազմի հրահրում

разжигать – հրահրել, սանձազերծել

разламывание – *см. ломка*

разложение – տրոհում

размах операции – օպերացիայի թափ

размер – չափս

разметка – գծանշում

разметка грузовых отсеков по видам груза – բեռնային հատվածամասերի տարբերանշում

размещать по квартирам – *см. расквартировывать*

размещение – 1. *см. дислоцирование*, 2. *см. установка*, 3. գետեղում

размещение по квартирам – բաշխում բնակարաններով

разминирование – ականազերծում, տեղանքի մաքրում ականներից

разминирование маршрута – երթուղու ականազերծում

размыкание – անջատում

разнарядка – կարգագիր

разногласия – տարածայնություն, վեճ

разнообразие – բազմապիսություն

разнородность – տարասեռություն

разносторонний – *см. универсальный 2*

разобщик – անջատարար

«Разойтись!» – «Ցրվել՛լ»

разорение – 1. *см. опустошение*, 2. սնանկացում

разоружение – զինաթափում

разработка военной техники – ռազմական տեխնիկայի մշակում

разразиться – *см. вспыхнуть*

разрешающая возможность исходного фотоснимка – ելակետային լուսանկարի լուծունակություն

разрешающая способность – լուծունակություն

разрешающая способность исходного фотоснимка – մեկնելիություն

разрешающая способность радиолокатора – ռադիոտեղորոշիչի լուծունակություն

разрешение – 1. թույլտվություն, թույլատրում, 2. *см. санкция 1*, 3. լուծում

разрешение конфликта – հակամարտության լուծում

- разрешение на взлет – թռիչքի թույլտվություն
- разрешение на открытие огня – կրակ բացելու թույլտվություն
- разрешение через дипломатические каналы на посадку или пролет – վայրէջքի կամ թռիչքանցման դիվանագիտական թույլտրվություն
- разрешенность – թույլատրելիություն
- разрушение – 1. ավերում, քանդում, 2. ավերածություն
- разрушенный – ավերված, քանդված
- «разрушитель бункеров» – «ապաստարանների ավերիչ»
- разрыв – 1. խզում, 2. խզվածք, 3. ճեղք, ճեղքվածք, 4. պայթյուն
- разрыв в воздухе – պայթում օդում
- разряд – 1. պարպում, 2. սմ. *ранг*
- разрядка – սմ. *разряд*
- разрядка напряженности – լարվածության պարպում
- разрядка напряженности в отношениях – հարաբերություններում լարվածության պարպում
- разряженная батарея – պարպված մարտկոց
- разряженная мина – լիցքազերծված ակամ
- разряженное оружие – լիցքաթափված զենք
- разряженный – 1. պարպված, 2. լիցքաթափված
- разумная военная достаточность – կըշռադատված ռազմական բավարարություն
- разъединение войск – զորքերի տարանջատում, զորքերի բաժանում
- разъемный – հավաքովի-քանդովի, կազմատովի
- район – շրջան
- район безопасности – ապահովության շրջան
- район боевых действий многонациональной оперативно-тактической группы – սմ. *зона совместных боевых действий*
- район бомбардировки – ընթակոծման շրջան
- район выжидания вертолета – ուղղաթիռին սպասման շրջան
- район высадки десанта – ավիանման շրջան
- район десантирования – գորչջքի շրջան
- районирование – շրջանացում
- район координации огня – սմ. *зона координации огня*
- район координации полетов авиации – սմ. *зона координации действий авиации*
- район маневрирования – տարաշարժման շրջան
- район материально-технического обслуживания – նյութատեխնիկական ապահովման շրջան
- район нахождения цели – նշանակետի գտնվելու շրջան
- район непосредственной поддержки – անմիջական աջակցության շրջան
- районный диспетчерский пункт – շրջանային կարգավարական կետ
- район обороны – պաշտպանության շրջան, պաշտպանական շրջան
- район объектов первоочередного прикрытия средствами ПВО – ՀՕՊ-ի միջոցներով առաջնահերթ ծածկապաշտպանության օբյեկտների շրջան
- район объектов потенциальной угрозы – հնարավոր վտանգի օբյեկտների շրջան
- район ожидания – սպասման շրջան
- район операции – օպերացիայի շրջան, օպերատիվ շրջան
- район охраны сухопутно-морскими силами – ծովացամաքային ուժերով պահպանման շրջան
- район первоначального захода на посадку – նախնական վայրէջքամուտի շրջան

район подготовки десанта – դեսանտի պատրաստման շրջան	ракета дальнего действия – գերհեռահար հրթիռ
район поисково-спасательных работ – որոնողափրկարարական աշխատանքների շրջան	ракета класса «воздух – воздух» – «օդ–օդ» դասի հրթիռ
район полетной информации – թռիչքային տեղեկության շրջան	ракета класса «воздух – земля» – «օդ–երկիր» դասի հրթիռ
район посадки на вертолет – ուղղաթիռ նստեցման շրջան	ракета класса «поверхность – воздух» – «մակերևույթ – օդ» դասի հրթիռ
район приземления – վայրէջքի շրջան	ракета класса «поверхность – поверхность» – «մակերևույթ – մակերևույթ» դասի հրթիռ
район противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության շրջան	ракета-мишень – թիրախ-հրթիռ
район противоракетной обороны – հակահրթիռային պաշտպանության շրջան	ракета-носитель – տանող հրթիռ
район пуска – см. <i>зона пуска</i>	ракета-перехватчик – որսիչ հրթիռ, հակահրթիռ
район развертывания – см. <i>зона развертывания</i>	ракета-перехватчик наземного базирования – վրագետնյա բազավորմամբ որսիչ հրթիռ
район размещения войск и оружия – զորքի և զենքի տեղաբաշխման վայր	ракета с воздушно-реактивным двигателем – см. <i>воздушно-реактивный снаряд</i>
район расквартирования войск – զորքի բնակավորման շրջան	ракета с инфракрасным наведением – см. <i>ракета с тепловым наведением</i>
район речного рубежа – ջրային բնագծի շրջան, գետաշրջան	ракета с лазерным наведением – լազերային ուղղորդմամբ հրթիռ
район сбора – 1. հավաքի շրջան, 2. ռազմանավերի հավաքատեղ, ռազմանավերի հանդիպատեղ	ракета с подводным стартом – ստորջրյա մեկնարկով հրթիռ
район склада боеприпасов – զինամթերքի պահեստի շրջան	ракета с тепловым наведением – ջերմային ուղղորդմամբ հրթիռ, ինֆրակարմիր ուղղորդմամբ հրթիռ
район с особым режимом полетов – թռիչքների հատուկ ռեժիմով շրջան	ракета театра военных действий – ՌԳԹ հրթիռ
район сосредоточения – կենտրոնացման շրջան	ракетная база с противоядерной защитой – ամրակառույց հրթիռային զորակայան
район спешивания – հետիոտացման վայր	ракетная база, уязвимая для ядерного удара – միջուկային հարվածի համար խոցելի հրթիռակայան
район стоянки транспорта – փոխադրամիջոցների կանգառման շրջան	ракетная батарея – հրթիռային մարտկոց
район тылового обеспечения войск – զորքերի թիկունքային ապահովման շրջան	ракетная двигательная установка – հրթիռի ուժակայանք
район эвакуации – տարահանման շրջան	ракетница – ազդահրթիռանետ
ракета – հրթիռ	ракетное оружие – հրթիռային զենք
ракета «выстрелил – забыл» – «կրակեցիր՝ մոռացար» հրթիռ	

- ракетное топливо – հրթիռային վառելիք
- ракетно-космическая оборона – տիեզերահրթիռային պաշտպանություն
- ракетно-стрелковая подготовка – հրթիռահրաձգային պատրաստում
- ракетно-техническое обеспечение – հրթիռատեխնիկական ապահովում
- ракетно-ядерное оружие – հրթիռամիջուկային զենք
- ракетные войска и артиллерия – հրթիռային զորքեր և հրետանի
- ракетные войска стратегического назначения – ռազմավարական նախանշանակյալ հրթիռային զորքեր
- ракетные средства нападения – հարձակման հրթիռային միջոցներ
- ракетный двигатель – հրթիռային շարժիչ
- ракетный комплекс – հրթիռային համալիր
- ракетный подводный крейсер – հրթիռակիր ստորջրյա հաժանավ, հրթիռային ստորջրյա հաժանավ
- ракетный ускоритель – հրթիռային արագացուցիչ
- ракетодром – հրթիռակայան
- ракетоносец – հրթիռակիր
- ракетоопасное направление – հրթիռավտանգ ուղղություն
- ракетчик – 1. հրթիռագործ, 2. հրթիռաձիգ
- раковина – խեցի
- ракурс цели – նշանակետի ռակուրս
- рама – շրջանակ
- рамка – շրջանակ
- рамочное соглашение – շրջանակային համաձայնագիր
- рана – վերք
- ранг – կարգ
- рандеву – 1. *см. место встречи*, 2. նավահավաք
- рандеву кораблей (морских или воздушных) оперативного соединения – օպերատիվ զորամիավորման նավերի (ծովային կամ օդային) հանդիպատեղ
- ранение – վիրավորում
- ранение в бою – *см. боевая травма*
- раненный в бою – մարտում վիրավոր
- раненый – վիրավոր
- раненый на носилках – պատգարակավոր վիրավոր
- ранец – ուսապարկ, թիկնապայուսակ
- раннее предупреждение – *см. раннее предупреждение сил и средств противовоздушной обороны*
- раннее предупреждение сил и средств противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության ուժերի ու միջոցների վաղաժամ նախազգուշացում, վաղաժամ նախազգուշացում
- рапира – *см. шпага*
- рапорт – 1. զեկույց, 2. զեկուցագիր
- рапорт о выполнении задания – զեկույց առաջադրանքի կատարման մասին
- рапорт о минном поле – զեկույց ականադաշտի վերաբերյալ
- расизм – ռասայանություն, ռասիզմ
- расквартировывать – բնակավորել, տեղավորել բնակարաններում
- раскладушка – *см. походная кровать*
- раскол – ճեղքում
- раскраска – գունավորում
- распад – 1. տրոհում, 2. փլուզում
- распад радиоактивных веществ – ռադիոակտիվ նյութերի տրոհում, ռադիոակտիվ տրոհում
- распечатка авиационной информации – ավիացիոն տեղեկույթի տպվածք
- расписание – *см. график 3*
- распознавание – *см. опознавание*

распознавание цели – նշանակետի գատորոշում

распознаватель-сигнализатор ОВ нервно-паралитического действия – նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութերի հայտնաբերիչ-ազդանշանիչ

«расползание миссии» – «առաքելության ճապաղում»

расположение войск – см. *диспозиция*

расположение сил (средств) с отклонением от утвержденного плана – ուժերի (միջոցների) թերդիրքավորում

распорядитель бюджета – բյուջեի կարգադրիչ

распорядок дня – օրակարգ

распоряжение – 1. կարգադրություն, 2. տնօրինություն, տնօրինում

распоряжение местных органов власти – տեղական իշխանության մարմինների որոշում

распоряжение о задачах авиации – կարգադրություն ավիացիայի խնդիրների մասին

распоряжение о планировании – պլանավորման կարգադրություն

распределение – 1. բաշխում, 2. տարաբաշխում

распределение бюджета – բյուջեի բաշխում

распределение долей промышленного и финансового участия – արդյունաբերական և ֆինանսական մասնակցության բաժինների բաշխում

распределение задач между системами ПРО – ՀՀՊ համակարգերի միջև խնդիրների բաշխում

распределение информации по объектам – տեղեկության բաշխում ըստ օբյեկտների

распределение личного состава – անձնակազմի բաշխում

распределение огня – կրակի տարաբաշխում

распределение сил и средств – ուժերի և միջոցների բաշխում

распределение средств – միջոցների բաշխում

распределение фондов – ֆոնդերի բաշխում

распределенная система управления – կառավարման բաշխված համակարգ

распределитель нагрузки – բեռնվածության բաշխիչ

распределительный пункт – բաշխման կետ

распространение – տարածում

распространение информации – տեղեկության տարածում

распространение оружия массового поражения – զանգվածային խոցման զենքի տարածում

распространенность – տարածվածություն

рассеивание – см. *разброс 2*

рассекающий удар – մասնատիչ հարված

рассекреченный – գաղտնագերծված

рассекречивание – գաղտնագերծում

рассечение – ճեղքում

рассеяние – ցրում

рассеяние излучения – ճառագայթման ցրում

расследование – 1. հետաքննություն, 2. հետաքննում

рассмотрение – քննարկում

расстройство – см. *нарушение 3*

рассредоточение – տարաբաշխում

рассредоточение войск – զորքի տարաբաշխում, զորքի տարակենտրոնացում

рассредоточение огня – см. *распределение огня*

рассредоточение сил и средств – ուժերի և միջոցների տարաբաշխում

рассредоточенная боевая погрузка – տարաբաշխված մարտական բեռնում

рассредоточенный огонь – ավակենտրոնացված կրակ

расстояние – հեռավորություն

расстояние до цели – նշանահեռվություն	расчетная единица – հաշվարկային միավոր
расстрелять – զնդակահարել	расчетная точка выброски – վայրնետման հաշվարկային կետ
расстройство системы управления войсками противника – կառավարման համակարգի խաթարում	расчетная точка попадания – խոցման հաշվարկված կետ
рассудительность – см. <i>рассудочность</i>	расчетный процент машин, которые выйдут из строя при преодолении минного поля – ականադաշտի հարաբերական խափանարարություն
рассудочность – ողջամտություն, դատողականություն	расчет сил и средств – 1. ուժերի և միջոցների հաշվարկ, 2. ուժերի և միջոցների հաշվարկում
рассылка – արձարում	расчет средств поражения – խոցման միջոցների հաշվարկում
рассылка инструкции – հրահանգի ցրում	расчет точки пуска – արձակման կետի հաշվարկում
рассыпной строй – ցրիվ շարք	расчетчик средств поражения – խոցման միջոցների հաշվարկիչ
раствор – լուծույթ	расчитка – մաքրում
растерянность – см. <i>замешательство</i>	расчленение – մասնատում
растр – պատկերացանց	расшифровка – վերծանում
растяжка – ձգալար	расщепление – ձեղքում
растяжное устройство – առձգիչ սարք	расщепление ядра атома – ատոմի միջուկի ձեղքում
расфазировка – փափափուլայնացում	ратификация – վավերացում
расформирование – կազմալուծում	ратификация договора – պայմանագրի վավերացում
расход – 1. ծախս, 2. см. <i>трата</i>	рационализация – ռացիոնալացում
расходиться – ցրվել	рациональное использование средств – միջոցների ռացիոնալ օգտագործում
расход материальных средств – նյութական միջոցների ծախս	рациональное природопользование – ռացիոնալ բնօգտագործում
расходные предметы снабжения – մատակարարման սպառվող առարկաներ	рвотное отравляющее вещество – փրվխեցուցիչ թունավոր նյութ
расходные предметы снабжения и материальные средства – մատակարարման սպառվող առարկաներ և նյութական միջոցներ	РВСН – см. <i>ракетные войска стратегического назначения</i>
расходы и доходы – ծախսեր և եկամուտ	реабилитационный уход – վերականգնողական խնամք
расходы на демонтаж – փախարման ծախսեր	реабилитация – 1. վերականգնում, 2. արդարացում
расходы на содержание – պահպանման ծախսեր	
расчет – 1. հաշվարկ, 2. հաշվարկում, 3. մարտահաշվարկ	
расчетная высота – см. <i>критическая высота</i>	
расчетная глубина погружения – սուզման հաշվարկային խորություն	

реагент-предшественник – քիմիական սկզբնականյութ

реагирование – 1. հակազդում, 2. արձագանքում

реактивная артиллерия – ռեակտիվ հրետանի

реактивная артиллерийская установка – ռեակտիվ հրետանային կայանք

реактивная бумага – *см. индикаторная бумага*

реактивная граната – ռեակտիվ նռնակ

реактивная модель – հակազդումային մոդել

реактивная система залпового огня – համազարկային կրակի ռեակտիվ համակարգ, ՀՎՌՀ

реактивная струя – 1. ռեակտիվ շիթ, 2. ռեակտիվ հոսք

реактивное движение – ռեակտիվ շարժում

реактивное оружие – ռեակտիվ զենք

реактивность – հակազդականություն

реактивный – ռեակտիվ

реактивный гранатомет – ռեակտիվ նռնականետ

реактивный двигатель – ռեակտիվ շարժիչ

реактивный двигатель с отклоняемым вектором тяги – քարշուժի շեղելի վեկտորով ռեակտիվ շարժիչ

реактивный истребитель – ռեակտիվ կործանիչ

реактивный самолет – ռեակտիվ ինքնաթիռ

реактивный самолет с вертикальным взлетом и посадкой – ուղղաձիգ վերթիռով և վայրէջքով ռեակտիվ ինքնաթիռ

реакционность – հետադիմություն

реакционный – *см. ретроградный*

реакция – 1. *см. реагирование*, 2. *см. противодействие*, 3. ռեակցիա

реализация – իրացում

реализация информации – տեղեկույթի առավելագույն օգտագործում

реальная стоимость – իրական արժեք

реальное отклонение – իրական շեղում

реальный масштаб времени – ժամանակի ռեալ մասշտաբ

реанимационная помощь – կենսադարձային խնամք, վերակենդանացման խննամք

реваншизм – ռևանշիզմ

ревизия – *см. аудит*

револьвер – ատրճանակ

револьверная головка станка – հաստոցի դարձուն գլխիկ

револьверный – դարձուկային

революционер – հեղափոխական

революция – հեղափոխություն

регенерация – վերականգնում

регион – տարածաշրջան

региональная безопасность – տարածաշրջանային անվտանգություն

региональная война – տարածաշրջանային պատերազմ

региональные силы подкрепления – տարածաշրջանային լրացուցիչ ուժ

региональный договор – տարածաշրջանային պայմանագիր

региональный конфликт – տարածաշրջանային հակամարտություն

региональный центр координации ответных действий – պատասխան գործողությունների համադասման տարածաշրջանային կենտրոն

региональный центр поддержки спутниковой связи – արբանյակային կապին աջակցման տարածաշրջանային կենտրոն

регистр – ռեգիստր

регистрационный номер – գրանցման համար, գրանցահամար

регистрация – գրանցում

регламент – կանոնակարգ

регламентированное освещение – կանոնակարգված լուսավորում

регламентирующий документ – կանոնակարգող փաստաթուղթ

регламентные работы – ընթացակարգային աշխատանքներ

регулирование – կարգավորում

регулирование дорожного движения – ճանապարհային երթևեկության կարգավորում

регулировка – սմ. *регулирование*

регулировочный пункт – երթևեկության կարգավորման կետ

регулярная армия – կանոնավոր բանակ

регулярные двусторонние воздушные перевозки – կանոնավոր երկկողմ օդային փոխադրումներ

регулярный – կանոնավոր

реестр – սմ. *СПИСОК*

реестр источников – աղբյուրների գրացուցակ

режим – 1. աշխատակարգ, 2. բանելակարգ, 3. ռեժիմ, 4. վարչակարգ

режим боевой работы – մարտական աշխատանքի ռեժիմ

режим военного положения – ռազմական դրության ռեժիմ

режим международных санкций – միջազգային պատժամիջոցների ռեժիմ

режим огня – կրակի բանելակարգ

режим отключения электронных средств – էլեկտրոնային միջոցների անջատման բանելակարգ

режим подъема самолета – ինքնաթիռի վերթիռի բանելակարգ

режим прекращения огня – հրադադարի ռեժիմ

режим самодостаточности – ինքնաբավության բանելակարգ

режим свободной охоты – ազատ որսի բանելակարգ

режим секретности – գաղտնիության ռեժիմ

резерв – 1. պահուստ, ռեզերվ, 2. պահուց, ռեզերվ, 3. պահեստազոր

резерв Верховного главнокомандования – 1. գերագույն գլխավոր հրամանատարության պահուստ, 2. գերագույն գլխավոր հրամանատարության պահուց

резерв второй очереди – երկրորդ հերթի պահեստազոր

резервирование – պահեստավորում

резервист – պահեստազորային, ռեզերվիստ

резерв Национальной гвардии – Ազգային գվարդիայի պահեստազոր

резервные боеготовые силы – պահուստային մարտապատրաստ ուժեր

резервный – 1. պահուստային, 2. պահեստազորային, 3. պահուց

резервный аэродром – պահուստային թռիչքադաշտ

резервный компонент – պահեստազորային բաղադրատարր

резервный лагерь военнопленных – ռազմագերիների պահուստային ճամբար

резервный маршрут – պահուստային երթուղի

резервный район – պահեստային շրջան

резервный самолетный парк гражданской авиации – քաղաքացիական ավիացիայի պահուստային ինքնաթիռային հավաքակազմ

резерв отставников – պաշտոնաթողների ռեզերվ, երրորդ հերթի պահեստազոր

резерв первой очереди – առաջին հերթի պահեստազոր

резерв третьей очереди – սմ. *резерв отставников*

резерв финансовых средств – ֆինանսական միջոցների ռեզերվ

резидент – ռեզիդենտ, ռեզիդենտության ղեկավար

резидентура – ռեզիդենտություն

резиновая пуля – ռետինե գնդակ
 резкий упадок сил – *см. полный упадок сил*
 резня – կոտորած, ջարդ, սպանդ
 резолюция – բանաձև
 Резолюция Совета Безопасности ООН – ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի բանաձև
 результат – *см. продукт 3*
 результативность – 1. արդյունավետություն, 2. *см. эффективность*
 результаты учения – զորավարժության արդյունքներ
 резюме – ամփոփում
 резюме плана – ավանի ամփոփումը
 резюмирование – *см. резюме*
 рейд – 1. մարտարշավ, 2. *см. якорная стоянка*
 «рейнджер» – «ռեյնջեր»
 река – գետ
 реквизиция – բռնագնում
 рекогносцировка – 1. *см. разведка*, 2. դիտախուզում, տեղագնություն
 рекрутирование – զինվորագրում, զինվորների հավաքագրում, զինվորահավաք
 релейная передача информации – տեղեկության ռելեային հաղորդում
 религиозная война – կրոնադավանական պատերազմ
 религиозные верования – կրոնական հավատալիքներ
 религиозные дела – կրոնական գործեր
 религиозный – 1. կրոնական, 2. կրոնասեր (անձ)
 религиозный фанатизм – կրոնական մոլեռանդություն
 религия – կրոն
 рельеф – ռելիեֆ
 рельеф дна – հատակի ռելիեֆ

рельефная карта – ռելիեֆային քարտեզ
 рельефный полет – ռելիեֆային թռիչք
 рельеф, показанный отмывкой – ստվերավորված ռելիեֆ
 рельс – ռելս
 релятивизм – հարաբերականություն, հարաբերականության սկզբունք
 ремень – 1. կաշեփոկ, 2. *см. пояс*, 3. կապոցափոկ, 4. փոկ
 ремесло – արհեստ
 ремешок – *см. поясок*
 ремилитаризация – վերառազմականացում
 ремни безопасности – անվտանգության գոտիներ
 ремонт – նորոգում
 ремонтируемость – *см. ремонтпригодность*
 ремонт и эксплуатация – *см. техническое обслуживание*
 ремонт на скорую руку – հապճեպ նորոգում
 ремонтная мастерская – նորոգումային արհեստանոց
 ремонтная рота – նորոգումային վաշտ
 ремонтно-восстановительное оборудование – նորոգումավերականգնողական սարքավորանք
 ремонтно-восстановительные работы – նորոգումավերականգնողական աշխատանքներ
 ремонтное использование частей поврежденной техники – վնասված տեխնիկայի մասերի նորոգումային օգտագործում
 ремонтно-техническое обслуживание – նորոգումատեխնիկական սպասարկում
 ремонтно-эвакуационная группа – նորոգումատարահանման խումբ
 ремонтный цикл – նորոգման փուլաշրջան
 ремонтпригодность – նորոգալիտանիություն, նորոգելիություն

ремонтпригодный предмет – նորոգելի առարկա
 рентабельность военного производства – ռազմաարդյունաբերության շահութաբերություն
 рентген – ռենտգեն
 рентгеновские лучи – ռենտգենյան ճառագայթներ
 реорганизация – վերակազմակերպում
 репарация – ռեպարացիա
 репатриант – հայրենադարձ
 репатриация – հայրենադարձություն
 репер – 1. հենանիշ, 2. տեղագրական սկզբնակետ
 репетиция – փորձ
 репрессалии – փոխձնշում, ռեպրեսալիա
 репрессия – բռնաձնշում
 «Рептор» – «Ռեպտոր»
 респиратор – շնչադիմակ
 реституция – վերադարձում
 реструктуризация – վերակառուցավորում, կառուցվածքային վերափոխում
 ресурс – ռեսուրս
 ресурс детали – դետալի ռեսուրս
 ресурсы – ռեսուրսներ
 ретранслятор – վերահաղորդիչ
 ретранслятор помех – խանգարումների վերահաղորդիչ
 ретрансляция – վերահաղորդում
 ретроград – ժմ. *обратное движение*
 ретроградный – հետադիմական
 ретрополяция – հետնարտածում
 ретроспективный анализ – հետադարձ վերլուծություն
 референдум – հանրաքվե
 референдум, инициируемый гражданами – քաղաքացիների նախաձեռնած հանրաքվե

рефери – մրցավար
 реформа – վերափոխում, բարեփոխում
 реформа сектора обеспечения безопасности – անվտանգության ապահովման հատվածի վերափոխում, անվտանգության ապահովման հատվածի բարեփոխում
 реформа силовых структур – ուժային կառույցների վերափոխում, ուժային կառույցների բարեփոխում
 реформа системы военного образования – ռազմակրթական համակարգի վերափոխում, ռազմակրթական համակարգի բարեփոխում
 реформирование – ժմ. *реформа*
 рефракция – ժմ. *преломление*
 речное побережье – գետափ
 решающие факторы – վճռորոշ գործոններ
 решающий – վճռորոշ, վճռական
 решение – 1. որոշում, 2. լուծում
 решение на бой – մարտի որոշում
 решение на операцию – օպերացիայի որոշում
 решетка – ցանց
 решительный – վճռորոշ
 рикошет – թռիչքաշեղում
 Римско-католическая церковь – Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցի
 риск – ռիսկ
 риск потенциальных убытков – հնարավոր կորուստների ռիսկ
 ритм шага – քայլքի ռիթմ
 ритуал – 1. արարողակարգ, 2. ծիսակատարություն
 РЛ отражатель на воздушном шаре – օդապարիկային ռադիոտեղորոշումային անդրադարձիչ
 РЛС – ժմ. *радиолокационная станция*
 РЛС управления огнем – կրակի կառավարման ռադիոտեղորոշումային կայան, կրակի կառավարման ՌՏԿ

робототехника – ռոբոտոտեխնիկա
 ров – խրամ
 рогатка – երկեղջյուր
 род войск – զորատեսակ
 родина – սմ. *отечество*
 РОК – սմ. *разведывательно-огневой комплекс*
 рокада – սմ. *рокадная дорога*
 рокадная дорога – ռոկադ
 рокадная связь – ռոկադային կապ
 роль – դեր
 ромб – շեղանկյուն
 роспуск – սմ. *расформирование*
 Российская Федерация – Ռուսաստանի
 Դաշնություն
 рост – 1. հասակ, բոյ, 2. աճում
 рота – վաշտ
 рота военной полиции – զինվորական ոստիկանության վաշտ
 рота охраны штаба и военной полиции (США) – շտաբի պահպանման և զինվորական ոստիկանության վաշտ
 рота поддержки – աջակցության վաշտ
 ротационная должность – շրջափոխական պաշտոն
 ротная группа – վաշտային խումբ
 ротор – ռոտոր
 РСЗО – սմ. *реактивная система залпового огня*
 РСМД – սմ. *Договор о ликвидации ракет средней и меньшей дальности*
 рубеж – բնագիծ
 рубеж безопасного удаления – անվտանգ հեռավորության բնագիծ
 рубеж бомбометания – ռմբանետման բնագիծ
 рубеж ввода в бой (сражение) – մարտի (ձակատամարտի) մեջ զորամուտի բնագիծ

рубеж возвращения – վերադարձի բնագիծ, հետախուզման բնագիծ
 рубеж координации огневой поддержки – կրակային աջակցության համադասման բնագիծ
 рубеж координированного огня – համադասված կրակի բնագիծ
 рубеж огневого вала – հրապատնեշի բնագիծ
 рубеж ограничения огня – կրակի սահմանափակման բնագիծ
 рубеж отключения света – լույսերի անջատման բնագիծ
 рубеж отправки донесений – հրազեկույցների ներկայացման բնագիծ
 рубеж передачи в подчинение – ենթակայության հանձնման բնագիծ
 рубеж перехода в атаку – հարձակման անցնելու բնագիծ
 рубеж подъема истребителей – կործանիչների օդիանման բնագիծ
 рубеж последовательного сосредоточения огня – կրակի հաջորդական կենտրոնացման բնագիծ
 рубеж прикрытия – ծածկապաշտպանության բնագիծ
 рубеж радиолокационного обнаружения – ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման բնագիծ
 рубеж развертывания – ծավալման բնագիծ
 рубеж развития успеха – հաջողության զարգացման եզրագիծ
 рубеж сбрасывания – սմ. *линия сбрасывания*
 рубеж сопротивления – դիմադրության բնագիծ
 рубеж спешивания – հետիոտացման բնագիծ
 рубеж уничтожения воздушных целей – օդային նշանակետերի ոչնչացման բնագիծ
 рубеж ядерной безопасности – միջուկային անվտանգության բնագիծ

рубка – նալախոցիկ

ружейный ремень – հրացանափոկ

ружье – հրացան

руины – *см. развалины*

РУК – *см. разведывательно-ударный комплекс*

рукав – *см. шланг*

руководитель – ղեկավար, գլուխ

руководитель военных учений – զորավարժության ղեկավար

руководитель инспекционной группы – տեսչական խմբի ղեկավար

руководитель на месте – տեղում ղեկավար

руководитель операциями по медэвакуации – ավիացիոն բուժտարահանման օպերացիաների ղեկավար

руководитель подрядной организации – կապալառու կազմակերպության ղեկավար

руководитель посадки – վայրէջքի ղեկավար

руководитель разведывательной операции – հետախուզական օպերացիայի ղեկավար

руководитель этапа учений – զորավարժության փուլերի ղեկավար

руководить – ղեկավարել, գլխավորել

руководство – 1. ղեկավարություն, 2. ղեկավարում, 3. *см. ведение*, 4. *см. наставление*

руководство выполнением разведывательного задания – հետախուզական առաջադրանքի կատարման ղեկավարում

руководство и управление вооруженными силами – զինված ուժերի ղեկավարում ու կառավարում

руководство (наставление) по проведению военных учений – զորավարժությունների անցկացման ղեկավար ձեռնարկ

руководство обороной – պաշտպանության ղեկավարում

Руководство по планированию в особой обстановке – Հատուկ իրավիճակներում պլանավորման ղեկավար հրահանգ

руководство по планированию действий объединенных сил – միացյալ ուժերի գործողությունների պլանավորման ուղեցույց

руководство по планированию скрытности операции – օպերացիաների ծածուկության պլանավորման գծով հրահանգագիր

Руководство по стандартизации процедур подготовки и эксплуатации морской авиации – Շովային ավիացիայի պատրաստման ու շահագործման ընթացակարգերի ստանդարտացման հրահանգագիր

руководство разработкой разведывательных заданий и координацией сбора информации – հետախուզական առաջադրանքների մշակման և տեղեկույթի հավաքման համադասման ղեկավարում

руководство связями с общественностью – հասարակայնության հետ կապերի ղեկավարում

руководство системой национальной безопасности – ազգային անվտանգության համակարգի ղեկավարում

руководящая информация – ղեկավար տեղեկույթ

руководящее звено – ղեկավար օղակ, կառավարող շրջաններ

руководящее указание – ղեկավար ցուցում

руководящие указания по планированию запасов – պաշարների պլանավորման գծով ղեկավար ցուցումներ

руководящий – ղեկավար, ղեկավարող

руководящий аппарат – *см. администрация*

руководящий штаб учений – զորավարժության ղեկավար շտաբ

рукопашный бой – ձեռնամարտ

рукопашный бой без оружия – ձեռնամարտ առանց զենքի

рукоять – см. *ручка*

рулевое колесо – см. *штурвал*

рулевой – ղեկակալ

рулежная дорожка – գետնավարման ուղի

руль – ղեկ

руль высоты – բարձրության ղեկ

руль направления – см. *руль поворота*

руль поворота – ղեկ

румпель – ղեկավձակ

ручка – բռնակ, կոթ

ручная граната – ձեռքի նռնակ, ձեռնանռնակ

ручная разборка боеприпасов – զինամթերքի ձեռովի կազմատում

ручная установка для запуска противотанковых ракет – հակատանկային հրթիռների արձակման ձեռքի կայանք

ручной – ձեռքի, ձեռովի

ручной пулемет – см. *легкий пулемет*

РФ – см. *Российская Федерация*

рывок – 1. см. *стремительное движение 1*, 2. см. *мгновенное движение*

рыскание – ուղղությաշեղում

рыть окоп – խրամատ փորել

рычаг – լծակ

рычаг воздействия – ազդեցության լծակ

РЭБ – см. *радиоэлектронная борьба*

РЭП – см. *радиоэлектронное подавление*

РЭС – см. *радиоэлектронное средство*

ряд мин – см. *минный ряд*

ряд целей – նշանակետերի շարք

рядный маркер – շարանշիչ

рядовой – շարքային

рядовой авиации – ավիացիայի շարքային

рядовой артиллерии – см. *канонир*

рядовой первого класса – см. *ефрейтор*

рядовой состав – շարքային կազմ

С

сабля – թուր

саботаж – նենգադուլ

саботажник – նենգադուլավոր

«Садись!» – «Նստի՛ր»

сажать – նստեցնել

салага – «ղեղնակտուց»

салон самолета – ինքնաթիռի ուղեւորահ, ինքնաթիռի ուղևորասրահ

салют – սայլուտ

саммит – գագաթնաժողով

самовольное оставление части – զորամասի ինքնական լքում

самовольно отлучившийся из части – զորամասն ինքնական լքած

самовоспламеняющееся топливо – ինքնաբոցավառվող վառելիք

самодвижущаяся мина – ինքնաշարժ ական

самодвижущийся – см. *самоходный*

самодельная бронебойная граната – ինքնաշեն զրահահար նռնակ

самодельное взрывное устройство – ինքնաշեն պայթուցիկ սարք

самодельное взрывное устройство, установленное в автотранспортном средстве – ավտոմեքենայում տեղադրված ինքնաշեն պայթուցիկ սարք

самодельное взрывчатое вещество – ինքնաշեն պայթուցիկ նյութ

самодельное огневое устройство – ինքնաշեն հրարձակ սարք

самодельное оружие – ինքնաշեն զենք

самозарядная винтовка – ինքնալիցք ակոսավոր հրացան, կիսավտոմատ ակոսավոր հրացան

самозарядное оружие – см. *полуавтоматическое оружие*

самолет – 1. թռչող սալարատ, օդանավ, 2. *см. аэроплан*

самолет вертикального и/или короткого взлета и посадки – ուղղահիգ և/կամ կարճ վերթիռով ու վայրէջքով ինքնաթիռ

самолет дальнего радиолокационного обнаружения и наведения – հեռահար ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման և ուղղորդման ինքնաթիռ

самолет подразделения – ստորաբաժանման ինքնաթիռ

самолет-заправщик – լցավորիչ ինքնաթիռ

самолет-корректировщик – ճշտորդ ինքնաթիռ

самолет-наблюдатель – դիտորդ ինքնաթիռ

самолето-вылет – արտաթռիչք

самолет-штурмовик – գրոհային ինքնաթիռ, գրոհիչ ինքնաթիռ

самоликвидатор – ինքնաչեզոքացուցիչ

самоликвидация – ինքնաչեզոքացում, ինքնուչեզացում

самонаведение – ինքնուղղորդում

самонаводящаяся мина – ինքնուղղորդվող ական

самонаводящаяся ракета – ինքնուղղորդվող հրթիռ

самонаводящийся – ինքնուղղորդվող

самонейтрализатор – *см. самоликвидатор*

самонейтрализация – *см. самоликвидация*

самообладание – ինքնատիրապետում

самооборона – ինքնապաշտպանություն

самоподготовка – *см. самостоятельная подготовка военнослужащих*

самостоятельная подготовка военнослужащих – զինծառայողների ինքնուրույն պատրաստում, զինծառայողների ինքնապատրաստում

самостоятельность – ինքնուրույնություն

самостоятельный – ինքնուրույն

самость – ինքնություն

самоуничтожающийся запал – ինքնառջնջացվող բռնկիչ

самоходная артиллерийская установка – ինքնագնաց հրետանային կայանք

самоходная гаубица – ինքնագնաց հաուբից

самоходное артиллерийское орудие – ինքնագնաց հրետանային հրանոթ

самоходное зенитное орудие – ինքնագնաց զենիթային հրանոթ

самоходное орудие – ինքնագնաց հրանոթ

самоходный – ինքնագնաց

санация – առողջացում

санитар – սանիտար

санитария – առողջարարություն

санитарно-бытовые удобства – սանիտարակենցաղային հարմարություններ

санитарно-гигиенические условия – սանիտարահիգիենիկ պայմաններ

санитарное транспортное средство – սանիտարական փոխադրամիջոց

санитарно-контрольный пункт – սանիտարավերահսկողական կետ

санитарно-медицинское обеспечение – սանիտարաբուժական ապահովում

санитарно-противоэпидемическая разведка – սանիտարահակահամաճարակային հետախուզություն

санитар-носильщик – պատգարակակիր սանիտար

санитарные потери – սանիտարական կորուստներ

санитарный пропускник – սանիտարական անցակետ

санкции ООН – ՄԱԿ-ի պատժամիջոցներ

санкционированный отъезд – թույլատրված մեկնում

санкция – 1. թույլտվություն, թույլատրում, 2. պատժամիջոց

сантиГрей – սանտիԳրեյ

сапер – 1. см. *подрывник*, 2. սակրավոր
 сапог – երկարաձիտ կոշիկ
 САУ – см. *самоходная артиллерийская установка*
 сбережение – см. *экономия*
 сбережение сил – см. *экономия сил*
 сближение – см. *сближение с противником*
 сближение с противником – մերձեցում հակառակորդին
 сбор – 1. հավաք, 2. հավաքում, ժողովում
 сбор информации – տեղեկույթի հավաքում
 сборка – 1. հավաքում, 2. հավաքվածք
 сборка оружия – զենքի հավաքում
 сбор контрразведывательной информации – հակահետխուզական տեղեկույթի հավաքում
 сбор личного состава – անձնակազմի հավաք
 сбор мобилизационных резервов – զորահավաքային ռեզերվների հավաքում
 сборная таблица – հավաքական աղյուսակ
 сборник данных по основным объектам противника – հակառակորդի հիմնական օբյեկտների վերաբերյալ տվյալների ժողովածու
 сборно-разборный – см. *разъемный*
 сборный пункт – հավաքակայան
 сбор разведывательных данных – հետխուզական տվյալների հավաքում
 сбрасываемая платформа – վայրնետովի հենահարթակ
 сбрасываемый бак – վայրնետովի բաք
 сбрасывание – 1. վայրնետք, 2. վայրնետում, 3. см. *отпускание*
 сбрасывание авиабомбы – ավիառումբի վայրնետում
 СВ – см. *сухопутные войска*
 сведение – տեղեկություն
 сведение – см. *обобщение*

сведение информации – տեղեկույթի միաբերում
 сведения о боевых возможностях выделенных частей и подразделений – տեղեկություններ հատկացված զորամասերի և ստորաբաժանումների մարտական հնարավորությունների մասին
 сведения о состоянии транспортного средства – փոխադրամիջոցի վիճակի մասին տեղեկություններ
 свежая информация – թարմ տեղեկույթ
 сверка – բաղդատում, առադրում, համեմատություն
 сверкание – փայլատակում
 сверток – см. *пакет*
 свертывание – 1. կծկում, 2. ապածավալում
 свертывание радиостанции – ռադիոկայանի ապածավալում
 сверхвысокочастотное оружие – գերբարձր հաճախականային զենք
 сверхдержава – գերտերություն
 сверхзвуковая воздушная ударная волна – գերձայնային օդային հարվածային ալիք
 сверхзвуковой – գերձայնային
 сверхмалые глубины – գերծանծաղուտ
 светозащитные очки – լուսապաշտպանիչ ակնոց
 свето-шумовая граната – см. *граната шокowego действия*
 светящая бомба – լուսատու ռումբ
 «свеча» – см. *крутой взлет*
 свидетельство – վկայագիր
 свобода – ազատություն
 свобода волеизъявления – կամաարտահայտման ազատություն
 свобода маневра – տարաշարժի ազատություն
 свобода передвижения – տեղաշարժի ազատություն
 свобода прессы – մամուլի ազատություն

свобода слова – խոսքի ազատություն	сгущение – խտացում
свобода собраний – հավաքների ազատություն	сдача – 1. հանձնում, 2. <i>см. капитуляция</i>
свобода совести – խղճի ազատություն	сдерживание – 1. զսպում, 2. սաստում
«свободная охота» – «ազատ որս»	сдерживание агрессии – ագրեսիայի զրսպում, ագրեսիայից հետպահում
свободное открытие огня – կրակի անարգել բացում	сдерживание военного насилия – ռազմական բռնության սաստում
свободное падение – ազատ անկում	сдерживание вооруженного конфликта – զինված հակամարտության զսպում
свободный – ազատ	сдерживающая группа – <i>см. сдерживающие силы</i>
сводка – ամփոփագիր	сдерживающие действия – խափանիչ օպերացիա
сводка о военных перевозках – ռազմական փոխադրումների ամփոփագիր	сдерживающие силы – խափանիչ ուժեր, խափանիչ խումբ
сводная смета расходов – ծախսերի ամփոփիչ նախահաշվարկ	сеанс радиосвязи – ռադիոհաղորդակցում
сводная финансовая отчетность – ֆինանսական ամփոփիչ հաշվետվություն	СЕАП – <i>см. Совет Евroatлантического партнерства</i>
с воздушным охлаждением – օդային սառեցմամբ	север – հյուսիս
свои войска – յուրային զորք	север по компасу – հյուսիսը կողմնացուցով
свойство – հատկություն	северное полушарие – հյուսիսային կիսագունդ
связанный мир – կապակցված աշխարհ	Северный полярный круг – Հյուսիսային բևեռաշրջան
связи с гражданскими организациями – կապեր քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ	Североамериканское командование воздушно-космической обороны – օդատիեզերական պաշտպանության հյուսիսամերիկյան հրամանատարություն
связи с общественностью – կապեր հասարակայնության հետ	Североатлантический договор – Հյուսիսատլանտյան պայմանագիր
связист – կապավոր	сегрегация – խտրարարություն
связка – տրցակ, կապաշար	седло – թամբ
связной – կապորդ	седловина – թամբարդ
связь – կապ, հաղորդակցում	секрет – գաղտնիք
связь взаимодействия – գործակցային կապ	Секретариат Штаб-квартиры НАТО по консультациям, командованию и управлению – ՆԱՏՕ-ի կենտրոնակայանի՝ խորհրդարկումների, հրամանատարության և կառավարման գծով քարտուղարություն
«Связь потеряна» – «Կապը կտրվել է»	секретарь (министр) вида ВС – ՋՈՒ-ի տեսակի գծով քարտուղար (նախարար)
«священная» война – «սրբազան» պատերազմ	
сгорание – <i>см. горение</i>	
сгорание в реактивном сопле – այրում ռեակտիվ ծայրափողակում	
сгруппированный – խմբավորված	

секретарь по обороне (министр обороны США) – պաշտպանության քարտուղար

секретная операция – գաղտնի օպերացիա, ծածուկ օպերացիա

секретность – գաղտնիություն

секретный – գաղտնի

секретный агент – գաղտնի գործակալ

сектантский – աղանդավորական

сектор – հատված

сектор обстрела – կրակակոծման հատված

сектор противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության հատված

секуляризация – աշխարհիկացում

секуляризм – աշխարհականություն

секунда – վայրկյան

секция по многосторонним вопросам – բազմակողմանի հարցերով բաժանմունք

секция программ сотрудничества – համագործակցության ծրագրերի բաժանմունք

селевой поток – ցեխահեղեղ

селекция целей – նշանակետերի ընտրագիտում

сель – см. *селевой поток*

сельская местность – գյուղական վայր

сельское поселение – գյուղական բնակավայր

семейное пособие – ընտանեկան նպաստ

семинар – սեմինար

семья – ընտանիք

сенсор – զգայարար

сепаратизм – անջատողականություն

сепаратный мир – անջատ խաղաղություն

сердцевина – см. *ядро 2*

сержант – սերժանտ

сержант взвода – դասակի սերժանտ

сержант военной полиции – զինվորական ոստիկանության սերժանտ

сержантский состав – սերժանտական կազմ

серийное изделие – սերիական արտադրանք

серия – շարանաս

серия бомб – ռմբաշար

сертификат – 1. հավաստագիր, 2. վկայագիր

сертификация – հավաստագրում

сертифицированное средство доставки ядерного оружия – միջուկային զենքի առբերման հաստատագրված միջոց

серьезное повреждение – լուրջ վնասվածք

«сетевая» война – см. *«сетецентричная» война*

сетевая операция – ցանցային օպերացիա

сетевое оружие – ցանցային զինատեսակ

сетевой – ցանցային

сетевой трал – ցանցային ուռևանապարկ

«сетецентричная» война – «ցանցակենտրոն» պատերազմ

сетка – 1. ցանց, 2. см. *решетка*, 3. պատնշացանց, 4. см. *крест визирных нитей*

сетка на карте для обозначения координат карты – մասշտաբային ցանց

сетчатая номограмма – ցանցային նոմոգրամ

сеть – 1. ցանց, 2. см. *сетка 1*

сеть военных дорог – զինվորական ուղիների ցանց

сеть местных источников информации – տեղեկույթի տեղական աղբյուրների ցանց

сеть наземных средств противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա միջոցների ցանց, հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա ենթակառուցվածք

сеть опорных точек – հենակետերի ցանց

сеть передачи данных – տվյալների հաղորդման ցանց

сеть радиопеленгаторных станций – ռադիոնուղղորդիչ կայանների ցանց

сеть связи – կապի ցանց

сеть связи корректирования огня – կրակի ճշգրտման կապի ցանց

сеть связи общего пользования – կապի ընդհանուր օգտագործման ցանց

сечение – հատույթ

сибирская язва – սիրիդյան խոց

сигнал – ազդանշան, ռադիոազդանշան

сигнал бедствия – աղետի ազդանշան, վթարի ազդանշան

сигнал гашения света – լույսերը հանգցնելու ազդանշան

сигнал зондирования – խորագննիչ ազդանշան

сигнализировать – սմ. *бить тревогу*

сигнал к возвращению – վերադարձի ազդանշան

сигнал к сбору – հավաքի ազդանշան

сигнал на подрыв по команде – հրամանով պայթեցման ազդանշան

сигнал о подтверждении приема – ընդունումը հաստատող ազդանշան

сигнал ошибки – սխալի ազդանշան

сигнал погрузки – բեռնման ազդանշան

сигнал предупреждения – սմ. *предупредительный сигнал*

сигнал тревоги – տագնապի ազդանշան

сигнальная башня – ազդանշանատու աշտարակ

сигнальная площадка – ազդանշանային հարթակ

сигнальная ракета – ազդանշանիչ հրթիռ

сигнальная ракета Вери – Վերիի ազդանշանային հրթիռ

сигнальная труба – ազդակող

сигнальное полотнище – ազդանշանային պատկառ

сигнальные огни аэродрома – օդանավակայանի ազդանշանային լույսեր

сигнальный – ազդանշանային

сигнальный огонь – ազդանշանային լույս

сигнальный пистолет – ազդանշանային ատրճանակ

сигнальный пистолет Вери – Վերիի ազդանշանային ատրճանակ

сигнальщик – ազդանշանորդ

сигнатура цели – նշանակետի համալիր բնութագրիչ

сила – 1. ուժ, 2. սմ. *мощь*

силовая линия – ուժային գիծ

силовая структура – ուժային կառույց

силовая установка – ուժային կայանք, ուժակայանք

силовое давление – ուժային ճնշում

силовое умножение – 1. ուժային բազմապատկություն, 2. ուժային բազմապատկում

силовой – ուժային

силовой умножитель – ուժային բազմապատկիչ

силовые методы воздействия – սմ. *«жесткая сила»*

силовые структуры – ուժային կառույցներ

силы – ուժեր

силы безопасности – անվտանգության ուժեր

силы «белых»– «սպիտակների» ուժեր

силы быстрого реагирования – արագ արձագանքման ուժեր, արագ հակազդման ուժեր

силы врага – թշնամու ուժեր, հակառակորդի ուժեր

силы вывода военнослужащих с территории противника – հակառակորդի տարածքից զինծառայողների դուրսբերման ուժեր

Силы выполнения мирного соглашения – Հաշտության պայմանագրի կատարման ուժեր

силы, действующие по мандату ООН – ՄԱԿ-ի մանդատով գործող ուժեր

силы, дислоцирующиеся в районе боевых действий – մարտական գործողությունների շրջանում տեղաբաշխվող ուժեր

Силы для Косово – Կոսովոյի համար ուժեր

силы и средства – ուժեր և միջոցներ

силы и средства вооруженных сил – զինված ուժերի ուժեր և միջոցներ

силы и средства сбора (разведывательной) информации – տեղեկության հետախուզական հավաքման ուժեր և միջոցներ

силы и средства тыла – թիկունքի ուժեր և միջոցներ

силы наращивания – հզորացման ուժեր

силы НАТО – ՆԱՏՕ-ի ուժեր

силы немедленного реагирования – անհապաղ արձագանքման ուժեր

силы обеспечения развертывания – ծավալումն ապահովող ուժեր

силы обороны базы – զորակայանի պաշտպանության ուժեր

силы общего назначения – *см. обычные силы*

силы особых операций военно-воздушных сил – ռազմաօդային ուժերի հատուկ օպերացիաների ուժեր

Силы охраны ООН – ՄԱԿ-ի պահակային ուժեր

силы по борьбе с организованной преступностью и наркоторговлей – կազմակերպված հանցավորության և թմրանյութերի առևտրի դեմ պայքարի ուժեր

силы по поддержанию мира – խաղաղապահ ուժեր

силы по снятию осады – *см. разблокирующие силы*

силы пополнения – համալրման ուժեր

силы прикрытия – ծածկապաշտպանության ուժեր, ծածկապաշտպանության զորքեր

силы противолодочной обороны – հակասուզանավային պաշտպանության ուժեր

силы разведения – տարանջատման ուժեր, բախարգելիչ գոտում գտնվող խմբավորում

силы реагирования – հակազդման ուժեր

силы реакции – հետադիմական ուժեր, ռեակցիոն ուժեր

силы сдерживания – զսպման ուժեր, սաստման ուժեր

силы «синих» – «կապույտների» ուժեր

силы специальных операций – *см. войска специального назначения*

силы специальных операций сухопутных войск – ցամաքային զորքերի հատուկ օպերացիաների ուժեր

силы стабилизации – կայունացման ուժեր

силы стратегического сдерживания – ռազմավարական սաստման ուժեր

силы усиления – *см. подкрепление*

силы условного противника (на учениях) – պայմանական հակառակորդի ուժեր (զորավարժությունում), պայմանական ագրեսորի ուժեր (զորավարժությունում)

силы эвакуации – տարահանման ուժեր

сильный – *см. интенсивный*

сильный удар – ուժեղ հարված, նետում

символ – 1. *см. знак*, 2. *см. эмблема*

симптом – ախտանշան

синархия – համիշխանություն

синдром – համախտանիշ

«Синдром войны в Персидском заливе» – «Պարսից ծոցի պատերազմի համախտանիշ»

синдром приобретенного иммунодефицита – ձեռքբերովի իմունային անբավարարության համախտանիշ

синергия – սիներգիա

синий оттиск карты – *см. «синька»*

синойкизм – համաբնակեցում

- синтез – համադրում
- синтезирование – см. *синтез*
- синхронизация – համաժամանակացում
- синхронизированная авиапушка – см. *синхронизированный пулемет*
- синхронизированный пулемет – համաժամանակացված գնդացիր, համաժամանակացված ավիաթնդանոթ
- синхронный – համաժամանակյա
- «синька» – կապտապատճեն
- синяя копия – см. «*синька*»
- сирена – շշակ
- система – 1. см. *порядок*, 2. см. *формация*, 3. համակարգ
- система авиамедэвакуации – օդային ճանապարհով բուժօտարահանման համակարգ
- система авиационного бомбоприцеливания – ավիացիոն ռմբանշանառման համակարգ
- система автоматизированного командования и управления – ավտոմատացված հրամանատվության և կառավարման համակարգ
- система автоматического опознавания – ավտոմատ որոշարկման համակարգ
- система автоматического управления полетом – թռիչքի ավտոմատ կառավարման համակարգ
- система внутренней двусторонней связи – ներքին երկկողմ կապի համակարգ
- система военного здравоохранения – զինվորական առողջապահության համակարգ
- система военной связи – см. *система связи министерства обороны*
- система воздушного командования и управления – օդային հրամանատվության և կառավարման համակարգ
- система воздушно-наземных операций – օդացամաքային օպերացիաների համակարգ
- система выживания – գոյապահպանման համակարգ
- система глобального позиционирования – համընդհանուր դիրքորոշումային համակարգ, ՀՂՀ
- система дозаправки в воздухе – օդում լրալիցքավորման համակարգ
- система жизнеобеспечения – 1. կենսապահովման համակարգ, 2. կենսապահպանման համակարգ
- система инфракрасного наблюдения космического базирования – տիեզերական բազավորմամբ ինֆրակարմիր դիտման համակարգ
- система катапультирования – см. *катапультная система*
- система комплектования вооруженных сил – զինված ուժերի համալրման համակարգ
- система контроля войск – զորքերի վերահսկման համակարգ
- система контроля за воздушным пространством – օդային տարածքի վերահսկման համակարգ
- система лазерного линейного сканирования – լազերային գծային տեսաժրման համակարգ
- система лазерного целеуказания – լազերային նշանացուցման համակարգ
- система «Майлс» – «Մայլս» համակարգ
- система международной безопасности – միջազգային անվտանգության համակարգ
- система многогарантийной безопасности – բազմերաշխիք անվտանգության համակարգ
- система наблюдения за наземной обстановкой – վրագետնյա իրադրության օդային դիտման համակարգ
- система наведения – ուղղորդման համակարգ
- система наведения противоракеты – հակահրթիռի ուղղորդման համակարգ
- система наведения ракеты – հրթիռի ուղղորդման համակարգ

система национальной безопасности – ազգային անվտանգության համակարգ

система национальных коммуникаций – ազգային հաղորդակցական համակարգ

система обеспечения безопасности – անվտանգության ապահովման համակարգ

система обеспечения взаимодействия сухопутных войск и авиации – ցամաքային զորքերի և ավիացիայի համագործակցությունն ապահովող համակարգ

система обеспечения развертывания и перевозок ОВС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ծավալման և փոխադրումների ապահովման համակարգ

система облета препятствий – խոչընդոտների թռիչքանցման համակարգ, վրագետնյա խոչընդոտների հետ բախման կանխման համակարգ

Система обмена информацией об имеющихся материальных средствах и потребностях в ресурсах – եղած նյութական միջոցների և ռեսուրսների պահանջարկի մասին տեղեկության փոխանակման համակարգ

система обнаружения и оповещения о ядерных взрывах – միջուկային պայթյունների հայտնաբերման և իրազեկման համակարգ

система обнаружения и тактического управления – հայտնաբերման և մարտավարական կառավարման համակարգ

система обороны – պաշտպանության համակարգ

система огибания рельефа – ռելիեֆակրկնիչ համակարգ

система огня – կրակի համակարգ

система опознавания в боевых условиях – մարտական պայմաններում որոշարկման համակարգ

система опознавания «свой-чужой» – «յուրային-օտար» որոշարկման համակարգ

система оружия – զենքի համակարգ

система оружия ближнего действия – մերձազործ զենքի համակարգ

система отслеживания эвакуации некомбатантов – ոչ կոմբատանտների տարահանման վերահսկման համակարգ

система передачи данных для управления войсками – զորքերի կառավարման համար տվյալների հաղորդման համակարգ

система полета на минимальной высоте – նվազագույն բարձրությամբ թռիչքի համակարգ

система посадки по приборам – սարքերով վայրէջքի համակարգ

система последовательного катапультирования – հաջորդական ինքնանետման համակարգ

система предотвращения столкновения с наземными препятствиями – см. *система облета препятствий*

система предупреждения о ракетном нападении – հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման համակարգ

система предупреждения о ракетно-ядерном ударе – հրթիռամիջուկային հարվածի մասին նախազգուշացման համակարգ

система предупреждения столкновений в воздухе – օդում բախումների կանխման համակարգ

система прямоугольных координат – ուղղանկյուն կոորդինատների համակարգ

система радиолокационного наведения – ռադիոտեղորոշումային ուղղորդման համակարգ

система разведки – հետախուզության համակարգ

система раннего оповещения – վաղ իրազեկման համակարգ

система раннего оповещения об атаке вражеских баллистических ракет – հակառակորդի միջմայրցամաքային հրթիռների հարձակման մասին վաղ իրազեկման համակարգ

система распределения – բաշխման համակարգ

система распределения на ТВД – թատերաբեմի ցրիչ համակարգ

система распределения целей – նշանաբաշխման համակարգ

система распределения частот – հաճախականությունների բաշխման համակարգ

система сбалансированных показателей – հաշվեկշռված ցուցանիշների համակարգ

система сбора и анализа информации – տեղեկույթի հավաքման և վերլուծության համակարգ

система связи – կապի համակարգ

система связи и информации – կապի և տեղեկատվության համակարգ

система связи министерства обороны – պաշտպանության նախարարության կապի համակարգ, կապի ռազմական համակարգ

система спутников – արբանյակների համակարգ

система спутниковой навигации «Джи-Пи-Эс» – см. *глобальная система позиционирования*

система стратегического планирования межвидовых операций – միջտեսակային օպերացիաների ռազմավարական պլանավորման համակարգ

систематические боевые действия – կանոնավոր մարտական գործողություններ

система транспортного обеспечения МО – ՊՆ տրանսպորտային ապահովման համակարգ

система трубопроводов НАТО – ՆԱՏՕ-ի խողովակաշարերի համակարգ

система уничтожения ракет – հրթիռների ոչնչացման համակարգ

система управления войсками (силами) – զորքերի (ուժերի) կառավարման համակարգ

система управления вооруженными силами государства – պետության զինված ուժերի կառավարման համակարգ

система управления и координации действиями тактической авиации – մար-

տավարական ավիացիայի գործողությունների կառավարման և համադասման համակարգ

система управления и оповещения – կառավարման և իրազեկման համակարգ

система управления огнем – կրակի կառավարման համակարգ

система управления ракетами – հրթիռների կառավարման համակարգ

система управления чрезвычайными происшествиями – արտակարգ պատահարների կառավարման համակարգ

система учета по фактической стоимости приобретения – ըստ ձեռքբերման փաստացի արժեքի հաշվառման համակարգ

система целей – նշանակետերի համակարգ

система центрально-европейских трубопроводов – Կենտրոնական Եվրոպայում խողովակաշարերի համակարգ

системная деструкция – համակարգային խեղում

системно-синергетическая методология управления рисками – ռիսկերի կառավարման համակարգասիներգիկ մեթոդաբանություն

системный – համակարգային

системообразующее понятие – համակարգաստեղծ հասկացություն

системы командования, управления и информации – հրամանատարության, կառավարման և տեղեկատվության համակարգեր

системы космического базирования – տիեզերական բազավորմամբ համակարգեր

системы НАТО по консультации, командованию и управлению – ՆԱՏՕ-ի խորհրդարկման, հրամանատարության և կառավարման համակարգեր

системы оружия и военной техники – զենքի և ռազմական տեխնիկայի համակարգեր

ситуационное планирование – իրավիճակային պլանավորում

ситуационный центр – իրավիճակային կենտրոն

ситуация – իրավիճակ

«Сиу» – «Սիու»

Си-Эс – Սի-էս

сияние – սմ. *блеск*

«Скад» – «Սկադ»

сканирование местности – տեղանքի տեսածրում

скат – սմ. *склон*

скафандр – 1. սկաֆանդր, պահպանագգեստ, 2. սկաֆանդր, սուզագգեստ

скачок – թռիչք

скорлупа – սմ. *оболочка 3*

склад – պահեստ

склад боеприпасов – զինամթերքի պահեստ

склад горючего – վառելիքի պահեստ

склад снабжения – նատակարարման պահեստ

складная кровать – սմ. *походная кровать*

складной – ծալովի

складская площадка – պահեստի հարթակ

складское обслуживание – պահեստային սպասարկում

складской – պահեստային

складской номер – սմ. *инвентарный номер*

склон – լանջ

склонение – հակում

склонность – հակում

сковывание – կաշկանդում

сковывающая группа – կաշկանդող խումբ

сковывающее действие – կաշկանդող գործողություն

сковывающий удар – կաշկանդող հարված

скользящая помеха – սահուն խանգարում
скопление – 1. կուտակում, 2. կուտակվածություն

скорая медицинская помощь – շտապ բուժօգնություն

скоростное сбрасывание грузов – բեռների արագավայրնետք

скоростной напор – դինամիկական ճնշում, ճնշամղում

скорострельность – արագածություն

скорострельность оружия – զենքի արագածություն

скорострельный пулемет – արագագործ գնդացի

скорость – արագություն

скорость в конце активного участка траектории – արագությունը հետագծի ակտիվ հատվածի վերջում

скорость звука – ձայնի արագություն

скорость марша – ռազմերթի արագություն

скорость относительно поверхности – արագություն նակերևույթի նկատմամբ, ուղեգծային արագություն

скорость передвижения колонны – շարայան շարժման արագություն

скорость погружения – սուզման արագություն

скорость под водой – սմ. *подводная скорость*

скорость поступательного движения – արաջընթաց շարժման արագություն

скорость продвижения войск – սմ. *темп движения войск*

скорость радиоактивного распада – ռադիոակտիվ տրոհման արագություն

скорость ракеты в момент отключения – անջատման պահին իրթիռի արագություն

скорость снаряда – արկի արագություն

«Скорпион» – «Սկորպիոն»

скорый – սմ. *быстрый*

скрайбирование – կեռաքաշում

скрепка – անրակ	служба – 1. ծառայություն, 2. ծառայություն, մասնագիտացված զորատեսակ, 3. <i>см. ВЕДОМСТВО</i>
скрепление дорог – խաչմերուկ, ճամփաբաժան	служба аварийного оповещения – վթարային իրազեկման ծառայություն
скрытая передача – քողարկված հաղորդում	служба безопасности – անվտանգության ծառայություն
скрытие – թաքուցում	служба безопасности НАТО – ՆԱՏՕ-ի անվտանգության ծառայություն
скрытность – ծածուկություն	служба войск – զորքերի ծառայություն
скрытность передачи – հաղորդման ծածուկություն	служба материального обеспечения войск – զորքերի նյութական ապահովման ծառայություն
скрытность связи – կապի ծածուկություն	Служба ООН по разминированию – ՄԱԿ-ի ականազերծման ծառայություն
скрытый – <i>см. тайный</i>	служба организации конференций – խորհրդաժողովների կազմակերպման ծառայություն
скрытое управление войсками – զորքերի ծածուկ կառավարում	служба перевозок – փոխադրումների ծառայություն
скрытый – ծածուկ	служба полетной информации – թռիչքային տեղեկության ծառայություն
скрытый конфликт – <i>см. латентный конфликт</i>	служба разведки – <i>см. разведывательная служба</i>
слабая точка – թույլ կետ	служба разведки безопасности – անվտանգային հետախուզության ծառայություն
слабое освещение – թույլ լուսավորում	служба снабжения – մատակարարման ծառայություն
слабость – թուլություն	служба стандартного позиционирования – ստանդարտ դիրքորոշումային ծառայություն
слава – փառք	служба точного позиционирования – ճշգրիտ դիրքորոշումային ծառայություն
слаженность – ներդաշնակություն	служба управления воздушным движением – օդային երթևեկության կառավարման ծառայություն
слаженность совместной работы – համատեղ աշխատանքի ներդաշնակություն	Служба управления информационно-технологическими системами и средствами связи – Տեղեկատվատեխնոլոգիական համակարգերի և կապի միջոցների կառավարման ծառայություն
слаживание – ներդաշնակեցում	Служба устного перевода – Բանավոր թարգմանության ծառայություն
след – հետք	
следствие – 1. հետևանք, 2. <i>см. расследование</i>	
слежение – հետևում, ուղեկցում	
слежение за силами «синих» – հետևում «կապույտների» ուժերին	
слезоточивое вещество – արցունքաբեր նյութ	
слезоточивый газ – արցունքաբեր գազ	
слепой полет – <i>см. полет по приборам</i>	
сличение – <i>см. сверка</i>	
сложная задача – բարդ խնդիր	
слой – շերտ	
служащий военно-воздушных сил – <i>см. авиатор</i>	

служба штабов – շտաբների ծառայություն
 Служба эксплуатации объектов инфраструктуры – Ենթակառուցվածքի օբյեկտների շահագործման ծառայություն
 службы – 1. ծառայություններ, 2. *см. удобства*
 службы тыла – թիկունքի ծառայություններ
 службы тылового обеспечения по функциональному назначению – թիկունքային ապահովման ծառայություններ ըստ գործառնության նախանշանակման
 служебная информация – ծառայողական տեղեկույթ
 служебная халатность – ծառայողական անփութություն
 служебно-розыскная собака – ծառայողահետախուզական շուն
 служебный документ – ծառայողական փաստաթուղթ
 служебный канал – ծառայողական կապուղի
 слух – 1. լուր, 2. լսողություն
 случай – դեպք
 случай воздушной контрабанды – օդային մաքսանենգության դեպք
 случайная ошибка – պատահական սխալ
 случайность – պատահականություն
 случайный – պատահական
 случайный выстрел – պատահական կրակոց
 слушание – լսում
 слушания – լսումներ
 слушатель – ունկնդիր
 слушатель курсов – դասընթացների ունկնդիր, դասընթացների մասնակից
 слышимость – լսելիություն
 смазочный материал – քսանյութ, քսուք
 с малым радиусом действия–մերձագործ
 смелость – համարձակություն, անվախություն

смелый – համարձակ, անվախ
 смена – 1. հերթափոխում, 2. հերթափոխ, 3. փոխարինում
 смена войск на позициях – զորքի փոխարինում դիրքերում
 смена караулов – պահակախմբերի փոխում
 смертельный – մահացու
 смертная казнь – մահապատիժ
 смертник – մահապարտ
 смертоносное оружие – մահաբեր զենք
 смертоносный – մահաբեր
 смерть – մահ, վախճան
 смета – նախահաշիվ
 сметные издержки – նախահաշվային ծախսեր
 смешанная самолетно-вертолетная ударная группа – խառն ինքնաթիռատուղաթիռային հարվածային խումբ
 смешанное минное поле – տարակազմ ականադաշտ
 смещение – *см. отклонение*
 смещение изображения – պատկերի տեղաշարժ
 СМИ – *см. средства массовой информации*
 смотр – 1. ստուգառես, 2. տեսայց
 смятение – *см. замешательство*
 смять (противника) – ճզմել
 снабженец – *см. специалист по снабжению*
 снабжение – մատակարարում, նյութական ապահովում
 снабжение артиллерийскими боеприпасами – հրետանային զինամթերքի մատակարարում
 снабжение военнослужащих – զինծառայողների մատակարարում
 снабжение войск – զորքի մատակարարում

снабжение по воздуху – մատակարարում օդուղով, մատակարարում օդային ճանապարհով	снятие со взвода – զենքի ապալարում
снайпер – դիպուկահար	снятие со счета – հաշվից հանում
снайперская винтовка – դիպուկահարական ակոսավոր հրացան	снятие с работы – <i>см. отстранение от должности</i>
снайперский огонь – դիպուկահարական կրակ	собачка – <i>см. спусковой крючок</i>
снаряд – արկ	собачья вахта – «շան հերթափոխ»
снаряд с вышибным дном – արտանետվող տակնոցով արկ	собеседование – քննազրույց
снаряд со взрывателем – <i>см. боевой снаряд</i>	собрание – 1. <i>см. сбор</i> 2, 2. <i>см. сборка</i> 1
снарядоформирующий заряд – <i>см. ударное ядро</i>	соблюдение – կատարում, պահպանում
снаряжение – 1. հանդերձում, 2. զինահանդերձանք, զինավառություն	соблюдение общественного порядка – հասարակական կարգի պահպանում
снаряжение части – զորամասի հանդերձանք	собрание – ժողով, համագումար
снаряженная масса машины – հանդերձավորված մեքենայի զանգված	собственные войска – <i>см. свои войска</i>
снаряженная мина – հանդերձված ական	событие национального масштаба, которое может стать мишенью для террористических атак – անվտանգության առումով թիրախային ազգային իրադարձություն
снаряженный выстрел – <i>см. комплект выстрела</i>	совершать действие – <i>см. оперировать</i> 1
СНГ – <i>см. Содружество Независимых Государств</i>	совершенно секретно – հույժ գաղտնի
снижать – ցածրացնել	«совершенно секретно» (гриф) – «հույժ գաղտնի»
снижение – 1. նվազում, անկում, 2. ցածրացում	совет – խորհուրդ
снижение секретности – գաղտնիության աստիճանի նվազեցում	Совет Безопасности ООН – ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդ
сноп траекторий – հետագծերի փունջ, ցրման կոն	Совет Евроатлантического партнерства – Եվրատլանտյան գործընկերության խորհուրդ
снос – հրաշարում	совет национальной безопасности – ազգային անվտանգության խորհուրդ
сношение – կապ, առնչություն, հաղորդակցում	советник – խորհրդական
снятая с вооружения боеголовка – սպառազինությունից հանված մարտագլխիկ	советник-посланник – խորհրդական դեսպանորդ
снятие осады – ապաշարարում	советовать – խորհուրդ տալ
снятие с вооружения – հանում սպառազինությունից	Совет по военной разведке – Ռազմական հետախուզության խորհուրդ
	советский – խորհրդային
	Советский Союз – <i>см. Союз Советских Социалистических Республик</i>
	совещание – խորհրդակցություն, խորհրդակցում

со взведенным курком – հրահանը քաշած
совместимость – համատեղելիություն

совместимость различных видов топлива – տարբեր վառելանյութերի համատեղելիություն

совместная база – համատեղ գորակայան

совместная концепция – համատեղ հայեցակարգ

совместная межведомственная координационная группа – միջգերատեսչական համադասման համատեղ խումբ

совместная оборона – համատեղ պաշտպանություն, միասնական պաշտպանություն

совместная огневая поддержка – համատեղ կրակային աջակցություն

совместная операция – համատեղ օպերացիա

совместная погрузка – համատեղ նստեցում

Совместная программа распределенного обучения и моделирования – Հեռահար ուսուցման և մոդելավորման համատեղ ծրագիր

совместная разведка – համատեղ հետախուզություն

совместная разведывательная подготовка оперативной среды – օպերատիվ միջավայրի համատեղ հետախուզական պատրաստում

совместная специальная операция – համատեղ հատուկ օպերացիա

совместное действие – համատեղ գործողություն

совместное издание – համատեղ հրատարակություն

совместное использование – համատեղ օգտագործում

совместное использование информации – տեղեկույթի համատեղ օգտագործում

совместное использование разведывательных данных – հետախուզական տվյալների համատեղ օգտագործում

совместное обслуживание – համատեղ սպասարկում

совместное объединенное обучение в порядке обмена – համատեղ միացյալ ուսուցում փոխանակման կարգով

совместное плавание – զուգանավարկում

совместное преследование – համատեղ հետապնդում

совместное распределение – համատեղ բաշխում

совместное распределение спектра электромагнитных волн – էլեկտրամագնիսական ալիքների սպեկտրի համատեղ բաշխում

совместное управление – համատեղ կառավարում

совместно контролируемая зона – համատեղ վերահսկվող գոտի

совместные закупки – ընդհանուր գնումներ, համատեղ գնումներ

совместные наземные операции – համատեղ վրագետնյա օպերացիաներ

совместный – համատեղ

совместный огонь – համատեղ կրակ

совмещенная передача информации – տեղեկույթի համատեղված հաղորդում

совокупная мощь – համախումբ հզորություն

совокупность данных – տվյալների համախումբ, նյութ

совокупность действий – գործողությունների համախումբ

совокупность изображений – պատկերների համախումբ

совокупность целей – նշանակետերի համախումբ

совпадающий – համընկնող

согласие – համաձայնություն

согласованная доставка – փոխհամաձայնեցված առբերում

согласованная линия прекращения огня – հրադադարի համաձայնեցված գիծ

согласованная точка – փոխապայմանավորված կետ

согласованные требования к авиационной поддержке – ավիացիոն աջակցությանը ներկայացվող համաձայնեցված պահանջներ

согласованный – համաձայնեցված, փոխհամաձայնեցված

согласованный ориентир – փոխապայմանավորված կողմնորոշիչ

согласованный проект плана – պլանի համաձայնեցված նախագիծ

соглашение – համաձայնագիր

соглашение НАТО о стандартизации – ՆԱՏՕ-ի համաձայնագիր ստանդարտացման մասին

соглашение о поставках и взаимном обслуживании – համաձայնագիր մատակարարումների և փոխադարձ սպասարկումների մասին

соглашение о связях с гражданскими властями – համաձայնություն քաղաքացիական իշխանությունների հետ կապերի մասին

соглашение о статусе сил – համաձայնագիր ուժերի կարգավիճակի մասին

соглашение о транзите – տարանցման համաձայնագիր

соглашение о транзитном следовании – սմ. *соглашение о транзите*

соглашение по ограничению стратегических вооружений – ռազմավարական սպառազինությունների սահմանափակման համաձայնագիր

соглашение по стандартизации – ստանդարտացման համաձայնագիր

соглашение по стандартизации НАТО – ՆԱՏՕ-ի ստանդարտացման համաձայնագիր

содействие – 1. օժանդակություն, աջակցում, 2. նպաստում

содержание войск – զորքերի պահում

содружество – ընկերակցություն, միավորում, միություն

Содружество – Համագործակցություն, Ազգերի համագործակցություն

Содружество наций – սմ. *Содружество*

Содружество Независимых Государств – Անկախ Պետությունների Համագործակցություն, ԱՊՀ

соединение – 1. սմ. *единение*, 2. զորամիավորում, 3. միացում

Соединенные Штаты Америки – Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ

соединительная траншея – սմ. *ход сообщения*

соединять – միացնել

соединяться – միանալ

созвездие – համաստեղություն

создание активных радиопомех с частотной модуляцией – հաճախականային մոդուլացմամբ ակտիվ ռադիոխանգարումների ստեղծում

создание помех – խանգարումաստեղծում

создание прототипа – նախատիպի ստեղծում

сознание – գիտակցություն

сознательность – գիտակցականություն

сокращать – կրճատել

сокращение – կրճատում

сокращение и ограничение вооруженных сил и вооружения – զինված ուժերի և սպառազինության կրճատում ու սահմանափակում

сокрытие – թաքցում

солдат – 1. զինվոր, 2. սմ. *рядовой*

солдат морской пехоты – ծովային հետեվակի զինվոր

солдатская лавка – զինվորական կրպակ

солдат, совершивший проступок – սմ. *провинившийся солдат*

солдат территориальной армии – տարածքային բանակի զինվոր

соленоид – սղեննիդ
 сомнение – կասկածանք
 СОН – см. *станция орудийной наводки*
 сонар – ջրատեղորոշիչ
 сообщение – 1. см. *коммуникация*, 2. հաղորդում, հաղորդակցություն, հաղորդակցում, 3. հաղորդագրություն
 сообщение-«молния» – «կայծակ» հաղորդագրություն
 сообщество – հանրություն
 сообщить – հայտնել
 сооружения, созданные руками человека – ձեռակերտ շինություններ
 соосный – միաառանցք, նույնառանցք
 соответствие – см. *пригодность*
 соответствующая инстанция – համապատասխան աստիճանի հաստատություն (պաշտոնյա)
 соотечественник – հայրենակից, համերկրացի
 соотношение затрат и выгод – ծախսերի և օգուտների հարաբերակցություն
 соотношение сил и средств – ուժերի և միջոցների հարաբերակցություն
 соотношение цены и выгоды – գնի և օգուտի հարաբերակցություն
 соперник – см. *конкурент*
 сопло форсунки – բոցամուղի ծայրափողակ
 сопоставление – см. *сравнение*
 соприкосновение – см. *контакт*
 сопровождение – 1. ուղեկցում, 2. см. *слежение*
 сопровождение колонны – շարայան պահպանախումբ
 сопровождение полета – թռիչքի ուղեկցում
 сопротивление – դիմադրություն
 сопротивляемость – դիմադրողականություն
 сопротивляться – դիմադրել

сопряженность (средств связи и т. д.) – լծորդվածություն
 сопутствующие потери – ուղեկից կորուստներ
 сопутствующий ущерб – ուղեկցական վրնաս, ուղեկից վնաս
 соразмерная модель – վարժանմանակ
 соразмерное возмездие – գուգաչափ հատուցում
 размещение – համադետեղում
 сорт – տեսակ, տարատեսակ, տիպ
 сортир – արտաբնոց
 сортировальная диагностика – տեսակավորիչ արատորոշում
 сортировочная станция – վագոնների տեսակավորման կայան
 СОС – УОУ
 сосредоточение – см. *концентрация*
 сосредоточение в исходном районе – կենտրոնացում ելքային շրջանում
 сосредоточение войск для контрудара – գորքի կուտակում հակահարվածի համար
 сосредоточение техники и запасов – տեխնիկայի ու պաշարների կուտակում
 сосредоточение целей – նշանակետերի միախումբ
 сосредоточенный огонь – կենտրոնացված կրակ
 состав – 1. կազմ, կազմություն, բաղադրություն, 2. см. *поезд*
 составление бюджета – բյուջեի կազմում, բյուջեավորում
 составление бюджета по ресурсам – բյուջեի կազմում ըստ ռեսուրսների
 состояние – վիճակ
 состояние боевой готовности – մարտական պատրաստության վիճակ
 состояние войны – պատերազմական վիճակ
 состояние запасов – պաշարների վիճակ

состояние нейтральности – չեզոքության վիճակ	сохранность – 1. պահպանվածություն, 2. см. <i>надежность</i>
состояние оружия – զենքի վիճակ	сохранять – պահպանել
состояние ремонта – նորոգումային վիճակ	социальная адаптация – սոցիալական հարմարում
сосуд – անոթ	социальная адаптация уволенных из армии – զորացրվածների սոցիալական հարմարեցում
сотрудник – 1. աշխատակից, 2. см. <i>работник</i>	социальная безопасность – սոցիալական անվտանգություն
сотрудник организации, предоставляющей помощь – օգնություն տրամադրող կազմակերպության աշխատող	социальная изоляция – սոցիալական մեկուսացում
сотрудник отдела по связям с общественностью – հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատող	социальная катастрофа – սոցիալական աղետ
сотрудник по связи взаимодействия – գործակցային կապի աշխատող	социальное бедствие – սոցիալական պատուհաս
сотрудничать – 1. աշխատակցել, 2. համագործակցել	социальное обеспечение военнослужащих – զինծառայողների սոցիալական ապահովում
сотрудничество – համագործակցություն, համատեղ գործունեություն	социальные потрясения – սոցիալական ցնցումներ
Сотрудничество – Համագործակցություն, Ազգերի համագործակցություն	социо-культурный фактор – սոցիոնշակութային գործոն
сотрудничество в области безопасности – см. <i>безопасностное сотрудничество</i>	сочетание – զուգակցում
сотрудничество в области вооружений – см. <i>военно-техническое сотрудничество</i>	сошка – արորիկ
сотрудничество между военными – համագործակցություն զինվորականների միջև	союз – 1. см. <i>альянс</i> , 2. см. <i>содружество</i>
Сотрудничество наций – см. <i>Сотрудничество</i>	союз ветеранов – վետերանների միություն
сотрудничество по снижению угроз – համագործակցություն սպառնալիքների նվազեցման նպատակով	союзник – դաշնակից
сотрясение – ցնցում	союзническая операция – դաշնակցային օպերացիա
сотрясение мозга – ուղեղի ցնցում	союзнические войска – դաշնակից զորք
соударение – см. <i>столкновение</i>	союзнический – դաշնակցային
соучастник (преступления, провинности) – հանցակից, մեղսակից	союзный – միութենական
сохранение – պահպանում	союзный договор – դաշնային պայմանագիր, դաշնագիր
сохранение жизни при сдаче в плен – см. <i>пощада</i>	Союз Советских Социалистических Республик – Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն, Խորհրդային Միություն, ԽՍՀՄ
	спад – անկում, ճնշվածություն
	спальный мешок – ննջապարկ

спарапет – см. *главнокомандующий*
 спаренный – գույզված
 спаренный пулемет – գույզած գնդացիր
 спасание – см. *спасение 2*
 спасательная операция – փրկարարական օպերացիա, օգնության օպերացիա
 спасательная шлюпка – փրկանավակ, գիչկա, վելբոտ, փրկամակույկ
 спасательно-восстановительная операция – փրկարարավերականգնողական օպերացիա
 спасательные работы – փրկարարական աշխատանքներ
 спасательный – փրկարարական
 спасательный жилет – փրկաբաձկոն
 спасательный координационный центр – փրկարարական համադասող կենտրոն
 спасательный круг – փրկաշրջան
 спасательный пояс – փրկագոտի
 спасательный строп – փրկարարական առաիան
 спасать – փրկել
 спасение – 1. փրկություն, 2. փրկում
 спасение на море авиацией – ծովում փրկում ավիացիայով
 «Спасите наши души» – см. *СОС*
 спаянность – см. *единство*
 «Спейс Шаттл» – «Սպեյս Շատլ»
 специализация – մասնագիտացում
 специализированная вычислительная система – մասնագիտացված հաշվողական համակարգ
 специализированная медицинская помощь – մասնագիտացված բուժօգնություն
 специалист-подрывник – պայթեցումների գծով մասնագետ
 специалист по закупкам – գնումների մասնագետ

специалист по контрактам – պայմանագրերի գծով պաշտոնյա, զինվորական գնորդ
 специалист по снабжению – մատակարարման գծով մասնագետ, մատակարար, մատակարարման ծառայության աշխատող
 специалист тыловой службы – թիկունքային ծառայության մասնագետ
 специальная аэронавигационная карта – հատուկ օդագնացային քարտեզ
 специальная воздушная операция – հատուկ օդային օպերացիա
 специальная группа по сотрудничеству в поддержании мира – խաղաղապահության ապարտեզում համագործակցության գծով հատուկ խումբ
 специальная деятельность – հատուկ գործունեություն
 специальная операция – հատուկ օպերացիա, հատուկ նախանշանակման գորքերի (ուժերի) օպերացիա
 специальная подготовка – հատուկ պատրաստում
 специальная подготовка (разведчика, контрразведчика) – հատուկ պատրաստականություն
 Специальная рабочая группа по стрелковому оружию, легкому вооружению и борьбе с минами (НАТО) – Հրաձգային զենքի, թեթև սպառազինության և ականների դեմ պայքարի գծով հատուկ աշխատանքային խումբ (ՆԱՏՕ)
 специальная разведка – հատուկ հետախուզություն
 специальная разведка и наблюдение – հատուկ հետախուզություն և դիտում
 специальное командование – հատուկ հրամանատարություն
 специальное формирование, создаваемое на военное время – պատերազմական ժամանակի համար ստեղծվող հատուկ կազմավորում

специально подготовленный личный состав – հատուկ պատրաստված անձնակազմ

специальность – մասնագիտություն

специальные войска – հատուկ զորքեր

специальные действия – հատուկ ձեռնարկումներ

специальные средства индивидуальной защиты – անհատական պաշտպանության հատուկ միջոցներ

специальный – հատուկ

специальный груз – հատուկ բեռ

Специальный комитет ООН по миротворческим операциям – ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների գծով հատուկ կոմիտե

специальный рейс – հատուկ չվերթ

специальный род войск – սմ. *служба 2*

спецификация – մասնագիր

спецобъект – հատուկ օբյեկտ, գաղտնի օբյեկտ

СПИД – սմ. *синдром приобретенного иммунодефицита*

списание материальных средств – նյութական միջոցների դուրսգրում

список – ցուցակ, հաշվեցուցակ, ցանկ

список важнейших объектов – կարևոր օբյեկտների ցանկ

список важнейших предметов снабжения – մատակարարման կարևոր առարկաների ցուցակ

список взаимозаменяемых деталей – համափոխարինելի դետալների ցուցակ, համափոխարինելի մանրամասերի ցուցակ

список главных событий – գլխավոր իրադարձությունների ցուցակ

список личного состава – անձնակազմի ցուցակ, նավային դերացուցակ

список намеченных целей – նախատեսված նշանակետերի ցուցակ

список обороняемых объектов – պաշտպանվելիք օբյեկտների ցանկ

список объектов, не подлежащих нанесению ударов – հարվածի ոչ ենթակա օբյեկտների ցանկ

список особо важных объектов – հատուկ կարևորությամբ օբյեկտների ցանկ

список офицеров, находящихся на действительной военной службе – իսկական զինվորական ծառայության մեջ գտնվող սպաների ցուցակ

список поручений – հանձնարարությունների ցուցակ

список потерь – կորուստների ցուցակ

список целей – նշանակետերի ցուցակ

спичка – լուցկի

сплоченность – սմ. *единство*

сплошной фронт – հոծ ռազմաձակառ

спор – վեճ

спорный вопрос – վիճելի հարց, խնդրահարույց հարց

способ – եղանակ

способ ведения войны – պատերազմի վարման եղանակ

способность – 1. ունակություն, 2. կարողություն

способность двигаться по мелководью – ծանծաղուտով շարժվելու կարողություն

способность к длительным действиям – երկարատև գործելու կարողություն

способность преодоления глубоководной преграды вброд – ստորջրյա շարժման կարողություն

способный проводить специальные операции – հատուկ օպերացիաներ վարելու ունակ

способствование – սմ. *содействие*

способы военных (боевых) действий – ռազմական (մարտական) գործողությունների եղանակներ

способы и приемы выживания – գոյապահպանման եղանակներ ու հնարներ,

գոյապահպանման պայքարածն և տեխնիկա
 спотыкание – սայթաքում
 спринцевание – սրսկում
 спринцовка – սմ. *шприц*
 спуск – էջք
 спусковой крючок – ձգան, շնիկ
 спутниковая система навигации – ուղեվարության արբանյակային համակարգ
 спутниковая фотография – արբանյակային լուսանկար, տիեզերական լուսանկար
 спутник связи – կապի արբանյակ
 «спящий» агент – «ննջող» գործակալ
 сравнение – բաղդատում
 сражаться – մարտնչել, մարտ վարել
 сражение – ճակատամարտ
 среда – միջավայր
 срединная ошибка – սմ. *вероятная ошибка*
 срединное отклонение от рассеивания – ցրման միջինացված շեղում
 среднее время наработки на отказ – միջին խափանում միջին աշխատատևություն
 средний – միջին
 средний участок траектории – հետագծի միջին հատված
 средняя скорость – միջին արագություն
 средняя точка попадания – նշանախոցման միջին կետ
 средняя точка точного воздушного поражения – ճշգրիտ օդային խոցման միջին կետ
 средства – միջոցներ
 средства групповой защиты – սմ. *средства коллективной защиты*
 средства индивидуальной защиты – անհատական պաշտպանության հանդերձանք

средства коллективной защиты – կոլեկտիվ պաշտպանության միջոցներ, խմբային պաշտպանության միջոցներ
 средства наблюдения – դիտման միջոցներ, դիտասարքեր
 средства наземного базирования верхнего эшелона – վրագետնյա բազավորմամբ վերին շարակարգի միջոցներ
 средства наземного базирования нижнего эшелона – վրագետնյա բազավորմամբ ստորին շարակարգի միջոցներ
 средства обеспечения – ապահովման միջոցներ
 средства обеспечения безопасности связи – կապի անվտանգության ապահովման միջոցներ
 средства обмана – խաբեության միջոցներ
 средства обнаружения ядерных взрывов – միջուկային պայթյունների հայտնաբերման միջոցներ
 средства огневой поддержки – կրակային աջակցության միջոցներ
 средства переброски раненых – վիրավորների տեղափոխման միջոցներ
 средства подавления массовых беспорядков – զանգվածային անկարգությունների ճնշման միջոցներ
 средства проведения психологических операций – հոգեբանական օպերացիաների իրագործման միջոցներ
 средства ущемления интересов – շահերի սահմանափակման միջոցներ
 средство – միջոց
 средство ближней навигации – մոտիկ ուղեվարության միջոց
 средство воздушного нападения, преодолевшее рубеж обороны – սմ. *воздушная цель, преодолевшая рубеж обороны*
 средство воспламенения заряда – լիցքի բոցավառման միջոց, պայթյունի հարուցման միջոց
 средство доставки – առերման միջոց

средство доставки оружия – զենքի առ-
բերման միջոց, զենքի կրող, զենքի հար-
թակ

средство доставки ядерного оружия – մի-
ջուկային զենքի առբերման միջոց

средство инициирования взрыва – см.
средство воспламенения заряда

средство массовой информации – զանգ-
վածային լրատվության միջոց, ՋԼՄ

средство обеспечения посадки – վայրէջ-
քի ապահովման միջոց

средство обучения – ուսուցման միջոց

средство передвижения – տեղափոխման
միջոց

средство поражения – խոցման միջոց

средство поражения непрямого наведе-
ния – անուղղակի նշանառության խոցիչ
միջոց

средство радиологического воздействия –
ճառագայթաբանական ներգործության մի-
ջոց

средство связи – կապի միջոց

средство уничтожения сельскохозяй-
ственных растений – հակաբուսական
ազդանյութ

средство устрашения – վախեցման միջոց

срок военной службы – զինվորական ծա-
ռայության ժամկետ

срок годности – պիտանիության ժամկետ

срок готовности, устанавливаемый ко-
мандиром – հրամանատարի սահմանած՝
պատրաստության վերջնաժամկետ

срок действия – գործողության ժամկետ

срок службы по контракту – պայմանա-
գրային ծառայության ժամկետ

срок сохранности – պահման ժամկետ,
պահաժամկետ

срок хранения – 1. պահպանման ժամ-
կետ, 2. см. *срок сохранности*

срочная авиационная поддержка – շտապ
ավիացիոն աջակցություն, արտապլանային
ավիացիոն աջակցություն

срочная военная служба – см. *военная
служба по призыву*

срочное донесение – շտապ իրազեկույց

срочное радиосообщение – շտապ ռադիո-
հաղորդագրություն

срочное сообщение – շտապ հաղորդա-
գրություն

срочный – 1. շտապ, անհապաղ, անհե-
տաձգելի, 2. ժամկետային

срочный договор – ժամկետային պայմա-
նագիր

срыв наступления – հարձակման խափա-
նում

срытие – см. *разрушение*

СССР – см. *Союз Советских Социали-
стических Республик*

ссылка – հղում

ссылка на карту – հղում քարտեզին

стабилизатор – կայունարար

стабилизация – կայունացում

стабильный – հաստատուն, անհողողդ

ставка Верховного Главнокомандования
– Չեքագույն գլխավոր հրամանատարու-
թյան ռազմակայան

ставка главного командующего – գլխա-
վոր հրամանատարի ռազմակայան

стагнация – см. *застой*

стадия набора высоты – см. *активный
участок движения ракеты*

стажировка – ստաժավորում

стандарт – ստանդարտ

стандартизация – 1. ստանդարտավորում,
2. ստանդարտացում

стандартизация военной техники –
1. ռազմական տեխնիկայի ստանդարտա-
վորում, 2. ռազմական տեխնիկայի ստան-
դարտացում

стандартизованное изделие – ստանդար-
տացված արտադրանք

стандартная параллель – ստանդարտ զուգահեռական

стандартная суточная норма снабжения – մատակարարման օրական ստանդարտ նորմ

стандартная схема минирования – ակամապատման ստանդարտ սխեմա

стандартный – ստանդարտ

стандартный груз – ստանդարտ բեռ

стандартный разворот – ստանդարտ շրջադարձ

стандарт осуществления оперативных действий – օպերատիվ գործողությունների կատարման ստանդարտ

станина – հենոց

станковый пулемет – հաստոցային գնդացի

становиться в строй – շարք կանգնել

станок – հաստոց

станок пулемета – գնդացրի հաստոց

станция – կայան

станция ГСМ – վառելաքրամյութերի կայան

станция наведения ракет – հրթիռների ուղղորդման կայան

станция оружейной наводки – հրանոթային ուղղորդման կայան, ՀՈՒԿ

станция перехвата – դրսման կայան

станция подслушивания – գաղտնալսման կայան

станция тропосферной связи – տրոպոսֆերային կայան

«Старс энд страйпс» – «Աստղեր ու զոլեր»

старт – մեկնարկ

стартовая линия – մեկնարկման գիծ

стартовая платформа – *см. пусковой стол*

стартовая площадка – մեկնարկման հարթակ

стартовая позиция – ելման դիրք

стартовая позиция противоракет – հակահրթիռների մեկնարկման դիրք

стартовый двигатель – մեկնարկային շարժիչ

старшее офицерское звание – ավագ սպայական կոչում

старший – ավագ, ավելի բարձր կարգի

старший военный священник – ավագ բանակային քահանա

старший зауряд-офицер – ավագ պաշտոնակալ սպա

старший лейтенант – ավագ լեյտենանտ

старший офицер – ավագ սպա

старший офицер батареи – *см. офицер огневой позиции*

старший офицер разведывательного отдела министерства обороны – պաշտպանության նախարարության հետախուզական բաժնի ավագ սպա

старший по погрузочно-разгрузочным работам – բեռնման-բեռնաթափման գծով ավագ

старший прапорщик – ավագ ենթասպա

старший прапорщик по тыловому обеспечению – թիկունքային ապահովման ավագ ենթասպա

старший унтер-офицер – *см. старший прапорщик*

старшина – ավագ

старшина шлюпки – նավակի ավագ

старшинство – ավագություն

старый режим – հին վարչակարգ, դարն ապրած կարգեր

статический – ստատիկ, անշարժ

статический потолок – ստատիկ առաստաղ

статус – կարգավիճակ

статус-кво – ստատուս-քվո

статус некомбатанта – ոչ կոմբատանտի կարգավիճակ

статус посредника – միջնորդի կարգավիճակ

статья отчета – հաշվետվության հոդված

стационар – ստացիոնար, ստացիոնար կլինիկական բուժհիմնարկ

стационарное медицинское лечебное учреждение – ՏՄ. *стационар*

стачка – ՏՄ. *забастовка*

ствол – փող

ствол миномета – ականանետի փող

ствольная коробка – փողատուփ

ствольная накладка – փողի պահպանակ

створ – ուղեգծանիշ

стезя – ՏՄ. *дорога*

«стелс» – «ստելս»

стенд телеметрического контроля – հեռաչափական վերահսկման սարքականգնակ

степень – աստիճան

степень боевой готовности – մարտական պատրաստության աստիճան

степень вероятности ядерного, биологического или химического нападения противника – հակառակորդի միջուկային, կենսաբանական կամ քիմիական հարձակման հավանականության աստիճան

степень готовности – պատրաստության աստիճան

степень готовности части (подразделения) к разворачиванию – ծավալմանը զորամասի (ստորաբաժանման) պատրաստության աստիճան, ծավալումային պատրաստություն

степень детализации – մասնավորեցման աստիճան

степень поражения – խոցման աստիճան

степень риска – ռիսկի աստիճան

степень укомплектованности личным составом – անձնակազմով համալրվածության աստիճան

степень ядерного риска – միջուկային ռիսկի աստիճան

стереопара – ՏՄ. *стереоскопическая пара*

стереоскопическая модель – ստերեոսկոպիկ մոդել

стереоскопическая пара – տարածադիտական զույգ, ստերեոզույգ

стержень – ՏՄ. *брус*

стержневая мина – ձողակիր ական

стержневой – ՏՄ. *ключевой*

стерилизатор – մանրէազերծիչ

стерилизация – 1. մանրէազերծում,

2. ստերիզացում

стимул – խթան

стимулирование – խթանում

стимулятор – խթանիչ

«Стингер» – «Ստինգեր»

стихийное бедствие – տարերային աղետ

стихия – տարրերք

стоимость – արժեք

«Стой!» – «Կանգ ա՛ռ»

стойкий – ՏՄ. *устойчивый*

стойкое отравляющее вещество – կայուն թունավոր նյութ

стойкое средство – ՏՄ. *стойкое отравляющее вещество*

стойкость – կայունություն

Стокгольмский международный институт исследования проблем мира – Խաղաղության պրոբլեմների հետազոտման ստոկհոլմյան միջազգային ինստիտուտ

стокгольмский синдром – ստոկհոլմյան բարդույթ

столица – մայրաքաղաք

столкновение – 1. բախում, 2. ՏՄ. *авария*

столкновение самолета с птицей – թըռչ-
նաթափում

столовая – ճաշարան

«Стоп!» – «Կանգնի՛ր»

стопор – 1. см. *упор*, 2. սևեռակ

«Сторм Шейдоу» – «Ստորմ Շեյդու»

сторож – փահակ

сторожевая вышка – փահակային դիտա-
նոց

сторожевая застава – см. *сторожевое ох-*
ранение 2

сторожевая собака – փահակաշուն

сторожевое охранение – 1. փահակային
փահպանություն, 2. փահակային պահպա-
նաշոկատ

сторожевой – փահակային

сторожевой корабль – փահականավ

сторона – կողմ

сторона света – см. *главный румб*

стоянка – գորակայան

стоянка с твердым покрытием – փինդ
ծածկույթով կայանատեղ

страдание – տառապանք

страна – երկիր

страна, выделившая войска, не являю-
щаяся членом НАТО – գորք հատկացրած
պետություն, որը ՆԱՏՕ-ի անդամ չէ

стратег – ռազմավար, ստրատեգ

стратегема – см. *военная хитрость*

стратегическая авиация – ռազմավարա-
կան ավիացիա

стратегическая аэромедицинская эвакуа-
ция – ռազմավարական ավիացիոն բուժ-
տարահանում, մեծածավալ ավիացիոն
բուժտարահանում

стратегическая бомбардировка – ռազ-
մավարական ռմբակոծում, մեծածավալ
ռմբակոծում

стратегическая задача – ռազմավարա-
կան խնդիր

стратегическая игра – ռազմավարական
խաղ

стратегическая мобильность – ռազմա-
վարական շարժունություն

стратегическая мобильность войск (сил)
– գորքի (ուժերի) ռազմավարական
շարժունություն

стратегическая оборона – ռազմավարա-
կան պաշտպանություն

стратегическая оборонительная воздуш-
но-космическая операция – ռազմավա-
րական պաշտպանական օդատիեզերա-
կան օպերացիա

Стратегическая оборонная инициатива –
Ռազմավարական պաշտպանական նա-
խաձեռնություն, «Աստղային պատերազմ»

стратегическая операция – ռազմավարա-
կան օպերացիա

стратегическая оценка – ռազմավարա-
կան գնահատում, ստրատեգիական գնա-
հատում

стратегическая оценка ситуации – իրա-
դրության ռազմավարական գնահատում,
իրադրության ստրատեգիական գնահա-
տում

стратегическая разведка – ռազմավարա-
կան հետախուզություն

стратегическая связь – ռազմավարական
կապ

стратегическая уязвимость – ռազմա-
վարական խոցելիություն, ստրատեգիա-
կան խոցելիություն

стратегически важный пункт – ռազմա-
վարորեն կարևոր կետ

стратегические воздушные перевозки –
ռազմավարական օդային փոխադրում-
ներ, մեծածավալ օդային փոխադրումներ

стратегические воздушные операции –
ռազմավարական օդային օպերացիաներ,
մեծանշանակ օդային օպերացիաներ

стратегические исследования – ռազմա-
վարագիտություն, ռազմավարական հե-
տազոտություններ

стратегические переброски – см. *strate-*
гические перевозки

стратегические перевозки – ռազմավարական փոխադրումներ, մեծածավալ փոխադրումներ

стратегические психологические мероприятия – մեծանշանակ հոգեբանական միջոցառումներ

стратегический – ռազմավարական, ստրատեգիական, մեծանշանակ, մեծածավալ

стратегический баланс сил – ուժերի ռազմավարական հաշվեկշիռ, ուժերի մեծանշանակ հաշվեկշիռ

стратегический воздушный транспорт – մեծանշանակ օդային տրանսպորտ, մեծանշանակ օդային փոխադրման միջոց

стратегический замысел – ռազմավարական մտահղացում, ստրատեգիական մտահղացում

стратегический пересмотр оборонной системы – պաշտպանական համակարգի ռազմավարական վերանայում, պաշտպանական համակարգի ստրատեգիական վերանայում

стратегический план – ռազմավարական պլան, ստրատեգիական պլան

стратегический район – ռազմավարական շրջան

стратегический транспорт – ստրատեգիական փոխադրամիջոց

стратегический транспортный самолет – ստրատեգիական տրանսպորտային ինքնաթիռ

стратегический уровень – ռազմավարական մակարդակ, ստրատեգիական մակարդակ

стратегический уровень войны – պատերազմի ռազմավարական մակարդակ

стратегический характер оборонной системы – պաշտպանական համակարգի ռազմավարական բնույթ

стратегическое вооружение – ռազմավարական սպառազինություն, ստրատեգիական սպառազինություն

стратегическое исследование – ռազմավարական հետազոտություն, մեծանշանակ հետազոտություն

стратегическое командование – ռազմավարական հրամանատարություն

Стратегическое командование трансформации ОБС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կերպափոխման ռազմավարական հրամանատարություն

стратегическое минирование – ռազմավարական ականապատում

стратегическое направление – ռազմավարական ուղղություն

стратегическое наступление – ռազմավարական հարձակում

стратегическое партнерство – ռազմավարական գործընկերություն, մեծանշանակ գործընկերություն

стратегическое планирование – ռազմավարական պլանավորում, ստրատեգիական պլանավորում

стратегическое предупреждение – մեծանշանակ զգուշացում

стратегическое развертывание войск – զորքերի ռազմավարական ծավալում

стратегическое решение – ռազմավարական որոշում, ստրատեգիական որոշում, մեծանշանակ որոշում

стратегическое руководство – ռազմավարական ղեկավարություն

стратегическое сдерживание – ռազմավարական սաստում

стратегическое сосредоточение – 1. ռազմավարական կենտրոնացում, 2. մեծածավալ կուտակում

стратегическое управление – ռազմավարական կառավարում

стратегическое устрашение – см. *стратегическое сдерживание*

стратегическое ядерное оружие – ռազմավարական միջուկային զենք

стратегия – ռազմավարություն, ստրատեգիա

стратегия гибкого реагирования – ճկուն արձագանքման ռազմավարություն

стратегия измора – հյուժման ռազմավարություն

стратегия «массированного возмездия» – «զանգվածեղ փոխհատուցման» ռազմավարություն

стратегия национальной безопасности – ազգային անվտանգության ռազմավարություն

стратегия национальной обороны – ազգային պաշտպանության ռազմավարություն

стратегия неоглобализма – նոր համընդհանրացման ռազմավարություն

стратегия «передовых рубежей» – «առաջադիր բնագծերի» ռազմավարություն, «առաջավոր պաշտպանության» հայեցակարգ

стратегия перехода – անցման ռազմավարություն, անցման ստրատեգիա

стратегия «прямого противоборства» – «անմիջական ընդդիմամարտության» ռազմավարություն

стратегия «реалистического сдерживания (устрашения)» – «իրատեսական սաստման» ռազմավարություն

страх – վախ

страхование – ապահովագրում

страховка – ապահովագրություն

«Стрела-1» – «Ստրելա-1»

«Стрела-3» – «Ստրելա-3»

«Стрела-10» – «Ստրելա-10»

стрелка – սլաք

стрелковая карточка – հրաձգային քարտ

стрелковая рота – հրաձգային վաշտ

стрелковая ячейка – հրաձգային բջջախրամատ, բջջային խրամատ

стрелковое оружие – հրաձգային զենք

стрелковое оружие и легкое вооружение – հրաձգային զենք և թեթև սպառազինություն

стрелковые боеприпасы – հրաձգային զինամթերք

стрелковый батальон – հրաձգային գումարտակ

стрелковый окоп – հրաձգային խրամատ

стрелковый тир – հրաձգային տիր

стрелок – հրաձիգ

стрельба – հրաձգություն

стрельба в глубину – սանրակրակ դեպի խորք, կրակակոծություն դեպի խորք

стрельба залпом – համազարկով հրաձգություն

стрельба короткими очередями – հրաձգություն կարճ կրակահերթերով

стрельба на поражение – см. *ОГОНЬ НА ПОРАЖЕНИЕ*

стрельба одиночными выстрелами – հրաձգություն միակի կրակոցներով

стрельба очередью – կրակահերթով հրաձգություն

стрельба по исчисленным данным – հրետակոծություն հաշվարկային տվյալներով, հրաձգություն քարտեզով

стрельба по карте – см. *СТРЕЛЬБА ПО ИСЧИСЛЕННЫМ ДАННЫМ*

стрельба с закрытых позиций – см. *ОГОНЬ С ЗАКРЫТЫХ ПОЗИЦИЙ*

стрельба с искусственным рассеиванием по фронту – ճակատով արհեստական ցրմամբ հրաձգություն

стрельба с коротких остановок – հրաձգություն կարճատև կանգառներից

стрельба с места – հրաձգություն տեղից

стрельба с низким углом возвышения – см. *НАСТИЛЬНАЯ СТРЕЛЬБА*

стрельба с ходу – հրաձգություն հընթացս

стрельбище – հրաձգարան, տիր

«Стрельбу закончил!» – «Կրակն ավարտվե՛ց»

стрелять – կրակել	строй клином – սեպածև մարտաշարք
стремительная атака – սրընթաց գրոհ, սլացիկ հարձակում	строй «колонна по одному» – «շարասյուն՝ մեկակի» մարտաշարք
стремительное движение – 1. սլացիկ շարժում, պոկում, 2. սրընթաց շարժում	строй ромба – շեղանկյունածև մարտաշարք
стремительное отступление – սրընթաց նահանջ	строй «фронт»– «ճակատ» շարվածք
стремительность и сила атаки – գրոհի սլացիկություն և ուժգնություն	структура – 1. սմ. <i>строение</i> 2, 2. կառույց, 3. կառուցվածք
стремиться – ձգտել, նպատակ ունենալ	структура власти – իշխանության կառուցվածք
стресс – ստրես	структура и состав вооруженных сил – զինված ուժերի կառուցվածք և կազմ
строгий контроль – խիստ վերահսկողություն	структура управления войсками (силами) – 1. զորքերի (ուժերի) կառավարման կառուցվածք, 2. զորքերի (ուժերի) կառավարման կառույց
строгий режим – խիստ ռեժիմ	структурная перестройка – սմ. <i>реструктуризация</i>
строевая подготовка – շարային պատրաստում	студент – ուսանող
строевое учение – շարային վարժանք	ступень – աստիճան
строевой командир – շարային հրամանատար	ступня – ոտնաթաթ
строевой офицер – շարային սպա	стык – 1. կցվածք, 2. կցակետ
строевой смотр – շարային ստուգատես	стыковочный пункт – շփման վայր
строевой устав – շարային կանոնադրություն	стычка – ընդհարում
строевой шаг – շարային քայլ	стяг – սմ. <i>ЗНАМЯ</i>
строение – 1. կառույց, շինություն, 2. կառուցվածք, 3. կազմություն, բաղադրություն	Су-24 – Սու-24
строительные войска – շինարարական զորքեր	Су-25 – Սու-25
строительство – շինարարություն	Су-27 – Սու-27
строительство военных объектов – զինվորական շինարարություն	суббоеприпас – ենթազինամթերք
строительство вооруженных сил – զինված ուժերի շինարարություն, բանակաշինություն	субординация – ենթակարգություն, ստորակարգություն
строй – 1. մարտաշարք, 2. շարք, 3. սմ. <i>порядок</i>	субполк – ենթակապալ
строй в линию – գծաշար	субполкочик – ենթակապալառու
строй войск – զորաշարք	субстанция – անփոփոխ էություն
	субституция – տեղակալում, փոխարինում
	субъединица – ենթամիավոր
	суверенитет – ինքնիշխանություն

суверенитет над воздушным пространством – օդային տարածքի նկատմամբ ինքնիշխանություն

сугроб – ձնակույտ

судебная власть – դատական իշխանություն

судебное дело – դատական գործ

судно – 1. նավ, լողացող ապարատ, 2. սմ. *корабль*

судно-ловушка – «նավ-ծուղակ»

судовая роль – սմ. *список личного состава*

судовой механик – նավի մեխանիկ

судоремонтный завод – նավանորոգման գործարան

судорога – ջղաձգություն, ջղակծկում

судоходный – նավարկելի

судоходство – սմ. *навигация*

суматоха – սմ. *переполох*

сумбур – խառնաշփոթություն

сумка – պայուսակ

сумка для боеприпасов – զինամթերքի պայուսակ

супостат – սմ. *неприятель*

суточная боевая норма снабжения – մատակարարման օրական մարտական նորմ

суточные – սմ. *денежное пособие*

суточный паек – օրապահիկ

суть – սմ. *сущность*

сухой док – չոր նավանորոգարան

сухой паек (продовольственный) – չոր օրապահիկ

сухой сезон – տարվա չորային եղանակ

сухопутная операция по установлению контроля – վերահսկողության հաստատման ցամաքային օպերացիա

сухопутная связь – ցամաքային կապ

сухопутные войска – ցամաքային զորքեր, ՑՁ

сухопутный – ցամաքային

сухопутный компонент – ցամաքային բաղադրատարր

существенный – էական

сущность – էություն

сфера – ոլորտ, բնագավառ

сфера влияния – ազդեցության ոլորտ

сфера (влияния) Североатлантического договора – Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի ոլորտ

сфера действия – գործողության ոլորտ

сферический – գնդային

схватка – գոտեմարտ

схема – 1. սխեմա, 2. գծապատկեր

схема движения снабженческих грузов – մատակարարական բեռների շարժի սխեմա

схема захода на посадку по командам с земли – գետնից տրվող հրամաններով վայրէջքամուտի սխեմա

схема захода на посадку по приборам – սարքերով վայրէջքամուտի սխեմա

схема зоны радиоактивного заражения – ռադիոակտիվ աղտոտվածության շրջանի գծապատկեր

схема картоматериалов – քարտեզանյութերի սխեմա

схема на кальке – մոնաթղթե գծապատկեր

схема обстановки – իրադրության սխեմա

схема операции – 1. օպերացիայի սխեմա, 2. օպերացիայի գծապատկեր

схема ориентиров – կողմնորոշիչների գծապատկեր

схема повторного захода на посадку – վայրէջքի երկրորդ անցման ընթացակարգ

схема регулирования последовательности подрывов – պայթեցումների հաջորդականության կարգավորման սխեմա

схема стандартной разграфки листов карты – քարտեզի թերթերի ստանդարտ կտրատման սխեմա

схема текущей воздушной обстановки – см. *аэросхема*

сход с рельсов – երկաթուղային աղետ, էջք ռելսերից

схождение меридианов – միջօրեականների զուգամիտում

схрон – см. *тайник с оружием*

сценарий введения в заблуждение – մոլորեցման սցենար

сценарий учений – զորավարժության սցենար

счет – հաշիվ

счет оборотных средств – շրջանառու միջոցների հաշիվ

счетчик Гейгера – Գեյգերի հաշվիչ

счислимо-обсервованное место – հաշվարկում ադիտումային տեղադիրք

«Считать целью!» – «Համարել նշանակետ»

США – см. *Соединенные Штаты Америки*

съестные припасы – կերակրապաշար

сюрприз – անակնկալ

Т

T-54 – S-54

T-62 – S-62

T-64 – S-64

T-72 – S-72

T-80 – S-80

табель – հաշվետախտալ

табель имущества – ունեցվածքի հաշվետախտալ

табель к штату – հաստիքի հաշվետախտալ

табельное вооружение – հաստիքային սպառազինություն, կցված սպառազինություն

табельное оружие – հաստիքային զենք

табельное средство – հաստիքային միջոց, հաշվետախտալային միջոց

табельный боекомплект – հաստիքային մարտալրակազմ

табельный ядерный боекомплект – հաստիքային միջուկային մարտալրակազմ

таблетки антидотов нервно-паралитических ОВ – հականյարդակաթվածահարույց հաբեր

таблица военных перевозок – զինվորական փոխադրումների աղյուսակ

таблица дальностей и прицелов – см. *таблица стрельбы*

таблица перевода – վերածման աղյուսակ

таблица стрельбы – հրաձգության աղյուսակ, հեռավորությունների և նշանառության աղյուսակ

«Табун» – «Տաբուն»

таймер – ժամակարգավորիչ, թայմեր

тайная дипломатия – գաղտնի դիվանագիտություն

тайная операция – ծածուկ օպերացիա

тайная служба – գաղտնի ծառայություն

тайник – 1. см. *потайное место*, 2. գաղտնապահոց, 3. (для агентурной связи) լրտեսական գաղտնապահոց

тайник с оружием – զենքի գաղտնապահոց

тайное приобретение разведывательных данных – հետախուզական տվյալների ծածուկ ձեռքբերում

тайно прослушивать – см. *подслушивать*

тайно следить – գաղտնի կերպով հետևել

тайные механизмы управления – см. *тайные пружины*

тайные пружины – ծածուկ դեկավար թելեր, գաղտնի դրդապատճառներ

тайный – գաղտնի

«Тайфун» – «Թայֆուն»

тактик – մարտավար

тактика – մարտավարություն, տակտիկա

тактика и техника выживания – см. *способы и приемы выживания*

тактико-специальная подготовка – մարտավարամասնագիտական պատրաստում

тактико-специальные учения – մարտավարամասնագիտական գորավարժություն

тактико-технические характеристики – 1. մարտավարատեխնիկական բնութագիր, 2. մարտավարատեխնիկական բնութագրիչ

тактическая авиационная поддержка – մարտավարական ավիացիոն աջակցություն

тактическая авиация – մարտավարական ավիացիա, տակտիկական ավիացիա

тактическая аэромедицинская эвакуация – մարտավարական ավիացիոն բուժտարահանում, տակտիկական ավիացիոն բուժտարահանում

тактическая боевая группа – մարտավարական մարտական խումբ

тактическая группа – 1. մարտավարական խումբ, 2. см. *оперативно-тактическая группировка*

тактическая группировка войск – զորքերի մարտավարական խմբավորում

тактическая задача – մարտավարական խնդիր

тактическая мобильность – մարտավարական շարժունություն

тактическая обстановка – մարտավարական իրադրություն

тактическая операция – մարտավարական օպերացիա

тактическая подвижность – см. *тактическая мобильность*

тактическая подготовка – մարտավարական պատրաստում

тактическая разведка – գորային հետախուզություն

тактическая ракета – մարտավարական հրթիռ, տակտիկական հրթիռ

тактическая связь – մարտավարական կապ, տակտիկական կապ

тактическая система радиоэлектронной разведки – ռադիոէլեկտրոնային հետախուզության մարտավարական համակարգ

тактическая цель – մարտական նպատակ

тактически важная территория – մարտավարական տեսակետից կարևոր տարածք

тактические авиатранспортные перевозки – մարտավարական օդատրանսպորտային փոխադրումներ, տակտիկական օդատրանսպորտային փոխադրումներ

тактические бомбардировки – մարտավարական ռմբակոծում

тактические военно-воздушные силы НАТО – ՆԱՏՕ-ի մարտավարական ռազմաօդային ուժեր

тактические действия авиации – ավիացիայի մարտավարական գործողություններ

тактические препятствия – մարտավարական խոչընդոտներ, տակտիկական խոչընդոտներ

тактические приемы, методика и процедуры – մարտավարական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր, տակտիկական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր

тактические учения – մարտավարական գորավարժություն

тактический – մարտավարական, տակտիկական

тактический вопрос – մարտավարական հարցաքննություն, տակտիկական հարցաքննություն

тактический истребитель – մարտավարական կործանիչ, տակտիկական կործանիչ

тактический маневр – մարտավարական տարաշարժ, մարտավարական զորաշարժ

тактический отход – մարտավարական հետքաշում

тактический план – մարտավարական պլան, տակտիկական պլան

тактический позывной сигнал – մարտավարական պայմանական, տակտիկական պայմանական

тактический прием – մարտավարական հնար, տակտիկական հնար

тактический район ответственности – աստիճանատվության մարտավարական շրջան

тактический резерв – մարտավարական պահուց, տակտիկական պահուց

тактический транспортный самолет – ակտիկական տրանսպորտային ինքնաթիռ

тактический уровень – մարտավարական մակարդակ

тактический уровень войны – պատերազմի մարտավարական մակարդակ

тактический успех – մարտավարական հաջողություն, տակտիկական հաջողություն

тактический эпизод – մարտավարական դրվագ

тактическое авиационное соединение – մարտավարական ավիացիոն զորամիավորում, տակտիկական ավիացիոն զորամիավորում

тактическое использование национальных средств – ազգային միջոցների մարտավարական օգտագործում

тактическое истребительное авиакрыло – մարտավարական կործանիչ ավիաթև, տակտիկական կործանիչ ավիաթև

тактическое командование – մարտավարական հրամանատարություն

тактическое командование военно-воздушными силами – ռազմաօդային ուժերի մարտավարական հրամանատարություն

тактическое минирование – մարտավարական նպատակներով ականապատում

тактическое обеспечение – մարտավարական ապահովում

тактическое (оперативно-тактическое) управление войсками – զորքերի մարտավարական (օպերատիվ-մարտավարական) կառավարում

тактическое оповещение – см. *тактическое предупреждение*

тактическое отступление – մարտավարական նահանջ

тактическое предупреждение – մարտավարական իրազեկում, մարտավարական զգուշացում, մարտավարական նախազգուշացում, տակտիկական նախազգուշացում

тактическое развертывание войск – զորքերի մարտավարական ծավալում

тактическое управление войсками – զորքի մարտավարական կառավարում

тактическое условное обозначение – մարտավարական պայմանական նշագիր, տակտիկական պայմանական նշագիր

тактическое учение с боевой стрельбой – մարտական հրաձգությամբ մարտավարական զորավարություն

тактическое ядерное оружие – մարտավարական միջուկային զենք

тангаж – երկայնաճոճում

тандемная боеголовка – հաջորդաշարային մարտազլխիկ

танк– տանկ

танк-бульдозер – տանկ-բուլդոզեր, հարթաշերեփավոր տանկ

танкдозер – см. *танк-бульдозер*

танкер – տանկեր, լցանավ

танкист – տանկիստ

танкист-наводчик – նշանառու տանկիստ, հրածիզ տանկիստ

танкист-стрелок – см. *ТАНКИСТ-НАВОДЧИК*

танк непосредственной поддержки – անմիջական աջակցության տանկ

танковая рота – տանկային վաշտ

танководение – տանկավարում

танковоз – см. *транспортёр танка*

танковое вооружение – см. *бронетанковое вооружение*

танковые войска – см. *бронетанковые войска*

танковые части – см. *бронетанковые части*

танковый корпус – տանկային կորպուս

танковый мостоукладчик – տանկային կամրջատեղադրիչ

танковый полк – см. *бронетанковый полк*

танкодром – տանկարշավարան

танкоистребитель – см. *истребитель танков*

танконедоступный – տանկանմատչելի

танкостроение – տանկաշինություն

танк-тягач – см. *бронированная ремонтно-эвакуационная машина*

тарные нефтепродукты – փայրանքանակային նավթամթերք

ТВД – см. *театр военных действий*

театр – թատերաբեմ

театр военных действий – ռազմական գործողությունների թատերաբեմ, ՌԳԹ

театр войны – փատերազմի թատերաբեմ

текущее обслуживание и ремонт – ընթացիկ սպասարկում և նորոգում

текущее техническое обслуживание – ընթացիկ տեխնիկական սպասարկում

текущее уточнение реализации планов – ավանների իրագործման ընթացիկ ճշգրտում

текущие активы – см. *краткосрочные активы*

текущие разведывательные данные – ընթացիկ հետախուզական տվյալներ

текущий и капитальный ремонт – см. *техническое обслуживание*

телевидение – հեռուստատեսություն

телевизионная связь – հեռուստատեսային կապ

телега – см. *повозка*

телеграфная связь – հեռագրային կապ

телекоддовая связь – հեռուստակոդային կապ

телекоммуникационное средство – հեռահաղորդակցման միջոց

телекоммуникация – հեռահաղորդակցություն, հեռահաղորդակցում

телемедицина – հեռաբժշկություն

телеметрическая связь – հեռուստաչափական կապ

телепилотируемый летательный аппарат – հեռակառավարվող թռչող սպարատ

телескоп – աստղադիտակ

телескопический прицел – см. *оптический прицел*

телеуправление – см. *дистанционное управление*

телефонист – հեռախոսավար

телефонная трубка – հեռախոսափող

телефонный вызов – հեռախոսազանգ, հեռախոսականչ

телефонный звонок – см. *телефонный вызов*

тело – մարմին

телохранитель – թիկնափահ

тема – см. *предмет*

темп – տեմպ

темп движения войск – զորքի շարժման տեմպ, զորքի առաջխաղացման արագություն

темп движения на марше – ռազմարշավի տեմպ

тенденция – միտում

тендер с одним потенциальным поставщиком – մեկ հնարավոր մատակարարով մրցույթ, մեկ հնարավոր մատակարարով տենդեր	терминал – վերջասարք, ժայրասարք, տերմինալ
тенева́я экономика – ստվերային տնտեսություն	терминальное управление – վերջնամասային կառավարում
тенево́й – ստվերային	термит – թերմիտ
тент – սմ. <i>навес</i>	термический – սմ. <i>тепловой</i>
тьень – ստվեր	термобарическая бомба – ջերմաճնշումային ռումբ
теократия – կրոնապետություն	термограмма – ջերմագիր
теория – տեսություն	термоядерная реакция – ջերմամիջուկային ռեակցիա
теория военного искусства – ռազմական արվեստի տեսություն	термоядерное оружие – ջերմամիջուկային զենք
теория вооружения – սպառազինման տեսություն	термоядерный – ջերմամիջուկային
теория демократического мира – ժողովրդավարական խաղաղասիրության տեսություն	терпимость – 1. սմ. <i>толерантность</i> , 2. հանդուրժողություն
теория катастроф – աղետների տեսություն	территориальная армия – տարածքային բանակ
теория стрельбы – հրաձգության տեսություն	территориальная неприкосновенность – սմ. <i>территориальная целостность</i>
теория строительства ВС – ՋՈՒ-ի շինարարության տեսություն	территориальная оборона – տարածքային պաշտպանություն
теория управления ВС – ՋՈՒ-ի կառավարման տեսություն	территориальная претензия – տարածքային պահանջ
тепловая ловушка – ջերմային թակարդ	территориальная целостность – տարածքային ամբողջականություն, տարածքային անձեռնմխելիություն
тепловидение – ջերմադիտում	территориальное воздушное пространство – տարածքային օդային տարածություն
тепловизионный прицел – ջերմացուցային նշանոց	территориальные воды – տարածքային ջրեր
тепловизор – ջերմացույց	территориальный – տարածքային
тепловое воздействие – ջերմային ազդեցություն, ջերմային ճառագայթահարում	территория – տարածք
тепловое излучение – ջերմային ճառագայթում, ինֆրակարմիր ճառագայթում	территория учений – զորավարժությունների տարածք
тепловое изображение – ջերմային պատկեր, ինֆրակարմիր պատկեր	территория формирования – կազմավորման տարածք
тепловое истощение – ջերմային հյուծում	терроризм – ահաբեկչություն
тепловой – ջերմային	террорист – ահաբեկիչ
тепловой ожог – ջերմային այրվածք	террористическая группа – ահաբեկչական խումբ
тепллокатор – ջերմատեղորոշիչ	

террористическая организация – ահաբեկչական կազմակերպություն

террористическая сеть – ահաբեկչական ցանց

террористический – ահաբեկչական

террористический акт – ահաբեկչական գործողություն

террористический акт смертника – մահապարտի ահաբեկչական ձեռնարկում

террорист-смертник – մահապարտ ահաբեկիչ

теснина – *см. дефиле*

тесьма – ժապավեն

техник – տեխնիկ

техника – տեխնիկա

техника высотного затыжного прыжка – հապաղումով բարձունքային թռիչքի տեխնիկա

техника обнаружения аппаратуры тайной слежки – գաղտնի հսկման սարքերի հայտնաբերման տեխնիկա

техника расшифрования – *см. криптоанализ*

технико-экономическое обоснование – տեխնիկատնտեսական հիմնավորում

техник по обезвреживанию боеприпасов – զինամթերքի վնասագերծման զծով տեխնիկ

техник-сержант – տեխնիկ սերժանտ

техническая договоренность – տեխնիկական պայմանավորվածություն

техническая документация – տեխնիկական փաստաթղթերի հավաքածու, տեխնիկական փաստաթղթախումբ

техническая и физическая безопасность – *см. инженерная и физическая безопасность*

техническая оснащенность – տեխնիկական զինվածություն

техническая оценка – տեխնիկական գնահատում, տեխնիկական փորձաքննություն

техническая помощь – տեխնիկական օգնություն

техническая разведка – տեխնիկական հետախուզություն, հետախուզություն տեխնիկական միջոցներով

техническая рота – տեխնիկական վաշտ

техническая совместимость – տեխնիկական համատեղելիություն

техническая экспертиза – *см. техническая оценка*

техническая ядерная экспертиза – տեխնիկական միջուկային փորձաքննություն

технические ресурсы – տեխնիկական ռեսուրս

технические средства обучения – ուսուցման տեխնիկական միջոցներ

технические условия – տեխնիկական պայմաններ

технический – տեխնիկական

технический анализ – տեխնիկական վերլուծություն

технический осмотр – տեխնիկական զրննում

технический склад – տեխնիկական պահեստ

технический специалист – տեխնիկական մասնագետ

технический стандарт – տեխնիկական ստանդարտ

техническое вооружение – տեխնիկական զինում

техническое диагностирование – տեխնիկական արատորոշում

техническое задание – տեխնիկական առաջադրանք

техническое обеспечение – տեխնիկական ապահովում

техническое обоснование – տեխնիկական հիմնավորում

техническое обслуживание – 1. տեխնիկական սպասարկում, ընթացիկ և հիմնա-

կան նորոգում, 2. տեխնիկական սպասարկում, նորոգում և շահագործում	типовой план – տիպային պլան
техническое обслуживание в войсках – տեխնիկական սպասարկում զորքերում	типовой план обороны – պաշտպանության տիպային պլան
техническое обслуживание в части – տեխնիկական սպասարկում զորամասում	типовой рапорт о результатах воздушной разведки – օդային հետախուզման արդյունքների մասին տիպային զեկույց
техническое обслуживание с устранением неисправностей – տեխնիկական սպասարկում՝ անսարքությունների վերացմամբ	тир – <i>см. стрельбище</i>
техническое обслуживание, текущий и капитальный ремонт – տեխնիկական սպասարկում, ընթացիկ և հիմնական նորոգում	тире (в азбуке Морзе) – գիծ
техническое соглашение – տեխնիկական համաձայնագիր	«тихая гавань» – <i>см. надежное убежище</i>
техническое сопровождение перевозки – բեռնափոխադրման տեխնիկական ուղեկցում	тишина – լռություն, անդորր
техногенная катастрофа – տեխնածին աղետ, մարդածին աղետ	ткань – գործվածք
техногенное землетрясение – <i>см. наведенное землетрясение</i>	Т-образность – <i>см. развилка</i>
технократическое решение – տեխնապաշտական որոշում	товар – ապրանք
технология гражданского назначения – քաղաքացիական նախանշանակման տեխնոլոգիա	товарищеская система – ընկերակցական համակարգ
технология и продукция двойного назначения – երկակի նախանշանակման տեխնոլոգիա և արտադրանք	товарищеский суд чести – պատվի ընկերական դատարան
технология и производство двойного назначения – երկակի նախանշանակման տեխնոլոգիա և արտադրություն	тождественность – նույնություն
тип – տեսակ, տիպ	тождество – <i>см. тождественность</i>
тип взрыва – պայթյունի տեսակ	токсический – թունավոր
тип карты – քարտեզի տիպ	токсичное промышленное биологическое вещество – թունավոր կենսաբանական արդյունաբերական նյութ
типовая часть – տիպային զորամաս	токсичное промышленное радиоактивное вещество – թունավոր ռադիոակտիվ արդյունաբերական նյութ
типовое планирование – տիպային պլանավորում	токсичное промышленное химическое вещество – թունավոր քիմիական արդյունաբերական նյութ
типовое подразделение – տիպային ստորաբաժանում	токсичность – թունավորություն
типовой вариант усиления сил – ուժերի հզորացման տիպային տարբերակ	токсичный – <i>см. токсический</i>
	толерантность – հանդուրժողականություն
	толкователь – <i>см. интерпретатор</i>
	толпа – ամբոխ
	толчкообразное горение – <i>см. неустойчивое горение</i>
	толчок – 1. հրում, 2. հարված
	«Томагавк» – «Թոմահոուկ»

«Томкет» – «Թոմքետ»	тормозная колодка – արգելակի կոճղակ, մաշիկ
тональная гипсометрия – см. <i>ГИПСОМЕТРИЧЕСКАЯ ОКРАСКА</i>	тормозной крюк – см. <i>ВОЗДУШНЫЙ ТОРМОЗНОЙ ГАК</i>
топка – см. <i>КАМЕРА СГОРАНИЯ</i>	торпеда – տորպեդ
топливный бак – վառելիքային բար	торпедировать – տորպեդահարել
топливо – վառելանյութ, վառելիք	торпедный – տորպեդային
топливо-воздушная взрывная смесь – վառելիքաօդային պայթուցիկ խառնուրդ	торпедный аппарат – տորպեդային ապարատ
топливозаправочное оборудование – վառելիքացի սարքավորանք	торпедный катер – տորպեդային մոտորանավակ, տորպեդանավակ
топливозаправочный – վառելիքացավորիչ	торпедоносец – տորպեդակիր
топогеодезическая привязка – տեղատեղի րաբաշխական կապակցում	торс – իրան, մարմին
топогеодезическое обеспечение – տեղատեղի րաբաշխական ապահովում	тоталитаризм – ամբողջատիրություն
топографическая карта – տեղագրական քարտեզ, տեղագրական պլան	«тотальная война» – «համատարած պատերազմ»
топографическая разведка – տեղագրական հետախուզություն	тотальная мобилизация – համընդհանուր զորահավաք, համատարած զորահավաք
топографическая служба – տեղագրական ծառայություն	точечная оборона – см. <i>ОБОРОНА ТОЧЕЧНЫХ ОБЪЕКТОВ</i>
топографически привязанный сводный фотоснимок – տեղագրորեն կապակցված համահավաք լուսանկար	точечная цель – см. <i>ОДИНОЧНАЯ ЦЕЛЬ</i>
топографический – տեղագրական	точечный – կետային
топографический гребень – տեղագրական կատար	точечный ориентир – կետային կողմնորոշիչ
топографический план – см. <i>ТОПОГРАФИЧЕСКАЯ КАРТА</i>	точка – կետ
топопривязчик – տեղակապակցիչ	«Точка» – «Տոչկա»
торговля – см. <i>КОММЕРЦИЯ</i>	точка аэрофотосъемки – օդալուսանկարման կետ
торгово-бытовое обеспечение – առևտրակենցաղային ապահովում	точка бомбометания – ռմբանետման կետ
торговый флот – առևտրական նավատորմ	точка встречи – հանդիպման կետ, հարվածի կետ, նշանախոցման կետ
торжественный марш – հանդիսավոր երթ	точка выхода на боевой курс – մարտական ուղղույթի անցման կետ
торжественный смотр – զորահանդես, զորատես	точка изгиба – թեքման կետ
тормоз – արգելակ	точка крепления – կախակետ
	точка кульминации – բարձրակետ
	точка невозвращения – см. <i>КРИТИЧЕСКАЯ ТОЧКА 3</i>

точка отрыва от земли – գետնից կտրը-վելու կետ	траверз – տրավերզ
точка отсчета – см. <i>репер</i>	траверс – միջաթուճք
точка перегиба – см. <i>точка изгиба</i>	традиционный – см. <i>обычный</i>
точка перелома – см. <i>поворотный пункт</i>	традиция – см. <i>обычай</i>
точка пересечения – հատման կետ	траектория – հետագիծ
точка перехвата – քրման կետ	траектория полета – թռիչքի հետագիծ
точка подключения подслушивающего устройства – քրման կետ, գաղտնալսման սարքի միացման կետ	траектория полета цели – նշանակետի թռիչքի հետագիծ
точка попадания – см. <i>точка встречи</i>	трак – թրթուրահող
точка посадки – իջակետ	тракт – 1. ուղի, 2. հաղորդուղի
точка приведения – բերման կետ	трактовка – 1. մեկնաբանում, 2. см. <i>интерпретация</i>
точка приземления – վայրէջքի կետ	трал – ուռկանապարկ
точка принятия решения – որոշման ընդունման կետ, որոշման ընդունման պահ	траление – ականորսում, ականագերծում
точка прицеливания – նշանառման կետ	траление взрывным способом – ականագերծում պայթեցմամբ
точка резкого набора высоты – կտրուկ վերընթացի կետ	транзит – տարանցում
точка росы – ցողի կետ	транзитная зона – տարանցման գոտի
точка сбрасывания – վայրնետման կետ	транзитное лечебно-эвакуационное учреждение – տարանցիկ բուժտարահանումային հիմնարկ
точка сбрасывания бомбы, непрерывно рассчитываемая на ЭВМ – см. <i>непрерывно рассчитываемая точка бомбометания</i>	транзитный коридор – տարանցման միջանցք
точка удара – см. <i>точка встречи</i>	транзитный путь – տարանցման ուղի
точная доставка – ժամանակորոշված առ-բերում	трансграничная угроза – վերսահմանային սպառնալիք
точное опознание – ճշգրիտ որոշարկում	трансграничное сотрудничество – վերսահմանային համագործակցություն
точно определенная точка на карте – քարտեզի ճշգրտորեն որոշված կետ	трансивер – см. <i>приемопередатчик</i>
точность – ճշգրտություն	транснационализм – վերազգայնականություն
точность стрельбы – հրաձգության ճշգրտություն	транснациональная структура – վերազգային կառույց
точный – ճշգրիտ	транснациональная угроза – 1. վերազգային սպառնալիք, 2. անդրազգային սպառնալիք
точный огонь – ճշգրիտ կրակ	транспарант – գրացուցանակ
ТПЛА – см. <i>телепилотируемый летательный аппарат</i>	транспарентность – см. <i>прозрачность</i>
ТПУ – см. <i>тыловой пункт управления</i>	

транспорт – տրանսպորտ, փոխադրամիջոց
 транспортабельность – փոխադրելիություն
 транспортер – փոխադրիչ
 транспортер танка – տանկափոխադրիչ
 транспортир – անկյունաչափ, անկյունացույց
 транспортировка – *см. перевозка*
 транспортировка спецгруза – արտակարգ բեռնափոխադրում
 транспортируемая группа – 1. ուղևորախումբ, 2. փոխադրվող խումբ
 транспортируемый контингент – գործի խմբաքանակ
 транспортная аптечка – տրանսպորտային դեղարկղ
 транспортная система – փոխադրումային համակարգ
 транспортная служба – տրանսպորտային ծառայություն
 транспортное движение между двумя театрами военных действий – տրանսպորտի շարժ ռազմական գործողությունների երկու թատերաբեմերի միջև
 транспортное обеспечение – տրանսպորտային ապահովում
 транспортное обслуживание – տրանսպորտային սպասարկում
 транспортное средство – 1. *см. транспорт*, 2. բեռնատար փոխադրամիջոց
 транспортно-заряжающая пусковая установка – *см. мобильная пусковая установка*
 транспортный вертолет – տրանսպորտային ուղղաթիռ
 транспортный самолет – *см. воздушное транспортное средство*
 транспортный самолет большой дальности полета – հեռաթռիչ տրանսպորտային ինքնաթիռ
 трансформация – կերպափոխում

трансфузия крови – *см. переливание крови*
 траншейная стопа – խրամատային ոտնաթաթ
 траншейный – *см. окопный*
 траншея – 1. խրամուղի, 2. խրամ
 трасса – 1. ուղեգիծ, 2. երթուղի
 трасса передачи информации – տեղեկուղի
 трассер – լուսածրիչ
 трасса полета (в авиации) – թռիչքի ուղեգիծ
 трассирующая пуля – լուսածրիչ գնդակ
 трассирующий снаряд – լուսածրիչ արկ
 трастовый фонд – վստահական հիմնադրամ
 трата – ծախս
 требование – պահանջ
 требование взаимного обслуживания боевого самолета – մարտական ինքնաթիռի փոխապասարկման պահանջ
 требование на выделение лимита – սահմանափակ միջոցների հատկացման պահանջագիր
 требования к авиоперевозкам специального назначения – հատուկ նախանշանակման ավիափոխադրումներին ներկայացվող պահանջներ
 требования к информации – տեղեկատվությանը ներկայացվող պահանջներ
 требования к информации о союзнических войсках – դաշնակից զորքի մասին տեղեկություններին ներկայացվող պահանջ
 требуемая норма снабжения – մատակարարման պահանջվող նորմ
 требуемые ресурсы – պահանջվող ռեսուրսներ
 тревога – տագնապ
 тремблер – *см. прерыватель-распределитель*

тренажер – վարժասարք	тротиловый эквивалент – տրոտիլային համարժեք
тренер – մարզիչ	трофей – ավար, ռազմաավար
трение – շփում	труба – խողովակ
тренировать – սմ. <i>готовить</i>	трубач – սմ. <i>горнист</i>
тренировка – վարժանք	«Трубка больше!» – «Նշանաթիվն ավելացնել»
тренировочный выход на цель – սմ. <i>действие вхолостую</i>	трубопровод – խողովակաշար
тренировочный лагерь – ուսումնական ճամբար, մարզաճամբար	трубчатое стрельбище – խողովակային հրաձգարան
трениы – սմ. <i>разногласия</i>	трудное задание – սմ. <i>сложная задача</i>
тренога – սմ. <i>треножник</i>	трудный – դժվար
треножник – եռոտանի	трудовые ресурсы – աշխատանքային ռեսուրսներ
третейский судья – սմ. <i>арбитр</i>	трудоустройство – աշխատանքի տեղավորում
треугольное крыло (самолета) – եռանկյունի փն թև	трудоустройство уволенных из армии – զորացրվածների տեղավորում աշխատանքի
«трехблочная война» – «եռաբլոկ պատերազմ»	труп – դիակ
трехвидовая структура вооруженных сил – զինված ուժերի եռատեսակ կառուցվածք	трусость – վախկոտություն
трехзвездный генерал – եռաստղանի գեներալ	трюм – նավամբար
трехцветный флаг – սմ. <i>триколор</i>	тряска – սմ. <i>сотрясение</i>
трещина – ճեղք	туловище – սմ. <i>торс</i>
трибунал по военным преступлениям – ռազմական հանցագործությունների գծով տրիբունալ	туман – մառախուղ
триггер – տրիգեր	туманная гряда – մառախուղի շղթա
триколор – եռագույն, եռագույն դրոշ	туманный – մառախլապատ
тринитротолуол – եռնիտրոտոլուոլ, տրոտիլ	туннель – թունել
тропинка – արահետ	тупик – 1. փակուղի, 2. սմ. <i>безвыходное положение</i>
тропопауза – տրոպոպաուզա	турбулентность – մրրկայնություն, տուրբուլենտություն
тропосфера – ներքնոլորտ	турель – 1. հրանոթի աշտարակ, 2. սմ. <i>башенка</i>
трос – ճոպան	туча – սմ. <i>облако</i>
трос аэрофинишера – ավիաավարտիչի ճոպան, օդային արգելակիչ ճոպան	тщательное обеззараживание – մանրակրկիտ վարակազերծում
тротил – սմ. <i>тринитротолуол</i>	

тщательно спланированное передвижение – մանրակրկիտ կերպով նախապատրաստված տեղաշարժ

тыл – թիկունք

тыл вооруженных сил – զինված ուժերի թիկունք

тыловая база – թիկունքային բազա

тыловая группировка войск – զորքի թիկունքային խմբավորում

тыловая поддержка – *см. тыловое обеспечение*

тыловая полоса – թիկունքային գոտի

тыловая помощь – թիկունքային օգնություն

тыловая разведка – թիկունքային հետախուզություն

тыловая служба корпуса – կորպուսի թիկունքային ծառայություն

тыловая техника – թիկունքային տեխնիկա

тыловик – *см. специалист тыловой службы*

тыловое обеспечение – թիկունքային ապահովում

тыловое обеспечение боевых действий – մարտական գործողությունների թիկունքային ապահովում

тыловое обеспечение войск (сил) – զորքի (ուժերի) թիկունքային ապահովում

тыловое обеспечение на основе сотрудничества – թիկունքային ապահովում՝ համագործակցությամբ

тыловое обеспечение операций – օպերացիաների թիկունքային ապահովում

тыловое обеспечение поставщиком – մատակարարի կատարած թիկունքային ապահովում

тыловое обеспечение при длительных действиях войск – թիկունքային ապահովում զորքերի երկարատև գործողությունների ժամանակ

тыловой – թիկունքային

тыловой отряд – թիկունքային ջոկատ

тыловой пункт управления – կառավարման թիկունքային կետ

тыловой район – թիկունքային շրջան

тыловой район армии – բանակի թիկունքային շրջան

тыловой район (морского) десанта – ափհանված զորքի թիկունքային շրջան

тыловые перевозки – թիկունքային փոխադրումներ

тыловые перевозки ядерного оружия – միջուկային զենքի թիկունքային տեղափոխում

тыловые подразделения и части – թիկունքային ստորաբաժանումներ ու զորամասեր

тыл фронта – ռազմաճակատի թիկունք

тыльное прикрытие – *см. тыльный траверс*

тыльный траверс – թիկունքային միջաթումբ

тюремная камера – բանտախոց

тюремное заключение – բանտարկություն, ազատազրկում

тюрема – բանտ

тяжелая вода – ծանր ջուր

тяжело вооруженный вертолет – ծանր սպառազինություն կրող ուղղաթիռ

тяжелый – ծանր

тяжелый авианесущий крейсер – ծանր ավիակիր հածանավ

тяжелый груз – ծանր բեռ

тяжелый ущерб – ծանր վնաս

тяжесть – ծանրություն

тяжкий – մահապատժի արժանի, ծանր հանցագործություն

У

убежище – 1. ապաստան, 2. ապաստարան
 убежище для лежащего бойца – պառկած մարտիկի համար ապաստարան
 убежище террористов – ահաբեկիչների ապաստարան
 убивать – սպանել
 убийство – սպանություն
 убийство из жалости – սպանություն՝ խղճահարությունից դրված
 убитый в бою – մարտում սպանված
 убойная сила – մահաբերություն
 убойное действие – մահաբեր գործողություն
 убойное расстояние – մահավտանգ հեռավորություն
 убойность – *см. убойная сила*
 убойный – մահավտանգ
 уважение – հարգանք, պատիվ
 уведомление о выдвигении – առաջադրման ծանուցում
 уведомление о получении – տեղեկացում ստացման մասին
 уведомлять – *см. извещать*
 увеличение – խոշորացում
 увечье – *см. калеченье*
 увольнение – արձակում
 увольнение с военной службы – արձակում զինվորական ծառայությունից, պաշտոնաթողություն
 увольнение с лишением прав и привилегий – գորացում՝ իրավունքներից ու արտոնություններից զրկմամբ
 увольнение с работы – ազատում աշխատանքից, արձակում աշխատանքից
 увольнительная – արձակման թերթիկ

увольнительный билет – արձակման կարգադրագիր
 УВЧ – *см. ультравысокая частота*
 угловая скорость – անկյունային արագություն
 углом вперед – անկյունով դեպի առաջ
 угломер – *см. транспортир*
 углубленный диалог – խորացված երկխոսություն
 угнетение – ճնշում
 угнетенность – *см. подавленность*
 угол – անկյուն
 угол атаки – գրոհի անկյուն
 угол безопасности – անվտանգության անկյուն
 угол бросания – նետման անկյուն
 угол видимости – տեսանելիության անկյուն, տեսանկյուն
 угол возвышения – բարձրացման անկյուն
 угол вылета – արտաթռիչքի անկյուն
 угол горизонтальной наводки – հորիզոնական ուղղորդման անկյուն
 угол деривации – խոտորման անկյուն
 угол зрения – *см. УГОЛ ВИДИМОСТИ*
 угол кабрирования – ծառացման անկյուն
 уголкового отражателя – անկյունիկային անդրադարձիչ
 угол компенсации сноса – հոսատարման համակշռման անկյուն
 угол места – տեղի անկյուն
 угол места цели – նշանակետի տեղադրության անկյուն
 угол наблюдения – դիտման անկյուն, դիտանկյուն
 угол наклона – 1. գետնահայեցության անկյուն, 2. թեքման անկյուն
 угол наклона местности – *см. УГОЛ Понижения*

угол обзора – տեսաժրման անկյուն
 уголовный кодекс – քրեական օրենսգիրք
 угол падения – անկման անկյուն
 угол пикирования – խոյահարման անկյուն
 угол понижения – ցածրացման անկյուն
 угол поперечного уклона – լայնական թեքության անկյուն
 угол при цели – նշանակետին կից անկյուն
 угол прицеливания – նշանառման անկյուն
 угол прицеливания при бомбометании – ռմբանետման անկյուն
 угол рыскания – ուղղությաշեղման անկյուն
 угол сведения – համատեղման անկյուն
 угол склонения – հակման անկյուն, իջեցման անկյուն
 угол снижения – 1. էջքի անկյուն, 2. հակման անկյուն
 угол сноса – հոսատարման անկյուն
 угол схождения – զուգամիտման անկյուն
 угол схождения меридианов – միջօրեականների զուգամիտման անկյուն
 угол тангажа – երկայնաձոճման անկյուն
 угон самолета – *см. воздушное пиратство*
 угонщик – օդահեծ
 угрожаемый период – սպառնալից շրջան
 угроза – սպառնալիք
 угроза агрессии – ագրեսիայի սպառնալիք
 угроза безопасности самолетов в воздухе – օդում ինքնաթիռների անվտանգության համար սպառնալիք
 угроза здоровью – սպառնալիք առողջությանը
 угроза информационной безопасности – սպառնալիք տեղեկատվական անվտանգությանը
 угроза национальной безопасности – ազգային անվտանգությանն ուղղված սպառնալիք

угрозоориентированные боеприпасы – սպառնալիքակողմնորոշված զինամթերք
 удаление – հեռացում
 удаление взрывателя – պայթուցիչի հեռացում
 удаление из района операции – հեռացում օպերացիայի շրջանից
 удаленный – *см. отдаленный*
 удалиться – *см. отойти*
 удар – հարված
 удар авиации – ավիացիոն հարված
 удар кинжалом – *см. удар ножом*
 ударная волна – հարվածային ալիք
 ударная волна ядерного взрыва – միջուկային պայթյունի հարվածային ալիք
 ударная группа – 1. *см. маневренный кулак*, 2. (ВМС) հարվածային նավախումբ
 ударная группировка – հարվածային խմբավորում
 ударная мина – *см. контактная мина*
 ударник взрывателя – պայթուցիչի գարկան
 ударное действие – հարվածային գործողություն
 ударное ядро – հարվածային միջուկ, արկակազմիչ լիցք
 удар ножом – դանակահարում, դաշունահարում
 ударные силы – հարվածային ուժեր
 ударный – հարվածային
 ударный взрыватель – հարվածային պայթուցիչ
 ударный капсюль – հարվածային հրապատիճ
 ударный самолет – հարվածային ինքնաթիռ
 удар по второму эшелону – հարված երկրորդ շարակարգի զորքերին
 удар с воздуха – *см. авиационный удар*

удар судьбы – ճակատագրի հարված, դժբախտություն

ударять – հարվածել

удачное предприятие – հաջողված ձեռնարկում, հաջող բայլ

удачный шаг – *см. удачное предприятие*

удержание – պահում

удержание от агрессии – *см. сдерживание агрессии*

удлинённый заряд – երկարածիզ լիցք

удлинённый подрывной заряд – *см. стержневая мина*

удлинённый подрывной заряд разминирования – ակնազերծման երկարածիզված պայթուցիկ լիցք

удобная позиция – հարմար դիրք

удобства – հարմարություններ, ծառայություններ

удовлетворение – բավարարում

удовлетворение религиозных потребностей – կրոնական պահանջունքների բավարարում

удостоверение личности – անձի վկայական, ինքնության վկայական

удостоверять – *см. подтверждать*

узаконение – *см. легализация*

узел – 1. հանգույց, 2. հանգուցակապ

узел связи – կապի հանգույց

«Узи» – «Ուզի»

узкая долина – նեղ հովիտ

узкая тропинка среди минного поля – ակնադաշտում բացված արահետ

узкий морской залив – նեղ ծովածոց

узкий проход – նեղոց

узловой диспетчерский район – կարգավարման հանգուցային շրջան

узор – նախշ, զարդանկար

указание – ցուցում

указанная зона угрозы – սպառնալիքի նշված գոտի

указанная предельно допустимая доза облучения – ճառագայթահարման թույլատրված սահմանային բաժնաչափ

указатель – 1. ցուցիչ, 2. ցուցանշան

указатель курса – ուղղույթացույց

указатель минной полосы – ակնաշարի ցուցիչ

указательный столб – ցուցանշան

указатель прохода – անցուղու ցուցանշան

указатель проходов в минных полях – ակնադաշտում անցուղիների ցուցանշան

указатель скорости набора высоты – *см. вариометр*

указ президента – նախագահի հրամանագիր

УКГВ ООН – *см. Управление по координации гуманитарных вопросов ООН*

укладка – շարվածք

уклон – *см. наклон*

укол – ներարկում, սրսկում

укомплектованность личным составом – անձնակազմով համալրվածություն

укрепление – 1. ամրաշինություն, 2. ամրացում, ամրապնդում

укрепление захваченной позиции – գրավված դիրքի ամրացում

укрепление стены окопа – խրամատի պատի ամրացում

укрепленный район – ամրացված շրջան

укреплять – ամրապնդել, ուժեղացնել

укрупнение – խոշորացում

укрытая зона – ծածուկ տեղ, պաշտպանված գոտի

укрытие – թաքստոց

уксуснокислая соль – *см. ацетат*

уловка – *см. хитрость*

улочка – նեղ փողոց, նրբանցք
 улучшение санитарных условий – սանիտարական պայմանների բարելավում
 улучшенный обычный боеприпас двойного назначения – երկակի նախանշանակման բարելավված սովորական զինամթերք
 ультиматум – վերջնագիր
 ультравысокая частота – ուլտրաբարձր հաճախականություն
 ультразвук – ուլտրաձայն
 ультразвуковой – ուլտրաձայնային
 ультразвуковой излучатель – ուլտրաձայնային ճառագայթիչ
 умение – հմտություն
 уменьшение – 1. նվազեցում, 2. նվազում, 3. սմ. *снижение* 2, 4. սմ. *ослабление* 1
 уменьшение текучести кадров – սմ. *закрепление кадров*
 уменьшенный заряд – նվազեցված լիցք, նվազ մարտական լիցք
 умеренное повреждение – 1. չափավոր վնասում, 2. չափավոր վնասվածք
 умеренный ядерный риск – չափավոր միջուկային ռիսկ
 умерший – մահացած, մեռած
 умерший от ран, полученных в бою – մարտի ժամանակ ստացված վերքերից մահացած
 «умная» бомба – «խելացի» ռումբ, կառավարվող ռումբ
 «умная оборона» – «խելացի պաշտպանություն»
 множитель силы – ուժի բազմապատկիչ
 умственные способности – մտավոր կարողություններ
 умственный – մտավոր
 умысел – միտում
 универсальная электронно-вычислительная машина – համապիտանի էլեկտրոնային հաշվիչ-մեքենա

универсальный – 1. համապիտանի, ունիվերսալ, 2. ունիվերսալ, բազմակողմանի
 универсальный договор – ունիվերսալ պայմանագիր
 универсальный прицел – համապիտանի նշանոց
 унитарный боеприпас – միասնական զինամթերք, ունիտար զինամթերք
 унификация – միորինականացում
 унифицированность – միորինակացվածություն
 унифицированный военный кодекс – միորինակացված զինվորական օրենսգիրք
 уничтожение – ոչնչացում, վերացում
 уничтожение боевой техники – մարտական տեխնիկայի ոչնչացում
 уничтожение боеприпасов – զինամթերքի ոչնչացում
 уничтожение взрывателя – պայթուցիչի ոչնչացում
 уничтожение взрывателя мины – ականի պայթուցիչի ոչնչացում
 уничтожение вооружений – սպառազինությունների ոչնչացում
 уничтожение запасов вооружения – սպառազինության պաշարների ոչնչացում
 уничтожение излишков боеприпасов и военной техники – զինամթերքի ու ռազմական տեխնիկայի ավելցուկի ոչնչացում
 уничтожение мин – ականների ոչնչացում
 уничтожение объекта – սմ. *уничтожение цели*
 уничтожение ракеты – հրթիռի ոչնչացում
 уничтожение цели – նշանակետի ոչնչացում, օբյեկտի ոչնչացում
 уничтоженный – ոչնչացված, վերացված
 унтер-офицер – սմ. *прапорщик*
 упадок – անկում
 упадок сил – թմբիր

уполномоченная организация – լիազորված կազմակերպություն

уполномоченный по заключению контрактов и закупкам – պայմանագրերի կնքման և գնումների համար լիազորված անձ

упор – 1. հենակ, նեցուկ, 2. սևեռակիչ

упор для оружия – զենքի հենարան

упорядочение – կանոնավորում, կարգավորում

употребительность – օգտագործելիություն

употребление – *см. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ*

управление – 1. կառավարում, 2. վարչություն

управление боевыми средствами – մարտական միջոցների կառավարում

управление боевыми стрессами – մարտական ստրեսների կառավարում

управление боем – մարտի կառավարում

управление борьбой в электромагнитной сфере – էլեկտրամագնիսական պայքարի կառավարում

управление военными перевозками – ռազմական փոխադրումների կառավարում, ռազմական տեղափոխումների կառավարում

управление войсками – զորքերի կառավարում

управление действиями по ликвидации последствий бедствий – աղետների հետևանքների վերացման կառավարում

управление делами – գործերի կառավարչություն

управление делами личного состава – անձնակազմի գործերի կառավարում

Управление евроатлантической интеграции и партнерства – Եվրաստլանտյան ինտեգրման և գործընկերության վարչություն

управление жизненным циклом – կենսաշրջանի կառավարում

управление завершающей фазой атаки – գրոհի վերջնամասի կառավարում

управление запасами – պաշարների կառավարում

Управление инвестиций в оборону – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական ներդրումների վարչություն

управление информационными ресурсами – տեղեկատվական ռեսուրսների կառավարում

управление источниками – աղբյուրների կառավարում

управление, контроль и связь – կառավարում, վերահսկում և կապ

управление конфигурацией системы программного обеспечения – փոխդասավորության կառավարում, ծրագրային ապահովման համակարգի փոխդասավորության կառավարում

управление личным составом – անձնակազմի կառավարում

управление материально-техническим снабжением – նյութատեխնիկական մատակարարման կառավարում

управление материальными средствами – նյութական միջոցների կառավարում

Управление материальных и людских ресурсов ВГК ОБС НАТО в Европе – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ԳԳՀ նյութական և մարդկային ռեսուրսների վարչություն

Управление оборонной политики и планирования НАТО – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և պլանավորման վարչություն

Управление оборонной политики МО РА – ՀՀ ՊՆ պաշտպանական քաղաքականության վարչություն

управление общественной дипломатии – հանրային դիվանագիտության վարչություն

управление огнем – կրակի կառավարում

управление огнем артиллерии и ракетными ударами – հրետանու կրակի և իրթիռային հարվածների կառավարում

управление окончными устройствами – ծայրասարքերի կառավարում

Управление ООН по миротворческим операциям – ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների վարչություն

управление операцией сбора данных – տվյալների հավաքման օպերացիայի կառավարում

Управление планирования, программ и политики в области вооружения – սպառազինության բնագավառում պլանավորման, ծրագրերի և քաղաքականության վարչություն

управление подрядчиками – կապալառուների կառավարում

Управление по координации гуманитарных вопросов ООН – ՄԱԿ-ի մարդասիրական հարցերի համադասման վարչություն

управление полетом – թռիչքի կառավարում

управление по операциям – օպերացիաների վարչություն

управление по политическим вопросам и политике безопасности – քաղաքական հարցերով և անվտանգության քաղաքականության վարչություն

управление последствиями от оружия массового уничтожения – զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքների կառավարում

управление по тыловому обеспечению и ресурсам – թիկունքային ապահովման և ռեսուրսների վարչություն

управление по углу места – կառավարում ըստ տեղի անկյան, ուղղորդում ըստ տեղի անկյան

управление ресурсами – ռեսուրսների կառավարում

управление рисками – ռիսկի կառավարում

управление сбором данных – տվյալների հավաքման կառավարում

управление с земли – կառավարում գետնից

управление системой снабжения – մատակարարման համակարգի կառավարում

управление стрельбой – կրակակոծման կառավարում

управление строительства и общих услуг – շինարարության և ընդհանուր ծառայությունների վարչություն

управление транспортными операциями – տրանսպորտային օպերացիաների կառավարում

Управление финансового контроля – ֆինանսական վերահսկման վարչություն

управление чрезвычайными происшествиями – արտակարգ պատահարների կառավարում

управление электромагнитным спектром – էլեկտրամագնիսական սպեկտրի կառավարում

управленческий – *см. административный*

управляемая бомба – *см. «умная» бомба*

управляемая (корректируемая) авиационная бомба – կառավարվող (ճշգրտելի) ավիացիոն ռումբ

управляемая мина – կառավարվող ական

управляемая ракета – կառավարվող հրթիռ

управляемая термоядерная реакция – կառավարվող ջերմամիջուկային ռեակցիա

управляемое оружие – կառավարվող զենք

управляемые бомбы с обычной боевой частью – կառավարվող ռումբեր սովորական մարտական մասով

управляемый – կառավարվող, կառավարելի

управляемый боеприпас – կառավարվող զինամթերք

управляемый с базы перехват – կառավարվող կալնում

управляющая команда – կառավարող զորահրաման

управляющий сбором данных – տվյալների հավաքման կառավարիչ

упражнение – վարժություն

упреждающий удар – 1. առաջանցիկ զրոհ, 2. առաջանցիկ հարված

упреждение – առաջանցում

упреждение огня – առաջանցիկ նշանառում, նշանաբերում

упрежденная линия цели – նշանակետի առաջանցիկ գիծ

упрежденная точка наведения – ուղղորդման առաջանցիկ կետ

упрочение – *см. укрепление*

упущение – բացթողում

уран – ուրան

урегулирование конфликта – հակամարտության կարգավորում

урегулирование спора – վեճի կարգավորում

уровень – մակարդակ

«Уровень больше!» – «Դեպի վեր»

уровень жизни – կենսամակարդակ

уровень запасов – պաշարների մակարդակ

уровень обнаруживаемости мин – ականների հայտնաբերելիության մակարդակ

уровень потерь – կորուստների մակարդակ

уровень радиоактивного облучения – ճառագայթահարման մակարդակ

уровень раскрываемости преступлений – հանցագործությունների բացահայտման մակարդակ

уровень террористической угрозы – ահաբեկչության սպառնալիքի աստիճան

уродование – այլանդակում, փչացում

урон – *см. ущерб*

усиление – 1. ուժգնացում, ուժեղացում, 2. ուժավրում, ուժեղացում, 3. *см. СИЛЫ НАРАЩИВАНИЯ*

усиление контрастности или яркости изображения – պատկերի ցայտունության կամ պայծառության ուժեղացում

усиливать – *см. укреплять*

усилитель яркости изображения – պատկերի պայծառության ուժեղարար

условие – պայման

условия безопасности – անվտանգության պայմաններ

условия, в которых блюститель закона имеет право арестовать – պայմաններ, որոնց դեպքում իրավապահը կարող է ձերբակալել

условия эксплуатации – շահագործման պայմաններ

условная исходная точка начала координат – կողորդինատների պայմանական ելքային սկզբնակետ

условная часть – պայմանական զորամաս

условное допущение – պայմանական նախադրույթ

условное обозначение – պայմանական նշագրում

условное обозначение (документа, устройства) – պայմանական անվանում

условные обязательства – պայմանական պարտավորություններ

условный – պայմանական

условный знак – պայմանանշան

усовершенствование – կատարելագործում

усовершенствованная ракета малой дальности класса «воздух–воздух» – «օդ–օդ» դասի փոքր հեռահարությանը կատարելագործված իրթիռ

усовершенствованная ракета средней дальности класса «воздух–воздух» – միջին հեռահարությամբ «օդ–օդ» դասի կատարելագործված հրթիռ

усовершенствованные виды обычных боеприпасов – կատարելագործված տեսակների սովորական զինամթերք

устав – 1. կանոնագիրք, 2. կանոնադրություն

устав внутренней службы – ներքին ծառայության կանոնագիրք, ներքին ծառայության կանոնադրություն

устав гарнизонной и караульной службы – կայազորային և պահակային ծառայության կանոնագիրք

устав гарнизонной службы – կայազորային ծառայության կանոնադրություն

устав караульной службы – պահակային ծառայության կանոնադրություն

уставные нормы – կանոնադրական նորմեր

устанавливать подлинность – իսկությունը պարզել

установившаяся скорость – հաստատված արագություն

установка – 1. կայանք, 2. տեղակայում, 3. կողմնորոշում, 4. կանխադրություն, 5. նախադրում

установка на позицию – տեղակայում դիրքում

установка прицела – նշանոցի նախադրում

установление – հաստատում, սահմանում

установление контактов – սմ. *установление связи*

установление мин в разброску – ականների անկանոն տեղադրում

установление подлинности – իսկության հաստատում, բնագրաբնութիւնային հաստատում

установление связей с общественностью – հասարակայնության հետ կապերի հաստատում

установление связи – կապի հաստատում, շփումների հաստատում

установленная форма одежды – սմ. *обмундирование 1*

установленные финансовые лимиты – սահմանված ֆինանսական լիմիտներ

установленный порядок – սահմանված կարգ

установленный порядок действий – գործողությունների հաստատված կարգ

устный перевод – բանավոր թարգմանություն

устный переводчик – բանավոր թարգմանիչ

устойчивое развитие – կայուն զարգացում

устойчивость – կայունություն

устойчивость тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման կայունություն

устойчивый – կայուն

устранение препятствий – սմ. *разграждение*

устрашение – 1. տարբերում, 2. սմ. *сдерживание 2*

устремленность – սմ. *тенденция*

устроить засаду – դարանակալել, դարան մտնել, դարանել

устройство – 1. սարք, սարքվածք, 2. սմ. *строение 2*

устройство для наземного обслуживания самолета – ինքնաթիռի վրագետնյա սպասարկման համար սարք

устройство для распыления радиологических веществ – սմ. *«грязная»бомба*

устройство, используемое при дозаправке в воздухе – օդային լրալիցքավորման ժամանակ կիրառվող սարք

устройство самонаведения – ինքնուղորդման սարք

устройство селективного опознавания – ընտրողական որոշարկման սարք

уступ – 1. սանդղաշարք, 2. սանդղավանդ
 уступка – զիջում, հրաժարում իրավունքից
 утверждение – 1. սմ. *установление*, 2. սմ. *ратификация*
 утвержденный план – հաստատված պլան
 утес – քարափ, ժայռ
 утечка – 1. հոսակորուստ, 2. սորակորուստ
 утечка информации – տեղեկույթի սորակորուստ
 утечка секретной информации – գաղտնի տեղեկույթի սորակորուստ
 утилизация – օգտահանում
 утилизация белого фосфора – սպիտակ ֆոսֆորի օգտահանում
 утилизация боеприпасов – զինամթերքի օգտահանում
 утилизация военной техники – ռազմական տեխնիկայի օգտահանում
 «утка» – սուտ լուր
 утомление – խոնջություն
 уточнение – ճշգրտում, ճշտում
 уточненная высота – ճշգրտված բարձրություն, գործիքային շտկված բարձրություն
 утрата боеспособности – մարտունակության կորուստ
 утренний осмотр – առավոտյան ստուգատես
 утренняя заря – սմ. *подъем*
 уход – սմ. *отъезд*
 уход в подпрограмму – անցում ենթաօրագիր
 уход от преследования противника – ւրծում հակառակորդի հետապնդումից
 ухудшение видимости на поле боя – մարտադաշտում տեսանելիության վատթարացում
 ухудшение качества изображения – պատկերի որակի վատացում

уцелевший – սմ. *выживший*
 участие во «внутренней обороне» иностранного государства – մասնակցություն օտար պետության «ներքին պաշտպանությանը»
 участник беспорядков – սմ. *бунтовщик*
 участник военного мятежа – սմ. *мятежник*
 участник курсов – սմ. *слушатель курсов*
 участник учений – զորավարժության մասնակից
 участок – 1. սմ. *место*, 2. սմ. *сектор*
 участок выведения – դուրսբերման հատված
 участок главного удара – սմ. *место главного удара*
 участок обороны – պաշտպանության հատված
 участок (полоса) прорыва – ձեռքման գոտի
 участок полосы воздушных подходов – օդային մոտեցումների գոտու հատված, խոչընդոտներից ազատ գոտի
 участок разгона – սմ. *активный участок движения ракеты*
 участок сосредоточения огня – կրակի կենտրոնացման տեղամաս
 участок сосредоточения основных усилий – հիմնական ջանքերի կենտրոնացման հատված
 участок форсирования – գետանցի հատված
 учебная мина – ուսումնական ական, իներտ ական
 учебная подготовка на тактическом уровне – մարտավարական մակարդակով ուսումնական պատրաստում
 учебная подготовка по работе с представителями средств массовой информации – զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների հետ աշխատանքի գծով ուսումնական պատրաստում

учебная полоса препятствий – խոչընդոտների ուսումնական գոտի

учебная стрельба – ուսումնական հրաձգություն

учебная тревога – ուսումնական տագնապ

учебная часть – ուսումնական զորամաս

учебное занятие – ուսումնական պարապմունք

учебное оружие – ուսումնական զենք

учебное подразделение – ուսումնական ստորաբաժանում

учебные военные сборы – ուսումնական ռազմահավաք

учебные сборы запаса в войсках – փախեստազորի զորային ռազմահավաք

учебный боеприпас – *см. холостой боеприпас*

учебный бой – ուսումնական մարտ

учебный выстрел снарядом с инертным снаряжением – իներտ հանդերձանք ունեցող արկով կատարված ուսումնական կրակոց

учебный лагерь новобранцев – նորակոչիկների ուսումնական ճամբար

учебный марш – ուսումնական երթ, երթային պատրաստում

учебный полет – ուսումնական թռիչք

учебный самолет – ուսումնական ինքնաթիռ

учебный центр – ուսումնական կենտրոն

Учебный центр объединенных сил – Միացյալ ուժերի ուսումնական կենտրոն

учебный центр ПРМ – ՉՀԽ ուսումնական կենտրոն

учение – 1. ուսում, 2. ուսմունք, վարդապետություն, 3. *см. учения*

учение без предварительного плана – առանց նախնական պլանի զորավարություն

учение войск одного вида вооруженных сил – զինված ուժերի մի տեսակի զորքերի զորավարություն

учение гражданской обороны – քաղաքացիական պաշտպանության զորավարություն

учение многонациональных сил – բազմազգ ուժերի զորավարություն

учение на картах – զորավարություն քարտեզի վրա

учение объединенных (межвидовых) сил – *см. объединенное (межвидовое) учение*

учение с ограниченными возможностями сторон – կողմերի սահմանափակ հնարավորություններով զորավարություններ

учение служб тыла – թիկունքային ծառայությունների զորավարություն

учения – զորավարություն

учения на картах – քարտեզով զորավարություն

учения по отработке задач мобильности войск – զորքերի շարժունության խնդիրների վերջնամշակման գծով զորավարություն

учения по отработке задач наземного перемещения ядерного оружия – միջուկային զենքի վրագետնյա տեղափոխման խնդիրների վերջնամշակման զորավարություն

учения по отработке задач перевозки ядерного оружия по воздуху – օդով միջուկային զենքի տեղափոխման խնդիրների վերջնամշակման զորավարություն

учет – հաշվառում

учет доз радиоактивного облучения – ռադիոակտիվ ճառագայթահարման բաժնաչափի հաշվառում

учет запасов – պաշարների հաշվառում

учет личного состава – անձնակազմի հաշվառում

учет призывников – զորակոչային հաշվառում, կցագրում զորակոչային տեղամասին

учет условий окружающей среды – շրջակա միջավայրի պայմանների հաշվառում

учитель – ուսուցիչ

учреждение – 1. հիմնում, 2. հիմնարկ
 ущелье – կիրճ
 ущерб – վնաս
 ущерб от ядерного нападения – վնաս միջուկային հարձակումից
 уязвимая позиция – խոցելի դիրք
 уязвимость – խոցելիություն
 уязвимость государства – պետության խոցելիություն
 уязвимость скрытности операций – օպերացիաների ծածուկության խոցելիություն
 уязвимый – խոցելի
 уязвимый район – խոցելի շրջան
 уязвимый с воздуха – օդից խոցելի
 уяснение – պարզորոշում
 уяснение задачи – խնդրի պարզորոշում

Փ

фабрика – ֆաբրիկա
 фабриктор – կեղծիչ
 фабрикация – կեղծում, մոզոնում
 фаза – փուլ
 фаза переброски – տեղափոխման փուլ
 фазовая модуляция – փուլային մոդուլացում
 файл – ֆայլ, նիշք
 «Файтинг Фалькон» – «Ֆայտինգ ֆալկոն»
 фактическая граница – փաստացի սահման
 фактор – գործոն
 фактор внутренней безопасности – ներքին անվտանգության գործոն
 фактор международной безопасности – միջազգային անվտանգության գործոն

фактор национальной безопасности – ազգային անվտանգության գործոն
 фактор неопределенности – անորոշության գործոն
 фактор планирования – պլանավորման գործոն
 фактор региональной безопасности – տարածաշրջանային անվտանգության գործոն
 «Фантом» – «Ֆանտոմ»
 фара поворота – շրջադարձի ցուլալապտեր
 фарватер – նավարկուղի
 фасад – ճակատ
 фашизм – ֆաշիզմ
 фашина – ճեղան
 Федеральное Собрание Российской Федерации – Ռուսաստանի Ղաշնության Ղաշնային ժողով
 фельдмаршал – ֆելդմարշալ
 фиаско – լիակատար ձախողում, ֆիասկո
 фигура – ֆիգուր
 физическая безопасность – ֆիզիկական անվտանգություն
 физическая выучка – ֆիզիկական պատրաստականություն
 физическая готовность – ֆիզիկական պատրաստություն
 физическая защита – ֆիզիկական պաշտպանություն
 физическая подготовка – ֆիզիկական պատրաստում
 физическая подготовленность – ֆիզիկական պատրաստվածություն
 физическая характеристика – ֆիզիկական բնութագիր
 физический – ֆիզիկական
 фиксация – գամում, սևեռում

фиксированное заглушение – հաստված խլացում

фиксированные расходы – հաստված ծախսեր

филиал – մասնաճյուղ, բաժանմունք

фильтр – զտիչ

финансирование – ֆինանսավորում

финансирование по линии программы ПРМ – ֆինանսավորում ՉՀԽ ծրագրով

финансирующее государство – ֆինանսավորող պետություն

финансист-контролер – см. *финансовый контролер*

финансовая аренда – լիզինգ

финансовая отчетность – ֆինանսական հաշվետվողականություն

финансовое обеспечение – ֆինանսական ապահովում

финансовое стимулирование – ֆինանսական խթանում

финансово-хозяйственная деятельность – ֆինանսատնտեսական գործունեություն

финансовый – ֆինանսական

финансовый год – ֆինանսական տարի

финансовый контролер – ֆինանսական վերահսկիչ

финансовый менеджмент – ֆինանսական կառավարում

финансовый регламент – ֆինանսական կանոնակարգ

фитиль – փտորույզ

флаг – см. *знамя*

флагман – см. *командирский корабль*

фланг – զորաթև, թև

фланговая атака – թևային գրոհ

фланговый – 1. զորաթևային, թևային, 2. թեվային

фланговый обход – թևանցում

фланговый огонь – թևային կրակ

фланговый удар – զորաթևային հարված

фланелет – ֆլանելետ

флот – նավատորմ

флотилия – նավատորմիղ

флотские силы морской пехоты – ծովային հետևակի նավատորմային ուժեր

флотский – см. *морской*

флуоресценция – լուսածորում

фляга – տափաշիչ

фокальная плоскость – կիզակետային հարթություն

фокусное расстояние – կիզակետային հեռավորություն

фонарь кабины – ինքնաթիռի խցիկածածկոց

фонд – 1. հիմնադրամ, 2. ֆոնդ

Фонд обороны – Պաշտպանության հիմնադրամ

фонд социального страхования – սոցիալական ապահովագրման ֆոնդ

фонды – см. *фонд*

форма – ձև, տեսք

формализация – ձևարկում

формализация задачи – խնդրի ձևարկում

формализованное текстовое сообщение – ձևարկված տեքստային հաղորդագրություն

формат – ձևաչափ

формат карты – քարտեզի ձևաչափ

формация – ֆորմացիա

формирование – 1. կազմավորում, 2. ձեվավորում

формирование единого мирового пространства – միասնական աշխարհատարածքի ձևավորում

формирование ИК-изображений – см. *тепловидение*

формирование и комплектование части – զորամասի կազմավորում և համալրում

формирование сил – ուժերի կազմավորում

формуляр минного поля – ականադաշտի տեղեկաքարտ	фракт – 1. փոխադրաբեռ, 2. փոխադրավարձ
форсирование – մարտանցում	фрегат – ֆրեգատ
форсирование водной преграды – <i>см. форсирование реки</i>	фронт – ռազմաճակատ, ճակատ
форсирование водной преграды с предварительной подготовкой – ջրային տարածքի հաղթահարում վաղօրոք նախապատրաստմամբ	фронтальная атака – ճակատային գրոհ
форсирование реки – գետի մարտանցում, գետանցում՝ մարտով	фронтальное наступление – ճակատային հարձակում
форсирование с ходу – գետանցում հընթաց	фронтальный – ճակատային
форсированный марш – արագացված երթ	фронтальный огонь – ճակատային կրակ
форт – 1. ամրոցիկ, ֆորտ, 2. բերդամաս	фронт боевых действий – մարտական գործողությունների ճակատ
фортификационное сооружение – ամրություն	фронтовик – ճակատային
фортификационные материалы – ամրաշինական պիտույքներ	фронтовой – ռազմաճակատային, ճակատային
фортификация – ամրաշինություն, պաշտպանական դիրքերի ամրացում	фронтовой истребитель – ռազմաճակատային կործանիչ
фосген – ֆոսգեն	фронтвые войска – ճակատային զորք
фотограмметрическая привязка – լուսանկարչական կապակցում	фронт ударной волны – հարվածային ալիքի ճակատ
фотограмметрия – լուսանկարչափություն	фронт участка высадки – ավիանման հատվածի լայնություն
фотографирование – լուսանկարչություն	фугас – ֆուգաս
фотографирование для выявления замаскированных объектов – ավաքողարկիչ լուսանկարչություն	фугасная мина – ֆուգասային ական
фотографирование экрана локатора – ռադիոտեղորոշիչի էկրանի լուսանկարում	фугасно-осколочная авиационная бомба – <i>см. авиабомба общего назначения</i>
фотокопия карты – քարտեզի լուսապատճեն	фугасный боеприпас – ֆուգասային զինամթերք
фоторазведка – լուսանկարչական հետախուզություն	функциональная специализация государства – պետության գործառնության մասնագիտացում
фотоснимок – լուսանկար	функциональные обязанности – գործառնության պարտականություններ
фотоснимок с легендой – լուսանցազրով լուսանկար, լեգենդով լուսանկար	функциональные обязанности командира на тактическом уровне – հրամանատարի գործառնության պարտականությունները մարտավարական մակարդակով
фракция – 1. խմբակցություն, 2. անջատախումբ	функциональный план – <i>см. частный план</i>
	функционирование – <i>см. работа</i>

фураж – խոտ
 фуражировка - խարամթերում
 фут – ոսնաչափ
 футляр – պատյան
 фузеляж – ֆյուզելաժ

Х

хаки – խակի, կանաչ-շագանակագույն
 халатность – անփութություն
 халатный – անփույթ, անտարբեր
 характер – 1. բնավորություն, 2. բնույթ
 характеристика – 1. բնութագիր, 2. բնութագրիչ
 характеристика маршрута – երթուղու բնութագիր
 характеристическое оснащение – բնութագրական հանդերձանք
 характерная высота волны – ալիքի բնութագրական բարձրություն
 характерная особенность – բնութագրային առանձնահատկություն
 «Харриер» – «Հարիեր»
 хватание – բռնահարում
 хватка – բռնում, բռնելածև
 хвостовая часть – 1. պոչամաս, 2. *см. кор-ма*
 хвостовое оперение – պոչաթև
 «Хейллоу траст» – «Հեյլոու թրաստ»
 «Хеллфайер» – «Հելֆայր»
 химическая атака – քիմիական հարձակում
 химическая, биологическая, радиационная и ядерная защита – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային և միջուկային պաշտպանություն
 химическая, биологическая, радиологическая и ядерная обстановка – քիմիական,

կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային իրադրություն
 химическая, биологическая, радиологическая и ядерная опасность – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վտանգ
 химическая, биологическая, радиологическая и ядерная устойчивость – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային կայունություն
 химическая боеголовка – քիմիական մարտազլխիկ
 химическая война – քիմիական պատերազմ
 химическая и биологическая война – քիմիական և կենսաբանական պատերազմ
 химическая мина – քիմիական ական
 химическая обстановка – քիմիական իրադրություն
 химическая опасность – քիմիական վրտանգ
 химическая разведка – քիմիական հետախուզություն
 химическая реакция – քիմիական ռեակցիա
 химическая часть – քիմիական զորամաս
 химические вещества, применяемые для подавления массовых беспорядков – ոստիկանական նյութեր, զանգվածային անկարգությունների ճնշման համար կիրառվող քիմիական նյութեր
 химические войска – քիմիական զորքեր
 химический агент – *см. химический реактив*
 химический, биологический, радиологический и ядерный щит – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վահան
 химический, биологический, радиологический, ядерный или взрывной инцидент – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական, միջուկային կամ պայթյունային միջադեպ

- химический боеприпас – քիմիական զինամթերք
- химический детонатор мины – ականի քիմիական ճայթիչ
- химический мониторинг – քիմիական մոնիտորինգ
- химический реактив – քիմիական ռեակտիվ
- химический снаряд – քիմիական արկ
- химическое, биологическое, радиологическое или ядерное оружие – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական կամ միջուկային զենք
- химическое оружие – քիմիական զենք
- химическое подразделение – քիմիական ստորաբաժանում
- хирургическая операция – վիրահատություն
- хирургия – վիրաբուժություն
- хитрость – խորամանկություն, հնարք
- хитрый ход – խորամանկ քայլ
- хладагент – см. *охлаждающая жидкость*
- хлорацетофенон – քլորացետոֆենոն, Սի-Էն
- хлорбензальмолонодинитрил – см. *Си-Эс*
- хлористый циан – քլորցիան, ցիանի քլորիդ
- хлорциан – см. *хлористый циан*
- хобот лафета – հրետասայլի կնճիթ
- ходатайствовать – см. *вступаться*
- ходовая часть – ընթացամաս
- ход сообщения – հաղորդակցման խրամուկ
- ходячий раненый – см. *амбулаторный больной*
- хозяйственные работы – զինտնտեսական աշխատանք
- хозяйственный потенциал – см. *экономический потенциал*
- хозяйство – см. *экономика*
- холера – խոլերա, մաղձախտ
- холм – բարձունք
- «холодная война» – «սառը պատերազմ»
- холодное оружие – սառը զենք
- холостой боеприпас – ոչ մարտական զինամթերք, ուսումնական զինամթերք
- холостой выстрел – 1. см. *холостой патрон*, 2. անարկ կրակոց
- холостой заход на цель – см. *тренировочный заход на цель*
- холостой патрон – անզնդակ փամփուշտ
- «Хорнет» – «Հորնետ»
- хорошая физическая форма – լավ ֆիզիկական վիճակ
- хорошее здоровье – լավ առողջություն, առողջ կենսակերպ
- хорошо вооруженный самолет – լավ զինված ինքնաթիռ
- храбрость – քաջություն
- храбрый – քաջ
- храм – см. *церковь 2*
- хранение – պահում
- хранение артиллерии – հրետանու պահում
- хранение навалом – խումբնապահում
- хранилище – см. *вместилище*
- хранилище для бестарного топлива – անոթազուրկ հեղուկ վառելիքի պահոց
- хранящий секреты – գաղտնապահ, վստահելի
- хроническая доза облучения – ճառագայթափարձան քրոնիկական բաժնաչափ
- хронометр – ժամանակաչափ

Ц

ЦБУ – см. *центр боевого управления*

цвет – գույն

цветовая система предупреждения противовоздушной обороны – հակաօդային պաշտպանության նախազգուշացման գույնային համակարգ

целевая аудитория – նպատակային լսարան, թիրախային լսարան

целевое оборудование – ինքնաթիռի նրպատակային սարքավորանք

целевое перцептивное воздействие – նրպատակային ընկալումային ներգործություն

целеопределение – նշանագատում

целеполагание – նպատակադրում

целераспределение – նշանաբաշխում

целеуказание – նշանացուցում

целеуказатель – նշանացուցիչ

цели партнерства – գործընկերության նրպատակներ

цель – 1. նշանակետ, 2. նպատակ, նպատակակետ

«Цель зафиксирована» – «Նշանակետը գրանցված է»

цель национальной безопасности – ազգային անվտանգության նպատակ

цель обмана – խաբեության նպատակ

цель, подлежащая срочному уничтожению – см. *первоочередная цель*

«Цель потеряна» – «Նշանակետը կորած է»

цель учебной подготовки – см. *МИССИЯ учебной подготовки*

цензор – գրաքննիչ

ценность – արժեք, արժեքավորություն

ценный груз – արժեքավոր բեռ

центр – կենտրոն

централизация – կենտրոնացում

централизованная обработка информации – տեղեկույթի կենտրոնացված վերամշակում

централизованное управление – կենտրոնացված կառավարում

центральная аналитическая группа – կենտրոնական վերլուծական խումբ

центральная база данных – տվյալների կենտրոնական շտեմարան

центральная группа планирования (при подготовке учения) – պլանավորման կենտրոնական խումբ

центральная ЭВМ обработки воздушных параметров – օդային պարամետրների մշակման կենտրոնական ԷՀՄ

центральное командование – կենտրոնական հրամանատարություն

Центральное разведывательное управление – Կենտրոնական հետախուզական գործակալություն, ԿՀԳ

центральный пост управления противовоздушной обороной – հակաօդային պաշտպանության կառավարման կենտրոնակետ

центр аэрокосмических операций – օդատիեզերական օպերացիաների կենտրոն

центр боевого управления – մարտական կառավարման կենտրոն

центр ведения операции – օպերացիայի վարման կենտրոն

центр военно-гражданских операций – ռազմա-քաղաքացիական օպերացիաների կենտրոն

центр гуманитарных операций – մարդասիրական օպերացիաների կենտրոն

центр информации о появляющихся целях – նշանակետերի մասին տեղեկույթի կենտրոն

Центр координации движения ВГК ОБС НАТО в Европе – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ԳԳՀ շարժման համադասման կենտրոն

центр координации переброски больных и раненых – հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխման համադասման կենտրոն

Центр координации перевозок ОБС НАТО – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի փոխադրումների համադասման կենտրոն

центр непосредственной авиационной поддержки – անմիջական ավիացիոն աջակցության կենտրոն

центр объединенных авиационных операций – միացյալ ավիացիոն օպերացիաների կենտրոն

центр операций по авиаподдержке – օդային աջակցության օպերացիաների կենտրոն

центр передового опыта – առաջավոր փորձի կենտրոն

центр повышения квалификации офицеров – սպաների որակավորման բարձրացման կենտրոն

Центр подводных исследований НАТО – ՆԱՏՕ-ի ստորջրյա հետազոտությունների կենտրոն

Центр по изучению проблем мира и европейской безопасности – Խաղաղության և եվրոպական անվտանգության պրոբլեմների հետազոտության կենտրոն

центр полетной информации – թռիչքային տեղեկությի կենտրոն

Центр по оружию массового уничтожения (НАТО) – Ջանգվածային խոցման զենքի կենտրոն

центр приема личного состава объединенных сил – միացյալ ուժերի անձնակազմի ընդունման կենտրոն

центр работы с СМИ – ՋԼՄ-ների հետ աշխատանքի կենտրոն

центр радиолокационной сети – ռադիոտեղորոշումային ցանցի կենտրոն

Центр сбора и обработки разведывательной информации оборонного ведомства (США) – Պաշտպանական գերատեսչության հետախուզական տեղեկությի հավաքման ու մշակման կենտրոն

центр связи – կապի կենտրոն

центр тактического авиационного командования – մարտավարական ավիացիոն հրամանատարության կենտրոն

центр тяжести – ծանրության կենտրոն

центр УВД – см. *центр управления воздушным движением*

центр управления авиамедэвакуацией – ավիացիոն բուժտարահանման կառավարման կենտրոն

центр управления батареи – մարտկոցի կառավարման կենտրոն

центр управления воздушным движением – օդային երթևեկության կառավարման կենտրոն, ավիակարգավարման կենտրոն, ՕԵԿ-ի կենտրոն

Центр управления глобальной сетью – Համընդհանուր ցանցի կառավարման կենտրոն

центр управления группой баз – զորակայանների համախմբի կառավարման կենտրոն

центр управления действиями в чрезвычайных ситуациях – արտակարգ իրավիճակում գործողությունների կառավարման կենտրոն

центр управления действиями тактической авиации – մարտավարական ավիացիայի գործողությունների կառավարման կենտրոն

центр управления и оповещения – կառավարման և իրազեկման կենտրոն

центр управления полетами – թռիչքների կառավարման կենտրոն

«Центурион» – «Սենտուրիոն»

СО₂ лазер – см. *инфракрасный углекислый лазер*

цеп – կալսաշղթա

цепная реакция – շղթայական ռեակցիա

цепной танк-тральщик – շղթայակիր ականոսիչ տանկ

цепочка – см. *цель*

цепь – շղթա
 цепь запала – բռնկիչի շղթա
 церемониал – սմ. *ритуал 1*
 церемониальный – արարողական, ծիսական
 церемония – սմ. *обряд*
 церковный – եկեղեցական
 церковь – 1. եկեղեցի, 2. եկեղեցի, տաճար
 цивилиархия – քաղաքացիավարություն
 цикл сбора, обработки и доведения разведывательных данных – սմ. *разведывательный цикл*
 цистерна – սմ. *бак*
 цитадель – միջնաբերդ
 цифра – թվանիշ
 цифровая карта – թվային քարտեզ
 Ци-Эн – սմ. *хлорацетофенон*
 цоколь – հիմք
 ЦРУ – սմ. *Центральное разведывательное управление*

Ч

час «Л» – «L» ժամ
 часовня – մատուռ
 часовой – ժամապահ
 части (подразделения) первого эшелона развертывания – ծավալման առաջին շարակարգի զորամասեր (ստորաբաժանուններ)
 части (учреждения) тылового обеспечения – թիկունքային ապահովման զորամասեր (հիմնարկներ)
 частичная мобилизация – մասնակի զորահավաք
 частичное проникновение – մասնակի ներթափանցում

частично запланированная переброска – մասնակիորեն պլանավորված տեղափոխում
 частная военная компания – մասնավոր ռազմական ընկերություն
 частная мобилизация – տեղական մասշտաբի զորահավաք
 частный план – մասնավոր պլան, գործառնության պլան
 частный сектор – մասնավոր հատված
 частокол – 1. ցցապատ, 2. սմ. *изгородь*
 частота – հաճախականություն
 частота излучения – ճառագայթման հաճախականություն
 частота радионаблюдения – ռադիոդիտման հաճախականություն
 частота сканирования – տեսաժրման հաճախականություն
 частотная модуляция – հաճախականային մոդուլացում
 частотное согласование – հաճախականային համաձայնեցում
 частый огонь – հաճախարձակ կրակ
 часть – 1. սմ. *воинская часть*, 2. մաս, հատված
 часть аэродромного обслуживания – թռիչքադաշտային սպասարկման զորամաս
 часть двойного назначения – երկակի նախանշանակման զորամաս
 часть, предназначенная для доставки ядерного оружия – միջուկային զենքի արբերման համար նախանշանակված զորամաս
 часть, сертифицированная для применения ядерного оружия – միջուկային զենքի օգտագործման համար հաստատագրված զորամաս
 часть сокращенного состава – կրճատ կազմով զորամաս
 часть специального назначения – հատուկ նախանշանակման զորամաս

чека – ճուլվի	член – անդամ
человек – մարդ	член незаконного вооруженного формирования – ոչ օրինական զինված կազմավորման անդամ
человек в бедственном положении – աղետալի վիճակում հայտնված մարդ	член парламента – խորհրդարանի անդամ
человек с ампутированной конечностью – անդամահատված մարդ	член патруля – 1. պարեկի անդամ, 2. ՏՄ. <i>патрульный</i>
человеческий фактор – մարդկային գործոն	член экипажа – անձնակազմի անդամ
черенок – ՏՄ. <i>ручка</i>	член экипажа самолета – օդանավորող, օդանավի անձնակազմի անդամ
череп (как символ смерти) – գանգի պատկեր	«чок» – «չոկ»
черновой план – ՏՄ. <i>примерный план</i>	чрезвычайная ситуация – արտակարգ իրավիճակ
черный порох – սև վառոդ	чрезвычайная ситуация национального масштаба – ազգային մասշտաբի արտակարգ իրավիճակ
черный рынок – սև շուկա	чрезвычайное положение – արտակարգ դրություն
чертеж – գծագիր	чрезвычайное положение для системы гражданской обороны – արտակարգ դրություն քաղաքացիական պաշտպանության համակարգի համար
чертежный – գծագրական	чрезвычайный ядерный риск – արտակարգ միջուկային ռիսկ
чертеж побега – փախուստի գծագիր	чтение фотографии – լուսանկարի ընթերցում
честность – ՏՄ. <i>благородство</i>	чувствительность – ՏՄ. <i>восприимчивость</i>
честь – ՏՄ. <i>достоинство</i>	чувствительный участок – զգայուն տեղամաս
честь мундира – ՏՄ. <i>корпоративный дух</i>	чуждый – օտարոտի, անսովոր
четырёхзвездный генерал – քառաստղանի գեներալ	чужестранец – ՏՄ. <i>иностранец</i>
чехол – 1. ծածկույթ, 2. ՏՄ. <i>кожух</i>	чужой – օտար
чин – ՏՄ. <i>звание</i>	чума – ժանտախտ
численность – թվաքանակ	чучело-обманка – խրտվիլակ
численность людей – մարդկանց թվաքանակ	«Чэлленджер» – «Չելենջեր»
численный состав – քանակական կազմ	
число – թիվ	
число Маха – Մախի թիվ	
чистка местности от мин – ՏՄ. <i>разминирование</i>	
чистка обмундирования – համազգեստի մաքրում	
«чистый» ядерный боеприпас – «մաքուր» միջուկային զինամթերք	

Մ

шаблон – *см. образец*
 шаблон действий – քայլերի ձևանմուշ
 шаблон поддержки принятия решения – որոշումների ընդունմանն աջակցման ձևանմուշ
 шаг – քայլ
 шаг почетного караула – *см. печатный шаг*
 шаг сетки – ցանցի քայլ
 Шанхайская организация по сотрудничеству – Համագործակցության շանհայյան կազմակերպություն, Շանհայի համագործակցության կազմակերպություն
 шанцевать – *см. рыть окоп*
 шанцевый – *см. окопный*
 шанцевый инструмент – խրամատային գործիք
 шар – գունդ
 шар-зонд – *см. воздушный шар*
 шарикоподшипник – գնդառանցքակալ
 шаровой – գնդային
 шасси – ամրաշրջանակ
 шахтная пусковая установка – արձակման հորանային կայանք
 шашка – *см. сабля*
 швартов – ճոպան
 шеврон – հեծանակ
 шеренга – 1. տողան, 2. շարքագիծ
 «Шеридан» – «Շերիդան»
 «Шилка» – «Շիլկա»
 шина – 1. դող, 2. *см. лубок*
 шинель – գրատ, շինել
 ширина фронта – ճակատի լայնություն
 ширма – *см. завеса*
 широкодиапазонное покрытие – լայնատիրույթ պատվածք

широкополосная помеха – *см. заградительная помеха 1*
 шифр – ծածկագիր
 шифровальная техника – գաղտնագրման տեխնիկա
 шифровальное устройство – ծածկագրիչ սարք
 шифровальный материал – գաղտնագրանյութ
 шифрование – գաղտնագրում, ծածկագրում
 шифрование информации – տեղեկույթի գաղտնագրում
 шифрование речи – խոսակցության ծածկագրում
 шифрование сигнала – ազդանշանի գաղտնագրում
 шифровать – *см. зашифровывать (передачу)*
 шифровка – ծածկագիր
 шифротекст – *см. шифровка*
 шкала – սանդղակ
 шквал – փոթորկանք
 школа выживания – գոյապահպանման դպրոց
 школа НАТО – ՆԱՏՕ-ի դպրոց
 школа прапорщиков – ենթասպաների դպրոց
 школа систем связи и информации НАТО – ՆԱՏՕ-ի կապի և տեղեկատվության համակարգերի դպրոց
 шланг – փողրակ, ձկախողովակ
 шлем – սաղավարտ, գլխապան
 шлюпочный якорь – *см. дрег*
 шнур – քուղ
 шовинизм – ազգայնամոլություն
 шок – 1. ցնցակաթված, շոկ, 2. *см. потрясение*

шомпол – հրացանի շամփուր	штатное средство – <i>см. табельное средство</i>
шпага – սուսեր	штатный – հաստիքային
шпион – 1. լրտես, 2. <i>см. секретный агент</i>	штатский – քաղաքացիական, ոչ զինվորական
шпионаж – լրտեսություն	штольня – 1. գետնանցք, 2. հանքուղի
шпионить – լրտեսել	штопор – պտտաէջք
шприц – սրակիչ, ներարկիչ	шторм – փոթորիկ
«Шрайк» – «Շրայկ»	штормовое предупреждение – փոթորկազույժ նախազգուշացում
шрапнель – կոտորակառուծք	штриховка – ստվերագծում, ստվերագրծման մեթոդ
штаб – շտաբ	штурвал – դեկ, դեկանիվ
Штаб Верховного главнокомандующего ОВС НАТО в Европе – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի Քերագույն գլխավոր հրամանատարի շտաբ	штурм – գրոհ
штаб-квартира – կենտրոնակայան	«Штурм» – «Շտուրմ»
штабная культура офицера – սպայի շտաբային բարեկրթություն	штурман – ղեկավար
штабная служба – շտաբային ծառայություն	штурман наведения истребителя – կործանիչի ուղղորդիչ ղեկավար
штабной колледж – շտաբային քոլեջ	штурмовать – <i>см. атаковать</i>
штабной офицер – շտաբային սպա	штурмовая авиация – գրոհային ավիացիա
Штаб по координации военного сотрудничества стран СНГ – ԱՊՀ երկրների ռազմական համագործակցության համադասման շտաբ	штурмовая вертолетная группа – ուղղաթիռների գրոհային խումբ
штаб чрезвычайных ситуаций – արտակարգ իրավիճակի շտաբ	штурмовая полоса – խոչընդոտների գոտի
штандрт – զինադրոշ, դրոշակ	штурмовик – գրոհային ինքնաթիռ
штат – 1. նահանգ, 2. <i>см. постоянный состав</i>	штурмовой – գրոհային
штатив – կալան	штурмовой катер – <i>см. десантно-высадочное средство</i>
штатная численность – հաստիքային թվաքանակ	штурмовой отряд – գրոհաջոկատ, գրոհային ջոկատ
штатная численность личного состава – անձնակազմի հաստիքային թվաքանակ	штык – սվին
штатное расписание министерства обороны – պաշտպանության նախարարության հաստիքացուցակ	штыковая атака – սվինային գրոհ
штатное расписание на период чрезвычайного положения – արտակարգ դրության համար հաստիքացուցակ	штыковая лопата – սվինաձև բահ
	штыревая мина – ցցածողային ական, ձողային պայթուցիչով ական
	шумовая помеха – աղմկային խանգարում

Щ

щелочь – см. *основание*

щелчок – կոճակի արագ սեղմում

щит – վահան

щиток управления – կառավարման վահանակ

Э

эвакуационный транспорт – տարահանումային տրանսպորտ

эвакуация – 1. տարահանում, 2. վտանգի գոտուց դուրսբերում

эвакуация морем – տարահանում ծովով

эвакуация некомбатантов – ոչ կոմբատանտների տարահանում

эвакуация поврежденной техники – վնասված տեխնիկայի տարահանում

эвакуация раненых – վիրավորների տարահանում

эвакуация раненых и больных – վիրավորների և հիվանդների տարահանում

эвакуация техники – տեխնիկայի տարահանում

эвакуация торговых судов из порта – նավահանգստից առևտրանավերի տարահանում

эвакуированное лицо – տարահանված անձ

эвакуированные некомбатанты – տարահանված ոչ կոմբատանտներ

эвакуируемые больные и раненые – բուժտարահանվող հիվանդներ և վիրավորներ

эвальвационное ведомство – արժեքավորող գործակալություն

эвальвация – արժեքավորում

эвальвация и ответная реакция – արժեքավորում և արձագանք

экзамен – քննություն

экипаж – 1. անձնակազմ, 2. նավակազմ, 3. կառք

экипаж аварийной подводной лодки – աղետի ենթարկված սուզանավի անձնակազմ

экипаж летательного аппарата – թռչող ապարատի անձնակազմ, թռիչքային անձնակազմ

экипаж самолета – ինքնաթիռի անձնակազմ

экипаж танка – տանկի անձնակազմ

экипировка – 1. հանդերձում, 2. հանդերձանք

экологическая безопасность – բնապահպանական անվտանգություն

экологическая война – բնախոցիչ պատերազմ, էկոլոգիական պատերազմ

экологическая катастрофа – բնապահպանական աղետ

экологические угрозы здоровью и боеспособности личного состава – անձնակազմի առողջության ու մարտունակության համար բնապահպանական սպառնալիքներ

экономика – տնտեսություն, էկոնոմիկա

экономическая мобилизация – տնտեսական մոբիլիզացիա

экономические интересы – տնտեսական շահ

экономические меры – տնտեսական ձեռնարկում

экономический кризис – տնտեսական ճգնաժամ

экономический потенциал – տնտեսական ներուժ

экономичная скорость – խնայողական արագություն

экономия – խնայում, խնայողություն

экономия за счет роста масштаба производства – см. *экономия от укрупнения производства*

экономия от укрупнения производства – տնտեսում ի հաշիվ արտադրության մասշտաբների մեծացման

экономия сил – ուժի խնայում, ուժի տնտեսում

экран – էկրան

экранирование – էկրանավորում

экспансия – զավթողագործություն

экспедиционная бригада – արշավազորային բրիգադ

экспедиционная бригада морской пехоты (США) – ծովային հետևակի արշավազորային բրիգադ

экспедиционные войска – ռազմարշավային ուժեր, արշավազոր

экспедиционный батальон – արշավազորային գումարտակ

экспедиционный батальон морской пехоты (США) – ծովային հետևակի արշավազորային գումարտակ

экспедиция – 1. արշավ, 2. ռազմարշավ

эксперимент – գիտափորձ

экспертиза – փորձաքննություն

экспертная система – փորձագիտական համակարգ

эксперт по проведению учений – զորավարժության անցկացման գծով փորձագետ

эксплуатационная оценка – 1. շահագործական գնահատում, 2. շահագործական գնահատական

эксплуатационные качества – շահագործական հատկություններ

эксплуатация – շահագործում

эксплуатация и техническое обслуживание – շահագործում և տեխնիկական սպասարկում

экспозиция – լուսավայրում

экспорт – արտահանում

экспорт вооружений – սպառազինությունների արտահանում, զենքի արտահանում

экспорт оружия – см. *экспорт вооружений*

экстерриториальность – արտերկրայնություն

экстракт – см. *ВЫТЯЖКА*

экстремизм – ծայրահեղականություն

экстремум – էքստրեմում

экстренная медицинская помощь – անհապաղ բուժօգնություն

экстренная санитарная обработка – անհապաղ սանիտարական մշակում

электорат – ընտրազանգված

электрическая линия – էլեկտրական գիծ

электрический заряд – էլեկտրական լիցք

электрический разрядник – էլեկտրական պարպիչ

электрическое взрывное устройство – էլեկտրական պայթուցիչ սարք, էլեկտրապայթուցիչ

электровзрыватель – см. *электрическое взрывное устройство*

электролиния – см. *электрическая линия*

электромагнитная бомба – էլեկտրամագնիսական բոմբ

электромагнитная закалка – կոփում էլեկտրամագնիսական ազդեցության նրկատմամբ

электромагнитная обстановка – էլեկտրամագնիսական իրադրություն

электромагнитная пушка – էլեկտրամագնիսական թնդանոթ

электромагнитная совместимость – էլեկտրամագնիսական համատեղելիություն

электромагнитное воздействие – էլեկտրամագնիսական ներգործություն

электромагнитное излучение – էլեկտրամագնիսական ճառագայթում

электромагнитное оружие – էլեկտրամագնիսական զենք

электромагнитное подавление – էլեկտրամագնիսական ճնշում

электромагнитные помехи – էլեկտրամագնիսական խանգարումներ

электромагнитный импульс – էլեկտրամագնիսական իմպուլս, էլեկտրամագնիսական ազդակ

электромагнитный спектр – էլեկտրամագնիսական սպեկտր

электромагнитный способ поиска мин – էլեկտրամագնիսական ականորոնում

электроника – էլեկտրոնիկա

электронная война – էլեկտրոնային պատերազմ

электронная слежка путем анализа электромагнитного излучения в схемах при переходных процессах – էլեկտրոնային հսկում՝ անցումային պրոցեսների ժամանակ սխեմաներում առաջացող էլեկտրամագնիսական ճառագայթման վերլուծությամբ

электронное маскирование – էլեկտրոնային քողարկում

электронное подавление – էլեկտրոնային ճնշում

электронно-оптическая разведка – էլեկտրոնաօպտիկական հետախուզություն

электронно-оптический преобразователь – էլեկտրոնաօպտիկական փոխակերպիչ

электронный – էլեկտրոնային

электронный полигон – էլեկտրոնային զորավարժարան

электрооптика – էլեկտրաօպտիկա

электростанция – էլեկտրակայան

электрошоковое оружие – էլեկտրավնասարեր զենք, էլեկտրացնցակաթվածային զենք

элемент – տարր

элемент (деталь) на графике, изображении – գրաֆիկի, լուսանկարի կամ պատկերի տարր

элемент набора – *см. единица набора*

элемент необезвреживаемости – ապաշեզոքարար տարր, ապավնասագերծելիության տարր

элемент рельефа – ռելիեֆի տարր, տեղական առարկա

элерон – էլերոն

элита – 1. ընտրախավ, 2. վերնախավ

эмбарго – էմբարգո, բեռնարգելանք

эмблема – խորհրդանիշ

эмиссия – 1. առաքում, արտաստրում, 2. թողարկում

«ЭМЭкс-40» – «ԷՄԷքս-40»

эндемический – տեղային

эндемия – տեղաճարակ

эндемическое заболевание – *см. эндемия*

энергетическая безопасность – էներգետիկ անվտանգություն

энергетический материал – էներգիական նյութ

«Энергия-Буран» – «Էներգիա-Բուրան»

эпидемия – համաճարակ

эпицентр – էպիկենտրոն

эполет – ուսապանակ

эскадра – էսկադրա, նավախումբ

эскадренный миноносец – էսկադրային ականակիր

эскадрилья – էսկադրիլյա

эскадрилья аэродромного обслуживания – թռիչքադաշտի սպասարկման էսկադրիլյա

эскадрон – հեծելավաշտ

эскалация – 1. աճում, 2. ծավալում

эскалация агрессии – ագրեսիայի ծավալում

эскалация войны – պատերազմի ուժգնացում, պատերազմի թեժացում

эскарп – գառիվերակ, լեփ	эффект – էֆեկտ
эскиз – էսքիզ, նախանկար	эффективно – արդյունավետորեն
эскорт – 1. ուղեկցորդ, 2. ուղեկցուրդ, 3. պահպանախումբ	эффективность – արդյունավետություն
эскорт истребителей – կործանիչների պահպանախումբ	эффективность затрат – ծախսերի արդյունավետություն – արժեք չափանիշ
эсминец – սմ. <i>эскадренный миноносец</i>	эффективность расходов бюджета – բյուջեական միջոցների ծախսման արդյունավետություն
эстакада – 1. ուղանցույց, 2. ցցաթումբ	эффективный огонь противника – հակառակորդի արդյունավետ կրակ, հակառակորդի ազդու կրակ
эталон – չափանմուշ	эхо – արձագանք
этап – 1. հանգրվան, 2. փուլ	эхолокация – ձայնային տեղորոշում
этап медицинской эвакуации – 1. բուժօտարահանման փուլ, 2. բուժօտարահանման հանգրվան	эхолот – ձայնախորաչափ
этапный лагерь – գորահանգրվանային ձամբար	эхо-сигнал от земной поверхности – արձագանք-ազդանշան
этап планирования – պլանավորման փուլ	эхо-сигнал от местных предметов – տեղի առարկաներից անդրադարձած ազդանշան
этап учения – գորավարժության փուլ	эшелон – 1. շարակարգ, 2. էջելոն (գնացք)
этническая безопасность – էթնիկական անվտանգություն	эшелон атаки – հարձակման շարակարգ
этническая группа – էթնիկ խումբ	эшелонирование – շարակարգում
этническая нестабильность – էթնիկական անկայունություն	эшелонирование запасов – պաշարների շարակարգում
этническая обособленность – էթնիկական առանձնություն	эшелонированная атака – շարակարգված հարձակում
этническая политология – սմ. <i>ЭТНОПОЛИТОЛОГИЯ</i>	эшелонированная оборона – խոր պաշտպանություն, շարակարգված պաշտպանություն
этническая чистка – էթնիկական զտում	эшелонированное планирование – շարակարգված պլանավորում
этнические интересы – էթնիկական շահ	эшелон обеспечения – ապահովման շարակարգ
этнический – 1. էթնիկ, 2. էթնիկական	эшелон перехода – անցման շարակարգ
этническое насилие – էթնիկական բռնություն	эшелон полета – թռիչքի շարակարգ
этнополитический конфликт – էթնոքաղաքական հակամարտություն	
этнополитология – էթնոքաղաքագիտություն	
этнофрагментация – էթնոհատվածայնացում	

յ

յոգ – հարավ

Южное полушарие – Հարավային կիսագունդ

южный – հարավային

Южный полярный круг – Հարավային բևեռաշրջան

ЮНДКП – *см. Программа ООН по международному контролю над наркотиками и предупреждению преступности*

«Юнион Джек» – «Յունիոն Ջեկ»

юридическая граница – իրավաբանական սահման

юридический советник – խորհրդատու իրավաբան

юрисдикция – իրավագործություն

юстировка – *см. наладка*

յ

явная и непосредственная опасность – բացահայտ և անմիջական վտանգ

«Ягуар» – «Ջագուար»

яд – թույն, թունավոր նյութ

ядовитое вещество – *см. яд*

ядерная безопасность – միջուկային անվտանգություն

ядерная боеголовка – միջուկային մարտազինակ

ядерная война – միջուկային պատերազմ, ատոմային պատերազմ

ядерная держава – միջուկային տերություն

ядерная мощь – միջուկային հզորություն

ядерная подлодка – ատոմային սուզանավ

ядерная программа – միջուկային ծրագիր

ядерная реакция – միջուկային ռեակցիա

ядерная энергия – միջուկային էներգիա

ядерное излучение – միջուկային ճառագայթում

ядерное облако – միջուկային ամպ, սնկածն ամպ

ядерное оружие – միջուկային զենք, ատոմային զենք

ядерное оружие с минимальным уровнем индуцируемой радиоактивности – նվազագույն մակարդակով հարուցվող ռադիոակտիվությամբ միջուկային զենք

ядерное оружие с повышенным образованием радиоактивных осадков – ինտենսիվ ռադիոակտիվ տեղումներ առաջացնող միջուկային զենք

ядерное разоружение – միջուկային զինաթափում

ядерное сдерживание – միջուկային սաստում, միջուկային զսպում

ядерные испытания – միջուկային փորձարկումներ

ядерные отходы – միջուկային թափոններ

ядерные стратегические авиационные силы – միջուկային ավիացիոն ռազմավարական ուժեր

ядерный – միջուկային

ядерный, биологический и химический – միջուկային, կենսաբանական և քիմիական

ядерный взрыв на низкой высоте – միջուկային պայթյուն ցածր բարձրությամբ

ядерный инцидент – միջուկային միջադեպ

ядерный котел – *см. ядерный реактор*

ядерный реактор – միջուկային ռեակտոր, միջուկային խառնարան, միջուկային կաթսա

ядерный столб – միջուկային սյուն

ядовитый – *см. токсический*

ядро – 1. գունդ, 2. միջուկ, 3. ռմբագունդ

якорная мина – խարսխաական

якорная мина заданного углубления – տառանական ական

якорная стоянка – խարսխակայան

якорная стоянка для сбора судов – նավահավաքման համար խարսխակայան

якорь – 1. խարիսխ, 2. սուզարեռ, ակա-նախարիսխ

ячейка террористов – տհաբեկիչների բջիջ

ячейный окоп – см. *стрелковая ячейка*

ящик – արկղ

ящик с боеприпасами – см. *зарядный ящик*

**ENGLISH – ARMENIAN
DICTIONARY**

**ԱՆԳԼԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ**

Editors: A. SARGSYAN, L. GALSTYAN

Խմբագիրներ՝ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ, Լ. ԳԱԼՍՏՅԱՆ

A	B	C	D	E	F
G	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R
S	T	U	V	W	X
Y	Z				

A

- abac scale – ցանցային նոնդրամ
- abandon – 1. լքել, 2. չավարտել, կիսատ թողնել
- abandoned – see *deserted 1*
- abatis – ծառափակոց
- abeam – տրավերդ
- aberration – խտտորում
- able rating – see *sailor 1*
- able seaman – առաջին կարգի նավաստի
- ablution – 1. լվացում, 2. (*pl.*) սանիտարա-կենցաղային հարմարություններ
- abode – see *accommodation 1*
- A-bomb – see *atomic bomb*
- “About turn!” – «Հետ դա՛րձ»
- above-ground target – վերգետնյա նշանակետ
- above-ground tracking station – հետևման վերգետնյա կայան
- above-water – վերջրյա
- above-water goal – վերջրյա նշանակետ
- “Abrams” – «Աբրամս»
- abreast – 1. մեկ շարքով, կողք կողքի, 2. Կողք կողի
- absence without leave – զորամասի ինքական լքում, ինքնական բացակայում զորամասից
- absent – 1. բացակա, 2. see *absent without leave*
- absent vote – հեռակա քվեարկություն
- absent without leave – զորամասն ինքնական լքած
- absolute filter – բացարձակ գտիչ
- absolute height – բարձրաթռչունություն
- absolute majority – բացարձակ մեծամասնություն
- absolute monarchy – բացարձակ միապետություն, բացարձակապետություն
- absolute pretension – բացարձակապաշտական հավակնություն
- absolutism – 1. բացարձակապաշտություն, 2. see *absolute monarchy*
- absorbed dose – կլանված բաժնաչափ
- abuse of human rights – see *violation of human rights*
- accelerated promotion – զինվորական կոչման վաղաժամկետ շնորհում
- acceleration error – արագացման սխալ
- acceptability – 1. ընդունելիություն, 2. թույլատրելիություն
- acceptable – ընդունելի
- acceptable damage – ընդունելի վնաս
- acceptable product – ընդունելի ապրանք, ընդունելի արտադրանք
- acceptance trial – see *approval test*
- access – 1. մուտք, մուտքի թույլտվություն, 2. see *approach 1*, 3. թույլտվություն
- access point – ստուգիչ-անցագրային կետ
- access to classified information – զաղտնի տեղեկույթից օգտվելու իրավունք
- accident – 1. վթար, 2. դժբախտ պատահար, 3. պատահականություն, 4. see *breakdown 7*
- accidental – պատահական
- accidental discharge – see *negligent discharge 2*
- acclimatization – կլիմայավարժեցում, օդընտելացում
- accommodation – 1. կացարան, 2. կացարանի տրամադրում, զորքի բնակավորում, 3. հարմարում, 4. հաշտեցում
- accompaniment – ուղեկցում
- accompanying supplies – տրված պաշարներ
- accomplice – հանցակից, մեղսակից
- accomplishment – see *implementation 1*
- account – see *bill 2*
- accountability – հաշվետվողականություն, ենթապատասխանատվություն
- accounting treatment – հաշվառման կարգ
- accounting unit – հաշվարկային միավոր

accouterments – 1. զինահանդերձանք, զինավառություն, 2. անձնական զինահանդերձանք, անձնական զինավառություն

ACCS – see *Automated Command and Control System*

accumulation – see *cumulation*

accuracy of fire – 1. կրակոցների կիսովածություն, 2. հրաձգության ճշգրտություն

accusation – մեղադրանք

ACE – 1. see *Allied Command Europe NATO*, 2. see *armored combat earthmover*

ACE Mobility Coordination Center – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ԳԳՀ շարժման համադասման կենտրոն

ACE RES – see *ACE Resources Division*

ACE Resources Division – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ԳԳՀ նյութական և մարդկային ռեսուրսների վարչություն

ACFL – see *agreed cease-fire line*

acetate – 1. ացետատ, քացախաթթվի աղ, 2. ացետատային մոմաթուղթ

achievement – նվաճում, ձեռքբերում

acknowledgement – 1. ճանաչում, 2. ընդունում, տեղեկացում ստացման մասին

acknowledgement signal – ընդունումը հաստատող ազդանշան

ACLANT – see *Allied Command Atlantic NATO*

aclinic line – see *magnetic equator*

ACMI – see *air combat maneuvering and instrumentation*

acoustic circuit – ակուստիկ շղթա, ձայնային շղթա

acoustic intelligence – ակուստիկ հետախուզություն, ձայնային հետախուզություն

acoustic mine – ակուստիկ ական, ձայնային ական

acoustic minehunting – ակուստիկ ականի որոնում, ձայնային ականի որոնում

acoustic warfare – 1. ակուստիկական միջոցների մարտական կիրառում, 2. պայքար ակուստիկական միջոցների դեմ

acoustic warfare countermeasures – ակուստիկական ճնշում, ակուստիկական միջոցներին հակազդեցության ձեռնարկումներ

ACR – see *aircraft control room*

acquire – 1. ձեռք բերել, 2. see *aim 5*

acquired immunodeficiency syndrome – ձեռքբերովի իմունային անբավարարության համախտանիշ

acquisition – 1. ձեռքբերում, 2. հայտնաբերում

acquisition and cross-servicing agreement – համաձայնագիր մատակարարումների և փոխադարձ սպասարկումների մասին

acquisition logistics – թիկունքային ապահովման գնումային հարցեր

acquisition practice – գնումների պրակտիկա

act – 1. գործողություն, 2. ակտ, 3. արարք, վարմունք, 4. որոշում, 5. see *operate 4*

action – 1. see *act 1, 2*, քայլ, ձեռնարկում, 3. see *fight 1*

actionable intelligence – անմիջական օգտագործման հետախուզական տվյալներ

action information center – see *combat information center*

action phase – մարտական փուլ

action plan – գործողությունների պլան

action radius – see *range 2*

action station – մարտական պահակակետ

“Action stations!” – «Մարտի», «Ջբաղեցնել տեղերը», «Ջբաղեցնել մարտական դիրքերը»

activation – 1. ակտիվացում, 2. ռադիոակտիվացում, 3. զորամասի կազմավորում և համալրում, 4. ներառում մարտական կազմում, 5. շահագործման հանձնում, գործարկում, 6. մոբիլիզացիոն ծավալում, զորահավաքային ծավալում

activation detector – ռադիոակտիվության դետեկտոր, ռադիոակտիվության հայտնաբերիչ

active – 1. see *proactive*, 2. գործող

active air defense – ակտիվ հակաօդային պաշտպանություն, (*հնգ.*) ավիազենիթային պաշտպանություն

active communications satellite – կապի գործող արբանյակ

active defense – ակտիվ պաշտպանություն

active duty – իսկական զինվորական ծառայություն

active duty for training – պահեստագործի գորային ռազմահավաք

active electronic protective measures – ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության միջոցներ

active homing guidance – ակտիվ ինքնուղորդում

active list – իսկական զինվորական ծառայության մեջ գտնվող սպաների ցուցակ

active material – ակտիվ նյութ

active mine – ակտիվ ական

active public information policy – ակտիվ հանրային տեղեկատվական քաղաքականություն

active service – see *active duty*

active status – 1. ակտիվ կարգավիճակ, 2. աշխատունակ վիճակ

active track – դիտվող նշանակետ, դիտվող ծրագիծ

activist – ակտիվիստ

activity – 1. գործունեություն, ակտիվություն, 2. գործողությունների համախումբ

activity-based costing – 1. ինքնարժեքի, ծախսերի հաշվարկում ըստ գործունեության տեսակների, 2. հաշվարկման տարբերակված համակարգ

act of mercy – բարեգութ արարք

act of munity – ռազմական խռովություն

actuate – 1. գործարկել, 2. դրդել, խթանել

actuator – 1. շարժաբեր, 2. see *solenoid*

acute radiation dose – ճառագայթման վտանգավոր բաժնաչափ

acute radiation syndrome – սուր ճառագայթային համախտանիշ

“ADAMS” – see *Allied Deployment and Movement System*

adamsite – ադամսիտ

adapt – 1. հարմարվել, 2. փոփոխել, հարմարեցնել

adaptation – 1. հարմարեցում, 2. հարմարում

adaptive planning – ադապտիվ պլանավորում, հարմարական պլանավորում

ADC – see *aide-de-camp*

add – ավելացնել, գումարել

Additional Protocol (1977) to the Geneva Conventions of 1949 – 1949 թ. ժնկյան կոնվենցիաների Լրացուցիչ արձանագրություն (1977 թ.)

additive – 1. հավելում, 2. հավելանյութ

adequacy – բավարարության չափանիշ, համապատասխանության չափանիշ

ad hoc – 1. տվյալ դեպքի համար, տվյալ նպատակի համար (ստեղծված), ժամանակավոր, 2. ի դեպ, 3. չպլանավորված

Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping – խաղաղապահության ասպարեզում համագործակցության գծով հատուկ խումբ

ad hoc movement – չպլանավորված շարժում

ad hoc reinforcement force package – լրաուժի առանձնահատուկ կազմ

Ad Hoc Working Group on Small Arms and Light Weapons and Main Action – Հրաձգային զենքի, թեթև սպառազինության և ականների դեմ պայքարի գծով հատուկ աշխատանքային խումբ (ՆԱՍՕ)

adjustable wrench – բացովի դարձակ

adjusted fire – 1. ճշգրիտ կրակ, դիպուկ կրակ, 2. նշանավորված կրակ

adjustment – 1. see *adaptation*, 2. կարգավորում, 3. see *alignment 1*, 4. see *adjustment of fire 1*, 5. հարմարադրում, 6. see *correction 1*, 7. ճշգրտում, ճշտում

adjustment of fire – 1. կրակի շտկում, 2. նշանափործում

adjutant – see *aide-de-camp*

Adjutant-General – գեներալ-ադյուտանտ

administration – 1. see *governance*, 2. վարչություն, տնօրինություն, 3. վարչակազմ, 4. վարչատնտեսական մաս, 5. վարչաթիկունքային գործունեություն, 6. վարչատնտեսական գործունեություն, 7. գործերի կառավարչություն

administrative – 1. վարչական, 2. see *rear 2*

administrative capacity – 1. վարչաթիկունքային ներուժ, 2. վարչատնտեսական հնարավորություններ, 3. վարչական իրավունակություն

administrative chain of command – վարչական ենթակայության կարգ

administrative contracting officer – վարչատնտեսական ծառայության պայմանագրերի գծով սպա

administrative control – 1. վարչաթիկունքային կառավարում, 2. կատարման ստուգում

administrative document – վարչակազմակերպական փաստաթուղթ

administrative law – վարչական իրավունք

administrative legislation – վարչական օրենսդրություն

administrative loading – տարածաօպտիմալ բեռնում

administrative movement – 1. թիկունքային փոխադրումներ, 2. վարչական զորքերի տեղափոխում

administrative order – 1. վարչաթիկունքային հրաման, 2. կատարողական հրաման

administrative plan – վարչաթիկունքային պլան

administrative task – վարչական խնդիր

administrative troops – վարչական զորքեր

admiral – ծովակալ

Admiral of the Fleet – Նավատորմի ծովակալ

admiralty – 1. ծովակալություն, 2. ռազմա-ծովային նախարարություն, ծովակալություն

admission – 1. նուտքի թույլտվություն, 2. ներթողում, 3. ընդունելություն (ուսումնական հաստատություն)

advance – 1. see *progress*, 2. առաջխաղացում, 3. see *attack 1*, 4. see *forward*, 5. see *progressive*

advance account – կանխավճարային հաշիվ

advanced aerodrome – առաջադիր թռիչքադաշտ

advanced base – առաջադիր զորակայան

advanced command post – առաջադիր հրամանատարական կետ

advanced distributed learning – առաջավոր հեռավարական ուսուցում, առաջավոր հեռահար ուսուցում

advanced echelon – առաջադիր շարակարգ

advanced fleet anchorage – նավատորմի առաջադիր խարսխակայան

advanced guard – առաջավոր ջոկատ

advanced medium-range air-to-air missile – «օդ-օդ» դասի միջին հեռահարությամբ կատարելագործված հրթիռ

advanced operations base – ապահովման առաջադիր բազա

advance party – առաջավոր երթային պահպանաջոկատ

advanced short-range air-to-air missile – «օդ-օդ» դասի փոքր հեռահարությամբ կատարելագործված հրթիռ

advance guard – see *advanced guard*

advancement of troops – զորքի առաջաքաշում

advance to contact – մերձեցում հակառակորդին

adversarial system – նրցակցության սկզբունք

adversary – 1. հակառակորդ, 2. նրցակից, ախյոյան

adversary template – հակառակորդի՝
օպերացիայի նախընտրած մեթոդների
վրա հիմնված մոդել

adverse – 1. վնասակար, 2. անբարենպաստ,
3. հանդիպակաց

advice – խորհուրդ

advise – 1. խորհուրդ տալ, 2. տեղեկաց-
նել, ծանուցել

advisor – խորհրդական

advisory area – ստուգողական-տեղեկա-
տվական գոտի

AEO – see *air engineering officer*

aerial – 1. see *aviation air*, 2. see *aviation*
2, 3. ավեհավաք, 4. ավեցիր

aerial bomb – ավիացիոն ռումբ, ավիա-
ռումբ

aerial bombardment – օդային ռմբակո-
ծություն, ավիացիոն ռմբակոծություն,
ավիառմբակոծություն

aerial bomb dropping – ավիառումբի վայր-
նետում

aerial observation point – օդադիտման
կետ

aerial photography – 1. see *air survey*
photography 2. օդալուսանկարում

aerial pickets – օդային պաշտպանական
ջոկատ

aerial port – օդանավակայան

aerial port of debarkation – բեռնաթափման
օդանավակայան

aerial port of embarkation – բեռնման օդա-
նավակայան

aerial port squadron – թռիչքադաշտի
սպասարկման էսկադրիլյա

aerial reconnaissance – օդային հետախու-
զություն, օդային հետախուզում

aerial target – օդային նշանակետ

aerial torpedo – օդային տորպեդ

aerodrome – 1. թռիչքադաշտ, անրոդրոմ,
2. թռիչքարան, անրոդրոմ

aerodrome damage repair – թռիչքադաշ-
տային վերականգնողական աշխատանք

aerodrome traffic – թռիչքադաշտային
երթևեկություն

aerodynamic force – անրոդինամիկական
ուժ

aerodynamic missile – անրոդինամիկ
հրթիռ

aerodynamics – անրոդինամիկա

aeromedical evacuation – ավիացիոն բուժ-
տարահանում, ավիաբուժտարահանում

aeromedical evacuation control center –
ավիացիոն բուժտարահանման կառա-
վարման կենտրոն

aeromedical evacuation control team –
ավիացիոն բուժտարահանման կառա-
վարման խումբ

aeromedical evacuation coordinating officer
– ավիացիոն բուժտարահանումը համա-
կարգող սպա

aeromedical evacuation operations officer –
ավիացիոն բուժտարահանման օպերա-
ցիաների ղեկավար

aeromedical evacuation system – օդային
ճանապարհով բուժտարահանման հա-
մակարգ

aeromedical evacuation unit – ավիաբուժ-
տարահանման ստորաբաժանում

aeronautical chart – ավիաուղեվարական
քարտեզ

aeronautical information overprint – ավիա-
ցիոն տեղեկույթի տպվածք

aeronautical topographic chart – ավիա-
ուղեվարական տեղագրական քարտեզ

aeronavigation – օդաուղեվարություն

aeropause – անրոպաուզա

aerophotography – see *aerial photography*

aeroplane – see *airplane*

aerosol – անրոզոլ

aerospace defense – օդատիեզերական
պաշտպանություն

Aerospace Defense Forces – օդատիեզերական պաշտպանության զորքեր

aerospace forces – օդատիեզերական ուժեր

aerostatics – օդանավորություն

AEW & C – see *airborne early warning and control*

affair – գործ

affirmative – 1. դրական, 2. ճշգրիտ

affordability – գնային առումով մատչելիություն

after-action review – 1. զորավարժության վերլուծություն, 2. խնդրի կատարման արդյունքների քննարկում

afterburning – 1. այրում ռեակտիվ ծայրափողակում, 2. տևական այրում, այրում հապաղմամբ

after-effect phase – հետազդեցության շրջան

after-flight inspection – հետթռիչքային զննում

AFV – see *armored fighting vehicle*

age limit for military service – զինվորական ծառայության տարիքային սահմանափակում, զինվորական ծառայությունում գտնվելու սահմանային տարիք

agency – 1. պետական մարմին, 2. see *institution 2*

agent – 1. գործակալ, 2. վստահված անձ, 3. քիմիական ռեակտիվ, 4. ազդանյութ

Agent Orange – see *defoliant*

agent provocateur – սադրիչ

aggression – ագրեսիա

aggressive – ագրեսիվ

aggressive action – ագրեսիվ գործողություն

aggressive delay – հարձակողական զսպիչ գործողություններ

aggressiveness in defense – պաշտպանության ակտիվություն

aggressor – ագրեսոր

aggressor forces – see *opposing forces*

AGM – see *air-to-ground missile*

agonic line – զրոյական մագնիսական հակման գիծ

agreed air support requirements – ավիացիոն աջակցությանը ներկայացվող համաձայնեցված պահանջներ

agreed cease-fire line – հրադադարի համաձայնեցված գիծ

agreed point – փոխպայմանավորված կետ, փոխպայմանավորված կողմնորոշիչ

agreement – 1. համաձայնություն, 2. համաձայնագիր

AH-64 – see *“Apache”*

AHG – see *Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping*

aid – 1. օգնություն, 2. օժանդակություն, 3. նպաստ

aide-de-camp – համհարգ

aide-mémoire – see *memorandum*

AIDS – see *acquired immunodeficiency syndrome*

aid worker – օգնություն տրամադրող կազմակերպության աշխատող

aileron – էլերոն

aim – 1. նպատակ, նպատակակետ, մտադրություն, 2. նշանակետ, 3. նշանառություն, նշանառում, 4. նշանառման գիծ, 5. նշան բռնել, նշանաբռնել, 6. ձգտել, նպատակ ունենալ

aiming – 1. see *aim 3*, 2. see *guidance*

aiming mark – see *aimpoint*

aiming navigation system – ուղղորդիչ-ուղեվարական համակարգ

aimpoint – նշանառման կետ

air – 1. օդ, 2. օդային, 3. see *aviation 2*

air and missile defense – հակաօդային և հակահրթիռային պաշտպանություն

air and space expeditionary task force – օդատիեզերական ռազմարշավային կորպուս

air and space operations center – օդատիեզերական օպերացիաների կենտրոն

Air Armaments Section – ռազմատեխնիկական բաժին

air assault – see *air attack*

air assault division – օդագրոհային դիվիզիա, ՕԳԴ

air assault force – օդագրոհային ուժեր

air assault infantry – օդաչարժուկային հետևակ

air assault operation – օդագրոհային օպերացիա

air attack – օդային հարձակում, ավիացիոն գրոհ

air base – ավիացիոն զորակայան, ավիագորակայան

airborne – 1. օդով տեղափոխելի, 2. գետնից կտրված, օդում գտնվող, 3. օդադեսանտային, իջազորային

airborne alert – մարտական հերթապահություն օդում

airborne assault – օդադեսանտային գրոհ

airborne assault vehicle – մարտական դեսանտային մեքենա

airborne command post – կառավարման օդային կետ, օդային հրամանատարական կետ

airborne division – օդադեսանտային դիվիզիա, ՕԴԴ, իջազորային դիվիզիա

airborne early warning – վաղ հայտնաբերում կողային միջոցներով

airborne early warning and control – օդային հեռավոր հայտնաբերում և կառավարում

airborne equipment – կողային սարքավորանք

airborne forces – 1. օդադեսանտային զորքեր, օդադեսանտային ուժեր, 2. իջազոր, օդային դեսանտ

airborne interception equipment – կալման կողային ռադիոտեղորոշումային համակարգ

airborne mission coordinator – օդադեսանտային օպերացիաների համադասող

airborne objective area – զորեջքի շրջան

airborne operation – օդադեսանտային օպերացիա, զորեջքային օպերացիա

airborne pathfinder team – իջազորի ուղղորդման զինախումբ

airborne troops – see *airborne forces 1*

air-breathing missile – օդառեակտիվ հրթիռ, օդառեակտիվ արկ

airburst – օդային պայթյուն

air burst – պայթում օդում

air cargo – ավիաբեռ

air cartographic camera – ավիացիոն քարտեզագրական տեսախցիկ

air cartographic photography – ավիացիոն քարտեզագրական լուսանկարչություն

air cavalry – օդաչարժուկային զորքեր

air chief marshal – ավիացիայի գլխավոր մարշալ

Air Combat Command – ավիացիոն մարտական հրամանատարություն

air combat maneuvering and instrumentation – օդային մարտի զորաչարժ և զործիքակազմ

Air Command and Control System – օդային հրամանատարության և կառավարման համակարգ

air commodore – ավիացիայի կոմոդոր

air component – օդային բաղադրատարր

air component coordination element – օդային բաղադրատարրի համադասող խումբ

air control – 1. ավիակարգավարում, 2. ավիակարգավարման ծառայություն

air controller – ավիակարգավար

air-cooled – օդային սառեցմամբ

air corridor – օդային միջանցք

air cover – ավիացիոն ծածկապաշտպանություն

aircraft – 1. թռչող ապարատ, օդանավ, 2. see *aviation 1*

aircraft arresting barrier – թռիչքադաշտային արգելակիչ սարք

- aircraft arresting cable – ավիաավարտիչի ճոպան, օդային արգելակիչ ճոպան
- aircraft arresting gear – ավիականգնեցուցիչ, ավիաավարտիչ
- aircraft arresting hook – օդային արգելակիչի կեռ, արգելակիչ կեռ
- aircraft arresting wire – see *aircraft arresting cable*
- aircraft captain – see *aircraft commander*
- aircraft-capable ship – see *aircraft carrier*
- aircraft carrier – ավիակիր
- aircraft-carrying heavy cruiser – ծանր ավիակիր հածանավ
- aircraft climb corridor – ամբարձամիջանցք
- aircraft commander – օդանավի հրամանատար
- aircraft control room – ավիակարգավարման կետ
- aircraft control unit – ավիացիոն կարգավարման գործանաս
- aircraft convoy – see *aircraft escort*
- aircraft cross-servicing – թռչող ապարատների փոխադարձ սպասարկում
- aircraft dispersal area – թռչող ապարատների տարաբաշխման գոտի
- aircraft escort – ավիացիոն ուղեկցում
- aircraft flat pallet – ինքնաթիռի հարթ տակնոց
- aircraft ground support equipment – ինքնաթիռի վրազետնյա սպասարկման սարք
- aircraft guide – see *aircraft marshaller*
- aircraft handover – ինքնաթիռի կառավարման փոխանցում
- aircraft inspection – ինքնաթիռի ստուգազննում
- aircraftman – ավիացիայի շարքային
- aircraft marshaller – թռիչքադաշտային ազդանշանորդ
- aircraft mission equipment – ինքնաթիռի նպատակային սարքավորանք
- aircraft modification – ինքնաթիռի փոփոխակում
- aircraft picketing – see *aircraft tie-down*
- aircraft piracy – see *air piracy*
- aircraft replenishing – օդանավի լրավիցքավորում
- aircraft scrambling – ինքնաթիռի վերասլացք
- aircraft servicing – օդանավի սպասարկում
- aircraft armament – ավիացիոն սպառազինություն
- aircraft store – օդանավի կախոց
- aircraft tie-down – օդանավի ամրակապում
- aircraft transient servicing – see *aircraft cross-servicing*
- aircraft vectoring – ուղղութավորում
- aircraft warning – see *air raid alert*
- aircrew – ինքնաթիռի անձնակազմ
- air cushion vehicle – օդային բարձով ապարատ, օդաբարձով փոխադրամիջոց
- air data computer – see *central air data computer*
- air defense – հակաօդային պաշտպանություն
- air defense action area – ՀՕՊ-ի միջոցների անսահմանափակ գործողության գոտի
- Air Defense and Airspace Management Directorate – Հակաօդային պաշտպանության և օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպման տնօրինություն
- air defense area – հակաօդային պաշտպանության գոտի
- air defense artillery – հակաօդային պաշտպանության հրետանի, (*hug.*) զենիթային հրետանի
- air defense battle – հակաօդային մարտ
- air defense command – հակաօդային պաշտպանության հրամանատարություն
- air defense commander – հակաօդային պաշտպանության հրամանատար

air defense control post – հակաօդային պաշտպանության կառավարման կենտրոնակետ

air defense early warning – see *early warning*

Air Defense Forces – հակաօդային պաշտպանության զորքեր

air defense ground environment – see *air defense ground infrastructure*

air defense ground infrastructure – հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա միջոցների ցանց, հակաօդային պաշտպանության վրագետնյա ենթակառուցվածք

air defense identification zone – հակաօդային պաշտպանության նույնականացման գոտի

air defense region – հակաօդային պաշտպանության շրջան

air defense section – հակաօդային պաշտպանության բաժին

air defense sector – հակաօդային պաշտպանության հատված

air defense ship – հակաօդային պաշտպանության նավ

air defense troops – see *Air Defense Forces*

air defense warning condition – հակաօդային պաշտպանության նախազգուշացման գունային համակարգ

air defense zone – see *air defense area*

air domain – օդային տարածություն

air draught – նավի վերջրյա բարձրություն

air drop – իջեցում պարաշյուտով

airdrop – վայրնետք

airdrop platform – իջահարթակ

air echelon – 1. օդային շարակարգ, 2. թռիչքային շարակարգ

air engineering officer – օդանավի ինժեներ, թռիչքային ինժեներ

air evacuation – ավիատարահանում

airfield – see *aerodrome 1*

airfield network – թռիչքարանների ցանց

airfield service – ինժեներաթռիչքադաշտային ծառայություն, թռիչքադաշտային ծառայություն

airfield support – ինժեներաթռիչքադաշտային ապահովում

airfield technical service – 1. թռիչքադաշտային-տեխնիկական սպասարկում, 2. օդատեխնիկական ապահովում

airfield technical support – թռիչքադաշտային-տեխնիկական ապահովում

air fleet – օդային նավատորմ

Air Force – 1. ռազմաօդային ուժեր, 2. օդային բանակ

air force attaché – ռազմաօդային կցորդ

air force intelligence – ռազմաօդային հետախուզություն

Air Force special operations component – հատուկ օպերացիաներում միացյալ ուժերի ռազմաօդային բաղադրատարր

Air Force special operations detachment – հատուկ օպերացիաների ավիաջոկատ

Air Force special operations forces – ռազմաօդային ուժերի հատուկ օպերացիաների ուժեր

air force tactical command – 1. ռազմաօդային ուժերի մարտավարական հրամանատարություն, 2. բրիգադ (ռազմաօդային ուժերի)

airframe – ինքնաթիռի կմախք

air freighting – ավիաբեռնավողխադրումներ

air-ground operations system – օդացամաքային օպերացիաների համակարգ

air-ground surveillance capability – վրագետնյա իրադրության օդային դիտման համակարգ

air grouping – ավիացիոն խմբավորում

airhead – իջազորի ռազմահեննադաշտ

airhead line – զորէջքի հենադաշտի սահման

air intake – 1. see *air supply 2*, 2. օդառիչ

- air interception – օդային նշանակետի որսում
- air intercept missile – see *air-to-air missile*
- air interdiction – մարտական գործողությունների շրջանի շրջապատնեշում օդից
- airland – see *airdrop*
- air-land battle – օդացամաքային մարտ, օդավրագետնյա մարտ
- air landed – օդավայրէջքային
- air land operation – 1. օդացամաքային օպերացիա, 2. օդավայրէջքային օպերացիա
- air-land task force – օդացամաքային շարժունակ խմբավորում
- air lane – see *air route*
- air-launched anti-radiation missile – օդային բազավորմամբ հակաճառագայթումային հրթիռ
- air liaison officer – կապորդ սպա-օդաչու
- airlift – օդային կամուրջ
- airlift capability – օդային փոխադրամիջոցի բեռնունակություն
- airlift control team – օդային փոխադրումները վերահսկող խումբ
- airlift mission commander – ավիատրանսպորտային ստորաբաժանման հրամանատար
- airlift requirement – օդային փոխադրամիջոցների պահանջումք
- air logistic support operation – թիկունքային ապահովման օդային օպերացիա
- airman – 1. օդանավորդ, օդանավի անձնակազմի անդամ, 2. ավիատոր, ռազմա-օդային ուժերի ծառայող, 3. ԱՄՆ-ի ռազմաօդային ուժերում կրտսեր ենթասպայական կոչում
- airman first class – օդաչու
- air marshal – 1. see *Marshal of the Air Force*, 2. օդային մարշալ, թռիչքային մարշալ
- airmiss – see *near miss*
- air mission – օդային մարտական առաջադրանք
- airmobile – 1. օդաշարժուն, օդաշարժունակ, 2. օդով փոխադրվող
- airmobile forces – օդաշարժունակ ուժեր
- airmobile operation – օդաշարժուն օպերացիա
- air mobility – օդաշարժունություն
- Air Mobility Command – օդային տեղափոխումների հրամանատարություն
- air mobility liaison officer – օդային տեղափոխումների գծով կապորդ սպա
- air movement – օդային տեղափոխում, տեղափոխում օդով
- air movement officer – օդային փոխադրումների գծով սպա
- air movement table – օդային փոխադրումների չվացուցակ
- air observer – օդային դիտորդ
- air officer commanding – ավիացիոն զորամասի հրամանատար
- air operation – օդային օպերացիա
- air photograph – օդալուսանկար
- air photographic reconnaissance – օդալուսանկարչական հետախուզություն
- air picket – օդային դետր
- air piracy – օդահենություն
- airplane – ինքնաթիռ
- air plot – 1. օդագծապատկեր, ընթացիկ օդային իրադրության գծապատկեր, 2. օդադեսանտային օբյեկտների ընթացիկ տեղադիրքի որոշման համար նախատեսված ցուցասարք
- air policing – օդային տարածքի պարեկում
- airport – օդանավակայան
- air-portable – օդով փոխադրելի
- airport security – օդանավակայանի անվտանգության ապահովում
- air position – տեղադրություն օդային տարածությունում

air priorities committee – ուղևորների և բեռների առաջնահերթությունները որոշող հանձնաժողով

air raid – ավիացիոն հարված, օդային ասպատակում

air raid alert – օդային տազնապ

air reconnaissance – see *aerial reconnaissance*

air refueling – լրավիցքավորում օդում

air refueling control point – օդում լրավիցքավորման ստուգողական կետ

air refueling control team – օդում լրավիցքավորման վերահսկիչ խումբ

air refueling control time – օդում լրավիցքավորման որոշված ժամանակ

air refueling initiation point – օդում լրավիցքավորման սկզբնակետ

air route – 1. ավիագիծ, 2. օդային երթուղի

air safety – թռիչքների անվտանգություն

air-sea rescue – ծովում փրկում ավիացիայով

air sentry – օդադիտորդ

airship – see *dirigible*

air situation – օդային իրադրություն

air smuggling event – օդային նաքսանենգության դեպք

air sovereignty – օդային տարածքի նկատմամբ ինքնիշխանություն

air sovereignty mission – see *air sovereignty*

airspace – 1. օդային տարածք, 2. see *clearance 3*

airspace control – օդային տարածքի օգտագործման վերահսկում

airspace control area – օպերացիայի շրջանը վրածածկող օդային տարածք

airspace control authority – օդային տարածքի վերահսկման համար պատասխանատու հրամանատար

airspace control boundary – օդային տարածքի վերահսկման սահման

airspace control order – 1. օդային տարածքի վերահսկման հրաման, 2. թռիչքների կատարման կարգ

airspace control plan – օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպման պլան

airspace control procedures – օդային տարածքի օգտագործման և վերահսկման ընթացակարգ

airspace control sector – օդային տարածքի վերահսկման բաժին

airspace control system – օդային տարածքի վերահսկման համակարգ

airspace coordinating measures – օդային տարածքի արդյունավետ օգտագործման միջոցառումներ

airspace coordination area – ավիացիայի գործողությունների համադասման գոտի, ավիացիայի թռիչքների համադասման շրջան

airspace management – օդային տարածքի օգտագործման կազմակերպում

airspace protection – օդային տարածքի պահպանում

airspace reservation – արգելված օդային տարածք

airspace restrictions – օդային տարածքի սահմանափակումներ

airspace warning area – օդային տարածքի վտանգավոր հատված

air staging unit – թռիչքադաշտային սպասարկման զորամաս

air standing patrol – օդաարգելափակում

air station – 1. see *aerodrome 2*, 2. օդալուսանկարման կետ

air strike – 1. օդային հարված, հարված օդից

airstrip – 1. բնահողային թռիչքադաշտ, 2. վերթիռավայրէջքային հրապարակ

air superiority – 1. գերազանցություն օդում, 2. գերակշռում օդային ուժերում

air supply – 1. օդի մատուցում, 2. օդի ներհոսում, օդի առհոսում, 3. մատակարարում օդուղով, մատակարարում օդային ճանապարհով

- air support – ավիաաջակցություն, օդային աջակցություն
- air support coordination section – օդային աջակցության համադասման բաժին
- air support operations center – օդային աջակցության օպերացիաների կենտրոն
- air support request – օդային աջակցության խնդրանք
- air supremacy – տիրապետություն օդում
- air surface zone – ավիացիայի և նավատորմի փոխգործության գոտի
- air surveillance – օդային դիտում, օդադիտում
- air surveillance officer – օդային դիտման ծառայության սպա
- air survey photography – օդալուսանկարչություն
- air target tracking – օդային նշանակետի ուղեդիտում
- air task force – օդային շարակարգ
- air tasking order – կարգադրություն ավիացիայի խնդիրների մասին
- air task operations center – թռիչքային առաջադրանքների օպերատիվ վարչություն
- air technician – ավիատեխնիկ
- air terminal – ավիակայարան
- airtight – օդանթափանց, հերմետիկ
- air-to-air missile – «օդ-օդ» դասի հրթիռ
- air-to-air refueling – see *air refueling*
- air-to-ground missile – «օդ-երկիր» դասի հրթիռ
- air-to-surface missile – see *air-to-ground missile*
- air traffic – օդային տրանսպորտի երթևեկություն
- air traffic control center – օդային երթևեկության կառավարման կենտրոն
- air traffic control clearance – կարգավարական թույլտվություն
- air traffic controller – see *air controller*
- air traffic control section – օդային երթևեկության կառավարման բաժին
- air traffic control service – օդային երթևեկության կառավարման ծառայություն
- air traffic control tower – հրամանատարակարգավարական կետ
- air transport – օդային փոխադրումներ, ավիափոխադրումներ
- air transportable unit – ավիափոխադրելի կայանք
- air transport allocations board – օդային տրանսպորտի բաշխման մարմին
- air transported force – see *air transported troops*
- air transported troops – օդով տեղափոխվող զորք
- air transport operations – օդային տրանսպորտի օպերացիաներ
- air trooping – զորքի ավիատեղափոխում երկրի սահմաններից դուրս
- air warfare – օդային պատերազմ
- airway – օդաուղեգիծ, ավիաուղեգիծ
- airwoman – 1. ռազմաօդային ուժերում կրտսեր սերժանտական կոչում ունեցող ծառայող կին, 2. կին օդաչու
- airworthy – թռիչքի պիտանի
- AK-47 – see “*Kalashnikov*”
- aktionsfreiheit – see *room for maneuver*
- “Alamo” – «Ալամո» (միջին հեռահարության խորհրդային «օդ-օդ» դասի հրթիռ)
- alarm – 1. see *alert 1, 2, 3*, 2. see *battle alarm*, 3. շփոթություն, խուճապ, 4. տագնապ հայտարարել, 5. ահազանգել, զգուշացնել
- ALARM – see *air-launched antiradiation missile*
- alarmed – տագնապած, անհանգստացած
- alert – 1. տագնապ, 2. see *battle alarm*, 3. օդային տագնապ, 4. տագնապի ազդանշան, 5. զորքը բերել մարտական պատրաստության, 6. զգոն

alert force – հերթապահ ստորաբաժանում
 alerting service – վթարային իրազեկման ծառայություն

alert order – տագնապի հրաման

alias – 1. see *nickname*, 2. see *pseudonym*

alien – 1. see *foreigner*, 2. հերձվածող, 3. see *foreign* 1, 3, 4. օտարոտի, անսովոր, 5. ոչ երկրային, այլնոլորակային, տիեզերական

alienation – օտարում

alighting area – 1. վայրէջքի տեղ, 2. ջրէջքի տեղ

alighting on water – ջրէջք

alignment – 1. կարգաբերում, համալարում, ճշտադրում, 2. հավասարեցում, գծայնացում, 3. շարքագիծ, 4. ուղղահայում մի քանի կետով, 5. ուղեգծանիշ

all-angle fire – շրջանաձև կրակակոծում

all-arms training – համազորային պատրաստում

all-arms training subject – համազորային պատրաստման առարկա

all-around fire – see *all-angle fire*

allegiance – 1. հավատարմություն, նվիրվածություն, 2. կողմնակցություն

all-fleet training – համանավաստորմային պատրաստում

alliance – 1. միություն, 2. դաշինք, 3. զինակցություն

alliance operation – 1. ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի օպերացիա, 2. դաշնակցային օպերացիա

allied – 1. դաշնակցային, 2. see *coalition* 1, 3. միութենական

Allied Command Atlantic NATO – Ատլանտիկայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի զերագույն գլխավոր հրամանատարություն

Allied commander – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի հրամանատար

Allied Command Europe NATO – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի զերագույն հրամանատարություն

Allied Command Operations – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի օպերացիաների հրամանատարություն

Allied Command Transformation – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կերպափոխման հրամանատարություն

Allied Deployment and Movement System – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ծավալման և փոխադրումների ապահովման համակարգ, Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տեղափոխումների և տեղաշարժերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ, «ԱՂԱՄՍ» ԿԱՀ

Allied joint operation – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա, ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի միացյալ (միջտեսակային) օպերացիա

Allied Movement Coordination Center – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի փոխադրումների համադասման կենտրոն

Allied Press Information Center – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի տեղեկատվության կենտրոն

Allied Publication – ՆԱՏՕ-ի հրատարակություն

Allied Rapid Reaction Corps – ՆԱՏՕ-ի արագ արձագանքման կորպուս

Allied Tactical Air Force – ՆԱՏՕ-ի մարտավարական ռազմաօդային ուժեր

allied troops – see *friendly forces* 2

allocation – 1. ուժերի և միջոցների բաշխում, 2. ավիացիոն միջոցների վերաբերյալ կարգազրություն, 3. կարգագիր, 4. հատկացում, տրամադրում, 5. see *distribution* 10

allocation request – սահմանափակ միջոցների հատկացման պահանջագիր

allotment – 1. ֆոնդերի բաշխում, 2. հատկացում (բյուջեից), 4. վճարում ըստ դրամական բավարարման վկայականի, 5. առաջադրանքի ժամանակավոր վերաբաշխում

allowable load – թույլատրելի բեռնվածություն

allowance – 1. see *permission*, 2. բավարարում, 3. դրամական նպաստ, 4. մթերաբաժին, 5. see *correction* 2, 6. թույլտվածք

- all purpose sight – համապիտանի նշանոց
- all-round defense – շրջանաձև պաշտպանություն
- all-source intelligence – համառեսուրսային հետախուզություն
- all-terrain vehicle – ամենագնաց ավտոմեքենա, մեծ անցունակությամբ ավտոմեքենա
- all weather air defense fighter – հակաօդային պաշտպանության ամենեղանակյա կործանիչ
- ally – դաշնակից
- alternate – 1. այլընտրանքային, 2. փոփոխական, 3. հերթագայական, 4. see *stocking*
- alternate aerodrome – պահեստային օդանավակայան
- alternate bounds – անցում պահեստային բնագծի
- alternate command post – պահեստային հրամանատարական կետ
- alternate traversing fire – ճակատով արհեստական ցրմամբ հրաձգություն
- alternate water terminal – փոխբեռնման պահեստային ծովային բազա
- alternative – այլընտրանք
- alternative civilian service – այլընտրանքային քաղաքացիական ծառայություն
- alternative community service – see *alternative civilian service*
- alternative service – այլընտրանքային ծառայություն
- alternative turbine fuel – այլընտրանքային գազատուրբինային վառելիք
- altimeter – բարձրաչափ
- altimetry – բարձրաչափություն
- altitude – 1. բարձրություն ծովի մակերևույթից, բացարձակ բարձրություն, 2. բարձրությամբ
- altitude acclimatization – հարմարում լեռնաբերձ կլիմային
- altitude chamber – ճնշախուց
- altitude datum – բարձրության տվիչ
- altitude delay – բարձրության հապաղում
- altitude hole – բարձրության խոռոչ
- altitude tint – see *hypsometric tinting*
- altitudinal – see *altitude 2*
- ambassador – դեսպան
- ambulance – 1. սանիտարական փոխադրամիջոց, 2. շտապօգնության մեքենա, 3. see *field hospital*, 4. բուժսանիտարական մաս
- ambush – 1. դարանագործություն, 2. դարանակալ, 3. դարանակալել, դարան մտնել
- ambush patrol – see *ambush 2*
- AMCC – see *ACE Mobility Coordination Center*
- amendment – ուղղում, շտկում
- American – ամերիկյան
- American Legion – Ամերիկյան լեգեոն
- ammunition – զինամթերք
- ammunition allowance – մարտավրակազմ
- ammunition and provision delivery – զինամթերքի և պարենի առբերում
- ammunition and toxic material open space – պայթուցիկ զինամթերքի և թունավոր նյութերի բաց պահոց
- ammunition box – see *ammunition stowage rack*
- ammunition compound – զինամթերքի պահեստ
- ammunition controlled supply rate – զինամթերքով մատակարարման վերահսկվող նորմ
- ammunition control point – զինամթերքի վերահսկողության կետ
- ammunition defusing – զինամթերքի վնասազերծում

ammunition dump – զինամթերքի ժամանակավոր (դաշտային) պահեստ

ammunition lot – զինամթերքի խմբաքանակ

ammunition point – մարտական սնուցման կետ

ammunition pouch – զինամթերքի պայուսակ

ammunition state – զորամասի կամ ստորաբաժանման ունեցած զինամթերքի քանակություն

ammunition storage – see *ammunition compound*

ammunition stowage rack – մարտաշարվածք

ammunition supply – մարտասնուցում

ammunition supply point – see *ammunition point*

ammunition technical officer – զինամթերքի վնասագերծման գծով տեխնիկ

amnesty – համաներում

amortization – see *depreciation*

amphibian – 1. ամֆիբիա, 2. ափհանիչ միջոց

amphibious – 1. դեսանտային, 2. ափհանիչ, ծովադեսանտային

amphibious assault – դեսանտային հարձակում

amphibious assault area – see *landing area 1*

amphibious assault force – ափհանվող զորք, ծովային դեսանտ, ծովային դեսանտագրոհային ուժեր

amphibious assault ship (multipurpose) – ափհանիչ նավ

amphibious breaching – դեսանտային ճեղքում

amphibious chart – ափհանման քարտեզ

amphibious command ship – կառավարման ափհանիչ նավ

amphibious control group – ափհանման կառավարման խումբ

amphibious demonstration – ափհանման ցուցադրում

amphibious force – ծովային դեսանտային ուժեր, դեսանտային ցամաքածովային ուժեր

amphibious group – ծովային դեսանտի ափհանման կառավարման խումբ

amphibious lift – ծովային դեսանտի տեղափոխում

amphibious objective area – ծովացամաքային ուժերով պահպանման շրջան

amphibious operation – ափհանման օպերացիա

amphibious planning – ափհանման օպերացիայի պլանավորում

amphibious reconnaissance – ծովադեսանտային հետախուզում

amphibious shipping – ափհանիչ նավեր

amphibious squadron – ափհանիչ նավերի ջոկատ

amphibious task force – ծովադեսանտային օպերատիվ խումբ

amphibious vehicle – ավտոմեքենա ամֆիբիա, լողունակ ամենազնաց ավտոմեքենա

amphibious vehicle employment plan – ափհանման միջոցների օգտագործման պլան

amphibious withdrawal – տարահանում ծովով

amplification – see *intensification*

amplification coefficient – ուժեղացման գործակից

amplifying report – see *contact report*

amplitude – 1. լայնույթ, 2. լայնության

amplitude modulation, AM – լայնության մոդուլացում

amputation – անդամահատություն

amputee – անդամահատված մարդ

AMRAAM – see *advanced medium-range air-to-air missile*

- AMX-40 – «ԷՄԷքս-40»
- analog – նմանակ
- analogization – նմանակում
- analysis – վերլուծություն
- analysis staff – see *central analysis team*
- anarchy – 1. անիշխանություն, անարխիա, 2. անտերնչություն
- anchor – 1. խարխիս, 2. see *sinker 2*, 3. խարսխել
- anchorage – խարսխակայան
- ancient régime – հին վարչակարգ, դարևապարձ կարգեր
- ancillary facilities – արտադրության օժանդակ սարքավորանք
- andocracy – հայրիշխանություն
- angary – անգարիա
- angle – անկյուն
- angle of attack – գրոհի անկյուն
- angle of convergence – 1. զուգամիտման անկյուն, 2. համատեղման անկյուն
- angle of depression – 1. իջեցման անկյուն, 2. հակման անկյուն, իջեցման անկյուն, 3. էջքի անկյուն, 4. զետնահայեցության անկյուն, 5. ցածրացման անկյուն, 6. նշանակետի տեղի բացասական անկյուն
- angle of dive – խոյահարման անկյուն
- angle of elevation – see *elevation 4*
- angle of jump – արտաթռիչքի անկյուն
- angle of safety – անվտանգության անկյուն
- angle of site – նշանակետի տեղադրության անկյուն
- angle of view – 1. տեսանելիության անկյուն, տեսանկյուն, 2. դիտման անկյուն, դիտանկյուն, 3. տեսածրման անկյուն
- angle T – նշանակետին կից անկյուն
- angular velocity – անկյունային արագություն
- animal – կենդանի
- annex – 1. կցաշինություն, 2. բռնակցել, 3. *appendix 1*, 4. կցում
- annexation – բռնակցում
- annihilation – 1. անհիլացիա, 2. *destruction 2*
- annihilation weapon – անհիլացիոն զենք
- annotate – 1. մեկնաբանել, համառոտագրել
- annotated print – լուսանցագրով լուսանկար, լեգենդով լուսանկար
- annotation – համառոտագրություն
- annual screening – ամենամյա ստուգում
- annual training – ամենամյա վերապատրաստում
- answer – see *reply 1*
- Antarctic Circle – Հարավային բևեռաշրջան
- antenna – 1. ավեհավաք, 2. ավեցիր
- antenna mine – ավեհավաքային ական, հաճախականամակածական պայթուցիչով ական
- anthrax – սիբիրյան խոց
- anthropogenic disaster – see *technogenic catastrophe*
- antiaircraft – հակաօդային, զենիթային
- antiaircraft artillery – see *air defense artillery*
- antiaircraft cannon system – զենիթային հրետանային համալիր
- antiaircraft machinegun – զենիթային զնդացիր
- antiaircraft machine gun installation – զենիթային զնդացրային կայանք
- antiaircraft missile – զենիթային հրթիռ
- antiaircraft missile system – see *air defense missile system*
- antiaircraft missile system reaction time – ՁՀՀ գործառման ժամանակը, ՁՀՀ աշխատանքային ժամանակը
- antiaircraft operations center – հակաօդային պաշտպանության օպերատիվ կենտրոն
- antiaircraft self-propelled mount – զենիթային ինքնագնաց կայանք

antiair warfare – ռազմածովային նավատորմի ուժերի հակաօդային պաշտպանություն

antiambush drill – հակադարանային գործողություն

antiarmor – see *antitank*

antiarmor helicopter – see *antitank helicopter*

antiballistic missile – see *interceptor 2*

anticolonialism – հակազաղութատիրություն

anticountermining device – ապավնասագերծելիության տարր

anticrop agent – հակաբուսական ազդանյութ

anticrop operation – հակաբուսական օպերացիա

antidote – հակաթույն

antifreeze compound – հակասառիչ

antihail artillery – հակակարկտային հրետանի

antihandling device – ապաչեզոքարար սարք

antilandings defense – հակադեսանտային պաշտպանություն

antimilitarism – հակառազմամոլություն

antimissile defense – see *missile defense*

antimissile missile – 1. see *interceptor 2*, 2. հակահրթիռային

antipersonnel mine – հակահետևակային ական

anti-radar missile – հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ

antiship missile – հականավային հրթիռ

antisubmarine action – հակասուզանավային օպերացիա

antisubmarine barrier – հակասուզանավային պատնեշ

antisubmarine minefield – հակասուզանավային ականադաշտ

antisubmarine patrol – հակասուզանավային պարեկություն

antisubmarine screen – հակասուզանավային պահպանություն, հակասուզանավային պատվար

antisubmarine warfare – պայքար սուզանավերի դեմ, հակասուզանավային պաշտպանություն

antisubmarine warfare forces – հակասուզանավային պաշտպանության ուժեր

antisurface air operation – օդային օպերացիա ընդդեմ հակառակորդի վրագետնյա ուժերի

antisweeper mine – հակաուռկանապարկային ական

antisubmarine – հակասուզանավային

antitank – հակատանկային

antitank artillery – հակատանկային հրետանի

antitank ditch – հակատանկային խրամ

antitank grenade-launcher – հակատանկային նռնականետ

antitank guided missile – հակատանկային կառավարվող հրթիռ

antitank guided weapon – հակատանկային կառավարվող զենք

antitank gun – հակատանկային թնդանոթ

antitank hedgehog – ոզնակ

antitank helicopter – հակատանկային ուղղաթիռ

antitank mine – հակատանկային ական

antitank platoon – հակատանկային դասակ

antitank reserve – հակատանկային ռեզերվ

antitank rifle – հակատանկային հրացան

antitank weapons – հակատանկային սպառազինություն

antiterrorism – հակաահաբեկչություն

antivehicle land mine – հակափոխադրամիջոցային ական

- anti-war – հակապատերազմական, հակառազմական
- Apache – «Ապաչ»
- APC – see *armored personnel carrier*
- APDS – see *armor-piercing discarding-sabot*
- Aphid – «Վիմպել»
- apparatchic – ապարատորդ, ապարատչիկ
- apparatus – ապարատ
- apparent horizon – տեսանելի հորիզոն
- apparent precession – թվացյալ կոնապտույտ
- appeal – կոչ
- appearance – 1. արտաքին, 2. արտաքին տեսք, 2. ի հայտ գալը, երևան գալը
- appendix – 1. հավելված, 2. ելուստ (օդապարիկի)
- application – 1. դիմում, խնդրագիր, 2. կիրառություն, 3. կիրառում
- application of force – see *use of force*
- applied learning – կիրառական ուսուցում
- appoint – նշանակել, պաշտոնի կարգել
- appointment – 1. նշանակում, կարգում, 2. see *post* 3, 3. գործնական հանդիպում, 4. նշանակում պաշտոնի
- apportionment – ուժերի և միջոցների բաշխում (պլանավորման ժամանակ)
- appreciation – 1. գնահատում, արժեքավորում, 2. գնահատանք, բարձր գնահատական
- appreciation of the situation – see *estimate of the situation*
- approach – 1. մոտեցում, մերձեցում, 2. մոտեցում, վերաբերմունք, 3. see *landing approach*, 4. թռիչքամոտեցում, 5. see *avenue of approach*
- approach corridor – թռիչքադաշտին մոտենալու միջանցք, մուտքային միջանցք
- approach end of runway – թռիչքուղու մոտակա ծայրը
- approach lights – մոտեցման լույսեր
- approach march – մոտեցման ռազմերթ
- approach sequence – վայրէջքամուտի հերթականություն
- approach time – վայրէջքամուտի ժամանակը
- approval – see *agreement 1*
- approval test – ընդունման փորձարկում
- apron – օդանավակայարանի կառամատույց
- arc – 1. աղեղ, 2. Վոլտյան աղեղ
- “Archer” – «Արչեր»
- arc of fire – կրակակոծման հատված
- Arctic Circle – Հյուսիսային բևեռաշրջան
- arctic warfare – մարտական գործողություններ արկտիկական պայմաններում
- area – 1. շրջան, 2. մարզ, 3. see *sphere 2*, 4. մակերես, 5. see *zone 1*, 6. see *region 1*
- area bombing – see *carpet bombing*
- area clearance – ականագերծման գոտի
- area control center – 1. շրջանային կարգավարական կետ, 2. օդային շարժման կառավարման հատվածի կարգավարական կետ
- area damage control – շրջանում պաշտպանական միջոցառումներ և փրկարարավերականգնողական աշխատանքներ
- area interdiction operation – 1. շրջանի մեկուսացում, շրջանի շրջափակման օպերացիա, 2. հակառակորդի գործողությունների մեկուսականիտում
- area of deployment – 1. ծավալման գոտի, ծավալման շրջան, 2. տեղաբաշխման վայր
- area of influence – մարտական ներգործության գոտի
- area of intelligence responsibility – հետախուզական պատասխանատվության գոտի

area of interest – առանձնակի կարևորության գոտի, հատուկ նշանակության գոտի

area of operations – մարտական գործողությունների գոտի

area of responsibility – պատասխանատվության գոտի

area of separation – ուժերի տարանջատման գոտի, հակամարտող կողմերի տարանջատման գոտի

area reconnaissance – տեղագնություն

area weapon – մակերեսով հարված հասցնող զենք

arena – 1. ասպարեզ, 2. պատերազմի թատերաբեմ, ռազմաբեմ

arena of international cooperation – միջազգային համագործակցության ասպարեզ

aristocracy – ազնվապետություն

ARM – see *anti-radar missile*

armament – 1. սպառազինում, 2. սպառազինություն, 3. see *weapon*, 4. see *ammunition*

armament and military equipment – see *weapons and military equipment*

armaments cooperation – ռազմատեխնիկական համագործակցություն, համագործակցություն սպառազինությունների բնագավառում

armaments factory – սպառազինության գործարան

armaments modernization – սպառազինության արդիականացում

armaments planning – պլանավորում սպառազինությունների բնագավառում, սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի գնումների պլանավորում

Armaments Planning, Programs and Policy Directorate – սպառազինության բնագավառում պլանավորման, ծրագրերի և քաղաքականության վարչություն

armed – 1. զինված, սպառազինված, զինյալ, 2. հրաձգությամբ պատրաստ, 3. պայթեցմանը պատրաստ

armed conflict – զինված հակամարտություն

arms adjustment – see *setting-up of the weapon*

arms control – սպառազինությունների վերահսկում

armed defense – զինված պաշտպանություն

armed forces – զինված ուժեր, ՋՈՒ

armed forces (of a nation) – բանակ

armed forces civilian – զինված ուժերի քաղաքացիական անձնակազմի անձ

armed forces development concept – զինված ուժերի շինարարության հայեցակարգ

armed forces manning system – զինված ուժերի համալրման համակարգ

armed forces reserve – զինված ուժերի պահեստազոր

armed formation – զինված կազմավորում

armed gang – 1. զինված ավազակախումբ, 2. զինյալ խումբ, բանդակազմավորում

armed helicopter – մարտական ուղղաթիռ

armed insurrection – զինված ապստամբություն

armed intervention – զինված ինտերվենցիա

armed mine – լարված ական

Armed Forces modernization – զինված ուժերի արդիականացում

armed neutrality – զինված չեզոքություն

armed provocation – զինված սադրանք

arms race – սպառազինությունների մրցավազք

armed reconnaissance – մարտական հետախուզություն

armed service – զինված ուժերի տեսակ

Armed Service Staff – see *main staff*

armed sweep – սպասող փռվածք

Armenian composite brigade – Հայկական հավաքական բրիգադ

Armenian army corps – Հայկական բանակային կորպուս

arming – 1. see *armament* 1, 2. զարկանի քաշում

arming pin – պահպանաճուլկի, պահպանիչ ճուլկի

armistice – զինադադար

armor – 1. զրահ, 2. զրահատանկային տեխնիկա, զրահատեխնիկա, 3. զրահատանկային զորքեր, տանկային զորքեր, 4. զրահապատել, զրահավորել

armor active protection – զրահատեխնիկայի ակտիվ պաշտպանություն

armor dynamic protection – զրահատեխնիկայի դինամիկական պաշտպանություն

armoring – զրահապատում

armor burning-through – զրահի հրածակում

armored equipment – զրահահանդերձանք

armored vehicle fleet – զրահատեխնիկայի հավաքակազմ

armored – 1. զրահավոր, զրահապատ, 2. զրահատանկային, 3. զրահատանկային սպառազինություն

armored battalion – see *tank battalion*

armored bridgelayer – զրահապատ կամըրջատեղադրիչ

armored car – զրահապատ ավտոմեքենա, զրահամեքենա

armored cavalry – թեթև զրահավոր (հետախուզական) զորամաս

armored combat earthmover – մարտական զրահապատ հողավոր մեքենա

armored fighting vehicle – զրահապատ մարտական մեքենա

armored infantry – զրահամեքենայացված հետևակ

armored infantry battalion – զրահամեքենայացված հետևակի գումարտակ

armored personnel carrier – զրահավորախառնիչ

armored reconnaissance vehicle – մարտական հետախուզական մեքենա, ՄՀՄ

armored recovery vehicle – զրահապատ նորոգումատարահանիչ մեքենա

armored regiment – զրահատանկային գունդ, տանկային գունդ

armored repair and recovery vehicle – see *armored recovery vehicle*

armored vehicle – see *armor* 2

armored vehicle fleet – զրահատեխնիկայի հավաքակազմ

Armored Vehicle Launched Bridge – տանկային կամրջատեղադրիչ

armorer – զինագործ

armor penetration – զրահահարություն

armor-piercing – զրահահար

armor-piercing bullet – զրահահար գնդակ

armor-piercing discarding-sabot – առանձնացող տակնոցով զրահահար ենթատրամաչափային արկ

armor-piercing fin-stabilized discarding-sabot – անջատվող տակնոցով պղչաթևավոր զրահահար արկ

armor-plating – see *armoring*

armor protection – զրահապաշտպանություն

armory – see *arsenal*

arms – 1. see *armament* 2, 2. զինանշան

arms cache – see *weapons cache*

arms control – սպառազինությունների վերահսկում

arms control agreement – սպառազինությունների վերահսկման համաձայնագիր

arms exports – սպառազինությունների արտահանում, զենքի արտահանում

arms market – զենքի շուկա, սպառազինության շուկա

arms production – զենքի փերում կանոնավոր կրակման վիճակի

- armed forces development plan – զինված ուժերի զարգացման պլան
- armed forces manning system – զինված ուժերի համալրման համակարգ
- armed forces reserve – զինված ուժերի պահեստազոր
- armored reconnaissance and patrol vehicle – զրահապատ հետախուզադեղքային մեքենա
- armored reconnaissance and sabotage vehicle – զրահապատ հետախուզական-դիվերսիոն մեքենա
- armored target – զրահապատ նշանակետ
- armor-piercing projectile – ենթատրամա-չափային զրահահար արկ
- armor-piercing tracer – զրահահար-լուսա-ծրիչ արկ
- arms operation plan – սպառազինության շահագործման պլան
- army – 1. բանակ, 2. բանակային
- Army Air Corps – բանակային ավիացիա
- army air-ground system – ցամաքային զորքերի և ավիացիայի համագործակցությունն ապահովող համակարգ
- army attaché – բանակային կցորդ
- army aviation – see *Army Air Corps*
- army corps – բանակային կորպուս
- army defensive line – պաշտպանական բանակային բնագիծ
- army force – բանակային խմբավորում
- army group – բանակների խումբ
- army grouping – see *army force*
- army investigation – see *military intelligence 3*
- army medical assistant – զինվորական բուժակ
- army reconnaissance – 1. see *combat intelligence*, 2. see *reconnaissance 3*
- army special operations component – ցամաքային զորքերի հատուկ օպերացիաների բաղադրատարր
- army special operations forces – ցամաքային զորքերի հատուկ օպերացիաների ուժեր
- army support area – բանակի թիկունքային շրջան
- army surgeon – 1. զինվորական վիրաբույժ, 2. see *medical officer*
- arrangement – 1. պայմանավորվածություն, համաձայնություն, 2. (*pl.*) միջոցառում, 3. see *configuration 1*
- ARRC – see *Allied Rapid Reaction Corps*
- array of troops – զորաշարք
- arrest – 1. կալանում, կալանք, 2. կալանել, կալանավորել
- arrestable – կալանավորման ենթակա
- arrestable offense – հանցագործություն, որի համար նախատեսված է կալանավորում
- arrest warrant – կալանքի օրդեր, կալանքի սանկցիա
- arrowhead – 1. նետի սլաք, նետի սուր ծայր, 2. սեպածև մարտաշարք
- ARRV – see *armored repair and recovery vehicle*
- arsenal – զինանոց, արսենալ
- arson – հրկիզում
- artificer – 1. see *technician*, 2. see *mechanic*
- artificial – արհեստական, անբնական
- artificial concealment – արհեստական քուղարկում
- artificial daylight – արհեստական ցերեկային լույս
- artificial horizon – see *attitude indicator*
- artillery – հրետանի
- artillery battalion – հրետանային դիվիզիոն
- artillery battery – հրետանային մարտկոց
- artillery fire – հրետանային կրակ

- artillery fire and missile attacks control – հրետանու կրակի և հրթիռային հարվածների կառավարում
- artillery intelligence – հրետանային հետախուզություն
- artillery maneuver area – հրետանու տարաշարժման գոտի
- artillery marshal – հրետանու մարշալ
- artillery materiel – հրետանու նյութական մաս
- artillery mine – հրետանային ական
- artillery observation – հրետանային գործիքային հետախուզում
- artillery piece – see *gun 1*
- artillery preparation – հրետանային պատրաստում
- artillery raid – կրակային ասպատակում
- artillery reserved area – հրետանու առանձնացված շրջան
- artillery storing – հրետանու պահում
- artillery survey control point – երկրաբաշխական ցանցի հենակետ
- artillery support of attack – գրոհի հրետանային աջակցություն
- artillery technical – հրատեխնիկական ապահովում
- artillery technical support – հրետանատեխնիկական ապահովում
- artillery weapons – հրետանային սպառազինություն
- artilleryman – see *gunner 1*
- Article 5 operation – օպերացիա ըստ 5-րդ հոդվածի
- ascent phase – դուրսբերման հատված
- aspect – առում
- assailant – հարձակվող կողմ
- assault – 1. see *attack 2*, հարձակում, 2. see *storm 2*, 3. բռնաբարություն
- assault aircraft – գրոհային ավիացիա
- assault breaching – հարձակման ընթացքում
- assault course – խոչընդոտների գոտի
- assault craft – ավիանիչ միջոց, գրոհային ռազմանավակ
- assault dropping zone – see *airborne objective area*
- assault echelon – հարձակման առաջին շարակարգ
- assault fire – 1. հրնթացս կրակ, 2. ուղիղ նշանառությամբ ավերիչ կրակ, 3. կրակ՝ հարձակման բնագծից
- assault fire support – հարձակմանը կրակային աջակցություն
- assault follow-on echelon – դեսանտի երկրորդ շարակարգ
- assault force – հարվածային խմբավորում
- assault phase – 1. ավիանման նախագրոհային փուլ, 2. գործչքի նախագրոհային փուլ
- assault rifle – ավտոմատ
- assault river crossing – գետի մարտանցում, գետանցում՝ մարտով
- assault troops – see *stormtroops*
- assault wave – 1. գրոհող շրթա, 2. ավիանիչ միջոցների անդրանիկ առաջնետման ալիք
- assembly – 1. հավաքում, ժողովում, 2. հավաք, ժողով, 3. վեհաժողով, ասամբլեա, 4. հավաքի ազդանշան, 5. ագրեգատ, 6. սարում, հավաքում
- assembly anchorage – նավահավաքման համար խարսխակայան
- assembly area – 1. հավաքի շրջան, 2. see *concentration area 1*, 3. սարման հրապարակ
- assessment – գնահատում
- assessment agent – գնահատող կազմակերպություն
- asset – միջոց
- assets – 1. ակտիվներ, 2. ուժեր և միջոցներ, 3. see *military property*

asset validation – միջոցների հավաստիականացում

assigned forces – տրամադրված զորք

assignment – 1. նշանակում, 2. see *appointment* 4, 3. հանձնարարում, հանձնարարություն, 4. ամրագրում

assignment group – պաշտոնեական կարգախումբ

assistance – 1. օգնություն, օժանդակություն, 2. նպաստում

assistance to a ship in distress – օգնություն խորտակվող նավին

assumption – պայմանական նախադրույթ

assurance – հավաստիացում, հավաստում

astern refueling – լրալիցքավորում նավահետքային եղանակով

astro compass – աստղակողմնացույց

astronaut – տիեզերագնաց, տիեզերանավոր

astronautics – տիեզերագնացություն

astronavigation system – տիեզերական ուղեվարական համակարգ, աստղաուղեվարական համակարգ

astro-tracker – աստղակողմնորոշասարք

asylum – see *shelter* 1, 2

asylum seeker – քաղաքական ապաստան փնտրող (անձ)

asymmetric – անհամաչափ

asymmetric threat – անհամաչափ սպառնալիք

asymmetrical warfare – 1. անհամաչափ պատերազմ, 2. անհամաչափ մարտական գործողություններ

“As you were!” – «Թողնե՛լ»

ATGM – see *antitank guided missile*

ATGW – see *antitank guided weapon*

at liberty – see *free*

atmosphere – մթնոլորտ

atmospheric weapon – մթնոլորտային զենք

atom – 1. ատոմ, 2. see *atomic*

atom bomb – see *atomic bomb*

atomic – ատոմային

atomic blast – միջուկային պայթյունի հարվածային ալիք

atomic bomb – ատոմային բումբ

atomic demolition munition – ատոմային ֆուգաս

atomic submarine – ատոմային սուզանավ

atomic warfare – see *nuclear warfare*

atomic weapon – see *nuclear weapon*

atrocities – դաժանություն

atropine – ատրոպին

attach – 1. կցել, 2. լրակցել, 3. գործուղել, ժամանակավոր ենթակայության տակ դնել

attaché – կցորդ

attachment – 1. առդիր, 2. ամրակցում, լրակցում, 3. գործուղվածություն

attack – 1. հարձակում, 2. գրոհ, 3. հարձակողական

attack aircraft – գրոհային ինքնաթիռ

attack area – հարձակման գոտի

attack assessment – հարձակողական գործողությունների գնահատում

attack aviation – see *assault aircraft*

attack force – հարվածային խմբավորում

attack group – հարվածային նավախումբ

attack heading – մարտական ուղղույթ

attack helicopter – see *armed helicopter*

attack in echelon – see *echelon attack*

attack position – see *initial position*

attack submarine, SSN – հրթիռակիր ստորջրյա հաժանավ, հրթիռային ստորջրյա հաժանավ

attack the network – հակացանցային հարձակում

attack the network operation – հակացանցային օպերացիա

- attempt – 1. see *trial 1*, 2. հարձակում (սովորաբար՝ անհաջող), 3. փորձ
- attention – ուշադրություն
- “Attention” – «զգաստ» դրություն
- attentiveness – ուշադիրություն
- attenuation factor – թուլացման գործակից
- attenuation – թուլացում, մարում
- attitude – 1. վերաբերմունք, 2. see *posture 5*, 3. ինքնաթիռի դիրքը օդում, 4. see *approach 2*, 5. see *position 5*
- attitude indicator – ավիահորիզոն, արիեստական հորիզոն
- attrition – 1. մարտունակության կորուստ, 2. կորուստներ, 3. see *exhaustion*, 4. see *battle casualties*
- attrition minefield – ակտիվ ականադաշտ
- attrition rate – 1. կորուստների տոկոս, 2. վնասվածության աստիճան
- attrition sweeping – ականազերծում պայթեցմամբ
- attritional warfare – հակառակորդի հյուծման պատերազմ
- audience – լսարան
- audit – աուդիտ, ստուգում
- auditor – աուդիտոր
- audit trail – 1. գործարքների վերահսկում, 2. աուդիտային հետք
- Auftragstaktik – see *mission-type tactics*
- augmentation – համալրում
- augmentation forces – 1. համալրման ուժեր, 2. հզորացման ուժեր
- authentic document – բնագրային փաստաթուղթ
- authenticate – 1. հաստատել, 2. իսկությունը պարզել
- authentication – 1. իսկության հաստատում, բնագրաբնույթության հաստատում, 2. նույնացում, 3. նմանարկակայունություն
- authenticity – 1. բնագրաբնույթություն, 2. իսկություն
- authorities – see *power 2*
- authorization – 1. լիազորությունների տրամադրում, 2. թույլտվություն, 3. see *legalization*
- authorization list – հաստիքի հաշվետախտակ
- autocracy – անձնիշխանություն
- autodrome – ավտոարշավարան
- automated – ավտոմատացված
- Automated Command and Control Information System – ավտոմատացված կառավարման տեղեկատվական համակարգ
- Automated Command and Control System – 1. կառավարման ավտոմատացված համակարգ, ԿԱՀ, 2. զորքերի կառավարման ավտոմատացված համակարգ, ԶԿԱՀ, մարտական կառավարման ավտոմատացված համակարգ
- automated control system – կառավարման ավտոմատացված համակարգ (ԿԱՀ)
- automated identification system – ավտոմատ որոշարկման համակարգ
- automatic – 1. ինքնաշխատ, ավտոմատ, 2. ավտոմատացված
- automatic approach and landing – ավտոմատացված անցում վայրէջքի և վայրէջք
- automatic data processing – տվյալների ավտոմատացված մշակում
- automatic fire – կրակ ավտոմատ զենքից
- automatic flight control system – թռիչքի ավտոմատացված կառավարման համակարգ
- automatic search jammer – ռադիոտելուհիական հետախուզության և ակտիվ ռադիոէլեկտրոնային ճնշման ավտոմատ կայան
- automatic telemetric control – ավտոմատ հեռուստաչափական կառավարում
- automatic weapon – ավտոմատ զենք
- automobile – ավտոմեքենա
- automotive fuel – շարժիչային վառելիք
- autonomous operation – ինքնուրույն կառավարում

autonomy – ինքնավարություն
 authorised personnel – անձնակազմի հաստիքային թվաքանակ
 authority – 1. իշխանություն, 2. լիազորություն, 3. հեղինակություն, ազդեցիկություն, կշիռ
 authorized departure – թույլատրված մեկնում
 auxiliary contours – օժանդակ հորիզոնագծեր
 auxiliary observation point – օժանդակ դիտակետ
 AV-8 – see *Harrier*
 avigation – see *aeronavigation*
 available-to-load date – մեկնմանը պատրաստության ամսաթիվ
 avenue of approach – մատույց, մուտեցման ուղի
 average speed – միջին արագություն
 AVGAS – see *aviation gasoline*
 aviameteorological observation post – ավիատեղեկաբաժանական դիտման կետ
 aviation – 1. ավիացիա, 2. օդային, ավիացիոն
 aviation air – օդային
 aviation chart – see *aviation map*
 aviation gasoline – ավիացիոն բենզին, ավիաբենզին
 aviation map – ավիացիոն քարտեզ
 aviation support – ավիացիոն աջակցություն
 aviation training – ավիացիոն պատրաստում
 avoidance – շրջանցում
 avoiding movement – պոկում հակառակորդից
 awareness – 1. տեղյակություն, 2. տեղեկացվածություն, 3. իրազեկվածություն
 away-from-home manning principle – համալրում արտատարածքային սկզբունքով

AWOL – see *absent without leave*
 axis of advance – հարձակման ուղղություն
 axis of the main thrust – see *decisive direction*
 azimuth – ազիմուտ

B

B-2 Spirit – B-2 «Սպիրիտ»
 backcast – հետնարտածում
 backcasting – հետադարձ վերլուծություն
 backchannel diplomacy – գաղտնի դիվանագիտություն
 bacteriological intelligence – մանրէաբանական հետախուզություն
 badge – կրծքանշան
 Badger – «Բեջեր», Sui-16
 bad governance – ոչ արդյունավետ կառավարում
 bag – 1. պարկ, 2. պայուսակ
 baggage – 1. բազաժ, 2. տեղափոխելի գույք, 3. see *wagon train*
 balaclava – ենթասաղավարտ, գործված սաղավարտ
 balance – հաշվեկշիռ
 balance of forces – ուժերի հավասարակշռություն
 balance of power – 1. ուժերի հաշվեկշիռ, 2. հզորությունների հաշվեկշիռ
 balance station zero – see *reference datum*
 balance sheet – հաշվապահական հաշվեկշիռ
 balance sheet date – հաշվետվական ամսաթիվ
 balanced scorecard – հաշվեկշռված ցուցանիշների համակարգ
 balancer – see *stabilizer*
 bale cubic capacity – բեռնատարողունակություն

- bale out – see *bail out*, 1. պարաշյուտով դուրս նետվել, 2. գրավի դիմաց ազատել (ազատվել)
- ball – 1. գունդ, 2. see *bullet*, 3. see *projectile*, 4. ռմբագունդ, 5. գնդային, 6. գնդակ
- ball-bearing – գնդառանցքակալ
- ballistic – բալիստիկ, բալիստիկական, ձգաբանական
- ballistic characteristics – բալիստիկական բնութագրեր
- ballistic missile – բալիստիկ հրթիռ
- ballistic missile defense – 1. see *missile defense*, 2. տիեզերահրթիռային պաշտպանություն
- ballistic missile defense area – հակահրթիռային պաշտպանության շրջան
- ballistic missile early warning system – հակառակորդի միջնայրցամաքային հըրթիռների հարձակման մասին վաղ իրազեկման համակարգ
- ballistic performance – see *ballistic characteristics*
- ballistic missile submarine – ստորջրյա հրթիռակիր հածանավ
- Ballistics – ձգաբանություն, բալիստիկա
- ballistic trajectory – ձգաբանական հետագիծ
- balloon – օդապարիկ
- ballooning – see *aerostatics*
- balloon reflector – օդապարիկային ռադիոտեղորոշումային անդրադարձիչ
- ban – արգելք, արգելանք, արգելում
- band – 1. ժապավեն, 2. ալիքների տիրույթ, հաճախականությունների տիրույթ, 3. մարդախումբ
- bandage – 1. բինտ, վիրակապության նյութեր, 2. վիրակապ, 3. կալանդ, 4. վիրակապել
- bandit – 1. բանդիտ, ավազակ, 2. թշնամու ինքնաթիռ
- bandoleer – ուսափոկային փամփշտակալ
- bandolier – փամփշտակալ
- Bangalore torpedo – երկարաձիգ լիցք
- bank – 1. կողաթեքում, 2. գետափ, 3. բանկ, դրամատուն, 4. see *database*, 5. լիրք
- bank angle – լայնական թեքության անկյուն
- banner – 1. see *flag*, 2. գրացուցանակ
- baptism of fire – մարտական մկրտություն
- bar – 1. ձող, 2. see *rank insignia*, 3. see *shallow water*, 4. բար (ձնշման միավոր)
- bar mine – ձողակիր ական, պայթեցման երկարաձիգ լիցք
- bar scale – see *graphic scale*
- barbed wire – փշալար
- barbed-wire entanglement – փշալարե արգելափակոց
- bare base – դաշտային թռիչքարան
- barometric altitude – see *pressure altitude*
- barrack dress – ամենօրյա զինվորական համազգեստ
- barracks – զորանոց
- barracks regulations – ներքին ծառայության կանոնագիրք, ներքին ծառայության կանոնադրություն
- barrage – 1. արգելափակոց, արգելապատնեշ, 2. պատվար, 3. see *barrage fire*, 4. see *dam*, 5. արգելապատնեշային
- barrage balloon – արգելապատնեշող օդապարիկ
- barrage fire – արգելապատնեշային կրակ, հրապատվար
- barrage jamming – արգելապատնեշային խանգարում, լայնատիրույթ խանգարում
- barrage works group – արգելապատնեշող խումբ
- barrel – 1. փող, 2. թմբկազլան, 3. see *shaft*, 4. տակառ
- Barrett – «Բարետ»
- barricade – բարիկադ

barrier – 1. պատնեշ, 2. արգելափակոց, ուղեփակոց, 3. see *hindrance 1*

barrier combat air patrol – մարտական արգելապատնեշային օդային պարեկ, հեռահար ծածկապաշտպանության կործանիչներ

barrier hindrance – ծածկապատնեշային խանգարում

barrier, obstacle, and mine warfare plan – արգելապատնեշային համակարգի ստեղծման պլան, արգելապատնեշային, խոչընդոտիչ և ականային պայքարի պլան

base – 1. հիմք, բազիս, 2. գորակայան, 3. հենակետ, 4. բազա, 5. շտեմարան, 6. see *database*, 7. see *basic*

base boundary – գորակայանի սահման

base cluster – գորակայանների համախումբ

base cluster commander – գորակայանների համախմբի հրամանատար

base cluster operations center – գորակայանների համախմբի կառավարման կենտրոն

base commander – գորակայանի հրամանատար

base defense – գորակայանի պաշտպանություն

base defense forces – գորակայանի պաշտպանության ուժեր

base defense operations center – գորակայանի պաշտպանության կառավարման կենտրոն

base defense zone – ավիագորակայանի ծածկապաշտպանության գոտի

base development – թիկունքային բազայի ծավալում

base ejection shell – արտանետվող տակնոցով արկ

base fuze – հատակային պայթուցիչ

base level assessment – գորակայանի պատրաստության աստիճանի գնահատում

baseline – 1. տեղաբերկրաբաշխական հիմնագիծ, 2. հիմնագիծ, 3. ելակետ

baseline costs – նախահաշվային ծախսեր

base map – մեծամասշտաբ քարտեզ

base mobility plan – առաքման պլան

base of operations – 1. օպերատիվ թիկունք, օպերացիոն բազա, 2. ապահովման բազա

basic military training – նախնական զինվորական պատրաստում

base pay – դրույք

base period – հիմքային ժամանակաշրջան, բազիսային ժամանակաշրջան

base plan – հիմնական օպերացիոն պլան

baseplate – հենասալ

base year – բազիսային տարի, հիմքային տարի

basic – 1. հիմքային, 2. հիմնական, 3. հիմնային

basic encyclopedia – հակառակորդի հիմնական օբյեկտների վերաբերյալ տվյալների ժողովածու

basic intelligence – հիմնական հետախուզական տվյալներ

basic load – 1. հաստիքային մարտալրակազմ, 2. մարտապաշար

basic military route network – զինվորական ուղիների ցանց

basic principle – see *fundamental principle*

basic stocks – հիմնական պաշար

basic training – նորակոչիկների սկզբնական պատրաստում, նորակոչիկների պատրաստման ծրագիր

basing – բազավորում

basket – 1. զամբյուղ, 2. օդային լրալիցքավորման ժամանակ կիրառվող սարք

batman – հանձնակատար, սպասյակ

battalion – 1. գումարտակ, 2. դիվիզիոն, 3. գումարտակային, 4. դիվիզիոնային

battalion landing team – դեսանտային գումարտակային խումբ

- battalion task force (USA) – գումարտակա-
յին մարտավարական խումբ
- battery – 1. մարտկոց, 2. հոսանքակու-
տակիչ
- battery control center – մարտկոցի կա-
ռավարման կենտրոն
- battle – ճակատամարտ
- battle alarm – մարտական տագնապ
- battle award – հավելավճար մարտական
գործողություններին մասնակցելու հա-
մար
- battle casualty – see *losses in battle*
- battle casualties – see *combat losses*
- battle casualty replacement – մարտում
կրած կորստի համալրում
- battle characteristics – see *performance
characteristics*
- battle commitment line – մարտի (ճակա-
տամարտի) մեջ զորամուտի բնագիծ
- battle damage assessment – մարտական
վնասների գնահատում
- battle damage repair – վթարային նորո-
գում մարտական պայմաններում
- battle deployment – մարտական կարգ,
մարտակարգ
- battle dress uniform – see *Army combat
uniform*
- battle exhaustion – մարտական հոգե-
խոցվածք
- battle fatigue – 1. մարտական գործողու-
թյուններում ստացված հոգեխոցվածք,
2. մարտական հյուծում
- battle force – հարվածային ավիակրային
նավաջոկատ
- battlefront – see *front 1*
- battle honor – մարտական գերազանցու-
թյուն
- battle injury – մարտական վնասվածք
- battle inoculation – մարտական նմանար-
կումային պատրաստում
- battle interaction – see *combat interac-
tion*
- battle line – մարտագիծ
- battle management – 1. մարտի կառա-
վարում, 2. մարտական կառավարման
կազմակերպում
- battle management, command, control,
communication and intelligence – մարտա-
կան կառավարման կազմակերպում, հրա-
մանատարություն, կառավարում, կապ և
հետախուզություն
- battle message – մարտական իրազեկույց
- battlemind – մարտական մտածողություն
- battle outposts – 1. մարտական պահ-
պանություն, 2. մարտական պահպանա-
ջոկատ
- battle rhythm – մարտական աշխատան-
քի ռեժիմ
- battle space – 1. մարտական տարա-
ծություն, 2. մարտական ներգործության
միջոցների հասանելիության գոտի
- battle tank – մարտական տանկ
- battle task – see *combat mission*
- battledress utilities – ներկաքողարկումա-
յին համազգեստ
- battlefield – մարտի դաշտ, մարտադաշտ,
ռազմի դաշտ
- battlefield coordination detachment – օդա-
ցամաքային գործողությունները համադա-
սող ջոկատ
- battlefield illumination – նշանակետերի
լուսավորում մարտադաշտում
- battlefield interdiction – հակառակորդի
գործողությունների խոչընդոտում մարտա-
դաշտում
- battlefield interoperability – մարտավարա-
կան փոխգործելիություն
- battlefield psychological activities – մար-
տական հոգեբանական գործողություններ
- battlefield surveillance – մարտական գոր-
ծողությունների շրջանի դիտում
- battle front – see *front of war*
- battleship – գծային նավ, գծանավ
- battlespace – մարտական տարածություն

battlespace awareness – մարտական տարածության մասին տեղեկացվածություն

bay – ծովախորշ

bayonet – 1. սվին, 2. սվինահարել

bayonet assault – սվինային գրոհ

bayonet charge – see *bayonet assault*

bazooka – բազուկա

beach – 1. ծովեզրյա գոտի, 2. see *shallow water*, 3. ծովափ, ծովեզր

beach capacity – ծովեզրյա գոտու թողունակություն

beachhead – առափնյա հենադաշտ

beach landing – ափհանում

beach minefield – առափնյա ականադաշտ

beach reserves – դեսանտային օպերացիայի պաշարների ծովամերձ պահեստ

beach support area – ափհանված գործի թիկունքային շրջան

beach survey – ափհանման հատվածի հետախուզում

beach width – ափհանման հատվածի լայնություն

beacon – 1. փարոս, 2. խարսխավոր լողան, 3. ռադիոփարոս, 4. ազդալողան, 5. ազդանշանատու աշտարակ

beam – 1. ճառագայթ, 2. փունջ

beam rider – ռադիոկառավարվող հրթիռ

beam weapon – փնջային զենք

bearing – 1. see *orientation*, 2. see *azimuth*, 3. ուղղորոշում, 4. see *posture* 5, 5. առանցքակալ, 6. see *true bearing*

beaten zone – խոցվող մակերես

Befehlstaktik – see *directive leadership*

before-flight inspection – նախաթռիչքային զննում

behavior patterns – see *behaviors*

behaviors – վարքային կողմնորոշում

bellicose – see *belligerent*

belligerent – 1. պատերազմող կողմ, 2. պատերազմող, պատերազմական վիճակում գտնվող, 3. ռազմատենչ, 4. see *aggressive*

belligerent party – see *belligerent* 1

be lost – see *perish*

belt – 1. գոտի, կաշեգոտի, 2. սրակալ, 3. փոկ, 4. փամփշտաժապավեն, 5. see *zone*

belt-fed – ժապավենային

benefit – օգուտ, նպաստ

benefit on the occasion of death of the supporter – խնամակալի զոհվելու դեպքում տրվող նպաստ

benefits serviceman – զինծառայողների արտոնություններ

berm – 1. առափ, 2. սանդղավանդ, 3. see *roadside*

besiege – 1. պաշարել, 2. շրջապատել

besiegement – see *siege*

betrayal – 1. դավաճանություն, մատնություն, 2. մատնություն

beyond visual range – տեսանելիության սահմաններից դուրս

bidding procedure – 1. սակարկության ընթացակարգ, 2. աճուրդի ընթացակարգ

bilateral assistance – երկկողմ աջակցություն

bilateral compromise – երկկողմ փոխզիջում

bilateral infrastructure – երկկողմ ենթակառուցվածք

bilateral treaty – երկկողմ պայմանագիր

bill – 1. օրինագիծ, 2. հաշիվ

billet – 1. օթևանության տեղ, 2. բաշխում բնակարաններով, 3. բնակավորել, տեղավորել բնակարաններում

bill of rights – իրավունքների մասին օրենսդրական ակտ

binary chemical munition – երկնյութ քիմիական զինամթերք

- binding – 1. ամրակապում, 2. հարկադրական, պարտադրական
- binocular – հեռադիտակային
- binoculars – հեռադիտակ
- biological – կենսաբանական
- biological agent (*pl.*) – 1. կենսաբանական ազդանյութ, 2. կենսաբանական միջոցներ
- biological ammunition – կենսաբանական զինամթերք
- biological defense – հակակենսաբանական պաշտպանություն
- biological environment – կենսաբանական միջավայր
- biological hazard – կենսաբանական վտանգ
- biological operation – կենսաբանական օպերացիա
- biological reconnaissance – կենսաբանական հետախուզում
- biological security – կենսաբանական անվտանգություն
- biological situation – կենսաբանական իրադրություն
- biological warfare – կենսաբանական պատերազմ
- biological weapon – կենսաբանական զենք
- bionics – բիոնիկա
- biometric – կենսաչափական
- biospheric weapon – կենսոլորտային զենք
- bioterrorism – կենսահաբեկչություն
- bioweapon – *see biological weapon*
- biplane – բիպլան
- bipod – 1. արորիկ, 2. երկձողի հենակ, երկձողի նեցուկ
- bipolar radio reflection – երկբևեռ ռադիոանդրադարձիչ
- bird-strike – թռչնաբախում
- bivouac – գիշերակայք
- bivouac outpost – 1. պահակային պահպանություն, 2. *see picket*
- bivvy bag – ջրակայուն ննջապարկ
- black market – սև շուկա
- Blackhawk – «Բլեյկհոուկ»
- blackout – մթնեցում
- blank-firing attachment – անզնդակ փամփուշտներով կրակելու հարմարանք
- blank round – 1. անզնդակ փամփուշտ, 2. անարկ կրակոց
- blast – 1. *see explosion*, 2. *see blast wave*, 3. քանու պոռթկում, 4. շչակ
- blast mine – ֆուգասային ական
- blast wave – պայթյունի ալիք
- blast wave diffraction – պայթյունի ալիքների դիֆրակցիա
- blasting cap – *see igniter 2*
- blastwall – պայթյունադիմացկուն միջնորմ, պայթյունապաշտպան պատ
- bleed – արյունահոսել
- bleeding – արյունահոսություն
- blind – 1. *see blindage*, 2. ծածկոցափեղկ, 3. գալարավարագույր, 4. կույր
- blindage – բլինդաժ
- blind bombing zone – ռմբակոծիչ ավիացիայի անսահմանափակ գործողությունների գոտի
- blind spot – *see dead space 1, 3*
- blinding agent – կուրացնող ազդանյութ
- blip – 1. հետք, 2. ցայտք, ցայտում, 3. ազդանշանի արտանետվածք
- blister – 1. բշտիկ, հեղուկաբիշտ, 2. թարախապալարային միջոց, 3. ելուստ, 4. ելուստային
- blister agent – մաշկաթարախապալարային գործողությամբ մարտական թունավոր նյութ
- blitzkrieg – կայծակնային պատերազմ, ակնթարթային պատերազմ
- bloc – բլոկ
- block – 1. *see hindrance 1*, 2. *see blockade 2, 3*, 3. *see obstruction*, 4. մեծաբեկոր, 5. թաղամաս

blockade – 1. շրջափակում, ռազմական շրջափակում, 2. շրջապատնեշում, 3. մեկուսականխում

blockade runner – շրջափակումը խախտող, շրջափակումը ձեղքող

blockage – 1. անցկալ, 2. see *hindrance* 1, 3. see *barrage* 1

blockhouse – 1. ամրախուց, 2. ռմբապատատարան

blocking fire – see *barrage fire*

blocking position – հաստիչ դիրք

blow – 1. see *shock* 1, 2. ճակատագրի հարված, դժբախտություն, 3. փչել

blowback – 1. փակուղի հետհարված, 2. գազերի հետանցում

Blowpipe – «Բլոուփայպ»

blow up – 1. պայթեցնել, 2. see *merging*, 3. see *blow* 3

blood – արյուն

blood agent – ընդհանուր թունավորիչ գործողությամբ թունավոր նյութ

blood bank – արյան բանկ

bloodbath – արյունահեղություն, արյունալի սպանդ, զանգվածային կոտորած, արյունահոսություն

blood donor – արյունատու, արյան դոնոր

blood group – արյան խումբ

bloodless coup – անարյուն հեղաշրջում

bloodshed – արյունահեղություն, արյունահոսություն

bloodthirsty – արյունռուշտ, արյունախում

blood transfusion – արյան փոխներարկում

blood type – see *blood group*

blood vessel – արյունատար անոթ

BLU-82 – ԲԼՈՒ-82

Blue Berets – «Երկնագույն բերետներ»

blue commander – «կապույտների» հրամանատար

blue forces – «կապույտների» ուժեր

blue force tracking – հետևում «կապույտների» ուժերին

blue key – կապտապատճեն

blue on blue – յուրայինների կրակակոծում

bluey – ավիանամակ

bluff – 1. գառիթափ, գահավեժ, 2. փչոց, խաբեություն

bluff coast – գառիվայր ափ

BMD – see *ballistic missile defense*

BOA – see *basic ordering agreement*

board – 1. մարմին, խորհուրդ, 2. նավակող, 3. նավակալում ձեռնարկել

board equipment – see *airborne equipment*

boarding – 1. see *embarkation* 1, 2. նավակալում

boarding party – նավակալիչ խումբ

boat – see *cutter*

boat group – ափհանման նավակների խումբ

boat lane – ափհանման երթուղի

boat space – ափհանման միջոցի տարողունակություն

boatswain – բոցման

boattail – արկի կոնական հետնամաս

boat wave – ափհանիչ միջոցների ալիք, ափհանիչ միջոցների շարակարգ

body – 1. see *frame* 1, 2. see *torso*

body armor – see *flak jacket*

body bag – դիապարկ

body count – 1. սպանված հակառակորդների հաշվարկում, 2. see *head check*

bodyguard – 1. անձնական պահակախումբ, 2. թիկնապահ, 3. ուղեկցորդ

body of a map or chart – քարտեզի դաշտ

bolt – 1. փակաղակ, 2. փականք, նիզ

bolt-action rifle – երկայնական սահող փակաղակով ակոսավոր հրացան

bomb – ռումբ

bomb-aimer – see *bomber* 2

- bombard – ռմբակոծել
- bombardier – see *bomber 1*
- bombardment – 1. ռմբակոծում, ռմբակոծություն, 2. հրետակոծում, հրետակոծություն, 3. ականակոծում
- bomb bay – ռմբային հատվածամաս
- bomb disposal – ռումբի վնասազերծում
- bomb disposal unit – չպայթած ռումբերի վնասազերծման զինախումբ
- bomb load – ռմբային բեռնվածք, ռմբաբեռնվածք
- bomb release line – ռմբանետման բնագիծ
- bomb release point – ռմբանետման կետ
- bomb sight – ռմբանշանոց
- bomb sighting system – ավիացիոն ռմբանշանառման համակարգ
- bomb site – ռմբակոծման շրջան
- bomb squad – see *bomb disposal unit*
- bomber – 1. ռմբակոծիչ, ռմբակիր, 2. ռմբաձիգ
- bombers – ռմբակոծիչ ավիացիա
- bombing – 1. ռմբանետում, 2. see *bombardment 1*
- bombing angle – ռմբանետման անկյուն
- bombing density – ռմբակոծման խտություն
- bombing error – սխալ ռմբանետում
- bombing height – ռմբանետման բարձրություն
- bombing run – հերթագրոհ նշանակետի վրա
- bonnet – ծածկոց (շարժիչի)
- booby trap – ական-որոգայթ, ական-անակընկալ
- book – 1. գիրք, 2. see *reserve 6*
- boost – see *assistance 2*
- boost phase – թափառքի փուլ, հրթիռի թռիչքի ակտիվ հատված, վերընթացի փուլ
- booster – 1. տանող հրթիռ, 2. մեկնարկային շարժիչ, 3. միջանկյալ ճայթիչ
- boot – 1. ճտքավոր կոշիկ, 2. երկարաձիտ կոշիկ, 3. բեռնախցիկ, բեռնատեղ
- boot camp – նորակոչիկների ուսումնական ճամբար
- border – 1. սահման, 2. see *frontier 1*, 3. սահմանային
- border break – արտաշրջանային ձևավորում
- border conflict – սահմանային հակամարտություն
- border demarcation – սահմանագծում
- border dispute – սահմանային վեճ
- border guard – սահմանապահ (անձ)
- border guards regiment – սահմանապահ զորքերի սահմանապահ գունդ
- border patrol – սահմանային պարեկ
- border security – 1. սահմանների անվտանգության ապահովում, 2. սահմանների պահպանություն 3. սահմանային անվտանգություն, 4. պետական սահմանի պահպանում
- border security forces – see *border troops*
- border troops – սահմանապահ զորքեր
- bore – 1. փողանցք, 2. see *caliber 2*
- boresafe fuze – փողում պայթյունից պահպանակով պայթուցիչ
- boresight – դիտոցման գիծ, նշանառության գիծ
- bosun – see *boatswain*
- bottom mine – հատակային ական
- bottom sweep – հատակամերձ ուղկանապարկ
- bound – 1. see *limit 1*, 2. դիրքափոխում
- boundary – 1. see *frontier 1*, 2. բաժանագիծ
- boundary disclaimer – սահմանների չճանաչում
- bouquet mine – ականաբույլ
- boussole – կողմնացույց-անկյունաչափ
- bow – նավաքիթ, նավացուռ, քթամաս

bowser – 1. see *tanker* 2, 2. բենզապոմպ, 3. վառելիքալցապլորիչ

box – 1. արկղ, տուփ, 3. պահակատնակ, պահակախցիկ, 4. մարտակարգ «տուփ»

brace – 1. կապ, կառան, 2. գոտեպնդվել, տոկալ

“Brace” – «Դիմացի՛ր», «Պահի՛ր քեզ»

bracket – 1. ճանկառք, 2. աքցան, 3. կատարել փորձնական անցում վայրէջքի

“Bradley” – «Բրեդլի»

brain center – see *Think Tank*

brake – արգելակ

branch – 1. ճյուղ, 2. see *service arm*, 3. see *section* 2, 5, 4. ծառայություն, մասնագիտացված զորատեսակ

branch of industry – արդյունաբերական ճյուղ

branch insignia – զորատեսակի տարբերանշաններ

branches of power – իշխանության թևեր

branch of science – գիտության ճյուղ, գիտաճյուղ

branch of service – զինված ուժերի տեսակ

branch of troops marshal – see *military branches marshal*

brave – քաջ

bravery – քաջություն, խիզախություն

breach – 1. խզվածք, 2. see *hole* 1, 2, 3. իրավախախտում, 4. խաթարում, 5. դրժում

breaching – 1. see *violation* 1, 2. see *breakthrough* 1, 2, 3. անցուղիների բացում

breach of the UN Charter – ՄԱԿ-ի Կանոնադրության խախտում

break – 1. see *breach* 1, 2, 5, 2. ընդհատում, ընդմիջում, դադար, 3. see *violation* 1, 4. ցրվել, 4. անջատում

breakage – 1. see *breakdown* 1, 2. ջարդված իրեր

breakaway – 1. see *withdrawal* 1, 2. պոկում, պոկվելը

breakdown – 1. խափանում, 2. see *disruption* 2, 3. see *accident* 1, 4. ինքնատիրապետման կորուստ, 5. see *analysis*, 6. մասնատում, 7. շարքից դուրս գալը

break in – ներխուժել, խուժել

breaking off – խզում

breaking up an offensive – հարձակման խափանում

break out – 1. դուրս պրծնել, ազատվել (շրջափակումից), 2. բռնկվել

breakup – 1. see *disintegration*, 2. ընդհատում, ընդմիջում, դադարեցում, 3. փլուզում

break up – 1. ջարդել, մանրել, 2. կազմալուծել, 3. դադարեցնել, ավարտել

breakthrough – 1. ճեղքում, 2. պաշտպանության ճեղքում

breakthrough area – ճեղքման գոտի

breakthrough sector – see *breakthrough area*

breastwork – see *parapet* 2

breech – լցամաս

breech lock – հրանոթի փակաղակ

brevet – արտահերթ կոչում (առանց դրույքի փոփոխման)

bridge – 1. կամուրջ, 2. նավապետի կամրջակ, 3. դիմադրությունների կամրջակ

bridgehead – ռազմահեննաղաշտ

bridgelayer – կամրջատեղադրիչ

brief – 1. see *instruction* 1, 2, 2. see *report* 5, 3. գործի համառոտ շարադրանք

brief meeting – թռուցիկ ժողով

briefing – 1. see *instruction* 3, 2. ձեպագրույց, 3. see *report* 1, 2, 4. թռուցիկ պարապմունք

brig – պատժախուլ

brigade – 1. բրիգադ, 2. բրիգադային

- brigade administration area – բրիգադի թիկունքային ապահովման գոտի
- brigade combat team – բրիգադային մարտական խումբ
- brigade commander – բրիգադի հրամանատար
- brigade general – բրիգադի գեներալ
- brigade major – բրիգադի շտաբի օպերատիվ-հետախուզական բաժնի պետ
- brigadier – բրիգադիոր
- brigadier general – բրիգադային գեներալ, բրիգադի գեներալ
- bringing weapons to combat readiness – զենքի բերում մարտական վիճակի
- Britfor – see *British Force*
- British – 1. բրիտանական, 2. բրիտանացիներ
- British Army of the Rhine – Բրիտանական հռենոսյան բանակ
- broadcast – ռադիոհաղորդում
- broadcast-controlled air interception – օդային նշանակետերի կալում շրջաբերական կապի օգտագործմամբ
- broad-band cover – see *wide-range coverage*
- buddy-aid – see *first aid*
- buddy-buddy system – ընկերակցական համակարգ
- budget – բյուջե
- budget allocation statement – բյուջեական նախահաշիվ, բյուջետային նախահաշիվ
- budget manager – բյուջեի կարգադրիչ
- budget request – բյուջեական հայտագիր, բյուջետային հայտագիր
- budget transparency – բյուջեի թափանցիկություն
- budgetary funding – բյուջեական ֆինանսավորում
- budgeting – բյուջեի կազմում, բյուջեավորում
- buffer – բախարգել
- buffer distance – պաշտպանիչ հեռավորություն, պաշտպանություն հեռավորությամբ
- buffer zone – բախարգելիչ գոտի
- buffeting – պոչաթրթում
- bugle – ազդարհող
- bugler – փողահար
- building – շենք
- build-up – 1. see *cumulation*, 2. see *increase* 2, 3. ուժերի և միջոցների կուտակում, 4. see *rearmament* 2
- build-up of efforts in battle (operation) – մարտում (օպերացիայում) ջանքերի մեծացում
- built-up – կառուցապատված
- bulk – զանգվածային բեռ
- bulk liquid propellants – ամբարված հեղուկ հրթիռային վառելիք
- bulk petroleum product – լցովի հեղուկ նավթամթերք
- bulk storage – 1. խուննապահում, 2. անթափաչ հեղուկ վառելիքի պահոց, 3. արտաքին հիշողություն
- bull – 1. համազգեստի մաքրում, 2. գլխավոր մաքրում
- bulldozer – բուլդոզեր
- bullet – գնդակ
- bulleted blank – գնդակային փամփուշտ
- bullet wound – գնդակային վիրավորում
- bulletin – ամփոփագիր
- bulletproof – 1. գնդակադիմացկունություն, 2. գնդակադիմացկուն
- bulletproof vest – see *flak jacket*
- Bundeswehr – Բունդեսվեր
- bunker – 1. see *blockhouse* 2, 2. ստորերկրյա պահեստ, 3. ռազմապաստարան
- bunker buster – «ապաստարանների ավերիչ»
- buoyancy – լողունություն, լողունակություն

burial – 1. թաղում, 2. դամբարան
 burial detail – թաղման զինախումբ
 burn – այրվածք
 burning – see *combustion*
 burn notice – մերկացման մասին գրություն
 burn-out – լիայրում
 burn-out velocity – արագությունը հետագծի ակտիվ հատվածի վերջում
 burst – 1. կրակահերթ, 2. պայթյուն
 busby – հուսարական գլխարկ
 butt – 1. թիրախային պատնեշ, թիրախապատնեշ, 2. խզակոթ
 buttstock – see *butt 2*
 by-law – 1. տեղական իշխանության մարմինների որոշում, 2. կանոնադրական նորմեր
 bypass – 1. շրջանցուղի, 2. շրջանցում, 3. see *turning movement*

C

C2 – see *command and control*
 C3 – 1. see *consultation, command and control*, 2. see *command, control and communications*
 cab – see *cabin 1*
 cabin – 1. խցիկ, 2. նավախցիկ, 3. օդանավախցիկ, 4. ինքնաթիռի ուղեսրահ, ինքնաթիռի ուղևորասրահ
 cabin decompression – խցիկի ապահերմետիկացում
 cable – 1. մալուխ, 2. see *rope*
 cable length – կաբելտող
 cache – գաղտնապահոց
 cadence – 1. համաչափ քայլք, 2. հետիոտն ռազմարշավի տեմպ, 3. քայլքի ռիթմ
 cadet – 1. կադետ, 2. կուրսանտ

cadre – 1. կադր, 2. կադրային կազմ, կադրեր
 cadres – see *cadre 2*
 cadres of the defense system civil service – պաշտպանության համակարգի քաղաքացիական ծառայության կադրեր
 cage – վանդակ
 cairn – քարաբուրգ
 caisson – 1. զինամթերքի փոխադրարկ, 2. սուզարկղ
 calculating – հաշվարկում
 calculation – հաշվարկ
 caliber – 1. տրամաչափ, 2. զենքի տրամաչափ
 calibrated airspeed – երկրային ցուցասարքային արագություն
 calibrated altitude – ճշգրտված բարձրություն, գործիքային շտկված բարձրություն
 calibrated focal length – ճշտադրված կիզակետային հեռավորություն
 calisthenics – see *physical training*
 call – 1. կանչ, 2. see *appeal*, 3. հեռախոսազանգ, հեռախոսականչ, 4. ռադիոկանչ, պայմանականչ, կոչնակ
 called dead end – see *cul-de-sac*
 call for fire – կրակի վարման հայտագիր, հրետանային կրակի կանչում
 call sign – see *call 4*
 call up – see *conscript 2*
 call-up – see *conscription*
 caltrops – փշաժապավեն
 cam-cream – see *camouflage cream*
 camera axis – խցիկի օպտիկական առանցք
 camera calibration – խցիկի տրամաչափում
 camera cycling rate – օդալուսանկարչական խցիկի արագագործություն
 camera magazine – լուսանկարչական ապարատի ժապավենակրճ

camouflage – 1. քողարկում, 2. ներկաքողարկում, 3. ներկաքողարկումային 4. քողարկամիջոց

camouflage cloak – see *ghille*

camouflage cream – քողարկիչ դիմաներկ

camouflage detection photography – ապաքողարկիչ լուսանկարչություն

camouflage fabric – քողարկագործվածք

camouflage net – քողարկացանց

camouflage point – քողագունավորում, քողարկիչ գունավորում

camouflet – անհետք ստորերկրյա պայթյուն

camp – 1. ճամբար, 2. see *bivouac*

campaign – 1. արշավ, 2. ռազմարշավ

campaign medal – ռազմարշավին մասնակցության համար մեդալ

campaign plan – ռազմարշավի պլան

campaign planning – ռազմարշավի պլանավորում

camp assembly – ճամբարային հավաք

camp-bed – 1. see *cot*, 2. արշավային մահճակալ

camp duty – ճամբարային ծառայություն

camp-follower – բանակի հետ տեղափոխվող քաղաքացիական անձինք

camp of troops – see *camp 1*

camp service – see *camp duty*

camp site – ճամբարի վայր, ճամբարելու տեղ

can – 1. թիթեղաման, 2. պահածոյատուփ

canal – ջրանցք

candidate target list – նախատեսված նշանակետերի ցուցակ

canister – 1. փոխադրաման, 2. քարտիձ, 3. հակազգազի գոլիչ տուփ

canon – see *rule 3*

cannibalization – վնասված տեխնիկայի մասերի նորոգումային օգտագործում

cannon – see *gun 1, 2*

cannonade – թնդանոթածգություն

cannonball – հրետանային գունդ

cannon fodder – «թնդանոթի միս»

“cannot observe” – «տեսանելիությունից դուրս»

canopy – 1. ծածկոց, 2. պարաշյուտի գմբեթ, 3. ինքնաթիռի խցիկածածկոց

canteen – 1. զինվորական ճաշարան, 2. see *field kitchen*, 3. զինվորական կրպակ, 4. see *water bottle*

cantonment – see *military compound*

CAOC – see *Combined Air Operations Center*

capability – 1. կարողություն, 2. see *potential 1*, 3. ունակություն, 4. հզորություն

capability package – ուժերի և միջոցների համալիր

capacity – 1. see *capability 3*, 3. see *power 1*

cap badge – see *cockade*

cap-comforter – see *balaclava*

capital – 1. մայրաքաղաք, 2. կապիտալ, դրամազուլս, 3. մեծատառ, 4. հիմնական, կապիտալ, 5. մահապատժի արժանի, մահացու

capital crime – հանցագործություն, որի համար նախատեսվում է մահապատժ

capitalism – կապիտալիզմ

capitalist – 1. կապիտալիստ, 2. կապիտալիստական

capital punishment – see *execution 1*

capitulation – see *surrender 1, 2*

capsule – 1. պատիձ, թաղանթ, 2. հրապատիձ, 3. պատիձախցիկ

captain – 1. կապիտան, 2. երկրորդ կարգի կապիտան, 3. նավապետ, 4. թռչող ապարատի հրամանատար

captain I rank – see *commodore*

captain II rank – see *captain 2*

captain III rank – see *commander 4*
 captive – գերի
 captive firing – կրակային ստենդային փորձարկում
 captivity – 1. գերություն, 2. գերեվարում, 3. see *capture 1*
 captor – գերեվար, գերի վերցնող, գերեվարող
 capture – 1. գրավում, 2. see *captivity 2*, 3. ձերբակալում, ձերբակալություն, 4. see *seizure 5, 6*
 capture of a territory – see *takeover 1*
 capture of hostages – see *captivity 2*
 capture of important objects – կարևոր օբյեկտների գրավում
 capture of prisoners of war – see *captivity 2*
 carbine – կարաբին, կարճափող հրացան
 carbineer – կարաբինակիր, կարաբինավոր
 carbine – see *carbine*
 car – 1. մարդատար ավտոմեքենա, 2. վագոն
 car bomb – ականապատված մարդատար ավտոմեքենա
 carbonyl chloride – see *phosgene*
 card – քարտ
 cardinal point – աշխարհի կողմ, գլխավոր հորիզոնամաս
 care – կարե
 caretaker government – see *government – transition government*
 car flotation – ավտոմեքենայի անցունակություն
 cargo – բեռ
 cargo deployment function – բեռներն առաքման պատրաստող ստորաբաժանում
 cargo net – 1. բեռնացանց, 2. պատնեշացանց

cargo sling – բեռնաճուպան, բեռնափոկ
 cargo transportation – see *traffic 4*
 car park – ավտոկայանատեղ
 carpet bombing – մակերեսային ռմբակոծում, գորգային ռմբակոծում
 carriage – 1. see *gun carriage*, 2. see *chassis 1*, 3. մարդատար վագոն, 4. see *posture 5*, 5. կառք, 6. սայլակ
 carrier – 1. բեռնատար փոխադրամիջոց, 2. ավիակիր, 3. օդային տրանսպորտային միջոց, տրանսպորտային ինքնաթիռ, 4. փոխադրիչ, 5. բռնիչ, 6. see *prop*, see *substrate*, 7. բեռնախցիկ, 8. կրիչ, 9. կրող նավ
 carrier air group – see *carrier air wing*
 carrier air wing – տախտակամածային բազավորմամբ ավիագունդ
 carrier battle group – հարվածային ավիակրային խումբ
 carrier strike group – see *carrier battle group*
 carrier striking force – see *carrier battle group*
 carrier wave – կրող ալիք
 carrying amount – հաշվեկշռային արժեք
 carrying capacity – բեռնունակություն
 carrying out – 1. see *execution 2*, 2. դուրսբերում
 cart – 1. սայլ, 2. սայլակ, բեռնասայլակ
 cartesian coordinates – ուղղանկյուն կոորդինատներ, դեկարտյան կոորդինատներ
 cartridge – փամփուշտ
 cartridge-actuated device – հրափամփուշտ
 cartridge-belt – 1. փամփշտակալ, 2. see *belt 4*
 cartridge case – պարկուճ
 cartridge chamber – see *chamber*
 CAS – see *close air support*
 cascade image intensifier – պատկերի կասկադային կասկադային ուժեղարար

case – 1. դեպք, 2. հանգամանք, պարագա, 3. դատական գործ, 4. *see jacket 2*

case law – նախադեպային իրավունք

caseless ammunition – անպարկուճ փամփուշտ

case officer – 1. ռեզիդենտության օպերատիվ աշխատող (ԿՀԳ), 2. հետախուզական օպերացիայի ղեկավար

CASEVAC – *see casualty evacuation*

cash – կանխիկ դրամական միջոցներ

cash flow – դրամական միջոցների շարժ

cash inflow – դրամական միջոցների մուտք

cash outflow – դրամական միջոցների ելք, կապիտալի արտահոսք

castle – ամրոց, դղյակ

casual – *see transient*

casualties – կորուստներ

casualty – կորուստ

casualty clearing station – բուժսանիտարական տարահանումային կետ

casualty evacuation – 1. *see medical evacuation*, 2. վիրավորների տարահանում, 3. վիրավորների և հիվանդների տարահանում

casualty-producing effect – մահաբեր գործողություն

casualty rate – կորուստների մակարդակ

casualty staging unit – բուժտարահանման կետ

catapult – 1. կատապուլտ (ավիակրից վերթիռի սարք), 2. ինքնանետիչ, ինքնանետման բազկաթռ, 3. (*պտմ.*) բաբան, 4. երկեղջյուր

catapult launching – վերթիռ կատապուլտով

catastrophe – աղետ

catastrophogenic risk – *see disaster risk*

catastrophe theory – աղետների տեսություն

catastrophic event – աղետալի պատահար

catastrophic – աղետալի

catching – որսում, բռնում

category – 1. կարգ, կատեգորիա, 2. կարգախումբ

category of servicemen – զինծառայողների կարգախումբ

caterpillar – թրթուր

Catholic Church – կաթոլիկ եկեղեցի, կաթոլիկական եկեղեցի

causeway – 1. սալարկված ճանապարհ, 2. երթևեկելի ամբարտակ, 3. լիրքային ճանապարհ

casus belli – պատերազմի առիթ

casus foederis – դաշինքի առիթ

caution – 1. զգուշություն, զգուշավորություն, 2. շրջահայեցություն, 3. զգուշացում, նախազգուշացում

caution area – թռիչքների հատուկ ռեժիմով շրջան

caution signal – *see warning signal*

cautious – զգուշավոր, շրջահայաց

cavalry – 1. հեծելազոր, 2. զրահավոր հետախուզական զորամաս, 3. (*հնգ.*) այրուձի

cavalry fighting vehicle – *see armored reconnaissance vehicle*

caveat – 1. նախազգուշացում, 2. *see caution 3*

CAX – *see computer assisted exercise*

CBRN hazard – *see chemical, biological, radiological and nuclear hazard*

CBW – *see chemical and biological warfare*

CCIS – *see Command, Control and Information Systems*

C-day – «Սի» օր

“Cease engagement!” – «Արձակումը դադարեցնել»

cease fire – 1. կրակի դադարեցում, 2. հրադադար

“Cease fire!” – see “*Check firing!*”

cease-fire regime – հրադադարի ռեժիմ

“Cease loading!” – «Լիցքավորումը դադարեցնել»

ceiling – 1. առաստաղ, 2. բարձրահասություն

celestial navigation system – see *astro-navigation system*

cell – 1. բանտախուց, 2. բջիջ, 3. ՆԱՏՕ-ի շտաբի բաժին

cellar – նկուղ

cemetery – գերեզմանոց, գերեզմանատուն

sensor – գրաքննիչ

center – 1. կենտրոն, 2. see *seat 1*

center for officers training – see *center of excellence for officers*

center of excellence – առաջավոր փորձի կենտրոն

center of excellence for officers – սպաների որակավորման բարձրացման կենտրոն

center of gravity – ծանրության կենտրոն

center-of-gravity limits – կենտրոնադրման սահման

center-periphery hierarchic management – կենտրոն-ծայրամաս աստիճանակարգային կառավարում

centiGray – սանտիգրեյ

central air data computer – օդային պարամետրների մշակման կենտրոնական էՀՄ

central analysis team – կենտրոնական վերլուծական խումբ

central command – կենտրոնական հրամանատարություն

Central Europe Pipeline Management Organization – Կենտրոնական Եվրոպական խողովակաշարի կառավարման կազմակերպություն

Central Europe Pipeline System – Կենտրոնական Եվրոպայում խողովակաշարերի համակարգ

Central Intelligence Agency – Կենտրոնական հետախուզական գործակալություն, ԿՀԳ

centralization – կենտրոնացում

centralized control – 1. կենտրոնացված կառավարում, 2. նշանակետերի կրակային տարաբաշխում

centralized information processing – տեղեկույթի կենտրոնացված վերամշակում

central planning team – պլանավորման կենտրոնական խումբ

“Centurion” – «Սենտուրիոն»

ceramic armor – կերամիկական զրահ

ceremonial – 1. արարողակարգ, տոնակարգ, 2. ծիսակատարություն, 3. արարողական, ծիսական

ceremonial review – 1. see *inspection 3*, 2. see *parade*

ceremonials – see *ceremonial uniform*

ceremonial uniform – տոնական համազգեստ

ceremony – արարողություն, ծես

certificate – հավաստագիր, վկայագիր

certificate of security clearance – պետական գաղտնիքներին ծանոթանալու թույլտվություն

certification – 1. ատեստավորում, 2. հավաստագրում, 3. see *certificate*

cessation – 1. դադարում, 2. դադարեցում, 3. ընդհատում, 4. see *stopping*

cessation of hostilities – ռազմական գործողությունների դադարեցում

CFE – see *Treaty on Conventional Armed Forces in Europe*

CFV – see *cavalry fighting vehicle*

CFX – see *command field exercise*

CG – see *carbonyl chloride*

chaff – երկբևեռ հակառադիոտեղորոշումային անդրադարձիչներ

- chain-gun – արագագործ գնդացիր
- chain of command – ստորակարգություն, ստորադասության շղթա
- chain reaction – շղթայական ռեակցիա
- chairman – նախագահ
- Chairman of the Joint Chiefs of Staff – Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտեի նախագահ
- chalk – ուղևորախումբ
- chalk commander – ուղևորախմբի հրամանատար
- chalk number – 1. փոխադրահամար, 2. ուղևորախմբի բեռի (ԹԱ) համարը
- chalk troops – զորքի խմբաքանակ
- challenge – 1. մարտահրավեր, 2. ձայնատվություն, հրամայական, 3. բացարկում, 4. *see doubt*, բարդ խնդիր, դժվար առաջադրանք, 5. բացարկում
- “Challenger” – «Չեյլենջեր»
- challenge to the national security – ազգային անվտանգությանն ուղղված մարտահրավեր
- chamber – 1. խցիկ, 2. փամփշտանոց
- change detection – փոփոխորոշում
- change of operational control – ենթակայության փոփոխման պահը
- channel – 1. նեղուց, 2. *see liaison channel*, 3. հաղորդուղի, 4. նավարկուղի
- channel airlift – կանոնավոր երկկողմ օդային փոխադրումներ
- channel capacity – *see transmission capacity*
- chapel – մատուռ
- chaplain – բանակային քահանա
- character – 1. բնավորություն, 2. բնութագրային առանձնահատկություն, բնույթ, 3. նիշ
- character guidance – 1. գաղափարախոսական մշակում, 2. բարոյակրոնական դաստիարակություն
- characteristics – բնութագիր
- characteristics performance – թռիչքատեսչանիկական բնութագրեր
- charge – 1. սրընթաց գրոհ, 2. լիցք, 3. պայթուցիկ սարք, 4. էլեկտրական լիցք, 5. *see accusation*
- charged weapon – լիցքավորված զենք
- charging point – 1. լցավորման խողովակապտուկ, 2. լիցքակայան
- chart – 1. *see map*, 2. գծագիր, տրամագիր, գծապատկեր, աղյուսակ
- chart base – հիմքային քարտեզ
- charter of garrison and patrol services – *see garrison and guard duty regulations*
- chart series – *see map series 2*
- chassis – 1. ամրաշրջանակ, 2. ընթացանաս, 3. հրետասայլի ստորին հաստոց
- chauvinism – ազգայնամոլություն
- cheaf – խաբեություն
- check – 1. ստուգում, 2. *see stopping*
- “Check firing” – «Ղադարեցնել կրակը»
- checklist – 1. ստուգիչ ցուցակ, ստուգողական ցուցակ, 2. հանձնարարությունների ցուցակ
- checkout – 1. ստուգազննում, 2. *see test*
- checkpoint – 1. հսկիչ-անցագրային կետ, 2. ստուգիչ կետ, կողմնորոշիչ կետ
- check ride – ստուգողական թռիչք
- chemical agent – մարտական թունավոր նյութ
- chemical ammunition – քիմիական զինամթերք
- chemical and biological warfare – քիմիական և կենսաբանական պատերազմ
- chemical attack – 1. քիմիական հարձակում, 2. հարձակում քիմիական զենքի կիրառմամբ
- chemical, biological, and radiological operation – քիմիական, կենսաբանական և

ճառագայթաբանական զենքի կիրառմամբ մարտական գործողություններ

chemical, biological, radiological, and nuclear consequence management – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային զենքի կիրառման հետևանքների վերացում

chemical, biological, radiological, and nuclear defense – հակաքիմիական, հակակենսաբանական, հակաճառագայթաբանական և հակամիջուկային պաշտպանություն

chemical, biological, radiological, and nuclear environment – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային իրադրություն

chemical, biological, radiological, and nuclear hazard – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վտանգ

chemical, biological, radiological, nuclear, or high-yield explosives incident – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական, միջուկային կամ պայթյունային միջադեպ

chemical, biological, radiological, and nuclear passive defense – պասիվ պաշտպանություն քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային հարձակումներից

chemical, biological, radiological, and nuclear protection – see *chemical, biological, radiological, and nuclear defense*

chemical, biological, radiological, and nuclear sense – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վտանգի մասին տեղեկության օպերատիվ տրամադրում ապահովող միջոցառումներ

chemical, biological, radiological, and nuclear shield – 1. քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական և միջուկային վահան, 2. քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային և միջուկային պաշտպանություն

chemical, biological, radiological, and nuclear sustain – քիմիական, կենսաբանա-

կան, ճառագայթաբանական և միջուկային կայունություն

chemical, biological, radiological, or nuclear weapon – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթաբանական կամ միջուկային զենք

chemical corps – քիմիական զորքեր

chemical defense – հակաքիմիական պաշտպանություն

chemical defense troops – see *chemical corps*

chemical detection – see *chemical reconnaissance*

chemical dose – թունավոր նյութի բաժնաչափ

chemical environment – քիմիական իրադրություն

chemical hazard – քիմիական վտանգ

chemical horn – ականի քիմիական ճայթիչ

chemical mine – քիմիական ական

chemical monitoring – քիմիական մշտազննում

chemical operation – 1. քիմիական զենքի կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ, 2. պաշտպանություն քիմիական զենքից

chemical reaction – քիմիական ռեակցիա

chemical reconnaissance – քիմիական հետախուզություն

chemical sentry – քիմիական իրադրության դիտորդ

chemical shell – քիմիական արկ

chemical survey – see *chemical monitoring*

chemical warfare – քիմիական պատերազմ

chemical-warfare unit – քիմիական զորամաս, քիմիական ստորաբաժանում

chemical warhead – քիմիական մարտագլխիկ, թունավոր նյութով մարտագլխիկ

chemical weapon – քիմիական զենք

chevron – հեծանակ

chief – 1. պետ, շեֆ, 2. see *leader 2, 4*, 3. see *senior 1*

chief of cipher section – գաղտնագրման բաժնի պետ

chief of defense – 1. ՋՈՒ-ի գլխավոր շտաբի պետ, 2. ՋՈՒ-ի գերագույն շտաբի պետ

chief of mission – 1. ներկայացուցչության ղեկավար, 2. առաքելության ղեկավար

chief of station – ռեզիդենտ, ռեզիդենտության ղեկավար

Chief of the General Staff – գերագույն շտաբի պետ

chief of the main staff – գլխավոր շտաբի պետ

chief of the rear – թիկունքի պետ

chief of the watch – հերթափոխի հրամանատար

chief warrant officer – 1. ավագ ենթասպա, 2. ավագ պաշտոնակալ սպա

chloroacetophenone – քլորացետոֆենոն

chock – արգելակի կոճղակ, մաշիկ

choke – 1. դրոսել, 2. խցակակիչ, 3. «չոկ»

choke-point – 1. նեղոց, 2. բեռնափոխադրումների վերահսկման կետ

choking agent – հեղձուցիչ թունավոր նյութ

cholera – խոլերա, մաղձախտ

chronic radiation dose – ճառագայթահարման քրոնիկական բաժնաչափ

chronometer – ժամանակաչափ

chuck – 1. սեղմիչ փամփուշտ, 2. կալակ

chuffing – անկայուն այրում, ընդհատ այրում

church – 1. եկեղեցի, տաճար, 2. եկեղեցի, դավանություն, 3. եկեղեցական

CIA – see *Central Intelligence Agency*

cipher – ծածկագիր

cipher device – ծածկագրիչ սարք

cipher message – see *cipher*

ciphertext – see *cipher*

CIS – see *Commonwealth of Independent States*

circling approach – շրջանագծով անցում վայրէջքի

circle – շրջան

circular error probable – շրջանային հավանական շեղում

circumvention – see *evasion*

CIS – see *communication and information system*

citadel – միջնաբերդ

citizen – քաղաքացի

citizen initiated referendum – քաղաքացիների նախաձեռնած հանրաքվե

citizens' band – քաղաքացիական ռադիոտիրույթ

civic – see *civil 1*

civic action – see *military civic action*

civic control over the armed forces – զինված ուժերի նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողություն

civic democratic control over the armed forces – զինված ուժերի նկատմամբ քաղաքացիական ժողովրդավարական վերահսկողություն

civil – 1. քաղաքացիական, 2. քաղաքացիական, ոչ զինվորական

civil administration – քաղաքացիական վարչություն

civil affairs – 1. կապեր քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ, 2. քաղաքացիական կազմակերպությունների հետ կապերի ստորաբաժանում

civil affairs agreement – համաձայնություն քաղաքացիական իշխանությունների հետ կապերի մասին

civil affairs operations – աշխատանք քաղաքացիական իշխանությունների և բնակչության հետ

civil authorities – քաղաքացիական իշխանություններ

- civil authority information support – տեղեկատվական աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին
- civil budget – քաղաքացիական բյուջե
- civil defense – քաղաքացիական պաշտպանություն
- civil defense emergency – արտակարգ դրություն քաղաքացիական պաշտպանության համակարգի համար
- civil defense exercise – քաղաքացիական պաշտպանության զորավարժություն
- civil defense plan – քաղաքացիական պաշտպանության պլան
- civil defense troops – քաղաքացիական պաշտպանության զորքեր
- civil disturbance – հասարակական անկարգություններ
- civil emergency – քաղաքացիական արտակարգ իրավիճակ
- civil emergency planning – քաղաքացիական արտակարգ պլանավորում
- Civil Emergency Planning Section – Քաղաքացիական արտակարգ պլանավորման բաժին
- civilian – 1. see *civil* 2, 2. քաղաքացիական անձ
- civilian internee – see *civil internee*
- civilianization – քաղաքացիացում
- civilian pay – 1. ՋՈՒ-ի քաղաքացիական անձնակազմի աշխատավարձ, 2. ազատավարձու անձնակազմի աշխատավարձ
- civilian personnel – քաղաքացիական անձնակազմ
- civilian population – քաղաքացիական (խաղաղ) բնակչություն
- civilian preparedness for war – պատերազմին քաղաքացիական բնակչության պատրաստվածություն
- civilian internee camp – ներկալված քաղաքացիական անձանց ճամբար
- civilian security experts – անվտանգության գծով քաղաքացիական փորձագետներ
- civilians – see *civilian population*
- civilianism – քաղաքացիավարություն
- civil internee – քաղաքացիական ներկալված անձ
- civil law – քաղաքացիական իրավունք
- civil-military – ռազմա-քաղաքացիական
- civil-military cooperation – ռազմա-քաղաքացիական համագործակցություն
- civil-military medicine – ռազմա-քաղաքացիական բժշկություն
- civil-military operation – ռազմա-քաղաքացիական օպերացիա
- civil-military operation center – ռազմա-քաղաքացիական օպերացիաների կենտրոն
- civil-military relations – զինվորա-քաղաքացիական հարաբերություններ
- civil relief – օգնություն բնակչությանը
- civil requirements – բնակչության պահանջմունքներ
- Civil Reserve Air Fleet – քաղաքացիական ավիացիայի պահուստային ինքնաթիռային հավաքակազմ
- civil search and rescue – որոնողափրկարարական օպերացիաներ քաղաքացիների շրջանում
- civil society – քաղաքացիական հասարակություն
- civil support – աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին
- civil technology – քաղաքացիական նախանշանակման տեխնոլոգիա
- civil transportation – քաղաքացիական տրանսպորտ
- civil unrest – հասարակական անկարգություններ, ժողովրդական հուզումներ
- civil war – քաղաքացիական պատերազմ
- CIWS – see *close-in weapons system*
- CJTF – see *combined joint task force*
- CK – see *cyanogen chloride*

- clan – թայֆա, խմբակցություն
- clandestine – գաղտնի
- clandestine intelligence collection – հետախուզական տվյալների ծածուկ ձեռքբերում
- clandestine operation – ծածուկ օպերացիա
- clarification – պարզորոշում
- clash – see *collision*
- classes of supply – մատակարարման առարկաների կարգ
- classification – դասակարգում
- classification of information – տեղեկության գաղտնիացում
- classified – գաղտնի, ծածուկ
- classified information – փակ տեղեկությամբ
- classified matter – գաղտնիացված գործ
- clause – see *statement*
- Claymore – 1. «Քլեյմոր», 2. քլեյմոր
- “clean” nuclear weapon – «մաքուր» միջուկային զինամթերք
- cleansing station – see *decontamination station*
- clearance – 1. մաքրում, 2. see *security clearance*, 3. բացակ, արանք, 4. գետնահեռավորություն, 5. see *permit*
- clearance capacity – բեռնաթափման անցաթողման ունակություն
- clearance decontamination – ախտահանման վերջնական մակարդակ
- clearance diving – ստորջրյա ուղեբացում
- clearance rate – 1. հանցագործությունների բացահայտման մակարդակ, 2. ականների հայտնաբերելիության մակարդակ
- clear and present danger – բացահայտ և անմիջական վտանգ
- clearing – 1. բացատ, 2. անտառահատք, 3. մաքրում
- clearing operation – ականապատները և խոչընդոտների վերացում
- clearing patrol – տեղանքի ոստիազերծման պարել
- clearway – օդային մոտեցումների գոտու հատված, խոչընդոտներից ազատ գոտի
- clear weather air defense fighter – լավ եղանակի շուրջօրյա կործանիչ
- cleavage – ճեղքում
- clerk – 1. գրագիր, 2. գործավար
- click – կոճակի արագ սեղմում
- cliff – 1. քարափ, ժայռ, 2. զառիթափ
- climate – կլիմա
- climate weapon – կլիմայական զենք, օդերևութաբանական զենք
- climb – 1. վերելք, զառիվեր, 2. բարձրացում
- climb mode – ինքնաթիռի վերթիռի բանելակարգ
- clinical examination – դիսպանսերացում
- clip – 1. ամրակ, 2. պահունակ
- clique – հանցախումբ
- clog – 1. see *hindrance 1*, 2. see *obstruction 2*
- close air support – անմիջական ավիացիոն աջակցություն
- close arrest – խիստ բանտարկություն
- close control – 1. խիստ վերահսկողություն, 2. անմիջական ուղղորդում, անմիջական կառավարում
- close-controlled air interception – օդային նշանակետի կալում անմիջական ուղղորդմամբ (զետնից)
- closed – փակ
- closed area – փակ գոտի
- closed-circuit television – 1. մալուխային հեռուստատեսություն, բաժանորդագրային հեռուստատեսություն, 2. փակ հաղորդում, 3. հեռուստատեսություն առանց եթեր դուրս գալու
- closed treaty – փակ պայմանագիր
- close grouping (of shots) – կիսվածություն

- close-in weapons system – մերձագործ զենքի համակարգ
- close quarter battle – մերձամարտ
- close range fire – դաշունային կրակ
- close support – 1. see *direct support 2*, 2. անմիջական ուղեկցում, 3. անմիջական ապահովում
- close support area – անմիջական աջակցության շրջան
- close supporting fire – see *direct supporting fire*
- closing down – 1. ռադիոհաղորդման ավարտ, ռադիոկապի ավարտ, 2. ռադիոկայանի ապաժամակում
- closure – գորամասի ժամանում
- closure minefield – արգելապատնեշող ականադաշտ
- cloud – 1. ամպ, 2. շղարշ, քող, ծածկույթ
- cloud amount – 1. ամպամածության ինտենսիվություն, 2. ամպամածության միավոր
- cloud cover – ամպերի ծածկույթ
- cloudiness – ամպամածություն
- cluster – 1. փունջ, բույլ, խուրձ, 2. տրցակ, կապաշար, 3. կասետային զինամթերք, 4. բազմաստղ ազդանշանային հրթիռ
- cluster bomb – կասետային ռումբ
- cluster bomb unit – ավիացիոն ռումբային կասետ
- clutch gear – կցորդման մեխանիզմ
- CN – see *chloroacetophenone*
- CNAD – see *Conference of National Armament Directors*
- coalition – 1. դաշնադրություն, 2. see *alliance 1*
- coalition government – կոալիցիոն կառավարություն
- coalition grouping – դաշնադրային խմբավորում
- coalition operation – դաշնադրային օպերացիա
- coalition warfare – դաշնադրային ռազմական գործողություններ
- coarse mine – արտաքին ազդեցությունների նկատմամբ սակավ զգայուն ական
- coast – 1. ափ, 2. ծովափ
- coastal – ափամերձ, մերձափնյա, առափնյա
- coastal refraction – մերձափնյա բեկում
- coastal zone – առափնյա գոտի
- coast guard – առափնյա պաշտպանաջոկատ
- coating – 1. պատվածք, պատում, 2. ծածկույթ
- coat of arms – see *arms 2*
- coaxial – միառանցք, նույնառանցք
- coaxial machine gun – զույգած գնդացի
- cock – 1. հրահան, 2. հրահանը բարձրացնել
- cockade – գլխարկանիշ, կոկարդ
- cockpit – see *cabin 1*
- cock-up – խառնաշփոթ
- cocooning – բռժժավորում
- code – 1. see *cipher*, 2. օրենսգիրք, 3. see *code of conduct*
- code command system – գորքերի ծածուկ կառավարում
- codename – կոդային անվանում, ծածկանուն
- code of conduct – վարքականոն
- code of honor – պատվո վարքականոն
- code word – կոդաբառ, պայմանաբառ
- Codex – 1. see *code 2*, 2. see *code of conduct*
- codification of military law – զինվորական օրենսդրության կոդիֆիկացում
- coefficient – գործակից
- coercion – 1. ուժային ճնշում, 2. see *enforcement 1*, 3. պարտադրանք, հարկադրանք

cognition – 1. իմացություն, ճանաչողություն, 2. իմացություն, գիտություն

cognisance – 1. իմացություն, գիտություն, 2. *see awareness 1*

cohesion – 1. միասնություն, միասնակամություն, 2. համախմբվածություն, 3. կապակցվածություն, 4. ներդաշնակություն

COIN – *see counterinsurgency*

COL. – *see Colonel*

cold steel – սառը զենք

Cold War – «սառը պատերազմ»

colibration fire – կրակափորձում

collaborate – 1. համագործակցել, 2. դավաճանորեն համագործակցել

Collaborative Programs Section – համագործակցության ծրագրերի բաժանմունք

collaborator – 1. թշնամուն գործակցող անձ, 2. աշխատակից, 3. մանկլավիկ, 4. կոլաբորացիոնիստ

collapse – 1. ուժասպառություն, 2. հանկարծական անկում, 3. թմբիր, 4. *see breakup 3*

collapse depth – սուզման հաշվարկային խորություն

collapsible – 1. հավաքովի-քանդովի, 2. ծալովի

collateral damage – 1. ուղեկից կորուստներ, 2. ուղեկցական վնաս, ուղեկից վնաս

collation – բաղդատում, առադրում, համեմատություն

collection – 1. հավաքում, 2. հավաքածու, 3. կիսվածություն

collection agency – տեղեկության (հետախուզական) հավաքման մարմին

collection asset – տեղեկության (հետախուզական) հավաքման ուժեր և միջոցներ

collection management – տվյալների հավաքման կառավարում

collection management authority – տվյալների հավաքման կառավարման մարմին

collection manager – տվյալների հավաքման կառավարիչ

collection operations management – տվյալների հավաքման օպերացիայի կառավարում

collection plan – հետախուզական տվյալների հավաքման պլան, հետախուզման պլան

collection planning – տեղեկության հավաքման գծով հետախուզության պլանավորում

collection point – հավաքակետ

collection requirement – հետախուզական տվյալների հավաքման առաջադրանք

collection requirements management – հետախուզական առաջադրանքների մշակման և տեղեկության հավաքման համադասման ղեկավարում

collection resource – ռեսուրսների հավաքածու, ռեսուրսների համախումբ

collective call sign – կոլեկտիվ պայմանական

collective chemical, biological, radiological, and nuclear protection – հակաքիմիական, հակակենսաբանական, հակաճառագայթաբանական և հակամիջուկային կոլեկտիվ պաշտպանություն

collective initiative – կոլեկտիվ նախաձեռնություն

collective protection – 1. կոլեկտիվ պաշտպանություն, խմբային պաշտպանություն, 2. կոլեկտիվ պաշտպանության միջոցներ, խմբային պաշտպանության միջոցներ

collective protective equipment – պաշտպանության կոլեկտիվ միջոցներ

collective security – կոլեկտիվ անվտանգություն

collective security interests – կոլեկտիվ անվտանգության շահ

Collective Security Treaty – Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիր, Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագիր

Collective Security Treaty Organization – Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն, ԿԱՊԿ, Հավաք

- քական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպություն, ՀԱՊԿ
- Collegium of the Ministry of Defense – պաշտպանության նախարարության կոլեգիա
- collimating mark – կոորդինատային նշան
- collision – բախում
- collocation – համադեցություն
- colonel – գնդապետ
- colonel general – զեներալ-գնդապետ
- Colonel of the Regiment – գնդի գնդապետ
- colonial – գաղութային
- colonialism – գաղութատիրություն
- colonial war – գաղութարարական պատերազմ
- colonist – գաղութաբնակ
- colony – գաղութ
- color – 1. գույն, 2. see *flag*, 3. see *paint*
- column – 1. սյուն, 2. շարասյուն, 3. see *line of battle 2*
- column cover – շարասյան ավիացիոն ծածկապաշտպանություն
- column formation – շարվածք շարասյունով
- column gap – շարասյան տարրերի միջև հեռավորություն
- column length – շարասյան երկարություն
- “Comanche” – «Կոմանչ»
- combat – 1. see *fight 1, 4*, 2. մարտական, արշավային, շարային, 3. մարտնչել, մարտ վարել
- combat air patrol – մարտական օդային պարել
- combat alert duty – մարտական հերթապահություն
- combat and operational stress – մարտական ստրես
- combat and operational stress control – մարտական ստրեսների կառավարում
- combatant – ռազմիկ, կոմբատանտ
- combatant command – մարտական հրամանատարություն
- combatant commander – զորահրամանատար
- combat arms – 1. see *service arm*, 2. մարտական զենք
- combat available aircraft – մարտունակ թռչող ապարատ
- combat camera – մարտատեսախցիկ
- combat capabilities – մարտական հնարավորություններ
- combat capability – see *combat effectiveness 1*
- combat chart – մարտական քարտեզ
- combat contact – մարտական շփում
- combat control center – մարտական կառավարման կենտրոն
- combat control team – զորեջքի շրջանի նախապատրաստման զինախումբ
- combat crew – մարտահաշվարկ
- combat day of supply – մատակարարման օրական մարտական նորմ
- combat duty – 1. see *combat alert duty*, 2. see *combat service*
- combat duty assignment – see *combat crew*
- combat-effective – մարտունակ
- combat effectiveness – 1. մարտունակություն, 2. մարտական արդյունավետություն
- combat element – մարտական տարր
- combat engineering – անմիջական ինժեներական աջակցություն, անմիջական ճարտարագործական աջակցություն
- combat engineer tractor – ինժեներական մեքենա, ճարտարագործական մեքենա
- combat equipment – see *weaponry 2, 4*
- combat experience – մարտական փորձ
- combat fatigue – 1. see *battle exhaustion*, 2. պատերազմական ներք

- combat firing – մարտական հրաձգություն
- combat firing practice – մարտական հրաձգությամբ մարտավարական զորավարժություն
- combat flight – մարտական թռիչք
- combat forces – մարտական զորքեր
- combat formation – 1. see *order of battle 1*, 2. see *battle deployment*
- combat identification system – մարտական պայմաններում որոշարկման համակարգ
- combat independence – մարտական ինքնուրույնություն
- combat information center – մարտական տեղեկությային կենտրոն
- combating terrorism – պայքար ահաբեկչության դեմ
- combat instruction – see *fragmentary order*
- combat intelligence – զորային հետախուզություն
- combat intensity – մարտական լարվածություն
- combat interaction – մարտական փոխզործություն
- combat load – մարտական բեռնվածք, մարտական բեռնվածություն
- combat loading – մարտական նստեցում և բեռնում
- combat loss – մարտական կորուստ
- combat losses – մարտական կորուստներ
- combat maneuvering – մարտական տարաշարժում
- combat materiel – see *weaponry 2, 3*
- combat mission – մարտական խնդիր
- combat operations – մարտական գործողություններ
- combat patrol – մարտական պարեկ
- combat platform – see *platform 2*
- combat potential – see *combat capabilities*
- combat power – մարտական հզորություն
- combat readiness – մարտական պատրաստություն
- combat readiness assessment – մարտական պատրաստության մակարդակի գնահատում
- combat ready aircraft – մարտապատրաստ թռչող ապարատ
- combat resupply – պաշարների լրացում մարտական պայմաններում
- combat search and rescue – մարտական գործողությունների ժամանակ որոնում և փրկություն
- combat search and rescue task force – մարտական գործողությունների ժամանակ որոնման ու փրկության ապահովման օպերատիվ խումբ
- combat security– see *outpost 1*
- combat security forces – պահպանաջոկատ
- combat service – մարտական ծառայություն
- combat service support – մարտական գործողությունների թիկունքային ապահովում
- combat service support area – զորքերի թիկունքային ապահովման շրջան
- combat service support elements – թիկունքային ապահովման զորամասեր (հիմնարկներ)
- combat situation – մարտական իրադրություն
- combat skills – մարտական հմտություններ
- combat spread loading – տեղաբաշխված մարտական բեռնում
- combat supplies – մարտական գործողությունների համար մատակարարման առարկաներ
- combat support – 1. մարտական աջակցություն, 2. մարտական ապահովում, 3. օպերատիվ (մարտական) ապահովում
- combat support agency – մարտական ապահովման մարմին

combat surveillance – մարտադաշտի մըշտադիտում

combat survivability – see *sustainability 2*

combat survival – գոյատևում մարտական պայմաններում

combat team – see *combat crew*

combat tradition – մարտական ավանդույթ

combat training – մարտական պատրաստում

combat turn – մարտական շրջադարձ

combat unit – 1. մարտական զորամաս, 2. մարտական ստորաբաժանում, 3. see *unit 3*

combat vehicle reconnaissance – 1. see *armored reconnaissance vehicle*, 2. հետախուզական մեքենա

combat vehicle reconnaissance tracked – թրթուրավոր մարտական հետախուզական մեքենա

combat vehicle reconnaissance wheeled – անվավոր մարտական հետախուզական մեքենա

combat zone – 1. see *area of operations*, 2. see *battlefield*

combination armor – բաղադրանյութային զրահ, բաղադրյալ նյութից պատրաստված զրահ

combination influence mine – համակցված պայթուցիչով ոչ հպումային ական

combined – 1. համակցված, 2. see *joint 2, 3 (USA)*, 3. see *multinational (NATO)*, 4. խմբավորված

Combined Air Operations Center – Ավիացիայի գործողությունների կառավարման բազմազգ կենտրոն

combined arms – համազորային

combined arms battle – համազորային մարտ

combined arms exercise – համազորային զորավարժություն

combined-arms force – համազորային խմբավորում

combined arms reserve – համազորային պահուց

combined arms team – համազորային զորամիավորում

combined airspeed indicator – օդային արագության համակցված ցուցասարք

combined defense – see *joint defense*

combined exercise – բազմազգ ուժերի զորավարժություն

combined force – 1. բազմազգ ուժերի (զորքերի) խմբավորում, միացյալ դաշնակցային ուժեր, 2. բազմազգ զինվորական թվակազմ

combined periscopic sight – համակցված շրջադիտակային նշանոց

combined influence mine – see *combination influence mine*

combined joint operation – բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) ուժերի օպերացիա

combined joint task force – 1. բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) օպերատիվ-մարտավարական կազմավորում, 2. բազմազգ միացյալ (միջտեսակային) օպերատիվ-մարտավարական խումբ

combined logistic support – բազմազգ թիկունքային ապահովում

combined operation – 1. համազորային օպերացիա, 2. բազմազգ ուժերի օպերացիա

combined pursuit – համատեղ հետապնդում

combined task-force – see *multinational formation*

combustion – այրում

combustor – այրման խուց, հինոց

COMEDS – see *Committee of the Chiefs of Military Medical Services in NATO*

come-on – խայծ

command – 1. զորահրաման, 2. հրամանատարություն, 3. հրամանատվություն, 4. հրամանատարական, 5. հրամանա-

տվական, հրամանատու, 6. *see guidance 1, 7. see management, 8. իշխել*

command and control – 1. զորքերի կառավարում, 2. մարտական կառավարում

command and control communication system – զորքերի կառավարման համար տվյալների հաղորդման համակարգ

command and control information system – զորքերի (ուժերի) կառավարման տեղեկատվական համակարգ

command and control of the armed forces – զինված ուժերի ղեկավարում և կառավարում

command and control structure – 1. զորքերի (ուժերի) կառավարման կառուցվածք, 2. զորքերի (ուժերի) կառավարման կառույց, *see command and control system*

command and control system – զորքերի (ուժերի) կառավարման համակարգ

command and control warfare – հակառակորդի կառավարման համակարգի կազմավորում

command and measurement complex – *see command test system*

command-and-observation post – հրամանատարադիտային կետ

commandant – 1. զինվորական պարետ, 2. ռազմաուսումնական հաստատության պետ, 3. պարետ

commandant's (control) service – պարետային ծառայություն

commandant's office – զինվորական պարետատուն

command center – հրամանատվական կենտրոն

command channel – *see chain of command*

command chaplain – ավագ բանակային քահանա

command, control and communications – հրամանատարություն, կառավարում և կապ

command, control and information systems – հրամանատարության, կառավարման և տեղեկատվության համակարգեր

command destruct signal – հրամանով պայթեցման ազդանշան

commandeering – *see angary*

commander – 1. հրամանատար, 2. զորավար, 3. զորապետ, 4. երրորդ կարգի կապիտան

Commander-in-Chief – գլխավոր հրամանատար, սպարապետ

Commander of Support – թիկունքի պետ

commander's concept – հրամանատարի՝ օպերացիայի (մարտի) մտահղացում

commander's estimate of the situation – հրամանատարի կողմից իրադրության գնահատում

commander's intent – օպերացիայի որոշում

commander's required date – հրամանատարի սահմանած՝ պատրաստության վերջնաժամկետ

command field exercise – հրամանատարաշտաբային վարժանք

command guidance – հրամանատվական ուղղորդում

command information – ղեկավար տեղեկույթ

commanding – 1. հրամանատու, 2. իշխող 3. գերակշռող

commanding general – 1. զորամիավորման հրամանատար, 2. միավորման հրամանատար

commanding height – իշխող բարձունք

command net – կապի հրամանատվական ցանց

commando – կոմանդո

command of the national security system – ազգային անվտանգության համակարգի ղեկավարում

command of the sea – տիրապետություն ծովում, գերիշխանություն ծովում

- command personnel – հրամանատարական կազմ, հրամկազմ
- command post – 1. հրամանատարական կետ, 2. կառավարման կետ
- command post exercise – հրամանատարաշտաբային զորավարժություն
- command relationships – ենթակայության կարգ, ենթակայական հարաբերություններ
- command sergeant major – զորամասի գլխավոր ավագ ենթասպա
- command staff – see *command personnel*
- command system – հրամանատու համակարգ
- command system of battle management – մարտական կառավարման հրամանատվական համակարգ, մարտական կառավարման հրամանատարական համակարգ
- command system of combat management – see *command system of battle management*
- command test system – հրամանատվաչափողական համալիր
- command training – հրամանատարական պատրաստում
- command vehicle – 1. կառավարման մեքենա, 2. հրամանատարաշտաբային մեքենա, 3. հրամանատարական մեքենա
- comment – մեկնաբանություն
- commendation – պաշտոնական շնորհակալություն՝ պարգևատրմամբ
- commensurate retribution – զուգաչափ հատուցում
- commentary – see *comment*
- commerce – see *trade*
- commercial off-the-shelf – պատրաստի առևտրային արտադրանք
- commercial vehicle – բեռնատար ավտոմեքենա, բեռնատար
- commissariat – համբարակություն
- commissary – 1. համբարակ, 2. զինվորական խանութ, զինառի խանութ
- commissary and community services – առևտրակենցաղային ապահովում
- commission – 1. լիազորություն, լիազորագիր, 2. սպայական կոչում, 3. հանձնաժողով, 4. հանձնարարություն
- commissioned officer – see *officer 1*
- commissioning – 1. շահագործման հանձնում, 2. սպայական կոչման շնորհում
- commitment – 1. կատարում (հանցագործության, իրավախախտման, վատ արարքի են), 2. պարտավորություն
- Committee of the Chiefs of Military Medical Services in NATO – ՆԱՏՕ-ի ռազմաբժըշկական ծառայությունների պետերի կոմիտե
- commodity manager – մասնագիտացված մատակարարման պետ
- commodore – առաջին կարգի կապիտան
- commonality – 1. միօրինակացվածություն, 2. ընդհանրություն, 3. հասարակ ժողովուրդ, ցածր խավ
- commonality of procedures – ընթացակարգերի ընդհանրություն
- common infrastructure – ընդհանուր ենթակառուցվածք
- common item – բոլոր զորատեսակներին անհրաժեշտ ռազմական գույք
- common law – սովորուբային իրավունք
- common operating environment – ընդհանուր մարտական տարածություն
- common operational picture – օպերատիվ իրադրության միասնական պատկեր
- common pool – միացյալ թիկունքային բազա
- common purchasing – ընդհանուր գնումներ, համատեղ գնումներ
- common servicing – ընդհանուր սպասարկում
- common supplies – 1. ընդհանուր պաշարներ, 2. մատակարարման համագորային առարկաներ
- common tactical picture – միասնական մարտավարական պատկեր

- common-user airlift service – օդային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն
- common-use container – ընդհանուր օգտագործման բեռնամփոփ
- common-user item – ընդհանուր օգտագործման առարկա
- common-user land transportation – ցամաքային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն
- common-user logistics – ընդհանուր թիկունքային ապահովում
- common-user network – կապի ընդհանուր օգտագործման ցանց
- common-user sealift – ծովային փոխադրումների ընդհանուր ծառայություն
- common-user transportation – ընդհանուր փոխադրումներ
- commonwealth – ընկերակցություն, միություն, միավորում
- Commonwealth – Համագործակցություն, Ազգերի համագործակցություն
- Commonwealth of Independent States – Անկախ Պետությունների Համագործակցություն, ԱՊՀ
- Commonwealth of Nations – see *Commonwealth*
- commotion – see *shock*
- communal – 1. ընդհանուր, 2. համայնքային, 3. see *joint 3*
- communication – 1. հաղորդակցություն, հաղորդակցում, շփում, 2. see *link 1*, 3. see *message 1*
- communication and information system – կապի և տեղեկատվության համակարգ
- communication center – 1. կապի կենտրոն, 2. կապի հանգույց
- communication horizontal – see *cross tell*
- communications – հաղորդակցություն
- communications equipment – կապի միջոց
- communications intelligence – հակառակորդի կապի հետախուզում
- communications network – կապի ցանց
- communications officer – կապի պետ
- communications satellite – կապի արբանյակ
- communications security – կապի անվտանգություն
- communications security material – կապի անվտանգության ապահովման միջոցներ
- communication system – 1. կապի համակարգ, 2. տեղեկատվահեռահաղորդակցային համակարգ
- communications system throughput – կապի համակարգի թողունակություն
- communications zone – 1. հաղորդակցության գոտի, 2. զորային թիկունք
- communication trench – հաղորդակցման խրամուղի
- community – հանրություն
- community engagement – զինվորական-հանրային շփումներ
- company – 1. վաշտ, 2. ընկերություն
- company quartermaster sergeant – թիկունքային ապահովման ավագ ենթասպա
- company sailing – զուգանավարկում
- company team – վաշտային խումբ
- comparative cover – համեմատական վրադրում
- compartment – հատվածամաս
- compartmentation – 1. տարածքի բաժանում հատվածների, 2. տեղեկույթի բաշխում ըստ օբյեկտների
- compartment marking – բեռնային հատվածամասերի տարբերանշում
- compass – կողմնացույց
- compass bearing – կողմնացուցային ուղղորշում
- “Compass Call” – «Կողմնացույցի ցուցում»
- compassionate leave – արձակուրդ ընտանեկան հանգամանքներով
- compass north – հյուսիսը կողմնացույցով
- compass rose – 1. կողմնացույցի շրջանակի բաժնօղակ, 2. կողմնացույցի շրջանակի պատկեր

compatibility – համատեղելիություն

compatriot – հայրենակից, համերկրացի

compensation – համակշռում

competence – 1. իրավասություն, 2. իրազեկվածություն, 3. ձեռնահասություն

competitive bidding – մրցակցային սակարկություն

competitiveness of the economy – տնտեսության մրցունակություն

competitive oligarchy – մրցակցային խըմբիշխանություն

competitive sourcing – մրցակցային մատակարարում

competitor – see *rival*

compilation – քարտեզագրում

compilation diagram – քարտեզագրական տվյալների տրամազիք

complete destruction zone – համատարած խոցման գոտի

complete round – հանդերձված կրակոց, կրակոցի լրակազմ

completion of mobilization – վերջնամոբիլիզացում

complex– 1. համալիր, 2. բարդույթ

complex catastrophe – համալիր աղետ

compliance – 1. կատարում, պահպանում, 2. համապատասխանություն

complimentary policy – փոխլրացման քաղաքականություն

component – բաղադրատարր

component command – բաղադրատարրային հրամանատարություն

component commander – բաղադրատարրի հրամանատար

component life – 1. դետալի ռեսուրս, 2. տարրի երկարակեցություն

composite – 1. բաղադրանյութ, 2. բաղադրյալ

composite armor – see *combination armor*

composition – 1. կազմ, կազմություն, բաղադրություն, 2. կառուցվածք, կազմություն

compound armor – see *combination armor*

compound helicopter – համակցված ուղիաթիռ

comprehension – see *clarification*

compression chamber – see *hyperbaric chamber*

compression ignition – սեղմումային բոցավառում

compression ignition engine – սեղմումային բոցավառումով շարժիչ

compromise – 1. փոխզիջում, 2. գաղտնի տեղեկույթի չթույլատրված հրապարակում, 3. վարկաբեկում

compulsory military service – զինապարտություն

computed air release point – վայրնետման հաշվարկային կետ

computer assisted exercise – ԷՀՄ-ով զորավարժություն, ավտոմատացված զորավարժություն

Comrades' Court of Honor – պատվի ընկերական դատարան

concealment – 1. see *camouflage 1*, 2. see *hiding*

concentrated fire – կենտրոնացված կրակ

concentration – կենտրոնացում

concentration area – 1. կենտրոնացման շրջան, 2. կրակի կենտրոնացման տեղամաս

concentration area – կենտրոնացման (դիրքավորման) շրջան

concentration camp – համակենտրոնացման ճամբար

concept – 1. հայեցակարգ, 2. մտահղացում, 3. հասկացություն

concept of defense policy – պաշտպանական քաղաքականության հայեցակարգ

- concept of military-industrial complex development – ռազմաարդյունաբերական համալիրի զարգացման հայեցակարգ
- concept of operations – see *commander's concept*
- conceptual statement – հայեցակարգային դրույթ
- conceptual and terminological apparatus – հասկացութատերմինաբանական ապարատ
- conclusion – 1. see *summing up*, 2. կնքում
- conclusion of a contract – պայմանագրի կնքում
- conclusion of a treaty – պայմանագրի կընքում
- concurrent – 1. համաժամանակյա, 2. համընկնող
- concurrent information transfer – տեղեկույթի համատեղված հաղորդում
- concussion – 1. ուղեղի ցնցում, 2. կոնսուզիա
- condemned man – մահապարտ
- condensation trail – ինվերսիոն հետք, կոնդենսացման հետք
- condition – 1. պայման, 2. see *state* 3, 3. իրադրություն
- conduct – 1. վարք, 2. վարում
- conduct of operations – օպերացիայի իրագործում
- conduct of war – see *warfare* 2
- conduit – 1. աղբյուր (հաղորդակցական, տեղեկատվական, տեղեկատվության փոխանակման, հետախուզական ևն), 2. հաղորդուղի
- cone – կոն
- cone of dispersion – see *sheaf of fire*
- cone of fire – հետազծերի փունջ
- cone of silence – լռության կոն
- conference – 1. խորհրդաժողով, 2. գիտաժողով
- Conference of National Armament Directors – սպառազինությունների գծով ազգային գերատեսչությունների ղեկավարների խորհրդաժողով
- Conference Services – խորհրդաժողովների կազմակերպման ծառայություն
- Conference Support Section – խորհրդաժողովների սպասարկման բաժին
- confidence and security building measures – վստահության և անվտանգության ամրապնդման միջոցներ
- confidence-building measures – վստահության ամրապնդման միջոցներ
- confidence of kill – խոցման հուսալիություն
- confidential – 1. գաղտնի, 2. գաղտնապահ, վստահելի, 3. վստահական
- confidential information – see *sensitive information*
- confidentiality – 1. see *secrecy*, 2. վստահականություն
- configuration – 1. փոխդասավորություն, 2. ուրվանկար
- configuration management – փոխդասավորության կառավարում, ծրագրային ապահովման համակարգի փոխդասավորության կառավարում
- configuration of forces – ուժերի փոխդասավորություն
- configuration of the country – երկրի աշխարհագրական ուրվանկար
- configuration of world order – աշխարհակարգի փոխդասավորություն
- confined to barracks – պատժում զորամասի տարածքից դուրս գալու արգելմամբ
- confinement – 1. see *restriction*, 2. see *custody* 3
- confirmation – 1. հաստատում, հավաստիացում, 2. see *ratification*
- confirmation of information (intelligence) – տեղեկույթի հաստատում, վավերացում
- confiscation – բռնագրավում

conflict – 1. հակամարտություն, 2. գժտություն

conflict area – հակամարտության գոտի

conflictiveness – 1. հակամարտայնություն, 2. գժտայնություն

conflictology – հակամարտաբանություն

conflict prevention – հակամարտության կանխում

conflict resolution – հակամարտության լուծում

confluence – 1. գետերի միախառնման տեղը, 2. զուգակցում

conformity with law – օրինապատշաճություն

confrontation – 1. առճակատում, 2. առերեսում

confusion – 1. շփոթություն, 2. շփոթմունք, հուզմունք, 3. see *disorder* 3, 4. իրարանցում, շփոթ

confusion reflector – հակառադիոտեղորոշումային անդրադարձիչ

connection – 1. see *link* 1, 2. միացում, 3. կապակցում

connected world – կապակցված աշխարհ

conning tower – մարտական աշտարակախուց

CONOPS – see *concept of operations*

CONPLAN – see *concept plan*

conqueror – նվաճող

conquest – նվաճում, տիրում

conscientious objector – գաղափարական նկատառումներով զինժառայությունից խուսափող անձ

consciousness – 1. ողջամտություն, դատողականություն, 2. գիտակցություն

conscript – 1. զորակոչիկ, զինակոչիկ, 2. զորակոչել, 3. զորակոչային

conscript forces – զորակոչային թվակազմ

conscription – 1. զորակոչ, 2. քաղաքացիների զորակոչ

conscription campaign – զորակոչային արշավ

conscription commission – զորակոչային հանձնաժողով

conscription service – see *military service* 2

conscript registration – զորակոչային հաշվառում, կցագրում զորակոչային տեղամասին

consensus – համաձայնություն

consequence management – հակառակորդի կողմից զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքների վերացում

conservation – 1. պահպանում, 2. խնայում, խնայողություն, 3. պահածոյացում, 4. ռացիոնալ բնօգտագործում

consideration – 1. քննարկում, դիտարկում, 2. փոխհատուցում

console – 1. ռադիոուղեվարական սարքավորանք, 2. հեռաչափական վերահսկման սարքականգնակ

consolidate – 1. ամրապնդել, ուժեղացնել, 2. միավորել, համախմբել

consolidated estimate of expenditure – ծախսերի ամփոփիչ նախահաշվարկ

consolidated financial statements – ֆինանսական ամփոփիչ հաշվետվություն

consolidation – 1. համախմբում, 2. խոշորացում, 3. ամրացում, ամրապնդում

consolidation of position – գրավված դիրքի ամրացում

constable – see *policeman*

constellation – 1. համաստեղություն, 2. արբանյակների համակարգ

constitutional monarchy – սահմանադրական միապետություն, սահմանափակ միապետություն

constraint – 1. see *restriction*, 2. see *hindrance* 1, 3. խիստ ռեժիմ

Construction and General Services Directorate – շինարարության և ընդհանուր ծառայությունների վարչություն

- construction troops – շինարարական զորքեր
- consul – հյուպատոս
- consulate – 1. հյուպատոսություն, 2. հյուպատոսարան
- consultation – 1. խորհրդակցում, խորհրդակցություն, 2. *see consulting*
- consultation, command and control – խորհրդարկում, հրամանատարություն և կառավարում
- consulting – խորհրդարկում, խորհրդարկություն, խորհրդատվություն
- consumer – 1. սպառող, 2. տեղեկույթի հասցեատեր
- consumer logistics – 1. օպերատիվ թիկունքային ապահովում, 2. *see logistics services of the armed forces*
- consumption rate – 1. ծախսման նորմ, 2. սպառման նորմ
- contact – 1. շփում, հպում, 2. *see communication 1*, 3. նշանակետի ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերում, 4. կապի հաստատում, շփումների հաստատում
- “contact-free” war – «անշփում» պատերազմ
- “Contact lost!” – 1. «Նշանակետը կորած է», 2. «Կապը կտրվել է»
- contact mine – հպումային ական, հարվածային ական
- contact point – 1. հանդիպման վայր, 2. ռադիոկապի հաստատման կետ, 3. շփման կետ
- contact procedure – շփումային ընթացակարգ
- contact report – հակառակորդի հայտնաբերման նախն զեկույց
- container – բեռնամփոփ
- containerization – բեռնամփոփավորում
- container ship – բեռնամփոփատար
- containment – զսպում, քաղաքական զղսպում
- containment options – զսպման գործողություններ
- contaminated remains – վարակակիր դիակներ
- contamination – վարակում, ախտահարում
- contamination avoidance – ռադիոակտիվ, քիմիական կամ կենսաբանական նյութերով ախտահարումից զորքերի պաշտպանության միջոցներ
- contamination control – պայքար աղտոտվածության դեմ
- contamination control line – վարակման գոտու սահման
- contamination control point – վարակման գոտու հսկիչ-անցագրային կետ
- continent – մայր ցամաք
- contingency – ռազմական գործողություններ պահանջող հատուկ իրավիճակ
- contingency contract – հատուկ իրավիճակում գնումներ կատարելու պայմանագիր
- contingency contracting – հատուկ իրավիճակում գնումների կազմակերպում
- contingency operation – հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող օպերացիա
- contingency plan – հատուկ իրավիճակում ձեռնարկվող գործողությունների պլան
- contingency planning – 1. հատուկ իրավիճակում գործողությունների պլանավորում, 2. բազմատարբերակ պլանավորում
- Contingency Planning Guidance – Հատուկ իրավիճակներում պլանավորման ղեկավար հրահանգ
- contingency response program – հատուկ իրավիճակներում պատասխան միջոցների ձեռնարկման ծրագիր
- contingency retention stock – հատուկ իրավիճակի համար նախատեսված նյութական միջոցների պաշար
- contingent – թվակազմ
- contingent liabilities – պայմանական պարտավորություններ

continuity of command – գորքերի (ուժերի) կառավարման անընդհատություն

continuity of operations – մարտական գործողությունների վարման անընդհատություն

continuous fire – 1. see *deliberate fire*, 2. see *sustained fire 1*, 3. օժանդակ նավային կրակ

continuous front line – հոժ ռազմաձևակատ

continuous illumination fire – հաջորդական լուսավորող հրաձգություն

continuously-computed release point – ռմբանետման անընդհատ հաշվարկվող կետ, ԷՀՄ-ով անընդհատ հաշվարկվող ռմբանետման կետ

contonment area – 1. գորքի և զենքի տեղաբաշխման վայր, 2. գորքի բնակավորման շրջան, 3. see *home station*

contour – 1. ուրվագիծ, եզրագիծ, 2. see *contour line*

contour flight – see *terrain flight*

contour interval – հավասարագծերի միջև հեռավորություն, հատույթի բարձրություն

contour line – հորիզոնագիծ

contraband of war – ռազմական մաքսանենգ ապրանքներ

contract – 1. պայմանագիր, 2. see *conventional 1*, 3. կապալ

contract administration – պայմանագրի կատարման վերահսկում

contract award – պայմանագրի կնքում

Contract Awards Committee – Պայմանագրերի կնքման կոմիտե

contract commitments – see *treaty obligations*

contracted logistic support – պայմանագրային հիմունքներով նյութատեխնիկական սպասարկում

contracting – 1. see *conclusion of a contract*, 2. կապալային աշխատանքների կազմակերպում, 3. կապալառու

contracting officer – պայմանագրերի գծով պաշտոնյա, զինվորական գնորդ

contracting officer representative – պայմանագրերի գծով պաշտոնյայի (սպայի) ներկայացուցիչ

contracting support annexes – կապալով կազմակերպվող թիկունքային ապահովման վերաբերյալ հավելվածներ

contractor – 1. կապալառու, 2. see *supplier*

contractor logistics support – մատակարարի կատարած թիկունքային ապահովում

contractor management – կապալառուների կառավարում

contractors authorized to accompany the force – կապալառուների ներկայացուցիչներ, որոնք լիազորված են ուղեկցելու զորքին

contractors not authorized to accompany the force – կապալառուների ներկայացուցիչներ, որոնք լիազորված չեն ուղեկցելու զորքին

contract support integration – համալիր պայմանագրային ապահովում

contract termination – պայմանագրի ընդհատում

contractual – see *conventional 1*

contractual relations – see *treaty of relations*

contrail – see *condensation trail*

contravention – see *breach 3*

contribution – 1. ռազմատուգանք, 2. օժանդակություն, աջակցում

control – 1. վերահսկում, վերահսկողություն, 2. հսկողություն, 3. կառավարում, 4. see *operational control 2*, 5. հենակետերի ցանց

control and reporting center – կառավարման և իրազեկման կենտրոն

control and reporting system – կառավարման և իրազեկման համակարգ

control area – 1. կարգավարական շրջան, 2. վերահսկվող գոտի

controllable mine – կառավարվող ական

- controlled airspace – վերահսկվող օդային տարածք
- controlled dangerous air cargo – առանձնակի վտանգավոր օդային ուղեբեռ
- controlled exercise – կողմերի սահմանափակ հնարավորություններով զորավարժություններ
- controlled firing area – սահմանափակ կրակային գոտի
- controlled information – վերահսկվող ապատեղեկատվություն
- controlled interception – կառավարվող կալնում
- controlled mine – see *controllable mine*
- controlled mosaic – տեղագրորեն կապակցված համահավաք լուսանկար
- controlled port – վերահսկվող նավահանգիստ
- controlled source – վերահսկվող աղբյուր
- controlled substance – վերահսկվող շրջանառությամբ նյութ
- controlled thermonuclear reaction – կառավարվող ջերմամիջուկային ռեակցիա
- controller – 1. միջնորդ (զորավարժություններում), 2. see *dispatcher*
- control of combat facilities – մարտական միջոցների կառավարում
- control organization officer – see *umpire 1*
- control point – 1. երթևեկության կարգավորման կետ, 2. ստուգիչ-կողմնորոշիչ կետ, 3. հենակետ
- control station – կարգավարական կետ
- control tower – կարգավարական աշտարակ, թռիչքների և վայրէջքների կառավարման աշտարակ
- control zone – կարգավարի պատասխանատվության գոտի
- contused wound – ցնցումային վիրավորում
- contusion – see *concussion*
- convalescence – առողջացում, ապաքինում
- convention – 1. կոնվենցիա, 2. պայմանագրեր, 3. սովորույթ, ավանդույթ
- Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitation to War Crimes and Crimes against Humanity – Ռազմական և մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետի չկիրառելու մասին կոնվենցիա
- conventional – 1. պայմանագրային, 2. պայմանական, 3 սովորական, ավանդական, 4. սովորության
- conventional arms control implementation section – սովորական սպառազինությունների վերահսկման բաժին
- conventional forces – սովորական ուժեր, ընդհանուր նախանշանակման ուժեր
- conventional mine – սովորական ական
- conventional sign – 1. պայմանական նշան, 2. պայմանական նշագրում
- conventional weapon – սովորական զենք, սովորական սպառազինություն
- conventional weapons – սովորական սպառազինություն
- conventional weapons capabilities – սովորական սպառազինությունների ներուժ
- convergence – զուգամիտում
- convergence factor – 1. see *grid convergence*, 2. զուգամիտման ցուցիչ
- conversation book – 1. see *phrase book*
- conversion of military production – ռազմական արտադրության կոնվերսիա
- conversion scale – վերածման աղյուսակ
- convoy – 1. ավտոշարայուն, 2. փոխադրանավերի շարայուն, 3. պահպանախումբ, 4. նավաշարայուն, 5. see *escort 1*
- convoy assembly port – նավաշարայան մեկնման նավահանգիստ
- convoy commodore – նավաշարայան հրամանատար
- convoy dispersal point – նավաշարայան ցրման կետ

convoy escort – 1. see *escort*, 2. շարասյան պահպանախումբ, 3. պահականավախումբ

convoy protection – շարասյան պահպանություն

convoy route – շարասյան երթուղի

convulsion – see *cramp*

coolant – հովացնող հեղուկ, սառնազդակ

cooperation – 1. համագործակցություն, 2. փոխազդեցություն

cooperation area – համագործակցության ուղղություն

cooperative logistics – թիկունքային ապահովում՝ համագործակցությամբ

cooperative security – անվտանգություն համագործակցությամբ

coordinated – 1. համաձայնեցված, փոխհամաձայնեցված, 2. համադասված

coordinated attack – փոխհամաձայնեցված հարձակում

coordinated draft plan – պլանի համաձայնեցված նախագիծ

coordinated fire line – համադասված կրակի բնագիծ

coordinated illumination fire – համադասված լուսավորիչ կրակ

Coordinated Universal Time – համաձայնեցված համաշխարհային ժամանակ

coordinates – կոորդինատներ

coordinating – կոորդինատներ

coordinating agency – համադասող կազմակերպություն

coordinating authority – 1. համադասող մարմին, 2. համադասելու իրավասություն

coordinating point – շփման վայր

coordination – 1. համադասում, 2. փոխազդեցություն, 3. see *interaction 1*

coordination of fire – կրակի համադասում

coordination plan – 1. փոխգործության պլան, 2. համադասման պլան

coordinator – համադասող

copilot – երկրորդ օդաչու

“Copperhead” – «Քոպերհեդ»

copy – 1. պատճեն, 2 see *pattern 1*

cord – 1. քուղ, լար, 2. պարան, փոկ

cordite – կորդիտ, անծուխ վառող

cordon – 1. պահպանագիծ, 2. շուրջկալ

core – see *nucleus*

core data base – սովյալների կենտրոնական շտեմարան

core planning team – զորավարժության պլանավորման գլխավոր խումբ

corner reflector – 1. անկյունիկային անդրադարձիչ, 2. անդրադարձիչ-ուժեղացուցիչ

corner – անկյուն

cornet – կոռնետ

corporal – կապրալ

corporal of the guard – պահակադիր

corporate interests – մեկուսախմբային շահ

corporation – միավորում

corps – 1. see *army corps*, 2. see *branch 4*, 3. կազմ, 4. իրան (նավի), 5. կորպուս

corpse – դիակ

corpsman – սանիտար

corps of engineers – see *engineer troops*

Corps of Drums – see *the drums*

corps support command – կորպուսի թիկունքային ծառայություն

corps troops – կորպուսին լրակցված զորք

correcting – see *correction 1*

correction – 1. ուղղում, շտկում, 2. ուղղում, 3. ճշգրտում, ճշտում

corrective maintenance – տեխնիկական սպասարկում՝ անսարքությունների վերացմամբ

correlation – համահարաբերակցություն, համահարաբերակցում

- correlation factor – հարաբերակցական գործակից
- correspondent – թղթակից
- corridor – 1. միջանցք, 2. նեղուց
- «Corsair» – «Ծովահեն»
- corvette – 1. պահականավ, 2. կորվետ
- cosmic – see *alien 5*
- cosmic velocity – տիեզերական արագություն
- cosmodrome – տիեզերանավակայան
- cosmopolitanism – աշխարհաքաղաքացիություն
- cost – 1. ծախս, 2. արժեք
- cost-benefit – ծախսերի և օգուտների հարաբերակցություն
- cost center – ծախսերի առաջացման տեղ
- cost-effectiveness – ծախսերի արդյունավետություն
- cost-effectiveness analysis – ծախսերի արդյունավետության վերլուծություն
- cost-effectiveness criterion – արդյունավետություն-արժեք չափանիշ
- cost escalation factor – ծախսերի աճման գործակից
- cost method – ինքնարժեքով հաշվառման մեթոդ
- cost-minimization – ծախսերի նվազագույնացում
- cost of acquisition – ձեռքբերման ծախսեր
- cost of disposal – լուծարման ծախսեր
- cost-plus award fee contract – «ծախսեր գումարած պարգևատրում» պայմանագիր
- costs and revenues – ծախսեր և եկամուտ
- cost-share – ֆինանսական ծախսերի բաժնեմաս
- cost-type contract – ծախսերի հատուցում նախատեսող պայմանագիր
- cot – մահձիկ, կրովի մահձակալ
- Council Exercises Coordination and Implementation Section – ՆԱՏՕ-ի Խորհրդի գորավարժությունների համադասման և իրականացման բաժին
- counselor – see *advisor*
- counsellor-minister – խորհրդական դեսպանորդ
- coupled machine gun – see *coaxial machine gun*
- coupling mechanism – see *clutch gear*
- counteraggression – հակազդեցություն ագրեսիային
- counterair – հակաօդային օպերացիա, պայքար օդային հարձակման միջոցների դեմ
- counterair operation – see *counterair*
- counterattack – 1. հակազրոհ, 2. see *counter-offensive*
- counterbattery fire – հակամարտկոցային կրակ
- counterblow – see *counterstrike*
- counter command and control – կառավարման համակարգի խաթարում
- counter-concentrate – զորքերի կուտակում հակահարվածի համար
- counterdeception – հակաապակողմնորոշում
- counterdrug – պայքար թմրաբիզնեսի դեմ
- counterdrug activities – թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի միջոցներ
- counterdrug nonoperational support – թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի ոչ մարտական ապահովում
- counterdrug operation – հակաթմրաբիզնեսային օպերացիա
- counterdrug operational support – թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի մարտական ապահովում
- counterespionage – հակահետախուզություն
- counterflight – ընդդիմամարտություն

- counterfighter maneuver – հակակործանիչային տարաշարժ, ՀԿՏ
- counterfire – 1. կրակային միջոցների ճնշմանն ուղղված կրակակոծություն, 2. հանդիպական կրակ
- counterforce – հակաուժ
- counterguerrilla operation – հակապարտիզանական օպերացիա
- counterguerrilla warfare – 1. հակապարտիզանական գործողություններ, 2. հակաապստամբական գործողություններ, 3. գործողություններ զինյալների դեմ
- counter-improvised explosive device operation – ինքնաշեն պայթուցիկ սարքերի հայտնաբերման և վերացման օպերացիա
- countering threat – սպառնալիքի հետմղում
- counterinsurgency – հակաապստամբական գործողություններ, ապստամբների դեմ պայքար
- counterinsurgency operation – հակաապստամբական օպերացիա
- counterinsurgency warfare – 1. հակաապստամբական գործունեություն, 2. գործողություններ հակակառավարական զինված կազմավորումների դեմ, պայքար անօրինական զինված կազմավորումների դեմ
- counterintelligence – հակահետախուզություն
- counterintelligence activities – հակահետախուզական գործունեություն
- counterintelligence collection – հակահետախուզական տեղեկույթի հավաքում
- counterintelligence insider threat – լրտեսման ներքին սպառնալիք
- counterintelligence investigation – հակահետախուզական հետաքննություն
- counterintelligence operational tasking authority – հակահետախուզական խնդիրների առաջադրման մարմին
- counterintelligence operations – հակահետախուզական գործողություններ
- counterintelligence production – հակահետախուզական տեղեկույթի մշակում և վերլուծում
- counterintelligence support – հակահետախուզական ապահովում
- countermand – նախորդ հրամանի չեղյալ հայտարարում
- countermeasure – հակամիջոց
- countermine – հակաական
- countermine operation – հակաականային գործողություններ
- countermissile – see *antimissile missile*
- countermobility operations – խոչընդոտում հակառակորդի առաջխաղացմանը
- countermove – հակատարաշարժ
- counternarcotics – see *counterdrug*
- counter-offensive – հակահարձակում
- counterparty – հակընկեր
- counterpreparation – հականախապատրաստում
- counterpreparation fire – կրակային հակապատրաստում
- counterproliferation – պայքար զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման դեմ
- counterrecoil device – հակահետզորքային սարք
- countersabotage – հակադիվերսիոն գործունեություն
- countersign – see *password*
- counterstrike – հակահարված
- countersubversion – պայքար քայքայիչ գործունեության դեմ
- countersurveillance – հակազդեցություն դիտմանը
- counterterrorism – հակաահաբեկչություն
- counterterrorism operation – հակաահաբեկչական օպերացիա
- country – 1. երկիր, 2. see *countryside 1*, 3. see *locality*, 4. ծայրամաս, գավառ

Country Relations and Political Affairs Section – Երկրների հետ հարաբերությունների և քաղաքականության բաժին

countryside – 1. գյուղական վայր, 2. գյուղական բնակավայր

coup – հաջող քայլ, հաջողված ձեռնարկում

coup d'état – 1. զինված խռովություն, 2. հեղաշրջում, 3. պետական հեղաշրջում

coup de grâce – սպանություն՝ խղճահարությունից դրդված

coup de main – see *surprise attack*

coup d'oeil – 1. արագ գնում, 2. տարածքի կամ իրավիճակի գնահատում արագ գնմամբ

courage – քաջություն, խիզախություն

courageous – արի

courier – 1. սուրհանդակ, 2. ցրիչ

course – 1 դասընթաց, 2 խոչընդոտների ուսումնական գոտի, 3. ուղղույթ, 4. ուղեգիծ, 5. see *heading 2*

course of action – 1. գործելակերպ, գործողության եղանակ, 2. մարտավարական պլան, 3. մարտի ընթացք

course of the ship – նավի ուղղույթ

course participant – դասընթացների ունկնդիր, դասընթացների մասնակից

course to military superiority – ռազմական գերազանցման ուղեգիծ

court-martial – զինվորական դատարան

cover – 1. ծածկույթ, պատյան, 2. ծածկապաշտպանություն, 3. քողածածկույթ, 4. see *radio watch 2*, 5. see *hide 1*, 6. շապիկ (գրքի), կազմ (գրքի)

coverage – 1. see *cover 2*, 2. see *coating 1*, 3. արտապատկեր, 4. օդային ծածկապաշտպանություն

coverage radius – ծածկույթի շառավիղ

coveralls – աշխատանքային արտահագուստ, կոմբինեզոն

covered operation – գաղտնի օպերացիա

covering – see *coating 1*

covering army – ծածկապաշտպանության բանակ

covering fire – ծածկապաշտպանական կրակ, ծածկապաշտպանություն կրակով

covering force – ծածկապաշտպանության ուժեր, ծածկապաշտպանության զորքեր

covering force area – ծածկապաշտպանության գոտի

covering troops – see *covering force*

cover of troop deployment – զորքերի (ուժերի) ծավալման ծածկապաշտպանություն

cover search – օդալուսանկարչական հետախուզության մեթոդի ընտրություն

covert – գաղտնի, ծածուկ, թաքուն

covert operation – գաղտնի օպերացիա

cover-up – թաքուցում

cowardice – վախկոտություն

cowardly – փոքրոգիորեն

cowling – see *fairing*

coxswain – 1. ղեկակալ, 2. նավակի ավագ

CP – see *command post*

crab angle – հոսատարման համակշռման անկյուն

crack – 1. ձեղք, ձեղքվածք, 2. ընտրյալ

craft – 1. see *trade*, 2. նավ, լողացող ապարատ, 3. see *cutter 2, 3*

cramp – ջղաձգություն, ջղակծկում

crane – ամբարձիչ կռունկ

crap-hat – «դեղնակտուց»

crash – 1. վթար, 2. բախում

crash landing – վթարային վայրէջք (առանց անիվները բացելու)

crash locator beacon – կողային վթարային ռադիոփարոս

crash rescue and fire suppression – վթարային փրկարարական գործողություն և հրդեհի մարում

crater – 1. խառնարան, 2. ձագարափոս

cratering charge – արտանետիչ լիցք

- credibility – 1. հավաստիություն, 2. վստահականություն
- credo – դավանանք
- creeping barrage – հրատարափ, շարժական արգելապատնեշային կրակ
- creeping bombardment – see creeping barrage
- crew – 1. անձնակազմ, 2. զինախումբ, 3. նավակազմ, 4. see *team 1*
- crewman – անձնակազմի անդամ
- crime – 1. հանցագործություն, 2. հանցավորություն
- crime against humanity – մարդկայնության դեմ ուղղված հանցագործություն
- crime prevention – հանցագործության կանխում
- crime scene investigation – տեղազննություն, հանցագործության վայրի զննում
- criminal code – քրեական օրենսգիրք
- crippling – see *infliction of harm*
- crisis – ճգնաժամ
- crisis action planning – ճգնաժամային ձեռնարկումների պլանավորում, ճգնաժամային իրավիճակների համար պլանավորում
- crisis action procedures – ճգնաժամային իրավիճակների համար պլանավորման ընթացակարգեր
- crisis management – ճգնաժամային կարգավորում
- Crisis Management and Operations Directorate – ճգնաժամային կարգավորման և օպերացիաների տնօրինություն
- Crisis Management Policy Section – ճգնաժամային կարգավորման քաղաքականության բաժին
- crisis of confidence – վստահության ճգնաժամ
- criterion – չափանիշ
- critical altitude – կրիտիկական բարձրություն (որից այն կողմ օդանավը կամ ռեակտիվ հրթիռը դադարում են նորմալ բանելուց)
- critical angle of attack – գրոհի կրիտիկական անկյուն
- critical asset – կարևոր օբյեկտ
- critical asset list – կարևոր օբյեկտների ցանկ
- critical capability – կրիտիկական հնարավորություններ
- critical element – կարևոր տարր
- critical information – կարևոր տեղեկություն
- critical infrastructure protection – կարևոր ենթակառուցվածքների պաշտպանություն
- critical intelligence – կարևոր հետախուզական տեղեկություններ
- critical item – 1. մատակարարման կարևոր առարկա, 2. պակասուրդային առարկա
- critical item list – մատակարարման կարևոր առարկաների ցուցակ
- criticality assessment – կարևոր միջոցների և ենթակառուցվածքների զննահատում
- critical occupational specialty – կարևոր նեղ մասնագիտություն
- critical point – 1. կրիտիկական կետ, հատուկ կետ, 2. հիմնակետ, հաղթակետ, 3. բեկումնային պահ, 4. կողմնորոշումային կետ, 5. թեքման կետ, 6. պատասխանատու կետ, ստուգողական կետ
- critical requirement – կարևոր պահանջ
- critical speed – կրիտիկական արագություն
- critical supplies and materiel – պակասուրդային ռազմական պաշարներ
- critical vulnerability – կրիտիկական խոցելիություն
- crossfire – խաչաձև կրակ
- crossing – 1. անցատեղ, անցում, 2. անցում, 3. գետանց, 4. see *bridge 1*
- crossing area – գետանցի հատված
- crossing of a contaminated area – վարակված գոտիների հաղթահարում

- crossing point – 1. անցարան, 2. խողովակաշարի անցում, 3. անցակետ
- cross-leveling – հորիզոնական փոխանցում
- cross-loading (personnel) – վերաբաշխում
- Cross of St. George – Գեորգիյան խաչ
- crossroads – խաչմերուկ, ճամփաբաժան
- cross-servicing – փոխադարձ նյութատեխնիկական սպասարկում
- cross tell – տեղեկության հորիզոնական հաղորդում
- crosswind – կողմնային քամի
- “Crotale” – «Կրոտալ»
- crowd – ամբոխ
- crowd control – զանգվածային միջոցառումների ժամանակ կարգուկանոնի արդյունք
- cruise missile – թևավոր հրթիռ
- cruiser – 1. կրեյսեր, 2. հաժանավ
- cruising altitude – թռիչքի կրեյսերական բարձրություն
- cruising level – թռիչքային կրեյսերական շարակարգ
- cruising range – 1. *endurance*, 2. նավարկման հեռագնացություն
- cruising speed – կրեյսերական արագություն
- Crusade – խաչակրաց արշավանք
- cryptanalysis – վերծանման տեխնիկա
- cryptographic equipment – գաղտնագրման տեխնիկա
- cryptography – գաղտնագրություն, ծածկագրություն
- cryptomaterial – գաղտնագրանյութ
- CS – see *tear gas*
- CS-gas – see *tear gas*
- CST – see *Collective Security Treaty*
- CSTO – see *Collective Security Treaty Organization*
- cul-de-sac – 1. փակուղի, 2. կաթսա
- culminating point – 1. բեկունային շրջան, 2. գագաթնակետ, բարձրակետ
- culmination – գագաթնակետ
- culture – 1. մշակույթ, 2. արհեստական օբյեկտներ
- cumulation – կուտակում
- cumulative ammunition – կուտակային զինամթերք
- cumulative effect – կուտակային էֆեկտ
- cumulative tandem projectile – see *cumulative tandem shaped shell*
- cumulative tandem shaped shell – հաջորդաշարային կուտակային արկ
- culvert – 1. ջրատար, 2. ջրահեռացման խողովակ
- cupola – 1. գմբեթ, 2. աշտարակ, զրահաաշտարակ
- curfew – պարետային ժամ
- currency – 1. արժույթ, 2. դրամաշրջանառություն, 3. տարածվածություն, 4. օգտագործելիություն, 5. գործողության ժամկետ
- current assets – 1. շրջանառու ակտիվներ, 2. ընթացիկ ակտիվներ
- current force – առկա ուժ
- current intelligence – ընթացիկ հետախուզական տվյալներ
- curtailment – 1. ապածավալում, 2. կծկում
- curve of pursuit – հետապնդման կոր
- custody – 1. պահում, 2. միջուկային զենքի և դրա բաղադրատարրերի պահում, 3. բանտարկություն, 4. խնամակալություն
- customer – 1. հաճախորդ, 2. գնորդ, 3. վարձակալ, 4. պատվիրատու
- customer direct – անմիջնորդ մատակարարում
- customer wait time – պատվերի սպասման ժամանակ
- cutlass – 1. արբորդաժային թուր, 2. դաշույն, նրան

cutoff – 1. անջատում, 2. փակում, շրջափակում, 3. կտրում, 4. փակում, պատնեշում, 5. կարճուղի, 6. շրջանցիկ ձանապարհ, 7. հրթիռի շարժիչի անջատում

cut-off group – շրջապատված խումբ

cut-off velocity – անջատման պահին հրթիռի արագություն

cutter – 1. կուտեր, 2. առազաստային-թիավարական նավակ, 3. մոտորանավակ, գինվորական մոտորանավակ

cutting – խրամուղի

cutting charge – պայթեցման լիցք՝ կառույցի տարրերը կոտրելու համար

cyanogen chloride – քլորոցիան, ցիանի քլորիդ

cyber army – կիբեռնետիկական զորքեր

cyber counterintelligence – կիբեռնակախետախուզություն

cyber forces – see *cyber army*

cyberspace – կիբեռտարածություն

cyber troops – see *cyber army*

cybernetic weapon – կիբեռնետիկական զենք

cybersecurity – կիբեռնետիկական անվտանգություն, կիբեռնանվտանգություն

cyberwar – կիբեռնպատերազմ

cyberspace operations – օպերացիաներ կիբեռտարածությունում

cyberspace superiority – գերազանցություն կիբեռտարածությունում

cycle – փուլաշրջան

closed cycle – փակ փուլաշրջան

D

D-30 – Դ-30

DA – see *diphenylchloroarsine*

dagger – դաշույն

daily routine – օրակարգ

“Daisycutter” BLU-82 – ԲԼՈՒ-82 «Դեյզիքստեր»

dam – ամբարտակ, բանդ, ջրապատվար

damage – 1. վնաս, 2. նշանակետի խոցում

damage area – 1. ավերածությունների գոտի, 2. վնասման գոտի

damage assessment – 1. վնասվածության բնույթի և աստիճանի գնահատում, 2. վնասի գնահատում

damage criterion – վնասի չափանիշ

damage estimation – վնասի կանխատեսումային գնահատում

damage level – խոցման աստիճան

damage radius – խոցման շառավիղ

damaging factor – խոցիչ գործոն

danger – վտանգ

danger area – վտանգավոր գոտի

“Danger close!” – «Վտանգավոր մերձություն»

dangerous – վտանգավոր

dangerous cargo – վտանգավոր բեռ

dangerous military activities – 1. վտանգավոր ռազմական գործողություններ, 2. վտանգավոր ռազմական գործունեություն

dannart wire – see *barbed wire*

daring – 1. համարձակություն, անվախություն, 2. համարձակ, անվախ

dash – 1. կայծակնային շարժում, պոռթկում, 2. գիծ (*Մորզեի այբուբենում*), 3. սրընթաց շարժում

dashboard – կառավարման վահանակ

data – տվյալ, տվյալներ

database – տվյալների շտեմարան

data communications – հեռուստակողային կապ

data traffic – տվյալների փոխանակում

date – ամսաթիվ, օր

- data network – տվյալների հաղորդման ցանց
- date line – see *international date line*
- datum point – տեղագրական սկզբնակետ
- day – օր
- day air defense fighter – ցերեկային կործանիչ
- daysack – փոքր ուսապարկ
- dazzle paint – պաշտպանական գունավորում
- DC – see *diphenylcyanoarsine*
- D-day – «Օրը»
- deactivation – see *neutralization 2*
- dead – մահացած, մեռած
- dead end – see *cul-de-sac 1*
- deadfall – 1. ճյուղթափույք, 2. see *trap*
- dead ground – 1. մեռյալ գոտի, 2. անտեսանելիության դաշտ
- dead letter-box – 1. գաղտնապահոց, 2. լրտեսական գաղտնապահոց
- deadline – սահմանային ժամկետ
- deadly force – մահաբերություն
- dead mine – վնասագերծված ական
- dead point – մեռյալ կետ
- dead reckoning – ուղեվարական հաշվարկում
- dead space – 1. մեռյալ տարածություն, չխոցվող տարածություն, անտեսանելի գոտի, 2. մեռյալ տարածություն, մեռյալ ձագար, 3. մեռյալ տարածություն, մեռյալ գոտի
- dead zone – see *dead space 1*
- de-arming – զենքի ապալարում
- death – մահ, վախճան
- death benefit – խնամակալի մահվան դեպքում տրվող նպաստ
- death's head – զանգի պատկեր
- debacle – 1. ջախջախում, 2. սառցահոս, սառցազատում
- debarkation – ափհանում
- debarkation schedule – ափհանման ժամանակացույց
- debrief – հարցազրույց մարտական գործողությունների մասնակցածի հետ
- debriefing – 1. հարցում, 2. զեկույց առաջադրանքից վերադառնալուց հետո, 3. see *after-action review 2*
- debris – փլատակ, ավերակ
- debt – պարտք
- debts receivable – դեբիտորական պարտք
- decamouflage – see *disclosure 2*
- decay – 1. տրոհում, 2. անկում, 3. see *disintegration 2*
- decentralization – ապակենտրոնացում
- decentralized control – ապակենտրոնացված կառավարում
- decentralized execution – ապակենտրոնացված կատարում
- decentralized hierarchy – ապակենտրոնացված աստիճանակարգություն
- deception – 1. խաբում, 2. հակառակորդի խաբում, հակառակորդի ապակողմնորոշում, հակառակորդի մոլորեցում
- deception action – մոլորեցնող գործողություն
- deception concept – մոլորեցման մտահղացում
- deception event – խորամանկ քայլ
- deception means – խաբելության միջոցներ
- deception objective – խաբելության նպատակ
- deception story – 1. մոլորեցման սցենար, 2. հակառակորդի մոլորեցման միջոցառումների բացատրագիր, 3. կեղծ լուրեր
- deception target – մոլորեցմանը ծառայող թիրախ
- decimate – 1. բնաջնջել, զանգվածաբար ոչնչացնել, հնձել, 2. յուրաքանչյուր տաս-

ներորդին պատժի ենթարկել, 3. (*պտմ.*) տասից մեկին վիճակ զցելով մահապատժի ենթարկել, 4. (*պտմ.*) տասնորդ գանձել

Deciphering – 1. see *decryption*, 2. see *decoding*

decipherment – see *decryption*

decision – որոշում

decision altitude – որոշման ընդունման բարձրություն

decision height – see *decision altitude*

decision-making – որոշման ընդունում

decision on the fighting – մարտի որոշում

decision on the operation – օպերացիայի որոշում

decision point – որոշման ընդունման պահ

decision support template – որոշումների ընդունմանն աջակցման ձևանմուշ

decisive – 1. see *main 1, 2*, 2. վճռորոշ, վճռական

decisive attack – see *main attack 2*

decisive direction – գլխավոր հարվածի ուղղություն

decisive point – 1. կրիտիկական կետ, 2. շրջադարձի կետ, շրջադարձային պահ

decisive points – վճռորոշ գործոններ

deck – 1. տախտակամած, 2. see *plating 3*

declaration – 1. հռչակագիր, 2. հայտարարություն

declaration of war – պատերազմի հայտարարում

declaration of independence – անկախության հռչակագիր

declared speed – հայտարարված արագություն

declassification – զաղտնագերծում

declination – 1. շեղում, 2. մագնիսական հակում, 3. see *orientation*, 4. պաշտոնական մերժում, 5. թեկնածուի հրաժարում քվեարկությունից, 6. հակում

decoder – ապածածկագրիչ

decipherer – see *decoder*

decoding – ապակոդավորում

decommissioning – 1. շահագործման դադարեցում, 2. դուրսբերում մարտական կազմից, 3. հանում սպառազինությունից, 4. նյութական միջոցների դուրսգրում

decomposition – see *disintegration 2*

decompression – հոգեկանի վերականգնում

decompression chamber – see *hypobaric chamber*

deconsecration – see *secularization*

decontamination – 1. ակտիվազերծում, 2. վարակազերծում

decontamination center – հատուկ մշակման կետ

decontamination station – ակտիվազերծման կետ, սանիտարական մշակման կետ

decoration – 1. պարգևանշան, 2. see *order 5*

decoy – 1. խայծահավ, 2. կեղծ նշանակետ, 3. ծուղակ

“decoy ship” – «նավ-ծուղակ»

decrease – նվազում, անկում

decree of the president – նախագահի հրամանագիր

decryption – վերծանում, ապագաղտնագրում

deep battle – խոր մարտ

deep defense – see *defense in depth*

deep fording capability – ստորջրյա շարժման կարողություն

deep interdiction – խորքային արգելիչ գործողություն

deep minefield – խորջրյա ականադաշտ

deep operation – խոր օպերացիա

deep supporting fire – հեռահար կրակային աջակցություն

deep water – խոր ջուր, մեծ խորություն

- de-escalation of aggression – ագրեսիայի ապաժապակում
- de facto boundary – փաստացի սահման
- defaulter – կարգազանց զինվոր
- defeat – 1. պարտություն, 2. ձախողում, 3. խոցում
- defeatist – պարտվողական
- defeat probability – խոցման հավանականություն
- defect 1 – 1. արատ, թերություն, 2. անսարքություն
- defect 2 – անցնել հակառակորդի կողմը, անցնել հակառակորդի ճամբար
- defector – փախստակ
- defectoscopy – արատադիտում
- defend – պաշտպանել
- defended asset list – պաշտպանվելիք օբյեկտների ցանկ
- defended locality – see *defense area 1*
- defender – պաշտպան
- defense – 1. պաշտպանություն, 2. see *defensive 2*
- defense-academic – ռազմագիտական
- defense administration – զինվորական կառավարման մարմին
- defense analysis – 1. պաշտպանության հարցերի վերլուծություն, 2. ռազմական վերլուծություն
- defense and security directorate – պաշտպանության և անվտանգության տնօրինություն
- defense area – 1. պաշտպանության շրջան, պաշտպանական շրջան, 2. պաշտպանության հատված, 3. պաշտպանության գոտի
- Defense Army – Պաշտպանության բանակ
- defense attaché – պաշտպանության գծով կցորդ
- defense budget – պաշտպանական բյուջե
- defense capabilities – 1. ՋՈՒ-ի ուժեր և միջոցներ, 2. ռազմական ներուժ
- defense college – see *military college*
- Defense Communications System – պաշտպանության նախարարության կապի համակարգ, կապի ռազմական համակարգ
- Defense Cooperation Section – պաշտպանական համագործակցության բաժին
- defense coordinating element – համադասող պաշտպանական մարմին
- defense critical infrastructure – կարևոր պաշտպանական ենթակառուցվածք
- Defense Department – see *Department of Defense*
- defense depth – պաշտպանության խորություն
- defense doctrine – 1. պաշտպանական դոկտրին, 2. պաշտպանության կազմակերպման սկզբունքներ
- defense expenditure – պաշտպանական ծախսեր
- Defense Fund – Պաշտպանության հիմնադրամ
- defense guidance – պաշտպանության ղեկավարում
- defense human intelligence executor – պաշտպանության նախարարության հետախուզական բաժնի ավագ սպա
- defense in depth – խոր պաշտպանություն, շարակարգված պաշտպանություն
- defense industrial base – պաշտպանական-արդյունաբերական բազա
- defense-industrial complex – պաշտպանական-արդյունաբերական համալիր
- defense industry – պաշտպանական արդյունաբերություն
- defense industry enterprise – ռազմաարդյունաբերական ձեռնարկություն
- defense intelligence – պաշտպանական հետախուզություն
- defense investment – ներդրումներ պաշտպանության մեջ

Defense Investment Division – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական ներդրումների վարչություն

defense message system – հաղորդագրությունների հաղորդման ռազմական համակարգ

Defense Meteorological Satellite Program – Պաշտպանական օդերևութաբանական արբանյակային ծրագիր

defense ministry – see *ministry of defense*

defense ministry staff list – պաշտպանության նախարարության հաստիքացուցակ

defense organization – պաշտպանական կազմակերպվածք

defense planning – պաշտպանական պլանավորում

Defense Planning Committee – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական պլանավորման կոմիտե

defense policy – պաշտպանական քաղաքականություն

Defense Policy and Capabilities Directorate – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և կարողությունների տնօրինություն (գլխավոր վարչություն)

Defense Policy and Partnership Section – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և գործընկերության բաժին

Defense Policy and Planning Division – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության և պլանավորման վարչություն

Defense Policy Department, MOD, RA – ՀՀ ՊՆ պաշտպանական քաղաքականության վարչություն

defense preparedness – ռազմական պատրաստություն

defense procurement – պաշտպանական գնումներ, ռազմական գնումներ

defense procurement directive – պաշտպանական գնումների գծով ցուցումնագիր

defense readiness condition – մարտական պատրաստության աստիճան

defense reconnaissance – see *defense intelligence*

defense reform – պաշտպանական վերափոխում, պաշտպանական բարեփոխում

defense restructuring – պաշտպանության վերակառուցում

Defense Satellite Communications System – արբանյակային կապի ռազմական համակարգ

defense security – պաշտպանական անվտանգություն

defense security analysis – պաշտպանական-անվտանգային վերլուծություն

defense security policy – պաշտպանական-անվտանգային քաղաքականություն

defense security politology – պաշտպանական-անվտանգային քաղաքագիտություն

defense stores – ամրաշինական պիտույքներ

defense sufficiency – պաշտպանության բավարարություն

defense support of civil authorities – քաղաքացիական իշխանություններին ցուցաբերվող ռազմական աջակցություն

Defense Support Program – Հակահրթիռային պաշտպանության ապահովման ծրագիր

Defense Switched Network – պաշտպանական փոխարկվող ցանց

defense system – պաշտպանության համակարգ

Defense Transportation System – ՊՆ տրանսպորտային ապահովման համակարգ

defense zone – պաշտպանական տարածք

defensive – 1. պաշտպանություն, 2. պաշտպանական, 3. պաշտպանողական, պաշտպանական

defensive battle – պաշտպանողական մարտ

defensive belt – պաշտպանության շերտ

defensive counterair – պաշտպանողական հակաօդային օպերացիա

- defensive counterair operation – see *defensive counterair*
- defensive cyberspace operation response action – կիբեռտարածության պաշտպանությանն ուղղված պատասխան ծեռնարկում
- defensive fire – օժանդակ պաշտպանական կրակ
- defensive mine countermeasures – հակաականային պաշտպանություն
- defensive minefield – պաշտպանիչ ականադաշտ
- defensive operation – 1. պաշտպանողական օպերացիա, 2. պաշտպանական բանակային օպերացիա
- defensive position – պաշտպանության գոտի
- defensive position – see *defense area 3*
- defensive space control – տիեզերական պաշտպանական վերահսկողություն
- defensive systems officer – ռմբակոծիչի պաշտպանական համակարգերի գծով սպա
- defensive tactics – պաշտպանողական նարտավարություն
- deferment – տարկետում զինվորական ծառայությունից
- deferred income – գալիք եկամուտ
- deferred payment – հետաձգված վճարում
- deficiency – պակասուրդ, պակաս
- defilade – see *hide 1*
- defiladed area – ծածուկ տեղ, պաշտպանված գոտի
- defile – նեղոց, կապան
- defining – որոշում
- defoliant – դեֆոլիանտ
- deformation – ձևախախտում
- defuse – 1. պայթուցիչի հեռացում, 2. հարաբերություններում լարվածության պարպում
- degassing – see *degassing*
- degassing – գազագերծում
- degradation – 1. անկում, 2. հետաճ
- degrading – ռազմական կարողությունների քայքայում
- degree – աստիճան
- degree of injury – խոցման աստիճան
- degree of nuclear risk – միջուկային ռիսկի աստիճան
- degree of preparedness – see *readiness state*
- degree of risk – ռիսկի աստիճան
- de-icer – հակասառցապատիչ սարք, հակասառցապատիչ
- de jure boundary – իրավաբանական սահման
- delay – 1. հապաղում, ուշացում, 2. դանդաղեցում
- delay-action exploder – see *time-delay detonator*
- delayed-action fuse – դանդաղեցված գործողությամբ պայթուցիչ, հապաղմամբ պայթուցիչ
- delayed entry program – զինվորական ծառայության անցման վաղորդք ձևակերպման ծրագիր
- delaying force – խափանիչ ուժեր, խափանիչ խումբ
- delaying operation – խափանիչ օպերացիա
- delegation of authority – լիազորությունների փոխանցում
- deliberate attack – վաղորդք նախապատրաստված հարձակում
- deliberate breaching – ականադաշտում անցուղիների բացում պլանաչափ նախապատրաստմամբ
- deliberate crossing – ջրային տարածքի հաղթահարում վաղորդք նախապատրաստմամբ
- deliberate defense – պատեհաժամորեն կազմակերպվող պաշտպանություն
- deliberate fire – հաջորդական կրակ

deliberate planning – վաղօրոք պլանավորում

delimitation of the border – սահմանի քարտեզագրում

delivery – 1. առքերում, 2. see *handing*

delivery error – 1. շեղում նշանառման կետից, 2. գնդակների ցրում, 3. արկերի ցրում

delivery of means of destruction to the target – խոցման միջոցների առքերում մինչև նշանակետ

delta – դելտա

delta wing – եռանկյունաձև թև (օդանավի)

demarcation line – see *line of demarcation*

demilitarization – 1. ապառազմականացում, 2. զինաթափում

demilitarized mine – լիցքազերծված ական

demilitarized zone – ապառազմականացված գոտի

demining – ականազերծում

demobilization – ապառազմականացում, զորացրում

democratic control of the armed forces – Ձինված ուժերի նկատմամբ ժողովրդավարական վերահսկողություն

democratic governance – ժողովրդավարական կառավարում

democratic liberties – ժողովրդավարական ազատություններ

democratic reform – ժողովրդավարական վերափոխում, ժողովրդավարական բարեփոխում

democraticpeace theory – ժողովրդավարական խաղաղասիրության տեսություն

demolition – ավերում, քանդում

demolition chamber – պայթեցման լիցքի խցիկ

demolition engineer – ականորդ, պայթեցնող սակրավոր

demolition firing party – see *demolition party*

demolition guard – պայթեցման ենթակա օբյեկտի պահպանաշուկատ

demolition gun – պայթեցնող լիցքեր նետող հրանոթ

demolition kit – պայթեցնող պարագաների լրակազմ

demolition party – պայթեցնող զինախումբ

demolitions expert – պայթեցումների գծով մասնագետ

demolition target – պայթեցման օբյեկտ

demolition team – see *demolition party*

demolition tool kit – կտորիչ գործիքների լրակազմ

demonstration – 1. ցույց, 2. ցուցադրում, 3. ցուցադրություն, 4. ցուցադրական գործողություններ, խաբեական տարաշարժ, 5. see *parade 1*

demonstration exercise – ցուցադրական զորավարություն

demonstration flight – ցուցադրական թռիչք

demonstration of force – ռազմական ուժի ցուցադրում

demonstrator – 1. ցուցադրող (անձ), 2. ցուցարար

demoralization – բարոյալքում, բարոյալքություն

demotion – 1. պաշտոնի իջեցում, 2. կոչման իջեցում

denationalization – ապապետականացում

denial – 1. մերժում, 2. ժխտում, հերքում

denial measure – արգելական միջոց

denied area – արգելական գոտի

density – խտություն

density altitude – բարձրություն ըստ խտության

density of air raids – ասպատակման խտություն

density of fire – կրակի խտություն

density of forces and equipment – ուժերի և միջոցների խտություն

density of raids – նշանակետերի հոսքի խտություն

denunciation – 1. դեննսացում, 2. մերկացում, բացահայտում, 3. *see betrayal 2*

denunciation of a treaty – պայմանագրի դեննսացում

department – 1. *see division 2*, 2. *see ministry*

(the) department of a headquarters responsible for intelligence, G2 – շտաբի հետախուզական բաժին

(the) department of a headquarters responsible for logistics, G4 – շտաբի թիկունքային ապահովման բաժին

(the) department of a headquarters responsible for operations and training, G3 – շտաբի օպերատիվ բաժին

(the) department of a headquarters responsible for personnel – շտաբի՝ անձնակազմի բաժին

Department of Defense – պաշտպանական գերատեսչություն, պաշտպանության քարտուղարություն, պաշտպանության նախարարություն

Department of Defense components – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության բաղադրատարրեր

Department of Defense information networks – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության տեղեկատվական ցանցեր

Department of Defense Intelligence Information System Enterprise – Պաշտպանական գերատեսչության հետախուզական տեղեկույթի հավաքման ու մշակման կենտրոն

Department of Defense support to counterdrug operations – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչության աջակցություն թմրաբիզնեսի դեմ պայքարին

Department of Peacekeeping Operations (UN) – ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների վարչություն

Department of the Air Force – ԱՄՆ-ի ռազմաօդային ուժերի քարտուղարություն

Department of the Army – ԱՄՆ-ի բանակի քարտուղարություն

Department of the Navy – ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի քարտուղարություն

department regulations – բաժնի կանոնադրություն

departure – 1. մեկնում, 2. հեռացում, 3. շեղում

departure airfield – մեկնման թռիչքադաշտ

departure end – թռիչքուղու ավարտակետ

departure point – 1. *see departure airfield*, 2. ստուգիչ մեկնակետ

depended territories – կախյալ տարածքներ

dependent – խնամարկյալ

dephasing – ապավիուլայնացում

deplanement – 1. էջք ինքնաթիռից, 2. ինքնաթիռի բեռնաթափում

depleted uranium – աղքատացված ուրան

deployability posture – ծավալմանը զորամասի (ստորաբաժանման) պատրաստության աստիճան, ծավալումային պատրաստություն

deployable fuels handling equipment – ծավալվող վառելիքալցավորիչ սարքավորանք

deployed nuclear weapons – ծավալված միջուկային զենք

deployment – 1. բազավորում 2. ծավալում, 3. բացազատում, 4. վերախմբավորում, 5. վերատեղաբաշխում, 6. վերադիրքավորում

deployment health surveillance – *see health surveillance*

deployment line – ծավալման բնագիծ

deployment of a military unit – զորամասի տեղաբաշխում

deployment of forces – զորքերի ծավալում

deployment operating base – ծավալման օպերատիվ զորակայան

deployment order – վերախմբավորման հրաման

deployment planning – 1. ծավալման պլանավորում, 2. զինվորական փոխադրումների պլանավորում

deployment report – ռազմական փոխադրումների անփոփազիր

deposit – 1. դեպոզիտ, 2. նստեցնել

deposition – 1. պաշտոնանկություն, 2. նրստեցում

depot – 1. հավաքակայան, 2. *see storehouse*, 3. զորամասի կազմավորման և պատրաստման կենտրոն

depot maintenance – հիմնական տեխնիկական սպասարկում և նորոգում

depreciation – մարում

depression – 1. ցածրադիր վայր, իջվածք, 2. անկում, 3. ճնշվածություն, 4. հակում

depression angle – *see angle of depression 3*

depth of combat mission – մարտական խնդրի խորություն

depth of deployment – մարտակարգի խորություն

depth – խորություն, խորք

depth bomb – խորքային բոմբ

depth charge – *see depth bomb*

depth contour – 1. հատակի ռելիեֆ, 2. համախորագիծ

depth curve – *see depth contour*

deputy – 1. պատգամավոր, 2. տեղակալ, 3. ներկայացուցիչ

deputy chief of staff – շտաբի պետի տեղակալ

Deputy Commander for Morale and Welfare – հրամանատարի՝ դաստիարակչական աշխատանքի գծով տեղակալ

derailing – 1. երկաթուղային աղետ, էջք ռելսերից, 2. անցում ենթածրագրի

dereliction of duty – 1. պարտազանցություն, 2. ծառայողական անփութություն

derivation – 1. *see drift 1*, 2. արտածում

derived information – ստացված տեղեկույթ

descent – 1. էջք, 2. ցածրացում

description of target – նշանակետի նկարագրություն

descriptive name – նկարագրական անվանում

desert – 1. անապատ, 2. դասալքել

“Desert Storm” – «փոթորիկ անապատում»

deserted – 1. լքված, 2. ամայի, անբնակ

deserter – 1. դասալիք, 2. *see defector*, 3. լքած (պահակակետը, ընտանիքը ևն)

desertion – դասալքություն

designated planning agent – նշանակված պլանավորող հրամանատար

designated units – ծավալման առաջին շարակարգի զորամասեր (ստորաբաժանումներ)

designation – նշագրում, նշանակում

designation of days and hours – օրերի և ժամերի նշանակում

designator – նշանացուցիչ

design basis threat – հիմքային նախագծային սպառնալիք

desired perception – նպատակային ընկալումային ներգործություն

desired point of impact – խոցման հաշվարկված կետ

despatch route – վերահսկվող ճանապարհ

destination – նշանակման վայր, նախանշանակման կետ

destroy – 1. կործանել, ավերել, 2. ոչնչացնել

destroyed – 1. ոչնչացված, վերացված, 2. ավերված, քանդված, 3. բնաջնջված

destroyer – էսկադրային ականակիր

destruction – 1. ավերում, 2. ոչնչացում

destruction density – խոցման խտություն

destruction fire – ավերիչ կրակ

destruction fire mission – կետային թիրախի հրետանային խոցման առաջադրանք

destruction of ammunition – զինամթերքի ոչնչացում

destruction of equipment – մարտական տեխնիկայի ոչնչացում

destruction of surplus munitions – զինամթերքի ու ռազմական տեխնիկայի ավելցուկի ոչնչացում

destruction of weapons – սպառազինությունների ոչնչացում

destruction radius – ճայթումային ականա- ոչնչացման շառավիղ

destruction reliability – see *confidence of kill*

destruction site – 1. գեների և ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման օբյեկտ, 2. ոչնչացման տեղ

destructive impact – խաթարիչ ազդեցություն

detaching movement – see *avoiding movement*

detachment – 1. ջոկատ, 2. հատկացված ստորաբաժանում, 3. see *crew 2*

detachment commander – ջոկատի հրամանատար

detail – 1. դետալ, մանրամաս, 2. մանրամասնություն, մանրուք, 3. գրաֆիկի, լուսանկարի կամ պատկերի տարր, 4. տեղի առարկա (քարտեզին), 5. վերակարգ, 6. see *crew 2*, 7. գրավոր զորահրաման

detailed-order tactics – see *directive leadership*

detailed photographic report – մանրամասն վերլուծական հաշվետվություն լուսանկարչական հետախուզության տվյալների հիման վրա

detainee – կալանավորված (անձ)

detainee collecting point – կալանավորների հավաքակայան

detainee processing station – կալանավորների ձևակերպման և վերաբաշխման կետ

detecting circuit – դետեկտորային սխեմա

detection – 1. հայտնագործում, 2. see *acquisition 2*

detection and tactical control system – հայտնաբերման և մարտավարական կառավարման համակարգ

detector – դետեկտոր

detector paper – ինդիկատորային թուղթ, ռեակտիվ թուղթ

détente – լարվածության պարպում

detention – 1. see *arrest 1*, 2. ձերբակալում, ձերբակալություն, 3. պահում

deterioration limit – մաշվածության թուլատրելի չափ

determination – որոշարկում

deterrence – 1. սաստում, զսպում, 2. ռազմական սաստում

deterrence against aggression – ագրեսիայի զսպում

deterrence of armed conflict – զինված հակամարտության զսպում

deterrence of military conflicts – զինված հակամարտությունների զսպում

deterrent – վախեցման միջոց

deterrent force – զսպման ուժեր, սաստման ուժեր

deterrent options – սաստման գործողություններ

detonating cord – ճայթեցնող քուղ

detonating cord amplifier – ճայթեցնող քուղի ծայրային ուժեղարար

detonation – 1. ճայթում, 2. ճայթում

detonator – 1. ճայթիչ, 2. հարուցիչ պայթուցիկ, 3. հրապարկուժ

detour – 1. see *diversion 5*, 2. see *bypass 2*

detraining – 1. իջեցում գնացքից, 2. գնացքի բեռնաթափում

devastation – ենթարկում ավերածության, անայացում

developing attack – see *reconnaissance in force*

development assistance – աջակցություն զարգացմանը

development of the armed forces – 1. զինված ուժերի զարգացում, 2. զինված ուժերի շինարարություն, բանակաշինություն

deviation – շեղում

device – 1. սարք, 2. հարմարանք

dew point – ցողի կետ

diagnosis – ախտորոշում

diagnostics – see *diagnosis*

diamond – շեղանկյուն

diamond formation – շեղանկյունաձև մարտաշարք

diaphragm – 1. դիաֆրագմա, 2. թաղանթապատնեշ

diapositive – դիապոզիտիվ

died of wounds received in action – մարտական վերքերից մահացած

diesel – 1. դիզել, դիզելային շարժիչ, 2. դիզելային

diesel engine – see *diesel 1*

diesel engine fuel – see *diesel fuel*

diesel fuel – դիզելային վառելիք

differential ballistic wind – տարբերական բալիստիկական քամի

diffraction loading – դիֆրակցիոն բեռնվածություն

diffused illumination – ցրված լուսավորություն

diffused lighting – see *diffused illumination*

digging tool – խրամատային գործիք

digital map – թվային քարտեզ

dignity – պատիվ, արժանապատվություն

dike – see *dyke*

dimension of planning – պլանավորման ուղղություն

dip – 1. սուզում, ընկղմում, 2. թեքություն

diphenylaminochloroarsine – երկֆենիլամինաքլորարսին

diphenylchloroarsine – երկֆենիլքլորարսին

diphenylcyanoarsine – երկֆենիլցիանարսին

diphosgene – դիֆոսգեն

diplomacy – դիվանագիտություն

diplomatic authorization – վայրէջքի կամ թռիչքանցման դիվանագիտական թույլտվություն

diplomatic immunity – դիվանագիտական անձեռնմխելիություն

diplomatic rank – դիվանագիտական աստիճան

diplomatic struggle in war – դիվանագիտական պայքար պատերազմում

direct action – հատուկ նախանշանակման ուժերի մարտական գործողություններ

direct action fuze – see *impact action fuze*

direct air support center – անմիջական ավիացիոն աջակցության կենտրոն

direct approach – ուղղակի մոտեցում

“direct confrontation” strategy – «անմիջական ընդդիմամարտության» ռազմավարություն

direct contact with the enemy – հակառակորդի հետ անմիջական շփում

direct damage assessment – վնասի անմիջական գնահատում

directed energy – ուղղորդված էներգիա

directed-energy device – ուղղորդված էներգիայի սարք

directed-energy warfare – ուղղորդված էներգիայի կիրառմամբ մարտական գործողություններ

- directed energy weapon – ուղղորդված էներգիայի զենք
- directedness – 1. ուղղվածություն, 2. *see tendency*
- directed weapon – ուղղորդված ներգործությամբ զենք
- direct fire – ուղիղ նշանառությամբ կրակ
- direct illumination – անմիջական լուսավորություն
- directing staff – *see exercise directing staff*
- direction – 1. ուղղություն, 2. *see orientation*, 3. ուղղորդում, 4. ցուցում, 5. *see guidance*, 6. կարգադրություն
- direction finder – ուղղորոշիչ
- direction finding – 1. *see bearing 3*, 2. ուղղորոշիչ
- directions – կանոնագիրք
- directive – ցուցումնագիր, դիրեկտիվ
- directive command – կառավարող զորահրաման
- directive leadership – հրահանգային կառավարում
- direct laying – ուղիղ նշանառություն
- direct liaison authorized – անմիջական վերահսկման լիազորությամբ օժտված
- direct mean point of impact – ճշգրիտ օդային խոցման միջին կետ
- direct military threat – 1. ուղղակի ռազմական սպառնալիք, 2. անմիջական ռազմական սպառնալիք
- directorat – գլխավոր վարչություն
- directory – *see administration*
- direct support – 1. անմիջական աջակցություն, 2. մարտական օժանդակություն
- direct supporting fire – անմիջական կրակային աջակցություն
- direct threat of aggression – ագրեսիայի անմիջական սպառնալիք
- direct threat of aggression – ագրեսիայի անմիջական սպառնալիք
- direct weapon – անմիջական ազդեցության զենք
- dirigible – դիրիժաբլ
- dirt road – բնահողային ճանապարհ, գրունտային ճանապարհ
- dirty bomb – «կեղտոտ բոմբ»
- disabled – 1. հաշմանդամ, 2. փչացած, վթարված (տեխնիկայի մասին)
- disabled submarine – վթարային սուզանավ
- disabling fire – խափանարար կրակ
- disaffected person – 1. *see dissident*, 2. դժգոհ մարդ
- disarmament – զինաթափում
- disarmed mine – անվտանգացված ական
- disaster – 1. *see catastrophe*, 2. բնական աղետ
- disaster assistance response team – օգնության արագ արձագանքման խումբ
- disaster management – աղետների հետևանքների վերացման կառավարում
- disaster medicine – *see emergency medicine*
- disaster preparedness – պատրաստություն աղետներին
- disaster preparedness plan – աղետներին պատրաստության պլան
- disaster prevention – աղետների կանխում
- disaster risk – աղետածին ռիսկ
- disaster zone – աղետի գոտի
- disastrous – *see catastrophic*
- disavowal – լիազորագերծում
- disbandment – կազմալուծում, լուծարում
- disc – *see name tag*
- discovery – հայտնաբերում
- discharge – 1. *see demobilization*, 2. *see discharge from military service*, 3. հերթապահություն, 4. պարալում, 5. *see dismissal 2*

discharged serviceman – զինծառայությունից ազատ արձակված զինծառայող

discharge from military service – արձակում զինվորական ծառայությունից

discharge papers – արձակման կարգադրագիր

discharger – 1. ազդահրթիռանետ, 2. էլեկտրական պարպիչ

disciplinary – կարգապահական

disciplinary action – կարգապահական տույժ

disciplinary barracks – կարգապահական զորամաս

disciplinary cell – հաուպտվախտ, կարգապահական մեկուսարան

disciplinary offense – կարգապահական խախտում

disciplinary punishment – see *disciplinary action*

disciplinary regulations – կարգապահական կանոնադրություն

disciplinary responsibility – կարգապահական պատասխանատվություն

discipline – 1. կարգասիրություն, կարգավարժություն, 2. կարգապահություն, 3. զիտաճյուղ, առարկա (ուսումնական), 4. կարգուկանոն

disclosure – 1. տեղեկության հրապարակում, 2. քողարկագերծում

disclosure of information – see *disclosure 1*

DISCOM – see *divisional support command*

discount rate – դիսկոնտային դրույք, զեղչատոկոսային դրույք

disease – հիվանդություն

disease and nonbattle injury – հիվանդություններ և ոչ մարտական վնասվածքներ

disease incidence – see *morbidity*

disengagement – մարտից դուրսբերում

disguise – see *camouflage*

dishonorable discharge – զորացրում՝ իրավունքներից ու արտոնություններից զրկմամբ

disinfection – ախտահանում

disinformation – see *misinformation*

disintegration – 1. see *decay 1*, 2. տրոհում, քայքայում, կազմալուծում, 3. տարանջատում

dislocated civilian – տեղափոխված անձ

dislocating – տեղաբաշխում

dislocation – տեղաբաշխում

dislodgement – դուրսմղում

dislodgement of the position – դուրսմղում դիրքերից

dismantling costs – ապասարման ծախսեր

dismantling – 1. ապասարում, 2. see *curtailment 1*

dismissal – 1. պաշտոնանկություն, 2. ազատում

dismount line – հետիոտացման բնագիծ

dismounted action – հետիոտն մարտ

disobedience – 1. անհնազանդություն, 2. չենթարկում հրամանին

disorder – 1. տարրընթացություն, 2. անկարգություն, խառնաշփոթություն, 3. զանգվածային անկարգություններ, հուզումներ

disorganization – կազմալուծում

disorientation – 1. ապակողմնորոշում, 2. կողմնորոշման կորուստ

disorientation ordnance – ապակողմնորոշող զինամթերք

dispatch – 1. առաքում, 2. see *message 2*, 3. իրազեկույց, 4. see *report 2*

dispatcher – կարգավար

dispatch rider – մոտոցիկլավար սուրհանդակ, կապի մոտոցիկլավար

dispenser – կասետային բեռնամփոփ

dispersal – 1. տարաբաշխում, 2. ցրում

- dispersal airfield – տարաբաշխման թռիչքարան
- dispersal of troops – զորքի տարաբաշխում, զորքի տարակենտրոնացում
- dispersal point – ցրման կետ, ապակենտրոնացման վայր
- dispersed site – առանձնակետ, առանձնավայր
- dispersion – 1. ցրում, 2. *see dispersal*, 3. ցրվածք
- dispersion error – ցրման միջինացված շեղում
- dispersion pattern – ցրման մակերես
- displaced person – տեղահանված անձ
- displacement – 1. ջրատարողություն, 2. տեղափոխում, 3. տեղակալում
- disposal – 1. օգտահանում, 2. ոչնչացում, վերացում, 3. հեռացում, 4. զետեղում, տեղադրում, տեղավորում, 5. տնօրինություն
- disposal consideration – հատուցում վաճառքի ժամանակ
- disposal costs – 1. օգտահանման վրա ծախսեր, 2. ոչնչացման վրա ծախսեր
- disposal of materiel – ռազմական տեխնիկայի օգտահանում
- disposition – դիրքավորում, դասավորում
- disposition of forces – մարտակարգ
- dispute – վեճ
- disruption – 1. խախտում, 2. քայքայում
- disruption of command and control – կառավարման խաթարում
- disruptive – *see camouflage 3*
- disruptive pattern – ներկաքողարկումային նախշանկար
- disruptive pattern material – ներկաքողարկումային գործվածք
- dissemination – ցրում, տարածում
- dissemination of information – տեղեկույթի տարածում
- dissemination of instruction – հրահանգի ցրում
- dissidence – 1. *see split*, 2. այլախոհություն
- dissident – այլախոհ
- dissintegration – 1. *see decay 1*, 2. տրոհում, քայքայում, կազմալուծում, 3. տարանջատում
- DISSUB personnel – *see distressed submarine personnel*
- DISTAFF – *see exercise directing staff*
- distance – հեռավորություն
- distancing – տարանջատում
- distant control – *see remote control*
- distant learning – *see military learning by correspondence*
- Distilled Mustard – զտված իպրիտ
- distinction – 1. *see superiority 1*, 2. *see honors*
- distortion – աղավաղում, դիստորսիա
- distress – 1. աղետ, պատուհաս, 2. տառապանք
- distressed person – աղետալի վիճակում հայտնված մարդ
- distressed submarine – աղետի ենթարկված սուզանավ, վթարային սուզանավ
- distressed submarine personnel – աղետի ենթարկված սուզանավի անձնակազմ
- distress signal – աղետի ազդանշան, վթարի ազդանշան
- distributed fire – ապակենտրոնացված կրակ
- distribution – 1. բաշխում, 2. դասավորում, զորքի դասավորում, 3. արկերի պլանավորված ցրում, 4. կրակաբաշխում, 5. առաքում, 6. փոխհամաձայնեցված առբերում, 7. նյութական միջոցների տրում, 8. անձնակազմի բաշխում, 9. ցրում, 10. տարաբաշխում
- distributional control system – կառավարման բաշխված համակարգ

distribution manager – բաշխման պատասխանատու

distribution pipeline – բաշխման խողովակագիծ

distribution plan – բաշխման պլան

distribution point – 1. տարաբաշխման կետ, 2. see *supply point*, 3. բաժնետրման կետ

distribution system – բաշխման համակարգ

district – 1. շրջան, 2. օկրուգ

disturbing fire – see *harassing fire*

disturbing actions – see *harassment*

ditching – հարկադրված վայրէջք ջրի վրա

dive angle – see *angle of dive*

dive-bomber – խոյահարող ռմբակոծիչ

dive-bombing – ռմբանետում խոյահարմամբ

diver – 1. մարտական լողորդ, 2. ջրասուզակ, 3. սուզորդ

divergence – տարամիտում

divergency – see *divergence*

diversification – 1. բազմազանեցում, 2. տարատեսակում

diversion – 1. դիվերսիա, 2. շեղող գործողություն, 3. շեղում ուղղույթից, 4. երթուղու փոփոխում, 5. շրջանցիկ ճանապարհ, շրջանցուղի

diversion aerodrome – պահուստային թռիչքադաշտ

diversionary attack – շեղող հարձակում

diversionist – see *saboteur 1*

diving – խոյաթռիչք, խոյահարիչ թռիչք

diving chamber – ջրասուզական խցիկ

division – 1. դիվիզիա, 2. վարչություն, 3. ենթաբաժին

divisional – դիվիզիական

divisional support command – դիվիզիայի թիկունքային ապահովման հրամանատարություն

division commander – դիվիզիայի հրամանատար

dixie – 1. արշավային կաթսա, 2. արշավային կերակրաման

DM – see *diphenylaminochloroarsine*

dock – 1. նավանորոգարան, 2. նավաբեռնարան

dock landing ship – դեսանտային նավանորոգիչ նավ

dockyard – 1. նավաշինարան, 2. նավանորոգման գործարան

doctor – 1. բժիշկ, 2. դոկտոր

Doctors Without Borders – see *Médecins Sans Frontières*

doctrine – 1. դոկտրին, 2. see *theory 2*

doctrine of surprise – հանկարծակիության սկզբունք

document – 1. փաստաթուղթ, 2. զինծառայողի անձնական գործ

DOD – see *Department of Defense*

dogfight – օդային մենամարտ

dogwatch – «շան հերթափոխ»

dome – see *spray dome*

domein – 1. see *estate*, 2. see *area 2*

domestic emergency – ներպետական արտակարգ իրավիճակ

domestic policy – ներքին քաղաքականություն

domestic security – ներքին անվտանգություն

domestic terrorism – ներքին ահաբեկչություն, ներպետական ահաբեկչություն

domestic violence – բռնություն ընտանիքում (*իրավ.*)

dominant user – հիմնական սպառող

dominating position – իշխող դիրք

DOP – see *drop-off point*

Doppler effect – Դոպլերի էֆեկտ

Doppler radar – դոպլերյան ռադար

- dormant state – ականի պասիվ վիճակ
- dose – բաժնաչափ
- dose rate contour line – ճառագայթման հավասար բաժնաչափերի գիծ
- dosimeter – բաժնաչափիչ
- dosimetry – բաժնաչափություն, բաժնաչափում
- dossier – գործ, թղթապանակ
- dot – կետ
- double agent – կրկնակի գործակալ
- double file – երկշարք դասավորություն
- double flow route – երկշարայուն երթևեկություն
- doubt – կասկածանք
- “Down!” – «Ցա՛ծր»
- downfall – see *fall 2*
- downgrading – գաղտնիության աստիճանի նվազեցում
- downloading – օդանավի բեռնաթափում
- downstream – գետի հոսանքով ցած
- downwind – ենթահողմային
- DP – see *diphosgene*
- draft – 1. see *conscript*, 2. նորակոչիկների խումբ, 3. նախագիծ, 4. նավի ընկղմվածք
- draft board – see *conscript commission*
- draft commission – see *conscript commission*
- draft-dodger – պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափող անձ
- drafter – see *conscript 1*
- draft law – see *bill 1*
- draft (march) battalion – երթային գումարտակ
- draft plan – նախագծային պլան
- drag – 1. ճակատային դիմադրություն, 2. դանդաղեցում
- drag loading – 1. պայթյունի ալիքի ճակատային ճնշում, 2. ճակատային դիմադրության բեռնվածություն
- Dragon – «Դրակոն»
- dragon’s teeth – հակատանկային կարճաւյուն
- dragoon – դրագուն
- Dragunov – «Դրագունով»
- drainage system – ցամաքորդային համակարգ
- draught – ընկղմվածք
- drawing key – էսքիզ, նախանկար
- “Dress!” – «Հավսա՛ր»
- dress – հագուստ
- dressng – 1. վիրակապի պարագաներ, 2. շարքի հավասարեցում, 3. վիրակապում
- dressng station – վիրակապարան
- dress rehearsal – գլխավոր փորձ
- drift – 1. խտտորում, շեղում 2. հոսատարում, 3. ձնակույտ
- drift angle – 1. խտտորման անկյուն, 2. հոսատարման անկյուն
- drifting mine – հոսընթաց ական
- drill – 1. ամենօրյա վարժանք, 2. շարային վարժանք, 3. շարային պատրաստում, 4. խստավարժեցում,
- drill and ceremonies regulations – see *drill regulations*
- drill manual – see *drill regulations*
- drill regulations – շարային կանոնադրություն
- drill round – ուսումնական հրաձգություն
- drinking water – խմելու ջուր
- drip – կաթուցիչ
- drive guidance – see *homing device*
- driver – վարորդ
- drone – դրոն

drop – 1. վայրնետք, 2. կաթիլ, 3. see *fall 1*
 drop altitude – վայրնետման բացարձակ բարձրություն
 drop height – վայրնետման հարաբերական բարձրություն
 drop message – վիճակ
 drop-off point – հետիոտացման վայր
 dropping – ավիառումբի վայրնետում
 drop tank – վայրնետովի բաք
 drop zone – վայրնետման գոտի
 drug interdiction – խոչընդոտում թմրանյութերի ներկրմանը
 drug-trafficking – թմրանյութերով ապօրինի առևտուր
 drum – 1. թմբուկ, 2. թմբկաձև պահունակ
 drumhead court martial – ռազմադաշտային դատարան
 drumhead service – դաշտային պատարագ
 drummer – թմբկահար
 (the) drums – թմբկահարների խումբ
 dry dock – չոր նավանորոգարան
 dry food rations – չոր օրապահիկ
 dry gap bridge – ուղանցույց, կամուրջ չորահովտի վրայով
 dry run – 1. փորձում, 2. փորձնական հերթագրոհ նշանակետի վրա
 dry season – տարվա չորային եղանակ
 dry suit – սկաֆանդր
 dual capable unit – 1. երկակի նախանշանակման ստորաբաժանում, 2. երկակի նախանշանակման զորամաս
 dual-purpose improved conventional munition – երկակի նախանշանակման բարելավված սովորական զինամթերք
 dual-purpose technology and products – 1. երկակի նախանշանակման տեխնոլոգիա և արտադրություն, 2. երկակի նախանշանակման տեխնոլոգիա և արտադրանք

dud – 1. չպայթած զինամթերք, 2. պարաված մարտկոց
 duel – մենամարտ
 dugout – 1. գետնախուց, 2. see *blindage*
 dumb bomb – see *smart bomb*
 dum-dum bullet – դում-դում տեսակի զրնդակ
 dummy – 1. կաղապարվածք, 2. խրտվիլակ
 dummy ammunition – ոչ մարտական զինամթերք, ուսումնական զինամթերք
 dummy message – կեղծ հաղորդագրություն
 dummy mine – կեղծ ական
 dummy minefield – կեղծ ականադաշտ
 dump – դաշտային պահեստ
 dumping – 1. դեմպինգ, 2. see *release 2*
 duplicate – կրկնօրինակ, կրկնակ
 duplicated connection – կրկնորդվող կապ
 durability – 1. կենսակայունություն, 2. դիմացկունություն, 3. մաշակայունություն
 duration – տևականություն, ընթացք
 dust – փոշի
 dust storm – փոշե փոթորիկ
 duty – 1. պարտականություն, պարտք, 2. see *service 1*, 3. հերթապահություն, 4. հերթափոխ
 duty officer – հերթապահ սպա
 duty shift – մարտական հերթափոխ
 dwell – 1. դադար, ընդմիջում, 2. դադարում, 3. դադարեցում
 dwelling – կացարան
 dwell time – 1. անշարժ ճառագայթահարման տևողություն, 2. անշարժ նշանակետի կրակակոծման տևողություն
 dyke – 1. see *dam*, 2. պաշտպանական ամբարտակ
 dynamic pressure – դինամիկական ճնշում, ճնշամղում

dynamic targeting – դինամիկ նշանառություն

dynamic threat assessment – սպառնալիքների դինամիկ գնահատում

dynamite – դինամիտ, ուժանակ

E

EA – see *engagement area*

EADRCC – see *Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Center*

“Eagle” – «Իգլ»

EAPC – see *Euro-Atlantic Partnership Council*

ear-defenders – ականջապաշտպանիչներ

earliest arrival date – ամենավաղ ժամանման օր

early warning – հակաօդային պաշտպանության ուժերի ու միջոցների վաղաժամ նախազգուշացում, վաղաժամ նախազգուշացում

early-warning aeroplane – հեռահար ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման և ուղղորդման ինքնաթիռ

early warning system – վաղ իրազեկման համակարգ

earmarked for assignment – հատկացման համար նախանշանակված

earmarking of stocks – ռեզերվների հատկացում

earphone – ականջակալ

earpiece – ականջադիր

(the) Earth – Երկիր, Երկրագունդ

earthing – հողակցում, հողանցում

earthquake – երկրաշարժ

earthquake center – երկրաշարժի օջախ

earthwork – հողաշեն ամրություն

east – 1. արևելք, 2. արևելյան

eastern – արևելյան

Eastern Bloc – Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպություն, Արևելյան բլոկ

Eastern Europe – Արևելյան Եվրոպա

easting – 1. արևելյան աբսցիս, 2. արևելյան դիրք

eavesdrop – գաղտնալսել

eavesdropping – գաղտնալսում

Ebola – Էբոլայի տենդ

e-bomb – see *electromagnetic bomb*

ECCM – see *electronic counter-countermeasures*

echelon – 1. շարակարգ, 2. սանդղաշարք, 3. էշելոն

echelon attack – հարձակման շարակարգ

echelon planning – շարակարգված պլանավորում

echeloned displacement – շարակարգային տեղափոխություն

echeloning – շարակարգում

echeloning supplies laterally and in depth – պաշարների շարակարգում

echo – արձագանք

echo location – ծայնային տեղորոշում

ECM – see *electronic countermeasures*

eco-catastrophe – see *ecological disaster*

ecological disaster – բնապահպանական աղետ

ecological security – բնապահպանական անվտանգություն

ecological security concept – բնապահպանական անվտանգության հայեցակարգ

ecological warfare – բնախոցիչ պատերազմ, էկոլոգիական պատերազմ

economic action – տնտեսական ձեռնարկում

economic crisis – տնտեսական ճգնաժամ

economic interests – տնտեսական շահ

economic mobilization – տնտեսական մոբիլիզացիա

economic potential – տնտեսական ներուժ
 economic shipping – առևտրային նավա-
 բեռնափոխադրում
 economy – տնտեսություն
 economy militarization – տնտեսության
 ռազմականացում
 economy of force – ուժի խնայում, ուժի
 տնտեսում
 economy of scale – տնտեսում ի հաշիվ
 արտադրության մասշտաբների մեծաց-
 ման
 ECP – see *equipment collection point*
 E-day – «Ե» օր
 education – կրթություն
 effect – 1. ազդեցություն, 2. հետևանք,
 3. էֆեկտ
 effective date – ուժի մեջ մտնելու օրը
 effective enemy fire – հակառակորդի արդ-
 յունավետ կրակ, հակառակորդի ազդու
 կրակ
 effectively – արդյունավետորեն
 effectiveness – 1. արդյունավետություն,
 2. see *sustainability* 2, 3. մարտական հաս-
 տատունություն
 effects-based operations – ազդիչ գործո-
 ղություններ
 efficiency of management – կառավարման
 օպերատիվություն
 ejection – 1. ինքնանետում, արտանե-
 տում, 2. հանովի կողային սարքավորան-
 քի արտանետում
 election campaign – ընտրական արշավ,
 ընտրարշավ
 ejection seat – see *catapult 2*
 ejection system – ինքնանետիչ համա-
 կարգ
 ejector – 1. արտանետիչ, 2. անջատիչ-
 անդրադարձիչ
 ejector seat – see *catapult 2*
 electorate – ընտրազանգված

electric weapons – էլեկտրավնասաբեր
 զենք, էլեկտրացնցակաթվածային զենք
 electro-explosive device – էլեկտրական
 պայթուցիչ սարք, էլեկտրապայթուցիչ
 electromagnetic battle management – էլեկ-
 տրամագնիսական պայքարի կառավա-
 րում
 electromagnetic bomb – էլեկտրամագնի-
 սական ռումբ
 electromagnetic compatibility – էլեկտրա-
 մագնիսական համատեղելիություն
 electromagnetic environment – էլեկտրա-
 մագնիսական իրադրություն
 electromagnetic environmental effects –
 էլեկտրամագնիսական իրադրության ազ-
 դեցություն
 electromagnetic gun – էլեկտրամագնի-
 սական թնդանոթ
 electromagnetic hardening – կոփում էլեկտ-
 րամագնիսական ազդեցության նկատ-
 մամբ
 electromagnetic interference – էլեկտրա-
 մագնիսական խանգարումներ
 electromagnetic intrusion – էլեկտրամագ-
 նիսական ներգործություն
 electromagnetic jamming – էլեկտրամագ-
 նիսական ճնշում
 electromagnetic pulse – էլեկտրամագնի-
 սական իմպուլս, էլեկտրամագնիսական
 ազդակ
 electromagnetic radiation – էլեկտրամագ-
 նիսական ճառագայթում
 electromagnetic radiation hazard – էլեկտ-
 րամագնիսական ճառագայթման վտան-
 գավորություն
 electromagnetic spectrum – էլեկտրամագ-
 նիսական սպեկտր
 electromagnetic spectrum control – էլեկտ-
 րամագնիսական սպեկտրի գործարկման
 վերահսկում
 electromagnetic spectrum management –
 էլեկտրամագնիսական սպեկտրի կառա-
 վարում

electromagnetic vulnerability – 1. see *noise immunity*, 2. խանգարումնապաշտպանվածություն

electromagnetic weapon – էլեկտրամագնիսական զենք

electronic – էլեկտրոնային

electronic attack – 1. ակտիվ էլեկտրոնային ճնշում, 2. հարձակում՝ էլեկտրոնային միջոցների կիրառմամբ

electronic counter-countermeasures – 1. ռադիոէլեկտրոնային հակազդեցության դեմ պայքարի միջոցներ, 2. պաշտպանություն ռադիոէլեկտրոնային ճնշման միջոցներից

electronic countermeasures – 1. ռադիոէլեկտրոնային ճնշում, ՌԷՃ 2. see *electronic warfare 2*

electronic deception – 1. ռադիոխաբում, 2. ռադիոէլեկտրոնային ապակողմնորոշում

electronic intelligence – ռադիոտեխնիկական հետախուզության տվյալներ

electronic jamming – ռադիոէլեկտրոնային խանգարումների ստեղծում

electronic masking – էլեկտրոնային քողարկում

electronic neutralization – ռադիոէլեկտրոնային չեզոքացում

electronic order of battle – 1. ռադիոէլեկտրոնային համակարգերի մարտակարգ, 2. ռադիոտեխնիկական զորամասերի և ստորաբաժանումների մարտական կազմ և տեղաբաշխում

electronic probing – էլեկտրոնային գլխիկով խորագնում

electronic protection – ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանություն

electronic protective measures – ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության միջոցներ

electronic reconnaissance – 1. ռադիոտեխնիկական հետախուզություն, 2. ռադիոէլեկտրոնային հետախուզություն

electronics – 1. էլեկտրոնիկա, 2. ռադիոտեխնիկա

electronic silence – էլեկտրոնային միջոցների անջատման բանեւակարգ

electronic situation – ռադիոէլեկտրոնային իրադրություն

electronics security – ռադիոէլեկտրոնային անվտանգություն

electronic target range – էլեկտրոնային զորավարժարան

electronic warfare – 1. էլեկտրոնային պատերազմ, 2. ռադիոէլեկտրոնային պայքար, ՌԷՊ

electronic warfare frequency deconfliction – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի հաճախականությունների օպտիմալ օգտագործում

electronic warfare officer – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի սպա

electronic warfare reprogramming – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի միջոցների վերածրագրավորում

electronic warfare support – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի ապահովում

electronic warfare support measures – ռադիոէլեկտրոնային պայքարի օժանդակ միջոցառումներ

electro-optical convertor – էլեկտրոնաօպտիկական փոխակերպիչ

electro-optical-infrared countermeasure – օպտիկաջերմացուցային հակամիջոց, էլեկտրաօպտիկական ինֆրակարմիր հակամիջոց

electro-optical intelligence – 1. էլեկտրոնաօպտիկական հետախուզություն, 2. էլեկտրոնաօպտիկական հետախուզության տվյալներ

electro-optics – էլեկտրաօպտիկա

element – 1. տարր, 2. միացյալ ուժերի ստորաբաժանում, 3. կազմակերպական միավոր, ստորաբաժանում (շտաբի, ուժերի, գերատեսչության ևն), 4. տարրք

elementary family – see *nuclear family*

element of resupply – լրացուցիչ մատակարարման առարկա

elevation – 1. see *altitude 1*, 2. բարձրացում, 3. բարձրացման անկյուն, 4. տեղի անկյուն, 5. բարձունք

elevation angle – see *elevation 3*

elevation guidance – կառավարում ըստ տեղի անկյան, ուղղորդում ըստ տեղի անկյան

elevation of security – անվտանգ բարձրություն

elevation tint – see *hypsometric tinting*

elevator – 1. վերելակ, 2. բարձրության դեկ

elicitation intelligence – բանորսություն

elimination – 1. see *disposal 2*, 2. բացառում

elimination of weapons of mass destruction – զանգվածային ոչնչացման զենքի վերացում

elite – 1. ընտրախավ, 2. վերնախավ, 3. ընտրյալ, ընտրովի

elite troops – ընտրյալ զորք

emancipation – ազատում

embankment – 1. see *dam*, 2. առափնյակ

embargo – էմբարգո

embarkation – 1. նստեցում (նավ կամ ինքնաթիռ բարձրանալը), 2. բեռնում

embarkation area – նավանստեցման շրջան, բեռնման շրջան

embarkation element – նավաբեռնման գինախումբ, նստեցվող գինախումբ

embarkation group – նավաբեռնման խումբ

embarkation officer – նավաբեռնման գծով սպա

embarkation order – 1. բեռնման հրաման, 2. նստեցման հրաման

embarkation organization – նավաբեռնման կազմակերպման ստորաբաժանում

embarkation plan – նավաբեռնման պլան

embarkation team – նավաբեռնման հաշվարկ

embarkation unit – նավաբեռնման ենթախումբ

embassy – 1. դեսպանատուն, 2. դեսպանություն

embed – see *war correspondent*

emblem – խորհրդանիշ

embrasure – 1. see *firing port*, 2. որմնանցք, ակնատ

emergency – 1. see *emergency situation*, 2. see *accident 1*, 3. չկանխատեսված պատահույթ, 4. ծայրահեղ անհրաժեշտություն

emergency anchorage – պահուստային խարսխակայան

emergency authority – արտակարգ իրավիճակում կառավարելու լիազորություն

emergency bridge – ժամանակավոր կամուրջ

emergency center – արտակարգ իրավիճակի օջախ

emergency complement – see *emergency establishment*

emergency establishment – արտակարգ դրության համար հաստիքացուցակ

emergency in war – ռազմական գործողություններում ստեղծված ծայրաստիճան վտանգավոր իրադրություն

emergency landing – հարկադրական վայրէջք

emergency locator beacon – վթարային ռադիոփարոս

emergency medical aid – see *emergency medical treatment*

emergency medical treatment – անհապաղ բուժօգնություն

emergency medicine – արտակարգ իրավիճակների բժշկություն

emergency nuclear risk – արտակարգ միջուկային ռիսկ

emergency operating base – նյութատեխնիկական ապահովման ժամանակավոր բազա

emergency operations center – արտակարգ իրավիճակում գործողությունների կառավարման կենտրոն

- emergency preparedness – պատրաստություն արտակարգ իրավիճակին
- emergency preparedness liaison officer – արտակարգ իրավիճակներին պատրաստության գծով համադասող սպա
- emergency rations – վթարային պաշար
- emergency recovery group – նորոգումատարահանման խումբ
- emergency repair – 1. վթարային նորոգում, 2. հապճեպ նորոգում
- emergency repairs – see *rescue operations*
- emergency resupply – պաշարների լրացում արտակարգ պայմաններում
- emergency road – պահուստային ճանապարհ
- emergency runway – պահուստային թռիչքուղի
- emergency situation – 1. արտակարգ իրավիճակ, 2. վթարային իրավիճակ
- emergent goal – see *surface target*
- emission – 1. արտանետվածք, 2. արտանետում, 3. առաքում, արտասորում, 4. թողարկում (դրամանիշների, արժեթղթերի ևն)
- emission control – 1. ռադիոթողարկում, 2. ռադիոմիջոցների աշխատանքի վերահսկում
- emission security – տվյալների հաղորդման գաղտնիություն
- emplacement – 1. կրակային դիրք, 2. տեղակայում դիրքում, 3. զետեղում, տեղադրում, տեղավորում
- employ – see *enable*
- employee – աշխատող
- employment – 1. մարտական կիրառություն, 2. գործարկում
- employment of forces – ուժերի (զորքերի) մարտական կիրառում
- employment planning – ուժերի և միջոցների կիրառման պլանավորում
- empty case – կրակված պարկուճ
- enable – գործարկել
- enabling force – ծավալումն ապահովող ուժեր
- encampment – see *camp 1*
- enciphering – see *encryption*
- encirclement – շրջապատում
- encirclement battle – մարտ շրջափակման մեջ
- enclave – անկլավ
- enclosure – փակոց
- encoding – 1. see *encryption*, 2. կոդավորում
- encounter – 1. անսպասելի հանդիպում, 2. անսպասելի գոտեմարտ
- encounter battle – see *meeting engagement*
- encryption – գաղտնագրում, ծածկագրում
- encryption of information – տեղեկության գաղտնագրում
- endemic – 1. տեղային, 2. see *endemic disease*
- endemic disease – տեղաճարակ
- end item – պատրաստի արտադրանք
- end of exercise – զորավարժության ավարտ
- end of mission – նշանակետի կրակակոծման ավարտ
- end state – օպերացիայի վերջնական ռազմաքաղաքական արդյունք
- end-to-end – լրիվ փուլաշրջան, ծայրից ծայր
- endurance – ընթացապաշար
- endurance distance – օպտիմալ բանելակարգով հեռագնացություն, վառելիքի տվյալ պաշարով և խնայողական արագությամբ հեռագնացությունը
- endurance speed – խնայողական արագություն
- endurance time – օպտիմալ բանելակարգով շարժման տևողությունը

enemy – 1. թշնամի, 2. հակառակորդ, 3. թշնամու ուժեր, հակառակորդի ուժեր, 4. թշնամական

enemy capabilities – հակառակորդի հնարավոր գործողություններ

enemy combatant – հակառակորդի ռազմիկ, հակառակորդի կոմբատանտ

enemy lines – հակառակորդի արաջնային դիրքեր

enemy troops – հակառակորդի զորք

energetic material – էներգիական նյութ

“Energia-Buran” – «Էներգիա-Բուրան»

energy – 1. էներգիա, 2. see *power 1*

energy security – էներգետիկ անվտանգություն

enfilade fire – երկայնական կրակ

enforcement – 1. պարտադրում, հարկադրում, 2. խաղաղության պարտադրում, 3. իրավակիրառում

enforcement of martial law – ռազմական դրության ռեժիմի ապահովում

engage in combat – see *join the battle*

engagement – 1. see *fight 2*, 2. մարտական աշխատանք, 3. ներգրավում, 4. see *fire fight 1*

engagement area – փոխհրաձգության դաշտ

engagement authority – 1. կրակ բացելու թույլտվություն տալու լիազորություն, 2. կրակ բացելու թույլտվություն

engagement control – կրակակրծման կառավարում

engaging in battle – see *introducing into battle*

engine – 1. շարժիչ, 2. մեքենա

engineer – 1. ինժեներական զորքերի զինծառայող, 2. նավի մեխանիկ

engineer commander – ինժեներական ծառայության պետ

engineering – 1. մեքենաշինություն, 2. շինարարություն, 3. Ճարտարագիտություն,

ինժեներություն, 4. տեխնիկա, 5. see *technical 1*

engineering implementation section – ինժեներատեխնիկական նախագծերի իրացման բաժին

engineering psychology – ճարտարագիտական հոգեբանություն

engineering service – 1. ինժեներատեխնիկական ապահովում, 2. see *engineer support*

engineering training of troops – զորքերի ինժեներական պատրաստում

engineer reconnaissance – ինժեներական հետախուզում

engineer support – ինժեներական ապահովում

engineer support plan – ինժեներական ապահովման պլան

engineer troops – ինժեներական զորքեր, ճարտարագործական զորքեր

engine failure – շարժիչի խափանում

engine temperature indicator – շարժիչի ջերմաստիճանի ցուցիչ

engine-transmission compartment – see *motor and transmission compartment*

engine trouble – շարժիչի անսարքություն

enhanced dialogue – խորացված երկխոսություն

enlisted man – ոչ սպա զինծառայող

enlistment – 1. ընդունում զինվորական ծառայության, 2. պայմանագրային ծառայության ժամկետ

enquiry – հետաքննություն

enriched uranium – հարստացված ուրան

enrollment – անցում զինվորական ծառայության

ensign – 1. see *flag*, 2. դրոշակակիր, 3. see *warrant officer*, 4. ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի լեյտենանտ (ամենացածր կոչումը)

ensuring of security – անվտանգության ապահովում

- entanglement – 1. see *barrage 1*, 2. see *barbed-wire entanglement*
- enter – մուտք
- enter a combat formation – ծավալում մարտակարգի
- enterprise – ձեռնարկություն
- entity – 1. օբյեկտ, 2. սուբյեկտ, կազմավորում
- entrance – մուտք
- entrench – խրամատ փորել
- entrenching – 1. ամրացում, ամրապնդում, 2. ամրագրում, 3. խրամատավորում
- entrenching tool – see *digging tool*
- envelopment – 1. շրջանցում, թիկնանցում, 2. պարուրում, պատում
- environment – 1. միջավայր, 2. շրջակա միջավայր
- environmental baseline survey – շրջակա միջավայրի նախնական ուսումնասիրություն
- environmental considerations – շրջակա միջավայրի պայմանների հաշվառում
- environmental safety – see *ecological security*
- environs – շրջակայք
- envoy – դեսպանորդ
- epaulet – 1. ուսադիր, 2. ուսապանակ
- epaulette – see *epaulet*
- epidemic – 1. համաճարակային, 2. see *epidemy*
- epidemy – համաճարակ
- equal area projection – հավասարամեծ պրոյեկցիա
- equal treatment – սեռային իրավահավասարության ապահովում
- equipment – 1. սարքավորանք, 2. ապարատուրա, 3. see *outfit*, 4. see *weapons and military equipment*, 5. see *equipping 2*
- equipment adjustment – տեխնիկայի հարմարեցում մարդուն
- equipment availability – տեխնիկական զինվածություն
- equipment casualty evacuation – վնասված տեխնիկայի տարահանում
- equipment collection point – ռազմական տեխնիկայի հավաքակայան
- equipment destruction control – ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման վերահսկում
- equipment destruction inspection – ռազմական տեխնիկայի ոչնչացման տեսչություն
- equipment reception point – տեխնիկայի ընդունման կետ
- equipment technology for military personnel – տեխնիկայի ամրագրում զինծառայողին
- equipping – 1. զինում, 2. սարքավորում, 3. հանդերձում
- equity – see *capital 2*
- equity method – մասնակցության մեթոդ
- error – see *mistake*
- error signal – սխալի ազդանշան
- escadrille – see *squadron 1*
- escalation – աճում, ծավալում
- escalation of aggression – ագրեսիայի ծավալում
- escalation of war – պատերազմի ուժգնացում, պատերազմի թեժացում
- escape – 1. փախուստ, 2. see *leakage 1*
- escape capsule – վթարային փրկարարական պատիճախցիկ
- escapee – գերությունից փախած
- escarpment – զառիվերակ, լեփ
- escort – 1. ուղեկցորդ, 2. see *convoy 3*
- espionage – լրտեսություն
- esprit de corps – մեկուսախմբային ոգի, համագգեստի պատիվ
- essential care – անհրաժեշտ բուժօգնություն
- essential cargo – 1. see *essential supply*, 2. առաջնահերթ բեռ

- essential elements of friendly information – հիմնական հետախուզական տեղեկություններ յուրային ուժերի և միջոցների մասին
- essential elements of information – կարևոր հետախուզական տվյալներ
- essential supply – առաջին անհրաժեշտության ապրանքներ
- essential task – կարևոր առաջադրանք
- established financial limits – սահմանված ֆինանսական լիմիտներ
- establishment – 1. see *institute* 2, 2. հիմնում, հիմնադրում, 3. հիմնարկ, 4. կազմակերպահաստիքային ցուցակ, 5. ղեկավար օղակ, կառավարող շրջաններ, 6. հաստատում
- estate – տիրույթ, կալվածք
- esteem – see *honor* 1
- estimate – 1. գնահատական, 2. see *assessment*, 3. նախահաշիվ
- estimate of terrain – տեղանքի գնահատում
- estimate of the situation – իրադրության գնահատում
- estimated time of arrival – ժամանման պլանավորված ժամանակ
- estimate time of departure – մեկնման պլանավորված ժամանակ
- estimative intelligence – գնահատումների հիման վրա ստացված հետախուզական տեղեկույթ
- eternal flame – հավերժ կրակ
- ethnic – 1. էթնիկ, 2. էթնիկական, 3. ազգային
- ethnic cleansing – էթնիկական զտում
- ethnic fragmentation – էթնոհատվածայնացում
- ethnic group – էթնիկ խումբ
- ethnic instability – էթնիկական անկայունություն
- ethnic interests – էթնիկական շահ
- ethnic isolation – էթնիկական առանձնություն
- ethnic minority – ազգային փոքրամասնություն
- ethnic politology – էթնոքաղաքագիտություն
- ethnic security – էթնիկական անվտանգություն
- ethnic violence – էթնիկական բռնություն
- ethnic weapon – see *genetic weapon*
- ethnopolitical conflict – էթնոքաղաքական հակամարտություն
- EUCOM – see *European Command*
- Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Center – Աղետների արձագանքման եվրաստլանտյան համադասող կենտրոն
- Euro-Atlantic Integration and Partnership Directorate – Եվրաստլանտյան ինտեգրման և գործընկերության վարչություն
- Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC – Եվրաստլանտյան գործընկերության խորհուրդ, ԵԱԳՀ
- “Eurofighter” – see “*Typhoon*”
- European Command – Եվրոպական հրամանատարություն
- European Security and Defense Identity – անվտանգության և պաշտպանության բնագավառի եվրոպական բաղադրիչ
- (the) European Union – Եվրոպական Միություն, Եվրամիություն, ԵՄ
- evacuation – տարահանում
- evacuation procedure – see *evacuation*
- evacuee – տարահանված անձ
- evader – գերեվարումից խուսափած անձ
- evaluation – 1. արժեքավորում, 2. գնահատում
- evaluation agent – արժեքավորող գործակալություն
- evaluation and feedback – արժեքավորում և արձագանք

- evasion – 1. խուսափման տարաշարժ, 2. շրջանցում
- evasion aid – օգնություն գերությունից խուսափողին
- evasion and escape – 1. ելք հակառակորդի տարածքից, 2. հակառակորդից պոկվելը, 3. արժում հակառակորդի հետապնդումից
- evasion chart – փախուստի գծագիր
- evasion plan of action – փախուստի կազմակերպման պլան
- evasive maneuver – հակազենիթային տարաշարժ, ՀՁՏ
- evening roll call – երեկոյան անվանականչ
- event – իրադարձություն, դեպք
- event time – իրադարձության տեղի ունենալու ժամանակը
- event matrix – իրադարձությունների մատրից
- event template – քայլերի ձևանմուշ
- examination – 1. քննում, ստուգում, 2. հետազոտություն, 3. քննություն, 4. see *interrogation*
- exceptional transport – արտակարգ բեռնափոխադրում
- exchange of shots – see *skirmish 1*
- exclusion zone – արգելված շրջան
- exclusive economic zone – բացառիկ տընտեսական գոտի
- execute order – օպերացիայի անցկացման հրաման, օպերացիան սկսելու հրաման
- executing commander – միջուկային զենք կիրառելու հրաման ստացած՝ ռազմավարական օղակի հրամանատար
- execution – 1. մահապատիժ, 2. կատարում, իրագործում
- (The) executive – see *executive power*
- executive – 1. գործադիր, 2. see (the) *executive power*
- executive agent – գործադիր ներկայացուցիչ
- Executive Management Division – վարչատնտեսական վարչություն
- executive power – գործադիր իշխանություն
- exemption – ազատում
- exemption from military service – ազատում զինվորական ծառայությունից, զինծառայությունից ազատում
- exercise – 1. զորավարություն, 2. վարժություն
- exercise analysis report – զորավարության մասին վերլուծական հաշվետվություն
- exercise area – զորավարությունների տարածք
- exercise commander – զորավարության հրամանատար
- exercise concept – զորավարության մտահղացում
- exercise control group – զորավարությունում միջնորդների խումբ
- exercise directing staff – 1. զորավարության ղեկավար խումբ, 2. զորավարության շտաբ
- exercise director – զորավարության ղեկավար
- exercise expert – զորավարության անցկացման գծով փորձագետ
- exercise incident – ներածական
- exercise instruction – զորավարության անցկացման հրահանգագիր
- exercise manual – զորավարությունների անցկացման ղեկավար ձեռնարկ
- exercise of power – իշխանության իրականացում
- exercise operations plan – զորավարության անցկացման հրաման
- exercise participant – զորավարության մասնակից
- exercise plan – զորավարության պլան
- exercise planning and performance instructions – զորավարության պլանավոր-

ման և անցկացման վերաբերյալ հրահանգագիր

exercise planning directive – զորավարժության պլանավորման ցուցումնագիր

exercise planning instructions – զորավարժության պլանավորման հրահանգագիր

exercise player – see *exercise participant*

exercise program – զորավարժության ծրրագիր

exercise review – see *after-action review 1*

exercise scenario – զորավարժության սցենար

exercise schedule – զորավարժության օրացույց

exercise serial – զորավարժության փուլ

exercise specifications – զորավարժության անցկացման հիմնական պահանջներ

exercise sponsor – զորավարժության կազմակերպիչ

exercise study – 1. see *wargame 2*, 2. սեմինար, 3. ուսումնական պարապմունք, 4. վարժանք

exercise summary – զորավարժության արդյունքներ

exfiltration – արտասողոսկում

exhaust – արտանետվածք

exhaustion – ուժասպառություն, հյուժում

exhaust pipe – արտանետիչ խողովակ

expansion – զավթողագործություն

expected value – մաթեմատիկական սպասում

expedition – 1. արշավ, 2. ռազմարշավ

expeditionary brigade – արշավագորային բրիգադ

expeditionary force – ռազմարշավային ուժեր, արշավագոր

expeditionary operation – արշավագորային օպերացիա

expeditionary unit – արշավագորային գումարտակ

expellee – հարկադրաբար հայրենադարձվող

expelling charge – արտանետիչ լիցք

expenditure – ծախս

expendable supplies – մատակարարման սպառվող առարկաներ

expendable supplies and materials – մատակարարման սպառվող առարկաներ և նյութական միջոցներ

experience – փորձ

experienced personnel – փորձառու անձնակազմ, պատրաստված անձնակազմ

experiment – գիտափորձ, փորձ

expert care – see *expert specialized medical aid*

expertise – 1. փորձաքննություն, 2. see *competence 3*

expert specialized medical aid – մասնագիտացված բուժօգնություն

expert system – փորձագիտական համակարգ

explanatory note – բացատրական գրություն

exploder – պայթուցիչ

exploitation – 1. see *operation 3*, 2. հաջողության զարգացում, 3. տեղեկության առավելագույն օգտագործում

explosion – պայթյուն

explosion hazard – պայթյունավտանգություն

explosion risk – պայթյունավտանգություն

explosive – 1. պայթուցիկ, պայթուցիկ նյութ, 2. պայթյունավտանգ

explosive cargo – պայթյունավտանգ բեռ

explosive hazard – 1. see *explosion hazard*, 2. պայթյունավտանգ առարկա

explosive hazard incident – պայթյունի վտանգի հավանականություն

explosive injury trauma – see *mine blast trauma*

explosively formed projectile – հարվածա-
յին միջուկ, արկակազմիչ լիցք

explosive ordnance disposal – զինամթեր-
քի օգտահանում

explosive ordnance disposal incident –
պայթյունավտանգ առարկաների վնասա-
զերծման հետ կապված միջադեպ

explosive ordnance disposal procedures –
պայթյունավտանգ առարկայի վնասա-
զերծման ընթացակարգ

explosive ordnance disposal unit – պայթ-
յունավտանգ առարկաների վնասազերծ-
ման ստորաբաժանում

explosive ordnance reconnaissance – պայ-
թյունավտանգ օբյեկտների հետախուզում,
պայթյունավտանգ առարկաների հայտ-
նաբերում

explosive power – պայթյունի հզորություն

explosive reactive armor – ակտիվ-ռեակ-
տիվ զրահ

explosive train – կրակային շղթա (պայթու-
ցիչ)

export – արտահանում

exposure – 1. լուսակայում, 2. *see irradiation*,
3. հնարավոր կորուստների ռիսկ

exposure station – *see air station 2*

ex-serviceman – նախկին զինծառայող,
զորացրված անձ

extended order – ցրիվ շարք

extension of military service term – զինծա-
ռայության ժամկետի երկարացում

extent of a military exercise – զորավար-
ժության մասշտաբներ

exterior – 1. արտաքին, արտաքին տեսքը,
2. դրսույթ

extermination – բնաջնջում, ոչնչացում

exterminatory – կործանիչ, կործանող

external – *see foreign 3*

external asymmetrical threat – արտաքին
անհամաչափ սպառնալիք

external audience – արտաքին լսարան

external interests of national security –
ազգային անվտանգության արտաքին
շահ

external reinforcing force – արտաքին օգ-
նական ուժ

external security – արտաքին անվտան-
գություն

external support contract – արտաքին
ապահովման պայմանագիր

external symmetrical threat – արտաքին
համաչափ սպառնալիք

external threat – արտաքին սպառնալիք

extraction – 1. հանուկ, մզվածք, 2. հեռա-
ցում օպերացիայի շրջանից

extraction drop – բեռների արտածում

extraction force – տարահանման ուժեր

extraction of information – տեղեկույթի ար-
տազատում

extraction parachute – արտածոյի պա-
րաշյուտ

extraction zone – արտածոյման բեռնա-
թափման գոտի

extra food rations – հավելյալ օրապահիկ

extraterrestrial – այլմոլորակային (էակ),
տիեզերական եկվոր

extraterritoriality – արտերկրայնություն

extremism – ծայրահեղականություն

F

fabric – *see material*

fabrication – կեղծում, մոզոնում

fabricator – կեղծիչ

face – դեմք

face-off – *see confrontation 1*

facilitator – միջնորդ

facilities – see *services 2*

facility – 1. կառույց, շինություն, 2. see *device 1*, 3. հարմարություններ, ծառայություններ

fraction – անջատախումբ

factor – 1. գործոն, 2. see *coefficient*

factor of domestic security – ներքին անվտանգության գործոն

factor of internal security – see *factor of domestic security*

factor of international security – միջազգային անվտանգության գործոն

factor of national security – ազգային անվտանգության գործոն

factor of regional security – տարածաշրջանային անվտանգության գործոն

factory test – գործարանային փորձարկում

failure – խափանում

fairing – շրջիոսիջ

fair value – իրական արժեք

faithful representation – հավաստի (իրական) ներկայացում

fake – see *imitation*

fall – 1. անկում, 2. կործանում, անկում, հակառակորդի կողմից նվաճում, 3. ճախարակաճոպան, 4. ճոպանածայր, 5. գոհվել՝ սպանվել (մարտում)

fall back – see *retreat*

fall in – շարք կանգնել

fall in battle – see *fall 5*

fall of shot – արկի անկման տեղը

“Fall out” – «Ցրվել»

fall out – թողնել շարքը

fallout – 1. ռադիոակտիվ տեղումներ, 2. բացասական հետևանք

fallout contours – ռադիոակտիվ տեղումների շրջանի սահմաններ

fallout pattern – ռադիոակտիվ աղտոտվածության շրջանի գծապատկեր

fallout wind vector plot – ռադիացիոն իրադրության կանխատեսման համար քամու ուղղության և ուժի տրամագիր

fall upon – հարձակվել

false origin – կոորդինատների պայմանական ելքային սկզբնակետ

fame of war – see *military glory*

family – ընտանիք

family allowance – ընտանեկան նպաստ

family leave – see *compassionate leave*

family violence – բռնություն ընտանիքում (*հոգեբ.*)

fan marker beacon – հովհարային ռադիոփարոս

fascine – ճեղան

fascism – ֆաշիզմ

fast – see *rapid*

fast attack vehicle – արագագնաց դեսանտային մեքենա

fastening – see *attachment 1*

fatherland – see *homeland*

fatigue – 1. խնջություն, 2. see *fatigue duty*

fatigue duty – զինտնտեսական աշխատանք

fatigues – աշխատանքային արտահագուստ, զինծառայողի բանելազգեստ

fault – վրիպում

FAV – see *fast attack vehicle*

fear – վախ

feasible – see *potential 2, 3*

feasibility – իրագործելիության չափանիշ

feasibility assessment – կիրառելիության գնահատում

feasibility study – 1. ռազմատնտեսական հիմնավորում, 2. տեխնիկատնտեսական հիմնավորում

feat – սխրանք

- feature – ռելիեֆի տարր, տեղական առարկա
- feedback – տաքք
- Federal Assembly of the Russian Federation – Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողով
- feint – կեղծ գրոհ
- fence – ցանկապատ, չափառ
- fencing – see *enclosure*
- ferry – 1. լաստանավ, 2. ջրանցում, 3. see *crossing 4*
- fever – տենդ
- F-hour – «Ժ+» ժամ
- fiasco – ֆիասկո, լիակատար ծախողում
- fiducial mark – see *collimating mark*
- field – 1. դաշտ, 2. see *battlefield*, 3. դաշտային, 4. ռազմադաշտային, 5. արշավային
- field ambulance – դաշտային բուժկետ
- field army – 1. դաշտային բանակ, 2. գործող բանակ
- field artillery – դաշտային հրետանի
- field communications center – կապի դաշտային հանգույց
- field control – հիմնական հենացանց
- fieldcraft – դաշտային պատրաստակալություն
- field court-martial – see *drumhead court-martial*
- field dressing – անհատական փաթեթ
- field engineer – see *sapper 1*
- field engineering – դաշտային ռազմահինժեններական գործ
- field exercise – դաշտային զորավարություն
- field firing – see *combat firing*
- field firing range – մարտական հրաձգության զորավարժարան
- field forces – see *combat forces*
- field fortification – դաշտային ամրաշինություն
- field-glasses – դաշտային հեռադիտակ
- field gun – դաշտային հրանոթ
- field hospital – դաշտային հոսպիտալ
- field kitchen – դաշտային խոհանոց, երթային խոհանոց, շարժական խոհանոց
- field manual – մարտական կանոնադրություն, դաշտային կանոնադրություն
- field marshal – ֆելդմարշալ
- field officer – ավագ սպա
- field of fire – կրակակրծման շրջան
- field of fixation – հայեցադաշտ
- field of view – տեսադաշտ
- field of vision – տեսածիր
- field pack – հանդերձապարկ
- field rank – ավագ սպայական կոչում
- field surgery – ռազմադաշտային վիրաբուժություն
- field test – դաշտային փորձարկում
- field training – դաշտային պարապմունք
- field training exercise – see *field exercise*
- fifth-column – հինգերորդ շարասյուն
- fight – 1. մարտ, 2. գոտեմարտ, 3. թռիչքանցում, 4. մարտնչել, պայքարել
- fight back – 1. հակահարված տալ, 2. դիմադրել
- flight control – թռիչքի կառավարում
- flight control center – see *mission control center*
- flight training – թռիչքային պատրաստում
- flight route – թռիչքի երթուղի
- flight skills – օդային պատրաստակալություն
- fighter – 1. կործանիչ (ինքնաթիռ), 2. մարտիկ, 3. see *gunman 3*

fighter-bomber – ռմբակոծիչ կործանիչ	filter – գտիչ
fighter controller – կործանիչների կառավարման օպերատոր	filtering – ծովային և օդային շարժման մասին տվյալների մշակում և հաղորդում
fighter cover – կործանիչներով ծածկապաշտպանություն	fin – 1. ողնուց, 2. պոչաթև, 3. կայունարար, 4. լողակ
fighter direction aircraft – կործանիչին ուղղորդող թռչող ապարատ	final analysis report – հանրագումարային հաշվետվություն
fighter engagement zone – կործանիչով խոցման գոտի	final approach – վայրէջքամուտի վերջնափուլ
fighter escort – կործանիչների պահպանախումբ	final clearance for the targets – նշանակետերի խոցման վերջնական թույլտվություն
fighter ground-attack – կործանիչների գրոհ վրագետոնյա նշանակետի վրա	final disposal procedures – պայթյունավտանգ առարկաների վերջնական վնասազերծման ընթացակարգ
fighter interceptor – see <i>interceptor 1</i>	final exercise report – զորավարժության արդյունքներով կազմված ամփոփիչ հաշվետվություն
fighters – կործանիչ ավիացիա	final plan – հաստատված պլան
fighter sweep – կործանիչների՝ վրագետոնյա նշանակետերի որոնման ու ոչնչացման գործողություններ	final planning conference – պլանավորման գծով ամփոփիչ խորհրդաժողով
fighter takeoff line – կործանիչների օդհանման բնագիծ	final protective fire – անշարժ արգելապատնեշային կրակ
fighting – 1. see <i>fight 1, 2. combat 2</i>	final reconnaissance – լրահետախուզում
Fighting Falcon (F-16) – «Ֆայտինգ Ֆալկոն»	finance annex – ֆինանսական ապահովման մասին հավելված
fighting in built-up areas – see <i>military operations in urban terrain</i>	finance support – ֆինանսական ապահովում
fighting order – մարտական հանդերձանք	financial – ֆինանսական
fighting patrol – see <i>combat patrol</i>	financial and economic activities – ֆինանսատնտեսական գործունեություն
fighting platform – see <i>platform 2</i>	Financial Control Directorate – ֆինանսական վերահսկման վարչություն
fighting situation – see <i>combat situation</i>	financial controller – ֆինանսական վերահսկիչ
fighting strength – see <i>combat power</i>	financial incentives – ֆինանսական խթանում
fighting unit – see <i>combat unit 1</i>	financial lease – լիզինգ
figure – 1. թվանիշ, 2. թիվ, 3. Ֆիգուր	financial management – ֆինանսական կառավարում
file – 1. շարք, 2. see <i>dossier</i> , 3. քարտադարան, 4. ֆայլ, նիշք	financial regulations – ֆինանսական կանոնակարգ
filler personnel – համալրման անձնակազմ	
filler point – see <i>charging point</i>	
film – 1. ժապավեն, 2. թաղանթ	
film badge – թաղանթային բաժնաչափիչ	

financial reporting – see *financial statements*

financial statements – ֆինանսական հաշվետվողականություն

financing – ֆինանսավորում

«Fire!» – «Կրակ»

fire – 1. կրակ, հուր, 2. կրակակոծություն, 3. հրդեհ, 4. կրակային, 5. հրե, 6. հրշեջ, հրդեհաշեջ

fire adjustment – 1. see *adjustment of fire*, 2. see *spotting 2*

fire-and-forget weapon – «կրակեցիր՝ մոռացար» հրթիռ

fire and maneuver – կրակ ու տարաշարժ

fire area – see *field of fire*

firearm – հրաձգային զենք

fire assault – see *artillery raid*

fire attack – կրակային հարված

fireball – 1. հրե գունդ, 2. ասուպ

fire barrage – 1. կրակապատնեշ, հրապատվար, 2. հակահրդեհային առաջակալ

fire barrage line – հրապատնեշի բնագիծ

fire barrier – see *fire barrage*

fire-bomb – see *incendiary bomb*

fire brigade – հրշեջ բրիգադ

fire by bursts – կրակահերթով հրաձգություն

fire capabilities – կրակային կարողություն

fire capabilities chart – կրակի քարտ, կրակաքարտ

fire control – կրակի կառավարում

fire-control equipment – հրաձգության կառավարման սարքեր

fire control order – կրակի կառավարման զորահրաման

fire control radar – 1. կրակի կառավարման ռադիոտեղորոշումային կայան, կրակի կառավարման ՌՏԿ, 2. հրանոթային ուղղորդման կայան, ՀՌԿ

fire-control system – 1. կրակի կառավարման համակարգ, 2. հակահրդեհային համակարգ

fire coordination – 1. see *fire support coordination*, 2. see *fire distribution*, 3. see *mutual fire support*

fire coordination area – կրակի համադասման շրջան

fire defeat – կրակային խցում

fire department – հրշեջ մաս

fire direction center – կրակի կառավարման կետ

fire discipline – կրակային կարգապահություն

fire distribution – կրակի տարաբաշխում

fire fight – կրակամարտ, փոխհրաձգություն

fire for effect – 1. կրակային խցում, 2. խցիչ կրակ

fire from a halt – հրաձգություն տեղից

fire from short halts – հրաձգություն կարճատև կանգառներից

fire in bursts – see *fire by bursts*

fireman – հրշեջ

fire mission – կրակային խնդիր

fire mode – կրակի բանեվակարգ

fire on the move – հրաձգություն հընթացս

fire plan – 1. կրակի պլանավորում, 2. see *fire system*

fire planning – կրակային պլանավորում

fire position – see *firing position*

firepower – կրակային հզորություն

fire-power umbrella – զենիթային ծածկապաշտպանություն

fire preparation for assault – գրոհի կրակային պատրաստում

fire raid – see *fire assault*

fire sector – կրակային հատված

fire service – see *fire department*

- firestorm – հրե փոթորիկ
- fire superiority – կրակային գերազանցություն
- fire support – կրակային աջակցություն
- fire support coordination – կրակային աջակցության համադասում
- fire support coordination center – կրակային աջակցության համադասման կետ
- fire support coordination line – կրակային աջակցության համադասման բնագիծ
- fire support coordination measure – կրակային աջակցության համադասման միջոցառումներ
- fire support element – կրակային աջակցության կառավարման խումբ
- fire support officer – կրակային աջակցության կառավարման սպա
- fire support team – կրակային աջակցության խումբ
- fire system – կրակի համակարգ
- fire task – see *fire mission*
- fire task – կրակային խնդիր
- fireteam – կրակային օղակ
- fire trench – հրածգային խրամատ
- firing – 1. see *fire* 2, 2. կրակում, 3. see *shooting* 1, 2, 4. պայթեցում
- firing circuit – բռնկիչի շղթա
- firing line – կրակային բնագիծ
- firing mechanism – see *firing circuit*
- firing pin – պայթուցիչի զարկան
- firing port – հրակնատ, ակնատ
- firing position – 1. կրակային դիրք, 2. հրածգության դիրք, 3. կրակային միջոցի մարտական տեղադիրք, 4. մարտական դրություն
- firing post – հրթիռների արծակման կառավարման կետ
- firing range – 1. see *range* 5, 2. see *shooting ground*
- firm fixed price – խստիվ սահմանված գին
- firm fixed price order – պատվեր՝ խստիվ սահմանված գնի նշմամբ
- firmness – ամրություն
- first aid – առաջին օգնություն
- first aid kit – դեղարկղ, առաջին բուժօգնության դեղարկղ
- first impression report – նախնական հաշվետվություն
- first lieutenant (*Am.*) – see *senior lieutenant*
- First Parade – առավոտյան ստուգատես
- first responder – 1. արտակարգ ծառայության աշխատող, 2. շտապօգնության բժիշկ
- first responder care – շտապ բուժօգնություն
- fiscal year – ֆինանսական տարի
- fission – 1. ձեղքում, տրոհում, 2. ատոմի միջուկի տրոհում
- fission products – միջուկի տրոհման արգասիքներ
- fission to yield ratio – միջուկային զենքի հզորության գործակից
- fit – նստեցում
- fitness – 1. լավ ֆիզիկական վիճակ, 2. պիտանիություն
- fitted mine – հանդերձված ական
- fitter – մեխանիկ
- fitting out of a theater of operation – ՌԳԹ նախապատրաստում
- fix – 1. զամում, սևեռակում, 2. ամրակցում, 3. see *location* 2, 4. հաստում
- fixed ammunition – միասնական զինամթերք, ունիտար զինամթերք
- fixed cost – հաստատված ծախսեր
- fixed-date – ժամկետային
- fixed medical treatment facility – ստացիոնար, ստացիոնար կլինիկական բուժօգնարկ
- fixed objective – անշարժ նշանակետ
- fixed price contract – պայմանագիր՝ գնի հաստմամբ

- fixed price order – հաստված գնի նշմամբ պատվեր
- fixed target – անշարժ թիրախ
- fixed-wing aircraft – անշարժ թևով թռչող ավիացիա
- fixer network – ռադիոտեղորոշիչ կայանների ցանց
- fixer system – see *fixer network*
- fixing – see *fastening*
- flag – դրոշ
- flag-captain – պետանավի հրամանատար
- flag officer – 1. see *general 5*, 2. see *admiral*
- flagship – պետանավ
- flail – կալսաշղթա
- flail tank – շղթայակիր ականոսիչ տանկ
- flak – 1. see *air defense artillery*, 2. զենիթային կրակ
- flak jacket – զրահաբաձկոն
- flame – բոց
- flame field expedient – ինքնաշեն հրարծակ սարք
- flame-thrower – հրանետ
- flammable – դյուրաբոցավառ
- flank – 1. զորաթև, թև, 2. զորաթևային, թևային, 3. կողք
- flank attack – զորաթևային հարված
- flank bypass – see *flank round*
- flank guard – թևային երթային պահպանաջոկատ
- “Flanker” – «Ֆլանկեր»
- flanker – թևային
- flank guard – թևային պահակախումբ
- flanking attack – թևային գրոհ
- flanking fire – թևային կրակ
- flanking movement – see *flanking round*
- flanking round – թևանցում
- flank round – թևանցում
- flannelette – ֆլանելետ
- flare – 1. բռնկում, 2. ազդանշանիչ հրթիռ, 3. լուսավորիչ փամփուշտ, 4. հավասարեցում վայրէջքից առաջ, 5. ջերմային թակարդ
- flash – 1. see *flare 1*, 2. հրկիզում, 3. see *chevron*, 4. շտապ ռադիոհաղորդագրություն
- flash blindness – շլացում
- flash burn – ջերմային այրվածք
- flash eliminator – բոցամարիչ
- flashlight – գրպանի լապտերիկ
- flash message – «կայծակ» հաղորդագրություն
- flash signal – see *flash message*
- flash suppressor – see *flash eliminator*
- flash-to-bang time – կրակոցի (պայթյունի) բոցավառումը տեսնելու և ձայնը լսելու միջև ժամանակը
- flat fire – see *low-angle fire*
- flatted cargo – բալաստաբեռ
- flat trajectory fire – see *low-angle fire*
- flaw detection – see *defectoscopy*
- flèche – ասեղնակիր զինամթերք
- fleet – 1. նավատորմ, 2. հավաքակազմ
- Fleet Admiral – see *Admiral of the Fleet*
- Fleet Marine Force – ծովային հետևակի նավատորմային ուժեր
- flesh wound – մակերեսային վերք
- flexible deterrent option – զսպման ձկուն ընտրություն
- flexible response – ձկուն արձագանքում
- flexible response strategy – ձկուն արձագանքման ռազմավարություն
- flexibility – ձկունություն
- flight – 1. թռիչք, 2. ավիաջոկատ, 3. ավիատիպ, 4. փախուստ վտանգից, խուսափում

- flight altitude – see *absolute height*
- flight control – 1. թռիչքի կառավարում, 2. թռիչքների վրա գետնյա կառավարման մարմին
- flight crew – թռչող ապարատի անձնակազմ, թռիչքային անձնակազմ
- flight deck – 1. թռիչքային տախտակամած, 2. անձնակազմի խցիկ
- flight following – թռիչքի ուղեկցում
- flight gear – թռիչքային հանդերձանք
- flight height – see *absolute height*
- flight information center – թռիչքային տեղեկույթի կենտրոն
- flight information region – թռիչքային տեղեկույթի շրջան
- flight information service – թռիչքային տեղեկույթի ծառայություն
- flight leader – արաջավար օդաչու
- flight level – թռիչքի շարակարգ
- flight of aircraft – ինքնաթիռների օդակ
- flight path – 1. թռիչքի հետագիծ, 2. թռիչքի ուղղույթ
- flight personnel – թռիչքային կազմ
- flight plan – թռիչքի պլան
- flight preparation – պատրաստում թռիչքի
- flight range – հեռաթռչնություն
- flight readiness firing – թռիչքային պատրաստության կրակային փորձարկում, հրթիռային շարժիչի նախամեկնարկային ստուգիչ գործարկում
- flight simulator – թռիչքային վարժասարք
- flight safety – see *air safety*
- flight test – թռիչքային փորձարկում
- flying – նետել, գցել
- floatability – see *buoyancy*
- floatation – see *buoyancy*
- floating dot – see *floating mark 1*
- floating line – սուզագիծ
- floating mark – 1. չափման հենանիշ, 2. լողուն նշան
- floating mine – լողացող ական
- flood – 1. հեղեղ, ջրհեղեղ, 2. ջրածածկում, 3. գերլցում
- flood plain – ողողադաշտ
- FLOT – see *forward line of own troops*
- flotilla – նավատորմիկ
- fluorescence – լուսածորում
- fluorescent – լուսածորող
- fluxgate – մագնիսաչափ, մագնիսական տվիչ
- fluxvalve – see *fluxgate*
- fly-around – շրջաթռիչք
- flying around – see *fly-around*
- flying up – see *approach 4*
- flyover – 1. ուղանցույց, 2. ցցաթումբ, 3. see *flypast*
- flypast – 1. օդահանդես, 2. ցուցադրական թռիչքներ
- FM – 1. see *field marshal*, 2. see *frequency modulation*
- FOB – see *forward operating base*
- focal length – կիզակետային հեռավորություն
- focal plane – կիզակետային հարթություն
- foe – ռոխ, ախոյան
- fog – մառախուղ
- fog bank – մառախուղի շղթա
- foggy – մառախլապատ
- fog of war – 1. մարտական իրադրության անորոշություն, 2. մարտադաշտում տեսանելիության վատթարացում
- follow-on echelon – see *assault follow-on echelon*
- follow-on force attack – հարված երկրորդ շարակարգի գորքերին
- follow-on forces – հարձակման երկրորդ շարակարգի գորքեր

- follow-on mine countermeasures – ականային հակազդեցության հետագա միջոցներ
- follow-up – դեսանտային հաջողության զարգացում
- follow-up echelon – իջազորի երկրորդ շարակարգ
- follow-up forces – see *follow-up echelon*
- folly – 1. անխիտեմություն, անշրջահայեցություն, 2. արհեստական փլատակներ
- foment – հրահրել
- food – սնունդ
- food additive – սննդային հավելում
- food and rations – պարենային ապահովում, պարենային բավարարում, պարենավորում
- food rations – օրապահիկ
- food security – պարենային անվտանգություն
- food supplement – see *food additive*
- foot – 1. ոտնաթաթ 2. ոտնաչափ, 3. (*սլոն.*) *the foot* – հետևակ
- footbridge – հետիոտն կամուրջ
- foothold – 1. see *bridgehead*, 2. see *stronghold 4*
- foot march – հետիոտն երթ
- forage – 1. խոտ, 2. խոտամթերում
- forage cap – 1. պիլոտկա, 2. դաշտային զլխարկ
- foray – see *raid 3*
- force – 1. ուժ, 2. ուժային
- force closure – կենտրոնացման ավարտ
- force dispersal – ուժերի և միջոցների տարաբաշխում
- forced landing – see *emergency landing*
- forced march – արագացված երթ
- force entry – ուժերի մարտական կիրառում
- force generation – ուժերի կազմավորում
- force health protection – զինվորական առողջապահություն
- force identification – 1. ուժերի նախանշանակում, 2. ուժերի կազմի որոշում
- force interoperability – զորքերի փոխգործելիություն
- force list – զորամասերի և ստորաբաժանումների լիակատար ցանկ
- force module – 1. մոդուլ, 2. զորքի (ուժերի) մոդուլային կազմավորում
- force movement – ռազմական փոխադրումներ
- force multiplication – 1. ուժային բազմապատկում, 2. ուժային բազմապատկություն
- force multiplier – ուժային բազմապատկիչ
- force-orientated mission – հակառակորդի ջախջախմանը կողմնորոշված ռազմական գործողություններ
- force package – 1. ուժերի և միջոցների լրակազմ, 2. ուժերի և միջոցների հաշվարկում
- force planning – զինված ուժերի շինարարության պլանավորում, զինված ուժերի զարգացման պլանավորում
- force planning section – զինված ուժերի շինարարության պլանավորման բաժին
- force protection – զորքերի և օբյեկտների պաշտպանություն
- force protection working group – զորքերի պաշտպանության գծով աշխատանքային խումբ
- force ratio – ուժերի և միջոցների հարաբերակցություն
- force rendezvous – օպերատիվ զորամիավորման նավերի (ծովային կամ օդային) հանդիպատել
- forces – ուժեր
- forces allocated to NATO – ՆԱՏՕ-ին հատկացված զորքեր
- force shortfall – ուժերի պակասորդ
- forces maneuver – see *maneuver of forces*

forces of occupation – բռնազավթիչ զորքեր

force structuring – 1. զորքերի կազմակերպում, 2. զորքերի կազմակերպվածք

force sustainment – see *logistics*

force tailoring – see *tailoring 1*

force tracking – զորքերի վերահսկման համակարգ

force visibility – զինված ուժերի կերպարանք

forcible entry – բռնի ներխուժում

forcing – մարտանցում

ford – see *shallow water*

forecast – կանխատեսում

forecasting – see *forecast*

forecasting and assessment – կանխատեսում և գնահատում

forecastle – see *bow*

fore end – see *nose cone*

forefield – նախագոտի

foreground – see *forefield*

forehead – ճակատ

foreign – 1. արտասահմանյան, օտարերկրյա, 2. օտար, 3. արտաքին

foreign aid – օտարերկրյա օգնություն (հիմնականում՝ տնտեսական)

foreign assistance – արտերկրյա օգնություն (օժանդակություն՝ հիմնականում աղետների դեպքում)

foreign disaster – արտերկրում տեղի ունեցած աղետ

foreign disaster relief – օգնություն օտար պետություններում աղետների ժամանակ

foreigner – արտասահմանցի, օտարերկրացի

foreign humanitarian assistance – արտերկրին ցուցաբերվող մարդասիրական օգնություն

foreign instrumentation signals intelligence – օտարերկրյա ստուգիչ-չափիչ ապարատուրայի ազդանշանների որսում

foreign intelligence – 1. արտաքին հետախուզություն, 2. օտարերկրյա հետախուզություն

foreign intelligence entity – օտարերկրյա հետախուզական կազմակերպություն

foreign intelligence service – արտաքին հետախուզության ծառայություն

foreign internal defense – մասնակցություն օտար պետության «ներքին պաշտպանությանը»

Foreign Legion – արտասահմանյան լեգեոն

foreign military sales – արտասահմանյան պետություններին սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի վաճառք

foreign national – օտարերկրյա հպատակ, այլ պետության հպատակ

foreign nation support – աջակցություն այլ պետությանը

foreign object damage – օտար առարկայով վնասում

foreign occupation – օտարերկրյա բռնազավթում

foreign policy – արտաքին քաղաքականություն

foreign service national – արտասահմանցի աշխատող

foreign subject – see *foreign national*

foreshore – see *coastal zone*

foresight – see *forecasting*

fork – երկձյուղավորում

form – 1. ձև, տեսք, 2. տեսակ, տարատեսակ, 3. ձևաթուղթ, 4. սահմանված կարգ

formal bidding – պաշտոնական աճուրդ

formalization – ձևարկում

formalization of the task – խնդրի ձևարկում

format – 1. ձևաչափ, 2. see *form 1*, 3. հորինվածք

formation – 1. see *military formation 1*, 2. see *grouping 1*, 3. շարք, 4. մարտաշարք, 5. շարուն, 6. see *forming 1*, 7. ֆորմացիա, 8. շարվածք

formation of a single world space – միասնական աշխարհատարածքի ձևավորում

formatted message text – ձևարկված տեքստային հաղորդագրություն

formerly restricted data – նախկինում սահմանափակ օգտագործման համար նախատեսված՝ ատոմային էներգետիկային վերաբերող տվյալներ

forming – 1. կազմավորում, ձևավորում, 2. տես *shaping*

forming-up place – see *initial position*

forming-up point – կազմավորման տարածք

form line – ենթադրական հորիզոնագիծ

form lines – ռելիեֆի ձևի գծեր

fort – ամրոցիկ, ֆորտ

fortification – 1. ամրաշինություն, պաշտպանական դիրքերի ամրացում, 2. ամրություն

fortified area – ամրացված շրջան

fortress – ամրոց

forward – առաջավոր, առաջադիր, առաջագնաց

forward aeromedical evacuation – ավիաբուժտարահանում առջևի գծից

forward air controller – առաջավոր ավիանուղորդիչ

forward area – առաջնային գոտի

forward arming and refueling point – մարտավրակազմի ու վառելիքի լրացման առաջադիր կետ

forward aviation combat engineering – առաջադիր ավիացիոն կառույցների շինարարության ինժեներական աշխատանքներ

forward defense – «առաջադիր բնագծերի» ռազմավարություն, «առաջավոր պաշտպանության» հայեցակարգ

forward edge of the battle area – պաշտպանության առջևի եզր

forward line of own troops – յուրային զորքի առջևի գիծ

forward logistic site – թիկունքային ապահովման առաջադիր բազավորմամբ օբյեկտ

forward observation – առաջավոր դիտում

forward observation officer – առաջավոր դիտորդ

forward observer – see *forward observation officer*

forward operating base – առաջադիր օպերատիվ բազա

forward slope – առջևի լանջ

forward stationing – առաջադիր բազավորում

forward tell – տեղեկության հաղորդում վերադասին

foundation geospatial-intelligence data – աշխարհատարածական հետախուզական տվյալների շտեմարան

four-star general – քառաստղանի գեներալ

foxhole – see *trench 4*

FPF – see *final protective fire*

fragmental wound – see *shrapnel wound*

fragmentary order – մարտական կարգադրություն

fragmentation aviation bomb – բեկորաֆուգասային ավիացիոն ռումբ

fragmentation grenade – բեկորային նռնակ

fragmentation mine – բեկորային ական

frame – 1. իրան, 2. շրջանակ, 3. կադր (*լուսանկ.*)

framework – 1. շրջանակ, 2. see *structure 2*

framework agreement – շրջանակային համաձայնագիր

fraternization – եղբայրացում

fratricide – եղբայրասպանություն

free – ազատ	freight – 1. փոխադրաբեր, 2. փոխադրավարձ
free air overpressure – բաց տարածությունում բարձր ճնշում	frequency – հաճախականություն
free-capture hunting – «ազատ որս»	frequency deconfliction – հաճախականային համաձայնեցում
free drop – անպարաշյուտ վայրնետում	frequency management – հաճախականությունների բաշխման համակարգ
free fall – ազատ անկում	frequency modulation – հաճախականային մոդուլացիա
free fire zone – ազատ կրակի գոտի	frequency of radiation – ճառագայթման հաճախականություն
free form message text – ոչ ձևարկված տեքստային հաղորդագրություն	friction – 1. շփում, 2. տարածայնություն, վեճ
free mail – անվճար փոստային առաքում	friendly fire – յուրախոցիչ կրակ
free mine – խարսխագերծ ական	friendly force information requirement – դաշնակից զորքի մասին տեղեկություններին ներկայացվող պահանջ
free play exercise – առանց նախնական պլանի զորավարժություն	friendly forces – 1. յուրային զորք, 2. դաշնակից զորք
free rocket overground frog – «Ֆրոգ»	frigate – ֆրեգատ
freedom – ազատություն	fringe – երիզ
freedom-fighter – ազատության մարտիկ, ազատամարտիկ	frogman – ռազմալողորդ
freedom of assembly – հավաքների ազատություն	front – 1. ռազմաճակատ, 2. ճակատ, 3. առաջամաս, առաջք, 4. առջևի
freedom of conscience – խղճի ազատություն	frontage – ճակատի լայնություն
freedom of expression – see <i>freedom of the will</i>	frontal – ճակատային
freedom of movement – տեղաշարժի ազատություն	frontal attack – 1. ճակատային հարձակում, 2. ճակատային գրոհ
freedom of religion – դավանության ազատություն	frontal fire – ճակատային կրակ
freedom of speech – խոսքի ազատություն	frontier – 1. սահմանամերձ, 2. սահմանապահ, սահմանապահական, 3. սահմանային գոտի
freedom of the press – մամուլի ազատություն	frontier area – սահմանամերձ շրջան
freedom of the will – կամարտահայտման ազատություն	frontier guard – see <i>border guard</i>
freedom of thought – see <i>freedom of conscience</i>	frontier incident – սահմանային միջադեպ
free-fall – ազատ անկում	frontier post – սահմանապահ ուղեկալ
free-fall jump – տևողական թռիչք պարաշյուտով	front-line – ճակատային գիծ, առջևի գիծ
free-flight rocket – չկառավարվող հրթիռ	front-line fighter – ռազմաճակատային կործանիչ
	front-line soldier – ճակատային (գինվոր)

front-line troops – ճակատային զորք

front of war – մարտական գործողությունների ճակատ

frostbite – ցրտահարում

frozen conflict – սառեցված հակամարտություն

fuel – վառելանյութ, վառելիք

fuel-air bomb – ծավալային պայթյունի զինամթերք, ծավալային պայթուցիկ, ջերմաճնշումային զենք

fuel-air explosive – վառելիքաօդային պայթուցիկ խառնուրդ

fuel interoperability – տարբեր վառելանյութերի համատեղելիություն

fuels and lubricants – see *petroleum, oils and lubricants*

fuel storage – վառելիքի պահեստ

fuel tanker – բենզատար

“Fulcrum” – «Ֆալկրում»

full command – հրամանատարության լրիվություն

full general – լրիվ գեներալ, see *four-star general*

full mobilization – լրիվ զորահավաք

fully planned movement – մանրակրկիտ կերպով նախապատրաստված տեղաշարժ

functional command – հրամանատարություն ըստ գործառնության հատկանիշի

functional component command – բաղադրատարրային գործառնության հրամանատարություն

functional damage assessment – գործառնության վնասի գնահատում

functional plan – մասնավոր պլան, գործառնության պլան

functions – գործառնության պարտականություններ

fund – 1. ֆոնդ, 2. հիմնադրամ

fundamental principle – հիմնարար սկզբունք

funding – see *financing*

funding nation – ֆինանսավորող պետություն

furlough – արձակուրդ

fuselage – 1. ֆյուզելաժ, 2. see *hull 3*

fuse destruction – պայթուցիչի ոչնչացում

fusillade – 1. կրակակոծում, 2. see *shooting 1*

fusion – տեղեկույթի միաբերում

fuval-endurance limited air target destruction line – օդային նշանակետերի ոչնչացման բնագիծ

fuze – 1. see *safety fuze*, 2. see *exploder*, 3. պատրույգ, 4. see *igniter*

fuze cavity – պայթիչային խոռոչ

G

G1 – see *(the) department of a headquarters responsible for personnel*

GA – տարբուն

G-agent – see *nonpersistent nerve agent*

“Gainful” – «Կուրք»

gallantry – see *bravery*

gallery range – see *shooting ground*

galley – 1. նավախոհանոց, օդանավախոհանոց, 2. փրկանավակ, վելբոտ, գիչկա

game – խաղ

Gammon – U-200

Ganef – «Կրուգ»

gang – հրոսակախումբ

gangrene – փտախտ

gangster – see *bandit 1*

gap – 1. ճեղքվածք, 2. խզվածք

gap marker – ականադաշտում անցուղիների ցուցանշան

gap-filler radar – օժանդակ ռադիոտեղորոշումային կայան

- garrison – կայազոր
- garrison and guard duty regulations – կայազորային և պահակային ծառայությունների կանոնագիրք
- garrison cap – կայազորային գլխարկ
- garrison force – կայազորի զորքեր
- garrison regulations – կայազորային ծառայության կանոնադրություն
- garrison town – կայազորային քաղաք
- gas – գազ
- gash – see *hole 1*
- Gaskin – «Ստրելա-1»
- gas mask – հակագազ
- gasoline – see *petrol*
- Gatling gun – Գատլինգի գնդացի
- gathering – see *assembly 1*
- GB – see *Sarin*
- GBU-15 – ԳԲՈՒ-15
- GCI – see *ground controlled interception*
- GD – see *soman*
- G-day – «Զի» օր
- gear – 1. սարքվածք, 2. see *mechanism*
- Gecko – «Օսա»
- Geiger counter – Չեյգերի հաշվիչ
- general – 1. գեներալ, 2. see *commander 1*, 3. գերագույն, 4. գլխավոր, 5. բարձրագույն սպա
- general and flag officers – բարձրագույն սպաներ, գեներալներ և ծովակալներ
- general cargo – ընդհանուր բեռ
- general cease-fire – համընդհանուր հրադադար
- general deployment position – ծավալման հիմնական բնագիծ
- general engineering – ընդհանուր մեքենաշինություն
- general errands – հանձնակատար-գեներալ
- general headquarters – see *High Command*
- general headquarters reserve – գլխավոր հրամանատարի ռազմակայանի ռեզերվ
- general military intelligence – ռազմական հետախուզություն
- general mobilization – ընդհանուր զորահավաք
- general officer commanding – see *commanding general 1*
- general of the air force (*Am.*) – ավիացիայի գեներալ
- general of the army (*Am.*) – բանակի գեներալ
- general on the instructions – see *general errands*
- general orders – ընդհանուր հրամաններ
- general purchasing agent – ընդհանուր գնումների գծով ներկայացուցիչ
- general purpose – ընդհանուր նախանշանակում
- general purpose bomb – ընդհանուր նախանշանակման ավիացիոն ռումբ, ֆուգասաբեկորային ավիացիոն ռումբ
- general purpose machine gun – ընդհանրական գնդացի
- general quarters – մարտական պատրաստության դրություն
- general reserve – see *combined arms reserve*
- (the) generals – գեներալական կազմ, գեներալիտետ
- general staff – գերագույն շտաբ
- general stopping power – ակնադաշտի հարաբերական խափանարարություն
- general support-reinforcing – ընդհանուր հրետանային աջակցություն
- generator – գեներատոր
- generic plan – տիպային պլան
- generic planning – տիպային պլանավորում

- generic reinforcement option – ուժերի հզորացման տիպային տարբերակ
- genetic weapon – գենետիկական զենք, էթնիկական զենք
- Geneva Conventions of 1949–1949 թ. ժնկյան կոնվենցիաներ
- genocide – ցեղասպանություն
- geocoded image – տեղանքի երկրակողավորված պատկեր
- geodesy – երկրաբաշխություն
- geographical factor in the war – պատերազմում աշխարհագրական գործոն
- geographic coordinates – աշխարհագրական կոորդինատներ
- geographic space – աշխարհատարածություն
- geolocation code – տեղադիրքի կոդ
- geomatics – երկրատեղեկութաբանություն
- geophysical war – երկրաֆիզիկական պատերազմ
- geophysical weapon – երկրաֆիզիկական զենք
- geopolitical – աշխարհաքաղաքական
- geopolitical conflict – աշխարհաքաղաքական հակամարտություն
- geopolitical interests – աշխարհաքաղաքական շահ
- geopolitical situation – աշխարհաքաղաքական իրադրություն
- geopolitical unit – աշխարհաքաղաքական կառուցվածք
- geopolitics – աշխարհաքաղաքականություն
- georef – see *World Geographic Reference System*
- georeferenced image – տեղանքի հետ կապակցված պատկեր
- geospatial – աշխարհատարածական
- geospatial communication – աշխարհատարածական կապ
- geospatial engineering – աշխարհատարածական ճարտարագիտություն
- geospatial information – աշխարհատարածական տեղեկությ
- geospatial information and services – աշխարհատարածական տեղեկատվական ծառայություններ
- geospatial intelligence – աշխարհատարածական հետախուզություն
- geospatial intelligence base for contingency operations – հատուկ օպերացիաների համար աշխարհատարածական հետախուզական տվյալների շտեմարան
- geospatial intelligence operations – աշխարհատարածական հետախուզական օպերացիաներ
- geostrategic space – աշխարհառազմավարական տարածություն
- Gepard – «Հեպարդ»
- germ warfare – see *biological warfare*
- geterogeneity – տարասեռություն
- ghetto – գետտո
- ghillie – քողարկազգեստ
- GHQ – see *general headquarters*
- “Giant Viper” – «Հսկայական իժ»
- gillie suit – see *ghillie*
- “Gimlet” – «Իզլա-1»
- giving out – տրում
- glasshouse – see *provost prison*
- glide bomb – սավառնող ռումբ
- glide path – 1. վայրէջքագիծ, 2. թեք ճանապարհ
- glider – 1. սավառնակ, 2. սահանավ, գլիսեր
- global – համընդհանուր
- Global Air Transportation Execution System – ավիափոխադրումների համընդհանուր կատարողական համակարգ

- global ballistic missile defense – հակահրթիռային պաշտպանության համընդհանուր համակարգ
- Global Combat Support System-Joint – մարտական գործողություններին աջակցման համընդհանուր համակարգ
- Global Command and Control System – օպերատիվ կառավարման համընդհանուր համակարգ
- Global Decision Support System – որոշումների ընդունմանն աջակցման համընդհանուր համակարգ
- global distribution – համընդհանուր բաշխում
- global force management – ՁՈՒ-ի շինարարության կառավարման համընդհանուր համակարգ, բանակաշինության կառավարման համընդհանուր համակարգ
- Global Information Grid – համընդհանուր տեղեկատվական ցանց
- globalization – համընդհանրացում, համաշխարհայնացում
- Global Network Operations Center – համընդհանուր ցանցի կառավարման կենտրոն
- global nuclear war – համընդհանուր միջուկային պատերազմ
- Global Positioning System – համընդհանուր դիրքորոշումային համակարգ, ՀՂՀ
- Global Problems of Modern Age – այժմեության համընդհանուր պրոբլեմներ
- global security – համընդհանուր անվտանգություն
- global transportation management – տրանսպորտի կառավարման համընդհանուր համակարգ
- Global Transportation Network – համընդհանուր տրանսպորտային ցանց
- glory – փառք
- GMT – see *Greenwich Mean Time*
- goal – 1. see *aim 1, 2*, 2. see *target 1*
- goal-setting – նպատակադրում
- goggles – 1. see *spectacles*, 2. պաշտպանիչ ակնոց
- go into the offensive – see *take the offensive*
- golden weapon – ոսկե զենք
- go no-go – «այո-ոչ» սկզբունքով գնահատում, «համապատասխանում է-չի համապատասխանում» սկզբունքով գնահատում
- good governance – լավ կառավարում
- goods – ապրանք
- goose-step – դրոշմված քայլվածք, սագաքայլ
- go over the hill – see *desert 2*
- Gopher – «Ստրելա-10»
- governance – կառավարում
- governing factors – որոշիչ գործոններ
- government – կառավարություն
- governmental organization – պետական կազմակերպություն
- government-issue weapon – հաստիքային զենք
- government off-the-shelf – օգտագործման համար պատրաստ պետական արտադրանք
- GPS – see *Global Positioning System*
- grader – ուղեհարթիչ
- grades – կարգային որակավորում
- gradient – գրադիենտ
- graduated income tax – պրոգրեսիվ եկամտահարկ
- “grand strategy” – «մեծ ռազմավարություն
- graphic – 1. գրաֆիկա, գծագրություն, 2. գծագրական, գրաֆիկական
- graphic scale – 1. գծագրական մասշտաբ, գծագրական սանդղակ, 2. գծային մասշտաբ
- grapnel – 1. նավակախարիսխ, 2. ճանկիչ
- grappling hook – նավաճանկ

- graticule – 1. քարտեզագրական ցանց, 2. օկուլյարային ցանց
- Graves Registration Unit – թաղումների գրանցման ստորաբաժանում
- grazing fire – ուղիղ կրակոց
- great circle route – օրթոդրոմագիծ
- great coat – գրատ, շինել
- (the) Great Patriotic War – Հայրենական մեծ պատերազմ
- great powers – մեծ տերություններ
- green – 1. կանաչ, 2. անփորձ, սկսնակ
- Greenwich Mean Time – see *Universal Time*
- Green Berets – «Կանաչ բերետներ»
- Gremlin – «Ստրելա-3»
- grenade – նռնակ
- grenade launcher – նռնականետ
- grid – կոորդինատային ցանց
- grid bearing – 1. ուղղորոշում՝ ըստ կոորդինատային ցանցի, 2. ուղղորդիչ անկյուն
- grid convergence – միջօրեականների զուգամիտում
- grid convergence factor – միջօրեականների մոտեցման բազմապատկիչ
- grid coordinate system – ուղղանկյուն կոորդինատների համակարգ
- grid interval – ցանցի քայլ
- grid magnetic angle – կոորդինատային ցանցի մագնիսական հակում, միջօրեականների մոտեցման անկյուն
- grid variation – see *grid magnetic angle*
- gross weight – 1. փոխադրամիջոցի և բեռի ընդհանուր կշիռ, 2. անզուտ կշիռ
- ground – 1. գետին, 2. երկրի մակերևույթ, 3. հարթակ, 4. ստիպել վայրէջք կատարել, 5. see *earthing*, 6. վրագետնյա
- ground alert – մարտական հերթապահություն թռիչքադաշտում
- ground attack – գրոհ վրագետնյա նշանակետի վրա
- ground-attack aircraft – 1. see *attack aircraft* 2. see *assault aircraft*
- ground-attack fighter – գրոհային կործանիչ
- ground-based interceptor – վրագետնյա բազավորմամբ որսիչ հրթիռ
- ground-based midcourse defense – հակահրթիռային պաշտպանություն երթային բնագծում
- ground component – see *land component*
- ground control – 1. երկրաբաշխական հեռացանց, 2. կառավարում գետնից
- ground-controlled approach procedure – գետնից տրվող հրամաններով վայրէջքամուտի սխեմա
- ground controlled interception – կալման վրագետնյա կառավարում (վրագետնյա ռադիոտեղորոշիչով)
- ground crew – վրագետնյա սպասարկող անձնակազմ
- ground eavesdropping station – վրագետնյա ունկնդրիչ կայան
- ground echelon – վրագետնյա շարակարգ
- ground-effect machine – օդաբարձով փոխադրամիջոց
- ground forces – see *land forces*
- ground gaining of troops – գործի առաջխաղացում
- grounding – գրոյացում
- ground liaison officer – գործակցային կապի սպա
- ground liaison team – գործակցային կապի խումբ
- ground mine – see *bottom mine*
- ground nadir – ստորնակետի արտապատկերում մակերևույթին
- ground observer organization – վրագետնյա դիտորդների կազմավորում
- ground of tactical importance – մարտավարական տեսակետից կարևոր տարածք
- ground personnel – see *ground crew*

- ground position indicator – երկրի նկատմամբ թռչող ապարատի դիրքի ցուցասարք
- ground return – արծազանք-ազդանշան
- ground signal – օդանավակայանի ազդանշանային լույսեր
- groundsheet – անջրանցիկ փռվածք
- ground speed – արագություն մակերևույթի նկատմամբ, ուղեգծային արագություն
- ground staff – see *ground crew*
- ground target – վրագետնյա նշանակետ
- ground zero – էպիկենտրոն
- group – 1. խումբ, 2. see *grouping* 1, 3. ավիագունդ, 4. խմբակցություն
- group captain – ավիացիայի գնդապետ
- group flight – խմբային թռիչք
- grouping – 1. խմբավորում, 2. կիտվածություն, 3. see *accuracy of fire* 1
- group of forces – see *group of troops*
- group of targets – նշանակետերի խումբ
- group of troops – զորքերի խումբ
- group rendezvous – see *force rendezvous*
- growth – աճում
- guaranteed damage – տրված վնաս
- guaranteed unacceptable damage – տրված անընդունելի վնաս
- guard – 1. գվարդիա, 2. պահակախումբ, պահակազոր, 3. see *sentry* 2, 4. գվարդիական, 5. պահակային
- guard dog – պահակաշուն
- guard duty – պահակային ծառայություն, պահակազորային ծառայություն
- guarded frequency – ռադիոդիտման հաճախականություն
- guard force – ծածկապաշտպանության ուժեր
- guardian – գվարդիական
- guard mount – պահակախմբի հերթափոխ
- guard of honor – պատվո պահակ
- guard regulations – պահակային ծառայության կանոնադրություն
- guardroom – 1. պահակատուն, պահակախմբի սենք, 2. see *disciplinary cell*
- guard-ship – 1. հերթապահ նավ, 2. պահպանանավ
- guardsman – 1. գվարդիական, 2. պահակազորային
- guerrilla – պարտիզան
- guerrilla force – պարտիզանական ուժեր
- guerrilla movement – պարտիզանական շարժում
- guerrilla raid – պարտիզանական մարտարշավ
- guerrilla warfare – պարտիզանական պատերազմ
- guidance – 1. ղեկավարում, 2. ուղղորդում, 3. ղեկավար ցուցում
- guidance station equipment – ուղղորդման համակարգի վրագետնյա մաս
- guidance system – ուղղորդման համակարգ
- guide – 1. ուղեցուցորդ, 2. see *instruction* 1, 2, 5, 3. ուղղորդ սարք, ուղղորդիչ, 4. see *directive*, 5. գծային
- guided – կառավարվող, կառավարելի
- guided ammunition – կառավարվող զինամթերք
- guided antitank missile – հակատանկային կառավարվող հրթիռ
- guided aviation bomb – կառավարվող (ճշգրտելի) ավիացիոն ռումբ
- guided missile – կառավարվող հրթիռ
- guided weapon – կառավարվող զենք
- guideline – see *landmark*
- guidelines for operational planning – օպերատիվ պլանավորման ցուցումնագիր
- guide signs – ցուցանշան
- guiding – see *leading*
- guilty intent – միտում
- gulf – ծովածոց

Gulf War – Պարսից ծոցի պատերազմ
 Gulf War Syndrome – «Պարսից ծոցի պատերազմի համախտանիշ»
 gun – 1. հրանոթ, 2. թնդանոթ, 3. հրացան, 4. հրազեն
 gunboat diplomacy – «հրետանավակային դիվանագիտություն»
 gun carriage – հրետասայլ
 “Gun clear” – see “*Gun empty*”
 gun cotton – see *pyroxylin*
 gun crew – հրանոթային մարտահաշվարկ, հրետանային մարտահաշվարկ
 “Gun empty” – «Ջենքը լիցքաթափված է», «Ջենքը պարպված է»
 gunfire – հրանոթային կրակ
 gun group – see *machine gun crew*
 gunlayer – see *gunner 3*
 gunman – 1. see *terrorist 1*, 2. զինված ավազակ, զինյալ ելուզակ, 3. զինյալ, զինամարտիկ
 gunner – 1. հրետանավոր, 2. շարքային հրետանավոր, թնդանոթածիգ, 3. նշանառու, 4. see *machine gunner*
 gunnery – 1. հրետածգություն, 2. հրետածգության նախապատրաստում
 gunnery officer – հրետանու սպա
 gun position officer – կրակային դիրքի ավագ, մարտկոցի ավագ սպա
 gunpowder – սև վառոդ
 gun power – see *firepower*
 gunrunner – զենքի մաքսանենգ
 gun salute – հրանոթային սայլուտ, հրանոթային կրակողջույն
 gunship – 1. (*պլոն.*) զրահանավ, 2. ծանր սպառազինություն կրող ուղղաթիռ
 gunshot wound – հրազենային վնասվածք
 gunsight – see *sight 1*
 gun slide – ճոճան
 gun-target line – զենք-թիրախ գիծ

gun-type weapon – թնդանոթի տիպի զենք
 gyrohorizon – հորիզոնահողլակ
 gyromagnetic compass – հողլականագնիսական կողմնացույց
 gyroscope – հողլակ

H

H – see *Levenstein Mustard*
 hachuring – ստվերագծում, ստվերագծման մեթոդ
 haemorrhage – see *hemorrhage*
 hail-suppression artillery – see *anti-hail artillery*
 half-colonel – see *lieutenant-colonel*
 half-life – կիսատրոհման շրջան
 half-residence time – պարունակության կիսանվազման ժամանակը
 half roll – կիսազլորաթռիչք
 half-tone screen – կիսերանգային պատկերացանց
 half-track – անվաթրթուրավոր մեքենա, կիսաթրթուրավոր մեքենա
 “HALO Trust” – «Հեյլուո թրաստ»
 halt – 1. կանգառ, 2. դադարք, 3. «Կանգ ա՞ռ», 4. «Կանգնի՛ր»
 hand – 1. սլաք, 2. see *sailor*
 hand arm – անձնական զենք
 handcuff – 1. ձեռնաշղթա, 2. ձեռնաշղթա հագցնել
 hand-grenade – ձեռքի նռնակ, ձեռնանըռնակ
 handguard – փողի պահպանակ
 handgun – see *pistol*
 hand-gun range – հրաձգային տիր
 handing – հանձնում
 handle – 1. բռնակ, կոթ, 2. գործողություն կատարել, գործառել, 3. ձեռնածել

handling over – հանձնում	hatch – մտոց
handover line – ենթակայության հանձնման բնագիծ	hatchway – see <i>hatch</i>
handset – հեռախոսավող	haven – see <i>harbor</i>
hand-to-hand fighting – ձեռնամարտ	“Havoc” – «Հևոք»
hangar – հանգար	hawser – ճուպան, պողպատաճուպան, կառան
hang fire – see <i>misfire</i>	hazard – see <i>danger</i>
harassing fire – անհանգստացնող կրակ	hazard avoidance – վտանգի կանխում
harassment – անհանգստացնող գործողություններ	hazard beacon – see <i>emergency locator beacon</i>
harbor – նավակայան, նավահանգիստ	hazardous cargo – see <i>dangerous cargo</i>
harbor defense – նավահանգստի պաշտպանություն	hazing – ոչ կանոնադրական հարաբերություններ
hard missile base – ամրակառույց հրթիռային զորակայան	H-bomb – see <i>hydrogen bomb</i>
hard power – «կոշտ» ուժ, ազդեցության ուժային մեթոդներ	HD – վեզիկանտ
hard stand – 1. պինդ ծածկույթով կայանատեղ, 2. պահեստավորման հարթակ	HE – see <i>high explosive</i>
hardware – see <i>equipment 1, 2</i> ,	head – գլուխ
hardware adjustment – see <i>equipment adjustment</i>	head check – անվանական
harm – 1. see <i>damage 1</i> , 2. վնասել, վնաս պատճառել	head-dress – գլխարկ
harmful – see <i>adverse 1</i>	heading – 1. համարակետ, 2. վերնագիր
harmless – անվնաս, անմեղ	heading indicator – ուղղությացույց
harness – 1. կաշեփոկ (պարաշյուտի վրան), 2. անվտանգության գոտիներ	head of contracting activity – կապալառու կազմակերպության ղեկավար
“Harpoon” – «Հարպուն»	head of mission – ներկայացուցչության ղեկավար
“Harrier” – «Հարիեր»	headquarters – 1. see <i>staff 1</i> , 2. կենտրոնակայան, 3. զինվորական կառավարման մարմին
hash mark – թևատրեզ, նշանաքուղեր	heads – նավագլուգարան, գայլուն
hasting cap – see <i>igniter 1</i>	headset – գլխային հեռախոս
hasty attack – արագ գրոհ	head-up display – դիմապակու ցուցասարք
hasty breach – անցուղիների բացում հրնթաց	health care provider – բուժօնառայությունների մատակարար
hasty breaching – see <i>hasty breach</i>	health care support – see <i>medical support</i>
hasty crossing – գետանցում հրնթաց	health consequences of a disaster – see <i>medical consequences of a catastrophe</i>
hasty defense – պաշտպանություն հապճեպ սարքավորված դիրքերում, հապճեպ ձեռնարկված պաշտպանություն	

- health screening – բուժզննում, բժշկական զննում
- health service support – բուժսանիտարական ապահովում
- health surveillance – առողջական վիճակի վերահսկում
- health threat – սպառնալիք առողջությանը
- hearing – 1. լսողություն, 2. լսելիություն
- hearings – լսումներ
- heat exhaustion – ջերմային հյուծում
- heat radiation – see *thermal radiation*
- heat-seeking missile – ջերմային ուղղորդմամբ հրթիռ, ինֆրակարմիր ուղղորդմամբ հրթիռ
- heavy – 1. ծանր, 2. խոշոր, զանգվածեղ, 3. դժվար, 4. see *heavy caliber*, 5. ինտենսիվ
- heavy caliber – մեծ տրամաչափի
- heavy drop – ծանր բեռների իջեցում
- heavy-lift cargo – ծանր բեռ
- heavy machine gun – հաստոցային զնդացիր
- heavy water – ծանր ջուր
- hedge-hopping flight – խուզաբռնիչք
- height – 1. բարձրություն, 2. հասակ, բոյ, 3. բարձրակետ
- height of burst – պայթյունի բարձրություն
- helicopter – ուղղաթիռ
- helicopter approach route – ուղղաթիռի վայրէջքի երթուղի
- helicopter assault force – ուղղաթիռների զրոհային խումբ
- helicopterborne operation – ուղղաթիռազորէջքային օպերացիա
- helicopter carrier – ուղղաթիռակիր
- helicopter lane – ուղղաթիռի համար միջանցք
- helicopter load – նստեցվող զինախումբ
- helicopter piloting – ուղղաթիռավարում
- helicopter retirement route – ուղղաթիռի հեռանալու երթուղի
- helicopter support team – ուղղաթիռներին վրագետնյա աջակցման խումբ
- helicopter wave – ուղղաթիռային ալիք, ուղղաթիռային շարակարգ
- heliograph – 1. արևագրիչ, 2. արևաազդանշանիչ
- helipad – ուղղաթիռային հարթակ
- heliport – ուղղաթիռակայան, ուղղաթիռադաշտ
- “Hellfire” – «Հելֆայր»
- helm – 1. դեկ, դեկանիվ, 2. դեկավձակ
- helmet – սաղավարտ, գլխապան
- help – see *aid 1, 2*
- hemisphere – կիսագունդ
- hemorrhage – 1. see *bleeding*, 2. արյունազեղում
- herbicide – հերբիցիդ
- hero – հերոս
- heroism – հերոսություն
- Hertz-Horn – see *chemical horn*
- HF – see *high frequency*
- H-hour – «Ժ» ժամ
- hidden transmission – քողարկված հաղորդում
- hide – 1. պատսպարան, 2. see *weapons cache*
- hiding – թաքուցում
- hiding place – թաքստոց
- hierarchy – 1. աստիճանակարգություն, 2. պաշտոնակարգություն
- hierarchical pattern – աստիճանականություն
- high altitude – 1. մեծ բարձրություն, 2. see *altitude 2*
- high altitude bombing – բարձունքային ռմբակոծություն

- high altitude burst – մթնոլորտային միջուկային պայթյուն
- high-altitude low-opening parachute technique – հապաղումով բարձունքային թռիչքի տեխնիկա
- high-altitude missile engagement zone – բարձրաթռիչ հրթիռի գործողության գոտի
- high angle – բարձրացման մեծ անկյուն
- high angle fire – հրասանդային կրակ
- High Command – գլխավոր հրամանատարություն
- high-density airspace control zone – մեծ ինտենսիվությամբ օդային երթևեկության կառավարման գոտի
- high explosive – 1. փշրտող պայթուցիկ, 2. ֆուգասային պայթուցիկ նյութ
- high explosive ammunition – ֆուգասային զինամթերք
- high explosive fragmentation ammunition – բեկորաֆուգասային զինամթերք
- high explosive anti-tank – հակատանկային ֆուգասային արկ
- high fire – see *mounted shooting*
- high frequency – բարձր հաճախականություն
- highland – լեռնաբերձություն
- high-payoff target – առանձնակի կարևորությամբ նշանակետ
- high-power microwave – բարձր հաճախականային էլեկտրամագնիսական ռումբ
- high precision ammunition – see *precision guided munition*
- High Representative of the Secretary General of the UN – ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի Բարձր ներկայացուցիչ
- high-risk personnel – մեծ ռիսկայնությամբ խումբ
- high sign – պայմանանշան
- high-speed anti-radiation missile – 1. արագաթռիչ հակառադիոտեղորոշումային հրթիռ
- high-speed target – արագընթաց նշանակետ
- high subsonic, optically guided, tube fire – «HOT» հակատանկային հրթիռային համալիր
- high value asset – հույժ կարևոր օբյեկտ
- high value target – առանձնակի կարևորությամբ նպատակ
- high velocity bullet – արագասլաց գնդակ
- high velocity drop – բեռների արագավայրնետք
- hijacker – օդահեն
- hijacking – see *air piracy*
- hill – բարձունք, բլուր
- hill shading – ստվերավորում
- hindrance – 1. արգելք, խոչընդոտ, 2. խանգարում
- historical cost method – ըստ ձեռքբերման փաստացի արժեքի հաշվառման համակարգ
- hit – 1. հարված, 2. նշանախոցում, խոցում
- hit to kill – խոցիչ կրակ
- hoax – 1. կեղծ ահազանգում, 2. սուտ լուր
- hoist – կարապիկ
- hold – 1. շտեմարան, պահոց 2. նավամբար
- holder – see *cartridge*
- “Hold fire!” – «Ղադարեցնե՛լ կրակը»
- holding action – կաշկանդող գործողություն
- holding attack – կաշկանդող հարված
- holding force – կաշկանդող խումբ
- holding point – նախնական մեկնարկ
- holding zone – սպասման գոտի
- holdup – հապաղեցում
- hole – 1. ծակատ, 2. խոռոչ, 3. անցք
- hollow charge – կուտակային լիցք
- holster – պատյան (ատրճանակի)

- holy war – see *sacred war*
- home defense – երկրի պաշտպանություն
- home defense line – պաշտպանության գլխավոր գոտի
- home front – see *the rear of the front*
- home in – նշանառել, ուղղորդել (հրթիռը), ուղղել
- homeland – հայրենիք
- homeland defense – ազգային պաշտպանություն, հայրենիքի պաշտպանություն
- homeland security – հայրենիքի անվտանգություն
- homemade explosive – ինքնաշեն պայթուցիկ նյութ
- home-made weapon – see *improvised weapon*
- home station – մշտական տեղաբաշխման վայր
- homing – ինքնուղղորդվող
- homing adaptor – ինքնուղղորդման սարք
- homing device – ուղղորդման հաղորդակ
- homing guidance – ինքնուղղորդում
- homing head – ինքնուղղորդման գլխիկ
- homing mine – ինքնուղղորդվող ական
- homing rocket – see *self-guided missile*
- homogeneity – համասեռություն
- homogeneous armor – see *rolled homogeneous armor*
- honest broker – անկողմնակալ միջնորդ, անաչառ միջնորդ
- honor – 1. պատիվ, մեծարանք, 2. see *respect*, 3. see *nobility*
- honorary title – պատվավոր կոչում
- honor guard – see *guard of honor*
- honorific – պատվավոր անվանում
- honors – գերազանցություն
- hook – կեռ
- horizon – հորիզոն
- horizontal action mine – հորիզոնական խոցմամբ ական
- horizontal error – հորիզոնական շեղում
- horizontal flight – հորիզոնական թռիչք
- horizontal situation display – հորիզոնական իրադրության արտացոլում
- horizontal situation indicator – հորիզոնական իրադրության ցուցասարք
- horn – ականի թասակ
- “Hornet” – «Հորնետ»
- horse collar – see *rescue strop*
- horse patrol – հեծելապարեկ
- hose – փողրակ, ձկախողովակ
- hospital – 1. հիվանդանոց, 2. հոսպիտալ
- hostage – պատանդ
- hostage release – see *hostage rescue*
- hostage rescue – պատանդների ազատում
- host country – see *host nation*
- hostile – թշնամական
- hostile act – 1. թշնամական գործողություն, 2. թշնամական վերաբերմունքի դրսևորում
- hostile casualty – ահաբեկչության զոհ
- hostile intent – թշնամական մտադրություն
- hostile track – վտանգավոր ճանապարհ
- hostilities – see *military operations*
- hostility – թշնամություն
- host nation – ընդունող պետություն
- host nation support – ընդունող պետությանն աջակցություն
- host nation support arrangements – ընդունող պետությանն աջակցության մասին պայմանավորվածություններ
- host nation support request – հարցում ընդունող պետության աջակցության ցուցաբերման մասին
- host state – see *host nation*
- hotbed of tension – լարվածության օջախ

hot landing zone – ուղղաթիռից էջքի կրակակոծվող գոտի

hot pursuit – կրնկակոխ հետապնդում

hot spot – «թեժ կետ»

house arrest – տնային կալանք

household – տնտեսություն (անհատական)

hovercraft – see *air cushion vehicle*

hovering – 1. ճախրում, 2. առկախում (ուղղաթիռի)

hovering ceiling – ստատիկ առաստաղ

howitzer – հաուբից

howitzer cannon – հաուբից-թնդանոթ

HQ – see *headquarters*

HQ Security and MP company – շտաբի պահպանման և զինվորական ոստիկանության վաշտ (ՌԴ)

HQ Security and MP company (USA) – պարետային վաշտ

HQ Support Services Directorate – ՆUSO-ի կենտրոնակայանի ապահովման ծառայությունների տնօրինություն

hull – 1. իրան (նավի, տանկի ևն), 2. զրահապատ մեքենայի հիմնակմախք, 3. պատյան (սուզանանավի ևն)

human adaptation to technology – մարդու հարմարում տեխնիկային

Human and Financial Resources Directorate – կադրերի և ֆինանսների տնօրինություն

humane – մարդասիրական

human factor – մարդկային գործոն

human intelligence – 1. գործակալական հետախուզություն, 2. գործակալական տվյալներ

human intelligence network – գործակալական ցանց

humanitarian – 1. հումանիտար, 2. մարդասիրական

humanitarian aid – մարդասիրական օգնություն

humanitarian and civic assistance – մարդասիրական և քաղաքացիական օգնություն

humanitarian assistance – see *humanitarian aid*

humanitarian assistance coordination center – մարդասիրական օգնության համադասման կենտրոն

humanitarian assisted person – մարդասիրական օգնություն ստացող անձ

humanitarian catastrophe – մարդկային աղետ

humanitarian demining assistance – մարդասիրական ականազերծման գծով օգնություն

humanitarian law in war – պատերազմի մարդասիրական իրավունք

humanitarian mine action – մարդասիրական ականազերծում

humanitarian operation – մարդասիրական օպերացիա

humanitarian operations center – մարդասիրական օպերացիաների կենտրոն

human resources – մարդկային ռեսուրս

human rights – մարդու իրավունքներ

human shield – կենդանի վահան

hung ordnance – լքված հրանոթ

hung store – «լքված» զինամթերք

hussar – հուսար

“Hydra” – «Հիդրա»

hydrofoil craft – ստորջրյա թևերով նավ

hydrogen bomb – ջրածնային ռումբ

hydrographic chart – 1. ծովային քարտեզ, 2. ջրագրական քարտեզ

hydrographic reconnaissance – ջրագրական հետախուզում

hydrography – ջրագրություն, հիդրոգրաֆիա

hydrolocation – ջրատեղորոշում

hydrometeorological service – հիդրոմետեորոլոգիական ծառայություն
 hydrospheric weapon – ջրոլորտային զենք
 hygiene – հիգիենա
 hymn – օրհներգ
 hyperbaric chamber – բարձր ճնշումային խցիկ, բարձր ճնշման սուզարկղ
 hyperbolic navigation system – հիպերբոլական ռադիոնավարական համակարգ
 hyperfocal distance – գերկիզակետային հեռավորություն
 hypergolic fuel – ինքնաբոցավառվող վառելիք
 hypersonic – գերձայնային
 hypobaric chamber – թերճնշումային խցիկ
 hyposcope – see *optic sight*
 hypothermia – թերջերմություն, գերսառում
 hypsometric tinting – բարձրաչափական զունավորում, երանգային բարձրաչափություն

I

IAAG – see *improvised anti-armor grenade*
 IA drill – see *immediate action drill*
 ICAO – see *International Civil Aviation Organization*
 ICBM – see *intercontinental ballistic missile*
 icing inhibitor – սառցակալման արգելակիչ
 ICM – see *improved conventional munition*
 ICRC – see *International Committee of the Red Cross*
 ICTM – see *Information, Communication, Technology Management*
 ID – see 1. *identity*, 2. *ID card*, 3. *identification*
 ID card – see *identity card*
 ID disc – see *identity disc*

identification – 1. նույնականացում, 2. որոշարկում, 3. նշանակետի որոշարկում, 4. տեսակի որոշում, 5. նույնացում, 6. նույնականացում
 identification beacon – որոշարկիչ ռադիոփարոս
 identification card – see *identity card*
 identification “friend or foe” – 1. «յուրային – օտար» որոշարկում 2. «յուրային–օտար» որոշարկման համակարգ
 identification maneuver – որոշարկիչ տարաշարժ
 identification marking – see *recognition marking*
 identification prisoner – ստուգողական գերի
 identification tag – see *identity disc*
 identity – 1. նույնականություն, 2. նույնություն, 3. ինքնություն, 4. see *authenticity 2*
 identity card – անձի վկայական, ինքնության վկայական
 identity disc – զինծառայողի անձնական նշան, անվանական մետաղանիշ
 ideological struggle in war – գաղափարախոսական պայքար պատերազմում
 ideology – 1. գաղափարախոսություն, 2. աշխարհայացք
 IDRO – see *International Disaster Relief Operation*
 IED – see *improvised explosive device*
 IFOR – see *Implementation Force*
 IFV – see *infantry fighting vehicle*
 igniter – 1. բոցավառիչ, 2. բռնկիչ
 ignition – բոցավառում
 illegal armed formation – անօրինական զինված կազմավորում
 illegal immigrant – ապօրինի ներգաղթյալ
 illness – see *disease*
 ILS – see *integrated logistic support*

illumination – 1. արիեստական լուսավորություն, 2. լուսավորություն, 3. see *lighting*

illumination by diffusion – լուսավորություն ցրված լույսով

illumination by reflection – անդրադարձված լուսավորություն

illumination fire – լուսավորող կրակ

illumination round – լուսատու ռունք

image – 1. պատկերում, 2. պատկեր

image degradation – պատկերի որակի վատացում

image displacement – պատկերի տեղաշարժ

image intensification – պատկերի ցայտունության կամ պայծառության ուժեղացում

image intensifier – 1. պատկերի պայծառության ուժեղարար, 2. see *night vision device*

image map – օդալուսաքարտեզի պատճեն

image motion compensation – պատկերի շեղման համակշռում

image of the armed forces – see *force visibility*

imagery – 1. պատկերների համախումբ, 2. տեսապատկերային տեղեկույթ

imagery correlation – պատկերների համահարաբերակցություն

imagery data recording – 1. պատկերի տվյալների գրանցում, 2. տեսահետախուզության տվյալների գրանցում

imagery exploitation – 1. պատկերների մշակում, 2. տեսապատկերային տեղեկույթի վերլուծություն

imagery intelligence – տեսապատկերային հետախուզական տվյալներ

imagery interpretation key – տեսապատկերային տեղեկույթի որոշիչ

imagery pack – տեսապատկերային տեղեկույթի փաթեթ

imagery sortie – տեսապատկերային տեղեկույթի ստացման համար մեկ ինքնաթիռնարտաթիռ

imitation – նմանարկում

imitator – նմանարկիչ

imitative – նմանարկիչ

immediate action drill – արագ հակազդման ուսուցում

immediate air support – շտապ ավիացիոն աջակցություն, արտապլանային ավիացիոն աջակցություն

immediate battle area maneuvering – see *maneuvering in the front line*

immediate decontamination – անհապաղ սանիտարական մշակում

immediate family – see *dependents*

immediately vital cargo – առանձնակի կարևոր ու շտապ բեռ

immediate message – շտապ հաղորդագրություն

immediate mission request – մարտական ավիացիոն միջոցների կիրառման արտապլանային պահանջագիր

immediate operational readiness – անհապաղ մարտական պատրաստություն

immediate reaction forces – անհապաղ արձագանքման ուժեր

immediate rear – զորային թիկունք

immediate response – անհապաղ արձագանք, անհապաղ հակազդում

Immelman turn – Իմելմանի շրջադարձ

immersion foot – see *trench foot*

immigrant – ներգաղթյալ

immobilization – 1. անշարժացում, 2. գամում, սևեռում, 3. կաշկանդում

impact – 1. փոխհարված, բախում, 2. see *influence 1*, 3. see *hit 2*

impact action fuze – հարվածային պայթուցիչ

impact area – արկերի անկման շրջան

impact point – see *point of impact 2*

impact pressure – աերոդինամիկական ճնշում

impairment of mental functions – հոգեկան գործառույթների խանգարում

impartial approach – անկողմնակալ մոտեցում, անաչառ մոտեցում

impartiality – անկողմնակալություն, անաչառություն

impassable – 1. անանցանելի, 2. անհաղթահարելի

impasse – անելանելի վիճակ, փակուղի

impermeable protective clothing – հերմետիկ պաշտպանիչ հագուստ

implement – 1. գործիք, 2. see *means*

implementation – 1. իրականացում, իրագործում, 2. իրացում, 3. ՆԱՏՕ-ի «ստանդարտացման համաձայնագրի» կատարում

Implementation Force – Հաշտության պայմանագրի կատարման ուժեր

implementation plans – կատարման պլան

implementing arrangement – կատարման պայմանավորվածություն

implied task – միջանկյալ խնդիր

implosion weapon – ներպայթյունային զենք

import – ներմուծում

importance – see *value*

imposition of curfew – պարետային ժամի սահմանում

impounding of weapons – 1. զենքի բռնագրավում, զենքի առգրավում, 2. զենքի ընդունում պահման

impregnable – 1. see *inaccessible*, 2. անսասան

imprisonment – see *custody 3*

improved conventional munitions – կատարելագործված տեսակների սովորական զինամթերք

improvement – կատարելագործում

improvement of technical documentation – տեխնիկական փաստաթղթերի լրամշակում

improvised anti-armor grenade – ինքնաշեն գրահախար նռնակ

improvised explosive device – ինքնաշեն պայթուցիկ սարք

improvised weapon – ինքնաշեն զենք

impulse – իմպուլս, ազդակ

inaccessibility of information – տեղեկույթի անմատչելիություն

inaccessible – անհասանելի, անմատչելի

inaction – 1. անգործություն, 2. պասիվություն

inactivation – 1. ժամանակավոր կազմացրում, ժամանակավոր կազմալուծում, 2. ապակտիվացում

inactive duty training – պահեստազորի պատրաստում

Inactive National Guard – Ազգային զվարդիայի պահեստազոր

inactive reserve – see *Standby Reserve*

inactive status – պահեստազորում գտնվելը

inadequacy – see *incompatibility*

inadvertence – see *negligence*

inattention – անուշադիրություն

inattentiveness – անուշադիրություն

incapacitating agent – կենդանի ուժը ժամանակավորապես շարքից հանող թունաւնյութ

incendiary bomb – հրկիզող բումբ

incendiary bullet – հրկիզող գնդակ

incendiary round – see *incendiary bullet*

incentive – 1. խթան, 2. խրախուսում, 3. դրդապատճառ

incentive fee – խրախուսիչ պարգևատրում

incentive mechanism – խթանման մեխանիզմ

incidence – 1. գործողության ոլորտ, ընդգրկում, 2. անկում, 3. see *incidence angle*

incidence angle – 1. անկման անկյուն, 2. գրոհի անկյուն

incident – միջադեպ

incidental expenses – չնախատեսված ծախսեր

incident command – արտակարգ իրավիճակի շտաբ

incident command post – արտակարգ պատահարի կառավարման կետ

incident command system – արտակարգ պատահարների կառավարման համակարգ

incident management – արտակարգ պատահարների կառավարում

incite – 1. խրախուսել, մղել, 2. հրահրել, սադրել, սանձազերծել, դրդել

inclination – հակում

inclination angle – see *pitch angle*

incline – լանջ

income statement – հաշվետվություն շահույթների և վնասների մասին

income tax – եկամտահարկ

incompatibility – 1. անհամատեղելիություն, 2. անհամապատասխանություն

incompetence – 1. անիրավասություն, 2. անիրազեկություն, 3. անձեռնհասություն, անկարողություն, 4. անբավարարություն (*բժշ.*)

increase – 1. աճում, 2. կուտակում

increment – 1. աճ, 2. see *increase*, 3. առաքման պատրաստ ռազմական տեխնիկայի մասնաքանակ

incremental costs – լրացուցիչ ծախսեր

incumbency – պաշտոնեական գործառույթ

incursion – 1. ներխուժում, 2. արշավ, 3. արշավանք

indecisive – 1. անվճռական, 2. ոչ վերջնական

indefensible – պաշտպանության համար ոչ պիտանի, անպաշտպանելի

indefinite call sign – ընդհանուր պայմանական

indefiniteness – անորոշություն

independence – 1. անկախություն, 2. ինքնուրույնություն, 3. գործողությունների ինքնավարություն

independence war – see *war of independence*

independent – 1. միակի նավ, չուղեկցվող առևտրանավ, 2. անկախ, 3. ինքնուրույն

independent army – առանձին բանակ

independent government estimate – անկախ պետական գնահատում

independent mine – ինքնավար ական, չկառավարվող ական

index contour line – հիմնական հաստացված հորիզոնագիծ

index to adjoining sheets – 1. see *interchart relationship diagram*, 2. հավաքական աղյուսակ

indication – 1. ցուցանշում, 2. ցուցմունք, 3. ցուցում, 4. բուժցուցում, ցուցում, 5. see *sign 5*

indications and warning – վտանգի որոշում և նախազգուշացում

indicator – 1. ցուցիչ, 2. ցուցասարք

indicator lights – շրջադարձի ցուլալապսեր

indigenous population and institutions – տեղի բնակչությունը և հաստատությունները

indirect air support – անուղղակի օդային աջակցություն

indirect approach – անուղղակի մոտեցում

indirect fire – կրակ փակ դիրքերից, հրածգություն փակ դիրքերից

indirect-fire weapon – անուղղակի նշանառության խոցման միջոց

indirect weapon – see *indirect-fire weapon*

indiscriminate use of force – ուժի ոչ ընտրողական կիրառում

individual – անհատական

individual chemical, biological, radiological and nuclear protection – քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային և միջուկային զենքից անհատական պաշտպանության միջոցներ

individual first-aid kit – անհատական դեղարկղ

individual medical pouch – անհատական դեղարկղի գոտեպայուսակ

individual medical record – անհատական բուժգրքույկ

individual mobilization augmentee – անհատական ռեզերվի զինծառայող՝ կանչված զորահավաքով, ոչ կազմակերպված ռեզերվի զինծառայող՝ կանչված զորահավաքով

Individual Partnership Action Plan – Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագիր, Գործընկերության գործողությունների անհատական պլան

Individual Partnership Program – Գործընկերության անհատական ծրագիր

individual protection kit – see *individual protective equipment*

individual protective equipment – անհատական պաշտպանության միջոցներ

individual purchase order – մատակարարման անհատական պատվեր

Individual Ready Reserve – առաջին հերթի անհատական ռեզերվ

individual training – զինծառայողների անհատական պատրաստում

individual weapon – see *hand arm*

indivisibility of security – անվտանգության անբաժանելիություն

indoctrination – 1. see *training 3*, 2. ներածական դասընթաց, 3. սկզբնական պատրաստում, 4. սկզբնական հոգեբանական պատրաստում

induced earthquake – մակածված երկրաշարժ, հարուցված երկրաշարժ, տեխնածին երկրաշարժ

induced psychosis – մակածված հոգեգարություն, մակածված հոգեկան խանգարվածություն

induced radiation – մակածված ճառագայթում

inducement – դրդում

inductee – զինվորական ծառայության ընդունված

induction – 1. պաշտոնակալություն, 2. մակածություն, ինդուկցիա, 3. մակածում, հարուցում, 4. ընդունում զինվորական ծառայության

induction mine detector – մակածական ականորս

industrial mobilization – արդյունաբերության մոբիլիզացում

industrial preparedness – արդյունաբերական պատրաստություն

industrial preparedness program – արդյունաբերության պատրաստության ապահովման ծրագիր

inert explosive – իներտ պայթուցիկ, իներտ պայթուցիկ նյութ

inertia – see *momentum 5*

inertial navigation system – իներցիալ ուղեվարական համակարգ

inert mine – see *practice mine*

inert round – իներտ հանդերձանք ունեցող արկով կատարված ուսումնական կրակոց

INF – see *Intermediate-Range and Shorter-Range Nuclear Forces Treaty*

infantry – հետևակ

infantry company – հետևակային վաշտ

infantry division – հետևակային դիվիզիա

infantry fighting vehicle – հետևակի մարտական մեքենա, ՀՄՄ

infantryman – հետևակային

infantry regiment – հետևակային գունդ

infection – վարակում, ախտահարում

infectious – վարակիչ

- infectious disease – վարակիչ հիվանդություն
- infectious disease protection – վարակիչ հիվանդություններից պաշտպանության միջոցներ
- inferiority – 1. թուլություն, 2. ենթակայություն, ստորադասություն, 3. ցածրորակություն, 4. սակավարժեքություն, ցածրարժեքություն
- infiction of harm – վնասում
- infighting – see *close quarter battle*
- infill – 1. լցում, 2. խտացում, 3. գունավորում
- infiltration – 1. ներթափանցում, սողոսկում, 2. ներսփռանք, 3. օպերատիվ ներմուծում
- inflammability – 1. բոցավառելիություն, 2. այրելիություն, 3. գրգռականություն
- inflatable craft – փչովի նավակ
- inflict a defeat – պարտության մատնել
- inflicting – պատճառում
- in-flight refueling system – օդում լրալիցքավորման համակարգ
- inflight report – թռիչքային հաշվետվություն
- inflight security threat – օդում ինքնաթիռների անվտանգության համար սպառնալիք
- influence – 1. ազդեցություն, 2. see *authority 3*
- influence mine – ոչ հպումային ական
- in force – 1. արդյունավետորեն, 2. մեծ քանակությամբ
- inform – հայտնել
- informant – իրազեկիչ
- informant net – see *human intelligence network*
- information – 1. տեղեկոյթ, 2. տեղեկություն, 3. see *data*, 4. see *informing 1*, 5. տեղեկության, 6. տեղեկատվական, լրատվական
- informational – 1. see *information 5, 6*
- informational message – see *bulletin*
- information and intelligence based operation – տեղեկոյթի և հետախուզական տվյալների փոխանակման և օգտագործման վրա հիմնվող օպերացիա
- information assurance – տեղեկոյթի մատչելիության, ամբողջականության և անվտանգության ապահովություն
- information attack – տեղեկատվական գրոհ
- information base – տեղեկության շտեմարան
- information blackout – տեղեկատվական շրջապատնեշում
- information campaign – քարոզչական արշավ, քարոզարշավ
- information channel – 1. տեղեկատվության կապուղի, 2. see *conduit 2*
- information coding – տեղեկոյթի կոդավորում
- information collection and analysis system – տեղեկոյթի հավաքման և վերլուծության համակարգ
- Information, Communication, Technology Management – տեղեկատվատեխնոլոգիական համակարգերի և կապի միջոցների կառավարման ծառայություն
- Information, Consultation and Training Center for the Resettlement of Military Personnel Discharged or Due for Discharge from the Armed FORCES – զինված ուժերից զորացրվող և պահեստազոր արձակված անձանց սոցիալական հարմարման տեղեկատվատեխնոլոգիային և ուսումնական կենտրոն
- information counteraction – տեղեկատվական հակազդեցություն
- information decoding – տեղեկոյթի վերծանում, տեղեկոյթի ապագադեկոդավորում
- information environment – տեղեկատվական միջավայր
- information exchange – see *information sharing 1*

- information flow – տեղեկութային հոսք
- information gathering – տեղեկույթի հավաքում
- information leakage – տեղեկույթի սորակրուստ
- information management support – տեղեկույթի հոսքի կառավարման ապահովում
- information network – տեղեկատվական ցանցեր
- information operation – տեղեկատվական օպերացիա
- information preparation of the battlefield – մարտական գործողությունների տեղեկատվական նախապատրաստում
- information protection – տեղեկույթի պաշտպանություն
- information report – տեղեկատվական իրազեկույց
- information requirements – 1. տեղեկատվությանը ներկայացվող պահանջներ, 2. տեղեկատվական պահանջմունք
- information resources management – տեղեկատվական ռեսուրսների կառավարում
- information security – 1. տեղեկութային անվտանգություն, 2. տեղեկատվական անվտանգություն
- information security concept – տեղեկատվական անվտանգության հայեցակարգ
- information security threat – 1. սպառնալիք տեղեկութային անվտանգությանը, 2. սպառնալիք տեղեկատվական անվտանգությանը
- information sharing – 1. տեղեկույթի փոխանակում, 2. տեղեկույթի համատեղ օգտագործում
- information society – տեղեկութային հասարակություն
- information statement – see *bulletin*
- information strategy – տեղեկատվական ռազմավարություն
- information superiority – տեղեկատվական գերազանցություն
- information support – 1. տեղեկութային ապահովում, 2. տեղեկատվական ապահովում
- information system – տեղեկատվական համակարգ
- information technology – տեղեկատվական տեխնոլոգիա
- information warfare – տեղեկութային պատերազմ, տեղեկութային ընդդիմամարտություն
- informative attack – տեղեկութային գրոհ
- informativeness – տեղեկունակություն
- informatization – 1. տեղեկութավորում, 2. տեղեկութացում
- informant – 1. see *informant*, 2. see *snitch*
- informing – 1. տեղեկատվություն, լրատվություն, 2. տեղեկացում
- INFOSEC – see *information security*
- infrared – ինֆրակարմիր
- infrared CO2 laser – ինֆրակարմիր ածխաթթվային լազեր, CO2 լազեր
- infrared film – ինֆրակարմիր ժապավեն
- infrared imagery – ինֆրակարմիր տեսապատկերային տեղեկույթ
- infrared pointer – ինֆրակարմիր նշանացուցիչ
- infrared radar – ջերմատեղորոշիչ
- infrasonic weapon – ինֆրաձայնային զենք
- infrastructure – ենթակառուցվածք
- Infrastructure and Defense Manpower Committee – Ենթակառուցվածքի և զինվորական կադրերի կոմիտե (LUSO)
- Infrastructure and Facilities Management – ենթակառուցվածքի օբյեկտների շահագործման ծառայություն
- infrastructure engineering for logistics – ինժեներատեխնոլոգիայի ապահովում
- Infrastructure Program – Ինֆրակառուցվածքի ծրագիր
- inhabitant – բնակիչ

inhabited locality – բնակավայր

initial – 1. սկզբնական, ելակետային, 2. նախնական

initial advantage – սկզբնական առավելություն

initial aiming point – ուղղորդման հիմնական կետ

initial air space – հետարկային տարածություն

initial approach – վայրէջքամուտի սկզբնական փուլ

initial approach area – նախնական վայրէջքամուտի շրջան

initial assembly area – կենտրոնացման նախնական շրջան

initial assessment – սկզբնական գնահատում

initial bomb release line – ռումբի վարնետքի սկզբնական բնագիծ

initial charge – ակտիվ լիցք

initial contact report – see *contact report*

initial data – ելակետային տվյալներ

initial draft plan – պլանի սկզբնական նախագիծ

initial fire order – see *initial fire request*

initial fire request – կրակ բացելու հրաման

initial firing position – ելքային կրակային բնագիծ, ելքային կրակագիծ

initialization – կանխապատրաստում

initial lead – ելքային առաջանցում

initial nuclear radiation – թափանցող միջուկային ճառագայթում

initial objective – մոտակա խնդիր

initial operational capability – սկզբնական օպերատիվ ներուժ

initial point – 1. սկզբնակետ, 2. հենակետ, 3. ելակետ

initial position – ելման դիրք

initial psychological preparation – see *indoctrination 4*

initial reconnaissance – նախնական հետախուզում

initial response force – օպերատիվ միջոցների ձեռնարկման համար պատասխանատու հերթապահ խումբ

initial velocity – սկզբնական արագություն

Initiating Directive – 1. հանձնարարատու ցուցումնագիր, 2. պլանավորումն սկսելու ցուցումնագիր

initiation – 1. գործարկում, հարուցում, 2. սկզբնավորում, սկիզբ

initiation system – see *exploder*

initiative – 1. նախաձեռնություն, 2. ձեռնբեցություն, հնարամտություն

initiator – 1. նախաձեռնող, 2. հարուցիչ, գրգռիչ, 3. շղթայական ռեակցիայի սկզբնակետ, 4. see *igniter 2*

inject – ներարկվածք

injection – ներարկում, սրսկում

injector nozzle – բոցամուղի ծայրափողակ

injury – 1. see *damage 1*, 2. see *wound 1*, 3. վնասվածք

injury criteria – խոցման չափանիշներ

inland – միջնաշխարհ

inland sea – ներքին ծով

inland search and rescue region – ԱՄՆ-ի մայրցամաքային մասի ներքին տարածաշրջաններ

inland waters – ներքին ջրեր

inlet – 1. ներթող անցք, մուտքի անցք, 2. նեղ ծովածոց

in need – անապահով

inner cordon – ներքին շուրջկալ

innocent passage – խաղաղ լողանցում

innovation – 1. նորամուծություն, 2. նորարարություն

inoculation – 1. պատվաստում, 2. սերմանում, պատվաստում

inoperability – 1. անաշխատունակ վիճակ, 2. մարտական կիրառման համար ոչ պիտանիություն, անգործադրելիություն, 3. անվիրահատելիություն

inoperativeness – 1. անգործունություն, 2. անաշխատունակություն

in-place force – մարտական գործողությունների շրջանում տեղաբաշխվող ուժեր

inquest – see *investigation*

inquiry – see *investigation*

inroad – see *invasion 1*

insecure – 1. անապահով, 2. անվստահելի, 3. անպաշտպան, 4. ոչ անվտանգ

insert – ներդիր

insertion – 1. զետեղում, տեղավորում, 2. see *insert*, 3. միջադիր, 4. միջադրում, 5. մտցնելը

insertion of troops – 1. զորեջք, 2. զորքի ավիհանում

in-service logistics support – տեխնիկական սպասարկում զորքերում

insensitive explosive – see *inert explosive*

inset – քարտեզ-ներդիր

insignia – 1. see *rank insignia*, 2. see *emblem*, 3. see *recognition marking*, 4. կրծքանշան

insourcing – ինսորսինգ, փոխանցում ներքին կապալի

inspected state party – տեսչական ստուգման ենթարկվող մասնակից պետություն

inspection – 1. զննում, 2. ստուգում, 3. տեսչական ստուգում, 4. հսկողություն, հսկում

“Inspection arms!” – «Ձեռքն ստուգման»

inspection party – 1. զննիչ խումբ, 2. տեսուչների խումբ

inspection team – տեսչական խումբ

inspection team leader – տեսչական խմբի ղեկավար

inspector – 1. տեսուչ, 2. վերահսկիչ

inspectorate – տեսչություն

Inspector General – 1. տեսուչ գեներալ, 2. գլխավոր տեսուչ

instability – 1. անհաստատություն, 2. see *unsustainability*

installation – 1. տեղակայում, 2. կայանք, 3. see *equipment 1*, 4. նախադրում

installing – see *installation 1*

instantaneous fuse – ակնթաթային գործողությամբ պայթուցիչ

instigator – սադրիչ, հրահրիչ, դրդիչ

instigator of war – պատերազմի հրծիգ

institute – 1. ինստիտուտ, 2. հաստատություն, 3. սահմանակարգ

institute for strategic studies – ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ

institute of neutrality – չեզոքության սահմանակարգ

institute of power – իշխանության հաստատություն

institution – 1. see *institute 2, 3*, 2. գործակալություն

institutionalization – 1. հաստատութենացում, 2. սահմանակարգում

institution building – հաստատութենաշինություն

institution of power – see *institute of power*

instructing – see *instruction 3, 4*

instruction – 1. հրահանգ, 2. հրահանգագիր, 3. հրահանգավորում, 4. հրահանգում, 5. see *directive*, 6. see *training 3*, 7. see *drill*

instructional mine – see *inert mine*

instructions – see *directions*

instructor – 1. հրահանգիչ, 2. ուսուցիչ, 3. դաստիարակ

instrument – 1. see *act 1*, 2. see *tool*

instrumental error – սարքի սխալանք

instrumental observation – հրետանային գործիքային հետախուզում

instrument approach procedure – սարքերով վայրէջքամուտի սխեմա

instrument flight – թռիչք սարքերով, կույր թռիչք

instrument landing system – սարքերով վայրէջքի համակարգ

instrument meteorological conditions – գործիքային օդերևութաբանական պայմաններ

instrument of surrender – կապիտուլացման ակտ

instrument panel – սարքատախտակ, սարքերի վահանակ

instruments – 1. գործիքարան, 2. գործիքակազմ

instruments of national power – պետության հզորության գործիքակազմ

insubordination – 1. ենթակարգության խախտում, աստիճանակարգության խախտում, 2. անհնազանդություն, չենթարկվելը

insufficiency – see *incompetence 3*

insulating oil – մեկուսիչ յուղ

insurance – 1. ապահովագրություն, 2. ապահովագրում

insurgency – 1. անօրինական զինված կազմավորումների գործողություններ, 2. see *rebellion 1*

insurgent – see *rebel*

insurgent army – see *rebel army*

insurrection – see *mutiny*

intake – see *inlet 1*

integrate – ինտեգրել, միավորել

integrated air and missile defense – հակաօդային և հակահրթիռային պաշտպանության միացյալ համակարգ

integrated air defense system – հակաօդային պաշտպանության միասնական համակարգ

integrated command structure – ռազմական կառավարման մարմինների ինտեգրված կառուցվածք

integrated logistic support – ինտեգրված թիկունքային ապահովում

integrated military structure – 1. ինտեգրված ռազմական կառույց, 2. ՆԱՏՕ-ի ՄՋՈՒ-ի ինտեգրված ռազմական կառույց

integrated staff – ինտեգրված շտաբ

integrating circuit – ինտեգրալ սխեմա

integration – 1. ինտեգրում, ինտեգրալի հաշվում, 2. միավորում

intellectual potential – մտավոր ներուժ

intelligence – 1. հետախուզություն, 2. հետախուզական տվյալներ, հետախուզական տեղեկույթ

intelligence agency – հետախուզական գործակալություն

intelligence analysis – հետախուզական տվյալների վերլուծություն

intelligence annex – հետախուզության գծով հավելված

intelligence channel – հետախուզական կապուղի

intelligence collection – հետախուզական տվյալների հավաքում

intelligence community – հետախուզական ընկերակցություն

intelligence cycle – հետախուզական փուլաշրջան, հետախուզական տվյալներ հավաքելու, մշակելու և հասցնելու փուլաշրջան

intelligence database – հետախուզական տվյալների շտեմարան

intelligence discipline – հետախուզական գործունեության ոլորտ

intelligence estimate – հետախուզական գնահատում

- intelligence exchange – see *intelligence sharing 2*
- intelligence gathering – see *intelligence collection*
- intelligence information – հետախուզական տեղեկույթ
- intelligence information report – հետախուզատեղեկատվական իրազեկույց
- intelligence interrogation – հարցաքննություն՝ հետախուզական տեղեկություններ ստանալու նպատակով
- intelligence mission management – հետախուզական առաջադրանքի կատարման ղեկավարում
- intelligence net – հետախուզական ցանց
- intelligence officer – 1. հետախուզության սպա, 2. հետախուզության պետ
- intelligence operation – հետախուզական օպերացիա
- intelligence picture – 1. ընդհանրացված հետախուզական ամփոփագիր, 2. հետախուզական իրադրություն, օպերատիվ իրադրություն
- intelligence preparation of the battlespace – 1. մարտական տարածության տեղեկությանին նախապատրաստում, 2. հետախուզություն մարտադաշտում
- intelligence process – հետախուզական տվյալների արտազատում
- intelligence report – հետախուզական իրազեկույց
- intelligence reporting – հետախուզական տեղեկույթի հաղորդում
- intelligence requirement – հետախուզական առաջադրանք
- intelligence review – see *intelligence summary*
- intelligence service – հետախուզական ծառայություն
- intelligence sharing – 1. հետախուզական տվյալների համատեղ օգտագործում, 2. հետախուզական տվյալների փոխանակում
- intelligence source – հետախուզական տեղեկույթի աղբյուր
- intelligence summary – հետախուզական ամփոփագիր
- intelligence system – հետախուզության համակարգ
- intelligence training – հետախուզական պատրաստում
- intensification – ուժգնացում, ուժեղացում
- intensity – լարվածություն, ինտենսիվություն
- intensity factor – ինտենսիվության գործակից
- intention – մտադրություն
- interaction – 1. փոխգործություն, գործակցություն, 2. փոխազդեցություն
- interagency – միջգերատեսչական
- interagency cooperation – միջգերատեսչական համագործակցություն
- interagency coordination – միջգերատեսչական համադասում
- intercede – պաշտպանության տակ առնել, բարեխոսել, միջնորդել
- intercept – 1. փակել ճանապարհը, 2. որսալ ազդանշանը
- intercepting search – որոնում՝ կալման նպատակով
- interception – որսում, բռնում
- interceptor – 1. որսիչ կործանիչ, 2. որսիչ հրթիռ, հակահրթիռ
- interceptor combat load – հակահրթիռների մարտալրակազմ
- interceptor controller – կործանիչի ուղղորդիչ ղեկավար
- interceptor guidance system – հակահրթիռի ուղղորդման համակարգ
- interceptor launch position – հակահրթիռների արձակման դիրք
- interceptor system – հակահրթիռային համալիր

intercept point – 1. որսման կետ, 2. զաղտնալսման սարքի միացման կետ

intercept receiver – ռադիոորսման ընդունիչ

intercept station – որսման կայան

interchangeability – համափոխարինելիություն

interchangeability list – համափոխարինելի դետալների ցուցակ, համափոխարինելի մանրամասերի ցուցակ

interchangeability of supplies – մատակարարման առարկաների համափոխարինելիություն, մատակարարման իրերի համափոխարինելիություն

interchangeable fuel – համափոխարինելի վառելիք

inter-chart relationship diagram – քարտեզի թերթերի ստանդարտ կտրատման սխեմա

intercom – ներքին երկկողմ կապի համակարգ

intercommunication device – խոսասարք

intercontinental missile – միջնայրցամաքային հրթիռ

intercontinental ballistic missile – միջնայրցամաքային բալիստիկ հրթիռ

interdiction – 1. see *ban*, 2. հակառակորդի գործողությունների դժվարացում, 3. կասեցում

interdiction fire – արգելիչ կրակ

interest – հետաքրքրություն

interests – շահ

interests of the state – see *state interests*

interference – 1. միջամտություն, 2. ռադիոխանգարումներ

interference immunity – see *interference protection*

interference in internal affairs – see *intervention*

interference protection – խանգարումապաշտպանվածություն

intergovernmental organization – միջկառավարական կազմակերպություն

interim government – ժամանակավոր կառավարություն, անցումային կառավարություն

interior – 1. ներքին տարածություն, ներսի մաս, 2. երկրի ներքին շրջաններ, երկրի խորքը

interior lines – ներքին օպերացիոն գծեր

interior ministry troops – ներքին զորքեր

interior troops – see *interior ministry troops*

interlocking arcs of fire – see *crossfire*

intermediary – միջնորդ

intermediary status – միջնորդի կարգավիճակ

intermediate – 1. միջակա, միջանկյալ, 2. միջին

intermediate area illumination – լուսավորություն միջակա գոտում

intermediate base – 1. միջակա զորակայան, 2. միջակա բազա

intermediate contour line – միջանկյալ հորիզոնագիծ

intermediate depot – միջանկյալ պահեստ

intermediate frequency – միջանկյալ հաճախականություն

intermediate location (during troops transportation) – միջակա կետ (զորքերի տեղափոխման ժամանակ)

intermediate objective – միջանկյալ նպատակ

Intermediate-Range and Shorter-Range Nuclear Forces Treaty – Միջին և փոքր հեռահարությամբ հրթիռների վերացման պայմանագիր

intermediate-range ballistic missile – միջին հեռահարությամբ բալիստիկ հրթիռ

intermediate staging base – կենտրոնացման միջակա զորակայան

intermission of the information transmission – տեղեկույթի բլոկի հաղորդման խաթարում

- intermittent arming device – ականի պայթուցիչի գործարկման պարբերաբար անջատվող տարր
- intermittent fire – ընդհատ կրակ
- intermittent illumination – ընդմիջարկումներով լուսավորում
- intern – 1. ներկալել, 2. ինտերն
- internal – 1. ներքին, 2. հատկություն
- internal asymmetrical threat – ներքին անհամաչափ սպառնալիք
- internal audience – ներքին լսարան
- internal defense and development – ներքին պաշտպանության ու զարգացման ապահովմանն ուղղված միջոցներ
- internal information – see *command information*
- internal interests of national security – ազգային անվտանգության ներքին շահեր
- internally displaced person – ներքին տեղահանված անձ
- internal policy – see *domestic policy*
- internal radiation – ներքին ճառագայթահարում
- internal security – see *domestic security*
- internal symmetrical threat – ներքին համաչափ սպառնալիք
- internal threat – ներքին սպառնալիք
- internal waters – ներքին ջրեր
- international accounting – ֆինանսական հաշվետվության միջազգային համակարգ
- international accounting standard – ֆինանսական հաշվետվության միջազգային ստանդարտ
- international agreement – միջազգային պայմանագիր
- international air law – միջազգային օդային իրավունք
- International Air Transport Association – Օդային տրանսպորտի միջազգային ասոցիացիա, OSU
- international arrest warrant – կալանման միջազգային օրդեր
- International Atomic Energy Agency, IAEA – Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալություն
- international bidding procedure – միջազգային աճուրդի ընթացակարգ
- international board of auditors – աուդիտորների միջազգային խորհուրդ
- international call sign – միջազգային պայմանականչ
- International Chamber of Commerce – Միջազգային առևտրային պալատ
- International Civil Aviation Organization – Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպություն, ԲԱՄԿ
- international civil presence – միջազգային քաղաքացիական ներկայություն
- International Committee of the Red Cross – Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտե
- international community – միջազգային հանրություն, միջազգային ընկերակցություն
- international competitive bidding procedure – միջազգային մրցակցային սակարկումների ընթացակարգ
- international conflict – միջազգային հակամարտություն
- international cooperation – միջազգային համագործակցություն
- international cooperative logistics – թիկունքային ապահովման գծով միջազգային համագործակցություն
- International Coordination Cell – Միջազգային համադասող խումբ
- International Coordination Center – Միջազգային համադասող կենտրոն
- international crime – միջազգային հանցագործություն
- international crew – միջազգային անձնակազմ
- international crisis – միջազգային ճգնաժամ

International Date Line – օրվա ժամանակի միջազգային սահմանագատիչ գիծ, օրերի փոխման միջազգային գիծ

international disaster relief – միջազգային օգնություն աղետների ժամանակ

International Disaster Relief Operation – աղետների ժամանակ օգնության միջազգային օպերացիա

International Humanitarian Law – see *Law of Armed Conflict*

International Institute for Strategic Studies – Ռազմավարական հետազոտությունների միջազգային ինստիտուտ

international law – միջազգային իրավունք

International Law of Armed Conflict – Ձինված հակամարտությունների միջազգային իրավունք

international law of the sea – միջազգային ծովային իրավունք

international map of the world – աշխարհի՝ 1:1000000 մասշտաբի միջազգային քարտեզ

international military education and training – միջազգային ռազմական կրթություն և վարժանք, միջազգային ռազմական կրթություն և ուսումնավարժեցում

international military inspection – միջազգային ռազմական տեսչական ստուգում

international military personnel – միջազգային զինվորական անձնակազմ

international military post – միջազգային զինվորական պաշտոն

International Military Staff – միջազգային զինվորական շտաբ

international narcotics activities – թմրամիջոցների հետ կապված վերահսկելի միջազգային գործունեություն

international nuclear right – միջազգային ատոմային իրավունք

international organization – միջազգային կազմակերպություն

International Organization for Migration – Միգրացիայի միջազգային կազմակերպություն

International Organization for Standardization – ստանդարտավորման միջազգային կազմակերպություն

international personnel – միջազգային անձնակազմ

international police force – միջազգային ոստիկանական ուժեր

international post – միջազգային պաշտոն

International Red Cross and Red Crescent Movement – Միջազգային Կարմիր Խաչի և Կարմիր Մահիկի շարժում

international sanctions regime – միջազգային պատժամիջոցների ռեժիմ

International Search and Rescue Advisory Group – Որոնման և փրկման հարցերով միջազգային խորհրդատվական խումբ

international security – միջազգային անվտանգություն

international security architecture – միջազգային անվտանգության ճարտարապետություն

International Security Assistance Force in Afghanistan – Աֆղանստանում անվտանգությանն աջակցության միջազգային ուժեր

international security interests – միջազգային անվտանգության շահ

international security organization – միջազգային անվտանգային կազմակերպություն

international security system – միջազգային անվտանգության համակարգ

International Staff – Միջազգային քարտուղարություն

international terrorism – միջազգային ահաբեկչություն

international treaty – see *international agreement*

international waters – միջազգային ջրեր

internment – ներկալում

internment camp – ներկալված անձանց ճամբար

interoperability – 1. փոխգործելիություն, օպերատիվ համատեղելիություն, գործակ-

- ցելիություն, 2. լծորդվածություն, 3. մարտական լիաներդաշնակեցում, 4. համատեղելիություն
- interoperability objective – փոխգործելիության խնդիր
- interorganizational coordination – միջկազմակերպական համադասում
- interpersonal conflict – միջանձնային զրգտություն
- Interpol – Ինտերպոլ
- interposition force – տարանջատման ուժեր, բախարգելիչ գոտում գտնվող խմբավորում
- interposition operation – բախարգելի ստեղծման օպերացիա
- interpretability – 1. մեկնելիություն, 2. ելակետային լուսանկարի լուծունակություն
- interpretation – 1. մեկնաբանություն, 2. թարգմանություն (բանավոր), 3. *see translation*, 4. մեկնաբանում
- Interpretation Service – բանավոր թարգմանության ծառայություն
- interpreter – 1. մեկնիչ, 2. բանավոր թարգմանիչ, 3. օդալուսանկարի վերծանիչ
- interrogation – հարցաքննություն
- interrogator – հարցարար
- interrupted fire – հրաձգություն կարճ կրակահերթերով
- intersection – 1. հատման կետ, 2. հատում, 3. խաչմերուկ
- intertheater traffic – տրանսպորտի շարժ ռազմական գործողությունների երկու թատերաբեմերի միջև
- intervehicular information system – միջգրահատեխնիկական համակարգչային տեղեկատվական համակարգ
- intervention – ինտերվենցիա
- interview – 1. հարցազրույց, 2. քննազրույց
- intimate support tank – անմիջական աջակցության տանկ
- intimidation – ահաբեկում
- intra-national terrorism – *see domestic terrorism*
- in-transit evacuation facility – տարանցիկ բուժտարահանումային հիմնարկ
- intrapersonal conflict – ներանձնային զրգտություն
- intraregional – ներտարածաշրջանային
- intra-state conflict – ներպետական հակամարտություն
- intratheater – ներռազմաթատերաբեմային
- intratheater airlift – ավիափոխադրումներ ռազմական գործողությունների թատերաբեմում
- introducing into battle – մարտի մեջ զորամուտ
- introducing into breakthrough – ձեռքման մեջ զորամուտ
- introduction – 1. ներածություն, 2. ներդրում
- introduction of martial law – ռազմական դրություն մտցնելը
- introductory – ներածական
- intruder – ուրիշի տարածք ներխուժած
- intruder alarm – պահպանական ազդասարք, ահազանգող սարք
- intrusion – *see incursion*
- invader – զավթիչ
- invalid – 1. հաշմանդամ, 2. անվավեր
- invasion – 1. ներխուժում, 2. արշավանք
- invention – հայտնագործություն, գյուտ
- inventory – 1. գույքացուցակ, 2. հաշվառում, 3. նյութական պաշարներ
- inventory control point – 1. նյութական միջոցների պաշարների բաշխման կետ, 2. նյութական միջոցների պաշարները կառավարող մարմին
- inventory management – 1. պաշարների կառավարում, 2. նյութատեխնիկական մատակարարման կառավարում
- inventory managers – *see inventory control point 2*

inventory status – պաշարների վիճակ
 investigating officer – 1. հետաքննություն վարող սպա, 2. զինվորական քննիչ
 investigation – 1. հետաքննություն, 2. հետաքննում, 3. see *examination 1, 2, 4.* see search 2
 investigation and intelligence unit – օպերատիվ-հետախուզական բաժին
 investment – 1. see *siege*, 2. see *blockade 1, 3.* ներդրում
 inviolability of the frontiers – սահմանների անձեռնմխելիություն
 invisible marker – անտեսանելի նիշ
 invocation of Article 5 – Վաշինգտոնի պայմանագրի 5-րդ հոդվածի կիրառում
 invocation of article of agreement – համաձայնագրի հոդվածի կիրառում
 ionizing radiation – իոնացնող ճառագայթում
 ionosphere – իոնոլորտ
 ionospheric weapon – իոնոլորտային զենք
 IR – see *infrared*
 iron bomb – հասարակ ավիառումբ
 iron ration – անձեռնմխելի պաշար
 iron sight – մեխանիկական նշանոց, ոչ օպտիկական նշանոց
 irradiation – ճառագայթահարում
 irregular – ոչ կանոնավոր
 irregular forces – 1. ոչ կանոնավոր զորք, 2. անկանոն ուժեր
 irregular outer edge – ականադաշտի բեկյալ եզրագիծ
 irregular warfare – ոչ կանոնավոր պատերազմ
 irresponsibility – անպատասխանատվություն
 irretrievability – 1. անուղղելիություն, 2. անհուսալիություն
 irretrievable loss – see *permanent loss*

irritant – 1. գրգռիչ, 2. գրգռիչ թունավոր նյութ
 irritant agent – see *irritant 2*
 irritation – 1. գրգռում, 2. զայրույթ
 ISAF – see *International Security Assistance Force in Afghanistan*
 ISB – see *intermediate staging base*
 isodose rate line – see *dose rate contour line*
 isolated – 1. մեկուսացած, մեկուսի, 2. առանձին
 isolated personnel – մեկուսացված անձնակազմ
 isolationism – մեկուսապաշտություն
 isolation ward – մեկուսարան
 issue – 1. զինծառայողների մատակարարում, 2. վիճելի հարց, խնդրահարույց հարց, 3. see *emission 2, 4.* թողարկում, պրակ, 5. հրատարակում, թողարկում
 item – 1. ապրանք, իր, 2. հաշվետվության հոդված, հաշվետվության կետ, 3. հավաքածուի միավոր, հավաքածուի տարր, 4. նյութատեխնիկական ապահովման առարկա
 itinerary – see *route 1*
 IVIS – see *intervehicular information system*

J

JAAT – see *joint air attack team*
 jacket – 1. բաձկոն, 2. պատյան
 Jaguar – «Ջագուար»
 JALLC – see *Joint Analysis and Lessons Learned Center*
 jamming – 1. խանգարումաստեղծում, 2. see *electronic countermeasures 1*
 JDAM – see *joint direct attack munition*
 jeep – ջիպ

- jeopardy – 1. see *danger*, 2. see *risk*
- jet – 1. ռեակտիվ շիթ, 2. ռեակտիվ ինքնաթիռ, 3. see *jet engine*, 4. see *reactive*
- jet engine – ռեակտիվ շարժիչ
- jet fighter – ռեակտիվ կործանիչ
- jet model – հակազդումային մոդել
- jet propulsion – ռեակտիվ շարժում
- jet stream – ռեակտիվ հոսք
- jettison – 1. բեռի դուրսշարտում, 2. կրականետում
- JHQ – see *joint headquarters*
- jihad – ջիհադ (մահմեդականների «սրբազան պատերազմ»)
- jingoism – see *chauvinism*
- job placement – աշխատանքի տեղավորում
- joint – 1. կցվածք, 2. միացյալ, միավորված, 3. համատեղ
- Joint Advanced Distributed Learning and Simulation Program – Հեռահար ուսուցման և մոդելավորման համատեղ ծրագիր
- joint air attack team – խառն ինքնաթիռաուղղաթիռային հարվածային խումբ
- joint air operations – միացյալ ավիացիոն օպերացիա
- joint air operations center – միացյալ ավիացիոն օպերացիաների կենտրոն
- joint air operations plan – միացյալ ավիացիոն օպերացիաների պլան
- Joint Analysis and Lessons Learned Center – Վերլուծության և փորձի ընդհանրացման միացյալ կենտրոն
- joint armed forces – միացյալ զինված ուժեր
- joint base – համատեղ զորակայան
- Joint Chiefs of Staff – Շտաբների պետերի միացյալ կոմիտե
- joint civil-military operations task force – օպերացիաների վարման միացյալ զինվորաքաղաքացիական օպերատիվ խումբ
- joint combined exchange training – համատեղ միացյալ ուսուցում փոխանակման կարգով
- joint command – միացյալ հրամանատարություն
- Joint Committee on Proliferation – Ջանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման հարցերով միացյալ կոմիտե
- joint communications network – միացյալ հաղորդակցական ցանց
- joint concept – համատեղ հայեցակարգ
- joint control – համատեղ կառավարում
- joint counterintelligence unit – միացյալ հակահետախուզական ստորաբաժանում
- joint defense – համատեղ պաշտպանություն, միասնական պաշտպանություն
- joint direct attack munition – կառավարվող ռումբեր սովորական մարտական մասով
- joint distribution – համատեղ բաշխում
- joint doctrine – 1. համատեղ գործողությունների հայեցակարգ, 2. միացյալ դոկտրին
- Joint Doctrine Planning Conference – Միացյալ դոկտրինի պլանավորման խորհրդրաժողով
- joint document exploitation center – փաստաթղթերի մշակման միացյալ կենտրոն
- joint duty assignment – ընդհանուր պաշտոնի նշանակում
- joint electromagnetic spectrum management operations – էլեկտրամագնիսական ալիքների սպեկտրի համատեղ բաշխում
- joint engagement zone – համատեղ խոցման գոտի
- joint exercise – միացյալ (միջտեսակային) ուժերի զորավարժություն, միացյալ (միջտեսակային) զորավարժություն
- joint fires – համատեղ կրակ
- joint fires observer – համատեղ կրակի ճշտորդ

- joint fire support – համատեղ կրակային աջակցություն
- joint force – միացյալ զորքեր, միացյալ ուժեր
- joint force air component commander – 1. միացյալ ուժերի օդային բաղադրատարրի հրամանատար, 2. միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական խմբի օդային բաղադրատարրի հրամանատար
- joint force chaplain – միացյալ զորախմբի բանակային քահանա
- joint force commander – 1. միացյալ ուժերի հրամանատար, 2. միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական զորախմբի հրամանատար
- joint force engineer – միացյալ զորախմբի հրամանատարի՝ ռազմահինժեներական հարցերով գլխավոր խորհրդական
- joint force land component commander – 1. միացյալ ուժերի ցամաքային բաղադրատարրի հրամանատար, 2. միացյալ բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական զորախմբի ցամաքային բաղադրատարրի հրամանատար
- joint force special operations component commander – միացյալ ուժերի հատուկ օպերացիաների բաղադրատարրի հրամանատար
- joint force surgeon – միացյալ զորքերի խմբի գլխավոր վիրաբույժ
- Joint Force Training Center – Միացյալ ուժերի ուսումնական կենտրոն
- joint forces – միացյալ ուժեր
- joint group of auditors – աուդիտորների միացյալ խումբ
- joint headquarters – 1. միացյալ շտաբ, 2. միացյալ (միջտեսակային) գերագույն շտաբ
- join the battle – մարտի բռնվել
- joint implementation arrangements – ՆԱՏՕ-ի ծրագրերի համատեղ իրագործման մեխանիզմներ
- joint information system – միացյալ տեղեկատվական համակարգ
- joint information transfer – see *concurrent information transfer*
- joint intelligence – համատեղ հետախուզություն
- joint intelligence architecture – միացյալ հետախուզական կառույց
- joint intelligence operations center – հետախուզական օպերացիաների միացյալ կենտրոն
- joint intelligence preparation of the operational environment – օպերատիվ միջավայրի համատեղ հետախուզական պատրաստում
- joint intelligence support element – հետախուզության ապահովման միացյալ ստորաբաժանում
- joint interagency coordination group – միջգերատեսչական համադասման համատեղ խումբ
- joint land operations – համատեղ վրագետնյա օպերացիաներ
- joint logistics – միացյալ թիկունքային ապահովում
- Joint Logistics Coordination Cell – Թիկունքային ապահովման համադասման համազորային բաժին
- joint manpower program – մարդկային ռեսուրսների օգտագործման միացյալ ծրագիր
- Joint Medical Committee – ՆԱՏՕ-ի միացյալ բժշկական կոմիտե
- joint military information support task force – ռազմատեղեկատվական աջակցության միացյալ օպերատիվ խումբ
- joint movement center – փոխադրումների միացյալ կենտրոն
- joint operation – համատեղ օպերացիա
- joint operation planning – համատեղ օպերացիաների պլանավորում
- joint operations area – համատեղ մարտական գործողությունների գոտի, բազմազգ օպերատիվ-մարտավարական խմբի մարտական գործողությունների շրջան

- joint operations center – միացյալ օպերատիվ կենտրոն
- joint personnel reception center – միացյալ ուժերի անձնակազմի ընդունման կենտրոն
- joint planning and execution community – ռազմական կառավարման մարմիններ, որոնք մասնակցում են միջտեսակային օպերացիաների (գորավարժությունների) պլանավորմանն ու անցկացմանը
- joint planning document – միացյալ ուժերի գործողությունների պլանավորման ուղեցույց
- joint planning group – պլանավորման միացյալ խումբ
- joint planning process – միջտեսակային գորախմբերի գործողությունների պլանավորման գործընթաց
- Joint Public Affairs Support Element – Հասարակայնության հետ կապի պահպանման միացյալ խումբ
- joint publication – համատեղ հրատարակություն
- joint rear area – միացյալ թիկունքային շրջան
- joint reception coordination center – անձնակազմի ընդունման համադասման միացյալ կենտրոն
- joint security area – 1. անվտանգության միացյալ գոտի, 2. համատեղ վերահսկվող գոտի
- joint security coordination center – անվտանգության համադասման միացյալ կենտրոն
- Joint Service Board – ՆԱՏՕ-ի երկրների ՋՈՒ-երի միացյալ խորհուրդ
- joint servicing – համատեղ սպասարկում
- joint special mission – համատեղ հատուկ օպերացիա
- joint special operations air component commander – միացյալ հատուկ օպերացիաների օդային բաղադրատարրի հրամանատար
- joint special operations task force – հատուկ օպերացիաների ուժերի միացյալ մարտավարական խումբ
- joint staff – միջտեսակային շտաբ
- joint strategic capabilities plan – միացյալ ռազմավարական ուժերի և միջոցների բաշխման պլան
- Joint Strategic Command – Միացյալ ռազմավարական հրամանատարություն
- joint strategic planning system – միջտեսակային օպերացիաների ռազմավարական պլանավորման համակարգ
- joint subregional command – միջտեսակային ենթատարածաշրջանային հրամանատարություն
- joint surveillance and targeting attack radar system – հայտնաբերման և կրակի կառավարման միացյալ ռադիոտեղորոշումային համակարգ
- joint task force – միջտեսակային մարտավարական խումբ
- joint test publication – համատեղ փորձարկումների արդյունքների հրապարակում
- joint training – միացյալ մարտական պատրաստում, միջտեսակային մարտական պատրաստում
- Joint Transportation Board – միացյալ տրանսպորտային հանձնաժողով
- join up – *see enroll*
- Joint Warfare Center – Մարտական կիրառման միացյալ կենտրոն
- Joint Worldwide Intelligence Communications System – Հետախուզության կապի միացյալ համընդհանուր համակարգ
- JRA – *see joint rear area*
- judicial power – դատական իշխանություն (The) judiciary – *see judicial power*
- jump – 1. ցատկ, 2. թռիչք, 3. *see parachute jump*
- jump-jet – ուղղաձիգ վերթիռով ու վայրէջքով ռեակտիվ ինքնաթիռ
- jumpmaster – թողարկող պարաշյուտային տեսուչ

junction – 1. հատման կետ, 2. կցակետ, 3. հանգույց

junior – կրտսեր

junior command personnel – կրտսեր հրամանատարական կազմ

junior lieutenant – see *second lieutenant*

junior non-commissioned officer – կրտսեր սերժանտական կազմի զինժառանգող

junior officer – կրտսեր սպա

junior ranks – ցածր կոչումներ

junior technician – կրտսեր տեխնիկ

jurisdiction – 1. իրավագործություն, 2. ենթադատություն, 3. see *competence 1*

justification – հիմնավորում

K

«Kalashnikov» – Կալաշնիկովի ավտոմատ, «Կալաշնիկով»

kamikaze – see *suicide attacker*

(The) Karabakh Conflict – Ղարաբաղյան հակամարտություն

“Katyusha” – «Կատյուշա»

K-day – «Կ» օր

kevlar – կեկլար

key – 1. կողպեքի բանալի, 2. բանալի, կող, 3. վերժանման բանալի, 4. առանցքային, բանալիական, կարևոր

key doctrine element – դոկտրինի հանգուցային տարր

key facilities list – հատուկ կարևորությամբ օբյեկտների ցանկ

key point – 1. հանգուցակետ, 2. ռազմավարորեն կարևոր կետ

key position – 1. հաղթադիրք, 2. առանցքային դիրք, առանցքային պաշտոն

key symbol – հանգուցանշան

key terrain – վճռորոշ տարածք

KFOR – see *Kosovo Force*

Khaki – խակի, կանաչ-շագանակագույն

kHz abbreviation kilohertz – կիլոհերց

KIA – see *killed in action*

kick – see *recoil*

kidnap – see *kidnapping*

kidnapper – մարդագող

kidnapping – մարդագողություն, մարդկանց առևանգում

kill – 1. see *damage 2*, 2. սպանել

kill assessment – հրաձգության գնահատում, հրաձգության արդյունքների գնահատում

killed in action – մարտում սպանված

killing – 1. see *murder*, 2. մահավտանգ, 3. see *lethal 2*

killing area – «կրակային պարկ»

killing ground – see *killing area*

killing range – մահավտանգ հեռավորություն

killing zone – 1. see *killing area*, 2. see *kill zone*

kill probability – նշանակետի խոցման հավանականություն, նշանախոցման հավանականություն

kill zone – խոցման գոտի

kinetic energy round – զրահահար արկ

kinetic weapons – կինետիկական զենք

kit – 1. see *accouterments 1*, 2. see *set 1*

kitbag – ուսապարկ

knapsack – see *kitbag*

knock out – 1. փոխադրամիջոցը շարքից հանել, 2. նոկաուտի ենթարկել

knot – 1. հանգուցակապ, 2. հանգույց (արագության միավոր)

knowledge – գիտելիք

Kosovo Force – Կոսովոյի համար ուժեր

Kosovo Security Assistance Group – Կոսովոյում անվտանգությանն աջակցության խումբ

L

laager – գրահատեխնիկայի հավաքակա-
յան

labor resources – աշխատանքային ռե-
սուրսներ

lachrymatory ammunition – արցունքաբեր
զազով զինամթերք

lacrimator – արցունքաբեր զազ

lance-corporal – see *corporal 1*

land – 1. see *country 1*, 2. ցամաք, 3. ցա-
մաքային, 4. վայրէջք կատարել, 5. ափ
դուրս գալ, 6. ակոսների միջակայք

Land Armaments Section – ցամաքային
զորքերի սպառազինության բաժին

Land-Based Lower Layer – վրազետնյա
բազավորմամբ ստորին շարակարգի մի-
ջոցներ

land-based mobile missile complex –
վրազետնյա բազավորմամբ շարժունակ
հրթիռային համալիր

Land-Based Upper Layer – վրազետնյա
բազավորմամբ վերին շարակարգի մի-
ջոցներ

land communication – ցամաքային կապ

land component – ցամաքային բաղադրա-
տարր

land control operations – վերահսկողու-
թյան հաստատման ցամաքային օպերա-
ցիա

land convoy – see *convoy 3*

land effect – see *coastal refraction*

land forces – ցամաքային զորքեր

land mine – 1. ինժեներական ական,
2. see *antipersonnel mine*, 3. ֆուգաս

land mine warfare – վրազետնյա ակա-
նային պատերազմ

landing – 1. վայրէջք, զգեսնում, 2. see
beach landing, 3. զորէջք, 4. դեսանտային,
5. նստեցում

landing aid – վայրէջքի ապահովման մի-
ջոց

landing approach – վայրէջքամուտ, ան-
ցում վայրէջքի

landing area – 1. ափհանման շրջան,
2. վայրէջքի շրջան

landing craft – ափհանիչ փոխադրամիջոց,
դեսանտային նավ

landing force – դեսանտ

landing gear – see *chassis 1*

landing group – ափհանման խումբ

landing group commander – ափհանման
խմբի հրամանատար

landing point – 1. իջակետ, 2. վայրէջքի
կետ

landing roll – հետվայրէջքային վազք

landing signals officer – վայրէջքի ղեկա-
վար

landing site – 1. վայրէջքի հարթակ,
2. ափհանման տեղ

landing strip – see *runway*

landing troops – see *landing force*

landing zone – վայրէջքի գոտի

landing zone control party – վայրէջքի կա-
ռավարման խումբ

land-line – կապի վրազետնյա գիծ

landmark – 1. կողմնորոշիչ, 2. սահմանա-
գծային նշան

“Landrover” – «Լենդրովեր»

lane – 1. նեղ փողոց, նրբանցք, 2. ակա-
նադաշտում բացված արահետ, 3. երթևե-
կության գոտի, 4. թռիչքի ուղեգիծ

large – խոշոր

large-caliber machine gun – մեծ տրամա-
չափի գնդացի

large-caliber weapon – մեծ տրամաչափի
զենք

large-grain powder – խոշորահատիկ վա-
ռոդ

large-scale battle – ճակատամարտ

large-scale exercise – մեծամասշտաբ զո-
րավարժություն

large-scale war – see <i>major war</i>	lattice – ցանց
laser – լազեր	launch – 1. արձակում, 2. գործարկում
laser designator – լազերային նշանացույց	launch area – արձակման գոտի, արձակման շրջան
laser guidance unit – ուղղորդման լազերային համակարգի բլոկ	launcher – 1. արձակման կայանք, 2. ուղղորդիչ
laser guided bomb – լազերային ուղղորդմամբ ռումբ	launcher engine checkout equipment – ստուգման-արձակման սարքավորանք
laser guided missile – լազերային ուղղորդմամբ հրթիռ	launching – see <i>launch</i>
laser guided weapon – լազերային ուղղորդմամբ զենք	launching site – հրթիռակայան
laser illuminator – see <i>laser designator</i>	launch pad – 1. արձակման հարթակ, 2. մեկնարկման հարթակ
laser intelligence – լազերային հետախուզություն	launch point estimate – արձակման կետի հաշվարկում
laser linescan system – լազերային գծային տեսածրման համակարգ	laundering – փողերի «լվացում»
laser pointer-rangefinder – լազերային նշանացույց-հեռաչափ	laundry and bathing facilities – բաղնիքավացքատնային օբյեկտներ
laser protection – պաշտպանություն լազերային ճառագայթումից	LAV – see <i>light armored vehicle</i>
laser rangefinder – լազերային հեռաչափ	law – 1. իրավունք, 2. օրենք
laser seeker – ինքնուղղորդման լազերային գլխիկ	law enforcement – իրավակիրարկում
laser target designating system – լազերային նշանացուցման համակարգ	law enforcement agency – 1. իրավակիրարառ մարմին, 2. իրավապահ մարմին
laser target designator – լազերային նշանացույց	lawfulness – see <i>conformity with law</i>
laser weapon control system – զենքի կառավարման լազերային համակարգ	lawful use of force – ուժի օրինական կիրառում
laser weapons – լազերային զենք	lawlessness – անօրինություն, ապօրինություն
lashing point – see <i>tie down point</i>	law of armed conflict – զինված հակամարտությունների միջազգային իրավունք, միջազգային մարդասիրական իրավունք
lasting peace – հաստատուն խաղաղություն	law of the sea – ծովային իրավունք
latent conflict – ծածուկ հակամարտություն	law of war – պատերազմի իրավունք
lateral communications – ռոկադային կապ	Law on Defense – պաշտպանության մասին օրենք
lateral route – ռոկադ	Law on Military Obligations and Service – օրենք «Զինապարտության և զինվորական ծառայության մասին»
latest arrival date – ժամանման վերջնաժամկետ	law order – իրավակարգ
latrine – արտաքնց	lawmaking – օրինաստեղծում

laws and customs of war – պատերազմի օրենքներ և սովորույթներ

laws of war – պատերազմի օրենքներ

lay – դիրք, տեղադրություն

laydown bombing – ռմբանետում սահմանային փոքր բարձրություններում հորիզոնական թռիչքի ժամանակ

layer – շերտ

layered defense – see *defense in depth*

layer tint – see *hypsometric tinting*

LBLL – see *Land-Based Lower Layer*

LBUL – see *Land-Based Upper Layer*

LD – see *line of departure*

lead – 1. see *leadership 1*, 2. առաջանցիկ նշանառում, նշանաբերում, 3. առաջավարել, առաջնորդել, 4. ղեկավարել, գլխավորել, 5. խորաչափել

lead agency – առաջատար կազմակերպություն

lead aircraft – առաջավարական ինքնաթիռ

lead collision course – հանդիպական-խաչվող ուղղությո

leader – 1. առաջավար, առաջատար, 2. հրամանատար, 3. առաջնորդ, 4. ղեկավար

Leader Education and Training Program – հրամանատարական կազմի ուսումնակրթական պատրաստման ծրագիր

leadership – 1. առաջավարություն, առաջնորդություն, 2. ղեկավարություն, 3. see *guidance 1*

leadership exercise study – ղեկավար կազմի խմբային վարժանք

leading – ղեկավար, ղեկավարող

leading out – see *taking out*

lead nation – 1. առաջատար պետություն, 2. համադասող պետություն, 3. կազմակերպիչ պետություն

lead nation concept – առաջատար պետության հայեցակարգ

lead pursuit – առաջանցիկ հետապնդում

leaflet – 1. թռուցիկ, 2. see *proclamation*

leaguer – see *laager*

leakage – 1. հոսակորուստ, 2. սորակորուստ

leakage rate – պաշտպանության հաղթահարման տոկոս

leaker – պաշտպանության բնագիծը հաղթահարած օդային նշանակետ, պաշտպանական բնագիծն անցած օդային հարձակման միջոց

LEAP – see *Logistics Evaluation and Assessment Program*

learning – 1. see *training 3*, 2. ուսում

leave – արձակուրդ

“Leclerc” – «Լեկլերկ»

lecture hall – լսարան

ledge – see *berm 2*

left-flanking – ձախաթևյան, ձախ թևի

legal – իրավական

legal act – իրավական ակտ

legal adviser – խորհդատու իրավաբան

legal and regulatory framework – see *normative legal*

legal awareness – իրավագիտակցություն

legal base – see *normative base*

legal capacity – իրավունակություն

legal conscience – see *legal awareness*

legal consciousness – see *legal awareness*

Legal, Contracts and Finance Committee – Իրավական, պայմանագրային և ֆինանսական հարցերով կոմիտե

legal doctrine – իրավական դոկտրին

legal education – իրավական դաստիարակություն

legal enactment – նորմատիվային իրավական ակտ

legal entity – անձ (*իրավ.*)

- legal field – իրավական դաշտ
- legal field of cooperation – համագործակցության իրավապայմանագրային դաշտ
- legal framework of cooperation – see *legal field of cooperation*
- legality – լեգալություն
- legalization – լեգալացում, օրինականացում
- legal order – see *law order*
- legal personality – իրավասուբյեկտություն
- legal power – լեգալ իշխանություն
- legal procedure – իրավական ռեժիմ
- legal relationship – իրավահարաբերություն
- legal succession – իրավահաջորդություն
- legal support – իրավաքաղաքական ապահովում
- legal support of military development – ռազմական շինարարության իրավական ապահովում
- legend – 1. առասպել, 2. լեգենդ
- legion – 1. լեգեոն, 2. վետերանների միություն
- legionary – լեգեոնական (*պտմ.*)
- legionnaire – Արտասահմանյան լեգեոնի լեգեոնական
- legislation – օրենսդրություն
- legislative – 1. see *legislator*, 2. օրենսդիր, օրենսդրական
- legislative body – օրենսդիր մարմին
- legislative entrenching – օրենսդրական ամրագրում
- legislative initiative – օրենսդրական նախաձեռնություն
- legislative power – օրենսդիր իշխանություն
- legislative procedure – see *legislative process*
- legislative process – օրենսդրական գործընթաց
- legislator – օրենսդիր
- legislature – see *legislation*
- legitimacy – օրինականություն
- legitimate authority – see *legitimate power*
- legitimate power – օրինական իշխանություն
- lend-lease – լենդ-լիզ
- lens – 1. ոսպնյակ, 2. օբյեկտիվ
- “Leopard” – «Լեոպարդ»
- lesson plan – պարապմունքի պլան
- let fall – see *drop 3*
- lethal – 1. մահաբեր, 2. մահացու
- lethal force – see *deadly force*
- lethal weapon – մահաբեր զենք
- letter – թուղթ
- letter-bomb – փոստային ռումբ, նամակ-ռումբ
- letter-box – գաղտնապահոց
- letter of attorney – see *letter of authorization*
- letter of authorization – լիազորագիր
- level – մակարդակ
- level of detail – մասնավորեցման աստիճան
- level of society – խավ, շերտ (հասարակության)
- level of supply – մատակարարման նորմ
- Levenstein Mustard – իպրիտ, մանանեխի գազ
- leverage – 1. լծակ, 2. ազդեցություն, 3. ազդեցության լծակ, 4. ազդեցության գործիք
- levy – զինվորագրում, զինվորների հավաքագրում, զինվորահավաք
- Lewisite – լուիզիտ
- LF – see *low frequency*

- LGM – see *laser guided missile*
- LGOP – see *little groups of paratroopers*
- L-hour – «L» ժամ
- LI – see *light infantry*
- liable – ենթակա
- liable for military service – զինապարտ
- liaison – 1. գործակցային կապ, 2. կապորդ, միջնորդ
- liaison arrangements – գործակցային կապի մեխանիզմներ
- liaison channel – կապուղի
- liaison coordination element – գործակցային կապի համադասման ստորաբաժանում
- liaison officer – 1. գործակցային կապի սպա, 2. գործակցային կապի աշխատող
- liaison officer – see *runner*
- liberalism – ազատականություն
- liberated territory – ազատագրված տարածք
- liberation – 1. ազատագրում, 2. ազատում
- liberation war – see *war of liberation*
- liberalization of the market – see *market liberalization*
- libertarianism – see *voluntarism*
- liberty – see *freedom*
- liberty of conscience – see *freedom of conscience*
- lie – սուտ
- lie up – դարանել, դարանակալել
- lieutenant – 1. լեյտենանտ, 2. see *senior lieutenant (Brit.)*
- lieutenant-colonel – փոխգնդապետ
- lieutenant-commander – կապիտան-լեյտենանտ
- lieutenant general – գեներալ-լեյտենանտ
- lieutenant junior grade – նավատորմի կրտսեր լեյտենանտ
- lifebelt – 1. փրկագոտի, 2. փրկաշրջան
- lifeboat – փրկանավակ, փրկամակույկ
- life cycle – կենսաշրջան, կյանքի փուլաշրջան
- life cycle management – կենսաշրջանի կառավարում
- Life Cycle Management Group – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի կենսաշրջանի կառավարման խումբ
- Life cycle of military products – ռազմական արտադրանքի կենսաշրջան
- life-saving vehicle – see *ambulance*
- lifestyle – see *living 1*
- life support system – կենսապահովման համակարգ
- life sustaining system – see *life support system*
- lifevest – փրկաբաձկոն
- lift – 1. բարձրացում, 2. փոխադրում, 3. see *elevator 1*
- lifting mechanism – see *hoist*
- light amplification by stimulated emission of radiation – see *laser*
- light anti-tank weapon – թեթև հակատանկային հրթիռ
- light armored vehicle – թեթև զրահապատ մեքենա
- light artillery – թեթև հրետանի
- light bombardment aviation – թեթև ռմբակոծիչ ավիացիա
- light cruiser – թեթև հածանավ
- light damage – see *nuclear damage*
- light elephant steel shelter – թեթև կամարավոր պողպատե ապաստարան
- light infantry – թեթև հետևակ
- lighting – լուսավորում
- light line – լույսերի անջատման բնագիծ
- light machine gun – թեթև գնդացի, ձեռքի գնդացի

- light protective coating – թեթև պաշտպանիչ պատվածք
- “Lights out!” – 1. «Լույսերը հանգցնել», 2. «Քո՛ւն»
- lights out – լույսերը հանգցնելու ազդանշան
- light tank – թեթև տանկ
- limber – հրանոթի առաջք
- limit – 1. սահման, 2. բնագիծ
- limitation of armament – սպառազինությունների սահմանափակում
- limited base – դաշտային զորակայան
- “Limited nuclear war” doctrine – «Սահմանափակ միջուկային պատերազմի» հայեցակարգ
- limiting factor – սահմանափակող գործոն
- limit of expenditure – ծախսի լիմիտ, ծախսի վերջնասահման
- limit of exploitation – հաջողության զարգացման եզրագիծ
- limit of fire – 1. կրակակոծման եզրագիծ, 2. օդային կրակակոծման անվտանգ անկյուն
- limpet mine – see *magnetic mine*
- limited monarchy – see *constitutional monarchy*
- line abreast formation – 1. «ձակաստ» շարվածք, 2. գծաշար
- linear scale – see *graphic scale 2*
- line astern – see *trail formation*
- line consolidation – բնագծի ամրացում
- line formation – գծային շարք
- line intercept apparatus – գաղտնալսման սարք
- line of action – 1. գործելակերպ, 2. ուժային գիծ
- line of advance – հարձակման ուղղություն
- line of aim – նշանառման գիծ
- line of arrival – see *line of impact*
- line of battalions – գումարտակային շարասյունների գիծ
- line of battle – 1. see *front line*, 2. նավահետքային շարակարգ, նավահետքային շարասյուն
- line of communications – հաղորդակցության ուղի
- line of contact – շփման գիծ
- line of defense – պաշտպանության գիծ
- line of demarcation – սահմանազատիչ գիծ
- line of departure – 1. հարձակման անցնելու բնագիծ, 2. ավիանման ելքային բնագիծ
- line of effort – ջանքերի կենտրոնացման ուղղություն
- line officer – շարային սպա
- line of fire – 1. հրաձգության ուղղություն, 2. see *line of site*
- line of future position – նշանակետի առաջանցիկ գիծ
- line of impact – հանդիպման ուղղույթ
- line of maintenance – զորային նորոգում
- line of march – 1. շարժման ուղղություն, 2. շարժման ուղի
- line of operation – 1. օպերատիվ բնագիծ, 2. օպերացիոն ուղղություն
- line of progressive fire concentration – կրակի հաջորդական կենտրոնացման բնագիծ
- line of resistance – դիմադրության բնագիծ
- line of retirement – 1. see *line of withdrawal*, 2. see *line of return*
- line of retreat – նահանջի ուղի
- line of return – վերադարձի բնագիծ, հետախուզման բնագիծ
- line of separation – տարաբաժանման գիծ
- line of sight – 1. ուղիղ տեսանելիություն, 2. տեսագիծ, 3. see *line of aim*
- line of site – նշանակետի գիծ

line of withdrawal – հետքաշման ուղի	loading point – բեռնման կետ
line search – ուղեգծային հետախուզում	loading site – բեռնման գոտի
line up – գծաշարվել, գծով շարվել	loadmaster – բեռնման-բեռնաթափման գծով ավագ
link – 1. կապ, 2. see <i>connection 2</i>	load plan – see <i>loading plan</i>
liquid explosive – հեղուկ պայթուցիկ	load signal – բեռնման ազդանշան
list – 1. see <i>roll</i> , 2. ցուցակ	load spreader – բեռնվածության բաշխիչ
listen – 1. լսել, 2. see <i>eavesdrop</i>	loan service – ժամանակավոր արտաճառայություն
listening – 1. լսում, 2. see <i>eavesdropping</i>	local – 1. տեղական, 2. տեղային
listening post – գաղտնալսման կետ	local area net – տեղային համակարգչային ցանց
listening watch – 1. եթերի վերահսկում, 2. see <i>radio watch 2</i>	local cell – տեղական բջիջ
list of casualties – կորուստների ցուցակ	local communications net – կապի տեղական ցանց
list of items – անվանացանկ	local conflict – տեղային հակամարտություն
list of targets – see <i>target list</i>	local coordination center – տեղային համադասող կենտրոն
lithospheric weapon – քարոլորտային զենք, երկրակեղևային զենք	Local Emergency Management Authority – ԱԻ-ի ժամանակ գործողությունների կառավարման տեղական մարմին
little groups of paratroopers – պարաշյուտիստների փոքր խումբ	local engagement – տեղական նշանակության մարտ
live cartridge – մարտական փամփուշտ	local flight – 1. թռիչք թռիչքադաշտի շրջանում, մոտ թռիչք, 2. թռիչք տեղական ավիաուղերթով
live exercise – զորային զորավարժություն	local informant net – տեղեկույթի տեղական աղբյուրների ցանց
live-firing exercise – զորավարժություն մարտական հրաձգությամբ	locality – տեղանք
live round – 1. see <i>live shell</i> , 2. see <i>live cartridge</i>	localized conflict – տեղափակված հակամարտություն, տեղայնացված հակամարտություն
live shell – մարտական արկ, պայթուցիչով արկ	localized war – տեղափակված պատերազմ, տեղայնացված պատերազմ
living – 1. կենսակերպ, 2. կենդանի	localizer – վայրէջքի ուղղութային ռադիոփարոս
load – 1. բեռ, 2. բեռնվածք, 3. see <i>charge 2</i> , 4. ծանրություն	local mobilization – 1. տեղական մասշտաբի զորահավաք, 2. տեղական մասշտաբի մոբիլիզացում
“Load!” – «Լիցքավորել»	local net – տեղական ցանց
load capacity – see <i>carrying capacity</i>	
load control group – բեռնումը վերահսկող խումբ	
loader – լիցքավորող	
loading – բեռնում	
loading plan – 1. բեռնման պլան, 2. բեռնային պլան	
loading platform – see <i>pallet</i>	

- local penetration – տեղային ճեղքում
- local power – տեղական իշխանություն
- local procurement – տեղի ռեսուրսների օգտագործում
- local purchase – գնում տեղական շուկայում
- local resources – տեղական ռեսուրսներ
- local station deployment – տեղորոշումային կայանի բացազատում
- local superiority – տեղային գերազանցություն
- local support – 1. see *direct support* 2, 2. տեղական ռեսուրսներով ապահովում
- local time – տեղական ժամանակ
- local war – տեղային պատերազմ
- location – 1. see *position* 1, 2, 2. տեղորոշում, տեղադրության որոշում, գտնվելու տեղի որոշում, 3. տեղադրություն
- location diagram – տեղորոշումային տրամագիր
- locator – տեղորոշիչ
- lock – 1. see *bolt* 1, 2. փակ, 3. սևեռակ
- lock-on – նշանակետի կալնում (ավտոմատ ուղեկցման)
- lock up – see *confinement cell*
- lodgement area – օպերատիվ հենադաշտ (զորէջքի կամ ափհանման ժամանակ)
- log – լագ
- logbase – see *Logistic Data Base*
- logistic – see *rear* 3
- logistic assessment – թիկունքային ապահովման գնահատում
- logistic assets – թիկունքի ուժեր և միջոցներ
- logistic assistance – թիկունքային օգնություն
- logistic base – թիկունքային բազա
- Logistic Data Base – թիկունքի վերաբերյալ տվյալների շտեմարան
- logistic exercise – թիկունքային ծառայությունների զորավարություն
- Logistic Functional Services – թիկունքային ապահովման ծառայություններ ըստ զոր-ծառայության նախանշանակման
- logistic functions – զորքի ապահովման տեսակներ
- logistic grouping of troops – զորքի թիկունքային խմբավորում
- logistician – թիկունքային ծառայության մասնագետ, թիկունքային
- logistic planning – թիկունքային ապահովման պլանավորում
- logistic point – թիկունքային ապահովման կետ
- logistic reporting – թիկունքային ապահովման մասին իրազեկույց
- logistic re-supply – մատակարարման առարկաների լրացում
- logistic role specialist nation – որոշակի տեսակի թիկունքային ապահովման գծով մասնագիտացած պետություն
- logistical reconnaissance – թիկունքային հետախուզություն
- logistics – 1. թիկունքային ապահովում, թիկունքային աջակցություն, 2. թիկունքի աշխատանք, 3. նյութատեխնիկական ապահովում, 4. թիկունք, 5. *the rear of the front*, 6. նյութական ապահովում
- Logistics and Resources Division – թիկունքային ապահովման և ռեսուրսների վարչություն
- logistics base – ապահովման բազա
- logistic services of the armed forces – զինված ուժերի թիկունք
- Logistics Evaluation and Assessment Program – Թիկունքային ապահովման վիճակի գնահատման ծրագիր
- logistics interoperability – թիկունքի միջոցների օպերատիվ համատեղելիություն (բազմազգ օպերացիաների ժամանակ)
- logistics support – 1. see *logistics*, 2. աջակցում, սատարում, 3. թիկունքի ծառայություններ, 4. ապահովման միջոցներ

- logistic sustainment – թիկունքային ապահովման կայունություն
- loitering – ազատ որսի բանելակարգ
- longitudinally sliding shutter – երկայնական սահող փակաղակ
- long-haul aircraft – see *long-range aviation*
- long-range – 1. հեռահար, 2. հեռագնաց, հեռաթռիչ, 3. հեռագործ
- long-range aviation – հեռահար գործողությամբ ավիացիա, հեռագնաց ավիացիա
- long-range fire fight – հեռահար կրակամարտ
- long-range transport aircraft – հեռաթռիչ տրանսպորտային ինքնաթիռ
- long-rod penetrator – երկարացված միջածողով ենթատրամաչափային զրահահարարկ
- Long-Term Capability Requirements – ուժերի և միջոցների երկարաժամկետ պահանջմունք
- long-term costing – ինքնարժեքի երկարաժամկետ հաշվարկում
- long-term receivables – երկարաժամկետ դեբիտորական պարտք
- look – 1. հայացք, 2. արտաքին տեսք, 3. մարտական դրությունում ոչ շփումային ականի գտնվելու ժամանակը
- look-out – 1. see *observation 4*, դիտակետ, 2. առաջադետ, դիտորդ
- loot – 1. ավար, ռազմաավար, 2. կողոպուտ, 3. կողոպտած հարստություն
- looter – 1. դիակապուտ, 2. կողոպտիչ
- looting – դիակապուտություն
- lorry – see *commercial vehicle*
- loss – կորուստ
- losses in battle – մարտում կրած կորուստներ
- “Lost !” – «Նկատված չէ՛»
- lot – խորաչափ
- loud-speaker communication – բարձրախոս կապ
- low airburst – միջուկային պայթյուն ցածր բարձրությամբ
- low-altitude missile engagement zone – ցածրաթռիչ հրթիռներով խոցման գոտի
- low-angle fire – հրաձգություն՝ բարձրացման փոքր անկյուններով
- lower layer – ստորին շարակարգ
- low-flying target – ցածրաթռիչ նշանակետ
- low frequency – ցածր հաճախականություններ
- low-intensity conflict – նվազ ինտենսիվությամբ հակամարտություն, ցածր ինտենսիվությամբ հակամարտություն
- low level flight – see *terrain flight*
- low tide – տեղատվություն
- low velocity – փոքր սկզբնական արագություն
- low velocity drop – վարնետում փոքր արագությամբ
- low visibility operations – 1. թռիչք բարդ օդերևութաբանական պայմաններում, 2. վատ տեսանելիության պայմաններում իրագործվող օպերացիաներ
- loxodrome – 1. լոքսոդրոմ, 2. ուղղույթի գիծ
- lubricant – քսանյութ, քսուք
- lull – 1. ժամանակավոր անդորր, 2. see *break 2*
- lurk – պահ մտնել
- lurking place – see *hiding place*

M

Mach – see *Mach number*

machine gun – գնդացի

machine gun carrier – գնդացրի հաստոց

- machine gun crew – գնդացրային մարտահաշվարկ
- machine gun emplacement – գնդացրի կրակային դիրք, գնդացրի կրակաբուն
- machine gun fire – գնդացրային կրակ
- machine gun nest – գնդացրային կրակակետ
- machine gun pit – գնդացրային խրամաբջիջ
- machine gun squad – գնդացրային ջոկ
- machine gunner – գնդացրորդ
- Mach number – Մախի թիվ
- made ready – 1. պատրաստի վիճակում, 2. հրահանը քաշած
- made safe – 1. լիցքաթափված, 2. պարպված
- magazine – 1. պահունակ, 2. *see ammunition*, 3. հանդես, 4. գնդակների պահունակ, 5. *see ammunition compound*
- magazine area – 1. պահեստի հարթակ, 2. զինամթերքի պահեստի շրջան
- magazine capacity – պահունակի տարողություն
- magazine rifle – պահունակավոր ակոսավոր հրացան
- magnetic azimuth – *see magnetic bearing 1*
- magnetic bearing – 1. մագնիսական ազիմուտ, 2. մագնիսական առանցքակալ
- magnetic circuit – *see magnetic mine*
- magnetic compass – մագնիսական կողմնացույց
- magnetic declination – *see declination 2*
- magnetic equator – մագնիսական հասարակած
- magnetic mine – մագնիսական ական
- magnetic minehunting – էլեկտրամագնիսական ականորսում
- magnetic north – մագնիսական հյուսիս
- magnetic variation – 1. *see declination 2*, 2. մագնիսական հակման փոփոխություն, 3. մագնիսական զրգռում
- mail call – փոստի հանձնում, փոստի բաժանում
- mail drop – *see dead letter-box 1, 2*
- mail embargo – փոստային արգելանք
- main – 1. գլխավոր, 2. հիմնական, 3. գլխավոր խողովակաշար
- main aerodrome – գլխավոր թռիչքադաշտ
- main attack – 1. գլխավոր հարձակում, 2. գլխավոր հարված
- main base – հիմնական զորակայան
- main battle area – մարտական գործողությունների հիմնական շրջան
- main battle tank – հիմնական մարտական տանկ
- main civilian occupation – հիմնական քաղաքացիական մասնագիտություն
- main command post – հիմնական հրամանատարական կետ
- main defense forces – գլխավոր պաշտպանական ուժեր
- main detonating line – գլխավոր ճայթեցնող քող
- main direction – 1. *see principal direction*, 2. հիմնական ուղղություն
- main effort – գլխավոր ջանք
- main event list – գլխավոր իրադարձությունների ցուցակ
- main force – գլխավոր ուժեր
- mainguard – առաջապահ զորքի հիմնական մաս
- main headquarters – *see main staff*
- mainland – *see continent*
- main line of advance – հարձակման գլխավոր ուղղություն
- main line of defense – *see home defense line*

main line of resistance – 1. see *forward edge of the battle area*, 2. գլխավոր պաշտպանական բնագիծ

main military force – ուժերի գլխավոր խմբավորում

Main Missile and Artillery Directorate – Գլխավոր հրթիռահրետանային վարչություն

main operating base – գլխավոր օպերատիվ գորակայան

main operations base – see *forward operations base*

Main Personnel Directorate – Կադրերի գլխավոր վարչություն

main planning conference – 1. պլանավորողների գլխավոր խորհրդակցություն, 2. պլանավորման հարցերով հիմնական խորհրդաժողով

main road – 1. մեծ ճանապարհ, 2. գլխավոր ճանապարհ

main staff – գլխավոր շտաբ

mainstream – 1. հիմնական հոսք, 2. տիրապետող միտում, հիմնական ուղղություն, 3. գլխավոր քաղաքական ուղեգիծ

main supply route – առբերման հիմնական ուղի

maintainability – 1. վերականգնելիություն, 2. see *repairability*

main tank – հիմնական տանկ

maintenance – 1. տեխնիկական սպասարկում, 2. տեխնիկական ապահովում, 3. ընթացիկ սպասարկում և նորոգում, 4. պահպանում, 5. սպասարկում

maintenance area – 1. տեխնիկական սպասարկման գոտի, 2. տեխնիկական սպասարկման հրապարակ, 3. նյութատեխնիկական ապահովման շրջան

maintenance category – 1. տեխնիկական սպասարկման տեսակ, 2. նորոգման կարգախումբ

maintenance check – 1. տեխնիկական վիճակի ստուգում, 2. տեխնիկական զննում

maintenance company – 1. նորոգումային վաշտ, 2. տեխնիկական վաշտ

maintenance costs – պահպանման ծախսեր

maintenance crew – տեխնիկական սպասարկման խումբ

maintenance depot – 1. նորոգումային արհեստանոց, 2. տեխնիկական սպասարկման կետ, 3. տեխնիկական պահեստ

maintenance kit – պահեստային մասերի, գործիքների ու պիտույքների լրակազմ

maintenance officer – 1. տեխնիկական ծառայության պետ, 2. տեխնիկական սպասարկման ու նորոգման սպա

maintenance of forces – զորքերի պահում

maintenance of public order – հասարակական կարգուկանոնի պահպանում

maintenance, repair and operation – տեխնիկական սպասարկում, նորոգում և շահագործում

maintenance, repair and overhaul – տեխնիկական սպասարկում, ընթացիկ և հիմնական նորոգում

maintenance service – նորոգումատեխնիկական սպասարկում

maintenance status – նորոգումային վիճակ

major – 1. մայոր, 2. առավել կարևոր, նշանակալի

major disaster – see *domestic emergency*

major force – գլխավոր ուժ

major formation – միավորում

major general – գեներալ-մայոր

major joint operation – մեծամասշտաբ միացյալ օպերացիա

major military operations – see *military operations*

Major NATO Command – ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատարություն

Major NATO Commander – ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատար

- major nuclear power – հիմնական միջուկային տերություն
- major war – մեծամասշտաբ պատերազմ
- makeshift means – առձեռն միջոցներ, ձեռքի տակ եղած միջոցներ
- malposition – ուժերի (միջոցների) թերդիրքավորում
- management – կառավարում
- management crisis – կառավարման ճգնաժամ
- mandated nongovernmental organization – պաշտոնապես ճանաչված հասարակական կազմակերպություն
- maneuver – 1. տարաշարժ, զորաշարժ, 2. *see maneuvering*
- maneuverability – տարաշարժունություն
- maneuverable – 1. տարաշարժային, 2. տարաշարժուն
- maneuverable forces – տարաշարժուն զորք
- maneuverable reentry vehicle – տարաշարժուն մարտազլխիկ
- maneuverable troops – *see maneuverable forces*
- maneuver by fire – *see maneuver by fire power*
- maneuver by fire power – կրակի տարաշարժում, կրակով տարաշարժ
- maneuver by forces – զորքի տարաշարժում, զորաշարժում
- maneuver by troops – *see maneuver by forces*
- maneuver element – տարաշարժուն խումբ
- maneuvering – տարաշարժում
- maneuvering area – 1. թռիչքագոտի, տարաշարժման հրապարակ, 2. տարաշարժման շրջան
- maneuvering by air defense assets – տարաշարժում ՀՕՊ-ի միջոցներով
- maneuvering by missile defense assets – տարաշարժում հակահրթիռային պաշտպանության միջոցներով
- maneuvering forces – 1. տարաշարժվող ուժեր, տարաշարժ կատարող ուժեր, 2. տարաշարժուն զորք
- maneuvering in the front line – տարաշարժում ճակատամերձ գոտում
- maneuvering target – 1. շարժունակ թիրախ, 2. շարժվող նշանակետ
- maneuvering troops – *see maneuvering forces 2*
- maneuver march – երթ-զորաշարժ
- maneuver of forces – զորքի տարաշարժ, զորաշարժ
- maneuver of military unit – զորամասի տարաշարժ
- maneuver of troops – *see maneuver of forces*
- maneuvers – զորախաղ
- maneuver warfare – տարաշարժային պատերազմ
- maneuver with forces – *see maneuver by forces* զորքի տարաշարժում
- manhole – 1. *see hatch*, 2. տղանցք
- manifest – 1. հայտարարություն, 2. հայտարարագիր
- manipulation – ձեռնածություն, մանիպուլացիա
- manmade blockage – *see manmade obstacle*
- man-made features – ձեռակերտ շինություններ (կառույցներ, կամուրջներ ևն)
- manmade obstacle – ինժեներական արգելափակոց
- man-management – անձնակազմի գործերի կառավարում
- manned aircraft – օդաչուավոր թռչող ապարատ, մարդավարական թռչող ապարատ
- manning – համալրում
- manning and equipping – զինված ուժերի համալրում

manning level – 1. անձնակազմով համալրվածության աստիճան, 2. հաստիքային թվաքանակ

manning levels – անձնակազմով համալրվածություն

manning of the armed forces on a contract basis – զինված ուժերի համալրում պայմանագրային հիմունքով

manning of the armed forces on a mixed principle – զինված ուժերի համալրում խառն սկզբունքով

manning of the armed forces on a voluntary basis – զինված ուժերի համալրում կամավորության հիմունքով

manning of the armed forces on conscription – զինված ուժերի համալրում զորակոչով

manning on a territorial principle – համալրում տարածքային սկզբունքով

manoeuvre – see *maneuver*

man on duty – հերթապահ

MANPADS – see *man-portable air defense system*

man portable – կրովի

man-portable air defense system – կրովի զենիթահրթիռային համալիր, ԿԶՀՀ

manpower – 1. կենդանի ուժ, 2. աշխատուժ, 3. see *military personnel*

manpower management – անձնակազմի կառավարում

manpower requirements – աշխատուժի պահանջմունք

manual – 1. կանոնադրություն, 2. see *instruction* 2, 3. ձեռքի, ձեռովի

manual disassembly – զինամթերքի ձեռովի կազմատում (ոչնչացման ժամանակ)

manufacturing resources planning – արտադրական ռեսուրսների պլանավորում

MAP – see *Membership Action Plan*

map – քարտեզ

map carrier – դաշտային պայուսակ

map convergence – միջօրեականների զուգամիտման անկյուն

map division – քարտեզների կտրատում

map exercise – քարտեզով զորավարժություն

map grid – քարտեզագրական ցանց

mapmaking – քարտեզագրություն

mapping camera – see *air cartographic camera*

mapping of seismically dangerous lot – սեյսմիկորեն վտանգավոր տեղամասի քարտեզավորում

map reference – 1. քարտեզի կոորդինատներ, 2. հղում քարտեզին

map series – 1. քարտեզախումբ, 2. քարտեզի հրատարակություն, 3. քարտեզի տիպ

map square – քարտեզի կոորդինատային ցանցի քառակուսի

march – 1. երթ, ռազմերթ, 2. քայլերգ, 3. շարային քայլ, 4. see *demonstration* 4

march formation – երթաշարք

marching – երթային

marching completion – երթային համալրում

marching order – երթային կարգ, երթակարգ

march in review – հանդիսավոր երթ

march protection – see *march security*

marching replenishment – see *marching completion*

march security – 1. երթային պահպանություն, 2. երթային պահպանաջոկատ

march security patrol – դետրային ջոկ

marginal data – լուսանցքային տեղեկություններ

marginal information – see *marginal data*

marine – 1. ծովային հետևակի զինվոր, 2. see *sailor* 2

Marine Corps – ծովային հետևակ

marine expeditionary brigade – ծովային հետևակի ռազմարշավային բրիգադ

marine expeditionary unit – ծովային հետևակի արշավազորային գումարտակ

marines – see *Marine Corps*

maritime – see *naval 2*

maritime forces – ծովային ուժեր

maritime operation – ծովային օպերացիա

maritime piracy – see *sea piracy*

maritime power projection – ծովային հզորության ցուցադրում

maritime superiority – գերազանցություն ծովում

marker – 1. see *radio beacon*, 2. ազդանշանային լույս, 3. անցուղու ցուցանշան, 4. see *gap marker*, 5. նշանադրիչ նավ

market liberalization – շուկայի ազատականացում

marking – 1. գծանշում, 2. պիտակավորում

marking panel – ազդանշանային պաստառ

marking team – ուղեվարական միջոցների տեղակայման խումբ

marksman – դիպուկ հրաձիգ

marshal – մարշալ

marshalling – 1. կենտրոնացում ելքային շրջանում, 2. տեխնիկայի ու պաշարների կուտակում

marshalling yard – վագոնների տեսակավորման կայան

marshal of armored troops – զրահատանկային զորքերի մարշալ

marshal of engineer troops – ինժեներական զորքերի մարշալ

marshal of signal troops – կապի զորքերի մարշալ

Marshal of the Air Force – ավիացիայի մարշալ

Marshal of the Soviet Union – Խորհրդային Միության մարշալ

martial – ռազմական

martial fame (*AmE*) – see *military glory*

martial law – 1. see *military law*, 2. ռազմական դրություն, 3. ռազմական դրության ռեժիմ

maser – մազեր

mash – see *mobile army surgical hospital*

mask – 1. դիմակ, 2. քողարկել

masking – see *camouflage 1*

mass – 1. զանգված, 2. զանգվածայնություն, 3. (the masses) զանգվածներ, 4. մեծ քանակություն, 5. կուտակում, 6. պատարագ, 7. զանգվածային, 8 զանգվածեղ

massacre – կոտորած, սպանդ, ջարդ

mass and size characteristics – չափազանգվածային բնութագիր

mass army – զանգվածային բանակ

mass atrocity response operations – բըռնության զանգվածային գործողությունների ճնշման օպերացիա

mass casualty – զանգվածային կորուստներ

mass defect – զանգվածի պակասուրդ

mass disorders – see *disorder 3*

massed fire – հոծ կրակ

mass evacuation – զանգվածային տարահանում

massive – see *heavy 2*

massive fire – 1. մեծ հրդեհ, զանգվածեղ հրդեհ, 2. see *massed fire*

massive (nuclear) reprisal strategy – see *strategy of massive retaliation*

mass media – զանգվածային լրատվության միջոց, ՋԼՄ

mass of maneuver – հարվածային խումբ, տարաշարժուն բռունցք

master air attack plan – օդային հարձակման գլխավոր պլան

mastering – տիրապետում

mastery of the air – see *air supremacy*

match – 1. լուցիկ, 2. see *fuze 3*

material – 1. նյութ, 2. գործվածք, 3. տվյալների համախումբ, նյութ, 4. նյութական մաս

material assets – նյութական միջոցներ

material control officer – նյութական մասի վերահսկման սպա

material costs of war – պատերազմի նյութական ծախսեր

material incentives – նյութական խթանում

material management – նյութական միջոցների կառավարում

material provision for servicemen – զինծառայողների նյութական բավարարում

material release order – 1. նյութական միջոցների բացթողման ապրանքագիր, 2. գույքի փոխանցման պատվեր-կարգագիր

material requirement list – անհրաժեշտ միջոցների ցանկ

material resource – նյութական ռեսուրս

materials handling – բեռնման-բեռնաթափման աշխատանքներ

materiel – 1. սպառազինություն և ռազմական տեխնիկա (թիկունքային ապահովմամբ), 2. see *military property*, 3. see *material assets*, 4. նյութական մաս

materiel inventory objective – նյութական միջոցների պաշարների նորմ

materiel planning – նյութատեխնիկական ապահովման պլանավորում

materiel procurement – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի զնումներ

materiel readiness – նյութական միջոցների պատրաստություն կիրառմանը

mathematical modeling of management – կառավարման մաթեմատիկական մոդելավորում

matter – 1. see *substance 1, 2, 3*, 2. գործ

“Maverick” – «Մևերիկ»

maximum – առավելագույն

maximum effective range – առավելագույն արդյունավետ հեռահարություն

maximum elevation – 1. բարձրացման առավելագույն անկյուն, 2. նշված առավելագույն բարձրություն

maximum landing weight – առավելագույն վայրէջքային կշիռ

maximum operating depth – սուզման առավելագույն խորություն

maximum ordinate – հետագծի բարձրություն

maximum permissible concentration – see *radioactivity concentration guide*

maximum permissible dose – առավելագույն թույլատրելի բաժնաչափ

maximum range – առավելագույն հեռահարություն

maximum sustained speed – առավելագույն հաստատուն արագություն

maximum take-off weight – առավելագույն վերթիռային կշիռ

mayday call – աղետի ձայնային ազդանշան

MCC – see *mission control center*

M-day – «Մ» օր

meaconing – ռադիոուղեվարական կայանների խանգարումներ

mean point of impact – նշանախոցման միջին կետ

means – միջոց

means at hand – see *makeshift means*

means of delivery – առբերման միջոց

means of destruction – խոցման միջոց

means of transport – see *mode of transport*

means of warfare – մարտական միջոցներ

mean time between failures – մինչև խափանում միջին աշխատատևություն

means to disadvantage interests – շահերի սահմանափակման միջոցներ

measure – 1. չափ, 2. see *unit 4*, 3. see *criterion*, 4. միջոց

measured mile – սահմանված չափամոդուլ

measurement – 1. չափում, 2. չափս

measure of effectiveness – արդյունավետության չափանիշ

measure of performance – աշխատանքի գնահատման չափանիշ

measures – միջոցներ

mechanic – մեխանիկ

mechanical engineering – see *engineering 1*

mechanism – մեխանիզմ

mechanized – մեքենայացված

mechanized battalion – մոտոհետևակային գումարտակ

mechanized infantry – մեքենայացված հետևակ

medal – 1. մեդալ, 2. see *order 5*

Médecins Sans Frontières – «Բժիշկներ առանց սահմանների»

media – see *mass media*

media awareness training – զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցչների հետ աշխատանքի գծով ուսումնական պատրաստում

medicine – 1. բժշկություն, 2. դեղամիջոց

media coverage – լուսաբանում զանգվածային լրատվության միջոցներում

media operations center – ՋԼՄ-ների հետ աշխատանքի կենտրոն

mediation – միջնորդություն

medical – 1. բուժական, 2. բժշկական

medical aid – բուժօգնություն

medical and casualty facility – 1. բուժմաս, 2. see *military hospital*, 3. see *medical post*

medical and health service support – սանիտարաբուժական ապահովում

medical and sanitary consequences of an earthquake – երկրաշարժի բուժանիտարական հետևանք

medical care – բուժխնամք, see *medical aid*

medical consequences of a catastrophe – աղետի առողջական հետևանք

medical evacuation – բուժտարահանում

medical evacuation stage – 1. բուժտարահանման հանգրվան, 2. բուժտարահանման փուլ

medical evacuees – բուժտարահանվող հիվանդներ և վիրավորներ

medical examination – 1. բուժհետազոտում, 2. բժշկական քննություն, բուժքննություն

medical facility – բուժական հիմնարկ, բուժհիմնարկ

medical intelligence – բուժհետախուզություն, բժշկական հետախուզություն

medical logistics support – թիկունքային բուժապահովում

medically unfit – հիվանդության պատճառով զինծառայությանը ոչ պիտանի

medical officer – զինվորական բժիշկ

medical planning – ռազմաբժշկական պլանավորում

medical post – բուժկետ

medical preparedness – բուժծառայությունների պատրաստություն

medical prophylaxis – բուժկանխարգելում

medical security – առողջապահական անվտանգություն

medical service – 1. բուժապասարկում, 2. բուժծառայություն

medical services – 1. see *medical support*, 2. բուժծառայություններ, բուժապասարկում, see *medical service 1*

medical subdivision – see *medical unit*

medical support – 1. բուժապահովում, 2. ռազմաբժշկական ապահովում

medical surveillance – բուժսկողողություն

- medical triage – բուժտեսակավորում
- medical unit – բուժատորաբաժանում, բժշկական ստորաբաժանում
- medium anti-tank weapon – հակատանկային հրթիռների արձակման ձեռքի կայանք
- medium-range ballistic missile – միջին հեռահարությամբ բալիստիկական հրթիռ
- meeting – հանդիպում
- meeting engagement – հանդիպական մարտ
- member – անդամ
- member nation – անդամ պետություն
- member of armed forces – see *service-man 1*
- member of parliament – խորհրդարանի անդամ
- Membership Action Plan – ՆԱՏՕ-ին անդամակցությանը պատրաստման գործողությունների պլան, ՆԱՏՕ ԱՊԳՊ
- memorandum – հուշագիր
- memorandum of agreement – պայմանավորվածության հուշագիր, համաձայնության հուշագիր
- memorandum of understanding – փոխըմբռնման հուշագիր
- men liable to conscription – see *conscript forces*
- mensuration – չափում
- mental – 1. մտավոր, 2. հոգեկան, 3. մտավոր կարողություններ
- mental balance – նյարդահոգեկան կայունություն
- mental fitness – հոգեբանական պիտանիություն
- mental health – հոգեկան առողջություն
- mental imbalance – հոգեկան հավասարակշռության խախտում
- mental impairment – հոգեկան խանգարում
- mental trauma in combat – see *battle exhaustion*
- mercenary – վարձկան
- mercenary army – վարձու բանակ
- merchant navy – առևտրական նավատորմ
- merging – խոշորացում
- “Merkava” – «Մերկավա»
- mess – 1. see *disorder 2, 3*, 2. ճաշարան, 3. սննդի ընդունում
- message – 1. հաղորդում, 2. հաղորդակցություն, հաղորդակցում, 3. հաղորդագրություն, 4. see *communication*
- messenger – 1. սուրհանդակ, 2. լրաբեր, 3. թղթատար
- mess hall – ալումբ-ճաշարան
- mess-kit – see *ceremonial uniform*
- mess night – պաշտոնական ճաշկերույթ
- mess tin – կերակրաման
- metal detector – մետաղափնտրիչ
- meteorological – օդերևութաբանական
- meteorological watch – օդերևութաբանական դիտում
- meteorological weapon – see *climate weapon*
- meteorology – օդերևութաբանություն
- method – մեթոդ
- method of combat and operational training – մարտական և օպերատիվ պատրաստման մեթոդիկա
- methodology – մեթոդաբանություն
- metrological support – չափաբանական ապահովում
- microwave amplification by stimulated emission of radiation – see *maser*
- microwave weapon – միկրոալիքային զենք
- midcourse guidance – ուղղորդում հետագծի միջին հատվածում
- midcourse phase – հետագծի միջին հատվածը
- MiG – «ՄիԳ»

MiG-21 “Fishbed” – «ՄիԳ-21»	military administrative division – ռազմավարչական բաժանում
MiG-23 “Flogger” – «ՄիԳ-23»	military advances – զորքի առաջընթացում
MiG-25 “Foxbart” – «ՄիԳ-25»	military adviser – 1. ռազմական խորհրդական, 2. զինվորական խորհրդական
MiG-27 “Flogger” – «ՄիԳ-27»	military affairs – ռազմական գործ
MiG-29 “Fulcrum” – «ՄիԳ-29»	military age – զորակոչային տարիք
Mig-31 “Foxhound” – «ՄիԳ-31»	military aid to the civil authorities – see <i>military support to civil authorities</i>
might – see <i>power 1, 2</i>	military alliance – ռազմական դաշինք
migrant – միգրանտ, գաղթական	military and political crisis – ռազմաքաղաքական ճգնաժամ
migration – բնակչության շարժ, գաղթ	military art – ռազմական արվեստ, ռազմարվեստ
MILES – see <i>multiple integrated laser engagement system</i>	military assistance – ռազմական օգնություն
miles per hour – մղոն՝ ժամում	military assistance advisory group – ռազմական օգնության ցուցաբերման հարցերով խորհրդարկիչ խումբ
militarism – ռազմամոլություն	Military Assistance Program – Ռազմական օգնության ծրագիր
militarist – 1. ռազմամոլ, 2. ռազմամուլ, ռազմամուլական	military assistance to civil authorities – see <i>military support to civil authorities</i>
militaristic – see <i>militarist</i>	military attaché – ռազմական կցորդ
militarization – 1. ռազմականացում, 2. ռազմականացվածություն	military attorney – see <i>military prosecutor</i>
militarization of economy – տնտեսության փոխադրում ռազմական ռեզիսի	military authorities – 1. զինվորական իշխանություններ, 2. զինվորական ղեկավարություն, 3. ռազմական կառավարման մարմին
militarized formation – ռազմականացված կազմավորում	military balance – ռազմական հաշվեկշիռ, ռազմական հավասարակշռություն
military – 1. ռազմական, պատերազմական, 2. զինվորական, 3. զորական, 4. see <i>military scientific</i>	military band – զինվորական նվագախումբ
military academic conference – see <i>military scientific conference</i>	military base – see <i>base 2</i>
military academic periodical – ռազմագիտական հանդես	military bearing – զինվորական կեցվածք
military academy – 1. զինվորական ակադեմիա, 2. ռազմագիտական ակադեմիա	military branches marshal – զորատեսակի մարշալ
military action – 1. ռազմական ձեռնարկում, 2. see <i>military operations</i>	military budget – ռազմական բյուջե
military action support – ռազմական գործողությունների ապահովում	military call – ռազմակոչ
military activities – ռազմական գործունեություն	
military administration – ռազմական վարչություն	

- military camp – 1. see *camp 1*, 2. see military compound
- military campaign – see *campaign 2*
- military capabilities – ռազմական հնարավորություններ
- military cargo – զինվորական բեռ
- military censorship – ռազմական գրաքննություն
- military certificate – 1. աստեստատ, 2. վկայական
- military characteristic – մարտական բնութագիր
- military civic action – ռազմա-քաղաքացիական փոխգործություն, զինվորա-քաղաքացիական փոխգործություն
- military-civil co-ordination committee – զինվորական-քաղաքացիական համադասման խորհուրդ
- military coalition – ռազմական դաշնադրություն
- military college – զինվորական ուսումնարան
- military column – զորասյուն
- military commissar – զինվորական կոմիսար, զինկոմ
- military commissariat – զինվորական կոմիսարիատ, զինկոմիսարիատ, զինկոմատ
- Military Committee – Ռազմական կոմիտե (ՆԱՍՕ)
- military communication – ռազմական հաղորդակցություն
- military component – ռազմական բաղադրիչ
- military compound – զինվորական ավան
- military concept – ռազմական հայեցակարգ
- military conflict – ռազմական հակամարտություն
- military confrontation – 1. ռազմական առճակատում, 2. ռազմական դիմակայություն
- military construction – 1. զինվորական շինարարություն, 2. ռազմական շինարարություն
- military consultant – ռազմական խորհրդատու, ռազմական խորհրդարկու
- military contract service – պայմանագրային զինվորական ծառայություն, զինվորական ծառայություն կամավորության սկզբունքով
- military control – ռազմական կառավարում
- military convention – ռազմական կոնվենցիա
- military convoy – 1. զինվորական պահպանախումբ, 2. ռազմական պահականավախումբ
- military cooperation – ռազմական համագործակցություն
- Military Cooperation Headquarters of the Commonwealth of Independent States – ԱՊՀ երկրների ռազմական համագործակցության համադասման շտաբ
- military correspondent – զինվորական թղթակից
- military council – ռազմական խորհուրդ
- military counterattack – հակահարձակողական բանակային օպերացիա
- military counterintelligence – զինվորական հակահետախուզություն
- military coup – զինվորական հեղաշրջում
- military courtesy – 1. զինվորական քաղաքավարություն, 2. see *salute 2*
- military crime – զինվորական հանցագործություն
- military crisis – ռազմական ճգնաժամ
- military cybernetics – ռազմագիտական կիբեռնետիկա
- military danger – ռազմական վտանգ
- military deception – ռազմական խորամանկություն, ռազմական հնարամտություն
- military democracy – ռազմական ժողովրդավարություն

military demographics – ռազմական ժողովրդագրություն

Military Department – 1. ռազմական գերատեսչություն, 2. ռազմական վարչություն, 3. ռազմագիտական ֆակուլտետ, 4. ռազմագիտական ամբիոն

military development – see *military construction 2*

military development concept – ռազմական շինարարության հայեցակարգ

military dictatorship – ռազմական դիկտատուրա

military dictionary – ռազմագիտական բառարան

military diplomacy – ռազմական դիվանագիտություն

military-diplomatic mission – ռազմադիվանագիտական ներկայացուցչություն

military discipline – 1. զինվորական կարգապահություն, 2. ռազմագիտական առարկա, 3. ռազմական գիտաճյուղ

military district – զինվորական օկրուգ

military district logistics – օկրուգային թիկունք

Military doctrine – ռազմական դոկտրին

military duty – զինվորական պարտք

military ecology – ռազմական բնապահպանություն

military education – 1. ռազմական կրթություն, 2. ռազմակրթական, 3. զինվորական դաստիարակություն

military education by correspondence – զինծառայողների հեռակա ուսուցում

military education department – see *military department 3, 4*

military education establishment – ռազմակրթական հաստատություն

military education system reform – ռազմակրթական համակարգի վերափոխում, ռազմակրթական համակարգի բարեփոխում

military effectiveness – մարտական հնարավորություններ

military engagement – 1. see *battle 1*, 2. ռազմական շփումներ

military engineering – 1. ռազմական ճարտարագիտություն, 2. ռազմական տեխնիկայի մշակում

military-engineering discipline – ռազմատեխնիկական առարկա

military engineers – see *engineer troops*

military equilibrium – see *military balance*

military equipment – 1. զինվորական տեխնիկա, 2. ռազմական տեխնիկա

military equipment standardization – 1. ռազմական տեխնիկայի ստանդարտավորում, 2. ռազմական տեխնիկայի ստանդարտացում

military ethics – զինվորական բարոյականություն, զինվորական վարվեցողություն

military exercise – see *exercise 1*

military expansion – ռազմական զավթողագործություն

military expenditure – see *military spending*

military expertise – զինվորական վարպետություն

military faculties – ռազմագիտական ֆակուլտետներ

military field therapy – ռազմադաշտային թերապիա

military foresight – կանխատեսում ռազմական գործում

military formation – 1. զինվորական կազմավորում, 2. մարտակարգ

military geographic information – ռազմաաշխարհագրական տեղեկույթ

military geography – ռազմական աշխարհագրություն

military glory – 1. զինվորական փառք, 2. ռազմական փառք

military government – 1. զինվորական կառավարություն, 2. see *military administration*

military governor – ռազմական վարչության պետ

- military graduate student – աղյունկտ
- military grid reference system – ուղղանկյուն կոորդինատների ռազմագիտական համակարգ
- military hardware – see *military equipment*
- military health system – զինվորական առողջապահության համակարգ
- military hierarchy – զինվորական աստիճանակարգություն, զինվորական ենթակայություն
- military history – ռազմական պատմություն
- military holiday – զինվորական տոն
- military honor – զինվորական պատիվ, զինվորի պատիվ
- military honors – զինվորական պատիվներ
- military hospital – զինվորական հոսպիտալ
- military hydroacoustics – ռազմական հիդրոձայնագիտություն
- military ID (card) – զինվորական գրքույկ, զինգրքույկ
- military ideology – ռազմական գաղափարախոսություն
- military-industrial – ռազմաարդյունաբերական
- military-industrial complex – see 1. *defense-industrial complex*, 2. ռազմական արդյունաբերության համալիր, ռազմաարդյունաբերական համալիր
- military informatics – ռազմական տեղեկութաբանություն
- military infrastructure – ռազմական ենթակառուցվածք
- military initiative – ռազմական նախաձեռնություն
- military inspection – ռազմական տեսչություն
- military inspector – զինվորական տեսուչ
- military institute – զինվորական ինստիտուտ, ռազմական ինստիտուտ
- military institution – 1. see *armed forces*, 2. զինվորական բանտ
- military instructor – զինվորական դեկավար, զինդեկ
- military intelligence – 1. ռազմական հետախուզություն, 2. ռազմական հետախուզական տվյալներ, 3. բանակային հետախուզություն
- Military Intelligence Board – Ռազմական հետախուզության խորհուրդ
- military interests – ռազմական շահ
- military interoperability – մարտական լիաներդաշնակություն
- military intervention – ռազմական ինտերվենցիա
- military journalist – զինվորական ժուռնալիստ
- military justice – զինվորական արդարադատություն
- military law – զինվորական իրավունք
- military law and order – զինվորական իրավակարգ
- military learning – 1. ռազմական ուսուցում, 2. զինվորական ուսուցում
- military legislation – զինվորական օրենսդրություն
- military logistics – see *troop supply*
- military loss – see *war losses*
- military manual – զինվորական կանոնադրություն
- military medical – ռազմաբժշկական
- military medical concept – ռազմաբժշկական հայեցակարգ
- military medical panel (to establish medical suitability for service) – ռազմաբժշկական հանձնաժողով, ՌԲՀ
- military medical service – ռազմաբժշկական ծառայություն
- military medical training – ռազմաբժշկական պատրաստում
- military medicine – ռազմական բժշկություն

- military might – ռազմական հզորություն
- military mobilization – see *mobilization 2*
- military movements – 1. see *troop movement*, 2. զորքի տեղաշարժ
- military necessity – 1. ռազմական կարիքներ, 2. ռազմական անհրաժեշտություն
- military nuclear power – միջուկային տերություն
- military oath – see *oath of service*
- military obligations – զինապարտություն
- military observer – ռազմական դիտորդ
- military occupation – ռազմական բռնագավթում
- military occupational specialty – զինհաշվառումային մասնագիտություն
- (The) Military Ombudsman Institution – զինծառայողների մարդու իրավունքների պաշտպանի հաստատություն
- military operations – ռազմական գործողություններ
- military operations in urban terrain – քաղաքային մարտ
- Military Operations Other than War – ոչ պատերազմական պայմաններում իրագործվող ռազմական օպերացիաներ
- military opposition – see *military confrontation 2*
- military organization of the state – պետության ռազմական կազմակերպվածք
- military parade – զորահանդես, զինվորական շքերթ
- military parity – ռազմական համամասնություն
- military patriotic education – ռազմահայրենասիրական դաստիարակություն
- military pay – զինծառայողների դրամական բավարարում
- military pedagogy – ռազմական մանկավարժություն
- military pension – զինվորական թոշակ
- military personnel – զինծառայողների անձնակազմ, զինվորական անձնակազմ
- military police – զինվորական ոստիկանություն
- military policeman – զինվորական ոստիկան
- military policy – ռազմական քաղաքականություն
- military-political alliance – ռազմաքաղաքական միություն
- military-political analysis – ռազմաքաղաքական վերլուծություն
- military-political cooperation – ռազմաքաղաքական համագործակցություն
- military-political leadership – ռազմաքաղաքական ղեկավարություն
- military politology – ռազմական քաղաքագիտություն
- military post – 1. զինվորական պաշտոն, 2. դաշտային փոստ, 3. ռազմական պահակակետ
- military post office – դաշտային փոստի բաժանմունք
- military post to be filled – փոխակալման ենթակա զինվորական պաշտոն
- military power – ռազմական հզորություն
- military preparedness – see *defense preparedness*
- military presence – ռազմական ներկայություն
- military prevision – կանխագուշակում ռազմական գործում
- military procuracy – զինվորական դատախազություն, զինդատախազություն
- military procurement order – ռազմական պատվեր
- military procurements – ռազմական գնումներ
- military production – ռազմական արտադրություն
- military production profitability – ռազմարդյունաբերության շահութաբերություն

- military profession – զինվորական մասնագիտաբանություն
- military proficiency – see *warfare skills*
- military promotion – զինվորական կոչման շնորհում
- military property – 1. զինվորական գույք, 2. ռազմական գույք
- military prosecutor – զինվորական դատախազ, զինդատախազ
- military prowess – see *military valor*
- military psychology – ռազմական հոգեբանություն
- military rank – զինվորական կոչում
- military rank award – see *military promotion*
- military register – զինհաշվառում
- military regulations – see *military manual*
- military reliability – ռազմական տեխնիկայի հուսալիություն
- military representation – զինվորական ներկայացուցչություն
- military requirement – ռազմական պահանջմունք
- military reserve – 1. ռազմական պահուստ, 2. ռազմական պահուց
- military resources – ռազմական ռեսուրսներ
- military response – 1. ռազմական արձագանք, 2. ռազմական արձագանքում
- military restructuring – ռազմական վերակառուցում
- military risk – ռազմական ռիսկ
- military ritual – զինվորական ծես
- military science – ռազմական գիտություն, ռազմագիտություն
- military scientific – ռազմագիտական
- military scientific conference – ռազմական գիտաժողով, ռազմագիտական խորհրդաժողով
- military sea convoy – պահականավախումբ
- military secret – ռազմական գաղտնիք
- military security – ռազմական անվտանգություն
- military service – 1. զինվորական ծառայություն, զինծառայություն, 2. ժամկետային զինվորական ծառայություն, զինվորական ծառայություն զորակոչով
- military service deferment – see *deferment*
- military service period – զինվորական ծառայության ժամկետ
- military service regulations – զինվորական ծառայության անցման կարգ, զինծառայության կարգ
- military signal – ռազմական ազդանշան
- military situation – ռազմական իրադրություն
- military sociology – ռազմական սոցիոլոգիա
- military spending – ռազմական ծախսեր
- military staff – զինվորական կոլեկտիվ
- military stores – նյութական միջոցների ռազմական պաշարներ
- military-strategic cooperation – ռազմական ռազմավարական համագործակցություն
- military strategy – պատերազմական ռազմավարություն, ռազմական ռազմավարություն
- military strength – see *military might*
- military student – ուսկնդիիր
- military subsidies – ռազմական սուբսիդավորում
- military superiority – ռազմական գերազանցություն
- military supplies – մարտական մատակարարում
- military support to civil authorities – ՋՈՒ-ի աջակցություն քաղաքացիական իշխանություններին
- military surgery – see *field surgery*
- military symbol – մարտավարական պայմանական նշագիր

military task for interoperability – փոխգործելիության ռազմական խնդիր, օպերատիվ համատեղելիության ռազմական խնդիր

military-technical assistance – ռազմատեխնիկական օգնություն

military-technical policy – ռազմատեխնիկական քաղաքականություն

military-technical sports – ռազմատեխնիկական մարզաձևեր

military technician – զինվորական տեխնիկ

military term – ռազմագիտական տերմին

military theory – ռազմական տեսություն

military threat – ռազմական սպառնալիք

military-to-military cooperation – 1. համագործակցություն զինվորականների միջև, 2. ռազմական համագործակցություն

military topography – ռազմական տեղագրություն

military trade – see *military occupational specialty*

military trained reserve – զինավարժ պահեստազոր

military training – 1. զինվորական պատրաստում, 2. զինվորական ուսուցում, 3. ռազմական պատրաստում, 4. ռազմական ուսուցում, 5. ռազմաուսումնական, 6. ռազմաուսումնական հաստատություն, 7. զինվորական ուսումնավարժեցում

military training complex – ռազմակրթական համալիր

military training of human resources – մարդկային ռեսուրսների ռազմական ուսուցում, պահեստազորի մարդկային ռեսուրսների ուսումնավարժեցում

military training of the population – բնակչության ռազմական պատրաստում

military training period – see *study period exercise*

military transport – ռազմական փոխադրումներ

military transport aviation – ռազմատրանսպորտային ավիացիա

military transportation – see *military transport*

military tribunal – see *court-martial*

military trophy – ռազմասավար

military unit – see *unit 1*

military unit maneuver – see *maneuver of military unit*

military university – զինվորական համալսարան

military valor – զինվորական սխրագործություն

military van – զինվորական ձիաբեռնասայլ, մարտական ձիաբեռնասայլ

military violence – ռազմական բռնություն

military violence deterrence – ռազմական բռնության զսպում

military vital point – կենսականորեն կարևոր ռազմական օբյեկտ

militia – 1. ժողովրդական աշխարհազոր, 2. միլիցիա see *voluntary military forces*

mind – խելք, բանականություն,

mine – 1. ական, 2. ականային

mineable waters – ականապատելի ջրային տարածք

mine awareness training – ականների հետ վարվելու ուսումնավարժեցում

mine blast trauma – ականապայթյունային վնասվածք

mine clear – see *demining*

mine clearance – see *demining*

mine-clearing line charge – ականազերծման երկարածված պայթուցիկ լիցք

mine countermeasures – հակաականային միջոցառումներ

mined area – see *minefield*

mine defense – ականային պաշտպանություն, ականային արգելապատնեշ

mine destruction – ականների ոչնչացում

mine detector – ականորս

- mine disposal – ականների վնասազերծում
- minefield – 1. ականադաշտ, 2. ականապատնեշ
- minefield breaching – ականադաշտում անցուղիների բացում
- minefield density – ականապատման խտություն
- minefield lane – անցուղի ականադաշտում, ականազերծված անցուղի
- minefield marking – ականադաշտի նշագրում
- minefield record – ականադաշտի տեղեկաքարտ
- minefield report – զեկույց ականադաշտի վերաբերյալ
- mine flail – ականազերծիչ
- mine fuse destruction – ականի պայթուցիչի ոչնչացում
- minehunting – ականորոնում
- minimize – նվազարկել, նվազագումացնել
- minimum range line – անվտանգ հեռավորության բնագիծ
- mining – ականապատում
- mine layer – ականադիր
- mine pan – հակաականային տակնոց
- mine plan – հակաականային տակնոց
- mine planter – ականադարսիչ
- mine plough – ականագութան
- mine reconnaissance – ականային հետախուզում
- mine roller – see *mine flail*
- mine row – ականաշար
- mine strip – ականաշերտ
- minesweep – ականազերծիչ
- minesweeper – ականորսիչ
- minesweeping – ականորսում, ականազերծում
- mine thrower – see *mortar 1*
- minewatching – 1. ականային իրադրության զննում, 2. ականապատնեշային գործողությունների դիտում
- mine warfare – ականային պատերազմ
- mine weapons – ականային զենք, ականազեն
- miniaturized sensor – մանրաչափացված զգայարար
- miniflare – գրպանի ազդանշանիչ լապտերիկ
- minimum aircraft operating surface – թռչող ապարատի համար անհրաժեշտ նվազագույն մակերես
- minimum descent altitude – ցածրաթռչնության նվազագույն բարձրություն
- minimum descent height – see *minimum descent altitude*
- minimum force – նվազագույն ուժ
- minimum nuclear safe distance – միջուկային անվտանգության նվազագույն շառավիղ
- minimum nuclear warning time – միջուկային հարձակման մասին նախազգուշացման նվազագույն ժամանակ
- minimum operating strip – նվազագույն թռիչքուղի
- minimum quality surveillance – որակի նվազագույն վերահսկվող ցուցանիշներ
- minimum residual radioactivity weapon – նվազագույն մակարդակով հարուցվող ռադիոակտիվությամբ միջուկային զենք
- minimum-risk route – նվազագույն ռիսկով երթուղի
- minimum safe altitude – նվազագույն անվտանգ բարձրություն
- ministry – նախարարություն, գերատեսչություն
- ministry of defense – պաշտպանության նախարարություն, ՊՆ
- ministry of defense civilian – պաշտպանության նախարարության քաղաքացիական ծառայող
- minor port – փոքր նավահանգիստ

“minor strategy” – «փոքր ռազմավարություն»

“Mirage” – «Միրաժ»

MIRV – see *multiple independently targetable reentry vehicle*

misdeemeanor – զանգանք

misfire – խլարում

misinformation – 1. ապատեղեկատվություն, ապատեղեկացում, 2. ապատեղեկոյթ

misphasing – see *dephasing*

miss – վրիպում

missed approach – անհաջող անցում վայրէջքի

missed approach procedure – վայրէջքի երկրորդ անցման ընթացակարգ

missile – հրթիռ (գերազանցապես՝ ուղղորդվող)

missile artillery – ռեակտիվ հրետանի

missile attack maneuvering – հրթիռային հարվածների տարաշարժում

missile attack warning – հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացում

missile battery – հրթիռային մարտկոց

missile carrier – հրթիռակիր

missile control system – հրթիռների կառավարման համակարգ

missile defense – հակահրթիռային պաշտպանություն

missile destruct – հրթիռի ոչնչացում

missile destruct system – հրթիռների ոչնչացման համակարգ

missile engagement zone – հրթիռային խոցման շրջան

missile fuel – see *propellant*

missile guidance station – հրթիռների ուղղորդման կայան

missile guidance system – հրթիռի ուղղորդման համակարգ

missile launch – հրթիռի արձակում

missile launcher – see *launcher 1*

missileman – 1. հրթիռագործ, 2. see *rocketeer*

missile support – հրթիռատեխնիկական ապահովում

missile system – հրթիռային համալիր

missile warning air defense radar – հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման ռադիոտեղորոշումային կայան

missile weapon – հրթիռային զենք

missing – անհայտ կորած

missing in action – մարտում անհայտ կորած

mission – 1. առաքելություն, 2. ներկայացուցչություն, 3. մարտական առաջադրանք, 4. մարտական արտաթռիչք, թռիչքային առաջադրանք, 5. նախանշանակում, 6. առաջադրանք

“Mission accomplished” – «Առաջադրանքը կատարված է»

mission analysis – խնդրի պարզորոշում

mission assignment – առաջադրանքների բաշխման մեխանիզմ

mission capability statement – տեղեկություններ հատկացված զորամասերի և ստորաբաժանումների մարտական հնարավորությունների մասին

mission command – see *mission-type tactics*

mission commander – օդային խնդրի կատարման համար պատասխանատու

mission control center – թռիչքների կառավարման կենտրոն

mission creep – «առաքելության ճապարկում»

mission-essential force – առաջադրանք կատարող հիմնական ուժեր

mission needs statement – առաջադրանքի կատարման համար պահանջների հիմնավորում

mission-oriented protective posture – առաջադրանքով պայմանավորված պաշտպանական միջոցներ

mission-oriented protective posture gear – անհատական պաշտպանության հատուկ միջոցներ

mission report – զեկույց առաջադրանքի կատարման մասին

mission statement – խնդրի հիմնավորում

mission type order – մարտական ցուցումնագիր

mission-type tactics – առաջադրանքային կառավարում, առաջադրանքների մարտավարություն

missive – see *official letter*

mist – միգաշղարշ, մշուշաքող

mistake – սխալ

mixed bag – 1. տարաբնույթ առարկաների հավաքածու, 2. տարաբնույթ ականների հավաքածու

mixed minefield – տարակազմ ականադաշտ

MLRS – see *multiple launch rocket system*

MNC – see 1. *Major NATO Command*, 2. *Major NATO Commander*

MOBEX – see *mobility exercise*

mobile – 1. շարժուն, շարժունակ, 2. շարժական, տեղափոխելի, տեղափոխովի, 3. see *maneuverable 1, 2*

mobile air movements team – օդային փոխադրումների ծավալման շարժուն խումբ

mobile army surgical hospital – շարժական զինվորական վիրաբուժական հոսպիտալ

mobile army surgical unit – շարժուն վիրաբուժական բրիգադ

mobile command post – շարժական հրամանատարական կետ, ՇՀԿ

mobile defense – շարժուն պաշտպանություն

mobile-erector launcher – «երկիր-երկիր» դասի հրթիռների արձակման շարժական կայանք

mobile kitchen – see *field kitchen*

mobile mine – շարժունակ ական

mobile security force – անվտանգության շարժունակ ուժեր

mobile support group – թիկունքային ապահովման շարժունակ խումբ

mobile training team – ուսումնավար-ժեցման շարժունակ խումբ

mobility – շարժունակություն, շարժունություն

mobility air forces – շարժուն օդային ուժեր

mobility corridor – զորաշարժի միջանցք

mobility equipment – անձնակազմի հետ տեղափոխվող մարտական տեխնիկա

mobility exercise – զորքերի շարժունության խնդիրների վերջնամշակման գծով զորավարություն

mobilizable reinforcing force – զորահավաքով գումարվող լրատժ

mobilization – 1. մոբիլիզացում, 2. զորահավաք, 3. զորահավաքային, 4. մոբիլիզացիոն

mobilization base – մոբիլիզացիոն բազա

mobilization document – զորահավաքային փաստաթուղթ

mobilization deployment – see *strategic deployment on mobilization*

mobilization exercise – զորահավաքային վարժանք

mobilization needs – զորահավաքային պահանջմունք

mobilization plan – 1. զորահավաքային պլան, 2. մոբիլիզացիոն պլան

mobilization planning – զորահավաքային պլանավորում

mobilization preparedness – զորահավաքային պատրաստություն

mobilization reserve – զորահավաքային ռեզերվ

mobilization resource – զորահավաքային ռեսուրս

mobilization site – see *mobilization station*

mobilization staff officer – զորահավաքի համար պատասխանատու

mobilization station – գորահավաքային կայան, գորահավաքային կետ

mobilizational preparation of the economy – տնտեսության մոբիլիզացիոն պատրաստում

mock-up – վարժանմանակ

MOD – see *Ministry of Defense*

mode – 1. բանելակարգ, 2. տեսակ, տիպ, 3. see *way 3*

model – մոդել

modeling – մոդելավորում

mode of self-sufficiency – ինքնաբավության բանելակարգ

mode of transport – փոխադրման տեսակ

moderate damage – չափավոր վնասում

moderate injury – չափավոր վնասվածք

moderate nuclear risk – չափավոր միջուկային ռիսկ

modernization – արդիականացում

modernization of weapons and military equipment – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի արդիականացում

Modernized Integrated Database – տվյալների թարմացված ինտեգրային շտեմարան

modification – 1. փոփոխակ, 2. փոփոխակում

modified combined obstacle overlay – օպերատիվ շրջանի համակցված հետախուզական գծահանում

modify – 1. փոփոխակել, փոփոխել, 2. կրակակոծման պլանը փոփոխել

module – compartment

Modular Lightweight Load-bearing Equipment – հանդերձանքի տեղափոխման թեթևացված մոդուլային համակարգ

modulation – մոդուլացիա

Molotov cocktail – «Մոլոտովի խառնուրդ»

moment – 1. մոմենտ, 2. պահ

moment of load – կշռի մոմենտ

momentum – 1. շարժման քանակ, 2. շարժիչ ուժ, 3. գրոհի ժամանակ առաջնետում, 4. իմպուլս, 5. իներցիա

momentum of attack – գրոհի սլացիկություն և ուժգնություն

money – փող

monarch – միապետ

monarch security – 1. երթային պահպանություն, 2. երթային պահպանաջոկատ

monarchy – միապետություն

monitor – 1. ցուցասարք, 2. հսկիչ դիտորդ, 3. see *eavesdrop*, 4. see *observer 1*, 5. հսկել

monitoring – 1. մշտագնում, 2. ռադիոհաղորդումների հսկում, 3. see *eavesdropping*, 4. բաժնաչափական վերահսկում

monitoring station – զաղտնալսման կայան

monk – see *religious 1*

monocentrism – միակենտրոնություն

monopoly – մենաշնորհ

moored mine – խարսխաական

mopping up – թշնամազերծում

moral and psychological – բարոյահոգեբանական

moral and psychological condition – բարոյահոգեբանական վիճակ

moral and psychological factor – բարոյահոգեբանական գործոն

moral and psychological preparation – see *moral and psychological training*

moral and psychological stability – բարոյահոգեբանական կայունություն

moral and psychological training – բարոյահոգեբանական պատրաստում

moral courage – see *morale*

moral cowardice – 1. բարոյական վախկոտություն, բարոյական երկչոտություն, 2. փոքրոգիություն

moral incentives – բարոյական խթանում

- morale – 1. մարտական ոգի, 2. բարոյական ոգի
 morale education – բարոյական դաստիարակություն
 morbidity – հիվանդացություն
 Morse code – Մորզեի այբուբեն
 mortal – see *lethal 2*
 mortar – 1. ականանետ, 2. հրասանդ
 mortar ammunition – ականանետի զինամթերք, ականանետային ական
 mosaic – 1. խճանկար, 2. լուսագծապատկերների խճանկար
 mosaic assembly – օդալուսանկարների սարում
 most probable conflict – առավել հավանական հակամարտություն
 motherland – see *homeland*
 mother ship – կրող նավ
 motor – see *engine 1*
 motor and transmission compartment – շարժիչափոխհաղորդակային հատվածամաս
 motorized – մեխանիզացված
 motorized infantry – մոտոհետևակ
 motorized infantry battalion – մոտոհրաձգային գումարտակ
 motorized rifleman – see *motorized shooter*
 motorized rifle regiment – առանձին մոտոհրաձգային գունդ
 motorized shooter – մոտոհրաձիգ
 motorized unit – մեքենայացված զորամաս, մեքենայավորված զորամաս
 motor-rifle – մոտոհրաձգային
 motor transport – ավտոմոբիլային տրանսպորտ, ավտոտրանսպորտ
 motor vehicle – see *automobile*
 motorway – ավտոճեպուղի
 motto – նշանաբան, կարգախոս
 MOU – see *memorandum of understanding*
 mount – հաստոց
 “Mount!” – «Նստի՛ր»
 mountain artillery – լեռնային հրետանի
 mountain training – լեռնային պատրաստում
 mountain troops – լեռնային զորքեր
 mounted patrol – see *horse patrol*
 mounted shooting – զագաթնահար հրաձգություն
 mounting – 1. հենոց, 2. զորքի պատրաստում ելքային շրջաններում, 3. see *assembly 6*
 mounting area – դեսանտի պատրաստման շրջան
 mounted firing – see *mounted shooting*
 mouseholing – պատածակում
 MOUT – see *military operations in urban terrain*
 movable – see *mobile*
 movement – 1. շարժում, 2. տեղաշարժ, տեղաշարժում, տեղափոխում, տեղափոխություն
 Movement and Transportation Advisory Group – փոխադրումների և տրանսպորտի գծով խորհրդարկիչ խումբ
 movement control – ռազմական փոխադրումների կառավարում
 movement control officer – փոխադրումների համար պատասխանատու
 movement control post – փոխադրումների (զինվորական) կառավարման կետ
 movement control team – փոխադրումների կառավարման խումբ
 movement credit – երթանցման թույլտվություն
 movement data – 1. փոխադրման տվյալներ, 2. տեղաշարժման տվյալներ
 movement directive – զինվորական փոխադրումների մասին ցուցումնագիր
 movement group – փոխադրվող խումբ

- movement order – 1. տեղաշարժման հրաման, 2. փոխադրման հրաման
- movement phase – տեղափոխման փուլ
- movement plan – փոխադրումների պլան
- movement priority – փոխադրումների հերթականություն
- movement requirement – փոխադրամիջոցների պահանջարկ
- movement restriction – տեղաշարժի սահմանափակում
- movement schedule – զինվորական փոխադրումների չվացուցակ
- movement table – զինվորական փոխադրումների աղյուսակ
- movement to contact – մոտեցում հակառակորդին
- moving – տեղափոխում
- moving map display – շարժական քարտեզով ցուցասարք
- moving mine – ինքնաշարժ ական
- MP – 1. see *military policeman*, 2. see *Member of Parliament*
- MPC – see *mobile command post*
- MPH (mph) – see *miles per hour*
- MRL – see *multiple rocket launcher*
- MSF – see *Médecins Sans Frontières*
- mudflow – ցեխահեղեղ
- mudslide – 1. see *mudflow*, 2. սողանք
- muffler – see *silencer*
- mujahideen – մոջահեդ
- multiagent munition – բազմազդանյութ զինամթերք
- Multilateral Affairs Section – բազմակողմանի հարցերով բաժանմունք
- multilateral compromise – բազմակողմ փոխզիջում
- multilateral treaty – բազմակողմ պայմանագիր
- multinational – բազմազգ
- multinational brigade – բազմազգ բրիգադ
- multinational doctrine – բազմազգ դոկտրին
- multinational exercise – բազմազգ զորավարժություն
- multinational force – բազմազգ ուժեր
- multinational force commander – բազմազգ ուժերի հրամանատար
- multinational formation – բազմազգ կազմավորում
- Multinational Integrated Logistics Unit – թիկունքային ապահովման բազմազգ ինտեգրված ստորաբաժանում
- Multinational Integrated Medical Unit – բազմազգ ինտեգրված բուժսանիտարական ստորաբաժանում
- Multinational Joint Logistic Center – թիկունքային ապահովման բազմազգ միացյալ կենտրոն
- multinational logistics – see *combined logistic support*
- multinational operation – see *combined operation 2*
- multinational staff – բազմազգ կազմ
- multiparty treaty – see *multilateral treaty*
- multiphase contract – բազմափուլ պայմանագիր
- multiple damage – համակցված խոցում
- multiple independently targetable reentry vehicle – անհատական ուղղորդմամբ մարտազլխիկների տրոհվող գլխամաս
- multiple integrated laser engagement system – «Մայլս» համակարգ
- multiple launch rocket system – համազարկային կրակի ռեակտիվ համակարգ, ՀԿՌՀ
- multiple reentry vehicle – միջնայրցամաքային հրթիռ տրոհվող գլխամասով
- multiple rocket launcher – ռեակտիվ հրետանային կայանք

multipolar world model – աշխարհի բազմաբևեռ մոդել

multipurpose – 1. բազմանպատակային, բազմանպատակ, 2. համապիտանի

multipurpose submarine – բազմանպատակային սուզանավ

multirole – բազմաֆունկցիոնալ

multispectral imagery – բազմատիրույթ պատկեր

multi stage rocket – բազմաստիճան հրթիռ

multivector policy – բազմավեկտոր քաղաքականություն

munition – 1. see *ammunition*, 2. (*pl.*) see *weaponry* 2, 3. (*pl.*) see *weapon*

munition depot – see *arsenal*

munitions – 1. see *munition*, 2. see *military equipment*

munitions effectiveness assessment – զինամթերքի արդյունավետության գնահատում

munitions factory – զինագործարան

murder – սպանություն

mushroom cloud – սնկաձև ամպ

musket – մուշկետ, հրացան

mustard gas – see *Levenstein Mustard*

muster – 1. անձնակազմի հավաք, 2. see *review* 4, 3. բանակի շարքերն ընդունել

muster-roll – անձնակազմի ցուցակ, նավային դերացուցակ

mutilation – 1. խեղում, անդամախեղում, 2. այլանդակում, փչացում, 3. աղավաղում

mutineer – խռովարար, ըմբոստ

mutiny – խռովություն

mutual agreement – ընդհանուր համաձայնություն

mutual aid – փոխադարձ օգնություն, փոխօգնություն

mutual democratic pacifism – see *democratic peace theory*

mutual fire support – կրակային փոխգործություն, փոխադարձ կրակային աջակցություն

mutual security – փոխադարձ անվտանգություն

mutual support – 1. փոխադարձ աջակցություն, 2. փոխադարձ ապահովում

muzzle – փողաբերան

muzzle brake – փողային արգելակ

muzzle velocity – սկզբնական արագություն

N

nadir – ստորնակետ

NAIAD – see *nerve agent immobilized enzyme alarm and detector*

nakhararutyun – see *principality*

named area of interest – սպառնալիքի նշված գոտի

name tag – անվանական մետաղանիշ

napalm – հրկիզանյութ

nap-of-the-earth flight – see *terrain flight*

NAPS – see *nerve agent pretreatment set*

narcoterrorism – թմրաահաբեկչություն

nation – 1. ազգ, 2. see *state* 1

national – 1. ազգային, 2. պետական

National Air Mobility System – օդային տեղափոխումների համապետական համակարգ

national anthem – see *hymn*

national border defense – պետական սահմանի ծածկապաշտպանություն

national command – ազգային գործեր

national commander – ազգային հրամանատար

National Communications System – ազգային հաղորդակցական համակարգ

national component – ազգային բաղադրատարր	national liberation movement of Kharabakh Armenians – Ղարաբաղի հայության ազգային-ազատագրական շարժում
national contributing (to a peacekeeping force) – խաղաղապահական ուժերի ազգային թվակազմ	national liberation war – ազգային-ազատագրական պատերազմ
national critical infrastructure and key assets – կենսականորեն կարևոր ազգային ենթակառուցվածք ու միջոցներ	national logistic support – ազգային թիկունքային ապահովում
national defense – ազգային պաշտպանություն	national military authority – ազգային զինվորական ղեկավարություն
national defense capability – պետության պաշտպանունակություն	National Military Command System – պետության զինված ուժերի կառավարման համակարգ
national defense strategy – ազգային պաշտպանության ռազմավարություն	national military formation – ազգային զինվորական կազմավորում
National Disaster Medical System – տարերային աղետների ժամանակ բժշկական ապահովման ազգային համակարգ	National Military Strategy – ազգային պատերազմական ռազմավարություն, ազգային ռազմական ռազմավարություն
national emergency – 1. see <i>state of emergency</i> , 2. ազգային մասշտաբի արտակարգ իրավիճակ	National Missile Defense – ազգային հակահրթիռային պաշտպանություն
national force commander – ազգային ուժերի հրամանատար	national policy – ազգային քաղաքականություն
national forces for the defense of the NATO area – ՆԱՏՕ-ի սահմանները պաշտպանող ազգային ուժեր	national priority – ազգային գերակայություն
national funding – ազգային ֆինանսավորում	national security – ազգային անվտանգություն
national identity – ազգային նույնականություն, ազգային ինքնություն	National Security Concept – ազգային անվտանգության հայեցակարգ
national ideology – ազգային գաղափարախոսություն	National Security Council – ազգային անվտանգության խորհուրդ
national information space – ազգային տեղեկատվական տարածություն	national security goal – ազգային անվտանգության նպատակ
national infrastructure – ազգային ենթակառուցվածք	national security interest – ազգային անվտանգության շահեր
national intelligence – ազգային հետախուզություն	national security policy – ազգային անվտանգության քաղաքականություն
national interests – ազգային շահեր	National Security Strategy – ազգային անվտանգության ռազմավարություն
national legislation – ազգային օրենսդրություն	national security system – ազգային անվտանգության համակարգ
national liberation movement – ազգային-ազատագրական շարժում	national service – պարտադիր զինվորական ծառայություն
	national shipping authority – նավագնացության հարցերով ազգային վարչություն

national special security event – անվտանգության առումով թիրախային ազգային իրադարձություն

national statehood – ազգային պետականություն

national stock number – ազգային թղթադրամի համար

National System for Geospatial Intelligence – աշխարհատարածական հետախուզության ազգային համակարգ

nationalist – ազգայնամոլ

nationality – 1. ազգություն, 2. քաղաքացիություն

national unity government – ազգային միասնության կառավարություն

nation assistance – պետական օգնություն

nation-state – ազգային պետություն

NATO – ՆԱՏՕ, Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի կազմակերպություն

NATO Agency – ՆԱՏՕ-ի գործակալություն

NATO airspace – ՆԱՏՕ-ի օդային տարածք

NATO assigned forces – ՆԱՏՕ-ին տրամադրված ուժեր

NATO command forces – ՆԱՏՕ-ին ենթակա զորքեր

NATO commander – ՆԱՏՕ-ի ՍԶՈՒ-ում հրամանատար

NATO common costs – ՆԱՏՕ-ի ընդհանուր ծախսեր

NATO common funding – ՆԱՏՕ-ի ընդհանուր ֆինանսավորում

NATO Communications and Information School – ՆԱՏՕ-ի կապի և տեղեկատվության համակարգերի դպրոց

NATO consultation, command and control systems – ՆԱՏՕ-ի խորհրդարկման, հրամանատարության և կառավարման համակարգեր

NATO Countries Section – ՆԱՏՕ-ի անդամ պետությունների բաժին

NATO Defense College – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական դպրոց

NATO defense planning – ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական պլանավորում

NATO earmarked forces – ՆԱՏՕ-ին տրամադրվող զորքեր

NATO Exchange – ՆԱՏՕ-ի պետությունների միջև փոխանակում

NATO external adaptation – ՆԱՏՕ-ի արտաքին հարմարում

NATO forces – ՆԱՏՕ-ի ուժեր

NATO Group on Acquisition Practices – ՆԱՏՕ-ի գնումների խումբ

NATO HQ C3 Staff – ՆԱՏՕ-ի կենտրոնակայանի՝ խորհրդարկումների, հրամանատարության և կառավարման գծով քարտուղարություն

NATO Information and Documentation Office – ՆԱՏՕ-ի տեղեկատվության և փաստաթղթերի բյուրո

NATO Information Office – ՆԱՏՕ-ի տեղեկատվական բյուրո

NATO internal adaptation – ՆԱՏՕ-ի ներքին հարմարում

NATO international civilian post – ՆԱՏՕ-ի միջազգային քաղաքացիական անձնակազմի պաշտոն

NATO-led operation – օպերացիա ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությամբ

NATO-led Partnership for Peace operation – «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի մասնակից-երկրների օպերացիա՝ ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությամբ

NATO Maintenance and Supply Agency – ՆԱՏՕ-ի՝ տեխնիկական ապահովման ու մատակարարման գործակալություն

NATO military authorities – ՆԱՏՕ-ի ռազմական կառավարման մարմիններ

NATO military authority – ՆԱՏՕ-ի ղեկավար զինվորական մարմին

NATO military body – ՆԱՏՕ-ի ռազմական կազմակերպությունը

NATO Military Liaison Mission – ՆԱՏՕ-ի կապի զինվորական ներկայացուցչություն

NATO Office of Security – ՆԱՏՕ-ի անվտանգության ծառայություն

NATO off-the-shelf – ՆԱՏՕ-ի պատրաստի արտադրանք

NATO Organization – ՆԱՏՕ-ի համակարգի կազմակերպություն

NATO/PfP military exercise – ՆԱՏՕ-ի ԳՀԽ զորավարություն

NATO Pipeline Committee – Խողովակաշարերի գծով ՆԱՏՕ-ի կոմիտե

NATO Pipeline System – ՆԱՏՕ-ի խողովակաշարերի համակարգ

NATO-Plus exercise – «ՆԱՏՕ պլյուս» զորավարություն

NATO Production and Logistics Organizations – ՆԱՏՕ-ի արտադրության և նյութատեխնիկական ապահովման գծով կազմակերպություն

NATO School – ՆԱՏՕ-ի դպրոց

NATO Security Investment Program – անվտանգության ապահովման մեջ ներդրումների ՆԱՏՕ-ի ծրագիր

NATO Single Fuel Concept – ՆԱՏՕ-ի համապիտանի վառելիքի հայեցակարգ

NATO standardization agreement – ՆԱՏՕ-ի համաձայնագիր ստանդարտացման մասին

NATO strategic commander – ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ռազմավարական հրամանատարության հրամանատար

NATO Undersea Research Center – ՆԱՏՕ-ի ստորջրյա հետազոտությունների կենտրոն

NATO warning time – ՆԱՏՕ-ի իրազեկման ժամանակը

NATO-wide exercise – ՆԱՏՕ-ի լայնամասշտաբ զորավարություն

natural barrier – բնական արգելափակոց

natural concealment – բնական ապաստարան

natural disaster – տարերային աղետ

natural feature – 1. բնական առանձնահատկություն, 2. տեղական բնական առարկա

naturalization – հպատակագրում

nautical chart – see *hydrographic chart*

nautical mile – ծովային մղոն

nautical plotting chart – 1. օպերատիվ քարտեզ, 2. հաշվարկման և ուղղույթի գծանշման քարտեզ

naval – 1. ռազմածովային, 2. ծովային

naval advanced logistic support site – ռազմածովային ուժերի թիկունքային ապահովման առաջադիր բազա

Naval Air Training and Operating Procedures Standardization Manual – ծովային ավիացիայի պատրաստման ու շահագործման ընթացակարգերի ստանդարտացման հրահանգագիր

naval attaché – ռազմածովային կցորդ

naval base – ռազմածովային զորակայան

naval campaign – ծովային ռազմարշավ

naval convoy – see *convoy 2*

naval forces – see *navy 1*

naval infantry – see *Marine Corps*

naval intelligence – ռազմածովային հետախուզություն

naval operation – ռազմածովային օպերացիա

naval tactical command – 1. բրիգադ, 2. ՌԾՈՒ-ի մարտավարական հրամանատարություն, ՌԾՆ բրիգադ

navigable – նավարկելի

navigate – նավարկել

navigation – 1. see *sail 2*, 2. ուղեվարում, 3. ուղեվարություն, 4. նավավարություն, նավավարում, 5. նավագնացություն

navigation aids – ուղեվարական միջոցներ

navigational grid – կոորդինատների ուղեվարական ցանց

navigator – ղեկավար

- Navy – 1. ռազմածովային ուժեր, ՌԾՈՒ, ռազմածովային նավատորմ, ՌԾՆ, 2. see *squadron* 2, 3. նավատորմ
- navy group – ՌԾՈՒ-ի դիվիզիոն, ՌԾՆ դիվիզիոն
- NBC – see *nuclear, biological and chemical*
- NBC state – հակառակորդի միջուկային, կենսաբանական կամ քիմիական հարձակման հավանականության աստիճան
- NBC suit – see *protective clothing*
- NCISS – see *NATO Communications and Information School*
- NCO – see *non-commissioned officer*
- near miss – ավիաբախման վտանգ, վրտանգավոր մոտեցում, վտանգավոր մերձեցում
- near real time – մերձիրական ժամանակ, քվազիռեալ ժամանակ
- neatlines – քարտեզի եզրագիծ
- need to know – ինացության անհրաժեշտություն
- needy – see *in need*
- negation – անգործունացում
- negative – բացասական
- negative photo plane – ժապավենի սևանկար
- negligence – 1. անփութություն, 2. անուշադիրություն
- negligent – անփույթ
- negligent discharge – 1. ինքնաբերական կրակոց, 2. պատահական կրակոց
- negligible nuclear risk – անտեսելի փոքր միջուկային ռիսկ
- negotiated – see *conventional* 1
- negotiation – բանակցություն
- nerve agent – նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութ
- nerve agent immobilized enzyme alarm and detector – նյարդակաթվածահարույց թունավոր նյութերի հայտնաբերիչ-ազդանշանիչ
- nerve agent pretreatment set – հականյարդակաթվածահարույց հարեր
- net – ցանց
- net call sign – ռադիոցանցի պայմանական
- net sweep – ցանցային ուռկանապարկ
- netting – փոխադարձ համակշռում
- net weight – հանդերձավորված մեքենայի զանգված
- network – ցանց
- networked munitions – ցանցային զինատեսակ
- network operation – ցանցային օպերացիա
- network war – «ցանցակենտրոն» պատերազմ
- neutral – չեզոք
- neutrality – չեզոքություն
- neutralization – 1. չեզոքացում, 2. վնասագերծում
- neutralization fire – see *suppression fire*
- neutralization group – see *suppression group*
- neutralization of the threat – սպառնալիքի չեզոքացում
- neutral state – չեզոքության վիճակ
- neutral zone – չեզոք գոտի
- neutron ammunition – նեյտրոնային զինամթերք
- neutron bomb – նեյտրոնային ռումբ
- neutron induced activity – նեյտրոններով մակածված ակտիվություն
- new globalism strategy – see *Reagan doctrine*
- news – լուր
- news media representative – ՋԼՄ ներկայացուցիչ
- NGO – see *non-governmental organization*
- nickname – մականուն, ծածկանուն
- night fighting – գիշերային մարտ

“Nighthawk” (F-117A) – «Նայտհոուկ»

night sight – գիշերային նշանոց

night vision device – գիշերային դիտման սարք

night-vision goggles – գիշերային դիտման ակնոց

nitroglycerine – նիտրոգլիցերին

NMA – see *NATO Military Authorities*

NMD – see *National Missile Defense*

nobility – ազնվաբարոյություն

noddy suit – see *NBC suit*

NODE – see *junction 3*

no-fire area – ոչ կրակակոծելի գոտի

no-fly zone – թռիչքների համար արգելված գոտի

no-go area – փակ շրջան

noise – 1. աղմուկ, 2. խանգարում, աղմուկ

noise hindrance – աղմկային խանգարում

noise immunity – խանգարումակայունություն

noise jammer – խանգարումադրիչ

noiseproof – see *noise immunity*

no-man’s-land – 1. չեզոք դաշտ, 2. միջխրամատային տարածություն

nominal scale – see *principal scale*

nominal weapon – անվանական ատոմային ռումբ

nonaggression – չհարձակում

nonaggression pact – չհարձակման պակտ

nonaligned movement – չմիացման շարժում

nonbattle casualty – ոչ մարտական կորուստներ

nonbattle injury – ոչ մարտական վերք

noncombatant – 1. ոչ կոմբատանտ, 2. ոչ մարտական նավ

noncombatant evacuation operation – ոչ կոմբատանտների տարահանում

noncombatant evacuation operations tracking system – ոչ կոմբատանտների տարահանման վերահսկման համակարգ

noncombatant evacuees – տարահանված ոչ կոմբատանտներ

noncombatant status – ոչ կոմբատանտի կարգավիճակ

non-combat loss – ոչ մարտական կորուստ

noncommissioned officer – 1. see *warrant officer*, 2. see *sergeant*

noncommissioned officers – see *junior command personnel*

nonconventional assisted recovery – վերականգնում ոչ ավանդական օժանդակությամբ

noncurrent assets – երկարաժամկետ ակտիվներ

nondestructive electronic warfare – ոչ ավերիչ ռադիոէլեկտրոնային պայքար

nondisabling fire – նախազգուշացնող կրակ, արգելիչ կրակ

nonexpendable supplies and materiel – երկարատև օգտագործման նյութական միջոցներ և մատակարարման առարկաներ

nonexplosive combustion – անպայթյուն այրում

nongovernmental organization – հասարակական կազմակերպություն, ոչ պետական կազմակերպություն

noninterference – չմիջամտություն

nonlethal weapon – ոչ մահաբեր զենք

non-linear approach – ոչ գծային մոտեցում

nonmandated nongovernmental organization – ոչ պաշտոնական հասարակական կազմակերպություն

non-NATO commander – ոչ նատոյական հրամանատար

Non-NATO Troop-Contributing Nation – զորք հատկացրած պետություն, որը ՆԱՏՕ-ի անդամ չէ

nonpermanent personnel – փոփոխական կազմ

- nonpersistent – անկայուն, ոչ դիմացկուն
- nonpersistent agent – անկայուն քիմիական ազդանյութ, անկայուն թունավոր նյութ
- nonpersistent nerve agent – նյարդակաթվածահարույց անկայուն թունավոր նյութ
- nonproliferation – չտարածում (զենքի)
- nonregistered publication – ոչ գաղտնի հրատարակություն
- nonstandard unit – ոչ տիպային զորամաս
- nonscheduled units – ոչ չվացուցակային զորամաս
- non-unit-related cargo – ոչ հաստիքային բեռ
- non-unit-related personnel – ոչ հաստիքային անձնակազմ
- norm – 1. նորմ, 2. նորմատիվ
- normal lighting – կանոնակարգված լուսավորում
- normative – 1. *see norm*, 2. նորմատիվային
- normative base – նորմատիվային բազա
- normative document – նորմատիվ փաստաթուղթ
- normative index – նորմատիվ տեղեկատու
- normative legal instrument – նորմատիվ-իրավական հիմք, նորմատիվ-իրավական հենք
- north – հյուսիս
- North American Aerospace Defense Command – օդատիեզերական պաշտ-պանության հյուսիսամերիկյան հրամանատարություն
- North Atlantic Treaty – Հյուսիսատլանտյան պայմանագիր
- North Atlantic Treaty area – Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի ոլորտ
- North Atlantic Treaty Organization – Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի կազմակերպություն, ՆԱՏՕ
- Northern Hemisphere – հյուսիսային կիսագունդ
- northing – 1. լայնությունների հյուսիսային տարբերություն, 2. ուղղություն դեպի հյուսիս, 3. շեղում դեպի հյուսիս
- nose cone – գլխամաս
- noseup – *see pitchup*
- no-strike list – հարվածի ոչ ենթակա օբյեկտների ցանկ
- notables – *see aristocracy*
- notation – *see designation*
- note of accession – միանալու հայտագիր
- notice – ծանուցում, տեղեկացում
- notice to airmen – հաղորդագրություն օդաչուների համար
- notice to move – առաջաշան ծանուցում
- notification – 1. ծանուցագիր, 2. իրազեկում
- notional planning – մտահայեցողական պլանավորում
- notional tasking – տիպային մարտական խնդիրների առաջադրում
- notional unit – պայմանական զորամաս
- not mission capable, maintenance – տեխնիկական սպասարկում չլինելու պատճառով ոչ մարտունակ
- not mission capable, supply – պաշարների անբավարարության պատճառով ոչ մարտունակ
- nowind position – *see air position*
- NPT – *see Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*
- NSEE – *see national special security event*
- nuclear – միջուկային
- nuclear airburst – միջուկային օդային պայթյուն
- nuclear, biological and chemical – միջուկային, կենսաբանական և քիմիական
- nuclear blast wave – *see atomic blast*
- nuclear bonus effect – լրացուցիչ միջուկային էֆեկտ

nuclear certifiable – միջուկային հավաստագրմանը պատրաստ

nuclear certified – միջուկային հավաստագրում անցած

nuclear certified delivery unit – միջուկային զենքի օգտագործման համար հաստատագրված զորամաս

nuclear certified delivery vehicle – միջուկային զենքի առբերման հաստատագրված միջոց

nuclear cloud – միջուկային ամպ

nuclear collateral effects – կողմնակի միջուկային հետևանք

nuclear column – միջուկային սյուն

nuclear commitment – միջուկային զենքի կիրառման վերաբերյալ պարտավորություն

nuclear damage – վնաս միջուկային հարձակումից

nuclear damage assessment – միջուկային խցոցման աստիճանի գնահատում

nuclear defense – հակամիջուկային պաշտպանություն, պաշտպանություն միջուկային զենքից

nuclear delivery unit – միջուկային զենքի առբերման համար նախանշանակված զորամաս

nuclear delivery vehicle – միջուկային զենքի առբերման միջոց

nuclear deterrence – միջուկային սատուում, միջուկային զսպում

nuclear detonation, detection and reporting system – միջուկային պայթյունների հայտնաբերման և իրազեկման համակարգ

nuclear disarmament – միջուկային զինաթափում

nuclear energy – միջուկային էներգիա

nuclear explosion detection system – միջուկային պայթյունների հայտնաբերման միջոցներ

nuclear family – տարրական ընտանիք, միջուկային ընտանիք

nuclear fission – ատոմի միջուկի ձեղքում

nuclear-free zone – անմիջուկազեն գոտի

nuclear incident – միջուկային միջադեպ

nuclear intelligence – միջուկային զենքի բնագավառում կատարվող հետախուզություն

nuclear logistic movement – միջուկային զենքի թիկունքային տեղափոխում

nuclear-missile attack warning system – հրթիռամիջուկային հարվածի մասին նախազգուշացման համակարգ

nuclear nation – see *military nuclear power*

Nuclear Planning Group – միջուկային պլանավորման խումբ

Nuclear Policy Section – Միջուկային քաղաքականության բաժին

nuclear power – միջուկային հզորություն

nuclear-powered – միջուկային էներգիայով աշխատող, ատոմային էներգիայով աշխատող

nuclear program – միջուկային ծրագիր

nuclear radiation – միջուկային ճառագայթում

nuclear reaction – միջուկային ռեակցիա

nuclear reactor – միջուկային ռեակտոր, միջուկային կաթսա, միջուկային խառնարան

nuclear response – միջուկային սպառնալիքին պատասխան

nuclear-rocket weapon – հրթիռամիջուկային զենք

nuclear safety – միջուկային անվտանգություն

nuclear safety line – միջուկային անվտանգության բնագիծ

nuclear security – see *nuclear safety*

Nuclear Strategic Air Force – միջուկային ավիացիոն ռազմավարական ուժեր

Nuclear Strategic Naval Forces – միջուկային ռազմավարական ծովային ուժեր

nuclear submarine – see *atomic submarine*

nuclear surface burst – մակերևութային միջուկային պայթյուն

nuclear target response – միջուկային զենքի խոցիչ գործոններ

nuclear tests – միջուկային փորձարկումներ

nuclear underground burst – ստորերկրյա միջուկային պայթյուն

nuclear underwater burst – ստորջրյա միջուկային պայթյուն

nuclear vulnerability assessment – միջուկային զենքով խոցելիության գնահատում

nuclear warfare – միջուկային պատերազմ

nuclear warhead – միջուկային մարտագլխիկ

nuclear waste – միջուկային թափոններ

nuclear weapon – միջուկային զենք

nuclear weapon accident – միջուկային զենքի վթարում

nuclear weapon debris – միջուկային պայթյունի արզասիքներ

nuclear weapon employment time – միջուկային զենքը նշանակետին հասցնելու ժամանակը

nuclear weapon exercise – միջուկային զենքի վրա գետնայա տեղափոխման խնդիրները վերջնամշակման զորավարժություն

nuclear weapon maneuver – օդով միջուկային զենքի տեղափոխման խնդիրների վերջնամշակման զորավարժություն

nuclear-weapons state – see *military nuclear power*

nuclear yield – 1. միջուկային պայթյունի հզորություն, 2. միջուկային լիցքի հզորություն

nucleus – միջուկ

nuisance minefield – անհանգստացուցիչ ականադաշտ

number ... in – հերթական համարի հրանոթի գործարկում

number ... out – հերթական համարի հրանոթի ապագործարկում

numerical scale – *scale 3*

nun – see *religious 2*

nutrition – see *food*

O

oath breaking – see *perjury*

oath of allegiance – see *oath of enlistment*

oath of enlistment – երդում, երդմնագիր

oath of service – զինվորական երդում

obedience – 1. see *subordination 1*, 2. ենթարկում, հնազանդում

obey – ենթարկվել

object – see *entity 1*

objective – see *aim 1, 2*

objective area – նշանակետի գտնվելու շրջան

oblique air photograph – հեռանկարային օդալուսանկար

obscure – ծածուկ

observancy – see *watchfulness*

observation – 1. դիտում, 2. դիտարկում, 3. շրջազննում, 4. դիտման կետ, 5. զննում

observation helicopter – դիտման ուղղաթիռ

observation mine – see *controllable mine*

observation point – դիտման կետ, դիտակետ

observation post – դիտման կետ, դիտակետ

observation post vehicle – շարժական դիտակետ

observed fire – ճշգրտելի կրակ, կրակ դիտումով

observer – 1. դիտորդ, 2. ճշտորդ

observer identification – ճշտորդի նույնականացում

observer–target distance – ճշտորդ–թիրախ հեռավորություն

obstacle – see *hindrance 1*

obstacle belt – պատնեշների գոտի

obstacle clearing – ապապատնեշում, խոչընդոտների վերացում

obstacle course – խոչընդոտների ուսումնական գոտի

obstacle intelligence – խոչընդոտների հետախուզում

obstacle negotiation – արգելապատնեշների և խոչընդոտների հաղթահարում

obstacle zone – արգելապատնեշների գոտի

obstruction – 1. see *hindrance 1*, 2. see *cutoff*, 3. խցանում, խճողում, 4. անցկալ, 5. օբստրուկցիա, 6. կուտակ

obstruction density – արգելապատնեշների խտություն

occupant – see *invader*

occupation – 1. գրավում, 2. բռնազավթում, ռազմակալում, 3. զբաղմունք, գործունեության տեսակ

occupational and environmental health surveillance – աշխատանքի և շրջակա միջավայրի հիգիենայի վերահսկում

occupational and environmental health threat – անձնակազմի առողջության ու մարտունակության համար բնապահպանական սպառնալիքներ

occupation of position – դիրքի գրավում

occupied territory – բռնազավթված տարածք

occupy – զավթել, գրավել

ocean – օվկիանոս

ocean manifest – բերնային հայտարարություն

oceanography – օվկիանագրություն

ochlocracy – ամբոխապետություն

off-balance sheet items – արտահաշվեկշռային հոդվածներ

off-duty life – զինվորական կենցաղ, կացույթ

offense – 1. see *attack 1, 3*, 2. see *breach 3, 3*. վիրավորանք

offensive – see *attack 1, 3*

offensive battle – հարձակողական մարտ

offensive counterair – հակառակորդի ավիացիայի դեմ հարձակողական գործողություններ

offensive counterair attack operations – ավիացիայի ոչնչացման հարձակողական գործողություններ

offensive counterintelligence operation – հարձակողական հակահետախուզական օպերացիա

offensive cyberspace operation – հարձակողական կիբեռտարածքային օպերացիա

offensive mine countermeasures – հակաականային պայքարի հարձակողական միջոցներ

offensive minefield – հարձակողական ականադաշտ

offensive operation – հարձակողական բանակային օպերացիա

offensive space control – հարձակողական օդատիեզերական վերահսկողություն

offensive systems officer – ռմբակոծիչի մարտական օպերատոր

offensive zone – հարձակման գոտի

office – գրասենյակ, բյուրո, 2. see *agency 1*

officer – 1. սպա, 2. see *official 3*, 3. սպայական

officer cadet – see *cadet 1*

officer candidate – 1. սպայության թեկնածու, 2. սպայական դպրոցի կուրսանտ, 3. արագացված սպայական պատրաստման դասընթացների կուրսանտ (ԱՄՆ)

officer conducting the exercise – զորավարժության անցկացման համար պատասխանատու

- officer conducting the serial – զորավար-
ժողովի փուլերի ղեկավար
- officer corps – 1. սպայական կազմ, սպա-
յակազմ, 2. սպայական կադրեր
- officer of primary responsibility – 1. զոր-
ավարժության գլխավոր համադասող,
2. գլխավոր համադասող
- officer of the deck – 1. նավի հերթապահ,
2. նավային հերթափոխի պետ
- officer of the watch – see *officer of the deck*
- officer rotation – սպայական շրջափո-
խություն
- officer scheduling the exercise – զորա-
վարժության ժամանակացույցի համար
պատասխանատու
- official – 1. պաշտոնական, 2. պաշտոնե-
ական, 3. պաշտոնատար անձ, պաշտոն-
յա
- official channels – ծառայողական կա-
պուլի
- official document – ծառայողական փաս-
տաթուղթ
- official letter – գրություն
- official record – see *official document*
- officers – see *officer corps 1*
- official testing – պետական փորձարկում
- official trials – see *official testing*
- off limits – արգելված
- off-route mine – ճանփամերձ ական
- offset – 1. հանդիպական պահանջ, 2. փոխ-
հաշվանցում, համակշռում
- offset bombing – ռմբակոծում նշանառման
կետի արտածմամբ
- offset costs – փոխհատուցման ծախսեր
- offset distance – միջուկային պայթյունի
էպիկենտրոնի շեղում
- offset point – ուղղորդման առաջանցիկ
կետ
- offsetting – 1. հաշվակցում, 2. see *offset 2*
- offshore – 1. ակամերձ, 2. բաց ծովում,
3. օֆշորային
- off-the-shelf item – սերիական արտա-
դրանք
- oil – նավթ
- oil rig – հորատման սարքավորանք
- oilfield – 1. նավթային հանքավայր, 2. նավ-
թահանք
- oil well – նավթահոր
- oligarchy – խմբիշխանություն
- omission – բացթողում
- omnidirectional objective lens – համուղ-
ղորդված օբյեկտիվ
- on-call mission – արտաթռիչք կանչով
- on-call resupply – պաշարների լրացում
ըստ պահանջարկի
- on-call target – ըստ պահանջի խոցվող
պլանային նշանակետ
- on-call wave – կանչով ժամանող շարա-
կարգ
- one day's supply – մեկ օրվա պաշար
- one-look circuit – միանգամյա ական
- one's own troops – յուրային զորք
- one-star general – մեկաստղանի գեներալ
- one-up – անկյունով դեպի առաջ
- on-scene commander – օպերացիայի
շրջանում ուժերի հրամանատար
- on-site commander – տեղում ղեկավար
- on-station time – նշված շրջանում գտնու-
վելու տևողություն
- OP – see *1. observation post, 2. outpost*
- open arrest – see *house arrest*
- open city – բաց քաղաք
- open-end contract – 1. see *treaty of un-
limited duration*, 2. պայմանագիր առանց
գնումների ծավալների նշման
- open ground – բաց տեղանք
- open ocean – բաց օվկիանոս

open route – չկարգավորվող երթևեկության ճանապարհ

open skies – բաց երկինք

open source intelligence – հետախուզություն բաց աղբյուրների հիման վրա

open treaty – բաց պայմանագիր

opening stage of war – պատերազմի սկզբնական շրջան

operability – սարքինություն

operate – 1. վարել ռազմական գործողություններ, 2. վիրահատել, 3. օպերատորություն անել, օպերատոր լինել, 4. բանել, գործել

operation – 1. օպերացիա, 2. see *surgery* 3, 3. շահագործում, 4. աշխատանք, 5. գործողություն

operational – 1. օպերացիոն, 2. see *operative*

operational activities – մարտական աշխատանք

operational aircraft cross-servicing requirement – մարտական ինքնաթիռի փոխսպասարկման պահանջ

operational application – օպերատիվ կիրառում

operational approach – օպերատիվ մոտեցում

operational area – օպերացիայի շրջան, օպերատիվ շրջան

operational art – օպերատիվ արվեստ

operational authority – see *operational control* 1

operational capabilities concept – օպերատիվ ներուժի մեծացման հայեցակարգ

operational capability – see *combat effectiveness* 1

operational chain of command – օպերատիվ ստորակարգություն, ստորակարգություն օպերացիայում

operational characteristics – see *specification* 4, 5

operational command – 1. օպերատիվ հրամանատարություն, 2. զորքերի օպերատիվ կառավարում

operational command of the Armed Forces – զինված ուժերի օպերատիվ կառավարում

operational communication – օպերատիվ կապ

operational contract support – մարտական օպերացիաների պայմանագրային ապահովում

operational control – 1. օպերատիվ կառավարում, 2. օպերատիվ ենթակայություն

operational coordination – օպերատիվ փոխգործություն

operational decontamination – օպերատիվ զազագերծում

operational deployment – զորքերի օպերատիվ ծավալում

operational design – օպերացիայի սխեմա

operational design element – օպերացիայի սխեմայի գլխավոր գաղափար

operational disposition – օպերատիվ դասավորում

operational disposition of a force – խմբավորման օպերատիվ դասավորում

operational document – օպերատիվ փաստաթուղթ

operational environment – օպերատիվ իրադրություն

operational estimate – 1. օպերատիվ գնահատական, 2. շահագործական գնահատական

operational evaluation – 1. օպերատիվ գնահատում, 2. շահագործական գնահատում

operational exposure guide – ճառագայթահարման թույլատրված սահմանային բաժնաչափ

operational flexibility – օպերատիվ ձկունություն, մարտական ձկունություն

operational force grouping – զորքի օպերատիվ խմբավորում

- operational intelligence – օպերատիվ հետախուզական տվյալներ
- operational interchangeability – օպերատիվ համափոխարինելիություն
- operational level – օպերատիվ մակարդակ
- operational level of war – ռազմական գործողությունների օպերատիվ մակարդակ
- operational limitation – գործողությունների սահմանափակում
- operational logistics – 1. զորքի (ուժերի) թիկունքային ապահովում, 2. օպերացիաների թիկունքային ապահովում
- operational maneuver group – օպերատիվ տարաշարժուն խումբ
- operational methods – ռազմական (մարտական) գործողությունների եղանակներ
- operational mission – see *combat mission*
- operational mobility – օպերատիվ շարժունություն
- operational necessity – օպերատիվ անհրաժեշտություն
- operational pause – 1. օպերատիվ դադար, 2. օպերացիայի ընդհատում
- operational performance standard – օպերատիվ գործողությունների կատարման ստանդարտ
- operational procedures – խնդիրների կատարման հիմնական մեթոդներ
- operational reach – գործառնման տիրույթ
- operational readiness – օպերատիվ պատրաստություն
- operational readiness evaluation – օպերատիվ պատրաստության գնահատում
- operational rear – see *rear support operations area*
- operational requirement – օպերատիվ պահանջմունք
- operational reserve – 1. օպերատիվ պահուստ, օպերատիվ ռեզերվ, 2. օպերատիվ պահուց, օպերատիվ ռեզերվ
- operational route – օպերատիվ երթուղի
- operational service – օպերատիվ ծառայություն
- operational stocks – օպերատիվ ակտիվներ
- operational support airlift – փոխադրումների օպերատիվ առաջադրանք
- operational-tactical training – օպերատիվ-մարտավարական պատրաստում
- operational testing – օպերատիվ թեստավորում
- operational training – օպերատիվ պատրաստում
- operation and maintenance – շահագործում և տեխնիկական սպասարկում
- operation flight – արտաթռիչք
- operation order – մարտական հրաման
- operation plan – 1. օպերացիայի պլան, 2. see *operational plan*
- operational plan – օպերատիվ պլան
- operations – զորքերի, ռազմական տեխնիկայի տեղաշարժ
- operations center – օպերացիայի վարման կենտրոն
- operations desk – օպերատիվ հերթապահ
- operations division – 1. see *operative department*, 2. օպերացիաների վարչություն
- operations officer – շտաբի օպերատիվ բաժնի պետ
- operations research – օպերացիաների հետազոտում
- operations room – see *command post*
- operations security – օպերացիայի ծածուկության ապահովում
- operations security assessment – օպերացիայի ծածուկության ապահովվածության աստիճանի գնահատում
- operations security countermeasures – օպերացիայի ծածուկությունն ապահովող հակամիջոցներ
- operations security indicator – օպերացիայի ծածուկության ցուցիչ

- operations security planning guidance – օպերացիաների ծածուկության պլանավորման գծով հրահանգագիր
- operations security survey – օպերացիաների ծածուկության միջոցների իրագործման ստուգում
- operations security vulnerability – օպերացիաների ծածուկության խոցելիություն
- operations support element – օպերացիային աջակցման բաղադրատարր
- operations to restore order – կարգուկանոնի վերահաստատմանն ուղղված օպերացիաներ
- operation under the UN auspices – օպերացիա ՄԱԿ-ի հովանավորությամբ
- operative – օպերատիվ
- operative department – օպերատիվ վարչություն
- operator – 1. օպերատոր, 2. *see radio operator*, 3. հեռախոսավար
- OPLAN – *see operation plan*
- opportune lift – թերթերնվածք
- opportunity target – *see target of opportunity*
- oppose – դիմակայել
- opposing forces – պայմանական հակառակորդի ուժեր (զորավարժությունում)
- opposing forces commander – զորավարժությունում հակառակ կողմի ուժերի հրամանատար
- opposition – 1. դիմակայություն, 2. ընդդիմություն, 3. *see resistance 1*, 4. հակազդեցություն
- oppression – 1. ճնշում, կեղեքում, 2. ճնշվածություն
- optic – օպտիկական
- optical – *see optic*
- optical axis – օպտիկական առանցք
- optical device – օպտիկական սարք, օպտիկական գործիք
- optical minehunting – օպտիկական ականորոնիչ
- optical reconnaissance – օպտիկական հետախուզություն
- optics – օպտիկա
- optic sight – 1. օպտիկական նշանոց, 2. օպտիկական դիտոց
- optimum height – օպտիմալ բարձրություն
- optimum height of burst – պայթյունի օպտիմալ բարձրություն
- orbit point – հետագծի կետ
- orbital station – ուղեծրային կայան
- order – 1. կարգ, 2. հրաման, 3. ուխտ, 4. կանոնակարգ, 5. շքանշան, 6. վերակարգ, 7. *see discipline 2, 4*, 8. պատվեր
- ordering – կարգավորում, կանոնավորում
- ordering procedures – պատվերների տեղաբաշխման կարգ
- orderly – 1. հանձնակատար, 2. կապորդ, 3. օրապահ
- orderly officer – *see duty officer*
- orderly room – ստորաբաժանման գրասենյակ
- order of battle – 1. մարտական դասավորում, 2. մարտական ու թվային կազմ և տեղաբաշխում, 3. *see battle deployment*
- order of battle of the armed forces – զինված ուժերի կառուցվածք և կազմ
- order of march – *see marching order*
- orders – ցուցումներ
- order to move – շարժվելու հրաման
- ordinary transport – սովորական փոխադրամիջոց
- ordnance – 1. հրետանային զինամթերք, կրակոց, 2. *see artillery*, 3. *see armament 2*, 4. *see ammunition*, 5. հրետանային-տեխնիկական մատակարարում
- ordnance handling – հրետանային զինամթերքի մատակարարում
- organic – հաստիքային
- organic equipment – *see organic means*

- organic means – հաստիքային միջոց, հաշվետախտակային միջոց
- organization – 1. կազմակերպություն, 2. կազմակերպում, 3 see *organizational structure*, 4. see *tactical formation 1*
- organizational equipment – զորամասի հանդերձանք
- organizational maintenance – տեխնիկական սպասարկում զորամասում
- organizational strength – մարտական կազմ
- organizational structure – կազմակերպվածք, կազմակերպական կառուցվածք
- organizational unit – see *element 3*
- organization and establishment – կազմակերպահաստիքային կառուցվածք
- organization and mobilization reserve – կազմակերպագորահավաքային ռեզերվ
- Organization for Security and Cooperation in Europe – Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպություն, ԵԱՀԿ
- organization of the ground – տեղանքի սարքավորում
- Organized Crime Drug Enforcement Task Force – կազմակերպված հանցավորության և թմրանյութերի առևտրի դեմ պայքարի ուժեր
- organized hindrance – կազմակերպված խանգարում
- orientation – կողմնորոշում
- origin – 1. ծագում, 2. զորքի փոխադրման սկզբնավայր
- originator – ելքային ատյան
- Orthodox Church – ուղղափառ եկեղեցի
- orthomorphic projection – ուղղաձև պրոյեկցիա, հավասարանկյուն պրոյեկցիա
- OSCE – see *Organization for Security and Cooperation in Europe*
- OSCE Chairman-in-Office – ԵԱՀԿ գործող նախագահ
- OSCE Ministerial Council – ԵԱՀԿ նախարարական խորհուրդ
- oscillating mine – տատանական ական
- other Allied forces for NATO – ՆԱՏՕ-ի այլ դաշնակից ուժեր
- other detainee – այլատեսակ բանտարկյալ
- other troops – մյուս զորքերը
- otter – առաջակալ
- outbreak of violence – բռնության բռնկում
- outbrief – անձնակազմի նախաթռիչքային պատրաստում
- outcome – արգասիք, արդյունք
- outcome of a war – պատերազմի ելք
- outfit – հանդերձանք
- outfitting – 1. համազգեստավորում, 2. հանդերձում
- outflanking – շրջառում
- outgassing – see *degassing*
- outline map – ուրվագծային քարտեզ
- outline plan – մոտավոր պլան, նախնական պլան
- outmaneuver – գերազանցել տարաշարժում, խորամանկությամբ գերազանցել
- out of area operation – արտատարածաշրջանային օպերացիա
- outpost – 1. պահպանություն, պահպանում, 2. see *combat security forces*
- outrange – ավելի մեծ հեռահարությամբ
- Outreach Countries Section – ՆԱՏՕ-ի մեջ չմտնող երկրների հետ կապերի բաժին
- outsight – see *watchfulness*
- outsized cargo – ապաեզրաչափային բեռ
- outsourcing – 1 արտաքին մատակարարի հետ պայմանագրի կնքում, աուտսորսինգ, 2. արտաքին ռեսուրսների ներգրավում
- overalls – see *coveralls*
- overcoming – հաղթահարում
- overflight – թռիչքանցում

overfly – see *fight 3*
 overground – վերգետնյա
 overhead – 1. վրադիր ծախսեր, 2. վերին
 overhead clearance – անցաթիռի բարձրություն
 overhead cover – վրածածկ
 overhead protection – վրածածկում
 overlay – 1. մոնաթրթե գծապատկեր, 2. վրադրում
 overload – 1. գերբեռնվածություն, 2. վերաբեռնում
 overlook – see *space observation*
 overpressure – 1. հավելյալ ճնշում, 2. հարվածային ալիքի ճնշում
 overprint – 1. վերատպություն, 2. վրատիպ
 overrun – ճզմել
 overseas – անդրծովյան
 overshoot – ինքնաթիռի արտազլորում թռիչքուղու սահմանից դուրս
 oversized cargo – արտաեզրաչափային բեռ
 overt operation – անթաքույց գործողություններ
 overtaking – շրջանցում
 over-the-horizon amphibious operation – անդրհորիզոնային դեսանտային օպերացիա
 over-the-horizon location – անդրհորիզոնային տեղորոշում
 overview flight – թռիչքազննում
 ownership – 1. see *possession*, 2. see *mastering*, 3. տիրապետություն
 ozone weapon – օզոնային զենք

P

pace – 1. քայլ, 2. քայլաչափ, 3. see *speed 2*, 4. շարայան շարժման արագություն
 pace setter – շարայան շարժման տեմպը կարգավորող

pacifism – խաղաղապաշտություն, պացիֆիզմ
 pacifist – խաղաղապաշտ, պացիֆիստ
 pack – 1. իրապարկ, իրատոպրակ, 2. տուփ, 3. see *package*
 package – փաթեթ, կապոց
 packaged petroleum product – ապրանքամանային նավթամթերք
 pack-animal – զրաստ
 pack-up kit – համալրող մասեր
 pact – պակտ
 pad – 1. ամուսնացածների կացարան, 2. ամուսնացածների կացարանում բնակվող զինծառայող
 paddle – 1. թիերի հարված, 2. թի
 pain – ցավ
 painkiller – ցավազրկող
 paint – ներկ
 pallet – բեռնային տակդիր, բեռնահարթակ
 palletized unit load – տակդիրներով բեռնում
 pallisade – 1. ցցապատնեշ, 2. ցցապատ
 panel code – պաստառներով ազդանշանման կոդ
 panic – խուճապ
 Pan-Islamism – պանիսլամականություն
 panoramic camera – 1. համայնապատկերային տեսախցիկ, 2. ինքնաթիռին ամրացված տեսախցիկ
 Pan-Turkism – պանթյուրքականություն
 panzer – see *armor 1*
 paper – թուղթ
 parachute – պարաշյուտ, անկարգել
 parachute deployment height – պարաշյուտի բացման բարձրություն
 parachute jump – պարաշյուտային թռիչք

- parachutist – պարաշյուտիստ, պարաշյուտավոր, անկարգելորդ
- parade – 1. շքերթ, 2. see *military parade*, 3. see *review* 4, 4. երթաքայլել, 5. շարային ստուգատես
- parade ground – զորահրապարակ
- parade square – see *parade ground*
- paradigm – հարացույց
- parados – թիկունքային միջաթունք
- paradrop – պարաշյուտային զորիչք
- paraffin oil – կերոսին
- parallactic angle – տեղազանակն անկյուն, պարալաքսային անկյուն
- parallax – տեղազանություն, պարալաքս
- parallel classification – զուգահեռ դասակարգում
- parameter – պարամետր
- paramilitary – ռազմականացված
- paramilitary forces – ռազմականացված ուժեր
- parapet – 1. see *rifle rest*, 2. հողապատնեշ
- paratrooper – իջազորային
- paratroops – պարաշյուտային իջազոր
- parent headquarters – գլխամասային շտաբ
- parity – համամասնություն
- park – 1. հավաքակայան, 2. կայանատեղ, 3. կայանել
- parliament – խորհրդարան
- parliamentarism – խորհրդարանականություն
- parliamentary oversight – խորհրդարանական վերահսկողություն
- parole – զերու ազատում՝ խոսքի դիմաց
- PARP – see *PfP Planning and Review Process*
- parrying of threat – see *countering threat*
- part – 1. մաս, հատված, 2. see *section 5*
- partial mobilization – մասնակի զորահավաք
- partial penetration – մասնակի ներթափանցում
- partially planned movement – մասնակիորեն պլանավորված տեղափոխում
- partisan – see *guerrilla*
- partisan warfare – see *guerrilla warfare*
- partition – մասնատում
- partner nation – գործընկեր պետություն
- partnership – գործընկերություն
- partnership goals – գործընկերության նպատակներ
- Partnership for Peace – «Գործընկերություն հանուն խաղաղության», ԳՀԽ
- Partnership for Peace Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes – Պաշտպանական ակադեմիաների և անվտանգային հետազոտությունների ինստիտուտների ԳՀԽ կոնսորցիում
- Partnership for Peace Program – «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագիր
- partnership goal – գործընկերության նպատակ
- parts fastening – դետալի ամրակցում
- party – 1. կուսակցություն, 2. կողմ (բանակցություններում ևն), 3. see *crew 2*
- pass – 1. արձակման թերթիկ, 2. անցագիր, 3. լեռնանցք
- passage – անցում
- passage of lines – անցում յուրային զորքի մարտակարգերով
- passageway – see *thoroughfare*
- passing – բացթողում
- passive – 1. պասիվ, իներտ, 2. պասիվ, չճառագայթող
- passive air defense – պասիվ հակաօդային պաշտպանություն

passive defense – պասիվ պաշտպանություն

passive electronic protective measures – ռադիոէլեկտրոնային պաշտպանության պասիվ միջոցներ

passive homing guidance – պասիվ ինքնուղղորդում

passive mine – պասիվ ական

passive night goggles – խավարատես ակնոց

passive public information policy – հասարակայնության իրազեկման պասիվ քաղաքականություն

passport – վկայագիր

pass time – շարասյան անցման տևողություն

password – նշանաբան, նշանաբառ, պայմանաբառ

patch – ժապավեն

path – 1. արահետ, 2. շավիղ

pathfinder – առաջագնաց ինքնաթիռ

pathfinder aircraft – see *pathfinder*

pathfinder team – see *airborne pathfinder team*

pathogen – ախտածին

patient evacuation control center – վիրավորների և հիվանդների տարահանման կազմակերպական կենտրոն

patient movement – հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխում

patient movement items – վիրավորների տեղափոխման միջոցներ

patient movement policy – հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխման քաղաքականություն

patient movement requirements center – հիվանդների ու վիրավորների տեղափոխման համադասման կենտրոն

patriot – հայրենասեր, ազգասեր

“Patriot” – «Փետրիոտ»

patrol – 1. պարեկ, 2. դետրք

patrol – պարեկային

patrol duty – պարեկային ծառայություն

patroller – պարեկային, պարեկի անդամ

patrolling – պարեկում, պարեկություն

patrol regiment – պարեկապահակային գունդ

pattern – 1. նմուշ, ձևանմուշ, օրինակ, մոդել, 2. սխեմա, 3. նախշ, զարդանկար

pattern laying – ականապատում սխեմայով

pause – see *break 2*

“Paveway” – «Փեյվուեյ»

pay – վճարում

payables – ավանդառվական պարտք

pay and allowances – դրամական բավարարում

pay attention – ուշադրություն դարձնել

payload – 1. օգտակար բեռնվածք, 2. օգտակար բեռ

paymaster – գորամասի գանձապահ

payment in kind – վճարում ապրանքային համարժեքով

payment instruction – վճարման հանձնարարություն

P-day – «Փ» օր

peace – խաղաղություն, հաշտություն

peace building – խաղաղաշինություն

peace conference – խաղաղության խորհրդաժողով

peace enforcement – see *enforcement 3*

peace enforcement operation – խաղաղության պարտադրման օպերացիա

peaceful – խաղաղասիրական

peaceful coexistence – խաղաղ գոյակցություն

peaceful course – խաղաղասիրական ուղեգիծ

- peaceful policy – see *peaceful course*
- peaceful settlement of international disputes – միջազգային վեճերի խաղաղ լուծում
- peacekeeper – խաղաղապահ
- peacekeeping – 1. խաղաղապահություն, 2. խաղաղապահական
- peacekeeping activities – խաղաղապահական գործունեություն
- peacekeeping contingent – խաղաղապահ թվակազմ
- peacekeeping force – խաղաղապահ ուժեր
- peacekeeping operation – խաղաղապահական օպերացիա
- peacemaker – խաղաղարար
- peacemaking – 1. խաղաղարարություն, 2. խաղաղարար, 3. խաղաղարարական
- peacemaking brigade – խաղաղարար բրիգադ
- peacemaking contingent – խաղաղարար թվակազմ
- peacemaking mission – խաղաղարարական առաքելություն
- peacemaking operation – խաղաղարարական օպերացիա
- peace operation – խաղաղարարական օպերացիա
- Peace Research and European Security Studies – Խաղաղության և եվրոպական անվտանգության պրոբլեմների հետազոտության կենտրոն
- peace restoration and maintenance operation – խաղաղության վերականգնման և պահպանման օպերացիա
- peace support force – see *peacekeeping force*
- peace support operation – խաղաղապահական օպերացիա
- peace support psychological activities – խաղաղապահության հոգեբանական միջոցառումներ
- peace talks – խաղաղ բանակցություններ, հաշտության բանակցություններ
- peacetime – խաղաղ ժամանակ
- peacetime complement – see *peacetime establishment*
- peacetime establishment – խաղաղ ժամանակվա կազմակերպահաստիքային ցուցակ
- peacetime operating stocks – խաղաղ ժամանակվա օպերատիվ պաշարներ
- peace treaty – հաշտության պայմանագիր, խաղաղության պայմանագիր
- peak – գագաթ, գագաթնակետ
- peak overpressure – առավելագույն ավելցուկային ճնշում
- pedestal – պատվանդան
- pencil beam – առավելագույնս նեղ փունջ
- penetrability – see *penetrating capacity*
- penetration – 1. թափանցում, ներթափանցում, 2. թափանցելիություն, 3. սեպում, 4. մուտք թռիչքաղաշտային գոտի
- penetration capability – see *penetrating capacity*
- penetrating capacity – ծակատունակություն
- penetrator – ներթափանցիչ
- pennant – նավադրոշ
- pension entitlement – կենսաթոշակային ապահովման իրավունք
- Pentagon – ԱՄՆ-ի պաշտպանական գերատեսչություն, Պենտագոն
- people – ժողովուրդ
- peoples' front – see *popular front*
- percentage clearance – ականազերծման տոկոս
- percussion – 1. հարված, 2. բախում, 3. բախազննում
- percussion cap – հարվածային հրապատիճ

performance – 1. see *specification 4, 5*, 2. մարտավարատեխնիկական բնութագրիչ, 3. թռիչքատեխնիկական բնութագրիչներ, 4. արդյունարարություն, 5. շահագործական հատկություններ, 6. see *compliance 1*

performance discipline – կատարողական կարգապահություն

performance work statement – հաշվետվություն աշխատանքի արտադրողականության մասին

perimeter – պարագիծ

perimeter lights – 1. եզրաչափային լույսեր, 2. եզրագծային լույսեր

perjury – երդմնազանցություն, երդման դրժում, դավաճանություն, ուխտազանցություն

permission – թույլտվություն

period – 1. պարբերություն, 2. ժամանակաշրջան, շրջան

Periodic Review – պլանի պարբերական ճշգրտում

periodic review of the plan – see *periodic review*

period of threat – սպառնալից շրջան

periphery – 1. ծայրամաս, 2. see *perimeter*, 3. շրջանագիծ

periscope – շրջադիտակ

perish – գոհվել

permanent echo – տեղի առարկաներից անդրադարձած ազդանշան

permanent loss – անդառնալի կորուստ

permanent staff – մշտական կազմ

permission – թույլտվություն, թույլատրում

permissive environment – բարենպաստ պայմաններ, բարենպաստ իրադրություն

permit – թույլտվություն

persistence – կայունություն

persistent agent – կայուն թունավոր նյութ

persistent surveillance – մշտական դիտում

person – անձ

personal – անձնական, անհատական

personal details – անձնական տվյալներ

personal effects – անձնական ունեցվածք

personal initiative – անձնական նախաձեռնություն

personal interests – անձի շահ

personal leadership – միանձնյա ղեկավարում

personal locator beacon – անհատական շարժաբեր ռադիոկարոս

personal locator system – անհատական տեղորոշումային համակարգ

personal property – անհատական սեփականություն

personal protective equipment – անհատական պաշտպանության հանդերձանք

personal security – անհատի անվտանգություն

personal staff – անձնական շտաբ

personnel training – անձնակազմի ուսումնավարժեցում

personnel – անձնակազմ

personnel accountability – անձնակազմի հաշվառում

personnel carrier – փոխադրիչ, գրահափոխադրիչ

personnel point – անձնակազմի ընդունման կետ

personnel potential – կադրային ներուժ

personnel reaction time – անձնակազմի հակազդման ժամանակը

personnel recovery – զինծառայողների դուրսբերում հակառակորդի տարածքից

personnel recovery task force – հակառակորդի տարածքից զինծառայողների դուրսբերման ուժեր

personnel resource – կադրային ռեսուրս

personnel screening – կադրերի մաղում

- personnel security investigation – անձնակազմի բարեհուսության ստուգում
- person on duty – see *man on duty*
- perspective grid – հեռանկարային ցանց
- perversion – 1. աղավաղում, խեղաթյուրում, 2. այլասևեռում
- pestilence – 1. see *epidemy*, 2. see *plague*
- petrol – բենզին
- petrol bomb – see *Molotov cocktail*
- petroleum – see *oil*
- petroleum fuel – թեթև վառելիք
- Petroleum Handling Equipment Working Group – ՎՔՆ ապահովման տեխնիկական միջոցների գծով աշխատանքային խումբ
- petroleum, oils, and lubricants – վառելաքսանյութ
- petty cash purchase – մանր գնումներ
- petty officer – 1. see *warrant officer*, 2. ակազ
- PfP – see *Partnership for Peace*
- PfP Coordination and Support Section – ՉՀԽ համադասման և աջակցման բաժին
- PfP funding – ֆինանսավորում ՉՀԽ ծրագրով
- PfP Planning and Review Process – ՉՀԽ ծրագրով պլանավորում և վերլուծություն
- PfP Training Center – ՉՀԽ ուսումնական կենտրոն
- PGM – see *precision guided munition*
- “Phantom” – «Ֆանտոմ»
- phase – փուլ
- phase line – միջանկյալ բնագիծ
- phase modulation – փուլային մոդուլացում
- PHEWG – see *Petroleum Handling Equipment Working Group*
- phoney minefield – կեղծ ականադաշտ
- phosgene – ֆոսգեն
- photoflash bomb – լուսավորիչ ռումբ օդալուսանկարման համար
- photogrammetric control – լուսանկարչական կապակցում
- photogrammetry – լուսանկարաչափություն
- photograph – լուսանկար
- photographic interpretation key – see *imagery interpretation key*
- photographic reading – լուսանկարի ընթերցում
- photographic scale – օդալուսանկարի մասշտաբ
- photographic sortie – see *imagery sortie*
- photographic strip – օդալուսանկարների երթուղային սարվածք
- photography – լուսանկարչություն
- photomap – քարտեզի լուսապատճեն
- photo reconnaissance – լուսանկարչական հետախուզություն
- phrase book – զրուցարան
- physical – 1. ֆիզիկական, 2. նյութական
- physical characteristics – ֆիզիկական բնութագիր
- physical damage assessment – նյութական վնասների գնահատում
- physical fitness – ֆիզիկական պատրաստվածություն
- physical preparedness – see *physical fitness*
- physical readiness – ֆիզիկական պատրաստություն
- physical security – 1. ֆիզիկական պաշտպանություն, 2. ֆիզիկական անվտանգություն
- physical skill – ֆիզիկական պատրաստականություն
- physical training – ֆիզիկական պատրաստում
- physical training instructor – ֆիզիկական պատրաստման տեսուչ
- picket – 1. ուղեկալ, 2. պահակային պահանաջողատ

pick off – կրակակոծել մեկ առ մեկ	plan – 1. պլան, 2. գծագիր
pick-up point – բեռնման վայր	plane – 1. see <i>airplane</i> , 2. հարթություն
pick-up zone – ուղղաթիռ նստեցման շրջան	plane basing laser weapon – ինքնաթիռա- յին բազավորմամբ լազերային զենք
picture – պատկեր	plan for employment of armed forces – զինված ուժերի կիրառման պլան
piece – մաս	plan for landing – ափհանման պլան
pierce – երկկողմանի նավամատույց	planned maintenance – պլանային տեխնի- կական սպասարկում ու նորոգում
pillbox – ամրակառույց կրակակետ	planned schedule – օրացուցային պլան
pilot – 1. օդաչու, սավառնորդ, 2. նավա- տար	planned target – 1. պլանային նշանակետ, 2. պլանային ցուցանիշ
pilotage – օդանավավարություն	planner – պլանավորող (անձ)
pilot exercise – փորձառական զորավար- ժություն	planning – պլանավորում, պլանավորման գործընթաց
piloting – see <i>pilotage</i>	planning and direction – պլանավորում և ղեկավարում
pilot officer – օդաչու սպա	Planning and Policy Section – պլանա- վորման և քաղաքականության բաժին
pincer movement – աքցանի մեջ առնում	planning conference – պլանավորման զը- ծով խորհրդաժողով
pin down – գետնին գամել	planning directive – պլանավորման ցու- ցումնագիր
P-INFO – see <i>public information</i>	planning document – պլանավորման փաս- տաթուղթ, պլանային փաստաթուղթ
pinpoint – 1. կետային կողմնորոշիչ, 2. քար- տեզի ճշգրտորեն որոշված կետ	planning factor – պլանավորման գործոն
pioneer – 1. ռահվիրա, 2. պիոներ	planning factors database – պլանավոր- ման գործոնների վերաբերյալ տվյալներ
pioneer tool – see <i>digging tool</i>	planning guidance – see <i>planning directive</i>
pip – see <i>star</i> , աստղ (ուսադիրներին)	planning order – պլանավորման կարգա- դրություն
pipe – խողովակ	planning phase – պլանավորման փուլ
pipe range – խողովակային հրաձգարան	planning process – see <i>planning</i>
pipeline – խողովակաշար	Planning Section – պլանավորման բաժին
piracy – 1. ծովահենություն, 2. օդահենու- թյուն	planning staff – see <i>central planning team</i>
pistol – 1. ատրճանակ, 2. ազդանշանային ատրճանակ	planning team – պլանավորման խումբ
pitch – 1. երկայնաճոճում, 2. երկայնաթե- քություն, դիֆերենտ	plan of combat flights – see <i>plan of combat sorties</i>
pitch angle – երկայնաճոճման անկյուն	
pitchup – ծառացում, վերասլաց թռիչք	
pitch-up angle – ծառացման անկյուն	
place – 1. տեղ, 2. see <i>position 4</i>	
plague – ժանտախտ	

- plan of combat readiness – մարտական պատրաստության պլան
- plan of combat sorties – մարտական թռիչքների պլան
- plan of combat training – մարտական պատրաստման պլան
- plan of operational readiness – see *plan of combat readiness*
- plan summary – պլանի ամփոփումը
- plant – 1. ֆաբրիկա, 2. see *installation 2*
- plastic bullet – պլաստիկ գնդակ
- plastic explosive – պլաստիկ պայթուցիկ, պլաստիտ
- plastic spray packaging – see *cocooning*
- plastic zone – պլաստիկ ձևախախտման գոտի
- plateau – սարահարթ, բարձրավանդակ
- platform – 1. հենահարթակ, 2. զինակիր մարտակայանք, 3. բաց վագոն, հարթավագոն, 4. կառամատույց, 5. մարտակայանք
- “platformcentric” war – «կայանքակենտրոն» պատերազմ
- platform drop – վայրնետովի հենահարթակ
- plating – 1. պատում, երեսպատում, 2. երեսպատման սալ, 3. փռվածք
- platoon – դասակ
- platoon commander – դասակի հրամանատար
- platoon leader – see *platoon commander*
- platoon sergeant – դասակի սերժանտ
- plebiscite – see *referendum*
- pledge – see *vow*
- plot – 1. գծապատկեր, 2. գրաֆիկ, 3. քարտեզ, 4. արտապատկեր, 5. նշահատում, 6. դավադրություն
- pluralism – 1. բազմակարծություն, 2. հոգնականություն
- pod – see *container*
- point – 1. կետ, տեղ, 2. վայր, տեղ, 3. դիրք, 4. սուր ծայր
- point-blank range – ուղիղ նշանառությամբ հրաձգության հեռավորություն, դիմահարկրակի հեռավորություն
- point defense – կետային օբյեկտների պաշտպանություն, կետային պաշտպանություն
- point designation grid – կամայական կոորդինատային ցանց
- point of employment – մարտական ծավալման կետ, մարտական ծավալման վայր
- point of impact – 1. հանդիպման կետ, նշանախոցման կետ, հարվածի կետ, 2. իջակետ
- point of main effort – 1. գլխավոր հարվածի հատված, 2. հիմնական ջանքերի կենտրոնացման հատված
- point of need – ստացատեղ
- point of no return – կրիտիկական կետ, անվերադարձության կետ
- point of origin – 1. բաշխման ելակետ, 2. առաքման ելակետ
- point target – կետային նշանակետ
- poised mine – գործարկմանը պատրաստական
- POL – see *petroleum, oils and lubricants*
- polar coordinates – 1. բևեռային կոորդինատներ, 2. ուղղորդիչ կոորդինատներ
- polar orbit – բևեռային ուղեծիր
- polar plot – բևեռային տրամագիր, բևեռային կոորդինատներով տեղանշում
- police – ոստիկանություն
- policeman – ոստիկան
- policy – 1. see *politics 1*, 2. քաղաքական ուղեգիծ, 3. հիմնական սկզբունքներ, 4. ապահովագիր
- Policy Planning and Speech-Writing Section – պլանավորման և ելույթների կազմման բաժին

political – քաղաքական	political-military isolation – ռազմաքաղաքական մեկուսացում
political action – քաղաքական ձեռնարկում	political-military partner – ռազմաքաղաքական գործընկեր
political and legal analysis – իրավաքաղաքական վերլուծություն	political-military situation – ռազմաքաղաքական իրադրություն
Political Affairs and Security Policy Division – քաղաքական հարցերով և անվտանգության քաղաքականության վարչություն	political potential – քաղաքական ներուժ
political bias – քաղաքական կաշառվածություն	political repression – քաղաքական բռնաճնշում
political camp – քաղաքական ճամբար	political rivalry – քաղաքական մրցակցություն
political campaign – քաղաքական արշավ	political science – քաղաքագիտություն
political coalition – 1. քաղաքական դաշնադրություն, 2. քաղաքական միավորում	political science of security – անվտանգության քաղաքագիտություն
political compromise – քաղաքական փոխզիջում	political security – քաղաքական անվտանգություն
political conflict – քաղաքական հակամարտություն	political views – քաղաքական հայացքներ
political crisis – քաղաքական ճգնաժամ	politician – քաղաքական գործիչ
political decision – քաղաքական որոշում	politico-military exercise – ռազմաքաղաքական զորավարժություն
political dialogue – քաղաքական երկխոսություն	politics – 1. քաղաքականություն, 2. քաղաքական հարաբերություններ
political doctrine – արտաքին քաղաքական դոկտրին	politology – see <i>political science</i>
political instability – քաղաքական անկայունություն	POL point – վառելաքսանյութերի կայան
political institute – քաղաքական հաստատություն	polling station – ընտրական տեղամաս, ընտրատեղամաս
political map of the world – աշխարհի քաղաքական քարտեզ	polyarchy – բազմիշխանություն
political-military – ռազմաքաղաքական	polycentrism – բազմակենտրոնություն
political-military action – ռազմաքաղաքական ձեռնարկում	polygraph – բազմաֆիզիոգրանցիչ, «ստի հայտնաբերիչ»
political-military block – ռազմաքաղաքական բլոկ	poncho – անջրանցիկ թիկնոց, վրաթիկնոց
political-military commitments – ռազմաքաղաքական պարտավորություններ	poncho liner – թեթև գիշերային ծածկոց
political-military exercise – ռազմաքաղաքական վարժանք	pontoon bridge – զոմ
	popular front – ժողովրդական ճակատ
	population – բնակչություն
	population at risk – 1. ռիսկի ենթարկվող բնակչություն, 2. ռիսկի խումբ
	populism – ամբոխահաճություն

port – 1. նավահանգիստ, 2. ձախակողմ-
յան նավակող, 3. սարքամուտք

portable – see *man portable*

portable antiaircraft missile system – see
man-portable air defense missile system

portable navigation transmitter – կրովի
ուղեվարական ընդունիչ

“Port arms!” – 1. «Կրծքին ան», 2. «Կրծքին
ան» դրություն

port capacity – 1. նավահանգստի թողու-
նակություն, 2. նավահանգստի բեռնա-
շրջանառություն

port complex – նավահանգստային հա-
մալիր

port evacuation of shipping – նավա-
հանգստից առևտրանավերի տարահա-
նում

port of debarkation – ափհանման նավա-
հանգիստ

port of disembarkation – see *port of de-
barkation*

port of embarkation – նստեցման նավա-
հանգիստ

port of support – 1. թիկունքային ապա-
հովման նավահանգիստ, 2. թիկունքային
ապահովման օդանավակայան

port security – նավահանգստի անվտան-
գության ապահովում

port side – see *port 2*

pose – դիրք

position – 1. դիրք, 2. տեղադիրք, 3. see
posture 5, 4. դրություն, 5. կողմնորոշում

position area – դիրքային շրջան

positional defense – see *position defense*

positional strengthening – ամրացում դիր-
քերում

position warfare – see *trench warfare*

position defense – դիրքային պաշտպա-
նություն

position of attention – զգաստ դրություն,
հիմնական ուղղակեցվածք

position plotter – see *roader*

positive control – հուսալի վերահսկում

positive identification – ճշգրիտ որոշար-
կում

possession – տիրում

post – 1. see *point 1, 2, 3*, 2. պաշտոն,
3. փոստ, 4. պահակալետ

postal and courier services – փոստային և
սուրհանդակային ծառայություն

postal-courier communication – սուրհան-
դակափոստային կապ

post-conflict peacebuilding – հետհակա-
մարտային խաղաղաշինություն

post-conflict rehabilitation – հետհակա-
մարտային վերականգնում

post exchange – զինառի կայազորային
խանութ

post-exercise action – զորավարության
հաշվետվական փաստաթղթերի պատ-
րաստում և վերլուծություն

post-exercise discussion report – հաշ-
վետվություն՝ զորավարության վերլու-
ծության արդյունքներով

post-flight inspection – see *after-flight in-
spection*

posting – նշանակում պաշտոնի՝ տեղա-
փոխմամբ (առաջխաղացմամբ)

postponement – 1. հետաձգում, տարկե-
տում, 2. հապաղում

postponement of military service – զորա-
կոչից տարկետում

post-operation report – հետօպերացիոն
զեկույց

post-strike damage estimation – հարվա-
ծից առաջացած վնասի գնահատում

post-traumatic stress disorder – հետվնաս-
վածքային շեղումներ

posture – 1. see *disposition*, 2. զորաշար-
վածք, 3. see *organizational structure*,
4. see *situation 2*, 5. կեցվածք, 6. see
pose, 7. գործերի վիճակ, 8. see *configura-
tion 1*

potable – խմելու

potable water – see *drinking water*

potential – 1. ներուժ, 2. ներուժային, 3. հնարավոր

potential enemy – հավանական հակառակորդ

pouch – փամփշտապարկ

POW – see *prisoner of war*

POW camp – see *prisoner of war camp*

power – 1. հզորություն, 2. իշխանություն, 3. see *energy*, 4. լիազորություն, 5. տիրապետություն, 6. տերություն, 7. see *strength 1*

power balance – see *balance of power*

power line – էլեկտրական գիծ

power of arrest – ձերբակալության իրավասություն

power of explosion – see *explosive power*

powerplant – ուժային կայանք, ուժակայանք

powers of arrest – ձերբակալելու լիազորություն

power station – էլեկտրակայան

power structure – 1. ուժային կառույց, 2. իշխանության կառուցվածք

power structures – see *security structures*

power vacuum – see *anarchy*

PR – see *public relations*

practical training period – զորային ստաժավորում

practice mine – ուսումնական ական

prearranged fire – պլանային կրակ

precedence – 1. նախորդում, նախընթացություն, 2. առաջնահերթություն, գերակայություն, 3. ավագություն

precession – կոնապտույտ

precipitation static – տեղումներում կատարվող ստատիկ պարպումներով պայմանավորված խանգարում

precision – ճշգրտություն

precision guided munition – գերճշգրիտ զինամթերք

precision-guided weapon – գերճշգրիտ զենք, բարձր ճշգրտությամբ զինամթերք

pre-combat order – նախամարտակարգ

preconditioning – նախապատրաստում

pre-conscription and reserve military training – արտագորային պատրաստում

pre-conscription training – նախազորակոչային պատրաստում

precursor – 1. նախակարապետ, նախորդ, 2. սկզբնանյութ

precursor chemical – քիմիական սկզբնանյութ

precursor sweeping – նախնական ականագերծում

“Predator” – «Փրեդեյտոր»

predecessor – նախորդ

predicted fire – հրետակոծություն հաշվարկային տվյալներով, հրաձգություն քարտեզով

predicted firing – see *predicted fire*

predraftee – նախազորակոչիկ

preemption – առաջանցում

pre-emptive strike – առաջանցիկ հարված

preflight inspection – see *before-flight inspection*

pre-flight preparation – see *flight preparation*

pre-initial planning conference – նախնական խորհրդակցություն

pre-launch activities – նախամեկնարկային պատրաստում

preliminary – նախնական

preliminary demolition target – նախնական ոչնչացման թիրախ

preliminary negotiations – նախնական բանակցություններ, նախապատրաստական բանակցություններ

- preliminary test – see *pretesting*
- preload loading – նախնական կիսաբեռնում
- pre-medical help – մինչբժշկական օգնություն
- premises – սենք
- preparation – 1. պատրաստում, 2. նախապատրաստում
- preparation fire – կրակային պատրաստում
- preparation for officer service – նախապատրաստում սպայական ծառայությանը
- preparation of artillery for combat – հրետանու նախապատրաստում մարտի
- preparation of fire – see *gunnery*
- preparation of operations – օպերացիաների նախապատրաստում
- preparation of the environment – միջավայրի նախապատրաստում
- preparation of the state for defense – պետության պատրաստում պաշտպանությանը
- preparatory – նախապատրաստական
- preparatory bombardment – նախապատրաստական ռմբակոծություն
- preparatory negotiations – see *preliminary negotiations*
- prepare – 1. պատրաստել, 2. պատրաստվել, 3. նախապատրաստել, 4. նախապատրաստվել
- prepared defense – նախապատրաստված պաշտպանություն
- prepared for demolition – ոչնչացմանը պատրաստ
- preparedness – 1. see *readiness 1*, 2. պատրաստվածություն
- prepare for action – 1. զենքը բերել մարտական վիճակի, 2. պատրաստվել մարտի, 3. նախապատրաստվել արձակմանը
- prepare to deploy order – պատրաստվել հրամանի կատարմանը
- preplanned air support – նախապես պլանավորված օդային աջակցություն
- preplanned mission request – մարտական միջոցների կիրառման վերաբերյալ վաղորոք ներկայացվող պլանային պահանջագիր
- preponderance – գերակշռում
- preposition – 1. վաղորոք դիրքավորում, 2. օպերացիաների շրջանին (ուժերի և միջոցների) մոտեցում
- pre-positioned war reserve materiel requirement, balance – ռազմական պաշարների վաղորոք պահանջված նյութական միջոցների հաշվեկշիռ
- pre-positioned war reserve materiel requirement, protectable – վաղորոք պահանջված պահուստային ռազմամթերքի ամրագրված մաս
- pre-positioned war reserve stock – վաղորոք պահանջված պահուստային ռազմամթերք
- prerogative – առանձնաշնորհ
- prescribed nuclear load – հաստիքային միջուկային մարտավրակազմ
- presence – 1. ներկայություն, 2. առկայություն
- present arms – պատվի առնել
“Present arms!” – «Պատվի ա՛ռ»
- preset – կանխադրություն
- preservative – ապահովիչ
- preservatives – պահպանանյութ
- president – նախագահ
- President of the Republic of Armenia – Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ
- press and media section – մամուլի և զանգվածային լրատվության միջոցների բաժին
- press center – մամուլի կենտրոն
- press information center – see *press center*
- pressure – ճնշում

pressure-altitude – ճնշաչափական բարձրություն, բարձրություն ըստ ճնշման

pressure front – see *shock front*

pressure mine – 1. սեղմովի գործողությամբ ական, սեղմազգայուն ական, 2. հիդրոդինամիկ ական

pressure mine circuit – see *pressure mine 2*

pressure suit – 1. սկաֆանդր, սուզագետս, պահպանագետս, 2. համակշռող գետս

pretesting – նախնական փորձարկում

prevention – 1. կանխում, 2. նախականություն, 3. see *prophylaxis*

prevention of aggression – ագրեսիայի կանխում

prevention of emergency situations – արտակարգ իրավիճակների կանխում

prevention of mutual interference – 1. փոխադարձ խանգարումների կանխում, 2. երկու զգայարարների միջև խանգարումների առաջացման կանխում, 3. նավաբախումների կանխման ընթացակարգեր

prevention of war – պատերազմի կանխում

preventive – 1. կանխիչ, 2. կանխարգելիչ

preventive diplomacy – կանխիչ դիվանագիտություն

preventive maintenance – պլանային կանխարգելիչ սպասարկում

preventive medicine – կանխարգելիչ բժշկություն

preventive strike – նախահարված, նախահարձակում

preventive war – կանխիչ պատերազմ

primary call sign – հիմնական պայմանական, հիմնական կոչնակ

primary objective – 1. գլխավոր նպատակ, 2. հիմնական խնդիր

primary radio frequency – հիմնական ռադիոհաճախականություն

prime contract – գլխավոր կապալ

prime contractor – գլխավոր կապալառու

primed charge – պայթեցմանը պատրաստ լիցք

primer – լիցքի բոցավառման միջոց, պայթյունի հարուցման միջոց

priming charge – հարուցիչ լիցք, վառողային լիցք

principal agent – գնումների գծով գլխավոր գործակալ

principal currency – գլխավոր արժույթ

principal direction – գլխավոր ուղղություն

principality – նախարարություն, իշխանություն

principal officer – դիվանագիտական ներկայացուցչության ղեկավար

principal scale – հիմնական մասշտաբ

principle – 1. սկզբունք, 2. see *law 2*, 3. see *rule 3*

principles of combat operations – մարտական գործողությունների վարման սկզբունքներ

principle of relativity – see *relativity*

principles of war – ռազմական արվեստի սկզբունքներ

printing size of a chart – քարտեզի ձևաչափ

printing size of a map – see *printing size of a chart*

prior permission – նախնական թույլտվություն

priority intelligence requirement – հետախուզական տվյալների առաջնահերթ պահանջմունք

prison – բանտ

prison camp – see *prisoner of war camp*

prisoner – բանտարկյալ

prisoner of war – ռազմագերի

prisoner of war branch camp – ռազմագերիների պահուստային ճամբար

- prisoner of war camp – ռազմագերիների ճամբար
- prisoner of war collecting point – ռազմագերիների հավաքակետ
- private – շարքային
- private finance initiative – մասնավոր ֆինանսավորման նախաձեռնություն
- private first class – եֆրեյտոր, առաջին կարգի շարքային
- private funded initiative – see *private finance initiative*
- private information – see *sensitive information*
- private military company – մասնավոր ռազմական ընկերություն
- private sector – մասնավոր հատված
- private volunteer organization – see *non-governmental organization*
- privatization – see *denationalization*
- privity of contract – պայմանագրային հարաբերություններ
- proactive – ակտիվ
- probability of damage – վնասման հավանականություն
- probable error – 1. հավանական սխալ, 2. պատահական սխալ, 3. վնասման հավանականություն, 4. see *horizontal error*
- probably destroyed – ենթադրվում է խոցված
- probe – խորագնում
- procedural control – ընթացակարգային վերահսկում
- procedural exercise – ընթացակարգային գորավարժություն
- procedural identification – ընթացակարգային որոշարկում
- procedure – ընթացակարգ
- procedure turn – ստանդարտ շրջադարձ
- proceeds – մուտքեր
- processing – 1. տվյալների մշակում, 2. see *exploitation 3*, 3. see *explosive 2*
- processing and exploitation – տվյալների մշակում և փոխակերպում
- proclamation – 1. հռչակում, 2. պաշտոնական հայտարարություն, 3. հայտարարում, 4. see *declaration 1*
- procurement – գնում
- Procurement and Supplies Section – գրնումների և մատակարարման բաժին
- procurement appendix – ռազմական գնումների մասին հավելված
- procurement lead time – գնման ժամանակահատված
- procurement officer – գնումների մասնագետ
- procurement of spares – պահեստամասերի գնում
- procurement policy – ռազմական գնումների կանոններ
- procurement price – գնման գին
- procuring contracting officer – պայմանագրերի կնքման և գնումների համար լիազորված անձ
- product – արտադրանք, պատրաստվածք
- product interchangeability – սարքվածքների փոխադարձ փոխարինելիություն
- production – 1. see *product*, 2. արտադրություն
- production base – արտադրական բազա
- production lead time – արտադրման ժամանակահատված
- production logistics – արտադրական թիկունքային ապահովում
- production test – see *factory test*
- productiveness – արդյունավետություն
- productivity – արտադրողականություն
- professional – մասնագիտական
- professional military competence – ռազմամասնագիտական իրազեկություն

professional recruitment – ընդունում պայմանագրային հիմունքներով զինվորական ծառայության, պայմանագրային ծառայության հավաք

professional selection – մասնագիտական ընտրագատում

program and defense cooperation section – ծրագրերի և ռազմական համագործակցության բաժին

Program Control Section – ծրագրերի կառավարման բաժին

program of nuclear cooperation – միջուկային համագործակցության ծրագիր

progress – առաջադիմություն, առաջընթաց

progressive – առաջադիմական, առաջավոր

progress review – պլանի կատարման ընթացիկ ճշգրտում

prohibited area – արգելված գոտի

prohibition – արգելք, արգելանք

projected closure date – զորքերի փոխադրումների ավարտի կանխատեսվող օր

projected map display – քարտեզների պրոյեկցիոն արտապատկերում

projectile – արկ

projectile velocity – արկի արագություն

projection – 1. պրոյեկցիա, 2. see *salience*

project officer – see *Officer of Primary Responsibility 1*

proliferation – զանգվածային խոցման զենքի տարածում

promotion – 1. կոչման բարձրացում, հերթական զինվորական կոչման շնորհում, 2. պաշտոնեական առաջխաղացում, պաշտոնի բարձրացում

promotion deserving personnel reserve – առաջընթաց արժանի կադրային ռեզերվ

prone – երեսն ի վայր

prone position – պառկած կրակելու դիրք

prone shelter – պառկած մարտիկի համար ապաստարան

prone trench – պառկած կրակելու խրամատ

proofing – բացված անցուղիների անվտանգության ստուգում

prop – 1. տակդիր, 2. հենակ, նեցուկ

propaganda – քարոզչություն

propaganda campaign – քարոզչական արշավ, քարոզարշավ

propellant – 1. նետողական պայթուցիկ նյութ, 2. հրթիռային վառելիք

propelled mine – see *mobile mine*

propeller – շարժասարք

propelling system – շարժիչային կայանք

proper – 1. անձնական, 2. բնորոշ, հատկանշական, 3. լրիվ, կատարյալ

proper authority – համապատասխան աստիճանի հաստատություն (պաշտոնյա)

properties accountability – ունեցվածքային պատասխանատվություն

property – ունեցվածք, գույք

prophylaxis – կանխարգելում

prospective conscript – see *predraftee*

protect – պաշտպանել, պահպանել

protected emblems – պաշտպանիչ խորհրդանշաններ

protected frequency – պաշտպանված հաճախականություն

protected persons and places – պաշտպանության տակ գտնվող անձինք և տեղեր

protected site – պաշտպանված կառույց

protection – 1. պաշտպանություն, 2. պահպանում, պահպանություն, 3. անվտանգության ապահովում, 4. հովանավորություն

protection of military, important state and special sites – զինվորական, կարևոր պետական և հատուկ օբյեկտների պահպանում

- protection of property – ունեցվածքի պաշտպանություն
- protection of state secrets – պետական գաղտնիք ներկայացնող տեղեկությունների պաշտպանություն
- protection of troops (forces) against precision guided weapon – զորքերի (ուժերի) պաշտպանություն գերճշգրիտ զենքից
- protection of troops (forces) against WMD – զորքերի (ուժերի) պաշտպանություն ՉԽՁ-ից
- protective – 1. պաշտպանիչ, պահպանական, 2. պատնեշիչ, 3. ծածկող
- protective clothing – պաշտպանիչ հագուստ
- protective coloration – պաշտպանական գունավորում
- protective gear – պաշտպանիչ սարք
- protective mask – պաշտպանական դիմակ, պաշտպանիչ դիմակ
- protective minefield – պատնեշիչ ականադաշտ, պաշտպանական ականադաշտ
- protective reaction – պաշտպանական հակազդում
- protective security – 1. օբյեկտների պահպանում, 2. ֆիզիկական անձանց պահպանում
- protective works – պաշտպանական կառույց
- Protestant Church – բողոքական եկեղեցի
- protocol – արձանագրություն
- prototyping – 1. նախատիպի ստեղծում, 2. մանրակերտում
- protractor – անկյունաչափ, անկյունացույց
- provide – ապահովել
- provincial reconstruction team – նահանգների վերականգնման խումբ
- proving ground – զինավորձարան
- provision – 1. մատակարարում, 2. ապահովում, 3. ֆինանսական միջոցների ռեզերվ, 4. տրամադրում
- provisioning – see *provision 2*
- provision of incentive – see *stimulation*
- provocation – սադրանք, դրդում, հրահրում
- provost – 1. պրոռեկտոր (առաջին), 2. պրոբստ, 3. զինվորական ոստիկանությանն առնչվող, 4. (պտմ.) պրևոստ
- provost company – զինվորական ոստիկանության վաշտ
- provost corps – 1. see *military police*, 2. զինվորական ժանդարմերիա
- provost prison – զինվորական բանտ
- provost sergeant – զինվորական ոստիկանության սերժանտ
- Provost-Marshal – զինվորական ոստիկանության պետ
- proximity fuze – ոչ հպումային պայթուցիչ
- proximity operations – մերձեցման օպերացիա
- proxy bomb – հարկադրմամբ մահապարտ ահաբեկիչ
- prudence – 1. զգուշություն, զգուշավորություն, 2. շրջահայեցություն
- pseudonym – կեղծանուն, ծածկանուն, մականուն
- psychological – հոգեբանական
- psychological and moral support – բարոյա-հոգեբանական ապահովում
- psychological attack – հոգեբանական գրոհ
- psychological consolidation activities – քարոզչական հոգեբանական գործունեություն հակառակորդից զրավված տարածքում
- psychological media – հոգեբանական օպերացիաների իրագործման միջոցներ
- psychological operation – հոգեբանական օպերացիա
- psychological operation impact indicator – հոգեբանական օպերացիայի ազդեցության ցուցիչ
- psychological operations approach – հոգեբանական օպերացիայի մեթոդ

psychological situation – հոգեբանական իրավիճակ	pullout – հետքաշում
psychological theme – հոգեբանական թեմա	pull-through – հրացանի շամփուր
psychological trauma – հոգեխոցվածք	pull-up point – կտրուկ վերընթացի կետ
psychological warfare – հոգեբանական պատերազմ	pulse – 1. իմպուլս, ազդակ, 2. անոթագարկ
psychology – հոգեբանություն	pulsejet – բաբախող ռեակտիվ շարժիչ
psychotropic substance – հոգեազդու նյութ, հոգեմետ նյութ	punishment – 1. պատիժ, 2. պատժում
psychotropic weapon – հոգեխոցիչ զենք	punitive – պատժիչ
public – 1. հասարակական, 2. պետական, 3. հանրային, հրապարակային	punitive operation – պատժիչ օպերացիա
public affairs – 1. հանրային գործեր, հասարակական գործեր, 2. պետական գործեր, 3. see <i>public relations</i>	purchase – գնում
public affairs assessment – հանրային գործերի գնահատում	purchase order – գնման պատվեր
public affairs guidance – հասարակայնության հետ կապերի ղեկավարում	purchase order – գնման պատվեր
publications and distribution section – հրապարակումների և ցրման բաժին	purchasing and contracting officer – մատակարարման գծով մասնագետ, մատակարարման ծառայության աշխատող, մատակարար
public diplomacy – հանրային դիվանագիտություն	purchasing office – գնումների բաժին
Public Diplomacy Division – հանրային դիվանագիտության վարչություն	purchasing power parity – գնողունակության համամասնություն
public information – հասարակայնության տեղեկացում	purification – մաքրում
public key infrastructure – բաց բանալիների հավաստագրման ենթակառուցվածք	purification tablet – ախտազերծիչ հաբ
public nuisance – կարգի խանգարում	purple commander – «մանուշակագույնների» զորքի հրամանատար
public order – հասարակական կարգուկանոն	purple forces – «մանուշակագույնների» զորք
public outreach – 1. հասարակայնության հետ կապերի հաստատում, 2. see <i>public relations</i>	purpose – 1. see <i>aim 1</i> , 2. see <i>mission 5</i>
public relations – կապեր հասարակայնության հետ	purposeful interference – կանխամտածված միջամտություն
public relations officer – հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատող	purpose of military equipment – ռազմական տեխնիկայի նախանշանակում
Pugwash movement – Պագուուշյան շարժում	pursue – հետապնդել
	pursuit – հետապնդում
	push – հրում
	pylon – 1. հենարան, նեցուկ, 2. հենասյուն
	pyramidal model of machinery bureaucracy – ապարատային վարչարարության բրգածն մոդել
	pyrotechnic – հրատեխնիկական
	pyrotechnic ammunition – հրատեխնիկական զինամթերք

pyrotechnic delay – հրատեխնիկական հապաղիչ

pyrotechnics – հրատեխնիկա

pyroxylin – պիրոքսիլին, հրաբամբակ

Pyrrhic victory – Պյուռոսյան հաղթանակ

PZ – see *pick-up zone*

Q

quadrant angle of departure – նետման անկյուն

quadrant elevation – see *elevation 3*

qualified medical aid – որակավոր բուժօգնություն

qualifying entity – լիազորված կազմակերպություն

quality – որակ

quality assurance – 1. որակի ապահովում, 2. որակի երաշխիք

quality surveillance – որակի վերահսկում

quarantine – կարանտին

quarter – 1. կայարան, բնակարան, 2. ողորմածություն, զթասրտություն, կյանքի խնայում՝ անձնատրության դեպքում

quartering – բնակչահագործական ապահովում

quartering unit – բնակչահագործման մաս, ԲՇՄ, բնակչահագործման զորամաս

quartermaster – 1. զորաբնակարանապետ, 2. մատակարարման պետ, 3. համբարակ (*պտմ.*)

quartermaster's department – համբարակային բաժին

quartermaster's division – see *quartermaster's department*

quartermaster general – 1. գլխավոր զորաբնակարանապետ, 2. համբարակային ծառայության պետ

quartermaster's service – համբարակային ծառայություն

quay – 1. նավամատույց, կառանատեղ, 2. ափնուղի, ափափողոց

quayside – see *quay*

quick – see *rapid*

quick action force – արագ արձագանքման ուժեր, արագ հակազդման ուժեր

quick fire – see *running fire*

quick march – սրընթաց երթ

quick reaction alert – արագ արձագանքման տագնապ

quick reaction force – արագ արձագանքման ուժեր

quick search procedure – արագ որոնման մեթոդիկա

R

R & D – see *research and development*

racism – ռասայամոլություն, ռասիզմ

radar – ռադիոտեղորոշումային կայան, ՌՏԿ, ռադիոտեղորոշիչ, ռադար

radar absorbent coating – ռադիոկլանիչ պատվածք

radar-absorbent material – ռադիոկլանիչ նյութ

radar-absorbent structural material – ռադիոկլանիչ կառուցվածքային նյութ

radar altimeter – ռադիոտեղորոշումային բարձրաչափ

radar altimetry – ռադիոտեղորոշումային բարձրաչափություն

radar camouflage – ռադիոտեղորոշումային քողաճածկույթ

radar coverage – ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման գոտի, ռադիոտեղորոշումային կայանի տեսանելիության գոտի

radar deception – see *electronic countermeasures 1*

radar fence – ռադիոտեղորոշումային հայտնաբերման բնագիծ

radar fire – նշանակետի խոցում ռադիոտեղորոշումային կայանի կիրառմամբ	radiation – ռադիացիա, ճառագայթում
radar fire control – կրակի ռադիոտեղորոշումային կառավարում	radiation detection – see <i>radiation reconnaissance</i>
radar guard-ship – ռադիոտեղորոշումային դետրանավ	radiation dose – ճառագայթահարման բաժնաչափ
radar guided – ռադիոտեղորոշումային կայանով ուղղորդվող	radiation dose rate – բաժնաչափի հզորություն
radar horizon – ռադիոհորիզոն, ռադիոտեղորոշումային հորիզոն	radiation exposure state – ճառագայթահարման մակարդակ
radar intelligence – ռադիոտեղորոշումային հետախուզություն	radiation exposure status – ռադիոակտիվ ճառագայթահարման բաժնաչափի հաշվառում
radar netting – ռադիոտեղորոշումային կայանների ցանցի ստեղծում	radiation-hazardous – ճառագայթումավտանգ
radar netting station – ռադիոտեղորոշումային ցանցի կենտրոն	radiation reconnaissance – ճառագայթային հետախուզություն
radar picket – ռադիոտեղորոշումային դետր	radiation safety – ճառագայթային անվտանգություն
radar scan – ռադիոտեղորոշումային տեսածրում	radiation scattering – ճառագայթման ցրում
radarscope overlay – ռադիոտեղորոշիչի էկրանի մակադրակ	radiation sickness – ճառագայթային հիվանդություն
radarscope photography – ռադիոտեղորոշիչի էկրանի լուսանկարում	radiation situation map – ճառագայթային իրադրության քարտեզ
radar seeker – ռադիոտեղորոշումային ուղղորդման սարք	radicalism – արմատականություն
radar silence – ռադիոտեղորոշումային աշխատանքի արգելում, ՌՏԿ աշխատանքի դադարեցում	radio – ռադիո
radar-target indication zone – ռադիոտեղորոշումային նշանացուցման գոտի	radio-absorbing covering – see <i>radio-cover</i>
radar-tracking – ռադիոտեղորոշումային	radioactive – ռադիոակտիվ
radar-tracking repeater – ռադիոտեղորոշումային կրկնիչ	radioactive contamination – ռադիոակտիվ վարակում
radar-tracking system – ռադիոտեղորոշումային համակարգ	radioactive decay – ռադիոակտիվ նյութերի տրոհում, ռադիոակտիվ տրոհում
radar warning receiver – ռադիոտեղորոշումային ճառագայթահարման մասին նախազգուշացման ընդունիչ	radioactive decay curve – ռադիոակտիվ տրոհման կոր
radial – 1. ճառագայթային, 2. շառավղային	radioactive decay rate – ռադիոակտիվ տրոհման արագություն
radial displacement – շառավղային շեղում	radioactive fallout – 1. ռադիոակտիվ տեղում, 2. ռադիոակտիվ տեղումներ
	radioactive irradiation – ռադիոակտիվ ճառագայթահարում
	radioactive substances – ռադիոակտիվ նյութեր

- radioactivity – ռադիոակտիվություն
- radioactivity concentration guide – ռադիոակտիվ նյութերի առավելագույն թուլատրելի կոնցենտրացիա
- radio approach aids – վայրէջքամուտի ռադիոտեխնիկական միջոցներ
- radio beacon – ռադիոփարոս
- radio check – ռադիոկապի ստուգում
- radio communication – ռադիոկապ
- radio communication center – տեղեկույթի հաղորդման ռադիոկենտրոն
- radio compass – ռադիոուղեցույց
- radio contact – ռադիոհաղորդակցում
- radio control – ռադիոհեռակառավարում
- radio-controlled – ռադիոկառավարվող
- radio-cover – ռադիոկլանինչ պատվածք
- radio deception – see *electronic jamming*
- radio detection – ռադիոհայտնաբերում
- radio direction finder – ռադիոուղղորոշիչ
- radio direction finding – ռադիոուղղորոշում
- radioelectronic – ռադիոէլեկտրոնային
- radioelectronic deception – ռադիոէլեկտրոնային ճնշում, ՌԷՃ
- radioelectronic device – ռադիոէլեկտրոնային միջոց, ՌԷՄ
- radio fix – 1. տեղադրության որոշում ռադիոտեխնիկական միջոցներով, 2. տեղադրության ռադիոորոշում, 3. ռադիոնշահատում
- radio frequency – ռադիոհաձայնականություն
- radio frequency countermeasures – ռադիոհաձայնականային հակամիջոց
- radioheat reconnaissance – ռադիոջերմային հետախուզություն, միկրոալիքային հետախուզություն
- radio homing – see *radio direction finding*
- radio intercept – ռադիոորսում
- radio interception point – ռադիոորսման կետ
- radiointerference – ռադիոէլեկտրոնային խանգարում
- radiolocation – ռադիոտեղորոշում
- radiological defense – ճառագայթաբանական պաշտպանություն
- radiological dispersal device – 1. ճառագայթաբանական փոշեցիր սարք (սարք, որը նախատեսված է ռադիոակտիվ նյութերի փոշիներ ցրելու համար), 2. see *dirty bomb*
- radiological environment – ճառագայթաբանական իրադրություն
- radiological exposure device – ճառագայթաբանական ներգործության միջոց
- radiological monitoring – 1. ճառագայթաբանական վերահսկողություն, 2. բաժնաչափական վերահսկողություն
- radiological operation – ճառագայթաբանական օպերացիա
- radiological survey – բաժնաչափական հետազոտում
- radiological weapon – ճառագայթաբանական զենք
- radio magnetic indicator – ռադիոմագնիսական ցուցիչ
- radioman – see *radio operator*
- radiometric reconnaissance – ռադիոչափական հետախուզություն
- radio navigation – ռադիոուղեվարություն
- radio navigational support – ռադիոուղեվարական ապահովում
- radio navigation system – ռադիոուղեվարական համակարգ
- radio operator – ռադիոկապավոր ռադիստ
- radio range finding – ռադիոհեռաչափություն
- radio range station – ռադիոուղղորոշիչ կայան
- radio receiver – ռադիոընդունիչ

radio recognition – ռադիոորոշարկում, ռադիոտեղորոշումային որոշարկում

radio remote control – see *radio control*

radio signal – see *signal 2*

radio silence – ռադիոլռություն

radiosonde – ռադիոզննիչ

radiotelephony – ռադիոհեռախոսային կապ

radiotransmitter – see *transmitter 1*

radio watch – 1. see *listening watch 1*, 2. ռադիոհերթափոխ, հերթապահություն եթերում

radius – շառավիղ

radius of action – see *range 2*

radius of safety – անվտանգության շառավիղ

radome – ավեհավաքի շրջհոսիչ

raid – 1. մարտարշավ, 2. հարձակում, 3. ասպատակում, ասպատակություն

rail – ռելս

rail warrant – լիտեր

railhead – բեռնաթափման կայարան

railroad – see *railway*

railway – 1. երկաթուղի, երկաթգիծ, 2. երկաթուղային

railway line capacity – երկաթգծի թողունակություն

railway loading ramp – թեքամատույց

railway troops – երկաթուղային զորքեր

raking fire – 1. երկայնական կրակ, 2. see *close range fire*

RAM – see *radar-absorbent material*

ramjet – ուղղահոս օդառեակտիվ շարժիչ

rampart – պատնեշ, ամրապատնեշ

random minelaying – ականների անկանոն տեղադրում

randomness – խառնաշփոթություն, անկանոնություն

range – 1. նշանահեռվություն, 2. գործողության շառավիղ, 3. հեռահարություն, 4. see *shooting ground*, 5. կրակի հեռահարություն, կրակոցի հեռավորություն, 6. see *cruising range 1*, 7. տիրույթ, ընդգրկույթ, 8. see *amplitude 1*

range card – 1. կողմնորոշիչների գծապատկեր, 2. հրաձգային քարտ

range finder – հեռաչափ

range marker – հեռավորության չափիչ շարժակետ

range of interests – տեսածիր

range of military operations – օպերացիայի թափ

range of vision – տեսադաշտ

range resolution – ռադիոտեղորոշիչի լուծունակություն

range tables – հրաձգության աղյուսակ, հեռավորությունների և նշանառության աղյուսակ

rangefinder – հեռաչափ

ranger – «ռեյնջեր»

ranging – հեռաչափություն

rank – 1. կոչում, 2. տողան, 3. see *category 1*

rank and file – շարքային կազմ

rank insignia – տարբերանշան

ranker – see *private*

ransom – փրկագին

rapid – արագ, շտապ

rapid and precise response – արագ և ճշգրիտ արձագանքում

rapid fire – հաճախարձակ կրակ

rapid reaction force – see *quick reaction force*

rapid response force – see *quick reaction force*

“Raptor” – «Ռեպտոր»

raster – պատկերացանց

rate of dive – սուզման արագություն

- rate of fire – 1. արագածգություն, 2. *see fire smode*
- rate of fire of weapon – զենքի արագածգություն
- rate of march – ռազմերթի արագություն
- rated load – անվանական բեռնվածություն
- ratification – վավերացում, հաստատում
- ratification of a treaty – պայմանագրի վավերացում
- ration – 1. մատակարարման նորմ, 2. պարենային մատակարարում
- rationalization – ռացիոնալացում
- rationing – մատակարարման նորմավորում
- ravage – ավերածություն
- ravine – 1. կիրճ, 2. նեղ հովիտ, 3. խանդակ
- razor wire – ամրանավորված փշաժապավեն
- reaction – 1. հակազդում, արձագանք, 2. արձագանքում, 3. հակազդեցություն, 4. ռեակցիա, 5. հետադիմություն, ռեակցիա
- reaction force – 1. *see response force*, 2. հետադիմական ուժեր
- reactive – ռեակտիվ
- reactive armor – *see explosive reactive armor*
- reactivity – հակազդականություն
- readiness – 1. պատրաստություն, 2. պատրաստակամություն
- readiness area – սպասման շրջան
- readiness condition – *see operational readiness*
- readiness state – պատրաստության աստիճան
- readiness time – պատրաստության բերման ժամանակը
- ready – 1. պատրաստ, 2. պատրաստի
- ready position – 1. ուղղաթիռին սպասման շրջան, 2. «մարտի պատրաստ» դրություն
- Ready Reserve – 1. առաջին հերթի պահեստազոր, 2. մարտապատրաստ պահեստազոր
- ready-to-load date – բեռնմանը պատրաստության օր
- Reagan doctrine – նոր համընդհանրացման ռազմավարություն
- reaming – վերանպատակադրում
- real estate – անշարժ գույք
- real estate advisory team – անշարժ գույքի գծով խորհրդարկիչ խումբ
- real precession – իրական շեղում
- real property – *see real estate*
- real time – ժամանակի ռեալ մասշտաբ
- real wander – *see real precession*
- realignment of troops – *see regrouping*
- “realistic deterrence” strategy – «իրատեսական սաստման» ռազմավարություն
- Realistic Military Training – զինվորական պատրաստում իրական միջոցներով
- realization – *see implementation 2*
- reallocation – վերաբաշխում
- reallocation authority – վերաբաշխման լիազորություն
- reallocation of resources – 1. ռեսուրսների փոխանցում, 2. ռեսուրսների վերաբաշխում
- rear – 1. թիկունք, 2. թիկունքային, 3. հետևի, հակառակ
- rear admiral – դերծովակալ
- rear area – թիկունքային շրջան
- rear area operations center – թիկունքային շրջանի օպերատիվ կենտրոն
- rear control point – կառավարման թիկունքային կետ
- rear echelon – երկրորդ շարակարգ
- rear guard – 1. վերջապահ (զորք), 2. թիկունքային ջոկատ
- rear sight – *see sight 1*

- rear support operations area – օպերատիվ թիկունք
- rear tactical operations center – see *rear area operations center*
- rear zone – թիկունքային գոտի
- rearmament – 1. վերազինում, 2. սպառազինությունների կուտակում
- reasonable military adequacy – կշռադաստված ռազմական բավարարություն
- reasonable military sufficiency – see *reasonable military adequacy*
- reasoning – see *thinking*
- reassignment – 1. զորքերի վերաենթարկում, 2. տեղափոխում նոր պաշտոնի
- reassignment of troops – զորքի վերաենթարկում
- reattack recommendation – կրկնական գրոհի առաջարկություն
- rebel – ապստամբ
- rebel army – ապստամբական բանակ
- rebellion – 1. ապստամբություն, 2. see *mutiny*
- reboot – վերաբեռնում (համակարգչային)
- rebooting – վերաբեռնում
- recall – 1. հետկանչում, 2. վերադարձի ազդանշան, 3. գորակոչ պահեստազորից
- receiver – 1. ընդունիչ, 2. փողատուփ (հրազենի), 3. ստացող
- receiving antenna – ավեհավաք
- receiving ship – ապահովվող նավ
- reception – 1. ստացում, ընդունում, 2. ռադիոազդանշանի ընդունում, 3. ռադիոընդունման որակ, 4. ընդունելություն
- reception of equipment into service – ռազմական տեխնիկայի ընդունում
- reception planning – զորքերի (զորակայանում) ընդունման գործողությունների պլանավորում
- reception, staging and onward movement – զորքի ընդունում, կենտրոնացում և հետագա առաջաշարժում
- receptivity – ընկալունակություն
- recharging – վերալիցքավորում
- recognition – 1. see *identification 2*, 2. ճանաչում
- recognition equipment – զատորոշման ապարատուրա
- recognition marking – որոշարկիչ նշան
- recognition signal – որոշարկիչ ազդանշան, ճանաչման ազդանշան
- recognized picture – որոշարկված նշանակետերով իրադրության արտացոլում
- recoil – 1. հետհարված, 2. հետզլորք
- recoilless gun – անհետզլորք հրանոթ
- recompression chamber – see *hyperbaric chamber*
- reconciliation – 1. see *accommodation 4*, 2. բաղդատում, առադրում
- reconnaissance – 1. see *combat intelligence*, 2. դիտախուզում, 3. զորային հետախուզում
- reconnaissance aircraft – հետախուզական թռչող ապարատ
- reconnaissance and fire system – հետախուզակրակային համալիր
- reconnaissance and surveillance missions – հետախուզության մարտական խնդիրներ
- reconnaissance by fire – հետախուզում կրակով
- reconnaissance exploitation report – օդային հետախուզման արդյունքների մասին տիպային զեկույց
- reconnaissance-fire complex – հետախուզակրակային համալիր, ՀԿՀ
- reconnaissance group – հետախուզատունք
- reconnaissance in force – հետախուզում մարտով
- reconnaissance patrol – հետախուզական դետք
- reconnaissance section – դետքային ջոկ

reconnaissance-strike complex – հետախուզահարվածային համալիր, ՀՀՀ

reconnaissance unit – հետախուզական զորամաս, հետախուզական ստորաբաժանում

reconstitution – մարտունակության վերականգնում

record – 1. արձանագրություն, պաշտոնական գրառում, 2. գրառում, 3. գրանցում

“Record as target” – «Համարե՞լ նշանակետ»

“Recorded!” – «Նշանակետը գրանցված է»

recover – վերականգնել

recovery – 1. վտանգի գոտուց դուրսբերում, 2. վերադարձ զորակայան, 3. ականի հանում ջրից, 4. տեխնիկայի տարահանում, 5. վերականգնում, վերադարձ բնականոն վիճակի (ԱԻ-ից հետո), 6. նորոգումավերականգնողական աշխատանքներ

recovery and reconstitution – 1. հետևանքների նվազեցմանն ու վերացմանն ուղղված միջոցառումներ, 2. միջոցառումներ՝ ուղղված ՋՌԻ-ի մարտունակության վերականգնմանը

recovery controller – նորոգումավերականգնողական աշխատանքների համարատղ

recovery mechanism – վերականգնման մեխանիզմ

recovery of white phosphorus – սպիտակ ֆոսֆորի օգտահանում

recovery operation – փրկարարավերականգնողական օպերացիա

recovery procedure – վերականգնման ընթացակարգ

recovery site – տարահանման շրջան

recovery vehicle – տարահանումային տրանսպորտ

recovery zone – վերադարձի գոտի

recruit – նորակոչիկ

recruitment – 1. հավաքագրում, 2. զինվորագրում, 3. see *manning*, 4. համալրում

rectified airspeed – see *calibrated airspeed*

rectifier – ուղղիչ

red berets – կարմիր բերետներ

redcap – 1. see *military policeman*, 2. բեռնակիր

redeployment – 1. վերատեղաբաշխում, 2. վերախմբավորում, 3. վերաբազավորում

redeployment aerodrome – վերաբաշխման թռիչքադաշտ

redeployment of troops – զորքի վերատեղաբաշխում

redirection of efforts – ջանքերի տեղափոխում

redislocation – see *redeployment 4*

redistribution – 1. վերաբաշխում, 2. վերաձևում

redistribution authority – վերաբաշխող մարմին

red team – «կարմիրներ»

reduce – 1. նվազեցնել, փոքրացնել, 2. կրճատել, 3. ցածրացնել

reduced charge – նվազեցված լիցք

reduced lighting – թույլ լուսավորում

reduction – 1. կրճատում, 2. նվազեցում, 3. see *suppression 1*, 4. արգելափակողային գոտուն ուղեբացում, 5. նվազեցում

reduction and limitation of armed forces and armaments – զինված ուժերի և սպառազինության կրճատում ու սահմանափակում

reduction and limitation of strategic arms – ռազմավարական սպառազինությունների սահմանափակում և կրճատում

redundancy – 1. ավելցուկ, 2. see *reservation 2*, 3. կրկնորդում

re-entry vehicle – բալիստիկ հրթիռի գլխամաս

reequipping – see *rearmament 1*

reference – 1. հղում, 2. կապ, առնչություն	regimental – գնդային
reference currency – see <i>principal currency</i>	regimental aid post – գնդային բուժկետ
reference datum – ուղղաձիգ հենահարթություն, հաշվարկման գրոյական հարթություն	regimental colors – զորամասի մարտական դրոշ
reference point – 1. see <i>landmark</i> , 2. բերման կետ, 3. սկզբնակետ	regimental commander – գնդի հրամանատար
reference position – see <i>starting position</i>	regimental flag – see <i>regimental colors</i>
refill – լցանք	regimental medical officer – գնդի բուժ-ժառայության պետ
refinement – ճշգրտում, ճշտում	regimental officer – see <i>line officer</i>
reflect – անդրադարձնել	regimental police – գնդային զինվորական ոստիկանություն
reflection – անդրադարձում	regimental standard – see <i>regimental colors</i>
reflector – անդրադարձիչ	region – 1. տարածաշրջան, 2. շրջան
reflex sight – հայելային նշանոց, անդրադարձիչ նշանոց	Regional Affairs and Mediterranean Dialogue Section – Տարածաշրջանային հարցերով և միջերկրածովյան երկխոսության բաժին
reform – վերափոխում, բարեփոխում	regional air defense commander – տարածաշրջանային հակաօդային պաշտպանության հրամանատար
refraction – բեկում	regional conflict – տարածաշրջանային հակամարտություն
refuel – լրալիցքավորում	regional reinforcing force – տարածաշրջանային լրաուժ
refueling – լցավորում	regional response coordination center – պատասխան գործողությունների համադասման տարածաշրջանային կենտրոն
refueling equipment – լրալիցքավորման սարքավորանք	regional satellite communications support center – արբանյակային կապին աջակցման տարածաշրջանային կենտրոն
refueling on the move – լրալիցքավորում հընթաց	regional security – տարածաշրջանային անվտանգություն
refueling point – լրալիցքավորման կետ	regional security interests – տարածաշրջանային անվտանգության շահ
refuge – see <i>shelter 1</i>	regional security officer – արտասահմանում դիվանագիտական ներկայացուցչությանը կից անվտանգության ծառայության տարածաշրջանային բաժնի պետ (<i>ԱՄՆ</i>)
refugee – փախստական, գաղթական, հարկադրված վերաբնակիչ	
refugee camp – փախստականների ճամբար	
refugeeism – գաղթականություն	
refusal – 1. հրաժարում, 2. հրաժարական	
refuse – 1. մերժել, չհամաձայնվել, 2. see <i>refuse a flank</i>	
refuse a flank – զորաթևը հետ քաշել	
regeneration – 1. վերականգնում, 2. լրահամալրում	
regime – 1. ռեժիմ, 2. վարչակարգ	
regiment – գունդ	

- regional treaty – տարածաշրջանային պայմանագիր
- regional war – տարածաշրջանային պատերազմ
- regionalization – շրջանացում
- register – 1. ռեգիստր, 2. գրանցամատյան, 3. նշանափործում հենանիշներով
- register glass – սեղմումային ապակի
- registration – գրանցում
- registration fire – նշանափործում, նշանափործիչ կրակ
- registration number – գրանցման համար, գրանցահամար
- registration point – հենանիշ
- regrouping – զորքի վերախմբավորում
- regular – 1. մշտական, 2. կանոնավոր, 3. կադրային
- regular army – կանոնավոր բանակ
- regular officer – կադրային սպա, իսկական ծառայության սպա
- regular personnel – see *cadre 2*
- regulating document – կանոնակարգող փաստաթուղթ
- regulating station – հսկիչ-անցազրային կետ
- regulation – կարգավորում
- Regulations – 1. կանոնակարգ, 2. see *manual*
- regulatory sign – ճանապարհային երթևեկության նշան
- rehabilitation – 1. վերականգնում, 2. արդարացում
- rehabilitation of combat effectiveness – see *reconstitution*
- rehabilitation of infrastructure – ենթակառուցվածքի վերականգնում
- rehabilitative care – վերականգնողական խնամք
- rehearsal – 1. փորձ, 2. կրկնություն
- reinforcement – ուժավորում, ուժեղացում
- reinforcing – see *reinforcement 1*
- reinforcing force – լրատու
- reinforcing nation – լրատուի պետություն
- reintegration – 1. see *rejoin 1*, 2. վերականգնում
- rejoin – 1. վերամիավորում, վերամիասնականացում, 2. հակաճառում
- rejoin the colors – պահեստազորից անցնել իսկական զինծառայության
- relateral tell – տեղեկույթի ռելեային հաղորդում
- relative bearing – 1. հարաբերական ուղղորոշում, 2. ուղղության անկյուն
- relative biological effectiveness – հարաբերական կենսաբանական արդյունավետություն
- relation – 1. հարաբերություն, 2. կապ
- relationship – see *relation*
- relativism – հարաբերականություն
- relativity – հարաբերականություն, հարաբերականության սկզբունք
- relay – 1. վերահաղորդում, 2. հերթափոխում
- release – 1. see *liberation 2*, 2. բացթողում, նետում, 3. see *emission 2*, 4. արձակում ծառայությունից, 5. անջատում, 6. թողարկում
- release altitude – նետման բարձրություն
- release point – 1. հետերթային վերանթարկման կետ, 2. վայրնետման կետ
- reliability – հուսալիություն
- reliability analysis – հուսալիության վերլուծություն
- reliability diagram – քարտեզանյութերի սխեմա
- relief – 1. ռելիեֆ, 2. see *aid 1*, 3. ապապաշարում, 4. see *relay 2*
- relief agency – տուժածներին օգնություն ցույց տվող գործակալություն
- relief force – ապաշրջափակող ուժեր

- relief in place – գորքի փոխարինում դիրքերում
- relief map – ռելիեֆային քարտեզ
- relief of the guard – պահակախմբերի փոխում
- relief operation – փրկարարական օպերացիա
- religion – կրոն
- religious – 1. վանական, 2. վանականուհի, 3. կրոնական, 4. կրոնասեր
- religious affairs – կրոնական գործեր
- religious beliefs – 1. կրոնական հավատալիքներ, 2. դավանություն, կրոնական դավանանք
- religious fanaticism – կրոնական մոլեռանդություն
- religious support – կրոնական պահանջմունքների բավարարում
- religious war – կրոնադավանական պատերազմ
- reload – 1. վերաբեռնում, 2. see *recharging*
- reloading – see *reload*
- relocation – 1. տեղափոխություն, 2. վերադիրքավորում, 3. վերաբնակեցում
- remain-behind equipment – թողած սարքավորանք
- remedial secession – «վերականգնողական» անջատում
- remilitarization – վերառազմականացում
- remote – հեռու, հեռավոր, տարանջատված, հեռադիր
- remote control – հեռահար կառավարում, հեռակառավարում, հեռագործ կառավարում
- remote control panel – հեռակառավարման վահանակ
- remote-controlled mine – հեռակառավարվող ական
- remotely piloted vehicle – հեռակառավարվող թռչող ապարատ
- removal – see *moving*
- render safe procedures – see *explosive ordnance disposal procedures*
- rendezvous – 1. հանդիպում, հավաք, 2. հանդիպատեղ, 3. նավահավաք
- rendezvous area – ռազմանավերի հավաքատեղ, ռազմանավերի հանդիպատեղ
- rendezvous point – հավաքակետ
- rendezvous time – հավաքաժամ, հանդիպաժամ
- renewable resource – վերականգնելի ռեսուրս
- rentgen – ռենտգեն
- reoccupation – վերագրավում
- reorganization – 1. վերակազմակերպում, 2. կարգաբերում
- repair – նորոգում
- repairability – նորոգապիտանիություն, նորոգելիություն
- repairable item – նորոգելի առարկա
- repair cycle – նորոգման փուլաշրջան
- repatriation – հայրենադարձություն
- repeat – 1. կրկնություն, 2. կրկնում, 3. վերահաղորդում
- repeater-jammer – խանգարումների վերահաղորդիչ
- repelling an attack – հարձակման հետմղում
- repelling of aggression – ագրեսիայի հետմղում
- repelling or prevention of aggression – ագրեսիայի հետմղում կամ կանխում
- replaceable resource – փոխարինելի ռեսուրս
- replacement – փոխարինում
- replacement factor – սարքավորանքի փոխարինման գործակից
- replenishment – 1. լրացում, 2. լրալցում
- replenishment at sea – պաշարների լրալցում ծովում

- replenishment of strength in manpower – կենդանի ուժի կորուստների լրացում
- reply – 1. պատասխան, 2. պայմանական պատասխան
- report – 1. զեկուցագիր, 2. զեկույց, 3. զեկուցում, 4. հաշվետվություն, 5. ամփոփագիր, 6. *see inform*
- report line – իրազեկույցների ներկայացման բնագիծ
- reportable incident – զեկուցման ենթակա միջադեպ
- reporting period – հաշվետու ժամանակաշրջան
- representation – 1. *see mission 2*, 2. ներկայացվածություն, 3. արտացոլում, արտապատկերում
- representation in the institutions – հաստատություններում (մարմիններում) ներկայացուցչություն
- representative fraction – *see scale 1*
- representative power – ներկայացուցչական իշխանություն
- reprisal – 1. վրիժառուական ձեռնարկում, 2. փոխձնշում, 3. պատժիչ միջոց
- reprisals – փոխձնշում, ռեպրեսալիա
- repulse – 1. հետմղում, 2. գրոհի հետմղում, 3. *see fight back 2*, 4. հակահարվածի (հակահարձակման) հետմղում.
- repulse the act of aggression – *see repelling of aggression*
- request – 1. խնդրանք, 2. հարցում, 3. հայտ
- request for assistance – օգնության խնդրանք
- request for information – տեղեկույթի հայտ
- required capability – պահանջվող ռեսուրսներ
- required date – ժամանման նշանակված օր
- required delivery date – բեռների մատակարարման նշանակված օր
- required military force – անհրաժեշտ ուժեր
- required supply rate – մատակարարման պահանջվող նորմ
- requirement – *see requisition 2*
- requisition – 1. պահանջ, 2. պահանջագիր, 3. բռնագնում
- requisitioning objective – պահանջվող պաշարների քանակ, պաշարների սահմանային մակարդակ
- re-route – ստիպված լինել փոխել երթուղին
- rescue – 1. փրկություն, 2. փրկում, ազատում, 3. փրկարարական, 4. *see save 2*
- rescue combat air patrol – փրկարարական օպերացիայի օդային պարտեզ
- rescue coordination center – փրկարարական համադասող կենտրոն
- rescue operations – վթարային-փրկարարական աշխատանքներ
- rescue strop – փրկարարական առասան
- research and development – 1. գիտահետազոտական և փորձակոնստրուկտորական մշակում, 2. հետազոտում և մշակում
- research and development support – արտադրության գիտատեխնիկական ապահովում
- research institute – գիտահետազոտական ինստիտուտ
- reseau – պատկերի հետ լուսանկարված չափիչ ցանց
- reservation – 1. վերապահում, 2. պահուստավորում, 3. ամրագրում
- reserve – 1. պահուստ, 2. պահուց, 3. պահեստազոր, 4. պահեստավորում, 5. պահեստազորային
- Reserve Component – պահեստազորային բաղադրիչ
- Reserve Component category – պահեստազորի կարգախումբ
- reserve mobilization – զորահավաքային ռեզերվների հավաքում
- reserve of the high command – *see General Headquarters Reserve*

- reserved demolition target – հատուկ հրամանով ոչնչացման նախատեսվող օբյեկտ
- reserved occupations – քաղաքացիների անրագրում
- reserved route – պահուստային երթուղի
- reserves – պահուց գործ (ուժեր)
- reserve stock – see *iron ration*
- reservist – ռեզերվիստ
- reservist mission – զինապարտի նախանշանակում
- reservists designated for service – կցագրային կազմ
- reset – վերաբեռնում (հարաբերությունների)
- resettlement – 1. անցում քաղաքացիական դրության, 2. զորացրվածների տեղավորում աշխատանքի, 3. զորացրվածների սոցիալական հարմարեցում, 4. սոցիալական հարմարում
- residence – նստելավայր
- residual contamination – մնացորդային վարակում, մնացորդային ախտահարում
- residual forces – պահուստային մարտապատրաստ ուժեր
- residual nuclear radiation – մնացորդային ռադիոակտիվություն
- residual radiation – see *residual nuclear radiation*
- resignation – 1. պաշտոնաթողություն, 2. հրաժարական
- resist – դիմադրել
- resistance – 1. դիմադրություն, 2. դիմադրողականություն, 3. see *resistance movement*
- resistance movement – դիմադրության շարժում
- resistance to information and psychological warfare – հակազդեցություն տեղեկութահոգեբանական ներգործությանը
- resolution – 1. բանաձև, 2. լուծում, 3. լուծողունակություն
- resource – ռեսուրս
- resource allocation – 1. բյուջեի բաշխում, 2. միջոցների բաշխում
- resource budgeting – բյուջեի կազմում ըստ ռեսուրսների
- resource management – 1. ռեսուրսների կառավարում, 2. միջոցների ռացիոնալ օգտագործում
- resources – 1. միջոցներ, 2. ռեսուրսներ
- Resources Division, ACE RES – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի ԳԳՀ նյութական և մարդկային ռեսուրսների վարչություն
- respect – հարգանք, պատիվ
- respirator – 1. հակազագ, 2. շնչադիմակ
- response – 1. արձագանք, 2. see *reply 1*
- response force – հակազդման ուժեր
- responsibility – 1. պատասխանատվություն, 2. see *duty 1*, 3. see *commitment 2*
- responsiveness – see *reactivity*
- responsor – ընդունիչ-պատասխանիչ
- rest – 1. հանգիստ, 2. «ազատ» դրություն, 3. see *dwell 1*
- rest and recuperation – հանգիստ և ուժերի վերականգնում
- restart – 1. վերագործարկում, 2. see *reboot*
- restatement – վերահաշվարկ
- restitution – 1. վերադարձում, 2. սկզբնական վիճակի վերականգնում
- restitution factor – see *correlation factor*
- restoration of operational capability – see *reconstitution*
- restore – see *recover*
- restoring fighting efficiency – see *reconstitution*
- restraint – սահմանափակող գործոն (պլանավորման ժամանակ)
- restrict – սահմանափակել
- restricted – սահմանափակ, սահմանափակված

- restricted area – սահմանափակ մուտքի գոտի
- restricted bidding – սահմանափակ աճուրդ
- restricted competition – սահմանափակ մրցակցություն
- restricted dangerous air cargo – սահմանափակ վտանգավորությամբ օդային բեռ
- restricted operations area – գործողությունների սահմանափակ գոտի
- restricted reporting – սահմանափակ զեկույց
- restricted speed – սահմանափակ արագություն
- restricted target list – նշանակետերի սահմանափակ ցանկ
- restricted treaty – see *closed treaty*
- restricted visibility – սահմանափակ տեսանելիություն
- restriction – սահմանափակում
- restriction of privileges – արտոնությունների սահմանափակում
- restrictive fire area – կրակի սահմանափակ վարման շրջան
- restrictive fire line – կրակի սահմանափակման բնագիծ
- restrictive fire plan – կրակի սահմանափակ վարման պլան
- restructuring – վերակառուցավորում, կառուցվածքային վերափոխում
- resume – ամփոփում
- resupply – 1. պաշարների լրացում, 2. առքերում
- resuscitative care – կենսադարձային խնամք, վերակենդանացման խնամք
- retaliation – 1. պատասխան հարված, 2. հակամիջոց, 3. հատուցում
- reticle – 1. օպտիկական սարքի խաչագիծ, 2. նշանոցային մագացանց
- retire – 1. պաշտոնաթող լինել, թոշակի անցնել, 2. հեռանալ
- retired officer – պաշտոնաթող զինծառայող
- Retired Reserve – պաշտոնաթողների ռեզերվ, երրորդ հերթի ռեզերվ
- retired warhead – սպառազինությունից հանված մարտագլխիկ
- retirement – 1. պաշտոնաթողություն, 2. see *pullout*
- retirement fund – թոշակային ֆոնդ
- retraining – 1. վերապատրաստում, 2. վերաուսուցում
- retraining and skills enhancement courses – վերապատրաստման և որակավորման բարձրացման դասընթացներ
- retransmitter – վերահաղորդիչ
- retreat – նահանջ
- retrograde – 1. հետադարձ շարժում, հակառակ ուղղությամբ շարժում, 2. հետադիմական, 3. մարտական տեխնիկայի կրկնական օգտագործում
- retrograde defensive – տարաշարժում պաշտպանություն
- return – 1. վերադարձ, վերադարձում, 2. շրջադարձ
- return fire – պատասխան կրակ
- return load – հետադարձ բեռ
- return to base – «վերադարձե՛ք ելակետ»
- returned to military control – վերադարձ զինվորական մարմինների ենթակայության տակ
- returned to unit – ուղարկված է իր զորամաս
- returnee – հայրենադարձ
- reunion – վերամիավորական, վերամիավորականություն
- revanchism – ռևանշիզմ
- veille – վերկաց, այգանվագ
- revenue – եկամուտ
- reverse – 1. հակառակ, հակադարձ, 2. դարձերես, 3. ձախողում, անհաջողություն

reverse slope – հակառակ թեքություն, հակառակ զառիվայր

revet – նեցուկ տալ

reveting – 1. խրամատի պատի ամրացում, 2. նեցուկ տալ, հենարան դնել

review – 1. վերանայում, 2. ամփոփում, տեսություն, 3. ստուգատես, 4. զորահանդես, զորատես, 5. ամփոփիչ վերլուծություն

Revised Decision Briefing – գեկույց օպերացիայի (մարտի) որոշման ճշգրտման մասին

revolt – see *rebellion*

revolution – հեղափոխություն

revolutionary – հեղափոխական

revolver – 1. ատրճանակ, 2. ատրճանակի

revolving – դարձուկային

revolving fund account – շրջանառու միջոցների հաշիվ

reward – պարգև

ricochet – թռիչքաշեղում

ride – 1. անտառուղի, 2. հեծյալ ճամփորդություն

ridge – լեռնակատար, կատար

rifle – ակոսավոր հրացան

rifle battalion – հրաձգային գումարտակ

rifle company – հրաձգային վաշտ

rifle grenade – հրացանային նռնակ

rifleman – հրաձիգ

rifle rest – զենքի հենարան

rifling – ակոս

right-flanking – աջաթևյան

right of asylum – ապաստանի իրավունք

right of a pursuit – հետապնդման իրավունք

ring – օղակ

riot – խռովություն, հուզում

riot control agent – ոստիկանական նյութեր, զանգվածային անկարգությունների ճնշման համար կիրառվող քիմիական նյութեր

riot control means – զանգվածային անկարգությունների ճնշման միջոցներ

rioter – խազմարար

rip-cord – ձգափող

risk – ռիսկ

risk analysis – ռիսկերի վերլուծություն

risk area – ռիսկի շրջան

risk assessment – ռիսկի գնահատում

risk zone – ռիսկի շրջան

rite – see *ceremony*

risk category – ռիսկի կարգախումբ

risk management – ռիսկի կառավարում

rival – մրցակից, ախոյան

river – գետ

riverine area – ջրային բնագծի շրջան, գետաշրջան

R&D – see *research and development support*

road – see *way 1*

road block – 1. ճանապարհային խոչընդոտ, 2. ուղեպահակետ, բլոկ կետ

roader – ուղեբացիչ

road hazard sign – վտանգի ճանապարհային նշան

road map – ճանապարհային քարտեզ

road net – ճանապարհային ցանց

roadside – ճամփեզր

road space – see *column length*

roadstead – see *anchorage*

roamer – մասշտաբային ցանց

robotics – ռոբոտոտեխնիկա

robust peacekeeping – կոշտ խաղաղարարություն

- robustness – see *sustainability 2*
- rocket – հրթիռ (գերազանցապես՝ չուղորդվող)
- rocket booster – հրթիռային արագացուցիչ
- rocketeer – հրթիռաձիգ
- rocket engine – հրթիռային շարժիչ
- rocket engineering support – ինժեներահրթիռային ապահովում
- rocket-launched grenade – ռեակտիվ նռնակ
- rocket launcher – 1. see *launcher 1*, 2. ռեակտիվ նռնականետ
- rocket marksmanship – հրթիռահրաձգային պատրաստում
- rocket propulsion system – հրթիռի ուժակայանք
- rocket-range – see *launching site*
- rocket-target – see *target missile*
- rocket troops and artillery – հրթիռային զորքեր և հրետանի
- rocket warning radar – see *missile warning air defense radar*
- “Roger!” – 1. «Ձեզ հասկացա», 2. «Ընդունված է»
- role – դեր
- role number – դերակարգություն
- role specialist nation – որոշակի գործառույթ ստանձնած պետություն
- role specialization – պետության գործառութային մասնագիտացում
- roll – 1. կողաթեքում, 2. գլորաթռիչք
- rolled homogeneous armor – զլոցած համասեռ զրահ
- rolling barrage – see *creeping barrage*
- Roman Catholic Church – Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցի
- room for maneuver – տարաշարժի ազատություն
- rope – ճուպան
- rotary-wing aircraft – see *helicopter*
- rotation gear – see *turning mechanism*
- rotational post – շրջափոխական պաշտոն
- rotor – ռոտոր
- rotor governing mode – տանող պտուտակի շրջապտույտների կարգավորման մեթոդ
- round – 1. շրջան, 2. շրջայց, 3 հրթիռային (ռեակտիվ) արկ
- “Rounds complete” – «Կրակն ավարտվեց»
- roundel – ՌՕՌԻ-ի կլոր որոշարկիչ նշան
- roust – 1. ջախջախիչ պարտություն, 2. անկանոն փախուստ, 3. սրընթաց նահանջ, 4. ջախջախված ու նահանջող բանակ
- route – 1. երթուղի, 2. տեղեկուղի
- route capacity – երթուղու թողունակություն
- route card – 1. ուղեթերթիկ, 2. ուղեքարտեզ, 3. see *road map*
- route classification – երթուղու բնութագիր
- route clearance – երթուղու ականազերծում
- route formation – 1. երթակարգ, 2. երթաշարք
- route march – 1. see *march formation*, 2. ուսումնական երթ, 3. երթարշավ
- route reconnaissance – երթուղու հետախուզում
- routine garrison duty – ներքին ծառայություն
- routine garrison service – see *routine garrison duty*
- routine maintenance – ընթացակարգային աշխատանքներ
- routing – երթուղավորում
- row marker – շարանշիչ
- RPV – see *remotely piloted vehicle*
- rubber bullet – ռետինե գնդակ
- rucksack – թիկնապայուսակ

rudder – ղեկ
 ruin – սնանկացում
 rule – 1. see *power 2, 5, 2. see governance*, 3. կանոն
 rule of law – իրավունքի գերակայություն, օրենքի գերակայություն
 rules for engagement – կրակի վարման կարգ
 rules for the use of force – ուժի օգտագործման կանոններ
 rules of engagement – ուժի կիրառման կանոններ
 rules of engagement profile – ուժի կոնկրետ կիրառման կանոններ
 rules of fire – հրաձգության կանոններ
 rules of procedure – see *regulations 1*
 ruling power – տիրապետություն
 rumor – լուր
 runner – see *liaison 2*
 running fire – հաճախաձիգ կրակ
 running fix – 1. տեղի որոշում ըստ տարածամանակյա դիտումների, 2. հաշվարկում ադիտումային տեղադիրք
 running gear – see *chassis 2*
 run-up area – շարժիչների փորձարկման հարթակ, շարժիչների նախաթռիչքային ստուգման գոտի
 runway – թռիչքուղի
 runway lights – թռիչքուղու լույսեր
 runway visual range – թռիչքուղու տեսանելիության գոտի
 rupture – see *hole 2*
 rupture zone – քայքայման գոտի
 ruse – խորամանկություն, հնարք
 ruse de guerre (*Fr.*) – see *military deception*
 rush – 1. see *charge 1, 2. ձնշամղում, 3. վազեվազք*

(the) Russian Federation – Ռուսաստանի Ղաշնություն, ՌԴ

S

SA – «երկիր-օդ» դասի խորհրդային հրթիռների նշագրումը ՆԱՏՕ-ի դասակարգմամբ
 SAA – 1. see *small arms ammunition*, 2. see *skill at arms*
 saber – 1. թուր, 2. հեծելազորային
 saber squadron – տանկային գումարտակ
 sabot – 1. ենթատրամաչափային արկի տակդիր, 2. տակդիր-բեռնամփոփ
 sabotage – 1. see *diversion 1, 2. դիվերսիոն գործունեություն, 3. նենգադուլ*
 sabotage and reconnaissance formations – դիվերսիոն-հետախուզական կազմավորում
 saboteur – 1. դիվերսանտ, 2. նենգադուլավոր
 SACEUR – see *Supreme Allied Commander Europe*
 SACLANT – see *Supreme Allied Commander Atlantic*
 sacred war – «սրբազան» պատերազմ
 sacrifice – 1. զոհ, 2. զոհաբերում, զոհաբերություն
 saddle – 1. թամբ, 2. թամբարդ, 3. անտիկլինալ ծալք, կամարածալք, 4. դարձյակ
 safe – 1. անվտանգ, վտանգ չներկայացնող, 2. see *secure 1*
 safe anchorage – անվտանգ խարսխակայան
 safe area – ապահովության շրջան
 safe burst height – պայթյունի անվտանգ բարձրություն
 safe depth – անվտանգ խորություն

- safe disposal – 1. see *radius of safety*, 2. see *safe distance*
- safe distance – անվտանգ հեռավորություն
- safe haven – հուսալի ապաստան, խաղաղ հանգրվան
- safe house – գաղտնի բնակարան, գաղտնայցի բնակարան
- safe lane – ականադաշտում անցուղի
- safe speed – անվտանգ արագություն
- safe state – ականի անվտանգ վիճակ
- safe terrain clearance – թռիչքանցման անվտանգ բարձրություն
- safety – 1. ապահովություն, 2. see *security 1*, 3. see *secure 1*, 4. ապահովիչ
- safety and arming mechanism – ապահովիչ-կատարողական սարք
- safety and security – ինժեներաֆիզիկական անվտանգություն, տեխնիկաֆիզիկական անվտանգություն
- safety angle – see *angle of safety*
- safety area – see *security zone*
- safety belts – see *harness*
- safety catch – 1. ապահովիչ մղակ, 2. զսպանակեռիկ
- safety criterion – անվտանգության չափանիշ
- safety-critical system – վտանգավոր համակարգ
- safety device – see *safety 3*
- safety distance – անվտանգ հեռավորություն
- safety fuze – 1. հրահաղորդ քուղ, 2. հալուն ապահովիչ
- safety height – see *minimum safe altitude*
- safety lock – see *safety 3*
- safety object – անվտանգության օբյեկտ
- safety pin – see *arming pin*
- safety standards – 1. անվտանգության նորմեր, 2. անվտանգության տեխնիկայի կանոններ
- safety zone – 1. անվտանգ գոտի, 2. արգելագոտի, 3. անվտանգության կղզյակ, 4. անջատման գոտի
- safe working load – թույլատրելի աշխատանքային բեռնվածք
- safing – 1. վթարային, պահեստային, 2. see *de-arming*
- “Sagger” – «Մայլուտկա»
- sail – 1. առագաստ, 2. նավարկություն
- sailing – see *navigation*
- sailing directions – նավարկագիտություն, նավարկային ձեռնարկ
- sailor – 1. նավաստի, 2. ծովային
- salience – ելուստ
- salient – 1. (*ռազմ.*) ելուստ, սեպ, 2. ցցուն
- salted weapon – ինտենսիվ ռադիոակտիվ տեղումներ առաջացնող միջուկային զենք
- salute – 1. սալուտ, 2. զինվորական ողջույն
- salvage – 1. անտիրական տեխնիկա, 2. տեխնիկայի՝ որպես պահեստամասերի օգտագործում
- salvage operation – 1. վնասված տեխնիկայի վերականգնում, 2. խորտակված տեխնիկայի ջրահանում
- salvage operations – փրկարարական աշխատանքներ
- salvage procedure – see *salvage operation*
- salvo – համազարկ
- salvo fire – see *volley fire*
- SAM – see *surface-to-air missile*
- Sam Browne – see *Sam Browne belt*
- Sam Browne belt – սպայական կաշեգոտի
- sanction – 1. պատժամիջոց, 2. see *authorization 2*
- sanction enforcement – պատժամիջոցի կատարման պարտադրում

sandbag revetment – ավազապարկերով ամրացում

sangar – 1. see *parapet* 2, 2. ժամապահի աշտարակ

sanitary – սանիտարական

sanitary and control station – սանիտարավերահսկողական կետ

sanitary and epidemic intelligence – սանիտարահակահամաճարակային հետախուզություն

sanitary and hygiene conditions – սանիտարահիգիենիկ պայմաններ

sanitary inspection room – see *sanitary station*

sanitary loss – սանիտարական կորուստ

sanitary station – սանիտարական անցակետ

sanitation – 1. առողջարարություն, 2. առողջացում, 3. սանիտարական պայմանների բարելավում

sapper – 1. սակրավոր, 2. ռազմական ճարտարագետ, ռազմական ինժեներ

SAR – see *search and rescue*

sarin – գարին

satellite navigation – ուղեվարության արբանյակային համակարգ

satellite navigation system – արբանյակային ուղեվարական համակարգ

satellite photograph – արբանյակային լուսանկար, տիեզերական լուսանկար

SATNAV – see *satellite navigation*

saturation bombing – see *carpet bombing*

save – 1. պահպանել, 2. փրկել

Save Our Souls – see *SOS*

scabbard – see *sheath*

scale – 1. մասշտաբ, 2. սանդղակ, 3. չափաքանոն

scale of an exercise – զորավարժության մասշտաբ

scan – 1. ավեհավաքի մեկ լրիվ պտույտ, 2. ավեցիրի մեկ լրիվ պտույտ

scan rate – տեսաժրման հաճախականություն

scanning pattern – see *raster*

“Scarab” – «Տոչկա»

scarcity of resources – 1. ռեսուրսների պակասուրդ, 2. ուժերի և միջոցների պակասուրդ

scatterable mine – հեռատեղակայվող ական

schedule – 1. see *list* 2, 2. ժամանակացույց, 3. see *plan*, 4. չվացուցակ, 5. Աշխատակարգ

scheduled fire – պլանային կրակ

scheduled target – պլանավորված նշանակետ, նախանշանակված թիրախ

scheduled wave – պլանային շարակարգ

schedule of fire – կրակի պլանային աղյուսակ

schedule of targets – նշանակետերի ցանկ

scheme – 1. see *plan* 2, 2. see *plot* 1

scheme of maneuver – տարաշարժման պլան

School for ensigns and warrant officers – ենթասպաների դպրոց

science – գիտություն

Science Cooperation Directorate – Գիտական համագործակցության տնօրինություն

science discipline – see *branch of science*

scientific and technical intelligence – գիտատեխնիկական հետախուզություն

scientific conference – գիտաժողով

scientific potential – գիտական ներուժ

scientific research organization – գիտահետազոտական կազմակերպություն

scope – 1. see *range* 2, 2. see *scale* 1

scorched earth – «խարանված երկիր»

score – հաշիվ

“Scorpion” – «Սկորպիոն»

scout – 1. հետախույզ, 2. ուղեցուցորդ, հետախուզական միջոց

scramble – 1. մազլցել, 2. տազնապով արագ օդ բարձրացնել, արագընթաց վերթիչք կատարել (կործանիչների մասին), 3. գաղտնագրել

scrambling – կապի գաղտնիացում

screen – 1. պահականավախումբ, պահակախմբի պահպանախումբ, 2. առաջակալ, 3. see *camouflage 1*, 4. see *patrol 2*

screening – հետախուզական տեղեկությունների աղբյուրների հետ աշխատելու համար գործակալների ընտրագատում

screen line – ծածկապաշտպանության բնագիծ

scribing – 1. կեռաքաշում, 2. փորագրում

“Scud” – «Սկադ»

scuttle – see *hatch*

SDI – see *Strategic Defense Initiative*

sea – ծով

sea captain – հեռավոր նավարկության նավապետ

sea control – see *command of the sea*

sea control operation – ծովային տարածքի նկատմամբ վերահսկողության հաստատման օպերացիա

sea convention – ծովային կոնվենցիա

SEAD – see *suppression of enemy air defense*

sea denial – ծովային շրջանի մեկուսացում

seaf of bursts – հովհար

sealed cabin – see *capsule 3*

seam – շերտ

seaman – see *sailor*

seaman apprentice – կրտսեր նավաստի

sea mile – see *nautical mile*

sea mine – ծովային ական

sea piracy – ծովահենություն

seaplane – ջրաինքնաթիռ

seaport – see *port 1*

sea power – 1. ռազմածովային հզորություն, 2. ծովային տերություն

search – 1. որոնում, փնտրում, 2. հետազոտում, 3. խուզարկում

search and rescue – 1. որոնում և փրկում, 2. որոնողափրկարարական ապահովում

search-and-rescue aircraft – որոնողափրկարարական թռչող ապարատ

search-and-rescue operation – որոնողափրկարարական օպերացիա

search-and-rescue region – որոնողափրկարարական աշխատանքների շրջան

Search-and-Rescue Service – որոնողափրկարարական ծառայություն

search-and-rescue team – որոնողափրկարարական խումբ

sea skimmer – ծովային սահաիրթիռ

sea state – ծովի բալայնություն

sea surveillance – 1. ծովում դիտում, 2. ծովադիտում, ծովային տարածքի դիտում

searching fire – սանրակրակ դեպի խորք, կրակակոծում դեպի խորք

search jammer – see *automatic search jammer*

searchlight – լուսարձակ

search mission – օդային հետախուզման առաջադրանք

search warrant – խուզարկման օրդեր

seat – 1. օջախ, 2. see *residence*, 3. նստեցնել

second – 1. վայրկյան, 2. երկրորդ, 3. see *send on mission*

secondary armor – լրացուցիչ զրահ

secondary controlled station – կառավարման օժանդակ կետ

secondary objective – օժանդակ նպատակ

secondary water terminal – երկրորդական նշանակությամբ ծովային տերմինալ

second in command – հրամանատարի տեղակալ

second lieutenant – կրտսեր լեյտենանտ

secondment – 1. գործուղում, 2. ստաժավորում

second strike capability – պատասխան հարվածի կարողություն

secrecy – գաղտնիություն

secret – 1. գաղտնիք, 2. հույժ գաղտնի

Secretary for Defense – պաշտպանության քարտուղար (ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարար)

Secretary of a Military Department – ՋՈՒ-ի տեսակի գծով քարտուղար (նախարար)

Secretary of State for Defense – Պաշտպանության հարցերով պետական քարտուղար (Մեծ Բրիտանիայի պաշտպանության նախարար)

secret service – գաղտնի ծառայություն

sectarian – 1. աղանդավորական, 2. միջդավանական

section – 1. հատված, 2. մասնաճյուղ, բաժանմունք, 3. օղակ, 4. ջոկ, 5. բաժին, 6. կիսադասակ, 7. հատույթ

section commander – ջոկի հրամանատար

sector – 1. see *section 1*, 2. մարտական հատված

sector air defense commander – հակաօդային պաշտպանության շրջանի հրամանատար

sector of fire – կրակակոծման գոտի

secularism – աշխարհականություն

secularization – աշխարհիկացում

secure – 1. հուսալի, ապահով, 2. անվտանգ, 3. հաստատուն, անսասան, անհողդողդ, կայուն, 4. աշխատանքի անվտանգություն, 5. see *provide*, 6. անվտանգ դարձնել

secure area – անվտանգ շրջան

secure communications – պաշտպանված կապ, անվտանգ կապ

secure environment – 1. անվտանգ իրադրություն, անվտանգ միջավայր, 2. անվտանգության պայմաններ

secure zone – ապահովման գոտի

securing – see *consolidation 3*

securing the positions – see *positional strengthening*

security – 1. անվտանգություն, 2. see *security service 1*, 3. պահակային ծառայություն, պահակախումբ, 4. ծածուկություն

security assistance – 1. օգնություն անվտանգության ապահովման ոլորտում, 2. պաշտպանական-անվտանգային աջակցության ծրագրեր

security certificate – թույլտվության քարտ

security classification – 1. գաղտնիության մակագիր, գաղտնիության դրոշմագիր, գաղտնիության գրիֆ, 2. գաղտնիության ռեժիմ

security classifying – see *scrambling*

security clearance – թույլտվություն (գաղտնի տեղեկույթին ծանոթանալու)

security cooperation – անվտանգային համագործակցություն, համագործակցություն անվտանգության բնագավառում

security countermeasures – անվտանգության ապահովման պաշտպանական հակամիջոցներ

security force assistance – արտաքին աջակցություն անվտանգության ուժերին

security forces – անվտանգության ուժեր

security guard – պահանորդ

security intelligence – 1. անվտանգային հետախուզության ծառայություն, 2. անվտանգային հետախուզություն, ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով կատարվող հետախուզություն

security investment – ներդրումներ անվտանգության ապահովման ոլորտում

security measures – անվտանգության միջոցներ, անվտանգության միջոցառումներ

- security policy – անվտանգության քաղաքականություն, անվտանգային քաղաքականություն
- security procedure – see *security classification 2*
- security review – հրապարակումների վերահսկում
- security sector – ուժային կառույցներ
- security sector reform – 1. ուժային կառույցների վերափոխում, ուժային կառույցների բարեփոխում, 2. անվտանգության ապահովման հատվածի վերափոխում, անվտանգության ապահովման հատվածի բարեփոխում
- security service – 1. անվտանգության ծառայություն, 2. հակահետախուզություն
- security structures – see *security sector*
- security system – անվտանգության ապահովման համակարգ
- “Security through science” – «անվտանգություն գիտության միջոցով»
- security vetting – բարեհուսության ստուգում
- security zone – անվտանգության գոտի
- sedition – խռովության հրահրում
- segregation – 1. անջատում, առանձնացում, մեկուսացում, 2. խտրարարություն
- seizure – 1. see *capture 1*, 2. see *confiscation*, 3. առգրավում, 4. կալանք դնելը, 5. զավթում, 6. կալնում
- selection – ընտրագատում
- selective conscription – ընտրողական զորակոչ
- selective identification feature – 1. որոշարկման կոդային ազդանշան, 2. ընտրողական որոշարկման սարք
- selective jamming – see *spot jamming*
- selective mobilization – ընտրողական զորահավաք
- selectivity – ընտրողականություն
- self-control – ինքնատիրապետում
- self development – զինծառայողների ինքնուրույն պատրաստում, զինծառայողների ինքնապատրաստում
- self-defense – ինքնապաշտպանություն
- self-defense group – ինքնապաշտպանական ջոկատ
- self-destroying fuze – ինքնառնչացվող բռնկիչ
- self-guided missile – ինքնուղղորդվող հրթիռ
- self-inflicted wound – ինքն իրեն հասցրած վերք
- self-loading rifle – ինքնալիցք ակոսավոր հրացան, կիսաավտոմատ ակոսավոր հրացան
- self-made weapon – see *improvised weapon*
- self-propelled – ինքնագնաց
- self-propelled antiaircraft gun – ինքնագնաց զենիթային հրանոթ
- self-propelled artillery – ինքնագնաց հրետանային հրանոթ
- self-propelled artillery installation – ինքնագնաց հրետանային կայանք
- self-propelled gun – ինքնագնաց հրանոթ
- self-propelled howitzer – ինքնագնաց հանրից
- semi-active homing guidance – կիսակտիվ ինքնուղղորդում
- semi-automatic command line of sight – ուղղորդման կիսավտոմատ հրամանատվական համակարգ
- semi-automatic weapon – կիսավտոմատ զենք, ինքնալից զենք
- semi-fixed ammunition – կիսանջատ լիցքավորմամբ զինամթերք
- sending nation – «ուղարկող երկիր»
- send on mission – զորժուղել
- senior – 1. ավագ, 2. վերադաս, ավելի բարձր կարգի
- senior lieutenant – ավագ լեյտենանտ

Senior NATO Logisticians' Conference – ՆԱՏՕ-ի թիկունքային ծառայությունների պետերի խորհրդածողով

senior officer – ավագ սպա

sensing signal – խորագննիչ ազդանշան

sensitive information – գաղտնի տեղեկույթ

sensitive issue – 1. գաղտնի հարց, 2. սուր հարց, 3. զգայուն հարց

sensitive site – 1. զգայուն տեղամաս, 2. հատուկ օբյեկտ, գաղտնի օբյեկտ

sensor – 1. զգայարար, 2. տվիչ

sentinel – see *sentry 1*

sentry – 1. ժամապահ, 2. պահակ, պահակագորային, 3. see *guard 5*

sentry box – պահակատնակ

separate loading ammunition – see *semi-fixed ammunition*

separate peace – անջատ խաղաղություն

separation – անջատում

separation of forces – զորքերի տարանջատում, զորքերի բաժանում

separation zone – տարանջատման գոտի

separatism – անջատողականություն

SEQUEL – see *contingency plan*

sequence circuit – պայթեցումների հաջորդականության կարգավորման սխեմա

sequenced ejection system – հաջորդական ինքնանետման համակարգ

sergeant – սերժանտ

sergeant grade – սերժանտական կազմ

sergeant major – 1. գնդային ավագ, 2. գումարտակի ավագ

serial – 1. շարամաս, 2. շարակարգ

serial number – հերթական համար

series of targets – նշանակետերի շարք

service – 1. ծառայություն, 2. see *services 2*, 3. *agency*, 4. see *Armed Forces*, 5. սպասարկում

serviceability – see *operability*

service ammunition – մարտական զինամթերք

service arm – զորատեսակ

service commander – see *component commander*

service commitment – see *universal military service*

service corps – see *quartermaster's department*

service dress – 1. ամենօրյա համազգեստ, 2. see *ceremonial uniform*

service environment – 1. աշխատանքային միջավայր, 2. շահագործման պայմաններ

service information – ծառայողական տեղեկույթ

serviceman – 1. զինծառայող, 2. զինվորական

servicemen interchangeability – զինծառայողների համափոխարինելիություն

service introduction – սպառազինության մեջ ընդունում

service mine – մարտական ական

service number – անձնական նշանի համար

service of precise positioning – ճշգրիտ դիրքորոշումային ծառայություն

serviceperson – see *serviceman 1*

service regulations – see *military manual*

services – 1. ծառայություն, վաստակ, 2. ծառայության սպասարկում

service support – վարչատնտեսական ապահովում

service support equipment – թիկունքային տեխնիկա

service troops – թիկունքային ստորաբաժանումներ ու զորամասեր

servicewoman – զինծառայող կին

servicing – ընթացիկ տեխնիկական սպասարկում

set – 1. հավաքածու, հավաքակազմ, 2. միացված լինել

- set-off – հաշվանցում
- set off – 1. ճանապարհ ընկնել, 2. see *blow up 1*
- setting – 1. see *adjustment 2*, 2. see *installation 4*
- setting-up of the weapon – զենքի կարգաբերում
- settlement of a conflict – հակամարտության կարգավորում
- settlement of dispute – վեճի կարգավորում
- setup – 1. see *posture 5*, 2. հավաքում, սարում, 3. see *installation 1*
- severe damage – 1. ծանր վնաս, 2. լուրջ վնասվածք
- sexual assault forensic examination kit – սեռական բռնության դատական փորձաքննության համար հավաքածու
- sexual assault prevention and response program – սեռական բռնության կանխման և դրան արձագանքման ծրագիր
- sexual assault response coordinator – սեռական բռնության դեպքերին արձագանքման գծով համահասող
- SF – see *space forces*
- SFOR – see *Stabilization Force*
- shaded relief – ստվերավորված ռելիեֆ
- shadow – 1. ստվեր, 2. see *trail aircraft*, 3. ստվերային, 4. գաղտնի կերպով հետևել
- shadow economy – ստվերային տնտեսություն
- shadower – 1. հետապնդող, 2. հետևող նալ
- shaft – լիսեռ
- shake – ցնցում
- shake out – 1. պարզել (առազատ, դրոշ), 2. ծավալվել մարտակարգի
- shallow fording capability – ծանծաղուտով շարժվելու կարողություն
- shallow water – ծանծաղուտ, փոքր խորություն
- sham fight – 1. ուսումնական մարտ, 2. կեղծ հարված, 3. see *exercise 1*
- Shanghai Cooperation Organization – Համագործակցության շանհայյան կազմակերպություն, Շանհայի համագործակցության կազմակերպություն
- SHAPE – see *Supreme Headquarters Allied Powers Europe*
- shaped charge – ուղղորդված լիցք
- shaped-charge warhead – ուղղորդված լիցքով մարտազինակ
- shaping – ձևավորում
- SHARE – see *Stock Holding and Asset Requirements Exchange*
- shared – see *communal 1*
- shared costs – ընդհանուր ծախսեր
- shared use – համատեղ օգտագործում
- sharp – սուր
- sharp shooting – հրաձգության դիպուկություն
- sheaf of bursts – հովիհար
- sheaf of fire – 1. պայթյունների փունջ, ցրման կոն, 2. հովիհար (հրետանային)
- sheath – պատյան
- sheet of flame – հրատարափ
- sheet explosive – թերթային պայթուցիկ
- shelf life – 1. պահպանման ժամկետ, 2. պիտանիության ժամկետ
- shell – 1. պատիձ, 2. see *projectile*, 3. թաղանթ, 4. պատյան, կեղև, 5. խեցի
- shell case – 1. see *cartridge case*, 2. արկի պատյան
- shellfire – see *artillery fire*
- shelling – see *bombardment 2*
- shelling report – զեկույց հակառակորդի հրետանու գործողությունների մասին

shell shock – 1. պատերազմական հոգե-
խոցվածք, պատերազմական նյարդախտ,
2. see *concussion*

shelter – 1. ապաստան, 2. ապաստարան,
3. see *container*

“Sheridan” – «Շերիդան»

shield – 1. վահան, 2. see *protection 1*,
3. պաշտպանական միջոց, 4. էկրան

shielding – 1. էկրանավորում, 2. հակա-
ճառագայթային պաշտպանակ, 3. հակա-
ճառագայթային պաշտպանություն

shift – 1. see *duty 4*, 2. see *displacement 3*

shift of efforts – see *redirection of efforts*

shifting of fire – see *transfer of fire*

“Shilka” – «Շիլկա»

ship – 1. նավ, 2. see *aircraft 1*

ship counter – բազմապատիկության սարք

ship hijacking – նավակալում, նավի գրավում

ship in distress – աղետի ենթարկվող նավ

ship influence – նավի ոչ հպումային ազ-
դեցություն

shipping – 1. ծովային փոխադրումներ,
2. ծովային առևտրական նավատորմ,
3. ծովագնացություն

shipping control point – նավագնացության
վերահսկման կետ

shipping lane – ծովային ուղի, ծովուղի

ships hold – see *hold 2*

shock – 1. ցնցում, հարված, 2. ցնցակաթ-
ված, շոկ, 3. հարվածային ալիք

shock absorber – թափամեղմիչ, թրթռա-
մեղմիչ, հանդարտիչ

shock absorption – թափամեղմում

shock action – հարվածային գործողու-
թյուն

shock front – հարվածային ալիքի ճակատ

shock troops – see *stormtroops*

shock wave – see *shock 3*

shoot – 1. կրակել, 2. կրակախոցել (սպա-
նել կամ վիրավորել), 3. գնդակահարել, 4.
ուժեղ հարված, նետում, 5. սլացիկ
շարժում, պոկում

shooting – 1. հրաձգություն, 2. գնդակո-
ծություն, 3. see *shoot 1*, 4. որսի իրավունք

shooting gallery – տիր

shooting ground – հրաձգարան, տիր

shooting range – 1. see *range 5*, 2. see
shooting ground

shooting training – կրակային պատրաս-
տում

“Shoot to kill!” – «խոցիչ կրակ»

shoot to kill – see *fire for effect*

shoot-to-kill training – խոցիչ կրակի ու-
սումնավարժեցում

shore base – առափնյա զորակայան

shore line effect – see *coastal refraction*

short – 1. թերաթիռ, 2. կարճ միակցում

shortage – պակաս, կարիք

short circuit – see *short 2*

short distance navigational aid – մոտիկ
ուղեվարության միջոց

shortfall – see *shortage*

short-range – մերձագործ

short-range air defense – 1. ՀՕՊ-ի մերձա-
գործ համալիր, 2. փոքր շառավղով
գործողությամբ ՀՕՊ-ի համալիր

short-range air defense engagement zone
– ՀՕՊ-ի մերձագործ ու փոքր հեռա-
հարությամբ միջոցներով խոցման գոտի

short-range ballistic missile – մերձագործ
բալիստիկ հրթիռ

short range fire – see *close range fire*

short supply – պակասուրդ, անբավարա-
րություն

short takeoff and landing – կարճ վերթիռ
ու վայրէջք

short takeoff and landing aircraft – կարճ
վերթիռով ու վայրէջքով թռչող ասպարատ

- short takeoff and vertical landing aircraft – կարճ վերթիռով և ուղղաձիգ վայրէջքով թռչող ավիաընթացակարգ
- short-term treaty – կարճաժամկետ պայմանագիր
- short title – պայմանական անվանում
- shot – 1. կրակոց, 2. see *rifleman*, 3. կոտորակ, մանրագնդակ, 4. գունդ
- shotgun – 1. կոտորակի հրացան, 2. ողորկափող հրացան
- shoulder-fired air defense weapon – see *man-portable air defense system*
- shoulder-launched multipurpose assault weapon – բազմանպատակային հրթիռային համալիր՝ ուսին հենելով կրակելու համար
- shoulder-strap – see *epaulet 1*
- shovel – սվինաձև բահ
- show of force – ուժի ցուցադրում
- shrapnel – կոտորակառումբ
- shrapnel wound – բեկորային վիրավորում
- “Shrike” – «Շրայկ»
- shutter – փակակաշի
- shutter of small arms – հրաձգային զենքի փակակաշի
- shattered fuze – պաշտպանիչ փակակաշի վայրցիչ
- SIB – see *Special Investigation Branch*
- sick – հիվանդ
- sickness rate – see *morbidity*
- side – կողմ
- side arm – 1. see *pistol*, 2. ուսակալի կամ գոտու վրա ամրացվող զենք
- side-looking airborne radar – ինքնաթիռի կողմնային տեսաժամանակահատվածի ՌՏԿ
- side screen – հակակուտակային էկրան
- siege – պաշարում
- sight – 1. նշանոց, 2. see *field of view*, 3. see *visibility*, 4. դիտոց
- sight adjustment – նշանոցի նախադրում
- sight blade – նշանահատիկ
- sighting – 1. see *aim 3*, 2. դիտոցում
- sighting angle – նշանառվական անկյուն
- sighting hindrance – նշանառվական խանգարում
- sighting range of firing – նշանառվական հեռահարություն
- sign – 1. նշան, 2. see *signal 1*, 3. նշագիր, 4. հետք, 5. հատկանիշ, 6. ստորագրել
- signal – 1. ազդանշան, 2. ռադիոազդանշան, 3. ռադիոհաղորդագրություն, 4. ազդանշանային
- signal area – ազդանշանային հարթակ
- signal center – see *communication center*
- signal corps – կապի զորքեր
- signal decoding – ազդանշանի ապագադեկոդավորում
- signal encryption – ազդանշանի գաղտնագրում
- signaler – 1. կապավոր, 2. ազդանշանորդ
- signal interception – ազդանշանի որսում
- signal letters – see *international call sign*
- signalmen – see *signaler*
- signal operating instructions – ազդանշաններով կապի շահագործման հրահանգ
- signals – see *communication 2*
- signals center – see *communication center*
- signal security – 1. կապի ծածուկություն, 2. կապի ռադիոտեխնիկական միջոցների աշխատանքի ծածուկության ապահովում
- signals intelligence – ռադիոհետախուզություն
- signals intelligence operational control – ռադիոհետախուզության օպերատիվ կառավարում
- signals intelligence operational tasking authority – ռադիոհետախուզության օպերատիվ առաջադրանքներ տալու իրավասություն

- signals officer – 1. կապավոր սպա, 2. կապի պետ
- signal troops – see *signal corps*
- signature – 1. ստորագրություն, 2. ապաքողարկիչ նշաններ
- signature equipment – բնութագրական հանդերձանք
- significant track – ուշագրավ ուղղույթ
- significant wave height – ալիքի բնութագրական բարձրություն
- signpost – 1. ցուցանշան, 2. ցուցանակ
- silence – 1. լռություն, 2. անդորր
- silencer – խլարար, ձայնախլարար
- silo – արձակման հորան
- silo launcher – արձակման հորանային կայանք
- simulants – նմանարկիչ միջոցներ
- simulation – 1. մոդելավորում, 2. *imitation*
- simulation equipment – նմանարկիչ սարքավորանք
- simulator – 1. վարժասարք, 2. see *imitator*
- simultaneous – միաժամանակյա
- simultaneous engagement – միաժամանակյա կրակակոծում
- single combat – մենամարտություն
- single defense space – միասնական պաշտպանական տարածություն
- single-engine airplane – միաշարժիչ ինքնաթիռ
- single envelope procedure – «մեկ փաթեթով» սակարկության ընթացակարգ
- single file – մեկ շարայունով
- single flow route – միակողմանի ճանապարհ
- Single Fuel Policy – համապիտանի վառելիքի օգտագործման սկզբունք
- single loader – միալիցք զենք
- single-place fighter – միսեղանի կործանիչ
- single-pole world model – աշխարհի միաբևեռ մոդել
- single round firing – միակի կրակոց
- single rounds and field firing – միակի և մարտական հրաձգություն
- single-seat aircraft – see *single-place fighter*
- single-seater – միսեղանի փոխադրամիջոց
- single service exercise – զինված ուժերի մի տեսակի զորքերի զորավարություն
- single shot fire – հրաձգություն միակի կրակոցներով
- single tender – մեկ հնարավոր մատակարարով մրցույթ, մեկ հնարավոր մատակարարով տեղներ
- sinker – 1. սուզագնդիկ, 2. սուզաբեռ, ականախարիսխ
- Sioux – «Սիու»
- siren – շչակ, ազդանշանային եղջերափող
- site – 1. տեղ, տեղամաս, 2. տեղադրություն, 3. դիրք
- site security – see *protective security*
- situation – 1. իրավիճակ, իրադրություն, 2. վիճակ, դրություն
- situation assessment – see *estimate of the situation*
- situational planning – իրավիճակային պլանավորում
- situation center – իրավիճակային կենտրոն
- situation map – իրադրության քարտեզ
- situation monitoring – հետևում իրադրությանը
- situation report – օպերատիվ ամփոփագիր, զեկույց իրադրության մասին
- situation template – իրադրության սխեմա
- size – 1. չափս, 2. եզրաչափք, 3. see *format 1*

- skill – 1. հմտություն, 2. պատրաստակա-
նություն
- skill at arms – զենքին տիրապետում
- skirmish – 1. փոխհրաձգություն, 2. ընդհա-
րում
- skirmishing – see *skirmish 1*
- SL – see *start line*
- sleep – see *dwelt 1*
- sleeper – «ննջող» գործակալ
- sleeping bag – ննջապարկ
- slewing – հենաշրջադարձային սարքվածք
- slicing strike – մասնատիչ հարված
- sliding hindrance – սահուն խանգարում,
արգելք, խոչընդոտ, 2. խանգարում
- sling – 1. ուսափոկ, 2. հրացանափոկ,
3. պարսատիկ, 4. բեռի արտաքին կախոց
- sling arms – «Փոկին առ» դրություն
- “Sling arms!” – «Փոկին առ»
- slingshot – see *catapult 4*
- slit trench – see *fire trench*
- slogan – 1. նշանաբան, լոզունգ, 2. see
motto
- slope – լանջ
- small arms – see *firearm*
- small arms ammunition – հրաձգային զի-
նամթերք
- small arms and light weapons – հրաձգա-
յին զենք և թեթև սպառազինություն
- smallbore – փոքր տրամաչափի
- small-caliber small arms – փոքր տրա-
մաչափի հրաձգային զենք
- smallpox – ծաղկախտ, ծաղիկ
- small war – փոքր պատերազմ
- smart bomb – «խելացի» ռումբ, կառա-
վարվող ռումբ
- smart defense – «խելացի պաշտպանու-
թյուն»
- smart weapon – «խելացի» զենք, բանա-
կան զենք
- smoke – 1. ծուխ, 2. մուր, 3. շղարշ, մշու-
շաքող
- smoke box – ծխազլանիկ
- smoke break – ծխելադադար
- smoke cartridge – ծխափամփուշտ
- smoke grenade – ծխանռնակ
- smokeless powder – see *cordite*
- smoke screen – ծխաքող
- smooth-bore – 1. ողորկափող, 2. ողոր-
կափող զենք
- smoothness of a course – ընթացքի սա-
հունություն
- smuggler – մաքսանենգ
- smuggling – մաքսանենգություն
- smuggling of prohibited goods – արգելված
ապրանքների մաքսանենգություն
- smuggling of weapons of mass destruction
– զանգվածային ոչնչացման զենքի մաք-
սանենգություն
- smuggling route – մաքսանենգության ուղի
- snatch – 1. բռնահարում, 2. բռնում, բռնե-
լած, 3. խլում, 4. ակնթարթ
- snatch squad – կալիչ խումբ
- sniffer dog – ծառայողահետախուզական
շուն
- sniper – դիպուկահար
- sniper fire – դիպուկահարական կրակ
- sniper rifle – դիպուկահարական ակոսա-
վոր հրացան
- snitch – մատնիչ
- snowdrift – see *drift 3*
- social catastrophe – սոցիալական աղետ
- social disaster – սոցիալական պատուհաս
- social insurance fund – սոցիալական ա-
պահովագրման ֆոնդ

- social security – 1. սոցիալական անվտանգություն, 2. սոցիալական ապահովում
- social security for military personnel – զինծառայողների սոցիալական ապահովում
- social withdrawal – 1. ինքնամփոփություն, անհաղորդասիրություն, անմարդամտություն, 2. սոցիալական մեկուսացում
- societal disruption – սոցիալական ցնցումներ
- sociocultural factor – սոցիոմշակութային գործոն
- SOF – see *special forces 2*
- soft missile base – միջուկային հարվածի համար խոցելի հրթիռակայան
- soft power – «փափուկ» ուժ, ազդեցության ոչ ուժային մեթոդներ
- soft-skinned vehicle – անզրահապատ մեքենա
- soft target – անպաշտպան թիրախ
- software engineering radioelectronic – ինժեներառադիոէլեկտրոնային ապահովում
- software flank and joint – զորաթևերի և կցակետերի ապահովում
- solatium – նյութական փոխհատուցում, նյութական համակշռում
- soldier – 1. զինվոր, 2. շարքային
- soldierly ritual – see *military ritual*
- soldier of fortune – see *mercenary*
- solenoid – սոլենոիդ
- solicit – see *incite 2*
- solution 1. լուծույթ, 2. լուծում
- soman – զոման
- sonar – ջրատեղորոշիչ, ջրային ձայնատեղորոշիչ
- sonic depth finder – ձայնախորաչափ
- sort – տեսակ
- sortie – 1. արտաթռիչք, 2. արտագրոհ
- sortie (of aircraft) – արտաթռիչք
- sortie rate – թռիչքային ռեսուրս
- sorting – see *triage*
- SOS – UOU
- sound barrier – ձայնային անջրպետ
- sound camouflage – ձայնաքողարկում
- sound ranging – ձայնային հետախուզում
- source – 1. աղբյուր, 2. աղբյուր
- source management – աղբյուրների կառավարում
- source registry – աղբյուրների գրացուցակ
- sourcing – see *supply*
- south – հարավ
- southbound – 1. դեպի հարավ շարժվող, 2. դեպի հարավ ձգվող
- southern – հարավային
- Southern Hemisphere – հարավային կիսագունդ
- southward – հարավային ուղղությամբ
- sovereignty – ինքնիշխանություն
- Soviet – խորհրդային
- SPAAG – see *self-propelled anti-aircraft gun*
- space – 1. տարածություն, 2. տիեզերական տարածություն, տիեզերք
- space and time category – տարածության և ժամանակի կատեգորիա, տարածության և ժամանակի կարգ
- space asset – 1. տիեզերական բազավորմամբ համակարգեր, 2. վրագետնյա տիեզերական համակարգեր
- space-based infrared system – տիեզերական բազավորմամբ ինֆրակարմիր դիտման համակարգ
- space capability – տիեզերական ուժերի և միջոցների հնարավորություններ
- Space Command – ԱՄՆ-ի Ջինված ուժերի տիեզերական գործերի հրամանատարություն
- space communication – տիեզերական կապ

- spacecraft – տիեզերանավ
- space defense – հակատիեզերական պաշտպանություն
- space environment – տիեզերական միջավայր
- space force application – տիեզերական ուժերի կիրառում
- space forces – տիեզերական զորքեր
- space observation – տարածքի շրջազննում
- space power – տերության տիեզերական հզորություն
- space reconnaissance – տիեզերական հետախուզություն
- space sensor – կողային տվիչ
- «Space Shuttle» – «Սպեյս Շատլ»
- space superiority – պետության տիեզերական գերազանցություն
- space support – տիեզերական աջակցության օպերացիա
- space surveillance – տիեզերական տարածության հսկում
- space to undertake measures – see *room for maneuver*
- space weather – տիեզերական եղանակ
- spade – see *shovel*
- spare – պահեստամաս
- spark ignition engine – կայծային վառուժնով շարժիչ
- sparkle – 1. փայլատակում, 2. թիրախի լուսավորում լազերային նշանացույցով
- spearhead – առաջավար խումբ
- special – 1. հատուկ, 2. առանձնահատուկ, 3. առանձնակի
- special access program – մասնագիտացված մատչելիության ծրագիր
- special actions – հատուկ ձեռնարկումներ
- special activities – հատուկ գործունեություն
- special aeronautical chart – հատուկ օդագնացային քարտեզ
- special air operation – հատուկ օդային օպերացիա
- special assignment airlift requirements – հատուկ նախանշանակման ավիափոխադրումների ներկայացվող պահանջներ
- special cargo – հատուկ բեռ
- special event – առանձնահատուկ իրադարձություն, առանձնահատուկ դեպք
- special event for homeland security – ազգային անվտանգության համար առանձնահատուկ իրադարձություն
- special exercise – մարտավարամասնագիտական զորավարություն
- special flight – հատուկ չվերթ
- special forces – 1. ամրացված շրջանի զորք, 2. հատուկ նախանշանակման զորքեր, հատուկ օպերացիաների ուժեր
- special forces group – հատուկ նախանշանակման ուժերի խումբ
- special hazard – առանձնակի վտանգ
- special interest target – առանձնակի հետաքրքրություն ներկայացնող օբյեկտ
- special investigation branch – առանձնակի հետաքննության մասնաճյուղ
- specialization – մասնագիտացում
- specialized computer system – մասնագիտացված հաշվողական համակարգ
- specialty trained personnel – հատուկ պատրաստված անձնակազմ
- special military discipline – ռազմամասնագիտական առարկա
- special mission unit – 1. հատուկ նախանշանակման զորամաս, 2. հատուկ նախանշանակման ստորաբաժանում
- special operation forces – see *special forces 3*
- special operations – հատուկ օպերացիա
- special operations capable – հատուկ օպերացիաներ վարելու ունակ

special operations combat control team – հատուկ օպերացիաների ուժերի մարտական կառավարման խումբ

special operations command – հատուկ օպերացիաների ուժերի հրամանատարություն

special operations command and control element – հատուկ օպերացիաների ուժերի կառավարման ստորաբաժանում

special operations force – հատուկ օպերացիաների ուժեր

special operations liaison element – հատուկ օպերացիաների կապի խումբ

special operations mission folder – հատուկ օպերացիաների ուժերի շտաբային փաստաթղթերի փաթեթ

special operations mission planning folder – see *special operations mission folder*

special operations wing – հատուկ օպերացիաների ավիաթև

special purpose battalion – հատուկ նախանշանակման գումարտակ

special purpose regiment – հատուկ նախանշանակման գունդ

special reconnaissance – հատուկ հետախուզություն

special reconnaissance and surveillance – հատուկ հետախուզություն և դիտում

special report – see *battle message*

special staff – շտաբի օժանդակ բաժիններ

special tactical exercise – see *special exercise*

special tactical preparation – մարտավարամասնագիտական պատրաստում

special tactics team – 1. դիվերսիոն-հետախուզական խումբ, 2. օպերատիվ-հետախուզական խումբ, 3. հատուկ նախանշանակման ուժերի խումբ

special training – հատուկ պատրաստում

special troops – հատուկ զորքեր

specialty – մասնագիտություն

special weapon – see *weapon of mass destruction*

specific – բնութագրային առանձնահատկություն

specification – 1. մասնագիր, 2. տեխնիկական պայմաններ, 3. տեխնիկական առաջադրանք, 4. մարտավարատեխնիկական բնութագիր, 5. մարտավարատեխնիկական բնութագրիչ

specificator – բնութագրիչ

specified combatant command – see *specified command*

specified command – հատուկ հրամանատարություն

specified task – հրամանով առաջադրված խնդիր

spectacle – հանդես

spectacles – ակնոց

speed – 1. արագություն, 2. տեմպ, 3. արագագործություն

speed of advance – 1. առաջընթաց շարժման արագություն, 2. զորքի շարժման տեմպ, զորքի առաջխաղացման արագություն

speed of sound – ձայնի արագություն

speed-up – see *take-off run*

spending – 1. ծախս, 2. անցկացում

sphere – 1. ոլորտ, գնդոլորտ, 2. բնագավառ, ոլորտ

sphere of influence – ազդեցության ոլորտ

spherical – գնդային, գնդաձև

“Spigot” – «Ֆագոտ»

“Spiral” – «Շտուրմ»

“Spirit” – «Սպիրիտ»

spirit – ոգի

spiritual potential – հոգևոր ներուժ

spiritual security – հոգևոր անվտանգություն

splash suit – քիմպաշտպանության համագգեստ

- spleen – ճնշվածություն
- splint – 1. բեկակալ, 2. ճուլկի
- split – ձեղքում
- splitting – see *fission*
- split-up – see *break-up*
- spoiling attack – առաջանցիկ գրոհ
- spoils of war – see *military trophy*
- spook – գաղտնի գործակալ
- spot – 1. see *place*, 2. see *correction 2*, 3. բիծ
- spot elevation – բարձրության թվանիշ
- spot height – see *spot elevation*
- spot jamming – հաստված խլացում
- spot net – կրակի ճշգրտման կապի ցանց
- spot report – շտապ իրազեկույց
- spotter – 1. դիտորդ, 2. կրակի ճշգրտող, 3. հավաքագրորդ գործակալ
- spotter aircraft – see *spotter plane*
- spotter plane – 1. դիտորդ-ինքնաթիռ, 2. ճշտորդ ինքնաթիռ
- spotting – 1. նավի տախտակամածին կայանման կետ, 2. կրակի ճշգրտում, 3. see *location 2*
- spotting line – «հրանոթ-նշանակետ» գիծ
- spreading surface – հենքային մակերևույթ
- springing-mine – թռչող ական, «գորտ» ական
- spy – 1. լրտես, 2. լրտեսել
- squad – 1. ջոկ, 2. մարտահաշվարկ
- squad leader – հետևակային ջոկի հրամանատար, ջոկի հրամանատար
- squadron – 1. էսկադրիլիա, 2. էսկադրա, նավախումբ, 3. see *tank company*, 4. հեծելավաշտ
- squaddie – see *soldier 1*
- squall – փոթորկանք
- square – քառակուսի
- squawk box – 1. ռադիոէլեկտրոնային որոշարկման համակարգի կողային ընդունիչ, 2. ուլտրաձայնային ճառագայթիչ, 3. ներքին խոսակցական կապի համակարգ
- squirt – 1. սրսկում, 2. վառելիքի վերամղում մեծ ճնշման տակ, 3. see *syringe*
- SSM – see *surface-to-surface missile*
- SSN – see *submarine (nuclear-powered)*
- stab – դանակահարում, դաշունահարում
- stability – 1. see *sustainability 1*, 2. հաստատունություն
- stability operation – կայունացուցիչ օպերացիա
- stabilization – կայունացում
- Stabilization Force – կայունացման ուժեր
- stabilizer – կայունարար
- stable – կայուն, հաստատուն
- staff – 1. շտաբ, 2. see *personnel*, 3. աշխատակազմ, 4. see *cadre 2*
- staff capacity – see *personnel potential*
- staff college – շտաբային քոլեջ
- staff duty – 1. շտաբների ծառայություն, 2. շտաբային ծառայություն
- staffing – 1. կադրային ապահովում, 2. անձնակազմով համալրում
- staff interests – անձնակազմի շահ
- staff judge advocate – զինվորական իրավաբանական ծառայության պետ
- staff list – կազմակերպահաստիքային ցուցակ
- staff officer – շտաբային սպա
- staff of president – նախագահի աշխատակազմ
- staff public affairs officer – շտաբի` հասարակայնության հետ կապի բաժնի պետ
- staff retention – կադրերի ամրացում, կադրերի հոսունության նվազեցում
- stage – 1. աստիճան (հրթիռի), 2. երթուղու հատված, 3. փուլ, 4. հանգրվան

staging area – կենտրոնացման միջակա շրջան

staging camp – զորահանգրվանային ճամբար

staging post – see *terminal 6*

stagnation – լճացում

STANAG – ՆԱՏՕ-ի ստանդարտացման համաձայնագիր

stance – see *position 3*

standard – 1. զինադրոշ, դրոշակ, 2. դրոշ, 3. ստանդարտ, 4. չափանմուշ, 5. see *norm*

standard day of supply – մատակարարման ստանդարտ օրական նորմ

standard indicator – նորմատիվային ցուցանիշ

standard issue weapon – see *government-issue weapon*

standardization – 1. ստանդարտացում, 2. ստանդարտավորում

standardization agreement – ստանդարտացման համաձայնագիր

standardized product – ստանդարտացված արտադրանք

standard load – ստանդարտ բեռ

standard of life – see *standard of living*

standard of living – կենսամակարդակ, կյանքի մակարդակ

standard operating procedure – see *standing operating procedure*

standard parallel – ստանդարտ զուգահեռական

standard pattern – ականապատման ստանդարտ սխեմա

standard positioning service – ստանդարտ դիրքորոշումային ծառայություն

standard specification – see *standardization 2*

standard unit – 1. տիպային զորամաս, 2. տիպային ստորաբաժանում

standard weapon – հաստիքային սպառազինություն, կցված սպառազինություն

Standby Reserve – երկրորդ հերթի պահեստազոր

standby state – 1. մարտական դրություն, 2. մարտական վիճակ

stand down – չեղյալ հայտարարել մարտական պատրաստությունը

stand-down – see *reconstitution*

standing army – 1. մշտական բանակ, 2. կադրային բանակ

Standing Defense Plan – պաշտպանության տիպային պլան

standing joint force headquarters – միացյալ ուժերի մշտական շտաբ

standing operating procedure – գործողությունների հաստատված կարգ

standing orders – մշտապես կարգադրություն

standing patrol – մշտական պարեկություն

standing point – see *position 3*

standing rules for the use of force – ուժի կիրառման ընթացակարգային կանոններ

stand-off land attack missile – զերհեռահար հրթիռ

St. Andrew's flag – Անդրեյյան դրոշ

star – 1. աստղ, 2. see *star shell*

“Stars and Stripes” – «Աստղեր ու զուլեր»

star shell – լուսավորման արկ, լուսասփյուռ արկ

start – մեկնարկ

start line – մեկնարկման գիծ

start point – մեկնակետ, ելակետ

starting position – ելման դիրք

Star Wars – see *Strategic Defense Initiative*

state – 1. պետություն, 2. նահանգ, 3. վիճակ, դրություն, 4. see *state of readiness*, 5. պետական

state budget – պետական բյուջե

- state centrality – պետութենակենտրոնություն
- State Defense Committee – Պաշտպանության պետական կոմիտե
- State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation – Ռուսաստանի Ղաշնության Ղաշնային ժողովի Պետական Ղումա
- statehood – պետականություն
- state independence – պետական անկախություն
- state interests – պետական շահ
- stateless person – քաղաքացիություն չունեցող անձ
- statement – դրույթ
- statement of intent – հայտարարություն մտադրությունների մասին
- statement of requirement – ուժերի ու միջոցների հատկացման հայտագիր
- statement of work – see *specification 3*
- state of emergency – արտակարգ դրություն
- state of hostilities – see *state of war*
- state of preservation – պահպանվածություն
- state of readiness – մարտական պատրաստության վիճակ
- state of war – պատերազմական վիճակ
- state order – պետական պատվեր, պետպատվեր
- state reserve – պետական ռեզերվ
- state security – պետական անվտանգություն
- static – 1. ստատիկ, անշարժ, 2. մթնոլորտային խանգարումներ
- static defense – see *position defense*
- static line – արտաձգիչ փոկ
- station – 1. կայան, 2. կայարան, 3. see *base 2*, 4. կետ, պահակակետ, 5. ռեզիդենտություն
- stationing – see *basing*
- station time – նստեցման ու բեռնման ժամանակ
- status – 1. կարգավիճակ, 2. դիրք
- status-of-forces agreement – համաձայնագիր ուժերի կարգավիճակի մասին
- status-quo – ստատուս-քվո
- stay-behind – հակառակորդի թիկունքում գործելու համար թաքցված գործակալական ցանց
- stay behind force – ստորաբաժանում, որը հիմնական ուժերի հետքաշումից հետո թողնվում է դիրքերում
- steady – see *stable*
- stealth – 1. see *ruse*, 2. անտեսանելի, աննկատ, 3. թաքում
- stealthily – see *stealth 3*
- “stealthy” – «ստելս»
- steep – 1. թեք, 2. թեքություն
- steepness – see *steep 2*
- steep slope – կտրուկ վերելք, զառիվեր
- step – քայլ
- stepness – see *step 2*
- stepped-up separation – ուղղաձիգ շարակարգում
- step-up – 1. լիազորությունների աստիճանաբարձրացում, 2. աստիճանաբարձրացված լիազորություններով տարր
- stereoscopic model – ստերեոսկոպիկ մոդել
- stereoscopic pair – տարածադիտական զույգ, ստերեոզույգ
- sterilization – 1. մանրէազերծում, 2. ստերիլացում, 3. ինքնաչեզոքացում, ինքնանոչնչացում
- sterilizer – 1. մանրէազերծիչ, 2. ինքնաչեզոքացուցիչ, 3. ավտոկլավ
- stern – 1. նավախել, պոչամաս, 2. խել
- stern wave – նավախելային ալիք

stick – 1. մահակ, ցուպ, 2. ճիպոտ, վարոց, 3. ռմբաշար, 4. խմբաթիռ պարաշյուտիստներ

stick commander (air transport) – ինքնաթիռից պարաշյուտիստների թողարկիչ

stimulation – խթանում

stimulants – խթանիչ

stimulate – see *actuate* 2

“Stinger” – «Ստինգեր»

stock – 1. պաշար, 2. see *reserve* 1, 3. գույք, 4. ագուստ, 5. բաժնետիրական կապիտալ

stockage objective – չնվազեցվող պաշարի նորմ

stock control – 1. պաշարների հաշվառում, 2. գույքային հաշվետվություն

stock holding – պահեստներում եղած նյութական միջոցներ

Stock Holding and Asset Requirements Exchange – եղած նյութական միջոցների և ռեսուրսների պահանջարկի մասին տեղեկույթի փոխանակման համակարգ

Stockholm International Peace Research Institute – Խաղաղության պրոբլեմների հետազոտման ստոկհոլմյան միջազգային ինստիտուտ

SIPRI – see *Stockholm International Peace Research Institute*

Stockholm Syndrome – ստոկհոլմյան բարդույթ

stocking – պահեստային

stock level – 1. պաշարների մակարդակ, 2. պահեստում առկա քանակություն

Stock Number – գույքահամար, պահեստային համար

stock of arms and military equipment – սպառազինության ու ռազմական տեխնիկայի պաշար

stockpile – 1. նյութական միջոցների պաշար, 2. see *arsenal*, 3. see *storehouse*

stockpile planning guidance – պաշարների պլանավորման գծով ղեկավար ցուցումներ

stockpile security – պահեստի պահպանություն ու պաշտպանություն

stockpile to target sequence – պահման տեղից մինչև նշանակետ միջուկային զենքի առբերման գործողությունների հաջորդականություն

stocks of arms and military equipment – սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի պաշարներ

stock support – պահեստային սպասարկում

stock withdrawal – նյութական միջոցների ծախս

STOL aircraft – see *short takeoff and landing aircraft*

stop – 1. կանգառում, 2. դադարեցում, 3. սևեռակիչ

“Stop !” – «Կանգ ա՛ռ»

stoppage – 1. լռվելը, 2. խցանում, 3. see *holdup*

stopping – դադար, դադարում

stopping of aggression – ագրեսիայի կասեցում

stopway – 1. արգելակման գոտեվերջ, 2. կանգաշարժ

storage – 1. see *storehouse*, 2. see *stocking* 3. see *stock* 5

storage facility – պահման տեղ

storage life – պահման ժամկետ, պահաժամկետ

store – 1. see *stock* 1, 2. see *storehouse*, 3. խանութ

storehouse – պահեստ

stores – պաշարեղեն

stores replenishment – պաշարների լրացում

stores service – իրային ծառայություն

storm – 1. փոթորիկ, 2. գրոհ

Storm Shadow – «Ստորմ Շեյդոու»

stormtroops – գրոհաջոկատ, գրոհային ջոկատ

storm warning – փոթորկագույժ նախագգուշացում

stowage – շարվածք, դարսվածք

stowaway – 1. անտոմս ուղևոր, 2. ապօրինի կերպով նավ սողոսկած փախստական

straddle – 1. նշանախոցիչ համազարկ, 2. նշանակետը ճանկառել

strafing – խուզաթռիչքային կրակակոծում, կրակակոծում խուզաթռիչքի վիճակից

straggler – հետ մնացած (զինվոր, նավ)

strap – 1. կաշեփոկ, 2. կապոցափոկ, 3. see *shoulder strap*, 4. see *belt 1*

strategic – ռազմավարական, ստրատեգիական, մեծանշանակ, մեծածավալ

strategic aeromedical evacuation – ռազմավարական ավիացիոն բուժտարահանում, մեծածավալ ավիացիոն բուժտարահանում

strategic air transport – մեծանշանակ օդային տրանսպորտ, մեծանշանակ օդային փոխադրման միջոց

strategic air transport operations – ռազմավարական օդային փոխադրումներ, մեծածավալ օդային փոխադրումներ

strategic air warfare – ռազմավարական օդային օպերացիաներ, մեծանշանակ օդային օպերացիաներ

strategic area – 1. ռազմավարական ուղղություն, 2. ռազմավարական շրջան

strategic arms – ռազմավարական սպառազինություն, ստրատեգիական սպառազինություն

strategic arms limitation agreement – ռազմավարական սպառազինությունների սահմանափակման համաձայնագիր

strategic arms reduction treaty – ռազմավարական հարձակողական սպառազինությունների կրճատման պայմանագիր

strategic assessment – ռազմավարական գնահատում, ստրատեգիական գնահատում

strategic aviation – ռազմավարական ավիացիա

strategic axis – see *strategic area*

strategic balance of forces – ուժերի ռազմավարական հաշվեկշիռ, ուժերի մեծանշանակ հաշվեկշիռ

strategic bombing – ռազմավարական ռմբակոծում, մեծածավալ ռմբակոծում

strategic command – 1. ռազմավարական ղեկավարություն, 2. ռազմավարական հրամանատարություն

Strategic Command Transformation – ՆԱՏՕ-ի ՄԶՈՒ-ի կերպափոխման ռազմավարական հրամանատարություն

strategic communications – ռազմավարական կապ

strategic concentration – 1. ռազմավարական կենտրոնացում, 2. մեծածավալ կուտակում, 3. մարտակարգի կազմում

strategic concept – ռազմավարական մտահղացում, ստրատեգիական մտահղացում

strategic decision – ռազմավարական որոշում, ստրատեգիական որոշում, մեծանշանակ որոշում

Strategic Defense Initiative – Ռազմավարական պաշտպանական նախաձեռնություն, «Աստղային պատերազմ»

Strategic Defense Review (SDR) – պաշտպանական համակարգի ռազմավարական վերանայում

strategic defensive – ռազմավարական պաշտպանություն

strategic defensive aerospace operation – ռազմավարական պաշտպանական օդատիեզերական օպերացիա

strategic deployment – զորքերի ռազմավարական ծավալում

strategic deployment on mobilization – զորահավաքային ծավալում

strategic deterrence – ռազմավարական սաստում

Strategic Deterrence Forces – ռազմավարական սաստման ուժեր

strategic direction – see *strategic command 1*

strategic estimate of the situation – իրադրության ռազմավարական գնահատում, իրադրության ստրատեգիական գնահատում

strategic game – ռազմավարական խաղ

strategic intelligence – ռազմավարական հետախուզություն

strategic level – 1. ռազմավարական մակարդակ, ստրատեգիական մակարդակ, 2. օպերատիվ-ռազմավարական մակարդակ

strategic level of war – պատերազմի ռազմավարական մակարդակ

strategic management – ռազմավարական կառավարում

strategic mining – ռազմավարական ակամապատում

Strategic Missile Forces – ռազմավարական նախանշանակման հրթիռային զորքեր

strategic mobility – ռազմավարական շարժունություն

strategic mobility of troops – զորքի ռազմավարական շարժունակություն

strategic nature of defense system – պաշտպանական համակարգի ռազմավարական բնույթ

strategic nuclear submarine – ռազմավարական ատոմային սուզանավ

strategic nuclear weapon – ռազմավարական միջուկային զենք

strategic offensive – ռազմավարական հարձակում

strategic operation – ռազմավարական օպերացիա

strategic parity – see *strategic balance of forces*

strategic partnership – ռազմավարական գործընկերություն, մեծանշանակ գործընկերություն

strategic plan – ռազմավարական պլան, ստրատեգիական պլան

strategic planning – ռազմավարական պլանավորում, ստրատեգիական պլանավորում

strategic preparation of a country for defense – պաշտպանության նպատակով երկրի տարածքի օպերատիվ սարքավորում

strategic psychological activities – մեծանշանակ հոգեբանական միջոցառումներ

strategic studies – ռազմավարագիտություն, ռազմավարական հետազոտություններ

strategic study – ռազմավարական հետազոտություն, մեծանշանակ հետազոտություն

strategic task – ռազմավարական խնդիր

strategic transport – 1. ստրատեգիական փոխադրամիջոց, 2. ռազմավարական փոխադրումներ, մեծածավալ փոխադրումներ

strategic transport aircraft – ստրատեգիական տրանսպորտային ինքնաթիռ

strategic vulnerability – ռազմավարական խոցելիություն, ստրատեգիական խոցելիություն

strategic warning – մեծանշանակ զգուշացում

strategist – 1. ռազմավար, 2. ստրատեգ

strategy – 1. ռազմավարություն, 2. ստրատեգիա, 3. see *operational art*

strategy of massive retaliation – «զանգվածեղ փոխհատուցման» ռազմավարություն

stratum – see *seam*

stream – հոսք stream take-off – վերթիռ շարասյունով

strength – 1. ուժ, 2. դիմացկունություն, 3. թվաքանակ, 4. քանակական կազմ

strengthening – see *consolidation 3*

stress – ստրես

stretcher – 1. պատզարակ, 2. առձգիչ սարք

- stretcher-bearer – պատգարակակիր սանիտար
- stretcher-case – պատգարակավոր վիրավոր
- strike – 1. հարված, 2. գործադուլ, 3. հարվածային, 4. հարվածել
- strike aircraft – հարվածային ինքնաթիռ
- strike force – հարվածային ուժեր
- strike missiles – հարձակման հրթիռային միջոցներ
- strip – 1. ժապավեն, 2. շերտ
- strip map – երթուղային քարտեզ
- strip marker – ակնանշարի ցուցիչ
- stronghold – 1. պատվար, նեցուկ, 2. ամրացված դիրք, ամրացված կետ, 3. see *strong point*, 4. հենման կետ
- strong point – հենակետ
- structure – 1. կառույց, 2. կառուցվածք
- struggle – պայքար
- student – 1. ուսանող, 2. see *military student*, 3. see *cadet 2*
- studies – 1. ոլորտային հետազոտություններ, 2. գիտության ոլորտ
- study – 1. see *search 2*, 2. see *training 3*
- study period – պարապմունք
- study period exercise – ռազմագիտական պարապմունք
- stun grenade – շոկային նռնակ, լուսածայնային նռնակ
- SU-24 – Սու-24
- SU-25 – Սու-25
- SU-27 – Սու-27
- subaltern – 1. see *junior officer*, 2. see *subordinate 1*
- subcontracting – ենթակապալ
- subcontractor – ենթակապալառու
- subject – 1. առարկա, 2. see *discipline 3*, 3. ենթակա, 4. հպատակ
- submachine gun – ատրճանակ-գնդացի
- submarine – 1. սուզանավ, 2. ստորջրյա
- submarine action area – ստորջրյա մարտական գործողությունների շրջան
- submarine base – սուզանավերի զորակայան
- submarine fleet – see *submarine force*
- submarine force – ստորջրյա նավատորմ
- submarine watertight housing – see *submarine with a waterproof shell*
- submarine with a light (water)-permeable hull – թեթև ջրաթափանց պատյանով սուզանավ
- submarine with a waterproof shell – ամուր անջրանցիկ պատյանով սուզանավ
- submariner – սուզանավորդ
- submerged speed – ստորջրյա արագություն
- submersible – բատիսկաֆ, ստորջրյա ապարատ
- submunition – ենթազինամթերք
- subordinate – 1. ենթակա, 2. երկրորդական, 3. ստորին
- subordinate command – 1. ենթակա զորամաս, 2. ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի կազմում եղած հրամանատարություն
- subordinate unified command – ենթակա միացյալ հրամանատարություն, միացյալ ենթահրամանատարություն
- subordination – 1. ենթակայություն, ստորադասություն, 2. ենթակարգություն, ստորակարգություն
- subsidiary landing – 1. օժանդակ զորէջք, 2. օժանդակ ավիանում
- subsonic – ինֆրաձայնային
- substance – 1. նյութ, 2. մատերիա, 3. էություն, 4. անփոփոխ էություն
- substantial – էական
- substitute – 1. փոխարինիչ, 2. փոխարինող
- substitution – 1. տեղակալում, փոխարինում, 2. տեղադրում, 3. նենգափոխում

- substrate – տակդիր
- subunified command – see *subordinate unified command*
- subunit – 1. զորամաս, 2. ստորաբաժանում, 3. ենթամիավոր
- subversion – քայքայիչ գործունեություն, դիվերսիա
- subversive campaign – քայքայիչ արշավ
- subversive political action – քայքայիչ քաղաքական ձեռնարկում
- success – հաջողություն
- successive concentration – կրակի հաջորդական կենտրոնացում
- suicide attack – 1. մահապարտի գործողություն, 2. see *suicide bombing*, 3. անհույս գրոհ
- suicide attacker – մահապարտ
- suicide bomber – 1. մահապարտ ահաբեկիչ, 2. մահապարտ
- suicide bombing – մահապարտի ահաբեկչական ձեռնարկում
- summary – 1. see *report 5*, 2. see *resume*
- summit – գագաթնաժողով
- summit meeting – see *summit*
- summing up – ամփոփում
- superhigh-frequency weapon – գերբարձր հաճախականային զենք
- superior – 1. վերին, 2. գերազանցող, 3. see *chief 1*
- superiority – 1. գերազանցություն, 2. առավելություն, 3. see *precedence 3*
- supernumerary NATO civilian personnel – ՆԱՏՕ-ի արտահաստիքային քաղաքացիական անձնակազմ
- superpalite – see *diphosgene*
- superpower – գերտերություն
- supersonic – 1. գերձայնային, 2. ուլտրաձայնային, 3. ուլտրաձայն
- supersonic air blast – գերձայնային օդային հարվածային ալիք
- superstructure – 1. շենքի վերնամաս, 2. վերնաշենք
- supervisor – հսկիչ
- supplementary – լրացուցիչ
- supplementary facilities – լրացուցիչ միջոցներ
- supplementary fire position – լրացուցիչ կրակային դիրք
- supplementary reconnaissance – see *final reconnaissance*
- supplementary target – լրացուցիչ նշանակետ, լրացուցիչ թիրախ
- supplier – մատակարար
- supplies – 1. պաշարներ, 2. մատակարարման իրեր, մատակարարման առարկաներ, 3. see *material assets*
- supplies and services – մատակարարման իրեր և ծառայություններ
- supply – 1. մատակարարում, նյութական ապահովում, 2. see *stock 5*
- supply base – մատակարարման բազա
- supply by air – see *airdrop*
- supply chain – արտադրամատակարարումային շղթա
- supply chain flow – մատակարարական բեռների շարժի սխեմա
- supply chain management – մատակարարման համակարգի կառավարում
- supply depot – 1. առևտրի բազա, 2. մատակարարման պահեստ
- supply dump – see *dump*
- supply point – մատակարարման կետ
- supply service – 1. մատակարարման ծառայություն, 2. զորքերի նյութական ապահովման ծառայություն
- support – 1. աջակցություն, 2. ապահովում, 3. աջակցող ուժեր և միջոցներ, 4. see *fire support*, 5. աջակցում, սատարում
- support agency – օժանդակ ծառայություն, օժանդակ գործակալություն
- support company – աջակցության վաշտ

- support echelon – ապահովման շարակարգ
- supported commander – աջակցվող հրամանատար
- supported unit – աջակցվող զորամաս
- support weapons – աջակցման զենք
- supporting aircraft – հետնագնաց, հետնագնաց ինքնաթիռ
- supporting arms – կրակային աջակցության միջոցներ
- supporting attack – օժանդակ հարված
- supporting commander – աջակցող հրամանատար
- supporting fire – see *fire support*
- supporting operations – ապահովող գործողություններ
- supporting plan – 1. թիկունքային ապահովման պլան, 2. աջակցող հրամանատարության գործողությունների պլան, 3. օժանդակ պլան
- supportive attack – օժանդակ հարված
- suppression – 1. ճնշում, ընկճում, 2. մարում, 3. ցրում (ցուցարարների)
- suppression fire – ճնշիչ կրակ
- suppression group – ճնշիչ խումբ
- suppression of enemy air defenses – հակառակորդի հակաօդային պաշտպանության ճնշում
- supremacy – տիրապետում, տիրապետություն
- supreme – 1. գերագույն, 2. բարձրագույն
- Supreme Allied Commander Atlantic – Ատլանտիկայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի գերագույն զլխավոր հրամանատար
- Supreme Allied Commander Europe – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի գերագույն զլխավոր հրամանատար
- Supreme Allied Commander Europe Representative to Military Committee – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի գերագույն զլխավոր հրամանատարի ներկայացուցիչ Ռազմական կոմիտեում
- Supreme Allied Commander Transformation – ՆԱՏՕ-ի Միացյալ զինված ուժերի կերպավորման գծով գերագույն զլխավոր հրամանատար
- Supreme Commander – գերագույն զլխավոր հրամանատար
- Supreme Commander of the Armed Forces of the Republic of Armenia – Հայաստանի Հանրապետության Ջինված ուժերի գերագույն զլխավոր հրամանատար
- Supreme Headquarters Allied Powers Europe – Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ՄՁՈՒ-ի գերագույն զլխավոր հրամանատարի շտաբ
- Supreme High Command General Headquarters – գերագույն զլխավոր հրամանատարության ռազմակայան
- supreme high command reserve – 1. գերագույն զլխավոր հրամանատարության պահուստ, 2. գերագույն զլխավոր հրամանատարության պահուց
- surface – մակերևույթ
- surface area – see *area 4*
- surface code – see *panel code*
- surface fleet – վրաջրյա նավատորմ
- surface forces – վրաջրյա ուժեր
- surface reflection – մակերևութային անդրադարձում
- surface shelter – վրագետնյա ապաստարան
- surface ship – վրաջրյա նավ
- surface speed of the submarine – սուզանավի վրաջրյա արագություն
- surface target – վրաջրյա նշանակետ
- surface-to-air missile – «մակերևույթ-օդ» դասի հրթիռ, զենիթային հրթիռ
- surface-to-surface missile – «մակերևույթ-մակերևույթ» դասի հրթիռ
- surface vessel – վրաջրյա նավ
- surface warfare – վրաջրյա պատերազմ

surface zero – see *ground zero*

surf zone – պլեբախության գոտի

surgery – 1. վիրաբուժություն, 2. վիրահատարան, 3. վիրահատություն

surplus munitions – 1. զինամթերքի և ռազմական տեխնիկայի ավելցուկ, 2. հաստատված նորմերը գերազանցող զինամթերքի և ռազմական տեխնիկայի պաշարներ

surprise – 1. անակնկալ, 2. հանկարծակիություն

surprise attack – հանկարծակի հարձակում, անակնկալ հարձակում

surrender – 1. կապիտուլյացում, հանձնում, 2. անձնատրություն, 3. զիջում, հրաժարում իրավունքից

surround – շրջապատել

surrounding – շուրջկալում

surveillance – զննում, դիտում

surveillance and attack system – հետախուզահարվածային համալիր

surveillance approach – անցում վայրէջքի տեսածրային ռադիոտեղորոշիչով

surveillance capabilities – դիտման միջոցներ, դիտասարքեր

surveillance data – դիտման տվյալներ

surveillance of fire – կրակի դիտում, կրակային դիտում

survey control – տեղաերկրաբաշխական կապակցում

survivability – 1. գոյունակություն, կենսունակություն, 2. see *durability*

survival – 1. գոյապահպանում, կենսապահպանում, 2. գոյապահպանելիություն, կենսապահպանելիություն, 3. վերապրուկ, մնացուկ, 4. վթարային անձեռնմխելի պաշար

survival area – պահեստային շրջան

survival course – գոյապահպանման դասընթաց

survival, evasion, resistance and escape – գոյապահպանման դպրոց

survival kit – 1. կրովի վթարային պաշար, 2. գոյապահպանման լրակազմ

survival knife – գոյապահպանման դանակ

survival system – 1. գոյապահպանման համակարգ, 2. կենսապահպանման համակարգ

survival techniques – գոյապահպանման եղանակներ ու հնարներ, գոյապահպանման պայքարաձև և տեխնիկա

survivor – կենդանի մնացած, ողջ մնացած

survivor benefit – խնամակալի կորստի դեպքում տրվող նպաստ

susceptibility – դյուրընկալություն, զգայունակություն

suspect – 1. կասկածյալ, 2. կասկածելի

suspension equipment – կախովի սարքավորանք

sustainable – կայուն

sustainability – 1. կայունություն, 2. մարտական կայունություն, 3. see *combat independence*, 4. երկարատև գործելու կարողություն

sustainability and logistics – երկարատև գործողությունների ապահովում և թիկունքային ապահովում

sustainability of a military force – մարտական հաստատունություն

sustainable development – կայուն զարգացում

sustained fire – 1. անընդհատ կրակ, 2. երկարատև կրակակոծում

sustained rate of fire – կրակի երկար ժամանակ պահպանվող տեմպ

sustainment – թիկունքային ապահովում զորքերի երկարատև գործողությունների ժամանակ

sustainment planning module – մարտական կայունության պլանավորման մոդուլ

sweep – 1. փռվածք, 2. ուղեկանապարկ, 3. ակննազերծիչ

sweep jamming – հաճախականային մոդուլացմամբ ակտիվ ռադիոխանգարումների ստեղծում

switch – ուղեփոխիչ
 switch off – see *cutoff 1*
 sword – 1. սուր, 2. սուսեր, 3. թուր
 symbol – see *emblem*
 sympathetic detonation – ճայթունային պայթյուն
 symptom – ախտանշան
 synarchy – համիշխանություն
 synchronization – համաժամանակացում
 synchronized gun – համաժամանակացված զնդացիր, համաժամանակացված ավիաթնդանոթ
 syndrome – համախտանիշ
 synergism – 1. համատեղ աշխատանքի ներդաշնակություն, 2. սիներգիա, 3. see *unity of effort*
 synergy – see *synergism*
 synoecism – համաբնակեցում
 synthesis – 1. համադրում, 2. ընդհանրացում, միաբերում
 synthetic exercise – զորավարժության նմանարկում
 syringe – սրսկիչ, ներարկիչ
 system – 1. համակարգ, 2. համակարգային, 3. see *order 1*
 systematic combat actions – կանոնավոր մարտական գործողություններ
 system destruction – համակարգային խեղում
 system of multidimensional warranty security – բազմերաշխիք անվտանգության համակարգ
 system of target distribution – նշանաբաշխման համակարգ
 systems support contract – համակարգերի սպասարկման պայմանագիր
 system-synergetic risk management methodology – ռիսկերի կառավարման համակարգասիներգիկ մեթոդաբանություն

system term – համակարգաստեղծ հասկացություն

T

T-54 – S-54

T-62 – S-62

T-64 – S-64

T-72 – S-72

T-80 – S-80

table – 1. ցուցակ, հաշվեցուցակ, 2. հաշվետախտակ

table of allowance – ունեցվածքի հաշվեցուցակ

table of organization – կազմակերպահաստիքային ցուցակ

table of organization and equipment – see *table of organization*

taboo frequency – խանգարումաարգելված հաճախականություն

Tabun – Տաբուն

TACON – see *tactical control*

tactical – 1. մարտավարական, տակտիկական, 2. օպերատիվ-մարտավարական, 3. see *combat 2*

tactical aeromedical evacuation – մարտավարական օդային բուժտարահանում, տակտիկական օդային բուժտարահանում

tactical air command center – մարտավարական ավիացիոն հրամանատարության կենտրոն

tactical air control center – մարտավարական ավիացիայի գործողությունների կառավարման կենտրոն

tactical air control party – մարտավարական ավիացիայի կառավարման խումբ

tactical air control system – մարտավարական ավիացիայի գործողությունների

կառավարման և համադասման համակարգ

tactical air doctrine – մարտավարական ավիացիայի կիրառման հայեցակարգ

tactical air force – մարտավարական ավիացիոն զորամիավորում

tactical air operation – ավիացիայի մարտավարական գործողություններ

tactical air support – մարտավարական ավիացիոն աջակցություն

tactical air support element – մարտավարական ավիացիոն աջակցության կառավարման կետ

tactical air transport operations – մարտավարական օդատրանսպորտային փոխադրումներ, տակտիկական օդատրանսպորտային փոխադրումներ

tactical area of responsibility – պատասխանատվության մարտավարական շրջան

tactical aviation – մարտավարական ավիացիա, տակտիկական ավիացիա

tactical battle management functions – հրամանատարի մարտավարական գործառնության պարտականություններ

tactical bombing – մարտավարական ռըմբակոծում

tactical call sign – մարտավարական պայմանական, տակտիկական պայմանական

tactical combat casualty care – վիրավորների օպերատիվ-մարտավարական խնամում

tactical combat force – մարտավարական մարտական խումբ

tactical combat unit – see *combat unit 2*

tactical command – մարտավարական հրամանատարություն

tactical communications – մարտավարական կապ, տակտիկական կապ

tactical concept – 1. մարտավարության հայեցակարգ, 2. see *commander's concept*

tactical control – 1. զորքի մարտավարական կառավարում, 2. զորքի օպերատիվ-մարտավարական կառավարում, 3. զորքի մարտական կառավարում

tactical data link – մարտավարական տվյալների հաղորդման գիծ

tactical deployment – զորքերի մարտավարական ծավալում

tactical electronic reconnaissance system – ռադիոէլեկտրոնային հետախուզության մարտավարական համակարգ

tactical employment – մարտական կիրառում

tactical episode – մարտավարական դրվագ

tactical equipment – դաշտային վառելիքալցի սարքավորանք

tactical exercise without troops – see *command post exercise*

tactical exploitation of national capabilities – ազգային միջոցների մարտավարական օգտագործում

tactical fighter – մարտավարական կործանիչ, տակտիկական կործանիչ

tactical fighter wing – մարտավարական կործանիչ ավիաթև

tactical flight exercise – թռիչքամարտավարական զորավարություն

tactical flight training – թռիչքամարտավարական պատրաստում

tactical formation – 1. զորամիավորում, 2. see *battle deployment*

tactical fuels handling equipment – 1. վառելիքով ապահովման դաշտային տեխնիկական միջոցներ, 2. վառելիքալցի սարքավորանք

tactical grouping of troops – զորքերի մարտավարական խմբավորում

tactical intelligence – 1. մարտավարական հետախուզություն, 2. օպերատիվ-մարտավարական հետախուզություն

tactical level – 1. մարտավարական մակարդակ, 2. օպերատիվ-մարտավարական մակարդակ

tactical level of war – պատերազմի մարտավարական մակարդակ

tactical loading – see *unit loading*

tactical maneuver – 1. մարտավարական տարաշարժ, մարտավարական զորաշարժ, 2. մարտավարական զորավարժություն, 3. մարտավարական հնար, տակտիկական հնար

tactical minefield – մարտավարական ականադաշտ

tactical mining – մարտավարական նպատակներով ականապատում

tactical missile – 1. մարտավարական հրթիռ, տակտիկական հրթիռ, 2. օպերատիվ-մարտավարական հրթիռ

tactical mission preparation – պատրաստում մարտական խնդրի կատարմանը

tactical mobility – մարտավարական շարժունություն

tactical nuclear weapon – մարտավարական միջուկային զենք

tactical obstacles – մարտավարական խոչընդոտներ, տակտիկական խոչընդոտներ

tactical operations – 1. օպերատիվ-մարտավարական օպերացիա, 2. see *combat operations*

tactical plan – 1. մարտի պլան, 2. see *course of action 2*

tactical purpose – մարտական նպատակ

tactical questioning – մարտավարական հարցաքննություն, տակտիկական հարցաքննություն

tactical range – մարտական հեռահարություն, մարտական գործողության հեռավորություն

tactical reconnaissance – see *tactical intelligence*

tactical reserve – 1. մարտավարական պահուց, 2. օպերատիվ-մարտավարական պահուց

tactical retreat – մարտավարական նահանջ

tactical security – 1. see *battle outposts*, 2. see *direct support 2*

tactical situation – մարտավարական իրադրություն

tactical success – մարտավարական հաջողություն, տակտիկական հաջողություն

tactical support – 1. մարտավարական ապահովում, 2. see *direct support 2*

tactical task – մարտավարական խնդիր

tactical training – 1. see *combat training*, 2. մարտավարական պատրաստում, 3. մարտավարական մակարդակով ուսումնական պատրաստում

tactical transport aircraft – տակտիկական տրանսպորտային ինքնաթիռ

tactical unit – 1. զինվորական ստորաբաժանում, 2. see *combat unit 2*

tactical warning – մարտավարական իրազեկում, մարտավարական նախազգուշացում

tactical warning and attack assessment – զորքերի իրազեկում հարձակման մասին՝ դրա բնույթի և մասշտաբի գնահատմամբ

tactical withdrawal – մարտավարական հետքաշում

tactician – մարտավար, տակտիկ

tactics – մարտավարություն, տակտիկա

tactics, techniques and procedures – մարտավարական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր, տակտիկական հնարներ, մեթոդիկա և ընթացակարգեր

tail hook – see *aircraft arresting hook*

tailoring – 1. ուժերի հարմարեցում, 2. հարմարեցում

tail spin – պտտաէջք

tail wind – համընթաց քամի

take action – 1. սկսել գործել, 2. միջոցներ ձեռնարկել

«Take arms!» – «Ի զեն»

take by surprise – հանկարծակիի բերել

take off – վերթռչել

take-off – վերթիռ

take-off clearance – թռիչքի թույլտվություն

take-off distance – վերթիռային վազքատարածություն, թափառքի երկարություն

take-off point – գետնից կտրվելու կետ

take-off run – թափառք

take-off runway – վերթիռային ուղի

take the offensive – 1. անցնել հարձակման, 2. ագրեսիվ դիրք ընդունել

taking out – դուրսբերում

takeover – 1. տարածքի զավթում, 2. *coup d'etat*

talkback – see *intercommunication device*

tandem warhead – հաջորդաշարային մարտազլխիկ

tangle – հանգույց (պրոբլեմների)

tank – 1. տանկ, 2. բաք, ցիստեռն, 3. վառելիքային բաք

tank battalion – զրահատանկային գումարտակ, տանկային գումարտակ

tank commander – 1. տանկի հրամանատար, 2. տանկային ստորաբաժանման հրամանատար

tank company – տանկային վաշտ

tank configuration – տանկի հորինվածք

tank construction – տանկաշինություն

tank corps – տանկային կորպուս

tank crew – տանկի անձնակազմ

tank density – տանկերի խտություն

tank destroyer – տանկակործանիչ

tank dozer – տանկ-բուլդոզեր, հարթաշերտավոր տանկ

tank driver – մեխանիկ-վարորդ

tank-driving – տանկավարում

tanker – 1. տանկեր, լցանավ, 2. ավտոցիստեռն, 3. լցավորիչ ինքնաթիռ, 4. վազոն-ցիստեռն, 5. տանկիստ

tank forces – զրահատանկային զորամասեր

tank gunner – նշանառու տանկիստ, հրածիզ տանկիստ

tank obstacle – հակատանկային արգելափակոց

tankodrome – տանկարշավարան

tankproof – տանկանմատչելի

tank training area – see *tankodrome*

tank transporter – տանկափոխադրիչ

tank troops – *armor 3*

target – 1. թիրախ, 2. see *aim 2, 5*, 3. ուղղորդել, ուղղել (զենքը)

target acquisition – նշանակետի բռնում ուղեկցման նպատակով

target allocation – նշանաբաշխում

target analysis – նշանակետի վերլուծություն

target angle – նշանառման անկյուն

target approach point – 1. զորէջքի շրջան մտնելու կողմնորոշիչ, 2. մարտական ուղղույթի սկիզբ

target area of interest – հնարավոր վտանգի օբյեկտների շրջան

target aspect angle – նշանակետի ռադիուս

target-aspect ratio – see *target aspect angle*

target audience – նպատակային լսարան, թիրախային լսարան

target complex – նշանակետերի խումբ

target component – նշանակետի բաղադրատարր

target concentration – նշանակետերի միախումբ

target contrast – նշանակետերի ցայտուկություն

target critical damage point – see *critical node*

target date – ստուգողական ամսաթիվ

target description – see *description of target*

- target designation – նշանացուցում
- target destruction – նշանակետի ոչնչացում, օբյեկտի ոչնչացում
- target detection – նշանակետի հայտնաբերում, օբյեկտի նշահատում
- target development – նշանակետերի հետախուզում
- target discrimination – նշանակետերի ընտրագատում
- target flight trajectory – նշանակետի թռիչքի հետագիծ
- target folder – նշանակետերի վերաբերյալ տվյալների փաթեթ
- target grid – նշանակետի շրջանի կոորդինատային ցանց
- target heading – նշանակետի ուղղույթ
- target indication – 1. see *targeting* 1, 2. see *target designation*, 3. նշանակետի ցուցանում
- target information center – նշանակետերի մասին տեղեկության կենտրոն
- target information sheet – նշանակետի մասին տվյալների քարտ
- targeting – 1. նշանագատում, 2. see *target designation*, 3. see *guidance*
- targeting equipment – նշանացուցման ապարատուրա
- target intelligence – 1. see *target development*, 2. նշանակետերի վերաբերյալ հետախուզական տվյալներ
- target list – նշանակետերի ցուցակ
- target location – նշանակետի տեղադրություն
- target lock-on – see *lock-on*
- target missile – թիրախ-հրթիռ
- target number – նշանակետի համար
- target of opportunity – 1. չպլանավորված նշանակետ, անսպասելի նշանակետ, 2. ձեռնտու նշանակետ
- target probing – նշանակետի խորագնում
- target radar characteristics – նշանակետի ռադիոտեղորոշումային բնութագրիչներ
- target range – see *shooting ground*
- target recognition – նշանակետի գատորոշում
- target search and track system – որոնողանշանառվական համակարգ
- target signature – 1. նշանակետի համալիր բնութագրիչ, 2. ականադաշտի փոփոխակում
- target suppression – օբյեկտների (նշանակետերի) ճնշում
- target's radio image – նշանակետի ռադիոպատկեր
- target system – նշանակետերի համակարգ
- task – 1. խնդիր, 2. գործ, 3. see *mission* 6
- task component – օպերատիվ բաղադրատարր
- task force – 1. զորքի (ուժերի) խմբավորում, 2. մարտավարական խումբ, 3. օպերատիվ-մարտավարական խմբավորում, 4. ՌԾՈՒ-ի օպերատիվ զորամիավորում
- task group – օպերատիվ խումբ
- task grouping – զորքի օպերատիվ խմբավորում
- tasking – խնդրադրում
- tasking authority (NATO) – 1. խնդրի առաջադրման մարմին (ՆԱՏՕ), 2. խնդիրներ առաջադրելու լիազորություն
- tasking order – խնդրադրման կարգ
- tasking request – խնդրի կատարման վերաբերյալ հարցում
- task order – աշխատանքային առաջադրանք
- task organization – 1. ուժերի և միջոցների հաշվարկ, 2. ՌԾՈՒ-ի զործողությունների ապահովման կազմակերպում, 3. see *task force* 1
- taxiway – գետնավարման ուղի

team – 1. թիմ, 2. see *group 1*, 3. see *crew 1, 2*, 4. see *combat crew*, 5. see *detachment 2*

tear agent – արցունքաբեր նյութ

tear gas – see *lacrimator*

technical – 1. տեխնիկական, 2. տեխնոլոգիական

technical agreement – տեխնիկական համաձայնագիր

technical analysis – տեխնիկական վերլուծություն

technical arrangement – տեխնիկական պայմանավորվածություն

technical assistance – տեխնիկական օգնություն

technical compatibility – տեխնիկական համատեղելիություն

technical documentation – տեխնիկական փաստաթղթերի հավաքածու, տեխնիկական փաստաթղթախումբ

technical equipment – տեխնիկա

technical equipping – տեխնիկական զինում

technical escort – բեռնափոխադրման տեխնիկական ուղեկցում

technical evaluation – 1. տեխնիկական գնահատում, տեխնիկական փորձաքննություն, 2. տեխնիկական հիմնավորում

technical hardware – see *technical equipment*

technical intelligence – 1. գիտատեխնիկական հետախուզություն, 2. տեխնիկական հետախուզություն, հետախուզություն տեխնիկական միջոցներով, 3. գիտատեխնիկական հետախուզության տվյալներ

technical nuclear forensics – տեխնիկական միջուկային փորձաքննություն

technical resource – տեխնիկական ռեսուրս

technical review authority – տեխնիկական փորձաքննության կազմակերպություն

technical sergeant – տեխնիկ սերժանտ (կոչում ՌՕՈՒ-ում)

technical skill – 1. տեխնիկական հմտություն, 2. see *technique 1*

technical specification – see *specification 2*

technical standard – տեխնիկական ստանդարտ

technical support – see *maintenance 2*

technical support plan – տեխնիկական ապահովման պլան

technical support unit – նյութատեխնիկական ապահովման ստորաբաժանում (վաշտ, դասակ)

technical surveillance countermeasures – գաղտնի հսկման սարքերի հայտնաբերման տեխնիկա

technical training aids – ուսուցման տեխնիկական միջոցներ

technician – տեխնիկ, տեխնիկական մասնագետ

technique – 1. տեխնիկա, 2. մեթոդ, եղանակ, 3. հնար

technocratic decision – տեխնապաշտական որոշում

technogenic catastrophe – տեխնածին աղետ, մարդածին աղետ

technological – 1. տեխնոլոգիական, 2. see *technical*

technology – 1. տեխնոլոգիա, 2. see *technical equipment*

technology implementation section – տեխնոլոգիական նախագծերի իրացման բաժին

Technology Studies and Cooperation Office – Տեխնոլոգիական հետազոտությունների և համագործակցության բյուրո

teeth arms – 1. մարտական զորամասեր ու ստորաբաժանումներ, 2. see *combat arms 2*

telebrief – ուղիղ հեռախոսակապ

telecode communication – see *data communications*

telecommunication – հեռահաղորդակցություն

- telecommunication means – հեռահաղորդակցման միջոց
- telegraph – հեռագրային կապ
- telegraph communication – see *telegraph*
- telemedicine – հեռաբժշկություն
- telemetering communications – see *telemetry link*
- telemetry link – հեռուստաչափական կապ
- telescope – 1. աստղադիտակ, 2. դիտափող, դիտակ
- telescopic sight – see *optic sight*
- television – հեռուստատեսություն
- television communications – հեռուստատեսային կապ
- TEMPEST – էլեկտրոնային հսկում՝ անցումային պրոցեսների ժամանակ սխեմաներում առաջացող էլեկտրամագնիսական ճառագայթման վերլուծությամբ
- temple – see *church 1*
- temporary casualties – սանիտարական կորուստներ
- temporary civilian personnel – ժամանակավոր քաղաքացիական անձնակազմ
- temporary incapacitation – շարքից ժամանակավոր դուրսբերում
- temporary loss – ժամանակավոր կորուստ
- tendency – միտում
- tendering – աճուրդում հայտի ներկայացում
- tenet – դավանանք
- tension – լարվածություն
- TEREC – see *tactical electronic reconnaissance system*
- terminal – 1. ծայրակետ, վերջնակետ, 2. նախանշանակման վայր, վերջին կայան, 3. վերջնասարք, տերմինալ, 4. վերջնամաս, տերմինալ, 5. նավամատույց, 6. փոխաբերման կետ
- terminal attack control – գրոհի վերջնամասի կառավարում
- terminal control – 1. վերջնամասային կառավարում, 2. վերջնասարքերի կառավարում
- terminal control area – կարգավարման հանգուցային շրջան
- terminal guidance – ուղղորդում հետագծի վերջնամասում
- terminally guided submunitions – զինամթերք՝ հետագծի վերջնամասում ուղղորդման համակարգով
- terminal operations – ուղևորների սպասարկում և բեռնափոխադրման գործողություններ խոշոր օդանավակայաններում
- terminal phase – վերջնամասային փուլ
- terminal treaty – ժամկետային պայմանագիր
- terminal velocity – 1. վերջնական արագություն, 2. հաստատված արագություն
- termination criteria – օպերացիայի ավարտման չափանիշներ
- terms of reference – see *specification 3*
- terrain analysis – տեղանքի վերլուծություն
- terrain avoidance system – խոչընդոտների թռիչքանցման համակարգ, վրագետնյա խոչընդոտների հետ բախման կանխման համակարգ
- terrain clearance system – նվազագույն բարձրությամբ թռիչքի համակարգ
- terrain feature – տեղանքի կողմնորոշիչ, ռելիեֆի առանձնահատկություն
- terrain flight – ռելիեֆային թռիչք
- terrain following system – ռելիեֆակրկնիչ համակարգ
- terrain intelligence – տեղանքի հետախուզում
- terrain orientation – կողմնորոշում տեղանքում
- terrain reinforcement – տեղանքի ինժեներական սարքավորում
- terrain scanning – տեղանքի տեսածրում

- terrestrial environment – շրջակա ցամաքային միջավայր
- terrestrial reconnaissance – վրազետնյա հետախուզություն
- terrier – տարածքային բանակի զինվոր
- territorial – 1. տարածքային, 2. *see terrier*
- territorial airspace – տարածքային օդային տարածություն
- Territorial Army – տարածքային բանակ
- territorial claim – տարածքային պահանջ
- territorial defense – տարածքային պաշտպանություն
- territorial integrity – տարածքային ամբողջականություն, տարածքային անձեռնմխելիություն
- territorial recruitment office – տարածաշրջանային զինկոմիսարիատ
- territorial waters – տարածքային ջրեր
- territory – տարածք
- territory transfer – տարածքի հանձնում
- terrorism – ահաբեկչություն
- terrorist – 1. ահաբեկիչ, 2. ահաբեկչական
- terrorist act – ահաբեկչական գործողություն
- terrorist cell – ահաբեկիչների բջիջ
- terrorist group – ահաբեկչական խումբ
- terrorist haven – ահաբեկիչների ապաստարան
- terrorist network – ահաբեկչական ցանց
- terrorist organization – ահաբեկչական կազմակերպություն
- terrorist threat level – ահաբեկչության սպառնալիքի աստիճան
- test – 1. փորձարկում, 2. ստուգում
- test depth – սուզման սահմանային խորություն
- testing – 1. փորձարկում, թեստավորում, 2. փորձնական
- testing flight – փորձաթռիչք
- testing ground – *see proving ground*
- test pattern – *see test sample*
- test sample – փորձանմուշ
- TF – *see task force*
- TFW – *see tactical fighter wing*
- theater – 1. թատերաբեմ, ռազմական գործողությունների թատերաբեմ, 2. պատերազմի թատերաբեմ
- theater distribution system – թատերաբեմի ցրիչ համակարգ
- theater event system – հրթիռային հարձակման մասին նախազգուշացման համակարգ
- theater missile – ՌԳԹ հրթիռ
- theater missile defense – ՌԳԹ հակահրթիռային պաշտպանություն
- theater of military collisions – մարտական բախումների ռազմաբեմ
- theater of operations – *see theater 1*
- theater of war – *see theater 2*
- theater special operations command – ՌԳԹ-ում հատուկ օպերացիաների հրամանատարություն
- theater forces – ռազմական գործողությունների թատերաբեմի զորքեր
- the main radio-relay communication – մայրուղային ռադիոռելեային կապ
- then year – զալիք տարի
- theocracy – կրոնապետություն
- theory – 1. տեսություն, 2. ուսմունք, վարդապետություն
- theory of armament – սպառազինման տեսություն
- theory of command and control – ՋՈՒ-ի կառավարման տեսություն
- theory of military art – ռազմական արեստի տեսություն
- theory of shooting – հրաձգության տեսություն
- thermal – ջերմային

- thermal exposure – ջերմային ազդեցություն, ջերմային ճառագայթահարում
- thermal image – 1. ջերմային պատկեր, ինֆրակարմիր պատկեր, 2. ջերմագիր
- thermal imager – ջերմացույց
- thermal imagery – ջերմադիտում
- thermal imaging sight – ջերմացուցային նշանոց
- thermal radiation – ջերմային ճառագայթում, ինֆրակարմիր ճառագայթում
- thermite – թերմիտ
- thermobaric bomb – ջերմաճնշումային բումբ
- thermobaric explosion – ծավալային պայթյուն
- thermobaric weapon – see *fuel air bomb*
- thermonuclear – ջերմամիջուկային
- thermonuclear reaction – ջերմամիջուկային ռեակցիա
- thermonuclear weapon – ջերմամիջուկային զենք
- The Supreme High Command – գերագույն գլխավոր հրամանատարություն
- thinking – մտածողություն
- think-tank – մտավոր կենտրոն, ուղեղային կենտրոն
- thorough decontamination – մանրակրկիտ վարակազերծում
- thoroughfare – անցուղի
- thoughtlessness – see *folly*
- threat – սպառնալիք
- the rear of the front – ռազմաճակատի թիկունք
- threat analysis – սպառնալիքների վերլուծություն
- threat and vulnerability assessment – սպառնալիքների և խոցելիության գնահատում
- threat assessment – սպառնալիքի գնահատում
- threat axis – հրթիռավտանգ ուղղություն
- threat of aggression – ագրեսիայի սպառնալիք
- threat-oriented munitions – սպառնալիքակողմնորոշված զինամթերք
- threat reduction cooperation – համագործակցություն՝ սպառնալիքների նվազեցման նպատակով
- threat to national security – ազգային անվտանգությանն ուղղված սպառնալիք
- threat warning – սպառնալիքի մասին զգուշացում
- “three-block war” – «եռաբլոկ պատերազմ»
- three-star general – եռաստղանի գեներալ
- threshold – 1. շեմ, 2. շեմային արժեք
- throat microphone – լարինգոֆոն, կոկորդախոսակ
- throughput – 1. արտադրողականություն, 2. թողունակություն
- throughput capacity – see *throughput*
- thrust vectoring jet engine – քարշուժի շեղելի վեկտորով ռեակտիվ շարժիչ
- thunderbolt raid – կայծակնային օդային հարձակում
- thunderflash – պայթահարթթ
- tial – պոչամաս
- tie down point – կախակետ
- tilt – see *roll*
- tilt angle – թեքման անկյուն
- tilt-rod mine – ցցածողային ական, ձողային պայթուցիչով ական
- tilt rotor aircraft – կոնվերտոպիան
- time – 1. ժամանակ, 2. անգամ
- time-bomb – ժամացույցի մեխանիզմով բումբ, ժամացույցով բումբ
- time-definite delivery – ժամանակաորոշված առքերում
- time-delay detonator – ժամանակային հապաղմամբ պայթուցիչ

time fuse – see *delayed-action fuse*

time of arrival – ժամանման ժամանակը

time of departure – մեկնման ժամանակը

time of flight – թռիչքանցման ժամանակ

time on target – 1. նշանակետին հարված հասցնելու նշանակված ժամանակը, 2. նշանակետի օդալուսանկարման նշանակված ժամանակը, 3. կրակային հարձակման ժամանակը

time-phased force and deployment data – ուժերի փուլային ծավալման տվյալներ

time-phased force and deployment list – ուժերի փուլային ծավալման ժամանակացույց

timer – 1. ժամակարգավորիչ, թայմեր, 2. ժամանակի տվիչ

time sensitive intelligence – շտապ օգտագործման հետախուզական տվյալներ

time-sensitive target – առաջնահերթ թիրախ, շտապ ոչնչացման ենթակա նշանակետ

tip – see *pitch 2*

tire – 1. դող, 2. դողածածկան

TNT – see *trinitrotoluene*

TNT equivalent – տրոտիլային համարժեք

“To arms” – «Ի զեն»

tolerance – հանդուրժողականություն, հանդուրժողություն

tolerance level – թույլատրելի մակարդակ

“Tomahawk” – «Թոմահոուկ» (ծովային բազավորմամբ ամերիկյան թևավոր հրթիռ)

“Tomcat” – «Թոմքետ»

tool – գործիք

topogeodesic support – տեղաերկրաբաշխական ապահովում

topogeodetic survey – 1. տեղաերկրաբաշխական կապակցում, 2. see *topogeodesic support*

topographical – տեղագրական

topographical crest – տեղագրական կատար

topographic base – see *chart base*

topographic intelligence – տեղագրական հետախուզություն

topographic map – տեղագրական քարտեզ, տեղագրական պլան

topographic referencing – see *survey control*

topographic service – տեղագրական ծառայություն

topographic survey vehicle – տեղակապակցիչ

top secret – «հույժ գաղտնի»

torpedo – 1. տորպեդ, 2. see *mine 1*, 3. տորպեդային, 4. տորպեդահարել

torpedo-boat – 1. տորպեդային մոտորանավակ, տորպեդանավակ, 2. ականակիր

torpedo-boat destroyer – see *torpedo-boat 2*

torpedo-bomber – տորպեդակիր

torpedo defense net – հակատորպեդային ցանց

torpedo tube – տորպեդային ապարատ

torpedo tube mount – see *torpedo tube*

torso – իրան

torture – խոշտանգում, կտտանք

toss-bombing – ռմբանետում ծառացման վիճակից

totalitarianism – ամբողջատիրություն

total mobilization – համընդհանուր զորահավաք, համատարած զորահավաք

total personnel strength – ընդհանուր թվաքանակ

total power – համախումբ հզորություն

total strength – see *total power*

total war – «համատարած պատերազմ»

touchdown – վայրէջք, զգետնում

touchdown zone – զգեսնման գոտի, հրայման գոտի

tour – պահակակետերի շրջայց

tour of flight duty – հերթապահություն օդում

tower – աշտարակ, դիտանոց

toxic – 1. թույն, թունավոր նյութ, 2. թունավոր

toxic agent – թունավոր նյութ

toxic industrial biological – թունավոր կենսաբանական արդյունաբերական նյութ

toxic industrial chemical – թունավոր քիմիական արդյունաբերական նյութ

toxic industrial radiological – թունավոր ռադիոակտիվ արդյունաբերական նյութ

toxicity – թունավորություն

toxin – see *toxic 1*

trace – 1. see *track 3*, 2. *overlay*, 3. see *sign 4*

tracer – 1. պատճենորդ, 2. see *tracer bullet*

tracer bullet – լուսածրիչ գնդակ

tracer shell – լուսածրիչ արկ

track – 1. երթուղի, 2. հետք, 3. see *caterpillar*, 4. թրթուրահող, 5. see *trajectory*, 6. ուղեգիծ

tracker dog – խուզարկու շուն

track handover – հետագծի փոխանցում

tracking – հետևում, ուղեկցում

track management – դիտման կազմակերպում

track production area – հետևման գոտի, հետագնման գոտի

tract – 1. see *channel 4*, 2. ուղի

trade – 1. արհեստ, 2. see *occupation 3*, 3. առևտուր

tradecraft – 1. հետախուզության աշխատանքի մեթոդներ, 2. հատուկ պատրաստականություն

traffic – 1. երթևեկություն, 2. see *transport 1*, 3. բեռնափոխադրում, 4. հաղորդակցություն, հաղորդակցում

traffic collision avoidance system – օդում բախումների կանխման համակարգ

trafficking route – արգելված ապրանքի ներկրման ուղի

traffic management – 1. տրանսպորտային օպերացիաների կառավարում, 2. ճանապարհային երթևեկության կարգավորում

trail – 1. հրետասայլի կնձիթ, 2. ռումբի գծային հետմնացում, 3. գենքի դրություն ոտքի մոտ

trail aircraft – հետնագնաց ինքնաթիռ

trail formation – «շարասյուն՝ մեկակի» շարակարգ

train – 1. գնացք, 2. շրթա, 3. արտադրական գիծ, 4. see *wagon train*, 5. ուսումնավարժեցնել, 6. պատրաստել

trainer – 1. see *simulator 1*, 2. ուսումնական ինքնաթիռ, 3. մարզիչ

training – 1. պատրաստում, 2. ուսումնավարժեցում, 3. ուսուցում

training aid – ուսուցման միջոց

training assemblies – ռազմական հավաք, ռազմահավաք

training camp – ուսումնական ճամբար, մարզաճամբար

training center – ուսումնական կենտրոն

training exercise plan – զորավարժության նախապատրաստման պլան

training flight – ուսումնական թռիչք

training ground – զորավարժարան

training mission – ուսումնական պատրաստման նպատակ

training of civilians for military service – քաղաքացիների պատրաստում զինծառայությանը

training of officers – սպայական կադրերի պատրաստում

training program – պատրաստման ծրագիր

- training regulations – see *field manual*
- training sessions – ուսումնական ռազմահավաք
- training simulator – ուսուցողական վարժասարք
- training unit – 1. ուսումնական զորամաս, 2. ուսումնական ստորաբաժանում
- training weapon – ուսումնական զենք
- traitor – դավաճան, մատնիչ
- trajectory – հետագիծ
- transborder cooperation – 1. վերսահմանային համագործակցություն, 2. մերձսահմանային համագործակցություն
- transborder threat – վերսահմանային սպառնալիք
- transceiver – 1. ռադիոկայան, 2. ընդունիչ-հաղորդիչ
- transfer – 1. փոխադրում, 2. փոխանցում, 3. տեղափոխում
- transfer of authority – see *delegation of authority*
- transfer of fire – կրակի տեղափոխում
- transfer site – փոխաբեռնման բազա
- transformation – 1. կերպափոխում, 2. վերածում, 3. փոխակերպում
- transient forces – փոփոխական կազմ
- transit – 1. հերթանցում, 2. տարածում, 3. տարանցում
- transit agreement – տարանցման համաձայնագիր
- transit bearing – ուղեգծանիշի ուղղորոշում
- transit camp – առաքաճամբար
- transit corridor – տարանցման միջանցք
- transition – 1. անցում, 2. տեղափոխում
- transition altitude – անցման բացարձակ քարձրություն
- transition layer – անցման շերտ
- transition level – անցման շարակարգ
- transition strategy – անցման ռազմավարություն
- transit route – տարանցման ուղի
- transit zone – տարանցման գոտի
- translation – թարգմանություն
- transmission – 1. see *transfer 2*, 2. հաղորդակ, 3. փոխանցումատուփ, 4. հաղորդում
- transmission capacity – կապուղու թողունակություն
- transmission security – 1. հաղորդման անվտանգություն, 2. հաղորդման ծածուկություն
- transmitter – 1. ռադիոհաղորդիչ, 2. փոխանցման մեխանիզմ
- transmitting antenna – ավեցիր
- transnationalism – վերազգայնականություն
- transnational structure – վերազգային կառույց
- transnational threat – 1. անդրազգային սպառնալիք, 2. վերազգային սպառնալիք
- transonic – մերձձայնային
- transparency – 1. թափանցիկություն, 2. թափանցիկ տակդիրի վրա արված պատկեր
- transponder – պատասխանիչ
- transport – 1. տրանսպորտ, փոխադրամիջոց, 2. փոխադրում, տեղափոխում
- transportability – փոխադրելիություն
- transport aircraft – see *carrier 3*
- transport area – փոխադրամիջոցների կանգառման շրջան
- transportation – see *transport 2*
- transportation movement requirement – փոխադրումների պահանջումներ
- transportation priorities – փոխադրումային առաջնահերթություն
- transportation service – 1. տրանսպորտային ծառայություն, 2. տրանսպորտային սպասարկում

transportation system – փոխադրումային համակարգ

transport capacity – 1. փոխադրամիջոցի տարողություն, 2. փոխադրամիջոցի բեռնատարություն

transporter erector launcher – արձակման շարժունակ կայանք, փոխադրալիցքավորիչ արձակման կայանք

transport facilities – տրանսպորտային ապահովում

transport helicopter – տրանսպորտային ուղղաթիռ

transshipment point – փոխաբեռնման կետ

trap – թակարդ, որոգայթ

trapdoor – 1. իջեցնովի դուռ, 2. see *man-hole 2*

trauma – վնասվածք, խոցվածք

traverse – 1. միջաթումբ, 2. տրավերզ, 3. հորիզոնական ուղղորդման անկյուն, 4. հորիզոնական փուլաշրջում

traverse level – ՀՕՊ-ի գոտու թռիչքանցման միջանցք

traverse range – հորիզոնական կրակակոծման տիրույթ

treachery – 1. ուխտադրություն, 2. see *betrayal 1*, 3. see *treason 2*

treacherous attack – ուխտադրուժ հարձակում

treason – 1. see *betrayal 1*, 2. անհավատարմություն, դավաճանություն

treatment and prevention efforts – բուժականխարգելիչ միջոցառում

treaty – պայմանագիր

treaty obligations – պայմանագրային պարտավորություններ

treaty of alliance – դաշնային պայմանագիր, դաշնագիր

treaty of relations – պայմանագրային հարաբերություններ

treaty of unlimited duration – անժամկետ պայմանագիր

Treaty on Conventional Armed Forces in Europe – Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագիր, ԵՍԶՈԷ պայմանագիր

Treaty on Strategic Offensive Reductions – Ռազմավարական հարձակողական ներուժի կրճատման պայմանագիր

Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons – Միջուկային զենքի չտարածման պայմանագիր, ՄՋՉՊ

trembler – ընդհատիչ-բաշխիչ

trench – 1. խրամ, 2. խրամուղի, 3. խրամատային, 4. խրամատ

trench-digging – see *trench 3*

trench foot – խրամատային ոտնաթաթ

trench mortar – see *mortar 1*

trench warfare – դիրքային պատերազմ, խրամատային պատերազմ

triage – 1. բուժտեսակավորում, 2. տեսակավորիչ արատորոշում

trial test – see *pretesting*

tricolor – եռագույն, եռագույն դրոշ

trigger – 1. ձգան, շնիկ, 2. տրիգեր, 3. գործարկիչ, 4. հարուցել, 5. հրահրել, սանձազերծել

triggered off earthquake – see *induced earthquake*

trinitrotoluene – եռնիտրոտոլուոլ, տրոտիլ

trip – 1. անջատարար, 2. անջատիչ, 3. ճանապարհորդություն, 4. սայթաքում

tripod – 1. եռոտանի, 2. կալան

trip wire – ձգալար

tri-service structure of the armed forces – զինված ուժերի եռատեսակ կառուցվածք

troop – զորային

troop commander – 1. շարային հրամանատար, 2. հրամանատարի տեղակալ անձնակազմի գծով

troop contributing nation – զորք տրամադրած պետություն

trooper – see *soldier 2*

troop exercises – զորախաղ
troop maneuvers – see *troop exercises*
troops – զորք, զորքեր
troops counterattack grouping – զորքի հակահարվածային խմբավորում
troop leading – զորավարում
troops manning – զորքի համալրում
troop movement – զորքի տեղափոխում
troop security – զորքերի ծառայություն
troop supply – զորքերի մատակարարում
tropopause – տրոպոպաուզա
troposphere – մերքնոլորտ
tropospheric communication station – տրոպոսֆերային կապի կայան
troubleshooting – 1. արատորոշում, 2. տեխնիկական արատորոշում
trouble spot – 1. see *hotbed of tension*, 2. թույլ կետ
truce – see *armistice*
true bearing – 1. իրական ազիմուտ, 2. իրական ուղղորոշիչ
true convergence – բացարձակ զուգամիտում
true horizon – 1. իրական հորիզոն, 2. աստղաբաշխական հորիզոն
true north – իրական հյուսիս, հյուսիսային միջօրեականի իրական ուղղություն
trunk air route – մայրուղային ավիագիծ
trust fund – վստահական հիմնադրամ
TSOR – see *Treaty on Strategic Offensive Reductions*
tube – 1. see *pipe*, 2. ականանետի փող
tubeless weapon – ռեակտիվ զենք
tunic – 1. զինբաձկոն, 2. շքաբաձկոն
tunnel – 1. թունել, ստորանցք, 2. հանքուղի, 3. գետնանցք

turbulence – մրրկայնություն, տուրբուլենտություն
turmoil – see *confusion 4*
turning mechanism – դարձկեն մեխանիզմ
turning movement – 1. see *envelopment*, 2. շրջանցիկ շարժում
turning point – 1. շրջադարձի կետ, բեկման կետ, 2. բեկում, 3. էքստրեմում
turn-in point – մարտական ուղղության անցման կետ
turret – 1. հրանոթի աշտարակ, 2. հաստոցի դարձուն գլխիկ
turret mechanism – see *turning mechanism*
twin – զույգված
twin-barrelled – երկփող
twin-submarine – երկիրան սուզանավ
two-envelope procedure – «երկու ծրարով» սակարկության ընթացակարգ
two-person rule – երկու անձանց կանոն
two-pole world model – աշխարհի երկբևեռ մոդել
two-pronged attack – երկու ուղղությամբ հարձակում
two-star general – երկաստղանի զեներալ
two-up – առաջին շարակարգում երկու տարրով մարտակարգ
type of burst – պայթյունի տեսակ
typing – շարում
“Typhoon” – «Թայֆուն»

U

UAV – see *unmanned aerial vehicle*
UCAV – see *unmanned combat aerial*
UFO – see *unidentified flying object*
UHF – see *ultra high frequency*
ultimatum – վերջնագիր

- ultra high frequency – ուլտրաբարձր հաճախականություն
- ultraism – see *extremism*
- ultrasound – ուլտրաձայն
- umbrella – see *air cover*
- “umbrella” agreement – ընդհանուր համաձայնագիր
- umbrella organization – գլխամասային կազմակերպություն
- umpire – 1. գորային միջնորդ, 2. իրավաբար, միջնորդ դատավոր, 3. մրցավար
- umpire control organization – see *exercise control group*
- UN – see *United Nations*
- unacceptable damage – անընդունելի վնաս
- unanticipated target – see *target of opportunity*
- unarmed – անզեն, չզինված
- unarmed combat – ձեռնամարտ առանց զենքի
- unarmored – անզրահապատ, չզրահապատված
- unauthorized activities – չթույլատրված գործունեություն
- unauthorized commitment – անիրավասու համաձայնագիր
- unauthorized disclosure of classified information – 1. գաղտնի տեղեկությունների հրապարակում, 2. գաղտնի տեղեկույթի սորակորուստ
- unavailability of information – see *inaccessibility of information*
- unbiased approach – see *impartial approach*
- uncertain environment – անորոշ իրադրություն, անորոշ վիճակ
- uncertainty factor – անորոշության գործոն
- uncharged weapon – լիցքաթափված զենք
- unclassified – 1. ոչ գաղտնի, 2. չգաղտնիացված, 3. գաղտնագերծված
- unconditional surrender – անվերապահ կապիտուլացում
- unconformity – see *incompatibility*
- unconventional warfare – 1. հատուկ մեթոդների կիրառմամբ վարվող մարտական գործողություններ, 2. պատերազմի վարման ոչ ավանդական մեթոդներ
- undeclared war – չհայտարարված պատերազմ
- undercover operation – see *covert operation*
- underground passage – անցուղի
- underlying principle – հիմնական սկզբունք
- underlying surface – see *spreading surface*
- undermining – see *mining*
- underpass – 1. ստորգետնյա անցում, 2. ստորգետնյա ուղի
- undersea warfare – ստորջրյա պատերազմ
- under strength unit – 1. կրճատ կազմով զորամաս, 2. ոչ լիահամարված զորամաս
- under-strength unit – կրճատ կազմով զորամաս
- underwater launch missile – ստորջրյա մեկնարկով հրթիռ
- underwater navigation – ստորջրյա նավարկություն
- underwater speed of the submarine – սուզանավի ստորջրյա արագություն
- undesired effects – անցանկալի ազդեցություն
- unexploded – չպայթած
- unexploded explosive ordnance – see *unexploded ordnance 2*
- unexploded ordnance – 1. see *dud*, 2. չպայթած պայթուցիկ հրետանային զինամթերք
- unfriendly act – ոչ բարեկամական ձեռնարկում

UN High Commissioner for Refugees – ՄԱԿ-ի փախստականների գործերով զբաղվող հանձնակատար

UN military observer mission – ՄԱԿ-ի ռազմական դիտորդների ներկայացուցչություն

UN Security Council Resolution – ՄԱԿ –ի Անվտանգության խորհրդի բանաձև

unidentified flying object – չճանաչված թռչող օբյեկտ, ՉԹՕ, անհայտ թռչող օբյեկտ

unification – 1. see *integration* 2, 2. միորինականացում

unified action – համատեղ գործողություն

unified combatant command – see *unified command*

unified command – միավորված հրամանատարություն

uniform – 1. համազգեստ, հաստատված ձևի հագուստ, 2. միասնական, ընդհանուր

Uniform Code of Military Justice – միորինակացված զինվորական օրենսգիրք

uniformed services – զինված ուժեր և ուրիշ զորքերը

“Union Flag” – see “*Union Jack*”

Union Jack – «Յունիոն Ջեկ»

Union of Soviet Socialist Republics – Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն, Խորհրդային Միություն, ԽՍՀՄ

union treaty – see *treaty of alliance*

unit – 1. զորամաս, 2. ստորաբաժանում, 3. մարտական միավոր, 4. չափման միավոր

unit aircraft – 1. ստորաբաժանման մի խումբ ինքնաթիռներ, 2. ստորաբաժանման ինքնաթիռ

unit cohesion – մարտական լիաներդաշնակեցում

United Nations – Միավորված ազգերի կազմակերպություն, ՄԱԿ

United Nations Counter-Terrorism Committee – ՄԱԿ-ի հակաահաբեկչական կոմիտե

United Nations Department of Peacekeeping Operations – ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների գծով վարչություն

United Nations Department of Political Affairs – ՄԱԿ-ի քաղաքական հարցերով վարչություն

United Nations Disaster Assessment and Coordination Team – ՄԱԿ-ի՝ աղետի գնահատման և համադասման խումբ

United Nations Interim Administration Mission in Kosovo – Կոսովոյում ՄԱԿ-ի ժամանակավոր վարչության առաքելություն

United Nations International Drug Control Program – ՄԱԿ-ի՝ թմրամիջոցների վերահսկման միջազգային ծրագիր

United Nations mandate – ՄԱԿ-ի մանդատ

United Nations Military Observer – ՄԱԿ-ի ռազմական դիտորդների խումբ

United Nations Mine Action Service – ՄԱԿ-ի ականազերծման ծառայություն

United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs – ՄԱԿ-ի մարդասիրական հարցերի համադասման վարչություն

United Nations Protection Force – ՄԱԿ-ի պահակային ուժեր

United Nations sanctions – ՄԱԿ-ի պատժամիջոցներ

United Nations Security Council – ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդ

United Nations Security Council Resolution – ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի բանաձև

United Nations Special Committee on Peacekeeping Operations – ՄԱԿ-ի խաղաղապահական օպերացիաների գծով հատուկ կոմիտե

United States Air Force – ԱՄՆ-ի ռազմաօդային ուժեր

United States Armed Forces – ԱՄՆ-ի Զինված ուժեր	unmanned aerial vehicle – անօդաչու թռչող ապարատ, ԱԹԱ
United States Marine Corps – ԱՄՆ-ի ծովային հետևակ	unmanned aircraft – see <i>unmanned aerial vehicle</i>
(The) United States of America – Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, ԱՄՆ	unmanned combat aerial vehicle – մարտական անօդաչու թռչող ապարատ, ՄԱԹԱ
unit equipment – ստորաբաժանման գույքային ունեցվածք	unmetaled road – see <i>dirt road</i>
unitized load – փաթեթավորված բեռ	unobserved fire – չերևացող նշանակետերի կրակակոծում
unit loading – համատեղ նստեցում	unobtainable – անհասանելի
unit of issue – 1. պահման միավոր, 2. տրման նորմ	unplanned target – see <i>target of opportunity 1</i>
unit of management – կառավարման օղակ	UNSC – see <i>United Nations Security Council</i>
unit strength – զորամասի մարտական և թվային կազմ	unsecured area – չպաշտպանված շրջան
unity – 1. միավորվածություն, միասնականություն, 2. ներդաշնակություն, 3. միակություն	unserviceable – օգտագործման համար ոչ պիտանի, շարքից դուրս եկած
unity of command – միանձնյա հրամանատարություն	unshakeable – see <i>secure 3</i>
unity of effort – ջանքերի միասնացում, փոխգործություն, գործակցություն	unsustainability – անկայունություն
unity of efforts – see <i>synergism</i>	untenable – see <i>indefensible</i>
unity of purpose – նպատակի միասնություն	unwarned exposed – թաքստոցից դուրս գտնվող, չպաշտպանված, չզգուշացված
universal – ունիվերսալ, բազմակողմանի	“Up!” – 1. «Դեպի վեր», 2. «Նշանաթիվն ավելացնել»
universal computing engine – համապիտանի էլեկտրոնային հաշվողական մեքենա	update – 1. թարմ տեղեկույթ, 2. տվյալների թարմացում
Universal Time – համաշխարհային ժամանակ, Գրինվիչի ժամանակ	updating of information – տեղեկույթի նորացում
universal treaty – ունիվերսալ պայմանագիր	upper – վերին
unlawful combatant – ոչ օրինական զինված կազմավորման անդամ	upper layer – վերին շարակարգ
unleashing of war – պատերազմի սանձազերծում	uprising – see <i>rebellion 1</i>
unloaded weapon – չլիցքավորված զենք	upwind – 1. հողմակողմ, 2. քամու դիմաց
UN – mandated force – ՄԱԿ-ի մանդատով գործող ուժեր	uranium – ուրան
unmanned – անօդաչու	urban – քաղաքային
	urban combat – see <i>military operations in urban terrain</i>
	urban search and rescue team – քաղաքի պայմաններում որոնման ու փրկման խումբ

urban triad – քաղաքային երրորդություն
 urgent – շտապ, անհապաղ, անհետա-
 ձգելի
 urgent medical aid – անհետաձգելի բուժ-
 օգնություն
 usability of forces – զորքի (ուժերի) կիրա-
 ռելիություն
 usable information – օգտակար տեղեկույթ
 USAF – see *United States Air Force*
 use – 1. օգտագործում, գործածում,
 2. օգուտ, նպաստ
 use of armed force – զինված ուժի կի-
 րառում
 use of force – ուժի կիրառում
 Use of Military and Civil Defense Assets in
 Disaster Assistance – զինված ուժերի և
 քաղաքացիական պաշտպանության ռե-
 սուրսների օգտագործում ԱՄ-ում օգնու-
 թյուն ցույց տալու համար
 use of minimum force – 1. ուժի նվա-
 զագույն կիրառում, 2. բռնության նվազա-
 գույն կիրառում
 (The) USSR – see *Union of Soviet Socialist
 Republics*
 utilities restoration – կոմունալ տնտեսու-
 թյան վերականգնում
 utility – 1. օգտակարություն, օգտավե-
 տություն, 2. կոմունալ համակարգ
 utility contract – կոմունալ ծառայություն-
 ների մատուցման պայմանագիր
 U-turn – հետադարձում, շրջադարձում,
 լրիվ շրջադարձ
 “Uzi” – «Ուզի»

V

vacation – 1. արձակուրդ, 2. see *leave*
 vaccination – պատվաստում
 vaccine – պատվաստանյութ
 V-agent – նյարդակաթվածահարույց մար-
 տական թունավոր նյութ
 validation – 1. see *justification*, 2. հաստա-
 տում (հավաստիության, իսկության), 3. պե-
 տական պարտքի ճանաչում, 4. տվյալ-
 ների ստուգում
 valor – խիզակություն
 valorous – խիզակ
 valuable cargo – արժեքավոր բեռ
 value – 1. արժեք, նշանակություն, կարևո-
 րություն, 2. see *cost*, 3. see *worth*
 value for money – 1. գնի և օգուտի հա-
 րաբերակցություն, 2. բյուջեական միջոց-
 ների ծախսման արդյունավետություն
 vanguard – առաջապահ
 vantage point – 1. դիտման կետ լավ տե-
 սածիրով, 2. շահեկան դրություն, 3. հար-
 մար դիրք
 variability – փոփոխակիություն, փոփոխա-
 կանություն, անհաստատություն, հեղիե-
 ղուկություն
 variable-time fuse – գործարկման կարգա-
 վորվող ժամանակով պայթուցիչ
 variety – բազմապիսություն
 variola – see *smallpox*
 VCP – see *vehicle check-point*
 vector – 1. վեկտոր, 2. see *course* 3,
 3. առբերման միջոց, 4. վարակի փոխան-
 ցիչ
 vectored attack – գրոհ ուղղորդմամբ
 vehicle – 1. տեղափոխման միջոց, 2. մար-
 տական մեքենա
 vehicle-borne improvised explosive device
 – ավտոմեքենայում տեղադրված ինքնա-
 շեն պայթուցիկ սարք
 vehicle check-point – փոխադրամիջոցնե-
 րի ստուգիչ-անցումային կետ
 vehicle distance – մեքենաների միջև հեռա-
 վորություն
 vehicle state – փոխադրամիջոցի վիճակի
 մասին տեղեկություններ

vehicular first-aid kit – տրանսպորտային դեղարկղ

venom – թույն

venomous – թունավոր

ventilation shaft – օդափոխման հորան

verification – 1. ճշտորոշում, 2. հավաստում, ստուգում, վերիֆիկացում

version – մեկնակերպ

vertex – վերտեքս, գագաթ

vertex height – see *maximum ordinate*

vertical and/or short takeoff and landing – ուղղաձիգ և/կամ կարճ վերթիռ ու վայրէջք

vertical envelopment – ուղղաձիգ շրջառում

vertical gyroscope – ուղղաձգահողակ

vertical interval – ուղղաձիգ հեռավորություն

vertical landing zone – ուղղաձիգ վայրէջքի գոտի

vertical or short take-off and landing aircraft – ուղղաձիգ և/կամ կարճ վերթիռով ու վայրէջքով ինքնաթիռ

vertical separation – ուղղաձիգ տարանջատում

vertical situation display – ուղղաձիգ հարթությունում իրադրության ցուցասարք

vertical speed indicator – փոփոխաչափ, բարձրության փոփոխման արագաչափ

vertical stowage – ուղղաձիգ շարվածք

very high frequency – շատ բարձր հաճախականություն

Very light – Վերիի ազդանշանային հրթիռ

Very pistol – Վերիի ազդանշանային ատրոճանակ

very shallow water – գերժանժաղուտ

vesicant agent – see *blister agent*

vessel – 1. see *ship 1*, 2. նավակ, մակույկ, 3. անոթ

veteran – 1. վետերան, 2. նախկին զինծառայող

veterans' payments – վետերաններին կատարվող վճարումներ

veterinary corps – see *veterinary service 1*

veterinary intelligence – անասնաբուժական հետախուզություն

veterinary service – 1. անասնաբուժական ծառայություն, 2. see *veterinary support*

veterinary support – անասնաբուժական ապահովում

vetting – 1. ստուգիչ զննում, 2. զննություն

VHF – see *very high frequency*

viability – see *survivability 1*

vice admiral – փոխծովակալ

vice president – փոխնախագահ

victim – զոհ

victim-operated improvised explosive device – see *booby trap*

victor – հաղթող

victorious – հաղթական

victory – հաղթանակ, հաղթություն

victuals – կերակրապաշար

video-imitating modeling – տեսանմանարկումային մոդելավորում

view – 1. տեսարան, համայնապատկեր, 2. see *visibility*, 3. see *field of view*, 4. հայացք, կարծիք, 5. հեռանկար, տեսանելի ապագա, 6. տեսայց, 7. տեսածրում

viewpoint – 1. տեսակետ, 2. see *position 5*

vigilance – զգոնություն

vigilance of serviceman – զինծառայողի զգոնություն

vigor – see *power 1*

violation – 1. խախտում, 2. բռնություն, 3. see *breach 5*

violation of a country's airspace – երկրի օդային տարածության խախտում

violation of airspace – ներխուժում պետության օդային տարածք

- violation of human rights – մարդու իրավունքների խախտում
- violation of oath – երդմնազանցություն, երդման դրժում, դավաճանություն
- violation of order – կարգազանցություն
- violation of sanction – պատժամիջոցների խախտում
- violation of state border – պետական սահմանի խախտում
- violation of territorial waters – ներխուժում տարածքային ջրեր
- violence – 1. see *violation* 2, 2. վիրավորանք գործողությամբ
- viral hemorrhagic fevers – վիրուսային արյունահոսական տենդ
- visibility – տեսանելիություն
- vision – 1. տեսողություն, 2. դիտողական ընկալում, 3 տեսլական
- vision of problem – պրոբլեմի տեսլական
- visit – այց
- visor – դիմակալ, երեսկալ, դիմապանակ
- visual – 1. տեսողական, 2. ակնդետ
- visual field – see *field of fixation*
- visual identification – տեսողական որոշարկում, տեսողական նույնականացում
- visual information – 1. տեսողական տեղեկույթ, 2. դիտողական տեսքով ներկայացվող տեղեկույթ
- visualization – տեսանելիացում
- visualizing – see *visualization*
- visual meteorological conditions – ակնդետ եղանակային պայմաններ
- vital – 1. կենսական, 2. կենսականորեն կարևոր
- vital air defense area – see *vital area*
- vital area – կենսականորեն կարևոր շրջան
- vital ground – 1. see *key position* 1, 2. տեղանքի կարևոր հատված
- vitality – see *durability*
- vital utility services – բնակչության կենսագործունեությունն ապահովող օբյեկտ
- vital zone – see *vital area*
- voice encryption – խոսակցության ծածկագրում
- volley fire – 1. համազարկային կրակ, 2. համազարկով հրաձգություն
- volume – 1. բարձրածայնություն, 2. ծավալ, 3. տարողություն, 4. հատոր
- volume of activity – գործունեության մասշտաբ
- volumetric bomb – ծավալային ռումբ
- voluntarism – կամապաշտություն, վոլյունտարիզմ
- voluntary – կամավոր
- voluntary detachment – կամավորական ջոկատ
- voluntary military forces – աշխարհազոր
- voluntary military service – կամավոր զինվորական ծառայություն
- voluntary national contributions – պետությունների կամավոր ավանդ
- volunteer – կամավոր
- vomiting agent – փսխեցուցիչ թունավոր նյութ
- voucher – 1. վաուչեր, 2. ուղեգիր
- vow – ուխտ
- vulnerability – խոցելիություն
- vulnerability assessment – խոցելիության գնահատում
- vulnerability of a state – պետության խոցելիություն
- vulnerable – խոցելի
- vulnerable area – խոցելի շրջան
- vulnerable position – խոցելի դիրք
- vulnerable to air attack – օդից խոցելի
- VX – Վի-էքս

W

- wading crossing – գետանցում ծանծաղուտով
- wagon train – գունակ
- waiting area – see *readiness area*
- walking patient – երթևեկ հիվանդ, քայլող վիրավոր
- war – 1. պատերազմ, 2. ռազմական, պատերազմական
- war correspondent – պատերազմական թղթակից
- war crime – ռազմական հանցագործություն, հանցագործություն՝ ուղղված մարդկության դեմ
- war crimes suspect – ռազմական հանցագործությունների կատարման մեջ կասկածվող անձ
- war crimes tribunal – ռազմական հանցագործությունների գծով տրիբունալ
- war criminal – ռազմական հանցագործ
- war damage repair equipment – նորոգման վերականգնողական սարքավորանք
- war depts – ռազմական պարտքեր
- war economy – ռազմական էկոնոմիկա
- warfare – 1. see *war*, 2. պատերազմի վարման եղանակ
- warfare coordination – ռազմական գործողությունների համադասում
- warfare skills – մարտական պատրաստականություն
- warfighter – see *fighter 2*
- warfighting – see *fight 1*
- wargame – 1. see *maneuvers*, 2. ռազմական խաղ, ռազմախաղ, 3. ռազմավարական խաղ, 4. հրամանատարաշտաբային ռազմախաղ
- warhead – 1. մարտագլխիկ, մարտական մաս, 2. մարտական լիցք
- warhead kill – մարտագլխիկի խոցում
- warhead section – մարտական մասի հատվածամաս, ՄՄ հատվածամաս
- war industry – ռազմական արդյունաբերություն
- war load – see *combat load*
- war losses – ռազմական կորուստներ, պատերազմական կորուստներ
- warlord – 1. see *commander 2*, 2. դաշտային հրամանատար, ռազմական առաջնորդ (զինյալների խմբի կն), 3. պարագլուխ
- war material – ռազմամթերք
- war mongering – 1. պատերազմի հրահրում, 2. պատերազմի քարոզում
- war periodization – պատերազմի պարբերացում
- warning – 1. զգուշացում, նախազգուշացում, 2. see *warning signal*, 3. հայտնաբերում
- warning order – 1. նախնական կարգադրություն, 2. վերադասի հրաման՝ օպերացիային նախապատրաստվելու մասին
- warring party – ընդդիմամարտող կողմ
- warning signal – նախազգուշացնող ազդանշան
- warning shot – նախազգուշացնող կրակոց
- war of independence – անկախության համար պատերազմ
- war of liberation – ազատագրական պատերազմ, ազատամարտ
- war prisoner – see *prisoner of war*
- war reparation – ռեպարացիա
- war reserve materiel requirement – ռազմական պաշարների նյութական միջոցների պահանջմունք
- warrant – 1. օրդեր, 2. կարգադրագիր
- warrant officer – ենթասպա, (*h/sg.*) վառատար
- war reserves – պատերազմական ռեզերվ
- warrior – 1. զինվոր, 2. զորական

- warrior personality – զինվորի անձնավորություն
- warship – ռազմական նավ, ռազմանավ
- war supplies – see *military supplies*
- wartime – 1. պատերազմական ժամանակ, 2. պատերազմական շրջան
- war-time laws – պատերազմական ժամանակի օրենքներ
- wartime special formation – պատերազմական ժամանակի համար ստեղծվող հատուկ կազմավորում
- war zone – ռազմական գործողությունների շրջան
- watch – 1. ժամացույց, 2. see *patrol* 2, 3. see *sentry* 1, 4. see *duty* 3, 5. պահակային
- watchfulness – դիտունակություն
- watchkeeper – հերթափոխային
- watchman – պահակ
- watch-tower – պահակային դիտանոց
- water area – ջրատարածք
- water barrier – ջրային արգելք
- water bottle – տափաշիչ
- waterdrome – ջրարշավարան
- water obstacle – ջրային արգելք, ջրարգելք
- water obstacle reconnaissance – ջրարգելքի հետախուզում
- water point – ջրամատակարարման կետ
- waterproof – անջրանցիկ
- water purification – ջրամաքրում
- water surface – վրաջրյա
- watertight – see *waterproof*
- waterway – ջրային ուղի, ջրուղի
- water zone – see *water area*
- wave – 1. ալիք, 2. դեսանտային ալիք, դեսանտային շարակարգ
- way – 1. ուղի, ճանապարհ, 2. see *direction* 1, 3. եղանակ, 4. գործելակերպ, 5. see *path*
- waybill – ուղեցուցակ
- weakening – թուլացում, անկում
- weapon – զենք
- weapon and equipment system – զենքի և ռազմական տեխնիկայի համակարգ
- weapon assignment – ՀՀՊ համակարգերի միջև խնդիրների բաշխում
- weapon control status – սպառազինության համակարգի կառավարման կարգախումբ
- weapon delivery vehicle – զենքի առերևման միջոց, զենքի կրող, զենքի հարթակ
- weapon direction equipment – կրակի կառավարման և հրաձգության ապահովման սարքեր
- weaponeer – խոցման միջոցների հաշվարկիչ
- weaponengineering – խոցման միջոցների հաշվարկում
- weapon engagement zone – մարտական համալիրով խոցման գոտի
- weapon impact factor – զենքի ազդող գործոն
- weaponization – 1. see *armament* 1, 2. զենքի վերածում, զինարարություն
- weaponization of space – տիեզերական տարածության ռազմականացում
- weapon of mass destruction – զանգվածային խոցման զենք
- weapon pit – հրաձգային բջջախրամատ, բջջային խրամատ
- weaponry – 1. see *armament* 2, 2. մարտական տեխնիկա, 3. see *weapon*, 4. see *weapon system*
- weaponry based on new physical principles – see *weapons based on new physical principles*
- weapons – 1. see *weapon*, 2. see *armament* 2

- weapons and military equipment – սպառազինություն և ռազմական տեխնիկա
- weapons assembly – զենքի հավաքում
- weapons assignment – զենքի համակարգի հատկացում
- weapons ban – սպառազինությունների արգելում
- weapons based on new physical principles – նոր ֆիզիկական սկզբունքներով զենք
- weapons cache – զենքի գաղտնապահոց
- weapons disassembly – զենքի քանդում
- weapons emplacement – կրակակետ
- weapons exclusion zone – սպառազինությունների համար արգելված գոտի
- weapons free – կրակի անարգել բացում
- weapons free zone – զենքի անարգել կիրառման գոտի
- weapons-grade uranium – see *depleted uranium*
- weapons hold – կրակի բացման արգելում
- weapons limitation zone – սպառազինությունների սահմանափակման գոտի
- weapons of mass destruction active defense – զանգվածային խոցման զենքից ակտիվ պաշտպանություն
- Weapons of Mass Destruction Center – Ջանգվածային խոցման զենքի կենտրոն
- weapons of mass destruction consequence management – զանգվածային խոցման զենքի կիրառման հետևանքների կառավարում
- weapons of mass destruction elimination – զանգվածային խոցման զենքի ենթակառուցվածքի վերացում
- weapons platform – see *weapon delivery vehicle*
- weapons readiness state – զենքի համալիրների պատրաստություն
- weapons release authority – զենքի կիրառման լիազորություն
- weapon state – զենքի վիճակ
- weapons tight – կրակի բացման սահմանափակում
- weapon stockpile destruction – սպառազինության պաշարների ոչնչացում
- weapons storage site – 1. զինամթերքի պահեստավորման տեղ, 2. զենքի պահման օբյեկտ, 3. սպառազինության ու տեխնիկայի պահման բազա
- weapons training – զենք օգտագործելու ուսումնավարժեցում
- weapon system – 1. զենքի համակարգ, 2. սպառազինության համալիր
- weapon system employment concept – սպառազինության համակարգի կիրառման հայեցակարգ
- wear resistance – see *durability*
- wearing-out strategy – հյուսժման ռազմավարություն
- weather – եղանակ
- weather reconnaissance – եղանակի հետախուզում
- wedge – սեպ, սեպաշար
- wedge formation – «անկյունով դեպի առաջ» մարտակարգ
- Wehrmacht – Վերմախտ
- weight – կշիռ
- weight of fire – հրետանային համազարկի զանգված
- welfare state – համընդհանուր բարեկեցության պետություն
- wellness – լավ առողջություն, առողջ կենսակերպ
- west – արևմուտք
- westbound – արևմտյան ուղղությամբ շարժվող
- westerly – see *western*
- western – արևմտյան (արևմուտքին վերաբերող)
- Western European Union – Արևմտաեվրոպական միություն
- westwards – see *westbound*

- wheel – 1. անիվ, 2. see *helm 1*
- wheelbase – անվամեջ
- wheeled – անվավոր
- wheeled vehicle – անվավոր փոխադրամիջոց, անվավոր մեքենա
- “White Ensign” – «Սպիտակ վառ»
- white forces – «սպիտակների» ուժեր
- white light goggles – լուսապաշտպանիչ ակնոց
- white obscurant smoke – սպիտակ ծխածածկույթ
- WHO – see *World Health Organization*
- wide-range coverage – լայնատիրույթ պատվածք
- willingness – see *readiness 2*
- wind – քամի
- winding-up – see *curtailment 1*
- windscreen – հողմապակի, դիմապակի
- windshield – see *windscreen*
- wing – 1. թև, 2. ավիաթև, թև, 3. see *flank 1*
- wing bypass – see *flank round*
- wing commander – ավիաթևի հրամանատար
- wingman – հետնագնաց, հետնագնաց ինքնաթիռի օդաչու
- wire – 1. լար, մետաղալար, 2. see *rope*, 3. լարային կապ, 4. ծածուկ ղեկավար թելեր, գաղտնի դրոպապատճառներ
- wire entanglement – 1. լարափակոց, մետաղալարե արգելափակոց, 2. see *barbed-wire entanglement*
- wire-communication – լարային կապ
- wireless telephone communication – see *radiotelephony*
- withdrawal – 1. see *pullout*, 2. դուրսբերում, 3. see *retreat*, 4. արզրավում, 5. հաշվից հանում
- withdrawal of Allied forces from Iraq – դաշնադրային ուժերի դուրսբերում Իրաքից
- withdrawal of the Soviet troops from Afghanistan – խորհրդային զորքերի դուրսբերում Աֆղանստանից
- withdrawal of the troops from strike – հարվածի տակից զորքի դուրսբերում
- withdrawal operation – զորքի հետխաղացում
- withdrawal plan – զորքերի դուրսբերման պլան
- witting – տեղյակ
- wooded upland – լեռնաանտառային տեղանք
- woodland – անտառոտ տեղանք
- work – աշխատանք
- work/cost distribution – արդյունաբերական և ֆինանսական մասնակցության բաժինների բաշխում
- workholding – see *parts fastening*
- working group – աշխատանքային խումբ
- Working Group on Defense Reform and Cooperation – Պաշտպանական բարեփոխումների և համագործակցության գծով աշխատանքային խումբ
- workshop – 1. սեմինար, աշխատանքային հանդիպում, 2. արհեստանոց
- world – աշխարհ
- World Food Program – Համաշխարհային պարենային ծրագիր, ՀՊԾ
- World Geographic Reference System – աշխարհագրական կոորդինատների համաշխարհային համակարգ
- World Health Organization – Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն
- world model – աշխարհի մոդել
- world order – աշխարհակարգ
- worldviews – աշխարհայացք
- world war – համաշխարհային պատերազմ, աշխարհամարտ
- worldwide Armenians security – համայն հայության անվտանգություն

worth – արժեք, արժեքավորություն

wound – 1. վերք, 2. վիրավորում

wounded – վիրավոր

wounded in action – մարտում վիրավոր

wounding – see *wound* 2

wreck – 1. նավաբեկություն, 2. see *debris*

X

X-ray – ռենտգենյան ճառագայթներ

Y

yaw – 1. ուղղությաշեղման անկյուն, 2. ուղղությաշեղում

yield – 1. օգտակար աշխատանք, 2. տացք, 3. ռադիոակտիվ նյութերի տրոհման արգասիքների ելք, 4. եկամուտ, 5. պայթյունի հզորություն, 6. լիցքի հզորություն, 7. հանձնել, հանձնվել, 8. զիջել

yperite – see *Levenstein mustard*

Z

zed bag – see *sleeping bag*

zero – 1. զրո, 2. զրոյական կետ, 3. նշանոցի ճշգրիտ նախադրում՝ բարձրացման և հողմատարման հաշվառմամբ, 4. զրոյացնել

zero-length launching – արձակում ուղղորդիչներ չունեցող կայանքից

zero visibility – զրոյական տեսանելիություն

Z-marker beacon – գոտիական նշանացուցիչ ռադիոկարոս

zone – 1. գոտի, 2. շերտ

zone of action – 1. see *area of operations*, 2. հարձակման գոտի, 3. հետքաշման գոտի

zone of fire – see *fire sector*

zone of increased military danger – մեծ ռազմական վտանգի գոտի

zone of peace – խաղաղության գոտի

zone of transmission of radar target with one another – նշանակետի ընդունման (փոխանցման) գոտի

zoning – see *regionalization*

zoomorphic banner – կենդանակերպ դրոշ

zoomorphic flag – see *zoomorphic banner*

zulu muster – դաշտային հավաքակայան

Zulu time – see *universal time*

ԴԱՎԻԹ ԶԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ, ԵԼԵՆԱ ԵՐԶՆԿՅԱՆ

**ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ
ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԵՆ – ՌՌՒՍԵՐԵՆ – ԱՆԳԼԵՐԵՆ,
ՌՌՒՍԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ, ԱՆԳԼԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ
ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ**

Խմբագիրներ՝ Պ. Բալայան, Լ. Գալստյան, Ս. Գալստյան, Ա. Սարգսյան

Թարգմանիչներ՝ Տ. Անտոնյան, Մ. Ավետիսյան, Ա. Հակոբյան,
Ա. Մարտիրոսյան, Ա. Մովսիսյան, Թ. Չիլինգարյան, Ս. Չիլինգարյան

Տեխնիկական խմբագիր՝ Վ. Խալաֆյան

Համակարգչային ապահովումը՝ Գ. Դադայանի, Ա. Սարուխանյանի

Շապիկի ձևավորումը՝ Դ. Փարվանյանի

Տպաքանակ՝ 1000:

Թուղթը՝ օֆսեթային: Ձևաչափը՝ 70x100/16: 75 տպ. մամուլ:

Տառատեսակներ՝ Arial, Arm Scool, Arial Unicode, GHEA Grapalat,
Russian TimesET:

Տպագրված է «Լիմուշ» տպարանում

ДАВИД ЧИЛИНГАРЯН, ЕЛЕНА ЕРЗИНКЯН

**БОЛЬШОЙ
ОБОРОННО-БЕЗОПАСНОСТНЫЙ
ТОЛКОВЫЙ АРМЯНО–РУССКО–АНГЛИЙСКИЙ,
РУССКО–АРМЯНСКИЙ, АНГЛО–АРМЯНСКИЙ
СЛОВАРЬ**

Редакторы: *П. Балаян, Л. Галстян, С. Галстян, А. Саргсян*

Переводчики: *М. Аветисян, А. Акопян, Т. Антонян, А. Мартиросян,*

А. Мовсисян, С. Чилингарян, Т. Чилингарян

Технический редактор: *В. Халафян*

Компьютерное обеспечение: *Г. Дадаян, А. Саруханян*

Оформление обложки: *Д. Парванян*

Тираж: 1000:

Бумага офсетная: Формат: 70x100/16: Усл. печ. лист.: 75 (1200 стр.):

Шрифты: Arial, Arm Scool, Arial Unicode, GHEA Grapalat, Russian TimesET:

Напечатано в типографии «Лимуш»

DAVID CHILINGARYAN, YELENA YERZHKYAN

**DEFENSE SECURITY EXPLANATORY
ARMENIAN – RUSSIAN – ENGLISH,
RUSSIAN – ARMENIAN, ENGLISH – ARMENIAN
UNABRIDGED DICTIONARY**

Editors: *P. Balayan, L. Galstyan, S. Galstyan, A. Sargsyan*

Translators: *T. Antonyan, M. Avetisyan, S. Chilingaryan, T. Chilingaryan,
A. Hakobyan, A. Martirosyan, A. Movsisyan*

Technical editor: *V. Khalafyan*

Computer support: *G. Dadayan, A. Sarukhanyan*

Design of the cover: *D. Parvanyan*

Number of copies: 1000:

Paper: offset. Size: 70x100/16: Conventional printer's sheet: 75 (1200 p.):

Fonts` *Arial, Arm Scool, Arial Unicode, GHEA Grapalat, Russian TimesET:*

Printed in the Printing House «Limush»

